

PROGRAMY A PROJEKTY

REGIONÁLNYCH ÚRADOV VEREJNÉHO ZDRAVOTNÍCTVA
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

- **odpočet plnenia za**

ROK 2022

MÁJ 2023

© VYPRACOVAL ÚRAD VEREJNÉHO ZDRAVOTNÍCTVA SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Odbor organizačno - dokumentačný

**Regionálny úrad verejného zdravotníctva
so sídlom v Banskej Bystrici**

ODDELENIE HYGIENY ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA A ZDRAVIA

PhDr. Pavlína Bartová, MPH – vedúca oddelenia

1.1 PLNENIE AKČNÉHO PLÁNU PRE ŽIVOTNÉ PROSTREDIE A ZDRAVIE OBYVATEĽOV SLOVENSKEJ REPUBLIKY (NEHAP V.)

Gestor: ÚVZ SR

Riešitelia: ÚVZ SR, vybrané RÚVZ v SR

NEHAP V. bol schválený uznesením Vlády SR č. 3/2019 dňa 9. januára 2019. Súčasťou NEHAP V. je príloha, ktorá obsahuje navrhnuté aktivity na podporu implementácie jednotlivých priorít Ostravskej deklarácie. Celkom je k jednotlivým prioritám navrhnutých 43 aktivít.

Oddelenie HŽPaZ RÚVZ Banská Bystrica sa na plnení úloh v rámci jednotlivých aktivít v roku 2022 podieľalo nasledovne:

Aktivita 8. Posilnenie dialógu s verejnosťou a podpora aktivít v oblasti pitnej vody s dôrazom na zdravotný význam pitnej vody a ochranu jej zdrojov.

Dialóg oddelenia HŽPaZ s verejnosťou v oblasti pitnej vody prebieha dlhodobo a systematicky, nielen s verejnosťou zo spádového územia RÚVZ BB, ale aj s dosahom na populáciu ďalších území. Využívané sú rôzne formy: osobné konzultácie, poskytovanie informácií mailovou poštou, zverejňovanie informácií na web sídle RÚVZ a prostredníctvom printových médií. Individuálne sú záujemcom poskytované okrem priamych konzultácií aj náučné materiály s problematikou pitnej vody.

Aktivita 31. Vytvoriť nový IS pre pitnú vodu a nový IS pre kúpaliská a vodu na kúpanie (prípadne doplniť IS o ďalšie sledovania relevantné k zmene klímy).

V súčasnosti je v rámci osobitného projektu ÚVZ SR vyvíjaný nový IS pre pitnú vodu a nový IS pre kúpaliská a vodu na kúpanie. Pracovníci oddelenia HŽPaZ RÚVZ BB (Mgr. Schwarz, Ing. Eperješi) sa podieľajú na vývoji informačných systémov a ich odskúšavaní na opakovaných stretnutiach s riešiteľmi projektu (online stretnutia).

1.2 PROTOKOL O VODE A ZDRAVÍ – PLNENIE NÁRODNÝCH CIEĽOV

Gestor: ÚVZ SR

Riešitelia: ÚVZ SR, vybrané RÚVZ v SR

Národné ciele SR III. majú stanovených 12 konkrétnych cieľov, s určením inštitúcií zodpovedných za ich implementáciu. RÚVZ Banská Bystrica, oddelenie HŽPaZ sa podieľa na plnení 2 zo stanovených cieľov, konkrétne:

- Zlepšenie kvality a zdravotnej bezpečnosti pitnej vody.

K plneniu tohto cieľa RÚVZ Banská Bystrica prispieva systematickým monitoringom kvality pitnej vody na spotrebiskách verejných vodovodov, aktualizáciou údajov v informačnom systéme Pitná voda a poskytovaním informácií verejnosti.

V roku 2022 štvorčlenná odberová skupina oddelenia hygieny životného prostredia a zdravia vykonávala akreditované odbery vzoriek pitných vôd v rámci monitoringu pitnej vody u spotrebiteľa v 10 okresoch Banskobystrického kraja (okrem spádového územia RÚVZ Zvolen - 3 okresy).

Začiatkom roka 2022 pripravili pracovníci oddelenia HŽPaZ návrhy plánov odberov vzoriek pitnej vody z verejných vodovodov, ktoré prerokovali s vedúcimi oddelení HŽPaZ príslušných RÚVZ a následne rozpracovali odbery vzoriek na jednotlivé odberové trasy a odberové dni.

V ôsmich okresoch (Rimavská Sobota, Revúca, Lučenec, Poltár, Veľký Krtíš, Žiar nad Hronom, Banská Štiavnica, Žarnovica) pracovníci odd. HŽPaZ v roku 2022 odobrali celkom 432 vzoriek pitnej vody z verejných vodovodov.

V spádových okresoch RÚVZ BB (Banská Bystrica a Brezno) bolo v roku 2022 v rámci monitoringu pitnej vody odobratých z verejných vodovodov 313 vzoriek.

Z dôvodu nedostatku finančných prostriedkov na prevádzku od októbra 2022 bolo odobratých o cca 100 vzoriek pitnej vody z verejných vodovodov v 10 okresoch BB kraja.

Odberová skupina oddelenia HŽPaZ vykonávala akreditované odbery vzoriek pitných vôd z verejných vodovodov, hygienicky významných vodovodov a vôd na kúpanie aj pre ostatné oddelenia RÚVZ Banská Bystrica, v rámci platených služieb a v rámci výkonu ŠZD.

Sledovanie vývoja vodných plôch ovplyvnených rozvojom cyanobaktérií

K plneniu tohto cieľa RÚVZ BB prispieva zabezpečením odberov vzoriek povrchovej vody a vodného kvetu z vodárenských nádrží Turček, Hriňová, Klenovec, Málinec, odberom vzoriek surovej a upravenej vody z úpravni vôd pri týchto nádržiach (viď tiež úloha 7.1) a odberom vzoriek povrchovej vody z jazier na plážovom kúpalisku v meste Banská Bystrica a na Krpáčove počas kúpaciej sezóny (premnoženie cyanobaktérií so schopnosťou tvoriť vodný kvet nebolo počas sezóny 2022 na obidvoch jazerách zaznamenané).

1.3 EUDSKÝ BIOMONITORING – SLEDOVANIE ZÁŤAŽE SKUPÍN OBYVATEĽSTVA VYBRANÝM CHEMICKÝM FAKTOROM V ŽIVOTNOM PROSTREDÍ A V PRACOVNOM PROSTREDÍ

Gestor: ÚVZ SR

Riešitelia: RÚVZ so sídlom v Banskej Bystrici a ďalšie vybrané RÚVZ

Autori štandardného pracovného postupu, ktorý bol publikovaný vo Vestníku MZ SR zo dňa 15. júla 2021, vyhodnotili pripomienky vznesené k štandardnému pracovnému postupu od členov stálej pracovnej komisie MZ SR, relevantné pripomienky zapracovali a revidovaný materiál predložili na schválenie MZ SR. Komisia MZ SR pre schvaľovanie, revíziu a audit postupov pre výkon prevencie dňa 15.6.2022 schválila revidovaný návrh štandardného postupu pre výkon prevencie a odporúčaný postup pre výkon prevencie „Biomonitoring populácie SR toxickým látkam z prostredia – 1. revízia“.

1.4 MAPOVANIE PRÍTOMNOSTI BAKTÉRIÍ RODU LEGIONELLA V ZARIADENIACH SOCIÁLNYCH SLUŽIEB

Odborní pracovníci RÚVZ BB vykonali odber vzoriek zo životného prostredia vo vnútornom prostredí budov v rámci prevencie legionelóz u imunosuprimovaných osôb.

V objekte Senium – Domov dôchodcov a domov sociálnych služieb, Jilemnického 48, Banská Bystrica bolo odobratých 5 vzoriek teplej (ďalej len „TV“), 1 vzorka pitnej vody a 5 sterov z koncových častí rozvodných systémov TV. Miesta odberu vzoriek boli zvolené podľa Odborného usmernenia na zabezpečenie postupu pri monitoringu baktérií rodu *Legionella* v zariadeniach sociálnych služieb v Slovenskej republike, rovnaké ako v predchádzajúcom roku 2021.

Odobraté vzorky boli vyšetrené v laboratóriu RÚVZ BB.

Na základe výsledkov skúšok bolo preukázané, že baktérie rodu *Legionella*, konkrétne *Legionella pneumophila* sérotyp 6 boli stanovené v jednej vzorke steru z koncovkej časti - umývadla.

7.1 MONITORING KVALITY VÔD VYBRANÝCH LOKALÍT

Gestor: ÚVZ SR

Riešitelia: RÚVZ v SR

Oddelenie HŽPaZ v rámci plnenia tejto úlohy zabezpečuje odber vzoriek povrchovej vody a vodného kvetu (v prípade jeho výskytu) z vodárenských nádrží Turček, Hriňová, Klenovec, Málinec a odber vzoriek surovej a upravenej vody z úpravní vôd pri týchto vodárenských nádržiach na stanovenie cyanobaktérií, akútnej toxicity a ďalších vybraných biologických ukazovateľov.

V roku 2022 bolo v mesiacoch jún, júl, august, september a október zo 4 vodárenských nádrží odobratých 16 vzoriek povrchovej vody.

Zo 4 úpravní vôd bolo odobratých 16 vzoriek surovej vody a 16 vzoriek vody po úprave.

Nadmerný výskyt vodného kvetu bol zaznamenaný vo VN Málinec (v mesiaci júl), vo VN Klenovec (v mesiaci september) a vo VN Turček (v októbri). Na stanovenie akútnej toxicity a mikrocystínu bolo odobratých 9 vzoriek vody a 3 vzorky vodného kvetu. Vzorky vody boli analyzované v laboratóriách ÚVZ SR.

7.2 KVALITA VODY A PROSTREDIA ZDRAVOTNÍCKYCH ZARIADENÍ A UMELÝCH KÚPALÍSK

Gestor: ÚVZ SR

Riešitelia: RÚVZ v SR

Oddelenie HŽPaZ sa na plnení úlohy podieľa zabezpečovaním akreditovaných odberov vzoriek vody na vyšetrenie legionel a améb z bazénov s vodnými atrakciami, pri ktorých vznikajú vodné aerosóly.

V roku 2022 bolo v rámci úlohy odobratých celkom 16 vzoriek na stanovenie legionel a améb. Prítomnosť *Legionella* sp. nebola zistená u žiadnej odobratej vzorky vody na kúpanie.

Nález améb bol zistený vo vzorkách vody odobratých z relaxačného bazéna v hoteli MÝTO v obci Mýto pod Ďumbierom, z atypického a nového detského bazéna na plážovom kúpalisku v meste Banská Bystrica. Prevádzkovatelia bazénov vykonali opatrenia na zlepšenie kvality vody (zvýšená dezinfekcia, jednorazové prechlórovanie vody, výmena vody).

**ODDELENIE PREVENTÍVNEHO PRACOVNÉHO LEKÁRSTVA
A TOXIKOLÓGIE**
MUDr. Jarmila BELÁKOVÁ – vedúca oddelenia

**2.1 ZNIŽOVANIE MIERY ZDRAVOTNÝCH RIZÍK
ZAMESTNANCOV Z PRACOVNÉHO PROSTREDIA,
PRACOVNÝCH PODMIENOK A SPÔSOBU PRÁCE**

Gestor

ÚVZ SR (úlohy č. 2.1.1, 2.1.3, 2.1.4)

RÚVZ so sídlom v Banskej Bystrici (úlohy č. 2.1.2, 2.1.3)

RÚVZ so sídlom Prievidzi (úloha č. 2.1.4)

Riešiteľské pracoviská

RÚVZ v SR

Cieľ

Zvýšiť odbornú úroveň hodnotenia pracovného prostredia, pracovných podmienok a spôsobu práce vo vzťahu k zdravotným rizikám zamestnancov. Na hodnotenie využívať odborné usmernenia ÚVZ SR. Pri výkone štátneho zdravotného dozoru (ďalej ŠZD) vykonávaného RÚVZ v SR uplatňovať legislatívne úpravy v oblasti ochrany zdravia pri práci vrátane legislatívnych úprav harmonizovaných s právom Európskych spoločenstiev. Pomocou kontrolných listov informovanosti zamestnancov overovať poskytovanie informácií zamestnancom v oblasti ochrany zdravia pri práci zo strany zamestnávateľov, zisťovať rizikové faktory práce a výskyt zdravotných problémov u zamestnancov pri podozrení na výskyt choroby z povolania na danom pracovisku. Zvýšiť úroveň údajov o rizikových prácach a zabezpečiť ich efektívne využitie v ochrane zdravia pri práci usmerňovaním činnosti pracovnej zdravotnej služby priamo v podnikoch.

Etapy riešenia

rok 2018 a ďalšie roky

2.1.1 Znižovanie miery zdravotných rizík (rizikové práce)

Anotácia

Viest' evidenciu rizikových prác za príslušný okres, región a SR podľa vyhlášky MZ SR č. 448/2007 Z.z. o podrobnostiach o faktoroch práce a pracovného prostredia vo vzťahu ku kategorizácii prác z hľadiska zdravotných rizík a o náležitostiach návrhu na zaradenie prác do kategórií. Prehodnotiť vydané rozhodnutia o určení rizikových prác (resp. profesií) podľa predchádzajúcich legislatívnych úprav. V rámci ŠZD sledovať najmä pracovné podmienky zamestnancov, mieru expozície zamestnancov a realizáciu náhradných opatrení zo strany zamestnávateľov na pracoviskách, kde zamestnanci vykonávajú rizikové práce. V rámci výkonu ŠZD tiež sledovať spôsob zabezpečenia zdravotného dohľadu pre zamestnancov, výsledky a intervaly lekárskeho preventívneho prehliadok vo vzťahu k práci a zaradenie zamestnancov do pracovného procesu na základe posúdenia zdravotnej spôsobilosti na prácu. Uplatňovať databázu rizikových prác obsahovo zosúladenú s platnými právnymi predpismi na ochranu zdravia pri práci.

Realizačné výstupy

Získavať aktuálne údaje o:

- počte exponovaných zamestnancov vykonávajúcich rizikové práce v jednotlivých okresoch, regiónoch a v SR podľa štandardných výstupov programu databázy ASTR,
- počte nových rizikových prác v danom roku,
- počte a druhu sankcií uložených zamestnávateľom za neplnenie opatrení na ochranu zdravia

na pracoviskách, kde zamestnanci vykonávajú rizikové práce.

Sledovať vývoj zmien počtu zamestnancov vykonávajúcich rizikové práce (trendy) v porovnaní s predchádzajúcimi rokmi.

Budovať centrálny register údajov a regionálne registre o:

- individuálnych meraniach expozícií pri pracovných činnostiach a pri výkone celej práce jednotlivých profesií na tvorbu databáz údajov o miere expozície rizikovým faktorom a na tvorbu reálnych profilov profesií tzv. „matric expozície profesií“, ktoré sa celosvetovo spracovávajú ako „job exposure matrices“ (JEMs) na potreby praxe a výskumu v ochrane zdravia pri práci,
- podmienkach práce u prípadov ohrozenia chorobou z povolania a u priznaných prípadov s chorobou z povolania.

Zosúladiť registrované údaje s požiadavkami národných a medzinárodných inštitúcií.

Preskúmať možnosti prepojenia registra s ďalšími registrami na analýzy zdravotných rizík a využitie údajov k stanoveniu priorít vo výkone ŠZD a v usmerňovaní tvorby zdravých pracovných podmienok a ochrany zdravia pri práci.

V roku 2021 pracovať na zjednotení postupov pri kategorizácii rizika a zaradovaní prác do kategórií jednotlivými RÚVZ v SR s cieľom odstrániť nejednotnosť v posudzovaní. Prehodnotiť situáciu z hľadiska expozície pri práci v súvislosti so zmenami limitov a so sprísňovaním požiadaviek na účinnú ochranu zdravia pri práci vrátane kontroly používania primeraných OPP.

V roku 2021 vytvoriť databázu údajov o hluku a vibráciách z často používaných strojov, nástrojov a zariadení na účely hodnotenia expozície a následne zdravotného rizika pracovníkov v štruktúre podľa usmernenia z ÚVZ SR.

Realizovať konzultačné porady na RÚVZ v sídle kraja pre všetky RÚVZ v kraji v priebehu kalendárneho roka k prešetrovaným podozreniam na choroby z povolania s cieľom zabezpečiť zlepšenie posudzovania pracovných podmienok a zdravotných rizík pri práci vo vzťahu k zisteným chorobám a poškodeniam zdravia u pracovníkov.

Plnenie:

Regionálny úrad verejného zdravotníctva so sídlom v Banskej Bystrici (ďalej len „RÚVZ BB“) vedie evidenciu subjektov na území okresov Banská Bystrica a Brezno. Podľa výstupov z programu ASTR v. 6_4 bolo v spádovom území RÚVZ BB v kategórii rizikových prác evidovaných **celkom 5429** zamestnancov z toho **1718 žien**. V 3. kategórii sa zvýšil celkový počet zamestnancov o 231 (počet žien o 106), v 4. kategórii sa znížil počet zamestnancov o 83 (počet žien o 24). Práce boli zaradené do kategórie rizika v **86 subjektoch**.

Vydaných bolo **24 rozhodnutí** o zaradení prác do tretej alebo štvrtej kategórie rizika, o zmene alebo vyradení prác z tretej alebo štvrtej kategórie nasledovne:

3 rozhodnutia boli vydané subjektom, v ktorých zamestnanci doposiaľ nevykonávali rizikové práce. Predmetom činnosti subjektov je výroba nábytku (pevný aerosól z dreva, 3. kategória) - 1 rozhodnutie a zabezpečenie záchranej zdravotnej služby (biologické faktory - Coronaviridae, 3. kategória) - 2 rozhodnutia. **5 rozhodnutí** bolo vydaných z dôvodu vyradenia prác z 3. kategórie v spoločnostiach s predmetom činnosti: poľnohospodárstvo (hluk a vibrácie), spracovanie dreva (hluk) - 4 rozhodnutia a zabezpečenie záchranej zdravotnej služby (biologické faktory - Coronaviridae, 3. kategória) - 1 rozhodnutie. **7 rozhodnutí** bolo vydaných subjektom, v ktorých zamestnávateľa prehodnotili mieru rizika zamestnancov vykonávajúcich rizikové práce z dôvodu: vykonania opatrení na zníženie miery rizika zamestnancov (zmena technologických postupov, výmena strojno-technologických zariadení za novšie typy); doplnenia strojno-technologického zariadenia na pracoviskách; zmeny objemu výroby na pracoviskách a organizačným zmenám. Predmetom činnosti subjektov je výroba výrobkov z kovu; povrchová úprava kovov; kovoobrábanie, prenájom stavebných dielov a debnenia; triedenie a rozrezávanie guľatiny; lesníctvo a ťažba dreva. **9 rozhodnutí** bolo vydaných subjektom, v ktorých zamestnanci vykonávajú práce 4. kategórie a práce naďalej spĺňajú kritériá 4. kategórie. Predmetom činnosti spoločností je nástrojárstvo; kovoobrábanie; zváranie kovov; výroba nástrojov; výroba oceľových konštrukcií; drevárska a piliarska výroba; opracovanie odliatok z hliníka a jeho zliatin; ťažba nerudných surovín; verejná správa. Napriek zabezpečeniu opatrení nebolo možné technicky znížiť mieru expozície zamestnancov faktorom práce na nižšiu úroveň. RÚVZ BB vydal rozhodnutia o zaradení prác do 4. kategórie na obdobie jedného roka.

Najviac zamestnancov vykonávalo rizikové práce v priemyselnej výrobe a zdravotníctve, oproti minulému roku sa zvýšil počet zamestnancov v 3. kategórii. V zdravotníctve aj v roku 2022 ovplyvnilo počet zamestnancov zaradenie prác súvisiacich s expozíciou biologickým faktorom (Coronaviridae) do 3. kategórie v koncovom ústavnom zdravotníckom zariadení pre Banskobystrický kraj a na pracoviskách záchranej zdravotnej služby. Počet zamestnancov exponovaných biologickým faktorom (Coronaviridae) bol najvyšší v prvom štvrtroku a najnižší v letných mesiacoch. Tak ako v minulom roku tretím v poradí podľa počtu zamestnancov vykonávajúcich rizikové práce bolo poľnohospodárstvo a lesníctvo, kde sa oproti minulému roku významne znížil počet zamestnancov vykonávajúcich práce 3. kategórie aj 4. kategórie. V roku 2022 bolo najviac zamestnancov exponovaných hluku, biologickým faktorom, chemickým karcinogénom, mutagénom, reprodukčne toxickým látkam, chemickým látkam a zmesiam, ionizujúcemu žiareniu, vibráciám, fyzickej záťaži, optickému žiareniu, záťaži teplom a psychickej pracovnej záťaži.

V roku 2022 neboli uložené zamestnávateľom sankcie za neplnenie opatrení na ochranu zdravia na pracoviskách, na ktorých zamestnanci vykonávajú rizikové práce. Údaje o všetkých subjektoch, v ktorých sú rozhodnutím RÚVZ BB práce zaradené do kategórie rizika boli evidované, dopĺňané a v prípade zmien aktualizované v informačnom systéme ASTR v. 6_4.

2.1.2 Znižovanie zdravotných rizík z látok a zmesí klasifikovaných ako toxické

Anotácia

Uplatňovanie legislatívnych úprav týkajúcich sa expozície chemickým látkam a zmesiam v zákone 355/2007 Z. z. a nariadení vlády SR č. 355/2006 Z.z. o ochrane zamestnancov pred rizikami súvisiacimi s expozíciou chemickým faktorom pri práci v znení neskorších predpisov, harmonizovaných s právom Európskych spoločenstiev, pri výkone ŠZD.

Postupovať v súlade so zákonom č. 67/2010 Z.z. a s jednotnou „chemickou“ legislatívou EÚ týkajúcou sa registrácie, hodnotenia, autorizácie, obmedzovania, klasifikácie, označovania a balenia chemických látok a zmesí, ktorá sa vzájomne dopĺňa s legislatívou na ochranu zdravia a bezpečnosti pri práci s chemickými látkami a zmesami. Aktualizovať a zosúladiť terminológiu v príslušných právnych predpisoch. Cielene kontrolovať zabezpečenie ochrany zdravia zamestnancov pri výrobe, skladovaní, predaji a zaobchádzaní s látkami a zmesami klasifikovanými ako toxické (GHS06), ktoré boli doposiaľ klasifikované ako veľmi toxické a toxické látky a zmesi. Zabezpečovať poradenstvo a konzultácie pre zamestnávateľov a zamestnancov. Získavanie údajov o likvidácii obalov a nepoužiteľných zvyškov od látok a zmesí klasifikovaných ako toxické (GHS06) a ďalej sledovať ich používanie podľa aktuálneho „Zoznamu a rozsahu použitia povolených prípravkov na ochranu rastlín a mechanizačných prostriedkov na ochranu rastlín“ vydaného na príslušný rok.

Realizačné výstupy

Zosúladenie terminológie.

Získanie údajov o:

- vykonaných previerkach zameraných na plnenie opatrení na ochranu zdravia pri práci s toxickými látkami a zmesami,
- klasifikácii látok a zmesí podľa nariadenia Európskeho parlamentu a Rady 1272/2008/EHS, o oboznámení sa zamestnancov s kartami bezpečnostných údajov (KBÚ) a o expozičných scenároch a stanovených DNEL a DMEL v KBÚ
- vydaných osvedčeniach o odbornej spôsobilosti na prácu s veľmi toxickými a toxickými látkami a zmesami (na základe skúšky pred komisiou a bez vykonania skúšky na základe overenia dĺžky odbornej praxe),
- vydaných osvedčeniach o odbornej spôsobilosti na prácu s dezinfekčnými prípravkami na profesionálne použitie a na prácu s prípravkami na reguláciu živočíšnych škodcov na profesionálne použitie,
- mimoriadnych situáciách a haváriách a ich dôsledkoch.

Dosiahnuť zvýšenie miery uvedomenia si zdravotných rizík vyplývajúcich z expozície zamestnancov a obyvateľstva toxickým látkam a zmesiam. Overenie formou kontrolných listov informovanosti zamestnancov.

V roku 2021 pripraviť vecné návrhy zmien v legislatíve na zapracovanie povinnosti praktickej prípravy na prácu s vybranými toxickými látkami a prípravkami .

Plnenie:

V roku 2022 bolo vykonaných **6 kontrol** v rámci ŠZD v okresoch Banská Bystrica a Brezno so zameraním **na skladovanie a používanie veľmi toxických a toxických látok a zmesí** a na kontrolu dodržiavania povinností zamestnávateľov. Kontroly boli vykonané v lekárňach a v chemických laboratóriách.

V kontrolovaných subjektoch boli preverené podmienky manipulácie a skladovania veľmi toxických a toxických látok a zmesí podľa nariadenia vlády SR č. 355/2006 Z. z., ich evidencia a odborná spôsobilosť riadiacich zamestnancov, prípadne predloženie aktualizácie odbornej prípravy. Zistené nedostatky boli skôr prevádzkového charakteru a súviseli s nedostatočným vybavením na likvidáciu mimoriadnej situácie a lekárničiek prvej pomoci (prostriedky na poskytnutie prvej pomoci pre prípad otravy po expirácii). Tieto nedostatky boli uvedené v zázpisniciach z výkonu ŠZD s určeným termínom na ich odstránenie.

Na všetkých pracoviskách, kde zamestnanci manipulujú a skladujú veľmi toxické a toxické látky a zmesi je zamestnávateľom posúdené zdravotné riziko a pracovné činnosti predstavujú únosnú mieru zdravotného rizika - 2. kategória alebo minimálnu mieru zdravotného rizika - 1.kategória (najmä lekárne) podľa zaradenia prác do kategórií.

Pri výkone ŠZD bola vykonaná kontrola informovanosti zamestnancov prostredníctvom Dotazníkov informovanosti zamestnancov „C“ v počte 17.

V roku 2022 bolo vydaných celkom **16 osvedčení o odbornej spôsobilosti** na prácu s veľmi toxickými a toxickými látkami a zmesami. Z toho 10 osvedčení bolo vydaných na základe preukázaných dokumentov o dĺžke odbornej praxe t.j. žiadatelia skúšku podľa platnej legislatívy nemuseli vykonať a 6 osvedčení bolo vydaných na základe úspešne vykonanej skúšky. Ku všetkým žiadostiam bol doložený aj doklad o absolvovaní odbornej prípravy na prácu s veľmi toxickými a toxickými látkami a zmesami podľa § 16 ods. 12 písm. b) zákona č.355/2007 Z. z. **Komisia** na preskúšanie odbornej spôsobilosti na prácu s veľmi toxickými a toxickými látkami a zmesami pre oblasť Banskobystrického kraja **zasadala 4-krát**.

K 31.12.2022 bolo na RÚVZ predložených celkom **19 dokladov o absolvovaní aktualizačnej odbornej prípravy** pre držiteľov osvedčenia, ktorých RÚVZ vedie v registri odborne spôsobilých osôb od 1.9.2007 podľa zákona č.355/2007 Z. z.

V rámci posudkovej činnosti RÚVZ nevydal žiadne rozhodnutie na manipuláciu a skladovanie veľmi toxických látok podľa § 13 ods. 4 písm. i) zákona č.355/2007 Z. z. vo výrobnom podniku.

V roku 2022 bolo podaných **129 oznámení** o začatí dezinfekcie a regulácie živočíšnych škodcov v okresoch Banská Bystrica a Brezno.

V problematike veľmi toxických a toxických látok a zmesí bolo poskytnutých **15 konzultácií** týkajúcich sa najmä predloženia dokladu o absolvovaní odbornej alebo aktualizačnej prípravy, vypracovania prevádzkových poriadkov a posudkov o riziku, odbornej spôsobilosti, klasifikácie látok a prípravkov.

V roku 2022 nebola hlásená ani riešená žiadna mimoriadna situácia ani havária v okresoch Banská Bystrica a Brezno.

2.1.3 Znižovanie zdravotných rizík z karcinogénnych a mutagénnych faktorov vrátane azbestu a z látok poškodzujúcich reprodukciu a narušajúcich endokrinný systém

Anotácia

Uplatňovanie legislatívnych úprav - nariadenia vlády SR č. 356/2006 Z. z. o ochrane zdravia zamestnancov pred rizikami súvisiacimi s expozíciou karcinogénnym a mutagénnym faktorom pri práci v znení neskorších predpisov a nariadenia vlády SR č. 253/2006 Z. z. o požiadavkách na ochranu zamestnancov pred rizikami súvisiacimi s expozíciou azbestu pri práci, harmonizovaných s právom Európskych spoločenstiev, pri výkone ŠZD.

Vyhľadávať pracovné postupy a technológie s použitím chemických karcinogénov a mutagénov.

Zamerať sa aj na vyhľadávanie a posudzovanie expozície látkam poškodzujúcim reprodukciu, ktoré sú podľa nariadenia Európskeho parlamentu a Rady 1272/2008/EHS v rámci svojej triedy nebezpečnosti zaradené v kategórii 1A alebo 1B a na látky narušajúce endokrinný systém.

Objektivizovať expozíciu, zavádzať nové meracie a hodnotiace metódy expozície týmto látkam (BET, priame, nepriame). Vytvárať a viesť databázu organizácií, v ktorých sú zamestnanci vystavení karcinogénnym a mutagénnym faktorom a pracovným procesom

s rizikom chemickej karcinogenity. Cielene vyhľadávať pracovné procesy súvisiace so zvýšenou expozíciou azbestu (búracie, stavebné činnosti) a nariaďovať účinné opatrenia na minimalizáciu expozície zamestnancov a obyvateľstva a na zvyšovanie uvedomovania si súvisiacich zdravotných rizík a možností účinnej prevencie.

Realizačné výstupy

Získavať aktuálne údaje:

- o počtoch zamestnancov vykonávajúcich rizikové práce s karcinogénnymi a mutagénnymi faktormi podľa kategórií rizika v jednotlivých organizáciách, okresoch, regiónoch a v SR,
- o vývoji zmien a trendov v porovnaní s predchádzajúcimi rokmi,
- o jednotlivých organizáciách, v ktorých sa pracuje s karcinogénnymi a mutagénnymi faktormi a kde sa vyskytujú pracovné procesy s rizikom chemickej karcinogenity,
- doplniť údaje o látkach poškodzujúcich reprodukciu a látkach narúšajúcich endokrinný systém,
- dosiahnuť zvýšenie miery uvedomenia si zdravotných rizík vyplývajúcich z expozície zamestnancov a obyvateľstva karcinogénnym a mutagénnym faktorom vrátane azbestu ako aj z expozície látkam poškodzujúcim reprodukciu a látkam narúšajúcim endokrinný systém.

Zameriavať sa aj na búracie a rekonštrukčné práce pri odstraňovaní azbestových materiálov v exteriéroch aj v interiéroch budov. Pozornosť venovať odstraňovaniu a opravám odpadových a kanalizačných rúr z azbestových materiálov v bytových jadrách v budovách na bývanie.

Overenie formou kontrolných listov informovanosti zamestnancov.

V roku 2021 pracovať na zjednotení postupov pri kategorizácii rizika a zaradovaní prác do kategórií jednotlivými RÚVZ v SR s cieľom odstrániť nejednotnosť v posudzovaní. Prehodnotiť situáciu z hľadiska expozície karcinogénom a mutagénom pri práci v súvislosti so zmenami limitov a so sprísňovaním požiadaviek na účinnú ochranu zdravia pri práci vrátane kontroly používania primeraných OOPP.

Plnenie:

V roku 2022 bolo vykonaných **19 kontrol** v rámci okresov Banská Bystrica a Brezno so zameraním **na manipuláciu a skladovanie chemických karcinogénov a mutagénov vrátane azbestu** a na kontrolu dodržiavania povinností zamestnávateľov. Kontroly boli vykonané najmä v zdravotníckych zariadeniach, výrobných spoločnostiach a chemických laboratóriách.

Vo všetkých kontrolovaných subjektoch boli preverené podmienky manipulácie, skladovania a opatrenia na zníženie expozície chemických karcinogénov a mutagénov podľa nariadenia vlády SR č. 356/2006 Z. z. Osobitná pozornosť bola venovaná posudzovaniu zdravotných rizík pri práci s karcinogénmi a mutagénmi, vymedzeniu a označeniu oblasti nebezpečenstva (kontrolované pásmo), dodržiavaniu zákazu fajčenia v priestoroch a vedeniu zoznamov exponovaných zamestnancov so záznamami o expozícii (povinnosť zamestnávateľov uchovávať 40 rokov).

Pri výkone ŠZD nebola vykonaná kontrola informovanosti zamestnancov prostredníctvom Dotazníkov informovanosti zamestnancov „K“.

Nadalej sa vedie databáza organizácií, v ktorých sú zamestnanci vystavení karcinogénnym a mutagénnym faktorom a organizácií s pracovným procesom s rizikom chemickej karcinogenity. Okrem spoločností, v ktorých sú vyhlásené rizikové práce s karcinogénnymi faktormi (napr. zdravotnícke zariadenia), evidujeme aj pracoviská, kde sa manipuluje

a skladujú chemické karcinogény a mutagény v malých objemoch (napr. lekárne, obchodné spoločnosti, chemické laboratóriá) a kde pracovné činnosti s chemickými karcinogénmi predstavujú minimálnu alebo únosnú mieru zdravotného rizika. Celkovo možno skonštatovať, že spotreba karcinogénnych a mutagénnych látok a zmesí má dlhodobu klesajúci trend.

K 31.12.2022 evidujeme **celkom 254** zamestnancov z toho **209 žien**, ktorí vykonávajú rizikovú prácu 3. kategórie s karcinogénnymi a mutagénnymi faktormi. Rizikovú prácu 3. kategórie vykonávajú len zamestnanci spoločností v okrese Banská Bystrica (zdroj ASTR_2011 v. 5_6). **Najviac exponovaných zamestnancov** bolo v riziku karcinogénnych faktorov **v rezorte zdravotníctva** pri práci s cytostatikami celkom 235 z toho 204 žien. V sledovanom období nastal mierny nárast v celkovom počte zamestnancov vykonávajúcich prácu s karcinogénnymi a mutagénnymi faktormi ako aj v počte zamestnancov exponovaných cytostatikami oproti predchádzajúcemu roku. Uvedený nárast možno pripísať aktualizácii počtu zamestnancov a prehodnoteniu miery zdravotného rizika u niektorých profesií.

Celkovo bolo vykonaných **10 kontrol** zameraných na plnenie povinností zamestnávateľov vyplývajúcich z nariadenia vlády SR č. 253/2006 Z.z. o požiadavkách na ochranu zamestnancov pred rizikami súvisiacimi s expozíciou azbestu pri práci. ŠZD bol vykonaný najmä u tých organizáciách, ktoré oznámili začatie výkonu prác v dostatočnom predstihu. Dozor sa vykonával priamo pri odstraňovaní azbestu zo stavieb, pričom bolo kontrolované dodržiavanie opatrení na ochranu zdravia zamestnancov pred expozíciou azbestu.

Pri výkone ŠZD nebola vykonaná kontrola informovanosti zamestnancov prostredníctvom Dotazníkov informovanosti zamestnancov „A“.

V roku 2022 RÚVZ vydal:

- 0 rozhodnutí na činnosti spojené s manipuláciou a skladovaním chemických karcinogénov a mutagénov podľa § 13 ods. 4 písm. i) zákona č. 355/2007 Z. z.;
- 102 rozhodnutí na odstraňovanie azbestu a materiálov obsahujúcich azbest zo stavieb podľa § 13 ods.4 písm. j) zákona č.355/2007 Z. z., z toho:
  - 87 rozhodnutí - exteriér (strechy, AZC dosky z betónového kanála, odpad z pozemku),
  - 15 rozhodnutí - interiér (podhl'ady, odpadové potrubia).

Odstraňovanie azbestu zo stavieb najmä na strechách rodinných domov, sa vykonáva prevažne cez víkendy, čo nie je možné skontrolovať. Problém je taktiež oznamovanie prác príslušnému RÚVZ, ktoré subjekty oznamujú posledný deň pred začatím prác resp. v daný deň, nakoľko nie je legislatívou stanovená lehota na oznámenia.

V sledovanom období bolo v problematike manipulácie a skladovania chemických karcinogénov a mutagénov, vrátane azbestu poskytnutých **9 konzultácií** týkajúcich sa vypracovania prevádzkových poriadkov a posudkov o riziku, klasifikácie karcinogénov a mutagénov, ochranných preventívnych opatrení, ako aj ďalších povinností zamestnávateľa, ktoré upravuje súčasne platná legislatíva.

2.2 INTERVENČIE NA PODPORU ZDRAVIA PRI PRÁCI

Gestor

ÚVZ SR

Cieľ

Napomôcť zlepšovaniu zdravotného stavu zamestnancov usmerňovaním realizácie intervenčných programov, vedením informačných kampaní, cieleným poradenstvom pre zamestnávateľov a zamestnancov v oblasti ochrany a podpory zdravia pri práci a spolupráci s PZS.

Špecifické ciele

navrhovať a usmerňovať realizovanie intervenčných aktivít zameraných na znižovanie zdravotných rizík zo životného štýlu, z práce a z pracovného prostredia, - navrhovať a usmerňovať zlepšovanie pracovného prostredia a zdravotného stavu zamestnancov v spolupráci so zamestnávateľmi, SZČO a PZS (prostredníctvom poradní zdravia pri RÚVZ v SR, projektu Zdravé pracoviská, a i.),

- poskytovať odborné poradenstvo zamestnávateľom a zamestnancom zamerané na prevenciu zdravotných rizík a ochranu zdravia pri práci s osobitným zameraním na malé a stredné podniky,
- zapájať sa do európskych informačných kampaní, vedených európskymi inštitúciami, zameraných na informovanie o povinnostiach zamestnávateľov v ochrane zdravia pri práci, komunikovanie o zdravotných rizikách z faktorov práce a pracovného prostredia, hľadanie efektívnych spôsobov ochrany a podpory zdravia pri práci a realizáciu vhodných preventívnych opatrení,
- realizovať regionálne aktivity zamerané na zvýšenie povedomia o ochrane a podpore zdravia pri práci v spolupráci s mestami, zamestnávateľmi,
- zvyšovať odbornú a technickú vybavenosť pracovísk na poskytovanie odborného poradenstva a vykonávanie objektívnych zisťovaní, priebežne zvyšovať efektívnosť pracovných postupov,
- zabezpečiť informovanie verejnosti, zamestnávateľov a zamestnancov o kombinovanom pôsobení faktorov z práce, pracovného prostredia a faktorov životného štýlu, a o možnosti zosilňovania až znásobenia ich negatívnych účinkov na zdravie,
- zlepšiť prevenciu chorôb z povolania prostredníctvom médií zverejňovaním informácií o trendoch vývoja rizikových prác na národnej a regionálnej úrovni spolu s príčinami ich vzniku a informácií o výskyte a trendoch vývoja chorôb z povolania v Slovenskej republike spolu s príčinami ich vzniku,
- zabezpečiť informovanie verejnosti, zamestnávateľov a zamestnancov prostredníctvom médií o možnostiach ochrany a podpory zdravia pri práci a pri zmene návykov v spôsobe života na vytváranie psychickej, fyzickej a sociálnej pohody a zabezpečiť, aby verejnosť bola včas informovaná o nových predpisoch na ochranu zdravia pri práci,
- intenzívne medializovať a propagovať význam ochrany zdravia pri práci a činnosť orgánov verejného zdravotníctva tak, aby sa táto oblasť (v aspektoch prevencie i represie) lepšie dostala do povedomia zamestnávateľov, zamestnancov a ďalších subjektov
- vydávať odborné príručky, informačné a propagačné materiály pre zamestnávateľov a zamestnancov na účely propagácie tém ochrany zdravia pri práci a právnych predpisov na ich lepšie pochopenie a uplatňovanie,
- informovať odbornú a laickú verejnosť o otázkach ochrany zdravia pri práci prostredníctvom odborných konferencií a seminárov vrátane vedeckých a medzinárodných, ktoré budú odborne garantovať vzdelávacie a výskumné inštitúcie.

Etapy riešenia

rok 2019 a ďalšie roky

2.2.1 Zdravé pracoviská

Riešiteľské pracoviská

Vybrané RÚVZ v SR

Anotácia

Prispieť k zlepšeniu zdravotného stavu zamestnancov prostredníctvom aktivít poradní zdravia, propagovať u zamestnávateľov intervenčné programy. Zamerať sa na kombinovaný vplyv zdraviu škodlivých faktorov práce, pracovného prostredia a životného štýlu. Osobitne poskytovať poradenstvo malým a stredným podnikom a samostatne zárobkovo činným osobám (SZČO). Realizovať regionálne aktivity zamerané na zvýšenie povedomia o ochrane a podpore zdravia pri práci v spolupráci s mestami, zamestnávateľmi. Vychádza sa z poznatku, že zamestnanec, ktorý je informovaný a vzdelaný o spôsobe a miere rizika, sa správa tak, že miera jeho zdravotného rizika sa významne zníži. Usmerňovať PZS v SR.

Realizačné výstupy

Zvýšenie informovanosti o vzájomne pôsobiacich faktoroch práce a životného štýlu.

Údaje o prebiehajúcich intervenčných programoch v podnikoch, počty podnikov a osôb zapojených do programov podpory zdravia pri práci. Údaje o počtoch podnikov zapojených do projektu a konkrétne informácie o každom podniku: prevádzka, výrobné zameranie, realizované výkony v rámci projektu a ich výsledky, objektivizácie faktorov práce a pracovného prostredia, intervenčné aktivity zamerané na ochranu a podporu zdravia pri práci.

Údaje o regionálnych aktivitách zameraných na zvýšenie povedomia o ochrane a podpore zdravia pri práci v spolupráci s mestami, zamestnávateľmi.

Meranie účinnosti programov meraním prevalencie rizikových faktorov v skupinách pracujúcej populácie.

Plnenie:

Väčšina zdravotno-výchovných aktivít, najmä v prvom polroku, v rámci podpory zdravia na pracoviskách bola ovplyvnená a súvisela s pandémiou ochorenia COVID-19.

Zamestnávateľom, zamestnancom a zástupcom zamestnancov bolo poskytované poradenstvo najmä prostredníctvom prostriedkov diaľkovej komunikácie, výnimočne v medziobdobiach jednotlivých epidemických vln aj osobne na pracoviskách. Obsahovo bolo zamerané na zabezpečovanie kolektívnych a individuálnych opatrení na predchádzanie šírenia ochorenia na pracoviskách, konzultácie k aktuálnym vyhláškam a následne v ďalšom období poradenstvo na „štandardné“ témy v oblasti ochrany zdravia pri práci.

Celkom bolo poskytnutých **3535 konzultácií** v rámci špecializovaných infoliniiek, pri trasovaní kontaktov, poskytovaní poradenstva v súvislosti s zabezpečovaním preventívnych opatrení, výkladu opatrení ÚVZ SR atď.

Osobitne bolo zdravotno-výchovné pôsobenie zamerané na **zvýšenie zaočkovanosti osôb**. Na RÚVZ BB bol vytvorený k tejto téme informačný materiál - plagát, ktorý bol distribuovaný verejným inštitúciám, spoločnostiam zabezpečujúcim mestskú a prímestskú dopravu, cca 40 veľkým zamestnávateľom a pod. Na špeciálne zriadenej infolinke poskytovali odborní pracovníci k danej téme poradenstvo.

2.2.2 Európska informačná kampaň Európskej agentúry pre BOZP (OSHA Bilbao) zameraná na prevenciu zdravotných a bezpečnostných rizík pri práci

Riešiteľské pracoviská

RÚVZ v SR

Anotácia

Realizovať informačné aktivity pre zamestnávateľov a zamestnancov, zamerané na prevenciu zdravotných a bezpečnostných rizík pri práci podľa aktuálne vyhlásenej témy kampane. Aktívne sa zapojiť do Európskeho týždňa bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci. V prípade potreby spolupracovať s orgánmi inšpekcie práce a NIP (národné kontaktné miesto OSHA) a realizovať spoločné previerky podľa aktuálnej témy kampane.

Realizačné výstupy

Údaje o realizovaných intervenčných a informačných aktivitách zameraných na aktuálnu tému kampane, informácie o aktivitách v rámci Európskeho týždňa BOZP.
Informácia o spolupráci s orgánmi inšpekcie práce a NIP.

Plnenie:

Vzhľadom na pandemickú situáciu boli všetky aktivity spojené s osobnými kontaktami minimalizované - boli minimalizované aj osobné kontakty v rámci Európskej informačnej kampane Európskej agentúry pre BOZP. V rámci Európskeho týždňa BOZP bola zverejnená možnosť osobných konzultácií na RÚVZ BB, záujem zo strany zamestnávateľov ako aj zamestnancov nebol zaznamenaný.

V rámci spolupráce s orgánmi bezpečnosti práce boli realizované spoločné **pracovné stretnutia - 4 stretnutia** (osobné aj telefonicky), ktorých nosnou témou bol výber kontrolovaných subjektov a organizačné zabezpečenie previerok, ich realizácia a vyhodnotenie v rámci BB kraja, spolupráca pri prešetrovaní podozrení na chorobu z povolania a najmä zabezpečenie protiepidemických opatrení na pracoviskách - ich dodržiavanie a kontroly zo strany oboch orgánov.

Výkon spoločnej previerky orgánu inšpekcie práce a orgánu verejného zdravotníctva bol realizovaný v podniku na základe doručených podnetov obom orgánom s námietkami na nepriaznivé teplotné podmienky na pracovisku.

Projekt: *Orchestra*

Zmluva medzi EK a RÚVZ v B. Bystrici No: 101016167

Termín riešenia: 01.12.2020 do 01.12.2023

Koordinátor: UNIVERSITA DEGLI STUDI DI VERONA (UNIVR), established in VIA DELL ARTIGLIERE 8, VERONA 37129, Italy, IČ DPH: IT01541040232

Gestor v SR: RÚVZ Banská Bystrica

Riešitelia v SR

RÚVZ v Banskej Bystrici - koordinátor, medziodborová spolupráca pracovníkov RÚVZ spolupracujúci riešitelia sú zo spoluriešiteľských inštitúcií:

Ústredná vojenská nemocnica, Fakultná nemocnica v Ružomberku; Úrad verejného zdravotníctva Slovenskej republiky v Bratislave; Fakultná nemocnica s poliklinikou F.D. Roosevelta v B. Bystrici; Univerzitná nemocnica Bratislava; Vysoká škola zdravotníctva a sociálnej práce svätej Alžbety v Bratislave; Lekárska fakulta Univerzity Komenského v

Bratislave; Jeseniova Lekárska fakulta Univerzity Komenského v Martine; ÚDZS v Banskej Bystrici; Nemocnica s poliklinikou v Brezne; Domovy dôchodcov a iné zariadenia sociálnej starostlivosti a MOM v okresoch Banská Bystrica a Brezno; FZ SZU v banskej Bystrici. Druh projektu: Medzinárodný projekt Európskej Únie; program Horizont 2020; oblasť výskumu - COVID-19. Financovanie: EÚ.

Kľúčové slová: zdravotnícky pracovníci, Covid – 19

Grant: 87 750 EUR na tri roky riešenia projektu pre gestora (RÚVZ Banská Bystrica; 2020-2023)

Ide o projekt EÚ v rámci programu Horizont 2020 a symbolicky sa volá ORCHESTRA, lebo ide o spoločný koordinovaný postup hľadania príčinných súvislostí, ochranných opatrení a vhodných riešení na prekonanie pandémie COVID-19. Projekt integruje do spoločného výskumu epidemiologické, klinické, mikrobiologické a genotypové aspekty rôznych populačných skupín. Projekt ORCHESTRA bol v súťaži projektov úspešný a začína sa plniť postupne od decembra 2020 do konca roku 2023. Vstúpil do realizačnej fázy po podpísanej spolupráci zúčastnených 26 partnerských inštitúcií z 15 krajín sveta a po schválení a získaní podpory z prostriedkov EÚ na vedecký výskum. Slovensko sa zapojilo do časti riešajúcej zdravotné aspekty choroby COVID-19 u zdravotníckych pracovníkov a pracovníkov zo zariadení sociálnej starostlivosti zapojených do starostlivosti o chorých s COVID-19 a do riešenia problematiky ochorenia COVID 19.

Cieľ

Cieľ projektu

Epidemiologické skúmanie zdravotníckych pracovníkov a pracovníkov zo zariadení sociálnej starostlivosti pri práci v riziku expozície koronavírusu SARS-CoV-2 počas pandémie choroby COVID-19 so zameraním na ochranu zdravia a prevenciu ochorenia COVID-19

Anotácia projektu

Vytvorenie multicentrickej kohorty respondentov t.j. zdravotníckych pracovníkov a pracovníkov zo zariadení sociálnych služieb (ďalej „zdravotnícki pracovníci“) vykonávajúcich prácu v riziku vystavenia koronavírusu SARS-CoV-2, ktorý spôsobuje ochorenie COVID -19. V časti projektu „WP5“, na ktorom sa podieľame, ide o retrospektívne a prospektívne zbieranie a skúmanie údajov a biologického materiálu od zdravotníckych pracovníkov, členov kohorty, opakované v priebehu trvania tejto pokračujúcej („follow-up“) štúdie. Plnenia úloh projektu na Slovensku je zamerané na:

- pracovné a mimopracovné determinanty u prípadov infekcie koronavírusom SARS-CoV-2, reinfekcie, prierazové ochorenia COVID-19 u členov kohorty;
- epidemiologické a klinické údaje o ochorení COVID -19 u respondentov;
- údaje o očkovaní;
- sledovanie stavu imunity stanovením protilátok a u časti súboru aj bunkovej imunity;
- posúdenie okolností expozície pri práci a osobnej ochrany pri práci;
- psychologické skúmanie vývoja postojov a psychickej záťaže pri práci.

Realizačné výstupy v roku 2021

- Vytvorenie kohorty zdravotníckych pracovníkov .

Oslovenie zdravotníckych pracovníkov a pracovníkov zo zariadení sociálnej starostlivosti a získanie respondentov v oslovených zariadeniach v regiónoch: Banská Bystrica, Bratislava, Ružomberok, Martin, Brezno. Celkovo získaných 1200 respondentov tvoriacich kohortu zdravotníckych pracovníkov.

- Komunikovanie s lokálnymi koordinátormi projektu, organizovanie pracovných porád na priebežné skúmania v stanovených termínoch realizácie zberu údajov a odberov biologického materiálu na vyšetrenia.
- Vypracovanie postupov a dokumentov štúdie t.j. protokol štúdie, pozvanie do štúdie, informačný list, informovaný súhlas, poučenie a informovaný súhlas na odber biologického materiálu na bunkovú imunitu, vstupný formulár, sprievodné listy na sérologické vyšetrenie, základný dotazník štúdie, podklady pre etickú komisiu, priebežné podklady riešenia pre medzinárodné konzorcium a koordinačný tím WP5 .
- Realizácia priebežnej práce s respondentmi, zber údajov formou dotazníkov a odbery biologického materiálu v jednotlivých spolupracujúcich inštitúciách v určených trojmesačných časových etapách, priebežné stanovenie hladín protilátok v jednotlivých etapách štúdie na RÚVZ v B. Bystrici.
- Vytvorenie systému pseudonymizácie respondentov, vytvorenie formulárov na vkladanie údajov z dotazníkov, z výsledkov vyšetrení a na vedenie evidencie
- Vlastná tvorba databázy údajov a výsledkov vyšetrení vkladáním údajov a tvorba výstupov do medzinárodných analýz kohort zdravotníkov.
- Priebežná spolupráca s medzinárodným koordinačným tímom pre WP5 na Univerzite v Bologni, stretnutia online v dvojtýždňových intervaloch a podľa potreby riešenia projektu, zasielanie výstupov k spoločným analýzám do pripravovaných vedeckých publikácií z riešenia projektu.
- Webová stránka projektu Orchestra: <https://orchestra-cohort.eu/>

Plnenie

Veľkú mieru práce si vyžadovalo naďalej riešenie medzinárodného projektu EÚ zameraného na prevenciu COVID -19.

Projekt ORCHESTRA „Spájanie európskych kohort na zvýšenie spoločnej a efektívnej odpovede na pandémiu SARS-CoV-2“: Druh projektu: Medzinárodný projekt Európskej Únie; program Horizont 2020; oblasť výskumu - COVID-19. Financovanie: EÚ. Zmluva medzi EK a RÚVZ BB No: 101016167. Termín riešenia: 1.12.2020 - 1.12.2023. Hlavnými spoluriešiteľmi v SR sú popri RÚVZ BB zdravotnícki pracovníci z vybraných zdravotníckych zariadení a zariadení sociálnej starostlivosti z regiónov Banská Bystrica, Bratislava, Ružomberok a Martin. V časti projektu „WP5“, na ktorom sa podieľame, ide o retrospektívne a prospektívne skúmanie zamerané na:

- pracovné a mimopracovné determinanty u prípadov infekcie koronavírusom SARS-CoV-2, reinfekcie, prelomové ochorenia COVID-19;
- epidemiologické a klinické údaje o ochorení COVID -19 u respondentov členov skúmanej kohorty;
- údaje o očkovaní;
- sledovanie stavu imunity stanovením protilátok a u časti súboru aj bunkovej imunity;
- posúdenie okolností expozície pri práci a osobnej ochrany pri práci;
- psychologické skúmanie vývoja postojov a psychickej záťaže pri práci.

V roku 2022 sa pokračovalo vo „follow up“ zbere údajov formou dotazníkov, v odberoch krvi na stanovenie hladín protilátok IgG anti S, anti N protilátok proti SRS CoV-2 a na stanovenie bunkovej imunity ako aj v priebežnej tvorbe databázy pseudonymizovaných údajov a vyhodnocovaní pozorovaní do výstupov. Pokračuje priebežná spolupráca s medzinárodným koordinačným tímom pre WP5 na Univerzite v Bologni, stretnutia online v dvojtýždňových a týždňových intervaloch a podľa potreby riešenia projektu, zasielanie výstupov k spoločným

analýzam do pripravovaných vedeckých publikácií z riešenia projektu a prezentácií pre odbornú verejnosť. Webová stránka projektu Orchestra: <https://orchestra-cohort.eu/> .

Výstupy z projektu sú zdokumentované v odborných publikáciách, ktoré sú uvádzané v prednáškovej a publikačnej činnosti úradu.

ODDELENIE HYGIENY VÝŽIVY

Ing. Zuzana Mazúrová – vedúca oddelenia

3.3 SLEDOVANIE VÝŽIVOVÉHO STAVU KLIENTOV V ZARIADENIACH SOCIÁLNYCH SLUŽIEB

Úloha sa v zmysle usmernenia ÚVZ SR bude realizovať v rokoch 2023 a 2024.

3.4 MONITORING PRÍTOMNOSTI ALERGÉNOV V HOTOVÝCH V HOTOVÝCH POKRMOCH PRIPRAVOVANÝCH V ZARIADENIACH SPOLOČNÉHO STRAVOVANIA A V POTRAVINÁCH URČENÝCH PRE DOJČATÁ A MALÉ DETI

Oddelenie hygieny výživy sa na plnení tejto úlohy podieľalo odberom dvoch vzoriek potravín pre dojčatá a malé deti, ktoré boli zaslané do laboratória Veterinárneho a potravinového ústavu v Dolnom Kubíne na analýzu prítomnosti alergénov (celkove 4 alergény).

7.4 REZÍDUÁ PESTICÍDOV V PITNÝCH VODÁCH A POTRAVINÁCH NA VÝŽIVU A VÝŽIVOVÉ PRÍPRAVKY PRE DOJČATÁ A MALÉ DETI

Oddelenie hygieny výživy sa na plnení tejto úlohy podieľalo odberom dvoch vzoriek potravín pre dojčatá a malé deti, ktoré boli zaslané ÚVZ SR na analýzu obsahu rezíduí pesticídov.

7.11 STANOVENIE SYNTETICKÝCH POTRAVINÁRSKÝCH FARBÍV V POTRAVINÁCH

Oddelenie hygieny výživy sa na plnení tejto úlohy podieľalo odberom 55 vzoriek zmrzlín, 15 vzoriek cukrárskych výrobkov, 1 vzorky výživového doplnku a 2 vzoriek potravín pre osobitné skupiny obyvateľstva, ktoré boli analyzované v laboratóriu RÚVZ BB.

7.15 ANALÝZA CELKOVÉHO ARZÉNU V POTRAVINÁCH

Oddelenie hygieny výživy sa na plnení tejto úlohy podieľalo odberom 1 vzorky pramenitej dojčenskej vody a 1 vzorky výživového doplnku, ktoré boli analyzované v laboratóriu RÚVZ BB.

7.17 MONITORING OBSAHU ŤAŽKÝCH KOVOV V POTRAVINÁCH PRE DOJČATÁ A MALÉ DETI

Oddelenie hygieny výživy sa na plnení tejto úlohy podieľalo odberom štyroch vzoriek potravín pre dojčatá a malé deti, ktoré boli analyzované v laboratóriu RÚVZ BB.

7.18 MONITORING OBSAHU DUSITANOV A DUSIČNANOV V POTRAVINÁCH PRE DOJČATÁ A MALÉ DETI

Oddelenie hygieny výživy sa na plnení tejto úlohy podieľalo odberom dvoch vzoriek potravín pre dojčatá a malé deti, ktoré boli analyzované v laboratóriu RÚVZ BB.

ODDELENIE HYGIENY DETÍ A MLÁDEŽE

MUDr. Lea Cortésová, PhD. – vedúca oddelenia

4.1 AKTIVITY PREVENČIE DETSKEJ OBEZITY V KONTEXTE PLNENIA NÁRODNÉHO AKČNÉHO PLÁNU PREVENČIE OBEZITY NA ROKY 2015-2025 (NAPPO)

Gestor: ÚVZ SR

Riešiteľské pracoviská: ÚVZ SR, RÚVZ v SR

Podľa anotácie úlohy cieľom aktivít je komplexným výkonom štátneho zdravotného dozoru, realizáciou výchovných aktivít v oblasti edukácie matiek cestou materských centier a cestou zariadení pre deti a mládež prispieť k zníženiu výskytu detskej obezity.

Plnenie priorit a), b), c) v roku 2022 a každé tri roky realizovať aktivity v rámci priority d).

a) Podpora zdravého štartu do života

Orgán verejného zdravotníctva môže konať len v rozsahu kompetencií vymedzených zákonom č. 355/2007 Z. z., t. j. fyzickým osobám poskytovať osobné poradenstvo na základe ich aktívneho prístupu. Napriek zverejňovaniu ponúk poradenskej činnosti na RÚVZ doteraz nebola spoločenská objednávka zo strany materských centier a matiek na materskej dovolenke o takýto druh poradenstva. Je reálny predpoklad, že matky na materskej dovolenke získavajú informácie v oblasti zdravého životného štýlu vrátane prevencie obezity v rámci poskytovania liečebno – preventívnej starostlivosti v poradniach, kde sú deti vyšetrované všeobecnými lekármi pre deti a dorast a v prípade potreby aj v spolupráci s pediatrickými endokrinológmi, ako súčasť pravidelných kontrol vývoja dieťaťa.

b) Podpora zdravšieho prostredia v školách

• Edukačné aktivity.

Z personálnych dôvodov OHDM nezabezpečovalo v školách edukačné aktivity.

• Mliečny program

Realizácia školského mliečneho programu (ŠMP) v okrese Banská Bystrica a Brezno pokračovala aj v roku 2022. Počet zapojených školských zariadení do ŠMP eviduje Okresný úrad – odbor školstva v Banskej Bystrici, ktorému jednotlivé školské prevádzky uvedené údaje hlásia na štatistické spracovanie.

V rámci výkonu štátneho zdravotného dozoru v školských zariadeniach a v súvislosti s realizáciou ŠMP neboli zistené žiadne výrazné problémy. V zariadeniach kde sa realizácia ŠMP zabezpečuje prostredníctvom zariadení školského stravovania neboli zisťované nedostatky v odbornej spôsobilosti pracovníkov manipulujúcich s mliekom, v uskladňovaní a dodržiavaní dátumu minimálnej trvanlivosti, vo vyhradení chladiarenských zariadení na skladovanie mlieka a pod.

- Zabezpečiť efektívny a účinný výkon štátneho zdravotného dozoru v zariadeniach stravovacích prevádzok určených pre deti a mládež a vo výdajniach stravy.**

V roku 2022 bolo v rámci štátneho zdravotného dozoru zameraného na podmienky zabezpečenia stravovania a kvalitu podávanej stravy vykonaných 132 kontrol v stravovacích prevádzkach určených pre deti a mládež vrátane zotavovacích podujatí pre deti a mládež. Kontrolované bolo zabezpečenie podmienok pre prípravu stravy z hľadiska prevencie vzniku a prenosu infekčných ochorení prenosných fekálne orálne cestou a zároveň bola kontrolovaná pestrosť stravy a dodržiavanie zásad pri zostavovaní jedálneho lístka s ohľadom na odporúčané výživové dávky s osobitným zameraním na výdajne stravy kde je strava zabezpečovaná dovozom.

- **Kontrolovať hygienické podmienky pri príprave diétného stravovania.**

Hygienické podmienky pri zabezpečovaní diétného stravovania boli za sledované obdobie posudzované v 1 zariadení spoločného stravovania pre deti a mládež.

- **Kontrolovať dodržiavanie pitného režimu pre deti v predškolských zariadeniach, presadzovať používanie pitnej vody a nesladených nápojov.**

V období roka 2022 bolo v rámci výkonu štátneho zdravotného dozoru vykonaných 20 kontrol v zariadeniach starostlivosti o deti predškolského veku. Kontrolované boli podmienky zabezpečovania pitného režimu detí a odporúčané podávať deťom pitnú vodu a nesladený čaj. Vedenie predškolských zariadení v spolupráci s rodičmi presadzujú tento spôsob pitného režimu detí a väčšinou sa deťom podáva pitná voda alebo nesladené nápoje.

Podmienky zabezpečovania pitného režimu detí v predškolských zariadeniach boli kontrolované aj v rámci posudzovania a schvaľovania prevádzkových poriadkov zariadení, ktoré boli uvádzané do prevádzky ako nové, alebo v ktorých boli posudzované zmeny v prevádzkovaní.

- **Zisťovať počet stravujúcich sa detí a mládeže v školských stravovacích zariadeniach**

Počet stravujúcich sa detí a mládeže v zariadeniach pre deti a mládež v regionálnej pôsobnosti RÚVZ Banská Bystrica mal do roku 2019 narastajúci trend. V roku 2019 sa v zariadeniach spoločného stravovania pre deti a mládež stravovalo 84,84% detí a mládeže. V roku 2020 sme zaznamenali pokles stravujúcich sa detí (78,37%) v súvislosti s pandemiou ochorenia COVID-19. Podobné percento stravujúcich sa detí, s malými odchýlkami, sledujeme aj v roku 2021 (72,59%) a v roku 2022, kedy sme zaznamenali mierny nárast 75,35% stravujúcich detí a mládeže v školských stravovacích zariadeniach.

c) Poskytovať nutričné vzdelávanie odborným zamestnancom školského stravovania v rámci projektov profesijných združení

V roku 2022 nebolo odborným zamestnancom školského stravovania poskytované nutričné vzdelávanie.

d) Podpora pohybových aktivít

V rámci podpory pohybových aktivít odborní pracovníci OHDM v roku 2022 priebežne posudzovali návrhy na územné konanie, alebo návrhy na kolaudácie stavieb športového charakteru, ktoré sú určené pre deti a mládež. Boli to napr.: Mestský mládežnícky štadión Radvaň v Banskej Bystrici, výstavba cyklistickej dráhy „pumptrack“ s asfaltovou úpravou v obci Poniky, rekonštrukcia atletického štadióna UMB v Banskej Bystrici, detské dopravné ihrisko B. Bystrica v areáli DPM Banská Bystrica, Centrum vzdelávania a starostlivosti pre rodičov a deti, ktoré bude poskytovať okrem iných činností aj cvičenie pre bábätká, rozšírenie športovej zóny na ulici Pionierska v Brezne, priestory pre športové aktivity pre deti a mládež

v ZŠ s MŠ Priechod, tréningová hala pre hokejovú akadémiu a multifunkčná hala pri Strednej športovej škole v Banskej Bystrici, rekonštrukcia telocvične pri ZŠ s MŠ Predajná. Rekonštrukcia športovísk prebehla aj v súvislosti s organizáciou Európskeho olympijského festivalu mládeže 2022 v Banskej Bystrici (EYOF).

e) Monitoring antropometrických ukazovateľov vybraných vekových skupín

V súvislosti s realizáciou projektu WHO COSI – European Childhood Obesity Surveillance Initiative pod vedením NÚDCH Bratislava, MZ SR a ÚVZ SR, ktorý bol v roku 2022 zameraný na pokračovanie prieskumu realizovaného v rokoch 2018 a 2019 u 7 až 7,99 a 8 až 8,99 ročných detí, boli vo vybraných základných školách v okresoch Banská Bystrica a Brezno získané antropometrické údaje a údaje o vybraných ukazovateľoch životného štýlu od 181 detí vo veku 7 až 7,99 roka a vo veku 8 až 8,99 roka. Databáza získaných údajov bola po definitívnej úprave zaslaná zodpovedným riešiteľom na ďalšie spracovanie.

4.2 HODNOTENIE JEDÁLNYCH LÍSTKOV MŠ A ZŠ

Gestor: ÚVZ SR

Riešiteľské pracoviská: RÚVZ v SR

Cieľom úlohy je zmapovanie situácie v oblasti dodržiavania všeobecných zásad pre zostavovanie jedálnych lístkov v zariadeniach spoločného stravovania pre deti MŠ a ZŠ a zistiť frekvenciu podávania vybraných druhov potravín (pokrmov).

Regionálny úrad verejného zdravotníctva (RÚVZ) v Banskej Bystrici pokračoval v roku 2022 v plnení úlohy „Hodnotenie jedálnych lístkov MŠ a ZŠ“. Vyhodnotenú boli jedálne lístky za obdobie jar - leto (mesačné jedálne lístky marec 2022 a máj 2022) z troch materských škôl (MŠ) a troch základných škôl (ZŠ) v regionálnej pôsobnosti RÚVZ Banská Bystrica. Podľa predpísanej metodiky bola vyhodnotená pestrosť jedálnych lístkov a frekvencia podávania vybraných druhov potravín/pokrmov. Na základe uvedeného bola v septembri 2022 zaslaná na ÚVZ SR hodnotiacia správa.

4.3 ÚRAZY U DETÍ V SR

Gestor: ÚVZ SR

Riešiteľské pracoviská: NCZI, vybrané regionálne nemocnice, ÚVZ SR, RÚVZ v SR

Cieľom úlohy je formou spolupráce s NCZI a regionálnymi nemocnicami získať vybrané informácie týkajúce sa problematiky úrazov detí na Slovensku.

NCZI má v zmysle príslušnej legislatívy v správe Národné registre, medzi ktoré patrí aj Národný register úrazov, vyžadujúcich poskytnutie ústavnej zdravotnej starostlivosti s hlásením úrazov detí. Nakoľko klinickí lekári z dôvodu zaneprázdnenosti nehlásia reálny počet úrazov, uzavrela sa dohoda o spolupráci medzi NCZI, Sekciou zdravia MZ SR a ÚVZSR v oblasti zberu vybraných informácií o úrazoch detí v SR.

V roku 2019 bola realizovaná pilotná časť tohto projektu a v rokoch 2020, 2021 sa na RÚVZ Banská Bystrica v jeho realizácii pokračovalo prostredníctvom odborných pracovníkov OHDM.

V roku 2022 neboli zo strany gestora úlohy požiadavky na výkon činností.

ODDELENIE RADIAČNEJ OCHRANY

Ing. Ľudmila Auxtová – vedúca oddelenia

5.1. SLEDOVANIE A HODNOTENIE VEĽKOSTI OŽIARENIA PACIENTOV Z LEKÁRSKEHO OŽIARENIA

Ciele: Zhodnotiť veľkosť individuálnych dávok pacientov pri vybraných typoch rádiologických vyšetrení a vyhodnotiť kolektívne dávky obyvateľov z vybraných typov rádiologických vyšetrení vykonávaných v Slovenskej republike. Výsledky štúdie porovnať s platnými národnými diagnostickými referenčnými úrovňami, ktoré sú definované v opatrení MZ SR.

Gestor: Úrad verejného zdravotníctva SR, Bratislava

Riešiteľské pracoviská:

ÚVZ SR Bratislava, RÚVZ Banská Bystrica, RÚVZ Bratislava, RÚVZ Košice, RÚVZ Nitra

Anotácia: Ožiarenie človeka zo zdrojov používaných v medicíne je významným príspevkom k celkovému ožiareniu populácie v členských krajinách Európskej únie. Ich kontinuálne sledovanie a hodnotenie je jednou zo základných požiadaviek ochrany zdravia obyvateľstva pred ionizujúcim žiarením, ktoré sú zakotvené v základnej zmluve o založení Európskeho spoločenstva pre Atómovú energiu EURATOM a v smernica Európskej komisie č. 2013/59/EURATOM. Štúdie v členských krajinách Európskej únie poukazujú na neustály nárast počtu vyšetrení použitím zdrojov ionizujúceho žiarenia. Ochrana zdravia obyvateľstva pred nežiadúcimi účinkami ionizujúceho žiarenia je jednou zo základných úloh úradov verejného zdravotníctva v oblasti radiačnej ochrany. Preto je nevyhnutné venovať pozornosť zdrojom ionizujúceho žiarenia, hodnotiť a optimalizovať rádiologické postupy, optimalizovať dávky pacientov a dôsledne kontrolovať technický stav zariadení. Radiačná ochrana pacientov si vyžaduje multidisciplinárny prístup, ktorý je podporovaný akcelerujúcim vývojom nových technológií a prístrojovej techniky, systémov monitorovania ako aj vhodnými úpravami v legislatíve. Optimalizácia prístrojového vybavenia rádiologických pracovísk a rádiologických postupov spolu s aplikáciou kritérií vydaných Európskou komisiou môže pomôcť výrazne redukovať dávku na pacienta. Je to však náročný a zdĺhavý proces vyžadujúci spoluprácu rádiológov, rádiologických technikov, fyzikov i pracovníkov dozoru.

Etapa 1: Navrhnuť postup a metodiky pre hodnotenie veľkosti ožiarenia pacientov v rádiológii, vypracovať štandardné postupy pre zber údajov na jednotlivých pracoviskách, uskutočniť sledovanie a hodnotenie dávok pri jednotlivých röntgenových výkonoch v rámci celej Slovenskej republiky na pracoviskách diagnostickej rádiológie s cieľným zameraním na: mamografické pracoviská s klasickými aj s digitálnymi röntgenovými zariadeniami, na klasické diagnostické rádiologické pracoviská ako aj na sledovanie aktivity rádiofarmák aplikovaných pacientom pri diagnostických vyšetreniach metódami nukleárnej medicíny.

Odpočet za rok 2022:

V roku 2022 sa uskutočnila pracovná porada pre riešenie hlavných úloh v oblasti radiačnej ochrany. Členovia pracovnej skupiny z jednotlivých regionálnych úradov verejného zdravotníctva na stretnutí prediskutovali a odsúhlasili termíny, rozdelenie dielčích úloh a metodiku plnenia Hlavnej úlohy.

Vzhlľadom na legislatívnu povinnosť poskytovateľov zdravotnej starostlivosti -zaznamenávať údaje na hodnotenie dávky pacientov - bolo dohodnuté, že zdravotnícke zariadenia budú

písomne vyzvané na poskytnutie potrebných údajov pre stanovenie dávok pri najfrekvencovanejších vyšetreniach (rtg vyšetrenia hlavy, hrudníka, brucha a panvy).

Do riešenia Hlavnej úlohy budú zapojené zdravotnícke zariadenia, ktoré využívajú službu automatického zberu dát z rádiodiagnostických vyšetrení (DQC - Dose Quality Control). V spádovom území Banskobystrického a Žilinského kraja je to viac ako 80 % pracovísk. Na pracovnej porade bolo odsúhlasené sledovanie dávok pediatrických pacientov, pretože práve deti sú významne citlivejšie na pôsobenie ionizujúceho žiarenia. Oblasť sledovania radiačnej záťaže pacientov bude prebiehať v dvoch skupinách pacientov – detskí a dospelí pacienti.

Pre oblasť Mamografia budú zapojené do zberu dát potrebných na stanovenie radiačnej záťaže všetky mamografické pracoviská, nielen pracoviská zapojené do mamografického skríningu. Pre oblasť Nukleárna medicína boli pripravené a odsúhlasené elektronické formuláre pre zber dát potrebných na stanovenie dávky na pacienta. Vzhľadom na počet pracovísk nukleárnej medicíny, bude vyžadovaný zber dát zo všetkých pracovísk.

Termín odoslania písomných žiadostí o sprístupnenie údajov o lekárskom ožiarení a elektronických formulárov bol stanovený na január 2023.

5.2. CIELENÉ VYHLÁDÁVANIE OPUSTENÝCH A NEPOUŽÍVANÝCH RÁDIOAKTÍVNYCH ŽIARIČOV A RÁDIOAKTÍVNEHO MATERIÁLU NEZNÁMEHO PÔVODU A VYPRACOVANIE POSTUPOV NA RIEŠENIE KRÍZOVÝCH SITUÁCIÍ SÚVISIACICH S NELEGÁLNYM NAKLADANÍM S RÁDIOAKTÍVNYM MATERIÁLOM

Ciele úlohy: Uskutočniť cieleňú kampaň na vyhľadávanie opustených a nepoužívaných rádioaktívnych žiaričov a rádioaktívneho materiálu neznámeho pôvodu a vypracovanie postupov na riešenie krízových situácií súvisiacich s podozrením na nelegálne nakladanie, alebo potvrdeným nelegálnym nakladaním s rádioaktívnym materiálom alebo s nálezom rádioaktívneho materiálu neznámeho pôvodu.

Gestor: Úrad verejného zdravotníctva SR, Bratislava

Riešiteľské pracoviská:

ÚVZ SR Bratislava, RÚVZ Banská Bystrica, RÚVZ Bratislava, RÚVZ Košice, RÚVZ Nitra

Anotácia: Orgány štátneho dozoru v radiačnej ochrane podľa zákona č. 87/2018 Z. z. o radiačnej ochrane a o zmene a doplnení niektorých zákonov môžu uskutočňovať kampane na vyhľadávanie nepoužívaných rádioaktívnych žiaričov alebo rádioaktívneho materiálu.

V uplynulých rokoch sa na území Slovenskej republiky vyskytli desiatky udalostí, pri ktorých došlo k záchytu rádioaktívnych žiaričov alebo rádioaktívne kontaminovaných predmetov neznámeho pôvodu (napr. náhradné súčiastky na poľnohospodárske stroje a pružinová oceľ). Na riešenie týchto udalostí boli zavedené v rutinej praxi určité postupy, ktoré vychádzali z medzinárodne odporúčaných prístupov. Naďalej však zostávajú rezervy v koordinácii činností jednotlivých úradov verejného zdravotníctva a ďalších zainteresovaných rezortov a inštitúcií (napr. Ministerstva vnútra).

V mnohých prípadoch súvisiacich s podozrením alebo zistením nelegálneho nakladania s rádioaktívnym materiálom, nálezom rádioaktívneho materiálu pri preprave a vo verejných alebo iných priestoroch je nevyhnutné vykonať opatrenia na ochranu zdravia osôb a ochranu majetku a životného prostredia pred rádioaktívnou kontamináciou.

Na zníženie rizika nelegálneho nakladania s rádioaktívnymi materiálmi a ich možným zneužitím na teroristické účely, je potrebné ich aktívne vyhľadávanie a ďalej je potrebné vypracovať postupy, ktorých cieľom je prevencia, včasná detekcia a rýchla reakcia na prípady nelegálneho nakladania s rádioaktívnymi materiálmi a ich následné zabezpečenie, aby nedošlo k ohrozeniu zdravia obyvateľov alebo k ich zneužitiu na teroristické účely.

Etapa 1: Uskutočniť novú informačnú kampaň zameranú na identifikáciu možných rádioaktívnych materiálov neznámeho pôvodu u prevádzkovateľov zberní druhotných surovín a spracovateľov železného šrotu a pripraviť informačné materiály. Pripraviť a realizovať cieleňú kampaň na vyhľadávanie nepoužívaných žiaričov najmä v priemyselných prevádzkach, ktoré ukončili svoju činnosť alebo sú v likvidácii a v subjektoch, ktoré sa venujú zberu a spracovaniu železného šrotu. Upozorniť a informovať prevádzkovateľov zdrojov žiarenia na nevyhnutnosť zabezpečenia včasnej likvidácie nepoužívaných žiaričov.

Vypracovať jednotné postupy pri náleze rádioaktívneho materiálu neznámeho pôvodu, opustených rádioaktívnych žiaričov a nepoužívaných rádioaktívnych žiaričov a postupov na riešenie krízových situácií súvisiacich s podozrením na nelegálne nakladanie, alebo potvrdeným nelegálnym nakladaním s rádioaktívnym materiálom alebo s nálezom rádioaktívneho materiálu neznámeho pôvodu, vrátane spolupráce s policajným zborom.

Odpočet za rok 2022:

Pracovníci oddelenia radiačnej ochrany pripravili pre pracovníkov výkupní šrotu informačnú prezentáciu v programe PowerPoint. V prezentácii sú predstavené postupy, ktoré je povinný dodržať v zmysle § 97 zákona 87/2018 Z. z. každý, kto nájde, alebo má podozrenie že našiel opustený rádioaktívny žiarič alebo rádioaktívny materiál. V prezentácii sú tiež fotografie z minulých nálezov žiaričov a iných rádioaktívnych materiálov v šrote.

Zároveň pracovníci oddelenia radiačnej ochrany pripravili informačný plagát, na ktorom sú fotografie z minulých nálezov žiaričov a iných rádioaktívnych materiálov v šrote a kontaktné telefónne čísla na pracovníkov odboru radiačnej ochrany. Prezentáciu i plagát pracovníci odboru radiačnej ochrany „otestovali“ v dvoch zberniach šrotu v okrese Bytča v jednej zberni v okrese Ružomberok a v jednej zberni v okrese Čadca. Podľa vyjadrenia pracovníkov uvedených zberní bola prezentácia dobre zrozumiteľná a považujú ju spolu s plagátom za praktickú a užitočnú pomôcku.

ODBOR EPIDEMIOLOGIE

MUDr. Jana Kerlik, PhD. – vedúca oddelenia nozokomiálnych nákaz

PhDr. Monika Musilová, PhD. – vedúca oddelenia epidemiológie a bioštatistiky....

6.1 NÁRODNÝ IMUNIZAČNÝ PROGRAM SR (NIP SR)

Úloha:

Surveillance a kontrola ochorení preventabilných očkovaním:

Manažment očkovania:

Kontrola očkovania v SR

Plnenie:

Surveillance nákaz preventabilných očkovaním prebiehala po celý rok. V spádovom území RÚVZ Banská Bystrica bolo zaznamenaných 34 ochorení na nákazy, proti ktorým je zavedené povinné očkovanie a to 5x pertussis, 5 prípadov vírusovej hepatitídy typu B u dospelých neočkovaných osôb, 15x nosičov vírusovej hepatitídy typu B, 9 prípadov pneumokokovej invazívnej nákazy u dospelých neočkovaných osôb - 8x pneumokokový zápal pľúc a 1x pneumokoková sepsa. Okrem toho sme evidovali 326 prípadov ochorení tiež preventabilných očkovaním, proti ktorým je možné očkovať na odporúčanie lekára. Jednalo sa o 187 prípadov ochorení na varicelu, z toho 1x varicellová meningitída, 102 prípadov ochorení na rotavírusovú infekciu, 37 prípadov ochorení na kliešťovú encefalitídu. Ani jeden prípad ochorenia s odporúčaným očkovaním nebol očkovaný. V roku 2022 sme zaznamenali 34 924 prípadov ochorení COVID 19, ktoré patrí medzi nákazy preventabilné očkovaním. Protiepidemické opatrenia vo všetkých ohniskách spomínaných nákaz boli zabezpečené.

Pracovníci odboru epidemiológie vykonávali individuálne konzultácie pre očkujúcich lekárov zamerané na usmernenie postupov pri očkovaní, pri kombinácii vakcín a u detí, ktoré boli čiastočne očkované v zahraničí, alebo u tých, u ktorých sa začalo s očkovaním oneskorene. V okrese Banská Bystrica sme sa vo všetkých pediatrických obvodoch stretli s odmietaním očkovania zo strany rodičov. Od 1.9.2021 do 31.8. 2022 evidujeme v kontrolovaných ročníkoch narodenia 318 odmietnutí očkovania, z toho 44 kompletných. V okrese Brezno bolo v kontrolovaných ročníkoch narodenia zaznamenaných 63 odmietnutí očkovania.

Administratívna kontrola očkovania

V septembri vykonávali pracovníci odboru administratívnu kontrolu očkovania na jednotlivých pediatrických obvodoch okresov Banská Bystrica a Brezno – a to stav k 31.8.2022. Bol skontrolovaný výkon očkovania u celého ročníka narodenia 2020, 2019, 2015, 2010, 2009 a 2008. Celkom bolo skontrolovaných 12656 záznamov detí podliehajúcich v danom veku základnému očkovaniu alebo preočkovaniu proti 10-tim chorobám. Výsledky sú popísané v osobitnej správe. Zaočkovanosť detí v jednotlivých kontrolovaných ročníkoch sa čiastočne stabilizovala, napriek tomu bol zaznamenaný pokles to najmä v zaočkovanosti proti osýpkam, rubeole a parotiríde, kde klesla pod 95%. Na úrovni okresov BBSK sa zaočkovanosť všetkých ročníkov narodenia kontrolovaných v tomto období pohybovala od 90,1% po 100%.

Projekt súvisiaci s problematikou NIP:

3 pracovníčky odboru sa zapojili do medzinárodného projektu JAV – Joint Action Vaccination, ktorý bol podporovaný EK DG SANCO. Zameraný bol na podporu zaočkovanosti a monitoringu zaočkovanosti detí proti vybraným prenosným chorobám ako aj spôsobu vyzývania rodičov na účasť na očkovaní. V roku 2022 bol projekt ukončený a vznikli odporúčania pre členské krajiny zamerané na zvýšenie zaočkovanosti detskej populácie.

6.2 SURVEILLANCE INFEKČNÝCH OCHORENÍ

Zlepšenie hlásenia prenosných ochorení:

Zlepšenie informovanosti a zvýšenie edukácie obyvateľstva v problematike prenosných ochorení

Zlepšenie komunikácie s poskytovateľmi zdravotnej starostlivosti

Plnenie:

V priebehu roku 2022 v spádovom území RÚVZ Banská Bystrica bolo hlásených 36 775 (v minulom roku hlásených 33 376) individuálnych prípadov prenosných chorôb, v ktorých sa zabezpečoval výkon protiepidemických opatrení, edukácia v ohnisku nákazy a monitorovanie dopadu na zdravie jednotlivých prípadov. Z celkového počtu hlásených prípadov prenosných chorôb dominovali ochorenia zapríčinené vírusom SARS-CoV-2, ktoré tvorili 95%. Napriek tomu bola počas roka venovaná pozornosť aj ostatným nákazám, najmä nákazám preventabilným očkovaním, zoonózam a vysoko nebezpečným nákazám.

Aktivity smerované k odbornej verejnosti:

Hlásenie prenosných ochorení, ARO, chrípky a ChPO bolo riešené opakovanými upozoreniami PZS, ktorí sú povinní zo zákona hlásiť a tiež počas odborných seminárov určených pre všeobecných lekárov ako aj pri zasielaní informácií o výskyte prenosných ochorení v okresoch Banská Bystrica a Brezno. Zatiaľ sa nepodarilo dosiahnuť ideálny stav, riešenie problematiky je naďalej v procese. Rovnako sme propagovali online hlásenie jednotlivých prípadov prenosných ochorení. Výrazne sa zlepšila internetová komunikácia medzi spolupracujúcimi zdravotníckymi zariadeniami a laboratóriami.

Aktivity smerované k laickej verejnosti:

Edukácia obyvateľstva v prevencii prenosných ochorení sa vykonáva priebežne najmä cestou médií. Pracovníci odboru pravidelne vystúpili s dôležitými informáciami v TV Hronka, STV 1, TA 3 ako aj v Regionálnom denníku STV 2, v Slovenskom rozhlase, v rádiu Regína a rádiu Lumen a publikovali články v regionálnych novinách – MY SME, Bystricoviny, BOnline a to na nasledovné témy: Prevencia alimentárnych nákaz, Očkovanie proti KE, Význam očkovania, Opatrenia pri výskyte OVID 19.

Preventívne opatrenia počas pandémie COVID-19, Vývoj pandémie COVID-19, Európsky týždeň testovania na vírusovú hepatitídu a HIV na RÚVZ BB, Prevencia hnačkových ochorení v letnom období, Prevencia a riziká z grilovania, Pravidelné očkovanie detí, Choroby prenášané kliešťami, Očkovanie proti kliešťovej encefalitíde, Prevencia chrípky.

Významnou súčasťou edukácie obyvateľstva je práca v ohniskách nákaz pri výskyte jednotlivých ochorení, kde kľúčovú úlohu zohráva aj podanie informácií o prevencii daného ochorenia.

6.3 INFORMAČNÝ SYSTÉM PRENOSNÝCH OCHORENÍ - EPIS

Úlohy:

- priebežné a rýchle hlásenie prípadov prenosných ochorení do systému EPIS
- dodržiavanie kompletnosti požadovaných údajov v zmysle požiadaviek ECDC pre systém TESSY ako aj národných požiadaviek
- priebežná kontrola kvality údajov
- priebežná kontrola funkčnosti systému
- aktualizácia premenných v systéme podľa nových požiadaviek a poznatkov

- kontrola výstupov v tlačových zostavách, grafoch a mapách
- komunikácia s dodávateľom softvéru
- inovácia a rozširovanie systému
- dopracovanie modulu hlásenia z oddelení klinickej mikrobiológie.

Plnenie:

Úloha sa plní priebežne tak na regionálnej ako aj na národnej úrovni. Vykonávajú sa pravidelné kontroly kvality údajov vložených do systému, ktoré sa exportujú do európskej siete ECDC – TESSy. Pokračovalo sa v hlásení prípadov COVID-19, čo si vyžiadalo pravidelné zapracovávanie všetkých požiadaviek podľa metadatasetu TESSy. Rovnako sa pokračovalo v týždennom hlásení novo-evidovaných prípadov do TESSy. Zároveň sa systém EPIS rozšíril pre nahlasovanie očkovacieho statusu pozitívnych prípadov, nakoľko od 28.12.2020 bolo zavedené očkovanie proti COVID-19 dostupnými vakcínami proti tomuto ochoreniu. Po vykonanej integrácii sa výsledky sekvenácií automaticky priradujú k vybraným výsledkom RT PCR.

Počas celého roka 2022 sa naďalej rutinne hlásili aj ťažké akútne respiračné infekcie tzv. SARI do systému EPIS a ich následný transfer do systému TESSy. Uvedená úloha sa plní priebežne. Pokračovalo sa v mesačnom hlásení osýpok, rubeoly, ZIKA infekcií, hlásia sa aj podozrenia na tieto ochorenia a tiež nepotvrdené prípady. Štvrťročne sa hlásia do TESSy zoonózy, s čím súvisela aj priebežná kontrola kvality týchto údajov. Ostatné ochorenia sa hlásia jedenkrát ročne podľa harmonogramu ECDC. Kontrolovali sa údaje za 58 hlásených diagnóz za rok 2022 a dopĺňali sa premenné podľa aktuálneho metadatasetu ECDC, v rámci hlásenia do TESSy, podľa týchto požiadaviek museli byť prispôbené všetky hlásené údaje.

Spolupráca s jednotlivými RÚVZ bola na veľmi dobrej úrovni a naďalej sa zlepšuje.

RÚVZ Banská Bystrica pokračuje v činnosti ako spravodajská jednotka pre hlásenie pohlavne prenosných chorôb do NCZI.

V celom roku 2022 prebiehala intenzívna spolupráca s IT spoločnosťou Softec, ktorá kontroluje funkčnosť databázy údajov EPIS na vládnom úložisku dát tzv. vládny cloud, v ktorom sú tieto dáta uchovávané od roku 2017.

V systéme EPIS bolo v roku 2022 nahlásených celkom za SR 1 224 075 individuálnych prípadov ochorení (v roku 2021 hlásených 1 012 847 prípadov). Z toho 1 162 567 x sa jednalo o prípady ochorenia COVID-19, t.j. 95 %. Napriek tomuto počtu sme priebežne vykonávali kontrolu kvality vložených údajov z hľadiska ich kompletnosti. Pracovníci odboru priebežne exportovali vybrané prípady do TESSy. V systéme EPIS bolo spracovaných 1481 epidémií, z toho v 1058 prípadoch sa jednalo o epidémie spôsobené SARS-CoV-2.

Výzvy: EPIS ako systém pre monitoring a zber údajov o prenosných ochoreniach si vyžaduje neustále prispôbovanie sa novým poznatkom v oblasti epidemiológie prenosných chorôb, ako aj požiadavkám európskych sietí. Ostatná verzia sa využíva 15 rokov. Preto bol zaradený do projektu Informatizácie VZ, aby mohla byť pripravená jeho nová verzia.

Projekt OPVES: Pracovníčky odboru aktívne spolupracujú na projekte: Informatizácia verejného zdravotníctva, do ktorého je zaradený aj program EPIS a novobudovaný Register očkovaných. Počas celého roka sa systematicky spracovávali podklady na prípravu novej verzie systému EPIS v rámci projektu Informatizácie verejného zdravotníctva. V rámci ORP (overovacej rutínnej prevádzky) pracovníci odboru vykonávali testovanie jednotlivých modulov prispôbených prioritám testovacích scenárov.

6.4 NOZOKOMIÁLNE NÁKAZY

Úlohy:

- priebežná analýza výskytu nozokomiálnych nákaz
- organizácia prevalenčnej štúdie výskytu NN na vybraných oddeleniach vybraných ZZ
- skvalitnenie surveillancie a kontroly nozokomiálnych nákaz zabezpečením:
  - vysokej kvality diagnostických možností patogénnych mikroorganizmov
  - vysokej kvality monitorovania a kontroly nozokomiálnych nákaz
- zvýšenie bezpečnosti pacientov v zdravotníckych zariadeniach
- kontrola dodržiavania štandardných čistiacich, dezinfekčných a sterilizačných postupov pre manipuláciu so zdravotníckymi pomôckami
- vykonávanie priebežnej kontroly hygienicko-epidemiologického režimu v ZZ okresov Banská Bystrica a Brezno
- kontrola dodržiavania štandardných postupov hygienickej a chirurgickej dezinfekcie rúk
- organizácia vzdelávacích aktivít pre pracovníkov verejného zdravotníctva a LPS úseku so zameraním na hygienu rúk
- edukácia zdravotníckych pracovníkov v prevencii NN

Plnenie:

Surveillance NN:

V rámci tejto úlohy sú dôležité požiadavky na posilnenie surveillancie a kontroly závažných nozokomiálnych nákaz na rizikových lôžkových oddeleniach zdravotníckych zariadení najmä chirurgických smerov, intenzívnej starostlivosti, OAIM.

Odborom epidemiológie boli v roku 2022 vykonané v tejto úlohe nasledovné aktivity:

- V roku 2022 bolo zo zdravotníckych zariadení v okresoch B. Bystrica a Brezno nahlásených a následne analyzovaných spolu 900 prípadov nozokomiálnych nákaz (752 v ZZ okrese Banská Bystrica a 148 v ZZ okrese Brezno). V roku 2022 bola činnosť sústredená najmä na prevenciu NN spôsobených *Clostridioides difficile* a SARS-CoV-2.

Kontrola výskytu NN sa vykonávala formou štátneho zdravotného dozoru plánovaného a následného po výskyte závažných NN. Komisia pre sledovanie a analýzu NN za účasti epidemiológov RÚVZ zasadala v DFNSP BB 1x mesačne a vo FNSP FDR BB a v NsP Brezno 1x ročne.

Na jednotlivých klinikách a oddeleniach zdravotníckych zariadení boli sledované výkony bariérovej ošetrovacej techniky, kontrola výkonu dekontaminácie a funkčnosti sterilizačných prístrojov ako aj dodržiavanie zákona o ochrane nefajčiarov.

Počas roka boli námatkovo vykonávané odtlačky rúk zdravotníckeho personálu do kultivačnej pôdy a kontrolovaný postup zdravotníckych pracovníkov pri vykonávaní dekontaminácie rúk.

Celkovo bolo v roku 2022 vykonaných 235 kontrol HER v ZZ, a to tak v ambulantných ako aj lôžkových ZZ, testovacích centrách v okresoch Banská Bystrica a Brezno v rámci ŠZD ako aj v rámci posudkovej činnosti. Celkom bolo odobratých 6 041 vzoriek a to sterov z prostredia, rúk personálu, ovzdušia, vody, sterilných predmetov a bioindikátorov určených na kontrolu účinnosti sterilizačných prístrojov.

Intervencie zamerané na edukácie zdravotníckeho personálu sa v roku 2021 pre prebiehajúcu pandémiu COVID 19 nevykonávali.

6.5 MIMORIADNE EPIDEMIOLOGICKÉ SITUÁCIE

Úlohy:

- pokračovanie úlohy - zlepšenia všeobecnej pripravenosti verejného zdravotníctva na Slovensku na pandémiu chrípky
- informovanie profesionálnej ako aj laickej verejnosti ohľadom možnosti očkovania proti novému typu chrípky v rámci sezónneho očkovania
- zlepšenie všeobecnej pripravenosti verejného zdravotníctva na Slovensku na krízové situácie
- príprava stratégie krízovej komunikácie

V rámci tejto úlohy sa kladie dôraz na rýchlu a koordinovanú reakciu na mimoriadne epidemiologické situácie, hrozby a naliehavé situácie pri ohrození biologickými látkami alebo v súvislosti s epidemickým až pandemickým výskytom chrípky a iných akútnych respiračných ochorení, najmä ochorenia COVID-19.

Plnenie: riešenie mimoriadnych situácií bolo v roku 2022 podobne ako v roku 2021 vysoko aktuálne, nakoľko sme boli nútení pokračovať v prijímaní a zabezpečovaní protiepidemických a protipandemických opatrení v súvislosti so šírením vírusu SARS-CoV-2, spôsobujúceho ochorenie COVID-19. Pre zvládanie situácie sme pokračovali v mnohých aktivitách, ktoré si vynútilo riešenie opakujúcich sa vln pandemického výskytu, spôsobených novými variantami vírusu SARS-CoV-2. Riešenie mimoriadnej situácie spojenej s pokračujúcim výskytom COVID-19 si vyžiadalo

- nastavenie systému prijímania protiepidemických opatrení
- spoluúčasť na tvorbe legislatívy potrebnej k zvládnutiu pandémie, aplikácia legislatívnych opatrení v praxi
- edukácia všeobecných lekárov pre deti, dorast a dospelých vrátane ich pravidelného informovania o nových prijatých opatreniach
- edukácia verejnosti
- spolupráca so všetkými typmi škôl
- spolupráca s DSS
- spolupráca so ZZ
- účasť na zasadaniach krízového štábu mesta Banská Bystrica, mesta Brezna, okresného úradu Banská Bystrica a Brezno
- účasť a spolukoordinovanie krízového štábu FNsP FDR Banská Bystrica, DFNsP Banská Bystrica, SÚCHS Banská Bystrica, Mamacentrum, Zelený sen a NsP Brezno
- usmerňovanie monitorovania výskytu COVID-19 v epidemiologickom informačnom systéme EPIS na národnej úrovni
- reorganizácia činnosti v rámci RÚVZ a presun výkonu protiepidemických opatrení na ostatných pracovníkov RÚVZ
- schvaľovanie MOM Ag v okresoch Banská Bystrica a Brezno
- kontrola činnosti MOM Ag
- kontrola dodržiavania nariadených opatrení v spolupráci s políciou
- riešenie podnetov súvisiacich s porušovaním opatrení
  - riešenie mimoriadnych športových aktivít: Európsky olympijský festival mládeže v Banskej Bystrici (EYOF)
- Analytická činnosť na úrovni okresov, BBSK a Slovenska
- Pravidelná účasť na zasadnutí konzília odborníkov zriadenom pri Úrade vlády SR.

Mimoriadna situácia v roku 2022 naďalej pretrvávala.

6.6 ENVIRONMENTÁLNA SURVEILLANCE POLIOMYELITÍDY A SLEDOVANIE VDPV

Cieľ

Monitorovanie cirkulácie divých a vakcinálnych kmeňov poliovírusov vyšetrovaním odpadových vôd s osobitným zreteľom na sledovanie tzv. VDPV (Vaccine Derived Polio Viruses).

Gestor

ÚVZ SR, NRC pre poliomyelitídu

Riešiteľské pracoviská

RÚVZ v SR

Anotácia

Po úspešnej eradikácii poliomyelitídy v Slovenskej republike je potrebné naďalej pokračovať vo všetkých aktivitách surveillance poliomyelitídy, ku ktorým patrí aj vykonávanie pravidelného virologického vyšetovania odpadových vôd na zistenie prítomnosti poliovírusov a iných enterovírusov vo vonkajšom prostredí.

Sledovanie cirkulácie poliomyelitických vírusov a iných enterovírusov vyšetrovaním odpadových vôd sa začalo v rámci surveillance poliomyelitídy vykonávať vo vybraných lokalitách Slovenska v roku 1970.

Environmentálna surveillance spočíva vo virologickom vyšetovaní odpadových vôd vykonávanom celoslovensky podľa nariadenia hlavného hygienika Slovenskej republiky. Vzorky sa odoberajú systematicky najmä vo väčších mestách a v utečeneckých táboroch a to v mieste vyústenia odpadových vôd do čističky odpadových vôd.

Plnenie a výsledky: V roku 2022 bolo odobratých 6 vzoriek odpadových vôd, všetky vyšetrenia sú ukončené a mali negatívny výsledok na detekciu POLIO vírusov. Výsledky z odpadových vôd potvrdzujú, že v populácii nášho regiónu sa ani divoké kmene vírusov POLIO ani vakcínou derivované kmene POLIO nevyskytujú.

6.7 PREVENCIA HIV/AIDS

Gestor

ÚVZ SR, RÚVZ so sídlom v Košiciach

Riešiteľské pracoviská

RÚVZ v SR

Výstupy

Zvýšiť úroveň informovanosti a zmeny postojov mladých ľudí v problematike HIV/AIDS a iných pohlavne prenosných ochorení.

Plnenie a výsledky.

V r. 2022 bolo poskytované poradenstvo pre záujemcov pri návšteve RÚVZ a cez telefón. Intervencie so žiakmi sa nevykonávali.

Poradňu pre prevenciu AIDS navštívilo 57 osôb a bolo u nich vykonané 56 odberov na HIV, z toho 4 anonymné, reaktívne prípady boli v roku 2022 zistené 3x, z toho v dvoch prípadoch bol výsledok potvrdený v NRC pre AIDS BA. Telefonicky bolo poradenstvo poskytnuté

ďalším 120 osobám. Poradňa vydala 3 medzinárodné certifikáty o HIV negativite pre cestovateľské účely.

6.8 PORADNE OČKOVANIA

Cieľ

Posilnenie informovanosti o očkovaní a očkovaním preventabilných ochoreniach.

Gestor

ÚVZ SR, RÚVZ Bratislava – hlavné mesto, RÚVZ so sídlom v Trnave

Riešiteľské pracoviská

RÚVZ v SR

Činnosť poradne pre očkovanie

V roku 2022 pokračovala činnosť **poradne pre očkovanie**. Činnosť bola spropagovaná na portáli RÚVZ, ako aj opakovanou tlačovou správou. Individuálne sme usmerňovali rodičov detí podliehajúcich očkovaniu v otázkach povinnosti očkovania len telefonicky 133 x a tiež e-mailom.

Samostatnú kapitolu tvorili konzultácie o nutnosti očkovania pred cestami do zahraničia, ktorých bolo podaných celkom 231, z toho 64x osobne v poradni pre očkovanie, ostatné telefonicky. Zároveň bolo vydaných 79 medzinárodných očkovacích preukazov.

6.9 ZVÝŠENIE POVEDOMIA BUDÚCICH RODIČOV O OCHORENIACH PREVENTABILNÝCH OČKOVANÍM A VÝZNAME OČKOVANIA

Gestor

RÚVZ so sídlom v Komárne

Riešiteľské pracoviská

RÚVZ v SR

Cieľ

Hlavným cieľom projektu je zvýšenie vedomostí budúcich rodičov o ochoreniach preventabilných očkovaním a o význame očkovania za účelom udržania vysokej úrovne zaočkovanosti v Slovenskej republike.

V roku 2022 sa vzhľadom na pandémiu COVID-19 s realizáciou projektu nepokračovalo. Upravené prednášky boli zabezpečené u 120 študentov Fakulty zdravotníctva Banská Bystrica a to odborov ošetrovateľstva, fyzioterapie a urgentnej zdravotnej medicíny.

6.10 OPTIMALIZÁCIÁ VEREJNEJ SPRÁVY V OBLASTI EPIDEMIOLOGIE

Gestor: ÚVZ SR

Spolupracujúce pracovisko : RÚVZ Banská Bystrica

Riešiteľské pracoviská: RÚVZ v SR

Cieľ: Optimalizovať procesy výkonov verejnej správy vo verejnom zdravotníctve v oblasti epidemiológie.

Anotácia: Projekt pre oblasť epidemiológie je zameraný na optimalizáciu procesov výkonu štátneho zdravotného dozoru, úpravu epidemiologického informačného systému s možnosťou

zakomponovania nových požiadaviek na všetky časti systému vrátane analytických nástrojov a výstupov. Súčasťou projektu je vybudovanie Národného registra očkovaných osôb, ktorý bude súčasťou aktualizácie programu EPIS. Realizačné výstupy: Zvýšenie efektivity procesov pri výkone štátneho zdravotného dozoru Up date informačného systému EPIS a vytvorenie funkčného registra očkovaných osôb.

Plnenie: Pracovníčky odboru počas celého roka systematicky spolupracovali na rozvoji novej verzie programu EPIS a to samotnej aplikácie, analytickej časti a prezentačnej časti. Pripravovali si požiadavky na integráciu systému so systémami a aplikáciami, ktoré spravuje NCZI a to na Zdravotnú knižku a eHealth a Moje e zdravie. Integrácie musia byť realizované pre dostupnosť automatického hlásenia prípadov prenosných ochorení od poskytovateľov zdravotnej starostlivosti, pre hlásenie nozokomiálnych nákaz a pre poskytnutie údajov o očkovaní pre realizáciu „Registra očkovaných a očkovania“. Plnenie úlohy si vyžiadalo osobné stretnutia spojené s prezentáciou načrtnutých riešení ako aj pravidelné online stretnutia jednak s dodávateľom systému firmou SOFTEC ako aj s pracovníkmi firmy ASSECO. Pracovníci RÚVZov pravidelne testovali pripravené moduly v oblasti epidemiológie podľa požiadaviek vývojárov.

6.11 OSTATNÉ ÚLOHY

6.11.1. Výkon štátneho zdravotného dozoru v ZZ

6.11.2. Výkon štátneho zdravotného dozoru v ohniskách nákaz v okresoch Banská Bystrica a Brezno.

- Kontrola plnenia odporúčaní uložených na mieste a kontrola uložených opatrení na rozhodnutím regionálneho hygienika

Plnenie:

Úloha sa plnila podľa aktuálnej epidemiologickej situácie, ktorá bola popísaná v mimoriadnych situáciách. Bolo spracovaných 36 635 ohnisk v ktorých bolo potrebné vykonávať opatrenia a riešených 46 epidémií (27 v okrese Banská Bystrica a 19 v okrese Brezno), v ktorých 38x sa jednalo o epidémiu spôsobenú vírusom SARS-CoV-2. Vzniklo 43 situácií, ktoré si vyžiadali podanie informáciu do SRV.

6.11.3. Posudková činnosť

zameraná na zdravotnícke zariadenia novo-vznikajúce, so zmenou pôsobnosti alebo po rekonštrukcii.

Na odbor epidemiológie bolo doručených v roku 2022 - 602 podaní, na riešenie ktorých bolo vydaných 246 rozhodnutí a 57 záväzných stanovísk, ďalej bolo podaných 36 854 iných stanovísk. Zároveň bolo poskytnutých 8 060 konzultácií.

6.11.4. Zdravotná výchova obyvateľstva v prevencii prenosných ochorení

- Preventívna - cestou médií – TV, rozhlas, printové média, web stránka RÚVZ - www.vzbb.sk, systému EPIS – www.epis.sk o osobnými alebo telefonickými informáciami
- V ohniskách nákaz – osobnými konzultáciami a pohovormi s osobami, ktoré boli v kontakte s osobami, chorými na prenosné ochorenie, tiež prostredníctvom tlačených informácií – letáky, brožúry,...

6.11.5 Metodické vedenie odborov epidemiológie BBSK

- Poskytovanie konzultácií
- Usmerňovanie plnenia HÚ a programov odboru epidemiológie
- Organizácia lokálnych porád pracovníkov odboru epidemiológie RÚVZ Lučenec, Rimavská Sobota, Veľký Krtíš, Zvolen a Žiar nad Hronom

Plnenie:

Počas roka bolo poskytnutých 64 konzultácií ohľadne plnenia úloh. Prezenčná porada sa neuskutočnila.

6.11.6. Práca v odborných pracovných skupinách a zboroch podľa nominácie ÚVZ SR, MZ SR, OÚ Banská Bystrica a RÚVZ Banská Bystrica

Členstvo a plnenie

- Vedenie PS pre EPIS – konzultácie prebiehali pomocou internetu – podrobne popísané v časti EPIS.
- Členstvo v Poradnom zbore pri ECDC, poradný zbor zasadal 4x, február, máj, september a december formou telekonferencie
- Členstvo v pracovnej skupine pre hlásenie prenosných ochorení do ECDC – TESSY (ÚVZ SR) – úloha sa plní kontinuálne.
- Vykonávanie úloh vyplývajúcich z postu Národného kontaktného bodu pre surveillance - sledovanie požiadaviek ECDC, zavádzanie nových metód, rozsah premenných o jednotlivých prípadoch.
- Členstvo v pracovnej skupine pre hlásenie prenosných ochorení z oddelení klinickej mikrobiológie – úloha sa plní priebežne, percento hlásiacich laboratórií pokrýva viac ako 70% hlásení.
- Členstvo v Poradnom zbore HH pre epidemiológiu (ÚVZ SR) účasť na webex zasadnutiach poradného zboru
- Členstvo v PS pre projekt „ Informatizácia VZ“ oblasť Epidemiológia.
- Členstvo v PS pre realizáciu NPPZ.
- Členstvo PS pre kontrolu drog pri Úrade vlády SR, vykonaná pravidelná ročná analýza výskytu VHB a VHC vo vzťahu k užívaniu drog.
- Členstvo v pracovnej skupine pre vypracovanie štandardov pre kontrolu HER zdravotníckych zariadení, účasť podľa harmonogramu.
- Národný kontaktný bod pre monitoring prenosných chorôb v EÚ – TESSY/ECDC, kontinuálne sledovanie požiadaviek na spektrum hlásenia do ECDC – TESSy, kontrola kompletnosti, logičnosti a odborných parametrov hlásených premenných.
- Národný kontaktný bod pre surveillance vírusových hepatitíd – ECDC, pravidelné ročné reporty a účasť na výročnom zasadnutí ECDC
- Národný kontaktný bod pre surveillance zoonóz a nákaz prenášaných vektormi
- Členstvo v expertnej skupine EFSA za SR – výskyt zoonóz a alimentárnych nákaz u ľudí tvorba pravidelného ročného reportu za SR a tiež za členské krajiny EÚ, účasť na medzinárodnom mítingu v Parme.

6.11.7 Koordinácia likvidácie živočíšnych škodcov v spádovom území RÚVZ Banská Bystrica

Úlohy:

- Organizácia jarnej a jesennej akcie
- Prieskumy premnoženia hlodavcov
- Odporúčania na vykonanie deratizácie
- Kontrola účinnosti deratizácie
- Kontrola likvidácie uhynutých hlodavcov

Plnenie:

V jarných mesiacoch marec, apríl a máj a jesenných mesiacoch september, október a november 2022 bol vykonávaný prieskum výskytu premnoženia živočíšnych škodcov a ich výskyt po vykonaných deratizáciách v meste Banská Bystrica. Počas roka zasadala 12 x komisia pre ochrannú DDD pri Mestskom úrade v Banskej Bystrici a po vykonaní deratizácie bola vykonávaná kontrola účinnosti deratizačných zásahov .

Celkovo bolo realizovaných 86 výkonov v teréne, z toho 2 prieskumy, 84 kontrol zásahov na mieste hláseného výskytu živočíšnych škodcov.

6.11.8 Komisia pre skúšky spôsobilosti na výkon DD

Úlohy:

- Prednášky v príprave uchádzačov o skúšku
- Účasť na skúškach
- Hodnotenie
- Príprava podkladov pre vydanie potvrdenia o spôsobilosti

Plnenie:

V roku 2022 prebehli 2 kurzy na odbornú spôsobilosť na výkon DDD so záverečnými skúškami a vydaním osvedčenia o odbornej spôsobilosti pre 29 účastníkov, celkom bolo vydaných 34 osvedčení OS.

ODDELENIE CHEMICKÝCH ANALÝZ

Ing. Daniela Borošová, PhD., MPH – vedúca oddelenia

A./ Úlohy ktorých gestorom je OCHA RÚVZ Banská Bystrica:

7.11 STANOVENIE SYNTETICKÝCH POTRAVINÁRSKYCH FARBÍV V POTRAVINÁCH

Cieľ

Kvantitatívne stanovenie syntetických potravinárskych farbív (SPF) so zameraním na rôzne spôsoby ich izolácie z vybraných potravinových komodít (zmrzlina, zákusky, výživové doplnky)

Anotácia

Syntetické farbivá používané ako prídavné látky do potravín majú rôzne riziká pre ľudské zdravie. Môžu vyvolať alergické reakcie, astmu aj poruchy správania u detí, napr. hyperaktivitu. Karcinogenita sa dokázala v prípade niektorých azofarbív ako je Amarant (E123).

Pri analýze potravinových komodít sa v laboratóriu využíva kvalitatívny dôkaz farbív akreditovanou skúškou tenkovrstvovou chromatografiou (TLC). Kvantitatívne stanovenie SPF sa vykonáva pri monitoringu aditívnych látok (úloha odboru HV) vo vzorkách zmrzlín, zákuskov ako aj niektorých výživových doplnkov neakreditovanou skúškou HPLC-DAD (vysokoúčinná kvapalinová chromatografia s detektorom diódového poľa). Pri tejto skúške je využívaná izolácia SPF na odtučnené vlnené vlákno v kyslom prostredí za horúca. Táto predúprava vzoriek na extrakciu analytov z matrice má však obmedzenia najmä pre farbivá, ktoré sú nestabilné na svetle a pri vyššej teplote. V súčasnosti pre stanovenie SPF v hore uvedených potravinách neexistuje technická norma slovenská ani európska. V tomto projekte sa chceme zamerať na rôzne spôsoby izolácie SPF zo spomínaných komodít, využitím izolačných postupov publikovaných v odbornej literatúre, a výberu najvhodnejšieho postupu, ktorý by priniesol presné a správne výsledky.

Etapy riešenia

rok 2017 - literárny prehľad odbornej literatúry, výber predpokladaného najvhodnejšieho postupu, validácia metódy, analýza reálnych vzoriek podľa harmonogramu HV

rok 2018 – akreditácia skúšky podľa STN EN ISO/IEC 17025:2005

Realizačné výstupy

Akreditovaná metóda pre vykonanie kvantitatívneho stanovenia SPF vo vybraných potravinových komoditách pre potreby HV v banskobystrickom kraji.

Vypracovanie správy pre krajského odborníka hygieny výživy v banskobystrickom kraji a prezentácia výsledkov na odborných podujatiach.

Riešenie v roku 2022

V roku 2022 sme zaviedli a validovali novú metódu^[1] izolácie 13 SPF z potravinových vzoriek obsahujúcich aj problematickú prítomnosť bielkovín - zmrzlina, cukrárske výrobky, výživové doplnky, potraviny pre osobitné skupiny. V súčasnosti prebieha štatistické vyhodnotenie výsledkov z podkladov validácie. Metóda stanovenia SPF použitím techniky HPLC-DAD ostala nezmenená. V apríli 2022 sme sa zúčastnili medzinárodného medzilaborátorného porovnania, ktoré organizovalo LGC AXIO Proficiency testing pre potravinové matrice so

100% úspešnosťou. V roku 2023 plánujeme rozšíriť akreditáciu o túto skúšku podľa STN EN ISO/IEC 17025:2017. Cieľ úlohy bude naplnený, tak z tohto dôvodu už ďalej nebudeme v tejto úlohe pokračovať.

[¹] Julien Brazeau: Identification and Quantitation of Water-Soluble Synthetic Colors in Foods by Liquid Chromatography/Ultraviolet-Visible Method Development and Validation, ACS Omega 2018, 3, 66577-6586

7.15 ANALÝZA CELKOVÉHO ARZÉNU V POTRAVINÁCH

Projekt vychádza z ODPORÚČANIA KOMISIE (EU) 2015/1381 z 10. augusta 2015 o monitorovaní arzénu v potravinách na účely zberu informácií do jednotnej databázy.

Gestor

RÚVZ Banská Bystrica

Riešiteľské pracovisko

RÚVZ Banská Bystrica, RÚVZ Prešov, RÚVZ Nitra, RÚVZ Trenčín, ďalší podľa záujmu

Cieľ

monitoring obsahu celkového arzénu v potravinách, s dôrazom na potraviny určené pre dojčatá a malé deti, pre potraviny určené na osobitné lekárske účely a výživové doplnky.

Anotácia

Arzén sa ubikvitárne vyskytuje v životnom prostredí. Jeho prirodzeným zdrojom v životnom prostredí je vulkanická činnosť, erózia pôdy a podobné prírodné procesy. Je prítomný v pôde, podzemných vodách aj v rastlinstve. Antropogénnym zdrojom arzénu je predovšetkým spaľovanie fosílnych palív, hutnícky a ťažobný priemysel (vyskytuje sa ako prímes v mnohých rudách). Arzén a jeho zlúčeniny sa využívajú aj v poľnohospodárstve ako súčasť pesticídov. V životnom prostredí nedegraduje, značná časť sa ukladá do vodných sedimentov a ľahko bioakumuluje v potravinovom reťazci. Arzén je mutagénna a karcinogénna látka. Najvyššie koncentrácie arzénu sa vyskytujú v ryži, listovej zelenine a morských plodoch. V potravinách sa môže vyskytovať v anorganickej a organickej forme. Pričom organický arzén je menej toxický ako anorganický, toxicita závisí na oxidačnom stupni, As III je toxickejší ako As V. Dlhodobý príjem anorganického arzénu má negatívny vplyv na ľudský organizmus, spôsobuje výskyt kožných lézií, rakoviny, vývojovej toxicity, neurotoxicity, kardiovaskulárnych ochorení, poruchy glukózového metabolizmu a cukrovky. Existujú analytické metódy, ktoré umožňujú stanoviť jednotlivé formy arzénu, v našich podmienkach môžeme stanoviť celkový obsah arzénu. Predmetom riešenej problematiky je analytické stanovenie celkového arzénu v potravinách vhodnou metódou a monitorovanie obsahu celkového arzénu vo vzorkách potravín určených pre dojčatá a malé deti, ako aj v potravinách určených na osobitné lekárske účely a výživové doplnky a balené vody. Zúčastnené laboratória budú môcť participovať na medzilaboratórnej porovnávacej skúške, ktorú zorganizuje NRC pre organizovanie MPS v oblasti potravín na RÚVZ Prešov.

Etapy riešenia

rok 2017 – vývoj metód na stanovenie As, validácia metód, analýza vzoriek

rok 2018 – príprava medzilaboratórneho testu a jeho realizácia, rutinná analýza vzoriek, zber a vyhodnotenie údajov

rok 2019 – vyhodnotenie PT testu, rutinná analýza vzoriek, zber a vyhodnotenie údajov

rok 2020 – rutinná analýza vzoriek, zber a vyhodnotenie údajov

rok 2021 – účasť na PT teste, rutinná analýza vzoriek, zber a vyhodnotenie údajov

rok 2022 – rutinná analýza vzoriek, zber a vyhodnotenie údajov, spracovanie výsledkov za roky 2018-2022 a prezentácia na celoústavnom seminári RÚVZ v B. Bystrici (10.11.2022)

Výstupy

- prezentácia výsledkov v spolupráci HV poskytnúť informácie o výsledkoch analýz
- správa o výsledkoch stanovenia obsahu celkového arzenu v potravinách určených pre dojčatá a malé deti.

Riešenie v roku 2022

V rámci projektu 7.14 – Analýza celkového arzenu v potravinách, ktorý vychádza z ODPORÚČANIA KOMISIE (EÚ) 2015/1381 z 10. 8. 2015, boli v roku 2022 na RÚVZ so sídlom v Banskej Bystrici, Prešove, Nitre, Trenčíne a Žiline vykonané stanovenia celkového arzenu vo vzorkách potravín – výživových doplnkoch, dojčenskej a detskej výžive, rybách a čajoch, balených vodách. Počty stanovovaných vzoriek a stanovené maximálne hodnoty v týchto vzorkách na jednotlivých pracoviskách sú uvedené v Tab. Zhodnotenie As vo vzorkách potravín. Všetky výsledky boli menšie ako maximálne hladiny pre anorganický arzén pre jednotlivé komodity.

Tab. Zhodnotenie As vo vzorkách potravín

Rok 2022	Spolu počet vzoriek	ND počet vzoriek	mg/kg <LOQ počet vzoriek	<0,100* mg/kg počet vzoriek	>0,100* mg/kg počet vzoriek	max. mg/kg	druh
Banská Bystrica	1	0	0	1	0	0,014±0,003	OVKO, kuracie prsia s mrkvou, karfiolom a ryžou, sterilizovaný zeleninovo mäsový pokrm
Prešov	11	0	4	5	2	0,270±0,041	Popradský čaj – šalvia lekárska
Nitra	4	0	3	0	1	0,52±0,12	Kneipp – šumivé tablety na odvodnenie organizmu
Trenčín	0	0	0	0	0	0	
Žilina	7	0	2	4	1	0,11±0,02	Herbex bylinná zmes

*Nariadenie EK 2015/1006 z 25. júna 2015, ktorým sa mení nariadenie ES 1881/2006 pokiaľ ide o maximálne hodnoty obsahu anorganického arzenu v potravinách

*Ryža určená na výrobu potravín pre dojčatá a malé deti

Vysvetlivky

ND- nedetekované

LOQ – limit kvantifikácie

Uvedené laboratória vykonávali aj skúšky balenej vody na ukazovateľ arzén:

RÚVZ so sídlom v Banskej Bystrici (2 ks ND, 4 ks < 0,001 mg/l), Prešove (10 ks < 0,003 mg/l), Nitre (3 ks < 0,0018 mg/l a 1 ks 0,0033±0,0012 mg/l), Trenčíne (0 ks) a Žiline (9 ks < 0,0009 mg/l).

Posledný raz v roku 2021 sa Laboratórium AAS OCHA RÚVZ so sídlom v Banskej Bystrici, ako gestor projektu, zúčastnilo PT testu PT-PO-41/2021 – Stanovenie kovov (Cd, Pb, Hg) v čaji, ktorý organizovalo Národné referenčné centrum pre organizovanie medzilaboratórných porovnávacích skúšok v oblasti potravín, na RÚVZ so sídlom v Prešove. Výsledky Laboratória

AAS OCHA RÚVZ so sídlom v Banskej Bystrici reprezentované pomocou z-skóre boli pre jednotlivé kovy nasledovné : Pb (0,24), Cd(0,20), Hg(0,77).

V roku 2021 Národné referenčné centrum pre organizovanie medzilaboratórnych porovnávacích skúšok v oblasti potravín, na RÚVZ so sídlom v Prešove zabezpečovalo aj vyhodnotenie MPS – ARZÉN-1/2021, bilaterálneho testu, ktorého sa zúčastnilo Laboratórium AAS RÚVZ so sídlom v Banskej Bystrici a Laboratórium ANALPO, s.r.o. Zvolen s vyhovujúcim výsledkom.

V roku 2022 (10.11.2022) OCHA RÚVZ so sídlom v Banskej Bystrici prezentovalo výsledky projektu, zamerané na detskú a dojčenskú výživu, za posledných 5 rokov na celoústavnom seminári s názvom: Chemické analýzy vzoriek detskej a dojčenskej výživy:

Autori: Ing. R. Briedoňová , Ing. Ľ. Sirotová, PhD, Ing. I. Nagyová, PhD., Ing. D. Borošová, PhD., MPH.

Záverom možno konštatovať, že Laboratórium AAS OCHA RÚVZ so sídlom v Banskej Bystrici dosahuje dlhodobo vyhovujúce výsledky v oblasti stanovenia uvedených kovov v potravinách, má rozsiahle praktické skúsenosti a disponuje odbornými pracovníkmi. Vybavením Laboratória AAS, v rámci investičného rozvoja alebo európskych projektov, dlhodobo požadovanou technikou (požiadavka od roku 2016 do dnes), HPLC-ICP-MS, by bolo možné realizovať monitoring nielen celkového arzénu, ale aj jeho anorganických (As III, As V) a organických foriem, ktoré sa vyznačujú rôznou toxicitou a teda aj rôznym vplyvom na ľudské zdravie a to aj s pôsobnosťou pre celú SR. Rovnako zabezpečiť vyššiu citlivosť stanovenia, nakoľko limity pre obsah jednotlivých kovov najmä v detskej počiatočnej a následnej výžive sa sprísňujú a vyžadujú moderné vysokocitlivé prístrojové zariadenia na analýzu ako aj moderné zariadenia na predúpravu vzoriek (suchá, mokrá mineralizácia).

7.16 MONITORING ENERGETICKEJ A BIOLOGICKEJ HODNOTY STRAVY SPOJENÝ S ANALÝZOU VYBRANÝCH KONTAMINANTOV V STRAVE V ZARIADENIACH SPOLOČNÉHO STRAVOVANIA PRE DETI MŠ A ZŠ

Cieľ

Cieľom projektu je monitorovanie energetickej a biologickej hodnoty stravy, hodnotenie rizík expozície vybraným kontaminantom spojených s konzumáciou jedál v zariadeniach spoločného stravovania pre deti MŠ a ZŠ. Monitoring sa bude realizovať pomocou odberu vzoriek stravy za účelom laboratórnych analýz zameraných na zistenie obsahu tukov, bielkovín, sacharidov, sušiny, soli, vápnika, dusitanov, dusičnanov, olova, kadmia a ortuti v podávanej strave. Získané laboratórne výsledky sa následne využijú pre zhodnotenie energetickej a biologickej hodnoty, odhadu expozície vybraným kontaminantom, ako aj zmapovanie stravovacích zvyklostí vo vybranej vekovej skupine populácie detí.

Gestor

RÚVZ so sídlom v Banskej Bystrici

Riešiteľské pracoviská

Vybrané RÚVZ v SR (Oddelenie hygieny detí a mládeže, Oddelenie chemických analýz)

Anotácia

Správna výživa zohráva od útleho veku významnú úlohu v prevencii vzniku rôznych poškodení zdravia, prejavujúcich sa často až v dospelosti. Je dôležité, aby si deti už v detstve vytvorili správne stravovacie zvyklosti, podľa ktorých sa budú riadiť celý život. Z hľadiska správnej

výživy konzumácia jedál v zariadeniach spoločného stravovania pre deti MŠ a ZŠ by mala priaznivo pôsobiť na zdravie, rast a vývin organizmu, vytvárať podmienky na dosiahnutie ich harmonického a všestranného rozvoja, v súlade s požiadavkami ustanovenými v zákone č. 355/2007 Z. z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia v znení noviel a vyhláske MZ SR č. 533/2007 Z. z. o podrobnostiach o požiadavkách na zariadenia spoločného stravovania v znení noviel a v Potravinovom kódexe SR. V súčasnosti u nás medzi najčastejšie nedostatky vo výžive detí a mládeže patrí zvýšený energetický príjem, nadbytočný príjem tukov, cukrov, často s obsahom nevhodných polysacharidov, soli a taktiež riziko expozície vybraným kontaminantom, spojené s konzumáciou jedál v zariadeniach spoločného stravovania. Strava, ktorá svojim množstvom a zložením nezodpovedá veku dieťaťa vedie k stúpajúcemu výskytu obezity a výrazne zvyšuje riziko kardiometabolických ochorení. V zariadeniach spoločného stravovania pre deti MŠ a ZŠ sa realizuje projekt, ktorého výstupy zo získaných laboratórnych výsledkov a analýz výživových faktorov bude možné využiť pri hodnotení naplňovania odporúčaných výživových dávok pre jednotlivé vekové skupiny detí a následne pri ovplyvňovaní kvality stravy podávanej deťom v zariadeniach pre deti MŠ a ZŠ ako intervenčných opatrení v rámci výkonu štátneho zdravotného dozoru v zariadeniach spoločného stravovania pre deti a mládež, ako aj využiť pre hodnotenie možného nežiadúceho vplyvu expozície sledovaným vybraným kontaminantom.

Realizačné výstupy

Spracovanie výsledkov analyzovaných vzoriek a ich prezentácia. V spolupráci s HDM poskytnúť informácie o výsledkoch analýz v odobratých vzorkách jedál v zariadeniach spoločného stravovania pre deti MŠ a ZŠ. Správa o výsledkoch stanovenia obsahu energetickej a biologickej hodnoty a obsahu kontaminantov v strave určenej pre deti vybraných vekových skupín.

Etapy riešenia

1. terénna práca, laboratórne analýzy vzoriek – rok 2021 a ďalšie roky
2. vyhodnotenie

Na riešení úlohy 7.16 sa zúčastnili dve laboratória RÚVZ so sídlom v Košiciach a RÚVZ so sídlom v Banskej Bystrici.

Realizácia projektu na RÚVZ so sídlom V Košiciach.

Úloha sa realizovala v 2 etapách, v rámci ktorých sa vyšetrilo spolu 20 vzoriek celodenných stráv, resp. obedových menu, podľa toho, či sa vzorky odoberali z MŠ alebo ZŠ.

Etapy riešenia projektu:

1. Etapa riešenia: 02.05.2022 - 06.05.2022

Druhy zariadení: Školská jedáleň pri MŠ, Smetanova 11, Košice
Školská jedáleň pri ZŠ, Krosnianska 4, Košice

Druhy vzoriek: Celodenná strava pre deti MŠ (desiata, obed a olovrant)
Obed pre žiakov ZŠ I. stupeň (len obed)

2. Etapa riešenia: 19. 09.2022 - 23. 09.2022

Druhy zariadení: Súkromná školská jedáleň pri súkromnej MŠ Baranček, Moyzesova 22, KE
Školská jedáleň pri ZŠ, Požiarnická 3, Košice

Druhy vzoriek: Celodenná strava pre deti MŠ (desiata, obed a olovrant)
Obed pre žiakov ZŠ I. stupeň (len obed)

Realizácia projektu na RÚVZ so sídlom V Banskej Bystrici

Úloha sa realizovala v 1 etape. Spolu sa vyšetřilo 10 vzoriek stráv – obedov zo školských zariadení.

Etapa riešenia projektu: 7.11.2022 – 11.11.2022

Druhy zariadení: ZŠ s materskou školou Jána Bakoša, Bakošova 5, 974 01 Banská Bystrica
Školská jedáleň pri ZŠ Golianova 8, 974 01 Banská Bystrica

B./ Plnenie úloh vo všetkých kapitolách v spolupráci s odborními HŽP, HV, HDM a PPL - štatistika laboratórnych výkonov:

Číslo programu	Názov úlohy	Počet vzoriek	Počet ukazovateľov	Počet analýz
1.3	Ľudský biomonitring - sledovanie záťaže skupín obyvateľstva vybraným chemickým faktorom v životnom prostredí a pracovnom prostredí	103	222	277
2.1.2.	Znižovanie zdravotných rizík z látok a zmesí klasifikovaných ako toxické	98	240	933
2.1.3	Znižovanie zdravotných rizík z karcinogénnych a mutagénnych faktorov vrátane azbestu a z látok poškodzujúcich reprodukciu a narúšajúcich endokrinný systém	59	265	1 412
3.2	Monitoring príjmu kuchynskej soli	10	10	16
7.6	Biomonitoring ťažkých kovov v pracovnom a životnom prostredí	23	62	506
7.11	Stanovenie syntetických potravinárskych farbív v potravinách	218	1 232	1 737
7.13	Monitoring celkového organického uhlíka v prírodných a umelých kúpaliskách	231	231	262
7.15	Analýza celkového arzénu v potravinách	14	67	513
7.16	Monitoring energetickej a biologickej hodnoty stravy spojený s analýzou vybraných kontaminantov v strave v zariadeniach spoločného stravovania pre deti MŠ a ZŠ.	10	0	0
7.17.	Monitoring obsahu ťažkých kovov v potravinách pre dojčatá a malé deti.	33	69	452
7.18..	Monitoring obsahu dusitanov a dusičnanov v potravinách pre dojčatá a malé deti	8	8	10
Výkony celkom:		826	2 981	6 118

ODDELENIE LEKÁRSKEJ MIKROBIOLÓGIE (VRÁTANE MŽP A BŽP) **Mgr. RNDr. Jozef Strhársky, PhD., MPH – vedúci oddelenia**

Oddelenie lekárskej mikrobiológie (OLM) RÚVZ so sídlom v Banskej Bystrici bolo v roku 2022 gestorom 3 úloh „Programov a projektov Úradov verejného zdravotníctva v Slovenskej republike na rok 2022 a na ďalšie roky“. 1 projekt bol z OFŽP (7.10) a 2 projekty boli z OLM (8.2 a 8.3). Okrem toho sme sa podieľali na ďalších 5 úlohách ako spoluriešitelia (1.4, 6.6, 7.1, 7.2. a 8.1).

7.10 MONITORING BIOLOGICKÝCH ALERGÉNOV V OVZDUŠÍ (PEĽOVÁ INFORMAČNÁ SLUŽBA – PIS) A ALERGÉNOV ROZTOČOV VO VNÚTORNOM PROSTREDÍ

Gestor: RÚVZ so sídlom v Banskej Bystrici

Riešiteľské pracoviská: RÚVZ so sídlom v Banskej Bystrici, ÚVZ SR, vybrané RÚVZ v SR, NRC pre hodnotenie vplyvu voľného ovzdušia a ovzdušia uzavretých priestorov nevýrobného charakteru na zdravie populácie

Etapy riešenia: 2022 a ďalšie roky

Anotácia:

Polinózy patria medzi najčastejšie alergické ochorenia, ktorými trpí viac ako tretina populácie. V rámci prevencie je pre alergológov i alergikov dôležitá dostupnosť presných a včasných informácií o výskyte peľu v ovzduší. V Slovenskej republike bola v roku 2006 obnovená funkčná sieť monitorovacích staníc PIS pod gesciou verejného zdravotníctva. Ich hlavnou úlohou je identifikácia a kvantifikácia peľových zŕn a spór húb (plesní) v ovzduší. Dostupnosť aktuálnych hlásení o peľovej situácii v regiónoch a čo najrozsiahlejšia medializácia peľových správ je dôležitá pre alergikov a lekárov. Presným určením najvhodnejšieho termínu začiatku liečby, a tiež jej ukončenia po sezóne, je okrem minimalizácie až dočasnej eliminácie zdravotných problémov alergika je možné vďaka cielenej diagnostike i správne načasovanej liečbe ušetriť značné finančné prostriedky.

Na vzniku respiračných alergií sa vo veľkej miere podieľajú aj alergény vnútorného prostredia (roztoc, zvieracie alergény, plesne). Roztoče sú podľa najnovších štúdií až v 50 % pôvodcami respiračných alergií, ktoré často prechádzajú do ťažkých astmatických stavov. V prevencii treba predchádzať alergizácii organizmu najmä u ľudí s alergickou dispozíciou, ktorí nemajú klinické prejavy alergickej choroby, ale sú v alergizujúcom prostredí. Profylaktickými opatreniami treba chrániť alergikov pred vplyvom špecifického alergénu najmä úpravou prostredia. Prevencia a profylaxia pri liečbe respiračných alergií patria do problematiky verejného zdravotníctva.

Cieľ:

- monitoring biologických alergénov v ovzduší ako súčasť prevencie zameranej na znižovanie výskytu chronických neinfekčných ochorení,
- zmonitorovať aktuálny stav výskytu alergénov roztočov v prachu z vnútorného prostredia budov so zameraním najmä na ubytovacie zariadenia rôznej kategórie určené pre verejnosť, domovy sociálnych služieb, spoločné zariadenia pre deti a mládež,
- medializácia peľového spravodajstva a jeho využitie na zlepšenie životných podmienok a kvality života dotknutých skupín obyvateľstva vrátane jeho použitia pri diagnostike a správnom načasovaní liečby polinóz,
- skvalitnenie diagnostiky zavedením nových molekulárno-biologických metód na stanovenie vybraných skupín peľových alergénov a alergénov roztočov,

- spolupráca na projekte COST Action CA1826 „New approaches in detection of pathogens and aeroallergens“ (Adopt),
- riešiť možnosti eliminácie najvýznamnejších alergénov (výsadba vhodnej zelene, udržiavanie a kosenie trávnych porastov, eliminácia neudržiavaných plôch ako rezervoára alergiológicky významných druhov),
- využitie výsledkov monitorovania na hodnotenie zdravotného rizika a pri aktualizácii platnej legislatívy.

Výstupy:

- týždenné peľové spravodajstvo formou tlačových správ, medializácia peľového spravodajstva na stránkach RÚVZ, www.alergia.sk, www.zdravie.sk a v ďalších médiách,
- správa o výskyte alergénov roztočov vo vnútornom prostredí budov sledovaných zariadení,
- návrh programov na zlepšenie podmienok prostredia a aktualizáciu legislatívy,
- prezentácia výsledkov monitoringu v médiách, na odborných podujatiach, publikácie v odborných časopisoch,
- využitie databázy PIS pre riešenie medzinárodných projektov týkajúcich sa zmien bioklímy a šírenia invázných druhov rastlín.

Vyhodnotenie

Metodika:

Odber vzoriek a laboratórna diagnostika peľových alergénov v ovzduší bola v laboratóriu BŽP RÚVZ so sídlom v Banskej Bystrici vykonávaná akreditovanou metódou ŠPP_OLM_64/07_BIO spracovanou podľa zásad európskej peľovej informačnej služby. Ostatné monitorovacie stanice ÚVZ SR Bratislava, RÚVZ Košice, Nitra, Trnava a Žilina nemajú túto skúšku akreditovanú, ale postupujú jednotne podľa tejto štandardnej metódy.

Laboratórna diagnostika výskytu alergénov roztočov v prachu bola v laboratóriu BŽP RÚVZ so sídlom v Banskej Bystrici vykonávaná akreditovanou semikvantitatívnou metódou ŠPP_OLM_76 / 08 BIO. Vyhodnotenie výsledkov sme realizovali podľa vyhlášky MZ SR č. 259/2008 Z.z. o podrobnostiach a požiadavkách na vnútorné prostredie budov o minimálnych požiadavkách na byty nižšieho štandardu a na ubytovacie zariadenia a Vyhlášky MZ SR č. 210/2016, ktorou sa mení a dopĺňa Vyhláška MZ SR č.259/2008 Z.z..

Priebeh peľového monitoringu a medializácia výsledkov, rok 2022

RÚVZ Banská Bystrica je gestorom úlohy, na ktorej sa s podieľajú monitorovacie stanice na ÚVZ SR Bratislava a RÚVZ Košice, Nitra, Trnava a Žilina.

Peľový monitoring roku 2022 vzhľadom na poveternostné podmienky začal na celom Slovensku od 6. kalendárneho týždňa, t.j. od 7.2.2022. Od 15.8.2022 bolo pre poruchu motora na lapači prerušené monitorovanie v Banskej Bystrici. Po zakúpení nového motora bola od 43. kalendárneho týždňa prevádzka lapača obnovená. Do konca októbra monitorovali všetky stanice. Dlhšie pracovali monitorovacie stanice v Žiline, Bratislave a Banskej Bystrici, ktoré ukončili monitorovanie koncom novembra, keď už poveternostné podmienky neumožňovali bezpečnú prevádzku lapača.

V rámci monitorovania biologických častíc v ovzduší (aerobiologický monitoring) bolo na všetkých monitorovacích staniach PIS pri RÚVZ v SR celkovo vyhodnotených kvalitatívnou a kvantitatívnou analýzou **1 597 vzoriek** trvalých mikroskopických preparátov peľových zŕn a spór vzdušných húb zachytených v lapačoch peľu. Celkovo bol v rámci peľového monitoringu vykonaných 27 929 analýz. Podrobný prehľad o počte vyšetrených vzoriek je uvedený v tabuľke.

Monitorovacia stanica	Počet vzoriek	Počet ukazovateľov	Počet analýz
ÚVZ SR Bratislava	301	903	6 241
RÚVZ Banská Bystrica	259	777	6 335
RÚVZ Košice	252	756	2 304
RÚVZ Nitra	266	798	5 277
RÚVZ Trnava	259	777	3 310
RÚVZ Žilina	260	780	4 462
SPOLU	1 597	4 791	27 929

Priebežné výsledky výskytu biologických alergénov v ovzduší sa z jednotlivých monitorovacích staníc týždenne zasielali formou protokolov cez stránku www.alergia.sk na koordinačné pracovisko RÚVZ v Banskej Bystrici. Po overení nameraných údajov bola na koordinačnom pracovisku spracovaná prognóza na nasledujúci týždeň a výsledky peľového monitoringu boli publikované na stránke spolu s textovou správou o aktuálnej peľovej situácii na Slovensku. Monitorovacie stanice poskytovali týždenné peľové spravodajstvo na portáli www.alergia.sk, www.zdravie.sk a na webových stránkach úradov. Od roku 2018 spolupracujeme s NCZI, ktorý pre Národný portál zdravia preberá aktuálne hlásenia o peľovej situácii na Slovensku. Koordinačné pracovisko na základe podkladov z monitorovacích staníc pripravovalo týždenne tlačové správy o aktuálnej peľovej situácii v SR s prognózou na nasledujúci týždeň, ktoré boli poskytované pre tlačové agentúry (SITA, TASR) a regionálne denníky. Od roku 2019 pripravujeme týždenné peľové spravodajstvo aj formou podcastov, ktorých bolo v roku 2022 zrealizovaných 35. Pre médiá bolo zrealizovaných 8 rozhovorov pre televízne vysielanie (RTVS, TA3, JOJ a Markíza), 5 rozhovorov pre rozhlasové vysielanie RTVS – rádio Regina a rádio Vlna a maďarské vysielanie. Vypracovali sme 35 týždenných tlačových správ o peľovej situácii v SR – informácie pre tlačové agentúry (SITA, TASR), boli distribuované prostredníctvom mediálneho odboru ÚVZ SR.

Projektový zámer „Rozšírenie siete monitorovacích staníc na sledovanie koncentrácie biologických alergizujúcich častíc vo vonkajšom ovzduší“ v rámci OP Kvalita životného prostredia, na ktorého realizácii sme sa podieľali spolu s ÚVZ SR bol pozastavený. Spolu s katedrou botaniky Prírodovedeckej fakulty UK v Bratislave sme zapojení do spolupráce na projekte COST Action CA18226 „New approaches in detection of pathogens and aeroallergens“ (Adopt.).

Monitorovanie alergénov roztočov, rok 2022

V roku 2022 boli odobraté vzorky a spracované hodnotiace správy z kontrol výskytu alergénov roztočov v sociálno-charitatívnom centre, útulku, hospici, domovoch dôchodcov a sociálnych služieb v okresoch Banská Bystrica a Brezno. Celkovo v rámci kontrol v týchto zariadeniach odobrali pracovníčky OHŽPaZ RÚVZ BB 21 vzoriek prachu. Výsledky získané ich spracovaním boli vyhodnotené v zmysle platnej legislatívy.

Vyhodnotenie podľa tabuľky:

Stupeň obsahu alergénov roztočov	Obsah guanínu /g prachu
1 – vysoká prítomnosť alergénov roztočov	> 10 000 µg/g
2 – stredná prítomnosť alergénov roztočov	2 500 – 10 000 µg/g
3 – nízka prítomnosť alergénov roztočov	600 – 2 500 µg/g
4 – neprítomné alergény roztočov	< 600 µg/g
5 – neprítomné alergény roztočov	< 600 µg/g
6 – neprítomné alergény roztočov	< 600 µg/g

Na základe prepočtových tabuliek, ktoré k nameraným stupňom výskytu alergénov roztočov v prachu priradujú prislúchajúce hladiny guanínu udávané v µg na 1g prachu, je možné výsledky vyhodnotiť v súlade s požiadavkami platnej legislatívy.

Výskyt roztočov v prachu je možné posudzovať a hodnotiť podľa ustanovení vyhlášky MZ SR č. 259/2008 Z.z. o podrobnostiach a požiadavkách na vnútorné prostredie budov a o minimálnych požiadavkách na byty nižšieho štandardu a na ubytovacie zariadenia.

§1, ods. 2, písm. b) definuje biologické znečisťujúce látky: alergény roztočov sú tráviace enzýmy roztočov z čeľade *Pyroglyphidae* obsiahnuté v ich tráviacom trakte a vylučované spoločne s exkrementami do prostredia. Príloha č.4, tabuľka č. 7 uvádza limitné hodnoty biologických ukazovateľov kvality vnútorného ovzdušia budov a to <2 µg alergénov roztočov /1g prachu alebo 0,6 mg guanínu/g prachu.

Alergény roztočov sú celoročné alergény preto je potrebné za účelom prevencie alergických ochorení systematické odstraňovanie rizikových faktorov ich vzniku. Zásady údržby prostredia sú súčasťou prevádzkových poriadkov – je potrebné dôraznejšie vyžadovať správny systém vetrania, odstraňovania prachu, pranie textílií, údržbu kobercov, posteľných matracov a ostatného čalúneného nábytku.

Roztoče sú podľa najnovších štúdií až v 50 % pôvodcami respiračných alergií, ktoré často prechádzajú do ťažkých astmatických stavov. V prevencii treba predchádzať alergizácii organizmu najmä u ľudí s alergickou dispozíciou, ktorí nemajú klinické prejavy alergickej choroby, ale sú v alergizujúcom prostredí. Profylaktickými opatreniami je možné chrániť alergikov pred vplyvom špecifického alergénu aj vhodnou úpravou prostredia.

Z celkového počtu 21 vzoriek prachu, ktoré boli odobraté s matracov 1 až 5 ročných sme zaznamenali nasledovné výsledky:

- 11 vzoriek – nízka prítomnosť alergénov roztočov
- 7 vzoriek – neprítomné alergény roztočov
- 3 vzorky – nehodnotené pre nedostatočné množstvo vzorky

Výsledky analýz potvrdili dôležitosť používania chráničov na matrace, ktoré umožňujú ľahšie a dôkladnejšie odstránenie alergénov roztočov. Napr. pri rok starých matracoch bez chrániča sme vo viac ako 50 % zaznamenali prítomnosť alergénov roztočov. Oproti tomu pri matracoch dva až päťročných s použitím chrániča bola prítomnosť alergénov roztočov zaznamenaná v menej ako 50 % prípadov. Výsledky kontrol zameraných na účinnosť opatrení na elimináciu výskytu alergénov roztočov, nám poukazujú na ich dôležitosť pri zlepšovaní podmienok v ubytovacích zariadeniach rôznej kategórie určených pre verejnosť, domovoch sociálnych služieb, spoločných zariadeniach pre deti a mládež i bytových priestoroch v čo najširšom meradle.

V súvislosti s trendom v európskych laboratóriách sme si vedomí, že je potrebné na skvalitnenie práce v laboratórnej diagnostike a pri kvantifikácii výsledkov zavedenie nových metód s využitím ELISA testov, ktoré majú vyššiu výpovednú hodnotu ako v súčasnosti používaná semikvantitatívna metóda a môžeme nimi cielene stanoviť hladinu konkrétnych alergénov roztočov – v našom prípade Der p 1 a Der f 1, preto sme aj v roku 2022 ďalej pracovali na stanovení alergénov roztočov metódou ELISA testov. V súvislosti s pokračujúcou pandémiou COVID-19 a protipandemickými opatreniami boli vzorky prachu na stanovenie alergénov roztočov odobraté pracovníkmi OHZPaZ až v letných mesiacoch v rámci kontrol najmä v zariadeniach sociálnych služieb. Žiaľ, vo vzorkách nebolo dostatočné množstvo prachu na stanovenia obomi metódami, preto sme ELISA kity nemohli použiť.

Pomocou ELISA kitov sa stanovuje hladina alergénov roztočov Der p 1 a Der f 1 vo vzorkách prachu. Cysteínové proteázy Der p 1 a Der f 1 pochádzajú z črevného traktu roztočov rovnako ako guanín, ktorý bol stanovený metódou Acarex. Cho HJ et al. (2012) uvádzajú, že viac ako 50 % alergických pacientov a až 80 % detí s astmou je senzibilizovaných na Der p 1 a ten sa javí ako dostatočný na diagnostikovanie až 97 % pacientov alergických na roztoče. *Dermatophagoides pteronyssinus* sa vyskytuje vo väčšine obytných priestorov a považuje sa za dominantný druh roztočov v Európe. Tento druh je však náchylnejší na vysychanie oproti

D. farinae, ktorý lepšie prežíva obdobia sucha súvisiace s chladnejšími zimami, vykurovanými domácnosťami s nízkou relatívnou vlhkosťou vzduchu a van Strien RT (2004) uvádza, že koncentrácia alergénu Der f 1 je vyššia v domácnostiach bez kobercov. Z týchto dôvodov je potrebné sledovať alergény obidvoch druhov roztočov.

Cieľ zaviesť túto metódu v našom laboratóriu sme začali plniť. Na úspešné zavedenie danej metódy, však potrebujeme analyzovať ďalšie vzorky prachu a získať tak na vyhodnotenie štatisticky významný súbor, preto budeme musieť v rámci plánovaných kontrol v ubytovacích zariadeniach v spolupráci s OHŽPaZ a NRC pre hodnotenie vplyvu voľného ovzdušia a ovzdušia uzavretých priestorov nevýrobného charakteru na zdravie populácie zabezpečiť dostatočne veľký súbor vzoriek na obe stanovenia.

V rámci kontroly zabezpečenia kvality akreditovaných meraní boli na pracovisku RÚVZ v Banskej Bystrici vykonané kontroly vyplývajúce z požiadaviek na zabezpečenie kvality.

Iná odborná činnosť v rámci riešeného projektu:

Lafférová: Rozhovory televízne vysielanie: 3x RTVS, 2x Markíza, 1x TA3, 2x JOJ rozhlasové vysielanie: 2x rádio Vlna, 2x Regina, 1x maďarské vysielanie, 35 podcastov, 35 týždenných tlačových správ o peľovej situácii v SR (www.alergia.sk, NCZI).

Lafférová: Ambrózia, invázne druhy, živé vysielanie RTVS 24, 10.8.2022.

Lafférová: Ambrózia, invazívne rastliny ako alergény, beseda TA3, 13.9.2022.

Lafférová: Týždenné spracovávanie podkladov z databázy pre tlačový odbor ÚVZ SR do tlačových správ o peľovej situácii v SR - informácie pre tlačové agentúry (SITA, TASR).

Lafférová: Spolupráca na medzinárodnom projekte COST CA18226 (ADOPT).

Lafférová: Vypracovanie posudku o peľovej situácii pre kúpele Brusno, vypracovanie dvoch odborných stanovísk na sťažnosti ohľadne peľových alergénov.

Lafférová: Telefonické a mailové konzultácie k problematike PIS, alergénov roztočov a výskytu hmyzu vo vnútornom prostredí (11x).

Lafférová: Konzultácie k špecializačnej práci „Alergia na peľ drevín“ lekárky v odbore alergológie k biologickým alergénom v ovzduší a interpretácii výsledkov PIS.

Lafférová: Konzultácie a odborná pomoc študentke katedry botaniky Prírodovedeckej fakulty UK v Bratislave s podkladmi k diplomovej práci zameranej na skupinu špecifických biologických alergénov v ovzduší.

Lafférová: PIS – peľový monitoring, laboratórna diagnostika. Prednáška a praktické cvičenie pre študentov UMB 2. a 3.ročníka odbor biológia v kombinácii, 23.11.2022.

Lafférová, Mjartanová: Prednášky a cvičenia počas praxe pre študentov odboru laboratórne vyšetровacie metódy v zdravotníctve, SZU Banská Bystrica a študentov odboru verejné zdravotníctvo SZU Bratislava, 21.2. a 28.2.2022; 31.3 a 1.4.2022; 7.-8.11.2022.

Lafférová: Školenie, odborná stáž „Peľový monitoring, determinácia biologických častíc v ovzduší“ 2 pracovníčok ÚVZ SR, 1.-2.6.2022.

Vímiová, Némová: Odborná stáž „Peľový monitoring, determinácia biologických častíc v ovzduší“ na koordinačnom pracovisku PIS v SR - RÚVZ Banská Bystrica, 1.-2.6.2022.

Vímiová, Némová, Gregušová: Spolupráca na príprave reportáže TV JOJ (odvysielanej dňa 25.6.2022) s cieľom oboznámiť verejnosť s prácou peľovej informačnej služby.

Publikačná a prednášková činnosť, rok 2022

Prednášky:

Hochmuth, L., **Lafférová, J.**, Snopková, Z.: Peľová sezóna 2021: výnimka alebo trend?, XX. Martinské dni imunológie, Martin, 27.-29.4.2022.

Hochmuth, L., **Lafférová, J.**, Snopková, Z.: Peľová sezóna 2021: výnimka alebo trend?, Alergia 2022, Bratislava, 27.-28.5.2022.

Lafférová, J., Hochmuth, L., Snopková, Z.: Peľová informačná služba: Peľová sezóna 2021 a jar 2022 na Slovensku, XX. Martinské dni imunológie, Martin, 27.-29.4.2022.

Hochmuth, L., **Lafférová, J.,** Snopková, Z.: Peľová sezóna 2020, 2021, 2022: každý rok inak, XXXIX..Sjezd českých a slovenských alergológů a klinických imunológů, Praha, 5.-8.10.2022.

Lafférová, J., Hochmuth, L., Snopková, Z.: Peľová informačná služba: Peľová sezóna 2021 a jar 2022 na Slovensku [poster], XXXIX. Sjezd českých a slovenských alergológů a klinických imunológů, Praha, 5.-8.10.2022.

Vímiová, V., Némová, H., Gregušová K.: Peľový monitoring Bratislava 2022. Konzultačný deň NRC pre hydrobiológiu, NRC pre ekotoxikológiu a porada hlavnej odborníčky HH pre BŽP, Bratislava, 8.11.2022.

Publikácie:

GREWLING, L., MAGYAR, D., CHŁOPEK, K., GRINN-GOFROŃ, A., GWIAZDOWSKA, J., SIDDIQUEE, A., IANOVICI, N., KASPRZYK, I., WÓJCIK, M., **LAFFÉRSOVÁ, J.,** MAJKOWSKA-WOJCIECHOWSKA, B., MYSZKOWSKA, D., RODINKOVA, V., BORTNYK, M., MALKIEWICZ, M., PIOTROWSKA-WERYSZKO, K., SULBORSKA-RÓŻYCKA, A., RYBNIČEK, O., ŠČEVKOVÁ, J., ŠIKOPARIJA, B., SKJØTH, C. A., SMITH, M., BOBAWSKI, P. [23 aut.]. Bioaerosols on the atmospheric super highway: An example of long distance transport of *Alternaria* spores from the Pannonian Plain to Poland [elektronický dokument]. In: Science of the Total Environment [IF 10.754]. - ISSN 1879-1026. - Vol. 819 (2022), art. no. 153148. - DOI: 10.1016/j.scitotenv.2022.153148 - CC/SCOPUS/WoS.

LAFFÉRSOVÁ, J., HOCHMUTH, L., SNOPKOVÁ, Z.: Peľová informačná služba: Peľová sezóna 2021 a jar 2022 na Slovensku [abstrakt]. In: Klinická imunológia a alergológia. - Bratislava: Bonus. - ISSN 1335-0013. - Roč. 32, č. 1 (2022), s. 37.

HOCHMUTH, L., **LAFFÉRSOVÁ, J.,** SNOPKOVÁ, Z.: Peľová sezóna 2020, 2021, 2022: každý rok inak [abstrakt]. In: Alergie: časopis pro kontinuální vzdělávání v alergologii a klinické imunologii. - Praha: Tigris. - ISSN 1212-3536. - ISSN (online) 1212-687X. - Roč. 24, suppl. 1 (2022), s. 24-25.

HOCHMUTH, L., **LAFFÉRSOVÁ, J.,** SNOPKOVÁ, Z.: Peľová sezóna 2021: výnimka alebo trend? [abstrakt]. In: Klinická imunológia a alergológia. - Bratislava: Bonus. - ISSN 1335-0013. - Roč. 32, č. 1 (2022), s. 34.

8.2 SURVEILLANCE INVAZÍVNYCH PNEUMOKOKOVÝCH OCHORENÍ

Monitorovanie cirkulácie kmeňov *Streptococcus pneumoniae* spôsobujúcich invazívne pneumokokové ochorenia v populácii a sledovanie zastúpenia sérotypov týchto kmeňov.

Gestor: RÚVZ Banská Bystrica

Riešiteľské pracoviská: RÚVZ Banská Bystrica

Etapa riešenia: 2022 a ďalšie roky

Anotácia:

Invazívne pneumokokové ochorenia (IPO) sú závažné infekcie ohrozujúce najmä vekové kategórie detí do dvoch rokov a osoby nad 65 rokov. Len niekoľko z 94 doposiaľ známych sérotypov *S. pneumoniae* má potenciál stať sa pôvodcom IPO. Väčšina týchto sérotypov je obsiahnutá vo vakcínach, ktoré v súčasnosti predstavujú účinnú formu prevencie. Na Slovensku sú k dispozícii 3 vakcíny – dve konjugované, ktoré sú aj súčasťou povinného očkovania.

Cieľ:

Cieľom projektu je monitorovanie zastúpenia sérotypov kmeňov *S. pneumoniae*, ktoré sú pôvodcami invazívnych pneumokokových ochorení ako aj skvalitnenie surveillance IPO na Slovensku.

Závery:

Všetky kmene *S. pneumoniae* izolované z pôvodne sterilných miest sú posielané do NRC pre pneumokokové nákazy, kde sú podrobené podrobnejšej analýze, pod ktorú spadá najmä stanovenie sérotypu pomocou klasických sérologických metód, prípadne určenie genetickej príbuznosti. Keďže nie všetky pozitívne biologické vzorky sú zároveň kultivačne úspešné, je potrebné myslieť aj na stanovenie sérotypu priamo z biologického materiálu. V prípade, že daný kmeň nie je dostatočne viabilný, je možné na stanovenie sérotypu použiť aj molekulárno-biologické metódy.

Vyhodnotenie

Metodika a novozavedené metódy:

Diagnostika bola vykonávaná metódami zavedenými v rámci NRC pre pneumokokové nákazy.

NRC využíva kombináciu kultivácie, sérologických a molekulárno-biologických metód. V prípade potreby bol vykonaný optochínový test na potvrdenie druhovej príslušnosti ako aj test rozpustnosti v žlči. Každý kmeň bol následne podrobený sérotypizácii pomocou molekulárno-biologických metód (multiplex PCR) a klasických sérologických metód (latexovej aglutinácie a quellung reakcie). Kmene boli zároveň uskladnené ako súčasť zbierky kmeňov *S. pneumoniae* NRC.

Medzilaboratórne porovnania:

V roku 2022 sa NRC pre pneumokokové a hemofilové nákazy zúčastnilo medzilaboratórneho porovnania so Státním zdravotným ústavom České republiky. Boli vyšetrené tri materiály. Test bol vykonaný so 100% úspešnosťou.

Iná odborná činnosť v rámci riešeného projektu:

V rámci zabezpečenia skvalitnenia surveillance IPO na Slovensku NRC spolupracovalo s lekármi, mikrobiologickými laboratóriami a epidemiológami, usmerňovalo ich pri transporte živých kmeňov *S. pneumoniae* a poskytovalo odborné konzultácie a prednášky pre lekárov, mikrobiológov a odbornú verejnosť.

NRC sa zapojilo do medzinárodného projektu s názvom PSERENADE, slúžiaceho na vyhodnotenie vplyvu plošnej vakcinácie konjugovanými vakcínami PCV10 a PCV13, projekt je koordinovaný WHO, John Hopkins Hospital a International Vaccine Center.

Počet vyšetrených vzoriek a stanovenie ich sérotypu, rok 2022

V roku 2022 bol zaznamenaný mierny nárast počtu doručených kmeňov izolovaných z invazívnych ochorení. Naproti tomu počas predošlých dvoch rokov sme zaznamenali výrazný pokles oproti roku 2019, ktorý by sa dal považovať za posledný preukazný rok pred vypuknutím

celosvetovej pandémie spôsobenej SARS-CoV-2, ktorá sa podpísala aj na zníženom záchyte invazívnych pneumokokových a hemofilových ochorení. V roku 2020 predstavoval pokles počtu vyšetrených materiálov 55,14 % v roku 2021 to bolo 63,55 %. Pokles bol spôsobený preťažením celého zdravotného systému, vrátane laboratórií, pandemiou SARS-CoV-2.

V roku 2022 bolo do NRC doručených spolu 74 kmeňov resp. pôvodných biologických materiálov *S. pneumoniae*. U pacientov s viacerými zaslanými kmeňmi bol potvrdený vždy ten istý sérotyp preto sú v tabuľke č. 1 a 2 uvádzané len raz.

Zastúpenie sérotypov ako aj pôvodných biologických materiálov sumarizujú tabuľky č. 1 a 2. Všetky informácie týkajúce sa kmeňov izolovaných z pôvodne sterilných tekutín, zaslané do NRC na sérotypizáciu a ďalšiu analýzu sú zároveň prístupné po kontaktovaní pracovníkov NRC (www.vzbb.sk).

Tab. 1: Prehľad sérotypov *S. pneumoniae* identifikovaných v NRC, rok 2022.

Sérotyp	Počet izolovaných kmeňov
19A	14
3	13
8	5
11A	4
4	4
23B	4
22F	3
23A	2
23F	2
6C	2
19F	1
21	1
10A	1
1	1
Sg.15 (15A, 15F, 15B, 15F/A)	4
Sg.9 (9N, 9V, 9N/L)	3
Sg. 33F/A	1
Sg.35 (sg.35; 35B)	2
bez určenia sérotypu	4
Spolu	71

Tab. 2: Prehľad biologických materiálov, z ktorých boli v roku 2022 pneumokokové kmene izolované.

Materiál	Počet
Hemokultúra	40
Likvor	21
Hemokultúra + likvor	3
Pitevný materiál	7

Publikačná a prednášková činnosť, účasti na školeniach, rok 2022

Prednášky:

Maďarová, L., Avdičová, M., Feiková, S., Mancoš, M., Klement, C.: Hodnota očkovacích programov proti pneumokokom. Trend výskytu invazívnych pneumokokových ochorení na Slovensku v období 2011-2021. [prednáška], IX. Kongres Slovenskej spoločnosti klinickej mikrobiológie SLS, Tatry 3.-5.11.2022.

Maďarová, L., Avdičová, M., Mancoš, M., Feiková, S.: Trend výskytu invazívnych pneumokokových ochorení v SR za obdobie rokov 2011-2021. [prednáška], XIII. Slovenský vakcinologický kongres, Tatry, 26.-28.5.2022.

Publikácie:

MAĎAROVÁ, L., AVDIČOVÁ, M., MANCOŠ, M., FEIKOVÁ, S.: Trend výskytu invazívnych pneumokokových ochorení v SR za obdobie rokov 2011-2021. XIII. Slovenský vakcinologický kongres, Tatry, 26.-28.5.2022, zborník abstraktov, s.27. ISBN 978-80-89797-76-9.

MAĎAROVÁ, L., AVDIČOVÁ, M., FEIKOVÁ, S., MANCOŠ, M., KLEMENT, C.: Hodnota očkovacích programov proti pneumokokom. Trend výskytu invazívnych pneumokokových ochorení na Slovensku v období 2011-2021. In: Správy klinickej mikrobiológie. - Bratislava: Slovenská lekárska spoločnosť. - ISSN 1338-645X, - Roč. 22, č. SA (2022), s. 15.

Školenia:

Maďarová, L., Avdičová, M.: online medzinárodné stretnutie National Microbiology Focal Points a National Surveillance Focal Points, meeting ECDC, 12.-13.10.2022.

Maďarová, L.: 3 online stretnutia poradných zborov (Advisory Board) v súvislosti s registráciou nových vakcín (15 a 20 valentnej).

Maďarová, L., Feiková, S.

- XIII. Slovenský vakcinologický kongres, Tatry, 26.05.2022-28.05.2022
- XXVI. Červenkové dni preventívnej medicíny, 06. – 08.10.2023, Tále, OKR. Brezno
- IX. Kongres Slovenskej spoločnosti klinickej mikrobiológie SLS, Tatry 3.-5.11.2022.

Mancoš, M.

- IX. Kongres Slovenskej spoločnosti klinickej mikrobiológie SLS, Tatry 3.-5.11.2022.

8.3 SURVEILLANCE BORDETELLA PERTUSSIS

Monitorovanie cirkulácie kmeňov *B. pertussis* v populácii ako aj sledovanie séroprevalencie IgG anti-PT *B. pertussis*. Zavedenie nových diagnostických metód na sledovanie príbuznosti resp. odlišnosti izolovaných kmeňov *B. pertussis* od kmeňov vakcinálnych.

Gestor: RÚVZ Banská Bystrica

Riešiteľské pracoviská: RÚVZ Banská Bystrica v spolupráci s oddeleniami epidemiológie jednotlivých RÚVZ a vybranými zdravotníckymi zariadeniami.

Ľtapa riešenia: 2022 a ďalšie roky

Anotácia:

V súvislosti so stúpajúcou incidenciou pertussis v mnohých krajinách sveta sa pozornosť sústreďuje aj na vakcináciu proti pertussis. V súčasnosti je vypracovaných mnoho štúdií zaoberajúcich sa účinnosťou vakcinácie ale aj skúmaním genetickej príbuznosti resp. odlišnosti izolovaných kmeňov z jednotlivých epidémií a vakcinálnych kmeňov. Je preto nevyhnutné najmä pre potreby NRC a surveillance pertussis v SR zaviesť do diagnostiky metódu PFGE, slúžiacu na zisťovanie genetickej príbuznosti resp. odlišnosti kmeňov.

Cieľ:

Cieľom projektu je v súlade s najnovšími odporúčaniami ECDC (EU PertstrainGroup) poukázať na nevyhnutnosť skvalitnenia surveillance pertussis a na zosúladenie diagnostiky

tohto agens na všetkých úrovniach. Najdôležitejším cieľom projektu je monitorovanie cirkulácie kmeňov *B. pertussis* v populácii ako aj sledovanie séroprevallencie IgG anti-PT *B. pertussis*.

Záver:

Väčšina prípadov pertussis v SR, hlásená do EPIS-u, je diagnostikovaná pomocou sérologických metód dôkazu protilátok. Laboratórna diagnostika pertussis musí byť smerovaná k rýchlemu odhaleniu pôvodcu pomocou priamych diagnostických metód. Na prvom mieste je teda potrebné myslieť na kultiváciu a PCR. Sérológia by mala byť v prípade pertussis využívaná najmä ako metóda konfirmačná. Vzhľadom na vysoký počet vyšetrení pertussis pomocou sérologických metód v SR je potrebné zmeniť prístup k diagnostike tohto agens tak u odbornej ako aj u laickej verejnosti.

Vyhodnotenie

Metodika a novozavedené metódy:

Diagnostika bola vykonávaná v súlade so štandardnými pracovnými postupmi (ŠPP). Všetky použité metódy dôkazu sú akreditované.

Z priamych diagnostických metód sa vykonávala kultivácia *Bordetella sp.*, *B. pertussis* a *B. parapertussis* v nazofaryngeálnom výtere ako aj real-time PCR na dôkaz prítomnosti DNA spomínaných agens. Diagnostika pomocou real-time PCR bola upravená a doplnená v súlade s najnovšími odporúčaniami ECDC na diagnostiku týchto agens. Real-time PCR bola doplnená o dôkaz prítomnosti génu zodpovedného za tvorbu pertussického toxínu (*ptxA-Pr*). V rámci interpretácií výsledkov vyšetrení pomocou real-time PCR bol v prípade dôkazu IS1001 doplnený ukazovateľ *B. bronchiseptica*, nakoľko táto sekvencia sa nachádza aj u tohto druhu.

Z nepriamych diagnostických metód bola vykonávaná diagnostika prítomnosti resp. hladiny protilátok tried IgG a IgA na dôkaz prítomnosti protilátok proti pertussickému toxínu u *Bordetella pertussis*. Do minulého roku sa na dôkaz protilátok proti *Bordetella parapertussis* využívala metóda aglutinácie (hodnotenie 4 násobného vzostupu titra protilátok). V roku 2022 sme túto metódu nahradili ELISA metódou na dôkaz protilátok tried IgG, IgA a IgM.

V súvislosti so zaznamenaním epidémií pertussis v mnohých krajinách sa stále väčšia pozornosť sústreďuje na vakcináciu proti pertussis. V súčasnosti je vypracovaných mnoho štúdií zaoberajúcich sa účinnosťou vakcinácie ale aj skúmaním genetickej príbuznosti resp. odlišnosti izolovaných kmeňov z jednotlivých epidémií a vakcinálnych kmeňov. Tieto analýzy sa vykonávajú prevažne pomocou pulznej elektroforézy (PFGE). Získané pulzotypy sú triedené do skupín a porovnáva sa ich príbuznosť resp. odlišnosť. Z tohto dôvodu pre potreby NRC a surveillance pertussis v SR bola validovaná aj táto metóda za použitia zbierkových referenčných kmeňov *B. pertussis*, *B. parapertussis* a *B. holmesii*.

V roku 2022 sa vďaka menšiemu náporu vzoriek súvisiacich s diagnostikou SARS-CoV-2 v dôsledku prebiehajúcej celosvetovej pandémie spôsobenej týmto vírusom, opätovne do diagnostiky pertussis a parapertussis zaradila aj kultivácia. Do diagnostiky bola zavedená taktiež nová metóda automatickej izolácie nukleových kyselín. Zároveň NRC zaviedlo do diagnostiky metódu PCR slúžiacu na dôkaz prítomnosti génov rezistencie voči makrolidovým preparátom. Tento ukazovateľ je veľmi dôležitý v prípade pozitívnych vzoriek z hľadiska liečby.

Medzilaboratórne porovnania a zosúladenie diagnostiky:

V roku 2022 bolo NRC pre pertussis a parapertussis zapojené do dvoch medzinárodných medzilaboratórnych testov súvisiacich s akreditáciou jednotlivých metód dôkazu. Jeden test bol zameraný na sérologický dôkaz protilátok. Test bol vykonaný so 100% úspešnosťou. Druhý test bol zameraný na molekulárno-biologický dôkaz prítomnosti génov vo vyšetovaných vzorkách. Test bol vykonaný so 100% úspešnosťou.

NRC sa v rámci zavedenia novej metódy dôkazu na zistenie prítomnosti resp. neprítomnosti génov rezistencie voči makrolidovým preparátom zapojilo do medzinárodného medzilaboratórneho porovnania organizovaného pod záštitou ECDC a pracoviska THL Turku (Fínsko). Tento ukazovateľ nie je zatiaľ akreditovaný v rámci činností NRC avšak má veľký význam z hľadiska liečby pacientov. Makrolidové preparáty sú liekom voľby v prípade pertussis a rezistencia voči týmto antimikrobiálnym látkam má stúpajúci charakter v prípade *Bordetella pertussis*.

Iná odborná činnosť v rámci riešeného projektu:

- v roku 2022 bolo Slovensko cez NRC pre pertussis a parapertussis aj naďalej zapojené do projektu organizovaného ECDC pod názvom „ERLNPert-Net European Reference Laboratory Network for Pertussis experts funded by ECDC“
- hlavným cieľom vytvorenej siete a projektu je zabezpečiť integrovaný dohľad nad pertussis v Európe. Koordinujúcim pracoviskom bol inštitút THL vo Fínsku, Turku, s ktorým má NRC dlhodobu dobrú spoluprácu. Výstupom projektu bola v uplynulom roku medzinárodná publikácia

Počet vyšetrených a pozitívnych vzoriek, rok 2022

Počet vyšetrených materiálov pomocou jednotlivých metód skúšania je uvedený v tabuľke č. 1. Do systému EPIS boli nahlásené všetky prípady resp. pacienti, ktorí na základe klinickej diagnózy a kombinácie laboratórnych vyšetrení na prítomnosť *B. pertussis* resp. *B. parapertussis* spadali pod definíciu potvrdených, možných resp. pravdepodobných prípadov pertussis a parapertussis.

Tab. 1: Počet vyšetrených a pozitívnych vzoriek na prítomnosť *B. pertussis* a *B. parapertussis* v NRC pre pertussis a parapertussis, rok 2022.

	Spolu vyšetrených	Pozitívne
ELISA IgG anti PT <i>Bordetella pertussis</i>	33	12
ELISA IgA anti-PT <i>Bordetella pertussis</i>	33	3
kultivácia	12	0
real-time PCR <i>Bordetella sp.</i>	202	4
real-time PCR <i>B. parapertussis</i> / <i>B. bronchiseptica</i>	202	0
real-time PCR <i>Bordetella pertussis</i> , <i>ptxA-Pr</i> (gén zodpovedný za tvorbu pertussického toxínu)	4	0
<i>Bordetella parapertussis</i> IgG ELISA	75	3
<i>Bordetella parapertussis</i> IgM ELISA	75	6
<i>Bordetella parapertussis</i> IgA ELISA	75	0

Publikačná a prednášková činnosť, účasti na školeniach, rok 2022

Školenia:

Maďarová, L.: online medzinárodné stretnutie National Microbiology Focal Points a National Surveillance Focal Points, meeting ECDC, 12.-13.10.2022.

Maďarová, L.

- XIII. Slovenský vakcinologický kongres, Tatry, 26.05.2022-28.05.2022
- XXVI. Červenkové dni preventívnej medicíny, 06. – 08.10.2023, Tále, OKR. Brezno
- IX. Kongres Slovenskej spoločnosti klinickej mikrobiológie SLS, Tatry 3.-5.11.2022.

Mancoš, M.

- IX. Kongres Slovenskej spoločnosti klinickej mikrobiológie SLS, Tatry 3.-5.11.2022.

6.6 ENVIRONMENTÁLNA SURVEILLANCE POLIOMYELITÍDY A SLEDOVANIE VDPV

Gestor: ÚVZ SR Bratislava, NRC pre poliomyelitídu

Riešiteľské pracoviská: RÚVZ v SR

Etapa riešenia: 2022 a ďalšie roky

RÚVZ Banská Bystrica - OLM, počet vyšetrených vzoriek, rok 2022

V rámci stredoslovenského regiónu boli v roku 2022 vo virologickom laboratóriu OLM RÚVZ v Banskej Bystrici vyšetrené odpadové vody z 13 odberových lokalít - čističiek odpadových vôd (ČOV) v 13 okresoch Banskobystrického a Žilinského kraja a jedného záchytného utečeneckého tábora vo Veľkom Krtíši - Opatovej. Jedna vzorka bola odobratá zo záchytného tábora pre utečencov z Ukrajiny v Liptovskom Mikuláši. Vzorky boli vyšetrené podľa štandardných metodík WHO v pokuse o izoláciu vírusu na bunkových substrátoch RD-A, Hep2 a L20B.

Počet odobratých vzoriek odpadových vôd bol 85, čo po opracovaní metódou dvojfázovej separácie – spodná fáza (SF), interfáza (IF), predstavuje celkovo 170 vzoriek. 83 odpadových vôd – 166 vzoriek má ukončené vyšetrenie. Za uvedené obdobie nebol izolovaný žiadny poliovírus, z ostatných enterálnych vírusov to bol 1x Coxsackie B4 z ČOV Liptovský Mikuláš, 1x Coxsackie B5 z ČOV Martin a 3x NPEV z ČOV Lučenec, Dolný Kubín a Žiar nad Hronom.

Pre obdobie rokov 2022/23 bol vypracovaný a RÚVZ Banskobystrického a Žilinského kraja zaslaný časový harmonogram odberu odpadových vôd na obdobie marec 2022 - február 2023.

Iná odborná činnosť v rámci riešeného projektu:

Kissová, R.: Hodnotiaca správa vyšetrení odpadových vôd za obdobie marec 2021 - február 2022.

Kissová, R.: Vypracovanie časového harmonogramu odberu odpadových vôd na obdobie marec 2022 - február 2023 pre okresy Banskobystrického a Žilinského kraja.

Kissová, R.: Evidencia vyšetrovaných vzoriek do WHO LDMS databázy.

Publikačná činnosť:

BORSANYIOVÁ, M., PASTUCHOVÁ, K., **KISSOVÁ, R.**, LENGYELOVÁ, V., BOPEGAMAGE, S.: Enterovírusy. Kapitola v publikácii – Správa o zoonózach, alimentárnych nákazách a nákazách z vody v Slovenskej republike, 2021. - Bratislava: Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR, [2021]. - 123 s. - ISBN 978-80-973917-5-1.

KISSOVÁ, R., PASTUCHOVÁ, K., LENGYELOVÁ, V., SVITOK, M.; MIKAS, J.; KLEMENT, C.; BOPEGAMAGE, S.: History of the Wastewater Assessment of Polio and Non-Polio Enteroviruses in the Slovak Republic in 1963–2019. *Viruses* [IF 5.818]. - Basel, Switzerland: Multidisciplinary Digital Publishing Institute. - ISSN 1999-4915. - Roč. 14, č. 8 (2022), s. 1-10, art. no. 1599. - DOI: 10.3390/v14081599. - SCOPUS/WoS.

Úlohy OFŽP: 7.1 a 7.2 a HŽP 1.4

Tab. 1: Počty vyšetrení v laboratóriu biológie životného prostredia, rok 2022

Program	Názov úlohy	Vzorky	Ukazov.	Analýzy
7.1	Monitoring kvality vôd vybraných lokalít	83	249	1 467
7.2	Kvalita vody a prostredia zdravotníckych zariadení, umelých kúpalísk a iných prioritných priestorov	479	960	1 928

7.1 – na prítomnosť cyanobaktérií boli vyšetrené vzorky vôd kúpacích oblastí Teplý vrch, Kurinec, Počúvadlo, Vindšachta, Kolpachy, Richňava, Hodruša, biokúpalisko Krtko vo Veľkom Krtíši a z nevyhlásených kúpacích oblastí Dolné Hodružské jazero, jazero Krpáčovo, Nová Baňa Tajch, Klinger, Evičino jazero, Belianske jazero, Ľadovo a plážové kúpalisko Banská Bystrica. Ďalšie vzorky vôd boli odoberané z vodárenských nádrží Turček, Hriňová, Klenovec a Málinec. Najviac zastúpené boli cyanobaktérie rodov *Aphanizomenon*, *Microcystis*, *Woronichinia*, *Dolichospermum*, *Planktohyngbya* a *Planktothrix rubescens*. Výskyt vodného kvetu sme zaznamenali na vodárenských nádržiach Málinec, Klenovec, Turček a vodnej nádrži Ľadovo. Na týchto lokalitách boli odobraté vzorky vodného kvetu, ktoré boli odoslané do NRC pre ekotoxikológiu na ÚVZ SR na stanovenie ekotoxicity a toxínov. Súbežne boli na úpravniach vody odobraté a na prítomnosť cyanobaktérií vyšetrované vzorky surovej a upravenej vody. V čase výskytu vodného kvetu boli v týchto vzorkách vykonané aj ekotoxikologické stanovenia. Vo vzorkách vodného kvetu a vzorkách vody z miesta výskytu vodného kvetu overilo a upresnilo NRC pre hydrobiológiu stanovenie prítomných taxónov cyanobaktérií.

7.2 – z vyšetrovaných 479 vzoriek bolo na prítomnosť améb spracovaných 20 vzoriek. V okresoch Banská Bystrica a Brezno bolo odobratých spolu 15 vzoriek – z toho 2 pozitívne na prítomnosť améb pri teplote 36 °C, Lučenec z 5 odobratých vzoriek 2 pozitívne pri teplote 36 °C. Améby z pozitívnych kultivácií boli odoslané do NRC pre termotolerantné améby v Prievidzi, kde nám identifikovali zachytené améby. Zastúpené boli améby rodov *Acantamoeba*, *Vexilifera sp.*, *Echinamoeba sp.*, *Vahlkamphia*, *Vanella* a saprofytické améby bližšie neurčené.

Tab. 2: Počty vyšetrení v laboratóriu mikrobiológie životného prostredia, rok 2022

Program	Názov úlohy	Vzorky	Ukazov.	Analýzy
7.1	Monitoring kvality vôd vybraných lokalít	71	142	1 016
7.2	Kvalita vody a prostredia zdravotníckych zariadení, umelých kúpalísk a iných prioritných priestorov	492	2 465	3 668
1.4	Mapovanie prítomnosti baktérií rodu <i>Legionella</i> v zariadeniach sociálnych služieb	53	53	258

1.4 – na prítomnosť *Legionella spp.* sme vyšetřili 53 vzoriek sterov a teplej úžitkovej vody. 11 vzoriek odobratých v ZSS bolo pozitívnych (7x ster, 4x TUV). V NRC pre legionely boli kmene

identifikované ako *L. pneumophila* sérotyp 1 (7x), *L. pneumophila* sérotyp 6 (3x) a *L. pneumophila* sérotyp 3 (1x).

7.2 – na prítomnosť *Legionella spp.* sme vyšetrili 25 bazénových vôd (25 vzoriek, 25 ukazovateľov, 58 analýz). Všetky vzorky boli negatívne.

8.1 DIFERENCIÁLNA DIAGNOSTIKA RESPIRAČNÝCH OCHORENÍ

Gestor: ÚVZ SR Bratislava, NRC pre chrípku

Riešiteľské pracoviská: RÚVZ Banská Bystrica a RÚVZ Košice

Etapa riešenia: Projekt má dlhodobý charakter a jeho riešenie sa uskutočňuje priebežne.

RÚVZ Banská Bystrica - OLM, počet vyšetrených vzoriek, rok 2022

V roku 2022 sa v laboratóriu virologickej kultivácie OLM RÚVZ v Banskej Bystrici, nevyšetrovali vzorky na chrípku, z dôvodu pandémie SARS-CoV-2 boli zastavené kultivačné vyšetrenia vzoriek na respiračné vírusy. V roku 2023 sa vyšetrenia plánujú obnoviť.

Od chrípkovej sezóny 2013/2014 do začiatku marca 2020 sa v súlade s odporúčaniami Svetovej zdravotníckej organizácie (WHO) vykonávala kultivácia chrípkových vírusov na bunkových kultúrach MDCK. Každá vzorka od pacientov so SARI a hospitalizovaných pacientov, podozrivá na prítomnosť vírusu chrípky, bola vyšetrená pomocou molekulárno-biologických metód (RT-PCR resp. real-time PCR) ako aj pomocou rýchlotestu a následne kultivačne na bunkových kultúrach. Vzorky od sentinelových lekárov boli vyšetrované kultiváciou na bunkových kultúrach. Všetky kultivačne pozitívne (resp. suspektné) vzorky boli následne vyšetrované (resp. typizované a subtypizované) molekulárno-biologickými metódami.

Každá vzorka od pacientov so SARI a hospitalizovaných pacientov bola najprv podrobená RT-PCR resp. real-time RT-PCR na dôkaz prítomnosti vírusu chrípky typu A bez bližšej identifikácie a chrípky typu B. Následne boli všetky vzorky pozitívne na prítomnosť vírusu chrípky typu A podrobené ďalšej PCR za účelom subtypizácie a teda zisťovania prítomnosti pandemickej chrípky typu A/H1N1, chrípky typu A/H1 a chrípky typu A/H3. Postup pri týchto vyšetreniach bol v súlade s najnovším manuálom na diagnostiku chrípkových vírusov vydaným WHO (www.who.int). Od 12.3.2020 boli z dôvodu prebiehajúcej pandémie SARS-CoV-2 zrušené kultivačné vyšetrenia vzoriek z dýchacích ciest zamerané na izoláciu chrípkových vírusov. U závažných akútnych respiračných ochorení boli naďalej vykonávané RT-PCR vyšetrenia na diagnostiku respiračných vírusov – chrípky, RSV, ADV.

Súhrn vyšetrených a pozitívnych vzoriek pomocou molekulárno-biologických metód dôkazu (RT-PCR a real-time PCR) je uvedený v Tab. 1.

Súhrn vyšetrených a pozitívnych vzoriek metódou ELISA na stanovenie IgG a IgM protilátok chrípky typu A a B ako aj protilátok SARS-CoV-2 je uvedený v Tab. 2.

Tab. 1: Molekulárna biológia, diagnostika a diferenciálna diagnostika chrípky, rok 2022

Agens	Počet vyšetrených materiálov
Chrípka A	406
Chrípka A/ H1	114
ChrípkaA/ H3	114
ChrípkaA/ H1N1pdm	114
Chrípka B	406
RSV	242
Adenovírus	82
SARS-CoV-2	9 732
SPOLU	11 210

Tab. 2: Diferenciálna diagnostika chrípky v laboratóriu sérológie, rok 2022

Zdravotnícky výkon	Počet vzoriek	Pozitívne vzorky	Analýzy
Chrípka A IgG ELISA	8	6	28
Chrípka A IgM ELISA	8	0	28
Chrípka B IgG ELISA	8	3	28
Chrípka B IgM ELISA	8	0	28
anti-SARS-Cov-2 IgG ELISA	38	34	65
anti-SARS-Cov-2 IgA ELISA	38	33	65
anti-SARS-Cov-2 IgG kvantita ELISA	15	13	54
anti-SARS-Cov-2 IgG NCP ELISA	28	15	40
SPOLU	151	104	336

Iná odborná činnosť v rámci riešeného projektu:

Kissová, R.: Hodnotiaca správa vyšetrení na chrípku za rok 2022.

Kissová, R.: Zasielanie týždenných hlásení o diagnostike chrípky na RÚVZ v BB v roku 2022.

Kissová, R.: Spracovanie podkladov a týždenné hlásenia o vyšetreniach vzoriek na chrípku pre epidemiológov príslušných RÚVZ v Banskobystrickom kraji pre chrípkovú sezónu 2022/23.

Publikačná a prednášková činnosť, účasti na školeniach, rok 2022

FEIKOVÁ, S.: S covidom vážne aj veselo. Odborný seminár, RÚVZ Banská Bystrica, 22.9.2022.

FEIKOVÁ, S., MAĎAROVÁ, L., MANCOŠ, M., STRHÁRSKY, J., PRISTYÁKOVÁ, A., TOMAJKOVÁ, T., KALIŇÁKOVÁ, A., SZEMES, T., BOHMER, M.: S covidom vážne aj veselo [abstrakt]. XIII. Slovenský vakcinologický kongres, Tatry, 26.-28.5.2022, zborník abstraktov, s.15. ISBN 978-80-89797-76-9.

FEIKOVÁ, S., MAĎAROVÁ, L., MANCOŠ, M., STRHÁRSKY, J., PRISTYÁKOVÁ, A., TOMAJKOVÁ, T., KALIŇÁKOVÁ, A., SZEMES, T., BOHMER, M., BUDIŠ, J., RUSŇÁKOVÁ, D., MIŠENKO, P.: Čo nám covid dal a vzal, dva roky s covidom na RÚVZ BB [abstrakt]. XXVI. Červenkové dni preventívnej medicíny, Tále 8.10.2022, zborník abstraktov, 978-80-89797-83-7.

RUSŇÁKOVÁ, D., SEDLÁČKOVÁ, T., RADVÁK, P., BÖHMER, M., MIŠENKO, P., BUDIŠ, J., BOKOROVÁ, S., LIPKOVÁ, N., FORGÁČOVÁ-JAKÚBKOVÁ, M., SLÁDEČEK, T., SITARČÍK, J., KRAMPL, W., GAŽIOVÁ, M., KALIŇÁKOVÁ, A., STAROŇOVÁ, E., TICHÁ, E., VRÁBELOVÁ, T., ŠEVČÍKOVÁ, L., KOTVASOVÁ, B., MAĎAROVÁ, L., FEIKOVÁ, S. et al. and SZEMES, T.: Systematic Genomic Surveillance

of SARS-CoV-2 Virus on Illumina Sequencing Platforms in the Slovak Republic - One Year Experience. *Viruses*, 2022, 14, 2432.

ODDELENIE PODPORY ZDRAVIA A VÝCHOVY K ZDRAVIU

MUDr. Zora Kľocová Adamčáková, PhD. – vedúca oddelenia

9.1 ZDRAVOTNÉ UVEDOMENIE A SPRÁVANIE OBYVATEĽOV SR

V súvislosti s regionálnym sledovaním zdravotného stavu obyvateľstva sme prostredníctvom Poradne zdravia vyšetrili **776 klientov**. Z toho za štandardných podmienok bolo vyšetrených **436 klientov**, ktorí boli zaradení do Testu zdravé srdce. Každý z klientov bol náležite poučený s ohľadom na zistené rizikové faktory a nedostatky v životospráve.

9.2 PRIESKUM ZDRAVOTNEJ GRAMOTNOSTI OBYVATEĽOV SR

V roku 2022 sa v mesiacoch júl až september realizoval dotazníkový prieskum „Európsky prieskum zdravotného uvedomenia“. Údaje od **104 respondentov** boli vložené do databázy a odoslané k ďalšiemu spracovaniu na ÚVZ SR. Respondenti boli rozdelení rovnomerne podľa pohlavia, miesta bydliska (mesto, vidiek) do vekových skupín 15 – 24 rokov, 25 – 64 rokov, 65 a viac rokov.

9.3 NÁRODNÝ AKČNÝ PLÁN V PREVENCII OBEZITY NA ROKY 2015 – 2025

V roku 2022 bolo pripravených 42 zdravotno-výchovných aktivít pre **918 poslucháčov** so zameraním na ozdravenie výživy a zvýšenie pohybovej aktivity u detí aj dospelých.

V roku 2022 boli ukončené dva kurzy znižovania nadváhy spolu s 9 účastníkmi. Všetkým účastníčkam, ktoré absolvovali kurz až do konca, sa podarilo schudnúť.

Boli zverejnené 4 tlačové správy na témy: Pohybom ku zdraviu, Svetový deň zdravia, Ako zvládnuť veľkonočné hodovanie, Svetový deň obezity a pripravené aj 4 informačné panely zamerané na znižovanie hmotnosti po sviatkoch, obezitu a deň zdravia.

V poradni pre optimalizáciu pohybovej aktivity bolo poskytnuté poradenstvo 21 klientom a v Poradni zdravej výživy 23 klientom.

Počas roka 2022 pracovníčky oddelenia podpory zdravia a výchovy k zdraviu (ďalej len OPZaVkZ) spolupracovali na písaní Manuálu pre poradňu zdravej výživy.

9.3.1 VYZVI SRDCE K POHYBU – CELONÁRODNÁ MEDZINÁRODNE KOORDINOVANÁ KAMPAŇ NA ZVÝŠENIE POHYBOVEJ AKTIVITY DOSPELEJ POPULÁCIE

V roku 2022 sa nerealizovala príprava X. ročníka celonárodnej kampane „Vyzvi srdce k pohybu“ z ekonomických dôvodov.

9.4 PODPORA ZDRAVIA ZNEVÝHODNENÝCH KOMUNÍT

Aktivity OPZaVkZ boli v roku 2022 zamerané aj na prácu so znevýhodnenými komunitami. Oslovený bol odbor sociálnej a krízovej intervencie Mesta Banská Bystrica a

koordinátorka zdravých regiónov s ponukou zdravotno-výchovných aktivít pre občanov marginalizovaných komunít. Následne bolo zrealizovaných **15 aktivít**, počas ktorých bolo edukovaných celkom **153** dospelých, detí a mladistvých. Tieto aktivity prebiehali v Nízkoprahových komunitných centrách Kotva, Kotvička a Kompas v Banskej Bystrici a v komunitnom centre v Telgárte. Témy boli zamerané na zdravý životný štýl, zdravú výživu, prevenciu drogovej závislosti, fajčenie, pohybovú aktivitu a hygienu rúk.

Deti a mládež zo znevýhodnených komunít boli edukované aj v rámci prednášok na troch špeciálnych základných školách v Banskej Bystrici, Brezne a vo Valaskej a v Odbornom učilišti internátnom Valaská.

9.5 STRATÉGIA ROZVOJA PORADENSKÝCH CENTIER OCHRANY A PODPORY ZDRAVIA V SR

Pracovníčky oddelenia sú aktívnymi členkami troch pracovných skupín ovplyvňujúcich smerovanie základnej a špecializovaných poradní. V roku 2022 sa zúčastnili troch pracovných stretnutí.

Pracovníčky OPZaVkJ sa podieľali na tvorbe Manuálu pre poradňu zdravej výživy.

Pre zabezpečenie kvalitného poradenstva sa pracovníčky OPZaVkJ počas celého roka vzdelávali na regionálnych, celoštátnych aj medzinárodných fórach. Zároveň sa zúčastňovali odborných seminárov v rámci RÚVZ BB.

Pre propagáciu činnosti PCOPZ bolo vypracovaných 18 tlačových správ, ktoré boli zverejnené na webovej stránke RÚVZ BB a v printových médiách a 20 informačných panelov, ktoré sa nachádzali v priestoroch úradu.

Počas dvoch dní bol natáčaný internetový spot na propagáciu základnej poradne zdravia.

Na OPZaVkJ bola poskytnutá prax 35 študentom vysokoškolského štúdia v trvaní 44 dní.

Pracovníčky OPZaVkJ participovali na plnení dvoch medzinárodných projektov – Orchestra a COSI, dvoch národných projektov – CINDI a Zdravotné uvedomenie obyvateľstva, dvoch projektoch viazaných na cieľové skupiny - Viem čo zjem a Akčný plán stratégie rovnosti, inklúzie a participácie Rómov a projekte – Od srdca k srdcu.

9.6 NÁRODNÝ AKČNÝ PLÁN PRE PROBLÉMY S ALKOHOLOM NA ROKY 2021 – 2030

V roku 2022 bolo realizovaných **6 edukačných aktivít** pre **132 detí a mladistvých**. Aktivity boli zamerané na riziká užívania alkoholu a prvú pomoc pri intoxikácii alkoholom. Jedna prednáška pre študentov strednej školy bola venovaná téme fetálny alkoholový syndróm.

9.7 NÁRODNÝ PROGRAM PODPORY ZDRAVIA PRE ROKY 2021 – 2030

OPZaVkJ RÚVZ BB svojou pravidelnou činnosťou oslovuje verejnosť a poskytuje informácie ohľadom rizikových faktorov chronických neprenosných ochorení. Činnosť oddelenia bola zameraná na všetky vekové kategórie.

V roku 2022 bol vypracovaný ponukový list s možnosťou vyšetrenia rizikových faktorov neprenosných ochorení (biochemické vyšetrenie z kapilárnej krvi, meranie TK, pulzu, analýza stavby tela a antropometrické merania) a následného odborného poradenstva pre zamestnancov 84 základných a stredných škôl v okrese Banská Bystrica a Brezno. Túto možnosť využilo 15 škôl.

V rámci aktivít na podporu zdravia bolo realizovaných **41 výjazdov** Poradne zdravia, na ktorých bolo **vyšetrených 682 klientov**. Výjazdy boli zamerané na populáciu v produktívnom veku (priamo v ich pracovnom prostredí) a na seniorov počas dvoch športových olympiád.

Ponúknuté boli aj zdravotno-výchovné prednášky pre žiakov a študentov základných a stredných škôl v okrese Banská Bystrica a Brezno. **Zrealizovaných bolo 206 zdravotno-výchovných aktivít pre 4 463 edukovaných.** Témy prednášok zahŕňali aspekty zdravého životného štýlu, zdravej výživy, zdravie zubov, duševné zdravie, pokojný spánok, prevenciu onkologických ochorení, prevenciu závislosti od fajčenia, alkoholu a drog, ale aj prevenciu nelátkových závislostí.

**Regionálny úrad verejného zdravotníctva
so sídlom v Bardejove**

1. ODBOR HYGIENY ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA A ZDRAVIA

1.1 PLNENIE AKČNÉHO PLÁNU PRE ŽIVOTNÉ PROSTREDIE A ZDRAVIE OBYVATEĽOV SLOVENSKEJ REPUBLIKY (NEHAP V.)

RÚVZ so sídlom v Bardejove nebol vybraný medzi riešiteľské pracoviská. V roku 2022 nebola gestorom úlohy požadovaná súčinnosť nášho úradu na plnení uvedenej úlohy.

1.2 PROTOKOL O VODE A ZDRAVÍ - PLNENIE NÁRONÝCH CIEĽOV

RÚVZ so sídlom v Bardejove nebol riešiteľským pracoviskom.

1.3 ĽUDSKÝ BIOMONITORING – SLEDOVANIE ZÁŤAŽE SKUPÍN OBYVATEĽSTVA VYBRANÝM CHEMICKÝM FAKTOROM V ŽIVOTNOM PROSTREDÍ A PRACOVNOM PROSTREDÍ

RÚVZ so sídlom v Bardejove nebol riešiteľským pracoviskom.

1.4 MAPOVANIE PRÍTOMNOSTI BAKTÉRIÍ RODU LEGIONELLA V ZARIADENIACH SOCIÁLNYCH SLUŽIEB

RÚVZ so sídlom v Bardejove nebol riešiteľským pracoviskom.

1.5 ZMAPOVANIE AKTUÁLNEHO STAVU VÝSKYTU PESTICÍDNYCH LÁTKO A MIKROPOLUTANTOV V PITNÝCH VODÁCH

RÚVZ so sídlom v Bardejove nebol riešiteľským pracoviskom.

2. ODBOR PREVENTÍVNEHO PRACOVNEHO LEKÁRSTVA A TOXIKOLÓGIE

2.1 ZNIŽOVANIE MIERY ZDRAVOTNÝCH RIZÍK ZAMESTNANCOV Z PRACOVNÉHO PROSTREDIA, PRACOVNÝCH PODMIENOK A SPÔSOBU PRÁCE

Cieľ:

Zvýšiť odbornú úroveň hodnotenia pracovného prostredia, pracovných podmienok a spôsobu práce vo vzťahu k zdravotným rizikám zamestnancov. Pri výkone štátneho zdravotného dozoru uplatňovať legislatívne úpravy v oblasti ochrany zdravia pri práci vrátane legislatívnych úprav harmonizovaných s právom Európskych spoločenstiev a odborné usmernenia ÚVZ SR. Pomocou kontrolných listov informovanosti zamestnancov overovať poskytovanie informácií zamestnancom v oblasti ochrany zdravia pri práci zo strany zamestnávateľov, zisťovať rizikové faktory práce a výskyt zdravotných problémov u zamestnancov pri podozrení na výskyt choroby z povolania na danom pracovisku. Zvýšiť úroveň údajov o rizikových prácach a zabezpečiť ich efektívne využitie v ochrane zdravia pri práci usmerňovaním činnosti pracovnej zdravotnej služby priamo v podnikoch.

2.1.1 Znižovanie miery zdravotných rizík (rizikové práce)

Evidencia rizikových prác sa vedie podľa vyhlášky MZ SR č. 448/2007 Z. z. o podrobnostiach o faktoroch práce a pracovného prostredia vo vzťahu ku kategorizácii prác z hľadiska zdravotných rizík a o náležitostiach návrhu na zaraďovanie prác do kategórií v znení neskorších predpisov.

V okrese Bardejov evidujeme 24 subjektov, v ktorých sú vyhlásené rizikové práce. K 31. 12. 2022 sme v okrese Bardejov evidovali programom ASTR 412 zamestnancov z toho 232 žien, ktorí vykonávajú prácu zaradenú do 3. a 4. kategórie z hľadiska zdravotných rizík.

V roku 2022 bolo vydaných 9 rozhodnutí na zaraďenie pracovných činností do kategórie rizikových prác:

- 1) CHARVÁT STROJÁRNE a. s., Duklianska 21, 085 01 Bardejov – strojárská výroba, Duklianska č. 21, Bardejov,
- 2) LESY SR, š. p., organizačná zložka Odštepny závod Šariš, Obrancov mieru 6, 080 01 Prešov – manipulačno – expedičný sklad dreva, Priemyselná č. 1448, Bardejov
- 3) FG PROTECH, spol. s r. o., Priemyselná 1619, 085 01 Bardejov – vývoj a výroba strojov a strojných zariadení, Priemyselná č. 1619, Bardejov,
- 4) Krovky – Strechy s. r. o., Hertník 330, 086 42 Hertník – výroba väzníkových krovov, Hertník č. 330,
- 5) V + S Welding, s. r. o., Stöcklova 32/77, 085 01 Bardejov – strojárská výroba, Tarnov č. 206 a 207
- 6) Migoli s. r. o., Hlavná 8/18, 086 41 Raslavice – výroba a opracovanie jednoduchých výrobkov z kovu, Sekčovská č. 748/46, Raslavice,
- 7) KAMAX Fasteners s. r. o., Priemyselná 3752, 085 01 Bardejov – výroba vysokopevnostných skrutiek, Priemyselná č. 3752, Bardejov,
- 8) VENITECH INTERNATIONAL, s. r. o., Bardejovská Nová Ves 3092, 085 1 Bardejov – výroba lúpanej dyhy, Bardejovská Nová Ves č. 3092,

9) RAKY stav, s. r. o., Hlavná 387/87, 086 41 Raslavice – výroba okien a dverí, Čergovská č. 691/15, Raslavice

z ktorých 4 rozhodnutia boli vydané pre nový právny subjekt a 5 rozhodnutí pre LESY SR, š. p., CHARVÁT STROJÁRNE a. s., FG PROTECH, spol. s r. o., Krový – strechy s. r. o. a V + S Welding s. r. o. boli vydané na základe prehodnotenia rizík a aktuálnej objektivizácii faktorov pracovného prostredia.

Na vyradenie pracovných činností z kategórie rizikových prác v roku 2022 boli vydané 2 rozhodnutia:

1) EGE, spol. s r. o., Partizánska 3405, 085 01 Bardejov – išlo o vyradenie prác z tretej kategórie rizikových prác pre rizikový faktor hluk a chemický faktor (pevný aerosól – kovový hliník) na pracovisku zámočnickej výroby – výrobná hala a výroba zapuzdrených vodičov – prístavba k výrobnej hale na ul. Duklianska č. 3285/21 v Bardejove, z dôvodu ukončenia prevádzkovania,

2) LESPOL – OLH, s. r. o. Bardejov, Duklianska 3921/38, 085 01 Bardejov - išlo o vyradenie prác z tretej kategórie rizikových prác pre rizikový faktor hluk na pracovisku drevovýroby na ul. Duklianska č. 38 v Bardejove, z dôvodu ukončenia prevádzkovania.

Najzávažnejšími rizikovými faktormi v pracovnom prostredí sú v poradí biologický faktor, hluk, chemické faktory a vibrácie.

V rámci výkonu štátneho zdravotného dozoru sa sledovali pracovné podmienky zamestnancov, miera expozície zamestnancov a realizácia náhradných opatrení zo strany zamestnávateľov na pracoviskách, kde zamestnanci vykonávajú rizikové práce. Taktiež sa sledovali výsledky a intervaly lekárskeho preventívneho prehliadok vo vzťahu k práci a zaradenie zamestnancov do pracovného procesu na základe posúdenia zdravotnej spôsobilosti na prácu lekármi pracovnej zdravotnej služby. Je možné konštatovať, že intervaly lekárskeho preventívneho prehliadok vo vzťahu k práci boli u zamestnancov kontrolovaných subjektov vykonávané v súlade s legislatívou. Bolo vykonaných 9 previerok.

Za neplnenie opatrení na ochranu zdravia na pracoviskách, kde zamestnanci vykonávajú rizikové práce neboli v roku 2022 uložené sankcie.

Počty zamestnancov vykonávajúcich rizikové práce v roku 2022 podľa prevažujúcej činnosti a podľa kategórie rizikového faktora (1. stupeň prevažujúcej činnosti)

Kód	Prevažujúca činnosť (1. stupeň)	Počet exponovaných pracovníkov					
		3. kategória		4. kategória		spolu	
		celkom	žien	celkom	žien	celkom	žien
A	Poľnohospodárstvo, lesníctvo a rybolov	1	0	9	0	10	0
C	Priemyselná výroba	116	1	9	0	125	1
F	Stavebníctvo	11	0	3	0	14	0
Q	Zdravotníctvo a sociálna pomoc	261	231	0	0	261	231
R	Umenie, zábava a rekreácia	2	0	0	0	2	0
	SPOLU	391	232	21	0	412	232

Počty zamestnancov vykonávajúcich rizikové práce v roku 2022 podľa prevažujúcej činnosti a podľa kategórie rizikového faktora (2. stupeň prevažujúcej činnosti)

Kód	Prevažujúca činnosť (2. stupeň)	Počet exponovaných pracovníkov					
		3. kategória		4. kategória		spolu	
		celkom	žien	celkom	žien	celkom	žien
01	Pestovanie plodín a chov zvierat, poľovníctvo a služby s tým súvisiace	1	0	0	0	1	0
02	Lesníctvo a ťažba dreva	0	0	9	0	9	0
15	Výroba kože a kožených výrobkov	24	0	0	0	24	0
16	Spracovanie dreva a výroba výrobkov z dreva a korku okrem nábytku; výroba predmetov zo slamy a prúteného materiálu	25	1	0	0	25	1
22	Výroba výrobkov z gumy a plastu	2	0	0	0	2	0
25	Výroba kovových konštrukcií okrem strojov a zariadení	35	0	6	0	41	0
28	Výroba strojov a zariadení i. n.	25	0	2	0	27	0
33	Oprava a inštalácia strojov a prístrojov	5	0	1	0	6	0
41	Výstavba budov	4	0	0	0	4	0
43	Špecializované stavebné práce	7	0	3	0	10	0
86	Zdravotníctvo	261	231	0	0	261	231
93	Športové, zábavné a rekreačné činnosti	2	0	0	0	2	0
	SPOLU	391	232	21	0	412	232

2.1.2 Znižovanie zdravotných rizík z látok a zmesí klasifikovaných ako toxické

Pri výkone ŠZD sme kontrolovali uplatňovanie legislatívnych úprav týkajúcich sa expozície chemickým látkam a zmesiam v zákone č. 355/2007 Z. z. a nariadení vlády SR č. 355/2006 Z. z. o ochrane zamestnancov pred rizikami súvisiacimi s expozíciou chemickým faktorom pri práci v znení neskorších predpisov harmonizovaných s právom európskych spoločenstiev.

V rámci štátneho zdravotného dozoru sme vykonali 14 previerok poľnohospodárskych subjektov so zameraním hlavne na zisťovanie používania a skladovania látok a zmesí klasifikovaných ako toxické (GHS06), vypracovanie posudkov o riziku a prevádzkových poriadkov, spôsob evidencie látok a zmesí klasifikovaných ako toxické, zabezpečenie odbornej spôsobilosti zamestnancov na prácu s látkami a zmesami klasifikovaných ako toxické a dĺžku odbornej praxe, poskytovanie OOPP zamestnancom a ich používanie, zabezpečenie preventívnej zdravotnej starostlivosti o zamestnancov a pod..

V súvislosti s tým je možné konštatovať, že v poľnohospodárskych subjektoch sme nezistili používanie veľmi toxických látok a zmesí. Pokračuje trend z predchádzajúcich rokov a to, že na ochranu rastlín sa používajú prípravky klasifikované len ako toxické, aj to len v ojedinelých prípadoch, pretože poľnohospodárske subjekty sa zamerali skôr na používanie menej škodlivých prípravkov, ktoré nie sú klasifikované ako toxické. V prevažnej miere sa uprednostňuje nákup prípravkov na ochranu rastlín priamo pred ich aplikáciou a len

v potrebnom množstve, čím sa nevytvárajú skladové zásoby, resp. si poľnohospodárske subjekty zabezpečujú ochranu rastlín dodávateľským spôsobom, ktorým im dodávateľské firmy poskytnú kompletne tieto služby. Boli získavané údaje o likvidácii obalov a nepoužiteľných zbytkov od látok a zmesí klasifikovaných ako toxické (GHS06). Ďalej bolo sledované ich používanie podľa aktuálneho „Zoznamu a rozsahu použitia povolených prípravkov na ochranu rastlín a mechanizačných prostriedkov na ochranu rastlín“ vydaného na príslušný rok.

Previerkou neboli zistené žiadne závažné nedostatky, resp. porušenie právnych predpisov. K 31. 12. 2022 na RÚVZ so sídlom v Bardejove bolo doručených 86 oznámení o začatí vykonávania dezinfekcie a regulácii živočíšnych škodcov. V súvislosti s overovaním poskytovania informácií zamestnancov v oblasti ochrany zdravia pri práci s chemickými faktormi neboli použité žiadne kontrolné listy.

V roku 2022 sme nezaznamenali žiadnu mimoriadnu situáciu a haváriu v okrese Bardejov súvisiacu s uvedenou problematikou.

2.1.3 Znižovanie zdravotných rizík z karcinogénnych a mutagénnych faktorov vrátane azbestu a z látok poškodzujúcich reprodukciu a narúšajúcich endokrinný systém

Medzi pracovné procesy s rizikom chemickej karcinogenity je v našom okrese zaradená práca s cytostatikami v onkologickej ambulancii NsP Sv. Jakuba, n. o., Bardejov, ktorá je zároveň z hľadiska zdravotných rizík zaradená do tretej kategórie rizikových prác. V roku 2022 bolo z cytostatík pripravených 5 361 dávok.

V súvislosti so znižovaním zdravotných rizík z karcinogénnych a mutagénnych faktorov vrátane azbestu bolo uplatňované NV SR č. 356/2006 Z. z. o ochrane zdravia zamestnancov pred rizikami súvisiacimi s expozíciou karcinogénnym a mutagénnym faktorom pri práci v znení neskorších predpisov a NV SR č. 253/2006 Z. z. o ochrane zamestnancov pred rizikami súvisiacimi s expozíciou azbestu pri práci, harmonizovaných s právom Európskych spoločenstiev, pri výkone ŠZD.

V roku 2022 v rámci štátneho zdravotného dozoru sme vykonali 8 previerok so zameraním na pracovné procesy s rizikom chemickej karcinogenity, t. j. na práce, pri ktorých dochádza k expozícii zamestnancov prachu z rôznych druhov tvrdého dreva. Išlo prevažne o drevospracujúce prevádzky, respektíve stolárske dielne. Podobne ako aj v predchádzajúcich rokoch bolo zistené, že v drevospracujúcich resp. stolárskych prevádzkach sa opracovávajú alebo vyrábajú finálne výrobky z dubového a bukového dreva len sporadicky, t. j. nepravidelne na objednávky v obmedzených časových intervaloch. V stolárskych dielnach na výrobu nábytku sa využíva v prevažnej miere drevotriestkový materiál.

V súvislosti s odstraňovaním azbestu a materiálov obsahujúcich azbest zo stavieb bolo RÚVZ so sídlom v Bardejove v roku 2022 vydaných 43 rozhodnutí, pre subjekty:

- 1) Vokup kl i m s. r. o., Šebastovská 4, 080 06 Prešov – demontáž stúpačkových azbestocementových kanalizačných rúr v bytových jadrách v Bytových domoch na ul. Jiráskova č. 6, 7 a Pod papierňou č. 58-61 v Bardejove,
- 2) AZBESTGROUP s. r. o., Sibírska 55, 831 02 Bratislava – demontáž strešnej krytiny obsahujúcej azbest z objektu rodinného domu v obci Hertník č. 212 na parc. č. 266/3,
- 3) StrechyM s. r. o., 9. mája 744/15, 083 01 Sabinov – stabilizácia, odvoz a likvidácia už demontovanej azbestovej strešnej krytiny umiestnenej pri rodinnom dome v obci Hertník č. 45,
- 4) Patrik Sobek, Richvald 320, 085 01 Bardejov – demontáž strešnej krytiny obsahujúcej azbest z objektu hospodárskej budovy v obci Richvald č. 63,

- 5) StrechyM s. r. o., 9. mája 744/15, 083 01 Sabinov – demontáž a likvidácia strešnej krytiny obsahujúcej azbest z objektu rodinného domu v obci Livov č. 6,
- 6) Patrik Sobek, Richvald 320, 085 01 Bardejov – demontáž strešnej krytiny obsahujúcej azbest z objektu rodinného domu na ul. Tehelná č. 71 v Bardejove,
- 7) Vokup kl i m s. r. o., Šebastovská 4, 080 06 Prešov – demontáž stúpačkových azbestocementových kanalizačných rúr v bytových jadrách v Bytovom dome na ul. Fučíkova č. 21 v Bardejove,
- 8) Jesika Pačajová – MARTBEST, Ludvíka Svobodu 2569/40, 058 01 Poprad – stabilizácia, odvoz a likvidácia už demontovanej azbestovej strešnej krytiny umiestnenej pri rodinnom dome v obci Buclovany č. 3,
- 9) Patrik Sobek, Richvald 320, 085 01 Bardejov – demontáž strešnej krytiny obsahujúcej azbest z objektu hospodárskej budovy (stodoly) v obci Hankovce č. 60,
- 10) Patrik Sobek, Richvald 320, 085 01 Bardejov – demontáž strešnej krytiny obsahujúcej azbest z objektu rodinného domu a prístavby pri dome na ul. Majerová č. 299/23 v obci Hažlín,
- 11) Patrik Sobek, Richvald 320, 085 01 Bardejov – stabilizácia, odvoz a likvidácia už demontovanej azbestovej strešnej krytiny umiestnenej pri rodinnom dome v obci Richvald č. 199,
- 12) StrechyM s. r. o., 9. mája 744/15, 083 01 Sabinov – stabilizácia, odvoz a likvidácia už demontovanej azbestovej strešnej krytiny umiestnenej pri rodinnom dome v obci Tarnov č. 33,
- 13) Patrik Sobek, Richvald 320, 085 01 Bardejov – demontáž strešnej krytiny obsahujúcej azbest z objektu chaty s. č. 5754 v Bardejove,
- 14) Jesika Pačajová – MARTBEST, Ludvíka Svobodu 2569/40, 058 01 Poprad - demontáž strešnej krytiny obsahujúcej azbest z objektu rodinného domu v obci Stebník č. 108,
- 15) Patrik Sobek, Richvald 320, 085 01 Bardejov – demontáž strešnej krytiny obsahujúcej azbest z objektu rodinného domu v obci Kľušov č. 2,
- 16) Patrik Sobek, Richvald 320, 085 01 Bardejov – demontáž strešnej krytiny obsahujúcej azbest z objektu rodinného domu na ul. Kukučínova č. 1083/3 v Bardejove,
- 17) StrechyM s. r. o., 9. mája 744/15, 083 01 Sabinov – demontáž a likvidácia strešnej krytiny obsahujúcej azbest z objektu rodinného domu v obci Beloveža č. 24,
- 18) LAMA – Ladislav Magda, s. r. o., Hríbová 1883/4, 082 21 Veľký Šariš – Kanaš - demontáž azbestocementových fasádnych panelov z budovy Materskej školy na ul. L. Svobodu č. 15 v Bardejove,
- 19) Jesika Pačajová – MARTBEST, Ludvíka Svobodu 2569/40, 058 01 Poprad – demontáž strešnej krytiny obsahujúcej azbest z objektu rodinného domu v obci Kobyly č. 66,
- 20) Andrej Mihaľ, Tehelná 599/4, 087 01 Giraltovce – stabilizácia, odvoz a likvidácia už demontovanej azbestovej strešnej krytiny umiestnenej na dvore v obci Stebník č. 66,
- 21) Patrik Sobek, Richvald 320, 085 01 Bardejov – demontáž časti strešnej krytiny obsahujúcej azbest z objektu rodinného domu v obci Sveržov č. 41,
- 22) StrechyM s. r. o., 9. mája 744/15, 083 01 Sabinov – stabilizácia, odvoz a likvidácia už demontovanej azbestovej strešnej krytiny umiestnenej v obci Nižná Voľa č. 62,
- 23) AZBESTGROUP s. r. o., Sibírska 55, 831 02 Bratislava – demontáž strešnej krytiny obsahujúcej azbest z objektu rodinného domu v obci Lukov č. 89 na parc. č. 347,
- 24) Jesika Pačajová – MARTBEST, Ludvíka Svobodu 2569/40, 058 01 Poprad – demontáž strešnej krytiny obsahujúcej azbest z objektu rodinného domu v obci Stebník č. 33,

- 25) MONTES COMPANY s. r. o., Lisková 1218, 034 81 Lisková – demontáž a likvidácia strešnej krytiny obsahujúcej azbest z objektu hospodárskej budovy v obci Kurov č. 14 na parc. č. 399,
- 26) Patrik Sobek, Richvald 320, 085 01 Bardejov – demontáž a likvidácia strešnej krytiny obsahujúcej azbest z objektu rodinného domu a hospodárskej budovy v obci Andrejová č. 88,
- 27) Patrik Sobek, Richvald 320, 085 01 Bardejov – stabilizácia, odvoz a likvidácia už demontovanej azbestovej strešnej krytiny umiestnenej pri dome na ul. Kuzmányho č. 13 v Bardejove,
- 28) Patrik Sobek, Richvald 320, 085 01 Bardejov – demontáž a likvidácia strešnej krytiny obsahujúcej azbest z objektu rodinného domu na ul. Majerová č. 310/21 v obci Hažlín,
- 29) Patrik Sobek, Richvald 320, 085 01 Bardejov – stabilizácia, odvoz a likvidácia už demontovanej azbestovej strešnej krytiny umiestnenej pri rodinnom dome na ul. Na Kameni č. 348/2 v obci Raslavice,
- 30) Vokup klím s. r. o., Šebastovská 4, 080 06 Prešov – demontáž stúpačkových azbestocementových kanalizačných rúr v bytových jadrách v Bytovom dome na ul. Partizánska č. 23 a 24 v Bardejove,
- 31) StrechyM s. r. o., 9. mája 744/15, 083 01 Sabinov – demontáž a likvidácia strešnej krytiny obsahujúcej azbest z objektu rodinného domu v obci Vyšná Polianka č. 19,
- 32) StrechyM s. r. o., 9. mája 744/15, 083 01 Sabinov – demontáž a likvidácia strešnej krytiny obsahujúcej azbest z objektu rodinného domu v obci Gerlachov č. 34,
- 33) StrechyM s. r. o., 9. mája 744/15, 083 01 Sabinov – demontáž a likvidácia strešnej krytiny obsahujúcej azbest z objektu hospodárskej budovy v obci Smilno č. 44,
- 34) AZBESTGROUP s. r. o., Sibírska 55, 831 02 Bratislava – odstraňovanie nelegálneho uloženia azbestových materiálov v obci Vyšný Kručov na parc. č. 311/2,
- 35) StrechyM s. r. o., 9. mája 744/15, 083 01 Sabinov – demontáž a likvidácia strešnej krytiny obsahujúcej azbest z objektu rodinného domu v obci Hertník č. 269,
- 36) GARDEN – WOOD s. r. o., Dargovských hrdinov 118, 078 01 Sečovce – demontáž a likvidácia strešnej krytiny obsahujúcej azbest z objektu rodinného domu v obci Rešov č. 89,
- 37) Andrej Mihaľ, Tehelná 599/4, 087 01 Giraltovce – stabilizácia, odvoz a likvidácia už demontovanej azbestovej strešnej krytiny umiestnenej na dvore rodinného domu v obci Kobyly č. 38,
- 38) StrechyM s. r. o., 9. mája 744/15, 083 01 Sabinov – demontáž a likvidácia strešnej krytiny obsahujúcej azbest z objektu rodinného domu na ul. Kukorelliho č. 52 v Bardejove,
- 39) StrechyM s. r. o., 9. mája 744/15, 083 01 Sabinov – stabilizácia, odvoz a likvidácia už demontovanej azbestovej strešnej krytiny umiestnenej v obci Lukov č. 31,
- 40) StrechyM s. r. o., 9. mája 744/15, 083 01 Sabinov – stabilizácia, odvoz a likvidácia už demontovanej azbestovej strešnej krytiny umiestnenej v obci Kobyly č. 32,
- 41) StrechyBJ s. r. o., Nový sad 935/27, 085 01 Bardejov – demontáž a likvidácia strešnej krytiny obsahujúcej azbest z objektu rodinného domu v obci Lukov č. 153,
- 42) StrechyBJ s. r. o., Nový sad 935/27, 085 01 Bardejov – demontáž a likvidácia strešnej krytiny obsahujúcej azbest z objektu rodinného domu v obci Cigeľka č. 64,
- 43) StrechyM s. r. o., 9. mája 744/15, 083 01 Sabinov – demontáž a likvidácia strešnej krytiny obsahujúcej azbest z objektu rodinného domu v obci Chmeľová č. 98

Uvedené firmy sú držiteľmi platného oprávnenia na odstraňovanie azbestových materiálov zo stavieb vydaného ÚVZ SR. Bolo predložených 41 oznámení o začatí výkonu odstraňovania azbestu alebo materiálov obsahujúcich azbest.

V rámci ŠZD sa zameriavame na vyhľadávanie pracovných postupov a technológií s použitím chemických karcinogénov a mutagénov, na vyhľadávanie a posudzovanie expozície látkam poškodzujúcim reprodukciu, ktoré sú podľa nariadenia európskeho parlamentu a Rady 1272/2008/EHS v rámci svojej triedy nebezpečnosti zaradené v kategórii 1A alebo 1B a na látky narúšajúce endokrinný systém.

Vedíme databázu organizácií, v ktorých sú zamestnanci vystavení karcinogénnym a mutagénnym faktorom a pracovným procesom s rizikom chemickej karcinogenity.

2.2 INTERVENCIE NA PODPORU ZDRAVIA PRI PRÁCI

Cieľ:

Napomôcť zlepšovaniu zdravotného stavu zamestnancov usmerňovaním realizácie intervenčných programov, vedením informačných kampaní, cieleným poradenstvom pre zamestnávateľov a zamestnancov v oblasti ochrany a podpory zdravia pri práci a spolupráci s PZS.

2.2.2 Európska informačná kampaň Európskej agentúry pre BOZP (OSHA Bilbao) zameraná na prevenciu zdravotných a bezpečnostných rizík pri práci

V spolupráci so zamestnávateľmi a PZS sa realizujú aktivity zamerané na zvýšenie povedomia o ochrane a podpore zdravia pri práci, usmerňovanie zlepšovania pracovného prostredia a zdravotného stavu zamestnancov. Zapájame sa do európskych informačných kampaní zameraných na informovanie o povinnostiach zamestnávateľov v ochrane zdravia pri práci, odkomunikovanie zdravotných rizík z faktorov práce a pracovného prostredia, hľadanie efektívnych spôsobov ochrany a podpory zdravia pri práci a realizáciu vhodných preventívnych opatrení. Osobitne sa vykonáva poradenstvo malým a stredným podnikom a samostatne zárobkovo činným osobám (SZČO).

Európska agentúra pre bezpečnosť a ochranu zdravia pri práci (EU-OSHA) začala v roku 2020 trojročnú kampaň „Zdravé pracoviská znižujú záťaž“, ktorej zámerom bolo zvýšiť informovanosť o poškodení podporno-pohybovej sústavy súvisiacich s prácou a o tom, aké dôležité je im predchádzať. Jej cieľom bolo povzbudzovať zamestnávateľov, zamestnancov a ďalšie zainteresované strany, aby spolupracovali v záujme prevencie poškodení podporno-pohybovej sústavy. Kampaň „Zdravé pracoviská znižujú záťaž“ mala tieto ciele:

- zvyšovať informovanosť o poškodení podporno-pohybovej sústavy súvisiacich s prácou,
- podporovať hodnotenie rizík a riadenie poškodení podporno-pohybovej sústavy,
- poukazovať na to, že poškodenia podporno-pohybovej sústavy sú problémom každého, na všetkých druhoch pracovísk a vo všetkých odvetviach,
- zlepšiť znalosti o nových a vznikajúcich rizikách vo vzťahu k poškodeniam podporno-pohybovej sústavy,
- zdôrazňovať potrebu opätovného začlenenia a udržania zamestnancov s chronickými poškodeniami podporno-pohybovej sústavy v pracovnom procese a ukázať spôsob, ako to možno prakticky dosiahnuť,
- povzbudzovať výmenu informácií a osvedčených postupov medzi relevantnými zainteresovanými stranami.

Od 24. októbra 2022 sa začal Európsky týždeň bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci, v rámci ktorého sme dňa 26. 10. 2022 pripravili deň otvorených dverí „Zdravé pracoviská znižujú záťaž“, o uskutočnení ktorého bola uverejnená informácia v regionálnej tlači, regionálnej televízii a na internetovej stránke RÚVZ so sídlom v Bardejove. V rámci toho dňa pracovníci oddelenia preventívneho pracovného lekárstva a toxikológie poskytovali poradenstvo pre zamestnávateľov, ale aj zamestnancov v otázkach – právne predpisy týkajúce sa bezpečnosti a ochrany zdravia pri poškodení podporno-pohybovej sústavy súvisiacich s prácou; preventívne posúdenie zdravotných rizík z poškodení podporno-pohybovej sústavy súvisiacich s prácou. O túto akciu nebol zo strany zamestnávateľov veľký záujem. Osobne sa ho zúčastnili 4 štatutárni zástupcovia zamestnávateľov v okrese Bardejov.

3. ODBOR HYGIENY VÝŽIVY, BEZPEČNOSTI POTRAVÍN A KOZMETICKÝCH VÝROBKOV ODDELENIE HYGIENY VÝŽIVY

3.1 MONITORING PRÍJMU KUCHYNSKEJ SOLI

V roku 2022 sa v zmysle plnenia Programov a projektov vykonávala úloha - monitoring príjmu kuchynskej soli. Cieľom tejto úlohy je presadzovať znižovanie príjmu soli vo výžive a v potravinách ako ovplyvniteľného rizikového faktoru kardiovaskulárných ochorení. V súvislosti s plnením tejto úlohy bola zo zariadenia spoločného stravovania uzavretého typu odobratá 1 vzorka hotového pokrmu (krúpková polievka so zeleninou) na laboratórnu kontrolu obsahu pridanej kuchynskej soli. Výsledky laboratórnej analýzy potvrdili súlad nameraného obsahu jedlej soli v predmetnom pokrme. Výsledky monitoringu príjmu soli boli v tabuľkovej forme zaslané krajskej odborníčke pre hygienu výživy RÚVZ so sídlom v Poprade na ďalšie spracovanie.

4. ODBOR HYGIENY DETÍ A MLÁDEŽE

4.1 AKTIVITY PREVENČIE DETSKEJ OBEZITY V KONTEXTE PLNENIA NÁRODNEHO AKČNÉHO PLÁNU V PREVENČII OBEZITY NA ROKY 2015 – 2025 (NAPPO)

Cieľom aktivít je komplexným výkonom štátneho zdravotného dozoru, realizáciou výchovných aktivít v oblasti edukácie matiek cestou materských centier a zariadení pre deti a mládež prispieť k zníženiu výskytu detskej obezity.

Gestorom projektu je ÚVZ SR.

V súvislosti s epidemickým nárastom prevalencie obezity v celosvetovom meradle vláda Slovenskej republiky schválila Národný akčný plán v prevencii obezity na roky 2015 – 2025, ktorého súčasťou sú úlohy a aktivity zamerané na zníženie výskytu obezity detskej a dorastovej populácie. Zlé stravovacie návyky a nízka fyzická aktivita predstavujú významné faktory obezity u dospelých, rovnako ako aj u detí a mladých ľudí. Uvedené faktory vedú k nadhmotnosti a obezite a v dôsledku toho sa môžu uplatniť ako nezávislé rizikové faktory chronických neprenosných ochorení. Úlohy uvedeného projektu zamestnanci RÚVZ v Bardejove plnia pri výkone štátneho zdravotného dozoru vrátane poradenskej činnosti a realizáciou zdravotno-výchovných aktivít pre deti a mládež v spolupráci s oddelením výchovy k zdraviu, so zameraním na prevenciu obezity v rámci stanovených priorit. Plnenie projektu bolo z dôvodu mimoriadnej situácie v súvislosti s pandémiou ochorenia COVID-19 najmä začiatkom roka ešte obmedzené. V hodnotenom období sa plnil mimoriadny projekt pod názvom „COSI“ (Childhood Obesity Surveillance Initiative), ktorý je realizovaný MZ SR metodikou Svetovej zdravotníckej organizácie.

a) Podpora zdravého štartu do života

V rámci poradenskej činnosti RÚVZ Bardejov je zriadený „Klub matiek“ pre tehotné ženy a dojčiacie matky. Pri stretnutiach boli vykonávané edukačné aktivity zamerané hlavne na podporu zdravej výživy, dojčenia a pohybovej aktivity v období tehotenstva so zameraním na prípravu na pôrod. V hodnotenom období sa uskutočnilo 14 stretnutí spojených s uvedenými aktivitami, spolu bolo edukovaných 14 tehotných žien, resp. dojčiacich matiek.

b) Podpora zdravšieho prostredia v školách

Plnenie uvedenej úlohy sa vykonáva hlavne pri výkone štátneho zdravotného dozoru v predškolských a školských zariadeniach vrátane telovýchovných zariadení, v zariadeniach spoločného stravovania pre deti a mládež a v bufetoch v školách, kde sa okrem kontrol dodržiavania hygienických požiadaviek vyplývajúcich z platných právnych predpisov, vykonáva aj poradenská činnosť v rámci plnenia programov a projektov na ochranu a podporu zdravia detí a mládeže so zameraním na zdravú výživu, pohybovú aktivitu a pod.

V okrese Bardejov je zriadených 92 zariadení spoločného stravovania pre deti a mládež, z toho je 13 výdajných školských jedální, v ktorých bolo vykonaných spolu **63 kontrol**. V objektoch zariadení pre deti a mládež sa nachádza 16 bufetov a 11 nápojových, resp. kusových automatov, v ktorých bolo vykonaných 6 kontrol. Pri výkone štátneho zdravotného dozoru sa okrem iného sleduje aj zostavovanie jedálnych lístkov, sortiment predaja, pitný režim a podobne s cieľom zabezpečenia pestrosti stravy s čo najvyšším zastúpením zdravých druhov potravín a čo najnižším zastúpením potravín, pokrmov a nápojov s vysokou energetickou hodnotou, ktoré prispievajú k riziku vzniku nadhmotnosti až obezity. V rámci výkonu ŠZD sa taktiež monitoruje plnenie programov na ozdravenie výživy detí a mládeže:

„Školské mlieko“, do ktorého sa v novom školskom roku 2022/2023 zapojilo 27 materských škôl a 20 základných škôl, spolu 40 a „Školské ovocie“, do ktorého sa zapojilo 50 materských škôl a 40 základných škôl. Uvedené programy sa v okrese Bardejov realizujú cestou školských jedální, v dvoch školách prostredníctvom predajných automatov.

V každom zariadení pre deti a mládež je k dispozícii tečúca pitná voda s možnosťou zabezpečiť pitný režim detí a mládeže. Približne 93 % zariadení pre deti a mládež v okrese Bardejov je zásobovaných pitnou vodou z verejného vodovodu, v hodnotenom roku pribudlo zásobovanie z verejného vodovodu v zariadeniach pre deti a mládež v obci Koprivnica a Lopúchov. Z individuálnych vodných zdrojov je zásobovaných cca 7% zariadení. Ide hlavne o materské a základné školy vrátane školských klubov a telocviční a stravovacie zariadenia pri MŠ a ZŠ v obciach, kde nie sú zriadené verejné vodovody. Problematika v zásobovaní predškolských, školských a stravovacích zariadení pitnou vodou sa rieši v spolupráci s prevádzkovateľmi predmetných zariadení pri výkone štátneho zdravotného dozoru, ktorý je zameraný na kontrolu zabezpečenia odbornej starostlivosti o vodné zdroje, pravidelnej kontroly obsahu voľného chlóru a overovanie kvality pitnej vody v zmysle platnej legislatívy a v rámci poradenskej a konzultačnej činnosti.

V rámci plnenia uvedených úloh sa v predškolských a školských zariadeniach realizovala aj edukačná činnosť, ktorá bola začiatkom kalendárneho roka pre pandémiu Covid-19 ešte obmedzená.

c) Poskytovať nutričné vzdelávanie odborným zamestnancom školského stravovania v rámci projektov profesijných združení.

V priebehu roka 2022 bola zabezpečená účasť na jednej porade vedúcich školských jedální organizovaných mestom Bardejov, na ktorej sa pozornosť venuje aj aktuálnej problematike v rámci prevádzky zariadení školského stravovania, zdravej výžive detí a mládeže a zostavovaniu jedálnych lístkov z hľadiska plnenia odporúčaných výživových dávok pre deti a mládež.

d) Podpora pohybových aktivít

V rámci výkonu štátneho zdravotného dozoru sa v zariadeniach pre deti a mládež sledujú aj podmienky na pohybovú aktivitu v telovýchovných zariadeniach pri základných a stredných školách vrátane vonkajších telovýchovných plôch a pieskovísk z hľadiska dodržania požiadaviek príslušnej legislatívy a prevádzkových poriadkov. Spolu bolo v tomto roku vykonaných 20 kontrol detských ihrísk pri predškolských zariadeniach a 8 kontrol verejných ihrísk spojených s odberom vzoriek piesku z pieskovísk. V ostatných rokoch boli voľné triedy, resp. aj iné priestory pri niektorých školách 1. – 4. ročníka zrekonštruované na malé telocvične – cvičebne, ktoré využívajú žiaci na pohybovú aktivitu v rámci výchovno-vyučovacieho procesu. Pri stredných a základných školách je spolu 28 telocviční a hlavne pri malých školách je zriadených 12 cvičební. Pri uvedených školách je zriadených 49 ihrísk a pri dvoch plne organizovaných ZŠ sú zriadené školské plavárne. Pri každom výkone ŠZD sa odporúča zvýšiť pohybovú aktivitu detí a mládeže.

4.2 HODNOTENIE JEDÁLNYCH LÍSTKOV MŠ A ZŠ

Cieľom projektu je zmapovanie situácie v oblasti dodržiavania všeobecných zásad pre zostavovanie jedálnych lístkov v zariadeniach spoločného stravovania detí MŠ a ZŠ a zistiť frekvenciu podávania vybraných druhov potravín (pokrmov). V roku 2022 boli do projektu vybrané 3 ZŠ – ZŠ Komenského 23 v Bardejove, ZŠ Bartolomeja Krpelca, T. Ševčenka 3 v Bardejove a Spojená škola, Školská 478 v Zborove – organizačná zložka ZŠ Zborov. Z každej školskej jedálne pri uvedených školách boli vyhodnotené 2 mesačné jedálne lístky za

mesiace Marec 2022 a Máj 2022, spolu bolo podľa predloženej metodiky vyhodnotených 6 jedálnych lístkov.

Pri hodnotení jedálnych lístkov bolo zistené, že frekvencia podávania vybraných potravín v rámci obedov bola hodnotená vo všetkých zariadeniach ako veľmi dobrá a jedenkrát ako výborná. Koeficient pestrosti stravy sa pohyboval u polievok aj hlavných jedál od 0,9 - 1. Čo sa týka frekvencie podávania vybraných potravín v zmysle metodických odporúčaní bola zistená nižšia frekvencia zaraďovania rýb ako hlavného jedla, čerstvej zeleniny, obilninových závariek, strukovín, oproti odporúчанию bola zistená vyššia frekvencia podávania sladkých jedál a tiež knedlí ako príloh. V dvoch školách boli sporadicky podávané aj sladené nápoje (čaj s medom a pod.), v jednej škole boli podávané iba nesladené nápoje – nesladené čaje, 100-percentná prírodná šťava a pitná voda.

4.3 ÚRAZY U DETÍ V SR

Cieľom projektu je formou spolupráce s NCZI a regionálnymi nemocnicami získať vybrané informácie, týkajúce sa problematiky úrazov detí na Slovensku.

Gestorom projektu je NCZI v spolupráci s ÚVZ SR.

Úloha sa realizuje v súlade s metodikou zaslanou gestormi projektu. RÚVZ so sídlom v Bardejove - oddelenie hygieny detí a mládeže projekt plní v spolupráci s NsP v Bardejove s tým, že na chirurgickom oddelení boli údaje o úrazoch evidované do pripravených dotazníkov, ktoré boli doručené RÚVZ. Údaje z dotazníkov boli vložené do pripravenej masky v počítačovom programe Excel, ktorá bola v termíne zaslaná gestorom projektu. Celkovo bolo v roku 2022 evidovaných 105 úrazov detí a mládeže do 18 rokov spojených s hospitalizáciou v NsP Bardejov.

Projekt „COSI“ (Childhood Obesity Surveillance Initiative).

V hodnotenom období sa plnil mimoriadny projekt podpory zdravia a správneho vývoja detí na Slovensku pod názvom „COSI“ (Childhood Obesity Surveillance Initiative), ktorý je súčasťou „Národného akčného plánu v prevencii obezity na roky 2015 – 2025“. Projekt bol realizovaný MZ SR cestou ÚVZ SR a regionálnymi úradmi verejného zdravotníctva metodikou Svetovej zdravotníckej organizácie. Na základe poverenia MZ SR bol zodpovedným riešiteľom projektu Národný ústav detských chorôb v Bratislave.

Projekt sa v rámci okresu Bardejov realizoval v troch vybraných základných školách, a to v jednej mestskej: ZŠ Wolkerova 10, Bardejov a v dvoch vidieckych: ZŠ Hertník 261 a ZŠ Toplianska 144, Raslavice. Na základe výberu žiakov podľa požadovaných vekových kritérií a následného informovaného súhlasu rodičov boli školeným personálom RÚVZ vykonané merania telesnej hmotnosti a výšky, obvodu pása a bokov žiakov uvedených škôl vo veku od 7,00 – 8,99 rokov. Spolu sa v okrese Bardejov projektu zúčastnilo 120 žiakov mladšieho školského veku, ktorých rodičia pred meraním vyplnili „Informovaný súhlas“ a „Rodinný dotazník“. Počas merania boli u všetkých žiakov vyplnené „Dotazníky pre meranie detí“ a príslušná škola vyplnila „Školský dotazník“, ktorý bol zameraný na údaje o škole, podmienky stravovania a pohybovej aktivity u žiakov v jednotlivých školách a pod. Údaje z dotazníkov boli pracovníkmi RÚVZ vložené do upravených databáz v zmysle GDPR v programe Excel a zaslané gestorom projektu. Údaje budú anonymne štatisticky spracované, pričom dáta sa spracúvajú, poskytujú a zverejňujú v súlade so zákonom. Uvedený projekt prebiehal vo viacerých európskych krajinách. Svetová zdravotnícka organizácia bude po skompletizovaní meraní a dát analyzovať údaje zo všetkých škôl.

6. ODBOR EPIDEMIOLOGIE

6.1. NÁRODNÝ IMUNIZAČNÝ PROGRAM SR (NIP SR)

V Slovenskej republike sa v súčasnosti povinne očkuje proti desiatim prenosným ochoreniam: detskej obrne, záškrtu, tetanu, čiernemu kašľu, hemofilovým invazívnym infekciám, vírusovej hepatitíde typu B, osýpkam, ružienke, mumpsu a proti pneumokokovým invazívnym infekciám. Očkovacie schémy sú súčasťou očkovacieho kalendára na rok 2022, ktorý bol vypracovaný v súlade so zákonom MZ SR č. 355/2007 Z. z., o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia a s kategorizáciou očkovacích látok, určených na povinné očkovanie detí platnou na rok 2022.

Povinné očkovanie je zabezpečované všeobecnými lekármi pre deti, dorast a dospelých v okrese Bardejov. Očkovacia schéma, ktorá je súčasťou očkovacieho kalendára bola zaslaná všetkým všeobecným lekárom pre deti a dorast a dospelých nášho okresu a taktiež uverejnená na webovom sídle nášho úradu. V našom okrese pracuje 15 všeobecných lekárov pre deti a dorast a 27 všeobecných lekárov pre dospelých.

Pravidelne vykonávanou administratívnou kontrolou očkovania k 31.8. sa sleduje zaočkovanosť detskej populácie vzhľadom na dosiahnutý vek. Kontrola povinného očkovania detí v okrese Bardejov bola vykonaná v roku 2022 podľa Usmernenia HH SR č. ÚVZSR/OI/6202/22169/2022 zo dňa 6.7.2022 a bola zaslaná na RÚVZ so sídlom v Prešove. Zaočkovanosť prekročila u všetkých druhov povinného očkovania detí hranicu 95 %. Pohybovala sa na úrovni 97%.

Pri kontrole očkovania neboli zistené nedostatky v evidencii, dokumentácii a vo výkone očkovania. V okrese Bardejov nie sú utečenecké tábory, preto ani problémy s tým súvisiace sa nás netýkali. Nemali sme hlásené žiadne nežiadúce postvakcinačné reakcie po očkovaní. Pri kontrole očkovania neboli zistené závažnejšie problémy, menšie problémy sa riešili priebežne, konzultáciou s lekármi.

Odmietnutie povinného očkovania sme zaznamenali v 13 - tich prípadoch:

- 4 prípady - všetkých očkovaní od narodenia
- 4 prípady - I. dávky MMR
- 1 prípad - II. dávky MMR
- 1 prípad - III. dávky základného očkovania DTaP-VHB-HIB-IPV + PCV a I. dávky MMR
- 2 prípady – preočkovanie proti DTaP - IPV v 13. roku života
- 1 prípad - 1. preočkovania DTaP – IPV a II. dávky MMR

Pri kontrole očkovania bola na jednotlivých ambulanciách všeobecných lekárov pre deti a dorast vykonaná kontrola so zameraním na dodržiavanie chladového reťazca. Kontrolou bolo zistené, že vo všetkých (15) ambulanciách sú k dispozícii samostatné chladničky na uchovávanie vakcín, taktiež je pravidelne vykonávaná kontrola chladového reťazca chladničkovými teplomerami a evidenciou údajov o dosiahnutej teplote.

V súvislosti s plnením aktivít Európskeho imunizačného týždňa (EIW), bol zamestnancami epidemiológie vytvorený leták, ktorý bol následne uverejnený na FB stránke úradu, na webovom sídle úradu a taktiež vo vstupných priestoroch na informačnej tabuli nášho úradu. Cieľom kampane 2022 bolo zdôraznenie potreby spravodlivej dostupnosti a prístupu k očkovacím látkam pre všetkých v každej krajine a tým umožniť všetkým prežiť dlhší život v zdraví.

6.2. SURVEILLANCE INFEKČNÝCH CHORÔB

Dohľad nad infekčnými chorobami je dôležitým epidemiologickým nástrojom na monitorovanie záťaž chorobami a epidemiológie chorôb a na identifikáciu ohnisk a nových patogénov. Čo sa týka hlásenia prenosných ochorení, spolupráca s lekármi primárneho kontaktu pre dospelých, deti a dorast, s infektológmi a laboratóriami, ktoré zabezpečujú mikrobiologickú diagnostiku je veľmi dobrá.

Informovanosť a zvyšovanie edukácie obyvateľstva v problematike prenosných ochorení je zabezpečovaná aj cestou programu EPIS. Poskytuje širokej verejnosti všetky základné informácie o prenosných ochoreniach, ich výskyt v SR, o možnostiach ich predchádzania, o očkovaní a ďalších preventívnych opatreniach. Vzdelávanie verejnosti zabezpečujeme aj prostredníctvom zverejňovania informácií o aktuálnej epidemiologickej situácii na web stránke nášho úradu. Všeobecným lekárom pre deti a dorast a všeobecným lekárom pre dospelých zasielame mesačne aktuálne informácie o epidemiologickej situácii v našom okrese a taktiež upozornenia s informáciami o výskyte menej často sa vyskytujúcich infekčných chorôb či už v rámci SR, Európy alebo vo svete.

Zdravotnícka a laická verejnosť má taktiež prístup k aktuálnym informáciám, ktoré sú uverejňované na web stránke nášho RÚVZ (týždenná epidemiologická situácia v súvislosti s ARO a CHPO, mesačná aktuálna epidemiologická situácia v okrese Bardejov, iné dôležité informácie).

Analýza prenosných ochorení za rok 2022, porovnanie výskytu prenosných ochorení s rokom 2021, analýza za posledných 5 rokov, dlhodobé trendy:

Pri sledovaní zdravotného stavu obyvateľstva vidíme rozdiely v chorobnosti v porovnaní s minoritnou skupinou rómskeho obyvateľstva. V okrese žije cca 10 % Rómov v 24 osadách. Nízky hygienický štandard bývania, často bez zásobovania rómskeho obyvateľstva nezávadnou pitnou vodou, obydlia so suchým záchodom, vysoká, takmer 100% nezamestnanosť, výrazne vplývajú nielen na šírenie prenosných ochorení, ale celkovo na zdravotný stav, pričom priemerná dĺžka života Rómov v okrese je kratšia o 8 – 10 rokov. V súvislosti s tým bol zaznamenaný epidemický výskyt vírusovej hepatitídy typu A (VHA) v roku 2013 (v decembri), ktoré pretrvávali až do roku 2014 s celkovým počtom 95 prípadov. Od roku 2017 neevidujeme ani jeden prípad vírusovej hepatitídy typu A.

Zaznamenaný bol však v roku 2022 niekoľkonásobne zvýšený počet hlásených prípadov svrabu v marginalizovaných skupinách. V súvislosti s tým, bola vykonaná edukácia priamo v osadách so zástupcami Zdravých regiónov resp. sociálnymi terénnymi pracovníkmi.

Výskyt ostatných prenosných ochorení je v období 5 rokov bez výrazných rozdielov, s výkyvom chorobnosti na črevné ochorenia – kamylobakteriálna a rotavírusová enteritída. V roku 2022 prudko narástol počet prípadov s potvrdenou adenovírusovou enteritídou.

Stabilne dobrá situácia je u chorôb preventabilných očkovaním. Prípady osýpok sme nezaznamenali od roku 1997 a prípady rubeoly od roku 1996. Ochorenie na pertussis bolo evidované v roku 2018 /3 prípady/, v roku 2019 sa počet zvýšil na 20 prípadov, od roku 2020 sme nezaznamenali ani jeden prípad. Prípady parotitídy, od roku 2016 neboli hlásené.

Čo sa týka výskytu salmonelóz, v roku 2022 sme mali hlásených 70 prípadov ochorenia. Počet hlásených laboratórne potvrdených prípadov je porovnateľný s predchádzajúcimi 4 rokmi. Okrem bežne vyskytujúcich sa *S. enteritidis* a *S. typhimurium* bolo laboratórne potvrdených v 6 -tich prípadoch zriedkavo vyskytujúcich sa sérovarov a to *S. Braenderup* /1

prípado/, S. Coeln /2 prípady/, S. Derby /1 prípad/, S. Muenchen /1 prípad/ a S. Oranienburg /1 prípad/. V jednom prípade /S. Oranienburg/ sa nám podarilo epidemiologicky zistiť faktor prenosu, ktorým bola jašterička Gekončík nočný.

Vo výskyte salmonelóz sme zaznamenali jednu rodinnú epidémiu (ako faktor prenosu boli udávané domáce vajcia).

Najčastejším pôvodcom nákazy zostáva naďalej Salmonella enteritidis /61 prípadov/.

Z alimentárnych ochorení vyvolaných kampylobaktériami evidujeme mierny pokles v porovnaní od roku 2018. V roku 2022 bolo laboratórne potvrdených 98 prípadov kampylobakteriálnej enteritídy. Najčastejším faktorom prenosu sú nedostatky pri príprave a manipulácii so surovým mäsom (kuracie, bravčové), o čom svedčí i sporadický výskyt tohto ochorenia, zväčša u ľudí, ktorí pripravovali stravu (opekačky, domácnosť). Ochorenia vyvolala 97x Campylobacter jejuni a 1x Campylobacter coli.

Klesajúci trend zaznamenávame každoročne u dyzentérie, avšak v roku 2022 bolo hlásených 11 prípadov, t. j. rovnaký počet ako v roku 2021. Ochorenia sa vyskytovali prevažne u osôb žijúcich v podmienkach s nízkym hygienickým štandardom. Ochorenia vyvolala Sh. Flexneri – 3x a Shigella Sonnei – 8x. Počet črevných ochorení vyvolaných inými mikroorganizmami (E. coli enteropatogénne) sa od roku 2018 zvyšoval do roku 2021, v roku 2022 evidujeme mierny pokles, 11 prípadov ochorenia.

Od roku 2018 evidujeme nárast počtu ochorení vyvolaných Clostridium difficile. Táto infekcia sa v prevažnej väčšine vyskytuje ako nozokomiálna nákaza. V roku 2022 evidujeme 72 ochorení /porovnateľne s rokom 2021/, z tohto počtu bolo 49 ochorení hlásených ako nozokomiálna nákaza.

Epidemický výskyt vírusovej hepatitídy typu A sa naposledy vyskytol na prelome rokov 2013 (48) a 2014 – 46 prípadov, v roku 2015 sme zaznamenali 8 prípadov, v roku 2016 – 3 prípady ochorenia. Od roku 2017 s nevyskytol ani jeden prípad VHA v našom okrese.

Akútna VHB sa vyskytuje už niekoľko rokov len vzácnne. V roku 2006 bol potvrdený len jeden prípad ochorenia, odvtedy neevidujeme žiadne akútne ochorenie. Priaznivá epidemiologická situácia je odrazom zavedenia pravidelného povinného očkovania detí.

Z hepatítid zaznamenávame len výskyt chronického nosičstva VHC a HBsAg pri VHB. V roku 2018 bol hlásený 1 prípad, v roku 2019 boli zaznamenané 2 prípady chronického nosičstva VHC. V rokoch 2020 nebol hlásený ani jeden prípad. V rokoch 2021 a 2022 bol hlásený 1 prípad chronického nosičstva VHC v každom z týchto rokov.

Už niekoľko rokov evidujeme sporadický výskyt prípadov nosičstva HBsAg. V roku 2018 evidujeme 2 prípady nosičstva HBsAg, v roku 2019 - 4 nové prípady nosičstva, v roku 2020 nebol hlásený ani jeden prípad. V roku 2021 boli nahlásené 2 prípady nosičstva a rovnaký počet evidujeme aj v roku 2022. V oboch prípadoch išlo o bezpríznakové nosičstvo.

Rozdiel v počte hlásených ochorení na varicellu za posledných 5 rokov je len minimálny. Výnimkou je rok 2020 kedy bolo VLDD hlásených len 34 prípadov ochorenia, čo je pravdepodobne odrazom začiatku pandémie COVID 19. V roku 2022 evidujeme 158 prípadov. Ochorenia prebiehali bez komplikácií a vyskytovali sa prevažne u detí predškolského a školského veku.

Meningitídy:

V roku 2018 sme zaznamenali herpetickovírusovú meningitídu u 65 – ročnej ženy hospitalizovanej na infekčnom oddelení v Prešove.

V roku 2018 boli hlásené 2 prípady listérieovej meningitídy u 63 – ročného muža hospitalizovaného na infekčnom odd. UNLP Košice. Faktor prenosu sa nám nepodarilo zistiť. Druhý prípad ochorenia sa vyskytol u 64 – ročného muža, ktorý udával konzumáciu ovčieho syra. Likvor – pozit. – *Listéria monocytogenes*. V roku 2019 evidujeme 2 prípady listérieovej meningitídy /17 - ročný študent/, z toho jeden diagnostikovaný ako listériová septikémia /78 - ročný muž/. Faktor prenosu sa nám nepodarilo zistiť ani v jednom prípade

V roku 2019 bol hlásený jeden prípad meningokokovej meningitídy u ročného dievčaťa žijúceho v podmienkach s nízkym hygienickým štandardom. Ochorenie bolo vyvolané *Neisseria meningitidis* typ B. Ďalší prípad bol hlásený v roku 2022 u 12-ročného chlapca žijúceho v nízkom hygienickom štandarde. Odber likvoru potvrdil prítomnosť *Streptococcus pneumoniae*. Faktor prenosu neznámy. Dieťa na 9-ty deň hospitalizácie zomrelo.

V roku 2018 boli hlásené 2 prípady kliešťovej encefalitídy, u 48 – ročného muža, ktorý udával prisatie kliešťa na hlave a u 68 – ročného muža, u ktorého sa taktiež potvrdil faktor prenosu kliešť, prisatý v oblasti ucha. V roku 2019 evidujeme taktiež dva prípady, jeden u 46 - ročného muža, ktorý udával prisatie kliešťa na trupe a druhý u 60 - ročného muža, ktorý udával prisatie viacerých kliešťov na tele. V roku 2020 sme nezaznamenali ani jeden prípad kliešťovej encefalitídy. V rokoch 2021 a 2022 evidujeme po jednom prípade kliešťovej encefalitídy: u 47-ročnej ženy, u ktorej sa epidemiologickým šetrením zistil faktor prenosu – konzumácia ovčieho syra. Druhý prípad bol u 16- ročného chlapca, u ktorého sa nám faktor prenosu nepodarilo zistiť. V oboch prípadoch išlo o neočkované osoby.

Vo výskyte zoonózy Lymeskej boreliózy od roku 2018 evidujeme niekoľkonásobne zvýšený počet hlásených prípadov. V roku 2018 bolo hlásených 7 ochorení, v roku 2019 počet ochorení stúpol na 29. V roku 2020 sme zaznamenali mierny nárast na 37 prípadov, v roku 2021 bolo hlásených 46 prípadov. Mierny pokles vo výskyte Lymeskej boreliózy sme zaznamenali v roku 2022 (35). Väčšina chorých uvádza akvizíciu kliešťa.

Hodnotenia epidemiologickej situácie v našom okrese vykonávame týždenne, mesačne, štvrťročne a ročne v písomnej forme. Týždenná a mesačná epidemiologická situácia je tiež uverejňovaná na webovom sídle nášho úradu.

6.3. INFORMAČNÝ SYSTÉM PRENOSNÝCH OCHORENÍ

EPIS zbiera a analyzuje údaje o výskyte infekčných ochorení v SR. Informácie o aktuálnom výskyte infekčných ochorení vo formáte grafov a tabuliek sú sprístupnené pre verejnosť na webovej stránke.

Je jedným z nástrojov posilnenia surveillancie a kontroly infekčných ochorení. Údaje spracované v systéme sú následne exportované do európskeho systému dohľadu nad infekčnými ochoreniami (TESSy).

V roku 2022 sme spracovali a do epidemiologického informačného systému prenosných ochorení vložili 17 306 prípadov a zadali sme 4 hlásenia do SRV. Za uvedené obdobie sme spracovali 227 ohnisk nákaz (salmonelóz, dyzentérií, kampylobakteriéz, VHC, nosičov HBsAg, Lymeských boreliéz, nosičov inej infekčnej choroby, poranenie neznámym

zvierat'om, svrab). Za uvedené obdobie sme nariadili opatrenia formou rozhodnutí v 14 prípadoch ako ZZD /potravinári/, LD bol vydaný pre kontakt s VHA. Prístup do EPIS-u je umožnený 2 zamestnancom oddelenia epidemiológie a regionálnej hygieničke, ktorí vstupujú do systému cez vstupné heslo, ktoré má každý zamestnanec oddelenia a ktoré sa mení každý polrok.

6.4. NOZOKOMIÁLNE NÁKAZY

Cieľom sledovania NN je zvyšovanie bezpečnosti pacientov v nemocničných zariadeniach. Pravidelným vykonávaním kontrol zameraných na dodržiavanie hygienicko-epidemiologického režimu a bariérovej ošetrovateľskej techniky v zdravotníckych zariadeniach sa môže znížiť výskyt NN prostredníctvom opatrení navrhnutých na základe zistených výsledkov a analýz hlásených NN. Sleduje sa aj mikrobiálna rezistencia na ATB a biocídy a endemické osídľovanie nemocníc nemocničnými polyrezistentnými kmeňmi.

Analýza výskytu nozokomiálnych nákaz za rok 2022:

Počet hlásených NN z oddelení NsP Sv. Jakuba, n. o., Bardejov je v porovnaní s predchádzajúcim rokom dvojnásobný. V roku 2018 bolo hlásených 196 NN. V roku 2019 bolo nahlásených 179 NN, v roku 2020 sa znížil počet na 141 pravdepodobne v dôsledku prebiehajúcej pandémie COVID 19. V roku 2021 bolo nahlásených 110 NN a v roku 2022 sa počet NN zvýšil na 211. Najviac NN je hlásených z LDCH (175). Nemocničné nákazy najčastejšie postihovali urologický systém, črevný systém a respiračný systém. Infekcie krvného riečišťa boli hlásené v 30 prípadoch. Najčastejším etiologickým agensom vyvolávajúcim NN bolo *Clostridium difficile*, *Klebsiella pneumoniae* ESBL a *Proteus mirabilis* ESBL.

Výskyt NN podľa nemocničných oddelení:

Tab. IV.8.2					
Porovnanie výskytu NN podľa oddelení v lôžkových zariadeniach v okrese Bardejov					
oddelenie	rok 2018	rok 2019	Rok 2020	Rok 2021	Rok 2022
Chirurgické	7	11	12	6	24
Detské	7	12	0	0	4
Interné	19	20	5	0	1
Neurologické	0	0	0	0	0
Novorodenecké	0	0	0	0	0
OAIM	29	11	0	0	3
Geriatría	13	4	0	0	0
FRO	0	4	4	0	4
Gynekologické	2	0	0	0	0
LDCH	118	117	120	104	175
Psychiatrické	0	0	0	0	0
ZSS	1	0	0	0	0
Spolu	196	179	141	110	211

Vzhľadom na závažnosť situácie v Slovenskej republike ohľadom riešenia protiepidemických opatrení na zníženie výskytu ochorenia na Covid – 19, nebol v roku 2022 vykonávaný štátny zdravotný dozor na jednotlivých oddeleniach a ambulanciách NsP Sv. Jakuba, n. o., ktorý je zameraný na dodržiavanie HER podľa plánu. Skontrolovaná bola účinnosť 2 horúcovzdušných sterilizátorov a 8 autoklávov.

Vzhľadom na pretrvávajúcu situáciu v súvislosti s COVID 19 a zlou epidemiologickou situáciou nielen na Slovensku nebolo možné podieľať sa na plnení kampane „*Hygiena a dezinfekcia rúk*“, ktorú každoročne vykonávajú zamestnanci Regionálneho úradu verejného zdravotníctva so sídlom v Bardejove. Hlavným cieľom kampane je poukázať, že správna hygiena rúk je najúčinnější spôsob prevencie nozokomiálnych nákaz a šírenia rezistencie mikroorganizmov na antibiotiká.

6.5. MIMORIADNE EPIDEMIOLOGICKÉ SITUÁCIE

Cieľom je ochraňovať občanov pred mimoriadnymi epidemiologickými situáciami, zabezpečiť pripravenosť, rýchlu a koordinovanú reakciu na mimoriadne epidemiologické situácie (hrozby a naliehavé situácie), skvalitniť pripravenosť na pandémiu chrípky a riešenie osobitných zdravotných hrozieb.

Informovanosť obyvateľov okresu Bardejov v súvislosti s výskytom chrípky a COVID 19 sme realizovali poskytovaním aktuálnej epidemiologickej informácie uverejnenej na webovom sídle RÚVZ so sídlom v Bardejove a prostredníctvom regionálnej televízie.

6.6. ENVIRONMENTÁLNA SURVEILLANCE POLIOMYELITÍDY A SLEDOVANIE VDPV

Cieľom je monitorovanie cirkulácie divokých a vakcinálnych kmeňov poliovírusov vyšetrením odpadových vôd s osobitným zreteľom na sledovanie tzv. VDPV (Vaccine Derived Polio Viruses).

Vzorky vôd sa odoberajú v mieste vyústenia odpadových vôd do čističky odpadových vôd. Organizačné zabezpečenie a príprava harmonogramu na odber odpadovej vody na zachytenie poliovírusu (podľa harmonogramu RÚVZ Košice) bol realizovaný v stanovenom termíne oddelením HZP.

V roku 2022 bol odber odpadovej vody vykonaný 6x na jednom odbernom mieste – kanalizačný zberač ČOV Bardejov.

Všetky výsledky odpadových vôd na prítomnosť poliovírusov boli negatívne.

6.7. PREVENCIA HIV/AIDS

Cieľom je zvýšiť úroveň informovanosti a zmenu postojov mladých ľudí v problematike HIV/AIDS a iných pohlavne prenosných ochorení.

Oddelenie podpory zdravia spolu s oddelením epidemiológie v roku 2022 realizoval workshopy „Hrou proti AIDS“ v stredných školách okresu Bardejov. Uskutočnili sa 4 workshopy a 4 prednášky s účasťou 105 študentov. Aktivity boli tiež zamerané na informačno – propagačnú činnosť prostredníctvom masovokomunikačných prostriedkov - webová stránka a FB stránka nášho RÚVZ, informačný panel v priestoroch úradu.

Článok k danej problematike 1. december - Svetový deň boja proti AIDS bol uverejnený na webovej stránke a FB stránke nášho úradu a na informačnom paneli vo vstupnej časti vestibulu.

V našom okrese v roku 2022 neevidujeme ani jedno ochorenie na AIDS.

6.8. PORADNE OČKOVANIA

RÚVZ so sídlom v Bardejove nevedie poradňu očkovania. Základné informácie však poskytujeme či už osobne alebo telefonicky laickej verejnosti aj zdravotníckym pracovníkom.

6.9. ZVÝŠENIE POVEDOMIA BUDÚCICH RODIČOV O OCHORENIACH PREVENTABILNÝCH OČKOVANÍM A VÝZNAME OČKOVANIA

Očkovanie je najvýznamnejším preventívnym opatrením na zabránenie šírenia prenosných ochorení. V súčasnosti zaznamenávame narastajúci trend antivakcinačných aktivít, najmä medzi mladými ľuďmi a rodičmi malých detí.

Postoj rodičov k očkovaniu svojich detí ovplyvňujú hlavne správy v médiách a na internete. Rodičia, ktorí odmietajú dať dieťa zaočkovať to zdôvodňujú tým, že očkovacia látka obsahuje nebezpečné látky, vakcíny nie sú prírodné, očkovanie nie je potrebné, keďže ochorenia sa nevyskytujú a hlavne že v ostatných krajinách nie je očkovanie povinné.

Oddelenie epidemiológie a oddelenie podpory zdravia každoročne vykonáva vzdelávanie študentov stredných škôl pod názvom „Zvýšenie povedomia budúcich rodičov o ochoreniach preventabilných očkovaním a význame očkovania“. Táto úloha v roku 2022 nebola splnená z dôvodu vykonávania protiepidemických opatrení v súvislosti s ochorením a podozrením na ochorenie Covid 19.

9. PODPORA ZDRAVIA

9.1 ZDRAVOTNÉ UVEDOMENIE A SPRÁVANIE OBYVATEĽOV SR

Cieľom prieskumu je sledovať úroveň a vývoj zdravotného uvedomenia a správania sa občanov Slovenskej republiky.

Úrad verejného zdravotníctva SR realizuje pravidelné sledovanie ukazovateľov zdravotného stavu a zdravotného uvedomenia obyvateľov Slovenskej republiky s cieľom zvyšovať informovanosť a zdravotné uvedomenie občanov, navodzovať postupnú zmenu postoja obyvateľov k vlastnému zdraviu, preventívne chrániť ich zdravotný stav, ako aj získavať informácie napríklad o stravovacích zvyklostiach občanov, o intenzite ich pohybovej aktivity a postupne dosahovať znižovanie rizikových faktorov ovplyvňujúcich zdravie.

V roku 2022 prebiehal zber údajov. Vyzbierali sme 104 dotazníkov, ktoré boli rozdelené podľa pohlavia, veku a miesta bydliska /mesto, obec. Vo veku 15 – 24 rokov bolo 16 mužov a 16 žien. Vo vekovej kategórii 25 – 64 rokov bolo 20 mužov a 20 žien, v kategórii 65 a viac rokov bolo 16 mužov a 16 žien. Dotazníky sa zbierali priebežne v mesiacoch júl – september, následne v mesiacoch október – november sme ich vkladali do databázy v Excel a vyplnený súbor sme zaslali na ÚVZ SR.

9.2 PRIESKUM ZDRAVOTNEJ GRAMOTNOSTI OBYVATEĽOV SR

Cieľom prieskumu je stanoviť úroveň zdravotnej gramotnosti u obyvateľov SR a zároveň vytvoriť databázu kvalitných medzinárodne porovnateľných údajov slúžiacich pre prípravu empirických podkladov k plánovaniu a výkonu programov a projektov.

Úrad verejného zdravotníctva SR sa stal súčasťou medzinárodnej siete Action Network on Measuring Population and Organizational Health Literacy (M-POHL), ktorá vznikla pod záštitou Svetovej zdravotníckej organizácie v roku 2018 so zámerom zlepšovať úroveň zdravotnej gramotnosti vo svete. Základy siete M-POHL boli postavené na výstupoch z pilotného Európskeho prieskumu zdravotnej gramotnosti HLS-EU (2009-2012). Slovenská republika zrealizovala prvý prieskum zdravotnej gramotnosti HLS19 v roku 2020 v spolupráci s 20 zapojenými európskymi krajinami. Prieskum sa zameriaval na kognitívne a sociálne zručnosti určujúce motiváciu a schopnosť jednotlivcov získať prístup k informáciám zameraným na zdravotné otázky, porozumieť im a využívať ich spôsobom, ktorý podporuje a udržiava dobré zdravie, a to aj v rámci digitálneho priestoru.

V roku 2022 neprebíhal žiadny zber údajov.

9.3 NÁRODNÝ AKČNÝ PLÁN V PREVENCII OBEZITY NA ROKY 2015 – 2025

Zámerom Národného programu prevencie obezity je vytvoriť spoločensky prospešný systém, ktorý povedie k zníženiu incidencie a prevalencie nadhmotnosti a obezity v populácii a eliminuje epidemický výskyt nadhmotnosti a obezity, zníženie počtu nových prípadov ochorení súvisiacich s nadhmotnosťou a obezitou, zníženie výskytu a vplyvu ostatných modifikovateľných rizikových faktorov týchto ochorení. Národný akčný plán v prevencii obezity na roky 2015 – 2025 bol schválený vládou SR 2. septembra 2015

Obezita sa stala celosvetovou pandémiou a v súčasnosti sa považuje za hlavnú hrozbu zdravotného problému. Obezita je zodpovedná za 2 – 8 % všetkých výdavkov na zdravotníctvo a 10 – 13 % úmrtí v rôznych častiach európskeho regiónu a počet tých, ktorí sú postihnutí kontinuálne narastá do alarmujúcich rozmerov. Na základe uznesenia vlády Slovenskej republiky č. 10 z 9. januára 2008 ÚVZ SR vypracoval a dňa 20. decembra 2010 na rokovanie vlády predložil „Správu o plnení Národného programu prevencie obezity v Slovenskej republike za roky 2008 - 2010“. Oblasť realizovaných aktivít: Spoločná oblasť (výchova a vzdelávanie, médiá a komunikácia, zdravotníctvo, socioekonomické faktory prostredia), Pohybová oblasť (budovanie športovísk, dopravná infraštruktúra), Výživa (poľnohospodárska politika, trh a marketingové stratégie). Etapy riešenia Priebežne celoročne pokračovať k zlepšeniu zdravotného uvedomenia celej populácie. Aktivity všetkých subjektov sú zamerané na zavedenie systému výchovy na zvýšenie zdravotného povedomia detí a mládeže a zároveň zdravotného povedomia občanov v produktívnom a postproduktívnom veku, na využívanie nástrojov majúcich pozitívny vplyv na zdravý spôsob života, vytvorenie zdravie podporujúcich podmienok pre zamestnancov na monitorovanie výskytu nadváhy. V rámci plnenia kapitoly výživy sa zdôrazňuje a poukazuje na uskutočnené zmeny výberu v rámci zloženia biologickej hodnoty stravy v zmysle zásad zdravej výživy, zároveň i na zmenu tak výživových návykov u detí a mládeže, ako i populácie v produktívnom veku. V súčasnosti je plnenie cieľov realizované prostredníctvom programov, projektov, aktivít vo významných dňoch, kampaní, ktoré si realizujú a koordinujú jednotlivé regionálne úrady verejného zdravotníctva v Slovenskej republike a ďalšie subjekty.

V tomto roku opäť prebiehal projekt Viem čo zjem. Kontaktovali sme zapojené školy do projektu a následne sme vykonali odborné prednášky. V našom meste boli sa zapojili 2 základné školy a to ZŠ Pod Papierňou a ZŠ Komenského. ZŠ Pod Papierňou zapojila do projektu 5 tried, kde sme si spolu so žiakmi zopakovali rôzne druhy ovocia a zeleniny a naučili sa aké živiny a vitamíny sa v tomto ovocí a zelenine nachádzajú, aký je ich podiel v konkrétnom ovocí či zelenine. ZŠ Komenského si dohodla termín na rok 2023, takže v projekte budeme pokračovať ďalší rok. Po ukončení prednášok na škole sme zaslali záverečnú správu, ktorú vyplnil učiteľ ZŠ aj pracovník RÚVZ.

V spolupráci so spoločnosťou praktickej obezitológie a Bardejovskými Kúpeľmi sme v rámci Dni zdravia zabezpečili záujemcom možnosť vyšetrenia cholesterolu a zároveň sme poskytli odborné poradenstvo na zníženie hmotnosti a o spôsobe zdravého stravovania, poskytli sme im zdravotno – výchovný materiál. Spolu sme vyšetřili 107 záujemcov.

Pre seniorov v Poľsko – slovenskom dome spolu so spoločnosťou praktickej obezitológie v rámci Dni zdravia sme mali prednášku O zdravom životnom štýle pre seniorov, kde sme zdôraznili dôležitosť zdravého stravovania, hlavne pravidelnosť a nutričné hodnoty potravín. Pripomenuli sme, aké sú hodnoty primeranej hmotnosti či obvodu pásu u žien aj u mužov, ako si vypočítať BMI a zároveň mali možnosť premerať si svoje hodnoty na váhe Tanita, kde zistili skladbu svojho tela. Záujemcom sme vyšetřili aj hodnoty cholesterolu z kapilárnej krvi pomocou prístroja Wellion, na ktorom sa zúčastnilo 60 klientov, z toho 46 žien a 13 mužov, z toho 5 vyšetřených mali hodnotu cholesterolu < 6 mmol/l, čo je zvýšená hodnota a následne po krátkej odbornej konzultácii im bolo odporučené navštíviť svojho lekára.

V rámci poradne zdravej výživy sme poskytli poradenstvo 8 ženám a 1 mužovi v snahe znížiť hmotnosť. Klienti, u ktorých sme zistili centrálnu obezitu resp. vyššie BMI boli následne odporučení do poradne pohybovej aktivity.

S cieľom úpravy hmotnosti a zvýšenia pohybovej aktivity vedieme poradňu pohybovej aktivity, ktorú pravidelne navštevuje 20 žien vo veku 60+. Cvičenia sa konajú 2 x týždenne v 2 skupinách, uskutočnili sa 130 x.

9.4 PODPORA ZDRAVIA ZNEVÝHODNENÝCH KOMUNÍT

Zabezpečiť dostupnosť aktivít pre obyvateľov segregovaných a separovaných rómskych osád zameraných na podporu zdravého životného štýlu. Anotácia Akčný plán pre oblasť zdravia vychádza predovšetkým zo stratégie, z relevantných národných a medzinárodných strategických dokumentov. Pre oblasť zdravia je zdôraznená potreba zabezpečenia ochrany a dôstojnosti pre najslabšie sociálne skupiny; podpory lepšieho prístupu znevýhodnených komunít k zdravotnej starostlivosti; zabezpečenia dôstojných a spravodlivých podmienok v prístupe zdravotníckych zamestnancov a v dostupnosti poskytovanej zdravotnej starostlivosti; posilnenia výchovy a vzdelávania detí a žiakov k zdravému životnému štýlu.

Zdravotno-výchovné aktivity zamerané na zvýšenie zdravotného povedomia obyvateľov segregovaných a separovaných rómskych osád sme vykonávali na základe požiadaviek zo základných škôl pre rómske deti. Celkovo sme vykonali 8 prednášok, ktorých sa zúčastnilo 144 žiakov. Na základe požiadavky obce Snakov a Varadka sme v spolupráci so zdravými komunitami vykonali zdravotno – výchovnú besedu pre obyvateľov osady o Starostlivosti o deti, predchádzanie chorobám a ako si pomôcť v prípade ochorenia detí. S komunitným centrom Zborov a Snakov sme pre deti zo segregovanej komunity pripravili prednášku Ústna hygiena, ktorá bola zameraná na starostlivosť o zúbky, zdravé stravovanie, ale aj hygiena rúk a tela. Premietli sme im aj zdravotno – výchovný film Zúbky, rozdali sme im omaľovanky a deti si mohli vyskúšať umývanie zubov na modely zubov. Po absolvovaní prednášky každý účastník dostal darček zubnú kefku a pastu. V osade Poštárka v spolupráci s komunitným centrom a v obci Gerlachov v spolupráci s Obecným úradom sme pre dospievajúce dievčatá pripravili besedu o dospievaní a rizikách predčasného pohlavného styku. Premietli sme im aj film Sex a zdravie. Spolu sa prednášky zúčastnilo 30 dievčat z osady. V obci Gerlachov sme za neštandardných podmienok na obecnom úrade vyšetřovali cholesterol z kapilárnej krvi pomocou prístroja Reflotron a zmerali sme vnútornú stavbu tela – hmotnosť, podkožný tuk, množstvo svalov a vody v tele, krvný tlak, fajčiarom množstvo CO a COHb v pľúcach a všetkým sme poskytli odborné poradenstvo a zdravotno – výchovný materiál. Na vyšetřeniach sa zúčastnilo 10 záujemcov.

9.5 STRATÉGIA ROZVOJA PORADENSKÝCH CENTIER OCHRANY

A PODPORY ZDRAVIA V SR

Cieľom prípravy Stratégie rozvoja Poradenských centier ochrany a podpory zdravia je vytvorenie podmienok na zlepšovanie kvality a úrovne poskytovaných služieb. Anotácia Zámerom PCOPZ je zvyšovanie povedomia a informovanosti o možnostiach prevencie neprenosných chorôb a zvyšovanie zdravotnej gramotnosti jednotlivcov, komunít a obyvateľstva SR. Aktívnym vyhľadávaním a ovplyvňovaním rizikových faktorov zlepšiť zdravotný stav obyvateľov prostredníctvom poradenstva zameraného na pozitívnu zmenu spôsobu života s využitím vedecky overených poznatkov a metód z oblasti medicíny a verejného zdravotníctva.

V poradni zdravia vyšetřujeme klientov podľa záujmu. V základnej poradni sme vyšetřili 21 klientov za štandardných podmienok. Merali sme im lipidový profil a glukózu z kapilárnej krvi, antropometrické údaje a stavbu tela /vodu, množstvo svalov a podkožného tuku, viscerálny tuk/. Na výjazde sme vyšetřili v rámci Dni zdravia v Bardejovských Kúpeľoch, ktoré sa konali pod záštitou doc. MUDr. Belovičovej a slovenskej obezitologickej spoločnosti 107 klientov pomocou prístroja Reflotron, Boli vyšetření za neštandardných podmienok na výjazdoch poradne zdravia v teréne a mali zmeraný cholesterol v krvi. Ďalej sme mali výjazd poradne zdravia na SSOŠ Hviezdoslavova ul., kde sme za štandardných podmienok vyšetřili 9

klientov pomocou prístroja AFINION. Zároveň sme u nich zmerali antropometrické parametre, tlak krvi a vnútornú stavbu tela.

Na Obecnom úrade Gerlachov sme vyšetrili cholesterol u 10 klientov za neštandardných podmienok pomocou prístroja Reflotron.

V teréne za neštandardných podmienok a to v rámci výjazdu poradne zdravia v Poľsko – slovenskom dome a vo f. KAMAX sme pomocou prístroja Wellion vyšetrili u 120 klientov cholesterol a glukózu.

V poradni zdravej výživy sme poskytli poradenstvo 9 klientom, ktorým sme zhodnotili stravovacie zvyklosti podľa vyplnených jedálničiek, ktoré sme vložili do programu ALIMENTA a porovnávali nutričné a energetické hodnoty s odporúčanými výživovými dávkami.

Vedíme poradňu pohybovej aktivity, ktorú navštevujú ženy v produktívnom aj poproduktívnom veku. Cvičenia sa konajú 2 x týždenne a uskutočnili sa 130 krát.

Vedíme Klub matiek - poradňu pre tehotné a dojčiace matky. Vzdelaná matka ďalej vzdeláva celú svoju rodinu a zdravé návyky prenáša do výchovy dieťaťa. Mamičky boli v poradni 11 krát. V rámci poradne sme oboznámili tehotné s priebehom pôrodu a o starostlivosti o novorodenca, stravovanie a prvé príkrmy, informovali sme ich aj o problémoch pri dojčení.

9.6 NÁRODNÝ AKČNÝ PLÁN PRE PROBLÉMY S ALKOHOLOM NA ROKY 2021 - 2030

Národný akčný plán pre problémy s alkoholom vychádza z Globálnej stratégie znižovania škodlivých účinkov alkoholu. Hlavnou víziou Globálnej stratégie je zlepšenie zdravotného stavu a sociálnych vplyvov na jednotlivca, rodiny a komunity, s výrazným znížením chorobnosti a úmrtnosti, ktoré vznikli v dôsledku škodlivého užívania alkoholu.

K problematike zneužívaniu alkoholu sme vykonali 10 prednášky pre 223 žiakov základnej školy.

9.7 NÁRODNÝ PROGRAM PODPORY ZDRAVIA PRE ROKY 2021 - 2030

Program je prioritne zameraný na ovplyvňovanie determinantov zdravia, znižovanie rizikových faktorov vyskytujúcich sa u obyvateľstva a na zvyšovanie zainteresovanosti jednotlivých zložiek spoločnosti. Hlavným cieľom aktualizovaného Národného programu podpory zdravia je zlepšovať zdravotný stav obyvateľstva Slovenskej republiky, prostredníctvom zvyšovania úrovne zdravotného uvedomenia a podpory zdravia. Ďalším cieľom je dlhodobu zlepšiť úroveň zdravého životného štýlu obyvateľov SR založeného na prevencii a minimalizácii rizík a udržať vykonávanie preventívnych opatrení z hľadiska výskytu infekčných ochorení v minimálne rovnakom rozsahu ako sa vykonávajú v súčasnosti. Pre žiakov MŠ, ZŠ, SŠ a verejnosť sme vykonali 292 prednášok – besied, pri ktorých sa celkom zúčastnilo 3110 záujemcov a to na témy: prvá pomoc 5 prednášky, stomatohygiena 18 prednášky, AIDS 4 x panelová súťaž a AIDS 4 x prednáška, drogy 10 prednášky, škodlivosť fajčenia 10 prednášky, alkohol 10 prednášky, základné hygienické návyky 17 prednášky, dospievanie 5 prednášky, riziká pohlavného života 5 prednášky, chrbtica školáka 8 prednášky, zdravý životný štýl 4 prednášky, zdravá výživa 32 prednášok, v rámci svetových dní 6 prednášky, pre seniorov pitný režim 3 prednášky, Alzheimerova choroba 2 prednášky,

trendy a riziká soláriu, opaľovania, piercingu a tetovania 1 prednáška, nelátkové závislosti 3 prednášky, zvýšenie pohybovej aktivity 149, . Pri prednáškach sme použili zdravotno-výchovné videofilmy , ktoré boli premietnuté 30 krát a to v rámci prednášky stomatohygiena, škodlivosť užívania alkoholu a dospievanie. Účastníkom sme poskytli zdravotno-výchovný materiál - letáky.

Pre nastávajúce mamičky, ktoré navštevujú „Klub matiek“ sme vykonali 11 besied. Venovali sme sa psychoprofylaktickej príprave na pôrod, významu dojčenia, výživa dojčiat - prvé príkrmy. Bol im premietnutý zdravotno-výchovný film o problematike dojčenia. Pri riešení problémov s dojčením boli 4 prednášky s certifikovanou laktačnou poradkyňou.

V rámci Svetového dňa rakoviny a Svetového deň obezity sme pripravili informačnú tabuľu vo vestibule RÚVZ Bardejov. Pre zamestnancov RÚVZ sme pripravili odborný seminár na tému Preventívne programy k rakovine prsníka a rakovine krčka maternice.

Týždeň mozgu sme spropagovali na web stránke RÚVZ a na informačnej tabuli vo vestibule RÚVZ. Prihlásili sme sa do aktivít spolu so Slovenskou alzheimerovou spoločnosťou. V rámci týždňa mozgu sme boli v DSS ANTIK, kde sme seniorov prednášali o mozgu, ako a prečo sa oňho starať a zároveň sme pre nich pripravili rôzne pracovné listy na kognitívne precvičovanie mozgu. Aktivity boli pre seniorov veľmi zaujímavé a aj prospešné. Na prednáške sa zároveň zúčastnili aj sociálne pracovníčky aby mohli aj v budúcnosti pre seniorov pripravovať takéto aktivity.

V rámci Svetového dňa zdravia sme pripravili informačnú tabuľu vo vestibule RÚVZ Bardejov, uverejnili sme článok na web stránke.

Na Svetový deň pohybu sme uverejnili článok v novinách a na web stránke, pripravili sme informačnú tabuľu vo vestibule. Pre zamestnancov RÚVZ sme zorganizovali celodennú turistickú vychádzku do Bardejovských Kúpeľov. So seniormi sme zorganizovali turistickú vychádzku na Kríž Cyrila a Metoda v okolí Bardejova.

V rámci Svetového dňa bez tabaku sme mali Deň otvorených dverí na RÚVZ. V rámci toho sme pripravili plagát, ktorý sme uverejnili na sociálnych sieťach, v novinách a na web stránke. V rámci DOD nás navštívilo 120 študentov SŠ, pre ktorých sme pripravili aj prezentáciu o škodlivosti fajčenia a zároveň mali možnosť vyšetriť si množstvo CO v pľúcach, urobiť si Fagestromov dotazník závislosti na nikotíne. Spolu sme vykonali 2 prednášky pre študentov SSOŠ na Hviezdoslavovej ul. V Bardejove, pre študentov Súkromného gymnázia a pre študentov Hotelovej akadémie. Z priebehu aktivít bola uverejnená reportáž v bardejovskej televízii.

Pri príležitosti Medzinárodného dňa proti zneužívaniu drog a nezákonnému obchodovaniu s nimi sme vo vestibule sme pripravili informačnú tabuľu, článok na webe a zároveň sme rozposlali informáciu o výtvarnej aktivite pre žiakov ZŠ.

V rámci Svetového dňa Alzheimerovej choroby sme pripravili článok na web RÚVZ, do Bardejovských novostí a informačnú tabuľu vo vestibule RÚVZ.

V rámci Svetového dňa srdca sme pripravili nástenku vo vestibule RÚVZ, článok do Bardejovských novostí a na sociálnu sieť. Zároveň sme sa zapojili do výzvy World heart federation a pripravili sme spolu s Poľsko – slovenským domom aktivity pre 107 žiakov ZŠ Komenského, ZŠ Pod Papierňou a ZŠ Pod Vinbargom. Žiaci sa zúčastnili odbornej prednášky o srdci, ako darčeky obdržali nálepky a balóny v tvare srdca a koláčiky od Strednej odbornej

školy ekonomiky, hotelierstva a manažmentu. Hneď po prednáške sme spolu na Radničnom námestí vytvorili tvar srdca a urobili sme si prechádzku po námestí v tvare srdca. V spolupráci s Mestom Bardejov sme zabezpečili vysvietenie Baziliky Sv. Egídia a Mestskej radnice na červeno. Z celej akcie bola uverejnená reportáž v Bardejovskej televízie a do World heart federation boli zaslané fotografie z vysvietenia pamiatok.

K Svetovému dňu diabetu sme uverejnili článok na web stránke a pripravili sme informačnú tabuľu. V spolupráci s VŠZP sme mali výjazd poradne zdravia vo f. KAMAX, kde sme zabezpečili vyšetrenia cholesterolu a glukózy zamestnancom pomocou prístroja Wellion, merali sme im krvný tlak a poskytli odborné poradenstvo na tému zdravý životný štýl. Spolu sme vyšetřili 60 klientov. Na sociálnej sieti sme zdieľali odborný článok o diabete a krátky test, na základe ktorého sa v prípade zlých výsledkov mohli prihlásiť do poradne zdravia. Kontaktovalo nás 8 záujemcov o možnosť zúčastniť sa vyšetřenia v základnej poradni.

Na Svetový deň seniorov v rámci spolupráce s Obezitologickou spoločnosťou a Poľsko – slovenským domom sme zabezpečili vyšetřenia pre seniorov. Zájemcovia mali možnosť vyšetřiť si cholesterol z kapilárnej krvi a zároveň sme im poskytli odborné poradenstvo. V rámci akcie sme mali aj prednášku Zdravý životný štýl seniorov, na ktorej bolo 60 seniorov. Celkovo sme vyšetřili 60 klientov.

V rámci Európskeho týždňa boja proti drogám sme na ZŠ mali 9 prednášok o škodlivosti návykových látok a vo vestibule RÚVZ sme pripravili informačný panel na danú tému.

V rámci Svetového dňa AIDS sme v spolupráci s odd. epidemiológie vykonali 1 prednášku a 1 workshop na tému AIDS pre študentov Súkromnej strednej odbornej školy.

**Regionálny úrad verejného zdravotníctva
so sídlom v Bratislave**

1. ODBOR HYGIENY ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA A ZDRAVIA

1.1 PLNENIE AKČNÉHO PLÁNU PRE ŽIVOTNÉ PROSTREDIE A ZDRAVIE OBYVATEĽOV SLOVENSKEJ REPUBLIKY (NEHAP V.)

V priebehu sledovaného obdobia sa pokračovalo v plnení úloh v rámci akčného plánu NEHAP V. V rámci odboru hygieny životného prostredia a zdravia (ďalej len HŽPaZ) išlo najmä o tieto úlohy:

- Monitoring pitných a rekreačných vôd, v rámci ktorého bolo v roku 2022 odobraných **364** vzoriek **pitných vôd**, ďalej **557** **vôd na kúpanie** na prírodných a umelých kúpaliskách – prírodné jazerá – **130** vzoriek, kúpaliská s bazénmi celoročné – **270** vzoriek, kúpaliská s umelými bazénmi sezónne – **157** vzoriek.
- Posudková činnosť a štátny zdravotný dozor (ŠZD) v zariadeniach spadajúcich do náplne práce odboru HŽPaZ (zariadenia starostlivosti o ľudské telo, ubytovacie a sociálne zariadenia, športovo – rekreačné prevádzky, prevádzky kúpalísk). Výsledky kontrolnej činnosti v sledovaných zariadeniach boli uspokojivé, pri zistení hygienických nedostatkov sa postupovalo podľa zákonných požiadaviek. Kontrolná činnosť na úseku odboru HŽPaZ bola ešte aj v prvom štvrtroku roku 2022 značne obmedzená dlhodobým uzatvorením veľkého množstva vyššie uvedených zariadení z dôvodu pretrvávajúcej pandémie COVID-19. Od začiatku pandémie vykonávali odborní pracovníci odboru kontroly, zamerané na overenie dodržiavania opatrení Úradu verejného zdravotníctva Slovenskej republiky pri ohrození verejného zdravia z dôvodu vyhlásenia mimoriadnej situácie na území Slovenskej republiky vládou SR a následne aktuálne platných vyhlášok ÚVZ SR, ktorými sa nariaďovali opatrenia pri ohrození verejného zdravia k obmedzeniu prevádzok a hromadných podujatí. Celkovo sa vykonalo **389 kontrol**, z toho **257** v zariadeniach starostlivosti o ľudské telo, **75** v telovýchovno – športových zariadeniach, **37** v ubytovacích zariadeniach a **20** v prevádzkach umelých a prírodných kúpalísk.
Na základe pokynov z Úradu verejného zdravotníctva SR k možnosti poskytnutia dočasného ubytovania odídencov z Ukrajiny v provizórnych zariadeniach (ako sú napr. veľkokapacitné centrá, športové haly, telocvične, kultúrne domy a iné) bolo odbornými pracovníkmi odboru HŽPaZ v rámci ŠZD vykonaných **17 kontrol** v Bratislavskom kraji.
- Sledovanie tvorby zdravých podmienok na bývanie v rámci posudkovej činnosti pri posudzovaní územných plánov, územných a kolaudačných konaní obytných zón a iných stavieb a zariadení. Ich posudzovanie bolo vzhľadom na kvantitu podaní, zložitosť problematiky výstavby rozsiahlych komplexov (najmä v podmienkach hlavného mesta Bratislavy), ale aj pre chýbajúce personálne a obsadenie kvalifikovanými pracovníkmi, vysoko náročné.

- Na tomto úseku činnosti sa vypracovalo **964** záväzných stanovísk k projektovým dokumentáciám stavieb a ich kolaudáciám vrátane zámerov EIA, z toho v **územnom konaní stavieb** – **273** záväzných stanovísk (napr. Polyfunkčný komplex Nový trh, Bratislava; Polyfunkčný dom Herlianska ulica, Bratislava; LICHNERKA/ prestavba, prístavba a nadstavba polyfunkčného objektu Bratislava; Ubytovacie zariadenie, Dúbravčická ulica, Bratislava; Bytový dom Mierová – Gagarinová ul., Bratislava; Obslužný objekt futbalového štadióna, Báhoň; Šatne a tribúna pri ihrisku Slovenský Grob, areál futbalového ihriska, ul. Pri Štadióne, Slovenský Grob; ZIEGEROV MLYN - zmena účelu bývalej budovy smaltovne Matador, Kopčianska ul., Bratislava; Polyfunkčný objekt Brány, Bratislava; Polyfunkčné objekty na Majeri, Stupava; Polyfunkčný dom Hrachová“, Hrachová ul., Bratislava; Ubytovňa Tri Duby, Priemyselná ul., Malacky ai) **ku kolaudáciám 434** záväzných stanovísk (napr. OMNIA BUSSINES CENTER, Tomášikova ul., Bratislava; Bytový dom Ludwigov mlyn, Metodova ul., Bratislava; Multi Use House, Mickiewiczova ulica, Bratislava; Bory Home III, Bratislava; Obnova Pálffyovského kaštieľa, Hospodársko – prevádzkový objekt, Prostredná ul., Svätý Jur; Športovo rekreačné zariadenie, CLUB HOUSE 1 a 2, Svätý Jur; Novostavba Hokejbalového ihriska, Turbínova 1, Bratislava; Bytové domy SEVERKY“ na ul. dona Sandtnera, Pezinok; Novostavba bytového domu Lipár s nebytovými priestormi“, Kupeckého 2, Pezinok; APARTMÁNY – GREEN HOUSE, Mlynská dolina, Bratislava; Bytový dom Grösslingová, Bratislava; Polyfunkčný dom Vodotika“, ul. Bosákova, Bratislava ai). V rámci posudkovej činnosti bolo vydaných k **zmenám účelu využitia** – **173** a **strategickým dokumentov EIA** v počte **84** záväzných stanovísk (napr. Polyfunkčný komplex Nový trh, Bratislava; Hroznový sad Bratislava, m.č. Rača; Rezidencia Dúbravka – Hanulova a BD Hanulova 5/D; Polyfunkčný komplex Čerešne 5, Bratislava). Ďalej sa vypracovalo **1408** iných odborných stanovísk k činnostiam v pôsobnosti odboru hygieny životného prostredia a zdravia.
- V rámci rozhodovacej činnosti sa vydalo **44 rozhodnutí** k schváleniu prevádzok, **4 pokynov** vo veci riešenia **nadmerného hluku** z technických zariadení, električkovej dopravy a hudobnej produkcie. Za zistené správne delikty podľa zák. 355/2007 Z.z. bolo uložených celkovo **11 pokút v sume 5 250 €** (z toho **zaplatených v sume 3 200 €**), v **2** prípadoch bol uplatnený **výkon rozhodnutia** za nesplnenie pokynov v celkovej výške **500 €** (z toho zaplatených v sume **500 €**).
- Riešenie podnetov na hluk v životnom prostredí chránených území a budov v sledovanom období r. 2022 bolo evidovaných **71 podnetov na hluk** (**8** dopravný hluk, **15** technické zariadenia, **5** stavebná činnosť, **4** hudobná produkcia, **39** iných zdrojov) a to **z celkového počtu 165** evidovaných podnetov na odbore HŽPaZ. **Odstránenie** nadmernej hlučnosti bolo riešené **4 pokynmi**, vymáhané **2 výkonmi rozhodnutia** v celkovej výške **500 €**. Za správny delikt **porušovania § 57 zák. č. 355/2007 Z. z.** bolo vydaných **11 pokút** v celkovej sume **5 250 €** (porušenie opatrení pri vyhlásení mimoriadnej situácie na území Slovenskej republiky počas pandémie ochorenia COVID-19 v prevádzkach – Nail & Beauty, OC Retro, Nevádzova 6, Bratislava, Herňa „Double Star“, Šancová 112, Bratislava, „Fit family“, Hlavná 10/E, Nová Dedinka; nadmerný hluk z hudobnej produkcie v prevádzkach - „Bamboo Cocktail Bar“, Holubyho 67, Pezinok, „Nová Cvernovka“, Račianska 78, Bratislava, „LOVESTREAM FESTIVAL“ na Národnom futbalovom štadióne, V. Tegelhoffa 4, Bratislava; nadmerný hluk z technických zariadení - Betonárka, Mlynské Nivy 56, Bratislava, OC CUBICON, Staré Grunty 24, Bratislava; prevádzkovanie bez

súhlasu regionálneho hygienika – Čerpacia stanica pohonných hmôt, Boldocká cesta, Senec, Zemina s.r.o., priemyselný areál, Na pántoch 4, Bratislava).

- Posudková a kontrolná činnosť nad stavbami svetelných reklám z aspektu ich možného rušivého pôsobenia na optickú pohodu bývania obyvateľov. Ich schvaľovanie (**31**) bolo podmienené objektivizáciou rušivého svetla s požiadavkou na predloženie výsledkov merania ku kolaudácii (kolaudačné konania – svetelné reklamy na polyfunkčných budovách v Bratislave OC EUROVEA, Pribinova ul, PANORAMA CITY - Landererova ul.; SKY PARK – Čulenova, Továrenská a Bottova ul.; DIGITAL PARK - Einsteinova ul.; PRADIARENĚ - Svätoplukova ul.). V rámci **ŠZD** sa riešilo **7 podnetov**, najmä na rušivé svetlo **z billboardových tabúl, svetelných reklám** a iných zdrojov: napr. podnet na rušivé osvetlenie zo svetelných reklám na objekte Landererova 12, svetelné logo na budove FTVŠ UK na Nábr. arm. gen. L. Svobodu, svetelné logá v Bratislave na uliciach Bajkalská, Košická, Einsteinova; podnet na rušivé osvetlenie na Trhovisku Miletičova, na stavenisku Metropolis, Bottova, Bratislava; podnet na rušivé osvetlenie loga Orange Central- Metodova, Bratislava. Všetky podnety na rušivé osvetlenie, po realizácii nápravných opatrení, vykonaných na základe výziev tunajšieho úradu, preukázali kontrolnými meraniami rušivého svetla súlad s platnou legislatívou.
- Kontrola dodržiavania zákona o ochrane nefajčiarov v prevádzkach dozorovaných odborom HŽPaZ ; nedostatky v tomto smere neboli v sledovanom období zistené.
- Poskytovanie informácií o zdravotných aspektoch jednotlivých faktorov životného prostredia a zdravia a o aktuálnych témach v rámci environmentálnej poradne na odbore hygieny životného prostredia a zdravia. V roku 2022 bolo v spolupráci s odborom organizačno–dokumentačným (hovorkyňa) poskytnutých **27 príspevkov** pre masmédiá - s tematikou ako napr.: problematika prevádzkovania kompostárne v blízkosti obytného prostredia, porušenie opatrení a uloženie pokuty prevádzkovateľovi fitnesscentra, kúpacia sezóna 2022 (pripravenosť prírodných a umelých kúpalísk, informácie o kvalite vody na prírodných a umelých kúpaliskách v Bratislavskom kraji boli pravidelne publikované na webovej stránke a sociálnej sieti Facebook, komplexné informácie o jednotlivých prírodných vodných plochách a kúpaliskách v Bratislavskom kraji), kvalita podzemnej vody v obciach okolí Bratislavy (bývalá skládka - CHZJD ako možný zdroj znečistenia individuálnych vodných zdrojov v mestských častiach Bratislavy – Vrakuňa, Podunajské Biskupice, obec Rovinka), problematika posudzovania projektov (veľké stavby na území Bratislavy), objektivizácia vybraných škodlivín vo vonkajšom prostredí, pravidelná celoplošná deratizácia (jarná/jesenná) na území Bratislavského kraja.

1.2 PROTOKOL O VODE A ZDRAVÍ – PLNENIE NÁRODNÝCH CIEĽOV

V hodnotenom období r. 2022 nebola gestorom úlohy požadovaná osobitná súčinnosť nášho úradu na plnení uvedenej úlohy.

1.3 ĽUDSKÝ BIOMONITORING – SLEDOVANIE ZÁŤAŽE SKUPÍN OBYVATEĽSTVA VYBRANÝM CHEMICKÝM FAKTOROM V ŽIVOTNOM PROSTREDÍ A PRACOVNOM PROSTREDÍ

V priebehu v roka 2022 nebola gestorom úlohy požadovaná osobitná súčinnosť nášho úradu na plnení uvedenej úlohy.

1.4 OVERENIE KVALITY MATERIÁLOV, PRICHÁDZAJÚCICH DO STYKU S PITNOU VODOU

RÚVZ BA bol zapojený pri plnení úlohy vyplývajúcej z akčného plánu zameranej na stanovenie prítomnosti baktérií rodu Legionella v pitnej a bazénovej vode vo vybraných **zariadenia sociálnych služieb (vybraných bolo 10 zariadení)**. V súvislosti s prebiehajúcou pandémiou v ochorení COVID-19 bolo plnenie tejto úlohy odložené z roku 2020 na roky 2021 a 2022.

V priebehu roka 2022 boli prostredníctvom epidemiologického informačného systému EPIS nahlásené na tunajší úrad prípady legionelózy u klientov zariadení pre seniorov v rámci Bratislavského kraja. Na základe uvedeného vykonali odborní pracovníci tunajšieho úradu v **8 zariadeniach sociálnych služieb na území Bratislavského kraja** kontrolu spojenú s odberom vzorky pitnej vody, teplej úžitkovej vody a sterov na prítomnosť baktérií rodu Legionella v požadovanom rozsahu. Z predložených výsledkov o skúškach vyplynulo, že vzorky pitnej vody, teplej úžitkovej vody a sterov v sledovaných ukazovateľoch v **4 zariadeniach sociálnych služieb** (Zariadenie sociálnych služieb Alžbetin dom, Slnéčné jazerá 2765/438, Senec, Domov sociálnych služieb sv. Michala, Závod 419, Senior centrum Staré Mesto, Palárikova 24, Bratislava, Dom seniorov Rudi n.o., Odbojárov 60/3, Bratislava) preukázali súlad s vyhláškou MZ SR č. 247/2017 Z. z..

V **4 zariadeniach sociálnych služieb** (Domov seniorov Lamač, na barine 5, Bratislava, Ružinovský domov seniorov, Sklenárová 14, Bratislava, Domov jesene života, Hanulova 7/A, Bratislava, Penzión Steffi, Prúdova 14, Bratislava) z predložených výsledkov o skúškach vyplynulo, že vo vzorkách teplej úžitkovej vody a v steroch v sledovaných ukazovateľoch boli potvrdené epidemiologicky závažné sérotypy baktérií rodu Legionella. Nakoľko ide o zariadenia, ktoré vecne patria do kompetencie Oddelenia hygieny zdravotníckych zariadení a sociálnych služieb, boli výsledky postúpené tomuto oddeleniu pre potreby ďalšieho konania.

Projekt bol gestorom ukončený v roku 2022.

1.5 ZMAPOVANIE AKTUÁLNEHO STAVU VÝSKYTU PESTICÍDNYCH LÁTOK A MIKROPOLUTANTOV V PITNÝCH VODÁCH

Laboratóriá RÚVZ Bratislava hl. mesto vykonávali na základe dostupného materiálo - technického vybavenia analýzy **11 chlórovaných pesticídov**: hexachlórbenzén, lindan, heptachlor, heptachlorepoxid, p,p,- DDE, dieldrin, endrin, p,p, -DDD, p,p, - DDT, aldrin, methoxychlor. Väčšina z nich už roky patrí medzi zakázané látky a pri ich monitorovaní sú dlhodobo nachádzané vo vzorkách pitných vôd iba veľmi nízke koncentrácie, hlboko pod limitnou hodnotou alebo sa vo vzorkách pitných vôd vôbec nenachádzali. Okrem toho boli sledované substituované anilíny:alachlor, metolachlor a prekursor cyklodiéno - hexachlorocyclopentadien.

Na obsah pesticídov, resp. ich metabolitov bolo analyzovaných **46** vzoriek v spotrebisku na úplný rozsah, spolu **644** ukazovateľov. Všetky namerané hodnoty jednotlivých sledovaných pesticídov boli pod limit 0,1 µg/l.

Tunajší úrad v r. 2022 sledoval aj prítomnosť pesticídov v pitných vodách verejného vodovodu prostredníctvom výsledkov BVS, a.s. V každej vzorke na úplný rozsah sa stanovovalo 50 pesticídov (resp. materských látok a ich metabolitov). V rámci Bratislavského kraja bolo analyzovaných 40 vzoriek zo spotrebiska na obsah pesticídnych látok.

Vo vybraných vodárenských zdrojoch boli v externom laboratóriu (VÚVH) stanovované aj iné ďalšie pesticídy, resp. ich metabolity (až 252 rôznych látok); ide však o monitoring, ktorý nevyplýva z platnej legislatívy.

2 ODBOR PREVENTÍVNEHO PRACOVNÉHO LEKÁRSTVA A TOXIKOLÓGIE

2.1 ZNIŽOVANIE MIERY ZDRAVOTNÝCH RIZÍK ZAMESTNANCOV Z PRACOVNÉHO PROSTREDIA, PRACOVNÝCH PODMIENOK A SPÔSOBU PRÁCE

2.1.1 Znižovanie miery zdravotných rizík (rizikové práce)

Odbor preventívneho pracovného lekárstva Regionálneho úradu verejného zdravotníctva Bratislava hlavné mesto so sídlom v Bratislave (ďalej len „RÚVZ BA“) vedie evidenciu zamestnancov, ktorí vykonávajú rizikové práce v zamestnávateľských subjektoch pôsobiacich na území Bratislavského kraja. Konkrétne počty zamestnancov sú uvedené vo výročnej správe za rok 2022. V roku 2022 bolo vydaných 73 rozhodnutí o zaradení/vyradení prác do/z kategórie rizikových prác, z toho v 36 prípadoch išlo o novo zaradené práce s rizikovými faktormi: fyzická záťaž (pracovné polohy, lokálna svalová záťaž, celková fyzická záťaž), chemické faktory, hluk, vibrácie prenášané na ruky, umelé optické žiarenie – lasery a intenzívne pulzné svetlo a biologické faktory 3. skupiny vrátane SARS-CoV-2.

V 18 prípadoch boli rizikové práce aktualizované s rizikovými faktormi: chemické faktory (pevné aerosóly), hluk, vibrácie prenášané na ruky a na celé telo, fyzická záťaž (pracovné polohy), z dôvodu prehodnotenia miery zdravotného rizika, zmien v organizačnej štruktúre spoločnosti, zmien organizácie a náplne práce, ktoré sa prejavili zmenami v kategorizácii prác, ako aj z dôvodu zaradenia prác do 4. kategórie na obdobie jedného roka, počas ktorého sa nepodarilo znížiť mieru zdravotného rizika.

V r. 2022 bolo vydaných 19 rozhodnutí o vyradení prác z tretej alebo štvrtej kategórie po realizácii technických a organizačných opatrení, úprave pracovných postupov, vykonaní objektivizácie faktorov práce a pracovného prostredia a prehodnotení miery zdravotného rizika, ale aj po ukončení pracovnej činnosti, resp. zrušení pracoviska s rizikovými faktormi: hluk, biologické faktory (SARS-CoV-2).

K návrhom na zaradenie, resp. vyradenie prác do/z 3. kategórie bolo vydaných 7 rozhodnutí o prerušení konania pre spoločnosti: SAM – SHIPBUILDING AND MACHINERY a.s., Vlčie hrdlo 5985, Bratislava (protokol o meraní chemických faktorov – pevných aerosólov neobsahoval stanovenie koncentrácie respirabilnej frakcie pevného aerosólu zo vzorky ovzdušia v dýchacej zóne zamestnancov a priemernú celozmenovú koncentráciu kovov v pracovnom ovzduší), KANAL M.P.S. s.r.o., Šamorínska 39, Senec (žiadosť neobsahovala návrh na zaradenie prác do 3. kategórie a posudok o riziku), Slovenské národné divadlo, Pribinova 7272/17, Bratislava (nebolo predložené súhlasné rozhodnutie na uvedenie priestorov stolárskej a zámočnickej dielne na Mliekarenskej 6 v Bratislave do prevádzky), Biomedicínske centrum Slovenskej akadémie vied, verejná výskumná inštitúcia, Dúbravská cesta 5779/9, Bratislava (nebolo predložené súhlasné rozhodnutie na zmenu v prevádzkovaní priestorov laboratória BSL – 3 č. 13 Virologického ústavu BMC SAV na Dúbravskej ceste 5779/9 v Bratislave spočívajúcu v zmene úrovne ochrany z 2. stupňa na 3. stupeň požadovaný pre prácu s biologickými faktormi 3. skupiny), Motor-Car Bratislava, spol. s r.o., Tuhovská 5, Bratislava (návrh neobsahoval písomný záznam o posúdení rizika vypracovaný zamestnávateľom v spolupráci s pracovnou zdravotnou službou (ďalej len „PZS“)), LOGAN INVESTMENT, a.s., Šenkvickej cesta 11D, Pezinok (nebol predložený návrh na zaradenie prác do kategórie rizikových prác vypracovaný zamestnávateľom v spolupráci s PZS) a Lagermax Autotransport Slovakia, spol. s r.o., Rybníčná 40/C, Bratislava (pri posudzovaní a meraní expozície hluku nebola zohľadnená skutočná úroveň a dĺžka trvania expozície hluku vzhľadom k časovej snímke práce a skutočnosti, že pracovisko sa nachádza v priestoroch predprípravného servisu, kde sa vykonávajú ďalšie hlučné činnosti). V prípade spoločnosti SAM –

SHIPBUILDING AND MACHINERY a.s. bolo konanie zastavené, z dôvodu nepredloženia požadovaných dokladov.

V roku 2022 bol štátny zdravotný dozor (ďalej len „ŠZD“) vykonaný na 14 pracoviskách s prácami zaradenými do kategórie rizikových prác za účelom kontroly ochrany zdravia zamestnancov a aktualizácie údajov o rizikových prácach. Bolo poskytnutých 63 konzultácií v problematike ochrany zdravia zamestnancov a zabezpečenia zdravotného dohľadu pre zamestnancov vykonávajúcich rizikové práce.

Registrácia rizikových prác, t.j. prác, pri ktorých je zvýšené riziko vzniku choroby z povolania, profesionálnej otravy alebo iného poškodenia zdravia v súvislosti s prácou a pracovnými podmienkami sa realizuje v informačnom systéme ASTR_2011.

2.1.2 Znižovanie zdravotných rizík z látok a zmesí klasifikovaných ako toxické

V roku 2022 bolo vykonaných 15 previerok zameraných na kontrolu dodržiavania opatrení na ochranu zdravia pri práci s toxickými a veľmi toxickými látkami a zmesami, vyplývajúcich zo zákona č. 355/2007 Z. z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 355/2007 Z. z.“) a NV SR č. 355/2006 Z. z. o ochrane zamestnancov pred rizikami súvisiacimi s expozíciou chemickým faktorom pri práci v znení neskorších predpisov (ďalej len „NV SR č. 355/2006 Z. z.“) na vedecko-výskumných pracoviskách, v chemických, mikrobiologických laboratóriách a v distribučných skladoch chemických látok a zmesí na území Bratislavského kraja.

Vydaných bolo 10 rozhodnutí k návrhom na skladovanie a manipuláciu s veľmi toxickými látkami a zmesami pre: hameln rds a.s., Horná 36, Modra (2x), MH Teplárenský holding, a.s., Turbínová 3, Bratislava, Danucem Slovensko a.s., Rohožník, ECOLAB GESELLSCHAFT MBH, organizačná zložka, Čajakova 18, Bratislava, rýchlotest-covid s. r. o., Bottova 2A, Bratislava, Slovenská Grafia a.s., Pekná cesta 6, Bratislava, Glortex a.s., Pribinova 4, Bratislava, synlab slovakia s. r. o., Limbova 5, Bratislava, Ústav polymérov SAV, Dúbravská cesta 9, Bratislava. Pri výkone ŠZD neboli zistené nedostatky. Bolo skontrolované: používanie a skladovanie toxických a veľmi toxických látok a zmesí, používanie a skladovanie látok uvedených v prílohe č. 3 k zákonu č. 355/2007 Z. z., na ktorých odborné využívanie je potrebné vykonať skúšku, používanie a skladovanie vybraných chemických faktorov, ktoré sú zakázané podľa prílohy č. 3 k NV SR č. 355/2006 Z. z., klasifikácia látok a zmesí podľa nariadenia Európskeho parlamentu a Rady 1272/2008/EHS, spôsob oboznámenia sa zamestnancov s kartami bezpečnostných údajov (KBÚ), vypracovanie prevádzkového poriadku zamestnávateľom, vypracovanie posudku o riziku zamestnávateľom v spolupráci s PZS, evidencia veľmi toxických látok a zmesí, preukázanie odbornej spôsobilosti zamestnancov na manipuláciu s toxickými a veľmi toxickými látkami a zmesami, preukázanie absolvovania aktualizácie odbornej prípravy po 5 rokoch od vydania osvedčenia, poskytovanie OOPP zamestnancom a ich používanie, likvidácia prázdnych obalov a nespotrebovaných zvyškov nebezpečných chemických faktorov a zabezpečenie zdravotného dohľadu pre zamestnancov. Pri ŠZD bolo použitých 5 kontrolných listov - dotazníkov informovanosti zamestnancov (C). Bolo poskytnutých 70 konzultácií, týkajúcich sa povinností pri manipulácii s toxickými látkami a zmesami. K návrhom na skladovanie a manipuláciu s veľmi toxickými látkami a zmesami boli vydané 2 rozhodnutia o prerušení konania, a to pre spoločnosť Glortex a.s. (posudok o riziku nebol vypracovaný podľa § 4 NV SR č. 355/2006 Z. z.) a pre spoločnosť Danucem Slovensko a.s. (nebolo predložené osvedčenie o odbornej

spôsobilosti zamestnanca vykonávajúceho riadiace práce s veľmi toxickými látkami a zmesami). V 1 prípade bolo konanie zastavené na základe návrhu účastníka konania CENTRALCHEM, s.r.o., Račianska 66, Bratislava. Používanie a skladovanie vybraných chemických faktorov, ktoré sú zakázané podľa prílohy č. 3 k NV SR č. 355/2006 Z. z. nebolo zistené. V Bratislavskom kraji nebola v roku 2022 riešená žiadna mimoriadna situácia ani havária.

Komisia na preskúšanie odbornej spôsobilosti na prácu s toxickými a veľmi toxickými látkami a zmesami, zriadená na RÚVZ Bratislava v r. 2022 zaevidovala 34 žiadostí na vydanie osvedčenia o odbornej spôsobilosti. V 22 prípadoch boli žiadatelia vyzvaní na doplnenie podania o požadované náležitosti (doklad o dĺžke odbornej praxe, overený doklad o dosiahnutom vzdelaní, zoznam látok, doklad o absolvovaní odbornej prípravy). Skúšky sa v r. 2022 uskutočnili 2x. Z dôvodu pandémie COVID-19 sa skúšky v 1.Q. a 4.Q/2022 neuskutočnili. Dôvodom skúšania bola nedostatočná dĺžka praxe (6 prípadov) a látky uvedené v príl. č. 3 k zákonu č. 355/2007 Z.z. (2 prípady). 1 žiadateľ (SZČO) bol vyzvaný na uvedenie pravdivých údajov o dĺžke odbornej praxe s toxickými látkami, ktorá sa nezhodovala s dĺžkou podnikania, 1 žiadateľ po obdržaní termínu skúšky stiahol žiadosť späť. V r. 2022 bolo vydaných 22 osvedčení, z toho 8 na základe skúšky pred komisiou a 14 na základe dĺžky odbornej praxe (bez skúšky).

Osvedčenia o odbornej spôsobilosti

Tabuľka č. 1

RÚVZ v sídle kraja	Počet vydaných osvedčení o odbornej spôsobilosti na prácu s toxickými a veľmi toxickými látkami a zmesami			Počet odobraných osvedčení
	Na základe skúšky pred komisiou	Na základe dĺžky odbornej praxe (bez skúšky)	Spolu	Spolu
RÚVZ BA	8	14	22	0

2.1.3 Znižovanie zdravotných rizík z karcinogénnych a mutagénnych faktorov vrátane azbestu a z látok poškodzujúcich reprodukciu a narúšajúcich endokrinný systém

V r. 2022 bolo v Bratislavskom kraji evidovaných celkom 724 zamestnancov, z toho 528 žien, ktorí vykonávali rizikové práce súvisiace s expozíciou karcinogénnym a mutagénnym faktorom zaradené do tretej kategórie. K zníženiu počtu zamestnancov vykonávajúcich rizikové práce oproti roku 2021 (772 zamestnancov, z toho 558 žien) došlo v dôsledku vyradenia prác z 3. kategórie vykonávaných na pracoviskách biologických štúdií a QC – kontrola kvality, VVL – výroba a vývoj liečiv v spoločnosti hameln rds s. r. o., Horná 36, Modra (zrušenie pracoviska biologických štúdií, zníženie miery zdravotného rizika na pracoviskách QC – kontrola kvality, VVL – výroba a vývoj liečiv z dôvodu používania minimálnych množstiev karcinogénnych a mutagénnych látok a zmesí). Rozhodnutie o zaradení prác s expozíciou karcinogénnym a mutagénnym faktorom do 3. a 4. kategórie nebolo vydané.

V roku 2022 boli v Bratislavskom kraji schválené činnosti spojené so spracovaním, manipuláciou, skladovaním, chemických karcinogénov a mutagénov kategórie 1A, 1B v 16 prípadoch pre: VOLKSWAGEN SLOVAKIA, a.s., J. Jonáša 1, Bratislava, oddelenie zabezpečenia kvality – materiálové laboratórium I 13 (elektrolyt F 22 – 10 ml/r., formaldehyd 36-38% - 1 g/r.), synlab slovakia s. r. o., Limbová 5, Bratislava, laboratórium klinickej biochémie, hematológie a transfuziológie, klinickej mikrobiológie, klinickej imunológie a alergológie (1,2-dichlóretán pre kvapalinovú chromatografiu LiChrosolv – 0,2 l, Fast Blue B Salt (o-Dianiside) – 0,1 g, formaldehyd 37% - 3ml a TOXI-TUBES A (1,2 – dichlóretán) – 100 ml), hameln rds s.r.o., Horná 36, Modra (2x) pracovisko sekcie kontroly kvality – oddelenie mikrobiologickej kontroly (mitomycin – 1000 ml/r.) a na pracoviskách QC – kontrola kvality a VVL – výroba a vývojové laboratóriá – Vývoj API (acetaldehyd 0,5 l/rok, benzén 0,5 l/rok, formaldehyde solution about 37% 1 l/rok, chróman draselný 50 mg/rok, dimethyl sulfát 100 ml/rok, dvojchróman draselný 100 g/rok, zacitidine 25 mg/rok, bromičnan draselný 50 mg/rok, phenylhydraziniumchloride 0,5 g/rok, formaldehyde solution about 37% 1 l/rok, 1,2-dibrómetán 50 g/rok, 1,2-dihydroxybenzén 20 g/rok, akrylamid 20 g/rok), AQUASECO s.r.o., Bernolákovská 18/A, Ivanka pri Dunaji, pracovisko hydrochemického laboratória (formaldehyd 37% - 60 ml/r.), VIN.LAB, s. r. o., Obchodná 6, Pezinok, pracovisko skúšobného vinárskeho laboratória (formaldehyd 36 – 38% stabilizovaný - 150 ml/r., fenolftaleín 1% - 5 g/r., acetaldehyd – 30 ml/r.), ECOLAB GESELLSCHAFT MBH, organizačná zložka, Čajakova 18, Bratislava, pracovisko chemického laboratória, pracovisko linky predúprav VBH (hala H2 a H2a) a sklad chemikálií v prevádzke VOLKSWAGEN SLOVAKIA, a.s. (pracovisko chemického laboratória: oxid chrómový – 600 g/r., fenolftaleín – 20 g/r., kvetové sety - LCK014 (dichróman draselný) – 600 ks/r., LCK514 (dichróman draselný) – 1300 ks/r.; pracovisko linky predúprav VBH (hala H2 a H2a) a sklad chemikálií: Bonderite M-AD NI-3 (dusičnan nikelnatý) – 516 kg/r., Bonderite M-ZN 958 R5 CT 1400 RE (dusičnan nikelnatý) – 70 000 l/r.; pracovisko linky predúprav VBH (hala H2): Bonderite M-ZN AL 2798 R2 known as Bonderite AL 2798 (dusičnan nikelnatý)- 200 000 l/r.), MH Teplárenský holding, a.s., Turbínová 3, 831 04 Bratislava (2x): pracovisko chemického laboratória v závode MHTH Bratislava, Tepláreň západ na ul. Polianky 6 v Bratislave (fenolftaleín – 5 g/r., chróman draselný pre analýzu EMSURE®ACS, Reag. Ph Eur – 50 g/r.), pracovisko chemického laboratória v závode MHTH Bratislava, Tepláreň východ na Turbínovej 3 v Bratislave (fenolftaleín na pracovisku chemického laboratória – 10 g/r. a hydrazín hydrát (24 % vodný roztok) pre syntézu na pracovisku vodného hospodárstva – 20 l/r.), Carcoustics Slovakia Senec s.r.o., Dial'ničná cesta 2, Senec, výrobné priestory (formaldehyd – vzniká počas výrobného procesu), DONAUCHEM s. r. o., Trnavská cesta 82/A, Bratislava, sklad chemických látok a zmesí spoločnosti DONAUCHEM s. r. o. na Stavbárskej ul. v Senci (aróma uhorková AT0077

(84,8 % alk.) – 200 kg/r., aróma broskyňová prášková AM2369 – 40 kg/r., FINIDIP 124 – 3400 kg/r., formaldehyd 37% - 1300 kg/r., formaldehyd 25% - 70 000 kg/r., hydrazín hydrát 100 % - 6000 kg/r., chlorid nikelnatý – 325 kg/r., LANTHANE 315 – 1200 kg/r., LANTHANE TR 175 Part A – 450 kg/r., LANTHANE TR 175 Part C – 1800 kg/r., LANTHANE VS 621 Part A – 5700 kg/r., oxid chrómový granulát – 200 kg/r., PERFORMA 285 Ni-CPL 175 – 11 000 kg/r., PERFORMA 288 Ni-CPL – 11 000 kg/r., síran nikelnatý – 700 kg/r.), Axxence Slovakia s.r.o., Mickiewiczova 9, Bratislava, pracovisko výrobného laboratória „KILOLAB“ (pri hale 3) (Natural Acetaldehyde (acetaldehyd) – 2,07/3,04 kg/r.), Glortex a.s., Pribinova 4, Bratislava, prevádzkové laboratórium na Hornej 5 v Šenkviaciach (fenolftaleín 1% - 1440 ml/r.), Danucem Slovensko a.s., Rohožník, chemické laboratórium (dvojjchroman draselný), Ústav polymérov Slovenskej akadémie vied, verejná výskumná inštitúcia, Dúbravská cesta 5798/9, Bratislava - mestská časť Karlova Ves, v laboratóriách č. 05, 09, 11, 102, 111, 107, 113 a v centrálnom sklade (benzidín a chemických karcinogénov a mutagénov kategórie 1B: 2,6-dinitrotoluén; acetaldehyd; antrachinón; dichróman sodný, dihydrát; dusičnan kobaltnatý hexahydrát; fenolftaleín; glycidol; chinolín; chlorochróman pyridínia; octan olovnatý; oxiranylmetylmetakrylát; tetrachlórftalanhydrid), Svet zdravia Development, a.s., Digital Park II, Einsteinova 25, Bratislava, NEMOCNICA NOVEJ GENERÁCIE (NNG) (formaldehyd 36-40% - 50 l/r., fenolftaleín – 50 g/r., dvojjchroman draselný extra čisté kryštály – 50 g/r., bromičitan draselný – 50 g/r., dusičnan kobaltnatý hexahydrát čistý – 50 g/r., metronidazol – 2000 g/r., tioacetamid – 50 g/r., methylosanilinium chloride – 350 ml/r.).

K návrhom na činnosti spojené so spracovaním, manipuláciou, skladovaním, chemických karcinogénov a mutagénov kategórie 1A, 1B boli vydané 3 rozhodnutia o prerušení konania, a to pre spoločnosti: Glortex a.s. (posudok o riziku nebol vypracovaný podľa § 4 NV SR č. 355/2006 Z. z.), Danucem Slovensko a.s. a Gastro Design s.r.o., Cementárska 15, Stupava (nebol predložený posudok o riziku ako súčasť podania podľa § 30 ods.1 písm. i) zákona č. 355/2007 Z. z. v spojení s § 6 ods. 2 písm. d) NV SR č. 356/2006 Z. z.). V 1 prípade bolo konanie na návrh účastníka konania CENTRALCHEM, s.r.o., Račianska 66, Bratislava zastavené. Používanie a skladovanie vybraných chemických faktorov, ktoré sú zakázané podľa prílohy č. 3 k NV SR č. 355/2006 Z. z. nebolo zistené. V Bratislavskom kraji nebola v roku 2022 riešená žiadna mimoriadna situácia ani havária.

Ochrana zamestnancov pri práci s uvedenými látkami bola zohľadnená v prevádzkových poriadkoch a posudkoch o riziku. V sledovanom období bolo vykonaných 20 previerok zameraných na plnenie povinností zamestnávateľov vyplývajúcich z NV SR č. 356/2006 Z. z. o ochrane zdravia zamestnancov pred rizikami súvisiacimi s expozíciou karcinogénnym a mutagénnym faktorom pri práci v znení neskorších predpisov. Opatrenia na odstránenie hygienických nedostatkov pri manipulácii s karcinogénnymi látkami neboli uložené. Pri ŠZD bolo použitých 5 kontrolných listov - dotazníkov informovanosti zamestnancov (K). Bolo poskytnutých 82 konzultácií v problematike manipulácie a skladovania chemických karcinogénov a mutagénov, najmä pri vypracovaní prevádzkových poriadkov, posudkov o riziku, klasifikácii karcinogénov a mutagénov.

ŠZD pri odstraňovaní azbestového materiálu bol vykonaný v 8 prípadoch, z toho v 3 prípadoch na základe podnetov na neodborné odstraňovanie azbestového materiálu. Podnety týkajúce sa odstraňovania azbestového materiálu v budove opustenej škôlky na Znievskej 1 v Bratislave a v Dome sociálnych služieb na Medvedovej 21 v Bratislave boli neopodstatnené. V prípade odstraňovania AZC strešnej krytiny na Gagarinovej 599/84 v Gajaroch išlo o odstraňovanie AZC materiálu fyzickou osobou. Podnety (2x) týkajúce sa preskúmania odstraňovania materiálov s obsahom azbestu z objektu administratívnej budovy na Muchovom námestí v Bratislave boli postúpené na príslušný stavebný úrad, nakoľko zo strany realizátora prác boli splnené všetky požiadavky podľa zákona č. 355/2007 Z.z. K podnetu týkajúceho sa

plánovaného odstraňovania AZC potrubia v bytovom dome na Kolískovej 6 v Bratislave bolo sťažovateľovi zaslané vyjadrenie.

Správne konanie vo veci uloženia pokuty za správny delikt zistený v roku 2020 podľa § 57 ods. 29 písm. j) zákona č. 355/2007 Z. z. bolo v roku 2022 právoplatne ukončené.

Odstraňovanie materiálov s obsahom azbestu (62 x kanalizačné potrubia a odvetrávacie potrubia VZT, komínové rúry - vložky; 34 x stropné podhl'ady, obklad vnútorných priestorov, protipožiariarne priečky, obklad uložený na povale bytového domu; 268 x strešné krytiny, porézna hmota z vnútra prázdnych acetylénových fliaš, vonkajšie opláštenie objektov, voľne zložené šablóny, dosky, potrubia, zmiešaný stavebný odpad s obsahom AZC materiálu na čiernych skládkach, zhoreniskách a pod.) bolo v roku 2022 realizované na základe súhlasného rozhodnutia RÚVZ BA na 364 stavbách v Bratislavskom kraji s použitím enkapsulačných prípravkov a prípravkov určených na zachytávanie zostatkových azbestových vlákien v ovzduší, 45 spoločnosťami uvedenými v tab. č. 3 s počtom exponovaných zamestnancov 158, v celkovom množstve odstráneného nebezpečného odpadu s obsahom azbestu 2600,5 ton. Kontrolné merania prachu s obsahom azbestu po realizácii demontážnych prác (v súlade s vyhl. MZ SR č. 259/2008 Z. z.) boli uložené v 96 prípadoch pri odstraňovaní AZC kanalizačných a odvetrávacích potrubí, stropných podhl'adov a pod. Podľa predložených protokolov z merania v životnom prostredí po vyčistení priestorov, počet azbestových vlákien bol 0 - 1000 vl.m^{-3}.

Činnosti spojené so spracovaním, manipuláciou, skladovaním

Karcinogénne faktory, ktorým boli v r. 2022 zamestnanci v BA kraji najčastejšie exponovaní a ich spotrebované množstvo vrátane azbestu

Tabuľka č. 2

Chemický karcinogén, chem. mutagén, proces s rizikom chemickej karcinogenity (vrátane azbestu)	Klasifikácia* a*	Počet exponovaných (vrátane azbestu) (vrátane RP) celkom / ženy		Počet podnikov / organizácií	Množstvo spotrebovaných látok/rok
1. Formaldehyd	K 1B	1079	853	32	5 242 l 213,1 t
2. Cytostatiká	proces s r.ch.k	814	753	12	94 082 dávok

3.	Benzén	K 1A, M 1B	768	439	16	47 019 t 37 901 l
4.	Dichroman draselný	K 1B, M 1B	676	489	28	3 863 g 676 ks

* K 1A – dokázaný karcinogén pre ľudí, K 1B – pravdepodobný karcinogén

M 1A – mutagén ľudských zárodočných buniek, M 1B – mutagén cicavčích zárodočných buniek

proces s r.ch.k. – proces s rizikom chemickej karcinogenity

Odstraňovanie materiálu s obsahom azbestu v r. 2022

Tabuľka č. 3

Organizácia	Počet exponovaných celkom/ ženy	Počet stavieb	Množstvo odstráneného materiálu s obsahom azbestu t./rok
3MA services, s.r.o., Rosina	2/0	3	9,8
ARRI s.r.o., Okoč	3/0	1	3,3
ASTANA, s.r.o., Poprad	3/0	7	21,0
AZBESTGROUP s.r.o., BA	9/0	56	133,6
BAUGROUP TZB, s.r.o., BA	2/0	6	12,1
BYTOS, spol. s r.o. BA	3/0	7	1,4
Concret, s.r.o., Boleráz	4/0	26	24,4
DBS Slovakia spol. s r.o., Zohor	4/0	10	45,0
DILMUN SYSTEM, s.r.o., BA	3/0	55	686,4

Dušan Miezga– MOVAK, Vrbové	2/0	2	3,0
ECOLIKVID s.r.o., Folkušová 107	4/0	1	3,0
E-RAN TZB s.r.o., BA	2/0	2	3,7
FRIVAN, s.r.o., Sabinov	5/0	11	10,0
GAMA MONT s.r.o, Nitra	6/0	1	1,0
GREENLIKVID s.r.o., Folkušová	4/0	25	56,6
IPK, s.r.o.,Staviteľská 3, BA	4/0	2	12,1
Imrich Kelley, Hamuliakovo	3/0	1	1,8
INSTALL-MONT s.r.o., Topoľčany	3/0	2	8,6
Jesika Pačajová – MARTBEST, Poprad	2/0	9	56,6
KOVOMAT SLOVAKIA, s.r.o., Žilina	3/0	3	77,0
KROVMONT s.r.o., Dolný Kubín	7/0	2	5,0
LUKYSTAV, s.r.o., Dolná Streda	2/0	1	2,0
Michal Puľo – MP Strecha, Hanušovce nad Topľou	6/0	1	1,1
Milan Marčan COBRA, Nitra	3/0	2	9,0
MRÁŽ, s.r.o., Duplín	3/0	1	2,1
MODACO, s.r.o., BA	4/0	4	2,0
MONTES COMPANY s.r.o., Lisková 1218	4/0	5	16,0
MQM stavebno obchodná spoločnosť s.r.o., Detva	2/0	1	3,0
OK- plus, s.r.o., BA	3/0	41	127,0
ORAVEC s.r.o., Krtovce	2/0	1	8,0
Pavol Černek - STAVEBNO MONTÁŽNE PRÁCE, Martin	3/0	1	2,2

Peter Pilip BYTSERVIS, Svidník	4/0	9	19,0
P + K s.r.o., BA	3/0	9	66,1
POZEMNÉ STAVBY, s.r.o.,	3/0	1	18,0
PROSERVIS Strážske, s.r.o	4/0	8	29,9
RENOVUS, s.r.o., BA	3/0	9	19,9
ReTrash, s.r.o., Kremnica	3/0	9	37,5
Roman Juríček - STRECHYRJA,	2/0	2	2,5
RONAR s.r.o., Košice	3/0	1	1000,0
SD Gelnica, s.r.o., Gelnica	4/0	3	11,0
Stor-In Management, s.r.o., Dolná Streda	3/0	2	7,2
STREŠNÉ CENTRUM TOMÁŠ MOLNÁR s.r.o., Sereď	5/0	11	14,6
THERMKLIMA, s.r.o., Lipová	3/0	7	22,5
VÝŠKOP, s.r.o., Kvetoslavov	6/0	1	2,0
Zuzana Ostrožanská, Sládkovičovo	2/0	2	2,5
Spolu	158/0	364	2600,5

2.2 INTERVENČIE NA PODPORU ZDRAVIA PRI PRÁCI

2.2.1 Zdravé pracoviská

Realizácia intervenčných aktivít zameraných na ochranu a podporu zdravia zamestnancov vo vybranej organizácii

Realizácia intervenčných aktivít zameraných na ochranu a podporu zdravia zamestnancov sa v roku 2022 neuskutočnila.

2.2.2 Európska informačná kampaň Európskej agentúry pre BOZP (OSHA Bilbao) zameraná na prevenciu zdravotných a bezpečnostných rizík pri práci

RÚVZ BA v roku 2022 realizoval informačné aktivity pre zamestnávateľov, zamestnancov a verejnosť, zamerané na aktuálnu tému kampane EU – OSHA zvýšiť informovanosť o rizikách, ktoré predstavujú nebezpečné látky na pracovisku a podporiť kultúru prevencie rizika, prostredníctvom webovej a facebookovej stránky úradu a nástenky úradu.

Odbor PPL v roku 2022 poskytoval konzultácie a poradenstvo v 2078 prípadoch zamestnávateľom a ich zamestnancom, zamerané na prevenciu zdravotných a bezpečnostných rizík pri práci. Na základe Dohody o spolupráci a koordinácii činností medzi ÚVZ SR a NIP v oblasti bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci, usmernenia ÚVZ SR vo veci výkonu spoločných koordinovaných kontrol s orgánmi inšpekcie práce v r. 2022 boli v Bratislavskom kraji vykonané 4 spoločné previerky RÚVZ Bratislava a IP Bratislava u právnych subjektov uvedených v tabuľke č. 4 podľa aktuálnej témy kampane EU – OSHA: zvýšenie informovanosti o rizikách, ktoré predstavujú nebezpečné látky na pracovisku a podporenie posúdenia rizík so zameraním najmä na eliminovanie alebo nahradenie nebezpečných látok na pracovisku a hierarchiu preventívnych opatrení (t. j. výber najúčinnějších druhov opatrení). Previerky boli zamerané na kontrolu dodržiavania právnych a ostatných predpisov a monitoring rizík na pracoviskách, na plnenie povinností zamestnávateľov, kontrolu dodržiavania právnych predpisov na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci, technických zariadení a dodržiavania ustanovení právnych predpisov v oblasti nelegálneho zamestnávania. Zástupcovia oboch štátnych orgánov si po skončení previerok navzájom vymenili záznamy a protokoly. Zhrnutie zistených skutočností zo spoločných previerok je uvedené v tab. č. 4.

Spoločné previerky s IP

Tabu
ľka č. 4

Spoločné previerky orgánov verejného zdravotníctva a orgánov inšpekcie práce vo vybraných organizáciách Bratislavského kraja v r. 2022				
Organizácia/ Rozhodnutie o uvedení do prevádzky	Prevádzka/ Dátum previerky/ Počet zamestnanc ov	Plnenie povinností	Nedostatky zistené RÚVZ BA / Opatrenia na odstránenie nedostatkov	Nedostatky zistené IP BA
Danucem Slovensko a.s. 906 38 Rohožník IČO: 00 214 973/ (predtým Holcim (Slovensko) a.s.	Prevádzka cementárne Rohožník/ 22.04.2022/ Celkový počet	Práce s expozíciou hluku, chemickým faktorom (pevné aerosóly), vibráciám - 3. a 4. kat. RP, rozhodnutie č. PPL/4414/2022	Záznam zo ŠZD zo dňa 22.04.2022: - na činnosti spojené s manipuláciou a skladovaním chemického karcinogénu a mutagénu (KaM) – dichróman draselný	Protokol: IPBA/IPBA_OD D BOZP/KON/2022 /1799

<p>rozhodnutie správneho orgánu na uvedenie priestorov do prevádzky: PPL/10936/2011 zo dňa 01.07.2011, ktorým boli súčasne schválené prevádzky. poriadky pre činnosti súvisiace s expozíciou hluku a chemickým faktorom</p>	<p>zamestnanco v 200/6 (k 31.12.2021)</p> <hr/> <p>Laboratóriam (mechanické, analytické), 906 38 Rohožník/ 22.04.2022/</p> <p>Počet zamestnanco v: 13 z toho 5 žien</p>	<p>Prevádzkové poriadky pre činnosti súvisiace s expozíciou chemickým faktorom a hluku boli schválené rozhodnutím č. PPL/10936/2011 zo dňa 01.07.2011.</p> <p>Súhlasné rozhodnutie RÚVZ BA na skladovanie a manipuláciu s VTLaZ č. PPL/17901/2015 zo dňa 14.12.2015</p> <p>Súhlasné stanovisko RÚVZ BA na činnosti spojené so skladovaním a manipuláciou chemických karcinogénov a mutagénov č. PPL/17901/2015 zo dňa 14.12.2015</p> <hr/> <p>Aktualizácia posudkov o riziku pre činnosti súvisiace s expozíciou hluku bola vykonaná v 12/2021, pre činnosti s expozíciou vibráciám v 12/2021 pre</p>	<p>nebolo predložené súhlasné rozhodnutie RÚVZ.</p> <p>Nebolo predložené osvedčenie o odbornej spôsobilosti zamestnancov na prácu s TLaZ a VTLaZ (zamestnanci disponovali iba osvedčením o akreditovanom vzdelávacom programe, - na odstránenie zistených nedostatkov bol stanovený termín 06.05.2022.</p> <p>Nedostatky boli zo strany Danucem Slovensko a.s. odstránené (spoločnosť požiadala RÚVZ Bratislava o súhlas s používaním KaM).</p>	<p>V oblasti BOZP bolo zistených 5 nedostatkov:</p> <p>Neoznačenie únikových východov mechanického laboratória a priehľadných celosklených dverí v úrovni očí. Vyhlásenia o zhode, ako aj návody na používanie a údržbu k používaným pracovným prostriedkom nie sú vypracované v slovenskom jazyku.</p> <p>Pri spisovaní záznamov o registrovanom pracovnom úraze neboli dodržané zákonné termíny.</p> <p>Bola navrhnutá sankcia a ustanovený termín odstránenia zistených nedostatkov.</p>
---	--	---	--	---

		<p>činnosti súvisiace s expozíciou chemickým faktorom a karcinogénnym a mutagénnym faktorom v 5/2022</p> <hr/> <p>Dokumenty boli vypravované v spolupráci s PZS: BE-SOFT a.s. Krakovská 2398/23, 040 11 Košice -mestská časť Juh</p>		
<p>hameln rds s. r. o., Horná 36, 900 01 Modra</p> <p>IČO: 34 122 885</p> <p>rozhodnutia správneho orgánu na uvedenie priestorov do prevádzky:</p> <p>PPL/13306/2018/M zo dňa 26.11.2018 (pracovné priestory oddelenia výroby liečiv – vývojové laboratóriá – skúšobná prevádzka)</p>	<p>Oddelenie výroby liečiv – vývojové laboratóriá, Horná 36, 900 01</p> <p>09.06.2022</p> <p>Počet zamestnanco v: vývojové laboratóriá – laboratórium organickej chémie: 4 z toho 0 žien</p>	<p>Práce s expozíciou chemickým, karcinogénnym a mutagénnym faktorom. Prevádzkový poriadok pre činnosti súvisiace s expozíciou chemickým, karcinogénnym a mutagénnym faktorom schválený rozhodnutím č. PPL/1911/2020 zo dňa 15.01.2020</p> <p>PPL/13306/2018/M zo dňa 26.11.2018 súhlas so skladovaním a manipuláciou s VTLaZ, s karcinogénmi a mutagénmi</p>	<p>Záznam zo ŠZD zo dňa 09.06.2022:</p> <ul style="list-style-type: none"> - na skladovanie a manipuláciu s VTLaZ, na činnosti spojené s manipuláciou a skladovaním ChKaM nebolo predložené aktuálne rozhodnutie RÚVZ Bratislava, - nebol predložený aktualizovaný posudok o riziku pre predmetné pracovisko, <p>Nedostatky boli zo strany hameln rds s. r. o. v stanovenom termíne odstránené.</p>	<p>Protokol: IPBA/IPBA_OD D BOZP/KON/2022 /3120</p> <p>V oblasti BOZP bol zistený 1 nedostatok:</p> <p>Neoznačenie maximálnej prevádzkovej hodnoty tlakomerov.</p> <p>V oblasti PPV bol zistený 1 nedostatok:</p> <p>V evidencii dochádzky zamestnancov chýbal časový údaj prerušenia pracovného času,</p>

<p>PPL/1911/2020 zo dňa 15.01.2020</p> <p>(pracovné priestory oddelenia výroby liečiv – vývojové laboratóriá – trvalá prevádzka)</p>		<p>PPL/1911/2020 zo dňa 15.01.2020</p> <p>(pracovné priestory oddelenia výroby liečiv – vývojové laboratóriá – trvalá prevádzka, súhlas so skladovaním a manipuláciou s VTLaZ, s karcinogénmi a mutagénmi, schválenie prevádzkového poriadku pre činnosti súvisiace s expozíciou chemickým, karcinogénnym a mutagénnym faktorom)</p> <p>Posudok o riziku pre prac. činnosti s expozíciou chemickým, karcinogénnym a mutagénnym faktorom z roku 2019 a posledná aktualizácia 25.06.2021.</p> <p>Dokumenty boli vypravované a aktualizované v spolupráci s PZS ProCare, a.s., Einsteinova 23-25, 851 01 Bratislava 5, IČO: 35 890 568</p>		<p>čerpania prestávky na oddych a jedenie.</p> <p>Bola ustanovený termín odstránenia zistených nedostatkov.</p>
--	--	---	--	---

		Aktualizácia posudku o riziku pre pr. činnosti s expozíciou chemickým, karc. a mutag. faktorom – v riešení		
<p>Ústav polymérov Slovenskej akadémie vied, v.v.i., Dúbravská cesta 9, 845 10 Bratislava, IČO: 00 586 927</p> <p>rozhodnutia správneho orgánu: č. RÚVZ/51-19316/2006 zo dňa 08.02.2007 na uvedenie pracovných priestorov Ústavu polymérov SAV na Dúbravskej ceste 9 v Bratislave do prevádzky.</p> <p>č. RÚVZ/51-11907/2008 zo</p>	<p>Laboratória č.: 6,8,106,215, 306,313,406, 408,413,414 v hlavnej budove Ústavu polymérov SAV v.v.i. a sklad VTLaZ a iných chemikálií v objekte TECHLAB/</p> <p>9.8.2022</p> <p>Celkový počet zamestnanco v: 83/43</p>	<p>Súhlasné rozhodnutie na skladovanie a manipuláciu s VTLaZ a na činnosti spojené s manipuláciou a skladovaním ChKaM č. PPL/7001/2012 zo dňa 27.04.2012, ktorým bol súčasne schválený prevádzkový poriadok</p> <p>Písomný záznam o posúdení rizika z 06/2022 vypracovaný v spolupráci s PZS: Onkologický ústav sv. Alžbety, s.r.o., Heydukova 10, 812 50 Bratislava, IČO: 35 681 462</p>	<p>Záznam zo ŠZD zo dňa 22.04.2022:</p> <p>- na činnosti spojené s manipuláciou a skladovaním ChKaM nebolo predložené súhlasné rozhodnutie RÚVZ Bratislava, v rozsahu ich používania na pracovisku.</p> <p>Nedostatky boli zo strany Ústavu polymérov Slovenskej akadémie vied, v.v.i., v stanovenom termíne odstránené.</p>	<p>Protokol: IPBA/IPBA_OD D BOZP/KON/2022 /3367</p> <p>V oblasti BOZP bolo zistených 11 nedostatkov:</p> <p>Chýbajúca evidencia poskytovaných OOPP</p> <p>Neoznačenie regálov a nevykonávanie kontroly regálov, nezabezpečený voľný prístup k regálom v sklade chemických látok.</p> <p>Nevypracovaný zoznam VTZ, neoznačenie prvého a posledného stupňa schodiskových ramien,</p>

<p>dňa 09.10.2008 na uvedenie pracovných priestorov nového skladu VTL aZ v objekte TECHLAB-u do prevádzky.</p>				<p>neoznačenie celosklených výplní vo výške očí, stropné svietidlo bez inštalovaného krytu, chýbajúce jednopolové schémy zapojenia v elektrických rozdávačoch, nezabezpečený voľný prístup k elektrickým rozdávačom, poverenie obsluhou nákladného výtahu nepoučenými osobami bez príslušného dokladu.</p> <p>V oblasti PPV bol zistený 1 nedostatok:</p> <p>V evidencii dochádzky zamestnancov chýbal časový údaj prerušenia pracovného času, čerpania prestávky na oddych a jedenie.</p> <p>Bola navrhnutá sankcia a ustanovený termín odstránenia</p>
--	--	--	--	--

				zistených nedostatkov.
<p>EUROFINS BEL/NOVAM ANN s.r.o., Komjatická 73, 940 02 Nové Zámky, pracovisko: Skúšobné laboratórium Bratislava, Kollárovo nám. 9, Bratislava</p> <p><u>rozhodnutie správneho orgánu na uvedenie priestorov do prevádzky:</u></p> <p>rozhodnutie RÚVZ Bratislava Č.:RÚVZ/51-7654/2009 zo dňa 08.06.2009 na uvedenie priestorov BEL/NOVAM ANN International s.r.o. na Kollárovom námestí 9 v Bratislave do prevádzky, ktorým bol súčasne schválený prevádzkový poriadok.</p>	<p>Pracovisko: Skúšobné laboratórium Bratislava, Kollárovo nám. 9, Bratislava</p> <p>26.10.2022</p> <p>Celkový počet zamestnanco v: 33/27</p>	<p>Súhlasné rozhodnutie na skladovanie a manipuláciou s VTLaZ a na činnosti spojené s manipuláciou a skladovaním ChKaM</p> <p>Č.:RÚVZ/51-10544/2009 zo dňa 08.07.2009, ktorým bolo súčasne schválené nakladanie s nebezpečnými odpadmi.</p> <p>Písomný záznam o posúdení rizika z 05/2021 vypracovaný v spolupráci s PZS: RS HealthConsulting s.r.o., Pri Zúgove 10864/32, 940 02 Nové Zámky, IČO: 51 035 596</p>	<p>Nedostatky neboli zistené.</p>	<p>Protokol: IPBA/IPBA_OD D BOZP/BEZ/2022/1409</p> <p>V oblasti BOZP bolo zistených 5 nedostatkov:</p> <p>Chýbajúca evidencia poskytovaných OOPP</p> <p>Neoznačenie regálov a nevykonávanie kontroly regálov, nezabezpečený voľný prístup k regálom v sklade chemických látok.</p> <p>Neoznačené priehľadné celosklenené steny, Návod na používanie nie je v slovenskom jazyku. Bolo nariadené odstránenie nedostatkov s ustanoveným termínom ich odstránenia a udelená sankcia.</p>

Na 4 pracovných stretnutiach zástupcov RÚVZ BA a IP BA bol prerokovaný spoločný postup vo veci riešenia podnetov, ktoré z dôvodu vecnej príslušnosti časti podnetov postúpil IP Bratislava na RÚVZ Bratislava a opačne. Záznamy zo 4 pracovných stretnutí boli zaslané na ÚVZ SR.

2.2.3 Výkon ŠZD na pracoviskách, na ktorých zamestnanci vykonávajú práce zaradené do kategórie 2 za účasti zástupcu zamestnancov

Vzhľadom na mimoriadnu epidemiologickú situáciu v súvislosti s ochorením COVID 19 v roku 2022 nerealizované.

2.2.4 Kontrola plnenia povinností poskytovateľov pracovnej zdravotnej služby na pracoviskách v kategórii 2

Kontrola plnenia povinností poskytovateľov pracovnej zdravotnej služby na pracoviskách v kategórii 2 bola realizovaná v 1 prípade, a to PZS TeamPrevent Santé, s. r. o., Ružinovská 10, Bratislava. Kontrola bola zameraná na plnenie povinností PZS v spoločnosti Adler Pelzer Automotive Slovakia, s.r.o., Tehelňa 24/7313, Bratislava. V rámci ŠZD boli predložené dokumenty z výkonu PZS, z ktorých vyplynulo, že PZS vykonáva v uvedenej spoločnosti zdravotný dohľad a poskytuje odborné a poradenské činnosti zamestnávateľovi na plnenie jeho povinností podľa § 30 ods. 1 písm. a) až d), f), k) až m) zákona č. 355/2007 Z. z. a vyhlášky MZ SR č. 208/2014 Z. z. o podrobnostiach o rozsahu a náplni výkonu pracovnej zdravotnej služby, o zložení tímu odborníkov, ktorí ju vykonávajú, a o požiadavkách na ich odbornú spôsobilosť.

3 ODBOR HYGIENY VÝŽIVY, BEZPEČNOSTI POTRAVÍN A KOZMETICKÝCH VÝROBKOV

3.1 MONITORING PRÍJMU KUCHYNSKEJ SOLI

V roku 2022 bol vykonaný odber celkovo 21 vzoriek (z toho 18 vzoriek hotových pokrmov, 2 vzorky pečiva a 1 vzorka chleba) v zariadeniach spoločného stravovania. Vzorky boli analyzované v laboratóriu RÚVZ Bratislava. Z celkového počtu odobratých vzoriek 20 vyhovelo požiadavkám platnej legislatívy a 1 vzorka hotového pokrmu nevyhovela požiadavkám prílohy k Výnosu Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky z 20. marca 2015 č. S08975-OL-2014, ktorým sa ustanovujú požiadavky na jedlú soľ v potravinách pre nadlimitný obsah jedlej soli (chloridu sodného). Za uvedené porušenie bolo voči prevádzkovateľovi začaté správne konanie vo veci uloženia pokuty.

3.4. MONITORING PRÍTOMNOSTI ALERGÉNOV V HOTOVÝCH POKRMOCH, PRIPRAVOVANÝCH V ZARIADENIACH SPOLOČNÉHO STRAVOVANIA A V POTRAVINÁCH URČENÝCH PRE DOJČATÁ A MALÉ DETI

V roku 2022 bol podľa plánu a na základe usmernenia Úradu verejného zdravotníctva SR (ďalej len „ÚVZ SR“) vykonaný odber celkovo 4 vzoriek výrobkov na prítomnosť alergénov (z toho 2 vzorky potravín pre dojčatá a malé deti, 1 vzorka balenej potraviny dmBIO a 1 vzorka výživového doplnku) v obchodnej sieti. Vzorky boli analyzované v skúšobnom laboratóriu Štátneho veterinárneho a potravinového ústavu v Bratislave. Všetky vzorky vyhovelí požiadavkám platnej legislatívy. V rámci označovania výrobkov 1 vzorka (výživový doplnok) nespĺňa požiadavky Nariadenia (EÚ) č. 1169/2011 o poskytovaní informácií o potravinách spotrebiteľom, ktorým sa menia a dopĺňajú nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 1924/2006 a (ES) č. 1925/2006 a ktorým sa zrušuje smernica Komisie 87/250/EHS, smernica Rady 90/496/EHS, smernica Komisie 1999/10/ES, smernica Európskeho parlamentu a Rady 2000/13/ES, smernice Komisie 2002/67/ES a 2008/5/ES a nariadenie Komisie (ES) č. 608/2004 v platnom znení – uvedené zistenia budú postúpené vecne a miestne príslušnému orgánu verejného zdravotníctva na priame vybavenie.

7.4. REZÍDUÁ PESTICÍDOV V PITNÝCH VODÁCH, POTRAVINÁCH NA VÝŽIVU A VÝŽIVOVÉ PRÍPRAVKY PRE DOJČATÁ A MALÉ DETI

V roku 2022 bol vykonaný odber 6 vzoriek potravín na výživu dojčiat a malých detí, odobratých v obchodnej sieti s cieľom vykonania monitoringu obsahu rezíduí pesticídov, ochrany zdravia detskej populácie a plnenia prijatých opatrení v rámci dohovoru s krajinami Európskej únie. Vzorky boli analyzované v laboratóriu ÚVZ SR. Všetky vzorky vyhovelí požiadavkám platnej legislatívy.

7.9. MONITORING VÝSKYTU VIBRIÍ S CIEĽOM OCHRANY VEREJNÉHO ZDRAVIA

V roku 2022 bol vykonaný odober 15 vzoriek surových rýb a plodov mora v zariadeniach spoločného stravovania s cieľom vykonania monitoringu prítomnosti baktérií z čeľade *Vibrionaceae*, rodu *Vibrio* v potravinách a overenia možnosti molekulárno-biologickej subtypizácie týchto mikroorganizmov s použitím metód založených na PCR. Vzorky boli analyzované v akreditovanom laboratóriu Regionálneho úradu verejného zdravotníctva so sídlom v Komárne. V rámci monitoringu nebola vo vyšetrených vzorkách zistená prítomnosť patogénnych baktérií z rodu *Vibrio*.

4 ODBOR HYGIENY DETÍ A MLÁDEŽE

4.1 AKTIVITY PREVENČIE DETSKEJ OBEZITY V KONTEXTE PLNENIA NÁRODNÉHO AKČNÉHO PLÁNU PREVENČIE OBEZITY NA ROKY 2015 – 2025 (NAPPO)

a) *Podpora zdravého štartu do života*

- Podpora zdravého štartu do života bola realizovaná prioritne v rámci konzultačnej činnosti. Materské a rodinné centrá sú určené na krátkodobý pobyt detí od 9 mesiacov do 10 rokov s rodičmi na organizovanie voľno časových aktivít, cvičení, prednášok, seminárov a detských osláv. V roku 2022 bola vykonaná 1 hygienická kontrola v materskom centre, v ktorom sa aktuálne realizoval denný tábor pre deti.

b) *Podpora zdravšieho prostredia v školách*

- V rámci výkonu štátneho zdravotného dozoru v školských stravovacích zariadeniach, ktorý bol čiastočne obmedzený vzhľadom na pandémiu ochorenia COVID-19 v Slovenskej republike, bola hodnotená situácia v preferovaní zdravých potravín, ktorá sa v porovnaní s predchádzajúcim rokom výrazne nezmenila. Aj v tomto roku bola okrem iného realizovaná kontrola dodávaných surovín, vrátane dodržiavania minimálnej doby spotreby, preferovania zdravých potravín a pod. Zistilo sa, že pri príprave pokrmov sa používajú výlučne čerstvé suroviny, vyhovujúcej kvality a pestrosti, ku ktorým vo všetkých prípadoch bola predložená dokumentácia (dodacie listy, faktúry a pod.). Počas roka 2022 nebola zadaná odboru HDM zo strany ÚVZ SR mimoriadna úloha na vykonanie cielených kontrol v stravovacích zariadeniach.
- V priebehu roka bolo vykonaných 8 kontrol v zariadeniach rýchleho občerstvenia a bufetoch pri základných školách (1x), stredných školách (2x) a vysokých školách (5x). Pri kontrole v jednom bufete v areáli strednej školy boli zistené opakované hygienicko-prevádzkové nedostatky, za ktoré bola prevádzkovateľovi bufetu uložená bloková pokuta. Vo všeobecnosti v bufetoch naďalej pretrvávajú väčšie percento zastúpenia nezdravých potravín v predávanom sortimente.
- V porovnaní s minulým rokom sa nezmenil počet ŠJ, ktoré pripravujú desiate pre žiakov. V 25 školských jedálňach (z toho 2 ŠJ pri ZŠ, 2 ŠJ pri gymnáziu a 21 pri školských zariadeniach vyžadujúcich osobitnú starostlivosť) sú podávané desiate, z nich je časť podávaná v rámci mliečneho programu. Do uvedeného počtu nie sú zahrnuté desiate, podávané vo všetkých MŠ Bratislavského kraja v rámci celodenného stravovania.
- Aj v roku 2022 sa pokračovalo v spoločnom projekte „školské mlieko“ a „školské ovocie“. Mliečny program aj v tomto školskom roku bol zabezpečovaný viacerými spôsobmi, a to: podávaním mliečnych výrobkov v rámci desiat, podávaním mlieka a mliečnych výrobkov, ktoré boli súčasťou pokrmov v rámci obeda, školský mliečny program s názvom „Školská mliečna liga“ a „Rajo brejky“. Projekt školského ovocia v školskom roku 2021/2022 bol zabezpečovaný cestou školských jedální a stravníci mali v čase obeda k dispozícii ovocné šťavy a ovocie. Kontroly boli vykonávané ako súčasť štátneho zdravotného dozoru stravovacích zariadení, pri ktorých neboli zistené nedostatky pri realizácii uvedeného programu i projektu.

- Účinnosť a efektívnosť výkonu ŠZD v školských stravovacích zariadeniach je možné hodnotiť pozitívne. V porovnaní s rokom 2021 bolo v zariadeniach spoločného stravovania vykonaných viac kontrol, a to celkovo 254 (o 133 viac), z toho 221 kontrol v rámci štátneho zdravotného dozoru (113 vo vlastných stravovacích zariadeniach a 108 vo výdajniach stravy) a 33 úradných kontrol potravín. Dve úradné kontroly potravín boli vykonané vo výdajni stravy pri detskom opatrovateľskom centre na základe výstražného RASFF systému. Hľadané výrobky (kukuričné lupienky z Nemecka) sa v zariadení nenašli, pôvodne sa v zariadení vyskytli, avšak neboli určené na priamu konzumáciu, ale boli použité ako kreatívny materiál na ručné práce pre deti. Väčšina stravovacích zariadení je na dobrej hygienickej úrovni. V ostatnom čase v stravovacích zariadeniach dochádza k zlepšovaniu podmienok prípravy pokrmov realizáciou komplexných a čiastkových rekonštrukcií, prípadne vymieňaním a dopĺňaním strojno-technologického vybavenia. Pretrvávajúcim problémom je aj naďalej absencia Materiálno-spotrebných noriem a receptúr na prípravu pokrmov pre deti tzv. jaselského veku, ako aj požiadaviek na prípravu mliek a mliečnych pokrmov pre dojčatá, a zásady skladby jedálnych lístkov pre vekovú skupinu 0 - 2 roky.
- Diétne stravovanie je zabezpečené vo viac ako 10 stravovacích zariadeniach pri školách rôznych typov. Podmienky na ich prípravu sú štandardné a hygienicky vyhovujúce. V stále väčšom počte školských stravovacích zariadení sa realizuje čiastočná diétna úprava pokrmov, napr. u žiakov alergických na kravské mlieko sa finálna úprava pokrmu robí iným mliekom a pod. Ďalšou formou diétného stravovania je donáška diétnej stravy rodičmi, ktorá bola pripravená v domácnosti. Tieto donášky stravy sa uskutočňujú na základe lekárskeho potvrdenia a vedúca ŠJ túto skutočnosť doplní do prevádzkového poriadku. Vo vysokoškolských stravovacích zariadeniach sa situácia v porovnaní s minulým rokom nezmenila. Zariadenia sa naďalej prispôbujú požiadavkám stravníkov a okrem bohatého sortimentu pripravovaných pokrmov (5 - 11 druhov) pripravujú aj bezlaktózové a bezlepkové pokrmy. V niektorých stravovacích zariadeniach sa vzhľadom na zdravotný stav stravníkov strava po dokončení ešte upravuje formou mixovania a pod.
- Pitný režim je takmer vo všetkých školách a predškolských zariadeniach realizovaný hygienicky vyhovujúcim spôsobom. Deťom MŠ je v chladnejšom období podávaný čaj (ovocný/bylinkový), v teplom období čistá pitná voda. Žiaci ZŠ a SŠ majú k dispozícii umývadlá s prívodom tečúcej hygienicky vyhovujúcej pitnej vody. Pre zlepšenie zabezpečenia pitného režimu sú inštalované pitné fontánky v objektoch základných škôl a v priestoroch detských ihrísk.
- V rámci hygienických kontrol sa zisťujú aj počty stravujúcich sa detí a žiakov všetkých typov škôl. Konkrétny počet stravníkov sa aktualizuje v rámci výročnej správy.
- Odbery pokrmov na energeticko-biologickú hodnotu neboli realizované. V rámci objektivizácie kvality podávanej stravy bolo odobratých 100 vzoriek pokrmov podávaných k obedom v zariadeniach školského stravovania a 10 vzoriek pokrmov dojčenskej stravy (9x umelá mliečna výživa, 1x ženské mlieko) na mikrobiologické vyšetrenie, pričom všetky vzorky vyhoveli požiadavkám zdravotnej nezávadnosti.
- Súčasťou štátneho zdravotného dozoru v zariadeniach školského stravovania bola aj kontrola jedálnych lístkov, pričom bolo zistené, že lístky boli v prevažnej väčšine zariadení pripravované v súlade s požiadavkami racionálneho stravovania.

c) *Poskytovať nutričné vzdelávanie odborným zamestnancom školského stravovania v rámci projektov profesijných združení*

- Vedomosti na prácu v epidemiologicky závažných činnostiach boli preverené u 176 pracovníkov školských stravovacích zariadení a pracovníkov v zariadeniach verejného stravovania (v rámci výpomoci pre odbor hygieny výživy), ktorých prevažná väčšina úspešne zvládla skúšky a pracovníci získali osvedčenie o odbornej spôsobilosti na predmetnú činnosť.

d) *Podpora pohybových aktivít*

- Cielené kontroly v telovýchovných zariadeniach, monitoring telovýchovných podmienok žiakov škôl a ostatné aktivity v rámci plnenia predmetnej úlohy sa realizujú každé tri roky, v roku 2022 sa nerealizovali. Počas roka sa vykonával bežný štátny zdravotný dozor v daných zariadeniach.

e) *Monitoring antropometrických ukazovateľov vybraných vekových skupín detí školského veku*

- Plnenie predmetnej úlohy nebolo určené pre rok 2022.

4.2 HYGIENICKÁ ÚROVEŇ DETSKÝCH PIESKOVÍSK V AREÁLOCH MŠ A V RÁMCI OBČIANSKEJ VYBAVENOSTI

Prieskum bol realizovaný podľa požiadaviek. Vzorky piesku boli odobraté z verejných priestorov ako aj vonkajších areálov predškolských zariadení. Spolu bolo odobraných a laboratórne vyšetrených 87 vzoriek piesku z pieskovísk na celkovo 348 ukazovateľov mikrobiologického a parazitárneho znečistenia. Všetky odobraté vzorky vyhoveľi požiadavkám Vyhlášky MZ SR č. 521/2007 o podrobnostiach o požiadavkách na pieskoviská. V predchádzajúcom roku 2021 bolo odobratých menej vzoriek (64), pričom iba 1 vzorka nevyhovela vyššie cit. vyhláške.

4.3 HODNOTENIE JEDÁLNYCH LÍSTKOV MŠ A ZŠ

V roku 2022 boli vyhodnotené jedálne lístky v stravovacích zariadeniach 3 základných škôl (ZŠ sv. Uršule, Nedbalova 4, Bratislava; ZŠ Plavecký Štvrtok 351; ZŠ Hlavná 24, Dubová). Išlo o štvrtú a zároveň záverečnú etapu realizácie projektu „Hodnotenie jedálnych lístkov MŠ a ZŠ“.

Mesačné hodnotenie jedálnych lístkov bolo vykonané podľa zaslanej metodiky ÚVZ SR len u vybraných druhov potravín.

Výsledky bodového hodnotenia a výpočet koeficientu pestrosti sú uvedené v tabuľke.

Tabuľka výsledkov

	Marec 2022		Máj 2022	
	bodové hodnotenie	koeficient pestrosti	bodové hodnotenie	koeficient pestrosti
1. Základná škola sv. Uršule Nedbalova 4, Bratislava	12 - veľmi dobrý	1	12 - veľmi dobrý	1
2. Základná škola, Plavecký Štvrtok 351	8- dobrý	1	9- dobrý	1
3. Základná škola, Hlavná 24, Dubová	9 - dobrý	1	8 – dobrý	1

V hodnotení jedálnych lístkov v Základnej škole sv. Uršule na Nedbalovej 4 v Bratislave možno pozitívne hodnotiť zaraďovanie do jedálneho lístka jedál z králičieho mäsa, časté podávanie čerstvej kusovej zeleniny (mrkva a kaleráb) a jeden až dvakrát týždenne podávanie ovocia.

Negatívnym zistením v Základnej škole v Plaveckom Štvrtku bolo pretrvávajúce častého zaraďovania bravčového mäsa, v porovnaní s ostatnými druhmi mäsa. Čerstvá zelenina vo forme šalátov sa podáva vo veľmi obmedzenej frekvencii, ako náhrada čerstvej zeleniny sa podáva k jedlám kyslá uhorka.

Vo všetkých hodnotených zariadeniach je mesačná pestrosť jedálnych lístkov vynikajúca. Zaujímavosťou bolo porovnávanie jednotlivých mesiacov (Základná škola v Dubovej), kde sa opakovala denná ponuka jedla, a to v prvý pracovný deň (pondelok) rovnaká skladba (kelová polievka s mäsom a dukátové buchtičky). Z uvedeného dôvodu by bolo zaujímavé porovnať aj skladbu jedálnych lístkov v priebehu ďalších mesiacov školského roka.

Zaraďovanie tzv. zdravších potravín, napr. celozrnných príloh a rýb, sa u žiakov v základných školách nestretlo s pochopením. Z hľadiska posudzovania podávania nápojov k obedu vo všetkých sledovaných zariadeniach možno pozitívne hodnotiť podávanie nesladených nápojov a vo väčšej miere čistej vody.

Vo všetkých zariadeniach sa dodržiavajú súčasne platné zásady zostavovania jedálnych lístkov.

4.4 ÚRAZY U DETÍ V SR

Pilotný projekt bol realizovaný v roku 2019. V roku 2022 RÚVZ Bratislava nebol zapojený do projektu.

5 ODBOR OCHRANY ZDRAVIA PRED ŽIARENÍM

5.1. SLEDOVANIE A HODNOTENIE VEĽKOSTI OŽIARENIA PACIENTOV Z LEKÁRSKEHO OŽIARENIA

Ciele úlohy: Zhodnotiť veľkosť individuálnych dávok pacientov pri vybraných typoch rádiologických vyšetrení a vyhodnotiť kolektívne dávky obyvateľov z vybraných typov rádiologických vyšetrení vykonávaných v Slovenskej republike. Výsledky štúdie porovnať s platnými národnými diagnostickými referenčnými úrovňami, ktoré sú definované v opatrení MZ SR.

Gestor: Úrad verejného zdravotníctva SR, Bratislava

Riešiteľské pracoviská:

ÚVZ SR Bratislava, RÚVZ Banská Bystrica, RÚVZ Bratislava, RÚVZ Košice,
RÚVZ Nitra

Odpočet úlohy k 31.12.2023

Dňa 5.12.2022 sa na Úrade verejného zdravotníctva SR uskutočnila pracovná porada riešiteľov úlohy, na ktorej boli zastúpené všetky riešiteľské pracoviská. V rámci porady sa riešiteľské pracoviská spolu s gestorom dohodli na nasledovnom:

Navrhnutie postupu a metodiky pre hodnotenie veľkosti ožiarenia pacientov v rádiológii, vypracovať štandardné postupy pre zber údajov na jednotlivých pracoviskách, uskutočniť sledovanie a hodnotenie dávok pri jednotlivých röntgenových výkonoch v rámci celej Slovenskej republiky na pracoviskách diagnostickej rádiológie s cieľným zameraním na mamografické pracoviská s klasickými aj s digitálnymi röntgenovými zariadeniami, na klasické diagnostické rádiologické pracoviská ako aj na sledovanie aktivity rádiofarmák aplikovaných pacientom pri diagnostických vyšetreniach metódami nukleárnej medicíny.

V prvej fáze plnenia hlavnej úlohy bude prieskum zameraný na stanovenie ročných výkonov vykázaných poskytovateľmi zdravotnej starostlivosti v oblastiach – rádiodiagnostiky, mamografie vrátane skriningových mamografických vyšetrení - do zdravotných poisťovní. V prípade nukleárnej medicíny sa údaje za obdobie 2022 budú žiadať od jednotlivých poskytovateľov zdravotnej starostlivosti. Za každý kraj budú určený konkrétni poskytovatelia zdravotnej starostlivosti.

5.2. CIELENÉ VYHLÁDÁVANIE OPUSTENÝCH A NEPOUŽÍVANÝCH RÁDIOAKTÍVNYCH ŽIARIČOV A RÁDIOAKTÍVNEHO MATERIÁLU NEZNÁMEHO PÔVODU A VYPRACOVANIE POSTUPOV NA RIEŠENIE KRÍZOVÝCH SITUÁCIÍ SÚVISIACICH S NELEGÁLNYM NAKLADANÍM S RÁDIOAKTÍVNYM MATERIÁLOM

Ciele úlohy: Uskutočniť cieľnú kampaň na vyhľadávanie opustených a nepoužívaných rádioaktívnych žiaričov a rádioaktívneho materiálu neznámeho pôvodu a vypracovanie postupov na riešenie krízových situácií súvisiacich s podozrením na nelegálne nakladanie, alebo potvrdeným nelegálnym nakladaním s rádioaktívnym materiálom alebo s nálezom rádioaktívneho materiálu neznámeho pôvodu.

Gestor: Úrad verejného zdravotníctva SR, Bratislava

Riešiteľské pracoviská:

ÚVZ SR Bratislava, RÚVZ Banská Bystrica, RÚVZ Bratislava, RÚVZ Košice, RÚVZ Nitra

Odpočet úlohy k 31.12.2023

V rámci úlohy sme vykonali rešerš odbornej literatúry za účelom spoločného vypracovania spoločných postupov ako napríklad IAEA Safety Standards for protecting people and the environment: Control of Orphan Sources and Other Radioactive Material in the Metal Recycling and Production Industries a množstvo fotografií s možnými rádioaktívnymi materiálmi, ktoré sa môžu vyskytnúť v železnom šrote v zberňach kovového odpadu. Máme pripravený rámcový postup pre riešenie mimoriadnej udalosti podľa § 99 zákona č. 87/2018 Z. z. o radiačnej ochrane a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len zák. č. 87/2018 Z. z.) a to v súčinnosti s držiteľom povolenia podľa § 28 ods. 2 písm. c) zák. č. 87/2018 Z. z. a Policajným zborom. V prípade podozrenia na jadrový materiál nález oznamujeme aj Úradu jadrového dozoru SR.

Pre vysokú zaneprázdnenosť gestora úlohy nebol z jeho strany zatiaľ určený pracovník, ktorý ju bude viesť a zodpovedať za jej riešenie, nebola k nej v minulom roku zadaná žiadna dieľčia úloha pre riešiteľské pracoviská, neuskutočnila sa k nej žiadna porada, bolo iba dohodnuté, že gestor úlohy zašle list na MŽP SR s požiadavkou zaslania zoznamu pracovísk, ktoré vykupujú železný šrot.

V minulom roku nášmu orgánu nebol nahlásený žiadny nález rádioaktívneho materiálu v zberňach kovového odpadu ani na iných miestach a pracoviskách Bratislavského kraja. V uplynulých rokoch sme pri riešení mimoriadnej udalosti, súvisiacich s uvedeným nálezom postupovali podľa § 99 zákona č. 87/2018 Z. z.

6 ODBOR EPIDEMIOLOGIE

6.1 NÁRODNÝ IMUNIZAČNÝ PROGRAM SR

V rámci Národného imunizačného programu sa od 1.1.2022 do 31.12.2022 priebežne vykonávala surveillance ochorení preventabilných očkovaním. V tomto období bolo hlásených a epidemiologicky vyšetrených 8 ochorení na pertussis s najvyššou vekovo-súvisiacou chorobnosťou u dospelých v skupine 45-54 ročných (chorobnosť 3,34/100 000) U detí do 15 rokov nebolo hlásené žiadne ochorenie. Riadne očkovanie v minulosti udávali 3 osoby, v 5 prípadoch očkovanie nebolo vykonané. Všetky ochorenia boli laboratórne potvrdené.

Invazívne pneumokokové ochorenia boli evidované v 10 prípadoch a to u 2 detí a u 8 dospelých osôb. Z uvedeného počtu bola pneumokoková sepsa hlásená v 9 prípadoch a jedenkrát bola diagnostikovaná pneumokoková pneumónia.

Prostredníctvom kampane SZO prebiehajúcej pod názvom Európsky imunizačný týždeň boli vykonané zdravotno-výchovné aktivity, ktorých cieľom bolo zvýšiť povedomie širokej verejnosti o význame a nutnosti očkovania v prospech zdravia jednotlivca i celej spoločnosti. Prostredníctvom posterov, plagátov, webovej stránky úradu a poradenstva určeného pre laickú verejnosť pracovníci RÚVZ informovali obyvateľstvo o význame očkovania a možnostiach využívania vakcín v prevencii proti infekčným ochoreniam. Cieľom uvedených aktivít bolo oboznámiť laickú verejnosť o užitočnosti očkovania, informovať o existujúcich očkovacích látkach a ich indikáciách, zdôrazniť dostupnosť očkovania pre všetkých ako i pre vybrané skupiny obyvateľstva, ktoré sú vystavené riziku nákazy pri práci. Hlavným poslaním bolo poukázať na mylne prezentované informácie o škodlivosti očkovania ako i dôležitosť prevencie infekčných ochorení s dôrazom, že očkovanie musí zostať prioritou, pokiaľ sa budú vyskytovať infekčné ochorenia, ktoré ohrozujú zdravie verejnosti.

V priebehu septembra a októbra vykonali pracovníci epidemiológie kontrolu povinného pravidelného očkovania u 121 praktických lekárov pre deti a dorast v 124 ambulanciách Bratislavského kraja. V porovnaní s minuloročnými výsledkami sme zaznamenali nepatrný až mierny pokles celokrajšej zaočkovanosti v niektorých druhoch povinného očkovania, i keď pri očkovaní najmladšieho ročníka u DTaP-VHB-HIB-IPV bol evidovaný nepatrný nárast o 0,1%. Pri očkovaní najmladšieho ročníka u PCV bol evidovaný pokles o 0,3%. Pri očkovaní proti MMR došlo k poklesu zaočkovanosti v najmladšom kontrolovanom ročníku o 0,8%. Pri prvom preočkovaní proti DTaP-IPV (ročník 2015) bol pokles o 0,1%. Pri revakcinácii proti DTaP-IPV (ročník 2008) bol evidovaný pokles o 1,3%.

Na území Bratislavského kraja sme v kontrolovaných ročníkoch narodenia evidovali celkom 1 804 odmietnutí očkovania bez kontraindikácií v 8 kontrolovaných druhoch povinného pravidelného očkovania.

6.2 SURVEILLANCE INFEKČNÝCH CHOROB

V roku 2022 bolo evidovaných a analyzovaných celkom 189 073 infekčných ochorení, čo predstavuje oproti roku 2021 (hlásených 136 149 ochorení) nárast o 38,9%. Z exotických ochorení boli hlásené 1 ochorenie na maláriu a 1 ochorenie na hemoragickú horúčku Dengue. V porovnaní s predchádzajúcim rokom 2021 boli zaznamenané zmeny v epidemiologickej situácii v Bratislavskom kraji, z dôvodu pokračujúcej pandémie ochorenia COVID-19. V skupine črevných nákaz bol evidovaný vzostup a to vo výskyte vírusových črevných infekcií (o 89,0%), u hnačiek a gastroenteritíd pravdepodobne infekčnej etiológie (o 135,9%).

Naopak bol zaznamenaný pokles u salmonelovej enteritídy (o 33,4%), u bakteriálnych črevných infekcií (o 38,4%). V skupine vírusových hepatítid bol evidovaný vzostup o 616,7%. Pokles chorobnosti sme zaznamenali u bakteriálnych meningítid (o 33,3%). V skupine pohlavne prenosných ochorení bol evidovaný vzostup u chlamýdiových infekcií (o 9,6%). Vzostup bol evidovaný u varicelly o 249,1% a u pertussis o 80,0%. V skupine osobitne sledovaných ochorení na ochorenie COVID-19 bolo v roku 2022 hlásených 183 357 prípadov. Na zabezpečenie informovanosti obyvateľstva o možnostiach predchádzania prenosným ochoreniam, o očkovaní alebo ďalších preventívnych opatreniach využívali pracovníci epidemiológie mediálnu komunikáciu (tlač, rozhlas, televízia). Jednalo sa najmä o chrípku a chrípke podobné ochorenia, vírusové hepatitídy, kliešťovú encefalitídu, lymfskú boreliózu, črevné nákazy a možnostiach očkovania pred cestou do zahraničia.

6.3 INFORMAČNÝ SYSTÉM PRENOSNÝCH OCHORENÍ

Od 1.1.2022 do 31.12.2022 bolo v informačnom systéme spracovaných 189 073 prípadov ochorení, z toho v 3 086 prípadoch išlo o nozokomiálny charakter výskytu. Na odbore epidemiológie bolo spracovaných 189 705 ohnisk nákazy a vydaných 142 rozhodnutí orgánu na ochranu zdravia.

V roku 2022 bolo v Bratislavskom kraji zaznamenaných 65 epidémií, pri ktorých ochorelo spolu 602 osôb z 3 613 exponovaných osôb:

- 2x Salmonelová enteritída – ochorelo 24 osôb z 80 exponovaných osôb (okres Bratislava I, okres Bratislava III)
- 2x Hnačka a gastroenteritída pravdepodobne infekčného pôvodu – ochorelo 33 osôb z 181 exponovaných osôb (okres Bratislava II, okres Pezinok)
- 1x Rotavírusová enteritída – ochorelo 9 osôb z 56 exponovaných osôb (okres Bratislava III)
- 1x Svrab - Scabies – ochorelo 5 osôb z 10 exponovaných osôb (okres Bratislava III)
- 1x Septikémia vyvolaná inými gramnegatívnymi organizmami – ochorelo 5 osôb z 28 exponovaných osôb (okres Bratislava III)
- 1x Inf. a zápal.reakcia zav.inými vnútor.protet.pomôckami – ochorelo 6 osôb z 23 exponovaných osôb (okres Bratislava III)
- 4x Nosič inej infekčnej choroby – ochorelo 26 osôb z 181 exponovaných osôb (okres Bratislava III)
- 53x COVID-19 – ochorelo 494 osôb z 3 054 exponovaných osôb (2x okres Bratislava I, 4x okres Bratislava II, 3x okres Bratislava III, 2x okres Pezinok).

6.4 NOZOKOMIÁLNE NÁKAZY

6.4.1 *Surveillance vybraných nozokomiálnych nákaz v programe EU HELICS – IPSE*

V 2022 sa pokračovalo v plnení programu EÚ HELICS (Hospital in Europe Link for Infection Control through Surveillance), ktorý je založený na sledovaní vybraných nozokomiálnych nákaz v anonymne a dobrovoľne zapojených zdravotníckych zariadeniach jednotlivých krajín EÚ. Program umožňuje zistiť a porovnať ich výskyt, zosúladiť údaje, určiť mieru rizika vzniku nozokomiálnych nákaz v jednotlivých štátoch Európy a v konečnom

dôsledku aj navrhnuť opatrenia, ktoré by efektívnym ovplyvňovaním rizikových faktorov redukovali množstvo nozokomiálnych infekcií a nárast rezistencie na antibiotiká.

V 2022 bola realizovaná časť programu HELICS zameraná na sledovanie infekcií v mieste chirurgického výkonu. Sledovanými chirurgickými výkonmi v rámci SR sú cholecystektómie a časové obdobie pre sledovanie infekcií v mieste chirurgického výkonu je 1 rok. Proces výberu minimálneho setu údajov bol zameraný na najvýznamnejšie premenné pre analýzu rizika infekcie v mieste chirurgického výkonu. Používa sa rizikový index NNIS v súvislosti so zaradením pacienta podľa hlavných rizikových faktorov: riziko kontaminácie rany (čistá rana, čistá-kontaminovaná rana, kontaminovaná rana, znečistená alebo infikovaná rana), kondícia pacienta podľa ASA skóre (zdravý pacient, pacient s miernym systémovým ochorením až moribundný pacient), trvanie operácie, urgentnosť intervencie, endoskopické procedúry. Dotazníkovou formou a následne aj elektronicky bolo spracovaných celkovo 113 chorobopisov pacientov, u ktorých bola na Chirurgickej klinike Univerzitnej nemocnice Bratislava, Nemocnica akad. L. Déra v období január – december 2021 vykonaná cholecystektómia. Elektronické výstupy boli zaslané celoslovenskému koordinátorovi tohto programu.

6.4.2 Európska surveillance infekcií *Clostridium difficile* podľa protokolu ECDC

Európske centrum pre prevenciu a kontrolu infekcií (ECDC) vyzvalo Slovenskú republiku k začatiu Surveillance infekcií spôsobených *Clostridium difficile* (CDI). Táto surveillance bola realizovaná v období január – december 2022 prostredníctvom epidemiologického informačného systému (EPIS). Dotazníkovou formou a následne aj elektronicky bolo spracovaných 267 chorobopisov pacientov z Univerzitnej nemocnice Bratislava, z Nemocnice akad. L. Déra.

6.5 MIMORIADNE EPIDEMIOLOGICKÉ SITUÁCIE, VRÁTANE BIOTERORIZMU

V Bratislavskom kraji pokračovalo monitorovanie (hlásenie chrípky a akútnych respiračných ochorení, informovanie o očkovaní) a vykonávanie protiepidemických opatrení v súvislosti s výskytom sezónnej i pandemickej chrípky, ktorá sa objavila na jar v roku 2009. Lekári prvého kontaktu boli vyzvaní, aby dôsledne vykonávali očkovanie proti chrípke a pneumokokovým infekciám najmä v domovoch dôchodcov, liečebniach pre dlhodobo chorých a pod.

6.6 ENVIRONMENTÁLNA SURVEILLANCE POLIOMYELITÍDY A SLEDOVANIE VDPV

Po eradikácii poliomyelitídy v SR sa i naďalej pokračuje vo vykonávaní surveillance tohto ochorenia, ku ktorej patrí i pravidelné virologické vyšetrenie odpadových vôd na zistenie prítomnosti poliovírusov vo vonkajšom prostredí. V roku 2022 bolo v Bratislavskom kraji vykonaných a virologicky vyšetrených celkom 14 odberov odpadových vôd z dvoch lokalít (ČOV Vrakuňa a ČOV Malacky). Virologické vyšetrenie na poliovírusy bolo vo všetkých prípadoch negatívne.

6.7 ENVIRONMENTÁLNA SURVEILLANCE ODPADOVÝCH VÔD NA SARS-CoV-2

Monitoring odpadových vôd v SR na prítomnosť vírusu SARS-CoV-2 bol zahájený 02.05. 2021 (t.j. 18. kalendárny týždeň) a vykonáva sa pravidelne na týždennej báze v každom kraji SR. V Bratislavskom kraji v roku 2022 bolo vykonaných a vyšetrených celkom 196 odberov odpadových vôd z dvoch lokalít (ČOV Vrakuňa a ČOV Malacky).

7 OBJEKTIVIZÁCIA FAKTOROV PROSTREDIA (BŽP, MŽP, CHA, FF)

Odbor objektivizácie faktorov životných podmienok RÚVZ Bratislava hl. mesto so sídlom v Bratislave

Číslo úlohy	Názov úlohy	Počet vzoriek	Počet ukazovateľov
1.4	Mapovanie prítomnosti baktérií rodu <i>Legionella</i> v zariadeniach sociálnych služieb	64	64
1.5	Mapovanie aktuálneho stavu výskytu pesticídnych látok a mikropolutantov v pitných vodách	46	644
3.1	Monitoring príjmu kuchynskej soli	21	21
3.3	Sledovanie výživového stavu klientov v zariadeniach sociálnych služieb	0	0
7.1	Monitoring kvality vôd vybraných lokalít	131	669
7.2	Kvalita vody a prostredia zdravotníckych zariadení, umelých kúpalísk a iných prioritných priestorov	18	57
7.8	Vedľajšie produkty dezinfekcie a kvalita pitnej vody	rok 2022 - vypracovanie správy	
7.9	Monitoring výskytu vibrií s cieľom ochrany verejného zdravia	0	0
7.17	Monitoring obsahu ťažkých kovov v potravinách pre dojčatá a malé deti	18	52

1.4 MAPOVANIE PRÍTOMNOSTI BAKTÉRIÍ RODU LEGIONELLA V ZARIADENIACH SOCIÁLNYCH SLUŽIEB

Zisťovaním výskytu prítomnosti baktérií rodu *Legionella* v zariadeniach sociálnych služieb môžeme znížiť riziko závažných ochorení spôsobených týmito mikroorganizmami. Odbor objektivizácie faktorov životných a pracovných podmienok participuje na riešení tejto úlohy v spolupráci s odborom hygieny životného prostredia. V roku 2022 bolo vyšetrených **64** vzoriek a **64** ukazovateľov na prítomnosť baktérií rodu *Legionella* v zariadeniach sociálnych služieb. V 12 vzorkách sa potvrdila prítomnosť baktérií rodu *Legionella pneumophila* sérotyp 6. V 2 vzorkách sa potvrdila prítomnosť baktérií rodu *Legionella pneumophila* sérotyp 2-15. Protokoly s výsledkami skúšok boli odovzdané odboru hygieny životného prostredia.

1.5 MAPOVANIE AKTUÁLNEHO STAVU VÝSKYTU PESTICÍDNYCH LÁTOK A MIKROPOLUTANTOV V PITNÝCH VODÁCH

Analýza pesticídnych látok bola vykonávaná v rámci kontroly kvality pitnej vody vo vzorkách, ktoré boli odoberané na úplnú analýzu v zmysle Vyhlášky MZ SR č. 247/2017 Z. z. Dostupné materiálno-technické vybavenie nám umožňuje sledovať 14 pesticídnych látok (hexachlórbenzén, lindan, heptachlor, heptachlorepoxid, p,p,- DDE, dieldrin, endrin, p,p, - DDD, p,p, - DDT, aldrin, methoxychlor, alachlor, metolachlor a prekursor cyklodiéno - hexachlorocyclopentadien.) v **46** vzorkách pitnej vody, spolu teda boli vykonané analýzy **644** ukazovateľov.

3.1 MONITORING PRÍJMU KUCHYNSKEJ SOLI

Odbor hygieny výživy doručil na analýzy obsahu kuchynskej soli **18** vzoriek hotovej stravy, **1** vzorku chleba a **2** vzorky pečiva, spolu 21 vzoriek. Analýzy boli vykonané a výsledky doručené Odboru hygieny výživy.

3.3 SLEDOVANIE VÝŽIVOVÉHO STAVU KLIENTOV V ZARIADENIACH SOCIÁLNYCH SLUŽIEB

V súvislosti s plnením tejto úlohy neboli do laboratóriá v roku 2022 doručené žiadne vzorky.

7.1 MONITORING KVALITY VÔD VYBRANÝCH LOKALÍT

Vo vzorkách prírodnej povrchovej vody zo štrkovísk určených na rekreáciu a kúpanie sa monitoroval výskyt rias, cyanobaktérií a vodných kvetov. V roku 2022 bolo vyšetrených **131** vzoriek, 387 ukazovateľov a vykonalo sa 1361 analýz v prírodnej povrchovej vode zo štrkovísk určených na rekreáciu a kúpanie. V prípade pozitívneho nálezu sa určovali aj taxóny, ktorých počet bol 1099. Odberová skupina pri odbere vzoriek vykonala 121 meraní teplôt vody, 121 meraní teplôt vzduchu a 40 meraní priehľadnosti. Spolu za obidve pracoviská bolo vyšetrených **669** ukazovateľov.

7.2 KVALITA VODY A PROSTREDIA ZDRAVOTNÍCKYCH ZARIADENÍ A UMELÝCH KÚPALÍSK

V roku 2022 bolo z týchto priestorov vyšetrených **18** vzoriek a 18 ukazovateľov na prítomnosť baktérií rodu Legionella. Všetky vzorky boli vyhovujúce. Pri odberoch vykonala odberová skupina 31 meraní teploty vody, 6 meraní voľného chlóru, 2 merania oxidu chloričitého. Spolu s mikrobiológiou **57** zisťovaných ukazovateľov

7.8 VEDĽAJŠIE PRODUKTY DEZINFEKCIE A KVALITA PITNEJ VODY

Na rok 2022 bolo gestorom úlohy v rámci jednotlivých etáp riešenia plánované iba vypracovanie správy.

7.9 MONITORING VÝSKYTU VIBRIÍ S CIEĽOM OCHRANY VEREJNÉHO ZDRAVIA

V roku 2022 neboli vyšetrované vzorky rizikových potravín na baktérie z čeľade *Vibrionaceae*.

7.17 MONITORING OBSAHU ŤAŽKÝCH KOVOV V POTRAVINÁCH PRE DOJČATÁ A MALÉ DETI

Na analýzy obsahu ťažkých kovov v potravinách pre dojčatá a malé deti bolo doručených do laboratória celkovo **18** vzoriek, pričom 6 z nich boli dojčenské vody. V 1 vzorke sa vykonali analýzy iba na obsah olova, v ostatných vzorkách sa vykonali kvantitatívne analýzy na obsah olova, kadmia a ortuti. Celkovo **52** ukazovateľov, v rámci ktorých bolo vykonaných 139 analýz.

9 PODPORA ZDRAVIA A VÝCHOVA KU ZDRAVIU

9.1 ZDRAVOTNÉ UVEDOMENIE A SPRÁVANIE SA OBYVATEĽOV V SR

OPZ a VKZ realizoval prieskum zdravotného uvedomenia. Na prieskume sa zúčastnilo 104 respondentov Bratislavského kraja.

9.2 PRIESKUM ZDRAVOTNEJ GRAMOTNOSTI OBYVATEĽOV V SR

OPZ a VKZ nerealizoval prieskum zdravotnej gramotnosti.

9.3 NÁRODNÝ AKČNÝ PLÁN V PREVENCII OBEZITY NA ROKY 2015 - 2025

Intenzívne sme pokračovali v edukačných a skríningových aktivitách prostredníctvom PZ a tiež v spolupráci so VŠZP a ďalšími občianskymi neziskovými organizáciami. Realizovali sme **33** prednášok z problematiky racionálnej výživy a životosprávy - počet účastníkov **757**. V rámci svetového dňa obezity sme propagovali zdravý životný štýl prostredníctvom zdieľania informácií na FB stránke a informačných paneloch v priestoroch RÚVZ. Pokračujeme v realizácii projektu „Viem čo zjem“ na ZŠ – počet edukovaných **145**.

9.4 PODPORA ZNEVÝHODNENÝCH KOMUNÍT

Nadviazali sme spoluprácu s koordinátormi asistentov organizácie Zdravé regióny. Prezentovali sme ponuku aktivít pre rómske komunity. V rámci propagácie našich aktivít sme vyšetrili 12 asistentov.

9.5 STRATÉGIA ROZVOJA PORADENSKÝCH CENTIER OCHRANY A PODPORY ZDRAVIA V SR

Prostredníctvom PCOPZ sme zabezpečili individuálne a skupinové poradenstvo v rámci PZ a výjazdových poradní. Cieľom bolo dosiahnutie pozitívnej zmeny rizikového správania dlhodobým poradenstvom v rámci opakovaných návštev. U klientov sme monitorovali výskyt rizikových faktorov. Oproti predchádzajúcim rokom sme navýšili počet vyšetrených klientov v základnej Poradni zdravia- počet vyšetrených **1287**.

9.6 NÁRODNÝ AKČNÝ PLÁN PRE PROBLÉMY S ALKOHOLOM NA ROKY 2021 - 2030

Edukačné aktivity boli zamerané na edukáciu žiakov ZŠ- počet edukovaných 130 žiakov. Pokračovali sme v aktivitách zameraných na zvýšenie zdravotného uvedomenia o rozsahu a povahe zdravotných, sociálnych a ekonomických účinkov škodlivého užívania alkoholu.

9.7 NÁRODNÝ PROGRAM PODPORY ZDRAVIA PRE ROKY 2021 - 2030

V rámci primárnej prevencie sme formou **29** výjazdových aktivít základnej poradne realizovali skríning rizikových faktorov spojený s komplexnou edukáciou. Rizikovým klientom bolo odporučené kontrolné komplexné vyšetrenie v PZ, **47** klientov bolo odporučených do starostlivosti špecialistov. Odborné poradenstvo z problematiky životného štýlu a výživy sme realizovali tiež mailovou a telefonickou konzultáciou v počte **35**. V audiovizuálnych a printových médiách ako aj na webovej stránke a informačných paneloch RÚVZ bolo prezentovaných a uverejnených **95 príspevkov** z problematiky nutriécie a životného štýlu. V rámci významných Svetových dní sme realizovali edukačné aktivity- Svetový deň boja proti rakovine, Svetový deň obezity, Svetový deň – Pohybom ku zdraviu, Svetový deň zdravia, Svetový deň bez tabaku, Európsky týždeň boja proti drogám.

**Regionálny úrad verejného zdravotníctva
so sídlom v Čadci**

1. HYGIENA ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA

1.1 PLNENIE AKČNÉHO PLÁNU PRE ŽIVOTNÉ PROSTREDIE A ZDRAVIE OBYVATEĽOV SLOVENSKEJ REPUBLIKY (NEHAP V.)

Gestor
ÚVZ SR

Riešiteľské pracovisko
RÚVZ so sídlom v Čadci, OHŽPaZ

Pitná voda: do zberu údajov a dozornej činnosti bolo zaradených pre rok 2022 celkovo 21 vodovodov, v okrese Čadca 9 vodovodov, v okrese Kysucké Nové Mesto 11 vodovodov a 1 SKV Nová Bystrica - Čadca - Žilina. V zmysle platnej legislatívy a odborného usmernenia ÚVZ SR sa vykonáva odber vzoriek vody pre pitné účely v rozsahu preverovacieho a kontrolného monitoringu, laboratórne spracovanie vzoriek centrálné spracováva RÚVZ so sídlom v Žiline. Za uplynulé obdobie bolo terénnym oddelením odobratých celkovo 95 vzoriek pitnej vody z vodovodov hromadného zásobovania pre laboratórne stanovenie v rozsahu minimálnej analýzy - za okres Čadca 65, v okrese Kysucké Nové Mesto 30 a v rozsahu úplnej analýzy za okres Čadca 3 a v okrese Kysucké Nové Mesto 3. Teda celkový počet odobratých vzoriek v rámci monitoringu kvality pitnej vody bol 101 a pri výkone štátneho zdravotného dozoru bolo odobratých 8 vzoriek pitnej vody z vodovodov verejného zásobovania Čadca, Radôstka a Kysucký Lieskovec. Počas uplynulého obdobia nebola zaznamenaná epidémia vodou prenosných ochorení a nebolo potrebné udeliť výnimky v zásobovaní obyvateľstva pitnou vodou.

V sledovanom období bol zaznamenaný nesúlad s platnou legislatívou v obci Klokočov a Radôstka v mikrobiologických ukazovateľoch. Prevádzkovateľ vodovodu v obci Klokočov okamžite reagoval na vzniknutú situáciu, vykonal nápravu, zabezpečil na nevyhnutný čas náhradné zásobovanie a realizoval laboratórnu analýzu vzorky pitnej vody, ktorá preukázala súlad s platnou legislatívou. Prevádzkovateľ vodovodu Radôstka – Krasotín kontrolnému orgánu nepredložil prevádzkovú kontrolu kvality dodávanej vody do verejného vodovodu a pri výkone štátneho zdravotného dozoru bola zistená mikrobiologická závadnosť pitnej vody. Orgán na ochranu zdravia miestne príslušný zahájil správne konanie voči prevádzkovateľovi vodovodu. Následne zo strany prevádzkovateľa došlo k realizácii opatrení vedúcich ku stabilizácii kvality vody (preplach vodovodného potrubia, kontinuálna dezinfekcia). Dotknutý vodovod bol rozdelený na dva menšie, ktoré zásobujú cca po 25 obyvateľov a od seba sú nezávislé. Prevádzkovateľ vodovodu zahájil jednania s VÚVH a občanmi vo veci preradenia vodovodu z hromadného zásobovania na individuálny spôsob a odovzdanie vodovodu do správy občanom.

V zmysle podaného podnetu od občanov bol riešený podnet na nekvalitu vody v obecnom vodovode v obci Kysucký Lieskovec. Podatelia podnetu poukazovali vo svojom podaní na výskyt zákalu pitnej vody a na nečinnosť prevádzkovateľa vodovodu. Zo strany orgánu na ochranu zdravia bol vykonaný štátny zdravotný dozor, na mieste samom bolo vykonané senzorické stanovenie kvality pitnej vody a odber vzoriek vody na laboratórne vyšetrenie. Podozrenie občanov sa nepotvrdilo, kvalita vody spĺňala limity v zmysle platnej legislatívy.

Vodárenská nádrž Nová Bystrica ako najväčší zdroj pitnej vody v regióne patrí dlhodobo do štátneho zdravotného dozoru v súčinnosti s vodoochranným dozorom Okresným úradom Žilina. V uplynulom období sa konalo tradičné podujatie s jedno rázovým vstupom občanov

do OP pri príležitosti spomienkovej akcie stretnutia rodákov, ku ktorému bolo vydané zo strany RÚVZ so sídlom v Čadci stanovisko dňa 17.06.2022. Vzhľadom na epidemiologickú situáciu - šírenie ochorenia COVID-19 nebol vykonaný spoločný vodochranný dozor v súčinnosti s Okresným úradom v Žiline, Povodím Váhu Piešťany a zástupcami Lesov SR za účelom kontroly hospodárenia v ochrannom pásme VN Nová Bystrica ako zdroja pre pitnú vodu. Za uplynulé obdobie neboli zaznamenané negatívne hlásenia od správcu vodárenskej nádrže vo veci obhospodarovania územia v chránenej oblasti.

Plánovaná akcia „Svetový deň vody“ sa v r. 2022 uskutočnila a bola propagovaná cez web stránku tunajšieho úradu a samospráv miest a obcí. Bolo vykonané tradičné stanovovanie kvality vody tzv. prúžkovou metódou dusitany a dusičnany v 73 vzorkách, ani jedna vzorka nebola pozitívna. Občanom bola poskytnutá poradenská služba, rozdane propagačné materiály ako studne miestneho zásobovania, dezinfekcia vody.

Na požiadanie občanov boli vykonané 3 odbery ako platená služba za účelom zistenia kvality vody, vhodnosti využívania vlastného vodného zdroja pre pitné účely a v rámci kolaudácii stavieb na požiadanie investora ako podklad pre rozhodovaciu činnosť orgánu na ochranu zdravia.

Kúpacie vody: v okrese Čadca a Kysucké Nové Mesto nie sú sústredené a vyhradené lokality ako rekreačné územia s možnosťou prírodných kúpalísk a ani neboli zaevidované lokality s tzv. divokým kúpaním.

Kúpacie vody s celoročnou prevádzkou - zber a spracovanie údajov a následné evidovanie je zamerané a sústredené na dodržiavanie prevádzkovej a osobnej hygieny, legislatívy a hygienických požiadaviek na Krytej plavárni v Čadci. Zariadenie Krytej plavárne v Čadci tvorí komplex pre športovú a relaxačnú činnosť s celoročnou prevádzkou. Sú tu situované a využívané sauna, fitnesscentrum, solárium. Nosnú časť tvorí športové a rekreačné plávanie. V zmysle platnej legislatívy stanoveného monitoringu kvality vôd sú vykonávané analýzy kvality bazénovej vody. Majiteľom objektu je Mesto Čadca, prevádzkovateľom Mestský podnik služieb Čadca – Podzávoz. Štátny zdravotný dozor sa vykonával v rámci monitoringu kúpacích vôd. Za uplynulé obdobie bolo odobratých celkovo 15 vzoriek vody, pričom bolo vyšetrených celkovo 195 ukazovateľov, z ktorých v 1 prípade bolo zistené prekročenie limitu medznej hodnoty v ukazovateli Staphylococcus aureus. Tento nesúlad s platnou legislatívou bol zaznamenaný ku koncu kúpacej sezóny 08/2022 v bazénovej vode a v steroch z prostredia v bazéne krytej plavárne. Zo strany orgánu na ochranu zdravia bol vydaný v zmysle platnej legislatívy zákona č.355/2007 Z. z. podľa § 55 zákaz činnosti na mieste a bola uplatnená náhrada nákladov. Prevádzkovateľovi zariadenia boli uložené nápravné opatrenia so stanovením termínu odstránenia nedostatkov v rámci zápisnice zo štátneho zdravotného dozoru. Kvalita bazénovej vody bola po vykonaní opatrení zopakovaná prevádzkovateľom zariadenia a aj štátnym zdravotným dozorom, pričom bol stanovený súlad s limitami kvality bazénovej vody. Prevádzkovateľ obnovil prevádzkovanie vnútorného krytého umelého bazéna v objekte Krytej plavárne v Čadci.

Kúpacie vody so sezónou prevádzkou - počas letnej turistickej sezóny, t. j. od 15.06. 2022 do 31.08.2022, bolo v prevádzke Letné kúpalisko v Čadci, ktoré je situované pri objekte Krytej plavárne v Čadci. Jedná sa o vonkajší, nekrytý bazén s recirkuláciou vody, ktorý je rozdelený na plavecké a rekreačné účely a na hru detí. Zdrojom bazénovej vody Krytej plavárne Čadca i Letného kúpaliska Čadca je voda z mestského verejného vodovodu Čadca, ktorá je pravidelne kontrolovaná prevádzkovateľom Severoslovenskou vodárenskou spoločnosťou a. s. Žilina. Organizácia v pravidelných intervaloch poskytuje výsledky kontroly kvality pitnej vody orgánu na ochranu zdravia ako aj prevádzkovateľovi dotknutej plavárne a letného

kúpaliska. Súčasným prevádzkovateľom letného kúpaliska je Mestský podnik služieb Čadca – Podzávoz. V rámci kontroly kvality vody na Letnom kúpalisku v Čadci boli vykonané 2 odbery vzoriek a 3 protokoly o kontrole kvality bazénovej vody predložil prevádzkovateľ zariadenia. Počet stanovených ukazovateľov v zmysle platnej Vyhlášky č.308/2012 Z. z. bol 63. Kvalita bazénovej vody v rámci štátneho zdravotného dozoru vykázala v 1 prípade prekročenie limitu medznej hodnoty v ukazovateli *Staphylococcus aureus* a to v 35. KT sledovaného obdobia. V ostatných ukazovateľoch odobratých vzoriek, v rámci štátneho zdravotného dozoru a predložených protokolov od prevádzkovateľa, bola kvalita bazénovej vody v súlade s platnou legislatívou. Vzhľadom na uvedené, orgán na ochranu zdravia miestne príslušný, postupoval obdobne ako pri zistenom nesúlade s platnou legislatívou v bazénovej vode Krytej plavárne v Čadci. Po vykonaných nápravných opatreniach zo strany prevádzkovateľa dotknutého zariadenia bazénová voda letného kúpaliska vykázala súlad s platnou legislatívou. Vzhľadom na skutočnosť, že bola ukončená letná kúpacia sezóna, prevádzkovateľ zariadenia v roku 2022 už neobnovil prevádzkovanie vonkajšieho bazéna. Prevádzková hygiena počas sledovaného obdobia bola na dobrej úrovni.

V roku 2022 nebolo v prevádzke zariadenie so sezónnou prevádzkou - nekrytý, neplavecký umelý bazén s recirkuláciou vody pri Hoteli Severka Zákopčie, ktorého prevádzkovateľom je MASTAB HOTELS s. r. o., Nitra.

V uplynulom období prešiel posudzovacím konaním vonkajší bazén s hĺbkou 0,40 m pre deti s recirkuláciou vody v meste Krásno nad Kysucou, ktorý bol otvorený pre verejnosť 10 dní tesne pred koncom letnej sezóny. Následne toto zariadenie, ktorého prevádzkovateľom je Mesto Krásno nad Kysucou, bude zaevidované do informačného systému – zariadenia so sezónnou prevádzkou.

Za uplynulé obdobie nebol hlásený výskyt vodou prenosných ochorení z bazénovej vody a od návštevníkov nebol vznesený žiadny podnet na kvalitu služieb. Prevádzkovateľ krytej plavárne a vonkajšieho letného bazéna dodržiaval schválený prevádzkový poriadok a polročný interval kompletného vypustenia a čistenia bazéna, ako aj udržiavania celého zariadenia.

Spolupráca orgánu na ochranu zdravia s prevádzkovateľom jednotlivých zariadení je na dobrej úrovni a taktiež osobná i prevádzková hygiena zariadenia. Cieľene v zmysle Opatrení ÚVZ SR pri ohrození verejného zdravia pri šírení ochorenia Covid-19 a s ním spojeného obmedzenia prevádzok boli vykonané 2 kontroly bez zistenia porušenia nariadeného opatrenia.

Posudzovanie stavieb: v rámci posudzovania územných plánov, stavebných dokumentácií bolo celkovo posúdených 39 stavebných dokumentácií pre stavebné povolenie ako platená služba nad rámec zákona, pre územné konanie a kolaudačné konanie stavieb bolo vypracovaných 64 záväzných stanovísk, k zmene účelu užívania stavby 12 záväzných stanovísk, ďalej boli posúdené materiály ÚPN miest a obcí, zámery činnosti a strategické dokumenty, ku ktorým bolo vydaných 16 stanovísk. Celkovo bolo vydaných 292 vyjadrení odborného charakteru. Za uplynulé obdobie bolo podaných 584 informácií, ktoré predchádzali vydaniu rozhodnutí, stanovísk, iných stanovísk.

Webovská stránka: v časti oddelenia hygieny životného prostredia a zdravia sú zverejnené nasledovné materiály - Program monitoringu pitnej vody, elektronický dotazník soláriá a kvalita vody na kúpanie, dotazník o povedomí výskytu radónu v životnom prostredí, register

odborne spôsobilých osôb, termíny skúšok odbornej spôsobilosti vrátane študijných materiálov, katalóg služieb, vzory prevádzkových poriadkov a žiadostí, koncepcia odboru, odkaz na IS kúpacie vody, formuláre žiadostí a oznámení, Proti záplavové opatrenia, Problematika prevádzok solárií, aktuality a tlačové správy (Rapex, Letná turistická sezóna kúpacie vody, Svetový deň vody pod.), ktoré sú aktuálne doplňané.

Informačné systémy: Pitná voda - priebežne sú vkladané údaje z monitoringu a štátneho zdravotného dozoru za príslušný rok do IS pitná voda, ktoré sú podkladom pre výročnú správu. Kúpacie vody - napĺňaný je IS Kúpacie vody, prístupný cez internetové spojenie aj laickou verejnosťou. Do systému sú vložené údaje za zariadenie Krytá plaváreň Čadca, Letné kúpalisko Čadca a bazén pri ubytovacom zariadení Hotel Severka Zákopčie – relaxačný bazén sezónny. Od 15. júna 2022 sa vykonávala tzv. týždenná hlásna služba počas letnej turistickej sezóny. Ukončenie sezóny LTS s vyhodnotením bolo zaslané v stanovenom termíne na ÚVZ SR pre spracovanie celoslovenskej správy.

1.2 PROTOKOL O VODE A ZDRAVÍ – PLNENIE NÁRODNÝCH CIEĽOV

Gestor

MZ SR prostredníctvom ÚVZ SR

Riešiteľské pracovisko

RÚVZ so sídlom v Čadci, OHŽPaZ

Plnenie úlohy bolo realizované oddelením hygieny životného prostredia v intenciách bodu 1.1

1.4 MAPOVANIE PRÍTOMNOSTI BAKTÉRIÍ RODU LEGIONELLA V ZARIADENIACH SOCIÁLNYCH SLUŽIEB

Gestor

ÚVZ SR

Riešiteľské pracovisko

RÚVZ so sídlom v Čadci, OHŽPaZ

Úloha bola plnená podľa usmernenia gestora s cieľom zistiť výskyt prítomnosti baktérií rodu Legionela v ZSS s pobytom osôb s oslabenou imunitou a včasnou intervenciou v prípade pozitívneho nálezu znížiť riziko závažných ochorení spôsobených týmito mikroorganizmami, pričom získané údaje a skúsenosti budú slúžiť na zameranie sa na nápravné opatrenia s cieľom odstrániť resp. minimalizovať ich výskyt. V spádovom území štátneho zdravotného dozoru RÚVZ so sídlom v Čadci bolo vybrané do riešenia úlohy zariadenie CSS Horelica, kde bol vykonaný odber vzoriek vody: 2 x teplá voda, 1 x studená pitná voda v rozsahu minimálnej analýzy a boli odobraté stery z koncových častí rozvodu vodovodného systému (sprchové hlavice v počte 2). Laboratórne stanovenie vykonalo RÚVZ so sídlom v Žiline a následne boli vzorky zaslané do NRC pre Legionely v životnom prostredí na ÚVZ SR na confirmáciu suspektných izolátov. Prítomnosť baktérií rodu Legionela bol zaznamenaný vo vzorkách teplej vody, s prevádzkovateľom zariadenia bolo jednanie so stanovením opatrení na ich elimináciu. Prevádzkovateľ aktívne pristúpil k riešeniu eliminácie baktérií rodu Legionela a na týždennej báze vykonával opatrenia technického charakteru so zavedením termodezinfekcie. Výskyt baktérií rodu Legionela preukázal postupne klesajúci trend. Vo

vlastnej réžii prevádzkovateľ zariadenia vykonal odber vzoriek vody na laboratórne stanovenie za účelom stanovenia baktérií rodu Legionela akreditovanou spoločnosťou INGEO a. s. Žilina, ktoré preukázali vyhovujúci výsledok, čím bola preukázaná účinnosť vykonaných opatrení. Prevádzkovateľ zariadenia na týždennej báze pokračuje v nastavených opatreniach. Spracované údaje boli zaslané krajskému odborníkovi a gestorovi úlohy. Úloha bola pre sledovanie výskytu baktérií rodu Legionela v zariadeniach sociálnych služieb s pobytovou činnosťou gestorom ukončená.

2. ODDELENIE PREVENTÍVNEHO PRACOVNÉHO LEKÁRSTVA

2.1 ZNIŽOVANIE MIERY ZDRAVOTNÝCH RIZÍK ZAMESTNANCOV Z PRACOVNÉHO PROSTREDIA, PRACOVNÝCH PODMIENOK A SPÔSOBU PRÁCE

Gestor úlohy

ÚVZ SR (úlohy č. 2.1.1, 2.1.3)

RÚVZ so sídlom v Banskej Bystrici (úlohy č. 2.1.2, 2.1.3)

Riešiteľské pracovisko

RÚVZ so sídlom v Čadci, OPPL

2.1.1 Znižovanie miery zdravotných rizík (rizikové práce)

Evidencia rizikových prác v územnom obvode RÚVZ so sídlom v Čadci – okres Čadca a Kysucké Nové Mesto sa vykonáva naďalej v programe ASTR. Počas roka je priebežne aktualizovaná na základe vydaných rozhodnutí na zaradenie alebo vyradenie prác z príslušnej kategórie rizikových prác, poznatkov zo štátneho zdravotného dozoru na pracoviskách s výkonom prác tretej a štvrtej kategórie a informácií o výsledkoch posúdenia zdravotného rizika a opatreniach vykonaných na ich zníženie alebo odstránenie predkladanými zamestnávateľmi k 31.12. daného roka. Spracované štandardné výstupy programu databázy ASTR k 30.06.2022 a k 31.12.2022 boli zaslané na ÚVZ SR v stanovenej lehote.

Podľa výstupov z programu ASTR k 31.12.2022 došlo v porovnaní s predchádzajúcim rokom k poklesu celkového počtu zamestnancov vykonávajúcich rizikové práce. Celkový počet exponovaných zamestnancov sa znížil o 242 a počet žien o 177. K 31.12.2022 počet exponovaných zamestnancov vykonávajúcich rizikovú prácu činil 3467, počet žien 718. Prácu tretej kategórie vykonávalo 3396 zamestnancov, z toho 716 žien a prácu štvrtej kategórie 71 zamestnancov, z toho 2 ženy.

Oproti predchádzajúcemu roku nastali zmeny počtu subjektov s rizikovými prácami, kde nastal pokles z 59 subjektov na 57. Pokles nastal v okrese Čadca o dva subjekty na celkový počet 41 a v Kysuckom Novom Meste ostal počet nezmenený 16 subjektov. V roku 2022 bolo exponovaných pracovníkov v okrese Čadca 757, z toho 339 žien a v Kysuckom Novom Meste 2710 zamestnancov, z toho 379 žien vykonávalo rizikovú prácu.

Podľa prevažujúcej činnosti v roku 2022 bolo najviac osôb zamestnaných na rizikových pracoviskách v odvetví „priemyselná výroba“ 3294, z toho 633 žien, kde v porovnaní s rokom 2021 nastal pokles počtu zamestnancov o 143, počet žien o 93. Druhá v poradí nasledovala činnosť „zdravotníctvo a sociálna pomoc“ s počtom exponovaných osôb 78, z toho 65 žien s poklesom exponovaných zamestnancov o 80, počet žien o 77 v porovnaní s predchádzajúcim rokom. Taktiež pokles zamestnancov s počtom o 18, počet žien o 7 nastal v nasledujúcej činnosti „administratívne a podporné služby“ s celkovým počtom osôb 48, z toho 19 žien.

Podľa druhu rizikového faktora bolo v roku 2022 najviac zamestnancov exponovaných faktorom „hluk“ s počtom 3087, 562 žien. Ďalej nasledoval faktor „fyzická záťaž“ s počtom exponovaných 178 zamestnancov, z toho 89 žien a tretí v poradí bol faktor „chemické látky a zmesi“ s počtom exponovaných osôb 105, z toho 24 žien.

V priebehu roka 2022 bolo vydaných 15 rozhodnutí na zaradenie prác do tretej alebo štvrtej kategórie alebo na zmenu alebo vyradenie prác z tretej alebo štvrtej kategórie a 1 rozhodnutie

o prerušení konania vo veci zaradenia prác do tretej kategórie s faktorom hluk, psychická pracovná záťaž a fyzická záťaž.

Z celkového počtu 15 rozhodnutí bolo vydaných 12 rozhodnutí na zaradenia prác do tretej a štvrtej kategórie pre 8 zamestnávateľov.

V 2 prípadoch sa jednalo o štvrtú kategóriu prác s faktorom hluk, kde sú každoročne vydávané rozhodnutia s časovým obmedzením najviac na dobu jedného roka.

V 3 prípadoch sa jednalo o novovyhlásené rizikové práce tretej kategórie pre biologický faktor – vírus SARS-CoV-2 pre 1 zamestnávateľa - poskytovateľa záchrannej zdravotnej služby na troch prevádzkach/ambulanciách RZP, resp. RLP. Posúdením zdravotného rizika z expozície biologickému faktoru v spolupráci s pracovnou zdravotnou službou boli práce v profesiách: lekár, záchranár a vodič zaradené do tretej kategórie s biologickým faktorom (vírus SARS-CoV-2) pri pracovných činnostiach súvisiacich s poskytovaním neodkladnej zdravotnej starostlivosti pacientom s ochorením COVID-19, pri ich transporte do zdravotníckeho zariadenia a pri ostatných činnostiach s tým spojených.

V ostatných v 7 prípadoch sa jednalo o prehodnotenie rizikových prác u zamestnávateľov, kde došlo k zmenám podmienok práce a pracovného prostredia, ktoré ovplyvnili veľkosť zdravotného rizika a kategóriu prác. Na základe výsledkov posúdenia zdravotného rizika boli podľa platnej legislatívy vydávané nové rozhodnutia pre zamestnávateľov pri výrobe guľičiek do ložísk, pri výrobe kovových výlisov a montážnych celkov pre automobilový priemysel, pri výrobe ložísk, prevodových a ovládacích prvkov a pri poskytovaní zdravotnej starostlivosti na novovybudovanej ambulancii klinickej onkológie.

Na vyradenie prác z tretej kategórie boli v roku 2022 vydané 3 rozhodnutia. 1-krát boli vyradené práce z tretej kategórie s expozíciou hluku z dôvodu zrušenia prevádzky zaoberajúcej sa spracovaním a prepravou guľatiny a 2-krát z dôvodu prehodnotenia posúdenia zdravotného rizika, v 1 prípade boli vyradené práce z tretej kategórie s expozíciou hluku a vibráciám prenášaných na ruky na pracovisku údržby spoločnosti poskytujúcej dokončovacie práce pri realizácii exteriérov a interiérov v oblasti lesníctva a v 1 prípade sa jednalo taktiež o práce tretej kategórie, ale s expozíciou biologickému faktoru – vírus SARS-CoV-2 u poskytovateľa záchrannej zdravotnej služby. Proti vydanému rozhodnutiu na vyradenie prác z tretej kategórie s biologickým faktorom - SARS-CoV-2 podala odborová organizácia pre daný subjekt RÚVZ v Čadci odvolanie, ktoré nebolo možné akceptovať, nakoľko odborová organizácia v predmetnom správnom konaní nemala status účastníka konania podľa zákona o správnom konaní, a teda nebola procesne legitimovaná na podanie odvolania v predmetnej veci.

V roku 2022 bol vykonaný štátny zdravotný dozor u 25 zamestnávateľov s vyhlásenými rizikovými prácami s 29 kontrolami, počas ktorého bolo kontrolované plnenie povinností pri ochrane zdravia pri práci podľa § 30 zákona č. 355/2007 Z. z. v nadväznosti na plnenie ustanovení súvisiacich platných predpisov na ochranu zdravia zamestnancov. V roku 2022 boli zisťované nedostatky v posúdení zdravotného rizika z expozície faktorom práce a pracovného prostredia a vo vypracovaní posudkov o riziku a prevádzkových poriadkov, ktoré neboli vypracované na aktuálny stav vystavenia zamestnancov faktorom práce a pracovného prostredia. Ďalej sa v 1 prípade týkali nedostatky objektivizácie hluku pri opracovaní drevnej hmoty z dôvodu zmeny strojnotechnologického vybavenia pracoviska a v 2 prípadoch predloženia laboratórneho rozboru vzorky pitnej vody a v 1 prípade sa nedostatky týkali vybavenia pracoviska zariadeniami na osobnú hygienu pre zamestnancov a v ich celkovej údržbe a čistote. Spôsob a lehoty odstránenia nedostatkov boli uložené v zázname zo štátneho zdravotného dozoru a následne po uplynutí lehoty bolo ich odstránenie skontrolované.

V zabezpečení povinností posudzovania zdravotnej spôsobilosti na prácu, bolo v roku 2022 naďalej zisťované, že u niektorých zamestnancov bola preventívna lekárska prehliadka vo

vztahu k práci nahradená čestným vyhlásením podľa zákona č. 355/2007 Z. z. s tým, že boli následne vykonané v priebehu roka 2022.

Sankcie v oblasti ochrany zdravia pri práci pri výkone prác tretej a štvrtej kategórie v roku 2022 neboli tunajším úradom uložené.

Aj v priebehu roka 2022 bolo naďalej kontrolované zabezpečenie zdravotného dohľadu pre zamestnancov, ktorí vykonávali rizikové práce. U všetkých kontrolovaných zamestnávateľov s rizikovými prácami bola uvedená povinnosť zabezpečená tímom pracovnej zdravotnej služby.

Na posúdenie a zhodnotenie výsledkov z merania faktorov práce a pracovného prostredia bolo predložených od 13 subjektov 39 protokolov, z toho 25-krát hluk, 9-krát chemické faktory, 2-krát fyzická záťaž, 2-krát meranie tepelno-vlhkostných podmienok a 1-krát vibrácie.

Informácie hodnotenia zdravotných rizík a o opatreniach vykonaných na ich zníženie alebo odstránenie k 31. decembru daného roka boli predložené od všetkých zamestnávateľov, ktorí mali vyhlásené rizikové práce s celkovým počtom 57 subjektov.

Kontrolné listy informovanosti boli dané zamestnancom, ktorí vykonávali rizikové práce s celkovým počtom 293 spracovaných dotazníkov. Najviac bolo 212 typu H – hluk, nasledoval dotazník typu P – psychická pracovná záťaž v počte 40, V - vibrácie v počte 24, ďalej chemické faktory dotazník typu C v počte 9 a 8 dotazníkov typu K – karcinogénne a mutagénne faktory.

Oddelenie preventívneho pracovného lekárstva v roku 2022 poskytlo 79 konzultácií v oblasti ochrany zdravia pri práci, zamestnávateľom, ktorých práca bola vedená ako riziková.

V roku 2022 bola uznaná u 1 zamestnanca, s výkonom prác s expozíciou chemickým faktorom - oleje minerálne, kvapalný aerosól, v profesii brusič profesionálna dermatóza z ropných výrobkov - minerálne oleje. Táto práca bola vedená ako riziková tretej kategórie. Tento prípad podozrenia na kožné ochorenie bol prešetrovaný v roku 2021. Opatrenia na ochranu zdravia zamestnancov pri práci s chemickými faktormi zamestnávateľ zabezpečuje vrátane pridelovania a používania OOPP na ochranu kože rúk a predlaktí.

2.1.2 Znižovanie zdravotných rizík z látok a zmesí klasifikovaných ako toxické

Uplatňovanie nariadenia vlády SR č. 355/2006 Z. z. o ochrane zamestnancov pred rizikami súvisiacimi s expozíciou chemickým faktorom pri práci v znení neskorších predpisov (ďalej len „nariadenie vlády SR č. 355/2006 Z. z.“) bolo v roku 2022 skontrolované u 4 zamestnávateľov, ktorí pri svojej činnosti používajú veľmi toxické a toxické chemické látky/zmesi triedy akútnej toxicity kategórie 1, 2 a 3 podľa nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 1272/2008 v platnom znení.

Celkom bol vykonaný štátny zdravotný dozor 6-krát, z toho 3-krát bol vykonaný na základe podanej žiadosti o vydanie rozhodnutia podľa § 13 ods. 4 písm. h) zákona č. 355/2007 Z. z., a to 1-krát na skladovanie a manipuláciu s veľmi toxickou látkou – kyanid sodný pri výrobe náradia a nástrojov pri chemicko-tepelnom spracovaní a 2-krát na skladovanie a manipuláciu s veľmi toxickou látkou a na činnosti spojené s manipuláciou a skladovaním chemického karcinogénu a mutagénu – oxidu chrómového pri morení mosadzných klieťok. U 2 zamestnávateľov bol vykonaný plánovaný štátny zdravotný dozor so zameraním na kontrolu plnenia povinností zamestnávateľa v oblasti ochrany zdravia zamestnancov pri práci s veľmi toxickými a toxickými látkami a zmesami, ktoré vyplývajú zo zákona č. 355/2007 Z. z. a nariadenia vlády SR č. 355/2006 Z. z. Z toho u 1 zamestnávateľa bol štátny zdravotný dozor vykonaný 2-krát, jednalo sa o dve pracoviská laboratórií spoločnosti zaoberajúcej sa výrobou ložísk a príslušenstva pre motorové vozidlá, kde v rámci laboratórnych analýz vykonávaných počas kontroly prevádzkových kvapalín a kontroly hotových výrobkov sa používa dichróman

draselný a ortuť a u zamestnávateľa zaoberajúceho sa výrobou elektrónok, kde používajú oxid chrómový na leštenie prívodov a kyanozlatnan draselný na ich zlatenie v chemickom laboratóriu.

V rámci výkonu štátneho zdravotného dozoru bolo skontrolované informovanie zamestnancov kontrolnými listami informovanosti typu C – chemické faktory u 19 osôb a 8-krát poskytnuté poradenstvo a konzultácie pre zamestnávateľov, zamestnancov a pracovné zdravotné služby. Ďalej RÚVZ v Čadci eviduje 1 zamestnávateľa, ktorý pri svojej výrobnjej činnosti používa veľmi toxické látky a zmesi, a to laboratórnu chemikáliu - roztok s obsahom síranu ortuťnatého a azid sodný pri úprave odpadových vôd, u ktorého bolo plnenie povinností vyplývajúcich z nariadenia vlády SR č. 355/2006 Z. z. kontrolované v predchádzajúcom roku. V 3 subjektoch evidujeme používanie látok a zmesí akútnej toxicity kategórie 3 – toxické látky a zmesi. V 2 subjektoch sa používajú tieto chemické látky v laboratórnych podmienkach na vykonávanie chemických analýz, jedná sa o výrobný závod, kde sa vykonáva povrchová úprava kovov prostredníctvom kataforetického a práškového povlakovania a o prevádzku výroby oceľových guľičiek do ložísk. V 1 subjekte sa používa toxická látka - kyselina mravčia 85 % pri výrobe pančúch ako zložka farbiaceho procesu.

V roku 2022 bolo vydané RÚVZ v Čadci 1 rozhodnutie na skladovanie a manipuláciu s veľmi toxickými látkami a zmesami v zmysle § 13 ods. 4 písm. h) zákona č. 355/20007 Z. z. Jednalo sa o kyanid sodný pri výrobe náradia a nástrojov v prevádzke kovovýroby. U 1 zamestnávateľa bolo skladovanie a manipulácia s veľmi toxickou látkou s oxidom chrómovým schválený súčasne s rozhodnutím na činnosti spojené s manipuláciou a skladovaním chemických karcinogénov a mutagénov, nakoľko uvedená látka je klasifikovaná i ako karcinogén kategórie 1A a mutagén kategórie 1B podľa nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 1272/2008 v platnom znení.

Osvedčenia o odbornej spôsobilosti na prácu s veľmi toxickými látkami a zmesami a s toxickými látkami/zmesami RÚVZ so sídlom v Čadci nevydáva. V kontrolovaných subjektoch u zamestnancov s výkonom riadiacej alebo samostatnej práce neboli zistené nedostatky týkajúce sa odbornej spôsobilosti na prácu s veľmi toxickými a toxickými látkami a zmesami.

Regulácia živočíšnych škodcov ako profesionálna činnosť bola RÚVZ v Čadci hlásená 25-krát odborne spôsobilými osobami, ktoré túto činnosť vykonali len prípravkami určenými na daný účel. Išlo prevažne o obchody určené na predaj potravín a iného tovaru.

V priemyselných a poľnohospodárskych podnikoch v územnej pôsobnosti RÚVZ v Čadci neboli v roku 2022 evidované mimoriadne a havarijné situácie.

2.1.3 Znižovanie zdravotných rizík z karcinogénnych a mutagénnych faktorov vrátane azbestu a z látok poškodzujúcich reprodukciu a narúšajúcich endokrinný systém

Z celkového počtu 10 evidovaných subjektov, kde sú zamestnanci pri pracovných činnostiach exponovaní karcinogénnym a mutagénnym faktorom, bol v roku 2022 vykonaný ŠZD u 6 zamestnávateľov so zameraním na kontrolu plnenia povinností vyplývajúcich z nariadenia vlády SR č. 356/2006 Z. z. o ochrane zdravia zamestnancov pred rizikami súvisiacimi s expozíciou karcinogénnym a mutagénnym faktorom pri práci v znení neskorších predpisov (ďalej len „nariadenie vlády SR č. 356/2006 Z. z.“).

Celkovo bol vykonaný štátny zdravotný dozor 9-krát, z toho 3-krát v rámci posúdenia návrhu predloženého právnickou osobou na činnosti spojené s manipuláciou a skladovaním chemického karcinogénu a 6-krát bol vykonaný cielene na kontrolu dodržiavania ustanovení nariadenia vlády SR č. 356/2006 Z. z.

V rámci posúdenia návrhu podľa § 13 ods. 4 písm. i) zákona č. 355/2007 Z. z. sa 1-krát jednalo o podnik s výrobou ložísk a ich príslušenstva pre motorové vozidlá, kde na existujúcom pracovisku skúšobne v rámci procesu testovania kontaminácie výrobkov, ktorý prebieha v uzavretom systéme, zaviedli nový produkt – suchý drvený ohňovzdorný íl tzv. kaolínový íl s obsahom oxidu kremičitého – chemická zmes klasifikovaná ako karcinogén 1A. 2-krát bol štátny zdravotný dozor vykonaný v 1 podniku, v ktorom pri úprave kovov – morení mosadzných klieťok a pri výkone chemickej analýzy v laboratórnych podmienkach sa používa oxid chrómový. Nakoľko sa jedná o chemickú látku, ktorá je klasifikovaná ako karcinogénna látka 1A a mutagénna látka 1B a zároveň i ako veľmi toxická látka – akútna toxicita kategória 2 a 3, bolo jej používanie posudzované jedným návrhom vo veci vydania rozhodnutia podľa § 13 ods. 4 písm. h) a i) zákona č. 355/2007 Z. z. Jednalo sa o opätovné vydanie rozhodnutia v predmetnej veci, nakoľko sa jedná o chemickú látku vzbudzujúcu veľmi veľké obavy podľa nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 1272/2008 v platnom znení, bolo jej použitie schvaľované tunajším úradom s časovým obmedzením.

Ďalej 6-krát bol ŠZD vykonaný plánované u 4 subjektov. Spoločná dozorná aktivita s Inšpektorátom práce Žilina bola vykonaná v podniku so zameraním na výrobu výrobkov z kovu a s poskytovaním služieb povrchových úprav kovových komponentov pre automobilový priemysel, kde sa používa na pracovisku „mokrej lakovne- špeciál“ náterová hmota s obsahom ťažkého benzínu, ťažkej alkylátovej frakcie. Ďalšie plánované kontroly boli vykonané na pracovisku stolárskej výroby, kde išlo o prácu s expozíciou zamestnancov prachu z tvrdého dreva – dub, buk. Štátny zdravotný dozor bol vykonaný aj v spoločnosti zaoberajúcej sa nákupom, skladovaním a predajom tlačiarenskej farby s obsahom ropných destilátov (hydrogenačne rafinované strednej frakcie) a v podniku s výrobou elektrónok, kde sa používa oxid chrómový na leštenie prívodov a kyanozlatnan draselný na ich zlatenie v chemickom laboratóriu.

V rámci výkonu štátneho zdravotného dozoru bolo u 1 subjektu zistené navýšenie spotreby oxidu chrómového a počtu exponovaných zamestnancov uvedenej látky. Vzhľadom na uvedenú skutočnosť zamestnávateľ v priebehu roka 2023 zabezpečí objektívne posúdenie Cr (VI) a jeho zlúčeniny v pracovnom ovzduší a na základe výsledkov merania v spolupráci s pracovnou zdravotnou službou bude vykonaná aktualizácia posúdenia zdravotného rizika a plnenie ostatných vyplývajúcich povinností v oblasti ochrany zdravia pri práci vzhľadom na klasifikáciu tejto nebezpečnej chemickej látky.

V evidencii naďalej vedieme 2 subjekty, v ktorých sú zamestnanci pri pracovných činnostiach exponovaní karcinogénnym a mutagénnym faktorom. Ide o výrobný proces pri úprave kovov galvanizovaním, kde sa používa chemická zmes s obsahom dusičnanu kobaltnatého a o činnosť fosfátovania kovov s používaním chemickej zmesi s obsahom dusičnanu nikelnatého.

Pracovný proces s rizikom chemickej karcinogenity evidujeme na 2 ambulanciách klinickej onkológie, kde sa vykonáva príprava – riedenie cytostatík a ich aplikácia.

U 16 zamestnancov bolo skontrolované poskytovanie informácií prostredníctvom kontrolného listu informovanosti typu K.

Objektivizácia karcinogénnych a mutagénnych faktorov meraním v pracovnom prostredí v roku 2022 bola vykonaná u 1 zamestnávateľa, a to stanovenie koncentrácie šesťmocného chrómu v pracovnom ovzduší pri výrobnej činnosti morenia mosadzných klieťok, kde sa používa oxid chrómový. Technická smerná hodnota nebola prekročená.

V porovnaní s predchádzajúcim rokom nedošlo k zmenám, čo sa týka počtu subjektov, kde zamestnanci pri výkone pracovnej činnosti prichádzajú do styku s karcinogénnymi a mutagénnymi faktormi, ale zmena nastala v zozname používaných karcinogénov a mutagénov pri výkone prác, kde pribudla 1 chemická zmes klasifikovaná ako karcinogén 1A - kaolínový íl s obsahom oxidu kremičitého.

Látky poškodzujúce reprodukciu evidujeme celkom v 6 subjektoch. V 3 subjektoch, kde práce s ich expozíciou sú zaradené do 3. kategórie prác. Jedná sa o 2 zdravotnícke zariadenia – práca s cytostatikami s celkovým počtom 8 zamestnancov, z toho 6 žien a o 1 výrobné družstvo zaoberajúce sa výrobou vianočných ozdôb s použitím farieb s obsahom toluénu s počtom 3 žien. V 2 subjektoch ide o práce zaradené do druhej kategórie s použitím chemických zmesí s obsahom toluénu pri výrobe plastových výliskov pre automobilový priemysel a pri výrobe ložísk.

Evidenciu o počte zamestnancov vykonávajúcich prácu tretej kategórie s karcinogénnymi, mutagénnymi faktormi vedieme v programe ASTR, kde podľa 2. stupňa triedenia evidujeme pre faktor:

- chemické karcinogény - 17 osôb, z toho 6 žien. Jedná sa o prácu s rizikom chemickej karcinogenity (práca s cytostatikami), pri ktorej je exponovaných 8 osôb, z toho 6 žien a o prácu, pri ktorej dochádza k expozícii zamestnancov prachu z tvrdého dreva – dub, buk, kde je exponovaných 9 mužov,

- mutagény – 8 osôb, z toho 6 žien (práca s cytostatikami),

- reprodukčné toxické látky – 11 osôb, z toho 9 žien, kde 8 osôb, z toho 6 žien je vystavených uvedenému faktoru pri práci s cytostatikami a 3 ženy pri výrobe vianočných ozdôb s použitím farieb obsahujúcich chemickú látku toluén.

Rozhodnutie na činnosti spojené s manipuláciou, skladovaním a zneškodňovaním chemických karcinogénov a mutagénov na pracovisku podľa § 13 ods. 4 písm. i) zákona č. 355/2007 Z. z. bolo vydané 2-krát.

Podľa § 13 ods. 4 písm. j) zákona č. 355/2007 Z. z. bolo podaných v roku 2022 celkom 28 návrhov na odstraňovanie azbestu a materiálov obsahujúcich azbest zo stavieb. Z celkového počtu bolo vydaných 27 rozhodnutí na odstraňovanie azbestu a materiálov obsahujúcich azbest zo stavieb a 1 návrh na demontáž azbestocementových odpadových rúr v bytovom dome bol vzatý späť účastníkom konania. V 23 prípadoch sa jednalo o práce v exteriéroch, z toho 19-krát demontáž azbestocementovej strešnej krytiny, 1-krát demontáž azbestocementového obloženia z fasády rodinného domu, 2-krát vyberanie a balenie azbestocementových platní z pozemku pri rodinnom dome, 1-krát vyberanie a balenie azbestocementových platní z pozemku v areáli bývalého poľnohospodárskeho družstva. V 4 prípadoch sa jednalo o práce v interiéroch: 2-krát demontáž azbestocementových odpadových rúr v bytových domoch a 2-krát demontáž azbestocementového obloženia stropu v pivničných priestoroch.

Činnosti súvisiace s odstraňovaním materiálov obsahujúcich azbest vykonávalo v našom regióne 12 oprávnených spoločností s počtom pracovníkov 44 mužov, ktorí zmanipulovali viac ako 57,41 ton odpadového materiálu s obsahom azbestu.

Oznámení o začatí činnosti s materiálmi obsahujúcimi azbest, ako aj jej ukončenie s množstvom zlikvidovaného nebezpečného odpadu bolo celkovo zaslaných na RÚVZ v Čadci 22-krát, nakoľko v 5 prípadoch uvedená činnosť nebola vykonaná s tým, že bude realizovaná v priebehu roka 2023.

Štátny zdravotný dozor po oznámení o začatí výkonu odstraňovania azbestu alebo materiálov obsahujúcich azbest bol vykonaný 4-krát, z toho sa jednalo o práce v exteriéroch pri demontáži azbestocementovej strešnej krytiny z hospodárskej budovy a rodinného domu (2), pri manipulácii a odvoze azbestocementovej strešnej krytiny z pozemku pri rodinnom dome (1) a v 1 prípade išlo o práce v interiéri bytového domu pri demontáži azbestocementových platní zo stropu v pivničných priestoroch.

Kontrolné listy informovanosti pri práci s azbestom boli vyhodnotené od 17 osôb, ktoré vykonávali odstraňovanie materiálov s obsahom azbestu u 5 subjektov.

V oblasti ochrany zdravia pri práci s karcinogénnymi a mutagénnymi faktormi bolo poskytnutých 44 konzultácií, z toho 29 konzultácií sa týkalo problematiky práce súvisiacej s odstraňovaním azbestu a materiálov obsahujúcich azbest zo stavieb.

2.2 INTERVENCIE NA PODPORU ZDRAVIA PRI PRÁCI

Gestor úlohy
ÚVZ SR

Riešiteľské pracoviská
Vybrané RÚVZ v SR

2.2.1 Zdravé pracoviská

RÚVZ v Čadci nie je riešiteľské pracovisko pre plnenie uvedenej úlohy.

2.2.2 Európska informačná kampaň Európskej agentúry pre BOZP (OSHA Bilbao) zameraná na prevenciu zdravotných a bezpečných rizík pri práci

Riešiteľské pracovisko
RÚVZ so sídlom v Čadci, OPPL

Do medzinárodnej kampane organizovanej Európskou agentúrou pre bezpečnosť a ochranu zdravia pri práci, ktorá v rokoch 2020-2022 prebiehala pod názvom „Zdravé pracoviská znižujú záťaž“ bolo oddelenie preventívneho pracovného lekárstva RÚVZ v Čadci aj v roku 2022 zapojené poradenskou činnosťou. Cieľom kampane bola podpora spolupráce pri zabezpečovaní prijímania účinných preventívnych opatrení pri riešení problematiky poškodení podporno-pohybovej sústavy ako i zvyšovanie informovanosti o poškodeniach podporno-pohybovej sústavy súvisiacich s prácou a ich nepriaznivom vplyve na jednotlivcov, podniky a spoločnosť.

Zamestnanci oddelenia preventívneho pracovného lekárstva RÚVZ v Čadci sa zapojili do kampane počas Európskeho týždňa bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci, ktorý pravidelne prebieha v 43. kalendárnom týždni. Informácia o tejto aktivite bola uverejnená na internetovej stránke tunajšieho úradu. O poradenstvo s poskytovaním informácií k danej problematike bol záujem porovnateľný s predchádzajúcimi rokmi. Poskytnutých bolo 43 konzultácií pre odbornú a laickú verejnosť priamo na oddelení PPL, ale aj telefonicky a v rámci výkonu štátneho zdravotného dozoru počas tohto týždňa.

V zmysle dohody o spolupráci a koordinácii činností uzavretej medzi ÚVZ SR a NIP bola v roku 2022 vykonaná po vzájomnej dohode a aktuálnej potreby spoločná dozorná aktivita s Inšpektorátom práce Žilina. Spoločná kontrola bola vykonaná v podniku so zameraním na výrobu kovových výrobkov pre rôzne obchodné organizácie a na poskytovanie služieb povrchových úprav kovových komponentov pre automobilový priemysel rôznych odberateľov. Pri uvedených činnostiach sú zamestnanci exponovaní chemickým faktorom: iný pevný aerosól s dráždivým účinkom z epoxidových živíc (3. kategória práce) a chemickým faktorom s obsahom izokyanátov a karcinogénnym a mutagénnym faktorom a fyzickej záťaži pri povrchovej úprave výrobkov (2. kategória práce).

Zamestnávateľovi bolo uložené vykonať v určenej lehote aktualizáciu posúdenia zdravotného rizika z expozície fyzickej záťaži pri práci a v prípade zmeny podmienok práce aktualizovať prevádzkové poriadky s posúdením zdravotného rizika z expozície ostatným faktorom práce a pracovného prostredia. Plnenie povinností v stanovenej lehote bolo zo strany RÚVZ v Čadci

skontrolované s tým, že zamestnávateľ zabezpečil v priebehu roka 2022 objektívne posúdenie fyzickej záťaže pracovnou zdravotnou službou a na základe výsledkov posúdenia v určenej lehote zrealizuje ostatné povinnosti na ochranu zdravia pri práci aj s riešením eliminácie fyzickej záťaže u zamestnancov vykonávajúcich povrchovú úpravu lakovaním. Splnenie povinností bude skontrolované v roku 2023.

V priebehu roka 2022 boli v určených intervaloch uskutočňované porady v rámci vzájomnej spolupráce zamestnancov oddelení preventívneho pracovného lekárstva RÚVZ v Žilinskom kraji za prítomnosti zamestnancov Inšpektorátu práce v Žiline, na ktorých boli prerokované aktuálne témy s výmenou odborných skúseností týkajúcich sa problematiky bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci.

3. ODDELENIE HYGIENY VÝŽIVY, BEZPEČNOSTI POTRAVÍN A KOZMETICKÝCH VÝROBKOV

3.1 MONITORING PRÍJMU KUCHYNSKEJ SOLI

Gestor

ÚVZ SR, RÚVZ so sídlom v Trenčíne

Riešiteľské pracovisko

RÚVZ so sídlom v Čadci, OHV, BP a KV

Projekt spočíva v aktivitách na dosiahnutie cieľa, ktorým je postupné znižovanie príjmu soli v nadväznosti na prijaté úlohy v oblasti rizikových faktorov vo výžive, a to prostredníctvom monitoringu. Prioritou je postupné zníženie príjmu soli na 5 g na deň u dospeléj populácie so zameraním sa na hotové pokrmy, chlieb a pečivo v spoločnom stravovaní, a to najmä v uzavretom systéme spoločného stravovania, ako sú zariadenia sociálnych služieb a stravovacie zariadenia v nemocničných zariadeniach. Ako kritérium efektivity a merateľnosti je nastavené percento zariadení spoločného stravovania, v ktorých sa dodržiava regulácia príjmu soli.

Projekt v roku 2022 bol realizovaný len prostredníctvom vybratých RÚVZ. RÚVZ Čadca v rámci štátneho zdravotného dozoru poskytoval informácie výrobným podnikom typu pekárenských výrobní, výrobní syrov a mliečnych výrobkov o význame zníženia príjmu soli a správnosti označenia výrobkov v súlade s prijatou legislatívou.

3.2 MONITORING BEZPEČNOSTI PET FLIAŠ Z RECYKLOVANÝCH PLASTOV

Gestor

ÚVZ SR, RÚVZ so sídlom v Poprade

Riešiteľské pracovisko

RÚVZ so sídlom v Čadci, OHV, BP a KV

Úloha nadväzuje na spoločnú EU legislatívu v danej oblasti a ochranu zdravia obyvateľov SR. Z prijatej „Európskej stratégie pre plasty v obehovom hospodárstve“ vyplýva povinnosť vyššej miery recyklácie a povinné používanie regranulátu v podiele 25% do roku 2025 a v podiele 30% do roku 2030. Jedná sa o monitoring bezpečnosti PET fliaš vyrábaných s rôznym podielom recyklovaného vstupného materiálu (regranulátu) z hľadiska možnej migrácie látok (monoméry, neúmyselne pridané látky – degradačné, reakčné produkty a nečistoty). Cieľom projektu je kontrola bezpečnosti vstupných surovín (regranulátov) ako aj finálnych výrobkov - PET fliaš vyrábaných v SR, na výrobu ktorých bol použitý recyklovaný vstupný materiál a tým zabezpečenie ochrany zdravia ľudí. Zistené výsledky sa uplatnia pre ciele výkonu úradných kontrol nad touto komoditou výrobkov a pri príprave informačných materiálov na ochranu zdravia spotrebiteľov. Gestor úlohy RÚVZ so sídlom v Poprade má stanovený termín k spracovaniu záverečnej správy do 31.03.2023.

V rámci plnenia projektu vykonali pracovníci RÚVZ so sídlom v Čadci úradnú kontrolu u registrovaného výrobcu PET fliaš so sídlom na území okresu Kysucké Nové Mesto za účelom zistenia používania regranulátu ako vstupnej suroviny. Kontrolou bolo zistené, že uvedený výrobca používa na výrobu PET fliaš len čistý granulat. Ďalej bol vykonaný odber

2 vzoriek minerálnych a pramenitých pitných vôd v obchodnej sieti, ktoré boli balené do PET fliaš z čiastočne recyklovaného plastu. Vzorky boli odoslané na chemickú analýzu do NRC RÚVZ so sídlom v Poprade a laboratórne vyšetrenie preukázalo vyhovujúce výsledky.

3.3 SLEDOVANIE VÝŽIVOVÉHO STAVU KLIENTOV V ZARIADENIACH SOCIÁLNYCH SLUŽIEB

Gestor
ÚVZ SR

Riešiteľské pracovisko
RÚVZ so sídlom v Čadci, OHV, BP a KV

Podpora a dostupnosť zdravej a pestrej stravy je hlavným atribútom pre zlepšenie zdravia, pohody a kvality života obyvateľstva, podporuje zdravé starnutie a zníženie nerovnosti v oblasti zdravia. Je preto dôležité naďalej podporovať úsilie o posilnenie zdravých potravín a výživy všetkých skupín obyvateľstva. Významnou je podpora najviac zraniteľných skupín obyvateľov tak, aby mali k dispozícii zdravé potraviny a zdravú výživu a mohli viesť aktívny život. Projekt, ktorého gestorom je ÚVZ SR, nadväzuje na úlohy „Akčného plánu pre potraviny a výživu na roky 2017 – 2025“. Jeho cieľom je kontrola dodržiavania zásad zdravej výživy v zariadeniach sociálnych služieb za účelom zabezpečenia ozdravenia výživy klientov v zariadeniach sociálnych služieb, ako sú domovy sociálnej starostlivosti, vrátane domovov dôchodcov, domovov špeciálnej starostlivosti (charitné, hospice a pod.), ktoré nepatria medzi zdravotnícke zariadenia.

Realizáciu projektu v roku 2022 vykonal podľa usmernenia RÚVZ so sídlom v Žiline. Oddelenie hygieny výživy, BP a KV RÚVZ so sídlom v Čadci plnilo úlohu v rozsahu odbornej a metodickej prípravy monitoringu podľa usmernenia ÚVZ SR s následným zberom údajov a analýzou vzoriek surovín a hotových pokrmov podľa plánu odberu vzoriek na rok 2022, odobratých cielene v uvedenom type zariadení. Pri výkone kontrol bola pozornosť venovaná kontrolám zostavy jedál z jedálnych lístkov, či spĺňajú priemerné hodnoty obsahu energie, bielkovín, tukov a sacharidov podľa odporúčaných výživových dávok (OVD) v zmysle § 10 vyhlášky č. 533/2007 vrátane kontroly dodržiavania pitného režimu u dospelých fyzických osôb – klientov. Kontrolám boli podrobené špecializované zariadenia ako sú zariadenia sociálnych služieb, zariadenia pre seniorov, domovy sociálnych služieb. Plnenie projektu je rozložené do viacerých časových etáp so záverečným vyhodnotením v správe s termínom spracovania do 31.03.2025.

3.4 MONITORING PRÍTOMNOSTI ALERGÉNOV V HOTOVÝCH POKRMOCH PRIPRAVOVANÝCH V ZARIADENIACH SPOLOČNÉHO STRAVOVANIA A V POTRAVINÁCH URČENÝCH PRE DOJČATÁ A MALÉ DETI

Gestor
ÚVZ SR

Riešiteľské pracovisko
RÚVZ so sídlom v Čadci, OHV, BP a KV

Potravinové alergie a intolerancie sú častým problémom nielen u detí ale aj u dospelých. V zmysle nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1169/2011 o poskytovaní informácií o potravinách spotrebiteľom v platnom znení, musí byť akákoľvek zložka alebo technologicky pomocná látka uvedená v prílohe II alebo akákoľvek zložka alebo technologická pomocná látka odvodená z látky alebo výrobku uvedeného v prílohe II, ktorá spôsobuje alergie alebo neznášanlivosť a ktorá sa používa pri výrobe alebo príprave potraviny, pričom sa nachádza aj v konečnom výrobku, aj keď v pozmenenom stave. Povinnosťou prevádzkovateľov potravinárskych podnikov je zabezpečiť, aby informácie o alergénoch boli uvedené na balených aj nebalených potravinách a manipulácia s potravinovými alergénmi bola počas výrobného procesu riadená. Výsledky z projektu, spracované v záverečnej správe do 31.10.2024, budú súčasťou analýzy rizika pre plánovanie úradnej kontroly potravín s ohľadom na obsah alergénov.

Úloha bola pracoviskom oddelenia hygieny výživy, BP a KV RÚVZ so sídlom v Čadci počas roka 2022 plnená kontrolou posúdenia správnosti označenia alergénov na potravinách alebo v blízkosti predaja potravín a na výveskách a jedálnych lístkoch v zariadeniach spoločného stravovania vrátane zariadení s poskytovaním pokrmov rýchleho občerstvenia. Celkom bolo vykonaných 323 kontrol. Analýza potravín na alergény bola v zmysle plánu MANCP na rok 2022 vykonaná v 1 odobratej vzorke so stanovením obsahu gluténu s vyhovujúcim výsledkom.

4. ODDELENIE HYGIENY DETÍ A MLÁDEŽE

4.1 AKTIVITY PREVENČIE DETSKEJ OBEZITY V KONTEXTE PLNENIA NÁRODNEHO AKČNÉHO PLÁNU V PREVENČII OBEZITY NA ROKY 2015 – 2025 (NAPPO)

Gestor
ÚVZ SR

Riešiteľské pracovisko
RÚVZ so sídlom v Čadci, OHDM

a) Podpora zdravého štartu do života

- výchovné aktivity zamerané na poradenskú a konzultačnú činnosť v oblasti zdravého životného štýlu v zariadeniach, kde sa stretávajú matky s deťmi neboli realizované, nakoľko v spádovej oblasti nie sú prevádzkované materské a rodičovské centrá.

b) Podpora zdravšieho prostredia v školách

- V rámci výkonu štátneho zdravotného dozoru bolo vykonaných 123 kontrol zameraných na kontrolu predávaného sortimentu v školských bufetoch a predajných automatoch, kontrolu dodacích listov v zariadeniach školského stravovania a školských bufetoch, prípadne v zariadeniach spoločného stravovania a v zariadeniach, ktoré poskytujú stravu deťom na zotavovacom podujatí.

- Naďalej bola v zariadeniach školského stravovania odporúčaná možnosť poskytovania výživovo - hodnotných desiat pre žiakov základných škôl, pripravovaných pracovníkmi kuchyne v školských jedálňach. Vzhľadom na dlhotrvajúci problém ohľadom nedostatku odborne spôsobilých zamestnancov školských stravovní je možnosť poskytovania desiat pre žiakov zabezpečené len v 2 základných školách. Ponúkané desiaty sa zostavujú v zmysle požiadaviek receptúr a technologických postupov pri príprave pokrmov v súlade s materiálno - spotrebnými normami pre školské stravovanie, ktoré vychádzajú z obsahu výživových faktorov podľa OVD pre jednotlivé vekové kategórie stravníkov.

- V spolupráci s oddelením podpory zdravia a výchovy k zdraviu bolo v školských zariadeniach realizovaných 37 edukačných aktivít v oblasti zdravého stravovania a zdravej výživy detí, s počtom 737 edukovaných detí.

- Oddelenie hygieny detí a mládeže dlhodobo sleduje podporovanie „Mliečneho programu“, v rámci ktorého sú dodávané mliečne produkty formou rozlievania mlieka v školských jedálňach alebo prostredníctvom mliečnych automatov. Do uvedeného programu je zapojených 46 školských zariadení. Program „Školské ovocie“ s poskytovaním ovocia a ovocných štiav pre deti využíva cca 50 školských zariadení.

- Výkon štátneho zdravotného dozoru v 123 školských stravovacích zariadeniach bol zameraný aj na dodržiavanie správnej výrobnéj praxe pri príprave pokrmov, dodržiavanie schválených prevádzkových poriadkov, hodnotenie pestrosti stravy a dodržiavanie zásad pri zostavovaní jedálnych lístkov s ohľadom na odporúčané výživové dávky v zmysle prílohy č. 1 vyhlášky MZ SR č. 330/2009 Z. z. o zariadení školského stravovania. V zariadeniach, ktoré sú určené na zotavovacie podujatia detí a mládeže v letných mesiacoch bolo vykonaných 16 kontrol so zameraním na dodržiavanie hygienických podmienok počas prípravy a výdaja pokrmov. Používanie potravín, ktoré sa nesmú používať na zotavovacom podujatí alebo len pri dodržaní ustanovených technologických podmienok podľa prílohy č. 3 k vyhláške MZ SR č. 526/2007 Z. z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o požiadavkách na zotavovacie podujatia

zistené nebolo. Predkladané na posúdenie boli aj prevádzkové poriadky školských stravovacích zariadení a kontrolované ich dodržiavanie.

- Diétne stravovanie žiakov nie je poskytované v žiadnom stravovacom zariadení.

- Pitný režim detí v predškolských zariadeniach je zabezpečený podávaním čaju, ovocných štiav, v stále väčšej miere je uprednostňovaná pitná voda z verejného vodovodu, prípadne nesladená balená stolová voda. Spôsob zabezpečovania pitného režimu detí bol skontrolovaný v 43 predškolských zariadeniach.

- Sledovaný je počet stravujúcich sa detí v jednotlivých školských zariadeniach, nedochádza k značným rozdielom v porovnaní s predchádzajúcimi rokmi. Priemerný počet stravujúcich sa detí v školách je nasledovný: MŠ - 68,94% detí, ZŠ - 64,68 %, Gymnázia - 67,68%, stredné školy - 24,52%.

- Pri kontrole zostavovania jedálnych lístkov v stravovacích zariadeniach bola zisťovaná aj pestrosť stravy, pričom všetky zariadenia vyhoveľi požiadavkám s koeficientom pestrosti vyšším ako 0,5. Celkovo bolo posúdených 29 jedálnych lístkov na dodržiavanie zásad pri zostavovaní jedálnych lístkov s ohľadom na odporúčané výživové dávky podľa Prílohy č.1 k Vyhláske MŠ SR č. 330/2009 Z. z. o zariadení školského stravovania. Na základe výsledkov hodnotenia zásad na zostavovanie jedálnych lístkov v zariadeniach školského stravovania bolo zariadeniam odporúčané vo väčšej miere zaraďovať do jedálnička hlavné jedlá z rýb, jedlá zo strukovín a obmieňať rôzne druhy príloh k hlavným jedlám a pod. K obedom podávať viac čerstvých zeleninových šalátov, alebo tepelne upravenej zeleniny.

- Dodržiavanie hygienických požiadaviek a kvalita jedál v školských stravovacích zariadeniach je sledovaná kontrolnými odbermi hotovej stravy. Na laboratórne stanovenie mikrobiologických ukazovateľov bolo odobratých 46 vzoriek hotových pokrmov, 14 lahôdkarských výrobkov z prevádzok školských bufetov, 13 cukrárskych výrobkov z pracoviska praktického vyučovania, odbor cukrár.

Výsledky laboratórných rozborov vzoriek hotových pokrmov zo školských jedální a lahôdkarských výrobkov zo zariadení školských bufetov nevykazovali mikrobiologickú závadnosť. Jedna vzorka cukrárskeho výrobku nevyhovovala kritériám hygieny procesu výroby z dôvodu prítomnosti koliformných baktérií v odobratom výrobku.

c) Poskytovať nutričné vzdelávanie odborným zamestnancom školského stravovania v rámci projektov profesijných združení

Zamestnanci zabezpečujúci prípravu pokrmov v školách sú pravidelne pri výkone kontroly informovaní a usmerňovaní odbornými zamestnancami príslušného úradu verejného zdravotníctva o vytváraní optimálnych podmienok v oblasti zdravého stravovania a zdravej výživy detí. Kontrola zabezpečenia stravovania žiakov je vykonávaná za spolupráce odborných metodičiek školského úradu na okresnej úrovni. V rámci konzultačných činností spolupracujeme s okresnými úradmi, odborom školstva a Spoločnými školskými úradmi, v priebehu roka 2022 sme sa zúčastnili pracovných konzultácií, odborných workshopov a školení, v celkovom počte 7.

Zo strany vedenia sledovaných školských zariadení je umožnené odbornému personálu stravovacích prevádzok vzdelávanie a účasť na školeniach v oblasti stravovania, najmä vedúcej školskej stravovne, ktorá následne zabezpečí preškolenie ďalších zamestnancov. Evidencia školenia zamestnancov vo veciach hygieny potravín je kontrolovaná počas výkonu úradnej kontroly potravín v stravovacích zariadeniach.

4.2 HODNOTENIE JEDÁLNYCH LÍSTKOV MŠ A ZŠ

Gestor
ÚVZ SR

Riešiteľské pracovisko
RÚVZ so sídlom v Čadci, OHDM

Cieľom projektu je zmapovanie situácie v oblasti dodržiavania všeobecných zásad pre zostavovanie jedálnych lístkov v zariadeniach spoločného stravovania detí MŠ a ZŠ a zistiť frekvenciu podávania vybraných druhov potravín (pokrmov). Plnohodnotný, nutrične vyvážený jedálny lístok je dôležitým nástrojom pre napĺňanie výživových požiadaviek pre jednotlivé vekové skupiny stravníkov. Kontroly boli zamerané na hodnotenie 2 mesačných jedálnych lístkov v 3 stravovacích prevádzkach pri základných školách (ZŠS pri ZŠ, E. A. Cernana, Ústredie 286, 023 55 Vysoká nad Kysucou, ZŠS pri ZŠ, Komenského 752, 022 01 Čadca, ZŠS pri ZŠ 957, 023 11 Zákopčie) pre možnosť porovnania dosiahnutej zmeny - nutrične vyvážených jedálnych lístkov.

Mesačné zhodnotenie jedálnych lístkov bolo vykonané podľa zaslanej metodiky hodnotenia u vybraných druhov pokrmov (polievky, hlavné jedlo, prílohy, zelenina, nápoje).

Príprava pokrmov vo vybraných zariadeniach školského stravovania sa uskutočňuje v zmysle všeobecných zásad na zostavovanie jedálnych lístkov uvedených vo Vyhláske MŠ SR č. 330/2009 Z. z. o zariadení školského stravovania. Frekvencia podávania vybraných pokrmov podľa vypracovaného bodového systému je hodnotená ako dobrá až výborná. Zariadeniam školského stravovania pri základných školách bolo odporúčané vo väčšej miere zaradiť do jedálnička hlavné jedlá z rýb, jedlá zo strukovín a obmieňať rôzne druhy príloh k hlavným jedlám ako napr. tarhoňa, bulgur, kuskus a pod. K obedom podávať viac čerstvých zeleninových šalátov alebo tepelne upravenej zeleniny.

Pestrosť jedálneho lístka bola vyhodnotená ako vyhovujúca, vzhľadom na zistený koeficient pestrosti vo všetkých určených zariadeniach nad 0,5.

4.3 ÚRAZY U DETÍ V SR

Gestor
ÚVZ SR

Riešiteľské pracovisko
KNsP Čadca, RÚVZ so sídlom v Čadci, OHDM

NCZI má v zmysle príslušnej legislatívy v správe Národné registre, medzi ktoré patrí aj Národný register úrazov, vyžadujúcich poskytnutie ústavnej zdravotnej starostlivosti s hlásením úrazov detí. Nakoľko klinickí lekári z dôvodu zaneprázdnenosti nehlásia reálny počet úrazov, uzavrela sa dohoda o spolupráci medzi NCZI, Sekciou zdravia MZ SR a ÚVZ SR v oblasti zberu vybraných informácií o úrazoch detí v SR.

V roku 2022 sa uvedený projekt oddelením hygieny detí a mládeže RÚVZ so sídlom v Čadci nerealizoval.

6. ODDELENIE EPIDEMIOLOGIE

6.1 NÁRODNÝ IMUNIZAČNÝ PROGRAM SR (NIP SR)

Gestor

ÚVZ SR

Riešiteľské pracovisko

RÚVZ so sídlom v Čadci, OE

Realizácia vlastného očkovania: vykonáva sa priebežne.

Vlastné očkovanie vykonávajú PZS podľa schválenej očkovacej schémy.

Zabezpečenie prioritných úloh pre rok 2022

RÚVZ so sídlom v Čadci sa podieľa na realizácii prioritných úloh podľa pokynov ÚVZ SR. Vypracovaný očkovací kalendár na rok 2022 bol zaslaný všetkým VLDD a VLD okresov Čadca a Kysucké Nové Mesto a taktiež zverejnený na webovom sídle tunajšieho RÚVZ. V roku 2022 neboli realizované zmeny v očkovacom kalendári.

Viacúčelové imunologické prehľady v SR

Ich realizácia bude prebiehať v termínoch a podľa pokynov gestora úlohy.

Surveillance a kontrola ochorení preventabilných očkovaním v súlade s odporúčaniami ECDC a WHO, (eliminácia osýpok, rubeoly, poliomyelitídy):

Vykonáva sa priebežne. V roku 2022 bolo zaznamenaných 10 ochorení preventabilných očkovaním - pertussis. Ochorenia mali sporadický charakter. Ochoreli 3 muži a 7 žien. V 4 prípadoch boli chorí riadne očkovaní vzhľadom na vek, v 3 prípadoch chýbal v zdravotnej dokumentácii záznam o očkovaní, v 3 prípadoch sa jednalo o neočkované osoby vzhľadom na vek. U kontaktov bol zisťovaný očkovací status a nariadené protiepidemické opatrenia. Ochorenia na parotitídu, osýpky, rubeolu a poliomyelitídu v roku 2022 neboli hlásené.

Manažment očkovania

Lekárom prvého kontaktu z okresov Čadca a Kysucké Nové Mesto bol zaslaný aktuálny očkovací kalendár na rok 2022. Očkovací kalendár na rok 2022 bol zverejnený i na webovej stránke tunajšieho RÚVZ.

Na webovej stránke tunajšieho RÚVZ bol zverejnený článok s názvom "Európsky imunizačný týždeň 2022", ktorý kládol dôraz na potrebu a význam vakcinácie aj vzhľadom k prebiehajúcej pandémie COVID-19 a vojnovému konfliktu na Ukrajine, ktorý spôsobil prírív nevakcinovaných migrantov do našej krajiny (najmä malých detí). Článok bol taktiež zaslaný 8 printovým aj elektronickým médiám na zverejnenie. Pri vstupe a v priestoroch budovy RÚVZ so sídlom v Čadci boli pre verejnosť pripravené 4 informačné panely, ktoré sprostredkovali informácie o význame a benefitoch očkovania, ochoreniach preventabilných očkovaním, imunite získanej očkovaním ako aj mýtoch súvisiacich s očkovaním. Pri príležitosti Európskeho imunizačného týždňa (EIW) pripravili zamestnanci oddelenia epidemiológie edukačnú aktivitu - prednášku zameranú na princíp, techniku a bezpečnosť očkovania, kontraindikácie a nežiaduce účinky súvisiace s podaním očkovacej látky. Prednášky sa zúčastnilo 20 zdravotných sestier nadstavbového štúdia zo SZŠ sv. Františka z Asissi v Čadci, ktoré zároveň vykonávajú odbornú prax v KNsP Čadca. Pre lepšie porozumenie problematiky boli počas prednášky využité aj videá znázorňujúce vakcináciu (história očkovania, kolektívna imunita, vývoj a bezpečnosť vakcín, nežiaduce účinky a pod.)

a ochorenia, ktorých závažný priebeh je preventabilný očkovaním. Poskytovateľom zdravotnej starostlivosti VLD, VLDD boli distribuované propagačné letáky o infekčných ochoreniach a možnostiach vakcinácie. V priebehu imunizačného týždňa boli odbornej i laickej verejnosti telefonicky poskytované informácie, vrátane konzultácií v oblasti problematiky očkovania, pričom sa odporúčal a zdôrazňoval význam očkovania pre jednotlivca ako aj pre celú spoločnosť. V rámci edukačnej aktivity „Vzdelávanie budúcich sestier na SZŠ“ zamestnanci oddelenia epidemiológie zrealizovali spolu 3 prednášky pre 76 študentov zo SZŠ sv. Františka z Asissi v Čadci, zamerané na princíp vakcinácie, typy očkovacích látok, správnu aplikáciu očkovacích látok, bezpečnosť v očkovaní, nežiaduce účinky a kontraindikácie očkovania, ochorenia ako diftéria, tetanus, pertusiss, poliomyelitída, hemofilové invazívne nákazy – HiB, pneumokokové invazívne ochorenia, vírusová hepatitída B – VHB, osýpky, ružienka, parotitída. Zároveň boli premietané edukačné filmy s tematikou ochorenia chrípka, pertusiss, nežiaduce účinky po očkovaní, železné pľúca a prezentácia zameraná na priblíženie očkovacieho kalendára pre pravidelné povinné očkovanie detí a dospelých na rok 2022. Ďalej bola prezentovaná prednáška s témou hygieny rúk ako najefektívnejšieho nástroja v prevencii nozokomiálnych nákaz a súčasť ochrany zdravia pacientov spolu s názornou ukážkou správnosti dezinfekcie rúk u zdravotníckeho personálu pomocou UV lampy.

Štvrťročne sú zasielané štatistické údaje o odmietaní povinného očkovania na ÚVZ SR.

Kontrola očkovania v SR

Kontrola očkovania sa vykonáva podľa odborného usmernenia na kontrolu očkovania v mesačných intervaloch zo všetkých pediatrických obvodov okresov Čadca a Kysucké Nové Mesto. Podľa očkovacieho kalendára bolo v roku 2022 zaznamenaných 11569 očkovacích výkonov.

Vlastná administratívna kontrola očkovania v SR

Administratívna kontrola očkovania bola vykonaná k 31.08.2022 v zmysle platného usmernenia ÚVZ SR – hlavného hygienika SR zo dňa 06.07.2022, č. OI/6202/22169/2022 doručeného na tunajší RÚVZ evid. pod. č. RH/2022/1334-6296 v jednotlivých zdravotníckych ambulanciách všeobecných lekárov pre deti a dorast. Zaočkovanosť v jednotlivých kontrolovaných ročníkoch narodenia u jednotlivých druhov očkovania sa v okrese Čadca pohybovala od 96,69% do 99,07%. V okrese Kysucké Nové Mesto sa zaočkovanosť pohybovala od 90,63% do 98,42%. Nižšia zaočkovanosť ako 95% bola v rámci povinného očkovania zaznamenaná v okrese Kysucké Nové Mesto v ročníku narodenia 2020 pri základnom očkovaní proti záškrtu, tetanu, čiernemu kašľu, vírusovej hepatitíde B, hemofilovým invazívnym nákazám, detskej obrne a pneumokokovým invazívnym ochoreniam, kde zaočkovanosť dosiahla 94,79%. Neboli zaznamenané nedostatky v evidencii, dokumentácii, vo výkone očkovania, skladovaní vakcín a dodržiavaní chladového reťazca. Preplnenosť chladničiek nebola zistená v žiadnom obvode. Očkovacie látky boli uskladnené podľa dĺžky expirácie. Správa z vyhodnotenia kontroly očkovania k 31.08.2022 za okresy Čadca a Kysucké Nové Mesto bola v stanovenom termíne zaslaná RÚVZ so sídlom v Žiline. Výsledky dosiahnutej zaočkovanosti sú zverejnené na webovom sídle tunajšieho RÚVZ pre oboznámenie odbornej i laickej verejnosti.

6.2 SURVEILLANCE INFEKČNÝCH CHORÔB

Gestor

ÚVZ SR, RÚVZ so sídlom v Banskej Bystrici

Riešiteľské pracovisko

RÚVZ so sídlom v Čadci, OE

Zlepšenie laboratórnej spolupráce

Do informačného systému EPIS sú hlásené laboratórne výsledky z OKM FNŠP Žilina, Klinická biochémia s.r.o. Žilina, Unilabs Ružomberok, MOM okresov Čadca a Kysucké Nové Mesto, OKM KNŠP Čadca. Ostatné laboratóriá k hláseniu laboratórných výsledkov prenosných ochorení do IS nepristúpili. Do IS EPIS tunajšiemu RÚVZ nie sú hlásené všetky pozitívne laboratórne výsledky prenosných ochorení, ktoré podliehajú hláseniu.

Zlepšenie hlásenia prenosných ochorení

Aj napriek propagovaniu využívania on-line hlásenia prenosných ochorení do existujúceho informačného systému EPIS, hlásna služba PZS sa uskutočňuje poštovou formou, prípadne e-mailovou poštou. Pre zlepšenie hlásnej služby prenosných ochorení je na web sídle tunajšieho RÚVZ uverejnený zoznam povinne hlásených prenosných ochorení i vzor individuálneho hlásenia prenosnej choroby. Elektronickou poštou boli tieto informácie poskytnuté lekárom prvého kontaktu z okresov Čadca a Kysucké Nové Mesto.

Analýza rizika hrozby nových alebo „staronových“ infekčných ochorení

Systém rýchleho varovania sa využíva priebežne na hlásenie zákonom stanovených prenosných ochorení. Odborní zamestnanci oddelenia epidemiológie tunajšieho RÚVZ hlásili 41 sporadických prípadov. V systéme EPIS bolo vykázanych 36 epidémií.

Epidemiologický dohľad, monitorovanie, kontrola a riadenie importovaných prenosných ochorení prostredníctvom prisťahovalcov a vojnových utečencov z Ukrajiny

V okrese Čadca a Kysucké Nové Mesto sa nenachádzajú utečenecké tábory a strediská. Na základe žiadosti ÚVZ SR bol RÚVZ so sídlom v Čadci požiadaný o súčinnosť pri zabezpečení opatrení vzhľadom na možnú vlnu migrácie v súvislosti so situáciou na Ukrajine, ktorá spočívala v dôslednom monitorovaní epidemiologickej situácie, vykonávaní epidemiologického vyšetrovania, kontrole očkovania cestou VLDD, pravidelnom povinnom očkovaní, doočkovaní detí. Ďalej v spolupráci s poskytovateľmi zdravotnej starostlivosti pri zavádzaní protiepidemických opatrení v zdravotníckych zariadeniach, informovaní VLD, VLDD o potrebe sledovania zvýšeného výskytu prenosných ochorení ako aj vo vykonávaní surveillance poliomyelitídy v odpadových vodách.

V zmysle usmernenia hlavného hygienika SR boli pravidelne zasielané požadované údaje - denné hlásenie počtu utečencov z Ukrajiny chorých na prenosné ochorenie, vrátane ich evidencie v EPIS. V súvislosti s aktuálnou situáciou na Ukrajine a príchodom, resp. prechodom migrujúcich občanov Ukrajiny cez územie Slovenskej republiky sa obrátil hlavný hygienik SR na tunajší RÚVZ so žiadosťou na vykonanie štátneho zdravotného dozoru v ubytovacích zariadeniach určených na ubytovanie migrantov z Ukrajiny. Štátny zdravotný dozor bol v ubytovacích zariadeniach vykonaný oddelením hygieny životného prostredia a zdravia a oddelením hygieny detí a mládeže, nedostatky neboli zistené.

Lekárom prvého kontaktu boli na základe žiadostí ÚVZ SR zasielané informácie e-mailovou poštou – Zabezpečenie opatrení vzhľadom na možnú vlnu migrácie v súvislosti so situáciou na Ukrajine, Ako postupovať pri očkovaní utečencov z Ukrajiny, Prístup k očkovaní

utečencov z Ukrajiny a Informácia o potrebe sledovania zvýšeného výskytu všetkých infekčných ochorení v súvislosti s prebiehajúcim nárastom migrácie a zdržiavaním sa migrantov na našom území.

Zlepšenie informovanosti a zvýšenie edukácie obyvateľstva v problematike prenosných ochorení

Uskutočňuje sa priebežne prostredníctvom web stránky tunajšieho RÚVZ a zasielaním informácií lekárom prvého kontaktu e-mailovou poštou – Svetový imunizačný týždeň 2022, Európsky imunizačný týždeň 2022, Svetový deň čistých rúk – 5. máj 2022, 1. december – Svetový deň boja proti AIDS, Chrípková sezóna 2022/2023: Očkovanie proti chrípke a ďalšie informácie o prevencii ochorenia, Chrípková sezóna 2022/2023, Súčasná chrípková sezóna prerástla do chrípkovej epidémie ešte pred vianočnými prázdninami, Pripravte sa na hlavnú sezónu kliešťov, chráňte sa pred infekčnými ochoreniami, ÚVZ/RÚVZ BB: Upozorňujeme na nárast prípadov kliešťovej encefalitídy. V prípade záujmu bolo poskytované odborné poradenstvo širokej verejnosti, PZS a pod. Na základe usmernenia ÚVZ SR zamestnanci oddelenia epidemiológie od 47. KT 2022 v pravidelných týždenných intervaloch spracovávajú dokument „Epidemiologická situácia v okresoch Čadca a Kysucké Nové Mesto“ a v pravidelných mesačných intervaloch od mesiaca november 2022 dokument „Analýza epidemiologickej situácie v okresoch Čadca a Kysucké Nové Mesto“. Uvedené dokumenty sú zverejňované na web sídle tunajšieho RÚVZ.

6.3 INFORMAČNÝ SYSTÉM PRENOSNÝCH OCHORENÍ

Gestor

ÚVZ SR, RÚVZ so sídlom v Banskej Bystrici

Riešiteľské pracovisko

RÚVZ so sídlom v Čadci, OE

Testovanie novej verzie IS EPIS s migrovanými údajmi

V roku 2022 nebola k dispozícii nová verzia IS EPIS na účely testovania. RÚVZ so sídlom v Čadci sa bude podieľať na realizácii podľa pokynov ÚVZ SR.

Súbežné prevádzkovanie starej aj novej verzie IS EPIS

V roku 2022 neprebiehala súbežné prevádzkovanie starej aj novej verzie IS EPIS (nebola k dispozícii). RÚVZ so sídlom v Čadci sa bude podieľať na realizácii podľa pokynov ÚVZ SR.

Výlučné prevádzkovanie novej verzie IS EPIS

V roku 2022 neprebiehala výlučné prevádzkovanie novej verzie IS EPIS (nebola k dispozícii). RÚVZ so sídlom v Čadci sa bude podieľať na realizácii podľa pokynov ÚVZ SR.

Kontrola kvality údajov v EPISe - vykonáva sa priebežne.

Vyhľadanie a dopĺňanie všetkých relevantných údajov podľa požiadaviek legislatívy EÚ

Je zabezpečené priebežné reagovanie na nové požiadavky položiek povinne hlásených do sietí, ktoré boli zohľadnené pri tvorbe programu EPIS. Nové požiadavky sú priebežne vyhľadávané a aktívne sledované. V roku 2022 bolo v systéme EPIS zaevidovaných 31532 prenosných ochorení, z toho importovaných zo zahraničia bolo 513 ochorení. Z počtu importovaných nákaz tvorili najvyšší počet ochorenia na COVID-19.

Manažment epidémií

Vykonávaný priebežne. V systéme EPIS bolo vykázaných 36 epidémií. Každá epidémia má pridelený názov, ku ktorému sa priradujú príslušné prípady. U všetkých epidémií bol vyhľadávaný prameň a faktor prenosu so zabezpečením príslušných protiepidemických opatrení, epidémie boli spôsobené et. agens 2019-nCoV ochorenia COVID-19. Detailný rozbor bude uvedený vo VS za rok 2022.

Manažment kontaktov a ohnísk

Vykonávaný priebežne. V roku 2022 bolo evidovaných 1036 ohnísk s protiepidemickým zabezpečením kontaktov. V ohniskách boli nariadené nasledovné protiepidemické opatrenia: dezinfekcia – 956x, informovanie zainteresovaných – 226x, sprísnenie hyg. epid. režimu – 249x, vyhľadanie podozrivých z nákazy – 282x, vyhľadanie podozrivých z ochorenia – 5x, zdravotná výchova – 1184x, lekársky dohľad – 3x, ZZD – 2x.

Vzhľadom k značnému nárastu počtu pozitívnych osôb na ochorenie COVID-19 nebolo možné v systéme EPIS spracovať všetky ohniská nákazy. Pri ochoreniach na COVID-19 boli evidované údaje v stanovenom rozsahu podľa požiadaviek administrátora IS EPIS a ÚVZ SR.

Pravidelné hlásenie prenosných ochorení do systému ECDC – TESSy- „The Epidemiological Surveillance System“, úprava existujúceho systému EPIS podľa nových definovaných požiadaviek ECDC

Priebežne podľa definovaných požiadaviek ECDC – TESSY je denne dopĺňaná centrálna databáza individuálne hlásených prípadov infekčných ochorení. Pravidelne v týždenných intervaloch sú evidované prípady ARO a CHPO od lekárov prvého kontaktu, v mimoriadnych situáciách je využívaný i systém rýchleho varovania (SRV). Priebežne sú dopĺňané výsledky vyšetrení z NRC. V rámci územnej pôsobnosti RÚVZ so sídlom v Čadci boli všetci poskytovatelia zdravotnej starostlivosti na základe žiadosti ÚVZ SR upozornení na zmenu v termíne hlásenia ARO a chrípky a CHPO od 01.01.2023 ako aj na potrebu zabezpečenia bezodkladného hlásenia prípadov SARI v zmysle definície ECDC primárom/poverenou osobou daného oddelenia v KNsP Čadca. V praxi sú uplatňované výstupy analýz z dôvodu prevencie a kontroly prenosných ochorení.

6.4 NOZOKOMIÁLNE NÁKAZY

Gestor

RÚVZ so sídlom v Trenčíne a RÚVZ so sídlom v Banskej Bystrici

Riešiteľské pracovisko

RÚVZ so sídlom v Čadci, OE

Surveillance vybraných nemocničných nákaz na jednotkách intenzívnej starostlivosti a infekcií v mieste chirurgického výkonu podľa protokolu ECDC

Na uvedenej úlohe RÚVZ so sídlom v Čadci neparticipuje. So žiadosťou o zapojenie sa do projektu bola opakovane oslovená KNsP Čadca, ktorá neprejavila záujem.

Európska surveillance infekcií Clostridium difficile podľa protokolu ECDC

Oddelenie epidemiológie kontinuálne vykonáva surveillance incidencie CDI prostredníctvom EPIS s následným zabezpečením protiepidemických opatrení. V roku 2022 bolo zaevidovaných spolu 215 ochorení. Komunitných ochorení bolo evidovaných 126, z toho potvrdených s produkciou toxínu bolo 92 ochorení a možných GDH pozit. 34. Nozokomiálny

charakter malo 89 ochorení, z toho 65 ochorení s produkciou toxínu a 24 možných GDH pozit.

Realizácia incidenčného sledovania CDI-II etapa

Na základe žiadosti RÚVZ so sídlom v Trenčíne doručenej na RÚVZ so sídlom v Čadci dňa 18.10.2022 evid. pod č. RH/2022/1856-9276 boli v prílohách zaslané denominátorové údaje k surveillance CDI za roky 2019, 2020 a 2021 doplnené o algoritmus používaný na diagnostiku CDI a položky surveillance option.

Bodové prevalenčné sledovanie nozokomiálnych nákaz a spotreby antibiotík v európskych nemocniciach (BPS)

RÚVZ so sídlom v Čadci sa bude podieľať na realizácii BPS podľa pokynov ÚVZ SR.

Realizácia kampane Clean care is save care

V rámci kampane WHO – Svetový deň čistých rúk - 5. máj 2022 bola zverejnená informácia o svetovom dni na web sídle RÚVZ so sídlom v Čadci a vytvorený nástenný panel s uvedenou problematikou. Z hľadiska mimoriadnej epidemiologickej situácie pre pandémiu COVID-19 sa realizácia kampane na oddeleniach KNsP Čadca nerealizovala.

Implementácia moderných foriem vzdelávania epidemiológov a cieľových skupín zdravotníckych pracovníkov v oblasti prevencie NN

Vykonáva sa priebežne.

Skvalitnenie surveillance a kontroly nozokomiálnych nákaz

Priebežne je vykonávaná kontrola NN v KNsP Čadca, dialyzačnom stredisku Biorenal s.r.o. v Čadci a v ambulantných zdravotníckych zariadeniach. V roku 2022 bolo hlásených 250 NN z KNsP Čadca.

V súvislosti s odberom vzoriek sterov bol 40x vykonaný ŠZD, zaslaných bolo 50 vyhodnotení kontrolných sterov z prostredia a rúk zdravotníckych pracovníkov a zo sterilných materiálov. Celkovo bolo odobratých 573 sterov z prostredia. Z tohto počtu bolo 37 vzoriek pozitívnych. Zo sterilného materiálu bolo odobratých 142 vzoriek, z toho 6 s pozitívnym nálezom.

V roku 2022 bolo hlásených 8 NN zapríčinených bakteriálnymi pôvodcami infekčných ochorení s klinicky a epidemiologicky významnými mechanizmami rezistencie. Protiepidemické opatrenia a zabezpečenie odberu biologického materiálu na vyšetrenie prítomnosti inf. agens u úzkych kontaktov bolo riešené v spolupráci s KNsP Čadca, nakoľko kontakty boli ešte hospitalizované.

V rámci ŠZD bola vykonaná kontrola výsledkov predložených protokolov funkčnosti sterilizačnej techniky v 62 zdravotníckych zariadeniach. Celkovo bolo skontrolovaných u PZS 27x HSV a 46x AUT a v KNsP Čadca bolo skontrolovaných 10x HSV, 3x AUT, 2x plazma a 1x parný st. Výsledky preukázali funkčnosť kontrolovanej sterilizačnej techniky.

Analýza výskytu nozokomiálnych nákaz je vykonávaná mesačne. Pri výskyte nozokomiálnych nákaz v rámci ŠZD boli vykonané kontrolné stery z prostredia a rúk zdravotníckych pracovníkov a sterilných materiálov, kontrola HER. Celkovo bolo evidovaných 250 nozokomiálnych nákaz v KNsP Čadca. Na detskom oddelení 8 NN, na internom oddelení 62 NN, na oddelení dlhodobo chorých 75 NN, na odd. OAIM 8 NN, na chirurgickom oddelení 49 NN a na neurologickom oddelení 48 NN.

6.5 MIMORIADNE EPIDEMIOLOGICKÉ SITUÁCIE

Gestor
ÚVZ SR

Riešiteľské pracovisko
RÚVZ so sídlom v Čadci, OE

Stratégie súvisiace s pripravenosťou a kontrolou prenosných ochorení predstavujúcich závažnú hrozbu pre obyvateľstvo

Monitorovanie, zabezpečenie včasného varovania pred závažnými ohrozeniami zdravia a využívanie spoľahlivých informácií sa vykonáva priebežne podľa epidemiologickej situácie. V roku 2022 pokračovala mimoriadna epidemiologická situácia v súvislosti s pandémiou ochorenia COVID-19 spôsobeným vírusom SARS-CoV-2. Vzhľadom na pretrvávajúcu situáciu zamestnanci oddelenia epidemiológie v spolupráci s oddelením hygieny výživy, bezpečnosti potravín a kozmetických výrobkov, oddelením hygieny životného prostredia a zdravia, hygieny detí a mládeže, oddelenia podpory zdravia a výchovy k zdraviu a oddelením preventívneho pracovného lekárstva vykonávali epidemiologické šetrenia nahlásených pozitívnych osôb, ich evidenciu do IS EPIS a vyhľadávanie osôb v úzkom kontakte s pozitívnou osobou. Zabezpečovali protiepidemické opatrenia v ohniskách nákaz, v nemocnici, v centrách sociálnych služieb (CSS), v charite i na pracoviskách v zmysle aktuálne platných vyhlášok a usmernení hlavného hygienika SR ÚVZ SR. Celkovo bolo v IS EPIS evidovaných 30172 prípadov s dg. U071, teda osôb pozitívnych na ochorenie COVID-19, z toho importovaných prípadov bolo 509.

Evidovaných bolo 36 epidémií v dôsledku ochorenia COVID-19, z toho 32x v centrách sociálnych služieb, 1x na pracovisku, 1x v Kysuckej nemocnici s poliklinikou Čadca a 2x v Dome charity sv. Gianny Čadca. Zápisnicou o epidemiologickom vyšetrowaní boli nariadené protiepidemické opatrenia v 15 zariadeniach. Od mesiaca máj 2022 tunajší RÚVZ nevydával zápisnice z epidemiologického šetrenia pre zariadenia sociálnych služieb na základe usmernenia ÚVZ SR, protiepidemické opatrenia boli v plnom rozsahu zabezpečované.

V rámci aplikácie NCZI Moje eZdravie boli na RT-PCR testy objednávané všetky osoby, ktoré boli klasifikované ako úzke kontakty s pozitívnymi osobami, zabezpečené boli tiež RT-PCR testy pre osoby, ktoré prišli zo zahraničia a boli registrované v eHranici. Osoby registrované v eHranici boli denne evidované a osoby z vybraných krajín boli v rámci overenia dodržiavania karanténnych opatrení telefonicky kontaktované. V súčinnosti s policajným zborom SR bola do 5. KT 2022 zabezpečená kontrola dodržiavania karanténnych opatrení v domácnostiach u pozitívnych osôb, tiež osôb, ktoré sa vrátili zo zahraničia tzv. repatriantov a osôb, ktoré prišli do úzkeho kontaktu s pozitívnou osobou. Na základe doručenej informácie z ÚVZ SR po rokovaní pracovných skupín Ústredného krízového štábu a schválení HH SR bola od 6. KT 2022 zrušená úloha týždenného hlásenia RÚVZ výsledkov kontrol dodržiavania izolácie a karantény, vrátane kontrol izolácie a karantény v spolupráci s policajným zborom SR. Zároveň bolo na základe doručenej informácie z ÚVZ SR od 6. KT 2022 zrušené zasielanie týždenných počtov kontaktov pozitívne testovaných osôb na ochorenie COVID-19 a počty repatriantov z tzv. rizikových krajín. Od februára 2022 na základe usmernenia ÚVZ SR bola zrušená možnosť bezplatného testovania RT-PCR testami u osôb, ktoré prišli zo zahraničia a chceli si „skrátit“ 5 dňovú karanténu. V súvislosti s nárastom počtu žiadateľov na vyšetrenie RT-PCR testami a AG testami najmä počas vysokej incidencie variantu omikron bola navýšená kapacita odberových miest. V spolupráci s intervenčným tímom MZ SR zamestnanci oddelenia epidemiológie

tunajšieho RÚVZ zabezpečovali RT-PCR testovanie klientov a zamestnancov v CSS v spolupráci s DZS Rescue System s.r.o. Žilina a RÚVZ so sídlom v Žiline boli zabezpečené odbery vzoriek u imobilných osôb.

Prostredníctvom EWRS boli na ÚVZ SR hlásené informácie o pozitívnych osobách na ochorenie COVID-19, ktoré prišli zo zahraničia, zároveň bolo vykonávané epidemiologické šetrenie osôb hlásených tunajšiemu RÚVZ prostredníctvom EWRS.

Na základe usmernení ÚVZ SR bolo vykonávané monitorovanie vybraných indikátorov zvýšenej chorobnosti osôb na COVID-19/ARO a CHPO ako aj epidemiologické vyšetrenie prioritných skupín obyvateľstva - osôb pozitívnych na ochorenie COVID-19 a sledovanie ich úzkych kontaktov pri vysokej incidencii variantu omikron.

V zmysle platnej legislatívy boli riešené doručené podnety a oznámenia o podozrení zo spáchania priestupku – nedodržiavanie nariadených karanténnych opatrení.

V spolupráci s OKM KNsP Čadca boli pravidelne zamestnancami oddelenia epidemiológie tunajšieho RÚVZ vybrané a zasielané pozitívne vzorky COVID-19 spĺňajúce kritériá na sekvenáciu do NRC ÚVZ SR. V spolupráci s RÚVZ so sídlom v Žiline a sentinelovými lekármi bol zabezpečovaný odber vzoriek od pacientov na vyšetrenie prítomnosti vírusu chrípky i SARS-CoV-2.

V I. polroku 2022 bolo zabezpečené pravidelné monitorovanie a vykazovanie údajov vyťažnosti RÚVZ so sídlom v Čadci, následne bolo hlásenie údajov vyťažnosti zrušené na základe pokynu ÚVZ SR. Zabezpečená bola pravidelná účasť na Webexoch RÚVZ v SR organizovaných MZ SR.

Nadalej boli poskytované informácie pre širokú laickú i odbornú verejnosť prostredníctvom Call centra pre vybavovanie telefonických konzultácií a prostredníctvom elektronickej pošty.

Na web stránke tunajšieho RÚVZ boli zverejnené informácie: Aktuálna situácia v regióne (pravidelne aktualizované), Vyhlášky ÚVZ SR, Informácie o výskyte nového variantu COVID-19 – Omikron, Informácie o očkovaní proti COVID-19 a jeho význame, Opatrenia zabráňujúce vzniku a šíreniu COVID-19, TS ÚVZ SR Monitorovanie odpadových vôd v SR na prítomnosť vírusu SARS-CoV-2, Informácie ÚVZ SR o výsledkoch sekvenovania pozitívnych vzoriek, COVID-19: Aktuálne odporúčania pre obyvateľov, COVID-19: Epidemiologickú situáciu sledujeme nepretržite, Informácia pre verejnosť podľa vyjadrenia MZ SR – pozastavené plošné bezplatné PCR testovanie, Odporúčania hlavného hygienika SR pred veľkonočnými sviatkami, Odporúčania hlavného hygienika SR na prevenciu a zamedzenie šírenia ochorenia COVID-19, Odporúčanie pre ubytovacie zariadenia v súvislosti s prevenciou šírenia ochorenia COVID-19.

Na webovom sídle tunajšieho RÚVZ bola zverejnená TS ÚVZ SR a lekárom prvého kontaktu boli zaslané informácie e-mailovou poštou v znení: Na Slovensku bol potvrdený prípad ochorenia na západonílsku horúčku, TS ÚVZ SR: Prípady opičích kiahní v európskom regióne (základné informácie o ochorení), Vírusové ochorenie Ebola: Informácia pre cestovateľov, Na Slovensku pribudli dva nové prípady opičích kiahní, Evidujeme dva nové prípady opičích kiahní, na Slovensku pribudli tri nové prípady opičích kiahní, Opičie kiahne: Informácie a odporúčania pre organizátorov podujatí, tretí potvrdený prípad opičích kiahní na Slovensku. Usmernenie hlavného hygienika SR Koordinácia postupov pri zistení vysoko nebezpečnej nákazy v Slovenskej republike, Úmrtie dvoch osôb na opičie kiahne v Španielsku, Usmernenie hlavného hygienika SR týkajúce sa ochorenia na západonílsku horúčku vyvolanú West Nile vírusom, Usmernenie hlavného hygienika SR v súvislosti s výskytom ochorení na opičie kiahne v Európe, Usmernenie MZ SR k indikáciám testovania metódou RT-PCR, LAM, PoCT a testovaniu pacientov, zamestnancov a osôb zúčastňujúcich sa praktickej odbornej prípravy v ústavných zdravotníckych zariadeniach (nemocniciach), poliklinikách, zdravotných strediskách združujúcich zdravotnícke zariadenia ambulantnej zdravotnej starostlivosti a ambulanciách, Výskyt hepatitídy neznámej etiológie u detí

v niektorých európskych krajinách, Usmernenie hlavného hygienika SR - Hlásenie osôb s významnou profesionálnou expozíciou v oblasti zdravotníctva, Vypuknutie nákazy Salmonella Typhimurium vo viacerých krajinách pravdepodobne súvisí s čokoládovými výrobkami, Informácia o zistení polyrezistentných kmeňov baktérií z ECDC Acinetobacter baumannii – blaOXA-72 rezistentný na karbapenémy u kolonizovaných pacientov s nedávnou hospitalizáciou na Ukrajine, Epidémia infekcií vyvolaných P. aeruginosa v nórskech nemocniciach v súvislosti s jej nálezom v balení jednorazových navlhčených utierok predávaných pod názvom „Oasis Bedbath, huperfumed“, Kontaminácia bioprotetických srdcových chlopní Mycobacterium chelonae, Polyrezistentná Candida auris v zdravotníckych zariadeniach.

Posilniť globálnu zdravotnú bezpečnosť (varovanie a reakciu na epidémie, ohrozenie biologickými zbraňami)

Zamestnanci oddelenia epidemiológie tunajšieho RÚVZ boli oboznámení so všetkými aktuálne platnými vyhláškami a usmerneniami ÚVZ SR v súvislosti s ochorením COVID-19 spôsobeným koronavírusom SARS-CoV-2. Pravidelne bola monitorovaná epidemiologická situácia vo svete prostredníctvom web stránok WHO, ECDC v súvislosti s výskytom prenosných ochorení.

6.6 ENVIRONMENTÁLNA SURVEILLANCE POLIOMYELITÍDY A SLEDOVANIE VDPV

Gestor

ÚVZ SR, NRC pre poliomyelitídu

Riešiteľské pracovisko

RÚVZ so sídlom v Čadci, OE

Na základe nariadenia ÚVZ SR podľa § 5 ods. 4 písm. k) zákona č. 355/2007 Z. z. a príslušného harmonogramu bolo vykonaných 6 odberov vzoriek odpadových vôd na prítomnosť divých a vakcinálnych kmeňov polio vírusov z mestskej ČOV Čadca, ktoré boli doručené na vyšetrenie do virologického laboratória v Banskej Bystrici všetky s negatívnym výsledkom.

6.7 PREVENCIA HIV/AIDS

Gestor

ÚVZ SR, RÚVZ so sídlom v Košiciach

Riešiteľské pracovisko

RÚVZ so sídlom v Čadci, OE

Pre verejnosť - záujemcom o prevenciu HIV/AIDS je poskytované individuálne poradenstvo. Na web sídle tunajšieho RÚVZ bola k 1. decembru zverejnená informácia o Svetovom dni boja proti AIDS, v priestoroch budovy tunajšieho RÚVZ bol pripravený informačný panel s aktuálnymi informáciami o AIDS. V rámci edukačných programov sa prednášky na školách nevykonávali vzhľadom na pandémiu ochorenia COVID-19 ako aj nezáujem zo strany škôl o tieto aktivity. V sledovanom období bolo hlásených 21 pohlavných ochorení z dermatovenerologickej, gynekologickej, urologickej ambulancie, Národného referenčného centra pre HIV/AIDS Bratislava, ktoré evidujeme v IS EPIS.

6.8 PORADNE OČKOVANIA

Gestor

ÚVZ SR, RÚVZ so sídlom v Trnave

Riešiteľské pracovisko

RÚVZ so sídlom v Čadci, OE

V poradni očkovania bola pre verejnosť poskytovaná konzultačná a poradenská činnosť v oblasti vakcinológie. Poradenstvo bolo pre nepriaznivú mimoriadnú epidemiologickú situáciu vykonávané telefonicky alebo e-mailom. V roku 2022 bolo poskytované poradenstvo v očkovaní pred cestou do zahraničia, poradenstvo v problematike odporúčaného a povinného očkovania – 198 telefonických konzultácií. U hlásení odmietnutí očkovania detí bolo 112 zákonným zástupcom detí odmietajúcich povinné pravidelné očkovanie detí zaslané poučenie pri odmietnutí očkovania s výzvou možnosti poradenstva v problematike vakcinácie v poradni očkovania. V rámci edukačnej aktivity „Vzdelávanie budúcich sestier na SZŠ“ zamestnanci oddelenia epidemiológie zrealizovali spolu 3 prednášky pre 76 študentov zo SZŠ sv. Františka z Asissi v Čadci, zamerané na princíp vakcinácie, typy očkovacích látok, správnu aplikáciu očkovacích látok, bezpečnosť v očkovaní, nežiaduce účinky a kontraindikácie očkovania, ochorenia ako diftéria, tetanus, pertusiss, poliomyelitída, hemofilové invazívne nákazy – HiB, pneumokokové invazívne ochorenia, vírusová hepatitída B – VHB, osýpky, ružienka, parotitída. Zároveň boli premietané edukačné filmy s tematikou ochorenia chrípka, pertusiss, nežiaduce účinky po očkovaní, železné pľúca a prezentácia zameraná na priblíženie očkovacieho kalendára pre pravidelné povinné očkovanie detí a dospelých na rok 2022. Ďalej bola prezentovaná prednáška s témou hygieny rúk ako najefektívnejšieho nástroja v prevencii nozokomiálnych nákaz a súčasť ochrany zdravia pacientov spolu s názornou ukážkou správnosti dezinfekcie rúk u zdravotníckeho personálu pomocou UV lampy.

6.9. OPTIMALIZÁCIÁ VEREJNEJ SPRÁVY V OBLASTI EPIDEMIOLOGIE

Gestor

ÚVZ SR

Spolupracujúce pracovisko

RÚVZ so sídlom v Banskej Bystrici

Riešiteľské pracovisko

RÚVZ so sídlom v Čadci, OE

RÚVZ so sídlom v Čadci sa bude podieľať na realizácii podľa pokynov ÚVZ SR.

9. PODPORA ZDRAVIA A VÝCHOVA K ZDRAVIU

9.1 ZDRAVOTNÉ UVEDOMENIE A SPRÁVANIE OBYVATEĽOV SR

Gestor úlohy

ÚVZ SR

Riešiteľské pracovisko

RÚVZ so sídlom v Čadci, OPZaVkJ

Počas roku 2022 bol realizovaný monitoring Zdravotného uvedomenia a správania sa obyvateľov SR v roku 2022 formou dotazníkového prieskumu (počet dotazníkov 104 ks). Dotazníky boli distribuované respondentom podľa metodického usmernenia, zber dát prebiehal od júla do septembra, následne boli dotazníky zadané do databázy a zaslané na ďalšie spracovanie do ÚVZ SR.

9.2 PRIESKUM ZDRAVOTNEJ GRAMOTNOSTI OBYVATEĽOV SR

Gestor úlohy

ÚVZ SR

Riešiteľské pracovisko

RÚVZ so sídlom v Čadci, OPZaVkJ

Prieskum zdravotnej gramotnosti obyvateľov SR nebol v roku 2022 uskutočnený, nakoľko posledný prieskum prebiehal v roku 2020 a jeho realizácia prebieha podľa pokynov ÚVZ SR.

9.3 NÁRODNÝ AKČNÝ PLÁN V PREVENCII OBEZITY NA ROKY 2015 – 2025

Gestor úlohy

MZ SR, ÚVZ SR

Riešiteľské pracovisko

RÚVZ so sídlom v Čadci, OPZaVkJ

Realizácia Národného akčného plánu prevencie obezity sa vykonáva formou prednášok na základných a stredných školách, príp. aj pre iné vekové skupiny v okresoch Čadca a Kysucké Nové Mesto. Táto téma je súčasťou prednášok v prevencii nielen obezity, ale tiež aj nádorových, srdcovo-cievnych a iných ochorení. Pri realizácii tohto programu bolo v roku 2022 zrealizovaných celkovo 50 prednášok pre 1195 poslucháčov. Konkrétne 44 prednášok pre 870 žiakov základných a študentov stredných škôl (ZŠ Rázusova Čadca, ZŠ M. Mravca Raková, ZŠ Vysoká nad Kysucou, ZŠ Oščadnica, ZŠ Ochodnica, ZŠ Podvysoká, ZŠ Makov, ZŠ J. A. Komenského Čadca, SZŠ sv. Františka z Assisi Čadca, Gymnázium Turzovka) a 6 prednášok pre 325 seniorov (JDS Korňa, JDS Skalité, Klub 75 Kysucké Nové Mesto, JDS Krásno nad Kysucou, JDS Čierne, ÚNSS SR) zameraných na Zdravú výživu, Zvýšenie pohybovej aktivity, Zdravý životný štýl a poruchy príjmu potravy. Počas prednášok boli poslucháčom distribuované dostupné edukačné materiály, premietané dokumenty (napr. dokument „Sami“), taktiež mali možnosť využiť diagnostiku pomeru telesného tuku a svalovej hmoty pomocou prístroja Omron KaradaScan. Pri príležitosti Svetového dňa

obezity, Svetového dňa pohybu ku zdraviu a Svetového dňa potravy sme pripravili články, ktoré boli následne zaslané na uverejnenie do regionálnych printových týždenníkov MY Kysucké noviny, Kysucký večerník, Kysuce ďalej do regionálnych elektronických médií: internetové portály Mojekysuce, Zdravie a štýl, na internetové stránky miest Čadca, Turzovka, Kysucké Nové Mesto a Krásno nad Kysucou. Články sme zverejnili aj na internetovej stránke RÚVZ so sídlom v Čadci a k uvedeným témam boli vytvorené informačné panely pri vstupe do budovy RÚVZ a pri vstupe do ambulancie Poradne zdravia.

9.3.1 VYZVI SRDCE K POHYBU - Celonárodná medzinárodne koordinovaná kampaň na zvýšenie pohybovej aktivity dospeléj populácie

Gestor úlohy

RÚVZ so sídlom v Banskej Bystrici

Riešiteľské pracovisko

RÚVZ so sídlom v Čadci, OPZaVkJ

Celonárodná medzinárodne koordinovaná kampaň na zvýšenie pohybovej aktivity dospeléj populácie – Vyzvi srdce k pohybu nebola v roku 2022 realizovaná. Táto kampaň prebieha pravidelne v trojročných intervaloch, podľa pokynov ÚVZ SR a posledná kampaň prebehla v roku 2021.

9.4 PODPORA ZDRAVIA ZNEVÝHODNENÝCH KOMUNÍT

Gestor úlohy

ÚVZ SR

Riešiteľské pracovisko

RÚVZ so sídlom v Čadci, OPZaVkJ

RÚVZ so sídlom v Čadci na tomto programe neparticipuje, nakoľko v územnej pôsobnosti nevidujeme znevýhodnené komunity.

9.5 STRATÉGIA ROZVOJA PORADENSKÝCH CENTIER OCHRANY A PODPORY ZDRAVIA V SR

Gestor úlohy

ÚVZ SR

Riešiteľské pracovisko

RÚVZ so sídlom v Čadci, OPZaVkJ

Súčasťou Oddelenia podpory zdravia a výchovy k zdraviu je aj Poradenské centrum ochrany a podpory zdravia. Cieľom činnosti poradenského centra ochrany a podpory zdravia je znižovanie výskytu zdravotných rizík prostredníctvom všeobecného a špecializovaného poradenstva zameraného na pozitívnu zmenu spôsobu života. Primárnou organizačnou jednotkou je základná poradňa zdravia. V roku 2022 bolo v základnej poradni zdravia vyšetrených 87 klientov, z toho 24 klientov (5 mužov a 19 žien) bolo prvýkrát vyšetrených a 63 klientov (20 mužov a 43 žien) opakovane vyšetrených. Zistené údaje sú zaznamenané v počítačovom programe Test zdravé srdce. Vyšetrenie klientov prichádzajúcich do Základnej

poradne zdravia pozostáva zo zaznamenania rodinnej a osobnej anamnézy, merania krvného tlaku a pulzu, obvodu bokov a pásu, s následným stanovením indexu WHR, výšky a hmotnosti, s následným stanovením indexu BMI, biochemických ukazovateľov (celkový cholesterol, krvná glukóza, triacylglyceroly, HDL a LDL cholesterol) a zisťovania indexu kardiovaskulárneho rizika TC/HDL, TG/HDL a LDL/HDL. V roku 2022 bolo tiež vykonaných 237 vyšetrení pečeňových transferáz (GPT, GOT a GGT). Výjazdovou poradňou zdravia boli v roku 2022 v spolupráci so Všeobecnou zdravotnou poisťovňou realizované Dni zdravia pre zamestnancov spoločnosti Eliastech, COOP Jednota Čadca, MÚ Čadca a Vílija Čadca, ktorým boli na prístroji Reflotron Plus stanovené hodnoty celkového cholesterolu, meraný krvný tlak, poskytnuté individuálne poradenstvo zamerané na zdravý životný štýl a propagovaná Poradňa zdravia. Celkovo bolo vyšetrených 231 respondentov.

9.6 NÁRODNÝ AKČNÝ PLÁN PRE PROBLÉMY S ALKOHOLOM NA ROKY 2021-2030

Gestor úlohy:
ÚVZ SR

Riešiteľské pracovisko
RÚVZ so sídlom v Čadci, OPZaVkJ

Realizácia Národného akčného plánu pre problémy s alkoholom sa vykonáva prostredníctvom edukačného pôsobenia na žiakov základných a študentov stredných škôl a publikačnou činnosťou. Prednášky sú zamerané na Riziká užívania alkoholu a Fetálny alkoholový syndróm. Celkovo bolo v roku 2022 realizovaných 12 prednášok pre 268 žiakov základných a študentov stredných škôl (ZŠ Vysoká nad Kysucou, ZŠ Makov, Gymnázium Turzovka, SZŠ sv. Františka z Assisi Čadca, Pedagogická a sociálna akadémia sv. Márie Goretti Čadca, Obchodná akadémia D. M. J. Čadca, SOŠ obchodu a služieb Čadca). Prednášky boli doplnené premietaním dokumentov „Až do dna“ a „Vplyv pitia alkoholu na vývin plodu“. Rovnako mali žiaci a študenti počas prednášok možnosť využiť „opilecké okuliare“, ktoré navodzujú stav opitosti a poukazujú na riziko pitia alkoholu na seba a okolie. Pri príležitosti Medzinárodného dňa povedomia o fetálnom alkoholovom syndróme a Európskeho týždňa boja proti drogám (s dôrazom na alkohol) boli vytvorené články, ktoré boli následne zaslané na uverejnenie do regionálnych printových týždenníkov MY Kysucké noviny, Kysuce ďalej do regionálnych elektronických médií: internetové portály Mojekysuce, Zdravie a štýl, na internetové stránky miest Čadca, Turzovka, Kysucké Nové Mesto a Krásno nad Kysucou. Články sme zverejnili aj na internetovej stránke RÚVZ so sídlom v Čadci a k uvedeným témam boli vytvorené informačné panely pri vstupe do budovy RÚVZ.

9.7 NÁRODNÝ PROGRAM PODPORY ZDRAVIA PRE ROKY 2021-2030

Gestor úlohy
ÚVZ SR

Riešiteľské pracovisko
RÚVZ so sídlom v Čadci, OPZaVkJ

Oddelenie podpory zdravia a výchovy k zdraviu na RÚVZ so sídlom v Čadci sa zameriava na veľký počet aktivít zameraných na zlepšenie zdravotného stavu obyvateľov, ktorí žijú

v oblastiach našej pôsobnosti. Pre plnenie NPPZ spolupracujeme so školami (MŠ, ZŠ, SŠ), Centrami sociálnych služieb, mestskými a obecnými úradmi, zdravotníckymi organizáciami, Jednotou dôchodcov, Všeobecnou zdravotnou poisťovňou, Mestskou políciou v Čadci, Okresným prezídiom policajného zboru v Čadci, Kysuckým kultúrnym strediskom a mnohými ďalšími. Šírime informácie o zdravom životnom štýle, o možnostiach zníženia rizík ovplyvňujúcich kvalitu života, prevencii a poradenstve v podpore zdravia. V rámci plnenia Národného programu podpory zdravia sme pokračovali v spolupráci s regionálnymi printovými médiami: MY Kysucké noviny, Kysucký večerník, Kysuce, ďalej s regionálnymi elektronickými médiami: internetový portál Zdravie a štýl, Mojekysuce, internetové stránky miest Čadca, Turzovka, Kysucké Nové Mesto a Krásno nad Kysucou.

V rámci NPPZ sa zameriavame na všetky vekové kategórie. U vekovej skupiny detí boli realizované zdravotno-výchovné aktivity zamerané na prevenciu zubného kazu u detí predškolského a školského veku (4 – 8 ročných). V roku 2022 bolo zrealizovaných 26 prednášok na tému „Zdravé zúbky“ celkovo pre 439 detí MŠ a žiakov 1. ročníka ZŠ (MŠ Čierne – Vyšný koniec, MŠ Hurbanova Čadca, MŠ Skalité – Ústredie, MŠ Zákopčie, MŠ J. Kráľa Čadca, ZŠ Makov, ZŠ Rázusova Čadca). Popri prezentáciách mali deti možnosť nacvičiť si správnu techniku umývania zúbkov a boli im premietané rozprávky z edície „Prečo zvieratka bolia zúbky?“.

V rámci NPPZ boli realizované edukačno-preventívne aktivity aj pre osoby v poproduktívnom veku - seniorov, zamerané na aktívne starnutie a prevenciu chronických neinfekčných ochorení. Celkovo bolo realizovaných 18 prednášok pre 975 seniorov, išlo konkrétne o 6 prednášok pre 325 seniorov na tému Zdravý životný štýl, 3 prednášky pre 175 seniorov na tému Ochorenia srdca a ciev, 4 prednášky pre 260 seniorov na tému Prevencia rakoviny hrubého čreva a konečníka, 1 prednáška pre 30 seniorov na tému Diabetes mellitus, 2 prednášky pre 155 seniorov na tému Alzheimerova choroba, 1 prednáška pre 15 seniorov na tému Osteoporóza, 1 prednáška pre 15 seniorov na tému Hygiena rúk. Prednášky boli realizované pre členov JDS Krásno nad Kysucou, JDS Čierne, JDS Skalité, JDS Korňa, Klub 75 Kysucké Nové Mesto, ÚNSS SR. Niektoré boli realizované v spolupráci s Kysuckým kultúrnym strediskom, iné boli naplánované z vlastnej iniciatívy. Počas prednášok prebehli diskusie k daným témam, poslucháčom boli distribuované dostupné edukačné materiály a bola propagovaná Poradňa zdravia.

V rámci prevencie onkologických ochorení sme sa zamerali hlavne na prevenciu rakoviny prsníka a prevenciu rakoviny hrubého čreva a konečníka. Počas roka 2022 bolo na dané témy realizovaných 8 prednášok pre 356 poslucháčov. Na tému Prevencia rakoviny hrubého čreva a konečníka bolo realizovaných 5 prednášok, konkrétne 1 prednáška pre 21 študentov (SZŠ sv. Františka z Assisi Čadca) a 4 prednášky pre 260 seniorov (JDS Krásno nad Kysucou, JDS Korňa, JDS Skalité, Klub 75 Kysucké Nové Mesto). Na tému prevencia rakoviny prsníka boli realizované 3 prednášky pre 75 študentov (SZŠ sv. Františka z Assisi Čadca). Prednášky boli spojené s diskusiou, využitím zdravotníckych modelov a distribúciou dostupných edukačných materiálov.

V rámci NPPZ boli naše aktivity zamerané na prevenciu látkových závislostí (tabak, alkohol, drogy) ale i prevenciu nelátkových závislostí (gamblerstvo, kyberšikana). Na tému drogových závislostí bolo realizovaných 13 prednášok, celkovo pre 298 poslucháčov (ZŠ Vysoká nad Kysucou, ZŠ J. A. Komenského Čadca, ZŠ Makov, SOŠ obchodu a služieb Čadca, SZŠ sv. Františka z Assisi Čadca, Gymnázium Turzovka). Prednášky boli doplnené premietaním dokumentu „Luky – príbeh narkomana, príbeh bojovníka“. Na tému fajčenie ako rizikový faktor bolo realizovaných celkom 22 prednášok pre 469 poslucháčov (ZŠ Podzávoz, ZŠ M. Mravca Raková, ZŠ Rázusova Čadca, SZŠ sv. Františka z Assisi Čadca, SOŠ obchodu a služieb Čadca, Gymnázium Turzovka), v rámci prednášok bol žiakom a študentom

premietaný film „Kým stúpa dym“, žiaci a študenti mali možnosť využiť meranie oxidu uhľnatého vo vydychovanom vzduchu prístrojom MicroSmokerlyzér. Taktiež pracovníčky OPZaVkZ poskytovali v priebehu dvoch týždňov počas februára 2022 odborné telefonické poradenstvo prostredníctvom Linky pomoci na odvykanie od fajčenia. Prednášky zamerané na alkohol sú bližšie opísané v kapitole 9.6. Pracovníčky OPZaVkZ spolupracovali s Mestskou políciou v Čadci na preventívnej akcii pre deti a mládež Revolution train – tzv. protidrogový vlak. Cieľom aktivít bola prevencia zneužívania návykových látok, zníženie dopytu po legálnych a nelegálnych drogách, zvýšenie trestnoprávnej zodpovednosti, podpora zdravého životného štýlu a zmysluplné využívanie svojho voľného času u žiakov ZŠ. Taktiež sa zúčastnili preventívnej aktivity MP Čadca – Živé knižnice s mladými liečenými narkomanmi, zameranej na žiakov základných a študentov stredných škôl, s posolstvom „Ty toto nemusíš zažiť“. Na tému nelátkových závislosti (gamblerstvo, kyberšikana) bolo realizovaných 22 prednášok, celkom pre 444 žiakov základných škôl (ZŠ Rázusova Čadca, ZŠ M. Mravca Raková, ZŠ Vysoká nad Kysucou, ZŠ J. A. Komenského Čadca, ZŠ Makov).

K aktivitám NPPZ patria aj aktivity pri príležitosti významných dní s osobitným zameraním na témy a termíny odporúčané Svetovou zdravotníckou organizáciou, ktoré sme zabezpečili uverejňovaním článkov a edukačno-intervenčných materiálov vo vyššie spomínaných printových a elektronických médiách, vytvárali sme informačné panely pri vstupe do budovy RÚVZ a pri vstupe do ambulancie Poradne zdravia. V roku 2022 sme spropagovali Svetový deň boja proti rakovine, Svetový deň obezity, kampaň Týždeň mozgu, Svetový deň zdravia, Svetový deň čistých rúk, Európsky deň melanómu, Svetový deň pohybom ku zdraviu, Svetový deň bez tabaku, Medzinárodný deň proti zneužívaniu drog a nezákonnému obchodovaniu s nimi, Medzinárodný deň povedomia o fetálnom alkoholovom syndróme, Európsky deň ústneho zdravia, Svetový deň Alzheimerovej choroby, Svetový deň srdca, Medzinárodný deň starších, Svetový deň potravy, Svetový deň umývania rúk, Svetový deň duševného zdravia, Svetový deň osteoporózy a Svetový deň diabetu. Okrem propagácie vyššie uvedených svetových dní, boli ďalej poskytnuté médiám články: Sezóna kliešťov, Prevencia počas horúčav a Letná dovolenková sezóna 2022.

Svetový deň boja proti rakovine

V rámci Svetového dňa boja proti rakovine sme pripravili článok a zaslali ho na uverejnenie do regionálnych printových týždenníkov MY Kysucké noviny, Kysuce ďalej do regionálnych elektronických médií: internetové portály Mojekysuce a Zdravie a štýl, na internetové stránky miest Čadca, Turzovka, Kysucké Nové Mesto a Krásno nad Kysucou, článok sme zverejnili aj na internetovej stránke RÚVZ so sídlom v Čadci. Pri vstupe do budovy RÚVZ a ambulancie Poradne zdravia boli vytvorené informačné panely s uvedenou témou. Taktiež sme pri príležitosti tohto dňa vykonali 8 prednášok, celkovo pre 356 poslucháčov zameraných na nádorové ochorenia – konkrétne na rakovinu prsníka a rakovinu hrubého čreva a konečníka.

Svetový deň obezity

Pri príležitosti Svetového dňa obezity sme pripravili článok a zaslali ho na uverejnenie do regionálnych printových týždenníkov MY Kysucké noviny, Kysucký večerník, Kysuce ďalej do regionálnych elektronických médií: internetové portály Mojekysuce, Zdravie a štýl, na internetové stránky miest Čadca, Turzovka, Kysucké Nové Mesto a Krásno nad Kysucou. Článok sme zverejnili aj na internetovej stránke RÚVZ so sídlom v Čadci a pri vstupe do budovy RÚVZ. Rovnako boli v rámci Svetového dňa obezity realizované 3 prednášky pre 51 žiakov základnej školy na tému Zdravý životný štýl.

Celoslovenská kampaň „Týždeň mozgu“

Pri príležitosti „Týždňa mozgu“ prebehli edukačné aktivity formou besied na lokálnej úrovni, a to konkrétne 8 besied na tému „Načo nám je mozog?“ pre 162 žiakov 3. až 4. ročníka základných škôl. Žiaci sa dozvedeli základné informácie o mozgu a besedy boli obohatené o logické hry (sudoku, hlavolamy, nájdí rozdiely, a pod.). Besedy sa tešili záujmu zo strany žiakov.

Svetový deň zdravia

Pri príležitosti Svetového dňa zdravia bolo uskutočnených 6 prednášok pre 154 žiakov základných a študentov stredných škôl na témy Zdravá výživa, Zdravý životný štýl a poruchy príjmu potravy. Prednášky o zdravej výžive boli určené pre žiakov 1. ročníka ZŠ počas ktorých si osvojili zásady zdravej výživy a pracovali s pracovným listom. Prednášky o poruchách príjmu potravy boli doplnené premietaním dokumentu „Sami“.

Svetový deň čistých rúk

Pri príležitosti Svetového dňa čistých rúk sme pripravili článok a zaslali ho na uverejnenie do regionálnych printových týždenníkov MY Kysucké noviny, Kysuce, na internetové portály Mojekysuce, Zdravie a štýl, na internetové stránky miest Čadca, Turzovka, Kysucké Nové Mesto a Krásno nad Kysucou. Článok sme zverejnili aj na internetovej stránke RÚVZ so sídlom v Čadci. Rovnako boli na tému hygiena rúk realizované 3 prednášky pre 79 poslucháčov (2 prednášky pre 64 študentov a 1 prednáška pre 15 seniorov), prednášky boli zamerané na najčastejšie chyby, ktorých sa dopúšťame pri hygiene rúk, poslucháči si osvojili zásady, techniku a cieľ správneho umývania a dezinfekcie rúk, s praktickou ukážkou. Poslucháči mali možnosť si správnosť hygieny rúk overiť pod UV lampou.

Svetový deň pohybom ku zdraviu

Pri príležitosti Svetového dňa pohybom ku zdraviu boli realizované edukačné aktivity formou prednášok/besied, konkrétne 12 prednášok pre 273 žiakov základných a študentov stredných škôl a 1 prednáška pre 50 seniorov. Prednášky boli zamerané na zdravý životný štýl s dôrazom na význam pohybovej aktivity. Žiaci a študenti mali zároveň možnosť využiť diagnostiku pomeru telesného tuku a svalovej hmoty pomocou prístroja Omron KaradaScan. Rovnako sme pripravili článok k uvedenej téme a zaslali ho na uverejnenie do regionálnych printových týždenníkov MY Kysucké noviny, Kysuce, na internetové portály Mojekysuce, Zdravie a štýl, na internetové stránky miest Čadca, Turzovka, Kysucké Nové Mesto a Krásno nad Kysucou. Článok sme zverejnili aj na internetovej stránke RÚVZ so sídlom v Čadci.

Svetový deň bez tabaku

Pri príležitosti Svetového dňa bez tabaku boli realizované edukačné aktivity formou prednášok, na tému Fajčenie ako rizikový faktor bolo zrealizovaných 13 besied celkovo pre 304 žiakov základných a študentov stredných škôl. Besedy boli zamerané na informácie o rizikách, ktoré prináša aktívne ale i pasívne fajčenie, boli doplnené premietaním filmu „Kým stúpa dym“ a poslucháči mali možnosť počas besied využiť meranie CO vo vydychovanom vzduchu pomocou prístroja MicroSmokerlyzér a taktiež mali k dispozícii dotazník – „Test fajčiara – Fagerstromov test nikotínovej závislosti“. Dotazník nebol vyhodnocovaný, slúžil študentom na vlastnú informáciu o ich nikotínovej závislosti. Pri príležitosti tohto Svetového dňa boli zároveň realizované Dni otvorených dverí na RÚVZ Čadca v dňoch 30.5. a 31.5.2022, kde mali záujemcovia možnosť zistiť stupeň závislosti prostredníctvom dotazníkových metód, s využitím merania CO vo vydychovanom vzduchu, bolo im poskytnuté individuálne poradenstvo zamerané na odvykanie od fajčenia a rovnako informácia o možnostiach návštevy Poradne na odvykanie od fajčenia. Počas DOD navštívilo RÚVZ Čadca 34 respondentov. Rovnako bol vytvorený článok zameraný na riziká užívania tabaku (ktorého súčasťou bola aj informácia o realizácii aktivity „Deň otvorených dverí“ na RÚVZ Čadca), ktorý bol zaslaný na uverejnenie do regionálnych elektronických a printových médií (MY Kysucké noviny, Kysuce, na internetové portály Mojekysuce, Zdravie a štýl, na webové stránky miest Čadca, Kysucké Nové Mesto, Turzovka, Krásno nad Kysucou), rovnako bol uverejnený na webovej stránke úradu, pri vstupe do budovy a pri vstupe do ambulancie Poradne zdravia.

Medzinárodný deň proti zneužívaniu drog a nezákonnému obchodovaniu s nimi

Pri príležitosti Medzinárodného dňa proti zneužívaniu drog a nezákonnému obchodovaniu s nimi boli vykonané edukačné aktivity formou prednášok, zamerané na riziká užívania nelegálnych i legálnych drog. Celkovo bolo vykonaných 18 prednášok pre 338 žiakov základných a študentov stredných škôl. Taktiež sme sa zapojili do celoslovenskej výtvarnej aktivity s názvom „Takto trávim svoj voľný čas“. Aktivita bola určená pre deti vo veku 10-15 rokov a úlohou detí bolo, nakresliť ako trávia svoj voľný čas. Cieľom výtvarnej aktivity bolo zvýšenie povedomia o téme návykových látok, pôsobenie na vytváranie aktívneho protidrogového postoja a zmysluplného trávenia voľného času. Informáciu o prebiehajúcej aktivite sme zaslali všetkým základným školám v okresoch Čadca a Kysucké Nové Mesto. Svoje kresby nám zaslalo 12 žiakov a 3 najzaujímavejšie kresby boli zverejnené na webovej stránke RÚVZ Čadca.

Medzinárodný deň povedomia o fetálnom alkoholovom syndróme

Pri príležitosti Medzinárodného dňa povedomia o fetálnom alkoholovom syndróme bolo realizovaných 6 prednášok pre 156 študentov stredných škôl na uvedenú problematiku, súčasťou ktorých bolo aj premietanie filmu „Vplyv pitia alkoholu na vývin plodu“. Rovnako sme k danej problematike pripravili článok a zaslali ho na uverejnenie do regionálnych printových týždenníkov MY Kysucké noviny, Kysuce, na internetové portály Mojekysuce, Zdravie a štýl, na webové stránky miest Čadca, Kysucké Nové Mesto, Turzovka, Krásno nad Kysucou a na webovú stránku RÚVZ so sídlom v Čadci.

Európsky deň ústneho zdravia

Pri príležitosti európskeho dňa ústneho zdravia boli zrealizované 3 besedy pre 57 detí predškolského veku z MŠ, počas ktorých mali deti možnosť nacvičiť si správnu techniku umývania zúbkov a boli im premietané rozprávky z edície „Prečo zvieratká bolia zúbky?“. Taktiež sme pripravili článok a zaslali ho na uverejnenie do regionálnych printových týždenníkov MY Kysucké noviny, Kysuce, na internetové portály Mojekysuce, Zdravie a štýl, na webové stránky miest Čadca, Kysucké Nové Mesto, Turzovka, Krásno nad Kysucou a na webovú stránku RÚVZ so sídlom v Čadci.

Svetový deň Alzheimerovej choroby

Pri príležitosti Svetového dňa Alzheimerovej choroby boli zrealizované 2 prednášky pre 53 poslucháčov (1 prednáška pre 25 seniorov a 1 prednáška pre 28 študentov SŠ). Prednášky boli zamerané na Alzheimerovu chorobu, jej príznaky a prevenciu tohto ochorenia. Počas prednášok boli distribuované poslucháčom edukačné materiály, týkajúce sa danej problematiky. Taktiež bol spracovaný článok a zaslaný na uverejnenie do regionálnych printových týždenníkov MY Kysucké noviny, Kysucký večerník, Kysuce, na internetové portály Mojekysuce, Zdravie a štýl, na webové stránky miest Čadca, Kysucké Nové Mesto, Turzovka, Krásno nad Kysucou a na webovú stránku RÚVZ so sídlom v Čadci.

Svetový deň srdca

Pri príležitosti Svetového dňa srdca boli zrealizované 2 prednášky na tému Kardiovaskulárne ochorenia pre 145 seniorov, zamerané na prevenciu týchto ochorení. Počas prednášok bol seniorom meraný krvný tlak, poskytnuté individuálne poradenstvo zamerané na zdravý životný štýl, propagovaná Poradňa zdravia a distribuované propagačné materiály, ktorými Poradňa zdravia disponuje. Pri príležitosti tohto dňa bol spracovaný článok a zaslaný na uverejnenie do regionálnych printových týždenníkov MY Kysucké noviny, Kysuce, na internetové portály Mojekysuce a Zdravie a štýl, na webové stránky miest Čadca, Kysucké Nové Mesto, Turzovka, Krásno nad Kysucou a na webovú stránku RÚVZ so sídlom v Čadci.

Medzinárodný deň starších

Pri príležitosti Medzinárodného dňa seniorov sme realizovali edukačné aktivity formou prednášok pre poslucháčov vo vekovej kategórii 60+, zamerané na rôzne témy: Zdravý životný štýl, Prevencia rakoviny hrubého čreva a konečníka, Alzheimerova choroba a Kardiovaskulárne ochorenia. Konkrétne bolo realizovaných 6 prednášok pre 390 seniorov. Počas uvedených prednášok boli poslucháčom distribuované edukačné materiály, týkajúce sa danej problematiky a propagovaná Poradňa zdravia. V ambulancii Poradne zdravia vykonávajú pracovníčky edukačno-preventívne vyšetrenia, kde sa zameriavajú okrem iného aj na aktívne starnutie, prevenciu chronických neinfekčných ochorení a celkové zlepšenie zdravotného stavu klientov. Pri príležitosti tohto dňa bol spracovaný článok a zaslaný na uverejnenie do regionálnych printových týždenníkov MY Kysucké noviny, Kysuce, na internetové portály Mojekysuce a Zdravie a štýl, na webové stránky miest Čadca, Kysucké Nové Mesto, Turzovka, Krásno nad Kysucou a na webovú stránku RÚVZ so sídlom v Čadci.

Svetový deň duševného zdravia

Pri príležitosti Svetového dňa duševného zdravia bol spracovaný článok a zaslaný na uverejnenie do regionálnych printových týždenníkov MY Kysucké noviny, Kysuce, na internetové portály Mojekysuce, Zdravie a štýl, na webové stránky miest Čadca, Kysucké Nové Mesto, Turzovka, Krásno nad Kysucou a na webovú stránku RÚVZ so sídlom v Čadci.

Svetový deň potravy

Pri príležitosti Svetového dňa potravy bolo realizovaných 17 prednášok celkovo pre 436 poslucháčov, konkrétne 15 prednášok pre 266 žiakov základných a študentov stredných škôl a 2 prednášky pre 170 seniorov. Prednášky boli zamerané na zdravú výživu, zdravú životosprávu či najčastejšie poruchy príjmu potravy. Súčasťou prednášok o poruchách príjmu potravy bolo aj premietanie dokumentu „Sami“.

Svetový deň umývania rúk

Pri príležitosti Svetového dňa umývania rúk sme realizovali 5 prednášok pre 71 žiakov základných škôl zameraných na hygienu rúk, žiakom boli podané informácie o najčastejších chybách, ktorých sa dopúšťame pri hygiene rúk, žiaci si osvojili zásady, techniku a cieľ správneho umývania a dezinfekcie rúk, s praktickou ukázkou a na záver mali možnosť si správnosť hygieny rúk overiť pod UV lampou.

Svetový deň diabetu

Pri príležitosti Svetového dňa diabetu boli realizované edukačné aktivity formou prednášok, konkrétne 3 prednášky pre 80 poslucháčov (2 prednášky pre 50 študentov strednej školy a 1 prednáška pre 30 seniorov). V rámci prednášok boli poslucháčom podané informácie o diabete, jeho príznakoch, prevencii, taktiež mali poslucháči počas prednášok možnosť vykonať si test rizika vzniku diabetu 2. typu a boli oboznámení o službách, ktoré ponúka Poradňa zdravia. Rovnako bol pri tejto príležitosti vytvorený článok, ktorého súčasťou bola aj informácia o službách Poradne zdravia, zriadenej na RÚVZ Čadca. Článok bol zaslaný na uverejnenie do regionálnych elektronických a printových médií (týždenníky MY Kysucké noviny, Kysuce, internetové portály Mojekysuce, Zdravie a štýl, webová stránka RÚVZ so sídlom v Čadci, webové stránky miest Čadca, Kysucké Nové Mesto, Turzovka a Krásno nad Kysucou). Poradenské centrum ochrany a podpory zdravia, na základe zverejnenej informácie navštívilo 15 klientov. Na tému prevencie diabetu boli vytvorené informačné panely pri vstupe do budovy RÚVZ Čadca a pri vstupe do ambulancie Poradne zdravia.

Európsky týždeň boja proti drogám

Pri príležitosti Európskeho týždňa boja proti drogám boli vykonané edukačné aktivity formou prednášok pre žiakov základných a študentov stredných škôl, zamerané na riziká užívania drog, s dôrazom na alkohol. Celkovo bolo vykonaných 15 prednášok pre 314 žiakov základných a študentov stredných škôl. Prednášky boli doplnené premietaním dokumentu „Až do dna...“ a v rámci prednášok mali žiaci a študenti k dispozícii „opilecké okuliare“ (ktoré navodzujú stav opitosti a poukazujú na riziko pitia alkoholu na seba i okolie). Taktiež bol k danej problematike vytvorený článok a následne zaslaný na uverejnenie do regionálnych printových týždenníkov MY Kysucké noviny, Kysuce, na internetové portály Mojekysuce, Zdravie a štýl, na webové stránky miest Čadca, Kysucké Nové Mesto, Turzovka, Krásno nad

Kysucou a na webovú stránku RÚVZ so sídlom v Čadci. Pracovníčky OPZaVkJ sa zúčastnili na preventívnej aktivite MP Čadca – Živé knižnice s mladými liečenými narkomanmi, zameranej na žiakov základných a študentov stredných škôl, s posolstvom „Ty toto nemusíš zažiť“.

Prevenia počas horúčav, Letná dovolenková sezóna 2022, Sezóna kliešťov

Počas leta sme spracovali články Prevenia počas horúčav, Letná dovolenková sezóna 2022 a Sezóna kliešťov, ktoré boli zaslané na uverejnenie do regionálnych printových týždenníkov MY Kysucké noviny, Kysuce, na internetové portály Mojekysuce a Zdravie a štýl, na webové stránky miest Čadca, Kysucké Nové Mesto, Turzovka, Krásno nad Kysucou a webovú stránku RÚVZ so sídlom v Čadci.

**Regionálny úrad verejného zdravotníctva
so sídlom v Dolnom Kubíne**

1. ODBOR HYGIENY ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA

1.1 PLNENIE AKČNÉHO PLÁNU PRE ŽIVOTNÉ PROSTREDIE A ZDRAVIE OBYVATEĽOV SLOVENSKEJ REPUBLIKY(NEHAP V.)

Pracovníci oddelenia hygieny životného prostredia v RÚVZ so sídlom v Dolnom Kubíne podávajú verejnosti informácie o pitnej vode formou www. stránok RÚVZ, e – mailami, telefonicky, elektronický..., ale aj pri stretnutiach s verejnosťou. Pri príležitosti Svetového dňa vody RÚVZ so sídlom v Dolnom Kubíne poskytovalo odborné poradenstvo a konzultácie v oblasti zásobovania pitnou vodou, jej zdravotnej bezpečnosti, ochranných pásiem pri individuálnych vodných zdrojoch a iných požiadaviek týkajúcich sa pitnej vody.

Informácie o kvalite pitnej vody na Orave sú zverejnené na webovej stránke RÚVZ.

V zariadení, v ktorých je poskytované ubytovanie pre osoby s oslabenou imunitou (Centrum sociálnych služieb /CSS/ v Dolnom Kubíne, M. Hattalu 2161/3), bola 27.04.2022 opakovane odobratá 1 vzorka teplej vody na vyšetrenie prítomnosti baktérií rodu **Legionella species** a vyšetrená v laboratóriách RÚVZ so sídlom v Žiline, s výsledkom (<1 KTJ/1000m). Tento odber a vyšetrenie bol zamerané na účinnosť plnenia nápravných opatrení uložených v roku 2021, pri zistení prítomnosti baktérií rodu **Legionella species** v tomto zariadení. zníženie rizika závažných ochorení spôsobených týmito mikroorganizmami.

Problematiku vonkajšieho znečistenia ovzdušia a hluku RÚVZ preventívne rieši v rámci posudzovania predloženej projektovej dokumentácie pre územné konanie navrhovaných stavieb /dožadované hlukové štúdie/, príp. v rámci vydávania stanovísk k územnoplánovacím dokumentáciám ÚPN - obcí a ku kolaudáciám stavieb.

RÚVZ so sídlom v Dolnom Kubíne prešetril 2 podnety zamerané na **zvýšené hladiny hluku** a znečistenie ovzdušia v životnom prostredí - hluk z tepelného čerpadla od suseda v obci Hruštín a hluk z pracovne v obci Habovka. Kvalita **vnútorného ovzdušia** v hodnotenom roku nebola RÚVZ riešená.

1.2 PROTOKOL O VODE A ZDRAVÍ - PLNENIE NÁRODNÝCH CIEĽOV

Kvalitu **pitnej vody** sleduje RÚVZ so sídlom v Dolnom Kubíne v rámci monitoringu pitnej vody a v rámci štátneho zdravotného dozoru. Spolu bolo vo vyhodnocovacom období odobratých v rámci kontrolného monitoringu pitnej vody 118 vzoriek pitných vôd /v okresoch Dolný Kubín 38, Námestovo 52, Tvrdošín 28/ a v rámci preverovacieho monitoringu pitnej vody 18 vzoriek pitných vôd /v okresoch Dolný Kubín 5, Námestovo 9, Tvrdošín 4/.

Štátny zdravotný dozor bol vykonaný na 1 verejnom vodovode /Beňadovo/ a aj na menších skupinových vodovodoch, z ktorých sú zásobované pitnou vodou rekreačné zariadenia. Pracovníčky RÚVZ odobrali 23 vzoriek pitných vôd v objektoch rekreačných zariadení. Z nich 5 vzoriek nevyhovovalo platnej legislatíve.

1.3 ĽUDSKÝ MONITORING – SLEDOVANIE ZÁŤAŽE SKUPÍN OBYVATEĽSTVA VYBRANÝM CHEMICKÝM FAKTOROM V ŽIVOTNOM PROSTREDÍ A PRACOVNOM PROSTREDÍ

RÚVZ so sídlom v Dolnom Kubíne nebol do plnenia tejto úlohy zaradený.

1.4 MAPOVANIE PRÍTOMNOSTI BAKTÉRIÍ RODU LEGIONELLA V ZARIADENIACH SOCIÁLNYCH SLUŽIEB

V zariadení, v ktorých je poskytované ubytovanie pre osoby s oslabenou imunitou (Centrum sociálnych služieb /CSS/ v Dolnom Kubíne, M.Hattalu 2161/3), bola 27.04.2022 opakovane odobratá 1 vzorka teplej vody na vyšetrenie prítomnosti baktérií rodu **Legionella species** a vyšetrená v laboratóriách RÚVZ so sídlom v Žiline, s výsledkom (<1 KTJ/1000m). Tento odber a vyšetrenie bol zamerané na účinnosť plnenia nápravných opatrení uložených v roku 2021, pri zistení prítomnosti baktérií rodu Legionella species v tomto zariadení. zníženie rizika závažných ochorení spôsobených týmito mikroorganizmami.

1.5 MAPOVANIE AKTUÁLNEHO STAVU VÝSKYTU PESTICÍDNYCH LÁTOK A MIKROPOLUTANTOV V PITNÝCH VODÁCH

V roku 2022 RÚVZ so sídlom v Dolnom Kubíne odobral v rámci preverovacieho monitoringu 18 vzoriek pitných vôd na ich vyšetrenie /aldrin, dieldrin, endrin, lindan/. V rámci preverovacieho monitoringu pitnej vody prevádzkovatelia vodovodov predkladali na RÚVZ so sídlom v Dolnom Kubíne protokoly, v ktorých boli vyšetrované aj pesticídy. Vzorky pitnej vody boli vyšetrované v laboratóriách Oravská vodárenská spoločnosť, a.s., Bysterecká 2180, 026 80 Dolný Kubín /aldrin, dieldrin, endrin, lindan, 2,4-DP (izoméry/, acetochlór, acetochlór ESA, acetochlór OA,alachlór ESA,alachlór OA, aminopyralid, atrazín-2-hydroxy, atrazín-desetyl, atrazín-desetyl, desizopropyl, atrazín-desizopropyl, azoxystrobín, azoxystrobín-o-demetyl, bentazón, bentazón metyl, benzo(a)pyrén, clopyralid, cyprokonazol, desmedifam, diflufenikan, dikamba, dimetachlór, dimetachlór ESA, dimetachlór OA, dimeténamid, dimeténamid ESA, dimeténamid OA, epoxikonazol, etofumesát, enmedifan, flufenacet, flufenacet ESA, flufenacet ESA, flufenacet OA, fluroxypyr, chloridazon, chloridazon-desfenyl, chloridazon-metyl-desfenyl., chlórrotolurón, chlór-sulfurón, izoproturón, karbendazím, lenacil, linurón, metamitrón, metazachlór, metazachlór ESA, metazachlór OA, metolachlór ESA, metolachlór OA, metribuzin, metribuzin-desamino diketo, mezotrión, nikosulfurón, pendimetalín, pethoxamid, pethoxamid ESA, prochloraz, propikonazol, protioconazol, quinmerac, simazín-2-hydroxy, tebukonazol, terbutylazín-desetyl, , terbutylazín-desetyl-2-hydroxy, terbutylazín-hydroxy/, Štátneho veterinárneho a potravinového ústavu v Dolnom Kubíne, Jánoškova 1611/58, 026 01 Dolný Kubín /hexachlór-cyklohexán – alfa izomér, hexachlór-cyklohexán – beta izomér, lindan, hexachlórbenzén, suma DDT a benzo(b)fluorathene, benzo(k)fluorathene, benzo(g,h,i)perylene, indeno(1,2,3-c,d)pyrene, fluoranthene, benzo(a)pyrene/, INGEO – ENVILAB, s.r.o., Divízia chémie a mikrobiológie, Bytčická 16, 010 01 Žilina /aldrin, 4,4'-DDE, 4,4'-DDT, dieldrin, endrin, hexachlórbenzén, heptachlór, lindan, metoxychlór, heptachlóreoxid, metoxychlór, pesticídy spolu a suma chlórovaných pesticídov/. Odobraté vzorky vyhovovali v týchto vyšetrovaných ukazovateľoch limitom uvedeným v platnej legislatíve.

1.6 ROZŠÍRENIE SIETE MONITOROVACÍCH STANÍC NA SLEDOVANIE KONCENTRÁCIE BIOLOGICKY ALERGIZUJÚCICH ČASTÍC VO VONKAJŠOM OVZDUŠÍ

RÚVZ so sídlom v Dolnom Kubíne nebol do plnenia tejto úlohy zaradený.

2. ODBOR PRACOVNO-PREVENTÍVNEHO LEKÁRSTVA

2.1 ZNIŽOVANIE MIERY ZDRAVOTNÝCH RIZÍK ZAMESTNANCOV PRACOVNÉHO PROSTREDIA, PRACOVNÝCH PODMIENOK A SPÔSOBU PRÁCE

2.1.1 Znižovanie miery zdravotných rizík (rizikové práce)

Počet exponovaných zamestnancov vykonávajúcich rizikové práce, podľa štandardných výstupov z programu ASTR, je v regióne Oravy 1599, z toho 531 žien. Oproti roku 2021 došlo k poklesu pracovníkov pracujúcich na rizikových pracoviskách o 161, čo súvisí s faktom, že proces modernizácie a automatizácie výroby sa nezastavil. Potešiteľný je hlavne fakt, že poklesol počet pracovníkov vykonávajúcich rizikové práce v 4. kategórii prác z 54 v roku 2021 na 24 v roku 2022. Pomerne stabilné počty žien na rizikových pracoviskách súvisia hlavne so zamestnanosťou žien v rezorte zdravotníctva a v centrách sociálnych služieb, ako aj na montážnych pracoviskách, kde je vyšší podiel žien. Celkový počet spoločností, kde máme vyhlásené rizikové práce je 85, čo je približne rovnako ako v roku 2021 (kedy sme mali vyhlásené rizikové práce u 87 spoločností). V oblasti ochrany zdravia zamestnancov bola situácia v spoločnostiach priamo úmerná ich úspešnosti na trhu. Sledujeme dlhodobý pozitívny trend znižovania počtu pracovníkov na rizikových pracoviskách.

V priebehu hodnoteného roka nebol na RÚVZ podaný žiaden návrh na vyhlásenie rizikových prác u samostatne zárobkovo činných osôb, ani samostatne hospodáriacich roľníkov. V prípade, že v rámci štátneho zdravotného dozoru zistíme, že firma zamestnáva na rizikových pracoviskách živnostníkov, kontrolujeme ich zdravotnú spôsobilosť a spôsob, akým sú informovaní o rizikových faktoroch pracovného prostredia na danom pracovisku. V 3. kategórii prác z hľadiska psychickej pracovnej záťaže máme zaradených 245 pracovníkov (z toho 229 žien), čo je o 53 pracovníkov (žien) viac ako v roku 2021. Jedná sa hlavne o pracovníkov v zdravotníctve a centrách sociálnej starostlivosti. Čo sa týka faktora ionizujúce žiarenie v zdravotníckych zariadeniach, v Dolnooravskej nemocnici s poliklinikou v Dolnom Kubíne prebehol proces prehodnocovania rizika u faktora ionizačného žiarenia ešte v roku 2018, ktorý súvisel s modernizáciou technických zariadení a zamestnávateľ na základe posudku o riziku podal návrh na preradenie zamestnancov z 3. kategórie prác do 2. kategórie prác. V ďalšej nemocnici v regióne, v Hornooravskej nemocnici v Trstenej, boli tieto profesie preradené do 2. kategórie prác v roku 2011, taktiež v dôsledku modernizácie prístrojov a posúdenia rizika zmluvnou pracovnou zdravotnou službou. Z tohto dôvodu nemáme pracovníkov u faktora ionizačné žiarenie v zdravotníckych zariadeniach zaradených v 3. kategórii prác.

2.1.2 Znižovanie zdravotných rizík z látok a zmesí klasifikovaných ako toxické

V rámci štátneho zdravotného dozoru sme na pracoviskách kontrolovali zaobchádzanie s toxickými a veľmi toxickými chemickými látkami a zmesami, najmä ich

skladovanie, vrátane spôsobu evidencie, používanie týchto látok a zmesí, odbornú spôsobilosť na manipuláciu s nimi (upozorňovali sme na povinnosť aktualizácie prípravy), prevádzkové poriadky, zabezpečenie preventívnej zdravotnej starostlivosti zamestnancov (vstupné a periodické lekárske preventívne prehliadky), zabezpečenie OOPP pre zamestnancov, vybavenie pracovísk lekárničkami prvej pomoci, likvidáciu prázdnych obalov a nespotrebovaných zvyškov prípravkov na ochranu rastlín a zaobchádzanie s nebezpečným odpadom. Situácia v poľnohospodárskych spoločnostiach, ktoré pre svoju činnosť využívajú prípravky na ochranu rastlín, sa značne zmenila. Väčšina spoločností nakupuje prípravky na ochranu rastlín, už dlhodobo, tesne pred ich aplikáciou, v množstve nevyhnutne potrebnom na vykonanie postrekov. Organizácie si nevytvárajú skladové zásoby prípravkov na ochranu rastlín, preto sú skladovacie priestory využívané len krátkodobo a počas roka sa v nich prípravky na ochranu rastlín vo väčšine prípadov neskladujú.

2.1.3 Znižovanie zdravotných rizík z karcinogénnych a mutagénnych faktorov vrátane azbestu a z látok poškodzujúcich reprodukciu a narušajúcich endokrinný systém

S karcinogénnymi a mutagénnymi faktormi prichádzajú do kontaktu pracovníci pri podávaní cytostatík, v onkologickej ambulancii Hornooravskej nemocnice s poliklinikou v Trstenej a ambulancii klinickej onkológie v Dolnom Kubíne. Pracovníci patológie v Dolnooravskej nemocnici s poliklinikou v Dolnom Kubíne, ktorých hlavným ťažiskom činnosti je bioptická prevádzka, používajú pri svojej práci formaldehyd, i keď v minimálnom množstve. Jedná sa o 6 pracovníkov, z toho 5 žien. V 2 poľnohospodárskych družstvách evidujeme prácu zaradenú do 3. kategórie, rizikový faktor agrochemikálie (v roku 2021 sme ich evidovali 8). Jedná sa celkovo o 3 mužov, ktorí majú oprávnenie na manipuláciu s týmito látkami. V regióne pôsobia 3 organizácie s oprávnením na odstraňovanie azbestu – Krovmont s.r.o., Dolný Kubín, Darta Service s.r.o. Dolný Kubín, OSBD Dolný Kubín. Počet oprávnených osôb na manipuláciu s materiálmi obsahujúcimi azbest je 16 mužov. Vydali sme 74 rozhodnutí na odstraňovanie azbestu a dostali 53 oznámení o odstraňovaní materiálov obsahujúcich azbest zo stavieb. Jednalo sa prevažne o strechy rodinných domov a hospodárskych budov.

2.2 INTERVENCIE NA PODPORU ZDRAVIA PRI PRÁCI

Vzhľadom k pandémie COVID-19, sme sa v prvom štvrtroku 2022 venovali okrem poskytovania informácií z oblasti ochrany zdravia pri práci aj poradenstvu v súvislosti s epidemickou situáciou v našom regióne. Poskytli sme informácie z oblasti ochrany zdravia pri práci 500 fyzickým a právnickým osobám. Celkový počet poskytnutých konzultácií, osobných i telefonických, bol v priebehu roka 650.

3 ODBOR HYGIENY VÝŽIVY, BEZPEČNOSTI POTRAVÍN A KOZMETICKÝCH VÝROBKOV

3.1 MONITORING PRÍJMU KUCHYNSKEJ SOLI

V roku 2022 RÚVZ so sídlom v Dolnom Kubíne nebol zaradený do plnenia úlohy projektu „Monitoring príjmu kuchynskej soli“.

3.2 MONITORING BEZPEČNOSTI PET FLIAŠ Z RECYKLOVANÝCH PLASTOV

Monitoring bezpečnosti PET fliaš vyrábaných s rôznym podielom recyklovaného vstupného materiálu (regranulátu) z hľadiska možnej migrácie látok (monoméry, neúmyselne pridané látky – degradačné, reakčné produkty a nečistoty). Cieľom projektu je kontrola bezpečnosti vstupných surovín (regranulátov) ako aj finálnych výrobkov - PET fliaš vyrábaných v SR, na výrobu ktorých bol použitý recyklovaný vstupný materiál a tým zabezpečenie ochrany zdravia ľudí.

Laboratórne vyšetrenia boli vykonané v rámci plnenia viacročného plánu úradnej kontroly

–
Materiály a predmety určené na styk s potravinami v zmysle Nariadenia EP a Rady /EÚ/ č. 2017/625 z roku 2017.

RÚVZ v Dolnom Kubíne odobralo 2 vzorky zo zariadení spoločného stravovania :

Magnesia jemne perlivá 1,5 l – materiál PET

Rajec pramenitá voda sýtená 1,5 l – materiál PET

Obe testované vzorky vyhoveli v parametroch obsah acetaldehydu v balenej pitnej vode a senzorické hodnotenie balenej pitnej vody za podmienok testu.

3.3. SLEDOVANIE VÝŽIVOVÉHO STAVU KLIENTOV V ZARIADENIACH SOCIÁLNYCH SLUŽIEB

Kontrola dodržiavania zásad zdravej výživy v zariadeniach sociálnych služieb za účelom zabezpečenia ozdravenia výživy klientov v zariadeniach sociálnych služieb, ako sú domovy sociálnej starostlivosti, vrátane domovov dôchodcov, domovov špeciálnej starostlivosti (charitné, hospice a pod.), ktoré nepatria medzi zdravotnícke zariadenia, bude realizovaná podľa plánu v roku 2023.

3.4 MONITORING PRÍTOMNOSTI ALERGÉNOV V HOTOVÝCH POKRMOCH PRIPRAVOVANÝCH V ZARIADENIACH SPOLOČNÉHO STRAVOVANIA A V POTRAVINÁCH URČENÝCH PRE DOJČATÁ A MALÉ DETI

Kontroly správnosti označenia potravín s ohľadom na výskyt alergénov pochádzajúcich zo zložiek potravín boli vykonávané **v rámci úradných kontrol potravín**. Bola kontrolovaná povinnosť prevádzkovateľov potravinárskych zariadení zabezpečiť, aby informácie o alergénoch boli uvedené na balených aj nebalených potravinách a manipulácia s potravinovými alergénmi bola počas výrobného procesu kontrolovaná. Zvýšená pozornosť označovania prítomnosti alergénov bola venovaná aj pri predaji nebalenej porcovanej zmrzliny a v zariadeniach spoločného stravovania v menu jedálnych lístkov.

4. ODBOR HYGIENY DETÍ A MLÁDEŽE

4.1 AKTIVITY PREVENIE DETSKEJ OBEZITY V KONTEXTE PLNENIA NÁRODNÉHO AKČNÉHO PLÁNU PREVENIE OBEZITY NA ROKY 2015-2025 (NAPPO)

Cieľom aktivít je komplexným výkonom štátneho zdravotného dozoru a realizáciou výchovných aktivít v oblasti edukácie matiek a detí a mládeže prispieť k zníženiu výskytu detskej obezity. V rámci podpory zdravšieho stravovania a prostredia v školách bolo vykonaných 47 kontrol stravovacích prevádzok určených pre deti a mládež, výdajní stravy, bufetov a kontrol jedálnych lístkov. Edukačné aktivity v oblasti zdravého stravovania

a zdravej výživy vykonávajú pracovníci oddelenia podpory zdravia. Celkovo bolo vykonaných 20 edukačných aktivít a zúčastnilo sa na nich 401 detí. Kontrola dodržiavania pitného režimu pre deti a používanie pitnej vody a nesladených nápojov v predškolských zariadeniach bola vykonaná v 32 zariadeniach. Odobratých bolo 47 vzoriek hotových pokrmov na mikrobiologické vyšetrenie, všetky vzorky vyhovovali.

4.2 HODNOTENIE JEDÁLNYCH LÍSTKOV MŠ A ZŠ

Cieľom projektu je zmapovanie situácie v oblasti dodržiavania všeobecných zásad pre zostavovanie jedálnych lístkov v zariadeniach školského stravovania pri ZŠ a MŠ a zistiť frekvenciu podávania vybraných druhov potravín. Za obdobie mesiacov marec, máj, bolo skontrolovaných 6 mesačných jedálnych lístkov určených pre deti z troch vybraných základných škôl.

Hodnotenie jedálnych lístkov

	Marec 2022			Máj 2022		
	<i>bodové hodnotenie desiaty/ olovrant</i>	<i>bodové hodnotenie obedy</i>	<i>KP</i>	<i>bodové hodnotenie desiaty/ olovrant</i>	<i>bodové hodnotenie obedy</i>	<i>KP</i>
1. Základná škola , Dolný Kubín – Kňažia		13 (veľmi dobrý)	1,0		12 (veľmi dobrý)	1,0
2. Základná škola, Habovka		9 (dobrý)	1,0		10 (dobrý)	1,0
3. Základná škola, Zuberec		9 (dobrý)	1,0		11 (veľmi dobrý)	1,0

4.4 ÚRAZY U DETÍ V SR

Cieľom projektu je formou spolupráce s NCZI a regionálnymi nemocnicami získať vybrané informácie, týkajúce sa problematiky úrazov detí na Slovensku. Údaje o úraze dieťaťa vyplňal rodič do pripraveného dotazníka. Vyplnené dotazníky sa z oddelení priebežne zbierali a vpisovali do pripravenej masky. Celkovo bolo v roku 2022 evidovaných 8 dotazníkov o úraze.

INÉ PROJEKTY:

V roku 2022 bol realizovaný projekt COSI (Národný program prevencie obezity, ktorého súčasťou je aj EU Akčný plán obezity detí). Vybraných bolo 7 základných škôl v regióne Orava, 216 žiakov v dvoch vekových skupinách boli merané antropometrické ukazovatele (výška, váha, obvod pásu, obvod bokov). Súčasťou projektu boli aj dotazníky, ktoré vypisovali odborní pracovníci s deťmi, vedením školy a dotazník určený pre rodičov. Zosumarizované údaje sa zadávali do pripravených masiek, odoslané boli na MZ SR.

5. ODBOR OCHRANY ZDRAVIA PRED ŽIARENÍM

RÚVZ so sídlom v Dolnom Kubíne nemá tento odbor.

6. ODBOR EPIDEMIOLOGIE

6.1. NÁRODNÝ IMUNIZAČNÝ PROGRAM SR

V roku 2022 boli realizované nasledovné úlohy:

- monitorovanie situácie v oblasti imunizácie
  - monitorovanie ochorení preventabilných očkovaním, zhromažďovanie údajov
  - zlepšenie informovanosti a poznatkov populácie o problematike imunizácie
  - surveillance a kontrola ochorení preventabilných očkovaním v súlade s odporúčaniami ECDC a WHO (eliminácia osýpok, rubeoly, poliomyelitídy)
  - zabezpečenie očkovacieho kalendára na rok 2022, plán očkovacích výkonov pre spádovú oblasť RÚVZ so sídlom v Dolnom Kubíne na podklade očkovacieho kalendára platného od 1.1. 2022, vypracovaného ÚVZ SR v súlade so zákonom 355/2007 Z. z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia a s kategorizáciou očkovacích látok, určených na povinné očkovanie detí
- Európsky imunizačný týždeň v roku 2022 – nerealizovali sa žiadne aktivity.

Surveillance a kontrola ochorení preventabilných očkovaním:

Lekári prvého kontaktu sú opakovane informovaní o nevyhnutnosti zabezpečiť laboratórnu diagnostiku u pacientov, u ktorých bolo podozrenie na ochorenie, ktoré podlieha povinnému očkovaniu, ďalej boli oboznámení o postupe pri ošetrovaní a odbere biologického materiálu pri podozrení na ochorenia preventabilných očkovaním (diftéria, polio, morbili, mumps, rubeola) v súvislosti s migračnou vlnou a epidemiologickou situáciou na Ukrajine. Upovedomené boli aj zdravotnícke zariadenia.

Manažment očkovania:

V rámci plnenia hlavných cieľov bola realizovaná metodická a konzultačná pomoc očkujúcim lekárom a zdravotným sestram. Prednášky z problematiky vakcinológie sme pre laickú aj odbornú verejnosť v roku 2022 neorganizovali

Kontrola očkovania:

Pri kontrole očkovania postupujeme podľa odborného usmernenia na kontrolu očkovania a na kritériá vyhodnotenia administratívnej kontroly.

Vlastná administratívna kontrola očkovania v regióne bola vykonaná v mesiacoch august a september 2022 na 28-ich ambulanciách pre deti a dorast a 2-och nefrologických ambulanciách. Kontrola zaočkovania proti chrípke, pneumokokovým infekciám a ochoreniu COVID 19 u klientov zariadení sociálnych služieb bola v uvedených termínoch vykonaná v jednotlivých DD a DSS. Správa a tabuľky s výsledkami kontroly očkovania boli odoslané na RÚVZ v Žiline.

Počas roka pracovníčky oddelenia absolvovali vzdelávanie v problematike vakcinológie - Slovenský vakcinologický kongres.

Očkujúci lekári zasielajú na oddelenie epidemiológie mesačne hlásenia o očkovacích výkonoch v ich spádovej oblasti. Na základe týchto hlásení sa mesačne vykonáva register výkonov na jednotlivých ambulanciách a v okresoch. V zmysle usmernení z ÚVZ SR budeme postupovať pri príprave registra očkovaných, ako aj evidencie o očkovaní, chladovom reťazci a hospodárení s vakcínami.

6.2. SURVEILLANCE INFEKČNÝCH OCHORENÍ

V roku 2022 bola vykonávaná mesačná analýza prenosných ochorení za región. Dôraz bol kladený na surveillance ochorení imunizačného programu. V týchto prípadoch je zabezpečená laboratórna verifikácia diagnózy.

V oblasti výskytu chrípky a ARO aktuálne celé chrípkové obdobie boli elektronicky informované dotknuté organizácie o aktuálnej situácii. V súvislosti so situáciou vo výskyte ochorení COVID 19 nebol realizovaný žiadny odber materiálu na kultivačný dôkaz vírusu chrípky.

V informačnom systéme prenosných ochorení spracovaných 30 043 prípadov (vlani 23 644, v roku 2020 -9 200 prípadov a v roku 2019 – 3 432), čo je v priemere 2 503 hlásení prenosných ochorení mesačne (vlani 1 970, v roku 2020- 767 hlásení a v roku 2019 - 286). Epidemiologické šetrenie spojené s protiepidemickými opatreniami a edukáciou obyvateľstva bolo realizované v 28 701 ohniskách.

6.3. INFORMAČNÝ SYSTÉM PRENOSNÝCH OCHORENÍ

Program EPIS je plne v prevádzke a využíva sa aj pre manažment epidémií. Lekári prvého kontaktu majú možnosť priamo z ambulancie vstupovať do užívateľského portálu, zatiaľ túto možnosť nevyužívajú aj napriek opakovanej propagácii programu v teréne. V programe EPIS sa zaviedol je plne využívaný systém rýchleho varovania. Na spracovanie analýz je využívaný aj export dát. Mesačne sú realizované analýzy hlásených ochorení. V systéme sú pravidelne hlásené laboratórne potvrdené prípady z NRC aj výsledky z laboratórií klinickej mikrobiológie.

Nedostatky v laboratórnej spolupráci a v hlásení prenosných ochorení boli riešené priebežne.

6.4. NOZOKOMIÁLNE NÁKAZY

V roku 2022 sme realizovali tieto opatrenia na prevenciu nozokomiálnych nákaz:

- v zmysle zvyšovania bezpečnosti pacientov v nemocničných zariadeniach bolo realizovaných 10 kontrol hygienicko-epidemiologického režimu na oddeleniach NsP a v súkromných zdravotníckych zariadeniach
- odobratých bolo 20 sterov zo sterilného materiálu a 224 sterov z prostredia.
- na základe výsledkov kontrol a analýz hlásených NN boli realizované hodnotenia a navrhnuté opatrenia pre jednotlivé oddelenia NsP 9x a 1x v ambulancii všeobecného lekára pre dospelých.
- v roku 2022 bolo hlásených 213 ochorení nozokomiálneho charakteru (165 z DO NsP v Dolnom Kubíne a 48 z HO NsP v Trstenej), čo je o 38 menej ako vlani. Uvedené počty nezodpovedajú skutočnosti. Lekári na jednotlivých oddeleniach, sa v roku 2022 problematike sledovania a hlásenia nozokomiálnych nákaz venovali v rámci možností, vzhľadom na situáciu s COVID 19. Problematika nozokomiálnych nákaz bola prevažne riešená s nemocničnými hygieničkami

Na základe spolupráce s oddelením klinickej mikrobiológie DO NsP v Dolnom Kubíne je zabezpečené pravidelné monitorovanie mikrobiálnej rezistencie na ATB, výskyt multirezistentných kmeňov na jednotlivých oddeleniach nemocníc v regióne, kontrola endemického osídľovania nemocníc nemocničnými polyrezistentnými, multirezistentnými kmeňmi a následná aplikácia správnych režimových opatrení. Pri výskyte *Klebsiella pneumoniae* CPE u hospitalizovaných pacientov, boli realizované opatrenia a usmernenia zdravotníckych pracovníkov v súlade s OU MZ SR pre diagnostiku a protiepidemické

opatrenia pri výskyte kmeňov pôvodcov infekčných ochorení s klinicky a epidemiologicky významným mechanizmom rezistencie.

Na realizáciu všetkých úloh v oblasti prevencie nozokomiálnych nákaz je potrebné zabezpečiť sústavnú edukáciu pracovníkov oddelenia epidemiológie v tejto zložitej a rozsiahlej problematike, čo si vyžaduje aj dostatočné finančné prostriedky.

6.5. MIMORIADNE EPIDEMIOLOGICKÉ SITUÁCIE

V roku 2022 boli realizované všetky mimoriadne úlohy v súvislosti s pandemickou situáciou ochorení na COVID-19. Postupy boli v súlade s usmerneniami Hlavného hygienika ÚVZ SR.

Zaznamenali sme spolu 27 578 ochorení na COVID-19. Od konca marca začal počet hlásených ochorení klesať, vzhľadom na zmenu stratégie testovania, kedy sa začali akceptovať aj domáce antigénové testy a pozitívne osoby mali povinnosť hlásiť sa u svojho lekára a na PCR testovanie boli odporúčané iba definované skupiny obyvateľstva. V úvode roka 2022 pracovníci oddelenia riešili opatrenia počas víkendov, mimo pracovnú dobu, neskôr aj s pomocou pracovníkov aj s pomocou príslušníkov slovenskej armády. V úvode roku bolo zahájené monitorovanie vírusu SARS CoV-2 v odpadových vodách, so zberom vzoriek 1x týždenne (ČOV Nižná).

V súvislosti s možným zavlečením opičích kiahní na územie SR, bolo vydané usmernenie, ktoré bolo elektronicky distribuované lekárom prvého kontaktu a nemocniciam, bolo zamerané na pokyny pre odber biologického materiálu pri podozrení na ochorenie, ako aj informácie o aktuálnej epidemiologickej situácii vo v Európe.

Boli tiež realizované opatrenia v súvislosti s osobami utekajúcimi z Ukrajiny, vzhľadom na epidemiologickú situáciu na Ukrajine a možným zavlečením ochorení na územie SR. U prichádzajúcich/ubytovaných osôb boli sledované infekčné ochorenia so zameraním na respiračné a črevné ochorenia (aj iné) s povinným hlásením na dennej báze. Zároveň boli v súlade s usmernením z UVZSR informovaní lekári prvého kontaktu o zmenách/spôsobe zosúladenia imunizačného programu, ktorý je platný na území SR s tým na území Ukrajiny.

6.6. ENVIRONMENTÁLNA SURVEILLANCE POLIOMYELITÍDY A SLEDOVANIE VDPV

V roku 2022 sa priebežne plnili úlohy surveillance poliomyelitídy-monitorovanie cirkulácie divých a vakcinálnych kmeňov poliovírusov vyšetrením odpadových vôd s osobitným zreteľom na sledovanie tzv. VDPV (Vaccine Derived Polio Viruses). Epidemiologické vyšetrenie každej aseptickkej meningitídy a suspektnej ACHP. Pokračovali sme v monitorovaní cirkulácie divých a vakcinálnych kmeňov poliovírusov vyšetrením odpadových vôd s osobitným zreteľom na sledovanie tzv. VDPV (Vaccine Derived Polio Viruses). K 31.12.2022 bolo vykonaných 6 odberov odpadových vôd na virologické vyšetrenie- zistenie prítomnosti poliovírusov resp. iných enterálnych vírusov vo vonkajšom prostredí na ČOV Gäcel' v Dolnom Kubíne. Výsledky virologických vyšetrení boli negatívne.

6.7. PREVENCIA HIV/AIDS

V roku 2022 sme nerealizovali projekt „Hrou proti AIDS“ a počet klientov poradne prevencie HIV/AIDS bol 13 a anonymne bolo vyšetrených 13 osôb.

6.8. PORADNE OČKOVANIA

Očkovanie tvorí mimoriadne dôležitú súčasť zdravotnej starostlivosti o obyvateľstvo. V posledných 10-ich rokoch postupne v spádovej oblasti RÚVZ so sídlom v Dolnom Kubíne narastal počet rodičov, ktorí odmietajú povinné očkovanie detí. Nárast antivakcinačných aktivít je výrazný hlavne od konca roku 2012. V tomto roku sme v porovnaní s rokom 2021 zaznamenali nárast hlásených odmietnutí očkovania. Mnohí rodičia akceptujú len antivakcinačné informácie z internetu, z bulvárnych médií a podceňujú odborné informácie. Diskusia s týmito rodičmi je veľmi náročná a ich presvedčenie o neúčinnosti a škodlivosti očkovania také silné, že neprijímajú žiadne odborné argumenty.

V tomto roku boli laickej verejnosti poskytované informácie o priebehu ochorení preventabilných očkovaním, očkovaní – povinnom, odporúčanom, indikáciách a kontraindikáciách očkovania, zložení vakcín či nežiaducich reakciách. Aj napriek opakovanému zverejneniu informácie o zriadení poradne očkovania na RÚVZ nebol výrazný záujem zo strany rodičov o odborné poradenstvo. V roku 2013 sa osobne do poradne dostavili 3 rodičia. V roku 2014 to bolo 5 rodičov, v roku 2015 len 2 rodičia, v roku 2016 do poradne očkovania prišlo 6 rodičov, v roku 2017, 2018 len 2 rodičia a v roku 2019 to boli 3 rodičia odmietajúci povinné očkovanie u svojich detí. V roku 2020 boli konzultácie s rodičmi realizované elektronicky a telefonicky 22x, podobne ako v roku 2021 v počte 17x a v roku 2022 – 2x. Problematika odmietania povinného očkovania si vyžaduje legislatívne zmeny a jednotný postup všetkých RÚVZ v SR. Každý štvrtý rok je na ÚVZ SR zasielaný aktualizovaný počet rodičov odmietajúcich povinné očkovanie. V roku 2013 bolo hlásených 88 detí, ktorých rodičia si túto povinnosť nesplnili. V roku 2014 bolo hlásených 106 a v roku 2015 bolo 138 nových prípadov odmietnutia povinného očkovania. V roku 2016 bolo hlásených 147 nových prípadov, v roku 2017 pediatri hlásili 131 odmietnutí povinného očkovania, v roku 2018 to bolo 125, v roku 2019 pediatri hlásili 126 nových prípadov, v roku 2020 153 odmietnutí, v roku 2021 to bolo 187 a v roku 2022 to bolo 243 odmietnutí povinného očkovania. Každý rok pribúdajú však kompletne odmietnutia všetkých očkovaní.

6.9 ZVÝŠENIE POVEDOMIA BUDÚCICH MATIEK O OCHORENIACH PREVENTABILNÝCH OČKOVANÍM A VÝZNAME OČKOVANIA

Cieľom úlohy je zvýšenie vedomostí budúcich rodičov o ochoreniach preventabilných očkovaním. Projektu predchádzal projekt „Identifikácia najčastejších faktorov ovplyvňujúcich postoj rodičov a budúcich rodičov k očkovaniu“, ktorý sme realizovali dotazníkovou formou v roku 2013 u študentiek na 3-och stredných školách v regióne, ktoré boli náhodne vybrané gestorom úlohy.

Cieľom pôvodného projektu bola identifikácia najčastejších faktorov ovplyvňujúcich postoj rodičov malých detí a budúcich rodičov k očkovaniu. Pokračovaním projektu je následná cielená intervencia zameraná na študentov vyšších ročníkov stredných škôl „Očkovanie hrou“. Interaktívna edukácia sa zameriava na 4 základné tematické okruhy:

povinné očkovanie, zdroje informácií o očkovaní, kvalita života očkovanej a neočkovanej osoby a význam individuálnej a kolektívnej ochrany. Informácia o tejto aktivite nebola v rokoch 2020- 2022 ponúknutá stredným školám v regióne vzhľadom na epid. situáciu v súvislosti s ochorením COVID 19. Aktivity spojené s plnením tejto úlohy sme v roku 2022 nerealizovali.

9. ODBOR VÝCHOVA K ZDRAVIU

9.1 ZDRAVOTNÉ UVEDOMENIE A SPRÁVANIE SA OBYVATEĽOV SR

Realizovaný bol dotazníkový prieskum o zdravotnom uvedomení a správaní sa obyvateľov nášho regiónu v zmysle anotácie. Pridelených sme mali 104 dotazníkov, ktoré budú slúžiť ako jeden z podkladov pre vypracovanie správy o zdravotnom stave obyvateľstva SR.

9.2 PRIESKUM ZDRAVOTNEJ GRAMOTNOSTI OBYVATEĽOV SR

V roku 2022 sa nerealizoval prieskum zdravotnej gramotnosti.

9.3 NÁRODNÝ AKČNÝ PLÁN V PREVENCII OBEZITY NA ROKY 2015-2025

Národný akčný plán v prevencii obezity sa vykonáva formou prednášok na stredných, základných školách. V roku 2022 bolo na základných školách realizovaných 34 edukačných aktivít zameraných na zdravú životosprávu a pohyb, ktorých sa zúčastnilo 786 žiakov. Pre seniorov boli v roku 2022 realizovaných 5 besied zamerané na výživu a pohybovú aktivitu, ktorých sa zúčastnilo 85 ľudí.

V roku 2022 prebiehal projekt „Viem čo zjem“, s cieľom motivovať žiakov základných škôl k vyváženému životnému štýlu, správnym stravovacím návykom a podporiť ich záujem o pohybové aktivity. V rámci prednášok sme so žiakmi diskutovali na tému „Ovocie a zelenina“. V roku 2022 pre projekt „Viem, čo zjem“ bolo zrealizovaných 12 besied pre 227 žiakov.

Pre dospelú populáciu poskytujeme záujemcom možnosť využiť poradňu úpravy hmotnosti, ktorú v roku 2022 nevyužili.

9.3.1 Vyzvi srdce k pohybu - Celonárodná medzinárodne koordinovaná kampaň na zvýšenie pohybovej aktivity dospeléj populácie

Kampaň v roku 2022 neprebíhala.

9.4 PODPORA ZDRAVIA ZNEVÝHODNENÝCH KOMUNÍT

V našom regióne sa aktivity nerealizujú.

9.5 STRATÉGIA ROZVOJA PORADENSKÝCH CENTIER OCHRANY A PODPORY ZDRAVIA V SR

Stratégiu rozvoja poradenských centier ochrany a podpory zdravia v SR plníme predovšetkým prostredníctvom činnosti základnej poradne zdravia. Štandardne sme vyšetřili a poskytli poradenstvo 67 klientom, z toho bolo 23 mužov a 44 žien.

9.6 NÁRODNÝ AKČNÝ PLÁN PRE PROBLÉMY S ALKOHOLOM NA ROKY 2021-2030

RÚVZ so sídlom v Dolnom Kubíne vykonáva edukačné aktivity s cieľom prevencie nadmerného pitia alkoholu. Našou prioritnou skupinou sú 8 – 9. ročník ZŠ a SŠ. Realizované boli 4 edukačné aktivity na základnej škole, zúčastnených bolo 65 žiakov.

9.7 NÁRODNÝ PROGRAM PODPORY ZDRAVIA PRE ROKY 2021-2030

Referát podpory zdravia a výchovy k zdraviu RÚVZ so sídlom v Dolnom Kubíne plní čiastkové ciele vyplývajúce NPPZ pri plánovaní a realizácii aktivít, ktoré zlepšujú zdravotný stav obyvateľov žijúcich v spádovej oblasti. Referát sa vo svojej hlavnej činnosti venuje ovplyvňovaniu zložiek životného štýlu jednotlivca, komunit a verejnosti s cieľom vytvárania podmienok na zlepšenie životného štýlu a zvýšenie kvality života, ale aj učením sa preberať zodpovednosť za vlastné zdravie. Základnými aktivitami sú: zvyšovanie informovanosti obyvateľov, monitorovanie vybraných determinantov zdravia. Pri vykonávaní zdravotno-výchovných aktivít či projektov spolupracujeme so vzdelávacími inštitúciami – materské, základné a stredné školy, s mestskými úradmi, s konzultačným centrom, VŠZP, so zdravotníckymi organizáciami a inými organizáciami.

**Regionálny úrad verejného zdravotníctva
so sídlom v Dunajskej Strede**

1. ODDELENIE HYGIENY ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA

1.1 Plnenie akčného plánu pre životné prostredie a zdravie obyvateľov Slovenskej republiky (NEHAP V.) so zameraním na „1.4. Mapovanie prítomnosti baktérií rodu Legionella v zariadeniach sociálnych služieb“

Pre plnenie úlohy bolo vytypované zariadenie sociálnych služieb – Zariadenie pre seniorov v Dunajskej Strede, Ulica Generála Svobodu 1948/10. Bol spracovaný harmonogram odberov vzoriek vody pitnej, teplej úžitkovej vody a sterov z prostredia (zo sprchových hlavíc) z vybraných kúpeľní. Prvý odber v počte 2 vzorky (pitná – teplá) + 1 vzorka (pitná voda na minimálny rozbor) a 15 sterov bol realizovaný dňa 29.04.2021. V jednej vzorke teplej vody bola zistená prítomnosť baktérií z rodu Legionella. Po obdržaní pozitívneho nálezu bol v zariadení pre seniorov vykonaný ŠZD dňa 18.08.2021 a zápisnične bolo dohodnuté vykonanie nasledovných nápravných opatrení:

- zvýšenie teploty vody v rozvodnej sieti teplej vody v celom objekte na 55 °C,
- zabezpečenie dezinfekcie rozvodnej siete teplej vody v objekte účinným dezinfekčným prostriedkom (Sanosil, chlórdioxid – ClO₂)
- po vykonaní účinných opatrení na zamedzenie prítomnosti baktérií z rodu Legionella dokladovať vyhovujúcu kvalitu teplej vody výsledkami laboratórnych analýz.

Prevádzkovateľ informoval tunajší regionálny úrad verejného zdravotníctva o vykonaní príslušných nápravných opatrení a následne bolo realizované 2. kolo odberov, v rámci ktorého sa sledovala účinnosť zavedených nápravných opatrení od zistenia pozitivity v 1.kole. V rámci 2. kola boli odobraté dňa 04.11.2021 odbornými zamestnankyňami tunajšieho regionálneho úradu verejného zdravotníctva 3 vzorky teplej vody s negatívnymi výsledkami (Legionella sp. - nestanovené).

Prevádzkovateľ predmetného zariadenia pre seniorov listom doručeným dňa 14.03.2022 informoval tunajší regionálny úrad verejného zdravotníctva, že v zariadení nezaznamenali v kontrolovanom období žiadne pľúcne ochorenia v súvislosti s výskytom Legionella pneumophila, sérotyp 3 v teplej vode.

V roku 2022 boli výsledky vyhodnotené a bol spracovaný záver predmetného projektu.

1.5 Mapovanie aktuálneho stavu výskytu pesticídnych látok a mikropolutantov v pitných vodách

V hodnotenom roku táto úloha nebola plnená z dôvodu plnenia opatrení v súvislosti s pandemiou COVID-19.

2. ODDELENIE PREVENTÍVNEHO PRACOVNÉHO LEKÁRSTVA

Znižovanie miery zdravotných rizík zamestnancov z pracovného prostredia, pracovných podmienok a spôsobu práce

2.1.1 Znižovanie miery zdravotných rizík (rizikové práce)

Údaje o rizikových prácach boli naďalej spracované pomocou programu ASTR. Počet zamestnancov vykonávajúcich rizikové práce v okrese Dunajská Streda k 31.12.2022 je 882 z toho 337 žien.

Podľa prevažujúcej činnosti najviac zamestnancov vykonávajúcich rizikové práce je v priemyselnej výrobe (423 z toho 82 žien), ďalej v zdravotníctve (323 z toho 251 žien), v dodávke vody (52 mužov, v správe vnútorných vôd) a v dodávke elektriny (47 mužov).

Počet zamestnancov vykonávajúcich rizikové práce podľa rizikových faktorov je najvyšší v riziku hluku (487 z toho 86 žien), na druhom mieste v riziku biologického faktora (303 z toho 238 žien) a na treťom mieste v riziku chemických látok a zmesí (108 z toho 4 ženy).

V sledovanom období došlo oproti predchádzajúcemu roku k zvýšeniu celkového počtu zamestnancov vykonávajúcich rizikovú prácu (z 647 na 882), a to najmä v dôsledku zmien vykonaných na pracoviskách v Nemocnici s poliklinikou v Dunajskej Strede. Uvedená nemocnica zrušila COVID reprofilizované oddelenia a v rámci reorganizácie boli vytvorené na jednotlivých lôžkových oddeleniach izolačné izby. Tým pádom sa počet zamestnancov exponovaných s biologickým faktorom (vírusom SARS-CoV-2) výrazne zvýšil.

Podobne ako v predchádzajúcom roku ani v hodnotenom období nebola evidovaná riziková práca na úseku poľnohospodárstva, lesníctva a rybolovu (z dôsledku zlepšenia podmienok práce na úseku chemickej ochrany rastlín a pri chove hydiny).

V 7 prípadoch boli vydané nové rozhodnutia o návrhu na zaradenie prác do kategórie rizikových prác, a to pre VITA LEHNICE s.r.o., Lehnice (3 kategória – umelé optické žiarenie -laser), GAVA plast s.r.o., Šamorín (3 kategória – hluk), Záchranná zdravotná služba, Bratislava, pracovisko RZP Horné Janíky (3 kategória – biologický faktor –vírus SARS-CoV-2), Chipita Slovakia, s.r.o., Bratislava, prevádzka Kostolné Kračany (3 kategória – hluk, rastlinný pevný aerosól - korenie), SCHINDLER ESKALÁTORY, s.r.o. (3 kategória – hluk), Wertheim T, s.r.o., Dunajská Streda (3 kategória – hluk, vibrácie prenášané na ruky, zväračské pevné aerosóly), WERTHEIM Production s.r.o., Dunajská Streda (3 kategória – hluk, vibrácie prenášané na ruky, zväračské pevné aerosóly).

V 1 prípade boli práce opätovne zaradené do 4 kategórie (na časovo obmedzené obdobie), kde vzhľadom na charakter výrobného programu, ani po vykonaní opatrení na zníženie expozície, nebolo možné zaradiť práce do nižšej kategórie (c2i s.r.o., Dunajská Streda) a v 1 prípade došlo k zmene v zaradení prác do 3 kategórie – biologický faktor – vírus SARS – CoV-2 (Nemocnica s poliklinikou Dunajská Streda, a.s., Dunajská Streda), nakoľko došlo k reorganizácii prác a boli zrušené pracoviská MOM AG a PCR a do 3 kategórie rizika - biologický faktor – vírus SARS –CoV-2 boli zaradené pracoviská COVID ambulancia a COVID izolačné izby, resp. reprofilizované lôžka.

V hodnotenom roku bolo vydané 1 rozhodnutie k návrhu na vyradenie pracovných činností z 3 kategórie do 2 kategórie (Záchranná zdravotná služba, Bratislava, pracovisko RZP Horné Janíky).

U samostatne hospodáriacich roľníkov a ani u SZČO neboli v roku 2022 zaradené práce do kategórie rizikových prác.

V okrese Dunajská Streda nie je evidovaná riziková práca s faktorom psychická pracovná záťaž, v hodnotenom období nedošlo v tejto oblasti k zmene.

V roku 2022 nebolo vydané rozhodnutie k návrhu na zaradenie, zmenu alebo vyradenie rizikových prác s rizikom ionizujúceho žiarenia do kategórie rizikových prác. U zamestnávateľov – prevádzkovateľov zdravotníckych zariadení práce z hľadiska expozície ionizujúcemu žiareniu sú zaradené do kategórie 2.

Do termínu spracovania výročnej správy všetci dotknutí zamestnávatelia splnili povinnosť vypracovať a predložiť každoročne do 15. januára nasledujúceho roka príslušnému orgánu verejného zdravotníctva informáciu o výsledkoch posúdenia zdravotného rizika a opatreniach vykonávaných na ich zníženie alebo odstránenie na pracoviskách, na ktorých zamestnanci vykonávajú rizikové práce.

K 31.12.2022 bolo vykonaných 14 kontrol v rámci štátneho zdravotného dozoru (ďalej len „ŠZD“) na pracoviskách, kde sa vykonáva riziková práca. Kontroly boli zamerané na pracovné podmienky zamestnancov, mieru expozície zamestnancov a realizáciu náhradných opatrení zo strany zamestnávateľov na pracoviskách, kde sa vykonávajú rizikové práce, ako aj na posúdenie zdravotných rizík v spolupráci s pracovnou zdravotnou službou.

V hodnotenom období u kontrolovaných subjektov nedostatky, resp. nesplnenie opatrení na ochranu zdravia neboli zistené, sankcie neboli uložené.

Miera uvedomenia si zdravotných rizík vyplývajúcich z expozície zamestnancov, ktorí vykonávajú rizikové práce, bola overená formou kontrolných listov informovanosti u 211 zamestnancov. Zistené nedostatky v prípade potreby boli pri výkone ŠZD prekonzultované so zamestnávateľmi.

2.1.2 Znižovanie zdravotných rizík z látok a zmesí klasifikovaných ako toxické

Výkon štátneho zdravotného dozoru bol v sledovanom období zameraný aj na kontrolu uplatňovania nariadenia vlády SR č. 355/2006 Z. z. o ochrane zamestnancov pred rizikami súvisiacimi s expozíciou chemickým faktorom pri práci v znení neskorších predpisov.

V 9 prípadoch bolo cielene kontrolované zabezpečenie ochrany zdravia zamestnancov pri skladovaní, predaji a zaobchádzaní s veľmi toxickými látkami a zmesami a toxickými látkami a zmesami na pracoviskách vrátane ich použitia pri dezinfekcii, regulácii živočíšnych škodcov a na ochranu rastlín. Súčasne bolo sledované ich používanie podľa aktuálneho „Zoznamu a rozsahu použitia registrovaných prípravkov na ochranu rastlín a iných prípravkov“ a spôsob likvidácie obalov a nepoužiteľných zvyškov týchto látok a zmesí.

V kontrolovaných subjektoch boli preverené podmienky manipulácie a skladovania veľmi toxických a toxických látok a zmesí podľa nariadenia vlády SR č. 355/2006 Z. z., ich evidencia ako aj odborná spôsobilosť riadiacich zamestnancov. Nedostatky v čase ŠZD neboli zistené. Osvedčenia o odbornej spôsobilosti na prácu s veľmi toxickými a toxickými látkami a zmesami, resp. doklady o absolvovaní aktualizáčnej odbornej prípravy, ako aj doklady o oboznámení zamestnancov s prevádzkovým poriadkom vrátane kariet bezpečnostných údajov v každom prípade boli predložené k nahliadnutiu.

V hodnotenom období postupne došlo k zníženiu počtu zamestnancov exponovaných chemickým faktorom a k poklesu množstva skladovaných chemických látok a zmesí.

Miera uvedomenia si zdravotných rizík vyplývajúcich z expozície zamestnancov veľmi toxickým látkam a zmesiam a toxickým látkam a zmesiam bola v 81 prípadoch overená formou kontrolných listov informovanosti zamestnancov.

Fyzické osoby – podnikatelia a právnické osoby, ktoré vykonávajú dezinfekciu a reguláciu živočíšnych škodcov ako profesionálnu činnosť, túto skutočnosť písomne oznámili v 136 prípadoch.

V sledovanom období nebolo vydané rozhodnutie k návrhu na skladovanie a manipuláciu s veľmi toxickými látkami a zmesami.

Mimoriadne situácie ani havárie na úseku skladovania a manipulácie s veľmi toxickými látkami a zmesami a toxickými látkami a zmesami v hodnotenom období v okrese Dunajská Streda sa nevyskytli.

2.1.3 Znižovanie zdravotných rizík z karcinogénnych a mutagénnych faktorov vrátane azbestu a z látok poškodzujúcich reprodukciu a narúšajúcich endokrinný systém

V hodnotenom období počet zamestnancov vykonávajúcich rizikové práce s karcinogénnymi a mutagénnymi faktormi v okrese Dunajská Streda sa v porovnaní s predchádzajúcim obdobím výrazne nezmenil. V Nemocnici s poliklinikou v Dunajskej Strede, v ambulanciách klinickej onkológie je 6 zamestnancov, ktorí vykonávajú prácu s cytostatikami, zaradenú do 3 kategórie (práca s rizikom chemickej karcinogenity). Počet pripravených dávok v roku 2022 bol 13 169.

V roku 2022 nebolo vydané rozhodnutie k návrhu na činnosti spojené s výrobou, spracovaním, manipuláciou, skladovaním, prepravou a zneškodňovaním chemických karcinogénov a mutagénov. Od mája 2020 je naďalej mimo prevádzky časť objektov technologickej linky DSSC/SCA na zhodnocovanie opotrebovaných pneumatík termickým štiepením v časti Mliečany mesta Dunajská Streda, kde pracovné činnosti zamestnancov sú spojené s výrobou, spracovaním, manipuláciou a skladovaním chemických karcinogénov a mutagénov (pyrolýzny olej klasifikovaný ako K 1B, popr. benzén, PAU).

U ďalších zamestnávateľov, kde sa pracuje s karcinogénnymi a mutagénnymi faktormi a kde sa vyskytujú pracovné procesy s rizikom chemickej karcinogenity, v sledovanom roku nedošlo k zmenám, práce sú naďalej zaradené do kategórie 2.

Vo výrobe kompozitných výrobkov pre automobilový a letecký priemysel sú naďalej používané tzv. fenolické prepregy a tmel - zmesi klasifikované ako karcinogén (ďalej len „K“), resp. mutagén (ďalej len „M“), ktoré obsahujú formaldehyd (K 1B), resp. mastenec magnesiumhydrosilikát (K 1A) a vláknité sklo (K 1B).

Pevnému aerosólu z dreva – dub, buk (K 1A) sú exponovaní 2 zamestnanci v stolárskej dielni fyzickej osoby – podnikateľa v Hornom Bare. Expozícia zamestnancov tomuto karcinogénnemu faktoru nebola v ostatných kontrolovaných drevospracujúcich prevádzkach preukázaná.

Evidujeme 2 spoločnosti, kde sa skladuje a manipuluje s formaldehydom (karcinogén 1B). Uvedenú činnosť vykonáva 59 zamestnancov.

V roku 2022 bolo evidovaných päť laboratórnych pracovísk, kde sa vykonáva činnosť spojená s manipuláciou a skladovaním chemických karcinogénov alebo mutagénov:

- v jednom potravinárskom podniku vo Veľkom Mederi sa používa fenolftaleín (K 1B) pri stanovení titračnej kyslosti mlieka a mliečnych výrobkov, počet zamestnancov je 6,
- na pracovisku spoločných vyšetrovacích a liečebných zložiek v zdravotníckom zariadení v Dunajskej Strede 12 zamestnancov vykonáva prácu s diagnostickým činidlom obsahujúcim dihydrazín sulfát (K 1B),
- v laboratóriu verejnej lekárne v Gabčíkove pri vstupnej kontrole liečiv sú používané: dusičnan olovnatý (M 1A), oxid olovičitý (M 1A), bromičnan draselný (K 1B), dusičnan kobaltnatý (K 1B, M 1B), fenolftaleín (K 1B), tioacetamid (K 1B), formaldehyd (K 1B), kyselina boritá (M 1B), tetraboritan sodný dekahydrát (M 1B), počet zamestnancov je 2,

- v podniku na výrobu pekárenských výrobkov v Kostolných Kračanoch sa používa chróman draselný (K 1B a M 1B) používa sa ako 10 % roztok na stanovenie obsahu soli v produktoch a medziproduktoch, počet zamestnancov je 2,

- v laboratóriu vo výrobnéj hale na výrobu pružín a malých kovových dielov sa používa fenolftaleín (K 1B) na prípravu indikátora, počet zamestnancov je 2.

V roku 2022 bolo vydaných 89 rozhodnutí k návrhom na odstraňovanie azbestu a materiálov obsahujúcich azbest zo stavieb, z toho 84 rozhodnutí k návrhu na odstraňovanie materiálov obsahujúcich azbest v exteriéroch a 5 rozhodnutie k návrhu na odstraňovanie materiálu obsahujúceho azbest v interiéri.

Do konca sledovaného obdobia bolo vykonaných 6 kontrol zameraných na kontrolu dodržiavania hygienických požiadaviek pri odstránení stavebných materiálov obsahujúcich azbest v zmysle nariadenia vlády SR č. 253/2006 Z. z. o požiadavkách na ochranu zamestnancov pred rizikami súvisiacimi s expozíciou azbestu pri práci.

Sankcia v uvedenej oblasti v hodnotenom roku bola uložená v 2 prípadoch.

Začiatok a ukončenie výkonu odstraňovania azbestu alebo materiálov obsahujúcich azbest na konkrétnej stavbe boli tunajšiemu orgánu verejného zdravotníctva oznámené v 60 prípadoch.

2.2. Intervencie na podporu zdravia pri práci

2.2.1. Zdravé pracoviská

V okrese Dunajská Streda nie sú evidované právnické osoby ani fyzické osoby – podnikatelia, ktoré by boli zapojené do projektu „Zdravé pracoviská“.

2.2.2 Európska informačná kampaň Európskej agentúry pre BOZP (OSHA Bilbao) zameraná na prevenciu zdravotných a bezpečnostných rizík pri práci

V okrese Dunajská Streda nie sú evidované právnické osoby ani fyzické osoby – podnikatelia, ktoré by boli zapojené do projektu „Zdravé pracoviská“.

V hodnotenom období boli pripravené zdravotno-výchovné materiály a článok o aktuálnej vyhlásenej téme kampane Európskej agentúry pre bezpečnosť a ochranu zdravia pri práci (EU-OSHA) na roky 2020 – 2022: „Zdravé pracoviská znižujú záťaž“, ktorý bol zverejnený na webovom sídle a informačnej tabuli tunajšieho úradu.

V tomto roku sme neboli požiadaní o realizáciu spoločných previerok s orgánmi inšpekcie práce a NIP (národné kontaktné miesto OSHA) podľa aktuálnej témy kampane.

Individuálne bolo poskytnutých 1257 konzultácií v otázkach ochrany a podpory zdravia pri práci vrátane otázok súvisiacich s opatreniami pri ohrození verejného zdravia z dôvodu pandémie ochorenia COVID-19 a opatreniami súvisiacimi s ochranou zdravia zamestnancov so zvýšenou záťažou teplom počas letného obdobia.

V spolupráci s oddelením podpory zdravia a výchovy k zdraviu tunajšieho úradu sme pokračovali v edukačných a skríningových aktivitách, zabezpečovali sme vyšetrenie cholesterolu a glukózy z kapilárnej krvi, meranie krvného tlaku a pulzu, meranie oxidu uhľnatého vo vydychovanom vzduchu zamestnancom Thermalparku Dunajská Streda (19 zamestnancov), Sociálnej poisťovne Dunajská Streda (42 zamestnancov), Mestského úradu Dunajská Streda (27 zamestnancov), Mestského úradu Šamorín (29 zamestnancov), spoločnosti C2i Dunajská Streda (40 zamestnancov) a spoločnosti Primafruit a.s. Dunajská Streda (21 zamestnancov).

3. ODDELENIE HYGIENY VÝŽIVY A PREDMETOV BEŽNÉHO UŽÍVANIA

3.1 Monitoring príjmu kuchynskej soli

V rámci úlohy v súlade s plánom úradnej kontroly potravín na rok 2022 boli odobraté 3 vzorky hotových pokrmov na laboratórnu kontrolu pridanej kuchynskej soli. Výsledky monitoringu príjmu kuchynskej soli boli zosumarizované, tabuľkovo spracované a v stanovenom termíne zaslané na RÚVZ so sídlom v Trnave na ďalšie spracovanie.

3.2 Monitoring bezpečnosti PET fliaš z recyklovaných plastov

RÚVZ so sídlom v Dunajskej Strede nebol zapojený do realizácie úlohy.

3.3 Sledovanie výživového stavu klientov v zariadeniach sociálnych služieb

V roku 2022 v rámci I. etapy riešenia sa gestorom pripravilo odborné - metodické usmernenie k monitoringu. V roku 2023 prebehne zber údajov a analýzy vzoriek, kontrola zostavy jedál z jedálnych lístkov, či spĺňajú priemerné hodnoty obsahu energie, bielkovín, tukov a sacharidov podľa odporúčaných výživových dávok (OVD) za časové obdobie jedného mesiaca (§ 10 vyhlášky č. 533/2007); dodržiavanie pitného režimu.

3.4 Monitoring prítomnosti alergénov v hotových pokrmoch pripravovaných v zariadeniach spoločného stravovania a v potravinách určených v zariadeniach spoločného stravovania a v potravinách určených pre dojčatá a malé deti

V rámci tejto úlohy podľa Plánu úradnej kontroly a ŠZD orgánov verejného zdravotníctva na rok 2022 tunajším regionálnym úradom verejného zdravotníctva mali byť odobraté 3 vzorky hotových pokrmov, bagiet, pokrmov rýchleho občerstvenia resp. cukrárenských výrobkov zo ZSS na laboratórne vyšetrenie na ÚVZ SR. Úloha bola listom gestora (ÚVZ SR) zo dňa 26.5.2022 z finančných dôvodov zrušená.

4. ODBOR HYGIENY DETÍ A MLÁDEŽE

4.1 Aktivity prevencie detskej obezity v kontexte plnenia Národného akčného plánu v prevencii obezity na roky 2015-2025 (NAPPO)

a) Podpora zdravého štartu do života

Výchovné aktivity v rámci poradní zdravia zamerané na poradenskú a konzultačnú činnosť v oblasti prevencie obezity pre matky s deťmi v materských centrách neboli v roku 2022 realizované.

b) Podpora zdravšieho prostredia v školách

Doplňkové stravovanie žiakov a zamestnancov škôl je zabezpečené v 25 školských zariadeniach zo školských bufetov, v ktorých bolo v rámci štátneho zdravotného dozoru vykonaných 6 kontrol. Kontroly boli zamerané na prevádzkovú a osobnú hygienu ako aj na kontrolu predávaného sortimentu.

Pri kontrolách bolo zistené, že sortiment bufetov zodpovedá sortimentu, ktorý bol schválený orgánom na ochranu zdravia. V bufetoch pre žiakov je dostupné mlieko a mliečne výrobky, nápoje a prírodné šťavy bez konzervačných látok a so zníženým obsahom cukru. Prevádzkovatelia bufetov ponúkajú aj ovocie a zeleninu v čerstvom stave, celozrnné a cereálne výrobky, ale podľa vyjadrení zamestnancov bufetov žiaci o tieto druhy výrobkov neprejavujú veľký záujem. Zo strany žiakov naďalej pretrváva záujem o sladké a slané trvanlivé potraviny a sladené nápoje.

Na základe týchto skúseností prevádzkovatelia bufetov zabezpečujú bohatší výber sladkých pekárenských výrobkov a trvanlivého pečiva. V niektorých bufetoch pred veľkou prestávkou prevádzkovatelia zabezpečujú vlastnú výrobu rýchleho občerstvenia (bagety, hamburger).

V dvoch školských jedálňach pri ZŠ okrem obeda sa pripravuje a podáva aj desiata.

V predškolských a školských zariadeniach je strava pre deti a žiakov zabezpečená z vlastných školských jedální alebo donáškou stravy zo školských jedální, ktoré sú zaradené do siete školských zariadení SR. Strava v týchto stravovacích zariadeniach sa pripravuje podľa materiálo-spotrebných noriem a receptúr pre školské stravovanie.

V zariadeniach spoločného stravovania detí a mládeže bolo vykonaných 80 kontrol (54 ŠZD a 26 ÚK), v rámci ktorých bola okrem prevádzkovej a osobnej hygieny sledovaná aj pestrosť a kvalita podávanej stravy. Zelenina a ovocie podľa finančných možností sa zaraďuje pravidelne do jedálnych lístkov. Pri kontrolnej činnosti sa zameriavalo najmä na hodnotenie úrovne spoločného stravovania a dodržiavanie zásad správnej výrobnéj praxe.

Je možné konštatovať, že vo väčšine prevádzok zariadení školského stravovania sa vysledovateľnosti potravín venuje dostatočná pozornosť. Doklady o vysledovateľnosti surovín – dodacie listy sú v prevádzkach založené ku všetkým surovinám použitým k príprave hotových pokrmov. Boli odobraté vzorky stravy na laboratorne vyšetrenie z 3 školských jedální (2 pri ZŠ a 1 pri MŠ), odobraté vzorky v sledovaných ukazovateľoch vyhovovali stanoveným požiadavkám.

Celková situácia v stravovacích zariadení oproti predchádzajúcim rokom sa postupne zlepšuje po stránke technického a strojového vybavenia.

Vo všetkých predškolských zariadeniach pre deti je zabezpečená desiata, obed a olovrant.

Diétna strava v kontrolovaných zariadeniach sa nepripravuje z dôvodu, že v predškolských a v školských stravovacích zariadeniach nie sú zabezpečené priestorové a personálne podmienky na prípravu diétnéj stravy. Pitný režim je zabezpečovaný hlavne podávaním zdravotne bezchybnej pitnej vody, a aj podávaním výživovo hodnotných nápojov.

c) Poskytovať nutričné vzdelávanie odborným zamestnancom školského stravovania v rámci projektov profesijných združení

Školenie pre zamestnancov školského stravovania v tomto roku nebolo realizované.

d) Podpora pohybových aktivít

Na výučbu telesnej výchovy pre žiakov je k dispozícii 38 telocviční. V tomto roku v meste Dunajská Streda bola vykonaná postupná rekonštrukcia vonkajších športovísk.

V rámci výkonu ŠZD v školských zariadeniach sa zistilo, že do týždenných rozvrhov hodín na 1. a 2. stupni ZŠ a na SŠ sú zaradené dve hodiny telesnej výchovy, výnimočne niektoré triedy v základných školách majú zaradené do rozvrhu 3 hodiny telesnej výchovy. Ani jedna z kontrolovaných škôl neposkytuje žiakom možnosť liečebnej telesnej výchovy.

Žiaci základných a stredných škôl sa zúčastňovali aj na lyžiarskych výcvikoch, plaveckých výcvikoch a absolvovali školu v prírode v súlade s ich harmonogramom výučby.

Niektoré telovýchovné plochy okrem výučby telesnej výchovy, mimo vyučovacích hodín, slúžia aj pre záujmovú telesnú výchovu občanom.

e) Monitoring antropometrických ukazovateľov vybraných vekových skupín detí školského veku

V rámci plnenia „Národného akčného plánu prevencie obezity na roky 2015-2025“ bol realizovaný projekt COSI.

V roku 2022 boli do projektu zaradené deti vo veku 7-7,99 a 8-8,99 roka z dvoch vidieckych základných škôl (ZŠ s VJM Čilizská Radvaň a ZŠ s VJM Vrakúň) a z jednej mestskej základnej školy (ZŠ s VJM, Rybárska Šamorín). Pred zaradením žiakov do projektu COSI bol získaný písomný súhlas od rodičov resp. zákonných zástupcov žiakov a zároveň rodičia spolu so svojimi deťmi vyplnili rodinný dotazník. Zo súboru 89 žiakov navštevujúcich 1. a 2. ročník mestskej základnej školy bolo po súhlase rodičov vykonané antropometrické meranie u 58 žiakov. Zo súboru 76 žiakov navštevujúcich 1. a 2. ročník vidieckych základných škôl bolo po súhlase rodičov vykonané antropometrické meranie u 52 žiakov. Súčasne, pri antropometrickom meraní bol vyplnený so žiakmi zaradenými do projektu „Dotazník pre meranie detí“ a s riaditeľmi škôl „Školský dotazník“. Získané dáta boli počítačovo spracované (excel tabuľky) a podľa metodického usmernenia zaslané gestorovi projektu.

4.2 Hygienická úroveň detských pieskovísk v areáloch MŠ a v rámci občianskej vybavenosti

V rámci plnenia úlohy na úseku pieskovísk pracovníci oddelenia HDM v roku 2022 odobrali celkovo 20 vzoriek pieskov na laboratórne vyšetrenie (10 v mesiaci máj a 10 v mesiaci september). Z 20 vzoriek 14 bolo odobratých z vonkajších priestorov predškolských zariadení a 6 vzoriek z verejných pieskovísk.

Na základe výsledkov laboratórných vyšetrení odobratých vzoriek požiadavkám vyhlášky MZ SR č. 521/2007 Z.z. o pieskoviskách nevyhovovalo celkovo 8 vzoriek pieskov (5 x v areáli MŠ a 3 x z verejných pieskovísk). Vzorky nevyhovovali pre zvýšený počet termotolerantných koliformných baktérií, fekálnych streptokokov a pre výskyt geohelminťov. Prítomnosť salmonely nebol zistený ani v jednom prípade. Pri nevyhovujúcich vzorkách pieskov boli bezodkladne informovaní prevádzkovatelia pieskovísk a následne boli uložené opatrenia so zákazom používania týchto pieskovísk až do doby odstránenia nedostatku (výmeny piesku).

Ďalej v rámci výkonu ŠZD bolo zistené, že okrem verejných ihrísk, pieskoviská v areáloch materských škôl sú chránené aj ochranným krytom pieskoviska proti vnikaniu zvierat do pieskoviska.

4.3 Hodnotenie jedálnych lístkov MŠ a ZŠ

V rámci plnenia úlohy sa pokračovalo v projekte hodnotenia jedálnych lístkov v školských jedálňach pri základných školách.

Na dodržiavanie všeobecných zásad pre zostavovanie jedálnych lístkov v zariadeniach spoločného stravovania pre deti a mládeže v okrese Dunajská Streda bola boli vybraté 3 školské jedálne (1 mestská a 2 vidiecke). V predmetných školských jedálňach bolo vykonané hodnotenie jedálnych lístkov za mesiac marec a máj.

Jedálne lístky v sledovanom období z hľadiska pestrosti stravy vo všetkých sledovaných zariadeniach boli vyhovujúce (0,54) a vo frekvencii podávania vybraných pokrmov boli zaradené do kategórie 4 x ako „veľmi dobrý“ a 2 x ako „dobrý“.

Marec

P.č.	Zariadenie	Frekvencia podávania vybraných pokrmov	
		polievky hl. jedlo	koeficient
1.	ŠJ pri ZŠ s VJM, Školská 7 Zlaté Klasy	dobrý	0,52
2.	ŠJ pri ZŠ Mateja Bela, Kláštorná 995, Šamorín	dobrý	0,42
3.	ŠJ pri ZŠ s VJM, Školský rad 416/27, Štvrtok na Ostrove	veľmi dobrý	0,68

Máj

P.č.	Zariadenie	Frekvencia podávania vybraných pokrmov	
		polievky hl. jedlo	koeficient
4.	ŠJ pri ZŠ s VJM, Školská 7 Zlaté Klasy	veľmi dobrý	0,59
5.	ŠJ pri ZŠ Mateja Bela, Kláštorná 995, Šamorín	veľmi dobrý	0,5
6.	ŠJ pri ZŠ s VJM, Školský rad 416/27, Štvrtok na Ostrove	veľmi dobrý	0,54

4.4 Úrazy u detí v SR

RÚVZ so sídlom v Dunajskej Strede nebol zapojený do realizácie úlohy

6. ODDELENIE EPIDEMIOLOGIE

6.1. NÁRODNÝ IMUNIZAČNÝ PROGRAM SR (NIP SR)

Zabezpečenie prioritných úloh pre rok 2022

Plnenie imunizačného programu bolo v roku 2022 zamerané predovšetkým na zabezpečenie všetkých druhov pravidelného povinného očkovania detí a dospelých.

Prioritnou úlohou v rámci imunizačného programu zostáva udržanie vysokej úrovne zaočkovanosti detskej populácie proti závažným infekčným ochoreniam. V mesiaci september bola vykonaná kontrola očkovania populácie v okrese Dunajská Streda a kontrola dodržiavania chladového reťazca pri skladovaní a manipulácii s vakcínami a kontrola evidencie očkovania v zdravotných záznamoch očkovaných osôb.

6.2. Surveillance infekčných chorôb

Rok 2022 bol zameraný na skvalitnenie surveillance prenosných ochorení zabezpečením včasnosti a kvality hlásenia prenosných ochorení lekármi 1. kontaktu a mikrobiologickými laboratóriami.

Pri vykonávaní protiepidemických opatrení odborní referenti oddelenia epidemiológie v každom ohnisku nákazy (27 405) vykonali prevenciu prenosných ochorení a informovali osoby podozrivé z nákazy o spôsoboch predchádzania vzniku infekčných ochorení.

V rámci opatrení na predchádzanie ochorení boli osoby podozrivé z nákazy rozhodnutím regionálneho hygienika, zápisnicou o epidemiologickom vyšetrení alebo telefonickým oznámením pod lekársym dohľadom u svojho zmluvného lekára.

V roku 2022 bol nariadený rozhodnutím regionálneho hygienika lekársky dohľad 93 kontaktom s infekčne chorým pacientom.

Zo zamestnania bolo vyradených 14 osôb vykonávajúcich epidemiologicky závažné činnosti, a to: 9x formou čerpania dovolenky a 5x formou PN po dobu dokladovania negatívneho laboratórneho výsledku.

6.3. Informačný systém prenosných ochorení

Pravidelné hlásenie prenosných ochorení do informačného systému EPIS zo strany laboratórií je na dobrej úrovni, hlásenie prenosných ochorení do informačného systému EPIS využívajú aj niektorí lekári 1. kontaktu.

Systém rýchleho varovania sa využíva na hlásenie mimoriadnych situácií. V roku 2022 do systému rýchleho varovania sme hlásili 14 mimoriadnych situácií:

12x epidémia okres – epidémia SARS-CoV2,

1x sporadické ochorenie skupiny A – vírusové hepatitídy – B15,

1x sporadické ochorenie skupiny A – opičie kiahne – B04.

6.4. Nozokomiálne nákazy

V sledovanom období bolo hlásených 340 nozokomiálnych nákaz, čo je o 135 hlásení viac ako v roku 2021.

Analýza výskytu nozokomiálnych nákaz za posledných 5 rokov v NsP Dunajská Streda:

Rok	2018	2019	2020	2021	2022
Počet NN	147	327	284	205	340

Štátny zdravotný dozor v zdravotníckych zariadeniach v roku 2022 sa vykonalo v 11 prípadoch, 5 x boli nariadené opatrenia na odstránenie zistených nedostatkov.

V rámci ŠZD sme odobrali 339 sterov z prostredia a zo sterilného materiálu v zdravotníckych zariadeniach.

V rámci kampane „Clean Care Is Safer Care“ sme odobrali 70 sterov z rúk zdravotníckych zamestnancov a pripravili sme informačný materiál pre zdravotníkov ako aj pre laickú verejnosť.

6.5 Mimoriadne epidemiologické situácie

Pracovníci oddelenia RÚVZ v Dunajskej Streda bezodkladne uvádzali informácie o každej mimoriadnej udalosti do informačného systému EPIS.

V roku 2022 sme vyšetrovali 13 epidémií – U071 (13x) s celkovým počtom 312 ochorení.

6.6 Environmentálna surveillance poliomyelitídy a sledovanie VDPV

Podľa harmonogramu virologického laboratória ÚVZ SR boli vykonané odbery vzoriek odpadových vôd z kanalizácie mesta Dunajská Streda, ÚPZC Medveďov, ZT Rohovce a ČOV Gabčíkovo. Vzorky vôd sa vyšetrili na zistenie prítomnosti divokých a vakcinálnych kmeňov poliovírusov s osobitným zreteľom na sledovanie VDPV (Vaccine - derived polioviruses) a iných enterálnych vírusov vo vonkajšom prostredí.

V roku 2022 bolo odobratých 28 vzoriek. Výsledky vyšetrenia boli 21x negatívne a 7x pozitívne (5x NPEV, 1x Echo vírus 25 a 1x Echo vírus 3).

6.7 Prevencia HIV/AIDS

V rámci projektu HIV/AIDS odborní zamestnanci oddelenia epidemiológie realizovali prednášky s prezentáciou pre študentov SZŠ s VJM v Dunajskej Streda. Cieľom prednášok bolo zvýšiť informovanosť mladých ľudí v problematike HIV/AIDS, nakoľko sú najohrozenejšou skupinou.

Pri príležitosti Svetového dňa AIDS bola vo vestibule úradu RÚVZ panelová výstava s tematikou boja proti AIDS.

6.8 Poradne očkovania

Posilnenie informovanosti o očkovaní a očkovaním preventabilných ochorení je zabezpečené konzultačnou a poradenskou činnosťou s cieľom zvýšiť povedomie o dôležitosti

očkovaní. Osobné konzultácie a telefonické poradenstvo sme vybavovali podľa potreby v 28 prípadoch.

Samostatnú kapitolu tvorili konzultácie o nutnosti očkovania pred cestami do zahraničia, ktoré boli poskytované v 11 prípadoch.

V rámci EIW - 2022 sme pripravili informačný materiál a letáky s tematikou „Dlhý život pre všetkých“, ktoré sme rozdávali v zdravotníckych zariadeniach a základných školách okresu

6.9 Zvýšenie povedomia budúcich matiek o ochoreniach preventabilných očkovaním a význame očkovania

V roku 2022 vzhľadom na epidemiologickú situáciu nebol možné uskutočniť pilotný projekt „Očkovanie hrou“.

9. Podpora zdravi a výchova ku zdraviu

9.1. Zdravotné uvedomenie a správanie sa obyvateľov SR

V nadväznosti na predchádzajúcu realizáciu prieskumu „Zdravotné uvedomenie a správanie sa obyvateľov SR v rokoch 2013, 2016 a 2019 sme pokračovali v mesiacoch júl - september v zbere dát prieskumu „Zdravotné uvedomenie a správanie sa obyvateľov Slovenskej republiky za rok 2022“, cieľom ktorého bolo zistiť dôležité atribúty zdravotného uvedomenia a správania sa obyvateľov Slovenskej republiky pomocou dotazníkového prieskumu. Údaje od 104 respondentov boli rozdelené podľa veku (15–24 r., 25–64 r. a 65 r. a viac rokov), pohlavia a miesta bydliska (vidiek a mesto), vložené do databázy a odoslané k ďalšiemu spracovaniu na ÚVZ SR Bratislava.

9.2 Prieskum zdravotnej gramotnosti obyvateľov SR

V roku 2022 nebol plánovaný prieskum zdravotnej gramotnosti v Slovenskej republike.

9.3 Národný akčný plán v prevencii obezity na roky 2015 -2025

V roku 2022 sa realizovalo 9 aktivít k „Národnému akčnému plánu v prevencii obezity na roky 2015-2025“. Prednášky s besedou boli zamerané primárne na podporu správnych stravovacích a pohybových návykov u detí ako aj u dospelých, ktoré boli realizované na Základnej škole s VJM Štvrtok na Ostrove, na Základnej škole s VJM Zlaté Klasy, v materských školách v Dunajskej Strede a na výjazdoch organizovaných v spolupráci so Slovenským červeným krížom (územný spolok Dunajská Streda, územný spolok Vydrany) pre 20 nezamestnaných z Úradu práce a sociálnych vecí Dunajská Streda a pre 21 obyvateľov obce Vydrany.

Propagácia „Svetového dňa obezity“ sa uskutočnila na paneli vo vestibule tunajšieho úradu a prostredníctvom webovej stránky. Poradenstvo so zameraním propagácie pohybovej aktivity na prevenciu nadváhy a znižovanie nadhmotnosti bolo poskytnuté 13 klientom a 45 klienti z 94 klientov v poradni zdravia dostali odporúčanie do siete zdravotníckych zariadení.

9.3.1 Vyzvi srdce k pohybu: Celonárodná medzinárodne koordinovaná kampaň na zvýšenie pohybovej aktivity dospeljej populácie

Kampaň prebieha pravidelne raz za dva roky, tento rok kampaň neprebíhala.

9.4 Podpora zdravia znevýhodnených komúnít

Zdravotno-výchovné aktivity formou prednášok a besied v oblasti podpory zdravého životného štýlu a prevencie ochorení neboli priamo zacielené na znevýhodnené komunity, avšak boli edukované deti z týchto komúnít na dvoch základných školách za účasti 49 žiakov Cirkevnej základnej školy Svätého Jána Apoštola s VJM v Dunajskej Strede a za účasti 32 žiakov Základnej školy s VJM v Zlatých Klasoch.

9.5 Stratégia rozvoja poradenských centier ochrany a podpory zdravia v SR

Na základe novoprijatej Koncepcie rozvoja špecializovaných poradní v centrách ochrany a podpory zdravia SR na Regionálnych úradoch verejného zdravotníctva sme začali riešiť problémy týkajúce sa chýbajúceho materiálovo-technického vybavenia troch špecializovaných poradní: Poradne optimalizácie pohybovej aktivity, Poradne zdravej výživy a Poradne odvykania od fajčenia za účelom skvalitnenia poskytnutých činností na Oddelení podpory zdravia a výchovy k zdraviu RÚVZ so sídlom v Dunajskej Strede. V základnej Poradni zdravia bolo v roku 2022 vyšetrených spolu 307 klientov, z toho bolo 213 prvovyšetrených.

9.6 Národný akčný plán pre problémy s alkoholom na roky 2021-2030

V súvislosti s Národným akčným plánom pre problémy s alkoholom na roky 2021 – 2030 sme realizovali 4 prednášky s besedou so zameraním na primárnu prevenciu látkových závislosti s dôrazom na alkohol a zákaz jazdy pod vplyvom alkoholu. Zdravotno-výchovné aktivity sa uskutočnili na Strednej odbornej škole technickej v Dunajskej Strede za účasti 24 študentov (3. a 4. ročník) a na Strednej zdravotníckej škole v Dunajskej Strede za účasti 50 študentov (4.ročník). Úroveň vedomosti a informovanosti o zdravotných, sociálnych a ekonomických účinkoch škodlivého užívania alkoholu sme u študentov vyhodnotili formou krátkeho dotazníka.

9.7 Národný program podpory zdravia pre roky 2021 – 2030

Realizáciou cieľov Národného programu podpory zdravia pre roky 2021 – 2030 sme zabezpečovali výjazdové zdravotno-výchovné aktivity zamerané na ovplyvňovanie determinantov zdravia, znižovanie rizikových faktorov vyskytujúcich sa u obyvateľstva nášho okresu a zlepšenie úrovne zdravého životného štýlu založeného na prevencii a minimalizácii rizík. V spolupráci so Všeobecnou zdravotnou poisťovňou Dunajská Streda sme intenzívne pokračovali v edukačných a skriningových aktivitách, zabezpečovali sme vyšetrenie cholesterolu a glukózy z kapilárnej krvi, meranie krvného tlaku a pulzu, meranie oxidu uhoľnatého vo vydychovanom vzduchu zamestnancom Thermalparku Dunajská Streda (19 zamestnancov), Sociálnej poisťovne Dunajská Streda (42 zamestnancov), Mestského úradu Dunajská Streda (27 zamestnancov), Mestského úradu Šamorín (29 zamestnancov),

spoločnosti C2i Dunajská Streda (40 zamestnancov), spoločnosti Primafruit a.s. Dunajská Streda (21 zamestnancov) a obyvateľom obce Vydrany (25 záujemcov).

Oddelenie podpory zdravia a výchovy k zdraviu Regionálneho úradu verejného zdravotníctva so sídlom v Dunajskej Strede z príležitosti „Svetového dňa bez tabaku“, „Svetového dňa diabetu“ a „Európskeho týždňa boja proti drogám“ organizovalo „Deň otvorených dverí“. Poskytnuté poradenstvo bolo zamerané na podporu jednotlivca, aby poznal svoje riziko a urobil kroky na jeho kontrolu.

V rámci projektu Zdravá škola sa uskutočnilo 27 zdravotno-výchovných aktivít formou prednášok a besied na tému prevencie fajčenia, zvýšenia povedomia o legálnych a nelegálnych drogách, správnu životosprávu a pohybovú aktivitu za účasti 540 žiakov (Špeciálna základná škola Dunajská Streda, Základná škola Štvrtok na Ostrove, Cirkevná základná škola sv. Jána Apoštola s VJM Dunajská Streda, Zlaté Klasy s VJM, ZŠ s VJM Dolný Štál, ZŠ s VJM Jahodná, Stredná zdravotnícka škola a Stredná odborná škola technická Dunajská Streda).

Uskutočnili sme výjazd poradne zdravia na územnom spolku Slovenského červeného kríža v Dunajskej Strede, kde sme vyšetrili (biochemické vyšetrenie z kapilárnej krvi, meranie krvného tlaku a pulzu) 10 záujemcov odídcov z Ukrajiny a 20 nezamestnaných z Úradu práce a sociálnych vecí Dunajská Streda, pre ktorých sme v súvislosti so „Svetovým dňom boja proti rakovine“ zabezpečili prednášku s besedou na prevenciu rakoviny prsníka, rakoviny krčka maternice, hrubého čreva.

Zamestnanci oddelenia podpory zdravia sa zapojili do akcie „Deň zdravia“ organizovanej so Slovenským červeným krížom – územný spolok Vydrany a vykonali 21 biochemických vyšetrení u záujemcov obce Vydrany. Opakovane sme zabezpečili biochemické vyšetrenie ku „Dňu zdravia“ zamestnancom Špeciálnej základnej školy v Dunajskej Strede.

V spolupráci so Všeobecnou zdravotnou poisťovňou Dunajská Streda sme sa zúčastnili na akcii „Deň zdravia“ na Základnej škole s VJM v Holiciach. 19 zamestnancom a rodičom žiakov, ktorí prejavili záujem boli vykonané biochemické vyšetrenia cholesterolu a glukózy z kapilárnej krvi, % množstvo telesného tuku a meranie krvného tlaku a pulzu. Účastníkom bol rozdán aj zdravotno-výchovný materiál.

Z príležitosti „Svetového dňa hypertenzie“ sme zabezpečili meranie krvného tlaku a pulzu 104 návštevníkom termálneho kúpaliska v Dunajskej Strede. Zároveň sme distribuovali zdravotno-výchovné materiály.

Po realizácii výtvarnej aktivity s názvom „Takto trávim svoj voľný čas“ v súvislosti s „Medzinárodným dňom proti zneužívaniu drog a nezákonnému obchodovaniu s nimi“ sme zverejnili 26 najzaujímavejších kresieb od najkreatívnejších žiakov nášho okresu na webovej stránke Regionálneho úradu verejného zdravotníctva so sídlom v Dunajskej Strede.

Oddelenie podpory zdravia a výchovy k zdraviu sa zúčastnilo kampane organizovanej v rámci „Európskeho týždňa mobility“ Mestským úradom Dunajská Streda, kde sme 27 záujemcom merali krvný tlak.

Pri príležitosti „Svetového dňa srdca“ sme s výjazdovou poradňou zabezpečili 19 zamestnancom a klientom denného stacionáru v Dunajskej Strede biochemické vyšetrenie z kapilárnej krvi, meranie tlaku a pulzu s následným poradenstvom k daným výsledkom.

„Medzinárodný deň starších“ bol spojený s výjazdom poradne zdravia v dennom stacionári Astra v Jahodnej, kde sme 20 seniorom vyšetrili krvný tlak, pulz, antropometrické parametre, z krvi sme vyšetrili celkový cholesterol a glukózu. Bolo im taktiež poskytnuté individuálne poradenstvo ohľadom zdravej výživy. Zároveň sme distribuovali zdravotno-výchovné materiály.

**Regionálny úrad verejného zdravotníctva
so sídlom v Galante**

1. ODDELENIE HYGIENY ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA A ZDRAVIA

1.1

Plnenie akčného plánu pre životné prostredie a zdravie obyvateľov SR (NEHAP V.)

Plnenie tejto úlohy sa zatiaľ nerealizovalo, jej plnenie bude vykonávané na základe usmernenia gestora.

Zhodnotenie plnenia Akčného plánu pre životné prostredie a zdravie obyvateľov SR

V rámci svojej činnosti oddelenie sleduje a monitoruje niektoré zložky životného prostredia uvedené v dokumente NEHAP V. Jedná sa predovšetkým o monitorovanie kvality pitnej vody a vody na kúpanie. V oblasti pitnej vody sa monitorovala kvalita pitnej vody vo verejných vodovodoch a v spolupráci s oddelením HVaPBP vo vodných zdrojoch určených na podnikateľskú činnosť. V rámci monitoringu bolo v roku 2022 odobratých spolu 79 vzoriek pitných vôd (z toho 69 vzoriek z verejných vodovodov a 10 vzoriek z vodných zdrojov slúžiacich na podnikateľskú činnosť), v rámci ŠZD to bolo 16 vzoriek pitných vôd. Kontrola kvality vody na kúpanie na vykonávala priebežne počas celého roka 2022, spolu bolo odobraných 44 vzoriek na kúpanie na umelých kúpaliskách (vrátane zariadení prevádzkovaných počas kúpacej sezóny 2022), na štyroch prírodných lokalitách, ktoré sa využívajú počas letnej sezóny na neorganizovanú rekreáciu, odobrané spolu 4 vzorky vody.

1.2

Protokol o vode a zdraví - plnenie národných cieľov

Do plnenia tejto úlohy nie sme zapojení.

1.3

Ľudský biomonitoring – sledovanie záťažových skupín obyvateľstva vybraným chemickým faktorom v životnom prostredí a pracovnom prostredí

Do plnenia tejto úlohy zatiaľ nie sme zapojení, plnenie na základe usmernenia gestora.

1.4

Mapovanie prítomnosti baktéria rodu legionella v zariadeniach sociálnych služieb

V plnení tejto úlohy sme nepokračovali z dôvodu, že v zariadeniach nášho okresu vo vzorkách vôd nebola zistená prítomnosť baktérií z rodu legionella.

1.5

Mapovanie aktuálneho stavu výskytu pesticídnych látok a mikropolutantov v pitných vodách

Do pokračovania plnenia úlohy sme neboli zaradení.

2. ODDELENIE PREVENTÍVNEHO PRACOVNÉHO LEKÁRSTVA A TOXIKOLÓGIE

2.1

Znižovanie miery zdravotných rizík zamestnancov z pracovného prostredia, pracovných podmienok a spôsobu práce

2.1.1

Znižovanie miery zdravotných rizík (rizikové práce)

Priebežne sa prehodnocujú vyhlásené rizikové práce a po vydaní rozhodnutí sa vyžaduje dôsledné plnenie povinností zamestnávateľa na vykonanie nápravných opatrení na znížovanie expozície rizikovým faktorom.

Evidencia rizikových prác za okres je vedená v ASTR, databáza sa aktualizuje priebežne, aktualizuje sa počet exponovaných zamestnancov vykonávajúcich rizikové práce podľa faktorov, vyhodnocuje sa aj počet nových rizikových prác v danom roku. Celkový počet pracovníkov na rizikových pracoviskách v okrese Galanta je 1 729, z toho 395 žien.

Prehodnotenie vydaných rozhodnutí o rizikovej práci sa realizuje v zmysle jednotného postupu:

- návrh na vyhlásenie, resp. prehodnotenie rizikových prác sa prejednáva so štatutárnym zástupcom organizácie, väčšinou aj za prítomnosti zástupcu zamestnancov za bezpečnosť pri práci, aj za prítomnosti zástupcu PZS
- vyžaduje sa aktuálne kvantitatívne a kvalitatívne zisťovanie škodlivých faktorov vyskytujúcich sa v hodnotenom pracovnom prostredí, posudok o riziku a prevádzkový poriadok
- kontroluje sa plnenie nápravných opatrení (plán riadenia rizík) prijatých na ochranu zdravia zamestnancov a v prípade ich neplnenia sa vyvodlia sankčné opatrenia
- vyžaduje sa návrh opatrení na zníženie vystavenia pracovníkov rizikovým faktorom
- vyžaduje sa primeraný zdravotný dohľad so zreteľom na rizikový faktor, evidencia pracovníkov vykonávajúcich rizikové práce
- v prípade zrušených rizikových prác je zamestnávateľ upozornený na výstupné lekárske prehliadky a povinnosti súvisiace s uchovávaním posudkov o zdravotnej spôsobilosti na prácu zamestnancov vykonávajúcich rizikové práce 20 rokov od skončenia práce.

V rámci cieleného štátneho zdravotného dozoru bolo v roku 2022 vykonaných 15 previerok rizikových pracovísk zameraných na kontrolu plnenia nápravných opatrení. Na základe zistených zmien, vzniku nových prevádzok a objektivizácie rizikových faktorov bolo vydaných 10 rozhodnutí o určení rizikových prác, z toho 1 pre nový subjekt. Rozhodnutia:

- celkom nové RP: 1
- prehodnotenie existujúcich rizikových pracovísk (4. kat., resp. preradenie po vykonaných opatreniach): 8,
- zrušené RP v 1 prevádzke.

Individuálne i skupinové poradenstvo v oblastiach súvisiacich so zabezpečením ochrany zdravia pri práci sa vzhľadom na situáciu zabezpečuje hlavne individuálnou konzultáciou a poradenstvom pri vzniku nových prevádzok už počas projektovej prípravy a taktiež v priebehu výkonu štátneho zdravotného dozoru so zreteľom na faktory pracovného prostredia.

2.1.2

Znižovanie zdravotných rizík z látok a zmesí klasifikovaných ako toxické

Pracovníci odd. PPLaT pri previerkach v prevádzkach s výskytom chemických látok zabezpečujú poradenstvo a konzultácie o aktuálnej chemickej legislatíve, o povinnostiach ohľadne evidencie, označovania, karty bezpečnostných údajov, klasifikácie a toxikologickej charakteristike používaného chemického prípravku a odbornej spôsobilosti. Tieto povinnosti sa vyžadujú aj pri vypracovávaní prevádzkových poriadkov na ochranu zamestnancov pred rizikami súvisiacimi s expozíciou chemickým faktorom pri práci, posudkoch o riziku a návrhoch na vyhlásenie rizikových prác s rizikovým faktorom chemických látok.

V roku 2022 boli vykonané 3 previerky v prevádzkach s výskytom chemických látok, použitie toxických a veľmi toxických látok a zmesí nebolo zistené.

Poskytovali sme konzultácie, týkajúce sa spôsobu dezinfekcie a vhodnosti prípravkov na daný účel.

Skladovanie veľmi toxických a toxických látok a zmesí sa v organizáciách vykonáva iba vo veľmi malých množstvách a výnimočných prípadoch, pretože v priemyselnej výrobe sa postupne nahradili inými látkami.

2.1.3

Znižovanie zdravotných rizík z karcinogénnych a mutagénnych faktorov vrátane azbestu a z látok poškodzujúcich reprodukciu a narúšajúcich endokrinný systém

V roku 2022 bolo vydaných 51 rozhodnutí - súhlas na manipuláciu s materiálom, obsahujúcim azbest pri búracích a rekonštrukčných prácach. V 2 prípadoch sa jednalo o odstraňovanie AZC materiálu v interiéri, v jednom prípade AZC rúr v interiéri bytového domu, v druhom prípade AZC obkladu zo stien školy a v ostatných prípadoch sa jednalo o likvidáciu AZC krytiny v exteriéri. Kontrolou bolo zistené, že nariadené opatrenia na ochranu zamestnancov a obyvateľov boli dodržané.

2.2

Intervencie na podporu zdravia pri práci

2.2.1

Zdravé pracoviská

Je snahou pracovníkov RÚVZ Galanta, odd. PPLaT propagovať projekt zdravé pracoviská a poskytovať odborné poradenstvo v oblasti zavádzania programov na redukciiu a prevenciu neprítomnosti zamestnancov v práci z dôvodu ochorení súvisiacich s prácou.

2.2.2

Európska informačná kampaň Európskej agentúry pre BOZP (OSHA Bilbao) zameraná na prevenciu zdravotných a bezpečnostných rizík pri práci

Na základe dohody o spolupráci a koordinácii činností medzi ÚVZ SR a NIP v oblasti ochrany zdravia pri práci a bezpečnosti pri práci, v roku 2022 bola realizovaná s IP TT jedna spoločná previerka so zameraním na fyzickú a tepelnú záťaž v pracovnom prostredí.

3. ODDELENIE HYGIENY VÝŽIVY, BEZPEČNOSTI POTRAVÍN A KOZMETICKÝCH VÝROBKOV

3.1

Monitoring príjmu kuchynskej soli

Sol' je jedným z hlavných rizikových faktorov vo výžive a jej nadmerný príjem je spojený s výskytom kardiovaskulárnych ochorení. Ako rizikový faktor je indikovaný vo viacerých dokumentoch (napr. WHO Akčný plán pre výživu a potraviny 2016-2020, Viedenská deklarácia pre výživu). Úloha je súčasťou pokračovania aktivít na dosiahnutie cieľa prostredníctvom monitoringu – postupné zníženie príjmu soli u dospeljej populácie na 5 g/deň so zameraním sa na hotové pokrmy, chlieb a pečivo v spoločnom stravovaní v súlade v oblasti vládou SR (uznesenie č.117 z 8.3.2017) prijatého Akčného plánu pre potraviny a výživu na roky 2017-2025.

V rámci úlohy „Kontrola množstva jedlej soli v hotových pokrmoch“ bol v mesiaci september v okrese Galanta zo zariadenia spoločného stravovania otvoreného typu vykonaný

odber 3 vzoriek pokrmov v rámci obedového menu (1 druh polievky, 1 druh hlavného mäsového pokrmu, 1 druh prílohy) na laboratórnu kontrolu obsahu pridanej kuchynskej soli za účelom dodržania platnej legislatívy pre obsah soli v pokrmoch. Vyšetrenie vzoriek bolo zabezpečené v spolupráci s akreditovaným laboratóriom RÚVZ so sídlom v Trnave. Všetky odobraté vzorky vyhovelí výnosu Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky z 20. marca 2015 č.S08975-OL-2014, ktorým sa ustanovujú požiadavky na jedlú soľ v potravinách.

Spracované výsledky boli v mesiaci november zaslané na RÚVZ Trnava.

3.3

Sledovanie výživového stavu klientov v zariadeniach sociálnych služieb

Realizácia projektu bola zo strany gestora ÚVZ SR presunutá do nasledovných rokov 2023-2024, v roku 2022 bolo vydané odborné usmernenie o spôsobe výkonu projektu v ďalších rokoch.

Cieľom projektu bude:

Kontrola dodržiavania zásad zdravej výživy v zariadeniach sociálnych služieb za účelom zabezpečenia ozdravenia výživy klientov v zariadeniach sociálnych služieb, ako sú domovy sociálnej starostlivosti, vrátane domovov dôchodcov, domovov špeciálnej starostlivosti (charitné, hospice a pod.), ktoré nepatria medzi zdravotnícke zariadenia.

V nadväznosti na uvedené bude RÚVZ so sídlom v Galante v 5 zariadeniach sociálnych služieb vykonávať kontrolu plnenia povinnosti zabezpečovať výživovú hodnotu hotových pokrmov a nápojov podľa odporúčaných výživových dávok (OVD) u dospelých fyzických osôb (klientov) v zariadeniach sociálnych služieb a kontrolu výživovej hodnoty hotových pokrmov a nápojov podľa OVD v zariadeniach sociálnych služieb (ZSS), pre fyzické osoby, ktoré sú odkázané na pomoc inej fyzickej osoby, a pre fyzické osoby, ktoré dovŕšili dôchodkový vek, čo sú podľa zákona č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách najmä zariadenia pre seniorov, domovy sociálnych služieb a špecializované zariadenia, ktoré nepatria medzi zdravotnícke zariadenia.

3.4

Monitoring prítomnosti alergénov v hotových pokrmoch pripravovaných v zariadeniach spoločného stravovania a v potravinách určených pre dojčatá a malé deti

Potravinové alergie a intolerancie sú častým problémom nielen u detí ale aj u dospelých. Povinnosťou prevádzkovateľov potravinárskych podnikov je zabezpečiť, aby informácie o alergénoch boli uvedené na balených aj nebalených potravinách a manipulácia s potravinovými alergénmi bola počas výrobného procesu riadená. V zmysle nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1169/2011 o poskytovaní informácií o potravinách spotrebiteľom v platnom znení, musí byť akákoľvek zložka alebo technologicky pomocná látka uvedená v prílohy II alebo akákoľvek zložka alebo technologickú pomocnú látku odvodenú z látky alebo výrobku uvedeného v prílohe II, ktorá spôsobuje alergie alebo neznášanlivosť a ktorá sa používa pri výrobe alebo príprave potraviny, pričom sa nachádza aj v konečnom výrobku, aj keď v pozmenenom stave;

RÚVZ so sídlom v Galante sa na projekte podieľal prostredníctvom odberu 2 vzoriek potravín pre dojčatá a malé deti z distribučnej siete. Odber bol realizovaný v mesiaci december a vyšetrenie vzoriek bolo zabezpečené v spolupráci s Veterinárnym a potravinovým ústavom v Bratislave. Vo vzorkách boli analyzované alergény, ktoré výrobca neuvádzal na etikete, ale bol predpoklad ich výskytu. Vo vzorke Nestlé Siniac Allergy – špeciálna kaša pre deti a dospelých boli predmetom analýzy alergény: glutén, sója a mliečne proteíny a vo vzorke Goldim – kukurično – ryžová kozia kaša od ukončeného 5. mesiaca glutén.

ELISA testom nebola vo vyšetovaných vzorkách zistená prítomnosť alergénov s predpokladaným výskytom.

4. ODDELENIE HYGIENY DETÍ A MLÁDEŽE

4.1

Aktivity prevencie detskej obezity v kontexte plnenia národného akčného plánu prevencie obezity na roky 2015-2025 (NAPPO)

Projekt COSI

V rámci NAPPO sa v jarných mesiacoch (apríl-máj 2022) realizoval na RÚVZ v SR projekt WHO „COSI 2022“, garantom ktorého je NÚDCH Bratislava.

Projekt bol zameraný na zisťovanie správneho vývoja detí v SR formou rutinného merania žiakov vo veku 7-9 rokov, u ktorých sa zaznamenávala hmotnosť, výška, obvodové miery, vyplňal školský a rodičovský dotazník).

Pre RÚVZ Galanta boli do sledovania vybrané 2 ZŠ v okrese (Spojená škola Sládkovičovo a ZŠ Pusté Úľany), súbor 69 žiakov 2.-3. ročníkov.

Údaje získané meraním a z rozdaných dotazníkov (deti, škola, rodič) sa nahadzovali do mustry a v septembri 2022 zaslali na ÚVZ SR.

Na úlohe sa priebežne podieľajú pracovníci odd. HDM a odd. PZaVZ v rámci ŠZD a zdravotno-výchovnými aktivitami v oblasti:

a) podpora zdravého štartu do života

b) podpora zdravšieho prostredia v školách

c) podpora predaja zdravého sortimentu výrobkov v školských bufetoch a automatoch na školách

V školských bufetoch a automatoch sa ponúka žiakom rôznych sortiment výrobkov a nápojov, aj nezdravý. Sú to prevažne cukrárske a lahôdkárske výrobky, pečivárske a pekárske výrobky, cukrovinky, mliečne výrobky (ochutené, nízkotučné aj smotanové), nápoje-sladené aj nesladené, Sortiment zakázaný legislatívou sa nepredáva. Pri výkone kontrol sa opakovane usmerňujú prevádzkovatelia, aby zvažili predaj nezdravého sortimentu a uprednostnili ponuku výživovo a biologicky hodnotných výrobkov a nápojov. Táto skutočnosť je podnikateľmi rokmi neakceptovaná, pretože stále prevyšuje u žiakov dopyt po nezdravých výrobkoch a u podnikateľa v neposlednom rade aj zisk z predaja.

V rámci Plánu ÚKP boli vykonané 2 odbery cukrárenských (CV) a lahôdkárskych výrobkov (LV) z 5 školských bufetov a cukrárskej výroby PPV. Celkom boli odobrané 4 vzorky CV a 5 vzoriek LV. Všetky vzorky vyhovovali mikrobiologickým požiadavkám v sledovaných ukazovateľoch potravinového kódexu.

d) podpora rozšírenia doplnkového stravovania cez ŠJ formou prípravy zdravých desiat

V okrese eviduje 2 základné školy, ktoré ponúkajú žiakom desiate, pripravované vo vlastnej ŠJ.

- edukačné aktivity v oblasti zdravého stravovania a zdravej výživy detí,

- školský mliečny program a školské ovocie

e) dodržiavanie pitného režimu v školských a predškolských zariadeniach

Sortiment nápojov: preferuje sa čistá, zdravotne nezávadná pitná voda alebo balená pramenitá voda (dochutená bylinkami, ovocím), čaje z ponuky záväzných MSNaR pre školské stravovanie

- prednášky a besedy

f) podpora pohybových aktivít

v rámci ŠZD počas vyučovacieho procesu (hodiny telesnej výchovy) a mimoškolskej a voľnočasovej aktivity

- vybavenie telocviční, využiteľnosť hodín TV, zriaďovanie verejných ihrísk a športovísk,
- prestávky počas vyučovania, telovýchovné chvíľky, športové krúžky.

V jarných mesiacoch bola edukačná a kontrolná činnosť v školských a predškolských zariadeniach obmedzená, z dôvodu pretrvávajúcej pandémie COVID-19. Od šk. roku 2022/23 sa situácia na školách stabilizovala a plánovaná kontrolná činnosť najmä v školských stravovacích zariadeniach.

4.2

Hodnotenie jedálnych lístkov MŠ A ZŠ

Úloha bola ukončená. V rámci jarného obdobia (marec a máj 2022) bola zrealizovaná na 3 vybraných základných školách v okrese (ZŠ G. Dusíka Galanta, ZŠ Š. Majora Veľké Úľany a ZŠ J. Fándlyho Sereď), vyhodnotená podľa požiadaviek ÚVZ SR k 25.08.2022 nasledovne:

Školská jedáleň	Marec 2022		Máj 2022	
	bodové hodnotenie obedy	koeficient pestrosti	bodové hodnotenie obedy	koeficient pestrosti
Základná škola Školská jedáleň Š. Majora 560 Veľké Úľany	11 (veľmi dobrý)	0,61	13 (veľmi dobrý)	0,59
Základná škola Školská jedáleň J. Fándlyho 763/7A Sereď	11 (veľmi dobrý)	0,58	13 (veľmi dobrý)	0,59
Základná škola Školská jedáleň G. Dusíka 1454/10, Galanta	11 (veľmi dobrý)	0,58	13 (veľmi dobrý)	0,59

Odporúčania:

Základná škola, Školská jedáleň, Š. Majora 560, Veľké Úľany

zaradiť obilninové zavrky (4x mesačne), zaradiť ryby (2-3x mesačne), obmedziť bravčové mäso (4x mesačne), zaradiť strukoviny ako hlavné jedlo (1-2x mesačne), obmedziť sladké jedlo (max.2x mesačne), zaradiť tepelne upravenú zeleninu (min.4x mesačne).

Základná škola, Školská jedáleň, J. Fándlyho 763/7A, Sereď

zaradiť obilninové zavrky (4x za mesiac), zaradiť ryby (2-3x mesačne), obmedziť sladké jedlo (max.2x mesačne), obmedziť bravčové mäso (4x mesačne), zaradiť strukoviny ako hlavné jedlo (1-2x mesačne), zaradiť čerstvú zeleninu (min.8x mesačne) a tepelne upravenú (min.4x mesačne).

Základná škola, Školská jedáleň, G. Dusíka 1454/10, Galanta

zaradiť obilninové zavrky (4x mesačne), zaradiť ryby (2-3x mesačne), obmedziť bravčové mäso (4x mesačne), zaradiť strukoviny ako hlavné jedlo (1-2x mesačne), obmedziť sladké jedlo (max.2x mesačne), zaradiť čerstvú zeleninu (min. 8x mesačne) a tepelne upravenú zeleninu (min.4x mesačne).

Jedálne lístky boli hodnotené podľa zaslanej Metodiky bodového systému pre hodnotenie frekvencie vybraných druhov potravín/pokrmov (obed).

4.3

Úrazy u detí v SR

Úloha nebola realizovaná.

6. ODDELENIE EPIDEMIOLOGIE

6.1

Národný imunizačný program SR (NIP SR)

Analýza plnenia imunizačného programu bola vypracovaná v rámci výročnej správy RÚVZ za rok 2021. Formou príloh k mesačným hláseniam pre očkujúcich lekárov a elektronickou poštou pravidelne informujeme o všetkých pripravovaných a už realizovaných zmenách týkajúcich sa očkovacieho kalendára, o aktuálnych problémoch v zabezpečovaní vakcín pre povinné očkovanie, o možnostiach riešenia očkovania v prípade nedostupnosti niektorých očkovacích látok. Všeobecným lekárom pre deti, dorast a dospelých sme zaslali očkovací kalendár na rok 2022. Poskytujeme odborné konzultácie pre VLDD a VLD v oblasti očkovacích postupov vykonávaných v inom veku a inom intervale ako v rámci pravidelného povinného očkovania.

V rámci Európskeho imunizačného týždňa (EIW) v dňoch 24.4.-30.4.2022, ktorého posolstvom bolo „Predchádzať Chrániť Očkovat“ a témou bol „Dlhý život pre všetkých“ sme distribuovali do všetkých ambulancií pre deti a dorast v okrese Galanta, ako aj na detské oddelenie NsP Sv. Lukáša Galanta brožúry „Chráňte svoje deti očkovaním“. Informácie o EIW boli zverejnené pre zdravotníckych pracovníkov a laickú verejnosť na internetovej stránke RÚVZ a na nástennom paneli RÚVZ Galanta. K problematike očkovania bola pre laickú verejnosť poskytnutá 250x osobná, 580x telefonická a 48x písomná konzultácia. Problematika očkovania bola zaradená aj do náplne školenia pre pracovníkov vykonávajúcich epidemiologicky závažné činnosti. K 31.8.2022 bola vykonaná kontrola pravidelného povinného očkovania v zmysle usmernenia ÚVZSR/01/6202/22169/2022 zo dňa 6.7.2022.

Vykonalí sme mimoriadnu kontrolu očkovania:

- 30-ročných mužov a žien okresu Galanta (ročník narodenia 1991) proti tetanu
- dospelých osôb okresu Galanta proti chrípke v sezóne 2021/2022 a pneumokokovým invazívnym nákazám
- zdravotníckych pracovníkov prvého kontaktu proti vírusovej hepatitíde typu B, vírusovej hepatitíde typu A, tetanu, chrípke v sezóne 2021/2022 a COVID-19
- zdravotníckych pracovníkov NsP Sv.Lukáša Galanta a.s. proti vírusovej hepatitíde typu B.

6.2

Surveillance infekčných chorôb

K 31.5.2022 sme vypracovali výročnú správu oddelenia epidemiológie za okres Galanta za rok 2021. Vypracovali sme mesačné analýzy výskytu prenosných ochorení a

mesačné analýzy nozokomiálnych nákaz. Súčasťou mesačných analýz boli aj informácie pre lekárov prvého kontaktu o aktuálnej epidemiologickej situácii u nás a vo svete.

V záujme zabránenie šírenia chrípky a chrípke podobných ochorení ako i možných komplikácií u chorých v kolektívnych zariadeniach bol prerušený vyučovací proces 91x v MŠ, 46x na ZŠ a 1x na SŠ. Bolo hlásených 22101 akútnych respiračných ochorení, z toho 275 chrípke podobných. Hlásilo sa 189 komplikácií. V roku 2022 bolo hlásených 26 ochorení na chrípku s potvrdeným vírusom chrípky. V 25 prípadoch bol potvrdený vírus chrípky typu A bližšie neurčený a v 1 prípade vírus chrípky typu B bližšie neurčený. Sentineloví lekári odobrali 5 nazofaryngeálnych výterov. Vírus chrípky typu A bližšie neurčený sa potvrdil v 3 prípadoch, v 1 prípade sa potvrdil SARS-CoV-2 a v 1 prípade bol výsledok vyšetrenia negatívny. Zaevidovali sme 20983 ochorení na Covid-19. Bolo hlásených 29 importovaných nákaz na Covid-19.

Z ochorení preventabilných očkovaním boli hlásené 2 ochorenia na pneumokokovú meningitídu u neočkovaných dospelých žien.

V rámci sledovania exantémových ochorení bolo hlásených 124 ochorení na varicellu a 6 ochorení na enterovezikulárnu stomatitídu s exantémom.

Bolo hlásené 1 ochorenie na akútnu vírusovú hepatitídu typu A, 21 bezpríznakových nosičstiev HCV a 12 nosičstiev HBV. Protiepidemické opatrenia v ohniskách nákazy boli v plnom rozsahu realizované. Pre 1 osobu, ktorá bola v kontakte s osobou, u ktorej sa potvrdila vírusová hepatitída typu A, bolo vydané rozhodnutie orgánu verejného zdravotníctva na lekársky dohľad – chorá osoba bola z iného okresu. Pre 2 osoby, ktoré boli v kontakte s osobou, u ktorej sa potvrdila vírusová hepatitída typu E, boli vydané rozhodnutia orgánu verejného zdravotníctva na lekársky dohľad – chorá osoba bola z iného okresu.

V roku 2022 bolo hlásených 63 manifestných ochorení na salmonelózu, 1 salmonelová septikémia, 1 iná špecifikovaná salmonelová infekcia, 1 ochorenie na šigelózu. Neboli zaznamenané rodinné výskyty, ani importované nákazy.

Prešetrili sme 118 hlásených prípadov kampylobakteriálnej enteritídy. Neboli zaznamenané rodinné výskyty, ani importované nákazy.

Bolo hlásených 5 prípadov infekcií vyvolaných enteropatogénnymi E.coli, 2 prípady akútnej gastroenteritídy, 4 enteritídy zapríčinené Yersinia enterocolitica, 8 enterokolitíd zapríčinených Clostridium difficile.

Z vírusových črevných infekcií bolo hlásených 10 rotavírusových infekcií, 22 adenovírusových enteritíd, 50 norovírusových enteritíd, 5 iných špecifikovaných vírusových enteritíd.

Z antropozoonóz bolo hlásených 17 poranení zvierat'om, z toho 7x neznámymi psami, 6x mačkou, 1x netopierom, 2x potkanom, a 1x ježom. Antirabická profylaxia bola vykonaná vo všetkých prípadoch. Bolo hlásených 23 ochorení na enterobiózu, 1 ochorenie na listériovú septikémiu, 1 ochorenie na toxoplazmózu, 1 ochorenie na filariózu.

Z nákaz kože a slizníc bolo hlásených 8 ochorení na svrab.

V rámci monitoringu pohlavných chorôb bolo hlásených 48 ochorení prenosných sexuálnym spôsobom, z toho 9x gonokoková infekcia, 37x sexuálne prenášané chlamýdiové choroby, 2x syfilis.

Hlásilo sa 1 bezpríznakové z Ukrajiny importované nosičstvo HIV u dospelého muža.

V skupine nákaz s prírodnou ohniskovosťou bolo hlásených 9 ochorení na lymeskú chorobu, 3 artritídy pri lymeskej chorobe, 1 ochorenie na kliešťovú encefalitídu.

Na ambulancie všeobecných lekárov pre deti a dorast a všeobecných lekárov pre dospelých sa distribuovali letáky o závažnosti ochorenia na kliešťovú encefalitídu a možnosti prevencie ochorenia očkovaním „Cesty nákazy vírusom kliešťovej encefalitídy“.

Zaevidovali sme 22 prípadov septikémie nie nozokomiálneho pôvodu.

Na vykonanie jarnej a jesennej celoplošnej celoobecnej deratizácie na reguláciu živočíšnych škodcov bolo zaslané odporúčenie pre všetky mestské a obecné úrady okresu Galanta.

Prostredníctvom internetovej stránky RÚVZ Galanta sme zabezpečili pravidelné informovanie širokej verejnosti o aktuálnej epidemiologickej situácii v okrese Galanta vo výskyte infekčných ochorení.

6.3

Informačný systém prenosných ochorení

Nadalej vykonávame pravidelné rutinné zadávanie sporadických prípadov infekčných ochorení, epidémií, prípadov chrípky a CHPO hlásených hromadne do informačného systému EPIS a údajov do systému rýchleho varovania. Do centrálného registra prenosných ochorení (EPIS) bolo k 31.12.2022 zaevidovaných spolu 21894 prípadov, 15 epidémií, 9 hlásení do SRV, 52 hlásení ARO A CHPO. Vykonáva sa propagácia využívania on-line hlásenia všeobecnými lekármi, lekármi pre deti, dorast a dospelých.

6.4

Nozokomiálne nákazy

Z nemocničných zariadení okresu bolo v roku 2022 hlásených 238 nozokomiálnych nákaz, z toho 52 prebehlo pod obrazom sepsy.

Kontrola hygienicko-epidemiologickeho režimu v zdravotníckych zariadeniach bola v roku 2022 vykonaná 86x, z toho 5x na operačných sálach, 9x na lôžkových oddeleniach, 18x na odborných ambulanciách, 18x na zubných ambulanciách, 1x dialýze, 2x v spoločných vyšetrovacích zložkách a 33x na ambulanciách všeobecných lekárov.

V rámci preventívneho zdravotného dozoru bolo vydaných 17 rozhodnutí na súhlas na uvedenie pracovných priestorov do prevádzky a odsúhlasenie prevádzkového poriadku.

Nadalej pravidelne sledujeme mikrobiálnu rezistenciu nozokomiálnych kmeňov izolovaných u pacientov hospitalizovaných v NsP Sv. Lukáša Galanta a.s., zabezpečujeme realizáciu opatrení pri výskyte bakteriálnych pôvodcov infekčných ochorení s klinicky a epidemiologicky významnými mechanizmami rezistencie.

V roku 2022 sme nere realizovali zber údajov na OAIM NsP Sv. Lukáša Galanta a.s. na základe protokolu ECDC - sledovania infekcií akvirovaných na jednotkách intenzívnej starostlivosti programom HELICS.

V mesiaci máj v rámci 14. ročníka národnej kampane „Save Lives: Clean Your Hands“ (Umývajte si ruky – zachrániš život“), ktorej heslom bolo v roku 2022 „Spojme sa pre bezpečnosť – umývajte si ruky“ sme zabezpečili:

1. zhotovenie informačného panela vo vestibule RÚVZ Galanta
2. informáciu laickej verejnosti na webovej stránke RÚVZ Galanta.

6.5

Mimoriadne epidemiologické situácie

Nadalej rutinne pokračujeme v dôslednom realizovaní epidemiologickej surveillance ARO, chrípky a chrípke podobných ochorení. V prostredníctvom internetovej stránky RÚVZ pravidelne podávame informácie o aktuálnej epidemiologickej situácii vo výskyte ARO a CHPO a o potrebe vykonávania preventívnych opatrení vrátane očkovania proti chrípke.

V priebehu celého roka bolo zaevidovaných 20983 prípadov ochorenia na COVID-19 u obyvateľov okresu.

V roku 2022 bolo hlásených 14 epidémií COVID-19:

V čase od 29.9.-3.10.2022 boli evidované 4 prípady COVID-19 na **Psychiatrickom oddelení NsP Sv. Lukáša Galanta**. Počet exponovaných 40 (20 pacientov, 20 zamestnancov), nakazili sa 3 nezaočkovaní pacienti a 1 zaočkovaný.

V **ZSS Senior Care Galanta n.o.** bol evidovaný epidemický výskyt infekcií spôsobených COVID 19. V čase od 13.8. do 22.8.2022 z celkového počtu 119 exponovaných (67 klientov, 52 zamestnancov) malo pozitívny antigénový test 8 osôb, z toho 6 klientov a 2 opatrovatelky. Všetci boli očkovaní.

V čase od 7.9.2022 do 23.9.2022 bol evidovaný epidemický výskyt ochorení na COVID-19 v **DSS Šoporňa-Štrkovec**. Z počtu 103 exponovaných osôb (49 zamestnancov a 54 klientov) bolo Ag pozitívnych 30 osôb (12 zamestnancov a 18 klientov). Zo zamestnancov bolo 10 očkovaných a 2 neočkovaní, z klientov 17 očkovaných a 1 neočkovaný.

V čase od 26.9.2022 do 3.10.2022 sme evidovali v **DSS Šintava** z počtu 10 exponovaných zamestnancov 4 chorých (Ag pozit.) - 3 boli očkovaní, 1 neočkovaný. Z počtu 17 exponovaných klientov ochorel 1 (Ag pozit.), ktorý bol očkovaný.

Dňa 11.10.2022 bolo vykonané testovanie klientov **ZSS Pohoda seniorov v Galante** pre výskyt respiračných ochorení v zariadení. Z počtu 64 klientov vykazovali pozitivitu 6. Následne bolo vykonané aj testovanie zamestnancov (48 osôb) s negatívnym výsledkom.

V čase od 19.10. do 28.10.2022 v **DSS Trstice** z počtu 68 exponovaných klientov boli 13 Ag pozitívni, očkovaní boli 12 klienti, 1 nebol očkovaný. Z počtu 28 exponovaných zamestnancov boli 4 pozitívni, 3 boli očkovaní, 1 nebol očkovaný.

V čase od 22.10. do 30.10.2022 v **DSS Antonius Sládkovičovo** z počtu 71 exponovaných klientov boli 21 Ag pozitívni, očkovaní boli 17 klienti, 4 neboli očkovaní. U zamestnancov (49 osôb) bol evidovaný pozitívny výsledok v 8 prípadoch, 7 zamestnancov bolo očkovaných a 1 neočkovaný.

V čase od 26.10. do 14.11.2022 v **DDaDSS Sereď** z počtu 115 exponovaných klientov boli 19 Ag pozitívni, očkovaní boli 15 klienti, 4 neboli očkovaní. Z počtu 65 exponovaných zamestnancov boli 3 pozitívni, boli očkovaní.

V čase od 20.9.2022 do 23.11.2022 bol evidovaný epidemický výskyt ochorení na COVID-19 v **DSS Patria Galanta**. Z celkového počtu 160 exponovaných klientov bolo 60 Ag pozitívnych (48 bolo očkovaných, 12 neboli očkovaní). Zo 60 exponovaných zamestnancov bolo 14 Ag pozitívnych - 12 boli očkovaní, 2 neboli očkovaní.

V čase od 23.9 do 4.10.2022 bola evidovaná nozokomiálna epidémia COVID-19 na **Internom oddelení NsP Sv. Lukáša Galanta**. Počet exponovaných 42 (18 pacientov a 24 zamestnancov), z toho sa nakazilo 10 pacientov (boli očkovaní) a 5 zamestnancov (boli očkovaní).

V čase od 26.11. do 29.11.2022 boli zaevidované 3 NN COVID-19 na **Internom oddelení NsP Sv. Lukáša Galanta**, kde v tom čase boli hospitalizovaní 4 pacienti s komunitnou infekciou COVID-19. Očkovací status pozitívnych pacientov: boli očkovaní. Počet exponovaných – pacienti a personál 42.

V čase od 8.12.2022 do 17.12.2022 bol evidovaný epidemický výskyt ochorení na COVID-19 v **DSS Nezábudka Pata**. Z celkového počtu 23 exponovaných klientov bolo 22 pozitívnych Ag testom, 21 klientov bolo očkovaných a 1 bol neočkovaný. Zo 17 exponovaných zamestnancov boli 5 Ag pozitívni, boli očkovaní.

V čase od 14.12.2022 do 30.12.2022 bol evidovaný epidemický výskyt ochorení na COVID-19 v **DSS II. Trstice** (51 prípadov). Z počtu 83 klientov bolo 48 Ag pozit., očkovaní boli 39, neočkovaní boli 9. Z počtu 22 zamestnancov boli 3 Ag pozit., boli očkovaní.

V čase od 28.12. do 31.12.2022 bola evidovaná epidémia COVID-19 v **Domove dôchodcov Horné Saliby**, z počtu 26 exponovaných (16 klientov a 10 zamestnancov) sa nakazilo 7 klientov a 2 zamestnanci. Dg. bola potvrdená Ag testom. Z počtu 9 nakazených 6

boli plne zaočkovaní, 1 klient bol očkovaný čiastočne, 1 klient a 1 zamestnankyňa očkovanie nemá.

Pracovníci oddelenia sa zúčastňovali všetkých rokovaní krízových štábov obcí a miest v okrese a podieľali sa na riešení pandemickej situácie v okrese. Zároveň poskytovali nepretržité telefonické a osobné konzultácie štátnej a verejnej správe, školským a predškolským zariadeniam, zariadeniam sociálnej starostlivosti, poskytovateľom zdravotnej starostlivosti a občanom okresu. Poskytovateľom zdravotnej starostlivosti sme poskytovali v pravidelných intervaloch informácie o aktuálnych protiepidemických opatreniach.

V mesiaci november sa pracovníci oddelenia podieľali na praktickom nácviku pri zistení VNN so zameraním na praktické opatrenia v zdravotníckom zariadení.

V roku 2022 pracovníci zabezpečili realizáciu predatestačnej praxe u 4 lekárov a študentskú prax u 1 študenta Trnavskej univerzity.

6.6

Environmentálna surveillance poliomyelitídy a sledovanie VDPV

V rámci surveillance poliomyelitídy a sledovania VDPV sme v roku 2022 podľa harmonogramu NRC pre poliomyelitídu zabezpečili 7 odberov odpadovej vody, z toho v 5 prípadoch bol výsledok negatívny, v 1 prípade sa izolovali enterovírusy a v 1 prípade Cocksackie+enterovírusy. Vedeckú evidenciu pravidelných týždenných hlásení ACHO z príslušných nemocničných oddelení (neurologické a detské oddelenie). K 31.12.2022 nebolo hlásené podozrenie na akútnu chabú obrnu.

6.7

Prevenca HIV/AIDS

V roku 2022 sa nerealizoval projekt primárnej prevencie HIV/AIDS „Hrou proti AIDS“. Z príležitosti Svetového dňa boja proti AIDS sme zabezpečili informovanie obyvateľov o problematike HI/AIDS formou informačného panelu vo vestibule RÚVZ, článkom na internetovej stránke RÚVZ a uskutočnila sa 1 prednáška pre študentov SŠ.

6.8

Poradne očkovania

Na RÚVZ Galanta je od 1.1.2012 zriadená poradňa očkovania. Konzultačná činnosť v oblasti prevencie chorôb, ktorým sa dá predísť očkovaním, sa poskytuje každý posledný štvrtok v mesiaci v čase od 13.00 – 14.00 hod.. Konzultácie sa poskytujú telefonickou formou alebo formou osobnej konzultácie pre rodičov detí aj pre zdravotníckych pracovníkov. V roku 2022 bolo hlásených 76 prípadov odmietnutia očkovania, bolo realizovaných 5 osobných, 120 telefonických a 12 písomných konzultácií. Rodičom, ktorí odmietajú očkovať svoje dieťa je ponúkaná možnosť osobnej konzultácie o očkovaní a možných vedľajších účinkoch očkovania v poradni očkovania.

6.9

Optimalizácia verejnej správy v oblasti epidemiológie

V roku 2022 prebiehala záverečná fáza prípravy na zavedenie optimalizácie, pracovníci oddelenia epidemiológie sa podieľali na pripomienkovaní nového informačného systému EPIS.

9. ODDELENIE VÝCHOVY A PODPORY K ZDRAVIU

9.1

Zdravotné uvedomenie a správanie sa obyvateľov SR

Sledovanie zdravotného uvedomenia a správania sa obyvateľov SR je zamerané na najzávažnejšie rizikové faktory a ich výskyt v populácii. Zdravotné uvedomenie a správanie sa obyvateľov vypovedá o ich vzťahu k vlastnému zdraviu a o možnom vplyve na ich zdravotný stav. Je založené na osobnej zodpovednosti za vlastné zdravie a za zdravie svojich najbližších, ale i širšej spoločnosti. Je základom pre znižovanie chorobnosti a úmrtnosti a je predpokladom pre zvyšovanie priemerného veku dožitia – strednej dĺžky života.

V roku 2022 bolo za okres Galanta distribuovaných a zadaných do databázy 104 dotazníkov.

9.2

Prieskum zdravotnej gramotnosti obyvateľov SR

Cieľom prieskumu je stanoviť úroveň zdravotnej gramotnosti u obyvateľov SR a zároveň vytvoriť databázu kvalitných medzinárodne porovnateľných údajov.

Prieskum sa zameriava na kognitívne a sociálne zručnosti určujúce motiváciu a schopnosť jednotlivcov získať prístup k informáciám zameraným na zdravotné otázky, porozumieť im a využívať ich spôsobom, ktorý podporuje a udržiava dobré zdravie, a to aj v rámci digitálneho priestoru.

V roku 2022 sa prieskum nerealizoval.

9.3

Národný akčný plán v prevencii obezity na roky 2015-2025

Zámerom Národného akčného plánu v prevencii obezity je vytvoriť spoločensky prospešný systém, ktorý povedie k zníženiu incidencie a prevalencie nadhmotnosti a obezity v populácii a eliminuje epidemický výskyt obezity, zníženie počtu nových prípadov ochorení súvisiacich s nadhmotnosťou a obezitou, zníženie výskytu a vplyvu modifikovateľných rizikových faktorov týchto ochorení.

Zdravotno-výchovné aktivity sú zamerané na zvýšenie zdravotného povedomia detí a mládeže a zároveň zdravotného povedomia občanov v produktívnom a postproduktívnom veku, na pozitívny vplyv na zdravý spôsob života, vytvorenie zdravie podporujúcich podmienok pre zamestnancov na monitorovanie výskytu nadváhy.

V rámci výživy sa zdôrazňuje výber zloženia biologickej hodnoty stravy v zmysle zásad zdravej výživy, zároveň i na zmenu tak výživových návykov u detí a mládeže, ako i populácie v produktívnom veku.

Zdravotno-výchovná intervencia bola zameraná na zvyšovanie zdravotného uvedomenia obyvateľstva, vytváranie pozitívnych postojov a správania sa ku zdraviu, na motivovanie k aktívnemu pohybu ako významnej zložky zdravého spôsobu života a ku skvalitneniu výživy. U klientov v Poradenskom centre v rámci poradenskej činnosti bola doporučená pohybová aktivita ako jedna z možností ovplyvnenia zistenej nadváhy v nadväznosti na odporúčania týkajúce sa úpravy stravovacích návykov.

V rámci prevencie obezity boli na ZŠ SNP Galanta, ŠZŠ v Galante a na ŠZŠ v Seredi zrealizované prednášky a besedy o význame správneho zloženia stravy, o dôležitosti pitného režimu a správneho výberu nápojov, zvýšenia pohybovej aktivity, ktoré boli spojené s interaktívnymi hrami. Prednášok a besied zameraných na prevenciu obezity sa zúčastnilo 74 žiakov.

V spolupráci s vedením Strednej odbornej školy obchodu a služieb v Galante boli zrealizované prednášky a besedy zamerané na zdravú výživu a význam pohybovej aktivity, ktorých sa zúčastnilo 55 študentov.

Zdravotno-výchovné aktivity boli zamerané na posilňovanie záujmu a zodpovednosti za svoje zdravie a informovanie o zdravom životnom štýle a význame pohybovej aktivity pre zdravie. Pozitívne ovplyvňovanie životného štýlu by malo prispieť k zvýšeniu fyzickej zdatnosti a tým aj k zlepšeniu zdravotného stavu a k predĺženiu aktívneho života v pokročilom veku. Klientom poradne optimalizovania pohybovej aktivity bola doporučená fyzická aktivita ako jedna z možností ovplyvnenia zistenej nadváhy a obezity, pozitívneho ovplyvňovania TK u hypertonikov a hladiny HDL-cholesterolu. Klienti absolvovali vyšetrenie funkčnej zdatnosti tela a bola im poskytnutá pohybová inštruktáž.

Pre žiakov ZŠ v Galante boli realizované prednášky a besedy zamerané na význam pohybovej aktivity, ktorej sa zúčastnilo 25 žiakov.

V spolupráci s Bežeckým klubom v Galante bolo realizované športové podujatie, zamerané na zvýšenie pohybovej aktivity. V rámci akcie bola účastníkom ponúknutá možnosť merania TK, BMI, podkožného tuku a výživové poradenstvo. Účastníkom boli ponúknuté letáky s propagáciou zdravého životného štýlu a významu pohybovej aktivity pre zdravie.

V spolupráci Mestským úradom v Galante bol realizovaný „Beh Galantou“ na ktorom pracovníci OPZaVkJ merali krvný tlak, podkožný tuk a poskytovali výživové poradenstvo. Meraní sa zúčastnilo 24 klientov.

V spolupráci s Klubom dôchodcov v Seredi boli realizovaná prednáška na tému „Správna životospráva a pohybová aktivita“ spojená s cvičením pre seniorov. Prednášky a pohybovej aktivity sa zúčastnilo 44 seniorov.

9.3.1

Vyzvi srdce k pohybu: Celonárodná medzinárodne koordinovaná kampaň na zvýšenie pohybovej aktivity dospelaj populácie

Cieľom projektu je zlepšiť zdravotný stav obyvateľov Slovenska – znížiť chorobnosť a úmrtnosť na chronické neinfekčné ochorenia elimináciou jedného z najvýznamnejších rizikových faktorov – pohybovej inaktivity.

V roku 2022 sa kampaň nerealizovala.

9.4

Podpora zdravia znevýhodnených komunit

Cieľom podpory zdravia znevýhodnených skupín je prostredníctvom komunitných pracovníkov zdravotnej výchovy (KPZV) dosiahnuť významné zlepšenie zdravotného stavu populácie v rómskych komunitách cestou zlepšenia informovanosti, hygienických návykov, ako aj návykov súvisiacich s podporou a udržiavaním zdravia. Prostredníctvom KPZV zlepšiť akceptáciu zdravého životného štýlu a upevniť vnímanie zdravia ako hodnoty cieľovou skupinou projektu. Znížiť relatívny výskyt ochorení ktoré sa u cieľovej skupiny vyskytujú častejšie než u väčšinovej populácie.

V nadväznosti na Akčný plán Stratégie rovnosti, inklúzie a participácie Rómov do roku 2030 na roky 2022 – 2024, tematická oblasť Zdravie boli realizované prednášky a besedy zamerané na zdravú výživu, prevenciu závislostí ako je alkohol a fajčenie, ktorých sa zúčastnilo 52 žiakov.

Stratégia rozvoja poradenských centier ochrany a podpory zdravia v SR

Cieľom Stratégie rozvoja Poradenských centier ochrany a podpory zdravia je vytvorenie podmienok na zlepšovanie kvality a úrovne poskytovaných služieb.

PCOPZ sa zameriava na aktívne vyhľadávanie a ovplyvňovanie rizikových faktorov prostredníctvom poradenstva zameraného na pozitívnu zmenu spôsobu života obyvateľstva Slovenska, predovšetkým úmrtnosť na choroby srdcovo-cievne a nádorové, eliminovanie predčasných úmrtí, t. j. do 65 rokov veku a predĺženie strednej dĺžky života, najmä u mužov. Zlepšenie zdravotného stavu obyvateľov Slovenska – zníženie chorobnosti a úmrtnosti na vybrané ochorenia obehovej sústavy a onkologické ochorenia vhodnými formami intervencie, zameranými na znižovanie výskytu prioritných rizikových chronických faktorov (tzv. civilizačných) ochorení.

Zníženie prevalencie osôb s rizikovým životným štýlom a to najmä prevalenciu fajčiarov, osôb nezdravo sa stravujúcich, zníženie počtu osôb s nedostatočnou pohybovou aktivitou, osôb s nadmerným užívaním alkoholu a neschopnosťou zvládať stres. Zvýšenie informovanosti obyvateľstva o následkoch rizikového životného štýlu a o možnostiach eliminácie rizika úpravou životosprávy.

V roku 2022 bola v okrese Galanta zameraná zdravotno-výchovná činnosť na zníženie chorobnosti a úmrtnosti na vybrané skupiny civilizačných ochorení so zameraním na zníženie prevalencie osôb s rizikovým životným štýlom. Cestou činnosti Poradenského centra zdravotno-výchovná intervencia bola realizovaná individuálnou, skupinovú a mediálnou formou poradenskej činnosti so zameraním na správnu výživu, prevenciu fajčenia, požívanie alkoholu, nedostatočnú pohybovú aktivitu, hypertenziu, stres a zmenu životného štýlu. Ťažiskom poradenskej činnosti bolo poskytnúť základné informácie o zdravotnom stave a poradenstvo čo najväčšiemu počtu klientov, čo bolo realizované mobilnou poradňou v spolupráci s MÚ Sereď, s vedeniami DK Sereď, MsKS Sereď, Klub dôchodcov Sereď, DSS Senior Care Kaskády, DSS Patria Galanta, Bekaert Slovakia s.r.o. Sládkovičovo, Termál centrum Galandia Galanta, Všeobecná zdravotná poisťovňa, Bežecký klub Galanta, SOŠOaS Galanta, GOS Galanta, MÚ Galanta, Sedita – pečivárne Sereď, DHL Gáň a Obecný úrad Gáň.

V roku 2022 bolo v rámci TZS vyšetrených 286 klientov, z toho boli 79 klienti prvovýšetrení a 207 klientov opakovane vyšetrených, mimo TZS bolo vyšetrených 1399 klientov.

V spolupráci s vedeniami MÚ Sereď, DK Sereď a MsKS Sereď boli realizované nasledovné z.v. aktivity:

1. Prednášky a besedy pre širokú verejnosť zamerané na tému: „Ozdravenie výživy a zlepšenie pitného režimu“, „Diabetes mellitus“, „Prevencia onkologických ochorení“ a „Prevencia srdcovo-cievnych ochorení“ boli realizované v MsKS v Sereďi. Klienti mali možnosť dať si zmerať hodnoty celkového cholesterolu, HDL cholesterolu, LDL cholesterolu, triglyceridov, hodnotu cukru v krvi a zmeranie tlaku krvi.
2. Návštevníci Termál centra Galandia v Galante mali možnosť dať si zmerať krvný tlak, BMI a množstvo podkožného tuku. Meraní sa zúčastnilo 26 klientov.
3. V spolupráci s vedením KD Sereď, DSS Senior Care Kaskády, DSS Patria Galanta boli pre seniorov realizované prednášky a besedy zamerané na Alzheimerovu chorobu a tréning mozgu. Seniorom boli zmerané hodnoty celkového cholesterolu, glykémie v krvi a krvný tlak. Meraní sa zúčastnilo 223 seniorov.

4. Pre zamestnancov Bekaert Slovakia s.r.o. Sládkovičovo boli realizované Dni zdravia spojené s možnosťou preventívnych vyšetrení prístrojom Reflotrón meraním celkového cholesterolu, glykémie, meraním krvného tlaku, podkožného tuku, BMI. Vyšetrení sa zúčastnilo 134 zamestnancov.
5. V spolupráci so Všeobecnou zdravotnou poisťovňou boli pre zamestnancov DHL Gáň, Sedita-pečivárne Sereď a klientov Areálu zdravia v Galante realizované Dni zdravia ktorým bola ponúknutá možnosť merania celkového cholesterolu, glykémie, krvného tlaku, podkožného tuku a BMI. V rámci 14 zdravotno-výchovných aktivít bolo vyšetrených 577 klientov.
6. V rámci športových akcií „Beh Galantou“ a „Beh dojčiacich matiek“ boli realizované zdravotno-výchovné aktivity, počas ktorých využilo možnosť merania krvného tlaku, BMI, podkožného tuku a výživového poradenstva 73 klientov.
7. V Poradenskom centre podpory zdravia v priestoroch ambulancie RÚVZ Galanta bolo vyšetrených 42 klientov. Klientom boli zmerané antropometrické merania, biochemické vyšetrenia na prístroji Reflotrón, merania krvného tlaku a pulzu. Získané údaje boli vkladané do TZS. V prípade záujmu bolo u klientov realizované meranie prístrojom Spirometer, u fajčiarov meranie CO vo vydychovanom vzduchu prístrojom Smokerlyzér.
8. Poradňa zdravej výživy je zameraná na oboznámenie sa klienta so všeobecnými pravidlami zdravej výživy pre ochranu a podporu zdravia. Na základe individuálnej situácie boli klientom vysvetlené špeciálne požiadavky výživy na prevenciu a liečbu hypertenzie, porúch lipidového metabolizmu, bola im doporučená vhodná pohybová aktivita ako jedna z možností ovplyvnenia zistenej nadváhy v nadväznosti na odporúčenia týkajúce sa úpravy stravovacích návykov. Výživové poradenstvo bolo v roku 2022 realizované u 6 klientov.
U klientov, kde boli zistené opakovane zvýšené hodnoty jednotlivých biochemických parametrov bola doporučená návšteva obvodného lekára, prípadne ďalších špecializovaných ambulancií.
9. Poradňa pre odvykanie fajčenia bola zameraná na realizáciu zdravotno-výchovných aktivít v problematike prevencie fajčenia, zdravotno-výchovné aktivity boli zamerané na prevenciu fajčenia hlavne u mladej generácie doplnené vhodným z.v. materiálom, boli realizované vyšetrenia Smokerlyzérom. V rámci zdravotno-výchovných podujatí bol distribuovaný propagačný materiál. Propagácia Svetového dňa bez tabaku, Medzinárodného dňa bez fajčenia a Európskeho týždňa boja proti drogám bola zabezpečená v priestoroch RÚVZ Galanta. Pracovníci OPZaVkJ poskytlí v roku 2022 odborné poradenstvo 14 klientom. Meranie CO vo vydychovanom vzduchu prístrojom Smokerlyzér absolvovali 14 klienti poradne.
10. V Poradni optimalizácie pohybovej aktivity bolo poskytované poradenstvo klientom s nadmerným energetickým príjmom, nedostatočnou pohybovou aktivitou, ale aj tým, ktorí chcú zmeniť svoj životný štýl. Aktivity na zlepšenie kondície sú realizované podľa záujmu klientov. Poradňu optimalizácie pohybovej aktivity navštívilo 32 klientov, poradňu využívajú aj pracovníci RÚVZ. Pravidelná pohybová aktivita napomáha k udržovaniu kondície, má priaznivý vplyv pri prevencii civilizačných ochorení a podporuje zdravý životný štýl.

9.6

Národný akčný plán pre problémy s alkoholom na roky 2021-2030

Hlavným cieľom akčného plánu je zvýšenie celospoločenského povedomia o rozsahu a povahe zdravotných, sociálnych a ekonomických problémov spôsobených škodlivým

užívaním alkoholu a prijímanie opatrení zameraných na riešenie problematiky škodlivého užívania alkoholu a skvalitnenie monitorovacích a kontrolných systémov. V rámci Národného akčného plánu pre problémy s alkoholom boli realizované prednášky a besedy pre študentov Strednej odbornej školy obchodu a služieb v Galante, ktorých sa zúčastnilo 21 študentov. V spolupráci s vedením firmy Bekaert Sládkovičovo, v rámci zdravotno-výchovnej akcie Týždeň zdravia, bola pre zamestnancov zrealizovaná prednáška ohľadom prevencie a škodlivosti alkoholu, ktorej sa zúčastnilo 35 zamestnancov.

9.7

Národný program podpory zdravia pre roky 2021 - 2030

NPPZ sa opiera o výsledky monitorovania zdravotného stavu obyvateľstva Slovenskej republiky a tiež o projekty a programy, ktoré mapujú výskyt rizikových faktorov chronických neinfekčných ochorení u obyvateľov Slovenska. Aktualizovaný program je prioritne zameraný na ovplyvňovanie determinantov zdravia, znižovanie rizikových faktorov vyskytujúcich sa u obyvateľstva a na zvyšovanie zainteresovanosti jednotlivých zložiek spoločnosti. Hlavným cieľom aktualizovaného programu podpory zdravia ostáva dlhodobé zlepšovanie zdravotného stavu obyvateľstva Slovenskej republiky - eliminácia výskytu porúch zdravia, ktoré znižujú kvalitu života a ohrozujú človeka predčasnou smrťou.

Zdravotno-výchovná intervencia vychádzala z Programov a projektov úradov verejného zdravotníctva v SR aktualizovaného NPPZ s cieľom zvýšiť informovanosť o aktívnej podpore zdravia, zlepšiť zdravotný stav obyvateľstva pozitívnym ovplyvňovaním vedomostí, postojov a správania individuálnym a skupinovým poradenstvom na základe analýzy štatistických údajov o zdravotnom stave obyvateľstva, monitorovanie skriningového vyšetrenia zdravotného stavu. Zdravotno-výchovné aktivity boli zamerané na jeho priority - pohybová aktivita, správna výživa, prevencia obezity s dôrazom na mladú generáciu prevencia a eliminovanie škodlivých návykov, prevencia drogovej závislosti, výchova k partnerstvu a rodičovstvu s dôrazom na mladú generáciu, otázky ochrany životného a pracovného prostredia ako jednej zo základných podmienok podpory environmentálneho zdravia.

**Regionálny úrad verejného zdravotníctva
so sídlom v Humennom**

1. ODDELENIE HYGIENY ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA

1.1. PLNENIE AKČNÉHO PLÁNU PRE ŽIVOTNÉ PROSTREDIE A ZDRAVIE OBYVATEĽOV SLOVENSKEJ REPUBLIKY (NEHAP V.)

RÚVZ so sídlom v Humennom nebol zaradený medzi riešiteľské pracoviská.

1.2. PROTOKOL O VODE A ZDRAVÍ – PLNENIE NÁRODNÝCH CIEĽOV

RÚVZ so sídlom v Humennom nebol zaradený medzi riešiteľské pracoviská.

1.3. ĽUDSKÝ BIOMONITORING – SLEDOVANIE ZÁŤAŽE SKUPÍN OBYVATEĽSTVA VYBRANÝM CHEMICKÝM FAKTOROM V ŽIVOTNOM PROSTREDÍ A PRACOVNOM PROSTREDÍ

RÚVZ so sídlom v Humennom nebol zaradený medzi riešiteľské pracoviská.

1.4. MAPOVANIE PRÍTOMNOSTI BAKTÉRIÍ RODU LEGIONELLA V ZARIADENIACH SOCIÁLNYCH SLUŽIEB

V rámci plnenia akčného plánu pre životné prostredie a zdravie obyvateľov SR bola riešená úloha „Zmapovanie prítomnosti baktérií rodu Legionella v ZSS“. Strategickým dlhodobým cieľom je znížiť expozíciu a riziko závažných ochorení spôsobených mikroorganizmami rodu Legionella. Na naplnenie tohto cieľa bola definovaná aktivita č. 9 „Monitoring vzoriek životného prostredia (stery, voda, ovzdušie)“ predovšetkým v zariadeniach s pobytom osôb s oslabenou imunitou a znížením rizika závažných ochorení spôsobených týmito mikroorganizmami. V rámci úlohy bolo vybrané zariadenie sociálnych služieb v okrese Humenné. Z predmetného zariadenia bola odobraná vzorka vody v rozsahu minimálneho fyzikálno-chemického, mikrobiologického a biologického rozboru na laboratórne vyšetrenie, štyri vzorky vôd na stanovenie legionell a päť sterov z prostredia. Vzorky boli vyšetrené v laboratóriu RÚVZ so sídlom v Prešove. V odobraných vzorkách vôd ani v odobraných steroch sa na základe výsledkov laboratórnych analýz prítomnosť legionell v zariadení nepotvrdila. Na základe záverov sa v riešení danej úlohy vykonaním kontrolných odberov v roku 2022 nepokračovalo, z dôvodu nestanovenia pozitivity na legionelly. Pravidelné kontroly prítomnosti baktérií rodu Legionella a prijaté kontrolné opatrenia sa majú realizovať pri vyšetrovaní vzoriek zo životného prostredia. Tie spočívajú v kontrole domácich vodovodných systémov, kontrole teplej úžitkovej vody, kontrole ovzdušia, vyšetrovaní bazénových vôd, sterov zo zdravotníckych a zariadení sociálnych služieb s cieľom obmedziť prípady výskytu legionárskej choroby.

1.5. MAPOVANIE AKTUÁLNEHO STAVU VÝSKYTU PESTICÍDNYCH LÁTOK A MIKROPOLUTANTOV V PITNÝCH VODÁCH

Pre zmapovanie aktuálneho výskytu reziduálnych pesticídnych látok v pitných vodách v našom regióne sa vytypovala oblasť VN Starina. Gestor úlohy – NRC pre pitnú vodu, zatiaľ nepožadoval súčinnosť.

2. ODDELENIE PREVENTÍVNEHO PRACOVNÉHO LEKÁRSTVA

2.1 ZNIŽOVANIE MIERY ZDRAVOTNÝCH RIZÍK ZAMESTNANCOV Z PRACOVNÉHO PROSTREDIA, PRACOVNÝCH PODMIENOK A SPÔSOBU PRÁCE

Cieľom tejto úlohy je zvýšiť odbornú úroveň hodnotenia pracovného prostredia, pracovných podmienok a spôsobu práce vo vzťahu k zdravotným rizikám zamestnancov a na hodnotenie využívať odborné usmernenia ÚVZ SR. Pri výkone štátneho zdravotného dozoru (ďalej ŠZD) vykonávaného RÚVZ v SR je potrebné uplatňovať legislatívne úpravy v oblasti ochrany zdravia pri práci vrátane legislatívnych úprav harmonizovaných s právom Európskych spoločností. Pomocou kontrolných listov informovanosti zamestnancov overujú zamestnanci oddelenia PPL poskytovanie informácií zamestnancom v oblasti ochrany zdravia pri práci zo strany zamestnávateľov, čo umožňuje zvýšiť úroveň údajov o rizikových prácach a zabezpečiť ich efektívne využitie v ochrane zdravia pri práci usmerňovaním činnosti pracovnej zdravotnej služby priamo v podnikoch a zvyšovanie kvality odborných poradenských služieb pre zamestnávateľov v oblasti ochrany zdravia pri práci a činnosti pracovnej zdravotnej služby.

2.1.1 Znižovanie miery zdravotných rizík (rizikové práce)

V roku 2022 sme viedli evidenciu rizikových prác za príslušný región (okresy Humenné, Snina a Medzilaborce) podľa vyhlášky MZ SR č. 448/2007 Z. z. o podrobnostiach o faktoroch práce a pracovného prostredia vo vzťahu ku kategorizácii prác z hľadiska zdravotných rizík a o náležitostiach návrhu na zaradenie prác do kategórií. Rizikové práce boli k 31.12.2022 prehodnotené nasledovne: Zaradenie do evidencie rizikových prác bolo celkom v 15 organizáciách na 46 pracoviskách, z evidencie boli vyradené rizikové práce v dvoch organizáciách na dvoch prevádzkach. Do kategórie rizika 3 boli zaradené pracovné činnosti pre rizikové faktory hluk a chemický faktor v piatich organizáciách na 26 pracoviskách, pre rizikový faktor chlad v jednej organizácii na jednom pracovisku, pre biologický faktor v jednej organizácii na dvoch pracoviskách a pre rizikový faktor fyzická záťaž v jednej organizácii na dvoch pracoviskách. Do kategórie rizika 4 boli zaradené pracovné činnosti v 10 organizáciách na 19 pracoviskách pre hluk, vibrácie a chemický faktor. V rámci ŠZD sme sledovali pracovné podmienky zamestnancov, mieru expozície zamestnancov a realizáciu náhradných opatrení zo strany zamestnávateľov na pracoviskách, kde zamestnanci vykonávajú rizikové práce. Bolo vykonaných 38 previerok. V rámci výkonu ŠZD sme sledovali výsledky a intervaly lekárskeho preventívneho prehliadok vo vzťahu k práci a vykonávali kontrolu pracovného prostredia a pracovných podmienok vo vzťahu k rizikovým prácam.

2.1.2 Znižovanie zdravotných rizík z látok a zmesí klasifikovaných ako toxické

V roku 2022 nebola v rámci výkonu ŠZD vykonaná kontrola na dodržiavanie platnej chemickej legislatívy. Zamestnanci oddelenia PPL zabezpečovali poradenstvo a konzultácie pre zamestnávateľov a zamestnancov v priebehu celého roka 2022.

V regióne sme nezaznamenali žiadnu mimoriadnu situáciu ani haváriu.

2.1.3 Znižovanie zdravotných rizík z karcinogénnych a mutagénnych faktorov vrátane azbestu a z látok poškodzujúcich reprodukciu a narúšajúcich endokrinný systém

V roku 2022 sme pri výkone ŠZD naďalej uplatňovali legislatívne úpravy - nariadenia vlády SR č. 83/2015 Z.z., ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie vlády SR č. 356/2006 Z.z. o ochrane zdravia zamestnancov pred rizikami súvisiacimi s expozíciou karcinogénnym a mutagénnym faktorom pri práci v znení nariadenia vlády Slovenskej republiky č. 301/2007 Z. z. a nariadenia vlády SR č. 253/2006 Z. z. o požiadavkách na ochranu zamestnancov pred rizikami súvisiacimi s expozíciou azbestu pri práci, harmonizovaných s právom Európskych spoločenstiev. Pokračovali sme vo vedení evidencie organizácií, v ktorých sú zamestnanci vystavení karcinogénnym a mutagénnym faktorom a pracovným procesom s rizikom chemickej karcinogenity. V regióne evidujeme päť subjektov, ktoré pri svojej činnosti používajú látky alebo zmesi klasifikované ako karcinogény a mutagény: RMR Humenné - Galvanizovňa, Nemocnica A. Leňa Humenné a.s., Nexis Fibers a.s. Humenné, VVS Humenné - Laboratórium ČOV v Humennom, Laboratórium pitných vôd Stakčín. Evidujeme 28 subjektov, ktoré sa v regióne zaoberajú odstraňovaním azbestových materiálov zo stavieb: Bytové družstvo Humenné, Michal Choma Snina, H&L Tesárstvo Humenné, František Salanci Humenné, Vladimír Lakata Snina, TESAR-DACH s.r.o. Humenné, REGENA ES s.r.o. Strážske, PROSERVIS s.r.o. Strážske, Strechy M s.r.o. Sabinov, Inžiniering PLUS s.r.o. Majerovce, ASTANA s.r.o. Poprad, Tibor Galanda s.r.o. Snina, RONAR s.r.o. Košice, Dušan Poperník Svidník, LM CONSTRUCTION s.r.o. Trnava, Vokup Klim s.r.o. Prešov, R DREVO s.r.o. Michalovce, Strechy Štec s.r.o. Sedliská 48, SAMP Slovakia s.r.o. Bardejov, Andrej Mihaľ Giraltovec, DILMUN SYSTEM s.r.o. Bratislava, AZBESTGROUP s.r.o. Bratislava, DIRECT CLUB s.r.o. Spišský Hrhov, Jesika Pačajová Poprad, Michal Kira Kolonica a Garden-Wood s.r.o. Sečovce, Bc. Alžbeta Onuferová Humenné, MONTES COMPANY s.r.o. Lisková.

V roku 2022 bolo vydaných 84 súhlasných rozhodnutí na odstraňovanie azbestu a materiálov obsahujúcich azbest zo stavieb a vykonávatelia týchto prác nám doručili 51 oznámení o likvidácii azbestu zo stavieb. Na pracoviskách pri odstraňovaní azbestu a materiálov s obsahom azbestu boli v roku 2022 vykonané štyri previerky, pri ktorých nebolo zistené porušenie povinností ustanovených v § 41 zák. č. 355/2007 Z.z. a v nariadení vlády SR č. 253/2006 Z.z. o ochrane zamestnancov pred rizikami súvisiacimi s expozíciou azbestu pri práci.

2.2 INTERVENCIE NA PODPORU ZDRAVIA PRI PRÁCI

Cieľom tejto úlohy je prispieť k zlepšeniu zdravotného stavu zamestnancov prostredníctvom aktivít poradní zdravia a propagovať u zamestnávateľov intervenčné programy (napr. „Zdravé pracoviská“). Je potrebné zamerať sa na kombinovaný vplyv zdraviu škodlivých faktorov práce, pracovného prostredia a životného štýlu a osobitne poskytovať poradenstvo malým a stredným podnikom a samostatne zárobkovo činným osobám (SZČO). Úloha bude riešená v spolupráci s oddelením výchovy k zdraviu a poradenským centrom ochrany a podpory zdravia (PCOAPZ). Činnosť pri plnení tejto úlohy bude koordinovaná s európskou informačnou kampaňou Zdravé pracoviská.

2.2.1 Zdravé pracoviská

V rámci projektu neboli v roku 2022 realizované žiadne aktivity.

2.2.2 Európska informačná kampaň Európskej agentúry pre BOZP (OSHA Bilbao) zameraná na prevenciu zdravotných a bezpečnostných rizík pri práci

V rámci zdravotno-výchovných aktivít sme v roku 2022 u zamestnávateľov vykonávali pri výkone štátneho zdravotného dozoru poradenstvo zamerané na ochranu zdravia zamestnancov pri práci.

V rámci kampane „Zdravé pracoviská znižujú záťaž“ sme realizovali informačné aktivity pre zamestnávateľov a zamestnancov zamerané na prevenciu poškodení podporno-pohybovej sústavy súvisiacich s prácou.

V rámci Európskeho týždňa BOZP sa uskutočnil Deň otvorených dverí, počas ktorého zamestnanci oddelenia PPL poskytovali informácie týkajúce sa ochrany zdravia zamestnancov na pracoviskách.

V roku 2022 bola vykonaná spoločná koordinovaná kontrola s orgánmi inšpekcie práce a NIP v spoločnosti SSE Slovakia s.r.o. v Humennom na prevádzke výroby priemyselných trhavín v lokalite Hubková Humenné.

V Prešovskom kraji je zabezpečená spolupráca s orgánmi inšpekcie práce a realizuje sa prostredníctvom vzájomnej spolupráce hlavného inšpektora práce Inšpektorátu práce Prešov Ing. Hudákovou a krajského odborníka HH SR za Prešovský kraj pre PPLaT Ing. Vladimíra Dzana. V roku 2022 sa neuskutočnili žiadne osobné pracovné stretnutia. Problematika realizácie spoločných previerok IP Prešov a RÚVZ Prešovského kraja bola prerokovaná telefonicky. Vzájomná spolupráca medzi Inšpektorátom práce Prešov a jednotlivými RÚVZ v Prešovskom kraji sa realizuje v potrebnom rozsahu v elektronickej forme, vzájomné postupy sú koordinované telefonicky.

V roku 2022 boli v spolupráci s Inšpektorátom práce Prešov vykonané 4 spoločné koordinované kontroly v Prešovskom kraji. Kontroly boli vykonané u štyroch zamestnávateľov, išlo o Technické služby mesta Prešov (RÚVZ so sídlom v Prešove), Repro Elektronik Slovakia s.r.o. v Stropkove (RÚVZ so sídlom vo Svidníku), HENGSTLER s.r.o. Kežmarok (RÚVZ so sídlom v Poprade) a LPH Vranov n/T. s.r.o. (RÚVZ so sídlom vo Vranove nad Topľou).

3. ODDELENIE HYGIENY VÝŽIVY, BEZPEČNOSTI POTRAVÍN A KOZMETICKÝCH VÝROBKOV

3.1 MONITORING PRÍJMU KUCHYNSKEJ SOLI

Cieľ

Dosiahnuť postupné znižovanie príjmu soli v nadväznosti na prijaté úlohy v oblasti rizikových faktorov vo výžive.

Anotácia

Sol' je jedným z hlavných rizikových faktorov vo výžive a jej nadmerný príjem je spojený s výskytom KVO. Ako rizikový faktor je indikovaný vo viacerých dokumentoch (napr. WHO Akčný plán pre výživu a potraviny 2016 – 2020, Viedenská deklarácia pre výživu). V oblasti vládou SR (uznesenie č.117 z 8. 3. 2017) prijatého Akčného plánu pre potraviny a výživu na roky 2017 – 2025 sa bude pokračovať v aktivitách na dosiahnutie cieľa prostredníctvom monitoringu - postupné zníženie príjmu soli na 5 g na deň u dospelaj populácie so zameraním sa na hotové pokrmy, chlieb a pečivo v spoločnom stravovaní so zameraním na uzavretý systém spoločného stravovania napr. zariadenia sociálnych služieb a stravovacie zariadenia v nemocničných zariadeniach.

Plnenie

V rámci úlohy monitoringu príjmu kuchynskej soli bola odobratá 1 vzorka obedového menu (polievka, hlavný mäsový pokrm, príloha k mäsovému pokrmu) v jednom zariadení spoločného stravovania, a to v ústavnej kuchyni nemocnice na laboratórnu kontrolu obsahu pridanej kuchynskej soli.

Výsledky boli v stanovenom termíne spracované podľa komodity v tabuľkovej forme a zaslané KO v HV na ďalšie spracovanie.

Vyhodnotenie

Celkovo boli odobraté:

1 vzorka kompletného obedového menu, ktoré pozostávalo z 3 vzoriek, a to konkrétne z 1 vzorky polievky, z 1 vzorky hlavného mäsového pokrmu a z 1 vzorky prílohy k mäsovému pokrmu, pričom ani v jednej vzorke nebol prekročený obsah kuchynskej soli nad stanovený maximálny limit 13 000 mg/kg.

3.2 MONITORING BEZPEČNOSTI PET FLIAŠ Z RECYKLOVANÝCH PLASTOV

Plnenie

RÚVZ so sídlom v Humennom nepatrí medzi riešiteľské pracoviská.

3.3 SLEDOVANIE VÝŽIVOVÉHO STAVU KLIENTOV V ZARIADENIACH SOCIÁLNYCH SLUŽIEB

Plnenie

RÚVZ so sídlom v Humennom nevykonával sledovanie výživového stavu klientov v zariadeniach sociálnych služieb.

3.4 MONITORING PRÍTOMNOSTI ALERGÉNOV V HOTOVÝCH POKRMOCH PRIPRAVOVANÝCH V ZARIADENIACH SPOLOČNÉHO STRAVOVANIA A V POTRAVINÁCH URČENÝCH PRE DOJČATÁ A MALÉ DETI

Plnenie

RÚVZ so sídlom v Humennom nemonitoroval prítomnosť alergénov v hotových pokrmoch pripravovaných v zariadeniach spoločného stravovania a v potravinách určených pre dojčatá a malé deti.

4. ODDELENIE HYGIENY DETÍ A MLÁDEŽE

4.1 AKTIVITY PREVENČIE DETSKEJ OBEZITY V KONTEXTE PLNENIA NÁRODNEHO AKČNÉHO PLÁNU V PREVENČII OBEZITY NA ROKY 2015 – 2025 (NAPPO)

Cieľom aktivít je komplexným výkonom štátneho zdravotného dozoru, realizáciou výchovných aktivít v oblasti edukácie matiek cestou materských centier a detí a mládeže cestou zariadení pre deti a mládež prispieť k zníženiu výskytu detskej obezity.

Etapy riešenia:

a) Podpora zdravého štartu do života

V územnej pôsobnosti RÚVZ so sídlom v Humennom materské centrá ani rodičovské centrá naďalej nie sú zriadené a neevidujeme ani zariadenie podobného typu, preto aktivity v oblasti zdravého životného štýlu a prevencie obezity v takýchto zariadeniach neuplatňujeme. V ďalších rokoch v prípade záujmu, resp. zriadenia zariadenia pre matky s deťmi na materskej dovolenke radi pomôžeme a navrhujeme aj prvé kroky spolupráce, príp. aktivity zamerané na poradenskú a konzultačnú činnosť zdravého životného štýlu.

b) Podpora zdravšieho prostredia v školách

V okresoch Humenné, Snina a Medzilaborce v priebehu roka 2022 evidujeme celkom 7 bufetov, z toho 6 pri SŠ a 1 pri ZŠ.

Sortiment bufetov pozostáva z balených cukrovínok, nealkoholických nápojov v originálnom balení, balených a nebalených pekárenských výrobkov, v malom množstve pokrmov rýchleho občerstvenia, obloženého pečiva a základných školských potrieb. Vo väčšine prípadov obložené pečivo je pripravované denne, priamo v bufete, je náležite označené a podmienky na prípravu pokrmov sú vytvorené. Na predaj sú ponúkané aj cereálne tyčinky a iné cereálne výrobky, ovocie, 100% prírodné ovocné šťavy a jogurty, o ktoré aj napriek ponuke je minimálny záujem. Zastúpenie takýchto výrobkov je v minimálnom množstve, pretože ich predaj predstavuje problém pre predajcu (DMT, DS, vysoká cena). Na niektorých školách sa podávajú aj desiate, ktoré sa pripravujú v školskej jedálni, ide o chlieb s nátierkou, obložené pečivo, mliečny nápoj alebo čaj. Pri podávaní mliečnych nápojov a príprave desiat neboli pri výkone ŠZD zistené nedostatky.

Školský mliečny program sa v jednotlivých školách rieši v zmysle metodického usmernenia č. 12/2008 zo 6. októbra 2008 k realizácii nariadenia vlády SR č. 339/2008 Z. z. o poskytovaní pomoci na podporu spotreby mlieka a mliečnych výrobkov pre deti v materských školách, pre žiakov na základných školách a pre žiakov na stredných školách v znení nariadenia vlády SR č. 342/2009 Z. z. a metodického usmernenia 16/2009-R z 27. augusta 2009, ktorým sa mení a dopĺňa vyššie citované usmernenie a má slúžiť na podporu spotreby mlieka a mliečnych výrobkov u detí a mládeže v čase vyučovania.

Do mliečneho programu bolo v roku 2022 v okresoch Humenné, Snina a Medzilaborce zapojených celkom 78 škôl (Humenné 45, Snina 24, Medzilaborce 9), t.j. 54,16 %, z celkového počtu 144 škôl. Školský mliečny program naďalej je realizovaný prevažne cez Kežmarskú mliekareň a.s., ktorá zabezpečuje aj rozvoz mlieka. Skladovanie je zabezpečené v chladiacich zariadeniach ZŠS-ŠJ, kde sme nezaznamenali problémy. Používa sa mlieko rozlievané, úkony s tým spojené zabezpečuje personál ZŠS-ŠJ - odborne i zdravotne spôsobilý.

Program **školské ovocie** je sledovaný, školy sa do programu aktívne zapájajú, podáva sa čerstvé ovocie alebo 100% ovocná šťava s rôznymi príchuťami.

Ďalej pri výkone ŠZD a ÚKP bola venovaná pozornosť spoločnému stravovaniu detí a mládeže z pohľadu kvality výrobného procesu, t.j. správnej výrobnéj praxe (HACCP). Podieľali sme sa na hodnotení zariadení poskytujúcich spoločné stravovanie v zmysle programu ISÚVZ – Kontrola a ochrana zdravej výživy. Stravovaniu detí a mládeže sme sa venovali predovšetkým z hľadiska skladby stravy, frekvencie podávania vybraných druhov potravín a jej možného ovplyvnenia zdravotného stavu, plnenia pitného režimu v školských a predškolských zariadeniach.

Zároveň v roku 2022 boli kontroly v zariadeniach spoločného stravovania pri školách zamerané ešte aj na overenie dodržiavania opatrení vydaných ÚVZ SR pri ohrození verejného zdravia, na základe záverov rokovania ústredného krízového štábu podľa § 48 ods. 4 písm. c) a e) zákona č. 355/2007 Z. z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, z dôvodu vyhlásenia mimoriadnej situácie na území SR a pandémie ochorenia COVID-19. Nariadené hygienické opatrenia sa vzťahovali na umožnenie vstupu do jedálne len s prekrytými hornými dýchacími cestami detí, žiakov, personálu (rúško), okrem času potrebného na konzumáciu nápojov a pokrmov, ďalej následná aplikácia dezinfekčných prostriedkov na ruky žiaka, obsluha žiakov (obslužný personál – jednorazové rukavice, rúška), pri vstupe umiestnenie oznamu o uvedených povinnostiach, dodržiavanie pravidelného vetrania a dezinfekcie stolov a stoličiek v jedálni. Kontrolované bolo aj zabezpečenie príchodu žiakov do jedálne (postupne, po skupinách), balenie príborov a pod. V kuchyni bolo kontrolované dodržiavanie prísnych hygienických požiadaviek - osobná hygiena personálu (rukavice, rúška, jednorazové pracovné pomôcky), prevádzková hygiena - čistenie a dezinfekcia (podláh, pracovných plôch, kľučiek, nástrojov, pomôcok, prístrojov, servírovacieho riadu a pod.). V zariadení pre osobnú hygienu zabezpečenie, resp. vybavenie priestorov tekutým mydlom, papierovými utierkami a vykonávanie dezinfekcie (WC pre žiakov pri jedálni -dezinfekcia každú hodinu). Opatrenia sa dodržiavali - na drobné nedostatky boli prevádzkovatelia upozornení a poučení o ďalšom postupe pri prevádzkovaní v období pandémie. V tomto kalendárnom roku sa postupne začali uvoľňovať jednotlivé opatrenia a už v 2. polroku sa situácia v súvislosti s ochorením COVID-19 stabilizovala a začali platiť usmernenia ako v období pred pandemiou.

V roku 2022 v zariadeniach spoločného stravovania pre deti a mládež bol vykonaný odber 11-tich vzoriek varenej stravy na mikrobiologickú bezpečnosť, 2 vzorky varenej stravy na chemické laboratórne vyšetrenie a stery z povrchov v ZŠS-ŠJ boli odobraté v počte 60, a to z 2-och ZŠS-ŠJ.

Našou snahou je aj naďalej intenzívne propagovať pitný režim, orientovať sa na pitie čistej pitnej vody, ochutených nápojov bez pridania cukru (čerstvé ovocie - citrón, pomaranč a pod.) alebo len málo sladených nápojov.

V okresoch Humenné a Medzilaborce sa v ZŠS-ŠJ diétna strava nepripravuje, pripravuje sa len v dvoch predškolských ZŠS-ŠJ, a to v okrese Snina (šetriaca, diabetická a bezgluténová diéta). V zariadeniach pre deti a mládež sa doposiaľ stravovalo približne 90 % detí a mládeže, čo pozorujeme už niekoľko rokov.

Jedálne lístky sú pravidelne zostavované, primerane pestré (pozri projekt 4.2 – „Hodnotenie jedálnych lístkov MŠ a ZŠ“), je zaradzované dostatočné množstvo ovocia, zeleniny a strukovín. Nestretávame sa s neprimeraným používaním živočíšnych tukov, soli, dochucovadiel, a nezistili sme vôbec používanie hotových dehydrovaných polievok, omáčok a pod. Strava je pripravovaná každý deň čerstvá. Správnu vyváženosť zabezpečuje aj softwarové vybavenie ZŠS - ŠJ, kde sú potraviny normované v súlade s OVD.

c) Poskytovať nutričné vzdelávanie odborným zamestnancom školského stravovania v rámci projektov profesijných združení

V prípade potreby spolupracujeme s metodičkou odboru školstva na krajskej úrovni, podľa vznesenia požiadaviek sa zúčastňujeme aj na školiacich akciách pracovníkov zariadenia školského stravovania.

d) Podpora pohybových aktivít

Počas výkonu ŠZD pravidelne sledujeme aj priestory pre pohybovú aktivitu žiakov (telocvične, cvičebne, posilňovne, ihriská), čo bolo v roku 2022 čiastočne problematické (COVID-19).

Zariadenia určené pre výučbu TV sa využívali sporadicky. Školy postupovali v zmysle usmernení MŠVVaŠ SR, kde boli nariadené, resp. odporúčané aj obmedzenia vyplývajúce z vtedy platnej legislatívy nariadenej v období pandémie ochorenia COVID-19 (obmedzenia pri využívaní športovísk, pohybovej aktivity žiakov v školách aj v rámci krúžkovej činnosti). Postupne sa začalo aj s organizovaním športovo-zábavných podujatí pre žiakov 1. stupňa s ich zákonnými zástupcami, a tiež aj so športovými súťažami. Začal sa organizovať plavecký, lyžiarsky výcvik aj ŠvP.

V rámci projektu celkom bolo zrealizovaných 43 výkonov.

4.2 HODNOTENIE JEDÁLNYCH LÍSTKOV MŠ A ZŠ

Cieľom projektu je zmapovanie situácie v oblasti dodržiavania všeobecných zásad pre zostavovanie jedálnych lístkov v zariadeniach spoločného stravovania detí v MŠ a ZŠ a zistiť frekvenciu podávania vybraných druhov potravín (pokrmov).

Plnenie:

Vzhľadom na komplikovanú a stále sa meniacu epidemiologickú situáciu (COVID-19), realizácia vyššie uvedeného projektu bola presunutá na jesenné obdobie roku 2021 a jarne obdobie roku 2022.

Jarne obdobie v roku 2022: V I. polroku, v priebehu 36. kal. týždňa, v mesiaci september 2022 bol realizovaný vyššie uvedený projekt. Išlo o zber mesačných jedálnych lístkov za dva mesiace (marec, máj) z troch ZŠS-ŠJ pri ZŠ (SNP č. 1, Humenné; Dargovských hrdinov č. 19, Humenné; Pugačovova č. 7, Humenné). V priebehu septembra 2022 boli údaje spracované a vyhodnotené - správa bola zaslaná v termíne, dňa 30.09.2022 na ÚVZ SR v Bratislave.

Pri hodnotení jedálnych lístkov sme využili bodový systém koeficientu a frekvencie pestrosti. Na základe týchto údajov sme slovne zhodnotili ZŠS-ŠJ pri ZŠ (každú samostatne) motivačným spôsobom tak, aby sme dosiahli v zariadení nutrične vyvážený jedálny lístok - hodnotiace správy sme odoslali dňa 30.09.2022 na jednotlivé základné školy. Bodový systém koeficientu a frekvencie pestrosti dosahoval vo vyhodnotení výsledok – dobrý a veľmi dobrý. Pre kontrolu koeficientu pestrosti sme použili aj vzorec pre výpočet koeficientu pestrosti (počet bodov pridelených za hodnotené pokrmy/počet dní), ani v jednom prípade tento nebol nižší ako 0,5, čo svedčí o vyhovujúcej pestrosti.

V súvislosti s vyššie uvedeným bolo školám odporúčané :

- ovocie a zeleninu (šaláty) zaradiť vždy ako súčasť obeda,
- zaradiť strukovinové prívarky,
- zaradiť 2 x až 3x mesačne ryby,
- zaradiť sladké jedlo max. 2 x mesačne,
- zaradiť 4 x mesačne tepelne upravenú zeleninu ako súčasť obeda,
- zabezpečiť pestrosť príloh k hlavným jedlám,
- k obedu podávať vždy len nesladené nápoje.

V období jar 2022 došlo k zmene, a to v pozitívnom zmysle v súvislosti s pestrosťou zeleninových polievok a zaradením hydínového mäsa.

V rámci projektu celkom bolo zrealizovaných 135 výkonov.

4.3. ÚRAZY U DETÍ V SR

Cieľom projektu je formou spolupráce s NCZI a regionálnymi nemocnicami získať vybrané informácie, týkajúce sa problematiky úrazov detí na Slovensku.

Plnenie:

V priebehu roka 2022 projekt nebol realizovaný RÚVZ so sídlom v Humennom.

„Childhood Obesity Surveillance Initiative (COSI)“

Projekt je realizovaný MZ SR metodikou WHO a bol schválený etickou komisiou, je súčasťou NAPPO (20015 – 2025).

Ide o rutinné meranie žiakov. Uvedený projekt prebieha vo viacerých európskych krajinách. Svetová zdravotnícka organizácia bude po skompletizovaní meraní a dát analyzovať údaje.

V roku 2022 v mesiaci apríl boli v regióne Humenné (okres Humenné, Snina a Medzilaborce) pre vyššie uvedený projekt vybrané základné školy, štyri mestské základné školy - ZŠ Pugačevova č. 1381/7, Humenné; ZŠ Jána Švermu, Štefánikova č. 1415/31, Humenné; ZŠ Študentská č. 1446/9, Snina; ZŠ Komenského č. 135/6, Medzilaborce a tri vidiecke základné školy - Základná škola s materskou školou, Osloboditeľov č. 204, Kamenica nad Cirochou; Cirkevná základná škola s materskou školou sv. Petra a Pavla, Komenského č. 64/17, Belá nad Cirochou a Základná škola s materskou školou Michala Sopiru, Radvaň nad Laborcom č. 278. Školy zapojené do projektu boli vopred oslovené listom štátneho tajomníka MZ SR o možnosti participácie na projekte.

V mesiacoch máj a jún 2022 išlo o rutinné meranie žiakov základných škôl ako je vyššie uvedené vo veku od 7 do 7,99 rokov a 8 do 8,99 rokov. Za účelom merania sme získavali informovaný súhlas rodičov a vyplňali dotazník pre meranie detí. Každú školu sme označili kódmi, ktoré jednotlivým školám boli pridelené odborným garantom MZ SR v spolupráci s ÚVZ SR. Počas merania sme zaznamenávali dátum narodenia žiaka, pohlavie, bydlisko, stupeň šk. dochádzky, dátum merania, oblečenie počas merania, hmotnosť, výšku, obvod pása a bokov. Vyplnený dotazník sme podpísali a označili kódom vyšetrujúceho, súčasne sme skontrolovali pedagógom vyplnený školský dotazník a vyzberali od meraných detí rodinný dotazník, ktorý deti vyplňali za pomoci zákonných zástupcov. Celkom bolo vyplnených 128 dotazníkov v súvislosti s meraním žiakov, 7 školských dotazníkov a vyzberaných bolo 128 rodinných dotazníkov od meraných žiakov. V rámci projektu celkom bolo zrealizovaných 1429 výkonov. Vyplnené údaje z dotazníka o meraní žiaka boli zároveň vložené do e-formy a budú zaslané na celoslovenské spracovanie na ÚVZ SR Bratislava.

6. ODDELENIE EPIDEMIOLOGIE

6.1 NÁRODNÝ IMUNIZAČNÝ PROGRAM SR (NIP SR)

Plnenie imunizačného programu je realizované v spolupráci s detskými a dospelými lekármi. Jednou zo základných úloh imunizačného programu je udržanie vysokej úrovne zaočkovanosti v rámci povinného očkovania. Každý rok lekárom zasielame očkovací kalendár, ktorý je zverejnený aj na internetovej stránke úradu.

V roku 2022 neboli hlásené závažné problémy pri výkone očkovania. Mimoriadne očkovanie nebolo nariadené.

Kontrola očkovania:

V okresoch Humenné, Snina a Medzilaborce sme zaznamenali zaočkovanosť na hranici 95 % v rámci povinného očkovania v okrese Medzilaborce (rok narodenia 2020). Ide o okres s početným zastúpením rómskej komunity.

V Humennom bol v decembri 2006 zriadený Záchytný tábor, kompetencie patria MV SR. Za obdobie september 2021 – september 2022 neboli očkované žiadne deti.

6.2 SURVEILLANCE INFEKČNÝCH CHORÔB

V roku 2022 sme pokračovali v priebežnom monitorovaní výskytu prenosných ochorení. Surveillance bolo poznačené pandémiou ochorenia COVID-19. Údaje z epidemiologickej a laboratórnej surveillance boli vkladané do epidemiologického informačného systému EPIS.

V roku 2022 sme nahlásili do EPIS-u celkom 21 328 prípadov prenosných ochorení, z toho 19 962 potvrdených prípadov ochorenia COVID-19 (Humenné – 11 398, Snina – 7 269, Medzilaborce – 1 295).

Pravidelne zverejňujeme informácie o výskyte akútnych respiračných ochorení a CHPO na internetovej stránke úradu. Edukáciu obyvateľstva v problematike prenosných ochorení vykonávame najmä prostredníctvom internetovej stránky úradu, resp. prostredníctvom médií.

6.3 INFORMAČNÝ SYSTÉM PRENOSNÝCH OCHORENÍ

Úloha sa plní priebežne, denne vkladáme údaje do systému EPIS a vykonávame pravidelné kontroly kvality údajov vložených do systému.

Do systému EPIS sme v roku 2022 nahlásili celkom 21 328 prípadov individuálnych prenosných ochorení, počet spracovaných ohnisk 20 713. V systéme sme spracovali 61 epidémií a 15 hlásení do systému rýchleho varovania.

6.4 NOZOKOMIÁLNE NÁKAZY

Pri plnení tejto úlohy sme sa zameriavali na: zvyšovanie bezpečnosti pacientov v nemocničných zariadeniach v okresoch Humenné a Snina, priebežný monitoring mikrobiálnej kontaminácie prostredia zdravotníckych zariadení, sterilných zdravotníckych materiálov a dezinfekčných roztokov, na vykonávanie kontrol funkčnosti sterilizačnej techniky na oddeleniach nemocníc a neštátnych ambulanciách.

V roku 2022 bolo zo zdravotníckych zariadení hlásených 298 prípadov nozokomiálnych nákaz (205 NN Humenné, 93 NN Snina). Po hlásení pozitívnych výsledkov z laboratórií a v rámci šetrenia nozokomiálnych nákaz v zdravotníckych zariadeniach sme vylúčili cca 30 ochorení, ktoré nezodpovedali definíciám NN.

Pri kontrolách dodržiavania hygienicko-epidemiologického režimu sme v roku 2022 vykonali 15 previerok zdravotníckych zariadení a odobrali sme 340 vzoriek povrchových sterov z prostredia. Odobrali sme 17 vzoriek dezinfekčných roztokov na kontrolu účinnosti. Bolo otestovaných 54 sterilizačných prístrojov.

Európska surveillance infekcií *Clostridium difficile* podľa protokolu ECDC

Ide o kontinuálnu štúdiu v zdravotníckom zariadení Nemocnica A. Leňa Humenné a.s..

6.5 MIMORIADNE EPIDEMIOLOGICKÉ SITUÁCIE

Na oddelení epidemiológie využívame Systém rýchleho varovania (SRV) v programe EPIS. Údaje sú do systému vkladané bezodkladne.

Lekárom a zdravotníckym zariadeniam v našej spádovej oblasti sme pravidelne zasielali usmernenia a informácie týkajúce sa ochorenia COVID-19 a iných infekčných ochorení.

6.6 ENVIRONMENTÁLNA SURVEILLANCE POLIOMYELITÍDY A SLEDOVANIE VDPV

V roku 2022 sme odobrali osem vzoriek odpadovej vody z ČOV v Humennom s negatívnymi výsledkami. Doteraz sme nemali hlásený žiadny prípad poliomyelitídy.

Rozšírenie siete odberových miest: Na základe vzniku a prevádzkovania azylových ubytovacích zariadení sa vykonalo rozšírenie odberových miest o ČOV s prítokmi z veľkých azylových zariadení.

6.7 PREVENCIA HIV/AIDS – plní podpora zdravia a výchova k zdraviu

V roku 2022 nám neboli hlásené prípady ako infekcie HIV a ochorenia AIDS.

Zamestnanci oddelenia podpory zdravia a výchovy k zdraviu realizovali besedy týkajúce sa ochorenia AIDS. Najdôležitejšou časťou besied bolo oboznámenie žiakov s možnosťami prevencie nákazy HIV/AIDS. V roku 2022 bolo spolu realizovaných 7 besied pre 112 žiakov a študentov. Prostredníctvom projektu „Hrou proti AIDS“ v rámci Svetového dňa boja proti AIDS bola priblížená téma HIV/AIDS 163 žiakom a študentom. Do projektu sa zapojila jedna základná škola a dve stredné školy, ktoré sú zapojené do školskej preventívnej kampane „Červené stužky“. V priestoroch úradu bol tiež umiestnený panel s odbornými informáciami.

6.8 PORADNE OČKOVANIA

Očkovanie patrí k významným a účinným spôsobom prevencie infekčných ochorení. V poradni očkovania poskytujeme aj informácie o očkovaní pri cestách do zahraničia.

6.9 OPTIMALIZÁCIA VEREJNEJ SPRÁVY V OBLASTI EPIDEMIOLOGIE

Cieľ: Optimalizovať procesy výkonov verejnej správy vo verejnom zdravotníctve v oblasti epidemiológie.

Anotácia: Projekt pre oblasť epidemiológie je zameraný na optimalizáciu procesov výkonu štátneho zdravotného dozoru, úpravu epidemiologického informačného systému s možnosťou zakomponovania nových požiadaviek na všetky časti systému vrátane analytických nástrojov

a výstupov. Súčasťou projektu je vybudovanie Národného registra očkovaných osôb, ktorý bude súčasťou aktualizácie programu EPIS.

9. PODPORA ZDRAVIA A VÝCHOVA K ZDRAVIU

9.1 ZDRAVOTNÉ UVEDOMENIE A SPRÁVANIE OBYVATEĽOV SR

V mesiacoch júl - september 2022 sme realizovali dotazníkový prieskum „Zdravotné uvedomenie a správanie sa obyvateľov SR 2022“. Dotazníky nám boli zaslané z ÚVZ SR. Zabezpečili sme vyplnenie 104 dotazníkov u respondentov v príslušných vekových kategóriách. Vyplnené dotazníky sme zadávali do pripravenej masky v exceli a následne v určenom termíne zaslali na ÚVZ SR.

9.2 PRIESKUM ZDRAVOTNEJ GRAMOTNOSTI OBYVATEĽOV SR

V roku 2022 sme nerealizovali prieskum zdravotnej gramotnosti obyvateľov SR.

9.3 NÁRODNÝ AKČNÝ PLÁN V PREVENCI OBEZITY NA ROKY 2015 – 2025

Zamestnanci oddelenia realizujú na školách prednášky a besedy z oblasti zdravej výživy a prevencie obezity, o dostatočnom pitnom režime a význame pohybovej aktivity. V roku 2022 bolo realizovaných 80 prednášok a besied pre 1886 detí, žiakov a študentov v Humennom, Svine a Medzilaborciach. Pre 18 žien, ktoré sú členkami OZ Ženy a tradície sme realizovali aktivitu v rámci prevencie obezity, spojenú s meraním krvného tlaku a telesného tuku. Pre 11 klientov resocializačného strediska Resocia Repejov sme realizovali 1 besedu o význame pitného režimu pre človeka. V spolupráci so VŠZP sme na ÚPSVaR v Humennom vyšetřili hladinu cholesterolu a glukózy u šesťdesiattri osôb v produktívnom veku, ktorým sme zároveň zmerali tlak krvi a odmerali množstvo telesného tuku.

V rámci akčného plánu sa realizujú aktivity k svetovým dňom vyhláseným SZO, konkrétne aktivity sú popísané v bode 9.7 Národný program podpory zdravia pre roky 2021 – 2030.

9.4 PODPORA ZDRAVIA ZNEVÝHODNENÝCH KOMUNÍT

V roku 2022 sme realizovali zdravotnú výchovu pre deti, žiakov a ľudí v produktívnom veku rómskych komunít, zameranú na prevenciu a podporu zdravého životného štýlu a prevenciu ochorení, hygienu tela a rúk a prečo a ako sa starať o mozog. Spolu sme realizovali 12 edukačných aktivít pre 159 detí a žiakov (ZŠ a MŠ Podskalka Humenné, ZŠ Zbudské Dlhé, ZŠ Duchnovičova Medzilaborce) a 19 ľudí v produktívnom veku (Komunitné centrum Slovenská Volová).

9.5 STRATÉGIA ROZVOJA PORADENSKÝCH CENTIER OCHRANY A PODPORY ZDRAVIA V SR

Zámerom PCOPZ je zvyšovanie povedomia a informovanosti o možnostiach prevencie neprenosných chorôb a zvyšovanie zdravotnej gramotnosti jednotlivcov, komunít a obyvateľstva SR.

Hlavným cieľom Poradenských centier zdravia je zlepšenie zdravotného stavu obyvateľstva a predchádzanie chronickým neinfekčným (tzv. civilizačným) chorobám.

V roku 2022 bol celkový počet klientov vyšetrených v Základnej poradni 204 (37 mužov a 167 žien), z toho 115 prvovýšetrených a 89 opakovane vyšetrených klientov. Z celkového

počtu klientov bolo 39 fajčiarov (13 mužov a 26 žien).

V roku 2022 sme vykonali u 204 osôb meranie krvného tlaku a pulzu, u 204 osôb sme odmerali množstvo telesného tuku a 204 osobám sme určili hladinu celkového cholesterolu v kapilárnej krvi. Počas roka sme realizovali prostredníctvom poradne zdravia 13 výjazdov, na ktorých sme zabezpečili komplexné vyšetrenie Testu zdravé srdce (DC Štefánikova HE, DC Duchnovičova HE, DC Laborecká HE, ZŠ Duchnovičova ML, ZŠ Komenského SV, ZŠ P.O.Hviezdoslava SV, MŠ Mierová HE, Vihorlatská knižnica HE, Resocia Repejov), počas ktorých sme vyšetřili 131 klientov z celkového počtu vyšetřených klientov.

Počas akcií v rámci svetových dní (mimo TZS) sme v roku 2022 vykonali u 129 osôb meranie krvného tlaku a pulzu, 216-im osobám sme odmerali množstvo telesného tuku, 11-im osobám sme určili indexy BMI, WHR, WHtR, spirometriu sme vykonali 53 osobám.

9.6 NÁRODNÝ AKČNÝ PLÁN PRE PROBLÉMY S ALKOHOLOM NA ROKY 2021- 2030

V roku 2022 sme vykonali 16 besied zameraných na prevenciu užívania alkoholu pre 382 žiakov a študentov a 1 besedu pre 12 ľudí v produktívnom veku.

9.7. NÁRODNÝ PROGRAM PODPORY ZDRAVIA PRE ROKY 2021-2030

Hlavným cieľom aktualizovaného Národného programu podpory zdravia je zlepšovať zdravotný stav obyvateľstva Slovenskej republiky, prostredníctvom zvyšovania úrovne zdravotného uvedomenia a podpory zdravia.

Národný program podpory zdravia sa člení na tieto oblasti:

A. Preventívne opatrenia zamerané primárne na podporu zdravého životného štýlu

1. Výživa a stravovanie – zamestnanci oddelenia Podpory zdravia a Výchovy k zdraviu edukujú obyvateľov v zásadách správnej výživy, vzdelávajú všetky vekové skupiny s cieľom zlepšiť stravovacie návyky obyvateľov (7. apríl – Sv. deň zdravia; 16. október – Sv. deň potravy).

Projekt „Viem, čo zjem“ – realizácia prebieha od októbra 2022 do konca mája 2023. Cieľom projektu je motivovať žiakov k vyváženému životnému štýlu, správnym stravovacím návykom a podporiť ich záujem o pohybové aktivity. S vybranými školami (Cirkevná spojená škola v Humennom, ZŠ SNP v Humennom, ZŠ Komenského v Snine) sme spolupracovali na realizácii prednášok a aktivít pre žiakov základných škôl. Aktivít sa zúčastnilo spolu 180 žiakov počas 11 prednášok.

Svetový deň zdravia - 7. apríl – pri príležitosti Svetového dňa zdravia sme realizovali v materskej škole 1 besedu pre 28 detí a na základných školách 9 besied pre 135 žiakov. Panel s odbornými informáciami bol umiestnený v priestoroch úradu.

Svetový deň potravy – 16. október – k tomuto svetovému dňu sme realizovali 14 edukačných aktivít pre 376 žiakov. Odborný panel s danou tematikou bol umiestnený v priestoroch úradu.

2. Fyzická aktivita – edukácia obyvateľstva o benefitoch zdraviu prospešnej pohybovej aktivity (10. máj – Svetový deň Pohybom ku zdraviu).

Svetový deň – Pohybom ku zdraviu – 10. máj – pri príležitosti tohto svetového dňa bol v priestoroch úradu pripravený odborný panel. Počas edukačnej činnosti odznelo deväť besied pre 138 žiakov. Počas štyroch besied 67 žiakov aj aktívne cvičilo. U sedemdesiatdva osôb

v produktívnom veku sme v spolupráci so VŠZP v Mecom Group s.r.o. v Humennom vyšetrili hladinu cholesterolu a glukózy a u šesťdesiatosem osôb zmerali tlak krvi. U jedenástich klientov resocializačného strediska Resocia Repejov sme vykonali komplexné vyšetrenie Testu zdravé srdce. Pre členov denných centier v Humennom sme realizovali besedu zameranú na význam pohybovej aktivity na naše zdravie. Zúčastnených bolo 51 členov, ktorým sme distribuovali odbornovo-vzdelávací materiál k danej téme, z toho 39 členov aktívne cvičilo a súťažilo.

3. Tabak, alkohol, drogy – realizácia prevent. opatrení, ktoré znižujú možnosť vzniku závislosti so zameraním najmä na deti a mládež (31. máj – Sv. deň bez tabaku).

Svetový deň bez tabaku – 31. máj – v rámci edukačnej činnosti sme pripravili 3 prednášky pre 74 žiakov základných škôl a 2 prednášky pre 51 študentov strednej školy o negatívnych dôsledkoch fajčenia, na ktorých sme využili aj DVD – Kým stúpa dym, kde sme zároveň distribuovali letáky týkajúce sa danej témy. U desiatich osôb v produktívnom veku sme vykonali komplexné vyšetrenie Testu zdravé srdce. Pri príležitosti Svetového dňa bez tabaku sme v priestoroch RÚVZ realizovali „Deň otvorených dverí“ pre občanov nášho regiónu. Tejto akcie sa celkovo zúčastnilo 29 občanov, z toho 13-ti boli vo veku 16 – 18 rokov (5 dievčat a 8 chlapcov) a 16-ti boli vo veku 19 – 61 rokov (10 žien a 6 mužov). V rámci Dňa otvorených dverí sme vykonávali nasledovné aktivity: spiometriu, prostredníctvom Fagerströmovho dotazníka závislosti sme zisťovali stupeň závislosti od nikotínu a poskytli sme informácie o možnostiach návštevy poradne na odvykanie od fajčenia. V priestoroch úradu bol umiestnený odborný panel s danou tematikou.

Medzinárodný deň proti zneužívaniu drog a obchodovaniu s nimi – 26. jún – k tomuto svetovému dňu sme zrealizovali štyri besedy pre 114 študentov, ktoré boli zamerané na riziká a nepriaznivé účinky fajčenia, užívania alkoholu a nelegálnych drog, počas ktorých sme využili DVD – Až do dna a DVD Kým stúpa dym. Edukovaným študentom sme zároveň distribuovali výchovno-vzdelávacie letáky. Na internetovej stránke úradu bol uverejnený kreslený obrázok žiačky ZŠ v Udavskom, ktorá sa zapojila do výtvarnej súťaže „Takto trávim svoj voľný čas“. V priestoroch úradu bol umiestnený panel s danou tematikou.

Medzinárodný deň povedomia o Fetálnom alkoholovom syndróme – 9. september – k tomuto dňu sme realizovali 5 prednášok pre 85 študentiek stredných škôl o negatívnych dôsledkoch užívania alkoholu počas tehotenstva. Súčasťou prednášok bolo aj premietanie DVD – Až do dna. Odborný panel k danej tematike bol umiestnený v priestoroch úradu.

Európsky týždeň boja proti drogám – 18. – 22. november – počas tohto týždňa sme realizovali spolu pätnásť prednášok pre päť základných škôl a jednu strednú školu, z oblasti drogovej problematiky a užívania legálnych i ilegálnych návykových látok (alkohol, tabak, ilegálne drogy), na ktorých sme využili aj DVD – Kým stúpa dym a DVD – Až do dna a zároveň sme distribuovali odbornovo-vzdelávací materiál. V priestoroch RÚVZ bol umiestnený panel s informačnými materiálmi s danou tematikou.

4. Podpora duševného zdravia - zamestnanci oddelenia Podpory zdravia a Výchovy k zdraviu edukujú obyvateľstvo aký negatívny vplyv na naše zdravie a kvalitu nášho života majú nesprávne návyky, stres, zlý životný štýl, nedostatok pohybu a spánku, fajčenie, požívanie alkoholu, prepracovanosť, zlé medziľudské vzťahy a sociálne prostredie.

Svetový deň Alzheimerovej choroby – 21. september - pri príležitosti Svetového dňa Alzheimerovej choroby sme interaktívnou formou vykonávali edukačné aktivity pre študentov stredných škôl, pre ľudí v produktívnom veku a seniorov. Dve besedy sme realizovali pre 56 študentov, dve besedy pre 13 ľudí v produktívnom veku a jednu besedu pre 12 seniorov, ktorým sme zároveň distribuovali výchovno-vzdelávacie letáky. Odborný panel s danou tematikou bol umiestnený v priestoroch úradu

Svetový deň duševného zdravia – 10.október - pri príležitosti tohto svetového dňa sme pripravili jednu besedu pre 12 ľudí v produktívnom veku, ktorým sme zároveň distribuovali výchovno-vzdelávacie letáky. V priestoroch úradu bol umiestnený panel s odbornými informáciami.

B. Preventívne opatrenia zamerané na prevenciu výskytu infekčných ochorení

- realizovanie zdravotno-výchovných aktivít zameraných na prevenciu HIV/AIDS a sexuálne prenosných ochorení

Svetový deň boja proti AIDS – 1. december - Pri príležitosti daného dňa sme realizovali projekt „Hrou proti AIDS“. Projektu sa zúčastnila 1 základná škola a 2 stredné školy z Humenného. Celkovo sa projektu zúčastnilo 53 žiakov a 110 študentov. Zúčastnené školy sú zapojené do preventívnej kampane „Červené stužky“. V priestoroch RÚVZ boli umiestnené informačné materiály o HIV/AIDS.

V rámci plnenia úloh Národného programu podpory zdravia realizujeme aj aktivity pri príležitosti významných dní s osobitným zameraním na témy a termíny odporúčané Svetovou zdravotníckou organizáciou:

Svetový deň boja proti rakovine – 4. február – realizované boli štyri besedy zamerané na prevenciu rakoviny pre 48 seniorov, ktorým sme zároveň distribuovali letáky týkajúce sa danej témy. V priestoroch úradu bol pripravený odborný panel.

Týždeň mozgu – 14. – 20. marec – aktivity k Týždňu mozgu sme vykonávali pre deti materských škôl, žiakov základných škôl, študentov stredných škôl a pre seniorov, ktorí si vypočuli základné informácie o mozgu a jeho fungovaní a následne riešili pracovné listy, logické úlohy, hry a vedomostné kvízy, ktoré sme pre nich pripravili. Celkovo bolo edukovaných 411 detí a žiakov počas 27 realizovaných aktivít, 49 študentov počas 2 realizovaných aktivít a 57 seniorov počas 4 realizovaných aktivít. V priestoroch úradu bol umiestnený odborný panel.

Európsky deň ústneho zdravia – 12. september - v dňoch 12. – 16. septembra 2022 sme realizovali edukačné a intervenčné aktivity pre deti v materských školách a žiakov v základných školách. Cieľové skupiny sme edukovali o správnej starostlivosti o ústnu dutinu a súčasťou edukácie bol aj praktický nácvik správnej stomatohygieny a premietanie rozprávok s danou tematikou na DVD. Žiakov základných škôl sme edukovali aj o správnej výžive ako dôležitej prevencii vzniku zubného kazu. Spolu sme realizovali 8 aktivít pre 124 detí a žiakov. V priestoroch úradu bol umiestnený panel s odbornými informáciami.

Deň srdca – 29. september – v rámci edukačnej činnosti sme k tomuto svetovému dňu realizovali dve besedy pre 51 študentov strednej školy u ktorých sme merali množstvo telesného tuku, tlak krvi, obvod pásu a obvod bokov a jednu besedu pre 13 ľudí v produktívnom veku, u ktorých sme merali množstvo telesného tuku. V priestoroch úradu bol umiestnený odborný panel s danou tematikou.

Svetový deň diabetu – 14. november – v dňoch 16.11. – 18.11.2022 sme realizovali dve prednášky pre 41 študentov SZŠ v Humennom, dve prednášky pre 38 študentov CSŠ v Humennom, ktorým sme distribuovali aj odbornovo-vzdelávacie materiál s danou témou. V priestoroch úradu bol umiestnený odborný panel s danou tematikou.

Programy, projekty a úlohy riešené na regionálnej úrovni:

Pre 18 žien, ktoré sú členkami OZ Ženy a tradície sme realizovali aktivitu v rámci prevencie obezity, spojenú s meraním krvného tlaku a telesného tuku.

Pre členov denných centier v Humennom sme realizovali besedu zameranú na význam pohybovej aktivity na naše zdravie. Spolu bolo zúčastnených 51 členov, z toho 39 aktívne cvičilo a súťažilo.

V spolupráci so VŠZP sme v Mecom Group s.r.o. v Humennom vyšetřili hladinu cholesterolu a glukózy u sedemdesiatdva osôb v produktívnom veku a u šesťdesiatosem osôb zmerali tlak krvi.

Na ÚPSVaR v Humennom sme v spolupráci so VŠZP vyšetřili hladinu cholesterolu a glukózy u šesťdesiattri osôb v produktívnom veku, ktorým sme zároveň zmerali tlak krvi a odmerali množstvo telesného tuku.

V prostredí škôl realizujeme aj besedy a prednášky na témy súvisiace so zdravým životným štýlom (zdravá výživa, pitný režim, pohybová aktivita). Spolu sme prezentovali v materských školách, na základných a stredných školách 86 prednášok pre 1528 detí, žiakov a študentov. V oblasti výchovy k zdravým vzťahom a sexuálneho zdravia sme uskutočnili 13 aktivít a edukovaných bolo 213 žiakov a študentov. Ďalšie témy, ku ktorým sa vykonávajú edukačné aktivity – Riziká piercingu a tetovania (7 aktivít – 159 edukovaných), Aktivity zamerané na pamäť (36 aktivít – 632 edukovaných), Hygienické návyky (23 aktivít – 363 edukovaných), Psí tulák (1 aktivita – 12 edukovaných), Les nie je smetisko (2 aktivity – 21 edukovaných), Prevencia ochorenia Covid-19 (1 aktivita – 56 edukovaných), Trávenie voľného času a spánok (3 aktivity – 50 edukovaných), Nástrahy leta (1 aktivita – 48 edukovaných), Byť zdravý je výhra (4 aktivity – 82 edukovaných), Čo by sme mali vedieť o Alzheimerovej chorobe (2 aktivity – 56 edukovaných). Spolu bolo realizovaných v materských školách, na základných a stredných školách 179 edukačných aktivít.

**Regionálny úrad verejného zdravotníctva
so sídlom v Komárne**

RÚVZ so sídlom v Komárne realizuje k 31. decembru 2022 účasť na riešení **celkom 22 programov a projektov**.

Z uvedeného celkového počtu rozpracovaných programov a projektov na rok 2022 sa k 31. decembru 2022 zabezpečovalo plnenie -

na úseku oddelenia hygieny životného prostredia a zdravia – 0 programov resp. projektov,

na úseku oddelenia preventívneho pracovného lekárstva – 2,

na úseku oddelenia hygieny výživy, bezpečnosti potravín a kozmetických výrobkov – 1,

na úseku oddelenia hygieny detí a mládeže – 2,

na úseku oddelenia epidemiológie – 9,

na úseku NRC – 1,

na úseku oddelenia podpory zdravia a výchovy k zdraviu – 7.

Na úseku NRC sa spolupodieľali na riešení 2 ďalších Programov a projektov a na úseku oddelenia podpory zdravia a výchovy k zdraviu sa súčasne riešili 3 ďalšie projekty, ktoré nie sú súčasťou Programov a projektov.

ODBOR HYGIENY ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA

1.1 PLNENIE AKČNÉHO PLÁNU PRE ŽIVOTNÉ PROSTREDIE A ZDRAVIE OBYVATEĽOV SLOVENSKEJ REPUBLIKY (NEHAP V.)

RÚVZ so sídlom v Komárne sa v roku 2022 nezúčastňoval na plnení tejto úlohy.

1.2 PROTOKOL O VODE A ZDRAVÍ – PLNENIE NÁRODNÝCH CIEĽOV

RÚVZ so sídlom v Komárne sa v roku 2022 nezúčastňoval na plnení tejto úlohy.

1.3 ĽUDSKÝ BIOMONITORING – SLEDOVANIE ZÁŤAŽE SKUPÍN OBYVATEĽSTVA VYBRANÝM CHEMICKÝM FAKTOROM V ŽIVOTNOM PROSTREDÍ A PRACOVNOM PROSTREDÍ

RÚVZ so sídlom v Komárne sa v roku 2022 nezúčastňoval na plnení tejto úlohy.

1.4 MAPOVANIE PRÍTOMNOSTI BAKTÉRIÍ RODU LEGIONELLA V ZARIADENIACH SOCIÁLNYCH SLUŽIEB

RÚVZ so sídlom v Komárne sa v roku 2022 nezúčastňoval na plnení tejto úlohy.

1.5 MAPOVANIE AKTUÁLNEHO STAVU VÝSKYTU PESTICÍDNYCH LÁTOK A MIKROPOLUTANTOV V PITNÝCH VODÁCH

RÚVZ so sídlom v Komárne sa v roku 2022 nezúčastňoval na plnení tejto úlohy.

ODBOR PREVENTÍVNEHO PRACOVNÉHO LEKÁRSTVA A TOXIKOLÓGIE

2.1 ZNIŽOVANIE MIERY ZDRAVOTNÝCH RIZÍK ZAMESTNANCOV Z PRACOVNÉHO PROSTREDIA, PRACOVNÝCH PODMIENOK A SPÔSOBU PRÁCE

2.1.1. – Znižovanie miery zdravotných rizík (rizikové práce).

Podľa výstupov programu informačného systému ASTR_2011 bolo v roku 2022 v spádovom území RÚVZ Komárno v 3. a 4. kategórii rizikových prác evidovaných celkom 793 zamestnancov z toho 252 žien. Z celkového počtu je v 3. kategórii evidovaných 724 zamestnancov, z toho 233 žien, v 4. kategórii 69 zamestnancov, z toho 19 žien. V porovnaní s predchádzajúcim rokom došlo k poklesu celkového počtu zamestnancov vykonávajúcich rizikové práce (pokles o 155 osôb). Ide o pokles počtu zamestnancov v tretej kategórii oproti roku 2021. V 4. kategórii došlo oproti minulému roku k zvýšeniu počtu zamestnancov o 1, počet žien zostal nezmenený.

V priebehu roka 2022 sa na 5 prevádzkach prehodnocovali rizikové práce z dôvodu, že sa jednalo o práce zaradené do 4. kategórie, ďalej z dôvodu, že zamestnávateľ vykonal technické a organizačné opatrenia a z dôvodu zmeny v prevádzkovaní priestorov. V uplynulom roku bolo vydaných 6 rozhodnutí určenia rizikových prác, z toho v 5 rozhodnutiach sa jednalo o prehodnotenie zaradenia prác do kategórie rizika – v dvoch prípadoch sa jednalo o vyradenie prác z 3. kategórie (hluk, chemický faktor) a zaradenie do 2. kategórie a v jednom prípade vyradenie zo 4. kategórie (hluk, zmena technológie) a zaradenie do 3. kategórie a v 1 prípade boli určené nové rizikové práce. V rámci určenia rizikových prác sa jednalo o zaradenie prác do kategórie rizika z dôvodu expozície hluku, chemickým faktorom (fluoridy anorganické), expozície fyzickej záťaži, karcinogénnym a mutagénnym faktorom (pevný aerosól z tvrdého dreva).

Z celkového počtu 879 dozorovaných organizácii v územnej pôsobnosti RÚVZ Komárno je 39 organizácii s vyhlásenými rizikovými prácami.

V priebehu roka 2022 sme zaznamenali zmeny v počte exponovaných zamestnancov, čo pripisujeme nepriaznivej epidemiologickej situácii a vzniknutej nepriaznivej ekonomickej situácii. Najviac zamestnancov vykonávajúcich rizikové práce bolo, tak ako v uplynulých rokoch, evidovaných v priemyselnej výrobe – 682 zamestnancov a v zdravotníctve – 42 zamestnancov. Najväčší podiel rizikovej práce žien bol v priemyselnej výrobe - 187. Najčastejšie sa vyskytujúcim zdraviu škodlivým faktorom pracovného prostredia bol tak ako aj po iné roky hluk. K 31. 12. 2022 evidujeme 603 zamestnancov, z toho 120 žien. Druhým najčastejšie sa vyskytujúcim faktorom práce a pracovného prostredia podľa počtu exponovaných zamestnancov bola expozícia chemickým faktorom. Evidujeme 114 takýchto zamestnancov, z toho 7 žien. Tretím najčastejšie sa vyskytujúcim faktorom v roku 2022 sa stala expozícia fyzickej záťaži, kde evidujeme celkovo 99 zamestnancov z toho 87 žien (pracovisko výroby čalúneného nábytku, pracovisko na výrobu kontajnerov).

Osobitná pozornosť bola venovaná rizikovým prácam kategórie 4, ktoré boli vyhlásené na časovo obmedzenú platnosť. Štvrtú kategóriu máme vyhlásenú u 6 subjektov, pričom dominuje najmä hluk, u dvoch zamestnávateľoch je to aj pevný aerosól (prach) a u jedného zamestnávateľa fyzická záťaž.

Pri výkone štátneho zdravotného dozoru sme sa zamerali najmä na plnenie povinností zamestnávateľov vyplývajúcich z legislatívnych úprav v oblasti ochrany zdravia pri práci harmonizovaných s právom Európskych spoločenstiev, najmä z ustanovení zákona č. 355/2007 Z. z. v znení neskorších predpisov. Ďalej v rámci výkonu štátneho zdravotného dozoru

sledujeme výsledky a intervaly lekárskeho preventívneho prehliadok vo vzťahu k práci a zaradenie zamestnancov do pracovného procesu na základe posúdenia zdravotnej spôsobilosti na prácu pracovnou zdravotnou službou. Je možné konštatovať, že intervaly lekárskeho preventívneho prehliadok vo vzťahu k práci sú vykonávané v súlade s legislatívou.

Plnenie opatrení nariadených na pracoviskách s rizikovými prácami ako aj na pracoviskách, na ktorých nie sú evidované rizikové práce bolo vykonávané v rámci štátneho zdravotného dozoru. Štátny zdravotný dozor bol vykonaný v počte 323, na rizikových pracoviskách bol vykonaný dozor u dvoch zamestnávateľov, pri ktorých sa dôsledne sledovalo aj zabezpečenie pracovnej zdravotnej služby (PZS) a ochrana nefajčiarov.

Všetky organizácie, u ktorých sú evidované rizikové práce v kategórii rizika 3 a 4 majú uzatvorenú zmluvu so spoločnosťami zabezpečujúcimi PZS.

2.1.2. – *Znižovanie zdravotných rizík z veľmi toxických a toxických látok a prípravkov.*

Štátny zdravotný dozor na pracoviskách s výskytom chemických látok bol vykonaný v počte 47.

Vydaných bolo 7 rozhodnutí k uvedeniu priestorov do prevádzky, ktorých súčasťou bol prevádzkový poriadok. V rámci posudkovej činnosti RÚVZ v sledovanom období neposudzoval návrh na skladovanie a manipuláciu s veľmi toxickými látkami a zmesami.

V hodnotenom období sme zaznamenávali hlásenia o použití chemických prípravkov na ochranu rastlín a pri DDD činnosti. Do 31. 12. 2022 bolo evidovaných 118 hlásení o použití chemických prípravkov pri výkone DDD činnosti. Pri výkone štátneho zdravotného dozoru bolo zistené, že práce s veľmi toxickými látkami a zmesami a toxickými látkami a zmesami riadia odborne spôsobilé osoby.

Mimoriadne situácie a havárie sa nevyskytli.

2.1.3. – *Znižovanie zdravotných rizík z karcinogénnych a mutagénnych faktorov vrátane azbestu a z látok poškodzujúcich reprodukciu a narušajúcich endokrinný systém.*

Na území regiónu RÚVZ so sídlom v Komárne sa používajú chemické karcinogény a mutagény v obmedzených množstvách v priemyselnej výrobe, v analytických chemických laboratóriách a v zdravotníctve. K 31. 12. 2022 evidujeme celkom 64 zamestnancov, z toho 34 žien, ktorí vykonávajú rizikovú prácu 3. kategórie s karcinogénnymi a mutagénnymi faktormi. V roku 2022 nedošlo k navýšeniu počtu exponovaných osôb.

Najviac exponovaných zamestnancov bolo v riziku karcinogénnych faktorov v rezorte zdravotníctva pri práci s cytostatikami - celkom 40, z toho 34 žien. Naďalej evidujeme rizikové práce v zdravotníckom zariadení Nemocnica AGEL Komárno s.r.o., na oddelení klinickej onkológie, na ambulancii klinickej onkológie, kde sa intravenózne podávajú cytostatiká a v nemocničnej lekárni, kde sa centrálné vykonáva riedenie cytostatík.

V roku 2022 pribudli rizikové práce s rizikom chemickej karcinogenity v prevádzke EUROPARKET SLOVAKIA s.r.o. zameranej na výrobu drevených parkiet po rozšírení priestorov o výrobu laťovkových, smrekových, stredných nosičov parkiet a rezanie drevených prírezov na lamely (kategória 4, pevný aerosól z tvrdého dreva buk, dub).

Formou kontrolných listov bolo u 1 zamestnávateľa vykonané overenie informovanosti zamestnancov.

V sledovanom období bolo vydaných 118 posudkov na odstraňovanie stavebného materiálu obsahujúceho azbestocement zo stavieb, v rámci ktorých bol súčasťou návrhu aj prevádzkový poriadok.

2.1.5. - *Znižovanie výskytu chorôb z povolania z dlhodobého nadmerného jednostranného zaťaženia.*

V sledovanom období sme nemali hlásené podozrenie na chorobu z povolania – rizikový faktor DNJZ.

2.2 INTERVENCIE NA PODPORU ZDRAVIA PRI PRÁCI

2.2.1. Zdravé pracoviská

Nadalej sa pokračovalo v informovanosti zamestnancov a zamestnávateľov o zdravotných rizikách. Informovanosť sa zabezpečuje činnosťou v rámci štátneho zdravotného dozoru a individuálnych konzultácií so zreteľom na konkrétne rizikové faktory v pracovnom prostredí. Odborné poradenstvo a konzultácie sa týkali problematiky nových legislatívnych úprav v oblasti ochrany zdravia pri práci - v problematike ochrany zdravia pri práci s karcinogénmi a mutagénmi, ochrany zdravia pred fyzickou záťažou, ako aj kategorizácie prác.

Snahou pracovníkov odd. PPL je aktívne propagovať projekt zdravé pracoviská na odbornej i verejnej úrovni a poskytovať odborné poradenstvo v oblasti zavádzania programov na redukciiu a prevenciu neprítomnosti zamestnancov v práci z dôvodu ochorení súvisiacich s prácou.

2.2.2. Európska informačná kampaň Európskej agentúry pre BOZP (OSHA Bilbao) „Zdravé pracoviská - Spolupráca pri prevencii rizík“

V rámci plnenia úlohy na základe dohody o spolupráci a koordinácii činnosti medzi Úradom verejného zdravotníctva SR a Národným inšpektorátom práce bol v spolupráci s IP Nitra vykonaný štátny zdravotný dozor (ďalej „ŠZD“) so zameraním na kontrolu prevencie poškodení podporno-pohybovej sústavy. Štátny zdravotný dozor bol vykonaný 7. októbra 2022 v šijacej dielni haly č. 2 spoločnosti KOM Polster s.r.o., Hlavná 78, 94501 Komárno, s počtom 332 zamestnancov. Spoločnosť je vo svojich výrobných priestoroch zameraná výrobu čalúneného nábytku. Hala č. 2 sa dispozične člení na časť šitia, šitia overlockom, strihania materiálu a vyčlenenú časť pre výrobu vankúšov, rezanie molitanu a prevracanie vankúšov. Počas ŠZD bolo zistené, že 72 zamestnancov v profesii šička vykonávajú v šijacej dielni Haly č.2 práce zaradené do 3. kategórie rizika z titulu lokálna záťaž malých svalových skupín predlaktia a ruky. Práca šičky pozostáva zo šitia poťahov na sedacie súpravy z textilu rôznej hustoty tkania a z kože. Ide o práce staticko-dynamické s výraznou prevahou dynamickej zložky. Fyzická záťaž sa vyskytuje pri všetkých šitých modeloch. Pri vykonávaní pracovných činností dochádza k prekročovaniu prípustného celozmenového počtu pracovných pohybov ruky a zápästia u oboch horných končatín vo vzťahu k priemerným hodnotám vynakladaných svalových síl malých svalových skupín predlaktia a ruky za pracovnú zmenu. Tiež dochádza k prekročovaniu prípustného minútového počtu pracovných pohybov ruky a zápästia u oboch horných končatín pri všetkých vykonávaných operáciách vo vzťahu k priemerným hodnotám vynakladaných svalových síl malých svalových skupín predlaktia a ruky za pracovnú zmenu. Pri hodnotenej pracovnej činnosti sa vyskytujú neprijateľné pracovné polohy oboch horných končatín v zmysle vzpažovania horných končatín a zapažovania horných končatín. Pracovné polohy sú dynamické. Neprijateľné polohy sa vyskytujú pri odoberaní kusov látky, pri manipulácii s látkou a aj pri samotnom šití. Na základe výsledkov hodnotenia lokálnej svalovej záťaže malých svalov predlaktia a ruky a pracovných polôh z hľadiska fyziológie práce videosekvenčnou analýzou bolo dokázané, že dochádza k prekročovaniu prípustných hodnôt. Na základe uvedeného spĺňajú práce zamestnancov v profesii šička (šijacia dielňa) podmienky pre zaradenie do kategórie 3 s rizikovým faktorom fyzická záťaž – lokálna záťaž malých svalových skupín predlaktia a ruky. Ďalej bolo počas ŠZD zistené, že zamestnanci šijacej dielne pracujú v jednozmennej prevádzke. Počas 8,5 hodinovej pracovnej doby sú umožnené 10

minútové prestávky po 2 hodinách práce a 30 minútová obedná prestávka. Prevádzkovateľ predložil k nahliadnutiu dokumentáciu s hodnotením zdravotných rizík, prevádzkové poriadky s posudkami o riziku a dokumentáciu lekárskeho preventívneho prehliadok vo vzťahu k práci. V čase ŠZD neboli na pracovisku zistené nedostatky.

ODBOR HYGIENY VÝŽIVY, BEZPEČNOSTI POTRAVÍN A KOZMETICKÝCH VÝROBKOV

3.1. MONITORING PRÍJMU KUCHYNSKEJ SOLI

Úloha nadväzuje na úlohy „Akčného plánu pre potraviny a výživu na roky 2017 – 2025“ s cieľom dosiahnuť postupné znižovanie príjmu soli v nadväznosti na prijaté úlohy v oblasti rizikových faktorov vo výžive.

Regionálny úrad verejného zdravotníctva so sídlom v Komárne (ďalej len „RÚVZ“) v rámci uvedenej úlohy odobral v 2 zariadeniach spoločného stravovania (uzavreté a verejné stravovanie) kompletne obedové menu na laboratórnu kontrolu obsahu pridanej kuchynskej soli. Následne boli výsledky spracované do tabuľkovej formy a samostatne vyhodnotené (polievka, mäsový pokrm, príloha), pričom všetky vzorky boli vyhovujúce.

3.2. MONITORING BEZPEČNOSTI PET FLIAŠ Z RECYKLOVANÝCH PLASTOV

Úloha nadväzuje na spoločnú EÚ legislatívu v danej oblasti a ochranu zdravia obyvateľov SR. Cieľom projektu je kontrola bezpečnosti vstupných surovín (regranulátov) ako aj finálnych výrobkov – PET fliaš vyrábaných v SR, na výrobu ktorých bol použitý recyklovaný vstupný materiál a tým zabezpečenie ochrany zdravia ľudí.

RÚVZ nebol do uvedenej úlohy zapojený.

3.3. SLEDOVANIE VÝŽIVOVÉHO STAVU KLIENTOV V ZARIADENIACH SOCIÁLNYCH SLUŽIEB

Úloha nadväzuje na úlohy „Akčného plánu pre potraviny a výživu na roky 2017 – 2025“, ktorej cieľom je kontrola dodržiavania zásad zdravej výživy v zariadeniach sociálnych služieb za účelom zabezpečenia ozdravenia výživy klientov.

Zabezpečenie plnenia uvedenej úlohy zo strany RÚVZ bude až v roku 2023.

3.4. MONITORING PRÍTOMNOSTI ALERGÉNOV V HOTOVÝCH POKRMOCH PRIPRAVOVANÝCH V ZARIADENIACH SPOLOČNÉHO STRAVOVANIA A V POTRAVINÁCH URČENÝCH PRE DOJČATÁ A MALÉ DETI

Úloha nadväzuje na spoločnú EÚ legislatívu v danej oblasti a ochranu zdravia obyvateľov SR. Cieľom úlohy je kontrola správnosti označenia potravín s ohľadom na výskyt alergénov pochádzajúcich zo zložiek potravín alebo z procesu výroby a krížovej kontaminácie.

RÚVZ nebol do úlohy zapojený.

ODBOR HYGIENY DETÍ A MLÁDEŽE

4.1 AKTIVITY PREVENČIE DETSKEJ OBEZITY V KONTEXTE PLNENIA NÁRODNÉHO AKČNÉHO PLÁNU PREVENČIE OBEZITY NA ROKY 2015 - 2025 (NAPPO)

Cieľom aktivít je komplexným výkonom štátneho zdravotného dozoru, realizáciou výchovných aktivít v oblasti edukácie matiek cestou materských centier a detí a mládeže cestou zariadení pre deti a mládež prispieť k zníženiu výskytu obezity.

V rámci svojej činnosti sa zamestnanci oddelenia hygieny detí a mládeže zameriavali na sortiment bufetov, v ktorých preferovali predaj zdravších druhov potravín. V roku 2022 bolo vykonaných 8 kontrol školských bufetov v rámci štátneho zdravotného dozoru, počas ktorých boli prevádzkovatelia upozornení na obmedzenie sladených nápojov a zásady zdravej výživy detí. V zariadeniach školského stravovania bolo v rámci štátneho zdravotného dozoru vykonaných 45 kontrol a 14 kontrol v rámci úradnej kontroly potravín. Počas kontrol bola pre pracovníkov zariadení spoločného stravovania zabezpečená aj edukácia v oblasti zdravého stravovania a zdravej výživy detí. Pri výkone štátneho zdravotného dozoru sme venovali pozornosť aj hygienickým podmienkam pri zabezpečení diétno stravného v 2 zariadeniach zabezpečujúcich prípravu diétnych pokrmov. Počas výkonu štátneho zdravotného dozoru v materských školách (25 krát) bola pozornosť venovaná aj zabezpečeniu pitného režimu, kde bola preferovaná konzumácia pitnej vody a nesladených nápojov. Z prevádzok zariadení spoločného stravovania bolo odobratých celkovo 37 vzoriek hotových pokrmov, z toho 36 na mikrobiologickú analýzu (všetky s vyhovujúcim výsledkom) a 1 vzorka na zistenie energetickej a biologickej hodnoty podávaných pokrmov (s vyhovujúcim výsledkom). Na pracovnej porade organizovanej Okresným úradom v Nitre, odborom školstva pracovníci oddelenia odprezentovali prednášku s tematikou "Skúsenosti z výkonu ŠZD a legislatívne zmeny" pre vedúce školských jedální a pracovníkov školských jedální. V rámci výkonu štátneho zdravotného dozoru bola vykonávaná aj kontrola dodržiavania chladiarenského reťazca mliečnych výrobkov dodávaných do zariadení školského stravovania v rámci mliečného programu. Vzdelávanie zamestnancov zariadení spoločného stravovania sa vykonáva aj priebežne pri výkone ŠZD.

V rámci projektu COSI, ktorého cieľom je podpora zdravia a správneho vývoja detí na Slovensku boli vykonávané merania antropometrických ukazovateľov a zabezpečený zber údajov dotazníkovou formou od 54 žiakov vybranej vekovej kategórie. Praktická realizácia projektu bola zahájená v máji u žiakov 2 základných škôl (ZŠ s VJM na Ul. Eötvösa v Komárne a ZŠ, Komenského 21, Nesvady) u detí vo veku od 7 do 7,99 a 8 do 8,99 rokov. Získané údaje boli následne spracované do databázy a zaslané gestorovi projektu.

Pracovníci oddelenia odprezentovali 9 prednášok na tému "Osobitosti školského stravovania" pre 91 účastníkov v rámci prípravy pracovníkov na získanie odbornej spôsobilosti na epidemiologicky závažnú činnosť pri výrobe, manipulácii a uvádzaní do obehu potravín a pokrmov. Vedúca oddelenia je členkou komisie na preskúšanie odbornej spôsobilosti na epidemiologicky závažnú činnosť pri výrobe, manipulácii a uvádzaní do obehu potravín a pokrmov.

V školských zariadeniach sa v rámci výkonu štátneho zdravotného dozoru venovala pozornosť aj priestorom využívaným na telovýchovu a šport. Celkovo bolo vykonaných 11 kontrol, z toho 5 kontrol telocviční a 6 kontrol vonkajších plôch určených na telovýchovu a šport. Počas výkonu štátneho zdravotného dozoru bola venovaná pozornosť vonkajším plochám určená na výučbu hodín telesnej výchovy žiakov. V školských zariadeniach prichádza k vylepšeniu

podmienok pre pohybovú aktivitu detí budovaním multifunkčných ihrísk. Školy pravidelne využívajú aj iné športové plochy (napr. plaváreň, športové haly, multifunkčné ihriská obce). V prvých mesiacoch uplynulého roka pracovníci oddelenia hygieny detí a mládeže sa zameriavali pri výkone ŠZD aj na dodržiavanie nariadených opatrení v súvislosti ochorením COVID - 19 v zariadeniach spoločného stravovania.

4.2. HODNOTENIE JEDÁLNYCH LÍSTKOV MŠ A ZŠ

Cieľom projektu je zmapovanie situácie v oblasti dodržiavania všeobecných zásad pre zostavovanie jedálnych lístkov zariadeniach spoločného stravovania detí MŠ a ZŠ a zistiť frekvenciu podávania vybraných druhov potravín (pokrmov).

V roku 2022 boli do projektu zaradené 3 základné školy v okrese Komárno (ZŠ J.Á.Komenského, Komárno, ZŠ Bátorove Kosihy, ZŠ s VJM Marcelová). Jednotlivé školské jedálne boli listom oslovené a zahájený zber týždenných jedálnych lístkov za hodnotené obdobie (marec a máj). Vyhodnotenie jedálnych lístkov bolo zabezpečené podľa vypracovanej metodiky bodového systému. Následne bola zaslaná čiastková správa gestorovi projektu.

4.3 ÚRAZY DETÍ V SR

V roku 2022 RÚVZ so sídlom v Komárne nebolo do projektu zapojené.

ODBOR EPIDEMIOLOGIE

6.1 NÁRODNÝ IMUNIZAČNÝ PROGRAM SR

Realizácia vlastného očkovania:

Očkovanie je v okrese Komárno zabezpečované v súlade s platnou legislatívou. Pravidelné očkovanie bolo v roku 2022 naďalej vykonávané lekármi prvého kontaktu, ktorým bol zaslaný aktuálny očkovací kalendár zverejnený aj na webovom sídle RÚVZ v Komárne. Zamestnanci oddelenia epidemiológie poskytovali konzultačnú činnosť zdravotníckym pracovníkom vykonávajúcim očkovanie ako aj širokej verejnosti. V roku 2022 bolo riešených 6 priestupkov pre odmietnutie povinného očkovania.

Zabezpečenie prioritných úloh pre rok 2022:

- zabezpečenie Národného imunizačného programu SR: oddelenie epidemiológie naďalej vykonávalo aktivity na podporu očkovania formou distribúcie informačno - edukačných materiálov v súvislosti s povinným pravidelným očkovaním určené pre laickú verejnosť, poradenstvom pre očkujúcich lekárov a činnosťou poradne očkovania.
- platný očkovací kalendár pre rok 2022 bol zaslaný všetkým očkujúcim lekárom.
- zabezpečenie realizácie aktuálnych zmien v povinnom a odporúčanom očkovaní detskej populácie – očkovanie prebiehalo podľa platnej legislatívy a z nej vyplývajúceho očkovacieho kalendára pre rok 2022.
- udržanie vysokej úrovne zaočkovanosti v rámci povinného očkovania – v okrese naďalej pretrvávala v rámci povinného očkovania zaočkovanosť na úrovni 97,6%. Na propagácii očkovania sa oddelenie aktívne podieľa v rámci činnosti poradne očkovania.
- príprava registra očkovaných osôb - nie je v kompetencii RÚVZ so sídlom v Komárne

- aktívna činnosť "Poradní očkovaní" v oblasti edukácie laickej verejnosti - vo všetkých prípadoch odmietnutia povinného očkovania u detí boli rodičia za účelom edukácie pozvaní do poradne očkovaní.
- surveillance a kontrola ochorení, ktorým možno predchádzať očkovaním v súlade s odporúčaniami WHO a ECDC - RÚVZ vykonáva dôslednú surveillance ochorení preventabilných očkovaním v spolupráci s ošetrojúcimi lekármi a laboratóriami a vykonáva aktivity na zabezpečenie vysokej zaočkovanosti v regióne. Z ochorení preventabilných očkovaním boli v roku 2022 zaznamenané 4 ochorenia vírusovej hepatitídy B u neočkovaných osôb (1x akútne a 3 x chronické ochorenie).

Surveillance a kontrola ochorení preventabilných očkovaním v súlade s odporúčaniami ECDC a WHO, (eliminácia osýpok, rubeoly, poliomyelitídy):

V priebehu roku 2022 zamestnanci oddelenia epidemiológie vykonávali surveillance prenosných ochorení preventabilných očkovaním. Lekárom prvého kontaktu poskytovali odborné poradenstvo a vykonávali metodickú činnosť v otázkach očkovania.

V roku 2022 boli v rámci pravidelnej kampane Európskeho imunizačného týždňa vykonávané tieto aktivity:

- 26.4.2022 - Deň otvorených dverí na Oddelení epidemiológie RÚVZ v Komárne s počtom 2 účastníkov - rodičov,
- 28. - 29.4.2022 - Informačný pult RÚVZ v Komárne s bezplatným meraním krvného tlaku, osobným poradenstvom ohľadne prevencie rakoviny hrubého čreva a poradenstvom ohľadne očkovania v rámci hromadného podujatia "Komárňanské dni 2022". Na podujatí bolo edukovaných 30 osôb, rozdáných bolo 102 informačných materiálov.
- 25.-29.4.2022 - priebežná distribúcia 54 ks informačných materiálov o očkovaní pre rodičov detí v zariadeniach pre deti a mládež a ambulanciách všeobecných lekárov pre deti a dorast v okrese Komárno.

Manažment očkovania:

Zamestnanci oddelenia epidemiológie naďalej metodicky usmerňovali lekárov vykonávajúcich očkovanie. Priebežne bola poskytovaná poradenská činnosť v oblasti očkovania osôb pred cestou do zahraničia, osôb vystavených riziku nákazy ako aj zdravotníckych pracovníkov po poranení kontaminovanými zdravotníckymi pomôckami. Vo všetkých obvodoch všeobecného lekára pre deti a dorast bola v mesiaci september vykonaná kontrola očkovania, ktorá okrem úrovne zaočkovanosti detí zahŕňala aj kontrolu vedenia evidencie a dodržiavania chladového reťazca.

Kontrola očkovania v SR:

Kontrola očkovania bola vykonaná vo všetkých 26 pediatrických obvodoch. Z kontroly vyplynulo, že celková zaočkovanosť v okrese Komárno je na úrovni 97,6%. Nedostatky vo vedení evidencie, skladovania vakcín, dodržiavania chladového reťazca ako ani vo výkone očkovania neboli zistené.

6.2. SURVEILLANCE INFEKČNÝCH CHORÔB

Zlepšenie laboratórnej spolupráce:

RUVZ naďalej úzko spolupracovalo s Oddelením mikrobiológie životného prostredia pri RÚVZ so sídlom v Nitre, regionálnym mikrobiologickým laboratóriom (MEDIREX GROUP), OKM nemocnice AGEL Zvolen, národnými referenčnými centrami. Spolupráca s laboratóriami bola zameraná na dôslednú diagnostiku a diferenciálnu diagnostiku ochorení, včasné hlásenie pozitívnych výsledkov zo strany laboratórií za účelom možnosti realizácie včasných opatrení na zabránenie šíreniu nákazy.

Zlepšenie hlásenia prenosných ochorení:

V roku 2022 bolo RÚVZ v Komárne hlásených 17 908 infekčných ochorení. Významnú časť hlásených ochorení tvorili naďalej ochorenia hlásené cestou mikrobiologických laboratórií.

Mikrobiologickými laboratóriami MEDIREX a AGEL boli ochorenia hlásené priebežne priamo do informačného systému EPIS. Ďalšie laboratória pôsobiace v našom regióne nevyužívajú možnosť online hlásenia, majú však zavedený funkčný systém na zabezpečenie včasného a dôsledného plnenia hlásnej povinnosti. Ošetrojúcim lekárom bola opakovane zdôrazňovaná hlásna povinnosť, u všeobecných lekárov aj vrátane týždenného hlásenia akútnych respiračných a chrípke podobných ochorení. Oddelenie epidemiológie úzko spolupracovalo aj s regionálnou infektologickou ambulanciou a spádovou Infekčnou klinikou v Nitre. Lekári primárneho kontaktu a zdravotnícke zariadenia boli pravidelne v mesačnej frekvencii informovaní o výskyte prenosných ochorení.

Analýza rizika hrozby nových alebo „staronových“ infekčných ochorení:

Pri analýze hrozby a výskytu infekčných ochorení bol intenzívne využívaný informačný systém EPIS a systém rýchleho varovania (SRV). Vykonané boli analýzy, na základe ktorých sa nariaďovali príslušné opatrenia. Pracovníci oddelenia sa za účelom získavania nových informácií naďalej pravidelne vzdelávali, vzhľadom na pandémiu len formou samovzdelávania. V pandémii zohrala dôležitú úlohu aj využívanie systému rýchleho varovania ECDC a WHO.

Epidemiologický dohľad, monitorovanie, kontrola a riadenie importovaných prenosných ochorení prostredníctvom prísťahovalcov:

V okrese Komárno nie sú zriadené utečenecké tábory a strediská.

Zlepšenie informovanosti a zvýšenie edukácie obyvateľstva v problematike prenosných ochorení

Oddelenie epidemiológie aj v roku 2022 pravidelne informovalo verejnosť o aktuálnej problematike v oblasti prenosných ochorení a ich prevencii cestou médií a webovej stránky RÚVZ. Pre lokálne médiá bolo spracovaných 12 správ o epidemiologickej situácii v okrese.

6.3. INFORMAČNÝ SYSTÉM PRENOSNÝCH OCHORENÍ

Skvalitňovanie hlásenia zo strany poskytovateľov zdravotnej starostlivosti, ktorí sú povinní zo zákona hlásiť

Naďalej bola propagovaná možnosť on-line hlásenia prenosných ochorení do epidemiologického informačného systému EPIS. Napriek tomu je táto možnosť zo strany lekárov využívaná minimálne, v roku 2022 sa jednalo o 3 lekárov. Regionálne mikrobiologické laboratórium MEDIREX a AGEL už túto možnosť využíva.

Kontrola kvality údajov v EPISe :

Do EPISu bolo v roku 2022 zaevidovaných 17 908 infekčných ochorení. Kontrola kvality údajov zadávaných do systému EPIS bola vykonávaná priebežne pri každodennej činnosti oddelenia, ako aj pri mesačnej analýze prenosných ochorení cestou exportu údajov.

Vyhľadanie všetkých relevantných údajov podľa požiadaviek legislatívy EÚ:

Nie je v kompetencii RÚVZ so sídlom v Komárne

Manažment epidémií:

Oddelením epidemiológie bolo v roku 2022 riešených celkom 19 epidémií, z toho: 12 epidémií COVID-19, 4 epidémie svrabu, 1 epidémia kampylobakteriázy, 1 epidémia zapríčinená norovírusom a 1 epidémia zapríčinená rotavírusom.

Manažment kontaktov a ohnisk:

Epidemiologické vyšetrenia boli v roku 2022 vykonané v 564 ohniskách nákaz, v ktorých boli prijaté príslušné protiepidemické opatrenia. Rozhodnutím bolo nariadených 232 opatrení na zabránenie šíreniu nákazy. Pri svojej činnosti oddelenie úzko spolupracovalo s ošetrojúcimi lekármi pacientov a kontaktov, infektológom, spádovou infekčnou klinikou a pracovníkmi mikrobiologického laboratória.

Pravidelné hlásenie prenosných ochorení do systému ECDC – TESSY-„TheEpidemiologicalSurveillanceSystem“, úprava existujúceho systému EPIS podľa nových definovaných požiadaviek ECDC.

Hlásenie do TESSY nie je v kompetencii RÚVZ so sídlom v Komárne.

6.4. NOZOKOMIÁLNE NÁKAZY

Surveillance vybraných nozokomiálnych nákaz na jednotkách intenzívnej starostlivosti a infekcií v mieste chirurgického výkonu podľa protokolu ECDC.

RÚVZ so sídlom v Komárne v roku 2022 nevykazuje aktivitu v súvislosti s programom HELICS.

V priebehu roka 2022 boli v lôžkovom zdravotníckom zariadení realizované kontroly dodržiavania hygienicko - epidemiologického režimu, účinnosti vykonávanej dezinfekcie a sterilizácie, testovania sterilizačnej techniky. Zistených bolo 168 nozokomiálnych nákaz. Odobratých bolo 783 vzoriek sterov z prostredia a na kontrolu sterility.

Európska surveillance infekcií Clostridiumdifficile podľa protokolu ECDC

RÚVZ so sídlom v Komárne sa v roku 2022 zúčastnilo projektu prostredníctvom vkladania údajov do EPIS.

Bodové prevalenčné sledovanie nozokomiálnych nákaz a spotreby antibiotík v európskych nemocniciach (BPS II)

RÚVZ so sídlom v Komárne v roku 2022 nevykazuje aktivitu v súvislosti s BPS II.

Realizácia kampane Clean care is save care:

RÚVZ so sídlom v Komárne v roku 2022 nevykazuje aktivitu v súvislosti s kampaňou.

Implementácia moderných foriem vzdelávania epidemiológov a cieľových skupín zdravotníckych pracovníkov v oblasti prevencie NN:

Vzhľadom na epidemiologickú situáciu sa pracovníci oddelenia epidemiológie vzdelávali formou samoštúdia. Získané poznatky ďalej odovzdávali zdravotníckym pracovníkom so snahou o ich aplikáciu v praxi.

6.5. MIMORIADNE EPIDEMIOLOGICKÉ SITUÁCIE

Stratégie súvisiace s pripravenosťou a kontrolou prenosných ochorení predstavujúcich závažnú hrozbu pre obyvateľstvo

Oddelenie epidemiológie má vypracovaný krízový plán a podrobný plán opatrení pre prípad pandémie chrípky pre okres Komárno, krízový plán, kde sú určené preventívne opatrenia pripravenosti na ohrozenie verejného zdravia vznikom epidémie spôsobenej novým koronavírusom COVID-19.

V roku 2022 naďalej pretrvávala mimoriadna situácia pre celé územie SR z dôvodu pandémie COVID-19. Iná mimoriadna udalosť v okrese nebola zaznamenaná. Pre zamestnancov RÚVZ je naďalej zabezpečené OOPP v potrebnom množstve na výkon činnosti v ohnisku nákazy a mimoriadnych udalostiach.

6.6 ENVIRONMENTÁLNA SURVEILLANCE POLIOMYELITÍDY A SLEDOVANIE VDPV

Podľa pokynov ÚVZ SR boli vykonávané pravidelné odbery odpadových vôd v meste Komárno. V roku 2022 bolo realizovaných 7 odberov, výsledky boli vyhovujúce.

6.7. PREVENCIA HIV/AIDS

RÚVZ so sídlom v Komárne bolo v roku 2022 organizovaných 5 prednášok pre študentov stredných škôl s názvom "Prevencia AIDS". Celkový počet edukovaných študentov bol 134.

6.8 PORADNE OČKOVANIA

Zamestnanci oddelenia epidemiológie propagovali činnosť poradne očkovania zriadenej na RÚVZ cestou očkujúcich lekárov aj médií. V 6 prípadoch odmietnutia povinného očkovania u detí boli rodičia za účelom edukácie pozvaní do poradne očkovania.

6.9 OPTIMALIZÁCIA VEREJNEJ SPRÁVY V OBLASTI EPIDEMIOLOGIE

Cieľom projektu je optimalizovať procesy výkonov verejnej správy vo verejnom zdravotníctve v oblasti epidemiológie. Zamestnanci RÚVZ so sídlom v Komárne sa v roku 2022 zúčastnili 2 školení v rámci projektu.

OBJEKTIVIZÁCIA FAKTOROV PROSTREDIA (NRC pre Vibrionaceae)

7.9 MONITORING VÝSKYTU VIBRIÍ S CIEĽOM OCHRANY VEREJNÉHO ZDRAVIA

Cieľ:

Cieľom projektu je zhodnotiť:

výskyt vibrií v povrchových vodách na kúpanie a bazénových vodách, v ktorých sa predpokladá zvýšené riziko výskytu týchto baktérií,
zhodnotiť riziko výskytu patogénnych vibrií v potravinách,
overiť možnosti molekulárno-biologickej subtypizácie týchto mikroorganizmov s použitím metód založených na PCR.

Anotácia

S prihliadnutím na prirodzené vlastnosti vibrií je dôvod predpokladať výskyt patogénnych a potenciálne patogénnych druhov tohto rodu v povrchových vodách i v mineralizovaných termálnych bazénových vodách. Riziko ich výskytu v prírodných vodách sa aktuálne zvyšuje s prebiehajúcimi klimatickými zmenami a otepľovaním atmosféry.

Zároveň moderné trendy v stravovaní (konzumácia sushi, ustríc, surových, polosurových a sušených rýb, darov mora a iných) prinášajú častejší kontakt populácie s potravinami, kde sa patogénne vibriá prirodzene nachádzajú a môžu byť zdrojom rôznych gastrointestinálnych ochorení pri konzumácii alebo iných ochorení (hlavne kože a mäkkých tkanív) pri manipulácii. V súvislosti s týmito predpokladmi sa zhodnotí riziko výskytu baktérií z čeľade Vibrionaceae vo vodách na kúpanie a v rizikových potravinách. Vo vodách na kúpanie sa bude stanovovať koncentrácia sodíkových kationov, ktorá sa, bude dávať do vzťahu s rizikom výskytu jednotlivých druhov patogénnych vibrií. Z izolátov bude vytvorený reprezentatívny zbierkový súbor. Tento súbor sa bude ďalej analyzovať z hľadiska toxinogenity a virulénčného potenciálu genotypovými a fenotypovými metódami a overí sa na ňom použiteľnosť niektorých metód molekulárnej epidemiológie/molekulárnej biológie.

Získané výsledky prispejú k poznaniu rizika osídlenia vôd patogénnymi a podmienene patogénnymi vibriami aj vzhľadom na klimatické zmeny a zhodnotia riziko výskytu vibrióz z potravín v súvislosti s modernými trendmi v stravovaní.

Cielená genotypová a fenotypová analýza prispeje k exaktnej identifikácii vybraných problémových species, ako aj k poznaniu ich dôležitých vlastností s cieľom ochrany verejného zdravia.

Plnenie úloh :

Výskyt vibrií vo vodách na kúpanie a iných vodách

V rámci projektu sme k 31.12.2022 vyšetřili 531 vzoriek, z toho 314 vzoriek povrchových vôd štrkoviskových jazier a riek, 56 vzoriek z pitných – vodárenských vôd, 113 izolátov z klinického materiálu a 48 potravín. Z uvedených vzoriek vôd a klinického materiálu bolo izolovaných a identifikovaných spolu 157 kmeňov vibrií a 136 kmeňov aeromonád. Bližšia biochemická identifikácia rôznych druhov baktérií bola robená v 311 vzorkách. V rámci projektu monitoringu vibrií pravidelne sledujeme prítomnosť vibrií aj v bazénoch plnených mineralizovanými vodami.

Na základe požiadavky RÚVZ Nové Zámky v roku 2022 sme vyšetřili 60 vzoriek bazénových vôd a 97 sterov z bazénových stien TK v Podhájskej a z termálneho bazéna Penziónu Energy v Podhájskej, s cieľom monitoringu vysoko mineralizovaných vôd s súvislosti s dávnejším ochorením návštevníčky uvedených kúpeľov z Prahy, kde bol v SZU Praha (2014) izolovaný kmeň *Vibrio vulnificus* z výteru defektu na dolnej končatine. Z uvedených vzoriek sme izolovali 12 kmeňov *Vibrio cholerae* non O1 non O139 a 9 kmeňov patogénnych vibrií iných ako *Vibrio cholerae*. Z celkovo vyšetřených 157 vzoriek boli rôzne vibriá zistené v 27 prípadoch.

RÚVZ so sídlom v Poprade – **Špecializované laboratórium 2 mikrobiologických analýz** vyšetřilo v roku 2022 v rámci projektu 68 vzoriek (pitné, bazénové vody, stery z prostredia, potraviny a ovzdušie), čo predstavovalo 68 ukazovateľov a 947 analýz. V týchto vzorkách sme zistili prítomnosť susp. *Aeromonas* sp. / *Vibrio* sp.

Následne boli všetky kmene zaslané do NRC pre *Vibrionaceae*, kde boli reidentifikované nasledovne: Pitná voda, HZ, Behárovce, 18/2 – *Vibrio* sp., Pitná voda, HZ, Gelnica, 1980/1 – *Vibrio furnissii*, Pitná voda, HZ, Veľká Franková, 1987/83 - *Vibrio furnissii*, Pitná voda, HZ, Slatviná, 2736/17 – *Vibrio* sp., Pitná voda, HZ, Kozelec, 2776/38 – *Vibrio* sp., Pitná voda, HZ, Hnilčík, 3049/20 – *Vibrio* sp., *Vibrio damsela*, Pitná voda, HZ, Ihľany, 3084/164 – *Vibrio* sp., Pitná voda, HZ, Holumnica, 3085/165 – *Vibrio* sp., Pitná voda, HZ, Levoča, Mariánska hora, 3637/218 – *Vibrio fluvialis*, Pitná voda, HZ, Levoča ÚPSVaR, 3639/220 – *Vibrio* sp., Voda z prameňa, 3636/217 – *Vibrio* sp., Voda na kúpanie, Vyšné Ružbachy, 4781/13 – *Vibrio* sp., Voda na kúpanie, Poprad, Aqua City, 4831/347 – *Vibrio* sp., Voda na kúpanie, Vrbov, termálne kúpalisko, 4878/354 – *Vibrio* sp., Voda na kúpanie, biokúpalisko, Levoča, 5007/366 – *Vibrio furnissii*, Voda na kúpanie, vírivka, 8681/590 – *Vibrio parahaemolyticus*, Pitná voda, Spišské Hanušovce, 7055/487- *Vibrio* sp., Pitná voda, Kozelec, 6499/94 – *Vibrio fluvialis*, Pitná voda, Údol, 6498/93 – *Vibrio fluvialis*, Pitná voda, Hnilec, 148/56 – *Vibrio fluvialis*

Sledovanie výskytu vibrií vo vybraných rizikových potravinách

Pre hodnotenie rizika vibrióz z potravín sme sa zamerali v prvej fáze hlavne na potraviny, pri ktorých predpokladáme najvyššie riziko výskytu patogénnych vibrií - potraviny s obsahom surových, polosurových, sušených alebo krátko tepelne upravených rýb a darov mora (hlavne sushi a podobné potraviny). Celkovo bolo vyšetřených 48 vzoriek potravín a izolovaných 6 vibrií a im príbuzných organizmov.

Gestor

NRC pre *Vibrionaceae*, RÚVZ so sídlom v Komárne

Spoluriešiteľské pracoviská

NRC pre *Vibrionaceae*, RÚVZ so sídlom v Komárne; Špecializované laboratórium 2 mikrobiologických analýz, RÚVZ so sídlom v Poprade

ODBOR PODPORY ZDRAVIA

9.1 ZDRAVOTNÉ UVEDOMENIE A SPRÁVANIE SA OBYVATEĽOV SR

V rámci dotazníkového prieskumu „Zdravotné uvedomenie a správanie sa obyvateľov SR“ pracovníci Oddelenia podpory zdravia a výchovy k zdraviu (ďalej len "OPZaVkJ") zabezpečili distribúciu, zber údajov a zadávanie do masky od 104 respondentov rozdelených podľa vekovej štruktúry, miesta bydliska a pohlavia. Získané údaje boli následne zaslané gestorovi projektu.

9.2 PRIESKUM ZDRAVOTNEJ GRAMOTNOSTI OBYVATEĽOV SR

V roku 2022 sa prieskum zdravotnej gramotnosti obyvateľov SR nerealizoval.

9.3 NÁRODNÝ AKČNÝ PLÁN V PREVENCII OBEZITY NA ROKY 2015-2025

Cieľom Národného programu prevencie obezity je vytvoriť spoločensky prospešný systém, ktorý povedie k zníženiu incidencie a prevalencie nadhmotnosti a obezity v populácii a eliminovať jej výskyt. Pracovníci OPZaVkJ sa v rámci svojich prednášok o zdravom životnom štýle pravidelne venujú problematike optimálnej hmotnosti. S tematikou ozdravenia výživy a pitného režimu bolo vykonaných 45 prednášok (Zdravá výživa a zdravý životný štýl) pre 1166 žiakov a študentov v okrese Komárno.

Pracovníci OPZaVkJ zorganizovali zdravotno-výchovnú akciu s názvom „Prechádzkou ku zdraviu“. Akcia bola zrealizovaná 3 krát v spolupráci s tromi základnými školami pre žiakov I. stupňa (ZŠ Eötvösa, ZŠ Komenského a ZŠ Pohraničná v Komárne). Akcie sa zúčastnilo celkovo 66 žiakov.

9.3.1 VYZVI SRDCE K POHYBU: CELONÁRODNÁ MEDZINÁRODNE KOORDINOVANÁ KAMPAŇ NA ZVÝŠENIE POHYBOVEJ AKTIVITY DOSPELEJ POPULÁCIE

V roku 2022 celonárodná kampaň "Vyzvi srdce k pohybu" nebola realizovaná.

9.4 PODPORA ZDRAVIA ZNEVÝHODNENÝCH KOMUNÍT

Cieľom projektu je zabezpečiť dostupnosť aktivít pre obyvateľov segregovaných a separovaných rómskych osád zameraných na podporu zdravého životného štýlu.

S cieľom posilnenia výchovy a vzdelávania žiakov špeciálnych základných škôl bolo odprezentovaných 5 prednášok pre 114 žiakov s tematikou zdravého životného štýlu, pohybovej aktivity, stomatohygieny a osobnej hygieny.

9.5 STRATÉGIA ROZVOJA PORADENSKÝCH CENTIER OCHRANY A PODPORY ZDRAVIA V SR

V rámci PCOaPZ boli vykonané preventívne vyšetrenia pre 26 klientov (z toho bolo 12 klientov vyšetrených v rámci 1 výjazdu) u ktorých boli zrealizované vyšetrenia lipidových parametrov (celkového cholesterolu, glukózy, triglyceridov a HDL cholesterolu), krvného tlaku, obvodu pása, bokov a taktiež bolo poskytnuté poradenstvo v oblasti zdravého životného štýlu. V rámci spolupráce so Všeobecnou zdravotnou poisťovňou v Komárne boli zrealizované 4 výjazdy a vyšetrených 92 záujemcov, ktorým boli realizované merania glukózy, krvného tlaku a pulzu. Dva výjazdy boli realizované pre zamestnancov Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny v Komárne, jeden výjazd na Mestskom úrade v Komárne a na Daňovom úrade v Komárne. V rámci Komárňanských dní, ktorého usporiadateľom je Mesto Komárno, pracovníci OPZaVkJ vykonávali počas dvoch dní merania tlaku krvi, pulzu a poradenstvo v oblasti „Prevenencie kolorektálneho karcinómu“ u obyvateľov s celkovým počtom 30 vyšetrených.

V roku 2022 boli realizované merania tlaku krvi a pulzu pre dospelú populáciu v nákupnom centre Shopping Center v Komárne s celkovým počtom vyšetrených 81. V rámci merania tlaku krvi a pulzu bolo pre záujemcov poskytnuté aj poradenstvo v oblasti „Prevenencie kolorektálneho karcinómu“ s ukážkou makety hrubého čreva. Aktivity v rámci merania tlaku krvi, poradenstva boli realizované aj na Termálnom kúpalisku v Komárne v mesiacoch júl, august, kde bolo vyšetrených spolu 93 záujemcov.

V rámci poradne odvykania od fajčenia bolo poskytnuté odborné poradenstvo 6 klientom. V rámci telefonického poradenstva odvykania od fajčenia bolo realizovaných 43 hovorov.

Pracovníci oddelenia v spolupráci s oddelením hygieny detí a mládeže do marca 2022 zabezpečovali činnosť mobilného odberového miesta zriadeného v priestoroch Regionálneho úradu verejného zdravotníctva so sídlom v Komárne.

9.6 NÁRODNÝ AKČNÝ PLÁN PRE PROBLÉMY S ALKOHOLOM NA ROKY 2021-2030

Na tému „Prevenencia alkoholizmu“ bolo odprezentovaných 11 prednášok pre 318 žiakov ZŠ a SŠ, súčasne bolo v rámci prednášok premietnuté aj DVD s názvom „Až do dna“. Problematike užívania alkoholu, resp. abstinencii od alkoholu pracovníci OPZaVkJ venovali pozornosť aj v rámci projektu „Zdravý životný štýl“.

9.7 NÁRODNÝ PROGRAM PODPORY ZDRAVIA PRE ROKY 2021-2030

Od roku 2005 OPZaVkJ realizuje vlastný projekt s názvom „Zdravý životný štýl“, ktorého cieľom je poskytnúť možnosť obyvateľstvu okresu Komárno oboznámiť sa so zásadami zdravého životného štýlu. V rámci projektu bolo zrealizovaných 45 prednášok s tematikou „Zdravej výživy a zdravého životného štýlu“ pre 1166 žiakov a študentov v okrese Komárno. Na tému „Prevenencia fajčenia“ bolo vykonaných 16 prednášok pre 512 detí základných a stredných škôl. V priestoroch RÚVZ so sídlom v Komárne bola pripravená nástenka s uvedenou tematikou.

V rámci PCOaPZ boli vykonané preventívne vyšetrenia pre 26 záujemcov (z toho bolo 12 klientov vyšetrených v rámci 1 výjazdu) u ktorých boli zrealizované vyšetrenia lipidových parametrov (celkového cholesterolu, triglyceridy, HDL cholesterolu vrátane glukózy), krvného tlaku, obvodu pása, bokov a taktiež bolo poskytnuté poradenstvo v oblasti zdravého životného štýlu. V rámci spolupráce s inými subjektmi boli zrealizované 4 výjazdy, kde bolo vyšetrených 92 záujemcov, ktorým boli realizované merania glukózy, krvného tlaku, pulzu a poskytnuté poradenstvo v oblasti zdravého životného štýlu.

V rámci „Svetového dňa vody“ bolo realizovaných 5 prednášok pre deti ZŠ s celkovým počtom edukovaných 148. Súčasne bolo v rámci prednášok premietnuté aj DVD s názvom „Voda je život“. V priestoroch RÚVZ so sídlom v Komárne bola pripravená nástenka s uvedenou tematikou.

V rámci „Svetového dňa zdravia“ sa Svetová zdravotnícka organizácia v roku 2022 zamerala na tému „Naša planéta, naše zdravie“. Na webovom sídle organizácie bol zverejnený daný materiál. Realizovaný bol výjazd do obchodného domu Tesco v Komárne, kde prebehli merania tlaku krvi a pulzu pre náhodných návštevníkov obchodného domu s počtom 23 vyšetrených. Pri príležitosti „Svetového dňa ústneho zdravia“ boli realizované prednášky na tému dentálnej hygieny pre 643 detí MŠ, žiakov ZŠ a SZŠ v rámci 30 prednášok.

Pri príležitosti „Svetového dňa Pohybom ku zdraviu“ boli zrealizované prednášky zamerané na pohybovú aktivitu pre 927 žiakov a študentov v rámci 33 prednášok. V priestoroch RÚVZ so sídlom v Komárne bola pripravená nástenka s danou tematikou.

V súvislosti s plnením úloh Národného akčného plánu pre podporu pohybovej aktivity na roky 2017 – 2020 pracovníci OPZ a VkZ zorganizovali v spolupráci so ZŠ, Komenského, ZŠ, Pohraničná a ZŠ, Eötvösa s VJM v Komárne zdravotno-výchovné akcie s názvom „Prechádzkou ku zdraviu“, ktorej cieľom bolo upriamiť pozornosť na význam pohybovej aktivity z hľadiska jeho významu pre telesné a duševné zdravie. Trasa viedla v pozdĺž rieky Váh. Prechádzky sa zúčastnilo celkom 66 žiakov 1. stupňa základných škôl. Účastníci obdržali malé občerstvenie – ovocie, cereálie, minerálnu vodu a diplom.

V rámci aktivít zameraných na problematiku duševného zdravia bolo realizovaných 6 prednášok s názvom „Mozog a jeho zdravie“ pre 109 študentov stredných škôl. Následne boli so žiakmi realizované aktivity zamerané na tréningy pamäte.

V rámci problematiky prevencie onkologických ochorení boli realizované 3 prednášky na tému „Prevencia kolorektálneho karcinómu“ pre dospelú populáciu s celkovým počtom edukovaných 116, 5 prednášok s názvom „Prevencia rakoviny prsníka“ pre študentky Súkromnej strednej odbornej školy obchodu a služieb s VJM v Bátorových Kosihách, Súkromnej strednej odbornej školy s VJM v Kolárovo a Cirkevného Gymnázia s VJM Mariánum v Komárne s celkovým počtom edukovaných 223 študentiek. Prednášky boli realizované v slovenskom aj maďarskom jazyku s využitím makety prsníka a hrubého čreva. Následne bol poslucháčom distribuovaný dotazník získaných vedomostí a postojov. Na tému „Prevencia rakoviny krčka maternice“ bola zrealizovaná 1 prednáška pre zamestnancov RÚVZ so sídlom v Komárne s počtom edukovaných 16. Celkovo bolo vykonaných 9 prednášok s tematikou prevencie onkologických ochoreníach pre 355 poslucháčov. Okrem prednášok bolo realizovaných 6 edukačných aktivít na tému „Prevencia rakoviny hrubého čreva a konečníka“ počas roku 2022 pre 51 obyvateľov v obchodnom dome Shopping Center v Komárne, kde následne prebehla distribúcia skladačky s danou tematikou.

V rámci Komárňanských dní boli realizované 2 edukačné aktivity pre širokú verejnosť s tematikou „Prevencia rakoviny hrubého čreva a konečníka“, kde bola následne distribuovaná skladačka s danou tematikou pre 30 záujemcov.

V rámci „Svetového dňa HIV/AIDS“ bolo realizovaných 5 prednášok pre študentov stredných škôl v okrese Komárno, počet edukovaných 134.

9.8. NÁRODNÝ AKČNÝ PLÁN PRE PODPORU POHYBOVEJ AKTIVITY NA ROKY 2017-2020

Cieľom projektu je zlepšenie úrovne verejného zdravia prostredníctvom podpory akejkoľvek formy pohybovej aktivity naprieč sektormi s cieľom relatívneho zníženia prevalencie pohybovej inaktivity o 10% v súlade s globálnymi cieľmi.

V súvislosti s plnením úloh Národného akčného plánu pre podporu pohybovej aktivity na roky 2017 – 2020 pracovníci OPZaVkZ zorganizovali zdravotno-výchovnú akciu s názvom

„Prechádzkou ku zdraviu“, ktorej cieľom bolo upriamiť pozornosť na význam pohybovej aktivity z hľadiska jeho významu pre telesné a duševné zdravie. Trasa viedla pozdĺž rieky Váh. V roku 2022 bola akcia organizovaná 3 krát v spolupráci s tromi základnými školami pre žiakov I. stupňa (ZŠ, Eötvösa, ZŠ, Komenského a ZŠ, Pohraničná v Komárne). Akcie sa zúčastnilo celkovo 66 žiakov. Účastníci obdržali malé občerstvenie – ovocie, cereálie, minerálnu vodu a diplom.

Pracovníci OPZaVkZ sa v rámci svojich prednášok o zdravom životnom štýle pravidelne venujú problematike pohybovej aktivity. S tematikou ozdravenia výživy a zlepšenie pitného režimu bolo vykonaných 45 prednášok (Zdravá výživa a zdravý životný štýl) pre 1166 žiakov a študentov v okrese Komárno.

V rámci zdravotno - výchovných aktivít zameraných na podporu pohybovej aktivity pracovníci OPZaVkZ realizovali 33 prednášok pre 927 žiakov základných a stredných škôl.

Oddelenie podpory zdravia a výchovy k zdraviu realizuje vlastné projekty, ktoré nie sú súčasťou PaP vyhlásených HH SR:

Zdravý životný štýl - od roku 2005 oddelenie podpory zdravia a výchovy k zdraviu realizuje vlastný projekt s názvom „Zdravý životný štýl“, ktorého cieľom je poskytnúť možnosť obyvateľstvu okresu Komárno oboznámiť sa so zásadami zdravého životného štýlu. V rámci projektu bolo zrealizovaných 45 prednášok pre 1166 žiakov MŠ, ZŠ, ŠZŠ a SŠ v okrese Komárno.

Prechádzkou ku zdraviu - v súvislosti s plnením úloh Národného akčného plánu pre podporu pohybovej aktivity na roky 2017 – 2020 pracovníci OPZaVkZ zorganizovali v spolupráci so ZŠ Eotvosa, ZŠ Komenského a ZŠ Pohraničná v Komárne zdravotno-výchovnú akciu s názvom „Prechádzkou ku zdraviu“, ktorej cieľom bolo upriamiť pozornosť na význam pohybovej aktivity z hľadiska jeho významu pre telesné a duševné zdravie. Trasa viedla v pozdĺž rieky Váh. Prechádzky sa zúčastnilo celkom 66 žiakov 1. stupňa základnej školy. Účastníci obdržali malé občerstvenie – ovocie, cereálie, minerálnu vodu, fixky a diplom.

Zdravý životný štýl očami detí – OPZaVkZ organizuje každý rok výtvarnú súťaž s názvom „Zdravý životný štýl očami detí“ pre žiakov ZŠ a ŠZŠ, ktorá prebieha vyhlásením súťaže pre ZŠ a ŠZŠ v okrese Komárno, spracovaním kresieb a následným vyhodnotením výtvarných prác. V roku 2022 sa zapojilo 5 ZŠ a 3 ŠZŠ. V rámci súťaže bolo vytvorených 112 výtvarných prác. Výhercom výtvarnej súťaže boli zabezpečené vecné ceny, ktoré boli distribuované do školských zariadení v mesiaci jún.

**Regionálny úrad verejného zdravotníctva
so sídlom v Košiciach**

1 ODBOR HYGIENY ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA

1.2 Protokol o vode a zdraví – plnenie národných cieľov

Ustanovenia Protokolu v SR sa týkajú povrchových a podzemných vôd, uzavretých vodných útvarov, vôd na kúpanie, zásobovania pitnou vodou, odkanalizovania a čistenia odpadových vôd.

Pracovníci Odboru hygieny životného prostredia a zdravia pravidelne monitorujú kvalitu vody na kúpanie v troch prírodných vodných nádržiach. Jedná sa o dve nádrže s vodou určenou na kúpanie (ďalej len VUK) a jedno prírodné kúpalisko (ďalej len PK). Zároveň vykonávajú štátny zdravotný dozor a odoberajú vzorky vody z umelých bazénov na kúpaliskách s celoročnou i sezónnou prevádzkou ako aj v relaxačných zariadeniach a hotelových komplexoch. V rámci platenej služby kontrolujú kvalitu vody na kúpanie aj v umelých bazénoch v zdravotníckych zariadeniach. Pri kontrolách dôsledne dbajú na dodržiavanie zásad schválených prevádzkových poriadkov a predkladanie výsledkov prevádzkovej kontroly kvality vody na kúpanie.

Kúpacia sezóna 2022 (ďalej len KS) na VUK Ružín bola stanovená od 20. 06. 2022 do 15. 09. 2022. Monitorovanie kvality vody zamestnancami tunajšieho úradu podľa pripraveného harmonogramu trvalo do 22. 08. 2022, kedy bol pri výkone štátneho zdravotného dozoru zaznamenaný výrazný pokles vodnej hladiny (cca 20 m) spôsobený extrémne suchým počasím v priebehu letných mesiacov. Na odbernom mieste bolo čiastočne obnažené dno s vysychajúcim bahnom, preto nebolo možné vykonať odber vzorky vody. Táto situácia bola vyhodnotená ako mimoriadna. S uvedenou skutočnosťou bol oboznámený starosta obce Košická Belá, ktorý následne umiestnil na informačnej tabuli pri VUK Ružín oznam o prerušení monitoringu vody na kúpanie z dôvodu mimoriadnej situácie. Taktiež bola táto informácia zaslaná aj do IS Vody na kúpanie (ďalej len IS VNK) a uverejnená na webovej stránke úradu. Pred začatím KS a počas KS boli analyzované aj vybrané chemické ukazovatele, všetky IS VNK vyhodnotil ako vyhovujúce.

Do vyhlásenia mimoriadnej situácie bolo z VUK Ružín odobratých celkom 5 vzoriek vôd, z ktorých dve nevyhoveli požiadavkám na vodu na kúpanie. Medzná hodnota bola prekročená 2x v ukazovateli priehľadnosť, 2x v ukazovateli chlorofyl a pred začatím KS boli analyzované aj vybrané chemické ukazovatele, ktoré IS VNK vyhodnotil ako vyhovujúce.

Z VUK „Pod Bukovcom“ bolo odobratých 7 vzoriek vôd, z ktorých 1 nevyhovela požiadavkám na vodu na kúpanie v ukazovateli pH. Voda vykazovala I. stupeň – vhodná kvalita vody – A. Na vodnej hladine ani v jej blízkosti sa nevyskytoval žiadny odpad ani prírodné znečistenie. Rovnako aj z tejto VUK boli pred začatím KS a v mesiaci august analyzované vybrané chemické ukazovatele, všetky IS VNK vyhodnotil ako vyhovujúce.

Na PK „Plážové kúpalisko Jazero“ Mesto Košice pokračovalo v realizácii opatrení na zlepšenie kvality vody. Z dôvodu mimoriadne horúceho a suchého počasia bola aplikácia prípravkov do vody vykonaná až 4x, a to koncom júna – aplikovaný bol prípravok PAX – LR a prípravok PROFI BAKTÉRIE, v júli a 2x v auguste, kedy boli do vody aplikované prípravky OXYHUM a PROFI BAKTÉRIE. Celkovo bolo z PK odobratých 143 vzoriek vôd a to 51 vzoriek v rámci platenej služby a 92 vzoriek v rámci výkonu ŠZD. Do IS VNK boli zadané len výsledky zo stálych odberných miest „pláž“ a „KVL Trixen“, t. j. 47 vzoriek vôd, z ktorých 12 nevyhovelo v biologických ukazovateľoch (7x cyanobaktérie a 5x chlorofyl) a 44 vo fyzikálno-chemických ukazovateľoch (40x priehľadnosť vody a 4x pH). Analyzované vybrané chemické ukazovatele: celkový fosfor, celkový dusík, celkový organický uhlík, nasýtenie vody kyslíkom, reakcia vody a farba boli vyhodnotené IS VNK ako vyhovujúce.

Napriek aplikácii prípravkov však nenastalo očakávané výrazné zlepšenie kvality vody a už vo vzorkách vôd odobratých dňa 12. 07. 2022 boli zistené hodnoty cyanobaktérií

nad 20 000 buniek/ml vody (hodnota zistená na odbernom mieste „pláž“ – 88 400 buniek/ml vody, hodnota zistená na odbernom mieste „KVL Trixen“ – 71 000 buniek/ml vody) a chlorofylu a nad 10 µg/l (hodnota zistená na odbernom mieste „pláž“ – 21,4 µg/l a na odbernom mieste „KVL Trixen“ 28,3 µg/l). Následne tunajší úrad vydal odporúčanie pre citlivú časť populácie – pre deti, alergikov a osoby s oslabeným imunitným systémom nekúpať sa vo vode takejto kvality. Na základe laboratórnych rozborov vzoriek vôd odobratých dňa 30. 08. 2022, ktoré preukázali prekročenie medzných hodnôt v ukazovateľoch cyanobaktérie nad 100 000 buniek/ml vody a chlorofylu a nad 50 µg/l (zistené hodnoty cyanobaktérií na odbernom mieste „pláž“ – 141 000 buniek/ml vody, na odbernom mieste „KVL Trixen“ – 160 800 buniek/ml vody, zistené hodnoty chlorofylu a na odbernom mieste „pláž“ – 53,60 µg/l a na odbernom mieste „KVL Trixen“ – 59,20 µg/l), bolo rozhodnutím zo dňa 02. 09. 2022 tunajším úradom nariadené opatrenie, a to zákaz kúpania vo vode, ktorá nespĺňa požiadavky na kvalitu vody v prírodnom kúpalisku a zároveň zákaz prevádzky vodnolyžiarskeho vleku. Maximálny počet cyanobaktérií počas kúpaciej sezóny bol zistený na odbernom mieste „pláž“ – 182 200 buniek/ml vody a na odbernom mieste „KVL Trixen“ – 164 000 buniek/ml vody, a to pri odbere vzoriek vôd dňa 05. 09. 2022. Až vzorky vody odobraté zamestnancami tunajšieho úradu dňa 18. 10. 2022 potvrdili, že voda v PK spĺňa požiadavky na kvalitu vody podľa vyhlášky MZ SR č. 308/2012 Z. z. o požiadavkách na kvalitu vody, kontrolu kvality vody a o požiadavkách na prevádzku, vybavenie prevádzkových plôch, priestorov a zariadení na prírodnom kúpalisku a na umelom kúpalisku. Mestská časť Košice-Nad jazerom bola informovaná listom zo dňa 04. 11. 2022 o tom, že opatrenie nariadené tunajším úradom dňa 02. 09. 2022 stratilo účinnosť.

V kúpaciej sezóne 2022 bola monitorovaná kvalita vody v troch prírodných vodných plochách bez štatútu prírodného kúpaliska a vody určenej na kúpanie, a to v štrkoviskách Geča a Čaña a v jazere IZRA. Celkovo boli odobraté 4 vzorky, jedna z nich odobratá zo štrkoviska Čaña bola vyhodnotená ako nevyhovujúca v ukazovateľoch cyanobaktérie (zistená hodnota 125 000 buniek/ml vody) a chlorofyl a (zistená hodnota 55,2 µg/l).

Počas letných mesiacov boli v prevádzke 3 sezónne umelé kúpaliská, t. j. Červená hviezda v Košiciach (vodnopólový bazén, ktorý tvorí súčasť kúpaliska, nebol v prevádzke, z dôvodu realizácie stavebných úprav zameraných na jeho prestrešenie nafukovacou halou a dobudovania zázemia pre zimnú prevádzku), RYBA v Košiciach a Letné kúpalisko na Rumanovej ul. v Košiciach. Ostatné letné kúpaliská boli mimo prevádzku (dôvodom bol väčšinou nevyhovujúci technický stav bazénov a prevádzkových objektov). Celkovo bolo z 10 bazénov odobratých 43 vzoriek vody, z ktorých nevyhoveli 4 vzorky, t. j. 9,30 %. Prekročenie medznej hodnoty bolo zistené 4x v mikrobiologických ukazovateľoch: 2x *Pseudomonas aeruginosa* a 2x kultivovateľné mikroorganizmy. Medzná hodnota ostatných ukazovateľov nebola prekročená.

Z celoročne prevádzkovaných bazénov bolo odobratých 248 vzoriek vôd, z nich 59 nevyhovelo požiadavkám vyhlášky v ukazovateľoch (8x voľný chlór, 10x viazaný chlór, 23x pH, 7x CHSK_{Mn}, 15x kultivovateľné mikroorganizmy, 5x *Pseudomonas aeruginosa*, 1x *Staphylococcus aureus*, 1x *Legionella species*, 1x *E. coli* a 1x črevné enterokoky), t. j. 23,79 %.

Mesto Košice je zásobované pitnou vodou z 2 vodovodov, a to z tzv. „Košického skupinového vodovodu“ a zo samostatného vodovodu zásobujúceho pitnou vodou mestskú časť Košice-Kavečany. Zdrojom pitnej vody pre Košický skupinový vodovod je povrchová a podzemná pitná voda z viacerých lokalít, a to z Vodárenskej nádrže Starina, Vodárenskej nádrže Bukovec, Čermeľských prameňov, zo studní pri rieke Hornád a vodárenských zdrojov z lokality Družstevná pri Hornáde, zo sústavy vodárenských zdrojov Turňa – Drienovec – Košice a z potoka Čierna Moldava. V jednotlivých častiach mesta je pitná voda z viacerých

lokalít, je miešaná. Vodovod zásobujúci mestskú časť Kavečany má vlastné podzemné vodárenské zdroje, a to 2 pramene „Pstružník“. Prevádzkovateľom obidvoch vodovodov v meste Košice je Východoslovenská vodárenská spoločnosť, a. s., Závod Košice (ďalej len „VVS, a. s., Košice“). V meste Košice bolo v rámci kontrolného monitoringu kvality pitnej vody (minimálna analýza) odobratých 83 vzoriek pitnej vody, v rámci preverovacieho monitoringu (úplná analýza) 5 vzoriek a 22 vzoriek v rámci výkonu štátneho zdravotného dozoru. Na základe vykonaných laboratórnych analýz vzoriek vôd je možné konštatovať, že kvalita pitnej vody v „Košickom skupinovom vodovode“ a vo vodovode pre mestskú časť Kavečany bola v r. 2022 stabilná a zdravotne bezpečná. V meste Košice aj v r. 2022 dochádzalo k regulácii vody, a to v 2 lokalitách: v MČ Košice-Luník IX (ul. Hrebendova č. 10 a 12, ul. Podjavorinskej č. 6 a 8 a č. 3 – 13) a v MČ Košice-Ďahanovce – lokalita „Demeter“. Kvalita takto dodávanej, resp. regulovanej pitnej vody nebola negatívne ovplyvnená.

Obyvatelia okresu Košice-okolie sú v prevažnej miere zásobovaní podzemnou pitnou vodou. Zásobovanie pitnou vodou je zabezpečené cez 8 skupinových vodovodov a 39 verejných vodovodov. Prevádzkovateľmi vodovodov v obciach okresu Košice-okolie sú: VVS, a. s., závody Košice, Prešov a Trebišov; ďalej spoločnosť Aquaspiš – vodné hospodárstvo, Rudňany; VaK SERVIS, s. r. o., Poprad; U. S. Steel Košice, s. r. o., Košice; W-Control, s. r. o., Poprad; Aqua Spiš plus, s. r. o., Rudňany a obce. Verejný vodovod nemá vybudovaný 16 obcí, v ktorých je zásobovanie obyvateľov pitnou vodou riešené z individuálnych vodných zdrojov s často nevyhovujúcou kvalitou vody. V roku 2022 nebola udelená výnimka na používanie pitnej vody z verejných vodovodov, ktorá nespĺňa hygienické limity ukazovateľov kvality pitnej vody. V platnosti je naďalej 2. výnimka na používanie pitnej vody zo skupinového vodovodu „Boliarov – Bačkovík – Kecerovce“, ktorá nespĺňa limity ukazovateľov kvality pitnej vody v ukazovateli arzén (platnosť výnimky je do 12. 10. 2023). V roku 2022 sa hodnota ukazovateľa arzén v pitnej vode v tomto skupinovom vodovode výrazne nezvýšila a priemerná hodnota nebola prekročená. Obec Boliarov v roku 2021 získala finančné prostriedky na výstavbu Úpravne vody Boliarov, ktorá bude zabezpečovať úpravu pitnej vody v ukazovateli arzén pre obce Boliarov a Bačkovík. V mesiaci december 2022 bola ukončená stavebná časť úpravne a pokračuje sa montážou technologickej časti. Obec Kecerovce v máji r. 2022 požiadala orgán štátnej vodnej správy o vyjadrenie k projektovej dokumentácii pre stavbu „Kecerovce – vodovod – úprava vody“ a čaká na vydanie stavebného povolenia. Pre verejný vodovod Trstené pri Hornáde bola v r. 2022 schválená úprava pitnej vody pre kolísavé hodnoty ukazovateľa arzén zaznamenávané počas r. 2022. V okrese Košice-okolie bolo v rozsahu kontrolného monitoringu odobratých 154 vzoriek, v rámci preverovacieho monitoringu 38 vzoriek pitnej vody z verejných vodovodov a v rámci výkonu ŠZD 65 vzoriek. Na základe výsledkov laboratórnych analýz vzoriek vôd je možné konštatovať, že kvalita pitnej vody vo verejných vodovodoch v okrese Košice-okolie je kolísavá. Nakoľko ukazovatele kvality pitnej vody neprekračovali z hľadiska ochrany verejného zdravia významne limitné hodnoty, nebol v roku 2022 vydaný orgánom verejného zdravotníctva v okrese Košice-okolie zákaz využívania vody na pitné účely, resp. neboli nariadené opatrenia na predchádzanie ochoreniam. Aj napriek nepriaznivej situácii v zásobovaní obyvateľov tohto okresu pitnou vodou neboli v hodnotenom roku evidované epidémie, kde by faktorom prenosu bola pitná voda. V dôsledku nevyhovujúcej kvality pitnej vody neboli riešené žiadne infekčné alebo neinfekčné ochorenia u spotrebiteľov. V okrese Košice-okolie bola v letných mesiacoch r. 2022 regulácia vody v obci Rudník.

1.4 Mapovanie prítomnosti baktérií rodu Legionella v zariadeniach sociálnych služieb

Cieľom úlohy je zistiť výskyt prítomnosti baktérií rodu Legionella v zariadeniach sociálnych služieb (ZSS) s pobytom osôb s oslabenou imunitou. Zameraním sa na uvedené zariadenia a včasnou intervenciou v prípade pozitívneho nálezu je možné znížiť riziko závažných ochorení spôsobených týmito mikroorganizmami. Zároveň získanými údajmi a skúsenosťami je možné lepšie zacieliť nápravné opatrenia na odstránenie, resp. minimalizáciu výskytu uvedených baktérií.

Plnenie úlohy:

Výsledky laboratórných analýz vzoriek vôd teplej úžitkovej vody (ďalej len TÚV) a studenej pitnej vody (ďalej len PV) v roku 2021 vo vybranom objekte pobytového zariadenia sociálnych služieb „VIA LUX – Domov sociálnych služieb a zariadenie pre seniorov“ na Andraščíkovej 2 v Košiciach (ďalej len ZSS), vykonaných na našom úrade a následne aj na ÚVZ SR preukázali prítomnosť baktérií rodu Legionella v niekoľkých vzorkách vôd a sterov. O tejto skutočnosti bol informovaný prevádzkovateľ ZSS, ktorý následne vykonal opatrenia na elimináciu týchto baktérií, t. j. realizoval kompletnú rekonštrukciu rozvodov teplej a studenej vody, výmenu starých pozinkovaných rozvodov za nové plastové a vykonáva pravidelnú mesačnú termodezinfekciu vody (teplota vody 75 st. Celzia).

V roku 2022 sa zamestnancami nášho úradu pokračovalo v monitorovaní výskytu baktérií rodu Legionella v objekte ZSS, ktorý je napojený na pitnú vodu z verejného vodovodu mesta Košíc. Dňa 05. 05. 2022 bolo odobratých 6 vzoriek vôd (TÚV – sprchové hlavice, PV – vodovodný výtok z umývadla) z odberných miest s najvyšším rizikom vdýchnutia vodného aerosólu a najvzdialenejších miest užívateľskej siete, resp. miest, kde môže dôjsť k stagnácii vody vo vodovodnom systéme, ktoré boli analyzované na prítomnosť baktérií rodu Legionella. Laboratórnymi skúškami bola v odobratých vzorkách zistená prítomnosť Legionella species, a to v 2 vzorkách TÚV (zistené hodnoty – 10 KTJ/1 a 50 KTJ/1 a v 1 vzorke PV – 290 KTJ/1. Sérotypizáciou pozitívnych vzoriek na NRC pri ÚVZ SR bolo potvrdené, že sa jedná o Legionellu pneumophila sérotyp 2 a Legionellu pneumophila sérotyp 3. Zároveň boli odobraté 4 stery zo sprchových ružíc, z ktorých nebola zistená prítomnosť baktérií Legionella. O prítomnosti týchto baktérií v odobratých vzorkách vôd bol oboznámený prevádzkovateľ ZSS, ktorému bolo odporúčané, aby aj naďalej pokračoval vo vykonávaní opatrení, t. j. termodezinfekcii potrubí, čistení a dezinfekcii perlátorov, sprchových hlavíc a pod., príp. zväžení iných spôsobov úpravy TÚV.

Výsledky analýz vzoriek vody odobratých v máji 2022 preukázali oproti predchádzajúcemu obdobiu mierne zlepšenie (prítomnosť baktérií rodu Legionella bola preukázaná v menšom počte vzoriek), preto možno konštatovať, že opatrenia vykonané prevádzkovateľom ZSS boli čiastočne účinné. Hodnotiť výsledky analýz odobratých vzoriek vôd však t. č. nie je možné, pretože ešte prebieha schvaľovací proces zmeny legislatívy so stanovením limitov pre ukazovateľ Legionella nielen v teplej vode, ale aj v pitnej vode. Avšak podľa legislatívneho návrhu medzné hodnoty stanovené pre zariadenia sociálnych služieb v tomto ukazovateli v TÚV aj PV neboli prekročené.

Zo ZSS počas monitorovania výskytu Legionelly v TÚV a PV, ani v posledných rokoch nebolo hlásené ochorenie v súvislosti s Legionellou.

2 ODBOR PREVENTÍVNEHO PRACOVNÉHO LEKÁRSTVA A TOXIKOLÓGIE

2.1 Znižovanie miery zdravotných rizík zamestnancov z pracovného prostredia, pracovných podmienok a spôsobu práce

2.1.1 Znižovanie miery zdravotných rizík (rizikové práce)

V roku 2022 bolo vydaných **70 rozhodnutí** na zaradenie prác do tretej a štvrtej kategórie, z toho:

- 52** rozhodnutí na základe **prehodnotenia** zdravotných rizík s tým, že staré rozhodnutia na zaradenie prác do kategórie stratili účinnosť nadobudnutím právoplatnosti vydaných nových rozhodnutí;
- 18 nových** rozhodnutí na základe **návrhov** zamestnávateľa na zaradenie prác do kategórie, pričom podkladom bola objektivizácia faktorov práce a pracovného prostredia a posúdenie zdravotného rizika pri práci.

Bolo **zrušených 66 rozhodnutí** na zaradenie prác do tretej a štvrtej kategórie z dôvodu prehodnotenia zdravotných rizík, organizačných zmien a zániku pracovísk.

Bolo **vykonaných 171 kontrol** na rizikových pracoviskách.

Evidencia rizikových prác bola priebežne doplňovaná a aktualizovaná v programe ASTR_2011.

Na pracoviskách, kde zamestnanci vykonávajú práce zaradené do tretej kategórie a štvrtej kategórie, **neboli uložené pokuty**.

Údaje v tabuľke porovnávajú počty vydaných rozhodnutí a ŠZD za roky 2021 a 2022

	rok 2021	rok 2022	trend
Nové rozhodnutia RP	23	18	- 5
Prehodnotenú rozhodnutia RP	54	52	- 2
Vydané rozhodnutia spolu	77	70	- 7
Zrušené rozhodnutia RP	73	66	- 7
ŠZD – kontroly RP	174	171	- 3

Prehľad počtu subjektov s RP a exponovaných zamestnancov rizikovým faktorom za roky 2021 a 2022

Okres	Za rok 2022			Za rok 2021		
	Počet subjektov	Počet zamestnancov v 3. kat. a 4. kat.		Počet subjektov	Počet zamestnancov v 3. kat. a 4. kat.	
		spolu	z toho žien		spolu	z toho žien
Košice I, II, III, IV a Košice-okolie	128	10 555	1 197	118	11 338	1 683

Prehľad počtu exponovaných zamestnancov rizikovým faktorom za obdobie rokov 2018 – 2022 (trendy)

Počet exponovaných rizikovým faktorom									
2022		2021		2020		2019		2018	
spolu	žien	spolu	žien	spolu	žien	spolu	žien	spolu	žien
10 555	1 197	11 338	1 683	11 097	1 118	12 523	1 233	12 432	1 219

Z prehľadu za posledných 5 rokov je zrejmé, že sa znižuje počet zamestnancov zaradených do tretej kategórie a štvrtej kategórie. V roku 2022 klesol počet zamestnancov o 783 v porovnaní s rokom 2021. Išlo prevažne o zamestnancov Univerzitnej nemocnice L. Pasteura Košice z dôvodu vyradenia prác z 3. kategórie pre biologické faktory v súvislosti so zlepšujúcou sa epidemiologickou situáciou a dereprofilizáciou pracovísk.

Odbor chemických analýz:

CHEMICKÝ FAKTOR:

Pevný aerosól

ODBER	POČET VZORIEK	POČET UKAZOVATEĽOV	POČET ANALÝZ
<i>osobný</i>	74	77	102
<i>stacionárny</i>	0	0	0
spolu	74	77	102

Rožňava – z firmy *Belmer* nám bolo dodaných 62 vzoriek na stanovenie koncentrácie pevného aerosólu. Z toho v 6 vzorkách bolo prekročenie limitných hodnôt menej ako 2-násobné.

Sabinov – vo firme *WEP Trading Sabinov* sme odobrali 8 vzoriek pri zváraní, v 3 vzorkách bolo prekročenie limitných hodnôt menej ako dvojnásobné.

Košice – pre PZS MV sme na SOŠ PZ SR stanovili koncentráciu pevného aerosólu (hliník ako prach) v 4 vzorkách, v 2 vzorkách bolo prekročenie viac ako 2-násobné.

Chemické faktory v ovzduší

ODBER	POČET VZORIEK	POČET UKAZOVATEĽOV	POČET ANALÝZ
<i>osobný</i>	11	63	159
<i>stacionárny</i>	25	25	250
Spolu	36	88	409

Rožňava – z firmy *Belmer* boli dodané 2* vzorky na stanovenie hliníka, 2* vzorky na stanovenie c hrómu, koncentrácie boli v limite.

Sabinov – vo firme *WEP Trading Sabinov* boli odobraté 4* vzorky na stanovenie mangánu, koncentrácie boli v limite, ďalej boli stanovované prchavé organické látky, koncentrácie boli v limite.

Sabinov – vo firme *ZTS Sabinov* boli stanovované prchavé organické látky, minerálne oleje a CO₂, koncentrácie boli v limite.

Košice – v kotolniach RÚVZ bolo odobratých 20 vzoriek na stanovenie CO, koncentrácie boli v limite.

Košice – pre PZS MV sme na SOŠ PZ SR stanovili koncentráciu prchavých organických látok a metanolu. Hodnoty boli v limite.

* Pozn.: tieto kovy boli stanovené ako ďalšie ukazovatele zo vzoriek započítaných ako pevný aerosól, preto sa v tejto tabuľke uvádzajú ako chemické faktory, ale nezapočítavajú sa ako vzorky ani ukazovatele a analýzy.

Biologické expozičné testy

CHEMICKÝ FAKTOR	POČET VZORIEK			POČET UKAZOVATEĽOV	POČET ANALÝZ
	dodaných	odobraných	analyzovaných		
<i>Kyselina mandľová</i>	31	-	31	93	204

<i>a fenylglyoxylová</i>					
<i>Kyselina δ-aminolevulová</i>	-	-	-	-	-
Spolu	31	-	31	93	204

2.1.2 Znižovanie zdravotných rizík z látok a zmesí klasifikovaných ako toxické

V rámci štátneho zdravotného dozoru (ďalej ŠZD) bolo v roku 2022 vykonaných 5 kontrol, predmetom ktorých bolo dodržiavanie právnych predpisov na ochranu zdravia pri práci s látkami a zmesami klasifikovanými ako toxické.

V spoločnosti U. S. Steel Košice, s. r. o., boli vykonané 2 kontroly, a to na DZ Energetika, kde sa v Čistiarni odpadových vôd Sokol'any používa pri laboratórnych analýzach dichrómán draselný a na Útvare GM pre environment, kde sa pri analýzach používajú zlúčeniny ortuti, konkrétne jodid ortuťnatý, síran ortuťnatý a síran kademnatý.

V areáli U. S. Steel Košice (ďalej areál) bol vykonaný ŠZD v spoločnosti B + N Slovakia Facility spol. s r. o., ktorej predmetom činnosti je sledovanie kvality odpadových vôd, podzemných vôd a povrchových vôd fyzikálno-chemickými analýzami s použitím síranu kademnatého. Analýzy sú vykonávané v laboratóriu GME, ktoré patrí pod Úsek Riaditeľa pre ochranu vôd a EMS spoločnosti U. S. Steel Košice, s. r. o.

V areáli sídla bol ďalej vykonaný ŠZD v spoločnosti NEO SLOVAK a. s., ktorá sa zaoberá tvrdým pochrómovaním valcov. Pri tejto činnosti, vykonávanej pre U. S. Steel Košice, sa používa oxid chrómový, klasifikovaný v triede akútna toxicita kategórie 2 (H330) a kategórie 3 (H301 a H311) a zároveň klasifikovaný v triede karcinogenita kategórie 1A a mutagenita zárodočných buniek kategórie 1B. Spoločnosť pravidelne zabezpečuje objektivizáciu koncentrácie Cr6+. Z výsledkov objektivizácie, realizovanej v roku 2021 vyplynulo, že časovo-vážený priemer koncentrácie Cr6+ bol podlimitný.

V spoločnosti Galvanic Service, s. r. o., bol ŠZD vykonaný z dôvodu, že sa pri galvanickej úprave kovov niklovaním používa chlorid nikelnatý (trieda nebezpečnosti akútna toxicita kategória 3, karcinogén kategória 1A, reprodukčná toxicita kategória 1B).

V súvislosti s uvedením priestorov vedecko-výskumných pracovísk Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach (ďalej UPJŠ) do prevádzky bol v **3 rozhodnutiach** vydaný súhlas aj na používanie látok a zmesí klasifikovaných v triede nebezpečnosti akútna toxicita kategórie 1 a 2. Išlo o Ústav lekárskej biológie, Ústav anatómie a Ústav histológie a embryológie Lekárskej fakulty UPJŠ. Na všetkých uvedených pracoviskách sa budú tieto látky a zmesi používať pri vedecko-výskumných činnostiach.

V roku 2022 bolo začaté správne konanie voči spoločnosti, ktorá vykonala dezinfekciu s použitím ozónu (klasifikovaný v triede akútna toxicita kategórie 1 – smrteľný pri vdýchnutí) bez toho, aby predložila návrh na manipuláciu s veľmi toxickými látkami a zmesami na pracovisku vrátane ich použitia pri dezinfekcii a regulácii živočíšnych škodcov. Okrem toho bola dezinfekcia vykonaná osobami bez osvedčenia o odbornej spôsobilosti.

V roku 2022 bolo rozhodnutím zaradených do tretej kategórie a štvrtej kategórie práce pre chemické faktory klasifikované v triede akútna toxicita 3. kategórie **228** zamestnancov, z toho 57 žien (v roku 2021 to bolo 203 zamestnancov, počet žien sa nezmenil), a pre chemické faktory klasifikované ako v triede akútna toxicita kategórie 1 a 2 **28** zamestnancov – mužov (v roku 2021 to bolo 15 zamestnancov).

V roku 2022 bolo vydaných spolu **25 osvedčení o odbornej spôsobilosti**, z toho **19** osvedčení bolo vydaných na prácu s VTLaZ a TLaZ a 6 osvedčení na prácu s dezinfekčnými prípravkami na profesionálne použitie a na prácu s prípravkami na reguláciu

živočíšnych škodcov na profesionálne použitie. Komisia na preskúšanie odbornej spôsobilosti na prácu s VTLaZ a TLaZ v uplynulom roku nezasadala.

	Počet
Previerky	5
Osvedčenia o odbornej spôsobilosti pre prácu s VTLaZ a TLaZ	25

2.1.3 Znižovanie zdravotných rizík z karcinogénnych a mutagénnych faktorov vrátane azbestu a z látok poškodzujúcich reprodukciu a narúšajúcich endokrinný systém

V roku 2022 vydal Regionálny úrad verejného zdravotníctva so sídlom v Košiciach (ďalej len tunajší úrad) **5 rozhodnutí na zaradenie prác pre karcinogénne a mutagénne faktory do kategórií** (ďalej len KaMF), z toho 3 rozhodnutia na zaradenie prác do tretej kategórie (2 rozhodnutia pre UNLP Košice a 1 rozhodnutie pre DFN Košice) a 2 rozhodnutia na zaradenie prác do tretej kategórie a štvrtej kategórie (1 pre spoločnosť U. S. Steel Košice, s. r. o. (ďalej len USSK), a 1 pre spoločnosť B + N Slovakia Facility Services, s. r. o.). V DZ Mechanika spoločnosti USSK boli práce vyradené z tretej kategórie pre KaMF (Cr6+) a v spoločnosti KOKSMONT, a. s., Košice, boli z dôvodu ukončenia činnosti zrušené práce zaradené do tretej kategórie pre KaMF

Pre DZ Koksovňa spoločnosti USSK bolo vydané rozhodnutie na zaradenie prác do tretej kategórie a štvrtej kategórie pre KaMF (expozícia PAU a benzénu) pre profesie vykonávajúce prácu na jednotlivých prevádzkach DZ Koksovňa.

Pre spoločnosť B+N Slovakia Facility Services, spol. s r. o., bolo pre pracovisko DZ Koksovňa v USSK vydané rozhodnutie na zaradenie prác vykonávaných profesiou čistič Koksovňa do tretej kategórie a profesiou VKB3 – strojník obsluhy stropu a odsunu koksu na rampe do štvrtej kategórie pre KaMF (benzo(a)pyrén).

V roku 2022 bolo pre KaMF do tretej kategórie práce zaradených **576** zamestnancov, z toho **227** žien a do štvrtej kategórie **97** zamestnancov, z toho 0 žien. Spolu to bolo **673** zamestnancov, z toho **227** žien (zdroj ASTR).

Najviac zamestnancov zaradených do tretej kategórie a štvrtej kategórie prác pre KaMF vykonáva prácu na **DZ Koksovňa v USSK**, a to **264** zamestnancov (z toho 229 pre PAU a 35 pre benzén). V porovnaní s rokom 2021 nastal pokles v počte zamestnancov zaradených do tretej kategórie a štvrtej kategórie pre KaMF, z dôvodu transformácie a prehodnotenia zdravotných rizík na základe objektivizácie KaMF v pracovnom prostredí.

Významný počet **239** zamestnancov, z toho **207** žien zaradených do tretej kategórie pre KaMF (práca s cytostatikami a formaldehyd) pracuje na pracoviskách zdravotníckych zariadení, konkrétne vo **Východoslovenskom onkologickom ústave, a. s.** (114/97 žien), UNLP Košice (87/76 žien) a **Detskej fakultnej nemocnici Košice** (38/34 žien).

V roku 2022 bolo v rámci ŠZD vykonaných **17 kontrol** zameraných na ochranu zdravia zamestnancov exponovaných KaMF v organizáciách: USSK – DZ Energetika, útvar GM pre environment, PANDA – KOŠICE, s. r. o., UPJŠ Košice, TAURIS, a. s., NEO Slovak, a. s., Galvanic Servis, s. r. o., Východoslovenský onkologický ústav a 9 kontrol v UNLP Košice.

Pri týchto kontrolách neboli zistené porušenia zákona č. 355/2007 Z. z. a vykonávacích predpisov.

V roku 2022 boli vydané **2 rozhodnutia na činnosti spojené s používaním, manipuláciou a skladovaním KaMF**, a to pre Ústav anatómie Lekárskej fakulty UPJŠ a MEDIPARK v budove Lekárskej fakulty UPJŠ.

V roku 2022 bolo vydaných **202 súhlasných rozhodnutí na činnosti spojenej s manipuláciou s materiálmi obsahujúcimi azbest** (klasifikovaný v triede nebezpečnosti – karcinogenita kategórie 1A a v triede nebezpečnosti – látka s toxicitou pre špecifický cieľový orgán po opakovanej expozícii (STOT RE) kategórie 1), čo je v porovnaní s rokom 2021 o 2 rozhodnutia menej.

Z celkového počtu rozhodnutí bolo 155 na odstraňovanie v exteriéri, 21 v interiéri, 25 likvidácii už demontovaného materiálu a 1 kombinácia exteriéru s interiérom. Azbest bol odstraňovaný zo striech rodinných domov, hospodárskych budov, chát, garáží, prístreškov, pozemkov, podhládov pivničných priestorov v bytových domoch, v káblových kanáloch, kanalizačných rozvodov bytových jadier, hasičských zbrojníc, kostolov a nelegálnych skládok.

Najviac rozhodnutí v počte **120** bolo vydaných na odstraňovanie „azc“ strešnej krytiny z rodinných domov.

Spolu bolo odstránených cca **688,7 t** materiálov s obsahom azbestu, čo je o **24,1 t viac ako v roku 2021 (664,6 t)**.

V roku 2022 neboli vykonané kontroly zamerané na dodržiavanie ustanovení nariadenia vlády SR č. 253/2006 Z. z. o požiadavkách na ochranu zamestnancov pred rizikami súvisiacimi s expozíciou azbestu pri práci (ďalej len NV SR č. 253/2006 Z. z.).

V roku 2022 bol tunajším úradom v súvislosti s odstraňovaním azbestu zo stavieb prešetrený **1 podnet**, ktorého predmetom bolo možné porušenie právnych predpisov pri odstraňovaní a likvidácii azbestu zo strechy nehnuteľnosti vo vlastníctve osoby, ktorá údajne svojpomocne likvidovala starú azbestovú strechu a vyvážala ju po okolitom lese. Zistené bolo, že práce pri odstraňovaní „azc“ strešnej krytiny boli vykonávané podnikateľským subjektom s oprávnením na odstraňovanie azbestových materiálov zo stavieb a zo strany tohto podnikateľského subjektu boli splnené všetky povinnosti vyplývajúce z ustanovení zák. č. 355/2007 Z. z., na základe čoho boli podnety uzavreté ako neopodstatnené.

Znižovanie zdravotných rizík z látok poškodzujúcich reprodukciu a narúšajúcich endokrinný systém bolo zamerané na ich aktívne vyhľadávanie.

V roku 2022 bolo zaradených do tretej kategórie a štvrtej kategórie práce pre expozíciu látkam poškodzujúcim reprodukciu **300 zamestnancov**, z toho **170 žien** (v tretej kategórii 280, z toho 170 žien a vo štvrtej kategórii 20 zamestnancov, zdroj ASTR) v **6 subjektoch** (Kerkotherm, a. s., UNLP Košice, Východoslovenský onkologický ústav, a. s., Detská fakultná nemocnica v Košiciach, USSK a B + N Slovakia Facility Services, s. r. o.).

K najčastejšie sa vyskytujúcim reprodukčne toxickým látkam, súčasne klasifikovaných ako KaMF, patria dichróman draselný a fenolftaleín, používané pri laboratórnych analýzach.

Odbor chemických analýz:

ODBER stacionárny/ osobný	POČET VZORIEK dodaných	POČET VZORIEK odobratých	POČET VZORIEK analyzovaných	POČET UKAZOVATEĽOV	POČET ANALÝZ
<i>Azbest</i>	-	4	-	-	-
<i>Cr⁶⁺</i>	4	22	26	28	37
<i>Nikel</i>	2*	-	-	-	-
<i>Benzo(a)pyrén</i>	-	6	6	6	10
<i>Formaldehyd</i>	-	1	1	1	15
<i>Prach z tvrdého dreva</i>	25	-	25	25	31
Spolu	29	33	58	60	93

* Pozn.: Kovy boli stanovené ako ďalšie ukazovatele zo vzoriek započítaných ako pevný aerosól, preto sa v tejto tabuľke uvádzajú ako karcinogény, ale nezapočítavajú sa ako vzorky, ani ukazovatele a analýzy.

Azbest – na stanovenie azbestu boli pre firmu Astana odobraté 2 vzorky (pivničné priestory v Košiciach – 1x sídlisko KVP, 1x Sídlisko Ťahanovce). Pre firmu VokupKlim boli odobraté 2 vzorky v bytových jednotkách v Prešove.

Všetky vzorky boli zaslané na analýzu RÚVZ v Nitre.

Šesťmocný chróm bol stanovený v 4 dodaných vzorkách od firmy Belmer. Vo firme Neoslovak (USS Košice) boli odobraté 3 vzorky, vo firme USS Košice – Pocínovňa bolo odobratých 19 vzoriek. Vo všetkých vzorkách boli hodnoty v limite.

Nikel – z firmy Belmer boli dodané 2 vzorky na stanovenie Ni. Hodnoty boli v limite.

Benzo(a)pyrén bol stanovený v 6 vzorkách odobratých v USS Košice – Koksovňa. V 3 vzorkách boli prekročené limitné hodnoty, z toho v 2 vzorkách viac ako dvojnásobne, v 1 vzorke menej ako dvojnásobne.

Formaldehyd – vzorka bola odobratá vo firme WEP Trading Sabinov, koncentrácia bola v limite.

Prach z tvrdého dreva – stanovenia boli vykonané pre firmu Belmer. V dvoch prípadoch bol časovo vážený priemer prekročený menej ako dvojnásobne.

Genetická toxikológia

V roku 2022 sme monitorovali nasledovné pracoviská s vyhláseným rizikom karcinogenity, respektíve prevádzky s mutagénnym rizikom v pracovnom prostredí a v dôsledku chemických látok s možným mutagénnym vplyvom, a k tomu sme vytvorili novú kontrolnú skupinu:

- CHEMOSVIT 23 vzoriek
- US Steel Košice, s. r. o. 86 vzoriek
- SWS Vojany 11 vzoriek
- Ústav radiačnej ochrany 7 vzoriek
- KONTROLA 12 vzoriek

Expedované vzorky	127 vzoriek
Neexpedované vzorky a kontrolné vzorky	12 vzoriek

2.2 Intervencie na podporu zdravia pri práci

2.2.1 Zdravé pracoviská

Úloha sa plní vo všeobecnej rovine, nie je zameraná na konkrétne podniky. V rámci výkonu ŠZD sa vo všetkých dozorovaných zariadeniach kladie dôraz na kontrolu ustanovení platných právnych predpisov upravujúcich ochranu verejného zdravia, vrátane zdravia pracujúcej populácie s cieľom vytvorenia optimálnych – zdravých pracovných podmienok zo strany zamestnávateľov.

2.2.2 Európska informačná kampaň Európskej agentúry pre BOZP (OSHA Bilbao) zameraná na prevenciu zdravotných a bezpečnostných rizík pri práci

Tunajší úrad pravidelne komunikuje s Inšpektorátom práce Košice (ďalej IP Košice), najmä pri plánovaní a koordinácii spoločných previerok v rámci Košického kraja. Vykonané boli 4 spoločné stretnutia.

Na základe dohody zo spoločného stretnutia IP a RÚVZ Košice boli vykonané 4 spoločné kontroly.

3 ODBOR HYGIENY VÝŽIVY, BEZPEČNOSTI POTRAVÍN A KOZMETICKÝCH VÝROBKOV

3.1 Monitoring príjmu kuchynskej soli

Soľ je jedným z hlavných rizikových faktorov vo výžive a jej nadmerný príjem je spojený s výskytom srdcovocievnych ochorení. V zmysle Akčného plánu pre potraviny a výživu na roky 2017 – 2025 (prijatého vládou SR v r. 2017), bude sa pokračovať v monitoringu za účelom postupného zníženia príjmu soli na 5 g/deň u dospeljej populácie, so zameraním na hotové pokrmy, chlieb a pečivo v spoločnom stravovaní v uzavretom systéme spoločného stravovania, napr. zariadenia sociálnych služieb a stravovacie zariadenia v nemocničných zariadeniach.

Plnenie úlohy a dosiahnuté výsledky:

V rámci plnenia úlohy bolo odobratých na laboratórne vyšetrenie **6 vzoriek hotových pokrmov** zo zariadení spoločného stravovania, a to v prevádzke verejného stravovania a na pracovisku, v ktorých bol stanovený obsah NaCl.

Všetky laboratórne vyšetrené vzorky hotových pokrmov **vyhoveli** požiadavkám Výnosu MZ SR, ktorým sa ustanovujú požiadavky na jedlú soľ v potravinách.

Plnenie úlohy a dosiahnuté výsledky Odborom chemických analýz:

Za rok 2022 bolo vyšetrených **10** vzoriek, ktoré boli odobrané odborom hygieny výživy, v ktorých sa monitoroval obsah kuchynskej soli.

- Z RÚVZ Michalovce sme obdržali 4 vzorky hotových pokrmov na obsah NaCl. Ani v jednej vzorke neboli prekročené limity.
- Z RÚVZ Košice sme vyšetřili 6 vzoriek. Obsah soli nebol prekročený v žiadnej vzorke.

3.3 Sledovanie výživového stavu klientov v zariadeniach sociálnych služieb

Úloha je zameraná na kontrolu dodržiavania zásad zdravej výživy v zariadeniach sociálnych služieb za účelom zabezpečenia ozdravenia výživy klientov zariadení, ako domovy sociálnej starostlivosti, vrátane domovov dôchodcov, domovov špeciálnej starostlivosti (charitné, hospice a pod.), ktoré nepatria medzi zdravotnícke zariadenia.

Plnenie úlohy a dosiahnuté výsledky:

Úloha bude podľa usmernenia ÚVZ SR zo dňa 09. 11. 2022 plnená v r. 2023 – 2024.

Plnenie úlohy a dosiahnuté výsledky Odborom chemických analýz:

V rámci tejto úlohy bolo obdržaných a analyzovaných **14** vzoriek celodenných stráv z 2 domovov sociálnych služieb v košickom okrese. V každej vzorke sa vyšetřili nasledovné ukazovatele tuky, bielkoviny, sacharidy, obsah chloridu sodného a vypočítala sa výsledná energetická hodnota stravy. Výsledky boli odovzdané odboru hygiena výživy.

3.4 Monitoring prítomnosti alergénov v hotových pokrmoch pripravovaných v zariadeniach spoločného stravovania a v potravinách určených pre dojčatá a malé deti

Cieľom úlohy je kontrola správnosti označenia potravín s ohľadom na výskyt alergénov pochádzajúcich zo zložiek potravín alebo v rámci procesu výroby a krížovej kontaminácie.

Plnenie úlohy a dosiahnuté výsledky:

V rámci plnenia úlohy boli odobraté na laboratórne vyšetrenie **3 vzorky detských potravín** a **1 vzorka hotového pokrmu**, v ktorých bola zisťovaná prítomnosť alergénov, ktoré neboli uvedené na potravinách alebo v blízkosti predaja potravín, resp. v jedálnom lístku v prípade hotových pokrmov. Všetky laboratórne vyšetrené vzorky **vyhoveli**, nakoľko ani v jednej z vyšetrených vzoriek nebola zistená prítomnosť alergénov, ktoré neboli uvedené na obale v označení odobratých vzoriek detských potravín, resp. v jedálnom lístku v prípade odobratej vzorky hotového pokrmu.

4 ODBOR HYGIENY DETÍ A MLÁDEŽE

4.1 Aktivity prevencie detskej obezity v kontexte plnenia Národného akčného plánu prevencie obezity na roky 2015 – 2025 (NAPPO)

Cieľom aktivít je komplexným výkonom štátneho zdravotného dozoru, realizáciou výchovných aktivít v oblasti edukácie matiek, cestou materských centier, zariadení pre deti a mládež, prispieť k zníženiu výskytu detskej obezity.

Realizácia:

a) Podpora zdravého štartu do života

Výchovné aktivity v oblasti prevencie obezity vykonávali pracovníci odboru podpory zdravia a výchovy k zdraviu.

b) Podpora zdravšieho prostredia v školách

Počas výkonu ŠZD v zariadeniach spoločného stravovania pre deti a mládež bolo vykonaných 514 kontrol na posudzovanie energetickej a biologickej hodnoty stravy, kontrolu pestrosti stravy, kontrolu dodržiavania zásad pri zostavovaní jedálnych lístkov s ohľadom na OVD a na dodržiavanie pitného režimu pre deti v predškolských zariadeniach.

c) Poskytovať nutričné vzdelávanie odborným zamestnancom školského stravovania v rámci projektov profesijných združení

Magistrát mesta Košice (oddelenie školstva) organizoval školiace akcie a v súčinnosti so zamestnancom RÚVZ bol realizovaný odborný seminár pre kuchárky školských jedální a prevádzkových zamestnancov školských jedální, zameraný na hygienu výživy a bezpečnosť potravín. Zároveň sa zamestnanec RÚVZ aktívne zúčastnil besedy pri príležitosti *Svetového dňa výživy*.

d) Podpora pohybových aktivít

V rámci podpory pohybových aktivít pracovníci odboru HDM vykonávajú aj kontroly telocviční a ich zázemia. V danom roku sa kontrola uskutočnila v 15 zariadeniach.

e) Monitoring antropometrických ukazovateľov vybraných vekových skupín detí školského veku

V roku 2022 bol realizovaný projekt COSI (Národný program prevalencie obezity u detí). V rámci spolupráce pracovníci odboru HDM vykonali merania telesných proporcií (výška, váha, obvod pása, obvod bokov) žiakov základných škôl vo veku od 7 do 7,99 a 8 do 9,99 rokov. Meranie sa uskutočnilo na území mesta Košice v ZŠ L. Novomeského 2, Košice, ZŠ Hroncova 23, Košice, a na území okresu Košice-okolie v ZŠ Pionierska 33, Čaña a ZŠ Hlavná 55, Valaliky. Súčasťou projektu boli aj dotazníky, ktoré boli určené pre rodičov. Počet skompletizovaných údajov detí (pomeraných detí a vyplnených dotazníkov od rodičov) bol 356. Zosumarizované údaje boli zadané do tabuliek a odoslané na MZ SR.

4.2 Hodnotenie jedálnych lístkov MŠ a ZŠ

Projekt je zameraný na zmapovanie situácie v oblasti dodržiavania všeobecných zásad pre zostavovanie jedálnych lístkov v zariadeniach spoločného stravovania detí MŠ a ZŠ a ohľadom frekvencie podávania vybraných druhov potravín.

Realizácia:

V roku 2022 sa hodnotili jedálne lístky v 3 ZŠ za obdobie jar, leto (mesačný jedálny lístok v mesiaci marec a máj). Hodnotenie bolo vykonané metodikou doporučenou ÚVZ SR. Bodové vyhodnotenie bolo nasledovné:

• **Mesiac marec**

Školská jedáleň pri ZŠ Gemerská 2, Košice:

- koeficient pestrosti polievok: 1
- koeficient pestrosti hlavného jedla: 1
- bodové hodnotenie: 14 bodov, veľmi dobré

Školská jedáleň pri ZŠ Tomášikova 31, Košice:

- koeficient pestrosti polievok: 1
- koeficient pestrosti hlavného jedla: 1
- bodové hodnotenie: 12 bodov, veľmi dobré

Školská jedáleň pri ZŠ Čaňa, Pionierska 33, Čaňa:

- koeficient pestrosti polievok: 0,9
- koeficient pestrosti hlavného jedla: 1
- bodové hodnotenie: 12 bodov, veľmi dobré

• **Mesiac máj**

Školská jedáleň pri ZŠ Gemerská 2, Košice:

- koeficient pestrosti polievok: 0,9
- koeficient pestrosti hlavného jedla: 1
- bodové hodnotenie: 12 bodov, veľmi dobré

Školská jedáleň pri ZŠ Tomášikova 31, Košice:

- koeficient pestrosti polievok: 1
- koeficient pestrosti hlavného jedla: 1
- bodové hodnotenie: 11 bodov, veľmi dobré

Školská jedáleň pri ZŠ Čaňa, Pionierska 33, Čaňa:

- koeficient pestrosti polievok: 0,8
- koeficient pestrosti hlavného jedla: 1
- bodové hodnotenie: 12 bodov, veľmi dobré

4.3 Úrazy u detí v SR

Realizácia úlohy v sledovanom období:

V roku 2022, NCZI nevznieslo požiadavky na plnenie uvedenej úlohy, preto sa úloha neplnila.

5 ODBOR OCHRANY ZDRAVIA PRED ŽIARENÍM

5.1 Sledovanie a hodnotenie veľkosti ožiarenia pacientov z lekárskeho ožiarenia

Cieľom úlohy je zhodnotiť veľkosť individuálnych dávok pacientov pri vybraných typoch rádiologických vyšetrení a vyhodnotiť kolektívne dávky obyvateľov z vybraných typov rádiologických vyšetrení vykonávaných v SR. Ďalej, výsledky štúdie porovnať s platnými národnými diagnostickými referenčnými úrovňami, ktoré sú definované v opatrení MZ SR.

Intenzívny rozvoj vedy a techniky v oblasti rádiodiagnostiky, nukleárnej medicíny a rádioterapie za posledných 25 rokov priniesol významné zvýšenie expozície ľudskej populácie zo zdrojov ionizujúceho žiarenia používaných v medicíne a tejto problematike sa na medzinárodných vedeckých a odborných fórach venuje stále väčšia pozornosť. Získané poznatky potvrdzujú, že radiačná záťaž populácie z lekárskeho ožiarenia predstavuje v priemyselne vyspelých krajinách sveta absolútne najväčší príspevok k ožiareniu obyvateľov z umelých zdrojov žiarenia a tvorí viac ako 95 %.

Kolektívna efektívna dávka populácie zo zdrojov ionizujúceho žiarenia používaných v medicíne podľa UNSCEAR tvorí približne 25 % z celkovej kolektívnej efektívnej dávky ľudskej populácie a v posledných rokoch má stúpajúcu tendenciu. V niektorých vyspelých krajinách tento príspevok dosiahol už 40 %.

Jednou z hlavných úloh činností odboru radiačnej ochrany je aj zabezpečiť nevyhnutnú ochranu zdravia pracovníkov, pacientov a obyvateľov pri plánovanom využívaní zdrojov ionizujúceho žiarenia v zdravotníctve pri diagnostike a liečbe pacientov v rádiológii, nukleárnej medicíne a v radiačnej onkológii.

Optimalizácia rádiologických vyšetrovacích postupov z hľadiska radiačnej ochrany je jedným zo základných postupov pre znižovanie ožiarenia populácie zo zdrojov žiarenia a môže zabrániť zbytočnému ožiareniu pacientov, a tým znížiť riziko vzniku radiačných poškodení zdravia vyvolaných ionizujúcim žiarením. Pri rádiodiagnostických vyšetreniach sa musí postup vyšetrenia zvoliť tak, aby veľkosť absorbovanej dávky v cieľovom orgáne a v okolitých orgánoch pacienta bola čo najnižšia, pričom je zabezpečená potrebná diagnostická informácia.

Plnenie úlohy

V rámci prvej etapy riešenia úlohy boli na Regionálnom úrade verejného zdravotníctva so sídlom v Košiciach sumarizované zdravotnícke pracoviská a vyšetrenia na jednotlivých pracoviskách využívajúcich zdroje ionizujúceho žiarenia v rámci Košického a Prešovského kraja.

V súčasnosti predstavujú osobitný problém rádiologické vyšetrenia s vysokou dávkou ožiarenia pacientov, ku ktorým patria CT vyšetrenia.

Z údajov za roky 2015 – 2022 (september) dostupných z dát jednotlivých poisťovní vyplýva, že aplikácia výpočtovej tomografie v oblasti diagnostiky má stúpajúcu tendenciu. Príspevok CT vyšetrení k celkovej kolektívnej dávke obyvateľov v EU je 57 %. V rámci Košického a Prešovského kraja je inštalovaných 31 CT zariadení, čo tvorí asi 33 % z celkového počtu prevádzkovaných prístrojov v rámci Slovenskej republiky.

Na základe prístupných údajov bolo zistené, že najfrekvencovanejšími boli CT vyšetrenia hlavy, hrudníka a brucha. Percentuálne zastúpenie týchto vyšetrení je v rámci Košického a Prešovského kraja málo odlišné. V uplynulom roku bolo najviac pacientov vyšetrených na CT pracoviskách v rámci Košíc.

Snímkovanie v oblasti rádiodiagnostiky je v súčasnosti často využívaným vyšetrením. Z údajov za roky 2019 – 2022 (september) je možné konštatovať, že vyšetrenie podstúpilo 2 703 458 pacientov.

Čo sa týka mamografických vyšetrení, počty boli získané z dát 3 poisťovní (Všeobecná zdravotná poisťovňa, Dôvera, Union) za obdobie 2015 – 2022 (september). Podľa dostupných údajov v roku 2022 podstúpilo vyšetrenie pomocou mamografie 206 088 žien.

V súčasnosti sú v stomatologických ambulanciách inštalované rtg zariadenia, v Košickom kraji – 311 a v Prešovskom kraji – 274. Mnohé ambulancie majú v prevádzke aj panoramatické rtg prístroje – v Košickom kraji je ich 96 a v Prešovskom kraji je inštalovaných 80 panoramatických zariadení. Prístupné údaje z oblasti stomatologických výkonov dokumentujú, že v uplynulých rokoch je zreteľný úbytok vyšetrení v stomatologických ambulanciách, hlavne pri intraorálnom snímkovaní zubov.

V súvislosti s riešením hlavnej úlohy sa na Úrade verejného zdravotníctva SR uskutočnila pracovná porada, kde boli navrhnuté postupy zabezpečujúce splnenie cieľov predkladanej úlohy.

V prvej etape boli navrhnuté typy sledovaných vyšetrení v oblasti rádiodiagnostiky, t. j. vyšetrenia hlavy, hrudníka – pľúc, brucha, panvy. Po vzájomnej dohode riešiteľov sa určili z každého kraja 4 poskytovatelia zdravotnej starostlivosti s rtg pracoviskami, kde sa budú sledovať počty jednotlivých typov vyšetrení za obdobie 3 mesiacov.

Minimálne 60 % nemocníc disponuje systémom DQC, ktorý spravuje spoločnosť Ústav radiačnej ochrany, s. r. o. (Staničná 1062/24; Továrenská 2, 911 05 Trenčín). V súvislosti s touto skutočnosťou bolo navrhnuté, aby sa uvedená spoločnosť oslovila o možnosť poskytnutia údajov potrebných pre plnenie programov a projektov úradov verejného zdravotníctva v SR.

Na ÚVZ SR bol pripravený list, ktorý bol podkladom listu rozposlaným regionálnymi úradmi verejného zdravotníctva na vybrané pracoviská rádiodiagnostiky, ktorým boli jednotlivé pracoviská požiadané o súhlas k použitiu údajov, týkajúcich sa vykonaných vyšetrení.

Rovnaký postup bol zvolený aj pre mamografické pracoviská. V Košickom a Prešovskom kraji sú v prevádzke 4 pracoviská nukleárnej medicíny. Z týchto pracovísk budú vyžiadané zoznamy výkonov za celý rok 2022.

5.2 Cílené vyhľadávanie opustených a nepoužívaných rádioaktívnych žiaričov a rádioaktívneho materiálu neznámeho pôvodu a vypracovanie postupov na riešenie krízových situácií súvisiacich s nelegálnym nakladaním s rádioaktívnym materiálom

V uplynulých rokoch sa na území Slovenskej republiky vyskytli desiatky udalostí, pri ktorých došlo k záchytu rádioaktívnych žiaričov alebo rádioaktívne kontaminovaných predmetov neznámeho pôvodu, napr. náhradné súčiastky na poľnohospodárske stroje alebo pružinová oceľ. Takýto typ materiálu bol identifikovaný vo výkupniach železného šrotu. V prvej etape riešenia tejto úlohy sa začala realizovať nová informačná kampaň, ktorá je zameraná na identifikáciu možných rádioaktívnych materiálov neznámeho pôvodu u prevádzkovateľov zberní druhotných surovín a spracovateľov železného šrotu. Pripravený bol informačný materiál, ktorý sa poskytuje prevádzkovateľom výkupní. Prevádzkovatelia zberní železného šrotu sú informovaní o postupe pri možnom záchyte takéhoto materiálu vo výkupni. Za účelom zlepšenia svojej práce niektorí prevádzkovatelia zberní železného šrotu pristupujú k riešeniu tejto situácie prevádzkovaním zariadení na presnú nedeštruktívnu chemickú analýzu kovových materiálov. Regionálny úrad verejného zdravotníctva zaevidoval oznámenú činnosť na možnosť používať prenosný prístroj na röntgenfluorescenčnú analýzu.

Za účelom analýzy materiálov pri triedení spracovávaného odpadu bude spektrometer prevádzkovaný vo výkupniach v Košiciach, Trebišove a Poprade.

6 ODBOR EPIDEMIOLOGIE

6.1 Národný imunizačný program SR (NIP SR)

Plnenie:

Zabezpečenie prioritných úloh pre rok 2022

Prípisom ÚVZ SR HH SR zo dňa 21. 12. 2021 bol *aktualizovaný očkovací kalendár* pre povinné pravidelné očkovanie detí a dospelých na rok 2022. Na povinné očkovanie dojčiat proti pneumokokovým invazívnym ochoreniam boli k dispozícii 13-valentná a 10-valentná konjugovaná vakcína. Preočkovanie dospelých proti záškrtu a tetanu sa vykonávalo kombinovanou očkovacou látkou každých 15 rokov, prvé preočkovanie dospelých sa odporúča vo veku 30 rokov a ďalej každých 15 rokov. Aktualizovaný očkovací kalendár bol uverejnený na webovej stránke RÚVZ.

Surveillance a kontrola ochorení preventabilných očkovaním, manažment očkovania

Priebežne je vykonávaný monitoring ochorení preventabilných očkovaním vrátane laboratórnej diagnostiky. Z ochorení, proti ktorým sa vykonáva pravidelné povinné očkovanie, boli hlásené výskyty ochorení na **pertussis** a dva prípady pozitívnej izolácie toxického kmeňa *Corynebacterium diphteriae*.

V prípade ochorení na **pertussis** bolo spolu zaznamenaných 9 ochorení (v roku 2021 – 12x): v okr. Košice I – 3x, Košice II – 3x, Košice III – 1x a Košice-okolie – 2x. Ochorenia boli zaznamenané vo vekových skupinách: 5 – 9-roč. = 3x, 15 – 19-roč. = 1x, 45 – 54-roč. = 1x, 55 – 64-roč. = 1x, 65 rokov a viac = 3x. V 4 prípadoch boli chorí očkovaní riadne, 3 neboli očkovaní pre vek a v 2 prípadoch sa údaj o očkovaní nepodarilo zistiť.

V roku 2022 boli z mikrobiologického laboratória hlásené z okresu Košice-okolie 2 prípady izolácie kmeňa *Corynebacterium diphteriae* biotyp *gravis* produkujúci toxín, z kožných lézií, a to u 23-ročného muža (očkovací status nezistený z dôvodu absencie zdravotnej dokumentácie) a 25-ročného muža (očkovaný proti DTP 3 dávkami vakcíny). Cestovateľská anamnéza bola v oboch prípadoch negatívna. Protiepidemické opatrenia boli zabezpečené. Toxicita kmeňa bola určená v NRC pre diftériu na RÚVZ Košice.

V súlade s listom ÚVZ SR č. 01/4271/13938/2022 zo dňa 19. 04. 2022, boli dňa 13. 05. 2022 vyhodnotené aktivity „**Európskeho imunizačného týždňa 2022**“ (ďalej len EIW), ktoré boli realizované od 24. do 30. 4. 2022. Posolstvo každoročnej kampane vyjadruje slogan „*Long Life for All*“, „*Dlhý život pre všetkých*“.

Aktivity na zvýšenie povedomia o dôležitosti očkovania sú realizované v priebehu celého roka cestou Poradne očkovania, pre zdravotníckych pracovníkov organizovaním seminárov, sprístupňovaním aktuálnych informácií o ochoreniach preventabilných očkovaním na webovej stránke úradu a prostredníctvom elektronickej/telefonickej komunikácie. V rámci EIW 2022 boli podobne ako v predchádzajúcich kampaniach realizované aktivity orientované na cieľové skupiny – laickú verejnosť, zdravotníckych pracovníkov a minoritnú skupinu obyvateľstva s využitím webovej stránky tunajšieho úradu, edukačných aktivít, propagačných letákov a pod. Spolu bolo realizovaných 215 aktivít, z toho 124 bolo určených pre laickú verejnosť, 90 pre zdravotníckych pracovníkov a 1 aktivita pre rómsku komunitu. Edukačné aktivity vykonávali odborní zamestnanci Odboru epidemiológie a Odboru podpory zdravia a výchovy k zdraviu.

Zamestnanec Odboru epidemiológie sa zúčastnil **XIII. Slovenského vakcinologického kongresu**, ktorý sa konal v termíne 26. 05. – 28. 05. 2022.

Kontrola očkovania

V zmysle Odborného usmernenia Úradu verejného zdravotníctva SR, zn. UVZSR/OI/6202/22169/2022 zo dňa 06.07.2022., bola vykonaná kontrola povinného pravidelného očkovania detí, ktoré dosiahli určený vek, vrátane spracovania a vyhodnotenia výsledkov na okresnej a krajskej úrovni. Celková zaočkovanosť v rámci KK bola 95,0 % (pohybovala sa od 93,8 % – 96,7 %), minulý rok 95,6 %. K poklesu zaočkovanosti pod 95 % na celookresnej úrovni došlo v 7 okresoch – v okresoch Košice I, II a III, v okr. Spišská N. Ves, Trebišov, Michalovce a Sobrance. Na znížení percenta zaočkovanosti sa podieľali predovšetkým tieto faktory:

- odmietanie povinného pravidelného očkovania detí zo strany zákonných zástupcov,
- posun povinného pravidelného očkovania zo strany zákonných zástupcov do neskoršieho veku detí,
- chyba malých čísiel v pediatrickom obvode,
- dlhodobý pobyt detí v zahraničí bez vyradenia z evidencie ambulancie,
- prevaha rómskych detí v obvode,
- nezodpovedný prístup rodičov k očkovaniu (významne neprispôsobiví obyvatelia rómskej komunity), nerešpektujúcich ani opakované výzvy pediatrov, k lekárovi prídu len keď sú deti choré, niektoré z nich vôbec nenavštevujú obvodného pediatra,
- dočasné a trvalé kontraindikácie,
- strach z infikovania sa (COVID-19) na ambulancii pri preventívnej prehliadke (doočkovanie restov),
- posudzovanie zaočkovanosti proti DTaP-VHB-HIB-IPV a PCV – do celkového počtu zaočkovaných sa započítavajú len úplne zaočkované osoby (deti zaočkované 2 dávkami očkovacej látky sa takisto posudzujú ako nezaočkované).

Na požiadanie všeobecných lekárov pre deti a dorast boli prostredníctvom RÚVZ Košice u 22 detí schválené návrhy očkovacích schém na dodatočné doočkovanie detí v rámci povinného pravidelného očkovania detí, ktoré dosiahli určený vek.

Zamestnanci RÚVZ priebežne odpovedali na dotazy zasielané laickou a odbornou verejnosťou na emailovú adresu koronavirus@ruvzke.sk, ale aj v rámci bežnej agendy, a poskytovali informácie o COVID-19, o možnostiach prevencie ochorenia dodržiavaním protiepidemických opatrení vrátane očkovania.

6.2 Surveillance infekčných chorôb

Plnenie:

V zmysle pokynov ÚVZ SR boli spracované štatistické a analytické podklady a vypracovali sa *výročné správy* za rok 2021 za okr. Košice I – IV, Košice-okolie a Košický kraj v termíne a požadovanej kvalite a rozsahu. Pravidelne a podľa potreby sa vypracovávali analýzy aktuálnej *epidemiologickej situácie* a výskytu mimoriadnych situácií v spádovom území RÚVZ.

V rámci surveillance prenosných ochorení bolo v roku 2022 do Epidemiologického informačného systému vložených 85 449 hlásení o prenosných ochoreniach.

- Počet zásahov v ohnisku nákaz – 84 489.
- Počet vyšetrených osôb – 74 297.
- Počet vydaných protiepidemických opatrení rozhodnutím – 4.

Cielene podľa aktuálnej epidemiologickej situácie sa sledoval stav *zaočkovanosti u nákaz* zaradených do Národného imunizačného programu SR (NIP). V sledovanom období nebolo hlásené podozrenie ani ochorenie u detí na tetanus, poliomyelitídu, morbilli, parotitídu a rubeolu. Pretrváva výskyt ochorení na pertussis. V okr. Košice I – IV bolo hlásených 7 ochorení (v r. 2021 – 1 ochorenie) a v okr. Košice-okolie 2 ochorenia na pertussis (v r. 2021 – 11 prípadov). NRC pre diftériu na RÚVZ Košice hlásilo v roku 2022 izoláciu kmeňa *Corynebacterium diphtheriae* biotyp *gravis* produkujúci toxín u 23 a 25-ročného muža z okresu Košice-okolie.

V súlade s listom ÚVZ HH SR č. OE/2460/2013, RZ-9842/2013 zo dňa 07. 05. 2013, pokračovalo sa v sledovaní ochorení a úmrtí na SARI. V roku 2022 bolo hlásených 7 prípadov.

Vyhodnotenie chrípkovej sezóny 2021/2022

Aktivitu chrípkovej sezóny 2021/2022 v **okresoch Košice I – IV a okrese Košice-okolie možno charakterizovať nárastom výskytu ochorení na akútne respiračné ochorenia (ARO) a chrípku** v porovnaní s predchádzajúcou sezónou. Ochorenia sa vyskytovali sporadicky až na malé epidémie v predškolských zariadeniach. V súvislosti s pandemiou na SARS-CoV-2 bol ovplyvnený výskyt ochorení na ARO a chrípku. Zároveň sa čiastočne uvoľnili protipandemické opatrenia, ktoré sa počas minuloročnej chrípkovej sezóny podieľali na zamedzení šírenia všetkých respiračných ochorení.

Priebeh sezóny:

V sezóne 2021/2022 bolo v **okresoch Košice I – IV** hlásených 50080 ARO, čo predstavuje chorobnosť 41052,6/100 000 osôb v starostlivosti hlásiacich lekárov. Z toho ako chrípka bolo hlásených 902 ochorení, chorobnosť 739,4/100 000 osôb v starostlivosti hlásiacich lekárov. Z celkového počtu hlásených ARO tvorila chrípka 1,8 %. Spolu bolo hlásených 251 komplikácií (0,50 %).

V predchádzajúcej sezóne bolo hlásených 17257 všetkých ARO, čo predstavuje chorobnosť 14423,6/100 000 osôb v starostlivosti hlásiacich lekárov. Z toho ako chrípka bolo hlásených 12 ochorení, chorobnosť 10,0/100 000 osôb v starostlivosti hlásiacich lekárov.

V porovnaní s predchádzajúcou sezónou došlo k nárastu počtu hlásených ARO o 32823 a chrípky o 890 prípadov.

V **okrese Košice-okolie** bolo hlásených 18362 všetkých ARO, čo predstavuje chorobnosť 34459,4/100 000 osôb v starostlivosti hlásiacich lekárov. Z toho ako chrípka bolo hlásených 629 ochorení, chorobnosť 1180,4/100 000 osôb v starostlivosti hlásiacich lekárov. Z celkového počtu hlásených ARO tvorila chrípka 3,4 %. Spolu bolo hlásených 177 komplikácií (1 %).

V predchádzajúcej sezóne bolo hlásených 6612 všetkých ARO, čo predstavuje chorobnosť 16289,0/100 000 osôb v starostlivosti hlásiacich lekárov. Z toho ako chrípka bolo hlásených 217 ochorení, chorobnosť 534,6/100 000 osôb v starostlivosti hlásiacich lekárov.

V porovnaní s predchádzajúcou sezónou došlo k nárastu počtu hlásených ARO o 11750 chrípky o 412.

V okresoch Košice I – IV sa krivka chorobnosti pohybovala od najvyššej 2334,0/100 000 osôb v starostlivosti hlásiacich lekárov v 11. KT, kedy bolo hlásených 2505 ARO, z toho 27 chrípok, po najnižšiu 418,3/100 000 osôb v starostlivosti hlásiacich lekárov v 51. KT, hlásených bolo 422 ochorení ARO, z toho 28 chrípok.

Najviac komplikácií – 78 bolo hlásených v 49. KT, čo tvorilo 4,9 % z celkového počtu hlásených ochorení v danom KT.

V okrese Košice-okolie sa chorobnosť na ARO a chrípku v chrípkovej sezóne pohybovala od najvyššej 1861,3/100 000 osôb v starostlivosti hlásiacich lekárov v 6. KT, kedy bolo hlásených 1222 ARO, z toho 47 chrípok, po najnižšiu 447,2/100 000 osôb v starostlivosti hlásiacich lekárov v 51 KT, hlásených bolo 194 ARO, z toho 8 chrípok.

Najviac komplikácií – 29 bolo hlásených v 42. KT, čo tvorilo 5,6 % z celkového počtu hlásených ochorení.

Vekovo-špecifická chorobnosť:

Najvyššia vekovo-špecifická chorobnosť na ARO v okresoch Košice I – IV bola v okrese Košice III vo vekovej skupine 0 – 5-ročných detí – 7126,7/100 000 osôb v starostlivosti hlásiacich lekárov pri počte 527 ochorení v 13 KT.

V okrese Košice-okolie bola najvyššia vekovo-špecifická chorobnosť vo vekovej skupine 0 – 5-ročných detí – 4464,0/100 000 osôb v starostlivosti hlásiacich lekárov pri počte 205 ochorení v 12. KT.

Najnižšia vekovo-špecifická chorobnosť na ARO v okresoch Košice I – IV bola vo všetkých okresoch vo vekovej skupine osôb nad 60 rokov 0,0/100 000 osôb v starostlivosti hlásiacich lekárov pri nulovom výskyte ochorení v 5. KT. (KE III), v 8. KT (KE II).

V okrese Košice-okolie bola najnižšia vekovo-špecifická chorobnosť vo vekovej skupine osôb nad 60 rokov – 123,0/100 000 osôb v starostlivosti hlásiacich lekárov pri počte 13 ochorení v 17. KT.

Protiepidemická komisia:

V tejto chrípkovej sezóne regionálna protiepidemická komisia nezasadala.

Vyučovací proces:

V okresoch Košice I – IV bol z dôvodu viac ako 30 % chorobnosti žiakov prerušený vyučovací proces v 32 MŠ. V okrese Košice-okolie bol prerušený vyučovací proces v 17 MŠ.

Sentinelová surveillance SARI a chrípky A(H1N1):

V sledovanej sezóne bol v mikrobiologickom laboratóriu Medirex izolovaný 1x vírus chrípky A a 1x vírus chrípky B. V mikrobiologickom laboratóriu UNLP Košice bol zo vzoriek odobratých na KICM izolovaný 2x vírus chrípky A. Vo virologickom laboratóriu RÚVZ so sídlom v Košiciach nebol izolovaný vírus chrípky.

Záver:

Zavedenie prísnych protiepidemických opatrení počas pandémie COVID-19 (napr. regulácia činností prevádzok, služieb, konania hromadných podujatí, zatvorenie predškolských zariadení, vyšší podiel práce z domu, sociálny odstup pri stretnutiach, nosenie rúšok/respirátorov atď.) s cieľom znížiť prenos vírusu SARS-CoV-2 zároveň znížilo cirkuláciu iných respiračných vírusov v populácii, čo prispelo k zníženiu výskytu akútnych respiračných ochorení počas chrípkovej sezóny 2021/2022.

6.3 Informačný systém prenosných ochorení

Plnenie:

Nadalej priebežne pri metodických návštevách lekárov prvého kontaktu/všeobecných lekárov a v rámci odborných seminárov boli informovaní zdravotnícki pracovníci o možnosti využívania systému EPIS v lekárskej praxi – on-line hlásenia infekčných ochorení. Kontrola kvality údajov v EPISe sa vykonáva priebežne a 1x mesačne na základe zaslaných výstupov

z RÚVZ B. Bystrica. Pre zabezpečenie rozšírených údajov v programe EPIS a posúdenie objemu práce v ohnisku nákaz sa komplexne spracovávali ohniská vybraných nákaz.

V roku 2022 boli spracované a vložené do systému EPIS potvrdené individuálne prípady prenosných ochorení: 85 449 (z toho 1051 nozokomiálnych nákaz);

- počet hlásení do SRV: 54;
- počet epidémií: 46, z toho 18 rodinných (s počtom chorých 2 až 3) a 1 epidémia s počtom chorých 79 v ZSS súvisiaca s ochorením COVID-19.

Úplnosť a správnosť povinných údajov a premenných zadávaných do EPIS-u je pravidelne kontrolovaná vedúcim pracovníkom.

6.4 Nozokomiálne nákazy

Plnenie:

Analýza a evidencia hlásených nozokomiálnych nákaz (ďalej NN) sa vykonáva v pravidelných mesačných intervaloch. Za obdobie r. 2022 lôžkové zdravotnícke zariadenia nahlásili **1051 nozokomiálnych nákaz** (v r. 2021 – 1094), z toho bolo **238 črevných nákaz** (170 klostrídiových infekcií, 21 rotavírusových, 21 norovírusových, 15 adenovírusových, 5 infekcií enteropatogénnymi *E. coli*, 2 salmonelové enteritídy, 1 kampylobakteriálna enteritída, 3 hnačky a gastroenteritídy pravdepodobne infekčného pôvodu), **131 infekcií dolných dýchacích ciest** (r. 2021 – 161), **297 infekcií horných dýchacích ciest** (r. 2021 – 75), **85 infekcií v mieste chirurgického výkonu** (r. 2021 – 63), **15 rán a popálenín** (r. 2021 – 8), **117 septických infekcií** (r. 2021 – 106), **108 ochorení zo skupiny ostatných nozokomiálnych nákaz** (r. 2021 – 293), **51 urologických infekcií** (r. 2021 – 67), **8 nákaz kože a slizníc** (r. 2021 – 11) a **1 gynekologická infekcia** (r. 2021 – 0).

Etiologický agens bol potvrdený v 1023 prípadoch (8x negatívny výsledok kultivácie, 20x biologický materiál neodobratý). Najčastejšími vyvolávateľmi NN boli: **koronavírus SARS-Cov-2, ktorý spôsobil 362 ochorení**, *Clostridium difficile* 170x a mikroorganizmy rodu *Staphylococcus* 140x – druh *Staphylococcus aureus* 43x (z toho 28x MRSA), *Staphylococcus epidermidis* 23x (z toho 8x MRSE), *Staphylococcus haemolyticus* 68x (z toho 37x MRSH), *Staphylococcus hominis* 4x, *Staphylococcus plasmakoaguláza* negat. 2x. Ďalšími najčastejšími vyvolávateľmi NN boli: *Klebsiella pneumoniae* 73x, *Pseudomonas aeruginosa* 44x, *Escherichia coli* 40x, *Acinetobacter baumannii* 37x. **121 nozokomiálnych infekcií (t. j. 11,51 %) bolo vyvolaných polyrezistentnými mikrobiálnymi kmeňmi. 48x bola nozokomiálna nákaza vyvolaná kmeňmi Enterobacteriaceae produkujúcimi karbapenemázy (*Klebsiella pneumoniae* 41x, *Pseudomonas aeruginosa* 3x, *Acinetobacter baumannii* 1x, *Enterobacter cloacae* 3x).** Na pracoviskách, kde bol zaznamenaný výskyt mikroorganizmov s klinicky a epidemiologicky významnými mechanizmami rezistencie voči antibiotikám, boli prijaté protiepidemické opatrenia na zabránenie ich ďalšieho šírenia. Za uvedené obdobie nebol v zdravotníckych zariadeniach zaznamenaný epidemický výskyt septických infekcií spôsobených meticilín-rezistentným mikrobiálnym kmeňom. Ochorenia sa vyskytovali sporadicky.

Univerzitná nemocnica L. Pasteura Košice hlásila 469 nemocničných nákaz (r. 2021 – 537x), Detská fakultná nemocnica Košice 191 ochorení (r. 2021 – 179x), Nemocnica AGEL Košice-Šaca, a. s., 102 ochorení (r. 2021 – 95x), Východoslovenský ústav srdcových a cievnych chorôb, a. s., Košice, 97 ochorení (r. 2021 – 127x), Východoslovenský onkologický ústav, a. s., 81 NN (r. 2021 – 33x), Vysokošpecializovaný odborný ústav geriatrický, n. o., sv. Lukáša v Košiciach 70 prípadov (r. 2021 – 78x), Železničná nemocnica s poliklinikou Košice – 41 NN (r. 2021 – 44x).

V súvislosti s monitoringom hygienicko-epidemiologického režimu ako prevencie vzniku nozokomiálnych nákaz bolo v rámci ŠZD vykonaných 146 kontrol, počas ktorých bolo

odobratých 1090 vzoriek, z toho 268 cielených sterov z prostredia, predmetov a plôch, 369 sterilných predmetov, 444 biologických a chemických indikátorov na kontrolu účinnosti sterilizačného procesu sterilizátorov, 4 vzorky dialyzačných vôd a 5 vzoriek z ovzdušia. Za sledované obdobie bolo posúdených 218 prevádzkových poriadkov s hygienicko-epidemiologickým režimom. Výkon ŠZD zameraný na dodržiavanie hygienicko-epidemiologického režimu, bariérovej ošetrovacej techniky, dodržiavanie dekontaminačných (sterilizačných a dezinfekčných) procesov bol v tomto roku zameraný predovšetkým na zariadenia na poskytovanie jednodňovej zdravotnej starostlivosti, chirurgické ambulancie a ambulancie cievnej chirurgie na území okresov mesta Košice a Košice-okolie.

V rámci tohtoročnej kampane „*Clean care is safer care*“ boli vykonané kontroly hygieny rúk zdravotníckych pracovníkov na 4 pracoviskách v jednom lôžkovom zdravotníckom zariadení, počas ktorých bolo z rúk zdravotníckych pracovníkov odoberatých spolu 30 sterov. Všetkým lôžkovým zdravotníckym zariadeniam bola poskytnutá informácia o aktuálnom ročníku kampane.

Do programu **HELICS** v súčasnej dobe nie je zapojené žiadne lôžkové zdravotnícke zariadenie.

V súlade s Odporúčaním Rady 2009/C 151/01 z 9. júna 2009 o bezpečnosti pacientov vrátane prevencie a kontroly infekcií spojených so zdravotnou starostlivosťou bola v priebehu roka 2022 realizovaná *Surveillance infekcií spôsobených Clostridium difficile*. Prípady infekcií spôsobených *Clostridium difficile* zaznamenané za uvedené obdobie (170x) boli štandardne zadané do EPIS a následne exportované do TESSy.

6.5 Mimoriadne epidemiologické situácie

Plnenie:

V rámci plnenia úlohy sa priebežne sledovali odozvy správy v SRV s využitím filtra „vlastné hlásenie“. Pre posilnenie surveillance a kontroly infekčných ochorení sa využíval (denne a týždenne) systém rýchleho varovania (SRV) v SR. V sledovanom období bolo do SRV zadaných 54 hlásení. Informácie z ÚVZ SR, ako kontaktného bodu o výskyte prenosných ochorení a preventívnych opatreniach sú okamžite sprístupnené na internetovej stránke úradu, resp. sú postúpené ďalej lekárom či zdravotníckym zariadeniam.

V zmysle prílohy č. 6 Usmernenia HH SR „Koordinácia postupov pri zistení vysoko nebezpečnej nákazy v Slovenskej republike“ zo dňa 18. 6. 2015 pod č. OE/2312/2015, boli vykonané školenia všeobecných lekárov pre deti a dorast, všeobecných lekárov pre dospelých, operátorov krajského operačného strediska ZZS Košice a primárov CPO lôžkových zdravotníckych zariadení v Košickom kraji. Predmetom školenia boli postupy a používanie OOPP pri zistení osoby podozrivej z ochorenia na VNN.

V súvislosti s vyhlásenou mimoriadnou situáciou z dôvodu prílevu cudzincov na územie Slovenskej republiky (vojenský konflikt na území Ukrajiny) sa zamestnankyňa odboru dvakrát zúčastnila zasadnutia krízového štábu Okresného úradu Košice.

6.6 Environmentálna surveillance poliomyelitídy a sledovanie VDPV

Plnenie:

V januári bol Odborom lekárskej mikrobiológie RÚVZ Košice vypracovaný harmonogram odberov odpadových vôd z ČOV pre Východoslovenský región pre sledovanie cirkulácie poliovírusov a iných enterálnych vírusov vo vonkajšom prostredí.

Pracovníci Odboru epidemiológie odobrali spolu 10 vzoriek odpadových vôd v lokalitách spádového územia určeného pre RÚVZ Košice: ČOV Kokšov-Bakša a ČOV Moldava nad Bodvou v zmysle vypracovaného harmonogramu. Výsledky všetkých

laboratórných vyšetrení odobratých vzoriek odpadovej vody boli negatívne na prítomnosť enterálnych vírusov.

V sledovanom období nebol hlásený výskyt hospitalizácie detí do 15 rokov s tzv. polio like ochorením s akútnou chabou obrnou (v roku 2021 – 1x). Z okresov Košice I, Košice IV a Košice-okolie (3x) bolo hlásených 5 prípadov ochorenia s dg. paréza nervu facialis (G51).

Dosiahnuté výsledky Odborom lekárskej mikrobiológie:

Aktívna účasť v programe na udržanie stavu bez poliomyelitídy v SR a úloh SZO v rámci celosvetového programu eradikácie poliomyelitídy je zameraná na monitorovanie cirkulácie divokých a vakcinálnych kmeňov poliovírusov vyšetrením odpadových vôd s osobitným zreteľom na sledovanie tzv. VDPV (Vaccine Derived Polio Viruses), vyšetrenie stolíc a iného biologického materiálu od pacientov s diagnózou akútna chabá obrna (ACHO), vyšetrenie klinického materiálu na prítomnosť enterovírusov pomocou kultivačných a sérologických metód.

Systém práce pri riešení tejto úlohy spočíva v dodržiavaní vypracovaného časového harmonogramu odberu odpadových vôd, v ich zaslaní do virologického laboratória RÚVZ Košice (v týždenných intervaloch z dvoch okresov), následnom spracovaní a laboratórnem vyšetrení na výskyt poliovírusov a iných enterálnych vírusov.

V roku 2022 bolo vyšetrených 94 vzoriek odpadových vôd, z toho 10 bolo pozitívnych: 1x ECHO vírus 3, 1x ECHO vírus 11, 4x Cocksackievírus B5 a 4x non-polio enterovírusy. V hodnotenom období sme vyšetřili na prítomnosť enterovírusov 168 klinických materiálov od 143 pacientov, z toho v 1 stolici bol kultivačne dokázaný Cocksackievírus B5. S diagnózou suspektná akútna chabá obrna (ACHO) od pacientov do 15 rokov, sme mali 11 materiálov od štyroch pacientov. V 2 stoliciach od jednej pacientky bol dokázaný non-polio enterálny vírus.

Potvrdenie a identifikácia izolovaných enterovírusov boli urobené v NRC pre poliomyelitídu na ÚVZ SR v Bratislave vírus neutralizačným a RT-PCR testom.

Nepriamy dôkaz – dôkaz protilátok:

Metódou ELISA na dôkaz špecifických protilátok triedy IgM, IgG a IgA proti enterálnym vírusom bolo vyšetřených 289 sér od 263 pacientov. Z toho malo pozitívne protilátky triedy IgM 20 vzoriek, IgG 19 vzoriek a IgA malo 29 vzoriek.

Plnenie úlohy a jej dopad na zdravie:

Po úspešnej eradikácii poliomyelitídy v Slovenskej republike je potrebné naďalej pokračovať vo všetkých doteraz vykonávaných aktivitách surveillance poliomyelitídy na udržanie stavu bez poliomyelitídy, predovšetkým v rýchlej detekcii zavlečených divokých vírusov a v detekcii cirkulácie vírusov derivovaných z vakcíny. Významnou aktivitou je vyšetřovanie odpadových vôd, preto bol pre obdobie rokov 2022/2023 vypracovaný a regionálnym úradom verejného zdravotníctva v Košickom a Prešovskom kraji zaslaný časový harmonogram odberu odpadových vôd na obdobie marec 2022 – február 2023.

Návrh na ďalší postup:

Vzhľadom na výskyt VDPV (Vaccine Derived Polio Viruses) v odpadových vodách Západoslovenského regiónu v minulých rokoch je nevyhnutné naďalej pokračovať v monitorovaní cirkulácie divokých a vakcinálnych kmeňov poliovírusov vyšetřovaním odpadových vôd a stolíc od pacientov s diagnózou akútna chabá obrna.

6.7 Prevencia HIV/AIDS

Plnenie:

V rámci plnenia úlohy č. 6.7 *Prevencia HIV/AIDS* v roku 2022, realizáciu edukačných aktivít vzhľadom na epidemiologickú situáciu v súvislosti s výskytom ochorenia COVID-19

hlásili 2 regionálne úrady verejného zdravotníctva. Na plnení úlohy sa podieľali pracovníci útvarov epidemiológie a podpory zdravia a výchovy k zdraviu.

Edukačné aktivity realizované RÚVZ v Slovenskej republike v rámci plnenia úlohy:

RÚVZ	Besedy/prednášky/diskusie (... x ZŠ/... osôb, ... x SŠ/... osôb)	Iné aktivity (... x panely, média, letáky, WEB...)
Bardejov		
Banská Bystrica		
Bratislava hl. m.		
Čadca		
Dolný Kubín		
Dunajská Streda		
Galanta		
Humenné		
Komárno		
Košice	13 ZŠ/351, 15 SŠ/403	
Levice		
Liptovský Mikuláš		
Lučenec		
Martin		
Michalovce		
Nitra		
Nové Zámky		
Poprad		
Považská Bystrica		
Prešov		
Prievidza		
Rimavská Sobota		
Rožňava		
Senica		
Spišská Nová Ves		
Stará Ľubovňa		
Svidník		
Trebišov		
Trenčín		
Topoľčany		
Trnava		
Veľký Krtíš		
Vranov nad Topľou		
Zvolen		
Žiar nad Hronom	2 ZŠ/44, 2 SŠ/51	1x nástenka, 1x banner, 10x letáky, 2x film
Žilina		
SPOLU	15 ZŠ/395, 17 SŠ/454	

V rámci úlohy „Prevenencia HIV/AIDS“ bolo spolu zrealizovaných 32 aktivít, pri ktorých bolo edukovaných 849 osôb (z toho na 15 ZŠ/395 žiakov, 17 SŠ/454 študentov). Na edukáciu a informačnú kampaň boli využité vzdelávacie aktivity charakteru teoretického výkladu napríklad formou prednášky, besedy, resp. panelovej diskusie k stanoveným tematickým blokom, webové stránky RÚVZ a ZŠ, nástenky, verejné tabule a distribúcia zdravotno-výchovných materiálov, napr. do škôl a školských zariadení.

6.8 Poradne očkovania

Plnenie:

Priebežne sa realizuje vzdelávanie zdravotníckeho personálu i rodičov o význame očkovania vzhľadom na opakované antivakcinačné aktivity a zabezpečení dôslednej dokumentácie o odmietnutí očkovania v ambulancii lekára.

Od 21. 09. 2012 je súčasťou Poradenského centra ochrany a podpory zdravia pri RÚVZ Košice – **Poradňa očkovania**. V rámci jej činnosti boli poskytované laickej a odbornej verejnosti informácie o priebehu ochorení preventabilných očkovaním, v roku 2022 to bolo predovšetkým v súvislosti s očkovaním proti ochoreniu COVID-19, s cieľom predchádzať ochoreniu, resp. zmierniť jeho priebeh a zabrániť vzniku závažných komplikácií. Poskytované boli informácie o povinnom, odporúčanom očkovaní, indikáciách a kontraindikáciách očkovania, očkovacích schémach v prípade posunu očkovania, zložení vakcín či nežiadúcich reakciách. Informácie boli poskytované prostredníctvom elektronickej pošty, resp. telefonической komunikácie, spolu: 50x.

Laická a odborná verejnosť bola v rámci EIW 2022 informovaná o vakcinologickom poradenstve na RÚVZ Košice prostredníctvom webovej stránky úradu a cestou propagačných letákov.

6.9 Optimalizácia verejnej správy v oblasti epidemiológie

Plnenie:

Daná úloha je realizovaná priebežne. V zmysle Národného projektu s názvom „*Optimalizácia procesov verejného zdravotníctva*“ sa zamestnanci odboru dištančnou formou zúčastnili aktivity „*Zahraničná stáž – Štátny zdravotný ústav Praha*“ a online prednášky spojené s virtuálnou prehliadkou inštitúcií EÚ v Bruseli.

7 OBJEKTIVIZÁCIA FAKTOROV PROSTREDIA (BŽP, MŽP, CHA, FF)

7.1 Monitoring kvality vôd vybraných lokalít

Úloha je zameraná, napr. na monitorovanie výskytu rias, cyanobaktérií a vodných kvetov vo vybraných prírodných vodných plochách a biokúpaliskách; na monitorovanie výskytu cyanobaktérií vo vodárenských nádržiach v súvislosti s prítomnosťou mikrocystínov v upravenej pitnej vode; na zisťovanie súvislostí medzi biologickým oživením vôd a celkovou kvalitou vody; na zisťovanie osídlenia vodných plôch makrofyty v súvislosti s premnožením cyanobaktérií; zisťovanie výskytu vodných slimákov (Mollusca) v súvislosti s možným výskytom dermatitíd u ľudí po kúpaní; na sledovanie mikrobiologického osídlenia vôd so zreteľom na patogénne mikroorganizmy, resp. včasné varovanie obyvateľstva pred možnými zdravotnými rizikami.

Pri plnení úlohy v roku 2022 bolo *Odborom mikrobiológie životného prostredia* vyšetrených od začiatku kúpacj sezóny v Košickom kraji – **160** vzoriek z prírodných kúpacích oblastí Jazero v Košiciach, Ružín, Bukovec, Čaňa, Izra (počet vyšetrených vzoriek – 128), Zemplínska Širava, Vinianske jazero (počet vyšetrených vzoriek – 30) a Palcmanská maša (počet vyšetrených vzoriek – 2).

Deväť vzoriek nevyhovelo limitom podľa NV SR č. 308 a 309/2012 Z. z., a to v ukazovateli cyanobaktérie – 9 vzoriek (Jazero v Košiciach 8 vzoriek, Čaňa 1 vzorka)

a 9-krát bol prekročený limit na chlorofyl-a (Čaňa 1 vzorka, Jazero v Košiciach 8 vzoriek). V košickom Jazere prebiehala naďalej úprava vodnej plochy firmou Flos aquae Brno, Česká republika. V spolupráci s firmou sme zahájili vyšetovanie vody 23. 5. 2022. Odber vzoriek prebiehal v týždenných intervaloch. Vzorky boli odoberané terénnymi pracovníkmi Odboru hygiena životného prostredia a zdravia z voľnej vody a s planktónovou sieťkou. Počas celej kúpacej sezóny 8 vzoriek firmou upravenej vody nevyhovelo limitom pre ukazovateľ chlorofyl-a a cyanobaktérie.

7.2 Kvalita vody a prostredia zdravotníckych zariadení, umelých kúpalísk a iných prioritných priestorov

Úloha je zacielená, napr. na sledovanie kvality vody a prostredia v zdravotníckych zariadeniach a umelých kúpaliskách mikrobiologickými, biologickými, ekotoxikologickými a chemickými skúškami; na zisťovanie výskytu legionel a améb v umelých kúpaliskách vo vybraných zdravotníckych zariadeniach a rehabilitačných zariadeniach, na diagnostikovanie významných druhov legionel a améb, metódami molekulárnej biológie, zhodnotenie súvislosti medzi výskytom legionel a améb v sledovaných zariadeniach.

V roku 2022 sa *Odborom mikrobiológie životného prostredia* pri plnení úlohy analyzovalo 521 vzoriek z umelých kúpalísk. Z toho pre RÚVZ Košice 327 vzoriek, RÚVZ Michalovce 149 vzoriek, RÚVZ Rožňava 27 vzoriek a RÚVZ Trebišov 18 vzoriek. Vzorky vôd umelých kúpalísk tvorili vzorky z bazénov s celoročnou prevádzkou, vonkajšie letné bazény, školské bazény a rehabilitačné bazény zo zdravotníckych zariadení.

Limitom pre mikrobiologické ukazovatele nevyhovelo 29 (6 %) vzoriek bazénových vôd. Prekročené boli limity pre kultivovateľné mikroorganizmy pri 36°C v 22 vzorkách, *Staphylococcus aureus* v 1 vzorke a *Pseudomonas aeruginosa* v 9 vzorkách. Prítomnosť legionell vo vzorkách vôd umelých kúpalísk bola zistená v dvoch vzorkách.

Vo vzorkách umelých kúpalísk sa sledovali aj biologické ukazovatele, v ktorých neboli prekročené limity pre biologické ukazovatele.

7.4 Rezíduá pesticídov v pitných vodách a potravinách na výživu a výživové prípravky pre dojčatá a malé deti

Jedným z cieľov úlohy je monitoring obsahu rezíduí pesticídov v potravinách na výživu dojčiat a malých detí a následných výživových prípravkoch pre dojčatá a malé deti v obchodnej sieti.

Plnenie úlohy a dosiahnuté výsledky Odborom hygieny výživy:

Predmetná úloha na rok 2022 nebola súčasťou Programov a projektov úradov verejného zdravotníctva SR pre odbor hygieny výživy, bezpečnosti potravín a kozmetických výrobkov, avšak menovaný sa na predmetnej úlohe podieľal v rámci výkonu úradnej kontroly potravín, v súvislosti s ich bezpečnosťou.

V rámci plnenia plánu úradnej kontroly potravín bola v roku 2022 odobratá 1 vzorka potraviny pre dojčatá a malé deti, a to počiatočná mliečna dojčenská výživa v prášku, od narodenia, 500 g, ktorá bola vyšetrená v laboratóriu ÚVZ SR v Bratislave na obsah a prítomnosť rezíduí pesticídov.

Skúšaná vzorka **vyhovela** požiadavkám jedenástej hlavy druhej časti Potravinového kódexu SR.

7.10 Monitoring biologických alergénov v ovzduší (peľová informačná služba – PIS) a alergénov roztočov vo vnútornom prostredí

Úloha je zameraná najmä na monitoring biologických alergénov v ovzduší; výskytu alergénov roztočov v prachu z vnútorného prostredia budov (ako ubytovacie zariadenia rôznej kategórie pre verejnosť, domovy sociálnych služieb, spoločné zariadenia pre deti a mládež, bytové priestory); na projekt rozšírenia siete monitorovacích staníc PIS v SR; riešenie možnosti eliminácie najvýznamnejších alergénov (výsadbou vhodnej zelene, udržiavaním a kosením trávnych porastov, elimináciou neudržiavaných plôch ako rezervoára invázičných a alergologicky významných druhov).

Sledovanie koncentrácie peľových zŕn a spór plesní v ovzduší

V rámci peľového monitoringu bolo analyzovaných 252 vzoriek ovzdušia. Priebežné výsledky výskytu peľových zŕn a spór plesní sú týždenne uvádzané na webovej stránke RÚVZ Košice a na www.alergia.sk. Peľový monitoring sa zahájil v 6. kalendárnom týždni.

V priebehu mesiacov marec, apríl boli vysoké koncentrácie peľových zŕn liesky, jelše, topoľa a čel'ade tisovitých. V mesiaci máj bola zaznamenaná vysoká koncentrácia peľových zŕn z čel'ade borovicovitých.

V letných mesiacoch boli vysoké koncentrácie peľových zŕn čel'ade pŕhl'avovité, lipnicovité, ambrózie a paliny. Vysoká koncentrácia spór plesní bola dosahovaná od mája a pretrvávala až do konca októbra.

7.13 Monitoring celkového organického uhlíka v prírodných a umelých kúpaliskách

Odbor chemických analýz:

zadávateľ	Počet vzoriek	Počet ukazovateľov	Počet analýz
RÚVZ Košice	6	6	6
RÚVZ Michalovce	12	12	12

V rámci monitoringu TOC bolo vyšetrených spolu **18** vzoriek z prírodných kúpalísk. V rámci monitoringu TOC v umelých kúpaliskách neboli odobraté žiadne vzorky.

7.14 Epidemiologická prevencia rizika karcinogenity v populácii

Cieľom úlohy je definovať epidemiologicky najvýznamnejšie okruhy karcinogénnych faktorov v prostredí, výžive a životnom štýle populácie a onkochorobnosť vo východoslovenskom regióne. Diferencovať biologicky účinné a epidemiologicky významné karcinogénne a genotoxické rizikové a životospŕavné faktory pomocou klinických cytogenetických vyšetrení a anamnestických analýz aj v profesijne neexponovanej populácii a v korelácii s epidemiologickým sledovaním onkochorobnosti v regióne. Využiť genetickú toxikológiu v hygienickej praxi nielen pre primárnu prevenciu nádorových ochorení v pracovnom a životnom prostredí, ale aj pre objektivizáciu genotoxických účinkov širokého spektra životospŕavných rizík.

Plnenie úlohy a dosiahnuté výsledky Odborom chemických analýz:

V rámci tohto projektu **Oddelenie genetickej toxikológie** v roku 2022 spolupracovalo s Ligou proti rakovine v Košiciach, pri získavaní údajov pre anamnestické analýzy pacientov, ktorí majú histologicky potvrdené rakovinové ochorenie. Kompletne anamnestické údaje sme získali od 63 chorých pacientov, ktorí dobrovoľne poskytli údaje do projektu.

V rámci poradenstva bolo v **Poradni genetickej toxikológie pre prevenciu rakoviny** roku 2022 poskytnuté poradenstvo 202 klientom.

7.16 Monitoring energetickej a biologickej hodnoty stravy spojený s analýzou vybraných kontaminantov v strave v zariadeniach spoločného stravovania pre deti MŠ a ZŠ

Cieľom projektu je monitorovanie energetickej a biologickej hodnoty stravy, hodnotenie rizík expozície vybraným kontaminantom spojených s konzumáciou jedál v zariadeniach spoločného stravovania pre deti MŠ a ZŠ. Monitoring spočíva v odbere vzoriek stravy za účelom laboratórnych analýz zameraných na zistenie obsahu tukov, bielkovín, sacharidov, sušiny, soli, vápnika, dusitanov, dusičnanov, olova, kadmia a ortuti v podávanej strave. Získané laboratórne výsledky sa následne využijú pre zhodnotenie energetickej a biologickej hodnoty, odhadu expozície vybraným kontaminantom, ako aj zmapovanie stravovacích zvyklostí vo vybranej vekovej skupine populácie detí.

Plnenie úlohy a dosiahnuté výsledky Odborom chemických analýz:

V rámci úlohy bolo odobratých dohromady 10 obedov z 2 ZŠ a 10 celodenných stráv z MŠ v meste Košice. Zo ZŠ sa odoberala obedová porcia určená pre žiakov I. st. a z MŠ sa odoberala celodenná strava zahrňujúca raňajky, desiatu, obed a olovrant. V každej zo vzoriek sa vyšetrili nasledovné ukazovatele: tuky, bielkoviny, sacharidy, sušina, obsah soli, dusitany, dusičnany, olovo, kadmium a ortuť. Následne sa vypočítala výsledná energetická hodnota podávanej stravy.

Úlohu sme rozdelili na 2 etapy. V prvej etape, v mesiaci máj 2022, bolo hygienou detí a mládeže odobratých spolu 10 vzoriek stráv (týždenné menu zo ZŠ a týždenné menu z MŠ). V druhej etape, v mesiaci september, bolo odobratých opäť 10 vzoriek.

Dokopy sme vyšetrili **20** vzoriek na **220** ukazovateľov a urobili skoro 300 analýz. Výsledky boli zaslané gestorovi úlohy RÚVZ so sídlom v Banskej Bystrici.

Plnenie úlohy a dosiahnuté výsledky Odborom hygieny detí a mládeže:

Odbor HDM v roku 2022 spolupracoval s odborom CHA pri plnení úlohy č. 7.16 – Monitoring energetickej a biologickej hodnoty stravy spojený s analýzou vybraných kontaminantov v zariadeniach spoločného stravovania pre deti MŠ a ZŠ. Odbor HDM odobral 20 vzoriek stravy. Odber vzoriek stravy sa uskutočnil v mesiacoch máj a september 2022. V mesiaci máj sa strava odoberala v Školskej jedálni pri Materskej škole, Smetanova 11, Košice (celodenná strava za 1 týždeň) a v Školskej jedálni pri ZŠ Krosnianska 4, Košice (obedy pre žiakov ZŠ za celý týždeň). V mesiaci september sa strava odoberala v Školskej jedálni pri Základnej škole, Požiarnická 3, Košice (obedy pre žiakov ZŠ za celý týždeň) a v Súkromnej školskej jedálni pri Súkromnej materskej škole Baranček, Moyzesova 22, Košice (celodenná strava za 1 týždeň).

7.17 Monitoring obsahu ťažkých kovov v potravinách pre dojčatá a malé deti

Plnenie úlohy a dosiahnuté výsledky Odborom chemických analýz:

V rámci úlohy boli vyšetrované detské a dojčenské výživy, ktoré nám boli v priebehu roka doručené do laboratória z rôznych RÚVZ v rámci Košického kraja na obsah ťažkých kovov Pb, Cd, Hg. Vzorky boli rôzneho druhu, či už ovocné, zeleninové vzorky, mliečne kaše, počiatočná dojčenská výživa, ako aj následná dojčenská výživa a pod. Z Košíc nám doručili 7 vzoriek, z Michaloviec 5 vzoriek, z Rožňavy 7 vzoriek, z Trebišova 7 vzoriek. Spolu to bolo **26** vzoriek. Výsledky boli zaslané gestorovi úlohy RÚVZ so sídlom v Prešove.

7.18 Monitoring obsahu dusitanov a dusičnanov v potravinách pre dojčatá a malé deti

Plnenie úlohy a dosiahnuté výsledky Odborom chemických analýz:

V rámci úlohy sme vyšetrovali detskú a dojčenskú výživu, ktoré nám boli v priebehu roka doručené do laboratória z rôznych RÚVZ v rámci Košického kraja na obsah dusitanov a dusičnanov. Vzorky boli rôzneho druhu, či už ovocné, zeleninové vzorky, mliečne kaše, počítačová dojčenská výživa, ako aj následná dojčenská výživa a pod.

Spolu bolo doručených **21** vzoriek, ktoré sme zahrnuli do tejto úlohy.

Z Odboru hygieny výživy boli z Trebišova doručené 3 vzorky, z Rožňavy 3 vzorky. Vzoriek odobratých RÚVZ Košice bolo 15. Vo všetkých vzorkách bolo vyšetrených **42** ukazovateľov. Výsledky boli zaslané gestorovi úlohy RÚVZ so sídlom v Prešove.

8 LEKÁRSKA MIKROBIOLOGIA

8.1 Diferenciálna diagnostika respiračných ochorení

Aktívna účasť je pri plnení úloh vyplývajúcich z členstva v EISN – European Influenza Surveillance Network.

Úlohou daného projektu je zabezpečiť rýchlu výmenu informácií o aktivite respiračných vírusov, hodnotiť epidemiologické a virologické údaje, identifikovať vírusy kolujúce v populácii s cieľom porovnať ich so zložením očkovacích látok. Diagnostika respiračných ochorení vírusového pôvodu pomocou molekulárno-biologických a sérologických metód.

Dosiahnuté výsledky:

V roku 2022 bolo vyšetrených spolu 1391 materiálov od 1375 pacientov s ochorením horných ciest dýchacích.

Z toho na vírusy chrípky (A, B, A/H1N1) a RS vírusy (A, B) bolo vyšetrených 218 materiálov od 215 pacientov, z toho bolo 210 odberov od sentinelových lekárov a 4 pitevné materiály od 2 pacientov.

Pozitívne vzorky:

- 48x chrípka A (všetko od sentinelových lekárov),
- 4x RSV A (2x od sentinelových lekárov a 2x pitevný materiál od 1 pacienta),
- 1x RSV B od sentinelového lekára.

V rámci dôkazu prítomnosti vírusu SARS-CoV-2 sme v roku 2022 metódou real-time RT-PCR vyšetřili 1173 vzoriek, z toho 37 pitevných materiálov od 21 pacientov. Pozitívnych bolo 424 vzoriek, z toho 14 pitevných materiálov od 12 pacientov.

V rámci monitorovania odpadových vôd v SR na prítomnosť vírusu SARS-CoV-2 sme v laboratóriu spracovali 391 odpadových vôd z ČOV Košického kraja (odbery podľa harmonogramu z 10 odberových miest). Z toho bolo 307 pozitívnych (ÚVZ SR Bratislava).

V rámci národného sekvenovania, ktorého cieľom je spoľahlivo a presne určovať varianty, ktoré sa objavujú a kolujú v populácii, sme osekvenovali 1891 vzoriek, z ktorých všetky úspešne osekvenované vzorky boli variant omikron.

Nepriamy dôkaz – dôkaz protilátok:

V roku 2022 bolo na dôkaz protilátok proti respiračným vírusom vykonaných 1872 sérologických vyšetření (516 vzoriek) metódou KFR. Štandardná sada vyšetření obsahuje 5 antigénov (vírus chrípky A a B, adenovírus, RS-vírus a Mycoplasma pneumoniae). Pozitívne vyšetřenia: 23x chrípka A, 1x adenovírus a 23x RS-vírus.

Metódou ELISA na dôkaz špecifických protilátok triedy IgM a IgG proti chrípke typu A a B bolo vyšetrených 164 sér od 161 pacientov. Z toho 13 vzoriek malo pozitívne protilátky IgM proti chrípke A, 2 vzorky mali pozitívne IgM proti chrípke B a 1 vzorka mala hraničné hodnoty protilátok triedy IgM proti chrípke B.

Na vyžiadanie vyšetrujeme metódou KFR aj protilátky proti ornitóze, Q-horúčke, chlamýdióvemu skupinovému antigénu a legionelám. V tomto roku sme vyšetřili 8 vzoriek, všetky s negatívnym výsledkom.

Plnenie úlohy a jej dopad na zdravie:

Materiál na vyšetrenie od pacientov s akútnym respiračným ochorením odoberajú sentineloví lekáři, ale aj iní ošetrujúci lekáři v spolupráci s pracovníkmi odborov epidemiológie jednotlivých RÚVZ Košického a Prešovského kraja. Hlásenie o výsledkoch sa posielala v týždenných intervaloch do NRC pre chrípku.

8.4 Diagnostika exantémových ochorení

Aktívna účasť je pri plnení úloh vyplývajúcich z procesu eliminácie osýpok v Slovenskej republike a vo svete.

Cieľom predmetnej úlohy je diagnostikovať exantémové ochorenia spôsobené vírusmi morbíl, rubeoly a parotitídy.

Dosiahnuté výsledky:

Laboratórium vykonáva vyšetrenie protilátok triedy IgM a IgG u vzoriek sér dodaných od ošetrujúcich lekárov Košického a Prešovského kraja. V mesačných intervaloch k 20. dňu bežného mesiaca spracováva hlásenie v tabuľkovej forme o počte vyšetrených materiálov v stanovených vekových skupinách a zasiela elektronickou formou do NRC pre morbili, rubeolu a parotitídu ÚVZ SR.

V roku 2022 sme nemali žiadnu vzorku na prítomnosť protilátok triedy IgM a IgG u osýpok.

Plnenie úlohy a jej dopad na zdravie obyvateľstva:

Osýpky (morbili) je infekčné ochorenie, ktoré spôsobuje epidémie najmä v detskom veku. Očkovaním sa výskyt tohto ochorenia znížil na minimum, ale v porovnaní s ostatnými vakcinovanými nákazami sa osýpky sporadicky stále vyskytujú. Je potrebné sledovať výskyt tohto ochorenia vyšetřovaním protilátok triedy IgM a tým zabrániť vzniku lokálnych epidémií v detskej populácii.

Návrh na ďalší postup:

Pokračovať v spolupráci s lekármi Košického a Prešovského kraja, s pracovníkmi jednotlivých oddelení epidemiológie RÚVZ a s NRC na zabezpečenie stavu eliminácie osýpok v Slovenskej republike.

9 PODPORA ZDRAVIA A VÝCHOVA K ZDRAVIU

9.1 Zdravotné uvedomenie a správanie sa obyvateľov SR

V súvislosti s aktualizovaným Národným programom podpory zdravia a podľa metodického pokynu ÚVZ SR sme sa v roku 2022 zapojili do celoslovenského dotazníkového prieskumu *Zdravotné uvedomenie a správanie sa obyvateľov SR*, ktorý sa realizuje periodicky (naposledy v rokoch 2013, 2016 a 2019). Cieľom prieskumu je sledovať úroveň a vývoj zdravotného uvedomenia obyvateľov SR. Prieskum je zameraný na najzávažnejšie rizikové faktory spôsobu života a ich výskyt v populácii. Umožňuje porovnanie ukazovateľov, ktoré sa týkajú hodnotenia vlastného zdravia, názorov, postojov

a návykov slovenskej populácie. Výber respondentov sa realizoval podľa vopred stanovených kritérií (veková štruktúra, bydlisko – mesto, vidiek, pohlavie s určenou kvótou 52 mužov a 52 žien). Použitou metódou bol anonymný dotazník obsahujúci 90 položiek, ktorý na báze dobrovoľnosti vyplnilo 124 respondentov (60 mužov a 64 žien). Zber dát sa uskutočnil v mesiacoch jún až august 2022. Údaje z dotazníkov boli zadané do súboru (vytvorenej masky) v programe Excel. Kompletná databáza bola v termíne (november 2022) zaslaná na ÚVZ SR k štatistickému vyhodnoteniu. Výsledkami prieskumu formou súhrnej a čiastkových správ disponuje ÚVZ SR.

9.2 Prieskum zdravotnej gramotnosti obyvateľov SR

V roku 2020 sme participovali v rámci siete RÚVZ v SR na *Európskom prieskume zdravotnej gramotnosti 2019 – 2021* (angl. *HLS19 – Health Literacy Survey 2019 a project of M-POHL*), ktorý bol v SR realizovaný prvýkrát. Konal sa v spolupráci s 20 zapojenými európskymi krajinami. Cieľom prieskumu bolo stanoviť, porovnať úroveň zdravotnej gramotnosti a poskytnúť informácie k plánovaniu, výkonu preventívnych programov a projektov. Zameraný bol na kognitívne a sociálne spôsobilosti, ktoré vplyvajú na motiváciu, schopnosť jednotlivcov získať, porozumieť a využiť informácie o zdraví a zdravotníckych službách (aj v rámci digitálneho priestoru), spôsobom, ktorý podporuje a udržiava dobrý zdravotný stav.

Na Slovensku prieskum prebiehal – podľa metodického usmernenia a koordinácie ÚVZ SR (riešiteľského pracoviska projektu) – dotazníkovou formou u obyvateľov s trvalým pobytom v SR, vo veku 18 a viac rokov. Úvodom, zúčastnili sme sa videokonferencie k prieskumu M-POHL HLS19 (Webex, 9. 6. 2020), ktorej organizátorom bol ÚVZ SR, Odbor PZaVkJ. Zber údajov bol realizovaný v období od 22. 6. 2020, s termínom zaslania databázy na ÚVZ SR do 14. 9. 2020. Každý RÚVZ v SR mal pridelenú veľkosť výskumnej vzorky podľa spádovej oblasti (pre RÚVZ Košice ako krajské mesto bol daný celkový počet 49 respondentov, z toho 24 mužov a 25 žien). Výber respondentov bol náhodný a v zmysle kritérií stanovených pre vzorku. Po zaslaní databázy (v septembri 2020) sa v danej úlohe bude pokračovať po následnom metodickom usmernení gestora (ÚVZ SR).

V súvisiacej problematike sme sa v roku 2022 zúčastnili dvoch vzdelávacích, odborných podujatí:

- školenia v rámci medzinárodného projektu INHEAL: „*Inovácie v zdravotnej gramotnosti seniorov*“ (1. 12. 2022, LF UPJŠ Košice, ÚSBM, Trieda SNP 1, Košice). Organizátor: LF UPJŠ Košice – ÚSBM;
- online večernej školy na tému „*Mediálna gramotnosť ako nástroj prežitia vo svete dezinformácií*“ (15. 12. 2022). Organizátor: Národné koordinačné stredisko pre riešenie problematiky násillia na deťoch.

9.3 Národný akčný plán v prevencii obezity na roky 2015 – 2025 (skr. NAPPO)

Činnosť v súvislosti s plnením daného akčného plánu je možné charakterizovať z viacerých hľadísk. Formou individuálneho a skupinového poradenstva (včítane telefonických konzultácií) podieľame sa na aktivitách PCOPZ, ktoré zahŕňajú organizovanie a uskutočňovanie akcií pre verejnú, pracovné kolektívy, seniorov združujúcich sa v denných centrách (predtým kluboch dôchodcov) a iné záujmové skupiny.

V rámci prevencie chronických neprenosných ochorení a realizácie individuálneho poradenstva bolo v roku 2022 v základnej Poradni zdravia vyšetrených spolu 951 osôb, z toho 263 mužov a 688 žien (pozri **tab.** nižšie). Práca bola zameraná najmä na monitoring zdravotného stavu klientov, ktorí poradňu navštívili v jej sídle, resp. na jej výjazdových

akciách. U väčšiny z nich bola odobratá kapilárna krv na vyšetrenie parametrov sledovaných pri metabolickom syndróme (glukóza, celkový cholesterol, HDL, triacylglyceroly), prístrojmi Reflotron, Afinion 2, Accutrend Plus či Wellion, a boli im uskutočnené aj antropometrické merania s určením percenta tuku v tele, BMI, WHR a meranie krvného tlaku, pulzu. Klienti zároveň vyplnili dotazník, týkajúci sa životného štýlu. Na základe nameraných hodnôt sa individuálne hodnotili výsledky a hľadali možnosti zníženia rizika metabolického syndrómu (ďalej len *MS*). U ostatných klientov bola z kapilárnej krvi vyšetrená, napr. len hladina celkového cholesterolu, resp. aj hladina glukózy, a uskutočnené spomínané antropometrické merania a meranie krvného tlaku, pulzu. Všetkým klientom bolo poskytnuté individuálne poradenstvo. Štatistické výstupy z programu *Test zdravé srdce* a ďalšie štatistické hodnotenia vyšetrených osôb uvádza Výročná správa za RÚVZ Košice rok 2022 v kap. Podpora zdravia a výchova k zdraviu.

Stručná analýza výsledkov vyšetrení všetkých klientov základnej Poradne zdravia

Rizikový faktor	Počet dotazovaných	Spolu	Muži	Ženy
Odb. PZaVkJ rok 2022				
Fajčenie	počet dotazovaných	951	263	688
	z toho fajčiarov	106	31	75
	percentuálne vyjadrenie	11,1	11,8	11,0
BMI	počet vyšetrených	951	263	688
	nadváha – BMI ≥ 25 , <30	320	112	208
	percentuálne vyjadrenie	33,6	42,6	30,2
	obezita – BMI ≥ 30	140	56	84
	percentuálne vyjadrenie	14,7	21,3	12,2
Krvný tlak	počet vyšetrených	938	253	685
	z toho TK $\geq 140/90$ mmHg	289	103	186
	percentuálne vyjadrenie	30,8	40,7	27,2
Cholesterol celkový (skr. CCH)	počet vyšetrených	821	254	567
	z toho CCH $\geq 5,2$ mmol/l	361	77	284
	percentuálne vyjadrenie	44,0	30,3	50,1
Glukóza	počet vyšetrených	609	171	438
	z toho glukóza $\geq 6,0$ mmol/l	91	34	57
	percentuálne vyjadrenie	14,9	19,9	13,0
Konzumácia alkoholu	počet dotazovaných	0	0	0
	vôbec	0	0	0
	príležitostná	0	0	0
	pravidelná	0	0	0
Fyzická aktivita	počet dotazovaných	212	44	168
	žiadna	25	7	18
	rekreačná	120	25	95
	pravidelná	67	12	55
Príjem ovocia a zeleniny	počet dotazovaných	0	0	0
	do 2 porcií/deň	0	0	0
	3 – 5 porcií/deň	0	0	0
	> 5 porcií/deň	0	0	0

V spolupráci s rôznymi inštitúciami v regióne sme realizovali *akcie* s ponukou služieb *základnej Poradne zdravia* (t. j. vyšetrenie celkového cholesterolu, resp. ďalších biochemických parametrov z kapilárnej krvi; meranie vybraných antropometrických ukazovateľov; tlaku krvi, pulzu s následným individuálnym poradenstvom); *Poradne na odvykanie od fajčenia* (t. j. stanovenie hladiny oxidu uhoľnatého a karboxyhemoglobínu u fajčiara dychovým analyzátorom Smokerlyzer; u silných fajčiarov vyšetrenie Spirometrom; zistenie stupňa závislosti od nikotínu prostredníctvom dotazníkových metód s následným individuálnym poradenstvom); *Poradne optimalizácie pohybovej aktivity* (uplatňujúcej skupinové poradenstvo na báze zostáv rehabilitačných cvikov, kalanetiky, cvičebného

programu OTAGO, so zameraním na prevenciu osteoporózy, redukcii telesného tuku, zlepšenie flexibility, koordinácie tela a pod.). Riziko chronických neinfekčných ochorení (najmä obezity a srdcovocievnych) bolo zisťované na základe už zmieneného vyšetrenia biochemických a antropometrických parametrov a stanovenia výsledného rizikového skóre v Teste zdravé srdce. Mimo Testu zdravé srdce máme evidovaných/zhodnotených 13 klientov, pri ktorých poradenské služby boli poskytnuté anonymne a v užšom rozsahu/bez vyšetrenia biochemických parametrov z kapilárnej krvi (akcie organizované dominantne cez Poradňu na odvykanie od fajčenia pre vybranú skupinu študentov (podľa požiadaviek škôl), spojené aj so skupinovú intervenciou účastníkov.

Účasťou na preventívnych programoch verejného zdravotníctva (pozri bod 9.7 – A.1 – Výživa a stravovanie), spolupracujeme v rámci PCOPZ v poradenskej činnosti s Odborom hygieny výživy – Oddelením fyziológie výživy.

Z hľadiska prehľadu, poradenské služby *pre rôzne cieľové skupiny klientov* sme prezentovali, napr. na týchto akciách:

V spolupráci s *Ligou proti rakovine, pobočkou Košice* a *Klubom turistov medicína Košice* sa dňa 10. 4. 2022 realizovala tradičná turistická akcia pod názvom *Onkokardioturistika – 34. ročník (jarná časť)*, ktorú sme venovali *Svetovému dňu zdravia (7. apríl)* a *Svetovému dňu Pohybom ku zdraviu (10. máj)*. V cieľi – Alpinka – boli poskytnuté vybrané biochemické a ďalšie vyšetrenia, doplnené o poradenstvo pre **42** účastníkov akcie. Jesenná časť 34. ročníka *Onkokardioturistiky* sa konala opäť na Alpinke, dňa 16. 10. 2022. Poskytnuté boli antropometrické merania (bez biochemických meraní) s poradenstvom pre **19** záujemcov.

Pokračovalo sa v dlhoročnej spolupráci so *Všeobecnou zdravotnou poisťovňou, a. s., krajskou pobočkou v Košiciach* (ďalej len „VšZP“), ktorá sa týka súčinnosti v intervenčných aktivitách, zameraných na zvyšovanie zdravotného uvedomenia a ovplyvňovanie rizikových faktorov životného štýlu u cieľovej skupiny mladých dospelých, populácie v produktívnom veku a u seniorov. Úloha spočíva v plánovaní, organizovaní a praktickej realizácii poradenských aktivít preventívneho (zdravotno-výchovného) charakteru pre osoby 18+, s ponukou služieb Poradne zdravia, Poradne odvykania od fajčenia, príp. Poradne optimalizácie pohybovej aktivity. V roku 2022 sme uskutočnili **spoločné akcie** mobilnej základnej Poradne zdravia a Poradne odvykania od fajčenia (s ponukou vybraných vyšetrení), ktoré sa konali na 14 miestach v 15 termínoch:

- dňa 7. 4. 2022 vo VšZP (ústrednom pracovisku), Senný trh 1, Košice, s určením pre zamestnancov poisťovne (intervenovaných **25** záujemcov);
- dňa 6. 5. 2022 na futbalovom ihrisku v MČ Košická Nová Ves, Agátová 1, Košice, pre **36** zamestnancov ÚPSVaR Košice;
- dňa 4. 6. 2022 v polyfunkčnom športovo-relaxačnom areáli Čičky (lokalita Račí potok) v Košiciach, pre **40** zamestnancov spoločnosti Telekom Košice;
- dňa 17. 6. 2022 v areáli Botanickej záhrady UPJŠ Košice, Mánesova 23, Košice, pre zamestnancov UPJŠ v Košiciach (intervenovaných **51** záujemcov);
- dňa 26. 6. 2022 v OC Optima, Moldavská cesta 32, Košice, v rámci akcie „*Deň zdravia pre verejnosť*“ (intervenovaných **29** záujemcov);
- dňa 28. 7. 2022 v rámci akcie „*Deň zdravia pre zamestnancov RÚVZ Košice*“ – na RÚVZ Košice, detašovanom pracovisku, Rooseveltova 8, Košice (intervenovaných **18** zamestnancov); dňa 17. 8. 2022 na RÚVZ Košice, ústrednom pracovisku, Ipeľská 1, Košice (vyšetrených **40** zamestnancov);
- dňa 6. 9. 2022 v Business Center Moldavská, a. s., Košice, Moldavská cesta 10, vyšetrených **56** zamestnancov;
- dňa 7. 9. 2022 v Železničnej spol. Slovensko, a. s., Kasárenské námestie 11, Košice (vyšetrených **40** zamestnancov);

- dňa 13. 9. 2022 na Ústavnom súde SR, Hlavná 110, Košice (vyšetrených **40** zamestnancov);
- dňa 21. 9. 2022 v Asseco Central Europe, a. s., Werferova 1, Košice (vyšetrených **14** zamestnancov);
- dňa 21. 9. 2022 na Úrade KSK, Námestie Maratónu mieru 1, Košice (vyšetrených **54** osôb z radov zamestnancov a verejnosti);
- dňa 23. 9. 2022 pri súsoší Immaculata na Hlavnej ulici v Košiciach (vyšetrených **30** záujemcov z radov verejnosti);
- dňa 11. 10. 2022 v SPP, a. s., Moldavská cesta 12, Košice (vyšetrených **29** zamestnancov);
- dňa 13. 10. 2022 vo VŠZP, Senný trh 1, Košice, v rámci akcie „**Celoslovenská osvetová/preventívna kampaň „NIE rakovine prsníka/Pink október“ (pri príležitosti Októbra – Medzinárodného mesiaca povedomia o rakovine prsníka)** – individuálne poradenstvo k prevencii onkologických ochorení zameraných na samovyšetrenie prsníkov na modeli prsníka; distribúcia tematických zdravotno-výchovných materiálov z produkcie Ligy proti rakovine; distribúcia imunochemických testov na stanovenie okultného krvácania v stolici (účastní zamestnanci a klienti VŠZP, v celkovom počte **35** osôb).

Z interných akcií sa žiada spomenúť **Športový deň pre zamestnancov RÚVZ so sídlom v Košiciach** (16. 6. 2022), ktorý organizačne zabezpečil Odbor podpory zdravia a výchovy k zdraviu v spolupráci s Odborom ekonomiky a prevádzky a Úsekom GT SÚ a RH. Cieľom pešej či cyklistickej turistiky bola rekreačná lokalita Letná záhradka, Ul. 1. mája, Košice – Sídlisko Nad jazerom/chatárska oblasť Krásna. Zamestnanci boli o programe športového dňa vopred informovaní e-mailovou cestou (26. 5. 2022). Ohľadom možností dopravenia sa do cieľa turistiky, účastníkom boli odporučené tri trasy (jedna pešia a dve cyklistické). V cieľi – pri vstupe do areálu Letná záhradka, kde bola robená prezencia, zamestnanci mali možnosť dať si odmerať tlak krvi a pulzovú frekvenciu. Po príchode všetkých účastníkov, prebehla prednáška s inštruktážou a ukázkami poskytovania prvej pomoci (napr. kardiopulmonálnej resuscitácie na resuscitačnej figuríne, demonštrácie Gordonovho úderu a Heimlichovho manévra na figuríne pre nácvik uvoľnenia cudzieho telesa z dýchacích ciest a i.). Mimo areálu bolo možné podľa záujmu realizovať voľné športové disciplíny (volejbal, futbal, bedminton či aktivity podľa vlastných športových potrieb). K obedu bol podávaný guláš. Športového dňa sa zúčastnilo **119 zamestnancov RÚVZ Košice**.

V rámci vyššie uvedených vybraných akcií určených pre verejnosť, profesijné či záujmové skupiny, dominovala orientácia na klientelu najmä v produktívnom veku. Klientom boli poskytnuté služby zahrňujúce individuálnu konzultáciu v otázkach ozdravenia spôsobu života, meranie niektorých biochemických parametrov (napr. celkového cholesterolu z kapilárnej krvi), pulzu, krvného tlaku, výpočet BMI, WHR, percenta telesného tuku a u fajčiarov poradenstvo na odvykanie od fajčenia. Na realizovaných akciách bolo prostredníctvom mobilnej základnej Poradne zdravia intervenovaných spolu **717 klientov**.

Výber z činnosti k niektorým **významným termínom**:

V oblasti témy **Svetového dňa obezity – 4. marec** v roku 2022 „Každý musí konať!“, bola organizovaná informačná, osvetová kampaň v trvaní od 4. marca po celý nasledovný týždeň (7. – 11. marec 2022). Uvedený termín bol vyhlásený Svetovou obezitologickou federáciou (angl. skr. WOF) a v Európe je podporovaný Európskou Asociáciou pre štúdium obezity (angl. skr. EASO). Jeho poslaním je zvýšiť povedomie o obezite, príčinách jej vzniku a preventívnych opatreniach (obzvlášť ako správne stravovacie návyky, pravidelná pohybová aktivita). Súčasťou tohto významného termínu bol **7. ročník Slovenského dňa obezity** (pod záštitou Slov. obezitologickej asociácie, MZ SR, Kancelárie SZO na Slovensku a ÚVZ SR), pozri tiež **bod 9.7 – A.2** (Fyzická aktivita).

Činnosť RÚVZ Košice spočívala v **edukačných a edukačno-poradenských aktivitách** so zameraním na zdravý spôsob života, správnu výživu, pohybovú aktivitu, prevenciu

nadváhy a obezity (príp. aj s distribúciou informačno-propagačných materiálov od rôznych editorov vrátane RÚVZ Košice). Akcie boli realizované od 4. 3. 2022 do 31. 5. 2022. Spolu bolo vykonaných 34 aktivít, pri edukačno-poradenských sa spolupracovalo so 14 inštitúciami (t. j. 1 ZŠ, 2 SŠ, 1 VŠ/LF UPJŠ, 2 knižnice, 3 DC, 2 DSS, LPR, KTM, VŠZP, pozri prehľad nižšie). **Edukovaných/intervenovaných** bolo spolu **345 osôb** (z toho 65 žiakov ZŠ, 80 študentov SŠ, 10 študentov VŠ, 79 osôb v produktívnom veku, 111 seniorov).

Konkrétny prehľad zdravotno-výchovných aktivít:

- zaslanie informačného e-mailu (dňa 4. 3. 2022) s ponukou tematických zdravotno-výchovných aktivít a s požiadavkou o spoluprácu v propagačnej oblasti v rámci kampane k *Svetovému dňu obezity (4. marec)* – vybraným inštitúciami podľa rozdeľovníka (ZŠ, SŠ, VŠ, ubytovacie zariadenia pre študentov, CVCČ, MC/RC, KC, DC, JDS) v spádovom území RÚVZ Košice (územný obvod okresov Košice-mesto a Košice-okolie);
- cvičebné aktivity Poradne optimalizácie pohybovej aktivity na témy „*Pohybom proti osteoporóze*“, „*Kalanetika*“, v dňoch 4. 3. 2022, 8. 3. 2022, 10. 3. 2022, 11. 3. 2022 online cez platformu Skype/Zoom (spolu 4 stretnutia); prezenčne v dvoch termínoch: 7. 3. 2022 v 3 denných centrách (t. j. DC MČ Košice-KVP, Cottbuská 36, Košice; DC MČ Košice-Sever, Obrancov mieru 2, Košice; DC MČ Košice-Dargovských hrdinov, Jegorovovo nám. 5, Košice) a 9. 3. 2021 v 2 denných centrách (t. j. DC MČ Košice-KVP, Cottbuská 36, Košice; DC MČ Košice-Sever, Obrancov mieru 2, Košice). Cieľovou skupinou pri každej aktivite boli seniori/klienti z troch menovaných denných centier z Košíc (intervenovaných bolo spolu **45** seniorov);
- diskusia na tému „*Svetový deň obezity (4. marec) a zdravý spôsob života: výživa, pohybová aktivita*“ – na RÚVZ Košice, dňa 24. 3. 2022 (v rozsahu 2 vyuč. h), edukovaných **10** študentov z 1. roč. Bc. st. študijného odboru Verejné zdravotníctvo, Lekárska fakulta Univerzity P. J. Šafárika, Tr. SNP 1, Košice;
- výklad s besedou (3x) na tému „*Zdravý životný štýl*“, na ZŠ Československej armády 15, Moldava nad Bodvou, okres Košice-okolie, dňa 1. 4. 2022 (edukovaní žiaci 7. roč., v celkovom počte **65**);
- prednáška s diskusiou (1x) na tému „*Zdravý životný štýl s akcentom na onkologické a kardiovaskulárne ochorenia, prevenciu obezity*“, v Stredisku sociálnej pomoci mesta Košice, Garbiarska 4, Košice, dňa 5. 4. 2022 (edukovaní seniori/klienti centra, v celkovom počte **14**);
- ponuka služieb mobilnej Poradne zdravia a Poradne odvykania od fajčenia (*vyšetrenia na riziko metabolického syndrómu s následným poradenstvom*), s doplnením o výklad s riadeným rozhovorom/individuálnu intervenciu na tému „*Základy onkologickej výchovy: prevencia rakoviny prsníka, krčka maternice a rakoviny hrubého čreva a konečníka*“ – akcia v spolupráci so Všeobecnou zdravotnou poisťovňou, a. s., krajskou pobočkou Košice – s realizáciou vo VŠZP, Senný trh 1, Košice, dňa 7. 4. 2022 (intervenovaní zamestnanci VŠZP, v celkovom počte **25** osôb);
(Ponúkané služby a sledované parametre: vyšetrenie celkového cholesterolu, HDL, LDL, triacylglycerolov a glukózy z kapilárnej krvi prostredníctvom biochemického analyzátoru Reflotron; meranie tlaku krvi, pulzu; meranie vybraných antropometrických parametrov Analyzátorom kompozície ľudského tela – InBody; stanovenie BMI, WHR, percenta telesného tuku; u fajčiarov stanovenie hladiny oxidu uhoľnatého/CO a karboxyhemoglobínu/COHb z výdychu prístrojom Smokerlyzer a zistenie stupňa závislosti prostredníctvom dotazníkových metód; individuálne poradenstvo k jednotlivým zložkám spôsobu života, vrátane vyplnenia anamnestických dotazníkov, a k prevencii vybraných onkologických ochorení; distribúcia tlačенých zdravotno-výchovných materiálov a i.)
- ponuka služieb mobilnej Poradne zdravia v rámci akcie *Onkokardioturistika 34. ročník – jarná časť* (vybrané vyšetrenia a poradenstvo) – akcia v spolupráci s Klubom turistov „*Medicína*“ Košice a Ligou proti rakovine SR, pobočkou Košice – v cieľi turistiky v rekreačnom stredisku Alpinka pri Košiciach, dňa 10. 4. 2022. Účastníkmi boli onkologickí pacienti a rodinní príslušníci (v celkovom počte **42** osôb);

(Ponúkané služby a sledované parametre: v jarnej časti akcie okrem služieb mobilnej Poradne zdravia, ako vyšetrenie celkového cholesterolu z kapilárnej krvi prostredníctvom biochemického analyzátoru Accutrend Plus; meranie vybraných antropometrických parametrov; meranie tlaku krvi a pulzu, boli pre účastníkov v ponuke poradenské služby onkológov a pešia túra z rekreačného strediska Čermeľ na Alpínku.)

- ponuka služieb mobilnej Poradne zdravia a Poradne odvykania od fajčenia (vyšetrenia na riziko metabolického syndrómu s následným poradenstvom)*, doplnené o prednášku s diskusiou na tému „Zdravý životný štýl s akcentom na onkologické a kardiovaskulárne ochorenia a prevenciu obezity“ – v Knížnici pre mládež mesta Košice, Kukučínova 2, Košice, dňa 28. 4. 2022 (intervenovaní zamestnanci knižnice, v celkovom počte **12** osôb);
- prednáška s diskusiou (1x) na tému „Zdravý životný štýl s akcentom na onkologické a kardiovaskulárne ochorenia a prevenciu obezity“, v Dennom centre pri MČ Košice-Sídliisko KVP, Cottbuská 36, Košice, dňa 2. 5. 2022 (edukovaní seniori/klienti DC, v celkovom počte **30**);
- ponuka služieb mobilnej Poradne zdravia a Poradne odvykania od fajčenia (vyšetrenia na riziko metabolického syndrómu s následným poradenstvom), doplnené o prednášku s diskusiou na tému „Zdravý životný štýl s akcentom na onkologické a kardiovaskulárne ochorenia a prevenciu obezity“ – v Domove sv. Anny, Olšavská 25, Poproč, okres Košice-okolie, dňa 6. 5. 2022 (intervenovaní seniori/klienti zariadenia a zamestnanci, v celkovom počte **22** osôb);

* *(Ponúkané služby a sledované parametre: vyšetrenie celkového cholesterolu, HDL, LDL, triacylglycerolov a glukózy z kapilárnej krvi prostredníctvom biochemického analyzátoru Reflotron; meranie tlaku krvi, pulzu; meranie vybraných antropometrických parametrov, stanovenie BMI, WHR, percenta telesného tuku; u fajčiarov stanovenie hladiny oxidu uhľnatého/CO a karboxyhemoglobínu/COHb z výdychu prístrojom Smokerlyzer a zistenie stupňa závislosti prostredníctvom dotazníkových metód; individuálne poradenstvo k jednotlivým zložkám spôsobu života, vrátane vyplnenia anamnestických dotazníkov; a k prevencii vybraných onkologických ochorení; distribúcia tlačенých zdravotno-výchovných materiálov a i.)*

- prednáška s diskusiou (2x) na tému „Prevencia obezity“ (s učebnými pomôckami: výučbová prezentácia, pracovné listy, tukomer, ručný dynamometer/silomer, tlakomer), doplnená o sprievodné slovo k Svetovému dňu bez tabaku (31. máj), k Poradni odvykania od fajčenia a s ponukou vybraných služieb vrátane merania smokerlyzerom – vo Verejnej knižnici Jána Bocatia v Košiciach, Hviezdoslavova 5, Košice, dňa 31. 5. 2022, pre dve SŠ, t. j. Strednú zdravotnícku školu, Moyzesova 17, Košice a Strednú odbornú školu obchodu a služieb Jána Bocatia, Bocatiova 1, Košice, s určením pre vekovo zmiešané skupiny študentov (1. a 2. roč.) v celkovom počte **80** (aktivita bola spropagovaná na webovom sídle knižnice);
- informovanie verejnosti o významnom termíne prostredníctvom tematických informačných panelov vo vestibuloch ústredného pracoviska a dvoch detašovaných pracovísk RÚVZ Košice, ako aj uverejnením titulu „Svetový deň obezity – 4. marec“ na webovom sídle RÚVZ Košice, v priečinku Hlavné menu – Aktuality (t. j. odkazu s presmerovaním na webové sídlo ÚVZ SR, od marca 2022 doteraz).

Z ďalších významných termínov, ku ktorým sme vykázali činnosť, môžeme spomenúť **Svetový deň zdravia – 7. apríl** (vyhlásený SZO/WHO). V roku 2022 bol zameraný na tému „Naša planéta, naše zdravie“. Aktivity sme sústredili najmä na školskú populáciu. Z hľadiska prehľadu, konali sa napríklad na týchto miestach:

- ZŠ Československej armády 15, Moldava n. B., okres Košice-okolie – 3x výklad s besedou na tému „Svetový deň zdravia (7. apríl): Zdravý spôsob života“, s ukázkami merania tlaku krvi, BMI a percenta tuku v tele (1. 4. 2022) – pre 65 žiakov 7. roč.;
- Stredisko sociálnej pomoci mesta Košice, Garbiarska 4, Košice – 1x výklad s besedou na tému „Zdravý životný štýl, životospráva v staršom veku“, skupinová a individuálna intervencia s ukázkami merania tlaku krvi, pulzu, telesného tuku a BMI (5. 4. 2022) – pre 14 seniorov/klientov zariadenia;

- MŠ Watsonova 2, Košice – 1x výklad s besedou na tému „Svetový deň zdravia (7. apríl): Zdravý spôsob života” (6. 4. 2022) – pre 14 detí predškolského veku;
- Lekárska fakulta Univerzity P. J. Šafárika, Trieda SNP 1, Košice (AR 2021/22) – výklad s diskusiou (2 vyuč. h) na tému „Zdravý spôsob života: Výživa a pohybová aktivita“ (7. 4. 2022) – pre 10 študentov 1. roč. Bc. st., študijného odboru Verejné zdravotníctvo;
- (*) Všeobecná zdravotná poisťovňa, pobočka Košice, Senný trh 1, Košice (skr. VšZP) – ponuka služieb mobilnej základnej Poradne zdravia, vyšetrenia na riziko metabolického syndrómu, s následným poradenstvom (7. 4. 2022) – pre 25 zamestnancov poisťovne;
- (*) Alpinka (rekreačná lokalita) – Onkokardioturistika – akcia v spolupráci s Ligou proti rakovine, pobočkou Košice a Klubom turistov Medicína, Košice – ponuka vybraných služieb mobilnej základnej Poradne zdravia (z biochemických parametrov vyšetrený celkový cholesterol, dňa 10. 4. 2022) – 42 účastníkov;
- ZŠ Belehradská 21, Košice – 16x výklad s besedou na tému “Svetový deň zdravia (7. apríl): Zdravý spôsob života s akcentom na zvýšenie pohybovej aktivity” (11. 4. 2022/3. roč.; 12. 4. 2022/4. roč.; 25.4.2022/1. roč.; 26.4.2022/2. roč.) – celkovo pre 355 žiakov 1. až 4. roč., z toho 3. roč. (90); 4. roč. (80); 1. roč. (90); 2. roč. (95);
- MŠ Humenská 51, Košice – 1x výklad s besedou na tému „Svetový deň zdravia (7. apríl): Zdravý spôsob života s akcentom na zvýšenie pohybovej aktivity” (2. 5. 2022) – pre 25 detí predškolského veku;
- Denné centrum MČ Košice-Sídlisko KVP, Cottbuská 36, Košice – 1x prednáška s diskusiou na tému „Zdravý spôsob života: Výživa, pohybová aktivita“ (3. 5. 2022) – pre 30 seniorov/klientov zariadenia;
- (*) Domov sv. Anny, zariadenie pre seniorov, Olšavská 25, Poproč, okres Košice-okolie – ponuka služieb mobilnej základnej Poradne zdravia (vyšetrenie na riziko metabolického syndrómu, s následným poradenstvom) a prednáška s diskusiou na tému „Zdravý životný štýl“ (6. 5. 2022), pre 22 seniorov/klientov zariadenia;
- MŠ Ruskov 94, okres Košice-okolie – 1x výklad s besedou na tému „Zdravá výživa” (9. 5. 2022) – pre 35 detí predškolského veku;
- Stredoškolský internát, Jedlíkova 11, Košice – 1x výklad s besedou na tému „Zdravý spôsob života (vrátane informácie k poruchám výživy, ako anorexia, bulímia)“ (10. 5. 2022) – pre vekovo zmiešanú skupinu 25 študentov z rôznych SŠ;
- Stredná priemyselná škola dopravná, Hlavná 113, Košice – 6x výklad s besedou na tému „Zdravie, zdravý spôsob života (výživa, pohyb...)“ a 3x poradenská aktivita mobilnej POPA (so službami, ako meranie ručným dynamometrom/meračom sily stisku, spirometrom, tlakomerom, tukomerom), 23. 5. 2022 (1x výklad); 24. 5. 2022 (1x výklad, POPA 1 vyuč. h); 25. 5. 2022 (2x výklad); 26. 5. 2022 (2x výklad, POPA 2 vyuč. h) – pre 100 študentov 1. roč. (4 triedy), z toho skupinovo intervenovaných cez POPA 50 študentov (2 triedy);
- (*) V spolupráci s VšZP, pobočkou Košice, k Svetovému dňu zdravia (7. apríl), ponuka vybraných služieb mobilnej základnej Poradne zdravia (z biochemického vyšetrenia meraný celkový cholesterol), na troch akciách športového charakteru:
  - Futbalové ihrisko v MČ Košice-Košická Nová Ves, Agátová 1, Košice (26. 5. 2022), intervenovaných 36 zamestnancov ÚPSVaR Košice;
  - Areál Čičky, MČ Košice-Sídlisko KVP, Košice (4. 6. 2022), intervenovaných 40 zamestnancov Telekom Košice;
  - Botanická záhrada UPJŠ v Košiciach (areál), Mánesova 23, Košice (17. 6. 2022), intervenovaných 50 zamestnancov UPJŠ Košice;
- Stredná športová škola, Trieda SNP 104, Košice – 2x výklad s besedou na tému “Výživa u športovcov” (3. 6. 2022) – pre vekovo zmiešanú skup. 34 študentov.

(*) (Ponúkané služby a sledované parametre na poradenských akciách, pozri prehľad vyššie: vyšetrenie celkového cholesterolu, príp. ďalších parametrov, ako HDL, LDL, triacylglycerolov a glukózy z kapilárnej krvi prostredníctvom biochemického analyzátoru Reflotron; meranie vybraných antropometrických parametrov – výška, hmotnosť, obvod pásu, bokov, výpočet BMI a WHR; stanovenie percenta telesného tuku; meranie tlaku krvi a pulzu; individuálne poradenstvo k jednotlivým zložkám spôsobu života, vyplnenie anamnestických dotazníkov, rozhovor; distribúcia tlačených zdravotno-výchovných materiálov a i.)

Pri príležitosti **Svetového dňa mlieka v školách – posledná streda v septembri a Svetového dňa potravy – 16. október**, edukačné a poradenské aktivity, spojené s distribúciou informačných materiálov, cielené tematicky i výkonom podľa vekového určenia, boli realizované pre tieto subjekty:

- (*) ZPP Radosť, Rehabilitačné stredisko, Bauerova 1, Košice, dňa 20. 9. 2022 – *ponuka služieb mobilnej základnej Poradne zdravia* (vyšetrenie na riziko metabolického syndrómu, s následným poradenstvom), intervenovaných 8 klientov zariadenia;
- (*) Diakonické centrum Cesta nádeje, Urbánkova 1, Košice, dňa 21. 9. 2022 – *ponuka vybraných služieb mobilnej základnej Poradne zdravia* (z biochemického vyšetrenia stanovenie celkového cholesterolu a glukózy, s následným poradenstvom), intervenovaných 26 klientov zariadenia a rodinných príslušníkov klientov;
- (*) Denné centrum seniorov MČ Košice-Západ, Laborecká 2, Košice, dňa 22. 9. 2022 – *ponuka služieb mobilnej základnej Poradne zdravia* (vyšetrenie na riziko metabolického syndrómu, s následným poradenstvom), intervenovaných 9 seniorov/klientov DC;
- (*) Obecný úrad Sokol, Kostolianska 10, okres Košice-okolie, dňa 26. 9. 2022 – *ponuka vybraných služieb mobilnej základnej Poradne zdravia* (z biochemického vyšetrenia stanovenie celkového cholesterolu a glukózy, s následným poradenstvom), intervenovaných 24 osôb v seniorskom aj produktívnom veku z radov verejnosti;
- Stredisko sociálnej pomoci mesta Košice, Garbiarska 4, Košice, dňa 29. 9. 2022 – prednáška s diskusiou na tému „*Srdcovo-cievne ochorenia*“, edukovaných 15 seniorov/klientov zariadenia;
- (*) ZŠ Košická Belá č. 235, okres Košice-okolie, dňa 30. 9. 2022 – *ponuka služieb mobilnej základnej Poradne zdravia* (vyšetrenie na riziko metabolického syndrómu, s následným poradenstvom), intervenovaných 7 zamestnancov školy; *tamtiež výklad s besedou (2x) na tému „Zdravý životný štýl s akcentom na zdravú výživu, zvýšenie pohybovej aktivity“*, edukovaných 40 žiakov 5. až 9. roč.;
- (*) ZŠ Ľ. Fullu, Maurerova 21, Košice, dňa 6. 10. 2022 – *ponuka vybraných služieb mobilnej základnej Poradne zdravia* (z biochemického vyšetrenia stanovenie celkového cholesterolu a glukózy, s následným poradenstvom), intervenovaných 37 zamestnancov;
- (*) Jedáleň Vojvodská 5, MČ Košice-Juh, Košice, dňa 7. 10. 2022, v rámci akcie „*Deň zdravia seniorov KSK*“ – *ponuka vybraných služieb mobilnej základnej Poradne zdravia* (z biochemických vyšetrení stanovenie celkového cholesterolu, s následným poradenstvom) *a Poradne optimalizácie pohybovej aktivity* (meranie tlakomerom, tukomerom, spirometrom, ukážky cvičení v skupine), intervenovaných 31 seniorov/stravníkov;
- Gymnázium M. R. Štefánika, Nám. L. Novomeského 4, Košice, dňa 10. 10. 2022 – *výklad s besedou (2x) na tému „Srdcovocievne ochorenia“*, edukovaných 63 študentov 3. a 4. roč.;
- (*) Obecný úrad, Haniska č. 248, okres Košice-okolie, dňa 13. 10. 2022 – *ponuka vybraných služieb mobilnej základnej Poradne zdravia* (z biochemického vyšetrenia stanovenie celkového cholesterolu a glukózy, s následným poradenstvom); *tamtiež prednáška s diskusiou na tému „Zdravý životný štýl s akcentom na zdravú výživu, zvýšenie pohybovej aktivity“*, intervenovaných/edukovaných 17 osôb v seniorskom aj produktívnom veku z radov verejnosti;

- Lekárska fakulta Univerzity P. J. Šafárika, Trieda SNP 1, Košice (AR 2022/23) – výklad s diskusiou na témy 1. „Aktuálne intervenčné programy zamerané na podporu správnej výživy a pohybovej aktivity, prevenciu obezity“ (2 vyuč. h 19. 10. 2022); 2. Príklady preventívnych programov, aktivít na podporu správneho spôsobu života (2 vyuč. h 30. 11. 2022 a 2 vyuč. h 7. 12. 2022) – pre 5 študentov 1. roč. Mgr. st., študijného odboru Verejné zdravotníctvo;
- (*) Magna PT, s. r. o., Perínska cesta 282, Kechnec (priemyselný park), okres Košice-okolie, dňa 20. 10. 2022 – ponuka vybraných služieb mobilnej základnej Poradne zdravia (z biochemických vyšetrení stanovenie celkového cholesterolu, s následným poradenstvom) intervenovaných 47 zamestnancov;
- (*) Verejná knižnica J. Bocatia, Hviezdoslavova 5, Košice, dňa 27. 10. 2022 – edukačno-poradenské podujatie pre seniorov (čitateľov knižnice i verejnosť) na témy: 1. Živospráva v staršom veku (úvodné slovo k zdravému spôsobu života a prezentácia vybraných služieb Poradne zdravia a Poradne optimalizácie pohybovej aktivity); 2. Pohybová aktivita pre seniorov – ukážky odporúčaných cvikov. V rámci biochemických vyšetrení základnej Poradne zdravia bolo v ponuke stanovenie celkového cholesterolu a glukózy z kapilárnej krvi, s následným poradenstvom). Intervenovaných/edukovaných bolo 10 osôb (z toho 4 seniory, zvyšní zamestnanci i osoby z radov verejnosti). Aktivita bola spropagovaná na webovom sídle knižnice;
- súbežne so 7. ročníkom celoslovenského projektu „*Viem, čo zjem*“ (pozri **bod 9.7 – A.1**) edukácia k predmetným významným termínom na 6 ZŠ v Košiciach, konkrétne ZŠ Gemerská 2 (22. 11. 2022, pre 22 žiakov 4. roč.); ZŠ M. Lechkého, J. Pavla II. 1 (29. 11. 2022, pre 111 žiakov 4. – 6. roč.); ZŠ Požiarnická 3 (2. 12. 2022, pre 99 žiakov 4. – 6. roč.); ZŠ Tomášikova 31 (8. 12. 2022, pre 36 žiakov 5. roč.); ZŠ Park Angelinum 8 (16. 12. 2022, pre 106 žiakov 3. – 4. roč.); Súkromná spojená škola/ZŠ, Starozagorská 8 (20. 12. 2022, pre 40 žiakov 3. – 6. roč.).

(*) *(Ponúkané služby a sledované parametre na poradenských akciách, pozri prehľad vyššie: vyšetrenie celkového cholesterolu, príp. ďalších parametrov, ako HDL, LDL, triacylglycerolov a glukózy z kapilárnej krvi prostredníctvom biochemického analyzátoru Reflotron; meranie vybraných antropometrických parametrov – výška, hmotnosť, obvod pásu, bokov, výpočet BMI a WHR; stanovenie percenta telesného tuku; meranie tlaku krvi a pulzu; individuálne poradenstvo k jednotlivým zložkám spôsobu života, vyplnenie anamnestických dotazníkov, rozhovor, distribúcia tlačených zdravotno-výchovných materiálov a i.)*

Vyššie uvedenými aktivitami súčasne participujeme na plnení úlohy č. 4.1 **Aktivity prevencie detskej obezity v kontexte plnenia Národného akčného plánu prevencie obezity na roky 2015 – 2025** (skr. NAPPO) – priority **a) Podpora zdravého štartu do života**. Zameranie danej priority stavia na výchovnom vplyve poradenskej a konzultačnej činnosti v oblasti zdravého spôsobu života, prevencie obezity a ponuke služieb Poradne zdravia inštitúciám/zariadeniam, ako školy, materské/rodičovské centrá a pod. a kontaktným cieľovým skupinám (matky, rodičia, učitelia).

V problematike prevencie a podpory zdravia (ozdravenia životného štýlu) sme participovali na **projekte Tlačovej agentúry detí a mládeže, o. z., Košice** (ďalej len „TADAM“) pod názvom „*Si to, čo piješ*“. Projekt sa realizoval v mesiacoch september až december 2021. Bol podporený grantom z Fondu zdravia Mesta Košice. Cieľom bolo realizovať osvetovú kampaň cez edukáciu žiakov ZŠ o správnom pitnom režime a škodlivosti konzumácie sladených a energetických nápojov. K hlavným aktivitám projektu patrili edukácia a výtvarná súťaž u žiakov vo veku od 8 do 13 rokov a workshop pre učiteľov vybraných košických ZŠ. Odborným partnerom projektu bol RÚVZ Košice (Odbor podpory zdravia a výchovy k zdraviu), ktorý sa lektorsky podieľal na výchovno-vzdelávacích aktivitách v školách vo vzťahu k žiakom a bral členstvo v porote výtvarnej súťaže, ktorá bola súčasťou daného projektu. Zo strany RÚVZ Košice boli edukačné aktivity zamerané na tému „*Správny pitný režim ako súčasť zdravého životného štýlu. Riziká pitia sladených, kolových*

a energetických nápojov u detí“. Vykonané boli v novembri 2021 na 3 základných školách (súhrnne 8x výklad s besedou), konkrétne v ZŠ Ľ. Fullu, Maurerova 21, Košice (pre 65 žiakov 3. a 4. roč.); ZŠ Hroncova 23, Košice (pre 76 žiakov 4. roč.); ZŠ Bukovecká 17, Košice (pre 42 žiakov 4. a 6. roč.). Projekt bol ukončený v decembri 2021, no vzhľadom na protiepidemické opatrenia, odovzdávanie cien víťazom výtvarnej súťaže sa konalo dňa 26. 1. 2022 v priestoroch Historickej radnice.

V rámci písomnej agendy a členstva v *pracovnej skupine pre pohybovú aktivitu, prevenciu nadváhy a obezity* s celoslovenskou pôsobnosťou, zriadenej pri ÚVZ SR, bolo reflektované na požiadavky zo strany ÚVZ SR, ktoré sa týkali napríklad návrhov odpovedí na otázky ohľadom stravovania počas dovolenky – pre mediálne účely (odpoveď zaslaná e-mailom 20. 7. 2022); pripomienkového procesu k prezentačnému materiálu/popisu Poradne zdravej výživy a Poradne optimalizácie pohybovej aktivity – pred uverejnením na novej webovej stránke ÚVZ SR (odpoveď zaslaná 26. 8. 2022); predloženia návrhov aktivít v nadväznosti na prípravu aktualizácie Národného akčného plánu pre podporu pohybovej aktivity na roky 2022 – 2030 (odpoveď formou vyplnenej šablóny zaslaná 27. 10. 2022).

Zasadnutie členov menovanej pracovnej skupiny v roku 2022, v súvislosti s aktualizáciou NAPPPA na roky 2022 – 2030, bolo pre členov pracovnej skupiny „*Pohybová aktivita, prevencia nadváhy a obezity*“, zriadenej zo strany ÚVZ SR, s pôsobnosťou pre SR, organizované prezenčne dňa 20. 4. 2022 na RÚVZ v Prešove, Hollého 5. Organizátorom bol ÚVZ SR (Odbor PZaVkJ) v spolupráci s RÚVZ Prešov. Stretnutia sme sa zúčastnili.

9.3.1 Vyzvi srdce k pohybu – Celonárodná medzinárodne koordinovaná kampaň na zvýšenie pohybovej aktivity dospeléj populácie

Úloha sa plní bez časového obmedzenia, s organizovaním kampane raz za dva roky.

Posledne, v roku 2021 sme sa zapojili do 9. ročníka celonárodnej kampane zameranej na zvýšenie pohybovej aktivity dospeléj populácie. Ďalší ročník je naplánovaný na rok 2023. Cieľom predmetnej akcie je upriamiť pozornosť verejnosti na význam pohybu vo voľnom čase, ako dôležitého faktora v podpore zdravia a v prevencii civilizačných ochorení. Kampaň je intervenčným projektom, jej gestorom na národnej úrovni je RÚVZ v Banskej Bystrici. Záštitu nad kampaňou má Úrad verejného zdravotníctva SR. Podporovateľmi kampane v uplynulom ročníku boli Slovenská epidemiologická a vakcinologická spoločnosť, Slovenská obezitologická asociácia, Biomedicínske centrum SAV, Slovenská spoločnosť praktickej obezitológie a spoločnosť Planeat. Súčasťou kampane je súťaž, ktorá prebieha zväčša v jarnom období (s určením už pre všetky vekové kategórie). Účasť RÚVZ Košice, ako spoluorganizátora, zahŕňa propagačné a intervenčné aktivity rôzneho cieľového určenia, realizované aj v spolupráci s inými regionálnymi inštitúciami a médiami.

RÚVZ Banská Bystrica, gestor úlohy, zodpovedá za vyhodnotenie účastníckych listov, kampane a súťaže ako celku na úrovni SR a jednotlivých regiónov.

9.4 Podpora zdravia znevýhodnených komunit

Úloha súvisí s *Akčnými plánmi k Stratégii rovnosti, inklúzie a participácie Rómov do roku 2030 na roky 2022 – 2024*, a za RÚVZ so sídlom v Košiciach (v územnom obvode okresov Košice I – IV a Košice-okolie) bola v roku 2022 realizovaná činnosť, ktorú z tematického hľadiska je možné zaradiť súčasne do dvoch nižšie uvedených kategórií aktivít:

Ad prioritná oblasť „*Bývanie*“

3.4.3 *Realizovať informačnú a edukatívnu kampaň zameranú na vedenie samospráv a obyvateľov MRK, na zvyšovanie povedomia o možných zdravotných následkoch spojených s využívaním nekontrolovaných zdrojov vody (vydanie informačných letákov a ich distribúcia).*

Ad prioritná oblasť „*Zdravie*“

2.1.2. Realizácia zdravotno-výchovných aktivít v oblasti podpory zdravého životného štýlu a prevencie ochorení u MRK.

Vo všeobecnosti, väčšina výchovno-vzdelávacích aktivít u sociálne znevýhodnených skupín detí, mládeže či dospelých osôb bola širšie tematicky ladená. Preferované boli témy, ako *Zdravý spôsob života; Prevencia látkových a nelátkových závislostí* (u niektorých skupín s využitím učebných pomôcok, ako napr. DVD, drogový kufor, okuliare simulujúce opitost'); *Osobná hygiena a stomatohygiena; Hygiena životného prostredia; Výchova k zodpovednému partnerstvu, manželstvu, rodičovstvu; Sexuálne a reprodukčné zdravie vrátane primárnej prevencie infekcie HIV/AIDS; Význam očkovania* (s určením pre starších žiakov a dospelé osoby); *Poskytovanie predlekárskej (laickej) prvej pomoci* a i. Edukácia bola vykonávaná jednorazovo alebo opakovane.

Z hľadiska prehľadu, uvádzame niektoré z aktivít:

- **Informačno-propagačné aktivity** – distribuované **listy** e-mailovou cestou:
  - o písomné oslovenie vybraných inštitúcií (škôl, školských zariadení, samospráv, komunitných centier a i.) v spádovom území RÚVZ Košice, **formou listu** vo veci informácie o vybraných významných termínoch venovaných problematike zdravia – aktualizovanej ponuky tematicky súvisiacich zdravotno-výchovných aktivít. List bol zaslaný e-mailovou cestou dňa 14. 9. 2022;
  - o písomné oslovenie organizácie *Zdravé regióny* (asistentov/asistentiek podpory zdravia) a komunitných centier v spádovom území RÚVZ Košice, **formou informačného listu** (pre oblasti/témy možnej spolupráce). List bol zaslaný e-mailovou cestou dňa 12. 8. 2022.
- **Edukačné aktivity** na nasledovné témy:
  - o „*Životné prostredie*“ v Spojenej škole (ZŠ pre žiakov s autizmom), Vojenská 13, Košice (22. 3. 2022) – 2x výklad s besedou pre 26 žiakov 5. – 9. roč. ZŠ – so zdravotným znevýhodnením a prevažne aj so sociálnym znevýhodnením (niektorí žiaci z MRK);
  - o „*Životné prostredie*“ v Špeciálnej ZŠ, Inžinierska 24, Košice (24. 3. 2022) – 2x výklad s besedou pre 35 žiakov 1. až 2. stupňa. ZŠ – so zdravotným znevýhodnením a prevažne aj so sociálnym znevýhodnením (niektorí žiaci z MRK); *tamtiež (23. 5. 2022) na tému „Očkovanie“ (zahrňujúc aj problematiku očkovania proti COVID-19) – 1x výklad s besedou pre 25 žiakov 2. stupňa. ZŠ – so zdravotným znevýhodnením a väčšina aj so sociálnym znevýhodnením (niektorí žiaci z MRK);*
Popis: Edukácie boli doplnené o prvky zážitkového učenia – kontrola čistoty rúk kontaktnou metódou (dotykom rúk s kultivačným médiom – krvným agarom v Petriho miske), na báze dobrovoľnosti/zájmu žiakov, pedagógov. Ďalšie výučbové pomôcky: výučbová prezentácia, ukážky kultivácie baktérií v živných pôdach na Petriho miskách, informačno-propagačné materiály (letáky, brožúry) z edície RÚVZ Košice, ÚVZ SR a i. (Školy boli oboznámené s výsledkami mikrobiologického rozboru po akciách.)
  - o „*Choroby z nečistoty*“ – akcia v spolupráci s organizáciou *Zdravé regióny* (s p. JUDr. R. Pankievičovou) – v Komunitnom centre Mesta Košice, Krčméryho 2, MČ Košice-Luník IX (16. 9. 2022) – výklad s besedou pre 15 účastníkov/dospelé osoby/produktívny vek, so sociálnym znevýhodnením (z MRK);
  - o „*Choroby z nečistoty*“ – akcia v spolupráci s organizáciou *Zdravé regióny* (s p. JUDr. R. Pankievičovou) – v Komunitnom centre, Veľká Ida č. 674, okres Košice-okolie (23. 9. 2022) – výklad s besedou pre 25 účastníkov/dospelé osoby/produktívny vek, so sociálnym znevýhodnením (z MRK);
  - o „*Choroby z nečistoty*“ – akcia v spolupráci s organizáciou *Zdravé regióny* (s p. JUDr. R. Pankievičovou) – v Komunitnom centre, Budulovská 64, Moldava nad Bodvou, okres Košice-okolie (7. 10. 2022) – výklad s besedou pre 15 účastníkov/dospelé osoby/produktívny vek, so sociálnym znevýhodnením (z MRK).

Popis: Edukácie boli doplnené o prvky zážitkového učenia – ukážky kultivácie baktérií v živých pôdach na Petriho miskách. Ďalšie výučbové pomôcky: výučbová prezentácia, informačno-propagačné materiály (letáky, brožúry) z edície RÚVZ Košice, ÚVZ SR a i.

V rámci vyššie uvedených aktivít/tém boli účastníci intervenovaní aj v oblasti prevencie šírenia nového koronavírusu/SARS-CoV-2, spôsobujúceho ochorenie COVID-19.

K problematike *sexuálneho a reprodukčného zdravia* sa konali podujatia v nasledovných školách a zariadeniach:

- Centrum pre deti a rodiny, Uralská 1, Košice (29.3.2022, 1x výklad s besedou pre vekovo zmiešanú skupinu detí od 11 r., v počte 20);
- ZŠ Školská 3, Jasov, okres Košice-okolie (21.10.2022, 1x výklad s besedou pre žiakov 8. a 9. roč., v počte 45);
- ZŠ Hlavná 5, Družstevná pri Hornáde, okres Košice-okolie (26.10.2022, 3x výklad s besedou pre žiakov 5. až 9. roč., v počte 110);
- Súkromná ZŠ, Galaktická 9, Košice (26.10.2022, 1x výklad s besedou pre žiakov 8. a 9. roč., v počte 20);
- ZŠ Ľ. Podjavorinskej 1, Luník 9, Košice (4.11.2022, 3x výklad s besedou pre žiakov 7. až 9. roč., v počte 55);
- ZŠ s VJM, Československej armády 15, Moldava nad Bodvou, okres Košice-okolie (8.11.2022, 2x výklad s besedou pre žiakov 8. a 9. roč., v počte 38);
- Špeciálna ZŠ, Inžinierska 24, Košice (14.12.2022, 1x výklad s besedou pre žiakov 1. až 9. roč., v počte 26).

V hodnotenom roku sa opakovane spolupracovalo v rôznych témach so Špeciálnou ZŠ Rovníková 11, Košice, Spojenou školou, Odborárska 2, Košice, ale aj s inými školami s vyšším zastúpením žiakov/študentov zo sociálne znevýhodneného prostredia. Na druhej strane, započala sa spolupráca, napr. so ZŠ (špeciálne triedy) Drienovec, okres Košice-okolie.

Z odborných podujatí, resp. ďalších **aktivít** zameraných na problematiku marginalizovaných skupín a súvisiace témy, na ktorých sme v hodnotenom období participovali, môžeme spomenúť napríklad:

- online pracovné stretnutie/webinár – na tému „*Bariéry HPV vakcinácie v MRK*“ – poradnej rady k *medzinárodnému projektu H2020-RIVER-EU Reducing Inequalities in Vaccine uptake in the European Region (Znižovanie nerovností v miere zaočkovanosti v európskom regióne – zapájanie komunit s nedostatočným prístupom k službám)* – európska iniciatíva na zlepšenie prístupu k MMR a HPV očkovaniu pre komunity ohrozené nedostatočným prístupom k službám (5-ročný projekt financovaný z výskumného programu Horizont 2020, koordinovaný Univerzitným medicínskym centrom v Groningene) – účasť dňa 15. 3. 2022. Organizátor na národnej úrovni: LF UPJŠ Košice;
- pokračovanie spolupráce s koordinátormi ochrany detí pred násilím (z Oddelenia podpory ochrany detí pred násilím, Sekcie rodiny, Ústredia PSVaR Bratislava) pre územný obvod koordinácie Košice a Košice-okolie, v *problematike prevencie násillia páchaného na deťoch – v súvislosti s implementáciou Národného projektu Podpora ochrany detí pred násilím a plnením cieľov Národnej stratégie na ochranu detí pred násilím* (formou pracovných a koordinačných stretnutí, vzdelávania, preventívnych aktivít, účasti na komunikačných kampaniach a odborných podujatiach). Vyberáme napr.:
  - multidisciplinárne pracovné stretnutie za územný obvod Košice – účasť prezenčne (ÚPSVaR Košice, Staničné nám. 9, Košice, 17. 3. 2022). Organizátor: Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny Bratislava – územný obvod Košice;
  - multidisciplinárne pracovné stretnutie subjektov za územný obvod okresu Košice-okolie – účasť prezenčne (ÚPSVaR Košice, Staničné nám. 9, Košice, 24. 3. 2022).

- Organizátor: Ústredie PSVaR Bratislava – územný obvod koordinácie Košice a Trebišov;
- multidisciplinárne vzdelávanie na tému „*Význam a dôležitosť oznamovacej povinnosti pri dôvodných podozreniach, že dieťa zažíva násilie, ako sa vysporiadať s obavami, sociálnymi a etickými dilemami*“ – účasť online/dištančne (31. 3. 2022). Organizátor: Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny Bratislava – územný obvod koordinácie Košice;
  - multidisciplinárne vzdelávanie na tému „*Práca s problémovou rodinou I., II.*“ – účasť prezenčne (ÚPSVaR Košice, Žižkova 21, Košice, 6. 4. – 7. 4. 2022). Organizátor: Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny Bratislava – územný obvod koordinácie Košice a Trebišov;
  - multidisciplinárne vzdelávanie na tému „*Metodika odhaľovania týrania dieťaťa, resp. domáceho násillia*“ – účasť online/dištančne (12. 5. 2022). Organizátor: Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny Bratislava – územný obvod koordinácie Košice;
  - multidisciplinárne vzdelávanie na tému „*Typy vzťahovej väzby a ich vplyv na psychický vývin dieťaťa I., II.*“ – účasť prezenčne (ÚPSVaR Košice, Žižkova 21, Košice, 6. 6. – 7. 6. 2022). Organizátor: Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny Bratislava – územný obvod Košice a Trebišov;
  - multidisciplinárne pracovné stretnutie – účasť prezenčne (ÚPSVaR Košice, Staničné nám. 9, Košice, 9. 6. 2022). Organizátor: Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny Bratislava – územný obvod koordinácie Košice a Trebišov);
  - online večerná škola na tému „*Rodinná digitálna dohoda*“ (29. 9. 2022). Organizátor: Národné koordinačné stredisko pre riešenie problematiky násillia na deťoch v spol. s organizáciou DigiQ;
  - multidisciplinárne pracovné stretnutie subjektov za územný obvod Košice-okolie – účasť prezenčne (ÚPSVaR Košice, Staničné nám. 9, Košice, 11. 10. 2022). Organizátor: Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny Bratislava – územný obvod koordinácie Košice a Trebišov;
  - online večerná škola na tému „*Je to (kyber)šikanovanie?*“ (27. 10. 2022). Organizátor: Národné koordinačné stredisko pre riešenie problematiky násillia na deťoch;
  - online večerná škola na tému „*Mediálna gramotnosť ako nástroj prežitia vo svete dezinformácií*“ (15. 12. 2022). Organizátor: Národné koordinačné stredisko pre riešenie problematiky násillia na deťoch;
  - v rámci písomnej agendy/korešpondencie v oblasti podpory ochrany detí pred násillím (skr. ODPN) – zaslaná bola e-mailová odpoveď za RÚVZ Košice dňa 29. 7. 2022, nadväzujúc na vyššie uvedenú spoluprácu a e-mailovú požiadavku koordinátorov ODPN (zo dňa 29. 6. 2022) vo veci získania informácií pre zlepšenie podmienok fungovania systému ODPN, efektívnejšie riešenie danej problematiky a vypracovanie evaluačnej správy v rámci Národ. projektu Podpora ODPN;
  - v rámci písomnej agendy/korešpondencie v oblasti podpory ODPN – zaslaná bola e-mailová odpoveď za RÚVZ Košice (20. 9. 2022) na požiadavku zo strany ÚPSVaR Košice (zo dňa 20. 9. 2022), ohľadom pripomienkovania aktualizovanej „*Zbierky preventívno-osvetových aktivít pre školy*“ pre šk. rok 2022/2023, s určením pre okresy Košice-mesto a Košice-okolie (v časti Preventívne aktivity od Regionálneho úradu verejného zdravotníctva so sídlom v Košiciach).

9.5 Stratégia rozvoja poradenských centier ochrany a podpory zdravia v SR (skr. PCOPZ)

Zámerom PCOPZ je zvyšovanie informovanosti, zdravotnej gramotnosti a zdravotného uvedomenia najmä v primárnej prevencii chronických neprenosných ochorení. Ďalšími atribútmi sú aktívne vyhľadávanie, ovplyvňovanie rizikových faktorov, vplyv na pozitívnu zmenu spôsobu života smerom k zlepšovaniu zdravotného stavu obyvateľov. *Stratégia rozvoja PCOPZ v SR* zložená zo stratégií rozvoja základného poradenstva a špecializovaných poradní má napomáhať danému zámeru a skvalitňovaniu poskytovaných služieb. Súčasťou uvedeného strategického rozvoja PCOPZ v SR je *Koncepcia rozvoja špecializovaných poradní v PCOPZ* (ÚVZSR, 4. 10. 2022), so štandardom pre minimálny počet klientov podľa poradne.

Plnenie uvedenej stratégie na regionálnej úrovni predstavujú najmä intervenčné aktivity v zmysle individuálnej i populačnej stratégie vo vzťahu k úlohám č. 9.7 „*Národný program podpory zdravia*“, 9.3 „*Národný akčný plán v prevencii obezity na roky 2015 – 2025*“.

Na RÚVZ Košice v rámci PCOPZ je zriadených osem poradní. V roku 2022 poradne vykázali nasledovný počet intervenovaných/vyšetrených klientov: základná Poradňa zdravia – 951 klientov; Poradňa správnej výživy – 340 klientov (cez skupinové poradenstvo); Hubárska poradňa – 85, Poradňa odvykania od fajčenia – 106 klientov (navyše klienti skupinovej intervencie, pozri bod 9.7 – A.3), Poradňa prevencie HIV/AIDS – 81 klientov, Poradňa očkovania – 50 klientov (cez e-mail/tel.), Poradňa genetickej toxikológie pre prevenciu rakoviny – 202 klientov a Poradňa optimalizácie pohybovej aktivity – 190.

Všeobecne, pre sprostredkovanie aktuálnych zdravotno-výchovných informácií slúžia iniciatívy rozmanitého charakteru (vo vzťahu k inštitúciám, pri hromadných akciách dostupných verejnosti, v prístupe k jednotlivcom), ako aj prostriedky masmediálnej komunikácie (tlač, rozhlas, televízia, internet).

Medzi vybrané skupiny adresného pôsobenia, so zámerom vytvárania odborného potenciálu pre šírenie zdravotno-výchovných informácií, patrili napr. učitelia, zamestnanci samosprávy, štátnej správy, dobrovoľníci z radov matiek/rodičov, seniorov, rómski aktivisti, ale i poslucháči vysokoškolského štúdia, odboru Verejné zdravotníctvo na Lekárskej fakulte Univerzity P. J. Šafárika v Košiciach.

Spolupráca s občianskymi iniciatívami, ktoré združujú ľudí v poproduktívnom veku, ako sú denné centrá (kluby dôchodcov) je dlhoročná. Podobne je tomu v prípade rodičov, ktorí sa zapájajú do činnosti v materských/rodinných centrách. So všeobecne kladnou odozvou sa stretávajú naše intervencie smerom k pracovným kolektívom, napr. u zamestnancov samospráv, škôl, súkromnoprávneho sektora, kde majú pomerne pravidelnú periodicitu.

Prostredníctvom poradenstva vykonávaného na individuálnej i skupinovej úrovni, zameraného na znižovanie hypertenzie nefarmakologickou cestou, resp. ovplyvňovanie zložiek životného štýlu, podieľame sa hlavne na aktivitách základnej Poradne zdravia, Poradne odvykania od fajčenia a Poradne optimalizácie pohybovej aktivity. Aktivity jednotlivých poradní sú uvádzané priebežne v kap. 9 (v bodoch 9.3, 9.5, 9.7).

Štatistické výstupy z programu *Test zdravé srdce* a ďalšie štatistické hodnotenia vyšetrení klientov v uvedených poradniach uvádza Výročná správa za RÚVZ Košice rok 2022 v kap. Podpora zdravia a výchova k zdraviu.

Ohľadom oblasti činnosti PCOPZ (základnej Poradne zdravia), boli sme účastní na online stretnutiach pracovného tímu k tvorbe nového *Testu zdravé srdce* (skr. TZS): projekt IS ÚVZ, modul IS TZS v dňoch 23. 2.; 16. 3.; 30. 3.; 13. 4. 2022 (organizátori online stretnutí: RÚVZ so sídlom v Spišskej Novej Vsi v spolupráci s IT subjektmi zodpovednými

za tvorbu nového TZS). Dňa 18. 5. 2022 sa konalo stretnutie prezenčne na RÚVZ v Žilina (organizátori: ÚVZ SR a RÚVZ Spišská Nová Ves).

V kontexte činnosti PCOPZ, reagovali sme na požiadavky ÚVZ SR vzťahujúce sa na rozvoj poradní centra. Napríklad ohľadom kalkulácie nákladov na prevádzku, materiálno-technické vybavenie základnej Poradne zdravia v podmienkach RÚVZ Košice (s vyčíslením položiek na obdobie jedného roka), odpoveď bola zaslaná e-mailom 12. 12. 2022. Ďalšie reakcie sú uvedené v **bodoch 9.3, 9.7 – A**.

Zo spomínaných poradní, ako posledná v poradí bola na RÚVZ Košice zriadená **Poradňa optimalizovania pohybovej aktivity** (skr. POPA, disponujeme ňou od roku 2019). Zatiaľ, dominantne výjazdovou formou činnosti, sa zintenzívňuje spolupráca so zariadeniami sociálnych služieb v oblasti edukačno-poradenských aktivít zameraných na „**Prevenciu osteopénié a osteoporózy pohybom**“ a „**Kalanetiku**“.

Cvičebné aktivity – cyklické/opakované stretnutia dlhodobého charakteru (prezenčne), ktorých náplňou je podpora pohybovej aktivity cez krátky cvičebný program na posilnenie pohybového systému (v tempe primeranom veku a zdravotnému stavu účastníkov) sú realizované pre klientov/seniorov z troch denných centier v Košiciach (ďalej len „DC“), menovite DC pri MČ Košice-Sever, Obrancov mieru 2, Košice (so zač. spol. od roku r. 2015) – pondelky a stredu; DC pri MČ Košice-Sídlisko KVP, Cottbuská 36, Košice (so zač. spol. od r. 2016) – pondelky a stredu; DC MČ Košice-Dargovských hrdinov, Jegorovovo nám. 5, Košice (so zač. spol. od r. 2018) – pondelky. V roku 2022 za všetky 3 DC spolu bolo 130 stretnutí, z toho 67 aktivít na prevenciu osteoporózy (s celkovým počtom 460 účastí) a 63 aktivít kalanetiky (s celkovým počtom 402 účastí). Za tri uvedené zariadenia sme v danom roku evidovali spolu 64 klientov/cvičencov (z toho 23 z DC MČ Košice-Sever; 31 z DC MČ Košice-Sídlisko KVP; 10 z DC MČ Košice-Dargovských hrdinov).

Stretnutia so seniormi z 2 DC (MČ Košice-Sever a MČ Košice-Sídlisko KVP) v roku 2022 pokračovali aj online formou prostredníctvom aplikácií Skype a Zoom, zväčša utorky, štvrtky a piatky (dištančná forma cvičení začala z dôvodu pandemickej situácie COVID-19). V roku 2022 sa uskutočnilo celkovo 102 online stretnutí s 9 seniormi, z toho 48 aktivít na prevenciu osteoporózy (s celkovým počtom 137 účastí) a 54 aktivít kalanetiky (s celkovým počtom 108 účastí).

Ďalším zariadením, s ktorým sa v júli 2022 začala pravidelná spolupráca, je Diakonické centrum – Cesta nádeje (špecializované zariadenie s denným pobytom), Urbánkova 1, Košice. Cyklické cvičenia z OTAGO programu sú realizované pre klientov, s výpomocou zamestnancov. Vyhradené na to sú utorky a piatky. V r. 2022 bolo uskutočnených 28 stretnutí (s celkovým počtom účastí 151). Aktivít sa zúčastňovalo 12 cvičencov.

Popri poradenskej činnosti, rozsiahla je **výchovno-vzdelávacia** činnosť – rôzne zdravotno-výchovné aktivity, prioritne orientované na deti a školskú mládež s cieľom zvyšovať ich zdravotné uvedomenie (pozri napr. **body 9.3 – 9.7**). Z hľadiska prístupu, dominovali *skupinové intervenčné metódy* – prednášková činnosť doplnená o aktivizačné prístupy, uskutočnená na aktuálne témy prevencie (zdravý životný štýl s akcentom na správnu výživu a podporu pohybovej aktivity; stomatohygiena; prevencia látkových a nelátkových závislostí; prevencia kyberšikany; podpora duševného zdravia; environmentálna výchova; prvá pomoc a prevencia úrazov; výchova k zodpovednému partnerstvu a rodičovstvu; prevencia pohlavne prenosných nákaz a infekcie HIV/AIDS; prevencia vybraných infekčných ochorení – chrípky, respiračných ochorení, COVID-19, vírusovej hepatitídy typu A; prevencia vybraných chronických neinfekčných ochorení atď.). Kvôli zvýšeniu účinnosti nášho vplyvu tvoríme, distribuujeme propagačno-náučný materiál najmä letáky, plagáty, využívame videoprojekciu, uplatňujeme rôzne formy interaktívnej, skupinovej práce, spätnej väzby atď.

Konzultačnú, resp. poradenskú činnosť v oblasti zdravotno-výchovnej metodiky, práce s informačno-propagačným materiálom (letáky, plagáty, brožúry) a v oblasti výpožičky videofilmov z našej filmotéky, poskytujeme na požiadanie, resp. podľa aktuálnosti.

Zámerom aktivít iniciovaných a organizovaných **v rámci kalendára významných termínov** je informovať verejnosť (laickú či odbornú) o aktuálnych, prioritných problémoch týkajúcich sa zdravia. Ich realizácia spočívala vo využití rôznych edukačno-intervenčných prístupov, masmediálneho priestoru a edičnej činnosti. Kvôli dopytu sú mnohé z aktivít realizované aj mimo významných termínov, t. j. priebežne. Uviest' môžeme, napr.:

Svetový deň hypertenzie – 17. máj vznikol pod záštitou Svetovej ligy pre hypertenziu (angl. skr. WHL) a pripomína sa od roku 2005. Jeho cieľom je podporovať povedomie verejnosti o hypertenzii a povzbudiť občanov všetkých krajín k prevencii a kontrole tohto „tichého zabijaka“. Vysoký krvný tlak môže spôsobiť mozgovú porážku, ochorenie srdca a obličiek. Na webovom sídle RÚVZ Košice sme v rámci propagácie tohto termínu uverejnili rovnomenný titul (t. j. odkaz na príspevok ÚVZ SR).

Cieľom **Svetového dňa prvej pomoci – druhá septembrová sobota** je zvýšiť povedomie verejnosti o význame prvej pomoci v každodenných a krízových situáciách. O edukačné aktivity k danému termínu (so zameraním na poskytovanie predlekárskej/laickej prvej pomoci) sa zvyšuje záujem. V roku 2022 boli aktivity tohto druhu realizované v 6 MŠ (pre 163 detí), v 2 ZŠ (pre 116 žiakov), 1 školský internát (pre 31 študentov) a pre 15 seniorov z MO JDS v Slanci, okres Košice-okolie. Z učebných pomôcok sme využívali tematickú výučbovú prezentáciu, informačno-propagačné materiály, DVD film pre deti MŠ/ZŠ, lekárničku, zdravotnícke pomôcky a špeciálnu resuscitačnú figurínu.

Súčasťou akcie „**Športový deň pre zamestnancov RÚVZ so sídlom v Košiciach**“ (16. 6. 2022, v rekreačnej lokalite Letná záhradka, 1. mája, MČ Košice-Krásna, Košice) bola prednáška poskytovania prvej pomoci (zabezpečená Odborom epidemiológie), spojená s názornými ukázkami kardiopulmonálnej resuscitácie na resuscitačnej figuríne, s ukázkami Gordonovho manévru a Heimlichovho hmatu na figuríne na nácvik uvoľnenia cudzieho telesa z dýchacích ciest (viac v **bodoch 9.3 a 9.7 – A.2**).

Už spomínanú primárnu prevenciu srdcovocievnych ochorení realizujeme najmä cestou základnej Poradne zdravia, Poradne odvykania od fajčenia, edukačnými aktivitami na podporu zdravého spôsobu života a každoročnou propagáciou významného termínu SZO a Svetovej federácie srdca **Svetového dňa srdca – 29. september**, vyhláseného v roku 2000 (pred rokom 2012 pripomínaného v poslednú septembrovú nedeľu). V roku 2022 sme uvedený termín dali do pozornosti verejnosti, resp. vybraným cieľovým skupinám prostredníctvom osvetovej činnosti v tomto smere, poskytovanej v rámci poradenských služieb v mesiaci september (pozri napr. **body 9.3, 9.5, 9.7 – A.1 až A.3**).

Príležitosťou k rôznorodým aktivitám je významný termín Medzinárodnej diabetologickej federácie (skr. IDF) a podporovaný SZO, **Svetový deň diabetu – 14. november**, ktorého nosná téma v rokoch 2021 – 2023 znie „*Dostupnosť diabetologickej starostlivosti*“. Cieľom témy je zvýšiť povedomie o naliehavých problémoch, ktorým čelia diabetici a zároveň podporiť snahy o prevenciu cukrovky. Základnou formou prevencie DM je racionalizácia životného štýlu (pravidelná a primeraná fyzická aktivita, racionálna energeticky vyvážená strava, kde zdrojom živín sú tzv. zdravé potraviny), redukcia telesnej hmotnosti (v prípade nadváhy alebo obezity), redukcia stresu.

Činnosť k danému termínu spočívala v *edukačno-poradenských a informačno-propagačných aktivitách* (najmä vo všeobecnom poradenstve cez mobilnú Poradňu zdravia, s využitím informačno-propagačných materiálov od rôznych editorov vrátane ÚVZ SR, RÚVZ Košice). Aktivity boli realizované v širšom časovom rámci (od 13. 10. 2022 do 13. 12. 2022), pozri prehľad nižšie. Na aktivitách, ktoré boli uskutočnené počnúc 14.

novembrom, boli uplatnené o. i. dva materiály z edície ÚVZ SR, pod názvami: 1. „*Týka sa prediabetes aj vás?*“; 2. „*Test rizika vzniku cukrovky 2. typu*“.

Vykonaných bolo **22** aktivít, so sumárnym počtom **498** intervenovaných osôb (z toho 366 žiakov a študentov, 132 dospelých – študenti VŠ, produktívny vek, seniori. „*Test rizika vzniku cukrovky 2. typu*“ vyplnilo **59** dospelých osôb. Spolupracujúcich inštitúcií bolo **11**.

Informačno-propagačná činnosť zahŕňala:

- písomne oslovenie vybraných inštitúcií v spádovom území RÚVZ Košice, formou listu vo veci: „*Informácia o vybraných významných termínoch venovaných problematike zdravia – ponuka tematicky súvisiacich zdravotno-výchovných aktivít*“ (zahrňujúc *Svetový deň diabetu – 14. november*), rozposlaného e-mailom dňa 14. 9. 2022;
- propagáciu významného termínu uverejnením dvoch informačných materiálov pod názvami: 1. „*Týka sa prediabetes aj vás?*“; 2. „*Test rizika vzniku cukrovky 2. typu*“, z edície ÚVZ SR (11/2022), na webovom sídle RÚVZ Košice (v položke Aktuality); v rámci nástennej propagácie formou informačných panelov vo vstupných priestoroch všetkých troch pracovísk RÚVZ Košice (od 14. novembra 2022 do konca mesiaca, resp. info na webe doteraz). Cieľovou skupinou (podľa účelu) bola verejnosť, resp. zamestnanci a stránky RÚVZ Košice.

Prehľad edukačných a edukačno-poradenských aktivít (časovo zoradených):

- *ponuka služieb mobilnej základnej Poradne zdravia a Poradne odvykania od fajčenia (vybrané vyšetrenia a poradenstvo)*, doplnených o prednášku s besedou na tému „*Zdravý životný štýl s akcentom na prevenciu diabetu a onkologických ochorení*“ (pre účastníkov/klientov poradní) – Obecny úrad Haniska 248, okres Košice-okolie, dňa 13. 10. 2022, cieľová skupina: zamestnanci, seniori, verejnosť (v celkovom počte **17 osôb**);

(Ponúkané služby a sledované parametre: vyšetrenie celkového cholesterolu a glukózy z kapilárnej krvi prostredníctvom biochemického analyzátoru Reflotron; meranie tlaku krvi, pulzu; meranie vybraných antropometrických parametrov, stanovenie BMI, WHR, percenta telesného tuku; u fajčiarov stanovenie hladiny oxidu uhľnatého/CO a karboxyhemoglobínu/COHb z výdychu prístrojom Smokerlyzer a zistenie stupňa závislosti prostredníctvom dotazníkových metód; individuálne poradenstvo k jednotlivým zložkám spôsobu života, vrátane vyplnenia anamnestických dotazníkov, k prevencii diabetu a vybraných onkologických ochorení; distribúcia tlačených zdravotno-výchovných materiálov a i.)

- prednáška s besedou na tému „*Živospráva v staršom veku (úvodné slovo k zdravému spôsobu života a prezentácia vybraných služieb Poradne zdravia a Poradne optimalizácie pohybovej aktivity)*“, s doplnením o *pohybovú aktivitu pre seniorov – ukážky odporúčaných cvikov* – Verejná knižnica J. Bocatia, Hviezdoslavova 5, Košice, dňa 27. 10. 2022, cieľová skupina: seniori/čitatelia/verejnosť a zamestnanci (z toho poradensky intervenované 4 osoby, prednášky a cvičenia sa zúčastnilo **9 osôb**);

(Ponúkané služby a sledované parametre: vyšetrenie celkového cholesterolu z kapilárnej krvi prostredníctvom biochemického analyzátoru Accutrend Plus; meranie tlaku krvi, pulzu; meranie vybraných antropometrických parametrov, stanovenie BMI, WHR, percenta telesného tuku; u fajčiarov stanovenie hladiny oxidu uhľnatého/CO a karboxyhemoglobínu/COHb z výdychu prístrojom Smokerlyzer a zistenie stupňa závislosti prostredníctvom dotazníkových metód; individuálne poradenstvo k jednotlivým zložkám spôsobu života, vrátane vyplnenia anamnestických dotazníkov, k prevencii diabetu a vybraných onkologických ochorení; distribúcia tlačených zdravotno-výchovných materiálov a i.)

- prednáška s besedou (1x) na tému „*Diabetes mellitus*“ – Gymnázium M. R. Štefánika, Novomeského 4, Košice, dňa 3. 11. 2022, cieľová skupina: študenti 3. a 4. roč. (v celkovom počte **53**);
- prednáška s besedou (2x) na tému „*Zdravý životný štýl a prevencia diabetu*“ – Základná škola, Školská 7, Čečejevce, okres Košice-okolie, dňa 4. 11. 2022, cieľová skupina: žiaci 7. až 9. roč. (v celkovom počte **66**);
- prednáška s besedou (1x) na tému „*Diabetes mellitus*“ – Stredisko sociálnej pomoci mesta Košice, Garbiarska 4, Košice, dňa 7. 11. 2022, cieľová skupina: klienti centra/seniori (v celkovom počte **15**);

- prednáška s besedou (3x) na tému „Zdravý životný štýl, prevencia diabetu a vybraných onkologických ochorení“ – Stredná priemyselná škola elektrotechnická, Komenského 44, Košice, v dňoch 8. 11. 2022, 9. 11. 2022 a 10. 11. 2022, cieľová skupina: študenti 2. roč. (v celkovom počte **195**);
- ponuka služieb mobilnej Poradne zdravia (vyšetrenia na riziko metabolického syndrómu s následným poradenstvom) – Základná organizácia JDS v Poproči (Komunitné centrum, Brezová 20, Poproč), okres Košice-okolie, dňa 14. 11. 2022, cieľová skupina: členovia ZO JDS/seniori (v celkovom počte **24** osôb);
(Ponúkané služby a sledované parametre: vyšetrenie celkového cholesterolu, HDL, LDL, triacylglycerolov a glukózy z kapilárnej krvi prostredníctvom biochemického analyzátora Reflotron; meranie tlaku krvi, pulzu; meranie vybraných antropometrických parametrov, stanovenie BMI, WHR, percenta telesného tuku; individuálne poradenstvo k jednotlivým zložkám spôsobu života, vrátane vyplnenia anamnestických dotazníkov, k prevencii diabetu a vybraných onkologických ochorení; distribúcia tlačенých zdravotno-výchovných materiálov a i.)
- ponuka služieb mobilnej Poradne zdravia (vybrané vyšetrenia a poradenstvo) – Základná organizácia JDS v Slanci, Južná 6, okres Košice-okolie, dňa 21. 11. 2022, cieľová skupina: členovia ZO JDS/seniori (v celkovom počte **22** osôb);
(Ponúkané služby a sledované parametre: vyšetrenie celkového cholesterolu a glukózy z kapilárnej krvi prostredníctvom biochemického analyzátora Reflotron; meranie tlaku krvi, pulzu; meranie vybraných antropometrických parametrov, stanovenie BMI, WHR, percenta telesného tuku; individuálne poradenstvo k jednotlivým zložkám spôsobu života, vrátane vyplnenia anamnestických dotazníkov, k prevencii diabetu a vybraných onkologických ochorení; distribúcia tlačенých zdravotno-výchovných materiálov a i.)
- ponuka služieb stabilnej Poradne zdravia (vybrané vyšetrenia a poradenstvo) a prednáška s diskusiou (1x) na tému „Význam poradenstva v prevencii diabetu“ – RÚVZ Košice (detašované pracovisko), Rooseveltova 8, Košice, dňa 23. 11. 2022, cieľová skupina: študenti Lekárskej fakulty UPJŠ v Košiciach, odboru Ošetrovateľstva, zmiešaná skupina (edukovaných spolu **45** osôb, z toho poradensky intervenovaných 13 osôb);
(Ponúkané služby a sledované parametre: vyšetrenie celkového cholesterolu a glukózy z kapilárnej krvi prostredníctvom biochemického analyzátora Reflotron; meranie tlaku krvi, pulzu; meranie vybraných antropometrických parametrov, stanovenie BMI, WHR, percenta telesného tuku; individuálne poradenstvo k jednotlivým zložkám spôsobu života, vrátane vyplnenia anamnestických dotazníkov, a k prevencii diabetu; distribúcia tlačенých zdravotno-výchovných materiálov a i.)
- prednáška s besedou (1x) na tému „Zdravý spôsob života, podpora nefajčenia, prevencia diabetu“ – Súkromná stredná odborná škola ekonomická Košická akadémia, Tajovského 15, Košice, dňa 28. 11. 2022, cieľová skupina: študenti 2. a 3. roč. (v celkovom počte **25**);
- prednáška s besedou (1x) na tému „Diabetes mellitus“ – Špeciálna Základná škola, Inžinierska 24, Košice, dňa 13. 12. 2022, cieľová skupina: žiaci 1. a 2. stupňa (v celkovom počte **27**).

Na základe požiadavky ÚVZ SR bol prehľad zdravotno-výchovných aktivít pri príležitosti Svetového dňa diabetu (14. november), realizovaných v spádovom území RÚVZ Košice, predložený emailovou cestou dňa 28. 11. 2022.

Na prevencii nádorových ochorení sa podieľame hlavne poradenskou činnosťou a účasťou na edukačných kampaniach. V aktivitách spolupracujeme najmä s neziskovou organizáciou Ligou proti rakovine, pobočkou Košice, Klubom turistov „Medicína“ Košice a Všeobecnou zdravotnou poisťovňou, a. s., pozri aj **bod 9.3**.

V roku 2022 sme opätovne zdravotno-výchovnou činnosťou podporili významný termín **Svetový deň rakoviny – 4. február**, vyhlásený Úniou pre medzinárodnú kontrolu rakoviny/UICC. Téma kampane znela „Odstráňme rozdiely v prístupe k starostlivosti o onkologického pacienta“. Výzva poukazuje na mnoho bariér, ktoré súvisia so socioekonomickými faktormi a bránia ľuďom v prístupe k prevencii, diagnostike, liečbe a následnej starostlivosti. Bariéry sú spôsobené kultúrnym kontextom, geografickou polohou, rodovými normami, úrovňou príjmu, vzdelania, diskrimináciou či predpokladmi na základe veku, pohlavia, sexuálnej orientácie, etnickej príslušnosti, zdravotného postihnutia a životného štýlu, a vedú k rozdielom v rizikách vzniku a prežitia onkologického ochorenia.

V rámci prevencie onkologických ochorení, RÚVZ v SR zahájili v mesiaci február, v nadväznosti na Svetový deň rakoviny, a s výkonom počas roka 2022, rôzne edukačno-poradenské aktivity so zameraním na najčastejšie sa vyskytujúce nádorové ochorenia, prevenciu rakoviny prsníka, krčka maternice a rakoviny hrubého čreva, konečníka. Cieľom aktivít bolo zvýšiť povedomie o rizikových faktoroch vybraných onkologických ochorení, o možnostiach ich prevencie a zásadách zdravého životného štýlu.

Ako už bolo spomenuté, naša činnosť spočívala v *edukačno-poradenských a informačno-propagačných aktivitách* (bola vykonávaná individuálnou, resp. skupinovú formou aj v rámci poradenstva cez mobilnú Poradňu zdravia a Poradňu odvykania od fajčenia). Učebnými pomôckami boli výučbové prezentácie; modely prsníka a hrubého čreva; dotazníky k onkologickým témam (rozdané po intervencii); tematické informačno-propagačné materiály od rôznych editorov vrátane ÚVZ SR, RÚVZ Košice).

Predmetné preventívne aktivity sme realizovali priebežne počas roka. V časovom období od februára 2022 k 15. 11. 2022 sme uskutočnili **85** aktivít. O uvedené témy prejavovali záujem rôzne vekové kategórie, čomu bolo vyhovené. Intervenovaných bolo sumárne **1137** osôb, z toho 105 žiakov ZŠ, 262 študentov SŠ, 4 študenti VŠ, cca 615 osôb v produktívnom a cca 151 osôb v poproduktívnom veku. Spolupracujúcich inštitúcií bolo **29**. V aktivitách sa pokračuje.

Informačno-propagačná činnosť k danému termínu z našej strany bola zameraná na:

- zostavenie tematických informačných panelov (t. j. nástenné vystavenie informačných materiálov), za účelom propagácie svetového dňa a poskytnutia informácií o prevencii rakoviny, vo vstupných priestoroch všetkých troch budov RÚVZ Košice (v ústrednom pracovisku na Ipeľskej 1 a v dvoch detašovaných pracoviskách: Rooseveltova 8 a Senný trh 4 v Košiciach), s určením pre zamestnancov úradu a stránky;
- uverejnenie titulu „Svetový deň rakoviny – 4. február“ (z edície ÚVZ SR) na webovom sídle RÚVZ Košice v priečinku Aktuality a súbežnú propagáciu informačných materiálov k svetovému dňu a primárnej prevencii rakoviny v priečinku Hlavné menu – Odborné útvary – Podpora zdravia a výchova k zdraviu;
- distribúciu informačno-propagačných materiálov spojenú s konzultáciami, resp. odborným poradenstvom so zameraním na primárnu prevenciu onkologických ochorení, s určením pre všetkých klientov základnej Poradne zdravia, ktorí poradňu počas roka navštevovali.

Vykonané edukačno-poradenské aktivity uvádza nasledovný prehľad:

- *Základy onkologickej výchovy: prevencia rakoviny prsníka, krčka maternice a rakoviny hrubého čreva a konečníka* (1 prednáška) – v rámci spolupráce s Lekárskou fakultou Univerzity P. J. Šafárika Košice (ÚSBM), na detašovanom pracovisku RÚVZ Košice, Rooseveltova 8, dňa 7. 3. 2022 (AR 2021/22), pre **študentov** 3. roč. Bc. stupňa (v počte **4**) študijného odboru Verejné zdravotníctvo;
- *Zdravý životný štýl* (3 prednášky) na ZŠ Československej armády 15, Moldava nad Bodvou, okres Košice-okolie, dňa 1. 4. 2022, pre **žiakov 7. roč.** (v celkovom počte **65**);
- *Zdravý životný štýl s akcentom na onkologické a kardiovaskulárne ochorenia, prevenciu obezity* (1 prednáška) v Stredisku sociálnej pomoci mesta Košice, Garbiarska 4, Košice, dňa 5. 4. 2022, pre **seniorov/klientov centra** (v celkovom počte **14**);
- *Ponuka služieb mobilnej Poradne zdravia a Poradne odvykania od fajčenia (vyšetrenia na riziko metabolického syndrómu s následným poradenstvom)*, doplnených o výklad s riadeným rozhovorom/individuálnu intervenciu na tému „Základy onkologickej výchovy: prevencia rakoviny prsníka, krčka maternice a rakoviny hrubého čreva a konečníka“ – akcia v spolupráci so Všeobecnou zdravotnou poisťovňou, a. s., krajskou pobočkou Košice – vo Všeobecnej zdravotnej poisťovni, Senný trh 1, Košice, dňa 7. 4. 2022, pre **zamestnancov** VŠZP (v celkovom počte **25** osôb);

(Ponúkané služby a sledované parametre: vyšetrenie celkového cholesterolu, HDL, LDL, triacylglycerolov a glukózy z kapilárnej krvi prostredníctvom biochemického analyzátoru Reflotron; meranie tlaku krvi, pulzu; meranie vybraných

antropometrických parametrov **Analyzátorom kompozície ľudského tela – InBody**, stanovenie BMI, WHR, percenta telesného tuku; u fajčiarov stanovenie hladiny oxidu uhľnatého/CO a karboxyhemoglobínu/COHb z výdychu prístrojom Smokerlyzer a zistenie stupňa závislosti prostredníctvom dotazníkových metód; individuálne poradenstvo k jednotlivým zložkám spôsobu života, vrátane vyplnenia anamnestických dotazníkov, a k prevencii vybraných onkologických ochorení; distribúcia tlačných zdravotno-výchovných materiálov a i.)

- **Základy onkologickej výchovy: prevencia rakoviny prsníka, krčka maternice a rakoviny hrubého čreva a konečníka** (2 prednášky) v Strednej zdravotníckej škole, Moyzesova 17, Košice, v dňoch 5. 4. 2022 a 8.4.2022 (šk. rok 2021/22), pre **študentov 3. roč. a 4. roč. odboru Asistent výživy**, spolu **30** (z toho 17 študentov 3. roč. a 13 študentov 4. roč.);
- **Ponuka služieb mobilnej Poradne zdravia v rámci akcie Onkokardioturistika 34. ročník – jarná časť (vybrané vyšetrenia a poradenstvo)** – akcia v spolupráci s Klubom turistov „Medicína“ Košice a Ligou proti rakovine SR, pobočkou Košice – v rekreačnom stredisku Alpinka pri Košiciach, v dňoch 10. 4. 2022 a 16. 10. 2022, pre **onkologických pacientov a rodinných príslušníkov** (v celkovom počte **42** osôb v jarnej časti akcie a **19** osôb v jesennej časti akcie)
(Ponúkané služby a sledované parametre: v jarnej časti akcie okrem služieb mobilnej Poradne zdravia – vyšetrenie celkového cholesterolu z kapilárnej krvi prostredníctvom biochemického analyzátoru Accutrend Plus; meranie vybraných antropometrických parametrov; meranie tlaku krvi a pulzu, boli pre účastníkov v ponuke poradenské služby onkológov a pešia túra z rekreačného strediska Čermel' na Alpinku. V jesennej časti akcie zo strany Poradne zdravia bolo poskytnuté meranie tlaku krvi, pulzu, vybraných antropometrických parametrov a poradenstvo.)
- **Ponuka služieb mobilnej Poradne zdravia a Poradne odvykania od fajčenia (vyšetrenia na riziko metabolického syndrómu s následným poradenstvom)**, doplnených o výklad s riadeným rozhovorom/individuálnu intervenciu na tému „**Základy onkologickej výchovy: prevencia rakoviny prsníka, krčka maternice a rakoviny hrubého čreva a konečníka**“, v Knížnici pre mládež mesta Košice, Kukučínova 2, Košice, dňa 28. 4. 2022, pre **zamestnancov knižnice** (v celkovom počte **12** osôb);
* (Ponúkané služby a sledované parametre: vyšetrenie celkového cholesterolu, HDL, LDL, triacylglycerolov a glukózy z kapilárnej krvi prostredníctvom biochemického analyzátoru Reflotron; meranie tlaku krvi, pulzu; meranie vybraných antropometrických parametrov, stanovenie BMI, WHR, percenta telesného tuku; u fajčiarov stanovenie hladiny oxidu uhľnatého/CO a karboxyhemoglobínu/COHb z výdychu prístrojom Smokerlyzer a zistenie stupňa závislosti prostredníctvom dotazníkových metód; individuálne poradenstvo k jednotlivým zložkám spôsobu života, vrátane vyplnenia anamnestických dotazníkov, a k prevencii vybraných onkologických ochorení; distribúcia tlačných zdravotno-výchovných materiálov a i.)
- **Ponuka služieb mobilnej Poradne zdravia a Poradne odvykania od fajčenia (vyšetrenia na riziko metabolického syndrómu s následným poradenstvom)***, doplnené o tému „**Zdravý životný štýl s akcentom na onkologické a kardiovaskulárne ochorenia a prevenciu obezity**“ (1 prednáška s besedou), v Domove Sv. Anny, Olšavská 25, Poproč, okres Košice-okolie, dňa 6. 5. 2022, pre **seniorov/klientov zariadenia a zamestnancov** (v celkovom počte **22** osôb);
- **Zdravý životný štýl s akcentom na onkologické a kardiovaskulárne ochorenia a prevenciu obezity** (1 prednáška) v Dennom centre pri MČ Košice-Sídliisko KVP, Cottbuská 36, Košice, dňa 2. 5. 2022, pre **seniorov/klientov DC** (v celkovom počte **30**);
- **Prevencia rakoviny** (4 prednášky) v Strednej zdravotníckej škole, Moyzesova 17, Košice, v dňoch 30. 5. 2022 (2x) a 2. 6. 2022 (2x), pre **študentov 1. roč.** (v celkovom počte **107**);
- **Ponuka služieb mobilnej Poradne zdravia a Poradne odvykania od fajčenia (vybrané vyšetrenia a poradenstvo)**, doplnených o výklad s riadeným rozhovorom/individuálnu intervenciu na tému „**Základy onkologickej výchovy: prevencia rakoviny prsníka, krčka maternice a rakoviny hrubého čreva a konečníka**“ – akcia v spolupráci so Všeobecnou zdravotnou poisťovňou, a. s., krajskou pobočkou Košice – v OC OPTIMA, Moldavská cesta 32, Košice, dňa 26. 6. 2022, pre širokú **verejnosť** (v celkovom počte **29** osôb);

**** *(Ponúkané služby a sledované parametre: vyšetrenie celkového cholesterolu z kapilárnej krvi prostredníctvom biochemického analyzátoru Accutrend Plus; meranie tlaku krvi, pulzu; meranie vybraných antropometrických parametrov, stanovenie BMI, WHR, percenta telesného tuku; u fajčiarov stanovenie hladiny oxidu uhľnatého/CO a karboxyhemoglobínu/COHb z výdychu prístrojom Smokerlyzer a zistenie stupňa závislosti prostredníctvom dotazníkových metód; individuálne poradenstvo k jednotlivým zložkám spôsobu života, vrátane vyplnenia*

anamnestických dotazníkov, a k prevencii vybraných onkologických ochorení; distribúcia tlačенých zdravotno-výchovných materiálov a i.)

- Ponuka služieb mobilnej Poradne zdravia a Poradne odvykania od fajčenia (vyšetrenia na riziko metabolického syndrómu s následným poradenstvom), doplnených o výklad s riadeným rozhovorom/individuálnu intervenciu na tému „Základy onkologickej výchovy: prevencia rakoviny prsníka, krčka maternice a rakoviny hrubého čreva a konečníka“, propagáciu produktov VŠZP s prizvaním ďalších odborníkov z oblasti optometrie, kožného lekárstva, zubného lekárstva a dentálnej hygieny – akcia „Dni zdravia“ v spolupráci so Všeobecnou zdravotnou poisťovňou, a. s., krajskou pobočkou Košice – v RÚVZ Košice, Ipeľská 1 (17. 8. 2022 na ústrednom pracovisku) a Rooseveltova 8, Košice (28. 7. 2022 na elokovanom pracovisku), pre **zamestnancov RÚVZ Košice** (v celkovom počte **58** osôb);

(Ponúkané služby a sledované parametre: vyšetrenie celkového cholesterolu, HDL, LDL, triacylglycerolov a glukózy z kapilárnej krvi prostredníctvom biochemických analyzátorov Reflotron a Accutrend; meranie tlaku krvi, pulzu; meranie vybraných antropometrických parametrov Analyzátorom kompozície ľudskeho tela – InBody, stanovenie BMI, WHR, percenta telesného tuku; meranie saturácie kyslíka v krvi pulzným oxymetrom; meranie sily stisku ručným dynamometrom/digitálnym silomerom; u fajčiarov stanovenie koncentrácie alveolárneho oxidu uhľnatého vo výdychu – CO v ppm a percentuálneho pomeru karboxyhemoglobínu v krvi – COHb v % prístrojom Smokerlyzer; stanovenie funkčnej kapacity pľúc Spirometrom; zistenie stupňa závislosti prostredníctvom dotazníkových metód; individuálne poradenstvo k jednotlivým zložkám spôsobu života, vrátane vyplnenia anamnestických dotazníkov a k prevencii vybraných onkologických ochorení; distribúcia tlačенých zdravotno-výchovných materiálov a i.)

- Ponuka služieb mobilnej Poradne zdravia a Poradne odvykania od fajčenia (vybrané vyšetrenia a poradenstvo)****, doplnených o výklad s riadeným rozhovorom – individuálnu intervenciu na tému „Základy onkologickej výchovy: prevencia rakoviny prsníka, krčka maternice a rakoviny hrubého čreva a konečníka“ – akcia v spolupráci so Všeobecnou zdravotnou poisťovňou, a. s., krajskou pobočkou Košice – v Business Centre, Moldavská 10, Košice, dňa 6. 9. 2022, pre **zamestnancov a verejnosť** (v celkovom počte **56** osôb);
- Ponuka služieb mobilnej Poradne zdravia a Poradne odvykania od fajčenia (vybrané vyšetrenia a poradenstvo), doplnených o výklad s riadeným rozhovorom/individuálnu intervenciu na tému „Základy onkologickej výchovy: prevencia rakoviny prsníka, krčka maternice a rakoviny hrubého čreva a konečníka“ – akcia v spolupráci so Všeobecnou zdravotnou poisťovňou, a. s., krajskou pobočkou Košice – v **Železničnej spoločnosti Slovensko, a. s., Kasárenské nám. 11, Košice**, dňa 7. 9. 2022, pre **zamestnancov a verejnosť** (v celkovom počte **40** osôb);

** *(Ponúkané služby a sledované parametre: vyšetrenie celkového cholesterolu a glukózy z kapilárnej krvi prostredníctvom biochemického analyzátoru Accutrend Plus; meranie tlaku krvi, pulzu; meranie vybraných antropometrických parametrov, stanovenie BMI, WHR, percenta telesného tuku; u fajčiarov stanovenie hladiny oxidu uhľnatého/CO a karboxyhemoglobínu/COHb z výdychu prístrojom Smokerlyzer a zistenie stupňa závislosti prostredníctvom dotazníkových metód; individuálne poradenstvo k jednotlivým zložkám spôsobu života, vrátane vyplnenia anamnestických dotazníkov, a k prevencii vybraných onkologických ochorení; distribúcia tlačенých zdravotno-výchovných materiálov a i.)*

- Ponuka služieb mobilnej Poradne zdravia a Poradne odvykania od fajčenia (vybrané vyšetrenia a poradenstvo)**, doplnených o výklad s riadeným rozhovorom/individuálnu intervenciu na tému „Základy onkologickej výchovy: prevencia rakoviny prsníka, krčka maternice a rakoviny hrubého čreva a konečníka“ – akcia v spolupráci so Všeobecnou zdravotnou poisťovňou, a. s., krajskou pobočkou Košice – na Ústavnom súde SR, Hlavná 110, Košice, dňa 13. 9. 2022, pre **zamestnancov** (v celkovom počte **40** osôb);
- Ponuka služieb mobilnej Poradne zdravia a Poradne odvykania od fajčenia (vyšetrenia na riziko metabolického syndrómu s následným poradenstvom), doplnených o výklad s riadeným rozhovorom/individuálnu intervenciu na tému „Základy onkologickej výchovy: prevencia rakoviny prsníka, krčka maternice a rakoviny hrubého čreva a konečníka“ v Združení príbuzných a priateľov a rehabilitačnom stredisku Radosť, Bauerova 1, Košice, dňa 20. 9. 2022, pre **zamestnancov a klientov zariadenia** (v počte **12** osôb);

*** (*Ponúkané služby a sledované parametre: vyšetrenie celkového cholesterolu, HDL, LDL, triacylglycerolov a glukózy z kapilárnej krvi prostredníctvom biochemického analyzátoru Afinion 2; meranie tlaku krvi, pulzu; meranie vybraných antropometrických parametrov, stanovenie BMI, WHR, percenta telesného tuku; u fajčiarov stanovenie hladiny oxidu uhľnatého/CO a karboxyhemoglobínu/COHb z výdychu prístrojom Smokerlyzer a zistenie stupňa závislosti prostredníctvom dotazníkových metód; individuálne poradenstvo k jednotlivým zložkám spôsobu života, vrátane vyplnenia anamnestických dotazníkov; a k prevencii vybraných onkologických ochorení; distribúcia tlačенých zdravotno-výchovných materiálov a i.)*

- *Ponuka služieb mobilnej Poradne zdravia a Poradne odvykania od fajčenia (vybrané vyšetrenia a poradenstvo)***, doplnených o výklad s riadeným rozhovorom/individuálnu intervenciu na tému „*Základy onkologickej výchovy: prevencia rakoviny prsníka, krčka maternice a rakoviny hrubého čreva a konečníka*“ – akcia v spolupráci so Všeobecnou zdravotnou poisťovňou, a. s., krajskou pobočkou Košice – v **Asseco Central Europe, a. s., Werferova 1, Košice**, dňa 21. 9. 2022, pre **zamestnancov a verejnosť** (v celkovom počte **14** osôb);
- *Ponuka služieb mobilnej Poradne zdravia a Poradne odvykania od fajčenia (vybrané vyšetrenia a poradenstvo)***, doplnených o výklad s riadeným rozhovorom/individuálnu intervenciu na tému „*Základy onkologickej výchovy: prevencia rakoviny prsníka, krčka maternice a rakoviny hrubého čreva a konečníka*“ – akcia v spolupráci so Všeobecnou zdravotnou poisťovňou, a. s., krajskou pobočkou Košice – v **Úrade Košického samosprávneho kraja, Nám. Maratónu mieru 1, Košice**, dňa 21. 9. 2022, pre **zamestnancov a verejnosť** (v celkovom počte **54** osôb);
- *Ponuka služieb mobilnej Poradne zdravia a Poradne odvykania od fajčenia (vybrané vyšetrenia a poradenstvo)***, doplnených o výklad s riadeným rozhovorom/individuálnu intervenciu na tému „*Základy onkologickej výchovy: prevencia rakoviny prsníka, krčka maternice a rakoviny hrubého čreva a konečníka*“ – akcia v spolupráci s LF UPJŠ Košice (ÚSBM) – v **Diakonickom centre Cesta nádeje (špecializovanom zariadení s denným pobytom), Urbánkova 1, Košice**, dňa 21. 9. 2022, pre **klientov, rodinných príslušníkov, verejnosť** (v celkovom počte **26** osôb);
- *Ponuka služieb mobilnej Poradne zdravia a Poradne odvykania od fajčenia (vybrané vyšetrenia na riziko metabolického syndrómu s následným poradenstvom)****, doplnených o výklad s riadeným rozhovorom/individuálnu intervenciu na tému „*Základy onkologickej výchovy: prevencia rakoviny prsníka, krčka maternice a rakoviny hrubého čreva a konečníka*“ v **Denom centre pri MČ Košice-Západ, Laborecká 2, Košice**, dňa 22. 9. 2022, pre **seniorov/klientov** (v celkovom počte **9** osôb);
- *Ponuka služieb mobilnej Poradne zdravia a Poradne odvykania od fajčenia (vybrané vyšetrenia na riziko metabolického syndrómu s následným poradenstvom)****, doplnených o výklad s riadeným rozhovorom/individuálnu intervenciu na tému „*Základy onkologickej výchovy: prevencia rakoviny prsníka, krčka maternice a rakoviny hrubého čreva a konečníka*“ v **Obecnom úrade Sokol, Kostolianska 10, okres Košice-okolie**, dňa 26. 9. 2022, pre **zamestnancov, verejnosť** (v celkovom počte **24** osôb);
- *Ponuka služieb mobilnej Poradne zdravia a Poradne odvykania od fajčenia (vybrané vyšetrenia na riziko metabolického syndrómu s následným poradenstvom)****, doplnených o výklad s riadeným rozhovorom/individuálnu intervenciu na tému „*Základy onkologickej výchovy: prevencia rakoviny prsníka, krčka maternice a rakoviny hrubého čreva a konečníka*“ – pre zamestnancov; výklad/prednáška s besedou na tému „*Životný štýl*“ – pre žiakov – na **ZŠ, Košická Belá 235, okres Košice-okolie**, dňa 30. 9. 2022, pre **zamestnancov** (v celkovom počte **7** osôb), prednáška pre **5. – 9. ročník (40 žiakov)**;
- *Ponuka služieb mobilnej Poradne zdravia a Poradne odvykania od fajčenia (vybrané vyšetrenia a poradenstvo)*****, doplnených o výklad s riadeným rozhovorom – individuálnu intervenciu na tému „*Základy onkologickej výchovy: prevencia rakoviny prsníka, krčka maternice a rakoviny hrubého čreva a konečníka*“ v **ZŠ L. Fullu, Maurerova 21, Košice**, dňa 6. 10. 2022, pre **zamestnancov** (v celkovom počte **37** osôb);

- *Ponuka služieb mobilnej Poradne zdravia a Poradne odvykania od fajčenia (vybrané vyšetrenia a poradenstvo)***, doplnených o výklad s riadeným rozhovorom/individuálnu intervenciu na tému „*Základy onkologickej výchovy: prevencia rakoviny prsníka, krčka maternice a rakoviny hrubého čreva a konečníka*“ – akcia v spolupráci so Všeobecnou zdravotnou poisťovňou, a. s., krajskou pobočkou Košice – v SPP, a. s., Moldavská cesta 12, Košice, dňa 11. 10. 2022, pre **zamestnancov** (v celkovom počte **29** osôb);
- *Celoslovenská osvetová/preventívna kampaň „NIE rakovine prsníka/Pink október“* (pri príležitosti **Októbra – Medzinárodného mesiaca povedomia o rakovine prsníka**) – akcia v spolupráci so Všeobecnou zdravotnou poisťovňou, a. s., krajskou pobočkou Košice a Ligou proti rakovine, pobočkou Košice – vo Všeobecnej zdravotnej poisťovni, Senný trh 1, Košice, dňa 13. 10. 2022, pre **zamestnancov** a **klientov** VŠZP (v celkovom počte **35** osôb);
(Ponúkané služby: individuálne poradenstvo k prevencii onkologických ochorení zameraných na samovyšetrenie prsníkov na modeli prsníka; distribúcia tematických zdravotno-výchovných materiálov z produkcie Ligy proti rakovine; distribúcia imunochemických testov na stanovenie okultného krvácania v stolici.)
- *Ponuka služieb mobilnej Poradne zdravia a Poradne odvykania od fajčenia (vybrané vyšetrenia a poradenstvo)*, doplnených o prednášku pre účastníkov poradní na tému „*Životný štýl*“, v Obecnom úrade, Haniska 248, okres Košice-okolie, dňa 13. 10. 2022, pre **zamestnancov, seniorov, verejnosť** (v celkovom počte **17** osôb);
(Ponúkané služby a sledované parametre: vyšetrenie celkového cholesterolu a glukózy z kapilárnej krvi prostredníctvom biochemického analyzátora Reflotron; meranie tlaku krvi, pulzu; meranie vybraných antropometrických parametrov; stanovenie BMI, WHR, percenta telesného tuku; u fajčiarov stanovenie hladiny oxidu uhoľnatého/CO a karboxyhemoglobínu/COHb z výdychu prístrojom Smokerlyzer a zistenie stupňa závislosti prostredníctvom dotazníkových metód; individuálne poradenstvo k jednotlivým zložkám spôsobu života, vrátane vyplnenia anamnestických dotazníkov, a k prevencii vybraných onkologických ochorení; distribúcia tlačených zdravotno-výchovných materiálov a i.)
- *Ponuka služieb mobilnej Poradne zdravia a Poradne odvykania od fajčenia (vybrané vyšetrenia a poradenstvo)*****, doplnených o výklad s riadeným rozhovorom – individuálnu intervenciu na tému „*Základy onkologickej výchovy: prevencia rakoviny prsníka, krčka maternice a rakoviny hrubého čreva a konečníka*“ v Magna PT, s. r. o., Perínska cesta 282, Kechnec, okres Košice-okolie, dňa 20. 10. 2022, pre **zamestnancov** (v celkovom počte **47** osôb);
(Ponúkané služby navyše: individuálne poradenstvo k podpore zdravia ústnej dutiny, s ukázkami na 3D modeloch a k prevencii vybraných onkologických ochorení; distribúcia tlačených zdravotno-výchovných materiálov a i.)
- *Ponuka služieb mobilnej Poradne zdravia a Poradne na odvykanie od fajčenia (vybrané vyšetrenia a poradenstvo)*****, doplnených o prednášku s diskusiou na tému „*Zdravý životný štýl seniora*“ a skupinové cvičenie pre účastníkov podujatia vo Verejnej knižnici J. Bocatia, Hviezdoslavova 5, Košice, dňa 27. 10. 2022, pre **seniorov** (z toho poradensky intervenované boli 4 osoby, prednášky a cvičenia sa zúčastnilo **9** osôb);
- *Zdravý životný štýl, prevencia onkologických ochorení* (3 prednášky s besedou) na Strednej priemyselnej škole elektrotechnická, Komenského 44, Košice, v dňoch 8. 11. 2022 až 10. 11. 2022, pre **študentov** 2. roč. (v celkovom počte **125**);
- *Ponuka služieb mobilnej Poradne zdravia (vybrané vyšetrenia na riziko metabolického syndrómu s následným poradenstvom)*, doplnených o výklad s riadeným rozhovorom/individuálnu intervenciu na tému „*Základy onkologickej výchovy: prevencia rakoviny prsníka, krčka maternice a rakoviny hrubého čreva a konečníka*“ – v Základnej organizácii JDS v Poproči (Komunitné centrum, Brezová 20, Poproč), okres Košice-okolie, dňa 14. 11. 2022, pre **členov** ZO JDS (v celkovom počte **24** osôb);
(Ponúkané služby a sledované parametre: vyšetrenie celkového cholesterolu, HDL, LDL, triacylglycerolov a glukózy z kapilárnej krvi prostredníctvom biochemického analyzátora Reflotron; meranie tlaku krvi, pulzu; meranie vybraných antropometrických parametrov Analyzátorom kompozície ľudského tela – InBody, stanovenie BMI, WHR, percenta telesného tuku; individuálne poradenstvo k jednotlivým zložkám spôsobu života, vrátane vyplnenia anamnestických dotazníkov, a k prevencii vybraných onkologických ochorení; distribúcia tlačených zdravotno-výchovných mat. a i.)

- *Prevenca onkologických ochorení v pandemickom období* (prednáška od J. Kollárovej a M. Kojša, v rámci **odborného seminára pre pracovníkov RÚVZ Košice**) na detašovanom pracovisku RÚVZ Košice, Rooseveltova 8, dňa 10. 11. 2022, pre zamestnancov úradu (v počte **54**).

Vyššie uvedený súhrn vykonaných aktivít k prevencii vybraných onkologických ochorení bol na základe požiadavky ÚVZ SR predložený e-mailom 15. 11. 2022.

V aktuálnych otázkach *verejného zdravia, verejného zdravotníctva a v problematike prevencie chronických neinfekčných ochorení*, zúčastnili sme sa viacerých **odbornovzdelávacích podujatí** národnej i medzinárodnej úrovne. Napríklad išlo o nasledovné:

- prvá multiplikačná konferencia k projektu Erasmus+ „*Komplexný multiprofesionálny prístup k liečbe pacientov s využitím menej frekventovaných metód*“ – satelitné sympóziium XXIII. medzinárodného interdisciplinárneho lekárskeho kongresu naturálnej medicíny (online, 18. 3. 2022). Hlavný organizátor: Prvá klinika akupunktúry a naturálnej medicíny G. Solára, s. r. o., Šamorín;
- *školenie pre rozvoj personálnych zručností a schopností pracovníkov poradní zdravia* (RÚVZ Poprad, Zdravotnícka 3, Poprad, 1. 4. 2022). Organizátori: ÚVZ SR, RÚVZ Poprad;
- webinár na tému „*Anémia z nedostatku železa*“ (19. 5. 2022). Organizátori: Argama, s. r. o. – vzdelávacia agentúra, Terézia Company, s. r. o., SLeK, SK MTP, SKIZP;
- sympóziium na tému „*Sila dátových argumentov*“ v rámci OP EVS podporeného ESF (Východoslovenské múzeum v Košiciach, Námestie Maratónu 2, Košice, 21. 9. 2022). Organizátor: KSK; 21. 9. 2022;
- online participatívne stretnutie na tému „*Národná priorita Dobré zdravie*“ – súčasť participatívneho procesu určenia návrhu národných priorít udržateľného rozvoja Slovenska do roku 2050 (6. 10. 2022). Organizátori: Participation Factory, s. r. o.; MIRRI SR.

Na základe dlhoročne realizovaného a osvedčeného projektu „**Zdravotno-výchovné pôsobenie u detí predškolského veku – stomatohygiena**“, v územnej pôsobnosti RÚVZ Košice pretrváva záujem o osvetu, poradenstvo **v oblasti ústneho zdravia** zo strany škôl aj iných inštitúcií. Aktivity sú vykonávané najmä na materských a základných školách (na mnohých opakovane) a určené sú nielen deťom a žiackej/študentskej populácii, ale aj učiteľom a rodičom, podľa požiadaviek.

Pri príležitosti významných termínov, ako **Svetový deň ústneho zdravia – 20. marec** (vyhlásený Svetovou organizáciou zubných lekárov) a **Európsky deň ústneho zdravia – 12. september** (vyhlásený Radou Európskych dentistov), boli realizované aktivity určené primárne deťom a mládeži. *Edukáčnú činnosť* zameranú na podporu ústneho zdravia a propagáciu termínu sme v regióne Košíc a okolia realizovali v širšom časovom rámci. Aktivity sa konali na **24 miestach** (11 MŠ, 11 ZŠ, 1 ŠI/SSŠ, 1 VŠ) a intervenovaných bolo spolu **1529 osôb**, z toho 407 detí predškolského veku, 1102 žiakov ZŠ, 15 študentov SSŠ, 5 študentov VŠ (pozri nasledovnú tabuľku). Súčasťou edukácie bola distribúcia informačno-propagačných materiálov k danej tematike (letákov, skladačiek, maľovaniek), od rôznych editorov vrátane RÚVZ Košice a ÚVZ SR, ako aj DVD projekcia.

P. č.	Zdravotno-výchovné aktivity k Svetovému dňu ústneho zdravia (20. marec) a Európskemu dňu ústneho zdravia (12. september) – prehľad navštívených škôl a školských zariadení
1.	MŠ Dénešova 53, Košice (2 aktivity, edukovaných 38 detí predškolského veku)
2.	MŠ Juhoslovanská 4, Košice (2 aktivity, edukovaných 40 detí predškolského veku)
3.	MŠ Kežmarská 46, Košice (2 aktivity, edukovaných 30 detí predškolského veku)
4.	MŠ Mládežnícka 2, MČ Košice-Šaca (3 aktivity, edukovaných 65 detí predškolského veku)
5.	Súkromná MŠ Vilôčka, Vencová 4, Košice (1 aktivita, edukovaných 20 detí predškolského veku)
6.	MŠ Geča 12, okres Košice-okolie (2 aktivity, edukovaných 30 detí predškolského veku)

7.	MŠ Haniska 295, okres Košice-okolie (5 aktivít, edukovaných 76 detí predškolského veku)
8.	MŠ Kechnec 262, okres Košice-okolie (1 aktivita, edukovaných 36 detí predškolského veku)
9.	MŠ Olšovany 56, okres Košice-okolie (1 aktivita, edukovaných 15 detí predškolského veku)
10.	MŠ Kostolná 280, Ruskov, okres Košice-okolie (2 aktivity, edukovaných 40 detí predškolského veku)
11.	MŠ Skároš 260, okres Košice-okolie (1 aktivita, edukovaných 17 detí predškolského veku)
12.	ZŠ Bernolákova 16, Košice (edukovaných 280 žiakov 1. až 4. roč./12 aktivít; 105 žiakov 4. a 5. roč./5 aktivít; 60 žiakov 6. roč./3 aktivity)
13.	ZŠ Nám. L. Novomeského 2, Košice (5 aktivít, edukovaných 122 žiakov 2. roč.)
14.	ZŠ Mateja Lechkého, Ulica Jana Pavla II. 1, Košice (4 aktivity, edukovaných 100 žiakov 1. až 2. roč.)
15.	ZŠ Užhorodská 39, Košice (2 aktivity, edukovaných 48 žiakov 2. a 3. roč.; 1 aktivita, edukovaných 14 žiakov 1 roč. v Školskom klube detí)
16.	Súkromná ZŠ Didacticus, Palackého 14, Košice (1 aktivita, edukovaných 17 žiakov 1. roč.)
17.	Súkromná ZŠ Slobody 1, Košice (4 aktivity, edukovaných 58 žiakov Školského klubu detí)
18.	Špeciálna ZŠ, Inžinierska 24, Košice (aktivity, edukovaných 42 žiakov I. aj II. stup.)
19.	Spojená ZŠ, Odborárska 2, Košice (2 aktivity, edukovaných 28 žiakov 1. a 2. roč.)
20.	Spojená ZŠ, Vojenská 13, Košice (2 aktivity, edukovaných 22 žiakov 6. až 9. roč.)
21.	ZŠ Malá Ida, Školská 10, okres Košice-okolie (2 aktivity, edukovaných 44 žiakov 1. a 2. roč.; 4 aktivity, edukovaných 107 žiakov 3. a 4. roč.)
22.	ZŠ Ruskov 32, okres Košice-okolie (3 aktivity, edukovaných 55 žiakov 1. a 2. roč.)
23.	Školský internát, Jedlíková 11, Košice (1 aktivita pre 15 študentov stredných škôl)
24.	LF UPJŠ, Trieda SNP 1, Košice (1 aktivita, edukovaných 5 študentov 1. roč. Mgr. stupňa št. odb. VZ)

Spolupráca so školami v tomto smere je priebežne propagovaná cez príspevky na ich webových stránkach (najmä MŠ, ZŠ).

Problematiku podpory ústneho zdravia sme prezentovali aj formou aktívnej účasti na *odbornom seminári pre pracovníkov RÚVZ Košice*, príspevkom Gregová, S., Fabianová, M.: *Podpora zdravia ústnej dutiny a jej vplyv na celkové zdravie. Významné dni venované ústnemu zdraviu* (RÚVZ Košice, 10. 11. 2022).

Popis činnosti k ďalším významným termínom sa nachádza v bodoch **9.3, 9.4, 9.6, 9.7.**

9.6 Národný akčný plán pre problémy s alkoholom na roky 2021 – 2030

Plnenie úloh vychádzajúcich z *Národného akčného plánu pre problémy s alkoholom na roky 2021 – 2030* (schváleného vládou SR v roku 2017, ďalej len „NAPPA“) je zároveň v súlade s plnením ďalších strategických dokumentov, ako napr. *NPPZ* (pozri **bod 9.7 – oblasť A.3** – Tabak, alkohol, drogy) či *Národná stratégia SR pre bezpečnosť cestnej premávky na roky 2021 – 2030* (pozri nižšie).

V rámci NAPPA sa v preventívnom pôsobení sústreďujeme najmä na nižšie vekové kategórie, resp. špecifické sociálne skupiny obyvateľstva – nachádzajúce sa vo zvýšenom riziku vzniku závislostí. Výchovno-vzdelávacie prístupy z tematického hľadiska zameriavame na predchádzanie problémom (zdravotným, sociálnym, ekonomickým a i.) súvisiacim s alkoholom a inými návykovými látkami, na podporu abstinentského spôsobu života, resp. situačnej abstinencie vo vzťahu k alkoholu, na podporu zdravého životného štýlu, nevynímajúc týmto podporný vplyv na informovanosť, zdravotné uvedomenie, zdravotnú gramotnosť v danom smere.

V oblasti primárnej prevencie závislostí a prevencie užívania alkoholu aktuálne dominuje edukačno-poradenská a informačno-propagačná činnosť, pri ktorej spolupracujeme s regionálnou štátnou správou, samosprávou, školami a inými inštitúciami, organizáciami. Edukačnú činnosť orientujeme na *skupinové intervenčné metódy* (teoretický výklad spojený s besedou doplnený o aktivizačné prvky, ako práca v skupinách, panelová diskusia, premietnutie videofilmu, tvorba a distribúcia propagačno-náučných materiálov a i.).

Z edukačnej a informačno-propagačnej tematicky prierezovej činnosti môžeme spomenúť účasť na *edukačnom programe BECEP* (využívajúcom formu edukačnej kampane

a výchovných opatrení). Aktuálne sa realizuje na základe Akčného plánu implementácie opatrení Národnej stratégie SR pre bezpečnosť cestnej premávky na roky 2021 – 2030, ad Oblasť pôsobenia č. 1: Ľudský faktor; Sféra: Zvyšovanie povedomia; Opatrenie/úloha č. 1.7 „Aktivity zamerané na zvyšovanie povedomia ohľadom rizík súvisiacich s požitím alkoholu a iných návykových látok v cestnej premávke“; ako aj ad Oblasť pôsobenia č. 5: Ponehodová starostlivosť; Sféra: Zvyšovanie povedomia; Opatrenie/úloha č. 5.1 *Aktivity zamerané na zvyšovanie povedomia ohľadom poskytovania prvej pomoci pri dopravných nehodách* (v rámci oboch úloh zodpovedným subjektom o. i. je MZ SR v spolupráci s ÚVZ SR).

Na základe požiadavky ÚVZ SR (z 10. 3. 2022) bol spracovaný odpočet plnenia vyššie uvedenej úlohy č. 1.7 z Akčného plánu implementácie opatrení Národnej stratégie SR pre BECEP na roky 2021 – 2030, za rok 2021 za RÚVZ Košice. Správa bola predložená ÚVZ SR e-mailom dňa 16. 3. 2022.

Aktivity v rámci vymedzených úloh, resp. „programu BECEP“ boli zamerané na prevenciu rizika požitia alkoholu, omamných látok, liečiv u účastníkov cestnej premávky, počas vedenia vozidla, na používanie reflexných a ochranných prvkov, cyklistických prílb a na prevenciu dopravných úrazov prioritne u detí a mládeže.

Edukačné aktivity v roku 2022 na tému „Poskytovanie predlekárskej (laickej) prvej pomoci“, aj v kontexte problematiky bezpečnosti cestnej premávky (s učebnými pomôckami, ako výučbová prezentácia a DVD BECEP/Becepáčik či DVD Záchranárik) sa konali na deviatich miestach:

- ZŠ Školská 10, Malá Ida, okres Košice-okolie (4. 4. 2022) – 2x výklad s besedou – s určením pre 24 žiakov 7. roč. a 30 žiakov 8. roč.;
- MŠ Mládežnícka 2, MČ Košice-Šaca, Košice (20. 4. 2022) – 1x výklad s besedou pre 22 detí predškolského veku (5 – 6 r.); taktiež (22. 11. 2022) – 1x výklad s besedou pre 38 detí predškolského veku (3 – 6 r.);
- MŠ Masarykova 19, Košice (21. 4. 2022) – 1x výklad s besedou pre 18 detí predškolského veku (5 – 6 r.);
- MŠ Kežmarská 40, Košice (13. 10. 2022) – 2x výklad s besedou pre 30 detí predškolského veku (5 – 6 r.);
- Spojená škola (Špeciálna ZŠ), Odborárska 2, Košice (14. 10. 2022) – 2x výklad s besedou pre 62 žiakov 1. a 2. stupňa;
- Súkromná MŠ Tatranská 10, Košice (21. 10. 2022) – 2x výklad s besedou pre 35 detí predškolského veku (4 – 6 r.);
- MŠ Kostolná 12, Geča, okres Košice-okolie (24. 10. 2022) – 1x výklad s besedou pre 20 detí predškolského veku (5 – 6 r.);
- Školský internát pri SOŠ informačných technológií, Ostrovského 1, Košice (20. 10. 2022) – 1x výklad s besedou s určením pre 31 študentov SOŠ;
- JDS – miestna organizácia, Hlavná 55, Slanec, okres Košice-okolie (25. 11. 2022) – 1x výklad s besedou pre 15 seniorov/členov.

Ďalšie informácie k problematike prevencie závislosti pozri v **bode 9.7 – A.3.**

9.7 Národný program podpory zdravia pre roky 2021 – 2030 (skr. NPPZ)

Medziodborová úloha – na jej plnení sa podieľajú odbory, ako podpora zdravia a výchova k zdraviu, epidemiológia, hygiena životného prostredia a zdravia, preventívne pracovné lekárstvo, hygiena výživy, BP a KV a hygiena detí a mládeže.

Plnenie aktualizovaného Národného programu podpory zdravia v SR z roku 2021 (v gescii ÚVZ SR, schváleného vládou SR v roku 2022; ďalej len „NPPZ“) bolo realizované činnosťou vzťahujúcou sa k dvom vymedzeným oblastiam (pozri body A. a B.):

Oblasť A. Preventívne opatrenia zamerané primárne na podporu zdravého životného štýlu

S cieľom podieľať sa na znižovaní výskytu rizikových faktorov, ktoré súvisia so životným štýlom jednotlivca či skupín obyvateľstva, participujeme okrem NPPZ súčasne na plnení ďalších programov a akčných plánov, ako napr. *Národný program prevencie obezity* (2008, v gescii ÚVZ SR), vrátane *Národného akčného plánu v prevencii obezity na roky 2015 – 2025* (schváleného vládou SR); *Národný program duševného zdravia* (2004, prijatý vládou SR); *Národný program kontroly tabaku* (2007, schválený vládou SR) a *Národný akčný plán na kontrolu tabaku a súvisiacich výrobkov na roky 2023 – 2030* (v gescii ÚVZ SR, schválený vládou SR v r. 2022); *Národný akčný plán pre problémy s alkoholom na roky 2021 – 2030* (v gescii ÚVZ SR, schválený vládou SR); *Národná protidrogová stratégia SR na obdobie rokov 2021 – 2025 s výhľadom do roku 2030* (schválená vládou SR); *Stratégia rovnosti, inklúzie a participácie Rómov do roku 2030* (schválená vládou SR) vrátane *Akčných plánov k Stratégii rovnosti, inklúzie a participácie Rómov do roku 2030 na roky 2022 – 2024*; *Národný program aktívneho starnutia na roky 2021 – 2030* (schválený vládou SR); *Národná stratégia SR pre BECEP na roky 2021 – 2030* (schválená vládou SR) vrátane *Akčného plánu implementácie opatrení NS SR pre BECEP na r. 2021 – 2030* a i. Jedným zo základných východiskových dokumentov, ktorý aktuálne určuje smerovanie nielen preventívnych programov podpory zdravia a prioritných oblastí pôsobenia je *Strategický rámec starostlivosti o zdravie pre roky 2014 – 2030*, a v medzinárodnom meradle dokument *OSN Agenda 2030* (o cieľoch udržateľného rozvoja).

V praxi, prevenciu vybraných chronických ochorení realizujeme ovplyvňovaním informovanosti a zdravotného uvedomenia obyvateľov v zmysle zásad zdravého spôsobu života, uplatňujúc najmä zdravotno-výchovnú edukáciu a činnosti Poradne zdravia (stabilnej a mobilnej zložky). V poradni sú klienti, resp. záujemcovia vyšetrení v zmysle štandardnej metodiky za účelom identifikovania rizikových faktorov srdcovocievnych ochorení, metabolického syndrómu. Na základe zistených údajov, nadväzujúce odborné poradenstvo je zamerané na zlepšenie nameraných hodnôt a optimalizáciu zložiek životného štýlu nefarmakologickou cestou.

V hodnotenom období sme okrem individuálneho poradenstva (včítane telefonických konzultácií) v stabilnej Poradni zdravia, zorganizovali a uskutočnili akcie výjazdovou formou pre pracovné kolektívy, seniorov, záujmové skupiny a ostatnú verejnosť, pri ktorých sa spolupracovalo s rôznymi inštitúciami (bližšia informácia je uvedená aj v **bodoch 9.3, 9.5**).

Výchovno-vzdelávacie aktivity sme orientovali predovšetkým na mladú generáciu. Objektom nášho záujmu sú však aj ostatné vekové kategórie. Konkrétne realizačné výstupy sa týkajú všetkých priorit tejto oblasti/opatrenia NPPZ, t. j. bodov 1. až 5.

Celková činnosť v prvom polroku 2022 bola realizovaná v obmedzenom režime z dôvodu pandemickej situácie a prijatých opatrení na celoštátnej a regionálnej úrovni v súvislosti s prevenciou šírenia nového koronavírusu „SARS-CoV-2“, spôsobujúceho ochorenie COVID-19.

1. Výživa a stravovanie

Rizikové faktory výživy obyvateľstva sledujeme hlavne cez analýzy anamnestických dát od klientov *Poradenského centra ochrany a podpory zdravia* (ďalej len *PCOPZ*), vkladných do Testu zdravé srdce. Edukáciou a propagáciou v oblasti zásad správnej výživy sa snažíme zvyšovať celkové uvedomenie obyvateľstva, zlepšiť stravovacie návyky u všetkých jeho vekových skupín.

Téma ozdravenia výživy je v súlade s medzinárodnými princípmi zahrnutými v dokumentoch, ako napr. *Agenda 2030 OSN pre udržateľný rozvoj*; na národnej úrovni,

napr. v *Strategickom rámci starostlivosti o zdravie pre roky 2014 – 2030; Akčnom pláne pre potraviny a výživu na roky 2017 – 2025*, resp. v ďalších programoch, akčných plánoch a úlohách spojených s ochranou a podporou zdravia obyvateľov SR. Nadväzujúc na uvedené spolupracujeme s Odborom hygieny výživy RÚVZ Košice prostredníctvom vybraných aktivít PCOPZ – *Poradne zdravia* (stabilnej aj mobilnej zložky) a *Poradne správnej výživy* (pozri **body 9.3, 9.5**). Činnosť si kladie za cieľ vplývať na zlepšenie stravovacích návykov vo vybraných populačných skupinách, realizovať monitoring, intervencie a tiež zisťovať ich výživový stav.

Zdravotno-výchovný charakter má z našej strany podpora ***Stratégie SR pre realizáciu školského programu na školské roky 2017/2018 – 2022/2023*** (z júla 2017), v zmysle ktorej sa (od 1. 8. 2017) do jedného právneho rámca spojili dva programy – *Školský program pre ovocie a zeleninu* a *Školský program pre mlieko*. Jej ciele majú napomôcť zvýšiť konzumáciu uvedených potravinových komodít a výrobkov z nich u detí, vplývať na zmenu ich stravovacích návykov a predchádzať chorobám z nadhmotnosti a obezity. Cieľovými skupinami (na základe návrhu rezortov MPRV SR, MŠ SR, MZ SR) majú byť v období od 1. 8. 2017 do 31. 7. 2023, v rámci sektora školské ovocie a zelenina, deti vo veku 3 – 15 rokov a sektora školské mlieko a mliečne výrobky, deti a mládež vo veku 3 – 18 rokov.

V spádovom území RÚVZ Košice sa na školách realizujú *skupinové edukačné aktivity* (napr. formou výkladu s besedou, prednášky s diskusiou, panelovej diskusie, s uplatnením prvkov interaktívneho a zážitkového učenia, vedomostného kvízu, učebných pomôcok, ako výučbové prezentácie, pracovné listy, maľovanky, projekcia DVD filmu, tlakomer, tukomer) so zameraním na racionálnu výživu a zdravý spôsob života. Pre propagačné účely – ako doplnok edukácie – sa využívajú prezentačné materiály (letáky, skladačky, záložky, maľovanky) od rôznych editorov vrátane RÚVZ Košice a ÚVZ SR.

V kalendárnom roku 2022 (resp. v 2. polroku šk. r. 2021/2022 a 1. polroku šk. r. 2022/2023) boli edukačné aktivity realizované v materských školách, základných školách (na I. a II. stupni), v stredných školách vrátane gymnázií a za účelom propagácie programu i na jednej z vysokých škôl. Na niektorých školách sa aktivity realizovali opakovane. Intervenovaných bolo spolu **2012 osôb**, z toho 169 detí z 9 MŠ; 1255 žiakov z 36 ZŠ; 573 študentov z 12 SŠ a 1 stredoškolského internátu (zahŕňujúc 55 študentov z 1 gymnázia; 493 študentov z 11 ostatných SŠ, 25 študentov z 1 ŠI) a 15 študentov z 1 VŠ.

Retrospektívne, v nadväznosti na metodický pokyn ÚVZ SR na realizáciu edukácie v súvislosti s plnením „Školského programu“ (s účinnosťou od septembra 2018) a s určením pre RÚVZ v SR, zostavili a rozposlali sme ponuku sprievodných zdravotno-výchovných aktivít s dvoma informačnými letákmi (na témy „*Dôverujte mlieku – je kvalitné a zdravé*“ a „*Zdravie a krása sa skrýva v ovocí a zelenine*“, z edície RÚVZ Bratislava 2018) oprávneným vzdelávacím zariadeniam v územnom obvode okresov Košice-mesto a Košice-okolie, t. j. MŠ, ZŠ, SŠ, školám zabezpečujúcim špeciálne výchovno-vzdelávacie potreby, zapojeným do uvedeného programu (e-mailom dňa 12. 10. 2018). Ponuka sa vzťahuje na obdobie šk. rokov 2018/2019 až 2022/2023 a na okruhy aktivít, ktoré z hľadiska preventívno-edukačných cieľov a foriem výkonu (intervenčné prístupy edukačného, poradenského, resp. informačno-propagačného charakteru, s prevahou skupinového pôsobenia) sú tematicky prierezové, uplatniteľné v ideovo príbuzných projektoch, t. j. nielen v menovanom školskom programe, ale aj v celoslovenskom internetovom kurze zdravého životného štýlu „*Hravo ži zdravo*“; v projekte „*Viem, čo zjem*“ celosvetového programu *Nestlé Healthy Kids*, na ktorých RÚVZ Košice participuje.

V januári 2022 sme na základe požiadavky ÚVZ SR – v súvislosti so „*Školským programom*“ – zaslali odpočet sprievodných edukačných aktivít za školský rok 2020/2021 – sumárny prehľad za RÚVZ so sídlom v Košiciach. Ciele programu sa naplňali na lokálnej a regionálnej úrovni v územnej pôsobnosti úradu, prostredníctvom činnosti Odboru podpory

zdravia a výchovy k zdraviu. Cieľovými skupinami pre intervencie boli deti MŠ, žiaci ZŠ, študenti SŠ a vekovo zmiešaná skupina detí a mladých v jednom komunitnom centre. Intervencie mali najmä edukačný, interaktívny a informačno-propagačný charakter. Finančné náklady na program boli spojené s edíciou informačných zdravotno-výchovných materiálov (tvorba, tlač, distribúcia, nástenná propagácia), ktorú RÚVZ Košice realizoval z verejných zdrojov (z rozpočtu úradu/vo vlastnej réžii). Intervenčné aktivity v spomínanom školskom roku boli uskutočnené v 8 školách (1 MŠ; 5 ZŠ; 2 SŠ) a v 1 komunitnom centre a zamerané boli na 9 tém týkajúcich sa ozdravenia výživy, spôsobu života a prevencie ochorení z nesprávnej výživy (v zmysle dojednaní a požiadaviek subjektov). Edukovaných bolo spolu cca **822 osôb** (50 detí z MŠ, 521 žiakov zo ZŠ, 241 študentov z SŠ, 10 detí a mladých v 1 KC).

V školskom roku 2022/2023 sme sa zapojili do 7. ročníka celoslovenského projektu „*Viem, čo zjem*“ (ktorý je súčasťou celosvetového programu spoločnosti Nestlé na podporu zdravej výživy detí „*Nestlé Healthy Kids Global Programme*“, resp. „*Nestlé pre zdravie detí*“). Organizátorom projektu je Neuropea, s. r. o., Bratislava, odborným garantom ÚVZ SR, s odporúčaním MŠVVŠ SR. Zámerom projektu je popularizácia zdravého spôsobu života, zdravej výživy a pohybovej aktivity. Realizuje sa na zaregistrovaných základných školách SR, v danom ročníku s prioritným určením pre žiakov 3. – 6. ročníka ZŠ (t. j. žiakov vo veku 8 – 11 rokov). Vykonávateľmi edukačných aktivít sú lektori z RÚVZ v SR a pedagógovia zapojených škôl. Na danom projekte sme účastní už od jeho 1. ročníka (ktorý mal pilotný charakter), so zapojením RÚVZ na krajskej úrovni.

Úvodné vzdelávacie aktivity tohto 7. ročníka projektu sa v zmysle metodického usmernenia zo strany ÚVZ SR a Neuropea, s. r. o., Bratislava, realizovali na prihlásených školách prostredníctvom pracovníkov RÚVZ v SR (na tému Ovocie a zelenina). Školy si môžu vybrať ľubovoľný počet tém z okruhu, ako Hygiena potravín, Vyvážená strava, Ovocie a zelenina, Riziká nevhodného stravovania, Pitný režim, Energia, ktoré so žiakmi absolvujú vo vlastnej réžii.

V územnej pôsobnosti RÚVZ Košice sa do predmetného ročníka prihlásilo 8 košických ZŠ. Počas novembra a decembra 2022 sa konali aktivity na 6 z 8 škôl (t. j. ZŠ Gemerská 2; ZŠ M. Lechkého, J. Pavla II. 1; ZŠ Požiarnická 3; ZŠ Tomášikova 31; ZŠ Park Angelinum 8; Súkromná spojená škola Starozagorská 8), s celkovou účasťou **414 žiakov** (z 3. – 6. roč./rôzne podľa škôl). Na zvyšných dvoch školách (ZŠ Fábryho 44; ZŠ Postupimská 37) sa aktivity presunuli na január až február 2023.

Na základe požiadavky ÚVZ SR a Neuropea, s. r. o., po ukončení výučby prvej lekcie na zapojených školách, bol zasielaný na ÚVZ SR „*Záznam o priebehu školenia*“.

V rámci spolupráce **RÚVZ Košice** (Odboru podpory zdravia a výchovy k zdraviu; Odboru hygieny výživy – Poradne správnej výživy) a **O. Z. Slovenská sieť proti chudobe** (angl. skr. SAPN) bol **vypracovaný projekt výskumu** pod názvom „*Dostupnosť zdravého životného štýlu u obyvateľov Slovenskej republiky ohrozených chudobou a sociálnym vylúčením (Spotreba potravín, ich kvalita a stravovacie návyky v kontexte príjmu, statusu, sociálneho environmentu)*“.

Prípravná fáza v roku 2016 zahŕňala komunikáciu a pracovné stretnutia so zainteresovaným externým subjektom SAPN (objednávateľ/realizátor projektu), internú spoluprácu v rámci RÚVZ Košice (zostavovateľ/realizátor projektu) a:

- spracovanie anotácie výskumného projektu;
- zostavenie projektu a metodiky (t. j. nástroja pre zber dát – dotazník/rozhovor).

V roku 2017 bola uskutočnená prieskumná činnosť – zber dát anonymným dotazníkom na vybranom súbore respondentov (zabezpečilo SAPN). Na vyhodnocovaní dát z prieskumu participovali oba spolupracujúce subjekty (RÚVZ Košice a SAPN), sólovo podľa jednotlivých okruhov dotazníka. V rámci RÚVZ Košice, na Odbore podpory zdravia

a výchovy k zdraviu boli dáta z dotazníkového prieskumu – 24-hodinových jedálničkov respondentov zadávané do programu Alimenta 4.3e. V nadväznosti na to sa Odbor hygieny výživy podieľal na zhodnocovaní generovaných výstupov z uvedeného programu (t. j. vyhodnocovaní nutričného zloženia a energetického príjmu z celodennej stravy respondentov vo vzťahu k Odporúčaným výživovým dávkam pre obyvateľstvo v SR – 9. revízie). Zo strany Odboru podpory zdravia a výchovy k zdraviu boli spolupracujúcej organizácii SAPN (v zmysle dohody) zaslané všetky vyhodnotené jedálničky respondentov, v celkovom počte 298. Respondentom, ktorí vyplnili 24-hodinový jedálny lístok, bola ponúknutá možnosť konzultovať zistené výsledky a odporúčania zo strany Poradne správnej výživy pri RÚVZ Košice.

V roku 2018 (v mesiacoch apríl a august) pokračovala medzi RÚVZ Košice a SAPN pracovná komunikácia (e-mailom/tel. a osobnými stretnutiami). Týkala sa postupu prác na projekte (t. j. metodiky/vyhodnocovania dát z prieskumnej činnosti, zo zhodnotených jedálničkov a súvisiacich aktivít).

Nadväzujúc na zmienenú spoluprácu bol v roku 2021 publikovaný plnotextový príspevok v nekonferenčnom zborníku vedeckých prác – bibliografický odkaz: Schnitzerová, E.: Niektoré komponenty životného štýlu u príjmovo odlišných skupín obyvateľov. In: Jurkovičová, J.; Štefániková, Z. (Eds.). *Životné podmienky a zdravie. Zborník vedeckých prác*. Bratislava: UK v Bratislave, 2021, s. 101 – 110. ISBN 978-80-223-5173-7.

Na odbornom seminári pre pracovníkov RÚVZ Košice sme v roku 2022 mali aktívnu účasť s príspevkom: Schnitzerová, E. *Niektoré komponenty životného štýlu u príjmovo odlišných skupín obyvateľov* (RÚVZ Košice, 10. 11. 2022).

Z medzinárodných dní venovaných problematike výživy sme sa sústredili, napr. na **Svetový deň boja proti rakovine – 4. február**; **Svetový deň obezity – 4. marec**; **Svetový deň mlieka v školách – posledná streda v septembri**; **Svetový deň potravy/výživy – 16. október** a **Svetový deň diabetu – 14. november**. Prehľad informačno-propagačnej a intervenčnej činnosti vo vzťahu k rôznym cieľovým skupinám, ktorou sme podporili uvedené termíny, sa nachádza v **bodoch 9.3 a 9.5**.

2. Fyzická aktivita

Na podporu a propagáciu pohybovej aktivity (odporúčanej, primeranej) vo vzťahu k obyvateľstvu (školskej mládeži, dospelaj populácii, seniorom) využívame najmä edukáciu, poradenstvo, výstupy cez médiá. Hlavným zámerom aktivít bolo poukázať na význam pohybovej aktivity, jej priaznivý vplyv na zdravie, ak je pravidelnou súčasťou spôsobu života.

Uvedená priorita NPPZ okrem iného úzko súvisí s úlohou pod názvom „**Výzvi srdce k pohybu**“, ktorá sa realizuje bez časového obmedzenia, každé dva roky zväčša v jarnom období (pozri **bod 9.3.1**).

V súvislosti s propagáciou významných termínov podporujúcich zdravie ako aj plnením **Národného programu prevencie obezity – v oblasti pohybovej aktivity**, resp. **Národného akčného plánu v prevencii obezity na roky 2015 – 2025** (pozri **bod 9.3**), realizovaná bola informačno-propagačná a intervenčná činnosť (edukačná, poradenská). Aktivity v spádovom území RÚVZ Košice boli určené deťom, mládeži a dospelaj populácii (podľa záujmu; resp. pre osvetu verejnosti).

V roku 2022 v oblasti témy **Svetového dňa obezity – 4. marec** „Každý musí konať!“, bola organizovaná informačná, osvetová kampaň v trvaní od 4. marca po celý nasledovný týždeň (7. – 11. marec 2022). Súčasťou tohto významného termínu bol **7. ročník Slovenského dňa obezity** (pod záštitou Slov. obezitologickej asociácie, MZ SR, Kancelárie SZO na Slovensku a ÚVZ SR), konkretizáciu aktivít uvádzame v **bode 9.3**.

Svetový deň „Pohybom ku zdraviu“ – 10. máj (zaradený do kalendára významných dní SZO od roku 2003) sme pripomenuli rôznym vekovým kategóriám.

Činnosť spočívala v *edukačných, edukačno-poradenských a informačno-propagačných aktivitách*. Aktivity boli zamerané na podporu zdravého spôsobu života, pohybovej aktivity, na prevenciu nadváhy a obezity. Realizované boli prezenčne i online formou (ako výklad s besedou, prednáška s diskusiou, s využitím výučbových prezentácií, ďalej ako poradenstvo aj online cez Poradňu optimalizácie pohybovej aktivity, propagácia/využívanie informačných prezentačných materiálov od rôznych editorov vrátane ÚVZ SR a RÚVZ Košice).

Akcie k svetovému dňu sa konali od 1. 4. do 17. 6. 2022. Vykonaných bolo celkom 42 aktivít, so sumárnym počtom **intervenovaných osôb 764** (z toho 25 detí MŠ; 235 žiakov ZŠ; 100 študentov SŠ; 10 študentov VŠ; 246 osôb produktívneho veku; 106 seniorov a seniorov cvičencov; 42 osôb zo záujmových skupín). S RÚVZ Košice na akciách spolupracovalo 15 inštitúcií (t. j. 1 MŠ; 2 ZŠ; 1 SŠ; 1 VŠ/Lekárska fakulta Univerzity P. J. Šafárika; Botanická záhrada UPJŠ; 3 DC; 1 DSS; VŠZP; ÚPSVaR; Telekom; Klub turistov Medicína; Liga proti rakovine).

Prehľad vykonaných edukačno-poradenských a informačno-propagačných aktivít na podporu pohybu (podľa miesta výkonu, v časovom poradí):

- ZŠ Československej armády 15, Moldava nad Bodvou, okres Košice-okolie, dňa 1. 4. 2022 – 3x *výklad s besedou* na tému „*Zdravý životný štýl*“ (učebná pomôcka: výučbová prezentácia) – pre **65 žiakov** 7. roč.;
- Lekárska fakulta Univerzity P. J. Šafárika, Trieda SNP 1, Košice, výučba z RÚVZ Košice, dňa 7. 4. 2022 (AR 2021/22) – *výklad s diskusiou* na dve témy 1. „*Zdravý spôsob života: Výživa, pohybová aktivita*“; 2. „*Behaviorálne determinanty zdravia: Výživa, pohybová aktivita*“ (2 vyuč. h/téma; učebná pomôcka: výučbová prezentácia) – pre **10 študentov** 1. ročníka (1 skupina) Bc. stupňa študijného odboru Verejné zdravotníctvo;
- rekreačné stredisko Alpinka pri Košiciach, v dňoch 10. 4. 2022 – *ponuka služieb mobilnej základnej Poradne zdravia v rámci akcie Onkokardioturistika 34. ročník – jarná časť* (u záujemcov vyšetrenie celkového cholesterolu z kapilárnej krvi prostredníctvom biochemického analyzátoru Accutrend Plus; meranie vybraných antropometrických parametrov, tlaku krvi a pulzu) – akcia v spolupráci s Klubom turistov „Medicína“ Košice a Ligou proti rakovine SR, pobočkou Košice – **42 účastníkov** (onkologickí pacienti a rodinní príslušníci);
- ZŠ Belehradská 21, Košice, v dňoch 11. 4. 2022 (4 vyuč. h/3. roč.); 12. 4. 2022 (4 vyuč. h/4. roč.) – spolu 8x *výklad s besedou* na tému „*Zdravý životný štýl s akcentom na zvýšenie pohybovej aktivity*“ (učebná pomôcka: výučbová prezentácia) – pre **170 žiakov** 3. až 4 roč.;
- MŠ Humenská 51, Košice, dňa 2. 5. 2022 – 1x *výklad s besedou* na tému „*Zdravý životný štýl s akcentom na zvýšenie pohybovej aktivity*“ – pre **25 detí** predškolského veku;
- Denné centrum pri MČ Košice-Sídliisko KVP, Cottbuská 36, Košice, dňa 3. 5. 2022 – 1x *prednáška s diskusiou* na tému „*Zdravý spôsob života: Výživa, pohybová aktivita*“ – pre **30 seniorov/klientov** DC;
- Domov Sv. Anny – zariadenie pre seniorov, Olšavská 25, Poproč, okres Košice-okolie, dňa 6. 5. 2022 – *ponuka služieb mobilnej základnej Poradne zdravia* (vyšetrenie na riziko metabolického syndrómu s následným poradenstvom), doplnené o prednášku s besedou na tému „*Zdravý životný štýl*“ – pre **22 seniorov/klientov** zariadenia a **zamestnanci**;
- SPŠ dopravná, Hlavná 113, Košice, dňa 23. 5. 2022 (výklad 1 vyuč. h/1 trieda); 24. 5. 2022 (výklad 1 vyuč. h; POPA 1 vyuč. h/1 trieda); 25. 5. 2022 (výklad 2 vyuč. h/1 trieda); 26. 5. 2022 (výklad 2 vyuč. h, POPA 2 vyuč. h/1 trieda) – spolu 6x *výklad s besedou* na tému „*Zdravie, zdravý spôsob života (výživa, pohyb...)*“ a 3x *edukačno-poradenská intervencia mobilnej Poradne na optimalizáciu pohybovej aktivity**, distribúcia letákov. *Ponúkané služby POPA obsahovali meranie ručným dynamometrom (meračom sily stisku), spirometrom, tlakomerom, tukomerom (% tuku v tele, BMI).

Celkový počet edukovaných **študentov 1. roč.: 100** (4 triedy); *celkový počet študentov (skupinovo) intervenovaných cez POPA: **50** (2 triedy);

- na nižšie uvedeních troch lokalitách sa konali tri športové akcie s určením pre profesijné skupiny – v spolupráci so Všeobecnou zdravotnou poisťovňou, pobočkou Košice, na ktorých sme participovali *ponukou služieb mobilnej základnej Poradne zdravia* (vyšetrenie celkového cholesterolu, vybraných antropometrických parametrov, tlaku krvi u účastníkov):
  - Futbalové ihrisko, FK Košická Nová Ves, Agátová 1, Košice, dňa 26. 5. 2022 – pre **36 zamestnancov** ÚPSVaR Košice;
  - polyfunkčný športovo-relaxačný areál „Čičky“ v lokalite Račí potok v Košiciach, 4. 6. 2022 – pre **40 zamestnancov** a rod. príslušníkov spol. Telekom Košice;
  - areál Botanickéj záhrady UPJŠ, Mánesova 23, Košice, 17. 6. 2022 – pre **zamestnancov** UPJŠ v Košiciach – intervenovaných **51** záujemcov;
- rekreačná lokalita Letná záhradka, Ul. 1. mája, Košice – Sídliisko Nad jazerom/chatárska oblasť Krásna (cieľ turistiky) – **Športový deň pre zamestnancov RÚVZ so sídlom v Košiciach**, dňa 16. 6. 2022, organizačne zabezpečený Odborom podpory zdravia a výchovy k zdraviu. Zamestnancom bola vopred e-mailom (26. 5. 2022) rozposlaná informácia o športovom dni. Ohľadom možností dopravenia sa do cieľa turistiky, zamestnancom boli odporúčené tri trasy (jedna pešia a dve cyklistické). V cieľi pri vstupe do areálu Letná záhradka pri prezentovaní sa, zamestnanci mali možnosť dať si odmerať tlak krvi a pulzovú frekvenciu. Následne prebehla prednáška s inštrukciami a ukázkami poskytovania prvej pomoci (napr. kardiopulmonálnej resuscitácie na resuscitačnej figuríne, demonštrácia Gordonovho úderu a Heimlichovho manévra na figuríne pre návrat uvoľnenia cudzieho telesa z dýchacích ciest a i.). Mimo areálu bolo možné podľa záujmu realizovať voľné športové disciplíny (volejbal, futbal, bedminton či aktivity s vlastnými športovými potrebami). K obedu bol podávaný guláš. Športového dňa sa zúčastnilo **119 zamestnancov** RÚVZ Košice;
- edukačno-poradenská intervencia/cvičebná aktivita Poradne optimalizácie pohybovej aktivity, jednak dištančnou formou (cca utorky, štvrtky, piatky) na témy „*Pohybom proti osteoporóze*“; „*Kalanetika*“, technicky zabezpečené cez platformu Skype, Zoom (z RÚVZ Košice), s určením pre **9 seniorov/cvičencov** v domácom prostredí – **klienti z dvoch denných centier z Košíc**, t. j. DC MČ Košice-KVP, Cottbuská 36, Košice; DC MČ Košice-Sever, Obrancov mieru 2, Košice; prezenčnou formou na rovnomenné témy s určením pre **45 seniorov/cvičencov** – **klienti z troch denných centier z Košíc**, t. j. DC MČ Košice-KVP, Cottbuská 36, Košice; DC MČ Košice-Sever, Obrancov mieru 2, Košice (v uvedených 2 DC stretnutia cca pondelky a stredy); DC MČ Košice-Dargovských hrdinov, Jegorovovo nám. 5, Košice (v tomto 1 DC stretnutie v pondelky).

Svetový deň osteoporózy – 20. október sme dali do pozornosti cez nasledovné osvetové aktivity:

- Súkromná stredná športová škola, Užhorodská 39, Košice, dňa 3. 11. 2022 – 1x výklad s besedou a tematickou cvičebnou aktivitou na tému „*Tréning pamäti pohybom*“ (učebná pomôcka: výučbová prezentácia) – pre **25 študentov** septimy;
- Stredná zdravotnícka škola sv. Alžbety, Mäsiarska 25, Košice, dňa 4. 11. 2022 – 1x výklad s besedou a tematickou cvičebnou aktivitou na tému „*Pohybom proti osteoporóze*“ (učebná pomôcka: výučbová prezentácia) – pre **19 študentov** pomaturitného štúdia v odbore Diplomovaná všeobecná sestra;
- ZŠ M. Lechkého, Ul. Jána Pavla II. 1, Košice, dňa 23. 11. 2022 – výklad s besedou na tému „*Osteoporóza*“ a tematický cvičebný program „*Pohybom proti osteoporóze*“ – pre **12 pedagogických zamestnancov**;

- ZŠ M. Lechkého, Ul. Jána Pavla II. 1, Košice, dňa 24. 11. 2022 – výklad s besedou a tematický cvičebný program „Kalanetika“ (názorná ukážka cvikov, rozcvička a precvičovanie zostavy) – pre **12 pedagogických zamestnancov**;
- Špeciálna ZŠ, Inžinierska 24, Košice, dňa 25. 11. 2022 – výklad s besedou na tému „Osteoporóza“ – pre **16 žiakov** 1. a 2. stupňa;
- informovanie verejnosti prostredníctvom titulu „*Sedavý životný štýl je vážnym zdravotným rizikom*“ (z edície ÚVZ SR) uverejnenom **na webovom sídle RÚVZ Košice**, v časti Hlavné menu – Aktuality (od decembra 2022 doteraz).

Z ostatnej činnosti na podporu pohybovej aktivity u obyvateľstva môžeme menovať *cyklickú edukáciu s poradenstvom k pohybovej aktivite pre seniorov* na tému: „**Prevenčia osteopénié a osteoporózy pohybom**“ a „**Vybrané prvky z kalanetiky**“ (teoretický výklad, názorná ukážka cvikov – rozcvička a precvičovanie zostavy cvikov). Realizuje sa dlhodobo, priebežne počas roka a konanie aktivít v roku 2022 pokračovalo v troch zariadenia, t. j. Denné centrum MČ Košice-Sídlisko KVP, Cottbuská 36, Košice; Denné centrum MČ Košice-Sever, Obrancov mieru 2, Košice; Denné centrum MČ Košice-Dargovských hrdinov, Jegorovovo nám. 5, Košice (pre viac informácií pozri **bod 9.5**).

V súvislosti s naším členstvom v Pracovnej skupine „*Pohybová aktivita, prevencia nadváhy a obezity*“, reflektovali sme na požiadavky zo strany ÚVZ SR napríklad vo veci:

- návrhov odpovedí na otázky ohľadom stravovania počas dovolenky (pre mediálne účely) – odpoveď zaslaná e-mailom 20. 7. 2022;
- návrhov aktivít v nadväznosti na prípravu aktualizácie Národného akčného plánu pre podporu pohybovej aktivity na roky 2022 – 2030 – odpoveď formou vyplnenej šablóny zaslaná e-mailom 27. 10. 2022.

Z odborných a vzdelávacích podujatí so zameraním na podporu pohybovej aktivity, kde sme brali účasť, môžeme spomenúť nasledovné:

- zasadnutie Pracovnej skupiny „*Pohybová aktivita, prevencia nadváhy a obezity*“ pri ÚVZ SR (celoslovenská pôsobnosť), vo veci aktualizácie NAPPPA na roky 2022 – 2030 a pokračovania celoslovenského projektu „*Viem, čo zjem*“ – účasť na stretnutí prezenčnou formou (organizátori: ÚVZ SR, RÚVZ Prešov; Prešov, 20. 4. 2022);
- XIII. regionálny odborný deň medicínsko-technických pracovníkov v Košiciach. Aktívna účasť (prezenčne) s prednáškou: Šmídeková, I., Schnitzerová, E. „*Podpora zdravia pohybom vo vybraných denných centrách seniorov v Košiciach*“ (organizátor: Regionálna komora MTP Košice; Košice, 8. 6. 2022);
- webináre na tému „*Pevné kosti, kĺby, šľachy – pomoc z prírody*“ (organizátori: Argama, s. r. o. – vzdelávacia agentúra, Terezia Company, s. r. o., SK SaPA, SKIZP, v dňoch 10. 11. 2022 a 30. 11. 2022).

3. Tabak, alkohol, drogy

Naša účasť, v súlade dokumentmi, ako napr. *Národná protidrogová stratégia SR na obdobie rokov 2021 – 2025 s výhľadom do roku 2030*; *Národný akčný plán pre problémy s alkoholom na roky 2021 – 2030* či v neposlednom rade *Národná stratégia SR pre BECEP na roky 2021 – 2030*, spočíva prioritne v činnosti zameranej na oblasť znižovania dopytu po návykových látkach, na preventívne programy, resp. v priebežnom zabezpečení a realizácii aktivít formou výchovy a vzdelávania najmä detí a mládeže v oblasti zdravého životného štýlu, v prevencii závislostí od legálnych a nelegálnych návykových látok (alkohol, tabak, iné drogy) i od nelátkových závislostí. Prehľad vykonaných preventívnych aktivít je uvedený nižšie.

Zvýšenú pozornosť v rámci primárnej prevencie drogových závislostí venujeme vybraným skupinám obyvateľstva, ktoré sú vystavené riziku poškodenia zdravia v dôsledku

užívania návykových látok, prioritne deťom a mládeži, ženám v reprodukčnom veku a sociálne znevýhodneným skupinám obyvateľstva.

Často využívanými formami sú:

- výchovno-vzdelávacia a poradenská činnosť (napr. edukácia pre rôzne vekové skupiny, výkon Poradne odvykania od fajčenia);
- propagačná a edičná činnosť – tvorba a distribúcia informačných materiálov pre školskú mládež, kontaktné dospelé osoby (učitelia, rodičia atď.) a iné cieľové skupiny;
- účasť na informačných kampaniach (napr. pri príležitosti významných termínov s protidrogovou tematikou);
- participácia na preventívnych programoch, projektoch, úlohách zameraných na škodlivosť návykových látok a na zmysluplné využívanie voľného času (vrátane prípravy, koordinácie, realizácie, vyhodnocovania) v spolupráci s inými subjektmi;
- pôsobenie cez mienkotvorné médiá v oblasti propagácie aktivít a spôsobu života bez drog.

Edukčná činnosť vo vzťahu k školám je zameraná, ako už bolo uvedené, na prevenciu látkových závislostí (zahrňujúc problematiku legálnych a nelegálnych drog), na prevenciu nelátkových závislostí a súvisiace témy. Za hodnotené obdobie (rok 2022) sme v rámci územnej pôsobnosti RÚVZ Košice uskutočnili výchovno-vzdelávacie akcie na školách rôzneho stupňa (počnúc MŠ až po VŠ), na viacerých opakovane. Okrem prostredia škôl a školských zariadení, aktivity sa realizovali aj v centrách pre deti a rodiny, v komunitných centrách pre mládež a dospelých a pod. Z didaktického hľadiska, rešpektujúc vekové kritérium, podujatia zväčša pozostávali z teoretického výkladu, besedy, individuálnej i skupinovej práce. Žiakom v rámci intervencií a podľa témy boli premietnuté aj videofilmy a distribuované zdravotno-výchovné materiály. Na prvom stupni ZŠ a v MŠ sa z hľadiska edukačných cieľov volila hravá forma oboznamovania sa s danou problematikou (využívanie prostriedkov, ako mimická bábka Adamko, maľovanky, premietnutie animovanej DVD agitky „Kde bolo tam bolo, fajčenie škodilo“ a i.). U žiakov druhého stupňa ZŠ a v SŠ sa zisťovala spätná väzba aj prostredníctvom ankety či dotazníkovej metódy (anonymne), ktorou sa mapovali názory, postoje a poznatková úroveň z problematiky drog, drogových závislostí a osobitne tabakizmu. Študenti – fajčiari (na báze dobrovoľnosti) mali možnosť si otestovať na prístroji Smokerlyzer koncentráciu CO vo výdychu (v ppm) a % COHb.

V spojitosti s **informačno-propagačnou a edukačno-poradenskou činnosťou** vo vzťahu k významným termínom venovaným problematike zdravia a drogovej prevencii sme reflektovali na nasledovné významné termíny:

Svetový deň bez tabaku – 31. máj a **Medzinárodný deň proti zneužívaniu drog a nelegálnemu obchodovaniu s nimi – 26. jún** sme v územnom obvode okresov Košice I – IV a Košice-okolie dali do pozornosti rôznym cieľovým skupinám obyvateľstva (ale najmä deťom a mládeži). Cieľom aktivít bolo zvýšiť informovanosť, povedomie v oblasti prevencie látkových závislostí a zdravotných následkov spojených s užívaním návykových látok.

Činnosť spočívala v **edukačných, edukačno-poradenských a informačno-propagačných aktivitách** (so zameraním na podporu zdravého spôsobu života, prevenciu tabakizmu, primárnu prevenciu látkových závislostí). Aktivity boli realizované interaktívnou formou, zväčša ako výklad s besedou, prednáška s diskusiou, pre názornosť aj s učebnými pomôckami (výučbové prezentácie, drogový kufor, okuliare simulujúce opitosť, tlakomer, tukomer, DVD, informačné/prezentačné materiály od rôznych editorov vrátane ÚVZ SR a RÚVZ Košice). Uverejnené boli tituly k oboj významným dňom na webovom sídle úradu a v neposlednom rade môžeme menovať spoluprácu s médiami, pozri nižšie. V problematike prevencie tabakizmu bolo v ponuke poradenstvo pre fajčiarov (doplnené o merania smokerlyzerom, príp. spirometrom a i.).

Informovanie verejnosti bolo zabezpečené **propagáciou** daných **významných termínov cez webové sídlo RÚVZ Košice** v priečinku Hlavné menu – Aktuality. Uverejnené

boli štyri tituly: 1. „Svetový deň bez tabaku – 31. máj (edícia RÚVZ Košice); 2. „Odvyskanie od tabaku prospieva zdraviu aj životnému prostrediu“ (edícia ÚVZ SR/odkaz s presmerovaním na webovú stránku ÚVZ SR); 3. „Výzva k účasti na výtvarnej aktivite *Takto trávim svoj voľný čas – pre 10 až 15-ročných*“ (z edície RÚVZ Košice); 4. „Prezentácia výtvarných prác na tému *Takto trávim svoj voľný čas*“ (z edície RÚVZ Košice).

Smerom k masmédiám bolo poskytnuté dvakrát **interview** na tému „Svetový deň bez tabaku (31. máj)“, konkrétne pre **RTVS (STV:1)** – odvysielané v relácii Hlavné správy dňa 31. 5. 2022; pre **Košice Dnes** – odvysielané v relácii Správy dňa 31. 5. 2022.

Termín „Svetový deň bez tabaku – 31. máj“ bol daný do pozornosti aj prostredníctvom nástennej propagácie zostavením informačných panelov vo vestibuloch troch pracovísk RÚVZ Košice, t. j. na ústrednom pracovisku (Ipeľská 1, Košice) a dvoch detašovaných pracoviskách (Rooseveltova 8 a Senný trh 4 v Košiciach), s určením pre zamestnancov a stránky/návštevníkov úradu.

Pri príležitosti **Medzinárodného dňa proti zneužívaniu drog a nezákonnému obchodovaniu s nimi (26. jún)** bola uskutočnená **informačno-propagačná činnosť**, súvisiaca s celoslovenskou výtvarnou aktivitou „*Takto trávim svoj voľný čas*“ (s určením pre deti a mládež vo veku 10 až 15 rokov), ktorej vyhlasovateľom bol ÚVZ SR. V územnom obvode okresov Košice-mesto a Košice-okolie bol organizátorom aktivity RÚVZ Košice. Propagácia bola realizovaná jednak spomínaným umiestnením titulu „*Výzva k účasti na výtvarnej aktivite Takto trávim svoj voľný čas – pre 10 až 15-ročných*“ na webovom sídle RÚVZ Košice (od 17. 6. 2022 doteraz), zároveň bol rozposlaný informačný e-mail dňa 17. 6. 2022 vybraným inštitúciami (v spádovom území úradu) podľa rozdeľovníka (základné školy, centrá voľného času, materské/rodinné centrá, komunitné centrá, centrá pre deti a rodiny).

Do výtvarnej aktivity, na základe zaslaného informačného e-mailu, zapojili sa 3 inštitúcie: Špeciálna ZŠ Rovníková 11, Košice (so zaslaním 1 kresby), Centrum pre deti a rodiny Medzev, Kováčska 85, Medzev, okres Košice-okolie (so zaslaním 3 kresieb) a ZŠ Hlavná 165, Valalíky, okres Košice-okolie (so zaslaním 3 kresieb). V mesiaci júl 2022 boli všetky doručené kresby (7) uverejnené na webovom sídle RÚVZ Košice, o čom boli príslušné subjekty upovedomené e-mailom zo dňa 26. 7. 2022.

Pre zvýšený dopyt po **edukačných a edukačno-poradenských aktivitách na prevenciu závislostí**, bol z našej strany na ich realizáciu vyhradený širší časový úsek (apríl – jún 2022). V rámci Svetového dňa bez tabaku bolo vykonaných celkom 67 aktivít. **Edukovaných** bolo spolu **595 osôb** (z toho 147 žiakov ZŠ, 372 študentov SŠ, 10 študentov VŠ, 7 osôb v produktívnom veku, 59 seniorov). Cez **Poradňu na odvykanie od fajčenia** (skr. POF) bolo **individuálne intervenovaných 92 osôb** rôzneho veku, **skupinovo** edukovaných **130 osôb** (študenti SŠ, ŠI). S **RÚVZ Košice** na edukačno-poradenských akciách **spolupracovalo 20 inštitúcií** (t. j. 3 ZŠ, 5 SŠ, 1 ŠI, 1 VŠ/LF UPJŠ, VŠZP, verejná knižnica, ÚPSVaR, Slovak Telekom, 3 DC/ZSS, OC Optima, 2 médiá).

V súvislosti s Medzinárodným dňom proti zneužívaniu drog a nelegálnemu obchodovaniu s nimi bolo vykonaných bolo celkom 42 aktivít. **Edukovaných** bolo celkovo **610 osôb** (z toho 147 žiakov ZŠ a 6 pedagógov, 387 študentov SŠ, 10 študentov VŠ, 60 seniorov vrátane vybraných zamestnancov zariadení). S **RÚVZ Košice** na akciách **spolupracovalo 11 inštitúcií** (t. j. 3 ZŠ, 3 SŠ, 1 CpDaR/DeD, 1 VŠ/LF UPJŠ, 3 DC/ZSS).

Prehľad aktivít k jednotlivým termínom, resp. obom naraz^(*), podľa tém podujatí, s konaním v nasledovných subjektoch:

- ^(*) Lekárska fakulta Univerzity P. J. Šafárika, Trieda SNP 1, Košice (na RÚVZ Košice) – prednášky s diskusiou na tému „*Zdravý spôsob života: duševné zdravie; prevencia užívania návykových látok*“ (21. 4. 2022, 2 aktivity spolu v rozsahu 2 vyuč. h), edukovaných **10 študentov I. roč. Bc.** stupňa študijného odboru Verejné zdravotníctvo;

- (*) Denné centrum MČ Košice-Sídlisko KVP, Cottbuská 36, Košice – výklad s besedou na tému „Zdravý spôsob života: Výživa, pohybová aktivita, prevencia tabakizmu“ (3. 5. 2022, 1 aktivita), edukovaných **30** seniorov/klientov DC;
- (*) Domov sv. Anny, n. o. (zariadenie pre seniorov), Vlčia dolina, Olšavská 25, Poproč, okres Košice-okolie – ponuka služieb mobilnej základnej Poradne zdravia a Poradne na odvykanie od fajčenia/skr. POF (vyšetrenie na riziko metabolického syndrómu, s následným poradenstvom); súbežne výklad s besedou na tému „Zdravý životný štýl“ (6. 5. 2022, spolu 3 aktivity), intervenovaných **22** osôb, t. j. seniori/klienti a zamestnanci zariadenia, z toho v POF vyšetrené **4** osoby (2 muži a 2 ženy);
(Ponúkané služby a sledované parametre: vyšetrenie celkového cholesterolu, HDL, LDL, triacylglycerolov a glukózy z kapilárnej krvi prostredníctvom biochemického analyzátora Reflotron; meranie vybraných antropometrických parametrov, t. j. výška, hmotnosť, obvod pásu, bokov; výpočet BMI, WHR; stanovenie percenta telesného tuku; meranie tlaku krvi a pulzu; stanovenie CO vo výdychu u fajčiarov prístrojom Smokerlyzer, funkčné vyšetrenie pľúc Spirometrom, individuálne poradenstvo k jednotlivým zložkám spôsobu života, vyplnenie anamnestických dotazníkov a rozhovor; distribúcia tlačенých zdravotno-výchovných materiálov a i.)
- (*) ZŠ s MŠ Školská 3, Poproč, okres Košice-okolie – výklady s besedou na tému „Problematika legálnych návykových látok zo zdravotného aspektu, prevencia tabakizmu“ (6. 5. 2022, 2x 1 vyuč. h), edukovaných **70** žiakov 7. až 9. roč. (3 triedy);
- (*) Stredná zdravotnícka škola, Kukučínova 40, Košice – prednášky s diskusiou na tému „Problematika legálnych návykových látok zo zdravotného aspektu“ (9. 5. 2022, 3 aktivity, tzn. 3x 1 vyuč. h, t. j. 1 vyuč. h/trieda), edukovaných **80** študentov 1. roč. (3 triedy);
- Stredná športová škola, Trieda SNP 104, Košice – prednášky s diskusiou na tému „Prevencia tabakizmu“ (11. 5. 2022, 2 aktivity, tzn. 2x 1 vyuč. h/trieda), edukovaných **55** študentov 1. roč. (2 triedy);
- (*) Spojená škola (Špeciálna ZŠ), Odborárska 2, Košice – výklady s besedou na tému „Problematika legálnych a nelegálnych návykových látok zo zdravotného aspektu, s akcentom na alkohol a tabak“ (24. 5. 2022, 2 aktivity, tzn. 2x 1 vyuč. h), edukovaných **42** žiakov 2. stupňa;
- Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny Košice – „Športový deň zamestnancov“ – miesto konania: Multifunkčné športové ihrisko pri MČ Košice-Košická Nová Ves, Mliečna 1, Košice (akcia v spolupráci so Všeobecnou zdravotnou poisťovňou, pobočkou Košice) – ponuka služieb mobilnej základnej Poradne zdravia a Poradne odvykania od fajčenia (vybrané vyšetrenia s následným poradenstvom, 26. 5. 2022, 2 aktivity), intervenovaných **36** zamestnancov ÚPSVaR, z toho v POF vyšetrených **7** osôb (1 muž a 6 žien);
(Ponúkané služby a sledované parametre: vyšetrenie celkového cholesterolu a glukózy z kapilárnej krvi prostredníctvom biochemického analyzátora Accutrend Plus; meranie vybraných antropometrických parametrov, t. j. výška, hmotnosť, obvod pásu, bokov; výpočet BMI, WHR; stanovenie percenta telesného tuku; meranie tlaku krvi a pulzu; stanovenie CO vo výdychu u fajčiarov prístrojom Smokerlyzer, funkčné vyšetrenie pľúc Spirometrom, individuálne poradenstvo k jednotlivým zložkám spôsobu života, vyplnenie anamnestických dotazníkov a rozhovor; distribúcia tlačенých zdravotno-výchovných materiálov a i.)
- (*) Stredná priemyselná škola dopravná, Hlavná 113, Košice – výklady s besedou na tému „Prečo povedať tabaku a alkoholu – nie!“, súbežne edukačno-poradenská intervencia mobilnej Poradne na odvykanie od fajčenia (skr. POF) na tému „Propagácia Poradne odvykania od fajčenia: Výkon poradenstva pre fajčiarov“, celkový počet aktivít 10 (tzn. 2 x 4 vyuč. h/1 deň, t. j. 2 vyuč. h/trieda, 2 triedy/1 deň; plus doplnkovo 2 vyuč. h/1 trieda), konkrétne, 17. 5. 2022 (4 vyuč. h: 2 triedy po 2 vyuč. h); 18. 5. 2022 (4 vyuč. h: 2 triedy po 2 vyuč. h); POF doplnkovo 26. 5. 2022 (2 vyuč. h: 1 trieda – opakovane); edukovaných a skupinovo intervenovaných cez POF **100** študentov 1. roč. (4 triedy), z toho individuálne intervenovaných cez POF: **12** študentov/fajčiarov (cez Fagerströmov dotazník), **3** fajčiari (vyšetrení bez F. dotazníka) a **26** nefajčiarov (vyšetrení bez F. dotazníka);

(Ponúkané služby POF: Fagerströmov dotazník, meranie tlakomerom, meranie CO/COHb smokerlyzerom, meranie spirometrom, tukomerom % tuku v tele a BMI, zisťovaná dĺžka fajčenia.)

- (*) Stredná priemyselná škola dopravná, Hlavná 113, Košice – výklady s besedou na tému „Zdravie, zdravý spôsob života (výživa, pohyb...)“, súbežne edukačno-poradenská intervencia mobilnej Poradne na optimalizáciu pohybovej aktivity (skr. POPA), celkový počet aktivít 9, konkrétne, 23. 5. 2022 (výklad 1 vyuč. h/1 trieda); 24. 5. 2022 (výklad 1 vyuč. h, POPA 1 vyuč. h/1 trieda); 25. 5. 2022 (výklad 2 vyuč. h/1 trieda); 26. 5. 2022 (výklad 2 vyuč. h, POPA 2 vyuč. h/1 trieda); edukovaných **100** študentov 1. roč. (4 triedy) a skupinovo intervenovaných cez POPA **50** študentov 1. roč. (2 triedy);

(Ponúkané služby POPA: meranie ručným dynamometrom/meračom sily stisku, spirometrom, tlakomerom, tukomerom % tuku v tele a BMI.)

- Stredná zdravotnícka škola, Moyzesova 17, Košice – prednášky s diskusiou na tému „Prevenca tabakizmu a význam Poradne odvykania od fajčenia pri RÚVZ Košice“ (počet aktivít 4, tzn. 2x 2 vyuč. h; konkrétne, 24. 5. 2022 (4. AV – 2 vyuč. h), 27. 5. 2022 (3. AV – 2 vyuč. h); edukovaných **17** študentov 3. roč. študijného odboru Asistent výživy (1 trieda) a **13** študentov 4. roč. št. odb. Asistent výživy (1 trieda);
- RÚVZ Košice (detašované pracovisko Rooseveltova 8) – akcia „Deň otvorených dverí“ pri príležitosti Svetového dňa bez tabaku pre záujemcov z radov verejnosť – ponuka služieb mobilnej základnej Poradne zdravia a Poradne odvykania od fajčenia (vybrané vyšetrenia s následným poradenstvom, 30. 5. 2022, 3 aktivity), intervenované **3** osoby v produktívnom veku (2 muži a 1 žena);

(Ponúkané služby a sledované parametre: vybrané vyšetrenia z kapilárnej krvi prostredníctvom biochemického analyzátoru Reflotron; meranie vybraných antropometrických parametrov, t. j. výška, hmotnosť, obvod pása, bokov; výpočet BMI, WHR; stanovenie percenta telesného tuku; meranie tlaku krvi a pulzu; stanovenie CO vo výdychu u fajčiarov prístrojom Smokerlyzer; funkčné vyšetrenie pľúc Spirometrom, individuálne poradenstvo k jednotlivým zložkám spôsobu života, vyplnenie anamnestických dotazníkov a rozhovor; distribúcia tlačенých zdravotno-výchovných materiálov a i.)

- (*) Spojená škola (ZŠ pre žiakov s autizmom), Vojenská 13, Košice – výklady s besedou na tému „Problematika legálnych a nelegálnych návykových látok zo zdravotného aspektu, s akcentom na alkohol a tabak“ (30. 5. 2022, počet aktivít 2, tzn. 2x 1 vyuč. h/1 trieda), edukovaných **35** žiakov s poruchou autistického spektra z 2. stupňa (5. – 9. roč.), **6** pedagógov, v POF vyšetrená **1** pedagogička/fajčiarka;
- Verejná knižnica J. Bocatia, Hviezdoslavova 5, Košice (študenti 1. a 2. roč. SOŠ obchodu a služieb J. Bocatia, Bocatiova 1, Košice) – edukačno-poradenská intervencia na tému „Propagácia Poradne odvykania od fajčenia: Výkon poradenstva pre fajčiarov“ (31. 5. 2022, 1 aktivita), individuálne intervenovaných cez POF **15** študentov (vyšetrení smokerlyzerom), **4** zamestnanci knižnice, z toho 1 fajčiarka (s F. dotazníkom) a 3 nefajčiari (bez F. dotazníka) vo vekovej skupine 55 – 64 r. (využili všetky ponúkané vyšetrenia);

(Ponúkané služby POF: Fagerströmov dotazník, meranie tlakomerom, meranie CO/COHb smokerlyzerom, tukomerom % tuku v tele a BMI, zisťovaná dĺžka fajčenia.)

- Stredoškolský internát, Jedlíkova 11, Košice – edukačno-poradenská intervencia na tému „Propagácia Poradne odvykania od fajčenia: Výkon poradenstva pre fajčiarov“ (31. 5. 2022, 1 aktivita), skupinovo intervenovaných cez POF: **30** študentov (vekovo zmiešaná skupina), z toho individuálne intervenovaných cez POF: **6** študentov (vyšetrení smokerlyzerom) a **2** študenti (využili všetky ponúkané vyšetrenia);

(Ponúkané služby POF: Fagerströmov dotazník, meranie tlakomerom, meranie CO/COHb smokerlyzerom, meranie spirometrom, tukomerom % tuku v tele a BMI, zisťovaná dĺžka fajčenia.)

- (*) Stredná zdravotnícka škola, Moyzesova 17, Košice – prednášky s diskusiou na tému „Prevenca rakoviny“, s doplnkovou témou „Prevenca látkových závislostí (tabakizmus): Význam Poradne odvykania od fajčenia pri RÚVZ Košice“ (30. 5. 2022, 2 vyuč. h a 2. 6. 2022, 2 vyuč. h, celkovo 4 aktivity), edukovaných **107** študentov I. roč. (4 triedy);

- ZŠ s MŠ Školská 3, Poproč, okres Košice-okolie – *ponuka služieb mobilnej základnej Poradne zdravia a Poradne odvykania od fajčenia* (vyšetrenie na riziko metabolického syndrómu, s následným poradenstvom), 3. 6. 2022, celkovo 2 aktivity, individuálne intervenovaných **26** osôb/zamestnanci školy a škôlky, v POF vyšetrené **2** ženy;
(Ponúkané služby a sledované parametre: vyšetrenie celkového cholesterolu, HDL, LDL, triacylglycerolov a glukózy z kapilárnej krvi prostredníctvom biochemického analyzátora Reflotron; meranie vybraných antropometrických parametrov – výška, hmotnosť, obvod pása, bokov, výpočet BMI, WHR; stanovenie percenta telesného tuku; meranie tlaku krvi a pulzu; stanovenie CO vo výdychu u fajčiarov prístrojom Smokerlyzer, funkčné vyšetrenie pľúc Spirometrom, individuálne poradenstvo k jednotlivým zložkám spôsobu života, vyplnenie anamnestických dotazníkov a rozhovor; distribúcia tlačенých zdravotno-výchovných materiálov a i.)
- Slovak Telecom, a. s. – „*Športový deň zamestnancov*“ – miesto konania: Areál Čičky pri MČ Košice-Sídlisko KVP, Trieda KVP, Košice (akcia v spolupráci so Všeobecnou zdravotnou poisťovňou, pobočkou Košice) – *ponuka služieb mobilnej základnej Poradne zdravia a Poradne odvykania od fajčenia* (vybrané vyšetrenia s následným poradenstvom, 4. 6. 2022, 2 aktivity), individuálne intervenovaných **40** zamestnancov, z toho v POF vyšetrené **3** osoby (1 muž a 2 ženy);
(Ponúkané služby a sledované parametre: vyšetrenie celkového cholesterolu z kapilárnej krvi prostredníctvom biochemického analyzátora Accutrend Plus; meranie vybraných antropometrických parametrov, t. j. výška, hmotnosť, obvod pása, bokov, výpočet BMI, WHR; stanovenie percenta telesného tuku; meranie tlaku krvi a pulzu; stanovenie CO vo výdychu u fajčiarov prístrojom Smokerlyzer, funkčné vyšetrenie pľúc Spirometrom, individuálne poradenstvo k jednotlivým zložkám spôsobu života, vyplnenie anamnestických dotazníkov a rozhovor; distribúcia tlačенých zdravotno-výchovných materiálov a i.)
- RÚVZ Košice, PCOPZ – ambulancia POF – *poradenská intervencia v stabilnej Poradni odvykania od fajčenia* (9. 6. 2022, 2 aktivity), individuálne intervenovaných cez POF: **1** muž (opakovane intervenovaný), **1** muž (nový klient) – z radov verejnosti
(Ponúkané služby POF: Fagerströmov dotazník, meranie tlakomerom, meranie CO/COHb smokerlyzerom, meranie spirometrom, stanovenie % tuku v tele a BMI tukomerom, zisťovaná dĺžka fajčenia.)
- (*) Stredisko sociálnej pomoci mesta Košice, Garbiarska 4, Košice – prednáška s diskusiou na tému „*Problematika legálnych návykových látok vo vyššom veku (abúzus liekov, alkoholu, tabaku u seniorov)*“, (22. 6. 2022, 1 aktivita), edukovaných **7** seniorov/klientov zariadenia a **1** sociálny pracovník;
- OC Optima, Moldavská cesta 32, Košice (akcia v spolupráci so Všeobecnou zdravotnou poisťovňou, pobočkou Košice) – *ponuka služieb mobilnej základnej Poradne zdravia a Poradne odvykania od fajčenia s určením pre širokú verejnosť* (vybrané vyšetrenia s následným poradenstvom), 26. 6. 2022, 2 aktivity, individuálne intervenovaných **29** záujemcov, z toho v POF vyšetrené **2** osoby (1 muž, 1 žena);
(Ponúkané služby a sledované parametre: vyšetrenie celkového cholesterolu z kapilárnej krvi prostredníctvom biochemického analyzátora Accutrend Plus; meranie vybraných antropometrických parametrov, t. j. výška, hmotnosť, obvod pása, bokov, výpočet BMI, WHR; stanovenie percenta telesného tuku; meranie tlaku krvi a pulzu; stanovenie CO vo výdychu u fajčiarov prístrojom Smokerlyzer, funkčné vyšetrenie pľúc Spirometrom, individuálne poradenstvo k jednotlivým zložkám spôsobu života, vyplnenie anamnestických dotazníkov a rozhovor; distribúcia tlačенých zdravotno-výchovných materiálov a i.)

V zmysle požiadavky ÚVZ SR bol odpočet činnosti k Svetovému dňu bez tabaku (31. máj) za RÚVZ Košice zaslaný 10. 6. 2022 a odpočet činnosti k Medzinárodnému dňu proti zneužívaniu drog a nelegálnemu obchodovaniu s nimi (26. jún) zaslaný 20. 7. 2023.

Medzinárodný deň povedomia o fetálnom alkoholovom syndróme – 9. september bol z hľadiska informačno-propagačných cieľov daný do povedomia širokej verejnosti prostredníctvom informačného letáka pod rovnomenným názvom na webovom sídle RÚVZ Košice (v priečinku Hlavné menu – O nás – Odborné útvary – Podpora zdravia – Príspevky odboru), od septembra 2019 doteraz.

Písomne boli oslovené vybrané inštitúcie v územnom obvode okresov Košice-mesto a Košice-okolie, formou listu vo veci „*Informácia o vybraných významných termínoch venovaných problematike zdravia – aktualizovaná ponuka tematicky súvisiacich zdravotno-výchovných aktivít*“ (zahrňujúc predmetný termín). List bol zaslaný e-mailovou cestou dňa 14. 9. 2022. Určený bol adresátom, ako materské, základné a stredné školy, stredoškolské

internáty, centrá voľného času, detské domovy/centrá pre deti a rodiny, miestna samospráva a denné centrá, Jednota dôchodcov Slovenska, materské/rodičovské/rodinné centrá, komunitné centrá a i.

Ponúkané výchovno-vzdelávacie aktivity sú zamerané na zvýšenie informovanosti o nebezpečenstvách konzumácie alkoholu počas tehotenstva a primárne určené cieľovej skupine žien od 15 do 35 rokov. Spojené sú s výkladom a besedou, s využitím učebných pomôcok, ako tematická prezentácia, okuliare simulujúce opitosť, premietnutie DVD filmov „Až do dna...“ a/alebo „Vplyv pitia alkoholu počas tehotenstva na vývin plodu“.

V roku 2022 boli aktivity tohto zamerania realizované na týchto miestach:

- Spojená ZŠ Odborárska 2, Košice, dňa 11. 10. 2022 – 2x výklad s besedou pre žiakov 7. až 9. roč. (v celkovom počte 35);
- Stredná športová škola (Športové gymnázium), Trieda SNP 104, Košice, dňa 3. 11. 2022 – 1x výklad s besedou pre študentov 4. roč. (v celkovom počte 30);
- ZŠ L. Podjavorinskej 1, MČ Košice-Luník IX, Košice, dňa 4. 11. 2022 – 3x výklad s besedou pre žiakov 7. až 9. roč. (v celkovom počte 55);
- ZŠ s vyučovacím jazykom maďarským – Alapiskola, Československej armády 15, Moldava nad Bodvou, okres Košice-okolie, dňa 11. 11. 2022 – 2x výklad s besedou pre žiakov 8. a 9. roč., prevažne zo sociálne znevýhodneného prostredia (v celkovom počte 35);
- SZŠ Moyzesova 17, Košice, dňa 16. 11. 2022 – 4x výklad s besedou – školská preventívna akcia pod názvom „Človek a jeho zdravie“, so spoluúčasťou rôznych inštitúcií prizvaných školou (zástupcu SČK, sociálneho pracovníka, záchranára, psychológa, verejného zdravotníka z RÚVZ Košice), pre 115 študentov 2. roč.

Svetový deň duševného zdravia – 10. október sme pripomenuli aktivitami, ktoré sú uvedené v **bode 9.7 – oblasť A – 4. Podpora duševného zdravia.**

Činnosť v súvislosti s významným termínom **Európsky týždeň boja proti drogám (tretí novembrový týždeň)** spočívala v *edukačných, edukačno-poradenských a informačno-propagačných aktivitách* realizovaných v spádovom území RÚVZ Košice (Košice a okolie), zameraných na podporu zdravého spôsobu života, prevenciu zneužívania návykových látok a na zvýšenie povedomia o nebezpečenstve látkových a nelátkových závislostí. V rámci edukačných aktivít (výklad s besedou, prednáška s diskusiou a i.) sa uprednostňovala interaktívna forma výkonu a využívanie učebných pomôcok, ako tematické výučbové prezentácie, pri vybraných akciách drogový kufor, okuliare simulujúce opitosť, DVD či informačno-propagačné materiály (letáky, skladačky a i.) od rôznych editorov vrátane ÚVZ SR, RÚVZ Košice. V problematike prevencie fajčenia bolo v ponuke poradenstvo pre fajčiarov (doplnené meraním hladiny oxidu uhoľnatého a karboxyhemoglobínu dychovým analyzátorom Smokerlyzer; v indikovaných prípadoch funkčné vyšetrenie pľúc Spirometrom a i.).

Predmetná činnosť bola realizovaná **na 29 miestach** v časovom úseku od 5. 10. 2022 do 19. 12. 2022 (pozri **tab. nižšie**). Vykonaných bolo celkovo **81** aktivít. Edukovaných, resp. intervenovaných bolo sumárne **1719** osôb (z toho 907 žiakov ZŠ, 747 študentov SŠ, 5 študentov VŠ a 60 detí a dospelých osôb zo sociálne znevýhodnených lokalít). Spolupracujúcich inštitúcií na aktivitách bolo **30** (16 ZŠ, 8 SŠ, 1 ŠI, 1 VŠ, 3 KC, Zdravé regióny).

Prehľad zdravotno-výchovných aktivít k Európskemu týždňu boja proti drogám (tretí novembrový týždeň)

P. č.	Miesto konania (inštitúcia)	Termín konania	Cieľová skupina (počet edukovaných)	Počet aktivít, forma, názov
1.	Súkromná ZŠ Didacticus, Palackého 14, Košice	5. 10. 2022	žiaci 7. roč. (v počte 26)	(2x) výklad s besedou na témy „Alkohol a fajčenie“; „Význam Poradne na odvykanie od fajčenia“ (učebné pomôcky: výučbová prezentácia, smokerlyzer, spirometer, tlakomer, tukomer, Fagerströmov dorazník).
2.	Spojená škola (Špeciálna ZŠ), Odborárska 2, Košice	11. 10. 2022	žiaci 7., 8., 9. roč. (v počte 35), sociálne znevýhodnená skupina	(2x) výklad s besedou na tému „Fetálny alkoholový syndróm“ (učebné pomôcky: výučbová prezentácia, okuliare simulujúce opitost').
3.	Stredná priemyselná škola dopravná, Hlavná 113, Košice	14. 10. 2022 21. 10. 2022 4. 11. 2022	študenti 1. a 2. roč. (v celkovom počte 135 /spolu pre 1. až 3. termín)	(2x) výklad s besedou (v každom termíne) na tému „Prevencia tabakizmu“ (učebná pomôcka: výučbová prezentácia).
4.	Školský internát pri Strednej priemyselnej škole elektrotechnickej, Komenského 44, Košice	18. 10. 2022	študenti 1. roč. (v počte 30)	(1x) výklad s besedou na tému „Prevencia fajčenia“ (učebné pomôcky: výučbová prezentácia, Smokerlyzer).
5.	ZŠ Jasov, Školská 3, okres Košice-okolie – spolupráca s organizáciou Zdravé regióny	21. 10. 2022	žiaci 8. a 9. roč. (v počte 45), sociálne znevýhodnená skupina	(1x) výklad s besedou na tému „Primárna prevencia závislosti od legálnych a nelegálnych drog“ (učebné pomôcky: výučbová prezentácia, smokerlyzer, drogový kufor, okuliare simulujúce opitost').
6.	ZŠ Hlavná 5, Družstevná pri Hornáde, okres Košice-okolie	26. 10. 2022	žiaci 5. až 9. roč. (v počte 110)	(3x) výklad s besedou na tému „Primárna prevencia závislosti od legálnych a nelegálnych drog“ (učebné pomôcky: výučbová prezentácia, smokerlyzer, drogový kufor, okuliare simulujúce opitost').
7.	Komunitné centrum, Veľká Ida č. 676, okres Košice-okolie – spolupráca s organizáciou Zdravé regióny	28. 10. 2022	žiaci a dospelí (v počte 20), sociálne znevýhodnená skupina	(1x) výklad s besedou na tému „Primárna prevencia závislosti od legálnych a nelegálnych drog“ (učebná pomôcka: výučbová prezentácia, Smokerlyzer, ukážka drogového kufru a okuliarov simulujúce opitost').
8.	Stredná športová škola (Športové gymnázium) Trieda SNP 104, Košice	3. 11. 2022 (1. téma) 19. 12. 2022 (2. téma)	študenti 4. roč. (v počte 30 /1. téma/termín); študenti 2. a 3. roč. (v počte 56 /2. téma/termín)	(1x) výklad s besedou na 1. tému „Fetálny alkoholový syndróm“ (učebné pomôcky: výučbová prezentácia, okuliare simulujúce opitost'). (2x) výklad s besedou na 2. tému „Primárna prevencia závislosti od tabaku“ (učebné pomôcky: výučbová prezentácia, smokerlyzer)
9.	ZŠ Ľ. Podjavorinskej 1, MČ Košice-Luník IX, Košice	4. 11. 2022	žiaci 7., 8., 9. roč. (v celkovom počte 55), sociálne znevýhodnená skupina	(3x) výklad s besedou na tému „Primárna prevencia závislosti od legálnych drog“ (učebné pomôcky: výučbová prezentácia, drogový kufor, okuliare simulujúce opitost').
10.	Komunitné centrum, Krčméryho 2, MČ Košice-Luník IX, Košice – spolupráca s organizáciou Zdravé regióny	4. 11. 2022	rómski aktivisti, deti a dospelí (v celkovom počte 20), sociálne znevýhodnená skupina	(1x) výklad s besedou na tému „Primárna prevencia závislosti od legálnych a nelegálnych drog“ (učebné pomôcky: výučbová prezentácia, smokerlyzer, ukážka drogového kufru a okuliarov simulujúce opitost').
11.	Spojená škola (ZŠ pre žiakov s autizmom), Vojenská 13, Košice	8. 11. 2022	žiaci 6. – 9. roč. (v počte 35), žiaci s poruchou autistického spektra	(3x) výklad s besedou na tému „Primárna prevencia závislosti od legálnych a nelegálnych drog“ (učebné pomôcky: výučbová prezentácia, smokerlyzer, ukážka drogového kufru a okuliarov simulujúce opitost').

12.	ZŠ Belehradská 21, Košice	8. 11. 2022	žiaci 9. roč. (v počte 50)	(2x) výklad s besedou na tému „ <i>Primárna prevencia aktívneho a pasívneho tabakizmu</i> “ (učebné pomôcky: výučbová prezentácia, smokerlyzer).
13.	Gymnázium M. R. Štefánika, Nám. L. Novomeského 4, Košice	9. 11. 2022	študenti 1. a 3. roč. (v počte 69)	(2x) výklad s besedou na tému „ <i>Primárna prevencia závislosti od legálnych a nelegálnych drog</i> “ (učebné pomôcky: výučbová prezentácia, smokerlyzer, ukážka drogového kufra a okuliarov simulujúce opitost').
14.	Komunitné centrum, Budulovská 64, Moldava nad Bodvou, okres Košice-okolie – spolupráca s organizáciou Zdravé regióny	11. 11. 2022	rómski aktivisti, deti a dospelí (v počte 20), sociálne znevýhodnená skupina	(1x) výklad s besedou na tému „ <i>Primárna prevencia závislosti od legálnych a nelegálnych drog</i> “ (učebné pomôcky: výučbová prezentácia, smokerlyzer, ukážka drogového kufra a okuliarov simulujúce opitost').
15.	ZŠ Československej armády 15, Moldava nad Bodvou, okres Košice-okolie	11. 11. 2022	žiaci 9. roč. (v počte 55)	(3x) výklad s besedou na tému „ <i>Primárna prevencia závislosti od legálnych a nelegálnych drog</i> “ (učebné pomôcky: výučbová prezentácia, smokerlyzer, ukážka drogového kufra a okuliarov simulujúce opitost').
16.	ZŠ s vyučovacím jazykom maďarským – Alapiskola, Československej armády 15, Moldava nad Bodvou, okres Košice-okolie	11. 11. 2022 (1. téma) 28. 11. 2022 (2. téma)	žiaci 8. a 9. roč. (v počte 35/1. téma/termín; v počte 38/2. téma/termín), prevažne zo sociálne znevýhodneného prostredia	(2x) výklad s besedou na 1. tému „ <i>Fetálny alkoholový syndróm</i> “ (2x) výklad s besedou na 2. tému „ <i>Primárna prevencia závislosti od legálnych a nelegálnych drog</i> “ (učebné pomôcky: výučbové prezentácie, smokerlyzer, drogový kufor, okuliare simulujúce opitost').
17.	ZŠ M. Lechkého, J. Pavla II. 1, Košice	14. 11. 2022 (1. téma) 16. 11. 2022 (2. téma)	žiaci 6. roč. (v počte 60/1. téma/termín); žiaci 8. roč. (v počte 45/2. téma/termín)	(1x) výklad s besedou na 1. tému „ <i>Zdravý životný štýl a podpora nefajčenia</i> “ (1x) výklad s besedou na 2. tému „ <i>Nelátkové závislosti, kyberšikana</i> “ (učebné pomôcky: výučbové prezentácie, smokerlyzer).
18.	Stredná zdravotnícka škola, Moyzesova 17, Košice – akcie so spoluúčasťou zástupcu SČK, sociálneho pracovníka, záchranára, psychológa (z rôznych inštitúcií prizvaných školou)	15. 11. 2022 (1. a 2. téma) 16. 11. 2022 (3. téma)	študenti 1. roč. (v počte 98/1. a 2. téma); študenti 2. roč. (v počte 115/3. téma)	(3x) výklad s besedou na 1. tému „ <i>Primárna prevencia závislosti od legálnych a nelegálnych drog</i> “ (3x) výklad s besedou na 2. tému „ <i>Nelátkové závislosti</i> “ (4x) výklad s besedou na 3. tému „ <i>Fetálny alkoholový syndróm</i> “ (učebné pomôcky: výučbové prezentácie, smokerlyzer, ukážka drogového kufra a okuliarov simulujúce opitost').
19.	Lekárska fakulta Univerzity P. J. Šafárika, Trieda SNP 1, Košice	16. 11. 2022 (1. téma) 23. 11. 2022 (2. téma) ZS AR 2022/2023	študenti 1. roč. Mgr. stupňa, študijného odboru Verejné zdravotníctvo, dennej formy štúdia na LF UPJŠ Košice (v počte 5)	(4x) prednáška s diskusiou na 1. tému „ <i>Intervenčné programy zamerané na prevenciu látkových a nelátkových závislostí</i> “ (4x) prednáška s diskusiou na 2. tému „ <i>Prevencia závislostí; Rizikové a protektívne faktory; Príklady preventívnych programov, aktivít</i> “ (učebné pomôcky: 4 výučbové prezentácie, ukážka drogového kufra a okuliarov simulujúce opitost').
20.	Obchodná akadémia, Watsonova 61, Košice	18. 11. 2022	študenti 2. roč. (v počte 58/1. téma); študenti 1. roč. (v počte 30/2. téma)	(1x) výklad s besedou na 1. tému „ <i>Primárna prevencia závislosti od legálnych a nelegálnych drog</i> “ (1x) výklad s besedou na 2. tému „ <i>Zdravý spôsob života</i> “ (učebné pomôcky: výučbové prezentácie, smokerlyzer, ukážka drogového kufra a okuliarov simulujúce opitost').
21.	ZŠ Tomášikova 31, Košice	22. 11. 2022	žiaci 8. a 9. roč. (v celkovom počte 62)	(3x) výklad s besedou na tému „ <i>Primárna prevencia závislosti od legálnych a nelegálnych drog</i> “ (učebné pomôcky: výučbová prezentácia, smokerlyzer, ukážka drogového kufra a okuliarov simulujúce opitost').

22.	ZŠ Gemerská 2, Košice	22. 11. 2022	žiaci 6. roč. (v celkovom počte 41)	(2x) výklad s besedou na tému „ <i>Primárna prevencia závislosti od legálnych drog</i> “ (učebné pomôcky: výučbová prezentácia, ukážka okuliarov simulujúce opitost').
23.	ZŠ Bernolákova 16, Košice	23. 11. 2022 24. 11. 2022	žiaci 8. a 9. roč. (v celkovom počte 106 , z toho 63/1. termín a 43/2. termín)	(5x, z toho 3x/1. termín a 2x/2. termín) výklad s besedou na tému „ <i>Primárna prevencia závislosti od legálnych drog</i> “ (učebné pomôcky: výučbová prezentácia, ukážka okuliarov simulujúce opitost').
24.	Súkromná stredná odborná škola ekonomická Košická akadémia, Tajovského 15, Košice	25. 11. 2022 (1. téma) 28. 11. 2022 (2. téma)	študenti 3. roč. (v počte 15/1. téma/termín); študenti 2. a 3. roč. (v počte 25/2. téma/termín)	(1x) výklad s besedou na 1. tému „ <i>Primárna prevencia závislosti od nelegálnych drog</i> “ (učebné pomôcky: výučbová prezentácia, smokerlyzer, ukážka drogového kufru a okuliarov simulujúce opitost'). (1x) výklad s besedou na 2. tému „ <i>Zdravý životný štýl, prevencia fajčenia</i> “ (učebné pomôcky: výučbová prezentácia, smokerlyzer).
25.	ZŠ (špeciálne triedy) Drienovec 44, okres Košice-okolie	28. 11. 2022	žiaci 2. stupňa ZŠ (v celkovom počte 50)	(2x) výklad s besedou na tému „ <i>Primárna prevencia závislosti od legálnych a nelegálnych drog</i> “ (učebné pomôcky: výučbová prezentácia, ukážka drogového kufru a okuliarov simulujúce opitost').
26.	Súkromná ZŠ, Starozagorská 8, Košice	30. 11. 2022	žiaci 7. roč. (v počte 9)	(1x) výklad s besedou na tému „ <i>Zdravý životný štýl, prevencia fajčenia</i> “ (učebné pomôcky: výučbová prezentácia, smokerlyzer)
27.	Gymnázium, Park mládeže 5, Košice	1. 12. 2022	študenti 1. a 2. roč. (v celkovom počte 60)	(2x) výklad s besedou na tému „ <i>Primárna prevencia závislosti od legálnych a nelegálnych drog</i> “ (učebné pomôcky: výučbová prezentácia, smokerlyzer, ukážka drogového kufru a okuliarov simulujúce opitost').
28.	Súkromná ZŠ Kechnec 13, okres Košice-okolie	9. 12. 2022	žiaci 7., 8., 9. roč. (v celkovom počte 50)	(3x) výklad s besedou na tému „ <i>Primárna prevencia závislosti od legálnych</i> “ (učebné pomôcky: výučbová prezentácia, smokerlyzer)
29.	Evanjelické gymnázium J. A. Komenského, Škultétyho 10, Košice	14. 12. 2022	študenti 1. až 4. roč. (v celkovom počte 26)	(1x) výklad s besedou na tému „ <i>Primárna prevencia závislosti od tabaku</i> “ (učebné pomôcky: výučbová prezentácia, smokerlyzer)

Informačno-propagačné aktivity pre verejnosť k danému termínu zahŕňali:

- **písomné oslovenie vybraných inštitúcií** v územnom obvode okresov Košice-mesto a Košice-okolie, t. j. zostavenie informačno-propagačného listu vo veci „*Informácia o vybraných významných termínoch venovaných problematike zdravia – aktualizovaná ponuka tematicky súvisiacich zdravotno-výchovných aktivít*“ (zahŕňajúc predmetný termín), s určením pre adresátov, ako materské, základné a stredné školy, stredoškolské internáty, centrá voľného času, detské domovy/centrá pre deti a rodiny, miestna samospráva a denné centrá, Jednota dôchodcov Slovenska, materské/rodičovské/rodinné centrá, komunitné centrá a i. List bol inštitúciám zaslaný e-mailovou cestou dňa 14. 9. 2022;
- **informovanie verejnosti** prostredníctvom informácií (príp. s fotodokumentáciou) z uskutočnených aktivít, uverejňovaných na webových stránkach spolupracujúcich subjektov (hlavne škôl) – priebežne;
- poskytnuté **interview** na tému „*Užívanie nikotínových vrecúšok*“ (J. Kollárovou) pre Hospodárske noviny (23. 9. 2022);
- **informačno-propagačná aktivita pre verejnosť** – zverejnenie dvoch titulov: 1. „*Európsky týždeň boja proti drogám – tretí novembrový týždeň*“; 2. „*Pri odvykaní od fajčenia využite linku pomoci alebo navštívte poradňu*“ – **na webovej stránke RÚVZ Košice** v položke Aktuality (t. j. odkazov s presmerovaním na webové sídlo ÚVZ SR), od novembra 2022 doteraz.

Odpočet realizovaných aktivít k *Európskemu týždňu boja proti drogám* za RÚVZ Košice bol, podľa požiadavky ÚVZ SR, zaslaný emailom dňa 2. 12. 2022.

V **Poradni odvykania od fajčenia** (skr. POF) sme v hodnotenom období poskytli poradenstvo individuálnou formou pre **106** klientov. Mimo uvedeného počtu, výjazdovými akciami na školách a vo Verejnej knižnici J. Bocatia bolo intervenovaných (skupinovo a následne individuálne) 39 osôb/zväčša študenti. Dominoval produktívny vek a záujem o jednorazovú intervenciu. Prehľad realizovaných aktivít POF uvádzame aj v **bodoch 9.3, 9.5** a vo Výročnej správe RÚVZ Košice za rok 2022. Základné informácie o Poradni odvykania od fajčenia sú verejnosti k dispozícii na webovom sídle RÚVZ Košice (v položke Servis – Poradne zdravia).

Poradenstvo formou telefonickej Linky pomoci na odvykanie od fajčenia v rozsahu SR je vykonávané podľa § 8 ods. 1 pís. b zákona č. 89/2016 Z. z. o výrobe, označovaní a predaji tabakových výrobkov a súvisiacich výrobkov a o zmene a doplnení niektorých zákonov; rozhodnutia hlavného hygienika SR a metodického pokynu ÚVZ SR. Linku pomoci prevádzkujú všetky RÚVZ v SR v zmysle stanoveného harmonogramu, v 2-týždňových intervaloch počas pracovných dní v čase od 8:00 do 15:00 h. RÚVZ Košice v roku 2022 disponoval telefónnou linkou v období od 12. 12. 2022 do 23. 12. 2022. Počet volaní (prichádzajúcich hovorov) bolo celkovo 16, z toho 9 neopodstatnených. Po skončení prevádzky telefonickej služby na RÚVZ Košice, bolo zabezpečené odovzdanie mobilného telefónu spolu s príslušenstvom osobným doručením na RÚVZ Trebišov, ktorý v rámci zostaveného harmonogramu pokračoval v konzultačno-poradenskej činnosti. Spätnú väzbu o prevádzkovaní linky na RÚVZ Košice (vyhodnotenie využitia) sme na základe požiadavky zaslali na ÚVZ SR (23. 12. 2022).

V hodnotenom období sme sa zúčastnili nižšie uvedených **odborných a vzdelávacích podujatí**, tematicky korešpondujúcich s danou prioritou, t. j.:

- online večerná škola „Rodinná digitálna dohoda“ (29. 9. 2022). Organizátor: Národné koordinačné stredisko pre riešenie problematiky násilia na deťoch v spol. s organizáciou DigiQ;
- zasadnutie Okrúhleho stola v oblasti prevencie kriminality a inej protispoločenskej činnosti na území okresov Košice I – IV a Košice-okolie (20. 10. 2022). Organizátor/miesto konania: Okresný úrad Košice, Komenského 52, Košice;
- online večerná škola „Je to (kyber)šikanovanie?“ (27. 10. 2022). Organizátor: Národné koordinačné stredisko pre riešenie problematiky násilia na deťoch;
- stretnutie spojené s diskusiou o duševnom zdraví v rámci projektu Spoluvorba/koprodukcija (Štátna vedecká knižnica, Hlavná 10, Košice, 13. 12. 2022). Organizátori: Liga za duševné zdravie SR, Bratislava; O. Z. Otvorme dvere, otvorme srdcia/ODOS Bratislava; O. Z. Psychiatria nie je na hlavu, Bratislava; ŠVK Košice;
- online večerná škola „Mediálna gramotnosť ako nástroj prežitia vo svete dezinformácií“ (15. 12. 2022). Organizátor: Národné koordinačné stredisko pre riešenie problematiky násilia na deťoch.

Na základe vyžiadania zo strany ÚVZ SR, predkladali sme informácie o plnení úloh, stanoviská, vyjadrenia k vybraným materiálom koncepcnej, strategickej povahy. Napríklad zaslali sme reakcie na nasledovné materiály, resp. problematiky:

- ad plnenie úlohy za rok 2021 v rámci Národnej stratégie SR pre bezpečnosť cestnej premávky na roky 2021 – 2030 (Akčného plánu implementácie opatrení Národnej stratégie pre BECEP na roky 2021 – 2030) – oblasť pôsobenia č. 1 „*Ludský faktor*“, sféra „*Zvýšenie povedomia*“, úloha č. 1.7 „*Aktivity zamerané na zvyšovanie povedomia ohľadom rizík súvisiacich s požitím alkoholu a iných návykových látok v cestnej*

premlávkou“ – v zmysle žiadosti o zaslanie informácií zo dňa 10. 3. 2022 – požadované podklady za RÚVZ Košice za rok 2021 boli predložené e-mailom 16. 3. 2022;

- ad pracovná skupina *Duševné zdravie a prevencia drogových závislostí* – v rámci pripomienkového procesu v súvislosti s prípravou Konceptie rozvoja špecializovaných poradní a tvorby časti týkajúcej sa „Poradne prevencie závislostí“ – v zmysle žiadosti zo dňa 24. 5. 2022 a nášho členstva v menovanej pracovnej skupine – odpoveď zaslaná 25. 5. 2022.

4. Podpora duševného zdravia

Na podporu problematiky duševného zdravia sme realizovali zdravotno-výchovnú činnosť (edukačnú, poradenskú a informačnú) smerom k rôznym skupinám obyvateľstva (podľa veku, záujmu, profesie).

Propagačnou a intervenčnou formou sme podporili **informačné kampane** k viacerým významným termínom, ako:

„**Týždeň mozgu – Brain Awareness Week**“ (14. – 20. marec 2022), celosvetovo organizovaná kampaň od roku 1996, na Slovensku po pätnásťkrát (od roku 2008). Iniciátormi na národnej úrovni boli Slovenská Alzheimerova spoločnosť, Centrum MEMORY, n. o. a Neuroimunologický ústav SAV. Záštitu nad kampaňou prevzal ÚVZ SR. Jej hlavným zámerom je zvýšiť záujem verejnosti a najmä starších ľudí o zdravé starnutie, o činnosť ľudského mozgu, prevenciu mozgových ochorení a o tréning pamäťových a kognitívnych schopností človeka. Pred spustením kampane sme na základe výzvy zaslali vyplnenú prihlášku s dojednanými aktivitami Slov. Alzheimerovej spol. dňa 9. 3. 2022. Vzhľadom na nepriaznivú pandemickú situáciu v súvislosti so SARS-CoV-2 a ochorením COVID-19 sa realizácia osvetových podujatí pri danej príležitosti uskutočňovala aj dištančnou formou.

V rámci našej účasti sme kampaň dali do povedomia verejnosti rôzneho veku viacerými druhmi aktivít, ako:

- **propagácia kampane** umiestnením dvoch titulov **na webovom sídle RÚVZ Košice** (v priečinku Aktuality): 1. „*Medzinárodná kampaň Týždeň mozgu 14. – 20. marca 2022*“ (odkaz s presmerovaním na stránku Slov. Alzheimerovej spol.) a 2. „*Týždeň mozgu 14. – 20. marca 2022*“ (odkaz s presmerovaním na stránku ÚVZ SR), s určením pre verejnosť (počnúc marcom 2022 doteraz);
- **propagácia kampane formou nástenných/informačných panelov** s titulom „*Týždeň mozgu 2022*“ v priestoroch vestibulu ústredného pracoviska a dvoch detašovaných pracovísk **RÚVZ Košice**, s určením pre zamestnancov a stránky úradu (marec – apríl 2022);
- **zaslanie propagačného e-mailu** (1. 3. 2022) – informácie o medzinárodnej kampani „*Týždeň mozgu 2022*“, s usmernením ohľadom spolupráce v propagačnej oblasti, adresovaného vybraným subjektom v pôsobnosti RÚVZ Košice – v územnom obvode okresov Košice-mesto a Košice-okolie (ako miestna samospráva, denné centrá a iné ZSS, JDS, školy/ZŠ, SŠ, VŠ a školské zariadenia/CVČ, materské/rodinné centrá, komunitné centrá, knižnice, vybrané kultúrne strediská, podniky a i.);
- v rámci **spolupráce s Lekárskou fakultou UPJŠ v Košiciach**, Ústavom sociálnej a behaviorálnej medicíny, Trieda SNP 1, Košice – **zapožičanie Geronto-obleku** pre edukačné účely (prezentovanie);
- v spolupráci s *Knižnicou pre mládež mesta Košice – Kulturpark, Kukučínova 2, Košice*, **propagovanie kampane Týždeň mozgu 2022** formou informačných panelov **v priestoroch vestibulu knižnice** (s určením pre čitateľov/návštevníkov a zamestnancov) a uverejnenie titulu „*Týždeň mozgu 2022*“, obsahujúceho informácie a príslušné odkazy ku kampani **na facebookovom profile knižnice** (od 13. 3. 2022 do apríla 2022);

- propagácia menovanej kampane spoluprácou RÚVZ Košice s ďalšími subjektmi, napr. ako Obecný úrad Haniska 248, okres Košice-okolie; Stredisko sociálnej pomoci mesta Košice, Garbiarska 4, Košice; LUX, n. o., Opatovská cesta 97, Košice;
- **edukačné aktivity** – výklad zážitkovou formou, s využitím prezentácií, vedomostných a kognitívnych aktivít (na témy ako napr. *Mozog náš každodenný; Žijeme život prospievajúci mozgu?; Kampaň Týždeň mozgu: Vedomostné a kognitívne aktivity; Podpora duševného zdravia; Poruchy duševného zdravia; Prevencia ochorení mozgu* a i.), s určením pre žiakov ZŠ, študentov SŠ a VŠ, seniorov, s konaním v dňoch:
  - **8. 3. 2022** (SZŠ Moyzesova 17, Košice – edukácia pre 12 študentov 4. roč. odb. AV);
  - **10. 3. 2022** (Knižnica pre mládež mesta Košice – Kulturpark, Kukučínova 2, Košice – prednáška pre 32 zamestnancov knižnice);
  - **14. 3. 2022** (RÚVZ so sídlom v Košiciach, Rooseveltova 8, Košice – edukácia pre 4 študentov 3. roč. Bc. st. študijného odb. VZ z LF UPJŠ Košice);
  - **14. 3. 2022** (aktivita organizovaná spolupracujúcim subjektom LUX, n. o., Opatovská cesta 97, Košice – vedomostná súťaž „Riskuj“ pre seniorov a dospelých – prijímateľov ZPS, ŠZ, DSS, ZPB);
  - **14. 3. 2022** (ZŠ Haniska, okres Košice-okolie, edukácia spojená s praktickou ukážkou Geronto-obleku pre 19 žiakov 8. roč. a 22 žiakov 9. roč.);
  - **15. 3. 2022** (RÚVZ so sídlom v Košiciach, Rooseveltova 8 – edukácia spojená s praktickou ukážkou Geronto-obleku pre 107 študentov 1. roč. zo SZŠ Moyzesova 17, Košice);
  - **16. 3. 2022** (Špeciálna ZŠ Inžinierska 24, Košice – edukácia pre 21 žiakov 2. stupňa);
  - **17. 3. 2022** (ZŠ s MŠ sv. Marka Križina, Rehoľná 2, Košice – edukácia pre 21 žiakov 7. roč.);
  - **18. 3. 2022** (SZŠ Moyzesova 17, Košice – edukácia pre 17 študentov 3. roč. odb. AV zo SZŠ Moyzesova 17, Košice);
  - **15. 3., 16. 3., 17. 3., 18. 3. 2022**, (RÚVZ so sídlom v Košiciach, Rooseveltova 8, Košice – „Tréning pamäti pohybov“ (so vstupným výkladom k téme kampane) – dištančnou formou cez Zoom – pre 18 seniorov/klientov z vybraných DC);
  - **21. 3. 2022** (Súkromná ZŠ Didacticus, Palackého 14, Košice – vstupný výklad ku kampani TM 2022 a pohybovo-tanečná aktivita „Tréning pamäti pohybov“ pre 24 žiakov 6. roč.);
  - **24. 3. 2022** (RÚVZ so sídlom v Košiciach, Rooseveltova 8, Košice – vstupný výklad ku kampani TM 2022, edukácia, vedomostné a kognitívne aktivity spojené s praktickou ukážkou Geronto-obleku pre 8 študentov 1. roč. Bc. st. študijného odb. VZ z LF UPJŠ Košice);
  - **25. 3. 2022** (ZŠ Školská 10, Malá Ida, okres Košice-okolie – vstupný výklad ku kampani TM 2022 a dve pohybovo tanečné aktivity „Tréning pamäti pohybov“ pre 30 žiakov 5. a 25 žiakov 8. roč.);
  - **30. 3. 2022** (Stredisko sociálnej pomoci mesta Košice, Garbiarska 4, Košice – edukácia so vstupným výkladom ku kampani TM 2022, cvičenie proti osteoporóze a „Tréning pamäti pohybov“ pre 9 seniorov/klientov a 1 sociálneho pracovníka);
  - **5. 4. 2022** (Školský internát, Jedlíkova 11, Košice – edukácia pre vekovo zmiešanú skupinu 35 stredoškolských študentov z internátu);
  - počnúc **21. 4. 2022** začali opätovne pravidelné prezenčné stretnutia seniorov v DC pri MÚ MČ Košice-Sídlisko KVP, Cottbuska 36, Košice – cvičenia proti osteoporóze a „Tréning pamäti pohybov“;

- **28. 4. 2022** (Knižnica pre mládež mesta Košice – Kulturpark, Kukučínova 2, Košice – prednáška a poskytnutie služieb mobilnej základnej Poradne zdravia pre 12 zamestnancov knižnice);
- **pohybovo-tanečné aktivity** (spomenuté v rámci edukačných aktivít, pozri vyššie) – „*Tréning pamäti pohybov*“ – kalanetika a cvičenie proti osteoporóze prezenčnou, resp. *dištančnou formou z platformy Zoom (cez RÚVZ so sídlom v Košiciach, Rooseveltova 8, Košice – *dištančné cvičenie pre seniorov v domácom prostredí – klienti z troch denných centier z Košíc, t. j. z DC MČ Košice-Sídlisko KVP, Cottbuská 36, Košice; DC MČ Košice-Sever, Obrancov mieru 2, Košice; DC MČ Košice-Dargovských hrdinov, Jegorovovo nám. 5, Košice):
  - *Vstupný výklad ku kampani TM 2022 a pohybovo-tanečná aktivita „Tréning pamäti pohybov“* pre žiakov Súkromnej ZŠ Didacticus, Palackého 14, Košice;
  - *Vstupný výklad ku kampani TM 2022 a dve pohybovo-tanečné aktivity „Tréning pamäti pohybov“* – pre žiakov ZŠ Školská 10, Malá Ida, okres Košice-okolie;
  - „*Tréning pamäti pohybov*“ (pohybovo-tanečná aktivita so vstupným výkladom k téme kampani TM 2022) – dištančnou formou cez platformu Zoom z RÚVZ so sídlom v Košiciach, Rooseveltova 8, Košice – pre seniorov/klientov z vybraných DC z Košíc;
  - „*Tréning pamäti pohybov*“ (pohybovo-tanečná aktivita) – pre seniorov/klientov Strediska sociálnej pomoci mesta Košice, Garbiarska 4, Košice.

Sumárne, v rámci kampane sme cez RÚVZ Košice intervenovali spolu 417 osôb, z toho 162 žiakov ZŠ, 171 študentov SŠ, 12 poslucháčov VŠ, 45 pracujúcich a 27 seniorov.

Správu – odpočet činnosti realizovanej pri príležitosti *Týždňa mozgu 2022* za RÚVZ Košice, Odbor podpory zdravia a výchovy k zdraviu, sme zaslali v zmysle požiadavky Slovenskej Alzheimerovej spoločnosti e-mailovou cestou dňa 14. 4. 2022. Súčasťou správy bola fotodokumentácia (5 fotiek) z akcií v ZŠ Haniska; SZŠ Moyzesova 17, Košice a pre LF UPJŠ Košice.

Aktivity pri príležitosti ďalších významných termínov súvisiacich s problematikou podpory duševného zdravia, ako *Svetový deň Alzheimerovej choroby (21. september)/Mesiac Alzheimerovej choroby (september); Medzinárodný deň starších (1. október)/Mesiac úcty k starším (október)*, boli z našej strany určené najmä dospelšej populácii a niektoré z nich primárne seniorom. Činnosť spočívala v *edukačno-poradenských a informačno-propagačných aktivitách* (vo vzťahu k verejnosti či seniorom, hlavne formou *všeobecného poradenstva* v rámci mobilnej Poradne zdravia; *špecializovaného poradenstva* v rámci mobilnej Poradne odvykania od fajčenia a Poradne optimalizácie pohybovej aktivity; s využitím informačno-propagačných materiálov od rôznych editorov vrátane ÚVZ SR, RÚVZ Košice). Akcie boli uskutočnené v širšom časovom rozpätí. Prehľad aktivít v rámci vyššie uvedených významných termínov je štruktúrovaný do troch oblastí činností.

- **Ponuka služieb mobilnej Poradne optimalizácie pohybovej aktivity** (v oblasti pohybových aktivít na prevenciu nesprávneho držania tela, redukciu telesného tuku, zlepšenie telesnej zdatnosti, flexibility tela, duševnú hygienu):
  - prezenčná aj dištančná/online intervencia (cez Skype, Zoom) na témy „*Pohybov proti osteoporóze*“, „*Pohybová aktivita s uplatnením prvkov z kalanetiky*“, „*Tréning pamäti pohybov*“ (teoretické výklady s poradenstvom k pohybovej aktivite pre seniorov, komentované súbory cvikov – rozcvička a precvičovanie zostavy cvikov):
    - ✓ s určením pre **45 seniorov/cvičencov**, z toho 17 z DC MČ Košice-Sever (v pondelkoch, stredách); 24 z DC MČ Košice-Sídlisko KVP (v pondelkoch, stredách); 4 z DC MČ Košice-Dargovských hrdinov (v pondelkoch) – pri dištančnej forme s účasťou cca 9 záujemcov z uvedených DC (v utorkoch, štvrtkoch, piatkoch);

- ✓ s určením pre ďalšiu skupinu cvičencov/**osoby so zdravotným znevýhodnením v počte 12** záujemcov/klientov a zamestnancov Diakonického centra – Cesta nádeje (špecializovaného zariadenia s denným pobytom), Urbánkova 1, Košice (prezenčne v utorkoch a piatkoch).

Ako je vyššie uvedené cvičenia pre vybrané cieľové skupiny boli/sú realizované podľa vopred stanoveného harmonogramu (v pracovných dňoch);

- **Ponuka služieb mobilnej Poradne zdravia a Poradne odvykania od fajčenia** (individuálna intervencia s poskytnutím vybraných, resp. štandardných vyšetrení) – v rámci zmienených významných termínov v nasledovných ZSS:

- Diakonické centrum „Cesta nádeje“ (špecializované zariadenie s denným pobytom pre klientov s postihnutím, ako Parkinsonova choroba, Alzheimerova choroba, demencia rôzneho typu), Urbánkova 1, Košice – **Deň otvorených dverí – Ponuka služieb mobilnej Poradne zdravia a Poradne odvykania od fajčenia** (vybrané vyšetrenia s následným poradenstvom), doplnené o výklad s riadeným rozhovorom/individuálnu intervenciu v otázkach spôsobu života – akcia v spolupráci s LF UPJŠ Košice (ÚSBM) – s určením pre klientov, rodinných príslušníkov, verejnosť (účasť v celkovom počte 26 osôb), dňa 21. 9. 2022;
- Denné centrum seniorov MČ Košice-Západ, Laborecká 2, Košice – **Ponuka služieb mobilnej Poradne zdravia a Poradne odvykanie od fajčenia** (vyšetrenia na riziko metabolického syndrómu s následným poradenstvom) – celkovo pre 9 seniorov/klientov zariadenia, dňa 22.9.2022;

(Ponúkané služby a sledované parametre pri štandardnom vyšetrení: biochemické vyšetrenie koncentrácie celkového cholesterolu, HDL, LDL, triacylglycerolov a glukózy z kapilárnej krvi prostredníctvom analyzátorov Accutrend Plus, Wellion, Afinion; meranie pulzu, tlaku krvi s možnosťou detekcie atrialnej fibrilácie; meranie percenta telesného tuku; výpočet BMI a WHR; zistenie anamnézy cez dotazník k TZS; u fajčiarov stanovenie hladiny oxidu uhoľnatého/CO a karboxyhemoglobínu/COHb vo výdychu prístrojom Smokerlyzer; u silných fajčiarov vyšetrenie funkcie pľúc Spirometrom; zistenie stupňa závislosti prostredníctvom dotazníkových metód; individuálne poradenstvo k jednotlivým zložkám spôsobu života, distribúcia tlačených zdravotno-výchovných materiálov a i.)

- **Informačno-propagačná činnosť:**

- **uverejnenie titulu** pre verejnosť „*Kampaň Aktivizuj svoj mozog pri príležitosti Svetového mesiaca a Svetového dňa Alzheimerovej choroby (21. september)*“ – odkazu na Facebook ÚVZ SR, **na webovom sídle RÚVZ Košice** (v položke Aktuality);
- **poskytnutie interview** (S. Gregovou; I. Šmídekovou) pre reportáž z „*Dňa otvorených dverí*“ v Diakonickom centre Cesta nádeje (ZSS) – propagácia činnosti mobilnej základnej Poradne zdravia – pre Rádio Regina – Východ (odvysielané 23. 9. 2022);
- **písomné oslovenie vybraných inštitúcií** v územnom obvode okresov Košice-mesto a Košice-okolie, vo veci „*Informácie o vybraných významných termínoch venovaných problematike zdravia – aktualizovanej ponuky tematicky súvisiacich zdravotno-výchovných aktivít*“ (zahrňujúc vyššie uvedené významné termíny) s určením pre adresátov, ako denné centrá seniorov, domovy sociálnych služieb/zariadenia pre seniorov/domovy dôchodcov v pôsobnosti miestnej samosprávy/Úradu KSK/MVO; Jednota dôchodcov Slovenska, ako aj MŠ, ZŠ, SŠ, školské internáty, CVČ, materské/rodičovské/rodinné centrá, centrá pre deti a rodiny/detské domovy, komunitné centrá. **List s ponukou aktivít** bol inštitúciám odoslaný e-mailom dňa 14. 9. 2021;

Svetový deň duševného zdravia – 10. október sme edukačnými aktivitami dali do pozornosti rôznym cieľovým skupinám (z hľadiska veku, záujmu, profesie). Najvyššie zastúpenie z nich mala žiacka a študentská populácia. Akcie sa konali na nasledovných miestach:

- ZŠ Bernolákova 16, Košice – 8x výklad s besedou na tému „*Ako spoznať, že kamaráta niečo trápi?*“, v dňoch 19. 10. 2022 (pre 70 žiakov 7. roč.), 25. 10. 2022 (pre 50 žiakov 8. roč.), 27. 10. 2022 (pre 28 žiakov 9. roč.);
- ZŠ Tomášikova 31, Košice – 3x výklad s besedou na tému „*Ako spoznať, že kamaráta niečo trápi?*“, dňa 25. 10. 2022 pre 65 žiakov 8. a 9. roč.;
- Súkromná stredná športová škola, Užhorodská 39, Košice – 1x cvičebná aktivita pod názvom „*Tréning pamäti pohybom*“, so vstupným tematickým výkladom, dňa 3. 11. 2022 pre 25 študentov septímy;
- Verejná knižnica J. Bocatia v Košiciach, Hviezdoslavova 5, Košice – edukačné podujatie pre seniorov – čitateľov knižnice i verejnosť na tému „*Výbrané psychosociálne aspekty starnutia a podpora duševného zdravia*“, doplnené o premietnutie zdravotno-výchovného DVD filmu „*Depresia – Čakanie na úsvit*“, dňa 3. 11. 2022, edukovaní seniori/čitelia knižnice a zamestnanci (v počte 6) – aktivita spropagovaná na webovom sídle knižnice;
- Domov sv. Anny, n. o., zariadenie pre seniorov so sídlom v Poproči, Vlčia dolina, Olšavská 25, Poproč, okres Košice-okolie – edukačné podujatie na tému „*Výbrané psychosociálne aspekty starnutia a podpora duševného zdravia*“, doplnené o premietnutie zdravotno-výchovného DVD filmu „*Depresia – Čakanie na úsvit*“, dňa 14. 11. 2022 pre seniorov/klientov ZSS a zamestnancov (v počte 12);
- SZŠ Moyzesova 17, Košice – 3x výklad s besedou na tému „*Nelátkové závislosti, prevencia kyberšikany*“, dňa 15. 11. 2022 pre 98 študentov 1. roč.;
- ZO JDS v Poproči, okres Košice-okolie – edukačné podujatie na tému „*Výbrané psychosociálne aspekty starnutia a podpora duševného zdravia*“, doplnené o premietnutie zdravotno-výchovného DVD filmu „*Depresia – Čakanie na úsvit*“, dňa 25. 11. 2022 pre 20 členov JDS;
- ZŠ M. Lechkého, J. Pavla II. 1, Košice – 2x výklad s besedou na tému „*Nelátkové závislosti, prevencia kyberšikany*“, v dňoch 16. 11. 2022 (pre 45 žiakov 8. roč.), 29. 11. 2022 (pre 49 žiakov 7. roč.);
- Špeciálna ZŠ Inžinierska 24, Košice – 3x cvičebná aktivita pod názvom „*Tréning pamäti pohybom*“, so vstupným výkladom na tému „*Zdravý spôsob života: Podpora duševného zdravia*“, 1. 12. 2022 pre 55 žiakov 5. roč.

V rámci vzdelávacích a odborných podujatí so zameraním na problematiku podpory duševného zdravia, brali sme účasť na piatich, konkrétne na:

- troch online stretnutiach (prednáškach s diskusiou) Podpornej skupiny Alzheimer Café Košice pre neformálnych opatrovateľov (rodinných príslušníkov, blízkych a priateľov) osôb žijúcich s demenciou v domácom prostredí, na témy „*Tréning pamäti*“ (t. j. 5. zo série 10 interaktívnych stretnutí) dňa 11. 1. 2022; na tému „*Komunikácia*“ (6. zo série 10 interaktívnych stretnutí) dňa 8. 2. 2022; na tému „*Emócie*“ (7. zo série 10 interaktívnych stretnutí) dňa 8. 3. 2022. Organizátormi podujatí boli Ústav sociálnej a behaviorálnej medicíny LF UPJŠ Košice a Opatrovateľská služba/Diakonické centrum Cesta nádeje;
- webinári na tému „*Stres, nespavosť, únava – pomoc z prírody*“ dňa 17. 3. 2022. Organizátormi boli Argama, s. r. o. – vzdelávacia agentúra; Terezia Company, s. r. o.; SLeK; SK MTP; SKIZP;
- stretnutí spojenom s diskusiou o duševnom zdraví v rámci projektu Spoluvorba (koprodukcija) v Štátnej vedeckej knižnici, Hlavná 10, Košice, dňa 13. 12. 2022. Organizátori: Liga za duševné zdravie SR, Bratislava; O. Z. Otvorme dvere, otvorme srdcia/ODOS Bratislava; O. Z. Psychiatria nie je na hlavu, Bratislava; ŠVK Košice.

5. Zdravé pracovné a životné podmienky

a) Pracovné prostredie

V rámci podpory zdravého spôsobu života na pracoviskách a v ďalších subjektoch sme participovali ako spoluorganizátori najmä na akciách poradenského charakteru (ako napr. Deň zdravia), s určením pre vybrané profesijné, záujmové a i. skupiny, pozri **body 9.3, 9.4, 9.5, 9.7/A.1 - A.4.**

b) Životné prostredie

Z významných termínov v oblasti životného prostredia bol daný do pozornosti **Svetový deň vody – 22. marec** (vyhlásený OSN v roku 1993) ako aj **Svetový deň životného prostredia – 5. jún** (vyhlásený OSN v roku 1972).

Vo vzťahu k **Svetovému dňu vody (22. marec)**, aktivity mali v informačno-propagačnej rovine – podľa oznamu/letáka na webovom sídle RÚVZ Košice – iný charakter, vzhľadom na prijaté epidemiologické usmernenia Hlavného hygienika SR v súvislosti s nepriaznivým vývojom epidemiologickej situácie vo výskyte ochorenia COVID-19 spôsobeného koronavírusom (SARS-CoV-2). Zrušené bolo plánované bezplatné laboratórne vyšetrenie vzoriek vody z individuálnych vodných zdrojov v ukazovateľoch dusičnany a dusitany. Zamestnanci *Odboru hygieny životného prostredia a zdravia* poskytovali záujemcom z radov verejnosti odborné poradenstvo telefonickou cestou v problematike zdravotnej bezpečnosti pitnej vody z verejných vodovodov, ochrany individuálnych vodných zdrojov, čistenia studní, dezinfekcie pitnej vody, kvality vody atď. Odborné informácie, týkajúce sa najmä kontaminácie vody v individuálnych zdrojoch pitnej vody v dôsledku povodní a záplav sú priebežne zverejňované aj na webovom sídle úradu v sekcii *Servis: Povodeň–Záplava*.

Medzi ďalšie informačno-propagačné aktivity k obom významným termínom môžeme zaradiť – distribuované **listy** e-mailovou cestou:

- písomné oslovenie vybraných inštitúcií (škôl, školských zariadení, samospráv, komunitných centier a i.) v spádovom území RÚVZ Košice, formou listu vo veci informácie o vybraných významných termínoch venovaných problematike zdravia – aktualizovanej ponuky tematicky súvisiacich zdravotno-výchovných aktivít (zahrňujúc o. i. *Svetový deň životného prostredia – 5. jún* a *Svetový deň vody – 22. marec*). List bol zaslaný e-mailovou cestou dňa 14.9.2022;
- písomné oslovenie organizácie *Zdravé regióny* (asistentov/asistentiek podpory zdravia) a komunitných centier v spádovom území RÚVZ Košice, formou informačného listu (pre oblasti/témy novej spolupráce, zahrňujúc o. i. problematiku environmentálnej výchovy). List bol zaslaný e-mailovou cestou dňa 12.8.2022.

Edukačné aktivity k *Svetovému dňu vody (22. marec)*, resp. *Svetovému dňu životného prostredia (5. jún)* uvádza nasledovný prehľad:

- Spojená škola (ZŠ pre žiakov s autizmom), Vojenská 13, Košice, dňa 22. 3. 2022 – 2x výklad s besedou* na tému „*Životné prostredie*“, celkovo pre 26 žiakov 5. – 9. roč. ZŠ (so zdravotným znevýhodnením a prevažne aj so sociálnym znevýhodnením, niektorí žiaci z MRK);
- Špeciálna ZŠ, Inžinierska 24, Košice, dňa 24. 3. 2022 – 2x výklad s besedou na tému „*Životné prostredie*“, celkovo pre 35 žiakov 1. až 2. stupňa. ZŠ (so zdravotným znevýhodnením a prevažne aj so sociálnym znevýhodnením, niektorí žiaci z MRK);

* Popis: Edukácie boli doplnené o prvky zážitkového učenia – kontrola čistoty rúk kontaktnou metódou (dotykom rúk s kultivačným médiom – krvným agarom v Petriho miske), podľa záujmu žiakov, pedagógov. Výučbové pomôcky: výučbová prezentácia, ukážky kultivácie baktérií v živných pôdach na Petriho miskách, informačno-propagačné materiály (letáky, brožúry) z edície RÚVZ Košice, ÚVZ SR a i. (Škola bola oboznámená s výsledkami mikrobiologickeho rozboru po akcii.)

- Stredoškolský internát, Jedlíkova 11, Košice, dňa 8. 6. 2022 – výklad s besedou na tému „*Životné prostredie a jeho vplyv na zdravie človeka*“, pre vekovo zmiešanú skupinu študentov, v počte 20;

Edukáčne aktivity MIMO uvedených významných termínov, na súvisiacu problematiku – akcie v spolupráci s organizáciou **Zdravé regióny** (s p. JUDr. R. Pankievičovou):

- Komunitné centrum Mesta Košice, Krčméryho 2, MČ Košice-Luník IX, dňa 16. 9. 2022 – výklad s besedou* na tému „*Choroby z nečistoty s dôrazom na význam zdravotne bezpečnej pitnej vody pre zdravie človeka*“ – pre 15 účastníkov/dospelé osoby/produktívny vek, so sociálnym znevýhodnením (z MRK);
- Komunitné centrum Veľká Ida č. 674, okres Košice-okolie, dňa 23. 9. 2022 – výklad s besedou* na tému „*Choroby z nečistoty, s dôrazom na význam zdravotne bezpečnej pitnej vody pre zdravie človeka*“ – pre 25 účastníkov/dospelé osoby/produktívny vek, so sociálnym znevýhodnením (z MRK);
- Komunitné centrum, Budulovská 64, Moldava nad Bodvou, okres Košice-okolie, dňa 7. 10. 2022 – výklad s besedou* na tému „*Choroby z nečistoty, s dôrazom na význam zdravotne bezpečnej pitnej vody pre zdravie človeka*“ – pre 15 účastníkov/dospelé osoby/produktívny vek, so sociálnym znevýhodnením (z MRK);

* *Popis: Edukácie v KC boli doplnené o prvky zážitkového učenia – ukážky kultivácie baktérií v živných pôdach na Petriho miskách. Výučbové pomôcky: výučbová prezentácia, informačno-propagačné materiály (letáky, brožúry) z edície RÚVZ Košice, ÚVZ SR a i.*

Každoročne na základe spolupráce s Magistrátom mesta Košice predkladáme písomný podklad pre zápis do **Kroniky mesta Košice** (stručnú charakteristiku činnosti RÚVZ Košice, zaznamenané zmeny, výsledky, ktorými sme sa podieľali na rozvoji mesta Košice za uplynulý rok). Materiál so sprievodným listom bol v zmysle požiadavky magistrátu (zo dňa 24. 1. 2022, s doručením na RÚVZ Košice 7. 3. 2022) elektronicky postúpený 29. 4. 2022.

V súvislosti s pripomienkovým procesom k Agende 2030 OSN pre udržateľný rozvoj, zúčastnili sme sa online participatívneho stretnutia (6. 10. 2022) na tému „*Národná priorita Dobré zdravie*“ (súčasť participatívneho procesu určenia návrhu národných priorít udržateľného rozvoja Slovenska do roku 2050). Organizátormi boli Participation Factory, s. r. o. a MIRRI SR.

V rámci členstva a medzirezortnej spolupráce sme participovali, napr. v **Tematickej komisii pre sociálne záležitosti a zdravotníctvo**, zriadenej pri Rade partnerstva Košického kraja pre integrovaný územný rozvoj – pri Úrade Košického samosprávneho kraja.

Formou členstva sme pôsobili tiež v dvoch odborných poradných skupinách, t. j. pre **oblasť "Košice – Zdravé a čisté mesto"** a pre **oblasť "Košice – Sociálne mesto"** Programu rozvoja mesta Košice na roky 2015 – 2020 s výhľadom do roka 2025 (s pôsobnosťou v rozsahu mesta Košice), zriadenej Mestom Košice.

Viacročne sa spolupracuje s ÚPSVaR Košice v problematike prevencie násilia páchaného na deťoch – v súvislosti s realizáciou cieľov **Národnej stratégie na ochranu detí pred násilím** a **Národného projektu Podpora ochrany detí pred násilím** (formou pracovných a koordinačných stretnutí, vzdelávania a preventívnych aktivít). Účasť na odborných podujatiach v danom smere uvádza **bod 9.4**. V nadväznosti na zameranie národnej stratégie a projektu, realizujeme edukačné aktivity na prevenciu kyberšikany, prevenciu nelátkových závislostí a súvisiace témy (v spolupráci so školami, ÚPSVaR Košice, KR PZ Košice), pozri napr. **bod 9.7 – A.3** (Tabak, alkohol, drogy).

Oblasť B. Preventívne opatrenia zamerané na prevenciu výskytu infekčných ochorení

1. Zvýšenie povedomia o význame očkovania na vybrané ochorenia

V súvislosti s danou oblasťou, nami uskutočnené zdravotno-výchovné aktivity boli zamerané hlavne na zvyšovanie informovanosti mladej generácie ohľadom prevencie sexuálne prenosných nákaz, infekcie HIV/AIDS, ochorení preventabilných očkovaním, významu očkovania a v neposlednom rade na zmenu ich postojov a správania v možných rizikových situáciách (pozri aj **body 6.7 a 6.1**).

Do roku 2020 sme sa na prevencii infekcie HIV/AIDS podieľali realizáciou aktivít v súlade s vybranými úlohami *Národného programu prevencie HIV/AIDS v Slovenskej republike na roky 2017 – 2020* (ďalej len *NPP HIV/AIDS v SR*), t. j. bodu 5. *Aktivity na zabezpečenie plnenia úloh NPP HIV/AIDS – bodu 5.1. Preventívne aktivity – Aktivity č. 1, 2, 3, 4, 5 a doplnkovo 15*. V kontexte uvedených úloh naša činnosť pokračuje.

Medziodborová úloha *Programov a projektov ÚVZ v SR na rok 2022 a ďalšie roky* pod č. **6.7 Prevencia HIV/AIDS**, t. j. preventívno-edukačné programy/aktivity rôzneho charakteru pre mládež, nadväzuje na zmienený NPP HIV/AIDS v SR a participujú na nej pracovníci odborov epidemiológie, podpory zdravia a výchovy k zdraviu, hygieny detí a mládeže a lekárskej mikrobiológie.

Nižšie uvádzame prehľad zdravotno-preventívnych aktivít v oblasti nešpecifickej a špecifickej primárnej prevencie v tomto smere:

Edukačné aktivity realizované na školách (**tab. 1**) mali charakter teoretického výkladu s besedou, resp. panelovej diskusie k stanoveným tematickým blokom a boli zamerané na témy, ako *Dospievanie; Výchova k zodpovednému partnerstvu, manželstvu, rodičovstvu; Prevencia sexuálne prenosných nákaz vrátane infekcie HIV/AIDS; Význam Poradne prevencie HIV/AIDS* (dve posledne menované témy s určením pre starších žiakov ZŠ, študentov SŠ/VŠ, dospelé osoby z radov verejnosti, profesijných skupín a i.). Na základných školách boli aktivity organizované zväčša osobitne pre chlapcov a dievčatá. Predmetná problematika bola zakomponovaná i do širšieho tematického rámca – *Zdravý spôsob života a prevencia drogových závislostí; Ochorenia preventabilné očkovaním: význam očkovania* a i.

V roku 2022 bolo celkom vykonaných **87 edukačných aktivít** (z toho 28 na ZŠ, 48 na SŠ a ŠI, 10 na VŠ, 1 v CpDaR). **Intervenovaných** bolo **spolu 1947 osôb** (735 žiakov z 11 ZŠ; 1177 študentov z 10 SŠ a 2 ŠI; 15 študentov z 1 VŠ; 20 detí z 1 CpDaR), pozri **tab. 1**.

Tab. 1

Prehľad realizovaných edukačných aktivít k problematike sexuálneho, reprodukčného zdravia a súvisiacich tém na školách v územnej pôsobnosti RÚVZ Košice v roku 2022

P. č.	Dátum	Inštitúcia	Ročník/počet edukovaných	Počet edukačných aktivít
1.	29.3.2022	Centrum pre deti a rodiny, Uralská 1, Košice	vekovo zmiešaná skupina detí (od 11. r.)/20	1
2.	12.4.2022	Stredná športová škola (Osemročné športové gymnázium), Trieda SNP 104, Košice	študenti 5. roč. OŠG a I. roč. SŠS/55	2
	13.4.2022			1
	28.4.2022		študenti 8. roč. OŠG/17 a 4. roč. SŠS /18	2
3.	20. 4. 2022	Stredoškolský internát, Jedlíkova 11, Košice	vekovo zmiešaná skupina študentov/42	1
4.	21.4.2022	Lekárska fakulta Univerzity P. J. Šafárika v Košiciach,	študenti 1. roč. – Bc. st., študijný odb. VZ/10	2

	16.11.2022	Trieda SNP 1, Košice	študenti 1. roč. – Mgr. st., študijný odb. VZ/5	4	
	23.11.2022			4	
5.	2.5.2022	ZŠ Belehradská 21, Košice	žiaci 8. a 9. roč./35	2	
6.	9.5.2022	Stredná zdravotnícka škola, Kukučínova 40, Košice	študenti 1. roč./80	3	
	10.6.2022		študenti 2. r. /66	3	
	27.10.2022		študenti 1. roč./74	3	
7.	13.5.2022	SOŠ agrotechnická – Agrotechnikai Szakközépiskola, Hlavná 54, Moldava nad Bodvou, okres Košice-okolie	študenti 1. a 2. roč./35	2	
8.	17.5.2022	SPŠ dopravná, Hlavná 113, Košice	študenti 1. roč./100	4	
	18.5.2022			4	
9.	26.5.2022	ZŠ Krosnianska 4, Košice	žiaci 4. roč./60	3	
10.	30.5.2022	Stredná zdravotnícka škola, Moyzesova 17, Košice	študenti 1. roč./107	2	
	2.6.2022			2	
	15.11.2022			študenti 1. roč./98	3
	16.11.2022			študenti 2. roč./115	4
11.	7.6.2022	Školský internát SPŠ elektrotechnickej, Komenského 42, Košice	vekovo zmiešaná skupina študentov/20	1	
12.	21.10.2022	ZŠ Školská 3, Jasov, okres Košice-okolie	žiaci 8. a 9. roč./45	1	
13.	26.10.2022	ZŠ Hlavná 5, Družstevná pri Hornáde, okres Košice-okolie	žiaci 5. až 9. roč./110	3	
14.	26.10.2022	Súkromná ZŠ, Galaktická 9, Košice	žiaci 8. a 9. roč./20	1	
15.	4.11.2022	ZŠ Ľ. Podjavorinskej 1, Košice	žiaci 7. až 9. roč./55	3	
16.	8.11.2022	ZŠ s VJM, Československej armády 15, Moldava nad Bodvou, okres Košice-okolie	žiaci 8. a 9. roč./38	2	
	16.12.2022			žiaci 8. roč./60	2
17.	9.11.2022	Gymnázium M. R. Štefánika, Nám. L. Novomeského 4, Košice	študenti 1. a 3. roč./69	3	
18.	18.11.2022	Obchodná akadémia, Watsonova 61, Košice	študenti 2. roč./58	1	
19.	22.11.2022	ZŠ Tomášikova 31, Košice	žiaci 8. a 9. roč./62	3	
20.	23.11.2022	ZŠ Bernolákova 16, Košice	žiaci 8. a 9. roč./106	3	
	24.11.2022			2	
21.	25.11.2022	Súkromná SOŠ ekonomická Košická akadémia, Tajovského 15, Košice	študenti 3. roč./15	1	
	2.12.2022			študenti 1. roč./30	1
	7.12.2022			študenti 3. roč./14	1
22.	1.12.2022	Gymnázium, Park mládeže 5, Košice	študenti 1. a 2. roč./120	2	
23.	6.12.2022	ZŠ Mateja Lechkého, Ul. Jána Pavla II. 1, Košice	žiaci 9. roč./68	1	
	8.12.2022			žiaci 9. roč./50	1
24.	7.12.2022	Súkromná SOŠ pedagogická a sociálna, Požiarnická 1, Košice	študenti 1., 2. a 4. roč. roč./44	2	
25.	14.12.2022	Špeciálna ZŠ, Inžinierska 24, Košice	žiaci 1. – 9. roč./26	1	
SPOLU		735 žiakov z 11 ZŠ; 1177 študentov z 10 SŠ a 2 ŠI; 15 študentov z 1 VŠ; 20 detí z 1 CpDaR		87	

Tlačené zdravotno-výchovné materiály boli distribuované na školy súbežne s realizovanými edukačnými aktivitami. Najčastejšie išlo o tieto tituly:

- *Prečo ma puberta neminie?* Košice: RÚVZ, 2011,
- *Prečo povedať drogám „NIE“!* Košice: RÚVZ, 2015.

Väčšina výchovno-vzdelávacích aktivít **u sociálne znevýhodnených skupín detí a mládeže** bola širšie tematicky ladená. Edukácia bola orientovaná na témy, ako *Zdravý spôsob života; Prevencia drogových závislostí* (u niektorých skupín s využitím výučbových pomôcok, ako napr. DVD, drogový kufor, okuliare simulujúce opitosť), *Sexuálne a reprodukčné zdravie vrátane primárnej prevencie infekcie HIV/AIDS; Význam očkovania* (s určením pre starších žiakov a dospelé osoby).

Aktivity v roku 2022 sa konali v *CDR na Uralskej 1 v Košiciach* a na šiestich základných školách (t. j. v Košiciach na *ZŠ L. Podjavorinskej 1; Súkromnej ZŠ, Galaktická 9 a Špeciálnej ZŠ, Inžinierska 24*; v okrese Košice-okolie na *ZŠ Hlavná 5, Družstevná pri Hornáde; ZŠ Školská 3, Jasov; ZŠ s vyučovacím jazykom maďarským, Československej armády 15, Moldava nad Bodvou*) s celkovou účasťou **314** žiakov/detí (**tab. 2**).

Tab. 2

Prehľad realizovaných edukačných aktivít k problematike sexuálneho a reprodukčného zdravia na školách v územnej pôsobnosti RÚVZ Košice a u obyvateľov z marginalizovaného prostredia, v roku 2022

P. č.	Dátum	Inštitúcia	Ročník/počet edukovaných	Počet edukačných aktivít
1.	29.3.2022	Centrum pre deti a rodiny, Uralská 1, Košice	vekovo zmiešaná skupina detí (od 11. r.)/20	1
2.	21.10.2022	ZŠ Školská 3, Jasov, okres Košice-okolie	žiaci 8. a 9. roč./45	1
3.	26.10.2022	ZŠ Hlavná 5, Družstevná pri Hornáde, okres Košice-okolie	žiaci 5. až 9. roč./110	3
4.	26.10.2022	Súkromná ZŠ, Galaktická 9, Košice	žiaci 8. a 9. roč./20	1
5.	4.11.2022	ZŠ L. Podjavorinskej 1, Luník 9, Košice	žiaci 7. až 9. roč./55	3
6.	8.11.2022	ZŠ s VJM, Československej armády 15, Moldava nad Bodvou, okres Košice-okolie	žiaci 8. a 9. roč./38	2
7.	14.12.2022	Špeciálna ZŠ, Inžinierska 24, Košice	žiaci 1. až 9. roč./26	1
SPOLU				12
294 žiakov zo 6 ZŠ a 20 detí z 1 CpDaR				

V roku 2022 **informačno-propagačná činnosť** RÚVZ Košice pozostávala v tomto smere z nasledovných aktivít:

- písomné oslovenie vybraných inštitúcií vrátane škôl v spádovom území RÚVZ Košice, formou listu vo veci informácie o vybraných významných termínoch venovaných problematike zdravia – aktualizovanej ponuky tematicky súvisiacich zdravotno-výchovných aktivít (včítane ponuky tém, ako prevencia infekcie HIV/AIDS, prevencia závislostí, význam očkovania a i.), list bol zaslaný e-mailovou cestou dňa 14. 9. 2022;
- písomné oslovenie *Zdravých regiónov* (asistentov/asistentiek podpory zdravia) a komunitných centier v spádovom území RÚVZ Košice, formou informačného listu (pre oblasti/témy novej spolupráce, zahrňujúc o. i. problematiku infekcie HIV/AIDS, závislostí, významu očkovania), list bol zaslaný e-mailovou cestou dňa 12. 8. 2022;
- informovanie verejnosti prostredníctvom dvoch uverejnených titulov na webovom sídle RÚVZ Košice (v časti Hlavné menu – Aktuality): 1. „*ÚVZ SR: Európsky týždeň boja proti drogám – tretí novembrový týždeň*“ – odkaz s presmerovaním na webové sídlo ÚVZ SR (od novembra 2022 doteraz); 2. „*Prebieha Európsky týždeň testovania 2022, vyvrcholí Svetovým dňom boja proti AIDS*“ – odkaz s presmerovaním na webové sídlo ÚVZ SR (od novembra 2022 doteraz).

Výchovno-vzdelávacou činnosťou vo vzťahu k školám (vrátane informačno-propagačnej činnosti) bol propagovaný **16. ročník celoslovenskej kampane Červené stužky** (s trvaním od 5. septembra do 1. decembra 2022, t. j. do *Svetového dňa boja proti AIDS*). Školská preventívna kampaň sa realizovala pod záštitou *Kancelárie SZO na Slovensku*, s podporou *MŠVVaŠ SR* (v rámci rozvojového projektu „*Zdravie a bezpečnosť v školách 2022*“), pod odbornou garanciou *MZ SR* a v spolupráci s ďalšími inštitúciami. 16. ročník kampane bol odporúčaný školám a školským zariadeniam v SR prostredníctvom materiálu *Sprievodca školským rokom 2022/2023* (vyd. MŠVVaŠ SR, september 2022).

Svetový deň AIDS – 1. december (vyhlásený SZO v roku 1988) bol v roku 2022 zameraný na tému „*Zrovnoprávniť*“ (angl. *Equalize*). HIV stále zostáva globálnou zdravotnou krízou. SZO (WHO) vyzýva svetových lídrov a všetkých občanov, aby riešili nerovnosti, ktoré brzdia pokrok v ukončení AIDS, aby sa zrovnoprávnil prístup k základným službám najmä pre deti, pre kľúčové populácie a ich partnerov.

V rámci propagácie témy bolo informovanie širokej verejnosti zabezpečené cez uverejnený titul na webovom sídle RÚVZ Košice „*Prebieha Európsky týždeň testovania 2022, vyvrcholí Svetovým dňom boja proti AIDS*“ – odkaz s presmerovaním na stránku ÚVZ SR (nov. 2022).

Školskej populácii bol významný termín daný do pozornosti prostredníctvom edukačných aktivít, ktoré boli najmä širšie tematicky ladené, resp. tematicky prierezové, zahrňujúc aj zameranie na „*Prevenciu infekcie HIV/AIDS*“; „*Výchovu k zodpovednému partnerstvu, manželstvu, rodičovstvu*“; „*Prevenciu pohlavne prenosných infekcií*“. Vykonaných bolo celkovo **52** aktivít (v 9 ZŠ, 7 SŠ, 1 VŠ) v období od 21. 10. do 16. 12. 2022. **Intervenovaných** bolo **spolu 1282 osôb**, z toho 640 žiakov ZŠ, 637 študentov SŠ, 5 študentov VŠ. Uvedenou činnosťou bol propagovaný už spomínaný **16. ročník celoslovenskej kampane Červené stužky**.

V rámci **masmediálneho vplyvu** sú informácie (príp. s fotodokumentáciou) o uskutočnených aktivitách, o problematike prevencie infekcie HIV/AIDS a súvisiacich témach uverejňované priebežne na webových sídlach a facebookových stránkach spolupracujúcich subjektov (najmä škôl), nevynímajúc webové sídlo RÚVZ Košice.

V Poradni prevencie HIV/AIDS v roku 2022 bolo pracovníkmi Odboru lekárskej mikrobiológie vyšetrených 83 vzoriek na anti-HIV protilátky, z toho 2 boli pozitívne. Vykonaných bolo 81 odberov krvi, z toho 77 od anonymných žiadateľov o vyšetrenie. U všetkých bolo zároveň vykonané predtestové a potestové poradenstvo.

Odborné konzultácie pre záujemcov z radov verejnosti sa poskytujú v pracovných dňoch (8:00 – 9:30 h) na RÚVZ Košice (detašovanom pracovisku), Senný trh 4, Košice, na Odbore lekárskej mikrobiológie (osobne, telefonicky na linke 055/6221813 alebo cez e-mailovú adresu <aids@ruvzke.sk>). Stručný popis *Poradne prevencie HIV/AIDS* je na stránke úradu umiestnený permanentne (v priečinku Servis – Poradne zdravia).

V súvislosti s **Európskym imunizačným týždňom (24. – 30. apríl 2022)** – so stálym sloganom „*Prevent, protect, immunize*“ (angl. „*Predchádzať, chrániť, očkovať*“) sa organizoval **17. ročník kampane** Regionálneho úradu SZO pre Európu, pre zvýšenie povedomia o dôležitosti očkovania ako najjednoduchšej, bezpečnej a efektívnej forme prevencie prenosných ochorení. Tento ročník v znamení hesla „*Dlhý život pre všetkých*“ (angl. „*Long life for all*“) ideovo nadväzoval na predošlé ročníky so zameraním na opatrenia, ktoré je potrebné prijať, aby bola zabezpečená primeraná ochrana pred výskytom a šírením závažných infekčných nákaz v európskom regióne. Cieľom bolo zdôrazniť potrebu dostupnosti očkovacích látok pre všetkých a umožniť tak všetkým prežiť dlhší život v zdraví.

V oblasti propagácie sloganu a hesla kampane pre verejnosť boli z našej strany uskutočnené nasledovné aktivity:

- na webovom sídle RÚVZ Košice (v priečinku Aktuality) – uverejnený titul „*Európsky imunizačný týždeň 2022*“ (obsahujúci sprievodné slovo, dva letáky produkcie SZO a jeden informačný leták pod názvom „*Európsky imunizačný týždeň – 24. 4. až 30. 4. 2022: Očkovanie – ochrana pred nákazami: Poradňa očkovania pri RÚVZ so sídlom v Košiciach*“, reedícia od kol. Odboru epidemiológie a Odboru podpory zdravia a výchovy k zdraviu RÚVZ Košice 2022);
- zdravotno-výchovné aktivity (formou výkladu s besedou):
  - (1x) na tému „*COVID-19, chrípka, respiračné ochorenia a očkovanie*“ v Stredoškolskom internáte, Jedlíkova 11, Košice (2. 3. 2022), pre vekovo zmiešanú skupinu študentov v počte 20;
  - (3x) na tému „*COVID-19, chrípka, respiračné ochorenia a očkovanie*“ v ZŠ s MŠ sv. Marka Križina, Rehoľná 2, MČ Košice-Krásna, Košice (16. 3. 2022), pre žiakov 5. a 6. roč. ZŠ, v celkovom počte 70;
  - (1x) na tému „*Očkovanie*“ (zahrňujúc aj problematiku očkovania proti COVID-19), v Špeciálnej ZŠ, Inžinierska 24, Košice (23. 5. 2022), pre 25 žiakov 2. stupňa. ZŠ – so zdravotným znevýhodnením a väčšina aj so sociálnym znevýhodnením (niektorí žiaci z MRK).

13. ročník globálnej kampane „Čisté ruky zachraňujú životy“ (angl. „*Save lives: Clean your hands*“) je súčasťou programu SZO/WHO pod názvom „*First global patient safety challenge: Clean care is safer care*“. Zameraný bol na zavedenie efektívnych opatrení hygieny rúk v zdravotníckych zariadeniach, významných pre kvalitnú, bezpečnú zdravotnú starostlivosť o pacientov. Ústredným motívom kampane v roku 2022 bol slogan „*Spojme sa pre bezpečnosť – umývajte si ruky*“ (angl. „*Unite for safety: Clean your hands*“). Predmetná výzva propaguje potrebu dôsledného dodržiavania hygieny rúk a vykonávania hygieny správnym spôsobom (s použitím správnej techniky umývania a dezinfekcie rúk a výberom vhodného dezinfekčného prostriedku). Dôležitosť hygieny rúk sa zdôrazňuje ako jedno z podstatných, efektívnych opatrení v prevencii rôznych infekcií, a aj v kontexte pandémie COVID-19 ako primárna ochrana proti šíreniu koronavírusu.

Daná kampaň propagačnou formou podporila **Svetový deň hygieny rúk – 5. mája**, so zámerom poukázať na všeobecný význam správnej hygieny a dezinfekcie rúk v rámci prevencie šírenia infekcií, nielen v zdravotníckych zariadeniach. Pri tejto príležitosti sme uskutočnili edukačné podujatie na Školskom internáte, Jedlíkova 11, Košice – výklad s besedou (1x) na tému „*Čistota pol života: Infekčné nákazy, choroby z nečistoty*“, pre 15 stredoškolských študentov, dňa 15. 6. 2022. V rámci aktivity sa realizoval nácvik správnej techniky umývania rúk s následnou detekciou čistoty rúk nanesením fluidizačného koncentrátu/emulzie na ruky, t. j. fluorescenčný test s nasvietením UV svetla v Derma LiteCheck Boxe. Ďalšou aktivitou bola propagácia svetového dňa pre verejnosť príspevkom pod rovnomenným názvom na webovom sídle RÚVZ Košice (z edície RÚVZ Trenčín, podľa zdroja: SZO/WHO).

So zámerom prevencie a zvýšenia informovanosti verejnosti v otázkach ako sa chrániť pred kliešťom a ochoreniami, ktoré najčastejšie prenáša (lymská borelióza, kliešťová encefalitída), boli dva informačné letáky s titulom „*Ako sa chrániť pred kliešťom – deti*“ a „*Ako sa chrániť pred kliešťom – verejnosť*“ (produkcie ÚVZ SR a Európskeho centra pre prevenciu a kontrolu chorôb) umiestnené na webovej stránke RÚVZ Košice (v položke Aktuality – Archív príspevkov). Intervencia na báze osobného kontaktu sa spolu s distribúciou informačných letákov vykonáva priebežne na akciách edukačného i poradenského charakteru pre rôzne cieľové skupiny.

V rámci *prevencie respiračných nákaz* a spolupráce s médiami, poskytnutý bol príspevok (J. Kolárovej) na tému „*Informácie ohľadom výskytu chrípky na školách*“ pre Hospodárske noviny (27. 9. 2022).

Výber z aktivít nad rámec pracovného zamerania Odboru podpory zdravia a výchovy k zdraviu – súvisiacich s objektívnymi okolnosťami – nepriaznivou pandemickou situáciou vo výskyte SARS-CoV-2/COVID-19 a nariadenými opatreniami v roku 2022:

- výpomoc Odboru epidemiológie (napr. osobne v trasovaní kontaktov osôb pozitívnych na COVID-19, v súvisiacich administratívnych činnostiach; v službe v rámci „call centra“ na telef. infolinkách pre verejnosť k problematike SARS-CoV-2/COVID-19; opatreniam prijatým v súvislosti s ochorením COVID-19; ohľadom informácií vzťahujúcich sa na karanténne povinnosti osôb po vstupe na územie SR; v e-mailovej informačnej službe na koronavirus@ruvzke.sk; resp. v ďalších činnostiach);
- výpomoc Odboru hygieny detí a mládeže (napr. v administrácii hlásení ohľadom výskytu Covid-19 v školách a školských zariadeniach, zostavovaní prehľadov chorobnosti, karanténnej situácie a pod.);
- v rámci informačno-propagačnej činnosti a problematiky SARS-CoV-2/COVID-19, podieľanie sa na aktualizácii informácií zverejňovaných na webovom sídle RÚVZ Košice. Ako príklad je možné uviesť uverejnenie 3 titulov informačných materiálov (v priečinku Aktuality) za účelom osvetlenia, ako:
  - o „Príručka rehabilitácie po COVID-19“ (WHO, 2020);
  - o „COVID-19: Aktuálne odporúčania pre obyvateľov“ (ÚVZ SR, 2022);
  - o „COVID-19: Ako správne vetrať“ (ÚVZ SR, podľa zdroja: WHO, 2022);
- zasielanie tematických informačno-propagačných materiálov najmä emailovou cestou rôznym adresátom v územnej pôsobnosti RÚVZ Košice;
- informácie k prevencii COVID-19 a k očkovaniu proti tomuto ochoreniu boli prezentované aj v rámci edukačných a poradenských aktivít pre rôzne vekové skupiny, hovoreným slovom i formou distribúcie informačných letákov. Príkladom sú nižšie uvedené výchovno-vzdelávacie aktivity:
  - o výklad s besedou (1x) na tému „COVID-19, chrípka, respiračné ochorenia a očkovanie“ v Stredoškolskom internáte, Jedlíkova 11, Košice (2. 3. 2022), pre vekovo zmiešanú skupinu študentov v počte 20;
  - o výklad s besedou (3x) na tému „COVID-19, chrípka, respiračné ochorenia a očkovanie“ v ZŠ s MŠ sv. Marka Križina, Rehoľná 2, MČ Košice-Krásna, Košice (16. 3. 2022), pre žiakov 5. a 6. roč. ZŠ, v celkovom počte 70;
  - o výklad s besedou (1x) na tému „Očkovanie“ (zahrňujúc aj problematiku očkovania proti COVID-19), pri príležitosti 17. ročníka kampane Európskeho imunizačného týždňa 2022, v Špeciálnej ZŠ, Inžinierska 24, Košice (23. 5. 2022), pre 25 žiakov 2. stupňa. ZŠ (so zdravotným znevýhodnením a väčšina aj so sociálnym znevýhodnením, niektorí žiaci z MRK).

V rámci problematiky prevencie COVID-19, súvisiacich tém a iných infekčných ochorení sme sa zúčastnili deviatich **odborných, vzdelávacích podujatí**:

- webinár na tému „Covid u očkovaných“ (13. 1. 2022). Organizátor: Slov. lekárska komora v spol. s Lekár, a. s.;
- webinár na tému „Očkovanie proti COVID-19 – mýty, fakty, realita... a ďalší rok pred nami (5. časť)“ (8. 2. 2022). Hlavný organizátor: A-medi management Bratislava; odb. garanti: JLF UK a UN Martin;
- webinár v rámci medzinárodného projektu *H2020-RIVER-EU Reducing Inequalities in Vaccine uptake in the European Region* – stretnutie Poradnej rady projektu k téme „Bariéry HPV vakcinácie v MRK“ (15. 3. 2022). Organizátor: LF UPJŠ Košice;
- odborná diskusia s odborníkmi na tému: „Sú vírusy hrozbou nášho storočia?“ – projekt Košické vedecké kaviarne (Kino Úsmev/kinosála, Kasárenské nám. 1, Košice, 20. 6. 2022). Organizátori: Neurobiologický ústav SAV a Virologický ústav Biomedicínskeho centra SAV v Bratislave;

- webinár na tému „*Očkovanie proti COVID-19 a iným respiračným ochoreniam (6. časť)*“ (20. 9. 2022). Hlavný organizátor: A-medi management Bratislava; odb. garanti: JLF UK a UN Martin;
- webinár na tému „*Liečivé huby a ich protivírusové účinky*“ (v dňoch 20. 9. 2022; 5. 10. 2022). Organizátori: Argama, s. r. o. – vzdelávacia agentúra, Terezia Company, s. r. o., SK MTP, SK SaPA, SKIZP;
- odborný seminár pre pracovníkov RÚVZ Košice (RÚVZ Košice – detašované pracovisko, Rooseveltova 8, Košice, 22. 9. 2022). Aktívna účasť s príspevkom: Kollárová, J. „*COVID-19 v školských zariadeniach*“, organizátor RÚVZ Košice;
- webinár na tému „*Jesenná škola integratívnej medicíny: Podpora imunity a sezónne ochorenia*“ (8. 10. 2022). Organizátori: Argama, s. r. o. – vzdelávacia agentúra, SK MTP, SK SaPA, SKIZP;
- webinár pre školských zdravotníkov (15. 11. 2022). Aktívna účasť s príspevkom: Kollárová, J. *Možnosti spolupráce RÚVZ Košice so školským zdravotníkom*. Organizátor: SKIZP.

**Regionálny úrad verejného zdravotníctva
so sídlom v Leviciach**

1 ODDELENIE HYGIENY ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA

1.1. PLNENIE AKČNÉHO PLÁNU PRE ŽIVOTNÉ PROSTREDIE A ZDRAVIE OBYVATEĽOV SLOVENSKEJ REPUBLIKY (NEHAP V.)

Cieľom tejto úlohy je zlepšenie zdravotného stavu obyvateľstva SR prostredníctvom zlepšenia stavu environmentálnych determinantov zdravia, redukcia ochorení súvisiacich s kvalitou vonkajšieho i vnútorného ovzdušia, ochorení súvisiacich s pitnou a rekreačnou vodou, ochorení súvisiacich s nadmerným environmentálnym hlukom, kontaminovanými územiami, nebezpečnými chemickými látkami, UV žiarením a zmenou klímy.

Oddelenie HŽPaZ v rámci svojej činnosti sleduje niektoré zložky životného prostredia, ktoré môžu súvisieť so zlepšením zdravotného stavu obyvateľov okresu Levice. V roku 2022 bolo v oblasti zásobovania obyvateľov pitnou vodou vykonaných v rámci štátneho zdravotného dozoru (ďalej len ŠZD) 13 hygienických kontrol a bol zabezpečený odber 89 vzoriek pitnej vody. Monitorovanie kvality vôd na kúpanie je zabezpečené oddelením HŽPaZ ako aj prevádzkovateľmi jednotlivých lokalít v celoročných aj v sezónnych zariadeniach. V rámci ŠZD bolo v roku 2022 odobratých zamestnancami oddelenia HŽPaZ 44 vzoriek vôd na kúpanie z kúpacích lokalít a bolo vykonaných 34 hygienických kontrol, pričom neboli zistené žiadne závažné nedostatky. Pre kúpaciu sezónu 2022 boli uvedené do prevádzky Rekreačné zariadenie Margita – Ilona a Wellness Santovka, prírodná lokalita vodná nádrž Lipovina v Bátovciach nemá prevádzkovateľa a kúpanie je len na vlastné riziko obyvateľov.

Pri posudzovaní projektových dokumentácií sa venuje zvýšená pozornosť dodržiavaniu požiadaviek na vnútorné prostredie budov určených na dlhodobý pobyt ľudí, pri umiestňovaní športovísk a hracích plôch pre deti sú vyžadované zariadenia, ktoré zabezpečia prevenciu nehôd a úrazov detí. Na prevenciu ochrany zdravia detí bolo v roku 2022 odobratých oddelením HDM 6 vzoriek piesku z pieskovísk v okrese Levice.

Oddelením HŽPaZ bolo počas tohto obdobia vykonaných 318 kontrol zameraných na ochranu zdravia nefajčiarov.

1.2 PROTOKOL O VODE A ZDRAVÍ – PLNENIE NÁRODNÝCH CIEĽOV

RÚVZ so sídlom v Leviciach samostatne nevykonáva.

1.3 ĽUDSKÝ BIOMONITORING – SLEDOVANIE ZÁŤAŽE SKUPÍN OBYVATEĽSTVA VYBRANÝM CHEMICKÝM FAKTOROM V ŽIVOTNOM PROSTREDÍ A PRACOVNOM PROSTREDÍ

RÚVZ so sídlom v Leviciach nevykonáva.

1.4 MAPOVANIE PRÍTOMNOSTI BAKTÉRIÍ RODU LEGIONELLA V ZARIADENIACH SOCIÁLNYCH SLUŽIEB

RÚVZ so sídlom v Leviciach odobral vzorky pitnej vody, teplej vody a sterov na vyšetrenie prítomnosti Legionella v zariadení sociálnych služieb v okrese Levice v roku 2021, v roku 2022 nebol vzhľadom na vyhovujúce výsledky do projektu zapojený.

1.5 MAPOVANIE AKTUÁLNEHO STAVU VÝSKYTU PESTICÍDNYCH LÁTOK A MIKROPOLUTANTOV V PITNÝCH VODÁCH

RÚVZ so sídlom v Leviciach realizoval v roku 2020 odber vzoriek pitnej vody na vyšetrenie pesticídnych látok, v roku 2022 nebol do riešenia projektu zapojený.

2 ODDELENIE PREVENTÍVNEHO PRACOVNÉHO LEKÁRSTVA

2.1 ZNIŽOVANIE MIERY ZDRAVOTNÝCH RIZÍK ZAMESTNANCOV Z PRACOVNÉHO PROSTREDIA, PRACOVNÝCH PODMIENOK A SPÔSOBU PRÁCE

2.1.1 Znižovanie miery zdravotných rizík (rizikové práce)

RÚVZ so sídlom v Leviciach vedie v zmysle § 6 zákona č. 355/2007 Z. z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov register rizikových prác. Využíva na to štatisticko-informačný program ASTR_2011. K 31.12.2022 bolo v okrese Levice evidovaných 48 právnych subjektov, v ktorých sú vyhlásené rizikové práce (celkovo 2 906 zamestnancov z toho 672 žien). V porovnaní s predchádzajúcim rokom úplne ukončila činnosť 1 prevádzka píly drevnej hmoty (Píla Varga, Veľké Kozmálovce), v dvoch prípadoch došlo k preradeniu rizikových prác do 2. kategórie na základe posúdenia miery rizika (Marcel Kindric – drevovýroba, Levice a Kovopant – výroba kĺbových závesov a lisovaných výrobkov, Dolný Pial).

V roku 2022 pribudli dvaja noví zamestnávateľia, u ktorých zamestnanci vykonávajú rizikové práce - LEWEMA ŠVEC a SPOL s.r.o. s výrobou kovových konštrukcií a ich častí v priemyselnom parku Levice – Géňa a TATRAVAGÓNKA Tlmače, s.r.o. s výrobou vagónov a ich častí v Tlmačoch. Opätovne boli vyhlásené rizikové práce v spoločnosti FRAGICSLOV s.r.o., ktorá obnovila výrobu nábytku v Šahách.

V 13. prípadoch zamestnávateľia žiadali o zmenu v zaradení rizikových prác (zmena organizačnej štruktúry, nové merania na pracovisku, nové posúdenie zdravotných rizík, zaradenie do rizikových prác). Zamestnávateľ Záchranná zdravotná služba Bratislava mal na dvoch pracoviskách krátkodobo vyhlásené rizikové práce biologický faktor, ktoré boli zrušené. Napriek nepatrnému poklesu zamestnávateľov u ktorých sa vykonávajú rizikové práce došlo v roku 2022 celkovo k navýšeniu celkového počtu zamestnancov (o 171 zamestnancov a z toho o 5 žien) vykonávajúcich rizikové práce a to z dôvodu začatia prevádzky 2 nových zamestnávateľov uvedených vyššie.

Vo všeobecnosti majú zamestnávateľia snahu, aby zamestnanci boli čo v najmenšej miere exponovaní faktormi pracovného prostredia, a preto uskutočňujú technické a organizačné opatrenia a postupne modernizujú technológiu a strojné vybavenie.

Dlhodobo je najviac rizikových prác v územnej pôsobnosti RÚVZ so sídlom v Leviciach evidovaných v oblasti dodávok elektriny, plynu, pary a studeného vzduchu (Atómové elektrárne Mochovce), ďalej nasleduje výroba potravín (Cloetta Slovakia s.r.o., VDP a.s.), výroba textilu a výroba kovových konštrukcií okrem strojov a zariadení.

Dominantným rizikovým faktorom v pracovnom prostredí je dlhodobo hluk (2190 pracovníkov vykonávajúcich rizikové práce). Ďalej nasledujú faktory pracovného prostredia ionizujúce žiarenie (572 pracovníkov vykonávajúcich rizikové práce), záťaž teplom a chladom (449 zamestnancov), chemické látky a zmesi.

Rizikové práce 4. kategórie sú vykonávané v najväčšej miere v oblasti výroby potravín (68 zamestnancov) a dodávok vody (54 zamestnancov) ale aj výroby textilu (48 zamestnancov), ktorí sú vystavení chemickému faktoru, hluku a vibráciám.

Čo sa týka situácie pri určovaní rizikových prác u samostatne zárobkovo činných osôb a samostatne hospodáriacich roľníkov, tí nepodávali žiadosti/návrhy na vyhlásenie rizikovej práce. Vo väčšine prípadov nemajú vykonané posúdenie zdravotných rizík z pracovného prostredia a ani si nezabezpečujú vykonanie lekárskeho preventívneho prehliadok vo vzťahu k práci.

Pre faktory pracovného prostredia psychická pracovná záťaž a ionizujúce žiarenie v zdravotníckych zariadeniach neboli určené žiadne nové rizikové práce.

2.1.2 Znižovanie zdravotných rizík z látok a zmesí klasifikovaných ako toxické

Ochrana zamestnancov, ktorí pri výkone svojej pracovnej činnosti prichádzajú do kontaktu s veľmi toxickými a toxickými látkami a zmesami bola v územnej pôsobnosti RÚVZ so sídlom Leviciach zabezpečená v zmysle požiadaviek nariadenia vlády SR č. 355/2006 Z. z. o ochrane zamestnancov pred rizikami súvisiacimi s expozíciou chemickým faktorom pri práci v znení neskorších predpisov. Z výsledkov výkonu štátneho zdravotného dozoru vyplynulo, že zamestnanci exponovaní chemickému faktoru (veľmi toxické látky a zmesi) boli oboznamovaní s kartami bezpečnostných údajov látok a zmesí, s ktorými prichádzajú do kontaktu, preukázali sa platnými osvedčeniami na prácu s týmito látkami a aj dokladmi o absolvovaní vzdelávacieho akreditovaného kurzu v požadovanom rozsahu. Zamestnávateľia zabezpečovali pre zamestnancov pravidelne v ročných intervaloch bezpečnostné školenia a inštruktáže.

V roku 2022 bolo v rámci výkonu štátneho zdravotného dozoru vykonaných celkovo 17 kontrol so zameraním na chemické látky a zmesi klasifikované ako veľmi toxické, prípadne toxické, z toho 5 kontrol bolo vykonaných priamo pri odstraňovaní azbestu v teréne. Kontrolované boli prevádzky s rôznym iným zameraním napr. poskytovanie zdravotnej starostlivosti, poľnohospodárska a skladovacia činnosť, laboratórne stanovenia. Pri štátnom zdravotnom dozore bola kontrolovaná aj informovanosť zamestnancov formou kontrolných listov (27 ks).

V roku 2022 RÚVZ so sídlom Leviciach nevydal žiadne rozhodnutie na skladovanie a manipuláciu s veľmi toxickými látkami a zmesami na pracovisku.

Spoločnosti vykonávajúce dezinfekciu, dezinfekciu a deratizáciu pravidelne informovali RÚVZ so sídlom v Leviciach o tom, kedy, kde a s akým chemickým prípravkom budú vykonávať tieto práce. Doručených bolo 53 oznámení, čo potvrdilo už minuloročný klesajúci trend.

2.1.3 Znižovanie zdravotných rizík z karcinogénnych a mutagénnych faktorov vrátane azbestu a z látok poškodzujúcich reprodukciu a narúšajúcich endokrinný systém

Ochrana zamestnancov, ktorí pri výkone svojej pracovnej činnosti prichádzajú do kontaktu s karcinogénnymi a mutagénnymi látkami, bola v územnej pôsobnosti RÚVZ so sídlom v Leviciach zabezpečená podľa legislatívnych požiadaviek nariadenia vlády SR č. 355/2006 Z. z. o ochrane zamestnancov pred rizikami súvisiacimi s expozíciou chemickým faktorom pri práci v znení neskorších predpisov, nariadenia vlády SR č. 356/2006 Z. z. o ochrane zdravia zamestnancov pred rizikami súvisiacimi s expozíciou karcinogénnym a mutagénnym faktorom pri práci v znení neskorších predpisov a nariadenia vlády SR č. 253/2006 Z. z. o ochrane zamestnancov pred rizikami súvisiacimi s expozíciou azbestu pri práci.

V roku 2022 boli v okrese Levice vykonávané práce s karcinogénnymi a mutagénnymi faktormi a látkami poškodzujúcimi reprodukciu napríklad v ambulancii klinickej onkológie Nemocnice Agel Levice, s.r.o. (podávanie a manipulácia s cystostatikami), v nemocnici HOSPITALE s.r.o. (chirurgické oddelenie-operačné sály, gynekologické oddelenie - zákrokovňa, verejná lekáreň a vyšetrovňa), v stavebno-montážnej firme Ing. Jozef Horniak - VIALLE, Levice (oprava miestnych komunikácií), Cloetta Slovakia s.r.o., Slovenské elektrárne, a.s., JAVYS a.s. (laboratórne stanovenia), Fibra spol. s r.o. (výroba drevených podsedákov).

RÚVZ so sídlom Leviciach v roku 2022 vydal jedno rozhodnutie na činnosti spojené so spracovaním, manipuláciou, skladovaním, prepravou a zneškodňovaním chemických karcinogénov a mutagénov.

Pri štátnom zdravotnom dozore bola monitorovaná informovanosť zamestnancov o účinkoch karcinogénnych a mutagénnych látok formou kontrolných listov (2 ks).

V roku 2022 RÚVZ so sídlom Leviciach vydal 77 rozhodnutí na odstraňovanie azbestu a materiálov obsahujúcich azbest, bolo doručených 55 oznámení o výkone činnosti odstraňovania azbestu a vykonal 5 štátnych zdravotných dozorov pri prácach s azbestom. Vo všeobecnosti možno skonštatovať, že posledné roky je zaznamenaný neustále stúpajúci trend podávania žiadostí o vydanie rozhodnutia na odstraňovanie azbestu a azbestových materiálov. Najčastejšie dochádzalo k odstraňovaniu azbestu a materiálov obsahujúcich azbest zo striech poľnohospodárskych budov a rodinných domov a v menšej miere azbestovo-cementových potrubí z bytových jadier, prípadne k odstraňovaniu azbestu ako starých environmentálnych záťaží.

2.2 INTERVENCIE NA PODPORU ZDRAVIA PRI PRÁCI

2.2.1 Zdravé pracoviská

Pracovníčky oddelenia PPL poskytovali v roku 2022 konzultácie najmä pred zahájením činnosti nových výrobných prevádzok fyzickým a právnickým osobám, pri zriaďovaní chránených pracovísk a dielní ako aj konzultácie počas výkonu štátneho zdravotného dozoru. V menšej miere sa zamestnávateľia dopytovali po tom, ako nastaviť protiepidemických opatrení na zamedzenie šírenia ochorenia COVID-19 na pracoviskách v prípade, že sa im vyskytol väčší počet zamestnancov pozitívnych na ochorenie.

Odborné poradenstvo a konzultácie sa týkali najmä:

- základných ustanovení legislatívnych úprav v oblasti ochrany zdravia pri práci a ich zavádzanie do praxe,
- zabezpečenia zdravotného dohľadu nad pracovným prostredím,
- vykonávania lekárskeho preventívneho prehliadok vo vzťahu k práci,
- zriadenia chránených pracovísk a dielní,
- vypracovania prevádzkových poriadkov a posudkov o riziku,
- zabezpečenia zdravých pracovných podmienok (najmä chemický faktor, hluk, fyzická záťaž),
- ochrany zdravia zamestnancov pri expozícii faktorom práce a pracovného prostredia,
- používania účinných osobných ochranných pracovných prostriedkov,
- chorôb z povolania.

2.2.2 Európska informačná kampaň Európskej agentúry pre BOZP (OSHA Bilbao) zameraná na prevenciu zdravotných a bezpečnostných rizík pri práci

Oddelenie PPL v spolupráci s oddeleniami PZaVkJ a HDM pripravilo v súvislosti s kampaňou EU-OSHA - *Zdravé pracoviská* zameranou na prevenciu poškodení podporno-pohybovej

sústavy u detí a dospievajúcich informačný leták, ktorý bol elektronicky rozdistribúovaný 76 základným a stredným školám v okrese Levice.

Leták (<file:///C:/Users/Admin/Downloads/zdrave%20pracoviska%202022%2011.pdf>) bol umiestnený na informačných paneloch RÚVZ so sídlom v Leviciach, Mestského kultúrneho strediska Levice a Polikliniky Levice, ďalej bol zverejnený aj na webovom sídle úradu a Mesta Levice. Na Gymnázium Andreja Vrábla v Leviciach boli prezentované aj s názornými ukázkami nesprávneho držania tela 3 prednášky pre 48 študentov. Cieľom bolo upriamiť pozornosť na fakt, že mladí ľudia prichádzajú na pracovisko s už existujúcimi poškodeniami podporno-pohybovej sústavy, ktoré môže výkon pracovných činností ešte zhoršiť. Aktuálne štatistiky ukazujú, že 30 % poškodení podporno-pohybovej sústavy sa vyskytuje u detí a mladých ľudí, ktorí ešte nevstúpili na trh práce a sú vo veku od 7 až 26,5 rokov.

RÚVZ so sídlom v Leviciach pravidelne a priebežne poskytuje zamestnávateľom a zamestnancom informácie zamerané na ochranu zdravia pri práci a predchádzanie vzniku chorôb z povolania a ochorení súvisiacich s výkonom pracovnej činnosti a zúčastňuje sa na spoločných dozorných aktivitách s Inšpektorátom práce Nitra.

V roku 2022 bola vykonaná spoločná kontrola s IP Nitra v prevádzke Waste Transport a.s. – prevádzka skládky odpadov pri Mochovciach a triedenia odpadov v Leviciach so zameraním na faktor fyzická záťaž (súčiniteľ vibrácie, teplota, prúdenie vzduchu). Kontrola oboma kontrolnými orgánmi bola zahájená spoločne. Nedostatky počas kontroly neboli zistené.

3 ODDELENIE HYGIENY VÝŽIVY, BEZPEČNOSTI POTRAVIN A KOZMETICKÝCH VÝROBKOV

3.1 MONITORING PRÍJMU KUCHYNSKEJ SOLI

Úloha bola v roku 2022 riešená v dvoch etapách. V I. etape pracovníci RÚVZ so sídlom v Leviciach odobrali 2 vzorky hotových pokrmov a 2 vzorky pekárskych výrobkov. Vyšetrené vzorky vyhovovali požiadavkám platnej legislatívy na obsah soli. Vo vzťahu k odporúčanému podielu jedlej soli na obed boli namerané hodnoty obsahu soli v oboch hotových pokrmoch prekročené. V prepočte na percenta bola hodnota prekročená nad 100% .

V II. etape bude na základe laboratórnych výsledkov vypracovaná správa na Úrade verejného zdravotníctva SR.

3.2 MONITORING BEZPEČNOSTI PET FLIAŠ Z RECYKLOVANÝCH PLASTOV

RÚVZ so sídlom v Leviciach v roku 2022 nevykonával túto úlohu.

3.3 SLEDOVANIE VÝŽIVOVÉHO STAVU KLIENTOV V ZARIADENIACH SOCIÁLNYCH SLUŽIEB

RÚVZ so sídlom v Leviciach v roku 2022 nevykonával túto úlohu.

3.4 MONITORING PRÍTOMNOSTI ALERGÉNOV V HOTOVÝCH POKRMOCH PRIPRAVOVANÝCH V ZARIADENIACH SPOLOČNÉHO STRAVOVANIA A V POTRAVINÁCH URČENÝCH PRE DOJČATÁ A MALÉ DETI

RÚVZ so sídlom v Leviciach v roku 2022 nevykonával túto úlohu.

7.4 REZIDUÁ PESTICÍDOV V POTRAVINÁCH PRE DOJČENSKÚ A DETSKÚ VÝŽIVU

Pracovníci RÚVZ so sídlom v Leviciach v roku 2022 odobrali 1 vzorku dojčenskej výživy k laboratórnemu vyšetreniu. Vyšetrená vzorka vyhovovala požiadavkám platnej legislatívy.

7.9 MONITORING VÝSKYTU VIBRIÍ S CIEĽOM OCHRANY VEREJNÉHO ZDRAVIA

Pracovníci RÚVZ so sídlom v Leviciach v roku 2022 odobrali 2 vzorky hotových pokrmov s obsahom rýb k laboratórnemu vyšetreniu na prítomnosť vibrio spp. Vyšetrené vzorky nepreukázali prítomnosť patogénnych vibrií.

7.17 MONITORING OBSAHU ŤAŽKÝCH KOVOV V POTRAVINÁCH PRE DOJČATÁ A MALÉ DETI

V rámci plnenia tejto úlohy pracovníci RÚVZ so sídlom v Leviciach v roku 2022 odobrali 5 vzoriek potravín na výživu dojčiat a malých detí. Všetky vyšetrené vzorky vyhovovali požiadavkám platnej legislatívy.

4 ODDELENIE HYGIENY DETÍ A MLÁDEŽE

4.1 AKTIVITY PREVENČIE DETSKEJ OBEZITY V KONTEXTE PLNENIA NÁRODNÉHO AKČNÉHO PLÁNU PREVENČIE OBEZITY NA ROKY 2015 – 2025 (NAPPO)

V rámci projektu boli sledované aktivity v rámci priority:

Podpora zdravšieho prostredia v školách

V roku 2022 bol výkon ŠZD zameraný na kontrolu predávaného sortimentu a dodacích listov u predajcov školských bufetov, zapojenie sa školských jedální do mliečného školského programu a programu školské ovocie, dodržiavanie pitného režimu detí s odporúčaním presadzovania konzumu pitnej vody a nesladených nápojov, pestrosť stravy, dodržiavanie zásad pri zostavovaní jedálnych lístkov s ohľadom na odporúčané výživové dávky, počet stravujúcich sa detí a mládeže v školských stravovacích zariadeniach, realizáciu donášky stravy pre deti s osobitným stravovaním.

Poskytovať nutričné vzdelávanie odborným zamestnancom školského stravovania v rámci projektov profesijných združení

V mesiaci jún sa pracovníčky oddelenia HDM zúčastnili pracovnej porady vedúcich zamestnancov školského stravovania organizovanej RÚŠS v Nitre v Mestskom kultúrnom stredisku v Leviciach s aktívnou účasťou na tému „Skúsenosti z výkonu štátneho zdravotného dozoru v zariadeniach školského stravovania“.

Podpora pohybových aktivít

V rámci bežného ŠZD boli kontroly zamerané na monitoring telovýchovných podmienok žiakov základných a stredných škôl, vrátane vonkajších telovýchovných plôch z hľadiska dodržiavania požiadaviek príslušnej legislatívy, dodržiavanie prevádzkových poriadkov telovýchovných zariadení, využívanie iných športových plôch a zariadení na telovýchovu

a šport v rámci výučby žiakov sledovanej školy, možnosti aktívneho odpočinku počas prestávok.

Monitoring antropometrických ukazovateľov vybraných vekových skupín detí školského veku

V roku 2022 sa pracovníčky oddelenia HDM podieľali na realizácii projektu WHO „COSI“ (Childhood Obesity Surveillance Initiative), ktorý je súčasťou NAPPO. Jeho cieľom je podpora zdravia a správneho vývoja detí na Slovensku. Vykonané bolo antropometrické meranie žiakov základných škôl vo veku od 7 do 8,99 rokov. Projekt bol realizovaný dotazníkovou metódou. „Dotazník pre meranie detí“ vyplnili pracovníčky RÚVZ počas merania detí v termíne 12.05.2022 – 20.05.2022, „Rodinný dotazník“ vyplnili rodičia a „Školský dotazník“ vyplnili riaditelia zúčastnených škôl. V okrese Levice boli do projektu zapojené 2 školy: ZŠ Pri Podlužianke 6, Levice (za mesto) a ZŠ Školská 11, Kalná nad Hronom (za vidiek). Celkom bolo do projektu zapojených 86 detí. V rámci projektu boli údaje z dotazníkov spracované v mesiaci júl až august do excelových predlôh podľa metodických pokynov a zaslané na ďalšie spracovanie ÚVZ SR.

4.2 HODNOTENIE JEDÁLNYCH LÍSTKOV MŠ A ZŠ

V rámci projektu boli vo vybraných 3 ZŠ (ZŠsMŠ Šarovce 426; ZŠ Mierová 67, Želiezovce; ZŠ Andreja Kmeťa, Ul. M. R. Štefánika 34, Levice) zhodnotené jedálne lístky za obdobie jar, leto (mesačné jedálne lístky marec a máj) z hľadiska pestrosti jedálneho lístka výpočtom koeficientu pestrosti pripravovanej stravy a frekvencie podávania jednotlivých vybraných druhov potravín/pokrmov podľa bodového systému. Výsledky vyhodnotených jedálnych lístkov boli zaslané ÚVZ SR a školským jedálňam, ktorým boli následne zaslané aj odporúčania pre dosiahnutie nutrične vyváženého jedálneho lístka v zariadení.

4.3 ÚRAZY U DETÍ V SR

Gestor projektu NCZI v roku 2022 avizoval ÚVZ SR zmeny metodiky realizácie celého projektu a preto sa z uvedeného dôvodu aktivity distribúcie, zberu a spracovanie dotazníkov týkajúcich sa úrazov hospitalizovaných detí na Oddelení úrazovej chirurgie a ortopédie v Nemocnici AGEL Levice s.r.o. nere realizovali. RÚVZ v Leviciach uvedenú úlohu nevykonával.

6 ODDELENIE EPIDEMIOLOGIE

6.1 NÁRODNÝ IMUNIZAČNÝ PROGRAM SR

Surveillance nákaz preventabilných očkovaním prebiehala po celý rok. Kontrola očkovania za obdobie od 1.9.2021 do 31.8.2022 bola vykonaná v priebehu mesiaca september vo všetkých 26 pediatrických ambulanciách okresu Levice. Výsledky kontroly očkovania boli spracované v osobitnej správe. Celková zaočkovanosť v okrese presiahla úroveň 96%.

V roku 2022 bolo zahájených 26 priestupkových konaní voči rodičom odmietajúcich povinné očkovanie svojich detí. V rámci priestupkových konaní bolo podľa § 55 ods. 1 zákona č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov a podľa § 56 ods. 3 zákona č. 355/2007 Z.z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia za nepodrobenia sa povinnému očkovaniu vydaných 5 rozhodnutí v celkovej sume 200 eur (+ 80 eur trovy konania) a v 21

prípadoch bola uložená bloková pokuta v celkovej sume 870 eur. Okrem uvedeného počtu priestupkových konaní bolo 8 nahlásených odmietnutí povinného očkovania odstúpených na riešenie miestne príslušnému RÚVZ, v 8 prípadoch bola vec odložená z dôvodu uloženia pokuty rodičom v predchádzajúcich rokoch v súhrnnej výške 331 eur a v 3 prípadoch došlo k zániku zodpovednosti za priestupok.

6.2 SURVEILLANCE INFEKČNÝCH OCHORENÍ

V priebehu roku 2022 bolo v okrese Levice vykonaných 15 320 šetrení v ohniskách nákaz, v ktorých sa zabezpečovala edukácia a protiepidemické opatrenia. Bolo vydaných 15 odporúčaní na vykonanie troch odberov tampónu rekta u rodinných kontaktov osôb s hnačkovým ochorením vykonávajúcich epidemiologicky závažnú činnosť. Lekársky dohľad bol nariadený rozhodnutím 5x pri poranení zdravotníckeho pracovníka, 2x pri kontakte s vírusovou hepatítidou E, 1x pri kontakte s vírusovou hepatítidou A, 1x pri kontakte so šigelózou a 1x pri kontakte s Klebsiellou pneumoniae produkujúcou karbapenemázu. Edukácia obyvateľstva v prevencii prenosných ochorení sa vykonávala priebežne prostredníctvom infopanelov, webovej stránky a regionálnych novín MY Týždeň na Pohroní, kde boli publikované články na aktuálne témy.

6.3 INFORMAČNÝ SYSTÉM PRENOSNÝCH OCHORENÍ

V informačnom systéme EPIS bolo v roku 2022 pracovníčkami oddelenia vykázaných 19 563 prípadov prenosných ochorení a nozokomiálnych nákaz a bolo spracovaných 20 epidémií, z toho sa v 14 prípadoch jednalo o epidémiu spôsobené SARS CoV-2 v zdravotníckych zariadeniach a zariadeniach sociálnych služieb.

Analýza akútnych respiračných ochorení, chrípky a chrípke podobných ochorení sa vykonávala v týždenných intervaloch a podrobná analýza epidemiologickej situácie sa vykonávala v mesačných intervaloch.

6.4 NOZOKOMIÁLNE NÁKAZY

V roku 2022 bolo zo zdravotníckych zariadení v okrese hlásených a analyzovaných 465 prípadov nozokomiálnych nákaz. Pracovníčky oddelenia vykonali 107 štátnych zdravotných dozorov v ambulantných a lôžkových zdravotníckych zariadeniach, odobrali 610 vzoriek sterov z prostredia, rúk personálu a sterilných predmetov. V rámci výkonu štátneho zdravotného dozoru v lôžkových zdravotníckych zariadení boli sledované výkony bariérovej ošetrovacej techniky, výkony dekontaminácie, vykonané kontroly zabezpečenia preventívnych opatrení pri výskyte nozokomiálnych nákaz ako aj dodržiavanie zákona o ochrane nefajčiarov.

6.5 MIMORIADNE EPIDEMIOLOGICKÉ SITUÁCIE

Mimoriadne epidemiologické situácie boli hlásené podľa prílohy č. 1 vyhlášky MZ SR č.585/2008 Z.z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o prevencii a kontrole prenosných ochorení. Akútne respiračné ochorenie, chrípka a chrípke podobné ochorenia boli hlásené pravidelne v týždenných intervaloch cez IS EPIS. Pri výskyte epidémie, meningokokových, hemofilových, pneumokokových meningitíd a septikémií, akútnych chabých paréz, osýpok, rubeoly, parotitídy, akútnych vírusových hepatítid, SARI a iných závažných ochorení infekčnej etiológie sú tieto ochorenia po šetrení v ohnisku nákazy okamžite hlásené cez IS EPIS v systéme rýchleho varovania. V systéme rýchleho varovania bola v roku 2022 nahlásená okrem epidémii

spôsobených SARS CoV-2 v zdravotníckych zariadeniach a zariadeniach sociálnych služieb aj 1 epidémia spôsobená norovírusom v materskej škole a 1 prípad vírusovej hepatitídy E. Všeobecní lekári pre deti a dorast, všeobecní lekári pre dospelých a zdravotnícke zariadenia boli pravidelne informovaní o nových opatreniach a usmerneniach v súvislosti s pandémiou ochorenia COVID-19, v súvislosti so závažnými cezhraničnými ohrozeniami zdravia ako aj s utečeneckou vlnou vojnových utečencov z Ukrajiny.

6.6 ENVIRONMENTÁLNA SURVEILLANCE POLIOMYELITÍDY A SLEDVANIE VDPV

Environmentálna surveillance spočíva vo virologickom vyšetrení odpadových vôd vykonávanom celoslovensky podľa nariadenia hlavného hygienika Slovenskej republiky. Oddelenie epidemiológie sa podieľa na surveillance a odoberá odpadovú vodu v určených termínoch na zistenie prítomnosti poliovírusov a iných enterálnych vírusov. V roku 2022 bolo odobratých a do NRC pre poliomyelitídu ÚVZ SR v Bratislave zaslaných 7 vzoriek odpadových vôd. Všetky vyšetrenia mali negatívny výsledok na detekciu poliovírusov, 1x bol zachytený vírus Coxsackie B4 vo vzorke z júna 2022 a 1x bol zachytený Echovírus 11 vo vzorke z novembra 2022. Výsledky z odpadových vôd potvrdzujú, že v populácii nášho regiónu sa divé kmene a ani vakcinálne kmene poliovírusov nevyskytujú.

6.7 PREVENCIA HIV/AIDS

Ambulancie na výkon prevencie HIV/AIDS sa nachádzajú na RÚVZ v sídlach krajov. RÚVZ v Leviciach vykonáva edukačné aktivity zamerané na mládež a zvyšovanie informovanosti verejnosti prostredníctvom infopanelov a webovej stránky. Na webovej stránke RÚVZ bola zverejnená ponuka prednášok zameraných na prevenciu HIV/AIDS pre základné a stredné školy. Prednášky zabezpečujú pracovníčky oddelenia podpory zdravia a výchovy k zdraviu. V roku 2022 bola prednáška s názvom „HIV a AIDS“ odprezentovaná 3x, v 1 základnej škole a 2 stredných školách.

6.8 PORADŇA OČKOVANIA

Dňom 1.1.2012 zahájila na oddelení epidemiológie činnosť Poradňa v očkovaní. V rámci poradne, sa uskutočňujú individuálne konzultácie z oblasti povinného pravidelného očkovania osôb. V roku 2022 záujem o osobnú konzultáciu neprejavil nikto. Vedúca oddelenia poskytla telefonické konzultácie 44x rodičom a očkujúcim lekárom ohľadom výkonu očkovania a na usmernenie postupov pri očkovaní. Najčastejšie dotazy sa týkali výkonu očkovania a hradenia očkovacích látok, výkonu povinného pravidelného očkovania po prísťahovaní sa z iného štátu, posunutia očkovacieho termínu z dôvodu dočasnej kontraindikácie, povinnosti očkovania zdravotníckych pracovníkov proti VH-B a VH-A, nepovinného očkovania a legislatívneho postupu v prípade odmietnutia očkovania.

6.9 OPTIMALIZÁCIA VEREJNEJ SPRÁVY V OBLASTI EPIDEMIOLOGIE

V rámci národného projektu Operačný program Efektívna verejná správa s názvom „Optimalizácia procesov verejného zdravotníctva“ pracovníčky oddelenia v roku 2022 absolvovali 2 zahraničné stáže (dištančne/prezenčne) - Brusel a Praha a 1 odborný workshop – „Odbor objektivizácie faktorov životných podmienok“.

9. PODPORA ZDRAVIA A VÝCHOVA K ZDRAVIU

9.1 ZDRAVOTNÉ UVEDOMENIE A SPRÁVANIE SA OBYVATEĽOV SR

Prieskum je zameraný na najzávažnejšie rizikové faktory spôsobu života a ich výskyt v populácii. Umožňuje porovnanie ukazovateľov, ktoré sa týkajú hodnotenia vlastného zdravia, názorov, postojov a návykov slovenskej populácie. Výber respondentov sa realizoval podľa vopred stanovených kritérií (veková štruktúra, pohlavie, bydlisko – mesto, vidiek). V rámci prieskumu bolo v okrese Levice v mesiacoch júl až september 2022 distribuovaných 104 dotazníkov. Údaje získané z dotazníkov boli vložené do predpísaného formátu, ktorý bol zaslaný ÚVZ SR k štatistickému vyhodnoteniu.

9.2 PRIESKUM ZDRAVOTNEJ GRAMOTNOSTI

V roku 2022 RÚVZ so sídlom v Levice nevykonával žiadny prieskum zdravotnej gramotnosti.

9.3 NÁRODNÝ AKČNÝ PLÁN V PREVENCII OBEZITY NA ROKY 2015 – 2025

Obezita je v súčasnosti jedným z hlavných rizikových faktorov civilizačných ochorení, ktoré významnou mierou ohrozujú verejné zdravie. Pri príležitosti Svetového dňa boja proti obezite bolo na základných a stredných školách v okrese Levice zrealizovaných 9 prednášok pre 215 žiakov a študentov. Zároveň na 3 propagačných paneloch a webovom sídle RÚVZ so sídlom v Leviciach bol zverejnený zdravotno-výchovný materiál na danú tému.

V rámci zdravotno-výchovnej akcie pre zamestnancov Psychiatrickej nemocnice Hronovce (9.8.2022) organizovanej Všeobecnou zdravotnou poisťovňou bolo zrealizovaných 35 biochemických vyšetrení (glykémia a celkový cholesterol) a 35 meraní tlaku krvi. U všetkých vyšetrovaných sme zároveň stanovili BMI index a percento telesného tuku. V závislosti od výsledkov vyšetrení bolo poskytnuté odborné individuálne poradenstvo spojené s distribúciou zdravotno-výchovných materiálov.

9.3.1 Vyzvi srdce k pohybu- Celonárodná medzinárodne koordinovaná kampaň na zvýšenie pohybovej aktivity dospelaj populácie

Cieľom kampane je zlepšiť zdravotný stav obyvateľov Slovenska – znížiť chorobnosť a úmrtnosť na chronické neinfekčné ochorenia elimináciou jedného z najvýznamnejších rizikových faktorov – pohybovej inaktivity. Kampaň je realizovaná 1x za 2 roky. Ďalší ročník prebehne v roku 2023.

9.4 PODPORA ZDRAVIA ZNEVÝHODNENÝCH KOMUNÍT

RÚVZ v Leviciach sa podieľal na podpore zdravia znevýhodnených komunít v súlade s metodickým usmernením v nadväznosti na schválený Akčný plán Stratégie rovnosti, inklúzie a participácie Rómov do roku 2030 na roky 2022-2024, tematická časť Zdravie.

Problematike znevýhodnených komunít bola venovaná pozornosť prostredníctvom edukačných zdravotno-výchovných prednášok v materských, základných a špeciálnych školách. Edukačná činnosť bola vykonávaná jednorazovo ako aj opakovane na nasledovné témy: Hygiena rúk,

Pohyb a zdravá výživa, Stomatohygiena a Fajčenie. Celkovo bolo zrealizovaných 8 prednášok, v rámci ktorých bolo edukovaných 160 detí predškolského veku a žiakov základných škôl. V rámci Stomatohygieny boli deťom rozdane zubné pasty a edukačný materiál určený pre rodičov, ktorí sa danej akcie zúčastnili.

9.5 STRATÉGIA ROZVOJA PORADENSKÝCH CENTIER OCHRANY A PODPORY ZDRAVIA V SR

Hlavnou úlohou poradenských centier poradní zdravia je aktívne vyhľadávanie rizikových faktorov chronických neinfekčných ochorení, ktoré úzko súvisia so životným štýlom jedinca. Prostredníctvom individuálneho určenia jeho skóre napomáhajú pozitívnym zmenám vedúcim k zlepšeniu zdravia populácie.

V roku 2022 bolo v rámci Testu zdravé srdce zrealizovaných 16 vyšetrení pre 13-tich klientov, z toho 5 prvovýšetrení. V závislosti od výsledkov vyšetrení bolo následne klientom poskytnuté individuálne odborné poradenstvo v oblasti zdravého životného štýlu doplnené o cieľnú distribúciu zdravotno-výchovných materiálov.

9.6 NÁRODNÝ AKČNÝ PLÁN PRE PROBLÉMY S ALKOHOLOM NA ROKY 2021-2030

Cieľom úlohy je zvýšiť zdravotné uvedomenie a zdravotnú gramotnosť o rozsahu a povahe zdravotných, sociálnych a ekonomických účinkov škodlivého užívania alkoholu, ako aj redukovať negatívne dopady pitia alkoholu na rôzne cieľové skupiny, presadzovaním dôsledného dodržiavania regulačných opatrení zo strany štátu.

V prevencii závislostí sa zvýšená pozornosť venovala vybraným skupinám obyvateľstva, ktoré sú vystavené riziku poškodenia zdravia v dôsledku užívania návykových látok, prioritne deťom a mládeži. V rámci plnenia uvedeného programu v roku 2022 bolo zrealizovaných 6 prednášok na jednej strednej škole, celkovo edukovaných 98 študentov. Danej téme bola venovaná pozornosť aj na dvoch prednáškach na dvoch základných školách, kde bolo edukovaných celkovo 50 žiakov. V rámci Svetového dňa povedomia o fetálnom alkoholovom syndróme (9.9.2022) pracovníčky oddelenia zvyšovali povedomie o tomto závažnom probléme prostredníctvom webovej stránky úradu ako aj inštalovaním dvoch informačných panelov.

9.7 NÁRODNÝ PROGRAM PODPORY ZDRAVIA PRE ROKY 2021-2030

Hlavným cieľom aktualizovaného Národného programu podpory zdravia je zlepšovať zdravotný stav obyvateľstva, ako aj úroveň životného štýlu. Program je zameraný na ovplyvňovanie determinantov zdravia, znižovanie rizikových faktorov vyskytujúcich sa u obyvateľstva a na zvyšovanie zainteresovanosti jednotlivých zložiek spoločnosti.

V dňoch 30.-31.5.2022 pracovníčky oddelenia v rámci Dňa otvorených dverí poradní zdravia zorganizovali zdravotno-výchovnú akciu pre širokú verejnosť vo vestibule Polikliniky Levice. V rámci akcie bolo zrealizovaných 53 vyšetrení smokerlyzerom. Dotazníkovou formou bol stanovený u vyšetrovaných stupeň závislosti a klientom bolo poskytnuté individuálne odborné poradenstvo. Zúčastnení klienti – fajčiari boli informovaní o možnosti navštíviť poradňu na odvykanie od fajčenia. Z oslovených prejavilo záujem o návštevu tejto poradne 15 ľudí. O vyšetrenie smokerlyzerom požiadali aj blízke osoby, ktoré sprevádzali fajčiarov (počet vyšetrených nefajčiarov 10), pričom u väčšiny z nich boli namerané hodnoty CO vyššie.

V rámci Svetového dňa bez tabaku pracovníčky oddelenia realizovali edukačné prednášky na 4 školách v okrese Levice. Prednášky na tému „Vplyv fajčenia na ľudský organizmus“ boli

spojené s premietaním filmu, diskusiou, meraním CO smokerlyzerom a vyplňaním dotazníka na zistenie závislosti u študentov, ktorí udávali, že fajčia. Spolu bolo edukovaných 149 žiakov a študentov na ZŠ a SŠ.

OPZ a VkZ sumarizoval počet vykonaných kontrol dodržiavania zákona č.377/2004 Z. z. o ochrane nefajčiarov za celý RÚVZ so sídlom v Leviciach. V roku 2022 bolo vykonaných celkovo 419 kontrol zameraných na ochranu nefajčiarov v prevádzkach.

Pri príležitosti Svetového dňa potravy boli realizované 4 prednášky na troch základných školách a jednej strednej škole okresu Levice. Celkovo bolo edukovaných 148 žiakov a študentov na ZŠ a SŠ.

Zvýšená pozornosť sa v rámci primárnej prevencie drogových závislostí venuje vybraným skupinám obyvateľstva, ktoré sú vystavené riziku poškodenia zdravia v dôsledku užívania návykových látok. Medzi mimoriadne zraniteľné skupiny patria deti a mládež. Z tohto dôvodu sme edukačnú činnosť v rámci 46. týždňa – Medzinárodný týždeň boja proti drogám zamerali na žiakov troch základných škôl a študentov jednej strednej školy. Počas 9-tich prednášok bolo celkovo edukovaných 170 žiakov a študentov.

Pri príležitosti najvýznamnejších svetových dní vyhlásených Svetovou zdravotníckou organizáciou pracovníčky OVkZ a PZ pozitívne vplývali na obyvateľstvo v zmysle zlepšenia životného štýlu aj prostredníctvom médií (WEB stránka úradu, WEB stránka mesta Levice, Televízia Levice, informačné panely, MsKS Levice). Príspevky na webovej stránke úradu ako aj inštalované panely v rámci nášho úradu a Polikliniky Levice významnou mierou prispeli k zvyšovaniu povedomia širokej verejnosti o zdravom životnom štýle a eliminácii rizikových faktorov najčastejších civilizačných ochorení.

Informácie pre médiá za RÚVZ so sídlom v Leviciach:

Prednášky: 93

Tlač: 12

Televízia: 2

Web RÚVZ Levice: 19

**Regionálny úrad verejného zdravotníctva
so sídlom v Liptovskom Mikuláši**

1. HYGIENA ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA

Podľa materiálu Programy a projekty úradov verejného zdravotníctva Slovenskej republiky na rok 2022 a ďalšie roky Odbor hygieny životného prostredia a zdravia plnil nasledovné úlohy:

Úloha č. 1.1. **Plnenie Akčného plánu pre životné prostredie a zdravie obyvateľov Slovenskej republiky - NEHAP V.** – Riešil gestor ÚVZ SR a vybrané RÚVZ v SR. Termín plnenia úlohy – rok 2022 a ďalšie roky.

Úloha č. 1.2. **Protokol o vode a zdraví - Plnenie národných cieľov.** – Riešil gestor ÚVZ SR a vybrané RÚVZ v SR. Termín plnenia úlohy – Podľa vládou schváleného plánu plnenia národných cieľov.

Úloha č. 1.3. **Ludský biomonitring – sledovanie záťaže skupín obyvateľstva vybraným chemickým faktorom v životnom prostredí a pracovnom prostredí.** – Riešil gestor ÚVZ SR, RÚVZ so sídlom v Banskej Bystrici a ďalšie vybrané RÚVZ v SR. Termín plnenia úlohy – rok 2022 a ďalšie roky.

Úloha č. 1.4. – **Mapovanie prítomnosti baktérií rodu Legionella v zariadeniach sociálnych služieb.** Riešil gestor ÚVZ SR a vybrané RÚVZ v SR. Termín plnenia úlohy – rok 2022.

Úloha č. 1.5. – **Mapovanie aktuálneho stavu výskytu pesticídnych látok a mikropolutantov v pitných vodách.** – Riešil gestor NRC pre pitnú vodu, ÚVZ SR a vybrané RÚVZ v SR. Termín plnenia úlohy – rok 2022.

V priebehu roka sme pokračovali v úlohe č. 1.1. vyplývajúcej z Akčného plánu pre životné prostredie a zdravie obyvateľov SR (NEHAP V.) zameranej na stanovenie prítomnosti baktérií Legionell vo vybraných zariadeniach – konkrétne išlo o úlohu Zmapovania prítomnosti baktérií rodu Legionella v zariadeniach sociálnych služieb.

V kontrolovanom zariadení bola zistená prítomnosť legionell na troch odberných miestach. Výsledky boli s prevádzkovateľom zariadenia prerokované, na základe ktorých prevádzkovateľ prijal nápravné opatrenia. Opakované hodnoty odberov v 2. kole po vykonaných opatreniach potvrdili nulové hodnoty výskytu legionell.

V priebehu roka 2022 sa hodnotilo 2. kolo odberov a overoval sa výskyt pľúcnych ochorení v zariadení s pozitívnymi nálezmi legionell. Ani v jednom byte u klientov, v ktorom bola zistená prítomnosť legionell, nebol zaznamenaný výskyt pľúcnej formy ochorenia za obdobie od odberu vzoriek do času overania tejto skutočnosti ku koncu mesiaca február 2022.

Čiastočne sme plnili úlohu č. 1.5. – Mapovanie aktuálneho stavu výskytu pesticídnych látok a mikropolutantov v pitných vodách. Zabezpečili sme 13 odberov vzoriek pitnej vody, v ktorých bola zisťovaná aj prítomnosť pesticídnych látok.

Zabezpečovali sme monitoring pitných vôd v rámci kontrolnej činnosti verejných vodných zdrojov.

2. PREVENTÍVNE PRACOVNÉ LEKÁRSTVO

Úloha č. 2.1 Znižovanie miery zdravotných rizík zamestnancov z pracovného prostredia, pracovných podmienok a spôsobu práce

Hodnotenie pracovného prostredia, pracovných podmienok a spôsobu práce vo vzťahu k zdravotným rizikám zamestnancov bolo vykonávané priebežne na základe opatrení uložených orgánom verejného zdravotníctva pri uvádzaní priestorov do skúšobnej prevádzky, pri výkone štátneho zdravotného dozoru (ŠZD) u zamestnávateľov, ktorých zamestnanci vykonávajú pracovné činnosti zaradené do tretej alebo štvrtej kategórie práce, pri šetreniach podozrení na choroby z povolania. V r. 2022 bolo vykonaných 171 kontrol. Činnosť oddelenia poznačila ešte v mesiacoch január až apríl 2022 pandémia ochorenia COVID-19, ale aj personálne obsadenie oddelenia. Štátny zdravotný dozor bol vykonávaný na základe žiadostí na uvedenie priestorov do prevádzky, pri kolaudáciách, pri šetrení podozrenia na chorobu z povolania, na základe podnetov, ktoré sa čiastočne týkali ešte aj nedodržovania opatrení v súvislosti s pandémiou. Dozory zamerané na kontrolu rizikových prác, manipuláciu s toxickými a veľmi toxickými látkami a zmesami, príp. dozory u zamestnávateľov, ktorých zamestnanci vykonávajú pracovné činnosti zaradené do druhej kategórie, boli vykonané po skončení tretej vlny pandémie.

2.1.1 Znižovanie miery zdravotných rizík (rizikové práce):

Evidencia rizikových prác je vykonávaná v programe ASTR v súlade s vyhláškou MZ SR č. 448/2007 Z. z. o podrobnostiach o faktoroch práce a pracovného prostredia vo vzťahu ku kategorizácii prác z hľadiska zdravotných rizík a o náležitostiach návrhu na zaradenie prác do kategórií v znení neskorších predpisov.

Výkon ŠZD na kontrolu plnenia povinností vyplývajúcich z rozhodnutí o určení rizikových prác a povinností vyplývajúcich pre zamestnávateľa z príslušných ustanovení § 30 zákona č. 355/2007 Z. z., bol ovplyvnený mimoriadnou situáciou vyhlásenou v súvislosti s pandémiou ochorenia COVID-19, ktorá stále trvá a s tým súvisiacou platnosťou § 30 ods. 9 zákona č. 355/2007 Z. z. (od 12.01.2023 § 30 ods. 10 zákona č. 355/2007 Z. z.) - v čase krízovej situácie zamestnávateľ nie je povinný zabezpečovať povinnosti pri ochrane zdravia pri práci podľa ods. 1 písm. b) až n) a odsekov 2, 5 a 9, ak v § 30a ods. 11 a v § 31a ods. 18 písm. b) nie je ustanovené inak. Dozor bol vykonaný u 3 zamestnávateľov, z toho v 1 prípade išlo o poľnohospodársky sektor, kontrola bola zameraná na:

- vykonané opatrenia na zníženie expozície zamestnancov faktorom práce a pracovného prostredia na najnižšiu dosiahnuteľnú úroveň, najmenej však na úroveň limitov ustanovených osobitnými predpismi,
- zabezpečenie posúdenia zdravotného rizika z expozície faktorom práce a pracovného prostredia a vypracovanie písomného posudku o riziku s kategorizáciou prác z hľadiska zdravotného rizika v spolupráci s pracovnou zdravotnou službou

- vypracovanie písomného záznamu o posúdení rizika, ak pracovná zdravotná služba nezistila zmenu pracovných podmienok, ktorá by mohla mať vplyv na mieru zdravotného rizika alebo kategóriu práce z hľadiska zdravotného rizika,
- zabezpečenie pre zamestnancov posudzovanie zdravotnej spôsobilosti na prácu,
- vedenie a uchovávanie evidencie zamestnancov, ktorí vykonávajú prácu zaradenú do druhej, tretej alebo štvrtej kategórie

a ďalších povinností:

- zabezpečenie poskytovania osobných ochranných pracovných prostriedkov a kontrola ich používania,
- pracovné podmienky zamestnancov,
- mieru expozície zamestnancov,
- realizáciu náhradných opatrení zo strany zamestnávateľa na pracoviskách, kde zamestnanci vykonávajú rizikové práce,
- zaradenie zamestnancov do pracovného procesu na základe posúdenia zdravotnej spôsobilosti na prácu pracovnou zdravotnou službou.

Počas ŠZD neboli zistené nedostatky pri plnení povinností pri ochrane zdravia pri práci, ktoré vyplývajú pre zamestnávateľa z príslušných ustanovení § 30 zákona č. 355/2007 Z. z. V jednom prípade v prevádzke drevovýroby, v ktorej boli práce zaradené do tretej kategórie, faktor hluk, bolo počas ŠZD zistené, že predmetné pracovisko naďalej existuje, ale prevádzkovateľ nezamestnáva žiadnych zamestnancov, pracovné činnosti vykonáva sám, pretože objem výroby klesol, drevo sa menej hoblúje a viac sa lepí, z toho vyplýva aj menšia expozícia hluku. Na základe zistených skutočností požiadal prevádzkovateľ o vyradenie prác z tretej kategórie, faktor hluk; práca je zaradená do druhej kategórie.

V r. 2022 RÚVZ neuložil kontrolovaným subjektom s vyhlásenými rizikovými prácami pokutu rozhodnutím pre iné správne delikty na úseku verejného zdravotníctva, z dôvodu neplnenia povinností vyplývajúcich z ustanovení § 30 zákona č. 355/2007 Z. z.

Realizačné výstupy:

K 31. 12. 2022 je v regióne Liptov evidovaných **98** právnických osôb a fyzických osôb – podnikateľov s vyhlásenými rizikovými prácami. Počet exponovaných zamestnancov vykonávajúcich rizikové práce v tretej a štvrtej kategórii – **2 429** z toho **489 žien**; ide o výrazný pokles v počte rizikových pracovníkov oproti r. 2021 o 250, žien pracuje v riziku o 75 menej. Do štvrtej kategórie sú práce zaradené u **troch** podnikateľských subjektov s celkovým počtom zamestnancov 26, z toho 5 žien (oproti r. 2022 došlo k zníženiu podnikateľských subjektov o 3 a k zníženiu pracovníkov v riziku štvrtej kategórie o 10).

Zníženie celkového počtu pracovníkov exponovaných jednotlivým faktorom práce a pracovných podmienok oproti r. 2021 (najviac hluku o 104 pracovníkov a fyzickej záťaži o 104 pracovníkov) bolo zaznamenané predovšetkým v dôsledku prehodnotenia (aktualizácie) zdravotných rizík v dozorovaných prevádzkach a následného zaradenia prác do kategórií a v dôsledku zníženia počtu pracovníkov najmä v priemyselnej výrobe. K navýšeniu počtu o 70 pracovníkov, z toho 52 žien bolo evidovaných na pracoviskách s expozíciou biologickým faktorom – SARS-CoV-2 v Nemocnici s poliklinikou MUDr. Ivana Stodolu Liptovský Mikuláš, začiatkom r. 2023 boli práce preradené do druhej kategórie.

U ostatných faktorov neboli zaznamenané výraznejšie zmeny v počtoch exponovaných pracovníkov. Najviac evidovaných zamestnancov je exponovaných rizikovému faktoru hluk (1 654) na pracoviskách spracovania dreva, výroby výrobkov z dreva a výroby papiera (IKEA Industry Slovakia, s. r. o., OZ Jasná, Závažná Poruba, Rettenmeier Tatra Timber, s. r. o., Liptovský Hrádok, Mondi SCP, a. s., Ružomberok).

Do 31.12.2022 bolo RÚVZ so sídlom v Liptovskom Mikuláši vydaných 14 rozhodnutí vo veci zaradenia, vyradenia alebo zmeny rizikových prác, z toho:

- 6 rozhodnutí bolo vydaných k zaradeniu prác do tretej kategórie,
- 5 rozhodnutí bolo vydaných k zmene zaradenia pracovných činností do príslušných kategórií (z tretej kategórie do druhej kategórie),
- 1 rozhodnutia na zaradenie prác do štvrtej kategórie (išlo o existujúce pracovisko, kde sa rozhodnutie vydáva každoročne),
- 1 rozhodnutie bolo vydané na zaradenie prác do tretej kategórie a z dôvodu zrušenia jedného z pracovísk, kde boli práce zaradené do tretej kategórie na vyradenie prác z tretej kategórie
- 1 rozhodnutie bolo vydané na zaradenie prác do tretej kategórie a z dôvodu novej objektivizácie faktorov práce a pracovného prostredia na vyradenie z tretej kategórie a zaradenie do druhej kategórie prác

2.1.2 Znižovanie zdravotných rizík z látok a zmesí klasifikovaných ako toxické:

V r. 2022 bol znížený výkon ŠZD z dôvodu nepriaznivej epidemiologickej situácie v súvislosti s ochorením COVID-19 a dlhodobou nedostatočným personálnym obsadením oddelenia. ŠZD bol vykonaný u jedného prevádzkovateľa, ktorému bolo vydané v minulosti rozhodnutie k uvedeniu skladových priestorov do prevádzky, kde boli skladované aj toxické látky a zmesi. Počas ŠZD bolo zistené, že v predmetných skladových priestoroch už nie sú skladované toxické látky a zmesi ani žiadne iné chemické látky a zmesi. Problematika toxických a veľmi toxických chemických látok a zmesí je sledovaná pri uplatňovaní NV SR č. 355/2006 Z. z. o ochrane zamestnancov pred rizikami súvisiacimi s expozíciou chemickým faktorom pri práci v znení neskorších predpisov a nariadenia Európskeho parlamentu a Rady ES č.1272/2008. RÚVZ na tomto úseku cielene sleduje používanie nebezpečných chemických faktorov na pracoviskách a expozíciu zamestnancov pri každom výkone ŠZD a taktiež pri uvádzaní priestorov do prevádzky.

Veľmi toxické látky a zmesi a toxické látky a zmesi sú používané v koželužskom priemysle, elektrotechnickom priemysle, celulózo-papierenskom priemysle, v prevádzkach povrchovej úpravy kovov, v lekárnach (reagenčný aparát), vo veľmi malom rozsahu v poľnohospodárstve. Snahou zamestnávateľov je v prípadoch, kde je to možné z hľadiska technologických postupov, redukovať používanie toxických a veľmi toxických látok a zmesí.

V roku 2022 bol v poľnohospodárskom sektore vykonaný ŠZD u 1 subjektu, ktorý bol zameraný aj na zaobchádzanie s toxickými a veľmi toxickými látkami a zmesami. Pri výkone ŠZD sa zamestnanci RÚVZ zameriavali na spôsob oboznamovania zamestnancov s kartami bezpečnostných údajov, na prevádzkové poriadky, evidenciu, odbornú spôsobilosť

zamestnancov, poskytovanie OOPP zamestnancom a ich používanie, ako aj na likvidáciu prázdnych obalov a nespotrebovaných zvyškov. Zásadne nedostatky neboli zistené, nakoľko v poľnohospodárskom sektore pretrváva tendencia nepoužívať, alebo minimálne používať prípravky na ochranu rastlín, ktoré sú klasifikované ako toxické. V rámci regiónu evidujeme 2 sektory, ktoré prešli v rámci svojej činnosti na ekologické hospodárstvo. Na chemickú ochranu rastlín sa používajú len také prípravky, ktoré sú evidované v platnom zozname povolených prípravkov na daný kalendárny rok, ich spotreba je evidovaná.

V r. 2022 nebolo vydané žiadne rozhodnutie k návrhu na skladovanie a manipuláciu s veľmi toxickými látkami a zmesami.

Konzultácie k problematike sú poskytované priebežne (počas ŠZD, na základe telefonických alebo osobných konzultácií).

2.1.3 Znižovanie zdravotných rizík z karcinogénnych a mutagénnych faktorov vrátane azbestu a z látok poškodzujúcich reprodukciu a narúšajúcich endokrinný systém:

V r. 2022 nedošlo k významným zmenám v evidencii zamestnancov pracujúcich v riziku karcinogénnych a mutagénnych faktorov. Práce súvisiace s prípravou, riedením a podávaním cytostatík boli v r. 2021 zrušené z dôvodu zrušenia ambulancie klinickej onkológie. V databáze sú ďalej evidovaní zamestnávateľia, kde sa používajú technológie asfaltovania ciest a chodníkov za tepla, pri prácach vo vonkajšom teréne, kedy môžu byť zamestnanci exponovaní PAU /benzo(a)pyrén/ – tretia a štvrtá kategória prác. Karcinogénnym a mutagénnym faktorom sú exponovaní zamestnanci v spaľovni odpadov zo zdravotníckych zariadení (pevný aerosól - sadze, tretia kategória práce), v koželužskom priemysle, v laboratóriách pri vykonávaní laboratórných analýz, prácach pri povrchovej úprave kovov (druhá kategória práce), prácach v drevárskom priemysle (pevný aerosól – dub, buk), pri aplikácii prípravkov na ochranu rastlín, pri odstraňovaní azbestových materiálov alebo materiálov obsahujúcich azbest zo stavieb. Zároveň sú používané karcinogénne a mutagénne látky ako súčasť reagenčného aparátu v lekárňach, kde je expozícia minimálna.

Register zamestnávateľov, u ktorých sa používajú karcinogénne a mutagénne faktory, je vedený.

V r. 2022 bolo vydané 1 súhlasné rozhodnutie k návrhu na schválenie činnosti spojenej s výrobou, spracovaním, manipuláciou, skladovaním, prepravou a zneškodňovaním chemických karcinogénov na pracovisku Poľnohospodárske družstvo so sídlom v Liptovskom Mikuláši. Pracovníci sú exponovaní chemickým látkam a zmesiam s karcinogénnym účinkom pri skladovaní, výdaji, pri výkone pracovných činností v rastlinnej výrobe priamo v prostredí kde sú vykonávané postreky. Na základe posúdenia rizika boli práce zaradené do druhej kategórie pre karcinogénne faktory.

U zamestnávateľov, ktorých zamestnanci vykonávajú práce zaradené do tretej kategórie pre karcinogénne a mutagénne faktory, ŠZD v r. 2022 nebol vykonaný.

V rámci tejto úlohy bolo posúdených **124** návrhov na činnosti spojené s odstraňovaním a likvidáciou materiálov obsahujúcich azbest, z toho 121 návrhov bolo na odstraňovanie a likvidáciu materiálov obsahujúcich azbest v exteriéri, 1 návrh v interiéri a 2 návrhy v bytových jadrách v budovách na bývanie a vydaných **124 súhlasných rozhodnutí** pre právnické osoby a fyzické osoby – podnikateľov, oprávnené odstraňovať azbest alebo materiály obsahujúce azbest zo stavieb. Zároveň bolo vykonaných 12 ŠZD zameraných na kontrolu plnenia si povinností držiteľ'a oprávnenia na odstraňovanie azbestu zo stavieb, vyplývajúcu z § 41 ods.16 zákona č.355/2007 Z. z., pretože podľa dokumentácie dostupnej v RÚVZ jedna právnická osoba – držiteľ' oprávnenia na odstraňovanie azbestu alebo materiálov obsahujúcich azbest zo stavieb na základe vydaných súhlasných rozhodnutí orgánom verejného zdravotníctva neoznamoval začiatok a ukončenie výkonu odstraňovania azbestu alebo materiálov obsahujúcich azbest na konkrétnej stavbe. Počas dozorov bol zistené, že právnická osoba vykonávala činnosti súvisiace s odstraňovaním azbestocementových striech a neplnila si povinnosť zaslania oznámenia, taktiež vykonala demontáže striech bez súhlasného rozhodnutia RÚVZ. Na základe zistených skutočností bolo začaté správne konanie a uložená pokuta rozhodnutím, proti rozhodnutiu o pokute sa účastník konania odvolal, odvolanie bolo zaslané ÚVZ SR Bratislava. V roku 2022 boli šetrené 2 podnety na neodbornú likvidáciu azbestocementových striech, v jednom prípade bol podnet opodstatnený a následne bola RÚVZ uložená pokuta rozhodnutím.

Úloha č. 2.2 Intervencie na podporu zdravia pri práci

Intervencie zamerané na znižovanie zdravotných rizík pri práci boli zabezpečované prostredníctvom konzultácií priebežne.

2.2.1 Zdravé pracoviská:

Prerokované boli otázky súvisiace s hodnotením rizík pri práci a prevencie chorôb z povolania u zamestnávateľov, u ktorých boli šetrené podozrenia na choroby z povolania. Intervencie zamerané na znižovanie zdravotných rizík pri práci boli zabezpečované prostredníctvom konzultácií priebežne.

Na uvedených pracoviskách boli u zamestnancov realizované aktivity zamerané na prevenciu chronických neinfekčných ochorení: Úrad práce, rodiny a sociálnych vecí, Ružomberok – počet vyšetrených a edukovaných 42 zamestnancov, Obecný úrad Lúčky – počet vyšetrených a edukovaných 20 zamestnancov, IKEA Industry Jasná, Závažná Poruba - počet vyšetrených a edukovaných 42 zamestnancov, Obecný úrad Liptovská Osada a Zariadenie pre seniorov Liptovská Osada – počet vyšetrených a edukovaných 11 zamestnancov, SloVTan, Liptovský Mikuláš – počet vyšetrených a edukovaných 42 zamestnancov, Mondi SCP, Ružomberok – počet vyšetrených a edukovaných 88 zamestnancov, KU Ružomberok - počet vyšetrených a edukovaných 25 zamestnancov, Zariadenie pre seniorov Karita Partizánska Ľupča - počet vyšetrených a edukovaných 9 zamestnancov.

Celkovo u 279 zamestnancov boli realizované individuálne intervencie : vyšetrenie tukov v krvi, meranie tlaku krvi, poskytnutie poradenstva zameraného na zmenu stravovanie, pohybu a zanechanie fajčenia.

2.2.2 Európska informačná kampaň Európskej agentúry pre BOZP (OSHA Bilbao) zameraná na prevenciu zdravotných a bezpečnostných rizík pri práci:

Do Európskej informačnej kampane Európskej agentúry pre BOZP (OSHA Bilbao) sa RÚVZ nezapojil.

3. ODBOR HYGIENY VÝŽIVY, BEZPEČNOSTI POTRAVIN A KOZMETICKÝCH VÝROBKOV

Č. Ú.	NÁZOV ÚLOHY	GESTOR ÚLOHY
	RIEŠITELSKÉ PRACOVISKO	TERMÍN
3.1	MONITORING PRÍJMU KUCHYNSKEJ SOLI <i>Úloha nadväzuje na úlohy „Akčného plánu pre potraviny a výživu na roky 2017 – 2025“.</i>	ÚVZ SR, RÚVZ so sídlom v Trenčíne
	ÚVZ SR, RÚVZ v SR, RÚVZ so sídlom v Trenčíne <i>V rámci úlohy boli odobraté 2 vzorky kuchynskej soli.</i>	31. marec 2025
3.2	MONITORING BEZPEČNOSTI PET FLIAŠ Z RECYKLOVANÝCH PLASTOV <i>Úloha nadväzuje na spoločnú EU legislatívu v danej oblasti a ochranu zdravia obyvateľov SR.</i>	ÚVZ SR a RÚVZ so sídlom v Poprade
	ÚVZ SR a RÚVZ so sídlom v Poprade <i>Úloha neplnená RÚVZ so sídlom v L.Mikuláši.</i>	31. marec 2023
3.3	SLEDOVANIE VÝŽIVOVÉHO STAVU KLIENTOV V ZARIADENIACH SOCIÁLNYCH SLUŽIEB <i>Úloha nadväzuje na úlohy „Akčného plánu pre potraviny a výživu na roky 2017 – 2025“.</i>	ÚVZ SR
	ÚVZ SR, RÚVZ v SR <i>Úloha neplnená RÚVZ so sídlom v L.Mikuláši.</i>	31. marec 2025
3.4	MONITORING PRÍTOMNOSTI ALERGÉNOV V HOTOVÝCH POKRMOCH PRIPRAVOVANÝCH V ZARIADENIACH SPOLOČNÉHO STRAVOVANIA A V POTRAVINÁCH URČENÝCH PRE DOJČATÁ A MALÉ DETI <i>Úloha nadväzuje na spoločnú EU legislatívu v danej oblasti a ochranu zdravia obyvateľov SR.</i>	ÚVZ SR
	ÚVZ SR, RÚVZ v SR <i>Úloha neplnená RÚVZ so sídlom v L.Mikuláš.</i>	31. október 2024

4. ODBOR HYGIENY DETÍ A MLÁDEŽE

4.1. Aktivity prevencie detskej obezity v kontexte plnenia národného akčného plánu prevencie obezity na roky 2015 – 2025 (NAPPO)

Uvedený projekt má 5 priorít: 1. podpora zdravšieho štartu do života, 2. podpora zdravšieho prostredia v školách, 3. poskytovať nutričné vzdelávanie odborným zamestnancom školského stravovania v rámci projektov profesijných združení, 4. podpora pohybových aktivít a 5. monitoring antropometrických ukazovateľov vybraných vekových skupín detí školského veku.

V rámci uvedeného projektu boli pracovníkmi oddelenia hygieny detí a mládeže v roku 2022 realizované len aktivity v bode 5. Monitoring antropometrických ukazovateľov vybraných vekových skupín detí školského veku, nakoľko bola realizovaná druhá etapa **Projektu COSI (Childhood Obesity Surveillance Initiative)**.

Vykonaný bol dotazníkový prieskum a meranie u žiakov vo veku od 7 do 8,99 rokov vo vybraných 6 základných školách (rovnaké školy ako v prvej etape projektu). Meraná bola hmotnosť, výška, obvod pása a bokov. Kompletne spracovanie získaných údajov bolo vykonané v stanovenom termíne a do konca augusta 2022 bolo zaslané gestorovi projektu – Ministerstvu zdravotníctva SR.

Celkom boli spracované údaje od **138 žiakov**.

4.2. Hodnotenie jedálnych lístkov v materských a základných školách

V rámci realizácie uvedeného projektu boli v roku 2022 pracovníkmi oddelenia hygieny detí a mládeže prevzaté jedálne lístky za mesiace marec a máj 2022 z 3 školských jedální pri základných školách. Hodnotenie jedálnych lístkov bolo zamerané na pestrosť podávanej stravy a na dodržiavanie zásad na zostavovanie jedálnych lístkov podľa vyhlášky č. 330/2008 Z.z. o zariadeniach školského stravovania. Vyhodnotenie jedálnych lístkov bolo v stanovenom termíne zaslané gestorovi projektu – Úradu verejného zdravotníctva SR.

4.3. Úrazy u detí v SR

Projekt mal byť v roku 2022 realizovaný v spolupráci s Liptovskou nemocnicou s poliklinikou MUDr. Ivana Stodolu. Prebiehal dotazníkovou formou, pričom dotazník mali vyplňať rodičia detí, ktorí boli s dieťaťom na ošetrovaní na detskom oddelení resp. na oddelení úrazovej chirurgie. Za rok 2022 však nebol vyplnený a odovzdaný žiadny dotazník.

6. ODBOR EPIDEMIOLOGIE

V priebehu roka 2022 sme venovali pozornosť programom a projektom ako je Národný imunizačný program, Surveillance prenosných ochorení, EPIS, Nozokomiálne nákazy, Mimoriadne epidemiologické situácie, Enviromentálna surveillance poliomyelitídy a sledovanie VDPV, Prevencia HIV, Poradňa očkovania, Zvýšenie povedomia budúcich rodičov o ochoreniach preventabilných očkovaním a význame očkovania.

6.1 Národný imunizačný program SR

Kontrola očkovania je vykonávaná v zmysle odborného usmernenia na kontrolu očkovania a metodiky WHO pre realizáciu administratívnej kontroly.

V okresoch Liptovský Mikuláš a Ružomberok je celkovo 23 pediatrických obvodov. Zaočkovanosť všetkých ročníkov detí, ktoré v období od 1.9.2021 do 31.8.2022 podliehali kontrole očkovania **je stále dobrá - pohybovala sa v rozmedzí od 94,1 % do 98,4%**. Zaočkovanosť nižšia ako 90 % bola zistená celkovo v 6 obvodoch. Dôvodom bol výpadok vakcín na trhu, zvýšená chorobnosť detí v danom ročníku, alebo vysoké percento odmietania očkovania zo strany rodičov v danom obvode, alebo dočasné kontraindikácie očkovania.

V roku 2022 bolo celkovo hlásených 105 odmietnutí povinného očkovania. Na hlásené odmietnutia povinného očkovania bolo zaslaných 52 pozvánok s poučením a pozvaním do poradne očkovania.

Pracovníci oddelenia epidemiológie usmerňujú lekárov prvého kontaktu pre deti a dospelých v problematike pravidelného povinného a odporúčaného očkovania a poskytujú konzultácie týkajúce sa špecifických problémov v súvislosti s očkovaním.

V roku 2022 boli realizované nasledovné úlohy:

- monitorovanie situácie v oblasti imunizácie
- monitorovanie ochorení preventabilných očkovaním
- zlepšenie informovanosti a poznatkov populácie o problematike imunizácie
- surveillance a kontrola ochorení preventabilných očkovaním v súlade s odporúčaniami ECDC a WHO (eliminácia osýpok, rubeoly, poliomyelitídy)
- aktivity zamerané na udržanie vysokej zaočkovanosti detskej i dospeljej populácie, smerované najmä pre mladých rodičov
- aktuálne informácie týkajúce sa očkovania sú uverejňované na web stránke a nástenke úradu

6.2 Surveillance infekčných chorôb

V roku 2022 bola systematicky vykonávaná pravidelná mesačná analýza prenosných ochorení za región a zasielaná elektronicky všetkým štátnym a hlásiacim neštátnym

zdravotníckym zariadeniam. Aktuálne informácie a mesačný prehľad prenosných ochorení je publikovaný aj na novom portáli ÚVZ.

Dôraz je kladený na surveillance v prípade výskytu ochorení zaradených do imunizačného programu. V týchto prípadoch je zabezpečená laboratórna verifikácia diagnózy.

V oblasti výskytu chrípky a ARO celé chrípkové a aj mimo chrípkové obdobie elektronicky informujeme o aktuálnej situácii, informáciu zverejňujeme na webovej stránke úradu.

V sledovanom období bol zaznamenaný zvýšený výskyt chrípky typu A. Celkovo bolo potvrdených 174 ochorení na chrípku. Od pacientov s príznakmi virózy bolo vykonaných prostredníctvom 2 sentinelových lekárov celkom 35 odberov na laboratórny dôkaz chrípky, v 33 prípadoch bola potvrdená chrípka typu A. V roku 2022 bolo hlásených 13 prípadov SARI prevažne u detí vo vekovej skupine 0 -5 ročných.

6.3 Informačný systém prenosných ochorení – EPIS

V informačnom systéme prenosných ochorení bolo spracovaných 28 392 prípadov, čo je v priemere 2366 prenosných ochorení hlásených za mesiac. Prevažne boli spracovávané ohniská v súvislosti s ochorením COVID – 19.

Program EPIS sa využíva aj pre manažment epidémií. Lekári prvého kontaktu majú možnosť priamo z ambulancie vstupovať do užívateľského portálu, zatiaľ túto možnosť využívajú len traja lekári aj napriek opakovanej propagácii programu v teréne. V programe EPIS je plne využívaný systém rýchleho varovania.

Na spracovanie analýz je využívaný aj export dát. Mesačne sú realizované analýzy hlásených ochorení a výstupy z portálu sú zverejňované na webovej stránke úradu. V systéme sú pravidelne hlásené laboratórne potvrdené prípady.

6.4 Nozokomiálne nákazy

V roku 2022 boli realizované tieto opatrenia na prevenciu nozokomiálnych nákaz:

- realizované kontroly hygienicko-epidemiologického režimu – 24 kontrol na oddeleniach LNŠP MUDr. I. Stodolu Liptovský Mikuláš, z toho 2 kontroly opakované pre nevyhovujúce výsledky sterov z prostredia.
- odobratých bolo 330 sterov zo sterilného materiálu, 522 sterov z prostredia
- funkčnosť sterilizátorov a kontrola sterilizačných programov nebola vykonaná
- hlásených bolo 31 ochorení nozokomiálneho charakteru: OAIM (1x), interné oddelenie (2x), JIS neurologická (5x), oddelenie dlhodobo chorých (10x), chirurgické oddelenie (11x), neurologické oddelenie (1x), pediatrické oddelenie (1x)
- na základe spolupráce s mikrobiologickým odd. LNŠP je zabezpečené monitorovanie výskytu multirezistentných kmeňov na jednotlivých oddeleniach nemocníc v regióne, kontrola endemického osídľovania nemocníc nemocničnými polyrezistentnými kmeňmi a následná aplikácia správnych režimových opatrení.

V roku 2022 bol hlásený výskyt multirezistentných *Klebsiella pneumoniae carbapenemase* (KPC) 16 x. Nosičstvá boli hlásené z LNsP MUDr. I. Stodolu z jednotlivých oddelení, 1 všeobecným lekárom pre dospelých a 1 gynekologickou ambulanciou v regióne.

6.5 Mimoriadne epidemiologické situácie

V rámci hlásenia chrípky a chrípke podobných ochorení je sústavne monitorovaný aj výskyt SARS, ochorenie v roku 2022 nebolo hlásené.

Prípady vtácej chrípky neboli v regióne riešené. Prípady MERSCoV neboli hlásené ani riešené.

Všetky materiály súvisiace s pripravenosťou na riešenie mimoriadnych epidemiologických hrozieb sú komunikované so zdravotníckymi pracoviskami.

6.6 Enviromentálna surveillance poliomyelitídy a sledovanie VDPV

Priebežne sme plnili úlohy surveillance poliomyelitídy - monitorovanie cirkulácie divých a vakcinálnych kmeňov poliovírusov vyšetrením odpadových vôd s osobitným zreteľom na sledovanie tzv. VDPV (Vaccine Derived Polio Viruses).

V sledovanom období sme nezaznamenali žiadne ochorenie na ACHP.

Pokračovali sme v monitorovaní cirkulácie divých a vakcinálnych kmeňov poliovírusov vyšetrením odpadových vôd s osobitným zreteľom na sledovanie tzv. VDPV (Vaccine Derived Polio Viruses).

Vykonané boli odbery vzoriek odpadových vôd na virologické vyšetrenie podľa stanoveného plánu - zistenie prítomnosti poliovírusov resp. iných enterálnych vírusov vo vonkajšom prostredí. Výsledky virologických vyšetrení boli v 5tich prípadoch negatívne a v jednom prípade bola zistená prítomnosť COXSACKIE B4.

6.7 Prevencia HIV/AIDS

RÚVZ – oddelenie epidemiológie má zriadenú poradňu HIV pre jednotlivcov s anonymnými odbermi krvi na testovanie HIV a anonymné a bezplatné poradenstvo.

V roku 2022 bolo anonymne vyšetrených 11 osôb s negatívnym výsledkom.

Edukáciu na školách v problematike HIV /AIDS realizuje oddelenie podpory zdravia.

6.8 Poradňa očkovania

Očkovanie tvorí mimoriadne dôležitú súčasť zdravotnej starostlivosti o obyvateľstvo. Nárast antivakcinačných aktivít je výrazný hlavne od konca roku 2012. Mnohí rodičia akceptujú len antivakcinačné informácie z internetu, z bulvárnych médií a podceňujú odborné informácie. Diskusia s týmito rodičmi je veľmi náročná a ich presvedčenie o neúčinnosti a škodlivosti očkovania také silné, že neprijímajú žiadne odborné argumenty. Oddelenie epidemiológie poskytuje telefonicky, písomne, osobne v rámci poradne očkovania usmernenia v oblasti povinného a odporúčaného očkovania.

Aj napriek opakovanému zverejneniu informácie o zriadení poradne očkovania na RÚVZ nebol výrazný záujem zo strany rodičov o odborné poradenstvo. Všetkým rodičom, ktorí odmietajú povinné očkovanie u svojich detí, je zaslané poučenie o možných následkoch týkajúcich sa ohrozenia zdravia dieťaťa aj verejného zdravia v prípade nezabezpečenia povinného očkovania u svojho dieťaťa a predvolanie do poradne očkovania. Každý štvrtý rok je na ÚVZ SR zasielaný aktualizovaný počet rodičov odmietajúcich povinné očkovanie.

6.9 Zvýšenie povedomia budúcich rodičov o ochoreniach preventabilných očkovaním a význame očkovania.

V roku 2022 boli realizované prednášky v rámci Európskeho imunizačného týždňa odd. podpory zdravia na 2 stredných zdravotníckych školách.

9. ODBOR PODPORY ZDRAVIA

9.1 Zdravotné uvedomenie a správanie sa obyvateľov SR

Za RÚVZ so sídlom v Liptovskom Mikuláši bol zaslaný súbor zadaných 104 dotazníkov „Zdravotné uvedomenie obyvateľov SR“ na ÚVZSR.

9.3 Národný akčný plán v prevencii obezity na roky 2015- 2025

Oblasť Výchovy: V rámci Národného akčného plánu v prevencii obezity na roky 2015- 2025 sa uskutočnili hromadné intervencie, besedy na tému „Nadmerný príjem cukru, mastných a vyprášaných jedál prispieva k obezite“ . Boli realizované u žiakov základných škôl v okrese Liptovský Mikuláš. Zrealizovaných bolo 9 besied, počet erudovaných 292 žiakov.

9.4. Podpora zdravia znevýhodnených komunit

V rámci „Akčného plánu Stratégie rovnosti, inklúzie a participácie Rómov“ boli vykonané aktivity v dvoch cieľových skupinách :

Marginalizovaná rómska komunita Važec a Komunitné centrum Hlboké Liptovský Mikuláš.

Aktivity : 2 prednášky na tému „ Rizikové faktory spôsobu života v prevencii srdcovo – cievnych ochorení – fajčenie, nezdravé stravovanie, nedostatočný pohyb, nadmerná konzumácia alkoholu “.

9.5.Stratégia rozvoja poradenských centier ochrany a podpory zdravia v SR

V základnej poradni zdravia bolo vyšetrených 404 klientov. Vyšetrované boli parametre z kapilárnej krvi : celkový cholesterol a triglyceridy .

Zároveň bol klientom zmeraný tlak krvi a poskytované poradenstvo v oblasti rizikových faktorov spôsobu života.

Nadstavbovú poradňu zdravej výživy navštívili 4 klienti a Poradňu odvykania od fajčenia 4 klienti.

9.6. Národný akčný plán pre problémy s alkoholom v Slovenskej republike

V rámci vyššie uvedeného programu bolo realizovaných 29 intervencií s celkovým počtom edukovaných 515 jedincov / študenti stredných škôl, žiaci základných škôl, pedagógovia/.

Na nižšie uvedených stredných školách bolo realizovaných 16 intervencií : Stredná odborná škola polytechnická Ružomberok, Stredná odborná škola polytechnická Liptovský Mikuláš, Stredná odborná škola stavebná Liptovský Mikuláš .

Na nižšie uvedených základných školách bolo realizovaných 13 intervencií: ZŠ Liptovské Revúce, ZŠ ul. Zárevúca, Ružomberok, ZŠ Komjatná, ZŠ M. Janošku, ul. čsl.brigády, Liptovský Mikuláš.

Odprednášané témy: Abúzus alkoholu a jeho vplyv na ľudský organizmus, Dôsledky chronického užívania alkoholu, Akútna otrava alkoholom, Závislosť na alkohole, Zmeny v mozgu v dôsledku užívania legálnych drog, Nadmerná konzumácia alkoholu a poškodenie duševného zdravia a Fetálny alkoholový syndróm.

9.7 Národný program podpory zdravia pre roky 2021-2030

Zvyšovanie úrovne zdravotného uvedomenia a podpory zdravia bolo realizované formou skupinových nižšie uvedených aktivít .

Počty zdravotno-výchovných aktivít v nasledovných prioritných oblastiach NPPZ:

Výživa a stravovacie zvyklosti: 13 zdravotno-výchovných aktivít, počet edukovaných 371 osôb,

Fyzická inaktivita: 17 zdravotno-výchovných aktivít, počet edukovaných 440 osôb,

Tabak: 37 zdravotno-výchovných aktivít, počet edukovaných 672 osôb,

Alkohol: 30 zdravotno-výchovných aktivít, počet edukovaných 515 osôb.

Kardiovaskulárne ochorenia: 22 aktivít, počet edukovaných 388 osôb.

Iné témy : Svetový imunizačný týždeň/ Ako fungujú a čo obsahujú vakcíny , očkovanie - povinné , odporúčené/, Prevencia osteoporózy, Stomatohygiena, Prevencia onkologických ochorení, Podpora zdravia rómskych osád

Počet zdravotno - výchovných aktivít celkom: 203

Počet edukovaných celkom : 3157 poslucháčov

Spolupráca v oblasti aktivít na podporu zdravia s inými rezortami v okresoch Liptovský Mikuláš a Ružomberok :

1./ Orgány štátnej správy a samosprávy :

Obecné úrady – súčinnosť pri prednáškovej činnosti

Mestský úrad v Liptovskom Mikuláši –spolupráca v rámci Komisie na prevenciu kriminality
8 základných škôl : ZŠ Miloša Janošku, Ul. Čs. brigády 4, Liptovský Mikuláš, Základná škola s materskou školou, Okoličianska 404/8C, Lipt. Mikuláš, ZŠ ul. Zárevúca, Ružomberok, ZŠ Bystrická cesta 14, Ružomberok, ZŠ Liptovské Revúce, ZŠ Komjatná, ZŠ Svätý kríž.

11 Stredných škôl : Stredná zdravotnícka škola M.T.Schererovej, ul. Dončova Ružomberok, Stredná zdravotnícka škola, Vrbická 632, Lipt. Mikuláš, Hotelová akadémia, Čs. brigády 1804, L. Mikuláš, Stredná odborná škola stavebná, Školská 120, Lipt.Mikuláš, Stredná odborná škola polytechnická , Demänovská cesta 669, Lipt. Mikuláš, Spojená škola Ružomberok, Obchodná akadémia , Lipt.Mikuláš, Škola umeleckého priemyslu, ul. Scotta Viatora, Ružomberok,

Obchodná akadémia , ul. Scota Viatora 4, Ružomberok, SOŠ polytechnická , Demänovská cesta , Liptovský Mikuláš.

2./ Súkromný sektor :

Intes Poprad s.r.o. Námestie sv.Egídia 95, 05801 Poprad
Mondi SCP, Ružomberok
Zariadenie pre seniorov Karita, Partizánska Lupča
SlovTan, Liptovský Mikuláš
Pneumologicko – ftizeologická ambulancia , Lipt. Hrádok
Liptovské cukrárne Včela Liptovský Mikuláš a Liptovský Hrádok

3./ 3.sektor /občianske združenia, nadácie/

Zväz postihnutých civilizačnými chorobami
Komunitné centrum Hlboké, Liptovský Mikuláš
Marginalizovaná rómska komunita Važec
Základné organizácie Jednoty dôchodcov Slovenska :
JDS Lúčky, JDS ul. Vajanského, Liptovský Mikuláš, JDS - Klub seniorov Palúdzka, Lipt. Mikuláš, JDS Kokava

Programy a projekty, ktoré nie sú súčasťou dokumentu „Programy a projekty“ vyhlásené HH SR

Projekt „ Školský program“.

Všeobecným cieľom Školského programu je zvýšiť konzumáciu ovocia, zeleniny, mlieka a mliečnych výrobkov, vplývať na zmenu stravovacích návykov, predchádzať obezite a následným chronickým ochoreniam.

Cieľová skupina: žiaci I. a II. stupňa základných škôl a pedagógovia v regióne Liptova

V rámci Školského programu , oblasť konzumácie ovocia, zeleniny bolo realizovaných 7 prednášok v nižšie uvedených školských zariadeniach

- ZŠ J. Janošku, Ul. Čs brigády 4, Liptovský Mikuláš

Prednášky/4/ na témy: „Benefity zdravej výživy, význam ovocia a zeleniny pre zdravý rast a vývoj žiaka, Význam vyváženej stravy, nesprávna desiatka žiaka, riziká nápojov so zvýšeným obsahom v cukru pre vznik obezity a zubného kazu, Nadmerný príjem cukru, mastných a vyprážaných jedál prispieva k obezite“

Počet edukovaných : 190 žiakov, 5 pedagógov

- ZŠ J. Janošku, Ul. Čs brigády 4, L. Mikuláš

Prednášky /2/ na témy : Ochorenia z nesprávnej výživy (obezita, anorexia, bulímia),Nadmerný príjem cukru, mastných a vyprážaných jedál prispieva k obezite, význam ovocia a zeleniny. “

Počet edukovaných : 38 žiakov, 1 pedagóg

- ZŠ ul. Zárevúca , Ružomberok

Prednáška na tému „Konzumácia ovocia, zeleniny , Nutrienty vo výžive na posilnenie činnosti mozgu“

Počet edukovaných : 16 žiakov, 1 pedagóg

V rámci Školského programu , oblasť mlieka a mliečnych výrobkov, bolo realizované 3 prednášky v nižšie uvedenom školskom zariadení:

V rámci Školského programu , oblasť konzumácie mlieka boli realizované 3 prednášky v školskom zariadení

- Základná škola s materskou školou, Okoličianska 404/8C, Lipt. Mikuláš

Téma „Benefity zdravej výživy, význam mlieka pre zdravý rast a vývoj žiaka, Význam vyváženej stravy, nesprávna desiata žiaka, riziká nápojov so zvýšeným obsahom v cukru pre vznik obezity a zubného kazu, Nadmerný príjem cukru, mastných a vyprážených jedál prispieva k obezite“

Počet edukovaných : 64 žiakov, 4 pedagógovia

**Regionálny úrad verejného zdravotníctva
so sídlom v Lučenci**

1. HYGIENA ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA A ZDRAVIA

V roku 2022 oddelenie HŽPaZ RÚVZ so sídlom v Lučenci sa podieľa na plnení jednej úlohy č. 1.4. „Mapovanie prítomnosti baktérií rodu Legionella v zariadeniach sociálnych služieb“. Ďalšie úlohy bod č. 1.1., 1.2., 1.3., 1.5. neboli realizované.

1.4. MAPOVANIE PRÍTOMNOSTI BAKTÉRIÍ RODU LEGIONELLA V ZARIADENIACH SOCIÁLNYCH SLUŽIEB

Riešiteľské pracoviská : ÚVZ SR a vybrané RÚVZ SR

Gestor úlohy : ÚVZ SR

Cieľom tohto programu je zistiť výskyt prítomnosti baktérií rodu Legionella v zariadeniach sociálnych služieb s pobytom osôb s oslabenou imunitou. Zameraním sa na uvedené zariadenia a včasnou intervenciou v prípade pozitívneho nálezu môžeme znížiť riziko závažných ochorení spôsobených týmito mikroorganizmami.

Tieto baktérie môžu najmä u starších osôb a imunosuprimovaných pacientov vyvolať ochorenie nazývané legionelóza. Prenos legionel sa uskutočňuje inhaláciou alebo aspiráciou kontaminovaného vodného aerosólu. Vznik nozokomiálnych legionelóz súvisí s najmä s kolonizáciou vodovodného systému legionelami v zdravotníckych zariadeniach. Z uvedeného dôvodu je dôležité sledovať kolonizáciu vodovodných systémov legionelami nielen v zdravotníckych zariadeniach, ale aj v zariadeniach sociálnych služieb určených najmä pre seniorov.

V prvej fáze v priebehu roku 2021 sa realizoval odber vzoriek v zariadení sociálnych služieb s pobytom osôb vo zvýšenom riziku, s následným znížením rizika závažných ochorení spôsobených týmito mikroorganizmami. V rámci úlohy bolo vybraté jedno zariadenie sociálnych služieb, z dôvodu posúdenia rizika vnútorných rozvodov teplej vody a jej úpravy.

Vzhľadom k tomu, že v zariadení bola zistená pozitivita na legionely, zo strany prevádzkovateľa predmetného zariadenia boli navrhnuté nápravné opatrenia ako pravidelná údržba rozvodného systému, výmena vodovodných stupačiek a mechanické vyčistenie a dezinfekcia vodovodných batérií a sprchových ružíc.

Plnenie v roku 2022:

V druhej fáze v júni roku 2022 pokračovalo plnenie danej úlohy. Boli odobraté 4 vzorky teplej vody z rôznych odborných miest a dva stery z prostredia (z dvoch vodovodných batérií - v ošetrovni a v jednom byte klienta). Vzorky boli opakovane odobraté na tých odborných miestach, kde bola zistená prítomnosť Legionella pneumophila sérotyp 3. V druhej fáze bolo celkovo odobratých 5 vzoriek teplej úžitkovej vody (z dvoch kúpeľní zo sprchovej ružice, v jednej kúpeľni z vodovodnej batérie nad umývadlom a z jednej vodovodnej batérie nad umývadlom v ošetrovni) a opakovane dva stery (vodovodná batéria v ošetrovni a vodovodná batéria v byte klienta, kde už bola zistená prítomnosť legionel).

Podľa predložených Protokolov o skúškach z odberov teplej vody nebola stanovená prítomnosť legionel. Podľa Protokolov o skúškach z dvoch sterov z prostredia bola zistená prítomnosť Legionella pneumophila sérotyp 3 z vodovodnej batérie nad umývadlom v byte klienta.

Nápravné opatrenia: Ďalej prebieha celková výmena vodovodných stupačiek a ležateho rozvodu vody v budove, kde sa objavila legionela. Mechanicky boli vyčistené a vydezinfikované vodovodné batérie a sprchové ružice. Vykonala sa termická dezinfekcia,

opakované zvyšovanie teploty vody v celej sieti vrátane výtokových miest s určitou dobou preplachu. Termická dezinfekcia sa vykonávala jeden krát mesačne, pričom boli zabezpečené všetky bezpečnostné opatrenia, aby nedošlo k obareniu klientov zariadenia.

Záver: Na základe vyššie uvedeného môžeme konštatovať, že predmetné zariadenie včasnou a dlhodobou intervenciou v prípade pozitívneho nálezu dosiahlo zníženie rizika závažných ochorení resp. minimalizáciu výskytu mikroorganizmov spôsobených prítomnosťou baktérií rodu Legionella. Zariadeniu sociálnych služieb bolo doporučené pokračovať v nápravných opatreniach na zamedzenie prítomnosti legionel.

2. ODDELENIE PREVENTÍVNEHO PRACOVNÉHO LEKÁRSTVA A TOXIKOLÓGIE

2.1. ZNIŽOVANIE MIERY ZDRAVOTNÝCH RIZÍK ZAMESTNANCOV Z PRACOVNÉHO PROSTREDIA, PRACOVNÝCH PODMIENOK A SPÔSOBU PRÁCE

2.1.1. Znižovanie miery zdravotných rizík (rizikové práce)

RÚVZ so sídlom v Lučenci vedie register rizikových prác pre okres Lučenec a okres Poltár. K 31.12.2022 vykonávalo rizikové práce v tomto spádovom území 853 zamestnancov, z toho 155 žien na pracoviskách 37 zamestnávateľov.

Podľa prevažujúcej činnosti je najviac pracovníkov exponovaných rizikovým faktorom v priemyselnej výrobe (spracovanie dreva a výroba výrobkov z dreva). V riziku 3. kategórie evidujeme v priemyselnej výrobe 771 zamestnancov, z toho 146 žien, práce zaradené do 4. kategórie rizika vykonáva 31 zamestnancov, z toho dve ženy. Najviac zamestnancov je exponovaných hluku – 808, chemickým látkam a zmesiam – 75, fyzickej záťaži – 28, vibráciám – 43. Podľa aktuálnych výstupov z ASTR vidieť, že celkový počet zamestnancov, vykonávajúcich rizikové práce, poklesol o 148, čo je výraznejší pokles ako v predchádzajúcom hodnotenom období (pokles v roku 2021 o 66 oproti roku 2020). Mierne zníženie počtu zamestnancov vykonávajúcich rizikovú prácu sme zaznamenali u všetkých faktorov, najvýraznejšie pre faktor hluk. Uvedené súvisí hlavne s výrazným znížením počtu zamestnancov v závode na výrobu nábytku vo Fiľakove (EKOLTECH s.r.o.), v závode na výrobu nábytkových komponentov v Lučenci (D&J Design s.r.o.) a v dvoch prevádzkach (pílach) na výrobu stavebného reziva (PRP, s. r. o., Tomášovce a KAM Rent, s.r.o., Lučenec). V roku 2022 bolo vydaných 9 rozhodnutí o vyhlásení rizikových prác, ale len v 1 prípade sa jednalo o pracoviská nového zamestnávateľa. V ostatných prípadoch išlo o opakované vyhlásenie rizikových prác v 4. kategórii prác, alebo o vydanie rozhodnutia o zmene vo vyhlásených rizikových prácach. Pri spracovaní prírodného kameňa v kameňolome Veľké Dravce, zamestnávateľa EURO BASALT a. s., – zmena nastala v profesii kamenár – zo 4. kategórie faktor hluk aj vibrácie prenášané na ruky bola práca preradená do 3. kategórie, chemické faktory - horninový pevný aerosól bol zaradený do 2. kategórie. Po zmene technologického vybavenia a pracovného postupu bola vykonaná objektivizácia pracovného prostredia meraním uvedených faktorov a následné posúdenie rizík preukázalo zníženie expozície v profesii kamenár. V prevádzke na výrobu nábytkových komponentov zamestnávateľa D&J Design s.r.o., došlo k zmene vo vyhlásených rizikových prácach. Na pracovisku opráv zamestnanci v profesii pomocný robotník vo výrobe vykonávali ručné dobrušovanie pomocou pneumatických brúsok a leštenie výrobkov. Používanie pneumatických brúsok bolo zrušené. V súčasnosti zamestnanci na uvedenom pracovisku vykonávajú len ručné dobrušovanie brúsnym papierom (cca 2 hodiny z 8 hodinovej pracovnej doby), zvyšný čas vykonávajú leštenie (tmelenie) výrobkov, bez použitia pneumatických brúsok. Z dôvodu vykonaných zmien pracovná zdravotná služba vypracovala nový posudok o riziku. Zo záverov aktuálneho posudku o riziku vyplynulo, že práce vykonávané na pracovisku opravy, v profesii pomocný robotník vo výrobe, už nespĺňajú kritériá pre zaradenie do 3. kategórie prác s faktorom hluk a boli preradené do 2. kategórie prác (faktor hluk).

Pred vydaním každého rozhodnutia bol objektivizovaný skutkový stav, podmienky zaradenia prác do kategórie rizika boli so zamestnávateľmi prekonzultované a zároveň boli zamestnávatelia upozornení na dodržiavanie povinností vyplývajúcich z vydaných rozhodnutí.

Všetky rizikové práce boli vyhlásené na základe návrhu zamestnávateľa, možnosť vyhlásiť rizikové práce z vlastného podnetu nebol dôvod využiť. Zamestnávateľa spracovali návrhy na zaradenie prác do tretej a štvrtej kategórie podľa vyhlášky MZ SR č. 448/2007 Z. z. o podrobnostiach o faktoroch práce a pracovného prostredia vo vzťahu ku kategorizácii prác z hľadiska zdravotných rizík a o náležitostiach návrhu na zaradenie prác do kategórií. Zamestnávateľom neboli uložené žiadne sankcie za neplnenie povinností v oblasti ochrany zdravia zamestnancov.

2.1.2 Znižovanie zdravotných rizík z veľmi toxických a toxických látok a zmesí

V roku 2022 nebolo vydané ani jedno rozhodnutie, ktorým by bolo schválené skladovanie a manipulácia s veľmi toxickými látkami a zmesami na pracovisku vrátane ich použitia pri dezinfekcii, regulácii živočíšnych škodcov a na ochranu rastlín.

Štátny zdravotný dozor bol vykonaný v závode na výrobu hlavových opierok a penových dielov pre automobilové sedadlá prevádzkovateľa Adient Slovakia s.r.o. Bratislava, Odštepny závod Lučenec. V technologickom procese sa používajú prípravky a zmesi na báze diizokyanátov, klasifikovaných ako veľmi toxické látky. Skladovanie a používanie toxických látok bolo predmetom kontroly aj v skúšobnom laboratóriu závodu na výrobu krbov a kachlí THORMA výroba s.r.o. vo Filákovce.

Toxické a veľmi toxické látky a zmesi sú používané aj v galvanizačnom procese povrchovej úpravy kovov – dvojchróman draselný – v spoločnostiach K-Kart s. r. o., Lučenec a EL.ZET s. r. o., Lučenec. Vo veľmi malých množstvách sú skladované a používané v zubných ambulanciách, v lekárňach a v predajniach elektronických cigariet (náplne s obsahom nikotínu nad 1 hm.%). Pre laboratórne účely skladuje a využíva toxické a veľmi toxické látky aj Stredoslovenská vodárenská prevádzková spoločnosť, a. s. (Laboratórium a ČOV Lučenec).

V spolupráci s oddelením hygieny životného prostredia sme hodnotili 1 prevádzkový poriadok pre prácu s nebezpečnými chemickými faktormi (verejná lekáreň). Na uvedenom pracovisku sa nemanipuluje s látkami, ktoré sú zaradené do triedy nebezpečenstva akútna toxicita kategórie 1, 2 alebo 3, systém manipulácie s chemickými faktormi je hodnotený ako bezpečný, miera zdravotného rizika z expozície faktorom práce a pracovného prostredia je akceptovateľná.

Na základe oznámenia o zmene prevádzkovateľa bola vykonaná kontrola v predajni elektronických cigariet a náplní do elektronických cigariet. V kontrole bol predložený aj prevádzkový poriadok o ochrane zamestnancov pri práci s chemickými faktormi. V ponuke sortimentu sú aj náplne s obsahom nikotínu viac ako 1 hm. %, vedúci zamestnanec má platné osvedčenie odbornej spôsobilosti.

V roku 2022 bolo doručených 86 oznámení o vykonaní prác v oblasti regulácie živočíšnych škodcov od 15 oprávnených subjektov. V 10 prípadoch boli pri vykonávaní deratizácie a dezinfekcii použité látky a zmesi klasifikované ako toxické alebo veľmi toxické. Jednalo sa o látky s obchodnými názvami:

- Quickphos pellets 56 GE - 10 oznámení, TAJBA a. s., Čaňa – deratizácia v obilných silách v prevádzke Lučenec.

2.1.3. Znižovanie zdravotných rizík z karcinogénnych a mutagénnych faktorov vrátane azbestu a z látok poškodzujúcich reprodukciu a narúšajúcich endokrinný systém

Spoločnosti, v ktorých sú pracovné činnosti zaradené do kategórie rizikových prác :

Firma	Počet pracovníkov	Riziko	Kategória
Brush Block s.r.o., Lučenec	8/2	prach – tvrdé drevo	4
Všeobecná nemocnica s poliklinikou Lučenec n.o	2/1	Formladehyd	3

V kontrolovaných subjektoch boli preverené podmienky manipulácie, skladovania a opatrenia na zníženie expozície chemických karcinogénov a mutagénov podľa NV SR č. 356/2006 Z. z. v platnom znení. Osobitnú pozornosť venujeme hodnoteniu zdravotných rizík na pracoviskách a prevádzkach, na ktorých prichádza do úvahy riziko chemických karcinogénov a mutagénov.

V laboratórnych podmienkach firiem – THORMA Výroba k. s. Fil'akovo, Stredoslovenská vodárenská prevádzková spoločnosť a. s., Banská Bystrica, Laboratórium Lučenec - evidujeme používanie a skladovanie karcinogénnych látok, ale pracovné činnosti predstavujú únosnú mieru rizika – 2. kategória.

Používanie a skladovanie karcinogénov evidujeme:

- THORMA Výroba s.r.o. - pracovisko galvanizovňa, v technologickom procese galvanizácie používajú síran nikelnatý a chlorid nikelnatý (karcinogény kat. 1A a mutagén kat. 2), Proseal XZ-120 s obsahom síranu kobaltnatého (karcinogén kat. 1B a mutagén kat. 2), Topás 2100 Glanzzusatz s obsahom tiomočoviny (karcinogén kat. 2), práce zaradené do 2. kategórie prác.
- K-Kart s. r. o., Lučenec – galvanické pokovovanie – dvojchróm draselný - dokázaný karcinogén pre ľudí (kat. 1A), práce zaradené do 2. kategórie prác.
- EL.ZET. s. r. o., Lučenec - galvanické pokovovanie – dvojchróm draselný - dokázaný karcinogén pre ľudí (kat. 1A), práce zaradené do 2. kategórie prác.
- Všeobecná nemocnica s poliklinikou Lučenec n. o., Oddelenie patologicko-anatomické – formaldehyd (karcinogény kat. 1B a mutagén kat. 2) v rôznych koncentráciách, práce zaradené do 3. kategórie prác, vyhlásené rizikové práce.

V drevospracujúcich prevádzkach sú zamestnanci exponovaní prachu z tvrdého dreva:

- Mäspoma s. r. o., Výroba údenárskej štiepky Rovňany, práce zaradené do 2. kategórie prác,
- BrushBlock s. r. o., Výroba kefordrievok Lučenec, práce zaradené do 3. a 4. kategórie prác,
- D&J Design, s. r. o., Výroba nábytkových komponentov Lučenec, práce zaradené do 2. kategórie prác.

Proces s rizikom chemickej karcinogenity - používanie cytostatík v liečebnom procese – práce zaradené do 2. kategórie prác - Všeobecná nemocnica s poliklinikou Lučenec n. o., Oddelenie radiačnej onkológie.

Proces s rizikom chemickej karcinogenity - výroba liateho asfaltu práce zaradené do 2. kategórie prác:

- STRABAG s. r. o., obal'ovačka Kalinovo,

- KOLEK s. r. o. Lučenec.

Cielená kontrola bola vykonaná v galvanizovni THORMA Výroba s.r.o. a vo výrobe údenárskej štiepky v Rovňanoch prevádzkovateľa - Mäspoma s. r. o. Zvolen. Nedostatky neboli zistené.

Vydaných bolo 24 rozhodnutí k návrhu na odstraňovanie azbestu a materiálov obsahujúcich azbest, všetky bez súvisu s vnútorným priestorom slúžiacim na pobyt ľudí. Doručených bolo 26 oznámení o vykonaní prác súvisiacich s odstraňovaním azbestu, z toho v 6 prípadoch sa jednalo o odstraňovanie vo vnútornom priestore slúžiacom na pobyt ľudí (odpadové rúry v jadrách bytových domoch), rozhodnutie bolo vydané správcovi bytových domov v roku 2021 na všetky byty v správe. Štátny zdravotný dozor nebol vykonaný. Práce sú často vykonávané počas víkendu, termín sa občas mení v závislosti od počasia a nie vždy sa podarí skĺbiť plán ciest tak, aby bolo možné kontrolu vykonať, najmä ak ide o stavby vo vzdialenejších obciach.

2.2 INTERVENCIE NA PODPORU ZDRAVIA PRI PRÁCI

2.2.1. Zdravé pracoviská

Cieľom tejto úlohy je napomôcť zlepšovaniu zdravotného stavu zamestnancov usmerňovaním realizácie intervenčných programov, cieľným poradenstvom pre zamestnávateľov a zamestnancov v oblasti ochrany a podpory zdravia pri práci.

Zamestnávateľom ale aj zamestnancom sme poskytovali informácie hlavne týkajúce sa ochrany zdravia v súvislosti s platnou novelou zákona o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia. Osobitne sme sa snažili zamerať na poskytovanie poradenstva malým a stredným podnikom a samostatne zárobkovo činným osobám (SZČO), ktorí často krát podceňujú starostlivosť o vlastné zdravie z hľadiska pôsobenia faktorov pracovného prostredia.

2.2.2. Európska informačná kampaň Európskej agentúry pre BOZP (OSHA Bilbao) zameraná na prevenciu zdravotných a bezpečnostných rizík pri práci

Európska agentúra pre bezpečnosť a ochranu zdravia pri práci vyhlásila na roky 2020-2022 kampaň „Zdravé pracoviská znižujú záťaž“. Kampaň je zameraná na prevenciu poškodení podporno-pohybovej sústavy súvisiacich s prácou. Najviac prešetrovaných podozrení na chorobu z povolania aj najviac priznaných chorôb z povolania v našom regióne je práve z dlhodobého nadmerného jednostranného zaťaženia. Pri výkone štátneho zdravotného dozoru sa snažíme nie len zamestnávateľov, ale aj zamestnancov informovať o rizikách poškodenia podporno-pohybovej sústavy, hlavne pri prácach, ktoré sú vykonávané na vonkajších pracoviskách, alebo čiastočne chránených pracoviskách (drevoprevádzky, kde sú pily umiestnené pod prístreškom, štrkoviská a kameňolomy) a zamestnanci sú vystavovaní účinkom rôznych faktorov (fyzická záťaž, poveternostné podmienky a pod.).

Poradňa zdravia má vlastné aktivity, ktorými u zamestnávateľov propaguje intervenčné programy na ochranu zdravia s cieľom zlepšiť zdravotný stav zamestnancov.

3. ODDELENIE HYGIENY VÝŽIVY, BEZPEČNOSTI POTRAVÍN A KOZMETICKÝCH VÝROBKOV

3.1 Monitoring príjmu kuchynskej soli

Cieľ

Dosiahnuť postupné znižovanie príjmu soli v nadväznosti na prijaté úlohy v oblasti rizikových faktorov vo výžive.

Gestor

ÚVZ SR

Riešiteľské pracoviská

ÚVZ SR a RÚVZ v SR

Anotácia

Sol' je jedným z hlavných rizikových faktorov vo výžive a jej nadmerný príjem je spojený s výskytom KVO. Ako rizikový faktor je indikovaný vo viacerých dokumentoch (napr. WHO Akčný plán pre výživu a potraviny 2016 – 2020, Viedenská deklarácia pre výživu). V oblasti vládou SR (uznesenie č.117 z 8. 3. 2017) prijatého Akčného plánu pre potraviny a výživu na roky 2017 – 2025 sa bude pokračovať v aktivitách na dosiahnutie cieľa prostredníctvom monitoringu - postupné zníženie príjmu soli na 5 g na deň u dospeljej populácie so zameraním sa na hotové pokrmy, chlieb a pečivo v spoločnom stravovaní so zameraním na uzavretý systém spoločného stravovania napr. zariadenia sociálnych služieb a stravovacie zariadenia v nemocničných zariadeniach.

Etapy riešenia:

I. Etapa:

1. Každé RÚVZ v sídle kraja odobrať najmenej 10 vzoriek hotových pokrmov (5 vzoriek uzavretý systém a 5 vzoriek verejné stravovanie (celé obedové menu) a 3 vzorky chleba alebo pekárskych výrobkov (od výrobcov SR) v ZSS na laboratórnu kontrolu obsahu pridanej kuchynskej soli.

T: 31. 12. 2024

Z: RÚVZ v sídle kraja pod koordináciou KO v HV

2. Výsledky spracované podľa komodity v tabuľkovej forme zaslať na RÚVZ so sídlom v Trenčíne v termíne do 30. 01. 2025

Z: RÚVZ v sídle kraja pod koordináciou KO v HV

II. Etapa : Pripraviť záverečnú správu za SR v termíne do 30. 03. 2025 – RÚVZ so sídlom v Trenčíne v spolupráci s ÚVZ SR.

Výstupy

Záverečná správa - pre sledovanie vývoja v oblasti príjmu soli prostredníctvom hotových pokrmov, chleba a pečiva v zariadeniach spoločného stravovania uzatvoreného typu.

RUVZ so sídlom v Lučenci sa na plnení úlohy v roku 2022 nepodieľal.

3.2 Monitoring bezpečnosti PET fliaš z recyklovaných plastov

Cieľ

Monitoring bezpečnosti PET fliaš vyrábaných s rôznym podielom recyklovaného vstupného materiálu (regranulátu) z hľadiska možnej migrácie látok (monoméry, neúmyselne pridané látky – degradačné, reakčné produkty a nečistoty). Cieľom projektu je kontrola bezpečnosti vstupných surovín (regranulátov) ako aj finálnych výrobkov – PET fliaš vyrábaných v SR, na výrobu ktorých bol použitý recyklovaný vstupný materiál a tým zabezpečenie ochrany zdravia ľudí.

Gestor

ÚVZ SR a RÚVZ so sídlom v Poprade

Riešiteľské pracovisko

RÚVZ so sídlom v Poprade

Anotácia

V súlade s celoeurópskym trendom zameraným na zvyšovanie podielu recyklovaných plastov v PET fľašiach, vyplýva povinnosť výrobcov zvyšovať obsah regranulátu vo finálnych výrobkoch. Z prijatej „Európskej stratégie pre plasty v obehovom hospodárstve“ vyplýva povinnosť vyššej miery recyklácie a povinné používanie regranulátu v podiele 25% do roku 2025 a v podiele 30% do roku 2030. Z nariadenia Komisie (ES) č. 282/2008 o plastových materiáloch a predmetoch určených na styk s potravinami vyplýva povinnosť vykonávať audit u výrobcov vstupných surovín (regranulát) ako aj finálnych výrobkov (PET fľaše) za účelom overenia možnej migrácie kontaminantov vyplývajúcich z použitých vstupných surovín ako aj degradačných produktov, reakčných produktov, iných NIAS (neúmyselne pridaných látok) a kontrolu efektivity dekontaminačného procesu tak, aby bola zaručená zdravotná bezpečnosť PET fliaš v súlade s čl. 3 nariadenia EP a Rady č. 1935/2004.

Etapy riešenia:

I. etapa : Január 2021 – december 2022 – metodická príprava monitoringu, zber údajov, zavedenie nových analytických metód a analýzy

II. etapa : 31.marec 2023 - záverečná správa

Výstupy

Záverečná správa.

Zistené výsledky sa uplatnia pre ciele výkon úradných kontrol nad touto komoditou výrobkov a príprave informačných materiálov na ochranu zdravia spotrebiteľov.

Ukončenie úlohy

31.december 2022

Záverečná správa

31. marec 2023

RUVZ so sídlom v Lučenci sa na plnení úlohy v roku 2022 nepodieľal.

3.3 Sledovanie výživového stavu klientov v zariadeniach sociálnych služieb

Cieľ

Kontrola dodržiavania zásad zdravej výživy v zariadeniach sociálnych služieb za účelom zabezpečenia ozdravenia výživy klientov v zariadeniach sociálnych služieb, ako sú domovy sociálnej starostlivosti, vrátane domovov dôchodcov, domovov špeciálnej starostlivosti (charitné, hospice a pod.), ktoré nepatria medzi zdravotnícke zariadenia.

Gestor

ÚVZ SR

Riešiteľské pracoviská

ÚVZ SR a RÚVZ v SR

Anotácia

Výživa a jej faktory významnou mierou ovplyvňujú zdravie a pohodu každého jedinca. Podvýživa, nedostatok stopových prvkov, nadváha a obezita a neprenosné chronické choroby sú bezprostredne spojené s nezdravou stravou a majú vysoké sociálne a ekonomické náklady, individuálne i celospoločenské. Výživa v patogenéze chronických ochorení sa stala zároveň, dôležitým faktorom prevencie. Podpora a dostupnosť zdravej a pestrej stravy je hlavným atribútom pre zlepšenie zdravia, pohody a kvality života obyvateľstva, podporuje zdravé starnutie a zníženie nerovnosti v oblasti zdravia. Je preto dôležité naďalej podporovať úsilie o posilnenie zdravých potravín a výživy všetkých skupín obyvateľstva. Významnou je podpora najviac zraniteľných skupín obyvateľov tak, aby mali k dispozícii zdravé potraviny a zdravú výživu a mohli viesť aktívny život.

Etapy riešenia:

I. Etapa: február 2022 – november 2022, odborne – metodická príprava monitoringu, následný zber údajov a analýzy vzoriek, kontrola zostavy jedál z jedálnych lístkov, či spĺňajú priemerné hodnoty obsahu energie, bielkovín, tukov a sacharidov podľa odporúčaných výživových dávok (OVD) za časové obdobie jedného mesiaca (§ 10 vyhlášky č.533/2007), dodržiavanie pitného režimu.

II. Etapa: 1.štvrt'rok 2025 – vyhodnotenie monitoringu – záverečná správa

Výstup

Záverečná správa obsahujúca údaje o úrovni plnenia priemerných hodnôt obsahu energie, bielkovín, tukov a sacharidov podľa odporúčaných výživových dávok (OVD) klientov v zariadeniach sociálnych služieb. Výsledky sa uplatnia pre cielený výkon kontrol v týchto typoch zariadení, budú prejednané so zodpovednými prevádzkovateľmi týchto zariadení.

Ukončenie úlohy

31. december 2024

Záverečná správa

31. marec 2025

RUVZ so sídlom v Lučenci sa na plnení úlohy v roku 2022 nepodieľal.

3.4 Monitoring prítomnosti alergénov v hotových pokrmoch pripravovaných v zariadeniach spoločného stravovania a v potravinách určených pre dojčatá a malé deti

Cieľ

Kontrola správnosti označenia potravín s ohľadom na výskyt alergénov pochádzajúcich zo zložiek potravín alebo v rámci procesu výroby a krížovej kontaminácie.

Gestor

ÚVZ SR

Riešiteľské pracoviská

ÚVZ SR a RÚVZ v SR

Anotácia

Potravinové alergie a intolerancie sú častým problémom nielen u detí ale aj u dospelých. Povinnosťou prevádzkovateľov potravinárskych podnikov je zabezpečiť, aby informácie o alergénoch boli uvedené na balených aj nebalených potravinách a manipulácia s potravinovými alergénmi bola počas výrobného procesu riadená. V zmysle nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1169/2011 o poskytovaní informácií o potravinách spotrebiteľom v platnom znení, musí byť akákoľvek zložka alebo technologicky pomocná látka uvedená v prílohe II alebo akúkoľvek zložku alebo technologickú pomocnú látku odvodenú z látky alebo výrobku uvedeného v prílohe II, ktorá spôsobuje alergie alebo neznášanlivosť a ktorá sa používa pri výrobe alebo príprave potraviny, pričom sa nachádza aj v konečnom výrobku, aj keď v pozmenenom stave.

Etapy riešenia:

I. Etapa: máj 2022 – máj 2024 – analýza potravín na alergény a posúdenie správnosti označenia.

II. Etapa : september 2024 – vyhodnotenie výsledkov a posúdenie správnosti označenia.

Výstupy

Záverečná správa – informácie o potvrdených alergénoch, ktoré neboli uvedené na potravinách alebo v blízkosti predaja potravín budú vyhodnotené, dôvody, v akom procese či už výroby, manipulácie alebo len označenia došlo k pochybeniu bude riešené. Zistené výsledky budú súčasťou analýzy rizika pre plánovanie úradnej kontroly potravín s ohľadom na obsah alergénov.

Ukončenie úlohy

31. október 2024

Záverečná správa

31. október 2024

RUVZ so sídlom v Lučenci sa na plnení úlohy v roku 2022 nepodieľal.

4. ODDELENIE HYGIENY DETÍ A MLÁDEŽE

4.1. Aktivity prevencie detskej obezity v kontexte plnenia Národného akčného plánu prevencie obezity na roky 2015 –2025 (NAPPO)

Gestor: ÚVZ SR

Riešiteľské pracovisko : ÚVZ SR, RÚVZ v SR

Termín ukončenia: rok 2025

Na riešení danej úlohy sme sa v roku 2022 podieľali aktívnou účasťou na projekte COSI – Childhood Obesity Surveillance Initiative – súčasť k Národnému akčnému plánu obezity na roky 2015-2025. V mesiacoch máj až jún sme projekt realizovali na štyroch vybraných školách a to ZŠ M. R. Štefánika, Haličská cesta 1191/8, Lučenec, Základná škola Haličská 7, Lučenec, Základná škola ulica Slobody 2, Poltár a Základná škola s materskou školou Kalinovo. Počet detí zapojených do uvedeného projektu bol určený na počet 120 detí. Z uvedeného počtu bolo určených 96 detí zo základných škôl v okrese Lučenec a 24 detí zo základných škôl v okrese Poltár. V rámci realizácie projektu sa vykonávalo meranie vo vekovej kategórii detí od 7-7,99 roka a 8-8,99 roka. Po vyhodnotení informovaných súhlasov zákonných zástupcov žiakov, bolo nakoniec meranie realizované v okrese Lučenec u 43 detí a v okrese Poltár u 24 detí. Zberom dát meraním sa zaznamenával dátum narodenia dieťaťa, pohlavie, bydlisko, stupeň školskej dochádzky, dátum merania, oblečenie počas merania, hmotnosť, výška, obvod pása a bokov, komorbidita. Súčasťou projektu bolo vyplnenie dotazníka o rodine, ktorý bol zameraný na výživu a pohybovú aktivitu detí – vyplňali zákonní zástupcovia detí a vyplnenie dotazníka o škole zameraného na pohybovú aktivitu detí, stravovanie detí v školách – vyplňal riaditeľ príslušnej ZŠ. V mesiaci jún a júl 2022 sa zozbierané údaje vkladali do jednotlivých tabuliek vo formáte Excel, podľa druhu dotazníka. Vyplnené tabuľky boli odoslané elektronickou poštou na odbor HDM ÚVZ SR Bratislava. V rámci zberu údajov sme vykonali 892 výkonov, ktoré zahŕňali všetky kroky potrebné k realizácii daného projektu.

4.2. Hodnotenie jedálnych lístkov MŠ a ZŠ

Gestor: ÚVZ SR

Riešiteľské pracovisko: všetky RÚVZ v SR

Termín ukončenia: rok 2023

V etape riešenie rok 2022 sme hodnotili jedálne lístky za mesiac marec a máj v troch základných školách a to Základná škola, Vajanského 2844/47, Lučenec, Základná škola Farská lúka 64/A, Fiľakovo a Základná škola Slobody 2, Poltár. Hodnotenie sa vykonalo z mesačných jedálnych lístkov, ktoré nám poskytli školské stravovacie zariadenia pri uvedených základných školách. Pri hodnotení jedálnych lístkov sme používali bodový systém koeficientu a pre frekvenciu podávania vybraných druhov potravín sa využívala vypracovaná metodika bodového systému. Na základe výsledkov bodovania sme jedálne lístky pre hodnotené školské stravovacie zariadenia slovne vyhodnotili.

V hodnotených školských stravovacích zariadeniach bola vyhovujúca pestrosť podávaných pokrmov, v každom hodnotenom ŠSZ, bol koeficient pestrosti pokrmov vyšší ako 0,5. V hodnotených jedálnych lístkoch školských stravovacích zariadení sa v položke obed hodnotila polievka, hlavné jedlo s prílohou, podávanie ovocia zeleninových šalátov, nápoje.

V položke polievky, sa vyskytovali najviac polievky zeleninové, nasledovali strukovinové, v menšom počte mäsové a rybacie. Pozitívom sú opäť ako v minulo hodnotenom období obilninové závary – ovsené vločky, jačmenné krúpy, pohánka. Z hlavných jedál bol oproti minulosti zaradený väčší počet jedál z rýb, kuracieho mäsa. Z bravčového mäsa sa opäť vyskytovali jedlá pripravované z bravčového stehna. V jedálnych lístkoch sa oproti minulému hodnoteniu vyskytovala väčšia frekvencia nemäsitých jedál, čo je zrejme ovplyvnené aj zdražovaním potravín. Najčastejšie vyskytujúcou sa prílohou boli zemiaky, nasledovala ryža a cestoviny. Súčasťou väčšiny obedov bol celozrnný chlieb. Prevažná časť obedov obsahovala zeleninové šaláty pripravované z čerstvej zeleniny alebo čerstvé ovocie. Z nápojov prevažovala stolová voda, ovocný a čierny čaj ochutený medom, ochutené mlieka podávané v rámci mliečneho školského programu. V mesiaci september sme vykonali vyhodnotenie úlohy, ktoré bolo následne odoslané elektronickou poštou na odbor HDM ÚVZ SR Bratislava.

4.3. Úrazy detí v SR

Gestor: ÚVZ SR

Riešiteľské pracovisko: NCZI, vybrané regionálne nemocnice, všetky RÚVZ v SR

Termín ukončenia: rok 2022 a ďalej priebežne voliteľne

Úloha mala byť plnená v spolupráci s Všeobecnou nemocnicou s poliklinikou n.o., Námestie republiky 15, Lučenec, III. Detská klinika Slovenskej zdravotníckej univerzity. Tak ako v predošlých etapách riešenia nám zamestnanci Detskej kliniky oznámili, že dotazník rodičom hospitalizovaných detí neposkytnú z dôvodu, že deti, ktoré utrpia úraz sú hospitalizované na oddelení chirurgie v rámci VŠNsP n.o, Lučenec, deti s vážnymi úrazmi sú transportované na vyššie pracovisko – Detská fakultná nemocnica s poliklinikou Banská Bystrica. Z uvedeného dôvodu sme v rámci plnenia úlohy túto nerealizovali.

6. ODDELENIE EPIDEMIOLOGIE

6.1 NÁRODNÝ IMUNIZAČNÝ PROGRAM SR (NIP SR)

Administratívna kontrola pravidelného povinného očkovania v okresoch Lučenec a Poltár bola vykonaná v zmysle usmernenia hlavného hygienika SR zo dňa 06.07.2022 pod značkou ÚVZSR/OI/6202/22169/2022 za obdobie od 1.9.2021 do 31.8.2022 podľa predložených tabuliek.

V okrese Lučenec sa v sledovanom období zaočkovanosť detskej populácie pohybovala v rozmedzí od 90,1 % - 94,6 %. Nižšia zaočkovanosť pod 95 % bola zistená v rámci základného očkovania aj preočkovania proti morbilám, parotitíde, rubeole a tiež v rámci základného očkovania aj preočkovania proti diftérii, tetanu, pertusis, vírusovej hepatitíde typu B, hemofilovým invazívnym infekciám, poliomyelitíde, pneumokokovým infekciám. Očkovanie proti sezónnej chrípke u osôb umiestnených v zariadeniach sociálnych služieb v okrese Lučenec bolo na úrovni 60,6 %.

V okrese Poltár sa v sledovanom období zaočkovanosť detskej populácie pohybovala v rozmedzí od 96,2 % - 100 %. Nižšia zaočkovanosť pod 95 % nebola v rámci povinného pravidelného očkovania zistená. Očkovanie proti sezónnej chrípke u osôb umiestnených v zariadeniach sociálnych služieb v okrese Poltár bolo na úrovni 82,9 %.

V roku 2022 sa monitoroval výskyt ochorení v populácii, ktoré podliehajú povinnému očkovaniu. V sledovanom období sme zaznamenali 4 prípady ochorenia na pertusis z toho 1x v okrese Lučenec pod číselnou diagnózou A 37.1 Divý kašeľ vyvolaný Bordetella parapertussis a 3x v okrese Poltár – pod číselnou diagnózou A 37.0 Divý kašeľ vyvolaný Bordetella pertussis – 2x a pod číselnou diagnózou A 37.1 Divý kašeľ vyvolaný Bordetella parapertussis – 1x. Očkovanie proti pertusis je v daných prípadoch neznáme, nakoľko v zdravotnej dokumentácii pacientov nebol evidovaný očkovací status. Situácia vo výskyte respiračných nákaz je aj naďalej priaznivá, hlavne vďaka ochoreniam preventabilným imunizáciou. Nevyskytlo sa žiadne ochorenie na záškrt, osýpky, ružienku, mumps.

V dňoch od 24. apríla do 30. apríla 2022 bol vyhlásený 17. ročník Európskeho imunizačného týždňa. Zamestnanci oddelenia epidemiológie realizovali aktivity zamerané na oboznámenie laickej verejnosti o význame očkovania v troch vybraných mestách v okresoch Lučenec a Poltár. Aktivity prebiehali na námestiach formou verejnej besedy s pripravenými materiálmi – plagáty, brožúry, aktuálny očkovací kalendár. Aktuálne informácie boli zverejnené aj na webovej stránke a nástenke RÚVZ so sídlom v Lučenci. V rámci širšej odbornej verejnosti sa poskytovali informácie všeobecným lekárom pre deti a dospelých a všeobecným lekárom pre dospelých o povinnom očkovaní v SR telefonicky a elektronickou poštou.

6.2 SURVEILLANCE INFEKČNÝCH CHORÔB

Prenosné ochorenia, ktoré podliehajú hláseniu v zmysle platnej legislatívy v SR boli monitorované priebežne cestou portálu epidemiologického informačného systému EPIS s mesačnou analýzou. V roku 2022 bolo hlásených 12 741 prenosných ochorení z okresu Lučenec a 3 354 z okresu Poltár. V porovnaní s predchádzajúcim rokom 2021 sa počet prenosných ochorení v okrese Lučenec zvýšil o 385 prípadov, čo predstavuje nárast o 3,11 %. V okrese Poltár sa počet prenosných ochorení v porovnaní s predchádzajúcim rokom 2021 znížil o 431 prípadov, čo predstavuje pokles o 11,38 %.

V roku 2022 naďalej pokračovala mimoriadna epidemiologická situácia spôsobená pandémiou COVID-19. V analyzovanom roku bolo v okrese Lučenec hlásených 12 112 ochorení COVID-19, čo predstavuje 99,43 % z celkového počtu ochorení, 0,57 % ochorení

bolo zaznamenaných v skupinách: črevných infekcií bakteriálneho a vírusového pôvodu, neuroinfekcií, zoonóz, vírusových hepatítid, infekcií s prevažne pohlavným spôsobom prenášania. V okrese Poltár – 3 218 ochorení COVID-19, čo predstavuje 95,94% z celkového počtu ochorení, 4,06% ochorení bolo zaznamenaných skupinách: črevných infekcií bakteriálneho a vírusového pôvodu, nákaz kože a slizníc, vírusových hepatítid, neuroinfekcií a infekcií s prevažne pohlavným spôsobom prenášania. Informovanosť zameraná na „individuálnu“ prevenciu obyvateľov okresov Lučenec a Poltár v oblasti prenosných ochorení je zabezpečená prostredníctvom odborných zamestnancov oddelenia epidemiológie pri vyšetrovaní jednotlivých prípadov v ohnisku nákazy telefonicky alebo priamo v teréne.

6.3 INFORMAČNÝ SYSTÉM PRENOSNÝCH OCHORENÍ

Výskyt všetkých prenosných ochorení, vrátane pravidelného týždenného hlásenia akútnych respiračných a chrípke podobných ochorení, nozokomiálnych nákaz ako aj mimoriadnych epidemiologických situácií bol vykázaný prostredníctvom informačného systému EPIS.

6.4 NOZOKOMIÁLNE NÁKAZY

Trendy výskytu hlásených nozokomiálnych nákaz sa spracúvajú formou mesačných analýz a výročných správ osobitne za okresy Lučenec a Poltár.

Vo Všeobecnej nemocnici s poliklinikou n.o. Lučenec evidujeme nasledovné prípady, ktoré boli zistené v priebehu hospitalizácie alebo v rámci skriningových vyšetrení pri prijíme pacientov na hospitalizáciu na jednotlivé oddelenia:

Oddelenie anesteziológie a intenzívnej medicíny – 1 prípad pod číselnou diagnózou **A41.5** Septikémia vyvolaná inými gramnegatívnymi organizmami a 2 prípady pod číselnou diagnózou **J15.0** Pneumónia vyvolaná *Klebsiella pneumoniae*

Oddelenie dlhodobo chorých – 5 prípadov pod číselnou diagnózou **A04.7** Enterokolitída zapríčinená *Clostridium difficile*

Chirurgické oddelenie – 4 prípady pod číselnou diagnózou **A04.7** Enterokolitída zapríčinená *Clostridium difficile*

Infekčné oddelenie – 8 prípadov pod číselnou diagnózou **A04.7** Enterokolitída zapríčinená *Clostridium difficile*

Interné oddelenie (vnútorné lekárstvo) – 3 prípady pod číselnou diagnózou **A04.7** Enterokolitída zapríčinená *Clostridium difficile*, 2 prípady pod číselnou diagnózou **A08.2** Adenovírusová enteritída, 3 prípady pod číselnou diagnózou **N30.0** Akútna cystitída a 1 prípad pod číselnou diagnózou **U07.1** COVID-19 potvrdený PCR

Infekčné oddelenie – JIS – 1 prípad pod číselnou diagnózou **A04.7** Enterokolitída zapríčinená *Clostridium difficile*

Neurologické oddelenie – 1 prípad pod číselnou diagnózou **A04.7** Enterokolitída zapríčinená *Clostridium difficile*, 1 prípad pod číselnou diagnózou **N30.0** Akútna cystitída a 2 prípady pod číselnou diagnózou **U07.1** COVID-19 potvrdený PCR

Pediatrické oddelenie – 1 prípad pod číselnou diagnózou **A04.8** Iné špecifikované bakteriálne infekcie

Oddelenie úrazovej chirurgie - 1 prípad pod číselnou diagnózou **A04.7** Enterokolitída zapríčinená *Clostridium difficile*

Urologické oddelenie - 1 prípad pod číselnou diagnózou **A04.7** Enterokolitída zapríčinená *Clostridium difficile*

Ústavná hospicová starostlivosť - 1 prípad pod číselnou diagnózou **A04.7** Enterokolitída zapríčinená *Clostridium difficile*

Počet nozokomiálnych nákaz v roku 2022 sa oproti roku 2021 znížil o 5 prípadov, čo predstavuje pokles o 11,63 %.

Nariadené protiepidemické opatrenia na zastavenie a predchádzanie šírenia infekcie multirezistentného kmeňa - *Klebsiella pneumoniae* produkujúca karbapenemázu vo Všeobecnej nemocnici s poliklinikou n.o. Lučenec – dodržiavanie bariérových ošetrovateľských techník, dekontaminácia prostredia v rámci zavedeného HER, ozónová dezinfekcia, ANIOS persterilové pary a používanie germicídneho žiariča. Realizované boli kontrolné stery z prostredia a rúk personálu.

V rámci Svetového dňa umývania rúk – 15. októbra 2022 boli zverejnené informácie, týkajúce sa správnej hygieny a dezinfekcie rúk, na webovej stránke a nástenke RÚVZ so sídlom v Lučenci.

6.5 MIMORIADNE EPIDEMIOLOGICKÉ SITUÁCIE

V roku 2022 bol naďalej prerušený priaznivý trend vývoja epidemiologickej situácie pandémie COVID-19 spôsobenou koronavírusom SARS-CoV-2, ktorá bola vyhlásená dňa 11.3.2020 generálnym riaditeľom Svetovej zdravotníckej organizácie.

V roku 2022 bolo v okrese Lučenec hlásených 12 112 ochorení COVID-19, čo je 99,43 % z celkového počtu ochorení. V okrese Poltár – 3 218 ochorení COVID-19, čo je 95,94 % z celkového počtu ochorení.

V rámci krízovej situácie v súvislosti s ohrozením verejného zdravia II. stupňa z dôvodu ochorenia COVID-19 spôsobeným koronavírusom SARS-CoV-2 na území SR sa RÚVZ so sídlom v Lučenci pravidelne zúčastňoval zasadnutí krízového štábu okresu Lučenec, okresu Poltár a mesta Lučenec.

Na riešení mimoriadnej epidemiologickej situácie v súvislosti s ohrozením verejného zdravia II. stupňa z dôvodu ochorenia COVID-19 zamestnanci oddelenia epidemiológie spolupracujú s poskytovateľmi zdravotnej starostlivosti, so zložkami policajného zboru, hasičského zboru síl a inými zložkami integrovaného záchranného systému.

Počas mimoriadnej situácie v súvislosti s hromadným prílevom cudzincov na územie Slovenskej republiky spôsobeným ozbrojeným konfliktom na území Ukrajiny bolo zabezpečené dôsledne monitorovanie epidemiologickej situácie na území okresu Lučenec a okresu Poltár.

V okrese Lučenec boli hlásené celkom 3 epidémie - u dg. U 07.1 - 1 lokálna epidémia v rodinnej súvislosti, u dg. A 48.1 - 1 lokálna epidémia - chorí 7 zamestnanci farmy a 1 zamestnankyňa RVPS Lučenec a u dg. A 09 - 1 lokálna epidémia v mesiaci august.

V okrese Poltár boli hlásené celkom 2 epidémie - u dg. B 01.9 - 2 lokálne epidémie v školskom a predškolskom zariadení.

Akútne respiračné a chrípke podobné ochorenia boli hlásené pravidelne za každý kalendárny týždeň v priebehu celého sledovaného ročného obdobia. Zvýšený výskyt akútnych respiračných a chrípke podobných ochorení sme zaznamenali v okrese Lučenec od 49. k.t. do 52 k.t 2022 a v okrese Poltár od 50 k.t. do 52. k.t. 2022.

6.6 ENVIRONMENTÁLNA SURVEILLANCE POLIOMYELITÍDY A SLEDOVANIE VDPV

Za sledované obdobie boli odobraté vzorky odpadových vôd v rámci sledovania cirkulácie divých a vakcinálnych kmeňov poliovírusov 6x. V 5 prípadoch boli výsledky negatívne. V jednom prípade bol stanovený pozitívny výsledok pričom opakované vyšetrenie

pozitivitu nepotvrdilo. Sledovanie sa zabezpečuje odberom vzoriek na ČOV Lučenec. V roku 2022 nebol hlásený u detí do 15 rokov ani jeden prípad akútnej chabej obrny. Ochorenia na Guillainov-Barrého syndróm v sledovanom období nebolo zaznamenané.

6.7 PREVENCIA HIV/AIDS

V rámci projektu úradov verejného zdravotníctva v SR „Hrou proti AIDS“ organizovaného pre študentov základných a stredných škôl sa podujatie v roku 2022 nekonalo. Aktuálne informácie k „Svetovému dňu AIDS“ boli zverejnené na nástenke RÚVZ so sídlom v Lučenci.

6.8 PORADNE OČKOVANIA

V roku 2022 pokračovala činnosť Poradne pre očkovanie. V rámci Poradne očkovania sa poskytovali informácie: zdravotníckym pracovníkom (38x) aj laickej verejnosti (840x). Zdravotnícki pracovníci konzultovali predovšetkým problémy súvisiace so zabezpečením dodržiavania termínu povinného očkovania detskej a dospeljej populácie v okresoch Lučenec a Poltár, kontraindikácie vakcinácie a nežiaduce reakcie po očkovaní. Laická verejnosť sa zaujímala predovšetkým o očkovanie pred cestou do zahraničia a o očkovanie proti COVID-19. V roku 2022 sme zaznamenali aj odmietnutia povinného očkovania: 24x v okrese Lučenec a 12x v okrese Poltár.

6.9 OPTIMALIZÁCIA VEREJNEJ SPRÁVY V OBLASTI EPIDEMIOLOGIE

V roku 2022 sa z dôvodu ústupu pandémie COVID-19 spôsobenou koronavírusom SARS-CoV-2 zvýšila efektivita procesov výkonu štátneho zdravotného dozoru v ústavných a ambulantných zdravotníckych zariadeniach. Výkon štátneho zdravotného dozoru sa realizoval formou kontrolnej činnosti subjektov a odberov sterov zo sterilných a nesterilných materiálov. Update informačného systému EPIS bol priebežne počas roka aktualizovaný v súvislosti so zadávanými prípadmi ochorení a potrebou získania štatistických dát.

9. PODPORA ZDRAVIA A VÝCHOVA K ZDRAVIU

9.1 ZDRAVOTNÉ UVEDOMENIE A SPRÁVANIE SA OBYVATEĽOV SR

Pravidelné sledovanie vývoja ukazovateľov zdravotného stavu a zdravotného uvedomenia obyvateľstva Slovenskej republiky s cieľom preventívne chrániť svoje zdravie, zvýšiť vedomosti o svojom zdravotnom stave, získať informácie o pohybovej aktivite, zdravom stravovaní a znižovať negatívny vplyv rizikových faktorov boli aktívne vykonávané, pokiaľ nám to epidemiologická situácia dovolila. Prevenciu a zdravotno-výchovné pôsobenie sme na začiatku roka 2022 orientovali na všetky vekové skupiny (deti a mládež, produktívny vek, poproduktívny vek).

Vykonávali sme aktivity v zdravotnej výchove, zvyšovali sme informovanosť širokej verejnosti s dôrazom na individuálnu zodpovednosť za svoje zdravie. Správne výživové návyky a pravidelnú pohybovú aktivitu klientov, sme podporovali najmä letákmi a edukačnými materiálmi. Zdravotno-výchovné pôsobenie a sledovanie zdravotného stavu bolo upriamené na detskú populáciu od MŠ až po SŠ, témy prednášok a edukačné zameranie bolo v oblasti starostlivosti o ľudské telo, stomatohygienu, dopravnú výchovu, zdravotné riziká (snus-žuvanie tabaku na školách, tetovanie, a iné.), témy boli elektronicky konzultované s pedagogickými pracovníkmi na základných školách, kde sa objavil tento problém. V priebehu roka sme realizovali distribúciu edukačného materiálu pre ZŠ a SŠ so zameraním najmä na prevenciu onkologických ochorení k svetovému dňu boja proti rakovine a v oblasti zdravého stravovania, pohybovej aktivity a boja proti drogám, fajčeniu a iným návykovým látkam. Vývoj zdravotného stavu dospelaj populácie sme sledovali z výsledkov vyšetrení po návšteve poradne zdravia.

V roku 2022 bola realizovaná príprava na ďalší zber údajov sledovaných ukazovateľov zdravotného uvedomenia a správania sa obyvateľov SR. Výsledky za obdobie 2013,2016, 2019 sú k dispozícii v publikácii Zdravotné uvedomenie obyvateľov SR v rokoch 2013-2016 a 2019. (HLSA 19 dotazník mal názov Európsky prieskum zdravotného uvedomenia 2019-2021, nie gramotnosti ?).

Realizovaných bolo 12 aktivít na zvýšenie pohybovej aktivity obyvateľov (prednášky, edukačná forma, elektronicky), s počtom edukovaných 316. Na ozdravenie výživy bolo spolu 17 aktivít so 417 edukovanými. Prevenciu so zameraním sa na fajčenie detí, mládeže a dospelých sme riešili v 18 prípadoch s 207 edukovanými, vrátane zdravotno-výchovných intervencií pre prevenciu látkových závislostí. Podporu zdravia obyvateľov rómskych osád sme riešili operatívne v rámci potrieb (odborné usmernenie pre OÚ, konzultácie). Podporu duševného zdravia populácie formou zdravotno-výchovných, poradenských a edukačných činností sme zrealizovali 4 krát (svetový deň duševného zdravia). Prevenciu HIV/AIDS sme riešili informatívne cez webový portál. Prevenciu civilizačných ochorení srdca a ciev, diabetes mellitus a osteoporózu sme zabezpečili edukačne v 4 prípadoch (DD a DSS), pod názvom zdravé starnutie.

V roku 2022 bolo realizovaných spolu 55 rôznych aktivít pre deti a mládež a 23 pre obyvateľov v produktívnom veku a 16 pre seniorov s celoročným počtom edukovaných 2140, so zameraním sa osvetu a zvyšovanie zdravotného uvedomenia a v súvislosti s prebiehajúcimi svetovými dňami podľa kalendára WHO.

Svetový deň bez tabaku sme propagovali aj prostredníctvom online priestoru a na informačných paneloch v budove RÚVZ Lučenec. ZŠ a SŠ dostali informácie edukačného charakteru z oblasti nefajčenia, zdravotná osвета v oblasti zdravého životného štýlu.

Linku na odvykanie od fajčenia sme v roku 2022 na základe vytvoreného harmonogramu zabezpečovali od 31.10.2022 do 11.11.2022. Evidovali sme 25 prijatých hovorov, z ktorých bolo 11 opodstatnených. Volajúci muži: 10, ženy: 1. Počet neprijatých hovorov počas vypnutia: 27. Počet neprijatých hovorov počas víkendov: 36.

Európsky týždeň boja proti drogám- ŠZŠ Lučenec-38 žiakov- Kde bolo tam bolo, fajčenie škodilo, ZŠ Lovinobaňa - príprava a distribúcia edukačného materiálu, I. stupeň 38 žiakov, II. stupeň 53 žiakov- zážitková edukácia.

14. – 20.03.2022- Týždeň uvedomenia si mozgu - medzinárodná akcia, propagovaná v rámci projektu Mám 65+ a teší ma že žijem zdravo. Jej hlavným zámerom bolo zvýšiť záujem verejnosti a najmä starších ľudí o zdravé starnutie, prevenciu mozgových pamäťových schopností človeka.

Informácie „Pamäť a logické myslenie“, ukážka zábavných logických úloh a pracovné listy na tréning pamäti sme distribuovali v elektronickej podobe.

Poskytnutie edukačného materiálu a názorných pomôcok na tému „Prevencia onkologického ochorenia prsníka“ pre študentky SPŠ v Lučenci.

S prevenciou onkologických ochorení hrubého čreva a konečníka, ako aj prsnej žľazy sme oboznámili aj zamestnancov RÚVZ.

V priestoroch RÚVZ Lučenec sme vytvorili informačno-edukačné panely pri príležitosti významných európskych a svetových dní a informácie v súvislosti s pandemickou situáciou ochorenia COVID-19 v spádovej oblasti RÚVZ. V roku 2022 sme v základnej poradni vyšetrili 165 klientov zaevidovaných v TZS a 122 klientov mimo TZS. Ostatná aktuálna dokumentácia bude obsahom Výročnej správy za rok 2022.

Prieskum Zdravotné uvedomenie a správanie sa obyvateľov SR 2022

V rámci prieskumu bolo vyplnených 104 dotazníkov. Veková kategória respondentov bola 15-24, 25-64 a 65 a viac rokov. Všetci respondenti vyplnili jednotný dotazník. Údaje z vyplnených dotazníkov boli zadané do počítača v programe Excel, do zaslaného súboru Zdravotné uvedomenie a správanie sa obyvateľov SR 2022 /maska/ a vyplnený súbor sme odoslali na ÚVZ SR v termíne do 30. novembra 2022.

9.2 PRIESKUM ZDRAVOTNEJ GRAMOTNOSTI OBYVATEĽOV SR

Prieskum bol zameraný na schopnosť jednotlivca získať prístup k informáciám o zdravotnom stave a využiť ich k podpore a upevneniu dobrého zdravia. Na prieskume sme participovali v roku 2020 vyplnením dotazníka náhodným výberom jednotlivcov. Výsledky HLS 19 sú k dispozícii v publikácii : Európsky prieskum zdravotnej gramotnosti v SR 2019 -2021.

9.3 NÁRODNÝ AKČNÝ PLÁN V PREVENCIÍ OBEZITY NA ROKY 2015-2025

Nadváha a obezita je spolu s fajčením najčastejšou príčinou predčasnej smrti, sú rizikovými faktormi srdcovo – cievnych, gastrointestinálnych a niektorých nádorových ochorení.

Úlohu plníme prostredníctvom poradne zdravia. V roku 2022 sme v základnej poradni vyšetrili 165 klientov zaevidovaných v TZS a 122 klientov mimo TZS . U klientov bola následne urobená intervencia v oblasti životného štýlu a poradenstvo v oblasti faktorov spôsobu života, ktoré ovplyvňujú hmotnosť.

Prevažnú väčšinu klientov tvorili seniori a široká verejnosť, ktorá bola oslovená pri aktivitách v rámci svetových dní a pod názvom **Deň pre Vaše zdravie** (antropometrické, biochemické

vyšetrenie, štandardné meranie krvného tlaku, meranie telesných tukov v %, BMI). Ponúkali sme rôzne prednášky na tému úprava životného štýlu, srdcovo-cievne ochorenia, zásady zdravej výživy, zmena výživových návykov u detí a mládeže, ako i populácie v produktívnom veku. Edukačné aktivity sme realizovali na ZŠ, MŠ a v kluboch dôchodcov v rámci Svetového dňa zdravia v obmedzenom počte.

04. marec – Svetový deň obezity

Svetový deň obezity sme realizovali prostredníctvom distribúcie edukačných materiálov na ZŠ, SŠ a DDaSS. Aktivita bola zameraná na poradenstvo v oblasti zdravej výživy a prevencie nadváhy a obezity.

Školský program - ovocie a zelenina do škôl, školské mlieko

V rámci programu sme realizovali v školských zariadeniach intervenciu zameranú na oblasť výživových zvyklostí – besedy a prednášky na tému „Význam ovocia a zeleniny v strave“, „Výživa a pitný režim“, „Zdravá výživa“ pre žiakov a rodičov. Prednáška na tému „Farebné zdravie, biela krv“ bola určená pre deti navštevujúce predškolské zariadenia.

7.apríl – svetový deň zdravia – „naša planéta, naše zdravie“ Pre seniorov so záujmom o zdravý životný štýl boli distribuované materiály so súborom odporúčaní, ako sa udržať vo forme v domácom prostredí.

16.október – svetový deň potravy – Zdravé a kvalitné potraviny – informácie a distribúcia edukačného materiálu pre žiakov ZŠ Štefánika v Lučenci (piate a šieste ročníky - 47 žiakov).

Program ozdravenia výživy obyvateľov SR

Oddelenie podpory zdravia zabezpečuje úlohy v oblasti ozdravenia výživy, zdravého spôsobu života, fyzickej-pohybovej aktivity a prevencie nadmernej hmotnosti a obezity rôznymi strategickými zámermi :

klientom sa okrem anamnestických údajov, antropometrických vyšetrení, meria TK, pulz, BMI, telesný tuk a zisťujú sa v krvi základné biochemické parametre – CHOL, Gl, Tg. Vyšetrenie nových klientov a klientov dispenzarizovaných, ako aj klientov zaradených do úlohy sledovania výživového stavu obyvateľstva sa vykonávalo za prísnych hygienických opatrení.

-podľa zistených výsledkov vyšetrenia sa realizovalo individuálne poradenstvo zamerané na oblasť výživy, zdravý spôsob života a životného štýlu, zvýšenia pohybovej aktivity, využitia správnej výživy, významného faktoru prevencie metabolických, onkologických ochorení, kardiovaskulárnych ochorení, hypertenzie a pre redukciu nadmernej hmotnosti a obezity,

-odporúčali sme znížiť príjem tukov, najmä celkový príjem nasýtených tukov, konzumovať potraviny, ktoré zabezpečia všetky potrebné živiny, najmä zvýšiť príjem ovocia a zeleniny, vlákniny, zvýšiť celkový príjem polysacharidov, znížiť príjem cukrov a alkoholu, udržovať telesnú hmotnosť správnym pomerom medzi energetickým príjmom a aktívnym pohybom,

-zvyšujeme záujem o poradňu nielen pre klientov strednej a staršej vekovej kategórie, ale aj pre nižšie vekové skupiny obyvateľov, ako aj klientov s nižším vzdelaním a zo slabšej sociálnej oblasti. Informácie o poradni zdravia, ako aj akciách ktoré realizujeme, sa majú možnosť klienti dozvedieť z tlače, mestského rozhlasu, internetu a webovej stránky RÚVZ.

V prednáškach sa zameriavame na všeobecnú prevenciu, ktorá sa dotýka celej populácie. Realizujeme ju najmä v školách a u špeciálnych skupín obyvateľstva /seniori, kardiaci, ľudia s metabolickým syndrómom/.

V poradni používame metódy individuálneho poradenstva a prevencie u konkrétnych osôb trpiacich nadváhou a obezitou. Selektívna prevencia sa týka najrizikovejších skupín najmä v produktívnom veku, ale tu je naše snaženie najmenej efektívne. Veľmi dôležité je zamerať sa na prevenciu u detskej populácie. Počas celého roka realizujeme prednášky pre deti MŠ, základných a stredných škôl a pre dospelú populáciu o zdravom stravovaní, význame mlieka a o pitnom režime, apod.

Odborné poradenstvo znižovania nadváhy a obezity sa poskytovalo na základe zistených skutočností (percento telesného tuku, BMI).

Projekt „Stomatohygiena a zdravé stravovanie“

Stomatohygiena už nie je súčasťou Programov a projektov viac rokov, ale v rámci zdravého stravovania a prevencii obezity realizujeme aj aktivity na tému stomatohygiena a zdravá strava (február, marec, október, november).

Nasledujúce informácie boli poskytované edukačnou formou, primárna prevencia zubného kazu už v útlom veku, kedy si dieťa relatívne ľahko osvojí nové návyky, ako aj spôsoby správania. Intervenčné, zdravotno – edukačné pôsobenie u detí v materských školách spojené s nácvikom správnej techniky umývania zubov má pozitívnu odozvu zo strany detí, učiteľiek MŠ a rodičov. V rámci edukačnej činnosti na prvom stupni ZŠ sme premietali DVD filmy „O maškrtnej veвериčke, Čo sa stalo medvedíkovi a Lakomý syseľ“ a po premietaní sme realizovali besedu s deťmi na tému – zdravé a čisté zúbky, ovocie zelenina – sladkosti, v období, keď ešte neplatili prísne opatrenia.

24.10.2022 - ŠZŠ Erenburga, Lučenec - prednáška, beseda, DVD rozprávka, príprava a distribúcia edukačného materiálu – 27 detí.

14.11.2022 - edukačná aktivita, ZŠ Lovinobaňa 1.stupeň, 38 detí,

24.11.2022- edukačná aktivita , MŠ Vidiná -23 detí,

25.10.2022 – ŠZŠ Lučenec - prednáška, beseda, DVD rozprávka, príprava a distribúcia edukačného materiálu – 38 detí

9.3.1 VYZVI SRDCE K POHYBU

Celonárodná medzinárodne koordinovaná kampaň na zvýšenie pohybovej aktivity dospelaj populácie, realizovaná 1x za 2 roky v jarnom období. Ďalší ročník prebehne v roku 2023.

Účelom súťaže je vytvoriť u účastníkov návyk na pravidelnú pohybovú aktivitu.

9.4 PODPORA ZDRAVIA ZNEVÝHODNENÝCH KOMUNÍT

Tento projekt a jeho programové naplnenie nemal v roku 2022 konkrétnu podobu, problematike znevýhodnených komunít, sme venovali pozornosť prostredníctvom zdravotno-výchovných prednášok a edukačnou formou na niektorých základných a špeciálnych školách, (záležalo na pracovnom vzťahu s vedením školy). S koordinátormi a aktivistami týchto komunít v spádovej oblasti RÚVZ so sídlom v Lučenci, pre región Lučenec, Poltár, Fil'akovo sme boli v kontakte hlavne v súvislosti s pandemickou situáciou.

9.5 STRATÉGIA ROZVOJA PORADENSKÝCH CENTIER OCHRANY A PODPORY ZDRAVIA V SR

Výstupom bude jednotná stratégia rozvoja PCOPZ zložená zo stratégií rozvoja základného poradenstva a špecializovaných poradní. Činnosť poradenských centier je a bude závislá od personálnych kapacitách, odbornej vzdelanosti, kvalifikovaného doškolo'ovania, prístrojového a materiálového vybavenia, s cieľom poskytovať kvalitné, odborné a konkurencie schopné služby na požadovanej úrovni. Súčasťou je tvorba metodík, pravidelné monitorovanie zdravia všetkých komunít a dostupné služby v oblastiach podpory zdravia, spolupráca v rezorte zdravotníctva na úseku plnenia primárno-preventívnych aktivít a získať príspevkovú podporu od zdravotných poisťovní pri systematickom poskytovaní služieb v oblasti verejného zdravia. Participovali sme aj na pripomienkovaní nového TZS.

9.6 NÁRODNÝ AKČNÝ PLÁN PRE PROBLÉMY S ALKOHOLOM NA ROKY 2021- 2030

Škodlivosť používania nadmerného množstva alkoholu zdôrazňujeme pri individuálnom poradenstve klientom poradní zdravia a využívame poznatky z projektu a kampane organizovanej ku Dňu zodpovednosti, o zodpovednej konzumácii alkoholických nápojov, v súvislosti s upozorňovaním na zásady správnej výživy a na dôležitosť dodržiavania pitného režimu. Osvetovo - vzdelávacie pôsobenie na deti a mládež vo forme besied, premietanie DVD filmu s názvom „Alkohol, skrytý nepriateľ“ a distribúciu zdravotne - výchovného materiálu realizujeme na ZŠ v okrese Lučenec a Poltár

9.7 NÁRODNÝ PROGRAM PODPORY ZDRAVIA PRE ROKY 2021- 2030

V územnom celku RÚVZ so sídlom v Lučenci – okres Lučenec, Poltár – sme úlohu realizovali formou rôznych aktivít – prednášková činnosť, besedy, mobilná poradňa. V oblasti prevencie a zdravotne výchovného pôsobenia sme sa orientovali na všetky vekové skupiny- deti a mládež, produktívny, poproduktívny vek. Cieľom edukačných aktivít je presadzovanie zásad zdravého životného štýlu, motivácia, utváranie postojov, rozvíjanie úrovne zdravia širokej verejnosti. Konkrétne realizované aktivity sú rozpísané v bodoch 9.1, 9.2., 9.3, 9.4, 9.6.

**Regionálny úrad verejného zdravotníctva
so sídlom v Martine**

1. ODBOR HYGIENY ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA

1.1. Plnenie akčného plánu pre životné prostredie a zdravie obyvateľov Slovenskej republiky - NEHAP V.

Plnenie úlohy:

oddelenie HŽPaZ RÚVZ Martin sa podieľa na plnení súčasného Akčného plánu – NEHAP V. v rozsahu kompetencií a náplne práce odboru hygiena životného prostredia a zdravia so zameraním na znižovanie negatívneho vplyvu zložiek a faktorov životného prostredia na zdravie ľudí:

- systematickým monitorovaním kvality pitnej vody na spotrebiskách v rámci hromadného zásobovania obyvateľstva pitnou vodou. V roku 2022 trojčlenná odberová skupina oddelenia hygiena životného prostredia a zdravia vykonávala akreditované odbery vzoriek pitných vôd u spotrebiteľov v okresoch územnej pôsobnosti RÚVZ Martin. Monitoring pitnej vody bol vykonávaný na základe plánu odberu vzoriek pitnej vody z verejných vodovodov. Pracovníci oddelenia HŽPaZ v roku 2022 odobrali celkom 126 vzoriek pitnej vody z toho 5 vzoriek bolo odobratých v rozsahu úplnej analýzy a 121 vzoriek v rozsahu minimálnej analýzy podľa vyhlášky č. 247/2017 Z.z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o kvalite pitnej vody, kontrole kvality pitnej vody, programe monitorovania a manažmente rizík pri zásobovaní pitnou vodou). Plán odberov vzoriek bol dodržaný. Odberová skupina oddelenia HŽPaZ vykonáva akreditované odbery vzoriek pitných vôd aj pre iné oddelenia RÚVZ Martin a v rámci výkonu štátneho zdravotného dozoru;
- v rámci Svetového dňa vody poskytovaním osobných konzultácií s verejnosťou týkajúcich sa zabezpečenia ochrany zdravia ľudí z hľadiska stavebno-technických požiadaviek na studne, pre individuálne zásobovanie pitnou vodou a možnosti úprav fyzikálnych, chemických biologických a mikrobiologických ukazovateľov ochrany, týkajúcich sa zdravotného zabezpečenia pitnej vody a kvality vody, týkajúcich sa zdravotných rizík súvisiacich s pitím vody nespĺňajúcej limitnej hodnoty stanovenej platnou legislatívou;
- dohľadom nad vodami určenými na kúpanie - posudzovanie, povoľovanie a priebežná kontrola kúpalísk - sezónnych aj celoročných.
- priebežne pri posudzovaní návrhov na územné konanie, umiestňovaní stavieb s vylúčením negatívnych vplyvov na životné prostredie na obytnú a rekreačnú funkciu objektov, s posudzovaním možných vplyvov na životné prostredie formou štúdií; pri kolaudácii objektivizáciou relevantných negatívnych dopadov okolia stavby na obytnú zástavbu a rekreačné územia. Podľa situácie vyžadujeme rozptylové/emisno-imisné štúdie, svetlotechnické posudky, hlukové štúdie, resp. objektivizáciu hluku pri kolaudácii.

1.2. Protokol o vode a zdraví – plnenie národných cieľov.

Plnenie úlohy : RÚVZ so sídlom v Martine toho času nie je zapojený do projektu, oddelenie HŽPaZ sa zapojí na požiadanie ÚVZ SR podľa pokynov gestora úlohy.

1.3. Ľudský biomonitring – sledovanie zát'aže skupín obyvateľstva vybraným chemickým faktorom v životnom prostredí a pracovnom prostredí.

Plnenie úlohy: RÚVZ so sídlom v Martine toho času nie je zapojený do projektu, oddelenie HŽPaZ sa zapojí na požiadanie ÚVZ SR podľa pokynov gestora úlohy.

1.4. Mapovanie prítomnosti baktérií rodu Legionella v zariadeniach sociálnych služieb

Plnenie úlohy: RÚVZ so sídlom v Martine sa do úlohy zameranej na stanovenie baktérií rodu Legionella vo vybranom zariadení sociálnych služieb zapojil na základe usmernenia ÚVZ SR roku 2020. Vzhľadom na dlhodobu nepriaznivú epidemiologickú situáciu v okrese Martin a z dôvodu zabezpečenia ochrany zdravia a zachovania bezpečnosti klientov ako aj personálu zariadenia sociálnej služby a prijatých interných smerníc určujúcich všeobecné zásady protiepidemických opatrení v zariadení, bolo možné reálne uskutočniť odber vzoriek pitnej a teplej úžitkovej vody a sterov v zariadení sociálnych služieb na prítomnosť baktérii rodu Legionell v júni roku 2021. Pracovníci regionálneho úradu verejného zdravotníctva vykonali odber vzoriek pitnej a teplej úžitkovej vody a sterov z miesta výtoky teplej vody v kúpeľni zo sprchovacej hlavice v zariadení sociálnych služieb na prítomnosť baktérii rodu Legionella. Výsledky o skúškach vôd a sterov zo sprchovej hlavice boli vyhovujúce tzn. prítomnosť mikroorganizmov rodu Legionella vo vzorke pitnej vody, teplej úžitkovej vody ani pri odbere sterov nebola stanovená.

Druhé kolo odberov vzoriek v zariadení domovu sociálnych služieb RÚVZ Martin v roku 2022 nevykonávalo nakoľko v prvom kole nebola zistená pozitivita na prítomnosť mikroorganizmov rodu Legionella vo vzorke pitnej vody, teplej úžitkovej vody.

1.5. Mapovanie aktuálneho stavu výskytu pesticídnych látok a mikropolutantov v pitných vodách.

Plnenie úlohy: V terajšom štádiu plnenia odd. HŽPaZ nie je zapojené do projektu.

Vlastné programy a projekty odd. HŽPaZ nerieši.

Zahraničné programy a projekty odd. HŽPaZ nerieši.

2. ODBOR PREVENTÍVNEHO PRACOVNÉHO LEKÁRSTVA

Predslov

Začiatok roka 2022 rovnako, ako rok predchádzajúci, stále ovplyvňovala celosvetová pandémia ochorenia COVID-19, ktorého pôvodcom je nový koronavírus SARS-CoV-2. Pandémia ovplyvnila aj našu činnosť v oblasti verejného zdravotníctva na úseku preventívneho pracovného lekárstva a toxikológie. Približne od druhého kvartálu roku 2022 sme sa naplno vrátili k svojej práci.

2.1. Znižovanie miery zdravotných rizík zamestnancov z pracovného prostredia, pracovných podmienok a spôsobu práce

Napriek sťaženým a obmedzujúcim podmienkam pokračujúcim aj v roku 2022 pri výkone práce pracovníkov oddelenia PPLaT z dôvodu riešenia situácie, vyplývajúcej zo šírenia vysoko nakažlivého ochorenia COVID-19 v regionálnych podmienkach, sme sa v „prekrytom čase“ aktívne venovali programu znižovania miery zdravotných rizík zamestnancov z pracovného prostredia, ich pracovných podmienok, či spôsobu vykonávanej práce. Jednou z priorít štátneho zdravotného dozoru v oblasti preventívneho pracovného lekárstva sú práve rizikové práce.

2.1.1. Znižovanie miery zdravotných rizík (rizikové práce)

Na oddeleniach PPLaT v Slovenskej republike sa používa jednotný databázový program ASTR (ASTR_2011). Program umožňuje evidovať:

- a) právne subjekty (podnik, organizačná jednotka, pracovisko),
- b) vykonávané práce/profesie, faktory práce a pracovného prostredia pre 3. a 4. kategóriu rizikových prác,
- c) vykonávané práce/profesie, faktory práce a pracovného prostredia pre 1. a 2. kategóriu prác,
- d) prešetrované podozrenia na profesionálne poškodenia zdravia,
- e) priznané choroby z povolania,
- f) všetky vykonávané činnosti na oddeleniach.

Súčasťou programu sú neustále aktualizované štatistické spracovania a výstupy do požadovaných formátov, výstupov pre potreby celoštátnych sledovaní, ako aj regionálnych analýz a rozborov existujúcej situácie. Databáza je obsahovo zosúladená s platnými právnymi predpismi v oblasti verejného zdravotníctva, ochrany zdravia pri práci, flexibilita riešenia umožňuje napojenie získaných individuálnych údajov do jednotného zdravotníckeho informačného systému. Databáza je neustále inovovaná a udržiavaná v súlade s platnou legislatívou a potrebami praxe.

Databázový program ASTR bol využívaný s poslednou aktuálnou verziou 6_4.

K 31.12.2022 bolo v okresoch Martin a Turčianske Teplice vyhlásených v 3. a 4. kategórii rizikových prác **3 086 (v roku 2021 to bolo 3 307)** zamestnancov/pracovníkov, z toho **1 643 žien (v roku 2021 to bolo rovnako 1643 žien)**. Títo pracovníci sú vyhlásení celkom v **138 (v roku 2021 to bolo 144)** právnych subjektoch.

Najviac rizikových prác je evidovaných v priemyselnej výrobe a zdravotníctve.

Počet pracovníkov zaradených do rizikových prác podľa faktorov:

Počty zamestnancov vykonávajúcich rizikové práce podľa druhu a kategórie rizikového faktora (1. stupeň triedenia podľa rizikového faktora)						
Rizikový faktor (1. stupeň)	Počet exponovaných zamestnancov					
	3. kategória		4. kategória		spolu	
	celkom	žien	celkom	žien	celkom	žien
Biologický faktor	168	13	0	0	168	13
Fyzická záťaž	918	67	0	0	918	67
Hluk	1 274	23	98	3	1 372	27
Chemické karcinogény, mutagény, reprodukčne toxické látky	258	16	0	0	258	16
Chemické látky a zmesi	430	19	5	0	435	19
Ionizujúce žiarenie	255	16	0	0	255	16
Optické žiarenie	7	2	0	0	7	2
Psychická pracovná záťaž	737	63	0	0	737	63
Vibrácie	193	14	0	0	193	14
Záťaž teplom a chladom	297	14	0	0	297	14

U takmer všetkých právnych subjektov sa vyskytuje kombinácia 2 a viac faktorov.

Ako najčastejšie sa vyskytujúci faktor práce a pracovného prostredia stále dominuje hluk – najvyšší počet exponovaných pracovníkov je najmä v priemyselnej výrobe – strojárnska výroba, drevospracujúci priemysel, spracovanie kovov....

Veľký počet pracovníkov, najmä žien, je vyhlásených v riziku psychická pracovná záťaž, fyzická záťaž, biologické faktory a chemické faktory, vrátane karcinogénov, mutagénov a teratogénov. Sú to prevažne pracovníci, ktorí svoju činnosť vykonávajú v zdravotníckych zariadeniach, domovoch sociálnych služieb, detských domovoch a v školách.

V roku 2022 bolo vydaných **22** rozhodnutí o vyhlásení rizikových prác, z toho **7** na dobu určitú (4.kategória rizika). **7** rozhodnutí bolo vydaných vo veci vyradenia z evidencie rizikových prác.

Žiadny právny subjekt nedoručil materiály, ktoré je povinný doručiť zo zákona príslušnému orgánu verejného zdravotníctva pri ukončení činnosti.

V regióne Turiec majú uzatvorenú zmluvu o vykonávaní PZS všetky firmy s vyhlásenými rizikovými prácami.

Rovnako, ako v predchádzajúcich rokoch, sú aj naďalej riešené zásadné nedostatky v podkladoch/dokumentoch spracovaných pracovnými zdravotnými službami v oblasti ochrany zdravia pri práci pre podnikateľské subjekty v okresoch Martin a Turčianske Teplice. Podklady (spracované PZS) nie sú vypracované podľa súčasne platnej legislatívy, najmä identifikácia všetkých zdravotných rizík a nebezpečenstiev; hodnotenie všetkých zdravotných rizík; posudky o riziku u jednotlivých pracovných činností a profesií (podľa §§ 30, 31 zákona

č. 355/2007 Z.z., v nadväznosti na vyhlášku MZ SR č. 448/2007 Z.z. a ďalšiu platnú legislatívu SR, upravujúcu problematiku jednotlivých škodlivých faktorov pracovného prostredia), prevádzkové poriadky. Rovnako tak v nadväznosti na všetky identifikované a posúdené zdravotné riziká nie je definovaný vhodný spôsob a vhodná forma ich zníženia, či už formou kolektívnych a/alebo individuálnych opatrení zamestnávateľa/prevádzkovateľa, vrátane presných typov používaných OOPP - frekvencie ich výmeny, účinnosti, spôsobu a miesta ich údržby, vhodnosti na konkrétnu pracovnú činnosť. Väčšinu z predložených podkladov jednotlivými subjektmi (viac ako 95 %) je potrebné prepracovať, dopracovať, upraviť a aktualizovať podľa konkrétne vykonávaných činností, aktuálneho stavu pracovísk a pracovných miest, konkrétnych faktorov vrátane spolupôsobiacich faktorov práce a pracovného prostredia, konkrétnej expozície a komplexne zavzatých a zohľadnených platných právnych predpisov. Údaje, uvádzané v materiáloch spracovaných PZS, sú často v rozpore s údajmi získanými odbornými pracovníkmi RÚVZ so sídlom v Martine pri výkone štátneho zdravotného dozoru (ŠZD) od účastníkov konania, resp. od zamestnávateľov/prevádzkovateľov priamo v prevádzke/prevádzkach/jednotlivých pracoviskách. Nie raz sa v predkladaných dokumentoch „ocitli“ údaje iných subjektov, než bol samotný posudzovaný subjekt a jeho prevádzka.

Odborní pracovníci odd. PPLaT vykonávajú (tak je zadefinovaná priorita) cieľný ŠZD vo firmách, kde sú vyhlásené rizikové práce, so zameraním na činnosť PZS v jednotlivých subjektoch, posúdenie zdravotných rizík na pracoviskách zamestnávateľov, aktuálnosť vyhlásených RP rozhodnutím, vypracované lekárske posudky o zdravotnej spôsobilosti na prácu u jednotlivých pracovníkov, kontrolu zasielania hodnotiacich správ (každoročne k 31.12.) subjektmi s vyhlásenými rizikovými prácami v okrese Martin a Turčianske Teplice.

U viacerých právnych subjektov sú nedostatočne vypracované lekárske posudky o zdravotnej spôsobilosti na prácu, chýbajú posúdené faktory práce a pracovného prostredia a ich kategorizácia; obsahová náplň preventívnych lekárskeho prehliadok vo vzťahu k práci nezodpovedá identifikovaným zdravotným rizikám; závery posúdenia ohľadom schopnosti pracovníka vykonávať konkrétnu činnosť sú len všeobecné a bez reálnej výpovednej hodnoty pre zamestnávateľa (napr. uvádzané obmedzenia pracovnej spôsobilosti v lekárskom posudku o zdravotnej spôsobilosti na prácu nekorelujú so skutočne vykonávanou činnosťou pracovníka).

Výber vhodných OOPP a ich pridelovanie je vo veľkom percente prípadov formálne - nezodpovedá konkrétnym pracovným podmienkam, jednotlivým zdravotným rizikám vo vzťahu pracovná činnosť – faktor práce a pracovného prostredia na pracoviskách, ani požiadavkám NV SR č. 395/2006 Z.z..

Pokiaľ máme riešiť ochranu pracovníkov nielen v kolektívnom rozsahu, ale aj v individuálnom, musíme, ako verejné zdravotníctvo, riešiť aj OOPP. Kvalitatívne vlastnosti OOPP na ochranu sluchu, dýchacích ciest,... vo vzťahu k aktuálnej expozícii faktorom práce a pracovného prostredia nie sú riešené vôbec, alebo sú riešené nedostatočne.

Počty zamestnancov vykonávajúcich rizikové práce podľa prevažujúcej činnosti a podľa kategórie rizikového faktora (1. stupeň prevažujúcej činnosti)							
Kód	Prevažujúca činnosť (1. stupeň)	Počet exponovaných zamestnancov					
		3. kategória		4. kategória		Spolu	
		celkom	žien	celkom	žien	celkom	žien
A	Poľnohospodárstvo, lesníctvo a rybolov	148	4	0	0	148	4
B	Ťažba a dobývanie	17	0	0	0	17	0
C	Priemyselná výroba	1 226	360	103	37	1329	397
D	Dodávka elektriny, plynu, pary a studeného vzduchu	40	0	0	0	40	0
E	Dodávka vody; čistenie a odvod odpadových vôd, odpady a služby odstraňovania odpadov	21	0	0	0	21	0
F	Stavebníctvo	28	1	0	0	28	1
G	Veľkoobchod a maloobchod; oprava motorových vozidiel a motocyklov	89	7	0	0	89	76
M	Odborné, vedecké a technické činnosti	5	1	0	0	5	1
N	Administratívne a podporné služby	2	0	0	0	2	0
O	Verejná správa a obrana; povinné sociálne zabezpečenie	38	17	0	0	38	17
P	Vzdelávanie	82	71	0	0	82	71
Q	Zdravotníctvo a sociálna pomoc	1 273	1 071	0	0	1273	1071
S	Ostatné činnosti	14	5	0	0	14	5
	Spolu	2 983	1 606	103	37	3 086	1 643

2.1.2. Znižovanie zdravotných rizík z látok a zmesí klasifikovaných ako toxické

Počty zamestnancov vykonávajúcich rizikové práce v roku 2022 podľa druhu a kategórie rizikového faktora - chemické látky a zmesi; chemické karcinogény, mutagény, reprodukčne toxické látky (3. stupeň)						
Chemická látka 3. stupeň	Počet exponovaných pracovníkov					
	3. kategória		4. kategória		spolu	
	celkom	žien	celkom	žien	celkom	žien
Agrochemikálie (okrem OFI a karbamátov)	22	2	0	0	22	2
Benzén	36	29	0	0	36	29
Benzo(a)pyrén	13	0	0	0	13	0
Cement (Portlandský)	4	0	0	0	4	0
Cytostatiká	57	53	0	0	57	53
Dolomit	10	1	0	0	10	1

Počty zamestnancov vykonávajúcich rizikové práce v roku 2022 podľa druhu a kategórie rizikového faktora - chemické látky a zmesi; chemické karcinogény, mutagény, reprodukčne toxické látky (3. stupeň)						
Chemická látka	Počet exponovaných pracovníkov					
	3. kategória		4. kategória		spolu	
	celkom	žien	celkom	žien	celkom	žien
3. stupeň						
Drevo exotických drevín - pevný aerosol	3	0	0	0	3	0
Drevo ostatných drevín - pevný aerosol	33	6	0	0	33	6
Drevo tvrdé - pevný aerosol	26	9	0	0	26	9
Etylénoxid	12	0	0	0	12	0
Fluorovodík a fluoridy	1	0	0	0	1	0
Formaldehyd = aldehyd kyseliny mravčej	71	58	0	0	71	58
Hormonálne prípravky	17	14	0	0	17	14
Horninové pevné aerosoly	2	0	0	0	2	0
Hydroxid draselný a sodný	1	1	0	0	1	1
Chlór	1	1	0	0	1	1
Kremičitany ostatné /okrem azbestu/	4	4	0	0	4	4
Kyselina dusičná	1	1	0	0	1	1
Kyselina fosforečná	1	1	0	0	1	1
Kyselina octová	4	4	0	0	4	4
Metylmetakrylát	6	6	0	0	6	6
Mínérálne oleje, chladiace emulzie	18	8	0	0	18	8
Múka	30	13	0	0	30	13
Olovo a jeho zlúčeniny	1	0	0	0	1	0
Papier - pevný aerosol z opracovania	8	0	0	0	8	0
PAU - práce s expozíciou polycyklickým aromatickým uhl'ovodíkom	4	1	0	0	4	1
Polyesterové živice	0	0	4	0	4	0
Rastlinný pevný aerosol ostatný (vrátane obilného)	5	0	0	0	5	0
Sadze	2	0	0	0	2	0
Sevoflurán	199	130	0	0	199	130
Škrob - pevný aerosol z opracovania	8	0	0	0	8	0
Škvára, popolček	8	0	0	0	8	0
Toluén	10	7	0	0	10	7
Umelé brusivo	3	0	0	0	3	0
Vápenec (calcium carbonate)	10	1	0	0	10	1
Xylén	31	24	0	0	31	24
Zváračské pevné aerosoly - bázičné elektródy	8	0	0	0	8	0
Zváračské pevné aerosoly - materiál	1	0	1	0	2	0
Zváračské pevné aerosoly - zmes dymov zo zvarania bez bližšieho určenia	45	2	0	0	45	2
Železo a jeho zliatiny - pevný aerosol	7	0	0	0	7	0

V tabuľke sú uvedené počty pracovníkov exponovaných pri vykonávaní pracovných činností chemickými látkami a zmesiam: chemické karcinogény, mutagény, reprodukčne toxické látky (3.stupeň triedenia ASTR) zaradených do kategórie 3. – 4. rizikových prác.

Najviac zamestnancov, ktorí sú pri práci exponovaní CMR látkami, pracuje v zdravotníctve. Obzvlášť závažná je problematika pracovníkov vo farmaceutickom priemysle pri výrobe hormonálnych prípravkov. Nemožno však opomenúť zväčša, či pracovníkov pracujúcich s tvrdým drevom a ďalšie profesie – pracovné činnosti.

Chemickým faktorom a CMR látkami sú vystavení aj poľnohospodári pri vykonávaní niektorých prác. V roku 2022 bol v niektorých poľnohospodárskych družstvách vykonaný štátny zdravotný dozor, zameraný na plnenie opatrení uložených pri predchádzajúcich ŠZD, na kontrolu životných a pracovných podmienok v priestoroch hospodárskych dvorov, ako aj na aktuálnosť vyhlásených rizikových prác, na vypracované posudky o zdravotnej spôsobilosti na výkon konkrétnych činností/lekárske posudky o zdravotnej spôsobilosti na prácu u jednotlivých pracovníkov a na kontrolu zasielaných hodnotiacich správ za predchádzajúci rok.

Niektoré družstvá tak, ako po minulé roky, pravidelne zasielali správy vo veci vykonávania postrekov v ich územnej pôsobnosti. Pre právne subjekty priamo zo zákona nevyplýva povinnosť zasielať oznámenia o aplikácii celého spektra pesticídov príslušnému orgánu verejného zdravotníctva.

Oznámenia o plánovaných postrekoch obsahovali údaje: množstvo používaných pesticídov - obchodný názov/účinnú látku/lokalitu/dátum a čas aplikácie. Časť prípravkov, ktoré boli poľnohospodárskymi družstvami aplikované, sú na ochranu proti škodcom, časť na plesne a iné.

Aplikácia pesticídov je spojená s expozíciou účinným látkami, obsiahnutým v používaných/schválených prípravkoch na ochranu rastlín. Nakoľko sa jedná o látky, ktoré môžu poškodzovať zdravie pracovníkov v krátkodobom aj dlhodobom horizonte (napr. glyfosát), je nutné mať reálny obraz o rozsahu aktuálne používaných pesticídov v každom regióne SR. Len s aktuálnymi údajmi je možné kontrolovať aktuálnosť posudzovania zdravotnej spôsobilosti postrekovačov na prácu, vrátane posúdenia opodstatnenosti odberu biologického materiálu (vyšetrenie acetylcholinesterázy), tiež rozsah a spôsob vyšetrenia obsahu pesticídov v pitnej vode,...

Rozsah problematiky v uvádzaných zdravotných a zdravotníckych súvislostiach prináleží bez akýchkoľvek pochybností do rúk odborníkov vo verejnom zdravotníctve. Zabezpečovanie primeraného dohľadu nad výkonom nielen postrekovacích prác, ale akýchkoľvek činností spojených o.i. s pesticídmi je nesmierne dôležitá úloha, nakoľko nám uchádzajú ochorenia, vznikajúce práve pri uvedených činnostiach (alebo s podielom expozície pesticídmi). Spätné orgán verejného zdravotníctva len zložito získava od zamestnávateľov podklady ku skutočnej expozícii, systému/spôsobu ochrany pracovníkov, ktorí v rezorte pôdohospodárstva pracujú alebo pracovali.

Niektoré poľnohospodárske subjekty nahlásili postreky – používanie prípravkov na ochranu rastlín, najmä herbicídov, fungicídov a insekticídov. Celkom bolo doručených 62 oznámení o aplikácii pesticídov poľnohospodárskymi subjektmi. Všetky postreky boli pozemné a boli použité len také prípravky na chemickú ochranu rastlín, ktoré sa nachádzajú v platnom zozname povolených prípravkov na daný kalendárny rok. V každom sklade chemických látok a zmesí je vedená evidencia pesticídov.

Priebežné doručovanie informácií o vykonaní plánovaných postrekov na RÚVZ so sídlom v Martine vykonávali v r. 2022 družstvá v okrese Martin a Turčianske Teplice:

- Agromajetok, s.r.o., IČO: 36002526, Sučany 1259, 038 52 Sučany
- Poľnohospodárske družstvo „Valča“, družstvo, IČO: 36440116, 038 35 Valča 1

- AFG s.r.o., IČO: 36383422, Dĺžiny 122/40, 039 01 Turčianske Teplice
- Poľnohospodárske družstvo „SNP“ so sídlom v Sklabini, okres Martin, IČO: 00196851, 038 03 Sklabiňa 153
- Poľnohospodárske družstvo Dražkovce so sídlom v Dražkovciach, IČO: 00005754, 038 02 Dražkovce
- TURIEC – AGRO s.r.o., IČO: 31608469, 038 43 Turčiansky Ďur 34
- Poľnohospodárske družstvo GADER Blatnica, IČO: 00196533, PD Gader, 038 15 Karlová

Pri výkone ŠZD v súvislosti s manipuláciou s chemickými látkami a zmesami sa kontroluje, či zodpovední zamestnanci majú platné osvedčenia o odbornej spôsobilosti, resp. overenie odbornej spôsobilosti na prácu s veľmi toxickými látkami a zmesami a s toxickými látkami a zmesami.

Na RÚVZ so sídlom v Martine bolo zaslaných (doručených mailom) 559 oznámení o vykonaní činností DDD v rôznych organizáciách, ktoré realizovali najčastejšie právne subjekty:

- DDD Star, s.r.o., IČO: 36262960, A. Hlinku 12, 919 21 Zeleneč
- ASANARATES s.r.o., IČO: 36606693, Park Angelinum 4, 040 01 Košice
- DE - AQUA, s.r.o., IČO: 36829587, Hrdinov SNP 5713, 036 01 Martin
- EKOLAS, s.r.o., IČO: 36227897, Paderovce, Poľná 11/2, 919 30 Jaslovské Bohunice
- DeArt s.r.o., IČO: 36548332, Tekovská ul. 2337/16, 934 01 Levice
- Ing. Anton Fedor FEDOREX, IČO: 11943629, Švermova 31, 038 61 Vrútky
- Motýľ Slovakia, s.r.o., IČO: 36251445, Komenského 29, 921 01 Piešťany
- Záchranná služba Košice, IČO: 00606731, Rastislavova 43, 040 01 Košice
- DDD Prešov, s.r.o., IČO: 36477346, Ľubochnianska 5, 080 01 Prešov
- SK-Stolamed, s. r. o., IČO: 48249726, Konventná 7, 811 03 Bratislava
- Štefan Dikoš, IČO: 30192242, 038 35 Valča č. 449
- DeArt, s.r.o., IČO: 36548332, Tekovská 16, 934 01 Levice

2.1.3. Znižovanie zdravotných rizík z karcinogénnych a mutagénnych faktorov vrátane azbestu a z látok poškodzujúcich reprodukciu a narúšajúcich endokrinný systém

Počty zamestnancov vykonávajúcich rizikové práce podľa druhu a kategórie rizikového faktora - chemické látky a zmesi (2. stupeň triedenia)						
Chemická látka (2. stupeň)	Počet exponovaných zamestnancov					
	3. kategória		4. kategória		spolu	
	celkom	žien	celkom	žien	celkom	žien
alergény	134	74	4	0	138	74
dermatotropné	51	32	0	0	51	32
dráždivé	348	222	4	0	352	222
chemické karcinogény	243	168	0	0	243	168
jedovaté - toxické	144	90	0	0	144	90
mutagény	128	84	0	0	128	84
pevné aerosoly	217	36	5	0	222	36
reprodukčne toxické látky	93	60	0	0	93	60
veľmi jedovaté - veľmi toxické	24	2	0	0	24	2
žieravé	79	65	0	0	79	65

V celkovom počte pracovníkov, vykonávajúcich rizikové práce (3. a 4. kat. / 2. stupeň triedenia) s expozíciou chemickým faktorom, sú najviac zastúpené dráždivé chemické látky s počtom pracovníkov 352 a z toho 222 žien. Z hľadiska expozície chemickým karcinogénom a ich účinkov na zdravie je exponovaných 243 pracovníkov (oproti minulému roku pokles o 14 pracovníkov), z toho 168 žien (oproti minulému roku pokles o 19 žien); mutagénom 128 pracovníkov, z toho 84 žien. Najviac zamestnancov zaradených do rizikových faktorov karcinogén a mutagén (aj v kombinácii) pracuje v UNM Martin a na pracoviskách Jesseniovej lekárskej fakulty UK v Martine, prevahu majú ženy.

Presnejšie údaje o počtoch exponovaných pracovníkov, spotrebovaných množstvách CMR látok (pokiaľ bol údaj k dispozícii, tak sme ho uviedli pre možné neskoršie využitie) podľa jednotlivých právnych subjektov, kategórií prác a pracovných činností sú uvedené v Tabuľke č.5a_1 - Tabuľke č.5a_4 Výročnej správy za rok 2022. Tabuľka č.5a_1 uvádza expozíciu CMR látkam na základe podkladov právnych subjektov, doručovaných na RÚVZ. Tabuľky č.5a_2 – 5a_4 sú výstupom z programu ASTR s uvedením počtu exponovaných pracovníkov CMR látkam zaradených v kategórii 2., 3., 4. prác a pracovných činností.

V roku 2022 bolo vydaných 59 rozhodnutí k nakladaniu s azbestom, resp. materiálmi obsahujúcich azbest pre právne subjekty: 3MA services, s.r.o., IČO: 36803120, Prostredná 559, 013 22 Rosina, AZBESTGROUP s. r. o., IČO: 50333593, Sibírska 55, 831 02 Bratislava - mestská časť Nové Mesto; DARTA SERVICE, s.r.o., IČO: 36441431, Mierová 1969/20, 026 01 Dolný Kubín; DILMUN SYSTEM, s. r. o., IČO: 45536783, Stará Vajnorská 37, 831 04 Bratislava; Dušan Ďurík, IČO: 35073837, 038 12 Necpaly 248; GREENLIKVID s.r.o., IČO: 53519302, Folkušová 107, 038 42 Folkušová; KOVOMAT SLOVAKIA, s.r.o., IČO: 36391671, Dolný Val 118/64, 010 01 Žilina; MONTES COMPANY s.r.o., IČO: 50385003, 034 81 Lisková 1218; ReTrash s.r.o., IČO: 47602503, P. Križku 385/32, 967 01 Kremnica; SD Gelnica, s.r.o., IČO: 46235507, Tehelná 3, 056 01 Gelnica; STRECHY BB s.r.o., IČO: 46050701, Majerská cesta 36, 974 01 Banská Bystrica.

Firmy, zabezpečujúce likvidáciu azbestu, priebežne nahlasovali termíny realizácie prác, následne odborní pracovníci oddelenia PPLaT vykonávali neohlásene štátny zdravotný dozor, zameraný na dodržiavanie opatrení na ochranu zdravia pri práci s azbestom priamo v oblasti manipulácie a nakladania s azbestom a materiálmi obsahujúcimi azbest, vrátane zhotovenia videodokumentácie.

V rozhodnutí na manipuláciu s azbestovocementovým materiálom má každý právny subjekt stanovenú povinnosť dodržiavať postup likvidácie azbestu a materiálov obsahujúcich azbest zo stavieb, uvedený v príslušnom oprávnení vydanom Úradom verejného zdravotníctva SR, dodržať podmienky uvedené v § 8 NV SR č. 253/2006 Z.z. a najneskôr do 15 dní po ukončení prác spojených s manipuláciou s azbestovocementovým materiálom preukázateľne doručiť na RÚVZ so sídlom v Martine správu o vykonaných prácach a spôsobe zabezpečenia podmienok na ochranu zdravia, vyplývajúcich z platnej legislatívy.

Presné odlišenie a rozdelenie výkonov alebo činností (v nadväznosti na presnú klasifikáciu nebezpečných chemických faktorov klasifikovaných ako chemické látky a zmesi; chemické karcinogény, mutagény, reprodukčne toxické látky) sa navzájom prelína a je veľmi ťažké ich rozlíšiť, resp. oddeliť, nakoľko mnohé karcinogény sú zároveň klasifikované ako toxické, resp. veľmi toxické alebo škodlivé. Klasifikácia chemických látok sa realizuje podľa Nariadenia európskeho parlamentu a rady (ES) č. 1272/2008 o klasifikácii, označovaní a balení látok a zmesí, o zmene, doplnení a zrušení smerníc 67/548/EHS a 1999/45/ES a o zmene a doplnení nariadenia (ES) č. 1907/2006.

Vždy sa posudzuje problematika podľa konkrétnej chemickej látky resp. zmesi, pracovných podmienok a konkrétnych pracovných postupov/technológií. Uvedené predstavuje súčasne najväčší problém, nakoľko samotní účastníci konania, pracovné zdravotné služby neriešia posúdenie zdravotných rizík v nadväznosti na uvedený algoritmus. V drvivej väčšine prípadov najmä na 1. krát pozostáva posúdenie rizika z formálnych tvrdení s prekopírovaním údajov o zložení chemickej zmesi z karty bezpečnostných údajov bez posúdenia jej aktuálnosti a relevantnosti, nie sú riešené konkrétne pracovné podmienky/konkrétne riziká a expozícia (napr. adekvátne riešenie a realizácia vzduchotechnických zariadení s lokálnym odsávaním,...) pre výkon konkrétnych pracovných činností a postupov.

2.2. Intervencie na podporu zdravia pri práci

Intervencie na podporu zdravia pri práci majú napomôcť zlepšovaniu zdravotného stavu zamestnancov usmerňovaním realizácie intervenčných programov, vedením informačných kampaní, cieleným poradenstvom pre zamestnávateľov a zamestnancov v oblasti ochrany a podpory zdravia pri práci a spolupráci s PZS.

RÚVZ so sídlom v Martine (pracovníci odd. PPLaT) ešte aj v prvom štvrtroku 2022 intenzívne spolupracoval na podpore a ochrane zdravia pracovníkov u zamestnávateľov v regióne Turiec v súvislosti s ochorením COVID-19.

Ako v predchádzajúcich rokoch, tak aj v roku 2022, sme sa spoločne so zamestnávateľmi snažili udržať zamestnanosť v regióne na takej úrovni, aby dopad zatvárania firiem na Slovensku i vo svete (máme veľa firiem so zahraničnými investormi, ale aj slovenských firiem, ktoré sú však svojim portfóliom viazané na produkciu zahraničných spoločností) bol v našom regióne čo najmiernejší.

Spolu so zamestnávateľmi sme riešili nielen postupy fungovania firiem – ich výrobnú a súvisiacu činnosť pri výskyte pozitívne testovaných pracovníkov, ale aj spôsob testovania pracovníkov na základe výsledkov pozitívne testovaných zamestnancov na ochorenie COVID-19. Niektorí zamestnávatelia svojim zamestnancom zabezpečili antigénové testovanie priamo na pracoviskách, a aj tým pracovníkom, ktorí boli už plne zaočkovaní. V prípade výskytu pozitívne testovanej osoby túto skutočnosť obratom hlásili na RÚVZ so sídlom v Martine, na oddelenie Preventívneho pracovného lekárstva a toxikológie, následne pracovníci oddelenia PPLaT objednali ich úzke kontakty - ako pracovné, tak aj rodinné, na testovanie prítomnosti koronavírusu SARS-CoV-2 metódou RT-PCR.

2.2.1 Zdravé pracoviská

Trim Leader, a.s. Košťany nad Turcom, IČO: 36389820, 038 41 Košťany nad Turcom 337

Závod Trim Leader a.s. Košťany nad Turcom bol významným zamestnávateľom v regióne Turca, ktorého hlavnou výrobnou činnosťou bolo šitie autopotaľov pre automobilový priemysel.

V posledných rokoch sme zaznamenávali znižovanie počtu pracovníkov v tomto podniku. V roku 2021 došlo k výraznému celkovému poklesu pracovníkov, podľa informácií zamestnávateľa z dôvodu postupného ukončenia prevádzky v závode v Košťanoch nad Turcom postupne do septembra 2022; v nosnej profesii šička/šič pracovalo celkovo 271 pracovníkov (v roku 2020/531), z toho 268 žien (v roku 2020/427). Ešte v roku (k

31.12.2021) zamestnával Trim Leader a.s. celkom 429 zamestnancov, z tohto počtu 358 žien.

Svetový dodávateľ automobilového priemyslu Adient potvrdil plán na ukončenie výroby v závode Trim Leader, a.s. v Košťanoch nad Turcom. O ukončení výroby vo fabrike na šitie poťahov na sedadlá automobilov rozhodli spoločne akcionári spoločnosti, ktorými je okrem Adientu aj Toyota Boshoku Europe NV.

Presun výroby YARIS do Turecka nastal k máju 2022. V rámci tohto presunu došlo aj k ukončeniu a uzavretiu prevádzky Trim Leader, a.s..

Dňa 09.09.2022 oznámila spoločnosť Trim Leader a.s., že dňom 01.10.2022 nebude mať žiadnych zamestnancov. V dôsledku uzatvorenia prevádzky došlo v roku 2022 ku prepusteniu približne 440 zamestnancov.

ECCO Slovakia, a.s., IČO: 35745916, Dúbravca 6103/6, 036 01 Martin

V roku 2022 boli vykonané nasledovné preventívne opatrenia na zlepšenie pracovného prostredia a zníženie zdravotných rizík v spoločnosti ECCO Slovakia, a.s.:

Technické a technologické opatrenia:

Všetky fabriky

- Na všetkých výrobných linkách je implementované v rámci projektu EDS aj skenovanie stielok a podošiev, čo zabezpečilo transparentný tok materiálov do produkcie.
- Všetky finišové linky používajú FFTT (Finish First Time Through) aplikáciu pre zapisovanie chýb na produkte, čím sa odstránilo papierové zapisovanie.
- V spolupráci so Žilinskou univerzitou prebiehal vývoj orezávacieho robota (trimming robot). Testovacia jednotka bola nainštalovaná na H2 a testovanie je plánované na 1. polrok 2023.
- Prebehla optimalizácia AGV – automatického zásobovacieho vozíku materiálu, ktorý momentálne zásobuje montážne linky na oboch halách všetkými materiálmi.
- Inštalácia nových opravárenských kabín s vylepšeným odsávaním škodlivým, lepšou ergonómiou.

Fabrika 5 (Main Group 3)

- Začiatkom roka bol do prevádzky uvedený podávací robot (pick & place robot) na ukladanie komponentov na topánku.
- Na fabrike 5 (Main Group 3) bolo v decembri spustené EDS „Elektronický zásobovací systém“.

Fabrika 2 (Desma 2)

- Na fabrike 2 (Desma 2) bolo nainštalované nové PSA (polyurethane spritzen agregát) – nástreková jednotka.

Fabrika 3 (Main Group 1)

- Renovácia elektroinštalácie dopravníkového pásu.

Fabrika 4 (Main Group 2)

- Na fabrike 4 bola vyvinutá nová hlava sprejovacieho robota s cieľom zníženia množstva silikónu a zvýšenia kvality vyrábaného produktu.

Pracovisko sekania

- Výmena mostového sekacieho stroja za nový na pracovisku sekania.
- Koncom roka technická návšteva z firmy Atom – optimalizácia procesu a retraining obsluhy na autocuttingu.

Skladové priestory

- Preusporiadanie a optimalizácia skladových pozícií v RMS tak, aby boli pre obsluhu dostupnejšie. Zároveň bol vytvorený dostatočný priestor pre automatické zásobovanie materiálov (súvisí s AGV zásobovaním klenkov a hubovice).
- Presunutie skladu náhradných dielov do renovovaných priestorov.

Jedáleň

- Inštalácia klimatizačných jednotiek do jedálne.

Organizačné opatrenia:

- Na pracoviskách sa vykonáva rotácia zamestnancov po 4 hodinách práce v zmysle inštrukcie.
- Aj v roku 2022 bola naďalej posudzovaná zdravotná spôsobilosť zamestnancov na prácu podľa profesií v rámci vstupných lekárskeho prehliadok a periodických lekárskeho prehliadok lekárom pracovnej zdravotnej služby.

Iné opatrenia:

- Na ochranu pred neodstrániteľnými nebezpečenstvami sú zamestnancom pridelené osobné ochranné pracovné prostriedky podľa vypracovanej inštrukcie pre poskytovanie OOPP.
- Je vykonávaná pravidelná údržba strojno-technologických zariadení vo výrobe.
- PZS v spolupráci s BTS aj v tomto roku pravidelne kontrolovala zaraďovanie nových chemických prípravkov do výroby a podieľala sa na procese ich schvaľovania. Súčasťou schvaľovacieho procesu chemických prípravkov do výroby je kontrola kariet bezpečnostných údajov a hlavne zloženie prípravkov z hľadiska obsahu nebezpečných zložiek prípravkov, vykonávalo sa posudzovanie manipulácie s chemickými prípravkami a navrhovali sa preventívne opatrenia pri manipulácii s chemickými faktormi. Počas procesu schvaľovania bolo kontrolované, či karty bezpečnostných údajov (KBÚ) obsahujú legislatívou dané informácie, ktoré musia byť v kartách uvedené, prípadne boli konzultované nedostatky, resp. nejasnosti v kartách bezpečnostných údajov s nákupom a oni následne s dodávateľmi.
- V priebehu roku 2022 boli realizované merania izokyanátov vo výrobe, ktoré spoločnosť ECCO Slovakia, a.s. prostredníctvom odborne spôsobilej osoby každoročne monitoruje.
- V priebehu roku 2022 sa pokračovalo v 3 etapách posudzovania lokálnej svalovej záťaže na kontrole kvality, montážnych linkách a finišových linkách.

V rámci ergonómie práce boli vykonané nasledovné opatrenia:

- Dokončenie analýz jednotlivých operácií a následne vytvorenie komplexnej databázy s analyzovanými operáciami a ich hodnotením pomocou indexových metód (RULA, REBA, OWAS, ART).
- Dokončenie analýz jednotlivých operácií a následne zakomponovanie výsledkov z merania času pracovných plôch pomocou aplikácie CERAA do databázy.
- Testovanie protiúnavovej podložky na finišovej linke Desma 2.

- Vytvorenie elektronického zápisu rotácie zamestnancov za účelom zlepšenia spätnej kontroly a archivácie. Následná možnosť využitia záznamov pri simulácii novej rotácie zamestnancov z dôvodu zníženia LSZ, prípadne na prepočet celkovej expozície operátora.
- Vykonanie meraní LSZ pri testoch nového artikla, na analyzovanie potenciálnych rizík vyplývajúcich z jeho zavedenia do sériovej výroby.

Protipandemické opatrenia:

- Začiatkom roka 2022 spoločnosť v spolupráci s externými spoločnosťami zabezpečovala testovanie zamestnancov na ochorenie COVID-19 v súlade s legislatívnymi opatreniami.
- Počas prvej polovice roka bol vstup do prevádzky, ako aj vnútorné priestory prevádzky označené piktogramami podporujúce prijímané opatrenia. Zamestnanci mali povinnosť nosiť v prevádzke ochranné rúška v zmysle nariadení a predpisov platných v SR ako aj dodržiavať ďalšie opatrenia a nariadenia.
- Počas prvej polovice roka boli zamestnanci pri príchode do práce cez vrátnicu povinní dodržiavať bezpečné rozostupy.
- Počas prvej polovice roka boli pri vstupe na pracovisko, ako aj na miestach so zvýšeným pohybom/koncentráciou zamestnancov umiestnené dezinfekčné zariadenia na ruky.
- Umyvárne v spoločnosti a všetky toalety sú vybavené zásobníkom na tekuté mydlo a jednorazovými utierkami.
- Počas prvej polovice roka bola u administratívnych zamestnancov uprednostnená práca z domu (home office), vo výrobe došlo k prehodnoteniu inštalácie vybraných strojov a zariadení tak, aby bola zabezpečená väčšia vzdialenosť medzi zamestnancami pri výkone prác.

Sociálny program:

Spoločnosť poskytuje zamestnancom:

- Poukážky Sodexo/Checque de Janvier (2 x ročne v hodnote 15 Eur) - na vitamínový alebo rehabilitačný program.
- V mesiaci február a október 2022 – zamestnancom bol poskytnutý vitamín C vo forme výživových doplnkov.
- V letných mesiacoch boli rozdane zamestnancom šumivé tablety – vitamíny a minerály (2 x balenie/ 20 ks tableť/ 1 osoba).
- 1 x do týždňa - 1 ks čerstvého sezónneho ovocia ku stravnej jednotke.

Plánované opatrenia na zlepšenie pracovného prostredia v roku 2023:

- Vytvorenie pracovnej skupiny pozostávajúcej zo zástupcov - zamestnávateľa, zástupcu zamestnancov, zástupcu PZS a BTS ..., za účelom hľadania opatrení na minimalizovanie svalovej sily a neopodstatnených pohybov počas výkonu pracovných činností s cieľom zníženia fyzickej záťaže na pracovisku.
- V priebehu roka sa bude pokračovať v objektivizácii fyzickej záťaže v rámci prevádzky, toto zahŕňa aj merania LSZ na ostatných pracoviskách.
- V produkcii je plánované testovanie automatického orezávania podošiev.
- Výmena chladiacej jednotky VZT 1-2 na zefektívnenie výmeny vzduchu na H1.
- Modernizácia protipožiarneho systému na ochranu pred požiarom – inštalácia nových sirén a zefektívnenie signalizácie.
- Modernizácia administratívnych priestorov technického oddelenia – doplnenie svetlíkov, výmena zariadenia vrátane kobercov.

V roku 2022 bola posudzovaná zdravotná spôsobilosť zamestnancov na prácu podľa profesií v rámci vstupných lekárskech prehliadok a periodických lekárskech prehliadok lekárom

pracovnej zdravotnej služby. U vybraných výrobných profesií sú v rámci preventívnych lekárskeho prehliadok vykonávané spirometrické vyšetrenia u zamestnancov, ktorí môžu prichádzať do kontaktu s izokyanátom.

Lekárske prehliadky zamestnancov v roku 2022:

	počet vyšetrených	vyhovelo	vyhovelo s podmienkami	nevyhovelo
Vstupných PLP	55	51	4	-
Periodických PLP spolu	312	293	18	1
Výstupných	-	-	-	-
Gravidita	2	2	-	-
Kontrolné vyšetrenia	5	5	-	-

Príčiny nebezpečenstiev a súvisiace zdravotné riziká pri práci sa v porovnaní s minulým rokom nezmenili – ako najvýznamnejšie zdravotné riziká pretrvávajú dlhodobé nadmerné a jednostranné zaťaženie horných končatín v kombinácii s vibráciami prenášanými na ruky. Spolupôsobiacimi faktormi, ktoré sa podieľajú na vzniku chorôb z povolania sú individuálne rizikové faktory ako nedostatočné osobnostné predpoklady zamestnanca, nedostatočná telesná zdatnosť, životný štýl, genetická predispozícia, mimopracovná činnosť a iné. Zamestnávateľ dbá na prevenciu a ochranu zdravia zamestnancov prostredníctvom vykonávania technických, technologických, organizačných a iných opatrení na pracovisku v súlade s legislatívou.

V roku 2022 bolo prostredníctvom lekára pracovnej zdravotnej služby vykonaných 312 periodických lekárskeho prehliadok s cieľom posúdenia zdravotnej spôsobilosti na vykonávanie práce u zamestnancov. Lekárske vyšetrenia pre jednotlivé zdravotné riziká (PLP) boli realizované plne v súlade s Odborným usmernením Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky o náplni lekárskeho preventívnych prehliadok vo vzťahu k práci, číslo S06881-OZS-2016, zo dňa 29. septembra 2016, uverejneným vo Vestníku MZ SR 2016, čiastka 29-38. Zamestnávateľ bol o výsledkoch posúdenia zdravotnej spôsobilosti na prácu informovaný prostredníctvom tlačiva na posúdenie, vypracovaného pre každého zamestnanca samostatne.

Okrem uvedeného sú realizované odborné konzultácie, vzájomné stretnutia zástupcov zamestnávateľov a odborných pracovníkov RÚVZ so sídlom v Martine, hľadajúce optimálnejšie riešenia ako sú existujúce, zamerané na znižovanie počtu chorôb z povolania, zdravé a zdravie podporujúce pracovné podmienky, konzultácie posudkov zdravotnej spôsobilosti, a pod..

Dňa 18.06.2022 sa uskutočnila pre firmu ECCO Slovakia, a. s., v areáli SIM Vrútky spoločná zdravotno-výchovná intervencia realizovaná VŠZP – pobočkou v Martine a RÚVZ so sídlom v Martine zameraná na prevenciu a včasný záchyt neinfekčných/civilizačných ochorení: meranie celkového cholesterolu z kapilárnej krvi, meranie krvného tlaku, poradenstvo v oblasti zdravého životného štýlu.

2.2.2 Európska informačná kampaň Európskej agentúry pre BOZP (OSHA Bilbao) zameraná na prevenciu zdravotných a bezpečnostných rizík pri práci

Kampaň na obdobie rokov 2020 – 2022 „Zdravé pracoviská znižujú záťaž“ bola zameraná na prevenciu poškodení podporno-pohybovej sústavy súvisiacich s prácou. Primárnym cieľom bolo zvýšiť informovanosť o poškodeniach podporno-pohybovej sústavy, súvisiacich s

prácou, a zároveň, ako by im bolo možné predchádzať a ako by ich bolo možné riadiť. Na národnej úrovni kampani koordinovali kontaktné miesta agentúry EU-OSHA (Európska agentúra pre BOZP), ale podporovali ju i oficiálni partneri kampane, mediálni partneri a sieť EEN (Enterprise Europe Network).

Kampani mala celkom 6 hlavných cieľov:

- zvýšiť informovanosť o dôležitosti prevencie poškodení podporno-pohybovej sústavy tým, že sa poskytnú fakty a údaje o vystavení poškodeniam podporno-pohybovej sústavy a ich vplyve na jednotlivcov, firmy a spoločnosť,
- presadzovať hodnotenie rizík a aktívne riadenie poškodení podporno-pohybovej sústavy, a to poskytovaním prístupu k relevantným nástrojom, usmerneniam, ako aj audiovizuálnym a iným podporným materiálom,
- ukázať, že poškodenia podporno-pohybovej sústavy sú problémom každého z nás a že je možné proti nim úspešne bojovať,
- zlepšiť znalosti o nových a vznikajúcich rizikových faktoroch poškodení podporno-pohybovej sústavy,
- propagovať dôležitosť poskytovania podpory zamestnancom s chronickými poškodeniami podporno-pohybovej sústavy, aby sa znovu zapojili do pracovného procesu a aby v práci aj ostali, ako aj ukázať, ako to možno dosiahnuť,
- povzbudzovať k efektívnej spolupráci, ktorú možno dosiahnuť tak, že sa umožnia stretnutia rôznych zúčastnených strán a uľahčí sa výmena informácií a osvedčených postupov.

Poškodenia podporno-pohybovej sústavy (poškodenia svalov, kĺbov a šliach, skrátene MSD) stále patria medzi najrozšírenejšie zdravotné problémy súvisiace s prácou nielen na Slovensku, ale aj v Európe a inde vo svete. Sú častou príčinou zdravotnej neschopnosti, invalidizácie a predčasných odchodov do dôchodku. Neraz sú významnou ekonomickou záťažou nielen pre zdravotníctvo s nákladmi na liečbu, ale aj pre zamestnávateľov v ekonomických stratách pri zapracovaných zamestnancoch neschopných pracovať/podať kvalitný pracovný výkon. V nemalej miere je to aj ekonomický zásah do rodín a osobného života takto postihnutých osôb.

Riziká vyplývajúce z pracovnej polohy, vystavenie opakovaným pohybom alebo únavným či bolestivým polohám, resp. nosenie alebo premiestňovanie ťažkých bremien – všetky tieto veľmi bežné rizikové faktory na pracoviskách môžu byť príčinou poškodení podporno-pohybovej sústavy. Vzhľadom na rozšírenosť výskytu poškodení podporno-pohybovej sústavy súvisiacich s prácou je jasné, že treba urobiť viac na zvýšenie informovanosti o prevencii, a to nielen v tomto období vyhlásenej kampane, teda v rokoch 2021-2022.

Poškodenia podporno-pohybovej sústavy súvisiace s prácou, ovplyvňujú chrbát, krk, ramená a horné končatiny, ako aj dolné končatiny. K nim patria akékoľvek poškodenie alebo porucha kĺbov alebo iných tkanív. Zdravotné problémy sa môžu vyskytovať v rozsahu miernych bolestí až po závažnejšie zdravotné stavy vyžadujúce lekárske ošetrenie či práceneschopnosť, môžu dokonca viesť k invalidizácii. Väčšina poškodení podporno-pohybovej sústavy sa vyvíja v priebehu určitého času v závislosti od podmienok na pracovisku, od spôsobu vykonávanej práce ale aj od individuálnych vlastností každého jedného pracovníka. Zvyčajne neexistuje len jediná príčina poškodenia podporno-pohybovej sústavy; rôzne rizikové faktory často pôsobia v kombinácii, vrátane fyzikálnych a biomechanických faktorov, organizačných a psychosociálnych faktorov a individuálnych faktorov.

Odborní pracovníci oddelenia PPLaT RÚVZ so sídlom v Martine sa dlhodobo venujú

problematike fyzickej záťaže – jej jednotlivým zložkám a tiež jej hodnoteniu ako rizikového faktora na pracoviskách zamestnávateľov v regióne Turiec. Poskytujú odborné poradenstvo na základe odborného posúdenia pracovných podmienok, spôsobu vykonávanej pracovnej činnosti v jednotlivých profesiách/pracovných miestach/pracoviskách a výsledkov objektivizácií jednotlivých zložiek fyzickej záťaže, ktoré vykonávajú v rámci štátneho zdravotného dozoru s použitím dostupných metódik, aj zahraničných.

Spolupráca s Inšpektorátom práce

V roku 2022 bola s Inšpektorátom práce Žilina naplánovaná a realizovaná spoločná previerka v oblasti ochrany zdravia pracovníkov u zamestnávateľa KraussMaffei Technologies, spol. s r.o., Sučany. Odborní pracovníci RÚVZ so sídlom v Martine v spolupráci s Inšpektorátom práce Žilina vykonali dňa 01.06.2022 v prevádzke „KraussMaffei Technologies, spol. s r.o., Hlavná 2077, 038 52 Sučany“ štátny zdravotný dozor, zameraný na kontrolu životných a pracovných podmienok na jednotlivých pracoviskách prevádzky, pracovného prostredia, sociálno - hygienického zázemia pre zamestnancov, tiež na kontrolu opatrení na ochranu zdravia pri práci a opatrení na ochranu nefajčiarov. Po posúdení skutočností, zistených výkonom štátneho zdravotného dozoru a na základe posúdenia predložených podkladov/dokladov nebolo potrebné riešiť žiadne závažné nedostatky v zabezpečení pracovných podmienok, vrátane opatrení na ochranu zdravia pri práci a to aj v súvislosti s prevenciou poškodení podporno-pohybovej sústavy pracovníkov.

3. ODBOR HYGIENY VÝŽIVY, BEZPEČNOSTI POTRAVÍN A KOZMETICKÝCH VÝROBKOV

3.1 Monitoring príjmu kuchynskej soli

Cieľom projektu je dosiahnuť postupné znižovanie príjmu soli v nadväznosti na prijaté úlohy v oblasti rizikových faktorov vo výžive.

Regionálny úrad verejného zdravotníctva so sídlom v Martine sa v roku 2022 **nepodieľal na plnení daného projektu.**

Riešiteľským pracoviskom bol v roku 2022 Regionálny úrad verejného zdravotníctva so sídlom v Žiline.

3.2 Monitoring bezpečnosti PET fliaš z recyklovaných plastov

Cieľom projektu je monitoring bezpečnosti PET fliaš vyrábaných s rôznym podielom recyklovaného vstupného materiálu (regranulátu) z hľadiska možnej migrácie látok (monoméry, neúmyselne pridané látky – degradačné, reakčné produkty a nečistoty). Cieľom projektu je kontrola bezpečnosti vstupných surovín (regranulátov) ako aj finálnych výrobkov - PET fliaš vyrábaných v SR, na výrobu ktorých bol použitý recyklovaný vstupný materiál a tým zabezpečiť ochranu zdravia ľudí.

Riešiteľským pracoviskom je Regionálny úrad verejného zdravotníctva so sídlom v Poprade.

Regionálny úrad verejného zdravotníctva so sídlom v Martine sa v roku 2022 **nepodieľal na plnení daného projektu.**

3.3 Sledovanie výživového stavu klientov v zariadeniach sociálnych služieb

Cieľom projektu je kontrola dodržiavania zásad zdravej výživy v zariadeniach sociálnych služieb za účelom zabezpečenia ozdravenia výživy klientov v zariadeniach sociálnych služieb, ako sú domovy sociálnej starostlivosti, vrátane domovov dôchodcov, domovov špeciálnej starostlivosti (charitné, hospice a pod.), ktoré nepatria medzi zdravotnícke zariadenia.

Riešiteľským pracoviskom je Úrad verejného zdravotníctva Slovenskej republiky a regionálne úrady verejného zdravotníctva.

Regionálny úrad verejného zdravotníctva so sídlom v Martine sa v roku 2022 **nepodieľal na plnení daného projektu**, nakoľko v roku 2022 prebiehala metodická príprava monitoringu.

Podľa písomností doručených na RÚVZ so sídlom v Martine bude zber údajov, analýzy vzoriek, kontroly zostavy jedálnych lístkov a kontroly dodržiavania pitného režimu prebiehať v nasledujúcich rokoch.

3.4 Monitoring prítomnosti alergénov v hotových pokrmoch pripravovaných v zariadeniach spoločného stravovania v potravinách určených pre dojčatá a malé deti

Cieľom projektu je kontrola správnosti označenia potravín s ohľadom na výskyt alergénov pochádzajúcich zo zložiek potravín alebo v rámci procesu výroby a krížovej kontaminácie.

Riešiteľským pracoviskom je Úrad verejného zdravotníctva Slovenskej republiky a regionálne úrady verejného zdravotníctva.

Regionálny úrad verejného zdravotníctva so sídlom v Martine **neodoberal** v roku 2022 **vzorky potravín** (hotové pokrmy a potraviny určené pre dojčatá a malé deti) na laboratórne vyšetrenie (analýzu) **alergénov** a teda ani neposudzoval správnosť označenia.

RÚVZ so sídlom v Martine však vykonával úradné kontroly, počas ktorých kontroloval označenie alergénov v hotových pokrmoch a potravinách určených pre dojčatá a malé deti.

4. ODBOR HYGIENY DETÍ A MLÁDEŽE

4.1 Aktivity prevencie detskej obezity v kontexte plnenia národného akčného plánu prevencie obezity na roky 2015 – 2025 (NAPPO)

Cieľ

Cieľom aktivít je komplexný výkon štátneho zdravotného dozoru, realizáciou výchovných aktivít v oblasti matiek cestou materských centier a detí a mládeže cestou zariadení pre deti a mládež prispieť k zníženiu výskytu detskej obezity.

Anotácia

V súvislosti s epidemickým nárastom prevalencie obezity v celosvetovom meradle vláda Slovenskej republiky schválila Národný akčný plán v prevencii obezity na roky 2015 – 2025, ktorého súčasťou sú úlohy a aktivity, zamerané na zníženie výskytu obezity detskej a dorastovej populácie. Zlé stravovacie návyky a nízka fyzická inaktivita predstavujú významné faktory obezity u dospelých, rovnako ako aj u detí a mladých ľudí. Uvedené faktory vedú k nadhmotnosti a obezite a v dôsledku toho sa môžu uplatniť nezávislé rizikové faktory chronických neprenosných ochorení.

Gestor : ÚVZ SR

Riešiteľské pracoviská : RÚVZ v SR

Etapy riešenia : Každoročne od roku 2015 do roku 2025 realizovať priority a), b), c) a každé 3 roky realizovať aktivity v rámci priority d) :

a) Podpora zdravého štartu do života

- zamerať sa v rámci poradní zdravia na matky s deťmi na materskej dovolenke. Výchovné aktivity zamerané na poradenskú a konzultačnú činnosť v oblasti zdravého životného štýlu, prevencie obezity realizovať v zariadeniach kde sa stretávajú matky s deťmi napr. materské centrá, rodičovské centrá.

b) Podpora zdravšieho prostredia v školách

- zabezpečiť kontrolu predávaného sortimentu a kontrolu dodacích listov u predajcov s cieľom zistiť, aké je percentuálne zastúpenie ponúkaných zdravých druhov potravín a potravín s množstvom prebytočnej energie, resp. potravín s vysokým obsahom soli, ktoré nezabezpečujú zdravý vývoj dieťaťa a prispievajú k riziku vzniku nadhmotnosti až obezity.
- podporovať poskytovanie desiat vyrábaných a podávaných zo školskej kuchyne,
- zabezpečiť edukačné aktivity v oblasti zdravého stravovania a zdravej výživy detí, mliečneho programu pre deti, programu školské ovocie,
- zabezpečiť efektívny a účinný výkon štátneho zdravotného dozoru v zariadeniach stravovacích prevádzok určených pre deti a mládež a vo výdajniach stravy,
- kontrolovať hygienické podmienky pri príprave diétno stravovania,
- kontrolovať dodržiavanie pitného režimu pre deti, v predškolských zariadeniach presadzovať pri realizácii pitného režimu detí používanie pitnej vody a nesladených nápojov,
- zisťovať počet stravujúcich sa detí a mládeže v školských stravovacích zariadeniach,
- posudzovať energetickú a biologickú hodnotu stravy,
- kontrolovať pestrosť stravy,
- kontrolovať dodržiavanie zásad pri zostavovaní jedálnych lístkov s ohľadom na odporúčané výživové dávky.

c) Poskytovať nutričné vzdelávanie odborným zamestnancom školského stravovania v rámci projektov profesijných združení

- zúčastňovať sa pracovných porád pracovníkov školského stravovania organizovaných okresnými úradmi, odborom školstva a Spoločnými školskými úradmi,
- v spolupráci s odbormi školstva na krajskej úrovni a Spoločnými školskými úradmi na okresnej úrovni zrealizovať školenie pracovníkov školského stravovania.

d) Podpora pohybových aktivít

- realizovať monitoring TV podmienok žiakov základných a stredných škôl, vrátane vonkajších telovýchovných plôch z hľadiska dodržania požiadaviek príslušnej legislatívy (priestorové usporiadanie, vybavenie, tepelno-vlhkostná mikroklíma a pod.),
- v rámci výkonu ŠZD sledovať využívanie priestorov telocviční na mimoškolské aktivity, dodržiavanie prevádzkových poriadkov telovýchovných zariadení,
- sledovať využívanie iných športových plôch a zariadení na telovýchovu a šport v rámci výučby žiakov sledovanej školy (plaváreň, športová hala, verejné ihrisko),
- sledovať realizáciu malých foriem telesnej výchovy v školách, napr. využívanie telovýchovných chvíľok, možnosti aktívneho odpočinku počas prestávok a pod.,
- monitorovať využitie hodín TV v rámci hygieny pedagogického procesu: počet hodín TV do týždňa, zaradovanie hodín TV do rozvrhu hodín, percento cvičiacich žiakov a študentov na hodinách TV, poskytovanie LTV – zdravotné cvičenia pre žiakov,
- v pravidelných intervaloch (1x za 3 roky) sledovať počty a zdravotné indikácie u žiakov a študentov, ktorí sú úplne alebo čiastočne oslobodení od TV,
- zisťovať možnosti telesnej aktivity detí oslobodených od cvičenia na hodinách TV.

Realizačné výstupy

- počet edukovaných matiek v oblasti zdravého stravovania a pohybovej aktivity detí,
- počet zariadení s vytvorenými optimálnymi podmienkami pre vytvorenie zdravšieho prostredia,
- počet škôl s obmedzením automatov so sladenými nápojmi,
- počet škôl umožňujúcich odbornému personálu ZŠS vzdelávanie vo výžive,
- počet škôl s vytvorenými optimálnymi podmienkami pre realizáciu telovýchovných aktivít,
- vypracovanie sumárnej správy projektu bude slúžiť ako podklad pre odpočet aktivít plnenia Národného akčného plánu v prevencii obezity na roky 2015 – 2025.

Trvanie projektu : 01.11.2015 – 31.12.2025

Termín ukončenia: r. 2025

RÚVZ so sídlom v Martine realizuje priebežne prioritu b), d) v rámci výkonu štátneho zdravotného dozoru a prioritu c) v rámci spolupráce s odbornými pracovníkmi školstva nasledovne:

a) Podpora zdravého štartu do života

- zamerať sa v rámci poradní zdravia na matky s deťmi na materskej dovolenke. Výchovné aktivity zamerané na poradenskú a konzultačnú činnosť v oblasti zdravého životného štýlu, prevencie obezity realizovať v zariadeniach kde sa stretávajú matky s deťmi napr. materské centrá, rodičovské centrá – výchovné aktivity v rámci oddelení HDM a ani oddelení podpory zdravia neboli realizované (*pozn. k realizácii tejto úlohy neboli zadane potrebné materiály, ktoré by odborných pracovníkov verejného zdravotníctva odborne inštruovali pri riešení tejto úlohy*).

b) Podpora zdravšieho prostredia v školách

- zabezpečiť kontrolu predávaného sortimentu a kontrolu dodacích listov u predajcov s cieľom zistiť, aké je percentuálne zastúpenie ponúkaných zdravých druhov potravín a potravín s množstvom prebytočnej energie, resp. potravín s vysokým obsahom soli,

ktoré nezabezpečujú zdravý vývoj dieťaťa a prispievajú k riziku vzniku nadhmotnosti až obezity.

V roku 2022 bolo vykonaných celkovo 272 kontrol v školských stravovacích zariadeniach, v školských bufetoch a predajných automatoch umiestnených v objektoch školských zariadení. Výkon štátneho zdravotného dozoru bol zameraný na dodržiavanie schváleného sortimentu v školských bufetoch v súlade s požiadavkou predaja výživovo hodnotného sortimentu, ktorý je legislatívne naviazaný na povinnosť prevádzkovateľa zariadenia pre deti a mládež zabezpečiť, aby predávaný sortiment v školských bufetoch mal zodpovedajúcu energetickú a biologickú hodnotu (§ 24 ods.5 písm. b/ zákona č. 355/2007 Z.z.) a zodpovedal zdravej výžive (§ 2 písm. s/ zákona č. 355/2007 Z.z.).

- podporovať poskytovanie desiat vyrábaných a podávaných zo školskej kuchyne

V okrese Martin a Turčianske Teplice 3 zariadenia školského stravovania zabezpečujú poskytovanie desiat pre prvý stupeň ZŠ. V rámci výkonu štátneho zdravotného dozoru bolo vykonaných 5 kontrol zameraných na poskytovaný sortiment desiat. Je dôležité konštatovať, že poskytovanie desiat prostredníctvom školských jedální plní významnú úlohu v oblasti prevencie detskej obezity. Zostavovanie ponúkaného sortimentu desiat vykonávajú odborne vzdelaní pracovníci v oblasti školského stravovania (vedúca školskej kuchyne v spolupráci s riaditeľom školy, resp. stravovacou komisiou, ktorá je zriadená v škole) a pripravovaná desiata zodpovedá požiadavkám v súlade s receptúrami a technologickými postupmi pri príprave pokrmov v súlade s Materiálno spotrebnými normami určenými pre školské stravovanie, ktoré vychádzajú z obsahu výživových faktorov podľa OVD pre jednotlivé vekové kategórie stravníkov.

- zabezpečiť edukačné aktivity v oblasti zdravého stravovania a zdravej výživy detí

Edukačné aktivity zabezpečovalo oddelenie Poradne zdravia, ktoré zrealizovalo v materských školách a základných školách 22 prednášok, na ktorých sa zúčastnilo 527 detí a žiakov.

- mliečneho programu pre deti, programu školské ovocie

Mliečny program :

Oddelenia HDM dlhodobo a pravidelne sledujú dodržiavanie realizácie mliečneho programu v zariadeniach pre deti a mládež podľa metodického usmernenia č. 12/2008 zo 6. októbra 2008 k realizácii nariadenia vlády Slovenskej republiky č. 339/2008 Z.z. o poskytovaní pomoci na podporu spotreby mlieka a mliečnych výrobkov pre deti v materských školách, pre žiakov na základných školách a pre žiakov na stredných školách, v znení nariadenia vlády Slovenskej republiky č. 342/2009 Z. z. a Metodického usmernenia 16/2009-R z 27. augusta 2009, ktorým sa mení a dopĺňa vyššie citované usmernenie. Mliečny program je realizovaný na školách v rámci školského stravovania (mlieko podávané po obede alebo ako mliečna desiata pre žiakov ZŠ resp. počas celého dňa pre deti MŠ) a prostredníctvom mliečnych automatov, hlavnou výhodou takejto formy distribúcie školského mlieka je jeho dostupnosť pre všetky deti školy, kedykoľvek majú chuť. V porovnaní s predchádzajúcimi školskými rokmi stúpol záujem o školský mliečny program. Do programu v školskom roku 2022/2023 sa zapojilo 75 škôl s počtom cca 10 023 detí a žiakov. Odborní pracovníci oddelenia HDM pri výkone štátneho zdravotného dozoru sa zameriavajú na kontrolu mliečnych výrobkov dodávaných ako produkty mliečneho programu. Kontrola je zameraná na pôvod tovaru - predloženie dodacích listov k mliečnym výrobkom,

správne označenie mliečnych výrobkov, dodržiavanie dátumu spotreby, plynulosť dodávky mliečnych výrobkov, skladovanie mliečnych výrobkov, celistvosť obalu, a pod..

Výsledky sledovania mliečneho programu na školách sú za jednotlivé RÚVZ spracované každoročne vo výročnej správe.

Program školské ovocie :

RÚVZ v SR sa podieľajú na realizácii projektu „ Program ovocie a zelenina do škôl“, do ktorého je zapojená Slovenská republika prostredníctvom Ministerstva pôdohospodárstva SR. Realizáciu projektu zabezpečujú odborní pracovníci RÚVZ v Slovenskej republike z odborov Poradenské centrum zdravia/Výchova k zdraviu a odborov hygieny detí a mládeže v súčinnosti s poverenými zamestnancami jednotlivých vybraných škôl (materské školy, základné školy, základné školy so špeciálnymi výchovno - vzdelávacími potrebami), ktoré boli zapojené do projektu „ Program ovocie a zelenina do škôl “. V školskom roku 2021/2022 odborní pracovníci oddelenia hygieny detí a mládeže v rámci výkonu štátneho zdravotného dozoru monitorovali zapojenie jednotlivých školských prevádzok do projektu „Program ovocie a zelenina do škôl“. Bolo zistené, že do „Programu ovocie a zelenina do škôl“ je zaregistrovaných 84 škôl (materské školy a základné školy) s počtom cca 10 650 detí a žiakov. Dodávku ovocia a zeleniny súvisiacu s plnením „Programu ovocie zelenina do škôl“ zabezpečujú schválené dodávateľské firmy. Pracovníci oddelenia HDM kontrolovali dodržiavanie hygienických požiadaviek na manipuláciu s ovocím a zeleninou pri jej skladovaní a podávaní v školách v zmysle Metodického usmernenia 15/2009-R z 29.8.2009 na realizáciu nariadenia vlády SR o poskytovaní pomoci na podporu spotreby ovocia a zeleniny pre deti v materských školách a pre žiakov v základných školách.

- zabezpečiť efektívny a účinný výkon štátneho zdravotného dozoru v zariadeniach stravovacích prevádzok určených pre deti a mládež a vo výdajniach stravy,
- posudzovať energetickú a biologickú hodnotu stravy.

V školských stravovacích zariadeniach zamestnanci oddelenia HDM preverovali podmienky prevádzkovania zariadení spoločného stravovania pre deti a mládež, vrátane pitného režimu a mliečneho programu, kontrolovali zostavovanie jedálnych lístkov, pestrosť stravy, označovanie alergénov na jedálnych lístkoch, posudzovali podmienky pre diétne stravovanie žiakov, sledovali dodržiavanie systému HACCP v praxi, vykonávali zatriedňovanie zariadení spoločného stravovania do jednotlivých kategórií. Zabezpečovali metodické vedenie vedúcich a kuchárov zariadení školského stravovania a oboznamovali ich s novinkami aktuálnymi pre zariadenia spoločného stravovania. Celkovo v zariadeniach školského stravovania a vo výdajniach stravy v rámci štátneho zdravotného dozoru a úradnej kontroly potravín bolo vykonaných 272 kontrol (ŠZD - 134 kontrol, ÚKP - 138 kontrol).

Odborní pracovníci HDM v zariadeniach spoločného stravovania pre deti a mládež v rámci štátneho zdravotného dozoru vykonávali odber vzoriek hotových pokrmov, lahôdkarských výrobkov, mliečnej dojčenskej a detskej stravy na laboratórnu analýzu. V období január – november 2022 bolo odobratých 54 vzoriek hotových pokrmov na mikrobiologické vyšetrenie.

- kontrolovať hygienické podmienky pri príprave diétneho stravovania

V okrese Martin a Turčianske Teplice zabezpečuje poskytovanie diétneho stravovania 60 zariadení školského stravovania, v týchto zariadeniach bolo vykonaných 35 kontrol. Najčastejšie pripravovaná strava v týchto zariadeniach je bezlepková, bezlaktózová a šetriaca. Prevádzkovatelia školských zariadení na prípravu stravy majú vyčlenené pracovné úseky,

náradie, náčinie a vyškolený personál. Podmienky pripravovanej diétnej stravy majú zapracované v prevádzkových poriadkoch, ktoré majú schválené príslušným regionálnym úradom verejného zdravotníctva. Ak nie je možné prípravu diétnej stravy realizovať v školskom zariadení, sú stanovené podmienky pre donesenie stravy rodičmi, ktoré sú taktiež spracované v prevádzkovom poriadku a schválené príslušným regionálnym úradom verejného zdravotníctva.

- kontrolovať dodržiavanie pitného režimu pre deti, v predškolských zariadeniach presadzovať pri realizácii pitného režimu detí používanie pitnej vody a nesladených nápojov

Odborní pracovníci HDM vykonali v rámci štátneho zdravotného dozoru 134 kontrol zameraných na dodržiavanie pitného režimu pre deti.

Používanie pitnej vody resp. nesladených nápojov v rámci pitného režimu je pracovníkmi RÚVZ odporúčané, ale údajom, koľko zariadení školského stravovania podáva pitnú vodu resp. nesladené nápoje v rámci pitného režimu konkrétne nedisponujeme. Z poznatkov z výkonu štátneho zdravotného dozoru bolo zistené, že v MŠ sa presadzuje pitná voda podávaná deťom počas dňa (okrem podávania nápoja k jedlu), v zimnom období nesladený čaj. V niektorých ZŠ boli zriadené na chodbách fontánky s pitnou vodou, taktiež pitná voda sa nachádza v každej triede (umývadlo na ruky s tečúcou pitnou vodou). Pri poskytovaní nápoja k jedlu školské jedálne podávajú sladené nápoje s používaním sirupov s vyšším podielom ovocnej zložky.

- zisťovať počet stravujúcich sa detí a mládeže v školských stravovacích zariadeniach

V okrese Martin a Turčianske Teplice priemerný počet stravujúcich sa detí v školských jedálňach je nasledovný : MŠ - 100,00 % detí, ZŠ – 71,23 %, SŠ a gymnáziá – 52,67 %.

- kontrolovať pestrosť stravy
- kontrolovať dodržiavanie zásad pri zostavovaní jedálnych lístkov s ohľadom na odporúčané výživové dávky

V roku 2022 bola v 39-tich zariadeniach vykonaná kontrola pestrosti jedálnych lístkov a dodržiavania zásad pri zostavovaní jedálnych lístkov s ohľadom na odporúčané výživové dávky - 142 výpočtov pestrosti jedálneho lístka a 39 hodnotení zásad pri zostavovaní JL.

b) Poskytovať nutričné vzdelávanie odborným zamestnancom školského stravovania v rámci projektov profesijných združení

- zúčastňovať sa pracovných porád pracovníkov školského stravovania organizovaných okresnými úradmi, odborom školstva a Spoločnými školskými úradmi – v priebehu školského roka 2021/2022 nebola realizovaná žiadna porada, boli poskytované len konzultácie priamo s odbornými pracovníkmi školských stravovacích prevádzok a taktiež telefonické konzultácie a priebežne boli vybavované dotazy zasielané prostredníctvom e mailov.

c) Podpora pohybových aktivít

- realizovať monitoring TV podmienok žiakov základných a stredných škôl, vrátane vonkajších telovýchovných plôch z hľadiska dodržania požiadaviek príslušnej legislatívy (priestorové usporiadanie, vybavenie, tepelno-vlhkostná mikroklíma a pod.),

- v rámci výkonu ŠZD sledovať využívanie priestorov telocviční na mimoškolské aktivity, dodržiavanie prevádzkových poriadkov telovýchovných zariadení,
- sledovať využívanie iných športových plôch a zariadení na telovýchovu a šport v rámci výučby žiakov sledovanej školy (plaváreň, športová hala, verejné ihrisko),
- sledovať realizáciu malých foriem telesnej výchovy v školách, napr. využívanie telovýchovných chvíľok, možnosti aktívneho odpočinku počas prestávok a pod.,
- monitorovať využitie hodín TV v rámci hygieny pedagogického procesu: počet hodín TV do týždňa, zaraďovanie hodín TV do rozvrhu hodín, percento cvičiacich žiakov a študentov na hodinách TV, poskytovanie LTV – zdravotné cvičenia pre žiakov,
- v pravidelných intervaloch (1x za 3 roky) sledovať počty a zdravotné indikácie u žiakov a študentov, ktorí sú úplne alebo čiastočne oslobodení od TV,
- zisťovať možnosti telesnej aktivity detí oslobodených od cvičenia na hodinách TV.

V priebehu roka 2022 odborní pracovníci oddelenia HDM vykonali v rámci výkonu štátneho zdravotného dozoru 24 kontrol telovýchovných zariadení zriadených pri základných a stredných školách. V rámci štátneho zdravotného dozoru sme sa zamerali na viacero oblastí, medzi nimi napríklad na dodržiavanie požiadaviek na tepelno-vlhkostnú klímu, teda či je možné v telocvičniach merať teplotu vnútorných priestorov, aké sú možnosti a spôsoby vetrania, ďalej zabezpečenie prívodu pitnej a teplej vody, dodržiavanie požiadaviek na priestorové usporiadanie, na osvetlenie, v akom stave sú podlahové krytiny, ale tiež či sa telocvične využívajú na mimoškolské aktivity, koľko hodín telesnej výchovy žiaci počas týždňa mávajú, ako sú zaradené do rozvrhu, počty cvičiacich žiakov a v neposlednom rade dodržiavanie schváleného prevádzkového poriadku.

4.2 Hodnotenie jedálnych lístkov MŠ A ZŠ

Cieľ:

Cieľom projektu je zmapovanie situácie v oblasti dodržiavania všeobecných zásad pre zostavovanie jedálnych lístkov v zariadeniach spoločného stravovania detí MŠ a ZŠ a zistiť frekvenciu podávania vybraných druhov potravín (pokrmov).

Gestor: ÚVZ SR

Riešiteľské pracoviská: všetky RÚVZ v SR

Anotácia:

Plnohodnotný, nutrične vyvážený jedálny lístok, je dôležitým nástrojom pre naplnenie výživových požiadaviek pre jednotlivé vekové skupiny stravníkov. Zásady zostavovania jedálnych lístkov patria do kompetencií rezortu školstva v zmysle prílohy č.1 vyhlášky MŠ SR č.330/2009 Z. z. o zariadení školského stravovania, ktoré boli odsúhlasené orgánom verejného zdravotníctva SR č. ÚVZ SR HDM/8236/17004/2007.

Pri hodnotení jedálnych lístkov (každý rok v 3 vybraných zariadeniach) sa využije bodový systém koeficientu a pre frekvenciu podávania vybraných druhov potravín z mesačných výdajok sa využije vypracovaná metodika bodového systému, na základe ktorého sa budú slovne hodnotiť školské jedálne motivačným spôsobom tak, aby sa dosiahol v zariadení nutrične vyvážený jedálny lístok.

Etapy riešenia:

rok 2019 - budú sa hodnotiť jedálne lístky v 3 MŠ za obdobie jeseň, zima (mesačný jedálny lístok v mesiaci október a november)

rok 2020 - jedálne lístky v 3 MŠ za obdobie jar, leto (mesačný jedálny lístok v mesiaci marec a máj)

rok 2021 - jedálne lístky z 3 ZŠ za obdobie jeseň, zima (mesačný jedálny lístok v mesiaci október a november),

rok 2022 - jedálne lístky z 3 ZŠ obdobie jar, leto (mesačný jedálny lístok v mesiaci marec a máj)

Realizačné výstupy:

- čiastkové správy za jednotlivé časové obdobia predkladať gestorovi na ÚVZ SR vždy do 31.12. a 15.8 príslušného kalendárneho roku,
- záverečnú správu z projektu spracuje ÚVZ SR do 1.9.2022,
- získané údaje budú slúžiť ako podklady pre vypracovanie intervenčných odporúčaní a pri spolupráci s MŠVVaŠ SR pri príprave a schvaľovaní inovovaných materiálo-spotrebných noriem a receptúr pre školské stravovanie so zohľadnením základných požiadaviek na nutrične vyvážený jedálny lístok.

Trvanie projektu: r. 2019 - 2022

Termín ukončenia: 01.09.2022

Na základe listu doručeného elektronickou poštou z ÚVZ SR č. HDM/1736/89695/2019, zo dňa 25.02.2019 bola na RÚVZ so sídlom v Martine zaslaná metodika k realizácii projektu č. 4.4. „Hodnotenie jedálnych lístkov MŠ a ZŠ“. Cieľom projektu bolo zmapovanie situácie v oblasti dodržiavania všeobecných zásad pre zostavovanie jedálnych lístkov v zariadeniach spoločného stravovania detí MŠ a ZŠ a zistiť frekvenciu podávania vybraných druhov potravín (pokrmov).

V III. etape realizácie projektu v roku 2022 sme hodnotili jedálne lístky v 3 školských jedálňach pri základných školách za obdobie jar (mesačný jedálny lístok v mesiaci marec a máj) : ZŠ, A.Stodolu 60, Martin, ZŠ SNP, Partizánska 13, Sučany, ZŠ, Turčianske Kľačany 210, Vrútky. Pri hodnotení jedálnych lístkov bol využitý bodový systém koeficientu pestrosti a pre frekvenciu podávania vybraných druhov potravín z mesačných výdajok sa využila vypracovaná metodika bodového systému v súlade s prílohou č. 1 list UVZ SR č. HDM/1736/89695/2019. Vyhodnotenie jedálnych lístkov bolo spracované slovne motivačným spôsobom tak, aby vedúce školských jedální kládli dôraz na zostavovanie nutrične vyvážených jedálnych lístkov.

Vyhodnotenie:

Mesačné zhodnotenie JL bolo vykonané podľa zaslanej metodiky hodnotenia len u vybraných druhov potravín/pokrmov.

Výsledky bodového hodnotenia a výpočet koeficientu pestrosti sú uvedené v tabuľke.

Tabuľka výsledkov

	Marec 2022		Máj 2022	
	bodové hodnotenie obedy	KP	bodové hodnotenie obedy	KP
1.Základná škola, A.Stodolu 60, 036 01 Martin	13 (veľmi dobrý)	1	14 (veľmi dobrý)	1
2.Základná škola SNP, Partizánska 13, 038 52 Sučany	14 (veľmi dobrý)	1	13 (veľmi dobrý)	1
3.Základná škola, Turčianske Kľačany 210, 038 61 Vrútky	13 (veľmi dobrý)	1	13 (veľmi dobrý)	1

Vo všetkých troch hodnotených základných školách bol koeficient pestrosti na vyhovujúcej úrovni, vo všetkých ZŠ sa ani raz neopakoval pokrm v jedálnom lístku. Pri bodovom hodnotení frekvencie podávania vybraných druhov potravín podľa priloženej metodiky sa vyskytovali nedostatky najčastejšie pri nezaraďovaní obilninových závariek do polievok a nezaraďovaní obilninových príloh k hlavnému jedlu, sladké hlavné jedlá boli zaraďované viac ako 2 x mesačne, v nedostatočnom zaraďovaní rýb a nesladené nápoje neboli zaraďované denne. Vedúce školských jedální boli oboznámené s odporúčaniami na správne zostavovanie jedálnych lístkov a na správne zastúpenie jednotlivých druhov potravín tak, aby základné živiny, nerastné látky a vitamíny boli dodávané v potrebnom množstve pre stravníkov jednotlivých vekových skupín podľa platnej legislatívy.

4.5 Úrazy u detí v SR

Cieľ:

Cieľom projektu je formou spolupráce s NCZI a regionálnymi nemocnicami získať vybrané informácie, týkajúce sa problematiky úrazov detí na Slovensku.

Gestor: NCZI

Riešiteľské pracoviská: ÚVZ SR, vybrané regionálne nemocnice, RÚVZ v SR

Anotácia:

NCZI má v zmysle príslušnej legislatívy v správe Národné registre, medzi ktoré patrí aj Národný register úrazov, vyžadujúci poskytnutie ústavnej zdravotnej starostlivosti s hlásením úrazov detí. Nakoľko klinickí lekári z dôvodu zaneprázdnenosti nehlásia reálny počet úrazov, uzavrela sa dohoda o spolupráci medzi NCZI, Sekciou zdravia MZ SR a ÚVZ SR v oblasti zberu vybraných informácií o úrazoch detí v SR.

Etapy riešenia:

Rok 2019 – pilotný projekt:

- nahlásenie zodpovednej osoby za každý RÚVZ v SR,
- nadviazanie kontaktu zodpovednej osoby s vedením vybranej nemocnice,
- komunikácia pracovníkov RÚVZ s príslušnými pracovníkmi oddelení (lekár, vrchná sestra),
- priebežné odoberanie vyplnených dotazníkov pracovníkmi RÚVZ,
- vyplnenie excelovských tabuliek pracovníkmi RÚVZ,
- zaslanie vyplnených tabuliek zodpovednými osobami na NCZI mailom.

Realizačné výstupy:

- získanie prehľadu o situácii v oblasti výskytu detských úrazov na Slovensku
- zlepšenie systému štatistických hlásení v rámci Národného registra úrazov

Trvanie projektu: r. 2019 a každé nasledujúce tri roky

Termín ukončenia: priebežne podľa požiadaviek gestora

Úrazy predstavujú poškodenie zdravia, ktoré vzniká náhle, pôsobením vonkajších síl, ktoré svojou intenzitou presahujú adaptačné možnosti ľudského organizmu. Úrazy sa stávajú závažným zdravotníckym, ekonomickým a spoločenským problémom na celom svete. Patria k najzávažnejším príhodám, ktoré trvale menia zdravotný stav a veľmi často sú aj príčinou úmrtí. Náklady spojené s úrazmi predstavujú vynaloženie veľkých finančných prostriedkov a to nielen na liečbu, ale aj na rehabilitáciu a na následky ktoré úraz spôsobuje. Veľa úrazov zanecháva trvalé následky, predstavujúce handicap, ktoré doprevádzajú jedincov po celý život a taktiež významne ovplyvňujú životy ďalších ľudí – členov rodiny, spoločnosti. Problematika úrazov je najväčšia u detí a mladistvých, kde je najčastejšou príčinou úmrtí. Úrazy v detskom veku sú podľa WHO považované za najväčší problém, predstavujúci predčasné a zbytočné úmrtia.

Cielenou edukáciou obyvateľstva v zvýšení bezpečnosti vlastného zdravia za predpokladu adekvátnych podmienok v ich životnom a pracovnom prostredí, je možné mnohým úrazom predchádzať, ich počet a závažnosť minimalizovať. Prevencia by mala byť zameraná na všetky vekové skupiny, predovšetkým na detskú populáciu, ktorá je najrizikovejšou vekovou skupinou.

Projekt bol realizovaný v spolupráci medzi Univerzitnou nemocnicou v Martine, Klinikou detí a dorastu a Regionálnym úradom verejného zdravotníctva so sídlom v Martine, v rokoch 2019, 2020, 2021 a 2022. Cieľom bolo získať potrebné informácie, týkajúce sa problematiky úrazov detí, prostredníctvom dotazníkov od rodičov detí hospitalizovaných v nemocnici v dôsledku úrazu.

V roku 2022 bolo vyzbieraných 70 dotazníkov, od rodičov hospitalizovaných detí, z toho bolo 48 chlapcov a 22 dievčat. Z hľadiska rozdelenia úrazov podľa veku najvyššia miera úrazovosti 30% je v období starší školský vek, nasleduje s 21 % predškolské obdobie, 19 % mladší školský vek, 14 % obdobie batolaťa. Z hľadiska lokalizácie, najviac poranení bolo poranení hlavy 59 %, nasleduje poranenia končatín 26%, poranenie vnútorných orgánov 9 %, viacnásobné poranenia 5 % a poranenia hrudníka 1 %. Podľa mechanizmu vzniku úrazu najčastejším dôvodom hospitalizácie boli pády s podielom 60 % a úrazy spôsobené úderom 20 %. Menej početné boli popáleniny 9%, poranenie ostrým predmetom 6% a iné 5 %. Zastúpenie vekových skupín v jednotlivých mechanizmoch vzniku úrazu bolo nasledovné: pády – dominovali u 10-15 ročných (starší školský vek), úder prevládal u starších detí 15-18 rokov, popáleniny boli najviac u detí 1-3 roky (najčastejšou príčinou bolo obarenie vriacou vodou -kávou, čajom, vriaca voda z rýchlvarnej kanvice, horúca kaša), vo vyššom veku neboli uvádzané popáleniny. Poranenia ostrým predmetom, napriek malému počtu boli u detí 1-3 roky. Poranenia súvisiace predovšetkým so zvedavosťou malých detí v nepreskúmanom prostredí. Podľa miesta vzniku až 29% úrazov sa stane doma, pričom väčšine úrazov doma sa dá predchádzať účinnou prevenciou (napr. u menších detí – dozor nad dieťaťom, vytvorenie bezpečného prostredia, v ktorom sa dieťa pohybuje a vo výchove a výučbe bezpečných návykov). Na cestách 24 % (hlavne pri bicyklovaní, autonehody, 2x bol uvedený úraz na elektrickej kolobežke), nasleduje ihrisko 17 % (pri rôznych športoch), škola/škôlka 16% a tiež doma/exteriér 13% .

Monitoringom úrazov získavame prehľad o situácii v oblasti výskytu detských úrazov na Slovensku. Jediným spôsobom, ako zabrániť zbytočným ťažkým poškodeniam zdravia, resp. úmrtia detí v dôsledku úrazov, je efektívna prevencia.

Projekt s anonymným dotazníkovým prieskumom o úrazovosti detí, ktorého sa na podnet NCZI v spolupráci s ÚVZ SR, ujali v praxi RÚVZ a lekári príslušných nemocníc (za čo im patrí poďakovanie), splnil svoj účel. Takmer kompletne vyplnenie dotazníka rodičmi a následné spracovanie príslušných odpovedí v gescii odboru vybraných zdravotných registrov na NCZI, bolo predpokladom ich očakávanej výpovednej hodnoty v reprezentatívnom súbore detí do 18 rokov. Pozitívom zapojenia sa rodičov do projektu bolo aj objektívnejšie uvedenie miesta úrazu. Vzhľadom na to, že podiel vo väčšine sledovaných mechanizmov úrazu u detí v príslušnej vekovej skupine z projektu bol porovnateľný so zistením ich podielu z oficiálnej kompletnej databázy hospitalizovaných na NCZI, dá sa uvažovať o tom, že sa niektoré otázky v ďalšom prieskume budú môcť vynechať a nahradia sa doplnujúcimi informáciami v rámci úrazovej anamnézy (napr. o údaj použitia prilby v prípade úrazu na klasickom bicykli, či aktuálne aj na e-bicykloch či kolobežkách s podporným motorčekom). Frekvencia ďalšieho prieskumu bude aktuálna po dohode so súčasnými riešiteľmi projektu (1x za 3 -5 rokov?).

Vzhľadom na dobrú spoluprácu s Univerzitnou nemocnicou Martin, zástupcom prednostu Kliniky detí a dorastu MUDr. Petrom Ďurdíkom, PhD. projekt plánujeme naďalej realizovať aj v roku 2023.

Iné programy a projekty :

Projekt COSI (Childhood Obesity Surveillance Initiative)

COSI projekt je v SR súčasťou „Národného akčného plánu v prevencii obezity na roky 2015 – 2025“. Ide o projekt realizovaný metodikou WHO. Na základe poverenia MZ SR bol NÚDCH nominovaný ako zodpovedný riešiteľ projektu COSI ([Childhood Obesity Surveillance Initiative](#)) pre Slovenskú republiku. Ide o rutinného meranie žiakov základných škôl vo veku od 6 do 10 rokov (v SR v roku 2022 boli vybraté iba 2 vekové kategórie – 7-7,99 ročné deti a 8-8,99 ročné deti). V projekte boli u respondentov vykonané merania telesnej hmotnosti a výšky, obvodu pása a bokov a vykonal ich preškolený personál z Regionálnych úradov verejného zdravotníctva v SR. Projekt bol schválený etickou komisiou NÚDCH. Uvedený projekt prebieha vo viacerých európskych krajinách. Svetová zdravotnícka organizácia bude po skompletizovaní meraní a dát analyzovať údaje zo všetkých škôl. K projektu boli zaslané materiály : rozdeľovník s kódmi škôl, informovaný súhlas pre rodičov, dotazník pre meranie detí. Školy uvedené v rozdeľovníku boli oslovené listom štátneho tajomníka MZ SR o možnosti participovať na projekte.

Oddelenie hygieny detí a mládeže realizovalo projekt od 23.05.2022 do 31.05.2022 a projektu sa zúčastnilo 124 respondentov – žiakov. Projekt sa realizoval v 2 vekových skupinách - 7-7,99 r., a 8-8,99 r. rokov. Do projektu boli zapojené 3 základné školy v okrese Martin a 2 základné školy v okrese Turčianske Teplice. Meranie sa uskutočnilo v škole vo vyhradenej miestnosti, ráno. Počas merania sa zaznamenávali údaje: dátum narodenia, pohlavie, bydlisko, stupeň šk. dochádzky, dátum merania, oblečenie počas merania, hmotnosť, výška, obvod pása a bokov, komorbidity. Meranie sa realizovalo na prenosnej digitálnej váhe s výškomerom s presnosťou 0,1 kg a na meranie obvodu pása a bokov bol použitý neelastický meter. Dieťa bolo vyzlečené (v spodnej bielizni), vyzuté. Parametre sa merali s presnosťou na desatinu – (0,1 kg, 0,1 cm). Súčasťou projektu bol informovaný súhlas rodičov, vyplnený dotazník o rodine (zameraný na výživu a pohybovú aktivitu, zistenie informácií o vplyve pandémie COVID-19 na každodenné postupy detí, pohodu, stravovacie návyky a správanie, fyzickú aktivitu) a o škole (zameraný na pohybovú aktivitu detí, stravovanie detí v školách). Rodinný dotazník bol doručený prostredníctvom školy rodičom, resp. zákonným zástupcom dieťaťa na vyplnenie v domácom prostredí. Každá škola, v ktorej sa realizoval projekt obdržala na vyplnenie jeden školský dotazník.

Po vykonaných meraniach odborní pracovníci oddelenia HDM získané údaje zadávali do elektronickej formy dotazníkov a tabuliek v programe Microsoft Excel a priebežne podľa požiadaviek gestora zasielali ďalšie doplnujúce údaje súvisiace s riešením projektu COSI. Spracované údaje boli zaslané na ďalšie spracovanie MUDr. Ľubici Tichej.

Regionálny projekt :

Hygienická úroveň detských pieskovísk v areáloch MŠ a v rámci občianskej vybavenosti

Cieľ:

Cieľom projektu je priebežná starostlivosť o hygienickú úroveň pieskovísk ako prevencie vzniku možného ochorenia detí v dôsledku mikrobiálneho a parazitárneho znečistenia piesku

Gestor: RÚVZ so sídlom v Martine

Riešiteľské pracoviská: oddelenie HDM pri RÚVZ so sídlom v Martine

Anotácia: Sezónne (v jarných až jesenných mesiacoch) aktuálne vystupuje do popredia problematika detských pieskovísk, keďže počas teplých dní tu deti so svojimi rodičmi trávia

pomerne veľa času. Hranie sa detí na pieskoviskách však prináša so sebou viaceré zdravotné riziká, vyplývajúce z mikrobiálneho a parazitárneho znečistenia, ako aj riziko mechanického poranenia. Najčastejším zdrojom parazitárnych infekcií sú exkrementy psov a mačiek, ktoré môžu za určitých okolností spôsobiť ochorenia ako toxokaróza, toxoplazmóza, nákaza detskou pásomnicou, echinokokóza, enterobióza, ascaridóza a trichurióza. Z mikrobiálnych nákaz prichádza do úvahy najmä salmonelóza. Prostredníctvom výkonu štátneho zdravotného dozoru sa realizuje kontrola dodržiavania legislatívnych požiadaviek v zmysle vyhlášky MZ SR č. 521/2007 Z. z. o podrobnostiach o požiadavkách na pieskoviská. Súčasťou kontroly kvality piesku je odber vzoriek na laboratórne vyšetrenie vybraných indikátorov mikrobiologického a parazitárneho znečistenia. **Etapy riešenia:** každoročne, počas sezóny **Realizačné výstupy:** vydávanie opatrení na odstránenie nedostatkov s event. návrhmi na sankcie, následná spolupráca s prevádzkovateľmi pieskovísk pri odstraňovaní zistených nedostatkov, priebežné riešenie podnetov zo strany rodičov na nevyhovujúcu kvalitu piesku v pieskoviskách v rámci občianskej vybavenosti, vypracovanie záverečnej správy, porovnanie trendu s predchádzajúcim obdobím.

Trvanie projektu: r. 2022 a ďalšie roky

Termín ukončenia: vždy ku koncu kalendárneho roka

Za obdobie od mája do augusta 2022 odborní pracovníci hygieny detí a mládeže odobrali 49 vzoriek piesku, z pieskovísk nachádzajúcich sa v areáloch materských škôl (43 vzoriek) a z pieskovísk v rámci občianskej vybavenosti (6 vzoriek). Vzorky boli vyšetrené v zmysle vyhlášky MZ SR č.521/2007 Z.z. o podrobnostiach o požiadavkách na pieskoviská a všetky vyhoveli požadovaným kritériám najvyššieho prípustného množstva vybraných indikátorov mikrobiálneho znečistenia piesku v zmysle citovanej vyhlášky.

Tabuľka č. 1 Výsledky vyšetrených vzoriek pieskov za RÚVZ Martin
za obdobie máj – august 2022

okres	Počet odobratých vzoriek piesku	Vzorky odobraté na pieskoviskách		Počet nevyh. vzoriek	Nevyhovujúce výsledky vzoriek piesku z hľadiska mikrobiálneho a parazitárneho znečistenia piesku		
		v areáli MŠ	v rámci občianskej vybavenosti		Termotolerantné a koliformné baktérie	Fekálne streptokoky	Salmonella sp. Geohelminthy (vajíčka, larvy)
Martin	39	34	5	3	0	1	2
Turčianske Teplice	10	9	1	1	0	1	0
spolu	49	43	6	4	0	2	2

Záverom možno konštatovať, že prevádzkovatelia pieskovísk v areáloch materských škôl a prevádzkovatelia pieskovísk v rámci občianskej vybavenosti vykonávajú pravidelnú údržbu pieskovísk (čistenie, prekopávanie a prehrabávanie piesku) a taktiež zabezpečujú aj údržbu vonkajších priestorov okolia v ktorom sú pieskoviská vybudované. V porovnaní s predchádzajúcimi rokmi sa zlepšuje situácia pri ochrane pieskovísk, eviduje sa častejšie prekrývanie pieskovísk

6. ODBOR EPIDEMIOLOGIE

6.1 Národný imunizačný program (NIP) SR

Zabezpečenie Národného imunizačného programu s cieľom udržania pravidelného povinného očkovania je jednou z priorít pre rok 2023 oddelenie epidemiológie poskytuje v rámci „Poradne očkovania“ telefonické a osobné konzultácie týkajúce sa usmernení v oblasti:

- povinného pravidelného očkovania osôb, ktoré dosiahli určený vek;
- povinného očkovania osôb, ktoré sú vystavené zvýšenému nebezpečenstvu vybraných nákaz;
- povinného očkovania osôb, ktoré sú profesionálne vystavené zvýšenému nebezpečenstvu vybraných nákaz;
- odporúčaného očkovania osôb, ktoré sú vystavené zvýšenému nebezpečenstvu vybraných nákaz;
- odporúčaného očkovanie osôb, ktoré sú profesionálne vystavené zvýšenému nebezpečenstvu vybraných nákaz;
- očkovania osôb cestujúcich do cudziny a z cudziny;
- očkovania osôb na vlastnú žiadosť;
- povinného mimoriadneho očkovania.

Aktuálne informácie týkajúce sa výskytu infekčných ochorení, ako aj informácií o prevencii voči nim sú pravidelne uverejňované na webovej stránke a nástenkách úradu.

V roku 2022 bolo praktickými lekármi pre deti a dorast nahlásených 100 odmietnutí povinného očkovania. Z celkového počtu odmietnutí povinného očkovania bolo 39 celkových odmietnutí a 61 čiastočných odmietnutí.

V rámci plnenia tohto programu sa vychádzalo z jeho anotácie, pričom sa postupovalo v súlade s navrhnutými etapami riešenia.

Ad Realizácia vlastného očkovania:

- v rámci tejto etapy odborní pracovníci odd. epidemiológie:
  - o usmerňovali lekárov prvého kontaktu pre deti i dospelých v problematike pravidelného povinného i odporúčaného očkovania v rámci NIP;
  - o informovali o očkovacom kalendári na rok 2022 a vysvetľovali jeho význam, odborne zdôvodňovali a rozširovali informácie medzi zdravotníckymi pracovníkmi i laickou verejnosťou;
  - o aktuálne informovali o nových vakcínach očkujúcich lekárov prvého kontaktu;
  - o poskytovali konzultácie v rámci okresu týkajúce sa špecifických problémov v súvislosti s očkovaním, očkovaním proti COVID-19, očkovaním pred cestou do zahraničia - počet konzultácií 186 (telefonicky);
  - o realizovali kontroly povinného očkovania v ambulanciách praktických lekárov pre deti a dorast, očkovania proti chrípke a pneumokokom v zariadeniach sociálnej starostlivosti, očkovania študentov lekárskeho fakúlt a nadstavbového štúdia zdravotníckeho zamerania, očkovanie dialyzovaných pacientov, kontraindikácie a reakcie po očkovaní – skontrolovaných 7537 očkovaných.

Ad Zabezpečenie prioritných úloh pre rok 2022:

- metodická a konzultačná pomoc očkujúcim lekárom pri odporúčaných očkovaníach proti:
  - o rotavírusovým infekciám u dojčiat

- varicelle
  - sezónnej chrípke a pneumokokom
  - meningokokom
  - kliešťovej encefalitíde
  - herpes zoster
  - VHA a VHB
  - HPV infekcii
  - tuberkulóze
  - Covid-19
- metodická a konzultačná pomoc očkujúcim lekárom pri:
    - doplnení chýbajúcich očkovaní detí v rámci povinného očkovania;
    - zmene očkovacieho kalendára detí pre posun očkovania z dôvodu relatívnej kontraindikácie, posunu alebo odmietnutia očkovania rodičmi;
    - intervaly medzi jednotlivými dávkami očkovania.

Ad Surveillance a kontrola ochorení preventabilných očkovaním:

V rámci tejto surveillance odborní pracovníci odd. epidemiológie zabezpečili:

- epidemiologické vyšetrowanie všetkých pravdepodobných ochorení preventabilných očkovaním, odbery vzoriek a zabezpečenie laboratórných vyšetrení v rámci diferenciálnej diagnostiky.

Počet odobratých vzoriek a laboratórných vyšetrení u ochorení na sezónnu chrípku 14x (10x pozit., 4x negat.);

- epidemiologické vyšetrowanie všetkých ochorení preventabilných očkovaním, nariadenie odberov vzoriek na laboratórne vyšetrenie u osôb podozrivých z nákazy.

Počet odobratých vzoriek a laboratórných vyšetrení u ochorení na diftériu 3x negat.; pertussis 50x (49x negat, 1x pozit.); vírusová hepatitída typu B 3x (2x negat., 1x neodobratý);

- priebežné konzultácie lekárov a laickej verejnosti v problematike ochorení preventabilných očkovaním.

Ad Manažment očkovania:

- odborní pracovníci odd. epidemiológie zabezpečili v okresoch Martin a Turčianske Teplice:
- včasnú a dostatočnú informovanosť zdravotníckych pracovníkov, ktorí vykonávajú očkovanie, o zmenách a novinkách v oblasti vakcinológie;
- kontrolu chladového reťazca vakcín v pediatrických ambulanciách okresov Martin, Turčianske Teplice v počte 21;
- kontrolu dodržiavania štandardných postupov pri manipulácii, skladovaní a aplikácii vakcín v počte 24.

Ad Kontrola očkovania:

- odborní pracovníci odd. epidemiológie zabezpečili v okresoch Martin a Turčianske Teplice:
- priebežné kontroly zaočkovanosti (počet očkovaných 7537) v okresoch Martin a Turčianske Teplice;
- kontrola evidencie o očkovaní sa uskutočnila v mesiaci september 2022.

6.2 Surveillance infekčných chorôb

V rámci tohto programu odborní pracovníci odd. epidemiológie vykonali:

- pravidelné mesačné analýzy v regióne Turiec (okresy Martin a Turčianske Teplice);

- analýzy epidemických výskytov v rámci mesačných analýz;
- analýzy chrípky a chrípke podobných ochorení;
- ročné analýzy infekčných ochorení v rámci surveillance.

Pri realizácii surveillance infekčných ochorení pracovníci oddelenia epidemiológie spolupracovali s:

- lekármi primárneho kontaktu pre deti a pre dospelých (spolupráca s pediatriami je už tradične na vyššej úrovni);
- Oddelením nemocničnej hygieny Univerzitnej nemocnice Martin (ďalej len „UNM“);
- jednotlivými klinikami a oddeleniami UNM pri epidemiologickom vyšetrení nozokomiálnych nákaz (počet hlásených NN 524);
- Klinikou infektológie a cestovnej medicíny UNM – u hospitalizovaných pacientov s infekčnými ochoreniami, pacientov ambulantne vyšetrených a ošetrovaných;
- Klinikou biochémie s.r.o, oddelením klinickej mikrobiológie Martin;
- Oddelením mikrobiológie a NRC - RÚVZ Banská Bystrica;
- vedením ZŠ a SŠ v čase zvýšeného výskytu chrípky a chrípke podobných ochorení (denné hlásenie z jednotlivých škôl v okrese Martin a Turčianske Teplice v spolupráci s oddelením hygieny detí a mládeže);
- Neurologickou klinikou, Klinikou detí a dorastu, Klinikou anesteziológie a intenzívnej medicíny UNM a Klinikou infektológie a cestovnej medicíny – pri surveillance akútnych chabých paréz;
- odborné usmerňovanie a spolupráca odborných lekárov a lekárov primárneho kontaktu pre deti a pre dospelých pri epidemiologickom vyšetrení ochorenia Covid-19.

Iné aktivity:

- konzultácie k povinnému, odporúčanému a individuálnemu očkovaníu (celkový počet 186);
- informácie o aktuálnej epidemiologickej situácii chrípky a chrípke podobných ochorení v regióne Turiec.

6.3 Informačný systém prenosných ochorení

V rámci tohto programu odborní pracovníci odd. epidemiológie zabezpečili:

- plynulú a aktívnu prácu v programe EPIS;
- jeho využívanie pre sporadické prípady prenosných ochorení, ako aj pre epidemické výskyty a pandemický výskyt ochorenia Covid-19;
- v programe EPIS sa plne využíval systém rýchleho varovania, najmä v súvislosti s vysokým výskytom ochorenia Covid-19, akútnych respiračných ochorení a chrípky;
- kontrola údajov zadaných do databázy EPIS;
- od 01.01.2022 do 31.12.2022 – bolo hlásených a zaznamenaných do EPISu celkovo 24 689 prípadov prenosných ochorení, z toho za okres Martin 22 111 a za okres Turčianske Teplice 2 578 prípadov.

6.4 Nozokomiálne nákazy

V rámci tohto programu odborní pracovníci odd. epidemiológie zabezpečili:

- manažment a koordinovaný postup pri sledovaní a riešení závažných nozokomiálnych nákaz v UNM v spolupráci so zodpovednými pracovníkmi príslušných oddelení a oddelením nemocničnej hygieny;
- kvalitnú surveillance nozokomiálnych nákaz;

- pravidelné kontroly HER a BOT v rámci zdravotníckych zariadení (UNM, neštátne zdravotnícke zariadenia);
- za obdobie od 01.01.2022 do 31.12.2022 bolo v EPISe evidovaných celkom 521 prípadov NN hlásených z UNM (428x) a Psychiatrickej liečebne Sučany (93x).

6.5 Mimoriadne epidemiologické situácie

Pracovníci oddelenia epidemiológie boli pravidelne informovaní o aktuálnej epidemiologickej situácii prostredníctvom hlásení z ECDC a ÚVZ SR. Údaje o aktuálnej epidemiologickej situácii a prípadných opatreniach pri výskyte ochorení boli zasielané lekárom primárneho kontaktu a UNM.

Pracovníci oddelenia epidemiológie pravidelne informovali o priebehu epidémie chrípky a chrípke podobných respiračných ochorení zdravotníckych pracovníkov a členov Protiepidemickej komisie RUVZ Martin, ako aj ďalších zainteresovaných.

V rámci tohto programu odborní pracovníci odd. epidemiológie zabezpečili:

- sledovanie, hlásenie a protipandemické opatrenia pri výskyte ochorenia Covid-19;
- sledovanie a hlásenie SARI do systému rýchleho varovania EPIS;
- sledovanie ARO a chrípky;
- zabezpečenie epidemických výskytov alimentárnych nákaz;
- informovanosť lekárov a UNM o výskyte, šírení a protiepidemických opatreniach pri vysokovirulentných respiračných nákazách, SARI, opičích kiahňach, hepatitídach neznámej etiológie u detí, západonílskej horúčke a pod.

Údaje o aktuálnej epidemiologickej situácii boli pravidelne zasielané lekárom primárneho kontaktu, UNM a príslušnej regionálnej veterinárnej a potravinovej správe.

6.6 Environmentálna surveillance poliomyelitídy a sledovanie VDPV

V rámci tohto programu odborní pracovníci odd. epidemiológie zabezpečili:

- odber vzoriek odpadových vôd na sledovanie cirkulácie divých a vakcinálnych kmeňov poliomyelitídy podľa pokynov hlavného hygienika;
- výsledky v roku 2022:
  - negatívne na záchyt divých a vakcinálnych kmeňov poliomyelitídy - počet odobratých vzoriek odpadových vôd – 6x;
- surveillance akútnych chabých paréz: 365x negatívne hlásenie z UNM;
  - aktívne na surveillance spolupracujú tieto pracoviská UNM: Klinika detí a dorastu, Neurologická klinika, Klinika infektológie a cestovnej medicíny, Klinika anestéziológie a intenzívnej medicíny, Klinika detskej anestéziológie a intenzívnej medicíny;
  - Od októbra 2013 vzhľadom na záchyt divokých kmeňov poliovírusov v Izraeli, Sýrii a na Ukrajine bola posilnená surveillance ACHO. Súčasne sa zvýšená pozornosť venuje z hľadiska poliomyelitídy migrantom a azyllantom.

6.7 Prevencia HIV/AIDS

Regionálny úrad verejného zdravotníctva so sídlom v Martine, oddelenie epidemiológie v súvislosti s plnením úloh vyplývajúcich z Národného programu prevencie HIV/AIDS

vykonalo v okrese Martin a Turčianske Teplice v sledovanom období nasledovné činnosti zameraná na zníženie rizika vzniku a šírenia HIV infekcie:

- zabezpečenie dostupného, dobrovoľného, bezplatného a anonymného poradenstva a testovanie HIV;
- v rámci poskytovania individuálneho poradenstva odbornými pracovníkmi oddelenia epidemiológie (17 telefonických konzultácií, 2 osobné konzultácie);
- zvyšovanie úrovne informovanosti osôb v rámci epidemiologického vyšetrenia v ohnisku nákazy (5 osobných konzultácií);
- anonymný odber krvi na HIV v sledovanom období nebol realizovaný.

Podpory akcií a aktivít smerujúcich k zníženiu sociálnych a ekonomických dopadov infekcie HIV/AIDS na spoločnosť prostredníctvom webovej stránky.

6.8 Poradňa očkovania

Na RÚVZ Martin je zriadená Poradňa očkovania, v ktorej sú poskytované informácie o priebehu ochorení preventabilných očkovaním, očkovaní, indikáciách a kontraindikáciách očkovania, zložení vakcín či nežiaducich reakciách. Poradenstvo sa poskytuje osobne alebo telefonicky. V sledovanom období bolo poskytnutých 186 konzultácií týkajúcich sa očkovania.

Pracovníci oddelenia epidemiológie poskytujú:

- poradenstvo pre rodičov, dospelých a cestujúcich do zahraničia;
- konzultácie v oblasti pravidelného povinného očkovania detí a dospelých, v oblasti odporúčaného očkovania detí a dospelých, o možnostiach očkovania z hľadiska osobného alebo profesionálneho rizika.

6.9 Optimalizácia verejnej správy v oblasti epidemiológie

Pri zabezpečovaní programu optimalizácie procesov výkonov verejnej správy vo verejnom zdravotníctve v oblasti epidemiológie sa postupovalo na základe vypracovanej anotáciu a stanovených etáp. Pracovníci epidemiológie RÚVZ so sídlom v Martine, ako jedného z riešiteľských pracovísk, boli o jednotlivých postupoch informovaní prostredníctvom ÚVZ SR a informácií zverejňovaných v programe EPIS.

V rámci tohto programu odborní pracovníci odd. epidemiológie:

- pripomienkovali aktualizácie v informačnom systéme EPIS;
- poskytovali mesačne aktuálne informácie týkajúce sa výskytu infekčných ochorení v okresoch Martin a Turčianske Teplice do skúšobnej verzie jednotnej webovej stránky ÚVZ SR a regionálnych úradov;
- poskytovali týždenné aktuálne informácie týkajúce sa výskytu akútnych respiračných ochorení a chrípke podobných ochorení v okresoch Martin a Turčianske Teplice do skúšobnej verzie jednotnej webovej stránky ÚVZ SR a regionálnych úradov.

9. PODPORA ZDRAVIA

9.1 Zdravotné uvedomenie a správanie sa obyvateľov SR

Regionálny úrad verejného zdravotníctva so sídlom v Martine v roku 2022 realizoval prieskum „Zdravotné uvedomenie a správanie sa obyvateľov SR“ v mesiacoch júl – október 2022. Dotazníkový prieskum sa vykonal u 104 respondentov a údaje boli vložené do databázy.

Cieľom prieskumu je zistiť atribúty zdravotného uvedomenia a správania sa občanov. Zber údajov prebiehal v mesiacoch júl, august. V mesiacoch september, október boli údaje z dotazníkov vložené do databázy. Dotazník je určený pre 3 vekové kategórie – od 15-24 rokov, od 25 – 64 rokov a nad 65 rokov. Prieskum je anonymný a pozostáva z 90 otázok so zameraním na stravovacie návyky, fyzickú aktivitu, používanie legálnych a nelegálnych drog, mentálne a fyzické zdravie a na starostlivosť o zdravie a prevenciu.

9.2 Prieskum zdravotnej gramotnosti obyvateľov SR

Prieskum zdravotnej gramotnosti obyvateľov SR sa v roku 2022 nerealizoval.

9.3 Národný akčný plán v prevencii obezity na roky 2015 - 2025

9.3.1 Vyzvi srdce k pohybu: Celonárodná medzinárodne koordinovaná kampaň na zvýšenie pohybovej aktivity dospeljej populácie

Kampaň sa v roku 2022 nerealizovala.

9.4 Podpora zdravia znevýhodnených komunit

Vláda Slovenskej republiky schválila uznesením č. 181/2021 dňa 7. apríla 2021 Stratégiu rovnosti, inklúzie a participácie Rómov do roku 2030 (ďalej iba „Stratégia 2030“). Tento rámcový strategický dokument je záväzkom vlády Slovenskej republiky (SR), ktorý na úrovni priorit definuje smerovanie verejných politík za účelom dosiahnutia viditeľnej zmeny v oblasti rovnosti a začleňovania Rómov. Pravidelné európske aj vnútroštátne hodnotenia naďalej konštatujú, že štyri prioritné oblasti – zamestnanosť, vzdelávanie, zdravie a bývanie, sú pre naplnenie cieľov naďalej kľúčové. Osobitný dôraz sa kladie na nediskrimináciu a zintenzívnenie intervencií v boji s protirómskym rasizmom.

Stratégia 2030 vznikla na základe požiadavky na koncepčný materiál, ktorý zohľadňuje vývoj situácie a skúsenosti z predošlých ôsmich rokov od schválenia Stratégie Slovenskej republiky pre integráciu Rómov do roku 2020 a príslušných akčných plánov. Vznikla tiež z podnetu spoločného snaženia členských štátov Európskej únie. Stratégia 2030 je vzhľadom na svoj prierezový charakter strešným dokumentom pri tvorbe a implementácii plánovaných strategických dokumentov zodpovedných rezortov v príslušných oblastiach, taktiež poskytujúce previazanosť s existujúcimi materiálmi.

Svojím obsahom prispieva k naplneniu zámerov vlády vo vzťahu k zlepšeniu postavenia a situácie Rómov, uvedených v Programovom vyhlásení vlády Slovenskej republiky na obdobie rokov 2020 – 2024, a taktiež reflektuje ciele Vízie a stratégie rozvoja Slovenska do roku 2030. Celoštátna stratégia predstavuje súbor východísk a cieľov, ktoré smerujú k zastaveniu

segregácie rómskych komunit, výraznému pozitívnemu obratu v sociálnom začleňovaní Rómov, nediskriminácii, k zmene postojov a zlepšeniu spolužitia.

V rámci schváleného Akčného plánu Stratégie rovnosti, inklúzie a participácie Rómov, v prioritě Zdravie a plnenia úlohy č. 2.1.2. sme realizovali zdravotno – výchovnú intervenciu v rómskej osade Bambusky. Projekt sa realizoval v spolupráci s mestom Martin, odborom sociálnej starostlivosti a oddelením epidemiológie RÚVZ so sídlom v Martine a bol rozdelený do 3 častí. Prvá časť „Dentálna hygiena“ sa venovala deťom vo veku 4 – 12 rokov. V rámci tejto časti sme sa venovali nácviku správneho umývania chrupu a edukácii v oblasti správnej výživy a následkom nedostatočnej starostlivosti o chrup. V druhej časti sme edukovali deti v oblasti správneho postupu pri umývaní rúk. Deťom sme názorne ukázali, ako si správne umývať ruky a následne si kvalitu umývania mohli skontrolovať pod špeciálnou UV lampou, ktorá ukázala nedostatky umývania rúk. Tretia časť projektu sa venovala dospelaj populácii v propagovaní zdravého životného štýlu, a to v súvislosti s rozvojom srdcovo- cievných a nádorových ochorení. Dospelým bola poskytnutá možnosť vyšetriť si celkový cholesterol v kapilárnej krvi, zmerať krvný tlak a percento podkožného tuku. Túto možnosť využilo 10 klientov. Projektu sa zúčastnili celkovo 50 detí a 10 dospelých.

Každé dieťa, ktoré sa zúčastnilo projektu dostalo motivačný balíček zdravých potravín, ktorý zabezpečil Sociálny odbor mesta Martin.

9.5 Stratégia rozvoja poradenských centier ochrany a podpory zdravia

Za obdobie od 01.01.2022 do 31.12.2022 sme uskutočnili 8 výjazdov. Vyšetrených klientov bolo 169 klientov. Každému klientovi sme zmerali krvný tlak, vyšetřili hodnotu celkového cholesterolu v krvi, príp. hladinu glukózy v kapilárnej krvi a poskytli poradenstvo v oblasti zdravého životného štýlu.

V rámci spolupráce medzi RÚVZ Martin a Jesseniovou lekárskou fakultou v Martine sme v priebehu v roka 2022 zabezpečili výuku 9 absolventov odboru verejného zdravotníctva JLF UK v Martine.

V roku 2022 sme vytvorili propagačné materiály na aktuálne témy: Pohyb a zdravie, Soláriá a zdravie, Slnko dobrý sluha, ale zlý pán, Kúpanie, Dovolenka bez problémov, Svetový deň prvej pomoci, Svetový deň srdca, Prevencia šírenia nákaz – hygiena rúk, Pod e-papučou, AIDS, Vianoce 2023, Na zdravie je koľko?. Materiály boli uverejnené k aktuálnym svetovým dňom zdravia v priestoroch RÚVZ so sídlom v Martine, v priestoroch Mestského úradu Martin a umiestnené na webových stránkach regionálneho úradu verejného zdravotníctva.

9.6 Národný akčný plán pre problémy s alkoholom

Regionálny úrad verejného zdravotníctva so sídlom v Martine realizoval v priebehu roka 2022 11 prednášok „Alkohol a mladiství“ a „Alkohol a ženy“. Jedna intervencia spočívala v dvojhodinovej prednáške, premietnutí videofilmu a besede. Prednášok sa zúčastnilo 423 študentov gymnázií a stredných škôl.

9.7 Národný program podpory zdravia pre roky 2021 – 2030

V roku 2022 sme realizovali projekt „Stomatohygiena“ v 8 materských školách. Projektu sa zúčastnilo 453 detí.

Cieľovou skupinou intervenčno - zdravotno - výchovného pôsobenia je veková kategória 4 – 6 ročných / MŠ/ a 1. –2. ročník ZŠ a je zamerané na:

- správnu výživu v prevencii stomatologických ochorení
- negatívne následky neošetreného chrupu na zdravie
- demonštráciu používania správnych pomôcok pri stomatohygiene
- vysvetlenie a demonštráciu správnej techniky čistenia zubu
- vysvetlenie dôležitosti čistenia zubov, zafixovanie návyku na pravidelnosť čistenia chrupu
- vysvetlenie dôležitosti preventívnych prehliadok a včasného ošetrovania zubného kazu

RÚVZ so sídlom v Martine realizuje regionálny projekt „Vieme si správne umývať ruky?“ Projekt je zameraný na cieľovú skupinu detí predškolského veku a 1. a 2. ročníka základných škôl. Intervenčné zdravotno-výchovné pôsobenie pre deti je zamerané na negatívne následky šírenia nákaz „špinavých rúk“ vysvetlenie a demonštráciu správnej techniky umývania rúk. Na záver sa realizuje krátky test vo forme skladačky na kontrolu zapamätania si správneho postupu pri umývaní rúk /. Projektu sa v roku 2022 zúčastnilo 133 detí.

Počas roka 2022 sme realizovali regionálny projekt „Správna výživa“ a „Ovocie, zelenina a vitamíny“. Úlohou projektov je priblížiť deťom, čo je zdravé stravovanie, jeho zásady, z akých zložiek pozostáva naša strava a aký dôležitý je správny pitný režim. Deťom sa priblížila problematika vitamínov a minerálnych látok, kde ich môžeme nájsť a aký je ich význam v našom tele. Do projektov sa zapojilo 527 detí.

V rámci „Úcty mesiaca k starším“ boli v roku 2022 realizované 4 „Tréningy pamäti“ pre seniorov v spolupráci s Centrom pomoci Ligy proti rakovine a Turčianskou knižnicou. Tréningu sa zúčastnilo 40 seniorov. Regionálny úrad verejného zdravotníctva so sídlom v Martine zorganizoval v spolupráci s Turčianskou knižnicou 2 prednášky na témy: „Zdravé starnutie“ a „Alzheimerova choroba“. Prednášok sa zúčastnilo 40 seniorov.

„Liga proti rakovine“ spolupráca s Centrom pomoci ligy proti rakovine

RÚVZ so sídlom v Martine v spolupráci s Centrom pomoci ligy proti rakovine, ktoré pôsobí v okrese Martin poskytuje klientom podľa dohody vyšetrenie rizikových faktorov srdcovo – cievnych ochorení a odborné poradenstvo v oblasti zdravej životosprávy, príp. spolupracujeme na rôznych projektoch a kampaniach.

V rámci spolupráce medzi RÚVZ Martin a Jesseniovou lekárskou fakultou Martin sme v priebehu v roku 2022 zabezpečili výuku absolventov odboru verejného zdravotníctva JLF UK v Martine a odbornú prax lekárov rezidentského programu. Súčasťou výuky boli aj preventívne vyšetrenia v poradni zdravia, ktoré pozostávali z merania TK, zisťovania percenta podkožného tuku, BMI, odberu kapilárnej krvi, z ktorej sa vyšetrovali: glukóza, celkový cholesterol, TG, HDL cholesterol. 9 absolventov bolo oboznámených s prácou v poradni zdravia a VkJ.

Národný onkologický program

Regionálny úrad verejného zdravotníctva so sídlom v Martine realizoval v rámci plnenia úloh Národného onkologického programu 12 prednášok na témy prevencie rakoviny prsníka, prevencia rakoviny kolorekta a prevencia rakoviny semenníkov. Súčasťou prednášok bol aj nácvik samovyšetrenia prsníkov a semenníkov na maketách, ktoré sme mali k dispozícii. Besied sa zúčastnilo 97 detí a 51 dospelých. 7 besied bolo realizovaných v spolupráci

s Centrom pomoci Ligy proti rakovine Martin v rámci celoslovenskej kampane „Kontroluj sa“.

Linka pomoci na odvykanie od fajčenia bola zriadená na základe zákona č. 89/2016 o výrobe, označovaní a predaji tabakových výrobkov a súvisiacich výrobkov a o zmene a doplnení niektorých zákonov, usmernená v § 8 ods.) 1, písm. b.. Je realizovaná všetkými regionálnymi úradmi verejného zdravotníctva SR. Je štandardnou metódou v rámci podpory nefajčenia, efektívnou intervenciou umožňujúcou prvý kontakt fajčiara s odborníkom. Umožňuje nárast pravdepodobnosti úspešného ukončenia fajčiarskeho návyku.

Linka pomoci na odvykanie od fajčenia je realizovaná prostredníctvom telefonického poradenstva. Linka je reaktívna, poskytujúca odpovede a rozhovory s volajúcimi bez aktívneho vstupu a monitorovania postupu odvykania od fajčenia. Linka poskytuje poradenstvo na telefónnom čísle 0908 222 722 každý pracovný deň v čase od 8.00 – 15.00 hod.. Počas rozhovoru je úlohou operátora získať informácie o klientovi tzv. minimal data set, ide o súbor základných minimálnych otázok, pomocou ktorých operátor získa prehľad o klientovej závislosti.

Telefonické poradenstvo je štandardnou službou v rámci poskytovania poradenstva v odvykaní od fajčenia. Je efektívnou intervenciou umožňujúcou prvý kontakt fajčiara s odborníkom a úspešné ukončenie fajčiarskeho návyku. Cieľovou skupinou sú motivovaní fajčiari, ktorí nedokážu abstinovať bez cudzej pomoci. Prostredníctvom Linky poskytujeme interaktívnu pomoc pri odvykaní od fajčenia, zvyšujeme motiváciu pre ukončenie fajčiarskeho návyku, zlepšujeme informovanosť o spôsoboch a možnostiach odvykania od fajčenia, zlepšujeme informovanosť o dostupných voľnopredajných farmakologických preparátoch, informujeme o účinkoch tabaku na ľudský organizmus a pomoci pri prekonávaní abstinenčných príznakov a ťažkostí. Dôležitá v celom procese je motivácia klienta, ktorá zahŕňa hlavne zdravotné, estetické a ekonomické dôvody. Po získaní informácií z minimal data setu sa vyhodnotí stupeň závislosti, prípadné prekážky a komplikácie, ktoré sa môžu vyskytnúť v procese odvykania. Ďalšou fázou poradenstva je plánovanie a stanovenie krátkodobých cieľov u klienta, výber formy odvykania a plánovanie zmeny životného štýlu. Pri procese odvykania, jeho realizácie a vyhodnotenia úspešnosti už nie je možné s klientom pracovať, keďže nie je možná spätná väzba na klienta. Tá by bola možná pri proaktívnej forme linky, ktorú však zatiaľ nie je možné realizovať. Pri takomto type poradenstva je dôležité dodržiavať zásady telefonického komunikácie. Pri zvonení nie je vhodné hneď zdvihnúť telefón, ale počkať približne dve zvonenia. Predstavíme sa, počkáme a necháme klienta, aby sa sám rozhovril. V rozhovore klienta usmerňujeme tak, aby sme získali odpovede na otázky minimal data setu a smerujeme rozhovor na oblasti najčastejších problémov. Počas celého rozhovoru operátor udržuje a zvyšuje motiváciu klienta. Na záver klientovi poďakujeme, poprajeme úspešné odvykanie. Na začiatku celého tohoto procesu musíme zistiť u klienta, v akom štádiu motivácie sa nachádza. Ak o zmenu nestojí, vyvoláme v klientovi pochybnosti, umožníme mu spoznať riziká. Ak je v štádiu rozhodovania, pomôžeme mu rozhodnúť sa, posilňujeme jeho sebadôveru. V štádiu rozhodnutia je potrebné vybrať najvhodnejšiu alternatívu pre klienta. Nie vždy prebieha verbálna komunikácia efektívne, ale môže byť narušená vývinom, vekom, anatomicou poruchou, kultúrnymi rozdielmi, zdravotným stavom, psychickým stavom prípadne medikamentóznou liečbou.

Linka pomoci na odvykanie od fajčenia je v prevádzke od mája 2016, za tento rok disponujeme údajmi, ktoré je možné využiť ako možnosť ďalšieho postupu a smerovania tejto formy pomoci v oblasti intervencie nefajčenia.

Regionálny úrad verejného zdravotníctva so sídlom v Martine realizoval “Telefonické poradenstvo odvykania od fajčenia” v čase od 21. januára do . februára 2022. Počas tohoto obdobia sa uskutočnilo 26 hovorov.

Regionálny úrad verejného zdravotníctva so sídlom v Martine realizoval v roku 2022 4 prednášky na tému Prevencia fajčenia, ktorých sa zúčastnilo 103 žiakov základných škôl.

Poradňu na odvykanie od fajčenia navštívil v roku 2022 1 klient.

**Regionálny úrad verejného zdravotníctva
so sídlom v Michalovciach**

HYGIENA ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA A ZDRAVIA

1.4 MAPOVANIE PRÍTOMNOSTI BAKTÉRII RODU LEGIONELLA V ZARIADENIACH SOCIÁLNYCH SLUŽIEB

V roku 2022 bolo v rámci úlohy vykonané 2. kolo odberov vzoriek na prítomnosť baktérií rodu Legionella v zariadení sociálnych služieb, kde bola zistená pozitivita v 1. kole odberov a po vykonaných nápravných opatreniach zo strany ZSS. V domove sociálnych služieb a zariadení pre seniorov v okr. Michalovce bolo odobratých 8 vzoriek za účelom vyšetrenia ukazovateľa Legionella, z toho 1 vzorka pitnej vody, 4 vzorky teplej vody a 3 stery. V opakovaných odobratých vzorkách nebola stanovená baktéria rodu Legionella. Zároveň boli na ÚVZ SR zaslané spracované údaje o odberoch vzoriek.

Odd. HŽPaZ participuje na úlohách.

7.1 MONITORING KVALITY VÔD VYBRANÝCH LOKALÍT

Oddelenie HŽPaZ v rámci plnenia tejto úlohy zabezpečuje monitoring výskytu cyanobaktérií a vodných kvetov na dvoch prírodných vodných plochách určených na kúpanie, Zemplínska Šírava a Vinianske jazero, ktoré v kúpacjej sezóne 2022 neboli v prevádzke.

V roku 2022 bolo počas kúpacjej sezóny odobratých 30 vzoriek rekreačných vôd, z toho 25 vzoriek zo Zemplínskej Šíravy a 5 vzoriek z Vinianskeho jazera.

Pri vizuálnej kontrole vody na kúpanie zo Zemplínskej Šíravy a Vinianskeho jazera bolo počas kúpacjej sezóny premnoženie cyanobaktérií vyhodnotené v stupni I (žiadny výskyt). V odobratých vzorkách vôd nebolo ani v jednej vzorke potvrdené premnoženie resp. prekročenie medznej hodnoty ukazovateľa cyanobaktérií.

7.13. MONITORING CELKOVÉHO ORGANICKÉHO UHLÍKA V PRÍRODNÝCH A UMELÝCH KÚPALISKÁCH

V roku 2022 bolo počas KS za účelom stanovenia celkového organického uhlíka odobratých 12 vzoriek vôd z prírodných kúpalísk ZŠ a VJ.

HYGIENA VÝŽIVY, BEZPEČNOSTI POTRAVÍN A KOZMETICKÝCH VÝROBKOV

3.2 MONITORING PRÍJMU KUCHYNSKEJ SOLI

Riešiteľská organizácia : RÚVZ Michalovce

Gestor úlohy : ÚVZ SR Bratislava

Splnenie cieľa :

Soľ je jedným z hlavných rizikových faktorov vo výžive a jej nadmerný príjem je spojený s výskytom KVO. Ako rizikový faktor je indikovaný vo viacerých dokumentoch (napr. WHO Akčný plán pre výživu a potraviny 2016-2020, Viedenská deklarácia pre výživu). V oblasti vládou SR (uznesenie č.117 z 8.3.2017) prijatého Akčného plánu pre potraviny a výživu na roky 2017-2025 sa bude pokračovať v aktivitách na dosiahnutie cieľa prostredníctvom monitoringu-postupné zníženie príjmu soli na 5 g na deň u dospelaj populácie so zameraním sa na hotové pokrmy, chlieb a pečivo v spoločnom stravovaní so zameraním na uzavretý systém spoločného stravovania napr. zariadenia sociálnych služieb a stravovacie zariadenia v nemocničných zariadeniach.

Etapy riešenia :

V rámci plnenia tejto úlohy boli realizované tieto odbery: 2 vzorky polievok, 1 vzorka mäsový pokrm a 1 vzorka prílohy k pokrmu na laboratórnu kontrolu obsahu pridanej kuchynskej soli, ktoré boli vyšetrené v laboratóriách RÚVZ so sídlom v Košiciach. Jednalo sa o pokrmy, ktoré boli ponúkané zákazníkom v rámci obedového menu.

Prehľad je popísaný v nižšie uvedenej tabuľke :

Pokrmy odobrané v závodnej kuchyni –BSH, Továrenská 2, Michalovce:

Pokrm presný názov	Množstvo jedlej soli mg/kg	Množstvo jedlej soli g/100	Množstvo jedlej soli na hmotnosť pokrmu v gramoch	Hmotnosť pokrmu v gramoch	Množstvo soli pridanej podľa receptúry mg/kg	Konečné množstvo pridanej soli mg/kg	Vyhovuje nevyhovuje
Polievka zeleninová s cestovinou	8628	0,86	2,85	330	1000	8628	vyhovuje
Kurací rezeň	3917	0,39	0,51	130	2000	3917	vyhovuje
Mastené zemiaky s cibuľou	4223	0,42	0,765	180	2000	4223	vyhovuje
Polievka fazuľková podbitá so zemiakmi	7281	0,73	2,40	330	1000	7281	vyhovuje

Spracované výsledky podľa anotácie úlohy boli v stanovenom termíne zaslané na RÚVZ so sídlom v Košiciach.

2. SLEDOVANIE VÝŽIVOVÉHO STAVU KLIENTOV V ZARIADENIACH SOCIÁLNYCH SLUŽIEB

2.1. Evidenčné číslo úlohy : 3.3

Na základe usmernenia ÚVZ SR Bratislava číslo ÚVZSR/OHVBPKV/7272/33709/2022 zo dňa 09.11.2022 plnenie tejto úlohy bude realizované v roku 2023 a v roku 2024.

3. MONITORING PRÍTOMNOSTI ALERGÉNOV V HOTOVÝCH POKRMOCH PRIPRAVOVANÝCH V ZARIADENIACH SPOLOČ- NÉHO STRAVOVANIA A V POTRAVINÁCH URČENÝCH PRE DOJČATÁ A MALÉ DETI.

3.1. Evidenčné číslo úlohy : 3.4

V rámci koordinácie v sídle kraja RÚVZ Michalovce sa nepodieľal na plnení tejto úlohy.

HYGIENA DETÍ A MLÁDEŽE

4.1 AKTIVITY PREVENČIE DETSKEJ OBEZITY V KONTEXTE PLNENIA NÁRODNÉHO AKČNÉHO PLÁNU PREVENČIE OBEZITY NA ROKY 2015 – 2025 (NAPPO)

Gestor : ÚVZ SR

Riešiteľské pracoviská: RÚVZ v SR

Riešenie projektu a výstupy:

Cieľom aktivít projektu je komplexným výkonom štátneho zdravotného dozoru, realizáciou výchovných aktivít v oblasti edukácie matiek cestou materských centier a detí a mládeže cestou zariadení pre deti a mládež prispieť k zníženiu výskytu detskej obezity.

Realizácia projektu odd. HDM :

Priorita - Podpora zdravého štartu do života

- lokálny projekt „Čakáme na bociana“ – kurz o zdravom tehotenstve a materstve, ktorý ponúka informácie o priebehu tehotenstva, pôrodu, starostlivosti o novorodenca a ženu prostredníctvom lektorov z odborov klinickej medicíny aj verejného zdravotníctva. Nakoľko v roku 2022 hlavne v prvom polroku pretrvávala mimoriadna pandemická situácia COVID a pre nízky záujem mamičiek sa projekt nere realizoval.

Priorita - Podpora zdravšieho prostredia v školách

- V rámci výkonu štátneho zdravotného dozoru a úradnej kontroly potravín v zariadeniach spoločného stravovania pre deti a mládež. Kontroly boli zamerané na hodnotenie pestrosti jedálnych lístkov a dodržiavanie zásad na ich zostavovanie. Sledovali sme aj zaraďovanie tzv. zdravých potravín napr. tmavého a celozrného pečiva, špaldovej, pohánkovej alebo semolinovej múky, potravín bez pridaného cukru. Zisťovali sme aj plnenie celospoločenskej úlohy pri znižovaní množstva pridanej soli pri príprave pokrmov a praktickú aplikáciu upravených MSN. Vedúci stravovacích zariadení pre deti a mládež zabezpečujú sledovanie nutričnej a energetickej hodnoty podávanej stravy prostredníctvom elektronického systému používaného v školskej jedálni, čo sa námatkovo sledovalo aj pri kontrolnej činnosti. Príprava diétného stravovania (bezlepková strava) sa vykonáva v dvoch stravovacích zariadeniach. V ostatných zariadeniach, kde sú aj deti so špecifickými požiadavkami stravovania sa deti buď vôbec nestravujú, alebo je ich stravovanie riešené formou donášky stravy (podmienky donášky sú uvedené v prevádzkovom poriadku zariadenia školského stravovania).
- V každom zariadení pre deti a mládež je k dispozícii tečúca pitná voda na zabezpečenie pitného režimu. Priebežne pri výkone štátneho zdravotného dozoru sme kontrolovali poskytovanie pitného režimu pri podávaní stravy, resp. počas pobytu detí v zariadení a to z hľadiska vhodnosti druhov nápojov. Zisťované bolo podávanie sladených nápojov ako sladený čaj, sirupová voda, v menšej miere bola podávaná čistá voda hlavne u nápojov podávaných počas dňa. Pri kontrolách aktívne upozorňujeme prevádzkovateľov stravovacích zariadení na dôležitosť vhodného výberu nápoja na zabezpečenie pitného režimu.
- Pri kontrolách v školách a školských stravovacích zariadeniach sme aktívne presadzovali zavádzanie desiat zo školskej jedálne a vedenie škôl sme usmerňovali o možnosti

prehodnotiť prítomnosť bufetov v školských zariadeniach. Evidujeme 14 bufetov, 10 nápojových automatov (na teplé nápoje – bezkofeínové, čaj) a 1 automat na bagety. Problémom v našich bufetoch je predaj presladených želatínových cukrovíniiek, po ktorých je zo strany detí veľký dopyt. Predajca aj napriek našej intervencii znížiť ich predaj, svoju prevádzku nimi aj naďalej zásoboval.

- Zariadenia pre deti a mládež aj naďalej pokračujú v školskom mliečnom programe a programe „Školské ovocie“. Realizujú sa cez školské stravovacie zariadenia a 4 mliečne automaty. Nedostatky, týkajúce sa hygienického zabezpečenia programov školskými stravovacími zariadeniami pri štátnom zdravotnom dozore neboli zaznamenané. Pozitívne bolo zistenie o zvyšujúcom sa počte zapojených detí do programov a o rozširujúcom sa ponúkanom sortimente mliečnych výrobkov a ovocia.
- Projekt COSI – Európska iniciatíva pre sledovanie detskej obezity sa v roku 2022 nerealizoval pre nedostatočnú ochranu osobných údajov budúcich respondentov projektu na základe neodporúčanie osoby zodpovednej za ochranu osobných údajov za regionálny úrad verejného zdravotníctva.

Priorita - Poskytovať nutričné vzdelávanie odborným zamestnancom školského stravovania v rámci projektov profesijných združení

- V roku 2022 neboli organizované žiadne školiace aktivity.
- Pri kontrolnej činnosti sme vykonávali aj edukačné aktivity v oblasti zdravého stravovania, presadzovali sme výber výživovo hodnotných potravín, podávanie čerstvého ovocia a zeleniny, zapájanie sa do školského mliečneho programu a programu školské ovocie. Ohľadom zabezpečenia školského stravovania sme poskytovali osobné (pri kontrole) aj telefonické konzultácie.

Priorita - Podpora pohybových aktivít

- V rámci štátneho zdravotného dozoru v zariadeniach pre deti a mládež sme presadzovali vytváranie zodpovedajúcich podmienok pre telesnú výchovu na školách (telocvične, ihriská, základná telesná výchova, telovýchovné aktivity mimo vyučovania). Vykonávali sme kontrol telocviční a miestností prispôsobených na vykonávanie pohybových aktivít.
- „**Saunováčik** „– účinky saunovania sú dávno známe, pôsobí preventívne i ako podporná liečba a fyziatrická procedúra pri recidivujúcich ochoreniach. RÚVZ ako preventívny orgán na ochranu zdravia pripravil vlastný regionálny projekt ktorého cieľom je preskúmať a potvrdiť dobre známe účinky saunovania, prípadne vylúčiť niektoré tvrdenia o procedúrach a získať nové poznatky. Materská škola, Komenského v Michalovciach prevádzkuje saunovanie detí - požiadali sme ich o spoluprácu. V mesiacoch október - apríl nám mali zasielať mesačné hlásenia, v ktorých sú zaznamenané symptómy detí po saunovaní /počet detí, pocity, závraty, palpitácie, bolesť pri srdci, bolesť brucha, dýchavica, slabosť, rozmazané videnie, zmeny na koži, počet chorých detí, akútne infekcie horných a dolných dýchacích ciest, choroby s komplikáciami, alergie, chorobnosť detí v zariadení počas mesiaca ako rinitída, nazofaryngitída, sinusitída, pharyngitída, tonsilitída, laryngitída, pneumónia, bronchitída...../. Z dôvodu nepriaznivej epidemiologickej situácie v súvislosti s výskytom ochorenia COVID 19 a následne pre nepriaznivú situáciu s cenami energií sa projekt nerealizoval.

Termín ukončenia: r. 2025

4.2 HODNOTENIE JEDÁLNYCH LÍSTKOV MŠ A ZŠ

Gestor : ÚVZ SR

Riešiteľské pracoviská: všetky RÚVZ v SR

Riešenie projektu a výstupy:

Cieľom projektu je zmapovanie situácie v oblasti dodržiavania všeobecných zásad pre zostavovanie jedálnych lístkov v zariadeniach spoločného stravovania detí MŠ a ZŠ a zistiť frekvenciu podávania vybraných druhov potravín (pokrmov).

Realizácia projektu odd. HDM:

Mesačné zhodnotenie jedálnych lístkov (za mesiace marec a máj 2022) bolo vykonané podľa zaslanej metodiky hodnotenia len u vybraných druhov potravín/pokrmov, ktoré mali určenú odporúčanú frekvenciu podávania. Hodnotenie bolo vykonávané formou bodovania, na základe počtu bodov boli jedálne lístky zaradené do jedného z 5 stupňov (výborný, veľmi dobrý, dobrý, nízka úroveň, nevyhovujúci). Hodnotenie jedálnych lístkov bolo vykonané v rovnakých školských jedálňach ako v predchádzajúcej etape (JL za október a november 2021). Po našej intervencii bolo v tomto roku viditeľné mierne zlepšenie v počte dosiahnutých bodov. V stupni hodnotenia dobrý boli 4 jedálne lístky a v stupni veľmi dobrý 2 jedálne lístky. Koeficient pestrosti bol vyhovujúci u pokrmov, nevyhovujúci bol u nápojov. Z nápojov sa najčastejšie podávala čistá voda, resp. voda s citrónom alebo pomarančom čo je len minimálna obmena, preto nemohla byť dodržaná pestrosť podávaných nápojov. Čistá voda je však vo všeobecnosti považovaná za najvhodnejší spôsob pitného režimu.

Výsledky bodového hodnotenia a výpočet koeficientu pestrosti sú uvedené v tabuľke.

	Marec 2022		Máj 2022	
	Bodové hodnotenie obedy	Koeficient pestrosti	Bodové hodnotenie obedy	Koeficient pestrosti
ZŠ, Mierová, Strážske	9 (dobry)	Polievky, hl. jedlá, prílohy - vyhovuje Nápoj - nevyhovuje	11 (veľmi dobrý)	Polievky, hl. jedlá, prílohy - vyhovuje Nápoj - nevyhovuje
ZŠ, Moussona Michalovce	10 (dobry)	Polievky, hl. jedlá, prílohy - vyhovuje Nápoj - nevyhovuje	9 (dobry)	Polievky, hl. jedlá, prílohy - vyhovuje Nápoj - nevyhovuje
ZŠ, P.O. Hviezdoslava, V. Kapušany	11 (veľmi dobrý)	Polievky, hl. jedlá, prílohy - vyhovuje Nápoj - nevyhovuje	10 (dobry)	Polievky, hl. jedlá, prílohy - vyhovuje Nápoj - nevyhovuje

Zistené skutočnosti –

ZŠ, Mierová, Strážske – Hydinové mäso bolo zaradzované málo. Ryby neboli v jedálnom lístku vôbec. Prevažovalo podávanie bravčového mäsa. Bezmäsité jedlo sa podávalo 4 – 5x za mesiac. Sladké jedlo sa podávalo 4 - 5x za mesiac, čo je veľa. Údeniny neboli v jedálnom

lístku zaradzované vôbec. Ako prílohy sa najviac podávali zemiaky, ryža a cestoviny (semolinové, kuskus). Knedľa sa podávala max. 2x mesačne. Zaradzovala sa ako príloha/šalát aj čerstvá alebo konzervovaná zelenina, ale nedosahovala potrebnú minimálnu frekvenciu za mesiac. Podávali sa prevažne nesladené nápoje (čaj, stolová voda) a nápoje so zníženým prídavkom cukru (prírodná ovocná šťava z pomarančov, jablkový nápoj s cviklou).

ZŠ, Moussona, Michalovce – Z polievok boli najčastejšie zaradzované zeleninové. Ryby boli v jedálnom lístku zaradzované málo, len raz za 2 mesiace. Najviac zastúpené bolo bravčové mäso, menej hydina. Sladké jedlo sa podávalo 4 - 5x za mesiac, čo je veľa. Údeniny neboli v jedálnom lístku zaradzované vôbec. Ako prílohy sa najviac podávali zemiaky, ryža a cestoviny (semolinové, kuskus). Knedľa sa podávala max. 2x mesačne. Málo bola zaradzovaná zelenina či už čerstvá, alebo tepelne upravená (sterilizovaná). Podávali sa prevažne nesladené nápoje (čaj, stolová voda) a nápoje so zníženým prídavkom cukru (prírodná ovocná šťava z pomarančov, jablkový nápoj s cviklou).

ZŠ, P.O. Hviezdoslava, V. Kapušany – Zeleninové a strukovinové polievky mali v jedálnom lístku dostatočné zastúpenie. Zaradzované boli aj obilninové závarky. Sladké jedlo sa podávalo 4x za mesiac, čo je veľa. Z príloh sa najviac podávali zemiaky, ryža a cestoviny (semolinové, kuskus). Knedľa sa podávala max. 2x mesačne. Málo bola zaradzovaná čerstvá zelenina, čiastočne bola takáto zelenina nahradzovaná tepelne upravovanou (sterilizovanou) zeleninou. Ryby boli v jedálnom lístku zaradzované málo, len raz mesačne. Údeniny neboli v jedálnom lístku zaradzované vôbec. Z nápojov mierne prevažovali sladené nápoje (čaj, voda so sirupom s najm. 50 % ovocnej zložky), prídavok cukru bol však znížený.

Termín ukončenia: 30.9.2022

4.4 ÚRAZY U DETÍ V SR

Gestor: NCZI

Riešiteľské pracoviská: ÚVZ SR, vybrané regionálne nemocnice a RÚVZ v SR

Riešenie projektu a výstupy:

Cieľom projektu je formou spolupráce s NCZI a regionálnymi nemocnicami získať vybrané informácie, týkajúce sa problematiky úrazov detí na Slovensku.

Realizácia projektu odd. HDM:

RÚVZ Michalovce v roku 2022 projekt neriešil.

V roku 2019 sa realizovala pilotná etapa projektu, jednotlivé etapy sa budú realizovať priebežne voliteľne podľa požiadaviek a možností NCZI.

Termín ukončenia: r. 2019 a priebežne podľa požiadaviek gestora

PREVENTÍVNE PRACOVNÉ LEKÁRSTVO A TOXIKOLÓGIA

2.1 - ZNIŽOVANIE MIERY ZDRAVOTNÝCH RIZÍK ZAMESTNANCOV Z PRACOVNÉHO PROSTREDIA, PRACOVNÝCH PODMIENOK A SPÔSOBU PRÁCE :

2.1.1. Znižovanie miery zdravotných rizík – rizikové práce :

V roku 2022 pri štátnom zdravotnom dozore k 31.12.2022 sme naďalej sledovali zabezpečenie zdravotného dohľadu zamestnávateľmi podľa § 30a a § 30d zák. č. 355/2007 Z. z.. Pri výkone ŠZD zamestnanci odd. PPL a T, zisťujú či zamestnávateľia, ktorých zamestnanci sú evidovaní v 3. a 4. kategórii rizikových prác, majú zabezpečený zdravotný dohľad PZS, či riešia technické, organizačné a individuálne opatrenia na ochranu zdravia týchto zamestnancov, či majú spracovanú dokumentáciu tak, ako to vyplýva z § 30 zák. č. 355/2007 Z. z., kontrolujú vykonávanie LPP: harmonogramy LPP, zoznamy zamestnancov vykonávajúcich rizikové práce, ktoré zamestnávateľ poskytuje lekárovi vykonávajúcemu LPP, závery z vykonaných LPP – posudky o zdravotnej spôsobilosti pre výkon danej pracovnej činnosti, kategorizáciu zamestnancov. V roku 2022 bol vydaný 1 pokyn na odstránenie zisteného nedostatku pri výkone štátneho zdravotného dozoru, a to na zabezpečenie obnovy hygienickej maľby stien a stropu tak, aby zodpovedali požiadavkám podľa § 3 písm. b) a bodu č. 9.3. Prílohy č. 1 k NV SR č. 391/2006 Z. z. o minimálnych bezpečnostných a zdravotných požiadavkách na pracovisko. Išlo o spoločnosť ANTEUS, spol. s r.o., prevádzka Výrobná hala na výrobu kovových dielcov a súčiastok v Strážskom. V roku 2022 boli uložené 3 sankcie za nezabezpečenie posúdenia zdravotného rizika z expozície faktorom práce a pracovného prostredia a nezabezpečenie vypracovania písomného posudku o riziku s kategorizáciou prác z hľadiska zdravotného rizika v spolupráci s pracovnou zdravotnou službou podľa § 30 zák. 355/2007 Z. z.. V 2 prípadoch však išlo o právnické osoby, u ktorých sú zamestnanci evidovaní v 2. kategórii prác. U ostatných zamestnávateľov, ktorých zamestnanci sú zaradení do 3. a 4. kategórie rizikových prác neboli zistené nedostatky, neboli uložené sankcie pre porušenie § 30 a § 31 zák. č. 355/2007 Z. z..

V roku 2022 neevidujeme v poľnohospodárstve rizikové práce s expozíciou chemickým látkam, ktoré sa používajú na chemickú ochranu rastlín. V roku 2022 k 31.12. bolo zistené pri vlastnej chemickej ochrane rastlín používanie toxických a látok a zmesí v 4 organizáciách (Agro družstvo Čičarovce, Roľnícke družstvo KOROMĽA, Agro družstvo Staré, HD Zbudza a AGROSPOL s.r.o. Michalovce, Čečehov).

V okresoch Michalovce a Sobrance evidujeme rizikové práce v 30 firmách. V okrese Sobrance evidujeme rizikové práce v 3 organizáciách a to: Regionálna nemocnica Sobrance, n. o., Sobrance, LESY SR, š.p., odštepňý závod Sobrance, pričom pracovisko Mechanizačno – expedičný sklad sa nachádza v okrese Michalovce, a v spoločnosti DARYN, s.r.o., Sobrance.

Na uvedených pracoviskách pracuje celkom 1042 (1267 expozícií) exponovaných zamestnancov (oproti roku 2021 došlo k poklesu počtu exponovaných zamestnancov o 171 zamestnancov), z toho je 325 (325 expozícií) žien (oproti roku 2021 došlo k poklesu počtu exponovaných žien o 75 žien).

V 3. kategórii rizikových prác evidujeme spolu 1037 zamestnancov (1259 expozícií), z toho 325 žien (325 expozícií), a 5 zamestnancov (8 expozícií), len muži, ktorí vykonávajú rizikové práce v 4. kategórii.

V okresoch Michalovce a Sobrance evidujeme zamestnancov exponovaných týmto rizikovým faktorom: biologický faktor (TBC, SARS-CoV-2), fyzická záťaž (bremená), hluk, chemické látky a zmesi, chemické karcinogény, ionizujúce žiarenie, psychická pracovná záťaž, vibrácie (prenášané na celé telo a na ruky) a záťaž teplom a chladom – teplo.

Rizikové práce s rizikovým faktorom Mycobacterium tuberculosis sú evidované v Nemocnici s poliklinikou Štefana Kukuru Michalovce, a.s., Michalovce, a to na ambulancii pneumológie a ftizeológie a v Regionálnej nemocnici Sobrance, n.o., Sobrance. Taktiež sú evidované rizikové práce s rizikovým faktorom Mycobacterium tuberculosis v 2 NZZ, a to na pracovisku Plúcna ambulancia – pneumológie a ftizeológie, Michalovce, prevádzkovateľa STRIPAI s.r.o., Michalovce a na pracovisku Neštátna pneumologická a ftizeologická ambulancia pre deti a dospelých, Michalovce, prevádzkovateľa PNEUMOMEDIK s.r.o., Michalovce. Na základe predloženého návrhu na určenie rizikových prác pre rizikový faktor Mycobacterium tuberculosis boli zaradené práce do 3. kategórie rizikových prác. Rizikové práce s rizikovým faktorom SARS-CoV-2 sú evidované v Nemocnici s poliklinikou Štefana Kukuru Michalovce, a.s., Michalovce, a to na pracoviskách – Izolačné izby / príp. reprofilované lôžka v rámci lôžkových oddelení / vyčlenené lôžkové kapacity intenzívnej starostlivosti pre pacientov s COVID-19, Infektologická ambulancia. Na základe predloženého návrhu na určenie rizikových prác pre rizikový faktor SARS-CoV-2 boli zaradené práce do 3. kategórie rizikových prác, a to v termíne: Po dobu vyhlásenia mimoriadnej epidemiologickej situácie súvisiacej s pandémiou ochorenia COVID-19 na území SR.

Rizikové práce s rizikovým faktorom psychická pracovná záťaž evidujeme na pracoviskách Mestskej polície Michalovce, prevádzkovateľa Mesto Michalovce, Mestský úrad, Michalovce a na pracoviskách Centrum pre deti a rodiny Remetské Hámre – Špecializovaná samostatná skupina pre deti s postihnutím č. 2 a č. 3, Remetské Hámre, Špecializovaná samostatná skupina pre deti s postihnutím č. 4, Sobrance a Špecializovaná samostatná skupina pre deti s duševnými poruchami č. 6, Koromľa, prevádzkovateľa Centrum pre deti a rodiny Remetské Hámre. Na základe predloženého návrhu na určenie rizikových prác pre rizikový faktor psychická pracovná záťaž boli zaradené práce do 3. kategórie rizikových prác.

Rizikové práce s rizikovým faktorom ionizujúce žiarenie evidujeme v týchto spoločnostiach: Nemocnica s poliklinikou ŠK Michalovce, a.s., Michalovce – oddelenie nukleárnej medicíny (9 zamestnancov, z toho 6 žien), Karotáž a cementace, s.r.o. Hodonín – odštepny závod Michalovce (3 zamestnanci - muži). Rizikové práce boli určené po prekonzultovaní na RÚVZ Košice – odbor ochrany zdravia pred žiarením. Celkom ide o 12 zamestnancov, z toho je 6 žien.

K 31.12.2022 bolo vydaných **10** rozhodnutí:

Nové rozhodnutia:

- **Centrum pre deti a rodiny Remetské Hámre** – pracovná činnosť vychovávateľ, pomocný vychovávateľ, pomocný vychovávateľ s ekonomickou agendou, pre rizikový faktor psychická pracovná záťaž, 3. kategória rizikových prác.

Prehodnotené rizikové práce:

- **Nemocnica s poliklinikou Štefana Kukuru Michalovce, a.s. Michalovce** - Na pracoviskách Izolačné izby / príp. reprofilované lôžka v rámci lôžkových oddelení / vyčlenené lôžkové kapacity intenzívnej starostlivosti pre pacientov s COVID-19, Infektologická ambulancia boli prehodnotené rizikové práce z toho dôvodu, že na základe zmeny v epidemiologickej situácii došlo k organizačným a prevádzkovým zmenám v poskytovaní zdravotnej starostlivosti pre pacientov s ochorením COVID-19 súvisiacich so zrušením príkazov MZ SR pre subjekty hospodárskej mobilizácie na

reprofiláciu lôžok a s vyčlenením izolačných izieb pre pacientov s ochorením COVID-19, u ktorých je primárnou diagnózou iné ochorenie. Taktiež došlo od 15.03.2022 k zmene názvu profesie Zdravotnícky asistent na profesiu Praktická sestra – asistent. Na uvedených pracoviskách boli vyhlásené rizikové práce v 3. kategórii pre biologický faktor SARS-CoV-2, na základe predloženého aktualizovaného posudku o riziku. Zamestnanci na uvedených pracoviskách v prípade umiestnenia COVID – pozitívnych pacientov na vyčlenených lôžkach vykonávajú trvalú a systematickú prácu s expozíciou vírusu SARS-CoV-2, a to pri vyšetrovaní a ošetrovaní pacientov s ochorením COVID-19 a taktiež pri manipulácii s nebezpečným odpadom a pri upratovaní priestorov. Návrh na zaradenie prác, vykonávaných na uvedených pracoviskách, do 3. kategórie rizikových prác spoločnosť predložila aj v súvislosti s novelizáciou NV SR č. 83/2013 Z. z. o ochrane zdravia zamestnancov pred rizikami súvisiacimi s expozíciou biologickým faktorom pri práci, ktorou boli do prílohy č. 2 tabuľky č. 2 v súlade so smernicou Komisie (EÚ) 2020/739 medzi koronavírusy čeľade Coronaviridae doplnené koronavírusy spôsobujúce ťažký akútny respiračný syndróm, a to vírus SARS, vírus MERS a vírus SARS-CoV-2, ktorý spôsobuje šírenie nového ochorenia COVID-19 v rámci celosvetovej zdravotnej pandémie.

- **Lesy SR, š.p. – OZ Sobrance** – Mechanizačno expedičný sklad Michalovce – prehodnotené rizikové práce, nakoľko išlo o práce zaradené do 4. kategórie. Po prehodnotení rizikových prác sú zamestnanci naďalej evidovaní vo 4. kategórii rizikových prác.
- **SYRÁREŇ BEL SLOVENSKO, a.s., Michalovce** - Na pracovisku Oddelenie výroby prírodných syrov boli prehodnotené rizikové práce, z dôvodu organizačných zmien (premiestnenie stohovača k lisu a taktiež došlo k zmene trás niektorých dopravníkov) a na základe posúdenia rizika, s ohľadom na výsledky objektivizácie bola práca zamestnancov v profesii operátor výroby prírodných syrov III. zaradená do 3 kategórie rizikových prác pre faktor hluk.
- **eustream, a.s., Bratislava, Kompresorová stanica KS 01 Veľké Kapušany** - Pracovisko Koordinácia údržby, prevádzky a HPS KS 01 - prehodnotenie rizikových prác, nakoľko išlo o práce zaradené do 4. kategórie.
- **GRONBACH k.s., Michalovce**, pracovisko MEFE/KUFE – mechanická výroba/výroba plastových dielov NISS – brusiareň, pracovná činnosť pomocný operátor MANUVIA a pracovisko MEFE/KUFE – mechanická výroba/výroba plastových dielov PRESS – lisovňa, pracovná činnosť pomocný operátor MANUVIA a pracovná činnosť vedúci zmeny PRESS. Na uvedených pracovných pozíciách pracujú zamestnanci agentúrnej spoločnosti. Rizikové práce boli prehodnotené na základe posúdenia rizika, s ohľadom na výsledky objektivizácie bola práca zamestnancov vo vyššie uvedených profesiách zaradená do 3. kategórie rizikových prác pre faktor hluk.
- **Ekologické služby a.s., Strážske** – pracovisko spoločnosti Ekologické služby a.s., Strážske, pracovná činnosť technik BOZP a ABT. Rizikové práce boli prehodnotené a na základe organizačných zmien došlo k vyradeniu profesie z rizikových prác. Pracovisko Laboratórium čistenia odpadových vôd v prevádzkovej budove ČOV I., Ekologické služby a.s., Strážske – na pracovisku boli vyhlásené rizikové práce v 3. kategórii pre rizikový faktor chemický karcinogén formaldehyd, v profesii laborant, na základe posudku o riziku.
- **KEREX s.r.o., Michalovce** – prevádzka MI 1, MI 3, prevádzka MI 2, prevádzka MI 1 – KTL – vyradenie práce z 3. kategórie rizikových prác v pracovnom zaradení zvärač a pieskovač, faktor práce – vibrácie prenášané na ruky a preradenie do 2. kategórie

prác na základe posúdenia rizika s ohľadom na výsledky objektivizácie, charakter prác a frekvenciu vykonávaných činností.

Súčasťou všetkých vyššie uvedených návrhov boli posudky o riziku, pri spracovaní ktorých spracovatelia vychádzali z hodnotenia zdravotného stavu zamestnancov, pracovných podmienok, objektivizácie rizikových faktorov na pracoviskách.

Rizikové práce vyradené z evidencie:

- EUROVIA SK, a.s., Košice, sektor Michalovce – kobercová čata, Michalovce – rizikový faktor hluk a vibrácie, 3. kategória RP. Súčasťou návrhu bol aktualizovaný posudok o riziku.
- Chemko, a.s. Slovakia, Bratislava, prevádzka Strážske – vyradenie pracovných činností a všetkých prác z 3. kategórie rizikových prác, ktoré boli určené vydanými rozhodnutiami RÚVZ Michalovce, z dôvodu ukončenia činnosti na jednotlivých pracoviskách spoločnosti.

V uvedených spoločnostiach boli zrušené rizikové práce a zamestnanci jednotlivých spoločností boli vyradení z evidencie rizikových prác.

Ďalšie zmeny:

V roku 2022 došlo k poklesu počtu zamestnancov vo faktoroch:

- chemické látky a zmesi o 54 zamestnancov,
- biologické faktory o 119 zamestnancov,
- hluk o 36 zamestnancov,
- vibrácie o 89 zamestnancov.

K nárastu počtu zamestnancov došlo vo faktoroch:

- fyzická záťaž o 12 zamestnancov.

V okresoch Michalovce a Sobrance bolo vykonaných pracovníkmi odd. PPL a T celkom 69 kontrol na pracoviskách s rizikovými prácami.

Pracovné podmienky, ako aj opatrenia na zlepšenie pracovných podmienok boli prerokované taktiež so zástupcami zamestnávateľov pri šetreniach podozrení na CHzP.

Prehľad počtu pracovníkov vykonávajúcich rizikové práce za obdobie rokov 2016 až 2022 je uvedený v nasledujúcej tabuľke:

Rok	Počet exp. pracovníkov		3.kat.		4.kat.	
	Celkom	Žien	Celkom	Žien	Celkom	Žien
2016	949	301	941	301	8	0
2017	949	303	941	303	8	0
2018	1096	285	1088	285	8	0
2019	1063	285	1058	285	5	0
2020	1013	232	1008	232	5	0
2021	1213	400	1208	400	5	0
2022	1042	325	1037	325	5	0

Podrobnejšie údaje o rizikových prácach a exponovaných pracovníkoch sú uvedené v priložených tabuľkách - výstup z ASTR (tab. č. 1a, 1b, 1c, 1d, 1e).

Výsledky meraní zamestnávateľa predkladali na RÚVZ Michalovce, resp. boli poskytnuté pri výkone ŠZD.

K 31.12.2022 bolo prešetrených **12** podozrení na choroby z povolania v týchto položkách „Zoznamu“:

- **položka 29 - DNJZ - 10 x,**
- **položka č. 28 – Sekundárny Raynaudov syndróm HK - 1x**
- **položka č. 24 - Infekčné choroby a parazitárne choroby okrem tropických infekčných chorôb a parazitárnych chorôb a chorôb prenosných zo zvierat na ľudí – 1 x**

U podozrení na CHzP z DNJZ ide predovšetkým o kanálové syndrómy a epicondylitídy, PHS, Impingement syndróm, artrózy rôznych kĺbov HK a ich vzájomnú kombináciu.

U podozrení na CHzP z DNJZ - položka č. 29: Išlo o zamestnancov v pracovnom zaradení - operátor výroby, operátor strojov v elektropriemysle, elektroautomobilovom priemysle a operátorov výroby pre potravinársky priemysel.

Prešetrenie podozrení na chorobu z povolania z DNJZ sa vykonalo v týchto organizáciách:

- Yazaki Wiring Technologies Slovakia, s.r.o., Užhorodská 6080/35A, Michalovce – **2 zamestnanci,**
- BSH, s.r.o., Továrenská 2, Michalovce – **2 zamestnanci,**
- Unomedical, s.r.o., Priemyselný park 3, Michalovce – **1 zamestnanec,**
- SYRÁREŇ BEL SLOVENSKO, a.s., Lastomírska 1, Michalovce – **1 zamestnanec,**
- Gutinaba, s.r.o., Vojtěšská 211/6, Nové Město Praha 1, pracovisko pekára Nacina Ves - **1 zamestnanec,**
- Ehlebracht Slowakei, s.r.o., Továrenská 2, Michalovce, t.č. závod v Michalovciach zrušený – **1 zamestnanec,**
- GRONBACH, k.s., Priemyselný park 1, Michalovce – **1 zamestnanec,**
- ZEKON, akciová spoločnosť Michalovce, Š. Tučeka 23, Michalovce – **1 zamestnanec.**

Z celkového počtu 10 prešetrovaných podozrení na ochorenie z DNJZ v roku 2022 boli 4 uznané a 6 neuznaných.

Položka č. 24 - Infekčné choroby a parazitárne choroby okrem tropických infekčných chorôb a parazitárnych chorôb a chorôb prenosných zo zvierat na ľudí.

Prešetrenia podozrenia na chorobu z povolania COVID-19 sa vykonalo u 1 už nebohého všeobecného lekára v súlade s odporúčaným postupom v súlade s Prílohou č. 1 k listu č. **OPPL/9834/12197/2020** zo dňa 02.12.2020, zaslaného všetkým regionálnym hygienikom RÚVZ v SR a vedúcim hygienikom rezortov MV SR, MO SR, MDV SR a SIS (pripravený v spolupráci s členmi Poradného zboru hlavného hygienika SR pre odbor PPL a T). Nebohému bola uznaná choroba z povolania.

Položka č. 28 – Sekundárny Raynaudov syndróm HK. Prešetrenie sa vykonalo u stavebného robotníka, spoločnosti Chemkostav, a .s., K. Kuzmányho 1259/22, Michalovce. Zatiaľ sme neobdržali žiadny záver.

K 31.12.2022 sme obdržali z UN L. Pasteura Košice, KPL Košice spolu **15** lekárskech posudkov (3 x bolo lekárskech posudkov z prešetrovaní z roku 2021 a 1 x bola prešetrovaná v roku 2020). Z celkového počtu prešetrovaných bolo **9 uznaných (3 x z roku 2021 a 1x z roku 2020) a 6 neuznaných.**

Uznané choroby z povolania: Spolu bolo na RÚVZ Michalovce doručených 9 hlásení o uznaní chorôb z povolania a to choroba z dlhodobého, nadmerného a jednostranného zaťaženia končatín – ochorenie kosti, kĺbov, šliach a nervov končatín (položka č. 29) 7 zamestnancom, Položka č. 24 - Infekčné choroby a parazitárne choroby okrem tropických infekčných chorôb a parazitárnych chorôb a chorôb prenosných zo zvierat na ľudí 1 zamestnancovi (nebohému) a v položke č. 34 – Bronchiálna astma.

Neuznané choroby z povolania: Spolu bolo na RÚVZ Michalovce doručených 6 hlásení o neuznaní chorôb z povolania a to: choroba z dlhodobého, nadmerného a jednostranného zaťaženia končatín – ochorenie kosti, kĺbov, šliach a nervov končatín (položka č. 29) 6 zamestnancom.

Z celkového počtu prešetrovaných podozrení na CHzP sme v 4 prípadoch odporúčali prekonzultovanie na RKD.

Prehľad prešetrovaných, priznaných a nepriznaných CHzP je uvedený v priložených tabuľkách č. 4, 4a, 4b.

K 31.12.2022 zamestnávateľa vypracovali a predložili na RÚVZ Michalovce 18 prevádzkových poriadkov pre prácu s chemickými faktormi, pre prácu s expozíciou hluku, biologickým faktorom, vibráciám, pre umelé optické žiarenie. Z uvedeného počtu bolo predložených 11 prevádzkových poriadkov pre prácu s expozíciou chemickým látkam, 2 prevádzkové poriadky s expozíciou hluku pri práci, 3 prevádzkové poriadky pre biologické faktory, 1 pre vibrácie a v 1 prípade to bol prevádzkový poriadok pre umelé optické žiarenie.

Prevádzkové poriadky pre práce s biologickými a chemickými faktormi sú okrem toho konzultované ostatnými oddeleniami RÚVZ Michalovce s odd. PPL a T – celkom 23 (odd. epidemiológie 18, odd. HŽP 4, odd. HDM 1).

K 31.12.2022 bolo vyplnených celkom 20 dotazníkov informovanosti (chemické látky 9, hluk 7, zobrazovacie jednotky 4). Úloha sa plní aj v ďalších rokoch.

2.1.2. ZNIŽOVANIE ZDRAVOTNÝCH RIZÍK Z LÁTOK A ZMESÍ KLASIFIKOVANÝCH AKO TOXICKÉ.

K 31.12.2022 boli previerky zamerané na prácu s toxickými a veľmi toxickými chemickými látkami a zmesami, ako aj na prácu s ostatnými nebezpečnými chemickými látkami vykonávané podľa NV SR č. 355/2006 Z. z. o ochrane zamestnancov pred rizikami súvisiacimi s expozíciou chemickým faktorom pri práci v znení neskorších predpisov (ďalej len „NV SR č. 355/2006 Z. z.“), pri ktorých bolo zistené:

V poľnohospodárstve v roku 2022 neevidujeme vykonávanie rizikových prác pri chemickej ochrane rastlín. Jestvujúce poľnohospodárske organizácie prevádzkujú len s minimálnym počtom zamestnancov. V roku 2022 štátny zdravotný dozor bol vykonaný v 20 organizáciách, kde chemickú ochranu rastlín (CHOR) vykonávalo 69 zamestnancov, z toho 1 žena. Vzhľadom na množstvá používaných prípravkov na CHOR a dobu expozície, sú zamestnanci na základe posúdenia rizika zaradení do 2. kategórie prác. Za nakladanie a manipuláciu s týmito látkami sú zodpovední vedúci zamestnanci. Pri ŠZD sa zamestnanci odd. PPL a T zameriavajú na kontrolu manipulácie s prípravkami na chemickú ochranu rastlín, spôsob ich skladovania, spôsob vedenia evidencie (je vedená vo väčšine prípadov počítačovou formou), dostupnosť KBÚ, na prevádzkové poriadky, kontrolu balenia a označovania používaných chemických látok. Súčasne v KBÚ je sledované, či používané chemické prípravky nemajú karcinogénne účinky, neovplyvňujú reprodukčný a endokrinný systém. Pri ŠZD bolo zistené, že poľnohospodárske organizácie, ktoré vykonávajú chemickú

ochranu rastlín vlastnými zamestnancami, majú k dispozícii traktory s uzavretými kabínami s klimatizáciou, odpruženými sedadlami, posilnením riadenia. Na chemickú ochranu sú používané postrekové zariadenia s premiešavacou dýzou. Prípravu postrekových látok zabezpečujú vedúci zamestnanci, pri postrekoch sa dbá na ich vykonávanie za vhodných klimatických podmienok, zamestnancom sú pridelované potrebné OOPP. Pokiaľ ide o skladovanie prípravkov na chemickú ochranu rastlín, organizácie majú vytvorené skladové priestory, tieto sú však využívané len v prípade nepriaznivého počasia na prechodné uskladnenie prípravkov, nakoľko organizácie si nakupujú len potrebné množstva prípravkov, nerobia si zásoby a zakúpené prípravky ihneď aplikujú.

V roku 2022 boli pracovníkmi odd. PPL a T vykonávané tiež kontroly predaja chemických látok, celkom v 4 predajniach. Bolo zistené, že predaj prípravkov na chemickú ochranu rastlín je zabezpečený pultovým spôsobom, alebo sú prípravky uložené v uzamknutých skrinkách a zákazníkom sú vydávané na základe požiadania, k dispozícii sú karty bezpečnostných údajov, pričom KBÚ sú spracované podľa platnej legislatívy. V predajni sa nenachádzali hračky, ani potraviny. Ostatné chemické látky, detergenty, dezinfekčné látky, čistiace prostriedky a pod. predávané v predajniach so zmiešaným tovarom, resp. v OC či marketoch sú uložené vo vyčlenených regáloch, osobitne od ostatného tovaru. Predajcovia mali vypracované a schválené prevádzkové poriadky, ktorých súčasťou boli aj posudky o riziku. Ďalších 24 kontrol bolo vykonaných v spoločnostiach, kde zamestnanci prichádzajú do kontaktu s VTL a Z a TL a Z.

Zamestnanci odd. PPL a T pri ŠZD na pracoviskách, kde sú zamestnanci exponovaní chemickým látkam kontrolujú, či organizácie pri práci s chemickými látkami vychádzajú z platnej legislatívy, vrátane REACH, CLP, taktiež zisťujú, či používané látky nemajú negatívne účinky na reprodukciu, endokrinný systém a či nie sú karcinogénne, kontrola REACH bola vykonaná celkom v 215 prípadoch. Uvedené údaje sú uvádzané v záznamoch zo ŠZD.

Organizácie a firmy, ktoré používajú pri práci chemické látky, aj v roku 2022 predkladali na RÚVZ Michalovce vypracované prevádzkové poriadky a zmeny v prevádzkových poriadkoch. Celkom bolo k 31.12. vypracovaných a predložených na RÚVZ Michalovce 11 prevádzkových poriadkov pre pracovné činnosti s expozíciou chemickým látkam. Prevádzkové poriadky pre práce s chemickými faktormi sú okrem toho konzultované ostatnými oddeleniami RÚVZ Michalovce s odd. PPL a T pri uvádzaní priestorov do prevádzky, predovšetkým u zdravotníckych zariadení – celkom 18.

V okresoch Michalovce a Sobrance evidujeme celkom 16 organizácií, ktoré používajú pri práci VTL a Z a TL a Z. Práce s uvedenými látkami vykonáva celkom 83 zamestnancov, z toho je 21 žien. Ide o organizácie, ktoré VTL a Z a TL a Z používajú pri chemických analýzach, alebo o organizácie, ktoré tieto látky skladujú, ale pri práci ich nepoužívajú a nie je doriešený spôsob likvidácie, resp. firmy so zameraním na chemickú výrobu nechcú tieto látky zlikvidovať, lebo je predpoklad, že v budúcnosti ich ešte použijú.

V roku 2022 bolo vydané 1 rozhodnutie na manipuláciu a skladovanie s VTL a Z. Prehľad organizácií používajúcich pri práci VTL a Z a TL a Z je uvedený v priloženej tabuľke č. 2.

V roku 2022, k 31.12. neevidujeme mimoriadnu situáciu v oblasti nakladania s nebezpečnými chemickými látkami. Vykonávanie DDD činnosti bolo hlásené v 229 prípadoch. V roku 2022 boli uložené 3 sankcie, právnickým osobám, ktoré vykonávajú dezinfekciu a reguláciu živočíšnych škodcov ako profesionálnu činnosť, za správne delikty na úseku verejného zdravotníctva. Sankcie boli uložené za neoznámenie začiatku každej takejto činnosti RÚVZ so sídlom v Michalovciach písomne najneskôr 48 hodín pred jej začiatkom podľa § 52 ods. 4 písm. c) zák. č. 355/2007 Z. z..

V roku 2022 bolo vykonaných 8 previerok v rámci prevencie závažných priemyselných havárií. Previerkam vykonávaným v rámci prevencie ZPH predchádzali koordinované porady zvolané SIŽP – IŽP Košice. Previerky boli vykonané v týchto spoločnostiach:

- Duslo, a.s., Šaľa – prevádzka Strážske,
- DIAKOL STRÁŽSKE, s.r.o., Strážske,
- Flaga spol. s r.o., Pezinok – prevádzka Bánovce nad Ondavou,
- Transpetrol, a.s., Bratislava – Prečerpávacia stanica 1, Budkovce,
- Spoločnosť pre skladovanie, a.s., Trakovice – Prečerpávacia stanica v Budkovciach,
- SWS spol. s r.o., Vojany,
- MSM Nováky, a.s., Nováky – Muničné sklady, Trnava pri Laborci,
- HOMERTON COMPANY, s.r.o., Trebišov – Muničné sklady, Strážske.

Pri uvedených previerkach neboli zistené nedostatky. V 4 prípadoch sme sa vyjadrovali k bezpečnostnej správe podniku kategórie „B“: spoločnosť DIAKOL STRÁŽSKE, s.r.o., Strážske – 2x, Duslo, a.s., Šaľa – prevádzka Strážske, Flaga spol. s r.o., Pezinok – prevádzka Bánovce nad Ondavou.

Na webovej stránke RÚVZ Michalovce sú uverejňované edukačné materiály, tieto sú umiestňované aj na nástenky v rámci RÚVZ.

V roku 2022 bola vykonaná 1 spoločná previerka s Inšpektorátom práce v spoločnosti LOCKER spol. s r.o., Michalovce.

Úloha sa plní aj v ďalších rokoch.

2.1.3 ZNIŽOVANIE ZDRAVOTNÝCH RIZÍK Z KARCINOGENÝCH A MUTAGÉNNÝCH FAKTOROV VRÁTANE AZBESTU A Z LÁ-TOK POŠKODZUJÚCICH REPRODUKCIU A NARÚŠAJÚCICH ENDOKRINNÝ SYSTÉM.

V okrese Michalovce evidujeme práce s chemickými karcinogénmi celkom v 19 organizáciách, v okrese Sobrance tieto práce neevidujeme, pričom do uvedeného počtu sú zarátané aj spoločnosti, resp. fyzické osoby, ktoré odstraňovali materiály s obsahom azbestových vlákien a majú sídlo v okrese Michalovce.

K 31.12.2022 evidujeme celkom 173 zamestnancov (70 žien) v okrese Michalovce, ktorí sú pri práci exponovaní chemickými karcinogénmi. Z uvedeného počtu v riziku chemickej karcinogenity – 3. kategória rizikových prác evidujeme celkom 51 zamestnancov (z toho je 48 žien) v týchto spoločnostiach:

- NsP Š. Kukurú Michalovce, a.s. – oddelenie onkologické 49 zamestnancov (46 žien), ktorí sú exponovaní cytostatikám,
- Ekologické služby, a.s. Strážske – 2 zamestnankyne v profesii laborant, ktoré sú exponované formaldehydu.

V roku 2022 boli na základe žiadosti prevádzkovateľov vydané 2 rozhodnutia na používanie, skladovanie a manipuláciu s chemickými karcinogénmi, súčasne týmito rozhodnutiami bolo schválené kontrolované pásmo. Prevádzkovatelia k návrhu predložili aj vypracované prevádzkové poriadky. Išlo o 2 právnické osoby:

- EUROVIA SK, a.s., Košice – prevádzka Zbudza, pracovisko Obaľovacie centrum Zbudza – chemický karcinogén Oxid kremičitý, kryštalický (karcinogén kategórie 1A), na základe hodnotenia a posúdenia rizika sú zamestnanci evidovaní v 2. kategórii prác.

- Ekologické služby, a.s. Strážske, pracovisko Laboratórium čistenia odpadových vôd v prevádzkovej budove ČOV I., Ekologické služby a.s., Strážske – chemický karcinogén dvojchróman draselný, chróman draselný, formaldehyd (karcinogény kategórie 1B). Na základe hodnotenia a posúdenia rizika sú zamestnanci (2 laborantky) evidovaní v 3. kategórii prác pre rizikový faktor chemický karcinogén formaldehyd.

Do evidencie prehľadu spotreby chemických karcinogénov boli zaradené aj organizácie, ktorých sídlo sa nachádza v okrese Michalovce, a ktorých zamestnanci v roku 2022 vykonávali práce spojené s odstraňovaním azbestu, resp. materiálov s obsahom azbestových vlákien v okresoch Michalovce a Sobrance. Ide celkom o 3 firmy:

- R DREVO s.r.o., Michalovce,
- PROSERVIS Strážske, s.r.o., Strážske,
- Regena ES, s.r.o., Strážske.

Zamestnanci uvedených firiem sú na základe hodnotenia a posúdenia rizika zaradení do 2. kategórie prác.

Do vyššie uvedenej evidencie neboli zaradené firmy, ktorých zamestnanci zabezpečovali odstraňovanie materiálov s obsahom azbestových vlákien, ale ktorých sídlo sa nachádza mimo okresov Michalovce a Sobrance. Ide o tieto firmy:

- ASTANA, s.r.o. Poprad,
- AZBESTGROUP s.r.o., Bratislava,
- INŽINIERING PLUS s.r.o., Majerovce,
- StrechyM s.r.o., Sabinov,
- TESAR – DACH s.r.o., Humenné,
- H & L TESÁRSTVO s.r.o., Humenné,
- Jesika Pačajová – MARTBEST, Poprad,
- Ján Tóth MIRATO, Trebišov,
- Andrej Mihaľ, Giraltovcie,
- Direct club s.r.o., Spišský Hrhov,
- BISMONT, s.r.o., Vranov nad Topľou,
- STAVBAN s.r.o., Leles,
- PMGSTAV SK, s.r.o., Žilina,
- Strechy Štec, s.r.o., Sedliská,
- Michal Kira, Kolonica,
- Vladislav Koval', Nový Ruskov,
- Okresné stavebné bytové družstvo Trebišov, Pribinova, Trebišov,
- GLOBAL DIAMONDS s.r.o., Lipany,
- Bc. Alžbeta Onuferová – Onufer.strechy, Humenné,
- RONAR s.r.o., Košice,
- KANOMIS s.r.o., Gelnica,
- Marián Balko, Ubľa.

Na pracoviskách, kde sú zamestnanci exponovaní chemickým karcinogénom boli zástupcovia firiem upozorňovaní na povinnosti, ktoré pre nich vyplývajú zo zákona č. 355/2007 Z. z., NV SR č. 355/2006 Z. z. v znení neskorších predpisov a NV SR č. 356/2006 Z. z. v znení neskorších predpisov, tiež na ustanovenie REACH a zák. č. 67/2010 Z. z.. Celkom bolo vykonaných 22 kontrol. V rámci previerok zamestnanci odd. PPL a T kontrolujú prevádzkové poriadky, vytvorenie a označenie kontrolovaného pásma, v prípade rizikových prác výstupy z LPP - posudky o zdravotnej spôsobilosti na prácu, používanie OOPP, posudky o riziku, vedenie evidencie o spotrebe chemických karcinogénov a o skladovaných množstvách, spôsob skladovania. Taktiež kontrolujú KBÚ, označovanie a balenie chemických karcinogénov, tiež sú kontrolované CMR látky. Organizácie majú k dispozícii KBÚ

spracované v súlade s novou legislatívou v oblasti chemických látok – REACH a zák. č. 67/2010 Z. z.. Na manipuláciu a skladovanie s karcinogénnymi látkami boli vydané 2 rozhodnutia (EUROVIA SK, a.s., Košice – prevádzka Zbudza a Ekologické služby, a.s. Strážske).

Pokiaľ ide o práce spojené s azbestom, bolo vydaných 84 rozhodnutí na odstraňovanie azbestu a materiálov s obsahom azbestových vlákien, pričom v 5 prípadoch išlo o práce v interiéri (odstraňovanie azbestocementového potrubia v inštalačných šachtách bytových jadier). V 79 prípadoch boli práce vykonávané v exteriéri, pričom v 66 prípadoch išlo o odstraňovanie eternitovej strešnej krytiny a v 13 prípadoch išlo o likvidáciu už zdemontovaného strešného eternitu z dvora. Oznámenie o začatí prác sme obdržali v 68 prípadoch, pričom tieto oznámenia prichádzali už v čase, kedy sa práce vykonávali, resp. u fyzických osôb boli tieto práce vykonávané počas voľných dní. Z uvedených dôvodov boli vykonané 3 previerky so zameraním na kontrolu pracovných podmienok pri odstraňovaní materiálov s obsahom azbestu a na dodržiavanie plánu práce. V 1 prípade bolo pri výkone ŠZD (v popoludňajších hodinách) zistené, že sanačné práce boli prerušené z dôvodu naplnenia pristavených kontajnerov na uskladnenie demontovaného nebezpečného odpadu a taktiež bolo zistené, že na stavbe sa nachádzali pracovníci subdodávateľskej firmy a nie pracovníci spoločnosti, ktorej bolo vydané orgánom na ochranu zdravia rozhodnutie na odstraňovanie azbestu a materiálov obsahujúcich azbest zo stavieb. V 2 prípadoch bolo pri výkone ŠZD zistené, že na stavbách sa sanačné práce spojené s odstraňovaním azbestu a materiálov obsahujúcich azbest zo stavieb nevykonávali a priestranstvo pri predmetných stavbách bolo čisté, bez známok zdemontovaného eternitu. Vo vyššie uvedených prípadoch boli právnické osoby oprávnené na odstraňovanie azbestu alebo materiálov obsahujúcich azbest zo stavieb upozornené na plnenie povinnosti podľa § 41 zák. 355/2007 Z. z.. Po ukončení sanačných prác boli na RUVZ Michalovce zasielané záverečné správy – v počte 15.

Prehľad firiem v okresoch Michalovce a Sobrance, kde sú pri práci používané chemické karcinogény:

1. VVS, a.s. Košice - závod Michalovce – v tejto firme sa v roku 2022 používal pri chemických analýzach chroman draselný – spotreba 45 g, indikátor fenolftalein - spotreba 1 g, formaldehyd – spotreba 210 ml, hydroxylamín hydrochlorid – spotreba 2166,5 g. Uvedené látky sú používané na jednom pracovisku – laboratóriu pitných vôd, kde pracuje celkom 6 zamestnancov, z toho je 5 žien. Zamestnanci sú zaradení do 2. kategórie prác.
2. Nemocnica s poliklinikou Š. Kuku Michalovce, a.s. Michalovce - oddelenie klinickej onkológie + onkologická ambulancia - používané chem. karcinogény – cytostatiká, celková spotreba za rok 2 925 670,24 mg. Počet exponovaných pracovníkov evidovaných v riziku chemickej karcinogenity je 49, z toho je 46 žien. Ide o zamestnancov, ktorí sú exponovaní cytostatikám pri príprave a podávaní injekčných a infúzných roztokov, pri ošetrovaní pacientov, pri manipulácii s prádlom a biologickým materiálom, pri práci na ambulancii. Pracovníci majú pridelované jednorazové OOPP. Príprava roztokov a ich skladovanie je riešené vo vyhradených priestoroch. Vlastná príprava sa vykonáva v bio boxe. Likvidáciu odpadu zabezpečuje NsP ŠK Michalovce, a.s. cestou oprávnených organizácií.
3. VIALAB SK s.r.o., Košice – Obaľovačka Zbudza – Detašované laboratórium. Na uvedenom pracovisku je pri analýzach používaný perchlóretylén, spotreba k 31.12. bola 40 l. S uvedenou látkou pracuje 1 zamestnanec – muž, ktorý je zaradený na základe posudku o riziku do 2. kategórie prác.
4. TP 2, s.r.o. Strážske – na pracovisku Laboratórium MOK tejto firmy je pri analýzach odpadových vôd používaný chroman draselný (1B, mutagenita 1B), ročná

spotreba 25 g, taktiež sa používajú fenolftaleín indikátor (1B, mutagenita 2) ročná spotreba 1,0 g a hydroxylamín hydrochlóríd (2), ročná spotreba 100,0 g. S uvedenými chemickými látkami pracuje jedna zamestnankyňa, ktorá je zaradená do 2. kategórie prác.

5. Ekologické služby a.s., Strážske – chemické karcinogény (dvojchroman draselný, chroman draselný, formaldehyd) sú používané na pracovisku laboratórium čistenia odpadových vôd v prevádzkovej budove ČOV I., Ekologické služby a.s., Strážske na analýzu odpadových vôd. Práce vykonávajú 2 laborantky, ktoré sú zaradené do 3. kategórie prác pre rizikový faktor chemický karcinogén formaldehyd.
6. GRONBACH, k.s., Michalovce – v spoločnosti vznikajú karcinogény na oddelení NISS – brusiareň, jedná sa o brusný prach – pevný aerosól s obsahom Cr6+ a Ni, ktorý vzniká ako vedľajší produkt z brúsenia. Uvedenú pracovnú činnosť vykonávajú 6 zamestnanci – muži, v profesii brúsič, ktorí sú zaradení do 2. kategórie prác. Množstvo vyprodukovaného prachu za rok 2022 bolo 523,4 kg.
7. Nafta a.s. Bratislava, prevádzka Michalovce – Zberné strediská plynu – karcinogény gazolín a ložisková voda, počet zamestnancov - 3 muži (2 x vodič autocisterny a prevádzkový mechanik ZPS), ktorí sú zaradení do 2. kategórie prác.
8. Proservis, s.r.o. Strážske – ide o spoločnosť, ktorá sa zaoberá odstraňovaním materiálov s obsahom azbestových vlákien. Uvedené práce vykonáva 11 zamestnancov - mužov. V roku 2022 odstránili 15,450 ton odpadu s obsahom azbestových vlákien v okrese Michalovce a Sobrance a v rámci celého Slovenska vyprodukovali 86,320 ton.
9. Transpetrol, a.s. Bratislava – Prečerpávacía stanica 1 Budkovce - spoločnosť zabezpečuje prepravu ropných látok. Práce s chloroformom vykonávajú 8 zamestnanci, v profesiách: skladník – 1 žena a laborant – 7 zamestnanci, z toho 4 ženy, ročná spotreba – 20 l. Práce s ropou (prečerpávanie, skladovanie) vykonáva 17 zamestnancov, mužov. Všetci zamestnanci sú zaradení do 2. kategórie prác.
10. SWS spol. s r.o. Vojany – spoločnosť sa zameriava na prepravu ropy a ropných produktov. Zamestnanci pri uvedenej činnosti prichádzajú do kontaktu s čiernouhoľným dechtom (1A), benzolom (1A), pyrolýznym olejom (1B), pracím olejom (1B), antracénovým olejom (1B), naftalénovým olejom (1B) a butadiénom (1A) – spolu 14 zamestnancov - mužov. Uvedené látky sú zároveň mutagénne (1B, 2). Zamestnanci sú zaradení do 2. kategórie prác. Pracovná činnosť spočíva v prečerpávaní produktov z cisterien so širokým rozchodom. Práce sú vykonávané vo vonkajšom prostredí. Kategória karcinogénov a ročné množstvá prepravených produktov sú uvedené v priloženej tabuľke.
11. R-DREVO, s.r.o. Michalovce – zamestnanci spoločnosti vykonávajú stavebné práce a súčasne odstraňujú materiály s obsahom azbestových vlákien. Práce vykonávajú 3 zamestnanci, ktorí sú zaradení do 2. kategórie prác. V roku 2022 odstránili celkom 13,27 ton materiálu s obsahom azbestových vlákien.
12. DIAKOL STRÁŽSKE, s.r.o. Strážske – výroba a spracovanie formalínu a močovinoformaldehydových lepidiel. Formaldehyd je karcinogén 1B a mutagén 2. Počet exponovaných zamestnancov 21, z toho 2 ženy. Množstvo spotrebovaného formaldehydu za rok 2022 je 22 659 ton.
13. TIMOTI, s.r.o. Michalovce – prevádzka EVO Vojany - používaný karcinogén hydrazín hydrát pri úprave technologickej vody, spotreba za rok 2022 bola 719 kg. Prácu vykonávajú 7 zamestnanci - muži.
14. Duslo, a.s. Šaľa – prevádzka Strážske – používané karcinogény v laboratóriu: formaldehyd 35 % roztok (1B), fenolftaleín (1B, mutagenita 2), dichroman draselný (1B, mutagenita 1B) - exponovaných je 6 zamestnancov – len ženy v profesii

laborantka. Vo výrobe sú zamestnanci exponovaní karcinogénom formaldehyd 35 % roztok (1B) – 5 zamestnancov - mužov. Zamestnanci sú na základe posúdenia rizika zaradení do 2. kategórie prác.

15. Regena ES, s.r.o. Strážske – zamestnanci spoločnosti vykonávajú stavebné práce a súčasne odstraňujú materiály s obsahom azbestových vlákien. Práce vykonávajú 5 zamestnanci, ktorí sú zaradení do 2. kategórie prác. V roku 2022 však zamestnanci nevykonávali práce spojené s odstraňovaním materiálov s obsahom azbestových vlákien.
16. Spoločnosť pre skladovanie, a.s., Trakovice, prevádzka PS 1 Budkovce – spoločnosť sa na prečerpávacej stanici 1 Budkovce zaoberá skladovaním ropy. V roku 2022 sa vo vlastných troch nádržiach a v jednej dlhodobo prenajatej nádrži od spoločnosti TRANSPETROL, a.s. v priemere skladovalo 185 000 ton ropy.
17. Slovenské elektrárne, a.s., Bratislava – prevádzka Slovenské elektrárne, a.s., závod Elektrárne Vojany, Útvar chémie a technických analýz – laboratória, ktorých hlavnou pracovnou náplňou je analýza vôd, olejov, paliva podľa požiadaviek jednotlivých prevádzkových súborov. Na uvedenom pracovisku je pri analýzach používaný chemický karcinogén benzín lekárenský, fenolftaleín indikátor, hydroxylamín hydrochlorid, hydrazín koncentrovaný do 5 %, hydrazín hydrát 24 - 25 %. S uvedenými chemickými látkami pracujú 4 zamestnanci, z toho 3 ženy (1 vedúci chémie a technických analýz - muž, 2 laborantky – ženy, 1 technolog neštandardných meraní - žena), ktorí sú na základe hodnotenia a posúdenia rizika evidovaní v 2. kategórii prác.
18. ECOFIL, spol. s r.o., Michalovce – pracovisko Analýza olejov, laboratórium na vykonávanie fyzikálno-chemických analýz a merania priemyselných olejov a kvapalín. Hlavnou činnosťou spoločnosti je výroba a kompletizácia papierových olejových filtrov. Používaný chemický karcinogén v laboratóriu - fenolftaleín indikátor, spotreba k 31.12. bola 0 g. S uvedenou látkou pracuje 1 zamestnanec – muž, ktorý je zaradený na základe hodnotenia a posúdenia rizika do 2. kategórie prác.
19. Jozef Šupinský – VBT, Marianna Šupinská – právny nástupca, Trhovište – pracovisko Výroba betónových tvárnic – chemický karcinogén MELMENT L10/40 (karcinogén kategórie 1B). Uvedený chemický faktor tvorí prídavnú zmes, ktorá sa dávkuje v malom množstve pomocou odmerky priamo do bubna miešačky, pri výrobe betónových zmesí na výrobu tvárnic. Pri výrobe betónu pracujú 2 zamestnanci – muži. Na základe hodnotenia a posúdenia rizika sú zamestnanci evidovaní v 2. kategórii prác.

Počet zamestnancov exponovaných karcinogénnym a mutagénnym faktorom – najčastejší výskyt v okresoch Michalovce a Sobrance za rok 2022.

	Chemický karcinogén, chem. mutagén proces s rizikom chemickej karcinogenity (vrátane azbestu)	Klasifikácia	Počet exponovaných (vrátane azbestu, vrátane RP) celkom/ženy	Počet podnikov/organizácií
1	Formaldehyd	1B	40/15	4
2	Fenolftaleín indikátor	1B	18/15	5
3	Hydrazín hydrát	1B	11/3	2
4	Cytostatika	1B	49/46	1

Prehľad spotreby chemických karcinogénov za rok 2022 v okresoch Michalovce a Sobrance je uvedený v priloženej tabuľke č. 3. Úloha sa plní aj v ďalších rokoch.

2.2 – INTERVENCIE NA PODPORU ZDRAVIA PRI PRÁCI

2.2.1. ZDRAVÉ PRACOVISKÁ

Úlohu riešia vybrané RÚVZ v SR. V okresoch Michalovce a Sobrance podniky nie sú zapojené do intervenčných programov.

V priebehu roka 2022 boli na webovej stránke RÚVZ Michalovce a na nástenkách uverejňované tieto materiály:

- „Ochrana zdravia pri práci – Svetový deň bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci – 28. apríl 2022“;
- „Aktuálna kampan' Zdravé pracoviská 20-22, na tému: Zdravé pracoviská znižujú záťaž 2020 - 2022“;
- „Ochrana zdravia pred záťažou teplom a chladom pri práci“;
- Kampan' „Zdravé pracoviská znižujú záťaž 2020 - 2022“ s upozornením, že v dňoch 24.10. až 28.10.2022 prebieha Európsky týždeň pre bezpečnosť a ochranu zdravia pri práci.
- Príprava edukačných materiálov pre zamestnávateľov ku kampani „Zdravé pracoviská znižujú záťaž 2020 - 2022“ a príprava edukačných materiálov pre zamestnávateľov na zníženie nepriaznivého vplyvu záťaže teplom na zdravie zamestnancov zo strany zamestnávateľa počas mimoriadne teplých dní podľa Vyhlášky MZ SR č. 99/2016 Z. z. o podrobnostiach o ochrane zdravia pred záťažou teplom a chladom pri práci – „Ideálna teplota na pracovisku: Ako ju dosiahnuť?“

Uvedené materiály sú poskytované zamestnávateľom pri výkone ŠZD, taktiež sú zverejnené na webovej stránke RÚVZ Michalovce a na jednotlivých nástenkách v budove RÚVZ, ako aj na hlavnom panely vo vestibule RÚVZ.

2.2.2. EURÓPSKA INFORMAČNÁ KAMPAŇ EURÓPSKEJ AGENTÚRY PRE BOZP (OSHA BILBAO) ZAMERANÁ NA PREVENCIU ZDRAVOTNÝCH A BEZPEČNOSTNÝCH RIZÍK PRI PRÁCI.

Európska informačná kampan' Európskej agentúry pre BOZP (OSHA Bilbao) zameraná na prevenciu zdravotných a bezpečnostných rizík pri práci. V rokoch 2020 – 2022 prebieha pod názvom „Zdravé pracoviská znižujú záťaž“. Zamestnancami odd. PPL a T boli pripravené edukačné materiály spracované OSHA Bilbao. Materiály o kampani sú umiestnené na panely vo vestibule RÚVZ, na nástenkách a na webovej stránke RÚVZ. V rámci ŠZD sú zamestnávateľia informovaní o uvedenej kampani, tiež sú im poskytované edukačné materiály, s ktorými sú následne zamestnanci oboznamovaní v rámci prebiehajúcich školení.

Spolu 16 zamestnávateľom boli poskytnuté edukačné materiály a materiály ku kampani OSHA.

Počty zamestnancov vykonávajúcich rizikové práce v okrese MICHALOVCE a SOBRANCE v roku 2022 - podľa prevažujúcej činnosti a podľa kategórie rizikového faktora (1. stupeň prevažujúcej činnosti)

Tabuľka č. 1a

Kód	Prevažujúca činnosť (1 stupeň)	Celkom 3 kategória	Žien 3 kategória	Celkom 4 kategória	Žien 4 kategória	SPOLU	ŽIEN
A	Poľnohospodárstvo, lesníctvo a rybolov	64	0	3	0	67	0
B	Ťažba a dobývanie	3	0	0	0	3	0
C	Priemyselná výroba	663	166	0	0	663	166
D	Dodávka elektriny, plynu, pary a studeného vzduchu	82	0	2	0	84	0
E	Dodávka vody; čistenie a odvod odpadových vôd, odpady a služby odstraňovania odpadov	2	2	0	0	2	2
F	Stavebníctvo	21	0	0	0	21	0
O	Verejná správa a obrana, povinné sociálne zabezpečenie	28	1	0	0	28	1
Q	Zdravotníctvo a sociálna pomoc	174	156	0	0	174	156
	Spolu	1037	325	5	0	1042	325

Počty zamestnancov vykonávajúcich rizikové práce v okrese MICHALOVCE a SOBRANCE v roku 2022 - podľa prevažujúcej činnosti a podľa kategórie rizikového faktora (2. stupeň prevažujúcej činnosti)

Tabuľka č. 1b

Kód	Prevažujúca činnosť (2 stupeň)	Celkom 3 kategória	Žien 3 kategória	Celkom 4 kategória	Žien 4 kategória	SPOLU	ŽIEN
01	Pestovanie plodín a chov zvierat, poľovníctvo a služby s tým súvisiace	4	0	0	0	4	0
02	Lesníctvo a ťažba dreva	0	0	3	0	3	0
03	Rybolov a akvakultúra	60	0	0	0	60	0

09	Pomocné činnosti pri ťažbe	3	0	0	0	3	0
10	Výroba potravín	260	50	0	0	260	50
20	Výroba chemikálií a chemických produktov	10	0	0	0	10	0
22	Výroba výrobkov z gumy a plastu	167	115	0	0	167	115
24	Výroba a spracovanie kovov	29	1	0	0	29	1
25	Výroba kovových konštrukcií okrem strojov a zariadení	172	0	0	0	172	0
32	Iná výroba	25	0	0	0	25	0
35	Dodávka elektriny, plynu, pary a studeného vzduchu	82	0	2	0	84	0
37	Čistenie a odvod odpadových vôd	2	2	0	0	2	2
43	Špecializované stavebné práce	21	0	0	0	21	0
84	Verejná správa a obrana, povinné sociálne zabezpečenie	28	1	0	0	28	1
86	Zdravotníctvo	146	129	0	0	146	129
87	Starostlivosť v pobytových zariadeniach (rezidenčná starostlivosť)	28	27	0	0	28	27
	Spolu	1037	325	5	0	1042	325

**Počty zamestnancov vykonávajúcich rizikové práce v okrese MICHALOVCE
a SOBRANCE v roku 2022 -
podľa druhu a kategórie rizikového faktora
(1. stupeň triedenia podľa rizikového faktora)**

Tabuľka č. 1c

Faktor (1. stupeň)	Celkom 3 kategória	Žien 3 kategória	Celkom 4 kategória	Žien 4 kategória	SPOLU	ŽIEN
Biologický faktor	88	77	0	0	88	77
Fyzická záťaž	115	115	0	0	115	115
Hluk	680	51	5	0	685	51
Chemické karcinogény, mutagény, reprodukčne toxické látky	51	48	0	0	51	48
Chemické látky a zmesi	146	0	0	0	146	0
Ionizujúce žiarenie	12	6	0	0	12	6
Psychická pracovná záťaž	56	28	0	0	56	28
Vibrácie	82	0	3	0	85	0
Záťaž teplom a chladom	29	0	0	0	29	0

Počty zamestnancov vykonávajúcich rizikové práce v okrese MICHALOVCE a SOBRANCE v roku 2022 - podľa druhu a kategórie rizikového faktora - okrem chemických látok a zmesí (1. a 2. stupeň)

Tabuľka č. 1d

Rizikový faktor 1.stupeň	Rizikový faktor 2.stupeň	Celkom 3 kategória	Žien 3 kategória	Celkom 4 kategória	Žien 4 kategória	SPOLU	ŽIEN
Biologický faktor	Inde nezaradené	72	64	0	0	72	64
Biologický faktor	Tuberkulóza	16	13	0	0	16	13
Fyzická záťaž	Práca s bremenami	115	115	0	0	115	115
Hluk	Premenný	395	1	5	0	400	1
Hluk	Ustálený	285	50	0	0	285	50
Ionizujúce žiarenie	V priemysle	3	0	0	0	3	0
Ionizujúce žiarenie	V zdravotníctve	9	6	0	0	9	6
Psychická pracovná záťaž	Psychická pracovná záťaž	56	28	0	0	56	28
Vibrácie	Prenášané na celé telo	3	0	0	0	3	0
Vibrácie	Prenášané na ruky	79	0	3	0	82	0
Záťaž teplom a chladom	Záťaž teplom	29	0	0	0	29	0

Počty zamestnancov vykonávajúcich rizikové práce v okrese MICHALOVCE a SOBRANCE v roku 2022 - podľa druhu a kategórie rizikového faktora – chemické látky a zmesi (2. stupeň triedenia)

Tabuľka č. 1e

Chemická látka	Celkom 3 kategória	Žien 3 kategória	Celkom 4 kategória	Žien 4 kategória	SPOLU	ŽIEN
alergény	23	2	0	0	23	2
dráždivé	97	46	0	0	97	46
chemické karcinogény	51	48	0	0	51	48
jedovaté - toxické	2	2	0	0	2	2
mutagény	49	46	0	0	49	46
pevné aerosóly	124	0	0	0	124	0
reprodukčne toxické látky	49	46	0	0	49	46
žieravé	2	2	0	0	2	2

Prehľad organizácií používajúcich pri práci toxické a veľmi toxické chemické látky a zmesi v okresoch Michalovce a Sobrance k 31.12.2022.

Tabuľka č.2

<u>Por. číslo</u>	<u>Názov organizácie</u>	<u>Názov chemickej látky</u>
1.	Diakol Strážske, s.r.o. Strážske	Formaldehyd Metanol
2.	Duslo, a.s. Strážske	Formaldehyd Nesslerovo činidlo Pyragalol 1,10 Fenantrolín Dusičnan ortuťnatý Dvojjchroman draselný Nitroprusid sodný dihydrát Amoniak
3.	VVS, a.s. Košice – závod Michalovce	Azid sodný Formaldehyd
4.	Casspos, a.s. závod Michalovce	Pragokor Brunigal S
5.	Transpetrol, a.s. Bratislava – PS1 Budkovce	Dusičnan ortuťnatý Metanol Chloroform
6.	Agro družstvo Čičarovce	DECIS EW 50 PYRINEX 48 EC
7.	Lechman Michal – DDD činnosť Zalužice	Phostoxin Ratimor granule Bromadiolone Gardentop BB
8.	TIMOTI, s.r.o. Michalovce – ChÚV v SE, a.s. EVO Vojany	Hydrazín T
9.	HANKE CRIMP - TECHNIK, s.r.o. Michalovce	Pragokor Brunigal N
10.	Farma Oborín, s.r.o., Dobšiná – Hospodársky dvor Farma Oborín	Kyselina dusičná
11.	Slovenské elektrárne, a.s., Bratislava – závod Elektrárne Vojany	Hydranal
12.	Nafta, a.s. Bratislava, Zberné plynové strediská Senné, Moravany, Ptrukša	Metanol Amoniak
13.	INTERAGROS, a.s. Trnava – prevádzka Bánovce nad Ondavou	Talendo Extra
14.	Roľnícke družstvo KOROMĽA	MV - CEL 750

15.	Agro družstvo Staré, HD Zbudza	MARKATE 50
16.	AGROSPOL s.r.o. Michalovce, Čečehov	MV – CEL 750

Prehľad spotreby chemických karcinogénov za rok 2022 v okrese Michalovce.

Tabuľka č.3

Podnik Organizácia Spoločnosť	Chemický karcinogén, chem. mutagén proces s rizikom chemickej karcinogenity (vrátane azbestu)	Klasifikácia/ka teg. podľa NV SR č. 356/2006 Z.z., Zákona č. 67/2010 Z.z.	Počet exponovaných celkom/ženy	Množstvo spotrebovaných látok/rok**
VVS, a.s. závod Michalovce	Chroman draselný Fenolftalein indikátor Formaldehyd Hydroxylamín hydrochlorid	1B 1B 1B 2	6/5	45 g 1 g 210 ml 2 166,5 g
NsP Michalovce	Cytostatika	1B	49/46	2 925 670,24 mg
VIALAB SK s.r.o., Košice DL Zbudza	Perchlorylén	2	1/0	40 l
TP2, s.r.o. Strážske	Chroman draselný Fenolftalein indikátor Hydroxylamín hydrochlorid	1B 1B 2	1/1	25 g 1,0 g 100 g
Ekologické služby a.s., Strážske	Dvojchroman draselný Chroman draselný Formaldehyd 37%	1B 1B 1B	2/2	290 g 30 g 3 996 g
GRONBACH k.s., Michalovce	Brusný prach – pevný aerosól s obsahom Cr6+ a Ni	1B	6/0	523,4 kg
Nafta, a.s. Bratislava prev. Michalovce	Gazolín Ložisková voda	1B	3/0	1 102 kg 590 m ³
Proservis, s.r.o. Strážske	Azbest	1A	11/0	86,320 ton odpadu
Transpetrol, a.s. PS 1 Budkovce	Laboratórium: Chloroform Ropa	2 1B	8/5	20 l 3 000 l
Prevádzka - skladovacie nádrže	Ropa	1B	17/0	N
SWS, spol. s r.o. Vojany 332	Čiernouhoľný decht Benzol Naftalénový olej Prací olej Antracénový olej Pyrolýzny olej Butadién (C4)	1A 1A 1B 1B 1B 1B 1A	14/0	39 442 ton 15 175 ton 1 500 ton 0 ton 0 ton 2 894 ton 983 ton
R DREVO, s.r.o., Michalovce	Azbest	1A	3/0	13,27 ton odpadu

Diakol Strážske, s.r.o. Strážske	Formaldehyd	1B	21/2	22 659 ton
TIMOTI, s.r.o. Michalovce – prevádzka EVO Vojany	Hydrazín hydrát	1B	7/0	719 kg
DUSLO, a.s. prevádzka Strážske	Laboratórium: Formaldehyd roz. 35 %	1B	6/6	34 litrov 20 g 500 g
	Fenolftalein indikátor Dichroman draselný	1B 1B		
	Výroba: Formaldehyd 35 %	1B	5/0	N
Regena ES, s.r.o. Strážske	Azbest	1A	5/0	0 ton odpadu
Spoločnosť pre skladovanie a.s., PS 1 Budkovce	Ropa	1B	1/0	185 000 ton
Slovenské elektrárne, a.s., Bratislava – závod Elektrárne Vojany	Fenolftalein indikátor	1B 2	4/3	15 g 120 g 637 kg
	Hydroxylamín hydrochlorid Hydrazín hydrát 24 - 25 %	1B		
ECOFIL, spol. s r.o., Michalovce	Fenolftalein indikátor	1B	1/0	0 g
Jozef Šupinský – VBT, Marianna Šupinská – právny nástupca, Trhovište	MELMENT L10/40	1B	2/0	160 l

* kat. 1A – dokázaný karcinogén pre ľudí

kat. 1B – pravdepodobný karcinogén

proces s r.ch.k – proces s rizikom chemickej karcinogenity

**N – objektivizácia nevykonaná, resp. spotreba neudaná

Tabuľka č.4

Prešetrovanie podozrení na chorobu z povolania v okresoch Michalovce a Sobrance rok 2022						
Počet prešetr.	Číslo položky zoznam CHzP	Dg.	Organizácia (posledný zamestnávateľ)	Profesia	Záver prešetrovania S / N / ? / K / X	Lehota (v dňoch)
1	28	Sekundárny Raynaudov syndróm HK	Chemkostav, a.s., K. Kuzmányho 1259/22, Michalovce	Stavebný robotník	S	21 dní
2	29	Suspektné ochorenie HK z DNJZ (pol. 29) - Sy. canalis carpi bilat. akcent. I. dx. Epicondylitis ulnaris et radialis humeri bilat. PHS I. u. chron. s Imping. sy. SA I. st.	Unomedical, s.r.o., Priemyselný park 3, Michalovce	Operátor výroby	RKD	22 dní
3	29	Sy canalis carpi bilat. ST.p.op. bilat.	BSH Drives and Pumps, s.r.o., Továrnská 2, Michalovce	Operátor výroby	RKD	24 dní
4	29	Sy canalis carpi gr. medii I. sin. PHS bilat. chron. s impingement sy. SA bilat. gr. II. Tendovaginitis stenotisans dig. III. man. bilat. recid. et dig. II. man. I. sin chron.	SYRÁREŇ BEL SLOVENSKO, a.s., Lastomírska 1, Michalovce	Operátor balenia	N	23 dní
5	24	Infekčné choroby a parazitárne choroby okrem tropických infekčných chorôb a parazitárnych chorôb a chorôb prenosných zo zvierat na ľudí	ZDRAVEX, s.r.o., Budkovce 211	Lekár - nebohý	RKD	36 dní (predĺženie lehoty na vybavenie)
6	29	Sy canalis carpi bilat. gr. medii. bilat. St. p. operácii pre sy canalis carpi bilat. PHS bilat. chron. s imping. sy. SA gr. I. - II., I. dx. et gr. II., I. sin. Epicondylitis radialis humeri I. dx. (klin). RTG zn. entezopathie pri epikondyloch	Gutinaba s.r.o., Vojtěšská 211/6 Nové Město Praha 1, Pekáreň Nacina Ves	Robotník vo výrobe – pekár	N	26 dní

	7	29	Epicondylitis radialis et ulnaris humeri bilat. PHS I. u. s impingement sy. SA I. st. Sy. canalis carpi I. sin. Incip.	Yazaki Wiring Technologies Slovakia s.r.o., Užhorodská 6080/35A, Michalovce	Operátor výroby	N	23 dní
	8	29	Sy canalis carpi bilat. – vpravo str. st., vľavo ľahký až počínajúci str. stupeň	Ehlebracht Slowakei, s.r.o., Továrenská 2, Michalovce	Kvalitárka výroby	N	19 dní
	9	29	PHS I. dx. chron. s imping. sy. SA II. St. p. ASK OP pravého ramena – tenotómia CLMBB, SA burzektómia, Neerova akromioplastika, PHS I. sin. chron. s imping. sy. SA I. st. Epicondylitis radialis humeri bilat.	BSH Drives and Pumps, s.r.o., Továrenská 2, Michalovce	Operátor výroby	S	24 dní
	10	29	Sy canalis carpi ľahkého stupňa vpravo, stredne ťažkého stupňa vľavo	GRONBACH k.s., Priemyselný park 1, Michalovce	Operátor výroby	N	29 dní
	11	29	Sy. canalis carpi bilat. stredne ťažkého stupňa vpravo a ľahkého st. vľavo, Epicondylitis radialis et ulnaris humeri bilat. incip. PHS I. dx. chron. s imping. sy. SA II. st. PHS I. sin. chron. bez známok imping. Sy. Bursitis calcarea subdeltoidea I. utrq.	Yazaki Wiring Technologies Slovakia s.r.o., Užhorodská 6080/35A, Michalovce	Operátor výroby	RKD	21 dní
	12	29	Epicondylitis radialis et ulnaris humeri bilat., Impingement sy ommae bilat., Sy canalis carpi bilat	ZEKON, akciová spoločnosť Michalovce, Š. Tučeka 23, Michalovce	Šička	S	20 dní
SPOLU	12	-	-	-	-	-	-

Poznámka: V tabuľke je uvedený počet prešetrených podozrení na chorobu z povolania a pri každom je uvedená položka/položky zoznamu chorôb z povolania (u jednej fyzickej osoby mohlo prešetrovanie podozrenia na chorobu z povolania zahŕňať viac položiek zoznamu chorôb z povolania – najčastejšia kombinácia položiek 28/29).

Záver prešetrenia:

S = súvisí – pracoval za podmienok kedy môže vzniknúť choroba z povolania

N = nesúvisí – nepracoval za podmienok kedy môže vzniknúť choroba z povolania

? = nejednoznačné/sporné

K = podozrenie na chorobu z povolania bolo posúdené na regionálnej alebo celoslovenskej komisii na posudzovanie chorôb z povolania

X = nedoriešené = nedoriešené v danom roku, alebo záver nebol stanovený (pracovisko v zahraničí, zánik spoločnosti, spoločnosť v likvidácii, žiadosť odstúpená orgánu VZ iného rezortu, inému RÚVZ v SR, pracovník zomrel, adresát neznámy, prešetrenie nebolo indikované z dôvodu dodatočne zisteného úrazového deja ochorenia) – uviesť dôvod

Lehota = lehota vypracovania odborného stanoviska pri podozrení na chorobu z povolania od prijatia žiadosti zo špecializovaného pracoviska po odoslanie odborného stanoviska (§ 31a ods. 4 zákona č. 355/2007 Z. z.). Pri nedoriešených prípadoch a v prípade nedodržania maximálnej lehoty 90 dní uviesť aj dôvod v príslušnom stĺpci, napr.: X spoločnosť v likvidácii; 138 dní (objektívizácia hluku zamestnávateľom).

Tabuľka č.4a

Uznané choroby z povolania v okresoch Michalovce a Sobrance - rok 2022						
	Č. položky zoznam CHzP	Dg.	Organizácia (posledný zamestnávateľ)	Profesia	Uznaná dátum	
1.	29	Suspektné ochorenie HK z DNJZ (pol. 29) - Sy. canalis carpi bilat. akcent. I. dx. Epicondylitis ulnaris et radialis humeri bilat. PHS I. u. chron. s Imping. sy. SA I. st.	Unomedical, s.r.o., Priemyselny park 3, Michalovce	Operátor stroja	21.06.2022	
2.	29	Sy. canalis carpi bilat. ST. p. op. bilat.	BSH Drives and Pumps, s.r.o., Továrenská 2, Michalovce	Operátor výroby	12.5.2022	
3.	24	Infekčné choroby a parazitárne choroby okrem tropických infekčných chorôb a parazitárnych chorôb a chorôb prenosných zo zvierat na ľudí	ZDRAVEX, s.r.o., Budkovce 211	Lekár - nebohý	13.4.2022	
4.	29	PHS I. dx. chron. s imping. sy. SA II. St. p. ASK OP pravého ramena – tenotómia CLMBB, SA burzektómia, Neerova akromioplastika, PHS I. sin. chron. s imping. sy. SA I. st. Epicondylitis radialis humeri bilat.	BSH Drives and Pumps, s.r.o., Továrenská 2, Michalovce	Operátor výroby	4.8.2022	
5.	29	Epicondylitis radialis et ulnaris humeri bilat., Impingement sy. ommae bilat., Sy canalis carpi bilat	ZEKON, akciová spoločnosť Michalovce, Š. Tučeka 23, Michalovce	Šička	4.11.2022	

6.	37	Bronchiálna astma	TESCO STORES SR, a.s., Hypermarket Michalovce	Pekárka	2.2.2022	Prešetovaný a dňa 16.7.2021
7.	29	Syndróm rotátorovej manžety bilat., st. p. ASK I. dx., Tendinosis m. supraspinati I. utrq. et m. subscapularis I. utrq. Incip. Epicondylitis rad. hum. bilat., Epic. uln. bilat., Syndróm canalis carpi I. sin. ľahk.stupňa , Incíp. Demyelinizačná motorická neuropatia n. medianus v oblasti predlaktia vpravo	SYRÁREŇ BEL SLOVENSKO, a.s., Lastomírka 1, Michalovce	Operátor výroby	2.2.2022	Prešetovaná dňa 11.8.2021
8.	29	PHS bilat., Impingement sy SA II. – III. st. I.dx., II. st. I. sin. Epicondylitis radialis et ulnaris humeri bilat. Sy KT I.u. incip. v dokum., t.č. v remisii	Ehlebracht Slowakei, s.r.o., Továrenská 2, Michalovce	Operátor stroja	30.5.2022	Prešetovaná dňa 5.10.2021
9.	29	Sy. canalis carpi bilat. St. p. discízií karp. kanála vpravo pre SCC str. ťažkého stupňa, st., st. discízií šľach. pošvy flexora palca pravej ruky pre lúpavý palec (St. p. endoskopickéj discízií lig. pre SCC I. sin pre progredujúci SCC str. ťažkého stupňa. Epicondylitis radialis humeri bilat. praec. I. sin. Epicondylitis ul. hum.bila. I. sin v dok. Impingement sy SA I. dx. – gr. I. Tendinitis m. supraspinati I. dx. PHS calcarea I. dx. Bursitis calcarea SA I. utrq. PHS I. sin	SYRÁREŇ BEL SLOVENSKO, a.s., Lastomírka 1, Michalovce	Operátor servisných logistických činností	13.4.2022	Prešetovaná dňa 16.7.2020

Neuznané choroby z povolania v okresoch Michalovce a Sobrance - rok 2022						
	Č. položky zoznam CHzP	Dg.	Organizácia (posledný zamestnávateľ)	Profesia	Neuznaná dátum	
1.	29	Sy canalis carpi gr. medii I. sin. PHS bilat. chron. s impingement sy. SA bilat. gr. II. Tendovaginitis stenotisans dig. III. man. bilat. recid. et dig. II. man. I. sin chron.t	SYRÁREŇ BEL SLOVENSKO, a.s., Lastomírska 1, Michalovce	Operátor výroby	13.4.2022	
2.	29	Sy canalis carpi bilat. gr. medii. bilat. St. p. operácii pre sy canalis carpi bilat. PHS bilat. chron. s imping. sy. SA gr. I. - II., I. dx. et gr. II., I. sin. Epicondylitis radialis humeri I. dx. (klin). RTG zn. entezopathie pri epikondyloch.	Gutinaba s.r.o., Vojtěšská 211/6 Nové Město Praha 1, Pekáreň Nacina Ves	Robotník potravinárskej výroby	21.6.2022	
3.	29	Epicondylitis radialis et ulnaris humeri bilat. PHS I. u. s impingement sy. SA I. st. Sy. canalis carpi I. sin. incip.	Yazaki Wiring Technologies Slovakia s. r. o., Užhorodská 6080/35A, Michalovce	Robotník v elektro-technike	4.4.2022	
4.	29	Sy canalis carpi bilat. – vpravo str. st., vľavo ľahký až počínajúci str. stupeň	Ehlebracht Slowakei, s.r.o., Továrenská 2, Michalovce	Kvalitárka	6.6.2022	
5.	29	Sy canalis carpi ľahkého stupňa vpravo, stredne ťažkého stupňa vľavo	GRONBACH k.s., Priemyselný park 1, Michalovce	Operátor výroby	28.9.2022	
6.	29	Sy. canalis carpi bilat. stredne ťažkého stupňa vpravo a ľahkého st. vľavo, Epicondylitis radialis et ulnaris humeri bilat. incip. PHS I. dx. chron. s imping. sy. SA II. st. PHS I. sin. chron. bez známok imping. Sy. Bursitis calcarea subdeltoidea I. utrq.	Yazaki Wiring Technologies Slovakia s. r. o., Užhorodská 6080/35A, Michalovce	Robotník v elektro-technike	28.9.2022	

EPIDEMIOLOGIA

6.1 NÁRODNÝ IMUNIZAČNÝ PROGRAM

V súvislosti s plnením tejto úlohy bolo zabezpečené metodické usmerňovanie príslušných pediatrických NZZ a NZZ pre dospelých v okresoch Michalovce a Sobrance.

V období od 1.1.2022 – 31.12.2022 bola odbornými zamestnancami oddelenia epidemiológie priebežne poskytovaná poradenská, prednášková a konzultačná činnosť v problematike imunizácie a výskytu prenosných ochorení. **Spolu: 16 x**

Metodické usmerňovanie NZZ : 1001

- Žiadosť o spoluprácu v súvislosti s narastajúcim počtom pozitívnych prípadov na COVID-19 a vzhľadom na monitorovanie výskytu indikátorov zvýšenej chorobnosti osôb na COVID-19: **112**
- Žiadosť o hlásenie ARO, CHPO a CHCOVID-19 v hromadnom týždennom hlásení: **91**
- Informácia o prístupe k očkovaniu utečencov z Ukrajiny: **91**
- Informácia o výskyte VH neznámej etiológie u detí v niektorých európskych krajinách: **33**
- Usmernenie HH SR v súvislosti s výskytom ochorení na opičie kiahne v Európe: **95**
- Usmernenie HH SR týkajúce sa ochorenia na západonílsku horúčku vyvolanú West Nile vírusom: **92**
- Informácia o výskyte meningoencefalitídy v súvislosti s opičimi kiahňami: **91**
- Surveillance respiračných nákaz – nové požiadavky na monitoring a dohľad nad ARO vrátane chrípky a CHPO a ochorení na COVID-19: **92**
- Nevyhovujúce ukazovatele v dojčenskej výžive (*Cronobacter sakazakii*) – informácia: **31**
- Žiadosť o súčinnosť pri sledovaní zvýšeného výskytu infekčných ochorení vzhľadom na pretrvávajúcu migračnú vlnu: **91**
- Očkovací kalendár pre r. 2023: **88**
- Informácia o zmene termínu týždenného hlásenia ARO, CHPO a Covid-19: **91**
- Hlásenie ťažkých akútnych respiračných ochorení (SARI) - **3**

Previerky očkovania: 58

V skupine nákaz preventabilných očkovaním sme v r. 2022 nezaznamenali **v okr. Michalovce a Sobrance** žiadne ochorenie.

Od 24.4 do 30.4.2022 prebiehal už 17. ročník kampane s názvom „**Európsky imunizačný týždeň**“ (European Immunization Week /EIW/). Všetky aktivity boli zamerané na zvyšovanie povedomia širokej verejnosti o infekčných ochoreniach a ich možnej prevencii. Slogan „**Predchádzať – Chrániť - Očkovať**“ vyjadruje poslanstvo každoročnej kampane. **Heslo EIW 2022: „ Dlhý život pre všetkých.“**

6.2 SURVEILLANCE INFEKČNÝCH OCHORENÍ

Surveillance prenosných infekčných ochorení vykonáva oddelenie epidemiológie RÚVZ Michalovce v spolupráci s primárnou zdravotníckou starostlivosťou, nemocničnou starostlivosťou, rôznymi sociálnymi a inými službami mimo zdravotnícky systém.

Epidemiologické vyšetřovanie v ohniskách nákaz sa vykonávalo priebežne v závislosti na epidemiologickej situácii vo výskyte prenosných ochorení. V okrese Michalovce a Sobrance bolo spracovaných v uvedenom období 23902 ohnisk s počtom vykonaných opatrení 24637.

Súčasne sa vykonávala v rámci prevencie prenosných ochorení aj edukačná činnosť v rodinách chorých a tiež v školských a predškolských zariadeniach, kde sa jednotlivé prípady vyskytli.

Do informačného systému EPIS bolo vložených za uvedené obdobie 24 627 hlásení o prenosných ochoreniach v okrese Michalovce a Sobrance. Okrem toho prebiehalo pravidelné týždenné spracovanie hlásení o výskyte chrípky a ostatných ARO, ako aj mimoriadnych epidemiologických situáciách. V rámci SRV boli vložené do inf. systému 4 hlásenia. Bolo vytvorených 17 epidémií v IS EPIS.

V skupine nákaz preventabilných očkovaním sme nezaznamenali v okr. Michalovce a Sobrance žiadne ochorenie.

Od 24.4 do 30.4.2022 prebiehal už 17. ročník kampane s názvom „**Európsky imunizačný týždeň**“ (European Immunization Week /EIW/). Všetky aktivity boli zamerané na zvyšovanie povedomia širokej verejnosti o infekčných ochoreniach a ich možnej prevencii. Slogan „**Predchádzať – Chrániť – Očkovať**“ vyjadruje posolstvo každoročnej kampane. **Heslo EIW 2022: „Dlhý život pre všetkých.“**

- **Importované ochorenia** – okr. Michalovce – 142 (U07.1, A02, B04, Z20.3)
okr. Sobrance – 2 (U07.1)

V roku 2022 bolo zaznamenaných v okr. Michalovce 68 úmrtí na prenosné infekčné ochorenia (U07.1, A41.5, A81.0, J15.5, A04.7) a v okr. Sobrance 15 úmrtí (U07.1, J12.1).

Boli zaznamenané tieto ochorenia:

A81.0 – Creutzfeldtova – Jakobova choroba:

Michalovce: hlásené ochorenie na CJCH u 57 ročného muža, bytom Michalovce. Od 18.12.21 spomalená reč, pokles motoriky chôdze, halucinácie, strach, šklbavé pohyby HK a DK, mykanie hlavou. Od 4.1.2022 hospit. na Neurologickom odd. NsP Š. Kuku Michalovce - pre progredujúce poruchy chôdze v zmysle nestability, zahmleného videnia. Počas hospitalizácie realizovaná rozsiahla dif. Dg. rýchloprogredujúcej demencie a multifokálnej neurologickej symptomatológie. Postupne dochádza k výraznejšiemu zhoršovaniu, rozvoju febrilit s eleváciou zápalových testov, dňa 12.2.2022 o 1.55 hod.- konštatovaný exitus letalis NRC pre prionové choroby v Bratislave potvrdilo prítomnosť mutácie prionového génu E200K na kodóne 200, polymorfizmus PRNP génu na kodóne 129 je Met/Val.

A98.5 – Choroba vírusom Hantaan:

Michalovce: hlásené 4 ochorenia vo vekových skupinách 25-34r. a 65+

Z22.8 – nosič inej infekčnej choroby:

Michalovce: hlásené 1 ochorenie u 70 ročnej ženy, hospitalizovanej na oddelení pneumológie a ftizeológie NsP Š . Kuku Michalovce, a.s. s Dg: I50 – srdcové zlyhanie - 19.4.2022 – operačne riešená pre život ohrozujúce krvácanie do retroperitonea - 19.4.2022 – výter z nosa - Klebsiella pneumoniae CPO – karbopenemázu produkujúci mikroorganizmus

A39.0 – meningokoková meningitída:

Michalovce: Hlásené 1 ochorenie u 1 ročného dieťaťa, bytom Trhovište, žijúceho v neštandardných hygienických podmienkach bývania a stravovania.

Priebeh ochorenia:

- 23 mesačné dieťa odoslané z LSPP na pediatrické oddelenie NsP Š Kukurú Michalovce, a.s pre febrilitu a spavosť
- od 3.5.2022 - TT 39 °C , zvracanie, meningeálne príznaky pozitívne. Dieťa odoslané na infektologické oddelenie NsP Š.Kukurú Michalovce, a.s na hospitalizáciu a pre vykonanie lumbálnej punkcie. V oblasti hrudníka prítomné lokálne petechie. Následne dieťa preložené na vyššie pracovisko (DFN Košice - infektológia).
- ochorenie hlásené z RÚVZ Košice dňa 12.9.2022

Ochorenie potvrdené: klinicky a laboratórne

- 5.5.2022 - likvor – mikroskopicky + Rt PCR
Neisseria meningitidis séro skupina B

B04 – opičie kiahne

Michalovce: hlásený 1 prípad ochorenia u 35 ročného muža. Jedná sa o importované ochorenie zo Španielska.

- sexuálny kontakt ani blízky telesný kontakt popiera (len občas krátke objatia), býval v zdieľanom byte RBnB
- v komunálnom byte v spoločných priestoroch udával dlhší pobyt s rôznymi ľuďmi, nikto z nich nejavil známky ochorenia, ani nemal vyrážky, počas pobytu sa tam vystriedalo cca 8 ľudí
- od 9.8.2022 TT do 38 st. C trvajúca cca 4 dni, zimnica, triaška, od 10.8.-11.8.2022 výsev áft a eflorescencií, teraz eflorescencie na chrbte, vo vlasoch, na HK a DK, na tvári, uchu, vyrážky nie sú prítomné na penise, iba na semeníkoch, t.č. afebrilný, vyrážky nebolia, nesvrbia
- vyšetrený dňa 15.8.2022 v UNLP Košice
- 15.8.2022 odobratý biologický materiál na confirmáciu RT PCR
- 18.8.2022 – izolovaný poxvírus – vírus opičích kiahní

Hlásený epidemický výskyt ochorení COVID-19:

Celkový počet ochorení na COVID-19:

Okr. Michalovce – 19538

Okr. Sobrance - 4002

Počet importovaných ochorení: Michalovce – 139, Sobrance – 9

Počet vykonaných opatrení v ohniskách: 24.637

Počet kontrol E-hranica: 222

- výskyt ochorení v roku 2022 v **okr. Michalovce a Sobrance** – epidemický (U07.1) – zaznamenaných 17 lokálnych epidémií

V rámci surveillance prenosných ochorení sa vykonáva aj enviromentálna surveillance poliomyelitídy. V období od 1.1.2022 do 31.12.2022 bolo odobratých 6 vzoriek odpadovej vody na záchytnosť enterovírusov, polio, resp. polio like vírusov, v 1 prípade boli izolované v odpadovej vode Coxackie B5 vírusy (vírus neutralizačný testam, RT-PCR a izolácia vírusov na BK).

Okrem enviromentálnej surveillance sa sleduje a organizačne zabezpečuje aj epidemiologická surveillance, ktorá spočíva v sledovaní výskytu ACHO, polio like ochorení, ktoré sa povinne hlásia a informácia sa týždenne spracováva a hlási v rámci havarijnej situácie na RÚVZ Košice a následne na ÚVZ SR Bratislava. V uvedenom období nebolo zaznamenané žiadne ochorenie. Očkovanie polio: priebežne sa očkuje v priebehu roka inaktivovanou vakcínou proti poliomyelitíde.

Na Slovensku bol podľa odporúčaní Európskej siete pre surveillance chrípky EISS zavedený sentinelový spôsob sledovania vírusov chrípky cirkulujúcich v populácii. Je založený na systematickom odbere vzoriek biologického materiálu tzv. sentinelovými lekármi, ktorí v priebehu celého roka odoberajú od chorých na suspektnú chrípku vzorky na virologické vyšetrenie.

Sentinelový spôsob monitorovania chrípky a chrípke podobných ochorení je zabezpečovaný v okrese Michalovce a Sobrance 2 lekármi (1 lekár pre detskú populáciu a 1 lekár pre dospelých), resp. infekčným oddelením a oddelením pneumológie a ftizeológie NsP Š.Kukuru Michalovce, a.s. V uvedenom období bolo odobratých 36 vzoriek biologického materiálu na záchytnosť vírusu chrípky u chorých, v 5 prípadoch bol zaznamenaný pozitívny výsledok na chrípku A.

V súvislosti s výskytom ARO a CHPO v chrípkovej sezóne 2021/2022 bol prerušený výchovno- vzdelávací proces:

v okr. Michalovce: MŠ – 4, ZŠ – 7

v okr. Sobrance: MŠ – 3, ZŠ – 4

V súvislosti s výskytom ARO a CHPO v chrípkovej sezóne 2022/2023 (do 31.12.2022) bol prerušený výchovno- vzdelávací proces:

v okr. Michalovce – MŠ – 11, ZŠ – 14, SŠ – 3

v okr. Sobrance – MŠ – 6, ZŠ - 6

V rámci plnenia tejto úlohy bola zabezpečovaná edukácia širokej verejnosti v problematike prenosných ochorení prostredníctvom bezplatnej konzultačnej činnosti, web stránky RÚVZ Michalovce, informačných paneloch v priestoroch budovy RÚVZ Michalovce a v ohniskách nákaz.

Surveillance prenosných infekčných ochorení vykonáva oddelenie epidemiológie RÚVZ Michalovce v spolupráci s primárnou zdravotníckou starostlivosťou, nemocničnou starostlivosťou, rôznymi sociálnymi a inými službami mimo zdravotnícky systém.

Epidemiologické vyšetrenie v ohniskách nákaz sa vykonávalo priebežne v závislosti na epidemiologickej situácii vo výskyte prenosných ochorení. V období od 1.1.2021 do 30.12.2021 bolo v okrese Michalovce a Sobrance spracovaných 21.862 ohnisk /počet opatrení – 24.178/. Súčasne sa vykonávala v rámci prevencie prenosných ochorení aj edukačná činnosť v rodinách chorých a tiež v školských a predškolských zariadeniach, kde sa jednotlivé prípady vyskytli.

Do informačného systému EPIS bolo vložených za uvedené obdobie 21.855 hlásení o prenosných ochoreniach v okrese Michalovce a Sobrance. Okrem toho prebiehalo pravidelné týždenné spracovanie hlásení o výskyte chrípky a ostatných ARO, ako aj

mimoriadnych epidemiologických situáciách. V rámci SRV bolo vložených do inf. systému 7 hlásení.

V skupine nákaz preventabilných očkovaním sme nezaznamenali v **okr. Michalovce** a **Sobrance** žiadne ochorenie.

EIT nebol realizovaný ani v roku 2021

- **Importované ochorenia** – okr. Michalovce – 180 (COVID19)
okr. Sobrance – 33 (14 COVID 19)

V roku 2021 boli hlásené tieto ochorenia:

A81.0 – Creuzfeldtova – Jakobova choroba:

Sobrance: Hlásené 1 úmrtie u 56-ročnej ženy, bytom Bunkovce

- sporadická forma ochorenia
- súrodenci bez zdravotných ťažkostí

A98.5 – Choroba vírusom Hantaan:

Michalovce: hlásené 1 ochorenie u 46 ročného nezamestnaného muža, bytom Veľké Kapušany.

Epidemiologická anamnéza: v mesiacoch júl a august – upratovanie a odstraňovanie omietky v garáži

Sobrance: hlásené 1 ochorenie u 42 ročného muža bytom Vyšné Remety

Epidemiologická anamnéza: ťažba dreva

Z21 – bezpríznakový stav infekcie vírusom ľudskej imunitnej nedostatočnosti /HIV/

MICHALOVCE: Hlásené 1 asymptomatické nosičstvo u 28-ročného zamestnaného muža, bytom Veľké Kapušany.

Mechanizmus prenosu: homosexuálny styk

Hlásený epidemický výskyt ochorení COVID-19:

Celkový počet ochorení na COVID-19:

Okr. Michalovce – 18.141

Okr. Sobrance - 3.714

Počet importovaných ochorení: Michalovce – 180, Sobrance – 33

Počet vykonaných opatrení v ohniskách: 24.178

Počet vydaných opatrení rozhodnutím: 1

Počet kontrol E-hranica: 9392

- výskyt ochorení v roku 2021 v **okr. Michalovce a Sobrance** – epidemický (U07.1)

V rámci surveillance prenosných ochorení sa vykonáva aj enviromentálna surveillance poliomyelitídy. V období od 1.1.2021 do 31.12.2021 bolo odobratých 13 vzoriek odpadovej vody na záchytnosť enterovírusov, polio, resp. polio like vírusov s negatívnymi výsledkami.

Okrem enviromentálnej surveillance sa sleduje a organizačne zabezpečuje aj epidemiologická surveillance, ktorá spočíva v sledovaní výskytu ACHO, polio like ochorení, ktoré sa povinne hlásia a informácia sa týždenne spracováva a hlási v rámci havarijnej situácie na RÚVZ Košice a následne na ÚVZ SR Bratislava. V uvedenom období nebolo

zaznamenané žiadne ochorenie. Očkovanie polio: priebežne sa očkuje v priebehu roka inaktívanou vakcínou proti poliomyelitíde.

Na Slovensku bol podľa odporúčaní Európskej siete pre surveillance chrípky EISS zavedený sentinelový spôsob sledovania vírusov chrípky cirkulujúcich v populácii. Je založený na systematickom odbere vzoriek biologického materiálu tzv. sentinelovými lekármi, ktorí v priebehu celého roka odoberajú od chorých na suspektnú chrípku vzorky na virologické vyšetrenie.

Sentinelový spôsob monitorovania chrípky a chrípke podobných ochorení je zabezpečovaný v okrese Michalovce a Sobrance 2 lekármi (1 lekár pre detskú populáciu a 1 lekár pre dospelých), resp. infekčným oddelením a oddelením pneumológie a ftizeológie NsP Š.Kukuru Michalovce, a.s. V uvedenom období bolo odobratých 59 vzoriek biologického materiálu na záchytnosť vírusu chrípky u chorých s negatívnymi výsledkami.

V rámci plnenia tejto úlohy bola zabezpečovaná edukácia širokej verejnosti v problematike prenosných ochorení prostredníctvom bezplatnej konzultačnej činnosti, web stránky RÚVZ Michalovce, informačných paneloch v priestoroch budovy RÚVZ Michalovce a v ohniskách nákaz.

6.3 INFORMAČNÝ SYSTÉM PRENOSNÝCH OCHORENÍ

Pracovníci oddelenia epidemiológie sú zodpovední za zber údajov o prenosných ochoreniach na okresnej úrovni, vykonávanie týždenných, mesačných a ročných analýz. V rámci mesačných analýz sa vykonáva analýza mesačného hodnotenia epidemiologickej situácie v okrese Michalovce a Sobrance, vrátane popisu mimoriadnych a závažných výskytov a epidémií. Uvedené analýzy za jednotlivé mesiace sú pravidelne uverejňované aj na webovej stránke RÚVZ Michalovce www.ruvzmi.sk.

V období od 1.1.2022 do 31.12.2022 bolo do informačného systému EPIS vložených 24627 hlásení o prenosných ochoreniach v okrese Michalovce a Sobrance.

V okrese Michalovce a Sobrance bolo spracovaných 23902 ohnisk s počtom vykonaných opatrení 24637.

V uvedenom období sme zaznamenali v okrese Michalovce a Sobrance 112 importovaných ochorení.

V roku 2022 bolo zaznamenaných v okr. Michalovce 68 úmrtí na prenosné infekčné ochorenia (U07.1, A41.5, A81.0, J15.5, A04.7) a v okr. Sobrance 15 úmrtí (U07.1, J12.1).

- výskyt ochorení v roku 2022 v **okr. Michalovce a Sobrance** – epidemický (U07.1) – hlásených 17 epidemických výskytov

V rámci protiepidemických opatrení v ohniskách nákaz boli vydané rozhodnutím v okrese Michalovce a Sobrance 2 opatrenia)

V súčasnosti EPIS umožňuje po zaregistrovaní vkladať hlásenia priamo poskytovateľom zdravotníckej starostlivosti. V okrese Michalovce a Sobrance sú zaregistrovaní 7 poskytovatelia zdrav. starostlivosti /MUDr. Varjassy, MUDr. Varga, MUDr. Vargová, MUDr. Kučáková G., MUDr. Fučko L., MUDr. Paľová M., MUDr. Žužo J., MUDr. Mikulová/, ktorí sú oprávnení týždenne hlásiť údaje o výskyte akútnych respiračných ochorení a z nich chrípke podobných ochorení.

Súčasťou EPIS-u je aj systém rýchlej výstrahy. Dôvodom na hlásenie môže byť výmena informácií, podozrenie na výskyt, jeho potvrdenie, návrh opatrení, prijatie a koordinácia opatrení. Informácie vkladané do systému v priebehu celého týždňa sa každý piatok sumarizujú do materiálu Týždenná informácia o mimoriadnych epidemiologických

situáciách. V období od 1.1.2022 – 31.12.2022 oddelenie epidemiológie vložilo do systému rýchlej výstrahy za okres Michalovce a Sobrance 4 hlásenia.

6.4 NOZOKOMIÁLNE NÁKAZY

Surveillance nemocničných nákaz sa vykonáva najmä v lôžkových zdravotníckych zariadeniach:

NsP Š.Kukuru Michalovce, a.s.

PN Michalovce, n.o

Regionálna nemocnica Sobrance, n.o

Za obdobie od 1.1.2022 do 31.12.2022 bolo hlásených 562 NN /viď analýza výskytu NN/

- NsP Š.Kukuru Michalovce, n.o. NN - 323
- PN Michalovce, n.o. - 202
- RN Sobrance, n.o. – 35

okr. Michalovce : 525 ochorení/20 oddelení

črevné: 68

DDC: 96

HDC: 189

Gynekologické: 3

Infekcia chir. rany: 12

Kože a sliznice: 38

Rany a popáleniny: 9

Sepsy: 33

Urologické:74

Iné: 3

okr. Sobrance : 35 ochorení/2 oddelenia

črevné: 1

DDC: 18

HDC: 16

- v rámci plnenia tejto úlohy neboli RÚVZ so sídlom v Michalovciach realizované žiadne preventívno – edukačné aktivity

Kontrola funkčnosti sterilizačných prístrojov: 11

v uvedenom období bolo podľa harmonogramu výkonov ŠZD vykonaných:

- NsP Š.Kukuru Michalovce (6 kontrol), a.s. - 4 odskúšané autoklávy (z toho 1 platená služba)
- PN Michalovce, n.o. – 0
- Regionálna nemocnica Sobrance, n.o – 0 HS
- iné štátne zdrav. zariadenia v okrese Michalovce: 0
- NZZ v okrese Michalovce: 0
- NZZ v okrese Sobrance: 3
- zariadenia osobných služieb Michalovce: 2 (platená služba)
- zariadenia osobných služieb Sobrance: 0

Odbery sterov v rámci ŠZD na jednotlivých oddeleniach v lôžkových zariadeniach:

Počet kontrol: 18

Počet pracovísk: 18

- v NsP Š.Kukuru Michalovce, a.s. : 11
- PN Michalovce, n.o.: 3
- v RN Sobrance, n.o.: 4
- Poliklinika Veľké Kapušany n.o. (DOS)– 0
- cielené kontroly: 0

Odbery sterov v rámci ŠZD v NZZ:

Počet kontrol: 5

Počet pracovísk: 5

- NZZ v okr. Michalovce: 2 kontroly
- NZZ v okr. Sobrance : 3 kontroly
- Cílené kontroly: 0 kontrol

platená služba – 0

Kontrola účinnosti dezinfekčných prostriedkov: 0

Celkový počet odobratých sterov v okresoch Michalovce a Sobrance

P.č.	Stery	Sterilný materiál			prostredie		
		sterov	z toho pozit.		sterov	z toho nevyhovujúcich	
		abs.	abs.	%	abs.	abs.	%
1.	NsP Š.K. Michalovce	57	0	0	283	3	1,06
2.	PN, n.o. Michalovce	0	0	0	57	1	1,75
3.	RN Sobrance, n.o.	20	0	0	91	1	1,09
4.	Poliklinika V.Kapušany, n.o.	0	0	0	0	0	0
5.	Cielené kontroly	0	0	0	0	0	0
6.	Platená služba	0	0	0	0	0	0
7.	NZZ Mi + SO	32	0	0	74	0	0
SPOLU :		109	0	0	505	5	0,99

Kontroly a obhliadky v NZZ: 17

Kontrola pokynov: 0

Platená služba: 1 (odber vody na legionely – 10 vzoriek vody)

6.5 MIMORIADNE EPIDEMIOLOGICKÉ SITUÁCIE

Hlásený epidemický výskyt ochorení COVID-19:

Celkový počet ochorení na COVID-19:

Okr. Michalovce – 19538

Okr. Sobrance - 4002

Počet importovaných ochorení: Michalovce – 139, Sobrance – 9

Počet vykonaných opatrení v ohniskách: 24.637

Počet kontrol E-hranica: 222

- výskyt ochorení v roku 2022 v **okr. Michalovce a Sobrance** – epidemický (U07.1) – zaznamenaných 17 lokálnych epidémií
- v roku 2022 bolo zaznamenaných v okr. Michalovce 60 úmrtí na COVID-19 a v okr. Sobrance 14 úmrtí

6.6 ENVIROMENTÁLNA SURVEILLANCE POLIOMYELITÍDY A SLEDOVANIE VDPV

V rámci surveillancie prenosných ochorení sa vykonáva aj enviromentálna surveillancie poliomyelitídy. V období od 1.1.2022 do 31.12.2022 bolo odobratých 6 vzoriek odpadovej vody na záchytnosť enterovírusov, polio, resp. polio like vírusov, v 1 prípade boli izolované v odpadovej vode Coxsackie B5 vírusy (vírus neutralizačný testom, RT-PCR a izolácia vírusov na BK).

Okrem enviromentálnej surveillancie sa sleduje a organizačne zabezpečuje aj epidemiologická surveillancie, ktorá spočíva v sledovaní výskytu ACHO, polio like ochorení, ktoré sa povinne hlásia a informácia sa týždenne spracováva a hlási v rámci havarijnej situácie na RÚVZ Košice a následne na ÚVZ SR Bratislava. V uvedenom období nebolo hlásené žiadne ochorenie na akútnu chabú obrnu.

6.7 PREVENCIA HIV/AIDS

- v rámci plnenia tejto úlohy boli RÚVZ so sídlom v Michalovciach realizované preventívno – edukačné aktivity spojené so vzdelávaním a výchovou mladých ľudí v 1 SŠ, ktorých sa zúčastnilo 40 študentov (Hotelová akadémia Michalovce)
- v súvislosti so svetovým dňom boja proti AIDS (1.12.) boli v priestoroch RÚVZ Michalovce uverejnené na informačnom paneli edukačné materiály týkajúce sa problematiky „Prevencia HIV/AIDS“

6.8 PORADNE OČKOVANIA

V súvislosti s plnením tejto úlohy boli poskytované odbornými zamestnancami oddelenia epidemiológie informácie o priebehu ochorení preventabilných očkovaním, očkovaní – povinnom, odporúčanom, indikáciách a kontraindikáciách očkovania, zložení vakcín, či nežiadúcich reakciách. Informácie boli poskytované priebežne lekárom neštátnych a štátnych zdravotníckych zariadení na základe písomnej alebo telefonickej žiadosti, laickej verejnosti v rámci projektu RÚVZ Michalovce „Čakáme na bociana“ a v rámci EIT. V období od 1.1.-31.12.2022 bola odbornými zamestnancami oddelenia epidemiológie priebežne poskytovaná poradenská, prednášková a konzultačná činnosť v problematike imunizácie a výskytu prenosných ochorení. **Spolu: 16 x**

6.9 OPTIMALIZÁCIA VEREJNEJ SPRÁVY V OBLASTI EPIDEMIOLOGIE

- úloha nebola hodnotená (zatiaľ v prípravnom štádiu)

PODPORA ZDRAVIA A VÝCHOVA K ZDRAVIU

9.1 ZDRAVOTNÉ UVEDOMENIE A SPRÁVANIE SA OBYVATEĽOV SR

Od 1.7.2022 sme realizovali dotazníkový prieskum- Zdravotné uvedomenie a správanie sa obyvateľov SR 2022. Časový harmonogram zberu dát bol júl- september 2022. Za každý RÚVZ sa vyplnilo 104 dotazníkov. Rozdelenie bolo podľa pohlavia, vekových skupín (15-24 rokov, 25-64 rokov, 65 a viac rokov) a miesta bydliska (vidiek, mesto). Otázky boli širšieho spektra, týkajúce sa zdravotného uvedomenia, prevencie, očkovania, zdravej výživy, vzdelania a životného štýlu. Vyplnené dotazníky sme zadávali do databázy v programe Excel do zaslaného súboru. V požadovanom termíne boli údaje zaslané na ÚVZ.

9.2 PRIESKUM ZDRAVOTNEJ GRAMOTNOSTI OBYVATEĽOV SR

9.3 NÁRODNÝ AKČNÝ PLÁN V PREVENCII OBEZITY NA ROKY 2015-2025

Obezita je celosvetovou pandémiou. V súčasnosti sa považuje za hlavnú hrozbu zdravotného problému. **Svetový deň obezity** každoročne pripadá na 4. marca. V roku 2022 sa osvetová kampaň niesla v duchu témy „*Každý musí konať!*“.

Oddelenie podpory zdravia a výchovy k zdraviu sa zameriava na zlepšenie zdravotného uvedomenia celej populácie v problematike obezity a nadváhy, ktorá ovplyvňuje telesné i duševné zdravie jednotlivca.

V rámci Svetového dňa obezity sme zverejnili na webovej stránke RÚVZ MI tlačovú správu a plagát, následne boli informačné letáky zverejnené vo vestibule RÚVZ MI. V týždni 7.3.2022 – 11.3.2022 boli každý deň postupne pridávané ďalšie informačné grafiky na FB stránku UVZSR so sprievodným popisom. Informačné plagáty- *Riziko obezity u detí* sme distribuovali na MŠ a ZŠ v Michalovciach v počte 300.

Prostredníctvom poradne zdravia sme realizovali besedy a edukačné aktivity v priebehu celého roka 2022 na materských, základných a stredných školách v počte 18 prednášok (644 detí) na tému mliečny program, ovocie a zelenina, zdravá výživa detí, pohyb, obezita u detí.

V rámci prevencie obezity pre dospelú populáciu a seniorov sme absolvovali 3 prednášky (140 poslucháčov) v DSS a Zariadení pre duševne chorých- INTEGRA v Michalovciach na tému Pohyb a seniori, Zdravá výživa seniorov.

Edukačný materiál (Pohybová aktivita a cukrovka, Ako predchádzať obezite) sme distribuovali širokej verejnosti v počte 100 ks (sociálna poisťovňa, UPSVaR, Poliklinika).

Počas výjazdových poradní v počte 150 klientov sme okrem stanovenia biochemických parametrov tiež realizovali výpočet BMI. Pri 20% sme zaznamenali nadváhu. V dôsledku týchto zistení sme klientom poskytli individuálne poradenstvo zamerané na optimalizáciu pohybovej aktivity a zdravej výživy za účelom zníženia telesnej hmotnosti.

Projekt Viem, čo zjem

Tento projekt sa v školskom roku 2022/2023 realizuje na troch základných školách v Michalovciach.

1. ZŠ J. Švermu 6 – (spolu 235 detí) 3roč, 4roč, 5roč, 6roč.
2. Cirkevná ZŠ sv. Michala- (65 detí) 4roč, 5roč, 6roč.
3. ZŠ T.J. Moussona 4 - (spolu 140 detí) 3roč, 4roč.

Projekt sme začali realizovať v mesiaci november na Cirkevnej ZŠ sv. Michala, kde sme 7.11.2022 odprezentovali projekt pre všetky tri zúčastnené triedy. Zadanou témou na školský rok 2022/2023 je Ovocie a Zelenina. Táto lekcia deťom priblíži, význam ovocia a zeleniny pre človeka, ako by mal vyzerat' zdravý tanier a tiež kedy by mali počas dňa konzumovať ovocie a kedy zeleninu. Prednášky realizujeme v trvaní 1 vyučovacej hodiny a aktívne pracujeme s deťmi, podľa vopred dohodnutého postupu. Zostávajúce dve základné školy požiadali realizovať projekt v II. polroku 2023.

9.4 NÁRODNÝ AKČNÝ PLÁN PRE PROBLÉMY S ALKOHOLOM V SR

V pokračovaní na schválené Akčné plány Stratégie rovnosti, inklúzie a participácie Rómov do roku 2030 v prioritě Zdravie sme uskutočnili zdravotno- výchovné aktivity na školách a zariadeniach s vyšším počtom žiakov so sociálne znevýhodneného prostredia, deti s rómskych komunít a centier pre deti a rodiny. V tejto oblasti sme pôsobili formou besied, premietaním DVD filmov, distribúciou edukačného materiálu (100ks) a prednáškami k aktuálnym problematikám:

Životný štýl (zdravá výživa, pohybová aktivita, pitný režim, zdravé zúbky, Becep)- 4 prednášky (72 detí)

Závislosti (alkohol, fajčenie, drogy)- 12 prednášok (334 žiakov)

Príprava na rodičovstvo a materstvo- 3 prednášky (72 študentiek)

Aktivity sa realizovali na III ZŠ v Michalovciach, v Centre pre deti a rodiny, Psychiatrickej nemocnici a tiež v komunitnom centre Nacina Ves a Pavlovce n/ Uhom

9.5 STRATÉGIA ROZVOJA PORADENSKÝCH CENTIER OCHRANY A PODPORY ZDRAVIA V SR

V roku 2022 bolo v základnej poradni vyšetrených 403 klientov. Poradňa zdravia poskytuje svoje služby všetkým klientom so záujmom o starostlivosť o svoje zdravie. Primárne sa zameriavame na aktívne vyhľadávanie a stanovenie rizikových faktorov-srdcovocievnych, nádorových a iných chronických neprenosných ochorení. V našej poradni pracuje lekár a sestry, ktorí boli zaškolení na danú prácu. Odborní pracovníci v poradniach poskytujú preventívne vyšetrenia a poradenstvo v oblasti úpravy životného štýlu podľa individuálnych potrieb klientov stanovením osobného rizikového profilu.

Do poradne zdravia sa klienti objednávajú dopredu na určitý čas a dátum. Pri vstupe do ambulancie klient podpíše informovaný súhlas a následne sa realizuje antropometrické meranie podľa štandardných metodík (výška, hmotnosť, obvod páva, obvod bokov), anamnéza a biochemické vyšetrenie. Zameriavame sa na osobnú, rodinnú, fajčiarsku, stravovaciú, pracovnú a pohybovú anamnézu. U žien sa tiež zameriavame sa gynekologickú anamnézu. Realizujeme vyšetrenie krvného tlaku a pulzu.

Výživa je jedným z hlavných faktorov vonkajšieho prostredia, ktoré sa zúčastňujú na vzniku ochorení. Veľký dôraz preto kladieme na výživové poradenstvo, ktoré považujeme za najefektívnejšie. Vo všeobecnosti sa poradňa zameriava na

odstránenie nedostatkov vo výžive ľudí, kde patrí : nadmerný energetický príjem v strave, priveľká spotreba najmä živočíšnych tukov, nadmerná spotreba cukru, prílišné solenie jedál, nedostatočný príjem čerstvého ovocia a zeleniny, nízka spotreba rybieho mäsa.

V novembri 2021 bol zakúpený nový prístroj Afinion 2 na vyšetrenie biochemických parametrov (celkový cholesterol, HDL cholesterol, triglyceridy, glykovaný hemoglobín). S daným prístrojom sme začali pracovať v júli 2022, nakoľko sme nemali zakúpené testovacie kazety. Od začiatku roka 2022 do 30.6.2022 sme používali starý prístroj Reflotron na ktorom sme realizovali výjazdové poradne v počte 150 klientov. Od 1.7.2022 sme začali pracovať na novom prístroji Afinion 2, na ktorom sme k 31.1.2022 vyšetřili 253 klientov.

Naša poradňa je vybavená Smokerlyzerom, ktorý používame na vyšetřenie u fajčiarov, kde zisťujeme hladinu CO výdychu, fajčiar taktiež vyplní Fagerstromov dotazník. Zistené údaje vkladáme do programu Test zdravé srdce, spolu s údajmi z rodinnej a osobnej anamnézy, stravovacích zvyklosti a úrovne pohybovej aktivity

Poradňa na odvykanie od fajčenia sa zabezpečujeme v rámci základnej poradne, len u vybraných klientov (fajčiarov). Každoročne realizujeme Linku na odvykanie od fajčenia. Počas týchto dní sa venujeme odbornému poradenstvu záujemcom o odvykanie od fajčenia.

9.6 NÁRODNÝ AKČNÝ PLÁN PRE PROBLÉMY S ALKOHOLOM NA ROKY 2021-2030

Užívanie alkoholu má dôležitý vplyv na zdravie obyvateľov. Dlhodobé požívanie alkoholu je považované za jeden z hlavných rizikových faktorov poškodení zdravia a iných chorobných stavov. Alkohol spôsobuje ročne 2.5 milióna úmrtí na celom svete. Na Slovensku pozorujeme stúpajúce trend užívania alkoholu v čoraz mladších vekových kategóriách. S cieľom zvýšiť zdravotné uvedomenie a zdravotnú gramotnosť o škodlivosti užívania alkoholu sme realizovali edukačné aktivity na viacerých základných a stredných školách v Michalovciach. V počte 7 prednášok (330 poslucháčov) a 2 premietanie DVD filmu s názvom *Príčiny a následky pitia alkoholu u dievčat v tínedžerskom veku (130 dievčat)*

V rámci Medzinárodného dňa povedomia o Fetálnom alkoholovom syndróme sme uskutočnili 4 prednášky (118 študentiek)

9.7 NÁRODNÝ PROGRAM PODPORY ZDRAVIE PRE ROKY 2021-2030

4. február Svetový deň boja proti rakovine- S cieľom zvýšiť povedomie o rizikových faktoroch a o možnostiach prevencie onkologických ochorení sme realizovali v priebehu roka 2022 niekoľko zdravotno- výchovných aktivít. V rámci edukácie sme využili zdravotnícky model prsníka a hrubého čreva. V závere edukácie sme zúčastneným predložili dotazník získaných vedomostí a postojov. Výsledky z vyplnených dotazníkov odprezentujeme v rámci odborného semináru RUVZ v Michalovciach.

Prednášková činnosť:

Prevencia rakoviny prsníka a krčka maternice – 5 prednášky (215 študentiek) cieľovou skupinou boli študentky stredných škôl v okrese Michalovce.

Prevenca hrubého čreva a konečníka- 4 prednášky (100 poslucháčov)- cieľovou skupinou bola dospelá populácia z klubov dôchodcov a centra pre duševné zdravie.

Cieľom **svetového dňa zdravia** bolo v roku 2022 zvýšiť povedomie o vplyve pohybu v prírode na zdravie a motivovať k aktívnemu tráveniu voľného času. V týždni od 4.4 do 15.4 sme realizovali aktivity zamerané na zvýšenie pohybu v prírode v spolupráci so ZŠ P. Horova, MŠ, SZŠ a DSS- výlety so seniormi a deťmi do prírody. Na webe a vestibule RÚVZ sme zverejnili informačné letáky k danej téme.

Svetový deň- Pohybom ku zdraviu- viď 9.3 obezita.....

31. máj Svetový deň bez tabaku- S cieľom zvýšiť informovanosť verejnosti v oblasti tabakizmu a jeho zdravotných následkov a poskytnutie informácií o možnostiach a konkrétnych spôsoboch prevencie závislosti od tabaku sa na našom RÚVZ v Michalovciach dňa 31.5.2022 uskutočnil „Deň otvorených dverí“ v čase od 8.00h.-12.00h. V rámci tohto dňa sme realizovali edukačné aktivity pre SOŠ v počte 50 študentov na RÚVZ. Študentom boli poskytnuté informácie ako napr. zloženie tabakového dymu, riziká fajčenia, motivácia zanechania fajčenia, zdravotné benefity nefajčenia. Pre verejnosť a študentov sme uskutočnili merania Smokerlyzerom. Prostredníctvom Fagerstromovho dotazníka sme zistili stupeň závislosti od fajčenia a následne sme im poskytli individuálne poradenstvo. Dotazník nám vyplnili 65 respondentov. Najvyššie hodnotenie 10 bodov- veľmi silná závislosť – 3 fajčiarov.

50 študentov- 10% fajčiarov

Najvyššia nameraná hodnota CO 6ppm, HbCO 1,4 - denne vyfajčí 10-15 cigariet, 2 roky. Ostatní študenti hodnoty do ppm 3 (príležitostný fajčiar)

15 verejnosť- 100% fajčiarov

Najvyššia nameraná hodnota CO 16ppm, HbCO 3,5- denne vyfajčí 20-30 cigariet, 15 rokov. V termíne od 27.5.22- 31.5.22 sme zverejnili informácie k Svetovému dňu bez fajčenia na našej web stránke, vo vestibule RÚVZ Mi a distribuovali sme letáky o fajčení širokej verejnosti.

Pri príležitosti Svetového dňa bez tabaku sme v mesiaci Máj a Jún uskutočnili 4 prednášky v počte 165 študentov základných a stredných škôl.

26. jún Medzinárodný deň proti zneužívaniu drog a nezákonnému obchodovaniu s nimi. S príchodom letných prázdnin je čas na to, aby sme sa zamysleli ako trávia voľný čas deti a mládež. V súvislosti s uvedeným sme realizovali výtvarnú aktivitu s názvom „*Takto trávim svoj voľný čas*“ Aktivita bola určená pre deti vo veku 10-15 rokov a prebiehala od 22.6- 30.6.22. Úlohou detí bolo nakresliť kresbu na uvedenú tému. Mail s danou témou sme rozposlali na ZŠ v okrese Michalovce a Sobrance dňa 13.6.22. Výtvarnej výzvy sa zúčastnili 2 základné školy, II ZŠ J. Švermu 6 a ZŠ s MŠ Rakovec nad Ondavou, ktoré nám zaslali spolu 14 výtvarných prác. Na web stránke RÚVZ a nástenke vo vestibule sme zverejnili informáciu k danému dňu a zaslané kresby žiakov.

21. september- Svetový deň Alzheimerovej choroby- Cieľom svetového dňa je zvyšovať povedomie o tomto ochorení v populácii. Na túto tému sme realizovali 2 prednášky v klube dôchodcov a v DSS pre 36 seniorov.

Svetový deň duševného zdravia - Výskyt duševných porúch v populácii neustále narastá. Pri príležitosti tohto dňa sme uskutočnili spolu 6 prednášok (205 poslucháčov). Aktivity boli realizované na III ZŠ pre 9 roč., SOŠ Hotelovej v Michalovciach tiež v klube dôchodcov Jovsa a v DSS na Hollého ulici v Michalovciach.

Svetový deň diabetu- V rámci Svetového dňa diabetu 14.11.2022 sme zverejnili informačné letáky a test- „Riziko vzniku diabetes mellitus 2.typu“ na webovej stránke a vo vestibule RÚVZ v Michalovciach. V týždni od 14.11- 18.11. 2022 sme objednaným klientom (10 klientov) v poradni zdravia ponúkli test- „Riziko vzniku diabetes mellitus 2.typu“, ktorý si následne vyplnili. Test sme spoločne vyhodnotili a ak bolo potrebné, klientovi boli poskytnuté dostatočné informácie ako predchádzať diabetu (úprava životosprávy, dostatočný pohyb...). Testy sme distribuovali tiež širokej verejnosti – zamestnancom VI.ZŠ v Michalovciach, Mestský úrad MI, UPSVaR MI v počte 200 ks. Prednášková činnosť: 3 prednášky (105 poslucháčov)

Európsky týždeň boja proti drogám- Pri príležitosti Európskeho týždňa proti drogám sme realizovali edukačné aktivity od 14.11 do 25.11.22 zamerané na prevenciu zneužívania drog. V rámci besied a prednášok sme zdôrazňovali vplyv alkoholu na zdravie človeka a poukázali na zákaz jazdy pod vplyvom alkoholu a iných látok. Vo vestibule RÚVZ sme zverejnili informačné letáky k danej téme.

Prednášková činnosť: 7 prednášok (299 poslucháčov)

Lokálny projekt „Tichá ischémia myokardu“ V Poradenskom centre RÚVZ Michalovce považujeme predprimárny skrining kardiovaskulárnych ochorení za svoju prioritu. Vzhľadom k tomu vykonávame okrem " testu zdravé srdce " aj projekt pod názvom " *Tichá ischémia myokardu*".

Zameriavame sa na posudzovanie kľudového EKG a u vhodných jedincov vykonávame bicyklovú ergometriu a následne hodnotíme zmeny v EKG zázname po záťaži. Do projektu v roku 2022 bolo zaradených 72 respondentov, z toho bolo 42 žien a 30 mužov.

Vekové skupiny ženy: 20-30 rokov 14
30-40 rokov 12
40-50 rokov 9
50-60 rokov 7

Vekové skupiny muži: 20 -30 rokov 7
30-40 rokov 10
40-50 rokov 8
50-60 rokov 5

Pokojuvé EKG - zrealizované v 72 prípadoch , záťažové EKG v 9 prípadoch.

Hodnotená: 1. srdcová frekvencia , tachykardia/ frekvencia na 95/min/ 9 prípady bradykardia/ frekvencia pod 55/min 6 prípad/ u ostatných respondentov normálna srdcová frekvencia.

2. výskyt arytmií - zachytené u 4 respondentov - supraventrikulárne ES.

U respondentov s podchytenými zmenami v srdcovej frekvencii event. pri odhalení arytmie boli odporúčaní k realizácii kardiologického vyšetrenia cestou svojho OL.

Záťažové EKG: 5 žena, 4 muži , všetci vo vekovej skupine 40-50 roční. U všetkých bolo najskôr natočené pokojové EKG, záznam bol v norme. Následne pri záťaži 50 kW absolvoval bicyklovú ergometriu v trvaní 2 minút. Vyhodnotenie: v 2 prípadoch podchytené zmeny svedčiace pre možnú srdcovú ischémiu po záťaži. Odporúčané kardiologické vyšetrenie

Záver: V rámci nášho predprimárneho skriningu sme odhalili jednak zmeny na pokojovom, jednak na pozáťažovom EKG, čo predstavuje 5% zo všetkých realizovaných vyšetrení. V rámci prevencie KV ochorení ide o dobrý výsledok, nakoľko títo respondenti sú následne komplexne došetrení v odb. ambulancii špecialistu s odporúčaním vhodnej medikácie.

V rámci edukačných stretnutí sme realizovali 7 prednášok /255 poslucháčov/. Témy boli zamerané na prevenciu KVCH, arteriálnu hypertenziu, srdcové zlyhávanie.

Náš dlhoročný projekt „**Čakáme na bociana**“ . Kurz pre budúce mamičky ponúka informácie o tehotenstve, pôrode, starostlivosti o novorodenca i ženu v zastúpení lektorov z odborov klinickej medicíny a verejného zdravotníctva. Každý kurz pozostáva zo 4 tematicky rozdielne zameraných stretnutí. Z dôvodu nízkeho počtu prihlásených mamičiek sme v roku 2022 tento projekt nerealizovali.

Projekt „**Saunováčik**“ sa realizuje na IX. MŠ Komenského v Michalovciach, ktorá prevádzkuje saunovanie detí. Účinky saunovania sú dávno známe. Saunovanie pôsobí preventívne i ako podporná liečba a fyziatrická procedúra pri recidivujúcich ochoreniach. RÚVZ v Michalovciach ako preventívny orgán na ochranu zdravia pripravil vlastný regionálny projekt, ktorého cieľom je preskúmať a potvrdiť dobré známe účinky saunovania, prípadne vylúčiť niektoré tvrdenia o procedúrach a získať nové poznatky. V roku 2022 sa saunovanie detí v prvom polroku nerealizovalo z dôvodu epidemiologickej situácie a v druhom polroku z dôvodu energetickej krízy. K našim dlhoročným projektom môžeme zahrnúť aj projekt **Zdravé zúbky** v rámci ktorého sa zameriavame na prevenciu ústneho zdravia detí. Realizovali sme spolu 13 besied v materských a základných školách pre 334 detí. Rodičom detí sme rozdali edukačné letáky o stomatohygiene.

**Regionálny úrad verejného zdravotníctva
so sídlom v Nitre**

1. HYGIENA ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA

1.1. PLNENIE AKČNÉHO PLÁNU PRE ŽIVOTNÉ PROSTREDIE A ZDRAVIE OBYVATEĽOV SLOVENSKEJ REPUBLIKY V. (NEHAP V.)

Cieľom úlohy je zlepšenie zdravotného stavu obyvateľstva SR prostredníctvom environmentálnych determinantov zdravia; redukcia ochorení súvisiacich s kvalitou vonkajšieho i vnútorného ovzdušia, ochorení súvisiacich s pitnou a rekreačnou vodou, ochorení súvisiacich s nadmerným environmentálnym hlukom, úrazmi, UV žiarením, klimatickými zmenami.

- v rámci regionálneho prioritného cieľa B – aktivity Zlepšovanie zdravotnej bezpečnosti pitnej vody vykonávame monitorovanie kvality pitnej vody vo verejných vodovodoch v okresoch Nitra, Šaľa a Zlaté Moravce. V roku 2022 bolo odobratých a v laboratóriu RÚVZ so sídlom v Nitre bolo vyšetrených spolu 200 vzoriek pitnej vody (161 vzoriek kontrolný monitoring, 39 vzoriek preverovací monitoring).
- v rámci tejto úlohy sú priebežne riešené problémy s kvalitou vody v obciach, v ktorých zatiaľ nie je vybudovaný vodovod a to v obci Ladice, Neverice, Hosťovce a Kostol'any pod Trábečom v okrese Zlaté Moravce.
- súčasťou tejto úlohy je aj monitorovanie kvality vody z verejných vodných zdrojov – pramene, artézske studne v okresoch Nitra, Zlaté Moravce a Šaľa s dôrazom na prítomnosť ťažkých kovov vo vode. V priebehu roka 2022 boli odobraté vzorky vôd na overenie kvality vody – tieto zdroje vykazujú kolísavú kvalitu vodu, hlavne po stránke mikrobiologickej (hlavne pramene v meste Nitra)
- na oddelení počas celého roka je k dispozícii environmentálna poradňa zdravia
- v roku 2022 zamestnankyne RÚVZ odd. HŽP zabezpečovali sledovanie kvality vody na kúpanie na umelých kúpaliskách s celoročnou prevádzkou, taktiež aj na sezónnych kúpaliskách. Kvalita vody na kúpanie bola sledovaná podľa Pokynov pre monitoring a štátny zdravotný dozor v kúpacjej sezóne 2022 a v rozsahu podľa vyhlášky MZ SR č. 308/2012 Z. z. o podrobnostiach o požiadavkách na kvalitu vody kúpalísk, vody na kúpanie a jej kontrolu a na kúpaliská (ďalej len „vyhláška MZ SR č. 308/2012 Z.z.“). Z umelých kúpalísk v okresoch Nitra, Šaľa a Zlaté Moravce bolo odobratých spolu 506 vzoriek vody, v rámci plnenia úlohy boli vykonané odbery vzoriek vôd na kúpanie z letných a termálnych kúpalísk počas kúpacjej sezóny 2022 aj na prítomnosť Legionelly sp. Ani v jednom prípade nebola zistená ich prítomnosť.
- v rámci regionálneho prioritného cieľa C - Minimalizácia nepriaznivých účinkov chemických látok na ľudské zdravie a životné prostredie boli vykonané kontroly na dodržiavanie zákona č. 377/2004 Z. z. o ochrane nefajčiarov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Ani v jednom prípade nebolo zistené porušovanie zákona o ochrane nefajčiarov

2. PREVENTÍVNE PRACOVNÉ LEKÁRSTVO

2.1 Znižovanie miery zdravotných rizík zamestnancov z pracovného prostredia, pracovných podmienok a spôsobu práce

Cieľom je zvýšiť odbornú úroveň hodnotenia pracovného prostredia, pracovných podmienok a spôsobu práce vo vzťahu k zdravotným rizikám zamestnancov. Na hodnotenie sme využívali odborné usmernenia ÚVZ SR. Pri výkone štátneho zdravotného dozoru (ďalej ŠZD) sme uplatňovali legislatívne úpravy v oblasti ochrany zdravia pri práci vrátane legislatívnych úprav harmonizovaných s právom Európskych spoločenstiev. Pomocou kontrolných listov informovanosti zamestnancov sme overovali poskytovanie informácií zamestnancom v oblasti ochrany zdravia pri práci zo strany zamestnávateľov, zisťovali sme rizikové faktory práce a výskyt zdravotných problémov u zamestnancov pri podozrení na výskyt choroby z povolania na danom pracovisku. Zabezpečovali sme efektívne využitie v ochrane zdravia pri práci usmerňovaním činnosti pracovnej zdravotnej služby priamo v podnikoch.

V priebehu roku 2022 bol pracovníkmi odboru PPL RÚVZ Nitra v rámci plnenia programov a projektov štátny zdravotný dozor zameraný aj na kontrolu plnenia povinnosti zamestnávateľov uvedenej v § 30 ods. 1 písm. b) zákona č. 355/2007 Z. z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravotníctva a o zmene a doplnení niektorých zákonov – zabezpečiť posúdenie zdravotného rizika z expozície faktorom práce a pracovného prostredia a na základe tohto posúdenia zabezpečiť vypracovanie písomného posudku o riziku s kategorizáciou prác z hľadiska zdravotného rizika v spolupráci s pracovnou zdravotnou službou – tímom pracovnej zdravotnej služby, alebo osobami samostatne vykonávajúcimi niektoré činnosti pracovnej zdravotnej služby. Na základe výsledkov týchto kontrol možno konštatovať, že v prípadoch, kedy zamestnávatelia zabezpečujú posúdenie zdravotných rizík v pracovnom prostredí zdravotníckymi pracovníkmi (tímom pracovnej zdravotnej služby, alebo osobami samostatne vykonávajúcimi niektoré činnosti pracovnej zdravotnej služby), sú predkladané dokumenty na dobrej odbornej úrovni.

Kontroly s týmto zameraním boli pracovníkmi odboru PPL vykonané celkom v 331 subjektoch, z toho v 141 subjektoch s určenou rizikovou prácou. Môžeme konštatovať, že všetky kontrolované subjekty s vyhlásenými rizikovými prácami majú zabezpečenú PZS dodávateľsky alebo vlastnými PZS.

Pri výkone dozoru boli používané kontrolné listy na overenie informovanosti zamestnancov o otázkach súvisiacich s ochranou zdravia pri práci. V 267 prípadoch boli zamestnancami vyplnené kontrolné listy zamerané na zistenie informovanosti zamestnancov o zdravotných rizikách pri práci, napr. v prostredí s rizikovým faktorom hluk, biologické faktory, chemické faktory, karcinogény a mutagénne faktory, vibrácie, práce s bremenami. Na základe vyhodnotenia týchto kontrolných listov – dotazníkov informovanosti možno konštatovať, že úroveň poznatkov zamestnancov o zdravotných rizikách pri práci bola rôzna, v mnohých prípadoch nedostatočná a závisí od mnohých faktorov (prístup zamestnávateľa, úroveň zabezpečenia zdravotného dozoru, osobný záujem a zdravotná uvedomelosť zamestnanca).

Zamestnávatelia predkladali prevádzkové poriadky samostatne alebo v rámci vydávania rozhodnutí o uvedení pracovných priestorov do prevádzky. Súčasťou týchto dokumentov bol

zároveň aj posudok o riziku. V mnohých prípadoch bolo potrebné tieto predkladané materiály doplniť resp. na základe konzultácie s prevádzkovateľmi upresniť.

Zo strany zamestnávateľov bolo spolu predložených 42 návrhov na zaradenie pracovných činností do kategórie rizikových prác a 3 návrhy na zrušenie rizikových prác.

2.1.1. Znižovanie miery zdravotných rizík (rizikové práce)

Dozorná činnosť bola osobitne zameraná na práce pri ktorých sú pracovné činnosti zaradené do 3. alebo 4. kategórie rizika a na pracovné činnosti pri ktorých sú zamestnanci exponovaní hluku, vibráciám, chemickým faktorom (hlavne pevným aerosólom, toxickým, veľmi toxickým látkam, karcinogénom, chemickým látkam zakázaným či s obmedzeným použitím) a prehodnotenie pracovných podmienok v súvislosti s výskytom profesionálnych ochorení.

Údaje o rizikových prácach v dozorovanom území (okres Nitra, Šaľa a Zlaté Moravce) sa spracovávajú v programe ASTR 2011. V priebehu roka sa aktualizujú počty zamestnancov v riziku práce priebežne na základe údajov získaných pri štátnom zdravotnom dozore a na základe údajov zaslaných zamestnávateľmi na RÚVZ. Týmto spôsobom sa vytvorila databáza závodov, pracovísk, počtov exponovaných osôb podľa jednotlivých rizikových faktorov, kategórií rizikových prác a podľa prevládajúcich činností. Závery z protokolov o meraní a analýz škodlivých faktorov v pracovnom prostredí, ktoré sú vykonané odborom laboratórnych činností RÚVZ Nitra (počet meraní a vyšetrených vzoriek v pracovnom prostredí v roku 2022 vykonaných Odborom laboratórnych činností RÚVZ so sídlom v Nitre – 1832) sú použité pre hodnotenie zdravotných rizík v rozhodovacom konaní RÚVZ. V roku 2022 bolo vydaných 42 nových rozhodnutí na zaradenie prác do kategórií a 3 návrhy na zrušenie rizikových prác.

V územnej pôsobnosti RÚVZ Nitra je 149 organizácií s vyhlásenými rizikovými prácami s celkovým počtom zamestnancov vykonávajúcich rizikové práce 5488, z toho 1400 žien. Na rizikových pracoviskách je v 3. kategórii rizika 5168 zamestnancov, z toho 1365 žien v 4. kategórii je 320 zamestnancov, z toho 35 žien.

Podľa druhu prevažujúcej činnosti priemyselná výroba vysoko prevyšuje ostatné odvetvia v počte osôb v riziku práce (4149 osôb z toho 865 žien), nasleduje zdravotníctvo (529 osôb z toho 408 žien), dodávka vody, čistenie a odvod odpadových vôd (287 osôb z toho 3 ženy), poľnohospodárstvo, lesníctvo (101 osôb z toho 46 žien), dodávka elektriny, plynu, pary a studeného vzduchu (91 osôb z toho 0 žien), stavebníctvo (89 osôb z toho 0 žien), oprava motorových vozidiel (68 osôb z toho 0 žien). Tento trend je porovnateľný s predchádzajúcim rokom a takéto rozdelenie je pravdepodobne možné očakávať aj v budúcich rokoch.

Na území dozorovanom RÚVZ Nitra neboli v roku 2022 vyhlásené rizikové práce u súkromne hospodáriacich roľníkov ani u samostatne zárobkovo činných osôb.

V 2022 klesol počet organizácií s vyhlásenými rizikovými prácami, nakoľko mnoho subjektov ukončilo prevádzkovanie svojej činnosti a klesol aj počet zamestnancov vykonávajúcich rizikové práce celkom o 81 zamestnancov a mierne stúpol počet žien vykonávajúcich rizikové práce (o 6 žien). Významnejší je nárast počtu zamestnancov v 4. kategórii rizika o 74.

U subjektov s väčším počtom zamestnancov naďalej prevláda trend znižovania počtu zamestnancov vykonávajúcich rizikové práce, ktorý je výsledkom opatrení vykonaných

zamestnávateľom za účelom znižovania miery rizík na pracoviskách. Tento trend súvisí so snahou zamestnávateľov odbúravať plnenie povinností vyplývajúcich z platnej legislatívy v oblasti ochrany zdravia pri práci na rizikových pracoviskách a so snahou zamestnávateľov znižovať náklady spojené so zabezpečením zdravotného dohľadu pre zamestnancov.

V priebehu roka 2022 bolo vykonaných celkom 141 kontrol rizikových pracovísk, bolo vydaných 42 nových rozhodnutí na zaradenie prác do kategórií a 3 návrhy na zrušenie rizikových prác. Výkon štátneho zdravotného dozoru bol zameraný najmä na plnenie povinností zamestnávateľov vyplývajúcich z legislatívnych úprav v oblasti ochrany zdravia pri práci harmonizovaných s právom Európskych spoločenstiev, najmä z ustanovení zákona č. 355/2007 Z. z. v znení neskorších predpisov.

V problematike rizikových prác v ionizujúcom žiarení bolo vydané nové rozhodnutie o zaradení prác do rizika kategórie 3 pre Fakultnú nemocnicu Nitra.

Ku koncu roka 2022 boli v okresoch Nitra, Šaľa a Zlaté Moravce evidované 4 subjekty s vyhlásenou rizikovou prácou s rizikovým faktorom ionizujúce žiarenie, a to okrem FN Nitra aj na pracovisku nukleárnej medicíny v Nitre, ďalej na pracovisku v Nitre, na ktorom sa vykonávajú intervenčné kardiologické zákroky a na defektoskopickom pracovisku v Šali. Rizikovú prácu kategórie 3 s rizikovým faktorom ionizujúce žiarenie vykonáva 65 pracovníkov, z toho 27 žien, pričom mimo rezortu zdravotníctva iba 4 muži. V porovnaní so stavom ku koncu roka 2021 sa stav počtu pracovníkov vykonávajúcich rizikovú prácu so zdrojmi ionizujúceho žiarenia zvýšil o 22, pričom ide najmä o pracovníkov vo FN Nitra.

V uvedených okresoch je 23 subjektov s vyhlásenou rizikovou prácou kategórie 3 v riziku laserového žiarenia, pričom v riziku laserov 3B. triedy je 15 pracovníkov, z toho 14 žien a v riziku laserov 4. triedy 33 pracovníkov, z toho 17 žien. V riziku IPL kategórie 3 je 5 pracovníčok v 4 kozmetických salónoch v Nitre, Vrábl'och, Zlatých Moravciach a Šali. V databázovom programe ASTR, v ktorom sú evidované údaje ohľadom vyhlásených rizikových prác, však stále nie je v číselníku rizikových faktorov faktor intenzívne pulzné svetlo, preto sa tento faktor provizórne zapisuje ako laser 4. triedy.

V hodnotenom roku bolo vydané jedno rozhodnutie o zrušení rizikovej práce v riziku laserov a vydané jedno rozhodnutie o vyhlásení rizikovej práce v riziku IPL. V porovnaní so stavom ku koncu roka 2021 sa počet pracovníkov vykonávajúcich rizikovú prácu so zdrojmi laserového žiarenia znížil o 3 pracovníkov a prácu s IPL prístrojmi zvýšil o 2 pracovníkov.

V rámci štátneho zdravotného dozoru ako aj štátneho dozoru v oblasti radiačnej ochrany sa u jednotlivých prevádzkovateľov kontroluje plnenie povinností zabezpečenia pracovnej zdravotnej služby a posudzovania rizík pracovného prostredia podľa príslušných ustanovení zákona č. 355/2007 Z.z. v znení neskorších predpisov.

V podnikoch, kde už boli rozhodnutím orgánu verejného zdravotníctva v minulosti vyhlásené rizikové práce, sme sa zamerali na prehodnotenie pracovných podmienok, úroveň expozície zamestnancov jednotlivým rizikovým faktorom a na plnenie opatrení na ochranu zdravia zamestnancov vykonávajúcich rizikové práce v súlade so schválenými prevádzkovými poriadkami. Pri posudzovaní návrhov na určenie rizikových prác na nových pracoviskách resp. pri nových pracovných činnostiach bola pozornosť zameraná na dôsledné hodnotenie posudkov o riziku, zaradovanie zamestnancov na rizikové práce na základe zdravotnej spôsobilosti na výkon práce a úroveň ochranných opatrení na zníženie rizík na pracovisku.

Ďalší vývoj rizikových prác v dozorovanom území sa bude odvíjať od hospodársko-ekonomickej situácie v regióne – rušenie, rozširovanie, resp. vznik nových prevádzok zameraných hlavne na automobilovú a strojárenskú výrobu s činnosťami, ktoré sú často spojené s významnými zdravotnými rizikami pre zamestnancov (hluk, vibrácie, fyzická záťaž), od skvalitnenia doterajšieho spôsobu ich posudzovania a hodnotenia odbornými zdravotníckymi pracovníkmi tímov PZS a taktiež od prístupu zamestnávateľov k zabezpečovaniu vhodných a účinných opatrení na znižovanie rizík v pracovnom prostredí.

2.1.2. Znižovanie zdravotných rizík z látok a zmesí klasifikovaných ako toxické

Dozorná činnosť bola zameraná na plnenie povinností ktoré pre zamestnávateľov vyplývajú z nariadenia vlády č. 355/2006 Z. z. v znení neskorších predpisov. Previerky boli zamerané na dodržiavanie povinností zamestnávateľov pri ochrane zdravia zamestnancov pri výrobe, predaji, skladovaní a inom zaobchádzaní s toxickými a veľmi toxickými látkami a zmesami. Prevádzkovatelia predkladali prevádzkové poriadky a posudky o riziku pri práci s nebezpečnými chemickými faktormi.

Na území ktoré dozoruje RÚVZ so sídlom v Nitre sa používajú veľmi toxické látky a zmesi a toxické látky a zmesi v priemyselnej výrobe (najviac v Duslo, a.s. Šaľa, Sika Automotive Slovakia s.r.o., Zlaté Moravce), v chemických laboratóriách pri výučbe (SPÚ Nitra, UKF Nitra), v diagnosticko-analytických biochemických zdravotníckych zariadeniach (Medirex a.s., Pezinok, biochemické laboratóriá v Nitre) a veterinárnych pracoviskách (Ústav štátnej kontroly veterinárnych biopreparátov a liečiv Nitra, Plemenárske služby SR, š.p. Bratislava, pracovisko Nitra - Lužianky) a v laboratórnych zariadeniach výskumných pracovísk (Ústav ekológie lesa SR, Zvolen, pobočka biológie drevín Nitra, AgroBiotech-Výskumné pracovisko SPÚ Nitra).

V roku 2022 nebol vydaný súhlas so skladovaním a manipuláciou s veľmi toxickými látkami a zmesami ani v jednom prípade.

Najvýznamnejším podnikom zameraným na chemickú výrobu na území dozorovanom RÚVZ so sídlom v Nitre je spoločnosť Duslo, a. s. Šaľa. Je významný z hľadiska počtu zamestnancov aj z hľadiska výskytu rizikových faktorov a ich kombinácií. Podnik je zameraný na výrobu priemyselných hnojív, gumárnských chemikálií, prípravkov na ochranu rastlín, disperzných lepidiel typu Duvilax, výrobkov horčíkovej chémie a pod.

V podniku Duslo a.s., pracovisko Šaľa v roku 2022 z celkového počtu zamestnancov 1658/318 žien evidujeme v 3. kategórii rizika 576/19 zamestnancov, z toho exponovaných chemickým faktorom (spôsobujúcim vznik kožných ochorení – 214/9, pevným aerosólom – 95/3, chemický faktor 178/4). Na všetkých pracoviskách s rizikom chemických faktorov boli zamestnávateľom vypracované prevádzkové poriadky a posudky o riziku so zaradením do príslušnej kategórie.

V roku 2022 bolo komisiou na preskúšanie odbornej spôsobilosti na prácu s veľmi toxickými látkami a zmesami a toxickými látkami a zmesami vydaných 27 osvedčení o odbornej spôsobilosti na prácu s veľmi toxickými látkami a zmesami a toxickými látkami a zmesami (z toho v 4 prípadoch na základe skúšky pred komisiou, v 23 prípadoch na základe predložených dokladov a dĺžke odbornej praxe), údaje sú uvedené v tabuľke č. 4.

V roku 2022 bolo komisiou na preskúšanie odbornej spôsobilosti na prácu z dezinfekčnými prípravkami na profesionálne použitie a na prácu s prípravkami na reguláciu

živočišnych škodcov na profesionálne použitie vydaných 12 osvedčení o odbornej spôsobilosti na prácu z dezinfekčnými prípravkami na profesionálne použitie a na prácu s prípravkami na reguláciu živočišnych škodcov na profesionálne použitie (z toho v 4 prípadoch na základe skúšky pred komisiou), v 8 prípadoch na základe predložených dokladov a dĺžke odbornej praxe. Evidovali sa hlásenia o použití chemických prípravkov na ochranu rastlín a pri DDD činnosti. V roku 2022 bolo evidovaných 88 hlásení o použití chemických prípravkov pri výkone DDD činnosti. Vo všetkých prípadoch sa používali povolené prípravky a práce zabezpečovali osoby s odbornou spôsobilosťou na výkon uvedených činností.

Pri výkone štátneho zdravotného dozoru bolo zistené, že práce s veľmi toxickými látkami a zmesami a toxickými látkami a zmesami riadia odborne spôsobilé osoby.

Pri kontrolách zameraných na používanie chemických látok, ktoré sú zakázané alebo obmedzené neboli zistené u zamestnávateľov nedostatky.

2.1.3. Znižovanie zdravotných rizík z karcinogénnych a mutagénnych faktorov vrátane azbestu a z látok poškodzujúcich reprodukciu a narúšajúcich endokrinný systém

Dozorná činnosť bola zameraná na uplatňovanie legislatívnej úpravy – nariadenia vlády SR č. 356/2006 Z. z. v znení neskorších doplnkov a zmien v praxi.

Na území dozorovanom RÚVZ so sídlom v Nitre sa používajú chemické karcinogény a mutagény v priemyselnej výrobe (najviac v Duslo, a.s. Šaľa, Bia Plastic and Plating technology Slovakia s.r.o., Čab, Plastcom spol. s.r.o., Nitra, TEGGAL, s.r.o., Vráble, KTL ZM a.s. Zlaté Moravce), v chemických laboratóriách vysokých škôl pri výučbe (SPÚ Nitra, UKF Nitra), v zdravotníckych zariadeniach (FN Nitra, Medicínske centrum Nitra, spol. s r.o.), v diagnosticko-analytických biochemických zdravotníckych (Medirex a.s., Pezinok, laboratóriá v Nitre) a veterinárnych pracoviskách (Ústav štátnej kontroly veterinárnych biopreparátov a liečiv Nitra, Plemenárske služby SR, š.p. Bratislava, pracovisko Nitra - Lužianky) a v laboratórnych zariadeniach výskumných pracovísk (Ústav ekológie lesa SR, Zvolen, pobočka biológie drevín Nitra, Výskumné centrum AgroBioTech, SPÚ Nitra).

Štátny zdravotný dozor bol v r. 2022 zameraný na kontrolu plnenia opatrení v súlade s legislatívnou úpravou – nariadenia vlády č. 356/2006 Z. z. v znení neskorších predpisov. V roku 2022 bolo vykonaných 14 kontrol zameraných na používanie chemických karcinogénov a to v spoločnostiach : Teggal s.r.o., Vráble, Auria Solutions s.r.o., Vráble, BIA Plastic and Plating Technology Slovakia s.r.o., Čab, Sika Automotive Slovakia s.r.o. Zlaté Moravce, Úrad pre dohľad nad zdravotnou starostlivosťou, Miba Steeltec, s.r.o. Vráble, Duslo a.s. Šaľa, Kongsberg Automotive, s.r.o., FN Nitra, Matador a.s. Vráble, KTL ZM, a.s., PPC Čab, Sika Automotive Slovakia s.r.o., Treban AT, s.r.o. Dozorná činnosť bola zameraná na kontrolu plnenia opatrení pri pracovných procesoch spojených s používaním karcinogénov s dosahom na elimináciu expozície zamestnancov karcinogénnym a mutagénnym faktorom, kontrolu používania osobných ochranných prostriedkov – vhodných respirátorov s filtrom, ochranných rukavíc, kontrolu skladovania uvedených látok a evidenciu.

V roku 2022 nebolo vydané rozhodnutie na činnosti spojené so spracovaním, manipuláciou a so skladovaním chemických karcinogénov a mutagénov ani v jednom prípade. Na území dozorovanom RÚVZ so sídlom v Nitre evidujeme 3 subjekty s vyhlásenými rizikovými

prácami z dôvodu expozície zamestnancov karcinogénnym látkam. V dvoch prípadoch ide o expozíciu cytostatikám v zdravotníckych zariadeniach (Fakultná nemocnica Nitra – Onkologická klinika a Špecializovaná nemocnica Sv. Svorada Zobor n.o., Nitra). Počet exponovaných zamestnancov cytostatikám v 3. kategórii - 87 osôb (z toho 75 žien). Tretím subjektom s vyhlásenou rizikovou prácou z dôvodu expozície zamestnancov karcinogénom – tvrdé drevo (dub, buk) je spoločnosť TREBAN AT, s.r.o., Machulince, výroba kvetináčov s počtom exponovaných 3 zamestnancov (muži). V spoločnosti Miba Steeltec, s.r.o. bolo zrušené staré laboratórium a laboratórne práce, pri ktorých sa využíva karcinogénna látka sú vykonávané v nových laboratórnych priestoroch, ktoré sú stavebne oddelené od iných pracovísk. Činnosť vykonávajú 2 zamestnanci v jednozmennej pracovnej zmene, pri práci používajú respirátor s filtrom, ochranné rukavice a ochranné okuliare.

Zmeny v používaní karcinogénnych faktorov, zníženie expozície karcinogénnemu faktoru, a pod.: :

- DUSLO, a.s. – vzhľadom k poklesu objemu výroby produktov sa znížilo množstvo používaných karcinogénov
- ÚDZS Súdno-lekárske a patologicko-anatomické pracovisko – počas r. 2022 sa nepoužíval dvojchróman draselný a znížilo sa množstvo použitého formaldehydu, čím sa znížila expozícia zamestnancov karcinogénnym látkam
- RENTALS s.r.o. – v s uvedenej spoločnosti sa v r. 2022 znížil počet druhov karcinogénnych prípravkov, nepoužíval sa Bonderite M-ZN MU 1, tým bola eliminovaná expozícia zamestnancov
- KTL ZM a.s., Zlaté Moravce – v r. 2022 sa nepoužíval kvetový test a Bonderite M-ZN,
- TESHGAL, s.r.o. – znížil sa počet používaných karcinogénnych látok z 20 druhov na 14

V rámci dozornej činnosti zameranej na uplatňovanie nariadenia vlády SR č. 253/2006 Z.z. o ochrane zamestnancov pred rizikami súvisiacimi s expozíciou azbestu pri práci sa v spolupráci s NRC pre zdravotnú problematiku vláknitých prachov RÚVZ v Nitre vykonali 2 kontroly zabezpečenia búracích prác na stavbách s použitými materiálmi z azbestu. Pri posudzovaní projektových dokumentácií boli stavebníci upozorňovaní na plnenie povinností pri likvidácii stavebných materiálov s obsahom azbestu.

Bolo vydaných 167 posudkov na odstraňovanie stavebného materiálu obsahujúceho azbest zo stavieb, z toho odstraňovanie v exteriéroch bolo odsúhlasené v 162-tich prípadoch, v interiéri - predovšetkým bytové jadrá sa posudzovali v 5-tich prípadoch.

Vo všetkých prípadoch boli žiadatelia držiteľmi oprávnenia na výkon uvedených činností vydaného ÚVZ SR.

Spolu so žiadosťou o vydanie súhlasu na uvedené činnosti boli prevádzkovateľmi predkladané prevádzkové poriadky, ktoré obsahovali posudky o riziku, opis činností a pracovných postupov pri práci s materiálmi obsahujúcim azbest, plánované aj vykonané opatrenia na zníženie expozície zamestnancov prachu z azbestu pri búracích prácach a plán práce.

Oznámenie o výkone odstraňovania azbestu alebo materiálov obsahujúcich azbest (oznámenie o začatí a ukončení prác s azbestom) v roku 2022 zaslalo celkom 91 subjektov, výkon ŠZD po oznámení o začatí výkonu odstraňovania azbestu bol vykonaný v 2 prípadoch.

ŠZD bol zameraný na zisťovanie používania chemických látok, ktoré sú zakázané alebo ich používanie je obmedzené. Pri dozornej činnosti nebolo zistené porušenie týchto povinností.

2.2 Intervencie na podporu zdravia pri práci

Cieľom je napomôcť zlepšovaniu zdravotného stavu zamestnancov usmerňovaním realizácie intervenčných programov, vedením informačných kampaní, cieľným poradenstvom pre zamestnávateľov a zamestnancov v oblasti ochrany a podpory zdravia pri práci a spolupráci s PZS.

Ďalšími cieľmi je navrhovať a usmerňovať realizovanie intervenčných aktivít zameraných na znižovanie zdravotných rizík zo životného štýlu, z práce a z pracovného prostredia, navrhovať a usmerňovať zlepšovanie pracovného prostredia a zdravotného stavu zamestnancov v spolupráci so zamestnávateľmi, SZČO a PZS (prostredníctvom poradní zdravia, projektu Zdravé pracoviská, a i.) - zapájať sa do európskych informačných kampaní, vedených európskymi inštitúciami, zameraných na informovanie o povinnostiach zamestnávateľov v ochrane zdravia pri práci, komunikovanie o zdravotných rizikách z faktorov práce a pracovného prostredia, hľadanie efektívnych spôsobov ochrany a podpory zdravia pri práci a realizáciu vhodných preventívnych opatrení, realizovať regionálne aktivity zamerané na zvýšenie povedomia o ochrane a podpore zdravia pri práci v spolupráci s mestami, zamestnávateľmi, zvyšovať odbornú a technickú vybavenosť pracovísk na poskytovanie odborného poradenstva a vykonávanie objektívnych zisťovaní, zabezpečiť informovanie verejnosti, zamestnávateľov a zamestnancov o kombinovanom pôsobení faktorov z práce, pracovného prostredia a faktorov životného štýlu, a o možnosti zosilňovania až znásobenia ich negatívnych účinkov na zdravie, zabezpečiť informovanie verejnosti, zamestnávateľov a zamestnancov prostredníctvom médií o možnostiach ochrany a podpory zdravia pri práci a pri zmene návykov v spôsobe života.

V roku 2022 bolo v rámci Poradne ochrany a podpory zdravia pri práci pracovníkmi oddelenia PPL poskytnutých v rámci individuálneho poradenstva a telefonickej konzultácie 274 konzultácií pre občanov, zamestnancov ako aj pre zamestnávateľov, pracovníci vykonávali epidemiologické šetrenie osôb pozitívnych na COVID – 19. Skupinové poradenstvo sa v roku 2022 neposkytovalo.

Overovanie dodržiavania legislatívnych požiadaviek týkajúcich sa poskytovania informácií zamestnancom v oblasti ochrany zdravia pri práci bolo realizované aj prostredníctvom dotazníkov informovanosti (267 anonymných dotazníkov informovanosti). Anonymné kontrolné listy - tzv. dotazníky informovanosti zamestnancov boli zamerané na rizikové faktory: hluk, biologický faktor, chemické faktory, karcinogény, bremená a vibrácie.

Odborné poradenstvo bolo vo viacerých prípadoch poskytnuté pracovným zdravotným službám (napr. Falck Healthcare, a.s. Bratislava, ProCare, a.s. Bratislava, Duslo a.s., Šaľa, Sanos Vráble, s.r.o., TeamPrevent s.r.o., Bratislava, Medicínske centrum Nitra, s.r.o., Nitra, OHS, s.r.o., Opatovce nad Nitrou, MIOMED, s.r.o., Bratislava, Fakultná nemocnica L. Pasteura Košice, MEDFIN, pracovná zdravotná služba, a.s., Bratislava, PZS Sante Slovakia, s.r.o., Bratislava, Medison, s.r.o., Košice, MED POINT, s.r.o., Senec, Falck Healthcare, a.s., Bratislava, BOZPO, s.r.o., Prievidza a ďalšie).

Pracovníci Oddelenia PPL poskytujú poradenstvo a konzultácie aj v oblasti problematiky týkajúcej sa práce s veľmi toxickými látkami a zmesami a toxickými látkami a zmesami resp.

problematiky týkajúcej sa práce s dezinfekčnými prípravkami na profesionálne použitie a na prácu s prípravkami na reguláciu živočíšnych škodcov na profesionálne použitie.

2.2.1. Zdravé pracoviská

Projekt „Zdravé pracoviská“ realizujeme v spoločnosti DUSLO a.s., Šaľa zameranej na chemickú výrobu.

Plnenie programu „Zdravé pracoviská“ v spoločnosti Duslo a.s. Šaľa je zamerané na analýzu zdravotného rizika na pracoviskách :

- s kombinovaným účinkom nebezpečných chemických faktorov
- na pracoviskách ktoré používajú v technologických procesoch NCHF klasifikované ako karcinogény kat. 1A, 1B, 2.

Ďalej je zamerané na upresnenie zdravotného rizika z expozície zamestnancov NCHF na základe osobných odberov a analýz vzoriek ovzdušia a analýzu zdravotného stavu zamestnancov vo vzťahu k profesionálnym rizikám na základe posudkových záverov z LPP.

Závod Duslo, a.s. Šaľa patrí k najvýznamnejším spoločnostiam chemického priemyslu na Slovensku. Výrobný program je zameraný na výrobu priemyselných hnojív, gumárenských chemikálií, polyvinylacetátových a polyakrylátových lepidiel, disperzií, rôznych špeciálnych produktov organickej a anorganickej chémie a produktov horčíkovej chémie. Od roku 2005 je súčasťou medzinárodného holdingu AGROFERT Holding, a.s., globálne pôsobiaceho v chemickom priemysle, poľnohospodárstve a potravinárstve. Súčasťou Dusla a.s. je od r. 2006 závod Istrochem, a.s. Bratislava. Celkový počet zamestnancov Dusla a.s. Šaľa k 31.12.2022 je 1658/318 žien. Zdravotný dohľad na pracoviskách zabezpečuje zamestnávateľ vlastnou pracovnou zdravotnou službou od r. 2006, na základe oprávnenia – rozhodnutia ÚVZ SR č. OPPL-5589/2006-Oj zo dňa 19.9.2006.

Z hľadiska charakteristiky pracovných podmienok na jednotlivých pracoviskách v 3. kategórii rizika evidujeme 576 zamestnancov (z toho 19 žien), z toho exponovaných chemickým faktorom (spôsobujúcim vznik kožných ochorení - 214/9, pevným aerosólom - 95/3, chemický faktor - 178/4) a hlukom 316/1, laser 5/5, ionizujúce žiarenie 4/0. Aktuálny stav rizikových prác v spoločnosti Duslo Šaľa, a.s. je uvedený v rozhodnutí RÚVZ Nitra č. PPL/A/2020/04774 zo dňa 8.11.2020.

Pri závode Duslo a.s. Šaľa je zriadené Centrum zdravotnej starostlivosti, v ktorom sa zabezpečujú pre zamestnancov lekárske preventívne prehliadky vo vzťahu k práci. Pre zamestnancov v riziku práce sú lekárske prehliadky zabezpečované ambulanciou pracovného lekárstva, lekárom s predpísanou špecializáciou. Pre zamestnancov v riziku hluku, chemických škodlivín, pevných aerosolov a ionizujúceho žiarenia sa zabezpečujú rekondičné pobyty vo vybraných zariadeniach, ktoré garantujú okrem iného obsahujú náplň pobytov v zmysle Vyhl. č. 148/2010 Z.z. Zamestnanci sa môžu každoročne zúčastniť vyšetrenia rizikových faktorov - TK, triglyceridy, celkový cholesterol, cukor, vyšetrenie KVS a tí, ktorí vykonávajú práce pri počítačoch významnú časť pracovnej doby majú poskytované odborné poradenstvo – inštruktážne cvičenia (škola chrbta), cestou fyziatricko-rehabilitačného pracoviska. PZS poskytuje zdravotno-výchovné materiály na prevenciu poškodenia zraku a podpodorno – pohybovej sústavy.

V závode sa realizovali spoločné previerky PZS a BT služby, ktorých sa zúčastnili i zástupcovia zamestnancov. Závery týchto spoločných previerok sú poskytnuté pri výkone štátneho zdravotného dozoru.

Lekárske preventívne prehliadky vo vzťahu k zdravotným rizikám u zamestnancov Duslo a.s. Šaľa sa realizujú podľa vypracovaného harmonogramu v CZS Duslo Šaľa. Lekárske posudky sú dokumentované na predpísaných tlačivách v zmysle legislatívy a sú archivované. V roku 2022 nebol zaznamenaný prípad podozrenia na chorobu z povolania, ani ohrozenie chorobou z povolania. Nebol zaznamenaný ani prípad iného poškodenia zdravia vplyvom práce a pracovných podmienok.

V spolupráci s PZS boli vykonané previerky zamerané na kontrolu zabezpečenia opatrení na ochranu zdravia zamestnancov pri práci na pracoviskách s expozíciou nebezpečným chemickým faktorom (výroba lepidiel, výroba amoniaku, sklad dusíkatých hnojív, pracovisko centrálnych laboratórií) a s expozíciou hluku. Pre uvedené pracoviská bolo nariadené vykonať opatrenia týkajúce sa úpravy pracovných postupov, riešenia odsávania nebezpečných škodlivín z pracovného ovzdušia a dôsledného používania vhodných OOPP na ochranu dýchacích ciest.

Prehľad o počte pracovísk s rizikovou prácou podľa faktorov v spoločnosti Duslo Šaľa a.s., prevádzka Šaľa k 20.12.2022:

Rizikový faktor	Počet pracovísk s rizikovou prácou
Chemické faktory	138
Hluk	85
Ionizujúce žiarenie	1
Laserové žiarenie	2

2.2.2. Európska informačná kampaň Európskej agentúry pre BOZP (OSHA Bilbao) zameraná na prevenciu zdravotných a bezpečnostných rizík pri práci

Spoločné dozorné aktivity orgánov verejného zdravotníctva a orgánov inšpekcie práce vyplývajú z Dohody o spolupráci a koordinácii činností uzatvorenej medzi ÚVZ SR Bratislava a NIP Košice dňa 15.3.2011.

V zmysle vyššie uvedenej dohody RÚVZ Nitra uskutočňuje každoročne jednu spoločnú kontrolu s IP Nitra v prevádzke výrobného charakteru s významným výskytom rizikových faktorov v pracovnom prostredí. Výber podniku resp. kontrolovanej prevádzky a zameranie kontroly sa uskutoční po vzájomnej dohode s IP Nitra.

V roku 2022 bola spoločná kontrola s IP Nitra uskutočnená v spoločnosti Kongsberg Automotive, s.r.o. Vrábľa, zameraná na prevenciu poškodení podporno-pohybovej sústavy súvisiacich s prácou - na dodržiavanie plnenia povinnosti zamestnávateľa na pracovisku s vyhlásenou rizikovou prácou – faktor práce fyzická záťaž v zmysle Vyhlášky MZ SR č. 542/2007 Z. z. o podrobnostiach o ochrane zdravia pred fyzickou záťažou pri práci, psychickou záťažou a senzorickou záťažou pri práci ako i zákona č. 355/2007 Z. z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a NV SR č. 391/2006 Z. z. o minimálnych bezpečnostných a

zdravotných požiadavkách na pracovisko. Predmetom činnosti spoločnosti je výroba káblových riadení pre osobné automobily Peugeot a Renault, palivových systémov pre Volvo, elektrických plynových pedálov pre Renault a Iveco; spracovanie súčiastok pre automobilový priemysel, výroba radiacích systémov, ozubených kolies a prenosových systémov kvapalín (brzdové a motorové prírody). Na pracovisku - oddelenie gombíky a koženky v profesii operátor sekania a brúsenia, operátor - pokožovanie sú zaradené práce do 3. kategórie rizika – fyzická záťaž. Pri ŠZD neboli zistené nedostatky.

Koordinácia spoločných dozorných aktivít, vzájomné poskytovanie informácií a výmena skúseností pri riešení problémov je predmetom pracovných stretnutí zástupcov orgánov verejného zdravotníctva a inšpektorov práce uskutočňovaných v rámci Nitrianskeho kraja. V roku 2022 sa vzhľadom na nepriaznivú epidemiologickú situáciu súvisiacu s pandemiou koronavírusu uskutočnilo 1 pracovné stretnutie za účasti pracovníkov oddelenia PPL RÚVZ v Nitrianskom kraji a Inšpektorov práce Nitra, na ktorom boli dohodnuté spoločné postupy pri výkone kontrolnej činnosti, riešené aktuálne problémy.

V súvislosti s priebehom spoločných kontrol sa opakovane konštatuje, že obsah a zameranie spoločných kontrol zo stany Inšpektorátu práce nie je v súlade s tematickým zameraním a rozsahom, na ktorých sa orgány VZ a IP na spoločných pracovných stretnutiach dohodnú a ktorý vyplýva z Dohody o spolupráci a koordinácii činností uzatvorenej medzi ÚVZ SR Bratislava a NIP Košice dňa 15.3.2011.

Tak ako aj v minulých rokoch IP vykonáva vo vybraných podnikoch kontrolu plnenia ustanovení uvedených kompletne vo všetkých predpisoch týkajúcich sa bezpečnosti práce, orgány verejného zdravotníctva vykonávajú kontrolu zameranú cielene na vybranú problematiku. Z toho vyplývajú aj značné rozdiely vo výsledkoch kontrol vykonávaných obidvomi inštitúciami.

Na základe týchto skúseností sa javí ako zbytočné určovať zameranie spoločných kontrol, nakoľko toto zameranie je dodržiavané len zo strany orgánov verejného zdravotníctva.

3. ODBOR HYGIENY VÝŽIVY, BEZPEČNOSTI POTRAVÍN a KOZMETICKÝCH VÝROBKOV

3.1. MONITORING PRÍJMU KUCHYNSKEJ SOLI

4. V rámci monitoringu príjmu kuchynskej soli s cieľom dosiahnutia postupného znižovania príjmu soli v nadväznosti na prijaté úlohy v oblasti rizikových faktorov vo výžive boli zo zariadení spoločného stravovania odobraté 2 vzorky pokrmov. Výsledky obsahu pridanej soli boli porovnávané s hodnotami výnosu MZ SR č. S08975-OL-2014, ktorým sa ustanovujú požiadavky na jedlú soľ v potravinách, ktorý vstúpil do platnosti od 1. decembra 2015 a ktorý znižuje obsah pridanej kuchynskej soli do potravín. Z dvoch vzoriek hotových pokrmov, bola jedna vzorka (polievka) odobratá v zariadení spoločného stravovania uzavretého typu a jedna vzorka (vyprážený karfiol) v reštaurácii. V polievke bol zistený obsah pridanej soli 9 300 mg/kg a vo vypráženom karfirole 11 000 mg/kg. Povolovaný limit pridanej kuchynskej soli v hotových pokrmoch je 13 000 mg/kg. Hodnoty pridanej kuchynskej soli v pokrmoch neboli prekročené.

3.2 MONITORING BEZPEČNOSTI PET FLIAŠ Z RECYKLOVANÝCH PLASTOV

RÚVZ Nitra nebola v roku 2022 zapojená do plnenia tejto úlohy

3.3 SLEDOVANIE VÝŽIVOVÉHO STAVU KLIENTOV V ZARIADENIACH SOCIÁLNYCH SLUŽIEB

Plnenie úlohy bolo preložené na rok 2023

3.4. MONITORING PRÍTOMNOSTI ALERGÉNOV V HOTOVÝCH POKRMOCH PRIPRAVOVANÝCH V ZARIADENIACH SPOLOČNÉHO STRAVOVANIA A V POTRAVINÁCH URČENÝCH PRE DOJČATÁ A MALÉ DETI

V rámci monitoringu prítomnosti alergénov v hotových pokrmoch pripravovaných v zariadeniach spoločného stravovania a v potravinách určených pre dojčatá a malé deti, ktorej cieľom bola kontrola správnosti označenia potravín s ohľadom na výskyt alergénov pochádzajúcich zo zložiek potravín alebo v rámci procesu výroby a krížovej kontaminácie, boli odobraté dve vzorky hotových pokrmov a jedna vzorka výživového doplnku. V oboch vzorkách pokrmov sa kontrolovala prítomnosť 2 alergénov (glutén a mlieko) a vo výživovom doplnku prítomnosť 3 alergénov (glutén, sója, orechy). Nesprávne označenie bolo zistené v jednej vzorke pokrmu (ryža), v ktorej bola zistená prítomnosť mliečného proteínu (3,95 mg/kg) a vo vzorke výživového doplnku, v ktorej bol zistený glutén (9,52 mg/kg). Vo vyšetrovanej vzorke výživového doplnku bola zistená aj prítomnosť sóje, avšak z dôvodu krížovej reakcie voči strukovine hrach, ktorá tvorila zložku v danej vzorke, nebolo možné posúdiť jej obsah. Povinnosťou prevádzkovateľov potravinárskych podnikov je zabezpečiť, aby informácie o alergénoch boli uvedené na balených aj nebalených potravinách a manipulácia s potravinovými alergénmi bola počas výrobného procesu riadená, čo v týchto prípadoch nebolo zabezpečené. Tieto alergény neboli výrobcom v označení deklarované. Na základe laboratórneho výsledku zistené nesprávne označenie výživového doplnku bolo z dôvodu miestnej príslušnosti odstúpené na priame vybavenie na RÚVZ Bratislava, v prípade prítomnosti alergénu v hotovom pokrme, bol prevádzkovateľ zariadenia spoločného stravovania upozornený na správne výrobné postupy a možnosti vylúčenia kontaminácie pokrmov alergénmi. Vzorky boli analyzované na Veterinárnom a potravinovom ústave v Bratislave.

4. HYGIENA DETÍ A MLÁDEŽE

Č. Ú.	NÁZOV ÚLOHY	GESTOR ÚLOHY
4.1	RIEŠITELSKÉ PRACOVISKO	TERMÍN UKONČENIA
	AKTIVITY PREVENČIE DETSKEJ OBEZITY V KONTEXTE PLNENIA NÁRODNÉHO AKČNÉHO PLÁNU PREVENČIE OBEZITY NA ROKY 2015 – 2025 (NAPPO)	ÚVZ SR MZ SR
	ÚVZ SR, RÚVZ v SR	Rok 2025
4.2	HODNOTENIE JEDÁLNYCH LÍSTKOV MŠ A ZŠ	ÚVZ SR
	ÚVZ SR, RÚVZ v SR	Rok 2023
4.3	ÚRAZY U DETÍ V SR	ÚVZ SR
	NCZI, vybrané regionálne nemocnice ÚVZ SR, RÚVZ v SR	Rok 2022 a ďalej priebežne voliteľne

4.1 AKTIVITY PREVENČIE DETSKEJ OBEZITY V KONTEXTE PLNENIA NÁRODNÉHO AKČNÉHO PLÁNU V PREVENČII OBEZITY NA ROKY 2015 – 2025 (NAPPO)

Zamestnankyne RÚVZ Nitra sa venujú pravidelne aktivitám v oblasti plnenia NAP prevencie obezity, najmä pri realizácii priorít:

v bode b) – Podpora zdravšieho prostredia na školách:

- > zabezpečovali sme kontrolu predávaného sortimentu a kontrolu dodacích listov u predajcov s cieľom zistiť, aké je zastúpenie ponúkaných zdravých druhov potravín a potravín s množstvom prebytočnej energie, resp. potravín s vysokým obsahom soli, ktoré nezabezpečujú zdravý vývoj dieťaťa a prispievajú k riziku vzniku nad hmotnosti až obezity,
- > zabezpečovali sme edukačné aktivity v oblasti zdravého stravovania a zdravej výživy detí, Školského mliečného program a Programu školské ovocie; sledujeme a podporujeme konzumáciu ovocia a zeleniny v surovom stave, konzumáciu mlieka a mliečnych

- výrobkov, priebežne sledujeme počet škôl zapojených do školského mliečného programu,
- > zabezpečovali sme účinný výkon štátneho zdravotného dozoru v zariadeniach spoločného stravovania určených pre deti a mladistvých,
  - > kontrolovali sme hygienické podmienky pri príprave diétného stravovania,
  - > kontrolovali sme dodržiavanie pitného režimu pre deti, v predškolských zariadeniach presadzovali sme používanie pitnej vody a nesladených nápojov pre deti v rámci pitného režimu, vrátane jeho podávania hygienicky vyhovujúcim spôsobom,
  - > zisťovali sme počet stravníkov v zariadeniach školského stravovania,
  - > posudzovali sme energetickú a biologickú hodnotu stravy, kontrolovali jej pestrosť, dodržiavanie zásad pri zostavovaní jedálnych lístkov so zameraním na správne zloženie podávanej stravy v zmysle zásad racionálnej výživy a s ohľadom na odporúčané výživové dávky, presadzovali sme pravidelné zaraďovanie menej atraktívnych a obľúbených jedál (ryba, čerstvé ovocie, zelenina, strukoviny), a tým sme podporili edukatívnu funkciu školského stravovania a podporu zabezpečenia zdravého vývoja detí a mládeže.

v bode c) - Poskytovanie nutričného vzdelávania odborným zamestnancom školského stravovania v rámci projektov profesijných združení:

- > zúčastnili sme sa pracovných porád pre riaditeľov materských škôl, špeciálnych škôl, špeciálnych výchovných zariadení, základných i stredných škôl pre vedúcich pracovníkov zariadení školského stravovania organizovaných Regionálnym úradom školskej správa v Nitre. Cieľom porád je poskytnutie poznatkov a skúseností z výkonu štátneho zdravotného dozoru a úradnej kontroly potravín, informovanie o aktuálnej legislatíve, o nových metodických usmerneniach ÚVZ SR, o výsledkoch mimoriadnych cielených kontrol v zariadeniach školského stravovania, ale aj o najnovších poznatkoch v oblasti zdravej výživy a prevencii neprenosných ochorení,
- > v júni 2022 sa konala pod záštitou Regionálneho úradu školskej správy v Nitre v priestoroch Gymnázia, Párovská 1, Nitra pracovná porada pre vedúce zariadení školského stravovania pri školách v zriaďovateľskej pôsobnosti NSK,
- > v septembri 2022 sa konali pod záštitou Regionálneho úradu školskej správy v Nitre v priestoroch Gymnázia, Párovská 1, Nitra a v zasadačke Okresného úradu v Nitre 3 pracovné porady pre riaditeľov základných a stredných škôl v okresoch Nitra, Šaľa a Zlaté Moravce,
- > v spolupráci s uvedenými inštitúciami sme zabezpečovali odborné vzdelávanie pracovníkov zariadení školského stravovania,
- > zabezpečovali sme vzdelávanie odborných zamestnancov – kuchárov, kuchárov zariadení školského stravovania v oblastiach:
  - > základné požiadavky na priestory zariadenia školského stravovania (ďalej len ZŠS),
  - > ako postupovať pri výrobe pokrmov a nápojov podľa zásad správnej výrobnjej praxe (zabezpečenie zdravotnej neškodnosti vyrábaných pokrmov a nápojov, zásady počas tepelného spracovania pokrmov, riziká počas technologického procesu prípravy a podávania pokrmov a nápojov),
  - > dodržiavanie požiadaviek na skladovanie potravín, surovín a hotových pokrmov a nápojov v jednotlivých typoch skladov ZŠS,
  - > ako postupovať pri odoberaní vzoriek hotových pokrmov,
  - > dodržiavanie zásad osobnej hygieny, osobnej čistoty, čistoty pracovného prostredia a pracovných pomôcok pracovníkmi ZŠS,
  - > najčastejšie zisťované nedostatky pri výkone štátneho zdravotného dozoru v ZŠS.

v bode d) - Podpora pohybových aktivít:

- realizovali sme monitoring telovýchovných priestorov a podmienok žiakov základných a stredných škôl, vrátane vonkajších telovýchovných plôch z hľadiska dodržania požiadaviek príslušnej legislatívy (priestorové usporiadanie, vybavenie, tepelno-vlhkostná mikroklíma a pod.),
- v rámci výkonu ŠZD sme sledovali využívanie priestorov telocviční na mimoškolské aktivity, dodržiavanie prevádzkových poriadkov telovýchovných zariadení,
- sledovali sme využívanie iných športových plôch a zariadení na telovýchovu a šport v rámci výučby žiakov sledovanej školy (plaváreň, športová hala, verejné ihrisko),
- sledovali sme využívanie malých foriem telesnej výchovy v školách (telovýchovných chvíľok, ranných rozcvičiek, možnosti aktívneho odpočinku počas prestávok a pod.),
- podporovali sme realizáciu všetkých foriem pohybu na čerstvom vzduchu, škôl v prírode, športových krúžkov, aktívnejšieho využívania hodín telesnej výchovy,
- monitorovali sme hodiny telesnej výchovy v rámci dodržiavania zásad hygieny pedagogického procesu (počet hodín TV do týždňa, jej zaraďovanie do rozvrhu, percento cvičiacich na hodinách TV, poskytovanie LTV – zdravotné cvičenia pre žiakov),
- zisťovali sme možnosti telesnej aktivity detí oslobodených od cvičenia na hodinách TV,
- ďalšie aktivity boli cielené na zlepšovanie telesného, duševného a sociálneho zdravia detí: protidrogová, prosociálna a environmentálna výchova, výchova k prevencii úrazov. Pri požiadaní poskytneme jednotlivým školám prednášky na vybrané témy.

Školy, ktoré sa aktívne zapájajú do aktivít, uvádzajú nasledovné dosiahnuté výsledky: zlepšenie dochádzky a zníženie chorobnosti u detí, hlavne predškolského veku, zvýšenie telesnej zdatnosti, zvýšený záujem o pohybové aktivity aj vyššia úspešnosť v športových aktivitách, zlepšenie stravovacích návykov, slušnosť a ohľaduplnosť v správaní detí voči sebe navzájom i voči dospelým, negatívny postoj a odmietavý postoj k drogám, zlepšenie vzťahu detí k prírode a záujem o jej ochranu, pocit zodpovednosti za vlastné zdravie a snaha viesť zdravší spôsob života.

4.2 HODNOTENIE JEDÁLNYCH LÍSTKOV MŠ A ZŠ

Cieľom projektu je zmapovanie situácie v oblasti dodržiavania všeobecných zásad pre zostavovanie jedálnych lístkov v zariadeniach spoločného stravovania pre žiakov základných škôl a zistiť frekvenciu podávania vybraných druhov potravín (pokrmov). Plnohodnotný a nutrične vyvážený jedálny lístok je dôležitým nástrojom pre napĺňanie výživových požiadaviek pre jednotlivé vekové skupiny stravníkov. Pri hodnotení jedálnych lístkov sme použili bodový systém koeficientu a pre frekvenciu podávania vybraných druhov potravín z mesačných výdajok sme využili vypracovanú metodiku bodového systému, na základe ktorého sme hodnotili školské jedálne motivačným spôsobom tak, aby sa dosiahol v zariadení nutrične vyvážený jedálny lístok.

Jedálne lístky v mesiacoch október, november v ŠJ pri Základnej škole a materskou školou, Školská ul. 897/8, Mojmírovce boli zostavené správne. Nedostatočne boli zaradené napr. polievky strukovinové, obilninové závarky (proso, vločky, krúpy, pohánka, bulgur, kuskus) v polievkach, . Pri podávaní hlavného jedla odporúčame zvýšiť frekvenciu hydínového mäsa za október a taktiež rýb min. 2x mesačne a znížiť podávanie bravčového mäsa. Odporúčaná frekvencia sladkého jedla podľa metodiky bodového systému je 2x mesačne. Prílohy vo forme obilnín, cestovín, ryže, kuskusu, a pod. boli v sledovaných

mesiacoch podávané 5x a 4x, odporúčaná frekvencia je 7x za mesiac. Ďalej odporúčame častejšie denné podávanie stolovej vody alebo nesladeného napoja k obedu.

Aj v okrese Zlaté Moravce, obec Tesárske Mlyňany v Školskej jedálni pri Základnej škole Štefana Moyses, Školská 608, Tesárske Mlyňany (ďalej len ŠJ pri ZŠ Tesárske Mlyňany) boli jedálne lístky zostavené v zásade správne. Zaradovanie obilninových závariiek (proso vločky, krúpy, pohánka, bulgur, kuskus) v polievkach bolo v sledovanom období nedostatočné, odporúčaná frekvencia je 4x za mesiac. Uvedené závary sú prospešné pre tráviaci systém vďaka svojmu optimálnemu nutričnému zloženiu. Polievky strukovinové boli v sledovaných mesiacoch podávané 7x, pričom odporúčaná frekvencia je 3x za mesiac. Podávanie hlavného jedla bolo vyhodnotené nasledovne: výhrady neboli vznesené k zaradovaniu bravčového mäsa na úkor hydínového a rýb, ale k častému zaradovaniu sladkého jedla. Odporúčaná frekvencia na jeho zaradovanie podľa metodiky bodového systému je dvakrát za mesiac. Ďalej sme odporučili častejšie zaradovanie strukovín vo frekvencii 1-2x mesačne. Prílohy vo forme obilnín, cestovín, ryží, kuskusu a pod. boli v októbri podávané 3x, pričom odporúčaná frekvencia podľa metodiky je 7x mesačne. V mesiaci november bolo podávanie príloh v správnej frekvencii. Ďalej odporúčame častejšie zaradovanie čerstvej zeleniny min. 8x za mesiac. Čerstvá zelenina je základným zdrojom pestrej stravy a vitamínov, minerálnych látok, antioxidantov v tej najprirodzenejšej forme. Konzumácia čerstvej zeleniny je dôležitá pre každého jedného človeka. Ako pozitívum hodnotíme denné podávanie stolovej vody k obedu.

V okrese Šaľa v Školskej jedálni pri Základnej škole Krátka 2/646, Šaľa (ďalej len ŠJ pri ZŠ Krátka, Šaľa) boli jedálne lístky zostavené v súlade s odporúčaniami. Polievky zeleninové boli v októbri zaradené 10x, pričom odporúčaná frekvencia je 12x mesačne. Zaradovanie obilninových závariiek (proso vločky, krúpy, pohánka, bulgur, kuskus) v polievkach bolo nedostatočné. V sledovaných mesiacoch boli ako závary podávané špenátové kocky, cestovina, pečeňové halušky, chlieb. V novembri boli obilninové závary zaradené iba jedenkrát. Odporúčaná frekvencia je 4x za mesiac. Podávanie hlavného jedla bolo hodnotené nasledovne: bezmäsité jedlo, vrátane strukovín, ak sú ponúkané bez mäsa bolo zaradené do jedálneho lístka v hodnotených mesiacoch trikrát, pričom odporúčaná frekvencia podľa metodiky bodového systému je aspoň štyrikrát mesačne. Ďalej sme vyhodnotili časté zaradovanie sladkého jedla, pre ktoré je odporúčaná frekvencia 2x za mesiac. Prílohy vo forme obilnín, cestovín, ryže, kuskusu boli v októbri podávané 5x, odporúčaná frekvencia pre ich zaradovanie je 7x za mesiac. Pozitívne hodnotíme časté podávanie čerstvej zeleniny, ktorá je základným zdrojom pestrej stravy, ide o prírodný zdroj vitamínov, minerálnych látok, antioxidantov. Konzumácia čerstvej zeleniny je prospešná pre ľudí v každom veku. Do odporúčaní sme zaradili častejšie denné podávanie stolovej vody alebo nesladeného napoja k obedu.

Jedálne lístky boli vyhodnotené podľa metodiky bodového systému pre hodnotenie frekvencie podávania vybraných druhov pokrmov - obedov. Jedálne lístky v mesiacoch október, november boli zostavené správne. V prípade polievok bolo odporúčané častejšie zaradovanie strukovinových a zeleninových polievok, ako aj zvýšenie frekvencie podávania obilninových závariiek. Pri podávaní hlavného jedla sme odporúčali zvýšiť frekvenciu hydínového mäsa a rýb, znížiť podávanie bravčového mäsa a sladkých jedál. Prílohy vo forme obilnín, cestovín, ryže, kuskusu boli v sledovaných mesiacoch podávané v nižšej ako odporúčanej frekvencii. Ďalej sme odporučili častejšie zaradovanie čerstvej zeleniny min. 8x za mesiac. Čerstvá zelenina je základným zdrojom pestrej stravy a vitamínov, minerálnych látok, antioxidantov v tej najprirodzenejšej forme. Napokon sme do odporúčaní zahrnuli častejšie denné podávanie stolovej vody alebo nesladeného nápoja k obedu.

Koeficient pestrosti jedálnych lístkov v hodnotených školských jedálňach pri základných školách mal hodnotu od 0,8 až po hodnotu 1,0, ktorá znamená 100 % pestrosť jedálnych lístkov.

Správy o výsledku hodnotenia jednotlivých jedálnych lístkov boli zaslané zriaďovateľom a prevádzkovateľom hodnotených školských jedální.

4.3 ÚRAZY U DETÍ V SR

Cieľom projektu je formou spolupráce s NCZI a regionálnymi nemocnicami získať vybrané informácie, týkajúce sa problematiky úrazov detí na Slovensku. NCZI má v zmysle príslušnej legislatívy v správe Národné registre, medzi ktoré patrí aj Národný register úrazov, vyžadujúci poskytnutie ústavnej zdravotnej starostlivosti s hlásením úrazov detí. Dotazníkový zber údajov sa uskutočnil na základe dohody o spolupráci medzi NCZI, Sekciou zdravia MZ SR a ÚVZ SR v oblasti zberu vybraných informácií o úrazoch detí v SR.

RÚVZ v Nitre nadviazal spoluprácu s Klinikou úrazovej chirurgie a ortopédie Fakultnej nemocnice v Nitre. V spolupráci s touto klinikou bol od marca až do konca roka 2019 zabezpečený kontinuálny zber dotazníkových údajov. Zozbierané dotazníky boli priebežne odoberané pracovníkmi RÚVZ. Celkovo bolo v uvedenom období zozbieraných 51 dotazníkov, ktoré vyplňali zákonní zástupcovia detí hospitalizovaných na uvedenej klinike pre závažnejšie úrazy. Dotazníky boli elektronicky spracované a zaslané na NCZI v januári 2020. V roku 2022 sa v zbere nepokračovalo vzhľadom na doznievajúcu pandemickú situáciu v súvislosti s ochorením COVID-19.

5. ODDELENIE RADIAČNEJ OCHRANY

Oddelenie radiačnej ochrany RÚVZ Nitra (od 01.01.2023 zmena názvu na Odbor radiačnej ochrany) sa v roku 2022 podieľalo na plnení nasledovných úloh:

Úloha č. 5.1 „Sledovanie a hodnotenie veľkosti ožiarenia pacientov z lekárskeho ožiarenia.“

Hlavným cieľom úlohy je zhodnotiť veľkosť individuálnych dávok pacientov pri vybraných typoch rádiologických vyšetrení, vyhodnotiť kolektívne dávky obyvateľov z vybraných typov rádiologických vyšetrení vykonávaných v Slovenskej republike a posúdiť súlad dávok s národnými diagnostickými referenčnými úrovňami, ktoré sú definované v opatrení MZ SR č. S02933-2018-OL z 19.03.2018. Ide o kontinuálne pokračovanie v úlohe, ktorá začala v roku 2019.

Štatisticky spracované údaje o veľkosti dávok pacientov vyšetovaných počítačovou tomografiou v roku 2019 zo všetkých 10 CT pracovísk v Nitrianskom kraji boli v hodnotenom roku prezentované na konferencii s medzinárodnou účasťou „Nitrianske dni nukleárnej medicíny“, ktorá sa uskutočnila v dňoch 23.-25.11.2022 v Nitre. Aritmetický priemer efektívnych dávok pacientov bol stanovený na 11,148 mSv a geometrický priemer na 5,047 mSv (vzhľadom na log-normálne rozdelenie vyjadruje geometrický priemer centrálnu hodnotu vhodnejšie ako aritmetický priemer). Priemerná efektívna dávka z CT vyšetrení bola v prepočte na jedného obyvateľa Nitrianskeho kraja stanovená na hodnotu 0,946 mSv.

Dňa 05.12.2022 sa na ÚVZ SR uskutočnila pracovná porada pracovísk radiačnej ochrany k plneniu predmetnej úlohy v oblasti klasickej rádiodiagnostiky, mamografie a nukleárnej

medicíny. Bol dohodnutý postup zberu anonymizovaných dát s využitím automatického zberu údajov DQC systém Ústavu radiačnej ochrany, s.r.o., Trenčín a vyžiadanim si súhlasu s ich štatistickým spracovaním od všetkých prevádzkovateľov. Za Nitriansky kraj ide o 11 vybraných prevádzkovateľov skiagrafických a mamografických pracovísk a 1 prevádzkovateľa pracoviska nukleárnej medicíny. Na pracovnej porade bol konzultovaný rozsah požadovaných údajov a predpokladané metodiky ich spracovania. Úloha by mala byť ukončená do konca roku 2023.

Úloha č. 5.2 „Cielené vyhľadávanie opustených a nepoužívaných rádioaktívnych žiaričov a rádioaktívneho materiálu neznámeho pôvodu a vypracovanie postupov na riešenie krízových situácií súvisiacich s nelegálnym nakladaním s rádioaktívnym materiálom.“

Cieľom úlohy je uskutočniť cieľnú kampaň na vyhľadávanie opustených a nepoužívaných rádioaktívnych žiaričov a rádioaktívneho materiálu neznámeho pôvodu a vypracovanie postupov na riešenie krízových situácií súvisiacich s podozrením na nelegálne nakladanie, potvrdeným nelegálnym nakladaním s rádioaktívnym materiálom alebo s nálezom rádioaktívneho materiálu neznámeho pôvodu.

Vzhľadom na skutočnosť, že RÚVZ Nitra riešil za obdobie posledných 3 rokov až 3 nálezy rádioaktívnych materiálov - súčiastok poľnohospodárskych strojov - v zberniach kovového šrotu v Nitrianskom kraji (naposledy v mesiaci január 2022 v Nových Zámkoch), boli v rámci plnenia predmetnej úlohy vykonané previerky najmä v poľnohospodárskych podnikoch. V roku 2022 bolo dozimetricky preverených 13 poľnohospodárskych družsiev v okresoch Nové Zámky a Komárno. V dvoch prípadoch, a to v Búči a Bátorových Kosihoch v okrese Komárno, boli nájdené súčiastky na kombinátoroch typu PB6, ktoré boli rádioaktívne kontaminované rádionuklidom Co-60. Dávkové príkony gama žiarenia vo vzdialenosti 1 meter od súčiastok boli už na úrovni prírodného pozadia. S kombinátormi sa na družstvách za posledných 10 rokov manipulovalo iba veľmi príležitostne a predpokladaná radiačná záťaž na obyvateľstvo bola aj vzhľadom na namerané dávkové príkony minimálna. Na základe výzvy pracovníkov RÚVZ Nitra prevzala oprávnená organizácia JAVYS, a.s. Bratislava rádioaktívny materiál na jeho ekologické uloženie na úložisko ZRAM a IRAO pri Mochovciach.

Cielené vyhľadávanie súčiastok kombinátorov kontaminovaných rádioaktívnym kobaltom bolo v poľnohospodárskych podnikoch na Slovensku intenzívne vykonávané koncom 90-tych rokov v rámci plnenia mimoriadnej úlohy MZ SR - hlavného hygienika SR. Napriek tomu sa však sporadicky stále vyskytujú prípady ich nálezov. Vo vyhľadávaní rádioaktívne kontaminovaných súčiastok kombinátorov sa plánuje pokračovať aj v roku 2023, a to najmä v poľnohospodárskych podnikoch v okrese Komárno, ktorý dozoruje RÚVZ Nitra vo veciach radiačnej ochrany až od júna 2001.

Tiež sa bude pokračovať vo vyhľadávaní opustených a nepoužívaných rádioaktívnych žiaričov a rádioaktívneho materiálu neznámeho pôvodu v zberniach kovového šrotu. Dozimetrické previerky budú spojené s informovaním o postupoch pri náleze podozrivého materiálu a veľkosti zdravotného rizika. RÚVZ Nitra sa bude v spolupráci s gestorom úlohy podieľať na vypracovaní jednotných postupov v zmysle anotácie úlohy.

6. ODDELENIE EPIDEMIOLOGIE

Zabezpečovanie realizácie imunizačného programu patrí medzi prioritné úlohy v oblasti surveillancie a kontroly prenosných ochorení, čo je jeden zo základných cieľov Programového vyhlásenia vlády na úseku verejného zdravotníctva.

6.1 Národný imunizačný program

V rámci plnenia programového vyhlásenia vlády v oblasti surveillancie a kontroly prenosných ochorení sme počas roka 2022 zabezpečovali:

- sledovanie a dispenzarizáciu nosičov HBsAg a anti HCV pozitívnych osôb,
- epidemiologické vyšetovanie v ohniskách nákaz, vrátane zabezpečovania protiepidemických opatrení,
- spracovanie výskytu prenosných ochorení do informačného systému EPIS na regionálnej úrovni,
- výmenu informácií medzi odborníkmi v oblasti verejného zdravotníctva prostredníctvom systému rýchleho varovania,
- surveillancie nemocničných nákaz, vrátane kontrol HER,
- výchovu obyvateľstva v prevencii prenosných ochorení.

Monitoring nákaz preventabilných očkovaním

Priebežne sa monitoroval výskyt nákaz preventabilných očkovaním, t.j. detská obrna, záškrt, tetanus, divý kašeľ, žltáčka typu A a typu B, hemofilové invazívne nákazy, pneumokokové invazívne ochorenia, mumps, ružienka, osýpky a tuberkulóza. V hodnotenom období v okresoch Nitra, Šaľa a Zlaté Moravce sme zaznamenali 2 ochorenia na tuberkulózu u dospelých osôb, 4 prípady akútnej hepatitídy typu A z okresu Nitra, 1 ochorenie na akútnu VHB z okresu Šaľa, a 8 prípadov chronickej vírusovej hepatitídy typu B (4 krát Nitra, 3 krát Šaľa, 1 krát Zlaté Moravce).

Kontrola plnenia imunizačného programu

Plnenie IP a priebeh imunizácie detí sa kontroloval viacerými spôsobmi:

V roku 2022 boli hlásené odmietnutia povinného očkovania praktickým lekárom pre deti a dorast v počte 362. Individuálne pohovory uskutočňujeme v poradni pre očkovanie na základe žiadosti rodičov o konzultáciu vo veci povinného očkovania.

V priebehu sledovaného obdobia boli priebežne poskytované telefonické konzultácie ako aj písomné vyjadrenia pre pediatrov týkajúcich sa očkovania.

PZS boli pravidelne mesačne informovaní o výskyte prenosných ochorení ako aj o aktuálnej problematike na úseku verejného zdravia.

Pre širokú verejnosť sme priebežne poskytovali telefonicky informácie a rady ohľadom možnosti očkovania, ktoré nie je hrazené zo základného zdravotného poistenia.

6.2 Surveillance infekčných chorôb

V rámci prevencie ostatných prenosných ochorení pracovníci odboru epidemiológie nariaďovali opatrenia na zabránenie vzniku ďalších ochorení v 58832 ohniskách nákaz. Súčasne v rodinách chorých ako aj v ostatných kolektívnych zariadeniach bolo vykonané poradenstvo a podávanie informácií o predchádzaní šírenia infekčných ochorení.

Spolupracujeme s klinikou lekárskej mikrobiológie vo FN v Nitre a s ďalšími subjektmi na regionálnej, národnej úrovni (NRC v BA , NRC BB, LF UK v BA, SAV, CL Bratislava, MEDIRERX, AGEL, UNILABS, SYNLAB Slovakia s.r.o), ktoré zabezpečujú a zaručujú vyššiu kvalitu diagnostických možností.

Spolupracujeme s lekármi primárneho kontaktu pre dospelých, deti a dorast, ako aj s infektológmi, odborníkmi pre tuberkulózu a pohlavne prenosné ochorenia.

U kontaktov novodiagnostikovaných nosičov HbsAg (9 krát) a v ohniskách nákazy pri vírusových hepatitách (4 krát akútna VHA, 1 krát akútna VHB, 8 krát chronická VHB, 11 krát chronická VHC, 8 krát akútna VHE) boli vykonané protiepidemické opatrenia s odberom materiálu na sérologické vyšetrenia. V ohniskách hepatítid boli vydávané rozhodnutia regionálneho hygienika o lekárskom dohľade a zvýšenom zdravotnom dozore. Pri negatívnych výsledkoch bolo u 7 kontaktov v ohniskách VHB zahájené očkovanie.

Pozornosť sa venuje aj predchádzaniu profesionálnym nákazám v zdravotníctve sústavným sledovaním poranení ihlou a ostrými krvou kontaminovanými predmetmi (zaznamenali sme 23 poranení).

Kontinuálne sme sledovali a v týždenných intervaloch analyzovali výskyt chrípky a ARO v pôsobnosti RÚVZ Nitra ako aj v Nitrianskom kraji.

V súvislosti s pokračujúcou pandémiou Covid-19 a environmentálnou surveillance odpadových vôd na COVID-19 v SR , ktorá sa vykonávala od 4.5.2021 na ČOV v Nitre, bola od 14.6.2022 zapojená do monitoringu aj ČOV v Zlatých Moravciach (spolu 77 odberov) .

Po eradikácii poliomyelitídy v Slovenskej republike sa aj naďalej pokračuje v plnení úloh vo všetkých doteraz vykonávaných surveillance. Pozornosť sa venovala výskytu akútnych chabých paréz, seróznych meningitíd a encefalitíd s dôrazom na odber materiálu na laboratórnu diagnostiku. V rámci plnenia úloh environmentálnej surveillance polio-like sme vykonali spolu 16 odberov odpadových vôd na zistenie prítomnosti poliovírusov a enterovírusov vo vonkajšom prostredí a to z ČOV v Nitre a v Zlatých Moravciach. Virologické vyšetrenie odobratých vzoriek odpadových vôd bolo na prítomnosť poliovírusov vo vonkajšom prostredí bolo negatívne.

6.3 Epidemiologický informačný systém

Využívame všetky možnosti, ktoré poskytuje - centrálnu databázu prípadov infekčných ochorení hlásených individuálne, centrálnu databázu prípadov Covid-19, chrípky, CHPO, ARO hlásených hromadne, systém rýchleho varovania:

- vložených 64257 hlásení o prenosných ochoreniach

- týždenné spracovanie o výskyte chrípky a ARO

- týždenné spracovanie hlásení o MES na regionálnej a krajskej úrovni.

6.4 Nozokomiálne nákazy (NN)

Za rok 2022 evidujeme zo zdravotníckych zariadení okresov Nitra, Zlaté Moravce a Šaľa spolu 2 531 nozokomiálnych ochorení - 822 FN Nitra, 272 Špecializovaná nemocnica Nitra, 309 Psychiatrická nemocnica Veľké Zálužie, 6 Kardiocentrum Nitra, 13 FMC dialyzačné služby Nitra, 5 Hospic Nitra, 105 ZSS Viničky Nitra, 125 ZSS Nitrava Nitra, 149 ZSS Borinka Nitra, 14 ZSS Promeritae Nitra, 151 Zariadenie pre seniorov (ZpS) Nitra, 31 ZSS Mojmírovce, 12 ZSS AIRA Nitrianske Hrnčiarovce, 10 DD Ivanka pri Nitre, 15 ZSS Božieho slova v Nitre, 45 Nemocnica Zlaté Moravce, 174 ZSS Svetlo Olichov, 38 DOS Zlatý vek Slepčany, 24 Nádej DD a DSS n.o., 21 DSS Machulince, 16 ZSS Domov v prírode Obyce, 16 ZOS pri MsÚ Zlaté Moravce, 47 DD Nešporova Šaľa, 10 ZpS Solidaritas Šaľa, 3 ZSS Orlík Močenok, 25 ZOS a ZpS Vlčany, 12 ZSS Trnovec nad Váhom, 20 DSS Tešedíkovo, 14 DSS Adventus Močenok, 15 DD Milosrdného samaritána Močenok, 11 DSS Komunity Kráľovnej pokoja Močenok a B Braun dialyzačné služby Šaľa 1 nozokomiálne ochorenie. Z 2 531 nozokomiálnych ochorení bolo 703 ochorení (t.j. 27,8 %) aktívne vyhládaných v spolupráci s ústavom klinickej mikrobiológie.

V rámci vykonávania surveillancie nozokomiálnych nákaz v zdravotníckych zariadeniach v okresoch Nitra, Šaľa a Zlaté Moravce pokračovali previerky hygienicko-epidemiologického režimu v zdravotníckych zariadeniach. Za rok 2022 sme vykonali 236 previerok (z toho 2-krát v súvislosti s epidemickým výskytom NN) spojených s odberom materiálu na mikrobiologické vyšetrenie. Taktiež boli poskytované konzultácie k projektovej dokumentácii, k hygienicko-epidemiologickému režimu, poradenstvo pri výskyte multirezistentných bakteriálnych kmeňov.

Komisia pre sledovanie a analýzu nozokomiálnych nákaz v zdravotníckych zariadeniach zasadala: 16.6.2022 v Špecializovanej nemocnici Nitra – Zobor, 11.7.2022 v Psychiatrickej nemocnici Veľké Zálužie a 14.2.2022 v Nemocnici Zlaté Moravce.

V rámci prevencie NN sme vykonávali kontrolu sterilizačnej techniky v nemocniciach v Nitre a v Zlatých Moravciach na oddelení centrálnej sterilizácie, operačných sálach, ako aj v ostatných ambulanciách a v zariadeniach starostlivosti o ľudské telo. V rámci prevencie NN sme vykonávali kontrolu sterilizačnej techniky v nemocniciach v Nitre a v Zlatých Moravciach na oddelení centrálnej sterilizácie, operačných sálach, ako aj v ostatných ambulanciách a v zariadeniach starostlivosti o ľudské telo. Sterilizačné prístroje boli skontrolované 574 krát, bolo odobratých 202 sterov z prostredia a sterilného materiálu, 5-krát bolo aeroskopom skontrolované ovzdušie operačných sál, 9-krát boli odobraté stery z rúk zdravotníckeho personálu a 19-krát dezinfekčný prostriedok na zistenie účinnosti. 318-krát bolo skontrolované dodržiavanie zákona č. 377/2004 o ochrane nefajčiarov. Porušenie zákona nebolo zistené ani v jednom prípade.

Poranenie zdravotníckych pracovníkov kontaminovaným nástrojom od pacienta s neznámym stavom infekciozity v tomto polroku bolo hlásené 23-krát. Lekársky dohľad bol nariadený v 16 prípadoch a 7 prípadov bolo podľa miesta trvalého bydliska nahlásených na príslušné RÚVZ.

V súvislosti s pozitívnym nálezom *Klebsiella pneumoniae* produkujúcou karbapenemázu (KP CPE) u hospitalizovaných pacientov FN Nitra, ŠN v Nitre a PN vo Veľkom Záluží aj v Nemocnici AGEL Zlaté Moravce boli na oddeleniach a klinikách nariadené a kontrolované protiepidemické opatrenia. Taktiež boli rozhodnutím nariadené skríningové vyšetrenia u prepustených pacientov, ktorí boli v kontakte s pozitívnymi pacientami s KP CPE.

Rozhodnutím regionálneho hygienika boli schválené prevádzkové poriadky kliník, oddelení a ambulancií vo Fakultnej nemocnici v Nitre a 106-krát bola poskytnutá konzultácia k prevádzkovým poriadkom.

6.5. Prevencia HIV/AIDS - testovanie, poradenstvo, sledovanie

Laboratórna diagnostika HIV

V spolupráci s Ústavom klinickej mikrobiológie FN v Nitre v rámci nariadenia zvýšeného zdravotného dozoru zameraného na zamedzenie prenosu HIV/AIDS v zdravotníckych zariadeniach okresu Nitra, Šaľa a Zlaté Moravce bolo vykonané vyšetrenie anti-HIV1, anti-HIV2 a vyšetrenie antigénu 23 krát pri zistení poranenia zdravotníckych pracovníkov a študentov SZŠ a UKF v Nitre. V 16 -tich h prípadoch bolo vydané rozhodnutie na vykonávanie opatrení na predchádzanie prenosným ochoreniam a 7 prípadov bolo preposlaných na sledovanie vecne a miestne príslušnému RÚVZ podľa miesta trvalého bydliska mimo pôsobnosti RÚVz so sídlom v Nitre

Špecializovaná poradňa HIV / AIDS

Za účelom prevencie výskytu HIV/AIDS poskytovala svoje služby poradňa pre prevenciu HIV/AIDS zriadená pri RÚVZ so sídlom v Nitre. Jej činnosť bola vykonávaná počas 2022 na základe požiadaviek klientov. Požiadaviek bolo o niečo viac ako v predchádzajúcom roku 2021. Odber krvi na vyšetrenie bol v ambulancii vykonaný 9-tim klientom, ktorým bolo poskytnuté aj predodberové aj poodberové poradenstvo, niektorým aj viackrát po odbere. Odbery boli vykonávané na vlastnú žiadosť klienta. poskytovala odborné poradenstvo a konzultácie naďalej telefonická a to 25 krát. Odborné poradenstvo sa týkalo konkrétnych opatrení na ochranu zdravia.

6.6. Poradne očkovania

Na RÚVZ so sídlom v Nitre je zriadená poradňa očkovania, ktorej základným cieľom je konzultačná činnosť v oblasti ochorení preventabilných očkovaním - poskytovanie informácií o povinnom a odporúčanom očkovaní, o indikáciách a kontraindikáciách očkovania, o zložení vakcín a nežiaducich účinkoch po očkovaní. Na web stránke je zverejnená jej obsahová náplň ako aj termín jej činnosti. Konzultácie sa uskutočňovali telefonicky a elektronickou komunikáciou. Podľa obsahovej stránky to boli konzultácie k problematike povinného pravidelného očkovania, odporúčaného očkovania a očkovania pred cestou do zahraničia.

6.7 Organizácia zdravotno-výchovných akcií pre obyvateľov s osobitným zameraním na témy a termíny odporúčané SZO

Aj v tomto roku sme sa zapojili do regionálnej kampane zameranej na hygienu a dezinfekciu rúk v rámci projektu „CLEAN CARE IS SAFER CARE“. Do aktivít boli zapojené všetky lôžkové zariadenia v okresoch Nitra a Zlaté Moravce, dialyzačné pracoviská, študenti SZŠ UKF v Nitre, vybrané ambulancie a zariadenia sociálnych služieb.

Činnosť odboru epidemiológie za rok 2022

Odbor/oddelenie epidemiológie RÚVZ so sídlom v Nitre			Počet
1.	Epidemiologické vyšetrenie v ohniskách nákazy (okrem NN)	počet ohnísk zvýšený zdravotný dozor lekársky dohľad spolu:	58832 0 22 58854
2.	Odber vzoriek na mikrobiologické vyšetrenie (okrem NN):	vzorky biologického materiálu celkom vzorky materiálu z vonkajšieho prostredia: voda potraviny iné spolu:	4 93 0 1 98
3.	Imunizačný program	metodické návštevy lekárov kontrola očkovania (počet očkovaných) ¹⁾ kontrola skladovania očkovacích látok prejednanie neúčasti na očkovaní priestupkové konanie spolu:	55 14667 53 0 0 14775
4.	Práca v EPIS-e	zadávanie prípadov kontrola a uzatváranie prípadov spracovanie dotazníkov k epidémii SRV spolu:	64257 64257 182 154 128850
5.	Analýza epidemiologickej situácie (uviesť počet)	týždenná mesačná ročná na požiadanie spolu:	52 12 2 1 67
6.	Prednášková činnosť	prednášky pre verejnosť prednášky pre ZP spolu:	0 2 2
7.	Publikačná činnosť	Spolu ²⁾ :	0
8.	Účasť na konferenciách ³⁾	aktívna pasívna spolu:	0 7 7
9.	Práca na osobitných štúdiách a programoch ⁴⁾	príprava zadania zber podkladov sumarizácia analýza iné (príprava)	1 1 2 8

		spolu:	12
10.	vydané certifikáty (AIDS), medzinárodný očkovací preukaz, osvedčenie o odbornej spôsobilosti		0
11.	Posudková činnosť	štúdie projektovej dokumentácie konzultácie kolaudácia vydanie posudkov (čiastkové stanoviská) záväzné stanoviská spolu:	106 106 0 0 0 212
12.	Podnety	počet	0
13.	Sankcie	v zmysle § 12 odsek 2 opatrenia počet	0
14.	Rozhodnutia	v zmysle § 12 ods. 2	22
		v zmysle § 13 ods. 4	106
15.	Odvolania	počet	0

Účasť na konferenciách - pasívna 7 x

Názov	Miesto konania	Dátum	Počet osôb
1. Covid-19 u očkovaných	Online forma - IDL	13.1.2022	1
2. Čo všetko už vieme o covid, dôležité informácie pre prax	Online forma - IDL	22.2.2022	2
3. Tuberkulóza v čase krízovej situácie na Ukrajine	Online forma - IDL	21.4.2022	3
4. Akadémia zdravia	Online forma - IDL	12.5.2022	12
5. Bezpečnosť pacienta, bezpečnosť zdravotníckeho pracovníka	Dom kultúry, Topoľčany	22.9.-23.9.2022	3
6. Krčméryho deň boja proti antibiotickej rezistencii	Trnavská univerzita Trnava	10.11.2022	4
7. Aktuálne výzvy v podpore a ochrane zdravia	Trnavská univerzita Trnava	23.11.2022	3

Prednášková činnosť

1. MUDr., Mgr. Katarína Tináková, MPH, MHA	„Očkovanie proti kliešťovej encefalitíde“	EIW 2022, prednáška pre študentov	TU Trnava, Katedra VZ	24.4.2022
2. Mgr. Andrea Vojteková Bc. Zuzana Bartová	„ Indikácie pre dezinfekciu rúk a používanie tukavíc“, „ Hygiena rúk v prevencii nozokomiálnych nákaz“	Diskusné sústredenie – odborný seminár pre zdravotné sestry	ŠN sv. Svorada Zobor Nitra	26.10.2022

4) Práca na osobitných štúdiách a programoch: Európsky imunizačný týždeň.

Priebeh Európskeho imunizačného týždňa na RÚVZ so sídlom v Nitre

V súvislosti s kampaňou EIW, ktorá sa uskutočnila v dňoch 24.4.2022 – 30.4.2022 pod heslom: "Dlhý život pre všetkých" boli realizované nasledovné aktivity:

1. Na internetovej stránke RÚVZ bola zverejnená informácia o prebiehajúcom EIW pre laickú verejnosť.
2. Všetkým poskytovateľom zdravotnej starostlivosti (všeobecným lekárom pre deti, dorast a dospelých) bol elektronickou poštou zaslaný edukačný materiál o prebiehajúcom EIW 2022 za účelom vyvesenia na nástenky pred ambulanciami PZS.
3. Poskytovateľom zdravotnej starostlivosti - vedeniu lôžkových zdravotníckych zariadení v regióne ako aj vedeniu Centra detí a rodiny v Nitre, bol elektronickou poštou edukačný materiál zameraný na očkovanie proti COVID-19 a kliešťovej encefalitíde.
4. V spolupráci s oddelením zdravotnej výchovy RÚVZ v Nitre bola na RÚVZ vytvorená nástenná tabuľa o prebiehajúcom EIW 2022 .
5. Printovému médiu - Nitrianske Noviny bol zaslaný na zverejnenie článok „Kliešťová encefalitída a jej prevencia“.
6. Počas EIW v rámci vakcinačnej poradne prostredníctvom odborných pracovníkov odboru epidemiológie boli pre laickú verejnosť telefonicky poskytované konzultácie o povinnom

očkovaní, o dôležitosti doočkovania vynechaných dávok u detí kvôli pandémie Covid-19

(druhy, odstupy, kontraindikácie) a o očkovaní do zahraničia.

7. V spolupráci s oddelením Hygieny detí a mládeže RÚVZ v Nitre bola zabezpečená distribúcia informačného letáku „Dlhý život pre všetkých a zdravý život pre každého bez

ohľadu na pôvod " pre predškolské zariadenia.

8. Informačný leták o EIW bol osobne doručený do Reedukačného zariadenia v Zlatých Moravciach, zdravotníckych zariadení – Dzurilla centrum Nitra, Avelane Nitra za účelom

vyvesenia na nástenky v daných zariadeniach.

9. Pre cieľovú skupinu 35 študentov Katedry verejného zdravotníctva Trnavskej univerzity

v Trnave bola realizovaná prednáška „Očkovanie proti kliešťovej encefalitíde“.

7. ODBOR LABORATÓRNYCH ČINNOSTÍ

(OCHFA, MŽP, BŽP, NRC pre zdravotnú problematiku vláknitých prachov)

7.1 MONITORING KVALITY VÔD VYBRANÝCH LOKALÍT

Cieľ

- monitorovanie výskytu rias, cyanobaktérií a vodných kvetov vo vybraných prírodných vodných plochách a biokúpaliskách,

- monitorovanie výskytu cyanobaktérií vo vodárenských nádržiach v súvislosti s prítomnosťou mikrocystínov v upravenej pitnej vode,

- zisťovanie akútnej toxicity a prítomnosti cyanotoxínov v biomase cyanobaktérií (vo vodných kvetoch) a vo vode,

- zisťovanie súvislostí medzi biologickým oživením vôd a celkovou kvalitou vody, - v prípade potreby zisťovanie osídlenia vodných plôch makrofyty v súvislosti s premnožením cyanobaktérií,

- v súvislosti s možným výskytom dermatitíd u ľudí po kúpaní zisťovanie výskytu vodných slimákov (Mollusca) - sledovanie mikrobiologického osídlenia vôd so zreteľom na patogénne mikroorganizmy - včasné varovanie obyvateľstva pred možnými zdravotnými rizikami

7.2 KVALITA VODY A PROSTREDIA ZDRAVOTNÍCKYCH ZARIADENÍ A UMELÝCH KÚPALÍSK A INÝCH PRIORITNÝCH PRIESTOROV

Cieľ

- sledovanie kvality vody a prostredia v zdravotníckych zariadeniach a umelých kúpaliskách mikrobiologickými, biologickými, ekotoxikologickými a chemickými skúškami

- zisťovať výskyt legionel a améb v umelých kúpaliskách vo vybraných zdravotníckych zariadeniach a v rehabilitačných zariadeniach, diagnostikovať významné druhy legionel a améb metódami molekulárnej biológie, zhodnotiť súvislosti medzi výskytom legionel a améb v sledovaných zariadeniach,

- navrhnúť limity na hodnotenie výskytu legionel a améb vo vodách

7.7 KVALITA VNÚTORNÉHO OVZDUŠIA V ZDRAVOTNÍCKYCH ZARIADENIACH A V ZARIADENIACH PRE DETI OD 0 DO 6 ROKOV VEKU

Cieľ

- monitorovanie kvality vnútorného ovzdušia v zdravotníckych zariadeniach podľa vyhlášky č. 553 MZ SR z 15. augusta 2007, ktorou sa ustanovujú podrobnosti o požiadavkách na prevádzku zdravotníckych zariadení z hľadiska ochrany zdravia v znení č. 192/2015 Z. z.
- monitorovanie kvality vnútorného ovzdušia v zariadeniach pre deti predškolského veku podľa vyhlášky č. 259 MZ SR z 18. júna 2008 o podrobnostiach o požiadavkách na vnútorné prostredie budov a o minimálnych požiadavkách na byty nižšieho štandardu a na ubytovacie zariadenia v znení neskorších predpisov.

7.10 MONITORING BIOLOGICKÝCH ALERGÉNOV V OVZDUŠÍ (PEĽOVÁ INFORMAČNÁ SLUŽBA - PIS) A ALERGÉNOV ROZTOČOV VO VNÚTORNOM PROSTREDÍ

Cieľ

- monitoring biologických alergénov v ovzduší ako súčasť prevencie zameranej na znižovanie výskytu chronických neinfekčných ochorení,
- zmonitorovať aktuálny stav výskytu alergénov roztočov v prachu z vnútorného prostredia budov so zameraním najmä na ubytovacie zariadenia rôznej kategórie určené pre verejnosť, domovy sociálnych služieb, spoločné zariadenia pre deti a mládež, bytové priestory,
- medializácia peľového spravodajstva a jeho využitie na zlepšenie životných podmienok a kvality života dotknutých skupín obyvateľstva vrátane jeho použitia pri diagnostike a správnom načasovaní liečby polinóz,
- spolupracovať na projekte rozšírenia siete monitorovacích staníc PIS v Slovenskej republike, - riešiť možnosti eliminácie najvýznamnejších alergénov (výsadba vhodnej zelene, udržiavanie a kosenie trávnych porastov, eliminácia neudržiavaných plôch ako rezervoára invázií a alergologicky významných druhov).
- využitie výsledkov monitorovania na hodnotenie zdravotného rizika a pri aktualizácii platnej legislatívy.

6.5 MIMORIADNE EPIDEMIOLOGICKÉ SITUÁCIE

Cieľ

- ochraňovať občanov pred mimoriadnymi epidemiologickými situáciami;

- zabezpečiť pripravenosť, rýchlu a koordinovanú reakciu na mimoriadne epidemiologické situácie (hrozby a naliehavé situácie) a ich udržateľný priebeh;
- podporovať medzirezortnú spoluprácu;
- skvalitniť pripravenosť na pandémie chrípky a ďalšie vysoko nebezpečné nákazy (Ebola, MERSCoV, vtáčia chrípka, SARS, importy osýpok, iné epidemiologicky závažné ochorenia prenášané článkonožcami, atď.),
- rozvíjať stratégiu spoločnej krízovej komunikácie.

7.15 ANALÝZA CELKOVÉHO ARZÉNU V POTRAVINÁCH

Cieľ

- monitoring obsahu celkového arzénu v potravinách, s dôrazom na potraviny určené pre dojčatá a malé deti, pre potraviny určené na osobitné lekárske účely a výživové doplnky.

7.17 MONITORING OBSAHU ŤAŽKÝCH KOVOV V POTRAVINÁCH PRE DOJČATÁ A MALÉ DETI

Cieľ

- Minimalizovať riziká vyplývajúce zo životného prostredia a chrániť tak zdravie ľudí, najmä detí.

7.18 MONITORING OBSAHU DUSITANOV A DUSIČNANOV V POTRAVINÁCH PRE DOJČATÁ A MALÉ DETI

Cieľ

- Minimalizovať riziká vyplývajúce zo životného prostredia a chrániť tak zdravie ľudí, najmä detí.

3.2 MONITORING PRÍJMU KUCHYNSKEJ SOLI

Cieľ

- dosiahnuť postupné znižovanie príjmu soli v nadväznosti na prijaté úlohy v oblasti rizikových faktorov vo výžive.

Oddelenie	Číslo programu	Názov úlohy	Počet vzoriek	Počet ukazovateľov	Počet analýz
	7.1	Monitoring kvality vôd vybraných lokalít ÚVZ SR, RÚVZ v SR	31	155	310

MŽP	7.2	Kvalita vody a prostredia zdravotníckych zariadení a umelých kúpalísk ÚVZ SR, RÚVZ v SR	29	58	174
	7.7	Kvalita vnútorného ovzdušia v zdravotníckych zariadeniach a v zariadeniach pre deti od 0 do 6 rokov veku ÚVZ SR	72	216	288
	7.10	Monitoring biologických alergénov v ovzduší (Peľová informačná služba - PIS) a alergénov roztočov vo vnútornom prostredí RÚVZ so sídlom v Banskej Bystrici, ÚVZ SR, RÚVZ Košice, RÚVZ Nitra, RÚVZ Trnava, RÚVZ Žilina	266	798	5277
	6.5	Mimoriadne epidemiologické situácie RÚVZ v SR medziodborová úloha	91	273	455
OCHF A	7.15	Analýza celkového arzenu v potravinách RÚVZ so sídlom v Banskej Bystrici, RÚVZ so sídlom v Prešove, RÚVZ so sídlom v Nitre, RÚVZ so sídlom v Trenčíne, ďalší podľa záujmu	8	8	16
	7.17	Monitoring obsahu ťažkých kovov v potravinách pre dojčatá a malé deti RÚVZ so sídlom v Prešove, RÚVZ so sídlom v Nitre	29	58	174
	7.18	Monitoring obsahu dusitanov a dusičnanov v potravinách pre dojčatá a malé deti RÚVZ so sídlom v Prešove, RÚVZ so sídlom v Nitre	20	40	60
	3.1	MONITORING PRÍJMU KUCHYNSKEJ SOLI ÚVZ SR, RÚVZ so sídlom v Trenčíne, RÚVZ v SR	11	33	101

9. ODDELENIE PODPORY ZDRAVIA A VÝCHOVY K ZDRAVIU

9.1 ZDRAVOTNÉ UVEDOMENIE A SPRÁVANIE SA OBYVATEĽOV SR

Medziodborová úloha – na jej plnení sa podieľajú odbory, ako podpora zdravia, epidemiológia, hygiena životného prostredia, preventívne pracovné lekárstvo, hygiena výživy a hygiena detí a mládeže. Hlavným cieľom aktualizovaného programu podpory zdravia ostáva dlhodobé zlepšovanie zdravotného stavu obyvateľstva Slovenskej republiky - elimináciou výskytu porúch zdravia, ktoré znižujú kvalitu života a ohrozujú človeka predčasnou smrťou.

V územnom pôsobení okresov Nitra, Šaľa a Zlaté Moravce sme Národný program podpory zdravia realizovali formou rôznych aktivít, ktoré smerovali k znižovaniu výskytu závažných a najčastejšie sa vyskytujúcich civilizačných ochorení obyvateľstva – prednášková činnosť, besedy, služby mobilnej poradne zdravia, pravidelné prispievanie aktuálnych informácií na webovu stránku RÚVZ so sídlom v Nitre. Jednotlivé úlohy sa zabezpečovali priamo v poradenskom centre ochrany a podpory zdravia pri osobnom kontakte s klientom, alebo sa realizovali prostredníctvom intervenčných aktivít v inštitúciách (školy, organizácie, podniky a závody a pod.). Mnohé aktivity boli spájané s vyhlásenými dňami Svetovej zdravotníckej organizácie.

V rámci regionálneho sledovania zdravotného stavu obyvateľstva sme prostredníctvom Poradne zdravia vyšetrili 1005 klientov. Každý z klientov bol poučený s ohľadom na príslušné rizikové faktory a nedostatky v životospráve daného klienta.

Za obdobie r. 2022 vykazujeme 116 zdravotno-výchovných aktivít (realizácia besied, prednášok a iných zdravotno-výchovných metód).

9.2 PRIESKUM ZDRAVOTNEJ GRAMOTNOSTI OBYVATEĽOV SR

Oddelenie podpory zdravia a výchovy k zdraviu v mesiacoch júl - september 2022 uskutočnili dotazníkový prieskum „**Zdravotné uvedomenie a správanie obyvateľov SR**“. Pred realizáciou prieskumu boli všetci respondenti poučení o význame prieskumu a spôsobe vyplňania dotazníka a zároveň boli ubezpečení o anonymite a dobrovoľnosti. Dotazník vyplnilo celkom 104 respondentov z toho boli 52 žien (26 respondentov z vidieka, 26 respondentov z mesta) a 52 mužov (26 respondentov z vidieka, 26 respondentov z mesta) v požadovaných vekových kategóriách. Údaje z vyplnených dotazníkov boli zadané do databázy v programe Excel a odoslané gestorovi projektu na ÚVZ SR.

9.3 NÁRODNÝ AKČNÝ PLÁN V PREVENCII OBEZITY NA ROKY 2015 - 2025

Realizácia Národného akčného plánu v prevencii obezity spočívala v zdravotno-výchovných aktivitách, ktoré boli zamerané na zvýšenie zdravotného povedomia detí a mládeže a zároveň zdravotného povedomia občanov v produktívnom a post produktívnom veku s využitím všetkých dostupných nástrojov, ktoré majú pozitívny vplyv na zdravý spôsob života, vytvorenie zdravie podporujúcich podmienok pre zamestnancov na monitorovanie výskytu nadváhy. V roku 2022 bolo zrealizovaných celkovo 56 zdravotno - výchovných aktivít, z toho boli 42 venovaných cieľovej skupine pre deti a mládež, 9 pre

osoby v produktívnom veku a 5 aktivít pre skupinu osôb v poproduktívnom veku. Prednášková činnosť bola zameraná na propagáciu a uplatňovanie zásad zdravej výživy a stravovacích návykov, prevenciu obezity, zvýšením pohybovej aktivity a celkovú zmenu životného štýlu.

9.4 PODPORA ZDRAVIA ZNEVÝHODNENÝCH KOMUNÍT

V nadväznosti na schválené Akčné plány Stratégie rovnosti, inklúzie a participácie Rómov do roku 2030 (úlohy zadefinované pre orgány verejného zdravotníctva v prioritě zdravie a plnenia úlohy č. 9.4 a v rámci Programov a projektov Hlavného hygienika Slovenskej republiky) sme v 2. polroku 2022 písomnou formou oslovili 6 špeciálnych základných škôl v Nitre a v Zlatých Moravciach, v ktorých budú realizované aktivity z oblasti zdravotných rizík z fajčenia, užívania alkoholu, drog, nesprávnej výživy a nedostatku pohybu. Realizácia aktivít bola dohodnutá s oslovenými školami v 1.štvrtroku 2023.

9.5 STRATÉGIA ROZVOJA PORADENSKÝCH CENTIER OCHRANY A PODPORY ZDRAVIA V SR

Úlohou Poradenského centra ochrany a podpory zdravia bolo svojou pravidelnou činnosťou zaujať verejnosť a poskytnúť jej aktuálne informácie súvisiace so znižovaním výskytu rizikových faktorov chronických neprenosných ochorení. Činnosť oddelenia je cielená na všetky vekové kategórie. V roku 2022 sme oslovili 78 subjektov (materské, základné a stredné školy, obce, DD a DSS, veľkých zamestnávateľov v regióne) s ponukou prednášok, či vyšetrenia zamestnancov alebo klientov. Celkovo sme zrealizovali 116 prednášok pre 2522 poslucháčov. Témy prednášok zahŕňali aspekty zdravého životného štýlu, prevenciu onkologických ochorení, zdravie zubov, či prevenciu rizikového správania.

Bolo realizovaných 16 výjazdov do podnikov Semecs Vráble, Jaguar Landrover v Nitre (5x), VŠZP Nitra, firma G- TEKT, Matador Vráble (2x), firma Bauer GmbH Zlaté Moravce, COOP Jednota Nitra, Matador Nitra, Slovenská sporiteľňa, a.s. Nitra, SIIXMZ Nitra a SECOP Zlaté Moravce, ktoré boli spojené s vyšetrením na prístroji Body Composition Monitor BF511, sme poskytli poradenstvo 665 zamestnancom týchto pracovísk. Rizikovní klienti boli odporučení na kontrolné a pravidelné vyšetrenie do Poradne zdravia, resp. do starostlivosti k odbornému lekárovi. Na webovu stránku RÚVZ so sídlom v Nitre sme pravidelne uverejňovali informácie k svetovým dňom zdravia vyhlásených Svetovou zdravotníckou organizáciou (celkovo 10x) a pripravovali informačné panely (celkovo 15). K modernizácii oddelenia prispel nákup nového analyzátora Afinion 2, potrebného k prevádzkovaní činnosti základnej poradne zdravia.

Pre zabezpečenie kvalitného poradenstva sa pracovníčky oddelenia podpory zdravia a výchovy k zdraviu sústavne vzdelávajú, čo dokazuje aj ich účasť na rôznych konferenciách, workshopoch a webinároch (1x aktívna účasť a 7x pasívna účasť).

9.6 NÁRODNÝ AKČNÝ PLÁN PRE PROBLÉMY S ALKOHOLOM NA ROKY 2021 – 2030

V rámci prevencie vo vzťahu k zvyšovaniu povedomia a informovanosti o nepriaznivých zdravotných a sociálnych dôsledkoch konzumácie alkoholu sme v hodnotenom období uskutočnili 2 prednášky na základnej škole pre 70 poslucháčov. Počas školského roka sme zapožičali do základných a stredných škôl DVD filmy s názvom „Čo ste si, to sme si, vypime si dievčatá ?“, ktoré boli zamerané na problematiku nadmerného pravidelného tzv. víkendového pitia alkoholu dievčatami vo veku dospievania, vplyvu pitia alkoholu počas tehotenstva na vývin plodu a riziká pitia alkoholu z neoverených a nelegálnych zdrojov (vydavateľstvo Ministerstvo zdravotníctva SR a Ministerstvo vnútra SR). Zapožičané DVD a CD nosičov bolo 31 x do 12 základných škôl 6 stredných škôl v okresoch Nitra, Šaľa a Zlaté Moravce.

**Regionálny úrad verejného zdravotníctva
so sídlom v Nových Zámkoch**

ODDELENIE HYGIENY ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA A ZDRAVIA

1.1 Plnenie akčného plánu pre životné prostredie a zdravie obyvateľov Slovenskej republiky (NEHAP V).

Priorita (A):

V súčasnej etape riešenia sa na jej plnení oddelenie HŽPaZ nepodieľa.

Priorita (B):

- Oddelenie zabezpečovalo kontrolu kvality pitnej vody na území okresu Nové Zámky. Počet odobratých vzoriek pitnej vody: preverovací monitoring 13 vzoriek pitnej vody, kontrolný monitoring 90 vzoriek vody, štátny zdravotný dozor 9 vzoriek pitnej vody. Vyšetrenie vzoriek zabezpečil RÚVZ so sídlom v Nitre.

- Informácie o kvalite pitnej vody sú zverejňované na webovom sídle Regionálneho úradu verejného zdravotníctva so sídlom v Nových Zámkoch.

- Počas letnej turistickej sezóny oddelenie zabezpečovalo odbery vzoriek vody na kúpanie z bazénov umelých otvorených kúpalísk a prevádzok wellness, vybavených atrakciami, na prítomnosť baktérií rodu Legionella. Počet odobratých vzoriek bazénových vôd v roku 2022:

TK I Štúrovo: 4 vzorky

TK Štrand Nové Zámky: 4 vzorky

TK Podhájska: 3 vzorky

TK Tvrdošovce: 2 vzorky

Spolu bolo odobratých 13 vzoriek, vo vzorkách nebola zistená prítomnosť baktérií rodu Legionella, vyšetrenie vzoriek zabezpečil RÚVZ so sídlom v Nitre.

Priorita (C):

-V rámci plnenia aktivity kontrola rezíduí pesticídov v potravinách a v detskej výžive v Slovenskej republike oddelenie hygieny výživy vykonalo odber 3 vzoriek detskej výživy na vyšetrenie prítomnosti pesticídov, vyšetrenie vzoriek zabezpečil ÚVZ SR Bratislava. Výsledky všetkých troch vzoriek nepoukázali na prítomnosť pesticídov.

Priorita (D):

V súčasnej etape riešenia sa na jej plnení oddelenie nepodieľa.

Priorita (E):

V sledovanom období oddelenie HŽPaZ neriešilo uvedenú problematiku.

Priorita (F):

V rámci plnenia priority monitoring a kontrola hygienických požiadaviek na pieskoviskách zabezpečilo oddelenie hygieny detí a mládeže RÚVZ so sídlom v Nových Zámkoch odber vzoriek zo 6 pieskovísk materských škôl v okrese Nové Zámky (MŠ Bajtava, MŠ Veľká Maňa, MŠ Trávnica, MŠ Bardoňovo, MŠ Salka, MŠ Malé Kosihy) vyšetrenie vzoriek zabezpečil RÚVZ so sídlom v Nitre. Nebola zistená prítomnosť termotolerantných koliformných baktérií, Salmonella sp., geohelminčov (vajíčka, larvy).

Priorita (G):

V súčasnej etape riešenia sa na jej plnení oddelenie HŽPaZ nepodieľa.

Priorita nad rámec definovaných priorít Ostravskej deklarácie:

- Informácie o škodlivých účinkoch UV žiarenia v súvislosti s návštevou solárií sú uvedené na webovom sídle úradu.

1.2 Protokol o vode a zdraví – plnenie národných cieľov

V súčasnej etape riešenia sa na plnení projektu oddelenie HŽPaZ nepodieľa.

1.3 Ľudský bio monitoring – sledovanie záťaže skupín obyvateľstva vybraným chemickým faktorom v životnom prostredí a pracovnom prostredí

V súčasnej etape riešenia sa na plnení projektu oddelenie HŽPaZ nepodieľa.

1.4 Mapovanie prítomnosti baktérií rodu Legionella v zariadeniach sociálnych služieb

V roku 2022 sa na plnení projektu oddelenie HŽPaZ nepodieľalo, nakoľko v prvom kole odberov (26.10. 2020) na stanovenie baktérií rodu *Legionella* v ZSS „Vek nádeje“ Nové Zámky, Šoltésovej ul. č. 2 nebola stanovená *Legionella* v žiadnej odobratej vzorke.

1.5 Mapovanie aktuálneho stavu výskytu pesticídnych látok a mikropolutantov v pitných vodách

V sledovanom období sa oddelenie HŽPaZ nepodieľalo na riešení uvedenej úlohy.

ODDELENIE PREVENTÍVNEHO PRACOVNÉHO LEKÁRSTVA

2.1 ZNIŽOVANIE MIERY ZDRAVOTNÝCH RIZÍK ZAMESTNANCOV Z PRACOVNÉHO PROSTREDIA, PRACOVNÝCH PODMIENOK A SPÔSOBU PRÁCE

2.1.1 Znižovanie miery zdravotných rizík (rizikové práce)

Na oddelení preventívneho pracovného lekárstva a toxikológie vedieme evidenciu rizikových prác v celoslovenskom programe ASTR, ktorý sa pravidelne aktualizuje. V okrese Nové Zámky v tomto roku evidujeme rizikové práce vo výrobných závodoch a v súkromných firmách s celkovým počtom pracovníkov 1.888, z tohoto počtu vykonáva rizikové práce 366 žien. V priebehu roka 2022 sa znížil počet vyhlásených rizikových prác z toho dôvodu, že boli zrušené pracovné miesta, vykonali sa opatrenia na elimináciu rizikových faktorov v pracovnom prostredí alebo sa menil charakter výroby vo firmách. Rizikové práce v 3. kategórii rizika podľa Vyhlášky MZ SR č. 448/2007 Z.z. o podrobnostiach o faktoroch práce a pracovného prostredia vo vzťahu ku kategorizácii prác z hľadiska zdravotných rizík a o náležitostiach návrhu na zaradenie prác do kategórií, v znení Vyhlášky č. 96/2016 Z.z. boli vyhlásené v 8 prípadoch. Vyňatie rizikových prác na žiadosť prevádzkovateľa firmy bolo vykonané v 4 prípadoch.

Pri vykonávaní štátneho zdravotného dozoru na rizikových pracoviskách sa kládol dôraz na zaraďovanie pracovníkov do pracovného procesu na základe výsledkov preventívnych lekárskech prehliadok, ďalej sme sledovali intervaly preventívnych lekárskech prehliadok, poskytovanie, používanie a údržbu osobných ochranných pracovných prostriedkov, pravidelnú objektivizáciu faktorov pracovného prostredia, vypracovanie aktuálnych prevádzkových poriadkov, posudkov o riziku a zabezpečenie zdravotného dohľadu.

Štátny zdravotný dozor na pracoviskách, kde sú vyhlásené rizikové práce bol vykonaný v 2 prípadoch a bol medzi inými zameraný aj na dodržiavanie povinností zamestnávateľov o zabezpečení pracovnej zdravotnej služby vyplývajúcej zo zákona č. 470/2011 Z.z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 124/2006 Z.z. o bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a

ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 355/2007 Z.z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia a o zmene a doplnení niektorých zákonov, v znení neskorších predpisov.

Sankcie za neplnenie povinnosti zamestnávateľov za neplnenie opatrení na ochranu zdravia na pracoviskách, kde sú vyhlásené rizikové práce neboli uložené, nakoľko sa táto povinnosť vo všetkých prípadoch v prevažnej miere plní.

2.1.2 Znižovanie zdravotných rizík z látok a zmesí klasifikovaných ako toxické

Pri vykonávaní štátneho zdravotného dozoru sme sa zameriavali na uplatňovanie požiadaviek Nariadenia vlády SR č. 355/2006 Z.z. o ochrane zamestnancov pred rizikami súvisiacimi s expozíciou chemickým faktorom pri práci, v znení Nariadenia vlády SR č. 300/2007 Z.z..

V okrese Nové Zámky sa veľmi toxické, alebo toxické látky a zmesi nevyrábajú. Používanie veľmi toxických a toxických látok a zmesí podľa jednotlivých druhov a skupín v poľnohospodárstve sa vykonáva podľa aktuálneho „Zoznamu a rozsahu použitia registrovaných prípravkov na ochranu rastlín a iných prípravkov“. Letecká aplikácia veľmi toxických a toxických látok a zmesí sa v roku 2022 nevykonávala. Rozhodnutie o návrhu na skladovanie a manipuláciu s veľmi toxickými a toxickými látkami a zmesami pri výkone dezinfekcie a deratizácie sme nevydali ani v jednom prípade.

Pri došlých hláseniach o dezinfekcii a regulácii živočíšnych škodcov preverujeme u fyzických osôb - podnikateľov a právnických osôb dodržiavanie uvedeného Nariadenia vlády. V sledovanom období sme obdržali 74 písomných hlásení o výkone dezinfekcie a deratizácie v prevádzkach okresu Nové Zámky. Mimoriadne situácie, ani havárie sa v okrese Nové Zámky nevyskytli.

Odbornú prednášku pre pracovníkov v poľnohospodárstve na prácu s veľmi toxickými a toxickými látkami a prípravkami pracovníci RÚVZ so sídlom v Nových Zámkach nevykonali ani v jednom prípade.

Od 1.9.2007 - od platnosti Zákona NR SR č. 355/2007 Z.z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia a o zmene a doplnení niektorých zákonov nie je na Regionálnom úrade verejného zdravotníctva so sídlom v Nových Zámkach zriadená komisia na preskúšanie odbornej spôsobilosti na prácu s veľmi toxickými a toxickými látkami a zmesami podľa Nariadenia Vlády SR č. 360/2006 Z.z., ktorým sa ustanovujú podrobnosti o rozsahu požadovaných vedomostí pre skúšky odbornej spôsobilosti, o zriaďovaní a činnosti skúšobných komisií a o obsahu osvedčenia o odbornej spôsobilosti.

2.1.3 Znižovanie zdravotných rizík z karcinogénnych a mutagénnych faktorov vrátane azbestu a z látok poškodzujúcich reprodukciu a narúšajúcich endokrinný systém

Pri výkone štátneho zdravotného dozoru sme sa taktiež zameriavali na vyhľadávanie pracovísk s výskytom karcinogénnych a mutagénnych faktorov a na dodržiavanie ustanovení Nariadenia vlády SR č. 356/2006 Z.z. o ochrane zdravia zamestnancov pred rizikami súvisiacimi s expozíciou karcinogénnym a mutagénnym faktorom pri práci, v znení neskorších predpisov (v znení č. [301/2007 Z. z.](#), [83/2015 Z. z.](#), [110/2019 Z. z.](#), [235/2020 Z. z.](#)).

V zdravotníctve sa v okrese Nové Zámky sa vyskytujú dve ambulancie klinickej onkológie a vnútorného lekárstva (na ul. SNP 42/A v Nových Zámkach a vo Fakultnej nemocnici s Poliklinikou na Slovenskej 11 v Nových Zámkach), ktoré slúžia aj na podávanie cytostatík a vo FNsP Nové Zámky: oddel. klinickej onkológie a FNsP Nové Zámky: 3 onko ambulancie - podávanie cytostatík. Ďalej na oddelení patológie, práca s formaldehydom vo Fakultnej nemocnici s Poliklinikou na Slovenskej ul. č. 11 A v Nových Zámkach a na

oddelení centrálnéj sterilizácie, práca s formaldehydom vo Fakultnej nemocnici s Poliklinikou na Slovenskej ul. č. 11 A v Nových Zámkoch.

Búracie práce, odstraňovanie azbestu alebo materiálov obsahujúcich azbest zo stavieb (odstránenie strešnej krytiny zo stavieb), ďalej odstránenie azbestocementových dosák z balkónov bytových domov a kanalizačných rúr v bytových domoch, kde sa vyskytuje v stavebnom materiáli azbest boli vykonané v 87 prípadoch. Túto prácu vykonali pracovné skupiny, oprávnené vykonávať túto činnosť. V okrese Nové Zámky máme pracovné skupiny, ktoré pravidelne vykonávajú práce pri odstraňovaní azbestocementového materiálu a to: AT STAVBY, s.r.o. so sídlom Komárňanská cesta 3 Nové Zámky, THERMKLIMA, s.r.o. so sídlom Mlynský Sek 425 Lipová, Martin Petrik bytom Dedinka č. 251 a Enerbyt s.r.o. Lipová č. 1/939 Štúrovo. Ďalej práce vykonávajú pravidelne mimo okresné firmy ASTANA, s.r.o. Scherffelova 1364/28 Poprad, Emtrade NR s.r.o. Vašinova 14 Nitra, AZBESTGROUP s. r.o. Sibírska 55 Bratislava - mestská časť Nové Mesto, Strešné centrum Tomáš Molnár s.r.o. Vonkajší rad 3963 Sereď, Nikin, s.r.o. 946 54 Bajč č. 78, Arpáda Bazsóa bytom Slatina č. 147, DILMUN SYSTEM, s.r.o. Vajnorská 37 Bratislava, Jesika Pačajová Ludvíka Svobodu 2569/40 Poprad, ReTrash s.r.o. Pavla Križku č. 385/32 Kremnica, SH Klampiarstvo s.r.o. Tajná č. 150 a ďalšie mimookresné firmy. V prevažnej miere sa jednalo o prácu s azbestocementovými doskami v exteriéri. V dvoch prípadoch sa jednalo o prácu v interiéri, odstránenie azbestocementových odpadových rúr v bytovom dome. Každé podanie má vypracovaný samostatný prevádzkový poriadok a posudok o riziku na tú akciu, na ktorú sa žiada vydať kladné rozhodnutie orgánu verejného zdravotníctva. Ďalej oprávnenie ÚVZ SR v Bratislave na odstraňovanie azbestocementových materiálov, plán práce demontáže azbestového materiálu, zmluvu o ukladaní odpadu na skládku, osvedčenia o odbornej a zdravotnej spôsobilosti pracovníkov firmy na prácu. Ďalej nám firmy zasielajú oznámenia o začatí činnosti týkajúcej sa likvidácie azbestu alebo materiálov obsahujúcich azbest.

2.2 INTERVENCIE NA PODPORU ZDRAVIA PRI PRÁCI

2.2.1 Zdravé pracoviská - RÚVZ so sídlom v Nových Zámkoch nie je vybraným riešiteľským pracoviskom.

2.2.2 Európska informačná kampaň Európskej agentúry pre BOZP (OSHA Bilbao) zameraná na prevenciu zdravotných a bezpečnostných rizík pri práci

Pracovníci oddelenia preventívneho pracovného lekárstva a toxikológie sa v mesiaci október aktívne zapájame do Európskeho týždňa bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci a na RÚVZ so sídlom v Nových Zámkoch sa uskutočňuje každý rok deň otvorených dverí v spolupráci s oddelením podpory zdravia a výchovy k zdraviu. Ďalej pracovníci oddelenia denne, podľa záujmu zamestnávateľov a širokej verejnosti poskytujú poradenstvo všetkým zamestnávateľom a samostatne zárobkovo činným osobám.

Úroveň ochrany zdravia na chránených pracoviskách

Pracovníci oddelenia preventívneho pracovného lekárstva a toxikológie Regionálneho úradu verejného zdravotníctva so sídlom v Nových Zámkoch vykonali štátny zdravotný dozor na 3 chránených pracoviskách, na základe žiadosti na uvedenie priestorov do prevádzky. Štátny zdravotný dozor z vlastného podnetu, sme vykonali na 1 už existujúcom chránenom pracovisku. Pre zriadenie chránených pracovísk (na uvedenie do prevádzky) sme v roku 2022

vydali 3 rozhodnutia a 16 odborných stanovísk, z toho 12 stanovísk na preobsadenie chráneného pracoviska a 4 stanoviská na rozšírenie chráneného pracoviska.

Pri výkone štátneho zdravotného dozoru sme nezistili nedostatky a z toho dôvodu sme neuložili ani opatrenia. Taktiež sme nenariadili úpravy pracovných podmienok na pracoviskách. Jednalo sa v prevažnej miere o drobné prevádzky a to: obchodná činnosť (profesia predavač), informátor/vrátnik (strážna služba), skladník, práca na PC, údržbár, práca v knižnici, strážnik parkoviska, pranie a upratovanie v priestoroch zariadenia sociálnych služieb. Jednalo sa o zdravotné postihnutie pracovníkov z dôvodu výskytu pohybového, onkologického alebo zmyslového postihnutia. Zrušenie chráneného pracoviska sme nezaznamenali.

Výkon štátneho zdravotného dozoru sme vykonali na základe požiadaviek odborného usmernenia Hlavného hygienika SR, ktorý bol doplnený o údaje o zamestnancoch na chránených pracoviskách z hľadiska ich zdravotných obmedzení a uplatnenia potrebných úprav pracovných podmienok.

ODDELENI HYGIENY VÝŽIVY

3.1 MONITORING PRÍJMU KUCHYNSKEJ SOLI

Cieľ

Dosiahnuť postupné znižovanie príjmu soli v nadväznosti na prijaté úlohy v oblasti rizikových faktorov vo výžive.

Gestor

ÚVZ SR

Riešiteľské pracoviská

ÚVZ SR a RÚVZ v SR

Anotácia

Sol' je jedným z hlavných rizikových faktorov vo výžive a jej nadmerný príjem je spojený s výskytom KVO. Ako rizikový faktor je indikovaný vo viacerých dokumentoch (napr. WHO Akčný plán pre výživu a potraviny 2016 – 2020, Viedenská deklarácia pre výživu). V oblasti vládou SR (uznesenie č.117 z 8. 3. 2017) prijatého Akčného plánu pre potraviny a výživu na roky 2017 – 2025 sa bude pokračovať v aktivitách na dosiahnutie cieľa prostredníctvom monitoringu - postupné zníženie príjmu soli na 5 g na deň u dospeljej populácie so zameraním sa na hotové pokrmy, chlieb a pečivo v spoločnom stravovaní so zameraním na uzavretý systém spoločného stravovania napr. zariadenia sociálnych služieb a stravovacie zariadenia v nemocničných zariadeniach.

Etapy riešenia

I. Etapa:

1. RÚVZ v sídle kraja odobrať najmenej 10 vzoriek hotových pokrmov v ZSS na laboratórnu kontrolu obsahu pridanej kuchynskej soli.
Z: RÚVZ v sídle kraja pod koordináciou KO v HV
2. Výsledky spracované podľa komodity v tabuľkovej forme zaslať na RÚVZ so sídlom v Trenčíne v termíne do 30. 01. 2022
Z: RÚVZ v sídle kraja pod koordináciou KO v HV

Výstupy

Záverečná správa - pre sledovanie vývoja v oblasti príjmu soli prostredníctvom hotových pokrmov, chleba a pečiva v zariadeniach spoločného stravovania uzatvoreného typu.

Plnenie:

Boli odobraté : z uzavretého typu spoločného stravovania **1 vzorka pokrmu** a z otvoreného typu spoločného stravovania **1 vzorka pokrmu** . Obsah soli vo vzorkách neprekročil odporúčané- predpísané hodnoty.

3.4 MONITORING PRÍTOMNOSTI ALERGÉNOV V HOTOVÝCH POKRMOCH PRIPRAVOVANÝCH V ZARIADENIACH SPOLOČNÉHO STRAVOVANIA A V POTRAVINÁCH URČENÝCH PRE DOJČATÁ A MALÉ DETI

Cieľ

Kontrola správnosti označenia potravín s ohľadom na výskyt alergénov pochádzajúcich zo zložiek potravín alebo v rámci procesu výroby a krížovej kontaminácie.

Gestor

ÚVZ SR

Riešiteľské pracoviská

ÚVZ SR, RÚVZ v SR

Anotácia

Potravinové alergie a intolerancie sú častým problémom nielen u detí ale aj u dospelých. Povinnosťou prevádzkovateľov potravinárskych podnikov je zabezpečiť, aby informácie o alergénoch boli uvedené na balených aj nebalených potravinách a manipulácia s potravinovými alergénmi bola počas výrobného procesu riadená. V zmysle nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1169/2011 o poskytovaní informácií o potravinách spotrebiteľom v platnom znení, musí byť akákoľvek zložka alebo technologicky pomocná látka uvedená v prílohe II, alebo akákoľvek zložka alebo technologická pomocná látka odvodená z látky alebo výrobku uvedeného v prílohe II, ktorá spôsobuje alergie alebo neznášanlivosť a ktorá sa používa pri výrobe alebo príprave potraviny, pričom sa nachádza aj v konečnom výrobku, aj keď v pozmenenom stave.

Etapy riešenia

I. etapa: máj 2022 – máj 2024 - analýza potravín na alergény a posúdenie správnosti označenia.

II. etapa: september 2024 – vyhodnotenie výsledkov a posúdenie správnosti označenia.

Výstupy

Záverečná správa. Informácie o potvrdených alergénoch, ktoré neboli uvedené na potravinách alebo v blízkosti predaja potravín budú vyhodnotené, dôvody, v akom procese či už výroby, manipulácie alebo len označenia došlo k pochybeniu bude riešené. Zistené výsledky budú súčasťou analýzy rizika pre plánovanie úradnej kontroly potravín s ohľadom na obsah alergénov.

Ukončenie úlohy

31. október 2024

Záverečná správa

31. október 2024

Plnenie : Boli odobraté **2 vzorky** dojčenskej výživy (vyšetrenie na obsah gluténu), vzorky vyhovovali podmienka zdravotnej nezávadnosti- glutén nebol prítomný. Bola odobratá **1** vzorka výživového doplnku (vyšetrenie na prítomnosť mliečnych proteínov) – mliečne proteíny neboli prítomné

Oddelenie hygieny výživy sa podieľalo v roku 2022 na plnení nasledovných úloh
Objektívizácie faktorov prostredia (BŽP, MŽP, FF, CHA):

7.4 REZIDUÁ PESTICÍDOV V POTRAVINÁCH NA VÝŽIVU A VÝŽIVOVÉ PRÍPRAVKY PRE DOJČATÁ A MALÉ DETI

Projekt vychádza z Akčného plánu pre životné prostredie a zdravie obyvateľov Slovenskej republiky, regionálny cieľ IV., názov aktivity: Kontrola a monitoring cudzorodých látok v potravinách.

Gestor

ÚVZ SR

Riešiteľské pracoviská

ÚVZ SR, RÚVZ v SR podľa aktuálneho Plánu úradnej kontroly potravín

Cieľ

- monitoring obsahu rezíduí pesticídov v potravinách na výživu dojčiat a malých detí a následných výživových prípravkoch pre dojčatá a malé deti v obchodnej sieti
- ochrana zdravia detskej populácie
- plnenie prijatých opatrení v rámci dohovoru s krajinami EÚ nad kontrolou obsahu rezíduí pesticídov v potravinách na výživu dojčiat a malých detí a následných výživových prípravkoch pre dojčatá a malé deti, zavádzanie nových metód stanovenia rezíduí pesticídov

Anotácia

Participácia na monitoringu krajín EU v nadväznosti na prijaté opatrenia v oblasti kontroly prítomnosti a obsahu rezíduí pesticídov v potravinách na výživu dojčiat a malých detí a následných výživových prípravkoch pre dojčatá a malé deti a potravinový dozor nad kvalitou potravín na výživu dojčiat a malých detí a následných výživových prípravkov pre dojčatá a malé deti z hľadiska obsahu rezíduí pesticídov v rôznych druhoch dojčenskej a detskej výživy na báze mlieka, ovocia, zeleniny, mäsa a cereálií a ich kombinácií.

Etapy riešenia

1. etapa: zber a analýzy 40 vzoriek potravín na výživu dojčiat a malých detí a následných výživových prípravkoch pre dojčatá a malé deti z obchodnej siete prostredníctvom RÚVZ . Analýza a vyhodnotenie obsahu 111 pesticídov-analytov, čo zodpovedá výberu podľa

Nariadenia Komisie č. 2018/555 z 9. apríla 2018 v 10 vzorkách určených pre monitoring Európskej únie: priebežne počas roka 2022.

Výstupy

- výsledky kontrolovaných vzoriek potravín v rámci potravinového dozoru - priebežne
- podklady k správe z monitoringu pre EK
- hlásenia do EFSA

Plnenie : Boli odobraté **3 vzorky** dojčenskej výživy, vzorky vyhovovali podmienka zdravotnej nezávadnosti.

7.9 MONITORING VÝSKYTU VIBRIÍ S CIEĽOM OCHRANY VEREJNÉHO ZDRAVIA

Projekt vychádza z:

- Akčného plánu pre životné prostredie a zdravie obyvateľov Slovenskej republiky, regionálny cieľ: Zabezpečiť prístup k vyhovujúcej a zdravotne bezpečnej pitnej vode, k sanitácii, a tiež zabezpečiť sledovanie kvality vôd na kúpanie
- Národného plánu kontroly infekčných ochorení v Slovenskej republike

Gestor

NRC pre *Vibrionaceae*, RÚVZ so sídlom v Komárne

Riešiteľské pracoviská

NRC pre *Vibrionaceae* pri RÚVZ so sídlom v Komárne, RÚVZ so sídlom v Poprade, vybrané RÚVZ v SR

Cieľ

- zhodnotiť riziko výskytu patogénnych vibrií v potravinách
- overiť možnosti molekulárno-biologickej subtypizácie týchto mikroorganizmov s použitím metód založených na PCR

Anotácia

Moderné trendy v stravovaní (konzumácia sushi, ustríc, surových, polosurových a sušených rýb, darov mora a iných) prinášajú častejší kontakt populácie s potravinami, kde sa patogénne vibriá prirodzene nachádzajú a môžu byť zdrojom rôznych gastrointestinálnych ochorení.

V súvislosti s týmito predpokladmi sa zhodnotí riziko výskytu baktérií z čeľade *Vibrionaceae* v rizikových potravinách. Z izolátov bude vytvorený reprezentatívny zbierkový súbor. Tento súbor sa bude ďalej analyzovať z hľadiska toxinogenity a virulénneho potenciálu genotypovými a fenotypovými metódami a overí sa na ňom použiteľnosť niektorých metód molekulárnej epidemiológie/molekulárnej biológie.

Získané výsledky prispievajú k poznaniu rizika výskytu vibrióz z potravín v súvislosti s modernými trendmi v stravovaní.

Cielená genotypová a fenotypová analýza prispeje k exaktnej identifikácii vybraných problémových species, ako aj k poznaniu ich dôležitých vlastností s cieľom ochrany verejného zdravia.

Etapy riešenia

Projekt je rozvrhnutý dlhodobou s požadovaným vyhodnocovaním

Výstupy

Parciálne výstupy budú uvedené v pravidelných intervaloch so záverečným vypracovaním hodnotiacej správy. Výstupom bude aj príspevok k hodnoteniu rizika expozície patogénnym vibriám a monitoring rizika expozície patogénnym vibriám pri konzumácii rizikových potravín.

Plnenie : Boli odobraté **2 vzorky** pokrmov z morských plodov v zariadení spoločného stravovania. Vzorky vyhovovali podmienka zdravotnej nezávadnosti.

7.15 ANALÝZA CELKOVÉHO ARZÉNU V POTRAVINÁCH

Projekt vychádza z ODPORÚČANIA KOMISIE (ÉU) 2015/1381 z 10. augusta 2015 o monitorovaní arzénu v potravinách na účely zberu informácií do jednotnej databázy.

Gestor

RÚVZ so sídlom v Banskej Bystrici

Riešiteľské pracovisko

RÚVZ so sídlom v Prešove, RÚVZ so sídlom v Nitre, RÚVZ so sídlom v Žiline a ďalší podľa záujmu

Cieľ

- monitoring obsahu celkového arzénu v potravinách, s dôrazom na potraviny určené pre dojčatá a malé deti, pre potraviny určené na osobitné lekárske účely a výživové doplnky.

Anotácia

Arzén sa ubikvitárne vyskytuje v životnom prostredí. Jeho prirodzeným zdrojom v životnom prostredí je vulkanická činnosť, erózia pôdy a podobné prírodné procesy. Je prítomný v pôde, podzemných vodách aj v rastlinstve. Antropogénnym zdrojom arzénu je predovšetkým spaľovanie fosílnych palív, hutnícky a ťažobný priemysel (vyskytuje sa ako prímes v mnohých rudách). Arzén a jeho zlúčeniny sa využívajú aj v poľnohospodárstve ako súčasť pesticídov. V životnom prostredí nedegraduje, značná časť sa ukladá do vodných sedimentov a ľahko bioakumuluje v potravinovom reťazci. Arzén je mutagénna a karcinogénna látka. Najvyššie koncentrácie arzénu sa vyskytujú v ryži, listovej zelenine a morských plodoch. V potravinách sa môže vyskytovať v anorganickej a organickej forme. Pričom organický arzén je menej toxický ako anorganický, toxicita závisí na oxidačnom stupni, As III je toxickejší ako As V. Dlhodobý príjem anorganického arzénu má negatívny vplyv na ľudský organizmus, spôsobuje výskyt kožných lézií, rakoviny, vývojovej toxicity, neurotoxicity, kardiovaskulárnych ochorení, poruchy glukózového metabolizmu a cukrovky.

V zmysle NARIADENIA KOMISIE (EÚ) 2016/582 z 15. apríla 2016, ktorým sa mení nariadenie (ES) č. 333/2007, pokiaľ ide o analýzu anorganického arzénu, olova a polycyklických aromatických uhlíkovodíkov a určité kritériá účinnosti analýzy podľa bodu C.3.2. Všeobecné požiadavky sa uvádza: Metódy analýzy pre celkový obsah arzénu sú vhodné na skríningové účely pri kontrole hladín anorganického arzénu. Ak je celková koncentrácia arzénu nižšia ako maximálna hladina pre anorganický arzén, nevyžadujú sa ďalšie skúšky a vzorka sa považuje za vzorku, ktorá je v súlade s maximálnou hladinou pre anorganický arzén. Ak sa celková koncentrácia arzénu rovná maximálnej hladine pre anorganický arzén alebo je vyššia, vykonajú sa následné skúšky s cieľom stanoviť, či je koncentrácia anorganického arzénu vyššia ako maximálna hladina pre anorganický arzén.

Existujú analytické metódy, ktoré umožňujú stanoviť jednotlivé formy arzénu, v našich podmienkach môžeme stanoviť celkový obsah arzénu.

Predmetom riešenej problematiky je analytické stanovenie celkového arzénu v potravinách vhodnou metódou a monitorovanie obsahu celkového arzénu vo vzorkách potravín určených pre dojčatá a malé deti, ako aj v potravinách určených na osobitné lekárske účely a výživové doplnky. Zúčastnené laboratória budú môcť participovať na medzilaboratórnej porovnávacej skúške, ktorú zorganizuje NRC pre organizovanie MPS v oblasti potravín na RÚVZ Prešov.

Etapy riešenia

rok 2022 - analýza vzoriek, zber a vyhodnotenie údajov

Výstupy

- prezentácia výsledkov v spolupráci HV poskytnúť informácie o výsledkoch analýz
- správa o výsledkoch stanovenia obsahu celkového arzénu v potravinách určených pre dojčatá a malé deti.

Plnenie : Bola odobratá **1 vzorka** pokrmu pre dojčatá a malé deti. Vzorka vyhovovala podmienka zdravotnej nezávadnosti – obsah arzénu bol 0,014 mg/kg.

ODDELENIE HYGIENY DETÍ A MLÁDEŽE

4.1 Aktivity prevencie detskej obezity v kontexte plnenia NÁRODNÉHO AKČNÉHO PLÁNU PREVENCIE OBEZITY na roky 2015 – 2025 (NAPPO)

Cieľom aktivít je komplexným výkonom štátneho zdravotného dozoru, realizáciou výchovných aktivít v oblasti edukácie matiek cestou materských centier a detí a mládeže cestou zariadení pre deti a mládež prispieť k zníženiu výskytu detskej obezity.

Podpora zdravšieho prostredia v školách

- Edukačné aktivity v oblasti zdravého stravovania a zdravej výživy detí, mliečneho programu pre deti, programu školské ovocie. Do projektu mliečneho programu je zapojených celkovo 54 škôl, z toho 28 materských škôl, 18 základných škôl, 7 základných škôl s materskou školou a 1 stredná odborná škola. Do projektu školské ovocie je zapojených 73 škôl, z toho 40 materských škôl, 24 základných škôl a 9 základných škôl s materskou školou.
- Prebiehala počas výkonu ŠZD na tému: Zdravé stravovanie, prevencia obezity v dňoch

5.4.2022 – Cirkevná materská škola sv. Filipa Neri, Nové Zámky

28.4.2022 – Materská škola, Bartókova ul., Štúrovo

3.5.2022 – Materská škola, Bitúnkova ul., Nové Zámky

6.5.2022 – Základná škola, Ul. SNP, Šurany

19.9.2022 – Materská škola, Hlboká ul., Tvrdošovce

23.9.2022 – Materská škola, Ul. P. Blahu, Nové Zámky

4.10.2022 – Materská škola, Zemné

14.10.2022 – Materská škola, Šoltésovej ul., Nové Zámky

21.10.2022 – Materská škola, Cyrilometódska ul., Nové Zámky

24.11.2022 – Základná škola, Komjatice

2.12.2022 – Základná škola, Dolný Ohaj

Poskytovať nutričné vzdelávanie odborným zamestnancom školského stravovania v rámci projektov profesijných združení

- V predškolských a školských zariadeniach v rámci ŠZD prebieha prednášková činnosť o zdravom stravovaní a kontrola používaných surovín na prípravu stravy pre deti.

6.5.2022 – Základná škola, Bernolákova ul., Šurany (Školská jedáleň pri ZŠ)

3.6.2022 – prednášková činnosť na pracovnej porade vedúcich ŠJ

24.6.2022 – Materská škola, Széchenyiho nám., Nové Zámky (Školská jedáleň pri MŠ)

13.9.2022 – Materská škola, Družstevný rad, Štúrovo (Školská jedáleň pri MŠ)

1.12.2022 – Materská škola, Nábřežná ul., Nové Zámky (Školská jedáleň pri MŠ)

4.2 Hodnotenie jedálnych lístkov v MŠ a v ZŠ

Cieľom projektu je zmapovanie situácie v oblasti dodržiavania všeobecných zásad pre zostavovanie jedálnych lístkov v zariadeniach spoločného stravovania detí MŠ a ZŠ a zistiť frekvenciu podávania vybraných druhov potravín (pokrmov). V mesiacoch marec a máj sa vykonalo hodnotenie jedálnych lístkov v 3 základných školách – Školská jedáleň pri základnej škole s materskou školou K. Strmeňa, Ul. J. A. Komenského, Palárikovo, Školská jedáleň pri základnej škole s materskou školou, Kolta a v Školskej jedálni pri základnej škole E. Adyho s VJM, Adyho ul., Štúrovo. Pestrosť podávaných pokrmov v uvedených školských jedálňach možno považovať za vyhovujúcu, frekvencia podávania vybraných druhov pokrmov resp. potravín bola hodnotená ako dobrá.

4.3 Úrazy u detí v SR

Cieľom projektu je formou spolupráce s NCZI a regionálnymi nemocnicami získať vybrané informácie, týkajúce sa problematiky úrazov detí na Slovensku. Projekt sa realizuje v spolupráci s príslušnými pracovníkmi oddelení traumatológie a ambulancie traumatológie FNsP Nové Zámky. K 31.12.2022 bolo vyzbieraných a spracovaných 66 dotazníkov.

Národný akčný plán na kontrolu tabaku

Počas výkonu ŠZD v dozorovaných školských zariadeniach oddelenie HDM vykonáva kontrolu dodržiavania ustanovení zákona č.377/2004 Z.z. o ochrane nefajčiarov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. K 31.12.2022 bolo vykonaných 63 takýchto kontrol (37 kontrol v zariadeniach pre deti a mládež, 18 kontrol v zariadení školského stravovania a 8 kontrol v stravovacích zariadeniach poskytujúcich služby žiakom zotavovacích podujatí).

COSI 2022

Projekt COSI organizovaný Svetovou zdravotníckou organizáciou je súčasťou úlohy „Aktivity prevencie detskej obezity v kontexte plnenia Národného akčného plánu prevencie obezity na roky 2015-2025“. Do projektu boli zapojení žiaci vo vekových skupinách 7-7,99 roka a 8-8,99 roka z dvoch mestských základných škôl (Základná škola, Hradná ul., Nové Zámky a Základná škola, Mostná ul., Nové Zámky) a dvoch vidieckych základných škôl (Základná škola s materskou školou Ondreja Cabana, Komjatice, Základná škola, Mojzesovo - Černík). Celkovo bolo vyzbieraných a spracovaných 147 dotazníkov.

Monitoring zaočkovanosťi detí v materských školách

Regionálny úrad verejného zdravotníctva so sídlom v Nových Zámkoch na základe požiadavky Úradu komisára pre deti spolupracuje pri zbere údajov o zaočkovanosťi detí navštevujúcich predškolské zariadenia v okrese.

ODDELENIE EPIDEMIOLOGIE:

6.1 Úloha Národný imunizačný program SR – pravidelné povinné očkovanie sa vykonáva proti desiatim prenosným ochoreniam a to proti detskej obrne, záškrtu, tetanu, čiernemu kašľu, hemofilovým invazívnym infekciám, vírusovej hepatitíde typu B, osýpkam, ružienke, mumpsu a pneumokokovým invazívnym infekciám. Očkovacie schémy sú súčasťou očkovacieho kalendára na rok 2022, vypracovaného v súlade so zákonom č. 355/2007 Z.z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia a odporúčaniami WHO, určených na povinné očkovanie detí. Cieľom špecifickej prevencie je podstatná redukcia eliminácia až eradikácia výskytu vybraných ochorení preventabilných očkovaním, a tým zlepšenie kvality života pri udržaní minimálne 95% zaočkovanosťi na celoslovenskej, krajskej a okresnej úrovni. Tento projekt je súčasťou Národného plánu kontroly infekčných ochorení v Slovenskej republike a k nemu vypracovanému akčnému plánu – Národný imunizačný program SR.

Zo záverov previerky očkovania vykonanej k 31.08.2022 vyplynuli nasledovné výsledky: Základné očkovanie detí v ročníku narodenia 2020 proti DTaP-VHB-Hib-IPV bolo vykonané na 97,3%. Základné očkovanie detí v ročníku narodenia 2020 proti PCV bolo vykonané na 97,3%. Preočkovanie proti DTaP-IPV v šiestom roku života (ročník narodenia 2015) bolo vykonané na 95,3%. Preočkovanie detí proti dTaP-IPV v 13. roku života (ročník narodenia 2008) bolo realizované na 97,7%. Základné očkovanie detí proti MMR bolo v ročníku 2019 vykonané na 97,4% a v ročníku 2020 na 95,8%. Následné preočkovanie detí v 11. roku života proti MMR bolo vykonané v ročníku narodenia 2009 na 96,7% a v ročníku narodenia 2010 na 97,0%. Očkovanie zdravotníckych pracovníkov je naďalej na dobrej úrovni, percento zaočkovania sa pohybuje od 94% - 100%. U očkovania študentov nadstavbového štúdia zdravotníckeho zamerania dosiahla zaočkovanosť v I. ročníku 53,8%, v II. a III. ročníku 100%. Zaočkovanosť u novorodencov HBsAg pozitívnych matiek a hemodialyzovaných pacientov dosiahla 100%. Očkovanie proti VHB u vybraných skupín osôb vystavených zvýšenému riziku nákazy VHB, bolo vykonané u 2 kontaktov chorých na VHB, 4 kontaktov nosičov HBsAg, u 479 chovancov zariadení pre mentálne postihnutých a u 37 detí v resocializačných strediskách pre drogovu závislé osoby. Odporúčané očkovanie proti VHA u detí vo veku dvoch rokov žijúcich v miestach s nízkym sociálno-hygienickým štandardom bolo vykonané v ročníku 2019 na 33,3% a v ročníku 2020 na 30,8%. Očkovanie proti chrípke a invazívnym pneumokokovým nákazám u osôb umiestnených v zariadeniach sociálnych služieb, bolo vykonané proti chrípke u 973 obyvateľov a zaočkovanosť dosiahla 80,3%, proti invazívnym pneumokokovým nákazám u 522 osôb a zaočkovanosť dosiahla 43,1% a u očkovania proti COVID-19 u 1048 osôb a zaočkovanosť dosiahla 86,5%. U odporúčaného očkovania, alebo očkovania na žiadosť rodičov u detí do 15 rokov života bolo očkovanie vykonané celkovo u 1221 detí, z toho 190x proti Kliešťovej encefalitíde, 102x proti Chrípke, 9x proti VHA, 58x proti Meningokokovej meningitíde, 0x proti iným infekciám vyvolaným S.pneumoniae, 417x proti Rotavírusovým infekciám, 34x proti Ovčím kiahňam, 355x proti HPV infekcii, 5x proti Tuberkulóze a 51x proti COVID-19.

6.2 Úloha Surveillance infekčných chorôb - infekčné ochorenia sú závažným problémom zdravotným, ekonomickým i sociálnym. V súlade s Akčným programom

Spoločenstva v oblasti zdravia je potrebné zabezpečiť vysokú úroveň ochrany pred infekčnými chorobami s dodržaním etických hodnôt a neporušovaním existujúcich kódexov správania. Veľkú pozornosť si vyžaduje možné ohrozenie zdravia našich obyvateľov zvonku, teda importovanými nákazami prostredníctvom prisťahovalcov a zvyšujúcim sa cestovným ruchom, ako aj hrozba ochorení vyvolaných novými alebo „staronovými“ patogénnymi mikroorganizmami. Skvalitnenie epidemiologického dohľadu, zhromažďovania údajov, monitorovania, kontroly a hlásenia prenosných ochorení, zlepšenie laboratórnej spolupráce a monitorovanie rezistencie na ATB sú dôležité pre ochranu našich občanov a zvyšujú schopnosť vysporiadať sa s prenosnými ochoreniami. Ochrana pred infekčnými chorobami musí byť zabezpečená na všetkých úrovniach za účasti národných, regionálnych a miestnych orgánov v súlade s vnútroštátnymi predpismi. Pre rozvoj verejného zdravotníctva v oblasti infekčných ochorení je potrebné zlepšiť informovanosť verejnosti a odstrániť všetky rozdiely, aby mali občania SR rovnaký prístup k zdravotníckej starostlivosti bez ohľadu na pohlavie, vek, etnický pôvod, vzdelanie alebo miesto bydliska. Významným nástrojom na plnenie tejto úlohy je prijatie Národného plánu kontroly prenosných ochorení v Slovenskej republike ak nemo vypracovaných akčných plánov. V priebehu roka 2022 bolo zaznamenaných 20124 ohnisk infekčných ochorení v rámci okresu. K zlepšeniu informovanosti a edukácie verejnosti je aktívne dávaný do povedomia informačný systém EPIS, ďalšie dôležité informácie sú prezentované na internetovej stránke RÚVZ a pravidelne uverejňované v okresných i krajských médiách. RÚVZ v týždňových intervaloch informoval ÚVZ SR v Bratislave o počte kontaktov chorých na COVID-19. Taktiež bol odbor krízového riadenia OÚ Nové Zámky v týždňových intervaloch informovaný o počte ochorení na COVID-19. V súvislosti s vypuknutím vojnového konfliktu na Ukrajine bola zvýšená pozornosť venovaná epidemiologickej situácii vo výskyte infekčných ochorení u ukrajinských odídencom na územie Slovenskej republiky. Zároveň bol ÚVZ SR v Bratislave informovaný o infekčných ochoreniach, ktoré boli zaznamenané u odídencom z Ukrajiny, pobývajúcich v okrese Nové Zámky.

6.3 Úloha Informačný systém prenosných ochorení - Surveillance a kontrola infekčných ochorení na Slovensku bude posilnená používaním redizajnovaného epidemiologického informačného systému EPIS, v rámci projektu OP II. Súčasťou redizajnu je aj nasadenie nových integrácií okrem iného na NCZI, ktoré umožnia priame preberanie hlásení z eHealth. EPIS poskytuje centrálnu databázu prípadov infekčných ochorení hlásených individuálne, centrálnu databázu prípadov chrípky, chrípke podobných ochorení a akútnych respiračných ochorení hlásených hromadne, centrálnu databázu vyšetrení vykonaných v súkromných i štátnych laboratóriách ako aj v v NRC vo verejnom zdravotníctve ako aj databázu hlásení v systéme rýchleho varovania. Súčasťou redizajnovaného IS EPIS je nový modul Register očkovania, ktorého funkciou je budovanie Národného registra očkování. Tento projekt úzko súvisí s akčným plánom Národného plánu kontroly infekčných ochorení v Slovenskej republike – Funkčná sieť národných databáz pre zber a analýzu dát. V priebehu roka 2022 bolo vykonaných pracovníkmi oddelenia epidemiológie v informačnom systéme EPIS 47795 záznamov. Na základe podrobných databáz údajov sú spracované kvalitné výstupy a podrobné správy - informácie o epidemiologickej situácii na Slovensku. Tieto, ako i ďalšie odborné informácie sú voľne prístupné občanom na internetovej stránke portálu Epidemiologického informačného systému. Hlásenie infekčných ochorení cestou systému EPIS v priebehu roka 2022 realizovali dvaja lekári/1 praktický lekár pre deti a dorast a 1 praktický lekár pre dospelých/, ktorí aktívne využívajú možnosti elektronického hlásneho systému.

6.4 Úloha Nozokomiálne nákazy - požiadavky na posilnenie surveillance a kontroly závažných nozokomiálnych nákaz na rizikových lôžkových oddeleniach zdravotníckych zariadení (chirurgické smery, OAIM, JIS), realizácia výstupov prevalenčných sledovaní NN v zdravotníckych zariadeniach sú v súlade s Akčným programom Spoločenstva v oblasti zdravia a odporúčaním Rady Európy o bezpečnosti pacientov vrátane prevencie a kontroly infekcií vzniknutých v súvislosti so zdravotnou starostlivosťou (2009/C 151/01). Skvalitnením surveillance a kontroly NN, kontroly hygienicko-epidemiologického režimu a bariérovej ošetrovateľskej techniky, manažmentu závažných NN a spätnej väzby k ošetrovateľským lekárom, ako poskytovateľom údajov o NN, môžeme významne ovplyvniť výskyt NN a zvýšiť bezpečnosť pacientov. Sledovanie mikrobiálnej rezistencie na ATB a biocídy, kontrola endemického osídľovania nemocníc nemocničnými polyrezistentnými kmeňmi, aplikácia správnych režimových opatrení, zlepšenie laboratórnej spolupráce, využitie existujúcich programov EÚ a edukácia odborníkov na kontrolu nemocničných infekcií sú neoddeliteľnou súčasťou všetkých programov zaoberajúcich sa zlepšením bezpečnosti pacientov v zdravotníckych zariadeniach. Významným nástrojom na plnenie tejto úlohy je prijatie Národného plánu kontroly infekčných ochorení v Slovenskej republike ak nemu vypracovaných akčných plánov: AP 6: Epidemiologické pracoviská pre prevenciu a kontrolu prenosných ochorení, AP 9: Prevencia nozokomiálnych nákaz v SR, Národný akčný plán antimikrobiálnej rezistencie v SR. V priebehu roka 2022 bolo prešetrených 1016 nozokomiálnych infekcií. Bolo realizovaných 117 previerok štátnych i neštátnych zdravotníckych zariadení, ktoré boli zamerané na kontrolu dodržiavania vyhlášky MZ SR č. 553/2007 Z.z. ktorou sa ustanovujú podrobnosti o požiadavkách na prevádzku zdravotníckych zariadení z hľadiska ochrany zdravia a na kontrolu fajčenia. Z titulu epidemického šírenia ochorenia COVID-19 a následnej reprofilizácie lôžkového fondu FNŠP Nové Zámky na zmiešanú „bielu“ a červenú“ zónu sa výkon odberov vzoriek na mikrobiologické vyšetrenie vykonával nasledovne,- v rámci výkonu ŠZD bolo odobratých 374 vzoriek na mikrobiologické vyšetrenie, z čoho bolo 24 vzoriek zo sterilného materiálu, 237 vzoriek z prostredia zdravotníckych zariadení, 63 vzoriek zo vzduchotechnických zariadení a ovzdušia a 50 vzoriek z dezinfekčných roztokov. Bolo vykonané testovanie 171 sterilizačných prístrojov, kde bolo otestovaných 449 vzoriek biologických indikátorov na mikrobiologické vyšetrenie. Na základe nepriaznivej epidemiologickej situácie sa program HELICS (Hospital in Europe Link for Infection Control through Surveillance) nerealizoval. V rámci Európskej surveillance *Clostridium difficile* bolo prešetrených 130 infekcií. V súvislosti s pandemickým výskytom vírusu SARS-Cov-2 bolo prešetrených 315 nozokomiálnych infekcií COVID-19 potvrdených RT-PCR testami a 268 COVID-19 infekcií potvrdených Ag testami. Aktívne sa realizujú stretnutia lekárov poverených sledovaním a analýzou NN v rámci „nozokomiálnych komisií“. V priebehu roka 2022 sa zasadnutie nozokomiálnej komisie pri FNŠP neuskutočnilo. Operatívne sa rieši realizácia represívnych opatrení pri nedostatkoch zisťovaných v rámci FNŠP s vedením nemocnice. Úroveň sledovania a hlásenia NN jednotlivými oddeleniami hodnotíme v priebehu roka 2022 ako uspokojivú.

6.5 Úloha Mimoriadne epidemiologické situácie - rýchla a koordinovaná reakcia na mimoriadne epidemiologické situácie, hrozby a naliehavé situácie, ktoré môžu vzniknúť v súvislosti s uvoľnením biologických látok týkajúcich sa prenosných ochorení, v súvislosti s očakávanou pandémiou chrípky, epidemiologickou situáciou počas prebiehajúcej pandémie ochorenia COVID-19 a v súvislosti so závažnými cezhraničnými ohrozeniami zdravia ako aj s utečeneckou vlnou vojnových utečencov z Ukrajiny, si vyžaduje dostatočné kapacity v oblasti ľudských zdrojov, materiálneho zabezpečenia a vedomostného potenciálu. Na úrovni EÚ, ale aj na národnej, krajských a okresných úrovniach, svoju nezastupiteľnú úlohu

zohrávajú stratégie spoločnej krízovej komunikácie, pripravenosť zdravotníctva, medzirezortná spolupráca, risk assesment a risk manažment. Prioritami sú plány na podporu všeobecnej pripravenosti a vhodnej reakcie na ohrozenie zdravia v prípade potreby. V oblasti verejného zdravotníctva dôležitú úlohu zohráva aj informovanosť obyvateľov. Všetky činnosti na ochranu pred zdravotnými ohrozeniami obyvateľov SR sú koordinované s ECDC a EK. Na úrovni EÚ je rozhodnutím EK zriadený Systém včasného varovania a reakcie (EWRS) na vydávanie varovaní v súvislosti so závažnými cezhraničnými ohrozeniami zdravia. SR ako členský štát EÚ implementovala predmetné rozhodnutie do svojej vnútroštátnej politiky. Na úrovni okresu sú spracované aktualizované materiály „Okresný havarijný plán“ a „Okresný plán pre prípad pandémie chrípky“. V roku 2009 bola zriadená regionálna protiepidemická komisia pri RÚVZ v Nových Zámkoch. Zároveň bol vypracovaný i jej štatút a rokovací poriadok. Vedúci oddelenia epidemiológie je členom Krízového štábu obvodného úradu Nové Zámky a členom Okresnej evakuačnej komisie Nové Zámky pre zdravotnícke zabezpečenie evakuácie. Všetci pracovníci oddelenia epidemiológie boli podrobne oboznámení s materiálom „Podrobný plán opatrení pre prípad pandémie chrípky v SR“. Ich súčasťou je i problematika aktuálnej informovanosti obyvateľov. Dôležitú úlohu zohráva kvalitný monitoring so zabezpečením systému rýchleho varovania, ktorý je vykonávaný cestou informačného systému EPIS, v spolupráci s ECDC a WHO. Na základe mimoriadnej situácie spôsobenej vojenským konfliktom na Ukrajine sa dňa 8.03.2022, a 25.03.2022 uskutočnilo mimoriadne zasadnutie Bezpečnostnej rady okresu Nové Zámky, na ktorom sa zúčastnil MUDr. Benko. Odbor krízového riadenia okresného úradu bol v týždňových intervaloch informovaný o epidemiologickej situácii výskytu ochorenia COVID-19 v okrese Nové Zámky.

6.6 Úloha Enviromentálna surveillance poliomyelitídy a sledovanie VDP – po úspešnej eradikácii poliomyelitídy v Slovenskej republike je potrebné naďalej pokračovať vo všetkých aktivitách surveillance poliomyelitídy, ku ktorým patrí aj vykonávanie pravidelného virologického vyšetřovania odpadových vôd na zistenie prítomnosti poliovírusov a iných enterovírusov vo vonkajšom prostredí. Sledovanie cirkulácie poliomyelitických vírusov a iných enterovírusov vyšetřovaním odpadových vôd sa začalo v rámci surveillance poliomyelitídy vykonávať vo vybraných lokalitách Slovenska v roku 1970.

Environmentálna surveillance spočíva vo virologickom vyšetřovaní odpadových vôd vykonávanom celoslovensky podľa nariadenia hlavného hygienika Slovenskej republiky. Vzorky sa odoberajú systematicky najmä vo väčších mestách a v utečeneckých táboroch a to v mieste vyústenia odpadových vôd do čističky odpadových vôd. V roku 2022 sa vyšetřovanie uskutočnilo v ČOV Nové Zámky a ČOV Štúrovo. Boli odobraté vzorky odpadových vôd pred ich vyústením do ČOV. Vykonaných bolo 14 odberov vzoriek odpadových vôd /7x ČOV Nové Zámky, 7x ČOV Štúrovo/ na vyšetřenie prítomnosti enterálnych vírusov. V dvoch prípadoch bol identifikovaný vo vzorkách odpadovej vody Poliovírus typ 3 Sabin like, 1x Echovírus 15, Coxackievírus B1 a 2x NPEV.

6.7 Úloha Prevencia HIV/AIDS - vzhľadom na stále dospievajúcu novú generáciu je potrebné opakovane vykonávať preventívno – edukačné aktivity spojené s ich vzdelávaním a výchovou, aby boli mladí ľudia dostatočne informovaní o tom, čo je HIV/AIDS a ako majú chrániť seba a svojich najbližších. I napriek dostupnosti informácií, ktoré sú v dnešnej dobe k dispozícii, sa počet HIV pozitívnych stále zvyšuje.

Pri realizácii úlohy je možné využiť edukačné aktivity charakteru teoretického výkladu napríklad formou prednášky, besedy, resp. panelovej diskusie k stanoveným tematickým blokom so zameraním na témy dospievanie, výchova k zodpovednému partnerstvu,

manželstvu a rodičovstvu, zdravý životný štýl, prevencia sexuálne prenosných ochorení vrátane infekcie HIV/AIDS, význam Poradne prevencie HIV/AIDS (ostatné dve menované témy s určením pre starších žiakov a študentov). Uvádza sa, že zdravý životný štýl dokáže ovplyvniť výsledné zdravie približne z 50 percent. Nad zdravím máme o mnoho vyššiu kontrolu, ako sa všeobecne predpokladá. Cílené aktivity v oblasti zdravotno-výchovných aktivít v roku 2022 boli realizované formou prednášok,- v Špeciálnej základnej škole Nové Zámky, Špeciálnej základnej škole Palárikovo a v Základnej škole v Nových Zámkoch, pre 35 žiakov. Taktiež na webovej stránke úradu bola uverejnená tlačová správa k Európskemu týždňu testovania, ktorý vyvrcholili „Svetovým dňom boja proti AIDS“ a „Anonymné vyšetrenie anti HIV protilátok v RÚVZ“. V rámci konzultačnej a poradenskej činnosti nebol ani v jednom prípade konzultovaný ďalší postup u občanov udávajúcich sexuálny kontakt s osobou s neznámym HIV statusom. Obder krvi na stanovenie protilátok anti HIV 1,2, na základe požiadavky občanov vykonaný v roku 2022 nebol.

6.8 Úloha Poradne očkovania - očkovanie patrí k významným a účinným spôsobom prevencie infekčných chorôb. Tvorí mimoriadne dôležitú súčasť zdravotnej starostlivosti o obyvateľstvo. V krajinách, kde je zaočkovanosť nízka, t. j. nie je dostatočná kolektívna imunita, dochádza k epidemickým výskytom mnohých, očkovaním preventabilných ochorení. ÚVZ SR a regionálne úrady verejného zdravotníctva v Slovenskej republike zaznamenávajú nárast antivakcinačných aktivít. Správna informovanosť o očkovaní má jednoznačne pozitívny vplyv na podporu zaočkovanosť populácie. Pracovníci poradne očkovania poskytovali priebežne fyzickým osobám i zdravotníckym pracovníkom informácie o ochoreniach preventabilných očkovaním, o jednotlivých druhoch očkovania, očkovacích látkach a ich zložení, ako i o možných nežiadúcich reakciách po očkovaní. Oddelenie epidemiológie RÚVZ vykonávalo v priebehu roka 2022 poradenskú činnosť ohľadom očkovania pred cestou do zahraničia, konzultácie pre praktických lekárov v problematike povinného pravidelného očkovania, poradenskú činnosť pre rodičov v prípade odmietania očkovania a prejednanie zistených nedostatkov, konzultácie pre FNsP v prípade odporúčaného očkovania a pri poranení biologicky kontaminovanými predmetmi u zdravotníckych pracovníkov, ako i jednotlivých očkovacích látkach a vykonávaní očkovania proti ochoreniu COVID-19.

6.9 Úloha Optimalizácia verejnej správy v oblasti epidemiológie - projekt pre oblasť epidemiológie je zameraný na optimalizáciu procesov výkonu štátneho zdravotného dozoru, úpravu epidemiologického informačného systému s možnosťou zakomponovania nových požiadaviek na všetky časti systému vrátane analytických nástrojov a výstupov. Súčasťou projektu je vybudovanie Národného registra očkovaných osôb, ktorý bude súčasťou aktualizácie programu EPIS. V priebehu roka bolo zaznamenaných 20142 ohnisk infekčných ochorení a bolo vykonaných v programe EPIS 47795 záznamov. V rámci Integrovaného systému verejného zdravotníctva RÚVZ prešiel dňom 9.06.2022 na pilotnú prevádzku v module registratúra. Zároveň bolo zahájené pravidelné zverejňovanie aktuálnej epidemiologickej situácie vo výskyte ARO a CHPO v týždenných intervaloch a mesačného výkazu infekčných ochorení v mesačných intervaloch na webovej stránke úradu.

Špecializácia odborných činností je založená na surveillance infekčných a chronických ochorení, identifikácii príčin, príprave preventívnych a represívnych opatrení, konzultačnej a metodologickej činnosti i doškolovania. Oddelenie epidemiológie vykonáva špecializované činnosti v spolupráci ÚVZ SR v Bratislave a ostatnými NRC v SR v nasledovných oblastiach:

- imunizačný program
- surveillance poliomyelitídy
- surveillance osýpok, rubeoly a parotitídy

- surveillance pertussis
- surveillance COVID-19
- surveillance chrípky
- surveillance meningokokových invazívnych ochorení
- surveillance HIV/AIDS
- surveillance alimentárnych infekcií
- surveillance vírusových hepatítid
- problematika bioterorizmu a emergentných situácií
- problematika chronických ochorení, vrátane CINDI, EHES
- surveillance vybraných zoonóz, kliešťovej meningoencefalitídy a hemoragických horúčok
- nozokomiálne nákazy
- sterilizácia, DDD a regulácia živočíšnych škodcov
- surveillance hemofilových a pneumokokových invazívnych infekcií

PODPORA ZDRAVIA A VÝCHOVA K ZDRAVIU

Ad1: Iniciovať a organizovať zdravotno-výchovné akcie pre obyvateľov s osobitným zameraním na témy a termíny odporúčané WHO a úloh vyplývajúcich z Programov a projektov ÚVZ SR na rok 2022 a na ďalšie roky.

Cieľ: Zlepšiť informovanosť obyvateľstva o prioritných a aktuálnych problémoch ohrozujúcich zdravie, prehĺbiť záujem obyvateľov o problematiku zdravia, mobilizovať obyvateľov k aktívnej ochrane a podpore zdravia.

Mimoriadna situácia COVID-19

Od začiatku roka 2022 trval núdzový stav, ktorý vyhlásila vláda dňom 25.11.2021 na obdobie 90 dní na celom území Slovenskej republiky, t.j. do 9.1.2022. Od 10.1.2022 sa zrušil zákaz vychádzania, núdzový stav však naďalej zostal v platnosti. Aktivoval sa školský semafor a zmenili sa opatrenia spojené s konzumáciou jedál a nápojov, avšak zákaz zhromažďovania nad 6 osôb, okrem osôb žijúcich v jednej domácnosti zostal naďalej v platnosti. Núdzový stav bol vládou zrušený dňa 22.2.2022. Mimoriadna situácia, vyhlásená vládou SR od dňa 12. marca 2020 z dôvodu ohrozenia verejného zdravia II. stupňa v dôsledku pandémie infekčného ochorenia COVID-19, ostáva naďalej v platnosti. Bola vyhlásená podľa § 8 zákona NR SR č. 42/1994 Z.z. o civilnej ochrane obyvateľstva v znení neskorších predpisov. Koncom roka sa situácia stabilizovala, izolácia pozitívnej osoby sa stanovila na 5 dní, ktorú posudzuje a ukončuje ošetrojúci lekár, karanténa úzkeho kontaktu pozitívne testovanej osoby nie je automatická, jeho karanténu posudzuje všeobecný lekár.

- Zorganizovali sme zdravotno-výchovné intervencie s využitím všetkých dostupných metód a foriem skupinového a hromadného zdravotno-výchovného pôsobenia pre vybrané skupiny obyvateľov okresu s osobitným zameraním na témy a termíny odporúčané Svetovou zdravotníckou organizáciou a úlohy vyplývajúce z Programov a projektov ÚVZ SR na rok 2022:
  - 1x prednáška „Stravovací režim a správna výživa“
  - 3x prednáška „Prevenca rakoviny krčka maternice“
  - 3x prednáška „Prevenca rakoviny hrubého čreva a konečníka“
  - 3x prednáška „Prevenca rakoviny prsníka“

- 1x prednáška „Poruchy príjmu potravy“
- 1x prednáška „Správna výživa“
- 1x prednáška „Obezita“
- 1x beseda „Prevencia fajčenia a iných drog“
- 3x prednáška „Hygiena potravín“
- 4x prednáška „Zdravá výživa a správne stravovanie“
- 4x prednáška „Zdravá výživa“
- 4x prednáška „Zdravý životný štýl a hygiena“
- 1x prednáška „Alzheimerova demencia“
- 1x prednáška „Ľudský mozog a naša pamäť“
- 4x prednáška „Význam pohybu“
- 2x prednáška „Ovocie a zelenina“
- 3x beseda „Alkohol a iné drogy“
- 2x prednáška „Prevencia žltacky typu A“
- 1x prednáška „Infekčná mononukleóza“
- 3x prednáška „Prevencia ochorenia AIDS“

V miestnych masmédiách a na webovej stránke RÚVZ sme uverejnili články a propagáciu svetových a medzinárodných dní „Svetový deň proti rakovine“, „Svetový deň obezity“, „Týždeň mozgu“, „Svetový deň vody“, „Svetový deň zdravia“, „Európsky imunizačný týždeň“, „Európsky deň melanómu“, „Svetový deň - Pohybom ku zdraviu“, „Svetový deň hypertenzie“, „Svetový deň bez tabaku“, „Svetový deň darcov krvi“, „Medzinárodný deň proti zneužívaniu drog a nezákonnému obchodovaniu s nimi“, „Medzinárodný deň povedomia o fetálnom alkoholovom syndróme“, „Svetový deň Alzheimerovej choroby“, „Medzinárodný deň starších“, „Svetový deň duševného zdravia“, „Svetový deň umývania rúk“, „Svetový deň výživy“, „Svetový deň osteoporózy“, „Svetový deň diabetu“, „Európsky týždeň boja proti drogám“, „Svetový deň AIDS“ a naďalej sme pokračovali v zdravotno-výchovných aktivitách Svetových dní zdravia, v spolupráci so štátnym, verejným, súkromným a tretím sektorom.

Ad 2: Rozvíjať poradensko-konzultačnú činnosť na úseku podpory zdravia a výchovy k zdraviu v Poradenských centrách ochrany a podpory zdravia (PCOPZ) za účelom vedenia obyvateľstva k zdravému životnému štýlu.

Cieľ: Zlepšenie zdravotného stavu obyvateľstva pozitívnym ovplyvňovaním vedomostí, postojov a správania sa klientov formou individuálneho a skupinového poradenstva zameraného na prevenciu zdravotných problémov minimalizovaním rizikových faktorov zdravia.

- Pokračovali sme v poradenskej činnosti podľa koncepcií PCOPZ s využitím rozšírenej spolupráce s ostatnými odbormi RÚVZ;
- naďalej sme spolupracovali so štátnymi a neštátnymi odborníkmi a všeobecnými obvodnými lekármi okresu v rámci monitorovania negatívnych rizikových faktorov životného štýlu obyvateľstva;
- priebežne sme vykonávali v PCOPZ antropometrické, biochemické a somatické vyšetrenia;
- spolu bolo realizovaných 288 antropometrických meraní, 181 biochemických vyšetrení a 4 somatické vyšetrenia. Z toho bolo 33 meraní výšky, 41 meraní váhy, 41 vyšetrení BMI, 41 meraní obvodu pása, 41 meraní obvodu bokov, 29 vyšetrení WHR, 21 vyšetrení WHtR, 41 vyšetrení % celkového tuku, 79 vyšetrení celkového cholesterolu, 21 vyšetrení HDL

cholesterolu, 21 vyšetrení LDL cholesterolu, 21 vyšetrení triacylglycerolov, 31 vyšetrení glukózy, 8 vyšetrení kyseliny močovej a 36 somatických vyšetrení merania TK a pulzu.

V roku 2022 vyšetrenia na základné antropometrické, biochemické a somatické parametre Reflotronom (výška, váha, obvod pása, bokov, BMI na základe telesnej výšky a hmotnosti, WHR, WHtR, % celkového tuku tukomerom, bazálny metabolizmus, glukóza, celkový cholesterol, HDL cholesterol, LDL cholesterol, triglyceridy, krvný tlak a pulz) v rámci Testu zdravé srdce boli realizované, bolo vyšetrených 21 klientov.

Mimo testu zdravé srdce bolo vyšetrených 232 klientov, z antropometrických meraní bolo realizovaných 12 meraní výšky, 20 meraní váhy, 20 meraní BMI, 20 meraní obvodu pása a bokov, 8 vyšetrení WHR, 20 vyšetrení % celkového tuku; z biochemických vyšetrení bolo realizovaných 58 vyšetrení celkového cholesterolu, 10 vyšetrení glukózy, 8 vyšetrení kyseliny močovej a ďalej bolo 36 somatických vyšetrení merania TK a pulzu.

Výjazdové aktivity v rámci PCOPZ v roku 2022 boli realizované v spolupráci s NTS Nové Zámky - do Šaľa, MÚ Nové Zámky a Štúrovo.

Počas Dňa otvorených dverí na našom RÚVZ, spojeného s poskytnutím informácií a poradenstva na tému škodlivosti fajčenia tabaku, odvykania od fajčenia a pasívnej inhalácie tabakového dymu spolu s meraním oxidu uhľnatého smokerlyzerom bolo vyšetrených spolu 11 klientov.

Telefonické poradenstvo na odvykanie fajčenia a poradenstvo podľa vypracovaného harmonogramu v rámci linky pomoci bolo poskytnuté 10-krát.

Propagácia Svetového dňa diabetu bola realizovaná na webovej stránke RÚVZ zverejnením testu „Riziko vzniku diabetes mellitus 2.typu“ a informácií o ponúkaných službách v rámci Poradne zdravia v RÚVZ Nové Zámky prostredníctvom webovej stránky úradu a oslovením Jednoty dôchodcov. Na základe zverejneného samotestu a individuálnou osvetou kontaktovali PCOPZ 18 klienti, ktorým bolo poskytnuté meranie glukózy z kapilárnej krvi s individuálnym poradenstvom a informáciami zameranými na prevenciu ochorenia diabetes mellitus 2.typu.

Odborné poradenstvo s konzultáciami bolo poskytnuté 143-krát a do siete zdravotníckych zariadení boli odporučené 3 klienti.

- Počas nezmenených ordinačných hodín sme naďalej poskytovali širokej verejnosti služby v Poradni zdravia, t.j. /utorok a štvrtok, od 8.00 hod. – 10,00 hod./ a v prípade záujmu aj mimo vyhradených ordinačných hodín v priebehu dňa.
- V priebehu mimoriadnej situácie COVID-19 bolo poskytovanie služieb verejnosti v určitej miere obmedzené, informácie sa poskytovali telefonicky.

V Poradni pre tehotné matky – Klub matiek (spolupráca s FNsP Nové Zámky):

- naďalej sme pokračovali v spolupráci s Klubom matiek a odborníčkou pre neonatológiu a ošetrovanie novorodencov Mgr. Maďarovou z Neonatologickej kliniky FNsP Nové Zámky na úrovni informovania mamičiek o možnosti poradenstva v tehotenstve, zapožičiavania ZV videofilmov s tematikou gravidity a pôrodu a poskytovania zdravotno-výchovných materiálov s dôrazom na výživový, imunologický a psychologický význam dojčenia pre dieťa;
- podľa záujmu realizujeme v spolupráci s oddelením epidemiológie besedy a prednášky pre matky na tému očkovania a zdravého životného štýlu.

V rámci základnej poradne zdravia:

- sme realizovali odbery krvi, antropometrické merania, biochemické vyšetrenia a somatické vyšetrenia, distribuovali sme letáky, propagačné materiály so zameraním na témy WHO i aktuálnu zdravotno-výchovnú problematiku
- cielene sme spolupracovali so zdravotníckymi i nezdravotníckymi organizáciami

Poradňa pre HIV/AIDS:

- cielene sme spolupracovali so zdravotníckymi i nezdravotníckymi organizáciami
- podľa záujmu realizujeme v spolupráci s oddelením epidemiológie odbery krvi na HIV, poskytuje odborné poradenstvo a zdravotno-výchovné intervencie na školách
- poradenstvo pre problematiku AIDS v rámci nadstavbovej poradne – Špecializovaná poradňa pre HIV/AIDS, nebolo žiadané zo strany obyvateľstva a odbery na HIV v roku 2022 neboli vykonané.

Ad 3 : Plnenie harmonogramu realizačných programov a projektov na podporu zdravia. Využívať vhodné formy a spôsoby informovania obyvateľov okresu o výsledkoch činnosti RÚVZ a problémoch životného štýlu pôsobiacich na ich zdravie, monitorovať zdravotné uvedomenie a správanie sa jednotlivých skupín obyvateľstva v záujme zisťovania aktuálnych potrieb, foriem a rozsahu ZV intervencií.

Cieľ: Zvýšiť záujem a aktivizovať štátne orgány, organizácie i dobrovoľné združenia na riešení prioritných enviromentálnych a behaviorálnych rizík zdravia obyvateľstva, získať spätné informácie o stave uvedomenia a záujme.

OPZVZ sa zapája do jednotlivých programov a projektov úradu verejného zdravotníctva SR na rok 2022 a na ďalšie roky. V rámci schválených programov a projektov rieši Zdravotné uvedomenie a správanie sa obyvateľov SR, Prieskum zdravotnej gramotnosti obyvateľov SR – M-POHL, Národný akčný plán v prevencii obezity, Podporu zdravia znevýhodnených komunit, Stratégiu rozvoja poradenských centier ochrany a podpory zdravia v SR, Národný akčný plán pre problémy s alkoholom, Národný program podpory zdravia.

Úlohy sme priebežne plnili aj v spolupráci s inými oddeleniami (odd. HDM, odd. HV, odd. HŽP, odd. epidemiológie), pričom sa využívajú najmä skupinové a hromadné formy zdravotno-výchovného pôsobenia. (prednášky a články).

Ak si to projekt vyžaduje vykonávame dotazníkové prieskumy, vyšetrenia antropometrických a biochemických ukazovateľov. V roku 2022 sa **dotazníkové prieskumy** riešili v rámci programov a projektov v oblasti NPPZ - aktivity v oblasti prevencie nádorových ochorení, prevencie a odvykania od fajčenia a projektu zdravotné uvedomenie a správanie sa obyvateľstva SR .

- Zapojili sme sa do programov a projektov NPPZ, národných akčných plánov, organizovania svetových a medzinárodných dní Svetový deň proti rakovine“, „Svetový deň obezity“, „Týždeň mozgu“, „Svetový deň vody“, „Svetový deň zdravia“, „Európsky imunizačný týždeň“, „Európsky deň melanómu“, „Svetový deň - Pohybom ku zdraviu“, „Svetový deň hypertenzie“, „Svetový deň bez tabaku“, „Svetový deň darcov krvi“, „Medzinárodný deň proti zneužívaniu drog a nezákonnému obchodovaniu s nimi; „Medzinárodný deň povedomia o fetálnom alkoholovom syndróme“, „Svetový deň Alzheimerovej choroby“, „Medzinárodný deň starších“, „Svetový deň duševného

zdravia“, „Svetový deň umývania rúk“, „Svetový deň výživy“, „Svetový deň osteoporózy“, „Svetový deň diabetu“, „Európsky týždeň boja proti drogám“, „Svetový deň AIDS“;

- s oddelením epidemiológie OPZVZ participovalo pri riešení mimoriadnej situácie COVID-19 ;
- s oddelením epidemiológie OPZVZ ďalej participovalo na tvorbe panelu v rámci „Európskeho imunizačného týždňa“, „Svetového dňa boja proti AIDS“;
- v spolupráci s oddelením hygieny životného prostredia sa OPZVZ podieľalo pri organizovaní „Svetového dňa vody“ tvorbou panelu v RÚVZ.

Zdravotné uvedomenie a správanie sa obyvateľov SR

Dotazníkový prieskum Zdravotné uvedomenie a správanie sa obyvateľstva SR je realizovaný s cieľom postupne dosahovať znižovanie rizikových faktorov ovplyvňujúcich zdravie. Jedná sa o pravidelné sledovanie ukazovateľov zdravotného stavu a zdravotného uvedomenia obyvateľov Slovenskej republiky s cieľom zvyšovať informovanosť a zdravotné uvedomenie občanov, navodzovať postupnú zmenu postoja obyvateľov k vlastnému zdraviu, preventívne chrániť ich zdravotný stav, ako aj získavať informácie napríklad o stravovacích zvyklostiach občanov, o intenzite ich pohybovej aktivity a výskytu rizikových faktorov životného štýlu v celkovom počte pre 104 respondentov, ktorí sú vybraní podľa vekovej štruktúry a pohlavia. Dotazníkový prieskum bol realizovaný v druhom polroku 2022 v celkovom počte 104 respondentov, ktorí boli vybraní podľa vekovej štruktúry a pohlavia. Získané informácie z dotazníka boli spracované a zaslané elektronickou formou.

Prieskum zdravotnej gramotnosti obyvateľov SR

Cieľom prieskumu je stanoviť úroveň zdravotnej gramotnosti u obyvateľov SR a zároveň vytvoriť databázu kvalitných medzinárodne porovnateľných údajov slúžiacich pre prípravu empirických podkladov k plánovaniu a výkonu programov a projektov.

Medzinárodný dotazníkový Európsky prieskum zdravotného uvedomenia **M-POHL** (HLS19) je zameraný na tému zdravotného uvedomenia, čo je schopnosť mať prístup, porozumieť, posúdiť a použiť informácie týkajúce sa zdravia za účelom posudzovania a rozhodovania sa v každodennom živote človeka v súvislosti so zdravotnou starostlivosťou, prevenciou ochorení a podporou zdravia. Uskutočňuje sa vo väčšine európskych krajín, a jeho cieľom je opísať a porovnať úroveň zdravotného uvedomenia, a poskytnúť tak informácie pre tvorbu zdravotnej politiky. V SR sa prvýkrát prieskum začal 22. júna a skončil 14. septembra 2020, s celkovým počtom 61 respondentov pre okres Nové Zámky, ktorí boli vybraní podľa vekovej štruktúry a pohlavia. Získané informácie z dotazníka boli spracované elektronickou formou. V roku 2022 sa projekt nerealizoval.

Národný akčný plán v prevencii obezity na roky 2015-2025

Vyzvi srdce k pohybu: Celonárodná medzinárodne koordinovaná kampaň na zvýšenie pohybovej aktivity dospelaj populácie

Zámerom Národného programu prevencie obezity je znížiť incidenciu a prevalenciu nadhmotnosti a obezity v populácii, eliminovať jej epidemický výskyt znížiť počet nových prípadov ochorení súvisiacich s nadhmotnosťou a obezitou a znížiť výskyt a vplyv ostatných rizikových faktorov týchto ochorení.

Cieľom kampane je podpora akejkoľvek formy pohybovej aktivity na zlepšenie verejného zdravia z dôvodu nedostatku pohybu populácie s cieľom relatívneho zníženia prevalencie pohybovej inaktivity

Do prvej celonárodnej medzinárodne koordinovanej kampane na zvýšenie pohybovej aktivity dospelaj populácie sme sa zapojili v roku 2005 a odvtedy sa OPZVZ aj pravidelne zapája každé dva roky. Tento rok sa celonárodná kampaň „Vyzvi srdce k pohybu“ nerealizovala.

Svetový deň - Pohybom ku zdraviu“ – aktivity boli zamerané na zostavenie odborného panelu k uvedenej téme v priestoroch RÚVZ Nové Zámky a zverejnenie informácií k Svetovému dňu – Pohybom ku zdraviu pre širokú verejnosť prostredníctvom médií – uverejnenie článku „Svetový deň – Pohybom ku zdraviu“, propagácia na webovej stránke nášho RÚVZ, v regionálnych novinách pre Nové Zámky, Štúrovo a Šurany. Informácie boli zamerané na význam pohybu v živote človeka, jeho pozitíva a prevencia chronických neprenosných ochorení.

Pri príležitosti svetového dňa bol v mesiaci jún na RÚVZ v Nových Zámkoch organizovaný športový - bicyklový deň pre zamestnancov.

„Svetový deň obezity“ bol realizovaný formou prednášok - 1x prednáška „Poruchy príjmu potravy“, 1x prednáška „Správna výživa“, 1x prednáška „Obezita“ pre žiakov 2 roč. SŠ v Nových Zámkoch spojená s premietnutím DVD na uvedenú tému (spolu 63 žiakov) Edukácia bola zameraná na tému obezita, správna výživa, stravovací režim a pohybová aktivita;

V RÚVZ Nové Zámky bola pri príležitosti „Svetového dňa obezity“ realizovaná informačná – osvetová kampaň prostredníctvom webovej stránky úradu a sociálnych sietí, zverejnenie tlačovej správy a grafík, edukačné aktivity boli zamerané pre cieľovú skupinu školákov a dospelaj populácie. Zdravotno-výchovné materiály boli zaslané na do 6 základných škôl v Nových Zámkoch a okrese a 2 materských škôl v okrese.

„Svetový deň hypertenzie“ na webovej stránke úradu bola zverejnená tlačová správa z ÚVZ SR na uvedenú tému.

Na základných školách bola realizovaná prednáška „Význam pohybu“ pre 11 žiakov 1.- 4 roč. a 5.-9. roč. ZŠ špeciálna v Nových Zámkoch a pre 1žiakov 1.-4. a 5.-9. roč. ZŠ špeciálna v Palárikove.

Propagácia Svetového dňa diabetu bola realizovaná na webovej stránke RÚVZ zverejnením testu „Riziko vzniku diabetes mellitus 2.typu“ a informácií o ponúkaných službách v rámci Poradne zdravia v RÚVZ Nové Zámky prostredníctvom webovej stránky úradu a oslovením Jednoty dôchodcov. Na základe zverejneného samotestu a individuálnou osvetou kontaktovali PCOPZ 18 klienti, ktorým bolo poskytnuté meranie glukózy z kapilárnej krvi s individuálnym poradenstvom a informáciami zameranými na prevenciu ochorenia diabetes mellitus 2.typu.

Svetový deň diabetu“ – bol realizovaný prostredníctvom poskytnutia DVD – „Tichý zabijak DM 2.typu“ pre 25 žiakov 2.ročníka strednej školy v Nových Zámkoch s poskytnutím ZV materiálov a zostavením odborného panelu k uvedenej téme diabetes mellitus v priestoroch RÚVZ Nové Zámky.

Podpora zdravia znevýhodnených komunit

V nadväznosti na schválené Akčné plány Stratégie rovnosti, inklúzie a participácie Rómov do roku 2030.

Projekt sa zameriava na dostupnosť aktivít pre obyvateľov segregovaných a separovaných rómskych osád zameraných na podporu zdravého životného štýlu.

Pre oblasť zdravia je zdôraznená potreba zabezpečenia ochrany a dôstojnosti pre najslabšie sociálne skupiny; podpory lepšieho prístupu znevýhodnených komunit k zdravotnej starostlivosti; zabezpečenia dôstojných a spravodlivých podmienok v prístupe zdravotníckych zamestnancov a v dostupnosti poskytovanej zdravotnej starostlivosti; posilnenia výchovy a vzdelávania detí a žiakov k zdravému životnému štýlu.

V meste Nové Zámky a okrese nemáme typické rozľahlé osady obyvateľov s nízkym hygienickým štandardom, uvedené skupiny obyvateľov nie sú v spoločnosti sociálne vylúčené, z nich veľká časť sa ani nehlási k svojmu rómskemu pôvodu.

OPZVZ realizuje uvedené zdravotno-výchovné aktivity iba v rámci prednáškovej a osvetovej činnosti na špeciálnych základných školách, kde je možné na uvedené skupiny pôsobiť v oblasti podpory zdravého životného štýlu.

Pri príležitosti „Svetového dňa výživy“ počas Týždňa zdravej výživy boli realizované 4 prednášky „Zdravá výživa“ pre 11 žiakov 1.- 4 roč. a 5.-9. roč. v Špeciálnej ZŠ v Nových Zámkoch a pre 19 žiakov 1.-4. a 5.-9. roč. v Špeciálnej ZŠ v Palárikove. Ďalej boli realizované 4 prednášky „Zdravý životný štýl a hygiena“ pre 11 žiakov 1.- 4 roč. a 5.-9. roč. v Špeciálnej ZŠ v Nových Zámkoch, pre 19 žiakov 1.-4. a 5.-9. roč. v Špeciálnej ZŠ v Palárikove, 2 prednášky „Prevencia žltacky typu A“ pre 15 žiakov špeciálnej ZŠ v Nových Zámkoch a Palárikove. Prednáška „Infekčná mononukleóza“ bola realizovaná pre 6 žiakov špeciálnej ZŠ v Nových Zámkoch.

V rámci „Svetového dňa boja proti AIDS“ boli uskutočnené 3 prednášky „Prevencia ochorenia AIDS“ pre 15 žiakov špeciálnej ZŠ v Nových Zámkoch a Palárikove.

Stratégia rozvoja poradenských centier ochrany a podpory zdravia v SR

Zámerom PCOPZ je zvyšovanie povedomia a informovanosti o možnostiach prevencie neprenosných chorôb a zvyšovanie zdravotnej gramotnosti jednotlivcov, komunit a obyvateľstva SR. Aktívnym vyhľadávaním a ovplyvňovaním rizikových faktorov zlepšiť zdravotný stav obyvateľov prostredníctvom poradenstva zameraného na pozitívnu zmenu spôsobu života s využitím vedecky overených poznatkov a metód z oblasti medicíny a verejného zdravotníctva.

V Poradni zdravia vykonávame vyšetrenia na základné antropometrické, biochemické a somatické parametre rizikových faktorov neinfekčných ochorení, poskytujeme individuálne poradenstvo u klientov, a rovnako sa zapájame aj do pripravovaných projektov, ktoré sú vzhľadom na štatistiku úmrtnosti a chorobnosti v SR, vysoko aktuálne a potrebné.

Cieľom je zlepšiť zdravotný stav obyvateľov Slovenska – znížiť chorobnosť a úmrtnosť na vybrané ochorenia obehovej sústavy a onkologické ochorenia vhodnými formami intervencie a znížiť prevalenciu osôb s rizikovým životným štýlom a to najmä prevalenciu fajčiarov, osôb nezdravo sa stravujúcich, znížiť počet osôb s nedostatočnou pohybovou aktivitou, osôb s nadmerným užívaním alkoholu a neschopnosť zvládať stres.

Zvýšiť informovanosť obyvateľstva o následkoch rizikového životného štýlu a o možnostiach eliminácie rizika úpravou životosprávy.

Poradenské centrum ochrany a podpory zdravia -výskumná a prieskumná činnosť za rok 2022.

V roku 2022 vyšetrenia na základné antropometrické, biochemické a somatické parametre Reflotronom (výška, váha, obvod pása, bokov, BMI na základe telesnej výšky a hmotnosti, WHR, WHtR, % celkového tuku tukomerom, bazálny metabolizmus, glukóza, celkový cholesterol, HDL cholesterol, LDL cholesterol, triglyceridy, krvný tlak a pulz) v rámci Testu zdravé srdce boli realizované, bolo vyšetrených 21 klientov.

Mimo testu zdravé srdce bolo vyšetrených 232 klientov, z antropometrických meraní bolo realizovaných 12 meraní výšky, 20 meraní váhy, 20 meraní BMI, 20 meraní obvodu pása a bokov, 8 vyšetrení WHR, 20 vyšetrení % celkového tuku; z biochemických vyšetrení bolo realizovaných 58 vyšetrení celkového cholesterolu, 10 vyšetrení glukózy, 8 vyšetrení kyseliny močovej a ďalej bolo 36 somatických vyšetrení merania TK a pulzu.

Výjazdové aktivity v rámci PCOPZ v roku 2022 boli realizované v spolupráci s NTS Nové Zámky - do Šaľa, MÚ Nové Zámky a Štúrovo.

Počas Dňa otvorených dverí na našom RÚVZ, spojeného s poskytnutím informácií a poradenstva na tému škodlivosti fajčenia tabaku, odvykania od fajčenia a pasívnej inhalácie tabakového dymu spolu s meraním oxidu uhoľnatého smokerlyzerom bolo vyšetrených spolu 11 klientov.

Telefonické poradenstvo na odvykanie fajčenia a poradenstvo podľa vypracovaného harmonogramu v rámci linky pomoci bolo poskytnuté 10-krát.

Propagácia Svetového dňa diabetu bola realizovaná na webovej stránke RÚVZ zverejnením testu „Riziko vzniku diabetes mellitus 2.typu“ a informácií o ponúkaných službách v rámci Poradne zdravia v RÚVZ Nové Zámky prostredníctvom webovej stránky úradu a oslovením Jednoty dôchodcov. Na základe zverejneného samotestu a individuálnou osvetou kontaktovali PCOPZ 18 klienti, ktorým bolo poskytnuté meranie glukózy z kapilárnej krvi s individuálnym poradenstvom a informáciami zameranými na prevenciu ochorenia diabetes mellitus 2.typu.

Odborné poradenstvo s konzultáciami bolo poskytnuté 143-krát a do siete zdravotníckych zariadení boli odporučené 3 klienti.

Spolu bolo realizovaných 288 antropometrických meraní, 181 biochemických vyšetrení a 4 somatické vyšetrenia. Z toho bolo 33 meraní výšky, 41 meraní váhy, 41 vyšetrení BMI, 41 meraní obvodu pása, 41 meraní obvodu bokov, 29 vyšetrení WHR, 21 vyšetrení WHtR, 41 vyšetrení % celkového tuku, 79 vyšetrení celkového cholesterolu, 21 vyšetrení HDL cholesterolu, 21 vyšetrení LDL cholesterolu, 21 vyšetrení triacylglycerolov, 31 vyšetrení glukózy, 8 vyšetrení kyseliny močovej a 36 somatických vyšetrení merania TK a pulzu.

Poradenstvo pre problematiku AIDS v rámci nadstavbovej poradne – Špecializovaná poradňa pre HIV/AIDS nebolo žiadané zo strany obyvateľstva a odbery na HIV v roku 2022 neboli vykonané.

Národný akčný plán pre problémy s alkoholom na roky 2021 – 2030

Cieľom Národného akčného plánu je zvýšiť zdravotné uvedomenie a zdravotnú gramotnosť o rozsahu a povahe zdravotných, sociálnych a ekonomických účinkov škodlivého užívania alkoholu, ako aj redukovať negatívne dopady pitia alkoholu na rôzne cieľové skupiny, presadzovaním dôsledného dodržiavania regulačných opatrení zo strany štátu.

Cieľom aktivít je zvýšiť zdravotné uvedomenie vo vzťahu k podpore zodpovednému a kontrolovanému užívaniu alkoholu. Dôležitou oblasťou je prevencia vo vzťahu k zvyšovaniu povedomia a informovanosti o nepriaznivých zdravotných a sociálnych dôsledkoch, taktiež priblížiť problematiku fetálneho alkoholového syndrómu a tým zvýšiť informovanosť o škodlivých účinkoch alkoholu počas tehotenstva.

V rámci „Medzinárodného dňa povedomia o fetálnom alkoholovom syndróme“ bola propagácia realizovaná prostredníctvom plagátu na panely RÚVZ a na webovej stránke úradu, taktiež prostredníctvom besedy na uvedenú tému pre stredné školy, ktorej cieľom bolo priblížiť problematiku fetálneho alkoholového syndrómu a tým zvýšiť informovanosť o škodlivých účinkoch alkoholu počas tehotenstva. Bola uskutočnená 1x beseda na uvedenú tému pre študentov 4.roč. SŠ v Nových Zámkach, v rámci ktorej bolo k dispozícii poskytnuté DVD – „Vplyv pitia alkoholu počas tehotenstva na vývin plodu“.

Propagácia Európskeho týždňa boja proti drogám bola zabezpečená prostredníctvom mestských úradov v regionálnych novinách „Castrum Novum“, „Štúrovo a okolie“, taktiež na webovej stránke mesta Nové Zámky a Šurany – uverejnenie článku „Európsky týždeň boja proti drogám“ s propagáciou informačnej kampane s názvom „Alkohol za volantom môže zabíjať“ a poskytnutia informácií z oblasti primárnej prevencie látkových závislostí pre občanov mesta Nové Zámky a okolia so zameraním sa na alkohol. Cieľom bolo upozorniť na možnosť vzniku tragických udalostí na cestách spôsobených jazdou pod vplyvom alkoholu a taktiež zákaz jazdy pod jej vplyvom.

V rámci „Európskeho týždňa boja proti drogám“ bola realizovaná 3x beseda na tému „Alkohol a iné drogy“, bolo poskytnuté DVD filmu „Až do dna“, „Počas tehotenstva na vývin plodu“ „Kým stúpa dym“ pre SŠ v Nových Zámkoch, počet edukovaných 52 žiakov 4. ročníka. Propagácia bola taktiež zabezpečená zostavením odborného panelu k uvedenej téme Alkohol, fajčenie a drogy v priestoroch nášho úradu.

Národný program podpory zdravia pre roky 2021 - 2030

Hlavným cieľom aktualizovaného Národného programu podpory zdravia je zlepšovať zdravotný stav obyvateľstva Slovenskej republiky, prostredníctvom zvyšovania úrovne zdravotného uvedomenia a podpory zdravia. Ďalším cieľom je dlhodobo zlepšiť úroveň zdravého životného štýlu obyvateľov SR založeného na prevencii a minimalizácii rizík a udržať vykonávanie preventívnych opatrení z hľadiska výskytu infekčných ochorení v minimálne rovnakom rozsahu ako sa vykonávajú v súčasnosti.

V rámci „Svetového dňa zdravia“ bola uverejnená na webovej stránke úradu tlačová správa „Naša planéta, naše zdravie“, ktorej hlavným cieľom bolo upozorniť verejnosť na klimatickú krízu, ktorá je zároveň aj krízou zdravia ako upozorňuje Svetová zdravotnícka organizácia. Cieľom bolo poukázať na znečistené ovzdušie a jeho vplyv na zdravie ľudí, potravinovú bezpečnosť a šírenie infekčných ochorení.

Propagácia „Svetového dňa duševného zdravia“ bola realizovaná prostredníctvom plagátu na panely RÚVZ na uvedenú tému, taktiež bol základným školám v Nových Zámkoch poskytnutý informačný materiál - brožúra ako zabrániť násiliu páchanému na deťoch a dospelých.

Aktivity v oblasti prevencie nádorových ochorení: sa týkajú primárnej prevencie, ktorá je súčasťou nadrezortnej zodpovednosti za predchádzanie ochoreniam v spoločnosti. Bola realizovaná edukácia v prevencii onkologických ochorení, aktivity boli zahájené v mesiaci február – v nadväznosti na Svetový deň boja proti rakovine s tematikou prevencie rakoviny prsníka, krčka maternice a prevencie rakoviny hrubého čreva a konečníka, ktorých cieľom bolo zvýšiť povedomie o rizikových faktoroch rakoviny a o možnostiach prevencie a zásadách zdravého životného štýlu. Cieľové skupiny pre problematiku rakoviny prsníka a krčka maternice boli dievčatá/SŠ (s celkovým počtom 68 dievčat na SZŠ v Nových Zámkoch) a pre problematiku rakoviny hrubého čreva a konečníka bola populácia v produktívnom veku 40+ (s celkovým počtom 51 – diaľkoví študenti, učitelia na škole, pracovníci úradov). Boli realizované prednášky- 3x prednáška „Prevencia rakoviny hrubého čreva a konečníka“ pre dospelú populáciu a 3x prednáška „Prevencia rakoviny prsníka“ a „Prevencia rakoviny krčka maternice“ pre žiačky 2. roč. SZŠ v Nových Zámkoch. Zdravotno – výchovné aktivity boli zamerané na edukáciu s prezentáciou a diskusiou s využitím zdravotníckeho modelu prsníka a hrubého čreva. Na záver bol predložený dotazník získaných vedomostí a postojov v rámci monitorovania efektivity aktivít u cieľových skupín. „Európsky deň melanómu“ – na webovej stránke úradu bola zverejnená tlačová správa z ÚVZ SR na uvedenú tému rakovina kože - „Európsky deň melanómu“.

Aktivity v oblasti plnenia úloh zameraných na aktívne starnutie:

Na podporu zdravšieho a kvalitnejšieho života pre ľudí v staršom veku boli informované domovy dôchodcov, domovy sociálnych služieb a zariadenia pre seniorov v Nových Zámkoch a okrese o možnosti poskytnutia prednášok a vzdelávacích aktivít zo strany RÚVZ o zdravom životnom štýle pre seniorov.

„Týždeň mozgu“ bol realizovaný prostredníctvom propagácie aktivít a úloh na precvičenie mozgových závitov na webovej stránke úradu a sociálnych sietí ÚVZ SR, taktiež bola zaslaná informácia 8 zariadeniam sociálnej starostlivosti v Nových Zámkoch a okrese o možnosti

zdieľania uverejňovaných príspevkov a inšpirácie pre sociálnych pracovníkov pri práci s klientami zariadení DSS/ZSS.

V rámci „Svetového dňa Alzheimerovej choroby“ bol vytvorený panel pre zamestnancov RÚVZ na podporu a rozvoj vedomostných a kognitívnych funkcií mozgu. Cieľom aktivít bolo priblížiť problematiku Alzheimerovej choroby a poukázať na vedenie aktívneho životného štýlu, taktiež bola realizovaná prednáška „Alzheimerova demencia“ a prednáška „Ľudský mozog a naša pamäť“ pre 25 seniorov v ZSS „Vek nádeje“ Nové Zámky. Zároveň boli realizované kognitívne tréningy pre seniorov z pracovných zošitov (vedomostné a kognitívne aktivity) zamerané na priradovanie slov, doplňovanie čísel, názvov, hľadanie a tvorenie skupín slov, slovné analógie, hľadanie správneho poradia činností s dôrazom na potrebu tréningu pamäti.

V rámci mesiaca október Mesiac úcty k starším boli poskytnuté Domovom dôchodcov a Zariadeniam pre seniorov v Nových Zámkach propagačné ZV materiály so zameraním na zdravý životný štýl seniorov, pohybovú aktivitu, prevenciu pádov seniorov, prevenciu rakoviny hrubého čreva a očkovanie seniorov.

Pri príležitosti „Svetového dňa osteoporózy“ boli poskytnuté Domovom dôchodcov a Zariadeniam pre seniorov v Nových Zámkach propagačné ZV materiály so zameraním na zdravý životný štýl seniorov, pohybovú aktivitu, prevenciu pádov seniorov.

Aktivity v oblasti prevencie a odvykania od fajčenia:

„Svetový deň bez tabaku“ - bol zostavený odborný panel s tematikou fajčenie a choroby dýchacích ciest – TBC, rakovina pľúc, astma a chronická obštrukčná choroba pľúc. Na webovej stránke RÚVZ bola uverejnená tlačová správa z ÚVZ SR s názvom „Odvykanie od tabaku prospieva zdraviu a aj životnému prostrediu“.

Propagácia Svetového dňa bez tabaku bola zabezpečená aj prostredníctvom webovej stránky RÚVZ uverejnením oznámenia o termíne konania Dňa otvorených dverí, ktorý sa konal v dňoch 30.5.2022 a 31.5.2022 s poskytnutím informácií a poradenstva na tému škodlivosti fajčenia tabaku, odvykania od fajčenia a pasívnej inhalácie tabakového dymu spolu s meraním oxidu uhoľnatého smokerlyzerom pre spolu 11 klientov. Zisťovanie stupňa závislosti bolo realizované prostredníctvom dotazníkových metód – škála závislosti od cigariet a Fagerströmov dotazník závislosti na nikotíne pre 8 klientov - fajčiarov (z toho 1 klient – silná závislosť, 1 klient stredná závislosť, 6 klientov v kategórii neznámená závislosť na nikotíne) spojené s poskytnutím individuálneho poradenstva na odvykanie od fajčenia.

V súvislosti s nadobudnutím účinnosti zákona č. 89/2016 Z.z. o výrobe, označovaní a predaji tabakových výrobkov a súvisiacich výrobkov a o zmene a doplnení niektorých zákonov sme v roku 2022 poskytli 10-krát telefonické poradenstvo na odvykanie od fajčenia podľa vypracovaného harmonogramu v rámci linky pomoci.

Aktivity v oblasti plnenia protidrogovej stratégie:

Hlavným cieľom je zodpovedne reagovať na zmeny v drogovej situácii a prijímať opatrenia, ktoré významným spôsobom napomôžu predchádzať vzniku a riešeniu problémov v oblasti uvedenej problematiky, ako aj k zníženiu zdravotných a sociálnych rizík a škôd spôsobených drogami. Zlepšenie prevencie realizuje oddelenie podpory zdravia a výchovy k zdraviu zabezpečením prednášok so zameraním na edukáciu a poradenstvo pre školy a rodiny v oblasti primárnej prevencie drogových závislostí s poskytnutím zdravotno- výchovných materiálov.

Propagácia „Medzinárodného dňa proti zneužívaniu drog a nezákonnému obchodovaniu s nimi“ bola realizovaná zostavením odborného panelu k uvedenej téme – Návykové látky a prevencia drogovej závislosti v priestoroch RÚVZ Nové Zámky a realizáciou výtvarnej

aktivity s názvom „Takto trávim svoj voľný čas“. Usmernenie k aktivite bolo zaslané 51 základným školám v Nových Zámkoch a okrese. Cieľom bolo nakresliť kresbu na uvedenú tému, v ktorej deti znázornia ako trávia svoj voľný čas. Cieľovou skupinou boli deti vo veku 10-15 rokov, akcia sa realizovala v čase od 22.6. – 30.6.2022. Do výtvarnej aktivity sa zapojili 2 školy, spolu bolo zaslaných 7 kresieb, z toho boli 3 najzaujímavejšie uverejnené na webovej stránke nášho RÚVZ.

Cieľom výtvarnej aktivity bolo zvýšiť povedomie o téme návykových látok, pôsobiť na vytváranie aktívneho protidrogového postoja a zmysluplného trávenia voľného času.

Ďalej bola realizovaná beseda 1x na tému „Prevencia fajčenia a iných drog“ pre žiakov strednej školy v Nových Zámkoch, spolu 72 žiakov 1.ročníka. V rámci besedy bolo žiakom SZŠ poskytnuté DVD z trilógie dokumentov na tému: „Riziká pitia alkoholu z neoverených a pochybných zdrojov“ a DVD s názvom „Kým stúpa dym“.

Propagácia Európskeho týždňa boja proti drogám bola zabezpečená prostredníctvom mestských úradov v regionálnych novinách „Castrum Novum“, „Štúrovo a okolie“, taktiež na webovej stránke mesta Nové Zámky a Šurany – uverejnenie článku „Európsky týždeň boja proti drogám“ s propagáciou informačnej kampane s názvom „Alkohol za volantom môže zabíjať“ a poskytnutie informácií z oblasti primárnej prevencie látkových závislostí pre občanov mesta Nové Zámky a okolia so zameraním sa na alkohol. Cieľom bolo upozorniť na možnosť vzniku tragických udalostí na cestách spôsobených jazdou pod vplyvom alkoholu a taktiež zákaz jazdy pod jej vplyvom.

V rámci „Európskeho týždňa boja proti drogám“ bola realizovaná 3x beseda na tému „Alkohol a iné drogy“, bolo poskytnuté DVD filmu „Až do dna“, „Počas tehotenstva na vývin plodu“ „Kým stúpa dym“ pre SŠ v Nových Zámkoch, počet edukovaných 52 žiakov 4. ročníka. Propagácia bola taktiež zabezpečená zostavením odborného panelu k uvedenej téme Alkohol, fajčenie a drogy v priestoroch nášho úradu.

„Školský program“ (nie je súčasťou PaP)

„Školský program“ bol zameraný na monitorovanie spotreby ovocia a zeleniny, mlieka a mliečnych výrobkov, zdravotného uvedomenia a pozitívnych zmien stravovacích návykov. Bol spojený s realizáciou besied a prednášok na školách v spolupráci s oddelením hygieny detí a mládeže, so zameraním na význam ovocia a zeleniny, mlieka a mliečnych výrobkov a zdravého životného štýlu. OPZVZ zrealizovalo 1x prednášku „Stravovací režim a správna výživa“ pre 34 žiakov 4. roč. ZŠ v okrese Nové Zámky.

Pri príležitosti „Svetového dňa výživy“ počas Týždňa zdravej výživy boli 3x realizované prednášky „Hygiena potravín“, 3x „Zdravá výživa a správne stravovanie“ s použitím interaktívnej prezentácie zameranej na oblasť hygieny potravín pre 185 žiakov 7.8.9. ročníka ZŠ v Nových Zámkoch; ďalej 4 prednášky „Zdravá výživa“ pre 11 žiakov 1.- 4 roč. a 5.-9. roč. v Špeciálnej ZŠ v Nových Zámkoch a pre 19 žiakov 1.-4. a 5.-9. roč. v Špeciálnej ZŠ v Palárikove. Ďalej boli realizované 4 prednášky „Zdravý životný štýl a hygiena“ pre 11 žiakov 1.- 4 roč. a 5.-9. roč. v Špeciálnej ZŠ v Nových Zámkoch a pre 19 žiakov 1.-4. a 5.-9. roč. v Špeciálnej ZŠ v Palárikove a 1 prednáška „Zdravá výživa a správne stravovanie“ pre 26 žiakov 7. roč. ZŠ v Nových Zámkoch.

Projekt „Viem čo zjem“ (nie je súčasťou PaP)

Projekt „Viem čo zjem“ je projektom celosvetového programu Nestlé Healthy Kids, s celoslovenskou pôsobnosťou. Projekt bol schválený MZ SR a MŠ SR, ÚVZ SR a jednotlivé RÚVZ sú jeho odbornými partnermi.

Cieľ projektu je motivovať žiakov základných škôl k vyváženému životnému štýlu, správnym stravovacím návykom a podporiť ich záujem o pohybové aktivity. Projekt pozostáva z 2 prednášok a niekoľkých súťaží. Cieľová skupina sú žiaci základných škôl vo veku 9-12 rokov

(3., 4., 5., 6. ročník ZŠ). Aktívna účasť RÚVZ spočíva v realizovaní prvej úvodnej prednášky a aktívnej práce s deťmi pracovníkom OPZVZ – na prednášku je vymedzená 1 vyučovacia hodina. Po skončení projektovej časti na jednej vybranej škole, je potrebné vyplnenie anonymného dotazníka efektivity pre deti. Po skončení všetkých prednášok na škole, v ktorej sa uskutočnil projekt pracovníčkou OPZVZ, sa vyplní záznam o priebehu školenia.

V rámci projektu podporujúceho zdravú výživu detí s názvom „Viem čo zjem“ v roku 2022 boli realizované prednášky na tému „Ovocie a zelenina“ - spolu 2 prednášky pre 34 žiakov na vopred vybraných školách, ktoré boli kontaktované na jeseň 2022. RÚVZ Nové Zámky v šk. r. 2022/2023 nebol vybraný na realizáciu zberu dát formou dotazníka efektivity, v roku 2022 sa zber uvedených dotazníkov nerealizoval. Záznamy z jednej ZŠ o priebehu školenia boli zaslané elektronicky na ÚVZ SR.

**Regionálny úrad verejného zdravotníctva
so sídlom v Poprade**

1. ODBOR HYGIENY ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA A ZDRAVIA

1.1 Plnenie akčného plánu pre životné prostredie a zdravie obyvateľov SR (HEHAP V.)

Monitoring vzoriek životného prostredia (stery, voda, ovzdušie) so zameraním na stanovenie prítomnosti baktérií rodu *Legionella* predovšetkým v zariadeniach s pobytom osôb s oslabenou imunitou a zníženie rizika závažných ochorení spôsobených týmito mikroorganizmami.

Na základe akčného plánu nadviazal Regionálny úrad verejného zdravotníctva so sídlom v Poprade na mapovanie výskytu baktérií rodu *Legionella* vo vzorkách zo životného prostredia jednak v zariadeniach sociálnych služieb aj v nemocničných zariadeniach spadajúcich do územného obvodu RÚVZ Poprad.

Išlo spolu o 9 zariadení, z nich v 5 sa nám podarilo urobiť aj kontrolné odbery po navrhnutých opatreniach. V NÚTPCH a HCH Vyšné Hágy vykonáva RÚVZ Poprad monitoring výskytu legionel od roku 2015 a v centre sociálnych služieb Komenského Poprad sme odber vykonali tri roky po sebe.

V roku 2022 bolo spolu odobraných v roku 95 vzoriek, z nich 52 vzoriek vôd a 43 sterov. V 29 vzorkách boli stanovené baktérie rodu *Legionella*. Išlo o 21 vzoriek teplej vody a 8 vzoriek odobratých sterov.

Na základe stanovenia sérotypov sme zistili, že v pozitívnych vzorkách bolo identifikovaných spolu 5 rôznych sérotypov baktérií *Legionella pneumophila*, v jednej vzorke sérotyp určený nebol. Zároveň v niektorých vzorkách bolo prítomných viacero sérotypov súčasne. Najvyšší podiel tvoril sérotyp 2.

Následne pri štatistickom zhodnotení prítomnosti baktérií *Legionella pneumophila* v závislosti na teplote vody môžeme pozorovať, že najvyšší výskyt týchto baktérií bol zaznamenaný pri teplote vody 41°C až 50 °C, bola však dokázaná aj prítomnosť baktérií *Legionella pneumophila* pri teplote 51°C až 60°C, čo nám ukazuje, že v prostredí sú rozšírené aj také kmene, ktoré sú odolné aj vyšším teplotám ako 50°C.

Na základe laboratórnych výsledkov môžeme konštatovať, že *Legionella pneumophila* bola stanovená vo vzorkách odobratých v troch zo štyroch zariadení sociálnych služieb a vo všetkých zdravotníckych zariadeniach.

2. ODBOR PREVENTÍVNEHO PRACOVNÉHO LEKÁRSTVA A TOXIKOLÓGIE

2.1. Znižovanie miery zdravotných rizík zamestnancov z pracovného prostredia, pracovných podmienok a spôsobu práce

2.1.1 Znižovanie miery zdravotných rizík (rizikové práce)

Evidencia rizikových prác pre územný obvod RÚVZ, t. j. okresy Poprad, Kežmarok a Levoča sa vedie v programe ASTR. Program sa pravidelne zlepšuje, dopĺňa. Program ASTR postupným zlepšením a zadávaním už slúži nielen ako databáza rizikových prác, ale aj ako evidencia subjektov a výkonov oddelenia PPL. V súčasnosti databáza obsahuje 2289 subjektov. V 89 subjektoch s vyhlásenými rizikovými prácami je zahrnutých 205 pracovísk a 425 profesií.

V programe ASTR je evidovaných 3829 pracovníkov zaradených do rizikových kategórií, z nich 1311 žien. V roku 2022 došlo k nárastu zamestnancov pracujúcich v 3. kategórii rizika o 216 zamestnancov. K uvedenému navýšeniu došlo vo výrobnom podniku v prevádzke STIEBEL ELTRON Slovakia, s.r.o., Poprad o 50 ľudí a v Nemocnici Poprad, a. s., Poprad o ca 200 ľudí.

K najväčším zamestnávateľom regiónu sa naďalej radí Tatravagónka, a. s., Poprad, ktorá zamestnáva ca 2300 pracovníkov. Druhým v poradí je Chemosvit, a. s. Svit s 1620 zamestnancami a tretím Whirlpool Slovakia s.r.o., Poprad s 1200 zamestnancami. U zamestnávateľov dochádza k modernizácii výrobných liniek novými technologickými zariadeniami. Aj naďalej v regióne platí, že pri výmene technologických zariadení sa vykonáva nová objektivizácia pracovného prostredia. V prevažnej miere nové zariadenia skvalitňujú komfort pracovného prostredia a vtedy dochádza k preradeniu zamestnancov z kategórie rizikových prác, čím si zamestnávatelia plnia povinnosť zabezpečovania technických opatrení na pracoviskách, ktoré im vyplývajú z platných právnych predpisov.

V roku 2022 boli u 4 prevádzkovateľov zrušené rizikové práce, v troch prípadoch z dôvodu novej objektivizácie a prehodnotenia a 1 zamestnávateľ požiadal o zrušenie rizika z dôvodu presťahovania sa prevádzky do nových priestorov. U 16 prevádzkovateľov boli rozhodnutím zamestnanci zaradení do rizika alebo vyradení z rizika. U 12 prevádzkovateľov došlo k prehodnoteniu rizikových prác.

U prevádzkovateľov, ktorí pri uvádzaní priestorov do prevádzky využili skúšobnú prevádzku a počas nej vykonali objektivizáciu pracovného prostredia došlo k zaradeniu pracovníkov do rizika.

V rizikových kategóriách v územnom obvode RÚVZ so sídlom v Poprade pracuje 1311 žien, čo predstavuje 34 % zastúpenie. Najviac exponovaných pracovníkov je zaradených do rizika v priemyselnej výrobe ca 68 %, nasleduje zdravotníctvo a sociálna pomoc 28 %. Tretím odvetvím s najväčším zastúpením rizikových prác je poľnohospodárstvo, lesníctvo a rybolov s 1,6 % zastúpením. K zvýšenému počtu rizikových prác v zdravotníctve došlo ako následok pandémie COVID 19, kde vznikom MOM a COVID oddelení došlo k preradeniu zamestnancov

z 2. kategórie do 3.kategórie rizika na základe nových posúdení od pracovných zdravotných služieb. V 4. kategórii rizika je taktiež najviac zastúpeným odvetvím priemyselňa výroba 95%, druhým odvetvím je zdravotníctvo 4 %, kde majú ženy 80 % zastúpenie.

Aj v tomto roku bol pri zaradení prác do rizika najviac zastúpený rizikový faktor hluk 68 % (premenný 92%, ustálený 8 %), biologický faktor s 20 % zastúpením a tretím faktorom boli chemické látky a zmesi 15 %, z nich pevné aerosóly tvorili až 97 %.

Výkon štátneho zdravotného dozoru na pracoviskách, na ktorých sú vyhlásené rizikové práce, bol zameraný predovšetkým na dodržiavanie ustanovení § 30 a § 31 zákona č. 355/2007 Z.z. hlavne výkon preventívnych lekárskech prehliadok, posudzovanie zdravotných rizík, spoluprácu zamestnávateľa s pracovnou zdravotnou službou. V roku 2022 bol tento ŠZD vykonávaný v obmedzenom režime z dôvodu pandémie COVID-19. Zamestnávateľa vykonávali preventívne lekárske prehliadky v zmysle novely zákona č. 355/2007 Z.z. v posunutých intervaloch. Spolupráca PZS so zamestnávateľmi, u ktorých sa vykonávajú rizikové práce aj napriek nepriaznivej epidemiologickej situácii je na veľmi dobrej úrovni. PZS je pre týchto zamestnávateľov nápomocná a mnoho činností vykonáva na diaľku. V rámci intervencií boli niektoré PZS nápomocné pri testovaní zamestnancov a tým došlo k eliminácii ochorenia COVID-19 na pracoviskách a odstávke výroby.

Pri predkladaných návrhoch na zaradenie prác do kategórií resp. vyradení z kategórie rizík sa dôraz kladie hlavne na aktuálnu situáciu a zmenu pracovných podmienok pri výkone prác na základe predloženej novej objektivizácie pracovného prostredia (meranie fyzikálnych, chemických faktorov v pracovnom prostredí), na vypracované posudky o riziku, prevádzkové poriadky, technické, organizačné a náhradné opatrenia na ochranu zdravia zamestnancov.

V roku 2022 bolo vydaných 16 rozhodnutí o zaradení zamestnancov do rizikovej kategórie, resp. vyradení z rizika. V 12 prípadoch boli u zamestnávateľov prehodnotenú rizikové práce. Vyhlásenie rizika bolo prevažne u zamestnávateľov v priemyselnej výrobe. Najviac zastúpeným rizikovým faktorom bol hluk.

K zrušeniu rizík v roku 2022 došlo u 4 prevádzkovateľov, v troch prípadoch z dôvodu novej objektivizácie a prehodnotenia a 1 zamestnávateľ požiadala o zrušenie rizika, z dôvodu presťahovania sa prevádzky do nových priestorov.

Situáciu pri určovaní rizikových prác u legálne podnikajúcich samostatne zárobkovo činných osôb je možné hodnotiť naďalej ako stabilnú a uspokojivú hlavne u tých, ktorí na výkon svojho podnikania potrebujú stále pracovné priestory (zámočníci, stolári a pod). Pri týchto právnych subjektoch je súčasťou predloženej dokumentácie pre vydanie rozhodnutia na uvedenie priestorov do prevádzky prevádzkový poriadok, posúdenie rizika, na základe ktorého sú SZČO v prípade potreby zaradení do evidencie a je im vydané rozhodnutie o vyhlásení rizikových prác kvôli zabezpečeniu cielených preventívnych lekárskech prehliadok. Osobitnú skupinu tvoria profesie ako sú piliari, murári, inštalatéri a pod., ktorí ako SZČO výkon týchto

činností vykonávajú z hľadiska ochrany zdravia nelegálne a bez náležitého zabezpečenia zdravotnej starostlivosti.

Samostatne hospodáriaci roľníci nepožadujú o súhlas na uvedenie priestorov do prevádzky, a tak nie sú v evidencii oddelenia PPL.

Faktor psychická pracovná záťaž 3. kategórie nie je vyhlásená v žiadnej firme a v hodnotenom období ani nebola hodnotená.

2.1.2 Znižovanie zdravotných rizík z veľmi toxických a toxických látok a zmesí.

Toxické a veľmi toxické látky a zmesi v regióne používajú spravidla deratizačné skupiny pri výkone deratizačných akcií – ničenie hlodavcov, hmyzu. V roku 2022 bolo oddeleniu preventívneho pracovného lekárstva nahlásených 172 deratizačných akcií.

Rozhodnutie na používanie veľmi toxických látok a prípravkov s označením T+ a T v roku 2022 nebolo vydané žiadne.

V rámci znižovania zdravotných rizík z veľmi toxických a toxických látok a zmesí bol pri schvaľovaní prevádzkových poriadkov zvýšený dôraz kladený na špecifikácie týkajúce sa expozičných scenárov a stanovených DNEL a DMEL, ktoré majú byť súčasťou KBÚ.

Mimoriadne situácie, havárie v roku 2022 neboli hlásené.

2.1.3 Znižovanie zdravotných rizík z karcinogénnych a mutagénnych faktorov vrátane azbestu a z látok poškodzujúcich reprodukciu a narúšajúcich endokrinný systém

V zdravotníctve je pracovným postupom s rizikom chemickej karcinogenity práca s cytostatikami. Oproti minulému roku nedošlo v tomto sektore k významným zmenám, zlepšuje sa spôsob evidencie použitých liečebných preparátov spadajúcich do kategórie cytostatík a sprehľadnil sa aj počet potencionálne exponovaných zdravotníckych pracovníkov.

V roku 2022 nedošlo k nárastu používaných cytostatík na POKO Poprad, s.r.o. ani vo Všeobecnej nemocnici s poliklinikou Levoča, a.s. Cytostatiká ani v roku 2022 v Hospici sv. Alžbety, Ľubica neboli podávané.

RÚVZ so sídlom v Poprade v roku 2022 v zmysle zákona č. 355/2007 Z.z. §13 ods. 4 písm. j) vydal 76 rozhodnutí.

V zmysle povinností vyplývajúcich z nariadenia vlády SR č. 253/2006 Z.z. o požiadavkách na ochranu zamestnancov pred rizikami súvisiacimi s expozíciou azbestu pri práci bolo v roku 2022 na RÚVZ so sídlom v Poprade zaslaných 49 oznámení činnosti o odstraňovaní azbestových materiálov zo stavieb a v bytových domoch. Na odstraňovaní azbestových materiálov zo stavieb a v bytových domoch v roku 2022 pracovalo 57 pracovníkov.

V rámci územného obvodu RÚVZ so sídlom v Poprade nevznikla žiadna nová spoločnosť vykonávajúca odstraňovanie azbestových materiálov zo stavieb. Jeden nový právny subjekt s pôsobnosťou v inom regióne SR v našom územnom obvode vykonával v roku 2022 odstraňovanie azbestových materiálov zo stavieb.

Viaceré karcinogénne a mutagénne faktory sa v priemysle používajú v prípadoch, keď ich nie je možné nahradiť látkami bez uvedených účinkov, obdobne aj na analýzy v laboratórnych

podmienkach. Dotknuté chemické laboratóriá sú primerane technicky zabezpečené, aby expozícia obsluhy bola redukovaná na minimum. Na sledovanom pracovisku Eurovia cesty – Kvetnica sa používa perchlóretylén v plnoautomatickom prístroji – Analyzátoře asfaltovej zmesi. Obsluha tohto prístroja prichádza do styku s touto látkou iba minimálne - raz za 3 mesiace pri dopĺňaní, resp. vyprázdnovaní prístroja, pričom množstvo spotrebovanej látky v roku 2022 bolo 50 litrov, čo je rovnako ako v predchádzajúcom roku.

2.1.4 Pilotné testovanie nových navrhovaných metód hodnotenia fyzickej záťaže pri práci

RÚVZ so sídlom v Poprade do tejto úlohy nie je zapojený.

2.2 Intervencie na podporu zdravia pri práci

RÚVZ so sídlom v Poprade do tejto úlohy nie je zapojený.

2.2.1 Zdravé pracoviská

V rámci intervencie na podporu zdravia pri práci zamestnanci oddelenia vyvíjajú zdravotno-výchovné aktivity formou individuálneho poradenstva pre fyzické osoby a menšie spoločnosti. Neoddeliteľnou súčasťou práce všetkých zamestnancov oddelenia v rámci výkonu ŠZD je informovanie verejnosti, zamestnávateľov, zamestnancov o kombinovanom pôsobení faktorov z práce a pracovného prostredia, faktorov životného štýlu ako aj identifikácia nebezpečenstiev hlavne z fyzikálnych, chemických a biologických faktorov práce a pracovného prostredia. Neoddeliteľnou súčasťou poradenstva je aj sledovanie expozície zamestnancov z hľadiska intenzity, dĺžky a frekvencie pôsobenia faktorov práce na zamestnancov. Intervenčné aktivity v oblasti podpory zdravia pri práci vyvíjali aj pracovníci oddelenia Hygieny detí a mládeže a výchovy k zdraviu, ktorí pripravili 12 príspevkov do 2 médií.

2.2.2 Európska informačná kampaň Európskej agentúry pre BOZP (OSHA Bilbao) „Zdravé pracoviská - Spolupráca pri prevencii rizík“

V Európskej únii je 43. kalendárny týždeň kalendárneho roka každoročne vyhlásený za Európsky týždeň pre bezpečnosť a ochranu zdravia pri práci. Európsky týždeň, ktorý je významným míľnikom aktuálnej kampane Zdravé pracoviská venovanej poškodeniam podporno-pohybovej sústavy, každoročne usporadúva agentúra EU-OSHA a jej sieť partnerov. Jeho hlavným cieľom je poskytovať informácie pre zlepšovanie bezpečnosti a ochrany zdravia na pracoviskách. Európska agentúra pre bezpečnosť a ochranu zdravia (EU-OSHA) oficiálne oznámila aktivity Európskeho týždňa na svojej webovej stránke www.osha.europa.eu a na stránke aktuálnej kampane Zdravé pracoviská pre všetky vekové kategórie.

RÚVZ sa každoročne zapája do Európskeho týždňa bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci, kde v prípade potreby spolupracuje s orgánmi inšpekcie práce a NIP (národné kontaktné

miesto OSHA) a realizuje spoločné previerky. V roku 2022 boli odborní zamestnanci oddelenia PPLaT RÚVZ so sídlom v Poprade zaradení na vykonanie spoločnej dozornej aktivity s IP Prešov.

3. ODBOR HYGIENY VÝŽIVY, BEZPEČNOSTI POTRAVÍN A KOZMETICKÝCH VÝROBKOV

3.1 Monitoring príjmu kuchynskej soli

Cieľ

Dosiahnuť postupné znižovanie príjmu soli v nadväznosti na prijaté úlohy v oblasti rizikových faktorov vo výžive.

Gestor

ÚVZ SR

Anotácia

Soľ je jedným z hlavných rizikových faktorov vo výžive a jej nadmerný príjem je spojený s výskytom KVO. Ako rizikový faktor je indikovaný vo viacerých dokumentoch (napr. WHO Akčný plán pre výživu a potraviny 2016-2020, Viedenská deklarácia pre výživu). V oblasti vládou SR (uznesenie č. 117 z 8. 3. 2017) prijatého Akčného plánu pre potraviny a výživu na roky 2017 – 2025 sa bude pokračovať v aktivitách na dosiahnutie cieľa prostredníctvom monitoringu – postupné zníženie príjmu soli na 5 g na deň u dospelaj populácie so zameraním na hotové pokrmy, chlieb a pečivo v spoločnom stravovaní so zameraním na uzavretý systém spoločného stravovania napr. zariadenia sociálnych služieb a stravovanie zariadenia v nemocničných zariadeniach.

Etapy riešenia a výstupy

I. etapa :

1. RÚVZ so sídlom v Poprade odobral v ZSS 7 vzoriek hotových pokrmov (4 vzorky v prevádzkach verejného stravovania, 3 vzorky v ZSS uzavretého typu) a 1 vzorku pekárskoho výrobku od výrobcu v SR na laboratórnu analýzu obsahu kuchynskej soli. Výsledky boli spracované v tabuľkovej forme pod koordináciou KO v HV. Výsledky vyhovelí Výnosu MZ SR z 20. marca 2015 č. S08975-OL-2014, ktorým sa ustanovujú požiadavky na jedlú soľ v potravinách. Úloha je ukončená.

2. Sumárne za Prešovský kraj bolo spolu odobratých 22 vzoriek hotových pokrmov (8 vzoriek v prevádzkach verejného stravovania, 14 vzoriek v ZSS uzavretého typu) a 1 pekársky výrobok na laboratórnu analýzu. Záverečná správa za Prešovský kraj bola spracovaná v tabuľkovej forme a zaslaná na RÚVZ Trenčín 03. 01. 2023 na ďalšie spracovanie za SR.

II. etapa:

Záverečnú správu za SR v termíne do 30.03.2025 – RÚVZ so sídlom v Trenčíne v spolupráci s ÚVZ SR.

Riešiteľské pracoviská

ÚVZ SR, RÚVZ v SR

3.2. Monitoring bezpečnosti PET fliaš z recyklovaných plastov

Cieľ

Monitoring bezpečnosti PET fliaš vyrábaných s rôznym podielom recyklovaného vstupného materiálu (regranulátu) z hľadiska možnej migrácie látok (monoméry, neúmyselne pridané látky – degradačné, reakčné produkty a nečistoty). Cieľom projektu je kontrola bezpečnosti vstupných surovín (regranulátov) ak aj finálnych výrobkov – PET fliaš vyrábaných v SR, na výrobu ktorých bol použitý recyklovaný vstupný materiál a tým zabezpečenie ochrany zdravia ľudí.

Gestor

ÚVZ SR a RÚVZ so sídlom v Poprade

Riešiteľské pracovisko

RÚVZ so sídlom v Poprade

Anotácia

V súlade s celoeurópskym trendom zameraným na zvyšovanie podielu recyklovaných plastov v PET fľašiach, vyplýva povinnosť výrobcov zvyšovať obsah regranulátu vo finálnych výrobkoch. Z prijatej „Európskej stratégie pre plasty v obehovom hospodárstve“ vyplýva povinnosť vyššej miery recyklácie a povinné používanie regranulátu v podiele 25% do roku 2025 a v podiele 30% do roku 2030. Z nariadenia Komisie (ES) č. 282/2008 o plastových materiáloch a predmetoch určených na styk s potravinami vyplýva povinnosť vykonávať audit u výrobcov vstupných surovín (regranulát) ako aj finálnych výrobkov (PET fľaše) za účelom overenia možnej migrácie kontaminantov vyplývajúcich z použitých vstupných surovín ako aj degradačných produktov, reakčných produktov, iných NIAS (neúmyselne pridaných látok) a kontrolu efektivity dekontaminačného procesu tak, aby bola zaručená zdravotná bezpečnosť PET fliaš v súlade s čl. 3 nariadenia EP a Rady č. 1935/2004.

Etapy riešenia

I. etapa : január 2021 - december 2022 – metodická príprava monitoringu; zber údajov, zavedenie nových analytických metód a analýzy vzoriek

II. etapa : 31. marec 2023 - záverečná správa

Odpočet za rok 2022:

V roku 2022 bolo celkovo laboratórne testovaných 10 PET fliaš. V maloobchode bolo odobratých 6 PET fliaš, 2 PET fľaše v zariadeniach spoločného stravovania a 2 PET fľaše v potravinárskych prevádzkarňach, ktoré plnia aj funkciu výrobcu tj. vyfukujú PET preformy. Z celkovo vyšetrených 10 PET fliaš boli 2 vyrobené z recyklovaných plastov. Vykonalo sa 107 analýz v nasledujúcich ukazovateľoch zdravotnej bezpečnosti : kyselina o-ftalová, kyselina izoftalová, kyselina tereftalová, na základe materiálového zloženia PET fliaš a acetaldehyd, ktorý je definovaný ako NIAS. Všetky vyšetrené PET fľaše vyhovelí požiadavkám zdravotnej bezpečnosti. Zber údajov bol v decembri 2022 ukončený a do 31.03.2023 bude pripravená záverečná správa.

4. ODBOR HYGIENY DETÍ A MLÁDEŽE

4.1 Aktivity prevencie detskej obezity v kontexte plnenia Národného akčného plánu prevencie obezity na roky 2015-2025 (NAPPO)

S epidemickým nárastom obezity vo svete Vláda SR schválila Národný akčný plán prevencie obezity na r. 2015 – 2025. Jeho úlohou sú aktivity zamerané na zníženie výskytu obezity u detskej a dorastovej populácie. Nevyvážená strava spolu s nedostatkom pohybovej aktivity zapríčiňujú vznik nadváhy a obezity u obyvateľov SR s možným rizikom vzniku chronických neinfekčných ochorení. Zdravotným rizikám tohto druhu je vystavená aj mladá generácia nakoľko až 1/3 detí má nadváhu.

V tejto oblasti na úseku školského stravovania boli vyhodnocované jedálne lístky vo vybraných školských stravovacích zariadeniach (v 3 školských jedálňach pri základných školách). Výsledky sú podkladom pre prijímanie opatrení na úseku zdravého spôsobu stravovania. Plnenie tohto projektu je osobitne hodnotené v úlohe č. 4.2.

V kontexte týchto aktivít boli do škôl a školských zariadení zasielané (emailami) informácie z oblasti výchovy ku zdraviu formou letákov pri príležitosti významných dní podľa WHO (Svetový deň obezity, Svetový deň vody, Svetový deň pohybu ku zdraviu, Svetový deň zdravia, Svetový deň potravy, Svetový deň srdca, Medzinárodný deň mlieka a pod.). Zároveň tieto informácie boli uverejňované na webovom sídle RÚVZ Poprad a nástenke RÚVZ so sídlom v Poprade.

V rámci projektu „Viem, čo zjem“ boli vykonané prednášky (besedy) pre žiakov 1. stupňa v 3 základných školách v meste Poprad, ktorých sa zúčastnilo 170 žiakov. Celkovo bolo vykonaných 10 prednášok.

V obmedzenom režime bola prevádzka Poradne zdravia, preto bolo vyšetrených len 12 klientov.

V mesiaci jún 2022 sme spolupracovali so Všeobecnou zdravotnou poisťovňou, ktorá organizovala akciu pre pracovníkov úradu práce, sociálnych vecí a rodiny z nášho územného obvodu RÚVZ Poprad, ktorého sa zúčastnilo cca 100 zúčastníkov. Ďalšia spoločná akcia bola zorganizovaná pre obyvateľov obce Dolňany – Roškovce (znevýhodnená skupina obyvateľstva), ktorej sa zúčastnilo 32 obyvateľov. Záujemcom bol vyšetrovaný celkový cholesterol, glukóza, meraný krvný tlak a iné parametre v rámci poradenskej činnosti (napr. BMI, WHR).

Plnenie úlohy bude pokračovať aj v r. 2023.

4.2 Hodnotenie jedálnych lístkov MŠ a ZŠ

Cieľom uvedeného projektu je zhodnotenie situácie v oblasti dodržiavania všeobecných zásad pre zostavovanie jedálnych lístkov v zariadeniach spoločného stravovania (školské jedálne) pre deti materských a základných škôl a zistiť frekvenciu podávania vybraných druhov potravín (pokrmov).

V jarných mesiacoch 2022 sa vykonalo hodnotenie jedálnych lístkov z 3 školských jedální pri základných školách (mesačný jedálny lístok v mesiacoch marec a máj). Boli hodnotené jedálne lístky vo vybraných mesiacoch podľa metodiky bodového systému pre hodnotenie frekvencie podávania vybraných druhov potravín/pokrmov (pestrosť), pričom sa mala hodnotiť samostatne každá súčasť obeda – polievka, hlavné jedlo, príloha, šalát a nápoj. Podľa danej metodiky súčasne boli hodnotené jedálne lístky aj z hľadiska odporúčanej frekvencie vybraných druhov potravín/pokrmov za mesiac (uvedených v osobitnej tabuľke). Podľa počtu

odporúčanej frekvencie za mesiac získavali jednotlivé potraviny/pokrmu bodové hodnotenia a následne spoločné vyhodnotenie.

Pri hodnotení pestrosti jedálnych lístkov v 3 vybraných základných školách (za každý okres vybraná jedna ZŠ) dosahovali vyhovujúci koeficient pestrosti polievky, hlavné jedlá a šaláty (koeficient priemerne 1). Pestrosť pri prílohách a ovocí bola nevyhovujúca, resp. na hrane vyhovujúceho koeficientu (0,5). Vo všetkých 3 základných školách v rámci pestrosti nedosahovali vyhovujúci koeficient ($> 0,5$) vo väčšine sledovaných mesiacov nápoje (koeficient priemerne 0,35). Väčšinu nápojov, ktoré sú súčasťou denných jedálnych lístkov tvorili opakované sladené nápoje (sladený čaj, ochutené mlieko, ovocné nápoje).

Hodnotenie frekvencie jedál za vybrané mesiace vo všetkých 3 základných školách zhodne zodpovedalo hodnoteniu - veľmi dobrý, s výnimkou mesiaca marec v jednej základnej škole, kde bolo ohodnotenie – dobrý (v jedálnom lístku chýbalo zaradovanie strukovín a obilninových závariek do polievok, nedostatočné zaradovanie čerstvej a tepelne upravenej zeleniny).

V hodnotených jedálnych lístkoch sa často nenaplnila požiadavka na frekvenciu pri zaradovaní pokrmov z rýb (2 krát mesačne), zeleniny čerstvej aj tepelne upravenej (8x mesačne resp. 4x mesačne) a strukovín podľa metodických pokynov. Požiadavka zaradovania hydinných a bezmäsitých pokrmov bola v zmysle metodického pokynu v hodnotených jedálnych lístkoch naplnená na 100%.

4.3 Úrazy u detí v SR

V roku 2022 nebol realizovaný projekt „Úrazy u detí v SR“.

6. ODBOR EPIDEMIOLOGIE

Práca na oddelení epidemiológie bola najmä v 1. polroku 2022 venovaná hlavne prebiehajúcej pandémie COVID-19.

6.1. Národný imunizačný program SR (NIP SR)

Realizácia imunizačného programu prebiehala v roku 2022 v pôsobnosti RÚVZ so sídlom v Poprade priebežne. Imunizačný program sa realizoval podľa vydaného očkovacieho kalendára platného od 01.01.2022. Očkovací kalendár bol v čase vydania uverejnený na webovom sídle úradu. Išlo o povinné pravidelné očkovanie detí a dospelých. Realizáciu imunizácie vykonávali ošetrojúci lekári.

V rámci surveillance ochorení preventabilných očkovaním bolo v regióne hlásených 19 ochorení na pertussis. Je to pokles oproti minulému roku o 14%. Prípady boli sporadické. Riadne očkovanie bolo zaznamenané v 3 prípadoch (intervaly 2-8 rokov od očkovania). Hlásené boli 2 prípady mumpsu u riadne očkovaných osôb. Zaznamenaná bola 1 pneumokoková meningitída a 1 pneumokoková sepsa. Hlásený bol 1 prípad akútnej hepatitídy B u 52-ročného muža. Hlásených bolo 14 prípadov novozisteného nosičstva vírusu hepatitídy B.

V priebehu mesiaca august bola podľa usmernenia ÚVZ SR vykonaná kompletná kontrola povinného očkovania, pri ktorej v okresoch Poprad, Kežmarok a Levoča bola zistená zaočkovanosť – od 88,8% (základné očkovanie proti osýpkam, mumpsu a rubeole v ročníku narodenia 2020 v okrese Levoča) do 98,3% u kontrolovaných druhov pravidelného očkovania v kontrolovaných ročníkoch narodenia. Zaočkovanosť pod 95% bola zistená v okrese Kežmarok u štyroch kontrolovaných očkovaní, podieľal sa na tom vysoký počet nezodpovedných rodičov.

Väčšina očkujúcich pediatrov nám zasiela mesačné na RÚVZ so sídlom v Poprade písomné hlásenia o vykonaných očkovacích výkonoch.

V apríli sa pracovníci oddelenia epidemiológie zúčastnili aktivít Európskeho imunizačného týždňa 2022 (EIW): umiestnený článok o EIW 2022 na webovom sídle RÚVZ so sídlom v Poprade, vytvorená nástenka o očkovaní v priestoroch RÚVZ a v priestoroch Strednej zdravotníckej školy v Levoči, zorganizovaná prednáška o očkovaní pre študentov 3. PSA a 3.PSB triedy Strednej zdravotníckej školy v Poprade v priestoroch SZŠ Poprad a pre študentov 3.PS, 3.MA a 3.MB triedy Strednej zdravotníckej školy v Levoči v priestoroch SZŠ Levoča. V Poprade sa besedy zúčastnilo 55 študentov a v Levoči sa zúčastnilo besedy 61 študentov.

6.2. Surveillance infekčných chorôb

Surveillance infekčných ochorení sa realizovala v zmysle platnej legislatívy (zák. č. 355/2007 Z.z.) a štandardných definícií prenosných ochorení. Hlásenie infekčných ochorení podľa skupín A, B, C, D sa dodržiavalo. Mesačne bola vypracovaná analýza výskytu prenosných ochorení v územnom obvode RÚVZ so sídlom v Poprade a v priebehu jarných mesiacov bola vykonaná analýza výskytu prenosných ochorení za rok 2021.

Osobitná pozornosť bola venovaná ochoreniam COVID-19. V územnom obvode RÚVZ so sídlom v Poprade bolo v roku 2022 zaznamenaných 40172 prípadov ochorenia COVID-19 s 89 úmrtiami. Najviac ochorení zaznamenaných v mesiaci február.

Pracovníci oddelenia epidemiológie sledovali aj výskyt ochorení u utečencov, kde bolo zaznamenaných 21 prípadov. Jednalo sa o COVID-19, varicellu a vírusové gastroenteritídy. Oddelenie epidemiológie sa aktívne snaží udržiavať dobrú spoluprácu so zdravotníckymi zariadeniami v regióne aj zdravotníckymi zariadeniami mimo regiónu, hlavne s oddeleniami klinickej mikrobiológie v oblasti surveillancie infekčných ochorení. Aktívne sme spolupracovali s mobilnými odbernými miestami, centrami sociálnych služieb, školami, obcami pri riešení problémov súvisiacich s výskytom ochorení COVID-19.

Surveillance chrípky s odbermi od sentinelových lekárov sa vykonávala v priebehu celého roka 2022. Najvyššia chorobnosť bola zaznamenaná v 51. kalendárnom týždni. V rámci surveillancie chrípky bolo odobratých 61 materiálov od sentinelových lekárov.

6.3. Informačný systém prenosných ochorení

Pracovníci oddelenia epidemiológie vykonávali surveillance a kontrolu infekčných ochorení používaním epidemiologického informačného systému EPIS a využívaním všetkých možností, ktoré poskytuje - centrálnej databázy prípadov infekčných ochorení hlásených individuálne, centrálnej databázy prípadov chrípky, chrípke podobných ochorení a akútnych respiračných ochorení hlásených hromadne, databázy PCR výsledkov na koronavírus, databázy antigénových výsledkov koronavírusu, centrálnej databázy vyšetrení vykonaných v NRC a oddeleniach klinickej mikrobiológie, systému rýchleho varovania, manažmentu epidémií a manažmentu kontaktov a ohnísk.

V roku 2022 bolo hlásených a v informačnom systéme spracovaných 43772 jednotlivých prípadov infekčných ochorení vrátane Covid-19, z nich 790 bolo nozokomiálnych nákaz (NN). Akútne respiračné ochorenia a chrípka sa hlásili telefonicky. V roku 2022 bolo zaevidovaných 108 epidémií z nich 83 koronavírusových.

6.4. Nozokomiálne nákazy

Surveillance nozokomiálnych nákaz sa naďalej vykonáva v rámci hlásenia v EPISe. Hlásených bolo 790 nozokomiálnych nákaz. Podrobná analýza nozokomiálnych nákaz je v rámci výročnej správy za rok 2022. Pracovníci oddelenia epidemiológie prešetrovali pozitívne výsledky hemokultúr hlásených z OKM Nemocnice Poprad, a.s. a OKM Zvolen. V roku 2022 sme sa už po dvanásty krát zapojili do programu HELICS – sledovania NN na jednotke intenzívnej starostlivosti – na OAIM Nemocnice Poprad a.s., kde pri retrospektívnom incidenčnom sledovaní bola zistená incidencia nozokomiálnych nákaz 51%.

V rámci incidenčného sledovania infekcií vyvolaných *Clostridium difficile* (CDI) bolo v epidemiologickom informačnom systéme zaevidovaných 197 prípadov enterokolitídy zapríčinennej *Clostridium difficile*, z nich 150 prípadov ako nozokomiálna nákaza.

V rámci ŠZD bolo vykonaných 80 kontrol aj so zameraním na kontrolu dodržiavania hygienicko – epidemiologického režimu, bariérovej ošetrovateľskej techniky, pri ktorých bolo odobraných 1150 vzoriek z prostredia, 109 vzoriek z vysterilizovaných materiálov a predmetov, 18 vzoriek dezinfekčného roztoku, 48 vzoriek ovzdušia. Súčasťou ŠZD bola aj kontrola účinnosti sterilizácie zdravotníckych pomôcok akreditovanou metódou odberu vzorky a to u 29 horúcovzduchových a 45 parných sterilizačných prístrojov.

6.5. Mimoriadne epidemiologické situácie

V roku 2022 sa pracovníci oddelenia epidemiológie plne venovali riešeniu prípadov, nariaďovaniu opatrení, kontrole opatrení v súvislosti s pandémiou COVID-19 v súčinnosti so

všetkými dotknutými inštitúciami. Na úvod pandémie bolo zasadnutie protiepidemickej komisie na RÚVZ so sídlom v Poprade na ktorú nadväzovala spolupráca všetkých účastníkov pri riešení rôznych situácií, ktoré vyplynuli pri zabezpečovaní opatrení pri pandémii COVID-19.

6.6 Environmentálna surveillance poliomyelitídy a sledovanie VDPV

V rámci tejto surveillance hlásenie akútnych chabých obrn (ACHO) v týždenných intervaloch zainteresovanými oddeleniami je nedostatočné. Hlásia sa len hospitalizované prípady, nie negatívny stav. V roku 2022 nebol hlásený žiadny prípad ACHO. V pravidelných intervaloch podľa plánu virologického laboratória RÚVZ so sídlom v Košiciach sa vykonávali odbery odpadových vôd na ČOV Poprad-Matejovce na sledovanie VDPV. V priebehu roku 2022 bolo odobratých 6 vzoriek odpadových vôd podľa harmonogramu virologického laboratória RÚVZ so sídlom v Košiciach. V 1 prípade bol zaznamenaný pozitívny výsledok z odberu 1.8.2022 – NPEV (nonpolioenterovírus) – Cocksackie B5.

6.7. Prevencia HIV/AIDS

Na RÚVZ so sídlom v Poprade je súčasťou poradenského centra ako jedna z nadstavbových poradní Poradňa pre AIDS. Na webovom sídle úradu sú uvedené kontakty pre verejnosť. Poradenstvo vykonáva lekár epidemiológ, ktorý zároveň koordinuje činnosť v prevencii AIDS na úrade, v úzkej spolupráci s oddelením Podpory zdravia a oddelením hygieny detí a mládeže. Klienti okrem poradenstva dostanú informáciu o možnosti vyšetrenia HIV protilátok. V roku 2022 bolo 3 klientom po konzultácii v poradni pre AIDS pri RÚVZ so sídlom v Poprade odporučené vyšetrenie v RÚVZ Košice.

V rámci prevencie AIDS boli rozdane vzdelávacie materiály (letáky) do 150 školských zariadení a boli vykonané 2 prednášky o prevencii HIV s účasťou 50 študentov. V priestoroch RÚVZ so sídlom v Poprade (na chodbe a v Poradni zdravia) bola umiestnená nástenka o HIV/AIDS. RÚVZ so sídlom v Poprade vykonával edukačnú činnosť a zároveň obyvateľstvo regiónu informoval o epidemiologickej situácii vo výskyte AIDS v rámci Slovenska na webovom sídle RÚVZ.

6.8. Poradne očkovania

V novembri 2011 bola na oddelení epidemiológie zriadená Poradňa očkovania. Na webovej sídle úradu sú uvedené kontakty o možnosti telefonického poradenstva aj osobnej návštevy po telefonickej dohovore.

Činnosť poradne očkovania bude obnovená po spracovaní prípadov COVID-19 v roku 2023.

V roku 2022 poradňu nenavštívil žiadny cestovateľ, telefonicky sa poradilo 8 cestovateľov, ktorí sa prišli poradiť o očkovaní pri cestách do zahraničia. Informácie sa podávali hlavne v súvislosti s cestovaním do destinácií s povinným očkovaním proti žltej zimnici.

6.9. Optimalizácia verejnej správy v oblasti epidemiológie

Oddelenie epidemiológie sa zúčastňuje všetkých aktivít (prezenčné školenia, webináre) v súvislosti so zavádzaním nového informačného systému verejného zdravotníctva, najmä epidemiologického informačného systému EPIS.

7. ŠPECIALIZOVANÉ LABORATÓRIUM 2 MIKROBIOLOGICKÝCH ANALÝZ

7.2 Kvalita vody a prostredia umelých kúpalísk a zdravotníckych zariadení

Projekt vychádza z:

- Akčného plánu pre životné prostredie a zdravie obyvateľov Slovenskej republiky, regionálny cieľ: Zabezpečiť prístup k vyhovujúcej a zdravotne bezpečnej pitnej vode, k sanitácii, a tiež zabezpečiť sledovanie kvality vôd na kúpanie
- Národného plánu kontroly infekčných ochorení v Slovenskej republike: Inovácia systému surveillance nozokomiálnych nákaz - Dekontaminácia prostredia - štandardizácia monitorovania hygienickej kvality nemocničného prostredia

Gestor úlohy

ÚVZ SR, RÚVZ Komárno

Riešiteľské pracoviská

ÚVZ SR a vybrané RÚVZ v SR

Cieľ

- sledovanie kvality vody a prostredia v zdravotníckych zariadeniach a v iných prioritných priestoroch (napr. zariadenia sociálnej starostlivosti), v umelých kúpaliskách vrátane bazénov v ubytovacích zariadeniach mikrobiologickými, biologickými, ekotoxikologickými a chemickými skúškami
- monitoring výskytu legionel, améb a iných patogénnych organizmov v určených prioritných priestoroch vrátane kontrolných vyšetrení po realizovaných opatreniach
- vypracovanie jednotného postupu pri odbere a interpretácii sterov z nemocničného prostredia

Riešiteľské pracovisko:

RÚVZ so sídlom v Poprade – **Špecializované laboratórium 2 mikrobiologických analýz** vyšetřilo v roku 2022 na legionely v rámci projektu celkovo **78** vzoriek (117 ukazovateľov, 794 analýz): z toho **49** vzoriek teplej úžitkovej vody (TÚV), **13** vzoriek bazénových vôd, 4 vzorky pitnej vody z distribučnej siete, 1 vzorku vody zo studne z individuálneho zásobovania. Zároveň bolo vyšetřených **11** sterov súvisiacich s odberovými miestami.

V 23 vzorkách TÚV bola stanovená prítomnosť baktérií rodu *Legionella*. Ich počty sa pohybovali v rozmedzí od $2,0 \cdot 10^2$ KTJ/100ml do $1,1 \cdot 10^5$ KTJ/100 ml.

V ôsmich vzorkách bola potvrdená *Legionella pneumophila* sér. 2,

v piatich prípadoch *Legionella pneumophila* sér. 3,

v dvoch *Legionella pneumophila* sér. 6,

v troch *Legionella pneumophila* sér. 10

a v piatich *Legionella pneumophila* sér. 2-15.

V piatich steroch bola stanovená *Legionella pneumophila* sérotyp 2, v jednom *Legionella pneumophila* sérotyp 10, v troch steroch *Legionella pneumophila* sérotyp 2-15. V dvoch vzorkách sterov legionely stanovené neboli.

7.3 Materské mlieko

Cieľ:

Sledovala sa kvalita nepasterizovaného mlieka ako odozva na zdravotný stav matky a spôsob manipulácie s mliekom. Mikrobiologické vyšetrenia boli zamerané na sledovanie účinnosti pasterizácie materského mlieka porovnávaním mikrobiologickej kvality mlieka pred a po jeho pasterizácii.

Zisťovala sa prítomnosť patogénnych mikroorganizmov v nepasterizovanom a pasterizovanom mlieku a prítomnosť stafylokokového enterotoxínu v pasterizovanom mlieku, ako prevencia proti ohrozeniu zdravia novorodencov podávaním kontaminovaného mlieka. Izolované kmene *Staphylococcus aureus* boli odoslané do NRC pre KPS a ich toxíny v Košiciach, kde sa sledovala prítomnosť stafylokokového enterotoxínu.

Gestor: ÚVZ SR

Riešiteľské pracovisko:

RÚVZ so sídlom v Poprade – **Špecializované laboratórium 2 mikrobiologických analýz** vyšetřilo za rok 2022 **46** vzoriek (46 ukazovateľov, 225 analýz) materského mlieka.

Bolo vyšetřených **23** vzoriek materského mlieka **pred pasterizáciou:**

V týchto vzorkách boli identifikované mikroorganizmy:

<i>Acinetobacter sp.</i>	4
<i>Alcaligenes sp.</i>	1
aeróbne sporulanty	1
<i>Bacillus cereus</i>	2
<i>Enterobacter sp.</i>	6
<i>Enterococcus sp.</i>	2
<i>Klebsiella oxytoca</i>	2
<i>Klebsiella pneumoniae</i>	1
<i>Micrococcus sp.</i>	1
<i>Pantoea sp.</i>	2
<i>Proteus vulgaris</i>	1
saprofytické stafylokoky	16
<i>Staphylococcus aureus</i>	1
<i>Streptococcus sp.</i>	7

Bolo vyšetřených **23** vzoriek materského mlieka **po pasterizácii:**

V týchto vzorkách boli identifikované mikroorganizmy:

aeróbne sporulanty	1
<i>Bacillus cereus</i>	1
<i>Enterococcus sp.</i>	1
<i>Micrococcus sp.</i>	1

saprofytické stafylokoky	1
<i>Streptococcus</i> sp.	1

Záver:

4 vzorky materského mlieka boli bez prítomnosti mikroorganizmov už pred pasterizáciou.
 V 16 vzorkách bola pasterizácia účinná a neboli tam zistené žiadne mikroorganizmy.
 V 7 vzorkách aj po pasterizácii bola potvrdená prítomnosť mikroorganizmov.
 V 1 vyšetrovanej vzorke pred pasterizáciou sme potvrdili prítomnosť *Staphylococcus aureus*.
 Z ekonomických príčin na strane RÚVZ so sídlom v Košiciach sa daný kmeň nezaslal na ďalšiu diagnostiku produkcie enterotoxínov.

7.18 Monitoring výskytu vibrií s cieľom ochrany verejného zdravia

Projekt vychádza z:

- Akčného plánu pre životné prostredie a zdravie obyvateľov Slovenskej republiky, regionálny cieľ: Zabezpečiť prístup k vyhovujúcej a zdravotne bezpečnej pitnej vode, k sanitácii, a tiež zabezpečiť sledovanie kvality vôd na kúpanie
- Národného plánu kontroly infekčných ochorení v Slovenskej republike

Gestor

NRC pre *Vibrionaceae*, RÚVZ so sídlom v Komárne

Riešiteľské pracoviská

NRC pre *Vibrionaceae* pri RÚVZ so sídlom v Komárne, RÚVZ so sídlom v Poprade, vybrané RÚVZ v SR

Cieľ

- monitoring výskytu vibrií v povrchových vodách na kúpanie a bazénových vodách, v ktorých sa predpokladá zvýšené riziko výskytu týchto baktérií
- zhodnotiť riziko výskytu patogénnych vibrií v potravinách
- overiť možnosti molekulárno-biologickej subtypizácie týchto mikroorganizmov s použitím metód založených na PCR

Riešiteľské pracovisko

RÚVZ so sídlom v Poprade – **Špecializované laboratórium 2 mikrobiologických analýz** vyšetřilo v roku 2022 v rámci projektu 68 vzoriek (pitné, bazénové vody, stery z prostredia, potraviny a ovzdušie), čo predstavovalo 68 ukazovateľov a 947 analýz. V týchto vzorkách sme zistili prítomnosť susp. *Aeromonas* sp. / *Vibrio* sp.
 Následne boli všetky kmene zaslané do NRC pre *Vibrionaceae*, kde boli reidentifikované.

Vzorky s pozitívnym nálezom baktérií rodu *Vibrio*:

- Pitná voda, HZ, Behárovce, 18/2 – *Vibrio* sp.
- Pitná voda, HZ, Gelnica, 1980/1 – *Vibrio furnissii*
- Pitná voda, HZ, Veľká Franková, 1987/83 - *Vibrio furnissii*
- Pitná voda, HZ, Slatviná, 2736/17 – *Vibrio* sp.
- Pitná voda, HZ, Kozelec, 2776/38 – *Vibrio* sp.
- Pitná voda, HZ, Hnilčik, 3049/20 – *Vibrio* sp., *Vibrio damsela*

- Pitná voda, HZ, Ihľany, 3084/164 – *Vibrio* sp.
- Pitná voda, HZ, Holumnica, 3085/165 – *Vibrio* sp.
- Pitná voda, HZ, Levoča, Mariánska hora, 3637/218 – *Vibrio fluvialis*
- Pitná voda, HZ, Levoča ÚPSVaR, 3639/220 – *Vibrio* sp.
- Voda z prameňa, 3636/217 – *Vibrio* sp.
- Voda na kúpanie, Vyšné Ružbachy, 4781/13 – *Vibrio* sp.
- Voda na kúpanie, Poprad, Aqua City, 4831/347 – *Vibrio* sp.
- Voda na kúpanie, Vrbov, termálne kúpalisko, 4878/354 – *Vibrio* sp.
- Voda na kúpanie, biokúpalisko, Levoča, 5007/366 – *Vibrio furnissii*
- Voda na kúpanie, vírivka, 8681/590 – *Vibrio parahaemolyticus*
- Pitná voda, Spišské Hanušovce, 7055/487- *Vibrio* sp.
- Pitná voda, Kozelec, 6499/94 – *Vibrio fluvialis*
- Pitná voda, Údol, 6498/93 – *Vibrio fluvialis*
- Pitná voda, Hnilec, 148/56 – *Vibrio fluvialis*

9. PODPORA ZDRAVIA A VÝCHOVA K ZDRAVIU

9.1 Zdravotné uvedomenie a správanie sa obyvateľov SR

V letných a jesenných mesiacoch roka bol realizovaný dotazníkový prieskum „Zdravotné uvedomenie a správanie sa obyvateľov SR“. Cieľom bolo monitorovanie a hodnotenie úrovne zdravotného uvedomenia obyvateľov, a tiež výskyt rizikových faktorov životného štýlu. Celkovo bolo vyplnených 104 dotazníkov obyvateľmi rôznych vekových skupín (podľa pokynov v metodike). Údaje z dotazníkov boli zadané do masky v programe Excel a zaslané gestorovi projektu.

9.2 Prieskum zdravotnej gramotnosti obyvateľov SR

V r. 2022 projekt nebol plnený.

9.3 Národný akčný plán v prevencii obezity na roky 2015 - 2025

V priebehu roka 2022 boli do cca 220 predškolských a školských zariadení nášho regiónu zasielané letáky a informácie o zdravej strave, správnych stravovacích návykoch, ako aj o prevencii vzniku obezity pri príležitosti svetových dní vyhlásených WHO (Svetový deň obezity, Svetový deň potravy, Svetový deň pohybu ku zdraviu). Tieto letáky boli uverejnené aj na webovom sídle nášho RÚVZ a na nástenke v budove RÚVZ.

V rámci projektu „Viem čo zjem“ bolo vykonaných 10 prednášok v 3 základných školách mesta Poprad pre 177 žiakov.

9.3.1 „Vyzvi srdce k pohybu“ Celonárodná medzinárodne koordinovaná kampaň na zvýšenie pohybovej aktivity dospelých populácie

V r. 2022 kampaň nebola realizovaná.

9.4 Podpora zdravia znevýhodnených komunit

V r. 2022 projekt nebol plnený.

9.5 Stratégia rozvoja poradenských centier ochrany a podpory zdravia v SR

V r. 2022 projekt nebol plnený.

9.6 Národný akčný plán pre problémy s alkoholom na roky 2021 - 2030

V roku 2022 boli realizované aktivity pri príležitosti Medzinárodného dňa proti zneužívaniu drog a nezákonnému obchodovaniu a k Európskemu týždňu boja proti drogám. V oboch prípadoch boli pracovníkmi oddelenia vytvorené informatívne letáky s tematikou drogy a alkohol, ktoré boli zaslané všetkým predškolským a školským zariadeniam v územnom obvode (cca 220 zariadení). Letáky tiež boli propagované na webovom sídle nášho RÚVZ a na nástenke v budove RÚVZ.

Pri príležitosti Medzinárodného dňa proti zneužívaniu drog a nezákonnému obchodovaniu s nimi bola všetkým základným školám v našom regióne zaslaná výzva k výtvarným aktivitám s témou „Takto trávim svoj voľný čas“, vyhlásená ÚVZ SR. Zaslané výtvarné práce boli zverejnené na webovom sídle RÚVZ Poprad.

9.7 Národný program podpory zdravia pre roky 2021 – 2030

Národný program podpory zdravia je celospoločenský program, ktorého hlavným cieľom je zlepšiť zdravotný stav obyvateľstva SR prostredníctvom zvyšovania úrovne zdravotného uvedomenia a podpory zdravia. Je zameraný na oblasť životného štýlu, založeného na prevencii a minimalizácii zdravotných rizík.

Plnenie projektu je realizované v Poradni zdravia v rámci poradenskej činnosti. Činnosť Poradenského centra PZ pri RÚVZ prispieva k znižovaniu rizikových faktorov civilizačných ochorení a súčasne zvyšuje zdravotné uvedomenie obyvateľov. V roku 2022 bolo v základnej poradni z dôvodu obmedzeného režimu vyšetrených 12 klientov, z toho 4 muži a 8 žien. Všetkým klientom bolo poskytnuté aj odborné poradenstvo.

Uskutočnili sa tiež dve výjazdové akcie poradenského centra (v spolupráci s VŠZP), pri ktorých boli monitorované vybrané ukazovatele zdravia obyvateľov (stanovený celkový cholesterol a cukor, meraný krvný tlak a pulz) a boli zisťované vybrané antropometrické údaje (telesná výška a hmotnosť, BMI). Oboch akcií sa zúčastnilo spolu 132 klientov. Všetkým bolo poskytnuté aj individuálne poradenstvo.

V rámci prevencie boli uverejňované príspevky so zdravotníckou tematikou do masovokomunikačných prostriedkov, celkovo bolo v tomto roku uverejnených 17 príspevkov.

Do predškolských a školských zariadení nášho regiónu (cca 220 zariadení) boli pravidelne distribuované letáky v rámci významných svetových dní vyhlasovaných WHO (Svetový deň rakoviny, Svetový deň obezity, Svetový deň pohybom ku zdraviu, Svetový deň zdravia, Svetový deň duševného zdravia, Svetový deň Alzheimerovej choroby, Svetový deň srdca, Svetový deň bez tabaku, Medzinárodný deň boja proti drogám, Svetový deň boja proti HIV/AIDS), ako forma intervencie v rámci zdravotne výchovných aktivít. Tieto letáky boli tiež uverejňované na webovom sídle RÚVZ Poprad a na nástenke v budove RÚVZ Poprad.

**Regionálny úrad verejného zdravotníctva
so sídlom v Považskej Bystrici**

1. ODBOR HYGIENY ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA A ZDRAVIA

1.1 Plnenie akčného plánu pre životné prostredie a zdravie obyvateľov Slovenskej republiky (NEHAP V)

Gestor: ÚVZ SR, riešiteľské pracoviská: ÚVZ SR a RÚVZ v SR

Cieľ: Zlepšenie zdravotného stavu obyvateľstva SR prostredníctvom zlepšenia stavu environmentálnych determinantov zdravia; redukcia ochorení súvisiacich s kvalitou vonkajšieho i vnútorného ovzdušia, ochorení súvisiacich s pitnou a rekreačnou vodou, ochorení súvisiacich s nadmerným environmentálnym hlukom, kontaminovanými územiami, nebezpečnými chemickými látkami, UV žiarením a zmenou klímy.

Práca odboru HŽPaZ je zameraná na riešenie hlavných environmentálnych determinantov s vplyvom na zdravotný stav jednotlivca i celej populácie, ktorými sú znečistenie ovzdušia, znečistenie vôd, nedostatočné zásobovanie pitnou vodou, nebezpečné chemické látky, hluk, odpady, kontaminované lokality a zmena klímy.

RÚVZ so sídlom v Považskej Bystrici v rámci plnenia úloh tohto programu vykonáva monitoring pitnej vody a štátny zdravotný dozor nad hromadným zásobovaním obyvateľstva pitnou vodou a dodržiavaním povinností právnických a fyzických osôb, uložených zákonom č. 355/2007 Z.z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Usiluje sa aj o poskytovanie kvalitných a včasných informácií verejnosti o zásobovaní pitnou vodou v regióne, o kvalite vody z verejných vodovodov, o kvalite vody na umelých kúpaliskách v považskobystrickom regióne, ale aj edukačných informácií ako sú napr. význam a biologická hodnota pitnej vody pre zdravie človeka, zdravotné účinky kontaminovanej vody na ľudský organizmus, spôsoby zabezpečenia zdravotnej bezpečnosti vody či už pitnej alebo vody na kúpanie atď.

RÚVZ so sídlom v Považskej Bystrici vykonáva ŠZD aj na letných kúpaliskách počas kúpacej sezóny a v zariadeniach s bazénmi s celoročnou prevádzkou, v rámci ktorého sa kontroluje kvalita vody na kúpanie, dispozičné riešenie kúpaliska, zdravotná a odborná spôsobilosť pracovníkov, dodržiavanie prevádzkového poriadku, vybavenie prevádzkových plôch, priestorov a zariadení kúpaliska. V roku 2022 boli uvedené do prevádzky letné kúpaliská v Považskej Bystrici, Púchove a Novej Dubnici. Prevádzkovatelia týchto zariadení predložili orgánu verejného zdravotníctva 27 analýz bazénovej vody, v rámci ŠZD bolo vykonaných 8 prevádzkových kontrol a vyšetrených 18 vzoriek bazénovej vody. Jednému prevádzkovateľovi letného kúpaliska bola za nevyhovujúcu kvalitu vody v plaveckom bazéne uložená sankcia rozhodnutím. Vcelku prevádzka schválených letných kúpalísk v našom regióne počas kúpacej sezóny 2022 prebiehala bez problémov, prípadné menšie nedostatky boli včas odstránené.

V roku 2022 bolo náš úrad evidoval 16 zariadení s celoročnou prevádzkou bazénov. Niektoré z nich boli v dôsledku pandémie ochorenia COVID-19 zatvorené alebo existovali v režime dočasne prerušenej prevádzky. V rámci ŠZD boli vykonané 4 prevádzkové kontroly a vyšetrených bolo 84 vzoriek bazénovej vody. Prevádzkovatelia týchto zariadení predložili orgánu verejného zdravotníctva 140 analýz bazénovej vody. V prípade, že bola zistená nevyhovujúca kvalita bazénovej vody, bola prevádzkovateľovi uložená sankcia formou rozhodnutia – pokuta, náhrada nákladov, ktorú prevádzkovatelia uhradili.

V roku 2022 sme zabezpečili odber a analýzu vzoriek vôd z 27 verejných vodovodov: v rámci kontrolného monitoringu - 146, preverovacieho monitoringu - 32, v rámci ŠZD - 6, spolu 184 vzoriek. Vyšetrené boli 3 vzorky z individuálnych vodných zdrojov, z toho obsah dusičnanov 0-10 mg/l obsahovali 2 vzorky, 10-50 mg/l obsahovala 1 vzorka. V rámci svetového dňa vody bol na našom úrade z 291 prinesených vzoriek vôd občanov stanovený (orientačne) obsah dusičnanov. Následne bolo týmto občanom poskytnuté aj poradenstvo.

2. ODBOR PREVENTÍVNEHO PRACOVNÉHO LEKÁRSTVA A TOXIKOLÓGIE

2.1 Znižovanie miery zdravotných rizík zamestnancov z pracovného prostredia, pracovných podmienok a spôsobu práce

2.1.1 Znižovanie miery zdravotných rizík (rizikové práce)

RÚVZ so sídlom v Považskej Bystrici získava údaje a vedie evidenciu o počte exponovaných zamestnancov vykonávajúcich rizikové práce v zamestnávateľských subjektoch pôsobiacich na území okresov Púchov, Považská Bystrica a Ilava v programe ASTR, ktorého aktualizácia je pravidelne vykonávaná podľa požiadaviek ÚVZ SR. Podľa štandardných výstupov programu bolo k 31.12. 2022 v 3. a 4. kategórii rizikových prác v pôsobnosti RÚVZ so sídlom v Považskej Bystrici evidovaných celkom 3378 exponovaných zamestnancov, z toho 592 žien.

Počet zamestnávateľských subjektov, u ktorých evidujeme rizikové práce je 110.

Podľa evidencie ASTR najviac rizikových prác evidujeme v rezorte priemyselnej výroby - 2668 zamestnancov. 81 zamestnancov vykonáva rizikové práce v oblasti zdravotníctva a sociálnej pomoci. V poľnohospodárstve, lesníctve a rybolove evidujeme 19 zamestnancov vykonávajúcich rizikové práce. Rizikové práce v oblasti administratívnych a podporných služieb vykonáva 204 zamestnancov, v oblasti dodávky vody, čistenia a odvodu odpadových vôd, odpadov a služieb odstraňovania odpadov vykonáva rizikové práce 64 zamestnancov a v odborných, vedeckých a technických činnostiach vykonávajú rizikové práce 4 zamestnanci. V stavebníctve a pri ťažbe a dobývaní vykonáva rizikové práce 17 zamestnancov a v oblasti skladovania a dopravy 148 zamestnancov. 173 zamestnancov vykonáva rizikové práce v oblasti veľkoobchodu a maloobchodu.

Z jednotlivých rizík sú zamestnanci pri výkone prác zaradených do tretej alebo štvrtej kategórie najviac exponovaní rizikovému faktoru hluk (2108 exponovaných zamestnancov, z toho 1857 v 3. kat. a 251 v 4. kat.). Chemickým látkam je exponovaných 1238 zamestnancov (z toho 1011 v 3. kategórii a 227 v 4. kategórii), z tohto počtu je pevnému aerosólu exponovaných 1100 zamestnancov (z toho 889 v 3. kat. a 211 v 4. kat.) a chemickým karcinogénom, mutagénom a reprodukčne toxickým látkam je exponovaných spolu 580 zamestnancov (z toho 437 v 3. kat. a 143 v 4. kat.). Nešpecifickému faktoru - mikroklimatické podmienky je exponovaných 556 zamestnancov (záťaž teplom - 457 zamestnancov a 99 zamestnancov - záťaž chladom). Vibráciám je exponovaných 153 zamestnancov – z toho vibráciám prenášaným na ruky 133 zamestnancov a celotelovým vibráciám 20 zamestnancov. Nadmernej fyzickej záťaži - dynamickej je exponovaných 83 zamestnancov v 3. kat., DNJZ je exponovaných 123 zamestnancov v 3. kat., zvýšenému tlaku na laktový nerv 12 exponovaných zamestnancov, všetci v 3. kategórii a nevhodnú pracovnú polohu pri práci na čas presahujúci limity stanovené legislatívou zaujíma 27 zamestnancov. 160 zamestnancov je exponovaných nadmernej fyzickej záťaži pri ručnej manipulácii s bremenami, všetci v 3. kategórii. Biologickým faktorom je exponovaných spolu 41 zamestnancov v 3. kat., optickému žiareniu je vystavených 10 zamestnancov v 3. kategórii.

V porovnaní s údajmi získanými k 31.12. 2021 došlo k poklesu počtu zamestnancov vykonávajúcich rizikové práce o 215.

Uvedené súvisí predovšetkým so znižovaním celkového počtu zamestnancov v jednotlivých prevádzkach, zrušením niektorých prevádzok alebo pracoviska (INDUSTRY LOGISTICS & MANAGEMENT, s.r.o., Považská Bystrica, DONGWON SK, s.r.o., Dubnica nad Váhom, DS Smith Packaging sp. z o.o. organizačná zložka Ilava, DREVOPAL s.r.o., Ladce, ZVS Impex, a.s. Dubnica nad Váhom), ale aj vyradením niektorých prác z tretej a štvrtej kategórie z dôvodu zníženia miery rizika po opatreniach vykonaných zamestnávateľom najmä KARTESIS SK, s.r.o., Považská Bystrica, NsP Považská Bystrica – pracovňa, Metrostav DS, a.s. Bratislava, prev. Dubnica nad Váhom, Beluša a RONA, a.s. Lednické Rovne, Booster Precision Components (Belusa), s.r.o., Beluša, Bonfiglioli Slovakia s.r.o., Považská Bystrica).

Z hľadiska expozície jednotlivým rizikovým faktorom boli zaznamenané najvýznamnejšie zmeny v počte zamestnancov vykonávajúcich rizikové práce s rizikovým faktorom hluk (pokles o 129 zamestnancov) z dôvodu zrušenia rizikových prác s rizikovým faktorom hluk v NsP Považská Bystrica, DONGWON SK, s.r.o., Dubnica nad Váhom, Booster Precision Components (Belusa), s.r.o., Beluša. Pokles bol zaznamenaný tiež z hľadiska expozície biologickým faktorom (o 53 zamestnancov menej). Uvedené súvisí s ukončením reprofilizácie niektorých oddelení na oddelenia COVID. Nárast počtu zamestnancov nebol zaznamenaný pre žiaden rizikový faktor.

Celkovo bolo k 31.12. 2022 vydaných **49** rozhodnutí podľa § 13 ods. 4 písm. k) zákona č. 355/2007 Z.z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len zákon č. 355/2007 Z.z.). Z toho **16** rozhodnutí bolo vydaných z dôvodu straty platnosti rozhodnutia, nakoľko sa opatreniami vykonanými zamestnávateľom nepodarilo za obdobie jedného roka znížiť mieru rizika a práce naďalej spĺňali kritéria pre zaradenie do štvrtej kategórie.

Povinnosť vypracovať a predkladať na RÚVZ informáciu o zdravotných rizikách na pracoviskách, kde sa vykonávajú rizikové práce a o opatreniach vykonaných na ich zníženie alebo odstránenie podľa § 30 ods. 1 písm. l) zákona č. 355/2007 Z.z. v znení neskorších predpisov si väčšina zamestnávateľov splnila, o čom svedčí počet predložených informácií o hodnotení rizík (spolu 93). V niektorých informáciách nie sú uvedené konkrétne opatrenia zamestnávateľa na zníženie rizika, ale len všeobecné opatrenia vyplývajúce z legislatívy - čistenie strojov, LPP, informovanosť pracovníkov, OOPP... Dokumenty boli vypracovávané v spolupráci s pracovnou zdravotnou službou.

Za účelom znižovania miery zdravotných rizík zamestnancov bol vykonávaný ŠZD zameraný na dodržiavanie ustanovení zákona a jednotlivých nariadení vlády. Spolu bolo v roku 2022 vykonaných 45 kontrol na pracoviskách, kde zamestnanci vykonávajú práce zaradené do 3. resp. 4. kategórie. Z dôvodu pokračujúcej pandémie COVID 19 v prvých mesiacoch roka 2022 a úsporným opatreniam v druhej polovici roka 2022 bol výkon ŠZD obmedzený. Pri výkone ŠZD bolo kontrolované najmä splnenie povinnosti kvalitatívne a kvantitatívne zisťovať zdravie škodlivé faktory pracovného prostredia, posudzovať zdravotné riziká vyplývajúce z expozície zdravie škodlivým faktorom práce a pracovného prostredia, vedenie evidencie zamestnancov vykonávajúcich rizikové práce a dokumentácie vypracovanej zamestnávateľom v spolupráci s PZS (posudky o riziku a prevádzkové poriadky). So zamestnávateľmi boli komunikované možnosti realizácie opatrení na zníženie expozície zamestnancov zdravie škodlivým faktorom pracovného prostredia.

Súčasťou štátneho zdravotného dozoru v niektorých organizáciách bolo overenie informovanosti zamestnancov o rizikách vyplývajúcich z expozície jednotlivým faktorom

pracovného prostredia:

Hluk - 4 subjekty - spolu 30 dotazníkov „H“

Chemické látky - 3 subjekty - spolu 20 dotazníkov „C“

Karcinogény – 1 subjekt – 5 dotazníkov „K“

Azbest - 1 subjekt - 1 dotazník „A“

Mikroklimatické podmienky - 1 subjekty - 11 dotazníkov „M“

Vibrácie - 2 subjekty - spolu 18 dotazníkov „V“

Expozícia zamestnancov jednotlivým faktorom pracovného prostredia bola posudzovaná aj pri výkone ŠZD v rámci posudkovej činnosti pri uvádzaní priestorov do prevádzky a následne pri hodnotení výsledkov posúdenia zdravotných rizík ako splnenia opatrení uložených pri výkone štátneho zdravotného dozoru.

Z dôvodu nezabezpečenia posúdenia zdravotných rizík vo vzťahu k práci v zmysle zákona (spolu s inými porušeniami ustanovení zákona č. 355/2007 Z.z.) bola v správnom konaní uložená **1 pokuta** v sume **300 €**.

V roku 2022 nebol posudzovaný návrh na zaradenie práce SZČO do tretej alebo štvrtej kategórie. V programe ASTR evidujeme 3 SZČO, ktoré vykonávajú prácu zaradenú do tretej, resp. štvrtej kategórie. Výkon prác samostatne zárobkovo činnými osobami v rôznych spoločnostiach zostáva naďalej problémom z toho dôvodu, že sa o nich dozvedáme len náhodne pri výkone štátneho zdravotného dozoru. Svoju činnosť však vykonávajú na základe objednávky častokrát u viacerých subjektov v priebehu roka. Obzvlášť zaťažujúce je pre tieto osoby plnenie povinností na zabezpečenie meraní faktorov pracovného prostredia a posúdenia zdravotných rizík. Túto povinnosť za nich vo väčšine prípadov zabezpečuje spoločnosť, alebo fyzická osoba oprávnená na podnikanie, pre ktorú vykonávajú prácu na základe zmluvy. Rovnako pre nich na základe vzájomnej dohody zabezpečujú aj LPP vo vzťahu k práci, resp. refundujú náklady s tým spojené.

V roku 2022 nebol na RÚVZ so sídlom v Považskej Bystrici predložený návrh na zaradenie prác do tretej kategórie s rizikovým faktorom *psychická pracovná záťaž* ani neevidujeme práce zaradené do tretej kategórie pre rizikový faktor *psychická pracovná záťaž*.

Tiež neevidujeme práce zaradené do tretej kategórie - rizikový faktor *ionizujúce žiarenie*.

Za účelom kontroly zabezpečenia vhodných opatrení na zníženie nepriaznivého vplyvu záťaže teplom na zdravie zamestnancov počas mimoriadne teplých dní bol v zmysle Odborného usmernenia č. ÚVZSR/OPPL/4059/13119/2022 vykonaný štátny zdravotný dozor v 10 subjektoch.

2.1.2 Znižovanie zdravotných rizík z látok a zmesí klasifikovaných ako toxické

K 31.12.2022 bol ŠZD podľa NV SR č. 355/2006 Z.z. o ochrane zamestnancov pred rizikami súvisiacimi s expozíciou chemickým faktorom pri práci v znení neskorších predpisov (ďalej len NV SR č. 355/2006 Z.z.) zameraný na kontrolu dodržiavania ustanovení § 8 uvedeného nariadenia vlády vykonaný na štyroch pracoviskách v spoločnostiach ZVS holding, a.s., Dubnica nad Váhom a RONA, a.s., Lednické Rovne (3 pracoviská ZVS holding a.s., a 1 pracovisko RONA, a.s.). V rámci ŠZD boli sledované podmienky skladovania, príjmu a výdaja toxických a veľmi toxických látok a zmesí, ako aj samotná manipulácia s týmito látkami a karty bezpečnostných

údajov. Zároveň bolo pri výkone ŠZD kontrolované splnenie povinnosti na zabezpečenie odbornej spôsobilosti na prácu s toxickými a veľmi toxickými látkami a zmesami a tiež splnenie povinnosti absolvovania aktualizacej odbornej prípravy v zmysle zákona. Pri výkone ŠZD neboli zistené závažné nedostatky.

V roku 2022 nebol na posúdenie podaný návrh na skladovanie, manipuláciu s veľmi toxickými látkami a zmesami.

RÚVZ so sídlom v Považskej Bystrici neoveruje a nevydáva osvedčenia o odbornej spôsobilosti pre prácu s toxickými a veľmi toxickými látkami a zmesami. Žiadatelia sú odporúčaní na RÚVZ v sídle kraja (RÚVZ Trenčín). Na RÚVZ v sídle kraja sú odporúčaní aj v prípade predkladania potvrdení o absolvovaní aktualizacej odbornej prípravy, prípadne sú tieto potvrdenia odstúpené.

Fyzické osoby - podnikatelia a právnické osoby, ktoré vykonávajú dezinfekciu a reguláciu živočíšnych škodcov ako profesionálnu činnosť sú povinné oznámiť začiatok každej takejto činnosti RÚVZ písomne, najneskôr 48 hodín pred jej začiatkom. K 31.12. 2022 bolo na RÚVZ so sídlom v Považskej Bystrici doručených 544 takýchto oznámení. Oznámenia sú v evidencii oddelenia HŽPaZ, ktoré nariaďuje výkon DDD.

Mimoriadne a havarijné situácie týkajúce sa priamo manipulácie s toxickými a veľmi toxickými látkami a zmesami neboli zaznamenané.

2.1.3 Znižovanie zdravotných rizík z karcinogénnych a mutagénnych faktorov vrátane azbestu a z látok poškodzujúcich reprodukciu a narúšajúcich endokrinný systém

K 31.12. 2022 evidujeme v programe ASTR celkom 580 zamestnancov z toho 27 žien, ktorí vykonávajú práce v 3. a 4. kategórii s karcinogénnymi a mutagénnymi faktormi, reprodukčne toxickými látkami. Do tohto počtu sú zaradení najmä pracovníci spoločností Continental Matador Rubber, s.r.o. a Continental Matador Truck Tires, s.r.o., Púchov a spoločnosti skupiny Gimax, s.r.o., Púchov, ktorí sú exponovaní sadziam (spolu 544 z toho 20 žien), ktoré však podľa predložených KBÚ nie sú klasifikované ako karcinogénne.

RÚVZ so sídlom v Považskej Bystrici eviduje práce s rizikom chemickej karcinogenity pri práci s cytostatikami na pracovisku ambulantnej chemoterapie Nemocnice s poliklinikou Považská Bystrica. Na základe záverov posúdenia rizika boli práce na uvedenom pracovisku z dôvodu zvýšenej miery zdravotného rizika zo špecifického pôsobenia karcinogénnych a mutagénnych faktorov zaradené do 3. kategórie. Počet podaných dávok sa eviduje, v roku 2022 bolo podaných - 2656 dávok.

Okrem toho evidujeme práce zaradené do tretej kategórie, pri ktorých sú zamestnanci exponovaní karcinogénnym látkam (pevný aerosól z tvrdého dreva) v podniku na výrobu drevených schodišť - INTERMONEX, s.r.o., Dubnica nad Váhom (18 zamestnancov) a u 3 SZČO v prevádzke na výrobu drevených násad. Práce zaradené do štvrtej kategórie, pri ktorých sú zamestnanci exponovaní karcinogénnym látkam (pevný aerosól z tvrdého dreva) evidujeme v spoločnosti RONA, a.s. v drevotokárskej dielni pri výrobe drevených foriem na výrobu skla (5 pracovníkov). Do druhej kategórie prác sú zaradené práce s expozíciou zlúčeninám šesťmocného chrómu pri

chrómovaní v spoločnosti GALVANIKA, s.r.o., Dolná Breznica a práce na oddelení patológie NsP Ilava z hľadiska expozície formaldehydu.

ŠZD za účelom hodnotenia expozície karcinogénnym faktorom bol vykonaný v troch subjektoch - **ZVS holding, a.s., Dubnica nad Váhom** (expozícia karcinogénom pri výrobe zloží, plnení a striekaní striel), **CPP-Slovakia, s.r.o., Považské Podhradie** (expozícia karcinogénom – izolačná vata pri výrobe kovových odliatok) a **RONA, a.s., Lednické Rovne** (expozícia prachu z tvrdého dreva pri výrobe foriem).

V rámci posudkovej činnosti bolo vydané 1 rozhodnutie podľa § 13 ods. 4 písm. i) zákona č. 355/2007 Z.z. na činnosti spojené s manipuláciou, skladovaním chemických karcinogénov a mutagénov na pracovisku pre spoločnosť **CPP-Slovakia, s.r.o., Považské Podhradie**.

Pracovníkmi OPPLaT RÚVZ so sídlom v Považskej Bystrici bolo k 31.12. 2022 posúdených 121 návrhov na odstraňovanie azbestu a materiálov obsahujúcich azbest zo stavieb podľa § 13 ods. 4 písm. j) zákona č. 355/2007 Z.z.:

- 17 rozhodnutí na odstraňovanie azbestu a materiálov obsahujúcich azbest z odpadových a kanalizačných rúr v stúpačkách bytových jadier
- 80 rozhodnutí na odstraňovanie azbestu a materiálov obsahujúcich azbest zo strešnej krytiny rodinného domu
- 7 rozhodnutí na odstraňovanie azbestu a materiálov obsahujúcich azbest - odvoz azbestocementovej strešnej krytiny uloženej na súkromnom pozemku
- 2 rozhodnutia na odstraňovanie azbestu a materiálov obsahujúcich azbest zo strešnej krytiny hospodárskej budovy
- 1 rozhodnutie na odstraňovanie azbestu a materiálov obsahujúcich azbest z priečok v objekte administratívnej budovy
- 1 rozhodnutie na odstraňovanie azbestu a materiálov obsahujúcich azbest zo strechy garáže
- 3 rozhodnutia na odstraňovanie azbestu a materiálov obsahujúcich azbest zo strešnej krytiny rekreačnej chaty
- 1 rozhodnutie na odstraňovanie azbestu a materiálov obsahujúcich azbest - demontáž a likvidácia podhládových konštrukcií v rámci obnovy a zateplenia bytového domu
- 1 rozhodnutie na odstraňovanie azbestu a materiálov obsahujúcich azbest z objektu komína- demontáž komínovej vložky
- 1 rozhodnutie na odstraňovanie azbestu a materiálov obsahujúcich azbest zo strešnej krytiny rodinného domu a dvoch hospodárskych budov
- 1 rozhodnutie na odstraňovanie azbestu a materiálov obsahujúcich azbest - demontáž boletických panelov a azbestocementových dosiek: objekt bývalého bufetu tzv. "Kazačok", objekt trafostanice DE 6, DE 6A
- 1 rozhodnutie na odstraňovanie azbestu a materiálov obsahujúcich azbest zo strešnej krytiny zo stodoly
- 1 rozhodnutie na odstraňovanie azbestu a materiálov obsahujúcich azbest zo strešnej krytiny letnej kuchyne
- 1 rozhodnutie na odstraňovanie azbestu a materiálov obsahujúcich azbest zo strešnej krytiny objektu skladu
- 1 rozhodnutie na odstraňovanie azbestu a materiálov obsahujúcich azbest - likvidácia zvyškov azbestocementových materiálov objavených pri demolačných prácach
- 1 rozhodnutie na odstraňovanie azbestu a materiálov obsahujúcich azbest - stabilizácia a likvidácia azbestocementových dosiek z nelegálnej skládky

- 1 rozhodnutie na odstraňovanie azbestu a materiálov obsahujúcich azbest - stabilizácia a likvidácia nebezpečného odpadu z pozemkov - dvorov občanov s dočasným uložením odpadu na prevádzke drevovýroby

Odstraňovanie azbestového materiálu vykonávali spoločnosti Roman Juríček - STRECHYRJA, Lysá pod Makytou (11 návrhov), AMELA, s.r.o., Martin (2 návrhy), Losstav, s.r.o., Streženice (20 návrhov), KOVOMAT SLOVAKIA, s.r.o., Žilina (2 návrhy), MONTES COMPANY s.r.o., Liskova (4 návrhy), Michal Choma - BUILD & PLAST, Snina (1 návrh), Miroslav Pavlík - Tesklamp, Horný Lieskov (9 návrhov), TREMEX s.r.o., Nová Dubnica (2 návrhy), SD Gelnica, s.r.o. (6 návrhov), ReTrash s.r.o., Kremnica (2 návrhy), ASTANA, s.r.o., Poprad (6 návrhov), AZBESTGROUP s.r.o., Bratislava - mestská časť Nové Mesto (11 návrhov), M-GAS s.r.o., Trenčianska Turná (1 návrh), BAUGROUP TZP, s.r.o., Bratislava (1 návrh), Jesika Pačajová - MARTBEST, Poprad (4 návrhy), KAMON, s.r.o., Považská Bystrica (5 návrhov), Andrej Mihál', Giraltovece (1 návrh), Stor-In Management, s.r.o., Dolná Streda (1 návrh), THERMKLIMA, s.r.o., Lipová (1 návrh), GREENLIKVID s.r.o., Folkušová (2 návrhy), Stavebné bytové družstvo, Púchov (1 návrh), DILMUN System, s.r.o., Bratislava (1 návrh), BATKO, s.r.o., Horná Poruba (3 návrhy), Dušan Miezga MOVAK, Vrbové (2 návrhy), MESTKROV, s.r.o., Horná Poruba (9 návrhov), ENVIDEM s.r.o., Trenčín (5 návrhov), ORAVEX Slovakia s.r.o., Dežerice (1 návrh), 3MA services, s.r.o., Rosina (7 návrhov), ktoré vlastnia oprávnenie ÚVZ SR na odstraňovanie azbestových materiálov zo stavieb.

V pôsobnosti RÚVZ so sídlom v Považskej Bystrici evidujeme nasledovné spoločnosti, ktoré odstraňujú azbestový materiál: Roman Juríček - STRECHYRJA, Lysá pod Makytou, Losstav, s.r.o., Streženice, KAMON, s.r.o., Považská Bystrica, MESTKROV, s.r.o., Horná Poruba TREMEX, s.r.o., Nová Dubnica, BATKO, s.r.o., Horná Poruba, Stavebné bytové družstvo, Púchov, Miroslav Pavlík - Tesklamp, Horný Lieskov.

Začatie výkonu odstraňovania azbestu alebo materiálov obsahujúcich azbest bolo oznamované písomne (spolu však len 63 oznámení). O ukončení činnosti boli na RÚVZ zasielané záverečné správy odbornej demontáže azbestu.

V roku 2022 bolo skontrolované dodržiavanie ustanovení NV SR č. 253/2006 Z.z. o ochrane zamestnancov pred rizikami súvisiacimi s expozíciou azbestu pri práci počas demontáže boletických panelov v objekte bývalej trafostanice v okrese Dubnica nad Váhom.

2.2 Intervencie na podporu zdravia pri práci

2.2.1 Zdravé pracoviská

V rámci podpory zdravia pri práci odborní pracovníci OPPLaT vykonávali edukačnú činnosť zamestnávateľov a zamestnancov počas výkonu štátneho zdravotného dozoru priamo na pracoviskách. Ďalšie informácie a usmerňovania boli poskytované telefonickou formou, v menšej miere elektronickou formou, písomnou formou alebo priamou komunikáciou účastníka konania na RÚVZ. Spolu bolo poskytnutých 1562 konzultácií. Najčastejšie konzultovanou témou boli požiadavky pri uvádzaní priestorov do prevádzky, náležitosti žiadostí, výsledky posúdenia zdravotných rizík, postup pri zaradovaní prác do 3. a 4. kategórie, pri hodnotení záťaže teplom a zabezpečovaní pitného režimu, podmienky odstraňovania materiálov obsahujúcich azbest.

V prvých mesiacoch roku 2022 bola naďalej vykonávaná edukačná činnosť pre zamestnávateľov a zamestnancov orientovaná na výklad jednotlivých vyhlášok a prijímania protipandemických opatrení.

V rámci podpory zdravia a výchovy ku zdraviu v spolupráci s odbornými pracovníkmi OPPLaT bolo poskytnuté odborné poradenstvo v oblasti zdravého životného štýlu a zdravotno-výchovného materiálu, zároveň sa vykonali preventívne vyšetrenia zamestnancov v 6 spoločnostiach. V spoločnosti ENICS s.r.o. v Novej Dubnici a DOR, s.r.o. v Považskej Bystrici sa uskutočnili merania tlaku krvi a pulzu, antropometrických ukazovateľov, % telesného tuku, merania celkového cholesterolu a glukózy v krvi. Celkovo bolo vyšetrených 71 zamestnancov. V spoločnosti LEONI v Ilave a Mäsokombinát v Púchove sa uskutočnili merania tlaku krvi a pulzu, antropometrických ukazovateľov, obvodu pása a bokov, merania celkového cholesterolu a glukózy v krvi. Celkovo bolo vyšetrených 77 zamestnancov. V spoločnosti Bonfiglioli Slovakia, s.r.o. v Považskej Bystrici a Continental Matador Truck Tires, s.r.o. v Púchove sa uskutočnili merania tlaku krvi a pulzu, antropometrických ukazovateľov, merania celkového cholesterolu a glukózy v krvi. Celkovo bolo vyšetrených 90 zamestnancov.

Zároveň bolo poskytované odborné poradenstvo v oblasti zdravého životného štýlu, poskytnutý bol tiež zdravotno-výchovný materiál. Dlhodobým problémom pri realizovaní týchto aktivít je finančná náročnosť na zabezpečovanie prostriedkov a materiálov potrebných k vyšetreniam.

2.2.2 Európska informačná kampaň Európskej agentúry pre BOZP (OSHA Bilbao) zameraná na prevenciu zdravotných a bezpečnostných rizík pri práci

Európska agentúra pre bezpečnosť a ochranu zdravia pri práci (EU-OSHA) vyhlásila pre roky 2020 -2022 kampaň „Zdravé pracoviská znižujú záťaž 2020 – 2022“, ktorá je zameraná na prevenciu poškodení podporno-pohybovej sústavy súvisiacich s prácou.

S prihliadnutím na tému kampane bola zvolená spoločná previerka s IP Trenčín v spoločnosti BnS, s.r.o., SNP 1469/111, 017 01 Považská Bystrica, prevádzka Robotnícka 2198, 017 01 Považská Bystrica - dve výrobné haly spoločnosti Dongil Rubber Belt Slovakia, s.r.o., Robotnícka 2198, 017 01 Považská Bystrica, ktorej zamestnanci vykonávajú rovnakú činnosť (obstihávanie gumových tesnení), ako zamestnankyňa, u ktorej bolo prešetrované podozrenie na chorobu z povolania (DNJZ). Pôvodná spoločnosť však zanikla. Zamestnávateľovi bolo uložené okrem iných opatrení aj opatrenie na zabezpečenie posúdenia fyzickej záťaže pri práci podľa § 38 zákona č. 355/2007 Z.z. v spojení s vyhláškou MZ SR č. 542/2007 Z.z. o podrobnostiach o ochrane zdravia pred fyzickou záťažou pri práci, psychickou pracovnou záťažou a senzorickou záťažou pri práci a jej príloh. Splnenie uloženého opatrenia v stanovenom termíne bude skontrolované.

3. ODBOR HYGIENY VÝŽIVY, BEZPEČNOSTI POTRAVIN A KOZMETICKÝCH VÝROBKOV

3.1 Monitoring príjmu kuchynskej soli

Gestor úlohy: ÚVZ SR
Riešiteľské pracovisko: RÚVZ Považská Bystrica

Soľ je jedným z hlavných rizikových faktorov vo výžive a jej nadmerný príjem je spojený s výskytom kardiovaskulárnych ochorení. Ako rizikový faktor je indikovaný vo viacerých dokumentoch (napr. WHO Akčný plán pre výživu a potraviny 2016-2020, Viedenská deklarácia pre výživu). V oblasti vládou SR (uznesenie č.117 z 8.3.2017) prijatého Akčného plánu pre potraviny a výživu na roky 2017- 2025 sa bude pokračovať v aktivitách na dosiahnutie cieľa prostredníctvom monitoringu - postupné zníženie príjmu soli na 5 g na deň u dospeljej populácie so zameraním sa na hotové pokrmy, chlieb a pečivo v spoločnom stravovaní so zameraním na uzavretý systém spoločného stravovania napr. zariadenia sociálnych služieb a stravovacie zariadenia v nemocničných zariadeniach.

Vzorky hotových pokrmov boli odobraté v:

ZSS verejné - 3 vzorky hotových pokrmov (1. vzorka – Slepáci vývar so zeleninou, 2. vzorka – Bravčový plátok s horčicovo - smotanovou omáčkou, 3.vzorka - Tarhoňa dusená).

Na základe obdržaných výsledkov laboratórnych vyšetrení odobratých vzoriek hotových pokrmov: Slepáci vývar so zeleninou, Bravčový plátok s horčicovo - smotanovou omáčkou, Tarhoňa dusená v sledovanom ukazovateli **vyhovovali** požiadavkám výnosu MZ SR z 20. marca 2015 č. S08975-OL-2014, ktorým sa ustanovujú požiadavky na jedlú soľ v potravinách.

3.2 Monitoring bezpečnosti pet fliaš recyklovaných plastov

Gestor úlohy: ÚVZ SR, RÚVZ so sídlom v Poprade
Riešiteľské pracovisko: RÚVZ so sídlom v Poprade

Monitoring bezpečnosti PET fliaš vyrábaných s rôznym podielom recyklovaného vstupného materiálu (regranulátu) z hľadiska možnej migrácie látok (monoméry, neúmyselne pridané látky – degradačné, reakčné produkty a nečistoty). Cieľom projektu je kontrola bezpečnosti vstupných surovín (regranulátov) ako aj finálnych výrobkov - PET fliaš vyrábaných v SR, na výrobu ktorých bol použitý recyklovaný vstupný materiál a tým zabezpečenie ochrany zdravia ľudí.

V súlade s celoeurópskym trendom zameraným na zvyšovanie podielu recyklovaných plastov v PET fľašiach, vyplýva povinnosť výrobcov zvyšovať obsah regranulátu vo finálnych výrobkoch. Z prijatej „Európskej stratégie pre plasty v obehovom hospodárstve“ vyplýva povinnosť vyššej miery recyklácie a povinné používanie regranulátu v podiele 25% do roku 2025 a v podiele 30% do roku 2030. Z nariadenia Komisie (ES) č. 282/2008 o plastových materiáloch a predmetoch určených na styk s potravinami vyplýva povinnosť vykonávať audit u výrobcov

vstupných surovín (regranulát) ako aj finálnych výrobkov (PET fľaše) za účelom overenia možnej migrácie kontaminantov vyplývajúcich z použitých vstupných surovín ako aj degradačných produktov, reakčných produktov, iných NIAS (neúmyselne pridaných látok) a kontrolu efektivity dekontaminačného procesu tak, aby bola zaručená zdravotná bezpečnosť PET fliaš v súlade s čl. 3 nariadenia EP a Rady č. 1935/2004.

Zo strany RÚVZ Považská Bystrica boli v roku 2022 vykonané 2 kontroly zamerané na kontrolu používania plastových obalových materiálov a predmetov v súlade s nariadením EP a Rady č. 1935/2004, skladovania výrobkov, dokumentácie, monitoringu používania aktívnych a inteligentných obalových materiálov a kontrola strojných zariadení. Neboli zistené žiadne nedostatky. Odber vzorky na laboratórnu analýzu nebol vykonaný.

3.3 Sledovanie výživového stavu klientov v zariadeniach sociálnych služieb

Gestor úlohy: ÚVZ SR

Riešiteľské pracovisko: RÚVZ Považská Bystrica

Kontrola dodržiavania zásad zdravej výživy v zariadeniach sociálnych služieb za účelom zabezpečenia ozdravenia výživy klientov v zariadeniach sociálnych služieb, ako sú domovy sociálnej starostlivosti, vrátane domovov dôchodcov, domovov špeciálnej starostlivosti (charitné, hospice a pod.), ktoré nepatria medzi zdravotnícke zariadenia.

Výživa a jej faktory významnou mierou ovplyvňujú zdravie a pohodu každého jednotlivca. Podvýživa, nedostatok stopových prvkov, nadváha a obezita a neprenosné chronické choroby sú bezprostredne spojené s nezdravou stravou a majú vysoké sociálne a ekonomické náklady, individuálne i celospoločenské. Výživa v patogenéze chronických ochorení sa stala zároveň dôležitým faktorom prevencie. Podpora a dostupnosť zdravej a pestrej stravy je hlavným atribútom pre zlepšenie zdravia, pohody a kvality života obyvateľstva, podporuje zdravé starnutie a zníženie nerovnosti v oblasti zdravia. Je preto dôležité naďalej podporovať úsilie o posilnenie zdravých potravín a výživy všetkých skupín obyvateľstva. Významnou je podpora najviac zraniteľných skupín obyvateľov tak, aby mali k dispozícii zdravé potraviny a zdravú výživu a mohli viesť aktívny život.

V roku 2022 nebol Regionálny úrad verejného zdravotníctva so sídlom v Považskej Bystrici do tejto úlohy zapojený.

3.4 Monitoring prítomnosti alergénov v hotových pokrmoch pripravovaných v zariadeniach spoločného stravovania a v potravinách určených pre dojčatá a malé deti

Gestor úlohy: ÚVZ SR

Riešiteľské pracovisko: RÚVZ so sídlom v Považskej Bystrici

Kontrola správnosti označenia potravín s ohľadom na výskyt alergénov pochádzajúcich zo zložiek potravín alebo v rámci procesu výroby a krížovej kontaminácie.

Potravinové alergie a intolerancie sú častým problémom nielen u detí ale aj u dospelých. Povinnosťou prevádzkovateľov potravinárskych podnikov je zabezpečiť, aby informácie o alergénoch boli uvedené na balených aj nebalených potravinách a manipulácia s potravinovými alergénmi bola počas výrobného procesu riadená. V zmysle nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1169/2011 o poskytovaní informácií o potravinách spotrebiteľom v platnom znení, musí byť akákoľvek zložka alebo technologicky pomocná látka uvedená v prílohy II alebo akákoľvek zložku alebo technologickú pomocnú látku odvodenú z látky alebo výrobku uvedeného v prílohe II, ktorá spôsobuje alergie alebo neznášanlivosť a ktorá sa používa pri výrobe alebo príprave potraviny, pričom sa nachádza aj v konečnom výrobku, aj keď v pozmenenom stave.

V roku 2022 bol Regionálny úrad verejného zdravotníctva so sídlom v Považskej Bystrici do tejto úlohy zapojený tím, že v rámci Plánu úradnej kontroly na rok 2022 boli odobraté spolu 3 vzorky na ukazovateľ glutén. Na základe obdržaných výsledkov laboratórnych vyšetrení vzoriek bolo zistené, že vyšetrené vzorky potravín splňali požiadavky vykonávacieho nariadenia Komisie (EÚ) č. 828/2014 z 30. júla 2014 o požiadavkách na poskytovanie informácií spotrebiteľom o prítomnosti alebo zníženom obsahu gluténu v potravinách.

4. ODBOR HYGIENY DETÍ A MLÁDEŽE

4.1 Aktivity prevencie detskej obezity v kontexte plnenia národného akčného plánu prevencie obezity na roky 2015 – 2025 (NAPPO)

Cieľom aktivít je komplexným výkonom štátneho zdravotného dozoru, realizáciou výchovných aktivít v oblasti edukácie matiek cestou materských centier a detí a mládeže cestou zariadení pre deti a mládež prispieť k zníženiu výskytu detskej obezity.

V súvislosti s plnením aktivít prevencie detskej obezity v kontexte plnenie Národného akčného plánu v prevencii obezity na roky 2015 – 2025 vykonávali odborné pracovníčky oddelenia Hygieny detí a mládeže na RÚVZ so sídlom v Považskej Bystrici v roku 2022 nasledovné aktivity.

a) **Podpora zdravého štartu do života** - zamerať sa v rámci poradní zdravia na matky s deťmi na materskej dovolenke. Výchovné aktivity zamerané na poradenskú a konzultačnú činnosť v oblasti zdravého životného štýlu, prevencie obezity realizovať v zariadeniach kde sa stretávajú matky s deťmi napr. materské centrá, rodičovské centrá.

- Aktivity neboli v roku 2022 realizované.

b) Podpora zdravšieho prostredia v školách

- zabezpečiť kontrolu predávaného sortimentu a kontrolu dodacích listov u predajcov

- Naďalej pretrváva problém, že sa v školských bufetoch predávajú aj nezdravé potraviny. Deťom sú ponúkané v prevažnej väčšine sladené nápoje, cukrovinky, bagety, slané potraviny. Na školách pribúdajú predajné automaty s cukrovinkami, sladenými vodami a pokrmami rýchleho občerstvenia prevádzkované dodávateľskou spoločnosťou. Externý dodávateľ, podľa zmluvných podmienok, automaty a predávaný sortiment kontroluje a dopĺňa potrebný sortiment. V automatoch sa v menšej miere objavujú aj mliečne výrobky a cereálie.
- Niektoré školské bufety boli zrušené a nahradené predajnými automatmi.

- zabezpečiť edukačné aktivity v oblasti zdravého stravovania a zdravej výživy detí, mliečneho programu pre deti, programu školské ovocie

- V oblasti zdravého stravovania, zdravej výživy, programu školské ovocie realizuje oddelenie HDM aj v spolupráci s úsekom Podpory zdravia prednášku „Zdravý životný štýl“, ktorá zahŕňa všetky tri témy. Bolo zistené, že prednášky na uvedené témy sú poskytované aj platenými lektormi zo súkromného sektoru. Vedenie škôl však víta ponuky bezplatných prednášok zo strany RÚVZ v SR. V roku 2022 bolo realizovaných 15 prednášok v rámci tohto projektu.

- V roku 2022 bol projekt "Viem, čo zjem", ktorého cieľom je motivovať žiakov ZŠ vo veku 8-11 rokov k vyváženému životnému štýlu, správny stravovacím návykom a podporiť ich záujem o pohybové aktivity prejavovaný záujem zo šiestich škôl v okrese Považská Bystrica. Realizovaných bolo v roku 2022 dvanásť prednášok na základných školách pre 179 žiakov v rámci spomínaného projektu.

- Väčšina školských jedální je zaradená do Školského programu, prostredníctvom ktorého žiaci a deti v predškolských zariadeniach dostávajú dotované ovocie (jablká, slivky, mandarínky,

ovocné šťavy a v malej miere bobuľové ovocie) a mlieko podávané v predškolských zariadeniach prevažne na raňajky a na základných školách k hlavnému pokrmu.

- zabezpečiť efektívny a účinný výkon štátneho zdravotného dozoru v zariadeniach stravovacích prevádzok určených pre deti a mládež a vo výdajniach stravy

- Výkon štátneho zdravotného dozoru je realizovaný v rámci možností personálneho obsadenia oddelenia podľa plánu kontrol.

- kontrolovať hygienické podmienky pri príprave diétného stravovania

- Rodičia vítajú možnosť diétného stravovania v ZŠS, prípadne individuálne donášanie stravy v prípade alergií a intolerancií na vybrané zložky potravy. Zariadenia školského stravovania ponúkajúce možnosť diétného stravovania sú pravidelne kontrolované v rámci výkonov štátneho zdravotného dozoru. V pôsobnosti RÚVZ v Pov. Bystrici realizuje prípravu diétného stravovania jedna školská jedáleň pri Základnej škole v meste Považská Bystrica, kde majú možnosť prísť sa stravovať aj žiaci ostatných škôl v rámci mesta.

- kontrolovať dodržiavanie pitného režimu pre deti, v predškolských zariadeniach presadzovať pri realizácii pitného režimu detí používanie pitnej vody a nesladených nápojov

- Pitný režim je v materských školách zabezpečený väčšinou cez zariadenie školského stravovania. Deťom sa ponúka sladený čaj, ovocné vody a čistá voda. Na základných školách je pitný režim riešený individuálne. Nápoj je ponúkaný len deťom, ktoré sa stravujú v ZŠS. Každá škola však musí mať zabezpečený dostatočný prísun pitnej vody aj v jednotlivých triedach. V rámci organizovania pracovných stretnutí s vedúcimi školských jedální, ale aj pri individuálnych konzultáciách je odporúčané podávať v rámci pitného režimu nesladené čaje.

- posudzovať energetickú a biologickú hodnotu stravy

- V roku 2022 neboli odobrané vzorky pokrmu na laboratórnu analýzu energetickej hodnoty a množstva soli. Boli odobrané 3 vzorky pokrmov rýchleho občerstvenia a 5 vzoriek cukrárenských výrobkov na mikrobiologickú a chemickú analýzu.

- kontrolovať pestrosť stravy

- Vykonávané v rámci štátneho zdravotného dozoru.
- V roku 2022 prebiehal projekt "Hodnotenie jedálnych lístkov v materských a základných školách". V štvrtej etape riešenia projektu boli zhodnotenú jedálne lístky v troch základných školách v jarnom období v mesiacoch marec a máj.

- kontrolovať dodržiavanie zásad pri zostavovaní jedálnych lístkov s ohľadom na odporúčané výživové dávky

- Realizované v rámci projektu "Hodnotenie jedálnych lístkov v materských a základných školách", ale aj počas výkonov štátneho zdravotného dozoru.

- Najčastejšie zisťované skutočnosti: strukoviny zaradované najčastejšie iba formou polievok, prívarky väčšinou absentujú, nízka frekvencia podávania ovocia, čerstvej zeleniny.

c) Poskytovať nutričné vzdelávanie odborným zamestnancom školského stravovania v rámci projektov profesijných združení

- zúčastňovať sa pracovných porád pracovníkov školského stravovania organizovaných okresnými úradmi, odborom školstva a Spoločnými školskými úradmi

- v spolupráci s odbormi školstva na krajskej úrovni a Spoločnými školskými úradmi na okresnej úrovni zrealizovať školenie pracovníkov školského stravovania

- Poskytovanie konzultácií pre vedúce školských kuchýň v rámci výkonov štátneho zdravotného dozoru.

d) Podpora pohybových aktivít

- V rámci štátneho zdravotného dozoru v základných a stredných školách je vykonávaný aj dozor telocvične. V materských školách je sledovaný denný režim detí, pohybové aktivity a pobyt vonku.

- Priestory telocviční sú vo väčšine prípadov využívané aj na mimoškolské aktivity detí, ale aj prenajímané a využívané verejnosťou. Vo viacerých telocvičniach počas školského roka prebiehajú aj rôzne športové podujatia a súťaže.

- Školy v rámci dostupnosti a občianskej vybavenosti miest a obcí využívajú aj iné športové plochy a zariadenia - najmä plaváreň na organizovanie plaveckých výcvikov pre 3. ročník ZŠ, prípadne rozšírený plavecký výcvik pre 5. ročník ZŠ, zimný štadión na korčuliarsky výcvik pre žiakov 1. stupňa ZŠ, atletický, futbalový štadión a športová hala najmä využívané školami, ktoré majú v učebných osnovách rozšírenú športovú prípravu podľa druhu zamerania (hádzaná, atletika, futbal, hokej, gymnastika).

- Pracovníci úseku Poradne zdravia sa aktívne podieľali na propagovaní zdravého životného štýlu a pohybovej aktivity v rámci uskutočnených prednášok.

e) Monitoring antropometrických ukazovateľov vybraných vekových skupín detí školského veku

- realizácia meraní telesných parametrov

- Pracovníčky oddelenia HDM sa v spolupráci s úsekom PZ aktívne podieľali na realizácii Národného akčného plánu pre podporu pohybovej aktivity, súčasťou ktorého bolo získavanie údajov o antropometrických charakteristikách detí vybraných vekových skupín v súvislosti so stúpajúcim trendom výskytu obezity prostredníctvom projektu COSI. V rámci projektu COSI, boli vybrané 4 základné školy, na ktorých sa celkovo zmeralo 116 žiakov. U žiakov prebiehalo meranie výšky, váženie, meranie obvodu pása a meranie obvodu bokov. Súčasťou merania žiakov bolo vyplnenie dotazníka o dieťati a zozbieranie dotazníkov o rodine (zamerané na výživu a pohybovú aktivitu) a o škole (zameraný na pohybovú aktivitu detí a stravovanie detí v školách).

- zadávanie získaných antropometrických údajov a údajov, získaných z dotazníkov do pripravených tabuliek v exceli

- zaslanie vyplnených tabuliek gestorovi.

4.2 Hodnotenie jedálnych lístkov MŠ A ZŠ

Cieľom projektu je zmapovanie situácie v oblasti dodržiavania všeobecných zásad pre zostavovanie jedálnych lístkov v zariadeniach spoločného stravovania detí MŠ a ZŠ a zistiť frekvenciu podávania vybraných druhov potravín (pokrmov).

V roku 2022 prebehla štvrtá etapa za obdobie jar, leto (v mesiacoch marec a máj). V štvrtej etape riešenia projektu boli na zhodnotenie odobrané jedálne lístky v troch základných školách za obdobie marec a máj. Pri hodnotení sa kládol dôraz na dodržiavanie zásad zostrojovania jedálnych lístkov a pre každý jedálny lístok bol vypočítavaný koeficient pestrosti stravy.

4.3 Úrazy u detí v SR

Cieľom projektu je formou spolupráce s NCZI a regionálnymi nemocnicami získať vybrané informácie, týkajúce sa problematiky úrazov detí na Slovensku. Vzhľadom k pretrvávajúcej mimoriadnej situácii v 1. polroku ohľadom COVID -19 a nepredložených požiadaviek NCZI neboli v roku 2022 zberané dotazníky ohľadom úrazov detí.

6. ODBOR EPIDEMIOLOGIE

6.1 Národný imunizačný program SR

Cieľ

1. rozvoj a skvalitnenie prevencie ochorení preventabilných očkovaním, očkovania, očkovania a monitorovania indikátorov imunizácie;
2. príprava stratégií a opatrení pre NIP SR a odporúčaní na ich vykonávanie;
3. zhromažďovanie údajov, monitorovanie ochorení preventabilných očkovaním;
4. zlepšenie informovanosti a poznatkov populácie o problematike imunizácie;
5. odstránenie rozdielov v zaočkovaní, ktoré existujú najmä v ťažko dostupných marginálnych skupinách obyvateľstva (rómske komunity, migranti);
6. surveillance a kontrola ochorení preventabilných očkovaním v súlade s odporúčaniami ECDC a WHO, (eliminácia osýpok, rubeoly, eradikácia poliomyelitídy);
7. aktivity zamerané na udržanie vysokej zaočkovanosti detskej i dospelaj populácie prostredníctvom výchovy odborných pracovníkov na všetkých úrovniach, laickej verejnosti, najmä mladých rodičov a médií;
8. aktívna činnosť „Poradní očkovania“;
9. príprava registra očkovaných osôb

Anotácia

Pravidelné povinné očkovanie sa v Slovenskej republike vykonáva proti desiatim prenosným ochoreniam a to proti detskej obrne, záškrtu, tetanu, čiernemu kašľu, hemofilovým invazívnym infekciám, vírusovej hepatitíde typu B, osýpkam, ružienke, mumpsu a pneumokokovým invazívnym infekciám. Očkovacie schémy sú súčasťou očkovacieho kalendára na rok 2022, vypracovaného v súlade so zákonom č. 355/2007 Z. z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia a odporúčaniami WHO, určených na povinné očkovanie detí. Cieľom špecifickej prevencie je podstatná redukcia eliminácia až eradikácia výskytu vybraných ochorení preventabilných očkovaním, a tým zlepšenie kvality života pri udržaní minimálne 95 % zaočkovanosti na celoslovenskej, krajskej a okresnej úrovni. Tento projekt je súčasťou Národného plánu kontroly infekčných ochorení v Slovenskej republike a k nemu vypracovanému akčnému plánu – Národný imunizačný program SR.

Etapy riešenia

- realizácie vlastného očkovania

Časové obdobie : priebežne

- zabezpečenie prioritných úloh pre rok 2022:

- viacúčelové imunologické prehľady v SR

Realizácia v prípade získania finančného zabezpečenia.

- surveillance a kontrola ochorení preventabilných očkovaním v súlade s odporúčaniami ECDC a WHO, (eliminácia osýpok, rubeoly, poliomyelitídy):

Časové obdobie : priebežne

- manažment očkovania

Časové obdobie : priebežne

- kontrola očkovania v SR

Časové obdobie : september – október 2022

Realizačné výstupy

- pravidelné usmerňovanie a informovanie všeobecných lekárov pre deti a dorast a všeobecných lekárov pre dospelých - telefonicky, písomne a osobne o problémoch súvisiacich s očkovaním,
- pravidelné usmerňovanie a informovanie všeobecných lekárov pre deti a dorast a všeobecných lekárov pre dospelých o všetkých zmenách týkajúcich sa imunizačného programu,
- činnosť poradne očkovania, vrátane poskytovania odborného poradenstva pri očkovaní osôb cestujúcich do zahraničia,
- kontrola očkovania v SR - vyhodnotenie administratívnej kontroly očkovania k 31.8.2022 v okresoch Považská Bystrica, Púchov a Ilava:
  - Základné očkovanie proti diftérii, tetanu, pertussis, vírusovej hepatitíde typu B, hemofilovým invazívnym infekciám, poliomyelitíde - v kontrolovanom ročníku narodenia 2020 bolo z celkového počtu 1 525 detí zaočkovaných tromi dávkami kombinovanej vakcíny 1 475 detí – 96,7 %.
  - Základné očkovanie proti invazívnym pneumokokovým infekciám - V kontrolovanom ročníku narodenia 2020 bolo z celkového počtu 1 525 detí zaočkovaných tromi dávkami konjugovanej pneumokokovej vakcíny (PCV) 1 471 detí - 96,5 %.
  - Preočkovanie proti diftérii, tetanu, pertussis a poliomyelitíde (v 6. roku života) - v kontrolovanom ročníku 2015 bolo z celkového počtu 1 502 detí zaočkovaných vakcínou proti DTaP-IPV 1 435 detí – 95,5 %.
  - Preočkovanie proti diftérii, tetanu a poliomyelitíde (v 13. roku života) - v kontrolovanom ročníku 2008 bolo z celkového počtu 1 423 detí zaočkovaných vakcínou proti dTaP-IPV 1 386 detí – 97,4 %.
  - Základné očkovanie proti osýpkam, rubeole a parotitíde - V kontrolovanom ročníku narodenia 2020 bolo z celkového počtu 1 525 detí zaočkovaných 1 445 detí – 94,8 %. V kontrolovanom ročníku narodenia 2019 bolo z celkového počtu 1 631 detí zaočkovaných 1 564 detí – 95,9 %.
  - Preočkovanie proti osýpkam, rubeole a parotitíde (v 11. roku života) - v kontrolovanom ročníku narodenia 2010 bolo z celkového počtu 1 524 detí zaočkovaných 1 458 detí – 95,7%. V kontrolovanom ročníku narodenia 2009 bolo z celkového počtu 1 437 detí zaočkovaných 1 401 detí – 97,5 %.

6.2 Surveillance infekčných chorôb

Cieľ

1. znižovanie chorobnosti, úmrtnosti a následkov po prekonaní infekčných ochorení a tým dosiahnutie zlepšenia kvality života
2. skvalitnenie surveillance prenosných ochorení
3. edukácia obyvateľstva v problematike prenosných ochorení

Anotácia

Infekčné ochorenia sú závažným problémom zdravotným, ekonomickým i sociálnym. V súlade s Akčným programom Spoločenstva v oblasti zdravia (2014 - 2020) je potrebné zabezpečiť vysokú úroveň ochrany pred infekčnými chorobami s dodržaním etických hodnôt a neporušovaním existujúcich kódexov správania. Veľkú pozornosť si vyžaduje možné ohrozenie zdravia našich obyvateľov zvonku, teda importovanými nákazami prostredníctvom prisťahovalcov a zvyšujúcim

sa cestovným ruchom, ako aj hrozba ochorení vyvolaných novými alebo „staronovými“ patogénnymi mikroorganizmami. Skvalitnenie epidemiologického dohľadu, zhromažďovania údajov, monitorovania, kontroly a hlásenia prenosných ochorení, zlepšenie laboratórnej spolupráce a monitorovanie rezistencie na ATB sú dôležité pre ochranu našich občanov a zvyšujú schopnosť vysporiadať sa s prenosnými ochoreniami. Ochrana pred infekčnými chorobami musí byť zabezpečená na všetkých úrovniach za účasti národných, regionálnych a miestnych orgánov v súlade s vnútroštátnymi predpismi. Pre rozvoj verejného zdravotníctva v oblasti infekčných ochorení je potrebné zlepšiť informovanosť verejnosti a odstrániť všetky rozdiely, aby mali občania SR rovnaký prístup k zdravotníckej starostlivosti bez ohľadu na pohlavie, vek, etnický pôvod, vzdelanie alebo miesto bydliska. Významným nástrojom na plnenie tejto úlohy je prijatie Národného plánu kontroly prenosných ochorení v Slovenskej republike a k nemu vypracovaných akčných plánov.

Etapy riešenia

- zlepšenie laboratórnej spolupráce

Časové obdobie : priebežne

- zlepšenie hlásenia prenosných ochorení

Časové obdobie : priebežne

- analýza rizika hrozby nových alebo "staronových" infekčných ochorení

Časové obdobie : priebežne

- epidemiologický dohľad, monitorovanie, kontrola a riadenie importovaných prenosných ochorení prostredníctvom príst'ahovalcov a vojnových utečencov z Ukrajiny

Časové obdobie : priebežne

- zlepšenie informovanosti a zvýšenie edukácie obyvateľstva v problematike prenosných ochorení

Časové obdobie : priebežne

Realizačné výstupy

- analýza prenosných ochorení – v roku 2022 bolo spracovaných 38 608 prípadov,
- zlepšenie spolupráce s laboratóriami - OKM NsP Považská Bystrica pripojené do systému EPIS

6.3 Informačný systém prenosných ochorení

Cieľ

1. posilnenie surveillancie a kontroly infekčných ochorení,
2. začlenenie surveillancie infekčných ochorení v SR do siete EÚ,
3. dopracovanie modulu hlásenia z oddelení klinickej mikrobiológie,
4. návrh registra očkovaných osôb.

Anotácia

Posilnenie surveillancie a kontroly infekčných ochorení na Slovensku používaním epidemiologického informačného systému EPIS pripraveného v roku 2006 a využívaním všetkých možností, ktoré poskytuje - centrálnej databázy prípadov infekčných ochorení hlásených individuálne, centrálnej databázy prípadov chrípky, chrípke podobných ochorení a akútnych respiračných ochorení hlásených hromadne, centrálnej databázy vyšetrení vykonaných v NRC zahrnutých do projektu, systému rýchleho varovania. V súlade s Akčným programom Spoločenstva

v oblasti zdravia (2014 - 2020) je potrebné zabezpečiť systematický zber, sumarizáciu a analýzu údajov o infekčných ochoreniach a monitorovaní zdravia obyvateľov, nájsť vhodný spôsob a mechanizmy podávania správ o epidemiologickej situácii na Slovensku a informovanosťou obyvateľov znižovať riziko vzniku infekčných ochorení. Tento projekt úzko súvisí s akčným plánom Národného plánu kontroly prenosných ochorení v Slovenskej republike – Funkčná sieť národných databáz pre zber a analýzu dát.

Ľtapy riešenia

- skvalitňovanie hlásenia zo strany poskytovateľov zdravotnej starostlivosti, ktorí sú povinní zo zákona hlásiť

- kontrola kvality údajov v EPISe

Časové obdobie : priebežne

- vyhľadanie všetkých relevantných údajov podľa požiadaviek legislatívy EÚ

Časové obdobie : priebežne

- manažment epidémií

Časové obdobie : priebežne

- manažment kontaktov a ohnísk

Časové obdobie : priebežne

- pravidelné hlásenie prenosných ochorení do systému ECDC – TESSY- „The Epidemiological Surveillance System“, úprava existujúceho systému EPIS podľa nových definovaných požiadaviek ECDC

Časové obdobie: priebežne

Realizačné výstupy

- dopĺňanie a udržiavanie centrálnej databázy (zbieranie údajov o výskyte prenosných ochorení je vykonávané cestou lekárov prvého kontaktu, pediatrov, odborných lekárov a mikrobiologických laboratórií),
- v roku 2022 bolo spracovaných a vložených do epidemiologického informačného systému 36 822 prípadov prenosných ochorení.

6.4 Nozokomiálne nákazy

Cieľ

1. zvyšovanie bezpečnosti pacientov v nemocničných zariadeniach;
2. rozšírenie prevencie NN na princípe dobrovoľnosti a anonymity so spätnou väzbou k poskytovateľovi zdravotnej starostlivosti;
3. ovplyvnenie výskytu NN prostredníctvom opatrení navrhnutých na základe analýzy hlásených NN;
4. získanie výsledkov jednotnou metodikou ako v iných krajinách EU s cieľom možnosti porovnania s inými krajinami a v rámci nemocníc;
5. posilnenie edukácie epidemiológov a klinických zdravotníckych pracovníkov v problematike surveillancie nozokomiálnych nákaz, hlavne v oblasti intervenčnej epidemiológie pri výskyte NN vyvolaných závažnými nemocničnými patogénmi.

Anotácia

Požiadavky na posilnenie surveillancie a kontroly závažných nozokomiálnych nákaz na rizikových lôžkových oddeleniach zdravotníckych zariadení (chirurgické smery, OAIM, JIS), realizácia

výstupov prevalenčných sledovaní NN v zdravotníckych zariadeniach sú v súlade s Akčným programom Spoločenstva v oblasti zdravia (2014 - 2021) a odporúčaním Rady Európy o bezpečnosti pacientov vrátane prevencie a kontroly infekcií vzniknutých v súvislosti so zdravotnou starostlivosťou (2009/C 151/01). Skvalitnením surveillance a kontroly NN, kontroly hygienicko-epidemiologického režimu a bariérovej ošetrovateľskej techniky, manažmentu závažných NN a spätnej väzby k ošetrovateľom, ako poskytovateľom údajov o NN, môžeme významne ovplyvniť výskyt NN a zvýšiť bezpečnosť pacientov. Sledovanie mikrobiálnej rezistencie na ATB a biocídy, kontrola endemického osídľovania nemocníc nemocničnými polyrezistentnými kmeňmi, aplikácia správnych režimových opatrení, zlepšenie laboratórnej spolupráce, využitie existujúcich programov EÚ a edukácia odborníkov na kontrolu nemocničných infekcií sú neoddeliteľnou súčasťou všetkých programov zaoberajúcich sa zlepšením bezpečnosti pacientov v zdravotníckych zariadeniach.

Významným nástrojom na plnenie tejto úlohy je prijatie Národného plánu kontroly prenosných ochorení v Slovenskej republike ak nemo vypracovaných akčných plánov: AP 6: Epidemiologické pracoviská pre prevenciu a kontrolu prenosných chorôb, AP 9: Prevencia nozokomiálnych nákaz v SR, Národný akčný plán antimikrobiálnej rezistencie v SR.

Etapy riešenia

- surveillance vybraných NN na jednotkách intenzívnej starostlivosti a infekcií v mieste chirurgického výkonu podľa protokolu ECDC

Časové obdobie: priebežne

- európska surveillance infekcií *Clostridium difficile* podľa protokolu ECDC

Časové obdobie: priebežne

- bodové prevalenčné sledovanie nozokomiálnych nákaz a spotreby antibiotík v európskych nemocniciach (BPS II)

Časové obdobie: priebežne

- realizácia kampane „Clean care is safer care“

Časové obdobie: máj - vlastná realizácia projektu, jún - vyhodnotenie realizovanej kampane

- implementácia moderných foriem vzdelávania cieľových skupín zdravotníckych pracovníkov v oblasti prevencie NN

Časové obdobie: priebežne

Realizačné výstupy

- mikrobiálny monitoring v lôžkovej časti zdravotníckych zariadení sa v roku 2022 nevykonával
- v roku 2022 bolo zaznamenaných a analyzovaných 376 prípadov nozokomiálnych nákaz,
- kampan „Clean care is safer care“ - nere realizovalo sa
- realizácia surveillance NN na jednotkách intenzívnej starostlivosti – zber údajov za rok 2021 (53 pacientov)

6.5 Mimoriadne epidemiologické situácie

Cieľ

1. ochraňovať občanov pred mimoriadnymi epidemiologickými situáciami;
2. zabezpečiť pripravenosť, rýchlu a koordinovanú reakciu na mimoriadne epidemiologické situácie (hrozby a naliehavé situácie) a ich udržateľný priebeh;
3. podporovať medzirezortnú spoluprácu;

4. skvalitniť pripravenosť na pandémiu chrípky a ďalších vysokovirulentných nákaz (Ebola, MeRsCoV, vtáčia chrípka, SARS, mor atď.),
5. rozvíjať stratégiu spoločnej krízovej komunikácie.

Anotácia

Rýchla a koordinovaná reakcia na mimoriadne epidemiologické situácie, hrozby a naliehavé situácie, ktoré môžu vzniknúť v súvislosti s uvoľnením biologických látok týkajúcich sa prenosných ochorení, v súvislosti s očakávanou pandémiou chrípky a v súvislosti so závažnými cezhraničnými ohrozeniami zdravia si vyžaduje dostatočné kapacity v oblasti ľudských zdrojov, materiálneho zabezpečenia a vedomostného potenciálu. Na úrovni EÚ, ale aj na národnej, krajských a okresných úrovniach, svoju nezastupiteľnú úlohu zohrávajú stratégie spoločnej krízovej komunikácie, pripravenosť zdravotníctva, medzirezortná spolupráca, risk assesment a risk manažment. Prioritami sú plány na podporu všeobecnej pripravenosti a vhodnej reakcie na ohrozenie zdravia v prípade potreby. V oblasti verejného zdravotníctva dôležitú úlohu zohráva aj informovanosť obyvateľov. Všetky činnosti na ochranu pred zdravotnými ohrozeniami obyvateľov SR sú koordinované s ECDC a EK. Na úrovni EÚ je rozhodnutím EK zriadený Systém včasného varovania a reakcie (EWRS) na vydávanie varovaní v súvislosti so závažnými cezhraničnými ohrozeniami zdravia. SR ako členský štát EÚ implementovala predmetné rozhodnutie do svojej vnútroštátnej politiky.

Etapy riešenia

- stratégie súvisiace s pripravenosťou a kontrolou prenosných ochorení predstavujúcich závažnú hrozbu pre obyvateľstvo
- posilniť globálnu zdravotnú bezpečnosť (varovanie a reakciu na epidémie, ohrozenie biologickými zbraňami)

Realizačné výstupy

- riešenie mimoriadnej epidemiologickej situácie v súvislosti s pandémiou COVID-19

6.6 ENVIRONMENTÁLNA SURVEILLANCE POLIOMYELITÍDY A SLEDOVANIE VDPV

Cieľ

Monitorovanie cirkulácie divých a vakcinálnych kmeňov poliovírusov vyšetrovaním odpadových vôd s osobitným zreteľom na sledovanie tzv. VDPV (Vaccine Derived Polio Viruses). Monitorovanie cirkulácie vakcinálnych kmeňov poliovírusov vyšetrovaním odpadových vôd zameraných na rozšírenie siete odberových miest s osobitným zreteľom na sledovanie tzv. VDPV (Vaccine Derived Polio Viruses) v súvislosti s výskytom VDPV na Ukrajine a s utečeneckou vlnou vojnových utečencov z Ukrajiny.

Anotácia

Po úspešnej eradikácii poliomyelitídy v Slovenskej republike je potrebné naďalej pokračovať vo všetkých aktivitách surveillance poliomyelitídy, ku ktorým patrí aj vykonávanie pravidelného virologického vyšetrovania odpadových vôd na zistenie prítomnosti poliovírusov a iných enterovírusov vo vonkajšom prostredí. Sledovanie cirkulácie poliomyelitických vírusov a iných enterovírusov vyšetrovaním odpadových vôd sa začalo v rámci surveillance poliomyelitídy vykonávať vo vybraných lokalitách Slovenska v roku 1970. Environmentálna surveillance spočíva vo virologickom vyšetrovaní odpadových vôd vykonávanom celoslovensky podľa nariadenia

hlavného hygienika Slovenskej republiky. Vzorky sa odoberajú systematicky najmä vo väčších mestách a v utečeneckých táboroch a to v mieste vyústenia odpadových vôd do čističky odpadových vôd.

Etapy riešenia

- vykonanie odberov v niekoľkých lokalitách spádového územia každého z troch virologických laboratórií regionálnych úradov verejného zdravotníctva. Odbery sa vykonávajú každý druhý mesiac podľa platných pokynov hlavného hygienika Slovenskej republiky vypracovaných NRC ÚVZ SR. Sledovanie cirkulácie divých a vakcinálnych kmeňov poliovírusov a iných enterovírusov v odpadových vodách a zasielanie izolovaných kmeňov do Regionálneho referenčného laboratória v Helsinkách.

Časové obdobie: marec 2022 – január 2023

Realizačné výstupy

- na základe stanoveného harmonogramu odberov sa v pravidelných intervaloch vykonáva odber vzoriek odpadovej vody pred jej vyústením do čističky odpadovej vody, v čističke odpadových vôd Považská Bystrica. Výsledky za rok 2022: všetky odobrané vzorky odpadových vôd negat.

6.7 Prevencia HIV/AIDS

Cieľ

HIV/AIDS je vážnym zdravotníckym a celospoločenským problémom. Narastajúci počet osôb s HIV/AIDS a nevyliciteľnosť tohto ochorenia zdôrazňujú skutočnosť, že prevencia je najúčinnjším prostriedkom v zabránení šírenia HIV/AIDS v populácii. Základným cieľom Národného programu prevencie HIV/AIDS v Slovenskej republike je obmedzovať šírenie vírusu HIV v SR a zmiernovať dopady nákazy HIV a AIDS v tých častiach spoločnosti, ktorých sa to najviac dotýka. Národný program je zameraný na celú populáciu SR s dôrazom na ohrozené skupiny obyvateľstva, medzi ktoré patria aj mladí ľudia. Dôslednou realizáciou vzdelávacích aktivít v rámci plnenia úlohy očakávame zmenu postojov a správania sa mladých ľudí v možných rizikových situáciách.

Anotácia

Vzhľadom na stále dospievajúcu novú generáciu je potrebné opakovane vykonávať preventívno – edukačné aktivity spojené s ich vzdelávaním a výchovou, aby boli mladí ľudia dostatočne informovaní o tom, čo je HIV/AIDS a ako majú chrániť seba a svojich najbližších.

I napriek dostupnosti informácií, ktoré sú v dnešnej dobe k dispozícii, sa počet HIV pozitívnych stále zvyšuje. Pri realizácii úlohy je možné využiť edukačné aktivity charakteru teoretického výkladu napríklad formou prednášky, besedy, resp. panelovej diskusie k stanoveným tematickým blokom so zameraním na témy dospievajúce, výchova k zodpovednému partnerstvu, manželstvu a rodičovstvu, zdravý životný štýl, prevencia sexuálne prenosných ochorení vrátane infekcie HIV/AIDS, význam Poradne prevencie HIV/AIDS (ostatné dve menované témy s určením pre starších žiakov a študentov). Uvádza sa, že zdravý životný štýl dokáže ovplyvniť výsledné zdravie približne z 50 percent. Nad zdravím máme o mnoho vyššiu kontrolu, ako sa všeobecne predpokladá.

Etapy riešenia

Marec – november 2022: vlastná realizácia projektu

Realizačné výstupy

- V roku 2022 sa v rámci plnenia cieľov NPP HIV/AIDS v SR realizovali na RÚVZ so sídlom v Považskej Bystrici v zastúpení Oddelenia podpory zdravia a výchovy ku zdraviu aktivity zamerané na prevenciu HIV/AIDS formou prednášok na ZŠ a SŠ. Celkovo sa realizovali 2 prednášky na témy Výchova k partnerstvu a rodičovstvu a prevencia pohlavne prenosných ochorení, ktorých súčasťou bola aj prevencia HIV/AIDS. 2 prednášky boli vykonané na 1 základnej škole pre 7. a 8. ročník s celkovým počtom žiakov 36.
- K Svetovému dňu boja proti AIDS bola vytvorená nástenná propagácia týkajúca sa problematiky HIV/AIDS v priestoroch RÚVZ.
- Na RÚVZ so sídlom v Považskej Bystrici je zriadená pre verejnosť poradňa HIV/AIDS bez možnosti vyšetrenia, za rok 2021 - 0 klientov.

6.8 Poradne očkovania

Cieľ

Posilnenie informovanosti laickej verejnosti o význame očkovania v prevencii závažných prenosných ochorení. Rozšírenie vedomostí o očkovaní ako aj o ochoreniach preventabilných očkovaním u žiakov stredných zdravotníckych škôl. Doplnenie vzdelávacieho programu v rámci predmetu preventívne lekárstvo o aktuálne informácie v oblasti vakcinológie.

Anotácia

Očkovanie patrí k významným a účinným spôsobom prevencie infekčných chorôb. Tvorí mimoriadne dôležitú súčasť zdravotnej starostlivosti o obyvateľstvo. V krajinách, kde je zaočkovanosť nízka, t. j. nie je dostatočná kolektívna imunita, dochádza k epidemickým výskytom mnohých, očkovaním preventabilných ochorení. ÚVZ SR a regionálne úrady verejného zdravotníctva v Slovenskej republike zaznamenávajú nárast antivakcinačných aktivít. Správna informovanosť o očkovaní má jednoznačne pozitívny vplyv na podporu zaočkovanosti populácie.

Riešenie

Poskytovanie informácií o priebehu ochorení preventabilných očkovaním, očkovaní – povinnom, odporúčanom, indikáciách a kontraindikáciách očkovania, zložení vakcín či nežiaducich reakciách.

Časové obdobie : priebežne

Realizačné výstupy

- informovanie verejnosti a všeobecných lekárov o vakcinologickom poradenstve RÚVZ - informácia o zriadenej poradni očkovania je sprístupnená na web stránke RÚVZ so sídlom v Považskej Bystrici.

9. PODPORA ZDRAVIA

9.1 Zdravotné uvedomenie a správanie sa obyvateľov SR

V roku 2022 sa na RÚVZ so sídlom v Považskej Bystrici uskutočnil dotazníkový prieskum Zdravotné uvedomenie a správanie sa obyvateľov SR. Súčasťou prijatých dokumentov bolo metodické usmernenie. Výskumná vzorka pozostávala z troch vekových kategórií. Bolo prijatých celkovo 104 dotazníkov, ktoré následne pracovníci Oddelenia podpory zdravia a výchovy ku zdraviu odovzdali občanom SR. Pre získanie relevantných dát pracovníci oslovili o spoluprácu **Strednú zdravotnícku školu v Považskej Bystrici a Zariadenie pre seniorov Katka**. Časový harmonogram zberu dát sa skladal z dvoch období. Prvé obdobie od júla do septembra bolo vyhradené pre respondentov, ktorí vyplňali dotazníky a v druhom období od októbra do novembra sa vkladali údaje z dotazníka do databázy.

Pre získanie relevantných dát vo vekovej kategórii 15 - 24 rokov bolo oslovené vedenie **Strednej zdravotníckej školy v Považskej Bystrici**, nakoľko koncentruje veľké množstvo obyvateľov spĺňajúcich základné kritériá dotazníkového prieskumu. Dotazníky boli rozdane pracovníkmi RÚVZ počas 2 vyučovacích hodín v priebehu ktorých respondenti mali dostatok času na kompletne vypracovanie. Celkový počet získaných dotazníkov predstavoval 32.

Pre získanie relevantných dát vo vekovej kategórii 65 a viac rokov bolo oslovené vedenie **Zariadenia pre seniorov Katka**. Pracovníci doručili dotazníky zamestnancom zariadenia. Sociálne pracovníčky boli poučené o dodržaní riadneho postupu pri odovzdávaní dotazníkov klientom zariadenia. Zber dát, ktorý trval jeden kalendárny týždeň a bol potrebný pre zaistenie dostatočného času na vypracovanie dotazníka jednotlivými respondentmi. Celkový počet predstavoval 32 vyplnených dotazníkov.

Posledná kategória prieskumu boli respondenti vo veku 25 - 64 rokov. Zber dát a odovzdávanie dotazníka prebiehal pri viacerých príležitostiach. Pracovníci dotazník predkladali najmä na preventívnych vyšetreniach, ktoré sa konali v spolupráci so **Všeobecnou zdravotnou poisťovňou v Trenčíne**. Dňa 31. mája 2022 sa uskutočnil Deň otvorených dverí v zasadačke úradu v rámci **Svetového dňa bez tabaku**. Pri tejto príležitosti bolo oslovených niekoľko záujemcov o vyplnenie dotazníka. Zber dát prebiehal aj kontinuálne počas preventívnych vyšetrení v poradni zdravia, kde bol dotazník poskytnutý vyšetrovaným klientom. Celkový počet vo vekovej kategórii 25 - 64 rokov predstavoval 40 vyplnených dotazníkov.

Po skompletizovaní všetkých dotazníkov pracovníci zadali vyplnené údaje do databázy, ktorá bola elektronicky zaslaná z Úradu verejného zdravotníctva v Bratislave. Vyplnený súbor bol odoslaný v priebehu mesiaca október.

9.2 Prieskum zdravotnej gramotnosti obyvateľov SR

V roku 2022 sa na RÚVZ so sídlom v Považskej Bystrici neuskutočnil žiadny prieskum zdravotnej gramotnosti obyvateľov SR.

9.3 Národný akčný plán v prevencii obezity na roky 2015-2025

V podmienkach RÚVZ so sídlom v Považskej Bystrici sa vykonáva najmä prednášková činnosť na všetkých typoch škôl od MŠ po SŠ v pôsobnosti regiónu.

V októbri roku 2022 sa začal realizovať ďalší ročník **projektu "Viem, čo zjem"**, ktorého cieľom je motivovať žiakov ZŠ vo veku 8-12 rokov k vyváženému životnému štýlu, správny stravovací návykom a podporiť ich záujem o pohybové aktivity. Reaguje na aktuálny výskyt problémov slovenských detí súvisiacich s nesprávnou výživou, akými sú nedostatky živín či obezita. Narastajúca obezita, ale aj nesprávne skladovanie a práca s potravinami so sebou prinášajú vážne zdravotné riziká.

Hlavnou témou projektu v tomto ročníku bolo Ovocie a zelenina. Žiaci získali vedomosti o význame ovocia a zeleniny pre telo človeka, o živinách obsiahnutých v ich jednotlivých druhoch a o význame rôzneho denného času vhodného na ich konzumáciu. Boli zapojené 2 základné školy - Základná škola Stred v Považskej Bystrici a Základná škola s materskou školou v Považskej Teplej. Realizovali sa prednášky pre žiakov 5. a 6. ročníka, celkovo bolo edukovaných 179 žiakov. Súčasťou projektu v tomto ročníku nebol prípadový a ani kontrolný dotazník.

Význam zdravej výživy bol zdôraznený aj v rámci všetkých preventívnych vyšetrení, ktoré boli zamerané na sledovanie rizikových faktorov kardiovaskulárnych ochorení. Na každej preventívnej akcii bolo zároveň poskytnuté **odborné poradenstvo** v oblasti zdravého životného štýlu so zameraním sa na význam zdravej výživy. Všetkým klientom, ktorí mali vysokú hladinu celkového cholesterolu a triglyceridov bolo doporučené zmeniť stravovacie návyky.

Školský program

Pokračuje sa v tomto programe informovaním o dôležitosti zdravého stravovania a pohybovej aktivity, ktoré je súčasťou prednášok Zdravý životný štýl a Zdravé zúbky pre základné a materské školy.

Preventívne aktivity realizované k "Svetovému dňu obezity"

Aktivity v rámci tohto dňa boli spojené s týmito témami plagátov "Obezita dokáže potrápiť celé telo, Výpočet BMI a odporúčania, Ako predchádzať detskej obezite, Buďte aktívni bez ohľadu na váš vek, Faktory vplývajúce na riziko vzniku obezity". Materiály ku tejto kampani boli rozposlané na mestské a obecné úrady v regióne, do PX centra v Považskej Bystrici, Považského osvetového strediska, do základných a stredných škôl v regióne. Bola oslovená Stredná zdravotnícka škola v Považskej Bystrici, ktorá poskytnuté materiály zdieľala na svojich sociálnych sieťach - Facebook a Instagram. Vo vestibule úradu sa uskutočnila názorná propagácia.

Realizovali sa aj **preventívne vyšetrenia v poradni zdravia**, uskutočnili sa merania tlaku krvi a pulzu, antropometrických ukazovateľov, % telesného tuku, % kostrového svalstva, bazálneho metabolizmu, viscerálneho tuku, spirometrie a merania celkového cholesterolu, glukózy, triglyceridov a HDL cholesterolu v krvi, fajčiarom bolo poskytnuté aj meranie množstva CO vo vydýchnutom vzduchu a % COHb v krvi.

Význam pohybovej aktivity bol zdôraznený v rámci všetkých preventívnych vyšetrení, ktoré boli zamerané na sledovanie rizikových faktorov kardiovaskulárnych ochorení. Na každej preventívnej akcii bolo zároveň poskytnuté **odborné poradenstvo** v oblasti zdravého životného

štýlu so zameraním na význam pohybovej aktivity. Všetkým klientom, ktorí mali nízku hladinu HDL cholesterolu bolo doporučené zvýšiť pohybovú aktivitu.

9.4.1. Vyzvi srdce k pohybu - Celonárodná medzinárodne koordinovaná kampaň na zvýšenie pohybovej aktivity dospeléj populácie

V priebehu tohto roka sa kampaň „Vyzvi srdce k pohybu“ neuskutočnila.

9.4 Podpora zdravia znevýhodnených komunít

Problematike znevýhodnených skupín sa venuje v rámci zdravotno-výchovných prednášok na základných a špeciálnych základných školách.

9.5 Stratégia rozvoja poradenských centier ochrany a podpory zdravia v SR

V roku 2022 sa tiež zameralo na znižovanie počtu osôb s rizikovými faktormi životného štýlu, od ktorých sa odvíjajú biologické rizikové faktory srdcovocievnych a nádorových ochorení.

Celkový počet vyšetrených klientov v poradni zdravia bol 342 a na výjazdových akciách to bolo 51 klientov. Z toho v poradni zdravia bolo 133 mužov a 209 žien. V PZ a na výjazdových akciách sa u vyšetrených klientov vykonalo spolu 1073 vyšetrení, z tohto počtu tvorili biochemické vyšetrenia 622, meranie tlaku a pulzu 372 a meranie telesného tuku 79.

Linka pomoci na odvykanie od fajčenia

Bolo prijatých 65 telefonátov, z toho bolo 16 opodstatnených.

Spolupráca s inými organizáciami

- V spolupráci s oddelením PPL, so Všeobecnou zdravotnou poisťovňou a s **firmou ENICS s.r.o. v Novej Dubnici** sa vykonávali preventívne vyšetrenia zamestnancov. Uskutočnili sa merania tlaku krvi a pulzu, antropometrických ukazovateľov, % telesného tuku, merania celkového cholesterolu a glukózy v krvi. Celkovo bolo vyšetrených 36 zamestnancov.
- V spolupráci s oddelením PPL, so Všeobecnou zdravotnou poisťovňou a s **firmou DOR, s.r.o. v Považskej Bystrici** sa vykonávali preventívne vyšetrenia zamestnancov. Uskutočnili sa merania tlaku krvi a pulzu, antropometrických ukazovateľov, % telesného tuku, merania celkového cholesterolu, a glukózy v krvi. Celkovo bolo vyšetrených 35 zamestnancov.
- Počas Svetového dňa bez tabaku sa uskutočnil **Deň otvorených dverí** v zasadačke RÚVZ v Považskej Bystrici, kde bolo možné meranie spirometrie a množstva CO vo vydýchnutom vzduchu a % COHb v krvi. Celkovo bolo vyšetrených 18 záujemcov.
- V spolupráci so Všeobecnou zdravotnou poisťovňou a s **Mestským úradom v Považskej Bystrici** sa vykonávali preventívne vyšetrenia zamestnancov. Uskutočnili sa merania tlaku krvi a pulzu, antropometrických ukazovateľov, obvodu pása a bokov, merania celkového cholesterolu a glukózy v krvi. Celkovo bolo vyšetrených 35 zamestnancov.

- V spolupráci so Všeobecnou zdravotnou poisťovňou a s **Nemocnicou s poliklinikou v Ilave** sa vykonávali preventívne vyšetrenia záujemcov. Uskutočnili sa merania tlaku krvi a pulzu, antropometrických ukazovateľov, % telesného tuku, merania celkového cholesterolu a glukózy v krvi. Celkovo bolo vyšetrených 27 záujemcov.
- V spolupráci s oddelením PPL a s **firmou LEONI v Ilave** sa vykonávali preventívne vyšetrenia zamestnancov. Uskutočnili sa merania tlaku krvi a pulzu, antropometrických ukazovateľov, obvodu pása a bokov, merania celkového cholesterolu a glukózy v krvi. Celkovo bolo vyšetrených 33 zamestnancov.
- V spolupráci so Všeobecnou zdravotnou poisťovňou a s **kúpeľmi Nimnica** sa vykonávali preventívne vyšetrenia zamestnancov. Uskutočnili sa merania tlaku krvi a pulzu, antropometrických ukazovateľov, merania celkového cholesterolu a glukózy v krvi. Celkovo bolo vyšetrených 33 zamestnancov.
- V spolupráci s oddelením PPL, so Všeobecnou zdravotnou poisťovňou a s **firmou Mäsokombinát v Púchove** sa vykonávali preventívne vyšetrenia zamestnancov. Uskutočnili sa merania tlaku krvi a pulzu, antropometrických ukazovateľov, obvodu pása a bokov, merania celkového cholesterolu a glukózy v krvi. Celkovo bolo vyšetrených 44 zamestnancov.
- V spolupráci s oddelením PPL, so Všeobecnou zdravotnou poisťovňou a s **firmou Bonfiglioli Slovakia, s.r.o. v Považskej Bystrici** sa vykonávali preventívne vyšetrenia zamestnancov. Uskutočnili sa merania tlaku krvi a pulzu, antropometrických ukazovateľov, merania celkového cholesterolu a glukózy v krvi. Celkovo bolo vyšetrených 36 zamestnancov.
- V spolupráci s Považským osvetovým strediskom sa uskutočnili preventívne vyšetrenia počas **Svetového dňa srdca** v Považskom osvetovom stredisku. Uskutočnili sa merania tlaku krvi a pulzu, antropometrických ukazovateľov, BMI, % telesného tuku, % kostrového svalstva, bazálneho metabolizmu a viscerálneho tuku a merania celkového cholesterolu v krvi. Celkovo bolo vyšetrených 32 záujemcov.
- V spolupráci s oddelením PPL, so Všeobecnou zdravotnou poisťovňou a s **firmou Continental Matador Truck Tires, s.r.o. v Púchove** sa vykonávali preventívne vyšetrenia zamestnancov. Uskutočnili sa merania tlaku krvi a pulzu, antropometrických ukazovateľov, merania celkového cholesterolu a glukózy v krvi. Celkovo bolo vyšetrených 54 zamestnancov.

Zároveň bolo poskytnuté odborné poradenstvo v oblasti zdravého životného štýlu a zdravotno-výchovný materiál.

9.6. Národný akčný plán pre problémy s alkoholom na roky 2021-2030

Problematike užívania alkoholu, jeho zdravotných a iných následkov sa venuje v rámci zdravotno-výchovných prednášok na základných a stredných školách. S touto problematikou bola uskutočnená pravidelná nástenná propagácia a boli uverejňované aj materiály na webovej stránke úradu.

9.7 Národný program podpory zdravia pre roky 2021-2030

V podmienkach RÚVZ so sídlom v Považskej Bystrici sa vykonáva najmä prednášková činnosť na všetkých typoch škôl od MŠ po SŠ v pôsobnosti regiónu. Prednášky boli obmedzené epidemiologickou situáciou.

Témy prednášok:

Drogy a prevencia 46x: na ôsmych ZŠ a jednej SŠ, edukovaných 834 žiakov

Dopravná výchova 2x: na jednej ZŠ, edukovaných 51 žiakov

Stomatohygienu 6x: na dvoch ZŠ, edukovaných 93 žiakov

Hygienu rúk 2x: 1 MŠ, edukovaných 38 žiakov

Zdravý životný štýl 15x: na štyroch ZŠ, edukovaných 257 žiakov

Dospievanie a výchova k rodičovstvu 2x: na jednej ZŠ, edukovaných 36 žiakov

Duševné zdravie 1x: na jednej ZŠ, edukovaných 18

Prednášky pre dospelých:

Prevencia onkologických chorôb 2x: v Považskom osvetovom stredisku v Považskej Bystrici, edukovaných 5 osôb

Zdravé stárnutie 1x: spolupráca s **Mestským úradom v Považskej Bystrici**, edukovaných 55 seniorov.

Realizujú sa preventívne programy výchovou predovšetkým detí a mládeže k zdravému životnému štýlu, zdravotnou osvetou v oblasti drogovej problematiky a užívania legálnych i nelegálnych návykových látok (alkohol, tabak a ilegálne drogy).

Prednášky na tému: **Drogová závislosť a fajčenie** – sa realizovali na ôsmych základných školách. Celkovo sa realizovalo 46 prednášok na túto tému pre 1. a 2. stupeň, ktorých sa zúčastnilo 834 žiakov. V rámci prednášok mali žiaci možnosť dať si vyšetriť množstvo CO vo vydýchnutom vzduchu a % COHb v krvi Smokerlyzerom. Túto možnosť využilo 251 žiakov.

Akčný plán Národného onkologického programu

V nadväznosti na schválené Akčné plány Národného onkologického programu, zvlášť Akčný plán 1, ktorý sa týka primárnej prevencie, ktorá je súčasťou nadrezortnej zodpovednosti za predchádzanie ochoreniam v spoločnosti bola realizovaná edukácia v prevencii onkologických ochorení.

Odporúčané aktivity v prevencii onkologických ochorení sa zahájili v mesiaci február - v nadväznosti na Svetový deň boja proti rakovine (4.2.) a realizovali sa v priebehu roka.

Svetový deň boja proti rakovine je deň, počas ktorého sa zvlášť upriamuje pozornosť na možnosti ako predchádzať alebo znížiť riziko vzniku onkologických ochorení. Organizátorom tohto dňa je Únia pre medzinárodnú kontrolu rakoviny (UICC), ktorá chce spoločne so svojimi členskými organizáciami z celého sveta upriamiť pozornosť miliónov ľudí na možnosti, ako znížiť riziko vzniku rakoviny prostredníctvom včasnej prevencie a zdravého životného štýlu.

V rámci realizácie prevencie sa zameralo na témy: prevencia rakoviny prsníka a prevencia rakoviny hrubého čreva a konečníka (ide o najčastejšie sa vyskytujúce nádorové ochorenia). Cieľom bolo zvýšiť povedomie o rizikových faktoroch rakoviny hrubého čreva a konečníka/rakoviny prsníka a o možnostiach prevencie a zásadách zdravého životného štýlu. Zameralo sa na tieto cieľové skupiny - dievčatá zo stredných škôl pre prevenciu rakoviny prsníka a populáciu v produktívnom veku 40 a viac rokov pre prevenciu rakoviny hrubého čreva

a konečníka, u ktorých sa realizovali zdravotno-výchovné aktivity. Ich súčasťou bola edukácia s prezentáciou a diskusiou s využitím zdravotníckeho modelu prsníka/hrubého čreva a na záver edukačného stretnutia sa edukovaným predložil Dotazník získaných vedomostí a postojov v rámci monitorovania efektivity aktivít u cieľových skupín.

Uskutočnili sa 2 aktivity v Považskom osvetovom stredisku v Považskej Bystrici. Edukovaných bolo celkovo 5 účastníkov. Zároveň prebiehala kontinuálna nástenná propagácia zameraná na prevenciu rakoviny.

**Regionálny úrad verejného zdravotníctva
so sídlom v Prešove**

1. ODBOR HYGIENY ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA

1.1 PLNENIE AKČNÉHO PLÁNU PRE ŽIVOTNÉ PROSTREDIE A ZDRAVIE OBYVATEĽOV SLOVENSKEJ REPUBLIKY (NEHAP V.)

Gestor
ÚVZ SR

Riešiteľské pracoviská
ÚVZ SR a RÚVZ v SR

Cieľ

Zlepšenie zdravotného stavu obyvateľstva SR prostredníctvom zlepšenia stavu environmentálnych determinantov zdravia; redukcia ochorení súvisiacich s kvalitou vonkajšieho i vnútorného ovzdušia, ochorení súvisiacich s pitnou a rekreačnou vodou, ochorení súvisiacich s nadmerným environmentálnym hlukom, kontaminovanými územiami, nebezpečnými chemickými látkami, UV žiarením a zmenou klímy.

Anotácia

Slovenská republika sa aktívne zúčastňuje na aktivitách organizovaných WHO a EK na podporu environmentálneho zdravia v celoeurópskom kontexte a na plnení záväzkov z toho vyplývajúcich. V roku 2017 sme zatiaľ na poslednej 6. Ministerskej konferencii o životnom prostredí a zdraví v Ostrave pristúpili k Deklarácii ministrov, ktorá bola schválená členskými štátmi WHO/EURO, čím sme prijali politický záväzok implementovať ciele vyjadrené v tomto dokumente na národnej úrovni a presadzovať politiku v oblasti ochrany environmentálneho zdravia v duchu prijatých odporúčaní WHO a ďalších medzinárodných organizácií, ktoré sú dôležitými partnermi v procese. Každá krajina na základe vyhodnotenia situácie v oblasti environmentálneho zdravia v kontexte politiky Zdravie 2020 a Agendy 2030 pre udržateľný rozvoj stanovila svoje národné ciele a priority a určila nástroje a postupy na ich dosiahnutie.

V kontexte s uvedeným Slovenská republika pripravila nový Akčný plán pre životné prostredie a zdravie obyvateľov SR (NEHAP V.). Predkladaný akčný plán bol v januári 2019 schválený na rokovaní vlády SR uznesením č. 3. V zmysle tohto uznesenia ÚVZ SR pripravil v spolupráci s RÚVZ so sídlom v Poprade a RÚVZ so sídlom v Banskej Bystrici Správu o plnení úloh vyplývajúcich z Akčného plánu pre životné prostredie a zdravie obyvateľov Slovenskej republiky (NEHAP V.) za obdobie rokov 2019-2020, ktorá bude predložená do 31. decembra 2020 na rokovanie vlády SR. Ide o prierezový medzirezortný materiál, ktorý vznikol na základe medzirezortnej spolupráce relevantných rezortov, a to: Ministerstvo životného prostredia SR, Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR, Ministerstvo hospodárstva SR, Ministerstvo dopravy a výstavby SR a Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR. V roku 2021 sa bude pokračovať v realizácii úloh v rámci jednotlivých cieľov definovaných v NEHAP V.

Etapy riešenia

Plniť úlohy vyplývajúce z NEHAP V. v pôsobnosti rezortu zdravotníctva podľa schválených termínov (príloha k NEHAP V.)

Termín ukončenia

Termín ukončenia je pre každú aktivitu v rámci definovaných cieľov individuálny. Jednotlivé termíny sú schválené vo vládou schválenom materiáli NEHAP V. a jeho prílohe.

Stav plnenia k 31. 12. 2022:

RÚVZ so sídlom v Prešove v roku 2022 oddelenie HŽP sa podieľa na plnení dvoch cieľov a to:

- Zlepšenie kvality a zdravotnej bezpečnosti pitnej vody.

K plneniu tohto cieľa sa v spádovom území RÚVZ Prešov prispieva systematickým monitoringom kvality pitnej vody na spotrebiskách verejných vodovodov, aktualizáciou údajov v informačnom systéme Pitná voda a poskytovaním informácií verejnosti. Kvalita vody v spádovom území RÚVZ v Prešove je monitorovaná podľa vopred stanoveného harmonogramu. Pracovníci odd. HŽP v roku 2022 odobrali celkom 236 vzoriek pitnej vody z verejných vodovodov. Plán odberov vzoriek nebol dodržaný z dôvodu pandémie ochorenia COVID-19.

V rámci úlohy Monitoring vzoriek životného prostredia (stery, voda) so zameraním na stanovenie prítomnosti baktérií rodu Legionella predovšetkým v zariadeniach s pobytom osôb s oslabenou imunitou a zníženie rizika závažných ochorení spôsobených týmito mikroorganizmami boli v roku 2022 odobraté vzorky v 1 zariadení sociálnych služieb a zároveň z objektu kotolne, ktorá zásobuje teplou vodou objekt zariadenia sociálnych služieb. Spolu sa odobralo - 4 vzorky teplej vody, 1 vzorka pitnej vody a 3 stery. Prítomnosť baktérií Legionella pneumophila sérotyp 3 bola zistená vo vzorkách teplej vody a v steroch laboratórnou analýzou bola zistená prítomnosť baktérií Legionella v 1 vzorke (najvzdialenejšia izba objektu). Vo vzorke pitnej vody laboratórnou analýzou nebola zistená prítomnosť baktérií Legionella.

- Sledovanie vývoja vodných plôch ovplyvnených rozvojom cyanobaktérií.

K plneniu tohto cieľa RÚVZ v Prešove prispieva zabezpečením odberov vzoriek vody z prírodnej nádrže Delňa, ktorá sa v letnom období využíva na kúpanie prevažne obyvateľmi mesta Prešov. Pracovníci odd. HŽP v roku 2022 odobrali celkom 8 vzoriek vôd z nádrže.

Kvalita vody v prírodnom kúpalisku vyhovovala kritériám Vyhlášky MZ SR č. 308/2012 Z. z. o požiadavkách na kvalitu vody, kontrolu kvality vody a o požiadavkách na prevádzku, vybavenie prevádzkových plôch, priestorov a zariadení na prírodnom a na umelom kúpalisku. Podľa pokynov ÚVZSR boli priebežne každý týždeň aktualizované správy v informačnom systéme o kvalite vody na kúpanie a informácie súvisiace s priebehom kúpacjej sezóny.

1.6 ROZŠÍRENIE SIETE MONITOROVACÍCH STANÍC NA SLEDOVANIE KONCENTRÁCIE BIOLOGICKÝCH ALERGIZUJÚCICH ČASTÍČ VO VONKAJŠOM OVZDUŠÍ

Gestor

ÚVZ SR

Riešiteľské pracoviská

ÚVZ SR, RÚVZ so sídlom v Banskej Bystrici a ďalšie vybrané RÚVZ v SR

Cieľ

Hlavným cieľom projektu je poskytovať presné a včasné informácie o obsahu alergizujúcich organických častíc – peľu a spór plesní v ovzduší. Podmienkou na naplnenie hlavného cieľa je rozšíriť existujúcu sieť peľových monitorovacích staníc na úroveň, ktorá je nevyhnutná pre presné a komplexné vyhodnocovanie peľovej situácie v jednotlivých regiónoch Slovenska.

Obnova a dobudovanie technického, prístrojového a personálneho vybavenia infraštruktúry peľovej informačnej služby (PIS) zabezpečí adekvátny monitoring environmentálnych zdravotných rizík spôsobených výskytom biologických alergénov v ovzduší pre celé územie Slovenska, čím sa posilní základná úloha v oblasti ochrany a podpory verejného zdravia, a to prevencia.

Anotácia

Negatívny trend nárastu alergických ochorení – najmä polinóz sa stal podnetom pre lekárov, botanikov i aerobiológov iniciovať obnovenie a vybudovanie funkčnej siete monitorovacích staníc peľovej informačnej služby (PIS).

Na Slovensku peľový monitoring od roku 2006 zabezpečuje sieť monitorovacích staníc pod gestorstvom orgánov verejného zdravotníctva. V roku 2019 na Slovensku pracovalo sedem staníc peľovej informačnej služby (PIS), z toho šesť v sieti RÚVZ.

Úrad verejného zdravotníctva SR úspešne získal v 4 kvartáli 2019 nenávratný finančný príspevok v rámci OP Kvalita životného prostredia pre národný projekt „Rozšírenie siete monitorovacích staníc na sledovanie koncentrácie alergizujúcich častíc“ (ďalej len „projekt“).

Pomocou projektu sa rozšíri už existujúca sieť 6 peľových monitorovacích staníc na úroveň 12 peľových staníc, ktorá je nevyhnutná pre presné a komplexné vyhodnocovanie peľovej situácie v jednotlivých regiónoch Slovenska. Bude tým zabezpečený adekvátny monitoring pre celé územie Slovenska a verejnosť bude mať prístup k adekvátnym informáciám. Kvalitné poznanie aktuálnej situácie na úrovni prevencie zlepší povedomie a pripraví alergikov na situácie ako predchádzať sprievodným ochoreniam a znižuje riziko vzniku negatívnych dopadov na ich zdravie a bežný či pracovný život.

Súčasťou realizácie projektu je aj systém včasného varovania (vrátane mobilnej aplikácie), ktorý umožní obyvateľom interaktívne si preveriť situáciu v lokalite ako aj automatizovanými hláseniami získať informácie. Prostredníctvom notifikačného systému budú všetky zariadenia automaticky a bezplatne notifikované o zistenom riziku v danej lokalite a o jej predpokladanom vývoji. Aplikácia bude v priamej interakcii s obyvateľmi a poskytne obyvateľom informácie o zmenách v peľovej situácii na území SR rovnako o sezónnych rizikách a odporúčaniach ako sa vyhnúť negatívnym dopadom na ich zdravie.

V praxi aplikácia umožní obyvateľom interaktívne si preveriť situáciu v lokalite ako aj automatizovanými hláseniami získať informácie. Obyvatelia budú aktuálne informovaní o zmenách v peľovej situácii na území SR rovnako o sezónnych rizikách a odporúčaniach ako sa vyhnúť negatívnym dopadom na ich zdravie. Aplikácia bude zadarmo. Aplikácia resp. kompletný systém monitorovania a varovania bude komplexne dostupný v plne funkčnej prevádzke cca koncom roku 2021, avšak jednotlivé časti budú parciálne spúšťané resp. testované aj priebežne, o spúšťaní jednotlivých fáz budeme verejnosť priebežne informovať.

Národný projekt je odpoveďou na zmenu životného prostredia a životného štýlu, ktoré prispievajú k zmenám života alergikov, avšak informácie získané pomocou siete monitorovacích staníc budú zároveň slúžiť aj ako otvorená databáza údajov pre odbornú verejnosť za účelom ďalšieho rozvoja v tejto oblasti.

Realizácia projektu je naplánovaná na obdobie 2020-2022. Samotná implementácia projektu začala v januári 2020.

Etapy riešenia (2020 – 2022)

- obnova vybavenia súčasných peľových staníc, dobudovanie infraštruktúry peľovej informačnej služby v nových lokalitách vybraných RÚVZ,
- vybudovanie systému včasného varovania a mobilnej aplikácie
- zaškolenie personálu podieľajúceho sa na prevádzke PIS,
- úprava internetovej stránky, informovanie verejnosti.

Výstupy

- adekvátna sieť peľových staníc v pôsobnosti vybraných RÚVZ,
- informovanie verejnosti,
- budovanie kapacít v rámci RÚVZ, vzdelávanie,
- redizajn internetovej stránky pre alergikov,
- využitie údajov pre vedu a výskum.

Stav plnenia k 31. 12. 2022:

V plnení úlohy sa postupuje podľa usmernenia ÚVZ SR a za podmienky, že vybavenie peľovej stanice bude finančne zabezpečené z operačného programu - Kvalita životného prostredia. Prebehlo niekoľko rokovaní s SHMÚ o možnosti ich zapojenia sa a možnej spolupráce v tejto oblasti z hľadiska testovania automatizácie monitoringu a efektívnejšieho prenosu informácií. Plnenie úlohy značne ovplyvnila pandemická situácia na Slovensku a budovanie infraštruktúry peľovej informačnej služby v nových lokalitách vybraných RÚVZ bolo pozastavené.

2. ODBOR PREVENTÍVNEHO PRACOVNÉHO LEKÁRSTVA A TOXIKOLÓGIE

2.1 ZNIŽOVANIE MIERY ZDRAVOTNÝCH RIZÍK ZAMESTNANCOV Z PRACOVNÉHO PROSTREDIA, PRACOVNÝCH PODMIENOK A SPÔSOBU PRÁCE

Gestor

ÚVZ SR (úlohy č. 2.1.1, 2.1.3)

RÚVZ so sídlom v Banskej Bystrici (úlohy č. 2.1.2, 2.1.3)

Riešiteľské pracoviská

RÚVZ v SR

Cieľ

Zvýšiť odbornú úroveň hodnotenia pracovného prostredia, pracovných podmienok a spôsobu práce vo vzťahu k zdravotným rizikám zamestnancov. Na hodnotenie využívať odborné usmernenia ÚVZ SR. Pri výkone štátneho zdravotného dozoru (ďalej ŠZD) vykonávaného RÚVZ v SR uplatňovať legislatívne úpravy v oblasti ochrany zdravia pri práci vrátane legislatívnych úprav harmonizovaných s právom Európskych spoločenstiev. Pomocou kontrolných listov informovanosti zamestnancov overovať poskytovanie informácií zamestnancom v oblasti ochrany zdravia pri práci zo strany zamestnávateľov, zisťovať rizikové faktory práce a výskyt zdravotných problémov u zamestnancov pri podozrení na výskyt choroby z povolania na danom pracovisku. Zvýšiť úroveň údajov o rizikových prácach a zabezpečiť ich efektívne využitie v ochrane zdravia pri práci usmerňovaním činnosti pracovnej zdravotnej služby priamo v podnikoch.

Etapy riešenia

rok 2023 a ďalšie roky

2.1.1 ZNIŽOVANIE MIERY ZDRAVOTNÝCH RIZÍK (RIZIKOVÉ PRÁCE)

Anotácia

Viest' evidenciu rizikových prác za príslušný okres, región a SR podľa vyhlášky MZ SR č. 448/2007 Z. z. o podrobnostiach o faktoroch práce a pracovného prostredia vo vzťahu ku kategorizácii prác z hľadiska zdravotných rizík a o náležitostiach návrhu na zaradenie prác do kategórií. Prehodnotiť vydané rozhodnutia o určení rizikových prác (resp. profesií) podľa predchádzajúcich legislatívnych úprav. V rámci ŠZD sledovať najmä pracovné podmienky zamestnancov, mieru expozície zamestnancov a realizáciu náhradných opatrení zo strany zamestnávateľov na pracoviskách, kde zamestnanci vykonávajú rizikové práce. V rámci výkonu ŠZD tiež sledovať spôsob zabezpečenia zdravotného dohľadu pre zamestnancov, výsledky a intervaly lekárskech preventívnych prehliadok vo vzťahu k práci a zaradenie zamestnancov do pracovného procesu na základe posúdenia zdravotnej spôsobilosti na prácu.

Uplatňovať databázu rizikových prác obsahovo zosúladenú s platnými právnymi predpismi na ochranu zdravia pri práci.

Realizačné výstupy

Získavať aktuálne údaje o:

- počte exponovaných zamestnancov vykonávajúcich rizikové práce v jednotlivých okresoch, regiónoch a v SR podľa štandardných výstupov programu databázy ASTR,
- počte nových rizikových prác v danom roku,
- počte a druhu sankcií uložených zamestnávateľom za neplnenie opatrení na ochranu zdravia na pracoviskách, kde zamestnanci vykonávajú rizikové práce.

Sledovať vývoj zmien počtu zamestnancov vykonávajúcich rizikové práce (trendy) v porovnaní s predchádzajúcimi rokmi.

Budovať centrálny register údajov a regionálne registre o:

- individuálnych meraniach expozícií pri pracovných činnostiach a pri výkone celej práce jednotlivých profesií na tvorbu databáz údajov o miere expozície rizikovým faktorom a na tvorbu reálnych profilov profesií tzv. „matric expozície profesií“, ktoré sa celosvetovo spracovávajú ako „job exposure matrices“ (JEMs) na potreby praxe a výskumu v ochrane zdravia pri práci,
- podmienkach práce u prípadov ohrozenia chorobou z povolania a u priznaných prípadov s chorobou z povolania.

Zosúladiť registrované údaje s požiadavkami národných a medzinárodných inštitúcií.

Preskúmať možnosti prepojenia registra s ďalšími registrami na analýzy zdravotných rizík a využitie údajov k stanoveniu priorít vo výkone ŠZD a v usmerňovaní tvorby zdravých pracovných podmienok a ochrany zdravia pri práci.

V roku 2023 pracovať na zjednotení postupov pri kategorizácii rizika a zaraďovaní prác do kategórií jednotlivými RÚVZ v SR s cieľom odstrániť nejednotnosť v posudzovaní. Prehodnotiť situáciu z hľadiska expozície pri práci v súvislosti so zmenami limitov a so sprísňovaním požiadaviek na účinnú ochranu zdravia pri práci vrátane kontroly používania primeraných OOPP.

V roku 2023 vytvoriť databázu údajov o hluku a vibráciách z často používaných strojov, nástrojov a zariadení na účely hodnotenia expozície a následne zdravotného rizika pracovníkov v štruktúre podľa usmernenia z ÚVZ SR.

Realizovať konzultačné porady na RÚVZ v sídle kraja pre všetky RÚVZ v kraji k prešetrovaným podozreniam na choroby z povolania s cieľom zefektívniť posudzovanie pracovných podmienok a zdravotných rizík pri práci vo vzťahu k zisteným chorobám a poškodeniam zdravia u pracovníkov. Frekvenciu konzultačných porád si dohodnú príslušné RÚVZ v kraji.

Stav plnenia k 31.12.2022 :

K 31.12. 2022 evidujeme v okrese Prešov a Sabinov 2 272 pracovníkov zaradených do 3. a 4. kategórie, z toho je 646 žien. Najčastejšie sa vyskytujúcim rizikovým faktorom v pracovnom prostredí s najväčším počtom exponovaných zamestnancov je hluk (1 311 zamestnancov). Ďalšími významnými faktormi práce a pracovného prostredia podľa počtu exponovaných

zamestnancov sú chemické látky a zmesi (485), biologické faktory (195), záťaž teplom a chladom (171 zamestnancov), vibrácie (139).

RÚVZ Prešov eviduje 95 organizácií v ktorých sú práce zaradené do 3. a 4. kategórie. K 31.12.2022 bolo vydaných 19 rozhodnutí ktorými boli vyhlásené rizikové práce z toho pre existujúce firmy (na základe prehodnotenia rizík) 12 rozhodnutí. Pre nové právne subjekty 3 rozhodnutia, pre 4 subjekty boli práce vyradené z kategórie rizikových prác.

Evidencia rizikových prác je vedená v programe ASTR.

Sankcie za neplnenie opatrení na ochranu zdravia na pracoviskách kde zamestnanci vykonávajú rizikové práce neboli uplatnené.

Konzultačné porady na RÚVZ v sídle kraja k prešetrovaným podozreniam na choroby z povolania s cieľom zefektívniť posudzovanie pracovných podmienok a zdravotných rizík pri práci vo vzťahu k zisteným chorobám a poškodeniam zdravia u pracovníkov sa v roku 2022 realizovali online. Dôvodom tohto spôsobu realizácie porád bola stále nepriaznivá epidemiologická situácia v súvislosti s pandémiou COVID-19.

2.1.2 ZNIŽOVANIE ZDRAVOTNÝCH RIZÍK Z LÁTOK A ZMESÍ KLASIFIKOVANÝCH AKO TOXICKÉ

Anotácia

Uplatňovanie legislatívnych úprav týkajúcich sa expozície chemickým látkam a zmesiam v zákone 355/2007 Z. z. a v nariadení vlády SR č. 355/2006 Z.z. o ochrane zamestnancov pred rizikami súvisiacimi s expozíciou chemickým faktorom pri práci v znení neskorších predpisov, harmonizovaných s právom Európskych spoločenstiev, pri výkone ŠZD. Postupovať v súlade so zákonom č. 67/2010 Z. z. a s jednotnou „chemickou“ legislatívou EÚ týkajúcou sa registrácie, hodnotenia, autorizácie, obmedzovania, klasifikácie, označovania a balenia chemických látok a zmesí, ktorá sa vzájomne dopĺňa s legislatívou na ochranu zdravia a bezpečnosti pri práci s chemickými látkami a zmesami. Aktualizovať a zosúladiť terminológiu v príslušných právnych predpisoch. Cielene kontrolovať zabezpečenie ochrany zdravia zamestnancov pri výrobe, skladovaní, predaji a zaobchádzaní s látkami a zmesami klasifikovanými ako toxické (GHS06), ktoré boli doposiaľ klasifikované ako veľmi toxické a toxické látky a zmesi. Zabezpečovať poradenstvo a konzultácie pre zamestnávateľov a zamestnancov. Získavanie údajov o likvidácii obalov a nepoužiteľných zbytkov od látok a zmesí klasifikovaných ako toxické (GHS06) a ďalej sledovať ich používanie podľa aktuálneho „Zoznamu a rozsahu použitia povolených prípravkov na ochranu rastlín a mechanizačných prostriedkov na ochranu rastlín“ vydaného na príslušný rok.

Realizačné výstupy

Zosúladenie terminológie

Získavať údaje o:

- vykonaných previerkach zameraných na plnenie opatrení na ochranu zdravia pri práci s veľmi toxickými a toxickými látkami a zmesami,
- klasifikácii látok a zmesí podľa nariadenia Európskeho parlamentu a Rady 1272/2008/EHS, o oboznámení sa zamestnancov s kartami bezpečnostných údajov (KBÚ) a o expozičných scenároch a stanovených DNEL a DMEL v KBÚ,
- vydaných osvedčeniach o odbornej spôsobilosti na prácu s veľmi toxickými a toxickými látkami a zmesami (na základe skúšky pred komisiou a bez vykonania skúšky na základe overenia dĺžky odbornej praxe),

- vydaných osvedčeniach o odbornej spôsobilosti na prácu s dezinfekčnými prípravkami na profesionálne použitie a na prácu s prípravkami na reguláciu živočíšnych škodcov na profesionálne použitie,
- mimoriadnych situáciách a haváriách a ich dôsledkoch.

Dosiahnuť zvýšenie miery uvedomenia si zdravotných rizík vyplývajúcich z expozície zamestnancov a obyvateľstva veľmi toxickým a toxickým látkam a zmesiam. Overenie formou kontrolných listov informovanosti zamestnancov.

V roku 2023 pokračovať v práci pri implementácii zmien v legislatíve týkajúcich sa povinnosti praktickej prípravy na prácu s vybranými toxickými látkami a prípravkami osobitne s diizokyanátmi.

Stav plnenia k 31.12.2022 :

Štátny zdravotný dozor bol vykonávaný v poľnohospodárskych organizáciách zabezpečujúcich chemickú ochranu rastlín a v spoločnostiach zabezpečujúcich DDD činnosti. Prípravky na chemickú ochranu rastlín sú sezónnym tovarom, ktorý sa najčastejšie nakupuje na priamu spotrebu. Pokračuje trend obmedzovania činností s toxickými a veľmi toxickými chemickými látkami a zmesami a pri chemickej ochrane rastlín sa toxické a veľmi toxické látky a zmesi používajú len výnimočne.

Organizácie ktoré manipulujú, skladujú toxické a veľmi toxické látky a prípravky (laboratória, prevádzky zabezpečujúce povrchovú úpravu kovov) majú vydané súhlasné rozhodnutie RÚVZ na používanie toxických a veľmi toxických chemických látok a zmesí, vypracované prevádzkové poriadky, pracovníci riadiaci práce s nebezpečnými chemickými faktormi spĺňajú podmienku odbornej spôsobilosti, skladovanie prípravkov je zabezpečené v účelových skladoch.

V roku 2022 RÚVZ v Prešove vydal 18 osvedčení o odbornej spôsobilosti na prácu s toxickými a veľmi toxickými chemickými látkami a zmesami v troch prípadoch sa jednalo o osvedčenie na výkon DDD činností. Jeden žiadateľ sa podrobil preskúšaniu pred komisiou na overenie znalostí.

Mimoriadne a havarijné situácie sme neriešili.

2.1.3 ZNIŽOVANIE ZDRAVOTNÝCH RIZÍK Z KARCINOGENÝCH A MUTAGENÝCH FAKTOROV VRÁTANE AZBESTU A LÁTKO POŠKODZUJÚCICH REPRODUKCIU A NARÚŠAJÚCICH ENDOKRINNÝ SYSTÉM

Anotácia

Uplatňovanie legislatívnych úprav - nariadenia vlády SR č. 356/2006 Z. z. o ochrane zdravia zamestnancov pred rizikami súvisiacimi s expozíciou karcinogénnym a mutagénnym faktorom pri práci v znení neskorších predpisov a nariadenia vlády SR č. 253/2006 Z. z. o požiadavkách na ochranu zamestnancov pred rizikami súvisiacimi s expozíciou azbestu pri práci, harmonizovaných s právom Európskych spoločenstiev, pri výkone ŠZD.

Vyhľadávať pracovné postupy a technológie s použitím chemických karcinogénov a mutagénov.

Zamerat' sa aj na vyhľadavanie a posudzovanie expozície látkam poškodzujúcim reprodukciu, ktoré sú podľa nariadenia Európskeho parlamentu a Rady 1272/2008/EHS v rámci svojej triedy nebezpečnosti zaradené v kategórii 1A alebo 1B a na látky narúšajúce endokrinný systém.

Objektivizovať expozíciu, zavádzať nové meracie a hodnotiace metódy expozície týmto látkam (BET, priame, nepriame). Vytvárať a viesť databázu organizácií, v ktorých sú zamestnanci vystavení karcinogénnym a mutagénnym faktorom a pracovným procesom s rizikom chemickej karcinogenity. Cielene vyhľadávať pracovné procesy súvisiace so zvýšenou expozíciou azbestu (búracie, stavebné činnosti) a nariaďovať účinné opatrenia na minimalizáciu expozície zamestnancov a obyvateľstva a na zvyšovanie uvedomovania si súvisiacich zdravotných rizík a možností účinnej prevencie.

Realizačné výstupy

Získavať aktuálne údaje:

- o počtoch zamestnancov vykonávajúcich rizikové práce s karcinogénnymi a mutagénnymi faktormi podľa kategórií rizika v jednotlivých organizáciách, okresoch, regiónoch a v SR,
- o vývoji zmien a trendov v porovnaní s predchádzajúcimi rokmi,
- o jednotlivých organizáciách, v ktorých sa pracuje s karcinogénnymi a mutagénnymi faktormi a kde sa vyskytujú pracovné procesy s rizikom chemickej karcinogenity,
- doplniť údaje o látkach poškodzujúcich reprodukciu a látkach narúšajúcich endokrinný systém,
- dosiahnuť zvýšenie miery uvedomenia si zdravotných rizík vyplývajúcich z expozície zamestnancov a obyvateľstva karcinogénnym a mutagénnym faktorom vrátane azbestu ako aj z expozície látkam poškodzujúcim reprodukciu a látkam narúšajúcim endokrinný systém.

Zameriavať sa aj na búracie a rekonštrukčné práce pri odstraňovaní azbestových materiálov v exteriéroch aj v interiéroch budov. Pozornosť venovať odstraňovaniu a opravám odpadových a kanalizačných rúr z azbestových materiálov v bytových jadrách v budovách na bývanie.

Overenie formou kontrolných listov informovanosti zamestnancov.

V roku 2023 pracovať na zjednotení postupov pri kategorizácii rizika a zaraďovaní prác do kategórií jednotlivými RÚVZ v SR s cieľom odstrániť nejednotnosť v posudzovaní. Prehodnotiť situáciu z hľadiska expozície karcinogénom a mutagénom pri práci v súvislosti so zmenami limitov a so sprísňovaním požiadaviek na účinnú ochranu zdravia pri práci vrátane kontroly používania primeraných OOPP.

Stav plnenia k 31.12.2022 :

Evidujeme 20 organizácií kde sa používajú karcinogénne látky a prípravky, respektíve sa jedná o pracovný proces s rizikom chemickej karcinogenity. V 5 organizáciách je to prach z tvrdého dreva. Zlúčeniny Cr⁶⁺ sa používajú najmä na povrchovú úpravu výrobkov, cytostatiká v zdravotníctve. RÚVZ so sídlom v Prešove eviduje 192 zamestnancov exponovaných chemickým karcinogénom a mutagénom. Prevažnú väčšinu tvoria zdravotnícky zamestnanci.

V okrese Prešov a Sabinov má oprávnenie na likvidáciu azbestu 11 spoločností. V roku 2022 bolo vydaných 237 rozhodnutí k sanačným prácam, ktoré súviseli s likvidáciou azbestu. Na likvidáciu strešných krytín bolo vydaných 182 rozhodnutí, likvidáciu stúpačiek v bytových domoch 25 rozhodnutí a na balenie a odvoz už demontovanej strešnej krytiny 30

rozhodnutí. Firmy majú oprávnenie ÚVZ na výkon týchto prác. Štátny zdravotný dozor bol zameraný hlavne na používanie OOPP, možnosti dodržiavania osobnej hygieny, výkon LPP a bezpečnú manipuláciu s materiálom obsahujúcim azbestové vlákna.

2.1.4 ZNIŽOVANIE ZDRAVOTNÝCH RIZÍK Z BIOLOGICKÝCH FAKTOROV PRI PRÁCI VRÁTANE NOVÝCH BIOLOGICKÝCH FAKTOROV, OSOBITNE VÍRUSU SARS CoV-2

Anotácia

Uplatňovanie legislatívnych úprav - nariadenia vlády SR č. 83/2013 Z. z. o ochrane zdravia zamestnancov pred rizikami súvisiacimi s expozíciou biologickým faktorom pri práci v znení NV SR č. 333/2020.

Pri činnosti, pri ktorej by mohlo vzniknúť riziko z expozície biologickým faktorom vrátane poranenia alebo nákazy pri vykonávaní zdravotníckych činností, musí zamestnávateľ určiť povahu, stupeň a trvanie expozície zamestnancov týmto biologickým faktorom, aby mohol posúdiť akékoľvek riziko pre zdravie alebo bezpečnosť zamestnancov a prijať potrebné opatrenia. Dôraz sa kladie na pracovné podmienky, organizáciu práce s biologickými faktormi, na bariérovú ochranu zdravia vrátane používania respirátorov, ochranných odevov na celé telo

a ďalších OOPP. Uplatňovanie ochranných opatrení a úrovni ochrany zdravia pri práci je nutné realizovať podľa prílohy č. 5. nariadenia vlády SR č. 83/2013 Z. z.

Medzi biologické faktory 3. skupiny, ktoré môžu spôsobiť závažné ochorenie ľudí a predstavujú vážne nebezpečenstvo pre zamestnancov z hľadiska možnosti ich nákazy ako aj riziko rozšírenia v populácii, bol zaradený v roku 2020 nový vírus SARS CoV-2 spôsobujúci chorobu COVID-19. V súčasnosti už je k dispozícii účinná profylaxia v podobe očkovania proti nákaze vírusom SARS CoV-2 a zdokonaľuje sa liečba špecifickými virostatikami proti novým variantom vírusu.

Zamestnávateľ je povinný zabezpečiť pri všetkých činnostiach, pri ktorých je riziko pre zdravie zamestnancov pri práci s biologickými faktormi primeraný zdravotný dohľad a operatívne komunikovať s príslušným orgánom verejného zdravotníctva.

Vybrané úrady verejného zdravotníctva v SR a spolupracujúce zdravotnícke zariadenia sa zapoja do medzinárodne riešených štúdií v záujme prevencie a ochrany zdravia pred ochorením COVID-19.

Realizačné výstupy

Získavať aktuálne údaje:

- o počtoch zamestnancov vykonávajúcich rizikové práce s biologickými faktormi podľa kategórií rizika, osobitne so SARS-CoV-2 v jednotlivých organizáciách, okresoch, regiónoch a v SR,
- o vývoji zmien a trendov v porovnaní s predchádzajúcimi rokmi.

Participovať na riešení projektu EÚ „Orchestra“ podľa kontraktu s komisiou EÚ v oblasti získavania a diseminácie nových poznatkov v záujme ochrany zdravia pri práci.

Stav plnenia k 31.12.2022 :

Za rok 2022 evidoval RÚVZ Prešov 195 zamestnancov v riziku biologické faktory - SARS CoV-2. Jednalo sa o zdravotníckych zamestnancov (lekári, zdravotné sestry, sanitári, upratovačky) na pracoviskách – odberové miesta, COVID oddelenia a ambulancie. Zaradením

zdravotníckych zamestnancov do 3. kategórie pre biologické faktory vzrástol aj celkový počet zamestnancov v rizikách.

2.2 INTERVENCIE NA PODPORU ZDRAVIA PRI PRÁCI

Gestor

ÚVZ SR

Cieľ

Napomôcť zlepšovaniu zdravotného stavu zamestnancov usmerňovaním realizácie intervenčných programov, vedením informačných kampaní, cieleným poradenstvom pre zamestnávateľov a zamestnancov v oblasti ochrany a podpory zdravia pri práci a spolupráci s PZS.

Špecifické ciele

- navrhovať a usmerňovať realizovanie intervenčných aktivít zameraných na znižovanie zdravotných rizík zo životného štýlu, z práce a z pracovného prostredia,
- navrhovať a usmerňovať zlepšovanie pracovného prostredia a zdravotného stavu zamestnancov v spolupráci so zamestnávateľmi, SZČO a PZS (prostredníctvom poradní zdravia pri RÚVZ v SR, projektu Zdravé pracoviská, a i.),
- poskytovať odborné poradenstvo zamestnávateľom a zamestnancom zamerané na prevenciu zdravotných rizík a ochranu zdravia pri práci s osobitným zameraním na malé a stredné podniky,
- zapájať sa do európskych informačných kampaní, vedených európskymi inštitúciami, zameraných na informovanie o povinnostiach zamestnávateľov v ochrane zdravia pri práci, komunikovanie o zdravotných rizikách z faktorov práce a pracovného prostredia, hľadanie efektívnych spôsobov ochrany a podpory zdravia pri práci a realizáciu vhodných preventívnych opatrení,
- realizovať regionálne aktivity zamerané na zvýšenie povedomia o ochrane a podpore zdravia pri práci v spolupráci s mestami, zamestnávateľmi,
- zvyšovať odbornú a technickú vybavenosť pracovísk na poskytovanie odborného poradenstva a vykonávanie objektívnych zisťovaní, priebežne zvyšovať efektívnosť pracovných postupov,
- zabezpečiť informovanie verejnosti, zamestnávateľov a zamestnancov o kombinovanom pôsobení faktorov z práce, pracovného prostredia a faktorov životného štýlu, a o možnosti zosilňovania až znásobenia ich negatívnych účinkov na zdravie,
- zlepšiť prevenciu chorôb z povolania prostredníctvom médií zverejňovaním informácií o trendoch vývoja rizikových prác na národnej a regionálnej úrovni spolu s príčinami ich vzniku a informácií o výskyte a trendoch vývoja chorôb z povolania v Slovenskej republike spolu s príčinami ich vzniku,
- zabezpečiť informovanie verejnosti, zamestnávateľov a zamestnancov prostredníctvom médií o možnostiach ochrany a podpory zdravia pri práci a pri zmene návykov v spôsobe života na vytváranie psychickej, fyzickej a sociálnej pohody a zabezpečiť, aby verejnosť bola včas informovaná o nových predpisoch na ochranu zdravia pri práci,
- intenzívne medializovať a propagovať význam ochrany zdravia pri práci a činnosť orgánov verejného zdravotníctva tak, aby sa táto oblasť (v aspektoch prevencie i represie) lepšie dostala do povedomia zamestnávateľov, zamestnancov a ďalších subjektov,
- vydávať odborné príručky, informačné a propagačné materiály pre zamestnávateľov a zamestnancov na účely propagácie tém ochrany zdravia pri práci a právnych predpisov na ich lepšie pochopenie a uplatňovanie,

- informovať odbornú a laickú verejnosť o otázkach ochrany zdravia pri práci prostredníctvom odborných konferencií a seminárov vrátane vedeckých a medzinárodných, ktoré budú odborne garantovať vzdelávacie a výskumné inštitúcie.

Etapy riešenia

rok 2023 a ďalšie roky

2.2.1 ZDRAVÉ PRACOVISKÁ

Riešiteľské pracoviská

Vybrané RÚVZ v SR

Anotácia

Prispieť k zlepšeniu zdravotného stavu zamestnancov prostredníctvom aktivít poradní zdravia, propagovať u zamestnávateľov intervenčné programy. Zamerať sa na kombinovaný vplyv zdraviu škodlivých faktorov práce, pracovného prostredia a životného štýlu. Osobitne poskytovať poradenstvo malým a stredným podnikom a samostatne zárobkovo činným osobám (SZČO). Realizovať regionálne aktivity zamerané na zvýšenie povedomia o ochrane a podpore zdravia pri práci v spolupráci s mestami, zamestnávateľmi. Vychádza sa z poznatku, že zamestnanec, ktorý je informovaný a vzdelaný o spôsobe a miere rizika, sa správa tak, že miera jeho zdravotného rizika sa významne zníži. Usmerňovať PZS v SR.

Realizačné výstupy

Zvýšenie informovanosti o vzájomne pôsobiacich faktoroch práce a životného štýlu.

Údaje o prebiehajúcich intervenčných programoch v podnikoch, počty podnikov a osôb zapojených do programov podpory zdravia pri práci. Údaje o počtoch podnikov zapojených do projektu a konkrétne informácie o každom podniku: prevádzka, výrobné zameranie, realizované výkony v rámci projektu a ich výsledky, objektivizácie faktorov práce a pracovného prostredia, intervenčné aktivity zamerané na ochranu a podporu zdravia pri práci.

Údaje o regionálnych aktivitách zameraných na zvýšenie povedomia o ochrane a podpore zdravia pri práci v spolupráci s mestami, zamestnávateľmi.

Meranie účinnosti programov meraním prevalencie rizikových faktorov v skupinách pracujúcej populácie.

2.2.2 EURÓPSKA INFORMAČNÁ KAMPAŇ EURÓPSKEJ AGENTÚRY PRE BOZP (OSHA BILBAO) ZAMERANÁ NA PREVENCIU ZDRAVOTNÝCH A BEZPEČNOSTNÝCH RIZÍK PRI PRÁCI

Riešiteľské pracoviská

RÚVZ v SR

Anotácia

Realizovať informačné aktivity pre zamestnávateľov a zamestnancov, zamerané na prevenciu zdravotných a bezpečnostných rizík pri práci podľa aktuálne vyhlásenej témy kampane. Aktívne sa zapojiť do Európskeho týždňa bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci. V prípade

potreby spolupracovať s orgánmi inšpekcie práce a NIP (národné kontaktné miesto OSHA) a realizovať spoločné previerky podľa aktuálnej témy kampane.

Realizačné výstupy

Údaje o realizovaných intervenčných a informačných aktivitách zameraných na aktuálnu tému kampane, informácie o aktivitách v rámci Európskeho týždňa BOZP.
Informácia o spolupráci s orgánmi inšpekcie práce a NIP.

Stav plnenia k 31.12.2022

Konzultácie a poradenstvá so zameraním na zvýšenie povedomia zamestnancov v oblasti vplyvu škodlivých faktorov práce, pracovného prostredia na zdravie zamestnancov sa poskytovali v prvom polroku telefonicky, informácie boli dostupné na internetovej stránke. V rámci dňa otvorených dverí boli realizované besedy a prednášky pre fyzické osoby zamerané na poškodenie zdravia z práce.

Spoločná previerka s inšpekciou práce bola vykonaná v Technických službách mesta Prešov – pracovisko-odpadové hospodárstvo a všeobecná údržba na Jesennej ul. v Prešove - ručné triedenie už separovaného odpadu – plasty, papier. Zameranie - prevencia poškodení podporno-pohybovej sústavy súvisiacich s prácou a na prácu s bremenami.

3. ODBOR HYGIENY VÝŽIVY, BEZPEČNOSTI POTRAVÍN A KOZMETICKÝCH VÝROBKOV

3.1 MONITORING PRÍJMU KUCHYNSKEJ SOLI

Cieľ

Dosiahnuť postupné znižovanie príjmu soli v nadväznosti na prijaté úlohy v oblasti rizikových faktorov vo výžive.

Gestor

ÚVZ SR

Riešiteľské pracoviská

ÚVZ SR a RÚVZ v SR

Anotácia

Sol' je jedným z hlavných rizikových faktorov vo výžive a jej nadmerný príjem je spojený s výskytom KVO. Ako rizikový faktor je indikovaný vo viacerých dokumentoch (napr. WHO Akčný plán pre výživu a potraviny 2016 – 2020, Viedenská deklarácia pre výživu). V oblasti vládou SR (uznesenie č.117 z 8. 3. 2017) prijatého Akčného plánu pre potraviny a výživu na roky 2017 – 2025 sa bude pokračovať v aktivitách na dosiahnutie cieľa prostredníctvom monitoringu - postupné zníženie príjmu soli na 5 g na deň u dospeléj populácie so zameraním sa na hotové pokrmy, chlieb a pečivo v spoločnom stravovaní so zameraním na uzavretý systém spoločného stravovania napr. zariadenia sociálnych služieb a stravovacie zariadenia v nemocničných zariadeniach.

Etapy riešenia

I. Etapa:

1. RÚVZ v sídle kraja odobrať najmenej 10 vzoriek hotových pokrmov (5 vzoriek uzavretý systém a 5 vzoriek verejné stravovanie / každé RÚVZ) (celé obedové menu) a 3 vzorky chleba alebo pekárskych výrobkov (od výrobcov SR) v ZSS na laboratórnu kontrolu obsahu pridanej kuchynskej soli.

T: 31. 12. 2024

Z: RÚVZ v sídle kraja pod koordináciou KO v HV

2. Výsledky spracované podľa komodity v tabuľkovej forme zaslať na RÚVZ so sídlom v Trenčíne v termíne do 30. 01. 2025

Z: RÚVZ v sídle kraja pod koordináciou KO v HV

II. Etapa

Pripraviť záverečnú správu za SR v termíne do 30. 03. 2025 – RÚVZ so sídlom v Trenčíne v spolupráci s ÚVZ SR.

Výstupy

Záverečná správa - pre sledovanie vývoja v oblasti príjmu soli prostredníctvom hotových pokrmov, chleba a pečiva v zariadeniach spoločného stravovania uzatvoreného typu.

Vyhodnotenie výsledkov k 31.12.2022

Podľa usmernenia krajskej odborníčky boli v prevádzke verejného stravovania odobraté 2 vzorky hotových pokrmov (1 vzorka mäsového pokrmu a 1 vzorka prílohy) na laboratórnu kontrolu obsahu pridanej kuchynskej soli. Vzorky vyhoveľi požiadavkám legislatívy. Výsledky boli zaslané na RÚVZ so sídlom v Poprade.

4. ODBOR HYGIENY DETÍ A MLÁDEŽE

4.1. AKTIVITY PREVENČIE DETSKEJ OBEZITY V KONTEXTE PLNENIA NÁRODNÉHO AKČNÉHO PLÁNU V PREVENČII OBEZITY NA ROKY 2015 - 2025 (NAPPO)

Gestor

ÚVZ SR

Riešiteľské pracoviská

RÚVZ v SR

Cieľ

Cieľom aktivít je komplexným výkonom štátneho zdravotného dozoru, realizáciou výchovných aktivít v oblasti edukácie matiek cestou materských centier a detí a mládeže cestou zariadení pre deti a mládež prispieť k zníženiu výskytu detskej obezity.

Anotácia

V súvislosti s epidemickým nárastom prevalencie obezity v celosvetovom meradle vláda Slovenskej republiky schválila Národný akčný plán v prevencii obezity na roky 2015 – 2025, ktorého súčasťou sú úlohy a aktivity, zamerané na zníženie výskytu obezity detskej a dorastovej populácie. Zlé stravovacie návyky a nízka fyzická inaktivita predstavujú významné faktory obezity u dospelých, rovnako ako aj u detí a mladých ľudí. Uvedené faktory vedú k nadhmotnosti a obezite a v dôsledku toho sa môžu uplatniť nezávislé rizikové faktory chronických neprenosných ochorení.

Súčasťou projektu je aj získavanie údajov o antropometrických charakteristikách detí vybraných vekových skupín v súvislosti so stúpajúcim trendom výskytu obezity prostredníctvom projektu COSI. V roku 2019 sa zrealizovala druhá etapa tohto projektu v nadväznosti na predchádzajúcu etapu, realizovanú v roku 2015.

Etapy riešenia

Každoročne od roku 2015 do roku 2025 realizovať priority a) b) a c). Každé tri roky realizovať aktivity v rámci priority d):

a) Podpora zdravého štartu do života

- zamerať sa v rámci poradní zdravia na matky s deťmi na materskej dovolenke. Výchovné aktivity zamerané na poradenskú a konzultačnú činnosť v oblasti zdravého životného štýlu, prevencie obezity realizovať v zariadeniach kde sa stretávajú matky s deťmi napr. materské centrá, rodičovské centrá.

b) Podpora zdravšieho prostredia v školách

- zabezpečiť kontrolu predávaného sortimentu a kontrolu dodacích listov u predajcov s cieľom zistiť, aké je percentuálne zastúpenie ponúkaných zdravých druhov potravín a potravín s množstvom prebytočnej energie, resp. potravín s vysokým obsahom soli, ktoré nezabezpečujú zdravý vývoj dieťaťa a prispievajú k riziku vzniku nadhmotnosti až obezity.
- podporovať poskytovanie desiat vyrábaných a podávaných zo školskej kuchyne

- zabezpečiť edukačné aktivity v oblasti zdravého stravovania a zdravej výživy detí, mliečného programu pre deti, programu školské ovocie
- zabezpečiť efektívny a účinný výkon štátneho zdravotného dozoru v zariadeniach stravovacích prevádzok určených pre deti a mládež a vo výdajniach stravy,
- kontrolovať hygienické podmienky pri príprave diétného stravovania,
- kontrolovať dodržiavanie pitného režimu pre deti, v predškolských zariadeniach presadzovať pri realizácii pitného režimu detí používanie pitnej vody a nesladených nápojov,
- zisťovať počet stravujúcich sa detí a mládeže v školských stravovacích zariadeniach,
- posudzovať energetickú a biologickú hodnotu stravy,
- kontrolovať pestrosť stravy,
- kontrolovať dodržiavanie zásad pri zostavovaní jedálnych lístkov s ohľadom na odporúčané výživové dávky

c) Poskytovať nutričné vzdelávanie odborným zamestnancom školského stravovania v rámci projektov profesijných združení

- zúčastňovať sa pracovných porád pracovníkov školského stravovania organizovaných okresnými úradmi, odborom školstva a Spoločnými školskými úradmi
- v spolupráci s odborními školstva na krajskej úrovni a Spoločnými školskými úradmi na okresnej úrovni zrealizovať školenie pracovníkov školského stravovania

d) Podpora pohybových aktivít

- realizovať monitoring TV podmienok žiakov základných a stredných škôl, vrátane vonkajších telovýchovných plôch z hľadiska dodržania požiadaviek príslušnej legislatívy (priestorové usporiadanie, vybavenie, tepelno-vlhkostná mikroklima a pod.),
- v rámci výkonu ŠZD sledovať využívanie priestorov telocviční na mimoškolské aktivity, dodržiavanie prevádzkových poriadkov telovýchovných zariadení,
- sledovať využívanie iných športových plôch a zariadení na telovýchovu a šport v rámci výučby žiakov sledovanej školy (plaváreň, športová hala, verejné ihrisko),
- sledovať realizáciu malých foriem telesnej výchovy v školách, napr. využívanie telovýchovných chvíľok, možnosti aktívneho odpočinku počas prestávok a pod.
- monitorovať využitie hodín TV v rámci hygieny pedagogického procesu: počet hodín TV do týždňa, zaraďovanie hodín TV do rozvrhu hodín, percento cvičiacich žiakov a študentov na hodinách TV, poskytovanie LTV – zdravotné cvičenia pre žiakov,
- v pravidelných intervaloch (1x za 3 roky) sledovať počty a zdravotné indikácie u žiakov a študentov, ktorí sú úplne alebo čiastočne oslobodení od TV
- zisťovať možnosti telesnej aktivity detí oslobodených od cvičenia na hodinách TV.

e) Monitoring antropometrických ukazovateľov vybraných vekových skupín detí školského veku

- realizácia meraní telesných parametrov detí
- zadávanie získaných antropometrických údajov a údajov, získaných z dotazníkov, do pripravených tabuliek v exceli
- Zaslanie vyplnených tabuliek gestorovi

Realizačné výstupy

- počet edukovaných matiek v oblasti zdravého stravovania a pohybovej aktivity detí
- počet zariadení s vytvorenými optimálnymi podmienkami pre vytvorenie zdravšieho prostredia

- počet škôl s obmedzením automatov so sladenými nápojmi
- počet škôl umožňujúcich odbornému personálu ZŠS vzdelávanie vo výžive
- počet škôl s vytvorenými optimálnymi podmienkami pre realizáciu telovýchovných aktivít
- vypracovanie sumárnej správy projektu bude slúžiť ako podklad pre odpočet aktivít plnenia Národného akčného plánu v prevencii obezity na roky 2015 – 2025

Trvanie projektu

1.11.2015 – 31.12.2025

Termín ukončenia:

r. 2025

Stav plnenia k 31.12.2022

a) Podpora zdravého štartu do života

- aktivity zahrnuté do tohto bodu v roku 2022 neboli vykonávané

b) Podpora zdravšieho prostredia v školách

V roku 2022 v rámci kontroly predávaného sortimentu v školách vykonali pracovníčky OHDM kontroly v **8 školských bufetoch**. Kontroly zahŕňali aj kontrolu dodacích listov predávaného sortimentu potravín. Cieľom bolo zistiť, aké je percentuálne zastúpenie ponúkaných tzv. zdravých druhov potravín a potravín s množstvom prebytočnej energie, resp. potravín s vysokým obsahom soli, ktoré prispievajú k riziku vzniku nadhmotnosti až obezity. Porušenia zákona v dodržiavaní sortimentu bufetov neboli zistené, pracovníci bufetov boli usmerňovaní v oblasti ponuky zdravých druhov potravín t.j. potravín so zníženým množstvom prebytočnej energie, obmedzenie potravín s vysokým obsahom soli. Presadzovali sme zavádzanie desiat zo školskej jedálne.

V zariadeniach spoločného stravovania sa vykonávala tiež kontrola hygienických podmienok prípravy a podávania stravy, zostavovania jedálnych lístkov, počtu stravujúcich sa detí a mládeže, pestrosti stravy, realizácie pitného režimu detí a ich zapojenie do školského mliečneho programu a programu školské ovocie.

Školský mliečny program sa v jednotlivých školách rieši v zmysle metodického usmernenia č. 12/2008 zo 6. októbra 2008 k realizácii nariadenia vlády SR č. 339/2008 Z.z. o poskytovaní pomoci na podporu spotreby mlieka a mliečnych výrobkov pre deti v materských školách, pre žiakov na základných školách a pre žiakov na stredných školách v znení nariadenia vlády SR č. 342/2009 Z. z. a metodického usmernenia 16/2009-R z 27. augusta 2009, ktorým sa mení a dopĺňa vyššie citované usmernenie a má slúžiť na podporu spotreby mlieka a mliečnych výrobkov u detí a mládeže v čase vyučovania. Školský mliečny program je realizovaný v školských jedálňach pri ZŠ a MŠ zdravotne a odborne spôsobilým personálom. Skladovanie mlieka je zabezpečené v chladiacich zariadeniach. Rovnako program školské ovocie je realizovaný stravovacími zariadeniami v školách.

V oblasti zdravého stravovania a zdravej výživy detí v šk. r. 2021/2022 bolo do programu

- „**Školské mlieko**“ zapojených v okrese Prešov **180 škôl**, v okrese Sabinov **57 škôl**.
- „**Školské ovocie**“ zapojených v okrese Prešov **203 škôl**, v okrese Sabinov **61 škôl**.

V roku 2022 v rámci zabezpečenia efektívneho výkonu ŠZD vykonali pracovníčky OHDM RÚVZ Prešov **47 kontrol stravovacích zariadení** pri predškolských a školských zariadeniach a **10 kontrol výdajných školských jedální**.

Diétne stravovanie je zabezpečené v 18 ŠJ pre celiatikov, v 7 ŠJ pre diabetikov a v 7 ŠJ sa pripravuje šetriaca diéta. Pracovníčky ktoré pripravujú diétnu stravu absolvovali odborné školenia v spôsobe prípravy stravy a zostavovania jedálnička pre jednotlivé diéty.

Výkon ŠZD bol zameraný aj na **sledovanie pitného režimu** v základných a stredných školách s cieľom zvýšiť informovanosť detí a mládeže o potrebe konzumácie zdravotne bezchybnej vody a preferovať zdravotne vyhovujúce nápoje. V rámci edukácie o dôležitosti pitného režimu bola preferovaná konzumácia pitnej vody a nesladených nápojov. Pitná voda je deťom a žiakom zabezpečená v každej triede (umývadlo na ruky s tečúcou pitnou vodou). Priebežne pri výkone štátneho zdravotného dozoru sme kontrolovali poskytovanie pitného režimu pri podávaní stravy, resp. počas pobytu detí v školských zariadeniach.

V roku 2022 bolo **odobratých 28 vzoriek pitných vôd** na laboratórne vyšetrenie RÚVZ Prešov, z toho 6 vzoriek v mikrobiologických ukazovateľoch a 4 vzorky v chemických ukazovateľoch nevyhovovalo kritériám Vyhlášky MZ SR č. 247/2017 Z.z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o kvalite pitnej vody, kontrole kvality pitnej vody, programe monitorovania a manažmentu rizík pri zásobovaní pitnou vodou. Po vykonaných nápravných opatreniach a opätovnom laboratórnom rozbere vzoriek kvalita pitných vôd spĺňa kritéria Vyhlášky MZ SR č. 247/2017, ktorou sa ustanovujú podrobnosti o kvalite pitnej vody, kontrole kvality pitnej vody, programe monitorovania a manažmentu rizík pri zásobovaní pitnou vodou. Pitný režim v školských zariadeniach je zabezpečený hygienicky vyhovujúcim spôsobom

(pitná voda z vodovodu, ktorej kvalita spĺňa kritéria Vyhlášky MZ SR č. 247/2017, ktorou sa ustanovujú podrobnosti o kvalite pitnej vody, kontrole kvality pitnej vody, programe monitorovania a manažmentu rizík pri zásobovaní pitnou vodou). V prípade nevyhovujúceho zásobovania, je zriaďovateľom predškolských a školských zariadení uložené opatrenie na zabezpečenie vyhovujúcej kvality pitnej vody a do doby jej zabezpečenia sa zdržať prevádzky.

- kontrola zostavovania jedálnych lístkov bola realizovaná v rámci samostatného projektu zameraného na hodnotenie jedálnych lístkov z ZŠ.

- Počet stravujúcich sa detí a mládeže v zariadeniach pre deti a mládež v regionálnej pôsobnosti RÚVZ Prešov mal do roku 2022 narastajúci trend. V roku 2022 sa v zariadeniach spoločného stravovania pre deti a mládež stravovalo 88,72 % detí a mládeže.

c) Poskytovať nutričné vzdelávanie odborným zamestnancom školského stravovania

Vzdelávanie pracovníkov zariadení školského stravovania sa vykonáva priebežne počas výkonu ŠZD, resp. osobnými alebo telefonickými konzultáciami. Edukácia je zameraná najmä na základné požiadavky na priestory zariadenia školského stravovania, postupy pri výrobe pokrmov a nápojov podľa zásad správnej výrobných praxe, zavedenie a dodržiavanie systému HACCP, zabezpečenie zdravotnej neškodnosti vyrábaných pokrmov a nápojov, dodržiavanie požiadaviek na skladovanie potravín, surovín a hotových pokrmov a nápojov, zabezpečenie odberu vzoriek hotových pokrmov, dodržiavanie zásad osobnej hygieny.

d) Podpora pohybových aktivít

V rámci monitoringu TV podmienok bolo vykonaných 36 kontrol bazénov pri školských zariadeniach a súčasne bolo odobratých **16 vzoriek** vôd z detských **bazénov**. Na základe vykonaných laboratórnych rozborov RÚVZ Prešov kvalita vody v bazénoch pri školských

zariadeniach v 7 vzorkách v sledovaných chemických ukazovateľoch nezodpovedala kritériám Vyhlášky MZ SR č.308/2012 Z. z. o požiadavkách na kvalitu vody, kontrolu kvality vody a o požiadavkách na prevádzku, vybavenie prevádzkových plôch, priestorov a zariadení na prírodnom kúpalisku a na umelom kúpalisku. Jedna vzorka vody z detských bazénov nezodpovedala kritériám uvedenej vyhlášky. Po vykonaných nápravných opatreniach a opätovnom laboratórnom rozboře vzoriek kvalita bazénových vôd spĺňala kritéria uvedenej vyhlášky.

e) Monitoring antropometrických ukazovateľov vybraných vekových skupín detí školského veku

Súčasťou Národného akčného plánu v prevencii obezity na roky 2015- 2025 je aj projekt COSI –Childhood Obesity Surveillance Initiative, ktorého cieľom je podpora zdravia a správneho vývoja detí na Slovensku. Rodičom/zákonným zástupcom vybraných žiakov vo veku 7-7,99 a 8-8,99 rokov boli odovzdané informované súhlasy a po ich podpísaní rodičmi odborní pracovníci odborov HDM uskutočnili merania detí - hmotnosť, výšku, obvod pásu a bokov.

Uvedený projekt bol realizovaný vo viacerých európskych krajinách. V roku 2022 bol projekt realizovaný na ZŠ 17. novembra 31 v Sabinove a v ZŠ Prostějovská 38 v Prešove. Celkový počet detí bol 71 (34 dievčat a 37 chlapcov). Vek detí bol v rozmedzí od 7,33 rokov do 8,92 rokov (14 prvákov, 36 druhákov a 21 tretiakov). 38 detí bolo z okresu Prešov a 33 detí z okresu Prešov.

Súčasťou merania bolo aj vyplnenie dotazníka o rodine rodičmi meraných detí a dotazníky o škole, ktoré vyplnila škola. Dotazník o rodine bol zameraný na výživu a pohybovú aktivitu detí a dotazník o škole bol zameraný na pohybovú aktivitu detí, stravovanie detí v školách.

Údaje z dotazníkov boli zapísané v tabuľke programu Excel a zaslané koordinátorke projektu na štatistické spracovanie

4.2 HODNOTENIE JEDÁLNYCH LÍSTKOV ZŠ A MŠ

Gestor

ÚVZ SR

Riešiteľské pracoviská

Všetky RÚVZ v SR

Cieľ

Cieľom projektu je zmapovanie situácie v oblasti dodržiavania všeobecných zásad pre zostavovanie jedálnych lístkov v zariadeniach spoločného stravovania detí MŠ a ZŠ a zistiť frekvenciu podávania vybraných druhov potravín (pokrmov).

Anotácia

Plnohodnotný, nutrične vyvážený jedálny lístok, je dôležitým nástrojom pre napĺňanie výživových požiadaviek pre jednotlivé vekové skupiny stravníkov. Zásady zostavovania jedálnych lístkov patria do kompetencií rezortu školstva v zmysle prílohy č.1 vyhlášky MŠ

SR č.330/2009 Z. z. o zariadení školského stravovania, ktoré boli odsúhlasené orgánom verejného zdravotníctva SR č. ÚVZ SR HDM/8236/17004/2007.

Pri hodnotení jedálnych lístkov (každý rok v 3 vybraných zariadeniach) sa využije bodový systém koeficientu a pre frekvenciu podávania vybraných druhov potravín z mesačných výdajok sa využije vypracovaná metodika bodového systému, na základe ktorého sa budú slovne hodnotiť školské jedálne motivačným spôsobom tak, aby sa dosiahol v zariadení nutrične vyvážený jedálny lístok

Etapy riešenia

- rok 2019 - zhodnotili sa jedálne lístky v 3 MŠ za obdobie jeseň, zima (mesačný jedálny lístok v mesiaci október a november)
- rok 2021 - hodnotenie jedálnych lístkov v 3 MŠ za obdobie jar, leto (mesačný jedálny lístok v mesiaci marec a máj)
- rok 2021 - hodnotenie jedálnych lístkov z 3 ZŠ za obdobie jeseň, zima (mesačný jedálny lístok v mesiaci október a november),
- rok 2022 - hodnotenie jedálnych lístkov z 3 ZŠ obdobie jar, leto (mesačný jedálny lístok v mesiaci marec a máj)

Realizačné výstupy

- čiastkové správy za jednotlivé časové obdobia predkladať gestorovi na ÚVZ SR vždy do 31.12. a 15.8 príslušného kalendárneho roku,
- záverečnú správu z projektu spracuje ÚVZ SR do 1.9.2022,
- získané údaje budú slúžiť ako podklady pre vypracovanie intervenčných odporúčaní a pri spolupráci s MŠVVaŠ SR pri príprave a schvaľovaní inovovaných materiálo spotrebných noriem a receptúr pre školské stravovanie so zohľadnením základných požiadaviek na nutrične vyvážený jedálny lístok.

Trvanie projektu

r. 2019-2022

Termín ukončenia:

01.09.2022

Stav plnenia k 31.12.2022

V rámci projektu „Hodnotenie jedálnych lístkov MŠ a ZŠ“ boli vybrané 3 školské jedálne pri ZŠ, ktoré nám predložili jedálne lístky za mesiac marec a máj 2022. Jedálne lístky sme hodnotili na základe metodiky bodového systému pre hodnotenie frekvencie podávania vybraných druhov potravín/pokrmov a následne sme vypočítali koeficient pestrosti. Výsledky bodového hodnotenia obedov v základných školách boli výborné a veľmi dobré, koeficient pestrosti nebol nižší ako 0,5. V školských jedálňach je pestrosť podávaných jedál obohatená o šalátové pulty, kde si žiaci denne môžu šaláty vybrať a konzumovať bez obmedzenia. Jedálne lístky sú rozšírené aj o podávanie hovädzieho a teľacieho mäsa, čo zvyšuje energetickú hodnotu pokrmov. Zásady na zostavenie jedálnych lístkov sa dodržiavajú.

Tabuľka výsledkov

Základná škola	Marec 2022		Máj 2022	
	Bodové hodnotenie obedy	KP	Bodové hodnotenie obedy	KP
1. Súkromná ŠJ pri ZŠ, Mukačevská 1, Prešov	15 b (výborný)	0,78	13 b (veľmi dobrý)	0,60
2. ŠJ pri ZŠ, Šmeralova 25, Prešov	17 b (výborný)	0,73	15 b (výborný)	0,68
3. ŠJ pri ZŠ, Prostějovska 38, Prešov	14 b (veľmi dobrý)	0,60	15 b (výborný)	0,71

4.3 ÚRAZY U DETÍ V SR

Gestor

NCZI

Riešiteľské pracoviská

ÚVZ SR, vybrané regionálne nemocnice, RÚVZ v SR

Cieľ

Cieľom projektu je formou spolupráce s NCZI a regionálnymi nemocnicami získať vybrané informácie, týkajúce sa problematiky úrazov detí na Slovensku.

Anotácia

NCZI má v zmysle príslušnej legislatívy v správe Národné registre, medzi ktoré patrí aj Národný register úrazov, vyžadujúcich poskytnutie ústavnej zdravotnej starostlivosti s hlásením úrazov detí. Nakoľko klinickí lekári z dôvodu zaneprázdnenosti nehlásia reálny počet úrazov, uzavrela sa dohoda o spolupráci medzi NCZI, Sekciou zdravia MZ SR a ÚVZSR v oblasti zberu vybraných informácií o úrazoch detí v SR.

Etapy riešenia

Rok 2019 – pilotný projekt:

- nahlásenie zodpovednej osoby za každý RÚVZ v SR
- nadviazanie kontaktu zodpovednej osoby s vedením vybranej nemocnice
- komunikácia pracovníkov RÚVZ s príslušnými pracovníkmi oddelení (lekár, vrchná sestra)
- priebežné odoberanie vyplnených dotazníkov pracovníkmi RÚVZ -vyplnenie excelovských tabuliek pracovníkmi RÚVZ
- zaslanie vyplnených tabuliek zodpovednými osobami na NCZI mailom

Realizačné výstupy

- získanie prehľadu o situácii v oblasti výskytu detských úrazov na Slovensku
- zlepšenie systému štatistických hlásení v rámci Národného registra úrazov

Trvanie projektu

r. 2019 a priebežne voliteľne podľa požiadaviek a možností NCZI

Termín ukončenia

Priebežne podľa požiadaviek gestora.

Stav plnenia k 31.12.2022

V roku 2022 sa projekt nerealizoval.

6. ODBOR EPIDEMIOLOGIE

Hodnotenie a analýza

V roku 2022 oddelenie epidemiológie plnilo všetky úlohy. Programy a projekty sú rozdelené do jednotlivých kapitol. Tieto kapitoly majú svoju štruktúru s krátkym popisom činnosti.

6.1. NÁRODNÝ IMUNIZAČNÝ PROGRAM SR (NIP SR)

Cieľ

1. rozvoj a zlepšenie prevencie ochorení preventabilných očkovaním, očkovania, monitorovania situácie v oblasti imunizácie,
2. príprava stratégií a opatrení pre NIP SR a odporúčaní na ich vykonávanie,
3. zhromažďovanie údajov, monitorovanie ochorení preventabilných očkovaním,
4. zlepšenie informovanosti a poznatkov populácie o problematike imunizácie,
5. odstránenie rozdielov v zaočkovaní, ktoré existujú najmä v ťažko dostupných marginálnych skupinách obyvateľstva (rómske komunity, migranti),
6. surveillance a kontrola ochorení preventabilných očkovaním v súlade s odporúčaniami ECDC a WHO (eliminácia osýpok, rubeoly, poliomyelitídy),
7. aktivity zamerané na udržanie vysokej zaočkovanosti detskej i dospeljej populácie prostredníctvom výchovy odborných pracovníkov na všetkých úrovniach, laickej verejnosti, najmä mladých rodičov a médií,
8. aktívna činnosť „Poradní očkovania“,
9. príprava registra očkovaných osôb.

Stav plnenia k 31.12.2022

Od 1.1.2022 nadobudol platnosť nový očkovací kalendár pre povinné pravidelné očkovanie detí a dospelých. Bol vypracovaný v súlade s § 5 zákona č. 355/2007 Z. z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a v súlade s vyhláškou Ministerstva zdravotníctva SR č. 585/2008 Z. z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o prevencii a kontrole prenosných ochorení v znení vyhlášky MZ SR č. 544/2011 Z. z. Očkovací kalendár platný od januára 2022 zahŕňa povinné pravidelné očkovanie detí proti záškrtu, tetanu, čiernemu kašľu, vírusovej hepatitíde typu B, hemofilovým invazívnym infekciám, detskej obrne, pneumokokovým invazívnym infekciám, osýpkam, ružienke, mumpsu a povinné preočkovanie dospelých proti diftérii a tetanu. Nový očkovací kalendár bližšie špecifikuje očkovanie hexavakcínou a očkovanie vakcínou proti pneumokokovým invazívnym ochoreniam, ktoré sa má vykonávať tromi dávkami v 3., 5. a v 11. mesiaci života, so zdôraznením podania prvej dávky najskôr v prvom dni desiateho týždňa života vzhľadom na epidemiologickú situáciu vo výskyte čierneho kašľa. Na povinné očkovanie dojčiat proti pneumokokovým invazívnym ochoreniam je určená 13-valentná konjugovaná vakcína alebo 10-valentná konjugovaná vakcína. Všetky dávky základného očkovania sa majú podať rovnakou očkovacou látkou. Preočkovanie dospelých proti záškrtu a tetanu sa vykonáva kombinovanou očkovacou látkou každých 15 rokov. V prípade prekročenia odporúčaného intervalu sa preočkovanie proti záškrtu a tetanu vykoná vždy len jednou dávkou pokiaľ je v zdravotnej dokumentácii pacienta dokumentované základné očkovanie tromi dávkami očkovacej látky proti tetanu. Základné očkovanie dospelých proti záškrtu a tetanu tromi dávkami sa vykoná len v prípade, ak nie je dôveryhodná dokumentácia

základného očkovania v minulosti. Prvé preočkovanie dospelých proti záškrtu a tetanu sa odporúča vo veku 30 rokov a ďalej každých 15 rokov.

V prípade, ak sa nevykoná očkovanie podľa schémy uvedenej v očkovačom kalendári, postupuje sa v súlade s Prílohou č. 2a vyhlášky MZ SR č. 442/2019 Z.z., ktorou sa mení a dopĺňa vyhláška MZ SR č. 585/2008 Z.z. Všetci očkujúci lekári, t. j. praktickí lekári pre deti a dorast, spolu 46 a taktiež praktickí lekári pre dospelých, spolu 91 boli oboznámení s očkovačím kalendárom pre rok 2022.

V roku 2022 sa RÚVZ so sídlom v Prešove podobne ako po iné roky zapojilo do kampane Európskeho imunizačného týždňa (EIW), ktorý prebiehal od 24. apríla do 30. apríla 2022.

Z celkového počtu aktivít bolo 14 zameraných na laickú verejnosť. Informácia o prebiehajúcom EIW 2022 bola uverejnená na webovej stránke RÚVZ a na informačnom paneli RÚVZ. V spolupráci s oddelením podpory zdravia boli realizované v dvoch triedach 2 prednášky o očkovaní na Evanjelickom kolegiálnom gymnáziu s 52 študentmi.

V rámci poradenskej činnosti bola laickej verejnosti v 10 prípadoch poskytnutá informácia telefonicky – 6x očkovanie proti COVID-19, 1x očkovanie proti rotavírusom, 2x očkovanie, ktoré je potrebné absolvovať pred cestou do Tuniska a Kanady a v jednom prípade očkovanie proti vírusovej hepatitíde typu A.

Z celkového počtu bolo 7 aktivít realizovaných u zdravotníckych pracovníkov. Na strednej zdravotníckej škole v Prešove bola realizovaná prednáška o zvýšení povedomia o ochoreniach preventabilných očkovaním. Prednášky sa zúčastnilo spolu 26 študentov. a zároveň na tejto škole bol realizovaný projekt očkovanie hrou, kde sa zúčastnilo 26 študentov (1 trieda).

Na druhej strednej zdravotníckej škole v Prešove bol realizovaný projekt očkovanie hrou. Projektu sa zúčastnili dve triedy so 44 študentmi.

V roku 2022 odborní pracovníci oddelenia epidemiológie Regionálneho úradu verejného zdravotníctva so sídlom v Prešove vykonali kontrolu povinného pravidelného očkovania, v rámci ktorej bola kontrolovaná úroveň zaočkovanosti vo všetkých všeobecných ambulanciách pre deti a dorast v okrese Prešov a Sabinov.

Vyhodnotenie výsledkov kontroly očkovania **v okrese Prešov a Sabinov** bolo vykonané v zmysle usmernenia Úradu verejného zdravotníctva Slovenskej republiky č. ÚVZSR/OI/6202/22169/2022, zo dňa 6.7.2022 za obdobie od 1.9.2021 do 31.8.2022.

V okrese Prešov bol v porovnaní s predchádzajúcim kontrolovaným obdobím zaznamenaný pokles zaočkovanosti o 1,6%, v okrese Sabinov bol zaznamenaný nárast zaočkovanosti o 2,8%. Zaočkovanosť sa v okrese Prešov pohybovala v rozsahu od 90,9% do 94,1% (minulý rok od 92,5% - 95,3%). V okrese Sabinov sa zaočkovanosť v kontrolovanom období pohybovala v rozsahu od 95,8% do 97,5% (minulý rok od 93,0% do 98,8%). Zaočkovanosť nižšia ako 95% bola v okrese Prešov zistená v 8 druhoch očkovania (základné očkovanie proti diftérii, tetanu, pertussis, vírusovej hepatitíde B, hemofilovým invazívnym ochoreniam, poliomyelitíde v ročníku narodenia 2020; očkovanie proti pneumokokovým invazívnym ochoreniam v ročníku narodenia 2020; základné očkovanie proti osýpkam, rubeole a parotitíde v ročníku narodenia 2020; základné očkovanie proti osýpkam, rubeole a parotitíde v ročníku narodenia 2019; preočkovanie proti osýpkam, rubeole a parotitíde v ročníku narodenia 2010, preočkovanie proti osýpkam, rubeole a parotitíde v ročníku narodenia 2010; preočkovanie proti diftérii, tetanu, pertussis a poliomyelitíde v ročníku narodenia 2015, preočkovanie proti diftérii, tetanu, pertussis a poliomyelitíde v ročníku narodenia 2008, v predchádzajúcom kontrolovanom období bola zaočkovanosť zistená vo všetkých 6 druhoch očkovania. V okrese Sabinov zaočkovanosť nižšia ako 95% nebola zistená v žiadnom kontrolovanom druhu očkovania, v predchádzajúcom kontrolovanom období zaočkovanosť nižšia ako 95% bola zistená v 1 kontrolovanom druhu očkovania. Hranicu 90% zaočkovanosti nedosiahlo v okrese Prešov 13 a v okrese Sabinov 5 všeobecné ambulancie pre deti a dorast. V rámci kontroly povinného pravidelného očkovania bol

v okrese Prešov zaznamenaný nárast počtu zdravotných kontraindikácií očkovania v porovnaní s predchádzajúcim rokom. V kontrolovanom období k 31.8.2022 bolo zistených 93 zdravotných kontraindikácií očkovania, z toho 27 trvalých a 66 dočasných. Minulý rok sme zaznamenali 30 kontraindikácií, z toho 14 trvalých a 16 dočasných. V 12-tich všeobecných ambulanciách všeobecných lekárov pre deti a dorast okresu Sabinov bolo zistených 20 zdravotných kontraindikácií očkovania, z toho 3 trvalé a 17 dočasných, čo predstavuje nárast celkového počtu zdravotných kontraindikácií v porovnaní s predchádzajúcim rokom (minulý rok 10 kontraindikácií, z toho 5 trvalých a 5 dočasných).

Výsledky kontroly očkovania za **Prešovský kraj** boli spracované na základe podkladov zaslaných z jednotlivých RÚVZ Prešovského kraja. Výsledky zaočkovanosti na úrovni Prešovského kraja boli priaznivé. Vo výsledkoch zaočkovanosti na úrovni Prešovského kraja bol zaznamenaný pokles zaočkovanosti pod úroveň 95% a to v 1 druhu očkovania (94,3% - MMR v ročníku narodenia 2020). Zaočkovanosť u ostatných druhov povinného očkovania detí prekročila 95%. Zaočkovanosť sa pohybovala v rozsahu od **94,3%** do **96,6%**. V porovnaní s predchádzajúcim rokom došlo k zníženiu zaočkovanosti o 0,3% v prípade očkovania, u ktorého bolo zaznamenané najnižšie percento. Predchádzajúci rok sa zaočkovanosť pohybovala v rozsahu od 94,6% - 97,1%.

Na okresnej úrovni bola v Prešovskom kraji pri kontrole očkovania zistená zaočkovanosť v rozsahu od **88,8%** do **100%** (predchádzajúci rok v rozsahu od 86,1% do 100%).

Zaočkovanosť nižšia ako 95% bola podobne ako v predchádzajúcom kontrolovanom období evidovaná v 5 okresoch Prešovského kraja (v okrese Kežmarok, Levoča, Prešov, Vranov nad Topľou a Medzilaborce). V ostatných okresoch Prešovského kraja nebola evidovaná nižšia zaočkovanosť ako 95%. Hranicu 90% zaočkovanosti nedosiahlo 28 všeobecných ambulancií pre deti a dorast Prešovského kraja, čo predstavuje 15,7% (predchádzajúci rok 90% úroveň zaočkovanosti nedosiahlo 11,2% zo všetkých všeobecných ambulancií pre deti a dorast). V rámci kontroly povinného pravidelného očkovania v Prešovskom kraji bol zistený výrazný nárast počtu zdravotných kontraindikácií očkovania. V kontrolovanom období k 31.8.2022 bolo zaznamenaných 313 kontraindikácií, z toho 221 dočasných – 70,65% a 92 trvalých – 29,4% (v predchádzajúcom kontrolovanom období zaznamenaných 183 kontraindikácií očkovania – 109 dočasných a 74 trvalých). Výsledky kontroly očkovania za Prešovský kraj boli následne zaslané na celoslovenské spracovanie na ÚVZ SR.

Aj napriek ťažkej situácii bola aj v roku 2022 venovaná zvýšená pozornosť ochoreniam preventabilných očkovaním. U týchto ochorení sa zisťuje hlavne predchádzajúce očkovanie.

Oddelenie epidemiológie vykonáva pravidelné poradenstvo v oblasti očkovania a očkovania pred cestou do zahraničia. Tento rok sa pracovníci oddelenia zúčastnili online vzdelávacích akcií, seminárov a odborných podujatí v oblasti vakcinológie: ako napr. Vakcinologický kongres.

6.2. SURVEILLANCE INFEKČNÝCH CHORÔB

Cieľ

1. znižovanie chorobnosti, úmrtnosti a následkov po prekonaní infekčných ochorení a tým dosiahnutie zlepšenia kvality života,
2. skvalitnenie surveillance prenosných ochorení,
3. edukácia obyvateľstva v problematike prenosných ochorení.

Dosiahnutie cieľa si vyžaduje dostatočnú pripravenosť, koordinovaný, odborne podložený a dobre zdokumentovaný postup a epidemiologický informačný systém.

Stav plnenia k 31.12.2022

V roku 2022 bola vykonávaná surveillanca prenosných ochorení v okresoch Prešov a Sabinov na základe hlásení od ošetrojúcich lekárov a mikrobiologických laboratórií.

Následne bola vykonávaná analýza ochorení za jednotlivé mesiace za okresy Prešov a Sabinov. Výsledky analýz ochorení sú pravidelne zasielané na e-mailové adresy:

- riaditeľovi, primárovi, nemocničným epidemiológom FNŠP J.A. Reimana v Prešove,
- Regionálnym úradom verejného zdravotníctva v Prešovskom kraji,
- Regionálnemu úradu verejného zdravotníctva so sídlom v Banskej Bystrici,
- Regionálnej veterinárnej a potravinovej správe Prešov
- Laboratóriu synlab slovakia s.r.o.
- Poliklinike ProCare Prešov a Poliklinike Sabinov

Analýza výskytu prenosných ochorení v okrese Prešov a Sabinov za rok 2021 bola spracovaná vo VS v termíne do 31.5.2022. Analýza výskytu prenosných ochorení v Prešovskom kraji za rok 2022 bola spracovaná na základe výstupov z Epidemiologického informačného systému a na základe podkladov zaslaných z jednotlivých RÚVZ Prešovského kraja v termíne do 30.6.2022.

Pri vykonávaní protiepidemických opatrení a epidemiologikom vyšetrovaní jednotlivých prípadov ochorení zároveň prebiehala individuálna edukácia obyvateľstva v oblasti prenosných ochorení.

6.3. INFORMAČNÝ SYSTÉM PRENOSNÝCH OCHORENÍ

Cieľ

1. posilnenie surveillance a kontroly infekčných ochorení,
2. začlenenie surveillance infekčných ochorení v SR do siete EÚ,
3. dopracovanie modulu hlásenia z oddelení klinickej mikrobiológie,
4. návrh registra očkovaných osôb.

Stav plnenia k 31.12.2022

Všetky prenosné ochorenia hlásené za okres Prešov a Sabinov sú zadávané do epidemiologického informačného systému EPIS. V roku 2021 to predstavovalo spolu 53 731 prenosných ochorení (okres Prešov 41 182, okres Sabinov 12 549).

V súvislosti so surveillancou ARO a CHPO sú na základe hlásení od praktických lekárov týždenne spracovávané analýzy výskytu ARO a CHPO v okrese Prešov a Sabinov a následne na základe hlásení z jednotlivých RÚVZ Prešovského kraja aj v Prešovskom kraji.

V systéme rýchleho varovania (SRV) sú spracovávané týždenné hlásenia a to v 7 kategóriách (akútne chabé obrny; epidémie; meningitídy/sepsy; osýpky, rubeola, parotitída; vírusové hepatitídy, iné informácie a VOC SARS CoV 2). Hlásenia sú spracovávané za okresy Prešov a Sabinov a Prešovský kraj.

Výstupy z informačného systému, mesačné analýzy slúžia na porovnávanie chorobnosti prenosných ochorení v okrese Prešov a Sabinov v jednotlivých mesiacoch roka a ako informácia o epidemiologickej situácii pre zdravotníkov ako aj pre verejnosť.

Špeciálne analýzy, ktoré je možné vytvoriť v rámci informačného systému EPIS boli na požiadanie poskytnuté pre potreby študentov rôznych stredných a vysokých škôl.

6.4. NOZOKOMIÁLNE NÁKAZY

Cieľ

1. zvyšovanie bezpečnosti pacientov v nemocničných zariadeniach,
2. rozšírenie incidenčného a prevalenčného sledovania NN podľa štandardných protokolov ECDC na princípe dobrovoľnosti a anonymity so spätnou väzbou k poskytovateľovi zdravotnej starostlivosti,
3. ovplyvnenie výskytu NN prostredníctvom opatrení navrhnutých na základe analýzy hlásených NN,
4. získanie údajov jednotnou metodikou v rámci krajín EÚ s cieľom možnosti porovnania s inými krajinami a v rámci nemocníc,
5. posilnenie edukácie epidemiológov a klinických zdravotníckych pracovníkov v problematike surveillance nozokomiálnych nákaz, v oblasti intervenčnej epidemiológie pri výskyte NN vyvolaných závažnými nemocničnými patogénmi.

Stav plnenia k 31.12.2022

V roku 2022 boli pravidelne hlásené nozokomiálne nákazy zo zdravotníckych zariadení pôsobiacich v okrese Prešov. V okrese Sabinov nebol zaznamenaný výskyt NN. Všetky hlásené nozokomiálne nákazy sú zadávané v informačnom systéme EPIS a na základe ich závažnosti sú vykonávané protiepidemické opatrenia. V okrese Prešov a Sabinov sa v zdravotníckych zariadeniach vykonáva kontrola HER v zmysle platných právnych predpisov priebežne, ako aj pri výskyte nozokomiálnych nákaz. Vzhľadom na najväčšie riziko vzniku nozokomiálnych nákaz sa zvýšená pozornosť venuje kontrole HER na JIS a operačných sálach jednotlivých oddelení FNsP J. A. Reimana Prešov.

V okrese Prešov v roku 2022 boli nozokomiálne nákazy hlásené len FNsP J. A. Reimana Prešov. V roku 2022 bolo hlásených spolu 930 nozokomiálnych nákaz. Podľa lokalizácie infekcie bolo najviac hlásených črevných nákaz, respiračných nákaz a sepsy. Z hľadiska oddelení najviac NN hlásilo Interné oddelenie a oddelenie geriatrickej FNsP J. A. Reimana Prešov. Pri vzniku NN sa najviac uplatnilo najmä *Clostridium difficile*.

V roku 2022 neboli vykonané žiadne edukačné aktivity v rámci kampane „Save Lives: Clean Your Hands“ a projektu „Hygiena rúk“ z dôvodu výskytu ochorenia COVID-19.

6.5. MIMORIADNE EPIDEMIOLOGICKÉ SITUÁCIE

Cieľ

1. ochraňovať občanov pred mimoriadnymi epidemiologickými situáciami,
2. zabezpečiť pripravenosť, rýchlu a koordinovanú reakciu na mimoriadne epidemiologické situácie (hrozby a naliehavé situácie) a ich udržateľný priebeh,
3. podporovať medzirezortnú spoluprácu,
4. skvalitniť pripravenosť na pandémiu chrípky a ďalšie vysoko nebezpečné nákazy (Ebola, MERSCoV, vtáčia chrípka, SARS, importy osýpok, iné epidemiologicky závažné ochorenia prenášané článkonožcami, atď),

5. rozvíjať stratégiu spoločnej krízovej komunikácie.

Stav plnenia k 31.12.2022

Od 10.8.2010, kedy bola generálnou riaditeľkou ukončená pandémia chrípky A (H1N1)2009 sa až do súčasnosti nachádzame v post-pandemickej fáze. Neustále však prebieha monitorovanie výskytu prípadov SARI a ich hlásenie v epidemiologickom informačnom systéme a v SRV epidemiologického informačného systému. V roku 2022 v okrese Prešov boli hlásené dva prípady ochorenia SARI, v okrese Sabinov nebol hlásený prípad SARI.

Dňa 30.1.2020 vyhlásila Svetová zdravotnícka organizácia (WHO) epidémiu 2019-nCoV za globálny stav núdze. V súvislosti s vyhlásením WHO a vývojom epidemiologickej situácie hlavný hygienik Slovenskej republiky nariadil zabezpečenie 24-hodinovej pohotovosti na všetkých RÚVZ v SR tj. pohotovosť na mobilnom telefóne z dôvodu výskytu nového koronavírusu 2019 – nCoV až do odvolania hlavným hygienikom Slovenskej republiky.

S účinnosťou od 3.2.2020 hlavný hygienik Slovenskej republiky nariadil zabezpečenie zariadenia telefónnej linky pre verejnosť „call centra“ v krajských RÚVZ.

V roku 2022 podobne ako v predchádzajúcom roku boli evidované v okresoch Prešov a Sabinov zvýšené výskyty ochorenia COVID-19. Zaznamenané boli epidemické výskyty v rodinách, vo firmách, na školách, v domovoch sociálnych služieb, kňazských seminároch, väznice..

Protiepidemické opatrenia boli zabezpečené v plnom rozsahu, zároveň RÚVZ so sídlom v Prešove naďalej sleduje a monitoruje situáciu v oboch okresoch.

6.6. ENVIROMENTÁLNA SURVEILLANCE POLIOMYELITÍDY A SLEDOVANIE VDPV

Cieľ

Monitorovanie cirkulácie divých a vakcinálnych kmeňov poliovírusov vyšetrením odpadových vôd s osobitným zreteľom na sledovanie tzv. VDPV (Vaccine Derived Polio Viruses).

Stav plnenia k 31.12.2022

V roku 2022 sa realizovali odbery vzoriek odpadovej vody, ktoré boli zaslané na virologické vyšetrenie na RÚVZ so sídlom v Košiciach. Odbery vzoriek vôd boli vykonávané v termínoch, ktoré vypracovalo virologické laboratórium RÚVZ so sídlom v Košiciach. Odobraných bolo 6 vzoriek odpadovej vody, všetky s negatívnym výsledkom.

6.7. PREVENCIA HIV/AIDS

Cieľ

Najohrozenejšou skupinou u nás sú mladí ľudia, ktorí v súčasnosti skôr dospievajú, začínajú skôr pohlavne žiť, ale nemajú ešte upevnené väzby zodpovednosti voči sebe samým a okoliu.

Správajú sa riskantnejšie. Mladí ľudia sú 10x náchylnejší k pohlavne prenosným ochoreniam, vrátane AIDS, než dospelí.

Cieľom projektu je, aby mladí ľudia, hlavne žiaci 9. ročníkov základných škôl a stredných škôl diskutovali o týchto problémoch a netradičným spôsobom (hrou), účasťou na tomto projekte, získali a osvojili si čo najviac vedomostí o problematike HIV/AIDS, iných pohlavne prenosných ochorení, antikoncepcii, sexuálnom správaní, až po formovanie humánneho prístupu a podpore sociálneho cítenia k ľuďom HIV pozitívnym a chorým na AIDS.

Dôslednou realizáciou projektu očakávame zmenu postojov a chovania sa mladých ľudí.

Stav plnenia k 31.12.2022

V roku 2022 projekt „Hrou proti AIDS“ nebol realizovaný. Na Regionálnom úrade verejného zdravotníctva so sídlom v Prešove je zriadená Poradňa prevencie HIV/AIDS, kde sa okrem poradenstva vykonávajú aj anonymné odbery biologického materiálu na vyšetrenie HIV protilátok. Odbery vykonáva RÚVZ so sídlom v Prešove ako jediný v rámci RÚVZ Prešovského kraja. Realizované boli 9 odbery biologického materiálu (7 muži a 2 ženy) na virologické vyšetrenie vo vekovej kategórii 18-ročný – 45-ročných. Najčastejším dôvodom vyšetrenia bola u klientov prítomnosť rizikovej situácie - nechránený pohlavný styk.

Súčasne s činnosťou Poradne prevencie HIV/AIDS je v prevádzke telefonická linka prevencie HIV/AIDS, ktorá je dostupná počas pracovnej doby. Z dôvodu výskytu ochorenia COVID-19 činnosť poradne bola v tomto roku zameraná na poradenstvo.

Telefonicky a e-mailom nás kontaktovalo 75 osôb. Najčastejšími dotazmi boli možnosti vyšetrenia HIV protilátok, prenosu infekcie HIV a možnosti prevencie.

V tomto roku bolo vykonaných 5 besied u študentov stredných a základných škôl (Stredná odborná škola internátna, Stredná odborná škola služieb a ZŠ Važecká). Spolu sa zúčastnilo 125 osôb.

V rámci aktivít svetového dňa boja proti AIDS bola informácia uverejnená na webovej stránke a nástenke RÚVZ so sídlom v Prešove.

6.8. PORADNE OČKOVANIA

Cieľ

Posilnenie informovanosti laickej verejnosti o význame očkovania v prevencii závažných prenosných ochorení. Rozšírenie vedomostí o očkovaní ako aj o ochoreniach preventabilných očkovaním u žiakov stredných zdravotníckych škôl. Doplnenie vzdelávacieho programu v rámci predmetu preventívne lekárstvo o aktuálne informácie v oblasti vakcinológie.

Realizácia k 31.12.2022

Na Regionálnom úrade verejného zdravotníctva so sídlom v Prešove je zriadená poradňa očkovania, ktorá poskytuje pre verejnosť poradenstvo a konzultácie v oblasti ochorení preventabilných očkovaním. Poradenstvo je zamerané na:

- problematiku povinného pravidelného očkovania osôb, ktoré dosiahli určený vek
- očkovania pred cestou do zahraničia
- problematiku odporúčaného očkovania
- očkovania detí s kontraindikáciami
- poradenstvo týkajúce sa očkovacieho kalendára, odstupov medzi jednotlivými očkovaniami

V rámci poradne očkovania bola v roku 2022 poskytnutá informácia týkajúca sa povinného očkovania, odporúčaného očkovania príp. očkovania pred cestou do zahraničia v 21 prípadoch.

6.9. ZVÝŠENIE POVEDOMIA BUDÚCICH RODIČOV O OCHORENIACH PREVENTABILNÝCH OČKOVANÍM A VÝZNAME OČKOVANIA

Cieľ

Hlavným cieľom projektu je zvýšenie vedomostí budúcich rodičov o ochoreniach preventabilných očkovaním a o význame očkovania za účelom udržania vysokej úrovne zaočkovanosti v Slovenskej republike.

Stav plnenia k 31.12.2022

V rámci tejto úlohy sa oddelenie epidemiológie RÚVZ so sídlom v Prešove do realizácie vzdelávacej aktivity pod názvom „Zvýšenie povedomia budúcich rodičov o ochoreniach preventabilných očkovaním a význame očkovania“ v roku 2022 zapojilo.

Projekt bol realizovaný na dvoch stredných zdravotníckych školách v Prešove (SZŠ sv. Bazila Veľkého Prešov a SZŠ Sládkovičova Prešov. Spolu sa zúčastnilo 70 študentov. Tento projekt bol zo strany študentov hodnotený veľmi pozitívne.

7. OBJEKTIVIZÁCIA FAKTOROV PROSTREDIA (BŽP, MŽP, CHA, FF)

7.1. MONITORING KVALITY VÔD VYBRANÝCH LOKALÍT

Projekt vychádza z Akčného plánu pre životné prostredia a zdravie obyvateľov Slovenskej republiky, regionálny cieľ: chrániť ľudské zdravie pred nepriaznivými účinkami kontaminovanej vody. Monitoruje sa výskyt rias, cyanobaktérií a vodných kvetov v prírodných vodných plochách a biokúpaliskách. Sleduje sa mikrobiologické osídlenie vôd so zreteľom na patogénne mikroorganizmy.

Monitorovanie kvality vôd vybraných lokalít, spolu s odberom vzoriek sa realizovalo na 13 lokalitách (9 prírodných vôd na kúpanie, 3 biokúpaliská + 1 zdroj vody).

Monitoring prírodných vôd na kúpanie (prírodné kúpaliská, vody určené na kúpanie, vody s neorganizovanou rekreáciou):

RÚVZ so sídlom vo Vranove nad Topľou zabezpečilo monitoring a odber na 5 lokalitách VN Veľká Domaša: Dobrá, Holčíkovce, Nová Kelča, Poľany a polostrov Krym. RÚVZ so sídlom vo Svidníku odobral vzorky z 2 lokalít VN Veľká Domaša: Tíšava a Valkov. RÚVZ so sídlom v Humennom realizoval monitoring na lokalite Laborec - vzdutie. RÚVZ so sídlom v Prešove odobralo vzorky z Prírodného kúpaliska Delňa.

Po vizuálnej kontrole, monitorovaní a hodnotení premnoženia cyanobaktérií na lokalitách bol vyhodnotený I. stupeň premnoženia cyanobaktérií (v zmysle prílohy č. 4 k vyhláške č. 309/2012 Z. z. o požiadavkách na vodu určenú na kúpanie).

V 49 odobratých vzorkách bolo za biológiu vyšetrených 147 ukazovateľov (cyanobaktérie, chlorofyl-a a feopigmenty) a vykonaných 421 analýz. Hodnoty počtu cyanobaktérií boli maximálne 1480 buniek/ml. Chlorofyl -a dosiahol maximálnu hodnotu 26,2 µg/l. V rámci dominantných druhov cyanobaktérií sa vo vzorkách všetkých lokalít (okrem Delne) pozoroval Planktothrix agardhii, na Domaši ďalej v minimálnej kvantite Aphanizomenon flos-aquae, Woronichinia naegeliana Microcystis viridis, Cuspidothrix issatschenkoi, Dolichospermum crassum, Planktolyngbya sp. (tento druh aj v Laborci).

Za bakteriológiu bolo stanovených 98 ukazovateľov a vykonaných 173 analýz.

V zmysle vyhlášky č. 308/2012 Z. z. o požiadavkách na kvalitu vody na prírodnom a umelom kúpalisku a vyhlášky č. 309/2012 Z. z. o požiadavkách na vodu určenú na kúpanie a jej prílohy č. 4 neboli prekročené limity vo všetkých ukazovateľoch.

Monitoring biokúpalísk:

Týkal sa biokúpalisk Snina a Lackovce (odber RÚVZ so sídlom v Humennom a objednávateľ) a Gaboltov (odber RÚVZ so sídlom v Bardejove). Sledoval sa aj zdroj vody pre Biokúpalisko Snina, ktorý sa však nevyužíval (využíval sa iný).

V 45 odobratých vzorkách bolo stanovených 135 bakteriologických ukazovateľov, vykonaných 331 analýz.

Zdroj vody Biokúpaliska Snina – nevyužívaný - nevyhovoval v ukazovateli enterokoky z 18 vzoriek 16 x, 2 x aj v Pseudomonas aeruginosa, 1x aj v E.coli. V samotnom bazéne neboli prekročené limity v žiadnom ukazovateli v 10 vzorkách. V biokúpalisku Lackovce bol z 5 odobraných vzoriek 1x nevyhovujúci výsledok v ukazovateľoch enterokoky a Pseudomonas aeruginosa. Biokúpalisko Gaboltov mal vyhovujúce výsledky vo všetkých 12 odobratých vzorkách.

7.2. KVALITA VODY A PROSTREDIA ZDRAVOTNÍCKYCH ZARIADENÍ A UMELÝCH KÚPALÍSK

Projekt vychádza z Akčného plánu pre životné prostredie a zdravie obyvateľov Slovenskej republiky, regionálny cieľ: Zabezpečiť prístup k vyhovujúcej a zdravotne bezpečnej pitnej vode, k sanitácii, a tiež zabezpečiť sledovanie kvality vôd na kúpanie. Sleduje sa kvalita vody a prostredia v zdravotníckych zariadeniach a umelých kúpaliskách mikrobiologickými, biologickými, ekotoxikologickými a chemickými skúškami. Zisťuje sa výskyt legionel a améb v umelých kúpaliskách vo vybraných zdravotníckych zariadeniach a v rehabilitačných zariadeniach.

V roku 2022 bolo v 462 vzorkách z umelých kúpalísk stanovených 1395 chemických ukazovateľov. V 476 vzorkách z umelých kúpalísk bolo stanovených 2380 mikrobiologických a 952 biologických ukazovateľov.

Na stanovenie ukazovateľa Legionely bolo odobratých 25 vzoriek, z toho bolo 17 vzoriek vôd (9 pitná voda, 8 bazénov) a 8 sterov. Z vyšetrených vzoriek bolo 7 nevyhovujúcich (6 pitná voda, 1 ster). Stanovenie améb nebolo v priebehu roka požadované.

7.3. MATERSKÉ MLIEKO

Projekt vychádza z Akčného plánu pre životné prostredia a zdravie obyvateľov Slovenskej republiky, regionálny cieľ: Zameranie na zníženie rizika ochorenia a poškodenia zdravia v dôsledku účinku nebezpečných chemických látok a biologických látok v období detstva.

Vo vzorkách materského mlieka z Banky ženského – materského mlieka oddelenia neonatológie FNŠP J. A. Reimana v Prešove sa sleduje nutričná kvalita monitorovaním biopozitívnych látok (obsah bielkovín, tuku, sacharidov a vápnika), sleduje sa účinnosť pasterizácie sledovaním mikrobiologickej kvality pred a po jeho pasterizácii. Zisťuje sa prítomnosť patogénnych mikroorganizmov v nepasterizovanom a pasterizovanom mlieku. V 17 vzorkách materského mlieka bolo stanovených 119 chemických ukazovateľov. Na sledovanie mikrobiologickej kvality materského mlieka bolo vyšetrených 103 vzoriek pasterizovaného mlieka, v ktorých bolo spolu stanovených 433 ukazovateľov. V 15 vzorkách bola zistená prítomnosť patogénnych mikroorganizmov: *Staphylococcus aureus*, *Pseudomonas aeruginosa*. Produkcia stafylokokového enterotoxínu u kmeňa nebola detekovaná

7.14. ANALÝZA CELKOVÉHO ARZÉNU V POTRAVINÁCH

Projekt vychádza z Odporúčania Komisie (EÚ) 2015/1381 z 10. augusta 2015 o monitorovaní arzénu v potravinách na účely zberu informácií do jednotnej databázy. Cieľom je monitoring obsahu celkového arzénu v potravinách, s dôrazom na potraviny určené pre dojčatá a malé deti, potraviny určené na osobitné lekárske účely a výživové doplnky.

V roku 2022 bolo analyzovaných 21 vzoriek, z toho boli 3 vzorky bylenných čajov, 8 vzoriek výživových doplnkov a 10 vzoriek balených dojčenských vôd.

V bylenných čajoch sa obsah celkového arzénu pohyboval v intervale od 0,041 mg/kg do 0,270 mg/kg. V 4 vzorkách výživových doplnkov bol stanovená hodnota celkového arzénu pod limitom kvantifikácie použitej metódy (<0,012 mg/kg), v 4 vzorkách výživových doplnkov bola stanovená koncentrácia celkového arzénu v intervale od 0,018 mg/kg do 0,170 mg/kg. Vo všetkých vzorkách balených dojčenských vôd bola koncentrácia celkového arzénu pod limit kvantifikácie použitej metódy (<0,003 mg/l).

7.16. MONITORING OBSAHU ŤAŽKÝCH KOVŮ V POTRAVINÁCH PRE DOJČATÁ A MALÉ DETI

Ťažké kovy sú prvky, ktoré vo forme svojich zlúčenín alebo v elementárnej forme vykazujú toxické účinky. Mechanizmus týchto účinkov spočíva v inhibícii metabolicky významných enzýmov, ktorá je dôsledkom interakcie toxického prvku s molekulou enzýmu.

Výskyt toxických prvkov v potravinách súvisí okrem iného so znečistením životného prostredia. K najdôležitejším toxickým prvkom patrí Cd, Pb, Hg a As.

Odber vzoriek bol uskutočňovaný v rámci bežného a preventívneho potravinového dozoru. Spolu bolo analyzovaných 50 rôznych druhov vzoriek dojčenskej a detskej výživy, stanovené množstvá ťažkých kovov sú uvedené v tabuľke.

Druh vzorky	Počet vzoriek	Kadmium (mg/kg)		Olovo (mg/kg)		Ortuť (mg/kg)	
		min	max	min	max	min	max
Dojčenská a detská výživa mliečna	28	<0,003	0,007	<0,016	0,028	<0,002	0,004
Dojčenská a detská výživa obilninová	7	<0,003	0,015	<0,016	0,019	<0,002	0,003
Dojčenská a detská výživa ovocná	9	<0,003	0,003	<0,016	0,0019	<0,002	<0,002
Dojčenská a detská výživa iná	6	<0,003	0,058	<0,016	0,036	<0,002	0,005

7.17. MONITORING OBSAHU DUSITANOV A DUSIČNANOV V POTRAVINÁCH PRE DOJČATÁ A MALÉ DETI

Cieľom je sledovanie obsahu dusitanov a dusičnanov v potravinách pre dojčatá a malé deti. Bežne sú dusičnany a dusitany prírodné komponenty životného prostredia. V živom organizme i v potravinách môžu tvoriť s inými zlúčeninami toxické látky ako methemoglobín alebo nitrozamíny. Potencionálna toxicita dusičnanov spočíva v tom, že za určitých podmienok sa môžu redukovať na dusitany, ktoré blokujú prenos kyslíka v krvi - vzniká tzv. methemoglobinémia. Je nebezpečná najmä pre dojčatá v prvých 2 - 4 mesiacoch života. Za určitých podmienok však dusitany, ktoré vznikajú v ústnej dutine z dusičnanov, sa môžu v žalúdku zlučovať s amínmi z potravín na nitrozamíny. Väčšina týchto látok má karcinogénne účinky. Odber vzoriek bol uskutočňovaný v rámci bežného a preventívneho potravinového dozoru.

V roku 2022 bolo analyzovaných 31 vzoriek detskej stravy. Vo všetkých vzorkách bol stanovený obsah dusitanov pod limit kvantifikácie použitej metódy. Stanovený obsah dusičnanov v analyzovaných vzorkách sa pohyboval v intervale 0,004 – 29,3 mg/kg. V žiadnej vzorke nebol prekročený limit pre obsah dusičnanov (200 mg/kg NO₃⁻), ktorý určuje Nariadenie komisie (ES) č. 1881/2006 z 19. decembra 2006, ktorým sa ustanovujú maximálne hodnoty obsahu niektorých kontaminantov v potravinách.

9. PODPORA ZDRAVIA A VÝCHOVA K ZDRAVIU

9.1 ZDRAVOTNÉ UVEDOMENIE A SPRÁVANIE SA OBYVATEĽOV SR

Cieľ

Cieľom prieskumu Zdravotné uvedomenie a správanie sa obyvateľov SR je zistiť a sledovať atribúty, úroveň a vývoj zdravotného uvedomenia a správania sa občanov Slovenskej republiky, zvyšovať zdravotné uvedomenie obyvateľov a navodzovať postupnú zmenu postoja k vlastnému zdraviu znížením výskytu rizikových faktorov.

Prieskum je anonymný a pozostáva z 90 otázok so zameraním na stravovacie návyky, fyzickú aktivitu, používanie legálnych a nelegálnych drog, mentálne a fyzické zdravie a na starostlivosť o zdravie a prevenciu.

V roku 2022 sme zabezpečili vyplnenie 109 dotazníkov u respondentov podľa požiadaviek metodiky prieskumu (vek, pohlavie a miesto bydliska). Následne boli elektronickou formou zaslané na spracovanie na ÚVZ SR.

9.2 PRIESKUM ZDRAVOTNEJ GRAMOTNOSTI OBYVATEĽOV SR

Cieľ

Cieľom prieskumu je stanoviť úroveň zdravotnej gramotnosti u obyvateľov SR a zároveň vytvoriť databázu kvalitných medzinárodne porovnateľných údajov slúžiacich pre prípravu empirických podkladov k plánovaniu a výkonu programov a projektov.

9.3 NÁRODNÝ AKČNÝ PLÁN V PREVENCII OBEZITY NA ROKY 2015 – 2025

Cieľ

Zámerom Národného programu prevencie obezity je vytvoriť spoločensky prospešný systém, ktorý povedie k zníženiu incidencie a prevalencie nadhmotnosti a obezity v populácii a eliminuje epidemický výskyt nadhmotnosti a obezity, povedie k zníženiu počtu nových prípadov ochorení súvisiacich s nadhmotnosťou a obezitou a k zníženiu výskytu a vplyvu ostatných modifikovateľných rizikových faktorov týchto ochorení. Národný akčný plán v prevencii obezity na roky 2015 – 2025 bol schválený vládou SR 2. septembra 2015.

V roku 2022 sme zrealizovali 24 intervenčno-edukačných aktivít v oblasti ozdravenia výživy, prevencii obezity a význame pohybu pre 550 žiakov základných škôl (ZŠ Važecká v Prešove, ZŠ sv. Gorazda v Prešove, ZŠ Lubotice a Spojená evanjelická škola). Pre študentov Strednej priemyselnej školy stavebnej sme pripravili dve besedy o zdravom životnom štýle. Edukovaných bolo 62 študentov 1. a 2. ročníka v rámci Dňa zdravia na škole.

Na dôležitosť zdravej stravy, pitného režimu a primeraného pohybu aj vo vyššom veku sme zamerali pozornosť seniorov v 4 denných stacionároch v meste Prešov (Denný stacionár Zemplínska, DS Jiráskova, DS Družba a DS Barlička).

Aj tohto roku sme boli zapojení do realizácie projektu Viem, čo zjem. Témou tohto ročníka je ovocie a zelenina. Cieľom bolo vysvetliť formou primeranou veku žiaka význam ovocia a zeleniny pre zdravie človeka a získať vedomosti o význame rôzneho denného času vhodného na konzumáciu ovocia a zeleniny. Uskutočnili sme zatiaľ dve školenia pre 52 žiakov 5.ročníka ZŠ M. Nešpora v Prešove. Realizácia projektu pokračuje aj v roku 2023.

Pri príležitosti Svetového dňa obezity a Svetového dňa pohybu ku zdraviu sme uverejnili články na webovej stránke RÚVZ a pripravili sme aj panely s touto tematikou v priestoroch úradu.

9.4 PODPORA ZDRAVIA ZNEVÝHODNENÝCH KOMUNÍT

Cieľ

Zabezpečiť informácie pre obyvateľov segregovaných a separovaných rómskych osád zameraných na podporu zdravého životného štýlu.

V spolupráci s koordinátorom pre rómske komunity sme uskutočnili 15 edukačno-výchovných aktivít pre obyvateľov rómskych osád zameraných na preventabilné rizikové faktory životného štýlu ako fajčenie, užívanie alkoholu, drogy, nesprávne stravovacie návyky, nedostatok pohybu. Edukovaných bolo 375 žiakov a študentov Základnej školy v Jarovniciach a na Strednom odbornom učilišti internátnom v Prešove.

Na webovej stránke sme uverejnili článok s informáciami o realizácii týchto zdravotno-výchovných aktivít.

9.5 STRATÉGIA ROZVOJA PORADENSKÝCH CENTIER OCHRANY A PODPORY ZDRAVIA V SR

Cieľ

Príprava Stratégie rozvoja Poradenských centier ochrany a podpory zdravia je zameraná hlavne na vytvorenie podmienok na zlepšovanie kvality a úrovne poskytovaných služieb.

V rámci koncepcie rozvoja špecializovaných poradní bolo navrhnuté zamerať sa na prevenciu najzávažnejších neprenosných ochorení ovplyvnením rizikových faktorov fajčenia, nedostatočnej fyzickej aktivity a nesprávnej výživy. Vo všetkých poradenských centrách na RÚVZ z tohto dôvodu budú zriadené 3 špecializované poradne a to Poradňa optimalizácie pohybovej aktivity, Poradňa zdravej výživy a Poradňa odvykania od fajčenia.

Regionálny úrad verejného zdravotníctva so sídlom v Prešove bol jedným z regionálnych úradov, ktoré boli súčasťou testovacej skupiny pre inováciu TZS. Pripomienkovali sme novú verziu TZS a zúčastnili sa pracovných stretnutí na Regionálnych úradoch verejného zdravotníctva v Trnave, Prievidzi a v Žiline. Nové TZS sme mali možnosť pripomienkovať aj na online stretnutiach formou webexu. V decembri prebehla plánovaná migrácia dát zo starého TZS do nového prostredia.

9.6 NÁRODNÝ AKČNÝ PLÁN PRE PROBLÉMY S ALKOHOLOM NA ROKY 2021-2030

Cieľ

Cieľom je zvýšiť zdravotné uvedomenie a zdravotnú gramotnosť o rozsahu a povahe zdravotných, sociálnych a ekonomických účinkov škodlivého užívania alkoholu, ako aj redukovať negatívne dopady pitia alkoholu na rôzne cieľové skupiny, presadzovaním dôsledného dodržiavania regulačných opatrení zo strany štátu.

Téme škodlivosti nadmerného užívania alkoholických nápojov so zameraním aj na užívanie alkoholu pred riadením motorového vozidla bolo venovaných 8 intervenčných aktivít pre 240 študentov stredných škôl, a to na Strednej odbornej škole technickej v Prešove a na Strednej pedagogickej škole v Prešove, kde súčasťou dvoch besied bolo aj premietanie DVD filmu Až do dna, ktorý sa zaoberá prekvapivo vysokým výskytom pitia alkoholu u dievčat.

Okrem závislostí od alkoholu sme sa svojimi aktivitami zamerali aj na závislosti iného typu. Pre žiakov 7. a 8. ročníkov základných škôl (ZŠ M. Nešpora, ZŠ Šrobárova a ZŠ Sibírka v Prešove, ZŠ Ľubotice) sme zrealizovali 11 intervenčno-výchovných aktivít zameraných na tému iných látkových závislostí (žuvací tabak, nikotínové náplaste, fajčenie). Na Strednej odbornej škole technickej v Prešove sme sa venovali problematike závislosti od tabakových výrobkov na dvoch besedách spojených s meraním hodnoty oxidu uhoľnatého vo vydychovanom vzduchu. Spolu bolo edukovaných 325 žiakov.

V rámci výjazdovej poradne zdravia v meste Prešov, sme vo firme zaoberajúcou sa administratívnou činnosťou, zrealizovali aj vlastný prieskum týkajúci sa frekvencie požívania alkoholických nápojov. Prieskumu sa zúčastnilo 47 respondentov, z toho 40 žien, s prevahou vysokoškolsky vzdelaných. Z odpovedí sme zistili, že alkohol vôbec nekonzumuje 7 opýtaných, 28 respondentov po poháriku siaha iba príležitostne, raz alebo dvakrát za týždeň si ho doprajú piati a siedmi odpovedali, že alkoholické nápoje požívajú dvakrát týždenne. Predpokladáme ale, že odpovede respondentov by sa značne líšili, ak by bola zachovaná anonymita odpovedí, keďže otázky sme kládli priamo.

Pre žiakov a študentov sme vypracovali odborné letáčiky pod názvom Závislí na závislostiach a Gumené medvedíky? Omyl, vysoko návykový nikotín!

9.7 NÁRODNÝ PROGRAM PODPORY ZDRAVIA PRE ROKY 2021-2030

Cieľ

Hlavným cieľom aktualizovaného Národného programu podpory zdravia je zlepšovať zdravotný stav obyvateľstva Slovenskej republiky, prostredníctvom zvyšovania úrovne zdravotného uvedomenia a podpory zdravia. Ďalším cieľom je dlhodobo zlepšiť úroveň zdravého životného štýlu obyvateľov SR založeného na prevencii a minimalizácii rizík a udržať vykonávanie preventívnych opatrení z hľadiska výskytu infekčných ochorení v minimálne rovnakom rozsahu ako sa vykonávajú v súčasnosti.

Aj rok 2022 bol poznačený pandémiou Covid 19, čo ovplyvnilo aj našu prácu na oddelení. Do apríla 2022 sme aktívne vypomáhali na Oddelení epidemiológie.

V základnej poradni zdravia sme v roku 2022 vyšetřili 149 klientov. Prvovyšetřených bolo 113 klientov - 18 mužov a 95 žien. Opakovane bolo vyšetřených 36 klientov, z toho 31 žien. Väčšina klientov absolvovala čiastočné biochemické vyšetřenie a to celkového cholesterolu a postprandiálnej glykémie.

V tomto roku sme uskutočnili 15 výjazdových poradní – vyšetřenie zamestnancov Všeobecnej zdravotnej poisťovne na pobočke Kúpeľná v Prešove, vyšetřenie zamestnancov Sociálnej poisťovne v Prešove, zamestnancov Mestského úradu v Sabinove, vyšetřenie návštevníkov obchodného centra NOVUM v Prešove v spolupráci s OZ Nie rakovine, vyšetřenie zamestnancov Tatra banky v logistickom centre v Prešove, vyšetřenie zamestnancov firmy SANAS v Sabinove, firmy SPINEA, LEAR CORPORATION A PRYSMIAN GROUP v Prešove, vyšetřenie pedagógov na Základnej škole v Kapušanoch, Základnej škole Važecká v Prešove a na Evanjelickom kolegiálnom gymnáziu v Prešove, vyšetřenie seniorov v Denných stacionároch Zemplínska v Prešove v Dennom stacionári v obci Kendice.

Na výjazdových poradniach sme vyšetřili 517 klientov, z tohto počtu je zaznamenaných v databáze TZS 129 vyšetření.

**Regionálny úrad verejného zdravotníctva Prievidza
so sídlom v Bojniciach**

1. ODBOR HYGIENY ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA A ZDRAVIA

1.1 Plnenie Akčného plánu pre životné prostredie a zdravie obyvateľov Slovenskej republiky - NEHAP V.

Akčný plán (NEHAP V.) reflektuje definované priority, ktoré boli výsledkom 7-ročného úsilia členských štátov WHO/EURO o nastavenie nových priorít v oblasti environmentálneho zdravia v kontexte politiky Zdravie 2020 a Agendy TUR 2030 (Agenda trvalo udržateľného rozvoja v európskom regióne).

Etapy riešenia

- plniť úlohy vyplývajúce z NEHAP V. v pôsobnosti rezortu zdravotníctva podľa schválených termínov

V rámci plnenia tejto úlohy boli vykonané odbery vzoriek rekreačných vôd z kúpalísk a krytých bazénov s celoročnou prevádzkou a odber vzoriek zo sezónnych kúpalísk pred uvedením do prevádzky a počas prevádzky.

Správa o pripravenosti sezónnych rekreačných zariadení a zariadení s celoročnou prevádzkou, ako aj vyhodnotenie letnej turistickej sezóny boli v požadovanom termíne a rozsahu odoslané cez informačný systém .

Kvalita pitnej vody verejných vodovodov a plynulosť dodávky bola priebežne sledovaná v rámci monitoringu a štátneho zdravotného dozoru, k závažným poruchám v dodávke a nedostatkom v kvalite vody v sledovanom období nedošlo. V rámci tohto projektu je vykonávaný monitoring pitných vôd a kontrola kvality vody na umelých a prírodných kúpaliskách v okresoch Prievidza a Partizánske. V roku 2022 bolo odobratých spolu 131 vzoriek pitných vôd a 330 vzoriek vôd určených na kúpanie.

2. ODBOR PREVENTÍVNEHO PRACOVNÉHO LEKÁRSTVA A TOXIKOLÓGIE

2.1 Znižovanie miery zdravotných rizík zamestnancov z pracovného prostredia, pracovných podmienok a spôsobu práce

2.1.1 Znižovanie miery zdravotných rizík (rizikové práce)

Podľa štandardných výstupov programu ASTR bolo v roku 2022 v 3. a 4. kategórii rizikových prác v spádovom území RÚVZ Prievidza evidovaných k 31.12.2022 celkom 3365 exponovaných zamestnancov vykonávajúcich rizikové práce, z toho 705 žien, v 115 subjektoch. Oproti roku 2021 sa znížil počet zamestnancov vykonávajúcich rizikovú prácu v tretej a štvrtej kategórii o 529 (13,6%). Z uvedeného počtu zamestnancov v tretej kategórii pracuje 3157 zamestnancov a v štvrtej kategórii 208 zamestnancov. Oproti roku 2021 zaznamenávame v tretej kategórii pokles počtu zamestnancov o 557 zamestnancov (15,0 %) a v štvrtej kategórii nárast o 28 zamestnancov (15,6 %).

Najviac rizikových prác evidujeme v priemyselnej výrobe - 2206 zamestnancov, z toho 545 žien a v ťažbe nerastných surovín - 836 zamestnancov, z toho 10 žien. Oproti roku 2021 sa počet rizikových pracovníkov v priemyselnej výrobe výrazne nezmenil. Trendom sa

stáva, že postupne dochádza k poklesu zamestnancov pracujúcich v riziku v ťažobnej sfére ako dôsledok celkového poklesu pracovníkov v tejto oblasti.

V roku 2022 klesol aj počet zamestnancov v riziku v zdravotníctve, a to z dôvodu vyradenia zdravotníckych pracovníkov z rizika pre biologický faktor SARS-CoV-2. Jednotlivé profesie boli vyradované na základe nových posúdení rizika zohľadňujúcich významne klesajúce počty chorých a hospitalizovaných na ochorenie COVID-19.

V tabuľke 1 sú uvedené počty exponovaných zamestnancov podľa druhu rizikových faktorov.

Tabuľka 1

Rizikový faktor	Počet exponovaných zamestnancov	
	celkom	žien
biologické faktory	121	111
elektromagnetické polia	65	0
fyzická záťaž	762	213
hluk	2472	339
chemické faktory	1577	142
optické žiarenie	71	7
vibrácie	281	8
záťaž teplom a chladom	81	11

V sledovanom období bolo vydaných 25 rozhodnutí v súvislosti so zaradením, zmenou zaradenia, resp. vyradením pracovníkov do kategórií rizikových prác.

V sledovanom období boli priebežne vykonávané kontroly (28) plnenia opatrení vyplývajúcich zamestnávateľom z rozhodnutí o zaradení prác do kategórií. Kontroly boli zamerané na znižovanie zdravotných rizík, zosúladenie prevádzkových podmienok a opatrení na znižovanie rizík s údajmi uvedenými v prevádzkových poriadkoch, poskytovanie OOPP, používanie OOPP zamestnancami, informovanosť zamestnancov o rizikách a na kontrolu výkonu cielených lekárskeho preventívnych prehliadok (LPP) v súvislosti s prácou.

V r. 2022 nebola v súvislosti s rizikovými prácami uložená žiadna sankcia.

2.1.2 Znižovanie zdravotných rizík z látok a zmesí klasifikovaných ako toxické

V roku 2022 sme vykonali 6 kontrol zameraných na uplatňovanie nariadenia vlády SR č. 355/2006 Z. z. o ochrane zamestnancov pred rizikami súvisiacimi s expozíciou chemickým faktorom pri práci v znení neskorších predpisov v prevádzkach, kde sa používajú toxické látky a zmesi v spoločnostiach:

- **TechnoNova, s.r.o., Nováky** – ŠZD bol vykonaný v súvislosti s vydaním rozhodnutia na manipuláciu so zmesou, ktorá obsahuje kyselinu fluorovodíkovú a používa sa na morenie nerezových výrobkov.
- **Bošianska koželužňa, s.r.o., Bošany** – v rámci štátneho zdravotného dozoru bola vykonaná aj kontrola skladovania, spotreby a manipulácie s kyselinou mravčou 85%, ktorá sa používa na piklovanie a s kyselinou mravčou, ktorá je používaná na odchlpanie koží.
- **VIPO, a.s., Partizánske** – štátny zdravotný dozor bol zameraný aj na kontrolu manipulácie, skladovania a spotreby dvojchrómanu draselného používaného v laboratóriu skúšobníctva a chemického výskumu.

- **Gotec Slovakia, s.r.o., Partizánske** - pri úprave kovov sa používa zmes, ktorá obsahuje fluorovodík. Kontrola bola zameraná hlavne na podmienky skladovania a manipulácie a dokumentovanie spotreby.
- **CHEMDONE s.r.o., Bratislava**, prevádzka Nováky v areáli FORTISCHEM a.s. ŠZD bol vykonaný v súvislosti s vydaním rozhodnutia na manipuláciu s dichromanom sodným, ktorý sa používa na oxidáciu molekúl.
- **Hornonitrianske bane Prievidza, a.s., Prievidza, prevádzka Hydroanalytické laboratórium Skúšobného laboratória uhlia** v areáli odštepného závodu BME, Nováky, kde sa veľmi toxické látky používajú v malých množstvách pri analýzach odpadových vôd. Kontrola bola vykonaná v rámci uvedenia nových priestorov HAL do prevádzky.

V rámci posudkovej činnosti RÚVZ Prievidza vydal 3 rozhodnutia na skladovanie a manipuláciu s toxickými a veľmi toxickými látkami a zmesami pre spoločnosti TechnoNova, s.r.o., Nováky, CHEMDONE s.r.o., Bratislava a Hornonitrianske bane Prievidza, a.s., Prievidza, prevádzka Hydroanalytické laboratórium Skúšobného laboratória uhlia.

V sledovanom období sme obdržali 140 oznámení o výkone dezinfekcie, deratizácie a dezinsekcie. Oznámenia o výkone postrekov pri pestovaní ovocia sme neobdržali žiadne.

Havárie v sledovanom období neboli hlásené.

2.1.3 Znižovanie zdravotných rizík z karcinogénnych a mutagénnych faktorov vrátane azbestu a z látok poškodzujúcich reprodukciu a narušajúcich endokrinný systém

V roku 2022 pracovalo v riziku karcinogénnych a mutagénnych faktorov 262 zamestnancov, z toho 74 žien, a to nasledovne: vinylchlorid – 40; vinylchlorid spoločne s 1,2-dichlóretánom – 26; 1,2-dichlóretán - 1; polyaromatické uhľovodíky pri výrobe karbidu – 71; cytostatiká – 11, z toho 11 žien; formaldehyd - 38, z toho 12 žien; technický benzín – 58, z toho 51 žien; sadze – 8, agrochemikálie - 7, tvrdé drevo – 2.

V riziku reprodukčnotoxických látok v roku 2022 pracovalo 29 zamestnancov, z toho 7 žien, a to nasledovne: toluén - 1; cytostatiká - 11, z toho 11 žien; ortuť - 1 a oxid uhoľnatý - 16.

Medzi najčastejšie karcinogénne a mutagénne faktory, ktorým boli zamestnanci exponovaní v r. 2022 patria:

- gumárenské kaučukové zmesi, ktoré obsahujú karcinogénnu zložku 4-[(morpholinothio)thioxomethyl]morpholine, ktorým sú exponovaní zamestnanci spoločnosti ContiTech Vibration Control Slovakia, s.r.o., Dolné Vestenice, práce nie sú vyhlásené v riziku,
- vinylchlorid, ktorému sú exponovaní pracovníci spoločnosti Fortischem, a.s., Nováky, časť prác je vyhlásená v riziku,
- etylénoxid/propylénoxid, ktorými sú exponovaní pracovníci dvoch spoločností: Fortischem, a.s. a SLOVECA Sasol Slovakia, spol. s r.o., práce nie sú vyhlásené v riziku,
- PAU, ktorými sú exponovaní pracovníci spoločnosti Fortischem, a.s., práce sú vyhlásené v riziku.

Kontroly uplatňovania nariadenia vlády SR č. 356/2006 Z. z. o ochrane zdravia zamestnancov pred rizikami súvisiacimi s expozíciou karcinogénnym a mutagénnym faktorom pri práci v znení nariadenia vlády SR č. 301/2007 Z. z. v počte 8 boli realizované v spoločnostiach:

- **SLOVECA, Sasol Slovakia, spol. s r.o., Bratislava, prevádzka Nováky**, v rámci kontroly oznámenej SIŽP sme vykonali i kontrolu manipulácie s karcinogénnymi a mutagénnymi látkami.
- **FORTISCHEM a.s., Nováky**, v rámci kontroly oznámenej SIŽP sme vykonali i kontrolu manipulácie s karcinogénnymi a mutagénnymi látkami.
- **Slovenské elektrárne, a.s., Bratislava, prevádzka Elektrárne Nováky, prevádzka Nováky**, v rámci kontroly oznámenej SIŽP sme vykonali i kontrolu manipulácie s karcinogénnymi a mutagénnymi látkami.
- **VIPO, a.s., Partizánske** – štátny zdravotný dozor bol zameraný aj na kontrolu manipulácie, skladovania a spotreby amidu kyseliny mravčej a dvojchrómanu draselného, ktoré sa používajú v laboratóriu skúšobníctva a chemického výskumu.
- **CHEMDONE s.r.o., Bratislava, prevádzka Nováky** v areáli FORTISCHEM a.s. ŠZD bol vykonaný v súvislosti s vydaním rozhodnutia na manipuláciu s dichromanom sodným, ktorý sa používa na oxidáciu molekúl.
- **JSK Trans, s.r.o., Prievidza** – ŠZD v spoločnosti bol vykonaný v súvislosti s uvedením do prevádzky, spoločnosť poskytuje služby spojené s prepravou uzatvorených balení chemických látok a zmesí (technickú chémiu, bazénovú chémiu, chémiu pre farmaceutický priemysel, zdravotníctvo, potravinársku chémiu a iné). Niektoré chemické látky a zmesi sú klasifikované ako karcinogény 1A, 1B, mutagény 1B.
- **Nestlé Slovensko s.r.o., Prievidza** - vykonaný bol ŠZD zameraný na kontrolu manipulácie s karcinogénnymi a mutagénnymi látkami – Fenolftaleín indikátor ACS, na pracovisku fyzikálno-chemického laboratória.
- **Hornonitrianske bane Prievidza, a.s., Prievidza, prevádzka Hydroanalytické laboratórium Skúšobného laboratória uhlia** v areáli odštepneho závodu BME, Nováky, kde sa karcinogénna a mutagénna látka používa v malých množstvách pri stanovovaní chemickej spotreby kyslíka v odpadových vodách. Kontrola bola vykonaná v rámci uvedenia nových priestorov HAL do prevádzky.

V priebehu roku boli na RÚVZ vydané 3 rozhodnutia na činnosti spojené s výrobou, spracovaním, manipuláciou s karcinogénnymi a mutagénnymi látkami pre spoločnosti CHEMDONE s.r.o., Bratislava, JSK Trans, s.r.o., Prievidza a Hornonitrianske bane Prievidza, a.s., Prievidza, prevádzka Hydroanalytické laboratórium Skúšobného laboratória uhlia.

V priebehu roka bolo na RÚVZ pre 28 subjektov vydaných 162 rozhodnutí s návrhom na odstraňovanie azbestu a materiálov obsahujúcich azbest zo stavieb podľa § 13 ods. 4 písm. j) zákona č. 355/2007 Z. z. Plánovaných bolo 30 demontáží v interiéri (odstraňovanie azbestocementových potrubí v bytových jadrách) a 132 demontážnych prác v exteriéri. V priebehu roka bolo zaslaných 132 oznámení o odstraňovaní azbestu, v 23 prípadoch išlo o práce v interiéri, v 109 prípadoch boli práce vykonávané v exteriéri, pričom sa jednalo o odstraňovanie strešných krytín, obkladov stien budov, balkónových platní, likvidáciu uskladneného azbestocementového materiálu (azbestovej strešnej krytiny a iného materiálu s obsahom azbestu) alebo likvidáciu čiernej skládky. V jednom, prípade napriek vydanému rozhodnutiu na odstraňovanie azbestocementových odpadových rúr, bolo zistené, že odstraňované rúry neobsahovali azbest.

2.2 Intervencie na podporu zdravia pri práci

2.2.1 Zdravé pracoviská

Pracovník oddelenia PPL v spolupráci s poradenským centrom ochrany a podpory zdravia úradu pripravili pre zamestnancov spoločnosti J.P. PLAST Slovakia spol. s r.o., Prievidza počas troch dní zdravotno-výchovnú akciu, v rámci ktorej bola 3x prezentovaná prednáška venovaná prevencii karcinómu prsníka. Zamestnanci spoločnosti mali zároveň možnosť dať si zmerať krvný tlak a vyšetriť cholesterol a glykémiu.

Zdravotno-výchovná akcia bola realizovaná aj v spoločnosti SLOVECA, Sasol Slovakia, spol. s r.o., Bratislava, prevádzka Nováky, ktorej zamestnanci sú exponovaní karcinogénnym a mutagénnym faktorom. Zameraná bola na prevenciu kolorektálneho karcinómu, pričom všetkým záujemcom bol v spolupráci so zdravotnou poisťovňou poskytnutý samotest na okultné krvácanie.

2.2.2 Európska informačná kampaň Európskej agentúry pre BOZP (OSHA Bilbao) zameraná na prevenciu zdravotných a bezpečnostných rizík pri práci

V spolupráci s Inšpektorátom práce Trenčín bola v r. 2022 zrealizovaná jedna spoločná previerka v spoločnosti ILJIN SLOVAKIA, s.r.o., Pravenec, ktorá bola zameraná na prevenciu poškodení podporno – pohybovej sústavy u zamestnancov vo výrobe a montáži komponentov pre automobilový priemysel. Na prevenciu výskytu dlhodobej nadmernej jednostrannej záťaže je na výrobných linkách podniku zavedená cirkulácia pracovníkov medzi jednotlivými operáciami v 0,5 hod. intervaloch. Pri obsluhu CNC zariadení je proces striedania v jednodňových intervaloch – jeden deň obsluha sústruhu, druhý deň robotický proces, v rámci ktorého sa činnosti počas zmeny taktiež striedajú. Hmotnosť montovaných výrobkov sa znížila náhradou zliatinových komponentov za hliníkové, k linkám aj CNC sústruhom boli doplnené robotické manipulátory a ďalšie zariadenia eliminujúce prácu s bremenami a nadmernú svalovú záťaž predovšetkým horných končatín. Zamestnávateľ bol zaviazaný na základe zmien vo výrobnom procese vykonať nové posúdenie práce operátorov z titulu fyzickej záťaže so zameraním na prácu žien. V procese riešenia je zabezpečenie, v spolupráci s lekárom pracovnej zdravotnej služby, zabezpečenie cvičení zameraných na trup a horné končatiny ako súčasť preventívnych opatrení pred profesionálnym poškodením zdravia. Zamestnávateľ má taktiež v pláne realizovať aj ďalšie opatrenia znižujúce predovšetkým svalovú záťaž horných končatín.

3. ODBOR HYGIENY VÝŽIVY, BEZPEČNOSTI POTRAVÍN A KOZMETICKÝCH VÝROBKOV

3.1 Monitoring príjmu kuchynskej soli

Úloha bola splnená. Na laboratórnu kontrolu množstva jedlej soli v hotových pokrmoch boli odobraté 2 vzorky hotových pokrmov v prevádzke zariadenia spoločného stravovania. V odobratých vzorkách hotových pokrmov nebolo zistené prekročenie najvyššie prípustného množstva pridanej jedlej soli stanoveného platnou legislatívou.

3.2 Monitoring bezpečnosti PET fliaš z recyklovaných plastov

RÚVZ Prievidza v roku 2022 nebol zapojený do riešenia úlohy.

3.3 Sledovanie výživového stavu klientov v zariadeniach sociálnych služieb

Plnenie úlohy je plánované v r. 2023.

3.4 Monitoring prítomnosti alergénov v hotových pokrmoch pripravovaných v zariadeniach spoločného stravovania a v potravinách určených pre dojčatá a malé deti.

Plnenie úlohy je plánované v r. 2023.

4. ODBOR HYGIENY DETÍ A MLÁDEŽE

4.1 Aktivity prevencie detskej obezity v kontexte plnenia národného akčného plánu prevencie obezity na roky 2015 – 2025 (NAPPO)

Cieľom aktivít je komplexným výkonom štátneho zdravotného dozoru, realizáciou výchovných aktivít v oblasti edukácie matiek cestou materských centier a zariadení pre deti a mládež prispieť k zníženiu výskytu detskej obezity.

Priorita: a) Podpora zdravého štartu do života

Vykonáva Poradňa zdravia

Priorita: b) Podpora zdravšieho prostredia na školách

Z dôvodu prebiehajúcej krízovej situácie sme vykonali efektívny a účinný štátny zdravotný dozor v 43 zariadeniach stravovacích prevádzok určených pre deti a mládež a vo výdajniach stravy, v ktorých boli kontrolované: hygienické podmienky pri príprave

diétneho stravovania, dodržiavanie pitného režimu s presadzovaním používania pitnej vody a nesladených nápojov, pestrosť stravy, dodržiavanie zásad pri zostavovaní jedálnych lístkov s ohľadom na odporúčané výživové dávky.

Priorita: c) Poskytovať nutričné vzdelávanie odborným zamestnancom školského stravovania v rámci projektov profesijných združení

Realizujeme vzdelávanie pracovníkov školského stravovania formou školení a konzultácií.

Priorita: d) Podpora pohybových aktivít

V tomto roku nebol realizovaný monitoring TV podmienok žiakov ZŠ a SŠ v rámci podpory pohybových aktivít.

4.2 Hodnotenie jedálnych lístkov MŠ a ZŠ

Cieľom projektu je zmapovanie situácie v oblasti dodržiavania všeobecných zásad pre zostavovanie jedálnych lístkov v zariadeniach spoločného stravovania detí MŠ a ZŠ a zistiť frekvenciu podávania vybraných druhov potravín (pokrmov).

V roku 2022 bol realizovaný zber jedálnych lístkov z 3 ZŠ za obdobie jar – leto (v mesiaci marec a máj).

Hodnotenie jedálnych lístkov za obdobie marec a máj bolo realizované v troch školských jedálňach pri základných školách, a to: ZŠ Ul. S. Chalupku 313/14, 971 01 Prievidza, ZŠ Gašpara Drozda s MŠ, Chrenovec-Brusno 395, 972 32 Chrenovec-Brusno a ZŠ R. Kaufmana, Nádražná 955, 958 01 Partizánske.

4.3 Úrazy detí v SR

Cieľom projektu je formou spolupráce s NCZI a regionálnymi nemocnicami získať vybrané informácie, týkajúce sa problematiky úrazov detí na Slovensku.

V súvislosti s prebiehajúcou krízovou situáciou projekt nebol realizovaný.

6. ODBOR EPIDEMIOLOGIE

6.1 Národný imunizačný program SR (NIP SR)

V rámci výročnej správy RÚVZ za rok 2021 bola vypracovaná analýza plnenia imunizačného programu. Zabezpečili sme informovanie očkujúcich lekárov o všetkých pripravovaných a realizovaných zmenách týkajúcich sa očkovacieho kalendára a samotných vakcín elektronicky a zverejnením na internetovej stránke RÚVZ Prievidza. Taktiež boli lekári informovaní o aktuálnej situácii v používaní, dodávkach vakcín a o aktuálnych informáciách súvisiacich s očkovaním.

Problematike očkovania sme venovali materiál zverejnený na webovej stránke RÚVZ Prievidza so sídlom v Bojniciach:

- Očkovací kalendár na rok 2022 pre povinné pravidelné očkovanie detí a dospelých.

- Informačné materiály v súvislosti s prebiehajúcim EIW.

Všeobecní lekári pre dospelých a všeobecní lekári pre deti a dorast boli informovaní o postupe pri očkovaní utečencov z Ukrajiny podľa odporúčaní ÚVZ SR.

Aktivity realizované v rámci EIW v čase od 24.4.2022 do 30.4.2022:

- informácie na vývesných tabuliach (11x),
- informácie zaslané elektronicky všeobecným lekárom a do nemocníc (180x),
- informácie zaslané elektronicky do domovov dôchodcov (52x),
- poradenská činnosť pre laickú verejnosť, zdravotníkov a študentov SZŠ (13x),
- informácie na webovej stránke RÚVZ Prievidza (2x).

Podľa usmernenia ÚVZ SR bola vykonaná kontrola očkovania v mesiacoch september a október 2022 v 36 pediatrických obvodoch (26 v okrese Prievidza a 10 v okrese Partizánske). Správa z kontroly očkovania bola k 30.11.2022 zaslaná na RÚVZ v Trenčíne. V okrese Prievidza nebola na okresnej úrovni dosiahnutá zaočkovanosť 95% u siedmych druhov očkovania: roč. 2020 - (DTaP+POLIO+HIB+VHB) 94,3%, (PCV) 94,0%, (MMR) 89,5%, roč. 2015 – preočkovanie (DTaP-IPV) 90,7%, roč. 2010 – preočkovanie (MMR) 93,2%, roč. 2009 – preočkovanie (MMR) 94,4%, roč. 2008 – druhé preočkovanie (DTaP-IPV) 94,6%. V okrese Prievidza iba u ročníka 2019 (MMR) bola zaočkovanosť 95,0%. V okrese Partizánske bola dosiahnutá zaočkovanosť 95% vo všetkých kontrolovaných druhoch očkovania. Pohybovala sa od 95,5% (roč. 2015, preočkovanie DTaP-IPV) do 98,5% (roč. 2009, preočkovanie MMR).

Zaočkovanosť 95% nebola dosiahnutá prevažne z dôvodu pretrvávajúceho odmietania očkovania, žiadostí rodičov o odklad niektorých druhov očkovania na neskôr, posúvanie očkovania z dôvodu dočasnej chorobnosti detí, nerešpektovania predvolaní na očkovanie zo strany rodičov detí a z dôvodu kontraindikácií očkovania.

V okrese Prievidza vzrástol na obvodoch počet druhov očkovania so zaočkovanosťou pod 90%. (z 39 na 53). V okrese Partizánske bol na obvodoch rovnaký počet druhov očkovania so zaočkovanosťou pod 90%. (2). Počet zistených odmietnutí očkovania v kontrolovaných ročníkoch narodenia oproti minulému roku v okrese Prievidza vzrástol o 29,9% a v okrese Partizánske vzrástol o 0,7%.

Z uvedených dôvodov boli výsledky kontroly očkovania v okrese Prievidza horšie ako v minulom roku, v okrese Partizánske boli porovnateľné s predchádzajúcim rokom.

V roku 2022 bolo VLPDD hlásených 64 odmietnutí povinného očkovania (52 v okrese Prievidza a 12 v okrese Partizánske). Počet evidovaných odmietnutí očkovania bol štvrt'ročne hlásený na ÚVZ SR.

V rámci surveillance a kontroly ochorení preventabilných povinným očkovaním sme v roku 2022 prešetrili 2 prípady akútnej VHB, 1 prípad chronickej VHB, 3 prípady bezpríznakového nosičstva HBsAg, 2 prípady septikémie vyvolanej *Streptococcus pneumoniae*, 1 prípad pneumokokového zápalu mozgových plien a 1 prípad parotitickej encefalitídy.

6.2 Surveillance infekčných chorôb

K 31.5.2022 sme vypracovali výročnú správu odboru epidemiológie (oddelenie infekčnej epidemiológie a oddelenie NN, dezinfekcie a sterilizácie) za okresy Prievidza a Partizánske za rok 2021.

Lekári prvého kontaktu boli priebežne informovaní o aktuálnej epidemiologickej situácii u nás a vo svete a o protiepidemických opatreniach. Aktuálne informácie o prenosných ochoreniach v SR a v zahraničí boli zverejnené aj na našej webovej stránke.

V rámci zlepšenia hlásenia prenosných ochorení sme pravidelne spolupracovali hlavne s lekármi prvého kontaktu pre deti, dorast a pre dospelých, ale aj s infektológmi, kožnými lekármi a inými odbornými lekármi v rámci Slovenska. Spolupracovali sme aj s laboratóriami, ktoré nám zabezpečujú mikrobiologickú diagnostiku (OKM Bojnice, laboratóriá Medirex, Unilabs, OKM Zvolen, RÚVZ Trenčín, Medicínske laboratória Žilina). Takmer všetky laboratória hlásia pozitívne výsledky on-line prostredníctvom internetu do epidemiologického informačného systému EPIS.

Z dôvodu pretrvávajúcej pandémie ochorení COVID 19 počas chrípkovej sezóny 2021 - 2022 nebol odobratý biologický materiál na chrípku sentinelovými lekármi, ani z oddelení nemocníc v regióne. Nebolo vydané ani rozhodnutie regionálneho hygienika na sprísnenie opatrení v kolektívnych zariadeniach alebo nemocniciach. Formou zápisnice bolo z dôvodu respiračných ochorení zatvorených 44 MŠ, 46 ZŠ, 3 ŠZŠ a 2 SŠ.

Od začiatku roka 2022 z okresu Prievidza ani z okresu Partizánske nebol hlásený výskyt ochorenia SARI.

V roku 2022 prebiehala pokračujúca pandémia ochorenia vyvolaného koronavírusom SARS Cov 2-COVID 19. Celkovo sme prešetrili 24 671 prípadov z okresu Prievidza a 8507 prípadov z okresu Partizánske a niekoľko prípadov aj mimo regiónu pôsobnosti RÚVZ Prievidza. V súvislosti s pandemiou bolo vydaných 14 rozhodnutí regionálneho hygienika na uzatvorenie domovov dôchodcov a centier sociálnych služieb a jedno rozhodnutie na uzatvorenie útulku. Vydané boli 2 karanténne opatrenia formou zápisníc – 1x pre domov dôchodcov a 1x pre súkromnú osobu, 2 potvrdenia pre športové kluby a 1 potvrdenie o ukončení karantény.

V roku 2022 sme prešetrili 2 prípady akútnej VHB, 1 prípad chronickej VHB a 3 prípady bezpríznakového nosičstva HBsAg. V súvislosti s diagnózou vírusová hepatitída nebolo vydané žiadne rozhodnutie. V súvislosti s poranením zdravotníckych pracovníkov bolo vydaných 18 rozhodnutí, z toho v 6 prípadoch bolo nariadené podanie jednej dávky vakcíny proti VHB.

Vykázali sme 1 epidémiu spôsobenú norovírusom, 1 epidémiu svrabu a 7 epidémií COVID-19. Ďalej sme zaznamenali 1 rodinnú epidémiu svrabu. Protiepidemické opatrenia boli vykonané v plnom rozsahu.

Boli vydané 3 rozhodnutia pre osobu vykonávajúce epidemiologicky závažnú činnosť (2x boli osoby v kontakte s chorými na hnačkové ochorenie a 1x išlo o ochorenie na hnačkové ochorenie).

Z počtu 293 nahlásených pozitívnych hemokultúr sme vzhľadom k situácii Covid-19 neprešetrili žiadnu hemokultúru.

6.3 Informačný systém prenosných ochorení

Ochorenia, ktoré podliehajú povinnému hláseniu sú pravidelne zadávané do informačného systému EPIS. Výskyt chrípky a akútnych respiračných ochorení je pravidelne hlásený 1x týždenne. Závažné ochorenia a epidémie sú hlásené a aktualizované v SRV.

Do elektronického hlásenia prenosných ochorení EPIS aktívne hlásili:

- chrípku 6 obvodní lekári - 3 pre dospelých (2x okres PD a 1x okres PE) a 2 pediatri z okresu Prievidza,
- prenosné ochorenia 7 obvodní lekári - 4 lekári pre dospelých (2x okres PD a 2x okres PE) a 3 pediatri z okresu Prievidza.

Pravidelne sme zabezpečovali informovanie verejnosti o aktuálnej epidemiologickej situácii prostredníctvom internetovej stránky RÚVZ Prievidza.

6.4 Nozokomiálne nákazy

K 31.12.2022 bolo nahlásených z nemocničných zariadení regiónu 131 nozokomiálnych nákaz. Oproti roku 2021 ide o nárast o 26%.

Kontrola hygienicko - epidemiologického režimu bola vykonaná v 4 zdravotníckych zariadeniach na operačných sálach, JZS, na 5 odborných ambulanciách a v dialyzačnom stredisku.

Fyzikálno - biologické testovanie bolo realizované v 180 sterilizačných prístrojoch zdravotníckych zariadení.

V uvedenom období nám bolo hlásených 396 multirezistentných kmeňov baktérií a 80 kmeňov meticilín - rezistentných SA. V súvislosti s enterobaktériami produkujúcimi karbapenemázu sme zaznamenali výskyt u 25 pacientov v zdravotníckych zariadeniach. Zaznamenali sme 106 prípadov výskytu *Clostridium difficile*, z toho malo 55 prípadov nozokomiálny charakter.

V rámci posudkovej činnosti sme vydali 20 rozhodnutí na uvedenie zdravotníckych zariadení do prevádzky a schválení prevádzkových poriadkov zdravotníckych zariadení, 18 rozhodnutí na zrušenie mobilného odberového miesta, 1 rozhodnutie na povolenie prevádzkovania mobilného odberového miesta, 11 rozhodnutí o pokute za nedodržanie opatrení proti ochoreniu COVID 19 a 5 záväzných stanovísk.

Zúčastnili sme sa aktivít regionálnej kampane zameranej na hygienu a dezinfekciu rúk v rámci projektu „SPOJME SA PRE BEZPEČNOSŤ – umývajte si ruky“. Hlavným cieľom kampane je edukácia zdravotníckych pracovníkov o význame hygieny rúk ako ochrany pacienta a poukázanie na dôležitosť dodržiavania 5 momentov hygieny rúk.

Tohtoročná téma Svetového dňa hygieny rúk bola zameraná na uvedenie si toho, že „kultúra a kvalita prostredia v zdravotníckom zariadení“ zohráva dôležitú úlohu pri poskytovaní bezpečnej zdravotnej starostlivosti predovšetkým dodržiavaním hygieny rúk.

Slogan: Spojme sa v dodržiavaní hygieny rúk pre zabezpečenie kvalitnej a bezpečnej starostlivosti o pacientov

Edukačný materiál sme uverejnili na našej webovej stránke. Všetkým ambulantným a ústavným zariadeniam bol zaslaný e-mailom.

6.5 Mimoriadne epidemiologické situácie

Pandemická pripravenosť:

Aj v chrípkovej sezóne 2021/22 zostali v platnosti opatrenia pri výskyte SARI, pri odbere materiálu, došetrenia prípadov a vykonania opatrení u takejto diagnózy, o čom sme informovali všetky nemocnice. Ochorenie SARI nebolo hlásené.

Priebežne sa vykonáva aktualizácia členov v protiepidemických komisiách.

Denne využívame hlásenie v systéme rýchleho varovania.

V roku 2022 bola zaznamenaná pokračujúca pandémia ochorenia vyvolaného koronavírusom SARS Cov 2 - COVID 19. V pôsobnosti RÚVZ Prievidza bolo zaznamenaných 33 178 ochorení spôsobených koronavírusom SARS Cov 2. V spolupráci s mobilným odberovým miestom nemocnice Bojnice bolo v rámci zabezpečenia protiepidemických opatrení a vyšetrovaní kontaktov s pozitívnymi osobami celkovo odobratých 7 894 vzoriek na PCR testy. O epidemiologickej situácii boli pravidelne podávané správy okresným krízovým štábom a krajskému krízovému štábu. V spolupráci s krajským operačným strediskom a okresnými nemocnicami bol zabezpečovaný manažment suspektných a potvrdených prípadov ochorenia.

Poskytovali sme poradenskú a konzultačnú činnosť laickej i odbornej verejnosti. Zriadená bola telefonická linka a e-mailová adresa, kde je tiež zabezpečené poradenstvo pre širokú verejnosť. Opatrenia na zamedzenie šírenia ochorenia vyvolaného koronavírusom SARS Cov 2 boli zabezpečované v zmysle usmernení hlavného hygienika SR a všetky zmeny boli pravidelne aktualizované a zverejňované na webovej stránke RÚVZ Prievidza. O aktualizáciách usmernení hlavného hygienika SR boli pravidelne informovaní aj poskytovatelia zdravotnej starostlivosti ako aj o platnej legislatíve vydané vládou SR.

6.6 Environmentálna surveillance poliomyelitídy a sledovanie VDPV

V roku 2022 sme zabezpečili 6x odber odpadovej vody podľa harmonogramu NRC pre poliomyelitídu s negatívnymi výsledkami.

Vykonalí sme analýzu situácie vo výskyte akútnych chabých obrn vo výročnej správe za rok 2021. V roku 2022 bolo hlásené 1 ochorenie na Guillainov - Barrého syndróm.

6.7 Prevencia HIV/AIDS

OE:

- aktivity sú realizované a vyhodnocované oddelením zdravotnej výchovy

OPZaVKZ:

Riešiteľské pracoviská:

ZŠ Oslany, ZŠ Chrenovec-Brusno, ZŠ Zemianske Kostolany, ZŠ Nitrianske Rudno, ZŠ Klátova Nová Ves

Aktivity realizované pri príležitosti Svetového dňa boja proti AIDS (1. december)

- článok na webovej stránke úradu,
- názorná propagácia vo vestibule úradu s použitím zdravotno-výchovných materiálov zameraných na danú problematiku.
- „**Prevencia proti HIV/AIDS**“ - beseda pre žiakov 9. ročníka ZŠ v Chrenovci-Brusne, pričom edukovaných bolo 24 žiakov.
- „**Prevencia proti HIV/AIDS**“ – beseda v ZŠ Zemianskych Kostolanoch pre žiakov 9. ročníka, pričom celkový počet edukovaných žiakov bol 13.
- „**Prevencia proti HIV/AIDS**“ - 2 besedy pre žiakov 9. ročníka ZŠ v Nitrianskom Rudne, pričom edukovaných bolo 32 žiakov.
- „**Prevencia proti HIV/AIDS**“ - beseda v ZŠ Klátovej Novej Vsi pre žiakov 9. ročníka, kde bol počet edukovaných žiakov 10.

Realizácia: december

Aktivity realizované mimo Svetových dní:

- „**Prevencia pohlavne prenosných ochorení vrátane HIV/AIDS, zodpovedné sexuálne správanie**“ - 2 besedy pre žiakov 9. ročníka ZŠ v Oslanoch, pričom edukovaných bolo 39 žiakov.

Realizácia: november

6.8 Poradne očkovania

V roku 2012 bola zriadená poradňa pre očkovanie, o čom bola verejnosť informovaná prostredníctvom miestnych médií a webovej stránky úradu. V roku 2022 bola formou konzultácií a písomných vyjadrení poskytnutá informácia o povinnom alebo odporúčanom očkovaní v 27 prípadoch a v očkovaní pred cestou do zahraničia v 5 prípadoch, informácie ohľadom očkovania proti COVID-19 boli poskytnuté v 272 prípadoch.

6.9 Optimalizácia verejnej správy v oblasti epidemiológie

V roku 2022 sme na tejto úlohe nepracovali, do tohto projektu sme sa zapojili až v roku 2023.

7. OBJEKTIVIZÁCIA FAKTOROV PROSTREDIA (BŽP, MŽP, CHA, FF)

7.1 Monitoring kvality vôd vybraných lokalít

Na prírodných kúpaliskách sa celoročne sleduje výskyt vodného kvetu. V prípade jeho výskytu sa kvet odoberie aj s príslušnými vzorkami podľa dohodnutých pokynov a pošle sa na ďalšiu analýzu do NRC pre ekotoxikológiu na ÚVZ SR v Bratislave. K 31.12.2022 bolo vyšetrených 8 vzoriek. Vo všetkých prípadoch sme nezachytili žiadny výskyt vodného kvetu na sledovaných lokalitách Nitrianske Rudno a Kanianka-priehrada.

V augustovom odbere (8. 8. 2022) na lokalite Kanianka – priehrada sme zaznamenali najvyšší počet siníc 143056 buniek/ml s dominantným druhom *Aphanizomenon flos-aquae*. V predchádzajúcich ani v ďalších odberoch už tento počet prekročený nebol. Medzi zistené druhy na danej lokalite patria najmä *Dolichospermum planctonicum*, *Planktothrix agardhii*, *Fragilaria ulna*, *Fragilaria acus*, *Fragilaria crotonensis*, *Monoraphidium contortum*, *Trachelomonas volvocina*, *Dinobryon divergens*,

V septembrovom odbere (5. 9. 2022) na lokalite Nitrianske Rudno sme zaznamenali najvyšší počet siníc 8740 buniek/ml s dominantným druhom *Aphanizomenon flos-aquae*. Medzi ďalšie zistené druhy na danej lokalite boli najmä *Cryptomonas sp*, *Fragilaria capucina*, *Fragilaria ulna*, *Fragilaria acus*, *Phacotus lenticularis*, *Coelastrum microporum*, *Monoraphidium arcuatum*.

7.2 Kvalita vody a prostredia zdravotníckych zariadení a umelých kúpalísk

V 121 vzorkách vôd bol v okrese Partizánske a Prievidza za rok 2022 vyšetrený ukazovateľ **améby kultivovateľné pri 36 °C a 44 °C**. Vyšetrených bolo 107 termálnych bazénových vôd a 14 bazénov netermálnej vody.

Na daný ukazovateľ bolo vyšetrených aj 22 sterov.

Vyšetrená termálna voda z bazénov v okrese Partizánske bola : penzión Kalinka Malé Bielice, termálne kúpele Malé Bielice (vnútorný kľudový bazén, vnútorný oddychový hydromasážny

bazén, vonkajší letný oddychový bazén, vonkajší oddychový nerezový bazén a vonkajší fóliový bazén).

V okrese Prievidza kúpele Bojnice (LD Mier morský bazén, LD Mier modrý Janov bazén, LD Mier zelený bazén, LD Mier žltý bazén, LD Baník vonkajší bazén), termálne kúpele Chalmová (neplavecký bazén, Vega bazén plavecký, vnútorný teplý bazén, vnútorný studený bazén), , Bojnice Borina (vonkajší bazén, veľký bazén, malý bazén).

V 12 vzorkách boli na termálnom kúpalisku Chalmová vyšetrené na daný ukazovateľ aj stery. Stery boli odobrané z podlahy pred vstupom do teplého bazéna, z pozdĺžnej podlahy teplého bazéna, z podlahy zo sprchy pre ženy pri teplom bazéne, z podlahy pred vstupom do studeného bazéna, z pozdĺžnej podlahy studeného bazéna, z podlahy v sprche pre mužov pri studenom bazéne, zo špár vnútorného teplého bazéna pri vstupe, zo špár vnútorného studeného bazéna.

Netermálna voda z bazénov bola vyšetrená: materská škola Malinovského vnútorný bazén, Hotel Remata (vnútorný bazén, vonkajší bazén), Baby plávanie vnútorný bazén, ZŠ Lehota pod Vtáčnikom plavecký bazén, Hotel pod zámkom (vnútorný bazén, Vega bazén plavecký), penzión Nitrianske Rudno Normandia, horský hotel Lomy vnútorný bazén, plaváreň ZŠ Chalupku plavecký bazén,

V 4 vzorkách netermálnych bazénov boli zachytené améby rodov Saccamoeba, Vahlkampfia, Hartmannella a Vexillifera

V 42 vzorkách termálnych bazénov boli zachytené améby rodov Vahlkampfia, Hartmannella, Vannella, Naegleria (rast len pri teplote 36 °C, pri teplote 44 °C rast nebol zaznamenaný), Korotnevela, Saccamoeba, Acanthamoeba .

Potenciálne patogénne améby rodu Acanthamoeba morfológicky zaradené do II skupiny, boli vykultivované vo vzorkách TK Chalmová vo vnútornom teplom a vnútornom studenom bazéne. Po opakovaných odberoch boli Acanthamoeba opäť potvrdené a rovnako boli zistené vo všetkých hore uvedených vyšetrených steroch. V bazénoch bola vykonaná sanácia, ktorá pomohla odstrániť Acanthamoeba vo voľnej bazénovej vode. V kontrolných steroch ale Acanthamoeba boli stále prítomné. Prevádzkovateľ TK kúpeľov Chalmová pristúpil následne na celkovú rekonštrukciu bazénov a ich okolia. V nasledujúcich odobratých vzorkách po ukončení rekonštrukcie a sanácie, vody a stery na sledovaný ukazovateľ **améby kultivovateľné pri 36 °C a 44 °C** vykazovali neprítomnosť v danom objeme resp. v danej ploche vzorky.

Na potvrdenie a bližšiu identifikáciu améb kultivovateľných pri 36 °C a 44°C bolo do NRC pre TTA za rok 2022 dodaných z RÚVZ Banská Bystrica 11 vzoriek vykultivovaných améb z vôd relaxačných, vírivých, detských, plaveckých a neplaveckých bazénov. Z RÚVZ Trenčín bolo dodaných 14 vzoriek vykultivovaných vzoriek améb z verejných vodovodov, vírivých a wellness bazénov.

Vo vzorkách z RÚVZ Banská Bystrica boli potvrdené améby v 3 vzorkách. Zachytené boli rody Acanthamoeba, Vahlkampfia, Vannella, Echinamoeba.

S výsledkami zistenia saprofytických aj potenciálne patogénnych rodov améb boli upovedomení pracovníci biológie životného prostredia RÚVZ Banská Bystrica, ktorí vykonali následne opatrenia na elimináciu možného ohrozenia zdravia.

Vyšetrenie Legienel sme v našom laboratóriu za rok 2022 nevykonávali.

9. PODPORA ZDRAVIA

9.1 Zdravotné uvedomenie a správanie sa obyvateľov SR

Prieskum o Zdravotnom uvedomení a správaní sa obyvateľov SR prebiehal v mesiacoch júl až október 2022. Cieľom prieskumu bolo zistiť hlavné atribúty zdravotného uvedomenia a správania sa občanov. Prieskum bol anonymný. V mesiacoch júl a august prebiehal zber údajov prostredníctvom dotazníkov. Dotazník, ktorý bol distribuovaný občanom, bol určený pre tri vekové kategórie t. j. – od 15-24 rokov, od 25-64 rokov a nad 65 rokov, ďalej bol dotazník rozdelený podľa pohlavia a taktiež podľa miesta pobytu respondenta (*tzv. či daný respondent pochádzal z mesta, alebo vidieka*). Dotazník pozostával z 90 otázok a bol zameraný na stravovacie návyky, fyzickú aktivitu, používanie legálnych a nelegálnych drog, mentálne a fyzické zdravie a na starostlivosť o zdravie a prevenciu obyvateľov SR. V rámci prieskumu bolo z nášho regiónu spracovaných 104 dotazníkov od respondentov. V priebehu mesiacov september a október boli údaje z prieskumu zadávané do predpísanej mustry, ktorá bola v termíne zaslaná na ÚVZ SR.

Realizácia: júl - október

9.2 Prieskum zdravotnej gramotnosti obyvateľov SR

V rámci 18. zasadnutia poradného zboru hlavného hygienika pre OPZaVKZ bola prezentovaná záverečná správa z prieskumu zdravotnej gramotnosti, ktorá bola aj súčasťou zápisu zo zasadnutia a v rámci krajskej porady odborov a oddelení bola poskytnutá všetkým pracoviskám PZaVkJZ v rámci kraja.

9.3 Národný akčný plán v prevencii obezity na roky 2015- 2025

Riešiteľské pracoviská:

ZŠ Nedožery- Brezany, ZŠ Mariánska Prievidza, ZŠ Chrenovec-Brusno, ZŠ Skačany, ZŠ Malinovského Partizánske, ZŠ Nitrianske Rudno, ZŠ Zemianske Kostolany, ZŠ Bystričany, ZŠ Lehota pod Vtáčnikom, ZŠ Bojnice, ZŠ Diviaky nad Nitricou a Gymnázium V. B. Nedožerského Prievidza

Aktivity realizované pri príležitosti Svetového dňa obezity (4. marec)

- článok na webovej stránke úradu,
- názorná propagácia vo vestibule úradu s použitím zdravotno-výchovných materiálov zameraných na danú problematiku.
- „**Obezita a zdravý životný štýl**“ – 4 besedy pre žiakov 5. a 6. ročníka ZŠ v Nedožeroch-Brezanoch. Celkovo bolo edukovaných 65 žiakov.

Realizácia: marec

Aktivity realizované pri príležitosti Svetového dňa zdravia (7. apríl)

- článok na webovej stránke úradu,

- názorná propagácia vo vestibule úradu s použitím brožúry „Aktívne starnutie pohybovou aktivitou“;
- distribúcia zdravotno-výchovného materiálu do deviatich klubov dôchodcov v rámci nášho regiónu,
- **„Prevencia civilizačných ochorení“** – 2 besedy pre žiakov 4. ročníka v ZŠ na ul. Mariánskej v Prievidzi. Celkovo bolo edukovaných 44 žiakov.

Realizácia: apríl

Aktivity realizované pri príležitosti Svetového dňa pohybom ku zdraviu (10. máj)

- článok na webovej stránke úradu,
- názorná propagácia vo vestibule úradu s použitím zdravotno-výchovných materiálov zameraných na danú problematiku.
- **„Pohyb a zdravá výživa“** – 2 besedy na danú problematiku pre žiakov 5 a 6. ročníka v ZŠ Nitrianskom Rudne, pričom edukovaných bolo 65 žiakov.
- **„Pohyb a zdravá výživa“** – 2 besedy pre žiakov 5 a 6. ročníka v ZŠ Chrenovci-Brusne, pričom edukovaných bolo 59 žiakov.

Realizácia: máj

Aktivity realizované pri príležitosti Svetového dňa potravy (16. október)

- **„Zdravá výživa a stravovanie“**- 2 prednášky pre žiakov 5. až 7. ročníka ZŠ v Zemianskych Kostol'anoch, pričom počet edukovaných žiakov bol 48.
- **„Zdravá výživa a stravovanie + potravinová pyramída“** –3 besedy pre žiakov 5. až 6. ročníka ZŠ v Lehote pod Vtáčnikom. Celkový počet edukovaných žiakov bol 64.
- **„Zdravá výživa a stravovanie“**- 4 prednášky pre žiakov 3. a 4. ročníka ZŠ v Bojniciach. Počet edukovaných žiakov bol 92.
- **„Zdravá výživa a stravovanie“**- 2 prednášky pre žiakov 3. a 4. ročníka ZŠ v Nedožeroch-Brezanoch, pričom počet edukovaných žiakov bol 28.
- **„Zdravá výživa a stravovanie“**- beseda pre žiakov 3. a 4. ročníka ZŠ v Chrenovci-Brusne, pričom bolo edukovaných 48 žiakov.
- **„Zdravá výživa a stravovanie + potravinová pyramída“** –3 besedy pre žiakov 3. až 7. ročníka ZŠ v Skačanoch, pričom počet edukovaných žiakov bol 58.
- **„Zdravá výživa a stravovanie“**- 2 prednášky pre žiakov 5. a 6. ročníka ZŠ v Nedožeroch-Brezanoch, pričom počet edukovaných žiakov bol 30.

Realizácia: október

Aktivity mimo Svetových dní:

- **„Anorexia + film SAMI“**- beseda pre žiakov 8. a 9. ročníka v ZŠ Bystričanoch, pričom edukovaných žiakov bolo 25.
- **„Anorexia vs. Obezita“** – beseda pre žiakov 9. ročníka ZŠ v Chrenovci-Brusne, pričom bolo edukovaných 13 žiakov.
- **„Prevencia civilizačných ochorení“** - 2 besedy pre žiakov 8. a 9. ročníka ZŠ v Partizánskom, pričom bolo edukovaných 45 žiakov.
- **„Prevencia civilizačných ochorení“** - beseda pre študentov 3. ročníka strednej školy, edukovaných 40 študentov.

- „**Anorexia vs. Obezita**“ - beseda pre žiakov 8.a 9. ročníka ZŠ v Skačanoch, celkovo edukovaných žiakov bolo 46.
- „**Anorexia +film SAMI, zdravá výživa**“ - 3 besedy pre žiakov 7. a 8. ročníka ZŠ v Lehote pod Vtáčnikom. Celkový počet edukovaných žiakov bol 56.
- „**Anorexia +film SAMI, zdravá výživa**“ - 3 besedy pre žiakov 8. a 9. ročníka ZŠ v Lehote pod Vtáčnikom. Celkový počet edukovaných žiakov bol 54.
- „**Zdravá výživa a stravovanie**“ – beseda pre žiakov 6. ročníka ZŠ v Partizánskom, celkovo edukovaných žiakov bolo 17.
- „**Zdravá výživa a stravovanie**“ - 3 prednášky pre žiakov 3. a 4. ročníka ZŠ v Bystričanoch, celkový počet edukovaných žiakov bol 63.
- „**Zdravá výživa a stravovanie**“ - 4 prednášky pre žiakov 3. a 4. ročníka ZŠ v Lehote pod Vtáčnikom, celkový počet edukovaných žiakov bol 72.
- „**Zdravá výživa a stravovanie**“ - prednáška pre žiakov 6. ročníka na ZŠ v Partizánskom, pričom počet edukovaných žiakov bol 27.
- „**Zdravá výživa a stravovanie**“ - 2 prednášky pre žiakov 5. ročníka ZŠ v Bojniciach, počet edukovaných žiakov bol 54
- „**Zdravá výživa a stravovanie**“ - 3 prednášky pre žiakov 5. až 7. ročníka ZŠ v Diviakoch nad Nitricou, pričom celkový počet edukovaných žiakov bol 52.

Realizácia: priebežne

9.5 Stratégia rozvoja poradenských centier ochrany a podpory zdravia v SR

Pracovníčka oddelenia sa ako členka poradného zboru HH pre OPZaVkJ a pracovnej skupiny pre poradne zdravia podieľala na tvorbe Koncepcie rozvoja špecializovaných poradní v centrách ochrany a podpory zdravia, ktorých cieľom je spolu so základnou poradňou aktívne vyhľadávať a prostredníctvom poradenstva ovplyvňovať rizikové faktory chronických neinfekčných ochorení u obyvateľstva SR.

9.6 Národný akčný plán pre problémy s alkoholom na roky 2021-2030

Aktivity realizované pri príležitosti Medzinárodného dňa povedomia o fetálnom alkoholovom syndróme (9. september)

- článok na webovej stránke úradu,
- názorná propagácia vo vestibule úradu s použitím zdravotno-výchovných materiálov zameraných na danú problematiku.
- „**Fetálny alkoholový syndróm**“ – beseda pre žiačky 8. a 9. ročníka ZŠ v Chrenovci-Brusne, počet edukovaných dievčat bol 30.

Realizácia: september

9.7 Národný program podpory zdravia

A. Preventívne opatrenia zamerané primárne na podporu zdravého životného štýlu

1. Výživa a stravovanie – uvedené v bode 9.3

2. Fyzická aktivita – uvedené v bode 9.3
3. Tabak, alkohol, drogy
4. Podpora duševného zdravia
5. Zdravé pracovné a životné podmienky
  - a. Pracovné prostredie
  - b. Životné prostredie

B. Preventívne opatrenia zamerané na prevenciu výskytu infekčných ochorení

1. Zvýšenie povedomia o význame očkovania na vybrané ochorenia

3. Tabak, alkohol, drogy

Riešiteľské pracoviská:

ZŠ Nedožery- Brezany, ZŠ Mariánska Prievidza, ZŠ Chrenovec-Brusno, ZŠ Zemianske Kostol'any, ZŠ Bystričany, ZŠ Lehota pod Vtáčnikom, ZŠ Nováky, ZŠ Bojnice

Aktivity realizované pri príležitosti Svetového dňa bez tabaku (31. mája)

- článok na webovej stránke úradu,
- názorná propagácia vo vestibule úradu s použitím zdravotno-výchovných materiálov zameraných na danú problematiku.
- **„Deň otvorených dverí na Poradni zdravia“**- v dňoch 30.5.-31.5.2022 sa uskutočnil v rámci našej Poradne zdravia deň otvorených dverí. V rámci tohto dňa prišlo do poradne zdravia 10 klientov. Pomocou prístroja smokerlyzer bolo vyšetrených 9 klientov a pomocou spirometra bolo vyšetrených 10 klientov. V rámci tejto akcie boli klienti testovaný na nikotínovú závislosť pomocou Fagerströmovho testu nikotínovej závislosti.
- **„Fajčenie + film Kým stúpa dym“** – uskutočnili sa 2 besedy pre žiakov 8. ročníka v ZŠ Lehote pod vtáčnikom, pričom počet edukovaných žiakov bol 35.

Realizácia: máj

Aktivity realizované pri príležitosti Medzinárodného dňa proti zneužívaniu drog a obchodovaniu s drogami (26. jún)

- článok na webovej stránke úradu,
- názorná propagácia vo vestibule úradu s použitím zdravotno-výchovných materiálov zameraných na danú problematiku,
- **„Takto trávim svoj voľný čas“** – pri príležitosti Medzinárodného dňa proti zneužívaniu drog a obchodovaniu s drogami Úrad verejného zdravotníctva Slovenskej republiky zrealizoval danú výtvarnú aktivitu. Aktivita bola určená pre deti a mládež vo veku 10-15 rokov a prebiehala od 22.6.- 30.6. 2022. Úlohou detí a mládeže bolo nakresliť/namaľovať kresbu na uvedenú tému, v ktorej mali znázorniť ako trávia svoj voľný čas. Do výtvarnej aktivity bolo oslovených 47 základných škôl vrátane osemročných gymnázií v rámci nášho regiónu. Do aktivity sa zapojili dve základné školy, ktoré nám poslali dve vybrané najzaujímavejšie kresby od zapojených detí. Vybrané najzaujímavejšie kresby od zapojených detí boli zverejnené na webovej stránke úradu.
- **„Legálne a nelegálne drogy“** – uskutočnili sa 4 besedy pre žiakov 7. a 8. ročníka ZŠ v Novákoch, celkový počet edukovaných žiakov bol 80.

Realizácia: jún

Aktivity pri príležitosti 46. týždňa – Európsky týždeň boja proti drogám

- článok na webovej stránke úradu,
- názorná propagácia vo vestibule úradu s použitím zdravotno-výchovných materiálov zameraných na danú problematiku.
- **„Prevenia užívania návykových látok“** – bola zrealizovaná beseda pre žiakov 5. ročníka ZŠ na ul. Mariánskej v Prievidzi, kde bolo edukovaných 14 žiakov.
- **„Legálne a nelegálne drogy“** – uskutočnili sa 4 besedy pre žiakov 8. a 9. ročníka ZŠ v Lehote pod Vtáčnikom, pričom bolo edukovaných 80 žiakov.
- **„Legálne a nelegálne drogy“** – 2 besedy, ktoré boli zrealizované v ZŠ Zemianskych Kostoľanoch pre žiakov 7. až 9. ročníka, pričom celkový počet edukovaných žiakov bol 33.
- **„Legálne a nelegálne drogy“** – beseda, ktorá sa uskutočnila v ZŠ Bojniciach pre žiakov 8. ročníka, kde počet edukovaných žiakov bol 19.
- **„Legálne a nelegálne drogy“** – beseda, ktorá bola zrealizovaná v ZŠ Bojniciach pre žiakov 8. ročníka, kde počet edukovaných žiakov bol 17.
- **„Fajčenie“** - bola zrealizovaná beseda pre žiakov 5. ročníka ZŠ na ul. Mariánskej v Prievidzi, kde bolo edukovaných 15 žiakov.
- **„Fajčenie“** - 2 besedy, ktoré boli zrealizované v ZŠ Nedožeroch-Brezanoch pre žiakov 5. a 6. ročníka, pričom celkový počet edukovaných žiakov bol 25.
- **„Prevenia užívania návykových látok“** – bola zrealizovaná beseda pre žiakov 5. ročníka ZŠ na ul. Mariánskej v Prievidzi, kde bolo edukovaných 12 žiakov.
- **„Legálne a nelegálne drogy“** - beseda, ktorá sa uskutočnila v ZŠ Chrenovci-Brusne pre žiakov 8. ročníka, kde počet edukovaných žiakov bol 26.

Realizácia: november

Aktivity mimo Svetových dní:

- **„Prevenia fajčenia“** - beseda, ktorá sa uskutočnila v ZŠ Chrenovci-Brusne pre žiakov 6. ročníka, kde počet edukovaných žiakov bol 25.
- **„Zdravý životný štýl + film Kým stúpa dym“** - 2 besedy, ktoré boli zrealizované v ZŠ Bystričanoch pre žiakov 8. a 9. ročníka, pričom celkový počet edukovaných žiakov bol 18.
- **„Prevenia fajčenia“**- beseda, ktorá sa uskutočnila v ZŠ Chrenovci-Brusne pre žiakov 5. ročníka, kde počet edukovaných žiakov bol 26.

Realizácia: september

5. Zdravé pracovné a životné podmienky

a, Pracovné prostredie

Riešiteľské pracoviská:

Národná zoológická záhrada Bojnice, Sociálna poisťovňa Prievidza, ContiTech Vibration Control Slovakia s.r.o., Dolné Vestenice, SOŠ T. Vansovej, Prievidza, Daňový úrad Prievidza, Mestský úrad Handlová, Brose Prievidza, spol. s r.o., Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny Prievidza, J.P. PLAST Slovakia, s.r.o.

- **Zdravotno-výchovná akcia pre zamestnancov Národnej ZOO v Bojniciach (21.4.2022) organizovaná Všeobecnou zdravotnou poisťovňou** - zrealizovaných 14 vyšetrení cholesterolu a 14 vyšetrení krvného tlaku spojené s odborným

individuálnym poradenstvom a distribúciou zdravotno-výchovných materiálov v závislosti od výsledkov vyšetrení.

- **Zdravotno-výchovná akcia pre zamestnancov Sociálnej poisťovne, ktorá bola organizovaná Všeobecnou zdravotnou poisťovňou (19.5.2022)** - zrealizovaných 30 vyšetrení cholesterolu a 45 vyšetrení krvného tlaku spojené s odborným individuálnym poradenstvom a distribúciou zdravotno-výchovných materiálov v závislosti od výsledkov vyšetrení.
- **Zdravotno-výchovná akcia pre zamestnancov – firmy ContiTech Vibration Control Slovakia s.r.o. v Dolných Vesteniciach, ktorá bola organizovaná Všeobecnou zdravotnou poisťovňou (26.5.2022)** - zrealizovaných 52 vyšetrení cholesterolu a 52 vyšetrení krvného tlaku spojené s odborným individuálnym poradenstvom a distribúciou zdravotno-výchovných materiálov v závislosti od výsledkov vyšetrení.
- **Zdravotno-výchovná akcia pre zamestnancov SOŠ T. Vansovej v Prievidzi v rámci dňa zdravia (29.6.2022)** - zrealizovaných 27 vyšetrení cholesterolu a 27 vyšetrení krvného tlaku spojené s odborným individuálnym poradenstvom a distribúciou zdravotno-výchovných materiálov v závislosti od výsledkov vyšetrení.
- **Zdravotno-výchovná akcia pre zamestnancov – Daňového úradu v Prievidzi, ktorá bola organizovaná Všeobecnou zdravotnou poisťovňou (5.9.2022)** - zrealizovaných 41 vyšetrení cholesterolu a 41 vyšetrení krvného tlaku spojené s odborným individuálnym poradenstvom a distribúciou zdravotno-výchovných materiálov v závislosti od výsledkov vyšetrení.
- **Zdravotno-výchovná akcia pre zamestnancov – Mestského úradu v Handlovej, ktorá bola organizovaná Všeobecnou zdravotnou poisťovňou (8.9.2022)** - zrealizovaných 53 vyšetrení cholesterolu a 53 vyšetrení krvného tlaku spojené s odborným individuálnym poradenstvom a distribúciou zdravotno-výchovných materiálov v závislosti od výsledkov vyšetrení.
- **Zdravotno-výchovná akcia pre zamestnancov – firmy Brose Prievidza, spol. s r.o. v Prievidzi, ktorá bola organizovaná Všeobecnou zdravotnou poisťovňou (21.9.2022)** - zrealizovaných 40 vyšetrení cholesterolu a 40 vyšetrení krvného tlaku spojené s odborným individuálnym poradenstvom a distribúciou zdravotno-výchovných materiálov v závislosti od výsledkov vyšetrení.
- **Zdravotno-výchovná akcia pre zamestnancov – Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny v Prievidzi, ktorá bola organizovaná Všeobecnou zdravotnou poisťovňou (29.9.2022)** - zrealizovaných 48 vyšetrení cholesterolu a 48 vyšetrení krvného tlaku spojené s odborným individuálnym poradenstvom a distribúciou zdravotno-výchovných materiálov v závislosti od výsledkov vyšetrení.
- **Zdravotno-výchovná akcia pre zamestnancov – firmy J.P. PLAST Slovakia, s.r.o. v Prievidzi v rámci Safety Week (19.10.2022, 26.10.2022, 02.11.2022)** - zrealizovaných 27 vyšetrení cholesterolu, 9 vyšetrení glykémie v krvi a 27 vyšetrení krvného tlaku spojené s odborným individuálnym poradenstvom a distribúciou zdravotno-výchovných materiálov v závislosti od výsledkov vyšetrení. Zrealizované aj 3 prednášky na tému prevencie rakoviny prsníka s účasťou 71 zamestnancov

- prednáška na tému „*Prevencia kolorektálneho karcinómu*“ pre zamestnancov spoločnosti SLOVECA, Sasol Slovakia, spol. s r.o., Bratislava, prevádzka Nováky. Akcie sa zúčastnilo 34 pracovníkov. Všetkým záujemcom bol v spolupráci so zdravotnou poisťovňou poskytnutý samostatný test na okultné krvácanie

b, Životné prostredie

Riešiteľské pracoviská:

ZŠ Bojnice, ZŠ Nedožery- Brezany

Aktivity realizované pri príležitosti Svetového dňa vody (22. marec)

- článok na webovej stránke úradu k danej téme,
- názorná propagácia vo vestibule úradu s použitím zdravotno-výchovných materiálov zameraných na danú problematiku.
- „**Máme radi vodu**“ – uskutočnili sa 3 besedy pre žiakov 3. a 4. ročníka ZŠ v Bojniciach, pričom počet edukovaných bol 61 žiakov.
- „**Máme radi vodu**“ - uskutočnili sa 4 besedy pre žiakov 3. a 4. ročníka ZŠ v Nedožeroch-Brezanoch, pričom počet edukovaných bol 59 žiakov.

Realizácia: marec

**Regionálny úrad verejného zdravotníctva
so sídlom v Rimavskej Sobote**

1. HYGIENA ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA

1.1 PLNENIE AKČNÉHO PLÁNU PRE ŽIVOTNÉ PROSTREDIE A ZDRAVIE OBYVATEĽOV SLOVENSKEJ REPUBLIKY (NEHAP V.)

Cieľ

Zlepšenie zdravotného stavu obyvateľstva SR prostredníctvom zlepšenia stavu environmentálnych determinantov zdravia; redukcia ochorení súvisiacich s kvalitou vonkajšieho i vnútorného ovzdušia, ochorení súvisiacich s pitnou a rekreačnou vodou, ochorení súvisiacich s nadmerným environmentálnym hlukom, kontaminovanými územiami, nebezpečnými chemickými látkami, UV žiarením a zmenou klímy.

Anotácia

Slovenská republika sa aktívne zúčastňuje na aktivitách organizovaných WHO a EK na podporu environmentálneho zdravia v celoeurópskom kontexte a na plnení záväzkov z toho vyplývajúcich. V roku 2017 sme zatiaľ na poslednej 6. Ministerskej konferencii o životnom prostredí a zdraví v Ostrave pristúpili k Deklarácii ministrov, ktorá bola schválená členskými štátmi WHO/EURO, čím sme prijali politický záväzok implementovať ciele vyjadrené v tomto dokumente na národnej úrovni a presadzovať politiku v oblasti ochrany environmentálneho zdravia v duchu prijatých odporúčaní WHO a ďalších medzinárodných organizácií, ktoré sú dôležitými partnermi v procese. Každá krajina na základe vyhodnotenia situácie v oblasti environmentálneho zdravia v kontexte politiky Zdravie 2020 a Agendy 2030 pre udržateľný rozvoj stanovila svoje národné ciele a priority a určila nástroje a postupy na ich dosiahnutie.

V kontexte s uvedeným Slovenská republika pripravila nový Akčný plán pre životné prostredie a zdravie obyvateľov SR (NEHAP V.). Predkladaný akčný plán bol v januári 2019 schválený na rokovaní vlády SR uznesením č. 3. V zmysle tohto uznesenia ÚVZ SR pripravil v spolupráci s RÚVZ so sídlom v Poprade a RÚVZ so sídlom v Banskej Bystrici Správu o plnení úloh vyplývajúcich z Akčného plánu pre životné prostredie a zdravie obyvateľov Slovenskej republiky (NEHAP V.) za obdobie rokov 2019-2020, ktorá bude predložená do 31. decembra 2020 na rokovanie vlády SR. Ide o prierezový medzirezortný materiál, ktorý vznikol na základe medzirezortnej spolupráce relevantných rezortov, a to: Ministerstvo životného prostredia SR, Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR, Ministerstvo hospodárstva SR, Ministerstvo dopravy a výstavby SR a Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR. V roku 2022 sa bude pokračovať v realizácii úloh v rámci jednotlivých cieľov definovaných v NEHAP V.

RÚVZ so sídlom v Rimavskej Sobote nie je riešiteľským pracoviskom

1.2 PROTOKOL O VODE A ZDRAVÍ – PLNENIE NÁRODNÝCH CIEĽOV

Cieľ

Cieľom tohto programu je plniť zaktualizované národné ciele vládou schváleného materiálu *Protokol o vode a zdraví k Dohovoru o ochrane a využívaní hraničných vodných tokov a medzinárodných jazier z roku 1992 – Národné ciele SR III*, ktoré boli nastavené v spolupráci s rezortom životného prostredia a to v súlade s medzinárodným dokumentom *Protokol o vode a zdraví*.

Anotácia

Slovenská republika ratifikovala *Protokol o vode a zdraví* v roku 2001 v nadväznosti na *Dohovor Európskej hospodárskej komisie Organizácie spojených národov o ochrane a využívaní hraničných vodných tokov a medzinárodných jazier z roku 1992*, s cieľom podporiť a zlepšiť využívanie vody, zdokonaľiť prístup k informáciám a posilniť komunikáciu s verejnosťou. Podstatou plnenia Protokolu je prijatie legislatívnych a účelových opatrení, ktoré sa osvedčili pri zabezpečovaní potrieb spoločnosti v súvislosti so zdravotne bezpečnou pitnou vodou a sanitáciou. Prijatím opatrení sa vytvoria predpoklady pre zabezpečenie dostatku pitnej vody a sanitácie v potrebnom množstve, kvalite, v požadovanom čase a na požadovanom mieste.

Ustanovenia Protokolu v Slovenskej republike sa týkajú povrchových a podzemných vôd, uzavretých vodných útvarov, vôd na kúpanie, zásobovania pitnou vodou, odkanalizovania a čistenia odpadových vôd.

Slovenská republika nastavila v roku 2014 nové národné ciele *Protokolu o vode a zdraví* a v roku 2022 bude pokračovať v ich plnení. Plnenie národných cieľov zabezpečuje efektívnejšie využívanie a ochranu vôd a vodných ekosystémov, zachovanie biodiverzity a zníženie výskytu ochorení, kde faktorom prenosu je voda. *Informácia o plnení národných cieľov SR III* za obdobie od augusta 2018 do augusta 2021 bola predložená na rokovanie vlády v decembri 2021. Do 20. apríla 2022 je potrebné poslať do WHO a UNECE vypracovanú *Súhrnnú národnú správu o dosiahnutom pokroku v implementácii Protokolu o vode a zdraví k Dohovoru o ochrane a využívaní hraničných vodných tokov a medzinárodných jazier z roku 1992*. V spolupráci s rezortom životného prostredia ako spoluzodpovednou inštitúciou sa v priebehu roka 2022 aktualizujú alebo nastavujú nové aktuálne ciele s prihliadnutím na nové úlohy vyplývajúce z európskej ale aj z národnej legislatívy.

RÚVZ so sídlom v Rimavskej Sobote nie je riešiteľským pracoviskom

1.3 ĽUDSKÝ BIOMONITORING – SLEDOVANIE ZÁŤAŽE SKUPÍN OBYVATEĽSTVA VYBRANÝM CHEMICKÝM FAKTOROM V ŽIVOTNOM PROSTREDÍ A PRACOVNOM PROSTREDÍ

Cieľ

- zabezpečiť pokračovanie procesov zameraných na rozvoj ľudského biomonitoringu (HBM) a jeho metódik vo vzťahu k chemickým rizikovým faktorom zo životného i pracovného prostredia,
- zvýšiť udržateľnosť odborných kapacít pre HBM v rámci ÚVZ SR a RÚVZ v SR,
- vytvárať podmienky pre zavedenie systémového prístupu k aplikácii HBM na národnej úrovni v kontexte vytvorenia európskej platformy pre ľudský biomonitoring HBM4EU a aktuálnych priorít vychádzajúcich z Akčného plánu pre životné prostredie a zdravie obyvateľov SR (NEHAP V.).

Anotácia

Biologický monitoring ľudskej populácie (HBM) má jednoznačne preventívne zameranie. Umožňuje sledovať vzťah medzi expozíciou chemickým faktorom zo životného a pracovného prostredia, dávkou, účinkom a poškodením zdravia. Zároveň umožňuje meranie kvantity absorbovaného chemického faktora bez ohľadu na spôsob absorpcie.

ÚVZ SR sa so Slovenskou zdravotníckou univerzitou v Bratislave zapojili (v spolupráci so Slovenskou technickou univerzitou v Bratislave a Univerzitou Konštantína Filozofa v Nitre) do 5-ročného celoeurópskeho projektu „HBM4EU“ (2017 - 2021) zameraného na ľudský biomonitoring, financovaného prostredníctvom programu Horizont 2020.

Cieľom projektu je vyplniť medzeru v dostupnosti údajov o koncentráciách chemických látok v tele človeka, ktoré by spolu s údajmi o koncentráciách chemických látok v rôznych zložkách životného prostredia vytvorili ucelený informačný systém. Stále viac sa berie do úvahy posudzovanie chemických kombinácií tzv. „chemických kokteíl“ pri príprave nových právnych predpisov v oblasti chemických látok oproti doterajšej praxi, kedy sa chemikálie posudzujú zväčša jednotlivo.

Projekt nám pomôže harmonizovaným prístupom porovnať, ako je slovenská populácia kontaminovaná oproti obyvateľom v iných európskych krajinách. Do projektu je zapojených 107 partnerov z 28 krajín.

ÚVZ SR ako národný koordinátor aktivít v oblasti environmentálneho zdravia bude pri vykonávaní aktivít smerujúcich k napĺňaniu cieľov tejto úlohy spolupracovať s relevantnými partnermi so skúsenosťami potrebnými pre realizovanie biomonitoringu na Slovensku, vrátane NRC pre laboratórnu diagnostiku v oblasti ľudského biomonitoringu.

RÚVZ so sídlom v Rimavskej Sobote nie je riešiteľským pracoviskom

1.4 MAPOVANIE PRÍTOMNOSTI BAKTÉRIÍ RODU LEGIONELLA V ZARIADENIACH SOCIÁLNYCH SLUŽIEB

Cieľ

Zistiť výskyt prítomnosti baktérií rodu Legionella v zariadeniach sociálnych služieb (ZSS) s pobytom osôb s oslabenou imunitou. Zameraním sa na uvedené zariadenia a včasnou intervenciou v prípade pozitívneho nálezu môžeme znížiť riziko závažných ochorení spôsobených týmito mikroorganizmami.

Zároveň získanými údajmi a skúsenosťami sa môžeme lepšie zamerať na nápravné opatrenia, ktoré sú cieľené na odstránenie resp. minimalizáciu ich výskytu.

Anotácia

Legionely sú podmienené patogénne baktérie prirodzene sa vyskytujúce vo vodnom prostredí ako sú napr. vodné nádrže, rieky, ale vhodné podmienky na rozmnožovanie nachádzajú aj vo vodovodných systémoch či klimatizačných zariadeniach. Tieto baktérie môžu najmä u starších osôb a imunosuprimovaných pacientov vyvolať ochorenie nazývané legionelóza, ktoré sa môže u človeka prejavovať v dvoch formách. Ľahšia forma – Pontiacka horúčka patrí medzi mierne, chrípke podobné ochorenie a závažná forma – Legionárska choroba spôsobuje vysoko rizikové atypické pneumónie.

Prenos legionel sa uskutočňuje inhaláciou alebo aspiráciou kontaminovaného vodného aerosólu.

Cestovateľské legionelózy vznikajú najmä po pobytoch v klimatizovaných hoteloch a iných ubytovacích zariadeniach. Vznik nozokomiálnych legionelóz súvisí najmä s kolonizáciou vodovodného systému legionelami v zdravotníckych zariadeniach. Medzi komunitné legionelózy patria nákazy z ostatných rezervoárov (chladiace veže, klimatizácie, vírivky, vodovodné rozvody budov).

Legionelózy spôsobujú zdravotné komplikácie, zvyšujú úmrtnosť v nemocniciach a predstavujú značnú ekonomickú záťaž. Preto je dôležité zvyšovanie povedomia o tomto vážnom verejno-zdravotníckom probléme, ktorý môže znamenať riziko nielen u imunosuprimovaných pacientov, ale aj u rizikových skupín, seniorov nevynímajúc. Z uvedeného dôvodu je dôležité sledovať kolonizáciu vodovodných systémov legionelami nielen v zdravotníckych zariadeniach, ale aj v ZSS určených najmä pre seniorov.

Ide o medziodborovú úlohu v spolupráci s krajskými laboratóriami, OOFŽP a NRC pre legionely v životnom prostredí pri ÚVZ SR.

Odpočet plnenia:

RÚVZ so sídlom v Rimavskej Sobote bol v rámci projektu Akčný plán pre životné prostredie a zdravie obyvateľov SR (NEHAP V.) zahrnutý ako riešiteľské pracovisko so zameraním na stanovenie prítomnosti baktérií rodu *Legionella* v zariadeniach sociálnych služieb. Za spádové územie RÚVZ so sídlom v Rimavskej Sobote bol vybraný Domov dôchodcov a domov sociálnych služieb v Rimavskej Sobote, kde v rámci plnenia stanovenej úlohy bola odobratá jedna vzorka pitnej vody, 4 vzorky teplej vody a 5 sterov z prostredia na stanovenie ukazovateľa *Legionella*. Výskyt patogénnych mikroorganizmov, konkrétne typu *Legionella pneumophila* sérotyp 1, bol potvrdený v 3 vzorkách teplej vody a v 2 vzorkách odobratých sterov. **Na základe uvedených výsledkov bol prevádzkovateľ zariadenia vyzvaný na vykonanie nápravných opatrení, následne aj zabezpečoval pravidelnú termickú dezinfekciu rozvodov teplej vody za účelom eliminácie patogénnych mikroorganizmov.**

V roku 2022 boli vykonané opakované odbery – 3 vzorky teplej vody a 2 vzorky sterov na miestach s potvrdeným výskytom týchto baktérií **za účelom preverenia účinnosti opatrení zrealizovaných prevádzkovateľom zariadenia.** Na základe výsledkov skúšok bolo preukázané, že prítomnosť baktérií rodu *Legionella* bola stále potvrdená v jednom stere a 2 vzorkách teplej vody, t.j. účinnosť zrealizovaných opatrení nebola preukázaná. Prevádzkovateľ vykonal ďalšie nápravné opatrenia – výmenu všetkých perlátorov a sprchových ružíc na všetkých odberných miestach a zabezpečenie termickej dezinfekcie rozvodného systému. Zároveň plánoval zabezpečiť výmenu všetkých ležatých rozvodov teplej vody do konca roka 2022 a rekonštrukciu kotolne spojenú s výmenou kotlov a zásobníka teplej vody v roku 2023.

1.5 MAPOVANIE AKTUÁLNEHO STAVU VÝSKYTU PESTICÍDNYCH LÁTOK A MIKROPOLUTANTOV V PITNÝCH VODÁCH

Ciele

- získať informácie o výskyte pesticídnych látok a iných mikropolutantov v pitnej vode na Slovensku pre ich účinný monitoring,
- využiť získané dáta pri návrhu novej legislatívy v oblasti pitnej vody v súvislosti s transpozíciou pripravovanej európskej smernice pre vodu určenú na ľudskú spotrebu.

Anotácia

Pesticídy tvoria širokú a chemicky rôznorodú skupinu látok určenú najmä na ničenie škodcov, burín a k ochrane rastlín v poľnohospodárstve. Nežiaduce vplyvy samotných účinných pesticídnych látok, ale aj niektorých metabolitov pesticídov na zdravie sú významné a rôznorodé (poškodenie pečene, obličiek, karcinogénne pôsobenie, narušenie hormonálneho a reprodukčného systému a pod). Napriek tomu, že viaceré pesticídy (napr. atrazín, simazín, acetochlór atď.) boli vzhľadom k preukázaným zdravotným rizikám v minulosti už zakázané a na území Slovenskej republiky nie sú autorizované žiadne prípravky s ich obsahom, monitorovanie podzemných a povrchových vôd potvrdzuje naďalej prítomnosť týchto perzistentných látok (vrátane metabolitov) vo vodách.

V roku 2019 vydal ÚVZ SR pre dodávateľov pitnej vody *Odporúčaný postup pri zisťovaní a hodnotení pesticídov a ich metabolitov v pitnej vode a v jej zdrojoch*, ktorý podrobnejšie upravuje postup pri kontrole resp. pri potvrdení prítomnosti pesticídov a zároveň obsahuje odporúčaný zoznam látok pre sledovanie vo vodách. Z predmetného zoznamu je k 7. marcu 2022 možné v laboratóriách ÚVZ SR vo vzorkách vôd vyšetriť 77 pesticídnych látok a ich metabolitov. Aktualizáciu dokumentu na základe skúseností z monitorovania pesticídnych látok vo vodách (podzemných, povrchových aj pitných) a aktuálnych poznatkov v oblasti

pesticidov zabezpečuje medzirezortná *Pracovná skupina pre aktualizáciu zoznamu pesticídnych látok pre monitorovanie pitnej vody a jej zdrojov* pod záštitou Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky.

V súlade s požiadavkami *zákona č. 305/2018 Z. z. o chránených oblastiach prirodzenej akumulácie vôd a o zmene a doplnení niektorých zákonov (tzv. LEX Žitný Ostrov)* v nadväznosti na zverejnenie „Správy o kvalite vôd v chránených vodohospodárskych oblastiach za rok 2020“ na webovom sídle Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky ÚVZ SR dňa 20.1.2022 informoval listom hlavného hygienika SR dotknuté obce o prekročeníach limitných hodnôt ukazovateľov surovej vody (všetkých nielen pesticídov) a o zdravotných rizikách prekročených ukazovateľov a taktiež informáciu pre verejnosť uverejnil aj na svojom webovom sídle. Z pohľadu pesticídov boli v predmetnej Správe zaznamenané mierne prekročenia limitných hodnôt niekoľkých ukazovateľov (pesticídy spolu, atrazín, prometrín, S-metolachlór, terbutrín a desethylatrazín) v podzemnej vode v CHVO Žitný ostrov a mierne prekročenia limitných hodnôt dvoch ukazovateľov (pesticídy spolu a izoproturón) v povrchovej vode v CHVO Horné povodie Ipl'a, Rimavice a Slatiny.

Na Slovensku nie sú k dispozícii údaje o výskyte látok typu endokrinných disruptorov, mikroplastov, liečiv a drog v pitnej vode. Ich sledovanie v pitnej vode ani v jej zdrojoch platné predpisy nevyžadujú. Nová *Smernica Európskeho parlamentu a rady (EÚ) 2020/2184 zo 16. decembra 2020 o kvalite vody určenej na ľudskú spotrebu*, ktorej transpozícia do národnej legislatívy je stanovená v termíne do konca októbra 2022, však zavádza monitorovanie ukazovateľov ako Bisfenol A a Súčet PFAS resp. ďalších látok, ktorých prítomnosť vyplynie z manažmentu rizík. V rámci projektu sa predpokladá spolupráca s expertmi v oblasti mikropolutantov z iných inštitúcií (STU Bratislava, VÚVH Bratislava a pod).

Projekt sa v hodnotenom roku nerealizoval.

2. ODBOR PREVENTÍVNEHO PRACOVNÉHO LEKÁRSTVA

2.1 ZNÍŽOVANIE MIERY ZDRAVOTNÝCH RIZÍK ZAMESTNANCOV Z PRACOVNÉHO PROSTREDIA, PRACOVNÝCH PODMIENOK A SPÔSOBU PRÁCE

Cieľ

Zvýšiť odbornú úroveň hodnotenia pracovného prostredia, pracovných podmienok a spôsobu práce vo vzťahu k zdravotným rizikám zamestnancov. Na hodnotenie využívať odborné usmernenia ÚVZ SR. Pri výkone štátneho zdravotného dozoru (ďalej ŠZD) vykonávaného RÚVZ v SR uplatňovať legislatívne úpravy v oblasti ochrany zdravia pri práci vrátane legislatívnych úprav harmonizovaných s právom Európskych spoločností. Pomocou kontrolných listov informovanosti zamestnancov overovať poskytovanie informácií zamestnancom v oblasti ochrany zdravia pri práci zo strany zamestnávateľov, zisťovať rizikové faktory práce a výskyt zdravotných problémov u zamestnancov pri podozrení na výskyt choroby z povolania na danom pracovisku. Zvýšiť úroveň údajov o rizikových prácach a zabezpečiť ich efektívne využitie v ochrane zdravia pri práci usmerňovaním činnosti pracovnej zdravotnej služby priamo v podnikoch.

2.1.1 Znižovanie miery zdravotných rizík (rizikové práce)

Anotácia

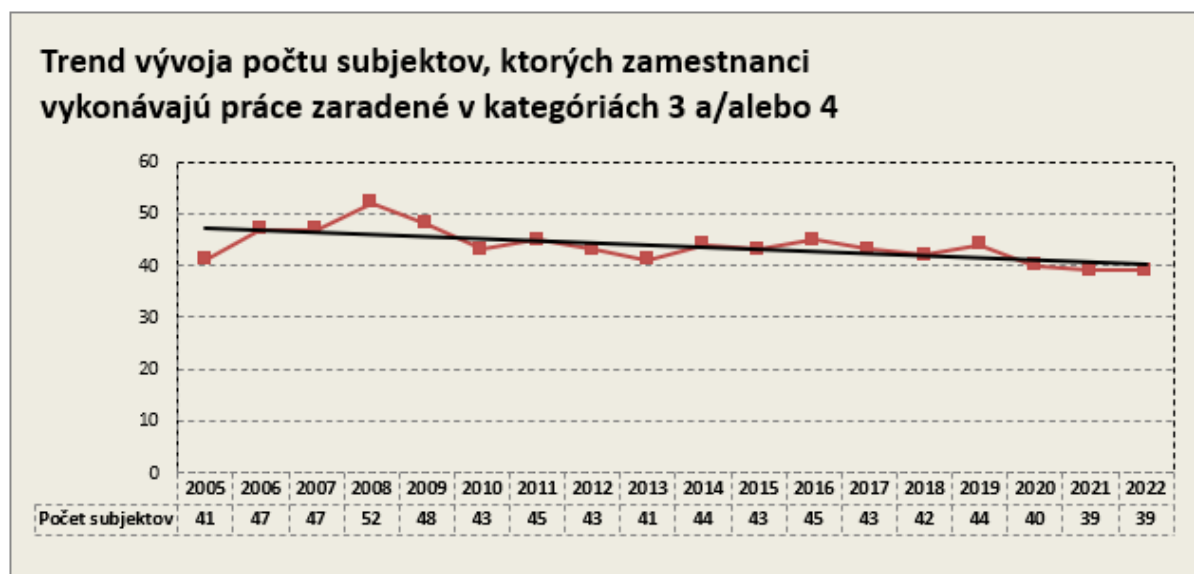
Viesť evidenciu rizikových prác za príslušný okres, región a SR podľa vyhlášky MZ SR č. 448/2007 Z. z. o podrobnostiach o faktoroch práce a pracovného prostredia vo vzťahu ku kategorizácii prác z hľadiska zdravotných rizík a o náležitostiach návrhu na zaradenie prác do kategórií v znení neskorších predpisov. Prehodnotiť vydané rozhodnutia o určení rizikových prác (resp. profesií) podľa predchádzajúcich legislatívnych úprav. V rámci ŠZD sledovať najmä pracovné podmienky zamestnancov, mieru expozície zamestnancov a realizáciu náhradných opatrení zo strany zamestnávateľov na pracoviskách, kde zamestnanci vykonávajú rizikové práce. V rámci výkonu ŠZD tiež sledovať spôsob zabezpečenia zdravotného dohľadu pre zamestnancov, výsledky a intervaly lekárskeho preventívneho prehliadok vo vzťahu k práci a zaradenie zamestnancov do pracovného procesu na základe posúdenia zdravotnej spôsobilosti na prácu. Uplatňovať databázu rizikových prác obsahovo zosúladenú s platnými právnymi predpismi na ochranu zdravia pri práci.

Odpočet plnenia:

- zisťovanie údajov o počte exponovaných zamestnancov

K 31.12.2022 evidujeme spolu 39 firiem, u ktorých sú vyhlásené rizikové práce (25 v okrese Rimavská Sobota a 14 v okrese Revúca). Počet exponovaných pracovníkov je 1 087 (444 v okrese Rimavská Sobota a 643 v okrese Revúca).

Vývoj počtu subjektov „s rizikovými pracoviskami“ je uvedený v grafe č. 1 – trend vývoja je klesajúci.

Graf č. 1

- zisťovanie údajov o počte nových rizikových prác

Rozhodnutie o zaradení činností do rizikových prác „nové rizikové práce“ bolo k 31.12.2022 vydané pre 1 subjekt v okrese Rimavská Sobota.

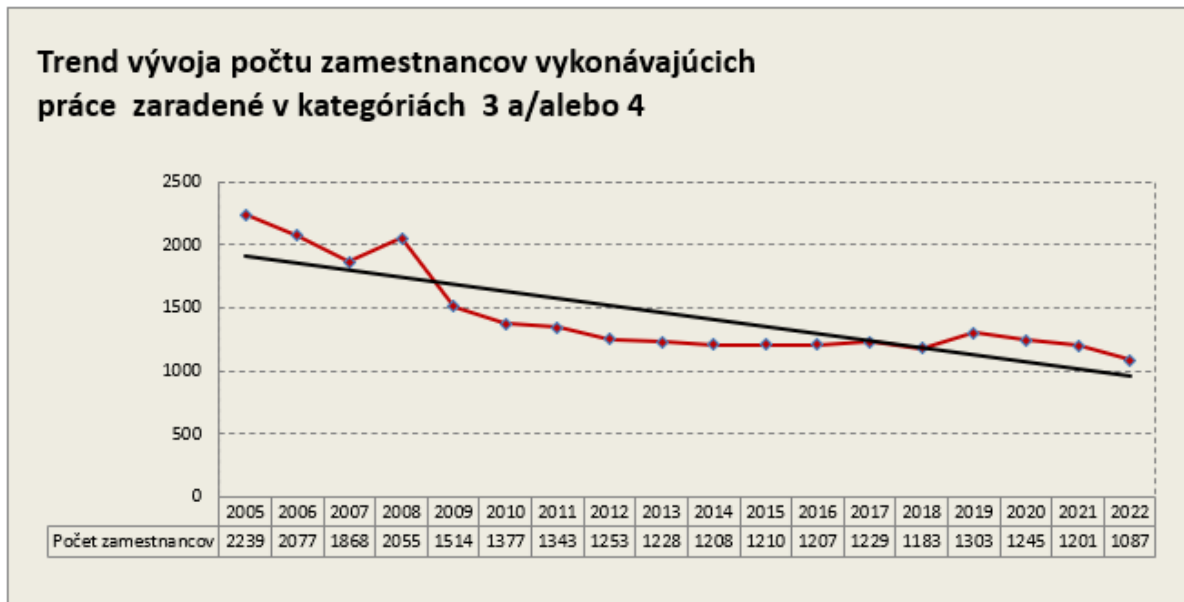
- zisťovanie údajov o počte a druhu sankcií

Pre subjekty s vyhlásenými rizikovými prácami nebolo v roku 2022 vydané rozhodnutie na uloženie sankcie.

- sledovať vývoj zmien počtu zamestnancov vykonávajúcich rizikové práce

V porovnaní s rokom 2021 sa počet evidovaných firiem nezmenil, ale došlo k poklesu počtu exponovaných pracovníkov celkom o 114.

Trend vývoja počtu zamestnancov v období 2005 - 2022 uvádza graf č. 2 – trend vývoja je klesajúci.

Graf č. 2

- *vkladať údaje do registra „matric expozície profesii“ podľa usmernenia odboru PPL ÚVZ SR*

V roku 2022 nebol zriadený centrálny register matric a ani nebolo doručené žiadne usmernenie, podľa ktorého by mali úrady postupovať.

- *viest' údaje o podmienkach práce u prípadov ohrozenia chorobou z povolania a u priznaných prípadov s chorobou z povolania*

Ohrozenie chorobou z povolania:

V roku 2022 bolo vykonaných 23 terénnych šetrení pracovných podmienok zamestnancov v súvislosti s podozrením na profesionálne ochorenie. V súvislosti s uvedenými prešetreniami sa jednalo o prešetrenie 38 položiek podľa zoznamu chorôb z povolania.

V 60,87 % z prešetrených prípadov (14 prípadov) zamestnanci pracovali na „rizikových“ pracoviskách, pričom faktory práce, pre ktoré boli kategórie 3/4 prác vyhlásené, súviseli s prešetrovanými položkami.

Z 38 prešetrení podľa položiek bolo 19 z prešetrených faktorov zaradených v kategórii 3/4, čo predstavuje 50 %. V 10 prípadoch sa jednalo o faktor vibrácie a v 7 prípadoch o fyzickú záťaž, v 1 prípade o hluk a v 1 prípade o prach (u niektorých prešetrení sa jednalo o viac faktorov práce u jedného zamestnanca). **V 9 prípadoch boli práce vykonávané zamestnancami zaradené do kategórie 4 (64,29 %), v 5 do kategórie 3 (35,71 %).** V 8 prípadoch boli z uvedených prešetrení v roku 2022 priznané choroby z povolania – 5x sa jednalo o profesionálne ochorenie horných končatín z vibrácií, po jednom prípade sa jednalo o JNDZ, poškodenie sluchu z hluku a azbestózu pľúc. Prehľad uvedených údajov je v tabuľke:

Položky			Faktor a kategória práce	Zamestnávateľ	Profesia
šetrené	riziková práca	priznaná CHzP			
38	38	38	H 3	SMZ, a.s. Jelšava	prevádzkový zámočník
28,29	28,29	28	V 4 FZ 4	SLOVMAG, a.s. Lubeník	lamač a pomocný robotník na výkonných pracoviskách (pomocný lamač PPS) a pomocná obsluha dopravných ciest banskej prevádzky podzem (výhybkár)
28,29	28,29	28	V 4 FZ 4	SLOVMAG, a.s. Lubeník	pomocný robotník na výkonných pracoviskách (pomocný lamač PPS a pomocný lamač) a pomocná obsluha dopravných ciest banskej prevádzky podzem (výhybkár)
28,29	28	29	V 4 – prerušov ná expozícia	SMZ, a.s. Jelšava	lamač/strelmajster
28,29	28	-	V 3	SMZ, a.s. Jelšava	pomocný lamač
28,29	28,29	28	V 4 FZ 4	SLOVMAG, a.s. Lubeník	pomocná obsluha dopravných ciest banskej prevádzky podzem a pomocný robotník na výkonných pracoviskách (pomocný lamač)
28,29	28	28	V 3	SLOVMAG, a.s. Lubeník	brusič-formár
28,29	28	-	V 4	SMZ, a.s. Jelšava	lamač
28,29	29	-	FZ 3	SLOVMAG, a.s. Lubeník	lisiar
28,29	28,29	-	V 4 FZ 4	SLOVMAG, a.s. Lubeník	lamač, pomocný robotník na výkonných pracoviskách (pomocný lamač) a obsluha dopravných ciest banskej prevádzky podzem (výhybkár)
28,29	28,29	-	V 4 FZ 4	SLOVMAG, a.s. Lubeník	pomocný robotník na výkonných pracoviskách (pomocný lamač) a pomocná obsluha dopravných ciest banskej prevádzky podzem (výhybkár)
29	29	-	FZ 3	SLOVMAG, a.s. Lubeník	lisiar – údržbár špecialista
28	28	28	V 4	Gemerská nerudná spoločnosť, a.s., Mútnik, Hnúšťa	lamač
34	34	34	P 4	Slovenské lučobné závody v Hnúšti, národný podnik	robotník

FZ - fyzická záťaž   V - vibrácie   P - prach   H - hluk

V súvislosti s podmienkami práce možno konštatovať, že sa jednalo o profesie:

- **9x** lamač/pomocný lamač s rôznymi názvami profesií modifikovaných zamestnávateľom, vždy sa jednalo o zamestnanca v ťažbe magnezitu,
- **2x** lisiar pri lisovaní výliskov, **1x** prevádzkový zámočník, **1x** brusič – formár pri výrobe foriem do lisov - zamestnanci vykonávajúci profesie súvisiace so spracovaním magnezitu
- **1x** robotník.

Podmienky práce v profesii lisiar: práca je spojená s ručnou manipuláciou s výliskami, ktorá je vykonávaná na úrovni 3. kategórie fyzickej záťaže. Jedná sa predovšetkým o prekračovanie celozmenových hmotností bremien a nevhodné pracovné polohy pri práci. Zamestnávateľ s cieľom odstránenia týchto rizík, rieši vybavenie lisov manipulátormi,

používaním ktorých vylúči fyzickú prácu. Toho času je 80 % lisov vybavených manipulátormi (v roku 2021 to bolo 60 %).

Podmienky práce v profesiách spojených s dobývaním magnezitu v podzemí sú limitované charakterom tejto činnosti. Zamestnanci používajú vibračné náradie s vysokou hodnotou vibrácií, ktoré toho času nie je možné nahradiť. Pri práci sa vyskytujú nevhodné pracovné polohy, zamestnanci sú exponovaní vysokej vlhkosti a chladu. V niektorých prípadoch sa jednalo o obsluhu vrtných súprav rôznych typov v podzemí, o nabíjanie ťažobných vývrtov trhavinou pomocou hadice pod tlakom vzduchu v nepriaznivých pracovných polohách, brúsenie vrtných koruniiek pomocou vibračného pneumatického náradia, stavanie výstuží.

Podmienky práce v profesii brusič-formár: zamestnanci do roku 2020 používali pri narážaní a vyrážaní koncových kokíl pri výrobe foriem do lisov zbíjacie kladivá, s čím súvisela expozícia vibráciám. Zamestnávateľ prijal opatrenia – ručné zbíjacie kladivá nahradil pneumatickým zariadením a vylúčil expozíciu zamestnancov vibráciám.

V prípade robotníka pracujúceho v období 1979 - 1988 v Slovenských lučobných závodoch v Hnúšti, národný podnik sa jednalo o mechanickú výrobu korozetových výrobkov (nádrží, potrubí a čerpadiel), ktoré boli vhodné do korozívnych kyslých prostredí, kde základom výroby bola fenolformaldehydová živica a azbest používaný ako plnivo. Ochorenie vzniklo po dlhoročnom odstupe od expozície prachu – v prípade karcinogénov je príčinná súvislosť možná aj po dlhom časovom období.

Priznané choroby z povolania:

V roku 2022 bolo klinickými pracoviskami hlásených celkom 19 priznaných chorôb z povolania. Z uvedených 19 priznaných ochorení sa v 10 prípadoch jednalo o prípady prešetované v roku 2021 a v 9 prípadoch o prešetrenia v roku 2022.

V 12 z 19 chorôb z povolania zamestnanci pracovali na „rizikových pracoviskách“ (63,16 %). Prehľad je uvedený v tabuľke:

CHzP - položka	Riziková práca-faktor, kategória	Zamestnávateľ	Profesia
38-00	H 3	SMZ, a.s. Jelšava	prevádzkový zámočník
28-03	riziko neposúdené	živnostník v ťažbe dreva	pilčík
28-3	riziko neposúdené	živnostník v ťažbe dreva	vodič traktora, pilčík
28-03	V 3 a 4*	SLOVMAG, a.s. Lubeník	nákladná doprava - vodič
28-01	V 4 FZ 4	SLOVMAG, a.s. Lubeník	pomocná obsluha dopravných ciest banskej prevádzky podzem a pomocný robotník na výkonných pracoviskách (pomocný lamač)
28-01	V 3	SLOVMAG, a.s. Lubeník	brusič-formár
28-01	V 3	LUSTAN, s.r.o., Revúca	montáž okien/ vedúci pracovník
28-01	V 4 FZ 4	SLOVMAG, a.s. Lubeník	lamač a pomocný robotník na výkonných pracoviskách (pomocný lamač PPS) a pomocná obsluha dopravných ciest banskej prevádzky podzem (výhybkár)
28-01	V 4 FZ 4	SLOVMAG, a.s. Lubeník	pomocný robotník na výkonných pracoviskách (pomocný lamač PPS a pomocný lamač) a pomocná obsluha dopravných ciest banskej prevádzky podzem (výhybkár)
28-03	V 4	Gemerská nerudná spoločnosť, a.s., Mútnik, Hnúšťa	lamač
29-04	FZ 3	SLOVMAG, a.s. Lubeník	operátor špeciálnej výroby tunelové pece - brusič a triedič tehál špecialista
29-02	riziko neposúdené	SMZ, a.s. Jelšava	prevádzkový zámočník

29-03	riziko neposúdené	REVÚCKE KOBERCE SYNTETICKÉ, s.r.o., Revúca	obsluha všivacieho stroja, viazanie vlákien na cievkach, robotník v textilnej výrobe
29-03	V 3 a 4**	SMZ, a.s. Jelšava	baník/strojník
29-04	V 4	SMZ, a.s. Jelšava	lamač/ strelmajster
29-04	FZ 2	YURA ELTEC CORPORATION Slovakia, s.r.o. Rimavská Sobota,	montážny pracovník káblových zväzkov
29-2	FZ 2	YURA ELTEC CORPORATION Slovakia, s.r.o. Rimavská Sobota,	montážny pracovník káblových zväzkov
29-04	FZ 2	Brantner Gemer s.r.o., Rimavská Sobota	robotník oddelenia dovozu odpadu
34-01	P 4	Slovenské lučobné závody v Hnúšti, národný podnik	robotník

FZ - fyzická záťaž   V - vibrácie   P - prach   H – hluk

* kategórie práce sa vzťahujú na rôzne vozidlá, ktoré zamestnanec striedavo obsluhoval

** kategórie práce sa vzťahujú na striedavé používanie mechanizmov v podzemí a ručných vrtacích kladív

V 8 prípadoch boli choroby z povolania priznané u zamestnancov, ktorí vykonávali práce zaradené v kategórii 4, v 4 prípadoch v kategórii 3, v 4 prípadoch riziko posúdené nebolo a v 3 prípadoch sa jednalo o tzv. nerizikovú prácu.

V 9 prípadoch boli ochorenia priznané s položkou 28 - choroba z vibrácií – ochorenie kostí, kĺbov, svalov, ciev a nervov končatín spôsobené vibráciou – **z toho 7 zamestnancov pracovalo na tzv. rizikových pracoviskách** - 5 zamestnanci pracovali v riziku vibrácií kategórie 4, 2 zamestnanci v riziku vibrácií kategórie 3.

V 8 prípadoch boli ochorenia priznané s položkou 29 - choroba z dlhodobého nadmerného jednostranného zaťaženia končatín – ochorenie kostí, kĺbov, šliach a nervov končatín – **z toho len 1 zamestnanec pracoval v riziku fyzickej záťaže kategórie 3**. U 3 zamestnancov zamestnávateľ zaradil prácu do kategórie 2, v týchto prípadoch, mal orgán verejného zdravotníctva výhrady k záverom posudkov o riziku vypracovaných pracovnými zdravotnými službami.

V 1 prípade bolo ochorenie priznané s položkou 38 - porucha sluchu z hluku, **zamestnanec pracoval v hluku kategórie 3**.

V 1 prípade bolo ochorenie priznané s položkou 34 - choroba zaprášenia pľúc azbestovým prachom (azbestóza) – **zamestnanec pracoval v riziku prachu kategórie 4**.

V 4 prípadoch riziko posúdené nebolo – z toho u dvoch živnostníkov v ťažbe dreva, u zamestnanca v profesii prevádzkový zámočník, kde je činnosť veľmi rôznorodá súvisiaca s používaním rôznych pracovných náradí v rôznom časovom trvaní a u zamestnankyne v textilnej výrobe.

V členení podľa profesií bolo najviac ochorení priznaných v súvislosti s výkonom činností pri ťažbe magnezitu – jednalo sa o práce zaradené ako rizikové v kategóriách 4 (6 ochorení). So spracovaním magnezitu súviseli aj ochorenia zamestnancov priznané v profesii nákladná doprava – vodič, brusič-formár, brusič a triedič tehál špecialista, vo všetkých prípadoch vykonávali zamestnanci rizikovú prácu (1x kategória 4, 2x kategória 3). 2 ochorenia boli priznané u prevádzkových zámočníkov v závode na ťažbu a úpravu magnezitu, z toho v 1 prípade v súvislosti s expozíciou riziku hluku kategórie 3. **Celkom tak v súvislosti s ťažbou a úpravou magnezitu bolo priznaných 11 ochorení, z toho 10 na tzv. rizikových pracoviskách (90,91 %).**

2 ochorenia boli priznané u pilčíkov, živnostníkov, ktorí riziká pri práci nehodnotili.

2 ochorenia boli priznané u montážnych pracovníkov pri výrobe káblových zväzkov – ochorenia s položkou 29 sa u zamestnancov v rovnakej profesii v spoločnosti opakujú, práca je pracovnou zdravotnou službou zaradená v kategórii fyzickej záťaže 2.

Ochorenie bolo priznané aj u zamestnanca vykonávajúceho montáž okien - v rámci komplexného výkonu prác súvisiacich s montážou okien, zamestnanec používal pri práci vibračné náradie, práca po posúdení pracovnou zdravotnou službou zodpovedala kategórii 3.

Ochorenie bolo priznané v textilnej výrobe (výroba kobercov) u obsluhy všivacieho stroja, viazanie vlákien – v rovnakej profesii bolo už ochorenie priznané, zamestnávateľ riziko fyzickej záťaže neposúdil.

Ochorenie bolo priznané u robotníka oddelenia dovozu odpadu (smetiara) - v rovnakej profesii bolo už ochorenie priznané, pracovná zdravotná služba zaradila činnosti do kategórie 2.

Ochorenie v súvislosti s expozíciou prachu z azbestu bolo priznané u robotníka, ktorý pracoval v mechanickej výrobe korozetových výrobkov.

- *tvoriť databázu údajov o hluku a vibráciách z často používaných strojov, nástrojov a zariadení podľa usmernenia odboru PPL ÚVZ SR*

Databáza nebola vytvorená, nakoľko nie je zriadený centrálny register matric a nebolo vydané usmernenie základných požiadaviek na údaje pre vkladanie do tohto registra.

- *zúčastňovať sa konzultačných porád na RÚVZ v sídle kraja*

V roku 2022 neboli organizované konzultačné porady v sídle kraja.

2.1.2 Znižovanie zdravotných rizík z látok a zmesí klasifikovaných ako toxické

Anotácia

Uplatňovanie legislatívnych úprav týkajúcich sa expozície chemickým látkam a zmesiam v zákone 355/2007 Z. z. a nariadení vlády SR č. 355/2006 Z.z. o ochrane zamestnancov pred rizikami súvisiacimi s expozíciou chemickým faktorom pri práci v znení neskorších predpisov, harmonizovaných s právom Európskych spoločenstiev, pri výkone ŠZD. Postupovať v súlade so zákonom č. 67/2010 Z. z. a s jednotnou „chemickou“ legislatívou EÚ týkajúcou sa registrácie, hodnotenia, autorizácie, obmedzovania, klasifikácie, označovania a balenia chemických látok a zmesí, ktorá sa vzájomne dopĺňa s legislatívou na ochranu zdravia a bezpečnosti pri práci s chemickými látkami a zmesami. Aktualizovať a zosúladiť terminológiu v príslušných právnych predpisoch. Cielene kontrolovať zabezpečenie ochrany zdravia zamestnancov pri výrobe, skladovaní, predaji a zaobchádzaní s látkami a zmesami klasifikovanými ako toxické (GHS06), ktoré boli doposiaľ klasifikované ako veľmi toxické a toxické látky a zmesi. Zabezpečovať poradenstvo a konzultácie pre zamestnávateľov a zamestnancov. Získavanie údajov o likvidácii obalov a nepoužiteľných zvyškov od látok a zmesí klasifikovaných ako toxické (GHS06) a ďalej sledovať ich používanie podľa aktuálneho „Zoznamu a rozsahu použitia povolených prípravkov na ochranu rastlín a mechanizačných prostriedkov na ochranu rastlín“ vydaného na príslušný rok.

Odpočet plnenia:

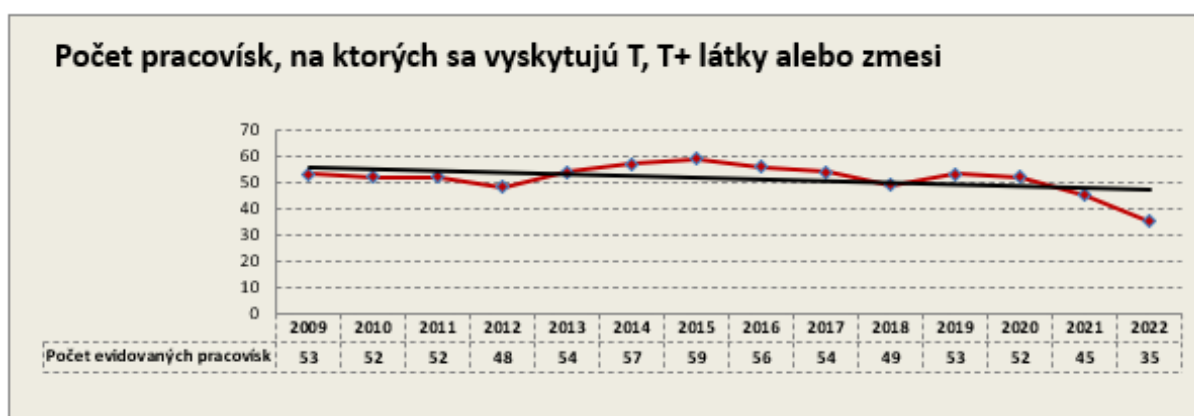
- *výkon ŠZD zameraného na plnenie opatrení na ochranu zdravia pri práci s toxickými látkami a zmesami*

K 31.12.2022 evidujeme 31 subjektov s 35 prevádzkami, resp. pracoviskami kde sa používajú toxické a/alebo veľmi toxické chemické látky a zmesi, čo znamená, že v počte evidovaných subjektov došlo k zníženiu o 10. Z celkového počtu 35 pracovísk sa 26 nachádza v okrese Rimavská Sobota a 9 v okrese Revúca.

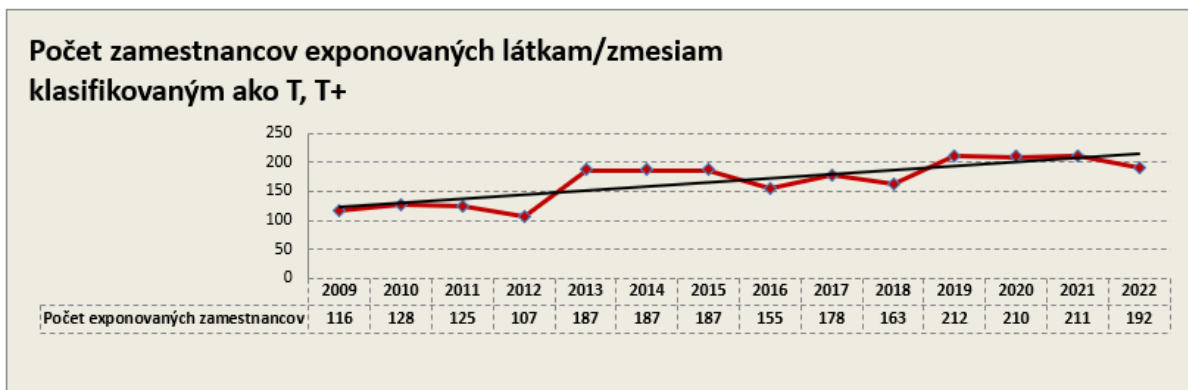
Počet exponovaných zamestnancov na pracoviskách je 192 (93 v okrese Rimavská Sobota a 99 v okrese Revúca). V porovnaní s rokom 2021 došlo k zníženiu počtu exponovaných zamestnancov o 19.

Z celkového počtu 35 evidovaných pracovísk bol k 31.12.2022 vykonaný ŠZD v 20 prípadoch, čo predstavuje 57,14 %. Ďalšie ŠZD v počte 8 boli vykonané u prevádzkovateľov lekární, ktoré v priebehu roka 2022 vylúčili z používania látky klasifikované ako toxické a/alebo veľmi toxické chemické látky a zmesi obsiahnuté v reagenčnom aparáte. V rámci výkonu ŠZD bol predložený doklad o ich likvidácii oprávnenou organizáciou. Z výsledkov kontrol vyplynulo, že sú dodržané podmienky ustanovené v nariadení vlády SR č. 355/2006 Z. z. o ochrane zamestnancov pred rizikami súvisiacimi s expozíciou chemickým faktorom pri práci, v znení neskorších predpisov.

Trend vývoja počtu evidovaných pracovísk a počtu exponovaných zamestnancov, ktoré používajú veľmi toxické a/alebo toxické látky a zmesi v sledovaných rokoch dokumentujú grafy č. 3 a č. 4.

Graf č. 3

Graf č. 4

- výkon ŠZD nad chemickou ochranou rastlín

V priebehu roka 2022 nebol vykonaný ŠZD v prevádzkach poľnohospodárskych subjektov vykonávajúcich chemickú ochranu rastlín. V evidencii k 31.12.2022 nie je vedená prevádzka, ktorá by v rámci chemickej ochrany rastlín používala prípravky klasifikované ako toxické.

2.1.3 Znižovanie zdravotných rizík z karcinogénnych a mutagénnych faktorov vrátane azbestu a z látok poškodzujúcich reprodukciu a narúšajúcich endokrinný systém

Anotácia

Uplatňovanie legislatívnych úprav - nariadenia vlády SR č. 356/2006 Z. z. o ochrane zdravia zamestnancov pred rizikami súvisiacimi s expozíciou karcinogénnym a mutagénnym faktorom pri práci v znení neskorších predpisov a nariadenia vlády SR č. 253/2006 Z. z. o požiadavkách na ochranu zamestnancov pred rizikami súvisiacimi s expozíciou azbestu pri práci, harmonizovaných s právom Európskych spoločenstiev, pri výkone ŠZD. Vyhľadávať pracovné postupy a technológie s použitím chemických karcinogénov a mutagénov. Zamerať sa aj na vyhľadávanie a posudzovanie expozície látkam poškodzujúcim reprodukciu, ktoré sú podľa nariadenia Európskeho parlamentu a Rady 1272/2008/EHS v rámci svojej triedy nebezpečnosti zaradené v kategórii 1A alebo 1B a na látky narúšajúce endokrinný systém. Objektivizovať expozíciu, zavádzať nové meracie a hodnotiace metódy expozície týmto látkam (BET, priame, nepriame). Vytvárať a viesť databázu organizácií, v ktorých sú zamestnanci vystavení karcinogénnym a mutagénnym faktorom a pracovným procesom s rizikom chemickej karcinogenity. Cieľene vyhľadávať pracovné procesy súvisiace so zvýšenou expozíciou azbestu (búracie, stavebné činnosti) a nariaďovať účinné opatrenia na minimalizáciu expozície zamestnancov a obyvateľstva a na zvyšovanie uvedomovania si súvisiacich zdravotných rizík a možností účinnej prevencie.

Odpočet plnenia:

- **vedenie databázy organizácií, v ktorých sa pracuje s karcinogénnymi a mutagénnymi faktormi a kde sa vyskytujú pracovné procesy s rizikom chemickej karcinogenity**

Oddelenie PPL vedie databázu organizácií, v ktorých sa pracuje s karcinogénnymi a mutagénnymi faktormi. V databáze je vedených spolu 41 subjektov, z toho v okrese Rimavská Sobota 19 subjektov a v okrese Revúca 9 subjektov a 13 subjektov, ktoré vykonali práce spojené s likvidáciou materiálov obsahujúcich azbest v území v regionálnej pôsobnosti RÚVZ so sídlom v Rimavskej Sobote.

- **vedenie databázy výkonu búracích prác s expozíciou azbestu**

Oddelenie PPL vedie databázu organizácií, ktoré vykonávajú práce spojené s likvidáciou azbestu. V roku 2022 búracie práce spojené s likvidáciou azbestu vykonalo 13 subjektov.

- **výkon ŠZD na vybraných pracoviskách, vrátane azbestu**

Z celkového počtu 41 evidovaných subjektov s karcinogénnymi/mutagénnymi faktormi, bol vykonaný ŠZD v 22 subjektoch, čo predstavuje 53,66 % skontrolovaných prevádzok z celkového počtu prevádzok.

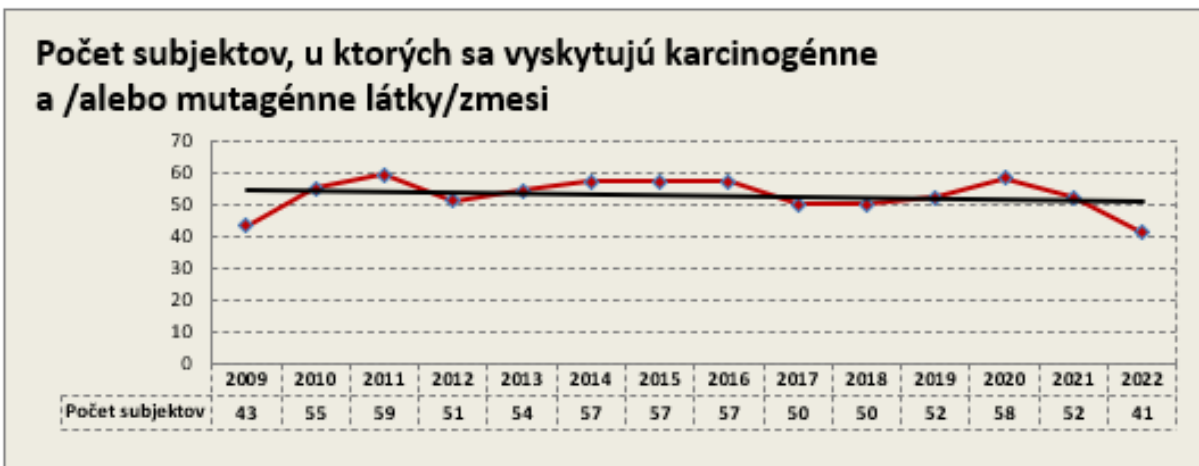
- **získanie údajov o počtoch zamestnancov vykonávajúcich rizikové práce s karcinogénnymi a mutagénnymi faktormi podľa kategórií rizika**

Z celkového počtu evidovaných subjektov sú rizikové pracoviská – faktor chemické karcinogény vyhlásené v 5 organizáciách a spoločnostiach, z toho 3 v okrese Rimavská Sobota a 2 v okrese Revúca.

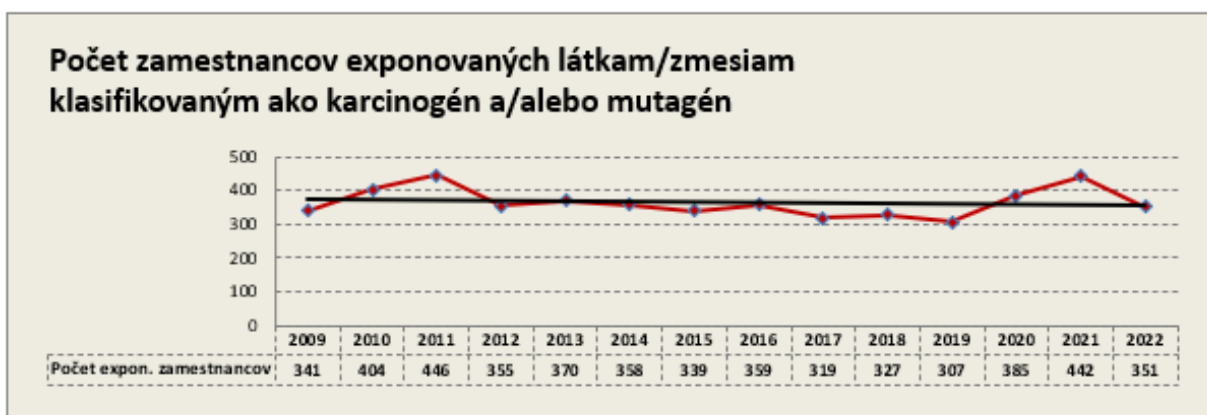
Spolu na rizikových pracoviskách – faktor chemický karcinogén/proces s rizikom chemickej karcinogenity pracuje 51 zamestnancov, z toho 25 žien.

- **o vývoji zmien a trendov v porovnaní s predchádzajúcimi rokmi**

V porovnaní s rokom 2021 došlo k zníženiu evidovaných subjektov o 11 a k zníženiu počtu exponovaných zamestnancov o 91. Na pracoviskách evidujeme celkom 351 zamestnancov.

Graf č. 5

Graf č. 6

- ***získanie údajov o látkach poškodzujúcich reprodukciu a látkach narúšajúcich endokrinný systém***

Oddelenie PPL eviduje 20 subjektov, v ktorých zamestnanci manipulujú s látkami poškodzujúcimi reprodukciu. Údaje sa zisťujú v rámci výkonu ŠZD. Jedná sa o nasledovné látky, resp. zmesi:

- v rámci laboratórnych chemikálií: dusičnan olovnatý, Fischerovo činidlo B, síran kobaltnatý, chlorid kobaltnatý, tetraboritan sodný bezvodý, dvojchróman draselný, test na oxid chloričitý, boritan sodný bezvodý; v 1 prípade sa v laboratóriu testuje carbores P, F112M,
- látky obsiahnuté v reagenčnom aparáte lekární (dvojchróman draselný, oxid olovičitý, dusičnan olovnatý, tiomočovina roztok),
- trhaviny - elektrická rozbuška (DEM-S, PENTRIT, HEXOGÉN, DEP-S, O - S), sypká bankská skalná trhavina DAP-K,
- prípravky na chemickú ochranu rastlín (calypso 480 SC, Basta 15, Capalo),
- dezinfekčný prostriedok Ozonit.

2.2 INTERVENCIE NA PODPORU ZDRAVIA PRI PRÁCI

Cieľ

Napomôcť zlepšovaniu zdravotného stavu zamestnancov usmerňovaním realizácie intervenčných programov, vedením informačných kampaní, cieľným poradenstvom pre

zamestnávateľov a zamestnancov v oblasti ochrany a podpory zdravia pri práci a spolupráci s PZS.

2.2.1 Zdravé pracoviská

Anotácia

Prispieť k zlepšeniu zdravotného stavu zamestnancov prostredníctvom aktivít poradní zdravia, propagovať u zamestnávateľov intervenčné programy. Zamerať sa na kombinovaný vplyv zdraviu škodlivých faktorov práce, pracovného prostredia a životného štýlu. Osobitne poskytovať poradenstvo malým a stredným podnikom a samostatne zárobkovo činným osobám (SZČO). Realizovať regionálne aktivity zamerané na zvýšenie povedomia o ochrane a podpore zdravia pri práci v spolupráci s mestami, zamestnávateľmi. Vychádza sa z poznatku, že zamestnanec, ktorý je informovaný a vzdelaný o spôsobe a miere rizika, sa správa tak, že miera jeho zdravotného rizika sa významne zníži. Usmerňovať PZS v SR.

RÚVZ so sídlom v Rimavskej Sobote nie je riešiteľským pracoviskom.

2.2.2 Európska informačná kampaň Európskej agentúry pre BOZP (OSHA Bilbao) zameraná na prevenciu zdravotných a bezpečnostných rizík pri práci

Anotácia

Realizovať informačné aktivity pre zamestnávateľov a zamestnancov, zamerané na prevenciu zdravotných a bezpečnostných rizík pri práci podľa aktuálne vyhlásenej témy kampane. Aktívne sa zapojiť do Európskeho týždňa bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci. V prípade potreby spolupracovať s orgánmi inšpekcie práce a NIP (národné kontaktné miesto OSHA) a realizovať spoločné previerky podľa aktuálnej témy kampane.

Odpočet plnenia:

- informačné aktivity pre zamestnávateľov a zamestnancov

V rámci prevencie zdravotných rizík pri práci sa uskutočňuje poradenstvo pre zamestnávateľov a zamestnancov. V roku 2022 vykonali zamestnanci oddelenia PPL 394 individuálnych konzultácií a v rámci skupinového poradenstva bola vykonaná 1 prednáška pre zamestnancov činných v chemickej ochrane rastlín s počtom zúčastnených 27.

- realizáciu spoločných previerok s IP podľa pokynov krajského pracoviska a ÚVZ SR

Spoločná previerka RÚVZ so sídlom v Rimavskej Sobote a Inšpektorátu práce Banská Bystrica bola vykonaná na pracoviskách prevádzky Stavebniny BAU-TRADE v Hnúšti, prevádzkovateľa Mgr. Grigorij Šamin – BAU TRADE, Námestie Janka Francisciho 77/2, 981 01 Hnúšťa, na základe výberu RÚVZ so sídlom v Rimavskej Sobote.

- zapojenie sa do Európskeho týždňa bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci.

Na RÚVZ so sídlom v Rimavskej Sobote neboli zabezpečované aktivity v rámci kampane Európskeho týždňa bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci.

3. ODBOR HYGIENY VÝŽIVY, BEZPEČNOSTI POTRAVÍN A KOZMETICKÝCH VÝROBKOV

3.1 MONITORING PRÍJMU KUCHYNSKEJ SOLI

Cieľ

Dosiahnuť postupné znižovanie príjmu soli v nadväznosti na prijaté úlohy v oblasti rizikových faktorov vo výžive.

Anotácia

Sol' je jedným z hlavných rizikových faktorov vo výžive a jej nadmerný príjem je spojený s výskytom KVO. Ako rizikový faktor je indikovaný vo viacerých dokumentoch (napr. WHO Akčný plán pre výživu a potraviny 2016-2020, Viedenská deklarácia pre výživu). V oblasti vládou SR (uznesenie č.117 z 8. 3. 2017) prijatého Akčného plánu pre potraviny a výživu na roky 2017-2025 sa bude pokračovať v aktivitách na dosiahnutie cieľa prostredníctvom monitoringu - postupné zníženie príjmu soli na 5 g na deň u dospelaj populácie so zameraním sa na hotové pokrmy, chlieb a pečivo v spoločnom stravovaní so zameraním na uzavretý systém spoločného stravovania napr. zariadenia sociálnych služieb a stravovacie zariadenia v nemocničných zariadeniach.

RÚVZ so sídlom v Rimavskej Sobote nie je riešiteľským pracoviskom.

3.2 MONITORING BEZPEČNOSTI PET FLIAŠ Z RECYKLOVANÝCH PLASTOV

Cieľ

Monitoring bezpečnosti PET fliaš vyrábaných s rôznym podielom recyklovaného vstupného materiálu (regranulátu) z hľadiska možnej migrácie látok (monoméry, neúmyselne pridané látky – degradačné, reakčné produkty a nečistoty). Cieľom projektu je kontrola bezpečnosti vstupných surovín (regranulátov) ako aj finálnych výrobkov - PET fliaš vyrábaných v SR, na výrobu ktorých bol použitý recyklovaný vstupný materiál a tým zabezpečenie ochrany zdravia ľudí.

Anotácia

V súlade s celoeurópskym trendom zameraným na zvyšovanie podielu recyklovaných plastov v PET fľašiach, vyplýva povinnosť výrobcov zvyšovať obsah regranulátu vo finálnych výrobkoch. Z prijatej „Európskej stratégie pre plasty v obehovom hospodárstve“ vyplýva povinnosť vyššej miery recyklácie a povinné používanie regranulátu v podiele 25% do roku 2025 a v podiele 30% do roku 2030. Z nariadenia Komisie (ES) č. 282/2008 o plastových materiáloch a predmetoch určených na styk s potravinami vyplýva povinnosť vykonávať audit u výrobcov vstupných surovín (regranulát) ako aj finálnych výrobkov (PET fľaše) za účelom overenia možnej migrácie kontaminantov vyplývajúcich z použitých vstupných surovín ako aj degradačných produktov, reakčných produktov, iných NIAS (neúmyselne pridaných látok) a kontrolu efektivity dekontaminačného procesu tak, aby bola zaručená zdravotná bezpečnosť PET fliaš v súlade s čl. 3 nariadenia EP a Rady č. 1935/2004.

RÚVZ so sídlom v Rimavskej Sobote nie je riešiteľským pracoviskom.

3.3 SLEDOVANIE VÝŽIVOVÉHO STAVU KLIENTOV V ZARIADENIACH SOCIÁLNYCH SLUŽIEB

Cieľ

Kontrola dodržiavania zásad zdravej výživy v zariadeniach sociálnych služieb za účelom zabezpečenia ozdravenia výživy klientov v zariadeniach sociálnych služieb, ako sú domovy sociálnej starostlivosti, vrátane domovov dôchodcov, domovov špeciálnej starostlivosti (charitné, hospice a pod.), ktoré nepatria medzi zdravotnícke zariadenia.

Anotácia

Výživa a jej faktory významnou mierou ovplyvňujú zdravie a pohodu každého jednotlivca. Podvýživa, nedostatok stopových prvkov, nadváha a obezita a neprenosné chronické choroby sú bezprostredne spojené s nezdravou stravou a majú vysoké sociálne a ekonomické náklady, individuálne i celospoločenské. Výživa v patogenéze chronických ochorení sa stala zároveň dôležitým faktorom prevencie. Podpora a dostupnosť zdravej a pestrej stravy je hlavným atribútom pre zlepšenie zdravia, pohody a kvality života obyvateľstva, podporuje zdravé starnutie a zníženie nerovnosti v oblasti zdravia. Je preto dôležité naďalej podporovať úsilie o posilnenie zdravých potravín a výživy všetkých skupín obyvateľstva. Významnou je podpora najviac zraniteľných skupín obyvateľov tak, aby mali k dispozícii zdravé potraviny a zdravú výživu a mohli viesť aktívny život.

RÚVZ so sídlom v Rimavskej Sobote nie je riešiteľským pracoviskom.

3.4 MONITORING PRÍTOMNOSTI ALERGÉNOV V HOTOVÝCH POKRMOCH PRIPRAVOVANÝCH V ZARIADENIACH SPOLOČNÉHO STRAVOVANIA A V POTRAVINÁCH URČENÝCH PRE DOJČATÁ A MALÉ DETI

Cieľ

Kontrola správnosti označenia potravín s ohľadom na výskyt alergénov pochádzajúcich zo zložiek potravín alebo v rámci procesu výroby a krížovej kontaminácie.

Anotácia

Potravinové alergie a intolerancie sú častým problémom nielen u detí ale aj u dospelých. Povinnosťou prevádzkovateľov potravinárskych podnikov je zabezpečiť, aby informácie o alergénoch boli uvedené na balených aj nebalených potravinách a manipulácia s potravinovými alergénmi bola počas výrobného procesu riadená. V zmysle nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1169/2011 o poskytovaní informácií o potravinách spotrebiteľom v platnom znení, musí byť akákoľvek zložka alebo technologicky pomocná látka uvedená v prílohe II alebo akákoľvek zložka alebo technologická pomocná látka odvodená z látky alebo výrobku uvedeného v prílohe II, ktorá spôsobuje alergie alebo neznášanlivosť a ktorá sa používa pri výrobe alebo príprave potraviny, pričom sa nachádza aj v konečnom výrobku, aj keď v pozmenenom stave.

RÚVZ so sídlom v Rimavskej Sobote nie je riešiteľským pracoviskom.

4. ODBOR HYGIENY DETÍ A MLÁDEŽE

4.1 AKTIVITY PREVENCIE DETSKEJ OBEZITY V KONTEXTE PLNENIA NÁRODNEHO AKČNÉHO PLÁNU V PREVENCII OBEZITY NA ROKY 2015 - 2025 (NAPPO)

Cieľ

Cieľom aktivít je komplexným výkonom štátneho zdravotného dozoru, realizáciou výchovných aktivít v oblasti edukácie matiek cestou materských centier a detí a mládeže cestou zariadení pre deti a mládež prispieť k zníženiu výskytu detskej obezity.

Anotácia

V súvislosti s epidemickým nárastom prevalencie obezity v celosvetovom meradle vláda Slovenskej republiky schválila Národný akčný plán v prevencii obezity na roky 2015 – 2025, ktorého súčasťou sú úlohy a aktivity, zamerané na zníženie výskytu obezity detskej a dorastovej populácie. Zlé stravovacie návyky a nízka fyzická inaktivita predstavujú významné faktory obezity u dospelých, rovnako ako aj u detí a mladých ľudí. Uvedené faktory vedú k nadhmotnosti a obezite a v dôsledku toho sa môžu uplatniť nezávislé rizikové faktory chronických neprenosných ochorení.

Súčasťou projektu je aj získavanie údajov o antropometrických charakteristikách detí vybraných vekových skupín v súvislosti so stúpajúcim trendom výskytu obezity prostredníctvom projektu COSI. V roku 2019 sa bude realizovať druhá etapa tohto projektu v nadväznosti na predchádzajúcu etapu, realizovanú v roku 2015.

Odpočet plnenia:

a) Podpora zdravého štartu do života

Nakoľko v okrese Rimavská Sobota a Revúca neevidujeme materské centrá, nebolo možné vykonávať edukáciu, ktorá by prispela k zníženiu výskytu detskej obezity.

b) Podpora zdravšieho prostredia v školách

Podpora zdravšieho prostredia v školách - pri výkone ŠZD sa v školských bufetoch sleduje predávaný sortiment ako aj percentuálny podiel komodít s vysokým obsahom energie a soli. Zaznamenávame nízky záujem, resp. nezáujem o čerstvé ovocie a mliečne výrobky. V priebehu roka bolo vykonaných 20 kontrol v školských bufetoch. Pri výkone ŠZD nebolo zistené porušovanie platnej legislatívy.

V sledovanom roku sledujeme znížený záujem o vyrábané a podávané desiaty zo školskej kuchyne. Znížený záujem môže súvisieť so zvýšením cien potravín a stravného.

V rámci výkonu ŠZD sa samostatne sleduje aj počet zariadení s automatmi. V školských zariadeniach je celkom prevádzkovaných 12 automatov, z toho 8 automatov pri ZŠ a 4 pri SŠ, z toho v 5 prípadoch ide o automaty na pitnú vodu, 1 na mlieko a mliečne nápoje a 6 na nealkoholické nápoje. Boli skontrolované 2 automaty na pitnú vodu. V predškolských zariadeniach sú prevádzkované 2 automaty na pitnú vodu.

V hodnotenom roku sa sledovala aj pestrosť jedálnych lístkov a rešpektovanie legislatívnych zásad ich zostavovania čo je samostatne popísané v úlohe č.4.2.

V rámci výkonu ŠZD sledujeme zapojenie škôl do mliečného programu a programu školské ovocie. Prehľad školských zariadení zapojených do mliečného programu a programu školské ovocie je uvedený v nasledovnej tabuľke.

Zhodnotenie mliečného programu a programu školské ovocie v roku 2022

Druh školského zariadenia	Počet škôl zapojených do školského mliečného programu	Počet škôl zapojených do programu školské ovocie
Materské školy	26	45
Základné školy	15	30
Stredné odborné školy	2	2
Špeciálne školy	1	2
Reedukačné centrá	1	1
Spolu	45	80

V súvislosti s aktuálnou epidemiologickou situáciou a výskytom ochorenia COVID-19 neboli vykonané edukačné aktivity pre žiakov na školách v rámci „Školského programu“.

V rámci výkonu ŠZD sa samostatne sledujú aj podmienky pre prípravu diétného stravovania – v hodnotenom roku sa takáto forma nevyužíva, diétno stravovanie detí je riešené len individuálnou donáškou.

Pitný režim žiakov sa pravidelne sleduje pri výkone ŠZD na školách, ako aj v zariadeniach spoločného stravovania, v hodnotenom roku sa pitný režim sledoval v rámci hodnotenia jedálnych lístkov na 3 základných školách. Zo záverov vyplynulo, že v rámci pitného režimu sa deťom podáva viac sladených nápojov, ako nesladených.

c) Poskytovať nutričné vzdelávanie odborným zamestnancom školského stravovania v rámci projektov profesijných združení

V hodnotenom roku sa nerealizovali školenia pracovníkov školského stravovania, samostatné edukačné aktivity pracovníkov školského stravovania sa vykonávajú pri ŠZD a ÚK.

d) Podpora pohybových aktivít

V hodnotenom roku boli sledované a hodnotené podmienky pre telesnú výchovu na 17 základných školách. V rámci ŠZD sa vykonali kontroly telocviční, vonkajších ihrísk a hracích plôch. Malé formy TV sú využívané na 1. stupni základných škôl. Počet žiakov oslobodených od TV a ich možnosti pohybových aktivít sa nemonitoruje.

e) Monitoring antropometrických ukazovateľov vybraných vekových skupín detí školského veku

V hodnotenom roku sa realizoval projekt podpory zdravia a správneho vývoja detí (COSI) na Slovensku, ktorý je súčasťou „Národného akčného plánu v prevencii obezity na roky 2015- 2025“. Projekt sme realizovali na 4 základných školách (3 vidiecke a 1 mestská škola). Do projektu sa zapojilo 133 žiakov vo veku od 7 do 8,99 rokov, u ktorých sa vykonalo rutinné meranie (hmotnosť, výška, obvod pásu a bokov). V rámci realizácie projektu prebehol zber údajov pomocou dotazníkov:

- školský dotazník vyplňala škola,
- detský dotazník vyplňal odborný zamestnanec oddelenia HDM po vyjadrení súhlasu rodiča/zákonného zástupcu formou podpísaného informovaného súhlasu s meraním žiakov,
- rodičovský dotazník vyplňal rodič/zákonný zástupca.

Rodičovský dotazník bol zameraný na “Štúdiu o raste detí”. Cieľom štúdie bolo podporovať zdravie a prosperovanie žiakov prvého stupňa základnej školy, zistiť vplyv pandémie COVID-19 na každodenné postupy detí, pohodu, stravovacie návyky a správanie, fyzickú aktivitu. Zozbierané údaje z dotazníkov boli nahrávané do databázy vo formáte Excel a následne zaslané Úradu verejného zdravotníctva Slovenskej republiky.

4.2 HODNOTENIE JEDÁLNYCH LÍSTKOV MŠ A ZŠ

Cieľ

Cieľom projektu je zmapovanie situácie v oblasti dodržiavania všeobecných zásad pre zostavovanie jedálnych lístkov v zariadeniach spoločného stravovania detí MŠ a ZŠ a zistiť frekvenciu podávania vybraných druhov potravín (pokrmov).

Anotácia

Plnohodnotný, nutrične vyvážený jedálny lístok, je dôležitým nástrojom pre napĺňanie výživových požiadaviek pre jednotlivé vekové skupiny stravníkov. Zásady zostavovania jedálnych lístkov patria do kompetencií rezortu školstva v zmysle prílohy č.1 vyhlášky MŠ SR č.330/2009 Z. z. o zariadení školského stravovania, ktoré boli odsúhlasené orgánom verejného zdravotníctva SR č. ÚVZ SR HDM/8236/17004/2007.

Pri hodnotení jedálnych lístkov (každý rok v 3 vybraných zariadeniach) sa využije bodový systém koeficientu a pre frekvenciu podávania vybraných druhov potravín z mesačných výdajok sa využije vypracovaná metodika bodového systému, na základe ktorého sa budú slovné hodnotiť školské jedálne motivačným spôsobom tak, aby sa dosiahol v zariadení nutrične vyvážený jedálny lístok.

Odpočet plnenia:

Hodnotenie jedálnych lístkov za mesiac marec a máj 2022 sa realizovalo na 3 ZŠ a to v:

- Základnej škole F. Kazinczyho s VJM, Tornaľa- Kazinczy Ferenc Magyar Tanítási Nyelvű Alapiskola, Tornaľa,
- Základnej škole s materskou školou – Alapiskola és Óvoda Bátka, Bátka,
- Základnej škole M. Tompu s VJM Rimavská Sobota.

V zmysle metodiky výsledky bodového hodnotenia pestrosti podávania vybraných druhov potravín/pokrmov a výpočet koeficientu frekvencie sú spracované v nasledovnej tabuľke:

Tabuľka výsledkov

	Marec 2022		Máj 2022	
	Bodové hodnotenie obedy	KP	Bodové hodnotenie obedy	KP
Základná škola F. Kazinczyho s VJM, Tornaľa	7 (dobrý)	0,81	11 (veľmi dobrý)	0,71
Základná škola s materskou školou Bátka	11 (veľmi dobrý)	0,83	9 (dobrý)	0,73
Základná škola M. Tompu s VJM, Rimavská Sobota	8 (dobrý)	0,79	9 (dobrý)	0,79

Pri hodnotení koeficientu pestrosti bodovým systémom, bolo zistené, že pestrosť jedálnych lístkov vo všetkých hodnotených školských zariadeniach bola vyhovujúca v oboch mesiacoch.

Záverom môžeme konštatovať, že pri hodnotení obedov:

- do jedálnych lístkov sa minimálne zaraďujú obilninové zavrky (proso, vločky, krúpy, pohánka, bulgur a pod.),
- bola zistená nedostatočná frekvencia podávania rýb, strukovín a zeleniny či už čerstvej alebo tepelne upravenej,
- prekračuje sa podávanie sladkých jedál vo všetkých hodnotených zariadeniach,
- strieda sa podávanie nesladených nápojov so sladenými nápojmi.

Výsledky hodnotenia frekvencie podávania vybraných druhov potravín/pokrmov a koeficientu pestrosti boli spracované do správy a predložené gestorovi. Na každé zariadenie, kde sa projekt realizoval, bolo zaslané aj slovné hodnotenie jedálnych lístkov.

4.3 ÚRAZY U DETÍ V SR

Cieľ

Cieľom projektu je formou spolupráce s NCZI a regionálnymi nemocnicami získať vybrané informácie, týkajúce sa problematiky úrazov detí na Slovensku.

Anotácia

NCZI má v zmysle príslušnej legislatívy v správe Národné registre, medzi ktoré patrí aj Národný register úrazov, vyžadujúcich poskytnutie ústavnej zdravotnej starostlivosti s hlásením úrazov detí. Nakoľko klinickí lekári z dôvodu zaneprázdnenosti nehlásia reálny počet úrazov, uzavrela sa dohoda o spolupráci medzi NCZI, Sekciou zdravia MZ SR a ÚVZSR v oblasti zberu vybraných informácií o úrazoch detí v SR.

Projekt sa v hodnotenom roku nerealizoval.

5. ODBOR OCHRANY ZDRAVIA PRED ŽIARENÍM

5.1 SLEDOVANIE A HODNOTENIE VEĽKOSTI OŽIARENIA PACIENTOV Z LEKÁRSKEHO OŽIARENIA

Cieľ

Zhodnotiť veľkosť individuálnych dávok pacientov pri vybraných typoch rádiologických vyšetrení a vyhodnotiť kolektívne dávky obyvateľov z vybraných typov rádiologických vyšetrení vykonávaných v Slovenskej republike. Výsledky štúdie porovnať s platnými národnými diagnostickými referenčnými úrovňami, ktoré sú definované v opatrení MZ SR.

5.2 CIELENÉ VYHLADÁVANIE OPUSTENÝCH A NEPOUŽÍVANÝCH RÁDIOAKTÍVNYCH ŽIARIČOV A RÁDIOAKTÍVNEHO MATERIÁLU NEZNÁMEHO PÔVODU A VYPRACOVANIE POSTUPOV NA RIEŠENIE KRÍZOVÝCH SITUÁCIÍ SÚVISIACICH S NELEGÁLNYM NAKLADANÍM S RÁDIOAKTÍVNYM MATERIÁLOM

Cieľ

Uskutočniť cieleňú kampaň na vyhľadávanie opustených a nepoužívaných rádioaktívnych žiaričov a rádioaktívneho materiálu neznámeho pôvodu a vypracovanie postupov na riešenie krízových situácií súvisiacich s podozrením na nelegálne nakladanie, alebo potvrdeným nelegálnym nakladaním s rádioaktívnym materiálom alebo s nálezom rádioaktívneho materiálu neznámeho pôvodu.

RÚVZ so sídlom v Rimavskej Sobotě nemá vytvorené pracovisko.

6. ODBOR EPIDEMIOLOGIE

6.1 NÁRODNÝ IMUNIZAČNÝ PROGRAM SR (NIP SR)

Cieľ

1. rozvoj a zlepšenie prevencie ochorení preventabilných očkovaním, očkovania, monitorovania situácie v oblasti imunizácie;
2. príprava stratégií a opatrení pre NIP SR a odporúčaní na ich vykonávanie;
3. zhromažďovanie údajov, monitorovanie ochorení preventabilných očkovaním;
4. zlepšenie informovanosti a poznatkov populácie o problematike imunizácie;
5. odstránenie rozdielov v zaočkovaní, ktoré existujú najmä v ťažko dostupných marginálnych skupinách obyvateľstva (rómske komunity, migranti);
6. surveillance a kontrola ochorení preventabilných očkovaním v súlade s odporúčaniami ECDC a WHO, (eliminácia osýpok, rubeoly, poliomyelitídy);

7. aktivity zamerané na udržanie vysokej zaočkovanosti detskej i dospeljej populácie prostredníctvom výchovy odborných pracovníkov na všetkých úrovniach, laickej verejnosti, najmä mladých rodičov a médií;
8. aktívna činnosť „Poradní očkovania“;
9. príprava registra očkovaných osôb.

Anotácia

Pravidelné povinné očkovanie sa vykonáva proti desiatim prenosným ochoreniam a to proti detskej obrne, záškrtu, tetanu, čiernemu kašľu, hemofilovým invazívnym infekciám, vírusovej hepatitíde typu B, osýpkam, ružienke, mumpsu a pneumokokovým invazívnym infekciám. Očkovacie schémy sú súčasťou očkovacieho kalendára na rok 2014, vypracovaného v súlade so zákonom č. 355/2007 Z. z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia a s kategorizáciou očkovacích látok, určených na povinné očkovanie detí. Cieľom špecifickej prevencie je podstatná redukcia až eliminácia výskytu vybraných ochorení preventabilných očkovaním, a tým zlepšenie kvality života pri dosiahnutí minimálne 95 % zaočkovanosti na celoslovenskej, krajskej a okresnej úrovni.

Odpočet plnenia:

V roku 2022 sa pri vykonávaní a kontrole očkovania postupovalo v súlade s očkovacím kalendárom na rok 2022 pre povinné pravidelné očkovanie osôb, ktoré dosiahli určený vek platný od 1.1.2022, ktorý bol vypracovaný ÚVZ SR v súlade s § 5 zákona č. 355/2007 Z.z. a § 5 až § 6 vyhlášky MZ SR č. 585/2008 Z.z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o prevencii a kontrole prenosných ochorení v znení vyhlášky č. 544/2011 Z.z.

Kontrola povinného očkovania detskej populácie v okresoch Rimavská Sobota a Revúca sa uskutočnila vzhľadom na pandémiu COVID-19 administratívnou formou v mesiacoch september - október 2022 a bola vykonaná v zmysle usmernenia hlavného hygienika SR zo dňa 6.7.2022 pod značkou ÚVZSR/OI/6202/22169/2022 za obdobie od 1.9.2021 do 31.8.2022.

Zaočkovanosť detskej populácie v rámci povinného očkovania v okrese Rimavská Sobota (16 obvodov) a Revúca (10 obvodov) v sledovanom období neklesla pod 95 %. Pri jednotlivých druhoch očkovania sa zaočkovanosť pohybovala v okrese Rimavská Sobota v rozpätí od 98,19 % do 100 % a v okrese Revúca v rozpätí od 96,28 % do 99,82 %. Z iných druhov očkovania u detí do 15 rokov života bolo v okrese Rimavská Sobota najviac detí zaočkovaných proti rotavírusovým infekciám – 314, proti HPV infekcii – 232 a proti chrípke – 221, v okrese Revúca proti rotavírusovým infekciám – 160, proti chrípke – 102 a proti HPV infekcii – 92. V súvislosti s pandémiou COVID-19 bolo zaočkovaných v okrese Rimavská Sobota - 166 detí proti uvedenému ochoreniu (14 jednou dávkou, 152 dvomi dávkami), v okrese Revúca to bolo 329 detí (27 jednou dávkou, 302 dvomi dávkami). V okrese Rimavská Sobota sme zaznamenali 80,96 % zaočkovanosť pri očkovaní proti sezónnej chrípke a 95,84 % proti COVID-19 u osôb umiestnených v zariadeniach sociálnych služieb, v rovnakých zariadeniach v okrese Revúca bolo vakcinovaných 75,31 % proti chrípke a 100,00 % proti COVID-19.

Výskyt ochorení v populácii, ktoré podliehajú povinnému očkovaniu

V roku 2022 sme nezaznamenali ani jeden prípad akútnej hepatitídy B s dg. B16 ako ani chronickej vírusovej hepatitídy B s dg. B18.1. V súvislosti s nosičstvom VH B, hláseným pod dg. Z22.5, evidujeme v tomto roku 32 prípadov v okrese Rimavská Sobota a 7 v okrese Revúca. V uvedenom roku bol hlásený 1 prípad s dg. J13 zápal pľúc vyvolaný Streptococcus pneumoniae u ročného riadne očkovaného dieťaťa z rodiny s nízkym hygienickým štandardom. V súvislosti s dg. tuberkulózy evidujeme 2 epidemické výskyty v okrese Rimavská Sobota (ochorenia hlásené pod: 1x dg. A15.0, 1x dg. A16.0, 2x dg. A16.3, 7x dg. A16.6, 4x dg. A16.7,

1x dg. A17.0, 1x dg. A18.3). V súvislosti s dg. pertussis, mumpsu, rubeoly a osýpok neevidujeme žiadne ochorenia v roku 2022.

Európsky imunizačný týždeň (EIW)

Aktivity k EIW za RÚVZ so sídlom v Rimavskej Sobote vykonané v dňoch 24.4. – 30.4.2022 odbornými zamestnancami oddelenia epidemiológie:

1. Článok o efektívnosti očkovania pre zdravotníckych pracovníkov a laickú verejnosť uverejnený na webových stránkach RÚVZ so sídlom v Rimavskej Sobote a 5 regionálnych informačných serveroch.
2. Poskytnutie informácií o povinnom a odporúčanom očkovaní v SR formou letákov pre laickú verejnosť – 64 ks.
3. Nástenka s témami: povinné očkovanie v SR, očkovanie proti chrípke, vírusovej hepatitíde typu A, B a kliešťovej encefalitíde umiestnená na RÚVZ so sídlom v Rimavskej Sobote.
4. V rámci vakcinačnej poradne poskytnutie informácie laickej verejnosti (telefonicky – 10x) v súvislosti s povinným očkovaním v SR a o možnostiach vakcinácie pred cestou do zahraničia.

Od 1.1.2012 bola na RÚVZ so sídlom v Rimavskej Sobote zriadená Poradňa očkovania.

V rámci vakcinačnej poradne sa poskytovali informácie v roku 2022 zdravotníckym pracovníkom aj laickej verejnosti.

6.2 SURVEILLANCE INFEKČNÝCH CHORÔB

Cieľ

1. znižovanie chorobnosti, úmrtnosti a následkov po prekonaní infekčných ochorení a tým dosiahnutie zlepšenia kvality života;
2. skvalitnenie surveillancie prenosných ochorení;
3. edukácia obyvateľstva v problematike prenosných ochorení;

Dosiahnutie cieľa si vyžaduje dostatočnú pripravenosť, koordinovaný, odborne podložený a dobre zdokumentovaný postup a epidemiologický informačný systém.

Anotácia

Infekčné ochorenia sú závažným problémom zdravotným, ekonomickým i sociálnym. V súlade s Akčným programom Spoločenstva v oblasti zdravia (2014 - 2020) a na základe analýzy epidemiologickej situácie v SR za rok 2013 je potrebné zabezpečiť vysokú úroveň ochrany pred infekčnými chorobami s dodržaním etických hodnôt a neporušovaním existujúcich kódexov správania. Veľkú pozornosť si vyžaduje možné ohrozenie zdravia našich obyvateľov zvonku, teda importovanými nákazami prostredníctvom príst'ahovalcov a zvyšujúcim sa cestovným ruchom, ako aj hrozba ochorení vyvolaných novými alebo „staronovými“ patogénnymi mikroorganizmami. Skvalitnenie epidemiologického dohľadu, zhromažďovania údajov, monitorovania, kontroly a hlásenia prenosných ochorení, zlepšenie laboratórnej spolupráce a monitorovanie rezistencie na ATB sú dôležité pre ochranu našich občanov a zvyšujú schopnosť vysporiadať sa s prenosnými ochoreniami. Ochrana pred infekčnými chorobami musí byť zabezpečená na všetkých úrovniach za účasti národných, regionálnych a miestnych orgánov v súlade s vnútroštátnymi predpismi. Pre rozvoj verejného zdravotníctva v oblasti infekčných ochorení je potrebné zlepšiť informovanosť verejnosti a odstrániť všetky rozdiely, aby mali občania SR rovnaký prístup k zdravotníckej starostlivosti bez ohľadu na pohlavie, vek, etnický pôvod, vzdelanie alebo miesto bydliska. Významným nástrojom na plnenie tejto úlohy je prijatie Národného plánu kontroly prenosných ochorení SR a k nemu vypracovaných akčných plánov.

Odpočet plnenia:

Dlhodobé trendy výskytu hlásených prenosných ochorení podľa jednotlivých diagnóz sa spracúvajú formou výročných správ osobitne za okresy Rimavská Sobota a Revúca.

Prenosné ochorenia, ktoré podliehajú hláseniu v zmysle platnej legislatívy v SR, boli monitorované priebežne cestou portálu epidemiologického informačného systému EPIS s mesačnou analýzou, v súlade s diagnostickými možnosťami v oblasti patogénnych mikroorganizmov v okresoch Rimavská Sobota a Revúca. V roku 2022 bolo celkovo hlásených 13 250 prenosných ochorení z okresu Rimavská Sobota a 6 108 z okresu Revúca.

Importované nákazy prostredníctvom príchovcov a zvyšujúcim sa cestovným ruchom sme zaznamenali v súvislosti s pandémiou COVID-19, ktorá bola vyhlásená WHO v marci 2020 pre potvrdené ochorenia vyvolané novým typom koronavírusu SARS-CoV-2 vo svete. V roku 2022 sme zaevidovali s dg. U07.1 COVID-19 potvrdený PCR testom alebo antigénovým testom – 18 364 ochorení (12 480 x okres Rimavská Sobota, 5 884 x okres Revúca).

Informovanosť zameraná na „individuálnu“ prevenciu obyvateľov okresov Rimavská Sobota a Revúca v oblasti prenosných ochorení bola zabezpečená prostredníctvom odborných zamestnancov oddelenia epidemiológie pri vyšetrovaní jednotlivých prípadov v ohnisku nákazy telefonicky alebo priamo v teréne.

6.3 INFORMAČNÝ SYSTÉM PRENOSNÝCH OCHORENÍ

Cieľ

1. Posilnenie surveillance a kontroly infekčných ochorení,
2. Začlenenie surveillance infekčných ochorení v SR do siete EÚ,
3. Harmonizácia surveillance a kontroly infekčných ochorení v SR s EÚ sieťou TESSy,
4. Integrácia surveillance prenosných chorôb s IS E-Health – E Zdravie (hlásenie prenosných ochorení, NN, výsledkov z laboratórií, zber údajov o očkovaní).
5. Integrácia na E Health pre vytváranie registra očkovaných osôb (úloha je prepojená s plnením úlohy 6.1)
6. Vytvorenie redizajnovanej verzie IS EPIS v rámci projektu Inregrovaný systém verejného zdravotníctva SR v spoločnom prostredí OPEVS
7. Testovanie redizajnovanej verzie IS EPIS
8. Uvedenie redizajnovanej verzie IS EPIS do praxe
9. Skúšobná prevádzka redizajnovanej verzie IS EPIS

Dosiahnutie cieľov si vyžaduje dostatočnú pripravenosť, koordinovaný odborne podložený a dobre zdokumentovaný postup a vytvorenie špecializovaných pracovných skupín. Tie sa budú starať o vybrané skupiny prenosných ochorení a sledovať kvalitu hlásených údajov. Zodpovední za činnosť jednotlivých pracovných skupín budú určení epidemiológovia z vybraných RÚVZ.

Pre dosiahnutie cieľov je potrebné pripraviť a dodržiavať „Štandardné postupy pre manažment prípadov infekčných ochorení“ v záväznom právnom formáte pre verejné zdravotníctvo.

Anotácia

Posilnenie surveillance a kontroly infekčných ochorení na Slovensku používaním redizajnovaného epidemiologického informačného systému EPIS, v rámci projektu OP II.. Súčasťou redizajnu je nasadenie nových integrácií okrem iného na NCZI, ktoré umožnia priame preberanie hlásení z eHealth. EPIS poskytuje centrálnu databázu prípadov infekčných ochorení hlásených individuálne, prípadov chrípky, chrípke podobných a akútnych

respiračných ochorení hlásených hromadne, vyšetrení vykonaných v laboratóriách aj v NRC ako aj databázu hlásení v systéme rýchleho varovania. Súčasťou redizajnovaného IS EPIS je nový modul Register očkovania. Tento projekt súvisí s akčným plánom Národného plánu kontroly infekčných ochorení v SR – funkčná sieť národných databáz pre zber a analýzu dát.

Odpočet plnenia:

Od 1.10.2006 je celoplošne zavedený nový epidemiologický informačný portál zameraný na monitorovanie výskytu prenosných ochorení podliehajúcich hláseniu - EPIS (od júla do 30.9.2006 prebiehala skúšobná prevádzka na vybraných RÚVZ v SR, ktorej sa zúčastnil aj náš RÚVZ v Rimavskej Sobote). Od začiatku roku 2007 sa monitoruje výskyt všetkých prenosných ochorení, vrátane pravidelného týždenného hlásenia akútnych respiračných a chrípke podobných ochorení, nozokomiálnych nákaz ako aj mimoriadne epidemiologické situácie len prostredníctvom uvedeného informačného programu. V roku 2022 sme pokračovali v monitoringu a hlásení infekčných ochorení v systéme EPIS.

6.4 NOZOKOMIÁLNE NÁKAZY

Cieľ

1. zvyšovanie bezpečnosti pacientov v nemocničných zariadeniach;
2. rozšírenie prevencie NN na princípe dobrovoľnosti a anonymity so spätnou väzbou k poskytovateľovi zdravotnej starostlivosti;
3. ovplyvnenie výskytu NN prostredníctvom opatrení navrhnutých na základe analýzy hlásených NN;
4. získanie výsledkov jednotnou metodikou ako v iných krajinách EÚ s cieľom možnosti porovnania s inými krajinami a v rámci nemocníc;
5. posilniť edukáciu epidemiológov a klinických zdravotníckych pracovníkov v problematike surveillance nozokomiálnych nákaz, hlavne v oblasti intervenčnej epidemiológie pri výskyte NN vyvolaných závažnými nemocničnými patogénmi.

Dosiahnutie cieľov si vyžaduje dostatočnú pripravenosť, koordinovaný odborne podložený a dobre zdokumentovaný postup, dobrú medziodborovú spoluprácu odborníkov verejného zdravotníctva a zdravotníckej starostlivosti, zdokonalenie a rozpracovanie legislatívy v oblasti nemocničnej epidemiológie zdravotníckych zariadení, vytvorenie štandardných pracovných postupov pre výkon štátneho zdravotného dozoru v zdravotníckych zariadeniach, zintenzívnenie edukačných pregraduálnych a postgraduálnych programov.

Anotácia

Požiadavky na posilnenie surveillance a kontroly závažných nozokomiálnych nákaz na rizikových lôžkových oddeleniach zdravotníckych zariadení (chirurgické smery, OAIM, JIS), realizácia výstupov prevalenčných sledovaní NN v zdravotníckych zariadeniach sú v súlade s Akčným programom Spoločenstva v oblasti zdravia a odporúčaním Rady Európy o bezpečnosti pacientov vrátane prevencie a kontroly infekcií vzniknutých v súvislosti so zdravotnou starostlivosťou (2009/C 151/01). Skvalitnením surveillance a kontroly NN, kontroly hygienicko-epidemiologického režimu a bariérovej ošetrovateľskej techniky, manažmentu závažných NN a spätnej väzby k ošetrovateľom, ako poskytovateľom údajov o NN, môžeme významne ovplyvniť výskyt NN a zvýšiť bezpečnosť pacientov. Sledovanie mikrobiálnej rezistencie na ATB a biocídy, kontrola endemického osídľovania nemocníc nemocničnými polyrezistentnými kmeňmi, aplikácia správnych režimových opatrení, zlepšenie laboratórnej spolupráce, využitie existujúcich programov EÚ a edukácia odborníkov na kontrolu nemocničných infekcií sú neoddeliteľnou súčasťou všetkých

programov zaoberajúcich sa zlepšením bezpečnosti pacientov v zdravotníckych zariadeniach. Významným nástrojom na plnenie tejto úlohy je prijatie NP kontroly infekčných ochorení v SR a k nemu vypracovaných akčných plánov AP 6: Epidemiologické pracoviská pre prevenciu a kontrolu prenosných ochorení, AP 9: Prevencia NN v SR, Národný akčný plán antimikrobiálnej rezistencie v SR.

Odpočet plnenia:

Hlásené nozokomiálne nákazy zo zdravotníckych zariadení v okrese Rimavská Sobota a Revúca evidujeme prostredníctvom epidemiologického informačného portálu EPIS. Trendy výskytu hlásených nozokomiálnych nákaz sa spracúvajú formou mesačných analýz a výročných správ osobitne za okresy Rimavská Sobota a Revúca.

Do programu EÚ HELICS - SSI bola za náš RÚVZ zaradená Všeobecná nemocnica v Rimavskej Sobote - chirurgické oddelenie, kde sa podľa predloženého manuálu a dotazníka vyhodnocujú zo zdravotnej dokumentácie cholecystektómie vykonané v uvedenom zdravotníckom zariadení. Vzhľadom na pandémiu v súvislosti s výskytom ochorení na COVID-19 sme v rokoch 2020, 2021 a 2022 uvedenú úlohu v programe nevykonali. V programe budeme pokračovať v budúcom období po ukončení pandémie.

V zmysle NPKIO a následnej implementácie Národného programu hygieny rúk zlepšiť compliance hygieny rúk u zdravotníckych pracovníkov a zvýšiť spotrebu alkoholovej dezinfekcie v litroch/počet lôžko-dní v SR sa v rokoch 2020, 2021 a 2022 neuskutočnili žiadne odborné semináre v okresoch Rimavská Sobota a Revúca, vzhľadom na pandémiu v súvislosti s výskytom ochorení na COVID-19 vo svete aj v SR.

Odborné informácie s uvedenou problematikou sú súčasťou aj každoročnej kampane WHO „Save Lives: Clean Your Hands“ („Umývaj si ruky – zachrániš život“), ktorá je na Slovensku vyhlasovaná v súlade s programom WHO „First Global Patient Safety Challenge - Clean Care Is Save Care“. RÚVZ so sídlom v Rimavskej Sobote sa na uvedenej kampani podieľa uverejňovaním článkov na webovej stránke a ďalšími podpornými aktivitami zameranými na šírenie informácií v tejto oblasti do všetkých zdravotníckych zariadení v okresoch Rimavská Sobota a Revúca.

Pokračovali sme v sledovaní a zabezpečovaní protiepidemických opatrení pri kolonizácii nemocníc polyrezistentnými kmeňmi (*Clostridium difficile* a iné), ktoré sme aj v roku 2022 zaznamenali v zdravotníckych zariadeniach.

6.5 MIMORIADNE EPIDEMIOLOGICKÉ SITUÁCIE

Cieľ

1. ochraňovať občanov pred mimoriadnymi epidemiologickými situáciami;
2. zabezpečiť pripravenosť, rýchlu a koordinovanú reakciu na mimoriadne epidemiologické situácie (hrozby a naliehavé situácie) a ich udržateľný priebeh;
3. podporovať medzirezortnú spoluprácu;
4. skvalitniť pripravenosť na pandémiu chrípky a ďalších vysokovirulentných nákaz (Ebola, MeRsCoV, vtáčia chrípka, SARS, COVID 19, import osýpok, iné epidemiologicky závažné ochorenia prenášané člámkonožcami atď.),
5. rozvíjať stratégiu spoločnej krízovej komunikácie.

Dosiahnutie cieľov si vyžaduje dostatočnú pripravenosť, koordinovaný postup odborne podložený a dobre zdokumentovaný, komunikáciu na národnej a medzinárodnej úrovni.

Anotácia

Rýchla a koordinovaná reakcia na mimoriadne epidemiologické situácie, hrozby a naliehavé situácie (ktoré môžu vzniknúť v súvislosti s vypustením biologických látok týkajúcich sa prenosných ochorení) alebo v súvislosti s očakávanou pandémiou chrípky, si vyžaduje dostatočné kapacity v oblasti ľudských zdrojov, materiálneho zabezpečenia a vedomostného potenciálu. Na úrovni EÚ, ale aj na národnej, krajských a okresných úrovniach, svoju nezastupiteľnú úlohu zohrávajú stratégie spoločnej krízovej komunikácie, pripravenosť zdravotníctva, medzirezortná spolupráca, risk assesment a risk manažment. Prioritami sú plány na podporu všeobecnej pripravenosti a vhodnej reakcie na ohrozenie zdravia v prípade potreby. V oblasti verejného zdravotníctva dôležitú úlohu zohráva aj informovanosť obyvateľov. Všetky činnosti na ochranu pred zdravotnými ohrozeniami obyvateľov SR sú koordinované s ECDC a EK. Na úrovni EÚ je EK zriadený systém včasného varovania (EWRS) na vydávanie varovaní v súvislosti so závažnými cezhraničnými ohrozeniami zdravia. SR ako členský štát EÚ implementovala predmetné rozhodnutie do svojej vnútroštátnej politiky.

Odpočet plnenia:

V roku 2022 nebolo potrebné riešiť mimoriadnu situáciu hrozby úmyselného vypustenia biologických a chemických látok.

V prípade výskytu mimoriadnej epidemiologickej udalosti sa využíva hlásenie v systéme rýchleho varovania v informačnom programe EPIS, kde k 31.12.2022 boli zaznamenané nasledovné mimoriadne situácie:

V roku 2022 sme zaznamenali v okrese Rimavská Sobota 2 epidemické výskytu TBC. Ochorenia boli hlásené u 15 detí vo veku 4 - 18 rokov (z toho evidujeme jedno úmrtie 8 ročného dieťaťa) a 2 dospelých osôb. Hospitalizácia bola potrebná vo všetkých prípadoch, z toho 16x NÚDTaRCH, n.o. Dolný Smokovec, 1x NÚTPChaHCH, Vyšné Hágy (osoby sú dispenzarizované).

V súvislosti s pandémiou COVID-19 bolo hlásených 18 364 prípadov potvrdených metódou RT-PCR alebo antigénovými testami, z toho 5 884 v okrese Revúca a 12 480 v okrese Rimavská Sobota.

V rámci pripravenosti RÚVZ so sídlom v Rimavskej Sobote v súvislosti s pandémiou COVID-19 v okrese Rimavská Sobota a Revúca sú vyčlenené dve pracovné zásahové skupiny s celkovým počtom 4 členovia z oddelenia epidemiológie a vodič, ktorí majú zabezpečené účinné OOPP (jednorázové kombinézy, štíty, ochranné okuliare s bočnými stenami typu B, jednorázové návleky, jednorázové rukavice, gumové čizmy, respirátory FFP3 a FFP2, jednorázové rúška), vrátane dezinfekčných prostriedkov na dekontamináciu. Monitoring vírusu SARS-CoV-2 u populácie v oboch okresoch a protiepidemické opatrenia nariadené pozitívnym osobám, vrátane telefonickej komunikácie ako aj objednávanie na odbery prostredníctvom RT-PCR testov bolo zabezpečené kontinuálne do 20.4.2022 (až do vydania Vyhlášky č. 33/2022 V.v. SR, Úradu verejného zdravotníctva Slovenskej republiky, ktorou sa nariaďujú opatrenia pri ohrození verejného zdravia k izolácii osôb pozitívnych na ochorenie COVID-19 a karanténe osôb, ktoré prišli do úzkeho kontaktu s osobou pozitívnou na ochorenie COVID-19). Výpomoc oddeleniu epidemiológie počas uvedeného obdobia bola riešená reprofilizáciou zamestnancov iných oddelení RÚVZ so sídlom v Rimavskej Sobote ako aj poskytnutím dočasne pridelených vojakov z VÚ Rožňava. Vytvorená bola zásoba účinných OOPP pre RÚVZ so sídlom v Rimavskej Sobote. V priebehu roka bola nariadená pohotovosť vedúcej oddelenia epidemiológie v súvislosti so spojenými regionálnymi voľbami do orgánov samosprávy miest, obcí a VÚC v dňoch 28.-29.10.2022.

Akútne respiračné a chrípke podobné ochorenia boli hlásené pravidelne za každý kalendárny týždeň v priebehu celého sledovaného ročného obdobia. Zvýšený výskyt akútnych

respiračných a chrípke podobných ochorení sme zaznamenali v okresoch Rimavská Sobota a Revúca v mesiacoch február a december 2022 (hlavne u detí školského a predškolského veku). Protiepidemická komisia v uvedenej záležitosti nezasadala.

6.6 ENVIRONMENTÁLNA SURVEILLANCE POLIOMYELITÍDY A SLEDOVANIE VDPV

Cieľ

Monitorovanie cirkulácie divých a vakcinálnych kmeňov poliovírusov vyšetrowaním odpadových vôd s osobitným zreteľom na sledovanie tzv. VDPV (Vaccine Derived Polio Viruses) aj v súvislosti s utečeneckou vlnou z Ukrajiny..

Anotácia

Po úspešnej eradikácii poliomyelitídy v Slovenskej republike je potrebné naďalej pokračovať vo všetkých aktivitách surveillance poliomyelitídy, ku ktorým patrí aj vykonávanie pravidelného virologického vyšetrowania odpadových vôd na zistenie prítomnosti poliovírusov a iných enterovírusov vo vonkajšom prostredí. Sledovanie cirkulácie poliomyelitických vírusov a iných enterovírusov vyšetrowaním odpadových vôd sa začalo v rámci surveillance poliomyelitídy vykonávať vo vybraných lokalitách Slovenska v roku 1970.

Environmentálna surveillance spočíva vo virologickom vyšetrowaní odpadových vôd vykonávanom celoslovensky podľa nariadenia hlavného hygienika Slovenskej republiky. Vzorky sa odoberajú systematicky najmä vo väčších mestách a v utečeneckých táboroch a to v mieste vyústenia odpadových vôd do čističky odpadových vôd.

Odpočet plnenia:

Za sledované ročné obdobie boli odobrané vzorky odpadových vôd v rámci sledovania cirkulácie divých a vakcinálnych kmeňov poliovírusov 6x (1.2., 15.3., 24.5., 26.7., 27.9. a 29.11.2022). Výsledky boli negatívne, rovnako ako v predchádzajúcich 5 rokoch. Sledovanie sa zabezpečuje odberom vzoriek na ČOV Rimavská Sobota odborným zamestnancom oddelenia epidemiológie nášho RÚVZ so sídlom v Rimavskej Sobote.

6.7 PREVENCIA HIV/AIDS

Cieľ

HIV/AIDS je vážnym zdravotníckym a celospoločenským problémom. Narastajúci počet osôb s HIV/AIDS a nevyliciteľnosť tohto ochorenia zdôrazňujú skutočnosť, že prevencia je najúčinnnejším prostriedkom v zabránení šírenia HIV/AIDS v populácii. Základným cieľom Národného programu prevencie HIV/AIDS v SR je obmedzovať šírenie vírusu HIV v SR a zmiernovať dopady nákazy HIV a AIDS v tých častiach spoločnosti, ktorých sa to najviac týka. Národný program je zameraný na celú populáciu SR s dôrazom na ohrozené skupiny obyvateľstva, medzi ktoré patria aj mladí ľudia. Dôslednou realizáciou vzdelávacích aktivít v rámci plnenia úlohy očakávame zmenu postojov a správania sa mladých ľudí v možných rizikových situáciách.

Anotácia

Vzhľadom na stále dospievajúcu novú generáciu je potrebné opakovane vykonávať preventívno-edukačné aktivity spojené s ich vzdelávaním a výchovou. I napriek dostupnosti informácií, ktoré sú v dnešnej dobe k dispozícii, sa počet HIV pozitívnych stále zvyšuje. Pri realizácii úlohy je možné využiť edukačné aktivity charakteru teoretického výkladu, napríklad

formou prednášky, besedy, resp. panelovej diskusie k stanoveným tematickým blokom so zameraním na dospievanie, výchovu k zodpovednému partnerstvu, manželstvu, rodičovstvu, prevenciu sexuálne prenosných ochorení, vrátane infekcie HIV/AIDS.

Odpočet plnenia:

Projekt úradov verejného zdravotníctva v SR „Hrou proti AIDS“ organizovaný pre študentov základných a stredných škôl bol vyňatý z pravidelne vykonávaných celoslovenských aktivít. Vzhľadom k uvedenému sme podujatia neorganizovali a nebudeme v tomto projekte pokračovať. V roku 2022 sa však vykonali ďalšie podporné aktivity, ktoré sú súčasťou Národného programu prevencie HIV/AIDS v SR a k svetovému dňu AIDS za rok 2022. Aktuálne informácie k „Svetovému dňu AIDS“ boli zverejnené na nástenke a webovej stránke RÚVZ so sídlom v Rimavskej Sobote ako aj v regionálnych médiách. Niektoré aktivity sú vykonávané spoločne s oddelením podpory zdravia a výchovy k zdraviu.

6.8 PORADNE OČKOVANIA

Cieľ

Posilnenie informovanosti laickej verejnosti o význame očkovania v prevencii závažných prenosných ochorení. Rozšírenie vedomostí o očkovaní ako aj o ochoreniach preventabilných očkovaním u žiakov stredných zdravotníckych škôl. Doplnenie vzdelávacieho programu v rámci predmetu preventívne lekárstvo o aktuálne informácie v oblasti vakcinológie.

Anotácia

Očkovanie patrí k významným a účinným spôsobom prevencie infekčných chorôb. Tvorí mimoriadne dôležitú súčasť zdravotnej starostlivosti o obyvateľstvo. V krajinách, kde je zaočkovanosť nízka, t. j. nie je dostatočná kolektívna imunita, dochádza k epidemickým výskytom mnohých, očkovaním preventabilných ochorení. ÚVZ SR a regionálne úrady verejného zdravotníctva v Slovenskej republike zaznamenávajú nárast antivakcinačných aktivít. Správna informovanosť o očkovaní má jednoznačne pozitívny vplyv na podporu zaočkovanosti populácie. Významným nástrojom na plnenie tejto úlohy je prijatie Národného plánu kontroly prenosných ochorení v SR a k nemu vypracovaných akčných plánov.

Riešenie

Poskytovanie informácií o priebehu ochorení preventabilných očkovaním, očkovaní – povinnom, odporúčanom, indikáciách a kontraindikáciách očkovania, zložení vakcín či nežiaducich reakciách. Realizácia projektu vzdelávania žiakov stredných zdravotníckych škôl v oblasti vakcinológie prebieha podľa individuálnej dohody RÚVZ so SZŠ (v rámci praktických cvičení, resp. vyučovacieho procesu), prednostne je zameraná pre študijné odbory zdravotnícky asistent a diplomovaná všeobecná sestra. Výučba je realizovaná formou prednášok a náučných filmov.

Odpočet plnenia:

Od 1.1.2012 bola na RÚVZ so sídlom v Rimavskej Sobote zriadená Poradňa očkovania s ordinačnými hodinami - každý štvrtok od 10,00 do 14,30 hod. V roku 2022 poradňa očkovania nebola vykonávaná formou osobného pohovoru vzhľadom na pandémiu v súvislosti s výskytom ochorení na COVID-19, aktivity sme zabezpečovali telefonicky alebo elektronicky.

V rámci Poradne očkovania sa poskytovali informácie: zdravotníckym pracovníkom aj laickej verejnosti. Zdravotnícki pracovníci konzultovali predovšetkým problémy súvisiace so zabezpečením dodržiavania termínu povinného očkovania detskej a dospeljej populácie

v okresoch Rimavská Sobota a Revúca, kontraindikácie vakcinácie a nežiaduce reakcie po očkovaní. Laická verejnosť sa zaujímal predovšetkým o očkovanie pred cestou do zahraničia a proti COVID-19.

V roku 2022 sme zaznamenali aj odmietnutia povinného očkovania: 37 v okrese Rimavská Sobota a 4 v okrese Revúca. Vzhľadom na pandémiu COVID-19 sa odmietnutia riešili zaslaním stanoviska zákonných zástupcov elektronickou formou. Prípady sú v štádiu vyšetrovania.

6.9 OPTIMALIZÁCIA VEREJNEJ SPRÁVY V OBLASTI EPIDEMIOLOGIE

Cieľ

Optimalizovať procesy výkonov verejnej správy vo verejnom zdravotníctve v oblasti epidemiológie.

Anotácia

Projekt pre oblasť epidemiológie je zameraný na optimalizáciu procesov zameraných na výkon ŠZD, úpravu EPIS. Súčasťou projektu je vybudovanie Národného registra očkovaných osôb, ktorý bude súčasťou EPIS.

RÚVZ so sídlom v Rimavskej Sobote zabezpečí:

Účasť na optimalizácii procesov, ktoré budú centrálné zavedené v SR.

Odpočet plnenia:

V rámci projektu úradov verejného zdravotníctva v SR „Optimalizácia verejnej správy vo verejnom zdravotníctve“ sme sa v oblasti epidemiológie podieľali na zavádzaní všetkých procesov, podľa usmernení ÚVZ SR.

7. OBJEKTIVIZÁCIA FAKTOROV PROSTREDIA

(BŽP, MŽP, FF, CHA)

**RÚVZ so sídlom v Rimavskej Sobote nemá zriadené pracovisko
podieľa sa na plnení úloh 7.4, 7.9, 7.17.**

7.1 MONITORING KVALITY VÔD VYBRANÝCH LOKALÍT

Projekt vychádza z Akčného plánu pre životné prostredie a zdravie obyvateľov Slovenskej republiky, regionálny cieľ: Chrániť ľudské zdravie pred nepriaznivými účinkami kontaminovanej vody. Zabezpečuje sa najmä sledovanie kvality vôd na kúpanie a vôd určených na výrobu pitnej vody vo vodárenských nádržiach.

Cieľ

- monitorovanie výskytu rias, cyanobaktérií a vodných kvetov vo vybraných prírodných vodných plochách a biokúpaliskách
- monitorovanie výskytu cyanobaktérií vo vodárenských nádržiach v súvislosti s prítomnosťou mikrocystínov v upravenej pitnej vode
- zisťovanie akútnej toxicity a prítomnosti cyanotoxínov v biomase cyanobaktérií (vo vodných kvetoch) a vo vode

- zisťovanie súvislostí medzi biologickým oživením vôd a celkovou kvalitou vody
- v prípade potreby zisťovanie osídlenia vodných plôch makrofytmami v súvislosti s premnožením cyanobaktérií
- v súvislosti s možným výskytom dermatitíd u ľudí po kúpaní zisťovanie výskytu vodných slimákov ako vektorov cercárií
- sledovanie mikrobiologického osídlenia vôd so zreteľom na patogénne mikroorganizmy a vybraných chemických ukazovateľov v súvislosti s premnožením cyanobaktérií
- včasné varovanie obyvateľstva pred možnými zdravotnými rizikami

Anotácia

Prírodné vodné plochy a biokúpaliská sú miestami oddychu a regenerácie síl obyvateľstva. Kvalitu ich vôd významne ovplyvňuje vodná biocenóza citlivá na zásahy človeka. Zhoršenie kvality vody môže ohroziť ľudské zdravie. Z uvedeného dôvodu sa vo vodách na kúpanie vykonáva monitorovanie a determinácia druhového zloženia rias, cyanobaktérií a vodných kvetov, ich kvantifikácia a mikrobiálne oživenie. Zvýšená pozornosť sa venuje sledovaniu výskytu invázných druhov cyanobaktérií v súvislosti s novými cyanotoxínmi. S cieľom zníženia zdravotného rizika pri využívaní vôd obyvateľstvom sa stanovujú cyanotoxíny a akútna ekotoxita, sleduje sa osídlenie prírodných kúpalísk makrofytmami a vodnými slimákmi. Cyanobaktérie a vodné kvety a s nimi súvisiace ukazovatele sa monitorujú vo vybraných vodárenských nádržiach ohrozovaných ich zvýšeným výskytom.

Lokality

Vody vybraných prírodných vodných plôch v SR a vodárenských nádrží. Ďalšie lokality podľa aktuálnej situácie a požiadaviek RÚVZ.

7.2 KVALITA VODY A PROSTREDIA ZDRAVOTNÍCKYCH ZARIADENÍ UMELÝCH KÚPALÍSK A INÝCH PRIORITNÝCH PRIESTOROV

Projekt vychádza z:

- Akčného plánu pre životné prostredie a zdravie obyvateľov Slovenskej republiky, regionálny cieľ: Zabezpečiť prístup k vyhovujúcej a zdravotne bezpečnej pitnej vode, k sanitácii, a tiež zabezpečiť sledovanie kvality vôd na kúpanie
- Národného plánu kontroly infekčných ochorení v Slovenskej republike: Inovácia systému surveillance nozokomiálnych nákaz - Dekontaminácia prostredia - štandardizácia monitorovania hygienickej kvality nemocničného prostredia

Cieľ

- sledovanie kvality vody a prostredia v zdravotníckych zariadeniach a v iných prioritných priestoroch (napr. zariadenia sociálnej starostlivosti), v umelých kúpaliskách vrátane bazénov v ubytovacích zariadeniach mikrobiologickými, biologickými, ekotoxikologickými a chemickými skúškami
- monitoring výskytu legionel, améb a iných patogénnych organizmov v určených prioritných priestoroch vrátane kontrolných vyšetrení po realizovaných opatreniach
- vypracovanie jednotného postupu pri odbere a interpretácii sterov z nemocničného prostredia

Anotácia

Kvalita vody a prostredia môže do značnej miery ovplyvniť zdravie ľudí. V poslednom období sú stále častejšie evidované prípady ochorení, ktorých príčinou môžu byť legionely, prípadne iné patogénne organizmy. V zariadeniach, ktoré navštevujú imunodeficitní ľudia, ale

aj široká verejnosť, je potrebné získať informácie o prítomnosti týchto potenciálne patogénnych baktérií a ich asociácie s amébami vo vodách.

Okrem mikrobiologického a biologického rizika vo vodách môžu na zdravie ľudí vplývať aj chemické látky používané na dezinfekciu vody. Tieto látky môžu po prehltnutí vody spôsobovať tráviace problémy, a keďže sa môžu nachádzať aj v ovzduší týchto zariadení, extrémne dráždia oči, nos, hltan a priedušky. Za účelom monitoringu uvedených mikroorganizmov a chemických látok sa vykonávajú odbery vzoriek vôd, sterov a odbery vzoriek vnútorného ovzdušia. Získanie údajov v tejto oblasti je nevyhnutné pre úpravu príslušnej legislatívy na preventívnu ochranu zdravia obyvateľstva.

Jedným z účinných nástrojov prevencie nozokomiálnych nákaz je sledovanie mikrobiálneho osídlenia nemocničného prostredia. Za účelom šandardizácie odberov a interpretácie laboratórneho vyšetrenia bude pripravený návrh na jednotný postup pri odbere sterov.

7.3 MATERSKÉ MLIEKO

Projekt vychádza z Akčného plánu pre životné prostredie a zdravie obyvateľov Slovenskej republiky, regionálny cieľ IV.: Zameranie na zníženie rizika ochorení a poškodenia zdravia v dôsledku účinku nebezpečných chemických látok a biologických látok v období detstva.

Cieľ

- sledovanie nutričnej kvality materského mlieka monitorovaním biopozitívnych látok (obsahu bielkovín, tuku, sacharidov, vápnika, železa a medi),
- zisťovanie obsahu chemických kontaminantov, t.j. bionegatívnych látok v mlieku ako odozvu na životné prostredie matiek (prítomnosť ťažkých kovov- kadmium, olovo, ortuť),
- sledovanie kvality nepasterizovaného mlieka ako odozvu na zdravotný stav matky a spôsob manipulácie s mliekom,
- sledovanie účinnosti pasterizácie materského mlieka porovnávaním mikrobiologickej kvality pred a po jeho pasterizácii
- zisťovanie prítomnosti patogénnych mikroorganizmov v nepasterizovanom a pasterizovanom mlieku a stafylokokového enterotoxínu v pasterizovanom mlieku ako prevenciu proti ohrozeniu zdravia novorodencov podávaním kontaminovaného mlieka.

Anotácia

Kvalita materského mlieka závisí od fyziológie matky, od kvality životného prostredia, jej stravovacích návykov, zodpovednosti pri manipulácii s mliekom a spôsobom úpravy a uchovávanía mlieka v laktárii do jeho použitia. Predmetom riešenej problematiky je cieľená mikrobiologická a chemická kontrola materského mlieka zbieraného od daryň do laktária a po pasterizácii podávaného novorodencom.

7.4 REZIDUÁ PESTICÍDOV V PITNÝCH VODÁCH A POTRAVINÁCH NA VÝŽIVU A VÝŽIVOVÉ PRÍPRAVKY PRE DOJČATÁ A MALÉ DETI

Projekt vychádza z Akčného plánu pre životné prostredie a zdravie obyvateľov Slovenskej republiky, regionálny cieľ IV., názov aktivity: Kontrola a monitoring cudzorodých látok v potravinách.

Cieľ

- monitoring obsahu rezíduí pesticídov v pitných vodách a potravinách na výživu dojčiat a malých detí a následných výživových prípravkoch pre dojčatá a malé deti v obchodnej sieti
- ochrana zdravia detskej populácie
- plnenie prijatých opatrení v rámci dohovoru s krajinami EÚ nad kontrolou obsahu rezíduí pesticídov v potravinách na výživu dojčiat a malých detí a následných výživových prípravkoch pre dojčatá a malé deti, zavádzanie nových metód stanovenia rezíduí pesticídov
- kvantitatívne stanovenie pesticídov, relevantných a nerelevantných metabolitov pesticídov v pitných vodách

Anotácia

- Participácia na monitoringu krajín EU v nadväznosti na prijaté opatrenia v oblasti kontroly prítomnosti a obsahu rezíduí pesticídov v potravinách na výživu dojčiat a malých detí a následných výživových prípravkoch pre dojčatá a malé deti a potravinový dozor nad kvalitou potravín na výživu dojčiat a malých detí a následných výživových prípravkov pre dojčatá a malé deti z hľadiska obsahu rezíduí pesticídov v rôznych druhoch dojčenskej a detskej výživy na báze mlieka, ovocia, zeleniny, mäsa a cereálií a ich kombinácií.
- Kontrola pesticídov v pitných vodách a jej zdrojoch vychádza z požiadaviek zákona č. 355/2007 Z. z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a vyhláske Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky č. 247/2017 Z. z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o kvalite pitnej vody, kontrole kvality pitnej vody, programe monitorovania a manažmente rizík pri zásobovaní pitnou vodou v znení vyhláske Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky č. 97/2018 Z. z., ktoré sú v tejto oblasti plne v súlade s európskymi smernicami pre pitnú vodu.
- Kontrola významných a doplnkových účinných látok a ich relevantných a nerelevantných metabolitov (s aktuálne priradenou relevantnosťou), ktorých monitorovanie v pitnej vode a v jej zdrojoch odporúča ÚVZ SR na základe odbornej spolupráce s rezortom životného prostredia a rezortom pôdohospodárstva a rozvoja vidieka.

Odpočet plnenia:

Bola odobratá 1 vzorka potravy pre malé deti HAMI SAFARI detské sušienky od ukončeného 6. mesiaca. Bola zaslaná na analýzu na ÚVZ SR Podľa doručených výsledkov analýzy bola vyšetrená vzorka v súlade s platnou legislatívou.

7.5 NADSTAVBOVÁ DIAGNOSTIKA VÝZNAMNÝCH MIKROORGANIZMOV V ŽIVOTNOM PROSTREDÍ

Projekt vychádza z Akčného plánu pre životné prostredie a zdravie obyvateľov Slovenskej republiky, regionálny cieľ IV., názov aktivity: Realizovať kontrolu zoonóz a pôvodcov zoonóz v Slovenskej republike.

- Národného plánu kontroly infekčných ochorení v Slovenskej republike
- Z aktuálnych úloh protiepidemických opatrení

Cieľ

- zavádzanie nových diagnostických postupov, metód molekulárnej biológie a inej nadstavbovej diagnostiky významných mikroorganizmov a vírusov
- spolupráca na medzinárodnej úrovni pri vývoji nových metód s európskymi referenčnými laboratóriami (EU-RL) a s inými národnými a medzinárodnými inštitúciami

Anotácia

V mikrobiologickej analýze vzoriek životného prostredia je dôležité rýchle a spoľahlivé odhalenie zdroja mikrobiálnej kontaminácie, prípadne jej šírenia a určenia potenciálneho environmentálneho zdroja pri epidemiologických šetreniach. Súčasný výskum sa zameriava na metódy molekulárnej biológie, ako aj iných rýchlych metód pri diagnostike patogénnych mikroorganizmov. Tieto metódy majú rozhodujúce zastúpenie pri detekcii patogénnych mikroorganizmov a vírusov v potravinách z hľadiska ich kvality a bezpečnosti, vo vzorkách zo životného prostredia i v klinickom materiáli.

Súčasťou projektu je aj národný monitoring odpadových vôd za účelom detekcie prítomnosti vírusu SARS-CoV-2 v odpadových vodách ako súčasť environmentálnej surveillancie pre hodnotenie epidemickej situácie v rámci SR.

7.6 BIOMONITORING ŤAŽKÝCH KOV V PRACOVNOM A ŽIVOTNOM PROSTREDÍ

Projekt vychádza z Akčného plánu pre životné prostredie a zdravie obyvateľov Slovenskej republiky, regionálny cieľ: Zameranie na zníženie rizika ochorení a poškodenia zdravia v dôsledku účinku nebezpečných chemických látok

Cieľ

- sledovanie hladiny ťažkých kovov v biologickom materiáli po profesionálnej a neprofesionálnej expozícii, príp. vytypovanie profesií s rizikom poškodenia zdravia alebo využitie údajov monitoringu na profylaktické účely

Anotácia

Ťažké kovy patria medzi základné skupiny kontaminujúcich látok, ktoré majú zväčša nežiaduce toxické účinky a kontaminujú životné prostredie. Z tohto dôvodu je potrebné sledovať ich hladiny v biologickom materiáli a hodnotiť ich riziko pre bežnú populáciu, resp. exponovaných zamestnancov.

V súčasnosti existuje ešte veľa výrobných činností, pri ktorých v menšej alebo väčšej miere dochádza k expozícii zamestnancov ťažkými kovmi. Preto je potrebné najmä z profylaktických dôvodov vykonávať u osôb s potenciálom pracovnej expozície ťažkým kovom odpovedajúce biologické expozičné testy. Ťažké kovy majú rôzne cesty vstupu a rôznu distribúciu do tkanív ľudského organizmu. Nebezpečné pôsobenie ťažkých kovov môže nastať po akútnej aj chronickej expozícii, kedy môžu spôsobiť závažné poškodenie

zdravia, napr. olovo vplýva na centrálny nervový systém, tráviaci trakt, ľadviny, srdcový a cievny systém.

K expozícii ťažkým kovom dochádza aj vplyvom znečisteného životného prostredia, i keď v tomto prípade nebývajú hladiny ťažkých kovov také vysoké ako v prípade profesionálnej expozície. Vzhľadom k ochrane zdravia je však potrebné v odôvodnených prípadoch, najmä u citlivých osôb ako deti, tehotné ženy a pod. vykonávať biomonitoring ťažkých kovov aj po expozícii zo životného prostredia.

Cieľom projektu je sledovanie hladín ťažkých kovov v krvi, v moči, resp. vo vlasoch zamestnancov vykonávajúcich profesie, pri ktorých dochádzajú s ťažkými kovmi do styku. Vyhodnotenie pracovnej expozície sa bude vykonávať v súlade s aktuálnou legislatívou.

V prípade vyšetrenia ťažkých kovov u bežnej populácie po neprofesionálnej expozícii budú výsledky porovnávané s údajmi z odbornej literatúry.

7.7 KVALITA VNÚTORNÉHO OVZDUŠIA V ZDRAVOTNÍCKYCH ZARIADENIACH A V ZARIADENIACH PRE DETI OD 0 DO 6 ROKOV VEKU

Cieľ

- monitorovanie kvality vnútorného ovzdušia v zdravotníckych zariadeniach podľa vyhlášky č. 553 MZ SR z 15. augusta 2007, ktorou sa ustanovujú podrobnosti o požiadavkách na prevádzku zdravotníckych zariadení z hľadiska ochrany zdravia v znení č. 192/2015 Z. z.
- monitorovanie kvality vnútorného ovzdušia v zariadeniach pre deti predškolského veku podľa vyhlášky č. 259 MZ SR z 18. júna 2008 o podrobnostiach o požiadavkách na vnútorné prostredie budov a o minimálnych požiadavkách na byty nižšieho štandardu a na ubytovacie zariadenia v znení neskorších predpisov.

Anotácia

Všeobecne kvalita vnútorného ovzdušia môže vo veľkej miere ovplyvniť zdravie ľudí, zvlášť tých najzraniteľnejších, najmä detí v predškolských zariadeniach a pacientov v zariadeniach zdravotnej starostlivosti.

V zdravotníckych zariadeniach sa priebežne kontroluje dodržiavanie hygienicko – epidemiologického režimu, a to odoberaním vzoriek vo forme sterov. Najnovšie výsledky výskumu ale ukazujú, že mikroorganizmy detegované z pevných povrchov nie sú vždy totožné s mikroorganizmami pozorovaných v ovzduší. Človekom inhalované však môžu byť iba mikroorganizmy zo vzdušného aerosólu. **Mikroorganizmy** sú často prichytené na prachových časticiach, pričom ovzdušie slúži najmä na ich šírenie. Takéto znečistenie nepriaznivo ovplyvňuje hojenie rán a rekonvalescenciu pacientov. Infikovaný prach môže v ranách spôsobovať rôzne zápalové procesy, v organizme blokovat' činnosť lymfatického systému a tiež nepriaznivo ovplyvňovať stav slizníc, mäkkých tkanív a respiračného systému. Z toho dôvodu často dochádza k predĺžovaniu doby hospitalizácie a zároveň sa zvyšujú aj finančné náklady na liečenie.

Z vyššie uvedených dôvodov sú v interiéroch veľmi často používané rôzne technické zariadenia, ktoré majú slúžiť okrem iného aj na zníženie koncentrácie prachových častíc a mikroorganizmov z ovzdušia. Nikde inde ako v zdravotníckych zariadeniach nie je filtrácia vzduchu dôležitejšia. Pri nedostatočnej starostlivosti sa však tieto zariadenia môžu naopak stať rezervoárom, v ktorom sa mikroorganizmy môžu kumulovať a pri vhodných mikroklimatických podmienkach i rozmnožovať. Takto sa potom uvoľňujú do vnútorného prostredia, kde sa môžu vyskytovať aj v koncentráciách niekoľkonásobne vyšších než je ich koncentrácia vo vonkajšom ovzduší.

Deti strávia väčšiu časť dňa v jasliach, škôlke, škole alebo domácom prostredí. Dýchajú väčší objem vzduchu v pomere k ich telesnej hmotnosti ako dospelý jedinec, ich imunitný systém nie je dostatočne zrelý na to, aby odolával znečistenému prostrediu, a preto sú oveľa viac náchylnejšie na jeho nežiaduce vplyvy. Alarmujúca je aj tá skutočnosť, že počet astmatických a respiračných ochorení u nich z roka na rok stúpa hlavne v strednej a východnej Európe.

7.8 VEDĽAJŠIE PRODUKTY DEZINFEKCIE A KVALITA PITNEJ VODY

Projekt vychádza z Akčného plánu pre životné prostredie a zdravie obyvateľov Slovenskej republiky, regionálny cieľ I.: Zabezpečiť prístup k nezávadnej zdravotne bezpečnej pitnej vode a k sanitácii, názov aktivity: Zlepšovanie zdravotnej bezpečnosti pitnej vody.

Cieľ

- zvýšenie zdravotnej bezpečnosti pitnej vody a ochrana verejného zdravia pred nežiaducimi účinkami vedľajších produktov dezinfekcie
- použitie ekotoxikologických metód ako skríningového nástroja na detekciu prítomnosti vedľajších produktov dezinfekcie vo vytipovaných zdrojoch hromadného zásobovania pitnej vody a príslušných verejných vodovodoch pred a po dezinfekcii
- monitorovanie kvality vody vybranými chemickými, mikrobiologickými a biologickými ukazovateľmi
- vyhodnotenie kvality pitnej vody v súvislosti so vznikom vedľajších produktov dezinfekcie počas hygienického zabezpečenia vody prostriedkami na báze chlóru a v skúšobnej prevádzke pri obmedzení, resp. vynechaní dezinfekcie

Anotácia

Úprava pitnej vody chlóróm a jeho zlúčeninami patrí v SR k najrozšírenejším spôsobom jej hygienického zabezpečenia. Tento spôsob dezinfekcie pitnej vody, nie je úplne neškodný, vzhľadom k tomu, že pri tomto procese môžu vznikať tzv. vedľajšie produkty dezinfekcie. Toxikologické štúdie potvrdili, že tieto látky majú karcinogénne účinky a nepriaznivo vplyvajú na reprodukciu a vývoj ľudského organizmu, a pri chronickej expozícii môžu mať nepriaznivý dopad na zdravie človeka. V súčasnosti je známych viac ako 600 vedľajších produktov dezinfekcie, z ktorých najväčšiu skupinu tvoria trihalometány a haloocetové kyseliny. Platná európska legislatíva (Smernica č. 98/83/ES o kvalite vody určenej na ľudskú spotrebu) čiastočne rieši problematiku sledovania vzniku vedľajších produktov dezinfekcie v požiadavke na zisťovanie prítomnosti celkovej sumy špecifikovaných trihalometánov. Pripravovaná revízia smernice obsahuje návrhy na sledovanie ďalších významných látok (kyseliny halogénoctové), ktorých prítomnosť v pitnej vode súvisí s používaním dezinfekčných prostriedkov na báze chlóru.

Keďže laboratórne stanovenie celého spektra chemických látok, ktoré môžu vznikať v dôsledku dezinfekcie pitných vôd je prakticky nerealizovateľné, hľadajú sa iné spôsoby, ako identifikovať ich prítomnosť v pitnej vode. Jednou z možností je použitie ekotoxikologických testov, ktoré umožňujú odhaliť všeobecné znečistenie vody, a to aj bez poznania jej chemického zloženia. Preto sa ekotoxikologické skúšky môžu použiť ako skríningový nástroj na testovanie vzniku vedľajších produktov dezinfekcie, čo umožní znížiť počet vyšetrovaných chemických látok pri sledovaní kvality vody. Táto úloha je súčasťou projektu Kvalita pitnej vody a vedľajšie produkty dezinfekcie, na ktorom budú spolupracovať ÚVZ SR, RÚVZ podľa vybraných verejných vodovodov a príslušné vodárenské spoločnosti v Slovenskej republike.

7.9 MONITORING VÝSKYTU VIBRIÍ S CIEĽOM OCHRANY VEREJNÉHO ZDRAVIA

Projekt vychádza z:

- Akčného plánu pre životné prostredie a zdravie obyvateľov Slovenskej republiky, regionálny cieľ: Zabezpečiť prístup k vyhovujúcej a zdravotne bezpečnej pitnej vode, k sanitácii, a tiež zabezpečiť sledovanie kvality vôd na kúpanie
- Národného plánu kontroly infekčných ochorení v Slovenskej republike

Cieľ

- monitoring výskytu vibrií v povrchových vodách na kúpanie a bazénových vodách, v ktorých sa predpokladá zvýšené riziko výskytu týchto baktérií
- zhodnotiť riziko výskytu patogénnych vibrií v potravinách
- overiť možnosti molekulárno-biologickej subtypizácie týchto mikroorganizmov s použitím metód založených na PCR

Anotácia

S prihliadnutím na prirodzené vlastnosti vibrií je dôvod predpokladať výskyt patogénnych a potenciálne patogénnych druhov tohto rodu v povrchových vodách i v mineralizovaných termálnych bazénových vodách. Riziko ich výskytu v prírodných vodách sa aktuálne zvyšuje s prebiehajúcimi klimatickými zmenami a otepľovaním atmosféry.

Zároveň moderné trendy v stravovaní (konzumácia sushi, ustríc, surových, polosurových a sušených rýb, darov mora a iných) prinášajú častejší kontakt populácie s potravinami, kde sa patogénne vibriá prirodzene nachádzajú a môžu byť zdrojom rôznych gastrointestinálnych ochorení.

V súvislosti s týmito predpokladmi sa zhodnotí riziko výskytu baktérií z čeľade *Vibrionaceae* vo vodách na kúpanie a v rizikových potravinách. Z izolátov bude vytvorený reprezentatívny zbierkový súbor. Tento súbor sa bude ďalej analyzovať z hľadiska toxigenity a virulencného potenciálu genotypovými a fenotypovými metódami a overí sa na ňom použiteľnosť niektorých metód molekulárnej epidemiológie/molekulárnej biológie.

Získané výsledky prispedia k poznaniu rizika osídlenia vôd patogénnymi a podmienene patogénnymi vibriami aj vzhľadom na klimatické zmeny a zhodnotia riziko výskytu vibrií z potravín v súvislosti s modernými trendmi v stravovaní.

Cielená genotypová a fenotypová analýza prispeje k exaktnej identifikácii vybraných problémových species, ako aj k poznaniu ich dôležitých vlastností s cieľom ochrany verejného zdravia.

Odpočet plnenia:

Boli odobraté 2 vzorky - Morská štika kanadská rybie filé a HOKI filety s kožou. Vzorky boli zaslané na analýzu na RÚVZ so sídlom v Komárne. Podľa doručených výsledkov analýzy boli vyšetrené vzorky v súlade s platnou legislatívou.

7.10 MONITORING BIOLOGICKÝCH ALERGÉNOV V OVZDUŠÍ (PEĽOVÁ INFORMAČNÁ SLUŽBA - PIS) A ALERGÉNOV ROZTOČOV VO VNÚTORNOM PROSTREDÍ

Anotácia

Polinózy patria medzi najčastejšie alergické ochorenia, ktorými trpí viac ako tretina populácie. V rámci prevencie je pre alergológov i alergikov dôležitá dostupnosť presných a včasných informácií o výskyte peľu v ovzduší. V Slovenskej republike bola v roku 2006 vybudovaná funkčná sieť monitorovacích staníc PIS pod gestorstvom verejného

zdravotníctva. Ich hlavnou úlohou je identifikácia a kvantifikácia peľových zŕn a spór húb (plesní) v ovzduší. Dostupnosť aktuálnych hlásení o peľovej situácii v regiónoch a čo najrozsiahljšia medializácia peľových správ je dôležitá pre alergikov a lekárov. Presným určením najvhodnejšieho termínu začiatku liečby, a tiež jej ukončenia po sezóne, je okrem minimalizácie až dočasnej eliminácie zdravotných problémov alergika, je možné vďaka cieľenej diagnostike i správne načasovanej liečbe ušetriť značné finančné prostriedky.

Na vzniku respiračných alergií sa vo veľkej miere podieľajú aj alergény vnútorného prostredia (roztoče, zvieracie alergény, plesne). Roztoče sú podľa najnovších štúdií až v 50 % pôvodcami respiračných alergií, ktoré často prechádzajú do ťažkých astmatických stavov. V prevencii treba predchádzať alergizácii organizmu najmä u ľudí s alergickou dispozíciou, ktorí nemajú klinické prejavy alergickej choroby, ale sú v alergizujúcom prostredí. Profylaktickými opatreniami treba chrániť alergikov pred vplyvom špecifického alergénu najmä úpravou prostredia. Prevencia a profylaxia pri liečbe respiračných alergií patria do problematiky verejného zdravotníctva.

Cieľ

- monitoring biologických alergénov v ovzduší ako súčasť prevencie zameranej na znížovanie výskytu chronických neinfekčných ochorení
- zmonitorovať aktuálny stav výskytu alergénov roztočov v prachu z vnútorného prostredia budov so zameraním najmä na ubytovacie zariadenia rôznej kategórie určené pre verejnosť, domovy sociálnych služieb, spoločné zariadenia pre deti a mládež, bytové priestory
- medializácia peľového spravodajstva a jeho využitie na zlepšenie životných podmienok a kvality života dotknutých skupín obyvateľstva vrátane jeho použitia pri diagnostike a správnom načasovaní liečby polinóz
- skvalitnenie diagnostiky zavedením nových molekulárno-biologických metód na stanovenie vybraných skupín peľových alergénov a alergénov roztočov
- spolupráca na projekte COST Action CA18226 „New approaches in detection of pathogens and aeroallergens“ (Adopt)
- riešiť možnosti eliminácie najvýznamnejších alergénov (výsadba vhodnej zelene, udržiavanie a kosenie trávnych porastov, eliminácia neudržiavaných plôch ako rezervoára invázií a alergologicky významných druhov)
- využitie výsledkov monitorovania na hodnotenie zdravotného rizika a pri aktualizácii platnej legislatívy

7.11 STANOVENIE SYNTETICKÝCH POTRAVINÁRSKÝCH FARBÍV V POTRAVINÁCH

Cieľ

- kvantitatívne stanovenie syntetických potravinárskych farbív (SPF) so zameraním na rôzne spôsoby ich izolácie z vybraných potravinových komodít (zmrzlina, zákusky, výživové doplnky)

Anotácia

Syntetické farbivá používané ako prídavné látky do potravín majú rôzne riziká pre ľudské zdravie. Môžu vyvolať alergické reakcie, astmu aj poruchy správania u detí, napr. hyperaktivitu. Karcinogenita sa dokázala v prípade niektorých azofarbív ako je Amarant (E123).

Pri analýze potravinových komodít sa v laboratóriu využíva kvalitatívny dôkaz farbív akreditovanou skúškou tenkovrstvovou chromatografiou (TLC). Kvantitatívne stanovenie

SPF sa vykonáva pri monitoringu aditívnych látok (úloha odboru HV) vo vzorkách zmrzlín, zákuskov ako aj niektorých výživových doplnkov neakreditovanou skúškou HPLC-DAD (vysokoučinná kvapalinová chromatografia s detektorom diódového poľa). Pri tejto skúške je využívaná izolácia SPF na odtučené vlnené vlákno v kyslom prostredí za horúca. Táto predúprava vzoriek na extrakciu analytov z matrice má však obmedzenia najmä pre farbivá, ktoré sú nestabilné na svetle a pri vyššej teplote. V súčasnosti pre stanovenie SPF v hore uvedených potravinách neexistuje technická norma slovenská ani európska. V tomto projekte sa chceme zamerať na rôzne spôsoby izolácie SPF zo spomínaných komodít, využitím izolačných postupov publikovaných v odbornej literatúre, a výberu najvhodnejšieho postupu, ktorý by priniesol presné a správne výsledky.

7.12 MONITORING EXPOZÍCIE ZAMESTNANCOV OPERAČNÝCH SÁL NARKOTIZAČNÝMI PLYNMI

Cieľ

- monitoring expozície zamestnancov operačných sál narkotizačnými plynmi podľa Nariadenia vlády SR č. 471 MZ SR z 23.11.2011.

Anotácia

Podávanie narkotizačných plynov počas operačných zákrokov je spojené s hladkou rýchlou stratou vedomia počas úvodu do anestézie a s rýchlym nadobudnutím vedomia po ukončení anestézie. Zamestnanci na operačných sálach sú často vystavení pôsobeniu narkotizačných plynov. Medzi často používané narkotizačné plyny pri celkovej narkóze patrí sevofluran. Na základe skúseností s monitorovaním vybraných profesií v UNM Martine v rokoch 2011 – 2012 boli zistené výrazné rozdiely na pracoviskách súvisiace so zabezpečením a nastavením vzduchotechniky. Z preventívneho hľadiska je preto cieľené monitorovanie uvedených profesií vysoko aktuálne v záujme zabezpečenia vhodných pracovných podmienok pre zdravotníckych zamestnancov.

7.13 MONITORING CELKOVÉHO ORGANICKÉHO UHLÍKA V PRÍRODNÝCH A UMELÝCH KÚPALISKÁCH

Cieľ

- monitoring celkového organického uhlíka v prírodných a umelých kúpaliskách podľa vyhlášky č. 308 MZ SR z 1. októbra 2012 o požiadavkách na kvalitu vody, kontrolu kvality vody a o požiadavkách na prevádzku, vybavenie prevádzkových plôch, priestorov a zariadení na prírodnom a na umelom kúpalisku

Anotácia

Celkový organický uhlík (TOC – Total Organic Carbon) je parameter uvádzaný pri vodách, ktorý ukazuje množstvo organických látok prítomných v danej vzorke. Z pohľadu skupinového ukazovateľa TOC je nutné povedať, že jeho vysoká koncentrácia vo vodách je pre človeka veľmi negatívny jav, lebo takto znečistené vody nielen že nie sú vhodné k použitiu ako zdroj pitnej vody, ale ani nie je možné ich využívať na rekreačné účely. Monitorovanie TOC ako preventívne opatrenie v súvislosti s fyzikálno-chemickými úpravami a dezinfekciou v bazénových vodách.

7.14 EPIDEMIOLOGICKÁ PREVENČIA RIZIKA KARCINOGENITY V POPULÁCIÍ

Cieľ

- definovať epidemiologicky najvýznamnejšie okruhy karcinogénnych faktorov v prostredí, výžive a životnom štýle populácie a onkochorobnosť vo východoslovenskom regióne
- diferencovať biologicky účinné a epidemiologicky významné karcinogénne a genotoxické rizikové a životosprávne faktory pomocou klinických cytogenetických vyšetrení a anamnestických analýz aj v profesijne neexponovanej populácii a v korelácii s epidemiologickým sledovaním onkochorobnosti v regióne
- využiť genetickú toxikológiu v hygienickej praxi nielen pre primárnu prevenciu nádorových ochorení v pracovnom a životnom prostredí, ale aj pre objektivizáciu genotoxických účinkov širokého spektra životosprávnych rizík

Anotácia

Od roku 1986 vykonávajú pracoviská genetickej toxikológie v hygienickej službe na Slovensku objektivizáciu reálnych genotoxických účinkov na chromozómy u ľudí exponovaných rizikovým faktorom v pracovnom a životnom prostredí. Objektivizácia, skrining a monitoring reálnych genotoxických účinkov sa vykonáva pomocou cytogenetických a anamnestických vyšetrení. Tieto umožnili v doteraz kontrolovanom pracovnom a životnom prostredí udržiavať vplyv prítomných genotoxických faktorov na organizmom tolerovateľnej úrovni a chrániť tak kontrolovanú časť populácie pred vznikom nádorových ochorení pôsobením faktorov prostredia. Cytogenetické a anamnestické analýzy vykonané u niekoľkých tisícov osôb exponovaných aj kontrolných skupín populácie za obdobie 26 rokov jasne ukázali, že je tu ďalšia významná sféra rizikových faktorov a vplyvov osobnej životosprávy jednotlivca, ktorá je však zatiaľ mimo dosah hygienickej a medicínskej primárnej prevencie. Podľa doterajších výsledkov generujú rizikové faktory životosprávy aj niekoľko násobne vyššie riziko mutagenity ako faktory pracovného a životného prostredia. To je dôvod pre využitie genotoxikologického skriningu a monitoringu aj pri objektivizácii a diferenciálnej diagnostike účinkov personálnych životosprávnych rizík.

Pri pokračujúcom monitorovaní možných karcinogénnych rizík z pracovného prostredia alebo životosprávnych rizík sa pre podporu presadzovania politiky z Národného onkologického programu pre prevenciu vzniku rakoviny zameriame na edukačnú činnosť so všetkými respondentmi zaradenými do tohto projektu. OGT robí preventívne zamerané vyšetrenie na monitorovanie mutagénnych rizík zo ŽP a PP, pri ktorom zaradí pracovníkov z monitorovaných pracovných prevádzok s rizikom karcinogenity do poradne zdravia genetickej toxikológie pre prevenciu rakoviny.

7.15 ANALÝZA CELKOVÉHO ARZÉNU V POTRAVINÁCH

Projekt vychádza z ODPORÚČANIA KOMISIE (ÉU) 2015/1381 z 10. augusta 2015 o monitorovaní arzénu v potravinách na účely zberu informácií do jednotnej databázy.

Cieľ

- monitoring obsahu celkového arzénu v potravinách, s dôrazom na potraviny určené pre dojčatá a malé deti, pre potraviny určené na osobitné lekárske účely a výživové doplnky.

Anotácia

Arzén sa ubikvitárne vyskytuje v životnom prostredí. Jeho prirodzeným zdrojom v životnom prostredí je vulkanická činnosť, erózia pôdy a podobné prírodné procesy. Je prítomný v pôde, podzemných vodách aj v rastlinstve. Antropogénnym zdrojom arzenu je predovšetkým spaľovanie fosílnych palív, hutnícky a ťažobný priemysel (vyskytuje sa ako prímes v mnohých rudách). Arzén a jeho zlúčeniny sa využívajú aj v poľnohospodárstve ako súčasť pesticídov. V životnom prostredí nedegraduje, značná časť sa ukladá do vodných sedimentov a ľahko bioakumuluje v potravinovom reťazci. Arzén je mutagénna a karcinogénna látka. Najvyššie koncentrácie arzenu sa vyskytujú v ryži, listovej zelenine a morských plodoch. V potravinách sa môže vyskytovať v anorganickú a organickú formu. Pričom organický arzén je menej toxický ako anorganický, toxicita závisí na oxidačnom stupni, As III je toxickejší ako As V. Dlhodobý príjem anorganického arzenu má negatívny vplyv na ľudský organizmus, spôsobuje výskyt kožných lézií, rakoviny, vývojovej toxicity, neurotoxicity, kardiovaskulárnych ochorení, poruchy glukózového metabolizmu a cukrovky.

V zmysle NARIADENIA KOMISIE (EÚ) 2016/582 z 15. apríla 2016, ktorým sa mení nariadenie (ES) č. 333/2007, pokiaľ ide o analýzu anorganického arzenu, olova a polycyklických aromatických uhlíkovodíkov a určité kritériá účinnosti analýzy podľa bodu C.3.2. Všeobecné požiadavky sa uvádza: Metódy analýzy pre celkový obsah arzenu sú vhodné na skriningové účely pri kontrole hladín anorganického arzenu. Ak je celková koncentrácia arzenu nižšia ako maximálna hladina pre anorganický arzén, nevyžadujú sa ďalšie skúšky a vzorka sa považuje za vzorku, ktorá je v súlade s maximálnou hladinou pre anorganický arzén. Ak sa celková koncentrácia arzenu rovná maximálnej hladine pre anorganický arzén alebo je vyššia, vykonajú sa následné skúšky s cieľom stanoviť, či je koncentrácia anorganického arzenu vyššia ako maximálna hladina pre anorganický arzén.

Existujú analytické metódy, ktoré umožňujú stanoviť jednotlivé formy arzenu, v našich podmienkach môžeme stanoviť celkový obsah arzenu.

Predmetom riešenej problematiky je analytické stanovenie celkového arzenu v potravinách vhodnou metódou a monitorovanie obsahu celkového arzenu vo vzorkách potravín určených pre dojčatá a malé deti, ako aj v potravinách určených na osobitné lekárske účely a výživové doplnky. Zúčastnené laboratória budú môcť participovať na medzilaboratórnej porovnávacej skúške, ktorú zorganizuje NRC pre organizovanie MPS v oblasti potravín na RÚVZ Prešov.

7.16 MONITORING ENERGETICKEJ A BIOLOGICKEJ HODNOTY STRAVY SPOJENÝ S ANALÝZOU VYBRANÝCH KONTAMINANTOV V STRAVE V ZARIADENIACH SPOLOČNÉHO STRAVOVANIA PRE DETI MŠ A ZŠ

Cieľ

Cieľom projektu je monitorovanie energetickej a biologickej hodnoty stravy, hodnotenie rizík expozície vybraným kontaminantom spojených s konzumáciou jedál v zariadeniach spoločného stravovania pre deti MŠ a ZŠ. Monitoring sa bude realizovať pomocou odberu vzoriek stravy za účelom laboratórnych analýz zameraných na zistenie obsahu tukov, bielkovín, sacharidov, sušiny, soli, vápnika, dusitanov, dusičnanov, olova, kadmia a ortuti v podávanej strave. Získané laboratórne výsledky sa následne využijú pre zhodnotenie energetickej a biologickej hodnoty, odhadu expozície vybraným kontaminantom, ako aj zmapovanie stravovacích zvyklostí vo vybranej vekovej skupine populácie detí.

Anotácia

Správna výživa zohráva od útleho veku významnú úlohu v prevencii vzniku rôznych poškodení zdravia, prejavujúcich sa často až v dospelosti. Je dôležité, aby si deti už v detstve vytvorili správne stravovacie zvyklosti, podľa ktorých sa budú riadiť celý život.

Z hľadiska správnej výživy konzumácia jedál v zariadeniach spoločného stravovania pre deti MŠ a ZŠ by mala priaznivo pôsobiť na zdravie, rast a vývin organizmu, vytvárať podmienky na dosiahnutie ich harmonického a všestranného rozvoja; v súlade s požiadavkami ustanovenými v zákone č. 355/2007 Z. z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia v znení noviel a vyhláske MZ SR č. 533/2007 Z. z. o podrobnostiach o požiadavkách na zariadenia spoločného stravovania v znení noviel a v Potravinovom kódexe SR. V súčasnosti u nás medzi najčastejšie nedostatky vo výžive detí a mládeže patrí zvýšený energetický príjem, nadbytočný príjem tukov, cukrov, často s obsahom nevhodných polysacharidov, soli a taktiež riziko expozície vybraným kontaminantom, spojené s konzumáciou jedál v zariadeniach spoločného stravovania.

Strava, ktorá svojim množstvom a zložením nezodpovedá veku dieťaťa vedie k stúpajúcemu výskytu obezity a výrazne zvyšuje riziko kardiometabolických ochorení.

V zariadeniach spoločného stravovania pre deti MŠ a ZŠ sa realizuje projekt, ktorého výstupy zo získaných laboratórnych výsledkov a analýz výživových faktorov bude možné využiť pri hodnotení naplňovania odporúčaných výživových dávok pre jednotlivé vekové skupiny detí a následne pri ovplyvňovaní kvality stravy podávanej deťom v zariadeniach pre deti MŠ a ZŠ ako intervenčných opatrení v rámci výkonu štátneho zdravotného dozoru v zariadeniach spoločného stravovania pre deti a mládež, ako aj využiť pre hodnotenie možného nežiadúceho vplyvu expozície sledovaným vybraným kontaminantom.

7.17 MONITORING OBSAHU ŤAŽKÝCH KOVOV V POTRAVINÁCH PRE DOJČATÁ A MALÉ DETI

Cieľ

Minimalizovať riziká vyplývajúce zo životného prostredia a chrániť tak zdravie ľudí, najmä detí.

Anotácia

Ťažké kovy sú prvky, ktoré vo forme svojich zlúčenín alebo v elementárnej forme vykazujú toxické účinky. Mechanizmus týchto účinkov spočíva v inhibícii metabolicky významných enzýmov, ktorá je dôsledkom interakcie toxického prvku s molekulou enzýmu.

Výskyt toxických prvkov v potravinách súvisí okrem iného so znečistením životného prostredia. K najdôležitejším toxickým prvkom patrí Cd, Pb, Hg a As.

Odpočet plnenia:

Bolo odobratých 5 vzoriek potravín pre dojčatá a malé deti, ktoré analyzoval RÚVZ so sídlom v Banskej Bystrici. Stanovené výsledky sa nevyhodnocujú, slúžia len pre potreby monitoringu.

7.18 MONITORING OBSAHU DUSITANOV A DUSIČNANOV V POTRAVINÁCH PRE DOJČATÁ A MALÉ DETI

Cieľ

Minimalizovať riziká vyplývajúce zo životného prostredia a chrániť tak zdravie najmä detí.

Anotácia

Dusičnany sú soli kyseliny dusičnej, ktoré sa do potravín dostávajú ako kontaminanty prevažne z pôdy a vody. Bežne sú dusičnany a dusitany prírodné komponenty životného prostredia. V živom organizme i v potravinách môžu tvoriť s inými zlúčeninami toxické látky ako methemoglobín alebo nitrózamíny. Dusičnany v nízkych koncentráciách a v

neredukujúcom prostredí nie sú nebezpečné, pretože sú pomerne rýchlo odstránené v obličkách. Nemožno preto hovoriť o ich primárnej toxicite. Za prípustnú dennú dávku (ADI), ktorá ani pri dlhodobom príjme nevyvoláva žiadne poruchy na zdraví, bolo organizáciou FAO/WHO stanovené denné množstvo dusičnanov zodpovedajúce 5 mg NaNO₃ na 1kg telesnej hmotnosti. Potencionálna toxicita vyššej hladiny dusičnanov spočíva v tom, že za určitých podmienok sa môžu redukovať na dusitaný. Dusitaný sa za normálnych podmienok v zdravých rastlinných produktoch prakticky nevyskytuje. Ak však nastanú chyby pri uskladňovaní alebo ďalšom technologickom spracovaní, môžu vzniknúť vyššie koncentrácie dusitanov. K redukcii dusičnanov mikrobiálnou cestou pôsobením enzýmov nitrátreduktáz dochádza exogénne alebo endogénne. Prvý prípad nastáva napr. pri transporte, uskladňovaní a spracovávaní poľnohospodárskych produktov a potravín. Ako mimoriadne nebezpečné sa z tohto hľadiska ukazuje nevhodné uskladňovanie hotových zeleninových pokrmov s vyšším obsahom dusičnanov, najmä ak sú dlhší čas udržiavané v teplom stave. Endogénne vznikajú dusitaný v tráviacej sústave alebo už v ústnej dutine. Ich toxicita spočíva v tom, že blokujú prenos kyslíka v krvi - vzniká tzv. methemoglobinémia. Je nebezpečná najmä pre dojčatá v prvých 2 - 4 mesiacoch života. Avšak aj u starších detí a dospelých môže vyvolať neprijemné zdravotné ťažkosti. Nitrozamíny samotné sa v poľnohospodárskych surovinách normálne nevyskytujú. Za určitých podmienok však dusitaný, ktoré vznikajú v ústnej dutine z dusičnanov, sa môžu v žalúdku zlučovať s amínmi z potravín na nitrozamíny. Väčšina týchto látok má karcinogénne účinky.

7.19 MONITORING OBSAHU HISTAMÍNU V POTRAVINÁCH A NÁPOJOCH

Cieľ

Minimalizovať riziká vyplývajúce intoxikácie histamínom.

Anotácia

Bežnou intoxikáciou prejavujúcou sa ako alergia je intoxikácia histamínom, vyvolaná konzumáciou niektorých rýb alebo fermentovaných výrobkov.

Histamín je biogénny amín, ktorý spoločne so sérotonínom, endogénnymi polypeptidmi, prostaglandínmi a leukotriénmi zaradíme medzi tzv. autakoidy (gréč. autos = vlastný a akos = liečivo). Dnes je používaný na označenie telu vlastných látok, ktoré sa zúčastňujú na hormonálnych reakciách. Nedá sa zaradiť ani medzi hormóny, ani medzi neurotransmitery, ale pretože pôsobí blízko miesta svojho vzniku, bývajú niekedy označované ako lokálne hormóny.

Histamín vzniká z histidínu ako produkt dekarboxylácie histidíndekarboxylázou. Mikroorganizmy použité v štartovacích kultúrach ako aj mikroorganizmy v spracovávanej surovine, vyskytujúce sa v potravinách ako ryby, fermentované syry a mäso, fermentovaná zelenina, fermentované produkty sóje, produkujú biogénne amíny.

8. LEKÁRSKA MIKROBIOLOGIA

RÚVZ so sídlom v Rimavskej Sobote nemá zriadené pracovisko.

8.1 DIFERENCIÁLNA DIAGNOSTIKA RESPIRAČNÝCH OCHORENÍ

Cieľ

Cieľom projektu je laboratórna diagnostika respiračných ochorení vírusového a bakteriálneho pôvodu pomocou kultivačných, sérologických a molekulárno-biologických metód.

Anotácia

Metódou izolácie vírusov na bunkových kultúrach sa budú vyšetrovať vzorky biologického materiálu na prítomnosť vírusu chrípky. Izolované kmene budú identifikované na úrovni typov, subtypov a variantov, čím bude monitorovaný výskyt kolujúcich kmeňov vírusu chrípky v populácii. Metódou polymerázovej reťazovej reakcie (RT-PCR) sa bude vykonávať laboratórna diagnostika vírusu chrípky typu A (A/H3, A/H1pdm09), typu B, vírusu parachrípky sérotypov 1 a 3, adenovírusu a Respiračného syncyciálneho vírusu. Sérologickými metódami bude vykonávaná diagnostika špecifických protilátok v sérach pacientov proti vírusu chrípky typu A, vírusu chrípky typu B, Respiračnému syncyciálnemu vírusu, vírusu parachrípky sérotypov 1, 2, 3, adenovírusu, vírusu lymfocytárnej choriomeningitídy ako aj proti nevírusovým agensom: *Chlamydia psittaci*, *Coxiella burnetii* a *Mycoplasma pneumoniae*.

Metódou bakteriálnej kultivácie a molekulárnej biológie sa budú vyšetrovať *Bordetella pertussis* a *Bordetella parapertussis*, hemofilové, streptokokové, stafylokokové, pneumokokové respiračné ochorenia a *Pneumocystis carinii*.

8.2 SURVEILLANCE INVAZÍVNYCH PNEUMOKOKOVÝCH OCHORENÍ

Cieľ

Cieľom projektu hodnotenie dopadu celoplošného očkovania na výskyt invazívnych pneumokokových ochorení v populácii a zastúpenia sérotypov u týchto ochorení pomocou sledovania zastúpenia sérotypov *S. pneumoniae* spôsobujúcich invazívne pneumokokové ochorenia pomocou klasických (Neufeldova reakcia), ale aj molekulo-biologických metód (PCR metóda, PFGE- pulsed field gel electrophoresis, Multiplex PCR) u kmeňov, ktoré sú izolované priamo v NRC pre pneumokokové nákazy alebo zasielané z iných pracovísk.

Anotácia

Invazívne pneumokokové ochorenia ohrozujú všetky vekové kategórie populácie, no osobitě rizikové skupiny tvoria deti do 2 rokov života a osoby staršie ako 65 rokov. Sú obzvlášť závažné, môžu byť život ohrozujúce, no sú preventabilné vakcináciou.

Z týchto dôvodov sa v roku 2009 zaviedlo povinné očkovanie detí proti pneumokokom 7-valentnou vakcínou (Prevenar 7). Neskôr, v roku 2010, bol tento typ vakcíny nahradený 13-valentnou vakcínou (Prevenar 13) a existuje aj možnosť očkovania 10-valentnou vakcínou (Synflorix). Vzhľadom na fakt, že existuje riziko replacementu vakcinačných sérotypov inými sérotypmi, ktoré nie sú obsiahnuté vo vakcíne, je potrebné sledovať, ktoré sérotypy spôsobujú invazívne pneumokokové ochorenia, a zároveň, či tieto sérotypy nespôsobujú ochorenia u zaočkovanej populácie.

8.3 SURVEILLANCE BORDETELLA PERTUSSIS

Cieľ

Cieľom projektu je v súlade s najnovšími odporúčaniami ECDC (EU PertstrainGroup) poukázať na nevyhnutnosť skvalitnenia surveillance pertussis a na zosúladenie diagnostiky tohto agens na všetkých úrovniach. Najdôležitejším cieľom projektu je monitorovanie cirkulácie kmeňov *B. pertussis* v populácii ako aj sledovanie séroprevalencie IgG anti-PT *B. pertussis*.

Anotácia

V súvislosti so stúpajúcou incidenciou pertussis v mnohých krajinách sveta sa pozornosť sústreďuje aj na vakcináciu proti pertussis. V súčasnosti je vypracovaných mnoho štúdií

zaoberajúcich sa účinnosťou vakcinácie ale aj skúmaním genetickej príbuznosti resp. odlišnosti izolovaných kmeňov z jednotlivých epidémií a vakcinálnych kmeňov. Je preto nevyhnutné najmä pre potreby NRC a surveillance pertussis v SR zaviesť do diagnostiky metódu PFGE, slúžiacu na zisťovanie genetickej príbuznosti resp. odlišnosti kmeňov. Väčšina prípadov pertussis v SR, hlásená do EPIS-u, je diagnostikovaná pomocou sérologických metód dôkazu protilátok. Laboratórna diagnostika pertussis musí byť smerovaná k rýchlemu odhaleniu pôvodcu pomocou priamych diagnostických metód. Na prvom mieste je teda potrebné myslieť na kultiváciu a PCR. Sérológia by mala byť v prípade pertussis využívaná najmä ako metóda konfirmačná. Vzhľadom na vysoký počet vyšetrení pertussis pomocou sérologických metód v SR je potrebné zmeniť prístup k diagnostike tohto agens tak u odbornej ako aj u laickej verejnosti.

8.4 DIAGNOSTIKA EXANTÉMOVÝCH OCHORENÍ

Cieľ

Cieľom projektu je diagnostika exantémových ochorení spôsobených vírusom osýpok, vírusom rubeoly a parvovírusom B19.

Anotácia

Stanovený cieľ WHO dosiahnuť elimináciu osýpok v európskom regióne do konca roka 2015 je stále aktuálny. V súlade s tým je potrebné vykonávať dôslednú surveillance osýpok a rubeoly v SR a plniť úlohy vyplývajúce z Akčného plánu na udržanie stavu eliminácie osýpok a kongenitálneho rubeolového syndrómu a eliminácie rubeoly v SR. Dôležitá je úzka spolupráca medzi lekármi, epidemiológmi a laboratórnymi pracovníkmi. Prínosom projektu je, že umožňuje monitorovať výskyt exantémových ochorení v populácii. Vykonávanie dôslednej surveillance exantémových ochorení má celospoločenský prínos. Laboratórna diagnostika osýpok, rubeoly a parvovírusu B19 sa bude vykonávať dôkazom špecifických protilátok v sérach pacientov metódou ELISA. Budú vykonávané testy avidity IgG protilátok. Vo vzorkách biologického materiálu s podozrením na suspektné osýpky a rubeolu sa bude v NRC pre morbilli, rubeolu a parotitídu vykonávať nadstavbová diagnostika, ktorá sa opiera o vyšetrovacie metódy na báze molekulovej biológie (RT-PCR) a metódu izolácie uvedených vírusov na bunkových kultúrach. V spolupráci s Regionálnym referenčným laboratóriom WHO pre osýpky a rubeolu na Inštitúte Roberta Kocha v Berlíne sa NRC bude podieľať na bližšej identifikácii izolovaných kmeňov z hľadiska genotypovej príslušnosti.

8.5 TYPIZÁCIA ROTAVÍRUSOV

Cieľ

Cieľom projektu je typizácia rotavírusov pomocou molekulárno-biologických metód (RT-PCR), ktorá umožňuje sledovať prirodzené cyklické striedanie jednotlivých sérotypov ako aj kontrolu prevalencie vakcinačných a non-vakcinačných sérotypov, ako aj distribúciu sérotypov v jednotlivých vekových skupinách infikovaných detí.

Anotácia

Metódami molekulárnej biológie – RT-PCR sa budú vyšetrovať rotavírusy z patientských vzoriek stolíc, ktoré boli v predchádzajúcom vyšetrení imunochromatografiou pozitívne na rotavírusy. Metódou RT-PCR budú určované najčastejšie sa vyskytujúce typy rotavírusov v európskom regióne – G1, G2, G3, G4, G9, P8, P4. Vzorky stolíc budú zabezpečované prostredníctvom odboru epidemiológie RÚVZ Trenčín od detí s laboratórne potvrdenou dg. rotavírusová gastroenteritída, vykonanou na oddelení klinickej mikrobiológie FN TN. Ide

o sentinelové sledovanie detí z územia s ročnou kohortou cca 2000 detí, ktoré pokrýva spádom FN v Trenčíne. Toto umožní získavať kompletne reálne výsledky o chorobnosti detí v sentinelovej skupine, účinnosť očkovania u nich a prevalenciu jednotlivých sérotypov rotavírusov a umožňuje ich porovnanie a pokrytie vakcínami. Výsledky bude možné extrapolovať na celú detskú populáciu SR. Sentinelová surveillance rotavírusových gastroenterítid u detí > 5 r. sa kontinuálne vykonáva už 10 rokov a je porovnateľná s inými krajinami EU.

9. PODPORA ZDRAVIA A VÝCHOVA K ZDRAVIU

9.1 ZDRAVOTNÉ UVEDOMENIE A SPRÁVANIE OBYVATEĽOV SR

Cieľ

Cieľom prieskumu je sledovať úroveň a vývoj zdravotného uvedomenia a správania sa občanov Slovenskej republiky.

Anotácia

Úrad verejného zdravotníctva SR realizuje pravidelné sledovanie ukazovateľov zdravotného stavu a zdravotného uvedomenia obyvateľov Slovenskej republiky s cieľom zvyšovať informovanosť a zdravotné uvedomenie občanov, navodzovať postupnú zmenu postoja obyvateľov k vlastnému zdraviu, preventívne chrániť ich zdravotný stav, ako aj získavať informácie napríklad o stravovacích zvyklostiach občanov, o intenzite ich pohybovej aktivity a postupne dosahovať znižovanie rizikových faktorov ovplyvňujúcich zdravie.

Odpočet plnenia:

Na základe požiadavky gestora s cieľom zistiť dôležité atribúty zdravotného uvedomenia a správania sa obyvateľov Slovenskej republiky a v nadväznosti na predchádzajúcu realizáciu prieskumu Zdravotné uvedomenie a správanie sa obyvateľov SR v rokoch 2013, 2016 a 2019 sme zrealizovali opätovný zber dát, ktorý sa uskutočnil v mesiacoch júl-september. Vkladanie dotazníkov do databázy súboru Excel prebehlo v mesiacoch október-november. Prieskumu sa zúčastnilo celkom 104 respondentov od 15 rokov do 65+. Databáza pre ďalšie spracovanie bola zaslaná gestorovi.

9.2 PRIESKUM ZDRAVOTNEJ GRAMOTNOSTI OBYVATEĽOV SR

Cieľ

Cieľom prieskumu je stanoviť úroveň zdravotnej gramotnosti u obyvateľov SR a zároveň vytvoriť databázu kvalitných medzinárodne porovnateľných údajov slúžiacich pre prípravu empirických podkladov k plánovaniu a výkonu programov a projektov.

Anotácia

Úrad verejného zdravotníctva SR sa stal súčasťou medzinárodnej siete Action Network on Measuring Population and Organizational Health Literacy (M-POHL), ktorá vznikla pod záštitou Svetovej zdravotníckej organizácie v roku 2018 so zámerom zlepšovať úroveň zdravotnej gramotnosti vo svete. Základy siete M-POHL boli postavené na výstupoch z pilotného Európskeho prieskumu zdravotnej gramotnosti HLS-EU (2009-2012).

Slovenská republika zrealizovala prvý prieskum zdravotnej gramotnosti HLS19 v roku 2020 v spolupráci s 20 zapojenými európskymi krajinami. Prieskum sa zameriaval na kognitívne a sociálne zručnosti určujúce motiváciu a schopnosť jednotlivcov získať prístup k informáciám

zameraným na zdravotné otázky, porozumieť im a využívať ich spôsobom, ktorý podporuje a udržiava dobré zdravie, a to aj v rámci digitálneho priestoru.

Projekt sa v hodnotenom roku nerealizoval.

9.3 NÁRODNÝ AKČNÝ PLÁN V PREVENCII OBEZITY NA ROKY 2015 – 2025

Cieľ

Zámerom Národného programu prevencie obezity je vytvoriť spoločensky prospešný systém, ktorý povedie k zníženiu incidencie a prevalencie nadhmotnosti a obezity v populácii a eliminuje epidemický výskyt nadhmotnosti a obezity, zníženie počtu nových prípadov ochorení súvisiacich s nadhmotnosťou a obezitou, zníženie výskytu a vplyvu ostatných modifikovateľných rizikových faktorov týchto ochorení. Národný akčný plán v prevencii obezity na roky 2015 – 2025 bol schválený vládou SR 2. septembra 2015.

Anotácia

Obezita sa stala celosvetovou pandémiou a v súčasnosti sa považuje za hlavnú hrozbu zdravotného problému. Obezita je zodpovedná za 2 – 8 % všetkých výdavkov na zdravotníctvo a 10 – 13 % úmrtí v rôznych častiach európskeho regiónu a počet tých, ktorí sú postihnutí kontinuálne narastá do alarmujúcich rozmerov. Na základe uznesenia vlády Slovenskej republiky č. 10 z 9. januára 2008 ÚVZ SR vypracoval a dňa 20. decembra 2010 na rokovanie vlády predložil „Správu o plnení Národného programu prevencie obezity v Slovenskej republike za roky 2008 - 2010“. Oblasť realizovaných aktivít: *Spoločná oblasť* (výchova a vzdelávanie, médiá a komunikácia, zdravotníctvo, socioekonomické faktory prostredia), *Pohybová oblasť* (budovanie športovísk, dopravná infraštruktúra), *Výživa* (poľnohospodárska politika, trh a marketingové stratégie).

Odpočet plnenia:

„Svetový deň obezity“ - bola pripravená séria osvetových príspevkov do regionálnych médií a na webovú stránku RÚVZ, jednak so všeobecnými informáciami o zdravotných následkoch a rizikách obezity, o tom ako zistiť, či naša hmotnosť je primeraná a základných preventívnych zásadách proti obezite. Súčasťou tejto série boli plagáty na témy: „Vplyv obezity na telo“, „BMI“, „Prevencia obezity u detí“, „Pohybová aktivita“, „Faktory vplývajúce na obezitu“. Tento materiál bol poskytnutý všetkým základným a materským školám v okrese Rimavská Sobota a Revúca v celkovom počte 68.

Pri príležitosti „Svetového dňa zdravia“ sme pripravili 3 prednášky pre žiakov VII. a VIII. ročníka Základnej školy P.Dobšinského v Rimavskej Sobote a študentov Strednej odbornej školy obchodu a služieb v Rimavskej Sobote zamerané na pravidelnú pohybovú aktivitu v prírode s názvom „Prečo je pobyt a pohyb v prírode prospešný“. Na webovom portáli RÚVZ a tiež v regionálnych médiách boli uverejnené články zamerané na prospešnosť pravidelnej pohybovej aktivity.

K „Svetovému dňu pohybu ku zdraviu“ sme pripravili informácie pre širokú verejnosť, ktoré boli zverejnené v regionálnych médiách a na webovej stránke úradu zamerané na nedostatok pohybu, ktorý je spolu s nesprávnymi stravovacími návykmi dôležitým rizikovým faktorom v rozvoji kardiovaskulárnych a onkologických ochorení, ktoré sú najčastejšou príčinou úmrtí na Slovensku.

V rámci májového týždňa, v ktorom sme si pripomenuli „Svetový deň - pohybom ku zdraviu“, boli pripravené aktivity pre študentov Súkromnej strednej odbornej školy v Rimavskej Sobote, konkrétne to bola beseda na tému „Pohybová aktivita-odporúčania na

zvýšenie pohybovej aktivity“, ktorá bolo spojená s meraním krvného tlaku a meraním percenta tuku v tele. Tejto aktivity sa zúčastnilo celkom 37 študentov. V tom istom týždni sa uskutočnila beseda so žiakmi Základnej školy Zlatice Oravcovej v Rimavskej Sobote na tému „Pohybová aktivita detí školského veku“ spojená s prezentáciou Pyramídy pohybovej aktivity, ktorej sa zúčastnilo 28 žiakov. Koncom mesiaca máj sme aktivity venovali skupine seniorov, zorganizovali sme posedenia dôchodcov spolu s besedou v Klube dôchodcov v Rimavskej Sobote. Hlavnou témou bola pohybová aktivita seniorov ako prevencia obezity spojená s meraním tlaku krvi a percenta tuku. Pre dôchodcov bol pripravený aj zdravotno-výchovný materiál k danej téme v počte 50 kusov letákov.

V rámci pohybových aktivít prospešných pre zdravie bol pre všetkých zamestnancov RÚVZ organizovaný „Športový deň“ spojený s výstupom na hrad Muráň, ktorého sa zúčastnilo 20 zamestnancov. V decembri mali opäť zamestnanci športový turnaj v bowlingu.

Na spropagovanie fyzickej aktivity ako súčasť každodenného života bol zverejnený na webovej stránke úradu a v 5-tich regionálnych médiách plagát „Buďte aktívny bez ohľadu na Váš vek“ s odporúčaním pohybových aktivít pre dospelú populáciu a tiež informácia pre všetky vekové kategórie so zameraním na pohybovú aktivitu v prírode „Pohyb prospieva telu aj myslí“.

9.3.1 VYZVI SRDCE K POHYBU - Celonárodná medzinárodne koordinovaná kampaň na zvýšenie pohybovej aktivity dospeléj populácie

Cieľ

Zlepšiť zdravotný stav obyvateľov Slovenska – znížiť chorobnosť a úmrtnosť na chronické neinfekčné ochorenia elimináciou jedného z najvýznamnejších rizikových faktorov - pohybovej inaktivity.

Anotácia úlohy

Formou intenzívnej mediálnej kampane, sprievodných podujatí a súťaže zvýšiť informovanosť obyvateľstva o význame pohybovej aktivity v prevencii chronických neinfekčných ochorení, propagovanie minimálneho objemu a intenzity pohybovej aktivity, ktoré už môžu byť efektívne pri priaznivom ovplyvnení zdravia jedinca s cieľom zvýšiť úroveň pohybovej aktivity dospeléj populácie SR aspoň na túto postačujúcu hranicu, vytvoriť u účastníkov súťaže návyk na pravidelnú pohybovú aktivitu.

Analýza údajov z účastníckych listov a výsledkov vyšetrení u účastníkov so záujmom o konzultáciu v „poradni pre optimalizáciu pohybovej aktivity“ metódami bioštatistiky.

Projekt sa v hodnotenom roku nerealizoval.

9.4 PODPORA ZDRAVIA ZNEVÝHODNENÝCH KOMUNÍT

Cieľ

Zabezpečiť dostupnosť aktivít pre obyvateľov segregovaných a separovaných rómskych osád zameraných na podporu zdravého životného štýlu

Anotácia

Akčný plán pre oblasť zdravia vychádza predovšetkým zo stratégie, z relevantných národných a medzinárodných strategických dokumentov. Pre oblasť zdravia je zdôraznená potreba zabezpečenia ochrany a dôstojnosti pre najslabšie sociálne skupiny; podpory lepšieho prístupu znevýhodnených komunít k zdravotnej starostlivosti; zabezpečenia dôstojných a spravodlivých podmienok v prístupe zdravotníckych zamestnancov a v dostupnosti

poskytovanej zdravotnej starostlivosti; posilnenia výchovy a vzdelávania detí a žiakov k zdravému životnému štýlu

Odpočet plnenia:

V hodnotenom období sme naďalej spolupracovali s príspevkovou organizáciou Ministerstva zdravotníctva SR „Zdravé regióny“, kde sme zorganizovali stretnutie s koordinátorom asistentov podpory zdravia za okres Rimavská Sobota a Revúca, ktorého sa zúčastnil aj zástupca Košického samosprávneho kraja v rámci výmeny skúseností z jednotlivých regiónov. Dohodli sme ďalšiu spoluprácu v rámci zabezpečenia dostupnosti aktivít pre obyvateľov segregovaných a separovaných rómskych osád so zameraním na podporu zdravého životného štýlu pre rok 2023.

V rámci prevencie v boji proti zneužívaniu drog sme v mesiaci november pre asistentov osvetu zdravia Národného projektu Zdravé komunity pripravili prednášku o fetálnom alkoholovom syndróme spojenú s premietaním filmu „Čo sme si, to sme si, vypime si dievčatá“, ktorej sa zúčastnili 12 asistenti z okresu Rimavská Sobota a Revúca.

Na prelome roka sme rozvinuli aj spoluprácu s ústredím práce sociálnych vecí a rodiny pre okresy Rimavská Sobota a Revúca ohľadne aktivít v školách a v komunitách na rok 2023. Konkrétne sa bude jednať o aktivity v 5-tich základných školách v okrese Revúca a dvoch špeciálnych základných školách v okrese Revúca.

Pre osem ambulancií pre deti a dorast v okrese Rimavská Sobota a Revúca boli distribuované zdravotno-výchovné materiály „Chráňme svoje deti očkovaním“.

9.5 STRATÉGIA ROZVOJA PORADENSKÝCH CENTIER OCHRANY A PODPORY ZDRAVIA V SR

Cieľ

Cieľom prípravy Stratégie rozvoja Poradenských centier ochrany a podpory zdravia je vytvorenie podmienok na zlepšovanie kvality a úrovne poskytovaných služieb.

Anotácia

Zámerom PCOPZ je zvyšovanie povedomia a informovanosti o možnostiach prevencie neprenosných chorôb a zvyšovanie zdravotnej gramotnosti jednotlivcov, komunit a obyvateľstva SR. Aktívnym vyhľadávaním a ovplyvňovaním rizikových faktorov zlepšiť zdravotný stav obyvateľov prostredníctvom poradenstva zameraného na pozitívnu zmenu spôsobu života s využitím vedecky overených poznatkov a metód z oblasti medicíny a verejného zdravotníctva.

Vytvorenie integrovanej stratégie na trvalé ovplyvnenie determinantov chronických ochorení v populácii SR na národnej a regionálnych úrovniach zahŕňa tri kľúčové funkcie verejného zdravotníctva:

1. Systematické a pravidelné monitorovanie zdravotného stavu a potrieb komunit v oblasti zdravia.
2. Tvorba komplexnej politiky, ktorá je založená na aktuálnych, dostupných znalostiach a reaguje na potreby komunit v oblasti zdravia.
3. Zabezpečenie zo strany riadiacich orgánov na všetkých úrovniach, že odsúhlasené, vysoko prioritné služby v oblastiach podpory zdravia sa poskytnú a budú dostupné každému členovi komunity kvalifikovanými organizáciami.

Súčasťou je vývoj, testovanie a vyhodnocovanie systémov determinantov a indikátorov zdravia, dotváranie a vylepšovanie programu Test zdravé srdce, vyhodnocovanie efektivity intervencií, tvorba metodík a vzdelávacích programov, budovanie partnerstiev a tvorba koordinačných nástrojov, tvarovanie sociálnych vzťahov, mestského plánovania, dlhodobé

spoločenské plánovanie. Významnou stratégiou je spolupráca v rámci rezortu a snaha o zapojenie všetkých zdravotníkov do primárno-preventívnych aktivít, ako aj intersektorálna spolupráca (zdravé školy, zdravé pracoviská, zdravé mestá a i.).

Odpočet plnenia

Čo sa týka činnosti základnej poradne zdravia, v hodnotenom roku bolo celkom v poradni zdravia vyšetrených 130 klientov, všetci boli zaradení do TZS. Prvovyšetrených bolo 83 klientov z toho 43 mužov a 40 žien. Na opakovanú kontrolu prišlo 47 klientov. Najviac prvovyšetrených klientov bolo vo vekovej kategórii 45-54 rokov, u opakovane vyšetrených to bola veková kategória 55-64 rokov. Antropometrické merania boli vykonané u 130 klientov, percento celkového tuku v tele bolo zamerané 126 klientom v rámci základnej poradne zdravia a v rámci iných aktivít - prevažne prednáškových činností a aktivít v teréne bolo zamerané 243 záujemcom. Biochemické vyšetrenia boli vykonané 127 klientom poradne zdravia. Somatické vyšetrenia v rámci základnej poradne pre 129 klientov a mimo poradne pre 110 záujemcov. V hodnotenom období sme vyšetřili 71 záujemcov smokerlyzerom - prevažne na aktivitách na základných a stredných školách zameraných na prevenciu tabakizmu a 157 vyšetření spirometrom, tiež v rámci aktivít v teréne. Osobná a rodinná anamnéza bola získaná od 132 klientov.

- v rámci špecializovanej poradne zdravej výživy sme odborné poradenstvo na úpravu životosprávy a tým zníženie kardiovaskulárneho rizika poskytli 66 klientom, ktorí tiež vyplnili dotazník o stravovacích zvyklostiach. Dvaja klienti boli na základe vyšetření odporučeniami k návšteve praktického lekára pre uskutočnenie doplňujúcich vyšetření.
- v špecializovanej poradni na odvykanie od fajčenia sme individuálne poradenstvo poskytli 19-tim klientom, ktorým bol zameraný krvný tlak aj pulz.

V rámci Európskeho imunizačného týždňa – bol zverejnený článok o efektívnosti očkovania pre zdravotníckych pracovníkov a laickú verejnosť na webovej stránke RÚVZ so sídlom v Rimavskej Sobote a v 5-tich regionálnych médiách. Formou propagačných materiálov-letákov boli poskytnuté informácie o povinnom a odporúčanom očkovaní v SR pre laickú verejnosť – 64 ks. Tiež sme pripravili informačný panel v priestoroch RÚVZ na tému povinné očkovanie v SR, očkovanie proti chrípke, vírusovej hepatitíde typu A, B a kliešťovej encefalitíde. V rámci vakcinačnej poradne boli poskytnuté informácie laickej verejnosti (telefonicky – 10x) v súvislosti s povinným očkovaním v SR a o možnostiach vakcinácie pred cestou do zahraničia.

Všetky edukačné aktivity, ktoré boli realizované v rámci činnosti poradne zdravia so zameraním na rôzne cieľové skupiny populácie regiónu sú popísané vyššie pri konkrétnych úlohách.

9.6 NÁRODNÝ AKČNÝ PLÁN PRE PROBLÉMY S ALKOHOLOM NA ROKY 2021-2030

Cieľ

Cieľom je zvýšiť zdravotné uvedomenie a zdravotnú gramotnosť o rozsahu a povahe zdravotných, sociálnych a ekonomických účinkov škodlivého užívania alkoholu, ako aj redukovat' negatívne dopady pitia alkoholu na rôzne cieľové skupiny, presadzovaním dôsledného dodržiavania regulačných opatrení zo strany štátu.

Anotácia

Národný akčný plán pre problémy s alkoholom vychádza z Globálnej stratégie znižovania škodlivých účinkov alkoholu, ktorá bola prijatá na 63. Svetovom zdravotníckom zasadnutí v Ženeve v roku 2010. Hlavnou víziou Globálnej stratégie je zlepšenie zdravotného stavu

a sociálnych vplyvov na jednotlivca, rodiny a komunity, s výrazným znížením chorobnosti a úmrtnosti, ktoré vznikli v dôsledku škodlivého užívania alkoholu. Národný akčný plán pre problémy s alkoholom na roky 2021-2030 nadväzuje na Národný akčný plán pre problémy s alkoholom na roky 2013-2020, ktorý bol schválený vládou Slovenskej republiky uznesením č. 341 z 3. júla 2013, ako aj na jeho aktualizáciu schválenú uznesením č. 491 z 25. októbra 2017.

Odpočet plnenia:

V rámci prevencie užívania alkoholu a zvýšenia zdravotného uvedomenia sme v mesiaci november pre asistentov osvetu zdravia Národného projektu Zdravé komunity pripravili prednášku o fetálnom alkoholovom syndróme spojenú s premietaním filmu “Čo sme si, to sme si, vypime si dievčatá“, ktorej sa zúčastnili 12 asistenti z okresu Rimavská Sobota a Revúca.

9.7 NÁRODNÝ PROGRAM PODPORY ZDRAVIA PRE ROKY 2021-2030

Cieľ

Hlavným cieľom aktualizovaného Národného programu podpory zdravia je zlepšovať zdravotný stav obyvateľstva Slovenskej republiky, prostredníctvom zvyšovania úrovne zdravotného uvedomenia a podpory zdravia. Ďalším cieľom je dlhodobo zlepšiť úroveň zdravého životného štýlu obyvateľov SR založeného na prevencii a minimalizácii rizík a udržať vykonávanie preventívnych opatrení z hľadiska výskytu infekčných ochorení v minimálne rovnakom rozsahu ako sa vykonávajú v súčasnosti.

Anotácia

Aktualizovaný Národný program podpory zdravia vychádza v kontexte existujúcich Programov a Akčných plánov v rezorte zdravotníctva a Agendy 2030. Na základe programu EU4Health 2021-2027 sa predkladaný materiál zameriava na zlepšenie a podporovanie zdravia prevenciou chorôb v spolupráci s inými rezortmi pomocou aktivít a kampaní v oblasti zdravia. Program je prioritne zameraný na ovplyvňovanie determinantov zdravia, znižovanie rizikových faktorov vyskytujúcich sa u obyvateľstva a na zvyšovanie zainteresovanosti jednotlivých zložiek spoločnosti.

Odpočet plnenia:

Značná časť aktivít v prvom štvrtroku roku 2022 bola venovaná problematike koronavírusovej pandémie, jednak to boli informácie pre širokú verejnosť prostredníctvom webovej stránky RÚVZ a regionálnych médií, kde sme informovali o nových vyhláškach, nariadených opatreniach a obmedzeniach prevádzok a služieb, karanténnych opatreniach a domácej izolácii, režime na hraniciach a prekrytí horných dýchacích ciest v súvislosti s výskytom COVID-19 a jeho novom variante „Omicron“. Tiež sme verejnosť informovali o aktuálnej epidemiologickej situácii. Aktivity boli zamerané tiež na školské a predškolské zariadenia, kde im boli pravidelne podľa aktuálnej situácie poskytované materiály a odporúčania, čo sa týka výchovno-vzdelávacieho procesu počas pandémie COVID-19.

V mesiaci január, v rámci mesiaca povedomia o rakovine krčka maternice, sme uverejnili na webovú stránku RÚVZ informáciu k danej téme - „Prevencia zachraňuje životy“.

„Svetový deň boja proti rakovine“ – v rámci prevencie onkologických ochorení boli uverejnené články v 5-tich regionálnych médiách a na webovej stránke RÚVZ.

„Marec-mesiac povedomia o rakovine hrubého čreva a konečníka“ - do regionálnych médií a na webovú stránku RÚVZ sme pripravili článok o dôležitosti prevencie

kolorektálneho karcinómu a dôležitosti pravidelného skríningu, o možnosti samovyšetrenia v pohodlí svojho domova, a ďalších preventívnych vyšetrení, ktoré nám môžu zachrániť naše zdravie.

„Svetový deň obezity“ a „Svetový deň pohybom ku zdraviu“ – aktivity sú popísané v časti 9.3.

Pri príležitosti „Svetového dňa bez tabaku“ bol dňa 31.5.2022 na RÚVZ so sídlom v Rimavskej Sobote „Deň otvorených dverí“, ktorý bol spropagovaný prostredníctvom mestských úradov okresov Revúca a Rimavská Sobota. Občania mesta Rimavská Sobota boli o akcii informovaní aj prostredníctvom mestského rozhlasu. V regionálnych médiách a na webovej stránke RÚVZ bola zverejnená séria článkov zameraných na „8 praktických rád, ako sa zbaviť závislosti“, „Vplyv tabakového priemyslu na životné prostredie“, „Prečo prestať s fajčením už dnes?“. V priestoroch nášho úradu sa konala beseda so študentami III.ročníka Obchodnej akadémie v Rimavskej Sobote, ktorej sa zúčastnilo 28 študentov a dvaja dospelí. Merania vitálnej kapacity pľúc sa zúčastnilo 28 záujemcov a zisťovania hladiny kyslíčnika uhoľnatého vo vydychovanom vzduchu sa zúčastnilo 18 aktívnych fajčiarov. Besedy pre žiakov ôsmeho a deviatego ročníka Základnej školy Z.Oravcovej v Rimavskej Sobote zameranej na prevenciu tabakizmu u detí sa zúčastnilo 31 žiakov- všetci mali záujem aj o meranie vitálnej kapacity pľúc. Na prelome mesiaca jún a júl hodnoteného roka sme zabezpečovali prevádzku telefonickú Linky pomoci na odvykanie od fajčenia, ktorá bola spropagovaná aj na webovej stránke RÚVZ, kde bolo za časové obdobie 14 dní evidovaných celkom 21 hovorov, z ktorých bolo v 3 prípadoch poskytnuté odborné poradenstvo a odporúčaná poradňa na odvykanie od fajčenia podľa miesta bydliska.

V týždni od 14. do 20. marca 2022 sme na webovej stránke RÚVZ a v regionálnych médiách sprístupnili pre verejnosť informáciu k celosvetovej kampani „Týždeň mozgu“. Ide o celosvetové podujatie, do ktorého sa už 15. rok zapája aj Slovensko. Cieľom tejto iniciatívy je upriamiť pozornosť verejnosti na ľudský mozog, jeho činnosť, možné ochorenia a poukázať na dôležitosť cvičení na podporu činnosti mozgu.

V mesiaci marec bol tiež zverejnený článok v 5-tich regionálnych médiách a na webovej stránke RÚVZ, s tematikou „Jarná únava“, v ktorom sme poukázali hlavne na prevenciu jarnej únavy a tiež poskytli jednoduché stravovacie tipy proti jarnej únave.

Pri príležitosti „Svetového dňa zdravia“ bol zverejnený článok „Naša planéta, naše zdravie“ v 5-tich regionálnych médiách a na webovej stránke RÚVZ.

V rámci Európskeho imunizačného týždňa, ktorého cieľom je zdôrazniť potrebu spravodlivej dostupnosti k očkovacím látkam pre všetkých a vďaka nim umožniť všetkým prežiť dlhší život v zdraví, sme uverejnili informáciu v regionálnych médiách a na webovej stránke RÚVZ s faktami o očkovaní, pomocou ktorých môžeme vyjadriť podporu očkovaníu. Pre tri ambulancie pre deti a dorast v okrese Rimavská Sobota sme zabezpečili distribúciu očkovacieho kalendára.

„Svetový deň bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci“ – bol pripravený článok na webovú stránku RÚVZ o najčastejšie hlásených chorobách z povolania v roku 2021 a odvetviach s najvyšším výskytom chorôb z povolania.

„Európsky deň melanómu“ – melanóm patrí k najzhubnejším a najzákernejším nádorom a na Slovensku v roku 2020 figuroval na 4. mieste, čo sa týka úmrtnosti na toto ochorenie. Je mimoriadne dôležité zachytiť ho včas a preto sme aktivity zamerali na zvýšenie povedomia o symptómoch, príčinách a prevencii tohto závažného ochorenia prostredníctvom regionálnych médií a webovej stránky RÚVZ.

V rámci „Svetového dňa hypertenzie“ sme v spolupráci so Všeobecnou zdravotnou poisťovňou, pobočkou v Rimavskej Sobote zorganizovali pre zamestnancov Stredoslovenskej energetiky-vysunuté pracovisko v Rimavskej Sobote „Deň zdravia“ s viacerými zdravotno-výchovnými aktivitami, ktorých sa zúčastnilo 45 zamestnancov. Aktivity zahŕňali meranie

cholesterolu, antropometrické vyšetrenia, meranie skladby tela, meranie tlaku krvi a pulzu. Sprievodnými aktivitami bolo poradenstvo zdravej výživy, poradenstvo optimalizácie pohybovej aktivity, dentálna hygiena, prevencia onkologických ochorení. Veľmi dôležitou súčasťou tejto akcie bolo naučiť ľudí ako si správne merať krvný tlak. Druhou akciou s tými istými aktivitami bolo organizovanie Dňa zdravia na Úrade práce, sociálnych vecí a rodiny v Rimavskej Sobote, ktorého sa zúčastnilo 54 záujemcov.

V rámci aktivít, ktoré boli tematicky zamerané na skupinu seniorov sme v mesiaci jún pripravili v spolupráci s Klubom dôchodcov v Rimavskej Sobote sériu besied zameraných na duševné zdravie a aktívne starnutie spojené s meraním krvného tlaku, pripravili sme tiež materiály týkajúce všeobecných odporúčaní pre stravovanie seniorov a odporúčanej pohybovej aktivity. Aktivít sa zúčastnilo 14 členov klubu. Ďalšia akcia v Klube dôchodcov v Rimavskej Sobote bola pri príležitosti „Svetového dňa osteoporózy“, kde bola zorganizovaná beseda pre seniorov v celkovom počte 12.

V letných mesiacoch sme verejnosť prostredníctvom regionálnych elektronických a printových médií informovali o tom ako prežiť zdravé leto. Informácie sa venovali problematike ochrany pred kliešťami, ochrany detí pred horúčavami, o peľovej sezóne, zásadách pri kúpaní, črevných nákazách, rozoznania kvalitnej nebalenej zmrzliny, odporúčaniami pre cestovateľov a dovolenkárov. Na webovej stránke RÚVZ ako aj v regionálnych médiách bola v mesiaci september zverejnená séria informačných plagátov s odporúčaniami konzumácie soli, konzumácie vitamínov a minerálov a konzumácie vlákniny.

Vzhľadom na vývin epidemiologickej situácie vo svete v súvislosti s výskytom Opičích kiahní sme sa venovali aj tejto téme. Pre informovanie verejnosti sme pripravili článok o najdôležitejších informáciách o ochorení a jeho prevencii ako aj domácej starostlivosti o vyrážku pri Opičích kiahňach. Aktivity boli venované ešte stále aj ochoreniu COVID-19, v mesiaci júl sme pripravili informáciu ohľadne dôsledného a správneho vetrania v súvislosti s COVID-19, pripomenuli sme verejnosti ako postupovať pri pozitívnom teste na COVID-19, zverejnili sme tiež preventívne opatrenia a odporúčania pre rizikové skupiny ochorenia COVID-19

V rámci „Medzinárodného dňa proti zneužívaniu drog“ a zvýšenia povedomia o návykových látkach spolu so zmysluplným využitím voľného času detí a mládeže sme oslovili všetky základné a špeciálne základné školy okresu Rimavská Sobota a Revúca (78) s možnosťou zapojenia sa do výtvarnej aktivity s názvom „Takto trávim svoj voľný čas“. Celkovo sa do tejto aktivity zapojilo 11 škôl, najzaujímavejšie kresby boli v mesiaci júl zverejnené na webovej stránke RÚVZ. Ďalej sme v júni zorganizovali dve prednášky pre študentov obchodnej akadémie v Rimavskej Sobote a Strednej odbornej školy obchodu a služieb s témou „Čo by sme mali vedieť o drogách“. Prednášok sa celkovo zúčastnilo 31 študentov.

V rámci „Svetového dňa srdca“ v mesiaci september bolo zabezpečený výjazd poradne zdravia pre 31 zamestnancov Mestského úradu v Hnúšti, pre ktorých bola pripravená prednáška zameraná na prevenciu kardiovaskulárnych ochorení (20 zamestnancov) a tiež vyšetrenia základných parametrov lipidového profilu (11 zamestnancov).

Pri príležitosti „Svetového dňa Alzheimerovej choroby“ bol pripravený do regionálnych médií (5) a na webovú stránku úradu (1) článok zameraný na príčiny vzniku, rizikové faktory, časté príznaky ochorenia, ktoré by si mali všimnúť príbuzní, ako možno zmierniť nástup Alzheimerovej choroby a tiež jej prevenciu. V spolupráci s Domovom dôchodcov a domovom sociálnych služieb v Rimavskej Sobote sme zorganizovali dve prednášky pre klientov s tematikou „Ľudský mozog“ a „Porovnanie normálneho starnutia a starnutia s Alzheimerovou chorobou“, spolu s distribúciou zdravotno-výchovných materiálov jednak pre klientov a tiež pre ich rodinných príslušníkov v počte 200 kusov. 30-

tim zúčastneným klientom bol zameraný aj krvný tlak. Ďalšia aktivita pre klientov domova bola pripravená pri príležitosti „Svetového dňa duševného zdravia“, konkrétne dve besedy s témou „Zdravé vzťahy pre zdravý život“ – kde sme sa venovali duševnému zdraviu ako nevyhnutnej súčasť celkového zdravia, výskytu duševných porúch a zdravým medziľudským vzťahom, ktoré sú predpokladom dobrého zdravia, zúčastnilo sa ich 19 klientov. V regionálnych médiách a na webovej stránke úradu sme zverejnili grafiku o odporúčaníach ako si zlepšiť komunikáciu vo vzťahoch.

V mesiaci september sme sa venovali aj aktuálnej problematike výskytu besnoty.

Pri príležitosti „Svetového dňa srdca“ sme v regionálnych médiách a na stránke RÚVZ zverejnili informáciu ohľadne možnosti návštevy Poradne zdravia pre záujemcov v 40. kalendárnom týždni na kompletne vyšetrenie a tiež článok s tematikou srdcovocievnych ochorení, ich rizikových faktorov a ich prevenciou.

Počas jesenných mesiacov sme verejnosť pravidelne prostredníctvom médií a webovej stránky RÚVZ informovali o aktuálnych témach, ako boli: rizikové faktory spojené s chrípkou, čo môže spôsobiť chrípka v tehotenstve, ako zabrániť šíreniu respiračných ochorení, problematike umývania rúk, tiež problematike výskytu vší.

„Svetový deň potravy“ – pripravili sme si prednášky zamerané na zdravú výživu, pitný režim, pyramídu zdravej výživy, zloženie zdravého taniera a hygienu potravín. Boli realizované na dvoch základných školách pre žiakov ôsmeho ročníka Základnej školy Š.M.Daxnera v Rimavskej Sobote-83 žiakov a žiakov ôsmeho ročníka Základnej školy P.K.Hostinského v Rimavskej Sobote-94 žiakov. Sprievodnou aktivitou bolo aj meranie % tuku pre všetkých záujemcov.

„Európsky týždeň boja proti drogám“ – v rámci prevencie v boji proti zneužívaniu drog a zvýšenia povedomia o legálnych a nelegálnych drogách sme pripravili dve prednášky pre študentov Strednej odbornej školy obchodu a služieb v Rimavskej Sobote (48 žiakov a 3 pedagogickí zamestnanci). Jedna prednáška bola realizovaná na tému škodlivosti konzumácie alkoholu ako jednej z najčastejšie používaných návykových látok, pri ktorej boli študentom poskytnuté zdravotno-výchovné materiály „Aby deti nezomierali“ a letáky „Prestať fajčiť sa dá“. Druhá prednáška bola zameraná na tému „Čo by sme mali vedieť o drogách“ – ich základné rozdelenie, príčiny užívania, ich dlhodobé aj krátkodobé účinky. Všetkým zúčastneným bolo urobené vyšetrenie osobným spirometrom (51), meranie oxidu uhoľnatého vo vdychovanom vzduchu bolo vykonané 20-tim záujemcom, prevažne fajčiarom.

Jedna prednáška zameraná na konzumáciu alkoholu u mladých dievčat bola realizovaná v Obchodnej akadémii v Rimavskej Sobote. Prednáška bola spojená s premietaním filmu, „Čo sme si, to sme si, vypime si dievčatá“. Spolu bolo edukovaných 42 študentiek (všetkým bola odmeraná aj spirometria a vyšetrenie smokerlyzerom absolvovalo 12 študentiek). V strednej škole Agropotravinárskej a technickej v Rimavskej Sobote sa koncom mesiaca november uskutočnilo premietanie filmu pre 48 študentov spojené s meraním spirometrie (48 študentov) a vyšetrenia smokerlyzerom (21 študentov).

K uvedenej téme bol v piatich regionálnych médiách zverejnený článok na tému „Alkohol ako zdravotný a spoločenský problém“.

Pri príležitosti „Svetového dňa diabetu“ sa kampaň zamerala na dostupnosť vzdelávania v oblasti diabetu. Zdravotno-výchovné aktivity boli zamerané na zvýšenie informovanosti obyvateľstva v oblasti prevencie ochorenia diabetes mellitus 2. typu a včasnej identifikácie prítomnosti zvýšeného rizika rozvoja tohto ochorenia. Na webovej stránke RÚVZ sme zverejnili edukačné informácie k prevencii ochorenia spolu so samotestom. Tieto informácie boli poskytnuté tiež všetkým zamestnancom RÚVZ so sídlom v Rimavskej Sobote. V rámci dobrej spolupráce s rôznymi inštitúciami a zariadeniami sme informáciu rozposlali pre zamestnancov mestských úradov v mestách Hnúšťa, Tisovec, Jelšava, Revúca, Tornaľa a Rimavská Sobota a tiež zamestnancom školských zariadení. Spätnou väzbou bolo

nahlasovanie záujemcov o vyšetrenie v poradni zdravia na základe celkového rizikového skóre vzniku cukrovky počas najbližších 10 rokov z vykonaného testu rizika vzniku diabetu 2.typu. Na najbližšie obdobie sa do poradne zdravia zatiaľ prihlásili zamestnanci 4 základných škôl, jednej strednej školy a jedného mestského úradu v pôsobnosti RÚVZ, kde budú plánované výjazdy a vyšetrenia pre záujemcov v roku 2023.

V mesiaci november sme spropagovali v našom regióne prostredníctvom regionálnych médií a webovej stránky RÚVZ „Európsky týždeň testovania“, ktorý vyvrcholil „Svetovým dňom boja proti AIDS“, kde bola možnosť bezplatného testovania na HIV či vírusovú hepatitídu typu B a C na vybraných RÚVZ v rámci SR. Tiež sme zverejnili informácie o infekcii HIV a ochorení AIDS aj s odkazom na dôležité linky pre informovanie verejnosti. V mesiaci december sme sa venovali aj témam znižovania spotreby energií s ohľadom na naše zdravie, sedavému životnému štýlu ako vážnemu zdravotnému riziku, dôležitosti fyzickej aktivity počas zimných mesiacov, ale napr. aj ako si zákazník môže narýchlo na vianočných trhoch vyhodnotiť dodržiavanie hygienického štandardu v stánkoch a tiež ako fungujú „chrípkové prázdniny“ v školských a predškolských kolektívach.

**Regionálny úrad verejného zdravotníctva
so sídlom v Rožňave**

1. HYGIENA ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA

1.1 PLNENIE AKČNÉHO PLÁNU PRE ŽIVOTNÉ PROSTREDIE A ZDRAVIE OBYVATEĽOV SLOVENSKEJ REPUBLIKY (NEHAP V.)

Cieľ

Zlepšenie zdravotného stavu obyvateľstva SR prostredníctvom zlepšenia stavu environmentálnych determinantov zdravia; redukcia ochorení súvisiacich s kvalitou vonkajšieho i vnútorného ovzdušia, ochorení súvisiacich s pitnou a rekreačnou vodou, ochorení súvisiacich s nadmerným environmentálnym hlukom, kontaminovanými územiami, nebezpečnými chemickými látkami, UV žiarením a zmenou klímy.

Plnenie:

Oddelenie HŽPaZ RÚVZ so sídlom v Rožňave na plnení NEHAP V. podieľalo v rámci aktivity č. 9 „Monitoring zložiek životného prostredia (stery, voda, ovzdušie) so zameraním na stanovenie prítomnosti baktérií rodu Legionella predovšetkým v zariadeniach s pobytom osôb s oslabenou imunitou a zníženie rizika závažných ochorení spôsobených týmito mikroorganizmami“. Plnenie je rozpracované v rámci projektu 1.4 Mapovanie prítomnosti baktérií rodu Legionella v zariadeniach sociálnych služieb.

1.2 PROTOKOL O VODE A ZDRAVÍ – PLNENIE NÁRODNÝCH CIEĽOV

Cieľ

Cieľom tohto programu je plniť zaktualizované národné ciele vládou schváleného materiálu *Protokol o vode a zdraví k Dohovoru o ochrane a využívaní hraničných vodných tokov a medzinárodných jazier z roku 1992 – Národné ciele SR III*, ktoré boli nastavené v spolupráci s rezortom životného prostredia a to v súlade s medzinárodným dokumentom *Protokol o vode a zdraví*.

Plnenie:

V súčasnej etape riešenia sa oddelenie HŽPaZ RÚVZ so sídlom v Rožňave na plnení projektu nepodieľa.

1.3 ĽUDSKÝ BIOMONITORING – SLEDOVANIE ZÁŤAŽE SKUPÍN OBYVATEĽSTVA VYBRANÝM CHEMICKÝM FAKTOROM V ŽIVOTNOM PROSTREDÍ A PRACOVNOM PROSTREDÍ

Cieľ

- zabezpečiť pokračovanie procesov zameraných na rozvoj ľudského biomonitoringu (HBM) a jeho metodík vo vzťahu k chemickým rizikovým faktorom zo životného i pracovného prostredia,
- zvýšiť udržateľnosť odborných kapacít pre HBM v rámci ÚVZ SR a RÚVZ v SR,
- vytvárať podmienky pre zavedenie systémového prístupu k aplikácii HBM na národnej úrovni v kontexte vytvorenia európskej platformy pre ľudský biomonitoring HBM4EU a aktuálnych priorít vychádzajúcich z Akčného plánu pre životné prostredie a zdravie obyvateľov SR (NEHAP V.).

Plnenie:

RÚVZ so sídlom v Rožňave nie je vybraným riešiteľským pracoviskom, na plnení úlohy sa nepodieľa (pokračovanie projektu z predchádzajúcich rokov).

1.4 MAPOVANIE PRÍTOMNOSTI BAKTÉRIÍ RODU LEGIONELLA V ZARIADENIACH SOCIÁLNYCH SLUŽIEB

Cieľ

Zistiť výskyt prítomnosti baktérií rodu Legionella v zariadeniach sociálnych služieb (ZSS) s pobytom osôb s oslabenou imunitou. Zameraním sa na uvedené zariadenia a včasnou intervenciou v prípade pozitívneho nálezu môžeme znížiť riziko závažných ochorení spôsobených týmito mikroorganizmami.

Zároveň získanými údajmi a skúsenosťami sa môžeme lepšie zamerať na nápravné opatrenia, ktoré sú cielené na odstránenie resp. minimalizáciu ich výskytu.

Plnenie:

RÚVZ so sídlom v Rožňave bol v súvislosti s plnením NEHAP V., priorita B, aktivita č. 9, názov aktivity: Monitoring zložiek životného prostredia (stery, voda, ovzdušie) predovšetkým v zariadeniach s pobytom osôb s oslabenou imunitou a zníženie rizika závažných ochorení spôsobených týmito mikroorganizmami, so zameraním na stanovenie prítomnosti baktérií rodu Legionella v zariadeniach sociálnych služieb, zahrnutý ako riešiteľské pracovisko. Podľa kritérií definovaných v dokumente „Odborné usmernenie na zabezpečenie postupu pri monitoringu baktérií rodu Legionella v zariadeniach sociálnych služieb v Slovenskej republike“ bolo v územnom obvode RÚVZ so sídlom v Rožňave za účelom monitorovania vybrané zariadenie SUBSIDIUM – Špecializované zariadenie a zariadenie pre seniorov v Rožňave. V októbri 2020 bolo v tomto zariadení odobratých 5 vzoriek teplej vody, 2 vzorky pitnej vody a 5 sterov z koncových častí rozvodných systémov teplej vody. Vo všetkých pozitívnych vzorkách (4 vzorky vody, 2 stery) bola identifikovaná Legionella pneumophila sérotyp 1. Prevádzkovateľovi zariadenia, v ktorom boli vzorky odobraté, po oboznámení s výsledkami skúšok, bolo odporúčané postupovať pri vykonávaní opatrení podľa Európskych technických usmernení na prevenciu, kontrolu a vyšetrowanie infekcií spôsobených baktériou Legionella spp. (The European Guidelines 4 Working Group. European technical guidelines for the prevention, control and investigation of infections caused by Legionella species. 2017): výkon termickej dezinfekcie opakovaným zvyšovaním teploty vody v rozvodoch teplej vody s preplachom výtokov, dezinfekcia sprchovacích ružíc. Opakované odbery vzoriek **za účelom preverenia účinnosti opatrení realizovaných prevádzkovateľom zariadenia** zo všetkých odberových miest boli realizované v máji 2022, odobratých bolo 5 vzoriek teplej vody, 1 vzorka pitnej vody a 5 sterov z koncových častí rozvodných systémov teplej vody. Vo všetkých pozitívnych vzorkách (4 vzorky teplej vody, 3 stery) bola opakovane identifikovaná Legionella pneumophila sérotyp 1. Teplota vzoriek teplej vody, v ktorých bola identifikovaná legionela, sa v čase odberu pohybovala v rozmedzí 33,7 – 49,5 °C. Prevádzkovateľovi zariadenia bolo za účelom eliminácie osídlenia vnútorných rozvodov vody legionelami dôrazne odporúčané trvalo udržiavať teplotu teplej vody na výtoku viac ako 50 °C, optimálne 55 °C a zvýšiť a trvalo udržiavať teplotu vody v zásobníku teplej vody v rozsahu 55 až 60 °C, s možnosťou prehriatia nad 70 °C s cirkuláciou vody celým systémom min. 2 x mesačne.

1.5 MAPOVANIE AKTUÁLNEHO STAVU VÝSKYTU PESTICÍDNYCH LÁTOK A MIKROPOLUTANTOV V PITNÝCH VODÁCH

Ciele:

- ✓ získať informácie o výskyte pesticídnych látok a iných mikropolutantov v pitnej vode na Slovensku pre ich účinný monitoring,
- ✓ využiť získané dáta pri návrhu novej legislatívy v oblasti pitnej vody v súvislosti s transpozíciou pripravovanej európskej smernice pre vodu určenú na ľudskú spotrebu.

Plnenie:

RÚVZ so sídlom v Rožňave nie je vybraným riešiteľským pracoviskom, na plnení úlohy sa nepodieľa (pokračovanie projektu z predchádzajúcich rokov).

2. Odbor preventívneho pracovného lekárstva

2.1. Znižovanie miery zdravotných rizík zamestnancov z pracovného prostredia, pracovných podmienok a spôsobu práce

Komentár:

Ukončením núdzového stavu v súvislosti s COVID-19, aj napriek pretrvávajúcej mimoriadnej situácii vyhlásenej uznesením vlády SR č. 111 zo dňa 11.03.2020, činnosti v súvislosti s plnením úloh v rámci Programov a projektov ÚVZ SR boli v okrese Rožňava realizované bez významnejšieho obmedzenia. Výkon štátneho zdravotného dozoru opätovne upozornil na problematiku ochrany zdravia pri práci v skupine SZČO, a to nízku účinnosť platnej legislatívy v praxi. Prioritou roku 2022 bola účasť na procese digitalizácie pracovných postupov a príprava na ich zavedenie do praxe. V roku 2022 bola vytvorená databáza subjektov vykonávajúcich činnosť na základe oznámenia, priebežne bola aktualizovaná evidencia subjektov, ktorých gestorom je odd. PPL a evidencia subjektov s vykonávanými pracovnými činnosťami súvisiacimi s expozíciou chemickým karcinogénom, mutagénom, toxickým a veľmi toxickým látkam a zmesiam. Spolupráca s PZS bola realizovaná najmä v súvislosti s prešetrovaním podozrení na chorobu z povolania a metodickým usmerňovaní pri posudzovaní zdravotných rizík pri práci. V spolupráci s jednotlivými oddeleniami RÚVZ bola aktualizovaná aj evidencia vykonávania činností PZS, dopĺňaná na základe výkonu štátneho zdravotného dozoru. Spolupráca s MPSVaR bola realizovaná na regionálnej úrovni v problematike práce osôb so zdravotným postihnutím, v problematike priestupkov maloletých osôb / COVID-19 / a v problematike zabezpečenia ochrany zdravia pri práci uchádzačov o zamestnanie vykonávajúcich aktívne práce. Pre potreby UPSVaR v Rožňave bolo vydané stanovisko ku chráneným pracoviskám v 13 prípadoch. V rámci spolupráce s Inšpektorátom práce v Košiciach / IP Košice / bola vykonaná spoločná previerka, zameraná na zdravotné riziká vyplývajúce z pracovných podmienok zamestnancov na pracovisku VVS a.s. Rožňava. Pravidelne štvrťročne je IP Košice zasielaná databáza nových subjektov a polročne výstup z evidencie rizikových prác. V jednom prípade bolo pre IP Košice vydané odborné stanovisko k povoleniu na výkon ľahkých prác mladistvých.

Metodické vedenie zamestnávateľov bolo zamerané najmä na pomoc pri aplikácii platnej legislatívy v problematike ochrany a tvorby zdravých pracovných podmienok. V oblasti ochrany zdravia zamestnancov pri práci bolo zamerané najmä na problematiku zabezpečenia zdravotného dohľadu pre zamestnancov vykonávajúcich rizikovú prácu, ďalej bola pozornosť venovaná aktualizácii posudkov rizika pri práci, realizácii opatrení na obmedzovanie alebo odstránenie zdravotných rizík a problematike zaraďovania zamestnancov na výkon pracovnej činnosti na základe výsledkov posúdenia zdravotnej spôsobilosti na prácu. Pozornosť bola venovaná aj aktuálnemu stavu subjektov realizujúcich rastlinnú a živočíšnu výrobu. Cieľene, v spolupráci so zamestnávateľom a zástupcami zamestnancov je riešená problematika hluku v Essity Slovakia s.r.o. Gemerská Hôrka z dôvodu zhodnotenia kvality opatrení, prijatých zamestnávateľom. Koncom roka bol vypracovaný informačný materiál - leták upozorňujúci zamestnávateľov a fyzické osoby na povinnosti v súvislosti s prácou s diizokyanátmi, ktorý bude začiatkom roka 2023 distribuovaný na predajné miesta.

V rámci ŠZD bolo vykonaných celkom 230 kontrol. Kontrolná činnosť bola zameraná na výsledky posúdenia zdravotných rizík pri práci a preventívne opatrenia, prijaté zamestnávateľmi na ich obmedzenie. Ďalej bolo vykonaných 28 ohliadok priestorov súvisiacich s ich uvedením do prevádzky a bolo poskytnutých 617 konzultácií.

Začiatkom roka 2022 bola pozornosť venovaná kontrole plnenia opatrení prijatých v súvislosti s ochorením COVID-19, ďalej organizácii pracovného procesu so zameraním na režim práce a odpočinku, prácam s významným podielom neprijateľných a podmienene prijateľných pracovných polôh a dvíhaniu bremien s cieľom skvalitnenia posudzovania pracovného prostredia, pracovných podmienok a spôsobu práce zamestnancov vo vzťahu k výskytu DNJZ ako prioritnému problému v oblasti poškodenia zdravia v súvislosti s prácou. Pomocou kontrolných listov / fyzická záťaž, psychická záťaž / informovanosti zamestnancov bolo overené poskytovanie informácií zamestnancom v oblasti ochrany zdravia pri práci zo strany zamestnávateľov v 28 prípadoch.

- Počet prešetrovaných podozrení na chorobu z povolania v položke 29 zoznamu chorôb z povolania: 6
- Počet prešetrovaných podozrení na chorobu z povolania v položke 28 zoznamu chorôb z povolania v súvislosti s DNJZ: 2
- Počet hlásených chorôb z povolania z titulu DNJZ: 2
- Účasť na Regionálnych konzultačných dňoch chorôb z povolania na KLPaKT v Košiciach : 6

Ved. odd. PPL je členom pracovnej skupiny pre prípravu novelizácie Vyhlášky MZ SR č. 542/2007 Z.z. o podrobnostiach o ochrane zdravia pred fyzickou záťažou pri práci, psychickou pracovnou záťažou a senzorickou záťažou pri práci.

V roku 2022 :

- Počet prešetrovaných podozrení na chorobu z povolania: 8
- Počet hlásených chorôb z povolania: 6
- Počet hlásených ohrození chorobou z povolania: 0

Prešetrovanie podozrenia na chorobu z povolania bolo realizované u nasledovných profesií: opatrovatelka v sociálnych službách, manipulant VZV, pomocný lamač, robotníčka v priemyselnej výrobe (navešivačka v galvanizovni), stavebný strojník (vodič bagra), vodič nákladného vozidla (ťahanie žúmp), vodič (pomocný robotník). Aktívne prebieha spolupráca v uvedenej problematike s KPLaKT Košice.

Individuálne poradenstvo v oblastiach súvisiacich so zabezpečením ochrany zdravia pri práci bolo zabezpečené v rámci celoročnej činnosti ŠPCOPZP (špecializované poradenské centrum ochrany a podpory zdravia pri práci). Poradňu ŠPCOPZP navštívilo v roku 2022 celkom 19 klientov, ktorým bolo poskytnuté odborné poradenstvo v oblasti predchádzania chorobám z povolania, vytváraníu zdravého pracovného prostredia a zdravých pracovných podmienok.

2.1.1. Znižovanie miery zdravotných rizík (rizikové práce)

Komentár:

Priebežne je aktualizovaná databáza programu ASTR 2011. V roku 2022 nebola žiadna požiadavka na aktualizáciu programu. Bola doplnená databáza prešetrovaných a priznaných chorôb z povolania. Koncom roka 2022 bola zaslaná databáza k preklopeniu do pripravovaného informačného systému.

V okrese Rožňava k 31.12.2022 evidujeme. :

	POČET EXPONOVANÝCH PRACOVNÍKOV					
	Počet celkom		3.kategória		4.kategória	
	Celkom	Žien	Celkom	Žien	Celkom	Žien
2022	978	34	956	34	22	0

**Počet pracovníkov vykonávajúcich rizikové práce v roku 2022
podľa faktorov a kategórie rizikového faktora
(1. a 2. stupeň)**

Tab.č.2.2

Rizikový faktor	Počet exponovaných pracovníkov					
	3. kat		4. kat.		spolu	
	celkom	žien	celkom	žien	celkom	žien
Mycobacterium tuberculosis	7	7	0	0	7	7
Coronaviridae	0	0	0	0	0	0
Biologické faktory spolu:	7	7	0	0	7	7
pracovná poloha	10	0	0	0	10	0
Fyzická záťaž spolu:	10	0	0	0	10	0
premenňý	863	8	21	0	884	8
ustálený	44	8	0	0	44	8
Hluk spolu:	907	16	21	0	928	16
chem. karcinogény	5	3	0	0	5	3
mutagénny	3	3	0	0	3	3
reprodukčne toxické látky	3	3	0	0	3	3
Chemické karcinogény, mutagénny a reprodukčne toxické látky spolu:	5	3	0	0	5	3
pevné aerosóly	223	2	0	0	223	2
dermatotropné	74	0	0	0	74	0
dráždivé	102	3	0	0	102	3
žieravé	33	0	0	0	33	0
Chemické látky a zmesi spolu:	215	1	0	0	215	1
prenášané na ruky	101	0	1	0	102	0
prenášané na celé telo	86	0	0	0	86	0
Vibrácie spolu:	166	0	1	0	167	0
psychická pracovná záťaž	6	6	0	0	6	6
Psychická pracovná záťaž spolu:	6	6	0	0	6	6
laser	1	1	0	0	1	1
Optické žiarenie spolu:	1	1	0	0	1	1

**Počet pracovníkov vykonávajúcich rizikové práce v roku 2022
podľa prevažujúcej činnosti a kategórie rizikového faktora
(1.stupeň)**

Tab.č.2.3

prevládajúca činnosť		počet exponovaných pracovníkov					
		3.kategória		4.kategória		spolu	
kód	názov	celkom	žien	celkom	žien	celkom	žien
A	poľnohosp., lesníctvo a rybolov	22	1	0	0	22	1
B	ťažba a dobývanie	101	0	6	0	107	0
C	priemyselná výroba	696	16	0	0	696	16
D	dodávka elektr.,plynu, pary, stud. vzduchu	29	0	16	0	45	0
F	stavebníctvo	14	0	0	0	14	0
M	odborné, vedecké a technické činnosti	2	0	0	0	2	0
N	administratívne a podporné služby	49	0	0	0	49	0
O	verej. správa a obrana; povinné soc. zabezpečenie	27	6	0	0	27	6
Q	zdravotníctvo a sociálna pomoc	11	11	0	0	11	11
S	Ostatné činnosti	4	0	0	0	4	0
S p o l u		956	34	22	0	978	34

K zmene počtu zamestnancov vykonávajúcich rizikovú prácu došlo vznikom nových pracovísk existujúcich subjektov (DAVI s.r.o. Brzotín), zmenami zaradenia profesií do kategórií rizika v existujúcich prevádzkach po prehodnotení rizík (Mestské lesy Dobšiná, EUROTALC s.r.o. Gemerská Poloma), vyradením z kategórie rizikových prác po prehodnotení rizík (TOMEX s.r.o. Dobšiná, AURANUM s.r.o. Rožňava) a zmenou počtu zamestnancov na rizikových pracoviskách.

Predmetom štátneho zdravotného dozoru boli naďalej cielené kontroly dokumentácie v oblasti posudzovania zdravotných rizík a kategorizácie prác. Súčasťou kontrol je aj prejednávanie zdravotno-hygienickej situácie v jednotlivých subjektoch a metodická podpora pri jej zefektívňovaní.

- Počet subjektov, u ktorých evidujeme vyhlásené rizikové práce: 39
- Počet opatrení nariadených v rámci kontrolnej činnosti na rizikových pracoviskách: 21

V súlade s požiadavkami Vyhlášky MZ SR č. 448/2007 Z. z. o kritériách na zaraďovanie prác do kategórií z hľadiska zdravotných rizík a o náležitostiach návrhu na zaradenie prác do kategórií bolo v roku 2022 realizovaných:

- Počet prehodnotených rozhodnutí o rizikových prácach : 5
- Počet vydaných nových rozhodnutí o rizikových prácach : 0
- Počet zrušených rozhodnutí o rizikovej práci: 2

Ďalej bolo realizovaných:

- Počet kontrol (ŠZD) na nerizikových pracoviskách : 106

- Počet kontrol (ŠZD) opatrení v súvislosti s COVID 19: 81
- Počet kontrol (ŠZD) dokumentácie zabezpečenia zdravotného dohľadu na nerizikových pracoviskách: 26
- Počet konzultácií pri metodickom usmerňovaní zamestnávateľov u ktorých vykonávajú zamestnanci rizikovú prácu: 158
- Počet aktivít v rámci posudzovania nových investičných projektov pri hodnotení zdravotných rizík pri práci v súvislosti s posudzovanou technológiou: 2 (betonárka pre zakladanie vyťažšných častí podzemia Eurotalc G.Poloma, CMF Slovakia Brzotín, nové výrobné haly)
- Sankčné opatrenia /rizikové pracoviská/: 0

V rámci problematiky chránených pracovísk bolo posúdené:

- Zriadenie nových chránených pracovísk: 9
- Zmena počtu zamestnancov: 2
- Zmena podmienok práce: 2

2.1.2 Znižovanie zdravotných rizík z látok a zmesí klasifikovaných ako toxické.

Komentár:

- Počet rozhodnutí na skladovanie a manipuláciu s veľmi toxickými látkami a zmesami: 0
- Počet kontrol v rámci ŠZD vykonaných v poľnohospodárskych zariadeniach: 24
- Účasť v komisii na preskúšanie odbornej spôsobilosti pre prácu s TL , VTL : 0
- Počet hlásených DDD činností v zariadeniach v územnej pôsobnosti RÚVZ so sídlom v Rožňave: 88
- Počet odborných konzultácií týkajúcich sa problematiky ochrany zdravia pri práci s nebezpečnými chemickými faktormi: 63
- Počet havarijných situácií pri práci s toxickými a veľmi toxickými látkami: 0
- Počet realizátorov DDD činnosti: 8
- Počet subjektov vykonávajúcich ekohospodárstvo: 9
- Sankčné opatrenia : 0

V rámci kontrolnej činnosti v poľnohospodárskych subjektoch bola pozornosť venovaná najmä analýze skutkového stavu v súvislosti s chemickou ochranou rastlín a plneniu podmienok realizácie ekohospodárstva. Pozornosť bola venovaná aj plneniu oznamovacej povinnosti spoločností vykonávajúcich služby v oblasti DDD činnosti.

2.1.3 Znižovanie zdravotných rizík z karcinogénnych a mutagénnych faktorov vrátane azbestu a z látok poškodzujúcich reprodukciu a narúšajúcich endokrinný systém.

Komentár:

- Počet vydaných rozhodnutí na činnosti spojené s manipuláciou a skladovaním karcinogénov na pracovisku: 0
- Počet vydaných rozhodnutí na odstraňovanie materiálov obsahujúcich azbest: 47
- Počet cielených kontrol odstraňovania materiálov s obsahom azbestu : 2
- Počet oznámení o vykonávaní odstraňovania materiálov obsahujúcich azbest: 51
- Počet podnetov týkajúcich sa odstraňovania materiálov obsahujúcich azbest : 0
- Sankčné opatrenia: 0

Rozhodnutia na odstraňovanie materiálov obsahujúcich azbest:

- Likvidácia materiálu demontovaného fyzickou osobou: 14
- Odstraňovania bytových jadier a rozvodov v panelových bytových jednotkách: 0
- Odstraňovanie strešnej krytiny spojené s odvozom: 33

V rámci problematiky odstraňovania materiálov obsahujúcich azbest je vedená evidencia oznámení o vykonávanej činnosti subjektov, ktorým bolo príslušným orgánom verejného zdravotníctva vydané rozhodnutie na uvedenú činnosť. V roku 2022 bolo posudzované odstraňovanie materiálov s obsahom azbestu u piatich novoevidovaných spoločností oprávnených na uvedenú činnosť

V rámci kontrolnej činnosti je venovaná pozornosť klasifikácii používaných chemických látok a zmesí so zameraním na karcinogénne a mutagénne riziko. Pravidelne je aktualizovaná databáza subjektov, kde sú na pracoviskách používané chemické karcinogény / mutagény.

Zaobchádzanie s chemickými karcinogénmi a mutagénmi (CHKaM):

- Počet organizácií, v ktorých sa manipuluje CHKaM: 17

Prehľad chemických karcinogénov a mutagénov:

azbest - rekonštrukčné práce v stavebníctve,
 cytostatiká - aplikácia pri liečbe,
 zlúčeniny niklu - galvanizácia,
 výfukové plyny dieselových motorov - podzemné pracoviská,
 chemické látky a zmesi používané pri rozboroch pitných a odpadových vôd,
 práca s tvrdým drevom.

2.2 Intervencie na podporu zdravia pri práci.

Komentár:

Práca bola zameraná na usmerňovanie realizácie intervenčných programov, cieľným poradenstvom pre zamestnávateľov, SZČO a PZS v oblasti ochrany a podpory zdravia pri práci.

2.2.1 Zdravé pracoviská.

Komentár:

V roku 2022 bolo čiastočne pozastavené plnenie projektu vrátane vypracovaného návrhu aktivít v závode ESSITY Slovakia s.r.o. Gemerská Hôrka. Aktivity boli presunuté najmä na vytvorenie systému ochrany zdravia zamestnancov v súvislosti s COVID-19. Zameranie aktivít:

- Opatrenia v súvislosti s dezinfekciou priestorov, stratégiou testovania a tiež návrhu požiadaviek na vstup cudzích osôb do areálu závodu.
- Na základe nahlasovania aktuálnych pozitívnych prípadov vyhodnocovanie úzkych kontaktov, urýchlenie trasovania z predložených podkladov, PCR testy
- Prednášky v priestoroch výrobných úsekov závodu o význame očkovania
- Poradenstvo v aktuálnych problematikách závodu v oblasti ochrany a podpory zdravia zamestnancov

Pokračovalo sa v realizácii plnenia časti projektu Zdravé pracoviská „Pracovné prostredie a pracovné podmienky“ so zameraním na :

- prehodnotenie systému zabezpečenia efektivity sledovania zdravotnej spôsobilosti zamestnancov na prácu
- možnosti ergonomických opatrení na jednotlivých pracoviskách
- metodické usmernenie v oblasti problematiky nadmerného hluku na pracoviskách v súvislosti s manažmentom rizika.
- Dizajn projektu zhodnotenia hlukovej záťaže v prevádzke ručného triedenia a balenia výrobkov
- Dizajn projektu vzťahu práce a zdravia u zamestnancov v nočných zmenách

2.2.2 Európska informačná kampaň Európskej agentúry pre BOZP (OSHA Bilbao) zameraná na prevenciu zdravotných a bezpečnostných rizík pri práci.

Komentár

Z dôvodu epid. situácie pripravované aktivity v rámci Európskeho týždňa bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci boli realizované len v obmedzenom rozsahu. Priebežne boli v rôznych formách poskytované konzultácie v problematike PPL zamerané na prevenciu zdravotných rizík pri práci.

V rámci spolupráce s Inšpektorátom práce v Košiciach bola realizovaná spoločná kontrola na pracovisku VVS, a.s. Rožňava z dôvodu, že na uvedenom pracovisku boli v krátkom období za sebou prešetrované 2 prípady podozrenia na chorobu z povolania.

3. Oddelenie hygieny výživy, bezpečnosti potravín a kozmetických výrobkov

RÚVZ so sídlom v Rožňave

3.1 MONITORING PRÍJMU KUCHYNSKEJ SOLI

Cieľ:

Dosiahnuť postupné znižovanie príjmu soli v nadväznosti na prijaté úlohy v oblasti rizikových faktorov vo výžive.

RÚVZ so sídlom v Rožňave podľa usmernenia krajského odborníka pre hygienu výživy z RÚVZ so sídlom v Košiciach úlohu neplní.

3.3 SLEDOVANIE VÝŽIVOVÉHO STAVU KLIENTOV V ZARIADENIACH SOCIÁLNYCH SLUŽIEB

Cieľ:

Kontrola dodržiavania zásad zdravej výživy v zariadeniach sociálnych služieb za účelom zabezpečenia ozdravenia výživy klientov v zariadeniach sociálnych služieb, ako sú domovy sociálnej starostlivosti, vrátane domovov dôchodcov, domovov špeciálnej starostlivosti (charitné, hospice a pod.), ktoré nepatria medzi zdravotnícke zariadenia.

Podľa usmernenia ÚVZ SR zo dňa 9.11.2022 bola realizácia úlohy preložená na roky 2023 a 2024.

7.4 REZIDUÁ PESTICÍDOV V PITNÝCH VODÁCH A POTRAVINÁCH NA VÝŽIVU A VÝŽIVOVÉ PRÍPRAVKY PRE DOJČATÁ A MALÉ DETI

Cieľ:

- monitoring obsahu rezíduí pesticídov v potravinách na výživu dojčiat a malých detí a následných výživových prípravkoch pre dojčatá a malé detí v obchodnej sieti,
- ochrana zdravia detskej populácie,
- plnenie prijatých opatrení v rámci dohovoru s krajinami EÚ nad kontrolou obsahu rezíduí pesticídov v potravinách na výživu dojčiat a malých detí a následných výživových prípravkov pre dojčatá a malé deti, zavádzanie nových metód stanovenia rezíduí pesticídov,
- kvantitatívne stanovenie pesticídov, relevantných a nerelevantných metabolitov pesticídov v pitných vodách

Na základe plánu úradnej kontroly potravín na rok 2022 bola odobratá 1 vzorka potravinu Sunar PRVÁ KAŠA RYŽOVÁ NEMLIEČNA od ukončeného 4. mesiaca, na laboratórne vyšetrenie. Laboratórne vyšetrená vzorka bola v zhode s požiadavkami uvedenými vo všeobecne záväzných právnych predpisoch.

4. Odbor hygieny detí a mládeže

V kalendárnom roku 2022 boli pre Odbor hygieny detí a mládeže v rámci plnenia Programov a projektov Úradov verejného zdravotníctva v Slovenskej republike určené nasledovné úlohy:

4.1. Aktivity prevencie detskej obezity v kontexte plnenia Národného akčného plánu prevencie obezity na roky 2015 – 2025 (NAPPO)

Cieľom aktivít je komplexným výkonom štátneho zdravotného dozoru, realizáciou výchovných aktivít v oblasti edukácie matiek cestou materských centier a detí a mládeže cestou zariadení pre deti a mládež prispieť k zníženiu výskytu detskej obezity.

Etapy riešenia:

4.1. a) Podpora zdravého štartu do života

V okrese Rožňava nevidujeme zariadenia materského resp. rodičovského centra. Napriek aktivitám poradenskej činnosti na RÚVZ nie je záujem zo strany matiek na materskej dovolenke o takýto druh poradenstva. V ďalších rokoch v prípade záujmu, resp. zriadenia zariadenia pre matky s deťmi na materskej dovolenke navrhujeme aj prvé kroky spolupráce, príp. aktivity zamerané na poradenskú a konzultačnú činnosť zdravého životného štýlu.

4.1. b) Podpora zdravšieho prostredia na školách

V priebehu kalendárneho roka 2022 boli odbornými pracovníkmi oddelenia hygieny detí a mládeže vykonávané kontroly ŠZD v jedálňach a v bufetoch školských zariadení so zameraním na kontrolu predávaného sortimentu a kontroly zastúpenia ponúkaných zdravých druhov potravín a potravín s množstvom prebytočnej energie, resp. potravín s vysokým obsahom soli, ktoré nezabezpečujú zdravý vývoj dieťaťa a prispievajú k riziku vzniku nadváhy a obezity. Sortiment zakázaný legislatívou sa nepredáva. Pri výkone kontrol sa opakovane usmerňujú prevádzkovatelia, aby zvážili predaj nezdravého sortimentu a uprednostnili ponuku výživovo a biologicky hodnotných výrobkov a nápojov. Táto skutočnosť je podnikateľmi rokmi neakceptovaná, pretože stále prevyšuje u žiakov dopyt po nezdravých výrobkoch a u podnikateľa v neposlednom rade aj zisk z predaja.

Na základe porovnania s predchádzajúcimi rokmi nie je evidovaný pokles stravníkov stravujúcich sa v školských zariadeniach.

Vo všetkých zariadeniach aktívne vyzývame riaditeľov a riaditeľky, aby aktívne zavádzali desiatu zo školskej kuchyne a dohliadali na dostatočné množstvo a správnosť prípravy pokrmov aj pri podávaní desiaty. Odporúčali sme možnosť zapojiť sa do školského mliečneho programu a programu školské ovocie.

V materských školách sa nám aktívne darí presadzovať pitie čistej vody a nesladených nápojov, o čom svedčí aj osadzovanie výdajníkov stolovej vody pre deti, ako aj študentov, inštalované v stredných, základných a v materských školách.

Pri výkone štátneho zdravotného dozoru a úradnej kontroly potravín v zariadeniach školského stravovania sme sa zameriavali na zisťovanie pôvodu potravín, kontrolu hygienických podmienok prípravy a podávania stravy, zostavenie jedálnych lístkov, kontroly pestrosti stravy, realizáciu pitného režimu detí, podporu poskytovania desiat vyrábaných a podávaných

zo školskej jedálne. Snažíme sa obmedziť prístup k občerstveniu a ďalším doplnkovým možnostiam menej zdravých potravín v priestoroch školy.

Zo zistených údajov konštatujeme, že vedúce a riaditeľky školských jedální sú dostatočne edukované a vykonávajú svoju prácu zodpovedne a v súlade so zásadami správnej výživy.

4.1. c) Poskytovať nutričné vzdelávanie odborným zamestnancom školského stravovania v rámci projektov profesijných združení

Edukácia zamestnancov ŠJ a informácie o nutričnom stravovaní poskytujú odborní zamestnanci osobne – konzultáciou počas výkonu ŠZD s vedúcimi ŠJ. V spolupráci s oddelením podpory zdravia a epidemiológie boli v materských školách a v základných školách distribuované zdravotno-výchovné materiály týkajúce sa najmä prevencie výskytu parazitárnych ochorení – vši, chrípky a respiračných ochorení. Do školských jedální sa zasielal zdravotno-výchovný materiál týkajúci sa zdravého stravovania a zdravej výživy detí aj v elektronickej podobe.

4.1. d) Podpora pohybových aktivít

V rámci podpory pohybových aktivít odborní pracovníci oddelenia HDM v roku 2022 priebežne posudzovali návrhy na územné konanie a návrhy na kolaudácie stavieb športového charakteru, ktoré sú určené pre deti a mládež.

Sledujeme využívanie priestorov telocviční na mimoškolské aktivity, dodržiavanie prevádzkových poriadkov telovýchovných zariadení. Zameriavame sa na dodržiavanie hodín telesnej výchovy a ich zaradovanie do rozvrhu hodín. Na základe zistení bolo možné konštatovať, že prevádzkové priestory určené na výučbu telesnej výchovy pri školách sú udržiavané podľa finančných možností. Napriek tomu, že väčšina detí sa venuje pohybovým aktivitám minimálne jeden až dvakrát do týždňa, frekvencia pohybu u detí klesá. Dominuje sedavý spôsob života, ktorý prináša so sebou nárast obezity a nadváhy, chybného držania tela a ďalších porúch zdravia. Taktiež stúpa počet necvičiacich žiakov, ktorí sú oslobodení od TV hlavne na stredných školách.

V súčasnej dobe v školských prevádzkach pribúdajú fitness centrá, ktoré prinášajú nové možnosti pre žiakov, učiteľov a školu samotnú. Každoročne prevádzkovatelia zabezpečujú revíziu telocvičného náradia a náčinia. Školám, ktorým boli pridelené finančné prostriedky zabezpečujú resp. sa pripravujú na vykonanie rekonštrukcie telocviční.

4.1. e) Monitoring antropometrických ukazovateľov vybraných vekových skupín detí školského veku

Projekt COSI:

Napriek našej snahe vyriešiť nedostatky v projekte COSI, sme nenašli riešenie, ako realizovať projekt bez toho, aby sme neporušovali zákon o ochrane osobných údajov.

Pre RÚVZ Rožňava je zazmluvnenou zodpovednou osobou na ochranu osobných údajov firma Proenergy s.r.o., v našom prípade jej zástupca Ing. Martin Kulhavý. Na základe jeho stanoviska, v ktorom sa uvádza: "... ako zodpovedná osoba považujem nasledovné spracovanie osobných údajov v rámci projektu COSI ako veľmi rizikovú činnosť, ktorá v tejto podobe nespĺňa súlad s nariadením GDPR a zákonom č. 18/2018 Z. z. o ochrane osobných údajov“.

Z tohto dôvodu sa RÚVZ so sídlom v Rožňave do realizácie projektu COSI nezapojilo.

4.2. Hodnotenie jedálnych lístkov MŠ a ZŠ

Cieľom projektu je zmapovanie situácie v oblasti dodržiavania všeobecných zásad pre zostavenie jedálnych lístkov v zariadeniach spoločného stravovania detí MŠ a ZŠ a zistiť frekvenciu podávania vybraných druhov potravín (pokrmov).

V rámci realizácie 4. etapy riešenia projektu č. 4.2 sme zhodnotili jedálne lístky za obdobie mesiacov marec a máj 2022 v troch základných školách: Základná škola, Zlatá 2, Rožňava, Základná škola, Rejdová č. 43 v Rejdovej, a Základná škola Pavla Emanuela Dobšinského, Slavošovce č. 125 v Slavošovciach. Hodnotiacimi kritériami boli pestrosť stravy v zmysle odporúčanej metodiky a frekvencia podávania vybraných druhov potravín pokrmov v zmysle prílohy č. 1 zaslanej metodiky k projektu.

V hodnotených základných školách bola vyhovujúca pestrosť pokrmov v rámci obedov, v každej hodnotenej základnej škole bol celkový koeficient pestrosti vyšší ako 0,5.

V položke obedy prevažovali zeleninové polievky, avšak abstinovalo zaradovanie obilninových závariek.

Pri mäsových jedlách bola zaradovaná najčastejšie bravčové, za ňou nasledovalo hydinové mäso. Ryby boli do jedálneho dostatočne zaradené len v jednom prípade, aj to len počas jedného mesiaca.

Negatívne môžeme zhodnotiť fakt, že pri hlavných jedlách boli sladké jedlá zaradované častejšie, ako v odporúčanej frekvencii 2x mesačne.

Čo sa týka príloh, najčastejšie sa podávala zemiaková kaša, ryža, menej knedle a cestoviny.

Nápoje sa v každej hodnotenej ZŠ podávali v striedaní – nesladený, sladený nápoj, hlavne čaje boli sladené medom.

Vedúce školských jedální a riaditelia škôl boli na závery upozornení a oboznámení s odporúčaniami pre hodnotené školské jedálne: zvýšiť frekvenciu strukovinových polievok, zvýšiť frekvenciu podávania rýb, zvýšiť frekvenciu obilninových závariek a obilninových príloh (cestoviny, ryža, kuskus, bulgur), čerstvej zeleniny a tepelne upravenej zeleniny, v rámci pitného režimu vždy zabezpečiť k dispozícii aj nesladený nápoj a znížiť frekvenciu podávania sladkých jedál.

4.4. Úrazy u detí v SR

Cieľom projektu je formou spolupráce s NCZI a regionálnou nemocnicou získať vybrané informácie, týkajúce sa problematiky úrazov detí na Slovensku.

RÚVZ so sídlom v Rožňave sa v roku 2022 do riešenia projektu nezapojil.

V Rožňave, dňa: 17.02.2023

6. Odbor epidemiológie

6.1 Národný imunizačný program

Program sme plnili v zmysle plánu referátu epidemiológie a v súlade s odporúčaniami ÚVZ SR a SZO.

V roku 2022 zo skupiny ochorení preventabilných očkovaním bola hlásená 1 pneumokoková meningitída u dospeljej osoby. U vírusových hepatítid typu B boli hlásené chronické formy ochorenia (10), resp. nosičstvo (3). Z ochorení, proti ktorým je očkovanie odporúčané, boli hlásené rotavírusové infekcie a varicella.

Do zdravotníckych zariadení, ktoré vykonávajú povinné očkovanie boli doručené:

- očkovací kalendár pre povinné pravidelné očkovanie detí a dospelých na rok 2022 vypracovaný ÚVZ SR,
- dokument ÚVZ SR „Ako postupovať pri očkovaní utečencov z Ukrajiny“.

Na ÚVZ SR bolo v rámci plnenia úlohy zaslané:

- hlásenie štatistických údajov v oblasti povinného očkovania v zmysle pokynu ÚVZ SR (OLP/6831/2013) – 1x štvrťročne,
- vyhodnotenie Európskeho imunizačného týždňa.

Európsky imunizačný týždeň (EIW) prebiehal v termíne od 24.4.2022 do 30.4.2022. Heslom aktuálneho ročníka bol „Dlhý život pre všetkých“. Na spoluprácu pri realizovaní EIW boli emailom vyzvaní praktickí lekári pre deti a dorast, praktickí lekári pre dospelých, gynekológovia a stredné školy v okrese. Boli im poskytnuté edukačné materiály. Na 2 stredných školách v Rožňave sa uskutočnili besedy pre žiakov. Informácie o EIW boli uverejnené na webovej a FB stránke RÚVZ Rožňava. Na RÚVZ bola umiestnená nástenka venovaná kampani EIW. Téma očkovania boli venované aj 2 prednášky pre MRK.

Priebežne boli kontrolované výkazy mesačných výkonov o očkovaní, ktoré doručujú lekári po skončení kalendárneho mesiaca v písomnej forme na RÚVZ. Závažné nedostatky vo včasnosti podania a dodržiavania intervalov medzi jednotlivými dávkami očkovacích látok neboli zistené.

V hodnotenom období praktickí lekári pre deti a dorast hlásili 30 detí, ktoré rodičia odmietli podrobiť povinnému očkovaniu. Ochorenia preventabilné povinným očkovaním u detí neboli hlásené. Na webovej stránke RÚVZ Rožňava boli uverejnené informácie o platnom očkovačom kalendári na rok 2022.

V súlade s usmernením ÚVZ SR bola k 31.8.2022 vykonaná administratívna kontrola očkovania v ambulanciách praktických lekárov pre deti a dorast. V okrese bola úroveň zaočkovanosti pri všetkých druhoch povinného očkovania priaznivá. Pohybovala sa v rozmedzí od 98,2 % do 99,5 %. Výsledky kontroly očkovania boli v termíne zaslané na RÚVZ so sídlom v Košiciach.

Referát epidemiológie sa v spolupráci s ďalšími odd. RÚVZ podieľal na regionálnej kampani na podporu očkovania proti HPV, v rámci ktorej sme zisťovali postoje rodičov žiakov k očkovaniu HPV, pripravili sme informačné letáky a plagáty, ktoré sme distribuovali do ambulancií všeobecných lekárov pre deti a dorast, na pracoviská a školy, boli uverejnené na FB stránke. Na FB stránke sme mali týždeň venovaný HPV, kde sa každý deň v týždni uverejňovali, krátke informácie o HPV a očkovaní. Na vedeckej konferencii „Onkologické

skriningové programy na Slovensku“ sme aktívnou účasťou informovali o prebiehajúcej kampani.

6.2 Surveillance infekčných ochorení

Pokračovali sme v priebežnom monitorovaní výskytu infekčných ochorení a realizácii potrebných preventívnych a represívnych opatrení. Údaje boli vkladané a analyzované prostredníctvom epidemiologického informačného systému. Priebežne sme vykonávali epidemiologické vyšetrovanie nákaz a kontrolovali zabezpečovanie protiepidemických opatrení.

Situáciu vo výskyte prenosných ochorení v okrese Rožňava možno hodnotiť ako celkovo priaznivú, až na prebiehajúcu pandémiu COVID-19 najmä v prvej polovici roka 2022. U hnačkových ochorení došlo k vzostupu hlásených ochorení. Ochorenia boli prevažne sporadického a rodinného charakteru. Zaznamenaný bol jeden epidemický výskyt hnačiek a gastroenteritíd pravdepodobne infekčného pôvodu. V skupine vzdušných nákaz sme zaznamenali prudký nárast hlásených ochorení na varicellu (zaznamenaných 7 epidemických výskytov). Hlásené boli 2 prípady TBC (posledné ochorenie v okrese bolo v roku 2018). U ochorení COVID-19 sme zaznamenali mierny pokles hlásených prípadov. Pri ARO bol zaznamenaný prudký vzostup lokálnych epidémií v predškolských a školských zariadeniach v 50. a 51.kal.t.. Ochorenia preventabilné očkovaním u detí neboli hlásené, u dospelých viď bod 6.1.. Z krvných nákaz sme zaznamenali len chronické vírusové hepatitídy B a C, resp. nosičstvo VHB. Epidemiologická situácia vo výskyte neuroinfekcií bola priaznivá, hlásené 3 ochorenia. V skupine sexuálne prenosných ochorení bol hlásený vzostup ochorení na syfilis – 12 prípadov, hlásené 2 rodinné výskyty, kde ochorelo 5 osôb a sporadické prípady ochorení na chlamýdiové infekcie. V skupine zoonóz pozorovaný vzostup ochorení na lymeskú boreliózu, zaznamenaná jedna kliešťová encefalitída a jedna CJCh.

Realizácia surveillance infekčných ochorení sa vykonávala priebežne a umožnila hodnotiť aktuálnu epidemiologickú situáciu, o ktorej po uplynutí kalendárneho mesiaca bola predkladaná analytická správa RÚVZ Košice, RPaVS Rožňava, lekárovi vojenského útvaru Rožňava, riaditeľom zdrav. zariadení na území okresu, všetkým praktickým lekárom pre deti, dorast a dospelých. Priebežne z odd. klinickej mikrobiológie boli hlásené prostredníctvom epidemiologického informačného systému pozitívne nálezy vrátane rezistencie na ATB.

Zlepšenie informovanosti a zvýšenie edukácie obyvateľstva v problematike prenosných ochorení je zabezpečené prostredníctvom webovej stránky RÚVZ ako aj FB profilu, kde boli uverejňované články o infekčných ochoreniach a ich komplikáciách, informácie v súvislosti s ochorením na COVID-19, informácie o akútnych respiračných ochoreniach.

Edukáciu sme vykonávali aj v MRK a v ZSS.

6.3 Informačný systém prenosných ochorení (EPIS)

Prostredníctvom systému EPIS hlásime individuálne prípady prenosných ochorení, epidémie, hromadné hlásenia chrípky a chrípke podobných ochorení, akútnych respiračných ochorení a mimoriadne udalosti v systéme rýchleho varovania (SRV). V hodnotenom období bolo do systému zadaných 11 281 individuálnych hlásení.

6.4 Nozokomiálne nákazy

V roku 2022 bolo zo zdravotníckych zariadení v okrese hlásených 369 nozokomiálnych nákaz (NN). Najviac hlásení bolo v skupine respiračných chorôb.

V roku 2022 bolo hlásených 58 prípadov infekcií spôsobených *Clostridium difficile*, z toho NN tvorili 65,51 %.

Štátny zdravotný dozor zameraný na dodržiavanie hygienicko-epidemiologického režimu sme vykonávali podľa harmonogramu a podľa aktuálnej epidemiologickej situácie. Spolu vykonaných 62 kontrol.

RÚVZ Rožňava sa zapojil do kampane WHO „Umývaj si ruky - zachrániš život“. Zdravotníckym zariadeniam v okrese bol zaslaný článok ÚVZ SR venovaný kampani. Na FB stránke RÚVZ bol zverejnený článok s informáciami o správnej hygiene rúk. Pokračovalo sa v edukovaní zdravotníckych pracovníkov v rámci seminárov celoústavných, oddelenských aj samovzdelávaním s dôrazom na správnu techniku dezinfekcie rúk v kľúčových momentoch zdravotníckej starostlivosti o pacienta.

Edukáciu sme tento rok zamerali aj na ZSS (pre zamestnancov, ale aj klientov), MRK a širokú laickú verejnosť v priestoroch lekárne. Všetky uvedené skupiny mali aj možnosť nácviku správnej hygieny rúk.

6.5 Mimoriadne epidemiologické situácie

Pokračovalo sa v hlásení a monitorovaní akútnych respiračných ochorení, vrátane všetkých prípadov ťažkej vírusovej pneumónie, SARI, úmrtí na akútne respiračné ochorenia ako aj lokálneho nahromadenia akútnych respiračných ochorení (ARO) a chrípke podobných ochorení (CHPO). Údaje sme vkladali a spracúvali v týždňových intervaloch do informačného systému EPIS.

V roku 2022 sme zaznamenali zvýšený výskyt lokálnych epidémii ARO a to v 50. a 51. kal.t.. Chorobnosť na ARO a CHPO zodpovedala sezónnemu výskytu. Pravidelne boli na webovej a FB stránke RÚVZ zverejňované týždenné hlásenia akútnych respiračných ochorení a aktuálne tabuľky COVID-19 v okrese Rožňava.

Denne sme hlásili a monitorovali výskyt ochorení COVID-19, taktiež sme vykonávali trasovanie pozitívnych osôb, členov spoločnej domácnosti a osôb v úzkom kontakte. Celkový počet pozitívne testovaných osôb bol 10 186. Za rok 2022 bolo potvrdených 47 úmrtí na COVID-19.

V systéme rýchleho varovania sme hlásili 8 mimoriadnych situácií a zaznamenaných bolo 19 epidémií.

6.6 Enviromentálna surveillance poliomyelitídy a sledovanie VDPV

Priebežne sme zabezpečovali plnenie úloh vyplývajúcich z Akčného plánu na udržanie stavu bez poliomyelitídy v SR. V zmysle harmonogramu RÚVZ Košice sme zabezpečili odber vzoriek z vonkajšieho prostredia – odpadové vody za účelom zisťovania cirkulácie poliovírusov. Odobraté boli 4 vzorky. Prítomnosť poliovírusov a iných enterálnych vírusov nebola zistená. Vykonáva sa surveillance akútnych chabých obrn (ACHO) u detí do 15 rokov veku. Z detského, neurologického odd. a z ambulancie prenosných chorôb sme pravidelne týždenne dostávali hlásenie o ochorení resp. podozrení na ACHO. V sledovanom období sme obdržali len negatívne hlásenia.

6.7 Prevencia HIV/AIDS

Pre laickú verejnosť je k dispozícii linka pomoci AIDS (058/7323257,58 klapka 113) a poradňa AIDS. Na webovej stránke úradu a informačnej tabuli boli uverejnené informácie o HIV/AIDS. V rámci výučby odborného zamestnanca na strednej zdravotníckej škole bola venovaná 1 hodina pre každú triedu (spolu 4) s problematikou HIV/AIDS. Pre druhý stupeň ZŠ boli odprednášané 2 prezentácie. Na RÚVZ so sídlom v Rožňave bola vo vstupnej hale umiestnená tabuľa s informáciami o HIV/AIDS. Na FB stránke úradu bola uverejnená informácia o svetovom dni.

Na plnení tejto úlohy sa podieľali aj zamestnanci oddelenia OPZaVkZ, ktorí vykonali edukáciu na 1 SŠ a v 2 MRK.

6.8 Poradne očkovania

Poradňa očkovania je zriadená na RÚVZ Rožňava oddelení epidemiológie. V roku 2022 fungovalo najmä telefonické poradenstvo, resp. poradenstvo prostredníctvom e-mailu. Otázky boli zamerané hlavne na zloženie vakcín, kontraindikácie pri očkovaní, na odporúčané druhy očkovania, predovšetkým proti rotavírusom, kliešťovej encefalitíde, chrípke a pneumokokom, začiatkom kalendárneho roka pretrvával ešte aj záujem o očkovanie proti COVID-19. Poradenstvo bolo poskytnuté 62x.

9. PODPORA ZDRAVIA A VÝCHOVA K ZDRAVIU

9.1 ZDRAVOTNÉ UVEDOMENIE A SPRÁVANIE OBYVATEĽOV SR

Zber dát k projektu Zdravotné uvedomenie a správanie obyvateľov SR sa vykonával od júla do septembra 2022. Cieľom prieskumu bolo sledovanie úrovne a vývoja zdravotného uvedomenia a správania sa občanov. Do výskumu sa zapojili aj pracovníci RÚVZ so sídlom V Rožňave. Prieskum bol anonymný a pozostával z 90 otázok so zameraním na stravovacie návyky, fyzickú aktivitu, používanie legálnych a nelegálnych drog, mentálne a fyzické zdravie a na starostlivosť o zdravie a prevenciu.

Vkladanie zozbieraných údajov z dotazníkov do databázy v programe Excel sa vykonávalo od októbra do novembra 2022. Respondenti boli rozdelení podľa veku a pohlavia do dvanástich skupín žijúcich na vidieku a v meste s vekovým rozptylom od 15 do 65 rokov. Databáza s údajmi od 104 respondentov bola zaslaná na ÚVZ SR.

9.2 PRIESKUM ZDRAVOTNEJ GRAMOTNOSTI OBYVATEĽOV SR

- úloha sa v danom období nerealizovala.

9.3 NÁRODNÝ AKČNÝ PLÁN V PREVENCII OBEZITY NA ROKY 2015 – 2025

Nesprávne stravovacie návyky, stres a fyzická inaktivita predstavujú významné faktory vzniku obezity v každej vekovej skupine. Cieľovými zdravotno-výchovnými aktivitami sme sa zameriavali na edukáciu obyvateľstva o zdravom životnom štýle, o prevencii nadváhy a obezity, o rizikových faktoroch cukrovky, srdcovo-cievnych ochorení a nádorových ochorení. Distribúciou edukačných materiálov vyhotovených odbornými pracovníkmi oddelenia PZaVKZ v programe Canva, alebo informatikom v profesionálnom grafickom programe, ale aj dodaných z ÚVZ SR, názornou propagáciou – formou informačného panela umiestneného vo vstupnej hale RÚVZ, prednáškami, diskusiami, individuálnym poradenstvom, uverejňovaním príspevkov na našej webovej stránke a na FB stránke sme dosahovali ciele akčného plánu.

V roku 2022 sme v okrese Rožňava zrealizovali 13 edukačných aktivít pre 470 ľudí so zameraním na racionálnu výživu a zdravý spôsob života. V rámci tejto témy sme veľký priestor venovali aj správne a dostatočnému pitnému režimu a riziku pitia energetických a sladených nápojov.

Na podporu a propagáciu pohybovej aktivity (odporúčanej, primeranej) a na zvyšovanie úrovne informovanosti obyvateľstva o zdravom životnom štýle pracovníci oddelenia PZaVKZ uskutočnili aktivity, pri ktorých sa využili nasledovné formy zdravotno-výchovného pôsobenia – zdravotno-výchovné materiály sme uverejnili na webovej stránke nášho RÚVZ, facebookovej a instagramovej stránke, uskutočnili sme športové podujatie, kde sa aktívne zapojili deti a mládež zo základných a stredných škôl v okrese Rožňava. Vytvorené materiály sme elektronicky zaslali na všetky mestské a obecné úrady v okrese, do ambulancií praktických lekárov pre dospelých a pre deti a dorast, spolupracujúcim subjektom ako sú Jednota dôchodcov Slovenska, Sociocentrum, Diecézna charita a ďalším. Na témy súvisiace so zvýšením pohybovej aktivity boli vytvorené dva informačné panely umiestnené vo vstupnej hale RÚVZ.

Hlavným zámerom týchto aktivít bolo poukázať na význam pohybovej aktivity a na jej priaznivý vplyv na zdravie, ak je pravidelnou súčasťou života. V hodnotenom období bolo na zvýšenie a udržanie optimálnej pohybovej aktivity zrealizovaných 19 aktivít pre 1606 ľudí. Zvyšovanie povedomia o dostatočnej pohybovej aktivite nadobudlo v období po pandémie

mimoriadny význam.

Vďaka priaznivej situácii a dobrému počasiu sme mohli zorganizovať siedmy ročník súťažného športového podujatia „Čo sa hýbe, to je živé“, ktoré sa uskutočnilo po päťročnej prestávke dňa 25.05.2022 na Námestí baníkov v Rožňave. Cieľovou skupinou tohto podujatia boli triedne kolektívy 5. a 6. ročníkov základných škôl a prímania z gymnázia v okrese Rožňava. Celé triedy súťažili na pripravených 18 súťažných stanovištiach a zároveň sa mohli zapojiť aj do 4 nesúťažných aktivít. Priebeh súťaží, hodnotenie na stanovištiach a sprievodné podujatia zabezpečovali organizátori a animátori zo všetkých stredných škôl v Rožňave. Vďaka sponzorom, ktorí pochopili aktuálnosť myšlienky, žiaci bojovali o 20 zaujímavých cien, pričom žiadna trieda neodišla bez ocenenia. Takmer všetky ceny boli koncipované tak, aby mali súvislosť s vykonávaním pohybovej aktivity. Podujatia sa zúčastnilo 21 tried z 9 základných škôl v okrese Rožňava. Na podujatí bolo prítomných 351 žiakov so svojimi pedagógmi, 44 animátorov a 29 organizátorov. Námestie ožilo smiechom, vzájomnou podporou detí a skandovaním hesla: „Čo sa hýbe, to je živé“. Podujatie otvoril hlavný hygienik SR, PhDr. RNDr. MUDr. Ján Mikas, PhD., MPH.

Prostredníctvom všeobecného PCOPZ sa sledovala prevalencia najzávažnejších rizikových faktorov neinfekčných ochorení a to spôsob stravovania, pohybová aktivita, stres, fajčenie, obezita, hypertenzia u klientov, ktorí navštívili všeobecné PCOPZ. Jednalo sa o 187 klientov, ktorým bolo poskytnuté poradenstvo a zdravotno-výchovné materiály so zameraním na udržanie optimálnej telesnej hmotnosti, zdravú výživu a pohybovú aktivitu. Klientom s obezitou, ktorí prejavili záujem o zmenu životného štýlu a úpravu hmotnosti, bola doporučená návšteva špecializovaného poradenského centra správnej výživy a úpravy hmotnosti. Ani jeden klient však túto možnosť nevyužil. Všetkým klientom vo všeobecnom PCOPZ bolo poskytnuté individuálne poradenstvo.

16. septembra sa v rámci Európskeho týždňa mobility uskutočnil 1. ročník Spanilej jazdy RÚVZ so sídlom v Rožňave. Do aktivít sa zapojilo 16 kolegov. Cieľom pohybových aktivít bolo miesto konania športového dňa, na ktorý 6 kolegov prišlo na 2 kolesách a 10 na svojich vlastných nohách. Skvelé počasie a výborná nálada len umocnili radosť z každého prejdeného kroku, odjazdeného kilometra a ďalších spoločných aktivít.

9.4 PODPORA ZDRAVIA ZNEVÝHODNENÝCH KOMUNÍT NA SLOVENSKU

Všetky aktivity oddelenia PZaVKZ týkajúce sa prevencie infekčných ochorení a chronických neinfekčných chorôb sú smerované ku všetkým obyvateľom okresu Rožňava, znevýhodnené komunity nevynímajúc.

V roku 2022 boli aktivity pre znevýhodnené komunity tematicky zamerané aj na prevenciu ochorenia COVID-19, najmä na propagáciu a realizáciu očkovania, na prevenciu látkových i nelátkových závislosti, alkoholizmu a fajčenia, starostlivosť o zuby, starostlivosť o rodinu, venovali sme sa aj téme prvej pomoci a tiež aj sexuálne prenosných ochorení a prevencie onkologických ochorení. V nadväznosti na schválené Akčné plány Stratégie rovnosti, inklúzie a participácie Rómov sme možnosť aktivít zameraných na podporu zdravia znevýhodnených komunít ponúkli všetkým obciam a mestám v okrese, na ponuku však reflektovalo len 8 samospráv. Spolu sme uskutočnili 19 aktivít pre 178 obyvateľov. V letnom období sa uskutočnili opakované stretnutia pre obyvateľov MRK v obci Kobeliarovo, Bôrka, Kunova Teplica a Komunitné centrum v Dobšinej a na jeseň v obciach Plešivec, a Silica. V decembri 2022 sa uskutočnilo opätovné stretnutie s obyvateľmi MRK v Plešivci a v Komunitnom centre v Rožňave na ulici Krátkej.

9.5 STRATÉGIA ROZVOJA PORADENSKÝCH CENTIER OCHRANY A PODPORY ZDRAVIA V SR

V rámci Stratégie rozvoja poradenských centier ochrany a podpory zdravia v SR boli vykonávané aktivity zamerané na znižovanie rizikových faktorov životného štýlu obyvateľov a bola zabezpečená spoluúčasť na Národnom kardiovaskulárnom programe prostredníctvom zaistenia plynulej prevádzky všeobecného poradenského centra ochrany a podpory zdravia (ďalej len PCOPZ) ako aj špecializovaných PCOPZ - správnej výživy a úpravy hmotnosti, prevencie a odvykania od fajčenia a ochrany a podpory zdravia pri práci. V roku 2022 boli poskytnuté služby všeobecným PCOPZ a špecializovanými PCOPZ 214 klientom, z toho vo všeobecnom 187 klientom a v špecializovaných 27 klientom. Za štandardných podmienok bolo v PCOPZ vyšetrených a zadaných do databázy 78 klientov a 109 klientov bolo vyšetrených za neštandardných podmienok, ktorí neboli zadaní do databázy TZS.

Kurzy samomerania tlaku krvi sa realizovali prostredníctvom všeobecného PCOPZ odbornou pracovníčkou nášho oddelenia. Absolvovalo ho 66 klientov.

Zámerom aktivít iniciovaných a organizovaných v rámci kalendára významných termínov je informovať verejnosť (odbornú a laickú) o aktuálnych, prioritných problémoch týkajúcich sa zdravia. Ich realizácia spočívala vo využití rôznych edukačno-intervenčných prístupov, masmediálneho priestoru a edičnej činnosti. Úlohy a ciele programu sa propagovali na informačnom paneli umiestnenom vo vstupnej hale RÚVZ, v masovo-komunikačných prostriedkoch, na webovej stránke RÚVZ, na sociálnych sieťach, elektronickou poštou boli odoslané do viac ako 150 organizácií (mestá, obce, školy, ambulancií všeobecných lekárov aj lekárov špecialistov, pracoviská, štátne a neštátne organizácie).

K 31.12.2022 boli realizované aktivity pri príležitosti 14 významných dní a pri iných príležitostiach (Svetový deň boja proti rakovine, Svetový deň obezity, Svetový deň zdravia, Svetový deň „Pohybom ku zdraviu“, Svetový deň bez tabaku, Medzinárodný deň proti zneužívaniu drog a obchodovaniu s drogami, Svetový deň hepatitídy, Svetový deň Alzheimerovej choroby, Svetový deň srdca, Medzinárodný deň starších osôb, Svetový deň diabetu, Svetový deň chudobných, Európsky týždeň boja proti drogám a Svetový deň boja proti AIDS).

V PCOPZ absolvovalo počas 26 dní prax 12 študentov z odboru asistent výživy zo Strednej zdravotníckej školy v Rožňave. Odbornú prax u nás absolvovala aj študentka VŠ odboru verejné zdravotníctvo. Táto študentka sa zúčastnila aj výjazdu PCOPZ v teréne.

Zapojili sme sa aj do projektu zameraného na najstarších členov rodín – na seniorov. Jedná sa o projekt SKHU Ambassadors. Európske zoskupenie územnej spolupráce Via Carpatia uskutočnilo Workshop v oblasti aktívneho starnutia. Konferencia sa konala v Krásnohorskej Dlhej Lúke. V programe podujatia bolo predstavenie projektu SKHU Ambassadors, predstavenie Centra aktívneho starnutia, predstavenie záujmových kurzov, ktoré sú organizované pre seniorov. Multirezortná spolupráca na konferencii vyústila do plodnej diskusie ohľadom ohľadom napĺňania potrieb seniorov. Spomínaná organizácia vykonala prieskum potrieb seniorov v Košickom kraji a vytvorila sériu vzdelávacích materiálov, ktoré sme ďalej podľa našich možností zdieľali a distribuovali.

V súvislosti 26. Júnom Medzinárodným dňom proti zneužívaniu drog a nezákonnému obchodovaniu s nimi Úrad verejného zdravotníctva a príslušné regionálne úrady vyhlásili výtvarnú výzvu. Pri tejto príležitosti prebiehala od 22. do 30. júna 2022 aj v pôsobnosti RÚVZ so sídlom v Rožňave výtvarná aktivita s názvom „Takto trávim svoj voľný čas“. Cieľovou skupinou boli žiaci druhého stupňa základných škôl. O zapojení sa škôl z nášho okresu do tejto výzvy nemáme spätnú väzbu.

9.6 NÁRODNÝ AKČNÝ PLÁN PRE PROBLÉMY S ALKOHOLOM NA ROKY 2021-2030 ÚVZ SR

Užívaniu alkoholu, najmä problémovému pitiu a riziku vzniku alkoholovej závislosti sme v roku 2022 venovali pomerne veľký priestor v ohrozených skupinách obyvateľstva (mládež, dospelí, obyvatelia MRK). Cieľom bolo zvýšiť zdravotné uvedomenie a zdravotnú gramotnosť v rozsahu zdravotných, sociálnych a ekonomických účinkov škodlivého užívania alkoholu, ako aj redukovať negatívne dopady pitia alkoholu na cieľové skupiny, presadzovaním dôsledného dodržiavania regulačných opatrení. S dospelievajúcou mládežou sme sa tejto problematike venovali počas 4 stretnutí a to na stredných školách v okrese Rožňava a v Komunitnom centre Dobšiná počas leta. Spolu sme edukovali 87 adolescentov. V rámci zdravotno-výchovného pôsobenia v MRK sme o prevencii užívania alkoholu, problémového pitia, o rizikách užívania alkoholu za volantom a rizikách vzniku závislostí edukovali spolu 123 poslucháčov z 5 obcí. V komunite žien a matiek sme využívali edukačné video „Až do dna“, ktoré sa zameriava práve na užívanie alkoholu u dievčat a mladých žien. Následne sme mali zhotovené materiály vlastnej edície, vytvorený bol informačný panel ktorý bol umiestnený vo vstupnej hale RÚVZ Rožňava. Na internetovej stránke RÚVZ Rožňava a sociálnej sieti facebook – RÚVZ Rožňava sme zdieľali edukačné materiály zaslané z ÚVUSR.

9.7 NÁRODNÝ PROGRAM PODPORY ZDRAVIA PRE ROKY 2021-2030 ÚVZ SR

Národný program podpory zdravia je prioritne zameraný na ovplyvňovanie determinantov zdravia, znižovanie rizikových faktorov vyskytujúcich sa u obyvateľstva a na zvyšovanie zainteresovanosti jednotlivých zložiek spoločnosti.

Oddelenie PZaVKZ sa v spolupráci aj s ostatnými oddeleniami v roku 2022 podieľalo na plnení úloh vyplývajúcich zo stanovených cieľov v týchto oblastiach:

A) Preventívne opatrenia zamerané na znižovanie výskytu chronických neinfekčných ochorení

I. Opatrenia zamerané primárne na podporu zdravého životného štýlu

S cieľom podieľať sa na znižovaní výskytu rizikových faktorov súvisiacich so životným štýlom jednotlivca, komunit či iných skupín obyvateľstva participujeme súčasne na plnení ďalších programov a strategických dokumentov. Znižovanie prevalencie a incidencie, najmä chronických neinfekčných ochorení v populácii, je spoločným cieľom všetkých týchto úloh, pričom ich plnenie bolo najmä začiatkom roka 2022 ešte ovplyvnené pokračujúcim pandemickým obdobím.

Realizácia úlohy sa zabezpečovala podľa vypracovaného plánu zdravotno-výchovných aktivít pri príležitosti významných dní Svetovej zdravotníckej organizácie (ďalej SZO) a pri iných príležitostiach. K 31.12.2022 boli realizované aktivity pri príležitosti 14 významných dní a pri iných príležitostiach (Svetový deň boja proti rakovine, Svetový deň obezity, Svetový deň zdravia, Svetový deň „Pohybom ku zdraviu“, Svetový deň bez tabaku, Medzinárodný deň proti zneužívaniu drog a obchodovaniu s drogami, Svetový deň hepatitídy, Svetový deň Alzheimerovej choroby, Svetový deň srdca, Medzinárodný deň starších osôb, Svetový deň diabetu, Svetový deň chudobných, Európsky týždeň boja proti drogám a Svetový deň boja proti AIDS). Túto úlohu sme vo veľkej miere realizovali v online priestore. Uplatňovali sa všetky dostupné metódy a formy zdravotno-výchovného pôsobenia pre cieľové skupiny obyvateľstva v okrese Rožňava.

RÚVZ so sídlom v Rožňave participuje s Gymnázium P. J. Šafárika v Rožňave na

medzinárodnom projekte To be green is evergreen. Projekt je zameraný na zmiernenie a prispôsobovanie sa zmene klímy a je spolufinancovaný z Nórskeho finančného mechanizmu 2014 – 2021, štátneho rozpočtu Slovenskej republiky a rodičovského združenia školy, bez finančnej spoluúčasti RÚVZ so sídlom v Rožňave. V priebehu roka 2022 sme realizovali aktivity na tému zdravého životného štýlu a prevencie chronických neinfekčných ochorení v kontexte ekologického prístupu a v decembri sme sa aktívne zúčastnili na záverečnej konferencii tohto projektu, kde sme ako jeden z hlavných partnerov projektu na konferencii zhodnotili našu účasť na projekte.

Zapojili sme sa do projektu I-Care Smart Európskeho zoskupenia územnej spolupráce Via Carpatia a Ekonomickej fakulty TUKE. Projekt je zameraný na oblasti starostlivosti o seniorov a jeho cieľom je aktívne sa podieľať na návrhu a tvorbe produktov a služieb pre seniorov v rámci Košického kraja. V rámci tohto projektu sme sa zúčastnili workshopu v oblasti aktívneho starnutia a záverečnej konferencie v rámci projektu SKHU Ambassadors a s organizáciou sme nadviazali ďalšiu spoluprácu.

V roku 2022 sme pokračovali na spoločnom projekte s firmou Essity Slovakia s.r.o. s názvom Na zdraví záleží. Priamo v závode, tiež aj online aktivitou a počas výjazdov PCOPZ sme zamestnancov edukovali na témy pohybovej aktivity, správneho držania tela, zdravého dýchania a prevencie fajčenia.

12. októbra 2022 sa v priestoroch Spoločenskej sály Mestského úradu v Rožňave po dvojnásobnej prestávke uskutočnil piaty ročník Rožňavského veľtrhu pre seniorov. Snaha organizátorov podujatia o vytvorenie takého priestoru, kde je na jednom mieste množstvo potrebných informácií a ktoré sú zároveň dostupné aj bez peňazí, sa už tradične odvíjala od potrieb seniorov z bio-psycho-sociálno-spirituálnej oblasti. Zámerom podujatia bolo aj vytvorenie siete a kontaktov medzi jednotlivými organizáciami, ktoré sa problémami seniorov zaoberajú a vedia im byť nápomocní.

Hlavnými organizátormi podujatia boli RÚVZ so sídlom v Rožňave, Mesto Rožňava a Okresná organizácia Jednoty dôchodcov Slovenska v Rožňave. Je už takmer tradíciou, že program, konzultačné a sprievodné aktivity veľtrhu boli zostavené tak, aby seniori v jednotlivých informačných blokoch a počas sprievodných a konzultačných aktivít získali informácie z oblasti uspokojovania fyzických, psychických, sociálnych a spirituálnych potrieb.

Odborná prezenčná časť programu podujatia, ktorá bola rozdelená do štyroch blokov prebiehala v sále a sprievodné a konzultačné aktivity sa realizovali vo vstupnej hale. Prvýkrát sa Rožňavský veľtrh pre seniorov neukončil zberovaním tomboly, keďže vďaka pánovi primátorovi a Mestu Rožňava podujatie pokračovalo pre vopred prihlásených účastníkov obedňajším občerstvením a tanečnou zábavou.

Počas dopoludňajšieho odborného programu odborníci seniorom prednášali na rôzne témy (Prvá pomoc pri infarkte myokardu a cievej mozgovej príhode, Náhla zmena v živote seniora, Opatrovateľská služba a pomôcky, Kompenzácie ŤZP a pomôcky, Pacient s chronickými ochoreniami počas a po pandémie, Práca so seniormi v rámci centra aktívneho starnutia, Tréning mozgu, Rady právnik a Senior v (ne)bezpečí).

Odborníci z organizácií v rámci všetkých odborných príspevkov a tiež ďalší z oblasti poskytovania prvej pomoci (Life star emergency s.r.o.), poskytovania sociálnych služieb a kompenzácií ŤZP (Mesto Rožňava, Úrad práce sociálnych vecí a rodiny v Rožňave, Sociocentrum v Rožňave, Diecézna charita v Rožňave, Slovenský červený kríž v Rožňave, Ústredie diakonie RKC v Komárne), uspokojovania spirituálnych potrieb (Rímsko-katolícka cirkev v Rožňave, Saleziáni Don Bosca v Rožňave, Evanjelická cirkev a.v. vyznania v Rožňave, zástupca za Reformovanú kresťanskú cirkev sa nezúčastnil), bezpečnosti seniorov, práva a podpory seniorov, práv pacientov (OR Policajného zboru SR v Rožňave, notár JUDr. Juraj Farkašovský v Rožňave, Centrum podpory Vidia n.o, Rožňava, Asociácia na ochranu

práv pacientov SR v Bratislave), uspokojovania psychických potrieb (Centrum pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie v Rožňave, SUBSIDIUM - špecializované zariadenie a zariadenie pre seniorov v Rožňave), zabezpečenia mobility seniora (Elektrovozíky s.r.o.), používania inkontinenčných pomôcok (Essity Slovakia s.r.o.), rozvoja voľnočasových aktivít na zlepšenie telesnej a duševnej kondície seniora (Denné centrum v Rožňave, Európske zoskupenie územnej spolupráce Via Carpatia v Košiciach) a tiež z oblasti zdravej výživy a prevencie infekčných ochorení (Regionálny úrad verejného zdravotníctva so sídlom v Rožňave) ponúkali účastníkom veľtrhu možnosť diskusie, individuálnej konzultácie a poradenstva.

Veľký záujem bol o sprievodné aktivity. Zabezpečovali ich Slovenská spoločnosť praktickej obezitológie, Remedium s. r. o. z Bardejovských kúpeľov a Vysoká škola zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety z Bratislavy (meranie krvných parametrov – cukor 100 meraní, cholesterol, HDL a LDL cholesterol – 80 meraní, vitamín D – 58 meraní a hemoglobín 60 meraní), Stredná zdravotnícka škola v Rožňave (meranie krvného tlaku – 46 meraní a masáž šije a horných končatín), Stredná odborná škola obchodu a služieb v Rožňave (úprava účesu), Gemerská knižnica Pavla Dobšinského v Rožňave (ponuka kníh a aktivít) a Združenie gemerských remeselníkov v Krásnohorskej Dlhej Lúke (ukážky tvorivosti).

Na podujatí bolo spolu prítomných 211 účastníkov - seniorov, hostí, odborníkov z jednotlivých oblastí a študentov. Rožňavský veľtrh pre seniorov je na Slovensku jedinečné podujatie. Spätnú väzbu sme získali od 74 seniorov.

V roku 2022 boli poskytnuté služby všeobecným PCOPZ a špecializovanými PCOPZ 214 klientom, z toho vo všeobecnom 187 klientom a v špecializovaných 27 klientom. Za štandardných podmienok bolo v PCOPZ vyšetrených a zadaných do databázy 78 klientov a 109 klientov bolo vyšetrených za neštandardných podmienok, ktorí neboli zadaní do databázy TZS.

Odborní pracovníci v roku 2022 vykonali 7 výjazdov PCOPZ do terénu. V teréne bolo spolu vyšetrených 130 klientov.

Cieľovou skupinou nášho pôsobenia sú všetky vekové kategórie. Konkrétne realizačné výstupy sa týkajú všetkých priorit tejto oblasti NPPZ /t. j. bodov 1. až 4./:

1. Výživa a stravovacie zvyklosti:

Výchova a edukácia obyvateľov bola zameraná aj na výživu, na zlepšenie stravovacích návykov a na zdraviu prospešné potraviny s využitím dostupných foriem a prostriedkov zdravotno-výchovného pôsobenia. V rámci vykonávania činnosti vo všeobecnom PCOPZ bola vykonaná intervencia o zdravej výžive u každého klienta vyšetreného za štandardných aj neštandardných podmienok.

V roku 2022 sme v okrese Rožňava realizovali 13 edukačných aktivít pre 470 ľudí so zameraním na racionálnu výživu a zdravý spôsob života. Pre propagačné účely – ako doplnok edukácie – sa využívajú prezentačné materiály (letáky, skladačky, maľovanky) od rôznych editorov vrátane ÚVZ SR. Prioritne sme sa téme výživy venovali v rámci Svetového dňa obezity, pričom sme okrem iných zdravotno-výchovných aktivít pravidelne zverejňovali a zdieľali sériu materiálov k prevencii obezity.

2. Fyzická inaktivita:

Na podporu a propagáciu pohybovej aktivity (odporúčanej, primeranej) a na zvyšovanie úrovne informovanosti obyvateľstva o zdravom životnom štýle pracovníci oddelenia PZaVKZ uskutočnili aktivity, pri ktorých sa využili nasledovné formy zdravotno-výchovného pôsobenia – materiály sme uverejnili na webovej stránke nášho RÚVZ, zdieľaním na našej facebookovej stránke, zaslaním týchto informácií na všetky mestské a obecné úrady v okrese a do ambulancií praktických lekárov pre dospelých a pre deti

a dorast, zaslaním spolupracujúcim subjektom ako sú Jednota dôchodcov Slovenska, Sociocentrum, Diecézna charita a ďalším. Na témy súvisiace so zvýšením pohybovej aktivity boli vytvorené dva informačné panely umiestnené vo vstupnej hale RÚVZ.

Hlavným zámerom týchto aktivít bolo poukázať na význam pohybovej aktivity a jej priaznivý vplyv na zdravie, ak je pravidelnou súčasťou spôsobu života. V hodnotenom období bolo na zvýšenie a udržanie optimálnej pohybovej aktivity zrealizovaných z dôvodu pandémie len 19 aktivít pre 1606 osôb. Zvyšovanie povedomia o dostatočnej pohybovej aktivite nadobudlo v období pandémie a v čase jej ústupu mimoriadny význam.

V roku 2022 sa individuálne poradenstvo zdravého životného štýlu vrátane odporúčenia optimálnej pohybovej aktivity poskytlo 187 klientom v rámci činnosti všeobecného PCOPZ.

Aktivita vykonávaná v rámci Národného akčného plánu v prevencii obezity na roky 2015-2025 sú popísané v bode 9.3.

3. Tabak, alkohol, drogy:

V roku 2022 sme realizovali spolu 37 zdravotno-výchovných aktivít pre 3105 osôb. Zamerané boli na zníženie škôd spôsobených alkoholom, drogami, tabakovými výrobkami a na prevenciu nelátkových závislostí.

Počas roka 2022 boli vo všeobecnom PCOPZ vyšetrení všetci klienti, ktorí fajčia prístrojom smokerlyzer a bolo u nich vykonané zisťovanie závislosti na nikotíne prostredníctvom FAGERSTROMOVHO dotazníka. Vo všeobecnom PCOPZ sa u klientov a u ich rodinných príslušníkov vykonávalo individuálne poradenstvo o rizikách nadmerného užívania alkoholu a tabaku. V spojitosti s propagačnou činnosťou vo vzťahu k významným termínom venovaným problematike zdravia a drogovej prevencie, sme reflektovali na významné svetové.

Na prelome novembra a decembra 2022 sme počas dvoch týždňov obsluhovali telefonickú Linku pomoci na odvykanie od fajčenia. Z prijatých 29 hovorov bolo len 8 opodstatnených. Volajúci prejavili záujem o pomoc pri odvykaní od fajčenia v špecializovanom poradenskom centre pre odvykanie od fajčenia. Reálne však naše špecializované centrum nenavštívil ani jeden klient. Telefonickú linku sme ďalej podľa harmonogramu odovzdali na RÚVZ so sídlom v Košiciach a databázu so zistenými údajmi volajúcich sme zaslali na ÚVZ SR.

II. Špecifické opatrenia zamerané na najčastejšie vyskytujúce sa chronické neinfekčné ochorenia

1. Kardiovaskulárne ochorenia (ďalej KVO):

V oblasti prevencie chronických ochorení dlhodobo participujeme na pozitívnom ovplyvňovaní zdravotného uvedomenia a zvyšovaní informovanosti obyvateľstva o rizikových faktoroch KVO. V roku 2022 sme sa cielene zamerali na edukáciu prevencie KVO u 307 osôb (budúce praktické sestry a účastníci záverečnej konferencie To be green is evergreen na Gymnáziu P. J. Šafárika v Rožňave, účastníci Rožňavského veľtrhu pre seniorov a ďalší). Na tému prevencie srdcovo-cievnych ochorení sme vyhotovili informačný panel, ktorý bol umiestnený vo vstupnej hale RÚVZ.

2. Diabetes mellitus (ďalej DM):

Podľa NPPZ základnou formou prevencie DM je racionalizácia životného štýlu a vytvorenie podmienok pre realizáciu zdravého životného štýlu (pravidelná a primeraná fyzická aktivita, racionálna energeticky vyvážená strava, kde zdrojom živín sú tzv. zdravé potraviny), redukcia telesnej hmotnosti (v prípade nadváhy alebo obezity), redukcia stresu.

Činnosť v tomto smere vykazujeme najmä v bodoch 9.3 a 9.5. V rámci vyššie uvedených projektov a spolupráce boli aj v roku 2022 vykonané edukačné aktivity o zdravej výžive a pohybovej aktivite ako súčasť prevencie chronických neinfekčných chorôb, vrátane prevencie cukrovky. Cieľovou skupinou aktivít boli žiaci základných a stredných škôl a tí, ktorí nás sledovali na našej webovej a facebookovej stránke. V súvislosti so Svetovým dňom diabetu sme pripravili informačný panel, ktorý sme umiestnili vo vstupnej hale RÚVZ.

3. Vybrané nádorové ochorenia:

Zdravotno-výchovnou činnosťou sme podporili významný termín Svetový deň rakoviny – 4. február, vyhlásený Medzinárodnou úniou proti rakovine. Realizované aktivity mali informačný a edukačný charakter - zostavenie informačného panelu umiestneného vo vstupnej hale RÚVZ a distribúcia informačno-propagačných materiálov spojená s odborným poradenstvom a konzultáciami, zameranými na primárnu prevenciu onkologických ochorení najmä počas intervencie klienta vo všeobecnom PCOPZ a zdravotno-výchovný materiál uverejnený na našej webovej stránke a tiež aj na sociálnej sieti FB. V spolupráci s vedením závodu Essity Slovakia s.r.o., Gemerská Hôrka sme realizovali aktivity zamerané aj na prevenciu nádorových ochorení. V roku 2023 plánujeme v spolupráci pokračovať.

B) Preventívne opatrenia zamerané na znižovanie výskytu infekčných ochorení

Pracovníci oddelenia PZaVKZ v hodnotenom období vykonávali predovšetkým nasledovné činnosti zamerané na prevenciu ochorenia COVID-19 a zníženie dopadov pandémie:

- Pripravovali, vytvárali, zverejňovali a distribuovali zdravotno-výchovné materiály a informačné panely v súvislosti s ochorením COVID-19 (prevencia ochorenia, opatrenia, očkovanie, longocovid, ...).
- Obsluhovali telefonickú linku COVID-19 (0905 439 276). Táto linka bola pre odbornú a laickú verejnosť dostupná počas pracovnej doby RÚVZ. V roku 2022 sme na tejto linke vybavili viac ako 150 telefonátov. Najviac riešenými boli otázky ku testovaniu a k očkovaniu.
- Pravidelne na týždennej báze až do ukončenia tejto formy stretnutí sa zúčastňovali stretnutia cez webex (organizovaného IZA, MZ SR).
- Vykonávali epidemiologické vyšetrovanie prípadov v okrese Rožňava.
- V roku 2022 tiež podľa potreby zabezpečovali Ag testovanie, predovšetkým pre pracovníkov RÚVZ a pre ďalšie skupiny osôb podľa potreby (príslušníci PZ SR, utečenci z Ukrajiny).
- Vytvorili zdravotno-výchovný materiál k prevencii infekčných ochorení, vrátane ochorenia COVID-19 a k testovaniu pre utečencov z Ukrajiny, ktorý bol následne preložený do ich materinského jazyka.
- Pokračovali vo Vakcinačnej kampani z roku 2021. Začiatkom januára 2022 sa uskutočnil 2. mimoriadny vakcinačný deň (08.01.2022). Tento deň sa uskutočnil v spolupráci s NsP sv. Barbory v Rožňave, Okresným úradom v Rožňave a Mestom Rožňava. Počas tohto dňa bolo spolu zaočkovaných 777 osôb (1., 2., a 3. dávkou).
- V rámci kampane zrealizovali na tému prevencie ochorenia a očkovania proti ochoreniu COVID-19 2 zdravotno-výchovné aktivity prezenčnou formou pre stredoškôľakov.
- Pravidelne každý týždeň pokračovali v zverejňovaní informácie o možnostiach očkovania v našom okrese. Následne tieto informácie zverejnili na webovej stránke RÚVZ a FB stránke RÚVZ, elektronicky zasielali do obcí, miest, školských zariadení, do všetkých ambulancií v okrese, do cirkevných a neziskových organizácií.

Ďalšie aktivity zamerané na znižovanie výskytu infekčných ochorení:

- Pri príležitosti Svetového dňa proti HIV/AIDS sme v 2 MRK a na 1 a strednej škole

realizovali 3 zdravotno-výchovné aktivity na tému prevencie sexuálne prenosných ochorení, vrátane infekcie HIV.

V spolupráci s oddelením epidemiológie a s RÚVZ so sídlom v Banskej Bystrici a sme začali realizovať projekt, ktorý je zameraný na prevenciu rakoviny krčka maternice, prioritne na podporu očkovania proti HPV. Cieľovou skupinou sú pre nás pediatri, rodičia a deti najmä v období medzi 12. a 13. rokom života. Vo vlastnej réžii sme vytvorili plagáty a letáky zamerané na HPV a na očkovanie proti HPV. Tieto materiály sme distribuovali do všetkých ambulancií všeobecných lekárov pre deti a dorast, do škôl a na pracoviská. Prostredníctvom aplikácie Edupage sme dotazníkovou metódou zisťovali mieru informovanosti o HPV infekcii a o očkovaní u rodičov detí na ZŠ v okrese. V projekte pokračujeme aj v roku 2023.

**Regionálny úrad verejného zdravotníctva
so sídlom v Senici**

1 ODDELENIE HYGIENY ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA

1.4. MAPOVANIE PRÍTOMNOSTI BAKTÉRIÍ RODU LEGIONELLA V ZARIADENIACH SOCIÁLNYCH SLUŽIEB

Vyhodnotenie

V rámci plnenia úlohy „Mapovanie prítomnosti baktérií rodu Legionella v zariadení sociálnych služieb“ oddelenie hygieny životného prostredia a zdravia Regionálneho úradu verejného zdravotníctva so sídlom v Senici sa na plnení úlohy podieľalo zabezpečením odberov vzoriek vody na vyšetrenie baktérií rodu Legionella v Zariadení sociálnych služieb Senica, n.o., Štefánikova 1598/11B, 905 01 Senica.

V roku 2021 v 1. kole odberu vzoriek a následných laboratórnych analýz vzorky vody vykazovali Legionella sp. - nevitálny bakteriálny kmeň (nie je možné stanoviť). Prítomnosť baktérií rodu Legionella nebola stanovená. Prevádzkovateľ zariadenia bol oboznámený s výsledkami laboratórnych skúšok. Nebolo nutné vykonať žiadne opatrenia, nakoľko laboratórne výsledky odobratých vzoriek vykazovali nevitálny bakteriálny kmeň.

V roku 2022 bolo realizované 2. kolo odberov pitnej vody a teplej vody z odberných miest, kde vzorka vody vykazovala nevitálny bakteriálny kmeň (nie je možné stanoviť).

Odbornými pracovníkmi oddelenia v rámci 2. kola boli odobraté celkom 3 vzorky vody na prítomnosť Legionella v zariadení sociálnych služieb.

1. Zariadenie pre osobnú hygienu ženy - vodovodná batéria - prízemie (najbližšie pri vstupe do objektu). Pitná voda, teplota vody 15°C.

Vo vzorke vody prítomnosť baktérií rodu Legionella nebola stanovená.

2. Kúpeľňa 1. poschodie - sprchová hlavica. Teplá voda, teplota vody 38,4°C.

Vmieste odberu stanovená Legionella pneumophila sérotyp 2, 8 600 KTJ/100 ml.

3. Kúpeľňa 3. poschodie - sprchová hlavica. Teplá voda, teplota vody 38,7°C.

V mieste odberu stanovená Legionella pneumophila sérotyp 2, 6 000 KTJ/100 ml..

Prevádzkovateľ zariadenia bol oboznámený s výsledkami laboratórnych skúšok.

Vykonáva opatrenia na zabezpečenie eliminácie legionell - mechanická očista a následná dezinfekcia perlátorov a sprchových hlavíc, termická dezinfekcia zvýšením výstupnej teploty s cirkuláciou vody celým systémom.

Ochorenia klientov v súvislosti s legionellou v zariadení neboli zaznamenané.

Termín ukončenia

31.12. 2022

ODDELENIE PREVENTÍVNEHO PRACOVNÉHO LEKÁRSTVA

2.1 ZNIŽOVANIE MIERY ZDRAVOTNÝCH RIZÍK ZAMESTNANCOV Z PRACOVNÉHO PROSTREDIA, PRACOVNÝCH PODMIENOK A SPÔSOBU PRÁCE

2.1.1 Znižovanie miery zdravotných rizík (rizikové práce)

Vyhodnotenie

V rámci plnenia stanovenej úlohy bolo v roku 2022 vydaných 16 rozhodnutí o rizikových prácach, v 12 organizáciách boli rizikové práce prehodnotené, v 2 organizáciách boli novo určené, v 2 organizáciách boli zrušené. V rámci výkonu ŠZD bolo vykonaných 15 previerok zameraných na rizikové práce ukončených záznamom. V roku 2022 sme evidovali v okresoch v pôsobnosti RÚVZ so sídlom v Senici 2382 zamestnancov v riziku, z toho 434 žien. Prevládajúcim rizikovým faktorom je hluk s počtom zamestnancov 1923, z toho 147 žien. Oproti roku 2021 opäť poklesol počet zamestnancov vykonávajúcich rizikové práce s faktorom hluk, kde prišlo k poklesu celkového počtu zamestnancov o 186 z toho 3 ženy. Poskytovanie informácií zamestnancom v oblasti ochrany zdravia pri práci zo strany zamestnávateľov bolo overované 10 kontrolnými listami informovanosti zamestnancov typu H. Sankcie za neplnenie opatrení na ochranu zdravia na pracoviskách, kde zamestnanci vykonávajú rizikové práce neboli uložené.

2.1.2 Znižovanie zdravotných rizík z veľmi toxických a toxických látok a zmesí

Vyhodnotenie

V rámci plnenia tejto úlohy sa zameriavame na uplatňovanie Nariadenia vlády Slovenskej republiky č. 355/2006 Z.z o ochrane zamestnancov pred rizikami súvisiacimi s expozíciou chemickým faktorom pri práci v znení neskorších predpisov.

V roku 2022 sme v rámci výkonu ŠZD vykonali 11 previerok, boli vydané 4 rozhodnutia na uvedenie priestorov do prevádzky.

V roku 2022 sme nezaznamenali mimoriadnu (havarijnú) situáciu v pracovnom ani životnom prostredí.

2.1.3 Znižovanie zdravotných rizík z karcinogénnych a mutagénnych faktorov vrátane azbestu a z látok poškodzujúcich reprodukciu a narúšajúcich endokrinný systém

Vyhodnotenie

Uplatňovanie požiadaviek Nariadenia vlády SR č. 356/2006 Z.z. o ochrane zdravia zamestnancov pred rizikami súvisiacimi s expozíciou karcinogénnym a mutagénnym faktorom pri práci v znení neskorších predpisov a Nariadenia vlády SR č. 253/2006 Z.z. o požiadavkách na ochranu zamestnancov pred rizikami súvisiacimi s expozíciou azbestu pri práci realizujeme prostredníctvom výkonu ŠZD. V okrese Skalica sú určené rizikové práce – práca s cytostatikami

vo Fakultnej nemocnici AGEL Skalica a.s. Skalica v profesii lekár (1/1), zdravotná sestra (6/6) a po zmene organizácie prípravy cytostatík pribudli profesie vedúci farmaceut (1/1), farmaceutický laborant (1/1). Na Oddelení patológie sú zamestnanci exponovaní formaldehydom.

V okresoch Senica a Skalica evidujeme firmy, v ktorých sa pracuje s karcinogénnymi látkami v laboratóriách (IKO Sales International NV Senica, Fortaco s.r.o. Holíč, KORDÁRNA Plus a.s., organizačná zložka Senica, Syrárň Havran a.s. Senica, MAHLE Behr Senica s.r.o. Senica a menšie firmy, ktoré spracovávajú tvrdé drevo.

Evidovali sme 4 organizácie v našej pôsobnosti, ktoré majú oprávnenie na odstraňovanie azbestu a materiálov obsahujúcich azbest zo stavieb a sú to PALKOVIČ – SK, s.r.o. Hlboké, MP Group s.r.o. Skalica, STAVBY STRECHY s.r.o. Cerová, Marián Němec – COVERING Radimov. V roku 2022 sme vydali 63 rozhodnutí na odstraňovanie stavebných materiálov s obsahom azbestu 18 firmám, ktoré sú oprávnené vykonávať odstraňovanie azbestu alebo materiálov obsahujúcich azbest (Concret s.r.o., Boleráz, DBS Slovakia spol. s r.o. Zohor, Marián Němec – COVERING Radimov, AZBESTGROUP s.r.o. Bratislava, ECOLIKVID s.r.o. Folkušová, GREENLIKVID s.r.o., Folkušová, Jesika Pačajová - MARTBEST, Poprad, PALKOVIČ – SK, s.r.o. Hlboké, KOVOMAT SLOVAKIA, s.r.o., Žilina, DILMUN SYSTEM, s.r.o., Bratislava, Losstav, s.r.o., Streženice, STREŠNÉ CENTRUM TOMÁŠ MOLNÁR, s.r.o., Sereď, PROSERVIS Strážske, s.r.o., Strážske, MONTAS COMPANY s.r.o., Lisková, ASTANA s.r.o., Poprad, THERMKLIMA s.r.o., Lipová, Stor-In Management, s.r.o., Dolná Streda, LIVING LIGHT spol. s r. o., Zeleneč). V 41 prípadoch sa demontovala strešná krytina, v 13 prípadoch vetracie a kanalizačné potrubia z azbestových materiálov v bytových jadrách v budovách na bývanie, v 9 prípadoch sa odstraňoval materiál s obsahom azbestu bez demontáže. Firmy odstraňujúce materiály s obsahom azbestu oznámili začatie činnosti v 44 prípadoch. Riešili sme jeden podnet na neoprávnené odstránenie AZC strešnej krytiny firmou, ktorá nemá povolenie na odstraňovanie azbestu a materiálov obsahujúcich azbest, ktorý bol neopodstatnený.

2.2 INTERVENCIE NA PODPORU ZDRAVIA PRI PRÁCI

2.2.1 Zdravé pracoviská

Vyhodnotenie

Tejto problematike sa venujeme priebežne, poradenstvo poskytujeme v rámci výkonu ŠZD a konzultácií.

2.2.2 Európska informačná kampaň Európskej agentúry pre BOZP (OSHA Bilbao) zameraná na prevenciu zdravotných a bezpečnostných rizík pri práci

Vyhodnotenie

V priebehu roku 2022 bolo zabezpečené poradenstvo pre zamestnávateľov a zamestnancov najmä v oblasti zdravotných rizík pri práci, škodlivých faktoroch pracovného prostredia za účelom zníženia rizík a zabezpečenia zdravotného dozoru na pracoviskách. Tak isto sme usmerňovali a informovali zamestnávateľov o zabezpečovaní pracovných zdravotných služieb. Tejto

problematike sa venujeme priebežne, poradenstvo poskytujeme v rámci výkonu ŠZD a konzultácií. Aktivity v rámci Európskeho týždňa BOZP sme orientovali na sprístupnenie informačných zdrojov EU-OSHA s aktívnym využitím ich praktických nástrojov pre danú kampaň, ktoré boli uverejnené na internetovej stránke nášho úradu.

3 ODDELENIE HYGIENY VÝŽIVY, BEZPEČNOSTI POTRAVÍN A KOZMETICKÝCH VÝROBKOV

3.1 MONITORING PRÍJMU KUCHYNSKEJ SOLI

Vyhodnotenie

V rámci monitoringu kuchynskej soli v hotovej strave RÚVZ Senica v roku 2022 odobral v zariadení spoločného stravovania uzavretého typu 1 vzorku hotového pokrmu (polievka), ktorá vyhovela požiadavkám platnej legislatívy.

3.2 MONITORING BEZPEČNOSTI PET FLIAŠ Z RECYKLOVANÝCH PLASTOV

Vyhodnotenie

RÚVZ Senica v roku 2022 úlohu nerealizoval.

3.3 SLEDOVANIE VÝŽIVOVÉHO STAVU KLIENTOV V ZARIADENIACH SOCIÁLNYCH SLUŽIEB

Vyhodnotenie

RÚVZ Senica v roku 2022 úlohu nerealizoval.

3.4 MONITORING PRÍTOMNOSTI ALERGÉNOV V HOTOVÝCH POKRMOCH PRIPRAVOVANÝCH V ZARIADENIACH SPOLOČNÉHO STRAVOVANIA A V POTRAVINÁCH URČENÝCH PRE DOJČATÁ A MALÉ DETI

Vyhodnotenie

RÚVZ Senica v roku 2022 úlohu nerealizoval.

4. ODDELENIE HYGIENY DETÍ A MLÁDEŽE

4.1 AKTIVITY PREVENČIE DETSKEJ OBEZITY V KONTEXTE PLNENIA NÁRODNÉHO AKČNÉHO PLÁNU PREVENČIE OBEZITY NA ROKY 2015 – 2025 (NAPPO)

a) Podpora zdravého štartu do života

Do materských centier boli distribuované edukačné materiály zamerané na prevenciu obezity.

Podpora zdravšieho prostredia v školách

Vyhodnotenie

V rámci podpory zdravšieho prostredia v školách bolo v rámci štátneho zdravotného dozoru a úradnej kontroly potravín v zariadeniach školského stravovania vykonaných 23 kontrol. Štátnym zdravotným dozorom vykonaným v školských stravovacích zariadeniach bolo zistené, že sú na požadovanej hygienickej úrovni, strava sa pripravuje v súlade s hygienickými požiadavkami. Zisťovanými nedostatkami sú opotrebovanosť priestorov a zariadení. Diétne stravovanie sa realizuje formou individuálnej donášky stravy, v školských stravovacích zariadeniach sa diétna strava nepripravuje.

V predškolských zariadeniach sa pri výkone štátneho zdravotného dozoru kládol dôraz na zabezpečenie pitného režimu používaním pitnej vody a nesladených nápojov (12 kontrol). Bolo zistené, že sa preferuje pitná voda bez príchutí alebo balená pramenistá voda (dochutená bylinkami, ovocím), čaje z ponuky schválených MSNaR pre školské stravovanie. Školským zariadeniam boli distribuované edukačné materiály.

c) Poskytovanie nutričné vzdelávanie odborným zamestnancom školského stravovania v rámci projektov profesijných združení

Aktivity neboli realizované.

d) Podpora pohybových aktivít

Vyhodnotenie

V rámci štátneho zdravotného dozoru vykonaného v školských zariadeniach, sa zistilo, že do týždenných rozvrhov hodín na ZŠ na 1. a 2. stupni a SŠ sú zaradené dve hodiny telesnej výchovy. Ani jedna z kontrolovaných škôl neposkytuje možnosť liečebnej telesnej výchovy. Počas prestávok majú žiaci dostatok voľného pohybu (na školskom dvore, chodbách), telovýchovné chvíľky počas vyučovania sa využívajú prevažne na 1. stupni ZŠ (1.a 2. roč.). U žiakov vyšších ročníkov a na SŠ sú obľúbené hlavne u chlapcov rôzne športové krúžky (futbalový, volejbalový basketbalový, posilňovňa a pod.). Postupnou rekonštrukciou telocviční dochádza k zlepšeniu podmienok TV žiakov a študentov. Telocvične a vonkajšie športové plochy (multifunkčné ihriská) na školách využíva mimo vyučovania aj verejnosť, na základe zmluvných vzťahov, čo je zapracované aj v schválených PP. V rámci ŠZD bolo vykonaných 5 kontrol v telovýchovných zariadeniach pre deti a mládež.

e) Monitoring antropometrických ukazovateľov vybraných vekových skupín detí školského veku

Vyhodnotenie

Projekt „COSI“ bol zrealizovaný podľa požiadaviek gestora. Boli vykonané antropometrické vyšetrenia 142 žiakov vo veku 7 - 7,99 a 8 – 8,99 rokov základných škôl v okrese Senica a Skalica a dotazníkový prieskum. Získané údaje boli zaslané gestorovi projektu.

4.4 HODNOTENIE JEDÁLNYCH LÍSTKOV MŠ A ZŠ

Vyhodnotenie

Jedálne lístky boli hodnotené v troch školských stravovacích zariadeniach (ďalej len „ŠJ“), ktoré pripravujú stravu pre žiakov v základných školách. Vybraté boli Školská jedáleň pri Základnej škole, Sadová 620, 905 01 Senica, Školská jedáleň, Školská 2, 908 51 Holíč, Školská jedáleň pri Základnej škole, Strážnická 1, 909 01 Skalica. Jedálne lístky boli hodnotené podľa metodiky, ktorú zaslal gestor projektu, za obdobie marec a máj 2022. Hodnotila sa pestrosť stravy a frekvencia podávania vybraných druhov potravín. Jedálne lístky z hľadiska hodnotenia frekvencie podávania vybraných druhov potravín sa v dvoch sledovaných zariadeniach v porovnaní s jesennou fázou sledovania zlepšili, v máji dosiahli veľmi dobrú úroveň. Inak sú stále na dobrej úrovni. Obedy z hľadiska hodnotenia celkových koeficientov pestrosti sú vyhovujúce. Pestrosť podávania polievok a hlavných jedál je vynikajúca. Pestrosť príloh je vyhovujúca, ale väčšinou sa striedajú tradičné prílohy – zemiaky, zemiaková kaša, cestoviny, knedľa, dusená ryža. Pretrvávajú sporadické zaraďovanie menej známych príloh typu bulgur a pod a prevaha sladených nápojov. Pozitívne bolo hodnotené podávanie ovocia k obedom. Hodnotiaca správa bola zaslaná gestorovi projektu.

4.5 ÚRAZY U DETÍ V SR

Do riešenia tohto projektu nie sme zapojení.

6. ODDELENIE EPIDEMIOLOGIE

6.1. NÁRODNÝ IMUNIZAČNÝ PROGRAM SR (NIP SR)

Vyhodnotenie

Pracovníci oddelenia epidemiológie RÚVZ so sídlom v Senici poskytovali usmernenia v oblasti povinného i odporúčaného očkovania, v postupe pri odmietaní povinného očkovania. Aktuálne informácie týkajúce sa výskytu infekčných ochorení ako aj informácie o prevencii voči nim boli pravidelne uverejňované na web stránke úradu. Očkujúci lekári boli písomne (e-mailami) informovaní o vykonávaní očkovania na základe zaslaného Očkovacieho kalendára na rok 2022, ktorý je k dispozícii na webových stránkach RÚVZ Senica.

Vzhľadom na situáciu, v ktorej sa aktuálne nachádza Slovensko a takmer všetky krajiny sveta, a tiež vzhľadom na opatrenia, ktoré prijala vláda SR a opatrenia, ktoré vydal hlavný hygienik SR v súvislosti s vyhlásenou pandémiou ochorenia Covid-19, nebolo možné ani v roku 2022 v plnom rozsahu vykonávať aktivity na podporu očkovania. Z toho dôvodu zamestnanci priebežne podávali telefonické konzultácie ohľadom očkovania detskej i dospeljej populácie vrátane konzultácii pred cestou do zahraničia.

V dňoch 24.-30. apríla 2022 bol vyhlásený 17. ročník Európskeho imunizačného týždňa/ European Immunization Week (z angl. ďalej len „EIW 2022“) Hlavné posolstvo kampane v roku 2022 vyjadruje slogan „Prevent Protect Immunize“/ „Predchádzať Chrániť Očkovať“. V tejto súvislosti boli na web stránkach RUVZ Senica prezentované články na zdôraznenie významu očkovania a informačný panel v priestoroch RÚVZ Senica.

Kontrola očkovania bola realizovaná v zmysle Odborného usmernenia MZ SR Hlavného hygienika SR v II. polroku 2022 s nasledovnými výsledkami:

Okres Senica - pri základnom očkovaní DTP-HIB-VHB-IPV bola pri kontrole zistená zaočkovanosť 98,6% (ročník 2020), očkovanie proti invazívnym pneumokokovým infekciám 98,4% (ročník 2020), preočkovanie proti diftérii, tetanu , pertussis a poliomyelitíde 97,4%, (ročník 2015), preočkovanie proti diftérii, tetanu , pertussis a poliomyelitíde 99,0%, (ročník 2008), základné očkovanie proti osýpkam, parotitíde a rubeole 99,1% (ročník 2020), 97,9%, (ročník 2019) a preočkovanie proti osýpkam, rubeole a parotitíde 97,9% (ročník 2010), 99,5% (ročník 2008).

Okres Skalica – pri základnom očkovaní DTP-HIB-VHB-IPV bola pri kontrole zistená zaočkovanosť 97,5% (ročník 2020), očkovanie proti invazívnym pneumokokovým infekciám 97,5% (ročník 2020), preočkovanie proti diftérii, tetanu , pertussis a poliomyelitíde 97,7% (ročník 2015), preočkovanie proti diftérii, tetanu , pertussis a poliomyelitíde 98,27% (ročník 2008), základné očkovanie proti osýpkam, parotitíde a rubeole 97,1% (ročník 2020), 97,8% (ročník 2019), a preočkovanie proti osýpkam, rubeole a parotitíde, 98,8%. (ročník 2010).

Neboli zistené nedostatky v dokumentácii očkujúcich lekárov.

Očkovanie novorodencov HBsAg poz. matiek proti VHB sa vykonávalo v zmysle Vyhlášky MZ SR č. 585/2008 Z. z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o prevencii a kontrole prenosných ochorení v znení vyhlášky MZ SR č. 273/2010 Z. z., 544/2011 Z. z. a Odborného usmernenia na vykonávanie a kontrolu očkovania z 24.3. 2003.

6.2. SURVEILLANCE INFEKČNÝCH CHORÔB

Vyhodnotenie

Surveillance infekčných chorôb sa podobne ako minulé roky aj v roku 2022 vykonáva priebežne v spolupráci s lekármi prvého kontaktu a odbornými lekármi počas celého roka. V mesačných intervaloch sa vykonáva analýza prenosných ochorení za okresy Senica a Skalica, o ktorom sú informovaní lekári prvého kontaktu, zdravotnícke zariadenia v sídle okresov, regionálna veterinárna a potravinová správa a príslušne susediace regionálne RÚVZ s územím okresu Senica a Skalica vrátane Krajskej hygienickej stanice Brno elektronickou formou. Hlásenia akútnych respiračných ochorení, chrípky a chrípke podobných ochorení sú pravidelne spracovávané týždenne a odborná i laická verejnosť je informovaná o aktuálnej situácii v miestnej tlači a na webových stránkach úradu.

6.3. INFORMAČNÝ SYSTÉM PRENOSNÝCH OCHORENÍ

Vyhodnotenie

Informačný systém EPIS je pravidelne využívaný a sú do neho vkladané údaje o prenosných ochoreniach priebežne počas celého roka. V sledovanom období do 31.12.2022 bolo za okres Senica vložených do systému 13886 údajov a 13639 epidemiologických šetrení. Za okres Skalica bolo vložených do systému 10730 údajov a vykonaných 10605 epidemiologických šetrení v ohnisku. Systém rýchleho varovania sa plne využíval počas uplynutého obdobia.

Výstupy z programu EPIS slúžia na okamžitú analýzu epidemiologickej situácie, na spracovávanie mesačných výstupov prenosných ochorení a nozokomiálnych nákaz. Späťne sú o epidemiologickej situácii podľa spádových okresov v mesačných intervaloch informovaní všetci VLD a VLDD a odborná zdravotnícka verejnosť.

6.4. NOZOKOMIÁLNE NÁKAZY

Vyhodnotenie

Vzhľadom na pretrvávajúcu situáciu, v ktorej sa nachádza Slovensko a takmer všetky krajiny sveta, a tiež vzhľadom na opatrenia, ktoré prijala vláda SR a opatrenia, ktoré vydal hlavný hygienik SR v súvislosti s vyhlásenou pandémiou ochorenia Covid-19, nebolo možné v plnom rozsahu vykonávať sledovanie a spracovávanie zdravotných dokumentácií pacientov hospitalizovaných vo Fakultnej nemocnici s poliklinikou Skalica. Z uvedeného dôvodu sa RÚVZ Senica sa podobne ani v roku 2022 nezapojilo sa do projektu HELICS EU. V roku 2022 sme zaznamenali 282 nozokomiálnych nákaz na oddeleniach Fakultnej nemocnice AGEL Skalica a.s. Skalica.

RÚVZ Senica je od r. 2016 zapojený do Európskej surveillance infekcií Clostridium difficile, ktorá sa vykonáva v spolupráci s nemocničným epidemiológom FNŠP Skalica a spádovým mikrobiologickým laboratóriom.

6.5. MIMORIADNE EPIDEMIOLOGICKÉ SITUÁCIE

Vyhodnotenie

V roku 2022 počas aktuálnej epidemiologickej situácii vo výskyte chrípky počas chrípkovej sezóny boli informovaní členovia Protiepidemickej komisie zriadenej pri RÚVZ. Údaje o aktuálnej epidemiologickej situácii a prípadných opatreniach pri výskyte ochorení boli zasielané lekárom primárneho kontaktu a riaditeľom nemocníc v spádovom území alebo uverejnené na web stránke RÚVZ so sídlom v Senici.

V surveillance SARI sme spolupracovali najmä s ÚVZ SR v Bratislave - NRC pre chrípku, s FNŠP Skalica, sentinelovými lekármi, LSPP a so všetkými lekármi prvého kontaktu.

V súvislosti s pokračovaním vyhlásenej pandémie ochorenia Covid-19 sme zabezpečovali počas roka 2022 plnenie všetkých usmernení, opatrení, ktoré vydala vláda SR a hlavný hygienik SR. Oddelenie epidemiológie činnosť sústredilo na epidemiologické šetrenie, vyhľadávanie a spracovávanie kontaktov u pozitívnych prípadov a vydávanie karanténnych opatrení v ohniskách. Poskytovali sa odborné konzultácie nemocniciam, ambulantným zložkám, ÚSS, verejnosti, obciam, štátnym inštitúciám . Za sledované obdobie bolo zaznamenaných a zaevidovaných 23534 potvrdených prípadov ochorenia v pôsobnosti dvoch okresov RÚVZ Senica .

Monitoring odpadových vôd na koronavírus SARS-CoV-2 sa začal realizovať v okrese Senica a Skalica od marca 2022 týždenných intervaloch. V roku 2022 bolo vyšetrených 86 vzoriek odpadových vôd z ČOV Senica a Skalica. Vo všetkých vzorkách bola detegovaná prítomnosť vírusu SARS-CoV-2. Analýzu vzoriek vykonáva NRC pre mikrobiológiu životného prostredia na ÚVZ SR v Bratislave.

V pravidelných intervaloch sme spracovávali údaje a informácie o epidemiologickej situácii v okresoch v pôsobnosti RÚVZ Senica a zúčastňovali sa zasadnutí pandemického strediska pri krízovom štábe v sídle kraja a zasadaní v rámci okresov Skalica a Senica.

V súlade s úlohou vyplývajúcou z Uznesenia vlády č. 428/2022, týkajúce sa zákona 185/2022 Z.z. o špeciálnom spôsobe hlasovania vo voľbách do orgánov samosprávy obcí a vo voľbách do orgánov samosprávnych krajov Spojených župných a komunálnych voľbách – v zmysle usmernenia UVZ SR sme spolupracovali s obcami, zasielali zoznamy oprávnených voličov a zabezpečovali informačnú pohotovosť pre obce.

Vyhlásením mimoriadnej situácie Okresným úradom v Senici na území okresu Senica z dôvodu vzniku mimoriadnej udalosti spôsobenej prílivom cudzincov bol zriadený stanový tábor v Kútoch. V súčinnosti s Krízovým štábom v Senici sme sa aktívne podieľali a spolupracovali a vykonávali konzultácie, výkony v teréne s ohľadom na zabezpečovanie protiepidemických a protipandemických opatrení s dôrazom na rýchlu a koordinovanú reakciu pri mimoriadnych epidemiologických situáciách.

6.6. ENVIRONMENTÁLNA SURVEILLANCE POLIOMYELITÍDY A SLEDOVANIE VDPV

Vyhodnotenie

V spádovom území RÚVZ Senica sa v roku 2022 odoberali vzorky odpadovej vody podľa časového harmonogramu stanovených odberov ÚVZ SR Bratislava. Vzorky odpadových vôd boli paralelne odoberané z dvoch odberových miest čističiek odpadových vôd v Skalici (7 vzoriek) a v Senici (7 vzoriek), v ČOV Senica mesiaci august – COXSACKIE B5 a mesiaci september - enterovírusy NPEV , v ČO Skalica – mesiac september – ECHOVÍRUS 115 a november COXSACKIE B4, ostatné vzorky s negatívnymi výsledkami. V sledovanom období neboli v spádových okresoch RÚVZ Senica hlásené prípady akútnej chabej parézy.

6.7. PREVENCIA HIV/AIDS

Vyhodnotenie

Oddelenie epidemiológie RUVZ Senica v roku 2022 nezabezpečovalo realizáciu projektu aktivitou „Prevencia HIV/AIDS“ formou interaktívneho projektu „Hrou proti AIDS“.

Ku Svetovému dňu boja proti AIDS bola zabezpečená informovanosť o problematike HIV/AIDS formou informačných panelov a plagátov na RÚVZ Senica, edukačné materiály na webovej stránke RÚVZ Senica.

6.8. PORADNE OČKOVANIA

Vyhodnotenie

V roku 2022 poradňa očkovania poskytovala informácie priebežne o povinnom, odporúčanom očkovaní, ochoreniach preventabilných očkovaním, kontraindikáciách a nežiadúcich účinkoch očkovania, taktiež informácie pred cestou do zahraničia. Poradne využívali viac zdravotnícki pracovníci. Otázky boli smerované k kontraindikáciám očkovania a doočkovania detí jednotlivými očkovacími látkami pri prekročení doporučenej schémy očkovania, prípadne pri presťahovaní sa z krajín EU a mimo EU. Záujem zo strany laickej verejnosti sa zvýšil oproti predchádzajúcemu roku vzhľadom na možnosť cestovania a pobytu počas zahraničných dovolení, najmä v prípadoch dovolenkového cestovania do exotických krajín, prípadne dlhodobých študijných pobytov študentov a práce v zahraničí.

6.9. OPTIMALIZÁCIA VEREJNEJ SPRÁVY V OBLASTI EPIDEMIOLOGIE

Vyhodnotenie

Nepodievali sme sa .

9. ODDELENIE VÝCHOVY K ZDRAVIU

9.1 ZDRAVOTNÉ UVEDOMENIE A SPRÁVANIE SA OBYVATEĽOV SR

Oddelenie podpory a V k Z sa v roku 2022 podieľalo na dotazníkovom prieskume. Celkovo bolo vyplnených a spracovaných 104 dotazníkov.

9.2 PRIESKUM ZDRAVOTNEJ GRAMOTNOSTI OBYVATEĽOV SR

Prieskum nebol realizovaný.

9.3 NÁRODNÝ AKČNÝ PLÁN V PREVENCII OBEZITY NA ROKY 2015-2025

Realizácia národného akčného plánu v prevencii obezity spočívala v zdravotno-výchovných aktivitách ,ktoré boli zamerané na zvýšenie zdravotného povedomia detí a mládeže a zároveň zdravotného povedomia občanov v produktívnom veku s využitím všetkých dostupných nástrojov, ktoré majú pozitívny vplyv na zdravý spôsob života. V roku 2022 bolo uskutočnených 120 meraní na základných školách v Senici a Skalici.

Dve aktivity pre osoby v produktívnom veku a 3 v poproduktívnom veku. Beseda bola zameraná na propagáciu a uplatňovanie zdravej výživy a stravovacích návykov ,prevenciu obezity, zvýšením pohybovej aktivity a celkovú zmenu životného štýlu.

9.4 PODPORA ZDRAVIA ZNEVÝHODNENÝCH KOMUNÍT

Projekt sa plní priebežne . Pokračuje spolupráca so špeciálnymi školami v okrese Senica a Skalica .

9.5 STRATÉGIA ROZVOJA PORADENSKÝCH CENTIER OCHRANY A PODPORY ZDRAVIA

Činnosť základnej poradne zdravia je zameraná na zdravý spôsob života, na rizikové faktory chronických ochorení, na fajčenie, pohybovú aktivitu a správnu životosprávu. Základná poradňa zdravia poskytuje vyšetrenia ktoré určujú hladinu rizika klienta, anamnézu , antropometrické vyšetrenie, stanovenie BMI a WHR indexu ,meranie percenta telesného tuku ,meranie hladiny oxidu uhľnatého biochemické vyšetrenie (celkový cholesterol, HDL cholesterol ,triglyceridy a glukózu) , meranie TK. Všetky výsledky vyšetrení v Poradni zdravia sú zaznamenané do programu „Test zdravé srdce “. V roku 2022 bolo v základnej poradni celkove 12 klientov , z toho 2 muži a 10 žien.

9.6. NÁRODNÝ AKČNÝ PLÁN PRE PROBLÉMY S ALKOHOLOM NA ROKY 2021-2030

V rámci prevencie vo vzťahu k zvyšovaniu povedomia a informovanosti o nepriaznivých zdravotných a sociálnych dôsledkoch konzumácie alkoholu sa uskutočnila 1 beseda pre osoby v produktívnom veku s počtom 11 ľudí a 2 poproduktívnom veku .Klienti dostali zdravotno-výchovný materiál „Alkohol zabíja ! „

9.7.NÁRODNÝ PROGRAM PODPORY ZDRAVIA PRE ROKY 2021 -2030

Plní sa priebežne.

**Regionálny úrad verejného zdravotníctva
so sídlom v Spišskej Novej Vsi**

1. HYGIENA ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA

1.1. PLNENIE AKČNÉHO PLÁNU PRE ŽIVOTNÉ PROSTREDIE A ZDRAVIE OBYVATEĽOV SLOVENSKEJ REPUBLIKY (NEHAP V.)

Cieľ

Zlepšenie zdravotného stavu obyvateľstva SR prostredníctvom zlepšenia stavu environmentálnych determinantov zdravia; redukcia ochorení súvisiacich s kvalitou vonkajšieho i vnútorného ovzdušia, ochorení súvisiacich s pitnou a rekreačnou vodou, ochorení súvisiacich s nadmerným environmentálnym hlukom, kontaminovanými územiaми, nebezpečnými chemickými látkami, UV žiarením a zmenou klímy.

Gestorom úlohy je ÚVZ SR a riešiteľským pracoviskom je ÚVZ SR a vybrané RÚVZ v SR. V priebehu roku 2022 neboli dané požiadavky ÚVZ SR na plnenie predmetnej úlohy.

1.2 PROTOKOL O VODE A ZDRAVÍ – PLNENIE NÁRODNÝCH CIEĽOV

Cieľ

Cieľom tohto programu je plniť zaktualizované národné ciele vládou schváleného materiálu *Protokol o vode a zdraví k Dohovoru o ochrane a využívaní hraničných vodných tokov a medzinárodných jazier z roku 1992 – Národné ciele SR III*, ktoré boli nastavené v spolupráci s rezortom životného prostredia a to v súlade s medzinárodným dokumentom *Protokol o vode a zdraví*.

Gestorom úlohy je MZ prostredníctvom ÚVZ SR a riešiteľským pracoviskom je ÚVZ SR a vybrané RÚVZ v SR.

V priebehu roku 2022 neboli dané požiadavky ÚVZ SR na plnenie predmetnej úlohy.

1.3 ĽUDSKÝ BIOMONITORING – SLEDOVANIE ZÁŤAŽE SKUPÍN OBYVATEĽSTVA VYBRANÝM CHEMICKÝM FAKTOROM V ŽIVOTNOM PROSTREDÍ A PRACOVNOM PROSTREDÍ

Cieľ

- zabezpečiť pokračovanie procesov zameraných na rozvoj ľudského biomonitoringu (HBM) a jeho metodík vo vzťahu k chemickým rizikovým faktorom zo životného i pracovného prostredia
- zvýšiť udržateľnosť odborných kapacít pre HBM v rámci ÚVZ SR a RÚVZ v SR
- vytvárať podmienky pre zavedenie systémového prístupu k aplikácii HBM na národnej úrovni v kontexte vytvorenia európskej platformy pre ľudský biomonitoring HBM4EU a aktuálnych priorít vychádzajúcich z Akčného plánu pre životné prostredie a zdravie obyvateľov SR (NEHAP V.)

Gestorom úlohy je ÚVZ SR, riešiteľským pracoviskom je ÚVZ SR, RÚVZ so sídlom v Banskej Bystrici a vybrané RÚVZ v SR.

V priebehu roku 2022 neboli dané požiadavky gestora úlohy - ÚVZ SR na plnenie predmetnej úlohy.

1.4 MAPOVANIE PRÍTOMNOSTI BAKTÉRIÍ RODU LEGIONELLA V ZARIADENIACH SOCIÁLNYCH SLUŽIEB

Cieľ

- Zistiť výskyt prítomnosti baktérií rodu Legionella v zariadeniach sociálnych služieb (ZSS) s pobytom osôb s oslabenou imunitou. Zameraním sa na uvedené zariadenia a včasnou intervenciou v prípade pozitívneho nálezu môžeme znížiť riziko závažných ochorení spôsobených týmito mikroorganizmami.
- Zároveň získanými údajmi a skúsenosťami sa môžeme lepšie zamerať na nápravné opatrenia, ktoré sú cieleňé na odstránenie, resp. minimalizáciu ich výskytu.

Gestorom úlohy je ÚVZ SR, riešiteľským pracoviskom je ÚVZ SR a vybrané RÚVZ v SR. V priebehu roku 2022 RÚVZ Spišská Nová Ves neriešil predmetnú úlohu.

1.5 MAPOVANIE AKTUÁLNEHO STAVU VÝSKYTU PESTICÍDNYCH LÁTKO A MIKROPOLUTANTOV V PITNÝCH VODÁCH

Cieľ

- získať informácie o výskyte pesticídnych látok a iných mikropolutantov v pitnej vode na Slovensku pre ich účinný monitoring
- využiť základné dáta pri návrhu novej legislatívy v oblasti pitnej vody v súvislosti s transpozíciou pripravovanej európskej smernice pre vodu určenú na ľudskú spotrebu

Gestorom úlohy je ÚVZ SR - NRC pre pitnú vodu, riešiteľským pracoviskom je ÚVZ SR a vybrané RÚVZ v SR.

V priebehu roku 2022 neboli dané požiadavky gestora úlohy - NRC pre pitnú vodu na plnenie predmetnej úlohy.

ÚLOHY VYPLÝVAJÚCE Z PROBLEMATIKY ÚZEMNÉHO OBVODU

SLEDOVANIE KVALITY VODY V PRAMEŇOCH NA ÚZEMÍ NÁRODNÉHO PARKU SLOVENSKÝ RAJ

V priebehu roka 2022 neboli vzorky z prameňov na území Národného parku Slovenský raj odoberané.

2. ODBOR PREVENTÍVNEHO PRACOVNÉHO LEKÁRSTVA A TOXIKOLÓGIE

2.1. ZNIŽOVANIE MIERY ZDRAVOTNÝCH RIZÍK ZAMESTNANCOV Z PRACOVNÉHO PROSTREDIA, PRACOVNÝCH PODMIENOK A SPÔSOBU PRÁCE

2.1.1. Znižovanie miery zdravotných rizík (rizikové práce)

V roku 2022 bolo v územnom obvode RÚVZ Spišská Nová Ves (okres Spišská Nová Ves a Gelnica) evidovaných 2 398 pracovníkov v riziku práce, z toho 487 žien. Oproti roku 2021 sa počet exponovaných pracovníkov znížil o 475 pracovníkov, z toho 157 žien (v roku 2021 bolo spolu exponovaných 2 873 pracovníkov, z toho 644 žien).

Podľa prevažujúcej činnosti je v riziku najviac evidovaných pracovníkov v priemyselnej výrobe 1 700 (z toho je 407 žien), čo predstavuje z celkového počtu 70,90 % pracovníkov. V stavebníctve je v riziku evidovaných 491 pracovníkov (všetko muži), čo je 20,48 %, v ťažbe a dobývaní 23 pracovníkov (z toho je 0 žien) čo tvorí 0,95 %, v zdravotníctve a sociálnej pomoci 92 pracovníkov (z toho 80 žien), čo tvorí z celkového počtu 3,84 %, v poľnohospodárstve, lesníctve a rybolove je evidovaných 43 pracovníkov (mužov), čo predstavuje 1,79 %. V ostatných odvetviach je spolu exponovaných 49 pracovníkov (z toho 0 žien), čo je 2,04 % z celkového počtu exponovaných pracovníkov.

V priemyselnej výrobe došlo k poklesu exponovaných a to o 337 pracovníkov, z toho o 76 žien. Podľa rizikových faktorov je stále najviac pracovníkov exponovaných nadmernému hluku 1 986 pracovníkov, z toho je 217 žien (pokles o 311 pracovníkov), chemickým látkam a zmesiam vrátane prachu 612 pracovníkov, z toho je 22 žien (zníženie počtu o 18 pracovníkov), chemickým karcinogénom, mutagénom, reprodukčne toxickým látkam je exponovaných 68 pracovníkov, z toho 11 žien a nadmerným vibráciám je exponovaných 553 pracovníkov – mužov (pokles o 10 mužov). Biologickému faktoru je exponovaných 70 pracovníkov z toho 55 žien (pokles o 83, z dôvodu zlepšenia epidemiologickej situácie v súvislosti s Covid-ochorením), fyzickej záťaži 289 pracovníkov z toho 188 žien (pokles o 78 pracovníkov, taktiež došlo k poklesu exponovaných žien o 37), psychickej pracovnej záťaži je exponovaných 21 žien a záťaži teplom a chladom 17 pracovníkov (muži), optickému žiareniu je exponovaný 1 pracovník (muž).

Nadalej evidujeme najvyšší počet pracovníkov exponovaných rizikovým faktorom v pracovnom prostredí v spoločnosti EMBRACO Slovakia, s.r.o., Spišská Nová Ves. Z celkového počtu 1 691/543 zamestnancov je 634/73 zamestnancov exponovaných nadmernému hluku, 255/188 fyzickej záťaži a 13/0 chemickým faktorom – oxidu uhľovému. Celkový počet zamestnancov spoločnosti je oproti minulému roku nižší o 119, došlo aj k poklesu počtu žien o 81.

Ďalšie spoločnosti, v ktorých evidujeme vyšší počet exponovaných pracovníkov sú:

- STI, spol. s r.o., Krompachy má z celkového počtu zamestnancov 287/7 evidovaných 256 mužov v riziku hluku, pevného aerosólu a vibrácií prenášaných na horné končatiny a vibrácií prenášaných na celé telo,
- KROMLUS spol. s r.o. , Krompachy, novovzniknutá spoločnosť v roku 2022, zaoberá sa výstavbou mostov a tunelov s celkovým počtom zamestnancov 100 z toho 5 žien. V riziku hluku, vibrácií a pevného aerosólu je evidovaných 82 mužov.
- SEZ, a.s. Krompachy má z celkového počtu zamestnancov 312/182 exponovaných 30/4 pracovníkov nadmerným hlukom a pevným aerosólom (ostatné kremičitany),

- MPC CESSI a.s. Spišská Nová Ves má z celkového počtu zamestnancov 195/88 evidovaných 63/31 pracovníkov v riziku hluku a prachu (rastlinný pevný aerosól s dráždivým účinkom),
- KOVOHUTY, a.s. Krompachy, kde je z celkového počtu zamestnancov 151/15 exponovaných 79 mužov v riziku hluku, pevnému aerosólu, chemických látok (olovo, meď), vibráciám a fyzickej záťaži,
- URANPRES, spol. s r.o. Spišská Nová Ves má 152 pracovníkov exponovaných riziku hluku, prachu a vibrácií prenášanými na ruky a na celé telo z celkového počtu zamestnancov 202/8
- NOVES a.s. Spišská Nová Ves má z celkového počtu zamestnancov 10822 evidovaných 23/0 pracovníkov v riziku hluku,
- TREVA s.r.o., Prakovce má z celkového počtu zamestnancov 129/12 evidovaných 100 mužov v riziku hluku, prachu a vibrácií prenášaných na ruky,
- Zlieváreň SEZ, a.s. Krompachy má z celkového počtu zamestnancov 121/13 evidovaných 35 mužov v riziku hluku, vibrácií, prachu alebo záťaže teplom,
- CFM Slovakia, s.r.o. Spišská Nová Ves má z celkového počtu zamestnancov 106/74 zamestnancov exponovaných 59/36 pracovníkov v riziku hluku,
- TOMIFA spol. s r.o., Iľiašovce má z celkového počtu zamestnancov 98/21 exponovaných hlukom, karcinogénnym faktorom 83/19 zamestnancov
- RUDOLPH USINADOS SK, s.r.o. Spišská Nová Ves má z celkového počtu zamestnancov 72/27 exponovaných hlukom 60/18 zamestnancov,
- v spoločnosti ANDRITZ Slovakia s.r.o. Humenné pracuje z celkového počtu zamestnancov 493/57 v prevádzke na Radlinského 19 v Spišskej Novej Vsi 120/17 zamestnancov, z toho v riziku hluku a pevného aerosólu (železo a jeho zliatiny) evidujeme 3 mužov,
- v pobytovom zariadení sociálno- právnej ochrany detí a sociálnej kurately Centrum pre deti a rodiny Mlynky Biele Vody z celkového počtu zamestnancov 62/50 evidujeme 21 žien v riziku psychickej záťaže.
- v spoločnosti Heneken Melts, s.r.o., Bratislava, prevádzka Spišské Vluchy, ktorá sa zaoberá recykláciou triedených materiálov evidujeme 48 mužov v riziku hluku z celkového počtu zamestnancov 64/5.

V roku 2022 boli prehodnotené rizikové práce spolu v 16 existujúcich firmách. Napr. v dvoch prípadoch sa jednalo o vyradenie prác z rizikovej kategórie prác, a to: v spoločnosti Gajanles s.r.o. Nálepko z dôvodu ukončenia konkrétnej pracovnej činnosti a v spoločnosti Kraken s.r.o. Spišská Nová Ves z dôvodu zmeny výrobného programu, v spoločnosti Noves okná a.s. Spišská Nová Ves došlo k preradeniu zamestnancov z 3. kategórie rizika práce do 2. kategórie práce. Do rizikovej kategórie práce 3, rizikový faktor fyzická záťaž, boli navrhnuté v organizácii EMBRACO Slovakia s.r.o. Spišská Nová Ves 3 pracoviská z dôvodu zvýšeného výskytu chorôb z povolania a na základe objektivizácie faktorov pracovného prostredia a následného hodnotenia rizík. Na základe komplexného posúdenia rizík v existujúcej spoločnosti Zlieváreň SEZ Krompachy akciová spoločnosť splnili zamestnanci v hodnotenej profesii kritéria pre zaradenie do kategórie 3 pre riziko karcinogénnych a mutagénnych faktorov (percentuálny podiel oxidu kremičitého, klasifikovaný ako karcinogén kategórie 1A – dokázaný karcinogén pre ľudí).

Nové rozhodnutia boli vypracované pre 3 právnické organizácie (v jednom prípade sa jednalo o novú prevádzku, a to spoločnosť Kromlus spol. s r.o., Krompachy a v 2 existujúcich organizáciách došlo v priebehu roka k rozšíreniu výroby a to v nových výrobných halách a na základe objektivizácie faktorov pracovného prostredia a následného hodnotenia rizík k zaradeniu prác do rizikových kategórií (v spoločnosti ANDRITZ Slovakia s.r.o., Humenné, pracoviskách Radlinského 19 a Radlinského 20 v Spišskej Novej Vsi a v spoločnosti Lesy

mesta Spišská Nová Ves s.r.o. Spišská Nová Ves – Novoveská Huta). Spolu boli vydané 4 rozhodnutia.

Údaje o vyhlásených rizikových prácach sú aktualizované v programovom vybavení ASTR. V roku 2022 evidujeme celkovo 77 subjektov s vyhlásením rizikových prác na 78 pracoviskách. Z uvedeného počtu je 8 evidovaných ako samostatne zárobkovo činných osôb (6 SZČO, ktorí zamestnávajú iné fyzické osoby a 2 SZČO – pilčici). Prevažne sa jedná o prevádzky drevovýroby. Tí z nich, ktorí zamestnávajú iné fyzické osoby si plnia povinnosti v oblasti ochrany zdravia pri práci v zmysle platnej legislatívy vrátane zabezpečenia cielených lekárskech preventívnych prehliadok vo vzťahu k práci prostredníctvom lekára pracovnej zdravotnej služby (1x PZS Univerzitnej nemocnice L. Pasteura Košice a 5x MEDISON s.r.o. Košice). V prípade SZČO, ktorých predmetom činnosti je poskytovanie služieb v rámci lesníctva a ťažby dreva, ktorí majú pracovnú činnosť zaradenú do rizikovej kategórie zostáva naďalej komplikované vykonávať štátny zdravotný dozor, informácie o výsledkoch hodnotenia zdravotných rizík nezasielajú.

V rámci štátneho zdravotného dozoru bolo vykonaných 52 kontrol na pracoviskách, kde sú vyhlásené rizikové práce, čo predstavuje z celkového počtu 66,7 %. Regionálnemu úradu verejného zdravotníctva Spišská Nová Ves bolo do 15.01.2022 zaslaných 76 informácií o výsledkoch hodnotenia zdravotných rizík, t.j. 97,5 % z celkového počtu pracovísk s vykonávaním rizikových prác (informáciu nezaslali 2 SZČO – pilčici).

Pre faktor psychickej pracovnej záťaže evidujeme jeden subjekt s vyhlásením rizikových prác, a to Detský domov Mlynky – Biele Vody, kde na pracovisku „Špecializované samostatné skupiny pre opatrovateľskú starostlivosť“ sú zamestnanci v profesiách zdravotná sestra, vychovávateľ a pomocný vychovávateľ zaradení do 3. kategórie rizika. Psychická záťaž bola hodnotená PZS na základe pozorovania a objektivizácie pracovných podmienok a na základe rozboru pracovných činností.

Pre faktor optické žiarenie (laser) evidujeme jednu spoločnosť TRIPLUS SK, s.r.o., Spišská Nová Ves v profesii údržbár foriem/obsluha lasera na pracovisku údržby (nástrojáreň).

Na zníženie zdravotných rizík vykonávajú zamestnávateľia technické a organizačné opatrenia v rozsahu pravidelnej kontroly technického stavu výrobných zariadení, údržby a modernizácie strojového vybavenia, zvyšovania kvality prevádzkovej hygieny a upratovania, realizácie stavebných úprav, striedania zamestnancov pri pracovných činnostiach s expozíciou rizikovým faktorom a pod. Dohľad nad pracovným prostredím a zdravím zamestnancov je zabezpečovaný prostredníctvom pracovnej zdravotnej služby, vrátane cielených lekárskech preventívnych prehliadok vo vzťahu k práci.

Hygienická problematika rizikových prác, nutnosť preventívnej lekárskej starostlivosti, používanie OOPP a zariadení na osobnú hygienu, ako aj osvetová a poradenská činnosť v oblasti preventívneho pracovného lekárstva sa vykonáva pri štátnom zdravotnom dozore, pri predkladaní a prejednávaní projektových dokumentácií. Konzultácie sú podávané najmä v súvislosti s výkonom ŠZD pri uvádzaní priestorov do prevádzky.

2.1.2. Znižovanie zdravotných rizík z látok a zmesí klasifikovaných ako toxické

V roku 2022 bolo vykonaných 44 kontrol v prevádzkach, v ktorých sú zamestnanci pri pracovnej činnosti exponovaní chemickým faktorom, z toho 1 kontrola bola vykonaná na pracovisku s používaním veľmi toxických a toxických látok a prípravkov a to v spoločnosti Zlieváreň SEZ Krompachy akciová spoločnosť.

Pri výkone ŠZD v poľnohospodárskych spoločnostiach sa zisťuje len ojedinelá aplikácia chemických prípravkov klasifikovaných ako toxické látky a prípravky, avšak sú v súlade so zoznamom a rozsahom použitia povolených prípravkov na ochranu rastlín a mechanizačných prostriedkov na ochranu rastlín vydaného Ministerstvom pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky na príslušný rok. Aplikácia chemických prípravkov na ošetrovanie rastlín

sa eliminuje postupným prechádzaním poľnohospodárskych subjektov na ekologický systém hospodárenia.

Veľmi toxické látky a zmesi sa používajú v spoločnosti SEZ Krompachy a.s., Krompachy v prevádzke povrchovej úpravy kovov („Galvanizovňa“), v spoločnosti Zlieváreň SEZ Krompachy akciová spoločnosť, Krompachy pri výrobe jadier na pracovisku „Jadrovňa“, v spoločnosti Agro Spišské Vlchy s.r.o., Spišské Vlchy pri dezinfekcii, regulácii živočíšnych škodcov a na ochranu rastlín. Pri laboratórnej činnosti sa používajú v 5 organizáciách, a to: Embraco Slovakia s.r.o. Spišská Nová Ves, KOVOHUTY a.s. Krompachy, Herba Drug s.r.o. Smižany, Štátny geologický ústav Dionýza Štúra (ďalej „ŠGÚDŠ“), Regionálne centrum Spišská Nová Ves, EL spol. s r.o. Spišská Nová Ves. Uvedené spoločnosti majú vydané rozhodnutie na skladovanie a manipuláciu s veľmi toxickými látkami a zmesami, zároveň zodpovední zamestnanci sú odborne spôsobilí na práce s toxickými a veľmi toxickými látkami a zmesami.

V územnom obvode RÚVZ Spišská Nová Ves bolo v roku 2022 bolo hlásených 156 akcií na reguláciu živočíšnych škodcov a to prevažne v obchodných centrách, skladových priestoroch, predajných priestoroch, vonkajších plochách a pod. (v priestoroch predajní potravín obchodných centier, vonkajšie a vnútorné priestory OC Madaras, v objekte Mlyna spoločnosti MPC CESSI a.s., predajne Planeo Elektro, ProVitae Gelnica, v objektoch obecných úradov, domovov sociálnych služieb, interiérov nákladných áut, čerpacích staníc, bánk, rómskych osád a iné).

V súvislosti s demontážou a likvidáciou materiálov obsahujúcich azbest bolo v sledovanom období Regionálnym úradom verejného zdravotníctva so sídlom v Spišskej Novej Vsi vydaných 57 rozhodnutí na tieto činnosti.

Pri RÚVZ so sídlom v Košiciach je vytvorená komisia na získanie odbornej spôsobilosti na prácu s veľmi toxickými a toxickými látkami a prípravkami, ktorej členom je aj zástupca RÚVZ Spišská Nová Ves. Informácie o získaní odbornej spôsobilosti sú uverejnené na internetovej stránke RÚVZ Spišská Nová Ves.

2.1.3. Znižovanie zdravotných rizík z karcinogénnych a mutagénnych faktorov vrátane azbestu a z látok poškodzujúcich reprodukciu a narúšajúcich endokrinný systém

Pri výkone štátneho zdravotného dozoru na pracoviskách s výskytom chemických látok je zisťovaná prítomnosť látok zaradených medzi karcinogénne a mutagénne faktory. V územnej pôsobnosti RÚVZ Spišská Nová Ves evidujeme tieto prevádzky s výskytom karcinogénnych a mutagénnych látok:

- URBAN Art INTARS PARKETT Spišské Tomášovce, prevádzka v Spišskej Novej Vsi – spracovávanie bukových a dubových materiálov, prevádzkovateľ ukončil pracovnú činnosť k 01.08.2022.

- TOMIFA spol. s r.o. Ilišovce spracováva rezivo na výrobu častí nábytku (zásuviek), z ktorého tvorí tvrdé drevo 80% (buk – dub, karcinogén 1A), zamestnanci v počte 22 pracovníkov, z toho 7 žien vo výrobe sú exponovaní karcinogénnym faktorom a sú zaradení do 3. kategórie práce.

- EKOMBAU, s.r.o., Švedlár, vykonáva štiepenie kmeňov stromov (buk) pre výrobu palivového dreva, z ktorého tvorí tvrdé drevo 70% (buk, karcinogén 1A), zamestnanci v počte 2 muži sú exponovaní karcinogénnym faktorom a sú zaradení do 2. kategórie práce.

- V spoločnosti KOVOHUTY a.s. Krompachy dochádza pri pracovnom procese tavenia (v závislosti od vsádzky) aj k produkcii chemických látok klasifikovaných ako karcinogénne faktory kategórie 1A (nikel a jeho zlúčeniny). Pracovníci na jednotlivých pracoviskách (Stredisko – šachtová pec, Stredisko – Konvertory, Stredisko – Peletizácia a Stredisko – Anódová pec) v príslušných profesiách (tavič, pomocník taviča, kychtár – vsádzkovač, obsluhy filtračnej stanice Zn filtrov, žeriavnik na Hute, obsluha linky Peletizácie) boli posúdením

pracovnej zdravotnej služby z titulu expozície karcinogénnym faktorom zaradení do 2. kategórie práce.

- V spoločnosti Embraco Slovakia s.r.o. Spišská Nová Ves sa pri povrchových úpravách komponentov mangánfosfatáciou používajú chemické látky klasifikované ako karcinogénne a mutagénne látky. Posúdením rizika pracovnou zdravotnou službou boli exponovaní pracovníci zaradení do 2. kategórie práce.

- V spoločnosti Zlieváreň SEZ Krompachy akciová spoločnosť sú zamestnanci vystavení pevným aerosólom s prevažne fibrogénnym účinkom – zlievarenský pevný aerosól, kde a nachádza percentuálny podiel oxidu kremičitého, ktorý je klasifikovaný ako karcinogén kategórie 1A – dokázaný karcinogén pre ľudí. Na základe komplexného posúdenia rizika spĺňa práca zamestnancov v hodnotenej profesii kritéria pre zaradenie do kategórie 3 pre riziko karcinogénnych a mutagénnych faktorov.

- V spoločnosti Podtatranská hydina, a.s. Kežmarok, prevádzka Spišské Tomášovce, pri pravidelnej dezinfekcii prechodových brodov a roštov sa používa prípravok klasifikovaný ako karcinogén 1B, ktorého spotreba je cca 900 kg za rok. Posúdením rizika pracovnou zdravotnou službou boli exponovaní pracovníci zaradení do 2. kategórie práce.

- V Nemocnici s poliklinikou Spišská Nová Ves a.s. Spišská Nová Ves na pracovisku HTO bolo v roku 2022 onkologickým pacientom aplikovaných 297 dávok cytostatík. Na oddelení HTO pracujú 4 zamestnancov (2 lekári a 2 sestry), v roku 2022 pracovisko POKO nebolo prevádzkované z dôvodu neobsadenia pracovnej pozície lekára (počet zamestnancov POKO je v súčasnosti 0). Na operačných sálach predmetnej spoločnosti sa za rok 2022 spotrebovalo 209 litrov formaldehydu (OP sály chirurgie 106 litrov a OP sály gynekológie – pôrodnictvo 103 litrov), gastro-endoskopické pracovisko 1 liter, chirurgické ambulancie 2 litre. Zamestnanci, ktorí vykonávajú prípravu a podávanie cytostatík sú zaradení do 3. kategórie rizika karcinogénnych faktorov.

- V prevádzkach čerpacích staníc PHM v regionálnej pôsobnosti Regionálneho úradu verejného zdravotníctva so sídlom v Spišskej Novej Vsi prichádza personál do styku s automobilovým benzínom, motorovou naftou a rôznymi druhmi výrobkov a motorových olejov. Podľa aktuálneho stavu v predajniach a skladových zásob, vykonávané práce v priestoroch čerpacích staníc predstavujú minimálne riziko pre zdravie zamestnancov, zaradení sú do 2. kategórie prác.

- Pri laboratórnych analýzach sa používajú chemické látky klasifikované ako karcinogény a mutagény v spoločnostiach ŠGÚDŠ, Regionálne centrum Spišská Nová Ves a EL spol. s r.o. Spišská Nová Ves. Exponovaní zamestnanci v uvedených spoločnostiach sú zaradení do 2. kategórie práce.

Regionálny úrad verejného zdravotníctva so sídlom v Spišskej Novej Vsi v roku 2022 zaradil pracovnú činnosť v profesii „Obsluha vytriasacieho roštu a vibračného podávača ALF“ na pracovisku „Výroba odliatkov“ v spoločnosti Zlieváreň SEZ Krompachy akciová spoločnosť, Krompachy na základe vyhodnotenia objektivizácie faktorov v pracovnom prostredí do 3. kategórie rizikových prác s expozíciou zlievarenskému pevnému aerosólu s podielom oxidu kremičitého.

Azbestové materiály sú zisťované najmä na objektoch určených na prestavbu a rekonštrukciu resp. pri odstraňovaní stavieb. V súčasnom období sa vykonáva prevažne pracovná činnosť pri demolačných prácach (odstraňovanie strešných krytín a obvodových plášťov s obsahom azbestocementového materiálu a nelegálne skládky), pracovná činnosť pri výmene kanalizačných potrubí v jadrách bytových domov, ktoré sú z materiálov obsahujúcich azbest sa vyskytuje v súčasnosti ojedinele. Pracovnú činnosť so sídlom spoločnosti v spádovom území RÚVZ Spišská Nová Ves vykonávajú firmy s oprávnením ÚVZ SR. Činnosť je vykonávaná napr. pracovníkmi Bytového družstva Spišská Nová Ves, A JE TO s.r.o., Spišská Nová Ves, SAE s.r.o. Spišská Nová Ves, okno-prim s.r.o. Spišská Nová Ves, UNISA, s.r.o., Spišská Nová

Ves, Jozef Šaršan, Nálepkovo, Maroš Gilák, Spišská Nová Ves a iné spoločnosti so sídlom mimo pôsobnosti RÚVZ Spišská Nová Ves. Odpad je likvidovaný špecializovanými spoločnosťami na skládke nebezpečných odpadov v Žakovciach resp. na skládke v Košiciach. V roku 2022 bolo vydaných 57 rozhodnutí na odstraňovanie azbestocementových materiálov zo stavieb, z toho 48 rozhodnutí na odstraňovanie a výmenu strešnej krytiny, 1 rozhodnutie na odstránenie azbestocementových dosiek z fasády rodinného domu, 7 rozhodnutí na odstránenie nelegálnych skládok azbestocementového materiálu a 1 rozhodnutie na demontáž kanalizačného AZC potrubia v bytovom dome.

Každá akcia je samostatne hlásená na RÚVZ s uvedením časového harmonogramu, predpokladaného času manipulácia s azbestocementovým materiálom a predpokladaným množstvom odpadu, v roku 2022 bolo oznámených 25 akcií (1 na likvidáciu azbestocementového kanalizačného potrubia v bytovom dome, 22 na likvidáciu azbestocementovej strešnej krytiny, 2 na odstránenie skládky azbestocementového materiálu z dvora rodinného domu).

Nadálej ostáva nedoriešený postup pri odstraňovaní azbestocementových materiálov zo striech rodinných domov a hospodárskych budov súkromných osôb. Dodávateľsky vykonávanie predmetných činností – odstraňovanie azbestocementových krytín (eternit) je cenovo pre súkromné osoby neúnosné.

2.2 INTERVENČIE NA PODPORU ZDRAVIA PRI PRÁCI

2.2.1 Zdravé pracoviská

V rámci výkonu ŠZD sú konzultácie zamerané na kombinovaný vplyv zdraviu škodlivých faktorov práce, pracovného prostredia a životného štýlu. Osobitne sa poskytuje poradenstvo malým a stredným podnikom. Prostredníctvom aktivít poradne zdravia sa propagujú intervenčné programy zamerané na zlepšenie zdravotného stavu zamestnancov, tiež aktivity zamerané na kombinovaný vplyv zdraviu škodlivých faktorov práce, pracovného prostredia a životného štýlu. V rámci aktivít Poradne zdravia sa vykonávajú antropometrické merania, merania TK, pulzu, tuku, vykonali sa odbery biologického materiálu, zisťovala sa osobná a rodinná anamnéza, taktiež boli zisťované údaje o životospráve zamestnancov (pohyb, výživa, fajčenie) najmä v rezortoch štátnej a verejnej správy, spirometrické merania, vyšetrenia CO vo vydychovanom vzduchu, jednoduché testy telesnej zdatnosti (Ruffierov test a pod.). Poradňa zdravia vykonáva zdravotno-výchovné aktivity v priebehu celého roka aj pre zamestnancov najmä v rezortoch štátnej a verejnej správy.

Vzhľadom na nepriaznivú epidemiologickú situáciu v súvislosti s COVID-19 bol prístup do organizácií sťažený a naplánované aktivity boli realizované v druhom polroku 2022. Realizácia vyššie uvedených aktivít bola vykonaná organizovane u zamestnancov škôl a samospráv (MsÚ, OÚ, SOŠ-drevárska, ZŠ cirkevná – priamo na pracovisku) a individuálne (zamestnanci rôznych odvetví) v rámci poskytovania služieb v Poradni zdravia pri RÚVZ. Vo výrobných prevádzkach naďalej pretrvávajú problémy a komplikácie najmä z dôvodu minimálneho prejavu ochoty zamestnávateľov uvoľniť výrobných zamestnancov počas pracovného procesu, problém dohody termínov plnenia projektu, ako aj skutočnosť, že veľmi malé percento výrobných zamestnancov prejavilo záujem dostaviť sa do Poradne zdravia na RÚVZ Spišská Nová Ves vo svojom osobnom voľnom čase. Pri realizácii regionálnych aktivít zameraných na zvýšenie povedomia o ochrane a podpore zdravia pri práci v spolupráci so zamestnávateľmi je potrebná úzka a účinná spolupráca s ostatnými oddeleniami RÚVZ, najmä s oddelením Podpory zdravia, ktoré v priebehu roku plní svoje úlohy, čím sa zabezpečenie ďalších spoločných termínov komplikuje. Významnú úlohu zohráva nie len časový, ale aj finančný faktor (náklady na prístrojové vybavenie a príslušenstva).

Pri výkone štátneho zdravotného dozoru odbornými zamestnancami RÚVZ so sídlom v Spišskej Novej Vsi boli intervenované úlohy, vyplývajúce z kampane „Zdravé pracoviská znižujú záťaž zameranú na poškodenia podporno-pohybovej sústavy“. Kampaň je zameraná na prevenciu poškodení podporno-pohybovej sústavy súvisiacich s prácou. Uvedené poškodenia stále patria medzi najrozšírejšie zdravotné problémy súvisiace s prácou v Európe. Riziká vyplývajúce z pracovnej polohy, vystavenie opakovaným pohybom alebo únavným či bolestivým polohám, resp. nosenie alebo premiestňovanie ťažkých bremien – všetky tieto veľmi bežné rizikové faktory na pracoviskách môžu byť príčinou poškodení podporno-pohybovej sústavy. Pri výkone ŠZD sa sleduje hodnotenie rizík ich opätovné posúdenie a vypracovanie písomného záznamu, ktorý je zamestnávateľ povinný poskytnúť zástupcom zamestnancov. Kontrolujú sa posúdenia rizík fyzickej záťaže, zamestnávateľa sú informovaní o význame vhodnosti pracovného prostredia, správnych pracovných polôh, odporúčajú sa preventívne a ochranné opatrenia pre pracovné činnosti s expozíciou fyzickej záťaži.

2.2.2 Európska informačná kampaň Európskej agentúry pre BOZP (OSHA Bilbao) zameraná na prevenciu zdravotných a bezpečnostných rizík pri práci

Európsky týždeň bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci sa koná každý rok v októbri. V roku 2022 Európsky týždeň bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci prebiehal v 43. týždni (od 24. do 28. októbra). Po celej EÚ a tiež mimo nej sa koná množstvo podujatí zameraných na zvýšenie informovanosti.

V rokoch 2020 až 2022 bola kampaň zameraná na prevenciu poškodení podporno-pohybovej sústavy súvisiacich s prácou. Poškodenia podporno-pohybovej sústavy stále patria medzi najrozšírejšie zdravotné problémy súvisiace s prácou. Kampaň v roku 2022 skončila a priniesla veľa nových poznatkov o záťaži nielen podporno-pohybového aparátu, ale aj psychickej a senzorickej záťaže na pracoviskách.

Riziká vyplývajúce z pracovnej polohy, vystavenie opakovaným pohybom alebo únavným či bolestivým polohám, resp. nosenie alebo premiestňovanie ťažkých bremien – všetky tieto veľmi bežné rizikové faktory na pracoviskách môžu byť príčinou poškodení podporno-pohybovej sústavy. Kampaň sa komplexne zaoberá príčinami tohto pretrvávajúceho problému. Jej cieľom bolo šírenie kvalitných informácií o tejto téme, podporovanie integrovaného prístupu k riadeniu tohto problému a poskytujú sa v rámci nej praktické nástroje a riešenia, ktoré môžu pomôcť na úrovni pracoviska (zdroj internet).

V rámci vzájomnej spolupráce RÚVZ so sídlom v Spišskej Novej Vsi a Inšpektorátu práce v Košiciach bola vykonaná spoločná previerka u zamestnávateľa Lindab a.s., Jamník, IČO 36 214 604, na pracovisku s predmetom činnosti – výroba a predaj plechových strešných krytín a trapézových plechov, kde pracuje 49 zamestnancov v jednozmennej prevádzke. Do 3. kategórie zdravotného rizika je zaradený jeden pracovník pre rizikový faktor hluk.

V roku 2022 bol Regionálny úrad verejného zdravotníctva so sídlom v Spišskej Novej Vsi požiadaný o vyjadrenie sa k vydaniu osvedčenia (certifikátu) „Bezpečný podnik“ pre prevádzku TAURIS, a.s., výrobná prevádzka Spišská Nová Ves, Podskala 1, Spišská Nová Ves, spoločnosti TAURIS, a.s., Potravinárska 6, Rimavská Sobota, IČO 36 773 123. Pri výkone štátneho zdravotného dozoru bolo zistené, že na pracovisku sú zabezpečené opatrenia na prevenciu a ochranu zdravia zamestnancov pri práci, RÚVZ so sídlom v spišskej Novej Vsi vydal súhlasné vyjadrenie k predmetnej veci.

3. ODBOR HYGIENY VÝŽIVY, BEZPEČNOSTI POTRAVÍN A KOZMETICKÝCH VÝROBKOV

3.1 MONITORING PRÍJMU KUCHYNSKEJ SOLI

Cieľ: Dosiahnuť postupné znižovanie príjmu soli v nadväznosti na prijaté úlohy v oblasti rizikových faktorov vo výžive.

Anotácia: Soľ je jedným z hlavných rizikových faktorov vo výžive a jej nadmerný príjem je spojený s výskytom KVO. Ako rizikový faktor je indikovaný vo viacerých dokumentoch (napr. WHO Akčný plán pre výživu a potraviny 2016 – 2020, Viedenská deklarácia pre výživu). V oblasti vládou SR (uznesenie č.117 z 8. 3. 2017) prijatého Akčného plánu pre potraviny a výživu na roky 2017 – 2025 sa bude pokračovať v aktivitách na dosiahnutie cieľa prostredníctvom monitoringu - postupné zníženie príjmu soli na 5 g na deň u dospeljej populácie so zameraním sa na hotové pokrmy, chlieb a pečivo v spoločnom stravovaní so zameraním na uzavretý systém spoločného stravovania napr. zariadenia sociálnych služieb a stravovacie zariadenia v nemocničných zariadeniach.

Etapy riešenia: I. etapa: 1.RÚVZ v sídle kraja odobrať najmenej 10 vzoriek hotových pokrmov (5 vzoriek uzavretý systém a 5 vzoriek verejné stravovanie / každé RÚVZ) (celé obedové menu) a 3 vzorky chleba alebo pekárskych výrobkov (od výrobcov SR) v ZSS na laboratórnu kontrolu obsahu pridanej kuchynskej soli. T: 31. 12. 2024, Z: RÚVZ v sídle kraja pod koordináciou KO v HV, 2. Výsledky spracované podľa komodity v tabuľkovej forme zaslať na RÚVZ so sídlom v Trenčíne v termíne do 30. 01. 2025, Z: RÚVZ v sídle kraja pod koordináciou KO v HV
II. etapa: Pripraviť záverečnú správu za SR v termíne do 30. 03. 2025 – RÚVZ so sídlom v Trenčíne v spolupráci s ÚVZ SR.

Výstupy: Záverečná správa - pre sledovanie vývoja v oblasti príjmu soli prostredníctvom hotových pokrmov, chleba a pečiva v zariadeniach spoločného stravovania uzatvoreného typu.

Plnenie: Úloha bola v roku 2022 splnená podľa pokynov a prijatého harmonogramu.

3.2 MONITORING BEZPEČNOSTI PET FLIAŠ Z RECYKLOVANÝCH PLASTOV

Cieľ: Monitoring bezpečnosti PET fliaš vyrábaných s rôznym podielom recyklovaného vstupného materiálu (regranulátu) z hľadiska možnej migrácie látok (monoméry, neúmyselne pridané látky – degradačné, reakčné produkty a nečistoty). Cieľom projektu je kontrola bezpečnosti vstupných surovín (regranulátov) ako aj finálnych výrobkov - PET fliaš vyrábaných v SR, na výrobu ktorých bol použitý recyklovaný vstupný materiál a tým zabezpečenie ochrany zdravia ľudí.

Anotácia: V súlade s celoeurópskym trendom zameraným na zvyšovanie podielu recyklovaných plastov v PET fľašiach, vyplýva povinnosť výrobcov zvyšovať obsah regranulátu vo finálnych výrobkoch. Z prijatej „Európskej stratégie pre plasty v obehovom hospodárstve“ vyplýva povinnosť vyššej miery recyklácie a povinné používanie regranulátu v podiele 25% do roku 2025 a v podiele 30% do roku 2030. Z nariadenia Komisie (ES) č. 282/2008 o plastových materiáloch a predmetoch určených na styk s potravinami vyplýva povinnosť vykonávať audit u výrobcov vstupných surovín (regranulát) ako aj finálnych výrobkov (PET fľaše) za účelom overenia možnej migrácie kontaminantov vyplývajúcich z použitých vstupných surovín ako aj degradačných produktov, reakčných produktov, iných

NIAS (neúmyselne pridaných látok) a kontrolu efektivity dekontaminačného procesu tak, aby bola zaručená zdravotná bezpečnosť PET fliaš v súlade s čl. 3 nariadenia EP a Rady č. 1935/2004.

Výstupy: Záverečná správa - zistené výsledky sa uplatnia pre ciele výkon úradných kontrol nad touto komoditou výrobkov a príprave informačných materiálov na ochranu zdravia spotrebiteľov.

Plnenie: RÚVZ v Spišskej Novej Vsi sa v roku 2022 na plnení úlohy nepodieľal.

3.3 SLEDOVANIE VÝŽIVOVÉHO STAVU KLIENTOV V ZARIADENIACH SOCIÁLNYCH SLUŽIEB

Cieľ: Kontrola dodržiavania zásad zdravej výživy v zariadeniach sociálnych služieb za účelom zabezpečenia ozdravenia výživy klientov v zariadeniach sociálnych služieb, ako sú domovy sociálnej starostlivosti, vrátane domovov dôchodcov, domovov špeciálnej starostlivosti (charitné, hospice a pod.), ktoré nepatria medzi zdravotnícke zariadenia.

Anotácia: Výživa a jej faktory významnou mierou ovplyvňujú zdravie a pohodu každého jednotlivca. Podvýživa, nedostatok stopových prvkov, nadváha a obezita a neprenosné chronické choroby sú bezprostredne spojené s nezdravou stravou a majú vysoké sociálne a ekonomické náklady, individuálne i celospoločenské. Výživa v patogeneze chronických ochorení sa stala zároveň dôležitým faktorom prevencie. Podpora a dostupnosť zdravej a pestrej stravy je hlavným atribútom pre zlepšenie zdravia, pohody a kvality života obyvateľstva, podporuje zdravé starnutie a zníženie nerovnosti v oblasti zdravia. Je preto dôležité naďalej podporovať úsilie o posilnenie zdravých potravín a výživy všetkých skupín obyvateľstva. Významnou je podpora najviac zraniteľných skupín obyvateľov tak, aby mali k dispozícii zdravé potraviny a zdravú výživu a mohli viesť aktívny život.

Etapy riešenia: I. etapa: február 2022 - november 2022: odborne – metodická príprava monitoringu; následný zber údajov a analýzy vzoriek, kontrola zostavy jedál z jedálnych lístkov, či spĺňajú priemerné hodnoty obsahu energie, bielkovín, tukov a sacharidov podľa odporúčaných výživových dávok (OVD) za časové obdobie jedného mesiaca (§ 10 vyhlášky č. 533/2007); dodržiavanie pitného režimu.

II. etapa: 1. štvrťrok 2025 – vyhodnotenie monitoringu - záverečná správa

Výstup: Záverečná správa obsahujúca údaje o úrovni plnenia priemerných hodnôt obsahu energie, bielkovín, tukov a sacharidov podľa odporúčaných výživových dávok (OVD) klientov v zariadeniach sociálnych služieb. Výsledky sa uplatnia pre ciele výkon kontrol v týchto typoch zariadení, budú prejednané so zodpovednými prevádzkovateľmi týchto zariadení.

Plnenie: RÚVZ v Spišskej Novej Vsi sa v roku 2022 na plnení úlohy nepodieľal.

3.4 MONITORING PRÍTOMNOSTI ALERGÉNOV V HOTOVÝCH POKRMOCH PRIPRAVOVANÝCH V ZARIADENIACH SPOLOČNÉHO STRAVOVANIA A V POTRAVINÁCH URČENÝCH PRE DOJČATÁ A MALÉ DETI

Cieľ: Kontrola správnosti označenia potravín s ohľadom na výskyt alergénov pochádzajúcich zo zložiek potravín alebo v rámci procesu výroby a krížovej kontaminácie.

Anotácia: Potravinové alergie a intolerancie sú častým problémom nielen u detí ale aj u dospelých. Povinnosťou prevádzkovateľov potravinárskych podnikov je zabezpečiť, aby informácie o alergénoch boli uvedené na balených aj nebalených potravinách a manipulácia s

potravinovými alergénmi bola počas výrobného procesu riadená. V zmysle nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1169/2011 o poskytovaní informácií o potravinách spotrebiteľom v platnom znení, musí byť akákoľvek zložka alebo technologicky pomocná látka uvedená v prílohy II alebo akákoľvek zložka alebo technologickú pomocnú látku odvodenú z látky alebo výrobku uvedeného v prílohe II, ktorá spôsobuje alergie alebo neznášanlivosť a ktorá sa používa pri výrobe alebo príprave potraviny, pričom sa nachádza aj v konečnom výrobku, aj keď v pozmenenom stave;

Etapy riešenia: I. etapa: máj 2022 – máj 2024 - analýza potravín na alergény a posúdenie správnosti označenia.

II. etapa: september 2024 – vyhodnotenie výsledkov a posúdenie správnosti označenia.

Výstupy: Záverečná správa. Informácie o potvrdených alergénoch, ktoré neboli uvedené na potravinách alebo v blízkosti predaja potravín budú vyhodnotené, dôvody, v akom procese či už výroby, manipulácie alebo len označenia došlo k pochybeniu bude riešené. Zistené výsledky budú súčasťou analýzy rizika pre plánovanie úradnej kontroly potravín s ohľadom na obsah alergénov.

Plnenie: RÚVZ v Spišskej Novej Vsi sa v roku 2022 na plnení úlohy nepodieľal.

4. ODDELENIE HYGIENY DETÍ A MLÁDEŽE

4.1 AKTIVITY PREVENČIE DETSKEJ OBEZITY V KONTEXTE PLNENIA NÁRODNÉHO AKČNÉHO PLÁNU PREVENČIE OBEZITY NA ROKY 2015 – 2025 (NAPPO)

Cieľ:

Cieľom aktivít je komplexným výkonom štátneho zdravotného dozoru, realizáciou výchovných aktivít v oblasti edukácie matiek cestou materských centier a detí a mládeže cestou zariadení pre deti a mládež prispieť k zníženiu výskytu detskej obezity.

a) Podpora zdravého štartu do života

Plnenie:

Vykonáva poradňa zdravia.

b) Podpora zdravšieho prostredia na školách

Plnenie:

V rámci výkonu štátneho zdravotného dozoru a úradnej kontroly bolo vykonaných 44 kontrol v zariadeniach školského stravovania vyvárajuúcich a vo výdajniach a zariadeniach zabezpečujúcich stravovanie detí počas zotavovacích podujatí. Vzhľadom na ešte pretrvávajúcu nepriaznivú epidemiologickú situáciu trvajúcu do apríla 2022 v súvislosti s pandemiou ochorenia COVID-19 bol výkon štátneho zdravotného dozoru a úradnej kontroly obmedzený. V rámci výkonu štátneho zdravotného dozoru je kontrolovaná zostava jedálneho lístka, pestrosť stravy a dodržiavanie zásad pri zostavovaní jedálnych lístkov, zaradovanie netradičných alebo regionálnych surovín. V rámci dozoru bolo vykonávaná aj kontrola plnenia opatrení nariadených ÚVZ SR v súvislosti s mimoriadnou pandemickou situáciou v Slovenskej republike.

Praktickou realizáciou podpory pitného režimu je priebežne v rámci výkonu štátneho zdravotného dozoru kontrola zaradenia nápojov v rámci obeda, desiat a olovrantov ako aj dostupnosť tekutín v priebehu dňa a to z hľadiska vhodnosti druhov nápojov ako aj spôsobu

podávania a konzumácie s odporúčaním podávať deťom pitnú vodu a nesladený čaj. Nedostatky zistené neboli.

V rámci štátneho zdravotného dozoru odobrali zamestnanci HDaM 21 vzoriek hotových pokrmov. Všetky odobraté vzorky vyhoveli mikrobiologickým požiadavkám podľa platnej legislatívy.

Realizácia mliečneho programu na zvýšenie spotreby mlieka a mliečnych výrobkov prebiehala na základných školách formou voľného predaja podľa aktuálneho denného záujmu žiakov. Údaje o počte škôl zapojených do školského mliečneho programu a spôsob distribúcie sa významne nezmenili. Do mliečneho programu sú zapojené 2 zariadenia starostlivosti o deti do 3 rokov, 44 materských škôl, 37 základných škôl (ZŠ, ZŠsMŠ a ŠZŠ).

Z celkového počtu detí a žiakov v dozorovaných školských zariadeniach – 25 740 (vrátane detí a žiakov, ktoré sa zúčastnili zotavovacích podujatí) sa školské stravovanie aktuálne poskytuje 16 610 deťom, čo predstavuje 64,53 %. Oproti predchádzajúcemu roku je to zvýšenie o 4,33 %.

V rámci doplnkového stravovania evidujeme bufet na 1 strednej škole. Sortiment bufetu predstavujú balené pekárské výrobky – plnené bagety, lahôdkárske balené výrobky, teplé nápoje (čaje), cukrovinky, sladené nápoje, minerálne vody.

c) Poskytovať nutričné vzdelávanie odborným zamestnancom školského stravovania v rámci projektov profesijných združení

Neposkytovali sme nutričné vzdelávanie odborným zamestnancom školského stravovania v rámci projektov profesijných združení.

Metodici pre školské stravovanie v zriaďovateľskej pôsobnosti miest a odborní zamestnanci školských úradov organizujú počas roka pracovné porady pre vedúce školských jedální.

d) Podpora pohybových aktivít

V tomto roku nebol realizovaný monitoring TV podmienok žiakov ZŠ a SŠ v rámci podpory pohybových aktivít.

e) monitoring antropometrických ukazovateľov vybraných vekových skupín detí školského veku

V tomto roku bola na základe usmernení ÚVZ SR realizovaná spolupráca pri riešení projektu COSI (Childhood Obesity Surveillance Initiative), ktorý je súčasťou Národného akčného plánu v prevencii obezity na roky 2015 - 2025. Projekt sa realizoval na 4 základných školách regiónu /mestská a vidiecka/ v mesiaci máj a jún 2022. Išlo o rutinné merania žiakov základných škôl vo vekovej kategórii 7 – 7,99 roka a 8 – 8,99 roka, v celkovom počte 211 detí. Distribuovaných a prevzatých bolo 211 rodinných dotazníkov a 4 dotazníky škôl.

Získané údaje boli spracovávané do eformy v programe Excel a odoslané podľa usmernení gestora úlohy.

4.2 HODNOTENIE JEDÁLNYCH LÍSTKOV MŠ A ZŠ

Cieľ:

Cieľom projektu je zmapovanie situácie v oblasti dodržiavania všeobecných zásad pre zostavovanie jedálnych lístkov v zariadeniach spoločného stravovania detí MŠ a ZŠ a zistiť frekvenciu podávania vybraných druhov potravín (pokrmov).

Etapa riešenia:

jar 2022 - hodnotenie jedálnych lístkov v 3 ZŠ za obdobie jar, leto (mesačný jedálny lístok v mesiaci marec a máj)

Plnenie: Pre realizáciu úlohy boli vybrané 3 základné školy s vyváračím školským stravovacím zariadením – Základná škola s materskou školou Levočská 53, Harichovce, Základná škola, Komenského 6, Sp. Vlasy, Základná škola Ing. O. Kožucha 11, Sp. Nová Ves. V zmysle usmernení boli jedálne lístky vo všetkých troch základných školách hodnotené za obdobie mesiacov marec a máj 2022. Hodnotiacimi kritériami boli pestrosť stravy v zmysle odporúčanej metodiky a frekvencia podávania vybraných druhov potravín pokrmov v zmysle prílohy č. 1 k projektu zaslanej metodiky.

Podrobný popis výsledkov bol odoslaný v záverečnej správe z projektu podľa usmernení gestora úlohy.

4.3. ÚRAZY U DETÍ V SR

Cieľ:

Cieľom projektu je formou spolupráce s NCZI a regionálnymi nemocnicami získať vybrané informácie, týkajúce sa problematiky úrazov detí na Slovensku.

Etapy riešenia:

Rok 2019 – pilotný projekt a každé nasledujúce tri roky (2022).

Plnenie:

1. kontaktovanie zodpovednej osoby vybranej nemocnice ohľadom pokračovania v realizácii projektu resp. spolupráce pri riešení projektu v roku 2022
2. priebežné doručovanie dotazníkov zodpovednej osobe odd. HDaM a následné vkladanie údajov vyplnených dotazníkov do tabuliek v programe Excel
3. odoslanie vyplnených tabuliek na NCZI emailom v mesiaci december 2022

6. ODBOR EPIDEMIOLOGIE

6.1 NÁRODNÝ IMUNIZAČNÝ PROGRAM

Na RÚVZ v Spišskej Novej Vsi v rámci 17. ročníka Európskeho imunizačného týždňa s hlavným sloganom – „Dlhý život pre všetkých“ boli realizované pracovníkmi oddelenia epidemiológie nasledujúce aktivity, pričom dôraz sme kládli na dôležitosť očkovania po celý život a udržanie kolektívnej imunity u detí:

- Dôraz sme kládli aj na propagáciu povinného pravidelného očkovania detí u laickej verejnosti, zvlášť v rómskych komunitách.
- Jednotlivým pediatrickým ambulanciám a komunitným centrom bol v počte 60 ks doručený dokumentačný materiál spracovaný pracovníkmi Oddelenia epidemiológie RÚVZ v Spišskej Novej Vsi pre potreby edukácie verejnosti v zdravotníckych zariadeniach a rómskych komunitách.
- Na webovej stránke RÚVZ v Spišskej Novej Vsi bol zverejnený nový očkovací kalendár na rok 2022 pre povinné pravidelné očkovanie detí a dospelých.
- Na webovej stránke RÚVZ v Spišskej Novej Vsi boli zverejnené informácie

- o prebiehajúcom Európskom imunizačnom týždni.
- V priestoroch RÚVZ Spišská Nová Ves a Polikliniky pri Hornáde v Spišskej Novej Vsi bol pripravený informačný panel a nástenka o prebiehajúcom Európskom imunizačnom týždni, informácie o histórii očkovania, o histórii epidémií infekčných ochorení a ochorení podliehajúcich povinnému očkovaniu s dôrazom na možné epidemiologické riziká v súvislosti s aktuálnou migračnou situáciou.
- Počas Európskeho imunizačného týždňa sme poskytovali edukačné informácie a poradenstvo v oblasti očkovania či už telefonicky ale aj osobne, ako aj konzultácie pre praktických lekárov pre deti a dorast v problematike očkovania detí mimo očkovacieho kalendára.

V dňoch 26.5.-28.5.2022 sme sa zúčastnili na XIII. Slovenskom vakcinologickom kongrese v Tatranskej Lomnici.

V roku 2022 neboli vedené žiadne priestupkové konania.

Z ochorení ovplyviteľných očkovaním bolo hlásených:

- 2 potvrdené ochorenia na pertussis
- 12 ochorení na TBC – z toho 2 prípady v epidemiologickej súvislosti v 1 ohnisku
- potvrdený prípad vírusovej hepatitídy typu A nebol zaznamenaný
- 1 ochorenie na chronickú vírusovú hepatitídu typu B, výskyt akútnej vírusovej hepatitídy typu B nebol zaznamenaný
- 2 prípady parotitídy
- prípady morbíl a rubeoly neboli zaznamenané
- 9 potvrdených prípadov stredoeurópskej kliešťovej encefalitídy
- 1 pneumokoková meningitída u 4 ročného očkovaného dieťaťa- 3 dávky Synflorix, z likvoru kultivačne potvrdený Streptococcus pneumoniae, sérotyp : 10A
- 2 septikémie vyvolané Streptokokom pneumoniae : u 62 ročného neočkovaného muža, z hemokultúry kultivačne Streptococcus pneumoniae, sérotyp 22F a u 32 ročného neočkovaného muža, z hemokultúry kultivačne Streptococcus pneumoniae, sérotyp 8
- 2x zápal pľúc vyvolaný Streptococcus pneumoniae : u 9 ročného dieťaťa- očkované čiastočne 1 dávkou- Synflorix, z výteru – nos a hrdlo PCR metódou potvrdený Streptococcus pneumoniae a u ročného očkovaného dieťaťa- 3 dávky Prevenar, z pleurálneho výpotku PCR potvrdený Streptococcus pneumoniae, sérotyp neurčený

Úroveň zaočkovanosti novorodencov HBsAg pozitívnych matiek je 100%. Celkový počet novorodencov HBsAg pozitívnych matiek podliehajúcich očkovaniu v oboch kontrolovaných ročníkoch narodenia bol 9. Všetci novorodenci v oboch okresoch dostali v kontrolovanom období na novorodeneckých oddeleniach 1. dávku očkovacej látky proti VHB. Z dôvodu nedostatku finančných prostriedkov na novorodeneckých oddeleniach bol hyperimúnný ľudský gamaglobulín proti VHB podaný len 7 novorodencom.

Administratívna kontrola očkovania prebehla na regionálnej úrovni v mesiaci september a október 2022. Výsledky kontroly boli osobitne spracované za okresy Spišská Nová Ves a Gelnica a boli postúpené na krajské spracovanie.

V okrese **Spišská Nová Ves** celková zaočkovanosť **nad 95% bola dosiahnutá v rámci základného očkovania** iba v jednom ročníku 2019 základné očkovanie MMR, v ostatných ročníkoch základného očkovania **nebola dosiahnutá hranica nad 95%** celkovej zaočkovanosti:

r. 2020: základné očkovanie DTaP-VHB-IPV (zaočkovanosť 92,73%) – z celkového počtu 1322 detí je nezaočkovaných 96 (7,27%), z počtu nezaočkovaných je 37 detí s pobytom v zahraničí (38,54%), 9 detí z dôvodu odmietnutia (9,38%), 8 detí z dôvodu KI (8,33%), 42 detí z dôvodu nedostavenia sa na očkovanie (43,75%)

r. 2020: základné očkovanie PCV (zaočkovanosť 92,59%) – z celkového počtu 1322 je nezaočkovaných 98 detí (7,41%), z počtu nezaočkovaných je 37 detí s pobytom v zahraničí (37,76%), 10 detí z dôvodu odmietnutia (10,20%), 9 detí z dôvodu KI (9,18%), 42 detí z dôvodu nedostavenia sa na očkovanie (42,86%).

r. 2020: základné očkovanie MMR (zaočkovanosť 91,45%) – z celkového počtu 1322 je nezaočkovaných 113 detí (8,55%), z počtu nezaočkovaných je 37 detí s pobytom v zahraničí (32,74%), 11 detí z dôvodu odmietnutia (9,73%), 16 detí z dôvodu KI (14,16%), 49 detí z dôvodu nedostavenia sa na očkovanie (43,36%).

r. 2015: preočkovanie v 6. roku života DTaP-IPV (zaočkovanosť 92,53%) – z celkového počtu 1325 detí je nezaočkovaných 99 (7,47%), z 99 nezaočkovaných je 49 detí s pobytom v zahraničí (49,49%), 15 detí z dôvodu odmietnutia (15,15%), 13 detí z dôvodu KI (13,13%) a 22 detí z dôvodu nedostavenia sa na očkovanie (22,22%).

r. 2010: preočkovanie v 11. roku života MMR (zaočkovanosť 82,86%) – z celkového počtu 1365 detí je nezaočkovaných 234 (17,14%), z počtu nezaočkovaných je 172 detí s pobytom v zahraničí (73,50%), 17 detí z dôvodu odmietnutia (7,27%), 5 detí z dôvodu KI (2,14%) a 40 detí z dôvodu nedostavenia sa na očkovanie (17,09%).

r. 2009: preočkovanie v 11. roku života MMR (zaočkovanosť 86,41%) – z celkového počtu 1398 detí je nezaočkovaných 190 (13,59%), z počtu nezaočkovaných je 158 detí s pobytom v zahraničí (83,16%), 7 detí z dôvodu odmietnutia (3,68%), 5 detí z dôvodu KI (2,63%) a 20 detí z dôvodu nedostavenia sa na očkovanie (10,53%).

r. 2008: preočkovanie v 13. roku života DTaP-IPV (zaočkovanosť 83,77%) – z celkového počtu 1257 detí je nezaočkovaných 204 (16,23%), z počtu nezaočkovaných je 162 detí s pobytom v zahraničí (79,41%), 5 detí z dôvodu odmietnutia (2,45%), 3 detí z dôvodu KI (1,47%) a 30 detí z dôvodu nedostavenia sa na očkovanie (14,71%), 4 detí z dôvodu nedostupnosti očkovacej látky (1,96%).

Celková zaočkovanosť detí v okrese **Gelnica** je vo všetkých kontrolovaných ročníkoch narodenia detí nad 95%.

Zaočkovanosť na VHA u dvojročných detí, žijúcich v miestach s nízkym hygienickým štandardom r. 2020:

Okres Spišská Nová Ves – z 452 detí bolo očkovaných 115 detí (25,44%), z celkového počtu detí, bolo 99 očkovaných jednou dávkou (21,9%) a 16 detí (3,53%) dvomi dávkami.

Okres Gelnica - zo 232 detí bolo očkovaných 114 detí (49,14%), z celkového počtu detí bolo 106 očkovaných jednou dávkou (45,69%) a 8 detí (3,45%) dvomi dávkami.

Zaočkovanosť na VHA u dvojročných detí, žijúcich v miestach s nízkym hygienickým štandardom r. 2019:

Okres Spišská Nová Ves – z 460 detí bolo očkovaných 265 detí (57,60%), z celkového počtu detí, bolo 132 očkovaných jednou dávkou (28,69%) a 133 detí (28,91%) dvomi dávkami.

Okres Gelnica - z 236 detí bolo očkovaných 202 detí (85,59%), z celkového počtu detí bolo 51 očkovaných jednou dávkou (21,61%) a 151 detí (63,98%) dvomi dávkami.

Okres Gelnica 5 pediatrických obvodov:

V okrese Gelnica hranicu 90 % zaočkovanosti dosiahli všetky pediatrické obvody.

Okres Spišská Nová Ves 24 pediatrických obvodov:

V okrese Spišská Nová Ves hranicu 90 % zaočkovanosti nedosiahlo šesťnásť pediatrických obvodov.

Nedostatky vo výkone očkovania - dôvody nízkeho % zaočkovanosti:

- prevaha rómskych detí v obvode
- dlhodobý pobyt rómskych detí s rodičmi v zahraničí, pričom u pediatra sú naďalej evidované, preto sú zahrnuté aj do počtu kontrolovaných detí
- chyba malých čísel, malý počet detí v pediatrickom obvode
- neustále sa zvyšujúci počet rodičov odmietajúcich dať zaočkovať svoje dieťa

6.2 SURVEILLANCE INFEKČNÝCH CHORÔB

Znižovanie chorobnosti, úmrtnosti a následkov po prekonaní infekčných ochorení, ktorými sa dosiahne zlepšenie kvality života jednotlivca aj spoločnosti je cieľ, ku ktorému smeruje celé obsahové zameranie práce na oddelení epidemiológie.

Vzhľadom k pokračujúcej celosvetovej pandemickej situácii bola väčšina činností pracovníkov oddelenia epidemiológie zameraná na vykonávanie surveillancie ochorenia spôsobeného vírusom SARS-Cov-19.

Dôsledné a podrobné vykonávanie opatrení na likvidáciu ohnisk prenosných chorôb, intenzívne epidemiologické vyšetrovanie zamerané na zisťovanie kontaktov a nariadenie prísnych protiepidemických opatrení, zdôrazňovanie konkrétnych rizikových faktorov, ktoré umožňujú prenos pôvodcu infekcie, dôležitosť a význam očkovania proti ochoreniu Covid-19, veľmi intenzívna a každodenná spolupráca s laboratóriami, úzke pracovné vzťahy medzi epidemiológmi, trvalý kontakt s praktickými lekármi, odborné vzdelávanie a štúdium nových poznatkov, je súbor činností, ktorý tvorí každodennú pracovnú náplň v surveillancii prenosných ochorení.

Lekári primárneho kontaktu a zdravotnícke zariadenia sú pravidelne mesačne informovaní o výskyte prenosných ochorení za každý mesiac v okresoch Spišská Nová Ves a Gelnica na webovej stránke RÚVZ v Spišskej Novej Vsi, tiež o aktuálne platiacich protiepidemických opatreniach v súvislosti s výskytom ochorenia Covid 19.

Telefonicky a elektronicky (e-mailom) boli upozornení poskytovatelia zdravotnej starostlivosti o povinnosti zdravotníckych pracovníkov podľa § 52 ods. 5 písm. a/ zákona č. 355/2007 Z.z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov hlásiť výskyt prenosného ochorenia, podozrenie na prenosné ochorenie a nosičstvo choroboplodných zárodkov, hlásiť všetky akútne respiračné ochorenia (vrátane ochorenia Covid 19, pokiaľ je ochorenie diagnostikované priamo v zdravotníckom zariadení) a chrípky v každom kalendárnom týždni.

Taktiež neustále denné konzultácie poskytované telefonicky tak odbornej, ako aj laickej verejnosti v súvislosti s opatreniami v prevencii infekčných ochorení, zvlášť v tejto pandemickej situácii.

V súvislosti s prebiehajúcim nárastom migrácie a zároveň aj zdržiavaním sa migrantov na našom území sme lekárom zasielali elektronicky informáciu o potrebe sledovania zvýšeného výskytu všetkých infekčných ochorení, aj tých, ktoré sa vyskytujú v rámci Slovenska sporadicky. O dôležitosti zamerať sa najmä na akútne infekcie dýchacích ciest s horúčkou, dlhotrvajúci produktívny kašeľ, krvavá hnačka, gastroenteritída, kožná vyrážka s horúčkou, meningitída, encefalitída, lymfadenitída s horúčkou, akútna paralýza, sepsa alebo nevysvetliteľný šok, horúčka a krvácanie, akútna žltáčka, kožné parazity a nevysvetliteľné úmrtia.

So začiatkom sezóny ochorenia na západonílsku horúčku (jún - november) sme lekárom dali opätovne do pozornosti „Usmernenie hlavného hygienika Slovenskej republiky týkajúce sa ochorenia na západonílsku horúčku vyvolanú West Nile vírusom“ (aktualizovaná časť týkajúca sa epidemiologickej situácie v Európe a v Slovenskej republike).

Taktiež bolo lekárom zaslané „Usmernenie hlavného hygienika Slovenskej republiky v súvislosti s výskytom ochorení na opičie kiahne v Európe“, ktoré informuje o možnom výskyte, potrebe izolácie pacienta, odbere biologického materiálu na vyšetrenie a o okamžitom hlásení príslušnému regionálnemu úradu verejného zdravotníctva .

Lekári informovaní o výskyte prípadov akútnej hepatitídy neznámeho pôvodu u detí v niektorých európskych krajinách.

V roku 2022 bolo na RÚVZ Spišská Nová Ves hlásených spolu 21 931 potvrdených prípadov prenosných chorôb, z toho bolo v okrese Spišská Nová Ves 17 283 chorôb a v okrese Gelnica 4 648 chorôb.

V roku 2022 bolo hlásených 35 laboratórne potvrdených prípadov vírusu chrípky.

Tabuľka: Prenosné ochorenia podľa okresu a diagnóz za rok 2022

dg/ okres	GL	SN	dg/ okres	GL	SN	dg/ okres	GL	SN	dg/ okres	GL	SN
A02	0	5	A390	1	0	B370	0	1	N30	0	1
			A392	0	3	B509	0	1	N390	0	48
A020	15	78	A400	0	2	B589	0	1	P362	0	1
A031	0	1	A401	0	1	B770	5	10	P364	0	1
A033	3	2	A403	2	2	B79	0	5	P368	0	1
A039	1	1	A410	1	12	B814	0	4	T80	0	2
A040	1	6	A411	17	49	B86	7	15	T802	0	9
A045	38	118	A415	4	26	G001	0	1	T81	0	1
A046	3	5	A418	0	13	G03	1	0	T813	0	9
A047	23	98	A46	0	4	G009	0	1	T814	0	17
A060	0	4	A510	0	1	G510	0	1	T847	0	1
A071	0	7	A530	0	1	G610	0	1	U071	4402	16092
A080	25	155	A540	1	7	G630	0	4	Z203	15	25
A081	15	71	A560	1	5	J03	0	2	Z223	0	5
A082	4	56	A590	1	3	J06	1	1	Z225	1	21
A083	0	2	A38	0	1	J10	1	35	Z21	0	2
A02	0	5	A692	7	18	J13	0	2			
A084	0	1	A841	3	6	J15	0	6			
A09	27	1	A878	0	1	J150	0	3			
A150	0	3	A985	3	2	J151	0	3			
A151	0	1	B019	1	87	J152	0	4			
A153	0	1	B028	9	11	J155	0	1			
A165	0	1	B029	5	16	J156	0	4			
A170	0	2	B084	0	1	J158	0	4			
A180	0	2	B171	0	1	J16	0	2			
A182	0	1	B172	1	1	J18	0	2			
A191	0	1	B181	0	1	J180	0	4			
A327	0	1	B182	0	5	J20	0	1			
A370	0	2	B269	0	2	J208	0	1			
A371	1	1	B270	0	8	J209	0	5	SPOLU	GL	SN
A38	0	1	B271	1	6	L02	1	1	21933	4648	17285

6.3 INFORMAČNÝ SYSTÉM PRENOSNÝCH OCHORENÍ

Čo možno najpodrobnejšie údaje získané pri vykonávaní opatrení v ohnisku prenosného ochorenia sú podkladom pre využitie informačného systému na zhromažďovanie údajov, ich spracovanie a analýzu, s cieľom monitorovať zdravie obyvateľstva a informovať o jeho kvalite.

Úspešné zvládnutie informačného systému znamená získať pre program EPIS, pri vykonávaní opatrení zameraných na likvidáciu ohnísk prenosných chorôb, čo najviac konkrétnych údajov o pôvodcoch nákazy a cestách prenosu s cieľom postupne znižovať počet neznámych a neobjasnených údajov a informácií. Našou snahou je pracovať s programom EPIS tak dôkladne, aby bolo potrebné vykonať čo najmenej opravných zmien. Nakoľko aktuálna pandemická situácia vyžaduje rýchle intervencie, postupne pracujeme na kompletizovaní údajov dopĺňaných do systému EPIS.

Poskytovatelia zdravotnej starostlivosti sme informovali o prístupe o možnosti hlásiť prípady prenosných ochorení a chrípku on-line na informačnom portáli EPIS.

Do programu **EPIS** sú pravidelne vkladané jednotlivé prenosné ochorenia podľa hlásení od ošetrovujúcich lekárov, v roku 2022 bolo do informačného systému zadaných:

- **21 931** hlásených prenosných ochorení
- **52** epidémií: z toho **12 rodinných epidémií**- (1 epidémia kampylobakteriózy, 2 epidémie salmonelózy, 7 epidémií Covid -19, 1 epidémia amébovej dyzentérie a 1 rotavírusová epidémia, **19 epidémií v školských zariadeniach** – (19 epidémií Covid- 19), **15 epidémií v zdravotníckych zariadeniach**- (11epidémií Covid -19 a 4 klostridiové epidémie), **5 epidémií v sociálnych zariadeniach** – (4 epidémie Covid-19 a 1 epidémia hnačky a gastroenteritídy pravdepodobne infekčného pôvodu) a **1 nadregionálna epidémia** – súvisiaca so **športovým podujatím** (epidémia Covid -19)

V mesačných intervaloch sa vykonáva analýza prenosných ochorení.

V roku 2022 pribudlo 22 nových nosičov HBsAg v okrese Spišská Nová Ves a Gelnica.

Okrem programu EPIS, pracovníci oddelenia epidemiológie pracujú aj s **IS – Mojee zdravie**, kde v úzkej spolupráci s NCZI zhromažďujú informácie osôb, ktorým bola nariadená izolácia, odber biologického materiálu na potvrdenie ochorenia Covid-19, osoby prichádzajúce z rizikových krajín, a pod.

Ďalším informačný program je **IS COVID**, ktorý je v spolupráci s laboratóriami a MOM používaný na overovanie a dohľadanie laboratórnych výsledkov RT-PCR vyšetrenia a antigénového vyšetrenia vzoriek odobratého materiálu na potvrdenie ochorenia Covid-19.

6.4 NOZOKOMIÁLNE NÁKAZY

V rámci štátneho zdravotného dozoru v zdravotníckych zariadeniach bolo realizovaných 128 kontrol dodržiavania hygienicko – epidemiologického režimu a bariérovej ošetrovateľskej techniky. Na kontrolu vykonávanej dezinfekcie bolo odobratých spolu 559 sterov z prostredia, u ktorých bola zistená 17,71 % bakteriálna kontaminácia. Zo sterilného materiálu bolo odobratých 114 sterov bez bakteriálnej kontaminácie. Účinnosť dezinfekčných roztokov bola kontrolovaná u 20 vzoriek, pričom všetky vzorky boli účinných na všetky tri testovacie kmene. S výsledkami kontrol boli oboznámení zástupcovia jednotlivých oddelení, v prípadoch zistenia bakteriálnej kontaminácie boli výsledky s nimi prerokované osobne, písomne boli upozornení na dodržiavanie vykonávania účinnej a dôkladnej dekontaminácie podľa platných právnych predpisov pre zdravotnícke zariadenia.

Kontrola sterilizačnej techniky bola vykonaná v 97 prípadoch, z toho bolo otestovaných 67 horúcovzdušných a 30 parných sterilizátorov. Štyri horúcovzdušné a dva parné prístroje vykazovali pozitivitu na testované kmene, po oprave a opakovanom testovaní bola sterilizácia účinná.

V rámci sledovania výskytu nozokomiálnych nákaz bolo z troch nemocníc a jedného dialyzačného stacionára hlásených **374 nozokomiálnych nákaz**. V porovnaní s rokom 2021 ide o mierny nárast hlásení o 30 infekcií.

NsP Spišská Nová Ves a.s. hlásila NN na týchto oddeleniach:

oddelenie	počet nozokomiálnych nákaz
OAIM	22
Oddelenie dlhodobo chorých	77
FRO	19
Chirurgické oddelenie	16
Oddelenie vnútroného lekárstva	84
JIS chirurgická	19
JIS interná	3
JIS neurologická	6
Jednotka intenzívnej starostlivosti o novorodenca	10
Neonatologické	2
Neurologické oddelenie	21
Detsko - dojčenecké oddelenie	17
Úrazová chirurgia	4
spolu:	300

Nemocnica Krompachy s.r.o. hlásila NN na týchto oddeleniach:

oddelenie	počet nozokomiálnych nákaz
Oddelenie anesteziológie a intenzívnej medicíny	14
Chirurgické oddelenie	3
Oddelenie vnútroného lekárstva	16
Oddelenie dlhodobo chorých	1
Detsko - dojčenecké oddelenie	3
spolu:	37

Nemocnica PRO VITAE n.o., Gelnica hlásila NN na týchto oddeleniach:

oddelenie	počet nozokomiálnych nákaz
Oddelenie dlhodobo chorých	33
spolu:	33

FMC – dialyzačné služby hlásili NN

stacionár	počet nozokomiálnych nákaz
FMC – dialyzačný stacionár Spišská Nová Ves	4
spolu:	4

Analýza výskytu za roky 2018 – 2022:

Rok:				
2018	2019	2020	2021	2022
269	352	378	344	374

Implementácia moderných foriem vzdelávania epidemiológov a cieľových skupín zdravotníckych pracovníkov v oblasti prevencie NN:

- **Surveillance vybraných nozokomiálnych nákaz v programe EÚ HELICS – SSI**

- **Realizácia kampane „Clean care is save care“**

- **Realizácia CDI**

Vzhľadom k epidemiologickej situácii v roku 2022 v súvislosti s pandémiou ochorenia Covid-19, sa realizácie týchto projektov v zdravotníckych zariadeniach v tomto roku obmedzili na Surveillance CDI.

6.5 MIMORIADNE EPIDEMIOLOGICKÉ SITUÁCIE

Od februára roku 2020 sme v mimoriadnej epidemiologickej situácii v súvislosti s celosvetovou pandémiou výskytu ochorenia spôsobeného vírusom SARS-Cov-19. V okresoch Spišská Nová Ves a Gelnica evidujeme od **28.2.2020** do **31.12.2020** spolu 6637 prípadov tohto ochorenia, z toho 4036 laboratórne potvrdených RT-PCR testom a 2601 ochorení potvrdených antigénovým testom , od **1.1.2021** do **31.12.2021** bolo hlásených **22 510 prípadov ochorenia**, z toho 15 070 laboratórne potvrdených RT-PCR testom a 7440 antigénovým testom a od **1.1.2022** do **31.12.2022** bolo hlásených 20 494 prípadov ochorenia(spolu PCR a Ag testy)

6.6 ENVIROMENTÁLNA SURVEILLANCE POLIOMYELITÍDY

Odpadové vody z mesta Spišská Nová Ves sú vyšetrované podľa harmonogramu RÚVZ Košice na prítomnosť poliovírusov a iných enterovírusov. Z odobratých vzoriek odpadovej vody z ČOV v Spišskej Novej Vsi všetky výsledky vyšetrení vzoriek boli negatívne.

Za hodnotené obdobie bolo hlásené 1 ochorenie na akútnu chabú obrnu u dieťaťa do 15 rokov.

6.7 PREVENCIA HIV/AIDS

Cielené preventívne programy realizuje oddelenie Podpory zdravia v spolupráci s oddelením Epidemiológie a oddelením Hygieny detí a mládeže. Na oddelení Epidemiológie sa vykonávajú opatrenia proti šíreniu ochorenia v ohnisku hlásených HIV/AIDS prípadov. . V roku 2022 boli hlásené 2 prípady infekcie HIV.

Cieľ

HIV/AIDS je vážnym zdravotníckym a celospoločenským problémom. Narastajúci počet osôb s HIV/AIDS a nevyliciteľnosť tohto ochorenia zdôrazňujú skutočnosť, že prevencia je najúčinnjším prostriedkom v zabránení šírenia HIV/AIDS v populácii. Základným cieľom Národného programu prevencie HIV/AIDS v Slovenskej republike je obmedzovať šírenie vírusu HIV v SR a zmiernovať dopady nákazy HIV a AIDS v tých častiach spoločnosti, ktorých sa to najviac dotýka. Národný program je zameraný na celú populáciu SR s dôrazom na ohrozené skupiny obyvateľstva, medzi ktoré patria aj mladí ľudia. Dôslednou realizáciou vzdelávacích aktivít v rámci plnenia úlohy očakávame zmenu postojov a správania sa mladých ľudí v možných rizikových situáciách.

Anotácia

Vzhľadom na stále dospievajúcu novú generáciu je potrebné opakovane vykonávať preventívno – edukačné aktivity spojené s ich vzdelávaním a výchovou, aby boli mladí ľudia dostatočne informovaní o tom, čo je HIV/AIDS a ako majú chrániť seba a svojich najbližších. I napriek dostupnosti informácií, ktoré sú v dnešnej dobe k dispozícii, sa počet HIV pozitívnych stále zvyšuje.

Pri realizácii úlohy je možné využiť edukačné aktivity charakteru teoretického výkladu napríklad formou prednášky, besedy, resp. panelovej diskusie k stanoveným tematickým blokom so zameraním na témy dospievanie, výchova k zodpovednému partnerstvu, manželstvu a rodičovstvu, zdravý životný štýl, prevencia sexuálne prenosných ochorení vrátane infekcie HIV/AIDS, význam Poradne prevencie HIV/AIDS (ostatné dve menované témy s určením pre starších žiakov a študentov). Uvádza sa, že zdravý životný štýl dokáže ovplyvniť výsledné zdravie približne z 50 percent. Nad zdravím máme o mnoho vyššiu kontrolu, ako sa všeobecne predpokladá.

Túto úlohu sme plnili v spolupráci s oddelením Epidemiológie, Občianskym združením Mladí ľudia a život a Klubom mladých pri Centre voľného času Adam v Spišskej Novej Vsi, kde pôsobia skúsení peer aktivisti, realizujúci pod našou odbornou gesciou rôzne vzdelávacie aktivity pre mládež. Jednou z prioritných tém v rámci ich práce zameranej na primárnu prevenciu v rovesníckom prostredí je aj infekcia HIV, ochorenie AIDS a ostatné sexuálne prenosné ochorenia so všetkými zdravotnými a sociálnymi aspektami.

V spolupráci s uvedenými subjektami boli zrealizované pre novú skupinu peer aktivistov 2 odborné výcviky v rámci regionálneho peer projektu „Mladí ľudia a život“. Do skupiny boli noví záujemci vyberaní na základe posúdenia ich vedomostí a komunikačných zručností, čo je pre túto prácu základný predpoklad efektívnej prevencie. Po absolvovaní výcvikov mali možnosť noví členovia OZ Mladí ľudia a život využiť svoje zručnosti a vedomosti pod vedením starších peer aktivistov v rámci besied a prednášok v rovesníckom prostredí na pôde základných a stredných škôl.

Peer aktivisti vykonali pod odbornou garanciou MUDr. Petra Mišendu, vedúceho oddelenia Podpory zdravia a výchovy k zdraviu na RÚVZ so sídlom v Spišskej Novej Vsi, v roku 2022 na 4 školách celkom 8 besied a prednášok na tému „HIV/AIDS a sexuálne prenosné ochorenia“ ako aj príbuzné témy súvisiace so životným štýlom mladých ľudí s akcentom na partnerské vzťahy, sexualitu a reprodukčné zdravie - „Životný štýl mladých ľudí a sexualita“, „Sexualita a láska“ a „Gynekológia a antikoncepcia“. Besedy boli určené žiakom 9. ročníkov základných škôl a študentom 1. a 2. ročníkov stredných škôl zo Spišskej Novej Vsi. Aktivity mali u cieľových skupín pozitívny ohlas a stretli sa s veľkou podporou aj u riaditeľov a koordinátorov primárnej prevencie na základných a stredných školách. Počas týchto aktivít boli vykonané 4 konzultácie zamerané na obsah a termíny besied.

Workshop „Mladí ľudia a život“, ktorý má v Spišskej Novej Vsi pri príležitosti Svetového dňa HIV/AIDS už 17 ročnú tradíciu a je počas 3 dní určený pre cca 100 študentov stredných škôl zo Spišskej Novej Vsi, Krompách, Gelnice a Levoče, sa v jesenných mesiacoch v roku 2022 z dôvodu narastajúceho počtu respiračných ochorení nekonal.

Odborní pracovníci z oddelenia Podpory a výchovy k zdraviu zrealizovali v rámci plnenia Národného programu prevencie HIV/AIDS prednášku a besedu pre 22 žiakov z 9. ročníka základnej školy v Spišských Vlachoch na tému „HIV/AIDS, cesty prenosu, liečba a prevencia“. Dôraz sme kládli na zodpovedné správanie sa v rizikových situáciách a dostatočné informácie o tejto sexuálne prenosnej chorobe aj v súvislosti s nelegálnym užívaním injekčných drog a iných látok s použitím nesterilných ihiel a striekačiek.

Aktivity v rámci plnenia úlohy č.6.7 Prevencia HIV/AIDS na RÚVZ so sídlom v Spišskej Novej Vsi s využitím panelov „Hrou proti AIDS“ už dlhobojšie nerealizujeme z dôvodu pozastavenie tohto projektu ešte v roku 2018 Uznesením vlády v bode č.3 schváleného NP prevencie HIV/AIDS v SR na roky 2017 – 2020.

6.8 PORADNE OČKOVANIA

V rámci poradne očkovania poskytujeme lekárom a aj širokej laickej verejnosti informácie a konzultácie týkajúce sa problematiky povinného pravidelného očkovania detí a dospelých, odporúčaného očkovania, očkovania pred cestou do zahraničia, o očkovaní osôb, ktoré sú profesionálne vystavené zvýšenému nebezpečenstvu vybraných nákaz, očkovaní detí s kontraindikáciami a poradenstvo vo všetkých ďalších problémových oblastiach spojených s očkovaním. Informácie sú poskytované osobne a telefonicky.

6.9 OPTIMALIZÁCIA VEREJNEJ SPRÁVY V OBLASTI EPIDEMIOLOGIE

Projekt pre oblasť epidemiológie je zameraný na optimalizáciu procesov výkonu štátneho zdravotného dozoru, úpravu epidemiologického informačného systému s možnosťou zakomponovania nových požiadaviek na všetky časti systému vrátane analytických nástrojov a výstupov. Súčasťou projektu je vybudovanie Národného registra očkovaných osôb, ktorý bude súčasťou aktualizácie programu EPIS. Túto úlohu zatiaľ plní gestor úlohy.

9. PODPORA ZDRAVIA A VÝCHOVA K ZDRAVIU

Úloha 9.1. ZDRAVOTNÉ UVEDOMENIE A SPRÁVANIE SA OBYVATEĽOV SR

Cieľ

Cieľom prieskumu je sledovať úroveň a vývoj zdravotného uvedomenia a správania sa občanov Slovenskej republiky.

Anotácia

Úrad verejného zdravotníctva SR realizuje pravidelné sledovanie ukazovateľov zdravotného stavu a zdravotného uvedomenia obyvateľov Slovenskej republiky s cieľom zvyšovať informovanosť a zdravotné uvedomenie občanov, navodzovať postupnú zmenu postoja obyvateľov k vlastnému zdraviu, preventívne chrániť ich zdravotný stav, ako aj získavať informácie napríklad o stravovacích zvyklostiach občanov, o intenzite ich pohybovej aktivity a postupne dosahovať znižovanie rizikových faktorov ovplyvňujúcich zdravie.

Na tejto úlohe participovalo oddelenie podpory zdravia a výchovy k zdraviu v roku 2022 v mesiacoch júl – november prostredníctvom dotazníkového prieskumu na vzorke 104 respondentov v rovnakom zastúpení mužov a žien v troch vekových kategóriách. Jednalo sa o 32 respondentov vo veku od 15 -24 rokov (16 mužov a 16 žien), 40 respondentov v kategórii 25 – 64 rokov (20 mužov a 20 žien) a 32 frekventantov vo veku 65 a viac rokov (16 mužov a 16 žien). V každom vekovom rozpätí boli respondenti z oboch pohlaví s rovnakým zastúpením z vidieku a mesta. Údaje z dotazníkov boli po absolvovaní prieskumu založené do súboru

v programe Excel a po kompletizácii celého požadovaného počtu odoslané na ÚVZ SR Bratislava podľa metodických pokynov gestora celonárodnej úlohy.

Prieskum na celonárodnej úrovni bude spracovaný do záverečnej hodnotiacej správy o zdravotnom stave a uvedení obyvateľov SR a predložený na rokovanie vlády.

Na základe sledovania a hodnotenia zdravotného stavu a zdravotného uvedenia obyvateľov Slovenskej republiky budú nasmerované aktivity, edukácie a činnosti zamerané na preventívne opatrenia vedúce k zlepšeniu zdravotného stavu a k zvýšeniu zdravotného povedomia.

Prieskum sa realizuje od roku 2013 v pravidelných 3-ročných intervaloch. Najbližšie sa bude opakovať v roku 2025 a následne budú porovnávané ukazovatele, ktoré vyjadrujú hodnotenie vlastného zdravia, ale aj zmenu v názoroch, postojoch a návykoch v našej populácii.

Úloha 9.2. PRIESKUM ZDRAVOTNEJ GRAMOTNOSTI OBYVATEĽOV SR

Cieľ

Cieľom prieskumu je stanoviť úroveň zdravotnej gramotnosti u obyvateľov SR a zároveň vytvoriť databázu kvalitných medzinárodne porovnateľných údajov slúžiacich pre prípravu empirických podkladov k plánovaniu a výkonu programov a projektov.

Anotácia

Úrad verejného zdravotníctva SR sa stal súčasťou medzinárodnej siete Action Network on Measuring Population and Organizational Health Literacy (M-POHL), ktorá vznikla pod záštitou Svetovej zdravotníckej organizácie v roku 2018 so zámerom zlepšovať úroveň zdravotnej gramotnosti vo svete. Základy siete M-POHL boli postavené na výstupoch z pilotného Európskeho prieskumu zdravotnej gramotnosti HLS-EU (2009-2012).

Slovenská republika zrealizovala prvý prieskum zdravotnej gramotnosti HLS19 v roku 2020 v spolupráci s 20 zapojenými európskymi krajinami. Prieskum sa zameriaval na kognitívne a sociálne zručnosti určujúce motiváciu a schopnosť jednotlivcov získať prístup k informáciám zameraným na zdravotné otázky, porozumieť im a využívať ich spôsobom, ktorý podporuje a udržiava dobré zdravie, a to aj v rámci digitálneho priestoru.

Úloha sa v roku 2022 nerealizovala. Posledný prieskum zdravotnej gramotnosti obyvateľov SR bol vykonaný na úrovni celej SR so zapojením každého Regionálneho úradu verejného zdravotníctva v roku 2020. Výsledky prieskumu HLS19 za rok 2020 boli k dispozícii v publikácii HLS19: Európsky prieskum zdravotnej gramotnosti v SR 2019 – 2021.

Úloha 9.3. NÁRODNÝ AKČNÝ PLÁN V PREVENCII OBEZITY NA ROKY 2015 – 2025

Cieľ

Zámerom Národného programu prevencie obezity je vytvoriť spoločensky prospešný systém, ktorý povedie k zníženiu incidencie a prevalencie nadhmotnosti a obezity v populácii a eliminuje epidemický výskyt nadhmotnosti a obezity, zníženie počtu nových prípadov ochorení súvisiacich s nadhmotnosťou a obezitou, zníženie výskytu a vplyvu ostatných modifikovateľných rizikových faktorov týchto ochorení. Národný akčný plán v prevencii obezity na roky 2015 – 2025 bol schválený vládou SR 2. septembra 2015.

Anotácia

Obezita sa stala celosvetovou pandémiou a v súčasnosti sa považuje za hlavnú hrozbu zdravotného problému. Obezita je zodpovedná za 2 – 8 % všetkých výdavkov na zdravotníctvo a 10 – 13 % úmrtí v rôznych častiach európskeho regiónu a počet tých, ktorí sú postihnutí kontinuálne narastá do alarmujúcich rozmerov. Na základe uznesenia vlády Slovenskej republiky č. 10 z 9. januára 2008 ÚVZ SR vypracoval a dňa 20. decembra 2010 na rokovanie vlády predložil „Správu o plnení Národného programu prevencie obezity v Slovenskej republike za roky 2008 - 2010“. Oblasti realizovaných aktivít: *Spoločná oblasť* (výchova a vzdelávanie, médiá a komunikácia, zdravotníctvo, socioekonomické faktory prostredia), *Pohybová oblasť* (budovanie športovísk, dopravná infraštruktúra), *Výživa* (poľnohospodárska politika, trh a marketingové stratégie).

Realizácia Národného akčného plánu v prevencii obezity spočíva v zdravotno – výchovných aktivitách určených pre deti, mládež, dospelú populáciu a seniorov formou prednášok, besied a diskusií obsahovo zameraných na zdravú výživu, vhodný pitný režim a pravidelnú, primerane intenzívnu a dostatočne dlho trvajúcu pohybovú aktivitu.

V rámci aktivít určených pre deti v predškolskom veku sme na MŠ Alžbetka v Spišskej Novej Vsi rozprávali deťom v prednáškach „Výživa, pitný režim a pohyb“, a „Starostlivosť o zdravie“ o dôležitosti výživy v spojitosti s každodennou pohybovou aktivitou v ich veku a formovaním pozitívnych pohybových a stravovacích návykov v prevencii najzávažnejších civilizačných chorôb. U predškolákov sme využili počas týchto intervencií aj bábkú Adamka, ktorá bola hlavným hercom v prezentovaných hraných príbehoch. Deti tak mali možnosť posúdiť, čo je správne a zdravé a čo je nesprávne a vedie k vzniku zdravotných problémov a chorôb v súvislosti s nezdravou výživou a nedostatkom pohybu. Táto forma aktivít sa stretla u detí a pedagógov už tradične s veľkým záujmom.

Za sledované obdobie sme edukovali 30 žiakov z prvého stupňa na ZŠ Lipová formou dlhoročne osvedčených aktivít v rámci „Dňa prevencie a zdravia“ pod názvom „POZDRAVY I“, kde sú 2 z 3 stanovišť zamerané na pohybovú aktivitu, prevenciu nadváhy a obezity ako aj význam pohybu pre fyzické a psychické zdravie a taktiež zdravú výživu a pitný režim, ktoré sa výraznou mierou podieľajú u detí na zdraví, raste a výslednej hmotnosti.

V rámci činnosti Poradne zdravia, Poradne zdravej výživy a Poradne pre optimalizáciu pohybovej aktivity boli tieto aktivity zamerané pre jednotlivých klientov, u ktorých boli zrealizované rôzne merania a vyšetrenia a poskytnuté individuálne konzultácie a odborné poradenstvo s dôrazom na zdravú výživu, pitný režim a vhodnú pohybovú aktivitu s cieľom predísť nadváhe a obezite, prípadne nadmernú hmotnosť redukovať a znížiť zdravotné riziká, ktoré sú s ňou spojené.

Pre 2 triedy žiakov z 8. ročníkov ZŠ Cirkevná Spišská Nová Ves a študentov 2. a 3. ročníkov z Gymnázia Javorová ul. v Spišskej Novej Vsi sme odprezentovali v rámci prednášok a besied témy „Pohybová aktivita a prevencia civilizačných chorôb“ a „Zdravé stravovanie“. Pozornosť sme venovali hlavne významu pravidelnej pohybovej aktivity a racionálnej stravy pre posilnenie fyzického a duševného zdravia ako aj v prevencii srdcovo-cievnych a metabolických chorôb. Žiaci a študenti sa mali možnosť vyjadriť k témam aj formou jednoduchého kvízu, kde boli vedomostné otázky ako aj vlastné názory a postoje k predmetným problematikám.

Pre 12 študentov SOŠ drevárskej, ktorí boli zaradení do pokračovania Národného akčného plánu pre podporu pohybovej aktivity na regionálnej úrovni sme zorganizovali seminár, ktorý bol obsahovo zameraný na pozitívny účinok pravidelnej, dostatočne intenzívnej a primerane dlho trvajúcej pohybovej aktivity na posilnenie zdravia a imunitného systému. V diskusnom bloku sme sa zamerali aj na riziko vzniku nadváhy a obezity, srdcovo-cievnych,

nádorových a metabolických chorôb, ktoré úzko súvisia s nedostatkom až úplnou absenciou pohybovej aktivity.

Pri príležitosti Svetového dňa pohybu sme sa v spolupráci so športovým klubom Floorball club Young Arrows Spišská Nová Ves, Klubom mladých pri Centre voľného času Adam Spišská Nová Ves a športovo-relaxačným centrom Fit House Spišská Nová Ves spolupodieľali na príprave ďalšieho ročníka už tradičného florbalového turnaja pre študentov stredných škôl a dospelú populáciu. Niektorým aktívnym účastníkom počas akcie sme poskytli aj meranie antropometrických ukazovateľov, testovanie telesnej zdatnosti formou jednoduchých záťažových testov a konzultácie k optimalizácii pohybovej aktivity s dôrazom na frekvenciu, intenzitu a trvanie pohybu.

Participovali sme aj na športových podujatiach a športových akciách „Športové hry mládeže“ a „Večerný beh mestom“, ktoré každoročne organizuje Mestský úrad a Centrum voľného času Spišská Nová Ves Adam. Záujemcom sme poskytli vybrané antropometrické merania a jednoduché testy telesnej zdatnosti vrátane odborných konzultácií k optimalizácii pohybovej aktivity.

Počas Svetového dňa výživy zrealizovali odborní pracovníci z nášho oddelenia v rámci plnenia akčného plánu prednášky, besedy a interaktívne hry pre 50 žiakov prvých a druhých ročníkov Gymnázia Javorová ul. v Spišskej Novej Vsi na témy „Zdravá výživa v prevencii civilizačných ochorení“, „Pohybová aktivita a zdravie u dospievajúcich“. Účastníkom sme zdôraznili spojitosť medzi výživou a pohybom a všetky pozitíva pre zdravie, ktoré prináša racionálna strava a dostatočný pitný režim a pravidelná pohybová aktivita pre zdravie mladého človeka.

V jarných mesiacoch sme nadviazali zdravotno-výchovnými aktivitami na ďalšiu etapu celoslovenského projektu „Viem, čo zjem“, ktorého gestorom je ÚVZ SR Bratislava a ktorý sa realizuje každý školský rok. Projekt spočíva v intervenčných aktivitách na tému zdravá výživa ako základ prevencie nadváhy, obezity a metabolických chorôb ako aj tému hygienu potravín. Pre veľký záujem a pozitívnu odozvu u žiakov a pedagógov z jesenného bloku besied a prednášok sme v nich pokračovali aj v ďalších triedach na ZŠ Lipová v Spišskej Novej Vsi. Metódou interaktívnych zážitkových hier s využitím pracovných listov sme oslovili 64 žiakov z 2. – 4. ročníka. Ďalšie aktivity, ktoré sú súčasťou projektu „Viem, čo zjem“ realizovala škola prostredníctvom pedagógov formou rôznych súťaží a kvízov.

Intervenciu na témy „Výživa, zdravie a pohyb“ sme realizovali aj pre 84 žiakov zo ZŠ Rudňany, kde sme apelovali aj negatívny dopad konzumácie energetických nápojov. O zdravej výžive a význame pravidelného pohybu sme mali prezentácie spojené s besedami aj pre študentov z 2. a 3.ročička Gymnázia Javorová ul. v celkovom počte 48 a žiakov ako aj pre 15 študentov Spojenej školy v Spišskej Novej Vsi

Pre 6 – 8 členné skupinky žien v produktívnom veku sme sa podieľali na stanovení funkčnej zdatnosti formou jednoduchého záťažového testu ako aj na poradenstve k zdravému pohybu. Podporu zdravia sme vykonávali aj v rámci cvičení zameraných na posilňovanie svalstva (body form), prevenciu poškodenia chrčtice resp. korektúry jej deformít na základe špeciálnych cvičebných zostáv (SM a DNS systém), ktoré organizovalo športovo-relaxačné centrum Fit House v Spišskej Novej Vsi.

Pre zamestnancov Mestského úradu sme zrealizovali v rámci celozávodného „Dňa zdravia“ odborný seminár na tému „Rizikové faktory životného štýlu a prevencia“. V prezentáciách boli účastníci upozornení aj na možné ochorenia vrátane nadváhy, obezity, hypertenzie, hypercholesterolémie a diabetu, ktoré vznikajú v súvislosti s nesprávnou životosprávu – pohybovou inaktivitou, vysoko kalorickou a nevhodne zloženou stravou s nedostatkom vitamínov, minerálov a vlákniny ako aj fajčením a nadmernou konzumáciou alkoholu. Účastníkom sme ponúkli aj merania krvného tlaku a pulzu, celkového cholesterolu a glykémie, spirometrické vyšetrenie a jednoduchý Ruffierov test funkčnej zdatnosti ako aj

konzultácie k nameraným hodnotám a významu pravidelnej pohybovej aktivity a zdravej výživy ako preventabilných faktorov civilizačných chorôb.

Pre seniorov z Domu opatrovateľskej služby a dôchodcov v Spišskej Novej Vsi organizovaných v rôznych kluboch a inštitúciách sme zrealizovali prednášky s besedami na témy „Zdravá výživa a pitný režim“ a „Pohyb u seniorov“. Účastníkom sme zdôraznili dôležitosť zdravej výživy a dostatočného pitného režimu ako aj primeranej, vhodne zvolenej a dostatočne dlho trvajúcej pohybovej aktivity na udržiavanie dobrého telesného zdravia a psychickej pohody v postproduktívnom veku.

V priestoroch RÚVZ sme zhotovili pre zamestnancov a širokú verejnosť podľa aktuálnosti viacero informačných panelov na témy Zdravá výživa, Pitný režim, Svetový deň potravy, Svetový deň obezity, Svetový deň zdravia, Svetový deň srdca, Svetový deň pohybom ku zdraviu, Pohybová aktivita a zdravie ako aj Chcem zmenu ako na pohyb. Problematike pohybovej aktivity a jej negatívnych následkov z dlhodobej absencie sme sa venovali aj v príspevkoch zverejnených na webovej stránke RÚVZ.

9.3.1 VYZVI SRDCE K POHYBU - Celonárodná medzinárodne koordinovaná kampaň na zvýšenie pohybovej aktivity dospeljej populácie

Cieľ

Zlepšiť zdravotný stav obyvateľov Slovenska – znížiť chorobnosť a úmrtnosť na chronické neinfekčné ochorenia elimináciou jedného z najvýznamnejších rizikových faktorov – pohybovej inaktivity

Anotácia úlohy

Formou intenzívnej mediálnej kampane, sprievodných podujatí a súťaže zvýšiť informovanosť obyvateľstva o význame pohybovej aktivity v prevencii chronických neinfekčných ochorení, propagovanie minimálneho objemu a intenzity pohybovej aktivity, ktoré už môžu byť efektívne pri priaznivom ovplyvnení zdravia jedinca s cieľom zvýšiť úroveň pohybovej aktivity dospeljej populácie SR aspoň na túto postačujúcu hranicu, vytvoriť u účastníkov súťaže návyk na pravidelnú pohybovú aktivitu. Analýza údajov z účastníckych listov a výsledkov vyšetrení u účastníkov so záujmom o konzultáciu v „poradni pre optimalizáciu pohybovej aktivity“ metódami bioštatistiky.

Celonárodná medzinárodne koordinovaná kampaň zameraná na zvýšenie pohybovej aktivity „Vyzvi srdce k pohybu“ sa v roku 2022 nekonala.

Jej posledná realizácia, ktorá sa opakuje pravidelne v 2-ročných intervaloch, bola v termíne od 10.5.2021 – 1.8.2021. Podmienkou zapojenia sa účastníkov do kampane bolo monitorovanie podľa pokynov v účastníckom liste ich pohybových aktivít počas minimálne 4 týždňov v priebehu celej kampane. Vykonávané pohybové aktivity mali mať v objeme minimálne 150 minút/týždenne strednej intenzity alebo 75 minút vysokej intenzity rozdelených do 4 a viacerých častí. Účastníci si zároveň zapisovali na konci každého týždňa aj svoju aktuálnu telesnú hmotnosť. V tomto sledovanom roku zaslalo mailom oddelenie podpory zdravia a výchovy k zdraviu RÚVZ Spišská Nová Ves informáciu o kampani s možnosťou prihlásenia sa pomocou online formulára 27 organizáciám a inštitúciám.

Kampaň je už pravidelne spojená pre účastníkov aj so súťažou o hodnotné športové ceny ako aj regeneračné víkendové pobyty. Jej propagácia je v našom okrese zrealizovaná prostredníctvom Poradenského centra na ochranu a podporu zdravia, regionálnych médií, webovej stránky RÚVZ a panelov v priestoroch úradu pre širokú verejnosť

Výhercovia kampane sú po jej ukončení vylosovaní na RÚVZ v Banskej Bystrici, kde sú im odovzdané aj ceny, ktoré do kampane venovali sponzori.

Úloha č. 9.4. PODPORA ZDRAVIA ZNEVÝHODNENÝCH KOMUNÍT

Cieľ

Zabezpečiť dostupnosť aktivít pre obyvateľov segregovaných a separovaných rómskych osád zameraných na podporu zdravého životného štýlu

Anotácia

Akčný plán pre oblasť zdravia vychádza predovšetkým zo stratégie, z relevantných národných a medzinárodných strategických dokumentov. Pre oblasť zdravia je zdôraznená potreba zabezpečenia ochrany a dôstojnosti pre najslabšie sociálne skupiny; podpory lepšieho prístupu znevýhodnených komunít k zdravotnej starostlivosti; zabezpečenia dôstojných a spravodlivých podmienok v prístupe zdravotníckych zamestnancov a v dostupnosti poskytovanej zdravotnej starostlivosti; posilnenia výchovy a vzdelávania detí a žiakov k zdravému životnému štýlu

Úloha sa plnila v sledovanom období prostredníctvom zdravotno-výchovných aktivít zameraných na podporu zdravého životného štýlu pre obyvateľov segregovaných a separovaných rómskych osád ako aj žiakov základných škôl a odborných stredných učilíšť, kde je výrazná koncentrácia frekventantov z rómskych osád.

Odborní pracovníci z oddelenia intervenovali rómske etnikum vo viacerých zdravotno-výchovných témach. Jednalo sa o pohyb a jeho význam v prevencii srdcovo-cievnych, metabolických a onkologických chorôb, zdravú výživu a pitný režim, fajčenie a alkohol a ich negatívny dopad na zdravie mladého človeka, drogy, fetovanie, psychickú a telesnú závislosť ako aj prvú pomoc pri život ohrozujúcich stavoch ako je krvácanie, zástava srdca, dýchanie a bezvedomie. Každéj aktivite predchádzala telefonická alebo mailová konzultácia. Všetky boli vykonané v prostredí základnej školy Rudňany pre žiakov z 3.-8. Ročníka a spojenej základnej školy v Spišskej Novej Vsi pre výber žiakov z viacerých ročníkov. Na prednáškach a besedách sa zúčastnilo celkom 360 žiakov, ktorí boli intervenovaný počas 52 aktivít. Témy mali u cieľových skupín a pedagógov pozitívnu odozvu.

Úloha č. 9.5. STRATÉGIA ROZVOJA PORADENSKÝCH CENTIER OCHRANY A PODPORY ZDRAVIA V SR

Cieľ

Cieľom prípravy Stratégie rozvoja Poradenských centier ochrany a podpory zdravia je vytvorenie podmienok na zlepšovanie kvality a úrovne poskytovaných služieb.

Anotácia

Zámerom PCOPZ je zvyšovanie povedomia a informovanosti o možnostiach prevencie neprenosných chorôb a zvyšovanie zdravotnej gramotnosti jednotlivcov, komunít a obyvateľstva SR. Aktívnym vyhľadávaním a ovplyvňovaním rizikových faktorov zlepšiť zdravotný stav obyvateľov prostredníctvom poradenstva zameraného na pozitívnu zmenu spôsobu života s využitím vedecky overených poznatkov a metód z oblasti medicíny a verejného zdravotníctva.

Vytvorenie integrovanej stratégie na trvalé ovplyvnenie determinantov chronických ochorení v populácii SR na národnej a regionálnych úrovniach zahŕňa tri kľúčové funkcie verejného zdravotníctva:

1. Systematické a pravidelné monitorovanie zdravotného stavu a potrieb komunít v oblasti zdravia.
2. Tvorba komplexnej politiky, ktorá je založená na aktuálnych, dostupných znalostiach a

reaguje na potreby komunit v oblasti zdravia.

3. Zabezpečenie zo strany riadiacich orgánov na všetkých úrovniach, že odsúhlasené, vysoko prioritné služby v oblastiach podpory zdravia sa poskytnú a budú dostupné každému členovi komunity kvalifikovanými organizáciami.

Súčasťou je vývoj, testovanie a vyhodnocovanie systémov determinantov a indikátorov zdravia, dotváranie a vylepšovanie programu Test zdravé srdce, vyhodnocovanie efektivity intervencií, tvorba metodík a vzdelávacích programov, budovanie partnerstiev a tvorba koordinačných nástrojov, tvarovanie sociálnych vzťahov, mestského plánovania, dlhodobé spoločenské plánovanie. Významnou stratégiou je spolupráca v rámci rezortu a snaha o zapojenie všetkých zdravotníkov do primárno-preventívnych aktivít, ako aj intersektorálna spolupráca (zdravé školy, zdravé pracoviská, zdravé mestá a i.).

Túto úlohu plníme v rámci aktivít Poradenského centra zdravotnej výchovy a podpory zdravia. Pri Regionálnom úrade verejného zdravotníctva v Spišskej Novej Vsi máme zriadenú základnú poradňu zdravia a špecializovanú poradňu - Poradňu pre optimalizáciu pohybovej aktivity. Na základe konzultácií a odporúčaní zo základnej poradne poskytujeme klientom aj poradenstvo v oblasti odvykania od fajčenia v Poradni pre odvykanie od fajčenia. Služby klientom poskytujeme aj v Poradni zdravej výživy, kde poskytujeme záujemcom po absolvovaní vyšetrení a konzultácie v základnej poradni odborné poradenstvo v oblasti zdravej výživy a pitného režimu.

V základnej poradni zdravia vykonávame antropometrické merania (hmotnosť, výška, obvod pásu a bokov, výpočet BMI, WHR a WHTR indexov), meranie krvného tlaku, pulzu a percentuálneho obsahu tuku v tele ako aj biochemické vyšetrenia celkového a ochranného cholesterolu, triglyceridov a glykémie. Od júna 2023 sme začali používať nový prístroj na analýzu kapilárnej krvi – Afinion 2, ktorý nahradil dlhoročne používaný analyzátor Reflotron. Prístroj analyzuje základné lipidové spektrum (celkový cholesterol a tryglyceridy) vrátane hodnôt HDL a LDL cholesterolu. V terénnych podmienkach realizujeme vyšetrenia krvných lipidových parametrov prístrojmi Accutrend (cholesterol a tryglyceridy) a Accu-ChekInsant Glukomer (glukóza), ktorý využívame na doplnenie hodnoty glykémie aj v stabilnej základnej poradni zdravia. Podľa indikácii realizujeme u klientov nadstavbových poradní vyšetrenia spirometrom (respiračné ukazovatele), smokerlyzerom (obsah CO vo vydychovanom vzduchu a HbCO v krvi), analyzátormi skladby tela zn. OMRON a TANITA (obsah celkového a viscerálneho tuku, podiel kostrovej svaloviny, hmotnosť svalovej zložky, obsah vody v organizme, bazálny metabolizmus a množstvo kostnej hmoty), ergometrom zn. KETTLER (záťažové testy na stanovenie stupňa funkčnej zdatnosti a aeróbnej výkonnosti) a športtesterom zn. POLAR (kľudová a záťažová srdcová frekvencia). U detí a mládeže využívame na meranie kožných rias KALIPER. Údaje získané v základnej poradni sú spracované a hodnotené v Teste zdravého srdca. V nadstavbových poradniach využívame programy Ergokoncept, Winspiro a Excel ako aj vlastný program k hodnoteniu záťažových testov vykonávaných s využitím ergometra a meracieho zariadenia srdcovej frekvencie. Klientom poskytujeme individuálne poradenstvo k pozitívnej zmene životného štýlu a minimalizácii negatívneho pôsobenia rizikových faktorov s dôrazom na srdcovo – cievne, metabolické a onkologické ochorenia.

Za obdobie od 1.1. – 31.12.2022 bolo v základnej poradni zdravia vyšetrených v rátane terénnych výjazdov celkom 155 klientov, z toho 99 bolo vyšetrených za štandardných podmienok (v Poradni zdravia na RÚVZ alebo v rámci terénneho výjazdu) a 56 sme monitorovali za neštandardných podmienok so skráteným rozsahom sledovaných parametrov počas výjazdov. Cieľovou skupinou pri týchto vyšetreniach boli väčšinou seniori.

Počet vyšetrených klientov bol oproti roku 2021 navýšený z dôvodu uvoľnenia opatrení a obmedzení súvisiacich s ukončenou epidémiou COVID-19, čo nám umožnilo vykonať viac meraní a individuálnych konzultácií s cieľom ozdravenia životného štýlu pre rôzne vekové skupiny v dohodnutých inštitúciách s dlhodobou spoluprácou alebo v rámci rôznych Svetových dní.

Počas Svetového dňa srdca sme poskytli služby poradne zdravia spojené s antropometrickými meraniami, meraním krvného tlaku, pulzu a základných biochemických ukazovateľov v rámci konzultácii k ozdraveniu životného štýlu so zameraním na zdravú výživu, pitný režim ako aj vhodnú a veku primeranú pohybovú aktivitu, 18 zamestnancom Mestského úradu a 19 pracovníkom Okresného úradu.

Pri príležitosti Svetového dňa výživy sme vyšetřovali a intervenovali 13 pedagógov zo Základnej školy cirkevnej a 12 stredoškolských pedagógov zo Strednej priemyselnej školy drevárskej v Spišskej Novej Vsi.

V rámci mesiaca úcty k starším a Svetového dňa osteoporózy sme v spolupráci s oddelením Verejného zdravotníctva na VUC v Košiciach zrealizovali v Hotelovej akadémii v Spišskej Novej Vsi merania skladby tela, antropometrických ukazovateľov, TK aP ako aj odbery kapilárnej krvi na cholesterol a glukózu pre 47 seniorov organizovaných v rôznych kluboch a inštitúciách pre dôchodcov. Počas tejto akcie sme mali aj odborné prednášky spojené s diskusiou na témy Osteoporóza a jej riziká, Pohyb a zdravie, Výživa u seniorov a Očkovanie v prevencii sezónnych infekčných chorôb. Pre TV Redutu sme poskytli aj interview. Celá akcia sa stretla u seniorov s pozitívnym ohlasom.

Pri príležitosti Svetového dňa diabetu sme poskytli 13 obyvateľom Domu opatrovateľskej služby spektrum základných meraní a vyšetrení. Účastníkom tohto podujatia sme poskytli aj odborné prednášky so zameraním na Osteoporózu a jej riziká ako aj Pohyb, zdravie a diabetes. Seniorom sme poskytli aj zdravotno-výchovné materiály s rôznymi témami súvisiacimi s preventabilnými faktormi životného štýlu. Podujatie malo u cieľovej skupiny tiež veľmi dobrú odozvu.

V spolupráci s oddelením Hygieny detí a mládeže sme v mesiaci máj participovali na celoslovenskom projekte COSI, v rámci ktorého sme vykonali antropometrické merania (výška, váha, obvod pása a bokov) pre cca 200 detí z 1. a 2. ročníkov dvoch základných škôl (ZŠ Kožuchova Sp. Nová Ves a ZŠ Komenského Smižany). Súčasťou projektu bol aj dotazník o životnom štýle detí, ktorý vyplňali za deti rodičia. Získané dáta sme zakladali do pripravenej mustry a odovzdali na ďalšie spracovanie oddeleniu Hygieny detí a mládeže.

Vyšetrenia v Poradni pre optimalizáciu pohybovej aktivity absolvovalo v roku 2022 celkom 26 klientov. Testovaným bola vykonaná podrobná analýza skladby tela, funkčné záťažové testy (ergometria, Ruffierov test), spirometria, držanie tela a flexibilita. Všetkým návštevníkom sme poskytli individuálne konzultácie k optimalizácii pohybovej aktivity vzhľadom na ich pohybovú anamnézu, pracovné zaradenie, výsledky testov, skladbu a držanie tela ako aj zdravotný stav.

Do národného akčného plánu pre podporu pohybovej aktivity na regionálnej úrovni sa zapojilo na základe dobrovoľnosti 12 študentov zo Strednej priemyselnej školy drevárskej v Spišskej Novej Vsi. Frekventantom sme vykonali vyšetrenie vybraných krvných parametrov, antropometrické merania, merania krvného tlaku a pulzu, podrobnú analýzu skladby tela, hodnotenie držania tela a taktiež flexibility. Všetci absolvovali aj funkčné vyšetrenie pľúc (spiometriu) a záťažové testy na stanovenie telesnej zdatnosti a aeróbnej kapacity (ergometriu a Ruffierov test).

Respondentom sme poskytli individuálne konzultácie k optimalizácii pohybovej aktivity vzhľadom na pohybovú anamnézu, výsledky testovania a ich zdravotný stav. Každý z respondentov vyplnil aj nami vytvorený štandardizovaný vstupný dotazník o životnom štýle, ktorý bol súčasťou v predchádzajúcich rokoch aj Národného akčného plánu pre podporu

pohybovej aktivity na celoslovenskej úrovni, a dostal výstupný protokol s výsledkami všetkých absolvovaných meraní. V preskripcii pohybovej aktivity bol kladený dôraz na výber vhodného rekreačného športu ako aj zdravú výživu a pitný režim a v neposlednom rade aj na cviky zamerané na zlepšenie držania tela a flexibility.

Vzorku študentov s absolvovaním všetkých vyšetrení v POPA plánujeme v rámci regionálneho projektu rozšíriť aj v novom sledovanom roku a to podľa záujmu a finančných možností na nákup diagnostík potrebných na analýzu krvných ukazovateľov.

Pri možnej realizácii opakovaných vyšetrení tej istej skupine študentov s odstupom 1 roka plánujeme porovnať vstupné a výstupné údaje, ktoré získame v rámci párovej štúdie z oboch etáp meraní a testovaní študentov. V ďalšej etape bude potrebné zistiť významné korelácie vo vzťahu k zmenám v pohybovej aktivite, stravovacom a pitnom režime ako aj k životnej pohode, zdraviu a závislostiam.

Poradňu zdravej výživy navštívilo za sledované obdobie celkom 21 klientov. Jednalo sa prevažne o zamestnancov Mestského úradu a pedagógov zo ZŠ cirkevná v Spišskej Novej Vsi. Všetci absolvovali merania a vyšetrenia v rámci terénnych výjazdov základnej poradne zdravia a prejavili záujem navštíviť aj nadstavbovú poradňu zdravej výživy. Ostatným klientom sme odporúčali návštevu PZV pri návšteve základnej poradne na RUVZ.

U všetkých klientov poradne sme monitorovali prostredníctvom dotazníka 3 - dňový príjem potravín a tekutín vrátane ovocia, zeleniny a sladkostí za účelom zistenia stravovacích návykov a kalorického príjmu v súvislosti s ich pracovným zaradením a výdajom energie počas voľnočasových športových aktivít. Každému sme poskytli poradenstvo k zdravej výžive a vhodnému pitnému režimu ako aj navrhli skladbu a kombináciu vhodných a zdraviu prospešných potravín s dostatočným množstvom mikro a makronutrientov. Dôraz sme kládli na správne stravovacie návyky, vylúčenie vysokokalorických jedál, primerané rozloženie príjmu stravy počas dňa vrátane dostatočného príjmu tekutín bez obsahu cukrov a rôznych aditív. V poradenstve sme sa zamerali na prevenciu vzniku nadváhy a obezity ako aj ich redukcii v súvislosti s možným vznikom srdcovo-cievnych, metabolických, nádorových a pohybových ochorení.

Na RUVZ bol pri príležitosti Svetového dňa obezity zhotovený pre širokú verejnosť informačný panel o zdravej výžive a pitnom režime a možných ochoreniach vznikajúcich z nadmerného kalorického príjmu, nesprávnych stravovacích a pitných návykov ako aj nevhodnej skladby jedál.

V poradni pre odvykanie od fajčenia sme poskytli v roku 2022 individuálne konzultácie a poradenstvo 23 záujemcom. Všetkým sme vykonali vstupné vyšetrenia smokerlyzerom a spirometrom, meranie krvného tlaku a pulzu. 10 odvykajúcim sme monitorovali intenzitu a druh závislosti prostredníctvom Fagerstromovho dotazníka. Klientom sme odporúčali na základe zistených fajčiarskych návykov a prevládajúcich dôvodov, pre ktoré fajčia a súvisia s ich povahou a stimulmi z okolia, najvhodnejší spôsob zvládnutia nikotínovej závislosti. Pri individuálnych konzultáciách sme sa zamerali aj na prevenciu relapsu a recidívy nikotínovej závislosti.

Tradičnú akciu počas Svetového dňa bez tabaku „Prestaň fajčiť, daj si jablko“, spojenú s anketou pre dobrovoľníkov – fajčiarov a monitorovaním intenzity ich fajčiarskeho návyku pomocou prístroja smokerlyzer ako aj dychových parametrov s použitím spirometra vrátane poradenstva k odvykaniu od fajčenia a prevencii recidív, ktorú organizujeme už dlhodobo v spolupráci s Mestom Spišská Nová Ves, Klubom mladých pri Centre voľného času Spišská Nová Ves a študentmi z Gymnázia na Javorovej ul. v Spišskej Novej Vsi, sme v máji v roku 2022 z dôvodu dlhodobej PN konzultujúceho lekára POF – vedúceho oddelenia podpory zdravia a výchovy k zdraviu nerealizovali.

Na RÚVZ boli pre širokú verejnosť k Svetovému dňu bez tabaku, Medzinárodnému dňu nefajčenia, problematike odvykania od fajčenia ako aj výhodám nefajčenia k dispozícii informačné panely.

Úloha č. 9.6. NÁRODNÝ AKČNÝ PLÁN PRE PROBLÉMY S ALKOHOLOM NA ROKY 2021-2030

Cieľ

Cieľom je zvýšiť zdravotné uvedomenie a zdravotnú gramotnosť o rozsahu a povahe zdravotných, sociálnych a ekonomických účinkov škodlivého užívania alkoholu, ako aj redukovať negatívne dopady pitia alkoholu na rôzne cieľové skupiny, presadzovaním dôsledného dodržiavania regulačných opatrení zo strany štátu.

Anotácia

Národný akčný plán pre problémy s alkoholom vychádza z Globálnej stratégie znižovania škodlivých účinkov alkoholu, ktorá bola prijatá na 63. Svetovom zdravotníckom zasadnutí v Ženeve v roku 2010. Hlavnou víziou Globálnej stratégie je zlepšenie zdravotného stavu a sociálnych vplyvov na jednotlivca, rodiny a komunity, s výrazným znížením chorobnosti a úmrtnosti, ktoré vznikli v dôsledku škodlivého užívania alkoholu. Národný akčný plán pre problémy s alkoholom na roky 2021-2030 nadväzuje na Národný akčný plán pre problémy s alkoholom na roky 2013-2020, ktorý bol schválený vládou Slovenskej republiky uznesením č. 341 z 3. júla 2013, ako aj na jeho aktualizáciu schválenú uznesením č. 491 z 25. októbra 2017.

Témam alkoholovej závislosti, alkoholu a jeho negatívnym následkom spôsobených nadmerným užívaním sa venujeme už dlhoročne pre žiakov 5. a 8. ročníkov základných škôl v rámci aktivít pod názvom „POZDRAVY I – pohyb, zdravie a výživa“ a „PoZdraVy II“ – fajčenie, alkohol a duševné zdravie.

Jedná sa o intervenčné aktivity formou práce so skupinami v troch stanovištiach s využitím rôznych zážitkových metód a hier. Základné témy sa dotýkajú oblasti zdravej výživy a pitného režimu, pohybovej aktivity, fajčenia ako aj alkoholovej závislosti a duševného zdravia. V rámci stanovišťa zdravie sa pozornosť venuje aj somatickým ochoreniam ako je obezita, hypercholesterolémia, diabetes, ateroskleróza, kardio-vaskulárne, metabolické a onkologické choroby, ktoré spôsobuje nezdravá životospráva a životný štýl spojený s nedostatkom pohybu, nedostatočnou výživou a pitným režimom ako aj nadmerným negatívnym stresom a jeho nevyhovujúcou kompenzáciou.

Deti sa dozvedajú interaktívnou formou odborné informácie o škodlivosti alkoholu so zameraním na zdravotnú, duševnú a sociálnu oblasť. Formou zážitkových hier vyjadrujú aj svoje názory a postoje k pitiu alkoholických nápojov ako aj vlastné skúsenosti s konzumáciou alkoholu v rodinnom a mimoškolskom prostredí. Súčasťou prevencie je aj video film „Alkohol alebo zdravie“. Aktivity pre žiakov mali doposiaľ medzi deťmi aj pedagógmi veľmi dobrú odozvu a vysoko pozitívnu spätnú väzbu, čo je dôkazom toho, že sa nám uvedený spôsob primárnej prevencie osvedčil a je potrebné v ňom aj naďalej pokračovať.

Za sledované obdobie sme zrealizovali aktivity v časti „PoZdraVy II“ – fajčenie, alkohol a duševné zdravie pre 45 žiakov z 8. ročníka cirkevnej základnej školy v Spišskej Novej Vsi.

Problematike alkoholu a alkoholovej závislosti sme sa venovali 24 žiakom zo ZŠ Komenského Spišské Vlasy a 54 študentom z Gymnázia Javorová ul. Spišská Nová Ves, pre ktorých sme zorganizovali a aktívne viedli 8 prednášok spojených s besedami na tému

„Alkohol, zdravie, úrazy a prevencia“. Účastníkom boli odprezentované somatické, psychické a sociálne následky užívania alkoholu v dospelujúcom veku ako aj možnosť vzniku vážnych úrazov a poškodenia zdravia po požití alkoholu. Následne sa s chlapcami a dievčatami viedli diskusie aj o dostupnosti alkoholu ako legálnej drogy a reálnych situáciách spojených s jeho predajom a užívaním.

Závislosť od alkoholu a fetálny alkoholový syndróm boli hlavnými témami v aktivitách určených pre 96 študentov zo Strednej odbornej školy drevárskej v Spišskej Novej Vsi. Počas 4 aktivít videli študenti film ako aj prezentácie o alkohole a fetálnom alkoholovom syndróme a mali tak možnosť dozvedieť sa a následne diskutovať o všetkých negatívach, ktoré prináša konzumácia alkoholu pre mladého človeka, tehotné ženy a ich narodené deti počas somatického rastu a psychického vývoja.

Téme alkoholu a jeho negatívnym následkom sme sa venovali aj na individuálnej úrovni pre účastníkov – študentov stredných škôl, pokračujúceho Národného akčného plánu pre podporu pohybovej aktivity na regionálnej úrovni, v rámci ktorého sa monitoruje formou štandardizovaného dotazníka životný štýl a merajú vybrané ukazovatele zdravia. V roku 2022 bolo monitorovaných v projekte 12 stredoškôlkov.

Pre 20 zamestnancov Mestského úradu v Spišskej Novej Vsi sme realizovali odborný seminár na tému „Alkohol a jeho negatívne účinky na zdravie“. Zároveň sme u nich monitorovali formou dotazníka preventabilné rizikové faktory životného štýlu vrátane konzumácie alkoholu a vykonali im aj merania vybraných ukazovateľov zdravia. Všetkým účastníkom sme poskytli individuálne konzultácie k ozdraveniu životného štýlu.

Téme alkoholizmu a jeho prevencii v rámci bloku venovanom závislostiam sa venovali aj nami školení a pripravovaní peer aktivisti organizovaní v OZ Mladí ľudia a život a Klube mladých pri CVČ Adama Spišská Nová Ves, ktorí zorganizovali a odborne viedli 4 besedy a diskusné fóra na stredných školách v Spišskej Novej Vsi, Krompachoch a Gelnici s účasťou 60 študentov. Dospelujúcu mládež informovali o zdravotných následkoch škodlivého užívania alkoholu, prevencii nadmerného užívania alkoholických nápojov ako aj o zodpovednej konzumácii alkoholických nápojov a orientačnom čase odbúravania alkoholu v krvi. Pre dospelujúcu mládež sú tieto informácie zvlášť dôležité vzhľadom na rizikové užívanie alkoholických nápojov a následné nezodpovedné správanie vrátane vedenia motorových vozidiel pod vplyvom alkoholu. Na 1 besedu boli prizvaní aj zástupcovia Polície SR, ktorí prezentovali negatívny dopad konzumácie alkoholu v súvislosti s dopravnými nehodami a trestnými činmi. Peer aktivisti sa venovali aj problematike ambulantnej a ústavnej liečby závislosti na alkohole. Dôraz kládli na linky dôvery, dôveryhodné osoby z rodinného a rovesníckeho prostredia ako aj na včasné vyhľadanie psychologickej prípadne psychiatrickej pomoci v prípade problémov s alkoholom.

V rámci celoslovenského dotazníkového prieskumu Zdravotné uvedomenie a správanie sa obyvateľov SR sme získali informácie o konzumácii alkoholu a vplyvu reklamy na jeho užívanie od 104 respondentov, z toho bolo 32 opýtaných vo veku od 15 -24 rokov (16 mužov a 16 žien). Respondenti z oboch pohlaví mali rovnaké zastúpenie z vidieku a mesta. Dáta boli spracované a odoslané gestorovi úlohy ÚVZ SR.

Na RÚVZ bol pri príležitosti Svetového dňa povedomia o fetálnom alkoholovom syndróme zhotovený panel k problematike alkoholu, jeho dostupnosti, užívania u mladistvých dievčat a tehotných žien ako aj negatívnych následkoch na somatické, duševné a sociálne zdravie. Problematike alkoholu u mladistvých a dospelujúcej populácii sme sa venovali aj v príspevku na webe RÚVZ.

Úloha č. 9.7. NÁRODNÝ PROGRAM PODPORY ZDRAVIA PRE ROKY 2021-2030

Cieľ

Hlavným cieľom aktualizovaného Národného programu podpory zdravia je zlepšovať zdravotný stav obyvateľstva Slovenskej republiky, prostredníctvom zvyšovania úrovne zdravotného uvedomenia a podpory zdravia. Ďalším cieľom je dlhodobo zlepšiť úroveň zdravého životného štýlu obyvateľov SR založeného na prevencii a minimalizácii rizík a udržať vykonávanie preventívnych opatrení z hľadiska výskytu infekčných ochorení v minimálne rovnakom rozsahu ako sa vykonávajú v súčasnosti.

Anotácia

Aktualizovaný Národný program podpory zdravia vychádza v kontexte existujúcich Programov a Akčných plánov v rezorte zdravotníctva a Agendy 2030. Na základe programu EU4Health 2021-2027 sa predkladaný materiál zameriava na zlepšenie a podporovanie zdravia prevenciou chorôb v spolupráci s inými rezortami pomocou aktivít a kampaní v oblasti zdravia. Program je prioritne zameraný na ovplyvňovanie determinantov zdravia, znižovanie rizikových faktorov vyskytujúcich sa u obyvateľstva a na zvyšovanie zainteresovanosti jednotlivých zložiek spoločnosti.

Úloha bola realizovaná v roku 2022 formou rôznych aktivít (prednášky, besedy, semináre, konzultácie, workshopy, dotazníky, ankety, kurzy, panely, články, interview) pre rôzne cieľové skupiny - deti v predškolskom a školskom veku, mládež, dospelú populáciu ako aj postproduktívnu populáciu v seniorskom veku.

Plnenie tejto úlohy obsahovo dopĺňa a nadväzuje na plnenie ďalších úloh v rámci činnosti oddelenia Podpory zdravia a výchovy k zdraviu (úlohy 9.3, 9.4, 9.5 a 9.6), kde uvádzame jednotlivé aktivity v kontexte s Národným programom podpory zdravia s dôrazom na zdravú výživu a pitný režim, zvýšenie pohybovej aktivity, podporu nefajčenia a prevenciu alkoholovej a drogovej závislosti ako aj posilňovanie duševného zdravia a zvládanie stresu.

**Regionálny úrad verejného zdravotníctva
so sídlom v Starej Ľubovni**

1 ODBOR HYGIENY ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA A ZDRAVIA

1.1 PLNENIE AKČNÉHO PLÁNU PRE ŽIVOTNÉ PROSTREDIE A ZDRAVIE OBYVATEĽOV SLOVENSKEJ REPUBLIKY (NEHAP V.)

V roku 2022 odd. HŽPaZ pokračovalo v plnení úlohy vyplývajúcej z Akčného plánu pre životné prostredie a zdravie obyvateľov SR (ďalej len NEHAP V.), **priorita B, aktivita č. 9** „Monitoring vzoriek životného prostredia (stery, voda, ovzdušie) so zameraním na stanovenie prítomnosti baktérií rodu Legionella predovšetkým v zariadeniach s pobytom osôb s oslabenou imunitou a zníženie rizika závažných ochorení spôsobených týmito mikroorganizmami“.

V súlade s odborným usmernením na zabezpečenie postupu pri monitoringu baktérií rodu Legionella v zariadeniach sociálnych služieb v Slovenskej republike bol dňa 30.8.2022 odbornými zamestnancami RÚVZ so sídlom v Starej Ľubovni v zariadení sociálnych služieb - Senior residence, 065 02 Vyšné Ružbachy 125 zrealizovaný odber vzorky pitnej vody, 4 vzoriek teplej vody a 4 sterov z odberových miest po odberoch teplej vody (vodovodný kohútik, sprchovacie hlavice). Miesta výtokov teplej vody boli vykonané v kuchyni z vodovodného výtoku teplej vody a v kúpeľniach, kde dochádza k riziku vdychnutia vodného aerosólu - sprchovacie hlavice. Vyšpecifikované boli odberové miesta možného výskytu legionel v zariadení sociálnych služieb, postupy odberov a celková logistika vzorkovania.

Miesta odberu vzoriek boli zvolené tak, aby boli reprezentatívne pre celý rozvodný vodovodný systém identifikované rizikové body, v ktorých sa legionely môžu vyskytovať a rozmnožovať. Posúdenie rozvodného vodovodného systému bolo vykonané komunikáciou a spoluprácou so zástupcom prevádzkovateľa zariadenia sociálnych služieb.

Odobraté vzorky boli vyšetrené v Špecializovanom laboratóriu 2 mikrobiologických analýz (ŠL2MA) RÚVZ so sídlom v Poprade. V pozitívnych stanoveniach vzoriek vyšetovaných v ŠL2MA bol zabezpečený transport suspektných kmeňov do NRC pre legionely v životnom prostredí na ÚVZ SR za účelom konfirmácie suspektných izolátov, sérotypizáciu a molekulárnu diagnostiku.

Dňa 30.8.2022 v čase odberu vzoriek pre informovanie prevádzkovateľa zariadenia sociálnych služieb bol využitý informačný leták Legionárska choroba.

Na základe výsledkov kontroly kvality pitnej vody v domovom rozvodnom systéme pitnej vody v rozsahu minimálnej analýzy dodávaná pitná voda z verejného vodovodu spĺňala požiadavky zdravotnej bezpečnosti a limity ukazovateľov kvality pitnej vody podľa § 17 ods. 2 zákona č. 355/2007 Z. z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a vyhlášky MZ SR č. 247/2017 Z. z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o kvalite pitnej vody, kontrole kvality pitnej vody, programe monitorovania a manažmente rizík pri zásobovaní pitnou vodou v znení vyhlášky MZ SR č. 97/2018 Z. z..

Na základe výsledkov skúšok baktérie rodu Legionella spp. boli stanovené v jednej vyšetrenej vzorke sterov - Legionella pneumophila sérotyp 2 - 15 z celkového počtu 4 vyšetrených vzoriek sterov. Prítomnosť baktérie rodu Legionella spp. (Legionella pneumophila sérotyp 2 - 15) bola potvrdená v 3 zo 4 vyšetrených vzoriek teplej vody.

Prevádzkovateľ zariadenia sociálnych služieb - Senior residence, 065 02 Vyšné Ružbachy 125 bol dňa 14.11.2022 oboznámený s výsledkami vyšetrení odobratých vzoriek (pitná voda, teplá voda, stery z prostredia) a taktiež bol oboznámený s významom sledovania kontaminácie baktériami Legionella v prevencii ochorení a s návrhom represívnych opatrení na elimináciu legionel.

Za účelom eliminácie legionel v rozvodoch teplej vody bol prevádzkovateľovi zariadenia sociálnych služieb odporúčaný návrh nápravných opatrení.

Overenie účinnosti vykonaných opatrení bude overené kontrolnými odbermi vzoriek pitnej vody a teplej vody pre zopakovanie laboratórnych analýz v roku 2023.

V rámci **priority B, aktivita č. 8** „Posilnenie dialógu s verejnosťou a podpora aktivít v oblasti pitnej vody s dôrazom na zdravotný význam pitnej vody a ochranu jej zdrojov“ pracovníci oddelenia HŽPaZ osobne komunikovali s verejnosťou v oblasti pitnej vody pri príležitosti Svetového dňa vody 2022.

V priebehu roka 2022 boli využívané aj osobné a telefonické konzultácie v oblasti zdravotnej bezpečnosti pitnej vody zo zdrojov využívaných na individuálne a hromadné zásobovanie pitnou vodou, úpravy pitnej vody, ochrany vodných zdrojov, kvality vody a iné problémy týkajúce sa pitnej vody a jej významu pre zdravie človeka. Obyvateľstvo okresu resp. široká verejnosť mála možnosť prístupu k informáciám v oblasti pitnej vody na webovom sídle RÚVZ.

1.2 PROTOKOL O VODE A ZDRAVÍ - PLNENIE NÁRODNÝCH CIEĽOV

RÚVZ so sídlom v Starej Ľubovni nie je riešiteľským pracoviskom.

V roku 2022 nebola gestorom úlohy požadovaná súčinnosť nášho úradu na plnení uvedenej úlohy.

1.3 ĽUDSKÝ BIOMONITORING - SLEDOVANIE ZÁŤAŽE SKUPÍN OBYVATEĽSTVA VYBRANÝM CHEMICKÝM FAKTOROM V ŽIVOTNOM PROSTREDÍ A PRACOVNOM PROSTREDÍ

RÚVZ so sídlom v Starej Ľubovni nie je riešiteľským pracoviskom.

1.4 MAPOVANIE PRÍTOMNOSTI BAKTÉRIÍ RODU LEGIONELLA V ZARIADENIACH SOCIÁLNYCH SLUŽIEB

V roku 2022 úloha bola ukončená.

Dňa 24.1.2022 boli s prevádzkovateľom vybraného zariadenia sociálnych služieb (2020) - Domov pre seniorov v Starej Ľubovni prerokované výsledky kontrolných vzoriek teplej vody z rozvodných systémoch TUV po 2. kole v súlade s odborným usmernením ÚVZ SR na zabezpečenie postupu pri monitoringu baktérií Legionella v zariadeniach sociálnych služieb v Slovenskej republike. Skonštatovaná bola účinnosť realizovaných nápravných opatrení po 1. a 2. kole odberu vzoriek a následných laboratórnych analýzach, kde bola zistená pozitívita baktérií Legionella.

Problematika legionelóz v Domove pre seniorov v Starej Ľubovni a dekontaminácia vodovodných systémov teplej vody bola v roku 2022 aj predmetom odbornej prezentácie na seminári RÚVZ so sídlom v Starej Ľubovni.

Výsledky sledovania legionel v uvedenom vybranom zariadení sociálnych služieb (1. a 2. kolo) s prijatými nápravnými opatreniami boli už v roku 2021 zaslané krajskému odborníkovi pre hygienu životného prostredia a zdravia na RÚVZ so sídlom v Poprade a vložené do požadovaných súborov ÚVZ SR Bratislava.

Link:

https://docs.google.com/document/d/1a-S78KdLBAmyvVFV3p_cKJG51PJKkA7eF9aiQ_kc-fs/edit

https://docs.google.com/document/d/1yACtYlhWBUOLDhauwOMaY8TDOTEo06ZOmE_s5iZqg/edit?usp=sharing

1.5 MAPOVANIE AKTUÁLNEHO STAVU VÝSKYTU PESTICÍDNYCH LÁTOK A MIKROPOLUTANTOV V PITNÝCH VODÁCH

RÚVZ so sídlom v Starej Ľubovni nie je riešiteľským pracoviskom. V okrese Stará Ľubovňa sú dlhodobou vytypované lokality povrchových vodárenských zdrojov (Jakubianka, Lomnický potok - lesohospodársky využívané územia) a vodárenských zdrojov pre skupinový vodovod Plaveč - Ľubotín (poľnohospodársky využívané územia), v ktorých by sa sledovali pesticídne látky podľa pokynov gestora úlohy - ÚVZ SR - NRC pre hygienickú problematiku pitnej vody.

2 ODBOR PREVENTÍVNEHO PRACOVNÉHO LEKÁRSTVA A TOXIKOLÓGIE

2.1 ZNIŽOVANIE MIERY ZDRAVOTNÝCH RIZÍK ZAMESTNANCOV Z PRACOVNÉHO PROSTREDIA, PRACOVNÝCH PODMIENOK A SPÔSOBU PRÁCE

Cieľom úlohy je zvýšiť odbornú úroveň hodnotenia pracovného prostredia, pracovných podmienok a spôsobu práce vo vzťahu k zdravotným rizikám zamestnancov.

V roku 2022 odborní zamestnanci oddelenia PPL dozorovali 528 právnych subjektov, kde bolo vykonaných 393 kontrol v rámci ŠZD. Kontroly v právnych subjektoch, ktoré dozoruje oddelenie PPL boli zamerané predovšetkým na kontroly práce a pracovného prostredia ako aj na kontrolu dodržiavania opatrení pri ohrození verejného zdravia v znení vyhlášok Úradu verejného zdravotníctva SR v súvislosti s COVID - 19.

V priebehu roka 2022 bolo vydaných 12 rozhodnutí na uvedenie priestorov do prevádzky. Pri posudzovaní nových návrhov bolo v dvoch prípadoch konanie zastavené z dôvodu späťvzatia návrhu na uvedenie priestorov do prevádzky účastníkom konania, taktiež bolo u jedného žiadateľa prerušené konanie z dôvodu predĺženia lehoty na dobu doplnenia svojho podania.

V zmysle § 52 ods. 1 písm. b) zákona č. 355/2007 Z. z. bolo doručených celkom 30 oznámení o začatí prevádzky, z toho v 9 prípadoch sa jednalo o administratívne priestory, v 18 prípadoch o priestory, v ktorých sa vykonáva živnosť kúpy tovaru na účel jeho predaja konečnému spotrebiteľovi (maloobchod), v 3 prípadoch sa jednalo o priestory, na ktoré bolo vydané rozhodnutie podľa § 13 ods. 4 písm. a) resp. pri zmene osoby prevádzkovateľa bez zmeny podmienok prevádzky. Zamestnanci vykonali ŠZD na základe oznámení o začatí prevádzky vo všetkých zariadeniach, navyše v 5 zariadeniach bol realizovaný aj opakovaný výkon ŠZD.

V zmysle § 13 ods. 3 zákona č. 355/2007 Z. z. bolo vydaných celkom 15 záväzných stanovísk, z čoho 11 bolo k návrhom na územné konanie a 4 k návrhom na kolaudáciu stavieb a k návrhom na zmenu v užívaní stavieb. V jednom prípade bolo konanie zastavené z dôvodu späťvzatia žiadosti o stanovisko k projektovej dokumentácii pre stavebné povolenie žiadateľom.

Na základe odborného usmernenia Hlavného hygienika Slovenskej republiky na priebežné plnenie úlohy k Akčnému plánu pre implementáciu Stratégie adaptácie SR na zmenu klímy pod č. ÚVZSR/OPPL/4059/13119/2022 zo dňa 7.4.2022 vykonali zamestnanci oddelenia PPL v mesiacoch máj až august 2022 počas mimoriadne teplých dní ŠZD na vnútorných pracoviskách v 40 prevádzkach v okrese Stará Ľubovňa. Porušenie na kontrolovaných prevádzkach nebolo zistené.

V roku 2022 boli uložené dve pokuty za správne delikty v celkovej sume 600 eur. Jedna uložená sankcia v hodnote 300 eur bola za správny delikt podľa § 57 ods. 33 písm. a) zákona č. 355/2007 Z. z., nakoľko nesplnil nariadené opatrenie na predchádzanie ochoreniam podľa § 12 ods. 2 písm. a) až c), e) a g) až m) a ods. 3 až 5 alebo vykonáva činnosť v rozpore s nariadeným opatrením. Druhá sankcia v sume 300 eur bola uložená za správny delikt podľa § 57 ods. 33 písm. c) zákona č. 355/2007 Z. z., nakoľko nepredložil návrh na uvedenie priestorov do prevádzky a do času kladného posúdenia sa nezdržal výkonu posudzovaných činností, čím porušil povinnosť ustanovenú v § 52 ods. 1 písm. b) zákona č. 355/2007 Z. z..

V roku 2022 boli na oddelenie PPL RÚVZ so sídlom v Starej Ľubovni doručené celkovo 3 podnety, na základe ktorých boli vykonané kontroly v rámci výkonu ŠZD. V jednom prípade sa doručený podnet týkal nedodržovania opatrení Úradu verejného zdravotníctva SR pri ohrození verejného zdravia, ktoré boli vydané na zabránenie šírenia prenosného ochorenia COVID-19 (neprekryté horné dýchacie cesty). Druhý podnet sa týkal neoprávneného vykonávania DDD. V oboch prípadoch boli podnety na základe výkonu ŠZD vyhodnotené ako neopodstatnené. V treťom prípade sa podnet týkal prevádzkovania priestorov bez súhlasného stanoviska orgánu verejného zdravotníctva. Tento podnet bol na základe ŠZD vyhodnotený ako opodstatnený a na základe toho bolo orgánom verejného zdravotníctva začaté správne konanie vo veci uloženia pokuty za správny delikt na úseku verejného zdravotníctva podľa § 57 ods. 33 písm. c) zákona č. 355/2007 Z. z. za porušenie povinnosti ustanovenej v § 52 ods. 1 písm. b) zákona č. 355/2007 Z. z..

Za sledované obdobie boli realizované celkom 3 odbery vzoriek vôd na prevádzkach, z toho v 1 prípade na základe objednávky a v dvoch prípadoch na základe výkonu ŠZD. Všetky odobraté vzorky na základe výsledkov miestneho šetrenia ako aj na základe laboratórneho rozboru spĺňali požiadavky zdravotnej bezpečnosti. Pri posudzovaní projektových dokumentácií sme úzko spolupracovali aj s ostatnými oddeleniami RÚVZ so sídlom v Starej Ľubovni.

Overovanie informovanosti zamestnancov pomocou kontrolných listov bolo realizované dotazníkom H u 21 zamestnancov, dotazníkom C u 21 zamestnancov a dotazníkom Z u 15 zamestnancov.

V roku 2022 sme posudzovali chránené pracoviská v 8 podnikateľských subjektoch okresu Stará Ľubovňa, pričom sa jednalo najmä o schvaľovanie administratívnych priestorov v zdravotníctve a priestorov poskytujúcich služby, napr. predaj stavebného materiálu, zákazkové krajčírstvo, administratívu, fotografické služby, predaj oblečenia. V jednom prípade bolo konanie zastavené z dôvodu späťvzatia žiadosti o stanovisko k chránenému pracovisku účastníkom konania.

V roku 2022 nebola na RÚVZ so sídlom v Starej Ľubovni doručená a ani šetrená žiadosť ohľadom posúdenia práce a pracovných podmienok z hľadiska hygieny a fyziológie práce vo vzťahu k možnému vzniku choroby z povolania. Na základe prešetrenia podozrenia na chorobu z povolania u zamestnankyne v profesii skladníčka, ktoré vykonali odborní zamestnanci oddelenia PPL RÚVZ so sídlom v Starej Ľubovni v priebehu roka 2021 bol v I. Q roka 2022 doručený z Fakultnej nemocnice s poliklinikou J. A. Reimana, Prešov „Lekársky posudok o uznaní choroby z povolania a ohrozenia chorobou z povolania“ u šetrenej zamestnankyni, v ktorom sa potvrdila príčinná súvislosť poškodenia zdravia z práce. Jedná sa o chorobu z povolania v zmysle Prílohy č. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. pod položkou č. 29 - choroba z dlhodobého, nadmerného a jednostranného zaťaženia končatín - ochorenie kostí, kĺbov, šliach a nervov končatín.

2.1.1 Znižovanie miery zdravotných rizík (rizikové práce)

Zamestnanci oddelenia PPL v priebehu roka 2022 prehodnotili vydané rozhodnutia o určení rizikových prác u 6 právnických osôb, ktorým sme vydali nové rozhodnutia o určení

rizikových prác podľa § 6 ods. 3 písm. g), § 13 ods. 4 písm. k) a § 31 ods. 6 zákona č. 355/2007 Z. z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a v súlade s vyhláškou MZ SR č. 448/2007 Z. z. o podrobnostiach o faktoroch práce a pracovného prostredia vo vzťahu ku kategorizácii prác z hľadiska zdravotných rizík a o náležitostiach návrhu na zaradenie prác do kategórií. Z toho v jednom prípade sa jednalo o vyradenie prác z rizika a to v spoločnosti Levalov s.r.o., Stará Ľubovňa

Počas výkonu ŠZD vykonaného v 9 právnych subjektoch, kde zamestnanci vykonávajú rizikové práce sme sa zamerali na sledovanie pracovných podmienok zamestnancov, mieru expozície zamestnancov, na výsledky a intervaly lekárskeho preventívneho prehliadok vo vzťahu k práci a zaradenie zamestnancov do pracovného procesu na základe posúdenia zdravotnej spôsobilosti na prácu pracovnou zdravotnou službou, ako i na pridelenie a používanie osobných ochranných pracovných prostriedkov na pracoviskách. Pri vykonaných kontrolách neboli zistené závažné nedostatky.

Evidencia rizikových prác sa vykonáva v programe ASTR priebežne a sleduje sa vývoj zmien v počte zamestnancov vykonávajúcich rizikové práce v porovnaní s predchádzajúcimi rokmi.

Prehľad o počte exponovaných jednotlivým rizikovým faktorom za roky 2018 - 2022

Rok	2018		2019		2020		2021		2022	
	C	Ž	C	Ž	C	Ž	C	Ž	C	Ž
Hluk	334	19	335	12	282	1	286	0	279	0
Vibrácie	124	0	113	0	102	0	99	0	83	0
Chemické látky a zmesi	186	24	152	25	144	0	113	0	119	0
Chemické karcinogény, mutagénny, reprodukčné toxické látky	3	3	3	3	3	3	4	4	4	4

Počty zamestnancov vykonávajúcich rizikové práce podľa prevažujúcej činnosti a podľa kategórie rizikového faktora (1. stupeň prevažujúcej činnosti)

Kód	Prevažujúca činnosť (1. stupeň)	Počet exponovaných zamestnancov					
		3. kategória		4. kategória		spolu	
		celkom	žien	celkom	žien	celkom	žien
A	Poľnohospodárstvo, lesníctvo a rybolov	23	0	0	0	23	0
B	Ťažba a dobývanie	0	0	0	0	0	0
C	Priemyselná výroba	136	0	120	0	256	0
Q	Zdravotnícka a sociálna pomoc	4	4	0	0	4	4
	SPOLU	163	4	120	0	283	4

V 12 podnikateľských subjektoch okresu Stará Ľubovňa evidujeme v súčasnosti 283 osôb (zamestnanci a živnostníci - SZČO) exponovaných rizikovým faktorom, z toho 4 ženy. V porovnaní s rokom 2021 celkový počet exponovaných pracovníkov je na približne rovnakej úrovni.

Právnické osoby, ktoré majú rozhodnutím RÚVZ so sídlom v Starej Ľubovni vyhlásené rizikové práce, majú pracovnú zdravotnú službu zabezpečenú dodávateľským spôsobom. Väčšina organizácií má podpísanú zmluvu so spoločnosťou ProCare, a.s. Bratislava, Pracovná zdravotná služba, s.r.o. Poprad, Služby pre zdravie v práci, s.r.o. Prešov, BE-SOFT a.s. Košice a Nemocnica Poprad, a.s..

V okrese pôsobí i 10 neštátnych všeobecných lekárov pre dospelých, ktorí vykonávajú samostatne dodávateľským spôsobom činnosť pracovnej zdravotnej služby pre zamestnancov vykonávajúcich práce zaradené do 1. a 2. kategórie a sú zapísaní v Zozname fyzických osôb - podnikateľov a právnických osôb na ÚVZ SR v Bratislave.

2.1.2 Znižovanie zdravotných rizík z látok a zmesí kvalifikovaných ako toxické

V roku 2022 bolo v rámci ŠZD vykonaných 5 kontrol na prevádzkach, v ktorých sú zamestnanci pri svojej práci exponovaní veľmi toxickými a toxickými látkami a prípravkami. Jednalo sa predovšetkým o poľnohospodárske prevádzky, kde sa zistila už len ojedinelá aplikácia chemických prípravkov klasifikovaných ako toxické látky a prípravky, nakoľko cieľom poľnohospodárskych prevádzok je prejsť na ekologický systém hospodárenia. Pri výkone ŠZD sa zameralo na skladovanie prípravkov, likvidáciu obalov nepoužiteľných zvyškov, vedenie spotreby ako aj na odbornú spôsobilosť zamestnancov vykonávajúcich manipuláciu s prípravkami na ochranu rastlín.

V okrese Stará Ľubovňa bolo na RÚVZ so sídlom v Starej Ľubovni doručených 30 oznámení o začiatku vykonávania dezinfekcie a regulácie živočíšnych škodcov, a to prevažne v administratívnych priestoroch, v obchodných a vo výrobných prevádzkach ako aj v rómskej osade.

V sledovanom období bolo v súvislosti s demontážou a likvidáciou materiálov s obsahom azbestu zo stavieb vydaných RÚVZ so sídlom v Starej Ľubovni celkom 44 rozhodnutí.

2.1.3 Znižovanie zdravotných rizík z karcinogénnych a mutagénnych faktorov vrátane azbestu a z látok poškodzujúcich reprodukciu a narúšajúcich endokrinný systém

Od roku 2006 sú vyhlásené rizikové práce na Onkologickej ambulancii v Ľubovnianskej nemocnici, n. o., Stará Ľubovňa s rizikovým faktorom chemické karcinogény - cytostatiká v kategórii 3. Pri výkone v rámci ŠZD, ktorý vykonali odborní zamestnanci oddelenia PPL RÚVZ so sídlom v Starej Ľubovni a počas ktorého sa zamerali na spôsob manipulácie s karcinogénnymi a mutagénnymi látkami, na ich skladovanie, na zneškodňovanie kontaminovaných predmetov a obalov, na výkon lekárske preventívnych prehliadok u zamestnancov prichádzajúcich do kontaktu s predmetnými látkami ako aj na zabezpečenie a používanie OOPP sa zistilo, že oproti posudzovanému stavu nenastali v sledovanom období podstatné zmeny. Práce sú vykonávané v súlade so schváleným prevádzkovým poriadkom a hodnotením rizika. Pracuje tu jedna lekárka a 3 zdravotné sestry, ktoré majú k dispozícii dostatočné množstvo OOPP (ochranný odev, obuv, rúško a jednorazové rukavice). Celkovo bolo na danom pracovisku v roku 2022 pripravených a podaných 1645 dávok cytostatík.

V roku 2022 bolo RÚVZ so sídlom v Starej Ľubovni vydaných 44 rozhodnutí na odstraňovanie azbestu a materiálov obsahujúcich azbest zo stavieb. V 42 podaniach sa jednalo o demontáž a likvidáciu azbestocementovej krytiny zo stiech rodinných domov, hospodárskych budov, skladov, prevádzkových budov a v 2 podaniach sa jednalo o demontáž a likvidáciu azbestocementového opláštenia z fasád rodinných domov.

V rámci ŠZD bola v roku 2022 vykonaná jedna previerka na pracovisku, na ktorom boli vykonávané práce pri odstraňovaní azbestu a materiálov s obsahom azbestu zo stavieb a bola zameraná na zabezpečenie vymedzenia ochranného pásma, používanie OOPP, používanie účinných odsávacích zariadení, penetračných prípravkov, spôsob likvidácie odpadového materiálu obsahujúceho azbest a zabezpečenie vhodných zariadení na osobnú hygienu pre zamestnancov. Porušenie na kontrolovanej prevádzke nebolo zistené.

Zmeny zdravotného stavu zamestnancov manipulujúcich pri práci s dokázanými resp. pravdepodobnými karcinogénmi v sledovanom období neevidujeme.

V roku 2022 evidujeme ohľadom žiadosti o vydanie rozhodnutia o návrhu na odstraňovanie azbestu a materiálov obsahujúcich azbest zo stavieb jedno konanie, ktoré bolo zastavené z dôvodu späťvzatia podania účastníkom konania a v druhom prípade sa jednalo o prerušenie konania po dobu doplnenia svojho podania o potrebné dokumenty a to na dobu 30 dní.

V roku 2022 evidujeme celkom 11 právnych subjektov, ktoré v okrese Stará Ľubovňa vykonávali demontáž a likvidáciu azbestocementových materiálov zo stavieb, a to ASTANA, s.r.o. Poprad; AZBESTGROUP s.r.o., Bratislava - mestská časť Nové Mesto; CONSTRUCTORE-EU s.r.o., Bratislava - mestská časť Staré Mesto; PROFISTAV Krišanda s.r.o., Stará Ľubovňa; Marek Tkáč, Hrabkov; GLOBAL DIAMONDS s.r.o., Lipany; Jesika Pačajová - MARTBEST, Poprad; Milan Filičko - ARMAKOV, Stará Ľubovňa; ReTrash s.r.o., Kremnica; Strechy M s.r.o. Sabinov; Woodem s.r.o., Dubovica.

2.2 INTERVENCIE NA PODPORU ZDRAVIA PRI PRÁCI

Cieľom je napomôcť zlepšovaniu zdravotného stavu zamestnancov usmerňovaním realizácie intervenčných programov, vedením informačných kampaní, cieľným poradenstvom pre zamestnávateľov a zamestnancov v oblasti ochrany a podpory zdravia pri práci a spolupráci s PZS.

2.2.1 Zdravé pracoviská

V Poradni na ochranu a podporu zdravia pri práci pri RÚVZ so sídlom v Starej Ľubovni bolo realizované poradenstvo 82 klientom v oblasti problematiky práce s chemickými a toxickými látkami, chorôb z povolania, nárokov na OOPP, správnych pracovných návykov, telovýchovných aktivít v rámci pracovnej zmeny, zlepšenia podmienok práce na pracovisku a ochrany pracovníkov so zníženou pracovnou schopnosťou.

O novej legislatíve, plánovaných a ponúkaných aktivitách sme širokú verejnosť informovali aj na webovej stránke RÚVZ so sídlom v Starej Ľubovni.

Pri 897 konzultáciách sme sa zameriavali na zabezpečovanie vhodných pracovných podmienok, pracovnej pohody, správnu manipuláciu s veľmi toxickými a toxickými látkami, na prevenciu pred vznikom chorôb z povolania, na bezpečnú prácu so zobrazovacími jednotkami, lasermi, pyrotechnikou, pri odstraňovaní azbestu a materiálov obsahujúcich azbest zo stavieb, na vypracovanie prevádzkových poriadkov a v priebehu januára až marca 2022 aj na kontrolu dodržiavania vyhlášok Úradu verejného zdravotníctva SR v súvislosti s COVID - 19 v právnych subjektoch, ktoré dozoruje oddelenie PPL.

Od roku 2007 Oddelenie podpory zdravia a výchovy k zdraviu zahájilo realizáciu regionálneho projektu „Zdravé pracoviská“. Do projektu bola zaradená prevádzka MKEM v Starej Ľubovni. V priebehu roka 2011 sme zaradili v rámci regiónu do realizácie aj PL-PROFY v Orlove. V rámci realizácie aktivít v priebehu roka 2022 sme vypracovali a zaslali vlastné edície pre pracovníkov oboch firiem v súvislosti so Svetovým dňom proti rakovine, Svetovým dňom obezity, Týždňom mozgu, Svetovým dňom ústneho zdravia, Svetovým

dňom vody, Svetovým dňom tuberkulózy, Svetovým dňom zdravia, Európskym imunizačným týždňom, Svetovým dňom Sclerosis multiplex, Svetovým dňom pohybom ku zdraviu, Svetovým dňom čistých rúk, Európskym dňom melanómu, Svetovým dňom hypertenzie, Svetovým dňom bez tabaku, Svetovým dňom životného prostredia, Svetovým dňom darcov krvi, Svetovým dňom hepatitídy, Svetovým týždňom dojčenia, Svetovým dňom prvej pomoci, Svetovým dňom Alzheimerovej choroby, Svetovým dňom srdca, Medzinárodným dňom starších osôb, Svetovým dňom duševného zdravia, Svetovým dňom potravy, Svetovým dňom psoriázy, Európskym týždňom boja proti drogám, Svetovým dňom diabetu, Medzinárodným dňom bez fajčenia, Svetovým dňom boja proti AIDS.

2.2.2 Európska informačná kampaň Európskej agentúry pre BOZP (OSHA Bilbao) zameraná na prevenciu zdravotných a bezpečnostných rizík pri práci

V rámci kampane „Zdravé pracoviská znižujú záťaž“ 2020-2022, ktorá sa konala od 24. - 28. októbra 2022 boli poskytované konzultácie telefonickou a elektronickou formou.

Pri 897 konzultáciách sme sa zameriavali na zabezpečovanie vhodných pracovných podmienok, pracovnej pohody, správnu manipuláciu s veľmi toxickými a toxickými látkami, na prevenciu pred vznikom chorôb z povolania, na bezpečnú prácu so zobrazovacími jednotkami, lasermi, pyrotechnikou, pri odstraňovaní azbestu a materiálov obsahujúcich azbest zo stavieb, na vypracovanie prevádzkových poriadkov a v priebehu januára až marca 2022 aj na kontrolu dodržiavania vyhlášok Úradu verejného zdravotníctva SR v súvislosti s COVID - 19 v právnych subjektoch, ktoré dozoruje oddelenie PPL.

3 ODBOR HYGIENY VÝŽIVY, BEZPEČNOSTI POTRAVIN A KOZMETICKÝCH VÝROBKOV

3.1 MONITORING PRÍJMU KUCHYNSKEJ SOLI

V rámci tejto úlohy boli v roku 2022 oddelením HVBPKV odobraté 2 vzorky hotových pokrmov v zariadení spoločného stravovania - Ľubovnianska Nemocnica, n. o., Obrancov mieru 510/3, 064 01 Stará Ľubovňa a Helena Smandrová - G.H.S., Mariánske námestie č. 9, 065 03 Podolíneč. Vzorky hotových pokrmov vyhoveli v skúmanom ukazovateli. Záverečná správa pre sledovanie vývoja v oblasti príjmu soli prostredníctvom hotových pokrmov v zariadeniach spoločného stravovania bola zaslaná v požadovanom termíne.

3.2 MONITORING BEZPEČNOSTI PET FLIAŠ Z RECYKLOVANÝCH PLASTOV

V roku 2022 sme neboli gestormi úlohy zaradení do realizácie.

3.3 SLEDOVANIE VÝŽIVOVÉHO STAVU KLIENTOV V ZARIADENIACH SOCIÁLNYCH SLUŽIEB

V roku 2022 sme neboli gestormi úlohy zaradení do realizácie.

3.4 MONITORING PRÍTOMNOSTI ALERGÉNOV V HOTOVÝCH POKRMOCH PRIPRAVOVANÝCH V ZARIADENIACH SPOLOČNÉHO STRAVOVANIA A V POTRAVINÁCH URČENÝCH PRE DOJČATÁ A MALÉ DETI

V roku 2022 sme neboli gestormi úlohy zaradení do realizácie.

4 ODBOR HYGIENY DETÍ A MLÁDEŽE

4.1 AKTIVITY PREVENČIE DETSKEJ OBEZITY V KONTEXTE PLNENIA NÁRODNÉHO AKČNÉHO PLÁNU V PREVENČII OBEZITY NA ROKY 2015 - 2025 (NAPPO)

V roku 2022 bol v zariadeniach spoločného stravovania a vo výdajniach stravy pri zariadeniach pre deti a mládež zabezpečovaný efektívny a účinný výkon štátneho zdravotného dozoru, výkon kontrol dodržiavania pestrosti stravy a dodržiavania zásad pri zostavovaní jedálnych lístkov s ohľadom na odporúčané výživové dávky, na podávanie vhodných nápojov za obedom, či zabezpečenie pitného režimu, spôsob jeho realizácie, druh podávaných nápojov, spôsob konzumácie nápojov, vyznačovanie alergénov v jedálnych lístkoch. Celkovo bolo v roku 2022 vykonaných v zariadeniach spoločného stravovania odbornými zamestnancami oddelenia hygieny detí a mládeže v rámci štátneho zdravotného dozoru 31 kontrol. V 24 zariadeniach spoločného stravovania pri zariadeniach pre deti a mládež v okrese Stará Ľubovňa bolo odobratých celkom 240 sterov z prostredia.

Vo väčšine školských stravovacích zariadení v okrese Stará Ľubovňa sa realizuje projekt „Školské ovocie“, v rámci ktorého sú okrem ovocia podávané aj 100% -né ovocné šťavy.

V rámci realizácie aktivít na podporu zdravšieho prostredia na školách sme v januári 2022 poskytli 4 telefonické konzultácie ohľadom zapojenosti škôl a žiakov do Školského mliečného programu v okrese Stará Ľubovňa.

4.2 HODNOTENIE JEDÁLNYCH LÍSTKOV MŠ A ZŠ

V roku 2022 sme si v rámci realizácie projektu vyžiadali jedálne lístky (3 telefonické konzultácie) za mesiac marec a máj 2022 z dvoch školských zariadení spoločného stravovania pri mestských základných školách (ZŠ s MŠ sv. Cyrila a Metoda, Štúrova 3, 064 01 Stará Ľubovňa; ZŠ s MŠ, Podolíneč, Školská 2, 065 03 Podolíneč) a jedného školského zariadenia spoločného stravovania pri vidieckej základnej škole (ZŠ s MŠ, Plavnica 244, 065 45 Plavnica). Mesačné zhodnotenie jedálnych lístkov pre žiakov základných škôl bolo vykonané podľa zaslanej metodiky hodnotenia len u vybraných druhov potravín/pokrmov.

Čiastková správa s výsledkami bodového hodnotenia a výpočtom koeficientu pestrosti jedálnych lístkov bola zaslaná na ÚVZ SR v Bratislave v požadovanom termíne do konca marca 2022 a do konca septembra 2022.

4.3 ÚRAZY DETÍ V SR

RÚVZ so sídlom v Starej Ľubovni nie je zapojený do realizácie projektu.

6 ODBOR EPIDEMIOLOGIE

6.1 NÁRODNÝ IMUNIZAČNÝ PROGRAM SR (NIP SR)

Úloha sa plní v súlade so zákonom č. 355/2007 Z. z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a vyhláškou MZ SR č. 585/2008 Z. z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o prevencii a kontrole prenosných ochorení v znení neskorších predpisov.

Pravidelné povinné očkovanie sa v Slovenskej republike vykonáva proti desiatim prenosným ochoreniam a to proti detskej obrne, záškrtu, tetanu, čiernemu kašľu, hemofilovým invazívnym infekciám, vírusovej hepatitíde typu B, osýpkam, ružienke,

mumpsu a pneumokokovým invazívnym infekciám. Očkovacie schémy sú súčasťou očkovacieho kalendára na rok 2022. Cieľom špecifickej prevencie je podstatná redukcia až eliminácia výskytu vybraných ochorení preventabilných očkovaním, a tým zlepšenie kvality života pri dosiahnutí minimálne 95 % zaočkovanosti na celoslovenskej, krajskej a okresnej úrovni.

Na zabezpečenie plynulosti realizácie povinného očkovania bol očkovací kalendár vypracovaný ÚVZ SR pre pravidelné povinné očkovanie detí a dospelých pre rok 2022 zaslaný všetkým praktickým lekárom v odbore všeobecné lekárstvo zabezpečujúcim imunizáciu detí, dorastu i dospelaj populácie a zverejnený na webovej stránke RÚVZ so sídlom v Starej Ľubovni. Plnenie NIP je na území okresu na veľmi dobrej úrovni (udržiavanie vysokej úrovne zaočkovanosti na území okresu - nad 95 %). Situácia v oblasti imunizácie je priebežne monitorovaná, nahlásené odmietnutia povinného očkovania sú riešené prostredníctvom Poradne očkovania.

V zmysle usmernenia ÚVZ SR bola v mesiacoch september a október 2022 zamestnancami RÚVZ so sídlom v Starej Ľubovni vykonaná kontrola očkovania v 22 zdravotníckych zariadeniach na území okresu (15 APL pre deti a dorast, 1 APL pre dospelých, DSS Legnava, DSS Stará Ľubovňa, ZSS Senior Residence Vyšné Ružbachy, Dom Charitas Nová Ľubovňa, novorodenecký úsek detského oddelenia a NZZ - Nefrologické centrum Logman a.s., Stará Ľubovňa). Celková zaočkovanosť (povinné očkovanie) dosiahla úroveň 97,5 % (pokles o 0,6 % v porovnaní s predchádzajúcou sezónou).

Závažnejšie nedostatky vo výkone očkovania neboli zistené, nebola hlásená žiadna nežiaduca reakcia po očkovaní. Záverečná správa z kontroly očkovania bola odoslaná na RÚVZ v sídle kraja.

V termíne **24.-30.4.2022** sa konali aktivity v súvislosti s Európskym imunizačným týždňom (EIW), ktoré boli zamerané najmä na zlepšenie informovanosti širokej verejnosti o význame očkovania proti očkovaním preventabilným ochoreniam, ako aj na zvýšenie zaočkovanosti ťažko dosiahnuteľných skupín populácie. Z dôvodu epidemiologickej situácie v súvislosti s ochorením COVID-19 boli realizované nasledujúce zdravotno-výchovné aktivity:

1. Vyhotovený leták - vlastná edícia v spolupráci s OPZ a VkZ.
2. Na webovej stránke RÚVZ so sídlom v Starej Ľubovni (www.vzsl.sk) bol uverejnený 1 leták (vlastná edícia).
3. Zabezpečená distribúcia letáku v spolupráci s OPZ a VkZ - 217 subjektom.
4. Zhotovená 1 názorná propagácia v priestoroch RÚVZ so sídlom v Starej Ľubovni.
5. Na oddelení epidemiológie RÚVZ so sídlom v Starej Ľubovni bolo poskytované poradenstvo v oblasti očkovania pre laickú verejnosť, v rámci EIW boli poskytnuté 3 telefonické konzultácie pre laickú verejnosť v súvislosti s očkovaním.

Poskytovatelia zdravotnej starostlivosti (PZS) sú v oblasti plnenia NIP pravidelne usmerňovaní formou metodických listov v priebehu celého roka, laická verejnosť je informovaná prostredníctvom webovej stránky RÚVZ.

6.2 SURVEILLANCE INFEKČNÝCH CHORÔB

V súlade s Akčným programom Spoločenstva v oblasti zdravia (2014 - 2020) a na základe analýzy epidemiologickej situácie v SR je potrebné zabezpečiť vysokú úroveň ochrany pred infekčnými chorobami s dodržaním etických hodnôt a neporušovaním existujúcich kódexov správania. Veľkú pozornosť si vyžaduje možné ohrozenie zdravia našich obyvateľov zvonku, teda importovanými nákazami prostredníctvom prísťahovalcov a zvyšujúcim sa cestovným ruchom, ako aj hrozba ochorení vyvolaných novými alebo „staronovými“ patogénnymi mikroorganizmami. Skvalitnenie epidemiologického dohľadu, zhromažďovania údajov, monitorovania, kontroly a hlásenia prenosných ochorení, zlepšenie laboratórnej spolupráce a

monitorovanie rezistencie na ATB sú dôležité pre ochranu našich občanov a zvyšujú schopnosť vysporiadať sa s prenosnými ochoreniami. Ochrana pred infekčnými chorobami musí byť zabezpečená na všetkých úrovniach. Úloha sa plnila podľa pokynov gestora a členov špecializovaných pracovných skupín.

V informačnom systéme boli zdokumentované všetky prenosné ochorenia s príslušnými protiepidemickými opatreniami v ohnisku nákazy, kontakty s prenosným ochorením, výsledky laboratórnych vyšetrení, nariadené opatrenia a pod..

Monitorovanie, hlásenie, evidencia a analýza prenosných ochorení boli vykonávané priebežne. Hlásenie prenosných ochorení vykonávali poskytovatelia zdravotnej starostlivosti písomnou formou, v prípade hromadných alebo závažných ochorení aj telefonicky.

Prenosné ochorenia boli hlásené v súlade so štandardnými definíciami prenosných ochorení podliehajúcich ohlasovacej povinnosti v odôvodnených prípadoch doplnených laboratórnymi výsledkami. Zber, evidencia, sumarizácia a analýza hlásených prenosných ochorení, ako aj kontrola kvality údajov sa vykonávala prostredníctvom epidemiologického informačného systému (EPIS). Vďaka údajom v informačnom systéme, zvlášť v systéme rýchleho varovania existuje možnosť získania dôležitých údajov o aktuálnej epidemiologickej situácii v tom - ktorom regióne. Osobitná pozornosť je v prípade nahlásenia venovaná importovaným nákazám. Utečenecké tábory a strediská sa síce v našom regióne nenachádzajú, ale severná hranica okresu hraničí s Poľskom.

Priebežne 1 krát týždenne sa vykonával zber údajov o výskyte akútnych respiračných ochorení, chrípke podobných ochorení a ich komplikácií (52 hlásení v informačnom systéme).

Zlepšenie informovanosti a zvýšenie edukácie obyvateľstva v problematike prenosných ochorení je zabezpečené prostredníctvom:

- programu EPIS (vstupný portál pre verejnosť),
- webová stránka RÚVZ so sídlom v Starej Ľubovni (52 krát týždenná aktualizácia akútnych respiračných ochorení, 12 krát mesačná analýza prenosných ochorení, 12 krát metodický list),
- zdravotno-výchovných aktivít zameraných na prevenciu prenosných ochorení (1 krát podaná informácia prostredníctvom telefonickej linky prevencie AIDS).

Pre rozvoj verejného zdravotníctva v oblasti infekčných ochorení je potrebné zlepšiť informovanosť verejnosti a odstrániť všetky rozdiely, aby mali občania SR rovnaký prístup k zdravotníckej starostlivosti bez ohľadu na pohlavie, vek, etnický pôvod, vzdelanie alebo miesto bydliska.

6.3 INFORMAČNÝ SYSTÉM PRENOSNÝCH OCHORENÍ

Úloha sa plnila podľa pokynov gestora a členov špecializovaných pracovných skupín. V priebehu sledovaného obdobia sa priebežne monitoroval výskyt infekčných ochorení, získané údaje s príslušnými epidemiologickými údajmi a laboratórnym vyšetrením boli zadávané a následne analyzované prostredníctvom epidemiologického informačného systému EPIS s využívaním všetkých možností, ktoré poskytuje - centrálnej databázy prípadov infekčných ochorení hlásených individuálne, centrálnej databázy prípadov chrípky, chrípke podobných ochorení a akútnych respiračných ochorení hlásených hromadne, centrálnej databázy vyšetrení vykonaných v NRC zahrnutých do projektu, systému rýchleho varovania. V súlade s Akčným programom Spoločenstva v oblasti zdravia (2014 – 2020) sa zabezpečuje systematický zber, sumarizácia a analýza údajov o infekčných ochoreniach a monitorovanie zdravia obyvateľov.

Štyria všeobecní lekári a jeden odborný lekár sú užívateľmi epidemiologického informačného systému (EPIS), prostredníctvom ktorého sa vykonáva evidencia a pravidelná analýza hlásených prenosných ochorení.

V hodnotenom období bolo okrem vyššie uvedených údajov spracovaných a do informačného systému vložených:

- 11 253 prípadov prenosných ochorení,
- 3 815 spracovaných ohnísk,
- 14 hlásení do SRV (systém rýchleho varovania),
- vydaných 1 036 rozhodnutí s nariadenými opatreniami.

V sledovanom období sme mali hlásené celkom 2 ochorenia preventabilné očkovaním: - pertussis, potvrdené laboratórne a 1 ochorenie na parotitídu potvrdenú laboratórne. Informačný systém prenosných ochorení je maximálne (v pracovných dňoch denne) využívaný na evidenciu a hlásenie prenosných ochorení, na analýzy a grafické spracovanie vývoja prenosných ochorení.

6.4 NOZOKOMIÁLNE NÁKAZY

V súlade s Akčným programom Spoločenstva v oblasti zdravia a odporúčaním Rady Európy o bezpečnosti pacientov vrátane prevencie a kontroly infekcií vzniknutých v súvislosti so zdravotnou starostlivosťou sa vykonáva surveillance a kontrola nozokomiálnych nákaz na lôžkových oddeleniach zdravotníckych zariadení.

Plnenie úlohy na úrovni okresu je v štádiu hlásenia, evidencie, získavania dokumentácie, šetrenia a analýzy výskytu NN (zber hlásení – minimálne 1 krát týždenne, analýza NN - 1 krát mesačne). Komisia NN v sledovanom období zasadala 4 krát za účasti epidemiológa RÚVZ so sídlom v Starej Ľubovni.

Z Ľubovnianskej nemocnice, n. o. (ďalej len ĽN, n. o.) bolo v sledovanom období hlásených a analyzovaných 202 NN.

V rámci ŠZD bolo celkovo odobratých a vyšetrených 235 sterov z prostredia, 90 sterov zo sterilného materiálu, ďalej bolo odobratých a vyšetrených 36 iných vzoriek z prostredia (29 odpadových vôd, 4 čistené vody, 3 vzorky ovzdušia).

Z 36 evidovaných sterilizačných prístrojov bolo otestovaných 26 prístrojov – 129 vzoriek s protokolmi. Opakované kontroly boli vykonávané v súlade s frekvenciou kontrol stanovených vyhláškou MZ SR č. 192/2015 Z. z., ktorou sa mení a dopĺňa vyhláška MZ SR č. 553/2007 Z. z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o požiadavkách na prevádzku zdravotníckych zariadení z hľadiska ochrany zdravia.

Z iných aktivít zameraných na surveillance nozokomiálnych nákaz a zvýšenie bezpečnosti pacienta boli v roku 2022 realizované zdravotno-výchovné aktivity v rámci kampane vyhlásenej SZO „Hygiena a dezinfekcia rúk“ v spolupráci s OPZ a VkJ:

- leták, vlastná edícia - 1,
- distribúcia vlastnej edície 160 subjektom (zdravotnícke zariadenia, obce, školy, komunitné centrá, sociálne zariadenia),
- informácia na webovej stránke www.vzsl.sk - 1,
- 1 názorná propagácia,
- iné : - stery z rúk u 65 zdravotníckych pracovníkov ĽN, n. o.,
- praktický nácvik dezinfekcie rúk s použitím UV lampy u 89 zamestnancov ĽN, n. o..

6.5 MIMORIADNE EPIDEMIOLOGICKÉ SITUÁCIE

Pre prípad mimoriadnej epidemiologickej situácie je vypracovaný a priebežne aktualizovaný havarijný plán pre prípad výskytu mimoriadnej situácie a pandemický plán, v súlade s ktorými je monitorovaná aktuálna epidemiologická situácia na území okresu.

Pri RÚVZ so sídlom v Starej Ľubovni sú zriadené zásahové skupiny, ktorých činnosť je koordinovaná podľa potreby a v súlade s vypracovaným plánom.

Na území okresu bola situácia monitorovaná a priebežne, v súlade s Plánom opatrení pre prípad pandémie chrípky v Slovenskej republike boli plnené opatrenia v medzipandemickom období.

V priebehu sledovaného obdobia sme monitorovali epidemiologickú situáciu a spracovávali a zasielali pravidelné hlásenia:

- týždenná informácia o výskyte ARO a CHPO (hlásenie do EPIS 52 krát, správa uverejnená na webovej stránke 52 krát),
- pravidelné (mesačné) metodické usmernenia zasielané zdravotníckym zariadeniam, ÚSS, prednostovi okresného úradu a RVPS na území okresu s aktuálnou informáciou o výskyte akútnych respiračných a chrípke podobných ochorení,
- v rámci systému rýchleho varovania boli do epidemiologického informačného systému vložené a aktualizované 14 hlásení prenosných ochorení mimoriadneho významu.

V roku 2022 sme v okrese Stará Ľubovňa zaznamenali 9 994 potvrdených prípadov na ochorenie COVID-19. V roku 2022 sme zaznamenali 31 epidémií v súvislosti s ochorením COVID 19 (ZŠ s MŠ - 11, Stredné školy - 4, DSS - 2, zdravotnícke zariadenia - 4, Dom sv. Anny Stará Ľubovňa, DD sv.Hofbauera Podolíneč a rodinné epidémie - 8).

Počas roka sme zaznamenali 9 výskytov prenosných ochorení v epidemiologickej súvislosti na:

- 1 lokálna epidémia na salmonelovú enteritídu v súvislosti s rodinnou oslavou, kde ochorelo 24 osôb,
- 8 rodinných výskytov na: salmonelovú enteritídu (5 rodinných výskytov s 13 prípadmi ochorenia), rotavírusovú enteritídu (2 rodinné prípady so 4 prípadmi ochorenia) a adenovírusovú enteritídu (1 rodinný výskyt s 2 prípadmi ochorenia).

6.6 ENVIRONMENTÁLNA SURVEILLANCE POLIOMYELITÍDY A SLEDOVANIE VDPV

Úloha sa realizovala podľa pokynu ÚVZ SR. V rámci úlohy bol zabezpečený odber vzoriek odpadových vôd podľa harmonogramu odberov, ktorý vypracoval RÚVZ so sídlom v Košiciach a ich virologické vyšetrenie na zistenie prítomnosti poliovírusov a iných enterovírusov vo vonkajšom prostredí. V sledovanom období bolo odobratých 6 vzoriek odpadových vôd pred ich vyústením do ČOV v meste Stará Ľubovňa. Na základe laboratórneho vyšetrenia bolo 5 vzoriek negatívnych a v 1 vzorke - spodná fáza, bol potvrdený RT-PCR metódou NPEV – non polio enterovírusy - Coxackie B5 (identifikácia izolovaného vírusu pracoviskom NRC pre poliomyelitídu pri ÚVZ SR Bratislava). Ďalej sa priebežne monitoruje výskyt akútnych chabých obŕn (ACHO). V sledovanom období nebolo hlásené ochorenie ani podozrenie z ochorenia.

6.7 PREVENCIA HIV/AIDS

Na úrovni okresu sa plní úloha realizovaním zdravotno-výchovných aktivít zameraných na prevenciu HIV/AIDS v zariadeniach pre deti a mládež na území okresu. Edukáciou mládeže za súčasného využitia audiovizuálnej techniky a formou diskusie mladých ľudí s odborníkmi sa postupne dosahuje zmena postojov mládeže k tejto infekcii a iným pohlavne prenosným ochoreniam. Zvýšenú aktivitu a záujem zo strany školských zariadení evidujeme každoročne v mesiacoch október - december (v rámci Svetového dňa AIDS), kedy sú besedy s mládežou organizované pre 8. - 9. ročníky ZŠ a SŠ na území okresu.

V priebehu roka 2022 bolo v spolupráci s OPZ a VkJ realizovaných 7 zdravotno-výchovných aktivít (prednášky) s účasťou 172 edukovaných (65 študentov SŠ a 107 žiakov ZŠ) a ďalšie iné aktivity: 1 vlastná edícia - leták, 1 názorná propagácia, 1 vlastná edícia uverejnená na webovej stránke, 1 distribúcia vlastnej edície 171 subjektom, 1 telefonická

informácie prostredníctvom Linky prevencie AIDS (otázky boli zamerané prevažne na spôsob a miesto vyšetrenia).

6.8 PORADNE OČKOVANIA

K 1.12.2011 bola na Regionálnom úrade verejného zdravotníctva so sídlom v Starej Ľubovni zriadená poradňa s poskytovaním poradenstva a konzultácií v oblasti očkovania pre zdravotníckych pracovníkov i laickú verejnosť v týchto oblastiach:

- povinné pravidelné očkovanie detí a dospelých,
- očkovanie pred cestou do zahraničia,
- odporúčané očkovania,
- očkovanie osôb profesionálne vystavených zvýšenému nebezpečenstvu vybraných nákaz,
- očkovanie detí s kontraindikáciami,
- iná problematika spojená s očkovaním.

V roku 2022 bolo poskytnutých celkom 42 telefonických konzultácií. Konzultácie boli poskytované odborníkom v oblasti zdravotníctva aj laickej verejnosti.

6.9 OPTIMALIZÁCIA VEREJNEJ SPRÁVY V OBLASTI EPIDEMIOLOGIE

Cieľom projektu je optimalizovať procesy výkonov verejnej správy vo verejnom zdravotníctve v oblasti epidemiológie.

9 PODPORA ZDRAVIA

9.1 DRAVOTNÉ UVEDOMNIE A SPRÁVANIE SA OBYVATEĽOV SR

V priebehu roka 2022 prebiehala príprava na ďalší zber údajov.

9.2 PRIESKUM ZDRAVOTNEJ GRAMOTNOSTI OBYVATEĽOV SR

Výsledky prieskumu HLS19 za rok 2020 budú k dispozícii v publikácii HLS19: Európsky prieskum zdravotnej gramotnosti v SR 2019-2021.

9.3 NÁRODNÝ AKČNÝ PLÁN V PREVENCII OBEZITY NA ROKY 2015-2025

V súvislosti s plnením tejto úlohy prijal RÚVZ so sídlom v Starej Ľubovni členstvo v pracovnej skupine pre Podporu pohybovej aktivity, prevenciu nadváhy a obezity na RÚVZ SR.

V marci 2022 sme pre študentov Spojenej školy internátnej v Starej Ľubovni uskutočnili prednášku pod názvom „Stomatohygienu“ a v septembri 2022 sme pre žiakov ZŠ ul. Levočská v Starej Ľubovni uskutočnili prednášku pod názvom „Srdce“. Ohľadom dohodnutia aktivít sme zástupcom týchto škôl poskytli 1 telefonickú konzultáciu a zabezpečili distribúciu zdravotno-výchovného materiálu.

V súvislosti so zlepšením zdravotného uvedomenia celej populácie sme v roku 2022 uskutočnili aktivity pri príležitosti významných dní s osobitným zameraním na témy a termíny odporúčané SZO:

Pri príležitosti **Svetového dňa proti rakovine - /4.2.2022/** sme vypracovali vlastnú edíciu, ktorú sme zaslali všetkým MŠ, ZŠ a SŠ (celkom 32), 20 APL pre dospelých, 16 APL pre deti a dorast, 43 obciam a mestám v okrese Stará Ľubovňa, 7 gynekologickým ambulanciám, 18

zubným ambulanciam, 15 lekárňam v okrese Stará Ľubovňa, 6 komunitným centrá, Ľubovnianskej nemocnici, n. o., Domovu seniorov v Starej Ľubovni, Domovu sociálnych služieb a zariadeniu pre seniorov v obci Jarabina, Domovu sociálnych služieb vo Vyšných Ružbachoch (celkom 161 subjektov). S vlastnou edíciou sme zároveň uvedeným inštitúciám distribuovali „Európsky kódex proti rakovine“. Na webovej stránke RÚVZ so sídlom v Starej Ľubovni sme propagovali Svetový deň proti rakovine, ako aj názornou propagáciou v priestoroch RÚVZ. V rámci edukačných aktivít sme uskutočnili prednášku pod názvom „Zdravý životný štýl“ pre študentov Spojenej školy internátnej v Starej Ľubovni. V súvislosti s dohodnutím edukačnej aktivity bola uskutočnená 1 telefonická konzultácia.

Pri príležitosti **Svetového dňa obezity - /4.3.2022/** sme vypracovali vlastnú edíciu pod názvom „Svetový deň obezity - 4.marec 2022“, ktorú sme zaslali všetkým MŠ, ZŠ a SŠ (celkom 32), 20 APL pre dospelých, 16 APL pre deti a dorast, 43 obciam a mestám v okrese Stará Ľubovňa, 7 gynekologickým ambulanciam, 18 zubným ambulanciam, 15 lekárňam v okrese Stará Ľubovňa, 6 komunitným centrá, Ľubovnianskej nemocnici, n. o., Domovu seniorov v Starej Ľubovni, Domovu sociálnych služieb a zariadeniu pre seniorov v obci Jarabina, Domovu sociálnych služieb vo Vyšných Ružbachoch, 39 podnikom v okrese Stará Ľubovňa (celkom 200 subjektov). Na webovej stránke RÚVZ so sídlom v Starej Ľubovni sme propagovali Svetový deň proti rakovine, ako aj názornou propagáciou v priestoroch RÚVZ a vo vstupných priestoroch RÚVZ.

V rámci **Týždňa mozgu - /14.-20.3.2022/** sme spracovali vlastnú edíciu, ktorú sme prezentovali na webovej stránke RÚVZ so sídlom v Starej Ľubovni a distribuovali 15 lekárňam, 20 APL pre dospelých, 16 APL pre deti a dorast, 18 zubným ambulanciam, 7 gynekologickým ambulanciam, 6 komunitným centrá, všetkým MŠ, ZŠ a SŠ (celkom 32), 43 obciam a mestám v okrese Stará Ľubovňa, Ľubovnianskej nemocnici, n. o., Domovu seniorov v Starej Ľubovni, Domovu sociálnych služieb vo Vyšných Ružbachoch, 17 základným organizáciám Jednoty dôchodcov Slovenska a okresnej organizácii Jednoty dôchodcov Slovenska (celkom 178 subjektov). Týždeň mozgu sme propagovali aj názornou propagáciou v priestoroch RÚVZ.

V rámci edukačnej činnosti sme uskutočnili 1 prednášku pod názvom „Tréning mozgu“ pre študentov Spojenej školy internátnej v Starej Ľubovni, 2 prednášky pod názvom „Tréning mozgu“ pre žiakov ZŠ ul. Levočská v Starej Ľubovni a 1 prednášku pod názvom „Tréning mozgu“ pre žiakov ZŠ v Kamienke. Súčasťou edukačných aktivít bola aj distribúcia zdravotno-výchovných materiálov s uvedenou problematikou, ako aj výskumno-prieskumné činnosti. Kognitívnych úloh sa zúčastnilo na Spojenej škole internátnej v Starej Ľubovni 18 študentov, na ZŠ ul. Levočská v Starej Ľubovni 43 žiakov a na ZŠ v Kamienke 11 žiakov. Počas realizácie sme zabezpečili 3 telefonické konzultácie ohľadom dohodnutia aktivít, distribúciu zdravotno-výchovného materiálu. Dňa 13.4.2022 sme na Slovenskú Alzheimerovu spoločnosť zaslali stručnú informáciu o realizovaných aktivitách pri príležitosti Týždňa mozgu.

Pri príležitosti **Svetového dňa ústneho zdravia - /20.3.2022/** sme vypracovali vlastnú edíciu, ktorú sme zaslali všetkým MŠ, ZŠ a SŠ (celkom 32), 20 APL pre dospelých, 16 APL pre deti a dorast, 18 zubným ambulanciam, 7 gynekologickým ambulanciam, 43 obciam a mestám v okrese Stará Ľubovňa, 15 lekárňam v okrese Stará Ľubovňa, 6 komunitným centrá, Ľubovnianskej nemocnici, n. o., Domovu seniorov v Starej Ľubovni, Domovu sociálnych služieb vo Vyšných Ružbachoch (celkom 160 subjektov). Na webovej stránke RÚVZ so sídlom v Starej Ľubovni sme propagovali Svetový deň ústneho zdravia, ako aj názornou propagáciou v priestoroch RÚVZ.

Pri príležitosti **Svetového dňa vody - /22.3.2022/** sme vypracovali vlastnú edíciu, ktorú sme zaslali všetkým MŠ, ZŠ a SŠ (celkom 32), 20 APL pre dospelých, 16 APL pre deti a dorast, 43 obciam a mestám v okrese Stará Ľubovňa, 7 gynekologickým ambulanciam, 18 zubným

ambulanciám, 15 lekárňam v okrese Stará Ľubovňa, 6 komunitným centrá, Ľubovnianskej nemocnici, n. o., Domovu seniorov v Starej Ľubovni, Domovu sociálnych služieb vo Vyšných Ružbachoch (celkom 199 subjektov). Na webovej stránke RÚVZ so sídlom v Starej Ľubovni sme propagovali Svetový deň proti rakovine, ako aj názornou propagáciou v priestoroch RÚVZ.

V rámci edukačných aktivít sme uskutočnili prednášku pod názvom „Pitná voda a zdravie“ pre žiakov ZŠ s MŠ sv. Cyrila a Metoda v Starej Ľubovni. V súvislosti s dohodnutím edukačnej aktivity bola uskutočnená 1 osobná konzultácia.

V súvislosti so **Svetovým dňom tuberkulózy - /24.3.2022/** sme vypracovali vlastnú edíciu, ktorú sme zaslali 32 MŠ, ZŠ a SŠ v okrese Stará Ľubovňa, 20 APL pre dospelých, 16 APL pre deti a dorast, 7 gynekologickým ambulanciám, 15 lekárňam v okrese Stará Ľubovňa, Ľubovnianskej nemocnici, n. o., 43 obciam a mestám v okrese Stará Ľubovňa, Domovu seniorov v Starej Ľubovni, Domovu sociálnych služieb vo Vyšných Ružbachoch, 6 komunitným centrá (celkom 142 subjektov). Na webovej stránke RÚVZ so sídlom v Starej Ľubovni sme propagovali tento svetový deň, ako aj názornou propagáciou v priestoroch RÚVZ.

V súvislosti so **Svetovým dňom zdravia - /7.4.2022/** sme spracovali vlastnú edíciu pod názvom „Svetový deň zdravia“, ktorú sme následne distribuovali všetkým MŠ, ZŠ a SŠ (celkom 32), 20 APL pre dospelých, 16 APL pre deti a dorast, 43 obciam a mestám v okrese Stará Ľubovňa, 7 gynekologickým ambulanciám, 18 zubným ambulanciám, 15 lekárňam v okrese Stará Ľubovňa, 6 komunitným centrá, Ľubovnianskej nemocnici, n. o., Domovu seniorov v Starej Ľubovni, Domovu sociálnych služieb vo Vyšných Ružbachoch, 39 firmám a inštitúciám v okrese Stará Ľubovňa (celkom 199 subjektov). O plánovaných a ponúkaných aktivitách v súvislosti so Svetovým dňom zdravia sme širokú verejnosť informovali na webovej stránke RÚVZ so sídlom v Starej Ľubovni. Svetový deň zdravia bol propagovaný aj nástenkou v priestoroch RÚVZ so sídlom v Starej Ľubovni.

Európsky imunizačný týždeň (EIW) - /24.-30.4.2022/ V súvislosti s EIW zabezpečili pracovníci OPZ a VkJ pri RÚVZ so sídlom v Starej Ľubovni distribúciu spracovanej vlastnej edície do 15 lekární, 32 MŠ, ZŠ a SŠ v okrese Stará Ľubovňa, 43 obciam a mestám v okrese Stará Ľubovňa, 20 APL pre dospelých, 16 APL pre deti a dorast, 7 gynekologickým ambulanciám, 18 zubným ambulanciám, 6 komunitným centrá, Ľubovnianskej nemocnici, n. o., Domovu seniorov v Starej Ľubovni, Domovu sociálnych služieb vo Vyšných Ružbachoch, 17 základným organizáciám Jednoty dôchodcov Slovenska a okresnej organizácii Jednoty dôchodcov Slovenska, 39 podnikom v okrese Stará Ľubovňa (celkom 217 subjektov). EIW bol propagovaný formou nástenky na RÚVZ so sídlom v Starej Ľubovni a na webovej stránke RÚVZ so sídlom v Starej Ľubovni.

V rámci **Svetového dňa čistých rúk - /5.5.2022/** sme vypracovali vlastnú edíciu, ktorú sme zaslali všetkým MŠ, ZŠ a SŠ (celkom 32), 20 APL pre dospelých, 16 APL pre deti a dorast, 43 obciam a mestám v okrese Stará Ľubovňa, 7 gynekologickým ambulanciám, 18 zubným ambulanciám, 15 lekárňam v okrese Stará Ľubovňa, 6 komunitným centrá, Ľubovnianskej nemocnici, n. o., Domovu seniorov v Starej Ľubovni, Domovu sociálnych služieb vo Vyšných Ružbachoch (celkom 160 subjektov). Na webovej stránke RÚVZ so sídlom v Starej Ľubovni sme propagovali tento svetový deň, ako aj názornou propagáciou v priestoroch RÚVZ.

V rámci **Európskeho dňa melanómu - /9.5.2022/** sme vypracovali vlastnú edíciu, ktorú sme zaslali všetkým MŠ, ZŠ a SŠ (celkom 32), 20 APL pre dospelých, 16 APL pre deti a dorast, 43 obciam a mestám v okrese Stará Ľubovňa, 7 gynekologickým ambulanciám, 18 zubným ambulanciám, 15 lekárňam v okrese Stará Ľubovňa, 6 komunitným centrá, Ľubovnianskej nemocnici, n. o., Domovu seniorov v Starej Ľubovni, Domovu sociálnych služieb vo Vyšných Ružbachoch, 17 základným organizáciám Jednoty dôchodcov Slovenska a okresnej organizácii Jednoty dôchodcov Slovenska, 39 podnikom v okrese Stará Ľubovňa (celkom 217

subjektov). Na webovej stránke RÚVZ so sídlom v Starej Ľubovni sme propagovali tento svetový deň, ako aj názornou propagáciou v priestoroch RÚVZ.

Pri príležitosti **Svetového dňa – pohybov ku zdraviu - /10.5.2022/** sme spracovali vlastnú edíciu – leták pod názvom „Svetový deň – pohybov ku zdraviu“, ktorú sme distribuovali 32 MŠ, ZŠ a SŠ v okrese Stará Ľubovňa, 15 lekárniam, 20 APL pre dospelých, 16 APL pre deti a dorast, 18 zubným ambulanciám, 7 gynekologickým ambulanciám, Ľubovnianskej nemocnici, n. o., 43 obciam a mestám v okrese Stará Ľubovňa, Domovu seniorov v Starej Ľubovni, Domovu sociálnych služieb vo Vyšných Ružbachoch, 17 základným organizáciám Jednoty dôchodcov Slovenska a okresnej organizácii Jednoty dôchodcov Slovenska, 6 komunitným centrá, 39 podnikom v okrese Stará Ľubovňa (celkom 217 subjektov). Svetový deň bol propagovaný formou nástenky a webovej stránky RÚVZ so sídlom v Starej Ľubovni.

V súvislosti so Svetovým dňom pohybov ku zdraviu sme uskutočnili individuálne poradenstvo formou výjazdu pracovníkov Poradne zdravia pre 12 zamestnancov ZŠ v Podsadku. Klientom sme poskytli biochemické vyšetrenie rizikových faktorov KVCH (cholesterol, HDL cholesterol, triglyceridy a glukóza) z kapilárnej krvi, antropometrické merania (výška, váha, pás, boky s následným stanovením BMI a WHR, percento telesného tuku), štandardné meranie tlaku krvi. Na základe rozhovoru bola u klientov odobraná anamnéza, zhodnotili sa stravovacie zvyklosti, aktuálne biochemické vyšetrenie, meranie tlaku krvi a antropometrické merania. Zistené výsledky sme spracovali v programe Test zdravé srdce a klienta sme oboznámili o význame rizikových faktorov vo vzťahu k zdraviu vo všeobecnosti, ale aj o tých, ktoré boli u klienta prítomné. V prípade zvýšenej alebo rizikovej hladiny jednotlivých meraní sa klientovi odporučila nielen úprava životného štýlu, ale v ďalšom postupe bol pozvaný na opakované vyšetrenie do základnej poradne alebo do nadstavbovej poradne, prípadne sa odporučil do starostlivosti ošetrojúceho lekára. Súčasťou vyšetrenia u každého klienta bolo aj poskytnutie zdravotno-výchovných materiálov. Dvaja klienti boli odporúčaní do starostlivosti ošetrojúceho lekára. Fajčiarom (2 klienti) bolo poskytnuté poradenstvo v odvykaní od fajčenia. Ohľadom dohodnutia aktivít bola poskytnutá 1 telefonická konzultácia.

V rámci edukačných aktivít sme poskytli prednášku na tému „Pohybová aktivita“ pre študentov Spojenej školy internátnej v Starej Ľubovni. Edukovaných bolo 14 študentov. Súčasťou edukačných aktivít bola distribúcia zdravotno-výchovného materiálu a meranie hladiny CO v pľúcach a v krvi CO monitorom u 11 študentov. V súvislosti s dohodnutím aktivít bola poskytnutá 1 telefonická konzultácia.

V rámci stanovišťa zdravia na RÚVZ so sídlom v Starej Ľubovni sme uskutočnili meranie tlaku krvi a meranie hladiny CO v pľúcach a v krvi CO monitorom. Súčasťou vyšetrenia u každého klienta bolo aj poskytnutie zdravotno-výchovných materiálov a poskytnutie odborného poradenstva. V rámci stanovišťa zdravia využilo 21 klientov meranie CO monitorom a 22 klientov meranie tlaku krvi.

V súvislosti so **Svetovým dňom hypertenzie - /17.5.2022/** sme vypracovali vlastnú edíciu, ktorú sme zaslali 32 MŠ, ZŠ a SŠ v okrese Stará Ľubovňa, 20 APL pre dospelých, 16 APL pre deti a dorast, 18 zubným ambulanciám, 7 gynekologickým ambulanciám, 15 lekárniam v okrese Stará Ľubovňa, Ľubovnianskej nemocnici, n. o., 43 obciam a mestám v okrese Stará Ľubovňa, Domovu seniorov v Starej Ľubovni, Domovu sociálnych služieb vo Vyšných Ružbachoch, 6 komunitným centrá, 17 základným organizáciám Jednoty dôchodcov Slovenska a okresnej organizácii Jednoty dôchodcov Slovenska (celkom 178 subjektov). Na webovej stránke RÚVZ so sídlom v Starej Ľubovni sme propagovali tento svetový deň, ako aj názornou propagáciou v priestoroch RÚVZ.

V rámci edukačných aktivít sme poskytli prednášku na tému „Pohybová aktivita“ pre 38 žiakov ZŠ v Plavči. Súčasťou edukačných aktivít bola distribúcia zdravotno-výchovného materiálu a meranie hladiny CO v pľúcach a v krvi CO monitorom u 16 žiakov. Pre 14

zamestnancov ZŠ s MŠ v Plavči sme poskytli meranie tlaku krvi. V súvislosti s dohodnutím aktivít bola poskytnutá 1 telefonická konzultácia.

V rámci **Svetového dňa Sclerosis Multiplex - /29.5.2022/** sme vypracovali vlastnú edíciu, ktorú sme zaslali všetkým MŠ, ZŠ a SŠ (celkom 32), 20 APL pre dospelých, 16 APL pre deti a dorast, 43 obciam a mestám v okrese Stará Ľubovňa, 7 gynekologickým ambulanciám, 15 lekárňam v okrese Stará Ľubovňa, 6 komunitným centrá, Ľubovnianskej nemocnici, n. o., Domovu seniorov v Starej Ľubovni, Domovu sociálnych služieb vo Vyšných Ružbachoch (celkom 142 subjektov). Na webovej stránke RÚVZ so sídlom v Starej Ľubovni sme propagovali tento svetový deň, ako aj názornou propagáciou v priestoroch RÚVZ.

Pri príležitosti **Svetového dňa bez tabaku - /31.5.2022/** sme spracovali vlastnú edíciu pod názvom „Svetový deň bez tabaku“, ktorý sme distribuovali do 32 MŠ, ZŠ a SŠ v okrese Stará Ľubovňa, 43 obciam a mestám v okrese Stará Ľubovňa, 20 APL pre dospelých, 16 APL pre deti a dorast, 18 zubným ambulanciám, 7 gynekologickým ambulanciám, 15 lekárňam v okrese Stará Ľubovňa, Ľubovnianskej nemocnici, n. o., Domovu seniorov v Starej Ľubovni, Domovu sociálnych služieb vo Vyšných Ružbachoch, 6 komunitným centrá. Tento svetový deň bol propagovaný nástenkou v priestoroch RÚVZ so sídlom v Starej Ľubovni a na webovej stránke RÚVZ so sídlom v Starej Ľubovni (celkom 160 subjektov). V rámci edukačných aktivít sme 20.5.2022 pre žiakov 8. ročníka a pre žiakov 9. ročníka ZŠ v Hniezdom uskutočnili 2 besedy pod názvom „Fajčenie“ spojených s premietnutím videofilmu pod názvom „Kým stúpa dym“, distribúciou zdravotno-výchovného materiálu s uvedenou problematikou a meraním hladiny CO v pľúcach a v krvi CO monitorom u 11 žiakov. Dňa 27.5.2022 sme uskutočnili 2 prednášky na tému „Fajčenie“ spojené s distribúciou zdravotno-výchovného materiálu s uvedenou problematikou pre žiakov 7.- 8.ročníka ZŠ ul. Komenského v Starej Ľubovni a meraním hladiny CO v pľúcach a v krvi CO monitorom u 26 žiakov. Edukovaných bolo celkom 75 žiakov.

V rámci „Dňa otvorených dverí“ na RÚVZ so sídlom v Starej Ľubovni v dňoch 30.-31.5.2022 sme pre klientov uskutočnili meranie hladiny CO v pľúcach a v krvi CO monitorom, ktoré využilo 44 klientov, meranie vitálnej kapacity pľúc spirometrom sme poskytli 19 klientom. U 14 klientov fajčiarov bol vyplnený Fagerstromov dotazník závislosti na nikotíne a poskytli sme im informácie o možnosti návštevy poradne na odvykanie od fajčenia a využívania anonymnej telefónnej linky poskytujúcej pomoc a poradenstvo v odvykaní od fajčenia. Všetkým 44 klientom sme distribuovali zdravotno-výchovný materiál a poskytli poradenstvo na tému škodlivosti fajčenia tabaku, odvykania od fajčenia a pasívnej inhalácie tabakového dymu. Dni otvorených dverí na RÚVZ so sídlom v Starej Ľubovni pri príležitosti Svetového dňa bez tabaku 30.-31.5.2022 sme propagovali oznamom na webovej stránke RÚVZ so sídlom v Starej Ľubovni a aj formou internej nástenky v priestoroch čakárne pred Poradňou zdravia a formou externej nástenky pred budovou RÚVZ so sídlom v Starej Ľubovni. Vyhodnotenie aktivít v rámci „Svetového dňa bez tabaku - 31.máj 2022“ bolo v požadovanom termíne dňa 10.6.2022 zaslané na ÚVZ SR.

Pri príležitosti **Svetového dňa životného prostredia - /5.6.2022/** sme vypracovali vlastnú edíciu, ktorú sme distribuovali všetkým MŠ, ZŠ a SŠ (celkom 32), 20 APL pre dospelých, 16 APL pre deti a dorast, 43 obciam a mestám v okrese Stará Ľubovňa, 7 gynekologickým ambulanciám, 18 zubným ambulanciám, 15 lekárňam v okrese Stará Ľubovňa, 6 komunitným centrá, Ľubovnianskej nemocnici, n. o., Domovu seniorov v Starej Ľubovni, Domovu sociálnych služieb vo Vyšných Ružbachoch (celkom 160 subjektov). Na webovej stránke RÚVZ so sídlom v Starej Ľubovni sme propagovali tento svetový deň, ako aj názornou propagáciou v priestoroch RÚVZ.

V súvislosti so **Svetovým dňom darcov krvi - /14.6.2022/** sme spracovali leták pod názvom „Svetový deň darcov krvi“, ktorý sme distribuovali na jednotlivé MŠ, ZŠ a SŠ v okrese Stará Ľubovňa (celkom 32), 43 obciam a mestám v okrese Stará Ľubovňa, 20 APL pre dospelých,

16 APL pre deti a dorast, 18 zubným ambulanciam, 7 gynekologickým ambulanciam, 15 lekárňam v okrese Stará Ľubovňa, Ľubovnianskej nemocnici, n. o., Domovu seniorov v Starej Ľubovni, Domovu sociálnych služieb vo Vyšných Ružbachoch, 6 komunitným centram, 39 podnikom v okrese Stará Ľubovňa (celkom 199 subjektov). Svetový deň darcov krvi bol propagovaný nástenkou v priestoroch RÚVZ so sídlom v Starej Ľubovni a na webovej stránke RÚVZ so sídlom v Starej Ľubovni.

V rámci **Medzinárodného dňa proti zneužívaniu drog a nezákonnému obchodovaniu s nimi - /26.6.2022/** sme spracovali leták pod názvom „Medzinárodný deň proti zneužívaniu drog a nezákonnému obchodovaniu s nimi - 26. jún 2022“, ktorý sme distribuovali na 32 MŠ, ZŠ a SŠ v okrese Stará Ľubovňa. Tento svetový deň bol propagovaný nástenkou v priestoroch RÚVZ so sídlom v Starej Ľubovni a na webovej stránke RÚVZ so sídlom v Starej Ľubovni.

Dňa 26.6.2022 boli zorganizované 2 prednášky zamerané na tému „Prevencia drogovej závislosti“ spojené s distribúciou zdravotno-výchovného materiálu s uvedenou problematikou pre žiakov 8. ročníka ZŠ na ul. Levočskej v Starej Ľubovni. Edukovaných bolo spolu 37 žiakov.

V rámci výtvarnej aktivity s názvom „Takto trávim svoj voľný čas“ sme oslovili základné a stredné školy (32 subjektov) v okrese Stará Ľubovňa pre vybrané vekové kategórie a vyzvali ich k zapojeniu sa do výtvarnej aktivity pod názvom „Takto trávim svoj voľný čas“. V súvislosti s tým bol vypracovaný sprievodný list, v ktorom boli školy informované o termíne, podmienkach a vyhodnotení súťaže. Do výtvarnej aktivity „Takto trávim svoj voľný čas“ sa v okrese Stará Ľubovňa zapojili 2 školy, z toho 1 škola v meste Stará Ľubovňa (Špeciálna základná škola sv. Anny Stará Ľubovňa) a ZŠ s MŠ Kamienska. Na RÚVZ so sídlom v Starej Ľubovni bolo zaslaných 6 výtvarných kresieb k danej téme s podpísanými súhlasmi so spracovaním osobných údajov a uverejnením kresby od 6 žiakov menovaných škôl. RÚVZ so sídlom v Starej Ľubovni následne vybral 3 víťazné kresby výtvarnej aktivity „Takto trávim svoj voľný čas“, ktoré boli uverejnené na webovej stránke www.vzsl.sk. RÚVZ so sídlom v Starej Ľubovni vypracoval diplomy pre zúčastnených žiakov a ďakovné listy základným školám, ktoré sa zapojili do výtvarnej aktivity. Následne boli diplomy, ďakovné listy a vecné ceny doručené žiakom zapojených škôl do výtvarnej aktivity „Takto trávim svoj voľný čas“. Vyhodnotenie aktivít v rámci uvedeného medzinárodného dňa bolo v požadovanom termíne 19.7.2022 zaslané na ÚVZ SR.

V súvislosti so **Svetovým dňom hepatitídy - /28.7.2022/** sme spracovali vlastnú edíciu, ktorú distribuovali všetkým 20 APL pre dospelých, 15 APL pre deti a dorast, 7 gynekologickým ambulanciam, 22 zubným ambulanciam, 14 lekárňam v okrese Stará Ľubovňa, 15 komunitným centram, Ľubovnianskej nemocnici, n. o., Domovu seniorov v Starej Ľubovni, Domovu sociálnych služieb vo Vyšných Ružbachoch, 19 základným organizáciám Jednoty dôchodcov Slovenska a okresnej organizácii Jednoty dôchodcov Slovenska (celkom 116 subjektov). Na webovej stránke RÚVZ so sídlom v Starej Ľubovni sme propagovali tento svetový deň, ako aj názornou propagáciou v priestoroch RÚVZ.

Pri príležitosti **Svetového týždňa dojčenia - /1.-7.8.2022/** sme spracovali vlastnú edíciu s témou „Svetový týždeň dojčenia“, ktorú sme zaslali 20 APL pre dospelých, 15 APL pre deti a dorast, 7 gynekologickým ambulanciam, 14 lekárňam v okrese Stará Ľubovňa, Ľubovnianskej nemocnici, n. o., Domovu seniorov v Starej Ľubovni, Domovu sociálnych služieb vo Vyšných Ružbachoch, 15 komunitným centram (celkom 74 subjektov). Svetový týždeň dojčenia bol propagovaný nástenkou v priestoroch RÚVZ so sídlom v Starej Ľubovni a na webovej stránke RUVZ so sídlom v Starej Ľubovni.

V rámci **Svetového dňa prvej pomoci - /10.9.2022/** sme spracovali vlastnú edíciu so zameraním na problematiku prvej pomoci, ktorú sme následne distribuovali na jednotlivé MŠ, ZŠ a SŠ (spolu 32), 20 APL pre dospelých, 15 APL pre deti a dorast, 22 zubným ambulanciam, 7 gynekologickým ambulanciam, 14 lekárňam v okrese Stará Ľubovňa,

Ľubovnianskej nemocnici, n. o., Domovu seniorov v Starej Ľubovni, Domovu sociálnych služieb vo Vyšných Ružbachoch, 19 základným organizáciám Jednoty dôchodcov Slovenska a okresnej organizácii Jednoty dôchodcov Slovenska, 15 komunitným centram (celkom 148 subjektov). Svetový deň prvej pomoci bol propagovaný nástenkou v priestoroch RÚVZ so sídlom v Starej Ľubovni a na webovej stránke RÚVZ so sídlom v Starej Ľubovni.

V rámci **Svetového dňa Alzheimerovej choroby - /21.9.2022/** sme spracovali vlastnú edíciu pod názvom „Svetový deň Alzheimerovej choroby“, ktorú sme distribuovali na všetky MŠ, ZŠ a SŠ v okrese Stará Ľubovňa (celkom 32), 43 obciam a mestám v okrese Stará Ľubovňa, 20 APL pre dospelých, 15 APL pre deti a dorast, 22 zubným ambulanciam, 7 gynekologickým ambulanciam, 14 lekárňam v okrese Stará Ľubovňa, Ľubovnianskej nemocnici, n. o., Domovu seniorov v Starej Ľubovni, Domovu sociálnych služieb vo Vyšných Ružbachoch, 19 základným organizáciám Jednoty dôchodcov Slovenska a okresnej organizácii Jednoty dôchodcov Slovenska, 15 komunitným centram (celkom 191 subjektov). Svetový deň prvej pomoci bol propagovaný nástenkou v priestoroch RÚVZ so sídlom v Starej Ľubovni a na webovej stránke RÚVZ so sídlom v Starej Ľubovni.

Pri príležitosti **Svetového dňa srdca - /29.9.2022/** zamestnanci OPZ a VkZ vypracovali vlastnú edíciu pod názvom „Svetový deň srdca“, ktorá bola uverejnená na webovej stránke RÚVZ (www.vzsl.sk) a distribuovaná na jednotlivé ktorú sme distribuovali na všetky MŠ, ZŠ a SŠ v okrese Stará Ľubovňa (celkom 32), 43 obciam a mestám v okrese Stará Ľubovňa, 20 APL pre dospelých, 15 APL pre deti a dorast, 22 zubným ambulanciam, 7 gynekologickým ambulanciam, 14 lekárňam v okrese Stará Ľubovňa, Ľubovnianskej nemocnici, n. o., Domovu seniorov v Starej Ľubovni, Domovu sociálnych služieb vo Vyšných Ružbachoch, 19 základným organizáciám Jednoty dôchodcov Slovenska a okresnej organizácii Jednoty dôchodcov Slovenska, 15 komunitným centram (celkom 191 subjektov). Tento svetový deň bol propagovaný aj nástenkou v priestoroch RÚVZ so sídlom v Starej Ľubovni. V rámci edukačných aktivít sme poskytli prednášku na tému „Srdce“ pre 15 žiakov ZŠ ul. Levočská v Starej Ľubovni. Súčasťou edukačných aktivít bola distribúcia zdravotno-výchovného materiálu.

V rámci **Medzinárodného dňa starších osôb - /1.10.2022/** sme spracovali vlastnú edíciu pod názvom „Medzinárodný deň starších osôb“, ktorú sme distribuovali na všetky MŠ, ZŠ a SŠ v okrese Stará Ľubovňa (celkom 32), 43 obciam a mestám v okrese Stará Ľubovňa, 20 APL pre dospelých, 15 APL pre deti a dorast, 22 zubným ambulanciam, 7 gynekologickým ambulanciam, 14 lekárňam v okrese Stará Ľubovňa, Ľubovnianskej nemocnici, n. o., Domovu seniorov v Starej Ľubovni, Domovu sociálnych služieb vo Vyšných Ružbachoch, 19 základným organizáciám Jednoty dôchodcov Slovenska a okresnej organizácii Jednoty dôchodcov Slovenska, 15 komunitným centram (celkom 191 subjektov). Medzinárodný deň bol propagovaný nástenkou v priestoroch RÚVZ so sídlom v Starej Ľubovni a na webovej stránke RÚVZ so sídlom v Starej Ľubovni.

V rámci **Svetového dňa duševného zdravia – /10.10.2022/** sme vypracovali leták, ktorý sme distribuovali na všetky MŠ, ZŠ a SŠ v okrese Stará Ľubovňa (celkom 32), 43 obciam a mestám v okrese Stará Ľubovňa, 20 APL pre dospelých, 15 APL pre deti a dorast, 22 zubným ambulanciam, 7 gynekologickým ambulanciam, 14 lekárňam v okrese Stará Ľubovňa, Ľubovnianskej nemocnici, n. o., Domovu seniorov v Starej Ľubovni, Domovu sociálnych služieb vo Vyšných Ružbachoch, 19 základným organizáciám Jednoty dôchodcov Slovenska a okresnej organizácii Jednoty dôchodcov Slovenska, 15 komunitným centram (celkom 191 subjektov). Tento svetový deň sme propagovali aj na webovej stránke RÚVZ so sídlom v Starej Ľubovni a formou nástenky vo vstupných priestoroch RÚVZ so sídlom v Starej Ľubovni. V rámci edukačných aktivít sme poskytli prednášku pre 26 žiakov 9. ročníka ZŠ v Podolínci. Súčasťou edukačných aktivít bola distribúcia zdravotno-výchovného materiálu.

V rámci **Svetového dňa potravy** – /16.10.2022/ sme vypracovali leták, ktorý sme distribuovali na všetky MŠ, ZŠ a SŠ v okrese Stará Ľubovňa (celkom 32), 43 obciam a mestám v okrese Stará Ľubovňa, 20 APL pre dospelých, 15 APL pre deti a dorast, 22 zubným ambulanciam, 7 gynekologickým ambulanciam, 14 lekárňam v okrese Stará Ľubovňa, Ľubovnianskej nemocnici, n. o., Domovu seniorov v Starej Ľubovni, Domovu sociálnych služieb vo Vyšných Ružbachoch, 19 základným organizáciám Jednoty dôchodcov Slovenska a okresnej organizácii Jednoty dôchodcov Slovenska, 15 komunitným centram (celkom 191 subjektov). Tento svetový deň sme propagovali aj na webovej stránke RÚVZ so sídlom v Starej Ľubovni a formou nástenky vo vstupných priestoroch RÚVZ so sídlom v Starej Ľubovni. Pre žiakov ZŠ v Podolínci sme uskutočnili prednášku pod názvom „Stomatohygiena“, ktorú sme doplnili distribúciou zdravotno-výchovných materiálov.

V rámci **Svetového dňa psoriázy** - /29.10.2022/ sme spracovali vlastnú edíciu, ktorú sme následne distribuovali na všetky MŠ, ZŠ a SŠ v okrese Stará Ľubovňa (celkom 32), 43 obciam a mestám v okrese Stará Ľubovňa, 20 APL pre dospelých, 15 APL pre deti a dorast, 22 zubným ambulanciam, 7 gynekologickým ambulanciam, 14 lekárňam v okrese Stará Ľubovňa, Ľubovnianskej nemocnici, n. o., Domovu seniorov v Starej Ľubovni, Domovu sociálnych služieb vo Vyšných Ružbachoch, 19 základným organizáciám Jednoty dôchodcov Slovenska a okresnej organizácii Jednoty dôchodcov Slovenska, 15 komunitným centram (celkom 191 subjektov). Svetový deň prvej pomoci bol propagovaný nástenkou v priestoroch RÚVZ so sídlom v Starej Ľubovni a na webovej stránke RÚVZ so sídlom v Starej Ľubovni.

Pri príležitosti **Svetového dňa diabetu** - /14.11.2022/ sme spracovali vlastnú edíciu, ktorú sme distribuovali na všetky MŠ, ZŠ a SŠ v okrese Stará Ľubovňa (celkom 32), 43 obciam a mestám v okrese Stará Ľubovňa, 20 APL pre dospelých, 15 APL pre deti a dorast, 22 zubným ambulanciam, 7 gynekologickým ambulanciam, 14 lekárňam v okrese Stará Ľubovňa, Ľubovnianskej nemocnici, n. o., Domovu seniorov v Starej Ľubovni, Domovu sociálnych služieb vo Vyšných Ružbachoch, 19 základným organizáciám Jednoty dôchodcov Slovenska a okresnej organizácii Jednoty dôchodcov Slovenska, 15 komunitným centram (celkom 191 subjektov). Tento svetový deň sme propagovali aj na webovej stránke RÚVZ so sídlom v Starej Ľubovni a formou nástenky v priestoroch RÚVZ so sídlom v Starej Ľubovni.

Zároveň sme zabezpečili uverejnenie zdravotno-výchovného materiálu „Test rizika vzniku cukrovky 2. typu“ a „Týka sa prediabetes aj Vás?“ zaslaného z ÚVZ SR na www.vzsl.sk, a na externej nástenke pred budovou RÚVZ so sídlom v Starej Ľubovni.

Dňa 14.11.2022 bola zorganizovaná 1 beseda zameraná na tému „Diabetes mellitus“ spojená s premietaním DVD pod názvom „Tichý zabijak Diabetes mellitus 2. Typu“ a distribúciou zdravotno-výchovného materiálu pod názvom „Diabetes mellitus alebo cukrovka - Novodobý strašiak?“ pre študentov Spojenej školy internátnej na ul. Levočskej v Starej Ľubovni. Edukovaných bolo celkom 16 študentov. Ohľadom dohodnutia aktivít bola poskytnutá 1 telefonická konzultácia.

Svetový deň diabetu bol propagovaný aj individuálnym poradenstvom formou výjazdu pracovníkov Poradne zdravia pre zamestnancov Úradu práce sociálnych vecí a rodiny (ÚPSVaR) v Starej Ľubovni. Klientom sme poskytli biochemické vyšetrenie rizikových faktorov KVCH (cholesterol, HDL cholesterol, triglyceridy a glukóza) z kapilárnej krvi, antropometrické merania (výška, váha, pás, boky s následným stanovením BMI a WHR, percento telesného tuku), štandardné meranie tlaku krvi. Na základe rozhovoru bola u klienta odobratá anamnéza, zhodnotili sa stravovacie zvyklosti, aktuálne biochemické vyšetrenie, meranie TK a antropometrické merania. Zistené výsledky sme spracovali v programe Test zdravé srdce a klienta sme oboznámili o význame rizikových faktorov vo vzťahu k zdraviu vo všeobecnosti, ale aj o tých, ktoré boli u klienta prítomné. V prípade zvýšenej alebo rizikovej hladiny jednotlivých meraní sa klientovi odporučila nielen úprava životného štýlu, ale v ďalšom postupe bol pozvaný na opakované vyšetrenie do základnej poradne alebo do

nadstavbovej poradne, prípadne sa odporučil do starostlivosti ošetrujúceho lekára. Celkovo sme vyšetrili v rámci výjazdovej poradne zdravia 11 klientov. Piaty klienti boli odporúčaní do starostlivosti ošetrujúceho lekára. Fajčiarom (3 klienti) bolo poskytnuté poradenstvo v odvykaní od fajčenia. Ohľadom dohodnutia aktivít bola poskytnutá 1 telefonická konzultácia. Súčasťou vyšetrenia u každého klienta bolo aj poskytnutie zdravotno-výchovných materiálov. Ohľadom dohodnutia aktivít bola poskytnutá 1 telefonická konzultácia.

Pre zamestnancov RÚVZ so sídlom v Starej Ľubovni a zamestnancov ÚPSVaR v Starej Ľubovni (38 osôb) sme zabezpečili distribúciu zdravotno-výchovného materiálu zaslaného z ÚVZ SR „Test rizika vzniku cukrovky 2. typu“.

Dňa 25.11.2022 RÚVZ so sídlom v Starej Ľubovni predložil na ÚVZ SR odpočet zrealizovaných aktivít, ktoré vykonali zamestnanci OPZ a VkJ pri príležitosti Svetového dňa diabetu.

Pri príležitosti **Európskeho týždňa boja proti drogám - /14.-20.11.2022/** sme vypracovali leták pod názvom „Európsky týždeň boja proti drogám“, ktorý sme distribuovali na všetky MŠ, ZŠ a SŠ v okrese Stará Ľubovňa (celkom 32), 43 obciam a mestám v okrese Stará Ľubovňa, 20 APL pre dospelých, 15 APL pre deti a dorast, 22 zubným ambulanciám, 7 gynekologickým ambulanciám, 14 lekárniam v okrese Stará Ľubovňa, Ľubovnianskej nemocnici, n. o., Domovu seniorov v Starej Ľubovni, Domovu sociálnych služieb vo Vyšných Ružbachoch, 19 základným organizáciám Jednoty dôchodcov Slovenska a okresnej organizácii Jednoty dôchodcov Slovenska, 15 komunitným centrá (celkom 191 subjektov). Tento európsky týždeň sme propagovali aj na webovej stránke RÚVZ so sídlom v Starej Ľubovni a formou nástenky vo vstupných priestoroch RÚVZ so sídlom v Starej Ľubovni.

Dňa 11.11.2022 bola zorganizovaná 1 prednáška zameraná na tému „Alkohol a jeho následky“ spojená s distribúciou zdravotno-výchovného materiálu pod názvom „Alkohol zabíja!“ a využitím názornej pomôcky „Okuliare simulujúce stav opitosti“ pre žiakov Špeciálnej základnej školy sv. Anny Starej Ľubovni. Edukovaných bolo celkom 6 žiakov. Ohľadom dohodnutia aktivít bola poskytnutá 1 telefonická konzultácia.

Dňa 14.11.2022 bola zorganizovaná 1 prednáška zameraná na tému „Alkohol a jeho následky“ spojená s distribúciou zdravotno-výchovného materiálu pod názvom „Alkohol zabíja!“ a využitím názornej pomôcky „Okuliare simulujúce stav opitosti“ pre študentov Spojenej školy internátnej v Starej Ľubovni. Edukovaných bolo celkom 16 študentov. Ohľadom dohodnutia aktivít bola poskytnutá 1 telefonická konzultácia.

Dňa 25.11.2022 boli zorganizované 2 besedy zamerané na tému „Alkohol a jeho následky“ spojené s premietaním DVD pod názvom „Informácie o bezpečnosti cestnej premávky pre širokú verejnosť“, distribúciou zdravotno-výchovného materiálu pod názvom „Alkohol zabíja!“ a využitím názornej pomôcky „Okuliare simulujúce stav opitosti“ pre žiakov ZŠ v Podolínci. Edukovaných bolo celkom 31 žiakov. Súčasťou besied bolo poskytnuté meranie hladiny CO v pľúcach a v krvi pomocou prístroja CO monitor, poradenstvo a distribúcia zdravotno-výchovného materiálu ohľadom prevencie fajčenia. Celkom si nechalo odmerať hladinu CO v pľúcach a v krvi CO monitorom 22 žiakov. Ohľadom dohodnutia aktivít bola poskytnutá 1 telefonická konzultácia.

Dňa 1.12.2022 boli zorganizovaná 1 beseda zameraná na tému „Alkohol a jeho následky“ spojené s premietaním DVD pod názvom „Informácie o bezpečnosti cestnej premávky pre širokú verejnosť“ distribúciou zdravotno-výchovného materiálu pod názvom „Alkohol zabíja!“ a využitím názornej pomôcky „Okuliare simulujúce stav opitosti“ pre študentov Spojenej školy na ul. Jarmočnej v Starej Ľubovni. Edukovaných bolo celkom 30 študentov. Ohľadom dohodnutia aktivít bola poskytnutá 1 osobná konzultácia.

Vyhodnotenie aktivít v rámci „Európskeho týždňa boja proti drogám 2022“ bolo v požadovanom termíne dňa 1.12.2022 zaslané na ÚVZ SR.

V rámci **Medzinárodného dňa bez fajčenia – /20.11.2022/** sme vypracovali leták, ktorý sme distribuovali na všetky MŠ, ZŠ a SŠ v okrese Stará Ľubovňa (celkom 32), 43 obciam a mestám v okrese Stará Ľubovňa, 20 APL pre dospelých, 15 APL pre deti a dorast, 22 zubným ambulanciám, 7 gynekologickým ambulanciám, 14 lekárniam v okrese Stará Ľubovňa, Ľubovnianskej nemocnici, n. o., Domovu seniorov v Starej Ľubovni, Domovu sociálnych služieb vo Vyšných Ružbachoch, 19 základným organizáciám Jednoty dôchodcov Slovenska a okresnej organizácii Jednoty dôchodcov Slovenska, 15 komunitným centrámi (celkom 191 subjektov). Tento svetový deň sme propagovali aj na webovej stránke RÚVZ so sídlom v Starej Ľubovni a formou nástenky v priestoroch RÚVZ so sídlom v Starej Ľubovni.

V rámci **Svetového dňa boja proti AIDS – /1.12.2022/** sme spracovali vlastnú edíciu pod názvom „Svetový deň AIDS – 1. december“, ktorú sme distribuovali na jednotlivé MŠ, ZŠ a SŠ (32 subjektov), 43 obciam a mestám v okrese Stará Ľubovňa, 20 APL pre dospelých, 15 APL pre deti a dorast, 7 gynekologickým ambulanciám, 22 zubným ambulanciám, 14 lekárniam v okrese Stará Ľubovňa, Ľubovnianskej nemocnici, n. o., Domovu seniorov v Starej Ľubovni, Domovu sociálnych služieb vo Vyšných Ružbachoch, 15 komunitným centrámi (celkom 171 subjektov). Svetový deň AIDS bol propagovaný nástenkou v priestoroch RÚVZ so sídlom v Starej Ľubovni a na webovej stránke RÚVZ so sídlom v Starej Ľubovni.

9.4 PODPORA ZDRAVIA ZNEVÝHODNENÝCH KOMUNÍT

V roku 2022 RÚVZ so sídlom v Starej Ľubovni v rámci zabezpečenia zdravotnej výchovy obyvateľov v segregovaných a separovaných rómskych osád so zameraním na prevenciu ochorení a podporu zdravého životného štýlu uskutočnil v marci 2022 prednášku na tému „Obezita“ v ZŠ Kamienska. Táto edukačná činnosť bola doplnená o distribúciu zdravotno-výchovného materiálu. Ohľadom dohodnutia aktivít bola poskytnutá 1 telefonická konzultácia. V júli 2022 RÚVZ so sídlom v Starej Ľubovni zahájil spoluprácu s komunitnými centrami v Šarišskom Jastrabí, v Starej Ľubovni, v Jakubanoch, v Lomničke, v Čirči, v Podsadku, v Ľubotíne, v Kyjove ohľadom dohodnutia spoločných edukačných aktivít. Celkovo bolo uskutočnených 9 telefonických konzultácií.

V komunitnom centre v Šarišskom Jastrabí sme 3.8.2022 uskutočnili prednášku pre 27 žiakov na tému „Fajčenie, drogy, alkohol“ a prednášku na tému „Zdravý životný štýl, pohyb, pitný režim“ spojené s distribúciou zdravotno-výchovného materiálu a meraním tlaku krvi u 8 klientov.

V komunitnom centre v Starej Ľubovni sme 4.8.2022 uskutočnili prednášku pre 8 žiakov na tému „Fajčenie, drogy, alkohol“ a prednášku na tému „Zdravý životný štýl, pohyb, pitný režim“ spojené s distribúciou zdravotno-výchovného materiálu a meraním tlaku krvi u 8 klientov.

V komunitnom centre v Jakubanoch sme 10.8.2022 uskutočnili prednášku pre 30 dospelých na tému „Fajčenie, drogy, alkohol“ a prednášku na tému „Zdravý životný štýl, pohyb, pitný režim“ spojené s distribúciou zdravotno-výchovného materiálu a meraním tlaku krvi u 19 klientov.

V komunitnom centre v Lomničke sme 11.8.2022 uskutočnili prednášku pre 15 dospelých na tému „Fajčenie, drogy, alkohol“ a prednášku na tému „Zdravý životný štýl, pohyb, pitný režim“ spojené s distribúciou zdravotno-výchovného materiálu a meraním tlaku krvi u 13 klientov.

V komunitnom centre v Čirči sme 17.8.2022 uskutočnili prednášku pre 18 dospelých na tému „Fajčenie, drogy, alkohol“ a prednášku na tému „Zdravý životný štýl, pohyb, pitný režim“ spojené s distribúciou zdravotno-výchovného materiálu a meraním tlaku krvi u 7 klientov.

V komunitnom centre v Podsadku sme 7.9.2022 uskutočnili prednášku pre 6 dospelých na tému „Fajčenie, drogy, alkohol“ a prednášku na tému „Zdravý životný štýl, pohyb, pitný

režim“ spojené s distribúciou zdravotno-výchovného materiálu, meraním tlaku krvi a meraním CO hladiny v krvi a v pľúcach pomocou CO monitora u 7 klientov.

V októbri 2022 sme v Spojenej škole internátnej v Starej Ľubovni uskutočnili prednášku na tému „Fetálny alkoholový syndróm“ pre 9 študentov spojenú s distribúciou zdravotno-výchovného materiálu.

RÚVZ so sídlom v Starej Ľubovni predložil dňa 20.7.2022 na ÚVZ SR návrh plánovaných zdravotno-výchovných aktivít realizovaných zamestnancami Oddelenia podpory zdravia a výchovy k zdraviu v rámci schváleného Akčného plánu Stratégie rovnosti, inklúzie a participácie Rómov na rok 2022.

9.5 STRATÉGIA ROZVOJA PORADENSKÝCH CENTIER OCHRANY A PODPORY ZDRAVIA V SR

V roku 2022 sa RÚVZ so sídlom v Starej Ľubovni podieľal na plnení tejto úlohy účasťou svojho zástupcu na rokovaní v rámci zasadnutí Poradného zboru HH SR pre odbor Výchova k zdraviu, ktoré sa konalo dňa 28.-29.4.2022 v Michalovciach a dňa 3.-4.11.2022 v Bratislave, kde táto stratégia bola predmetom rokovaní. Dotváranie a vylepšovanie testu zdravého srdca bolo súčasťou aj rokovania pracovnej skupiny, ktorej sme sa zúčastnili na RÚVZ so sídlom v Bojniciach dňa 5.5.2022.

9.6 NÁRODNÝ AKČNÝ PLÁN PRE PROBLÉMY S ALKOHOLOM NA ROKY 2021 - 2030

V apríli 2022 sme v súvislosti s realizáciou projektu uskutočnili pre žiakov ZŠ ul. Levočská v Starej Ľubovni 2 prednášky pre žiakov 7. ročníkov pod názvom „Prevencia alkoholu a drogovej závislosti“. Celkom bolo edukovaných 30 žiakov. Pre žiakov 8. ročníka ZŠ v Podolínci sme v októbri 2022 uskutočnili prednášku pod názvom „Alkohol. Celkom bolo edukovaných 14 žiakov. Edukačné aktivity boli spojené s distribúciou zdravotno-výchovného materiálu. V súvislosti s prípravou a realizáciou aktivít bola poskytnutá 1 telefonická konzultácia.

9.7. NÁRODNÝ PROGRAM PODPORY ZDRAVIA PRE ROKY 2021-2030

V priebehu roka 2022 sme v súvislosti s pandémiou COVID-19 odprezentovali aktuálnu epidemiologickú situáciu na území okresu Stará Ľubovňa na rokovaní krízového štábu v dňoch 7.3.2022, 16.3.2022, 18.3.2022, 4.4.2022 na Okresnom úrade v Starej Ľubovni. Aktuálnu epidemiologickú situáciu na území okresu Stará Ľubovňa počas roka 2022 sme odprezentovali na zasadnutí Bezpečnostnej rady okresu, ktoré sa uskutočnilo dňa 29.11.2022 na Okresnom úrade v Starej Ľubovni. Dňa 16.6.2022 sme v rámci tematického kurzu – Novinky vo výchove k zdraviu a podpore zdravia na SZU v Bratislave odprezentovali problematiku „Právne predpisy vo vzťahu k ďalšiemu vzdelávaniu vo Verejnom zdravotníctve“. Dňa 25.8.2022 sme sa zúčastnili na vedeckej konferencii 41. Dni zdravotnej výchovy MUDr. Ivana Stodolu, ktorá sa konala v Prešove. Dňa 23.11.2022 sme sa zúčastnili na vedeckej konferencii „Aktuálne výzvy v podpore a ochrane zdravia“, ktorá sa uskutočnila na Trnavskej univerzite v Trnave a odprezentovali sme prednášku pod názvom „Budúcnosť v podpore zdravia a výchove k zdraviu“. Počas roka 2022 sme zorganizovali a viedli pracovnú poradu vedúcich OPZ a VkZ RÚVZ v Prešovskom kraji, ktoré sa uskutočnili na RÚVZ so sídlom v Starej Ľubovni dňa 16.5.2022 a dňa 30.11.2022. Dňa 9.11.2022 sme predložili na ÚVZ SR v Bratislave odpočet činnosti krajského odborníka pre odbor OPZ a VkZ za rok 2022 za Prešovský kraj.

V máji 2022 sme v rámci edukačnej činnosti zabezpečili pre 27 žiakov 3.-4. ročníka ZŠ v Hniezdnom besedu na tému „Stomatohygiena“ spojenú s premietnutím zdravotno-výchovného videofilmu pod názvom „Čo sa stalo medvedíkovi“. Na ZŠ ul. Komenského v Starej Ľubovni sme v máji 2022 pre 38 žiakov 8. ročníka odprednášali prednášku pod názvom „AIDS“.

V dňoch 19.9.2022, 21.9.2022 a 23.9.2022 sme poskytli individuálne poradenstvo formou výjazdu pracovníkov Poradne zdravia pre zamestnancov ÚPSVaR v Starej Ľubovni. Klientom sme poskytli biochemické vyšetrenie rizikových faktorov KVCH (cholesterol, HDL cholesterol, triglyceridy a glukóza) z kapilárnej krvi, antropometrické merania (výška, váha, pás, boky s následným stanovením BMI a WHR, percento telesného tuku), štandardné meranie tlaku krvi. Na základe rozhovoru bola u klienta odobratá anamnéza, zhodnotili sa stravovacie zvyklosti, aktuálne biochemické vyšetrenie, meranie TK a antropometrické merania. Zistené výsledky sme spracovali v programe Test zdravé srdce a klienta sme oboznámili o význame rizikových faktorov vo vzťahu k zdraviu vo všeobecnosti, ale aj o tých, ktoré boli u klienta prítomné. V prípade zvýšenej alebo rizikovej hladiny jednotlivých meraní sa klientovi odporučila nielen úprava životného štýlu, ale v ďalšom postupe bol pozvaný na opakované vyšetrenie do základnej poradne alebo do nadstavbovej poradne, prípadne sa odporučil do starostlivosti ošetrojúceho lekára. Celkovo sme v rámci výjazdovej poradne zdravia dňa 19.9.2022 vyšetřili 10 klientov, dňa 21.9.2022 sme vyšetřili 11 klientov a dňa 23.9.2022 sme vyšetřili 8 klientov. Šestnásť klienti boli odporúčaní do starostlivosti ošetrojúceho lekára. Fajčiarom bolo poskytnuté poradenstvo v odvykaní od fajčenia. Ohľadom dohodnutia aktivít bola poskytnutá 1 telefonická konzultácia.

Súčasťou vyšetřenia u každého klienta bolo aj poskytnutie zdravotno-výchovných materiálov. Dňa 21.10.2022 sme uskutočnili besedu pre 18 žiakov 8. ročníka ZŠ v Podolínci na tému „Fajčenie“ spojenú s premietnutím DVD pod názvom „Kým stúpa dym“, meraním hladiny CO v krvi a v pľúcach CO monitorom u 7 žiakov a distribúciou zv materiálu.

Dňa 2.12.2022 sme uskutočnili prednášku pod názvom „Prevencia drogovej závislosti“ pre žiakov 5. ročníka ZŠ v Kamienke spojenú s distribúciou zdravotno-výchovného materiálu.

Ohľadom dohodnutia edukačných aktivít bola poskytnutá 1 telefonická konzultácia.

V roku 2022 sme poskytli služby celkom 177 klientom v rámci činnosti PCZ. Základnú poradňu navštívilo v roku 2022 spolu 84 klientov, ktorých vyšetřujeme podľa štandardných postupov vyšetřenia klienta v základnej poradni.

Možnosť návštevy PZV nevyužil v roku 2022 žiaden klient. Individuálne poradenstvo v POF bolo v roku 2022 poskytnuté celkom 11 klientom. V oblasti ochrany zdravia pri práci sme v roku 2022 poskytli služby v rámci POPZP 82 klientom. V roku 2022 sme prostredníctvom anonymnej telefónnej linky poskytovali občanom okresu možnosť získania odborných informácií súvisiacich s rizikom prenosu, priebehom infekcie a vyšetřením so zameraním najmä na otázky prevencie HIV/AIDS. Celkovo sme poskytli 1 konzultáciu. V rámci anonymnej telefónnej linky zameranej na prevenciu odvykania od fajčenia bolo poskytnutých 5 konzultácií.

V rámci výjazdovej poradne pri významných dňoch podľa WHO, realizovaných projektoch a iných zdravotno-výchovných aktivitách sme v roku 2022 klientom poskytovali vyšetřenie biochemických parametrov, antropometrických ukazovateľov, meranie tlaku krvi, vyšetřenie tukomerom, anamnézu, poradenstvo. Celkom sme uskutočnili 7 aktivít, pri ktorých bolo vyšetřených 72 klientov. Meranie tlaku krvi v tomto roku mimo základnej a výjazdovej poradne sme vykonali pri 9 aktivitách 127 klientom. Meranie antropometrie a stanovenie percenta telesného tuku sme vykonali pri 1 aktivite 29 klientom. Meranie CO monitorom sme realizovali pri 15 aktivitách 184 klientom. S praktickými a odbornými lekármi vzájomne spolupracujeme pri odporúčaní klientov z Poradne zdravia do ich ambulantnej starostlivosti.

V roku 2022 sme takto odporúčali 49 klientov PZ. Samozrejme aj títo lekári odporúčajú k nám svojich pacientov do základnej poradne alebo do nadstavbových poradní napr. POF, PZV, POPA.

Zároveň sme poskytli odborné poradenstvo, konzultácie ohľadom dohodnutia aktivít a následného odovzdali výsledky klientom vyšetrených vo výjazdovej poradni zdravia.

DOMÁCE PROGRAMY A PROJEKTY RÚVZ SO SÍDLOM V STAREJ ĽUBOVNI

PROJEKT: ADAMKO, HRAVO - ZDRAVO

Do projektu „Adamko, hravo-zdravo“ sú v okrese Stará Ľubovňa zapojené MŠ Kamienka, MŠ Nová Ľubovňa, MŠ a ZŠ Podolíneč. V roku 2022 sme jednotlivým projekt realizujúcim školám poskytli poradenstvo a spoluprácu jednotlivým koordinátorom. Pre deti MŠ Nová Ľubovňa sme uskutočnili prednášku pod názvom „Stomatohygiena“ spojenú s distribúciou zdravotno-výchovného materiálu. V rámci prípravy aktivít sme poskytli 1 telefonickú konzultáciu.

PROJEKT: ZDRAVÉ MESTÁ

Pracovníci OPZ a VkJ v rámci realizácie projektu Zdravé mesto spolupracovali s garantom projektu pri MÚ v Starej Ľubovni pri príprave aktivít.

Pre obyvateľov zdravého mesta sme zvlášť iniciovali v roku 2022 Svetový deň proti rakovine, Svetový deň obezity, Týždeň mozgu, Svetový deň vody, Svetový deň ústneho zdravia, Svetový deň tuberkulózy, Svetový deň zdravia, Európsky imunizačný týždeň, Svetový deň čistých rúk, Európsky deň melanómu, Svetový deň hypertenzie, Svetový deň bez tabaku, Svetový deň pohybu k zdraviu, Svetový deň Sclerosis multiplex, Svetový deň životného prostredia, Svetový deň darcov krvi, Svetový deň hepatitídy, Svetový týždeň dojčenia, Svetový deň prvej pomoci, Svetový deň Alzheimerovej choroby, Svetový deň srdca, Medzinárodný deň starších osôb, Svetový deň potravy, Svetový deň duševného zdravia, Svetový deň psoriázy, Svetový deň diabetu, Európsky týždeň boja proti drogám, Medzinárodný deň bez fajčenia, Svetový deň boja proti AIDS. V rámci týchto aktivít sme zasielali výzvy, vlastnú edíciu a podporovali realizáciu zdravotno-výchovných aktivít.

Kancelárii zdravého mesta Stará Ľubovňa sme zaslali aj zdravotno-výchovné informácie k problematike „Spojené voľby“.

Dňa 3.3.2022 sme odprezentovali „Aktuálnu epidemiologickú situáciu na území okresu Stará Ľubovňa“ na zasadnutí Ľubovnianskeho regionálneho združenia miest a obcí, ktoré sa uskutočnilo na Mestskom úrade v Starej Ľubovni.

PROJEKT: ŠKOLY PODPORUJÚCE ZDRAVIE

Do projektu Školy podporujúce zdravie (ŠPZ) je v okrese Stará Ľubovňa zapojených 6 materských škôl /Podolíneč, Malý Lipník, Nová Ľubovňa, Kamienka, Tatranská SL, Vsetínska SL/, 8 ZŠ /ZŠ Za vodou, ZŠ Levočská, ZŠ Komenského Stará Ľubovňa, ZŠ Šarišské Jastrabie, Jakubany, Kamienka, Malý Lipník, Podsadok/, 1 ŠZŠ Levočská Stará Ľubovňa a 3 SŠ /Obchodná akadémia, SOŠ Jarmočná Stará Ľubovňa, Gymnázium T. Vansovej Stará Ľubovňa/. Oproti roku 2021 nedošlo k zmene počtu ŠPZ.

K jednotlivým projektom poskytujeme poradenstvo a spolupracujeme priamo s jednotlivými koordinátormi. Zdravotno-výchovné pôsobenie realizujeme v oblasti osobnej hygieny, stomatohygieny, zdravej výživy, duševného zdravia, dospievania, zdravého životného štýlu, prevencie drogovej závislosti, v oblasti podpory nefajčenia a abstinencie, agresie a šikanovania na školách, stomatohygieny, prevencie AIDS pre žiakov, pedagógov a rodičov formou prednášok, besied, praktických ukážok správneho čistenia zubov na stomatologickom modeli zuba.

Zapožičiavame a premietame videokazety, distribuujeme zdravotno-výchovný a propagačný materiál, poskytujeme telefonické a osobné konzultácie, meranie tlaku krvi, antropometrie a CO v pľúcach a v krvi pomocou CO monitora a podľa záujmu realizujeme aktivity výjazdovej poradne zdravia.

V roku 2022 sme v týchto školách uskutočnili 4 prednášky, poskytli 4 telefonické konzultácie. Na začiatku školského roka týmto MŠ, ZŠ, ŠZŠ a SŠ zasielame Ponukový list oddelenia podpory zdravia a výchovy k zdraviu a zoznam videokaziet, ktorý im napomáha pri výbere a plánovaní aktivít. Pri príležitosti významných dní vyhlásených SZO realizujeme zdravotno-výchovné pôsobenie a rôzne aktivity.

V týchto školách podporujúcich zdravie sme zvlášť iniciovali roku 2022 Svetový deň proti rakovine, Svetový deň obezity, Týždeň mozgu, Svetový deň vody, Svetový deň ústneho zdravia, Svetový deň tuberkulózy, Svetový deň zdravia, Európsky imunizačný týždeň, Svetový deň čistých rúk, Európsky deň melanómu, Svetový deň hypertenzie, Svetový deň bez tabaku, Svetový deň pohybom k zdraviu, Svetový deň Sclerosis multiplex, Svetový deň životného prostredia, Svetový deň darcov krvi, Medzinárodný deň proti zneužívaniu drog a nezákonnému obchodovaniu s nimi, Svetový deň prvej pomoci, Svetový deň Alzheimerovej choroby, Svetový deň srdca, Medzinárodný deň starších osôb, Svetový deň potravy, Svetový deň duševného zdravia, Svetový deň psoriázy, Svetový deň diabetu, Európsky týždeň boja proti drogám, Medzinárodný deň bez fajčenia, Svetový deň boja proti AIDS. V rámci týchto aktivít sme zasielali výzvy, vlastnú edíciu a podporovali realizáciu mnohých iných zdravotno-výchovných aktivít.

Dňa 25.7.2022 sme uskutočnili individuálne poradenstvo formou výjazdu pracovníkov Poradne zdravia pre 8 zamestnancov MŠ ul. Tatranská v Starej Ľubovni. Klientom sme poskytli biochemické vyšetrenie rizikových faktorov KVCH (cholesterol, HDL cholesterol, triglyceridy a glukóza) z kapilárnej krvi, antropometrické merania (výška, váha, pás, boky s následným stanovením BMI a WHR, percento telesného tuku), štandardné meranie tlaku krvi. Na základe rozhovoru bola u klientov odobraná anamnéza, zhodnotili sa stravovacie zvyklosti, aktuálne biochemické vyšetrenie, meranie tlaku krvi a antropometrické merania. Zistené výsledky sme spracovali v programe Test zdravé srdce a klienta sme oboznámili o význame rizikových faktorov vo vzťahu k zdraviu vo všeobecnosti, ale aj o tých, ktoré boli u klienta prítomné. V prípade zvýšenej alebo rizikovej hladiny jednotlivých meraní sa klientovi odporučila nielen úprava životného štýlu, ale v ďalšom postupe bol pozvaný na opakované vyšetrenie do základnej poradne alebo do nadstavbovej poradne, prípadne sa odporučil do starostlivosti ošetrojúceho lekára. Súčasťou vyšetrenia u každého klienta bolo aj poskytnutie zdravotno-výchovných materiálov. Piaty klienti boli odporúčaní do starostlivosti ošetrojúceho lekára. Fajčiarom bolo poskytnuté poradenstvo v odvykaní od fajčenia. Ohľadom dohodnutia aktivít bola poskytnutá 1 telefonická konzultácia.

PROJEKT: ŠKOLSKÝ PROGRAM

V súvislosti s realizáciou programu „Školský program“ sme v roku 2022 uskutočnili prednášku pod názvom „Význam mlieka“ pre žiakov Spojenej školy internátnej v Starej Ľubovni pre žiakov ZŠ ul. Levočská v Starej Ľubovni. Súčasťou edukačných aktivít bola aj distribúcia zdravotno-výchovného materiálu s uvedenou problematikou a 1 telefonická konzultácia ohľadom dohodnutia plánovaných aktivít. Dňa 26.1.2022 sme zaslali na ÚVZ SR v Bratislave odpočet Školského programu za školský rok 2020/2021.

PROJEKT:ŽIVOTNÉ PODMIENKY A ZDRAVIE OBYVATEĽOV RÓMSKÝCH OSÁD V OKRESE STARÁ ĽUBOVŇA

V rámci realizácie projektu RÚVZ so sídlom v Starej Ľubovni sme v apríli 2022 zabezpečili prednášku na Spojenej škole internátnej v Starej Ľubovni pod názvom „Cesta k emocionálnej zrelosti“. V komunitnom centre v Ľubotíne sme 13.10.2022 uskutočnili prednášku pre 8 osôb na tému „Zdravý životný štýl, pohyb, pitný režim“ spojenú s meraním hladiny CO v pľúcach a v krvi CO monitorom u 5 klientov.

Dňa 20.10.2022 sme v Špeciálnej základnej škole sv. Anny v Starej Ľubovni uskutočnili prednášku pod názvom „Stomatohygiena“. Dňa 27.10.2022 sme uskutočnili v ZŠ v Podsadku prednášku pod názvom „Fetálny alkoholový syndróm“ a besedu pod názvom „Stomatohygiena“ spojenú s premietnutím DVD pod názvom „Lakomý syseľ“.

V súvislosti s prípravou a realizáciou aktivít boli uskutočnené 4 telefonické konzultácie a súčasťou všetkých edukačných aktivít bola aj distribúcia zdravotno-výchovných materiálov so uvedenou problematikou.

V roku 2022 oddelenie HDaM v rámci projektu spolupracovalo s oddelením HŽPaZ pri uvádzaní priestorov Komunitných centier do prevádzky (Čirč, Podsadek, Jarabina) a so zriaďovateľmi zariadení pre deti a mládež v súvislosti s vhodnosťou priestorov pre predprimárne vzdelávanie detí (Lomnička, Ľubotín).

V rámci realizácie projektu počas roka 2022 sme uskutočnili 13 telefonických konzultácií týkajúcich sa usmernenia k opatreniam COVID-19 v súvislosti s karanténou a izoláciou osôb v meste Stará Ľubovňa a Podolíneč, v obci Lomnička, Podsadek, Kolačkov a Ľubotín.

Zároveň sme v rámci realizácie projektu počas roka 2022 pri výkone štátneho zdravotného dozoru v zariadeniach pre deti a mládež vykonali edukáciu u detí 1 materskej školy (MŠ Lomnička) a u žiakov 2 základných škôl (ZŠ Lomnička, ZŠ Šarišské Jastrabie) zameranú na dodržiavanie základných hygienických návykov.

PROJEKT: VIEM, ČO ZJEM

V rámci realizácie projektu počas roka 2022 sme sa zúčastnili dňa 14.6.2022 na RÚVZ so sídlom v Leviciach školenia k realizácii projektu „Viem, čo zjem“. Do samotnej realizácie sa v roku 2022 v okrese Stará Ľubovňa nezapojila žiadna škola.

PROJEKT: LINKA POMOCI NA ODVYKANIE OD FAJČENIA

V súvislosti s nadobudnutím účinnosti zákona č. 89/2016 Z. z. o výrobe, označovaní a predaji tabakových výrobkov a súvisiacich výrobkov a o zmene a doplnení niektorých zákonov RÚVZ so sídlom v Starej Ľubovni nezabezpečoval počas roka 2022 poskytovanie telefonického poradenstva na odvykanie od fajčenia na telefonickú linku 0908/222722 a zaznamenávanie hovorov v knihe hovorov zriadenej ÚVZ SR v zmysle metodického usmernenia ÚVZ SR č. OPZ/3808/11081/2022 zo dňa 23.3.2022.

Poskytovanie telefonického poradenstva na odvykanie od fajčenia na telefonickú linku 0908/222722 RÚVZ so sídlom v Starej Ľubovni bude podľa určeného harmonogramu zabezpečované v období od 3.4.2023 do 14.4.2023.

NÁRODNÉ A REGIONÁLNE AKTIVITY V OBLASTI PLNENIA ÚLOH NÁRODNÉHO PROGRAMU AKTÍVNEHO STARNUTIA NA ROKY 2021 - 2030

V roku 2022 sme sa na realizácii uvedeného programu podieľali v spolupráci s Okresnou organizáciou Jednoty dôchodcov na Slovensku v Starej Ľubovni. V súvislosti so Svetovým dňom proti rakovine, Svetovým dňom obezity, Týždňom mozgu, Svetovým dňom ústneho zdravia, Svetovým dňom vody, Svetovým dňom tuberkulózy, Svetovým dňom zdravia, Európskym imunizačným týždňom, Svetovým dňom Sclerosis multiplex, Svetovým dňom pohybom ku zdraviu, Svetovým dňom čistých rúk, Európskym dňom melanómu, Svetovým dňom hypertenzie, Svetovým dňom bez tabaku, Svetovým dňom životného prostredia, Svetovým dňom darcov krvi, Svetovým dňom hepatitídy, Svetovým týždňom dojčenia, Svetovým dňom prvej pomoci, Svetovým dňom Alzheimerovej choroby, Svetovým dňom srdca, Medzinárodným dňom starších osôb, Svetovým dňom duševného zdravia, Svetovým dňom potravy, Svetovým dňom psoriázy, Európskym týždňom boja proti drogám, Svetovým

dňom diabetu, Medzinárodným dňom bez fajčenia, Svetovým dňom boja proti AIDS sme spracovali vlastné edície, ktoré sme následne distribuovali základným organizáciám Jednoty dôchodcov Slovenska v okrese Stará Ľubovňa, okresnej organizácii Jednoty dôchodcov Slovenska v Starej Ľubovni, Domovu seniorov v Starej Ľubovni a Domovu sociálnych služieb vo Vyšných Ružbachoch.

V súvislosti s plnením tejto úlohy prijal RÚVZ so sídlom v Starej Ľubovni členstvo v pracovnej skupine pre podporu zdravia seniorov pri ÚVZ SR v Bratislave.

AKČNÝ PLÁN REALIZÁCIE NÁRODNEJ PROTIDROGOVEJ STRATÉGIE SR NA OBDOBIE ROKOV 2021-2025

V roku 2022 sme sa podieľali na plnení zrealizovanými aktivitami v rámci Medzinárodného dňa proti zneužívaniu drog a nezákonnému obchodovaniu s nimi - /26.6.2022/ a v rámci Európskeho týždňa boja proti drogám - /14.-20.11.2022/, ktorých odpočet je súčasťou aktivít pri príležitosti významných dní s osobitným zameraním na témy a termíny odporúčané SZO na rok 2022.

V apríli 2022 sme uskutočnili pre žiakov ZŠ v Podsadku prednášku pod názvom „Škodlivosť fajčenia“ doplnenú distribúciou zdravotno-výchovného materiálu s uvedenou problematikou a meraním hladiny CO v pľúcach a v krvi u 14 žiakov. Pre žiakov ZŠ v Podolínci sme dňa 14.10.2022 uskutočnili prednášku pod názvom „Drogová závislosť“ spojenú s distribúciou zdravotno-výchovného materiálu s uvedenou problematikou.

V rámci prípravy a realizácie edukačných aktivít boli poskytnuté 2 telefonické konzultácie.

V súvislosti s plnením tejto úlohy prijal RÚVZ so sídlom v Starej Ľubovni členstvo v pracovnej skupine „Prevencia fajčenia“ pri ÚVZ SR v Bratislave a dňa 22.4.2022 sme sa osobne zúčastnili rokovania na RÚVZ so sídlom v Martine a dňa 9.9.2022 sme sa zúčastnili online rokovania.

NÁRODNÝ ONKOLOGICKÝ PROGRAM SR

Pri príležitosti **Svetového dňa proti rakovine - /4.2.2022/** sme uskutočnili aktivity, ktorých odpočet je súčasťou aktivít pri príležitosti významných dní s osobitným zameraním na témy a termíny odporúčané SZO na rok 2022.

Dňa 11.5.2022 bola zorganizovaná 1 prednáška zameraná na tému „Prevencia nádorových ochorení“ spojená s distribúciou zdravotno-výchovného materiálu pod názvom „A nemuselo by...“ pre študentov Spojenej školy internátnej na ul. Levočskej v Starej Ľubovni. Edukovaných bolo celkom 14 študentov.

Dňa 4.10.2022 bola zorganizovaná 1 beseda zameraná na tému „Prevencia rakoviny prsníka a krčka maternice“ spojená s využitím zdravotníckeho modelu prsníka s premietaním DVD „Šanca na prežitie“ a distribúciou zdravotno-výchovného materiálu pod názvom „A nemuselo by...“ pre študentky Spojenej školy internátnej na ul. Levočskej v Starej Ľubovni. Edukovaných bolo celkom 8 študentiek. Na záver edukačného stretnutia edukovaní vyplnili „Dotazník získaných vedomostí a postojov“ zaslaný z ÚVZ SR.

Dňa 7.10.2022 bola zorganizovaná 1 prednáška zameraná na tému „Prevencia nádorových ochorení“ spojená s distribúciou zdravotno-výchovného materiálu pod názvom „A nemuselo by...“ pre žiakov Špeciálnej základnej školy na ul. Levočskej v Starej Ľubovni. Edukovaných bolo celkom 17 žiakov.

Dňa 27.10.2022 bola zorganizovaná 1 prednáška zameraná na tému „Prevencia nádorových ochorení“ spojená s distribúciou zdravotno-výchovného materiálu pod názvom „A nemuselo by...“ pre žiačky Základnej školy v Podsadku. Edukovaných bolo celkom 22 žiačok.

Dňa 3.11.2022 boli zorganizované 2 besedy zamerané na tému „Prevencia rakoviny prsníka a krčka maternice“ spojené s využitím zdravotníckeho modelu prsníka s premietaním DVD „Šanca na prežitie“ a distribúciou zdravotno-výchovného materiálu pod názvom „A

nemuselo by...“ pre študentky Spojenej školy na ul. Jarmočnej v Starej Ľubovni. Edukovaných bolo spolu 34 študentiek. Na záver edukačného stretnutia edukovaní vyplnili „Dotazník získaných vedomostí a postojov“ zaslaný z ÚVZ SR. Zároveň bola v priebehu besied vyhotovená fotodokumentácia.

ZAHRANIČNÉ PROGRAMY A PROJEKTY

PROJEKT COSI (CHILDHOOD OBESITY SURVEILLANCE INITIATIVE)

V okrese Stará Ľubovňa bol projekt realizovaný v mestskej Základnej škole, Levočská 340/6, 064 01 Stará Ľubovňa a vo vidieckej Základnej škole, 065 45 Plavnica 244. Do projektu boli zaradené deti vo veku od 7 do 7,99 rokov a vo veku od 8 do 8,99 rokov. U detí s doručeným podpísaným informovaným súhlasom rodičov alebo zákonného zástupcu sa realizovalo meranie výšky, váhy, obvodu pásu a bokov. Počas merania sa údaje zaznamenávali do priloženého dotazníka. Vo vidieckej Základnej škole, 065 45 Plavnica 244 sme odmerali 8 detí vo veku od 7 do 7,99 rokov a 17 detí vo veku od 8 do 8,99 rokov. V mestskej Základnej škole, Levočská 340/6, 064 01 Stará Ľubovňa bolo odmeraných 21 detí vo veku od 7 do 7,99 rokov a 17 detí vo veku od 8 do 8,99 rokov. Zároveň bol s vedením každej vybranej školy vyplnený školský dotazník. Súčasťou realizácie projektu bolo v rámci výskumnej a prieskumnej činnosti vrátených z mestskej Základnej školy, Levočská 340/6, 064 01 Stará Ľubovňa 17 vyplnených dotazníkov od rodičov detí vo veku od 7 do 7,99 rokov a 14 vyplnených dotazníkov od rodičov detí vo veku od 8 do 8,99 rokov. Z vidieckej Základnej školy, 065 45 Plavnica 244 bolo v rámci výskumnej a prieskumnej činnosti vrátených 7 vyplnených dotazníkov od rodičov detí vo veku od 7 do 7,99 rokov a 11 vyplnených dotazníkov od rodičov detí vo veku od 8 do 8,99 rokov.

V súvislosti s realizáciou projektu boli uskutočnené 4 telefonické konzultácie a 5 osobných konzultácií s vedením vybraných základných škôl ohľadom dohodnutia termínu vykonania meraní, dotazníkového prieskumu, prevzatia vyplnených dotazníkov. So zástupcom z ÚVZ SR bola uskutočnená 1 telefonická konzultácia ohľadom podmienok realizácie projektu. Mustry s vloženými údajmi z dotazníkov pre žiakov a pre školy, ako aj doplnená mustra o kód školy boli zaslané na ÚVZ SR v Bratislave.

**Regionálny úrad verejného zdravotníctva
so sídlom vo Svidníku**

HYGIENA ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA

Vypracovala: Mgr. Helena Hrebeňaková, MPH, MHA

1.4 MAPOVANIE PRÍTOMNOSTI BAKTÉRIÍ RODU LEGIONELLA V ZARIADENIACH SOCIÁLNYCH SLUŽIEB

Cieľom projektu je zistiť výskyt prítomnosti baktérií rodu Legionella v zariadeniach sociálnych služieb (ZSS) s pobytom osôb s oslabenou imunitou. Zameraním sa na uvedené zariadenia a včasnou intervenciou v prípade pozitívneho nálezu môžeme znížiť riziko závažných ochorení spôsobených týmito mikroorganizmami.

Zamestnanci RÚVZ so sídlom vo Svidníku vykonali v roku 2022 v zariadení DSS Giraltovce opakované odbery vzorky teplej vody a v mieste odberu teplej vody vykonali aj stery z prostredia. Cieľom týchto odberov bolo zistenie prítomnosti legionel.

Vzorky teplej vody boli odobraté zo sprchovacej hlavice v pavilóne C1 a v pavilóne B3, z výtokového kohútika v kotolni a v kuchyni. v mieste odberu teplej vody boli odobraté stery z prostredia.

Výsledky:

Vzorky boli vyšetrené v laboratóriu RÚVZ Prešov. Vo vzorkách teplej vody bola zistená prítomnosť Legionelly species. Následne bol v NRC pre legionely v životnom prostredí na ÚVZ SR v Bratislave vykonaná konfirmácia suspektných izolátov, kde bola stanovená Legionella pneumophila, sérotyp 6 vo vzorke odobratej z výtokového kohútika v kuchyni a zo sprchovacej hlavice v pavilóne C1.

Vo vzorkách teplej vody zo sprchovacej hlavice v pavilóne B3 a vo vzorke z výtokového kohútika v kotolni Legionella nebola stanovená. Prítomnosť legionel nebola zistená ani v steroch z prostredia.

PREVENTÍVNE PRACOVNÉ LEKÁRSTVO A TOXILOGÓIA

Vypracovali: Anna Hanáková, Miroslav Gerek

2.1 ZNIŽOVANIE MIERY ZDRAVOTNÝCH RIZÍK ZAMESTNANCOV Z PRACOVNÉHO PROSTREDIA, PRACOVNÝCH PODMIENOK A SPÔSOBU PRÁCE

2.1.1 Znižovanie miery zdravotných rizík (rizikové práce)

RÚVZ Svidník v spádovom území (okres Svidník a Stropkov) eviduje k 31.12.2022 v programe ASTR 12 organizácii, v ktorých zamestnanci vykonávajú prácu zaradenú do 3. a 4. kategórie z hľadiska zdravotných rizík. Celkom je evidovaných 172 zamestnancov, z toho 68 žien, v 3. kategórii 141 zamestnancov, z toho 60 žien a v 4. kategórii 31 zamestnancov, z toho 8 žien. Práce zaradené do 4. kategórie rizika evidujeme v dvoch organizáciách (PSS SVIDNÍK, a.s. a TESLA Stropkov a.s.), faktor hluk, chemický faktor-železo a jeho zliatiny. Evidencia v

programe ASTR sa pravidelne aktualizuje v súlade s Vyhláškou MZ SR č.448/2007 Z. z. o podrobnostiach o faktoroch práce a pracovného prostredia vo vzťahu ku kategorizácii prác z hľadiska zdravotných rizík a o náležitostiach na zaradenie prác do kategórii.

Podľa výstupov z programu ASTR naďalej najviac zamestnancov, prevažne mužov, vykonáva práce zaradené do 3. a 4. kategórie v priemyselnej výrobe (výroba kovových konštrukcií, výroba strojov a zariadení, spracovanie dreva a výroba výrobkov z dreva) a v zdravotníctve (výkony súvisiace s aplikáciou cytostatík, s laboratórnou činnosťou, reprofilizované lôžka pre pacientov s COVID-19), kde prevažuje počet žien. V kalendárnom roku 2022 došlo v porovnaní s rokom 2021 k zníženiu počtu zamestnancov vykonávajúcich práce v 3. a 4. kategórii. Celkový počet zamestnancov vykonávajúcich rizikové práce sa znížil oproti minulému kalendárnemu roku o 6 osôb, počet žien je vyšší o 7 osôb. V Nemocnici arm. generála L. Svobodu Svidník, a.s. reprofilizovaním lôžok v rámci lôžkových oddelení a oddelení intenzívnej starostlivosti pre pacientov s COVID-19 došlo k navýšeniu počtu zamestnancov vykonávajúcich rizikové práce o 1 osobu, rizikový faktor: biologický faktor SARS-CoV-2. Najzávažnejším škodlivým faktorom v pracovnom prostredí ostáva naďalej nadmerný hluk, ktorým je exponovaných 104 zamestnancov. Ďalšie škodlivé faktory práce a pracovného prostredia sú chemické látky a zmesi, biologické faktory, chemické karcinogény, mutagény a optické žiarenie.

V rámci posudkovej činnosti RÚVZ Svidník vydalo podľa § 13 ods.4 písm. k) zák. č. 355/2007 Z. z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia a o zmene a doplnení niektorých zákonov 4 rozhodnutia na zaradenie pracovných činností do kategórie rizikových prác.

K 31.12.2022 RÚVZ Svidník nevydalo žiadne rozhodnutie na uvedenie priestorov do skúšobnej prevádzky.

V roku 2022 sme neobdržali žiadnu žiadosť v zmysle zákona č.211/2000 Z. z. o slobodnom prístupe k informáciám t.j. sprístupnenie informácii o zozname spoločností vedených v centrálnom registri rizikových prác v okresoch Svidník a Stropkov.

V roku 2022 neboli uložené žiadne sankcie zamestnávateľom za neplnenie opatrení na ochranu zdravia na pracoviskách, kde zamestnanci vykonávajú rizikové práce.

Pri výkone ŠZD bola vykonaná kontrola informovanosti zamestnancov prostredníctvom Dotazníkov informovanosti zamestnancov „H“ v počte 16.

2.1.2 Znižovanie zdravotných rizík z látok a zmesí klasifikovaných ako toxické

V roku 2022 bolo vykonaných 31 kontrol v rámci ŠZD v okresoch Svidník a Stropkov so zameraním na používanie látok a zmesí klasifikovaných ako toxické a na kontrolu dodržiavania povinností zamestnávateľov.

Vo všetkých kontrolovaných subjektoch boli preverené podmienky manipulácie a skladovania podľa Nariadenia vlády SR č.355/2006 Z. z. a bolo zistené, že posúdené zdravotné riziko a pracovné činnosti predstavujú únosnú mieru zdravotného rizika - 2. kategória alebo minimálnu mieru zdravotného rizika - 1.kategória.

Prevádzkový poriadok pre prácu s nebezpečnými chemickými faktormi nepodlieha schvaľovaniu orgánov verejného zdravotníctva od 01.10.2020, a to z dôvodu zmeny legislatívy.

Na RÚVZ Svidník bolo v roku 2022 doručených 30 oznámení o vykonaní DDD činnosti, ktoré realizovali Asanarates s.r.o. Košice, DDD Star, s.r.o. Zeleneč, DDD Prešov s.r.o. Prešov, Ing. Vladimír Štefanič Michalovce, PILUS Trebišov a Motyl' Slovakia s.r.o. Piešťany.

V roku 2022 neboli zamestnancami odd. PPLaT riešené žiadne mimoriadne situácie a havárie.

Pri výkone ŠZD bola vykonaná kontrola informovanosti zamestnancov prostredníctvom Dotazníkov informovanosti zamestnancov „C“ v počte 10.

2.1.3 Znižovanie zdravotných rizík z karcinogénnych a mutagénnych faktorov vrátane azbestu a z látok poškodzujúcich reprodukciu a narúšajúcich endokrinný systém

V roku 2022 evidujeme 4 zamestnancov v onkologickej ambulancii Nemocnice arm. generála L. Svobodu Svidník, a.s., ktorí vykonávajú rizikovú prácu 3. kategórie s karcinogénnymi a mutagénnymi faktormi. Tieto osoby podávajú pacientom cytostatiká v ampulkách intravenózne alebo vo forme tabliet. Celkový počet používaných ampuliek za rok 2022 bol 1867, čo je oproti roku 2021 pokles o 434 ampuliek. Zároveň boli podávané cytostatiká aj formou tabliet, a to v počte 3796 ks, čo oproti roku 2021 predstavuje pokles o 1392 ks.

Nadalej sa vedie databáza organizácií, v ktorých sú zamestnanci vystavení karcinogénnym a mutagénnym faktorom a organizácií s pracovným procesom s rizikom chemickej karcinogenity. Okrem zdravotníckeho zariadenia evidujeme aj pracoviská, kde sa manipuluje a skladujú chemické karcinogény a mutagény v malých objemoch (napr. chemické laboratóriá) a kde pracovné činnosti s chemickými karcinogénmi predstavujú minimálnu alebo únosnú mieru zdravotného rizika.

Prevádzkový poriadok s expozíciou karcinogénnym faktorom nepodlieha schvaľovaniu orgánov verejného zdravotníctva od 01.10.2020, a to z dôvodu zmeny legislatívy.

Kontrola informovanosti zamestnancov prostredníctvom Dotazníkov informovanosti zamestnancov „K“ nebola vykonaná.

V súvislosti s plnením povinností zamestnávateľov vyplývajúcich z Nariadenia vlády SR č.253/2006 Z. z. o požiadavkách na ochranu zamestnancov pred rizikami súvisiacimi s expozíciou azbestu pri práci bolo vykonaných 5 kontrol. ŠZD bol vykonaný v prípade, ak organizácia oznámila začatie výkonu prác v dostatočnom predstihu. Dozor sa vykonával priamo pri odstraňovaní azbestu zo stavieb, pričom bolo kontrolované dodržiavanie opatrení na ochranu zdravia zamestnancov pred expozíciou azbestu (označenie zákazovými a príkazovými značkami, piktogramami, odsávanie priestorov, používanie OOPP, dodržiavanie plánu práce, denníky kontrolovaného pásma). Problematické je vykonávať ŠZD, ak organizácie oznámia začatie výkonu prác v deň zahájenia odstraňovania azbestu, prípadne tieto práce prebiehajú počas víkendu.

V roku 2022 RÚVZ Svidník vydal 35 rozhodnutí na odstraňovanie azbestu a materiálov obsahujúcich azbest zo stavieb podľa § 13 ods.4 písm. k) zákona č.355/2007 Z. z., z toho:

- 31 rozhodnutí - strešná krytina (eternit),
- 1 rozhodnutie - dupronitové dosky,
- 2 rozhodnutia - stúpacie potrubia,
- 1 rozhodnutie - čierna skládka stavebného materiálu obsahujúceho azbest.

Všetky spoločnosti mali vydané oprávnenie ÚVZ SR na odstraňovanie azbestu alebo materiálov obsahujúcich azbest zo stavieb.

Prevádzkové poriadky pri expozícii zamestnancov azbestu sa orgánmi verejného zdravotníctva neschvaľujú od 21.07.2020, a to z dôvodu zmeny legislatívy.

Pri výkone ŠZD nebola vykonaná kontrola informovanosti zamestnancov prostredníctvom Dotazníkov informovanosti zamestnancov „A“.

2.2 INTERVENCIE NA PODPOU ZDRAVIA PRI PRÁCI

2.2.1 Zdravé pracoviská

Aj v roku 2022 sme sa aktívne podieľali v rámci poradenskej činnosti na zdravotno-výchovných aktivitách v oblasti ochrany a podpory zdravia za účelom zvyšovania zdravotného povedomia zamestnávateľov a zamestnancov.

Zdravotno-výchovné aktivity v rámci individuálneho poradenstva pre zamestnávateľov boli väčšinou súčasťou kontrol v rámci výkonu ŠZD, poradenstvo sa vykonávalo aj samostatne zárobkovo činným osobám (SZČO).

Aj v ďalších rokoch je potrebné pokračovať v realizácii intervenčných programov ochrany a podpory zdravia zamestnancov, podieľať sa na výchove zamestnávateľov a zamestnancov v problematike vplyvu faktorov životného a pracovného prostredia.

2.2.2 Európska informačná kampaň Európskej agentúry pre BOZP (OSHA Bilbao) zameraná na prevenciu zdravotných a bezpečnostných rizík pri práci

Európska agentúra pre bezpečnosť a ochranu zdravia pri práci (EU-OSHA) spustila na roky 2020-2022 celoeurópsku kampaň "Zdravé pracoviská znižujú záťaž".

V rámci Európskeho týždňa bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci bol organizovaný Deň otvorených dverí oddelenia preventívneho pracovného lekárstva dňa 25.10.2022. Osobám boli poskytnuté informácie v oblasti ochrany zdravia pri práci, najmä v spojení s právnymi predpismi týkajúcimi sa bezpečnosti a ochrany zdravia pri poškodení podporno-pohybovej sústavy súvisiacich s prácou - preventívne posúdenie zdravotných rizík z poškodení podporno-pohybovej sústavy súvisiacich s prácou.

Informácia o realizácii kampane bola obyvateľom prezentovaná prostredníctvom masovo-komunikačných prostriedkov - internetová stránka RÚVZ Svidník a regionálnej tlače.

Spolupráca orgánov verejného zdravotníctva a inšpekcie práce bola realizovaná spoločnými dozornými aktivitami oboch orgánov, v rámci ktorej bol v pôsobnosti RÚVZ Svidník vykonaný ŠZD v spoločnosti Repro Elektronik Slovakia s.r.o. Stropkov zameraná na montáž káblových zväzkov.

HYGIENA VÝŽIVY, BEZPEČNOSTI POTRAVIN A KOZMETICKÝCH VÝROBKOV

Vypracovala: Mgr. Denisa Kačmárová

3.1. MONITORING PRÍJMU KUCHYNSKEJ SOLI

Zamestnankyne RÚVZ so sídlom vo Svidníku v rámci monitoringu príjmu kuchynskej soli, ktorý vychádza z Akčného plánu pre potraviny a výživu na roky 2017 – 2025, odobrali na základe plánu úradnej kontroly 1 vzorku polievky z uzatvoreného zariadenia spoločného stravovania a to „Fazuľková polievka s lievankou“. Vzorka bola odobratá v Domove sociálnych služieb, Kukorelliho 17, 087 01 Giraltovec. Odobratá vzorka bola vyšetrená v akreditovanom laboratóriu RÚVZ Prešov. Laboratórnou analýzou bolo zistené konečné

množstvo pridanej jedlej soli 7990 mg/kg. Výsledky boli spracované do tabuľky a elektronicky odoslané na adresu: pp.vaclavova@uvzsr.sk, dňa 09.12.2022.

3.2. MONITORING BEZPEČNOSTI PET FLIAŠ Z RECYKLOVANÝCH PLASTOV

RÚVZ so sídlom vo Svidníku nebol riešiteľským pracoviskom tejto úlohy.

3.3. SLEDOVANIE VÝŽIVOVÉHO STAVU KLIENTOV V ZARIADENIACH SOCIÁLNYCH SLUŽIEB

RÚVZ so sídlom vo Svidníku sa nepodieľalo na riešení tejto úlohy v roku 2022.

Na základe usmernenia RÚVZ Bratislava budú kontroly plnenia povinnosti, zabezpečovať výživovú hodnotu hotových pokrmov a nápojov podľa OVD u dospelých fyzických osôb v zariadeniach sociálnych služieb vykonávané v roku 2023 a 2024 v počte 5 kontrol.

3.4 MONITORING PRÍTOMNOSTI ALERGÉNOV V HOTOVÝCH POKRMOCH PRIPRAVOVANÝCH V ZARIADENIACH SPOLOČNÉHO STRAVOVANIA A V POTRAVINÁCH URČENÝCH PRE DOJČATÁ A MALÉ DETI

RÚVZ so sídlom vo Svidníku sa nepodieľalo na riešení tejto úlohy v roku 2022.

HYGIENY DETÍ A MLÁDEŽE

Vypracovala: Mgr. Jana Vanátová

4.1. AKTIVITY PREVENČIE DETSKEJ OBEZITY V KONTEXTE PLNENIA NÁRODNEHO AKČNÉHO PLÁNU V PREVENČII OBEZITY NA ROKY 2015 – 2025 (NAPPO)

V roku 2022 sa realizovali tieto priority daného projektu:

a/ Podpora zdravého štartu do života:

- doposiaľ v okrese Svidník a Stropkov materské a rodičovské centrá nie sú zriadené, nevidujeme ani zariadenie podobného typu, preto aktivity v oblasti zdravého životného štýlu, prevencie obezity v takýchto zariadeniach neuplatňujeme. Na spoluprácu v danej oblasti s našim RÚVZ zatiaľ nevzniesli požiadavky ani matky, ktoré sú na materskej dovolenke.

b/ Podpora zdravšieho prostredia v školách tieto úlohy:

- v rámci ŠZD sme vykonali v okrese Svidník a Stropkov kontrolu v 1 bufete pri ZŠ Konštantínova Stropkov.

- v okrese Svidník a Stropkov sa v školách nepodávajú desiate pripravované v školských jedálňach.

- edukačná činnosť v predškolských a školských zariadeniach sa vykonáva formou rôznych zdravotno – výchovných aktivít pre deti a mládež. V priebehu roka 2022 bolo v uvedených

zariadeniach vykonaných 8 prednášok so zameraním na správnu výživu – prevenciu obezity a pitný režim, význam mliečneho programu pre deti a programu školské ovocie.

- v roku 2022 sa vykonávalo v rámci ŠZD 44 kontrol v zariadeniach školského stravovania a vo výdajniach, so zameraním na vyšší dôraz pri kontrole hygienických podmienok pri príprave jedál, pri ktorých neboli zistené hygienické nedostatky a 15 kontrol zameraných na plnenie opatrení v školskom stravovacom zariadení v súvislosti s pandémiou ochorenia COVID – 19.

- za účelom posúdenia kvality stravy pripravovaných v ŠJ pri školách všetkých typov bolo odobratých 30 vzoriek hotových pokrmov na mikrobiologické vyšetrenie, z ktorých všetky vyhovovali a 100 sterov z pracovného prostredia.

- v žiadnom školskom stravovacom zariadení sa nerealizuje diétne stravovanie.

- v každom zariadení pre deti a mládež je k dispozícii tečúca pitná voda s možnosťou zabezpečiť pitný režim deti a mládeže. Vyššia pozornosť sa venuje 12 zariadeniam pre deti a mládež zásobovaných z individuálnych vodných zdrojov. Ide hlavne o materské a základné školy a stravovacie zariadenia pri MŠ a ZŠ v obciach, kde nie sú verejné vodovody. Problematika v zásobovaní predškolských, školských a stravovacích zariadení pitnou vodou sa rieši v spolupráci s prevádzkovateľmi predmetných zariadení pri výkone štátneho zdravotného dozoru, ktorý je zameraný na zabezpečenie odbornej starostlivosti o vodné zdroje, starostlivosti o okolie vodného zdroja, pravidelnej kontroly kvality pitnej vody v zmysle platnej legislatívy a v rámci poradenskej a konzultačnej činnosti za účelom zlepšenia kvality vody. V rámci ŠZD bolo vyšetrených 11 vzoriek pitnej vody z individuálnych vodných zdrojov.

- jedálne lístky sú zostavované pravidelne, pestrosť je zachovaná, aj s dostatočným množstvom ovocia, zeleniny, menej sa podávajú jedlá z rýb a strukovín. Strava je pripravovaná každý deň z čerstvých surovín, pestrosť a primeranú vyváženosť zabezpečuje softwarové vybavenie školských jedální, kde sú potraviny normované v súlade OVD. Ovocie a zelenina sa deťom v predškolských zariadeniach podáva k obedu alebo olovrantu, menej k desiate, tam prevládajú nátierky, v základných školách sa ovocie a zelenina podáva k obedu.

- v rámci výkonu ŠZD sa okrem iného monitoruje plnenie programov a projektov na ozdravenie výživy deti a mládeže: „Školský mliečny program“ a „Školské ovocie – Ovocie a zelenina do škôl“, ktoré sa v okrese Svidník a Stropkov realizujú najmä cestou školských jedální a v niektorých školách aj prostredníctvom školských automatov.

c/ Poskytovať nutričné vzdelávanie odborným zamestnancom školského stravovania v rámci projektov profesijných združení:

- spolupracujeme s metodičkou odboru školstva na krajskej úrovni, kde sa zúčastňujeme na školiacich akciách pracovníkov školského stravovania. V roku 2022 zo strany odboru školstva nebola vznesená požiadavka na školiacu akciu od zamestnancov odd. HDaM – RÚVZ Svidník.

d/ Podpora pohybových aktivít:

- v roku 2022 sme vykonali 20 štátnych zdravotných dozorov v telocvičniach, vonkajších telovýchovných plochách so zameraním na sledovanie dodržiavania hygienických požiadaviek TV priestorov, vrátane vonkajších telovýchovných plôch /priestorové usporiadanie, vybavenie, tepelno – vlhkostná mikroklima/.

- niektoré mestské, obecné základné školy a stredné školy využívajú priestory svojich telocvični na mimoškolské aktivity /na okresnej a krajskej úrovni/.

- mestské školy využívajú na športovú činnosť aj športovú halu, verejné ihriska, mestské klzisko a plaváreň, školy v obciach prevažne multifunkčné obecné ihriska.

- v ZŠ a SŠ v okrese Svidník a Stropkov sa malé formy TV, ako napr. využívanie telovýchovných chvíľok alebo možnosti aktívneho odpočinku počas prestávok nerealizuje, skôr sa to realizuje na I. st. základných škôl /1. a 2. ročník/.

- v rámci štátneho zdravotného dozoru bolo vykonaných 49 kontrol pieskovísk a DI /pri MŠ a občianskej vybavenosti/ so zameraním na aktuálne hygienické podmienky a odobratých 23 vzoriek piesku z pieskovísk na laboratórne vyšetrenie. Z celkového počtu odobratých vzoriek, požiadavkám Vyhlášky MZ SR č. 521/2007 o podrobnostiach o požiadavkách na pieskoviská vyhovovali všetky odobraté vzorky piesku z pieskoviska občianskej vybavenosti a materských škôl.

- v roku 2023 sa bude aj naďalej realizovať štátny zdravotný dozor, pri ktorom sa budú sledovať počty a zdravotné indikácie u žiakov a študentov, ktorí sú úplne alebo čiastočne oslobodení od TV.

- budú sa zisťovať možnosti telesnej aktivity detí oslobodených od cvičenia na hodinách TV.

4.2 HODNOTENIE JEDÁLNYCH LÍSTKOV MŠ A ZŠ

Pri hodnotení jedálnych lístkov sa využil bodový systém koeficientu a pre frekvenciu podávania vybraných druhov potravín z mesačných výdajok sa využila vypracovaná metodika bodového systému, na základe ktorého sa slovné vyhodnotili školské jedálne motivačným spôsobom tak, aby sa dosiahol v zariadení nutrične vyvážený jedálny lístok.

V roku 2022 boli do projektu vybrané 3 základné školy /Spojená ZŠ Svidník, ZŠ Konštantínova Stropkov, ZŠ Okružle/. Z každej ZŠ boli vyhodnotené 2 mesačné lístky, jeden za mesiac marec a jeden za mesiac máj, spolu bolo podľa predloženej metodiky vyhodnotených 6 mesačných jedálnych lístkov.

Tab. č. 1 - mesiac marec

Základná škola	Koeficient pestrosti /polievka/	Koeficient pestrosti /hlavné jedlo/	Frekvencia – body a vyhodnotenie /obed/
Spojená ZŠ Svidník	1,0	1,0	12 bodov - veľmi dobrý
ZŠ Konštantínova Stropkov	1,0	1,0	10 bodov - dobrý
ZŠ Okružle	0,91	0,91	9,5 bodov – dobrý

Tab. č. 2 - mesiac máj

Základná škola	Koeficient pestrosti /polievka/	Koeficient pestrosti /hlavné jedlo/	Frekvencia – body a vyhodnotenie /obed/
ZŠ Spojená Svidník	0,95	1,0	10 bodov - dobrý
ZŠ Konštantínova Stropkov	0,95	1,0	12 bodov - veľmi dobrý
ZŠ Okružle	0,91	0,91	9,0 bodov - dobrý

Na základe výsledkov kontrol v mesiaci marec a máj konštatujeme, že pestrosť jedálnych lístkov v kontrolovaných základných školách podľa bodového systému koeficientu pestrosti /metodika bodovania mesačného jedálneho lístka/ hodnotíme ako vyhovujúca pre pokrmy - polievka a hlavné jedlo /koeficient pestrosti väčší ako 0,5/.

V rámci hodnotenia frekvencie podávania vybraných druhov potravín podľa metodiky bodového systému boli jedálne lístky v ZŠ Konštantínova hodnotené ako veľmi dobré a dobré s väčšími nedostatkami v ZŠ Okružle. V rámci obedov bola u všetkých ZŠ zistená nižšia frekvencia podávania hovädzieho mäsa, rýb, strukovín, čerstvej zeleniny, bezmäsitých jedál a vyššia frekvencia podávania sladkých jedál, tepelne upravenej zeleniny, zemiakov ako príloha.

4.3 ÚRAZY U DETÍ V SR

Za účelom získavania informácií v problematike úrazov rôznych vekových kategórií v SR bol v roku 2019 realizovaný pilotný projekt s predpokladaným intervalom každých 3 – 5 rokov. V roku 2022 sa projekt nerealizoval.

EPIDEMIOLOGIA

Vypracovala: MUDr. Ingrid Senajová, MPH

6.1. NÁRODNÝ IMUNIZAČNÝ PROGRAM SR (NIP SR)

Lekári vykonávajúci očkovanie v okresoch Svidník a Stropkov boli priebežne metodicky usmerňovaní o všetkých zmenách v očkovačom kalendári v súlade s obdržanými odbornými usmerneniami MZ SR.

V rámci mesačných hlásení je zdravotnícky personál pravidelne informovaný o všetkých mimoriadne vzniknutých ochoreniach vo svete prostredníctvom metodických usmernení.

Očkovanie je zabezpečované praktickými lekármi pre deti a dorast a pre dospelých v okresoch Svidník a Stropkov. Očkovací kalendár bol zaslaný všetkým praktickým lekárom. Pri kontrole očkovania k 31.8.2022 v oboch okresoch zaočkovanosť u všetkých druhov očkovaní neklesla pod 95%.

V okrese Svidník bolo hlásených bolo 57 ochorení na rotavírusovú enteritídu u neočkovaných osôb. Zaznamenali sme jedno ochorenie na čierny kašeľ u 64 ročného muža.

V hodnotenom období sme v okrese Stropkov zaznamenali 41 ochorení na rotavírusovú enteritídu u neočkovaných osôb.

6.2. SURVEILLANCE INFEKČNÝCH CHORÔB

V mesačných intervaloch sa vykonáva analýza prenosných ochorení v okresoch Svidník a Stropkov. Lekári prvého kontaktu, infektológ, veterinári sú spätne informovaní.

Akútne respiračné a chrípkové ochorenia sú pravidelne týždenne spracovávané za okresy Svidník a Stropkov. V čase covidu bola verejnosť v miestnej tlači informovaná o aktuálnej situácii, rovnako ako aj o prenosných ochoreniach.

Surveillance zoonóz v okresoch Svidník a Stropkov sa vykonáva v spolupráci s RVPS.

K 31.12.2022 bolo spracovaných 279 ohnisk infekčných ochorení, kde boli vykonané protiepidemické opatrenia a spolu bolo hlásených do EPIS-u 10654 ochorení. Do systému EPIS bolo vložených 35 epidemických výskytov do epidémií.

V roku 2022 bolo hlásených v okrese Svidník 6375 ochorení a v okrese Stropkov 4279 ochorení. V ohniskách nákazy sa vykonávali protiepidemické opatrenia, rodinným kontaktom sa nariaďovala domáca karanténa, boli objednávané na PCR testy.

V regionálnych týždenníkoch a na webe RÚVZ Svidník bolo uverejnených 23 článkov a informácií o COVID-e, aktuálnej situácii o respiračných ochoreniach.

6.3. INFORMAČNÝ SYSTÉM PRENOSNÝCH OCHORENÍ

Do programu EPIS sú pravidelne vkladané jednotlivé prenosné ochorenia podľa hlásení od ošetrovujúcich lekárov a z laboratórií klinickej mikrobiológie. V mesačných intervaloch sa vykonáva analýza prenosných ochorení.

Hlásenie o výskyte chrípky a akútnych respiračných ochorení bolo spracované za 52 kalendárnych týždňov.

Manažment epidémií: V okrese Svidník sme zaznamenali 18 epidemických výskytov, v okrese Stropkov 17 výskytov.

Do systému EPIS spolu bolo hlásených 10654 ochorení. Spolu bolo spracovaných 279 ohnisk prenosných ochorení. Vydaných bolo 917 rozhodnutí pre pozitívne osoby.

6.4. NOZOKOMIÁLNE NÁKAZY

Úloha sa plní priebežne v spolupráci so zdravotníckymi zariadeniami. Analýza NN sa vykonáva. Pri zvýšenom výskyte sa prijímajú protiepidemické opatrenia na jednotlivých oddeleniach nemocnice.

Z Nemocnice Svidník, a.s. bolo hlásených 194 NN. Nemocnica v Stropkove hlásila 17 nozokomiálnych nákaz.

V roku 2022 bolo vykonaných celkovo 198 previerok, z toho na uvedenie priestorov do prevádzky 15 previerok. V rámci štátneho zdravotného dozoru bolo odobratých 480 sterov z prostredia, 1 dezinfekčný roztok, otestovaných bolo 53 sterilizátorov na neštátnych zdravotníckych ambulanciách. V Nemocnici Svidník a.s. na základe objednávky boli otestované 2 autoklávy – 1x mesačne, 1 formaldehydový sterilizátor 1x mesačne a vyšetrených 96 vzoriek sterilného materiálu, 4 HS - 1x mesačne na operačných a zákrokových sálach, 3 HS – 2x ročne na ambulanciách a oddeleniach, 1 autokláv – 2x ročne na ambulancii. Celkovo bolo testovaných 145 sterilizátorov.

Z dôvodu pandémie v Nemocnici vo Svidníku bolo reprofelizovaných 45 lôžok. Boli zriadené Mobilné odberové miesta na vykonávanie PCR a neskôr aj antigénových testov. V priebehu roku 2022 bola činnosť 2 MOM v okrese Svidník ukončená.

6.5. MIMORIADNE EPIDEMIOLOGICKÉ SITUÁCIE

V priebehu roku 2022 boli aktualizované usmernenie HH v súvislosti s ochorením COVID-19 spôsobeným koronavírusom SARS-CoV-2.

Po obdržaní aktuálnych usmernení zo strany ÚVZ SR sú zdravotnícki pracovníci pravidelne informovaní o mimoriadnych epidemiologických situáciách, rovnako ako aj obyvateľstvo.

V roku 2022 bolo hlásených v okrese Svidník 6375 ochorení a v okrese Stropkov 4279 ochorení. V ohniskách nákazy sa vykonávali protiepidemické opatrenia, rodinným kontaktom sa nariaďovala domáca karanténa.

V tomto roku pokračovalo monitorovanie ťažkých akútnych respiračných infekcií (SARI) na lôžkových oddeleniach zdravotníckych zariadení. V priebehu roku sentineloví lekári vykonávali odbery v prípade podozrenia na chrípku alebo chrípke podobné ochorenia. V 9 prípadoch bol hlásený vírus chrípky typu A.

6.6. ENVIRONMENTÁLNA SURVEILLANCE POLIOMYELITÍDY A SLEDOVANIE VDPV

V priebehu roku 2022 boli odoberané odpadové vody z čističky odpadových vôd vo Svidníku podľa vypracovaného harmonogramu zaslaného z RÚVZ Košice.

Bolo odobratých 6 vzoriek odpadových vôd v priebehu roku 2021, vzorky boli negatívne. V jednom odbere z 18.10.2022 bol na bunkových kultúrach identifikovaný na bunkových kultúrach vírus Coxsackie B5.

Ochorenie na ACHO sme nezaznamenali.

6.7. PREVENCIA HIV/AIDS

V roku 2022 sa do projektu „Hrou proti AIDS“ zapojilo oddelenie epidemiológie a výchovy k zdraviu v spolupráci. Realizovaný bol na 1 strednej škole v meste Stropkov a na 1 základnej škole u žiakov deviatego ročníka vo Svidníku. Do projektu bolo zapojených spolu 49 študentov. Projekt bol prijatý s nadšením u študentov aj u pedagógov.

Realizované boli 4 besedy o AIDS a pohlavných chorobách pre žiakov základných škôl a stredných škôl.

Na RÚVZ so sídlom vo Svidníku funguje linka pomoci AIDS pre laickú verejnosť na tel. čísle 054/7880031, ktorú využili 2 klienti. Otázky boli zamerané na prevenciu, diagnostiku a terapiu HIV/AIDS. Poradenstvo bolo poskytované telefonicky.

Na webovej stránke RÚVZ vo Svidníku bola uverejnená informácia o Svetovom dni boja proti AIDS a základné informácie o výskyte AIDS vo svete a na Slovensku. V regionálnych novinách Podduklianske novinky a Spektrum bol uverejnený článok o Svetovom dni boja proti AIDS a informácie o ochorení a preventívnych opatreniach. Informačný materiál bol umiestnený aj na nástenkách RÚVZ vo Svidníku a na panely umiestnenom na RÚVZ.

6.8. PORADNE OČKOVANIA

Na RÚVZ bola v mesiaci október 2011 zriadená poradňa očkovania. Ambulancie praktických lekárov pre deti a dorast, ambulancie praktických lekárov pre dospelých a verejnosť boli informovaní o poradenstve očkovania na RÚVZ. V tomto roku boli laickej verejnosti poskytované informácie o priebehu ochorení preventabilných očkovaním, očkovaní – povinnom, odporúčanom, indikáciách a kontraindikáciách očkovania, zložení vakcín či nežiaducich reakciách. Aj napriek opakovanému zverejneniu informácie o zriadení poradne očkovania na RÚVZ nebol výrazný záujem zo strany rodičov o odborné poradenstvo.

V roku 2022 poradňu využilo 55 klientov. Boli poskytované informácie telefonicky vo väčšine prípadoch zdravotníckym pracovníkom. Boli to informácie o možnostiach očkovaní

detí HBsAg pozitívnych matiek, o povinnom a odporúčanom očkovaní, o očkovaní proti osýpkam, chrípke, o očkovaní proti tetanu u poranení, očkovaní proti VHA a o očkovaní osôb, ktoré prišli zo zahraničia.

PODPORA ZDRAVIA A VÝCHOVA K ZDRAVIU

Vypracovala: Mgr. Edita Podaná

9.1 ZDRAVOTNÉ UVEDOMENIE A SPRÁVANIE SA OBYVATEĽOV SR

Cieľom je sledovať úroveň a vývoj zdravotného uvedomenia a správania sa občanov SR.

Realizovali sme dotazníkový prieskum „Zdravotné uvedomenie a správanie sa obyvateľstva SR“ v počte 104 dotazníkov.

9.2 PRIESKUM ZDRAVOTNEJ GRAMOTNOSTI OBYVATEĽOV SR

Cieľom je stanoviť úroveň zdravotnej gramotnosti u obyvateľov SR a zároveň vytvoriť databázu kvalitných medzinárodne porovnateľných údajov slúžiacich pre prípravu empirických podkladov k plánovaniu a výkonu programov a projektov.

Výsledky prieskumu HLS19 za rok 2020 budú k dispozícii v publikácii HLS19: Európsky prieskum zdravotnej gramotnosti v SR 2019-2021. V roku 2022 sa prieskum zdravotnej gramotnosti nerealizoval.

9.3 NÁRODNÝ AKČNÝ PLÁN V PREVENCII OBEZITY NA ROKY 2015 - 2025

Zámerom je vytvoriť spoločensky prospešný systém, ktorý povedie k zníženiu incidencie a prevalencie nadhmotnosti a obezity v populácii a eliminuje epidemický výskyt nadhmotnosti a obezity, zníženie počtu nových prípadov ochorení, zníženie výskytu a vplyvu ostatných modifikovateľných rizikových faktorov týchto ochorení.

V rámci prevencie obezity sme realizovali prednášky a besedy na školách s cieľom motivovať žiakov k vyváženému životnému štýlu, správny stravovací návyk a podporiť záujem o pohybové aktivity. Využívali sme pracovné listy a DVD.

Pri príležitosti Svetového dňa pohybu sme učiteľom MŠ A. Hlinku v Stropkove v rámci výjazdovej poradne zdravia poskytli vyšetrenia RF SCCH, meranie krvného tlaku, meranie % podkožného tuku, BMI, WHR a odborné poradenstvo v oblasti zdravého životného štýlu. Tieto merania sme poskytli aj našim zamestnancom doplnené boli o spiometriu.

Pre zamestnancov ÚPSVaR vo Svidníku a obyvateľov mesta Giraltovce sme v spolupráci so VŠZP pripravili aktivity pod názvom „Deň pre vaše zdravie“. Išlo o merania RF SCCH a odborné poradenstvo zamerané na zdravý životný štýl.

9.3.1 Vyzvi srdce k pohybu: Celonárodná medzinárodne koordinovaná kampaň na zvýšenie pohybovej aktivity dospelaj populácie

Cieľ

Zlepšiť zdravotný stav obyvateľov Slovenska – znížiť chorobnosť a úmrtnosť na chronické neinfekčné ochorenia elimináciou jedného z najvýznamnejších rizikových faktorov – pohybovej inaktivity.

Ide o celonárodnú medzinárodne koordinovanú kampaň na zvýšenie pohybovej aktivity dospelaj populácie realizovanú 1x za 2 roky. V roku 2022 sa kampaň nerealizovala.

9.4 Podpora zdravia znevýhodnených komunit

Cieľ

Zabezpečiť dostupnosť aktivít pre obyvateľov segregovaných a separovaných rómskych osád zameraných na podporu zdravého životného štýlu.

Zrealizovali sme aktivity zamerané na hygienu rúk, zdravé zúbky a zdravý životný štýl.

9.5 Stratégia rozvoja poradenských centier ochrany a podpory zdravia v SR

Cieľ

Vytvorenie podmienok na zlepšovanie kvality a úrovne poskytovaných služieb.

V roku 2022 sme v poradni zdravia vyšetřili 118 klientov. Prvovyšetřených bolo 14 klientov /3 muži, 11 žien/, opakovane 104 /25 mužov, 79 žien/.

Informovanie obyvateľstva o činnosti poradne zdravia a medializácia aktuálnych tém v oblasti ochrany a podpory zdravia bola publikovaná v regionálnych novinách Podduklianske novinky, Spektrum a na web stránke nášho úradu.

9.6 Národný akčný plán pre problémy s alkoholom na roky 2021 - 2030

Cieľom je zvýšiť zdravotné uvedomenie a zdravotnú gramotnosť o rozsahu a povahe zdravotných, sociálnych a ekonomických účinkov škodlivého užívania alkoholu, ako aj redukovat' negatívne dopady pitia alkoholu na rôzne cieľové skupiny, presadzovaním dôsledného dodržiavania regulačných opatrení zo strany štátu.

Tejto problematike sme sa venovali v rámci prednášok na základných a stredných školách počas Európskeho týždňa boja proti drogám, využívali sme aj DVD „Alkohol skrytý nepriateľ“, „Čo sme si. To sme si. Vypime si? Dievčatá...“.

9.7 Národný program podpory zdravia pre roky 2021 - 2030

Cieľ

Zlepšovat' zdravotný stav obyvateľstva SR prostredníctvom zvyšovania úrovne zdravotného uvedomenia a podpory zdravia.

V oblasti podpory zdravia sme v tomto roku zrealizovali v okrese Svidník a Stropkov 101 zdravotno-výchovných aktivít, celkovo bolo edukovaných 2342 poslucháčov.

Zdravotno-výchovné akcie boli určené pre rôzne vekové kategórie. Najmladšou cieľovou skupinou boli deti predškolského a mladšieho školského veku, pre ktorých sme pripravili akcie zamerané na výživu, pohybovú aktivitu, stomatohygienu, bezpečnosť na cestách, na podporu nefajčenia a čisté ruky. Súčasťou týchto aktivít boli aj pracovné listy, omaľovanky a premietanie DVD.

Pre starších žiakov základných škôl a stredoškolákov sme pripravili prednášky a besedy zamerané na zdravú výživu a poruchy príjmu potravy, pohybovú aktivitu, fajčenie, význam očkovania a výchovu k partnerstvu, rodičovstvu, manželstvu a na prevenciu pohlavných chorôb vrátane HIV/AIDS . Besedy zamerané na prevenciu nefajčenia boli obohatené o vyšetrenie prístrojom Smokerlyzer.

Pre obyvateľov v produktívnom a poproduktívnom veku sme zabezpečili vyšetrenie rizikových faktorov srdcovo-cievnych ochorení, poskytli sme im aj meranie krvného tlaku, % telesného tuku, vyšetrenie prístrojom Smokerlyzer, prednášky a besedy zamerané na zdravý životný štýl.

Pri práci sme využívali edičný materiál, ktorý sme obdržali z ÚVZ SR a edičný materiál z vlastnej produkcie.

Regionálna úloha: Sledovanie kvality vody z prameňov, ktoré obyvatelia využívajú na pitné účely za rok 2022

Vypracovala: Mgr. Janka Mičáková

Cieľ: Sledovanie kvality vody z prameňov v okrese Svidník a Stropkov, ktoré obyvatelia využívajú na pitné účely

Regionálny úrad verejného zdravotníctva so sídlom vo Svidníku sleduje v okrese Svidník 6 prameňov /Dubová, Šarišský Štiavnik, Vyšný Orlík - prameň pri lese, smer Kečkovce, odpočívadlo - smer Mestisko a 2 pramene v meste Svidník – Čierna hora a Záhradkárska oblasť/ a v okrese Stropkov 3 pramene v obciach Gribov, Staškovce a Bukovce, ktoré obyvatelia vo väčšej miere využívajú na pitné účely.

Prameň Dubová je zaradený medzi minerálne pramene. Nachádza sa vpravo od štátnej cesty Dubová – Cigla. Vedie k nemu poľná spevnená cesta v dĺžke cca 150m. Minerálna voda v obci Dubová je v okolí známa, je často využívaná občanmi, má chuť málo slanej kyselky. Prameň minerálnej vody v obci Gribov sa nachádza asi 1,5km na západ od obce Gribov /smerom na Olšavku/. Prameň je 30m od okraja lesa v rokli v betónovej skruži, hĺbky asi 40 cm s odtokom do potôčika. Voda je sírna /vajcovka/. Medzi minerálne pramene je zaradený aj prameň so sírnou vodou v katastrálnom území obci Staškovce. V obci Bukovce sa vodný prameň nachádza pri cestnej komunikácii. Okolie okolo sledovaných prameňov je vyčistené a udržiavané.

V okrese Svidník v roku 2022 boli dobrane 3 vzorky z prameňov v obciach - Dubová, Čierna Hora a odpočívadlo - smer Mestisko. V okrese Stropkov boli dobrane 2 vzorky z prameňov v obciach Gribov a Bukovce.

Vo vzorkách vôd z prameňov Gribov bola prekročená najvyššia medzná hodnota v ukazovateľoch Escherichia coli (5 KTJ/100ml), enterokoky (12 KTJ/100ml) a medzná hodnota v ukazovateli koliformé baktérie (12/KTJ/100ml) a Bukovce bola prekročená najvyššia medzná hodnota v ukazovateľoch Escherichia coli (5 KTJ/100ml) a enterokoky (4KTJ/100ml) a medzná hodnota v ukazovateľoch koliformé baktérie (5/KTJ/100ml).

Vzorky vody dobrane z prameňov Dubová, Čierna Hora a odpočívadlo - smer Mestisko spĺňali požiadavky na kvalitu pitnej vody vo všetkých ukazovateľoch.

**Regionálny úrad verejného zdravotníctva
so sídlom v Topoľčanoch**

1. ODDELENIE HYGIENY ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA A ZDRAVIA

1.1 PLNENIE AKČNÉHO PLÁNU PRE ŽIVOTNÉ PROSTREDIE A ZDRAVIE OBYVATEĽOV SLOVENSKEJ REPUBLIKY (NEHAP V.)

Cieľom úlohy je zlepšenie zdravotného stavu obyvateľstva SR prostredníctvom zlepšenia stavu environmentálnych determinantov zdravia; redukcia ochorení súvisiacich s kvalitou vonkajšieho i vnútorného ovzdušia, ochorení súvisiacich s pitnou a rekreačnou vodou, ochorení súvisiacich s nadmerným environmentálnym hlukom, kontaminovanými územiami, nebezpečnými chemickými látkami, UV žiarením a zmenou klímy.

NEHAP V, priorita [B] Zabezpečenie všeobecného, spravodlivého a trvalo udržateľného prístupu k bezpečnej pitnej vode, sanitácii a hygiene pre všetkých a vo všetkých oblastiach, pričom sa podporí integrované riadenie vodných zdrojov a bezpečné používanie odpadových vôd – AKTIVITA Č. 8. POSILŇOVANIE DIALÓGU S VEREJNOSŤOU A PODPORA AKTIVÍT V OBLASTI PITNEJ VODY S DÔRAZOM NA ZDRAVOTNÝ VÝZNAM PITNEJ VODY A OCHRANU JEJ ZDROJOV - zamestnanci RÚVZ so sídlom v Topoľčanoch poskytovali počas celého roka 2022 odborné poradenstvo v oblasti zdrojov pitnej vody, domových studní, významu stopových prvkov v pitnej vode a podobne (cca 31 konzultácií).

NEHAP V, PRIORITA [B], AKTIVITA Č. 9: MONITORING VZORIEK ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA (STERY, VODA, OVZDUŠIE) SO ZAMERANÍM NA STANOVENIE PRÍTOMNOSTI BAKTÉRIÍ RODU LEGIONELLA – OKRES TOPOĽČANY – ZARIADENIA SOCIÁLNYCH SLUŽIEB

V zariadeniach sociálnych služieb v okrese Topoľčany neboli v roku 2022 vykonané odbery vzoriek pitnej vody, teplej vody ani sterov vzhľadom k tomu, že v predchádzajúcom roku 2021 nebola zistená prítomnosť legionel v odobratých vzorkách.

1.4 MAPOVANIE PRÍTOMNOSTI BAKTÉRIÍ RODU LEGIONELLA V ZARIADENIACH SOCIÁLNYCH SLUŽIEB

Cieľom úlohy je zistiť výskyt baktérií rodu Legionella v zariadeniach sociálnych služieb s pobytom osôb s oslabenou imunitou.

V zariadeniach sociálnych služieb v okrese Topoľčany neboli v roku 2022 vykonané odbery vzoriek pitnej vody, teplej vody ani sterov vzhľadom k tomu, že v predchádzajúcom roku 2021 nebola zistená prítomnosť legionel v odobratých vzorkách.

2. ODDELENIE PREVENTÍVNEHO PRACOVNÉHO LEKÁRSTVA

2.1 ZNIŽOVANIE MIERY ZDRAVOTNÝCH RIZÍK ZAMESTNANCOV Z PRACOVNÉHO PROSTREDIA, PRACOVNÝCH PODMIENOK A SPÔSOBU PRÁCE

Cieľ

Zvýšiť odbornú úroveň hodnotenia pracovného prostredia, pracovných podmienok a spôsobu práce vo vzťahu k zdravotným rizikám zamestnancov. Na hodnotenie využívať odborné usmernenia ÚVZ SR. Pri výkone štátneho zdravotného dozoru (ďalej ŠZD) vykonávaného RÚVZ v SR uplatňovať legislatívne úpravy v oblasti ochrany zdravia pri práci vrátane legislatívnych úprav harmonizovaných s právom Európskych spoločenstiev. Pomocou kontrolných listov informovanosti zamestnancov overovať poskytovanie informácií zamestnancom v oblasti ochrany zdravia pri práci zo strany zamestnávateľov, zisťovať rizikové faktory práce a výskyt zdravotných problémov u zamestnancov pri podozrení na výskyt choroby z povolania na danom pracovisku. Zvýšiť úroveň údajov o rizikových prácach a zabezpečiť ich efektívne využitie v ochrane zdravia pri práci usmerňovaním činnosti pracovnej zdravotnej služby priamo v podnikoch.

2.1.1 Znižovanie miery zdravotných rizík (rizikové práce)

Plnenie

V rámci tejto úlohy získavame aktuálne údaje o počte exponovaných zamestnancov vykonávajúcich rizikové práce, vedieme evidenciu rizikových prác za náš okres, prehodnocujeme vydané rozhodnutia o určení rizikových prác podľa platnej legislatívy. V roku 2022 došlo k poklesu celkového počtu exponovaných pracovníkov (1407) o 175, v počte exponovaných žien došlo k nárastu o 29 (274). V 3. kategórii rizika počet exponovaných klesol o 151 pracovníkov v 4. kategórii rizika došlo k poklesu počtu pracovníkov o 24. V rizikovom faktore hluk došlo k poklesu počtu exponovaných pracovníkov o 180 v kategórii 3. a 23 v kategórii 4. Zrušené boli spoločnosti Vladimír Grznár Company, s.r.o. Topoľčany, Stolárstvo Bachratý Topoľčany, CKN, s.r.o. Topoľčany, Tomáš Lukačovič Topoľčany, drevovýroba. Prehodnotené boli rizikové práce v spoločnosti HYZA, a.s. Topoľčany, Mestské služby, s.r.o. Topoľčany, SOFA TREND, s.r.o. Topoľčany, Svet Zdravia, a.s. Nemocnica Topoľčany. Rizikový faktor chemické karcinogény: Počet exponovaných pracovníkov oproti predchádzajúcemu roku poklesol o 57 zamestnancov, čo bolo spôsobené prehodnotením RP. Rizikový faktor záťaž teplom a chladom: Počet exponovaných pracovníkov sa oproti predchádzajúcemu roku prakticky nezmenil. Rizikový faktor vibrácie: V tomto rizikovom faktore došlo k zmenám v počte exponovaných pracovníkov a k zníženiu počtu exponovaných o 13 a to znížením počtu zamestnancov v exponovaných spoločnostiach. Rizikový faktor optické žiarenie: Evidujeme vyhlásené rizikové práce pre rizikový faktor UV žiarenie 33 z toho 5 ženy, laser 4. triedy v spoločnosti poskytujúcej zdravotnú starostlivosť a priemysel – výroba svietidiel pre automobily. Rizikový faktor chemické látky a zmesi: V tomto rizikovom faktore nedošlo k zmenám.

Rizikový faktor biologický faktor - Coronaviridae. V tomto rizikovom faktore došlo k zmene v počte exponovaných, boli vyhlásené rizikové práce v spoločnosti SVET

ZDRAVIA, Nemocnica Topoľčany, a.s. celkom pre 36 zamestnancov na izolačných izbách v rámci lôžkových oddelení a MOM. Rizikový faktor ionizujúce žiarenie. Boli zrušené RP v zdravotníckom zariadení.

37 zamestnávateľov vypracovalo informáciu o výsledkoch hodnotenia zdravotných rizík a o vykonaných opatreniach na pracovisku t.j. 86 % z celkového počtu zamestnávateľov s vyhlásenými rizikovými prácami.

2.1.2 Znižovanie zdravotných rizík z veľmi toxických a toxických látok a zmesí

Plnenie

V rámci úlohy znižovania zdravotných rizík z veľmi toxických a toxických látok a prípravkov sledujeme zabezpečenie ochrany zdravia zamestnancov pri výrobe, skladovaní, predaji a zaobchádzaní s veľmi toxickými látkami a prípravkami a toxickými látkami a prípravkami. Bolo schválených 22 žiadostí a vydaných rozhodnutí pre práce s nebezpečnými chemickými faktormi pri odstraňovaní azbestu. Úrad dostal 54 oznámení o začatí DDD činnosti.

2.1.3 Znižovanie zdravotných rizík z karcinogénnych a mutagénnych faktorov vrátane azbestu a z látok poškodzujúcich reprodukciu a narúšajúcich endokrinný systém

Plnenie

V rámci úlohy znižovania rizík z karcinogénnych a mutagénnych faktorov vrátane azbestu sme uplatňovaním príslušnej legislatívy vyhľadávali pracovné postupy a technológie s použitím chemických karcinogénov a mutagénov hlavne u spracovateľov tvrdého dreva a pri pracovných procesoch s rizikom chemickej karcinogenity. V roku 2022 sme zaznamenali nasledovné štyri najčastejšie sa vyskytujúce karcinogénne a mutagénne faktory: Výrobný proces s rizikom chemickej karcinogenity v dvoch spoločnostiach, ktoré vo výrobe používajú grafit, smolu, antracénový olej, sadze. Celkovo je počet exponovaných zamestnancov 18 je v 3. alebo 4. kategórii rizika. Spracovanie tvrdého dreva (dub, buk) v objeme 9506 m³ nahlásilo celkom 4 organizácií, kde bolo exponovaných 91 zamestnancov z toho 1 žena. V roku 2022 bolo vydaných 22 rozhodnutí na búracie práce s expozíciou azbestu najmä na odstránenie vnútorných kanalizačných rúr, na rekonštrukcie striech, na odstránenie výplní balkónov. Exponovaných bolo 64 pracovníkov z 14 organizácií. Bolo odstránených cca 94,3 ton azbestu a materiálov obsahujúcich azbest. Expozícii formaldehydu v koncentrácii 10 % v objeme 238 litrov bolo na dvoch pracoviskách a to oddelenie centrálnej sterilizácie a centrálne operačné sály spoločnosti poskytujúcej ústavnú zdravotnú starostlivosť, exponovaných 25 zamestnancov. Táto spoločnosť tiež aplikovala v roku 2022 na dvoch ambulanciách klinickej onkológie 2020 dávok cytostatík.

INTERVENCIE NA PODPORU ZDRAVIA PRI PRÁCI

Cieľ

Napomôcť zlepšovaniu zdravotného stavu zamestnancov usmerňovaním realizácie

intervenčných programov, vedením informačných kampaní, cieľným poradenstvom pre zamestnávateľov a zamestnancov v oblasti ochrany a podpory zdravia pri práci a spolupráci s PZS.

2.2.1 Zdravé pracoviská

Plnenie

Pracovníci oddelenia PPLaT spolupracujú pri zlepšovaní pracovných podmienok v spoločnostiach, ktoré majú záujem zlepšovať pracovné podmienky pre svojich zamestnancov napr. ZKW Slovakia s.r.o. Topoľčany, HYZA, a.s. Topoľčany, WELDING, s.r.o. Topoľčany, SVET ZDRAVIA, a.s. Nemocnica Topoľčany. Poradenstvo je poskytované hlavne drobným živnostníkom, SZČO. Veľmi dobrá spolupráca je s pracovnými zdravotnými službami.

2.2.2 Európska informačná kampaň Európskej agentúry pre BOZP (OSHA Bilbao) „Zdravé pracoviská - Spolupráca pri prevencii rizík“

Plnenie

V roku 2022 sa uskutočnila spoločná previerka s orgánmi IP zameraná na plnenie povinností zamestnávateľov, ktorých zamestnanci vykonávajú práce so zameraním na kovovýrobu. Previerka bola vykonaná v spoločnosti, ktorá sa zaoberá obrábaním kovov v meste Topoľčany. Pri výkone ŠZD neboli zistené nedostatky.

3. ODDELENIE HYGIENY VÝŽIVY, BEZPEČNOSTI POTRAVÍN A KOZMETICKÝCH VÝROBKOV

3.1. MONITORING PRÍJMU KUCHYNSKEJ SOLI

Úloha súvisí so snahou o postupné znižovanie príjmu kuchynskej soli, ako jedného z hlavných rizikových faktorov vo výžive spojeného s výskytom kardiovaskulárnych ochorení. V rámci uvedenej úlohy sme zabezpečovali odber 2 vzoriek hotových pokrmov (1 vzorka polievky z vývarovne a 1 vzorka hlavného pokrmu z reštauračného zariadenia), v ktorých sme analyzovali množstvo pridanej soli. Ako vyplynulo z výsledkov laboratórnej analýzy, ani v jednom prípade nebolo prekročené najvyššie prípustné množstvo pridanej jedlej soli v potravinách podľa Prílohy k výnosu Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky z 20. marca 2015 č. S08975-OL-2014, ktorým sa ustanovujú požiadavky na jedlú soľ v potravinách. Podľa predmetnej právnej úpravy je najvyššie prípustné množstvo pridanej jedlej soli v hotových pokrmoch určených na priamu spotrebu na úrovni 13000 mg/kg, pričom laboratórne stanovené hodnoty jedlej soli v nami odobratých vzorkách boli v prípade polievky na úrovni 8600 mg/kg a v prípade hlavného pokrmu na úrovni 4530 mg/kg. Výsledky predmetných analýz boli tabuľkovo spracované, s ohľadom na požadované kritériá, a zaslané na RÚVZ so sídlom v Nitre, ktorý sumáre za Nitriansky kraj zaslal na spracovanie na RÚVZ so sídlom v Trenčíne.

3.2. MONITORING BEZPEČNOSTI PET FLIAŠ Z RECYKLOVANÝCH PLASTOV

Na tejto úlohe sme neparticipovali, nakoľko táto bola zastrešovaná RÚVZ so sídlom v Poprade.

3.3. SLEDOVANIE VÝŽIVOVÉHO STAVU KLIENTOV V ZARIADENIACH SOCIÁLNYCH SLUŽIEB

V roku 2022 sme na tejto úlohe spolupracovali s gestorom úlohy v rovine pripomienkovania východiskového materiálu, ktorý budeme následne v rokoch 2023 a 2024 využívať pri realizácii predmetnej úlohy v zariadeniach sociálnych služieb a to aj pokiaľ ide o kontrolu plnenia si povinností zo strany prevádzkovateľov zariadení sociálnych služieb, ktoré nepatria medzi zdravotnícke zariadenia, pri zabezpečovaní výživovej hodnoty hotových pokrmov a nápojov podľa odporúčaných výživových dávok.

3.4. MONITOROVANIE PRÍTOMNOSTI ALERGÉNOV V HOTOVÝCH POKRMOCH PRIPRAVOVANÝCH V ZARIADENIACH SPOLOČNÉHO STRAVOVANIA A V POTRAVINÁCH URČENÝCH PRE DOJČATÁ A MALÉ DETI

V súvislosti s predmetnou úlohou pripravovalo naše pracovisko prerozdelenia jednotlivých odberov potravín a pokrmov na príslušné regionálne úrady v rámci Nitrianskeho kraja, pričom odbery vzoriek na laboratórnu analýzu boli v rámci kraja redukované len na 2 pracoviská. Za Nitriansky kraj sme následne po obdržaní výsledkov tieto spracovali a zasielali na RÚVZ so sídlom v Košiciach. Laboratórnu analýzu zabezpečoval Veterinárny a potravinový ústav v Bratislave. Laboratórne výsledky budú hodnotené v správach jednotlivými pracoviskami, ktoré odber realizovali (RÚVZ so sídlom v Nitre a RÚVZ so sídlom v Nových Zámkoch). Možno však skonštatovať, že zo 6 odobratých vzoriek, v ktorých bolo spolu analyzovaných 10 alergénov, boli v dvoch odobratých vzorkách diskrepancie v deklarovaní resp. nedeklarovaní alergénov v označovaní.

4. ODDELENIE HYGIENY DETÍ A MLÁDEŽE

4.1 AKTIVITY PREVENČIE DETSKEJ OBEZITY V KONTEXTE PLNENIA NÁRODNÉHO AKČNÉHO PLÁNU V PREVENČII OBEZITY NA ROKY 2015 – 2025 /NAPPO/

Pracovníčky odd. HDM sa v roku 2022 podieľali na podpore zdravšieho prostredia v školách topoľčianskeho regiónu kontrolovaním predávaného sortimentu v školských

bufetoch, kontrolovaním dodacích listov, podporovaním poskytovania desiat vyrábaných a podávaných zo školskej kuchyne, edukáciou v oblasti zdravého stravovania a zdravej výživy detí, podporovaním mliečného programu pre deti a programu školské ovocie, kontrolovaním dodržiavania pitného režimu a pestrosti stravy v školách. V súvislosti s nutričným vzdelávaním vedúca odd. HDM v mesiaci jún 2022 prednášala pre vedúce školských jedální na porade organizovanej mestským úradom a krajským odborom školstva .

V rámci NAPPO pracovníčky RÚVZ so sídlom v Topoľčanoch v mesiaci máj, jún 2022 pokračovali v realizácii projektu COSI – Childhood Obesity Surveillance Initiative. Reprezentatívny súbor zahŕňal 76 detí vo veku 7 – 7,99 roka a 8 – 8,99 roka z mestskej školy - ZŠ Tribečská 1653/22, Topoľčany a z vidieckej ZŠ s MŠ Školská 5, Jacovce. Realizácii antropometrických meraní predchádzal informovaný súhlas rodičov / zákonných zástupcov detí a vyplnenie rodinného dotazníka. Školský dotazník vyplnil riaditeľ školy v deň antropometrického merania žiaka. Získané údaje z anonymizovaných hárkov boli po vyplnení do excelovských tabuliek odoslané na ÚVZ SR v septembri 2022.

4.2 HODNOTENIE JEDÁLNYCH LÍSTKOV MŠ A ZŠ.

Na základe požiadavky ÚVZ SR v Bratislave sme pokračovali v zbere a hodnotení jedálnych lístkov v náhodne vybraných 3 základných školách. Hodnotili sme jedálne lístky za obdobie 2 mesiacov v ŠJ pri ZŠ Hollého 696/3, Topoľčany, ŠJ pri ZŠ s MŠ Gogoľova 2143/7, Topoľčany a ŠJ pri ZŠ s MŠ Nitrianska Blatnica 3.

Pri hodnotení jedálnych lístkov sme sledovali frekvenciu podávania vybraných druhov potravín, pričom sme použili metodiku bodového systému, na základe ktorej sme hodnotili školské jedálne motivačným spôsobom tak, aby dosiahli v zariadení nutrične vyvážený jedálny lístok.

Skladba podávaných jedál vo všetkých vybraných školských jedálňach bola vyhodnotená ako veľmi dobrá, v jednom hodnotenom mesiaci v ŠJ pri ZŠ s MŠ Gogoľova v Topoľčanoch ako výborná. Po hodnotení sme zistili, že obilninové závary do polievok neboli zaradované v požadovanej frekvencii, absentujú strukoviny ako hlavné jedlo, sladké jedlo sa podáva na obed 4-krát mesačne. Ryba v ZŠ Hollého v Topoľčanoch nebola zaradená do jedálneho lístka v požadovanej frekvencii ako hlavné jedlo, skôr bola volená možnosť pripraviť rybaciú polievku. Všetky 3 školské jedálne nemali pridelený bod kvôli zaradovaniu nesladených nápojov, i keď väčšinu dní v mesiaci je nápoj nesladený, a keď, tak je použitý med - napr. do čierneho čaju s citrónom. V ŠJ pri ZŠ s MŠ Nitrianska Blatnica boli do jedál pridané údeniny - párky a slanina.

4.3 ÚRAZY U DETÍ V SR

RÚVZ so sídlom v Topoľčanoch v sledovaných mesiacoch február, júl a október 2022 nezaznamenal z oddelenia úrazovej chirurgie regionálnej nemocnice Svet zdravia v Topoľčanoch hlásenie úrazov vyžadujúcich si hospitalizáciu detí.

6. ODDELENIE EPIDEMIOLOGIE

6.1 NÁRODNÝ IMUNIZAČNÝ PROGRAM SR

Cieľom je rozvoj a zlepšenie prevencie ochorení preventabilných očkovaním, očkovania, monitorovania situácie v oblasti imunizácie; príprava stratégií a opatrení pre NIP SR a odporúčaní na ich vykonávanie; zhromažďovanie údajov, monitorovanie ochorení preventabilných očkovaním; zlepšenie informovanosti a poznatkov populácie o problematike imunizácie; odstránenie rozdielov v zaočkovaní, ktoré existujú najmä v ťažko dostupných marginálnych skupinách obyvateľstva (rómske komunity, migranti); surveillance a kontrola ochorení preventabilných očkovaním v súlade s odporúčaniami ECDC a WHO, (eliminácia osýpok, rubeoly, poliomyelitídy); aktivity zamerané na udržanie vysokej zaočkovanosti detskej i dospeljej populácie prostredníctvom výchovy odborných pracovníkov na všetkých úrovniach, laickej verejnosti, najmä mladých rodičov a médií; aktívna činnosť „Poradní očkovania“; príprava registra očkovaných osôb.

Vyhodnotenie: očkovanie prebiehalo podľa očkovacieho kalendára, ktorý bol vypracovaný v súlade s § 5 zákona č. 355/2007 Z. z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia a o zmene a doplnení niektorých zákonov a v súlade s vyhláškou MZ SR č. 585/2008 Z. z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o prevencii a kontrole prenosných ochorení v znení vyhlášky č. 544/2011 Z. z.

Hlásenia výkonov očkovania v rámci okresu sa zabezpečuje priebežne písomnou formou z jednotlivých ambulancií lekárov prvého kontaktu.

V roku 2022 sme vykazovali jedno ochorenie preventabilné očkovaním na TBC u 59 ročného očkovaného muža, 2 chronické ochorenia na VHB u neočkovaných osôb, 2 streptokokové septikémie, taktiež u neočkovaných osôb.

Kontrola očkovania sa vykonávala námatkovo a priebežne pri návštevách ambulancií. Administratívna kontrola očkovania v okrese Topoľčany bola vykonaná na všetkých pediatrických ambulanciách (13) v okrese k 31.8.2022. Zaočkovanosť u kontrolovanej populácie v okrese Topoľčany neklesla pod 95%. Pri kontrole očkovania neboli zistené nedostatky v evidencii, dokumentácii ani vo výkone očkovania. K 31.08.2022 bolo zaočkovaných proti COVID-19 61 detí do 15 rokov a 868 osôb v kolektívnych zariadeniach. Iné mimoriadne očkovanie k 31.12.2022 v okrese vykonané nebolo.

6.2 SURVEILLANCE INFEKČNÝCH CHORÔB

1. **Cieľom je** znižovanie chorobnosti, úmrtnosti a následkov po prekonaní infekčných ochorení a tým dosiahnutie zlepšenia kvality života, skvalitnenie surveillance prenosných ochorení a edukácia obyvateľstva v problematike prenosných ochorení.

Vyhodnotenie: Spolupracujeme s laboratóriami a ďalšími subjektmi na regionálnej a národnej úrovni NRC Bratislave, Banskej Bystrici, LF UK, odd. klinickej mikrobiológie FN Nitra, Medirex a.s., UNILABS (ALPHA MEDICAL), SYNLAB Slovakia s.r.o.

Bratislava, [Laboratória Piešťany s r.o.](#), CYTOPATHOS spol. s r. o., ktoré zabezpečujú a zaručujú vyššiu kvalitu diagnostických možností. Spolupracujeme s lekármi primárneho kontaktu pre dospelých, deti a dorast, ako aj s infektológmi, odborníkmi pre tuberkulózu a pohlavne prenosné ochorenia.

K 31.12.2022 sme zaznamenali jednu epidémiu na COVID-19 v 1 ZSS a 3 rodinné epidémie črevných infekcií.

Na základe hlásenia výskytu prípadov ochorení infekčnej etiológie bolo vykonané epidemiologické šetrenie v 17223 ohniskách. Opatrenia v ohniskách nákazy sa zdokumentujú v liste epidemiologického vyšetrenia a v programe EPIS, prípadne v zázname o návšteve ohniska.

V priebehu sledovaného obdobia boli nariadené opatrenia na predchádzanie vzniku a šíreniu prenosných ochorení podľa § 12 ods. 1 písm. a), ods. 2 písm. c), d), e), f) a § 51 ods. 1 zákona č. 355/2007 Z.z. formou rozhodnutia 8x a vydaný bol 1 platobný rozkaz v súvislosti s výskytom ochorení COVID-19.

6.3. INFORMAČNÝ SYSTÉM PRENOSNÝCH OCHORENÍ

Cieľom je posilnenie surveillance a kontroly infekčných ochorení, začlenenie surveillance infekčných ochorení v SR do siete EÚ, dopracovanie modulu hlásenia z oddelení klinickej mikrobiológie, návrh registra očkovaných osôb.

Vyhodnotenie: Informačný systém EPIS sa využíva v plnej miere na monitorovanie výskytu infekčných ochorení v okrese Topoľčany, ale i v celej SR prostredníctvom Systému rýchleho varovania. O epidemiologickej situácii v okrese 1x mesačne podávame správy na RÚVZ Banská Bystrica, okolitým RÚVZ, všetkým RÚVZ v Nitrianskom kraji, vedeniu Svet zdravia Nemocnica Topoľčany a.s., nemocničnej epidemiologičke, primárovi OAIM, primárovi interného oddelenia, primárke pediatrického odd., infektológom a všetkým lekárom prvého kontaktu v okrese. Opakovane sme upozorňovali všetkých lekárov na výhody využívania epidemiologického informačného systému EPIS. Cez portál EPIS hlásia výsledky laboratórných vyšetrení nešťátne laboratória a odd. klinickej mikrobiológie FN Nitra.

K 31.12.2022 sme spolu vykazovali v informačnom programe EPIS 16365 potvrdených prenosných ochorení, z toho bolo 15571 ochorení na COVID-19 a 13472 akútnych respiračných ochorení, z toho 547 chrípke podobných ochorení. Spolu bolo hlásených 14 komplikácií, čo je 0,10% z celkovo hlásených ARO a CHPO.

Do programu EPIS sa vkladajú podľa potreby ďalšie údaje, ktoré vyžaduje systém TESSY

6.4 NOZOKOMIÁLNE NÁKAZY

Cieľom je zvyšovanie bezpečnosti pacientov v nemocničných zariadeniach; rozšírenie prevencie NN na princípe dobrovoľnosti a anonymity so spätnou väzbou k poskytovateľovi zdravotnej starostlivosti; ovplyvnenie výskytu NN prostredníctvom opatrení navrhnutých na základe analýzy hlásených NN; získanie výsledkov jednotnou metodikou ako v iných krajinách EU s cieľom možnosti porovnania s inými krajinami a v rámci nemocníc; posilniť edukáciu epidemiológov a klinických zdravotníckych pracovníkov v problematike surveillancenoziokomiálnych nákaz, hlavne v oblasti

intervenčnej epidemiológie pri výskyte NN vyvolaných závažnými nemocničnými patogénmi.

Vyhodnotenie: v okrese Topoľčany je jedno lôžkové zdravotnícke zariadenie – Svet zdravia Nemocnica Topoľčany a.s., s počtom lôžok 301, z ktorého v roku 2022 bolo hlásených 213 nozokomiálnych ochorení. Ide o aktívny a pasívny zber údajov (z hlásenia z jednotlivých oddelení a z oddelenia klinickej mikrobiológie a pri výkone ŠZD). Biologický materiál od všetkých hospitalizovaných pacientov, vo väčšine prípadov vyšetruje neštátne laboratórium UNILABS.

Najviac infekcií bolo z interného oddelenia a OAIM. Z celkového počtu hlásených nozokomiálnych nákaz bolo najviac infekcií črevných, krvného riečiska a urologického traktu. Ako najčastejšie etiologické agens, ktoré sa uplatnilo pri vzniku nozokomiálnych infekcií boli *Clostridium difficile* a baktérie rodu *Klebsiella*.

V spádovom území okresu Topoľčany evidujeme spolu 221 neštátnych zdravotníckych zariadení, ktoré dozoruje oddelenie epidemiológie.

Štátny zdravotný dozor bol zameraný v tomto roku na kontrolu v súvislosti s výskytom nozokomiálnych infekcií, v súvislosti s vydaním rozhodnutí na uvedenie do prevádzky zdravotníckeho zariadenia a schválenie prevádzkových poriadkov, kontroly v súvislosti s ochoreniami COVID – 19 a na mikrobiálny monitoring. Vykonaných bolo spolu 76 kontrol a odoberatých bolo 24 vzoriek sterov zo sterilného materiálu a z prostredia.

V roku 2022 bolo vydaných 59 rozhodnutí (schválenie prevádzkových poriadkov, uvedenie do prevádzky zdravotníckeho zariadenia) a 3 záväzné stanoviská.

K 31.12.2022 boli vykonané kontroly funkčnej schopnosti sterilizačných prístrojov na 14 pracoviskách, skontrolovaných bolo 41 prístrojov, čo bolo 83 vzoriek.

Všetky vzorky boli vyšetované v akreditovanom laboratórnom pracovisku RÚVZ Nitra. Súčasne boli poskytované konzultácie k projektovej dokumentácii, k hygienicko-epidemiologickému režimu, poradenstvo pri výskyte multirezistentných bakteriálnych kmeňov.

6.5 MIMORIADNE EPIDEMIOLOGICKÉ SITUÁCIE

Cieľom je ochraňovať občanov pred mimoriadnymi epidemiologickými situáciami a zabezpečiť pripravenosť, rýchlú a koordinovanú reakciu na mimoriadne epidemiologické situácie (hrozby a naliehavé situácie) a ich udržateľný priebeh.

Vyhodnotenie: k 31.12.2022 sme do SRV SR hlásili 1 mimoriadnu epidemiologickú udalosť v súvislosti s ochorením COVID-19. Informácie o mimoriadnych udalostiach zasielame v pravidelných týždenných hláseniach na RÚVZ so sídlom v Nitre.

6.6 ENVIRONMENTÁLNA SURVEILLANCE POLIOMYELITÍDY A SLEDOVANIE VDPV

Cieľ

Monitorovanie cirkulácie divých a vakcinálnych kmeňov poliovírusov vyšetrovaním odpadových vôd s osobitným zreteľom na sledovanie tzv. VDPV (VaccineDerivedPolioViruses).

Vyhodnotenie: v rámci plnenia tejto úlohy boli v roku 2020 odobraté vzorky odpadovej vody v ČOV Topoľčany podľa vopred stanoveného harmonogramu ÚVZ SR Bratislava a to: 23.02.2022, 20.04.2022, 25.05.2022, 06.07.2022, 07.09.2022, 19.10.2022 a 30.11.2022. Vzorky odpadových vôd boli vyšetrené vo virologickom laboratóriu Bratislava – výsledky 1x Enterovírusy NPEV, 1x Enterovírusy ECHOVIRUS 25, 1x Enterovírusy COXACKIE B5, 4x s negatívnym výsledkom.

V roku 2022 sme nemali hlásené žiadne ochorenie ani podozrenie z ochorenia na akútnu chabú parézu.

6.7 PREVENCIA HIV/AIDS

Cieľ

Základným cieľom NPP HIV/AIDS v SR je obmedzovať šírenie vírusu HIV v SR a zmiernovať dopady nákazy HIV a AIDS v tých častiach spoločnosti, ktorých sa to najviac dotýka. Národný program je zameraný na celú populáciu SR s dôrazom na ohrozené skupiny obyvateľstva, medzi ktoré patria aj mladí ľudia.

Vyhodnotenie: V roku 2022 boli prednesené pracovníkmi RÚVZ Topoľčany 3 prednášky s problematikou AIDS a pohlavných chorôb pri príležitosti Svetového dňa boja proti AIDS. Prednášky sa konali na stredných školách v Topoľčanoch a zúčastnilo sa na nich 66 študentov. Okrem toho boli umiestnené edukačné materiály s tematikou HIV/AIDS na vývesnej tabuli v budove RÚVZ a webovej stránke nášho RÚVZ.

V roku 2022 bolo spolu vyšetrených 2313 osôb s negatívnym výsledkom - darcovia krvi a gravidné ženy; certifikát v tomto období nebol vydaný. Počet ostatných vyšetrených osôb - pacienti s pohlavnými chorobami, kožní pacienti, užívatelia drog a iné, nemáme k dispozícii, nakoľko vyšetrenie vykonávajú súkromné laboratória v rámci celej republiky.

K 31.12.2022 v okrese evidujeme 13 prípadov bezpríznakových stavov infekcie HIV – Z21, hlásené v rokoch 2009 - 1, 2010 - 1, 2014 - 1, 2015 - 3, 2018 – 2, 2019 – 3, 2020 – 1, 2021 – 0, 2022 - 1.

Pohlavné ochorenia vyšetrujú a liečia, vrátane sexuálnych kontaktov, gynekológovia, dermatovenerológovia, resp. urológovia. K epidemiologickému šetreniu by sme pristúpili v prípade, že by sa jednalo o viac prípadov v epidemiologickej súvislosti, taký prípad v roku 2022 nebol hlásený. V tomto roku sme mali spolu hlásených 18 pohlavných ochorení, z toho 0 ochorení na syfilis, 7 na kvapavku, 8 chlamýdiových infekcií močovopohlavnej sústavy a 3 trichomonázy.

Počet tehotných žien v okrese Topoľčany v 2022 bol 727, počet pôrodov bol 658 a 69 UPT. Všetky tehotné ženy boli testované na infekcie HIV s negatívnym výsledkom.

6.8 PORADNE OČKOVANIA

Cieľ

Posilnenie informovanosti laickej verejnosti o význame očkovania v prevencii závažných prenosných ochorení. Rozšírenie vedomostí o očkovaní ako aj o ochoreniach preventabilných očkovaním u žiakov stredných zdravotníckych škôl.

Vyhodnotenie: na RÚVZ so sídlom v Topoľčanoch je zriadená pri oddelení epidemiológie „Poradňa očkovania“, v ktorej poskytujú informácie pracovníci oddelenia. Činnosť poradne je zameraná najčastejšie na telefonické dotazy a osobné konzultácie. Najčastejšie dotazy sa týkali odmietnutia očkovania, očkovania proti ochorenia COVID-19, výkonu očkovania pred odchodom do zahraničia, dotazy na iné druhy nepovinného očkovania, nežiadúcich účinkov a kontraindikácií.

V roku 2022 sme vykazovali jedno ochorenie preventabilné očkovaním na TBC u 59 ročného očkovaného muža, 2 chronické ochorenia na VHB u neočkovaných osôb, 2 streptokokové septikémie, taktiež u neočkovaných osôb.

6.9 IDENTIFIKÁCIA NAJČASTEJŠÍCH FAKTOROV OVPLYVNÚJÚCICH POSTOJ RODIČOV A BUDÚCICH RODIČOV K OČKOVANIU

Cieľ

Hlavným cieľom projektu je zvýšenie vedomostí budúcich matiek o ochoreniach preventabilných očkovaním a o význame očkovania.

Vyhodnotenie: Najväčší vplyv na odmietavý postoj, najmä mladých ľudí a rodičov malých detí má narastajúci trend antivakcinačných aktivít a vplyv sociálnych sietí, resp. internetu. Postoje týchto osôb k očkovaniu sú často ovplyvňované rôznymi informáciami z médií, z aktivít usporadúvaných laikmi.

K 31.12.2022 sme zaevidovali 17 odmietnutí základného očkovania.

9. ODDELENIE PODORY ZDRAVIA A VÝCHOVY K ZDRAVIU

9.1 ZDRAVOTNÉ UVEDOMENIE A SPRÁVANIE SA OBYVATEĽOV SR

Oddelenie PZaVkJ sa v sledovanom období podieľalo na celoslovenskom dotazníkovom prieskume zdravotného uvedomenia a správania sa obyvateľov SR, vzorkou 104 respondentov (s kritériami výberu podľa pohlavia, veku, bydliska). Časový harmonogram zberu dát bol stanovený na júl – september 2022, vkladanie údajov do databázy na október - november 2022. Údaje z dotazníkov boli po ukončení prieskumu založené do mistry a po kompletizácii požadovaného počtu odoslané na ÚVZ SR, podľa metodických pokynov gestora úlohy.

9.3 NÁRODNÝ AKČNÝ PROGRAM V PREVENCII OBEZITY NA ROKY 2015 – 2025

Zdravotno-výchovné aktivity v rámci prevencie obezity sme zamerali na edukáciu obyvateľstva o zdravom životnom štýle s cieľom prevencie nadváhy a obezity, o rizikových faktoroch cukrovky, srdcovo-cievnych ochorení a nádorových ochorení s cieľom zníženia výskytu neinfekčných ochorení v populácii – distribúcia edukačných materiálov, názorná propagácia – formou panelu v RÚVZ a individuálne poradenstvo.

Téme zdravej výživy sme sa venovali prednáškami spolu 4krát pre 119 študentov Strednej zdravotníckej školy a Obchodnej akadémie v Topoľčanoch.

Poradňa zdravej výživy – v roku 2022 navštevovalo poradňu za účelom zníženia hmotnosti 6 klientov. Na prvom úvodnom stretnutí sme klientom odobrali krv na vyšetrenie základných metabolických parametrov a vstupné základné merania, a zároveň sme ich oboznámili s filozofiou znižovania nadváhy v poradni. Pri každom ďalšom stretnutí sme klientom robili antropometrické merania, percentuálne stanovenie telesného tuku, analyzovali sme jedálny lístok a pohybovú aktivitu v jednotlivých konkrétnych prípadoch. Môžeme zhodnotiť, že štyrom klientom sa podarilo znížiť svoju hmotnosť na požadovanú úroveň.

9.4 PODPORA ZDRAVIA ZNEVÝHODNENÝCH KOMUNIT

Do uvedeného programu RÚVZ so sídlom v Topoľčanoch nebol v minulosti zapojený, pretože v regióne nemáme obyvateľov segregovaných a separovaných rómskych osád. V roku 2022 sme sa sústredili na školu – Osobitná škola Pod kalváriou v Topoľčanoch, kde je zvýšený podiel rómskych detí. Realizovali sme 2 prednášky pre 62 školákov druhého stupňa na témy „Zdravá výživa – v zdravom tele zdravý duch“ a „Význam pohybu pre zdravie“.

9.5 STRATÉGIA ROZVOJA PORADENSKÝCH CENTIER OCHRANY A PODPORY ZDRAVIA

V roku 2022 na oddelení PZaVkJ pracovala základná poradňa zdravia a zo špecializovaných poradní, poradňa zdravej výživy. V roku 2023 požiadame hlavného hygienika o zriadenie poradne odvykania od fajčenia, poradňu optimalizácie pohybovej aktivity a poradňu podpory psychického zdravia. Po ich schválení a materiálno-technickom dovybavení, ako aj personálnom posilnení oddelenia, zahájime činnosť v spomenutých špecializovaných poradniach. V základnej poradni zdravia sme v roku 2022 vyšetřili za štandardných podmienok 41 klientov, z toho 16 bolo prvovyšetřených. Výsledky klientov boli zaznamenané do programu Test zdravé srdce. Klientom sme na základe ich aktuálneho stavu a výsledkov vyšetření stanovili skóre rizika KVCH. V indikovaných prípadoch sme klientom odporúčali aj ďalšie sledovanie a kontrolné vyšetřenie v Poradni zdravia.

Za neštandardných podmienok boli pracovníci Poradne zdravia na 3 výjazdových aktivitách, kde sme 243 klientom odmerali telesný tuk, 241 klientom sme odmerali krvný tlak, 82 klientom sme merali hodnoty CO a % COHb vo vydychovanom vzduchu prístrojom smokerlyzer. Všetkým klientom sme súčasne poskytli zdravotno-výchovné poradenstvo s distribúciou zdravotno-výchovných materiálov. V poradni zdravej výživy sme v sledovanom roku pracovali dlhodobo so šiestimi klientmi (viď bod 9.3).

9.6 NÁRODNÝ AKČNÝ PLÁN PRE PROBLÉMY S ALKOHOLOM NA ROKY 2021 - 2030

Pri príležitosti Medzinárodného dňa povedomia o fetálnom alkoholovom syndróme sme v tríbečskej knižnici v Topoľčanoch prednášali na tému „Fetálny alkoholový syndróm“ pre 34 študentov 3. ročníka SOŠ drevárskej v Topoľčanoch. O uvedenú tému prejavili záujem aj študenti Obchodnej akadémie v Topoľčanoch, kde sme prednášali v Tríbečskom osvetovom stredisku pre 82 študentov. K uvedenej téme sme na obidvoch prednáškach využili DVD „Čo sme si? To sme si? Vypime si dievčatá...“ Cieľom edukácie bolo zvýšiť povedomie o škodlivosti konzumácie alkoholu mladých ľudí a žien počas tehotenstva.

Problematike alkoholu na tému „Primárna prevencia látkových závislostí – alkohol za volantom“ sme sa venovali na 2 prednáškach pre 73 študentov prvého ročníka Obchodnej akadémie v Topoľčanoch a 21 študentov štvrtého ročníka SOŠ agrotechnickej v Topoľčanoch.

9.7 NÁRODNÝ PROGRAM PODPORY ZDRAVIA

Úlohu v roku 2022 sme realizovali formou rôznych aktivít (prednášky, besedy, konzultácie, dotazníky, panely, články) pre cieľové skupiny detí v predškolskom a školskom veku, mládež a seniorov. Plnenie tejto úlohy obsahovo dopĺňa a nadväzuje na plnenie ďalších úloh v rámci činnosti oddelenia Podpory zdravia a výchovy k zdraviu (úlohy 9.1, 9.3, 9.4, 9.5 a 9.6), kde uvádzame konkrétne aktivity s dôrazom na zdravú výživu a pitný režim, zvýšenie pohybovej aktivity, onkoprogram, podporu nefajčenia a prevenciu alkoholovej závislosti, výchovu k partnerstvu, manželstvu a rodičovstvu a prevenciu HIV/AIDS.

A. PREVENTÍVNE OPATRENIA, ZAMERANÉ NA ZNIŽOVANIE VÝSKYTU CHRONICKÝCH NEINFEKČNÝCH OCHORENÍ

I. OPATRENIA ZAMERANÉ PRIMÁRNE NA PODPORU ZDRAVÉHO ŽIVOTNÉHO ŠTÝLU

S cieľom podieľať sa na znižovaní výskytu rizikových faktorov súvisiacich so životným štýlom jednotlivca či skupín obyvateľstva participujeme súčasne na plnení viacerých programov a strategických dokumentov. Znižovanie prevalencie a incidencie, najmä chronických neinfekčných ochorení v populácii je spoločným cieľom všetkých týchto úloh.

Realizáciu úlohy sme zabezpečovali podľa plánu zdravotno-výchovných aktivít pri príležitosti významných dní Svetovej zdravotníckej organizácie a pri iných príležitostiach. V roku 2022 boli realizované aktivity pri príležitosti 13 významných dní (Svetový deň boja proti rakovine, Týždeň mozgu, Svetový deň zdravia, Svetový deň „Pohybom ku zdraviu“, Svetový deň bez tabaku, Medzinárodný deň proti zneužívaniu drog a obchodovaniu s drogami, Medzinárodný deň povedomia o fetálnom alkoholovom

syndróme, Svetový deň Alzheimerovej choroby, Svetový deň srdca, Medzinárodný deň starších osôb, Svetový deň diabetu, Európsky týždeň boja proti drogám, Svetový deň boja proti AIDS). Úlohy sme realizovali dostupnými metódami a formami zdravotno-výchovného pôsobenia pre cieľové skupiny obyvateľstva v okrese Topoľčany, internetovú stránku RÚVZ Topoľčany, internetové stránky miest, obcí, základných a stredných škôl v okrese, využitie zdravotno-výchovných videokaziet a informačných panelov umiestnených na RÚVZ Topoľčany, edukačné materiály dodané z ÚVZ SR.

- **4. február 2022 Svetový deň boja proti rakovine**

V roku 2022 sme zrealizovali na tému „Prevencia rakoviny prsníka a krčka maternice“ 3 prednášky na Strednej zdravotníckej škole v Topoľčanoch pre 56 študentov 3. ročníka v odbore praktická sestra a masér. Na prednáškach sme použili model prsníka. Študenti o tému prejavili záujem, o čom svedčila široká diskusia. K téme sme v priestoroch RÚVZ pripravili panel a na stránke úradu uverejnili článok.

- **4. marec 2022 Svetový deň obezity**

Panel v priestoroch RÚVZ a uverejnili sme článok na webovej stránke úradu.

- Pri príležitosti **Týždňa mozgu 2022** (marec) sme v priestoroch úradu pripravili panel.

Na tému „Ako trénovať mozog?“ sme realizovali 3 prednášky pre 20 (5-6 ročných) detí MŠ Škultétyho v Topoľčanoch, 29 žiakov (1. a 5. ročník) ZŠ Škultétyho v Topoľčanoch a 21 seniorov zariadenia sociálnych služieb Komfort n.o. v Topoľčanoch. Pri prednáškach sme využívali model mozgu a pracovali sme s pracovnými listami.

- **7. apríl 2022 Svetový deň zdravia**

K Svetovému dňu zdravia sme pripravili návrh zdravého jedla pre deti a dospelých na turistiku, ktorý sme zaslali na ÚVZ SR Bratislava. Pripravili sme panel v priestoroch RÚVZ.

- **10. máj Svetový deň – Pohybom ku zdraviu**

V súvislosti so Svetovým dňom – Pohybom ku zdraviu sme prednášali 4krát na tému „Benefity pohybovej aktivity pre zdravie“ spolu pre 163 žiakov a študentov. Konkrétne pre 36 študentov Gymnázia v Topoľčanoch, 34 študentov SOŠ drevárskej v Topoľčanoch, 31 žiakov ZŠ Škultétyho v Topoľčanoch a 62 žiakov Osobitnej školy Pod kalváriou v Topoľčanoch. 27.5.2022 sa desať zamestnancov nášho úradu aktívne zúčastnilo športového dňa v Oponiciach, ktorý pripravil Mestský úrad v Topoľčanoch pre rôzne organizácie okresu. Na športovom dni sme sa zapojili v disciplínach: streľba zo vzduchovky, hod granátom, futbal a turistika.

15.7.2022 sme sa zúčastnili ako odborní garanti na športovom dni v obci Krnča, ktorý organizoval Zväz postihnutých civilizačnými chorobami pre svojich členov. Pracovníčky Poradne zdravia odmerali 127 občanom krvný tlak, 127 občanom telesný tuk, poskytli

zdravotno-výchovné poradenstvo a zdravotno-výchovný materiál. Zároveň sme pripravili názornú propagáciu vo vestibule RÚVZ.

- **31. máj 2022 Svetový deň bez tabaku**

Na tému „Kde bolo, tam bolo, fajčenie škodilo“ sme realizovali 1 prednášku pre 39 žiakov prvého stupňa ZŠ Krnča. Názorná propagácia vo vestibule RÚVZ.

- **16. október 2022 Svetový deň výživy**

Na tému „V zdravom tele zdravý duch – zdravá výživa“ sme realizovali 1 prednášku pre 62 žiakov Osobitnej školy pod kalváriou v Topoľčanoch. Tému „zdravá výživa“ sme sa venovali na Strednej zdravotníckej škole v Topoľčanoch, kde sme mali 3 prednášky, spolu pre 46 študentov 2. ročníka. Zdravej výžive sme sa venovali aj na 1 prednáške pre 73 študentov Obchodnej akadémie v Topoľčanoch.

- **Október mesiac úcty k starším**

K téme sme pripravili panel v priestoroch úradu.

- **14. november Svetový deň diabetu**

Pripravili sme článok na webovú stránku úradu a informačný panel v priestoroch RÚVZ. Na základe zverejneného článku prišli na vyšetrenie šiesti obyvatelia regiónu Topoľčany.

- **14.-18. november 2022 Európsky týždeň boja proti drogám**

Problematike alkoholu na tému „Primárna prevencia látkových závislostí – alkohol za volantom“ sme sa venovali na 2 prednáškach pre 73 študentov prvého ročníka Obchodnej akadémie v Topoľčanoch a 21 študentov štvrtého ročníka SOŠ agrotechnickej v Topoľčanoch. K téme sme v priestoroch RÚVZ pripravili panel a na stránke úradu uverejnili článok.

- **1. december 2022 Svetový deň boja proti HIV/AIDS**

K problematike HIV/AIDS sme realizovali 3 prednášky na Obchodnej akadémii v Topoľčanoch pre 66 študentov 2. ročníka. Zároveň sme zhotovili panely v priestoroch úradu a príspevok na internetovej stránke úradu.

1. VÝŽIVA A STRAVOVACIE ZVYKLOSTI

Výchova a edukácia obyvateľov bola zameraná aj na výživu, na zlepšenie stravovacích návykov a na zdraví prospešné potraviny s využitím všetkých foriem a prostriedkov zdravotno-výchovného pôsobenia (besedy a prednášky s diskusiou, ponuka zdravotno-výchovných materiálov). Tému zdravá výživa sme sa venovali spolu 4krát pre 119 študentov Strednej zdravotníckej školy a Obchodnej akadémie v Topoľčanoch. Realizovali sme 1 prednášku na tému stomatohygiena, kde sme sa venovali aj výžive pre 20 detí MŠ J. Kráľa v Topoľčanoch.

V okrese Topoľčany sa do celoslovenského projektu „**Viem, čo zjem**“ (ktorý je súčasťou celosvetového programu na podporu zdravej výživy detí vo veku 9 – 12 rokov „Nestlé Healthy Kids Global Programme“) zapojili v školskom roku 2022/23 dve základné školy: ZŠ Škultétyho Topoľčany (3 triedy), ZŠ Lipová Topoľčany (2 triedy). Vzhľadom k pandemickej situácii sa nám nepodarilo zrealizovať prednášky, termíny realizácie prednášok máme dohodnuté na február a marec 2023.

Zdravotno-výchovný charakter má z našej strany podpora Národnej stratégie SR pre **školský program**, ktorej ciele majú napomôcť zvýšiť konzumáciu ovocia, zeleniny a mlieka u detí, vplývať na zmenu ich stravovacích návykov a predchádzať chorobám z nadhmotnosti a obezity. V roku 2022 sme v okrese Topoľčany spomínaný program realizovali 1 prednáškou pre 62 žiakov osobitnej školy Pod kalváriou v Topoľčanoch.

2. FYZICKÁ INAKTIVITA

Na podporu pohybovej aktivity a na zvyšovanie úrovne informovanosti obyvateľstva o zdravom životnom štýle pracovníci oddelenia PZaVkJ uskutočnili aktivity, pri ktorých sa využili individuálne, skupinové a hromadné metódy zdravotno-výchovného pôsobenia a všetky dostupné formy a prostriedky – články na internete RÚVZ Topoľčany, panely v priestoroch RÚVZ a na základných a stredných školách.

Hlavným zámerom týchto aktivít bolo poukázať na význam pohybovej aktivity a jej priaznivý vplyv na zdravie, ak je pravidelnou súčasťou spôsobu života. V hodnotenom období boli na zvýšenie a udržanie optimálnej pohybovej aktivity zrealizované 2 aktivity pre 137 obyvateľov. Konkrétne v júli 2022 sme sa zúčastnili ako odborní garanti na športovom dni v obci Krnča, ktorý organizoval Zväz postihnutých civilizačnými chorobami (ZPCCH) pre svojich členov. Pracovníčky Poradne zdravia odmerali 127 občanom krvný tlak, 127 občanom telesný tuk, poskytli zdravotno-výchovné poradenstvo a zdravotno-výchovný materiál. V máji 2022 sa desať zamestnancov nášho úradu aktívne zúčastnilo športového dňa v obci Oponice, ktorý pripravil Mestský úrad v Topoľčanoch pre rôzne organizácie okresu. Na športovom dni sme sa zapojili v disciplínach: strelba zo vzduchovky, hod granátom, futbal a turistika.

Prednášková činnosť bola realizovaná aj v súvislosti s propagáciou **Svetového dňa „Pohybom ku zdraviu“** – 10. máj a Národného akčného plánu v prevencii obezity na roky 2015-2025 (prednášky vid' 9.7 A I.)

3. TABAK, ALKOHOL, DROGY

V spojitosti s propagačnou činnosťou vo vzťahu k významným termínom venovaným problematike zdravia a drogovej prevencie, sme sa zamerali na nasledovné dni: **Svetový deň bez tabaku – 31. máj**, pri príležitosti ktorého sme pripravili panel v priestoroch RÚVZ zameraný na prevenciu tabakizmu a zanechanie fajčenia. Realizovali sme 1 prednášku na tému „Kde bolo, tam bolo fajčenie škodilo“ pre 39 žiakov 1. stupňa ZŠ Krnča. Pri príležitosti **Medzinárodného dňa povedomia o fetálnom alkoholovom syndróme** sme realizovali 1 prednášku pre 34 študentov 3. ročníka SOŠ drevárskej v Topoľčanoch a 1 prednášku pre 82 študentov Obchodnej akadémie v Topoľčanoch. Pri prednáškach sme využili DVD „Čo sme si. To sme si. Vypime si

dievčatá... V novembri pri príležitosti **Európskeho týždňa boja proti drogám** sme realizovali 2 prednášky na tému „Primárna prevencia látkových závislostí – alkohol za volantom“ pre 21 študentov SOŠ agrotechnickej a 73 študentov Obchodnej akadémie v Topoľčanoch. Zároveň sme pripravili panel v priestoroch úradu a uverejnili článok na stránke úradu.

V období od 8.8.2022 do 19.8.2022 pracovníčka oddelenia Podpory zdravia a výchovy k zdraviu poskytovala telefonické poradenstvo prostredníctvom **Linky pomoci na odvykanie od fajčenia**, ktorá bola zriadená na základe zákona č. 89/2016 o výrobe, označovaní a predaji tabakových výrobkov a súvisiacich výrobkov a o zmene a doplnení niektorých zákonov, usmernená v § 8 ods. 1, písm. b. Počas pôsobenia telefonической Linky pomoci na odvykanie od fajčenia na RÚVZ so sídlom v Topoľčanoch sme poskytovali volajúcim odbornú pomoc a relevantné informácie o spôsoboch odvykania od fajčenia. V prípade potreby boli volajúci odkázaní na ďalšie služby v tejto oblasti podľa miesta bydliska na príslušný Regionálny úrad verejného zdravotníctva. Za hodnotené obdobia bolo zaznamenaných celkovo 35 volaní, z ktorých bolo 13 opodstatnených.

II. ŠPECIFICKÉ OPATRENIA ZAMERANÉ NA NAJČASTEJŠIE VYSKYTUJÚCE SA CHRONICKÉ NEINFEKČNÉ OCHORENIA

1.KARDIOVASKULÁRNE OCHORENIA

Svetový deň srdca - názorná propagácia vo vestibule RÚVZ

2.DIABETES MELLITUS

Aktivity pri príležitosti **14. november – Svetový deň diabetu**

Názorná propagácia vo vestibule RÚVZ a príspevok na internetovej stránke úradu. Na základe zverejneného článku sa nám ozvalo a objednalo na vyšetrenie 6 obyvateľov regiónu. Záujemcov sme kompletne vyšetřili na Poradni zdravia, kde sme im okrem glukózy vyšetřili aj ostatné parametre (cholesterol, triglyceridy, HDL a LDL cholesterol), antropometriu, krvný tlak a poskytli zdravotno-výchovné poradenstvo.

3. VYBRANÉ NÁDOROVÉ OCHORENIA.

V nadväznosti na Akčný plán národného onkologického programu v zmysle primárnej prevencie onkologických ochorení sme realizovali prednášky spojené s besedou s využitím zdravotníckeho modelu (prsník). Zamerali sme sa na témy: prevencia rakoviny prsníka a krčka maternice – cieľová skupina dievčatá v adolescentnom veku.

Prevencia rakoviny prsníka a krčka maternice 3 prednášky pre 55 študentov Strednej zdravotníckej školy v Topoľčanoch:

19.10.2022 3. ročník SZŠ odbor praktická sestra 21 študentiek

19.10.2022 3. ročník SZŠ odbor masér 17 študentiek

20.10.2022 3. ročník SZŠ odbor praktická sestra 17 študentiek

**Regionálny úrad verejného zdravotníctva
so sídlom v Trebišove**

Všeobecná časť

1. Identifikácia úradu

- Názov : **Regionálny úrad verejného zdravotníctva so sídlom v Trebišove**
- IČO : **17335434**
- sídlo : **075 01 Trebišov, Jilemnického 3370/2**
- generálna tajomníčka služobného úradu a regionálna hygienička :
MUDr. Terézia Konevičová, MPH
- kontakt: **056/672 48 85, Fax: 056/672 64 74, E-mail: ruvzstv@uvzs.sk**
- územná pôsobnosť: **okres Trebišov**

- charakteristika dozorovaného územia (špecifiká):

Okres Trebišov leží v juhovýchodnom cípe Košického kraja, v južnej časti Zemplína, s hustou sieťou vodných tokov. Územie má prevážne nížinný charakter. Okres Trebišov sa zaraďuje medzi 12 najväčších okresov na Slovensku. Trebišovský región má z hľadiska medzinárodnej spolupráce strategickú polohu. V Čiernej nad Tisou sa nachádza širokorozchodný železničný prechod s prekládkou na Ukrajinu a v Slovenskom Novom Meste cestný a železničný prechod do Maďarska.

Rozloha okresu je 1073,9 km², podiel na rozlohe Košického kraja je 15,9 %. Z celkovej rozlohy územia je 73,7 % poľnohospodárska pôda. Počet obyvateľov okresu Trebišov. Počet obyvateľov s trvalým pobytom v okrese Trebišov je **103 191** (stav k 1.12.2022). V okrese Trebišov je spolu **82 obcí**, z toho 4 so štatútom mesta – Trebišov, Čierna nad Tisou, Kráľovský Chlmec a Sečovce. Z celkového počtu obyvateľov žije 41 % v mestách. Hustota obyvateľstva na km² je 96,8.

- rozsah činnosti:

RÚVZ so sídlom v Trebišove, zabezpečuje v súlade so zákonom o ochrane podpore a rozvoji verejného zdravia štátny zdravotný dozor v oblasti infekčnej epidemiológie, preventívneho pracovného lekárstva a hygieny životného prostredia. V oblasti hygieny výživy a hygieny detí a mládeže realizuje štátny zdravotný dozor a úradnú kontrolu potravín. Realizované sú aj preventívne programy a projekty, špecializované činnosti a mimoriadne úlohy v ochrane zdravia obyvateľstva.

Počet dozorovaných prevádzok podľa jednotlivých odborov verejného zdravotníctva

Hygiena životného prostredia:	406
Hygiena výživy:	1 120
Hygiena detí a mládeže:	474
Preventívne pracovné lekárstvo:	1 380
Epidemiológia:	307
Spolu:	3 687

Celkový počet podaní k 31.12.2022:	21 252
Počet vykonaných kontrol k 31.12.2022:	6 500
Počet vydaných rozhodnutí k 31.12.2022:	565
Počet vydaných záväzných stanovísk k 31.12.2022:	93
Počet vydaných iných stanovísk k 31.12.2022:	882
Počet vydaných osvedčení:	77
Počet ohnísk:	19 170
Počet odberov vzoriek:	1 702
Počet konzultácií:	27 442

Na úseku podpory zdravia sa zabezpečujú zdravotno-výchovné aktivity na akciách organizovaných pri príležitosti svetových dní WHO a na výjazdových akciách vrátane škôl v spádovom regióne RÚVZ, informovanie obyvateľstva o činnosti RÚVZ, aktuálnej hygienicko-epidemiologickej situácii, o zdravotnom stave obyvateľstva z výsledkov skríningu rizikových faktorov a činnosti poradne zdravia, informácie o zdravotnom povedomí obyvateľstva z dotazníkových prieskumov, medializácia aktuálnych tém v oblasti ochrany, podpory a rozvoja zdravia obyvateľstva, realizujú sa projekty, programy NPPZ a vlastné regionálne programy.

RÚVZ so sídlom v Trebišove je zapojený do riešenia „Programov a projektov úradov verejného zdravotníctva v SR“. Tunajší úrad rozpracoval priority na úseku verejného zdravotníctva na rok 2022 v podmienkach okresu Trebišov. Dokument bol vypracovaný na základe hlavných odborných priorít a regionálnych priorít, ktoré má RÚVZ so sídlom v Trebišove určené.

Personálne podmienky RÚVZ so sídlom v Trebišove:

V rozpise rozpočtu na rok 2022 mala organizácia stanovený celkový počet zamestnancov 39 osôb, z toho: 29 štátnozamestnanecké miesta, 10 zamestnanecké miesta pri výkone práce vo verejnom záujme.

V štátnej službe pracovalo ku koncu hodnoteného obdobia **26 štátnych zamestnancov, vo výkone práce vo verejnom záujme 10 zamestnancov**

V roku 2022 mala organizácia v priemernom evidenčnom počte 35,80 zamestnancov vo fyzických osobách (25,80 štátnych zamestnancov, 10,00 verejných zamestnancov). V priemernom prepočítanom počte to bolo 35,69 zamestnancov (25,89 štátnych zamestnancov, 9,80 verejných zamestnancov).

K 31.12.2022 mala organizácia v mimoevidenčnom stave 2 štátne zamestnankyne na rodičovskej dovolenke.

RÚVZ Trebišov plnil počas roka predpísaný počet zamestnávania občanov so ZPS. K 31.12.2022 sme zamestnávali 8 osôb so zníženou pracovnou schopnosťou.

Stav zamestnancov RÚVZ Trebišov k 31.12.2022 bol nasledovný:

Zamestnanci v štátnozamestnaneckom pomere:

Funkcia štátneho zamestnanca	Skutočnosť fyzické osoby	Skutočnosť prepoč. počet
Hlavný radca	1	1,00
Odborný radca	9	9,00
Samostatný radca	11	11,00
Radca	3	3,00
Hlavný referent	2	2,00
S p o l u :	26	26,00

Zamestnanci pri výkone práce vo verejnom záujme:

Katégoria zamestnancov	Skutočnosť fyzické osoby	Skutočnosť prepoč. počet
Zdravotnícki zamestnanci	2	2,00
THP	4	3,80
Rob. povolanie, prev. zamestnanci	4	4,00
S p o l u :	10	9,80

1 ODBOR HYGIENY ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA

V rámci plnenia úlohy vyplývajúcej z Akčného plánu pre životné prostredie a zdravie obyvateľov SR (NEHAP V.) č. 1.1., zameranej na stanovenie prítomnosti baktérií rodu **Legionella** vo vybraných zariadeniach sociálnych služieb bol v priebehu roku 2022 v 1 zariadení sociálnych služieb vykonaný opakovaný odber vzoriek teplej úžitkovej vody a sterov zo 4 odberných miest (prvé miesto za ohrevom - výstup z kotla, najbližšie miesto za ohrevom, voľný výber miesta v zariadení, najvzdialenejšie miesto od ohrevu) a vzorka pitnej vody. Prvý odber vzoriek z vyššie uvedených odberných miest bol vykonaný v roku 2020.

Vo vzorkách teplej vody odobratých v roku 2020 sa vyšetrením zistila prítomnosť baktérie *Legionella pneumophila*, sérotyp 3 (800-1150 KTJ/1 l), v steroch zo sprchových hlavíc z vyššie uvedených odberných miest bola zistená prítomnosť *Legionella pneumophila*, sérotyp 3 v troch vzorkách. Vo vzorke pitnej vody prítomnosť baktérie *Legionella* zistená nebola.

Prevádzkovateľovi zariadenia pri prejednaní výsledkov vyšetrení bolo odporúčané vykonať opatrenia podľa Európskych technických usmernení na prevenciu, kontrolu a vyšetrenie infekcií spôsobených baktériou *Legionella* (r. 2017).

Po vykonaných opatreniach prevádzkovateľom zariadenia sa opakovaným odberom v roku 2022 zistila prítomnosť baktérie *Legionella pneumophila*, sérotyp 3 iba v jednej vzorke - prvé miesto za ohrevom (30 KTJ/1 l) a vo vzorkách sterov bola zistená prítomnosť baktérie *Legionella pneumophila*, sérotyp 1 v dvoch prípadoch (najbližšie a najvzdialenejšie miesto od ohrevu). V pitnej vode nebola zistená prítomnosť legionely.

Porovnaním vyššie uvedených výsledkov rozboru vzoriek došlo z hľadiska výskytu legionel v sledovanom zariadení k výraznému zlepšeniu stavu teplej vody.

2 ODBOR PREVENTÍVNEHO PRACOVNÉHO LEKÁRSTVA A TOXIKOLÓGIE

2.1 ZNIŽOVANIE MIERY ZDRAVOTNÝCH RIZÍK ZAMESTNANCOV Z PRACOVNÉHO PROSTREDIA, PRACOVNÝCH PODMIENOK A SPÔSOBU PRÁCE

Gestor ÚVZ SR (úlohy č. 2.1.1, 2.1.3.)

RÚVZ so sídlom v Banskej Bystrici (úlohy č. 2.1.2, 2.1.3)

Riešiteľské pracoviská RÚVZ v SR

Cieľ : Zvýšiť odbornú úroveň hodnotenia pracovného prostredia, pracovných podmienok a spôsobu práce vo vzťahu k zdravotným rizikám zamestnancov. Na hodnotenie využívať odborné usmernenia ÚVZ SR. Pri výkone štátneho zdravotného dozoru (ďalej ŠZD) vykonávaného RÚVZ v SR uplatňovať legislatívne úpravy v oblasti ochrany zdravia pri práci vrátane legislatívnych úprav harmonizovaných s právom Európskych spoločenstiev. Pomocou kontrolných listov informovanosti zamestnancov overovať poskytovanie informácií zamestnancom v oblasti ochrany zdravia pri práci zo strany zamestnávateľov, zisťovať rizikové faktory práce a výskyt zdravotných problémov u zamestnancov pri podozrení na výskyt choroby z povolania na danom pracovisku. Zvýšiť úroveň údajov o rizikových prácach a zabezpečiť ich efektívne využitie v ochrane zdravia pri práci usmerňovaním činnosti pracovnej zdravotnej služby priamo v podnikoch.

Etapy riešenia rok 2022 a ďalšie roky

Plnenie

Vzhľadom na pretrvávajúcu pandémiu ochorenia COVID-19, odborní pracovníci odd. PPLaT vykonávali v prvej polovici roku 2022 v súčinnosti s oddelením epidemiológie epidemiologické vyšetrovanie osôb pozitívne testovaných na ochorenie COVID-19 a zároveň sa nariaďovali opatrenia na zabezpečenie dezinfekcie priestorov pracovísk kde sa pohyboval zamestnanec s potvrdeným ochorením COVID-19.

Zamestnanci oddelenia PPLaT vykonali v roku 2022 celkovo 332 kontrol v rámci štátneho zdravotného dozoru, z čoho bolo 155 cielených kontrol zameraných na zabezpečenie preventívnych opatrení na zamedzenie šírenia koronavírusu v jednotlivých prevádzkach v súlade s aktuálnymi platnými Vyhláškami ÚVZ SR.

Na zabezpečenie minimálnych bezpečnostných a zdravotných požiadaviek na pracovisko v súlade s NV SR č. 391/2006 Z.z. sa vykonalo 122 kontrol, v 16 prípadoch sa jednalo o chránené pracoviská s pracovníkmi so zmenenou pracovnou schopnosťou, v 12 prípadoch sa kontrolovala aj manipulácia s chemickým faktorom prevažne s postrekovými látkami na ochranu rastlín, 9 kontrol bolo zameraných na pracoviská s vyhlásenými rizikovými prácami, 10 kontrol bolo realizovaných v rámci mimoriadnej kontroly na zabezpečenie pitného režimu počas mimoriadne teplých dní v roku. Pri všetkých týchto kontrolách sme sa zameriavali na hygienický štandard na pracovisku, priestor na oddych a uloženie pracovného oblečenia,

zázemie na osobnú hygienu, prístup k pitnej vode a zabezpečenie stravovania. V prípade zistenia porušenia NV SR č. 391/2006 Z.z. sme začali správne konanie vo veci vydania pokynu v trinástich prevádzkach. Následne boli vykonané kontroly na odstránenie nedostatkov v týchto prevádzkach s vyhovujúcim záverom. Posúdenie zdravotných rizík zamestnancov s kategorizáciou prác v spolupráci s pracovnou zdravotnou službou sme kontrolovali na 31 prevádzkach s vyhovujúcim záverom. Prevádzky mali štandardne vypracovanú dokumentáciu pracovnou zdravotnou službou, v prípade chýbajúcej dokumentácie boli tieto nedostatky ihneď odstránené, prípadne boli pracovné zdravotné služby usmernené pri posudzovaní zdravotných rizík.

Súčasťou znižovania zdravotných rizík zamestnancov z pracovného prostredia, pracovných podmienok a spôsobu práce sú aj konzultácie s prevádzkovateľmi. Odborní pracovníci oddelenia PPLaT poskytli v roku 2022 celkovo 1050 konzultácií v rámci výkonu preventívneho dozoru, v rámci výkonu štátneho zdravotného dozoru, pri spracovaní záväzných stanovísk, ďalej to boli konzultácie týkajúce sa zriadenia chráneného pracoviska a začiatkom roka 2022 sme zabezpečovali v súčinnosti s oddelením epidemiológie všetky opatrenia v boji proti šíreniu ochorenia COVID-19 na pracoviskách. Konzultácie sa realizovali najmä telefonicky, emailom aj ústne na miestnom regionálnom úrade ako aj priamo na pracoviskách. Pri výkone štátneho zdravotného dozoru sa naďalej kládol dôraz na zabezpečenie opatrení na predchádzanie šírenia koronavírusu, v maloobchodných prevádzkach sa vo veľkej miere konzultoval vhodný druh dezinfekčného prostriedku pre styk s pokožkou a pre druh dezinfekčného prostriedku na účely dezinfekcie priestorov, zabezpečenie a označovanie náhradného obalu dezinfekčného prostriedku z dôvodu prevencie zámesty resp. zmiešania rôznych prípravkov, ktoré by následne mohli poškodiť zdravie.

2.1.1 Znižovanie miery zdravotných rizík (rizikové práce)

Anotácia

Viesť evidenciu rizikových prác za príslušný okres, región a SR podľa vyhlášky MZ SR č. 448/2007 Z. z. o podrobnostiach o faktoroch práce a pracovného prostredia vo vzťahu ku kategorizácii prác z hľadiska zdravotných rizík a o náležitostiach návrhu na zaradenie prác do kategórií v znení neskorších predpisov. Prehodnotiť vydané rozhodnutia o určení rizikových prác (resp. profesií) podľa predchádzajúcich legislatívnych úprav. V rámci ŠZD sledovať najmä pracovné podmienky zamestnancov, mieru expozície zamestnancov a realizáciu náhradných opatrení zo strany zamestnávateľov na pracoviskách, kde zamestnanci vykonávajú rizikové práce. V rámci výkonu ŠZD tiež sledovať spôsob zabezpečenia zdravotného dohľadu pre zamestnancov, výsledky a intervaly lekárskeho preventívneho prehliadok vo vzťahu k práci a zaradenie zamestnancov do pracovného procesu na základe posúdenia zdravotnej spôsobilosti na prácu. Uplatňovať databázu rizikových prác obsahovo zosúladenú s platnými právnymi predpismi na ochranu zdravia pri práci.

Plnenie

Na oddelení preventívneho pracovného lekárstva RÚVZ so sídlom v Trebišove naďalej získavame údaje o zdravotných rizikách, vydávame rozhodnutia o zaradení prác do kategórie rizikových prác a vedieme evidenciu o počte exponovaných zamestnancov vykonávajúcich rizikové práce v podnikateľských subjektoch nášho okresu. V roku 2022 boli priebežne vykonávané kontroly plnenia opatrení zamestnávateľom vyplývajúcich z rozhodnutí o určení rizikových prác. Celkovo sme vykonali 9 cieľených kontrol v rámci výkonu ŠZD.

Na základe návrhu zamestnávateľa bolo vydaných 5 rozhodnutí vo veci zaradenia prác do kategórií z hľadiska prehodnotenia zdravotných rizík v nasledovných prevádzkach:

- Eustream a.s., líniová časť Sečovce, boli vyhlásené rizikové práce 4. kategórie (hluk) – 17 zamestnancov (existujúce RP).
- Lesy SR, š.p. Sobrance, prevádzka manipulačný sklad Sečovce boli vyhlásené rizikové práce 4. kategórie (hluk, vibrácie) – 1 zamestnanec (existujúce RP).
- Nemocnica s poliklinikou Trebišov a.s. boli vyhlásené rizikové práce 3. kategórie (karcinogénne a mutagénne faktory – cytostatiká, biologický faktor – Mycobacterium tuberculosis) – 64 zamestnancov (existujúce RP).
- Tatragónka a.s. Poprad, prevádzkareň Trebišov boli vyhlásené rizikové práce 3. a 4. kategórie (hluk, vibrácie prenášané na ruky, zväčša pevné aerosóly) – 234 zamestnancov (existujúce RP).
- Centrum pre deti a rodiny Sečovce boli vyhlásené rizikové práce 3 kategórie (psychická pracovná záťaž) – 7 zamestnancov (novo vyhlásené RP).

V roku 2022 sme v okrese Trebišov evidovali celkom 518 pracovníkov vykonávajúcich rizikové práce z toho 179 žien. Počet prevádzok s vyhlásenými rizikovými prácami je celkovo 12. Pokyny na odstránenie nedostatkov alebo sankčné opatrenie za neplnenie povinností na úseku ochrany zdravia zamestnancov, ktorí vykonávajú rizikové práce, sme v roku 2022 neuložili. Pri výkone ŠZD sa nezistili nedostatky týkajúce sa rizikových prác. Súhrne údaje o rizikových prácach a exponovaných pracovníkoch v roku 2022 za náš okres sme zadávali do programu ASTR a výstupné zostavy sme zaslali e-mailom na ÚVZ SR odbor PPL v Bratislave. V roku 2022 sme z evidencie nevyradili žiadne rizikové práce. Zmeny v rizikových prácach oproti roku 2021 sme zaevidovali v jednom zariadení a to prevádzke Centrum pre deti a rodiny Sečovce so zameraním sa na sociálno-právnu ochranu detí a sociálnu kuratelú. Na základe posúdenia pracovnej zdravotnej služby bolo 7 pracovníkov v profesii „sociálny pedagóg, špeciálny pedagóg, vychovávateľ, psychológ, sociálny pracovník“ zaradení do kategórie 3 s expozíciou psychickej pracovnej záťaži. Rizikové práce u samostatne zárobkovo činných osôb a samostatne hospodáriacich roľníkov v našom okrese neevidujeme. Cieľené lekárske preventívne prehliadky vo vzťahu k práci sa vykonávali podľa možností vzhľadom na pretrvávajúcu nepriaznivú epidemiologickú situáciu. V niektorých prípadoch dochádzalo k časovým posunom týchto LPP, avšak boli realizované v náhradnom termíne. Spoluprácu s PZS vnímali zamestnávatelia na vyhovujúcej úrovni. Rizikové práce s faktorom ionizujúce žiarenie sme v roku 2022 neurčovali. Zamestnávatelia aktívne plnili povinnosť predkladať výsledky posúdenia zdravotných rizík a výsledky o vykonaných opatreniach na pracovisku. Rizikové práce u SZČO a SHR neevidujeme.

2.1.2 Znižovanie zdravotných rizík z látok a zmesí klasifikovaných ako toxické

Anotácia

Uplatňovanie legislatívnych úprav týkajúcich sa expozície chemickým látkam a zmesiam v zákone 355/2007 Z. z. a nariadení vlády SR č. 355/2006 Z.z. o ochrane zamestnancov pred rizikami súvisiacimi s expozíciou chemickým faktorom pri práci v znení neskorších predpisov, harmonizovaných s právom Európskych spoločenstiev, pri výkone ŠZD. Postupovať v súlade so zákonom č. 67/2010 Z. z. a s jednotnou „chemickou“ legislatívou EÚ týkajúcou sa registrácie, hodnotenia, autorizácie, obmedzovania, klasifikácie, označovania a balenia chemických látok a zmesí, ktorá sa vzájomne dopĺňa s legislatívou na ochranu zdravia a bezpečnosti pri práci s chemickými látkami a zmesami. Aktualizovať a zosúladiť terminológiu v príslušných právnych predpisoch. Cielene kontrolovať zabezpečenie ochrany zdravia zamestnancov pri výrobe, skladovaní, predaji a zaobchádzaní s látkami a zmesami klasifikovanými ako toxické (GHS06), ktoré boli doposiaľ klasifikované ako veľmi toxické a toxické látky a zmesi. Zabezpečovať poradenstvo a konzultácie pre zamestnávateľov a zamestnancov. Získavanie údajov o likvidácii obalov a nepoužiteľných zvyškov od látok a zmesí klasifikovaných ako toxické (GHS06) a ďalej sledovať ich používanie podľa aktuálneho „Zoznamu a rozsahu použitia povolených prípravkov na ochranu rastlín a mechanizačných prostriedkov na ochranu rastlín“ vydaného na príslušný rok.

Plnenie

V roku 2022 sa vykonalo 12 cielených kontrol zameraných na manipuláciu s toxickými látkami a zmesami, prevažne sa jednalo o postreky na ochranu rastlín. Z predchádzajúcich rokov naďalej evidujeme trend, že poľnohospodárske podniky/družstvá nemajú skladové priestory na uskladnenie prípravkov na chemickú ochranu rastlín, postrekové látky sa nakupujú len v nevyhnutne potrebnom množstve a ihneď sa aplikujú. Aj pri týchto prípadoch sa jedná prevažne o látky, ktoré sú zaradené medzi prípravky na ochranu rastlín a teda nespádajú medzi toxické látky a zmesi. Nedostatky týkajúce sa prevádzkových poriadkov a posúdení rizika s expozíciou chemickým faktorom pri práci neboli zistené. V priebehu roka sme zaevidovali 313 hlásení na výkon DDD od podnikateľských subjektov, ktorí profesionálnym spôsobom vykonávajú reguláciu živočíšnych škodcov v okrese Trebišov. Rozhodnutie na manipuláciu s toxickými a veľmi toxickými látkami v roku 2022 nebolo vydané. Mimoriadne situácie a havárie neboli zaznamenané.

2.1.3 Znižovanie zdravotných rizík z karcinogénnych a mutagénnych faktorov vrátane azbestu a z látok poškodzujúcich reprodukciu a narúšajúcich endokrinný systém

Anotácia

Uplatňovanie legislatívnych úprav - nariadenia vlády SR č. 356/2006 Z. z. o ochrane zdravia zamestnancov pred rizikami súvisiacimi s expozíciou karcinogénnym a mutagénnym faktorom pri práci v znení neskorších predpisov a nariadenia vlády SR č. 253/2006 Z. z. o požiadavkách na ochranu zamestnancov pred rizikami súvisiacimi s expozíciou azbestu pri práci, harmonizovaných s právom Európskych spoločenstiev, pri výkone ŠZD. Vyhľadávať

pracovné postupy a technológie s použitím chemických karcinogénov a mutagénov. Zamerať sa aj na vyhľadávanie a posudzovanie expozície látkam poškodzujúcim reprodukciu, ktoré sú podľa nariadenia Európskeho parlamentu a Rady 1272/2008/EHS v rámci svojej triedy nebezpečnosti zaradené v kategórii 1A alebo 1B a na látky narúšajúce endokrinný systém. Objektivizovať expozíciu, zavádzať nové meracie a hodnotiace metódy expozície týmto látkam (BET, priame, nepriame). Vytvárať a viesť databázu organizácií, v ktorých sú zamestnanci vystavení karcinogénnym a mutagénnym faktorom a pracovným procesom s rizikom chemickej karcinogenity. Cieľene vyhľadávať pracovné procesy súvisiace so zvýšenou expozíciou azbestu (búracie, stavebné činnosti) a nariaďovať účinné opatrenia na minimalizáciu expozície zamestnancov a obyvateľstva a na zvyšovanie uvedomovania si súvisiacich zdravotných rizík a možností účinnej prevencie.

Plnenie

V okrese Trebišov evidujeme 2 rizikové pracoviská, na ktorých sa pracuje s chemickými karcinogénmi s celkovým počtom exponovaných pracovníkov 30 z toho 26 žien. Jedná sa o onkologickú ambulanciu a onkologické oddelenie v NsP Trebišov a.s.. Na týchto pracoviskách sa pacientom podávajú chemoterapeutické prípravky v tabletovej i injekčnej forme. V roku 2022 bolo podaných 7374 ampúl s cytostatikami v rámci chemoterapeutickej liečby na oddelení a na ambulancii onkológie. Oproti minulému roku nedošlo v tomto sektore k významným zmenám. Opatrenia na ochranu zdravia, zníženie a minimalizáciu expozície pracovníkov spočíva v príprave chemoterapeutických prípravkov v digestore, v dôslednom používaní osobných ochranných pracovných prostriedkov a ich pravidelnom udržiavaní, v dodržiavaní bezpečných pracovných postupov a v pravidelnej účasti na školení bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci. Na týchto pracoviskách sa kladie veľký dôraz na ochranu zdravia, ktorá spočíva predovšetkým v minimalizácii expozície pracovníkov pri príprave chemoterapeutických prípravkov v digestore, v dôslednom používaní osobných ochranných pracovných prostriedkov a ich pravidelnom udržiavaní, v dodržiavaní bezpečných pracovných postupov a v pravidelnej účasti na školení bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci.

V rámci posudkovej činnosti sme vydali 128 rozhodnutí k návrhu na odstraňovanie azbestu a materiálov obsahujúcich azbest zo stavieb. V 105 prípadoch sa jednalo o demontáž strešnej krytiny rodinného domu t.j. o práce vykonávané v exteriéry bez súvisu s vnútornými priestormi budov. V 18 prípadoch sa jednalo o odvoz strešnej krytiny uloženej na pozemku objednávateľa a v 5 prípadoch sa vykonávali práce s materiálom obsahujúcim azbest pri likvidácii stropných podhládov v pivničných priestoroch. Obdobne ako v predchádzajúcich rokoch evidujeme rastúci trend v odbornej sanácii materiálov obsahujúcich azbest podnikateľskými subjektmi. Závažné poškodenia zdravotného stavu zamestnancov, ktorí pri svojej pracovnej činnosti používajú uvedené dokázané alebo pravdepodobné chemické karcinogény, sa nezistilo.

2.2 INTERVENČIE NA PODPORU ZDRAVIA PRI PRÁCI

Gestor ÚVZ SR

Cieľ

Napomôcť zlepšovaniu zdravotného stavu zamestnancov usmerňovaním realizácie intervenčných programov, vedením informačných kampaní, cieleným poradenstvom pre zamestnávateľov a zamestnancov v oblasti ochrany a podpory zdravia pri práci a spolupráci s PZS.

Plnenie

V roku 2022 pracovníci oddelenia PPLaT poskytovali odborné poradenstvo zamestnávateľom a zamestnancom so zameraním na prevenciu zdravotných rizík a ochranu zdravia pri práci predovšetkým prostredníctvom konzultácií. Celkovo sme tak poskytli 1050 konzultácií v rámci výkonu preventívneho dozoru, v rámci výkonu štátneho zdravotného dozoru, pri spracovaní záväzných stanovísk, ďalej to boli konzultácie týkajúce sa zriadenia chráneného pracoviska a začiatkom roka 2022 sme zabezpečovali v súčinnosti s oddelením epidemiológie všetky opatrenia v boji proti šíreniu ochorenia COVID-19 na pracoviskách. Konzultácie sa realizovali najmä telefonicky, emailom aj ústne na miestnom regionálnom úrade ako aj v priamo na pracoviskách. Pri výkone štátneho zdravotného dozoru sa naďalej kládol dôraz na zabezpečenie opatrení na predchádzanie šírenia koronavírusu, v maloobchodných prevádzkach sa vo veľkej miere konzultoval vhodný druh dezinfekčného prostriedku pre styk s pokožkou a pre druh dezinfekčného prostriedku na účely dezinfekcie priestorov, zabezpečenie a označovanie náhradného obalu dezinfekčného prostriedku z dôvodu prevencie zámesty resp. zmiešania rôznych prípravkov, ktoré by následne mohli poškodiť zdravie. Za týmto účelom sme vytvorili informačný leták, ktorý poskytoval zamestnávateľom informácie týkajúce sa dezinfekčných prostriedkov a bezpečnú manipuláciu s nimi. Okrem toho sa v značnej miere konzultovali základné hygienické požiadavky na pracovisko, zabezpečenie vhodných OOPP, stravovania a pitného režimu. V priebehu roka 2022 sa prevádzkovatelia intenzívne dopytovali ohľadne aktuálnych preventívnych opatrení na zamedzenie šíreniu ochorenia COVID-19 ale aj na požiadavky týkajúce sa oznamovacích povinností a povinností pri zabezpečení zdravotných požiadaviek na pracovisku podľa platných právnych predpisov. V súčinnosti s oddel. hygieny výživy a oddel. hygieny životného prostredia sme poskytovali konzultácie k projektovým dokumentáciám pri zriaďovaní prevádzok, ktoré si charakterom činnosti vyžadovali spoluprácu viacerých odborných oddelení. Súčasťou konzultačných činností boli aj usmernenia pracovných zdravotných služieb ohľadne posúdenia zdravotných rizík a kategorizácie prác v zmysle platných právnych predpisov. Dokumentáciu vypracovanú pracovnou zdravotnou službou sme intenzívne kontrolovali a navrhovali sme zamestnávateľom vhodné preventívne opatrenia na zníženie rizika vyplývajúce z faktorov práce a pracovného prostredia na zdravie zamestnancov.

Odborné príručky, informačné a propagačné materiály pre zamestnávateľov a zamestnancov na účely propagácie tém ochrany zdravia pri práci a právnych predpisov sme nevydávali.

2.2.1 Zdravé pracoviská

Riešiteľské pracoviská: vybrané RÚVZ v SR

Anotácia

Prispieť k zlepšeniu zdravotného stavu zamestnancov prostredníctvom aktivít poradní zdravia, propagovať u zamestnávateľov intervenčné programy. Zamerať sa na kombinovaný vplyv zdraviu škodlivých faktorov práce, pracovného prostredia a životného štýlu. Osobitne poskytovať poradenstvo malým a stredným podnikom a samostatne zárobkovo činným osobám (SZČO). Realizovať regionálne aktivity zamerané na zvýšenie povedomia o ochrane a podpore zdravia pri práci v spolupráci s mestami, zamestnávateľmi. Vychádza sa z poznatku, že zamestnanec, ktorý je informovaný a vzdelaný o spôsobe a miere rizika, sa správa tak, že miera jeho zdravotného rizika sa významne zníži. Usmerňovať PZS v SR.

Plnenie

V rámci podpory zdravia pri práci oddelenie PPLaT sústavne spolupracuje s odbornými zamestnancami Oddelenia podpory zdravia a výchovy k zdraviu RÚVZ so sídlom v Trebišove. Pri tejto spolupráci odborní zamestnanci poskytovali ciele poradenstvo pre 10 pracovníkov prevádzky Mário Balog-MABA, pre 58 zamestnancov Strednej odbornej školy služieb a priemyslu sv. Jozafáta Trebišov, pre 6 zamestnancov Základnej školy Úpor, pre 8 zamestnancov OR PZ Trebišov, pre 3 zamestnancov Štatistického úradu SR, pre 5 zamestnancov OÚ Hrčľa pre 3 zamestnancov prevádzky Aneta Balogová-účtovníctvo. Celkovo sa poskytli služby Oddelenia podpory zdravia a výchovy k zdraviu pre 93 zamestnancov v rozsahu: meranie tlaku, hodnotenie BMI, meranie glukózy a cholesterolu a poradenstvo v oblasti zdravej výživy, pohybovej aktivity a prevencii civilizačných ochorení.

2.2.2 Európska informačná kampaň Európskej agentúry pre BOZP (OSHA Bilbao) zameraná na prevenciu zdravotných a bezpečnostných rizík pri práci

Riešiteľské pracoviská: RÚVZ v SR

Anotácia

Realizovať informačné aktivity pre zamestnávateľov a zamestnancov, zamerané na prevenciu zdravotných a bezpečnostných rizík pri práci podľa aktuálne vyhlásenej témy kampane. Aktívne sa zapojiť do Európskeho týždňa bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci. V prípade potreby spolupracovať s orgánmi inšpekcie práce a NIP (národné kontaktné miesto OSHA) a realizovať spoločné previerky podľa aktuálnej témy kampane.

Plnenie

Za účelom plnenia BOZP na pracovisku sme v roku 2022 vykonali jednu spoločnú kontrolu s Inšpektorátom práce Košice v prevádzke MIGA spol. s r.o., Milhostov 235, 075 01 Trebišov. Predmetná prevádzka je charakterom činnosti zameraná na tlačiarenské činnosti, polygrafické činnosti a kopírovacie služby s počtom pracovníkov 6. Zistené nedostatky

týkajúce sa predloženia dokumentácie o posúdení zdravotného rizika s kategorizáciou prác sa odstránili uloženým pokynom prevádzkovateľovi, nedostatky týkajúce sa zabezpečenia minimálnych bezpečnostných a zdravotných požiadaviek na pracovisku sa intenzívne konzultovali s prevádzkovateľom, ktorý následne nedostatky operatívne odstránil. Sankcie uložené neboli. V rámci aktivít Európskeho týždňa BOZP v mesiaci apríl sa deň otvorených dverí na oddelení PPL nerealizoval z dôvodu pretrvávajúcej nepriaznivej epidemiologickej situácie v súvislosti s ochorením COVID-19.

3 ODBOR HYGIENY VÝŽIVY

3.1 MONITORING PRÍJMU KUCHYNSKEJ SOLI

Úlohu plnil RÚVZ so sídlom v Košiciach a Michalovciach. Tunajší úrad sa na tejto úlohe nepodieľal.

3.2 MONITORING BEZPEČNOSTI PET FLIAŠ Z RECYKLOVANÝCH PLASTOV

Úlohu plnil RÚVZ so sídlom v Poprade. Tunajší úrad sa na tejto úlohe nepodieľal.

3.3 SLEDOVANIE VÝŽIVOVÉHO STAVU KLIENTOV V ZARIADENIACH SOCIÁLNYCH SLUŽIEB

Na základe usmernenia ÚVZ SR pod č. ÚVZSR/OHVBPKV/7272/33709/2022 zo dňa 09.11.2022, plnenie úlohy bude realizované v rokoch 2023 a 2024.

3.4 MONITORING PRÍTOMNOSTI ALERGÉNOV V HOTOVÝCH POKRMOCH PRIPRAVOVANÝCH V ZARIADENIACH SPOLOČNÉHO STRAVOVANIA A V POTRAVINÁCH URČENÝCH PRE DOJČATÁ A MALÉ DETI

Úlohu plnil RÚVZ so sídlom v Košiciach. Tunajší úrad sa na tejto úlohe nepodieľal. Plnenie úlohy bude realizované v roku 2023.

4 ODBOR HYGIENY DETÍ A MLÁDEŽE

4.1 AKTIVITY PREVENČIE DETSKEJ OBEZITY V KONTEXTE PLNENIA NÁRODNEHO AKČNÉHO PLÁNU V PREVENČII OBEZITY NA ROKY 2015 – 2025 (NAPPO)

Cieľ

Cieľom aktivít je komplexným výkonom štátneho zdravotného dozoru, realizáciou výchovných aktivít v oblasti edukácie matiek cestou materských centier a detí a mládeže cestou zariadení pre deti a mládež prispieť k zníženiu výskytu detskej obezity.

a) Podpora zdravého štartu do života

V územnej pôsobnosti RÚVZ so sídlom v Trebišove evidujeme jedno zariadenie, v ktorom sa stretávajú matky s deťmi na materských dovolenkách, Materské centrum Sovička v Sečovciach. V rámci spolupráce navrhujeme a pripravujeme rôzne edukačné aktivity pre rodičov vo forme poradenstva, konzultačnej činnosti a skupinových intervencií zamerané na oblasti zdravého životného štýlu, prevencie obezity, pohybovej aktivity a iných odborných tém. Pri plnení úlohy v prioritnej oblasti „**Podpora zdravého štartu do života**“ v roku 2022 bolo toto zariadenie oslovené, avšak v priebehu roka 2022 činnosť prevádzky materského centra bola obmedzená. Dôvodom boli opatrenia počas pretrvávajúcej nepriaznivej epidemiologickej situácie v súvislosti so vznikom a šírením prenosného ochorenia COVID-19. Matky na materskej dovolenke nevzniesli požiadavky na individuálne edukačné aktivity. Z uvedeného dôvodu sa v roku 2022 výchovné aktivity v oblasti edukácie matiek nerealizovali.

b) Podpora zdravšieho prostredia v školách

V roku 2022 oddelenie HDM vykonalo v rámci výkonu štátneho zdravotného dozoru a úradnej kontroly potravín 139 kontrol. Z uvedeného počtu 81 kontrol sa vykonalo v školských zariadeniach a 58 kontrol v školských stravovacích zariadeniach. V rámci priority „**Podpora zdravšieho prostredia v školách**“ sa odborní zamestnanci oddelenia HDM komplexne zameriavajú na posudzovanie jednotlivých prevádzok pred ich uvedením do prevádzky, na posudzovanie v územnom konaní stavby, objektov a priestorov pred ich samotnou výstavbou, posudzovanie pri zmene účelu užívania stavby, na dodržiavanie požiadaviek pri uvedení priestorov do prevádzky, na kontrolu vypracovania a dodržiavania prevádzkových poriadkov, zásad správnej výrobnjej praxe vrátane sanitácie a ich verifikáciu v praxi s následnou evidenciou (skladovanie potravín, tepelné opracovanie, výdaj pokrmov, uchovávanie pokrmov, manipulácia s kuchynským biologickým odpadom a použitými jedlými olejmi a pod.), na dodržiavanie osobnej a prevádzkovej hygieny a na kontrolu odkladania vzoriek pred ich výdajom.

V rámci kontrol v zariadeniach školského stravovania sa odborní zamestnanci zameriavajú aj na kontrolu pestrosti **jedálnych lístkov**. V roku 2022 pri výkone štátneho zdravotného dozoru boli kontrolované aj jedálne lístky a dodržiavanie materiálne spotrebných noriem, kde bolo zistené, že školské jedálne zabezpečujú stravu pestrú, bohatú na ovocie a zeleninu podľa

aktuálnej ponuky na trhu (jablko, hruška, mandarínka, banán a pod.), do skladby stravy sú pravidelne zahrnuté mliečne výrobky (jogurt, termizovaný výrobok, mliečny nápoj a pod.). V sledovanom roku v rámci projektu na zmapovanie situácie v oblasti dodržiavania všeobecných zásad pre zostavovanie jedálnych lístkov v zariadeniach spoločného stravovania detí MŠ a ZŠ a zistenia frekvencie podávania vybraných druhov potravín (pokrmov) boli vyhodnotené jedálne lístky v 3 vybraných školských jedálňach pri ZŠ v okrese Trebišov.

V jednej súkromnej školskej jedálni pri základnej škole sa naďalej ponúkali pre žiakov školy desiate, ktoré sa tu pripravovali. Ponúkaný sortiment desiat je spestrený o mlieko, mliečne výrobky, ovocie, nápoje. Žiaci si zvykli na možnosť desiatovať v školskej jedálni. Skúsenosti sú podľa vedenia školy veľmi pozitívne.

V rámci ŠZD bolo odobratých a mikrobiologicky vyšetrených celkovo 26 vzoriek pokrmov a 8 vzoriek pitnej vody v siedmich školských zariadeniach.

V súvislosti so vzniknutou komplikovanou situáciou vo vzťahu k uzatvoreniu zariadení pre deti a mládež bolo umožnené prevádzkovateľom v okrese Trebišov zabezpečiť výdaj stravy stravníkom (seniorom) počas mimoriadnej epidemiologickej situácie prostredníctvom školských stravovacích zariadení. Príprava stravy prebiehala pri dodržiavaní prísnych a presne definovaných hygienických podmienok. Prevádzkovatelia oznámili na tunajší úrad verejného zdravotníctva, že sa bude realizovať poskytovanie stravy pre seniorov a zároveň predložili dodatok Prevádzkového poriadku, vypracovaný na aktuálne podmienky pre konkrétne zariadenie a v nadväznosti na aktuálnu situáciu v súvislosti s ochorením COVID-19.

V súvislosti s požiadavkami na osobitné stravovanie detí zo zdravotných dôvodov (alergie na bielkovinu kravského mlieka, sóju, vaječný bielok, intolerancia laktózy), boli v dvoch materských školách vytvorené priestorové i prevádzkové možnosti zabezpečenia stravovania pre deti, ktoré si vyžadujú **diétne stravovanie**. Deťom bolo umožnené konzumovať donášanú a doma pripravovanú stravu za prísnych a kontrolovaných podmienok.

Kontrola dodržiavania **pitného režimu** pre deti materských škôl sa vykonáva priebežne, najmä počas letných mesiacov. Pri vykonanom monitoringu so zameraním na pitný režim bolo zistené, že okrem nápojov uvedených v jedálnom lístku je pitný režim zabezpečený počas celého dňa. V dopoludňajších hodinách sú deťom podávané slabo osladené čaje a v popoludňajších hodinách väčšinou čistá pitná voda alebo jemne ochutené vody so sirupom.

V okrese Trebišov evidujeme 5 zariadení s nápojovými automatmi, z toho v štyroch prípadoch je umiestnený nápojový automat na strednej škole a v jednom prípade na vysokoškolskom internáte. Ponúkaný sortiment zahŕňa bezkofeínové kávy a nápoje s nízkym obsahom sladidiel, cukrovinky a pochutiny.

V roku 2022 sa pokračovalo v realizácii projektu „**Školský program ovocie a zelenina**“, ktorý bol uskutočnený na školách na základe Stratégie Slovenskej republiky pre realizáciu

školského programu na školské roky 2017/2018-2022/2023. Projekt je zameraný na zvyšovanie zdravotného a nutričného uvedomenia detí a rodičov. V školskom roku 2021/22 boli uskutočnené na základných, stredných školách a na odbornom učilišti internátnom pre I. stupeň žiakov špeciálnej základnej školy sprievodné edukácie. Edukačné aktivity počas školského roka boli čiastočne obmedzené z dôvodu nariadenia opatrení na predchádzanie vzniku a šíreniu prenosného ochorenia COVID-19. Bolo realizovaných 34 edukačných aktivít pre 617 žiakov. Informácie o realizácii projektu „**Školský program – ovocie a zelenina**“ boli zverejnené na panely vo vstupných priestoroch objektu RÚVZ so sídlom v Trebišove. Témou edukačných aktivít bolo hlavne význam ovocia, zeleniny, mlieka a mliečnych výrobkov vo výžive detí a mládeže, pozitívna zmena stravovacích návykov v rodinách a vplyv výživy na zdravie.

Projekt „**Viem, čo zjem**“ - celoslovenský projekt medzinárodného charakteru, ktorého cieľom je hravou formou motivovať žiakov základných škôl k vyváženému životnému štýlu, správnym stravovacím návykom a podporiť ich záujem o pohybové aktivity. V roku 2022 projekt v okrese Trebišov nebol realizovaný, pretože v hodnotiacom období do projektu nebola registrovaná žiadna základná škola.

c) Poskytovať nutričné vzdelávanie odborným zamestnancom školského stravovania v rámci projektov profesijných združení

Z dôvodu pretrvávajúcej nepriaznivej epidemiologickej situácie v súvislosti s výskytom ochorenia COVID-19 neboli organizované vzdelávacie aktivity pre pracovníkov školského stravovania.

d) Podpora pohybových aktivít

Odborní zamestnanci HDM na RÚVZ so sídlom v Trebišove vykonali kontrolu v rámci výkonu ŠZD v 17 telovýchovných zariadeniach, z toho 16 kontrol v telocvičniach pri základných školách a 1 kontrola bola v telocvični pri strednej škole. Všetky telovýchovné zariadenia sú zásobované pitnou vodou z verejného vodovodu v správe VVS a. s. závod Trebišov. Na všetkých uvedených školách sa telesná výchova realizuje 2x týždenne. V rámci štátneho zdravotného dozoru sa vo všetkých zariadeniach pre deti a mládež kontrolovalo zabezpečenie a vytváranie vhodných podmienok pre telesnú výchovu na školách. Školské zariadenia, kde nie je k dispozícii telocvična, na cvičenie a aktívny pohyb sa využívajú vonkajšie priestory školy, príp. vnútorné alebo vonkajšie priestory obce. V roku 2022 bol otvorený zrekonštruovaný plavecký bazén na Cirkevnej základnej škole s Materskou školou Gorkého v Trebišove, ktorý majú možnosť využívať okrem detí a žiakov uvedenej školy, aj žiaci z iných škôl na plavecký výcvik v rámci školského vyučovania, tiež na voľnočasové aktivity.

e) Monitoring antropometrických ukazovateľov vybraných vekových skupín detí školského veku

V súvislosti s plnením Národného akčného plánu v prevencii obezity na roky 2015-2025 v roku 2022 bola realizovaná v okrese Trebišov III. etapa projektu **WHO COSI - Childhood Obesity Surveillance Initiative** v nadväznosti na predchádzajúce etapy, v roku 2015 a 2019.

Jedna sa o projekt Svetovej zdravotníckej organizácie (WHO), ktorého cieľom je podpora zdravia a správneho vývoja detí na Slovensku v súvislosti s plnením uznesenia vlády SR č.488/2015 k Národnému akčnému plánu v prevencii obezity na roky 2015-2025. Uvedený projekt prebieha vo viacerých európskych krajinách. Projekt WHO COSI - Childhood Obesity Surveillance Initiative je realizovaný metodikou WHO, schválený Etickou komisiou pri Národnom ústave detských chorôb v Bratislave. Zodpovedným riešiteľom projektu je MZ SR a Národný ústav detských chorôb v Bratislave. Odborným garantom - ÚVZ SR bol vytvorený rozdeľovník škôl, ktoré boli do projektu zapojené v II. etape. V rámci územnej pôsobnosti RÚVZ so sídlom v Trebišove, monitorovaný súbor tvorilo 127 žiakov z troch základných škôl, vo veku 7-7,99 roka a vo veku 8-9,9 roka. Každé dieťa disponovalo informatívnym súhlasom rodiča, resp. zákonného zástupcu s vykonaním antropometrických meraní dieťaťa v rozsahu: výška, hmotnosť, obvod pása a obvod bokov. Rodič súčasne súhlasil aj so spracúvaním osobných údajov dieťaťa. Meraných detí bolo 148, z toho zadaných do databázy, ktoré spĺňali podmienky bolo 127. Údaje z rodinných dotazníkov (127), dotazníkov o žiakovi (127) a dotazníkov o škole (3) boli spracované v programe EXCEL a zaslané na ÚVZ SR v určenom termíne 16.8.2022 na ďalšie spracovanie. Pri realizácii projektu oddelenie HDM úzko spolupracovalo s oddelením podpory zdravia a výchovy k zdraviu.

Edukačné aktivity:

Formovaním správnych postojov k zdravému životnému štýlu vrátane správnych výživových návykov, podporujeme realizáciou edukačných aktivít, prednášok a besied, dopĺňané vhodným zdravotno – výchovným materiálom a odborným poradenstvom v zdravej výžive. V roku 2022 bolo zrealizovaných na školách 60 edukačných aktivít (43 prednášok a 17 edukačných aktivít) pre 1128 žiakov. Edukačná činnosť bola zameraná nielen na otázky o zdravej výžive, nadhmotnosti a obezity a prevencie civilizačných ochorení, ale aj o pohybovej aktivite, drogových závislostiach, fetálnom alkoholovom syndróme a CAN syndróme. V súvislosti s ochorením COVID-19, školy požadovali prednášky pre žiakov na tému „základné zásady osobnej hygieny“ s praktickými ukážkami správneho spôsobu umývania rúk, ktoré boli realizované hlavne pre žiakov nižších ročníkov základných škôl.

4.2 HODNOTENIE JEDÁLNYCH LÍSTKOV MŠ A ZŠ

Cieľ:

Cieľom projektu je zmapovanie situácie v oblasti dodržiavania všeobecných zásad pre zostavovanie jedálnych lístkov v zariadeniach spoločného stravovania detí MŠ a ZŠ a zistiť frekvenciu podávania vybraných druhov potravín (pokrmov).

V mesiaci marec a máj 2022 odborní zamestnanci oddelenia HDM tunajšieho úradu verejného zdravotníctva zabezpečili zber jedálnych lístkov za mesiace v 3 vybraných školských jedálňach pri ZŠ v okrese Trebišov (ŠJ pri ZŠ Komenského 1962/8, Trebišov, ŠJ pri CZŠsMŠ sv. Juraja, Gorkého 5, Trebišov, ŠJ pri ZŠ M.R.Štefánika 910/51, Trebišov). V zmysle odbornej metodiky ÚVZ SR boli jedálne lístky vyhodnotené a výsledky zaslané na ÚVZ SR. Za hodnotené obdobie boli jedálne lístky v štyroch prípadoch vyhodnotené ako výborné a v dvoch prípadoch ako veľmi dobré. Uvedené výsledky poukazujú na to, že v školských stravovacích zariadeniach je podávaná strava pestrá a zostavenie jedálnych lístkov je nutrične vyvážené.

Okrem uvedených aktivít odborní zamestnanci pravidelne kontrolujú v rámci ŠZD pestrosť jedálnych lístkov a dodržiavanie materiálno-spotrebných noriem pre školské stravovanie.

4.3. ÚRAZY U DETÍ V SR

Cieľ:

Cieľom projektu je formou spolupráce s NCZI a regionálnymi nemocnicami získať vybrané informácie, týkajúce sa problematiky úrazov detí na Slovensku.

Projekt sa v hodnotiacom roku 2022 nerealizoval.

6 ODBOR EPIDEMIOLOGIE

6.1 NÁRODNÝ IMUNIZAČNÝ PROGRAM SR (NIP SR)

1. Zabezpečenie prioritných úloh v roku 2022

1. Zabezpečené bolo *metodické usmerňovanie* príslušných poskytovateľov zdravotnej starostlivosti pre deti a dorast, poskytovateľov zdravotnej starostlivosti pre dospelých a poskytovateľov ústavnej starostlivosti v okrese Trebišov:
  - zverejnenie očkovacieho kalendára na rok 2022 pre povinné pravidelné očkovanie detí a dospelých na web stránke RÚVZ so sídlom v Trebišove a zaslanie aktuálneho očkovacieho kalendára na neštátne zdravotnícke zariadenia v odbore všeobecné lekárstvo pre deti a dorast a pre dospelých;
  - realizované zaslanie odborného usmernenia hlavného hygienika SR v súvislosti s výskytom ochorení na opičie kiahne v Európe pre neštátne zdravotnícke zariadenia v odbore všeobecné lekárstvo pre deti a dorast a pre dospelých, pre dermatovenerologické ambulancie v okrese Trebišov;
  - realizované zaslanie výzvy k zabezpečeniu opatrení vzhľadom na možnú vlnu migrácie v súvislosti so situáciou na Ukrajine pre zariadenia ambulantnej zdravotnej starostlivosti;
  - zaslanie informačného materiálu v súvislosti s výskytom prípadov akútnej hepatitídy neznámeho pôvodu u detí všeobecným lekárom pre deti a dorast, gastroenterologickým ambulanciam a ústavným zdravotníckym zariadeniam;
  - zaslanie usmernenia týkajúce sa postupu pri očkovaní utečencov z Ukrajiny pre všeobecných lekárov pre deti a dorast;
  - zaslanie usmernenia ku kontrole očkovania k 31.8.2022 pre všeobecných lekárov pre deti a dorast;
  - zaslanie informácie v súvislosti s týždenným hromadným hlásením ARO, chrípky a CHPO pre neštátne zdravotnícke zariadenia v odbore všeobecné lekárstvo pre deti a dorast a pre dospelých;
  - zaslanie usmernenia vykazovania respiračných ochorení a informácia o povinnom hlásení pre ústavné zdravotnícke zariadenia.
2. V rámci *Európskeho imunizačného týždňa (EIT)* boli vykonané aktivity na propagáciu očkovania:
  - Edukačné a informačné materiály (letáky) boli elektronicky distribuované do zariadení sociálnych služieb pre seniorov v okrese Trebišov a do ambulancií odborných lekárov.
  - Zverejnenie letáku na našej webovej stránke a na informačnom paneli – umiestnený v priestoroch RÚVZ so sídlom v Trebišove.
3. V rámci *poradne očkovania, poradne HIV/AIDS a poradne pre HBsAg pozitívne rodiny* bola počas roka 2022 poskytovaná poradenská a bezplatná konzultačná činnosť telefonicky v problematike imunizácie:

- pre laickú verejnosť boli poskytnuté informácie hlavne v súvislosti s opatreniami pri výskyte COVID-19 v rámci cestovania,
- pre poskytovateľov zdravotnej starostlivosti boli poskytnuté: 16x konzultácie v súvislosti s očkovaním.

V roku 2022 bola v rámci činnosti **poradne HIV/AIDS** pre laickú verejnosť k dispozícii linka pomoci AIDS (0918680305, 056/6681274), ktorú v roku 2022 využil 1 klient (muž). Možnosť e-mailovej konzultácie nebola v roku 2022 využitá. Otázky klienta na linke pomoci AIDS boli zamerané na spôsoby šírenia, možnosti ochrany, možnosti laboratórnych vyšetrení a liečbu ochorenia.

V rámci **poradne pre HBsAg pozitívne rodiny** bolo poskytnuté odborné poradenstvo pre 20 novoevidovaných klientov a ich 84 kontaktov.

2. Viacúčelové imunologické prehľady v SR

V roku 2022 sa táto úloha nerealizovala.

3. Surveillance a kontrola ochorení preventabilných očkovaním

Táto úloha je vykonávaná priebežne.

- V skupine ochorení preventabilných očkovaním boli v roku 2022 hlásené tieto ochorenia:
  - *Z 22.5 Nosičstvo HBsAg - 20 novoevidovaných nosičov* (očkovací status: 19x osôb neočkovaných proti VHB; 1x očkovaný riadne tromi dávkami);
  - *Meningokoková meningitída (A 39.0) – 1 ochorenie* (očkovací status: 1x neočkovaná);
  - *A 08.0 Rotavírusová enteritída - 231 ochorení* (očkovací status: 95x neočkovaní)
- Porovnanie trendu ochorení preventabilných očkovaním so získanými výsledkami administratívnej kontroly očkovania:

Ochorenia preventabilné očkovaním	2022			rok 2021			rok 2020			rok 2019		
	Chorí	úplne Z toho očkovaní	Zaočkovanosť populácie v %	Chorí	úplne Z toho očkovaní	Zaočkovanosť populácie v %	Chorí	úplne Z toho očkovaní	Zaočkovanosť populácie v %	Chorí	úplne Z toho očkovaní	Zaočkovanosť populácie v %
Záškrt	0	-	95,9 %	0	-	94,6	0	-	95,4%	0	-	95,3%
Tetanus	0	-	-	0	-	-	0	-	-	0	-	-
Pertussis	0	-	92,9%	0	-	92,2	17	5	93,6%	6	2	96,2%
Poliomyelitída	0	-	95,9 % - 92,9%	0	-	94,6 - 92,2	0	-	95,4% - 93,6%	0	-	95,3% - 96,2%
Hemofilové invazívne och.	0	-	95,9%	0	-	94,6	0	-	95,7%	1	0	95,7%
VHB	0	-	95,9%	0	-	94,6	0	-	96,0%	5	2	95,7%

Pneumokokové invazívne ochor. u detí	0	-	96,0%	0	-	94,7	0	-	96,0%	0	-	95,7%
Parotitída	0	-	96,7%	0		92,6	0	-	95,8%	0	-	95,7%
Osýpky	0	-	-	0		-	0	-	-	56	16	-
Rubeola	0	-	93,2%	0		96,1	0	-	94,8%	0	-	97,3%

4. Manažment očkovania

- Zabezpečené bolo metodické usmerňovanie všeobecných lekárov pre deti a dospelých a všeobecných lekárov pre dospelých v okrese Trebišov o správnej evidencii v súvislosti s očkovaním a dodržaní chladového reťazca, aktualizácia očkovacieho kalendára pre pravidelné povinné očkovaní detí a dospelých v roku 2022, zaslanie usmernenia týkajúce sa postupu pri očkovaní utečencov z Ukrajiny pre všeobecných lekárov pre deti a dospelých.

5. Kontrola očkovania v SR

- V mesiaci marec - apríl 2022 bola vykonaná kontrola zaočkovanosti v zariadeniach sociálnych služieb proti chrípke, pneumokokom a Covid-19 vo všetkých vekových skupinách. Očkovanie proti chrípke bolo vykonané na 86,2%. Oproti minulému roku došlo k vzostupu zaočkovanosti (vzostup o 18,9%). Zaočkovanosť v zariadeniach sociálnych služieb proti pneumokokovým infekciám vo všetkých vekových skupinách bola vykonaná na 25%. Celkovo došlo k miernemu vzostupu očkovania proti pneumokokovým infekciám oproti roku 2021 o 0,6%. Zaočkovanosť v zariadeniach sociálnych služieb proti Covid-19 vo všetkých vekových skupinách bola vykonaná na 73,4%. Celkovo došlo k miernemu vzostupu očkovania proti Covid-19 oproti roku 2021 o 4,6%.
- V mesiaci september – október 2022 bola vykonaná kontrola povinného očkovania u detí. Na úrovni okresu bola zistená zaočkovanosť pod 95% v kontrolovanom ročníku 2008 - pri druhom preočkovaní proti diftérii, tetanu, pertussis a poliomyelitíde na 92,9%. Základné očkovanie proti MMR v ročníku 2020 vykonané na 93,2%. Preočkovaní proti MMR v ročníku 2010 bolo vykonané na 93,2% .

Na základe výsledkov kontroly očkovania k 31.8.2022 bolo možné skonštatovať, že zaočkovanosť oproti roku 2021 mala stúpajúci trend a bola nasledovná:

- Zaočkovanosť v kontrolovanom ročníku 2020 proti:
  - diftérii, tetanu, pertussis, VHB, hemofilovým infekciám, poliomyelitíde stúpla - z 94,6% na 95,9%;
  - pneumokokom stúpla - z 94,7% na 96,0%;
  - MMR stúpla - z 92,6% na 93,2%.
- Zaočkovanosť základného očkovania proti MMR v ročníku 2019 stúpla z 96,1% na 96,7%.
- Zaočkovanosť pri preočkovaní proti MMR v kontrolovaných ročníkoch je nasledovná:
  - v ročníku 2010 stúpla - z 91,4% na 93,2%;
  - v ročníku 2009 stúpla - z 94,2% na 95,5%.

- V zaočkovanosti proti DTaP-IPV bol v ročníku 2015 zaznamenaný vzostup z 94,0% na 95,3% ako aj v ročníku 2008 z 92,2% na 92,9%.

V kontrolovanom období od 1.9.2021 – 31.8.2022 v porovnaní s rokom 2021 počet dočasných kontraindikácií stúpol (z 11 prípadov na 16 prípadov) a počet trvalých kontraindikácií klesol (zo 16 prípadov na 7 prípadov). Pri kontrole očkovania vykonanej v septembri 2022 neboli zistené nežiaduce reakcie po očkovaní.

- V septembri - októbri 2021 bola vykonaná kontrola očkovania neimúnnych osôb v priamom kontakte s nosičmi HBsAg na ambulanciách pre dospelých v územnej pôsobnosti okresu Trebišov. V kontakte s nosičmi HBsAg bolo 50 osôb, z toho 28 osôb bolo zaočkovaných tromi dávkami vakcíny, 3 osoby boli zaočkované dvoma dávkami vakcíny a 1 osoba bola zaočkovaná jednou dávkou vakcíny. Očkovanie bolo spolu vykonané u 32 osôb (64,0%) podliehajúcich tomuto očkovaniu. V očkovaní sa naďalej pokračuje, niektoré kontakty, ktoré spadajú do kontrolovaného obdobia, sú ešte v štádiu vyšetrovania na protilátky proti vírusovej hepatitíde B. Ostatné kontakty sú opakovane predvolávané na zahájenie očkovania z dôvodu nedostavenia sa na očkovanie.

6.2 SURVEILLANCE INFEKČNÝCH CHORÔB

1. Zlepšenie laboratórnej spolupráce

- Laboratórna spolupráca na okresnej úrovni bola dobrá, kvalitu diagnostických možností využívame v epidemiologickej praxi a tým zvyšujeme schopnosť vysporiadať sa s prenosnými ochoreniami. Pravidelne bola vykonávaná *analýza polyrezistentných kmeňov*. Celkovo bolo v roku 2022 vykultivovaných 10 rôznych kmeňov (44 prípadov).

2. Zlepšenie hlásenia prenosných ochorení

- Úloha bola plnená priebežne, úzko spolupracujeme s lekármi primárneho kontaktu pre dospelých, deti a dorast, ako aj s infektológmi, odborníkmi pre tuberkulózu, pohlavne prenosné ochorenia a laboratóriami. Prenosné ochorenia boli v roku 2022 hlásené poskytovateľmi zdravotnej starostlivosti, zdravotníckymi pracovníkmi, laboratóriami v Košiciach (Medirex a.s., Synlab slovakia s.r.o.), v Stropkove (Unilabs - Alpha medical s.r.o.) a NsP n.o. Kráľovský Chlmec (Klinická biochémia, hematológia a transfuziológia). Hlásenia boli vykonávané prostredníctvom systému EPIS, mailom, telefonicky, poštou. Pohlavne prenosné ochorenia boli hlásené z dermatovenerologických a gynekologických ambulancií. Ochorenia na TBC boli hlásené z oddelenia tuberkulózy a pľúcnych chorôb NsP Trebišov a.s.. Zabezpečená bola úzka spolupráca s infekčným oddelením NsP Michalovce a.s. a infekčným oddelením UNLP Košice pre pacientov s trvalým bydliskom v okrese Trebišov.
- Zdravotnícke zariadenia ambulantnej a ústavnej zdravotnej starostlivosti v okrese Trebišov, ktoré hlásia akútne respiračné ochorenia, chrípku a chrípke podobné ochorenia a COVID-19, boli písomne usmernené na správnosť a povinnosť hlásenia „Hromadného hlásenia ARO“ podľa prílohy č. 8 k zákonu 355/2007 Z.z. a hlásenia SARI.

- Z lôžkových zdravotníckych zariadení v roku 2022 boli priebežne hlásené ochorenia na nozokomiálne nákazy.
- V priebehu roka 2022 hlásilo akútne respiračné ochorenia, chrípku a chrípke podobné ochorenia ako aj prenosné ochorenia do systému EPIS 6 lekárov.

3. Analýza rizika hrozby nových alebo „staronových“ infekčných ochorení

Analýza prenosných ochorení za rok 2022 (porovnanie výskytu prenosných ochorení v roku 2022 s výskytom v roku 2021 a za posledných 5 rokov, dlhodobé trendy):

- Priebežne bolo vykonávané *epidemiologické vyšetovanie v ohniskách nákaz* v závislosti od epidemiologickej situácie vo výskyte prenosných ochorení: v roku 2022 bolo evidovaných **19 160 hlásení prenosných ochorení**, ktoré boli spracované v systéme EPIS.

V systéme EPIS spracované:	Ochorenia	Ohniská
2022	19160	16358
2021	19471	11577
2020	4217	837
2019	1777	607
2018	1592	694
2017	1676	468
2016	1977	724

- V roku 2022 nebol zaznamenaný výskyt ochorení na *diftériu, mumps, osýpky, pertussis* v porovnaní s rokom 2021, kedy tiež ochorenie nebolo hlásené. Počet *tuberkulóz* v roku 2022 ostal rovnaký ako v roku 2021 - boli hlásené **4 ochorenia**.
- Spracovaná bola **12-krát mesačná analýza** prenosných ochorení v okrese Trebišov, prostredníctvom ktorej bola zabezpečená priebežná informovanosť o epidemiologickej situácii v okrese Trebišov pre: RÚVZ so sídlom v Košiciach, RÚVZ so sídlom v Banskej Bystrici, RÚVZ so sídlom v Michalovciach, pre lekárov prvého kontaktu, nemocničných hygienikov, infektológov a obyvateľstvo - emailom a na webovej stránke RÚVZ Trebišov.
- *Systém rýchleho varovania (SRV)* – vložených bolo **26 informácií** o mimoriadnych epidemiologických situáciách v okrese Trebišov.
- Priebežne sa vykonávala *surveillance hemokultúr*, s následným epidemiologickým vyšetrením na príslušnom oddelení. V roku 2022 bolo vyšetrených **141 septikémií**. V roku 2022 došlo k poklesu počtu septikémií oproti roku 2021 o 36 prípadov, ktoré boli hlásené do systému EPIS.

Analýza chrípkovej situácie v okrese Trebišov:

- **12 - krát** bola vykonaná mesačná analýza situácie v okrese Trebišov. Uverejnená bola aj na webovej stránke RÚVZ Trebišov;

- 52 - *krát* týždenne bolo spracované hlásenie o výskyte chrípky a akútnych respiračných ochorení, tieto údaje sú uverejnené na webovej stránke RÚVZ Trebišov.
- 8 – *krát* v roku 2022 bol odobratý materiál na chrípku sentinelovými lekármi v okrese Trebišov, z toho *1x pozitívny* výsledok na chrípku typu A a *1x pozitívny* výsledok na RS vírus typu A.

4. Epidemiologický dohľad, monitorovanie, kontrola a riadenie importovaných prenosných ochorení prostredníctvom príst'ahovalcov a vojnových utečencov z Ukrajiny

- V Útvare policajného zaistenia pre cudzincov Sečovce bolo v priebehu kontrolovaného obdobia umiestnených 19 detí na prechodné obdobie (15 detí do 15 rokov a 4 deti nad 15 rokov, z toho 6 dievčat, 13 chlapcov). V období umiestnenia v predmetnom zariadení očkovací status týchto detí neznámy, očkovanie bolo vykonané proti morbillám, rubeole, parotitíde v čase od 01.09.2021 – 31.08.2022 u 5 detí. Zaistené osoby sú zvyčajne bez akejkoľvek zdravotnej dokumentácie a sú ďalej odosielané do iných útvarov policajného zaistenia pre cudzincov. V predmetnom útvare sa deti zdržiavajú zvyčajne krátke prechodné obdobie. Čo sa týka vojnových utečencov z Ukrajiny, neboli v tomto útvare umiestnení. Prebiehala komunikácia s riaditeľom Útvoru policajného zaistenia pre cudzincov Sečovce za účelom informovanosti o výskyte prenosných ochorení u cudzincov vyskytujúcich sa v okrese Trebišov.

5. Zlepšenie informovanosti a zvýšenie edukácie obyvateľstva v problematike prenosných ochorení

Vykonávali sa aktivity zamerané na *zvýšenie informovanosti pre zlepšenie a skvalitnenie „individuálnej“ prevencie obyvateľov v oblasti prenosných ochorení a zvýšenie ich schopnosti vysporiadať sa s prenosnými ochoreniami:*

1. Na webovej stránke RÚVZ so sídlom v Trebišove bola zabezpečená informovanosť obyvateľstva o výskyte prenosných ochorení v okrese Trebišov (s mesačnou frekvenciou), a o výskyte Covid-19, ARO, chrípke a chrípke podobných ochorení v okrese (na týždennej báze).
  2. RÚVZ so sídlom v Trebišove mal na svojej webovej stránke www.ruvz.tv.sk pravidelne zverejňované aktuálne informácie v problematike ochrany verejného zdravia počas trvania pandémie s výskytom ochorení COVID-19 – „*Správa o epidemiologickej situácii v súvislosti s výskytom ochorenia COVID-19 v okrese Trebišov*“, informácie o testovaní na ochorenie COVID-19 metódou RT-PCR testu, aktuálne informácie o monitoringu odpadových vôd na prítomnosť vírusu SARS-CoV-2 v okrese Trebišov.
- Na internetovej stránke RÚVZ so sídlom v Trebišove boli ďalej uverejnené nasledovné informácie: „*Očkovací kalendár na rok 2022 pre povinné pravidelné očkovanie detí a dospelých (platnosť od 1.1.2022)*“, informácie, týkajúce sa výskytu ochorenia COVID-19 spôsobeným koronavírusom SARS-CoV-2, základné informácie o prípadoch opičích kiahní v európskom regióne (*usmernenia, opatrenia, odporúčania*), „*Súčasná chrípková sezóna prerástla do chrípkovej epidémie ešte pred vianočnými prázdninami*“, „*Vírusové ochorenie Ebola: Informácie pre cestovateľov*“, „*Pripravte sa na hlavnú sezónu kliešťov, chráňte sa pred infekčnými ochoreniami*“, „*Upozorňujeme na nárast prípadov kliešťovej*

encefalitídy“, „Na Slovensku bol potvrdený prípad ochorenia na západonílsku horúčku“, „Svetový imunizačný týždeň 2022“, „Príručka pre pacienta a jeho blízkych – 6 zásad proti COVID-19“, „Domáca izolácia pozitívnych, karanténa úzkych kontaktov a čo robiť po pozitívnom teste“, „Svetový deň boja proti AIDS – 1. december“, „Prebieha Európsky týždeň testovania 2022, vyvrcholí Svetovým dňom boja proti AIDS“, „Časté otázky ku chrípkovej sezóne 2022 – 2023“.

- Pri každom vyšetrení v ohnisku nákazy bola vykonávaná edukácia zameraná na primárnu a sekundárnu prevenciu výskytu konkrétneho prenosného ochorenia.
- V súvislosti s prevenciou a zároveň kontrolou pri prenosných ochoreniach, RÚVZ so sídlom v Trebišove spolupracovalo aj v roku 2022 v teréne s asistentmi podpory zdravia a členmi Rómskej poriadkovej služby ako aj s ďalšími zložkami. RÚVZ koordinovalo postup aktivít v spolupráci so zložkami v teréne.
- V roku 2022 v rámci *kampane hygieny rúk* boli zabezpečené v priestoroch RÚVZ so sídlom v Trebišove letáky a informačný panel o hygiene rúk.
- V rámci odbornej prípravy k odbornej spôsobilosti boli zabezpečené oddelením epidemiológie prednášky pre účastníkov kurzu na tému: „*Epidemiologicky závažné činnosti*“.
- Informovanosť a zvýšenie edukácie obyvateľstva v problematike prenosných ochorení sprostredkováva aj systém EPIS, kde vstupný portál programu je dostupný širokej verejnosti, kde sú všetky základné informácie o prenosných ochoreniach, ich výskyt v SR, o možnostiach ich predchádzania, o očkovaní a ďalších preventívnych opatreniach.

6.3 INFORMAČNÝ SYSTÉM PRENOSNÝCH OCHORENÍ

1. Skvalitniť hlásenie zo strany poskytovateľov zdravotnej starostlivosti, ktorí sú povinní zo zákona hlásiť

- V priebehu roka 2022 hlásilo ARO, chrípku a chrípke podobné ochorenia ako aj prenosné ochorenia do systému EPIS 6 lekárov. Zdravotnícke zariadenia ambulantnej a ústavnej zdravotnej starostlivosti v okrese Trebišov, ktoré nehlásia ARO, chrípku a chrípke podobné ochorenia boli priebežne upozornené na dodržiavanie povinnosti hlásenia výskytu a podozrenia na výskyt povinne hlásených prenosných ochorení a nosičstva choroboplodných mikroorganizmov.

2. Kontrola kvality údajov v EPISe

Priebežne sa vykonávala kontrola kvality údajov v systéme EPIS ako aj opravy údajov.

3. Vyhl'adanie všetkých relevantných údajov podľa požiadaviek legislatívy EÚ

Do systému EPIS sa **vkladajú** údaje podľa zoznamu položiek povinne hlásených do sietí od januára 2007. Súčasťou systému EPIS je systém rýchleho varovania pre rýchle prijímanie opatrení pri vzniku epidemickej situácie.

- *Systém rýchleho varovania (SRV)* – v roku 2022 vložených bolo **26 informácií** o mimoriadnych epidemiologických situáciách v okrese Trebišov.
- *Chrípka* - **52 x týždenne** bolo spracované hlásenie o výskyte chrípky a akútnych respiračných ochorení.

4. Manažment epidémií

V roku 2022 bolo analyzovaných **spolu 21 epidémií**, ktoré boli hlásené do systému **EPIS**.

1. **V roku 2022 pokračoval proťahovaný epidemický výskyt ochorení na syfilis.** Celkový počet ochorení v rámci proťahovanej epidémie syfilisu v okrese Trebišov od **03.01.2010 do 31.12.2022** bol **708 ochorení**. Od roku 2016 možno hovoriť o tretej vlne epidémie. V roku 2016 došlo k vzplanutiu chorobnosti a výskyt ochorenia pokračoval aj v roku 2022, kedy bolo postupne počas roka hlásených **32 ďalších nových ochorení**. Všetci pacienti boli liečení ambulantnou formou v Kožnom stacionári.
2. Tretia vlna **pandémie COVID-19** pokračovala aj v roku 2022, kedy bolo hlásených **17 878 pozitívnych osôb**. Ochorelo 8 237 mužov a 9 641 žien. V roku 2022 bolo hlásených 9 úmrtí na ochorenie Covid-19. Epidémie sa vyskytli 1x v detskej psychiatrickej liečebni, 1x na oddelení ODCH, 1x v zariadení ošetrovateľskej starostlivosti a 8x v zariadení sociálnych služieb.

5. Manažment kontaktov a ohnisk

a) V systéme EPIS bolo spolu spracovaných 19 160 ochorení:

- Potvrdené prípady: 18 870
- Pravdepodobné prípady: 12
- Možné prípady: 246
- Nepotvrdené prípady: 32

Importované ochorenia: *hlásených 50 ochorení (dg.: A02.0, A08.2, B15, U07.1)*

V roku 2022 sme zaznamenali 9 úmrtí na ochorenie COVID-19, 4 úmrtia na inú príčinu a 1 úmrtie na meningokovú meningitídu.

Spracovaných bolo **16 158 ohnisk u 19 160 prenosných ochorení**, v ktorých boli vykonané protiepidemické opatrenia. V ohniskách bolo **vydaných 19 786 opatrení**.

b) Vo všetkých ohniskách bolo vyšetrených 1 634 kontaktov.

c) Analýza jednotlivých ohnisk:

- Pri alimentárnych nákazách bolo odporúčaných na vyšetrenie a vyšetovaných spolu **1 510 kontaktov**:
  - 122x *Salmonelová enteritída* – 305 kontaktov
  - 12x *Shigella flexneri* – 35 kontaktov
  - 3x *Shigella sonnei* - 8 kontaktov
  - 9x *Infekcia E.coli* – 44 kontaktov
  - 147x *Kampylobakteriálna enteritída* – 435 kontaktov
  - 9x *Enteritída zapríčinená Yersinia enterocolitica* – 15 kontaktov
  - 99x *Rotavírusová enteritída* – 295 kontaktov
  - 79 *Akútna gastroenteritída zapríčinená vírusom Norwalk-* 207 kontaktov

- 42x *Enterocolitída zapríčinená Clostridium difficile* (z toho v 29 prípadoch išlo o nozokomiálnu nákazu) – 4 kontakty
  - 53x *Adenovírusová enteritída* – 162 kontaktov
- Pri vírusových hepatitídach bolo odporúčaných na vyšetrenie a vyšetovaných spolu **95 kontaktov**:
    - 2x *Akútna hepatitída A* – 15 kontaktov
    - 1x *Akútna hepatitída C* – 1 kontakt
    - 8x *Chronická vírusová hepatitída C* – 19 kontaktov
    - 20x *Nosič vírusovej hepatitídy* – 60 kontaktov

6. Pravidelné hlásenie prenosných ochorení do systému ECDC – TESSY – „The Epidemiological Surveillance System“, úprava existujúceho systému EPIS podľa nových definovaných požiadaviek ECDC.

Údaje boli zadávané priebežne do systému EPIS. Podľa požiadaviek RÚVZ Banská Bystrica boli priebežne upravované aj údaje za predchádzajúce roky.

6.4 NOZOKOMIÁLNE NÁKAZY

Surveillance vybraných nemocničných nákaz na jednotkách intenzívnej starostlivosti a infekcií v mieste chirurgického výkonu podľa protokolu ECDC

Na úlohe program EÚ HELICS sa bude pracovať podľa pokynov ÚVZ SR.

Európska surveillance infekcií Clostridium difficile podľa protokolu ECDC

Oddelenie epidemiológie RÚVZ so sídlom v Trebišove aj v roku 2022 systematicky pokračovalo v aktívnom sledovaní rovnakou metodikou, aká bola použitá v rámci predchádzajúcej štúdie prostredníctvom EPIS. Zistených bolo 44 ochorení (28x nozokomiálne nákazy, 15x komunitné ochorenie, 1x zo zariadenia sociálnych služieb).

Bodové prevalenčné sledovanie nozokomiálnych nákaz a spotreby antibiotík v európskych nemocniciach (BPS II)

Oddelenie epidemiológie RÚVZ so sídlom v Trebišove nebolo v roku 2022 riešiteľom tejto úlohy.

Realizácia kampane Clean care is save care

V roku 2022 nebola oddelením epidemiológie RÚVZ so sídlom v Trebišove realizovaná kampaň: „Clean care is save care“.

- V roku 2022 v rámci *kampane hygieny rúk* boli zabezpečené v priestoroch RÚVZ so sídlom v Trebišove letáky a informačný panel o hygiene rúk.
- V rámci kampane boli vo zvýšenej miere vykonávané kontroly dezinfekcie rúk - stery z rúk u zdravotníckych pracovníkov v rámci ŠZD. V prvom polroku 2022 bolo vykonávaných 34 sterov z rúk u zdravotníckych zamestnancov.

Surveillance nozokomiálnych nákaz

- Hlásenie výskytu nozokomiálnych nákaz (NN) v roku 2022, spolu 334 NN:
  - NsP Trebišov, a.s.: 288 prípadov NN
  - NsP n.o. Kráľovský Chlmec: 45 prípadov NN
  - Nefrologicko-dialyzačné stredisko Logman Trebišov: 0 prípadov NN
  - Geria s.r.o., Trebišov: 1 prípad NN

Analýza výskytu nozokomiálnych nákaz za rok 2022 a porovnanie výskytu nozokomiálnych nákaz za roky 2022, 2021, 2019 a 2018.

Nozokomiálne náказы	NsP Trebišov a.s.	NsP n.o. Kráľovský Chlmec	Geria s.r.o., Trebišov	Nefrologicko-dialyzačné stredisko Logman Trebišov	Spolu
2022	288	45	1	0	334
2021	195	33	0	0	228
2020	183	17	0	0	200
2019	229	18	2	0	247
2018	214	13	1	1	229

- Za obdobie od 01.01.2022 do 31.12.2022 bolo vykonaných *41 previerok* v ústavných zdravotníckych zariadeniach, *21 previerok* v ambulantných zariadeniach, odobratých bolo *927 sterov z prostredia a 20 sterilných predmetov*.

Implementácia moderných foriem vzdelávania epidemiológov, cieľových skupín zdravotníckych pracovníkov v oblasti prevencie NN

Zamestnanci oddelenia epidemiológie sa v roku 2022 zúčastnili za účelom vzdelávania na nasledovných školeniach:

1. 23. – 24.3.2022 - TK - Škola prevencie NN – časť hygienická/ SZU Bratislava - pasívna účasť – 1 zamestnanec /Mgr. Šantová/
2. 5.5.2022 - Multidisciplinárne pracovné stretnutie k problematike násilia páchaného na deťoch/ ÚPSVaR Trebišov – aktívna účasť - 1 zamestnanec /Mgr. Šantová/
3. 6. – 7.10.2022 – XXVI. Červenkové dni preventívnej medicíny/ Tále – pasívna účasť - 2 zamestnanci /Mgr. Šantová, Mgr. Timková/
4. 20.6.2022 – interný seminár, RÚVZ so sídlom v Trebišove – aktívna účasť – 3 zamestnanci /Mgr. Edita Šantová, Mgr. Daniela Timková, Mgr. Andrea Fedáková/
5. 15.11.2022 - Multidisciplinárne pracovné stretnutie k problematike násilia páchaného na deťoch/ ÚPSVaR Trebišov – aktívna účasť – 1 zamestnanec /Mgr. Timková/
6. Webexy a odborné workshopy on-line: covid automat (11x), vyšetrovanie odpadových vôd Covid-19 (2x), sentinelový zber chrípky (3x), problematika DSS (1x)

6.5. MIMORIADNE EPIDEMIOLOGICKÉ SITUÁCIE

1. Stratégie súvisiace s pripravenosťou a kontrolou prenosných ochorení predstavujúcich závažnú hrozbu pre obyvateľstvo

- Všetky lôžkové oddelenia ústavného zariadenia v okrese Trebišov (*NsP Trebišov a.s., NsP n.o. Kráľovský Chlmec, Geria, s.r.o. Trebišov, DPL, n.o. Hraň*) boli informované v súvislosti s pokračujúcou treťou vlnou pandémie COVID-19 na začiatku roku 2022 e-mailovou správou o zabezpečení zákazu návštev a jeho dodržiavanie v súlade s vyhláškou č. 238/2021 ÚVZ SR, ktorou sa nariaďujú opatrenia pri ohrození verejného zdravia k povinnostiam poskytovateľov zdravotnej starostlivosti, zverejnenej vo Vestníku vlády, ročník 31 dňa 12.08.2021 s účinnosťou od 16.08.2021.
- V roku 2022 bol opätovne *prekontrolovaný stav OOPP pre pracovníkov RÚVZ*, ktorí v prípade výskytu závažných foriem chrípky a pandémie ochorenia COVID-19 budú zasahovať v ohniskách nákaz.
- Na internetovej stránke RÚVZ so sídlom v Trebišove, www.ruvz.tv.sk boli aj v roku 2022 zverejnené aktuálne vyhlášky ÚVZ SR týkajúce sa:
  - izolácii osôb pozitívnych na ochorenie COVID-19 a karanténe osôb, ktoré prišli do úzkeho kontaktu s osobou pozitívnou na ochorenie COVID-19,
  - opatrení k povinnosti prekrytia horných dýchacích ciest.Ďalej boli zverejnené informácie o:
  - aktuálnej epidemiologickej situácie v súvislosti s výskytom ochorenia Covid-19,
  - monitoringu odpadových vôd na prítomnosť vírusu SARS-CoV-2.

2. Posilniť globálnu zdravotnú bezpečnosť (varovanie a reakciu na epidémie, ohrozenie biologickými zbraňami)

- na týždennej báze bolo spracované hlásenie o výskyte akútnych respiračných ochorení, chrípky a chrípke podobných ochorení, tieto údaje sú priebežne uverejňované na webovej stránke RÚVZ Trebišov,
- zabezpečený bol odber na chrípku od sentinelových lekárov,
- v rámci predchádzania zavlečenia a šírenia prenosných ochorení od utečencov z Ukrajiny, bola v roku 2022 vykonaná kontrola doočkovania detí na povinné pravidelné očkovanie,
- zabezpečený bol týždenný monitoring odpadových vôd na prítomnosť vírusu SARS-CoV-2 z dvoch ČOV – Trebišov a Sečovce,
- v roku 2022 nebolo hlásené podozrenie na SARI z lôžkových zdravotníckych zariadení.

6.6 ENVIRONMENTÁLNA SURVEILLANCE POLIOMYELITÍDY A SLEDOVANIE VDPV

V priebehu roka 2022 bolo zabezpečené pravidelné virologické vyšetrenie odpadových vôd na zistenie prítomnosti poliovírusov a iných enterovírusov vo vonkajšom prostredí. Vzorky sa odoberali systematicky v meste Trebišov a v meste Sečovce - v utečeneckom tábore. Celkovo bolo odobraných 12 vzoriek - 6 vzoriek Sečovce a 6 vzoriek Trebišov. Vzorky boli v mesiaci január pozitívne v meste Trebišov – spodná fáza – pozit., interfáza –

negat., a v mesiaci február v meste Sečovce - spodná fáza – pozit., interfáza – negat.). Ostatné vyšetrenie vzoriek odpadových vôd bolo s negatívnym výsledkom.

6.7 PREVENCIA HIV/AIDS

Vzhľadom na epidemiologickú situáciu sa každoročné aktivity nemohli uskutočniť.

1. Činnosť liniek pomoci AIDS

V roku 2022 bola v rámci činnosti poradne HIV/AIDS pre laickú verejnosť k dispozícii linka pomoci AIDS (0918680305, 056/6681274), ktorú v roku 2022 využil 1 klient (muž). Možnosť e-mailovej konzultácie nebola v roku 2022 využitá. Otázky klienta na linke pomoci AIDS boli zamerané na spôsoby šírenia, možnosti ochrany, možnosti laboratórných vyšetrení a liečbu ochorenia.

2. Edukačné programy zamerané na mládež a iné edukačné aktivity

V roku 2022 nebola realizovaná edukačná aktivita.

3. Aktivity k Svetovému dňu boja proti AIDS

Vzhľadom na epidemiologickú situáciu sa každoročné aktivity nemohli uskutočniť, boli nahradené nasledovnými činnosťami:

- RÚVZ so sídlom v Trebišove zhotovil informačný panel v sídle RÚVZ na tému „Svetový deň boja proti AIDS“.
- Informačné kampane - informácie týkajúce sa prevencie HIV/AIDS boli zverejnené na webovej stránke Regionálneho úradu verejného zdravotníctva so sídlom v Trebišove. Informácia o linke pomoci a o poradni AIDS je uvedená na internetovej stránke RÚVZ so sídlom v Trebišove.

6.8 PORADNE OČKOVANIA

1. Vedenie vakcinačnej poradne

V rámci *vakcinačnej poradne* bola priebežne počas roka 2022 poskytovaná poradenská a bezplatná konzultačná činnosť v problematike imunizácie:

- pre laickú verejnosť boli poskytnuté informácie hlavne v súvislosti s opatreniami a očkovaním pri výskyte COVID-19 v rámci cestovania,
- pre poskytovateľov zdravotnej starostlivosti boli poskytnuté: 16x konzultácie v súvislosti s očkovaním.

2. Riešenie odmietaní očkovania

V hodnotenom období roku 2022 v súvislosti s hláseným odmietaním povinného pravidelného očkovania odborní zamestnanci RÚVZ so sídlom v Trebišove vzhľadom na pokračujúcu tretiu vlnu pandémie a nepriaznivú epidemiologickú situáciu v súvislosti s výskytom ochorenia COVID-19, nevykonávali štátny zdravotný dozor pre účely získania podkladov pre výkon prejednávania odmietania povinného očkovania so zákonnými zástupcami detí. Pri administratívnej kontrole očkovania bolo zistených 30 *odmietaní očkovania*.

6.9 OPTIMALIZÁCIA VEREJNEJ SPRÁVY V OBLASTI EPIDEMIOLOGIE

Projekt zameraný na optimalizáciu procesov výkonu štátneho zdravotného dozoru, úpravu epidemiologického informačného systému s možnosťou zakomponovania nových požiadaviek, nebol ešte v roku 2022 realizovaný.

9. PODPORA ZDRAVIA A VÝCHOVA K ZDRAVIU

9.1. ZDRAVOTNÉ UVEDOMENIE A SPRÁVANIE OBYVATEĽOV SR

Gestor

ÚVZ SR

Riešiteľské pracoviská

ÚVZ SR, všetky RÚVZ v SR

Plnenie:

V roku 2022 realizoval RÚVZ so sídlom v Trebišove – Oddelenie podpory zdravia a výchovy k zdraviu vo svojej územnej pôsobnosti v mesiacoch júl – september dotazníkový prieskum zdravotnej gramotnosti. Prieskum sa zameriaval na kognitívne a sociálne zručnosti určujúce motiváciu a schopnosť jednotlivcov získať prístup k informáciám zameraným na zdravotné otázky, porozumieť im a využívať ich spôsobom, ktorý podporuje a udržiava dobré zdravie v rámci digitálneho priestoru.

Súbor pozostával z údajov získaných od 104 respondentov v príslušnej vekovej kategórii podľa pohlavia a miesta bydliska. Získané údaje z prieskumu boli spracované do databázy v programe EXCEL a odoslané na ďalšie spracovanie.

9.2 PRIESKUM ZDRAVOTNEJ GRAMOTNOSTI OBYVATEĽOV SR

Gestor

ÚVZ SR

Riešiteľské pracoviská

ÚVZ SR, všetky RÚVZ v SR

Plnenie:

Slovenská republika v spolupráci s 20 zapojenými európskymi krajinami zrealizovala prvý prieskum zdravotnej gramotnosti HLS19 v roku 2020. Prieskum bol zameraný na kognitívne a sociálne zručnosti ako získať prístup k zdravotníckym informáciám, porozumieť im a to aj v rámci digitálneho priestoru.

Výsledky prieskumu HLS19 za rok 2020 sú k dispozícii v publikácii HLS19: Európsky prieskum zdravotnej gramotnosti v SR 2019 – 2021. V roku 2022 sa prieskum nerealizoval.

9.3 NÁRODNÝ AKČNÝ PLÁN V PREVENCII OBEZITY NA ROKY 2015 – 2025

Gestor

MZ SR, ÚVZ SR

Riešiteľské pracoviská

MZ SR, ÚVZ SR, všetky RÚVZ v SR

Plnenie:

Oddelenie podpory zdravia a výchovy k zdraviu sa vo svojej činnosti, v súlade s národným akčným plánom, prioritne zameriava na zlepšenie zdravotného uvedomenia celej populácie v problematike prevencie nadváhy a obezity. V roku 2022 boli realizované skupinové intervenčné a zdravotno-výchovné aktivity v počte 120 besied pre 1886 poslucháčov so zameraním na ozdravenie výživy a zlepšenie pitného režimu, prevenciu civilizačných ochorení a zvýšenie pohybovej aktivity.

Prostredníctvom nadstavbových poradní bolo vyšetrených 128 klientov = 448 výkonov. Aktivity boli zamerané na určovanie stavu telesnej hmotnosti, rozbor jedálneho lístka a bežne vykonávaných pohybových aktivít. Na základe získaných údajov a informácií sa poskytovalo individuálne poradenstvo zamerané na optimalizáciu pohybovej aktivity a stravovacieho režimu za účelom optimalizácie telesnej hmotnosti a telesnej zdatnosti.

V rámci projektu Svetovej zdravotníckej organizácie, projekt "COSI", ktorý je súčasťou Národného akčného plánu v prevencii obezity, bol v roku 2022 realizovaný zber údajov u žiakov základných škôl. Súčasťou projektu bol informovaný súhlas rodičov. Zber dát a merania (hmotnosť, výška, obvod pásu a bokov) sa realizoval na jednej mestskej (ZŠ Komenského Trebišov) a troch vidieckych školách (ZŠ Novosad, ZŠ Michalany, ZŠ Vojčice). Do dotazníkového prieskumu bolo zapojených 148 žiakov 1. a 2. ročníkov vo veku od 7 do 7,99 rokov. Vyplnenie dotazníkov a merania žiakov zabezpečili pracovníci OHDaM a OPZaVkJ.

V školskom roku 2021/2022 sa RÚVZ so sídlom v Trebišove – OHDaM v spolupráci s OPZaVkJ podieľal na realizácii celoslovenského projektu „Školský program – ovocie a zelenina“. Realizovaný bol formou edukačných aktivít na základných a stredných školách. Odpočet sprievodných edukačných aktivít realizovaných v okrese Trebišov uvádzame v nasledujúcej tabuľke:

RÚVZ	Názov aktivity	Počet aktivít	Organizácia	Úroveň	Cieľová skupina	Počet edukovaných
RÚVZ so sídlom v Trebišove	prezentácia	11	ZŠ	lokálna	Školský vek	285
	prezentácia	2	ŠZŠ	lokálna	Školský vek	46
	prezentácia	4	SOŠ	lokálna	Školský vek	46
	Sprievodná edukačná aktivita	17	ZŠ	lokálna	Školský vek	240
spolu		34				617

9.3.1 VYZVI SRDCE K POHYBU - Celonárodná medzinárodne koordinovaná kampaň na zvýšenie pohybovej aktivity dospeléj populácie

Gestor

RÚVZ so sídlom v Banskej Bystrici

Riešiteľské pracoviská

RÚVZ v SR

Plnenie:

Kampaň je realizovaná 1x za 2 roky v jarnom období v rozsahu 15 týždňov. V roku 2022 kampaň neprebíhala.

9.4 PODPORA ZDRAVIA ZNEVÝHODNENÝCH KOMUNÍT

Gestor

ÚVZ SR

Riešiteľské pracoviská

RÚVZ v SR (v ktorých územnej pôsobnosti sú rómske osady)

Plnenie:

RÚVZ so sídlom v Trebišove dlhoročne spolupracuje so školami s vyššou koncentráciou žiakov so sociálne znevýhodneného prostredia, deťmi z rómskych komunít. Žiaci boli intervenovaní v oblasti *onkologických ochorení, hygieny rúk, fajčenia, alkoholu a drog*. V roku 2022 boli realizované Oddelením podpory zdravia a výchovy k zdraviu skupinové intervenčné a zdravotno-výchovné aktivity v počte 7 besied pre 134 poslucháčov. Realizovaná bola spolupráca s asistentmi osvetly zdravia príspevkovej organizácie MZSR Zdravé regióny. Spolupráca bola zameraná na riešenie aktuálnych zdravotných problémov v rómskych osadách lokalizovaných v mestách Trebišov a Sečovce. Uskutočnilo sa 6 edukačných aktivít na vybrané témy pre 16 asistentov. Odpočet sprievodných edukačných aktivít realizovaných v okrese Trebišov uvádzame v nasledujúcej tabuľke

Názov aktivity	Počet aktivít	Počet edukovaných	Miesto konania aktivít
Hygiena domáceho prostredia vo vylúčených rómskych komunitách - prednáška	1	16	Regionálny úrad verejného zdravotníctva so sídlom v Trebišove
Studne	1		
Prevenčia onkologických ochorení	1		
Osveta pred infekčnými ochoreniami - prevencia	1		
Parazitárne infekcie	1		
Hygiena životného prostredia v rómskych komunitách	1		
Fajčenie	2	28	Stredná odborná škola služieb a priemyslu sv. Jozafáta, Trebišov
Hravé rúčky	1	22	ZŠ+MŠ Úpor
Rakovina prsníka	2	24	Stredná odborná škola služieb a priemyslu sv. Jozafáta, Trebišov
Drogy	2	60	ZŠ Michal'any

9.5 STRATÉGIA ROZVOJA PORADENSKÝCH CENTIER OCHRANY A PODPORY ZDRAVIA V SR

Gestor

ÚVZ SR

Riešiteľské pracoviská

všetky RÚVZ v SR , ÚVZ SR

Plnenie:

Poradenské centrum ochrany a podpory zdravia sa vo svojej činnosti prioritne zameriava na znižovanie výskytu zdravotných rizík prostredníctvom všeobecného a špecializovaného poradenstva. Cieľom je aktívne vyhľadávanie a pozitívne ovplyvňovanie životného štýlu s využitím vedecky overených poznatkov a metód z oblasti medicíny a verejného zdravotníctva.

Poradenské centrum ochrany a podpory zdravia je umiestnené na prízemí budovy RÚVZ, má samostatný vchod. Súčasťou PCOPZ pri RÚVZ so sídlom v Trebišove sú poradne:

1. Základná poradňa zdravia
2. Nadstavbová poradňa - Poradňa zdravej výživy
3. Nadstavbová poradňa - Poradňa pohybovej aktivity a redukcie hmotnosti
4. Nadstavbová poradňa - Poradňa na pomoc pri odvykania od fajčenia
5. Nadstavbová poradňa - Poradňa pre HBs Ag pozitívne rodiny
6. Nadstavbová poradňa - Poradňa prevencie HIV/AIDS
7. Nadstavbová poradňa - Poradňa očkovania

Základná poradňa zdravia (PZ) – slúži na vyšetrenie klientov prejavujúcich záujem o svoje zdravie, je upravená v súlade s požiadavkami na zriadenie a vybavenie ambulatného zdravotníckeho zariadenia. Na činnosti poradne pohybovej aktivity a redukcie hmotnosti sa podieľa odborný zamestnanec z oddelenia hygieny životného prostredia a zdravia v spolupráci s OPZaVkJ. Poradňa pre HBs Ag pozitívne rodiny, poradňa prevencie HIV/AIDS a poradňa očkovania je zabezpečená odbornými zamestnancami oddelenia epidemiológie.

Pre zvýšenie atraktívnosti PCOPZ pri RÚVZ so sídlom v Trebišove úzko spolupracuje s internistkou a diabetologičkou MUDr. Dašou Skripovou, PhD, ktorá poskytuje svojim pacientom komplexné služby v oblasti diabetológie, výživy a metabolizmu.

Oddelenie podpory zdravia a výchovy k zdraviu priebežne sleduje ukazovatele zdravotného stavu obyvateľstva okresu Trebišov na okresnej a obecnej úrovni. Boli vykonané hodnotenia ukazovateľov zdravotného stavu obyvateľstva okresu Trebišov.

Stručná charakteristika zdravotného stavu obyvateľstva v okrese Trebišov

V okrese Trebišov je vyššia miera celkovej úmrtnosti ako aj vyššia úmrtnosť žien, než je na úrovni Košického kraja a SR. Úmrtnosť na onkologické ochorenia je v okrese vyššia ako v Košickom kraji a porovnateľná s úmrtnosťou v SR. Štandardizovaná úmrtnosť na onkologické ochorenia je dlhodobo stúpajúca v okrese Trebišov podobne ako v Košickom kraji a v SR. Vývoj zdravotného stavu v okrese Trebišov je podmienený najmä nepriaznivými socioekonomickými ukazovateľmi a kultúrnymi zvyklosťami v heterogénnej národnostnej štruktúre okresu.

Dlhodobé intervenčné aktivity Poradenského centra ochrany a podpory zdravia:

- pokračovanie v individuálnej intervencii prostredníctvom činnosti Poradne zdravia a výjazdmi mobilnej poradne zdravia,
- mediálna intervencia na regionálnej úrovni zameraná na rizikové faktory vyplývajúce zo životného štýlu,
- prehľbovanie intervenčných aktivít zameraných na nefarmakologické ovplyvňovanie hypertenzie a jej primárnu prevenciu,
- vyhodnocovanie incidencie a prevalence jednotlivých rizikových faktorov a ukazovateľov zdravotného stavu,
- využívanie údajov o prevalencii rizikových faktorov zdravia pri realizácii cieľenej regionálnej štátnej zdravotnej politiky s aktuálnou orientáciou pre vytvorenie celospoločenských predpokladov primárnej prevencie chronických neinfekčných ochorení,
- uplatňovanie postupov, kritérií a odporúčaní v súlade s odporúčaniami pre prevenciu a liečbu srdcovo-cievnych chorôb, v súlade s odporúčaniami európskych aj národných lekárskejších odborných spoločností, v súlade so súhrnom európskych odporúčaní pre prevenciu kardiovaskulárnych ochorení v klinickej praxi a s Národným akčným plánom v prevencii obezity,
- poskytovanie informácií, odbornej edukačnej literatúry a edičných materiálov (vypracovaných odbornými zamestnancami RÚVZ so sídlom v Trebišove) masmédiám a ďalším záujemcom (napr. *informačné letáky venované témam svetových dní a kampaní*). Tieto odborné materiály sú prístupné aj na webovej stránke nášho úradu. Všetci klienti PZ okrem slovného individuálneho poradenstva dostanú aj cieľený zdravotno-výchovný materiál vrátane receptárov.

9.6 NÁRODNÝ AKČNÝ PLÁN PRE PROBLÉMY S ALKOHOLOM NA ROKY 2021-2030

Gestor

ÚVZ SR

Riešiteľské pracoviská

ÚVZ SR, všetky RÚVZ v SR

Plnenie:

Oddelenie podpory zdravia a výchovy k zdraviu realizovalo v roku 2022 v cieľovej skupine deti a mládež, dospelá populácia edukačné aktivity zamerané na prevenciu sociálne patologických javov ako je užívanie alkoholu a drog s cieľom zvýšiť zdravotné uvedomenie o rozsahu a povahe zdravotných, sociálnych a ekonomických účinkov škodlivého užívania návykových látok. Odpočet sprievodných edukačných aktivít realizovaných v okrese Trebišov uvádzame v nasledujúcej tabuľke.

Forma aktivity	Počet aktivít	Počet edukovaných	
Prednášky: <ul style="list-style-type: none"> • Ako Filipko stretol Alkoholína a Drogeru, Najprv na dno, potom zo dna - beseda • Šoféruj triezvy	29 1	554 25	Deti a mládež Produktívny vek
spolu	30	579	

9.7. NÁRODNÝ PROGRAM PODPORY ZDRAVIA PRE ROKY 2021-2030

Gestor

ÚVZ SR

Riešiteľské pracoviská

ÚVZ SR, všetky RÚVZ v SR

Plnenie:

Oddelenie podpory zdravia a výchovy k zdraviu sa vo svojej činnosti, v súlade s aktualizovaným NPPZ, prioritne zameriava na:

- ovplyvňovanie determinantov zdravia,
- znižovanie rizikových faktorov vyskytujúcich sa u obyvateľstva,
- zvyšovanie zainteresovanosti jednotlivých zložiek spoločnosti.

Aktivity oddelenia podpory zdravia a výchovy k zdraviu sú orientované na podporu zdravého životného štýlu, prevenciu najčastejšie sa vyskytujúcich chronických neinfekčných ochorení. Intervenčné aktivity - opatrenia sú zamerané primárne na podporu zdravého životného štýlu t.j. najmä na ovplyvňovanie výživy a stravovacích zvyklostí, fyzickej inaktivity, užívania tabaku, alkoholu a drog a na zvyšovanie zdravotného uvedomenia obyvateľov okresu Trebišov cestou Poradne zdravia, zdravotno-výchovných skupinových aktivít (prednášky, besedy) a formou hromadných zdravotno-výchovných aktivít (kampaní).

Národný program podpory zdravia bol v roku 2022 napĺňaný nasledovne:

- **Základná poradňa zdravia** - V základnej poradni bolo v roku 2022 vyšetrených 385 klientov. 116 klientov sme zadali do programu TZS, 269 klientov bolo vyšetrených v rámci realizácie aktivít výjazdovou PZ, ktorí nie sú v TZS. Prvé vyšetrenie absolvovalo 92 klientov. Kontrolné vyšetrenie bolo realizované u 24 klientov. Výsledky získané pri vyšetreniach v základnej poradni zdravia boli spracované v programe Test zdravé srdce. Počet výkonov pri vyšetreniach spolu: 3710 výkonov.
- **Nadstavbové poradne zdravia** - telefonické poradenstvo v oblasti odvykania od fajčenia bolo poskytnuté 22 klientom. Vyšetrenie a poradenstvo v nadstavbových poradniach (*Výživová poradňa, Poradňa na odvykanie od fajčenia a Poradňa optimalizovania pohybovej aktivity*) bolo realizované u 153 osôb. Z toho bolo 150 osôb prvovyšetrených, 3 osoby boli vyšetrené opakovane. *Poradňa pre HIV a drogové závislosti – odborné poradenstvo bolo poskytnuté 1 klientovi telefonicky.* Počet výkonov v nadstavbových poradniach je spolu 594.
- **Skupinové edukačné aktivity** – 194 aktivít skupinových intervencií u 3200 respondentov, (z toho 2003 študentov, 956 v produktívnom veku a 241 v poproduktívnom veku) a hromadných intervencií (14 kampaní, pri príležitosti svetových dní): ozdravenie výživy a zlepšenie pitného režimu – 49 intervencií, zvýšenie pohybovej aktivity – 33 intervencií, prevencia sociálne patologických javov - drogové závislosti – 16 intervencií, prevencia sociálne patologických javov - prevencia alkoholu - 14 intervencií, prevencia sociálne patologických javov - prevencia fajčenia - 15 intervencií, podpora zdravia obyvateľov rómskych osád – 8 intervencií, zdravé starnutie - 4 intervencie, , prevencie civilizačných ochorení – 41 intervencií, stomatohygiena – 1 intervencia, Iné témy (zásady osobnej hygieny a prevencia chrípky, šikanovanie) – 13 intervencií.

- Verejné kampane a zdravotno-výchovné aktivity pri príležitosti významných dní

Svetový deň proti rakovine (4.2.2022)

Edukačné aktivity v prevencii onkologických ochorení sme zahájili v mesiaci február v nadväznosti na Svetový deň boja proti rakovine (4.2.) a realizovali v priebehu celého roka 2022. Zamerali sme sa na témy: prevencia rakoviny prsníka a krčka maternice, prevencia rakoviny hrubého čreva a konečníka.

Forma aktivity	Počet aktivít	Počet edukovaných	Miesto konania aktivít
Informačný panel RÚVZ	1	verejnost'	RÚVZ Trebišov
WEB stránka RÚVZ	1	verejnost'	(www.ruvztv.sk)
FB stránka RÚVZ so sídlom v Trebišove	1	verejnost'	RUVZ Trebišov
Prednáška – Svetový deň proti rakovine študenti	2	20	Stredná odborná škola služieb a priemyslu sv. Jozafáta, Trebišov
Diskusia	5	39	PZ RÚVZ TV
Diskusia	2	10	MABA, s.r.o.
Diskusia	1	41	Nočný beh Trebišov
Diskusia	1	24	Nohejbalový turnaj Hrčel'
Diskusia	1	36	Deň polície
Prednáška	2	38	RÚVZ TV
Prednáška študenti	2	24	Stredná odborná škola služieb a priemyslu sv. Jozafáta, Trebišov
spolu	19	232+verejnost'	

Svetový deň obezity (4.3.2022)

Názov aktivity	Počet aktivít	Počet edukovaných	Miesto konania aktivít
Informačný panel RÚVZ	1	verejnost'	RÚVZ Trebišov
WEB stránka RÚVZ	1	verejnost'	(www.ruvztv.sk)
FB ÚVZ SR – „Obezita dokáže potrápiť svoje telo“ - zdieľanie	1	verejnost'	FB RÚVZ TV
FB ÚVZ SR – „Výpočet BMI a odporúčania“ – zdieľanie	1	verejnost'	FB RÚVZ TV
FB ÚVZ SR – „Ako predchádzať detskej obezite“ - zdieľanie	1	verejnost'	FB RÚVZ TV

FB ÚVZ SR – „Bud’te aktívni bez ohľadu na Váš vek“ - zdieľanie	1	verejnosť	FB RÚVZ TV
FB ÚVZ SR – „Faktory vplývajúce na riziko vzniku obezity“ - zdieľanie	1	verejnosť	FB RÚVZ TV
FB ÚVZ SR – „Riziko obezity u detí: životospráva školákov“ - zdieľanie	1	verejnosť	FB RÚVZ TV
Poradňa zdravia	2	10	RÚVZ Trebišov
Mário Balog - MABA	2	10	RÚVZ Trebišov

Týždeň mozgu (14. - 20.3. 2022)

Celosvetové podujatie, do ktorého sa už 15. rok zapája aj Slovensko. Cieľom tejto iniciatívy je upriamiť pozornosť verejnosti na ľudský mozog, jeho činnosť, možné ochorenia a poukázať na dôležitosť cvičení na podporu činnosti mozgu. Počas Týždňa mozgu 2022 na sociálnej sieti ÚVZ SR boli každý deň (od pondelka do nedele) zverejnené úlohy na „precvičenie mozgových závitov“.

Názov aktivity	Počet aktivít	Počet edukovaných	Miesto konania aktivít
Informačný panel RÚVZ	1	verejnosť	RÚVZ Trebišov
WEB stránka RÚVZ	1	verejnosť	www.ruvz.tv.sk
FB ÚVZ SR – Trénujeme pamäť a pozornosť – I,II, zdieľanie	1	verejnosť	FB RÚVZ TV
FB ÚVZ SR – Viete rozlíšiť fakty od mýtov? I,II,III,IV,V,VI,VII, - zdieľanie	1	verejnosť	FB RÚVZ TV
FB ÚVZ SR – Trénujeme pozornosť I, II - zdieľanie	1	verejnosť	FB RÚVZ TV
FB ÚVZ SR – Trénujeme logické myslenie - zdieľanie	1	verejnosť	FB RÚVZ TV
FB ÚVZ SR – Trénujte si sústredenie a pozornosť – zdieľanie	1	verejnosť	FB RÚVZ TV
FB ÚVZ SR – Aké mnemotechnické pomôcky používate? – zdieľanie	1	verejnosť	FB RÚVZ TV

Svetový deň zdravia (7.4.2022)

Názov aktivity	Počet aktivít	Počet edukovaných	Miesto konania aktivít
Naša planéta, naše zdravie	1	verejnosť	Informačný panel RÚVZ
Naša planéta, naše zdravie	1	verejnosť	www.ruvz.tv.sk
Naša planéta, naše zdravie	1	verejnosť	FB RÚVZ TV
Naša planéta, naše zdravie	2	10	Poradňa zdravia RÚVZ Trebišov (Štatistický úrad SR)

Európsky deň melanómu (9.5.2022)

Názov aktivity	Počet aktivít	Počet edukovaných	Miesto konania aktivít
Európsky deň melanómu	1	verejnosť	Informačný panel RÚVZ
Európsky deň melanómu – zdieľanie	1	verejnosť	(www.ruvz.tv.sk)

Svetový deň pohybom ku zdraviu - (10.5.2022)

RÚVZ so sídlom v Trebišove sa spolupodieľal na 5. ročníku Nočného behu v historickom parku v Trebišove, ktorý organizuje OZ STOPA v sobotu 14. mája 2022. Výjazdová skupina odborných zamestnancov zo Základnej poradne a Poradne pohybovej aktivity poskytovala odborné poradenstvo a vyšetrenia v rozsahu: antropometrické vyšetrenie (výška, hmotnosť, obvod pása, obvod bokov), analýza stavby tela váhou OMRON (% podiel tuku v tele, množstvo viscerálneho tuku, BMI - body mass index, % podiel kostrového svalstva), somatické vyšetrenie (štandardné meranie tlaku krvi a pulzovej frekvencie), stanovenie biochemických parametrov z kapilárnej krvi prístrojom Accutrend (glykémia, celkový cholesterol), analýza vydychovaného vzduchu - stanovovanie oxidu uhoľnatého - u fajčiarov, s využitím prístroja Smokerlyzer , spirometrické vyšetrenie - funkčné vyšetrenie pľúc, edukácia na tému vplyv pohybu na zdravie.

Názov aktivity	Počet aktivít	Počet edukovaných	Miesto konania aktivít
Svetový deň pohybom ku zdraviu – ráta sa každá minúta	1	verejnosť	Informačný panel RÚVZ
Svetový deň pohybom ku zdraviu – ráta sa každá minúta	1	verejnosť	(www.ruvz.tv.sk)
Svetový deň pohybom ku zdraviu – ráta sa každá minúta	1	Verejnosť	FB RÚVZ TV
Nočný beh Trebišov	1	41	Historický park Trebišov

Svetový deň hypertenzie (17.5.2022)

Forma aktivity	Počet aktivít	Počet edukovaných	Miesto konania aktivít
Zmerajte si správne krvný tlak, kontrolujte si ho, a žite dlhšie!“.	1	verejnosť	Informačný panel RÚVZ
Zmerajte si správne krvný tlak, kontrolujte si ho, a žite dlhšie!“.	1	verejnosť	(www.ruvz.tv.sk)
Zmerajte si správne	1	verejnosť	FB RÚVZ TV

krvný tlak, kontrolujte si ho, a žite dlhšie – zdieľanie			
--	--	--	--

Svetový deň bez tabaku (31.5.2022)

Propagácia Svetového dňa bez tabaku prebiehala prostredníctvom informácie cez dostupné médiá: web stránka RÚVZ so sídlom v Trebišove (www.ruvz.tv.sk), informačné panely v priestoroch RÚVZ, FB profil RÚVZ so sídlom v Trebišove. Naším cieľom bolo a je zvyšovať vedomosti v oblasti zdravotnej výchovy, tabakizmu a jeho zdravotných následkoch, poskytnutie informácií o konkrétnych možnostiach prevencie od tabaku prostredníctvom týchto aktivít:

1. Deň otvorených dverí v Poradni zdravia, dňa 30 – 31.05.2022 v čase od 8.00 – 12.00 hod
2. Stánok na športovom podujatí nohejbalový turnaj – multifunkčné ihrisko, Hrčeľ 04.06.2022
3. Prednáška Odvykanie od tabaku prospieva zdraviu a aj životnému prostrediu, CSOŠ služieb a priemyslu sv. Jozafáta, Trebišov

Forma aktivity	Počet aktivít	Počet edukovaných/vyšetrených	Miesto konania aktivít
Deň otvorených dverí	1	19	RÚVZ Trebišov skupinové poradenstvo v Nadstavbovej poradni na pomoc pri odvykaní od fajčenia
Nohejbalový turnaj	1	24	Hrčeľ
Prednáška Odvykanie od tabaku prospieva zdraviu a aj životnému prostrediu	4	85	CSOŠ služieb a priemyslu sv. Jozafáta, Trebišov

Medzinárodný deň proti zneužívaniu drog a nezákonnému obchodovaniu s nimi – (26.6.2022)

Forma aktivity	Počet aktivít	Počet edukovaných	Miesto konania aktivít
Informačný panel RÚVZ	1	verejnosť	RÚVZ Trebišov
WEB stránka RÚVZ	1	verejnosť	www.ruvz.tv.sk
FB stránka RÚVZ so sídlom v Trebišove	1	verejnosť	RUVZ Trebišov

Diskusia + výtvarná úloha	3	30	ZŠ M.R.Štefánika Trebišov
Prednáška – Drogy (v spolupráci s odd. HDaM)	2	60	Základná škola Michal'any
spolu	7	90+verejnosť	

Svetový deň Alzheimerovej choroby (21.9.2022)

Realizácia prebiehala prostredníctvom informácie cez dostupné médiá facebookovú stránku ÚVZSR, kde bola zahájená iniciatíva Aktivizuj svoj mozog. Túto informáciu sme zdieľali ďalej prostredníctvom FB profilu RÚVZ so sídlom v Trebišove.

Svetový deň duševného zdravia (10.10.2022)

Realizácia prebiehala prostredníctvom informácie cez dostupné médiá facebookovú stránku ÚVZSR, kde bola zahájená iniciatíva BUDUJME SI ZDRAVŠIE MEDZILUDSKÉ VZŤAHY, Ako zlepšiť komunikáciu vo vzťahoch. Túto informáciu sme zdieľali ďalej prostredníctvom FB profilu RÚVZ so sídlom v Trebišove.

SVETOVÝ DEŇ OSTEOPORÓZY (20.10.2022)

Svetový deň osteoporózy prebiehal prostredníctvom informácie cez dostupné médiá facebookovú stránku ÚVZSR. Informácie „Čo sa oplatí vedieť o kostiach a o rizikách ochorenia, Dbajte na dostatočný príjem vápnika“ sme zdieľali ďalej prostredníctvom FB profilu RÚVZ so sídlom v Trebišove.

RÚVZ so sídlom v Trebišove bol partnerom akcie „Deň seniorov KSK“, ktorý organizoval Košický samosprávny kraj dňa 21.10.2022. Seniorom bola poskytnutá téma Zdravé starnutie a Osteoporóza. Výjazdová skupina odborných zamestnancov zo Základnej poradne poskytovala odborné poradenstvo a vyšetrenia seniorom v rozsahu:

antropometrické vyšetrenie - výška, hmotnosť, obvod pása, obvod bokov, analýza stavby tela váhou OMRON - % podiel tuku v tele, % množstvo viscerálneho tuku, BMI - body mass index, % podiel kostrového svalstva, somatické vyšetrenie - štandardné meranie tlaku krvi a pulzovej frekvencie, stanovenie biochemických parametrov z kapilárnej krvi prístrojom Accutrend : celkový cholesterol, triacylglyceroly. Bolo vyšetrených 43 klientov.

Svetový deň diabetu (14.11.2022)

Forma aktivity	Počet aktivít	Počet edukovaných	Miesto konania aktivít
Informácie o: ○ Cukrovke (Diabetes mellitus) ○ Čo získate návštevou poradne zdravia? ○ Test riziko vzniku DM 2. Typu	4	verejnosť	<ul style="list-style-type: none"> • Informačný panel RÚVZ Trebišov • (www.ruvz.tv.sk) Klub dôchodcov Trebišov • Cemix, s.r.o
Spolupráca s diabetologičkou MUDr. Dašou Skripovou, PhD.	1	verejnosť	(www.ruvz.tv.sk)

Podcast – Inšpiratívne rady pre diabetikov (.mp3)			
Výjazd Poradne zdravia	1	8 klientov vyšetrených	Stredná odborná škola služieb a priemyslu sv. Jozafáta, Trebišov
Prevenia ochorenia Diabetes mellitus	1	36	Stredná odborná škola služieb a priemyslu sv. Jozafáta, Trebišov
Klienti, ktorí kontaktovali Poradenské centrum ochrany a podpory zdravia na základe výsledkov zverejneného samotestu	3	3	OPZaVkZ RÚVZ Trebišov
spolu	10	47+verejnosť	

Oddelenie podpory zdravia a výchovy k zdraviu pri RÚVZ so sídlom v Trebišove úzko spolupracuje s internistkou a diabetologičkou **MUDr. Dašou Skripovou, PhD**, ktorá poskytuje svojim pacientom komplexné služby v oblasti diabetológie, výživy a metabolizmu. Ku každému pacientovi má osobný prístup na profesionálnej úrovni s využitím moderných vyšetrovacích prístrojov a metód.

Európsky týždeň boja proti drogám - tretí novembrový týždeň 2022

Forma aktivity	Počet aktivít	Počet edukovaných	Miesto konania aktivít
Najprv do dna, potom na dno – beseda	2	63	Stredná odborná škola služieb a priemyslu sv. Jozafáta, Trebišov
Šoféruj triezvy	1	25	Regionálny úrad verejného zdravotníctva so sídlom v Trebišove
Európsky týždeň boja proti drogám	1	verejnosť	Informačný panel RÚVZ Trebišov
spolu	4	88+verejnosť	

Regionálny úrad verejného zdravotníctva so sídlom v Trebišove v termíne 27.12.2022 – 05.01.2023 poskytoval poradenstvo prostredníctvom **Linky pomoci na odvykanie od fajčenia**. Prichádzajúce hovory boli zaznamenávané v počte 20. Všetkým volajúcim bolo poskytnuté poradenstvo odbornými zdravotníckymi zamestnancami.

- **Realizácia jednorazových aktivít mobilnej poradne zdravia:**

Mário Balog – MABA

Cestou mobilnej Poradne zdravia bolo pre zamestnancov a spolupracovníkov Mário Balog – MABA realizované vyšetrenie a odborné poradenstvo v rámci Svetového dňa obezity. Vyšetrenie celkového cholesterolu bolo realizované u 10 klientov (mimo TZS).

Nočný beh Trebišov

RÚVZ so sídlom v Trebišove sa spolupodieľal na 5. ročníku Nočného behu v historickom parku v Trebišove, ktorý organizuje OZ STOPA v sobotu 14. mája 2022. Výjazdová skupina odborných zamestnancov zo Základnej poradne a Poradne pohybovej aktivity poskytovala odborné poradenstvo a vyšetrenia v rozsahu: somatické vyšetrenie (štandardné meranie tlaku krvi a pulzovej frekvencie), stanovenie biochemických parametrov z kapilárnej krvi prístrojom Accutrend (glykémia, celkový cholesterol) pre 41 klientov (mimo TZS).

Nohejbalový turnaj

Obecný úrad Hrčel organizoval dňa 04.06.2022 Nohejbalový turnaj. Výjazdová skupina odborných zamestnancov zo Základnej poradne poskytovala odborné poradenstvo v rozsahu: somatické vyšetrenie, biochemické stanovenie celkového cholesterolu a glykémie prístrojom Accutrend, vyšetrenie smokerlyzénom pre 10 klientov (mimo TZS).

Projekt „COSI“

V rámci projektu Svetovej zdravotníckej organizácie, projekt „COSI“, ktorý je súčasťou Národného akčného plánu v prevencii obezity, Mobilná PZ realizovala zber údajov u žiakov základných škôl. Zber dát a merania (hmotnosť, výška, obvod pása a bokov) sa realizoval na jednej mestskej a troch vidieckych školách. Do projektu bolo zapojených 148 žiakov (mimo TZS).

Deň polície

Okresné riaditeľstvo Policajného zboru v Trebišove organizovalo dňa 25.8.2022 pre občanov v mestskom parku v Trebišove preventívno – prezentačné podujatie pre verejnosť s názvom „Deň polície“, na ktorom participovalo aj RÚVZ. Počas tohto podujatia mali záujemcovia možnosť navštíviť mobilnú Poradňu zdravia a absolvovať zhodnotenie stavu telesnej hmotnosti, zloženia tela (podiel svalovej hmoty, tuku v organizme) vyšetrenie krvného tlaku, vydychovaného vzduchu na hladinu oxidu uhoľnatého (CO) v pľúcach a vyšetrenie hladiny cholesterolu v krvi. Vyšetrenia ako aj poradenstvo bolo realizované odbornými zdravotníckymi zamestnancami RÚVZ so sídlom v Trebišove bezplatne. Bolo vyšetrených 38 klientov (TZS 16, mimo TZS 22).

Stredná odborná škola služieb a priemyslu sv. Jozafáta, Trebišov

Na SOŠ služieb a priemyslu sv. Jozafáta, Trebišov, cestou mobilnej Poradne zdravia boli pre zamestnancov ZŠ realizované vyšetrenia a odborné poradenstvo: meranie krvného tlaku, váha, výška, pás, boky, tlak krvi, pulz a biochemické vyšetrenie celkového cholesterol, glukózy, triglyceridov a HDL cholesterolu z kapilárnej krvi. Bolo vyšetrených 18 klientov (TZS).

„Deň seniorov KSK“

Výjazdová skupina odborných zamestnancov zo Základnej poradne poskytovala odborné poradenstvo a vyšetrenia seniorom v rozsahu:

antropometrické vyšetrenie - výška, hmotnosť, obvod pása, obvod bokov, analýza stavby tela váhou OMRON - % podiel tuku v tele, % množstvo viscerálneho tuku, BMI - body mass index, % podiel kostrového svalstva, somatické vyšetrenie - štandardné meranie tlaku krvi a pulzovej frekvencie, stanovenie biochemických parametrov z kapilárnej krvi prístrojom Accutrend : glykémia (cukor), celkový cholesterol, triacylglyceroly. Bolo vyšetrených 43 klientov (TZS).

**Regionálny úrad verejného zdravotníctva
so sídlom v Trenčíne**

1. ODBOR HYGIENY ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA

1.1 PLNENIE AKČNÉHO PLÁNU PRE ŽIVOTNÉ PROSTREDIE A ZDRAVIE OBYVATEĽOV SLOVENSKEJ REPUBLIKY (NEHAP V.)

V spolupráci s detskými lekármi RÚVZ Trenčín dlhodobo zabezpečuje odbery pitných vôd z individuálnych zdrojov v oblastiach, ktoré nie sú zásobované vodou z verejných vodovodov. Ich hlavným cieľom je poskytnutie informácií rodičom o kvalite nimi využívanej pitnej vody za účelom znižovania rizika výskytu dojčenskej methemoglobínémie pri jej následnom používaní na prípravu stravy pre dojčatá. V sledovanom období od 01.01.2022 do 31.12.2022 bolo odobratých celkovo 16 vzoriek zo studní v oblastiach, ktoré nemajú prístup k pitnej vode zásobovanej verejným vodovodom. Z uvedených vzoriek bol v 10 prípadoch zaznamenaný prekročený limit nad 10 mg/l a voda nebola doporučená na prípravu stravy pre dojčatá.

Odbor HŽPaZ spolupracuje s Laboratóriami RÚVZ Trenčín na plnení úloh:

7.1 MONITORING KVALITY VÔD VYBRANÝCH LOKALÍT

V roku 2022 (sledované obdobie od 01.01.2022 do 31.12.2022) pracovníci odboru HŽPaZ v spolupráci s Laboratóriami RÚVZ Trenčín vykonávali obdobne ako v minulých rokoch monitorovanie výskytu a odbery vzoriek vody na lokalitách s vodou určenou na kúpanie, poprípade v odôvodnených prípadoch aj na vodných útvaroch využívaných väčším počtom obyvateľov na kúpanie. V predmetnom období bolo takto vykonaných celkovo 15 odberov povrchových vôd z priehrad a štrkovísk, v územnej pôsobnosti RÚVZ Trenčín. Ani v jednej z odobraných vzoriek nebolo zistené prekročenie platnou vyhláškou stanoveného limitu buniek cyanobaktérií. V 1 prípade bolo zistené prekročenie platnou vyhláškou stanoveného limitu v ukazovateli chlorofyl a.

7.2 KVALITA VODY A PROSTREDIA ZDRAVOTNÍCKYCH ZARIADENÍ A UMELÝCH KÚPALÍSK

V posudzovanom období roku 2022 od 01.01.2022 do 31.12.2022 bolo pracovníkmi HŽPaZ odobraných celkovo 20 vzoriek, ktorých účelom bolo následne Laboratóriami RÚVZ Trenčín detekovať výskyt baktérií rodu Legionella na umelých kúpaliskách. Výsledky uvedených laboratórnych analýz nedetekovali výskyt baktérií rodu Legionella v žiadnej zo zmienovaných vyšetrených vzoriek. Na prítomnosť améb boli v období od 01.01.2022 do 31.12.2022 odobrané 2 vzorky, v ktorých ale neboli zistené.

2. ODBOR PREVENTÍVNEHO PRACOVNÉHO LEKÁRSTVA A TOXIKOLÓGIE

2.1 ZNIŽOVANIE MIERY ZDRAVOTNÝCH RIZÍK ZAMESTNANCOV Z PRACOVNÉHO PROSTREDIA, PRACOVNÝCH PODMIENOK A SPÔSOBU PRÁCE

Do 31. 12. 2022 bolo vykonaných 713 štátnych zdravotných dozorov (ďalej len „ŠZD“) ukončených záznamom. Výkon ŠZD bol zameraný na sledovanie stavu pracovného prostredia,

pracovných podmienok a spôsobu práce vo vzťahu k zdravotným rizikám zamestnancov, dodržiavanie legislatívnych požiadaviek v oblasti ochrany zdravia pri práci vrátane legislatívnych úprav harmonizovaných s právom Európskych spoločností, prioritne na pracoviskách s rizikovými prácami. Zároveň boli vzhľadom na pretrvávajúcu pandémiu Covid – 19 v úvode roka 2022 vykonávané kontroly zamerané na dodržiavanie protipandemických opatrení v prevádzkach.

Vydaných bolo 257 rozhodnutí a 78 záväzných stanovísk. Z toho 47 rozhodnutí bolo vydaných na základe žiadostí o zaradenie, zmenu alebo vyradenie prác z kategórií rizikových prác.

V roku 2022 bolo uložených 5 sankcií za správne delikty – prevádzkovanie priestorov bez súhlasného rozhodnutia orgánu verejného zdravotníctva na uvedenie priestorov do prevádzky (3 subjekty), nesplnenie povinnosti kvalitatívne a kvantitatívne zisťovať zdraviu škodlivé faktory pracovného prostredia, ktoré prevádzkovateľ používa pri svojej činnosti alebo ktoré pri jeho činnosti vznikajú (2 subjekty), nesplnenie povinnosti zabezpečiť pre zamestnancov posudzovanie zdravotnej spôsobilosti na prácu (1 subjekt), prevádzkovanie v rozpore s nariadeným opatrením Úradu verejného zdravotníctva SR - podmieňovanie vstupu na pracovisko a do iných priestorov zamestnávateľa len zamestnancovi v režime OTP (1 subjekt).

Za účelom odstránenia nedostatkov zistených pri ŠZD boli nápravné opatrenia so záväznými lehotami plnenia ukladané priamo do zápisnice pri výkone ŠZD. Bol vydaný 1 pokyn za účelom vykonania objektivizácie hluku v životnom prostredí.

V rámci kontroly pracovných podmienok pri výkone ŠZD sme dotazníkovou formou pomocou kontrolných listov informovanosti zamestnancov zisťovali informovanosť zamestnancov o riziku chemických faktorov pri práci v 3 organizáciách (10 zamestnancov), hluku v 3 organizáciách (22 zamestnancov), azbestu v 1 spoločnosti (2 zamestnanci), karcinogénnych a mutagénnych faktorov v 2 spoločnostiach (4 zamestnanci), vibrácií v 2 organizáciách (16 zamestnancov).

Plnenie úloh vyplývajúcich z uvedených programov a projektov bolo vzhľadom na pretrvávajúcu epidemiologickú situáciu najmä v úvode r. 2022 ešte čiastočne obmedzené (realizácia protipandemických opatrení a obmedzenie výrobných činností na pracoviskách).

2.1.1 ZNIŽOVANIE MIERY ZDRAVOTNÝCH RIZÍK (RIZIKOVÉ PRÁCE)

Evidenciu rizikových prác sme v priebehu roka na základe ŠZD a meraní aktualizovali a spresňovali v databáze ASTR. V dozorovaných okresoch Trenčín, Nové Mesto nad Váhom, Bánovce nad Bebravou a Myjava sme v roku 2022 zaznamenali a vydali 47 rozhodnutí na vyhlásenie, zmenu alebo vyradenie prác z kategórií rizikových prác, z toho boli novo vyhlásené rizikové práce v 6 spoločnostiach.

Celkovo evidujeme v riziku 3 608 exponovaných zamestnancov (z toho 888 žien). V porovnaní s rokom 2021 je to o 57 zamestnancov menej.

Podľa prevažujúcej činnosti najvyšší počet exponovaných zamestnancov je evidovaných v priemyselnej oblasti – 2 887 zamestnancov, z toho 545 žien, čo predstavuje o 47 zamestnancov menej ako v roku 2021.

Druhým najexponovanejším odvetvím je zdravotníctvo a sociálna pomoc, kde evidujeme 400 zamestnancov, z toho 301 žien, čo je o 23 zamestnancov viac ako v roku 2021.

Na treťom mieste je poľnohospodárstvo, lesníctvo a rybolov, kde zaznamenávame celkovo 94 exponovaných zamestnancov, z toho 1 žena, čo predstavuje o 29 zamestnancov menej ako v roku 2021.

Podľa druhu a kategórie rizika, najviac zamestnancov evidujeme v riziku hluku – 2 807 (z toho 534 žien). V porovnaní s rokom 2021 je to o 34 zamestnancov menej. V 4. kategórii rizika hluku evidujeme 241 zamestnancov, z toho 17 žien (o 4 viac). V 3. kategórii rizika hluku evidujeme 2 566 zamestnancov, z toho 517 žien (o 38 menej).

V riziku chemických látok a zmesí evidujeme celkom 381 zamestnancov (z toho 37 žien), čo je o 13 zamestnancov viac ako v roku 2021.

V riziku záťaže teplom a chladom evidujeme celkom 318 zamestnancov, z toho 89 žien, čo je o 6 zamestnancov viac ako v roku 2021.

V riziku expozície biologickému faktoru evidujeme celkom 158 zamestnancov, z toho 125 žien. V porovnaní s rokom 2021 je to o 11 zamestnancov menej.

V riziku ionizujúceho žiarenia evidujeme celkom 81 zamestnancov, z toho 43 žien. V porovnaní s rokom 2021 je to o 3 zamestnancov viac.

V riziku expozície psychickej pracovnej záťaži je evidovaných 35 pracovníkov, z toho 27 žien, čo je o 2 zamestnancov menej ako v roku 2021.

V rámci ŠZD (55 dozorov) na rizikových pracoviskách boli sledované pracovné podmienky zamestnancov, miera expozície a realizácia opatrení zo strany zamestnávateľov. Súčasťou výkonu ŠZD bola kontrola plnenia povinností vo veci posudzovania zdravotnej spôsobilosti na prácu - výsledky a intervaly lekárskeho preventívneho prehliadok vo vzťahu k práci.

Bola uložená jedna sankcia zamestnávateľovi (zdravotnícke zariadenie) za neplnenie povinností pri ochrane zdravia pri práci na pracoviskách, kde zamestnanci vykonávajú rizikové práce (nezabezpečenie posudzovania zdravotnej spôsobilosti na prácu a objektivizácie faktorov pracovného prostredia).

V čase krízovej situácie pre pandémiu COVID – 19 zamestnávatelia a fyzické osoby – podnikatelia nie sú povinní plniť vybrané povinnosti pri ochrane zdravia pri práci v súlade s ustanovením § 30 ods. 10 a 12 zákona č. 355/2007 Z.z., čo bolo zohľadnené pri výkone dozoru nad rizikovými prácami.

Konzultácie k prešetrovaným podozreniam na choroby z povolania sú v prípade potreby s ostatnými RÚVZ v kraji operatívne realizované telefonicky, v roku 2022 sa na RÚVZ Trenčín (RÚVZ v sídle kraja) uvedená problematika prediskutovala aj v rámci krajskej porady odborov a oddelení PPLaT.

2.1.2 ZNIŽOVANIE ZDRAVOTNÝCH RIZÍK Z LÁTOK A ZMESÍ KLASIFIKOVANÝCH AKO TOXICKÉ

V tomto roku sme naďalej postupovali podľa legislatívnych požiadaviek týkajúcich sa expozície chemickým látkam a zmesiam v zákone 355/2007 Z. z. a nariadení vlády SR č. 355/2006 Z. z. o ochrane zamestnancov pred rizikami súvisiacimi s expozíciou chemickým faktorom pri práci v znení neskorších predpisov, v súlade s európskou chemickou legislatívou v rámci globálneho harmonizovaného systému (GHS), uplatňovali sme zákon č. 67/2010 Z.z. o podmienkach uvedenia chemických látok a chemických zmesí na trh a o zmene a doplnení niektorých zákonov (chemický zákon). Pri výkone ŠZD sme taktiež uplatňovali platnú legislatívu v rámci EÚ - Nariadenie Európskeho parlamentu a rady (ES) 1907/2006 o registrácii, hodnotení, autorizácii a obmedzovaní chemických látok (REACH) a Nariadenie EPaR (ES) č. 1272/2008 o klasifikácii, označovaní a balení látok a zmesí ako aj všetky ostatné súvisiace predpisy súvisiace s chemickou problematikou.

V roku 2022 bol vykonaný štátny zdravotný dozor spolu v 8 organizáciách, v ktorých zamestnanci v rámci svojich pracovných činností manipulujú/používajú nebezpečné chemické faktory vrátane veľmi toxických a toxických látok a zmesí. Kontroly boli vykonané v 2 poľnohospodárskych organizáciách pri skladovaní pesticídov, v 4 prevádzkach vykonávajúcich povrchovú úpravu kovov, v prevádzke chemického laboratória na vykonávanie analýz

odpadových a pitných vôd a v prevádzke laminátovne. V rámci kontroly pracovných podmienok sme dotazníkovou formou zisťovali informovanosť zamestnancov o riziku chemických faktorov v 3 spoločnostiach, celkovo u 10 zamestnancov.

ŠZD bol zameraný na plnenie požiadaviek na ochranu zdravia pri práci s látkami a zmesami klasifikovanými ako toxické (GHS06), ktoré boli doposiaľ klasifikované ako veľmi toxické a toxické látky a zmesi, najmä na spôsob skladovania, manipulácie, príp. spôsob predaja, spôsob používania pri výrobných procesoch, na evidenciu množstiev používaných látok a zmesí, vypracovanie prevádzkových poriadkov a posudkov o riziku, odbornú spôsobilosť zamestnancov, zabezpečenie ochranných a preventívnych opatrení vrátane zabezpečenia osobných ochranných pracovných prostriedkov, zdravotného dohľadu, opatrenia pri mimoriadnych situáciách a haváriách.

Bolo vydané 1 rozhodnutie na skladovanie a manipuláciu s veľmi toxickými a toxickými látkami a zmesami podľa § 13 ods. 4 písm. h) zákona č. 355/2007 Z. z., a to pre spoločnosť X-RAY s.r.o., Trenčín, kde na pracovisku Eloxovňa sa na čistenie titánových závesov využívaných pri eloxovaní automobilových dielov používa kyselina fluorovodíková. Počas výkonu ŠZD boli skontrolované najmä podmienky skladovania a manipulácie s uvedenou veľmi toxickou látkou, taktiež splnenie povinnosti na zabezpečenie odbornej spôsobilosti na prácu s toxickými látkami a zmesami.

Prevádzkové poriadky z hľadiska ochrany a podpory zdravia pri expozícii zamestnancov nebezpečným chemickým faktorom sa orgánmi verejného zdravotníctva od 01.10.2020 neschvaľujú, avšak pri pracovných činnostiach s nebezpečnými chemickými faktormi naďalej zostáva povinnosťou zamestnávateľov vypracovať prevádzkové poriadky, ktoré predložia pri výkone štátneho zdravotného dozoru na pracoviskách. Taktiež všetci zamestnanci, ktorí prichádzajú do styku s nebezpečnými chemickými faktormi, musia byť každoročne informovaní o obsahu prevádzkových poriadkov a o práci s nebezpečnými chemickými látkami a zmesami.

V sledovanom období nevidujeme žiadne mimoriadne ani havarijné situácie týkajúce sa priamo manipulácie s veľmi toxickými a toxickými látkami a zmesami, ktoré by si vyžadovali mimoriadne nápravné opatrenie.

V roku 2022 sme zvolali 2 zasadnutia komisie na preskúšanie odbornej spôsobilosti na prácu s veľmi toxickými látkami a zmesami a toxickými látkami a zmesami a boli preskúšaní 6 žiadatelia. Na základe vzdelania, dĺžky praxe a odbornej prípravy žiadateľov sme vydali bez vykonania skúšky pred komisiou ďalších 6 osvedčení o odbornej spôsobilosti na prácu s veľmi toxickými látkami a zmesami a toxickými látkami a zmesami.

Na RÚVZ Trenčín bolo zaslaných 133 oznámení o začiatku vykonávania dezinfekcie a regulácie živočíšnych škodcov ako profesionálnej činnosti.

2.1.3 ZNIŽOVANIE ZDRAVOTNÝCH RIZÍK Z KARCINOGENÝCH A MUTAGENÝCH FAKTOROV VRÁTANE AZBESTU A Z LÁTKOK POŠKODZUJÚCICH REPRODUKCIU A NARÚŠAJÚCICH ENDOKRINNÝ SYSTÉM

Uplatňovanie nariadenia vlády č. 356/2006 Z. z. o ochrane zdravia zamestnancov pred rizikami súvisiacimi s expozíciou karcinogénnym a mutagénnym faktorom pri práci v platnom znení dozoruujeme v organizáciách: Chirana T. Injecta a. s., Stará Turá; INJECTA, a.s., Stará Turá; Fakultná nemocnica Trenčín; Nemocnica s poliklinikou Nové Mesto nad Váhom; Nemocnica pre obvinených a odsúdených a Ústav na výkon trestu a odňatia slobody Trenčín; lineá - D s. r. o., Bánovce nad Bebravou; Holz – Möbel SR, s. r. o., Krajné; Píla Podlužany

s.r.o., Podlužany, PFS a.s., prevádzka Myjava; HDO SK s.r.o., prevádzka Myjava; LKW Komponenten s.r.o., Bánovce nad Bebravou; EUROPUR s.r.o., prevádzka Nové Mesto nad Váhom; UniLam s.r.o., Horné Srnie; GUMOTEX Automotive Myjava s.r.o., Myjava a ďalších.

V roku 2022 bol vykonaný štátny zdravotný dozor spolu v 6 organizáciách, v ktorých zamestnanci v rámci svojich pracovných činností manipulujú/používajú nebezpečné chemické faktory - karcinogény, mutagény, vrátane azbestu. Dozor bol vykonaný v 2 prevádzkach vykonávajúcich povrchovú úpravu kovov, v prevádzke vykonávajúcej výrobu plastových výliskov, v zdravotníckom zariadení a u 2 subjektov oprávnených na odstraňovanie materiálov obsahujúcich azbest. V rámci kontroly pracovných podmienok sme dotazníkovou formou zisťovali informovanosť zamestnancov o riziku karcinogénnych a mutagénnych faktorov v 2 spoločnostiach, celkovo u 4 zamestnancov.

ŠZD bol zameraný na kontrolu dodržiavania nariadenia vlády SR č. 356/2006 Z. z. o ochrane zdravia zamestnancov pred rizikami súvisiacimi s expozíciou karcinogénnym a mutagénnym faktorom pri práci v znení neskorších predpisov a nariadenia vlády SR č. 253/2006 Z. z. o požiadavkách na ochranu zamestnancov pred rizikami súvisiacimi s expozíciou azbestu pri práci, harmonizovaných s právom Európskych spoločenstiev.

V evidencii rizikových prác je celkovo 161 zamestnancov, z toho 70 žien, ktorí vykonávajú rizikové práce 3. a 4. kategórie s chemickými karcinogénmi, mutagénmi, reprodukčne toxickými látkami, čo predstavuje o 7 zamestnancov menej ako v roku 2021.

Jedná sa o činnosti: riedenie cytostatík, spracovanie tvrdého dreva, povrchová úprava kovov, chemická sterilizácia etylénoxidom pri sterilizácii jednorazovej injekčnej techniky.

Okrem toho počas roku 2022 v dozorovaných prevádzkach vykonávali zamestnanci práce s expozíciou karcinogénnym a mutagénnym faktorom, ktoré nie sú zaradené do 3. alebo 4. kategórie prác pri činnostiach spracovanie tvrdého dreva, pri odstraňovaní materiálov obsahujúcich azbest, pri povrchovej úprave kovov a plastových výrobkov, automobilových komponentov, laboratórnych analýzach vzoriek čistiarenských kalov, pri príprave roztokov pre kyanidové kúpele, pri leštení výrobkov, pri analýze drahých kovov, pri čistení foriem, pri príprave roztokov a analýzach vody.

Medzi štyri karcinogénne a mutagénne faktory, ktorým sú zamestnanci najčastejšie exponovaní patria: cytostatiká (91/69 exponovaných, 3 organizácie – zdravotnícke zariadenia), azbest (53/0 exponovaných pri odstraňovaní azbestu, 29 organizácií), prach z tvrdého dreva (33/0 exponovaných, 4 organizácie), etylénoxid (19/0 exponovaných, 2 organizácie).

V roku 2022 boli vydané 2 rozhodnutia na skladovanie a manipuláciu s karcinogénmi a mutagénmi na pracovisku podľa § 13 ods. 4 písm. i) zákona č. 355/2007 Z. z.. Jedno rozhodnutie bolo pre spoločnosť LKW Komponenten s.r.o., Bánovce nad Bebravou, kde pri lakovaní automobilových dielov sa používajú karcinogénne látky (dusičnan nikelnatý a bis(dihydrogénfosforečen) nikelnatý v rôznych koncentráciách) v zmesiach (BONDERITE M-AD NI-3, BONDERITE M-ZN 958 MU, BONDERITE M-ZN 958 R-E, BONDERITE M-ZN 1994 R4, BONDERITE M-ZN 1994 MU1). Druhé rozhodnutie bolo vydané pre spoločnosť GUMOTEX Automotive Myjava s.r.o., Myjava, v ktorej sa pri činnostiach súvisiacich s čistením foriem používa karcinogénna a mutagénna látka (Hydrocarbons C3-4 - Kartuša 190 g Butane).

V roku 2022 bolo vydaných 92 rozhodnutí na odstraňovanie azbestu a materiálov obsahujúcich azbest zo stavieb podľa § 13 ods. 4 písm. j) zákona č. 355/2007 Z.z. pre 29 žiadateľov (72 pre exteriéry a 20 pre interiéry budov). Všetky subjekty, ktorým boli vydané

rozhodnutia na odstraňovanie azbestocementových materiálov z predložených stavieb, vlastní oprávnenia na odstraňovanie azbestu a materiálov obsahujúcich azbest zo stavieb podľa § 41 ods. 1 zákona č. 355/2007 Z. z..

V rámci štátneho zdravotného dozoru boli vykonané 2 kontroly u oprávnených subjektov na odstraňovanie materiálov obsahujúcich azbest (1 x exteriér budov – odstraňovanie azbestocementovej krytiny, 1 x interér budov – odstraňovanie azbestocementových podhl'adov).

Kontroly boli zamerané na dodržiavanie pracovných postupov a pracovných podmienok pri práci s azbestocementovými materiálmi. Pri výkone ŠZD v uvedených subjektoch bolo zistené, že zamestnanci sú informovaní o negatívnych účinkoch azbestu na zdravie, majú absolvovanú odbornú prípravu, školenia, lekárske preventívne prehliadky, ktoré zabezpečujú zamestnávateľa. Požadované OOPP pre zamestnancov sú poskytované v dostatočnom množstve. Na dočasných pracoviskách boli kontrolované pásma označené výstražnými symbolmi, zamestnanci mali zabezpečený vyčlenený priestor na jedenie a pitie, priestor na osobnú hygienu.

Na RÚVZ Trenčín bolo zaslaných 81 oznámení o začatí resp. o ukončení prác s materiálmi obsahujúcimi azbest.

2.2 INTERVENCIE NA PODPORU ZDRAVIA PRI PRÁCI

2.2.1 ZDRAVÉ PRACOVISKÁ

V roku 2022 boli intervenčné aktivity v rámci uvedenej úlohy z dôvodu pretrvávania mimoriadnej situácie spôsobenej pandemiou Covid – 19 realizované najmä formou konzultačnej činnosti a individuálneho poradenstva, ktoré boli poskytované zamestnávateľom, zamestnancom, SZČO ako i subjektom, ktoré poskytujú zamestnávateľom pracovné zdravotné služby.

V sledovanom období bolo poskytnutých 7300 konzultácií predovšetkým telefonicky a e-mailovou komunikáciou ako aj ústne priamo na pracoviskách počas výkonu štátneho zdravotného dozoru.

V rámci problematiky podpory zdravia prevažný podiel konzultačnej činnosti tvorila problematika: požiadaviek na pracovné prostredie, hlavne požiadavky pri uvedení priestorov do prevádzky vrátane zriaďovania chránených pracovísk a splnenia oznamovacej povinnosti pred začiatkom výkonu niektorých druhov pracovných činností, hodnotenie rizikových faktorov na pracoviskách a možnosti ich objektivizácie, postup a priebeh posudzovania podozrení na choroby z povolania, najmä ohľadom vypracovania správ z prešetrenia pracovných anamnéz. Početné konzultácie boli poskytnuté aj v problematike práce s toxickými, karcinogénnymi a mutagénnymi látkami a pri odstraňovaní stavebných materiálov obsahujúcich azbest, vo veci splnenia legislatívnych povinností pri uvedených pracovných činnostiach a to najmä – vypracovanie posudkov o riziku a prevádzkových poriadkov, zabezpečenie odbornej spôsobilosti, vhodných osobných ochranných pracovných prostriedkov, zabezpečenie zdravotného dohl'adu.

Počas výkonu ŠZD boli zamestnávateľom priebežne poskytované aj informácie o nových legislatívnych úpravách v problematike ochrany zdravia pri práci.

V roku 2022 podiel na konzultačnej činnosti naďalej tvorila problematika súvisiaca s riešením mimoriadnej situácie z dôvodu pandémie COVID – 19 a dodržiavania príslušných legislatívnych opatrení v praxi, najmä možnosti realizácie protipandemických opatrení v prevádzkach, taktiež postup pri zistení pozitivity zamestnancov, postup pri zabezpečení režimu OTP na pracoviskách.

V rámci výkonu ŠZD meraní fyzikálnych a chemických faktorov bolo poskytované

prevádzkovateľom poradenstvo zamerané na zlepšovanie pracovného prostredia, znižovanie expozície rizikovým faktorom v pracovnom prostredí.

V rámci projektu „Zdravé pracoviská“, sme v spolupráci so zamestnancami odboru ochrany a podpory zdravia v roku 2022 vykonali hodnotenia pracovného prostredia a vyšetrenia v štyroch organizáciách:

1. LEONI Wiring Systems Slovakia, s r.o., Trenčín - je zameraná na výrobu káblových zväzkov pre automobilový priemysel. Vyšetrenie bolo poskytnuté 51 zamestnancom (vyplnených 50 dotazníkov).
2. TRENŠ SK, a.s. Trenčín sa zaoberá vývojom a výrobou obrábacích strojov, špecializuje sa na produkciu CNC sústružníckych centier, CNS sústruhov a univerzálnych hrotových sústruhov. Vyšetrenie bolo poskytnuté 33 zamestnancom (30 dotazníkov).
3. TESCO STORES SR, a.s., distribučné sklady Beckov – sa zaoberá skladovaním potravín . Vyšetrenie bolo poskytnuté 56 zamestnancom (53 dotazníkov).
4. Freudenberg Filtration Technologies Slovensko, s.r.o., Potvorice sa zaoberá výrobou rôznych druhov vzduchových a motorových filtrov pre automobilový priemysel a výrobou priemyselných filtrov. Vyšetrených bolo 45 zamestnancov (45 dotazníkov).

Pre zamestnancov bolo priamo na mieste organizácie zabezpečené :

- meranie antropometrických parametrov – hmotnosť, výška, obvod pása a bokov, BMI, WHR, meranie % tuku v tele a biochemických parametrov - hladina celkového cholesterolu, meranie tlaku krvi, priamo na mieste vyhodnotenie a individuálne poradenstvo. Zamestnanci, ktorí mali zvýšené prípadne hraničné hodnoty biochemických parametrov, boli odporučené na podrobnejšie vyšetrenie k svojim odborným lekárom prípadne do Poradne zdravia na RÚVZ Trenčín.

2.2.2 EURÓPSKA INFORMAČNÁ KAMPAŇ EURÓPSKEJ AGENTÚRY PRE BOZP (OSHA BILBAO) ZAMERANÁ NA PREVENCIU ZDRAVOTNÝCH A BEZPEČNOSTNÝCH RIZÍK PRI PRÁCI

V zmysle Dohody o spolupráci a koordinácii činnosti medzi ÚVZ SR a NIP orgány verejného zdravotníctva vykonávajú spoločné koordinované kontroly s orgánmi inšpekcie práce.

V roku 2022 boli s Inšpektorátom práce Trenčín naplánované a realizované 4 pravidelné štvrt'ročné pracovné porady (pozn.: posledná štvrt'ročná porada bola z objektívnych dôvodov presunutá na úvod roka 2023). V rámci porád boli určené prevádzky na výkon spoločných previerok pre Trenčiansky kraj v roku 2022, priebežne boli spoločné dozorné aktivity vyhodnocované, taktiež boli prerokované aktuálne otázky, spoločné podnety a sporné otázky týkajúce sa pracovného prostredia, ktoré vyplynuli z praktických skúseností z terénu (problematika záťaž teplotom na pracoviskách, fyzická záťaž, manipulácia s bremenami a pod.) a z mimoriadnej situácie v súvislosti s pandemiou COVID-19. Zápisnice zo spoločných porád boli zaslané na ÚVZ SR Bratislava.

Na základe záverov rokovania Poradného orgánu Hlavného hygienika SR a generálneho riaditeľa Národného inšpektorátu práce pre spoluprácu a koordináciu činností v oblasti ochrany zdravia a bezpečnosti pri práci mali byť v rámci kraja v roku 2022 uskutočnené 4 spoločné previerky orgánov verejného zdravotníctva s orgánmi inšpekcie práce so zameraním na prevenciu poškodení podporno – pohybovej sústavy súvisiacich s prácou a podľa aktuálnej

situácie v regióne. Koordinátorom výkonu spoločných previerok je RÚVZ v sídle kraja (RÚVZ Trenčín).

RÚVZ Trenčín a Inšpektorát práce Trenčín v roku 2022 vykonal 2 spoločné previerky v 2 subjektoch zamerané na prevenciu poškodení podporno – pohybovej sústavy súvisiacich s prácou a všeobecne na kontrolu dodržiavania ustanovení zákona č. 355/2007 Z.z o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a príslušných vykonávacích predpisov, a to:

1. Tlačiarne Pardon, s.r.o., Trenčín – prevádzka zameraná na tlačiarenskú výrobu - polygrafiu, tlač novín, časopisov, merkantilu, tlačovín a letákov. V prevádzke sú vyhlásené rizikové práce u vybraných profesií pre faktor pracovného prostredia - 3. kat. hluk.
2. Askoll Slovakia s.r.o., Potvorice - prevádzka zameraná na výrobu elektromotorov a čerpadiel pre bielu techniku. V prevádzke sú vyhlásené rizikové práce u vybraných profesií pre faktor pracovného prostredia - 3. kat. fyzická záťaž pri práci. Za účelom zníženia zdravotného rizika z hľadiska fyzickej záťaže zamestnávateľ vykonal preventívne opatrenia: technické (zamerané na zníženie svalovej sily a počtu pohybov), ergonomické a organizačné (rotácia zamestnancov).

Prevádzky v rámci ŠZD predložili hodnotenie zdravotných rizík a kategorizáciu prác z hľadiska zdravotných rizík v zmysle vyhlášky MZ SR č. 448/2007 Z. z. v platnom znení, vypracované zmluvnou pracovnou zdravotnou službou.

RÚVZ Trenčín sa zameriaval najmä na dodržiavanie povinností zamestnávateľov vyplývajúcich z platnej legislatívy na úseku ochrany zdravia pri práci, vrátane sledovania zabezpečenia zdravotného dohľadu pre zamestnancov vo všetkých kategóriách práce (aj u zamestnávateľov, ktorí zamestnávajú zamestnancov na nerizikových pracoviskách). V oboch prípadoch boli pri výkone ŠZD uložené opatrenia s termínmi na odstránenie zistených nedostatkov, sankcie neboli uložené. Zápisnice z výkonu štátneho zdravotného dozoru boli zaslané na ÚVZ SR.

Vzájomná spolupráca s Inšpektorátom práce Trenčín plní svoj účel a v spoločných poradách a kontrolách sa bude pokračovať aj v nasledujúcom roku.

V roku 2022 nebolo vydané stanovisko k udeleniu certifikátu „Bezpečný podnik“, nakoľko žiadna spoločnosť nepožiadala o vydanie takéhoto stanoviska.

Európsky týždeň bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci prebiehal v dňoch 24.10.2022 – 28.10.2022. Kampaň Európskej agentúry pre bezpečnosť a ochranu zdravia pri práci (EU – OSHA) na roky 2020 - 2022 je zameraná na prevenciu poškodení podporno - pohybovej sústavy súvisiacich s prácou. Ako vyplýva z názvu kampane „Zdravé pracoviská znižujú záťaž 2020-2022“, kampaň sa komplexne zaoberá príčinami tohto pretrvávajúceho problému, nakoľko poškodenia podporno-pohybovej sústavy stále patria medzi najrozšírenejšie zdravotné problémy súvisiace s prácou. Počas uvedeného týždňa boli na informačnej tabuli RÚVZ Trenčín vyvesené informačné materiály k uvedenej problematike, poradenstvo ústnou a telefonickou formou bolo poskytované v rámci výkonov ŠZD priamo na pracoviskách.

3. ODBOR HYGIENY VÝŽIVY, BEZPEČNOSTI POTRAVÍN A KOZMETICKÝCH VÝROBKOV

3.1 MONITORING PRÍJMU KUCHYNSKEJ SOLI

Soľ je jedným z hlavných rizikových faktorov vo výžive a jej nadmerný príjem je spojený s výskytom KVO. Ako rizikový faktor je indikovaný vo viacerých dokumentoch (napr. WHO Akčný plán pre výživu a potraviny 2016 – 2020, Viedenská deklarácia pre výživu). V oblasti

vládou SR (uznesenie č.117 z 8. 3. 2017) prijatého Akčného plánu pre potraviny a výživu na roky 2017 – 2025 sa bude pokračovať v aktivitách na dosiahnutie cieľa prostredníctvom monitoringu - postupné zníženie príjmu soli na 5 g na deň u dospeljej populácie so zameraním sa na hotové pokrmy, chlieb a pečivo v spoločnom stravovaní so zameraním na uzavretý systém spoločného stravovania napr. zariadenia sociálnych služieb a stravovacie zariadenia v nemocničných zariadeniach. Úlohou každého RÚVZ v SR je odobrať 5 vzoriek hotových pokrmov - uzavretý systém, 5 vzoriek hotových pokrmov verejné stravovanie a 3 vzorky chleba alebo pekárskych výrobkov (od výrobcov SR) na laboratórnu kontrolu obsahu pridanej kuchynskej soli a to v termíne do 31. 12. 2024.

V rámci RÚVZ Trenčín bolo v roku 2022 odobratých a laboratórne vyšetrených 11 vzoriek pokrmov a to: 4 vzorky polievok, 2 vzorky hlavného mäsového pokrmu, 3 vzorky príloh k hlavnému mäsovému pokrmu, 1 vzorka hlavného zeleninového pokrmu, 1 vzorka príloh k hlavnému zeleninovému pokrmu.

Vzhľadom k tomu, že RÚVZ Trenčín spracováva podklady za celú SR, predkladáme celkové hodnotenie za SR:

Za obdobie roku 2022 bolo odobratých a laboratórne vyšetrených 103 vzoriek hotových pokrmov v zariadeniach verejného stravovania, ako i v zariadeniach spoločného stravovania, ktoré poskytujú stravu pre osobitnú skupinu spotrebiteľov tzv. „uzavretý systém spoločného stravovania“ a 10 vzoriek kompletného obedového menu.

Podľa jednotlivých komodít bolo odobratých a laboratórne vyšetrených 38 vzoriek polievok, 24 vzoriek hlavného mäsového pokrmu, 28 vzoriek príloh k hlavnému mäsovému pokrmu, 7 vzoriek hlavného zeleninového pokrmu a 6 vzoriek príloh k hlavným zeleninovým pokrmom. Z celkového počtu vyšetrených vzoriek, 3 vzorky t.j. 2,9 % vzoriek prekročovalo najvyššie prípustné množstvo obsahu kuchynskej soli stanovené výnosom MZ SR z 20.marca 2015 č. S08975-OL-2014, ktorým sa ustanovujú požiadavky na jedlú soľ v potravinách (1x hlavný mäsový pokrm /4,2 %/ odobratý v zariadení verejného stravovania, 2x príloha /5,9 %/, odobraté v zariadení verejného stravovania 1x a 1 x v uzatvorenom zariadení spoločného stravovania). Priemerná hodnota obsahu soli v prípade kompletného obedového menu bola 7 392 mg/kg.

V prípade prekročenia najvyššieho prípustného množstva soli v hotovom pokrme boli prevádzkovateľom zariadení spoločného stravovania nariadené nápravné opatrenia a v dvoch prípadoch bol návrh na začatie správneho konania.

Zber údajov bude pokračovať aj v ďalších rokoch. Záverečná správa pre sledovanie vývoja v oblasti príjmu soli prostredníctvom hotových pokrmov, chleba a pečiva u dospeljej populácie bude vypracovaná v roku 2025.

Podrobnejšie vyhodnotenie odobratých a laboratórne vyšetrených vzoriek hotových pokrmov je uvedené v tabuľkách č. 1 až č. 10.

Tabuľka 1 Vyhodnotenie vzoriek polievok podľa jednotlivých krajov

Kraj v SR	Počet analyzovaných vzoriek	Minimálna hodnota		Maximálna hodnota		Priemerná hodnota	
		mg/kg	g/G*	mg/kg	g/G*	mg/kg	g/G*
Bratislavský	5	8 155	2,20	11 231	4,16	8 797	3,10

Trnavský	5	5 670	1,87	9 530	3,14	7 892	2,56
Nitriansky	4	6 670	2,21	9 300	3,63	8 132	2,66
Trenčiansky	4	6 599	2,30	9 875	4,51	7 827	3,22
Žilinský	4	4 718	1,68	8 279	2,75	7 269	2,34
Banskobystrický	4	5540	1,64	12 518	4,08	8 132	2,82
Košický	4	4 416	1,67	8 628	2,85	6 671	2,25
Prešovský	8	860	0,26	9 890	3,26	6501	2,21
Spolu SR	38	860	0,26	12 518	4,51	7 653	2,65

*G hmotnosť porcie

Tabuľka 2

Vyhodnotenie vzoriek polievok podľa typu zariadenia, SR

Typ zariadenia	Počet analyzovaných vzoriek	Minimálna hodnota	Maximálna hodnota	Priemerná hodnota
		mg/kg	mg/kg	mg/kg
ZSS verejný sektor	13	4 419	12 518	7 189
ZSS uzatvorený sektor	25	860	9 890	7 391

Tabuľka 3

Vyhodnotenie vzoriek hlavného mäsového pokrmu podľa jednotlivých krajov

Kraj v SR	Počet analyzovaných vzoriek	Minimálna hodnota		Maximálna hodnota		Priemerná hodnota	
		mg/kg	g/G*	mg/kg	g/G*	mg/kg	g/G*
Bratislavský	5	5 267	0,16	12 869	6,76	9 673	2,57
Trnavský	3	3 330	0,37	4 970	0,65	4 307	0,52
Nitriansky	2	4 610	0,30	8 200	1,35	6 405	0,83

Trenčiansky	2	5 897	0,82	8 229	1,19	7 063	1,01
Žilinský	2	2 141	0,32	2 276	0,35	2 209	0,34
Banskobystrický	2	8 814	1,21	12 110	2,16	10 462	1,68
Košický	2	3 917	0,51	5 503	1,74	4 710	1,13
Prešovský	6	440	0,04	9 820	2,68	5 112	1,29
Spolu SR	24	440	0,04	12 869	6,76	6 243	1,17

*G hmotnosť porcie

Tabuľka 4 Vyhodnotenie vzoriek hlavného mäsového pokrmu podľa typu zariadenia, SR

Typ zariadenia	Počet analyzovaných vzoriek	Minimálna hodnota	Maximálna hodnota	Priemerná hodnota
		mg/kg	mg/kg	mg/kg
ZSS verejný sektor	13	440	12 869	5 083
ZSS uzatvorený sektor	11	2 141	8 814	3 845

Tabuľka 5 Vyhodnotenie vzoriek príloh k hlavnému mäsovému pokrmu podľa jednotlivých krajov

Kraj v SR	Počet analyzovaných vzoriek	Minimálna hodnota		Maximálna hodnota		Priemerná hodnota	
		mg/kg	g/G*	mg/kg	g/G*	mg/kg	g/G*
Bratislavský	5	591	0,09	8 797	1,89	4 827	1,07
Trnavský	3	1 340	0,27	9 290	1,74	6 447	1,23

Nitriansky	2	1 940	0,41	8 000	1,58	4 970	0,99
Trenčiansky	3	10 105	2,22	19 227	5,00	13 300	3,23
Žilinský	2	1 725	0,29	2 612	0,55	2 169	0,42
Banskobystrický	3	1 512	0,29	11 147	1,66	5 612	0,97
Košický	2	4 223	0,76	5 049	1,40	4 636	1,08
Prešovský	8	2 730	0,66	12 720	3,59	6 353	1,26
Spolu SR	28	591	0,09	19 227	5,00	6 039	1,28

*G hmotnosť porcie

Tabuľka 6 Vyhodnotenie vzoriek príloh k hlavného mäsového pokrmu podľa typu zariadenia, SR

Typ zariadenia	Počet analyzovaných vzoriek	Minimálna hodnota	Maximálna hodnota	Priemerná hodnota
		mg/kg	mg/kg	mg/kg
ZSS verejný sektor	13	591	12 720	6 498
ZSS uzatvorený sektor	15	1 512	19 227	8 686

Tabuľka 7 Vyhodnotenie vzoriek hlavného zeleninového pokrmu podľa jednotlivých krajov

Kraj v SR	Počet analyzovaných vzoriek	Minimálna hodnota		Maximálna hodnota		Priemerná hodnota	
		mg/kg	g/G*	mg/kg	g/G*	mg/kg	g/G*
Bratislavský	-	-	-	-	-	-	-
Trnavský	1	6 960	1,74	6 960	1,74	6 960	1,74

Nitriansky	1	11 000	2,12	11 000	2,12	11 000	2,12
Trenčiansky	1	7 535	1,82	7 535	1,82	7 535	1,82
Žilinský kraj	2	3 146	1,03	5 869	1,51	4 507	1,27
Banskobystrický	1	3 454	1,47	3 454	1,47	3 454	1,47
Košický kraj	1	9 107	2,45	9 107	2,45	9 107	2,45
Prešovský	-	-	-	-	-	-	-
Spolu SR	7	3 146	1,03	11 000	2,45	7 094	1,81

*G hmotnosť porcie

Tabuľka 8 Vyhodnotenie vzoriek hlavného zeleninového pokrmu podľa typu zariadenia, SR

Typ zariadenia	Počet analyzovaných vzoriek	Minimálna hodnota	Maximálna hodnota	Priemerná hodnota
		mg/kg	mg/kg	mg/kg
ZSS verejný sektor	6	3 454	11 000	6 724
ZSS uzatvorený sektor	1	5 868	5 869	5 869

Tabuľka 9 Vyhodnotenie vzoriek príloh k hlavného zeleninového pokrmu podľa jednotlivých krajov

Kraj v SR	Počet analyzovaných vzoriek	Minimálna hodnota		Maximálna hodnota		Priemerná hodnota	
		mg/kg	g/G*	mg/kg	g/G*	mg/kg	g/G*
Bratislavský	-	-	-	-	-	-	-
Trnavský	1	16 600	3,32	16 600	3,32	16 600	3,32

Nitriansky	1	4 630	1,26	4 630	1,26	4 630	1,26
Trenčiansky	1	6 369	2,15	6 369	2,15	6 369	2,15
Žilinský	2	5 350	1,07	5 612	1,13	5 481	1,10
Banskobystrický	-	-	-	-	-	-	-
Košický	1	280	0,05	280	0,05	280	0,05
Prešovský	-	-	-	-	-	-	-
Spolu SR	6	280	0,05	16 600	3,32	6 672	1,58

*G hmotnosť porcie

Tabuľka 10 Vyhodnotenie vzoriek príloh k hlavného zeleninového pokrmu podľa typu zariadenia, SR

Typ zariadenia	Počet analyzovaných vzoriek	Minimálna hodnota	Maximálna hodnota	Priemerná hodnota
		mg/kg	mg/kg	mg/kg
ZSS verejný sektor	5	280	16 600	9007,33
ZSS uzatvorený sektor	1	5 612	5 612	5 612

3.3 SLEDOVANIE VÝŽIVOVÉHO STAVU KLIENTOV V ZARIADENIACH SOCIÁLNYCH SLUŽIEB

V roku 2022 bolo Úradom verejného zdravotníctva SR vypracované a zaslané usmernenie k realizácii tejto úlohy, podľa ktorého budú v roku 2023 a 2024 vykonané kontroly vo vybraných zariadeniach sociálnych služieb so zameraním na sledovanie dodržiavania výživovej hodnoty stravy podávanej v týchto zariadeniach.

3.4 MONITORING PRÍTOMNOSTI ALERGÉNOV V HOTOVÝCH POKRMOCH PRIPRAVOVANÝCH V ZARIADENIACH SPOLOČNÉHO STRAVOVANIA A V POTRAVINÁCH URČENÝCH PRE DOJČATÁ A MALÉ DETI

Do uvedeného projektu RÚVZ Trenčín nebol zapojený. V rámci kontroly alergénov bolo odobratých a laboratórne vyšetrených 6 vzoriek potravín vhodných pre osoby trpiace neznášanlivosťou gluténu. Vzorky boli odoslané na laboratórnu analýzu na Úrad verejného zdravotníctva SR. Laboratórnou analýzou nebolo zistené prekročenie prípustného množstva gluténu v odobratých vzorkách.

Projekty, na ktorých odbor hygieny výživy a bezpečnosti potravín participoval

7.4 REZIDUÁ PESTICÍDOV V PITNÝCH VODÁCH A POTRAVINÁCH NA VÝŽIVU A VÝŽIVOVÉ PRÍPRAVKY PRE DOJČATÁ A MALÉ DETI

RÚVZ Trenčín zabezpečil, na základe Plánu úradnej kontroly potravín na rok 2022, odber dvoch vzoriek potravín pre dojčatá a malé deti, ktoré boli odoslané na vykonanie laboratórnej analýzy laboratórnemu pracovisku Úradu verejného zdravotníctva SR. Odobratá bola jedna vzorka - *následnej dojčenskej výživy*. Laboratórnou analýzou monitorované druhy pesticídov v predmetných vzorkách neboli detekované.

7.9 MONITORING VÝSKYTU VIBRIÍ S CIEĽOM OCHRANY VEREJNÉHO ZDRAVIA

RÚVZ Trenčín bol do projektu zapojený odberom vzoriek rizikových pokrmov na základe Plánu úradnej kontroly potravín na rok 2022 zo zariadení verejného stravovania. V roku 2022 bolo odobratých 5 vzoriek hotových pokrmov s obsahom surových rýb, polosurových, sušených alebo krátko tepelne upravených rýb, darov mora, ustríc.

V odobratých a vyšetrených vzorkách hotových pokrmov nebola zistená prítomnosť baktérií z čeľade Vibrionaceae.

4. ODDELENIE HYGIENY DETÍ A MLÁDEŽE

4.1 AKTIVITY PREVENČIE DETSKEJ OBEZITY V KONTEXTE PLNENIA NÁRODNEHO AKČNÉHO PLÁNU V PREVENČII OBEZITY NA ROKY 2015 – 2025 (NAPPO)

a) Podpora zdravého štartu do života

Regionálny úrad verejného zdravotníctva so sídlom v Trenčíne nevykonával v roku 2022 poradenskú a konzultačnú činnosť v oblasti zdravého životného štýlu, prevencie obezity v zariadeniach, kde sa stretávajú matky s deťmi napr. materské centrá, rodičovské centrá.

b) Podpora zdravšieho prostredia v školách

Oddelenie zabezpečuje výkon štátneho zdravotného dozoru v zariadeniach stravovacích prevádzok určených pre deti a mládež a vo výdajniach stravy, pričom je posudzovaná i pestrosť stravy a dodržiavanie zásad pri zostavovaní jedálnych lístkov s ohľadom na odporúčané výživové dávky ako i kontrolované podmienky pri príprave diétného stravovania. V roku 2022 bolo vykonaných 72 kontrol v zariadeniach spoločného stravovania a 7 kontrol v prevádzkach rýchleho občerstvenia na školách. V rámci dozoru bolo odobratých 41 vzoriek hotových pokrmov za účelom laboratórneho mikrobiologického vyšetrenia, 1 vzorka slepačích vajec, 10 vzoriek hotových pokrmov odložených prevádzkovateľom a 20 sterov z prostredia.

Spôsob zabezpečenia pitného režimu počas pobytu detí je kontrolovaný počas výkonu štátneho zdravotného dozoru v zariadeniach pre deti a mládež. Zariadenia preferujú podávanie nesladených nápojov.

c) Poskytovať nutričné vzdelávanie odborným zamestnancom školského stravovania v rámci projektov profesijných združení

Oddelenie Hygieny detí a mládeže neorganizovalo v roku 2022 žiadny seminár ani inú formu vzdelávania pre pracovníkov školského stravovania.

d) Podpora pohybových aktivít

Podmienky pre TV žiakov a študentov sú monitorované v rámci výkonu štátneho zdravotného dozoru na základných a stredných školách. V rámci štátneho zdravotného dozoru zameraného na dodržiavanie legislatívnych požiadaviek týkajúcich sa priestorov určených na výučbu telesnej výchovy sú vykonané kontroly v rámci kontrol priestorov základných a stredných škôl.

e) Monitoring antropometrických ukazovateľov vybraných vekových skupín detí školského veku

V roku 2022 boli získavané a spracovávané údaje projektu COSI (Childhood Obesity Surveillance Initiative). Projekt je súčasťou Národného akčného plánu v prevencii obezity na roky 2015 – 2025, v ktorom išlo o rutinné meranie žiakov základných škôl vo veku od 7 do 7,99 rokov a 8 do 8,99 rokov. V roku 2022 boli zamerané antropometrické ukazovatele 210 detí a formou dotazníkov boli získané údaje od 224 rodičov detí. Celkovo sa do projektu zapojilo 8 základných škôl rozdelených podľa okresu a podľa umiestnenia školy (mesto/vidiek).

4.2 HODNOTENIE JEDÁLNYCH LÍSTKOV MŠ A ZŠ

Cieľom projektu je zmapovanie situácie v oblasti dodržiavania všeobecných zásad pre zostavovanie jedálnych lístkov v zariadeniach spoločného stravovania detí MŠ a ZŠ a zistiť frekvenciu podávania vybraných druhov potravín (pokrmov).

V mesiaci marec 2022 bolo realizované hodnotenie jedálnych lístkov z 3 základných škôl za obdobie jeseň, zima roku 2021.

V mesiacoch október a november bola realizovaná ďalšia etapa projektu - hodnotenie jedálnych lístkov z 3 základných škôl za obdobie jar, leto. Hodnotenú boli jedálne lístky zozbierané v mesiacoch marec a apríl 2022.

4.3 ÚRAZY U DETÍ V SR

Cieľom projektu je formou spolupráce s NCZI a regionálnymi nemocnicami získať vybrané informácie, týkajúce sa problematiky úrazov detí na Slovensku.

V roku 2022 sa projekt nerealizoval.

6. ODBOR EPIDEMIOLOGIE

Odbor epidemiológie sa v roku 2022 venoval prioritne úlohám vyplývajúcim z pandémie COVID 19. Ostatné úlohy boli redukované, prioritizácia bola stanovená podľa závažnosti úloh a personálnych kapacít odboru.

Pracovníci NRC pre kontrolu a prevenciu NN sa plne venovali diagnostike COVID 19 - laboratórna časť sa plne pretransformovala na "kovidové laboratórium", ktoré vykonávalo najprv RT PCR diagnostiku pre veľkú časť Trenčianskeho kraja, neskôr aj detekciu prítomnosti SARS CoV2 v odpadových vodách.

6.1 NÁRODNÝ IMUNIZAČNÝ PROGRAM

Zabezpečenie Národného imunizačného programu s cieľom udržania pravidelného povinného očkovania je jednou z priorít pre rok 2022. RÚVZ so sídlom v Trenčíne poskytuje telefonicky, písomne a v rámci „Poradne očkovania“ usmernenia v oblasti povinného, odporúčaného očkovania a očkovania do zahraničia. V rámci Európskeho imunizačného týždňa boli realizované prednášky o očkovaní určené pre zdravotníckych pracovníkov a študentov.

Aktuálne informácie týkajúce sa výskytu infekčných ochorení, ako aj informácií o prevencii voči nim sú pravidelne uverejňované na web stránke a nástenkách úradu.

K 31.12.2022 bolo nahlásených 84 odmietnutí povinného očkovania, z dôvodu pandémie ochorenia COVID-19 neboli realizované osobné pohovory. Vypracovaných bolo 16 individuálnych očkovacích plánov.

Administratívna kontrola očkovania bola vykonaná za jednotlivé pediatrické obvody okresov Trenčín, Nové Mesto nad Váhom, Bánovce nad Bebravou a Myjava. Bol skontrolovaný výkon očkovania u celého ročníka narodenia 2020, 2019, 2015, 2010, 2009, 2008. Celkom bolo skontrolovaných 17 783 záznamov detí podliehajúcich v danom veku základnému očkovaniu alebo preočkovaniu proti 10-tim chorobám. Výsledky sú popísané v osobitnej správe Správa o tejto kontrole bola podaná na ÚVZ SR.

6.2 SURVEILLANCE INFEKČNÝCH CHORÔB

Surveillance infekčných ochorení, ďalšia z priorít pre rok 2022, je vykonávaná sústavne. V období od 01.01.2022 do 31.12.2022 bolo z ochorení preventabilných očkovaním zaznamenaných:

Choroba	Abs. Počet	Očkovaní	Neočkovaní	Nezistené
TBC	3	0	0	3
VHB	5 nosičov	0	5	0
VHA	4	0	4	0
Pertussis	4	0	4	0
ACHO (POLIO očk.)	5	0	5	0
Invaz. pneumok. inf.	1	0	1	0
Hemof. invaz. inf.	1	0	1	0
Kliešťová encefalitída	6	1	5	0
Ovčie kiahne	345	0	195	150
Rotavírusová enteritída	113	7	106	0
COVID-19	58020	27975	30042	3

Edukácia obyvateľstva v prevencii prenosných ochorení z dôvodu pandémie ochorenia COVID-19 bola vykonávaná najmä prostredníctvom:

- online prednášok na iných odborných podujatiach pre zdravotníkov
- online prednášok na Trenčianskej univerzite A. Dubčeka v Trenčíne
- poradne očkovania
- prostredníctvom uverejňovania článkov na web stránke úradu.

6.3 INFORMAČNÝ SYSTÉM PRENOSNÝCH OCHORENÍ

K 31.12.2022 bolo do programu EPIS zadaných 60656 prenosných ochorení z toho u 60234 bolo v rámci ŠZD vykonané epidemiologické vyšetrenie. Program EPIS sa využíva aj pre hlásenie vybraných ochorení do SRV. Z celkového počtu 60656 prenosných ochorení bolo 58020 s diagnózou U071- COVID 19.

Pracovníci RÚVZ so sídlom v Trenčíne sú pod vedením hlavnej odborníčky pre epidemiológiu zodpovední za činnosť pracovnej skupiny pre nozokomiálne nákazy.

6.4 NOZOKOMIÁLNE NÁKAZY

Surveillance vybraných nemocničných nákaz na jednotkách intenzívnej starostlivosti podľa protokolu ECDC:

V roku 2022 realizoval zber údajov o NN na vybraných JIS v SR. V roku 2022 boli zbierané údaje za rok 2021 na 2 JIS v SR u 134 pacientov, u ktorých sa vyskytlo 86 nozokomiálnych nákaz (v roku 2021 vzhľadom na pandemickú situáciu s ochorením COVID-19 je počet zapojených JIS oproti predchádzajúcim rokom nižší, avšak počet NN je vyšší, vzhľadom na zber údajov na oddeleniach intenzívnej medicíny, kde bola poskytovaná starostlivosť pacientom so závažným priebehom ochorenia COVID-19).

Za roky 2005 - 2022 bolo do sledovaného súboru zapojených 4 734 pacientov, u ktorých bolo zaznamenaných 1 098 nozokomiálnych nákaz.

Surveillance vybraných nemocničných nákaz v mieste chirurgického výkonu podľa protokolu ECDC

V roku 2022 sa realizoval zber údajov u pacientov, ktorí podstúpili cholecystektómiu na 2 pracoviskách v SR za rok 2021. Údaje boli následne exportované do ECDC cez TESSY nákaz (v roku 2021 vzhľadom na pandemickú situáciu s ochorením COVID-19 je počet zapojených nemocníc oproti predchádzajúcim rokom nižší).

Od začiatku sledovania od roku 2011 bolo do sledovania zapojených 5 135 pacientov, ktorí podstúpili cholecystektómiu.

Bodové prevalenčné sledovanie nozokomiálnych nákaz a spotreby antibiotík v európskych nemocniciach (BPS II)

V roku 2022 sa naďalej prezentovali výsledky bodového prevalenčného sledovania nozokomiálnych nákaz a užívania ATB II (BPS II) v prednáškovej forme. Pracovníci odboru epidemiológie vykonávali činnosti k príprave výkonu BPS II, ktoré je naplánované v termíne 04 - 06/2023:

- účasť na online webexových školeniach ECDC k PPS III
- preklad protokolu BPS III

Európska surveillance infekcií *Clostridium difficile* podľa protokolu ECDC

Európske centrum pre prevenciu a kontrolu infekcií (ECDC) vyzvalo Slovenskú republiku k zahájeniu Surveillance infekcií spôsobených *Clostridium difficile* (CDI). Táto surveillance sa týkala hospitalizovaných pacientov s potvrdenou CDI. Surveillance CDI je v súlade s Odporúčaním Rady 2009/C 151/01 z 9. júna 2009 o bezpečnosti pacientov vrátane prevencie a kontroly infekcií spojených so zdravotnou starostlivosťou.

V roku 2022 sa zbierali údaje za SR rok 2021 a následne boli exportované do ECDC cez TESSY (v roku 2021 vzhľadom na pandemickú situáciu s ochorením COVID-19 je počet vykazovaných prípadov na CDI oproti predchádzajúcim rokom nižší).

Realizácia kampane Clean care is safe care

Dňa 5. mája 2022 sa uskutočnil 17. ročník kampane, na Slovensku prebiehala kampaň 14. krát. Hlavným cieľom kampane bolo zameranie sa na informovanie zdravotníckych pracovníkov o význame hygieny rúk ako ochrany pacienta a poukázanie na dôležitosť dodržiavania 5 momentov hygieny rúk. Kampaň v roku 2022 mala názov: „Spojme sa pre bezpečnosť – umývajte si ruky“. Celosvetová osvetová kampaň WHO je **v roku od 2020 prioritne zameraná na oblasť hygieny rúk v kontexte s prevenciou šírenia ochorenia COVID-19**. Vzhľadom na epidemiologickú situáciu s ochorením COVID-19 nebolo možné v plnom rozsahu vykonávať aktivity v kampani, ako bývalo zvykom v predchádzajúcich rokoch. Na stránke RÚVZ je k dispozícii edukačný materiál ku kampani.

Implementácia moderných foriem vzdelávania epidemiológov a cieľových skupín zdravotníckych pracovníkov v oblasti prevencie NN

V rámci 9. cieľa Národného programu kontroly infekčných ochorení v Slovenskej republike bol v roku 2019 realizovaný projekt „Škola hygieny rúk“ - projekt vzdelávania zdravotníckych pracovníkov v hygieny rúk. Projekt bol zameraný na zlepšenie vedomostnej úrovne zdravotníckych pracovníkov v danej oblasti prostredníctvom prednášok s presne definovaným obsahom a praktickým nácvikom. V roku 2019 bola realizovaná 1. etapa školenia zdravotníckych pracovníkov pracujúcich v zdravotníckych zariadeniach, ktorej sa zúčastnilo celkovo 6518 zdravotníckych pracovníkov a v 2. etape boli realizované školenia zamestnancov zariadení sociálnych služieb poskytujúcich ošetrovateľskú činnosť, ktorej sa zúčastnilo celkovo 2032 zamestnancov. V roku 2022 sa školenia zdravotníckych pracovníkov v rámci daného projektu nerealizovali.

Odbor epidemiológie RÚVZ v Trenčíne pracuje ako kontaktný národný bod pre nozokomiálne nákazy a ATB rezistenciu pre ECDC v Štokholme. V spolupráci s NRC pre prevenciu a kontrolu nozokomiálnych nákaz sa zapojilo do ďalších projektov ECDC:

- Účasť na projekte **„Sledovanie epidémie ochorenia COVID-19 v zariadeniach dlhodobej starostlivosti v krajinách EÚ“** - zber a zaslanie údajov do ECDC, účasť na online pracovnom seminári dňa 29.6.2022
- Účasť v projekte **„Celogenómová sekvenácia izolátov *Clostridium difficile* spojených s hospitalizáciou v nemocniciach v krajinách EÚ/EEA“** podľa protokolu ECDC v termíne 03 - 04/05 2022: výber a zaslanie vhodných vzoriek CDI na sekvenáciu do ECDC

Národné referenčné centrum pre prevenciu a kontrolu nozokomiálnych nákaz

V rámci pracoviska RÚVZ so sídlom v Trenčíne bolo v roku 2019 zriadené NRC pre prevenciu a kontrolu NN, ktoré od začiatku roka 2020 zabezpečovalo laboratórne vyšetrenie vzoriek COVID - 19 pre odberné miesta v Trenčianskom kraji.

Do februára roku 2022 sa laboratórium NRC pre NN naďalej aktívne podieľalo na vyšetrení prítomnosti vírusu SARS-CoV-2 vo vzorkách z horných dýchacích ciest. Za sledované obdobie bolo spolu vyšetrených 14467 vzoriek, z toho takmer 60% bolo identifikovaných ako pozitívne na prítomnosť vírusu SARS-CoV-2.

V decembri roku 2022 bola laboratóriu schválená investícia na dodávku prístrojovej techniky za účelom nadstavbových analýz vzoriek u prítomných nozokomiálnych infekcií a patogénov zachytených z nemocničného prostredia, čím sa podporil rozvoj techniky laboratórií NRC a podporil sa cieľ Národného plánu kontroly infekčných ochorení v Slovenskej republike. Uvedenou obnovou sa vytvorilo laboratórne prostredie pre vykonávanie vysoko kvalitných analýz, zabezpečila kontinuita v spolupráci s laboratóriami ÚVZ a RÚVZ v SR, ďalej so zdravotníckymi zariadeniami, oddeleniami nemocničnej hygieny a univerzitami, ktoré

sa podieľajú na vzdelávaní zdravotníckych pracovníkov. V decembri 2022 bolo dodané zariadenie na automatickú identifikáciu a testovanie citlivosti mikroorganizmov na antibiotiká.

Od 23.12.2021 sa úspešne zaviedla metóda sekvenácie vzoriek v spádovej oblasti RÚVZ so sídlom v Trenčíne. Počas roku 2022 sa pracovisko naďalej aktívne podieľalo na sekvenovaní všetkých pozitívnych vzoriek z regionálnej oblasti, ktoré spĺňali kritériá pre nahratie do svetových databáz. Za rok 2022 sme spolu sekvenáciou analyzovali 2352 vzoriek, z ktorých väčšina dát (takmer 97%) bola nahratá do svetových databáz.

V roku 2022 sa laboratórium pridalo k sieti laboratórií, ktoré spracovávajú vzorky odpadových vôd na prítomnosť vírusu SARS-CoV-2. Spracovávané boli vzorky z ČOV (čističiek odpadových vôd) Trenčín, Považská Bystrica, Nové Mesto nad Váhom, Bánovce, Púchov, Ilava, Prievidza, Partizánske, Žilina, Čadca a Kysucké Nové Mesto. V sledovanom roku bolo spolu spracovaných 539 vzoriek odpadových vôd.

V decembri roku 2022 sa laboratórium pridalo k sieti laboratórií vykonávajúcim vyšetrenie vzoriek zo sentinelového zberu vzoriek, ktoré je zamerané na zistenie údajov o respiračných infekciách v populácii. Zaviedli sme metódu RT-PCR pre identifikáciu chrípky, respiračného syncytiálneho vírusu a SARS-CoV-2 pre spádovú oblasť RÚVZ Žilina, RÚVZ Čadca, RÚVZ Prievidza a RÚVZ Považská Bystrica.

Pracovníci laboratória sa aktívne zúčastňovali na všetkých webexových stretnutiach a školeniach k spracovaniu odpadových vôd, sekvenovaniu vzoriek a sentinelového vyšetrenia klinických vzoriek.

Pracovníci odboru epidemiológie sa zúčastnili na webexových školeniach k enviromentálnej bakteriálnej záťaže nemocníc a webexových školeniach ECDC k PPS III, ktorá ja naplánovaná na jar 2023.

6.5 MIMORIADNE EPIDEMIOLOGICKÉ SITUÁCIE

Vzhľadom na výskyt ochorenia COVID-19 a vyhlásením celosvetovej pandémie boli na Slovensku prijaté mimoriadne úlohy. Údaje o aktuálnej epidemiologickej situácii a opatreniach pri výskyte ochorenia COVID-19 boli zasielané lekárom primárneho kontaktu a riaditeľom nemocníc v spádovom území a boli priebežne uverejňované na webovej stránke RÚVZ so sídlom v Trenčíne.

O aktuálnej epidemiologickej situácii vo výskyte chrípky počas chrípkovej sezóny boli informovaní všetci členovia protiepidemickej komisie zriadenej pri RÚVZ ako aj členovia KŠ ObÚ Trenčín. Pracovníci odboru epidemiológie boli pravidelne informovaní o aktuálnej epidemiologickej situácii prostredníctvom interných seminárov. Údaje o aktuálnej epidemiologickej situácii a prípadných opatreniach pri výskyte ochorenia boli zasielané lekárom primárneho kontaktu a riaditeľom nemocníc v spádovom území alebo uverejnené na web stránke RÚVZ so sídlom v Trenčíne. Vykonávame opatrenia pri výskyte epidemiologicky významných nemocničných patogénov (MRSA, VRE, výskyte karbapeném rezistentých enterobaktérií a nefermentujúcich paličiek, *C. difficile*).

Odpadové vody COVID-19

Prvá fáza monitoringu odpadových vôd na prítomnosť vírusu SARS-CoV-2 bola v Slovenskej republike zahájená v 18. kalendárnom týždni (t.j. od 02.05.2021). V tomto období bola do pravidelného monitoringu zapojená čistička odpadových vôd (ČOV) Trenčín. Od januára 2022 došlo k rozšíreniu siete pre monitoring odpadových vôd, kde sa zapojili aj ďalšie ČOV v našom spádovom území, a to ČOV Bánovce nad Bebravou a Nové Mesto nad Váhom. Spolu bolo v ČOV Trenčín, Bánovce nad Bebravou a Nové Mesto nad Váhom za rok 2022 vykonaných 152 odberov. Pracovisko Epidemiológie RÚVZ v Trenčíne koordinuje zber a

vyhodnocovanie vzoriek odpadových vôd na diagnostiku prítomnosti RNA SARS CoV2 z ČOV pre celú SR.

6.6 ENVIRONMENTÁLNA SURVEILLANCE POLIOMYELITÍDY A SLEDOVANIE VDPV

V spádovom území RÚVZ Trenčín boli odoberané vzorky odpadovej vody podľa plánu odberov ÚVZ SR z čističky odpadových vôd v Trenčíne. Bolo odobratých 7 vzoriek na prítomnosť enterálnych vírusov. Ani v jednom prípade nebola vzorka odpadovej vody pozitívna.

Plnili sa aj ďalšie úlohy pre udržanie certifikácie eradikácie poliomyelitídy v SR. V roku 2022 sme zaznamenali 5 ochorení na ACHO.

6.7 PREVENCIA HIV/AIDS

Na RÚVZ so sídlom v Trenčíne je v rámci odboru epidemiológie zriadená Poradňa prevencie HIV/AIDS, kde je poskytované pred a po testové poradenstvo vrátane odberu krvi na detekciu protilátok anti HIV u osôb, ktoré o to požiadajú. V rámci poradne je k dispozícii telefonická linka a e-mailová adresa pre možnosť poskytovania informácií. Na oddelení epidemiológie bolo v roku 2022 vyšetrených 36 osôb, ktorým bolo poskytnuté predtestové a potestové poradenstvo.

6.8 PORADNE OČKOVANIA

Na RÚVZ so sídlom v Trenčíne je v rámci odboru epidemiológie zriadená Poradňa očkovania, v ktorej sú poskytované informácie o priebehu ochorení preventabilných očkovaním, očkovaní, indikáciách a kontraindikáciách očkovania, zložení vakcín či nežiaducich reakciách.

6.9 OPTIMALIZÁCIA VEREJNEJ SPRÁVY V OBLASTI EPIDEMIOLOGIE

Pracovníci z odboru epidemiológie RÚVZ so sídlom v Trenčíne sú členmi pracovnej skupiny, ktorá vytvárala vzorové zápisnice z výkonu ŠZD v ZZ pre IS.

Ostatné lokálne projekty a spoluúčasť na projektoch:

Lokálny projekt: Surveillance rotavírusových infekcií v detskej populácii spádového územia Fakultnej nemocnice Trenčín.

V roku 2022 sa nevykonávala lokálna surveillance rotavírusových ochorení v trenčianskom regióne v spolupráci s Detskou klinikou Fakultnej nemocnice Trenčín. V roku 2022 neboli odobrané žiadne stolice u detí. Projekt bol v rokoch 2020 – 2022 prerušený z dôvodu pandémie ochorenia COVID-19.

Neoddeliteľnou súčasťou programov a projektov je Národný program kontroly infekčných ochorení v Slovenskej republike, úlohy ktorého sú vyhodnotené v jednotlivých položkách podľa tematiky.

7. ODBOR OBJEKTIVIZÁCIE FAKTOROV ŽIVOTNÝCH PODMIENOK (OOFŽP)

7.1 MONITORING KVALITY VÔD VYBRANÝCH LOKALÍT

Chemické ukazovatele boli vyšetrené v 18 vzorkách prírodných vodných plôch, stanovoval sa aj celkový dusík a fosfor. Z oblasti RÚVZ Trenčín 16 vzoriek a z oblasti RÚVZ Prievidza – 2 vzorky.

Na našom pracovisku monitorujeme vyhlásenú kúpaciu oblasť Zelená voda na prítomnosť a počet cyanobaktérií. Sledovanie uvedeného ukazovateľa nám vyplýva z Prílohy č.1 k vyhláške č.308/2012, v ktorej sú stanovené *Medzné hodnoty ukazovateľov kvality vody na prírodnom kúpalisku počas kúpacej sezóny*. V priebehu letnej kúpacej sezóny sme vyšetřili spolu 16 vzoriek povrchových vôd na prítomnosť cyanobaktérií. Z uvedeného počtu vzoriek bolo vyšetřených 32 ukazovateľov a vykonaných 112 analýz. 6 vzoriek bolo odobratých zo Zelenej vody - pláž Bolt, v ktorých sme 3x zistili prítomnosť *Microcystis aeruginosa* a 1x *Microcystis viridis*. Celkovo počet buniek nepresahoval 1000 buniek/ml. Z ďalších lokalít sledovaných 2x za sezónu boli: Brezová pod Bradlom, Dubník, Horná Streda, Prusy, Stará Myjava. Ani v jednej z uvedených lokalít sme nepotvrdili výskyt cyanobaktérií. V 1 prípade vzorky vody z Brezovej pod Bradlom bolo zistené prekročenie platnou vyhláškou stanoveného limitu v ukazovateli chlorofyl a. V rámci subdodávky pre RÚVZ so sídlom v Prievidzi sme vyšetřili 6 vzoriek vody na chlorofyl. V jednej vzorke vody z Nitrianskeho Rudna bola prekročená hodnota v ukazovateli chlorofyl a.

Chemické ukazovatele boli vyšetrené v 18 vzorkách prírodných vodných plôch, stanovoval sa aj celkový dusík a fosfor. Z oblasti RÚVZ Trenčín 16 vzoriek a z oblasti RÚVZ Prievidza – 2 vzorky.

7.2 KVALITA VODY A PROSTREDIA ZDRAVOTNÍCKYCH ZARIADENÍ A UMELÝCH KÚPALÍSK A INÝCH PRIORITNÝCH PRIESTOROV

V chemických laboratóriách sme analyzovali 704 vzoriek vôd umelých kúpalísk, z toho 342 vzoriek odobralo RÚVZ Trenčín, 259 vzoriek z RÚVZ Prievidza, 103 vzoriek odobralo RÚVZ Považská Bystrica.

V rámci projektu sme sledovali výskyt legionel vo vybraných zdravotníckych zariadeniach a na umelých kúpaliskách s vodnými atrakciami. V priebehu roku 2022 sme vyšetřili spolu 48 vzoriek vôd na legionely. Z uvedeného počtu bolo 25 vzoriek z bazénov, netermálnych – 22 vzoriek a z termálnych 3 vzorky vody, v ktorých bolo vyšetřených 25 ukazovateľov a vykonaných 38 analýz. Zo zdravotníckych zariadení sme vyšetřili 17 vzoriek teplej úžitkovej vody, z ktorej bolo vyšetřených 17 ukazovateľov a vykonaných 28 analýz. V 6 vzorkách vody zo studní sme vyšetřovali prítomnosť legionel, z toho v 4 vzorkách v súvislosti s ochorením. Všetky vyšetřované vzorky boli negatívne na prítomnosť baktérií rodu *Legionella*.

Na prítomnosť améb neboli v roku 2022 vyšetřené žiadne vzorky.

7.5 NADSTAVBOVÁ DIAGNOSTIKA VÝZNAMNÝCH MIKROORGANIZMOV V ŽIVOTNOM PROSTREDÍ

V roku 2022 bolo do Špecializovaného laboratória pre *Campylobacter* zaslaných 21 kmeňov kampylobakterov izolovaných z klinického materiálu vyšetrovaného v zdravotníckych zariadeniach. Použitím metódy real - time PCR boli zaslané kmene zaradené do druhov *Campylobacter jejuni* (18x) a *Campylobacter coli* (3x). Využitím molekulárnej diagnostiky bolo u uvedených kmeňov vyšetrených 42 ukazovateľov a vykonaných 63 analýz. Pracovníci Špecializovaného laboratória pre *Campylobacter* sa v roku 2022 zapojili do štvorročného projektu Európskej únie - FWD AMR-RefLabCap, ktorý podporuje Európsky akčný plán "Jedno zdravie" proti antimikrobiálnej rezistencii (European One-Health Action Plan against Antimicrobial Resistance COM(2017) 339) a Rozhodnutie (EU) 1082/2013 o závažných cezhraničných ohrozeniach zdravia (Decision (EU) 1082/2013 on serious cross-border health threats.)

Účelom projektu je posilniť koordináciu, podporu a budovanie kapacít v národných referenčných laboratóriách v oblasti testovania antimikrobiálnej rezistencie (AMR) u salmonel a kampylobakterov.

7.12 MONITORING EXPOZÍCIE ZAMESTNANCOV OPERAČNÝCH SÁL NARKOTIZAČNÝMI PLYNMI

V roku 2022 sme merali 44 vzoriek na obsah SEVORAN-u v prostredí operačných sál Fakultnej nemocnice Trenčín.

Podieľanie sa na plnení úloh iných odborov

1.3. ĽUDSKÝ BIOMONITORING – SLEDOVANIE ZÁŤAŽE SKUPÍN OBYVATEĽSTVA VYBRANÝM CHEMICKÝM FAKTOROM V

V priebehu roka 2022 bolo vyšetrených 72 vzoriek moču. Z toho 13 vzoriek na obsah kyseliny hippurovej, 11 vzoriek na obsah kyseliny delta-aminolevulovej, 65 vzoriek na obsah kreatinínu, 48 vzoriek na obsah kyseliny mandľovej, 48 vzoriek na obsah kyseliny fenylglyoxylovej v moči.

3.2. MONITORING PRÍJMU KUCHYNSKEJ SOLI

V roku 2022 bolo na obsah kuchynskej soli analyzovaných spolu 10 vzoriek

6.4 NOZOKOMIÁLNE NÁKAZY

Naše pracovisko sa na uvedenom projekte i v minulosti podieľalo vyšetrovaním sterov z rizikových lôžkových oddelení zdravotníckych zariadení. Pri sledovaní endemického osídľovania nemocníc nemocničnými kmeňmi sme zo 449 sterov vyšetrili 898 ukazovateľov a vykonali 3232 analýz. Významné izoláty - *Klebsiella pneumoniae*, *Klebsiella oxytoca*, *Enterococcus faecalis*, *Pseudomonas aeruginosa* v počte 35 kmeňov boli zaslané na testovanie antimikrobiálnej rezistencie v rámci projektu HER.

V súvislosti s prevenciou nozokomiálnych nákaz bolo na našom pracovisku v roku 2022 vyšetrených 1060 vzoriek bioindikátorov, z toho 494x *Bacillus atrophaeus* a 566x *Geobacillus stearothermophilus*.

9. ODDELENIE PODPORY ZDRAVIA A VÝCHOVY K ZDRAVIU

9.1 ZDRAVOTNÉ UVEDOMENIE A SPRÁVANIE OBYVATEĽOV SR

Cieľom prieskumu je sledovať úroveň a vývoj zdravotného uvedomenia a správania sa občanov SR, zvyšovať informovanosť a zdravotné uvedomenie občanov, navodzovať postupnú zmenu postoja obyvateľov k vlastnému zdraviu, preventívne chrániť ich zdravotný stav, ako aj získavať informácie napríklad o stravovacích zvyklostiach občanov, o intenzite ich pohybovej aktivity a postupne dosahovať znižovanie rizikových faktorov ovplyvňujúcich zdravie. Do tohto prieskumu sa zapojilo 104 respondentov a dotazníky boli odoslané na ÚVZ SR Bratislava.

9.2 PRIESKUM ZDRAVOTNEJ GRAMOTNOSTI OBYVATEĽOV SR

Daný prieskum sa v r. 2022 nerealizoval.

9.3 NÁRODNÝ AKČNÝ PLÁN V PREVENCII OBEZITY NA ROKY 2015 - 2025

Zámerom Národného programu prevencie obezity je vytvoriť spoločensky prospešný systém, ktorý povedie k zníženiu incidencie a prevalencie nadhmotnosti a obezity v populácii a eliminuje epidemický výskyt nadhmotnosti a obezity, zníženie počtu nových prípadov ochorení súvisiacich s nadhmotnosťou a obezitou, zníženie výskytu a vplyvu ostatných modifikovateľných rizikových faktorov týchto ochorení.

V roku 2022 sa realizovali zdravotno-výchovné prednášky na 6 základných školách a 7 materských školách. Celkovo bolo uskutočnených 25 prednášok k tejto téme a edukovaných bolo 478 žiakov.

V tomto roku sa pokračovalo v medzinárodnom projekte „**Viem, čo zjem**“, ktorý je súčasťou celosvetového programu Nestlé Healthy Kids. Cieľom projektu je motivovať žiakov ZŠ vo veku 8-12 rokov k vyváženému životnému štýlu, správnym stravovacím návykom, k hygiene potravín a podporiť ich záujem o pohybové aktivity. Projekt je kombináciou zaujímavých prednášok o zdravom stravovaní, hygiene potravín a zábavných súťaží. Odborným partnerom a realizátorom školení je ÚVZ SR. Do projektu sa zapojili školy, ktoré mali o projekt záujem a z toho vyplývajúce aj príslušné regionálne úrady verejného zdravotníctva. V tomto roku sa v rámci nášho regiónu zapojila 1 ZŠ Bezručova Trenčín, 4., 5. a 6. ročníky v počte 177 žiakov.

9.3.1. VYZVI SRDCE K POHYBU: CELONÁRODNÁ MEDZINÁRODNE KOORDINOVANÁ KAMPAŇ NA ZVÝŠENIE POHYBOVEJ AKTIVITY DOSPELEJ POPULÁCIE

V tomto roku sa daná kampaň nerealizovala.

9.4 PODPORA ZDRAVIA ZNEVÝHODNENÝCH KOMUNÍT

Problematike znevýhodnených skupín sa venuje v rámci zdravotno-výchovných prednášok na základných a špeciálnych školách.

9.5 STRATÉGIA ROZVOJA PORADENSKÝCH CENTIER OCHRANY A PODPORY ZDRAVIA V SR

Zámerom PCOPZ je zvyšovanie povedomia a informovanosti o možnostiach prevencie neprenosných chorôb a zvyšovanie zdravotnej gramotnosti jednotlivcov, komunít a obyvateľstva SR. Aktívnym vyhľadávaním a ovplyvňovaním rizikových faktorov zlepšiť zdravotný stav obyvateľov prostredníctvom poradenstva zameraného na pozitívnu zmenu spôsobu života s využitím vedecky overených poznatkov a metód z oblasti medicíny a verejného zdravotníctva.

V roku 2022 sa podporovalo a rozvíjalo verejné zdravie s cieľom dosiahnuť trvalé zlepšenie zdravia obyvateľstva. Celkový počet vyšetrených klientov zaradených do Testu zdravého srdca prostredníctvom poradne zdravia bol 478 klientov. Celkový počet klientov mimo Testu zdravého srdca bol 144. V poradni zdravia a na výjazdových akciách sa realizovali preventívne vyšetrenia: celkový počet vyšetrených cholesterolov bol 619, glukóz 372 a meraní krvného tlaku 615.

V rámci Poradne zdravia boli realizované i nasledovné výjazdové akcie, ktoré nie sú uvedené v predchádzajúcich bodoch Programov a projektov:

- 7.4.2022 sa uskutočnili preventívne vyšetrenia pre zamestnancov **Všeobecnej zdravotnej poisťovne** v Trenčíne. Preventívnych vyšetrení sa zúčastnilo 41 zamestnancov.
- 20.4.2022 sa uskutočnili preventívne vyšetrenia pre zamestnancov **firmy QEX** v Trenčíne. Preventívnych vyšetrení sa zúčastnilo 22 zamestnancov.
- 1.6.2022 sa uskutočnili preventívne vyšetrenia pre zamestnancov **Trenčianskeho samosprávneho kraja**. Preventívnych vyšetrení sa zúčastnilo 42 zamestnancov.
- 8.6.2022 sa uskutočnili preventívne vyšetrenia pre zamestnancov **Mestského úradu v Trenčíne**. Preventívnych vyšetrení sa zúčastnilo 33 zamestnancov.
- 14.6.2022 sa uskutočnili preventívne vyšetrenia pre zamestnancov **Kúpeľov Trenčianske Teplice**. Preventívnych vyšetrení sa zúčastnilo 46 zamestnancov.
- 18.6.2022 sa uskutočnili preventívne vyšetrenia pre obyvateľov **mesta Trenčianske Teplice**. Preventívnych vyšetrení sa zúčastnilo 82 obyvateľov.
- 28.6.2022 sa uskutočnili preventívne vyšetrenia pre zamestnancov **firmy Leoni** v Trenčíne. Preventívnych vyšetrení sa zúčastnilo 51 zamestnancov.
- 12.7.2022 sa uskutočnili preventívne vyšetrenia pre zamestnancov **Daňového úradu v Trenčíne**. Preventívnych vyšetrení sa zúčastnilo 41 zamestnancov.
- 16.8.2022 sa uskutočnili preventívne vyšetrenia pre zamestnancov **Colného úradu v Trenčíne**. Preventívnych vyšetrení sa zúčastnilo 32 zamestnancov.
- 28.9.2022 sa uskutočnili preventívne vyšetrenia pre zamestnancov **firmy TRENŠ** v Trenčíne. Preventívnych vyšetrení sa zúčastnilo 33 zamestnancov.
- 29.9.-30.9.2022 sa uskutočnili preventívne vyšetrenia pre zamestnancov **Tesco sklady Beckov**. Preventívnych vyšetrení sa zúčastnilo 55 zamestnancov.
- 12.10.2022 sa uskutočnili preventívne vyšetrenia pre zamestnancov **firmy Freudenberg Potvorice**. Preventívnych vyšetrení sa zúčastnilo 45 zamestnancov.
- 14.10.2022 sa uskutočnili preventívne vyšetrenia pre zamestnancov **Strednej odbornej školy obchodu a služieb v Trenčíne**. Preventívnych vyšetrení sa zúčastnilo 27 zamestnancov.

- 1.12.2022 sa uskutočnili preventívne vyšetrenia pre zamestnancov **Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny v Trenčíne**. Preventívnych vyšetrení sa zúčastnilo 36 zamestnancov.

Preventívne vyšetrenia boli zamerané na vyšetrenia z krvi: celkový cholesterol, glykémia a meranie krvného tlaku. Na každej preventívnej akcii bolo zároveň poskytnuté odborné poradenstvo v oblasti zdravého životného štýlu so zameraním na význam zdravej výživy a pohybovú aktivitu. Klienti, ktorí mali zvýšené hodnoty boli odoslaní k lekárovi.

9.6 NÁRODNÝ AKČNÝ PLÁN PRE PROBLÉMY S ALKOHOLOM NA ROKY 2021 – 2030

Cieľom je zvýšiť zdravotné uvedomenie a zdravotnú gramotnosť o rozsahu a povahe zdravotných, sociálnych a ekonomických účinkov škodlivého užívania alkoholu, ako aj redukovať negatívne dopady pitia alkoholu na rôzne cieľové skupiny

V roku 2022 sa realizovali zdravotno-výchovné prednášky na 1 základnej škole a 1 strednej škole. Celkovo boli uskutočnené 3 prednášky k tejto téme a edukovaných bolo 73 žiakov.

9.7 NÁRODNÝ PROGRAM PODPORY ZDRAVIA PRE ROKY 2021-2030

Zdravotno-výchovné pôsobenie na materských, základných a stredných školách:

Na tému **Ľudské telo** boli realizovaných 10 prednášok 2 základných školách a v 3 materských školách. Bolo edukovaných 184 detí.

Na tému **Stomatohygiena** bolo realizovaných 23 prednášok v 6 základných školách a v 8 materských školách. Celkovo bolo edukovaných 427 žiakov.

Na tému **Dopravná výchova** bolo realizovaných 6 prednášok na 1 základnej škole a v 4 materských školách. Edukovaných bolo 116 žiakov.

Na tému **Dospievanie** bolo realizovaných 14 prednášok na 1 základnej škole a 3 stredných školách. Celkovo bolo edukovaných 343 žiakov.

Na tému **Duševné zdravie** bolo realizovaných 19 prednášok na 2 základných školách a 5 stredných školách. Celkovo bolo edukovaných 477 žiakov.

Na tému **Prevenia Alzheimerovej choroby, testy pamäte, ako si udržať mozog fit** bolo realizovaných 6 prednášok na 3 stredných školách. Edukovaných bolo 133 študentov.

Na tému **Fajčenie** bolo realizovaných 14 prednášok na 3 základných školách a 3 stredných školách. Celkovo bolo edukovaných 411 študentov.

Na tému **Nelátkové závislosti** bolo realizovaných 10 prednášok na 3 základných školách a 2 stredných školách. Celkovo bolo edukovaných 226 žiakov.

Na tému **Ako si nájsť kamaráta, prevencia šikany** bolo realizovaných 16 prednášok na 6 základných školách a 1 strednej škole. Celkovo bolo edukovaných 382 žiakov.

Na tému **Mentálna anorexia a mentálna bulímia** bolo uskutočnených 6 prednášok na 1 základnej škole a 2 stredných školách. Celkovo bolo edukovaných 158 žiakov.

Na tému **Načo si dávať pozor v zime** bolo uskutočnených 8 prednášok na 1 základnej škole a 1 materskej škole. Celkovo bolo edukovaných 181 žiakov.

Na tému **AIDS** bolo realizovaných 5 prednášok na 1 základnej a 1 strednej škole. Celkovo bolo edukovaných 112 žiakov.

Zdravotno-výchovné pôsobenie pre dospelú populáciu:

10.5.2022 sa uskutočnila pre poslucháčov Akadémie 3. veku na Trenčianskej univerzite prednáška: **Prevencia Alzheimerovej choroby, testy pamäte, mozog**. Celkovo bolo edukovaných 76 poslucháčov.

3.6.2022 sa uskutočnila prednáška pre Úniu žien v Chocholnej -Velčice na tému **Prevencia Alzheimerovej choroby, testy pamäte, mozog**. Celkovo bolo edukovaných 24 poslucháčov.

21.9. a 22.9. 2022 sa uskutočnili prednášky na tému **Fajčenie a jeho riziká** v Nemocnici pre obvinených a odsúdených a v Ústave na výkon trestu odňatia slobody v Trenčíne. Celkovo bolo edukovaných 78 klientov.

11.10.2022 sa uskutočnila prednáška pre poslucháčov Akadémie 3. veku na Trenčianskej univerzite na tému: **Psychologické rizikové faktory civilizačných ochorení**. Celkovo bolo edukovaných 92 poslucháčov.

9.11.2022 sa uskutočnila na Medzinárodnej vedeckej konferencii Ošetrovatelstvo a zdravie XIII na Trenčianskej univerzite prednáška na tému: **Psychologické rizikové faktory civilizačných ochorení**. Celkovo bolo edukovaných 110 poslucháčov.

**Regionálny úrad verejného zdravotníctva
so sídlom v Trnave**

1. HYGIENA ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA

1.1 PLNENIE AKČNÉHO PLÁNU PRE ŽIVOTNÉ PROSTREDIE A ZDRAVIE OBYVATEĽOV SLOVENSKEJ REPUBLIKY (NEHAP V.)

Na rok 2022 nebola určená konkrétna úloha pre odbor hygieny životného prostredia RÚVZ Trnava.

1.2 PROTOKOL O VODE A ZDRAVÍ – PLNENIE NÁRODNÝCH CIEĽOV

Na rok 2022 nebola určená konkrétna úloha pre odbor hygieny životného prostredia RÚVZ Trnava.

1.3 ĽUDSKÝ BIOMONITORING – SLEDOVANIE ZÁŤAŽE SKUPÍN OBYVATEĽSTVA VYBRANÝM CHEMICKÝM FAKTOROM V ŽIVOTNOM PROSTREDÍ A PRACOVNOM PROSTREDÍ

Na rok 2022 nebola určená konkrétna úloha pre odbor hygieny životného prostredia RÚVZ Trnava.

1.4 MAPOVANIE PRÍTOMNOSTI BAKTÉRIÍ RODU LEGIONELLA V ZARIADENIACH SOCIÁLNYCH SLUŽIEB

Regionálny úrad verejného zdravotníctva so sídlom v Trnave, OHŽPaZ sa v roku 2021 zapojil do plnenia mimoriadnej úlohy s cieľom zistiť výskyt prítomnosti baktérií rodu Legionella v zariadeniach sociálnych služieb (ZSS) s pobytom osôb s oslabenou imunitou. Mimoriadna úloha v rámci Pilotného prehľadu o situácii v ZSS určených pre seniorov z hľadiska rizika prítomnosti baktérií rodu Legionella v jednotlivých krajoch bola zameraná na stanovenie prítomnosti baktérií rodu Legionella v rozvodoch vody v dvoch vybraných zariadeniach sociálnych služieb - Zariadenie pre seniorov Humanus Hlohovec a Zariadenie pre seniorov v Trnave. Spolu bolo odobratých 10 vzoriek vôd, z toho 8 vzoriek teplej vody, 2 vzorky pitnej vody a 8 sterov. Prítomnosť baktérií rodu Legionella nebola zistená ani v jednej vzorke.

2. kola prehodnotenia účinnosti nápravných opatrení na základe zistenia pozitivity týchto baktérií v ZSS sa RÚVZ so sídlom v Trnave z dôvodu zistenej negativity prítomnosti baktérií rodu Legionella nezúčastnilo.

1.5 MAPOVANIE AKTUÁLNEHO STAVU VÝSKYTU PESTICÍDNÝCH LÁTOK A MIKROPOLUTANTOV V PITNÝCH VODÁCH

Na rok 2022 nebola určená konkrétna úloha pre odbor hygieny životného prostredia RÚVZ Trnava.

2. ODBOR PREVENTÍVNEHO PRACOVNÉHO LEKÁRSTVA A TOXIKOLÓGIE

2.1 ZNIŽOVANIE MIERY ZDRAVOTNÝCH RIZÍK ZAMESTNANCOV Z PRACOVNÉHO PROSTREDIA, PRACOVNÝCH PODMIENOK A SPÔSOBU PRÁCE

2.1.1 Znižovanie miery zdravotných rizík (rizikové práce)

Zadávaním údajov o nových pracoviskách s vyhlásenými RP a zmenách na existujúcich pracoviskách, o počte zamestnancov, rizikových faktoroch atď. do programu ASTR vedieme evidenciu rizikových prác za región Trnava (okresy Trnava, Piešťany, Hlohovec). Sledujeme vývoj zmien v počte zamestnancov vykonávajúcich rizikové práce a v rámci ŠZD kontrolujeme pracovné podmienky zamestnancov, zabezpečenie vykonávania objektivizácie rizikových faktorov, poskytovanie a používanie OOPP, realizáciu opatrení na zníženie rizika a ostatné faktory ovplyvňujúce prácu a pracovné prostredie.

Upozorňujeme zamestnávateľov na ich povinnosti pri ochrane zdravia zamestnancov, ktorých činnosti sú zaradené do 3. a 4. ktg. a na potrebu realizácie opatrení zo strany zamestnávateľov predovšetkým na tých pracoviskách, kde zamestnanci vykonávajú rizikové práce zaradené do 4. ktg. rizika. V rámci výkonu ŠZD sledujeme vykonávanie preventívnych lekárskeho prehliadok a ich intervaly u zamestnancov, ktorých činnosti sú zaradené do 3. a 4. ktg. rizika. Pri výkone ŠZD nám zamestnávatelia predkladali výsledky meraní škodlivých faktorov v pracovnom prostredí.

Opatrenia na ochranu zdravia na rizikových pracoviskách v roku 2022 zamestnávatelia plnili, sankcie v tejto oblasti neboli uložené.

V roku 2022 sme celkovo vykonali 25 previerok v rámci ŠZD, bolo vydaných 25 rozhodnutí, z toho 7 nových rozhodnutí o zaradení pracovných činností do rizikových prác, 4 rozhodnutí na zrušenie rizikových prác, rozhodnutí o prehodnotení rizikových prác bolo 14.

Pri prešetrovaní podozrení na choroby z povolania z dôvodu dlhodobej nadmernej jednostrannej záťaže u pracovníkov sme upozorňovali zamestnávateľov na potrebu posúdenia rizika fyzickej pracovnej záťaže, resp. na vykonanie meraní fyzickej pracovnej záťaže a podľa ich výsledkov prehodnotiť súčasné zaradenie pracovníkov do kategórií rizika.

V roku 2022 bolo prešetrovaných 30 podozrení na chorobu z povolania u zamestnancov. Podľa druhu ochorenia išlo o 25 prípadov podozrenia na vznik choroby z povolania z DNJZ, 3 prípady alergickej kontaktnej dermatitídy, jedno ochorenie na COVID-19 a jednu vazoneurózu rúk.

Z ukončených 26 prešetrovaní vykonaných v roku 2022 sme od komisií pre posudzovanie chorôb z povolania dostali hlásenia o prerokovaní choroby z povolania v 16 prípadoch, z toho 10 bolo uznaných a 6 neuznaných. Môžeme konštatovať, že vo všetkých prípadoch sa záver komisie zhodoval s našim záverom prešetrovania.

2.1.2 Znižovanie zdravotných rizík z látok a zmesí klasifikovaných ako toxické

V roku 2022 sme vykonali celkovo 64 ŠZD zameraných na činnosť podľa NV SR 355/2006 Z. z. v znení neskorších predpisov v organizáciách, kde sa používajú nebezpečné chemické faktory. ŠZD boli vykonané: v 30 priemyselných podnikoch, v 15 predajniach, v 3 lekárnach, v 10 autoservisoch, v 2 laboratóriách a 4 ŠZD vo výrobe a skladoch farmaceutických liekov a liečiv. Pri ŠZD sa sledovalo skladovanie nebezpečných chemických látok a zmesí, odborná spôsobilosť pracovníkov, spôsob evidencie toxických látok a zmesí,

vypracovanie prevádzkových poriadkov, oboznamovanie zamestnancov pri práci s nebezpečnými chemickými faktormi, podmienky predaja a používanie OOPP.

Okrem toho sme v rámci kontroly dodržiavania opatrení k obmedzeniam prevádzok pri ohrození verejného zdravia COVID -19 vykonali o. i. aj 18 kombinovaných kontrol, pri ktorých sme sa zamerali okrem kontroly dodržiavania protipandemických opatrení aj na kontrolu skladovania a manipulácie s nebezpečnými chemickými faktormi a na vypracovanie prevádzkových poriadkov pre prácu s nebezpečnými chemickými faktormi: 4 v autoservisoch, 5 v predajniach záhradkárskych potrieb, 6 v priemyselných podnikoch, 1 v čistiarni odevov a 2 v lekárnach.

Rozhodnutie na skladovanie a manipuláciu s veľmi toxickou zmesou bolo v roku 2022 vydané jedno, a to pre teplárenskú spoločnosť – použitie Ferro Zine Iron Reagentu v chemickom laboratóriu pri analýzách vzoriek vody ako teplovodného média.

Osvedčenia o odbornej spôsobilosti na prácu alebo obchodovanie s veľmi toxickými a toxickými látkami a zmesami boli v roku 2022 vydané po preskúšaní 31 žiadateľom, bez skúšok 28 žiadateľom.

Pre zamestnávateľov i zamestnancov sme poskytovali konzultácie, týkajúce sa práce s nebezpečnými chemickými faktormi.

2.1.3 Znižovanie zdravotných rizík z karcinogénnych a mutagénnych faktorov vrátane azbestu a z látok poškodzujúcich reprodukciu a narúšajúcich endokrinný systém

V rámci ŠZD vyhladávame pracovné postupy a technológie s použitím chemických karcinogénov a mutagénov a zamestnávateľov upozorňujeme na povinnosť mať činnosti spojené s výrobou, spracovaním, manipuláciou, skladovaním chemických karcinogénov a mutagénov na pracovisku posúdené a schválené orgánom verejného zdravotníctva. V roku 2022 bolo vydaných 95 súhlasných rozhodnutí na manipuláciu s chemickými karcinogénmi a mutagénmi, z toho bolo vydaných 92 rozhodnutí na odstraňovanie azbestocementových materiálov, z toho 26 demontážnych prác bolo v interiéri a 66 v exteriéri.

Ostatné 3 rozhodnutia boli vydané na používanie chemických karcinogénov a mutagénov v striekarni autoservisu – Formaldehyd, v drevospracujúcom podniku – prach z tvrdého dreva a v chemickom laboratóriu priemyselného podniku – Fenolftaleín.

V rámci ŠZD bolo v roku 2022 bolo vykonaných 5 kontrol pracovných postupov a technológií s použitím chemických karcinogénov a mutagénov. Pri ŠZD sme kontrolovali zabezpečenie ochrany zdravia zamestnancov pri manipulácii s chemickými karcinogénmi a mutagénmi v zmysle príslušných nariadení vlády SR.

Vedíme databázu organizácií, v ktorých sú zamestnanci vystavení karcinogénnym a mutagénnym faktorom a pracovným procesom s rizikom chemickej karcinogenity.

2.2 INTERVENCIE NA PODPORU ZDRAVIA PRI PRÁCI

2.2.1 Zdravé pracoviská

V roku 2022 sme v rámci ŠZD usmerňovali zamestnávateľov k zlepšeniu pracovného prostredia, pomáhali sme najmä malým podnikom a fyzickým osobám - podnikateľom pri plnení povinností a opatrení vzhľadom na konkrétne podmienky pracovného prostredia a prevádzok, informovali sme ich o vzájomne pôsobiacich faktoroch práce, pracovného prostredia a životného štýlu zamestnancov. Poskytovali sme individuálne poradenstvo. Na našej webovej stránke máme vytvorenú stránku poradenskej a konzultačnej činnosti odboru PPL, kde uverejňujeme aktuálne problematiky (odstraňovanie AZC materiálov, opatrenia

v mimoriadne teplých dňoch a iné). Tiež sme sa zúčastnili akcie Dni zdravia Trnava 2022, kde sme v rámci dvojdnovej poradne zdravia pre zamestnancov a zamestnávateľov poskytovali informácie z oblasti ochrany zdravia zamestnancov na pracovisku a povinností zamestnávateľov pri ochrane zdravia účastníkom tejto akcie.

2.2.2 Európska informačná kampaň Európskej agentúry pre BOZP (OSHA Bilbao) zameraná na prevenciu zdravotných a bezpečnostných rizík pri práci

Zapájame sa do európskych informačných kampaní zameraných na informovanie o povinnostiach zamestnávateľov v ochrane zdravia pri práci, kde spolupracujeme s orgánmi inšpekcie práce. V rámci Európskeho týždňa BOZP uverejňujeme na web sídle RÚVZ Trnava propagačné materiály.

V spolupráci s Inšpektorátom práce v Trnave sme v roku 2022 vykonali tri spoločné kontroly. Jedna z nich bola vykonaná v podniku na výrobu octu a suroviny pre výrobu krmív pre hospodárske zvieratá, druhá v podniku na výrobu kovového nábytku aj s jeho povrchovou úpravou a tretia v podniku na výrobu plastových profilov pre poťahy na sedadlá áut.

Kontroly boli zamerané na kontrolu plnenia povinností pri ochrane zdravia zamestnancov vyplývajúcich zo zákona č. 355/2007 Z. z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a na dodržiavanie predpisov v oblasti bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci. Z pohľadu verejného zdravotníctva išlo o kontrolu pracovného prostredia a pracovných podmienok zamestnancov vrátane poskytovania a používania OOPP, kontrolu dokumentácie (rozhodnutie o uvedení priestorov do prevádzky, posúdenie rizika a kategorizácia prác, rozhodnutie o vyhlásení rizikových prác, prevádzkové poriadky a pod.)

Spoločné postupy a aktuálne problémy sme konzultovali na štyroch spoločných stretnutiach RÚVZ Trnava a IP Trnava.

Okrem spoločných kontrol spolupracujeme s inšpektormi práce pri ŠZD v rámci kolaudačných konaní, pri zmene účelu užívania stavieb, pri šetrení podnetov. V troch prípadoch sme v roku 2022 pre Inšpektorát práce vydali stanoviská k ľahkým prácam detí.

V rámci prevencie šírenia ochorenia COVID-19 sme oboznamovali zamestnávateľov s aktuálnymi opatreniami pri ohrození verejného zdravia, usmerňovali ich v možnostiach ochrany zamestnancov priamo na pracoviskách, pomáhali pri zriaďovaní mobilných odberových miest priamo v podnikoch a zamestnávateľom sme tiež poskytovali konzultácie v tejto oblasti.

3. ODBOR HYGIENY VÝŽIVY, BEZPEČNOSTI POTRAVÍN A KOZMETICKÝCH VÝROBKOV

3.1 MONITORING PRÍJMU KUCHYNSKEJ SOLI

V rámci úlohy o sledovaní pridanej kuchynskej soli do pokrmov v zariadeniach spoločného stravovania boli odobrané a laboratórne vyšetrené vzorky v jednom zariadení uzavretého spoločného stravovania (v nemocnici). Celkovo boli odobrané a vyšetrené 3 vzorky pokrmov (1 druh polievky, 1 hlavný pokrm, príloha). Všetky vzorky svojím obsahom pridaného NaCl vyhovovali požiadavkám Výnosu MZ SR č. S08975-OL-2014, ktorým sa ustanovujú požiadavky na jedlú soľ v potravinách. Vyhodnotenie bolo zaslané na RÚVZ Trenčín.

3.2 MONITORING BEZPEČNOSTI PET FLIAŠ Z RECYKLOVANÝCH PLASTOV

Odbor hygieny výživy, bezpečnosti potravín a kozmetických výrobkov nebol do úlohy zapojený.

3.3 SLEDOVANIE VÝŽIVOVÉHO STAVU KLIENTOV V ZARIADENIACH SOCIÁLNYCH SLUŽIEB

Úloha sa bude plniť v roku 2023 a 2024.

3.4 MONITORING PRÍTOMNOSTI ALERGÉNOV V HOTOVÝCH POKRMOCH PRIPRAVOVANÝCH V ZARIADENIACH SPOLOČNÉHO STRAVOVANIA A V POTRAVINÁCH URČENÝCH PRE DOJČATÁ A MALÉ DETI

V tomto roku sa úloha nerealizovala.

4. ODBOR HYGIENY DETÍ A MLÁDEŽE

4.1 AKTIVITY PREVENČIE DETSKEJ OBEZITY V KONTEXTE PLNENIA NÁRODNEHO AKČNÉHO PLÁNU V PREVENČII OBEZITY NA ROKY 2015 – 2025 (NAPPO)

a) Podpora zdravého štartu do života

Výchovné aktivity zamerané na poradenskú činnosť a konzultačnú činnosť v oblasti zdravého životného štýlu, prevencie obezity pre matky s deťmi na materskej dovolenke v materských centrách a rodinných centrách realizuje odbor podpory zdravia a výchovy k zdraviu.

b) Podpora zdravšieho prostredia v školách

Počas roka 2022 bolo vykonaných 40 kontrol v zariadeniach školského stravovania (školské jedálne a výdajné školské jedálne). Výkon ŠZD bol zameraný na kontrolu celkovej prevádzkovej a osobnej hygieny zamestnancov, dodržiavania zásad správnej výrobných praxe, skladovanie surovín, kontrolu pestrosti stravy, vyznačovanie alergénov na jedálnych lístkoch, kontrolu dodacích listov.

V školských bufetoch bolo vykonaných 8 kontrol, ktoré boli zamerané aj na kontrolu predávaného sortimentu a kontrolu dodacích listov. Vo väčšine bufetov sa ponúka aj nevhodný sortiment ako sú cukrovinky, slané čipsy, sladené nápoje. Prevádzkovateľom sa pri výkone ŠZD odporúča prehodnotiť predávaný sortiment a uprednostniť ponuku energeticky a výživovo hodnotného tovaru. Sortiment s obsahom kofeínu (káva, kofola) sa nachádzal v školských bufetoch, ktoré sú zriadené pri stredných školách a ktoré navštevujú aj študenti nad 18 rokov a zamestnanci školiacich stredísk zriadených v priestoroch školy. V takýchto prípadoch mal však prevádzkovateľ napísaný oznam, že sortiment obsahujúci kofeín sa nepredáva osobám mladším ako 18 rokov. Alkoholické nápoje, nápoje s obsahom chinínu a tabakové výrobky sa nenachádzali v žiadnom z kontrolovaných bufetov.

V rámci ÚKP bolo vykonaných 15 kontrol a odobratých bolo 7 vzoriek hotových pokrmov na mikrobiologické ukazovatele. Všetky vzorky boli vyhovujúce.

Pri výkone ŠZD v zariadeniach pre deti a mládež kontrolujeme aj dodržiavanie pitného režimu pre deti, ktorý je vo väčšine prípadov zabezpečený pitnou vodou najmä v letných mesiacoch a počas zimných mesiacov sa podávajú prevažne čaje.

Edukačné aktivity v oblasti zdravého stravovania a zdravej výživy detí, mliečného programu pre deti, programu školské ovocie realizuje odbor podpory zdravia a výchovy k zdraviu.

c) Poskytovať nutričné vzdelávanie odborným zamestnancom školského stravovania v rámci projektov profesijných združení

V roku 2022 sme nerealizovali žiadne aktivity v danej oblasti.

d) Podpora pohybových aktivít

V priestoroch, ktoré sa využívajú na výučbu telesnej výchovy bolo počas roka vykonaných 10 kontrol. Väčšina škôl má svoje vlastné telocvične, ktoré sa v poobedňajších hodinách a vo večerných hodinách prenajímajú a využíva ich verejnosť.

e) **Monitoring antropometrických ukazovateľov vybraných vekových skupín detí školského veku**

V roku 2022 sa zrealizovala tretia etapa projektu COSI, ktorý je súčasťou Národného akčného plánu v prevencii obezity na roky 2015 – 2025 v nadväznosti na predchádzajúcu etapu, realizovanú v roku 2018. Išlo o anonymizovaný zber dát so súhlasom rodiča/zákonného zástupcu dieťaťa v súlade s GDPR. Reprezentatívny súbor zahŕňal deti vo veku od 7 – 7,99 rokov a od 8 – 8,99 rokov. Do projektu bolo zapojených 6 základných škôl a spolu 269 žiakov (vo vekovej skupine 7 – 7,99 ročných – 126 žiakov, 8 – 8,99 ročných – 143 žiakov). U žiakov sme merali: hmotnosť, výšku, obvod pásu a bokov. Súčasťou merania bolo aj vyplnenie školského dotazníka, rodinného dotazníka, detského dotazníka. Získané údaje boli nahadzované do pripravených mustier v Exceli a odoslané na ÚVZ SR.

4.2 HODNOTENIE JEDÁLNYCH LÍSTKOV MŠ A ZŠ

Jedálne lístky sme hodnotili v 3 školských jedálňach pri základných školách (1 ZŠ v Trnave, 1 ZŠ v Hlohovci, 1 ZŠ v Piešťanoch). Jedálne lístky sa hodnotili podľa metodiky, ktorú zaslal gestor projektu, za mesiac marec a mesiac máj 2022. Hodnotila sa pestrosť stravy a frekvencia podávania vybraných druhov potravín/pokrmov podľa bodovacieho systému.

Bodové hodnotenie frekvencie podávaných obedov v mesiaci máj bolo v jednom prípade veľmi dobré (11 bodov), v ostatných prípadoch bolo bodové hodnotenie frekvencie podávaných obedov dobré.

V rámci obedov sme na všetkých 3 školách zaznamenali nízku frekvenciu podávania obilninovej závary, hlavných jedál z rýb, obilninových príloh (kuskus, bulgur a pod.) a čerstvej alebo tepelne upravenej zeleniny.

Naopak v rámci obedov sme na všetkých 3 školách zaznamenali zvýšenú frekvenciu podávania sladkých jedál.

Uspokojivo hodnotíme frekvenciu podávania bezmäsitého jedla a hlavných jedál zo strukovín.

Pestrosť podávaných obedov na všetkých 3 školách v mesiaci marec a máj bola vyhovujúca.

Pestrosť podávania polievok a hlavných jedál bola v oboch mesiacoch na všetkých troch školách vynikajúca (koeficient pestrosti 0,82 - 0,96).

Pestrosť podávania príloh bola iba na jednej škole v oboch mesiacoch vyhovujúca, v ostatných prípadoch sa pohyboval koeficient pestrosti od 0,35 do 0,45. Tento výsledok bol spôsobený tým, že väčšinou sa striedali k hlavnému jedlu tradičné prílohy ako dusená ryža, varené zemiaky, menej často zemiakové pyré, cestoviny a knedľa. Prílohy typu bulgur, kuskus a pod. boli zaradené do jedálnych lístkov zriedka.

Pestrosť podávaných nápojov bola na všetkých 3 školách nepostačujúca. Často sa striedalo podávanie 4 nápojov a to stolovej vody, ovocného čaju, polotučného mlieka a ovocného nápoju zo 100% prírodného koncentráta. Pozitívne však hodnotíme, že podávané nápoje boli prevažne nesladené.

4.3. ÚRAZY U DETÍ V SR

V roku 2022 sme nerealizovali žiadne aktivity v danej oblasti.

5. ODBOR OCHRANY ZDRAVIA PRED ŽIARENÍM

RÚVZ Trnava nie je riešiteľské pracovisko.

6. ODBOR EPIDEMIOLOGIE

6.1 NÁRODNÝ IMUNIZAČNÝ PROGRAM SR (NIP SR)

- Očkujúci lekári boli elektronickou formou informovaní o Očkovacom kalendári na rok 2022.
- V rámci iniciatívy SEVS HODNOTA OČKOVANIA sa aktívne podieľame na realizácii projektu vzdelávania študentov SZŠ v oblasti vakcinológie.
- V roku 2022 boli hlásené 3 ochorenia povinne preventabilné očkovaním: 2x pertussis (okres Trnava), 1x VHB (okres Trnava).
- Vyhodnotenie kontroly očkovania k 31.8.2022 v okresoch Trnava, Piešťany a Hlohovec:

V rámci pravidelného povinného očkovania sa v **okrese Trnava** okresná zaočkovanosť pohybovala od 96,04 % (základné očkovanie proti osýpkam, mumpsu a ružienke – ročník narodenia 2020) do 98% (preočkovanie proti osýpkam, mumpsu a ružienke – ročník narodenia 2010). 90%-ná zaočkovanosť nebola dosiahnutá **na 2 obvodoch**.

V rámci pravidelného povinného očkovania sa v okrese Piešťany **okresná zaočkovanosť** pohybovala **od 95,30 %** (základné očkovanie proti osýpkam, mumpsu a ružienke - ročník narodenia 2019) **do 98,74%** (preočkovanie proti záškrtu, tetanu, čiernemu kašľu a detskej obrne - ročník narodenia 2008).

Zaočkovanosť nižšia ako 90 % na úrovni obvodov bola zistená na **3 obvodoch**.

V rámci pravidelného povinného očkovania sa v **okrese Hlohovec** okresná zaočkovanosť pohybovala od 97,57 % (preočkovanie proti MMR – ročník narodenia 2009) do 100% (preočkovanie proti záškrtu, tetanu, čiernemu kašľu a detskej obrne – ročník narodenia 2008).

Zaočkovanosť nižšia ako 90 % na úrovni obvodov nebola zistená ani v jednom zo 7 obvodov.

6.2 SURVEILLANCE INFEKČNÝCH CHORÔB

Odbor epidemiológie evidoval k 31.12.2022 prostredníctvom systému EPIS 63 391 prípadov prenosných ochorení nahlásených z mobilných odberových miest, z ambulantných zdravotníckych zariadení - od lekárov prvého kontaktu, z mikrobiologických laboratórií, z ambulancií odborných lekárov a z ústavných zdravotníckych zariadení. Epidemiologicky bolo za rok 2022 vyšetrených 60 665 ohnísk (rok 2021 – 47 273 ohnísk) prenosných ochorení. V okrese Trnava bolo evidovaných 40 epidemických výskytov, z toho 30x išlo o ochorenie COVID-19, v okrese Piešťany bolo evidovaných 18 epidemických výskytov, z toho 16 x diagnóza COVID-19, v okrese Hlohovec bolo zaznamenaných 14 epidemických výskytov, z toho 13 x v súvislosti s ochorením COVID-19. V rámci zabezpečenia karanténnych opatrení bolo vydaných spolu 95 rozhodnutí (v roku 2021 – 92 rozhodnutí) - z toho 83 x lekárske dohľad pre osoby v kontakte s prenosnými ochoreniami, 9 x karantény, 3x protiepidemické opatrenia (zdravotnícke zariadenia).

6.3 INFORMAČNÝ SYSTÉM PRENOSNÝCH OCHORENÍ

- V rámci vykonávania ŠZD na ambulanciách všeobecných lekárov sústavne propagujeme hlásenie prenosných ochorení on - line cez program EPIS. Elektronický spôsob hlásenia cestou EPIS využíva cca 78 lekárov. V programe EPIS bolo roku 2022 zaevidovaných celkom 63 391 prípadov prenosných ochorení, z toho 60 067 x diagnóza COVID-19, 72 epidémií (z toho 59 x COVID-19) a 52 týždenných krajských hlásení do SRV.
- Výstupy z programu EPIS slúžia na okamžitú analýzu epidemiologickej situácie, na spracovávanie mesačných výstupov prenosných ochorení a nozokomiálnych nákaz. Spätne sú o epidemiologickej situácii podľa spádových okresov v mesačných intervaloch informovaní všetci VLD a VLDD.

6.4 NOZOKOMIÁLNE NÁKAZY

- Vzhľadom na pandémiu ochorenia COVID-19 nebolo možné realizovať v roku 2022 projekty zamerané na aktívnu surveillance nozokomiálnych nákaz ako HELICS .
- RÚVZ Trnava je od r. 2016 zapojený do Európskej surveillance infekcií Clostridium difficile, ktorá prebieha v spolupráci s nemocničným epidemiológom FN Trnava a spádovým mikrobiologickým laboratóriom.
- V rámci kampane za čisté ruky budúcim zdravotných sestram na SZŠ bola odprednášaná problematika prevencie NN so zameraním na hygienu rúk, v rámci 2 vyučovacích hodín bolo vyškolených 56 študentov, zároveň si študenti prakticky vyskúšali správnosť techniky hygieny rúk pomocou UV lampy.
- V roku 2022 bolo z ústavných zdravotníckych zariadení na RÚVZ hlásených spolu 897 prípadov NN (v roku 2021 - 1189 prípadov NN).
- V rámci ŠZD bolo v roku 2022 na oddelení NN vykonaných 146 previerok zdravotníckych zariadení, v rámci ktorých bolo odobratých 429 vzoriek z prostredia a 59 vzoriek z vysterilizovaného materiálu.
- V súvislosti s multirezistentnými kmeňmi CPE bolo vydaných 71 lekárskeho dohľadov osobám, ktoré boli kolonizované resp. infikované kmeňom CPE a ich kontaktom.
- Vydaných bolo 94 rozhodnutí (priestory do prevádzky a schválenia prevádzkových poriadkov) a 9 záväzných stanovísk. V rámci testovania sterilizačných prístrojov formou platenej služby bolo vykonaných 227 testovaní sterilizačnej techniky (91 - horúcovzduchových sterilizátorov, 134 parných sterilizátorov a 2 formaldehydové sterilizátory).

6.5 MIMORIADNE EPIDEMIOLOGICKÉ SITUÁCIE

- Svetová zdravotnícka organizácia dňa 30. 1. 2020 vyhlásila stav globálnej zdravotnej núdze vzhľadom na akútnu infekciu dýchacích ciest COVID 19, ktorú spôsobuje nový koronavírus (SARS-CoV-2) z čeľade Coronaviridae. Nový koronavírus patrí medzi betakoronavírusy, kam sa zaraďujú aj koronavírusy SARS-CoV a MERS-CoV, ale vykazuje od nich genetickú odlišnosť. Ochorenie sa prejavuje najmä kašľom, dýchavičnosťou, horúčkou, zápalom pľúc, v prípade komplikácií môže skončiť úmrtím. V roku 2022 pokračoval výskyt COVID-19 štvrtou epidemickou vlnou, v ktorej dominoval omikron variant.
- Regionálny hygienik a vedúca odboru epidemiológie sa v pravidelných intervaloch zúčastňovali zasadnutí pandemického strediska pri KŠ OÚ v sídle kraja Trnava, kde bola

riešená aktuálna epidemiologická situácia a z nej vyplývajúce prijatie adekvátnych protiepidemických opatrení na zamedzenie šírenia ochorenia COVID-19.

- Opatrenia boli realizované v súčinnosti s riadiacimi zložkami samosprávy, VÚC, hasičský a policajným zborom.

- V surveillance SARI sme spolupracovali najmä s ÚVZ SR v Bratislave - NRC pre chrípku, s Infekčnou klinikou FN Trnava, sentinelovými lekármi a so všetkými lekármi prvého kontaktu.

- V roku 2022 bolo vyšetrených 72 epidémií (59 x COVID-19, 2x norovírusová gastroenteritída, 1x rotavírusová gastroenteritída, 1 x nešpecifikovaná črevná infekcia, 1x nešpecifikovaná vírusová črevná infekcia, 4 x salmonelová gastroenteritída, , 4 x epidémia ochorenia na scabies) s celkovým počtom 1209 prípadov ochorení.

6.6. ENVIRONMENTÁLNA SURVEILLANCE POLIOMYELITÍDY A SLEDOVANIE VDPV

- Vzorky odpadových vôd boli v roku 2022 odoberané podľa časového harmonogramu stanoveného ÚVZ SR Bratislava. Vzorky odpadových vôd boli odoberané paralelne z 2 odberových miest ČOV Zeleneč (7 odberov) a ČOV Piešťany (7 odberov). Výsledky vyšetrení vzhľadom na enterovírusy:

V ČOV Zeleneč boli 3 vzorky pozitívne – v júni boli potvrdené vírusy ECHO 25, v auguste Coxsackie B5 a v novembri Coxsackie B4.

V ČOV Piešťany boli 3 vzorky pozitívne – v auguste, v septembri a v novembri boli potvrdené non polio enterovírusy.

- V týždenných intervaloch sledujeme hlásenia ACHO z ústavných zdravotníckych zariadení - na detských, infekčných a neurologických oddeleniach.

- V r. 2022 nebol v okresoch Trnava, Piešťany a Hlohovec evidovaný prípad akútnej chabej obrny.

6.7. PREVENCIA HIV/AIDS

Vykonáva Odbor podpora zdravia a výchova k zdraviu.

6.8. PORADNE OČKOVANIA

V roku 2022 bolo zrealizovaných 28 poradenstiev očkovania, z toho 20 x v súvislosti s povinným očkovaním, 3 x poradne pred cestou do zahraničia a 5 x s odporúčaným očkovaním.

Na OE boli priebežne vykonávané telefonické konzultácie pre všeobecných lekárov ohľadom povinného i odporúčaného očkovania detskej a dospeljej populácie a zároveň i konzultácie o možnostiach očkovania pred cestou do zahraničia.

V rámci iniciatívy SEVS HODNOTA OČKOVANIA sa podieľame na vzdelávaní študentov SZŠ v oblasti vakcinológie. V rámci iniciatívy SEVS HODNOTA OČKOVANIA sa podieľame na vzdelávaní študentov SZŠ v oblasti vakcinológie. V školskom roku 2022/2023 bola v rámci 6 vyučovacích hodín odprednášaná problematika očkovania pre 2. a 4. ročník odboru praktická sestraná na SZŠ v Trnave. Celkovo bolo vyškolených 56 študentov.

6.9. OPTIMALIZÁCIÁ VEREJNEJ SPRÁVY V OBLASTI

PhDr. Mária Marková, PhD. je v pracovnej skupine na tvorbu štandardizácie procesov ŠZD v rámci projektu optimalizácie verejnej správy v oblasti epidemiológie.

MUDr. Dagmar Kollárová, PhD. sa dňa 8.6.2022 sa zúčastnila pracovného stretnutia ohľadom zadefinovania jednotných zápisníc zo ŠZD v zdravotníckych zariadeniach v rámci projektu OPVES.

7. OBJEKTIVIZÁCIA FAKTOROV PROSTREDIA (BŽP, MŽP, FF, CHA)

7.1 MONITORING KVALITY VÔD VYBRANÝCH LOKALÍT

Na plnení úlohy sme sa podieľali vyšetrovaním mikrobiologických, biologických a chemických ukazovateľov vo vzorkách vôd z vybraných prírodných kúpalísk odobratých z regiónov RÚVZ so sídlom v Dunajskej Strede, Galante a Senici. V priebehu roka 2022 bolo vyšetrených 19 vzoriek vôd z prírodných kúpalísk.

7.2 KVALITA VODY A PROSTREDIA ZDRAVOTNÍCKYCH ZARIADENÍ A UMELÝCH KÚPALÍSK A INÝCH PRIORITNÝCH PRIESTOROV

V rámci plnenia tejto úlohy bolo za obdobie roka 2022 vyšetrených 259 vzoriek umelých kúpalísk a 34 vzoriek teplej vody odobratých zo zariadení sociálnej starostlivosti z regiónov RÚVZ so sídlom v Senici, Trnave a Galante v mikrobiologických, biologických a chemických ukazovateľoch.

7.10 MONITORING BIOLOGICKÝCH ALERGÉNOV V OVZDUŠÍ (PEĽOVÁ INFORMAČNÁ SLUŽBA - PIS) A ALERGÉNOV ROZTOČOV VO VNÚTORNOM PROSTREDÍ

V rámci plnenia tejto úlohy bolo za obdobie roka 2022 vyšetrených 259 vzoriek vonkajšieho ovzdušia na identifikáciu a kvantifikáciu peľových zŕn a spór plesní.

7.15 ANALÝZA CELKOVÉHO ARZÉNU V POTRAVINÁCH

V rámci plnenia tejto úlohy bolo za obdobie roka 2022 analyzovaných 39 vzoriek balených vôd na stanovenie celkového arzénu.

Na ostatných úlohách sa v rámci objektivizácie faktorov prostredia nepodieľame z dôvodu nedostatočného prístrojového vybavenia, alebo nie sme riešiteľským pracoviskom.

Ďalej spolupracujeme na plnení ďalších úloh Programov a projektov určených pre odbor hygieny výživy a odbor epidemiológie:

3.1 MONITORING PRÍJMU KUCHYNSKEJ SOLI

Odbor objektivizácie a hodnotenia faktorov prostredia sa na plnení úlohy zúčastnil vyšetrovaním vzoriek pekárskeho výrobku a hotovej stravy na obsah NaCl. V priebehu roka 2022 bolo analyzovaných 117 vzoriek odobratých v rámci štátneho zdravotného dozoru a úradnej kontroly potravín pracovníkmi hygieny výživy RÚVZ so sídlom v Trnavskom kraji.

6.4 NOZOKOMIÁLNE NÁKAZY

Odbor objektivizácie a hodnotenia faktorov prostredia sa na plnení úlohy podieľal mikrobiologickým vyšetrovaním vzoriek sterov a ovzdušia z prostredia zdravotníckych zariadení, vzoriek sterility materiálov a inštrumentálnej techniky používanej v zdravotníckych zariadeniach Trnavského kraja. Za obdobie roka 20221 bolo vyšetrených 676 vzoriek.

6.5 MIMORIADNE EPIDEMIOLOGICKÉ SITUÁCIE

Odbor objektivizácie a hodnotenia faktorov prostredia sa na plnení úlohy podieľal mikrobiologickým vyšetrovaním vzoriek odobratých v rámci riešení lokálnych epidémií v regióne Trnavského kraja. Za obdobie roka 2022 bolo vyšetrených 24 vzoriek.

8 LEKÁRSKA MIKROBIOLÓGIA

RÚVZ Trnava nie je riešiteľské pracovisko.

9. PODPORA ZDRAVIA A VÝCHOVA K ZDRAVIU

9.1 ZDRAVOTNÉ UVEDOMENIE A SPRÁVANIE OBYVATEĽOV SR

V roku 2022 sme uskutočnili dotazníkový prieskum Zdravotné uvedomenie obyvateľov Slovenskej republiky ,v rámci ktorého nám respondenti vyplnili 104 dotazníkov. Dotazníky boli nahraté do pripraveného súboru v programe Excel a odoslané na ďalšie spracovanie ÚVZ SR.

Sledovanie zdravotného stavu vykonávame aj formou zberu údajov v TZS.

9.2 PRIESKUM ZDRAVOTNEJ GRAMOTNOSTI OBYVATEĽOV SR

Prieskum M-POHL zdravotnej gramotnosti u občanov SR sa v roku 2022 nevykonával.

9.3 NÁRODNÝ AKČNÝ PLÁN V PREVENCII OBEZITY NA ROKY 2015 – 2025

Poradňa zdravej výživy:

Poradenstvo zamerané na racionálnu výživu, pyramídu zdravej výživy, zdravé stravovacie návyky a prevenciu nadváhy a obezity sme poskytli 123 klientom.

Tematike prevencie obezity sme sa venovali aj v rámci poradne optimalizácie pohybovej aktivity ako i na prednáškových aktivitách zameraných na rôzne vekové kategórie.

Poradenstvo o telesnej aktivite:

Pohybovú poradňu navštevujú klienti poradne zdravia s nadváhou, nedostatkom pohybovej aktivity a vysokými percentuálnymi hodnotami telesného tuku. Niektorí klienti prichádzajú priamo do nadstavbovej poradne, alebo sú vyšetrovaní pri jej výjazdových aktivitách. Pri intervencii je nutné individuálne posúdenie zdravotného stavu komplexne s ďalšími rizikovými faktormi. Poradňu navštívilo 132 klientov. Súčasťou poradne optimalizácie pohybovej aktivity sú individuálne cvičenia so sledovaním zdravotného stavu. Za rok 2022 navštívili za takýmto účelom poradňu klienti 150 krát. Merania telesného tuku prístrojom OMRON bolo vykonané 150 klientom, výsledky boli písomne a graficky spracované.

Na dňoch zdravia v mestách a na pracoviskách bolo poskytnuté poradenstvo v oblasti zdravej výživy a poradenstvo o telesnej aktivite, ktorému predchádzalo meranie % množstva telesného tuku, kostrového svalstva, viscereálneho tuku, hmotnosti, bazálneho metabolizmu a BMI.

V rámci Svetového dňa obezity a Svetového dňa pohybom ku zdraviu sme verejnosť informovali o rizikových faktoroch výskytu nadváhy a obezity uverejnením na www. stránke úradu, formou letákov a vo vstupnej hale RÚVZ bol vystavený panel.

V spolupráci s MÚ Trnava Kanceláriou Zdravé mesto Trnava sme sa zúčastnili Trnavských športových dní seniorov v areáli ZŠ Gorkého Trnava. Na akcii bol 63 klientom zmeraný TK, P, telesný tuk a poskytnuté poradenstvo.

Aj počas prebiehajúcej epidémie Covid-19 sme upriamovali pozornosť na dôležitosť pohybovej aktivity a pobytu v prírode u všetkých vekových kategórií formou zdravotno výchovných materiálov, ktoré sme distribuovali aj formou elektronickej pošty organizáciám.

Vykonávame edukáciu na základných školách v rámci projektu „Školský program“ orientovanú na dôležitosť konzumácie ovocia a mlieka.

V rámci zlepšenia zdravotného stavu a zvýšenia pohybovej aktivity sme zorganizovali športový deň pre zamestnancov RÚVZ v Trnave.

V spolupráci s oddelením HDM sme sa zapojili do projektu COSI.

Vedúca oddelenia je členom pracovnej skupiny „Pohybová aktivita, prevencia nadváhy a obezity“.

9.3.1 VYZVI SRDCE K POHYBU - Celonárodná medzinárodne koordinovaná kampaň na zvýšenie pohybovej aktivity dospeléj populácie

Kampaň sa v roku 2022 nerealizovala.

9.4 PODPORA ZDRAVIA ZNEVÝHODNENÝCH KOMUNÍT

V tejto oblasti sme pôsobili formou zdravotno-výchovných aktivít - prednáškami k aktuálnym problematikám, distribúciou zdravotno-výchovného materiálu, premietaním

DVD filmov a besedami k aktuálnym témam na špeciálnych školách v, kde je zvýšené zastúpenie detí zo sociálne znevýhodnených rodín a detí z rómskej komunity. V roku 2022 sme uskutočnili 3 prednášky a 2 premietania DVD s následnými besedami v našom regióne. V spolupráci s mestom Trnava sme sa podieľali na vyhodnotení a príprave plánu aktivít a Komunitného plánu sociálnych služieb na ďalšie roky.

9.5 STRATÉGIA ROZVOJA PORADENSKÝCH CENTIER OCHRANY A PODPORY ZDRAVIA V SR

Zdravotno-výchovná činnosť bola zameraná na zníženie chorobnosti a úmrtnosti na vybrané skupiny civilizačných ochorení a zníženie prevalencie osôb s rizikovým životným štýlom. Oddelenie podpory zdravia a výchovy k zdraviu realizovalo zdravotno –výchovnú intervenciu individuálnou a skupinovú formou poradenskej činnosti so zameraním na správnu výživu, prevenciu fajčenia, nadmerné užívanie alkoholu, nedostatočnú pohybovú aktivitu, hypertenziu, stres a zmenu životného štýlu. Ťažiskom poradenskej činnosti okrem individuálneho poradenstva bolo poskytnúť základné informácie o zdravotnom stave a poradenstvo čo najväčšiemu počtu klientov, čo bolo realizované výjazdmi základnej poradne zdravia a realizáciou poradenstva v spolupráci so školami, závodmi, sociálnymi zariadeniami a mestskými úradmi.

V rámci poradenského centra zdravia dlhodobo pracuje základná poradňa, poradňa zdravej výživy, poradňa prevencie drogových závislostí, poradňa odvykania od fajčenia, poradňa na podporu psychického zdravia, poradňa optimalizácie pohybovej aktivity a linka pomoci HIV/AIDS.

Základná poradňa na podporu zdravia:

Poradňa je určená všetkým obyvateľom spádového územia, ktorí prejavia záujem o svoje zdravie. Odhaľuje individuálne riziká vzniku chronických neinfekčných ochorení poskytovaním spektra vyšetrení:

- anamnestické vyšetrenia
- antropometrické vyšetrenia (BMI, WHR)
- biochemické vyšetrenia na prístroji Reflotrón (celkový cholesterol, HDL cholesterol, triglyceridy a glukóza)
- somatické vyšetrenie, štandardné merania TK
- hodnota percentuálneho množstva telesného tuku (tukomer Omron BF 300)
- Na základe analýz zistených údajov odporúčame optimálne zmeny okamžitou intervenciou:
  - vo výžive a spotrebe alkoholu
  - vo fyzickej aktivite
  - zvládanie stresu
  - vo fajčiarskych návykoch
  - nefarmakologickom ovplyvňovaní TK

Klientom so zvýšenými hodnotami a rizikovým správaním odporúčame návštevu ďalších poradní v našom poradenskom centre.

Výsledok našej intervencie posudzujeme pri následnej kontrole. Pri pretrvávaní rizík odporúčame návštevu lekára.

Počet vyšetrených klientov v poradni zdravia v rámci TZS v roku 2022 bol 635.

Poradňa zdravej výživy:

Poradenstvo je zamerané na racionálnu výživu, pyramídu zdravej výživy, zdravé stravovacie návyky a na prevenciu nadváhy a obezity. Poradenstvo bolo poskytnuté 123 klientom.

V ostatných špecializovaných poradniach bolo roku 2022 vyšetrených 301 klientov.

Venujeme sa vyhláseným svetovým dňom, ako je Svetový deň zdravia, Svetový deň diabetu, Svetový deň výživy, Svetový deň duševného zdravia, Svetový deň pohybom ku zdraviu, Svetový deň Alzheimerovej choroby, Svetový deň osteoporózy..., o ktorých informujeme verejnosť na www. stránkach, organizujeme dni otvorených dverí a poskytujeme zdravotno - výchovný materiál a poradenstvo k aktuálnej problematike. V priestoroch vestibulu RÚVZ so sídlom v Trnave sme umiestnili panely, k daným tematikám.

9.6 NÁRODNÝ AKČNÝ PLÁN PRE PROBLÉMY S ALKOHOLOM NA ROKY 2021-2030

Vedúca oddelenia je členom pracovnej skupiny prevencie drogových závislostí , ktorá sa zaoberá aj plnením Národného akčného plánu pre problémy s alkoholom. Akčný plán sme v roku 2022 napĺňali vykonávaním poradenstva v protidrogovej poradni ako aj prednáškami na tému „Negatívne účinky nadmernej konzumácie alkoholu“, „Fetálny alkoholový syndróm“, premietaním DVD „Až do dna“ z produkcie občianskeho združenia Športom proti drogám na ZŠ a SŠ v regióne Trnava, Hlohovec.

V rámci Európskeho týždňa boja proti drogám sme v spolupráci s TOS zorganizovali prednášky s besedami zameranými na túto tému na stredných a základných školách.

9.7. NÁRODNÝ PROGRAM PODPORY ZDRAVIA PRE ROKY 2021-2030

Úlohu sme plnili v poradenskom centre podpory zdravia monitorovaním zdravotného stavu a potrieb komunit v oblasti zdravia spoluprácou s partnerskými organizáciami a praktickými lekármi v nasledovných projektoch:

Plnenie harmonogramu trvalých projektov:

- Zdravé mestá
- Školy podporujúce zdravie
- Zdravé pracoviská

a v nasledovných poradniach :

- základná poradňa na podporu zdravia
- poradňa zdravej výživy
- poradenstvo o telesnej aktivite
- poradenstvo o oblasti používania zdravotno-výchovných metodík a postupov pre orgány, organizácie, inštitúcie, hnutia, svojpomocné skupiny, kluby, školy a iné.

Zdravé mestá

Dni zdravia Trnava 14.6.-15.6.2022

RÚVZ – oddelenie podpory zdravia a výchovy k zdraviu je na uvedenej akcii jeden z hlavných účastníkov a spoluorganizátorov Mestského úradu v Trnave. Vyšetreniu glukózy a cholesterolu z kvapky krvi predchádzalo vyplnenie dotazníkov TZS, životnej pohody, dotazník životného štýlu, fajčiari vyplnili Fagerstromov dotazník. Následne bolo poskytnuté individuálne poradenstvo k zisteným rizikovým faktorom zdravého životného štýlu s doporučením optimálne primeraných zmien v spôsobe životného štýlu. V základnej poradni na podporu zdravia bolo vyšetrených 168 ľudí v rámci TZS. Mimo TZS bolo vyšetrených 32.

Čakajúcim na vyšetrenie bol distribuovaný zdravotno-výchovný materiál v počte 19 titulov – 850 ks. Prístrojom OMRON BF 510 bolo vyšetrených 74 ľudí.

Vyšetrenie lipidového spektra (cholesterol, Triglyceridy ,HDL,LDL cholesterol) a glukózy bolo u 22 klientov. Vyšetrenie kostrového svalstva a viscereálneho tuku bolo vykonané u 74 klientov.

Deň zdravia Trstín

Dňa 7.10.2022 sa oddelenie OPZ a VZ zúčastnilo na akcii Deň zdravia v priestoroch kultúrneho domu v Trstíne. Zabezpečili sme vyšetrenie cholesterolu a glukózy z kapilárnej krvi, meranie TK, P , % množstvo telesného tuku, dotazníkový prieskum životnej pohody a závislosti na nikotíne u fajčiarov, vyhodnotenie rizikových faktorov ovplyvňujúci zdravý životný štýl testom zdravé srdce/TZS/ a individuálne poradenstvo k zdravej výžive, nefarmakologickému ovplyvňovaniu TK, pohybovej aktivite, zvládaniu stresu a odvykaniu od fajčenia. Súčasťou akcie bola aj prednáška na tému „Výživa v seniorskom veku a Tréningy pamäte“. Poskytli sme vhodný zdravotno – výchovný materiál. Akcie sa zúčastnilo 29 klientov.

Školy podporujúce zdravie:

V rámci tohto projektu sme sa v spolupráci s mestskými a obecnými úradmi a vedením v jednotlivých školách regiónu, zamerali na poskytovanie zdravotno-výchovných informácií v oblasti životosprávy, pitného režimu, pohybovej aktivity, aktívneho využívania voľného času, podporu duševného zdravia, výchovu k partnerstvu a rodičovstvu, správneho životného štýlu, prevencie drogových závislostí a odvykania od fajčenia.

Priebežne vykonávame prednáškové aktivity na uvedené témy a aktivačné hry na všetkých typoch škôl. V roku 2022 bolo na školách vykonaných 39 prednášok .

„Deň zdravia ZŠ Dechtice“

Oddelenie podpory zdravia a výchovy k zdraviu sa dňa 23.8.2022 zúčastnilo akcie Deň zdravia v priestoroch základnej školy v Dechticiach. Zamestnancom sme vykonali vyšetrenie celkového cholesterolu a glukózy z kapilárnej krvi, meranie TK, P a % množstvo telesného tuku s následným poradenstvom. Poskytli sme vhodný zdravotno – výchovný materiál.

Vyšetřili sme 20 zamestnancov.

Zdravé pracoviská :

„Deň zdravia VŠZP Trnava

Dňa 13.4.2022 sme sa zúčastnili akcie Dni zdravia, v priestoroch všeobecnej zdravotnej poisťovne v Trnave. Zamestnancom sme vykonali vyšetrenie celkového cholesterolu, a glukózy z kapilárnej krvi, meranie TK, P a % množstvo telesného tuku s následným poradenstvom. Poskytli sme vhodný zdravotno – výchovný materiál. Vyšetřili sme 32 zamestnancov VŠZP.

„Deň zdravia IKEA Trnava“

Oddelenie podpory zdravia a výchovy k zdraviu sa dňa 28.4.2022 v spolupráci so VŠZP zúčastnilo akcie Dni zdravia, v priestoroch IKEA v Trnave. Zamestnancom sme vykonali vyšetrenie celkového cholesterolu z kapilárnej krvi, meranie TK, P a % množstvo telesného tuku s následným poradenstvom. Poskytli sme vhodný zdravotno – výchovný materiál.

Vyšetřili sme 36 zamestnancov.

Vyšetřenie kostrového svalstva a viscereálneho tuku bolo vykonané u 30 zamestnancov.

„Deň zdravia IKEA Majcichov“

Oddelenie podpory zdravia a výchovy k zdraviu sa dňa 28.4.2022 v spolupráci so VŠZP zúčastnilo akcie Dni zdravia, v priestoroch IKEA v Majcichove. Zamestnancom sme vykonali

vyšetrenie celkového cholesterolu z kapilárnej krvi, meranie TK, P a % množstvo telesného tuku s následným poradenstvom. Poskytli sme vhodný zdravotno – výchovný materiál. Vyšetřili sme 25 zamestnancov.

„Športový deň JAVYS Jaslovské Bohunice“

Dňa 10.6.2022 sme sa v spolupráci so VŠZP zúčastnili akcie „Športový deň JAVYS Jaslovské Bohunice. Zamestnancom sme vykonali vyšetrenie celkového cholesterolu z kapilárnej krvi, meranie TK, P a % množstvo telesného tuku s následným poradenstvom. Poskytli sme vhodný zdravotno – výchovný materiál.

Vyšetřili sme 87 zamestnancov mimo TZS. Vyšetrenie kostrového svalstva a viscereálneho tuku bolo vykonané u 30 zamestnancov.

„Športový deň fy RESPECT Piešťany“

V spolupráci s VŠZP Trnava sa oddelenie podpory zdravia a výchovy k zdraviu zúčastnilo dňa 16.6.2022 na akcii „Športový deň „ firmy Respect Piešťany. Zamestnancom sme vykonali vyšetrenie celkového cholesterolu z kapilárnej krvi s následným poradenstvom . Poskytli sme zdravotno- výchovný materiál . Vyšetřili sme 65 zamestnancov.

„Deň zdravia fy STILLANTIS Trnava“

V spolupráci s VŠZP Trnava sa oddelenie podpory zdravia a výchovy k zdraviu zúčastnilo dňa 7.7. – 8.7.2022 na akcii „Dni zdravia,, firmy Stillantis Trnava. Zamestnancom sme vykonali vyšetrenie celkového cholesterolu a glukózy z kapilárnej krvi , meranie TK a P s následným poradenstvom . Poskytli sme vhodný zdravotno- výchovný materiál. Vyšetřili sme 92 zamestnancov. Vyšetrenie kostrového svalstva a viscereálneho tuku bolo vykonané u 82 zamestnancov.

„Deň zdravia“ Bekaert Hlohovec

V rámci akcie Týždeň zdravia dňa 23.9.2022 v priestoroch fy Bekaert Hlohovec sme 22 zamestnancom vykonali vyšetrenie celkového cholesterolu a glukózy z kapilárnej krvi, meranie TK, P a % množstvo telesného tuku s následným poradenstvom. Poskytli sme vhodný zdravotno – výchovný materiál.

„Deň zdravia Figaro Trnava, I.D.C. Holding Cífer

Dňa 20.10.2022 sa Oddelenie Podpory zdravia a výchovy k zdraviu v spolupráci so VŠZP Trnava zúčastnilo na akcii „Deň zdravia“ Figaro Trnava a Cífer. Zamestnancom sme vykonali vyšetrenie cholesterolu z kapilárnej krvi, meranie TK, P, % množstvo telesného tuku a individuálne poradenstvo k zdravej výžive, nefarmakologickému ovplyvňovaniu TK, pohybovej aktivite, zvládaniu stresu, odvykaniu od fajčenia. Poskytli sme vhodný zdravotno – výchovný materiál. Vyšetřili sme 52 zamestnancov. Mimo TZS 7 zamestnancov.

„Deň zdravia RÚVZ so sídlom v Trnave“

Oddelenie podpory zdravia a výchovy k zdraviu sa dňa 9.11 – 11.11.2022 zúčastnilo na akcii „Deň zdravia“ v priestoroch RÚVZ so sídlom v Trnave,. (Limbova 6 a Halenárska 23). Zamestnancom sme vykonali vyšetrenie celkového cholesterolu, HDL cholesterolu , triglyceridov a glukózy z kapilárnej krvi, meranie TK, P a % množstvo telesného tuku s následným poradenstvom. Poskytli sme vhodný zdravotno – výchovný materiál.

Vyšetřili sme 32 zamestnancov.

Ovplyvňovanie determinantov zdravia a znižovanie rizikových faktorov

Na znižovaní rizikových faktorov a ovplyvňovaní determinantov zdravia u obyvateľov mesta Trnava sme participovali v rámci projektu „Komunitný plán sociálnych služieb mesta služieb Trnava.

Na oddelení podpory zdravia a výchovy k zdraviu ako i v poradenskom centre podpory zdravia sme realizovali a vyhodnocovali praktickú výučbu študentov Trnavskej univerzity odboru verejné zdravotníctvo. Konzultačnú a poradenskú činnosť sme poskytovali študentom stredných a vysokých škôl pri vypracovávaní diplomových, bakalárskych a iných prác.

V rámci ochrany a podpory zdravia a vyhlásených svetových dní WHO sme poskytovali pre širokú verejnosť informácie o ochorení Covid 19, dodržiavaní hygieny pri tomto ochorení, správnom životnom štýle, prevencii drogových závislostí, škodlivosti fajčenia, diabetes mellitus, pohybovej aktivity, onkologických ochoreniach, očkovaní a pádoch seniorov, infekciách, HIV/AIDS.

V rámci plnenia NPPZ sme k vyhláseným svetovým dňom WHO zorganizovali prednášky, vytvorili a vystavili pre verejnosť postery a rozdali vhodný zdravotno – výchovný materiál.

6.7. PREVENCIA HIV/AIDS

V rámci prevencie HIV/AIDS je v poradenskom centre zriadená nadstavbová Poradňa pre prevenciu infekcie HIV/AIDS. Poradenstvo je dôverné a vždy ide o stretnutie jedného klienta s jedným poradcom. Rešpektujeme absolútne právo klienta na dôvernosť a anonymitu. Klient je vždy poučený o správaní, ktoré znižuje riziko infekcie HIV. Aktuálne zistené nové poznatky na poradni sú aplikované do ďalšej práce v poradni AIDS a tiež sú prezentované zdravotno-výchovnými materiálmi (letáky, plagáty, postery, panely), prednáškami a príspevkami do tlače a masmédií.

Za rok 2022 bolo vykonaných 5 prednášok s danou tematikou.

Zdravotnovýchovné pôsobenie sme zamerali na dostupné možnosti – poskytovanie telefonického poradenstva a zdravotnovýchovného materiálu pre školy, organizácie, verejnosť a uverejnením na www.stranky.

1.december - Svetový deň AIDS

Spropagovali sme činnosť poradne prevencie HIV/AIDS v tlači na teletexte, internete, posterami, panelom a distribúcie zdravotno - výchovného materiálu. Poradňa a telefonická linka HIV/AIDS bola k dispozícii nad rámec časového vymedzenia.

**Regionálny úrad verejného zdravotníctva
so sídlom vo Veľkom Krtíši**

OBLASŤ HYGIENY ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA

Riešiteľské pracovisko: RÚVZ V.Krtíš odd. HŽP

1.4. Mapovanie prítomnosti bakterií rodu legionella v zariadeniach sociálnych služieb.

Odpočet plnenia úlohy – úloha sa plnila v súlade s usmernením k tomuto projektu. RÚVZ realizoval odbery vzoriek vôd a sterov v DSS a DD vo V.Krtíš. Spolu vykonal 14 odberov.

OBLASŤ PREVENTÍVNEHO PRACOVNÉHO LEKÁRSTVA A TOXIKOLÓGIE

Riešiteľské pracovisko: RÚVZ V.Krtíš odd. PPL

2.1. ZNIŽOVANIE MIERY ZDRAVOTNÝCH RIZÍK ZAMESTNANCOV Z PRACOVNÉHO PROSTREDIA, PRACOVNÝCH PODMIENOK A SPÔSOBU PRÁCE

2.1.1. Znižovanie miery zdravotných rizík (rizikové práce)

Odpočet plnenia úlohy:

Prevádzky s rizikovými pracoviskami sledujeme priebežne v rámci štátneho zdravotného dozoru. Zmeny, ktoré nastali, zaznamenávame pravidelne v programe ASTR. V roku 2022 boli k 31.12.2022 v okrese Veľký Krtíš evidované rizikové práce v nasledovných spoločnostiach:

1. eustream a.s. Bratislava, prevádzka KS 03 Veľké Zlievce, 991 23 Veľké Zlievce, IČO: 35 910 712: spoločnosť sa zaoberá prepravou zemného plynu. Rizikové práce boli vyhlásené pre 55 zamestnancov (pracovná pozícia „technik“), z toho 3 ženy. Rizikové práce boli vyhlásené v 3. kategórii pre 39 zamestnancov / 2 ženy s rizikovým faktorom hluk, v 3. kategórii s rizikovým faktorom hluk, fyzická záťaž a pevný aerosol (vysokopečná troska) pre 4 zamestnancov / 0 žien a vo 4. kategórii pre 12 zamestnancov / 1 žena, s expozíciou rizikového faktoru hluk. Pracovné činnosti v spoločnosti eustream a.s. Bratislava, prevádzka KS 03 Veľké Zlievce, 991 23 Veľké Zlievce, zaradené do 4. kategórie, boli určené na časovo vymedzené obdobie jedného roka.
2. IKE spol. s.r.o., Slatinka č. 176, 991 03 Pôtor, IČO: 36 057 185: spoločnosť sa zaoberá výrobou a produkciou reklamy. Rizikové práce boli vyhlásené v 3. kategórii pre 7 zamestnancov / 0 žien (pracovná pozícia „zvárač – zámočník“), s rizikovým faktorom hluk.
3. TECHNOGYM E.E. s.r.o. Bratislava, prevádzka Malý Krtíš, 990 01 Malý Krtíš, IČO: 35 930 209: spoločnosť sa zaoberá výrobou posilňovacích zariadení. Rizikové práce boli vyhlásené pre 103 zamestnancov, z toho 14 žien (pracovná pozícia „všeobecný operátor – brusič“, „všeobecný operátor – pieskovač“ a „lakovač“). Rizikové práce boli vyhlásené v 3. kategórii pre 33 zamestnancov / 0 žien s expozíciou rizikovým faktorom zväračský pevný aerosol, hluk a vibrácie (pracovná pozícia „všeobecný operátor – brusič“). Ďalej boli vyhlásené rizikové práce v 3. kategórii pre 59 zamestnancov / 13 žien s expozíciou rizikového faktoru záťaž teplom (pracovná pozícia „všeobecný operátor“). Rizikové práce sú vyhlásené aj pre 9 zamestnancov / 1 žena na pracovnej pozícii „všeobecný operátor – čalúnenie“, s rizikovým faktorom fyzická záťaž – kat. 3 a tiež pre 2 zamestnancov / 0 žien na pracovnej pozícii „všeobecný operátor – čalúnenie“, s rizikovým faktorom hluk, kategória 3.
4. FORVIN s.r.o., Cesta slobody č. 1658, Vinica, 991 28 Vinica, IČO: 35 860 472: spoločnosť sa zaoberá výrobou a montážou plastových okien a dverí. Rizikové práce

- boli vyhlásené pre 7 pracovníkov / 0 žien s expozíciou rizikového faktoru hluk (pracovná pozícia „pomocný pracovník vo výrobe“) v kategórii 3.
5. DOS SLOVAKIA s.r.o., Veľké Straciny č. 107, 990 01, IČO: 36 040 649: spoločnosť sa zaoberá spracovaním dreva. Rizikové práce v kategórii 3 boli vyhlásené pre 17 zamestnancov / 0 žien, s expozíciou rizikového faktoru hluk (pracovná pozícia „strojník, pomocník“) a pre 1 zamestnanca / 0 žien s expozíciou rizikového faktoru vibrácie (pracovná pozícia „piliar s jednomužnou motorovou pílou“).
  6. Slovenský vodohospodársky podnik, š.p., Banská Bystrica, Partizánska cesta č. 69, 974 98 Banská Bystrica - Správa povodia Horného Ipľa, Filákovská cesta č. 45, 984 80 Lučenec, IČO: 36 022 047: podnik sa zaoberá správou povodia Horného Ipľa. Rizikové práce v kategórii 3 boli vyhlásené v prevádzke spoločnosti Koláre č. 116, 991 09 Veľká Čalomija a úsek vodohospodárskej prevádzky VHP-VS Nenince, pre 17 pracovníkov / 0 žien s expozíciou rizikového faktoru vibrácie, hluk (pracovná pozícia „vodohospodársky robotník“).
  7. MOVINO, spol. s.r.o., Osloboditeľov č. 66, 990 01 Veľký Krtíš, IČO: 31 617 824: spoločnosť sa zaoberá výrobou a predajom vína. Rizikové práce boli vyhlásené pre 2 pracovníkov / 2 ženy s expozíciou rizikového faktoru hluk (pracovná pozícia „robotník vo fľašovni“) v kategórii 3.
  8. Drevotrade VK s.r.o., Malé Straciny č. 72, 990 01 Malé Straciny, IČO: 36 625 566: spoločnosť sa zaoberá spracovaním dreva. Rizikové práce boli vyhlásené v kategórii 3 pre 10 zamestnancov / 0 žien s expozíciou rizikového faktoru hluk (pracovná pozícia „pilčík“ a „pomocný pracovník“).
  9. Weldline s.r.o., A.H.Škultétyho č. 1218, 990 01 Veľký Krtíš, IČO: 50 320 203: spoločnosť sa zaoberá opracovávaním kovov. Rizikové práce v kategórii 3 boli vyhlásené pre 11 pracovníkov / 0 žien s expozíciou rizikového faktoru hluk (pracovná pozícia „zvárač kovov“ a „strojný zámočník“).
  10. PRIMA TIMBER s.r.o., Lučenská č. 847, 990 01 Veľký Krtíš, IČO: 52 424 286: spoločnosť sa zaoberá výrobou paliet a prípravou reziva. Rizikové práce v kategórii 3 boli vyhlásené pre 1 pracovníka / 0 žien s expozíciou rizikového faktoru hluk (pracovná pozícia „pomocný pracovník – zbíjanie paliet“).
  11. KACHNIC s.r.o., Pionierska č. 10, 990 01 Veľký Krtíš, IČO: 36 752 169: spoločnosť sa zaoberá výrobou jednoduchých výrobkov z kovu. Rizikové práce v kategórii 3 boli vyhlásené pre 11 pracovníkov / 0 žien s expozíciou rizikového faktoru hluk (pracovná pozícia „pomocný pracovník“, a „operátor CNC strojov“).
  12. SKL Group s.r.o., Slatinka č. 481, 991 03 Pôtor, IČO: 51 639 386: spoločnosť sa zaoberá výrobou jednoduchých výrobkov z kovu. Rizikové práce v kategórii 3 boli vyhlásené pre 4 pracovníkov / 1 ženu s expozíciou rizikového faktoru hluk (pracovná pozícia „operátor CNC strojov“).

V roku 2022 vydal RÚVZ so sídlom vo Veľkom Krtíši 1 rozhodnutie o vyradení pracovných činností z 3.kategórie rizikových prác (rizikový faktor: hluk) pre spoločnosť JUKASEK s.r.o., B.Nemcovej č. 958/53, 990 01 Veľký Krtíš, IČO: 51 185 831. Dôvodom bolo ukončenie poskytovania služieb pre spoločnosť MOVINO, spol. s.r.o., Osloboditeľov č. 66, 990 01 Veľký Krtíš, IČO: 31 617 824, v priestoroch ktorej sa rizikové práce vykonávali.

Celkový počet pracovníkov, vykonávajúcich rizikové práce v okrese Veľký Krtíš k 31.12.2022, bol **246 pracovníkov, z toho 20 žien**. V 3. kategórii sme evidovali 234 pracovníkov, z toho 19

žien a vo 4. kategórii to bolo 12 pracovníkov, z toho 1 žena (v spoločnosti eustream a.s. Bratislava, KS 03 Veľké Zlievce). Oproti roku 2021 je to nárast o 9 pracovníkov.

Tabuľka č. 1

Počty zamestnancov vykonávajúcich rizikové práce podľa prevažujúcej činnosti a podľa kategórie rizikového faktora (1. stupeň prevažujúcej činnosti)

Kód	Prevažujúca činnosť (1. stupeň)	Počet exponovaných zamestnancov					
		3. kategória		4. kategória		spolu	
		celkom	žien	celkom	žien	celkom	žien
A	Poľnohospodárstvo, lesníctvo a rybolov	20	2	0	0	20	2
C	Priemyselná výroba	154	15	0	0	154	15
D	Dodávka elektriny, plynu, pary a studeného vzduchu	43	2	12	1	55	3
E	Dodávka vody, čistenie a odvod odpadových vôd, odpady a služby odstraňovania odpadov	17	0	0	0	17	0
SPOLU:		234	19	12	1	246	20

Počty zamestnancov vykonávajúcich rizikové práce podľa druhu a kategórie rizikového faktora (1. stupeň triedenia podľa rizikového faktora)

Rizikový faktor (1.stupeň)	Počet exponovaných zamestnancov					
	3. kategória		4. kategória		s p o l u	
	celkom	žien	celkom	žien	celkom	žien
Fyzická záťaž	13	1	0	0	13	1
Hluk	163	5	12	1	175	6
Chemické látky a zmesi	37	0	0	0	37	0
Vibrácie	51	0	0	0	51	0
Záťaž teplom a chladom	59	13	0	0	59	13

Počty zamestnancov vykonávajúcich rizikové práce podľa prevažujúcej činnosti a podľa kategórie rizikového faktora (2. stupeň prevažujúcej činnosti)

Kód	Prevažujúca činnosť (2. stupeň)	Počet exponovaných zamestnancov					
		3. kategória		4. kategória		spolu	
		celkom	žien	celkom	žien	celkom	žien
01	Pestovanie plodín a chov zvierat, poľovníctvo a služby s tým súvisiace	2	2	0	0	2	2
02	Lesníctvo a ťažba dreva	18	0	0	0	18	0
16	Spracovanie dreva a výrobkov z dreva a korku okrem nábytku, výroba predmetov zo slamy a prúteného materiálu	11	0	0	0	11	0
22	Výroba výrobkov z gummy a plastu	7	0	0	0	7	0
24	Výroba a spracovanie kovov	26	1	0	0	26	1
28	Výroba strojov a zariadení i.n.	103	14	0	0	103	14
32	Iná výroba	7	0	0	0	7	0

35	Dodávka elektriny, plynu, pary a studeného vzduchu	43	2	12	1	55	3
37	Čistenie a odvod odpadových vôd	17	0	0	0	17	0
SPOLU:		234	19	12	1	246	20

Pri kontrole prevádzok s vyhlásenými rizikovými prácami sa väčšinou nestretávame s nedostatkami v oblasti ochrany zdravia pracovníkov a uplatňovania nových legislatívnych úprav. Podieľajú sa na tom najmä pracovné zdravotné služby, ktoré u zamestnávateľov s rizikovými pracoviskami poctivo sledujú trend vývoja podnikov a včas reagujú na zmenu situácie výrobných podmienok. Všetky organizácie, v ktorých sú určené rizikové práce, majú uzatvorenú zmluvu s PZS. Jedná sa o zmluvy so spoločnosťami PZS ANIMA s.r.o. Zvolen, PZS Lučenec s.r.o., ProCare a.s. Bratislava, PYROBOSS s.r.o. Banská Bystrica a BE-SOFT a.s. Košice.

2.1.2. Znižovanie zdravotných rizík z látok a zmesí klasifikovaných ako toxické

Odpočet plnenia úlohy:

Na pracoviskách u rôznych subjektov sa pri používaní toxických a veľmi toxických chemických látok a zmesí zameriavame predovšetkým na skladovanie, spôsob vedenia evidencie, spôsob manipulácie, odbornú spôsobilosť, na manipuláciu s nimi, zabezpečenie preventívnej zdravotnej starostlivosti, zabezpečenie OOPP pre zamestnancov, vybavenie pracovísk lekárničkami prvej pomoci, likvidáciu prázdnych obalov a nespotrebovaných zvyškov atď.

V súvislosti s používaním prípravkov na chemickú ochranu rastlín zisťujeme, že najčastejšie sa aplikujú prípravky, ktoré nie sú zaradené medzi toxické látky a zmesi. Skladovanie prípravkov na ochranu rastlín je v súčasnej dobe obmedzené, nakoľko sa prípravky na ochranu rastlín nenakupujú do zásoby, ale objednáva sa len potrebné množstvo. Likvidácia nepoužitých obalov a prípravkov sa zabezpečuje na základe zmlúv cez oprávnené organizácie. Osobitná pozornosť sa venuje zamestnancom pri aplikácii prípravkov na ochranu rastlín, skladovým priestorom v poľnohospodárskych subjektoch či v maloobchodných predajniach. Menšie poľnohospodárske družstvá, ako aj súkromne hospodáriaci roľníci, ktorých je však každým rokom menej, zabezpečujú výkon chemickej ochrany rastlín dodávateľským spôsobom. Zamestnanci týchto spoločností majú odbornú spôsobilosť a sú pravidelne školení. V roku 2022 vykonali pracovníci PPL RÚVZ Veľký Krtíš 1 konzultáciu k problematike prípravkov na ochranu rastlín.

Čo sa týka vykonania skúšok odbornej spôsobilosti na prácu s veľmi toxickými látkami a zmesami a toxickými látkami a zmesami, zamestnanci oddelenia i naďalej poskytujú záujemcom potrebné informácie (celkovo bola v roku 2022 poskytnutá 1 konzultácia). Odbornú spôsobilosť zamestnancov pre prácu s veľmi toxickými látkami a zmesami a toxickými látkami a zmesami, zabezpečuje RÚVZ so sídlom v Banskej Bystrici.

V priebehu roka 2022 neboli v okrese Veľký Krtíš hlásené žiadne mimoriadne situácie a havárie.

2.1.3. Znižovanie zdravotných rizík z karcinogénnych a mutagénnych faktorov vrátane azbestu a z látok poškodzujúcich reprodukciu a narúšajúcich endokrinný systém

Odpočet plnenia úlohy:

Výkon štátneho zdravotného dozoru v tejto oblasti je zameraný na sledovanie plnenia povinností zamestnávateľov, podľa Nariadenia vlády SR č. 356/2006 Z.z. o ochrane zdravia zamestnancov pred rizikami súvisiacimi s expozíciou karcinogénnym a mutagénnym faktorom, v platnom znení. V okrese Veľký Krtíš evidujeme 1 pracovisko s výskytom týchto látok – t.j. onkologickú ambulanciu Oncomedical s.r.o. Veľký Krtíš s 2 pracovníčkami (lekárka a zdravotná sestra), ktoré sú exponované chemickým karcinogénom – cytostatikám. Cytostatiká sa podávajú ambulantne, infúznou formou.

Čo sa týka kontroly plnenia povinností, vyplývajúcich z Nariadenia vlády SR č. 253/2006 Z.z. o požiadavkách na ochranu zamestnancov pred rizikami súvisiacimi s expozíciou azbestu pri práci v platnom znení, RÚVZ so sídlom vo Veľkom Krtíši evidoval k 31.12.2022 celkom 17 takýchto žiadostí. Jednalo sa o:

- demontáž azbesto-cementovej krytiny zo strechy nehnuteľnosti v obci Veľká Ves nad Ipľom. Žiadosť podala spoločnosť AZBESTGROUP s.r.o. Bratislava.
- demontáž azbesto-cementovej strešnej krytiny zo strechy rodinného domu v obci Horná Strehová. Žiadosť podala spoločnosť MQM stavebno obchodná spoločnosť s.r.o. Detva.
- demontáž azbesto-cementovej strešnej krytiny zo strechy rodinného domu vo Veľkom Krtíši. Žiadosť podala spoločnosť ASTANA s.r.o. Poprad.
- demontáž azbesto-cementovej krytiny zo strechy nehnuteľnosti v obci Ipeľské Predmostie. Žiadosť podala spoločnosť AZBESTGROUP s.r.o. Bratislava.
- demontáž azbesto-cementovej strešnej krytiny z RD v obci Suché Brezovo. Žiadosť podala Jesika Pačajová – MARTBEST Poprad.
- demontáž azbesto-cementovej krytiny z hospodárskej budovy v obci Čebovce. Žiadosť podala spoločnosť AZBESTGROUP s.r.o. Bratislava.
- demontáž azbesto-cementovej strešnej krytiny z RD v obci Kiarov. Žiadosť podala spoločnosť DREVOKOV Krupina s.r.o.

- demontáž azbesto-cementovej strešnej krytiny z RD v obci Príboj. Žiadosť podala spoločnosť MQM stavebno obchodná spoločnosť s.r.o. Detva.
- demontáž azbesto-cementovej strešnej krytiny z RD v obci Vrbovka. Žiadosť podala spoločnosť AZBESTGROUP s.r.o. Bratislava.
- demontáž azbesto-cementovej strešnej krytiny z RD v obci Čebovce. Žiadosť podal Arpád Bazsó Slatina.
- demontáž azbesto-cementovej strešnej krytiny drevárne v meste Modrý Kameň. Žiadosť podala spoločnosť KABAMA s.r.o. Rožňava.
- demontáž azbesto-cementovej strešnej krytiny z RD v obci Kleňany. Žiadosť podala spoločnosť MONTES COMPANY s.r.o. Lisková.
- demontáž azbesto-cementovej strešnej krytiny zo strechy rodinného domu v obci Čebovce. Žiadosť podala spoločnosť MQM stavebno obchodná spoločnosť s.r.o. Detva.
- demontáž azbesto-cementovej krytiny zo strechy nehnuteľnosti v obci Veľká Ves nad Ipľom. Žiadosť podala spoločnosť AZBESTGROUP s.r.o. Bratislava.
- demontáž azbesto-cementovej krytiny z prevádzkovej budovy vysielача Modrý Kameň. Žiadosť podala spoločnosť ReTrash s.r.o. Kremnica.
- demontáž azbesto-cementovej strešnej krytiny z RD v obci Hrušov. Žiadosť podala spoločnosť DREVOKOV Krupina s.r.o.
- demontáž azbesto-cementovej strešnej krytiny z RD v obci Hrušov. Žiadosť podala spoločnosť DREVOKOV Krupina s.r.o.

Práce na odstraňovaní azbestu a materiálov obsahujúcich azbest vykonávajú iba firmy, ktoré vlastnia oprávnenie na odstraňovanie azbestocementových materiálov. Výkon práce je pod odborným dohľadom a vždy sú zabezpečené komplexné opatrenia na ochranu zdravia. Návrhy likvidácie AZC materiálu vyhovovali podmienkam, ktoré sú určené NV SR č. 253/2006 Z.z. o požiadavkách na ochranu zamestnancov pred rizikami súvisiacimi s expozíciou azbestu pri práci a boli v súlade so zákonom č. 355/2007 Z.z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia a o zmene a doplnení niektorých zákonov, v znení neskorších predpisov.

Zamestnancom aj zamestnávateľom naďalej priebežne poskytujeme poradenské služby a konzultácie v oblasti uvedomenia si rizík, vyplývajúcich z expozície zamestnancov a obyvateľstva karcinogénnym a mutagénnym faktorom, vrátane azbestu, ako aj z expozície látkam poškodzujúcim reprodukciu a látkam, narúšajúcim endokrinný systém. K 31.12.2022 boli poskytnuté pracovníkmi odd. PPL Veľký Krtíš 2 takéto konzultácie.

2.2. INTERVENCIE NA PODPORU ZDRAVIA PRI PRÁCI

2.2.1. Zdravé pracoviská

Odpočet plnenia úlohy:

OPPL na RÚVZ Veľký Krtíš sa snaží napomáhať zlepšovaniu zdravotného stavu zamestnancov predovšetkým cieleným poradenstvom pre zamestnávateľov a zamestnancov v oblasti ochrany a podpory zdravia pri práci, ako aj spoluprácou s pracovnými zdravotnými službami. Nakoľko vedúca OPPL pracuje na polovičný úväzok aj v Poradni zdravia, prostredníctvom jej aktivít sú propagované u zamestnávateľov intervenčné programy, ktorých cieľom je informovať zamestnávateľov o vplyve pracovného prostredia, životného štýlu, zdraviu škodlivých faktorov práce a ich vzájomnej kombinácii na zdravie zamestnancov. V poslednom období zamestnávatelia kladú väčší dôraz na zlepšenie podmienok práce, ako aj pracovného prostredia.

Nevhodné pracovné podmienky prevažujú viac – menej iba v tých prevádzkach, ktoré začali svoju činnosť v neúčelových priestoroch. Pracovné prostredie je zväčša vyhovujúce v prevádzkach, ktoré sú vybudované podľa schválenej projektovej dokumentácie. Spracovanie dokumentácie projektanti často konzultujú aj s pracovníkmi OPPL a to ešte vo fáze prípravy. K 31.12.2022 boli k uvedenej tematike (t.j. podpora zdravia pri práci) vykonané 4 konzultácie, z toho 1 u SZČO, počas ktorých bolo záujemcom poskytované odborné poradenstvo.

V oblasti podpory zdravia pri práci OPPL úzko spolupracuje s Poradňou zdravia pri RÚVZ Veľký Krtíš. Poradňa zdravia vykonáva v rámci svojej činnosti aj aktivity, zamerané na kombinovaný vplyv zdraviu škodlivých faktorov práce, pracovného prostredia a životného štýlu. Osobitná pozornosť je venovaná poradenstvu pre malé a stredné podniky a samostatne zárobkovo činné osoby (SZČO). V druhom polroku 2022, keď to dovoľila epidemiologická situácia v súvislosti s ochorením COVID-19, boli vykonané 3 výjazdové aktivity, zamerané na vyšetrenie krvi v rámci prevencie kardiovaskulárnych ochorení a to 2x u zamestnávateľa Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny Veľký Krtíš (vyšetrených bolo 31 klientov) a v spoločnosti PAZZ s.r.o. Veľký Krtíš (vyšetrených bolo 11 klientov). Všetkým záujemcom boli vyšetrené hodnoty celkového cholesterolu, glykémie, HDL a LDL cholesterolu, zmeraný bol krvný tlak, pulz, percento telesného tuku, výška a hmotnosť. Vykonané bolo individuálne poradenstvo pre klientov podľa zistených výsledkov. Zároveň bolo vyšetreným pracovníkom poskytnuté aj poradenstvo týkajúce sa ochrany zdravia pri práci v závislosti od prítomnosti faktorov práce a pracovného prostredia na pracovisku (napr. ochrana zdravia pri práci so ZJ).

Pracovníčky OPZaVkZ v spolupráci s OPPL pravidelne vykonávajú pre zamestnávateľov aj rôzne poradenské aktivity v závislosti od aktuálnej epidemiologickej situácie a to buď osobne alebo elektronicky (napr. informačné panely v priestoroch RÚVZ Veľký Krtíš, telefonické alebo osobné konzultácie, poskytovanie zdravotno-výchovných informačných materiálov v listinnej podobe alebo e-mailom, na www stránke úradu, Facebooku atď.).

V roku 2022 sme vykonali tiež 1 kontrolu v spoločnosti FYSAM Auto Decorative Slovakia s.r.o., Osloboditeľov č. 1116/45, 990 01 Veľký Krtíš, ktorá je od roku 2020 zapojená do programu „Bezpečný podnik“. Pri výkone ŠZD neboli zistené žiadne nedostatky.

2.2.2. Európska informačná kampaň Európskej agentúry pre BOZP (OSHA Bilbao) zameraná na prevenciu zdravotných a bezpečnostných rizík pri práci

Odpočet plnenia úlohy:

V roku 2022 bol RÚVZ Veľký Krtíš zapojený aj do výkonu spoločných previerok orgánov inšpekcie práce a verejného zdravotníctva v Banskobystrickom kraji. Spoločné previerky boli vykonané v spoločnosti PAZZ s.r.o., Madácha č. 4, 990 01 Veľký Krtíš, IČO: 315 903 14. Predmetom činnosti spoločnosti PAZZ s.r.o. je výroba a šitie ošatenia textilného charakteru (výroba športového oblečenia). Kontrola bola zo strany RÚVZ Veľký Krtíš zameraná na plnenie povinností zamestnávateľa v oblasti ochrany zdravia pri práci. Pri výkone štátneho zdravotného dozoru neboli zistené žiadne nedostatky.

V roku 2022 sme vykonali tiež 1 kontrolu v spoločnosti FYSAM Auto Decorative Slovakia s.r.o., Osloboditeľov č. 1116/45, 990 01 Veľký Krtíš, ktorá je od roku 2020 zapojená do programu „Bezpečný podnik“. Pri výkone ŠZD neboli zistené žiadne nedostatky.

Pracovníci OPPL RÚVZ Veľký Krtíš v rámci Svetového dňa bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci (28.04.2022) pripravili:

- pre zamestnancov RÚVZ so sídlom vo Veľkom Krtíši e-mailovú informáciu k problematike rizikových prác v SR v roku 2021 z podkladov, ktoré poskytol ÚVZ SR Bratislava,
- pre širokú verejnosť v priestoroch RÚVZ Veľký Krtíš informačný panel k danej problematike.

Oddelenie hygieny výživy

Riešiteľské pracovisko: RÚVZ V.Krtíš odd. OHVBPakV

3.1. Monitoring príjmu kuchynskej soli

Cieľom projektu je presadzovanie znižovania príjmu soli vo výžive a v potravinách ako ovplyvniteľného rizikového faktoru kardiovaskulárnych ochorení. Monitoring príjmu soli bol v tomto roku zameraný na zariadenia spoločného stravovania otvoreného typu, kde sme v I. etape pod koordináciou krajských odborníkov v HV a zaslanej metodiky na postup odobrali 5 vzoriek hotových pokrmov (2 vzorky polievky, 1 vzorku mäsového pokrmu a 2 vzorky prílohy). Vzorky hotových pokrmov boli zaslané na RÚVZ so sídlom v Banskej Bystrici na laboratórnu analýzu obsahu pridanej kuchynskej soli. Obsah soli v pokrmoch bol vyhodnotený podľa výnosu Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky č. S08975-OL-2014, ktorým sa ustanovujú požiadavky na jedlú soľ v potravinách. Zistené hodnoty v piatich vyšetrovaných vzorkách hotových pokrmov vyhovovali požiadavkám výnosu a určený limit 13 000 mg/kg soli v hotových pokrmoch nebol prekročený. O laboratórnych výsledkoch množstva pridanej jedlej soli vo vzorkách obedového menu sme informovali prevádzkovateľov ZSS. Výsledky spracované v tabuľkovej forme Excel boli zaslané na RÚVZ so sídlom v Trenčíne.

3.2 . Monitoring bezpečnosti PET fliaš z recyklovaných plastov

Cieľom projektu je kontrola bezpečnosti vstupných surovín (regranulátov) a finálnych výrobkov PET fliaš vyrábaných v SR, na výrobu ktorých bol použitý recyklovaný vstupný materiál z hľadiska možnej migrácie látok (monoméry, degradačné, reakčné produkty a nečistoty) a tým zabezpečenie ochrany zdravia ľudí.

- na tejto úlohe sa náš úrad nepodieľal.

3.3 SLEDOVANIE VÝŽIVOVÉHO STAVU KLIENTOV V ZARIADENIACH SOCIÁLNYCH SLUŽIEB

Cieľom projektu je kontrola dodržiavania zásad zdravej výživy v zariadeniach sociálnych služieb za účelom zabezpečenia ozdravenia výživy klientov v zariadeniach sociálnych služieb, ako sú domovy sociálnej starostlivosti, vrátane domovov dôchodcov, domovov špeciálnej starostlivosti (charitné, hospice a pod.), ktoré nepatria medzi zdravotnícke zariadenia.

V prvej etape projektu prebehla odborná – metodická príprava projektu. Zber údajov a analýzy vzoriek, kontrola zostavy jedál z jedálnych lístkov, či spĺňajú priemerné hodnoty obsahu energie, bielkovín, tukov a sacharidov podľa odporúčaných výživových dávok (OVD) za časové obdobie jedného mesiaca a dodržiavanie pitného režimu bude realizovaný v 1. polroku 2023.

MONITORING PRÍTOMNOSTI ALERGÉNOV V HOTOVÝCH POKRMOCH PRIPRAVOVANÝCH V ZARIADENIACH SPOLOČNÉHO STRAVOVANIA A V POTRAVINÁCH URČENÝCH PRE DOJČATÁ A MALÉ DETI

Cieľ

Kontrola správnosti označenia potravín s ohľadom na výskyt alergénov pochádzajúcich zo zložiek potravín alebo v rámci procesu výroby a krížovej kontaminácie.

- na tejto úlohe sa náš úrad v roku 2022 nepodieľal.

ODDELENIE HYGIENY DETÍ A MLÁDEŽE

Riešiteľské pracovisko: RÚVZ V.Krtíš odd. HDM

V kalendárnom roku 2022 pre Odbor hygieny detí a mládeže v rámci plnenia Programov a projektov Úradov verejného zdravotníctva v Slovenskej republike boli určené nasledovné úlohy:

Úloha č. 4.1. - Aktivity prevencie detskej obezity v kontexte plnenia Národného akčného plánu prevencie obezity na roky 2015 - 2025 (NAPPO)

Cieľom aktivít je komplexným výkonom štátneho zdravotného dozoru, realizáciou výchovných aktivít v oblasti edukácie matiek cestou materských centier a detí a mládeže cestou zariadení pre deti a mládež prispieť k zníženiu výskytu detskej obezity.

V súvislosti s epidemickým nárastom prevalencie obezity v celosvetovom meradle vláda Slovenskej republiky schválila Národný akčný plán v prevencii obezity na roky 2015 – 2025, ktorého súčasťou sú úlohy a aktivity, zamerané na zníženie výskytu obezity detskej a dospelostej populácie. Zlé stravovacie návyky a nízka fyzická inaktivita predstavujú významné faktory obezity u dospelých, rovnako ako aj u detí a mladých ľudí. Uvedené faktory vedú k nadhmotnosti a obezite a v dôsledku toho sa môžu uplatniť nezávislé rizikové faktory chronických neprenosných ochorení.

Riešiteľským pracoviskom tejto úlohy sú všetky RÚVZ v SR.

Etapy riešenia:

Každoročne od roku 2015 do roku 2025 realizovať priority a) b) a c). Každé tri roky realizovať aktivity v rámci priority d).

Odpočet plnenia úlohy:

a) Podpora zdravého štartu do života

V kalendárnom roku 2022 neboli organizované aktivity tohto typu z dôvodu, že rodinné centrá v okrese Veľký Krtíš nie sú prevádzkované - bola zrušená ich činnosť.

b) Podpora zdravšieho prostredia na školách

V priebehu kalendárneho roka 2022 v školských bufetoch boli vykonané 3 kontroly zamerané na predávaný sortiment. V školských jedálňach boli vykonané kontroly dodacích listov používaného sortimentu potravín s cieľom zistiť, aké je percentuálne zastúpenie ponúkaných zdravých druhov potravín a potravín s množstvom prebytočnej energie, resp. potravín s vysokým obsahom soli, ktoré nezabezpečujú zdravý vývoj dieťaťa a prispievajú k riziku vzniku nadhmotnosti až obezity.

Edukačné aktivity v oblasti zdravého stravovania a zdravej výživy detí zabezpečujú a vykonávajú pracovníčky Oddelenia podpory zdravia.

Pri výkone štátneho zdravotného dozoru a úradnej kontroly potravín v 33 zariadeniach školského stravovania odborné pracovníčky oddelenia hygieny detí a mládeže sa zameriavali na zisťovanie pôvodu potravín, kontrolu hygienických podmienok prípravy a podávania stravy, zostavenie jedálnych lístkov, počet stravujúcich sa detí a mládeže, kontroly pestrosti stravy, realizáciu pitného režimu detí, zapojenie do školského mliečneho programu a programu školské

ovocie, podporu poskytovania desiat vyrábaných a podávaných zo školskej kuchyne. Snažíme sa obmedziť prístup k občerstveniu a ďalším doplnkovým možnostiam menej zdravých potravín v priestoroch školy.

Štátny zdravotný dozor a Úradná kontrola potravín boli vykonané v stravovacích zariadeniach určených pre deti a mládež a na zotavovacích podujatiach pre deti a mládež. Kontrolované bolo zabezpečenie podmienok pre prípravu stravy, pestrosť stravy a dodržiavanie zásad pri zostavovaní jedálneho lístka s ohľadom na odporúčané výživové dávky. Počet kontrol ŠZD v zariadeniach školského stravovania v roku 2022 bol 30. ÚKP bola vykonaná v 8 zariadeniach školského stravovania. Odber stravy na mikrobiologický rozbor bol vykonaný v 4 zariadeniach školského stravovania, počet odobratých vzoriek na mikrobiologický rozbor bol 10 vzoriek. Diétne stravovanie v školských stravovacích zariadeniach v okrese Veľký Krtíš nie je zabezpečené. Posudzovanie energetickej a biologickej hodnoty stravy sa vykonáva v rámci realizovaných projektov ÚVZ v SR.

c) Poskytovať nutričné vzdelávanie odborným zamestnancom školského stravovania v rámci projektov profesijných združení

V kalendárnom roku 2022 vedúca oddelenia HDM na poradu pracovníkov školského stravovania organizovanej Okresným úradom Banská Bystrica, odborom školstva nebola pozvaná. Vzdelávanie pracovníkov zariadení školského stravovania vykonávame počas výkonu ŠZD, resp. osobnými alebo telefonickými konzultáciami.

d) Podpora pohybových aktivít

V rámci úloh vyplývajúcich z PaP ÚVZ SR v kalendárnom roku 2022 úlohy na podporu pohybových aktivít neboli realizované. V rámci výkonu ŠZD na základných a stredných školách vykonávame aj monitoring telovýchovných podmienok žiakov základných a stredných škôl, vrátane vonkajších telovýchovných plôch z hľadiska dodržania požiadaviek príslušnej legislatívy.

Projekt COSI

Projekt COSI je súčasťou "Národného akčného plánu v prevencii obezity na roky 2015 - 2025". Zodpovedným riešiteľom projektu je Národný ústav detských chorôb v Bratislave. V roku 2022 bol realizovaný zber dát v rámci 6. kola projektu COSI. Uvedený projekt prebiehal vo viacerých európskych krajinách. Jednalo sa o anonymizovaný zber dát so súhlasom rodiča/ zákonného zástupcu dieťaťa v súlade s GDPR. Reprezentatívny súbor (štatisticky vybrané mestské aj vidiecke školy) zahŕňal deti vo veku 7-7,99 roka a 8-8,99 roka, cca 3000-3500 detí v každej vekovej kategórii z celého Slovenska. Pre RÚVZ Veľký Krtíš bol optimálny počet detí, ktoré by sa mali zmerať v okrese 25 detí pre obe vekové skupiny, každú osobitne.

Odpočet plnenia úlohy:

RÚVZ Veľký Krtíš v rámci realizácie projektu COSI oslovil dve základné školy v okrese (1 mestskú a 1 vidiecku ZŠ) so žiadosťou o spoluprácu. V spolupráci s vedením základných škôl bol uskutočnený výber žiakov, ktorí sa zúčastnili antropometrických meraní v dohodnutom termíne. Merania sa uskutočnili v školách vo vyhradenej miestnosti v ranných hodinách. Počas merania sa zaznamenával vek dieťaťa v mesiacoch, pohlavie, bydlisko, stupeň školskej dochádzky, dátum merania, oblečenie počas merania, hmotnosť, výška, obvod pása a bokov a komorbidita. Deti pri meraní boli v spodnej bielizni alebo v ľahkom gymnastickom oblečení,

vyzuté. Súčasťou projektu bol informovaný súhlas rodičov. Každému dieťaťu bol pri meraní odovzdaný dotazník o rodine, ktorý bol následne vyplnený rodičmi/ zákonnými zástupcami detí. Dotazník o rodine bol zameraný na výživu a pohybovú aktivitu. Školy vyplnili dotazník o škole, ktorý bol zameraný na pohybovú aktivitu a stravovanie detí v školách. Zozbierané údaje boli uložené do eformy vo formáte Excel. Po ukončení projektu boli excelovské tabuľky zaslané na ďalšie spracovanie odboru HDM ÚVZ SR Bratislava.

Úloha č. 4.2. - Hodnotenie jedálnych lístkov MŠ a ZŠ

Cieľom projektu je zmapovanie situácie v oblasti dodržiavania všeobecných zásad pre zostavenie jedálnych lístkov v zariadeniach spoločného stravovania detí MŠ a ZŠ a zistiť frekvenciu podávania vybraných druhov potravín (pokrmov).

Plnohodnotný, nutrične vyvážený jedálny lístok je dôležitým nástrojom pre napĺňanie výživových požiadaviek pre jednotlivé vekové skupiny stravníkov. Zásady zostavovania jedálnych lístkov patria do kompetencií rezortu školstva v zmysle prílohy č. 1 vyhlášky MŠ SR č. 330/2009 Z.z. o zariadení školského stravovania, ktoré boli odsúhlasené orgánom verejného zdravotníctva SR č. ÚVZ SR HDM/8236/17004/2007.

Pri hodnotení jedálnych lístkov (každý rok v 3 vybraných zariadeniach) sa využije bodový systém koeficientu a pre frekvenciu podávania vybraných druhov potravín z mesačných výdajok sa využije vypracovaná metodika bodového systému, na základe ktorého sa budú slovne hodnotiť školské jedálne motivačným spôsobom tak, aby sa dosiahol v zariadení nutrične vyvážený jedálny lístok.

Riešiteľským pracoviskom tejto úlohy sú všetky RÚVZ v SR.

Etapy riešenia:

Rok 2019 - 2022.

Rok 2022 - budú sa hodnotiť jedálne lístky v 3 ZŠ za obdobie jar, leto (mesačný jedálny lístok v mesiaci marec a máj).

Odpočet plnenia úlohy:

V kalendárnom roku 2022 boli z 3 školských jedální pri základných školách (1 mestská a 2 vidiecke ZŠ) vyžiadané jedálne lístky za mesiace marec a máj 2022 za účelom realizácie projektu. Hodnotenie jedálnych lístkov bolo realizované následne po obdržaní vypracovaných jedálnych lístkov. Závěry z hodnotenia jedálnych lístkov boli zaslané na ÚVZ SR v stanovenom termíne. Správa o hodnotení jedálnych lístkov bola zaslaná aj dotknutým ZŠ.

Úloha č. 4.3. - Úrazy u detí v Slovenskej republike:

Cieľom projektu je formou spolupráce s NCZI a regionálnymi nemocnicami získať vybrané informácie, týkajúce sa problematiky úrazov detí na Slovensku.

NCZI má v zmysle príslušnej legislatívy v správe Národné registre, medzi ktoré patrí aj Národný register úrazov, vyžadujúcich poskytnutie ústavnej zdravotnej starostlivosti s hlásením úrazov detí. Nakoľko klinickí lekári z dôvodu zaneprázdnenosti nehlásia reálny počet úrazov, uzavrela sa dohoda o spoluprácu medzi NCZI, Sekciou zdravia MZ SR a ÚVZ SR v oblasti zberu vybraných informácií o úrazoch detí v SR.

Riešiteľským pracoviskom tejto úlohy sú ÚVZ SR, vybrané regionálne nemocnice, RÚVZ v SR.

Etapy riešenia:

Rok 2019 a každé nasledujúce tri roky. Komunikácia RÚVZ s príslušnými pracovníkmi, príbežné odoberanie vyplnených dotazníkov pracovníkmi RÚVZ, vyplnenie excelovských tabuliek pracovníkmi RÚVZ, zaslanie vyplnených tabuliek zodpovednými osobami na NCZI mailom.

Odpočet plnenia úlohy:

Vedúca oddelenia HDM RÚVZ so sídlom vo Veľkom Krtíši nadviazala kontakt s poverenou zodpovednou pracovníčkou Všeobecnej nemocnice s poliklinikou, Veľký Krtíš pri koordinácii získavania vybraných informácií v problematike úrazov detí v SR. Zodpovedná pracovníčka VŠNsP komunikuje a spolupracuje s príslušnými pracovníkmi oddelení. Dotazníky boli príbežne vyplňané rodičmi, ktorých deti utrpeli úrazy a boli hospitalizované vo VŠNsP vo Veľkom Krtíši..

Po vyplnení dotazníkov poverená pracovníčka VŠNsP odovzdala zodpovednej pracovníčke oddelenia HDM RÚVZ so sídlom vo Veľkom Krtíši vyplnené dotazníky. Údaje z dotazníkov boli zadávané do mustry v programe Excel. V kalendárnom roku 2022 bolo vyplnených 36 dotazníkov. Databáza údajov bola zaslaná NCZI na ďalšie spracovanie a vyhodnotenie.

ODDELENIE EPIDEMIOLOGIE

Riešiteľské pracovisko: RÚVZ V.Krtíš odd. Epidemiológie

6.1. NÁRODNÝ IMUNIZAČNÝ PROGRAM (NIP SR)

Úloha:

Surveillance a kontrola ochorení preventabilných očkovaním

Manažment očkovania

Kontrola očkovania

Plnenie:

Úloha sa plní v súlade so zákonom č. 355/2007 Z.z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a Vyhláškou MZ SR č. 585/2008 Z. z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o prevencii a kontrole prenosných ochorení v znení neskorších predpisov.

Surveillance nákaz preventabilných očkovaním prebieha po celý rok. V spádovom území RÚVZ Veľký Krtíš bolo zaznamenaných 5 ochorení na nákozy proti ktorým je zavedené povinné očkovanie, a to 1x pertussis u 3 ročného dieťaťa s úplným očkovaním podľa poradne, 1 prípad parotitídy bez komplikácií, 2 prípady vírusovej hepatitídy typu B u dospelých neočkovaných osôb, 1 prípad pneumokokovej invazívnej nákazy u neočkovaného dieťaťa.

Okrem toho bolo evidovaných 29 prípadov ochorení preventabilných očkovaním, proti ktorým je možné očkovať na odporúčanie lekára. Jednalo sa o 23 prípadov varicely, 3 prípady rotavírusovej enteritídy, 1 prípad anogenitálnych bradavíc, 1 prípad meningokokovej meningitídy a 1 prípad kliešťovej encefalitídy. Ani jeden prípad ochorenia s odporúčaným očkovaním nebol zaočkovaný. V roku 2022 sme zaznamenali 8 759 prípadov ochorenia COVID-19, ktoré bolo v roku 2021 zaradené medzi nákozy preventabilné očkovaním.

Protiepidemické opatrenia boli vo všetkých predmetných ohniskách nákazy zabezpečené v plnom rozsahu.

Oddelenie epidemiológie vykonávalo individuálne konzultácie so všeobecnými lekármi pre deti a dospelých – písomne, telefonicky, emailom (najmä v súvislosti s očkovaním vojnových utečencov z Ukrajiny).

Laická verejnosť bola informovaná na webstránke regionálneho úradu ohľadne očkovania proti HPV infekcii.

V rámci EIW – Európskeho imunizačného týždňa – sa vytvoril informačný panel, ktorý bol určený pre verejnosť a zdravotníckych pracovníkov, ďalej sa pokračovalo distribúciou letákov pre pediatrické oddelenie Všeobecnej nemocnice s poliklinikou Veľký Krtíš. n.o. a ambulancie VLDD. Poradenská činnosť ohľadne očkovania pre laickú verejnosť a zdravotníckych

pracovníkov s dôrazom na ochorenie COVID-19 (posilňujúce dávky očkovania, adaptované vakcíny).

Na uverejnenom telefónnom čísle na webovej stránke RÚVZ sa mohla verejnosť informovať o problematike očkovania. Situácia v oblasti imunizácie je priebežne monitorovaná, lekárom nahlásené odmietnutia povinného pravidelného očkovania v detskom veku sú riešené pohovorom v Poradni očkovania. V prípade, zistenia porušenia povinnosti podľa § 51 ods. 1 písm. d) a ods. 3 zákona č. 355/2007 Z. z. správny orgán za tento priestupok na úseku verejného zdravotníctva ukladá blokovú pokutu v súlade s ustanovením § 56 ods.1 písm. k) a ods.3 zák.355/2007 Z.z..

V tomto roku sa inovovala webstránka RÚVZ zriadením novej položky pre Epidemiológiu – pridaním sekcie oznamy, kde sú doplnené špecializované pracoviská pre cestovnú medicínu, centrá pre očkovanie detí s komplikáciami a dostupná online verzia očkovacieho kalendára na rok 2022.

Administratívna kontrola očkovania:

V zmysle Usmernenia ÚVZ bola v kalendárnom mesiaci september 2022 odbornými pracovníkmi Oddelenia epidemiológie RÚVZ so sídlom vo Veľkom Krtíši vykonaná fyzická kontrola očkovania v 7 pediatrických obvodoch – sledovaný stav k 31.8.2022. Bolo skontrolované vykonanie očkovania u celého ročníka narodenia 2020, 2019, 2015, 2010, 2009 a 2008. Boli skontrolované záznamy detí, ktoré podliehali v danom veku základnému očkovaniu alebo preočkovaniu proti 10-tim chorobám. Zároveň bola vykonaná kontrola dodržiavania chladového reťazca vakcín, typy chladničiek v jednotlivých ambulanciách, vedenie evidencie zaočkovanosti, ako aj doočkovanie detí s dočasnými kontraindikáciami. Vo vyššie uvedených parametroch sledovanosti neboli zistené závažnejšie nedostatky. Nebola hlásená nežiaduca reakcia po očkovaní.

Vyhodnotenie administratívnej kontroly očkovania k 31.8.2022:

- základné očkovanie proti diftérii, tetanu, pertussis, vírusovej hepatitíde typu B, hemofilovým invazívnym nákazám, poliomyelitíde – v ročníku narodenia 2020 bolo zaočkovaných z celkového počtu detí 294 troma dávkami hexavalentnej vakcíny – 286 detí – 97,3%.
- základné očkovanie proti invazívnym pneumokokovým infekciám – v ročníku narodenia 2020 bolo z celkového počtu detí 294, zaočkovaných 286 detí troma dávkami konjugovanej PCV vakcíny - 97,3%.
- preočkovanie proti diftérii, tetanu, pertussis a poliomyelitíde (v 6.roku života), v kontrolovanom ročníku 2015 bolo z celkového počtu 302 detí zaočkovaných 299 detí vakcínou proti DTaP-IPV - 99%.
- druhé preočkovanie proti diftérii, tetanu, pertussis a poliomyelitíde (v 13.roku života) – v kontrolovanom ročníku 2008 bolo z celkového počtu 298 detí zaočkovaných vakcínou proti dTaP-IPV 293 detí – 98,3%.
- základné očkovanie proti osýpkam, mumpsu a rubeole:
  - o v kontrolovanom ročníku narodenia 2020 bolo z celkového počtu 294 detí zaočkovaných 285 detí trivakcínou proti MMR – 96,9%.

- v kontrolovanom ročníku narodenia 2019 bolo z celkového počtu 303 detí zaočkovaných proti MMR – 296 detí – 97,7%.
- preočkovanie proti osýpkam, rubeole, parotitíde (v 11.roku života):
  - v kontrolovanom ročníku narodenia 2010 bolo z celkového počtu 295 detí zaočkovaných 290 detí – 98,3%.
  - v kontrolovanom ročníku narodenia 2009 bolo z celkového počtu 346 detí zaočkovaných 342 detí – 98,8%.

Celookresná úroveň očkovania v sledovanom období v okrese Veľký Krtíš dosiahla 97,9%. V porovnaní s minulým rokom je evidovaný pokles zaočkovanosti o 0,4%. Záverečná správa z kontroly očkovania bola v termíne odoslaná na RÚVZ v sídle kraja.

6.2. SURVEILLANCE INFEKČNÝCH OCHORENÍ

Úloha:

Zlepšenie hlásenia prenosných ochorení

Zlepšenie informovanosti a zvýšenie edukácie obyvateľstva v problematike prenosných ochorení

Zlepšenie komunikácie s poskytovateľmi zdravotnej starostlivosti

Plnenie:

V priebehu roka 2022 bolo hlásených v spádovom území RÚVZ Veľký Krtíš - 9 042 individuálnych prípadov prenosných chorôb, kde boli zabezpečené príslušné protiepidemické opatrenia, edukácia v ohnisku nákazy a monitorovanie dopadu na zdravie jednotlivých prípadov. Došlo k vzostupu počtu hlásených a spracovaných prípadov o 30 %. Tento nárast bol zapríčinený pokračovaním pandémie COVID-19, ktorý tvoril 97,7 % všetkých prípadov. Napriek tomu bola pozornosť venovaná alimentárnym nákazám najmä vírusového pôvodu, nákazám preventabilným očkovaním, zoonózam a vysoko nebezpečným nákazám.

V oblasti skvalitnenia hlásenia prenosných ochorení, nozokomiálnych nákaz, ARO a ChPO boli oslovení a upozornení na povinnosť hlásenia prenosných ochorení podľa prílohy č.5 Zákona 355/2007 Z.z. primári jednotlivých oddelení ústavného zariadenia v pôsobnosti RÚVZ Veľký Krtíš, všeobecní lekári a mikrobiologické laboratórium. Napriek snahám sa nepodarilo dosiahnuť ideálny stav hlásnej služby. Zlepšila sa komunikácia s nemocnicou najmä v spolupráci pri zabezpečovaní protiepidemických opatrení pri ochorení COVID-19 a v hlásení ťažkých respiračných stavov.

Prechod na nový spôsob surveillance respiračných nákaz počas chrípkovej sezóny 2022/2023 a zabezpečenie nových sentinelových lekárov VLD a VLDD do celoročného sentinelového monitorovania za pôsobnosť RÚVZ Veľký Krtíš – spolupracujúci VLDD – 1 a VLD -1 lekár. Skvalitnenie spolupráce s primármi oddelení nemocnice pri monitoringu a hlásení SARI (Severe Acute Respiratory Infection).

Na mesačnej báze sú všeobecní lekári pre deti, dorast a všeobecní lekári pre dospelých zo strany RÚVZ informovaní o epidemiologickej situácii v okrese Veľký Krtíš, rovnako ako odbor krízového riadenia. Príprava powerpoint prezentácie so zhodnotením 3 rokov pandémie

COVID-19 a spracovanie intenzivistickej kazuistiky, ktoré boli odprezentované odborným pracovníkom RÚVZ.

Vo vzťahu k zlepšeniu informovanosti a zvýšení edukácie obyvateľstva v problematike infekčných ochorení sú aktivity zabezpečované prostredníctvom webovej stránky RÚVZ, sociálnymi sieťami. Dôležité informácie ohľadne ochorenia COVID-19 boli publikované v článkoch MY-SME Novohrad a v regionálnych novinách POKROK. Zriadená COVID telefonická linka na oddelení epidemiológie bola pre verejnosť nepretržite k dispozícii.

6.3. INFORMAČNÝ SYSTÉM PRENOSNÝCH OCHORENÍ - EPIS

Priebežné a rýchle hlásenie prípadov prenosných ochorení do systému EPIS

Priebežná kontrola údajov

Plnenie:

Informačný systém prenosných ochorení je denne využívaný na evidenciu a hlásenie prenosných ochorení, na zabezpečenie analýz a grafické spracovanie ich trendu. V hodnotenom období bolo spracovaných a do systému vložených:

- 9 042 prípadov prenosných ochorení,
- 44 nozokomiálnych nákaz,
- 22 epidémií,
- 12 hlásení do SRV (systému rýchleho varovania) – 1 Creuzfeldtova-Jakobova choroba, 1 primárny genitálny syfilis, 2 Guillainov-Barrého syndrómy, 1 divý kašeľ vyvolaný Bordetela pertussis, 1 legionárska choroba, 1 nešpecifikovaná encefalitída, myelitída, encefalomyelitída, 1 stredoeurópska kliešťová encefalitída, 1 meningokoková meningitída, 3 epidémie SARS-CoV-2.

V hodnotenom období sme vydali 20 rozhodnutí na vyhľadanie podozrivých z nákazy a 12 nariadení opatrení v ohniskách nákazy prenosných ochorení rozhodnutím.

6.4. NOZOKOMIÁLNE NÁKAZY

Úlohy:

Analýza výskytu nozokomiálnych nákaz

Skvalitnenie surveillance nozokomiálnych nákaz

Zvýšenie bezpečnosti pacientov v zdravotníckych zariadeniach

Vykonávanie priebežnej kontroly dodržiavania hygienicko-epidemiologického režimu

Kontrola dodržiavania štandardných postupov hygienickej a chirurgickej dezinfekcie rúk

Edukácia zdravotníckych pracovníkov v prevencii NN

Plnenie:

V rámci tejto úlohy je na základe pravidelného harmonogramu vykonávaný mikrobiálny monitoring lôžkovej časti zdravotníckych zariadení, kontrola účinnosti sterilizačnej techniky, kontrola dodržiavania nariadeného zvýšeného hygienicko-epidemiologického režimu v zdravotníckych zariadeniach pri výskyte závažných NN.

Zabezpečenie sledovania kolonizácie/ infekcie pacientov závažnými nemocničnými patogénmi (s dôrazom na MRSA, VRE, C. difficile, CPE) s následnou realizáciou rýchlych a cielených protiepidemických opatrení na zamedzenie šírenia v prostredí zdravotníckeho zariadenia a zabránenie prenosu do komunitného prostredia (vypracovanie názorných opatrení distribuovaných na lôžkové oddelenia VŠNsP Veľký Krtíš n.o.).

V roku 2022 bolo zo zdravotníckych zariadení okresu Veľký Krtíš hlásených 44 prípadov nozokomiálnych nákaz (najčastejšou zaznamenanou NN bol COVID-19 potvrdený PCR testom v 27 prípadoch a enterokolitídy zapríčinené Clostridium difficile v 8 prípadoch). V porovnaní trendu NN s predošlým rokom, je evidovaný pokles hlásených NN o 26 prípadov.

V rámci výkonu ŠZD bolo v roku 2022 odobratých 120 vzoriek sterov z prostredia, rúk personálu a sterilného materiálu.

Projekt vzdelávania ústavného zdravotníckeho personálu sa v roku 2022 vzhľadom na epidemiologickú situáciu nerealizoval.

6.5. MIMORIADNE EPIDEMIOLOGICKÉ SITUÁCIE

Plnenie:

Riešenie mimoriadnych situácií do značnej miery, rovnako ako predošlý rok bolo sústredené na pokračujúcu pandémiu akútneho respiračného ochorenia COVID-19, spôsobeného koronavírusom SARS-CoV-2 a na očakávanú migračnú vlnu vojnových utečencov z Ukrajiny.

- Edukácia všeobecných lekárov pre deti a dorast, všeobecných lekárov pre dospelých ohľadne meniacich sa protiepidemických opatrení, konzultácia ohľadne aplikácie posilňovacích dávok vakcín a adaptovaných vakcín proti ochoreniu COVID-19, sprostredkovanie aktuálnych informácií ohľadne opičích kiahní, západonílskej horúčky.
- Spolupráca so všeobecnými lekármi pre deti a dorast a všeobecnými lekármi pre dospelých pri dôslednom monitoringu epidemiologickej situácie vo vzťahu k bezpečnostnej situácii na Ukrajine.
- Spolupráca s Okresným úradom pri mapovaní zriadených ubytovacích zariadení poskytujúcich ubytovanie vojnovým utečencom z Ukrajiny, s dôrazom na výskyt prenosných ochorení.
- Spolupráca s ústavným zdravotníckym zariadením pri reprofilizácii a dereprofilizácii lôžkového fondu vyhradeného pre COVID pacientov.
- Spolupráca s DSS.
- Reorganizácia pracovných činností na oddelení epidemiológie.
- Účasť na zasadnutiach krízového štábu.
- Participácia na druhej fáze projektu monitoringu odpadových vôd na detekciu SARS-CoV-2.

- V rámci Systému rýchleho varovania bolo vykonaných 10 hlásení mimoriadneho významu.

Počas roka 2022 bol zaznamenaný epidemický výskyt prenosných ochorení v epidemiologickej súvislosti na salmonelovú enteritídu 1x (rodinný výskyt), 26x epidemický výskyt koronavírusovej infekcie (z toho 5 rodinných epidémií).

6.6. ENVIROMENTÁLNA SURVEILANCE POLIOMYELITÍDY A SLEDOVANIE VDPV

Úloha:

Monitorovanie cirkulácie divých vakcinálnych kmeňov poliovírusov vyšetrením odpadových vôd s osobitným zreteľom na sledovanie tzv. VDVP (Vaccine Derived Polio Viruses).

Plnenie:

V roku 2022 bolo na základe stanoveného harmonogramu odobratých 12 vzoriek odpadových vôd na enterálne vírusy z ČOV mesta Veľký Krtíš a z ČOV Opatovská Nová Ves (25.1., 8.3.22., 17.5.22., 19.7.22., 20.9.22., 22.11.2022). Všetky vyšetrenia boli ukončené negatívnym výsledkom na detekciu POLIO vírusov. Výsledky odpadových vôd potvrdzujú, že cirkulácia divých a vakcinálnych kmeňov poliovírusov sa v populácii nášho regiónu nevyskytujú.

6.7. PREVENCIA HIV/AIDS

Úloha:

Zvýšenie úrovne informovanosti a zmeny postojov mladých ľudí v problematike HUV/AIDS a iných pohlavne prenosných ochorení.

Plnenie:

Na úrovni okresu Veľký Krtíš bola úloha realizovaná v spolupráci s Oddelením podpory zdravia a výchovy k zdraviu. V nadväznosti na Svetový deň boja proti AIDS boli zdravotno- výchovné aktivity zamerané na prevenciu HIV/AIDS – články s danou problematikou boli zverejnené na webovom sídle RÚVZ Veľký Krtíš a boli ďalej uverejňované na internetových platformách. V spoločných priestoroch úradu boli zhotovené názorné informačné panely. V rámci Európskeho týždňa testovania 2022 bola dňa 24.11.2022 sprostredkovaná výzva na bezplatné testovanie na HIV či vírusovú hepatitídu typu B a C, ktoré bolo organizované vybranými poradňami RÚVZ k problematike HIV/AIDS.

V roku 2022 boli oslovené 4 stredné školy v okrese Veľký Krtíš zaslaním informačných materiálov). Intervencie so študentami neboli interaktívne vykonávané.

6.8. PORADNE OČKOVANIA

Úloha:

Posilnenie informovanosti o očkovaní a očkovaním preventabilných ochorení.

Plnenie:

Činnosť poradne očkovania pokračovala na RÚVZ so sídlom vo Veľkom Krtíši aj v roku 2022 a bola spropagovaná na webovej stránke úradu. Poskytované boli individuálne usmernenia rodičov telefonicky a emailovou komunikáciou.

Laická verejnosť je informovaná o dôležitosti a benefítoch očkovania formou poskytovania materiálov o očkovaní, ktoré boli distribuované do pediatrických ambulancií a Všeobecnej nemocnice s poliklinikou Veľký Krtíš n.o. s aktuálnym očkovacím kalendárom.

V roku 2022 sme obdržali od všeobecných lekárov pre deti a dorast 18 hlásení odmietnutia povinného očkovania, v 16 prípadoch bola uložená bloková pokuta na základe zistenia porušenia povinnosti podľa §51 ods. 1 písm. d) a ods.3 zákona č. 355/2007 Z.z., a v 5 prípadoch bolo spáchanie priestupku riešené v rozkaznom konaní. V roku 2022 sme sa venovali aj doriešeniu hlásení odmietnutia povinného pravidelného očkovania z roku 2021.

6.9. ZVÝŠENIE POVEDOMIA BUDÚCICH RODIČOV O OCHORENIACH PREVENTABILNÝCH OČKOVANÍM A VÝZNAME OČKOVANIA**Úloha:**

Hlavným cieľom projektu je zvýšenie vedomostí budúcich rodičov o ochoreniach preventabilných očkovaním a o význame očkovania za účelom udržania vysokej úrovne zaočkovanosti v Slovenskej republike.

Plnenie:

Vzhľadom na personálne poddimenzovanie oddelenia epidemiológie a vzhľadom k pokračujúcej pandémie COVID-19, sa RÚVZ v roku 2022 nezapojil do projektu "Zvýšenie povedomia budúcich rodičov o ochoreniach preventabilných očkovaním a význame očkovania".

OBLASŤ PODPORA ZDRAVIA

Riešiteľské pracovisko: RÚVZ V.Krtíš odd. Poradňa zdravia

9. PODPORA ZDRAVIA

9.1 ZDRAVOTNÉ UVEDOMENIE A SPRÁVANIE OBYVATEĽOV SR

Úrad verejného zdravotníctva SR realizuje pravidelné sledovanie ukazovateľov zdravotného stavu a zdravotného uvedomenia obyvateľov Slovenskej republiky s cieľom zvyšovať informovanosť a zdravotné uvedomenie občanov, navodzovať postupnú zmenu postoja obyvateľov k vlastnému zdraviu, preventívne chrániť ich zdravotný stav, ako aj získavať informácie napríklad o stravovacích zvyklostiach občanov, o intenzite ich pohybovej aktivity a postupne dosahovať znižovanie rizikových faktorov ovplyvňujúcich zdravie.

V nadväznosti na predchádzajúcu realizáciu prieskumu Zdravotné uvedomenie a správanie sa obyvateľov SR v rokoch 2013, 2016 a 2019 sme vykonali opätovný zber dát prieskumu Zdravotné uvedomenie a správanie sa obyvateľov Slovenskej republiky za rok 2022. Cieľom prieskumu bolo zistiť dôležité atribúty zdravotného uvedomenia a správania sa obyvateľov Slovenskej republiky pomocou dotazníkového prieskumu.

RÚVZ Veľký Krtíš, rovnako ako ostatné úrady, vykonalo zber a vyhodnotenie 104 dotazníkov. Počet respondentov v príslušnej vekovej kategórii podľa pohlavia a bývania bol priamo zadáný. Vyplnené dotazníky sme evidovali v databáze, v programe Excel.

9.2 PRIESKUM ZDRAVOTNEJ GRAMOTNOSTI OBYVATEĽOV SR

Základy siete M-POHL boli postavené na výstupoch z pilotného Európskeho prieskumu zdravotnej gramotnosti HLS-EU (2009-2012). Slovenská republika zrealizovala prvý prieskum zdravotnej gramotnosti HLS19 v roku 2020 v spolupráci s 20 zapojenými európskymi krajinami. Prieskum sa zameriaval na kognitívne a sociálne zručnosti určujúce motiváciu a schopnosť jednotlivcov získať prístup k informáciám, zameraným na zdravotné otázky, porozumieť im a využívať ich spôsobom, ktorý podporuje a udržiava dobré zdravie - a to aj v rámci digitálneho priestoru.

Do posledného prieskumu HLS19 sme sa zapojili v roku 2020. Výsledky prieskumu HLS19 za rok 2020 budú k dispozícii v publikácii HLS19: Európsky prieskum zdravotnej gramotnosti v SR 2019 – 2021.

Pracovníčky OPZaVkJ RÚVZ Veľký Krtíš naďalej sledujú vývoj zdravotného stavu obyvateľstva v našom okrese. V zmysle Projektu „Myslime včas na svoje zdravie, aby sme sa mohli tešiť z aktívnej staroby“ sme realizovali viaceré výjazdové aktivity, smerované na cieľovú skupinu občanov produktívneho veku, ktorí však majú kvôli výkonu pracovnej činnosti obmedzené možnosti osobne navštíviť priestory PZ. Zamerali sme sa na vyšetrenie a sledovanie parametrov, týkajúcich sa kardiovaskulárnych ochorení.

Spolu sme vykonali 3 výjazdové aktivity, počas ktorých bolo vyšetrených celkom 50 klientov:

- 2 pre zamestnancov ÚPSVaR Veľký Krtíš,
- 1 pre zamestnancov PAZZ s.r.o. Veľký Krtíš.

9.3 NÁRODNÝ AKČNÝ PLÁN V PREVENCII OBEZITY NA ROKY 2015 - 2025

V súlade s cieľom NPP0 vytvoriť spoločensky prospešný systém, ktorý má viesť k zníženiu incidencie a prevalencie nadhmotnosti a obezity, sme naďalej pokračovali v aktivitách, ktorých cieľom je eliminovať ich epidemický výskyt. Úlohy sú plnené v súčinnosti s inými oddeleniami RÚVZ Veľký Krtíš.

V nadväznosti na preventívne programy sa naďalej zameriavame na vybrané chronické ochorenia, ktoré vo veľkej miere súvisia s nadhmotnosťou a obezitou. Prvý polrok 2022 bol ešte výrazne obmedzený pretrvávajúcou pandémiou ochorenia COVID-19. Pracovníčky OPZaVkJ RÚVZ Veľký Krtíš vykonávali prevažne aktivity, súvisiace s trasovaním pozitívnych pacientov na ochorenie COVID-19.

Počas prvého polroka 2022 boli vykonávané poradenské aktivity dištančne - elektronickou formou. Problematiku správneho životného štýlu, vrátane eliminácie výskytu obezity a osvojenie si primeranej pohybovej aktivity, sme riešili odborným poradenstvom pre žiakov Špeciálnej základnej školy vo Veľkom Krtíši. Prostredníctvom e-mailu im bola zaslaná prednáška, DVD prezentácia na tému Zdravý životný štýl a zdravotno-výchovné materiály s uvedenou problematikou.

Pri príležitosti Svetového dňa obezity (4.marec) prebehla informačná kampaň prostredníctvom sociálnych sietí a webu Úradu verejného zdravotníctva SR. V období od 4.03.2022 do 11.3.2022 bola publikovaná séria osvetových príspevkov, zameraných na obezitu. Na každý pracovný deň boli naplánované prehľadné informácie o obezite ako ochorení a jej vplyve na ľudský organizmus, ktoré vypracoval Odbor podpory zdravia a výchovy ku zdraviu v spolupráci s Odborom komunikácie ÚVZ SR. Uverejnili sme informácie na webovej stránke RÚVZ Veľký Krtíš, Facebooku a v priestoroch PZ sme vytvorili informačný panel k uvedenej problematike.

Pri príležitosti Svetového dňa zdravia (7.apríl) sme uverejnili edukačné materiály, ktoré vytvoril ÚVZ SR v spolupráci s odborom komunikácie ÚVZ SR. Zdravotno-výchovné materiály boli prezentované verejnosti prostredníctvom sociálnych sietí (Facebook). Informácie o Svetovom dni zdravia sme zaslali aj 20 základným školám v okrese Veľký Krtíš a 7 starostom obcí. Pre seniorov v Domovoch sociálnych služieb a pre klientov denných stacionárov v našom regióne sme zaslali odporúčania a materiály na témy Znečistené ovzdušie a jeho vplyv na zdravie ľudí., Dominový efekt: klimatická kríza, Potraviny a infekčné ochorenia., Deväť faktorov WHO a klíma a zdraví .

S III. Základnou školou vo Veľkom Krtíši, zapojenou do projektu „Viem, čo zjem“, bol vzhľadom na nepriaznivú epidemiologickú situáciu koncom roka 2022 telefonicky dohodnutý termín výkonu prednášok na mesiac marec 2023. Cieľom projektu je motivovať žiakov základných škôl vo veku 8 – 12 rokov k vyváženému životnému štýlu, správny stravovacím návykom a podporiť ich záujem o pohybové aktivity.

Cieľom Svetového dňa pohybu ku zdraviu (10.máj) je zvýšiť verejné povedomie o zdravom životnom štýle, založenom na dostatku primeraného pohybu. Pri tejto príležitosti OPZ aVkZ RÚVZ Veľký Krtíš zorganizoval rýchlu chôdzu okolo mesta Veľký Krtíš (okruh o dĺžke 5 km). Vytvorili sme plagát, situačnú mapu a oslovili sme obyvateľov mesta Veľký Krtíš, ktorí sa nemohli podujatia zúčastniť, aby sa v rámci svetového dňa zapojili do akejkoľvek fyzickej aktivity.

9.3.1 VYZVI SRDCE K POHYBU - Celonárodná medzinárodné koordinovaná kampaň na zvýšenie pohybovej aktivity dospelých populácie

Cieľom tejto kampane je zlepšenie zdravotného stavu obyvateľov Slovenska elimináciou jedného z najvýznamnejších rizikových faktorov chronických neinfekčných ochorení – pohybovej inaktivity. Kampaň býva vyhlasovaná každé dva roky, naposledy v roku 2021. V prípade pokračovania kampane v roku 2023 sa do nej opäť zapojíme.

9.4 PODPORA ZDRAVIA ZNEVÝHODNENÝCH KOMUNIT

Cieľom tohto programu je zabezpečiť aktivity zamerané na podporu zdravého životného štýlu. Aktívne spolupracujeme s príspevkovou organizáciou Ministerstva zdravotníctva SR - Zdravé regióny. V nadväznosti na Stratégiu rovnosti, inklúzie a participácie Rómov do roku 2030 sme vyjadrili súhlasné stanovisko k realizácii zdravotno-výchovných aktivít v spoluprácu medzi OPZaVkZ RÚVZ Veľký Krtíš, neziskovou organizáciou Zdravé komunity a Komunitným centrom menších v meste Veľký Krtíš.

V roku 2022 sme oslovili koordinátorku Komunitného centra so žiadosťou o spoluprácu v rámci úlohy „Realizácia zdravotno-výchovných aktivít v oblasti podpory zdravého životného štýlu a prevencie ochorení u MRK“. V mesiaci november sme naplánovali realizáciu zdravotno-výchovných aktivít pre obyvateľov obce Čelovce, kde sa nachádza aj komunitné centrum pre MRK. Témou plánovaných aktivít bol boj proti drogám a samostatne aj problematika alkoholu. Vzhľadom na nepriaznivú epidemiologickú situáciu boli vykonané zdravotno-výchovné aktivity dištančnou formou. Pracovníčky Zdravých regiónov sme zaslali zdravotno-výchovné materiály, ktoré distribuovala priamo obyvateľom rómskej osady. Tematika letákov bola rôzna, napr. Fetálny alkoholový syndróm, Prevencia drogových závislostí, Prevencia fajčenia, Európsky týždeň boja proti drogám, Prevencia látkových závislostí s dôrazom na alkohol atď. Zároveň sme pre potreby miestneho komunitného centra poskytli aj DVD k uvedenej tematike, ktoré bude využité v prípade zlepšenia epid. situácie.

9.5 STRATÉGIA ROZVOJA PORADENSKÝCH CENTIER OCHRANY

A PODPORY ZDRAVIA SR

Zámerom PCOaPZ je zvyšovanie povedomia a informovanosti o možnostiach prevencie neprenosných chorôb a zvyšovanie zdravotnej gramotnosti jednotlivcov, komunit a obyvateľstva SR. Aktívnym vyhľadávaním a ovplyvňovaním rizikových faktorov aj zlepšiť zdravotný stav obyvateľov prostredníctvom poradenstva zameraného na pozitívnu zmenu spôsobu života, s využitím vedecky overených poznatkov a metód z oblasti medicíny a verejného zdravotníctva.

Materiálno-technické vybavenie pre výkon poradenskej činnosti sa oproti predchádzajúcemu roku nezmenilo - v roku 2021 bol zakúpený prístroj Afinion TM2 ako náhrada za pôvodne používaný prístroj Reflotron. Prístroj Accutrend Plus a SD LIPIDOCARE (lipidový merací prístroj), požívame hlavne pri výjazdových akciách.

V roku 2023 bude k dispozícii nový program TZS na evidenciu a štatistické hodnotenie vyšetrení.

Služby OPZaVkJ RÚVZ Veľký Krtíš pre verejnosť boli v prvom polroku 2022 - vzhľadom na pretrvávajúcu nepriaznivú epidemiologickú situáciu a personálne obsadenie oddelenia (vedúca oddelenia vykonávala prácu na oddelení iba na 0,5 úväzok a na ďalší 0,5 úväzok bola vedúcou Oddelenia epidemiológie), vykonávané iba obmedzene.

V Poradni zdravia bolo ambulantnou formou v roku 2022 vyšetrených 21 klientov. Vykonali sme tiež 3 výjazdové aktivity, kde bolo spolu vyšetrených 50 klientov. Do TZS bolo zaradených celkom 71 klientov.

Činnosť nadstavbových poradní bola v roku 2022 vzhľadom na pandémiu COVID-19 minimalizovaná. Konzultačné služby využili 4 záujemcovia o výkon pohybovej aktivity.

9.6 NÁRODNÝ AKČNÝ PLÁN PRE PROBLÉMY S ALKOHOLOM NA

ROKY 2021-2030

Cieľom je zvýšiť zdravotné uvedomenie a zdravotnú gramotnosť o rozsahu a povahe zdravotných, sociálnych a ekonomických účinkov škodlivého užívania alkoholu, ako aj redukovať negatívne dopady pitia alkoholu na rôzne cieľové skupiny, presadzovaním dôsledného dodržiavania regulačných opatrení zo strany štátu.

V rámci Európskeho týždňa boja proti drogám a tiež v oblasti Prevenie látkových závislostí s dôrazom na alkohol boli elektronicky zaslané zdravotno-výchovné materiály 21 pracovníkom RÚVZ Veľký Krtíš a zároveň bola v priestoroch PZ umiestená pre širokú verejnosť informačná tabuľa k danej problematike. Edukačné materiály boli distribuované aj do Hontiansko-novohradskej knižnice A.H.Škultétyho vo Veľkom Krtíši a do všetkých stredných škôl v okrese Veľký Krtíš. Zároveň im boli poskytnuté DVD „Alkohol skrytý nepriateľ“ a „Až do dna“ na dištančné vzdelávanie študentov.

V spolupráci so Zdravými regiónmi sme pre potreby asistentky podpory zdravia zaslali zdravotno-výchovné materiály a DVD s protidrogovou tematikou (Fetálny alkoholový syndróm, Alkohol – skrytý nepriateľ, Až do dna) aj pre obyvateľov rómskej osady v obci Čelovce a to v rámci úlohy Realizácia zdravotno-výchovných aktivít v oblasti podpory zdravého životného štýlu a prevencii prenosných ochorení u MRK. Informácie sme uverejnili aj na webovej stránke RÚVZ Veľký Krtíš a na Facebooku.

Pri príležitosti Medzinárodného dňa proti zneužívaniu drog a nelegálnemu obchodovaniu s nimi sme oslovili základné školy v okrese Veľký Krtíš s ponukou na zapojenie sa do výtvarnej aktivity pod názvom „Takto trávim svoj voľný čas“. Do súťaže sa prihlásila Základná škola s materskou školou Želovce, ktorá poslala 13 výtvarných prác.

9.7 NÁRODNÝ PROGRAM PODPORY ZDRAVIA PRE ROKY

2021- 2030

Národný program podpory zdravia je prioritne zameraný na ovplyvňovanie determinantov zdravia, znižovanie rizikových faktorov vyskytujúcich sa u obyvateľstva a na zvyšovanie zainteresovanosti jednotlivých zložiek spoločnosti. Hlavným cieľom aktualizovaného programu podpory zdravia ostáva dlhodobé zlepšovanie zdravotného stavu obyvateľstva Slovenskej republiky - elimináciou výskytu porúch zdravia, ktoré znižujú kvalitu života a ohrozujú človeka predčasnou smrťou.

Svoje aktivity v oblasti zdravého životného štýlu OPZaVkZ RÚVZ Veľký Krtíš smeruje prioritne na mladú generáciu. Venujeme sa tiež výžive a stravovacím zvyklostiam, upozorňujeme na dôležitosť fyzickej aktivity. Problematiku alkoholu, fajčenia a drog sme zastrešili distribúciou piatich druhov edukačných materiálov pre všetky stredné školy v okrese Veľký Krtíš, ktorým boli zároveň poskytnuté DVD „Alkohol skrytý nepriateľ“ a „Až do dna“.

Pri príležitosti Medzinárodného dňa proti zneužívaniu drog a nelegálnemu obchodovaniu s nimi sme na www stránke RÚVZ Veľký Krtíš uverejnili výtvarné práce 13 žiakov Základnej školy s materskou školou Želovce na tému „Takto trávim svoj voľný čas“.

V poradenskom centre priebežne zisťujeme rizikové faktory chronických neinfekčných ochorení a intervenujeme v závislosti od výsledkov vyšetrení - poučením o vhodných aktivitách na ozdravenie životného štýlu alebo v prípade výrazne zhoršených výsledkov odoslaním klienta k ošetrovateľovi na ďalšiu diagnostiku a liečbu. Máme zriadenú Poradňu pohybovej aktivity, Poradňu zdravej výživy a Poradňu na odvykanie od fajčenia, ktorých služby môžu obyvatelia okresu v prípade záujmu bezplatne využívať.

Linka na odvykanie od fajčenia funguje v SR od roku 2016. Podľa harmonogramu ÚVZ SR poskytujú odborní pracovníci 36 RÚVZ v Slovenskej republike rady a pomoc volajúcim. V rámci rozhovoru je klientom okrem prvotných informácií a akútnej pomoci ponúkaná aj možnosť navštíviť poradne na odvykanie od fajčenia, ktoré sú zriadené pri regionálnych úradoch verejného zdravotníctva.

V rámci preventívnych opatrení na znižovanie výskytu infekčných ochorení sme zaslali edukačné materiály pre potreby Špeciálnej základnej školy vo Veľkom Krtíši s tematikou správnej životosprávy. V oblasti podpory zdravého životného štýlu, obezity a prevencii prenosných ochorení u MRK sme v spolupráci so Zdravými regiónmi distribuovali zdravotno - výchovné materiály a DVD „Alkohol – skrytý nepriateľ“ a „Až do dna“ do Komunitného centra v obci Čelovce.

Vykonávame tiež rôzne edukačné aktivity, či už pri príležitosti Svetových dní alebo aj na požiadanie záujemcov zo strany vzdelávacích inštitúcií. V decembri 2022 sme takto vykonali edukáciu 75 detí z Materskej školy na ulici Červenej armády vo Veľkom Krtíši a to v rámci projektu „Zúbky“, kde boli deťom formou prednášky, ale aj hravou formou (DVD, omalovánky) odprezentované informácie a správnej stomatohygiene.

**Regionálny úrad verejného zdravotníctva
so sídlom vo Vranove nad Topľou**

1. ODBOR HYGIENY ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA

Č. Ú.	NÁZOV ÚLOHY	GESTOR ÚLOHY
1.1.	PLNENIE AKČNÉHO PLÁNU PRE ŽIVOTNÉ PROSTREDIE A ZDRAVIE OBYVATEĽOV SLOVENSKEJ REPUBLIKY (NEHAP V.)	ÚVZ SR
	ÚVZ SR, vybrané RÚVZ v SR	Rok 2022 a ďalšie roky
1.2.	PROTOKOL O VODE A ZDRAVÍ – PLNENIE NÁRODNÝCH CIEĽOV	ÚVZ SR
	ÚVZ SR, vybrané RÚVZ v SR	Podľa vládou schváleného plánu plnenia národných cieľov
1.3.	ĽUDSKÝ BIOMONITORING – SLEDOVANIE ZÁŤAŽE SKUPÍN OBYVATEĽSTVA VYBRANÝM CHEMICKÝM FAKTOROM V ŽIVOTNOM PROSTREDÍ A PRACOVNOM PROSTREDÍ	ÚVZ SR
	ÚVZ SR, RÚVZ so sídlom v Banskej Bystrici a ďalšie vybrané RÚVZ v SR	Rok 2022 a ďalšie roky
1.4.	MAPOVANIE PRÍTOMNOSTI BAKTÉRIÍ RODU LEGIONELLA V ZARIADENIACH SOCIÁLNYCH SLUŽIEB	ÚVZ SR
	ÚVZ SR a vybrané RÚVZ v SR	Rok 2022
1.5.	MAPOVANIE AKTUÁLNEHO STAVU VÝSKYTU PESTICÍDNYCH LÁTKO A MIKROPOLUTANTOV V PITNÝCH VODÁCH	NRC pre pitnú vodu
	ÚVZ SR, vybrané RÚVZ v SR	Rok 2022

1.1 PLNENIE AKČNÉHO PLÁNU PRE ŽIVOTNÉ PROSTREDIE A ZDRAVIE OBYVATEĽOV SLOVENSKEJ REPUBLIKY (NEHAP V.)

Cieľ

Zlepšenie zdravotného stavu obyvateľstva SR prostredníctvom zlepšenia stavu environmentálnych determinantov zdravia; redukcia ochorení súvisiacich s kvalitou vonkajšieho i vnútorného ovzdušia, ochorení súvisiacich s pitnou a rekreačnou vodou, ochorení súvisiacich s nadmerným environmentálnym hlukom, kontaminovanými územiami, nebezpečnými chemickými látkami, UV žiarením a zmenou klímy.

RÚVZ so sídlom vo Vranove nad Topľou **nebol zaradený** v roku 2022 do plnenia tejto úlohy.

1.2 PROTOKOL O VODE A ZDRAVÍ - PLNENIE NÁRODNÝCH CIEĽOV

Cieľ

Cieľom tohto programu je plniť zaktualizované národné ciele vládou schváleného materiálu *Protokol o vode a zdraví k Dohovoru o ochrane a využívaní hraničných vodných tokov a medzinárodných jazier z roku 1992 – Národné ciele SR III*, ktoré boli nastavené v spolupráci s rezortom životného prostredia a to v súlade s medzinárodným dokumentom *Protokol o vode a zdraví*.

RÚVZ so sídlom vo Vranove nad Topľou **nebol zaradený** v roku 2022 do plnenia tejto úlohy.

1.3 ĽUDSKÝ BIOMONITORING - SLEDOVANIE ZÁŤAŽE SKUPÍN OBYVATEĽSTVA VYBRANÝM CHEMICKÝM FAKTOROM V ŽIVOTNOM PROSTREDÍ A PRACOVNOM PROSTREDÍ

Cieľ

- Zabezpečiť pokračovanie procesov zameraných na rozvoj ľudského biomonitoringu (HBM) a jeho metodík vo vzťahu k chemickým rizikovým faktorom zo životného i pracovného prostredia,
- Zvýšiť udržateľnosť odborných kapacít pre HBM v rámci ÚVZ SR a RÚVZ v SR,
- Vytvárať podmienky pre zavedenie systémového prístupu k aplikácii HBM na národnej úrovni v kontexte vytvorenia európskej platformy pre ľudský biomonitoring HBM4EU a aktuálnych priorít vychádzajúcich z Akčného plánu pre životné prostredie a zdravie obyvateľov SR (NEHAP V.).

RÚVZ so sídlom vo Vranove nad Topľou **nebol zaradený** v roku 2022 do plnenia tejto úlohy.

1.4 MAPOVANIE PRÍTOMNOSTI BAKTÉRIÍ RODU LEGIONELLA V ZARIADENIACH SOCIÁLNYCH SLUŽIEB

Cieľ

Zistiť výskyt prítomnosti baktérií rodu Legionella v zariadeniach sociálnych služieb (ZSS) s pobytom osôb s oslabenou imunitou. Zameraním sa na uvedené zariadenia a včasnou intervenciou v prípade pozitívneho nálezu môžeme znížiť riziko závažných ochorení spôsobených týmito mikroorganizmami.

Zároveň získanými údajmi a skúsenosťami sa môžeme lepšie zamerať na nápravné opatrenia, ktoré sú cielené na odstránenie resp. minimalizáciu ich výskytu.

RÚVZ so sídlom vo Vranove nad Topľou **nebol zaradený** v roku 2022 do plnenia úlohy.

1.5 MAPOVANIE AKTUÁLNEHO STAVU VÝSKYTU PESTICÍDNYCH LÁTKO A MIKROPOLUTANTOV V PITNÝCH VODÁCH

Ciele

Získať informácie o výskyte pesticídnych látok a iných mikropolutantov v pitnej vode na Slovensku pre ich účinný monitoring,

Využiť získané dáta pri návrhu novej legislatívy v oblasti pitnej vody v súvislosti s transpozíciou pripravovanej európskej smernice pre vodu určenú na ľudskú spotrebu.

Do mapovania výskytu reziduálnych pesticídnych látok a iných mikropolutantov v Prešovskom kraji **neboli zaradené** vodárenské lokality v okrese Vranov nad Topľou.

2. ODBOR PREVENTÍVNEHO PRACOVNÉHO LEKÁRSTVA A TOXIKOLÓGIE

Č. Ú.	NÁZOV ÚLOHY	GESTOR ÚLOHY
	RIEŠITEĽSKÉ PRACOVISKO	TERMÍN
2.1	ZNIŽOVANIE MIERY ZDRAVOTNÝCH RIZÍK ZAMESTNANCOV Z PRACOVNÉHO PROSTREDIA, PRACOVNÝCH PODMIENOK A SPÔSOBU PRÁCE	ÚVZ SR RÚVZ so sídlom v Banskej Bystrici
	RÚVZ v SR	Rok 2022 a ďalšie roky
2.1.1	<i>Znižovanie miery zdravotných rizík (rizikové práce)</i>	
2.1.2	<i>Znižovanie zdravotných rizík z látok a zmesí klasifikovaných ako toxické</i>	
2.1.3	<i>Znižovanie zdravotných rizík z karcinogénnych a mutagénnych faktorov vrátane azbestu a z látok poškodzujúcich reprodukciu a narúšajúcich endokrinný systém</i>	
2.2	INTERVENCIE NA PODPORU ZDRAVIA PRI PRÁCI	ÚVZ SR
	RÚVZ v SR	Rok 2022 a ďalšie roky
2.2.1	<i>Zdravé pracoviská</i>	
2.2.2	<i>Európska informačná kampaň Európskej agentúry pre BOZP (OSHA Bilbao) zameraná na prevenciu zdravotných a bezpečnostných rizík pri práci</i>	

2.1 ZNIŽOVANIE MIERY ZDRAVOTNÝCH RIZÍK ZAMESTNANCOV Z PRACOVNÉHO PROSTREDIA, PRACOVNÝCH PODMIENOK A SPÔSOBU PRÁCE

Gestor

ÚVZ SR (úlohy č. 2.1.1, 2.1.3.)

RÚVZ so sídlom v Banskej Bystrici (úlohy č. 2.1.2, 2.1.3)

Riešiteľské pracoviská RÚVZ v SR

Cieľ

Zvýšiť odbornú úroveň hodnotenia pracovného prostredia, pracovných podmienok a spôsobu práce vo vzťahu k zdravotným rizikám zamestnancov. Na hodnotenie využívať odborné usmernenia ÚVZ SR. Pri výkone štátneho zdravotného dozoru (ďalej ŠZD) vykonávaného RÚVZ v SR uplatňovať legislatívne úpravy v oblasti ochrany zdravia pri práci vrátane legislatívnych úprav harmonizovaných s právom Európskych spoločností. Pomocou kontrolných listov informovanosti zamestnancov overovať poskytovanie informácií zamestnancom v oblasti ochrany zdravia pri práci zo strany zamestnávateľov, zisťovať rizikové faktory práce a výskyt zdravotných problémov u zamestnancov pri podozrení na výskyt choroby z povolania na danom pracovisku. Zvýšiť úroveň údajov o rizikových prácach a zabezpečiť ich efektívne využitie v ochrane zdravia pri práci usmerňovaním činnosti pracovnej zdravotnej služby priamo v podnikoch.

Etapy riešenia rok 2022 a ďalšie roky

2.1.1 Znižovanie miery zdravotných rizík (rizikové práce)

RÚVZ so sídlom vo Vranove nad Topľou vedie evidenciu o podnikoch/živnostníkoch (subjekt, závod, pracovisko, IČO, adresa, prevažujúca činnosť, počet zamestnancov, zabezpečenie zdravotného dohľadu, profesie, faktory práce a kategórie práce), v ktorých sú rozhodnutím RÚVZ práce zaradené do 3. a 4. kategórie rizika na území okresu v **programe ASTR**.

Podľa výstupov z programu informačného systému **ASTR k 31.12.2022** bolo v okrese Vranov nad Topľou evidovaných **18 organizácií** s pracoviskami, na ktorých zamestnanci vykonávajú **práce v riziku**. Škodlivým faktorom je pri práci exponovaných **571 osôb**, z toho **98 je žien**. V 3. kategórii rizika evidujeme 423 zamestnancov, z toho 98 žien, v 4. kategórii rizika 148 zamestnancov. Ženy pracovné činnosti v 4. kategórii rizika v uvedenom období nevykonávali. V porovnaní s rokom 2021 došlo k zníženiu počtu zamestnancov vykonávajúcich rizikové práce.

Najvyšší počet osôb v riziku pracuje v **priemyselnej výrobe**, ktorá v okrese Vranov nad Topľou dominuje a je zameraná hlavne na spracovanie dreva a chemický priemysel, menej na dodávku elektriny, plynu, pary, poľnohospodárstvo, lesníctvo, ťažbu a dobývanie. Významný počet zamestnancov na pracoviskách v 3. kategórii rizika je zamestnaných v textilnej výrobe, kde sú exponovaní fyzickej záťaži. Rizikové práce v 3. kategórii rizika sú vykonávané aj v odvetviach stavebníctvo a zdravotníctvo.

Rizikovými faktormi, ktorým je exponovaných najviac zamestnancov, je každoročne **hluk (314 zamestnancov)**, **chemické látky a zmesi (124 zamestnancov)** a **chemické karcinogény, mutagény, reprodukčne toxické látky (118 zamestnancov)**. Z chemických látok a zmesí ide hlavne o pevné aerosóly (353 zamestnancov). Z ďalších rizikových faktorov sú to z chemických látok a zmesí: dráždivé látky (47 zamestnancov), chemické karcinogény (123 zamestnancov),

mutagénny (11 zamestnancov), reprodukčne toxické látky (11 zamestnancov) a dermatotropné (10 zamestnancov). Ďalším faktorom sú vibrácie prenášané na ruky, ktorým je exponovaných 29 zamestnancov a vibrácie prenášané na celé telo s počtom exponovaných zamestnancov 4. Biologickému faktoru (*Mycobacterium tuberculosis*) sú exponovaní 6 zamestnanci. Fyzickej záťaži z dlhodobého nadmerného jednostranného zaťaženia je exponovaných 66 zamestnancov. Optickému žiareniu sú exponovaní 2 zamestnanci pri obsluhu lasera.

Na mnohých pracoviskách sa kumuluje účinok viacerých škodlivých faktorov, napr. v drevovýrobách, kovovýrobách, na zváracích pracoviskách, pri výrobe energií, či pri spracovaní hornín.

RÚVZ so sídlom vo Vranove nad Topľou pri určovaní rizikových prác postupuje podľa Vyhlášky MZ SR č. 448/2007 Z. z. o podrobnostiach o faktoroch práce a pracovného prostredia vo vzťahu ku kategorizácii prác z hľadiska zdravotných rizík a o náležitostiach na zaradenie prác do kategórií.

V roku 2022 boli do evidencie rizikových prác do **kategórie práce 4** zaradení zamestnanci akciovej spoločnosti zameranej na ťažbu a spracovanie **zeolitu** a zamestnanci štátneho podniku **pri práci v lesnom hospodárstve**.

Do **3. a 4. kategórie rizika** boli zaradené práce vykonávané v spoločnosti na **ťažbu a spracovanie zeolitu, ktorá ho vo svojom spracovateľskom závode** spracováva na výrobky pre poľnohospodárstvo, stavebníctvo, enviromentálne produkty a hobby produkty. Zamestnanci sú exponovaní horninovému prachu, hluku a vibráciám.

Do **3. a 4. kategórie rizika** boli zaradení zamestnanci **spoločnosti zaoberajúcimi sa spracovaním dreva, výrobou energií a súvisiacim činnostiam**. Zamestnanci sú exponovaní hluku, prachu (tvrdé drevo, ostatné dreviny), zváracím aerosólom, popolčeku, sadziam, CaO.

Do 3. kategórie rizika boli zaradení zamestnanci neštátneho zdravotníckeho zariadenia, kde došlo k úprave reprofilizovaných lôžok a ambulancií na ochorenie SARS-CoV-19.

U týchto podaných návrhoch sa jednalo o spoločnosti, kde už boli práce zaradené do rizika, boli však vykonané nové objektivizácie a nové hodnotenia rizík. Dôvodom na podanie návrhov boli zmeny, ktoré vyplynuli z hodnotení rizík.

V roku 2022 pozastavila svoju činnosť spoločnosť venujúca sa výrobe práškovej celulózy a jedna fyzická osoba presunula svoju činnosť na spoločnosť s ručením obmedzeným.

V okrese **nevidujeme** u žiadneho zamestnávateľa **práce s faktorom psychická pracovná záťaž** zaradené do **3. alebo do 4. kategórie rizika**.

Zdroj **ionizujúceho žiarenia – laserové pracovisko (laser 3B trieda) evidujeme** v zdravotníckom zariadení na oddelení FBLR. Exponovaní sú 2 zamestnanci – primár a lekár špecialista.

Rizikové práce u SZČO a SHR v okrese nie sú vyhlásené.

Počet zamestnancov a SZČO, ktorí vykonávajú práce zaradené do 3. a 4. kategórie rizika oproti roku 2022 zaznamenal mierne zníženie.

V rámci výkonu ŠZD boli v roku 2022 vykonané **kontroly na pracoviskách u 17-ich subjektov** okresu Vranov nad Topľou, na ktorých zamestnanci vykonávajú práce zaradené **do rizikovej kategórie 3 a 4**. Osobitná pozornosť bola venovaná pracoviskám, na ktorých zamestnanci vykonávajú práce 4. kategórie a pracoviskám, na ktorých bolo vykonané prešetrovanie pracovných podmienok a spôsobu práce v súvislosti s podozrením na chorobu z povolania u zamestnanca. Kontroly boli zamerané na pracovné podmienky zamestnancov, vypracovanie posúdenia rizika, vykonávanie objektivizácie rizikových faktorov v pracovnom ovzduší, kontroly zabezpečenia zdravotného dohľadu, preventívnych lekárskech prehliadok vo vzťahu k práci a informovanosti zamestnancov o pracovnom prostredí, faktorov práce a podmienkach práce. Objektivizáciu fyzikálnych faktorov zabezpečujú zamestnávateľia pri zmenách na pracoviskách, väčšie prevádzky minimálne 1 krát za 3 roky. Zamestnávateľia zabezpečujú zdravotný dohľad pracovnou zdravotnou službou. U zamestnávateľov, u ktorých evidujeme práce vykonávané v 3. a 4. kategórii rizika sme nezistili nedostatky pri povinnosti zabezpečiť zdravotný dohľad pre zamestnancov, posúdiť riziká a vypracovať požadovanú dokumentáciu v spolupráci s PZS. V roku 2022 sme vykonali 34 kontrol u zamestnávateľov, u ktorých na pracoviskách boli vyhlásené rizikové práce. Nebol zistený výkon pracovnej zdravotnej služby vlastnými zamestnancami. U všetkých kontrolovaných subjektov bolo vypracovanie požadovaných dokumentov týkajúcich sa zdravotného dohľadu zabezpečené dodávateľsky pracovnou zdravotnou službou. Pri výkone ŠZD taktiež kontrolujeme výkon a frekvenciu lekárskech preventívnych prehliadok vo vzťahu k práci. V kategóriách 3 a 4 zamestnanci absolvujú PLP v stanovených termínoch. Taktiež zamestnanci, na ktorých sa vzťahuje povinnosť absolvovať PLP vo vzťahu k práci podľa osobitných predpisov sú od zamestnávateľov na tieto prehliadky vysielaní.

Pri výkone ŠZD zisťujeme, že napriek vykonávaniu rôznych opatrení, na rizikových pracoviskách zaradených do 4. kategórie rizika, či už jednak kvôli zastaranému technickému vybaveniu alebo iným podmienkam, nie je možné dosiahnuť zníženie nepriaznivých faktorov na zamestnancov s možnosťou preradenia do nižších rizikových kategórií. U niektorých zamestnávateľov došlo k výmene strojov a zariadení alebo boli vykonané také opatrenia, ktoré viedli k zníženiu pôsobenia nepriaznivých faktorov na zamestnancov.

Na 5-tich kontrolovaných pracoviskách bolo zistené porušenie povinností zamestnávateľom stanovených platnou legislatívou. Na odstránenie nedostatkov zistených počas výkonu ŠZD v prevádzkach s rizikovými pracoviskami v 3. a 4. kategórii rizika boli **vydané pokyny a v jednom prípade opatrenie. Sankčné opatrenie za neplnenie povinností na úseku ochrany zdravia zamestnancov, ktorí vykonávajú rizikové práce, sme v uvedenom roku neuložili.**

Na pracoviskách s vyhlásenými rizikovými prácami v roku 2022 nebola prešetrovaná **choroba z povolania**.

V mesiaci november nám bolo hlásené pozastavenie výroby práškovej celulózy. Na tomto pracovisku boli vyhlásené rizikové práce.

Na niektorých pracoviskách došlo k zníženiu počtu zamestnancov s vyhlásenými rizikovými prácami.

V spoločnosti zaoberajúcej sa spracovaním celulózy, ktorej jedna prevádzka je zameraná na úpravu pitnej vody a spracovávanie odpadovej vody, došlo k vyradeniu zamestnancov z dôvodu novej objektivizácie.

V neštátnom zdravotníckom zariadení došlo k pozastaveniu hlásenia zamestnancov zaradených do rizika pre biologický faktor Coronaviridae.

Povinnosť vypracovať a zaslať **informáciu o výsledkoch hodnotenia zdravotných rizík** a o vykonaných opatreniach na pracovisku k 31.12.2022 mali zamestnávateľia, ktorých zamestnanci vykonávali rizikové práce. Túto povinnosť si k 15.1.2023 **splnili všetci 18-ti zamestnávateľia.**

2.1.2 Znižovanie zdravotných rizík z látok a zmesí klasifikovaných ako toxické

Anotácia

Uplatňovanie legislatívnych úprav týkajúcich sa expozície chemickým látkam a zmesiam v zákone 355/2007 Z. z. a nariadení vlády SR č. 355/2006 Z.z. o ochrane zamestnancov pred rizikami súvisiacimi s expozíciou chemickým faktorom pri práci v znení neskorších predpisov, harmonizovaných s právom Európskych spoločenstiev, pri výkone ŠZD. Postupovať v súlade so zákonom č. 67/2010 Z. z. a s jednotnou „chemickou“ legislatívou EÚ týkajúcou sa registrácie, hodnotenia, autorizácie, obmedzovania, klasifikácie, označovania a balenia chemických látok a zmesí, ktorá sa vzájomne dopĺňa s legislatívou na ochranu zdravia a bezpečnosti pri práci s chemickými látkami a zmesami. Aktualizovať a zosúladiť terminológiu v príslušných právnych predpisoch. Cielene kontrolovať zabezpečenie ochrany zdravia zamestnancov pri výrobe, skladovaní, predaji a zaobchádzaní s látkami a zmesami klasifikovanými ako toxické (GHS06), ktoré boli doposiaľ klasifikované ako veľmi toxické a toxické látky a zmesi. Zabezpečovať poradenstvo a konzultácie pre zamestnávateľov a zamestnancov. Získavanie údajov o likvidácii obalov a nepoužiteľných zvyškov od látok a zmesí klasifikovaných ako toxické (GHS06) a ďalej sledovať ich používanie podľa aktuálneho „Zoznamu a rozsahu použitia povolených prípravkov na ochranu rastlín a mechanizačných prostriedkov na ochranu rastlín“ vydaného na príslušný rok.

Realizačné výstupy

V roku 2022 **nevydal RÚVZ so sídlom vo Vranove nad Topľou žiadne rozhodnutie na skladovanie a manipuláciu s veľmi toxickými látkami a zmesami na pracovisku vrátane ich použitia pri dezinfekcii a regulácii živočíšnych škodcov.**

V tretej kategórii rizika máme zaradených jedenásť zamestnancov zdravotníckeho zariadenia v ktorom zamestnanci vykonávajú práce s reprodukčne toxickými látkami.

V súčasnosti v okrese neevidujeme organizáciu s vyhlásenými rizikovými prácami s expozíciou agrochemikáliám. Chemickú ochranu rastlín chemickými látkami a prípravkami vykonávajú určení pracovníci poľnohospodárskych družstiev a spoločností zaoberajúcich sa poľnohospodárskou výrobou. Dnes používané prípravky sa v prevádzkach už takmer neskladujú, vo väčšine prípadov sa priamo po nákupe aplikujú. Vzhľadom na používané prípravky na chemickú ochranu rastlín, ich množstvá, dobu expozície, spôsob manipulácie a aplikácie sú zamestnanci na základe posúdenia rizika so zohľadnením dodržiavania opatrení a používania OOPP zaradení do 2. kategórie rizikových prác.

V okrese evidujeme **3 subjekty zaoberajúce sa činnosťou DDD.** V roku 2022 bolo RÚVZ so sídlom vo Vranove n/T doručených **33 oznámení o vykonaní deratizácie a dezinfekcie živočíšnych škodcov** v súkromných aj podnikateľských priestoroch.

Povinnosť predregistrovať alebo registrovať toxické látky a zmesi a veľmi toxické látky a zmesi v množstve nad 1000 t z nariadenia REACH vyplýva spoločnosti vyrábajúcej buničinu

a spoločnosti zameranej na výrobu produktov na báze zeolitu a spoločnosti na spracovanie buničiny na celulózu.

Počas výkonu ŠZD bolo kontrolované dodržiavanie ustanovení chemickej legislatívy, t. j. plnenie povinnosti zamestnávateľa vypracovať systém kontroly látok a zmesí, dostávajúcich sa do výroby a na základe dodaných KBÚ vyhodnocovať, či zmes nie je na zozname zakázaných zmesí v SCA a ECHA a tiež povinnosť vypracovať štandardný operačný postup k uvedenej zmesi na jej používanie na konkrétnom pracovisku a pri konkrétnej činnosti.

Pri výkone ŠZD sa vykonáva kontrola povinnosti vypracovať prevádzkový poriadok a posudok o riziku pred rizikami súvisiacimi s expozíciou chemickým faktorom pri práci a kontrola vydaných osvedčení o odbornej spôsobilosti na prácu s veľmi toxickými látkami a toxickými látkami a zmesami, ako aj kontrola osvedčení o odbornej spôsobilosti na prácu s dezinfekčnými prípravkami na profesionálne použitie a na prácu s prípravkami na reguláciu živočíšnych škodcov na profesionálne použitie. Pri ŠZD sa tiež vykonáva kontrola skladovania toxických látok a zabezpečenie likvidácie obalov a nepoužiteľných zbytkov od veľmi toxických a toxických látok a zmesí oprávnenými organizáciami.

V roku 2022 boli vykonávané ciele kontroly na dodržiavanie skladovania a manipuláciu s toxickými a veľmi toxickými látkami na poľnohospodárskych družstvách. Pri kontrolách bolo zistené že niektoré poľnohospodárske družstvá nemali vypracovaný prevádzkový poriadok pre chemický faktor alebo nemali odborne spôsobilú osobu na prácu s veľmi toxickými látkami a zmesami a toxickými látkami a zmesami, alebo im chýbalo opätovné preškolenie v tejto oblasti. V oblasti platnej legislatívy bola vykonaná aj kontrola v spoločnosti zameranej na predaj a distribúciu agrochemikálií. V kontrolovanej spoločnosti neboli zistené nedostatky. Spoločnosť vykonáva predaj, skladovanie a distribúciu agrochemikálií len v originálnych baleniach.

V roku 2022 nebola hlásená ani riešená žiadna mimoriadna situácia a havária.

2.1.3 Znižovanie zdravotných rizík z karcinogénnych a mutagénnych faktorov vrátane azbestu a z látok poškodzujúcich reprodukciu a narúšajúcich endokrinný systém

Anotácia

Uplatňovanie legislatívnych úprav - nariadenia vlády SR č. 356/2006 Z. z. o ochrane zdravia zamestnancov pred rizikami súvisiacimi s expozíciou karcinogénnym a mutagénnym faktorom pri práci v znení neskorších predpisov a nariadenia vlády SR č. 253/2006 Z. z. o požiadavkách na ochranu zamestnancov pred rizikami súvisiacimi s expozíciou azbestu pri práci, harmonizovaných s právom Európskych spoločenstiev, pri výkone ŠZD. Vyhľadávať pracovné postupy a technológie s použitím chemických karcinogénov a mutagénov. Zamerať sa aj na vyhľadávanie a posudzovanie expozície látkam poškodzujúcim reprodukciu, ktoré sú podľa nariadenia Európskeho parlamentu a Rady 1272/2008/EHS v rámci svojej triedy nebezpečnosti zaradené v kategórii 1A alebo 1B a na látky narúšajúce endokrinný systém. Objektivizovať expozíciu, zavádzať nové meracie a hodnotiace metódy expozície týmto látkam (BET, priame, nepriame). Vytvárať a viesť databázu organizácií, v ktorých sú zamestnanci vystavení karcinogénnym a mutagénnym faktorom a pracovným procesom s rizikom chemickej karcinogenity. Cielene vyhľadávať pracovné procesy súvisiace so zvýšenou expozíciou azbestu (búracie, stavebné činnosti) a nariaďovať účinné opatrenia na minimalizáciu expozície zamestnancov a obyvateľstva a na zvyšovanie uvedomovania si súvisiacich zdravotných rizík a možností účinnej prevencie.

Realizačné výstupy

V okrese Vranov nad Topľou k **31.12.2022** pracovalo na rizikových pracoviskách s chemickými karcinogénmi **134 zamestnancov**, z toho **9 žien** - v **3. kategórii rizika pracovalo 123 zamestnancov**, z toho **9 žien** a v **4. kategórii rizika 11 zamestnancov**, ženy v tejto kategórii **nepracovali**. V expozícii mutagénom pracovalo **11 zamestnancov** z toho **9 žien** v **3. kategórii rizika**.

V roku 2022 **bolo v dvoch prípadoch vydané rozhodnutie** na činnosti spojené s výrobou, spracovaním, manipuláciou, skladovaním, prepravou a zneškodňovaním chemických karcinogénov a mutagénov na pracovisku. Jednalo sa o dve spoločnosti, ktoré sa venujú drevospracujúcemu priemyslu (spracovanie tvrdého dreva na drevnú štiepku a následné jej spracovanie).

Okrem spoločností, v ktorých sú vyhlásené rizikové práce s karcinogénnymi faktormi evidujeme aj pracoviská, kde sa skladujú a manipuluje sa s chemickými karcinogénmi a mutagénmi v malých objemoch a kde pracovné činnosti s chemickými karcinogénmi predstavujú minimálnu alebo únosnú mieru zdravotného rizika.

Karcinogénom a mutagénom sú taktiež exponovaní zamestnanci dvoch spoločnosti na výrobu **bitúmenových zmesí**, v ktorých sú zamestnanci pri výrobe a pri pokládke asphaltových zmesí exponovaní **naftalénu a benzo-a-pyrénu**.

V okrese evidujeme 5 prevádzok, ktorých výrobným programom je výroba výliskov z plastov pre automobilový, spotrebný priemysel, ale aj pre zdravotníctvo a niekoľkých ďalších prevádzok zaoberajúcich sa výrobou alebo opracovaním výrobkov z tvrdého dreva. V troch autoservisoch sa vykonávajú lakovnicke práce.

V roku 2022 bola v **zdravotníckom zariadení** - v onkohematologickej ambulancii v našom okrese vykonávaná **práca s cytostatikami**. Podaných bolo 72 dávok cytostatík. Zamestnanci predmetného zariadenia sú zaradení do 3. kat. rizika pre prácu s mutagénmi. V roku 2022 boli podávané cytostatiká aj v tabletovej forme a to 180 ks tabliet.

Pri výkone ŠZD boli použité kontrolné listy informovanosti zamestnancov so zameraním na manipuláciu s chemickými karcinogénmi a mutagénmi na pracovisku, ktoré vyplnilo 88 exponovaných zamestnancov.

Na odstraňovanie **azbestu a materiálov obsahujúcich azbest zo stavieb** na území okresu Vranov nad Topľou bolo v roku 2022 podaných **85 návrhov na vydanie rozhodnutia** na vykonanie prác. Vykonané boli demontáže strešných krytín rodinných domov, alebo hospodárskych budov. V **7 prípadoch** sa jednalo len o likvidáciu zdemontovaného azbestového materiálu s vykonaním jeho stabilizácie, zabalením a odvozom na skládku nebezpečného odpadu. V uvedenom roku nebol podaný návrh na odstraňovanie azbestu alebo materiálov s obsahom azbestu v interiéri alebo v bytových jadrách. Spoločnosti, ktorým boli vydané rozhodnutia, oznámili RÚVZ so sídlom vo Vranove nad Topľou miesto a čas výkonu práce (65).

V roku 2022 bolo pri pracovných činnostiach s materiálmi obsahujúcimi azbest exponovaných v 17 organizáciách 87 pracovníkov.

Pri výkone ŠZD boli použité kontrolné listy informovanosti zamestnancov so zameraním na manipuláciu azbestom na pracovisku, ktoré vyplnilo 6 exponovaných zamestnancov.

V rámci ŠZD bolo vykonaných 5 kontrol subjektov na postup pri likvidácii strešných krytín. Počas kontroly boli kontrolované správne postupy pri odstraňovaní a nakladaní s materiálmi s obsahom azbestu, dodržiavanie plánu práce, prevádzkového poriadku, správne vymedzenie a označenie kontrolovaného pásma, používanie OOPP, používanie schválených postupov a technológií, manipulácia s odpadmi s obsahom azbestu, absolvovanie odbornej prípravy a preventívnych lekárskech prehliadok v súvislosti s prácou. V jednom prípade pri kontrole odstraňovania azbestocementovej strešnej krytiny boli zistené nedostatky.

Karcinogénnym a mutagénnym faktorom tak bolo celkom v dvadsiatich štyroch organizáciách exponovaných 221 pracovníkov, z toho 11 žien.

2.2 INTERVENCIE NA PODPORU ZDRAVIA PRI PRÁCI

Gestor
ÚVZ SR

Cieľ

Napomôcť zlepšovaniu zdravotného stavu zamestnancov usmerňovaním realizácie intervenčných programov, vedením informačných kampaní, cieľným poradenstvom pre zamestnávateľov a zamestnancov v oblasti ochrany a podpory zdravia pri práci a spolupráci s PZS.

2.2.1 Zdravé pracoviská

Realizačné výstupy

RÚVZ so sídlom vo Vranove nad Topľou sa v hodnotenom období do úlohy nezapojil.

2.2.2 Európska informačná kampaň Európskej agentúry pre BOZP (OSHA Bilbao) zameraná na prevenciu zdravotných a bezpečnostných rizík pri práci

Riešiteľské pracoviská
RÚVZ v SR

Anotácia

Realizovať informačné aktivity pre zamestnávateľov a zamestnancov, zamerané na prevenciu zdravotných a bezpečnostných rizík pri práci podľa aktuálne vyhlásenej témy kampane. Aktívne sa zapojiť do Európskeho týždňa bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci. V prípade potreby spolupracovať s orgánmi inšpekcie práce a NIP (národné kontaktné miesto OSHA) a realizovať spoločné previerky podľa aktuálnej témy kampane.

Realizačné výstupy

Národný inšpektorát práce ako národné kontaktné miesto Európskej agentúry pre bezpečnosť a ochranu zdravia pri práci (EU-OSHA) v mesiaci október 2020 rozbehol na Slovensku novú **kampaň pre roky 2020 – 2022 „Zdravé pracoviská znižujú zát'az'“**.

Cieľom kampane je zníženie záťaže pri práci na predchádzanie poškodenia zdravia zamestnancov pri práci. Napriek existujúcej legislatíve, rôznym opatreniam a iniciatívam trpia v priemere traja z piatich ľudí v rámci celej EÚ poškodeniami podporno-pohybovej sústavy. Ide tak o najčastejšiu príčinu zdravotných problémov spojených s prácou v Európe, pričom poškodenia podporno-pohybovej sústavy postihujú pracovníkov na všetkých úrovniach a vo všetkých odvetviach. Opakované pohyby, práca vykonávaná v nepriaznivých polohách, dlhotrvajúce sedenie a zdvíhanie ťažkých predmetov sú faktory, ktoré prispievajú k týmto problémom a majú negatívny vplyv na kvalitu života.

Fyzickej záťaži pri práci sú exponovaní aj zamestnanci na pracoviskách v okrese Vranov nad Topľou. Pri výkone ŠZD usmerňujeme zamestnávateľov v problematike fyzickej záťaže pri práci.

Regionálny úrad verejného zdravotníctva so sídlom vo Vranove nad Topľou pripravil informácie k danej problematike na náučnom paneli RÚVZ.

Tak ako v roku 2021, aj v roku 2022 sa oddelenie preventívneho pracovného lekárstva (ďalej OPPL) Regionálneho úradu verejného zdravotníctva so sídlom vo Vranove nad Topľou zapojilo do projektu zdravé pracoviská. Projekt Európskej agentúry pre bezpečnosť a ochranu zdravia pri práci „Zdravé pracoviská znižujú záťaž 2020-2022“ prebiehal počas zlej epidemiologickej situácie ochorenia COVID-19. Z tohto dôvodu si zamestnanci oddelenia pripravili anonymné dotazníky pre zamestnancov. Dotazníky boli pre zamestnancov kontrolovaných subjektov poskytnuté pri vykonávaní štátneho zdravotného dozoru. V roku 2021 to boli organizácie, kde sú na pracoviskách vyhlásené rizikové práce. Z dôvodu väčšej informovanosti zamestnancov o problematike poškodenia podporno-pohybovej sústavy boli v roku 2022 poskytnuté dotazníky aj pre spoločnosti zaradené do 2. kategórie rizika.

Do dotazníkovej aktivity sa v roku 2022 zapojilo 11 organizácií. Dotazníky vyplnilo spolu 252 zamestnancov v rôznych profesiách, napríklad – upratovačka, administratívny pracovník, pracovník vo výrobe, údržbár, pomocný pracovník, predavač, manager predaja, pracovník v textilnej výrobe a. i. V dotazníku boli uverejnené otázky týkajúce sa informovanosti zamestnancov v oblasti prevencie ochorení podporno-pohybovej sústavy. Vyhodnotením prieskumu bolo zistené, že 78 % zamestnancov pozná výsledky posúdenia rizika na svojom pracovisku, 66 % zamestnancov uviedlo, že vie, pri akých činnostiach dochádza v rámci pracoviska k záťaži podporno-pohybovej sústavy. Na otázku, či zamestnanec vie, aké opatrenia vykonáva zamestnávateľ na zníženie záťaže na pracovisku, odpovedalo 91 % respondentov. V 5-tich organizáciách najčastejšie zamestnanci uviedli, že o vplyve záťaže na zdravie sa dozvedeli na školení, 79 % zamestnancov uvádza, že získané informácie sú dostačujúce. Prevažná časť zamestnancov 6-tich organizácií by uprednostnila získavanie informácií účasťou na školení, 50 % zamestnancov nevykonáva tú istú činnosť počas celej pracovnej zmeny. V doplňujúcej otázke, či má zamestnanec možnosť sa počas zmeny vystriedať (zmeniť pracovnú činnosť), odpovedalo 74 % áno. 50 % zamestnancov má prestávku na oddych nad rámec obednej prestávky, 32 % zamestnancov vykonáva počas pracovnej zmeny okrem práce, pri ktorej sú vystavení záťaži podporno-pohybovej sústavy, aj inú pracovnú činnosť.

Po vyhodnotení dotazníkov boli aj v tomto roku zaslané výsledky jednotlivým organizáciám s odporúčaním zvýšiť povedomie zamestnancov v problematike ochrany zdravia pri práci a bližšie venovať pozornosť ochrany zamestnancov pred záťažou podporno-pohybovej sústavy. Počas opätovných návštev zapojených organizácií bola zamestnancom oddelenia PPL podaná informácia o kladnom aspekte predmetnej dotazníkovej aktivity, na základe ktorej zamestnávateľia navrhli zvýšenie intenzity školení a doplnenie ich rozsahu.

Pri porovnaní rokov 2021 a 2022 je preukázateľné, že zamestnanci v prevádzkach, kde sa vykonávajú práce zaradené do rizikových prác sú viac informovaní v oblasti preventívnych opatrení, ako zamestnanci zaradení do druhej alebo prvej kategórie rizika. Títo zamestnanci preukazujú menšiu znalosť v problematike ochrany zdravia a nevedia, čo vlastne posúdenie rizika je a ani jeho význam. Pri porovnaní informovanosti ohľadom pracovnej zdravotnej služby ktorú vykonávajú fyzické osoby-podnikatelia a právnické, ktoré majú oprávnenie na výkon pracovnej zdravotnej služby dodávateľským spôsobom pre zamestnancov vykonávajúcich prácu zaradenú do kategórie 1,2,3 alebo 4 a pracovnej zdravotnej služby ktorú vykonávajú fyzické osoby-podnikatelia a právnické, ktoré majú oprávnenie na výkon pracovnej zdravotnej služby dodávateľským spôsobom pre zamestnancov vykonávajúcich prácu zaradenú do kategórie 1 alebo 2 je na základe porovnania dotazníkov rozdiel medzi informovanosťou zamestnancov. Pracovné zdravotné služby pôsobiace pre všetky rizikové kategórie preukázateľne dosahujú vyšších výsledkov v oblasti informovaní o možných rizikách, ktoré môžu ovplyvniť zdravie zamestnancov.

V rámci spolupráce s orgánmi inšpekcie práce – IP Prešov sa v roku 2022 uskutočnila plánovaná kontrola. V jesenných mesiacoch bola na základe dohody vykonaná spoločná kontrola Regionálnym úradom verejného zdravotníctva so sídlom vo Vranove nad Topľou a Inšpektorátom práce Prešov v spoločnosti LPH Vranov n/T, s.r.o., Pod Dolami 838, 093 02 Vranov nad Topľou. Kontrola bola zameraná na prevenciu poškodenia podpornopohybovej sústavy súvisiacej s prácou. U zamestnancov v profesii operátor výroby pokovovacej linky dochádza pri vykonávaných pracovných činnostiach k prekročovaniu povolených limitov pre zaujímanie pracovných polôh. Organizačným opatrením na zníženie tejto záťaže zamestnávateľ rozhodol o striedaní zamestnancov pri pracovných činnostiach, kde dochádza k vystaveniu nadmernej fyzickej záťaži. Nutnosť striedania zamestnancov vyplynula z posúdenia rizika vypracovaného PZS. Posúdenie bolo vyhotovené pri prešetrovaní podozrenia na chorobu z povolania. Pri výkone štátneho zdravotného dozoru bola od kontrolovaného subjektu vyžiadaná aj dokumentácia, ktorá by dokázala, že zamestnanci vystavení fyzickej záťaži sú pri práci striedaní. Z dôvodu nedostatočného preukázania striedania zamestnancov orgán verejného zdravotníctva vydal rozhodnutie o nariadení opatrení na vykonávanie striedania zamestnancov a vedenia mennej dokumentácie, z ktorej bude toto jednoznačne dokázateľné.

3. ODBOR HYGIENY VÝŽIVY, BEZPEČNOSTI POTRAVIN A KOZMETICKÝCH VÝROBKOV

Č. Ú.	NÁZOV ÚLOHY	GESTOR ÚLOHY
	RIEŠITEĽSKÉ PRACOVISKO	TERMÍN
3.1	MONITORING PRÍJMU KUCHYNSKEJ SOLI <i>Úloha nadväzuje na úlohy „Akčného plánu pre potraviny a výživu na roky 2017 – 2025“.</i>	ÚVZ SR, RÚVZ so sídlom v Trenčíne
	ÚVZ SR, RÚVZ v SR, RÚVZ so sídlom v Trenčíne	30. marec 2021
3.2	MONITORING BEZPEČNOSTI PET FLIAŠ Z RECYKLOVANÝCH PLASTOV <i>Úloha nadväzuje na spoločnú EU legislatívu v danej oblasti a ochranu zdravia obyvateľov SR.</i>	ÚVZ SR a RÚVZ so sídlom v Poprade
	ÚVZ SR a RÚVZ so sídlom v Poprade	31. marec 2023
3.3	SLEDOVANIE VÝŽIVOVÉHO STAVU KLIENTOV V ZARIADENIACH SOCIÁLNYCH SLUŽIEB <i>Úloha nadväzuje na úlohy „Akčného plánu pre potraviny a výživu na roky 2017 – 2025“.</i>	ÚVZ SR
	ÚVZ SR, RÚVZ v SR	31. marec 2025
3.4	MONITORING PRÍTOMNOSTI ALERGÉNOV V HOTOVÝCH POKRMOCH PRIPRAVOVANÝCH V ZARIADENIACH SPOLOČNÉHO STRAVOVANIA A V POTRAVINÁCH URČENÝCH PRE DOJČATÁ A MALÉ DETI <i>Úloha nadväzuje na spoločnú EU legislatívu v danej oblasti a ochranu zdravia obyvateľov SR.</i>	ÚVZ SR
	ÚVZ SR, RÚVZ v SR	31. október 2024

3.1 MONITORING PRÍJMU KUCHYNSKEJ SOLI

Cieľ

Dosiahnuť postupné znižovanie príjmu soli v nadväznosti na prijaté úlohy v oblasti rizikových faktorov vo výžive.

V roku 2022 bol príjem obsahu pridanej soli sledovaný v hotových pokrmoch. Zo zariadenia spoločného stravovania uzavretého systému sme podľa rozdelenia odberu vzoriek pre Prešovský kraj, odobrali 1 vzorku polievky. Na základe laboratórnych výsledkov nebolo v odobratej vzorke polievky zistené prekročenie najvyššie prípustného množstva pridanej jedlej soli stanovené platnou legislatívou. Výsledky spracované v tabuľkovej forme boli zaslané na RÚVZ v Poprade.

3.2 MONITORING BEZPEČNOSTI PET FLIAŠ Z RECYKLOVANÝCH PLASTOV

Cieľ

Monitoring bezpečnosti PET fliaš vyrábaných s rôznym podielom recyklovaného vstupného materiálu (regranulátu) z hľadiska možnej migrácie látok (monoméry, neúmyselne pridané látky - degradačné, reakčné produkty a nečistoty). Cieľom projektu je kontrola bezpečnosti vstupných surovín (regranulátov) ako aj finálnych výrobkov – PET fliaš vyrábaných v SR, na výrobu ktorých bol použitý recyklovaný vstupný materiál a tým zabezpečenie ochrany zdravia ľudí.

RÚVZ so sídlom vo Vranove nad Topľou v roku 2022 danú úlohu neplnil.

3.3 SLEDOVANIE VÝŽIVOVÉHO STAVU KLIENTOV V ZARIADENIACH SOCIÁLNYCH SLUŽIEB

Cieľ

Kontrola dodržiavania zásad zdravej výživy v zariadeniach sociálnych služieb za účelom zabezpečenia ozdravenia výživy klientov v zariadeniach sociálnych služieb, ako sú domovy sociálnej starostlivosti, vrátane domovov dôchodcov, domovov špeciálnej starostlivosti (charitné, hospice a pod.), ktoré nepatria medzi zdravotnícke zariadenia.

RÚVZ so sídlom vo Vranove nad Topľou túto úlohu začne plniť na základe metodického usmernenia ÚVZ SR v roku 2023.

3.4 MONITORING PRÍTOMNOSTI ALERGÉNOV V HOTOVÝCH POKRMOCH PRIPRAVOVANÝCH V ZARIADENIACH SPOLOČNÉHO STRAVOVANIA A V POTRAVINÁCH URČENÝCH PRE DOJČATÁ A MALÉ DETI

Cieľ

Kontrola správnosti označenia potravín s ohľadom na výskyt alergénov pochádzajúcich zo zložiek potravín alebo v rámci procesu výroby a krížovej kontaminácie.

RÚVZ so sídlom vo Vranove nad Topľou v roku 2022 nebol do plnenia tejto úlohy zahrnutý.

4. ODBOR HYGIENY DETÍ A MLÁDEŽE

Č.Ú.	NÁZOV ÚLOHY	GESTOR ÚLOHY
	RIEŠITEĽSKÉ PRACOVISKO	TERMÍN UKONČENIA
4.1.	AKTIVITY PREVENČIE DETSKEJ OBEZITY V KONTEXTE PLNENIA NÁRODNÉHO AKČNÉHO PLÁNU PREVENČIE OBEZITY NA ROKY 2015-2025 (NAPPO)	ÚVZ SR MZ SR
	ÚVZ SR, RÚVZ v SR	Rok 2025
4.2.	HODNOTENIE JEDÁLNYCH LÍSTKOV MŠ A ZŠ	ÚVZ SR
	ÚVZ SR, RÚVZ v SR	Rok 2023
4.3.	ÚRAZY U DETÍ V SR	ÚVZ SR
	NCZI, vybrané regionálne nemocnice ÚVZ SR, RÚVZ v SR	Rok 2022 a ďalej priebežne voliteľne

4.1 AKTIVITY PREVENČIE DETSKEJ OBEZITY V KONTEXTE PLNENIA NÁRODNÉHO AKČNÉHO PLÁNU PREVENČIE OBEZITY NA ROKY 2015-2025 (NAPPO)

Cieľ

Cieľom aktivít je komplexným výkonom štátneho zdravotného dozoru, realizáciou výchovných aktivít v oblasti edukácie matiek cestou materských centier a detí a mládeže cestou zariadení pre deti a mládež prispieť k zníženiu výskytu detskej obezity.

Plnenie úlohy

Úloha vychádza zo skutočnosti epidemického nárastu obezity u detí v celosvetovom meradle. Slovenská republika schválila Národný akčný plán v prevencii obezity na roky 2015 – 2025, ktorého súčasťou sú úlohy a aktivity, zamerané na zníženie výskytu obezity u detskej a dorastovej populácie. Zlé stravovacie návyky a nízka fyzická aktivita predstavujú významné faktory obezity u dospelých, detí a aj mladých ľudí. Tieto faktory vedú k nadhmotnosti a obezite.

Pri realizácii úlohy sme vychádzali z piatich stanovených priorít, podľa ktorých sme vyvíjali aj našu činnosť.

1. priorita: Podpora zdravého štartu do života

V posudzovanom období nevykazujeme žiadnu činnosť v tejto oblasti.

2. priorita: Podpora zdravšieho prostredia v školách

V rámci plnenia tejto priority bola naša činnosť zameraná na kontrolu predávaného sortimentu v bufetoch a automatoch, edukačných aktivít v oblasti zdravého stravovania detí, realizáciou „**Školského mliečného programu**“ v školských zariadeniach (realizovaný formou predaja automatmi na balené mlieko a mliečne výrobky a rozlievaním mlieka v školských jedálňach) a realizáciou projektu „**Školské ovocie**“ (realizovaný podávaním ovocia a zeleniny, produktov z ovocia a zeleniny, ktoré boli dopestované v našej oblasti - jablká, hrušky, slivky, marhule, jahody, mrkva, cvikla).

Zvýšená pozornosť bola venovaná zabezpečeniu pitného režimu detí v školských zariadeniach a v rámci toho uprednostňovanie užívania pitnej vody a nie sladených nápojov.

Odborní pracovníci Oddelenia hygieny detí a mládeže v spolupráci s Oddelením podpory zdravia a výchovy k zdraviu vykonávali edukačné aktivity v základných a stredných školách zameranú na zdravý spôsob života, prevenciu stravovacích porúch, poruchy príjmu potravy. Odprezentovaných bolo 25 prednášok na základných školách a 8 prednášok na stredných školách. Cieľom edukačných aktivít bolo podporiť základy zdravého spôsobu života u detí a mládeže.

V zariadeniach spoločného stravovania pre deti a mládež, školských bufetoch a vo výdajniach stravy bolo v rámci štátneho zdravotného dozoru vykonaných 25 kontrol. Na laboratórnu analýzu bolo odobratých 45 vzoriek hotových pokrmov. Z toho 2 vzorky boli nevyhovujúce.

3. priorita: Poskytovať nutričné vzdelávanie odborným zamestnancom školského stravovania v rámci projektov profesijných združení

V rámci konzultačných činností spolupracujeme so všetkými školskými úradmi v okrese Vranov nad Topľou (školský úrad Vranov nad Topľou, školský úrad Hanušovce nad Topľou a so školský úrad Dlhé Klčovo).

4. priorita: Podpora pohybových aktivít

V posudzovanom období nevykazujeme žiadnu činnosť v tejto oblasti.

5. priorita: Monitoring antropometrických ukazovateľov vybraných vekových skupín detí školského veku

V posudzovanom období nevykazujeme žiadnu činnosť v tejto oblasti.

4.2 HODNOTENIE JEDÁLNYCH LÍSTKOV MŠ a ZŠ

Cieľ

Cieľom projektu je zmapovanie situácie v oblasti dodržiavania všeobecných zásad pre zostavovanie jedálnych lístkov v zariadeniach spoločného stravovania detí MŠ a ZŠ a zistiť frekvenciu podávania vybraných druhov potravín (pokrmov).

Plnenie úlohy

V rámci projektu sme v tomto roku hodnotili jedálne lístky v 3 vybraných zariadeniach spoločného stravovania pre detí a mládež okresu:

- Školská stravovňa pri ZŠ Vranov nad Topľou, sídlisko JUH 1054
- Školská stravovňa pri ZŠ Štúrova 341, Hanušovce nad Topľou
- Školská stravovňa pri ZŠ Soľ 53

Vo vybraných zariadeniach spoločného stravovania pre detí a mládež sme porovnávali jedálne lístky IV. etapy (marec, máj 2022) s III. etapou (október, november 2021).

Hodnotenú boli jedálne lístky za obdobie jar, leto v mesiacoch marec a máj 2022. Využili sme bodový systém frekvencie podávania vybraných druhov pokrmov a koeficientu pestrosti, v ktorom sme vyhodnotili samostatne každý pokrm.

Úloha bola zameraná na vyhodnotenie jedálnych lístkov so zameraním na:

1. Časovú štruktúru jedálnych lístkov počas piatich stravovacích dní v jednozmennej prevádzke pri podávaní **obedov**,
2. Obsahovú štruktúru jedál v zmysle OVD - všeobecné zásady zostavovania jedálnych lístkov (zaradzovanie prívarkov, strukovín, múčnych príloh, zemiakov, rýb, obilnín, múčnikov, zeleniny a ovocia),
3. Frekvenciu podávania vybraných druhov pokrmov a výpočet koeficientu pestrosti samostatne každého pokrmu - polievky a hlavného jedla. Tiež na výpočet koeficientu pestrosti zeleninovej oblohy a nápojov.

Výsledkom vyhodnotenia týchto jedálnych lístkov boli tieto zistenia:

1. Časová štruktúra jedálnych lístkov počas piatich stravovacích dní v jednozmennej prevádzke pri podávaní obedov:

Hodnotili sme časové zaradzovanie mäsových jedál, jedál so zníženou dávkou mäsa s nastavením, múčnych jedál a zeleninových jedál počas piatich dní. V dvoch stravovacích

zariadeniach bola táto časová štruktúra dodržaná, v jednom zariadení (Školská stravovňa pri ZŠ Juh 1054, Vranov nad Topľou) boli v troch týždňoch 2x zaradené múčne jedlá na úkor zeleninových jedál.

2. Obsahová štruktúra jedál v zmysle OVD - všeobecné zásady zostavovania jedálnych lístkov (zaradzovanie prívarkov, strukovín, múčnych príloh, zemiakov, rýb, obilnín, múčnikov, zeleniny a ovocia):

Školská stravovňa pri ZŠ Vranov nad Topľou, sídlisko Juh 1054 (marec, máj 2022):

Hodnotilo sa zaradzovanie prívarkov (nevyhovuje, vyhovuje), strukovín (vyhovuje, vyhovuje), múčnych príloh (vyhovuje, vyhovuje), zemiakov (nevyhovuje, nevyhovuje), rýb (nevyhovuje, nevyhovuje), obilnín (nevyhovuje, nevyhovuje), múčnikov (nevyhovuje, nevyhovuje), zeleniny vo forme šalátov (vyhovuje, nevyhovuje), vo forme oblohy k hlavnému jedlu (nevyhovuje, nevyhovuje), ovocia (nevyhovuje, nevyhovuje).

Školská stravovňa pri ZŠ Sol' 53 (marec, máj 2022):

Hodnotilo sa zaradzovanie prívarkov (nevyhovuje, nevyhovuje), strukovín (vyhovuje, vyhovuje), múčnych príloh (nevyhovuje, nevyhovuje), zemiakov (vyhovuje, vyhovuje), rýb (nevyhovuje, nevyhovuje), obilnín (vyhovuje, vyhovuje), múčnikov (vyhovuje, vyhovuje), zeleniny vo forme šalátov (vyhovuje, vyhovuje), vo forme oblohy k hlavnému jedlu (nevyhovuje, nevyhovuje), ovocia (nevyhovuje, nevyhovuje).

Školská stravovňa pri ZŠ Štúrova 341, Hanušovce nad Topľou (marec, máj 2022):

Hodnotilo sa zaradzovanie prívarkov (nevyhovuje, nevyhovuje), strukovín (vyhovuje, vyhovuje), múčnych príloh (nevyhovuje, nevyhovuje), zemiakov (vyhovuje, vyhovuje), rýb (nevyhovuje, nevyhovuje), obilnín (vyhovuje, vyhovuje), múčnikov (nevyhovuje, nevyhovuje), zeleniny vo forme šalátov (nevyhovuje, nevyhovuje), vo forme oblohy k hlavnému jedlu (nevyhovuje, nevyhovuje), ovocia (nevyhovuje, nevyhovuje).

3. Frekvencia podávania vybraných druhov pokrmov a výpočet koeficientu pestrosti samostatne každého pokrmu - polievky a hlavného jedla. Tiež na výpočet koeficientu pestrosti zeleninovej oblohy a nápojov:

Frekvenciu podávania vybraných druhov pokrmov vo všetkých troch zariadeniach spoločného stravovania pre detí a mládež v mesiacoch marec, máj 2022 sme bodovým hodnotením vyhodnotili ako:

- Školská stravovňa pri ZŠ Vranov nad Topľou, sídlisko JUH 1054: „veľmi dobrá“ s počtom bodov 14 a 12 v jednotlivých mesiacoch.
- Školská stravovňa pri ZŠ Sol' 53: „výborná“ s počtom bodov 17 a 15,5 v jednotlivých mesiacoch.
- Školská stravovňa pri ZŠ Štúrova 341, Hanušovce nad Topľou: „veľmi dobrá“ s počtom bodov 12 a 12 v jednotlivých mesiacoch.

Koeficient pestrosti sme hodnotili jednotlivo u polievok, hlavných jedál, nápojov a oblohy. Používali sme bodový systém výpočtu koeficienta pestrosti.

Školská stravovňa pri ZŠ Vranov nad Topľou, sídlisko JUH 1054 (marec, máj 2022):

komodita „polievka“: koeficient 0,9 (vyhovujúci), koeficient 0,86 (vyhovujúci)

komodita „hlavné jedlo“: koeficient 1 (vyhovujúci), koeficient 0,95 (vyhovujúci)

komodita „nápoj“: koeficient 0,3 (nevyhovujúci), koeficient 0,2 (nevyhovujúci)

komodita „obloha“: koeficient 0 (nevyhovujúci), koeficient 0,09 (nevyhovujúci)
Školská stravovňa pri ZŠ Soľ 53 (marec, máj 2022):

komodita „polievka“: koeficient 1 (vyhovujúci), koeficient 1 (vyhovujúci)
komodita „hlavné jedlo“: koeficient 0,95 (vyhovujúci), koeficient 1 (vyhovujúci)
komodita „nápoj“: koeficient 0,59 (nevyhovujúci), koeficient 0,63 (nevyhovujúci)
komodita „obloha“: koeficient 0,13 (vyhovujúci), koeficient 0,22 (vyhovujúci)

Školská stravovňa pri ZŠ Štúrova 341, Hanušovce nad Topľou (marec, máj 2022):

komodita „polievka“: koeficient 1 (vyhovujúci), koeficient 1 (vyhovujúci)
komodita „hlavné jedlo“: koeficient 1 (vyhovujúci), koeficient 1 (vyhovujúci)
komodita „nápoj“: koeficient 0,36 (nevyhovujúci), koeficient 0,59 (nevyhovujúci)
komodita „obloha“: koeficient 0 (nevyhovujúci), koeficient 0 (nevyhovujúci)

Záver

Porovnávali sme jedálne lístky IV. etapy úlohy (marec, máj 2022) s III. etapou úlohy (október, november 2021). Zistili sme, že:

- došlo k náprave pri zostavovaní jedálnych lístkov v Školskej stravovni pri ZŠ Štúrova 341, Hanušovce nad Topľou, v ktorej sa pripravuje už len jeden druh hlavného jedla a možnosť výberu z dvoch druhov jedál bola zrušená a tiež zlepšenie v koeficiente pestrosti sledovaných komodít
- došlo k zvýšeniu úrovne frekvencie podávania vybraných druhov pokrmov bola v oboch mesiacoch v Školskej stravovni pri ZŠ Soľ 53, hodnotená bola ako „výborná“ (v III. etape hodnotená ako veľmi dobrá)
- ako vyhovujúce vo všetkých 3 zariadeniach spoločného stravovania hodnotíme dodržanie kombinácie polievky a hlavného jedla, vyhovujúci koeficient pestrosti v hodnotených komoditách, vyhovujúce zaradzovanie strukovín v sledovanom období
- ako nevyhovujúce hodnotíme málo zaradzované ryby, zaradenie sladkých jedál v sledovanom období na úkor jedál zeleninových, málo zaradzované čerstvé ovocie a zeleninu, zaradzovanie nevhodných nápojov

4.3 ÚRAZY U DETÍ V SR

Cieľ

Cieľom projektu je formou spolupráce s NCZI a regionálnymi nemocnicami získať vybrané informácie týkajúce sa problematiky úrazov detí na Slovensku.

Plnenie úlohy

Táto úloha sa v posudzovanom období neplnila.

PROJEKTY, KTORÉ NIE SÚ SÚČASŤOU „PROGRAMOV A PROJEKTOV“ VYHLÁSENÝCH HH SR:

PROJEKT COSI (CHildhood Obesity Surveillance Initiative)

Cieľ

Monitorovanie obezity u detí. Zber údajov bol realizovaný získavaním antropometrických údajov na základe vykonaných meraní detí a pomocou dotazníkov (detský dotazník, rodinný dotazník a dotazník školy).

Plnenie úlohy

COSI projekt je v SR súčasťou „Národného akčného plánu v prevencii obezity na roky 2015-2025“. Projekt je realizovaný metodikou WHO. Ide o rutinné meranie žiakov základných škôl. V SR boli vybrané 2 vekové kategórie 7-7,99 ročné deti a 8-8,99 ročné deti. Termín realizácie projektu bol 15.05.2022 - 15.06.2022. Do projektu boli zapojené 3 školy v okrese Vranov nad Topľou (ZŠ Sídliisko II. Vranov nad Topľou, ZŠ Sečovská Polianka, ZŠ Sačurov). Zúčastnilo sa ho 116 respondentov. U respondentov boli vykonané merania telesnej hmotnosti, výšky, obvodu pása a bokov zamestnancami Oddelenia hygieny detí a mládeže. Parametre sa merali s presnosťou na desatinu – (0,1kg, 0,1cm). Meranie sa uskutočnilo v škole vo vyhradenej miestnosti. Dieťa bolo vyzlečené v spodnej bielizni, alebo gymnastickom oblečení, vyzuté. Súčasťou projektu boli aj rozdeľovník s kódmi škôl, informovaný súhlas pre rodičov, dotazník pre meranie detí, školský dotazník a rodinný dotazník. Údaje z merania boli zaznamenávané pri meraní do dotazníka v škole. Rodinný dotazník, zameraný na výživu a pohybovú aktivitu detí bol doručený rodičom prostredníctvom školy na vyplnenie v domácom prostredí. Školský dotazník, zameraný na pohybovú aktivitu detí, stravovanie detí v školách vyplnil riaditeľ školy. Po vykonaných meraniach pracovníčky Oddelenia hygieny detí a mládeže získané údaje zadali do elektronickej formy excelových tabuliek. Spracované údaje boli zaslané na ďalšie spracovanie na ÚVZ SR.

6. ODBOR EPIDEMIOLOGIE

Č. Ú.	NÁZOV ÚLOHY RIEŠITEĽSKÉ PRACOVISKO	GESTOR ÚLOHY TERMÍN UKONČENIA
6.1	NÁRODNÝ IMUNIZAČNÝ PROGRAM SR <i>Úloha nadväzuje na úlohy PVV na r. 2021-2024 na úseku verejného zdravotníctva a na Národný plán kontroly infekčných ochorení - NPKIO</i> RÚVZ v SR	ÚVZ SR pribežne
6.2	SURVEILLANCE INFEKČNÝCH CHORÔB RÚVZ v SR	ÚVZ SR, RÚVZ so sídlom v Banskej Bystrici pribežne
6.3	INFORMAČNÝ SYSTÉM PRENOSNÝCH OCHORENÍ <i>Úloha nadväzuje na projekt informatizácie verejného zdravotníctva</i> RÚVZ v SR	ÚVZ SR, RÚVZ so sídlom v Banskej Bystrici pribežne
6.4	NOZOKOMIÁLNE NÁKAZY RÚVZ v SR	RÚVZ so sídlom v Trenčíne a v Banskej Bystrici pribežne
6.5	MIMORIADNE EPIDEMIOLOGICKÉ SITUÁCIE RÚVZ v SR	ÚVZ SR Pribežne
6.6	ENVIRONMENTÁLNA SURVEILLANCE POLIOMYELITÍDY A SLEDOVANIE VDPV RÚVZ v SR	ÚVZ SR, NRC pre poliomyelitídu pribežne
6.7	PREVENCIA HIV/AIDS RÚVZ v SR	ÚVZ SR december 2021
6.8	PORADNE OČKOVANIA RÚVZ v SR	RÚVZ so sídlom v Trnave pribežne
6.9	OPTIMALIZÁCIA VEREJNEJ SPRÁVY V OBLASTI EPIDEMIOLOGIE RÚVZ v SR	ÚVZ SR, RÚVZ so sídlom v Banskej Bystrici pribežne

6.1 NÁRODNÝ IMUNIZAČNÝ PROGRAM SR (NIP SR)

Gestor
ÚVZ SR

Riešiteľské pracoviská
RÚVZ v SR

Cieľ

1. rozvoj a skvalitnenie prevencie ochorení preventabilných očkovaním, očkovania, očkovania a monitorovania situácie v oblasti imunizácie;
2. príprava stratégií a opatrení pre NIP SR a odporúčaní na ich vykonávanie;
3. zhromažďovanie údajov, monitorovanie ochorení preventabilných očkovaním;
4. zlepšenie informovanosti a poznatkov populácie o problematike imunizácie;
5. odstránenie rozdielov v zaočkovaní, ktoré existujú najmä v ťažko dostupných marginálnych skupinách obyvateľstva (rómske komunity, migranti);
6. surveillance a kontrola ochorení preventabilných očkovaním v súlade s odporúčaniami ECDC a WHO (eliminácia osýpok, rubeoly, eradikácia poliomyelitídy);
7. aktivity zamerané na udržanie vysokej zaočkovanosťi detskej i dospeljej populácie prostredníctvom výchovy odborných pracovníkov na všetkých úrovniach, laickej verejnosti, najmä mladých rodičov a médií;
8. aktívna činnosť „Poradní očkovania“;
9. príprava registra očkovaných osôb

Dosiahnutie cieľov – vysoká zaočkovanosť populácie, si vyžaduje dostatočnú pripravenosť, koordinovaný postup odborne podložený a dobre zdokumentovaný, podporu zdravia a edukácie verejnosti v prevencii antivakcinačných postojov.

Časové obdobie
priebežne

Etapy riešenia

1. Realizácia vlastného očkovania:

Aktuálny kalendár očkovania pre rok 2022 bol zaslaný všetkým očkujúcim lekárom s ďalším usmernením vykonávania vakcinácie.

Kontrola očkovania zo strany RÚVZ sa vykonáva písomnou formou, resp. elektronickou formou,

- na úrovni okresu sa vykonáva priebežne administratívna kontrola očkovania formou mesačných očkovacích výkonov od všetkých lekárov vykonávajúcich vakcináciu (pediatri aj praktickí lekári pre dospelých) a kontrolou doočkovania neočkovaných detí z roku 2021
- lekári vykonávajú očkovanie podľa platnej očkovacej schémy. Podľa týchto výstupov hodnotíme výkon očkovania ako veľmi dobrý.

Za obdobie od 1.9.2021 do 31.8.2022 bola zo strany RÚVZ so sídlom vo Vranove nad Topľou vykonaná kontrola očkovania v okrese Vranov nad Topľou. Kontrola bola vykonaná osobnou návštevou vo všetkých 16-tich pediatrických obvodoch. Pri vykonaných kontrolách očkovania bolo zistené, že všetci pediatri si objednávajú a vyberajú vakcíny v lekárňach po dohode s lekárnikmi sami (lekár, zdravotná sestra, nikdy nie rodič detí, resp. niektoré lekárne doručujú

vakcínu priamo do ambulancie). Vakcíny sa do ambulancie prenášajú v termoboxoch a lekári ich majú uskladnené v chladničkách bez výparníkov. Denne vykonávajú monitoring teplôt.

2. Zabezpečenie prioritných úloh pre rok 2022

Udržanie vysokej úrovne zaočkovanosti v rámci povinného očkovania.

Aktívna činnosť „Poradní očkovania“.

Časové obdobie
priebežne

3. Viacúčelové imunologické prehľady v SR

V roku 2018 boli realizované viacúčelové imunologické prehľady v SR. Poskytli dôležité informácie overujúce účinnosť realizovaného očkovania a dynamiku hladín protilátok proti jednotlivým infekčným agens vo všetkých vekových kategóriách.

Časové obdobie
1. 1. 2022 – 31. 12. 2022

Realizačné výstupy
výsledky budú slúžiť ako podklad pre monitorovanie kolektívnej imunity

Časové obdobie
priebežne

Vyhodnotenie za rok 2022

Imunologický prehľad, ktorý bol vykonaný v roku 2018 bol zameraný na tieto ochorenia: osýpky, mumps, ružienka, vírusové hepatitídy A, B a C. Cieľom imunologického prehľadu bolo získať obraz o dynamike protilátok a urobiť odhad záťaže ochorení preventabilných očkovaním.

V rámci okresu Vranov nad Topľou nebol za rok 2022 robený imunologický prehľad zameraný na ochorenia uvedené vyššie.

4. Surveillance a kontrola ochorení preventabilných očkovaním v súlade s odporúčaniami ECDC a WHO (eliminácia osýpok, rubeoly, poliomyelitídy)

Úloha:

- vykonávanie monitoringu ochorení preventabilných očkovaním,
- zabezpečenie vzdelávania a doškoľovania zdravotníckeho personálu v otázkach vakcinácie s dôrazom na vzdelávanie rodičov v prevencii antivakcinačných aktivít.

Časové obdobie
priebežne

Vyhodnotenie za rok 2022

Ochorenia preventabilné očkovaním

Za sledované obdobie 1.1.2022 – 31.12.2022 bolo v našom okrese zaznamenané jedno ochorenie preventabilné očkovaním. Išlo o ochorenie **Divý kašeľ vyvolaný *Bordetella pertussis* A37.0** – u 77 ročnej ženy. V klinickom obraze dominoval dlhotrvajúci dusivý kašeľ, obojstranný infiltratívny zápal pľúc s bakteriálnou superinfekciou. Ochorenie bolo potvrdené na základe klinických príznakov a laboratórnych výsledkov - odobraté sérum s pozitívnym výsledkom na anti *B. pertussis* protilátky - IgA, IgG. Vakcinácia nebola v prípade tejto ženy vykonaná, keďže je narodená v roku 1944 a povinné očkovanie na toto ochorenie bolo až od roku 1953.

5. Manažment očkovania

Úlohy

- a) zabezpečenie kontroly vykonávania očkovania, dodržiavania termínov očkovania podľa očkovacieho kalendára s vypracovaním záznamu o očkovaní,
- b) zabezpečenie mesačnej kontroly očkovania formou písomných, resp. e-mailových oznamovaní počtu zaočkovaných osôb na jednotlivých zdravotných obvodoch a ich pravidelnom vyhodnocovaní,
- c) v prípade zistenia nedostatkov v očkovaní zabezpečiť ich promptné odstránenie.

Časové obdobie
priebežne

Vyhodnotenie za rok 2022

Plní sa priebežne. Lekári vykonávajúci vakcináciu zasielajú mesačné vyhodnotenie vakcinačných aktivít.

6. Kontrola očkovania v SR:

- a) vykonať kontrolu očkovania v ročníkoch narodenia určených ÚVZ SR k stanovenému termínu
- b) vyhodnotiť očkovanie a v prípade zistenia nedostatkov ich vyrieši s kompetentnými orgánmi

Časové obdobie
september – október 2022

Vyhodnotenie za rok 2022

V mesiaci október bola vykonaná kontrola očkovania podľa stavu k 31.8.2022, osobnou návštevou vo všetkých 16 - tich pediatrických ambulanciách. Celookresné výsledky zaočkovanosti sa pohybovali od 92,19% do 95,79%.

r. nar. 2020 - 93,96% (DTaP-VHB-HIB-IPV), (Infanrix Hexa - 43,65%, Hexacima – 50,31%)

r. nar. 2020 - 98,2% (PCV), (PCV 10 Synflorix – 25,35%, PCV 13 Prevenar – 72,9%)

r. nar. 2015 - 95,8% (DTaP-IPV)

r. nar. 2008 - 93,85% (dTAP-IPV)

r. nar. 2020 - 92,19% (MMR), (PRIORIX – 71%, M-M-RVAXPRO – 21,1%)

r. nar. 2019 - 95,79% (MMR), (PRIORIX – 92,32%, M-M-RVAXPRO – 3,47%)

r. nar. 2010 - 94,22% (MMR), (PRIORIX - 86,9%, M-M-RVAXPRO – 7,2%)

r. nar. 2009 - 95,7% (MMR), (PRIORIX – 80,6%, M-M-RVAXPRO – 15,1%)

r. nar. 2020 - 0 (VHB + HBIG - deti HBsAg pozit matiek)

r. nar. 2021 - 1 (VHB + HBIG - deti HBsAg pozit matiek)

dialýza - pacienti zaradení do programu – 100% (VHB)

pacienti v príprave – 100% (VHB)

- vybrané skupiny osôb vystavené riziku nákazy VHB – novozistené osoby – 0, z toho počet zaočkovaných 0

r. nar., 2020 – 66,2%, 2019 – 43,8% (odporúčané očkovanie proti vírusovej hepatitíde A u detí vo veku dvoch rokov, žijúcich v miestach s nízkym sociálno - hygienickým štandardom, bez prístupu k pitnej vode, bez odkanalizovania odpadových vôd alebo s nízkym štandardom bývania k 31.8.2022 v SR)

- odporúčané očkovania alebo očkovania na žiadosť rodičov detí do 15 rokov života – zaočkovaných 1581 detí

- očkovanie proti chrípke a proti invazívnym pneumokokovým nákazám (IPN) u osôb umiestnených v zariadeniach sociálnych služieb – 0,0%, proti chrípke – 80,4%, proti Covid-19 – 67,3%.

Nad'alej pretrváva problém s účasťou predvolaných osôb na očkovanie. Problém prevažuje u detí, ktoré žijú v nízkom hygienickom štandarde bývania, ktorých pediatri zvládajú len vďaka svojej vytrvalosti a v opakovanom predvolávaní detí na očkovanie. V obvodoch, v ktorých sú zriadené komunitné centrá, terénni pracovníci spolupracujú s lekármi a napomáhajú im s účasťou pacientov na očkovaní. Aj v tomto roku odporúčame zainteresovať do zdravotnej výchovy v otázkach vakcinológie rodičov detí, ktoré žijú v nízkom hygienickom štandarde bývania a tiež pracovníkov komunitných centier, terénnych pracovníkov a pracovníkov zdravotnej osvetly.

Aby mohli pediatri úspešne vykonať očkovanie, mali by úzko spolupracovať s obecnými úradmi, odbormi sociálnych vecí a rodiny, ktoré sa tam, kde spolupráca je na dobrej úrovni, preukázali ako veľmi prospešné.

6.2 SURVEILLANCE INFEKČNÝCH CHORÔB

Gestor

ÚVZ SR, RÚVZ so sídlom v Banskej Bystrici

Riešiteľské pracoviská

RÚVZ v SR

Cieľ

- 1.znižovanie chorobnosti, úmrtnosti a následkov po prekonaní infekčných ochorení a tým dosiahnutie zlepšenia kvality života;
- 2.skvalitnenie surveillance prenosných ochorení;
- 3.edukácia obyvateľstva v problematike prenosných ochorení;

Dosiahnutie cieľa si vyžaduje dostatočnú pripravenosť, koordinovaný, odborne podložený a dobre zdokumentovaný postup a epidemiologický informačný systém.

Etapy riešenia

1. Zlepšenie laboratórnej spolupráce:

- udržiavať spoluprácu s OKM, ktorá je v súčasnosti na dobrej úrovni a spolupracovať aj s ďalšími laboratóriami OKM, ktoré vykonávajú vyšetrenia pre lekárov okresu Vranov nad Topľou

Časové obdobie
priebežne

Vyhodnotenie za rok 2022

Od decembra 2011 vykonáva mikrobiologické vyšetrenia pre okres Vranov nad Topľou laboratórium ALPHA Medical Stropkov, ktoré od februára 2021 zmenilo formálny obchodný názov na Unilabs Slovensko, s.r.o. a HPL s.r.o. Prešov. Spolupráca s nimi je na veľmi dobrej úrovni. Pozitívne výsledky sú hlásené elektronicky v programe EPIS ihneď po diagnostikovaní etiologického agens. HPL s.r.o. Prešov pozitívne výsledky zaznamenáva v programe EPIS. Od roku 2016 je dobrá spolupráca aj s laboratóriom – Synlab Slovakia s.r.o., Košice, ktorý nám pozitívne výsledky hlási telefonicky alebo prostredníctvom Slovenskej pošty.

2. Zlepšenie hlásenia prenosných ochorení:

- úzkou spoluprácou s lekármi primárneho kontaktu pre dospelých, deti a dorast, s infektológmi, odborníkmi pre tuberkulózu, pohlavné prenosné ochorenia a laboratóriami, ktoré zabezpečujú laboratórnu diagnostiku;
- zavedenie elektronického hlásenia prenosných ochorení terénymi lekármi;
- propagovaním využívania on-line hlásenia prostredníctvom internetu do systému EPIS

Časové obdobie
priebežne

Vyhodnotenie za rok 2022

Hlásenie prenosných ochorení je na dobrej úrovni. Pozitívne výsledky z OKM sú hlásené okamžite elektronicky a následne aj písomnou formou na RÚVZ. Hlásenie prenosných ochorení e-mailovou poštou využívajú prevažne lôžkové oddelenia Vranovskej nemocnice, a. s. Všeobecní lekári pre deti a dorast a všeobecní lekári pre dospelých zasielajú hlásenia prevažne písomne formou tlačенých hláseníek a postupne aj telefonicky a e-mailovou poštou. Už štyria všeobecní lekári pre deti a dorast a jeden všeobecný lekár pre dospelých využívajú on-line hlásenie prostredníctvom internetu do systému EPIS a ďalší štyria prejavili záujem o on-line hlásenie a telefonicky sa informovali.

3. Analýza rizika hrozby nových alebo „staronových“ infekčných ochorení:

- vykonávať kvalitný monitoring v rámci surveillance nových alebo „staronových“ infekčných ochorení, ktoré vznikajú vplyvom ekosystémového narušenia,
- spolupracovať so SLS pri Vranovskej nemocnici, a.s. pri priebežnom vzdelávaní a doškoloňovaní zdravotníckeho personálu,
- zabezpečiť veľmi úzku spoluprácu s mikrobiológmi, infektológmi a lekármi primárneho kontaktu pri zistení nových patogénov, známych chorobách, pri ktorých sa zistili noví pôvodcovia, alebo došlo u nich k vývojovým zmenám, pri znovu objavení sa starých patogénov a pod.

Časové obdobie
priebežne

Vyhodnotenie za rok 2022

Plní sa priebežne; „staronové“ ochorenia v uplynulom roku 2022 neboli hlásené.

4. Epidemiologický dohľad, monitorovanie, kontrola a riadenie importovaných prenosných ochorení prostredníctvom príst'ahovalcov

Skvalitnenie dohľadu nad utečeneckými tábormi a strediskami, zrýchlenie prijímania preventívnych a represívnych opatrení vrátane očkovania v úzkej spolupráci s MV SR.

Časové obdobie
priebežne

Vyhodnotenie za rok 2022

V okrese Vranov nad Topľou nie je utečenecký tábor ani stredisko príst'ahovalcov.

5. Zlepšenie informovanosti a zvýšenie edukácie obyvateľstva v problematike prenosných ochorení

- cestou regionálnych médií sprostredkovať širokej verejnosti všetky základné informácie o prenosných ochoreniach, ich výskyte v SR, o možnostiach ich predchádzania, o očkovaní a ďalších preventívnych opatreniach. Upozorniť na vstupný portál programu EPIS ako nového zdroja informácií o prenosných ochoreniach.

Časové obdobie
priebežne

Vyhodnotenie za rok 2022

Na webovej stránke RÚVZ sú uverejňované informácie o aktuálnej epidemiologickej situácii, podľa epidemiologickej naliehavosti. Veľmi dobrá je spolupráca s miestnymi novinami „Vranovské novinky“, ktoré uverejňujú aktuálnu situáciu vo výskyte prenosných ochorení, prípadne aj ďalšie informácie o prenosných ochoreniach a ochrane proti ich šíreniu (COVID-19, chrípka, ochorenia ovplyvniteľné očkovaním, alimentárne nákazy a pod).

Realizačné výstupy

- analýza prenosných ochorení za rok **2022**,
- porovnanie výskytu prenosných ochorení v **roku 2022** s výskytom v roku **2021** a za posledných 5 rokov, dlhodobé trendy,
- skvalitnenie surveillance prenosných ochorení zabezpečením:
  - včasnosti a vysokej kvality diagnostických možností patogénnych mikroorganizmov,
  - včasnosti a vysokej kvality hlásenia prenosných ochorení na všetkých úrovniach,
  - vysokej kvality monitorovania a kontroly prenosných ochorení,
  - monitorovania rezistencie mikroorganizmov na ATB,
  - hlásenie vybraných prenosných ochorení do medzinárodných sietí podľa požiadaviek ECDC a WHO,

- zvýšením informovanosti zlepšiť a skvalitniť „individuálnu“ prevenciu obyvateľov v oblasti prenosných ochorení a tým zvýšiť ich schopnosť vysporiadať sa s prenosnými ochoreniami,
- pripraviť postupy pre možný zános a šírenie sa „staronových“ prenosných ochorení (morbilli, parotitída, rubeola) v dôsledku poklesu úrovne kolektívnej imunity frekventovaným odmietaním očkovania MMR.

Vyhodnotenie za rok 2022

V rámci nášho okresu bol zaznamenaný klesajúci trend výskytu v určitých skupinách prenosných ochorení za posledný rok v porovnaní za sledované obdobie 5 rokov. V roku 2022 bol pozorovaný vzostup hlavne v prípade skupiny ochorenia A08 – Vírusové črevné infekcie. Trendy vývoja prenosných ochorení za rok 2022 boli ešte stále ovplyvnené doznievajúcou pandemickou situáciou COVID-19, ktorá trvá od marca 2020 na území Slovenskej republiky. Ide hlavne o ochorenie skupiny J10 – Chrípka, kde boli zaznamenané tri prípady v porovnaní za sledované obdobie 5 rokov. Pri tejto diagnóze došlo aj ku preklasifikovaniu a zmene hlásenia v IS EPIS.

Tab. č. 1 Počet hlásených prenosných ochorení za rok 2022 a porovnanie za rok 2021

Prenosné ochorenie	rok 2022	rok 2021
A01.2 – Paratýfus B	0	0
A02 - Salmonelózy	65	79
A03 - Šigelózy	6	8
A04 – Iné bakteriálne črevné infekcie	189	245
A05 – Iné bakteriálne otravy	0	0
A08 – Vírusové črevné infekcie	147	79
A09 – Hnačky pravdepodobne infekčného pôvodu	0	0
A27 – Leptospiróza	0	0
A32 - Listeriόza	0	0
A35 - Tetanus	0	0
A36.3 - Záškrt	0	1
A37 - Pertussis	1	0
A38 – Šarlach a streptokoková angína	0	0
A39 – Meningokoková infekcia	1	0
A48.1 – Legionárska choroba	0	0
A51 – Včasný syfilis	0	0
A52 – Neskorý syfilis	0	0
A53 – Nešpecifikovaný syfilis	2	0
A69.2 – Lymeská choroba	1	4
A87 – Vírusová meningitída	1	0
B01- Ovčie kiahne	28	39
B02 – Herpes zoster	22	57
B05 - Osýpky	0	0
B06 - Ružienka	0	0
B15 - VHA	0	0
B16.9 - VHB	0	1
B18.1 – Chronická VHB	0	1
B18.2 – Chronická VHC	0	0
B26 - Parotitída	0	1
B58 - Toxoplazmóza	1	1
B86 - Svrab	27	62
G00 – Bakteriálny zápal mozgu	0	0
G61 – Zápalová polyneuropatia	3	0
J10 - Chrípka	3	0
Z20.3 - Pohryznutia	0	1
U07.1 – COVID-19 potvrdený PCR	13 035	14 519
Spolu	13532	15098

Tab. č. 2 Počet hlásených prenosných ochorení za posledných 5 rokov

Prenosné ochorenie	2022	2021	2020	2019	2018
A01.2 – Paratýfus B	0	0	0	0	0
A02 - Salmonelózy	65	79	76	80	106
A03 - Šigelózy	6	8	7	4	9
A04 – Iné bakteriálne črevné infekcie	189	245	123	163	141
A05 – Iné bakteriálne otravy	0	0	0	0	0
A08 – Vírusové črevné infekcie	147	79	77	133	135
A09 – Hnačky pravdepodobne infekčného pôvodu	0	0	1	12	48
A27 – Leptospiroza	0	0	0	0	1
A32 - Listeriôza	0	0	0	0	0
A35 - Tetanus	0	0	0	0	0
A36 - Záškrt	0	1	0	0	0
A37 - Pertussis	1	0	17	6	1
A38 – Šarlach a streptokoková angína	0	0	0	0	0
A39 – Meningokoková infekcia	1	0	0	0	0
A48.1 – Legionárska choroba	0	0	2	0	0
A51 – Včasný syfilis	0	0	2	1	2
A52 – Neskorý syfilis	0	0	0	0	0
A53 – Nešpecifikovaný syfilis	2	0	0	0	2
A69.2 – Lymeská choroba	1	4	9	11	15
A87 – Vírusová meningitída	1	0	0	0	0
B01- Ovčie kiahne	28	39	104	460	413
B02 – Herpes zoster	22	57	59	82	74
B05 - Osýpky	0	0	0	141	1
B06 - Ružienka	0	0	0	0	0
B15 - VHA	0	0	1	0	0
B16 - VHB	0	1	1	0	0
B18.1 – Chronická VHB	0	1	0	0	2
B18.2 – Chronická VHC	0	0	4	1	2
B26 - Parotitída	0	1	0	0	0
B58 - Toxoplazmóza	1	1	0	1	2
B86 - Svrab	27	62	71	101	64
G00 – Bakteriálny zápal mozgu	0	0	0	0	0
G61 – Zápalová polyneuropatia	3	0	0	0	0
J10 - Chrípka	3	0	21 690	30 839	31 309
Z20.3 - Pohryznutia	0	1	2	1	4
U07.1 – COVID-19 potvrdený PCR	13 035	14 519	2662	0	0

6.3 INFORMAČNÝ SYSTÉM PRENOSNÝCH OCHORENÍ

Gestor

ÚVZ SR, RÚVZ so sídlom v Banskej Bystrici

Riešiteľské pracoviská

RÚVZ v SR

Cieľ

1. posilnenie surveillance a kontroly infekčných ochorení,
2. začlenenie surveillance infekčných ochorení v SR do siete EÚ,
3. dopracovanie modulu hlásenia z oddelení klinickej mikrobiológie,
4. návrh registra očkovaných osôb.

Etapy riešenia

1. Skvalitňovanie hlásenia zo strany poskytovateľov zdravotnej starostlivosti, ktorí sú povinní zo zákona hlásiť

- propagácia využívania on-line hlásenia všeobecných lekárov pre deti, dorast a dospelých,
- rozširovanie on-line hlásenia z oddelení klinickej mikrobiológie, rozširovanie spektra laboratórnych výsledkov.

Zodpovední

ÚVZ SR, RÚVZ Banská Bystrica, pracovná skupina pre EPIS

Spolupracujú

všetky RÚVZ v SR

2. Kontrola kvality údajov v EPISe

Zodpovední

určené pracovné skupiny

Spolupracujú

všetky RÚVZ v SR

Časové obdobie

priebežne

3. Vyhľadanie všetkých relevantných údajov podľa požiadaviek legislatívy EÚ

Zodpovedné osoby za vybrané nákazy pripravili zoznam položiek povinne hlásených do sietí, ktoré boli zohľadnené pri tvorbe programu. Tieto je potrebné ďalej aktívne sledovať, reagovať na nové požiadavky a tieto implementovať do položiek programu EPIS.

Časové obdobie

priebežne

4. Manažment epidémií

Manažujú sa epidémie nadregionálneho rozsahu s pridelovaním jedného hesla, ku ktorému sa priradujú príslušné prípady z iných regiónov.

Za pridelovanie kódov epidémií zodpovedá ÚVZ SR.

Časové obdobie

Priebežne

5. Manažment kontaktov a ohnisk

Dokumentujú sa všetky druhy protiepidemických opatrení pre pacienta, kontakty a ohnisko. Údaje slúžia pre posúdenie objemu práce v ohnisku/ohniskách, ako aj pre zadministrovanie opatrení.

Časové obdobie

priebežne

6. Pravidelné hlásenie prenosných ochorení do systému ECDC – TESSY- „The Epidemiological Surveillance System“, úprava existujúceho systému EPIS podľa nových definovaných požiadaviek ECDC

Časové obdobie

priebežne

Vyhodnotenie za rok 2022

Počet spracovaných a do systému vložených prípadov:	13832
Z toho počet uzavretých	12258
Nepotvrdené	59
Počet spracovaných ohnisk	13662
Počet chránených kontaktov očkovaním, aktívne, pasívne	2
Opatrenia prijaté rozhodnutím	20
Počet opatrení vydaných na predchádzanie NN	1180

Úlohy sa plnia každodenne vkladaním hlásených ochorení do EPIS, ich mesačnou analýzou, ako podklad pre mesačné správy, systémom rýchleho varovania podľa aktuálnej situácie.

6.4 NOZOKOMIÁLNE NÁKAZY

Gestor

RÚVZ so sídlom v Trenčíne a RÚVZ so sídlom v Banskej Bystrici

Riešiteľské pracoviská

RÚVZ v SR

Cieľ

1. zvyšovanie bezpečnosti pacientov v nemocničných zariadeniach
2. rozšírenie incidenčného a prevalenčného sledovania NN podľa štandardných protokolov ECDC na princípe dobrovoľnosti a anonymity so spätnou väzbou k poskytovateľovi zdravotnej starostlivosti

3. ovplyvnenie výskytu NN prostredníctvom opatrení navrhnutých na základe analýzy hlásených NN
4. získanie údajov jednotnou metodikou v rámci krajín EU s cieľom možnosti porovnania s inými krajinami a v rámci nemocníc
5. posilnenie edukácie epidemiológov a klinických zdravotníckych pracovníkov v problematike surveillance nozokomiálnych nákaz, v oblasti intervenčnej epidemiológie pri výskyte NN vyvolaných závažnými nemocničnými patogénmi.

Etapy riešenia

1. Surveillance vybraných nemocničných nákaz na jednotkách intenzívnej starostlivosti a infekcií v mieste chirurgického výkonu podľa protokolu ECDC

Sledovanie infekcií akvizovaných na jednotkách intenzívnej starostlivosti programom HELICS sa v SR vykonáva od roku 2005. Pacienti hospitalizovaní na JIS sú špecifickou cieľovou skupinou pacientov s vysokým rizikom morbidita a letality asociovanej s nemocničnými nákazami. V súčasnosti sú zbierané údaje zo zapojených pracovísk na základe protokolu ECDC, ktorý nadväzuje na program HELICS. V rámci sledovania sa zisťuje incidencia vybraných nákaz (pneumónií, infekcií krvného riečiska a infekcií močového traktu). Zozbierané údaje zaslané národnému koordinátorovi sú následne transportované do systému TESSY.

Infekcie v mieste chirurgického výkonu sú ďalším dôležitým cieľom pri surveillance nemocničných nákaz. V roku 2011 bol začatý zber údajov na niektorých chirurgických pracoviskách na základe protokolu ECDC vychádzajúce z programu HELICS.

Časové obdobie: priebežne (zapojenie ďalších nemocníc do programu HELICS).

2. Európska surveillance infekcií vyvolaných *Clostridium difficile* podľa protokolu ECDC

Európske centrum pre prevenciu a kontrolu infekcií (ECDC) vyzvalo Slovenskú republiku k začatiu Surveillance infekcií spôsobených *Clostridium difficile* (CDI). Táto surveillance bola realizovaná v období október – december 2016 prostredníctvom Epidemiologického informačného systému (EPIS). Surveillance CDI je v súlade s Odporúčaním Rady 2009 / C 151/01 z 9. júna 2009 o bezpečnosti pacientov vrátane prevencie a kontroly infekcií spojených so zdravotnou starostlivosťou. Vzhľadom na možnosť vkladania údajov podľa protokolu ECDC do EPIS sa bude vykonávať kontinuálna surveillance incidence CDI prostredníctvom EPIS trvale. V roku 2022 sa bude snaha podľa aktuálnej epidemiologickej situácie vykonávať druhú etapu incidenčného sledovania v rámci Surveillance infekcií spôsobených CD v mesiacoch október- december 2022.

Realizácia incidenčného sledovania CDI-II etapa

Termín: október- december 2022

Zodpovedný: RÚVZ v Trenčíne a všetky RÚVZ v SR

Realizačné výstupy: analýza výskytu CDI na Slovensku a porovnanie výskytu s inými členskými štátmi, následná spätná väzba pre lôžkové zdravotnícke zariadenia na zvýšenie bezpečnosti pacientov.

3. Bodové prevalenčné sledovanie nozokomiálnych nákaz a spotreby antibiotík v európskych nemocniciach (BPS)

Rok 2022 bude zameraný na prípravu výkonu BPS – III, ktorá by mala byť realizovaná v SR v 1. polroku 2023, podľa revidovaného protokolu ECDC (doplnenie sa týka najmä nozokomiálneho prenosu COVID-19) v súlade s Odporúčaním Rady 2009 / C 151/01 z 9. júna 2009 o bezpečnosti pacientov vrátane prevencie a kontroly infekcií spojených so zdravotnou starostlivosťou.

- Účasť na prípravných školeniach organizovaných on-line z ECDC, preklad protokolov, príprava školení v SR.

Termín

priebežne

Vyhodnotenie za rok 2022

RÚVZ so sídlom vo Vranove nad Topľou - Oddelenie epidemiológie sa v roku 2017 zapojilo do projektu BPS II a zozbieralo potrebné údaje z Vranovskej nemocnice a. s. V tomto sledovaní sa zbierali a analyzovali dáta o NN a o užívaní antibiotík, zvýšila sa efektivita sledovania a tiež podpora spolupráce medzi epidemiológmi a vedením nemocníc. V roku 2019 boli publikované výsledky. Za rok 2022 sa zber dát o NN a o užívaní antibiotík z Vranovskej nemocnice a. s. na Oddelení epidemiológie nerealizoval.

4. Realizácia kampane Clean care is save care

RÚVZ sa zapoja do kampane WHO : „Clean care is save care“.

- február – apríl – príprava vzorových materiálov pre realizáciu kampane – zabezpečí RÚVZ so sídlom v Trenčíne
- máj - vlastná realizácia projektu na všetkých RÚVZ v SR – vykonajú všetky RÚVZ v SR
- jún - vyhodnotenie realizovanej kampane – vykonajú všetky RÚVZ v SR
- júl – spracovanie a vyhodnotenie za všetky RÚVZ v SR na RÚVZ so sídlom v Trenčíne

Vyhodnotenie za rok 2022

RÚVZ so sídlom vo Vranove nad Topľou z dôvodu doznievajúcej pandemickej situácie (COVID-19) na území Slovenskej republiky od marca 2020 nerealizoval v roku 2022 žiadnu kampaň „Clean care is save care“.

Oddelenie epidemiológie odobralo dňa 05. 05. 2022 stery z rúk zdravotníckeho personálu Vranovskej nemocnice, a. s., v rámci „Svetového dňa hygieny rúk“, ktorý pripadá na 5. mája daného roku. Boli vykonávané kontroly dezinfekcie rúk a dodržiavanie vyhlášky MZ SR č.192 z roku 2015, ktorou sa zakazuje nosenie dlhých gélových alebo umelých nechto, prsteňov, rôznych ozdôb u zdravotníckych pracovníkov. Išlo o 20 sterov z rúk: 5 lekárom, 9 zdravotným sestrám, 2 sanitárkam, 1 laborantovi, 2 rádiologickým technikom a 1 asistentovi. V 27 steroch bola zistená kontaminácia bežnou mikroflórou prostredia a v 3 steroch bola zistená kontaminácia potenciónnym patogénnym kmeňom *Staphylococcus aureus*.

V spolupráci s nemocničnou hygieničkou Vranovskej nemocnice, a. s. bol pripravený informačný panel s letákmi, ktoré informovali o správnom postupe dezinfekcie rúk. Návštevníci nemocnice si mohli prakticky vyskúšať správny postup pri dezinfekcii rúk a následne si jej účinnosť overiť pod špeciálnou UV lampou.

Taktiež aj v budove RÚVZ so sídlom vo Vranove nad Topľou bol vytvorený náučný panel.

5. Implementácia moderných foriem vzdelávania epidemiológov a cieľových skupín zdravotníckych pracovníkov v oblasti prevencie NN

V rámci postgraduálneho doškolovania zdravotníckych pracovníkov spolupracovať so SZU, lekárskymi fakultami a univerzitami vychovávajúcimi odborníkov vo verejnom zdravotníctve v implementácii moderných foriem vzdelávania v oblasti prevencie nozokomiálnych nákaz v kontexte odporúčania Rady z 9. júla 2009 o bezpečnosti pacientov vrátane prevencie a kontroly infekcií spojených so zdravotnou starostlivosťou č. 2009/C 151/01.

Časové obdobie
priebežne

Realizačné výstupy RÚVZ Vranov n/T

- vykonať analýzu výskytu nozokomiálnych nákaz (NN) za **rok 2022**
- porovnať výskyt NN v **roku 2022** s výskytom v **roku 2021** a za posledných 5 rokov
- skvalitniť surveillance a kontroly NN zabezpečením:
  - vykonaním incidenčných a prevalenčných štúdií výskytu nemocničných nákaz, analýzou najrizikovejších faktorov ich vzniku, publikáciou ich výsledkov pre odbornú zdravotnícku verejnosť (podľa usmernení z ECDC)
  - realizáciou aktivít na podporu zlepšenia compliance v hygiene rúk zdravotníckych pracovníkov
  - vysokej kvality diagnostických možností patogénnych mikroorganizmov, vysokej kvality monitorovania a kontroly nozokomiálnych nákaz,
  - sledovať kolonizáciu/infekciu pacientov závažnými nemocničnými patogénmi (hlavne MRSA, VRE, *C. difficile*, CPE), navrhovať a kontrolovať protiepidemické opatrenia na zamedzenie ich šírenia v prostredí ZZ a následného prenosu do komunitného prostredia.

Časové obdobie
priebežne

Vyhodnotenie za rok 2022

V rámci nášho okresu bol zaznamenaný narastajúci trend výskytu a hlásenia nozokomiálnych nákaz (ďalej ako NN) za posledný rok 2022 v porovnaní za sledované obdobie 5 rokov. Trendy vývoja respektíve hlásenia NN nemocnicami za posledné roky sú značne ovplyvnené novými poznatkami v problematike NN v nemocniciach na území Slovenskej republiky, ako aj v okolitých štátoch. Taktiež aj spolupráca RÚVZ a samotná práca nemocničného epidemiológa prispieva ku narastajúcemu trendu hlásenia NN v nemocnici v našom okrese.

Vyhodnotenie za rok 2022

Kontrola sterility:

Sterilné predmety	270
Stery z prostredia	320
Dezinfekčné roztoky	29
Kontrola HS	14
Kontrola AUT.	12
Čistené vody	0

Tab. č. 3 Počet hlásených nozokomiálnych nákaz za rok 2022 a porovnanie za rok 2021

Oddelenie	rok 2022	rok 2021
OAIMS	28	35
Všeobecnej a úrazovej chirurgie	28	8
Doliečovacie	34	25
Neonatologické	0	0
FBLR	13	1
Gyn.- pôrodnice	5	3
Neurologické	18	6
Pediatrické	16	3
Vnútorného lekárstva	65	88
Obvodné územné ambulancie	0	0
Dialyzačné centrum	0	1
Iné zdrav. zariadenia (+ DSS)	0	0
Spolu	207	170

Tab. č. 4 Počet hlásených nozokomiálnych nákaz za posledných 5 rokov

Oddelenie	rok 2022	rok 2021	rok 2020	rok 2019	rok 2018
OAIMS	28	35	19	35	22
Všeobecnej a úrazovej chirurgie	28	8	11	17	14
Doliečovacie	34	25	18	26	25
Neonatologické	0	0	0	0	0
FBLR	13	1	1	12	0
Gyn.- pôrodnice	5	3	4	5	1
Neurologické	18	6	5	23	21
Pediatrické	16	3	6	13	2
Vnútorného lekárstva	65	88	47	25	38
Obvodné územné ambulancie	0	0	0	0	0
Dialyzačné centrum	0	1	0	4	0
Iné zdrav. zariadenia (+ DSS)	0	0	0	0	44
Spolu	207	170	111	160	167

6.5 MIMORIADNE EPIDEMIOLOGICKÉ SITUÁCIE

Gestor
ÚVZ SR

Riešiteľské pracoviská
RÚVZ v SR

Cieľ

1. ochraňovať občanov pred mimoriadnymi epidemiologickými situáciami;
2. zabezpečiť pripravenosť, rýchlu a koordinovanú reakciu na mimoriadne epidemiologické situácie (hrozby a naliehavé situácie) a ich udržateľný priebeh;
3. podporovať medzirezortnú spoluprácu;

4. skvalitniť pripravenosť na pandémie chrípky a ďalšie vysoko nebezpečné nákazy (Ebola, MERSCoV, vtáčia chrípka, SARS, importy osýpok, iné epidemiologicky závažné ochorenia prenášané článkonožcami, atď.).
5. rozvíjať stratégiu spoločnej krízovej komunikácie.

Dosiahnutie cieľov si vyžaduje dostatočnú pripravenosť, koordinovaný postup odborne podložený a dobre zdokumentovaný, komunikáciu na národnej a medzinárodnej úrovni.

Etapy riešenia

1. *Stratégie súvisiace s pripravenosťou a kontrolou prenosných ochorení predstavujúcich závažnú hrozbu pre obyvateľstvo*

Príprava plánov, rozvoj stratégií a postupov pre stanovenie, testovanie, hodnotenie a revidovanie nepredvídaných udalostí na národnej úrovni, krajských, okresných a miestnych úrovniach, a ich súčinnosť v rámci našej krajiny, ale i medzi členskými štátmi EÚ. Tieto úlohy zabezpečujúce vysokú ochranu zdravia obyvateľov je možné plniť len v prípade monitoringu, zabezpečenia včasného varovania pred závažnými ohrozeniami zdravia a pri získavaní a využívaní spoľahlivých informácií.

2. *Posilniť globálnu zdravotnú bezpečnosť (varovanie a reakciu na epidémie, ohrozenie biologickými zbraňami)*

Realizačné výstupy

- posilnenie všeobecnej pripravenosti verejného zdravotníctva v SR na krízové situácie,
- zlepšenie stratégie krízovej komunikácie,
- zabezpečovanie Systému včasného varovania a reakcie (Early Warning and Response – System – EWRS) v SR
- pravidelné školenie epidemiológov pri potencionálnom ohrození verejného zdravia
- biologickými faktormi (podozrivé látky) v otázkach indikovania adekvátnych protiepidemických opatrení a nutnosti laboratórneho vyšetrenia nálezov pri
- mimoriadnej situácii, ku ktorej je prizvaný IZS za účelom rýchlej koordinovanej reakcie,
- priebežne aktualizovať postupy HH SR pre realizáciu opatrení pri výskyte vysokonebezpečných nákaz,
- príprava koordinovaného postupu v prípade mimoriadnej epidemiologickej situácie,
- priebežná aktualizácia členov a kontaktných údajov v protiepidemických komisiách,
- účasť na medzinárodných školeniach a cvičeniach zameraných na závažné cezhraničné ohrozenia zdravia.

Vyhodnotenie za rok 2022

Z dôvodu doznievajúcej pandemickej situácie (COVID-19) na území Slovenskej republiky od marca 2020 sa zamestnankyne RÚVZ so sídlom vo Vranove nad Topľou na Oddelení epidemiológie v roku 2022 zúčastnili iba on-line webexov s tematikou „Sentineloví lekári“ a on-line „Zahraničná stáž – Brusel (dištančná forma).

6.6 ENVIRONMENTÁLNA SURVEILLANCE POLIOMYELITÍDY A SLEDOVANIE VDPV

Gestor

ÚVZ SR, NRC pre poliomyelitídu

Riešiteľské pracoviská

RÚVZ v SR

Cieľ

Monitorovanie cirkulácie divých a vakcinálnych kmeňov poliovírusov vyšetrením odpadových vôd s osobitným zreteľom na sledovanie tzv. VDPV (Vaccine Derived Polio Viruses).

Etapy riešenia

I. etapa

Organizačné zabezpečenie. Príprava harmonogramu odberov.

Časové obdobie

január 2022 – február 2022

II. etapa

Vykonanie odberov v niekoľkých lokalitách spádového územia každého z troch virologických laboratórií regionálnych úradov verejného zdravotníctva. Odbery sa vykonajú každý druhý mesiac podľa platných pokynov hlavného hygienika Slovenskej republiky vypracovaných NRC ÚVZ SR. Sledovanie cirkulácie divých a vakcinálnych kmeňov poliovírusov a iných enterovírusov v odpadových vodách a zasielanie izolovaných kmeňov do Regionálneho referenčného laboratória v Helsinkách.

Časové obdobie

marec 2022 – február 2022

III. etapa

Vyhodnotenie výsledkov za rok **2022** a ich porovnanie s predchádzajúcim obdobím.

Realizačné výstupy

1. Udržanie certifikácie eradikácie poliomyelitídy v SR.
2. Vyhlásenie globálnej eradikácie.
3. Eradikácia umožní v budúcnosti zrušiť pravidelné povinné očkovanie a finančné prostriedky posunúť na iné očkovania.

Vyhodnotenie za rok 2022

RÚVZ so sídlom vo Vranove nad Topľou plní úlohu – odoberá vzorky odpadových vôd na zistenie cirkulácie vírusu poliomyelitídy podľa harmonogramu, ktorý spracoval RÚVZ Košice (odber bol vykonaný 6x). Vyšetrenie na Poliovírusy a iné enterálne vírusy bolo v jednom prípade pozitívne. Jednalo sa o vzorku odpadovej vody (ČOV) odobratej dňa 07. 09. 2022. Ochorenie na poliomyelitídu nebolo zaznamenané.

6.7 PREVENCIA HIV/AIDS

Gestor

ÚVZ SR, RÚVZ so sídlom v Košiciach

Riešiteľské pracoviská

RÚVZ v SR

Cieľ

HIV/AIDS je vážnym zdravotníckym a celospoločenským problémom. Narastajúci počet osôb s HIV/AIDS a nevyliciteľnosť tohto ochorenia zdôrazňujú skutočnosť, že prevencia je najúčinnjším prostriedkom v zabránení šírenia HIV/AIDS v populácii. Základným cieľom Národného programu prevencie HIV/AIDS v Slovenskej republike je obmedzovať šírenie vírusu HIV v SR a zmierňovať dopady nákazy HIV a AIDS v tých častiach spoločnosti, ktorých sa to najviac dotýka. Národný program je zameraný na celú populáciu SR s dôrazom na ohrozené skupiny obyvateľstva, medzi ktoré patria aj mladí ľudia. Dôslednou realizáciou vzdelávacích aktivít v rámci plnenia úlohy očakávame zmenu postojov a správania sa mladých ľudí v možných rizikových situáciách.

Etapy riešenia

I. etapa: marec – november r. 2022: realizácia preventívno – edukačných aktivít na všetkých RÚVZ v Slovenskej republike. Aktualizovať Národný program prevencie HIV/AIDS v Slovenskej republike na ďalšie roky, národný program bude súčasťou Národného plánu kontroly infekčných ochorení v SR.

Realizácia:

II. etapa: december r. 2022: spracovanie, vyhodnotenie a zaslanie výsledkov (počet a typ aktivít, počet edukovaných osôb atď.) uskutočnených edukačných aktivít.

III. etapa – vyhodnotenie výsledkov edukačných aktivít realizovaných v rámci plnenia úlohy v roku 2022 – vykoná ÚVZ SR.

Priebežne: Vykonávať vyšetovanie anti – HIV protilátok prostredníctvom Poradní pre problematiku HIV/AIDS pri vybraných regionálnych úradoch verejného zdravotníctva v Slovenskej republike.

Realizovať poradenstvo v Poradniach pre problematiku HIV/AIDS pri vybraných regionálnych úradoch verejného zdravotníctva v SR: osobné, telefonické, emailové poradenstvo a anonymný bezplatný odber.

Realizačné výstupy Zvýšiť úroveň informovanosti a zmeny postojov mladých ľudí v problematike HIV/AIDS a iných pohlavne prenosných ochorení.

Termín ukončenia: December 2022

Vyhodnotenie za rok 2022

Činnosť liniek pomoci AIDS – linka pomoci bola zriadená na RÚVZ pred 13 rokmi. Bola využívaná veľmi sporadicky. Posledné hovory boli na linku pomoci zaznamenané od 10 klientov – študentov (po prednáškach na stredných školách). V roku 2021 na RÚVZ so sídlom vo Vranove nad Topľou došlo ku ukončeniu činnosti linky pomoci AIDS.

Aktivity k svetovému dňu boja proti AIDS

- v budove RÚVZ VT bol zriadený náučno-výchovný panel venovaný AIDS/ HIV.
- prednáška a beseda: v roku 2022 boli realizované prednášky a besedy na 3 stredných odborných školách a 1 základnej škole, v rámci „Svetového dňa boja proti AIDS“:
  - Stredná odborná škola A. Dubčeka Vranov nad Topľou (29 žiakov)
  - SOŠ Drevárska, Lúčna 1055, Vranov nad Topľou (93 žiakov)
  - Spojená škola, Čaklov 249, Vranov nad Topľou (38 žiakov)
  - Základná škola Sol' (40 žiakov)

- Sledovanie pohlavných ochorení – spolupracujeme s dermatovenerologickými ambulanciami (v okrese 4) a dermatovenerologickými oddeleniami v SR. V roku 2022 boli hlásené 2 ochorenie na latentný syfilis kože a slizníc – **A53**, 5 gonokokové inf. dolných častí močovopoh. sústavy bez abscesu – **A54.0**, 2 chlamýdiové inf. dolných častí močovopoh. sústavy – **A56.0**, 0 nešpecifikované chlamýdiové inf. močovopohl. sústavy – **A 56.2**, 10 urogenitálnych trichomonáz - **A59.0** a 4 anogenitálnych bradavíc – **A63.0**. V prípade ich výskytu sú protiepidemické opatrenia kontaktov chorých vykonávané lekármi dermatovenerologických ambulancií. V prípade porušenia liečebného režimu pacientmi sa lekári obracajú na RÚVZ so žiadosťou o spoluprácu.

6.8 PORADNE OČKOVANIA

Gestor

ÚVZ SR, RÚVZ so sídlom v Trnave

Riešiteľské pracoviská

RÚVZ v SR

Cieľ

Posilnenie informovanosti laickej verejnosti o význame očkovania v prevencii závažných prenosných ochorení. Rozšírenie vedomostí o očkovaní ako aj o ochoreniach preventabilných očkovaním u žiakov stredných zdravotníckych škôl. Doplnenie vzdelávacieho programu v rámci predmetu preventívne lekárstvo o aktuálne informácie v oblasti vakcinológie.

Riešenie

Poskytovanie informácií o priebehu ochorení preventabilných očkovaním, očkovaní – povinnom, odporúčanom, indikáciách a kontraindikáciách očkovania, zložení vakcín či nežiaducich reakciách. Realizácia projektu vzdelávania žiakov stredných zdravotníckych škôl v oblasti vakcinológie prebieha podľa individuálnej dohody RÚVZ so SZŠ (v rámci praktických cvičení resp. vyučovacieho procesu), prednostne je zameraná pre študijné odbory zdravotnícky asistent a diplomovaná všeobecná sestra. Výučba je realizovaná formou prednášok a náučných filmov.

Časové obdobie

priebežne

Realizačné výstupy

- zvýšenie informovanosti o očkovaní a očkovaním preventabilných ochoreniach praktickou výučbou budúcich sestier na SZŠ a vzdelávaním sestier v rámci SKSaPA,
- obmedzenie antivakcinačných aktivít a zníženie odmietaní očkovania,

- informovanie verejnosti o vakcinologickom poradenstve RÚVZ (gynekolog.- pôrod. oddelenia, čakárne gynekologických ambulancií a čakárne všeobecných lekárov, čakárne všeobecných lekárov pre deti a dorast – podľa tématiky).

Vyhodnotenie za rok 2022

Oddelenie epidemiológie RÚVZ so sídlom vo Vranove nad Topľou nerealizovalo žiadne aktivity spojené s poradňou očkovania v roku 2022 na školách.

6.9 OPTIMALIZÁCIA VEREJNEJ SPRÁVY V OBLASTI EPIDEMIOLOGIE

Gestor
ÚVZ SR

Spolupracujúce pracovisko
RÚVZ Banská Bystrica

Riešiteľské pracoviská
RÚVZ v SR

Cieľ

Optimalizovať procesy výkonov verejnej správy vo verejnom zdravotníctve v oblasti epidemiológie.

Etapy riešenia

projekt je plánovaný na tri roky, plní sa od roku 2019 a ukončenie je plánované v roku 2022

Realizačné výstupy

Zvýšenie efektivity procesov pri výkone štátneho zdravotného dozoru

Up date informačného systému EPIS.

Vytvorenie funkčného registra očkovaných osôb.

Vyhodnotenie za rok 2022

Od mája 2022 aktívne pracujeme v systéme MIS, kde sa postupne oboznamujeme s postupom práce s týmto systémom. Praktické skúsenosti nám ukázali, ako nám tento nový systém vie uľahčiť prácu, no na druhej strane sa pri práci v tomto novom systéme ukázali aj menšie pripomienky respektíve vylepšenia, ktoré ukázala prax a následne boli aj od komunikované cez nášho interného informatika. Od 01. 04. 2023 by sa mala spustiť nová verzia IS EPIS, prácu v tejto novej verzii si môžeme vyskúšať v skúšobnej prevádzke už aj teraz. Pre zvýšenie efektivity procesov pri výkone štátneho zdravotného dozoru (ďalej ako ŠZD) náš úrad tak ako každý na území Slovenskej republiky dostal od ÚVZSR nootebooky, ktoré budú slúžiť na vykonanie ŠZD v teréne. Budeme pracovať pomocou vopred nastavených ŠZD záznamov rovnakých pre všetky úrady v kraji. Ku dnešnému dňu si ŠZD môžeme taktiež modelovať v rámci skúšobnej prevádzky v novom systéme cez portal.internal.prod.uvzsr.sk.

9. PODPORA ZDRAVIA A VÝCHOVA K ZDRAVIU

Č. Ú.	NÁZOV ÚLOHY	GESTOR ÚLOHY
	RIEŠITEĽSKÉ PRACOVISKO	TERMÍN
9.1	ZDRAVOTNÉ UVEDOMENIE A SPRÁVANIE SA OBYVATEĽOV SR	ÚVZ SR
	ÚVZ SR, všetky RÚVZ v SR	rok 2022 a ďalšie roky
9.2	PRIESKUM ZDRAVOTNEJ GRAMOTNOSTI OBYVATEĽOV SR	ÚVZ SR
	ÚVZ SR, všetky RÚVZ v SR	rok 2022 a ďalšie roky
9.3	NÁRODNÝ AKČNÝ PLÁN V PREVENCII OBEZITY NA ROKY 2015-2025	MZ SR
	MZ SR, ÚVZ SR, všetky RÚVZ v SR	rok 2022 a ďalšie roky
9.3.1	<i>Vyzvi srdce k pohybu – Celonárodná medzinárodné koordinovaná kampaň na zvýšenie pohybovej aktivity dospelaj populácie</i>	RÚVZ BB
	ÚVZ SR, všetky RÚVZ v SR	rok 2022
9.4	PODPORA ZDRAVIA ZNEVÝHODNENÝCH KOMUNÍT	MZ SR
	RÚVZ v SR	rok 2022a ďalšie roky
9.5	STRATÉGIA ROZVOJA PORADENSKÝCH CENTIER OCHRANY A PODPORY ZDRAVIA V SR	ÚVZ SR
	ÚVZ SR, všetky RÚVZ v SR	rok 2022 a ďalšie roky
9.6	NÁRODNÝ AKČNÝ PLÁN PRE PROBLÉMY S ALKOHOLOM NA ROKY 2021-2030	ÚVZ SR
	ÚVZ SR, všetky RÚVZ v SR	rok 2022 a ďalšie roky
9.7	NÁRODNÝ PROGRAM PODPORY ZDRAVIA PRE ROKY 2021-2030	ÚVZ SR
	ÚVZ SR, všetky RÚVZ v SR	rok 2022 a ďalšie roky

9.1 ZDRAVOTNÉ UVEDOMENIE A SPRÁVANIE OBYVATEĽOV SR

Gestor

ÚVZ SR

Riešiteľské pracoviská

ÚVZ SR, všetky RÚVZ v SR

Cieľ

Cieľom prieskumu je sledovať úroveň a vývoj zdravotného uvedomenia a správania sa občanov Slovenskej republiky.

Anotácia

Úrad verejného zdravotníctva SR realizuje pravidelné sledovanie ukazovateľov zdravotného stavu a zdravotného uvedomenia obyvateľov Slovenskej republiky s cieľom zvyšovať informovanosť a zdravotné uvedomenie občanov, navodzovať postupnú zmenu postoja obyvateľov k vlastnému zdraviu, preventívne chrániť ich zdravotný stav, ako aj získavať informácie napríklad o stravovacích zvyklostiach občanov, o intenzite ich pohybovej aktivity a postupne dosahovať znižovanie rizikových faktorov ovplyvňujúcich zdravie.

Realizácia úlohy a výstupy

Výsledky za obdobie 2013, 2016, 2019 budú k dispozícii v publikácii Zdravotné uvedomenie obyvateľov Slovenskej republiky v rokoch 2013-2016 a 2019. V roku 2021 bude prebiehať príprava na ďalší zber údajov.

V roku 2022 RÚVZ so sídlom vo Vranove nad Topľou vyššie uvedenú úlohu splnil v plnom rozsahu. Oslovených bolo 104 jednotlivých respondentov, rozdelených do skupín podľa veku, pohlavia a miesta bydliska. Získané informácie sa následne zaslali ÚVZ SR.

9.2 PRIESKUM ZDRAVOTNEJ GRAMOTNOSTI OBYVATEĽOV SR

Gestor

ÚVZ SR

Riešiteľské pracoviská

ÚVZ SR, všetky RÚVZ v SR

Cieľ

Cieľom prieskumu je stanoviť úroveň zdravotnej gramotnosti u obyvateľov SR a zároveň vytvoriť databázu kvalitných medzinárodne porovnateľných údajov slúžiacich pre prípravu empirických podkladov k plánovaniu a výkonu programov a projektov.

Anotácia

Úrad verejného zdravotníctva SR sa stal súčasťou medzinárodnej siete Action Network on Measuring Population and Organizational Health Literacy (M-POHL), ktorá vznikla pod záštitou Svetovej zdravotníckej organizácie v roku 2018 so zámerom zlepšovať úroveň zdravotnej gramotnosti vo svete. Základy siete M-POHL boli postavené na výstupoch z pilotného Európskeho prieskumu zdravotnej gramotnosti HLS-EU (2009-2012).

Slovenská republika zrealizovala prvý prieskum zdravotnej gramotnosti HLS19 v roku 2020 v spolupráci s 20 zapojenými európskymi krajinami. Prieskum sa zameriaval na kognitívne a sociálne zručnosti určujúce motiváciu a schopnosť jednotlivcov získať prístup k informáciám zameraným na zdravotné otázky, porozumieť im a využívať ich spôsobom, ktorý podporuje a udržiava dobré zdravie, a to aj v rámci digitálneho priestoru.

Realizácia úlohy a výstupy

Výsledky prieskumu HLS19 za rok 2020 budú k dispozícii v publikácii HLS19: Európsky prieskum zdravotnej gramotnosti v SR 2019 – 2021.

9.3 NÁRODNÝ AKČNÝ PLÁN V PREVENCII OBEZITY NA ROKY 2015 – 2025

Gestor

MZ SR, ÚVZ SR

Riešiteľské pracoviská

MZ SR, ÚVZ SR, všetky RÚVZ v SR

Cieľ

Zámerom Národného programu prevencie obezity je vytvoriť spoločensky prospešný systém, ktorý povedie k zníženiu incidencie a prevalencie nadhmotnosti a obezity v populácii a eliminuje epidemický výskyt nadhmotnosti a obezity, zníženie počtu nových prípadov ochorení súvisiacich s nadhmotnosťou a obezitou, zníženie výskytu a vplyvu ostatných modifikovateľných rizikových faktorov týchto ochorení. Národný akčný plán v prevencii obezity na roky 2015 – 2025 bol schválený vládou SR 2. septembra 2015.

Anotácia

Obezita sa stala celosvetovou pandémiou a v súčasnosti sa považuje za hlavnú hrozbu zdravotného problému. Obezita je zodpovedná za 2 – 8 % všetkých výdavkov na zdravotníctvo a 10 – 13 % úmrtí v rôznych častiach európskeho regiónu a počet tých, ktorí sú postihnutí kontinuálne narastá do alarmujúcich rozmerov. Na základe uznesenia vlády Slovenskej republiky č. 10 z 9. januára 2008 ÚVZ SR vypracoval a dňa 20. decembra 2010 na rokovanie vlády predložil „Správu o plnení Národného programu prevencie obezity v Slovenskej republike za roky 2008 - 2010“. Oblasť realizovaných aktivít: *Spoločná oblasť* (výchova a vzdelávanie, médiá a komunikácia, zdravotníctvo, socioekonomické faktory prostredia), *Pohybová oblasť* (budovanie športovísk, dopravná infraštruktúra), *Výživa* (poľnohospodárska politika, trh a marketingové stratégie).

Etapy riešenia

Priebežne celoročne pokračovať k zlepšeniu zdravotného uvedomenia celej populácie. Aktivity všetkých subjektov sú zamerané na zavedenie systému výchovy na zvýšenie zdravotného povedomia detí a mládeže a zároveň zdravotného povedomia občanov v produktívnom a postproduktívnom veku, na využívanie nástrojov majúcej pozitívny vplyv na zdravý spôsob života, vytvorenie zdravie podporujúcich podmienok pre zamestnancov na monitorovanie výskytu nadváhy.

V rámci plnenia kapitoly výživy sa zdôrazňuje a poukazuje na uskutočnené zmeny výberu v rámci zloženia biologickej hodnoty stravy v zmysle zásad zdravej výživy, zároveň i na zmenu tak výživových návykov u detí a mládeže, ako i populácie v produktívnom veku.

V súčasnosti je plnenie cieľov realizované prostredníctvom programov, projektov, aktivít vo významných dňoch, kampaní, ktoré si realizujú a koordinujú jednotlivé regionálne úrady verejného zdravotníctva v Slovenskej republike a ďalšie subjekty.

Výstupy

Napĺňanie jednotlivých čiastkových i konečných cieľov s ohľadom na vyššie uvedené si každý subjekt realizuje svojpomocne v rámci dostupných finančných prostriedkov. (Realizovali sa pilotné projekty, tlačové besedy, programy pre deti a adolescentov, či seniorov, svetové dni zdravia, svetové dni pohybu, edukácia na školách, aktívna účasť v aktuálne bežiacich školských programoch.

Napĺňanie cieľov za RÚVZ VT v roku 2022:

Svetový deň zdravia

- RÚVZ so sídlom vo Vranove nad Topľou sa podieľal na aktívnej spolupráci so Všeobecnou zdravotnou poisťovňou vo firme BUKOCEL, a. s., Vranov nad Topľou, kde bolo vyšetrených 42 dospelých osôb. Vyšetrenia sa zamerali na rizikové faktory KVOCH - cholesterol, glukóza, krvný tlak a bioimpedančná analýza ľudského tela.
- RÚVZ so sídlom vo Vranove nad Topľou sa podieľal na aktívnej spolupráci so Všeobecnou zdravotnou poisťovňou vo firme ZEOCEM a.s., Bystré, kde bolo vyšetrených 39 dospelých osôb. Vyšetrenia sa zamerali na rizikové faktory KVOCH - cholesterol, glukóza, krvný tlak a bioimpedančná analýza ľudského tela.
- RÚVZ so sídlom vo Vranove nad Topľou sa podieľal na aktívnej spolupráci so Všeobecnou zdravotnou poisťovňou aj na Mestskom úrade so sídlom vo Vranove nad Topľou, kde bolo vyšetrených 48 dospelých osôb. Vyšetrenia sa zamerali na rizikové faktory KVOCH - cholesterol, glukóza, krvný tlak a bioimpedančná analýza ľudského tela.
- Beseda pre seniorov v Hornozemplínskej knižnici vo Vranove nad Topľou s vyšetrovaním rizikových faktorov KVOCH - cholesterol, glukóza, krvný tlak, a bioimpedančná analýza ľudského tela.
- Prednáška pre žiakov základnej školy Sačurov – 55 žiakov.
- Obec Komárany - vyšetřovali sa rizikové faktory KVOCH - cholesterol, glukóza, krvný tlak, a tiež výška a váha – 11 dospelých osôb.
- Obec Ďurďoš - vyšetřovali sa rizikové faktory KVOCH - cholesterol, glukóza, krvný tlak, a tiež výška a váha – 10 dospelých osôb.
- Obec Žalobín - vyšetřovali sa rizikové faktory KVOCH - cholesterol, glukóza, krvný tlak, a tiež výška a váha – 15 dospelých osôb.
- RÚVZ so sídlom vo Vranove nad Topľou realizoval vo firme UNIPLAST MH s.r.o., Vranov nad Topľou. Vyšetřenia sa zamerali na rizikové faktory KVOCH - cholesterol, glukóza, krvný tlak a realizovaná bola bioimpedančná analýza ľudského tela – 18 dospelých osôb.
- Základná škola Bystré - vyšetřovali sa rizikové faktory KVOCH - cholesterol, glukóza, krvný tlak a bioimpedančná analýza ľudského tela – 10 dospelých osôb.

Prednášky a besedy na základných a stredných školách v okrese Vranov nad Topľou so zameraním na jednotlivé nižšie uvedené problematiky:

- Cukor - jed modernej doby a energetické nápoje.
- Prevencia stravovacích porúch u detí a adolescentov.
- Poruchy príjmu potravy.
- Zdravá výživa a racionálne stravovanie.
- Zdravý životný štýl.

9.3.1 Vyzvi srdce k pohybu - Celonárodná medzinárodne koordinovaná kampaň na zvýšenie pohybovej aktivity dospelaj populácie

Gestor

RÚVZ so sídlom v Banskej Bystrici

Riešiteľské pracoviská

RÚVZ v SR

Cieľ

Zlepšiť zdravotný stav obyvateľov Slovenska – znížiť chorobnosť a úmrtnosť na chronické neinfekčné ochorenia elimináciou jedného z najvýznamnejších rizikových faktorov – pohybovej inaktivity.

Anotácia úlohy

Formou intenzívnej mediálnej kampane, sprievodných podujatí a súťaže zvýšiť informovanosť obyvateľstva o význame pohybovej aktivity v prevencii chronických neinfekčných ochorení, propagovanie minimálneho objemu a intenzity pohybovej aktivity, ktoré už môžu byť efektívne pri priaznivom ovplyvnení zdravia jedinca s cieľom zvýšiť úroveň pohybovej aktivity dospelaj populácie SR aspoň na túto postačujúcu hranicu, vytvoriť u účastníkov súťaže návyk na pravidelnú pohybovú aktivitu.

Analýza údajov z účastníckych listov a výsledkov vyšetrení u účastníkov so záujmom o konzultáciu v „poradni pre optimalizáciu pohybovej aktivity“ metódami bioštatistiky.

Etapy riešenia

Plnenie úlohy bez časového obmedzenia, kampaň bude realizovaná 1x za 2 roky v jarnom období v rozsahu 15 týždňov, spracované a vyhodnotené výsledky pomôžu skvalitniť a modifikovať prístup a metódy v nasledujúcej kampani. V ďalších ročníkoch budeme môcť hodnotiť aj efektivitu u účastníkov opakovane zapojených do kampane. Ďalší ročník kampane prebehne v roku 2021.

Výstup

Rozsiahla zdravotno-výchovná kampaň vo všetkých médiách, motivácia ľudí k pravidelnej pohybovej aktivite, dáta o úrovni pohybovej aktivity vo voľnom čase pred kampaňou a počas nej, získané spracovaním účastníckych listov.

Zhodnotenie efektivity - odraz vykonávanej pohybovej aktivity počas kampane na subjektívny pocit zdravia a telesnú hmotnosť účastníkov.

V priebehu roka 2022 RÚVZ so sídlom vo Vranove nad Topľou uvedenú úlohu neplnil.

9.4 PODPORA ZDRAVIA ZNEVÝHODNENÝCH KOMUNÍT

Gestor

ÚVZ SR

Riešiteľské pracoviská

RÚVZ v SR (v ktorých územnej pôsobnosti sú rómske osady).

Cieľ

Zabezpečiť dostupnosť aktivít pre obyvateľov segregovaných a separovaných rómskych osád zameraných na podporu zdravého životného štýlu

Anotácia

Akčný plán pre oblasť zdravia vychádza predovšetkým zo stratégie, z relevantných národných a medzinárodných strategických dokumentov. Pre oblasť zdravia je zdôraznená potreba zabezpečenia ochrany a dôstojnosti pre najslabšie sociálne skupiny; podpory lepšieho prístupu znevýhodnených komunit k zdravotnej starostlivosti; zabezpečenia dôstojných a spravodlivých podmienok v prístupe zdravotníckych zamestnancov a v dostupnosti poskytovanej zdravotnej starostlivosti; posilnenia výchovy a vzdelávania detí a žiakov k zdravému životnému štýlu

Etapy riešenia

Priebežne

Realizačný výstup

zdravotno-výchovné aktivity zamerané na zvýšenie zdravotného povedomia segregovaných obyvateľov, separovaných rómskych osád a marginalizovaných komunit

RÚVZ so sídlom vo Vranove nad Topľou spolupracuje s komunitnými zamestnancami jednotlivých obcí.

V roku 2022 boli realizované edukačné aktivity v obciach a na školách s rómskou populáciou na tieto témy:

- Prevencia pohlavne prenosných ochorení.
- Prevencia predčasného sexuálneho života a neželaného tehotenstva.
- Alkohol, fajčenie, návykové látky a drogy.
- Negatíva a škodlivosť fajčenia.
- Alimentárne nákazy, parazity, základné hygienické návyky.

9.5 STRATÉGIA ROZVOJA PORADENSKÝCH CENTIER OCHRANY A PODPORY ZDRAVIA V SR

Gestor

ÚVZ SR

Riešiteľské pracoviská

všetky RÚVZ v SR, ÚVZ SR

Cieľ

Cieľom prípravy Stratégie rozvoja Poradenských centier ochrany a podpory zdravia je vytvorenie podmienok na zlepšovanie kvality a úrovne poskytovaných služieb.

Anotácia

Zámerom PCOPZ je zvyšovanie povedomia a informovanosti o možnostiach prevencie neprenosných chorôb a zvyšovanie zdravotnej gramotnosti jednotlivcov, komunit a obyvateľstva SR. Aktívnym vyhľadávaním a ovplyvňovaním rizikových faktorov zlepšiť zdravotný stav obyvateľov prostredníctvom poradenstva zameraného na pozitívnu zmenu

spôsobu života s využitím vedecky overených poznatkov a metód z oblasti medicíny a verejného zdravotníctva.

Vytvorenie integrovanej stratégie na trvalé ovplyvnenie determinantov chronických ochorení v populácii SR na národnej a regionálnych úrovniach zahŕňa tri kľúčové funkcie verejného zdravotníctva:

1. Systematické a pravidelné monitorovanie zdravotného stavu a potrieb komúnit v oblasti zdravia.
2. Tvorba komplexnej politiky, ktorá je založená na aktuálnych, dostupných znalostiach a reaguje na potreby komúnit v oblasti zdravia.
3. Zabezpečenie zo strany riadiacich orgánov na všetkých úrovniach, že odsúhlasené, vysoko prioritné služby v oblastiach podpory zdravia sa poskytnú a budú dostupné každému členovi komunity kvalifikovanými organizáciami.

Súčasťou je vývoj, testovanie a vyhodnocovanie systémov determinantov a indikátorov zdravia, dotváranie a vylepšovanie programu Test zdravé srdce, vyhodnocovanie efektivity intervencií, tvorba metodík a vzdelávacích programov, budovanie partnerstiev a tvorba koordinačných nástrojov, tvarovanie sociálnych vzťahov, mestského plánovania, dlhodobé spoločenské plánovanie. Významnou stratégiou je spolupráca v rámci rezortu a snaha o zapojenie všetkých zdravotníkov do primárno-preventívnych aktivít, ako aj intersektorálna spolupráca (zdravé školy, zdravé pracoviská, zdravé mestá a i.).

Výstupy

Výstupom je jednotná stratégia rozvoja PCOPZ. Tá je zložená z čiastkových stratégií rozvoja základného poradenstva t. j. špecializovaných poradní.

V základnej poradni zdravia sa zameriavame na monitoring a evidenciu rizikových faktorov srdcovocievnych a niektorých metabolických ochorení – hypertenzia, nadváha, obezita, hyperglykémia, hypertriacylglycerolémia, hypercholesterolémia. Preventívne vyšetrenia poskytujeme celej dospeljej populácii bez vekového obmedzenia a rajónnej príslušnosti, vždy u osôb bez manifestného ochorenia. Ak sú hodnoty biochemických ukazovateľov KVOCH kritické, klientovi odporúčame zväzanie návštevy ambulancie všeobecného lekára alebo iných špecializovaných ambulancií.

Klienti, ktorí majú hraničné a častokrát zvýšené hodnoty hodnoty biochemických ukazovateľov KVOCH oboznámime s možnosťami nefarmakologickej liečby, ďalej s možnosťami úpravy životného štýlu a s prístupom samotného poradenstva. Kladný výsledok práce s takýmito klientmi sa najskôr prejaví s dlhším časovým odstupom, po ktorom odporúčame klientovi návštevu poradne opakovane, aby si absolvoval kontrolné vyšetrenie.

K 31.12.2022 mala poradňa zdravia nasledovnú návštevnosť:

Celkový počet vyšetrení	342 (168 M, 173 Ž)
Počet štandardných vyšetrení	33 (11 M, 22 Ž)
Počet klientov vyšetrených prvý krát	215 (120 M, 95 Ž)
Počet klientov vyšetrených opakovane	135 (39 M, 96 Ž)
Počet výjazdových aktivít	12
Počet vyšetrení pri výjazdových aktivitách	309

V súbore prvovýšetrených klientov dosiahli prvenstvo v návštevnosti klienti zo skupiny 35-34 ročných. Najpočetnejšiu skupinu v kontrolných vyšetreniach tvorili klienti vekovej skupiny 55-64 ročných. V celkovej návštevnosti mali prevahu ženy (173) nad mužmi (168).

Návštevu klinických odborníkov sme odporučili 7 klientom z dôvodu kritickej hladiny cholesterolu a 28 klientom z dôvodu kritickej hodnoty glykémie.

Do ambulancie všeobecného lekára sme odporučili 9 klientov kvôli kritickej hladine triacyglycerolov, 16 klientov kvôli vysokej hladine krvného tlaku a 34 klientov kvôli vysokej hodnote LDL cholesterolu.

PZ navštívilo 37 klientov s hodnotou BMI vyššou ako 33. S týmito klientmi, ale aj klientmi, ktorí mali BMI mierne zvýšené aktívne pracujeme na zmene ich stravovacích návykov, ďalej na zaradení primeranej pohybovej aktivity a na odstránení zlovykov ako je napríklad prejedanie sa, či fajčenie.

9.6 NÁRODNÝ AKČNÝ PLÁN PRE PROBLÉMY S ALKOHOLOM NA ROKY 2021- 2030

Gestor

ÚVZ SR

Riešiteľské pracoviská

ÚVZ SR, všetky RÚVZ v SR

Cieľ

Cieľom je zvýšiť zdravotné uvedomenie a zdravotnú gramotnosť o rozsahu a povahe zdravotných, sociálnych a ekonomických účinkov škodlivého užívania alkoholu, ako aj redukovať negatívne dopady pitia alkoholu na rôzne cieľové skupiny, presadzovaním dôsledného dodržiavania regulačných opatrení zo strany štátu.

Anotácia

Národný akčný plán pre problémy s alkoholom vychádza z Globálnej stratégie znižovania škodlivých účinkov alkoholu, ktorá bola prijatá na 63. Svetovom zdravotníckom zasadnutí v Ženeve v roku 2010. Hlavnou víziou Globálnej stratégie je zlepšenie zdravotného stavu a sociálnych vplyvov na jednotlivca, rodiny a komunity, s výrazným znížením chorobnosti a úmrtnosti, ktoré vznikli v dôsledku škodlivého užívania alkoholu. Národný akčný plán pre problémy s alkoholom na roky 2021-2030 nadväzuje na Národný akčný plán pre problémy s alkoholom na roky 2013-2020, ktorý bol schválený vládou Slovenskej republiky uznesením č. 341 z 3. júla 2013, ako aj na jeho aktualizáciu schválenú uznesením č. 491 z 25. októbra 2017.

Etapy riešenia

Do 30. júna 2026 bude na rokovanie vlády Slovenskej republiky predložená Informácia o priebežnom plnení úloh jednotlivých rezortov vyplývajúcich z Národného akčného plánu pre problémy s alkoholom na roky 2021-2030.

Do 30. júna 2031 bude na rokovanie vlády Slovenskej republiky predložená Správa o plnení úloh jednotlivých rezortov vyplývajúcich z Národného akčného plánu pre problémy s alkoholom na roky 2021-2030. Do 30. novembra 2031 bude na rokovanie vlády Slovenskej republiky predložená aktualizácia Národného akčného plánu pre problémy s alkoholom.

Výstupy

Úlohy budú plnené na základe uznesenia vlády Slovenskej republiky č. 45/2022.

RÚVZ so sídlom vo Vranove nad Topľou sa v rámci uvedenej úlohy zameral na besedy a prednášky pre žiakov základných a stredných škôl:

- ZŠ Holčikovce – 8. a 9. ročník.
- SPaZŠ Čaklov – 1. - 4. ročník.

9.7 NÁRODNÝ PROGRAM PODPORY ZDRAVIA PRE ROKY 2021-2030

Gestor

ÚVZ SR

Riešiteľské pracoviská

ÚVZ SR, všetky RÚVZ v SR

Cieľ

Hlavným cieľom aktualizovaného Národného programu podpory zdravia je zlepšovať zdravotný stav obyvateľstva Slovenskej republiky, prostredníctvom zvyšovania úrovne zdravotného uvedomenia a podpory zdravia. Ďalším cieľom je dlhodobou zlepšiť úroveň zdravého životného štýlu obyvateľov SR založeného na prevencii a minimalizácii rizík a udržať vykonávanie preventívnych opatrení z hľadiska výskytu infekčných ochorení v minimálne rovnakom rozsahu ako sa vykonávajú v súčasnosti.

Anotácia

Aktualizovaný Národný program podpory zdravia vychádza v kontexte existujúcich Programov a Akčných plánov v rezorte zdravotníctva a Agendy 2030. Na základe programu EU4Health 2021-2027 sa predkladaný materiál zameriava na zlepšenie a podporovanie zdravia prevenciou chorôb v spolupráci s inými rezortami pomocou aktivít a kampaní v oblasti zdravia. Program je prioritne zameraný na ovplyvňovanie determinantov zdravia, znižovanie rizikových faktorov vyskytujúcich sa u obyvateľstva a na zvyšovanie zainteresovanosti jednotlivých zložiek spoločnosti.

Etapy riešenia

Do 30. júna 2026 bude na rokovanie vlády Slovenskej republiky predložená Informácia o priebežnom plnení úloh vyplývajúcich z Aktualizácie Národného programu podpory zdravia za príslušný rezort na základe hodnotiacich správ za obdobie 2021-2025.

Do 30. júna 2031 bude na rokovanie vlády Slovenskej republiky predložená Správa o plnení úloh jednotlivých rezortov za obdobie 2026-2030 vyplývajúcich z Aktualizácie Národného programu podpory zdravia na základe hodnotiacich správ. 100 Programy a projekty úradu verejného zdravotníctva Slovenskej republiky na rok 2022 a na ďalšie roky.

Výstupy

Úlohy budú plnené na základe uznesenia vlády Slovenskej republiky č. 44/2022.

RÚVZ so sídlom vo Vranove nad Topľou sa v rámci uvedenej úlohy zameral na besedy a prednášky pre žiakov základných a stredných škôl, seniorov a na preventívno-edukačné aktivity viazané na svetové dni.

Svetové dni

Svetový deň zdravia

- Beseda pre seniorov v Hornozemplínskej knižnici vo Vranove nad Topľou s vyšetrovaním rizikových faktorov KVOCH - cholesterol, glukóza, krvný tlak, a bioimpedančná analýza ľudského tela.
- RÚVZ so sídlom vo Vranove nad Topľou sa podieľal na aktívnej spolupráci so Všeobecnou zdravotnou poisťovňou vo firme BUKOCEL, a. s., Vranov nad Topľou, kde bolo vyšetrených 42 dospelých osôb. Vyšetrenia sa zamerali na rizikové faktory KVOCH - cholesterol, glukóza, krvný tlak a bioimpedančná analýza ľudského tela.
- Prednáška a beseda so žiakmi základnej školy Sačurov.
- Prednáška a beseda so žiakmi základnej školy Bernolákova, Vranov nad Topľou.

31. máj Svetový deň bez tabaku

- Deň otvorených dverí (DOD) na RÚVZ so sídlom vo Vranove nad Topľou počas ktorého klienti mali možnosť spirometrického merania, vyšetrenia smokerlyzér, vyplnili Fagerstromov test závislosti od nikotínu a bolo im poskytnuté špecializované poradenstvo.
- Beseda na SOŠ Drevárska + spirometria, smokerlyzér, Fagerstromov test závislosti od nikotínu.
- Beseda so žiakmi na základnej škole Sídlisko II., Vranov nad Topľou + spirometria, smokerlyzér.
- Beseda so žiakmi ZŠ Holčikovce.
- Beseda so žiakmi ZŠ Bystré.
- Beseda so žiakmi ZŠ Soľ.
- Beseda so seniormi v obci Žalobín + spirometria, smokerlyzér, Fagerstromov test závislosti od nikotínu.
- Beseda so seniormi v obci Komárany + spirometria, smokerlyzér, Fagerstromov test závislosti od nikotínu.
- Beseda so seniormi v obci Ďurďoš + spirometria, smokerlyzér, Fagerstromov test závislosti od nikotínu.

Európsky deň za práva pacientov

- Beseda so seniormi v obci Komárany.
- Beseda so seniormi v klube dôchodcov vo Vranove nad Topľou.

Svetový deň - pohybom k zdraviu

- Deň otvorených dverí – poradenstvo zamerané na pohybovú aktivitu.

Svetový deň hypertenzie

- Beseda so seniormi v obci Hlinné.
- Beseda so seniormi v obci Soľ.
- Do každej preventívnej aktivity je zahrnutá aj téma nefarmakologického ovplyvňovania hypertenzie.

Svetový deň hepatitídy

- Beseda so žiakmi ZŠ Bystré.

Medzinárodný deň proti zneužívaniu drog a nezákonnému obchodovaniu

- RÚVZ so sídlom vo Vranove nad Topľou sa zapojil do umeleckej aktivity, kde žiaci základných škôl v okrese Vranov nad Topľou namaľovali obrazy, ktoré boli vystavené v priestoroch PZ a taktiež zverejnené na web stránke úradu.
- Besedy so žiakmi ZŠ Holčíkovce.
- Besedy so žiakmi SPaZŠ Čaklov.

Svetový deň Alzheimerovej choroby

- Beseda so seniormi v obci Žalobín.
- Beseda so seniormi v klube dôchodcov v obci Čierne nad Topľou.

Svetový deň duševného zdravia

- V rámci besied so seniormi sme robili aktivity zverejnené na hlavnej stránke ÚVZ SR.

Svetový deň osteoporózy

- Beseda so seniormi v klube dôchodcov vo Vranove nad Topľou.

Svetový deň diabetu

- Prednáška a beseda na tému Cukor – jed modernej doby a energetické nápoje so žiakmi ZŠ Holčíkovce.
- Prednáška a beseda na tému Cukor – jed modernej doby a energetické nápoje so žiakmi ZŠ Bernolákova vo Vranove nad Topľou.
- Prednáška a beseda na tému Cukor – jed modernej doby a energetické nápoje so žiakmi ZŠ Bystré.
- Beseda s názvom Diabetes mellitus – príčiny, symptómy, liečba a následky so seniormi v jednote dôchodcov vo Vranove nad Topľou. Počas besedy bola poskytnutá možnosť vyšetrenia glykémie v krvi.
- Beseda s názvom Diabetes mellitus – príčiny, symptómy, liečba a následky so seniormi v obci Soľ. Počas besedy bola poskytnutá možnosť vyšetrenia glykémie v krvi.
- Počas celého roka a nielen počas besied, prednášok a poradenstva sme zdôrazňovali riziká vzniku ochorenia Diabetes mellitus, ďalej nástrahy vysokej konzumácie cukru a s ňou spojených komplikácií.

Svetový deň boja proti AIDS

- Besedy a prednášky so žiakmi SPaZŠ Čaklov.
- Besedy a prednášky so žiakmi SPŠ Drevárska vo Vranove nad Topľou.

**Regionálny úrad verejného zdravotníctva
so sídlom vo Zvolene**

1. ODDELENIE HYGIENY ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA A ZDRAVIA

Oddelenie hygieny životného prostredia a zdravia sa nepodieľa na plnení úloh vyplývajúcich z Programov a projektoch

2. ODDELENIE PREVENTÍVNEHO PRACOVNÉHO LEKÁRSTVA A TOXIKOLÓGIE

2.1 Znižovanie miery zdravotných rizík zamestnancov z pracovného prostredia, pracovných podmienok a spôsobu práce

2.1.1 Znižovanie miery zdravotných rizík (rizikové práce)

- Počet exponovaných zamestnancov vykonávajúcich rizikové práce v okrese

Zvolen: 1033 z toho 443 žien

Detva: 839 z toho 67 žien

Krupina: 265 z toho 34 žien

Celkom: 2137 z toho 544 žien

- Počet nových rizikových prác v okrese:

Zvolen: 174

Detva: 30

Krupina: 69

Celkom: 273

- Počet zrušených rizikových prác v okrese:

Zvolen: 37

Detva: 2

Krupina: 28

Celkom: 67

V spádovom území Zvolen k 31.12.2022 bola novo vyhlásená riziková práca z titulu vibrácií a hluku 3. kat. v spoločnosti Nemocnica AGEL Zvolen, a.s., Zvolen, z titulu karcinogénnych a mutagénnych faktorov 3. kat., Záchranná zdravotná služba, Bratislava –

prevádzky RZP Dudince, RZP Senohrad, RZP Krupina, RLP Zvolen 1, RZP Zvolen 2, RZP „S“ Zvolen, z titulu biologických faktorov 3. kat., Woodeco, s.r.o., Detva – prevádzka Dúbravy, z titulu hluku 3. kat., KRONOSPAN, s.r.o., Zvolen – prevádzka píllica SWP, z titulu hluku 3. kat., Doprastav a.s, Bratislava – prevádzka Zvolen, z titulu hluku 3. kat., z titulu vibrácií (celotelové) 3. kat., z titulu fyzickej záťaže 3kat., z titulu karcinogénnych a mutagénnych faktorov 3. kat.. V niektorých spoločnostiach sa počty zamestnancov vykonávajúcich rizikové práce upravovali z dôvodu úpravy výrobných programov a v spoločnostiach, ktoré majú pracoviská, kde sa vykonávajú práce zaradené do 4. kategórie rizika sa rizikové pracoviská vyhlasujú každoročne.

V spádovom území Zvolen k 31.12.2022 bola rozhodnutím zrušená riziková práca v spoločnosti Záchraná zdravotná služba, Bratislava – prevádzky RZP Dudince, RZP Senohrad, RZP Krupina, RLP Zvolen 1, RZP Zvolen 2, RZP „S“ Zvolen, z titulu biologických faktorov 3. kat., GOLSTROJ-SM s.r.o., Detva z titulu hluku 3. kat..

V spádovom území Zvolen bol k 31.12.2022 zaznamenaný nárast počtu rizikových prác najmä z dôvodu rozšírenia činností v Nemocnica AGEL Zvolen, s.s., Zvolen. Nárast bol zaznamenaný aj prehodnotením fyzickej záťaže u pracovníkov. V sledovanom období neboli uložené sankcie zamestnávateľom za neplnenie opatrení na ochranu zdravia na pracoviskách, kde zamestnanci vykonávajú rizikové práce.

Kontroly na rizikových pracoviskách boli vykonané napr.: v spoločnostiach Intech Slovakia s.r.o., Bratislava – prevádzka divízia Biopalivá Hriňová, IRON ART a.s., Hontianske Tesáre, DRU a.s., Zvolen, KOLIBA, a.s., Hriňová, LIND MOBLER SLOVAKIA s.r.o. Krupina, Lesy SR, š.p., Banská Bystrica – odštepny závod Lieskovec, odštepny závod Hontianske Nemce, Mäspoma spol. s r.o., Zvolen, PPS Group a.s., Detva, Slavia Production Systems a.s., Detva, Bryndziareň a syráreň, s.r.o., Zvolenská Slatina, Doprastav, a.s., Bratislava – prevádzka Zvolen, DAVOS trade-logistics, s.r.o., Krupina, Mestské lesy, s.r.o., Krupina, XEPAP, s.r.o., Zvolen.

2.1.2 Znižovanie zdravotných rizík z látok a zmesí klasifikované ako toxické

V spoločnosti Continental Automotive Systems Slovakia s.r.o., Zvolen sa uplatňuje NV SR č. 355/2006 Z.z.. Odbornú spôsobilosť pre prácu s toxickými látkami majú 4 zamestnanci. Chemické látky a zmesi potrebné k jednotlivým stanoveniam sa skladujú v laboratóriu, v pancierových, uzamykateľných skriniach.

Spoločnosť má zabezpečenú pracovnú zdravotnú službu OHS s.r.o. Opatovce nad Nitrou, ktorá aktualizovala posudky o riziku.

V spoločnosti ANALPO, s.r.o., Zvolen- skúšobné laboratórium zúžilo používanie toxických látok v nadväznosti na výkon skúšok na polovicu (vykonáva sa 59 skúšok). Vedúci oddelení majú osvedčenia o odbornej spôsobilosti na prácu s veľmi toxickými látkami a zmesami a toxickými látkami a zmesami. Spoločnosť má vypracovaný prevádzkový poriadok s posudkom o riziku v súlade s NV SR č. 355/2006 Z.z. Na pracoviskách nedošlo k zmenám v technologickom vybavení ani v technologických postupoch (menší objem prác). Sterilizácia vzduchu v laboratóriu germicídnou lampou je vykonávaná denne v nočných hodinách.

Mimoriadne situácie a havárie sa nevyskytli.

2.1.3 Znižovanie zdravotných rizík z karcinogénnych a mutagénnych faktorov vrátane azbestu a z látok poškodzujúcich reprodukciu a narúšajúcich endokrinný systém

V spádovom území RÚVZ Zvolen evidujeme rizikové práce s karcinogénnymi a mutagénnymi faktormi (benzo(a)pyrén) v spoločnosti Doprastav a.s. Zvolen a v Nemocnici AGEL Zvolen a.s., Zvolen - Nemocničnej lekární na oddelení prípravy cytostatík a na pracovisku ambulancie klinickej onkológie, onkologického stacionára.

V spoločnosti Continental Automotive Systems Slovakia s.r.o., Zvolen evidujeme činnosti spojené s manipuláciou, skladovaním karcinogénov a mutagénov na pracovisku galvanizovne a neutralizačnej stanice (ECOTRI HC 2, Chlorid nikelnatý, PERMAPASS CCE), zaradené do 2. kategórie rizika.

Rizikové práce s karcinogénnymi a mutagénnymi faktormi (cytostatiká) ďalej evidujeme v prevádzke Nemocnica AGEL Zvolen a.s., Zvolen pri činnosti spojenej s manipuláciou, skladovaním karcinogénov a mutagénov na pracovisku ambulancie klinickej onkológie, onkologického stacionára (počet zamestnancov/z toho ženy 4/4) a na pracovisku Nemocničnej lekárne oddelenie prípravy cytostatík (počet zamestnancov/z toho ženy 9/7). Za rok 2022 bolo v Nemocnici AGEL Zvolen a.s., Zvolen v Nemocničnej lekární na oddelení prípravy cytostatík spotrebovaných 542 ampúl karcinogénov a mutagénov. Z uvedeného množstva bolo pripravených spolu 288 infúzií cytostatík.

Ako práce s expozíciou karcinogénom sme identifikovali práce pri odstraňovaní azbestocementových materiálov, prácu s tvrdým drevom – dub, buk. Práca s tvrdým drevom sa vykonáva v spoločnosti IRON ART a.s., Hontianske Tesáre, Spann Impex s.r.o., Hronská Breznica, PP Trend s.r.o., Hronská Breznica, Solid Wood SK s.r.o., Banská Bystrica, Šped-Elit s.r.o., Zvolen, KRONOSPAN spol. s r.o., Zvolen.

V roku 2022 bolo 67 rozhodnutí na odstraňovanie azbestocementových materiálov, z toho bolo 47 rozhodnutí na odstraňovanie azbestovej strešnej krytiny pre spoločnosti MONTA – ZVOLEN spol. s r.o., Zvolen, MQM stavebno – obchodná spoločnosť s.r.o., Detva, PROFI – DEMONT s.r.o., Detva, GREENLIKVID s. r. o., Folkušová, ASTANA, s.r.o., Poprad, Concret, s.r.o., Boleráz, Roman Švec – ŠVESTAV, Brezovička, DREVOKOV Krupina s.r.o., Krupina, AZBESTGROUP, s.r.o., Bratislava, ReTrash s.r.o., Kremnica, Jesika Pačajová- MARTBEST, Poprad, Arpád Bazsó, Slatina, bolo vydaných 17 rozhodnutí na odstraňovanie azbestocementových rúr v stúpačkách bytových domov pre MONTA – ZVOLEN spol. s r.o., Zvolen, BYTOVÉ DOMY s.r.o., Hodruša – Hámre, 3 rozhodnutia pre odstraňovanie AZC priečok (interiér) pre spoločnosti AZBESTGROUP, s.r.o., Bratislava a MQM stavebno – obchodná spoločnosť s.r.o., Detva. Pri odstraňovaní materiálov obsahujúcich azbest v interiéroch boli nariadené opatrenia na minimalizáciu expozície zamestnancov a obyvateľstva (vykonať meranie na stanovenie koncentrácie azbestových vlákien po ukončení prác a predložiť protokol o meraní, dodržiavať predložený plán práce pre stabilizáciu, demontáž, odvoz a uskladnenie nebezpečného odpadu azbestocementových materiálov, informovanie obyvateľstva o vykonaní sanačných prác).

2.2 Intervencie na podporu zdravia pri práci

2.2.1 Zdravé pracoviská

Projekt Zdravé pracoviská sa realizuje v spoločnosti LIND MOBILER SLOVAKIA, s.r.o., Krupina, ktorej predmetom hlavnej činnosti je kompletáž čalúnených výrobkov. Priestory spoločnosti boli uvedené do prevádzky rozhodnutím Okresného úradu v Krupine odboru všeobecnej vnútornej správy č. spisu R-PPL-214-186/2000 zo dňa 18.8.2000 a kompletizačných priestorov (po zmene užívania expedičných priestorov) rozhodnutím RÚVZ Zvolen pod č. 2008/89-2 zo dňa 29.1.2008.

V spoločnosti LIND MOBILER SLOVAKIA, s.r.o., Priemyselná 2002/6, 963 01 Krupina sú vyhlásené rizikové práce rozhodnutím RÚVZ so sídlom vo Zvolene pod č. spisu: 2015/1268-972 zo dňa 21.9.2015.

Spoločnosť má zabezpečenú pracovnú zdravotnú službu - PZS- ANIMA s.r.o., Zvolen. V spoločnosti LIND MOBILER SLOVAKIA s.r.o., Krupina došlo k navýšeniu výroby, počet zamestnancov je zastabilizovaný. Na pracovisku strihania látok boli doplnené protiúnavové rohože. V šijacej dielni sa pravidelne podľa potreby vymieňajú šijacie stroje za nové. Dielňa strihárne látok je po prestavbe. Spoločnosti bolo nariadené vykonať novú objektivizáciu faktorov pracovného prostredia, nakoľko došlo k premiestneniu niektorých pracovísk pre zlepšenie efektivity výroby. Došlo tiež k zníženiu počtu pracovníkov, prevažne agentúrnych.

Zamestnávateľ má aktualizované posúdenie zdravotných rizík z expozície faktorom práce a pracovného prostredia na pracoviskách, vypracovaný posudok o riziku s kategorizáciou prác.

2.2.2 Európska informačná kampaň Európskej agentúry pre BOZP (OSHA Bilbao) zameraná na prevenciu zdravotných a bezpečnostných rizík pri práci

Realizujú sa informačné a intervenčné aktivity pre zamestnávateľov a zamestnancov zamerané na prevenciu zdravotných a bezpečnostných rizík pri práci prevažne v malých a stredných podnikoch. Poskytovali sa konzultácie fyzickým a právnickým osobám k otázkam týkajúcim sa zdravia pri práci, faktorov práce a pracovného prostredia, hodnotenia rizík, chráneným pracoviskám a vykonávanie preventívnych opatrení na elimináciu škodlivých faktorov na zdravie zamestnancov a k zmenám v legislatíve.

V sledovanom období bola vykonaná kontrola v spolupráci s IP Banská Bystrica v spoločnosti RAUCH SPEKTRUM s.r.o., Zvolen, pričom zo strany RÚVZ neboli zistené žiadne nedostatky.

3. ODDELENIE HYGIENY VÝŽIVY, BEZPEČNOSTI POTRAVÍN A KOZMETICKÝCH VÝROBKOV.

Oddelenie hygieny výživy, bezpečnosti potravín a kozmetických výrobkov sa v roku 2022 nepodieľalo na plnení úloh vyplývajúcich z Programov a projektoch

4. ODDELENIE HYGIENY DETÍ A MLÁDEŽE

4.1 Aktivity prevencie detskej obezity v kontexte plnenia národného akčného plánu prevencie obezity na roky 2015-2025 (NAPPO)

Podpora zdravšieho prostredia v školách

V rámci výkonu ŠZD v 89 školských stravovacích zariadeniach sme kontrolovali dodržiavanie zavedeného systému správnej výrobných praxe, hygienické podmienky prípravy a výdaja jedál, hygienické podmienky osobitného stravovania detí z dôvodu ich metabolického ochorenia, pestrosť jedálnych lístkov, sortiment tovaru a hygienické podmienky prevádzky v 6 školských bufetoch a v 10 potravinových a nápojových automatoch, dodržiavanie pitného režimu detí a žiakov. Na základe výsledkov vykonaných ŠZD či už cieleného alebo mimoriadneho je možné konštatovať, že zavedený HACCP systém je v školských stravovniach uplatňovaný, hygienické podmienky pri príprave a výdaji jedál a hygienické podmienky osobitného - diétného stravovania sú dodržiavané. V prevádzkach školských bufetov ponúkaný sortiment nebolo možné považovať za výživovo hodnotný, nakoľko prevažuje obložené biele pečivo, sladké pekárské výrobky, lahôdkárske výrobky, cukrovinky, trvanlivé pečivo typu chipsy, krekry a pod., sladené nápoje a len v menšej miere je v sortimente cereálne pečivo, mlieko, mliečne výrobky, ovocie, nápoje ako prírodné ovocné alebo zeleninové šťavy. Na uvedený nevyhovujúci sortiment boli prevádzkovatelia školských bufetov, nápojových a potravinových automatov upozornení a nedostatky týkajúce sa sortimentu bufetov a automatov boli prevažne odstránené.

V zariadeniach pre deti a mládež presadzujeme pri realizácii pitného režimu detí používanie pitnej vody a nesladených nápojov, v oblasti stravovania pestrosť podávanej stravy, dodržiavanie zásad pri zostavovaní jedálnych lístkov s ohľadom na odporúčané výživové dávky. V projekte „Hodnotenie jedálnych lístkov MŠ a ZŠ“ sme hodnotili jedálne lístky v troch základných školách za obdobie jar, leto (mesačný jedálny lístok v mesiaci marec, máj (úloha č. 4.2).

Podporujeme Národnú stratégiu SR zapojenie škôl do mliečneho programu pre deti a programu školské ovocie. Do mliečneho programu pre žiakov je zapojených 36 materských škôl a 25 základných škôl a do programu školské ovocie je zapojených 36 základných škôl.

V roku 2022 sme vykonávali poradenstvo ohľadom správnej výživy – individuálne a skupinové minimálne. Edukačné aktivity v oblasti zdravého stravovania a zdravej výživy na školách sme taktiež organizovali minimálne z dôvodu nepriaznivej epidemiologickej situácie v súvislosti s pandémiou ochorenia COVID - 19, celkový počet aktivít 4 prednášky na stredných školách, 6 prednášok na základných školách.

Poskytovať nutričné vzdelávanie odborným zamestnancom školského stravovania v rámci projektov profesijných združení.

Nutričné vzdelávanie zamestnancov zariadení spoločného stravovania sa vykonáva priebežne, podľa aktuálnej potreby jednak vždy pri výkone ŠZD (89), ako aj cielenými edukačnými aktivitami v rámci realizovaného vzdelávania rezortom školstva, v r.2022 len formou 3 konzultácií (Spoločný školský úrad Mesta Zvolen, Odbor školstva Mesta Krupina, Odbor školstva Mesta Detva).

4.2 Hodnotenie jedálnych lístkov MŠ a ZŠ za obdobie marec, máj 2022.

V projekte Hodnotenie jedálnych lístkov MŠ a ZŠ sme hodnotili v r.2022 jedálne lístky troch základných škôl - Základná škola Dobrá Niva, Školská 447, 962 61 Dobrá Niva, Základná škola Senohrad 129, 962 43 Senohrad, Základná škola P. Jilemnického 1813/1, 960 01 Zvolen za obdobie jar, leto (mesačný jedálny lístok v mesiaci marec, máj). Jedálne lístky sa hodnotili podľa Metodiky k hodnoteniu jedálnych lístkov – príloha k prípisu č. HDM /1736/89695/2019 zo dňa 25.2.2019.

Hodnotila sa pestrosť jedálnych lístkov a frekvencia podávania vybraných druhov potravín z mesačných výdajok. Pri hodnotení pestrosti jedálnych lístkov sme využili bodový systém koeficientu pestrosti, kde sme hodnotili každý pokrm obeda samostatne. Na vyhodnotenie frekvencie podávania vybraných druhov potravín z mesačných výdajok sme využili vypracovanú metodiku bodového systému pre hodnotenie frekvencie podávania vybraných druhov potravín/pokrmov.

Jedálny lístok Základná škola Dobrá Niva, Školská 447, 962 61 Dobrá Niva za mesiac marec 2022

Hodnotenie koeficientu pestrosti stravy:

obed : polievka 0,90 - vyhovuje, hlavné jedlo 0,95 – vyhovuje, nápoj 0,40 – nevyhovuje.

Hodnotenie frekvencie podávania vybraných druhov potravín/pokrmov:

Obed – dobrý

- k hlavnému pokrmu málo zaradovaná zelenina 6x do mesiaca vo forme surových zeleninových šalátov, 3x ako sterilizovaná zelenina,
- chýbajú obilninové závary do polievky,
- v hlavnom jedle zaradené 1x do mesiaca údeniny,
- sladké hlavné jedlo zaradované často, až 5x do mesiaca,
- ako príloha k hlavnému jedlu zaradované často zemiaky 6x do mesiaca ako varené zemiaky, zemiaková kaša, chýba viac obilninových príloh,
- ako nápoj k obedu podávaný skoro denne ovocný čaj 9x a stolová voda 7x, mlieko 1x do mesiaca, biela káva 1x do mesiaca, prírodná ovocná šťava 1x do mesiaca, ovocný nápoj z koncentrátu 2x.

Jedálny lístok Základná škola Dobrá Niva, Školská 447, 962 61 Dobrá Niva za mesiac máj 2022

Hodnotenie koeficientu pestrosti stravy:

obed – polievka 0,91 – vyhovuje, hlavné jedlo 0,86 – vyhovuje, nápoj 0,3 – nevyhovuje.

Hodnotenie frekvencie podávania vybraných druhov potravín/pokrmov:

Obed : dobrý

- nie sú zaradované obilninové závary do polievky,
- zaradovať do JL ako hlavného jedla častejšie ryby (v JL boli 1x do mesiaca), strukovinové jedlá ako hlavné jedlo vo forme prívarku 1x,
- do JL zaradené údeniny,
- k hlavnému pokrmu málo zaradovaná zelenina len 5x do mesiaca vo forme surových zeleninových šalátov a 2x ako sterilizovaná zelenina,
- kysnutá knedľa zaradená v JL 1x,

- ako nápoj k obedu podávaná skoro denne stolová voda 8x, ovocný čaj 7x, mlieko 4x do mesiaca, čajovníkový čaj 1x do mesiaca, prírodné ovocné šťavy 2x do mesiaca

Jedálny lístok Základná škola, P. Jilemnického 1813/1, 960 01 Zvolen za mesiac marec 2022

Hodnotenie koeficientu pestrosti stravy:

Obed: polievka 0,7 - vyhovuje, hlavné jedlo 0,90 - vyhovuje, nápoj 0,20– nevyhovuje.

Hodnotenie frekvencie podávania vybraných druhov potravín/pokrmov:

obed : veľmi dobrý

- ako príloha k polievke je 7x do mesiaca zaradený chlieb ku polievke,
- len 2x sú do mesiaca zaraďované obilninové závary do polievky,
- do JL zaraďovať jedlá z rýb, ryby ako hlavné jedlo neboli pripravené ani raz v mesiaci,
- v hodnotenom JL bolo sladké jedlo ako hlavný pokrm zaradené 2x,
- k hlavnému pokrmu málo zaraďovaná zelenina len 5x do mesiaca vo forme surových zeleninových šalátov, 2x ako sterilizovaná zelenina,
- ako príloha k hlavnému jedlu sú často zaraďované zemiaky v rôznej úprave, minimálne 2x do týždňa, chýba viac obilninových príloh,
- ako nápoj k obedu podávaná skoro denne voda s ovocným sirupom až 11x, stolová voda 4x, čaj 4x, mlieko 1x do mesiaca

Jedálny lístok Základná škola P. Jilemnického 1813/1, 960 01 Zvolen za mesiac máj 2022

Hodnotenie koeficientu pestrosti stravy:

obed : polievka 0,77 - vyhovuje, hlavné jedlo 0,95 - vyhovuje, nápoj 0,27– nevyhovuje.

Hodnotenie frekvencie podávania vybraných druhov potravín/pokrmov:

obed : dobrý

- 4x do mesiaca sú zaraďované obilninové závary do polievky,
- ako príloha k polievke je 13x do mesiaca zaradený chlieb ku polievke,
- chýbajú strukovinové jedlá ako hlavné jedlo vo forme prívarku,
- do JL zaraďovať sladké jedlo max 2x mesačne, v hodnotenom JL bolo sladké jedlo ako hlavný pokrm zaradené 4x,
- k hlavnému pokrmu málo zaraďovaná zelenina len 6x do mesiaca vo forme surových zeleninových šalátov, 2x ako sterilizovaná zelenina,

- ako príloha k hlavnému jedlu sú často zaraďované zemiaky v rôznej úprave, chýba viac obilninových príloh,
- ako nápoj k obedu podávaná skoro denne voda s ovocným sirupom 10x, stolová voda 2x, čaj 5x, citronáda 2x, mlieko 2x do mesiaca

Jedálny lístok Základná škola Senohrad 129, 962 43 Senohrad za mesiac marec 2022.

Hodnotenie koeficientu pestrosti stravy:

obed : polievka 0,83 - vyhovuje, hlavné jedlo 0,83 – vyhovuje, nápoj 0,5 - vyhovuje

Hodnotenie frekvencie podávania vybraných druhov potravín/pokrmov:

Obed : dobrý

- k hlavnému pokrmu málo zaraďovaná zelenina len 2x do mesiaca vo forme surových zeleninových šalátov, 1x ako sterilizovaná zelenina,
- len 2x sú do mesiaca zaraďované obilninové závarky do polievky,
- ryby zaradené len 1x ako rybie krokety,
- kuracie mäso zaradené len 1x do JL,
- v hodnotenom JL bolo sladké jedlo ako hlavný pokrm zaradené až 4x,
- súčasťou hlavného jedla ako príloha sú prevažne zemiaky, zemiaková kaša až 2x do týždňa, ako prílohy chýbajú obilniny, cestoviny, kuskus, ryža,
- denne podávané sladené nápoje mlieko 5x, čaj 5x, ovocná šťava 100% 2x, voda s citrónom 2x, ovocno-zeleninový nápoj 2x, voda s pomarančovou šťavou 1x, ovocný nápoj 100% koncentrát 1x

Jedálny lístok Základná škola Senohrad 129, 962 43 Senohrad za mesiac máj 2022.

Hodnotenie koeficientu pestrosti stravy:

obed : polievka 0,90 – vyhovuje, hlavné jedlo 1 - vyhovuje, nápoj 0,50 - vyhovuje,

Hodnotenie frekvencie podávania vybraných druhov potravín/pokrmov:

obed : nízka úroveň

- v hodnotenom JL nie sú zaraďované obilninové závarky do polievky,
- zaraďovať do JL ako hlavného jedla častejšie ryby (v JL boli 1x do mesiaca),
- nie sú zaraďované strukoviny ako súčasťou hlavného jedla, zaraďovať do JL ako hlavného jedla strukovinové jedlá napr. vo forme prívarku, strukovinových šalátov
- na obed sú zaraďované šaláty zo surovej zeleniny len 3x do mesiaca, 1x ako sterilizovaná zelenina,
- kuracie mäso zaradené v JL len 1x,

- v hodnotenom JL bolo sladké jedlo ako hlavný pokrm zaradené až 4x,
- súčasťou hlavného jedla ako príloha sú prevažne zemiaky, zemiaková kaša až 2x do týždňa, ako prílohy chýbajú obilniny, cestoviny, kuskus, ryža,
- denne podávané sladené nápoje, ochutené mlieko 5x, čaj 5x, ovocná šťava 100% 2x, voda s citrónom 2x, ovocno-zeleninový nápoj 2x, voda s pomarančovou šťavou 1x, ovocný nápoj 100% koncentrát 1x.

Vyhodnotené jedálne lístky vyššie uvedených základných škôl boli skonzultované s vedúcimi školských stravovacích zariadení, ktorým bolo poskytnuté individuálne odborné poradenstvo týkajúce odstránenia nedostatkov pri zostavovaní jedálnych lístkov pre žiakov základných škôl.

6. ODDELENIE EPID

6.1 NÁRODNÝ IMUNIZAČNÝ PROGRAM SR

Realizácia vlastného očkovania

V rámci realizácie vlastného očkovania oddelenie epidemiológie zabezpečil distribúciu očkovačieho kalendára pre povinné a odporúčané očkovanie podľa dosiahnutého veku a rizika nákazy v Slovenskej republike na rok 2022 všetkým ambulanciám VLDD vo svojej územnej pôsobnosti.

Vzhľadom na vzrastajúci počet odmietania resp. nezabezpečenia povinného očkovania u detí ich zákonnými zástupcami boli všeobecní lekári pre deti a dorast upozornení na povinnosť hlásiť Regionálnemu úradu verejného zdravotníctva vo Zvolene každé odmietnutie povinného očkovania resp. nedostavenia sa na povinné očkovanie v zmysle platnej legislatívy. Vzhľadom k vyťažnosti zamestnancov oddelenia epidemiológie pri aktuálnej epidemiologickej situácii výskytu pandémie ochorenia COVID-19 neboli v roku 2022 realizované ústne pojednávania týkajúce sa odmietania povinného očkovania detí.

Pracovníci oddelenia epidemiológie na základe písomného požiadania všeobecných lekárov pre deti a dorast v regióne Zvolen, Detva a Krupina vypracovávajú individuálny očkovačie kalendár podľa odborného usmernenia MZ SR o očkovačích postupoch vykonávaných v inom veku a inom intervale ako v rámci schémy pravidelného povinného očkovania osôb v Slovenskej republike číslo OE/10293/2016 zo dňa 13. marca 2017.

V poradni na podporu očkovania poskytujeme poradenstvo a konzultácie ohľadom povinného pravidelného očkovania, odporúčaného očkovania, očkovania osôb profesionálne vystavených zvýšenému nebezpečenstvu vybraných nákaz a pred cestou do zahraničia. Zároveň dbáme na dodržiavanie platného očkovacieho kalendára u lekárov prvého kontaktu.

Zabezpečenie prioritných úloh pre rok 2022

V roku 2022 sme sa podieľali na realizovaní zabezpečenia Národného imunizačného programu SR, participujeme na kontrole a surveillancie ochorení preventabilných očkovaním v súlade s odporúčaniami ECDC a WHO. Spolupracujeme na príprave registra očkovaných osôb a na udržaní čo najvyššej možnej úrovne zaočkovanosti v rámci povinného očkovania. Realizovali sme imunizačný program u infekčných ochorení, ktorým možno predchádzať očkovaním a udržiavame rozsah povinného a odporúčaného očkovania podľa aktuálnej epidemiologickej situácie v SR.

Surveillance a kontrola ochorení preventabilných očkovaním

Priebežne sme sa podieľali na edukácii zdravotníckeho personálu v jednotlivých ambulanciách všeobecných lekárov pre deti a dospelých.

Očkujúci lekári z ambulancií pre deti a dospelých v okrese Zvolen, Detva a Krupina boli oboznámení s povinnosťou hlásiť nežiaduce reakcie v súvislosti s očkovaním v súlade s platnou legislatívou ŠÚKL a RÚVZ so sídlom vo Zvolene v súlade s § 13 ods. 3 vyhlášky Ministerstva zdravotníctva SR č. 585/ 2008 Z.z. ktorou sa ustanovujú podrobnosti o prevencii a kontrole prenosných ochorení v znení noviel.

Manažment očkovania

Na základe Vyhlášky MZ SR 585/2008 Z. z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o prevencii a kontrole prenosných ochorení v znení noviel, vykonávame inštruktáž zdravotníckych pracovníkov (evidencia o očkovaní v zdravotných záznamoch, sledovanie

chladového reťazca v ambulanciách, hospodárenie s vakcínami). V rámci ŠZD sa na ambulanciách VLDD kontroluje zaobchádzanie s vakcínami.

Kontrola očkovania v regióne Zvolen, Detva a Krupina

Organizačne sme zabezpečili kontrolu očkovania v okresoch Zvolen, Detva a Krupina u praktických lekárov pre deti a dorast. Kontrolu vykonáme podľa vypracovaného odborného usmernenia vydaného ÚVZ SR pre vykonanie kontroly očkovania v Slovenskej republike. V rámci administratívnej kontroly očkovania neboli u pediatrov zistené závažné nedostatky vo výkone očkovania.

6.2 SURVEILLANCE INFEKČNÝCH CHORÔB

Zlepšenie laboratórnej spolupráce

Oddelenie epidemiológie aktívne spolupracuje s oddelením klinickej mikrobiológie (OKM) Nemocnica Zvolen a. s., ktoré poskytuje komplexnú mikrobiologickú diagnostiku pre účely zistenia etiológie mikrobiálnych chorôb a s hematologicko- biochemickým oddelením.

V spolupráci s vedúcou OKM zabezpečujeme záchyt pozitívnych výsledkov vyšetrení; údaje získané nasledujúcim epidemiologickým šetrením sa zaznamenávajú do Epidemiologického informačného systému (EPIS). Laboratórium OKM bolo zapojené do systému EPIS, čím sa zvýšila kvalita a rýchlosť hlásenia pozitívnych výsledkov prenosných ochorení podľa prílohy č.7 zákona 355/2007 o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Laboratórna činnosť OKM je dopĺňovaná interpretáciou výsledkov, sledovaním výskytu rezistentných kmeňov a nozokomiálnych nákaz.

Zlepšením spolupráce v našom regióne sa zvýšila schopnosť včas zahájiť príslušné protiepidemické opatrenia pri jednotlivých prenosných ochoreniach.

Hlásenie prenosných ochorení

Opakovane informujeme lekárov prvého kontaktu a ďalších zdravotníckych pracovníkov o povinnosti zo zákona č. 355/2007 Z. z. v znení noviel pravidelne hlásiť výskyt infekčných ochorení.

Z dlhodobého pohľadu môžeme konštatovať zvýšenie počtu hlásení prenosných ochorení od lekárov prvého kontaktu a od odborných lekárov (dermatovenerologické, infektologické, gynekologické a i. ambulancie). Lekárov sme informovali o možnosti získania informácií o výskyte infekčných ochorení v našom regióne cestou otvoreného portálu programu EPIS.

Propagujeme využívanie on-line hlásenia prostredníctvom internetu.

Analyzovať riziká hrozby nových alebo „staronových“ infekčných ochorení

Pracovníčky oddelenia epidemiológie sledujú problematiku výskytu nových a staronových infekčných ochorení a zároveň sa zameriavajú na opatrenia, ktoré môžu zabrániť ich vzniku a šíreniu v populácii.

Spolupracujeme s pracovníkmi oddelenia klinickej mikrobiológie a hematologicko-biochemickým oddelením Nemocnice Zvolen a.s., mikrobiologickým odborom RÚVZ so sídlom v Banskej Bystrici, Národnými referenčnými centrami a taktiež s lekármi prvého kontaktu, lekármi infekčného oddelenia v Banskej Bystrici a s infektológom Nemocnice Zvolen, a.s.

Epidemiologický dohľad, monitorovanie, kontrola a riadenie importovaných prenosných ochorení prostredníctvom príst'ahovalcov

Od februára 2022 vzhľadom na prebiehajúci vojnový konflikt na Ukrajine a s ním spojený zvýšený príchod cudzincov do SR pracovníci odd. epidemiológie nepretržite monitorujú výskyt prenosných ochorení z pohľadu importu a to najmä ochorení, ktoré boli po zavedení povinného očkovania v SR eliminované.

Zlepšiť informovanosť a zvýšenie edukácie obyvateľstva v problematike prenosných ochorení

V súvislosti s prebiehajúcou pandémiou ochorení covid-19 prebieha nepretržite informovanie lekárov prvého kontaktu o epidemiologickej situácii a o výskyte infekčných chorôb v regióne Zvolen prostredníctvom otvoreného portálu EPIS a do e-mailovej schránky.

Verejnosť informujeme prostredníctvom internetových stránok o možnostiach predchádzania infekčným ochoreniam hlavne očkovaním ale i ďalšími preventívnymi opatreniami.

Pri výskyte prenosných ochorení v našom regióne individuálne informujeme obyvateľov danej oblasti o preventívnych a represívnych opatreniach, aby mali schopnosť chrániť sa pred infekčným ochorením.

6.3 INFORMAČNÝ SYSTÉM PRENOSNÝCH OCHORENÍ

Skvalitňovanie hlásenia zo strany poskytovateľov zdravotnej starostlivosti, ktorí sú povinní zo zákona hlásiť prenosné ochorenia

Propagujeme možnosť využívania online (e-mail) hlásenie všeobecnými lekármi pre deti a dorast a všeobecnými lekármi pre dospelých.

Kontrola kvality údajov v EPIS-e

Pracovníčky oddelenia epidemiológie priebežne zadávajú do EPIS-u údaje o prípadoch, pravidelne sledujú systém rýchleho varovania a pravidelne kontrolujú zadané údaje.

Vyhľadávať všetky relevantné údaje podľa požiadaviek legislatívy EÚ a jednotlivých EÚ sietí

U vybraných nákaz sme priebežne a aktívne sledovali zoznamy povinne hlásených položiek, ktoré sme implementovali do položiek programu EPIS.

Zadáваме všetky prípady podozrenia z nákazy v zmysle platnej legislatívy EÚ (začiatok klinických príznakov, laboratórna diagnostika, cestovateľská anamnéza, kontakty s chorými a pod.)

6.4 NOZOKOMIÁLNE NÁKAZY

Surveillance nozokomiálnych nákaz

V rámci výkonu štátneho zdravotného dozoru sme upozornili zdravotnícke zariadenia na povinnosť hlásiť nozokomiálne nákazy v zmysle Vyhlášky č. 553/2007 Z. z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o požiadavkách na prevádzku zdravotníckych zariadení z hľadiska ochrany zdravia v znení noviel.

Hlásenie nozokomiálnych nákaz vo všetkých sledovaných okresoch (Zvolen, Detva a Krupina) má za posledných 5 rokov stúpajúci charakter. V roku 2022 bol v spolupráci s vedením Nemocnice Zvolen, a.s. zavedený nový systém hlásenia NN prostredníctvom nemocničného hygienika.

6.5 MIMORIADNE EPIDEMIOLOGICKÉ SITUÁCIE, VRÁTANE BIOTERORIZMU

Stratégie súvisiace s pripravenosťou a kontrolou prenosných ochorení predstavujúcich závažnú hrozbu pre obyvateľstvo.

RÚVZ Zvolen má vypracovaný havarijný plán mimoriadnych opatrení pre región Zvolen pri hromadnom výskyte nákaz. Obsahuje okrem opatrení havarijného plánu aj opatrenia na predchádzanie vzniku a šírenia ochorení spôsobených vysokopatogénnymi vírusmi, ďalej zabezpečenie činnosti pre likvidáciu následkov použitia bojových biologických prostriedkov. Havarijný plán obsahuje postupy pri možnom vzniku pandémie chrípky.

Pracovníčky oddelenia epidemiológie spolupracujú s referátom krízového riadenia Nemocnica Zvolen a.s., ktorého úlohou je vypracovať postupy pri zachytení pacienta s rýchlo-šíriacim sa ochorením a zabezpečenie plnenia opatrení a odborných úloh.

Sentineloví lekári odoberajú biologický materiál pri výskyte chrípky a chrípke podobných ochoreniach v rámci surveillance chrípky.

Od výskytu prvého ochorenia na COVID-19 v spádových okresoch zabezpečujeme protiepidemické opatrenia u každého nahláseného pozitívneho výsledku na spomínané ochorenie, ako aj u kontaktov s pozitívnymi osobami.

6.6 ENVIROMENTIÁLNA SURVEILLANCE POLIOMYELITÍDY A SLEDOVANIE VDPV

Vykonávame odbery odpadovej vody z ČOV Zvolen – Pustý Hrad na sledovanie cirkulácie divých a vakcinálnych kmeňov poliovírusov. Zabezpečujeme transport odpadovej vody do virologického laboratória v Banskej Bystrici. Odber odpadovej vody je podľa harmonogramu RÚVZ Banská Bystrica. Doposiaľ boli všetky laboratórne vyšetrenia vzoriek odpadovej vody negatívne.

6.7 PREVENCIA HIV/AIDS

V rámci Národného programu prevencie HIV/AIDS v SR na roky 2017 – 2020 boli v spolupráci s oddelením podpory zdravia vykonané prednášky pre žiakov základných škôl a stredných škôl. Cieľom aktivít odd. epidemiológie je zvýšenie úrovne informovanosti v problematike HIV/AIDS a iných pohlavne prenosných ochorení.

Oddelenie epidemiológie aktívne spolupracuje s laboratóriom Nemocnice Zvolen, a. s., ktoré poskytuje laboratórnu diagnostiku HIV. V prípade pozitívneho výsledku pracovníci oddelenia epidemiológie taktiež spolupracujú s NRC pre HIV/AIDS.

Údaje získané nasledujúcim epidemiologickým šetrením sa zaznamenávajú do Epidemiologického informačného systému, a tak sú podkladom na sledovanie epidemiologickej situácie.

6.8. PORADNE OČKOVANIA

V RÚVZ so sídlom vo Zvolene je zriadená Poradňa na podporu očkovania, ktorej cieľom je zvýšenie informovanosti o očkovaní, oboznamovanie o význame očkovania a ochoreniach preventabilných očkovaním.

V rámci poradne na podporu očkovania poskytujeme poradenstvo a konzultácie ohľadom povinného pravidelného očkovania, odporúčaného očkovania, očkovania osôb profesionálne vystavených zvýšenému nebezpečenstvu vybraných nákaz a osôb cestujúcich do zahraničia.

Adresa a konzultačné hodiny sú zverejnené na internetovej stránke RÚVZ so sídlom vo Zvolene.

9. Oddelenie PODPORY ZDRAVIA

9.1 ZDRAVOTNÉ UVEDOMENIE A SPRÁVANIE SA OBYVATEĽOV SR

V roku 2022 sme realizovali ďalší zber údajov sledovaných ukazovateľov zdravotného uvedomenia a správania sa obyvateľov SR v spádovom území RÚVZ Zvolen. Zabezpečili sme distribúciu a lokálne spracovanie – nahadzovanie sledovaných ukazovateľov z 98 dotazníkov oslovených do excelu. Údaje sme poskytli ÚVZ SR na ďalšie spracovanie.

V priebehu roka 2022 sme zrealizovali 11 aktivít na zvýšenie pohybovej aktivity obyvateľstva s počtom edukovaných 180.

Na ozdravenie výživy a pitného režimu detí i dospelých sme pripravili 7 aktivít s 94 edukovanými.

Preveniu sociálne patologických javov so zameraním sa na fajčenie detí, mládeže a dospelých sme riešili v 16 prípadoch s 276 edukovanými. Zdravotno-výchovné intervencie pre prevenciu látkových závislostí sme realizovali 12 krát s 248 edukovanými. Nelátkové závislosti sme tematicky zastrešovali 2 krát s 38 edukovanými.

Výchovu k partnerstvu a rodičovstvu sme realizovali 4 krát so 78 edukovanými.

Zdravé starnutie a zvyšovanie zdravotného uvedomenia verejnosti sme realizovali 3 krát s 57 edukovanými.

Podporu duševného zdravia populácie formou zdravotno-výchovných a poradenských činností sme zrealizovali 10 krát u 162 edukovaných.

Preveniu úrazov a prvej pomoci sme sa riešili 1 krát s 14 edukovanými.

Preveniu HIV/AIDS sme riešili 6 krát s 74 edukovanými študentmi.

Preveniu civilizačných ochorení srdca a ciev sme zabezpečili v 6 prípadoch s 104 edukovanými.

Znižovanie nárastu ochorení diabetes mellitus sme ovplyvňovali 6 aktivitami s 120 edukovanými.

Preveniu osteoporózy sme realizovali v 2 krát s 46 edukovanými.

Preveniu onkologických ochorení sme realizovali v 10 prípadoch s 167 edukovanými.

Tému alergických ochorení sme riešili 3 krát s 53 edukovanými.

Iným témam sme sa venovali 2 krát s 40 edukovanými.

Počas roka 2022 sme spolu zrealizovali 110 aktivít s 1919 edukovanými, nasledovne :

85 aktivít pre deti a mládež s 1459 edukovanými, 20 aktivít pre obyvateľov v produktívnom veku s počtom edukovaných 344 a 5 aktivít pre poproduktívny vek s 116 edukovanými so zameraním sa na osvetu a zvyšovanie zdravotného uvedomenia.

Realizáciu jednorazových aktivít podľa kalendára WHO v čase sme riešili 12 krát. V rámci Linky na odvykanie od fajčenia sme intervenovali a konzultovali s 29 volajúcimi a v 166 prípadoch sme intervenovali a šírili osvetu formou špecifických konzultácií so zameraním na usmernenia prevencie DM2. Osemkrát sme informovali verejnosť o službách PZ cez webový portál RÚVZ Zvolen, 2 krát cez web CPPPaP Zvolen, Štátnej polície, Mestského úradu Zvolen- komisia prevencie a živým vstupom počas Dní prevencie v rámci Dní Mesta Zvolen i priamym oslovaním jednotlivcov.

V priestoroch RÚVZ Zvolen sme vytvorili 10 informačno-edukačných panelov pri príležitosti významných európskych a svetových dní.

Vytvorili sme v rámci PS pri MZ SR Štandardný preventívny postup pre manažment dospelých s nadhmotnosťou a obezitou so zameraním sa na poradenskú starostlivosť.

Počas roka 2022 sme zrealizovali 164 prednášok. Zoznam prednášok s aktuálnou tematikou tvorí súčasť dokumentu Výročnej správy za rok 2022.

9.2 PRIESKUM ZDRAVOTNEJ GRAMOTNOSTI OBYVATEĽOV SR

V roku 2022 sa prieskum nerealizoval. Na prieskume M-POHL sme participovali v roku 2020. Výsledky HLS 19 sú k dispozícii v publikácii : Európsky prieskum zdravotnej gramotnosti v SR 2019 -2021.

9.3 SLEDOVANIE ZDRAVOTNÉHO STAVU OBYVATEĽSTVA SR – spádová oblasť RÚVZ Zvolen

- V roku 2022 bolo celkom v PZ vyšetrených 340 dospelých klientov z toho 90 (26,47 %) je zaevidovaných v TZS a 250 (73,52 %) mimo TZS. Počet prvovýšetrených 27 (30,00 %) z toho 7 mužov (25,92 %) a 20 (74,07 %) žien. Opakovane vyšetrených 63 (70,00 %) toho 7 mužov (20%) a 53 žien (84,12 %).
- Mimo TZS evidujeme 250 vyšetrených klientov (73,52%) toho 90 mužov (36,00 %) a 160 žien (64 %). Vekový priemer záujemcov o vyšetrenie 47 rokov. S mobilnou PZ

sme i v spolupráci s VŠZP a.s. pobočka Zvolen vyšetřovali klientov : ŽSR Zvolen (32), 3.5.2022, Technická univerzita Zvolen (33), 25.5.2022, Deň prevencie mesta Zvolen (26), SOŠHSaO Zvolen (23), 2.3.2022, Lekáreň Prameň Zvolen (39) v dňoch 10.6. 2022, 24.6.2022 , 22.7. a 11.8.2022, Strojárne Hriňová (21), 29.7.202, Marína š.p. Kováčová (21), 1.7.2022, Technická univerzita Zvolen (21), 9.9.2022, Nákupné centrum Európa Zvolen (46) , 14.9.2022, COOP Krupina (30), 27.9.2022, ZŠ Slatinské Lazy (9), 3.10.2022, Sociálna poisťovňa Zvolen (7), 22.11.2022, Technická univerzita Zvolen (9), 24.11.2022, SPPa.s. Zvolen (10), 29.9.2022, Lekáreň Prameň Zvolen (5), 28.7.2022, Marína š.p. Kováčová (14), 21.7.2022.

V teréne sme vyšetřovali vybrané biochemické parametre krvi celkový cholesterol, glukózu, merali a konzultovali skladbu tela, tlak krvi, obsah CO vo výdychu, niektorí vyplnili aj Fagerstromov dotazník závislosti na nikotíne a Test rizika vzniku DM2. Zájemcovia mali prevažne stredoškolské a vysokoškolské vzdelanie. Fajčiari boli oboznámení s možnosťou využiť služby PZ pri odvykaní od fajčenia. Z 250 klientov 90 (38%) malo zvýšené hladiny celkového cholesterolu nad 5,0 mmol/l, z toho bolo 22 mužov(8,5%) a 73 žien (29,2%). 13 klientov uviedlo, že už užívajú lieky na zníženie hladín cholesterolu. 79 klientov 31,6% malo TK vyšší ako 140/90 z toho 30 mužov (12%) a 49 žien (19,6%), 55 (22%) už bolo liečených na vysoký tlak krvi. 70 klientov zo 110 vyšetřených malo zvýšené hladiny glukózy nad 5,6 mmol/l merania neboli vždy robené nalačno. Smokerlyzénom sme vyšetřili 83 klientov, spirometrom 8. U mnohých opýtaných pretrvávajú nezdravé stravovacie a pohybové návyky , stres v práci i doma, problémy so spánkom. Všetci zúčastnení v rámci cieleného poradenstva k úprave životosprávy boli oboznámení i s možným poradenstvom v rámci PZ.

- U klientov v TZS je evidovaných 507 výkonov : anamnézy 96, antropometria 96, TK, pulz 91, cholesterol 96, glukóza 96, triglyceridy 26, HDL 27, % tuku 14, riziko KVCH 26, odporúčenie LPS 35.
- Celková návštevnosť PZ v roku 2022 v TZS evidovaných 91, počet návštev vo vekových skupinách bol nasledovný: Spolu 87 klientov z toho 13 mužov a 74 žien jedenkrát, podľa vekových skupín: 15-19 rokov : 2 klienti z toho 1 muž a jedna žena, 20-24 rokov : 6 klientov z toho 1 muž a 5 žien, 25-34: 5 z toho 1 M, 4 Ž, 35-44: 15 z toho 3 M, 12 Ž, 45-54: 14 z toho 2 M, 12 Ž, 55-64: 33 z toho 2 M, 31 Ž, 65+: 12 z toho 3 M, 9 Ž.

Dvakrát navštívili PZ 2 klienti z toho jedna žena v kategórii 55-64 rokov a 1 muž 65+.

Trikrát navštívil PZ 1 muž veková kategória 55-64 rokov.

Prevládajúcim vysokoškolským vzdelaním.

- Základné prvé vyšetrenie spolu: 27 klientov z toho 7 M, 20 Ž.
- Kontrolné vyšetrenie spolu : 69 z toho 10 M, 59 Ž.
- Celkom : 96 z toho 17 M, 79 Ž. Prevládali ženy s vysokoškolským vzdelaním.

Z analýzy dynamiky zistených parametrov opakovane vyšetrených klientov v danom roku vyplýva, že u mužov došlo k 12,5 % poklesu hladín celkového cholesterolu , u žien 14,5%, spolu pokles 14,3%. Glukóza u mužov pokles 33,3%, ženy :10,2%, spolu pokles 12,7%. Triglyceridy pokles 33,3% u žien pokles 12,5%, spolu pokles 14,8 %.

TK-S muži pokles 14,3%, ženy TK-S pokles: 6,7%, spolu pokles 6,7%.

TK-D pokles muži 14,3%, ženy TK-D pokles 13,2 %. HDL nárast muži 66,7 %, ženy HDL nárast 22,7 %. LDL muži nezmenené 66,7 %, ženy LDL pokles 36,4 %. Muži BMI pokles 12,5 %, ženy BMI pokles 5,5%. WHR muži nezmenené, ženy WHR pokles 1,8 %. Celkom pokles cholesterol 14,3 %, glukóza pokles 12,7%, TG pokles 14,8 %, TK-S pokles 6,7 %, TK-D pokles 13,3 %, HDL nárast 28,0 %, LDL pokles 32,0 %, BMI pokles 6, 0 %, WHR pokles 3,1%.

9.4 NÁRODNÝ AKČNÝ PLÁN V PREVENCII OBEZITY NA ROKY 2015 – 2025

Zrealizovali sme :

- Športový deň zamestnancov RÚVZ Zvolen – Trenčín, *jún 2022*
- *Panel Pohybom ku zdraviu – priestory RÚVZ Zvolen 10.5.2022*
- Lokálna Kampaň „Schody ako výzva“, realizujeme už od r. 2009 pre zamestnancov RÚVZ Zvolen a verejnosť. Možná voľba používať schody, nie výťah na pracovisku
- Registrácia a participácia na 9. ročníku Národnej kampane pre podporu enviromentálnej dopravy “Do práce na bicykli”, ktorá prebiehala v máji 2022. Zaregistrovali sme 4-členný súťažný tím RÚVZ Zvolen“
- Prednášky „Prevencia karcinómu hrubého čreva a konečníka“ pre študentov SZŠ Zvolen – 26.1. 2022
- Prednáška Výživa a pitný režim pre študentov SZŠ Zvolen -16.2.2022

- Prednáška Zdravý životný štýl bez žuvacieho tabaku a energetických nápojov pre študentov SZŠ Zvolen, 22.2.2022
- Prednáška Význam pohybovej aktivity a obezita pre študentov SZŠ Zvolen, 2.3.2022
- Prednáška Stigma ľudí žijúcich s obezitou – multidisciplinárne pracovné stretnutie UPSVaR Zvolen, Očová Gazdovský dvor, 22.3.2022
- Prednáška Prevencia KVO – strava, pohyb, psychika, SZŠ Zvolen, 5.4.2022
- Prednáška Prevencia obezity a úprava životosprávy, SZŠ Zvolen, 6.4.2022
- Prednáška Stigma ľudí žijúcich s obezitou – Celostátna odborná konferencia MTP, Banská Bystrica, 16.5.2022
- Prednáška Výživa a pitný režim detí, ZŠ Budča, 6.6.2022
- Prednáška DM2 a obezita, SZŠ Zvolen, 30.6.2022
- Prednáška Výživa a pitný režim pri DM2, ZŠ Slatinské Lazy, 14.11.2022
- Prednáška Výživa a pitný režim pri DM2, SZŠ Zvolen, 23.11.2022

9.4.1 VYZVI SRDCE K POHYBU – Celonárodná medzinárodne koordinovaná kampaň na zvýšenie pohybovej aktivity dospelaj populácie

Kampaň je aktívna každé dva roky, v roku 2022 sa nerealizovala.

9.5 PODPORA ZDRAVIA ZNEVÝHODNENÝCH KOMUNÍT

So zástupcom Zdravých regiónov Ing. Mgr. Jozefom Pištom sme komunikovali o možnej edukácii, prevencii a rizikách sexuálne prenosných chorôb u mladistvých z Komunitného centra Romano Jilo vo Zvolene a na školách. Podnetom boli požiadavky Komisie prevencie kriminality pri meste Zvolen, ktorej som členkou. Navrhla som privanie pána Ing. Mgr. Jozefa Pištu na najbližšie pracovné stretnutie za účelom hľadania možností komplexného riešenia uvedenej problematiky.

Predbežne sme dohodnutí, že po oslovení škôl v spádovom území RÚVZ Zvolen ma budú prizývať na besedy a prednášky k témam úpravy celkovej životosprávy a rizikového správania detí a mládeže, ale i dospelých.

Zriaďovateľom Komunitného centra je mesto Zvolen v súlade so schválenými dokumentmi – Komunitný plán rozvoja sociálnych služieb mesta Zvolen. Komunitné centrum je poskytovateľom sociálnych služieb v súlade so zákonom č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách.

9.6 STRATÉGIA ROZVOJA PORADENSKÝCH CENTIER OCHRANY A PODPORY ZDRAVIA

Participujeme na jednotnej stratégii rozvoja PCOPZ zloženej zo stratégií rozvoja základného poradenstva a špecializovaných poradní.

**Regionálny úrad verejného zdravotníctva
so sídlom v Žiari nad Hronom**

1. ODBOR HYGIENY ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA A ZDRAVIA

Úlohy stanovené ÚVZ SR: splnené v stanovených termínoch

Podiel a dosiahnuté výsledky na plnení programov a projektov RÚVZ v SR

Oddelenie hygieny životného prostredia a zdravia sa v roku 2022 podieľalo na plnení dvoch úloh z Programov a projektov Úradov verejného zdravotníctva v Slovenskej republike na rok 2020 a ďalšie roky (úlohy 1.1, 1.2.).

1.1 PLNENIE AKČNÉHO PLÁNU PRE ŽIVOTNÉ PROSTREDIE A ZDRAVIE OBYVATEĽOV SLOVENSKEJ REPUBLIKY (NEHAP V.)

RÚVZ so sídlom v Žiari nad Hronom v rámci svojich možností vykonáva aktivity na plnenie cieľov NEHAP V. Jeho hlavným cieľom je zlepšenie zdravotného stavu obyvateľstva SR prostredníctvom environmentálnych determinantov zdravia, redukcia ochorení súvisiacich s kvalitou vonkajšieho i vnútorného ovzdušia, ochorení súvisiacich s pitnou a rekreačnou vodou, ochorení súvisiacich s nadmerným environmentálnym hlukom, úrazmi, UV žiarením, klimatickými zmenami. RÚVZ v Žiari nad Hronom vykonáva monitoring kvality pitnej vody na spotrebiskách verejných vodovodov prostredníctvom RÚVZ v Banskej Bystrici, vykonáva štátny zdravotný dozor nad hromadným zásobovaním obyvateľov pitnou vodou, ale aj individuálnym zásobovaním pitnou vodou vo verejnom záujme (vodné zdroje, ktoré zásobujú pitnou vodou bytové domy, rekreačné zariadenia, domovy sociálnych služieb) a vykonáva monitoring kvality vôd určených na kúpanie.

V roku 2022 sa RÚVZ v Žiari nad Hronom zapojil do plnenia úlohy definovanej ako aktivita č. 9 „Monitoring vzoriek životného prostredia so zameraním na stanovenie prítomnosti baktérií rodu Legionella, predovšetkým v zariadeniach s pobytom osôb s oslabenou imunitou a zníženie rizika závažných ochorení spôsobených mikroorganizmami“. V rámci 1. etapy, ktorá mala byť realizovaná v roku 2020, mal byť uskutočnený odber vzoriek v zariadení poskytujúcom sociálne služby. Z dôvodu zlej epidemiologickej situácie súvisiacej s ochorením COVID – 19 bol odber vzoriek vykonaný až v máji r. 2021 vo vytypovanom zariadení poskytujúcom sociálne služby (DD a DSS v Žiari nad Hronom). Pri odberoch bola zistená prítomnosť legionelly (zo 4 odobratých sterov bola zistená prítomnosť Legionelly pneumophyla sérotyp 9 v dvoch steroch z koncových častí vodovodných batérií, resp. sprchových hlavíc). Prevádzkovateľ DD a DSS bol písomne oboznámený s výsledkami laboratórnych rozborov, ako aj s opatreniami, ktoré je potrebné zabezpečiť za účelom eliminácie baktérií rodu Legionella. Opatrenia boli uskutočnené s tým, že boli vyčistené a vydezinfikované vodovodné batérie, v ktorých bola zistená prítomnosť Legionelly pneumophyla, teplota v celom rozvodnom systéme bola zvýšená zo 48 °C na 53 °C. Za účelom zistenia, či sú vykonané nápravné opatrenia dostatočné a účinné, boli v marci roku 2022 odbery zopakované presne z tých miest, kde vyšla pozitivita na legionelly (4 stery) a boli odobraté aj vzorky pitnej vody a teplej vody (5 vzoriek vody). Výsledky kvality vody a aj sterov boli vyhovujúce, nebola zistená prítomnosť baktérií rodu Legionella.

Ďalej RÚVZ v Žiari nad Hronom, odd. HŽPZ vykonáva dozor nad dodržiavaním podmienok v pobytových priestoroch ľudí v zariadeniach podliehajúcich výkonu ŠZD (tepelná – vlhkostná mikroklima, vetranie a vykurovanie, osvetlenie, preslnenie) a spolupracuje s orgánmi miestnej samosprávy a s inými organizáciami štátnej správy pri riešení problémov bývania. Najväčším a najškodlivejším znečisťovateľom vnútorného ovzdušia je fajčenie.

V roku 2022 vykonali pracovníci odd. HŽPZ 123 kontrol na ochranu nefajčiarov v zariadeniach starostlivosti o ľudské telo, v telovýchovných zariadeniach a zariadeniach DD a DSS. V týchto zariadeniach nebolo zistené porušenie zákazu fajčenia. Odd. HŽPZ posudzuje možnú expozíciu obyvateľstva hluku pri navrhovaní všetkých druhov stavieb v rámci vydávania záväzných stanovísk pre územné plány, na územné konanie stavieb, ale aj pri riešení podnetov obyvateľov na obťažujúci hluk z voľnočasových aktivít (zveropark, obytná zóna, viacúčelové ihriská). V odôvodnených prípadoch vyžaduje zhodnotenie radónového rizika stavebných pozemkov.

1.2 PROTOKOL O VODE A ZDRAVÍ – PLNENIE NÁRODNÝCH CIEĽOV

Cieľom tohto programu je plniť zaktualizované národné ciele vládou schváleného materiálu Protokol o vode a zdraví k Dohovoru o ochrane a využívaní hraničných vodných tokov a medzinárodných jazier z roku 1992 – Národné ciele SR III, ktoré boli nastavené v spolupráci s rezortom životného prostredia a to v súlade s medzinárodným dokumentom Protokol o vode a zdraví.

V spádovom území RÚVZ v Žiari nad Hronom – v okresoch Žiar nad Hronom, Banská Štiavnica a Žarnovica vo väčšine prípadoch bola dobrá zásobovanosť obyvateľov pitnou vodou z verejných vodovodov. Nedostatok pitnej vody sa v roku 2022 vyskytol vo verejných vodovodoch v obci Trnavá Hora, Ihráč a Močiar, kde bolo nutné zabezpečiť pitnú vodu náhradným zásobovaním, cisternou. Nedostatok pitnej vody sa vyskytol aj v Žarnovickom skupinovom vodovode, kde ako doplňujúci vodný zdroj boli využité vrty cez ÚV Revištské Podzámčie. Podľa vyjadrenia prevádzkovateľa verejných vodovodov je možné konštatovať, že celková výdatnosť vodných zdrojov sa znižuje. Počet zásobovaných obyvateľov z verejných vodovodov v okrese Žiar nad Hronom je 41 643, čo je 93,74 %, v okrese Banská Štiavnica je 15 007, čo je 96,50 % a v okrese Žarnovica je 22 589 čo je 90,39 %. V spádovom území RÚVZ Žiar nad Hronom sa závažnejšie nedostatky v kvalite vody vyskytli vo verejnom vodovode Dolná Ždaňa. Prevádzkovateľovi verejného vodovodu, obci Dolná Ždaňa, bolo uložené rozhodnutie o zákaze používať vodu na pitie a varenie. Do odstránenia nedostatkov bolo zabezpečené náhradné zásobovanie pitnou vodou. Vo verejných vodovodoch Vyhne, Hodruša Hámre časť Kopanice, Štiavnické Bane, Močiar, Podhorie a Banská Hodruša sa vyskytla zhoršená kvalita vody vo fyzikálochemických ukazovateľoch. V obci Štiavnické Bane boli zistené zvýšené hodnoty mangánu a v obci Vyhne boli zvýšené hodnoty v ukazovateli železo. Zhoršená kvalita pitnej vody bola zistená hlavne v prípade zvýšených zrážok v čase odberu vôd. Ide o podzemné vodné zdroje. Prevádzkovateľom verejných vodovodov je StVPS a. s., závod 06 Zvolen, Žiar nad Hronom a v niektorých prípadoch obce. Pre verejný vodovod Janova Lehota bol vybudovaný nový vodný zdroj, ktorý bol v roku 2022 uvedený do prevádzky. Je naplánované napojiť verejné vodovody Vyhne na nový vodný zdroj. Pre verejný vodovod Jastrabá sa buduje prívodné potrubie z Turčkovského skupinového vodovodu. V okolí vodného zdroja pre verejný vodovod Prochot dochádza k ťažbe dreva, čo spôsobuje zhoršenú kvalitu vody vo vodnom toku Prochotský potok. V meste Banská Štiavnica je mimo prevádzky vodárenská nádrž Rozgrundt, z dôvodu zhoršenia sensorických vlastností vody. V obci Dolná Ždaňa sa buduje verejný vodovod, kde ako vodný zdroj bude využívaný Turčkovský skupinový vodovod. V obci Lovča je vybudovaný verejný vodovod a je pred kolaudáciou. Ako vodný zdroj sa bude využívať Turčkovský skupinový vodovod

V rámci ŠZD bolo v roku 2022 vykonaných 36 kontrol verejných vodovodov. Za rok 2022 bolo odobratých 173 vzoriek pitných vôd z verejných vodovodov, z toho v okrese Žiar nad Hronom bolo odobratých 99 vzoriek, v okrese Žarnovica 44 vzoriek a v okrese Banská Štiavnica 30 vzoriek vôd. Znížený počet odobratých vzoriek vôd oproti roku 2021 bol spôsobený úspornými opatreniami v RÚVZ Banská Bystrica. RÚVZ zistil závažné nedostatky v kvalite pitnej vody vo verejnom vodovode Dolná Ždaňa, kde vydal zákaz používať vodu na pitie a varenie prevádzkovateľovi vodovodu Obci Dolná Ždaňa. Ďalej vydal opatrenie rozhodnutím zabezpečiť dostatočné množstvo zdravotne bezpečnej pitnej vody v 3 prípadoch, a to vo verejných vodovodoch Ihráč, dolná časť, Lovčica - Trubín, a Dekýš časť Nikolaj. Opatrenia boli vydané pre prevádzkovateľa verejných vodovodov StVPS a. s., závod 06 Zvolen, Žiar nad Hronom. RÚVZ vydal 24 podnetov na odstránenie nedostatkov zistených v kvalite vody z verejných vodovodov Ihráč dolná časť, Jastrabá, Prochot, Vyhne horná časť (2x), Dekýš časť Nikolaj, Močiar, Hodruša Hámre, Hodruša Hámre časť Banská Hodruša, Psiare, Nová Baňa časť Bukovina, Nová Baňa časť Stará Huta (2x), Orovnica časť dolná, Orovnica časť horná, Tekovská Breznica a Ostrý Grúň pre prevádzkovateľa StVPS a. s., závod 06 Zvolen, Žiar nad Hronom a verejné vodovody v prevádzke obcí: Dolná Trnávka, Dolná Ždaňa (2x), Prestavľky, Podhorie, Štiavnické Bane, Hodruša Hámre časť Kopanice.

V rámci monitoringu kvality vody určenej na kúpanie za rok 2022 bolo odobratých 35 vzoriek vôd z Vindšachtského, Veľkého Richnavského, Počúvadlianskeho, Veľkého Kolpašského a Dolno Hodrušského jazera. Z laboratórnych výsledkov kvality vody vyplynulo, že neboli zistené žiadne nedostatky v kvalite vody. Kvalita vody vyhovovala vo vyšetrených ukazovateľoch požiadavkám vyhlášky MZ SR č. 309/2012 Z. z. Vody určené na kúpanie nemajú prevádzkovateľov, kvalitu vody počas kúpaciej sezóny monitoruje len RÚVZ v Žiari nad Hronom. V priebehu kúpaciej sezóny 2022 boli dňa 12.07.2022 a 09.08.2022 informatívne odobraté vzorky vôd aj z ďalších prírodných vodných nádrží, ktoré sú počas kúpaciej sezóny využívané na kúpanie a to: Hodruša Hámre – Kopanice, Banská Štiavnica - Klinger, Belianske jazero v k. ú. Banská Štiavnica, Štiavnické Bane – Evičkinovo jazero a Nová Baňa – Tajch. Z každej vodnej plochy boli odobraté dve vzorky vody. Odobraté vzorky vôd z uvedených vodných plôch vyhovovali vo vyšetrených mikrobiologických, biologických a fyzikálno – chemických ukazovateľoch požiadavkám vyhlášky MZ SR č. 309/2012 Z. z., okrem vzorky vody Nová Baňa – Tajch, kde bola dňa 12.07.2022 zaznamenaná nedostatočná priehľadnosť vody, nedostatočná hodnota v ukazovateli nasýtenie vody kyslíkom a zvýšená hodnota v ukazovateli farba a celkový fosfor. Ide o zdravotne nevýznamné ukazovatele, ktoré sú vyšetrované nad rámec povinných ukazovateľov. Laboratórnym vyšetrením dňa 09.08.2022 bolo zistené, že kvalita vody bola nevyhovujúca v biologickom ukazovateli cyanobaktérie. Okrem iného bola zaznamenaná nedostatočná priehľadnosť vody a zvýšená hodnota v ukazovateli celkový fosfor z tejto vodnej plochy. Z uvedeného dôvodu RÚVZ so sídlom v Žiari nad Hronom odporúčal návštevníkom nekúpať sa v prírodnej vodnej nádrži Nová Baňa – Tajch, kvôli vysokým hodnotám cyanobaktérií. Na základe uvedeného organizátor zrušil triatlonové preteky, ktorých časť mala prebiehať plávaním v Tajchu.

Pravdepodobne bude potrebné prehodnotiť vyhlásené kúpacie oblasti, nakoľko sa návštevnosť v regióne Banská Štiavnica enormne zvýšila.

RÚVZ v Žiari nad Hronom, odd. HŽPZ pravidelne pracuje v Informačnom systéme Vody na kúpanie, ktorý je funkčný od roku 2007. V roku 2010 sme začali pracovať aj v Informačnom systéme Pitná voda, do ktorého boli vložené výsledky monitoringu kvality pitnej vody z verejných vodovodov za roky 2008 až 2021. Na webovej stránke úradu sú uverejňované výsledky monitoringu kvality pitnej vody vo verejných vodovodoch v spádovom území

RÚVZ Žiar nad Hronom a počas kúpacej sezóny aj informácie o kvalite vôd určených na kúpanie. Cez IS Vody na kúpanie sú spracovávané aj správy o pripravenosti prírodných a umelých kúpalísk na kúpaciu sezónu, o vyhodnotení priebehu kúpacej sezóny na jej konci a týždenná aktualizácia údajov o priebehu kúpacej sezóny na prírodných a umelých kúpaliskách. Cez informačné systémy sú spracované výročné správy o pitnej vode a o vode na kúpanie za každý rok. Pracovníci oddelenia boli súčinní pri príprave podkladov súvisiacich s migráciou dát z informačných systémov do nového informačného systému v rámci projektu Optimalizácia procesov verejného zdravotníctva. Pracovníci oddelenia v spolupráci so zástupcami obcí, v katastri ktorých sa nachádza 5 lokalít vôd určených na kúpanie, ktoré nemajú prevádzkovateľa, zabezpečili zhotovenie a umiestnenie tabúľ s plážovým profilom vody určenej na kúpanie.

2. ODBOR PREVENTÍVNEHO PRACOVNÉHO LEKÁRSTVA

2.1 ZNIŽOVANIE MIERY ZDRAVOTNÝCH RIZÍK ZAMESTNANCOV Z PRACOVNÉHO PROSTREDIA, PRACOVNÝCH PODMIENOK A SPÔSOBU PRÁCE

2.1.1 Znižovanie miery zdravotných rizík (rizikové práce)

Regionálny úrad verejného zdravotníctva (ďalej len RÚVZ) v Žiari nad Hronom vedie evidenciu rizikových prác o počte exponovaných zamestnancov vykonávajúcich rizikové práce v subjektoch spádového územia okresov Žiaru nad Hronom, Žarnovica a Banskej Štiavnice. Podľa štandardných výstupov programu ASTR sme k 31.12.2022 evidovali **4081** osôb v riziku, z toho **715** žien. V tretej kategórii rizikových prác **3507** osôb z toho **697** žien a v štvrtej kategórii rizikových prác **574** osôb z toho **18** ženy. Oproti minulému roku zaznamenávame mierny nárast. Evidenciu rizikových prác prehodnocujeme podľa vyhlášky MZ SR č. 220/2019 Z. z., ktorou sa mení a dopĺňa vyhláška MZ SR č.448/2007 Z. z. Priebežne naďalej aktualizujeme vydané rozhodnutia o určení rizikových prác. Celkom bolo vydaných 27 rozhodnutí o určení rizikových prác. V rámci ŠZD sme v roku 2022 vykonali 50 kontrol u tých zamestnávateľov, kde sú vyhlásené rizikové práce. Spoločnosti Ability, s.r.o., Kremnica bola uložená sankcia vo výške 500€ za neplnenie opatrení na ochranu zdravia na pracoviskách, kde zamestnanci vykonávajú rizikové práce kategórie 3, tým že zamestnávateľ nepredložil na posúdenie príslušnému orgánu verejného zdravotníctva návrh na zaradenie prác do tretej kategórie alebo návrh na zmenu alebo vyradenie prác z tretej kategórie podľa § 30 ods.1 písm. k) o ktorej rozhoduje príslušný orgán verejného zdravotníctva na základe povinnosti zamestnávateľa pri ochrane zdravia pri práci. Kontroly na pracoviskách, kde sú vyhlásené rizikové práce kategórie 3.a 4. boli zamerané na pravidlá a opatrenia ÚVZ SR v súvislosti s doznievajúcou pandémiou COVID-19. Úloha sa naďalej plní priebežne.

2.1.2 Znižovanie zdravotných rizík z látok a zmesí klasifikovaných ako toxické

V rámci ŠZD sme sa zamerali na kontrolu chemických látok používaných na pracoviskách, na zabezpečenie ochrany zdravia pri skladovaní, predaji a manipulácii s veľmi toxickými látkami a zmesami. Bolo vykonaných 13 kontrol na zabezpečenie ochrany zdravia pri výrobe, skladovaní a manipulácii s toxickými látkami a prípravkami a veľmi toxickými látkami a prípravkami vrátane práce s azbestom a to najmä vo výrobných spoločnostiach. Ďalej boli kontrolované lekárne, predajne záhradkárskych potrieb a existujúce poľnohospodárske spoločnosti. Zamestnávateľom bolo poskytnutých 86 konzultácií týkajúcich sa platnej legislatívy, skladovania nebezpečných chemických látok, vypracovania prevádzkových poriadkov a posudkov o riziku v súvislosti s prácou s chemickými látkami a toxickými látkami.

Do 31.12.2022 sme sa spolu s SIŽP zúčastnili na troch spoločných previerkach podľa zákona č.128/2015 Z. z. o prevencii závažných priemyselných havárií a o zmenách a doplnení niektorých zákonov, a to v spoločnosti CMK, s.r.o. Žarnovica, v spoločnosti Zväz pre skladovanie zásob a.s., Hronský Beňadik a v Slovalco a.s., Žiar nad Hronom. Pri kontrolách neboli uložené opatrenia.

Bolo podaných 38 oznámení o začatí regulácie živočíšnych škodcov. V oznámeniach boli všetky požadované informácie podľa zákona č. 355/2007 Z. z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

RÚVZ v Žiari nad Hronom nezaevidoval ani jednu mimoriadnu situáciu alebo haváriu.

2.1.3. Znižovanie zdravotných rizík z karcinogénnych a mutagénnych faktorov vrátane azbestu a z látok poškodzujúcich reprodukciu a narúšajúcich endokrinný systém

V riziku karcinogénnych a mutagénnych faktorov pracuje 109 pracovníkov, z toho 5 žien. V tretej kategórii rizikových prác 77 osôb z toho 5 žien a v štvrtej kategórii rizikových prác 32 osôb z toho 0 žien, ktoré evidujeme podľa vyhlásených rizikových prác (ASTR) k 31.12.2022.

V sledovanom období sme vydali 78 rozhodnutí na likvidáciu azbestu, pričom 2 rozhodnutia boli vydané pre práce v interiéroch - odstraňovanie a opravy odpadových a kanalizačných rúr z azbestových materiálov v bytových jadrách. Spoločnosti, ktoré likvidovali AZC materiály predložili osvedčenie ÚVZ SR na uvedené práce a ich zamestnanci, ktorí tieto práce vykonávajú boli do pracovného procesu zaradení na základe posúdenia zdravotnej spôsobilosti na prácu pracovnou zdravotnou službou. V rámci 13 výjazdov ŠZD sme kontrolovali najmä označenie kontrolovaného pásma, hygienické slučky, šatne, dodržiavanie zákazu fajčenia na pracovisku, používanie OOPP, dodržiavanie prestávok počas práce, výskyt mimoriadnych situácií počas sanácie AZC materiálov. V roku 2022 nebol zaznamenaný žiadny podnet na odstraňovanie AZC materiálov.

2.2 INTERVENCIE NA PODPORU ZDRAVIA PRI PRÁCI

2.2.1 Zdravé pracoviská

Pokračovaním projektu Zdravé pracoviská sa dopĺňajú a analyzujú rizikové faktory, sleduje sa zdravotný stav zamestnancov rizikových profesií. V spolupráci so zamestnávateľom hodnotíme výsledky objektívnych meraní faktorov práce a pracovného prostredia. Zamestnanci v rámci projektu vyplnili 21 dotazníkov informovanosti.

Individuálne výjazdy s „Poradňou zdravia“ priamo k prevádzkovateľom v roku 2022 z dôvodu globálnej krízy COVID-19 neboli realizované.

2.2.2 Európska informačná kampaň Európskej agentúry pre BOZP (OSHA Bilbao) zameraná na prevenciu zdravotných a bezpečnostných rizík pri práci

Oddelenie PPLaT pripravilo prezentáciu pre ústavný seminár RÚVZ so sídlom v Žiari nad Hronom na tému: „Rúška a respirátory“ spolu s videom (praktickou ukážkou) v súvislosti s pandémiou COVID-19. Uvedený materiál pomáhal odborne argumentovať u zamestnávateľov (prípadne im bol poskytnutý), prečo sú dôležité respirátory na pracoviskách počas pandémie COVID-19 a z akého dôvodu je nutné kontrolovať ich nosenie u zamestnancov, ako jedno z preventívnych zdravotných opatrení.

V tomto roku sme zúčastnili spoločnej previerky IP a RÚVZ v Banskobystrickom kraji v spoločnosti FOUR TRADE, s.r.o., Antolská 27, 969 01 Banská Štiavnica so zameraním na posúdenie a hodnotenie zdravotných rizík, rizikových pracovísk a dodržiavanie legislatívnych ustanovení na pracovisku. Spoločnou kontrolou neboli zistené nedostatky na úseku ochrany zdravia zamestnancov pri práci.

3. ODBOR HYGIENY VÝŽIVY, BEZPEČNOSTI POTRAVÍN A KOZMETICKÝCH VÝROBKOV

3.3 SLEDOVANIE VÝŽIVOVÉHO STAVU KLIENTOV V ZARIADENIACH SOCIÁLNYCH SLUŽIEB

Cieľ

Kontrola dodržiavania zásad zdravej výživy v zariadeniach sociálnych služieb za účelom zabezpečenia ozdravenia výživy klientov v zariadeniach sociálnych služieb, ako sú domovy sociálnej starostlivosti, vrátane domovov dôchodcov, domovov špeciálnej starostlivosti (charitné, hospice a pod.), ktoré nepatria medzi zdravotnícke zariadenia.

Gestor

ÚVZ SR

Riešiteľské pracoviská

ÚVZ SR, RÚVZ v SR

Anotácia

Výživa a jej faktory významnou mierou ovplyvňujú zdravie a pohodu každého jednotlivca. Podvýživa, nedostatok stopových prvkov, nadváha a obezita a neprenosné chronické choroby sú bezprostredne spojené s nezdravou stravou a majú vysoké sociálne a ekonomické náklady, individuálne i celospoločenské. Výživa v patogenéze chronických ochorení sa stala zároveň dôležitým faktorom prevencie. Podpora a dostupnosť zdravej a pestrej stravy je hlavným atribútom pre zlepšenie zdravia, pohody a kvality života obyvateľstva, podporuje zdravé starnutie a zníženie nerovnosti v oblasti zdravia. Je preto dôležité naďalej podporovať úsilie o posilnenie zdravých potravín a výživy všetkých skupín obyvateľstva. Významnou je podpora najviac zraniteľných skupín obyvateľov tak, aby mali k dispozícii zdravé potraviny a zdravú výživu a mohli viesť aktívny život.

Etapy riešenia

I. etapa: február 2022 - november 2022: odborne – metodická príprava monitoringu; následný zber údajov a analýzy vzoriek, kontrola zostavy jedál z jedálnych lístkov, či spĺňajú priemerné hodnoty obsahu energie, bielkovín, tukov a sacharidov podľa odporúčaných výživových dávok (OVD) za časové obdobie jedného mesiaca (§ 10 vyhlášky č. 533/2007); dodržiavanie pitného režimu.

II. etapa: 1. štvrťrok 2025 – vyhodnotenie monitoringu - záverečná správa

Vyhodnotenie

V roku 2022 bola uskutočnená metodická príprava monitoringu, oboznámenie sa s materiálmi týkajúcimi sa úlohy, zber údajov, analýzy vzoriek a kontroly budú uskutočnené v ďalšom období.

Výstup

Záverečná správa obsahujúca údaje o úrovni plnenia priemerných hodnôt obsahu energie, bielkovín, tukov a sacharidov podľa odporúčaných výživových dávok (OVD) klientov v zariadeniach sociálnych služieb. Výsledky sa uplatnia pre ciele výkon kontrol v týchto typoch zariadení, budú prejednané so zodpovednými prevádzkovateľmi týchto zariadení.

Ukončenie úlohy
31. december 2024

Záverečná správa
31. marec 2025

3.4 MONITORING PRÍTOMNOSTI ALERGÉNOV V HOTOVÝCH POKRMOCH PRIPRAVOVANÝCH V ZARIADENIACH SPOLOČNÉHO STRAVOVANIA A V POTRAVINÁCH URČENÝCH PRE DOJČATÁ A MALÉ DETI

Cieľ

Kontrola správnosti označenia potravín s ohľadom na výskyt alergénov pochádzajúcich zo zložiek potravín alebo v rámci procesu výroby a krížovej kontaminácie.

Gestor
ÚVZ SR

Riešiteľské pracoviská
ÚVZ SR, RÚVZ v SR

Anotácia

Potravinové alergie a intolerancie sú častým problémom nielen u detí ale aj u dospelých. Povinnosťou prevádzkovateľov potravinárskych podnikov je zabezpečiť, aby informácie o alergénoch boli uvedené na balených aj nebalených potravinách a manipulácia s potravinovými alergénmi bola počas výrobného procesu riadená. V zmysle nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1169/2011 o poskytovaní informácií o potravinách spotrebiteľom v platnom znení, je povinné uvádzať informácie o potravinách s tým, že musí byť uvedená akákoľvek zložka alebo technologicky pomocná látka uvedená v prílohe II alebo akákoľvek zložka alebo technologicky pomocná látka odvodená z látky alebo výrobku uvedeného v prílohe II, ktorá spôsobuje alergie alebo neznášanlivosť a ktorá sa používa pri výrobe alebo príprave potraviny, pričom sa nachádza aj v konečnom výrobku, aj keď v pozmenenom stave.

Etapy riešenia

I. etapa: máj 2022 – máj 2024 - analýza potravín na alergény a posúdenie správnosti označenia.

II. etapa: september 2024 – vyhodnotenie výsledkov a posúdenie správnosti označenia.

Vyhodnotenie

V rámci riešenia úlohy v roku 2022 nebol Banskobystrický kraj a teda ani RÚVZ so sídlom v Žiari nad Hronom zaradený medzi pracoviská odoberajúce vzorky potravín (pokrmov, lahôdkárskych výrobkov...) a v súvislosti s výsledkami analýzy kontrolujúce správnosť označovania potravín.

Výstupy

Záverečná správa. Informácie o potvrdených alergénoch, ktoré neboli uvedené na potravinách alebo v blízkosti predaja potravín budú vyhodnotené, dôvody, v akom procese či už výroby, manipulácie alebo len označenia došlo k pochybeniu bude riešené. Zistené výsledky budú

súčasťou analýzy rizika pre plánovanie úradnej kontroly potravín s ohľadom na obsah alergénov.

Ukončenie úlohy

31. október 2024

Záverečná správa

31. október 2024

4. ODBOR HYGIENY DETÍ A MLÁDEŽE

4.1 AKTIVITY PREVENČIE DETSKEJ OBEZITY V KONTEXTE PLNENIA NÁRODNEHO AKČNÉHO PLÁNU V PREVENČII OBEZITY NA ROKY 2015 – 2025 (NAPPO)

Cieľ:

Cieľom aktivít je komplexným výkonom štátneho zdravotného dozoru, realizáciou výchovných aktivít v oblasti edukácie matiek cestou materských centier a detí a mládeže cestou zariadení pre deti a mládež prispieť k zníženiu výskytu detskej obezity.

Gestor:

ÚVZ SR

Riešiteľské pracoviská:

RÚVZ v SR

Anotácia:

V súvislosti s epidemickým nárastom prevalencie obezity v celosvetovom meradle vláda Slovenskej republiky schválila Národný akčný plán v prevencii obezity na roky 2015 – 2025, ktorého súčasťou sú úlohy a aktivity, zamerané na zníženie výskytu obezity detskej a dorastovej populácie. Zlé stravovacie návyky a nízka fyzická inaktivita predstavujú významné faktory obezity u dospelých, rovnako ako aj u detí a mladých ľudí. Uvedené faktory vedú k nadhmotnosti a obezite a v dôsledku toho sa môžu uplatniť nezávislé rizikové faktory chronických neprenosných ochorení.

Súčasťou projektu je aj získavanie údajov o antropometrických charakteristikách detí vybraných vekových skupín v súvislosti so stúpajúcim trendom výskytu obezity prostredníctvom projektu COSI.

Etapy riešenia:

Každoročne od roku 2015 do roku 2025 realizovať priority a) b) a c). Každé tri roky realizovať aktivity v rámci priority d):

a) Podpora zdravého štartu do života

- zamerať sa v rámci poradní zdravia na matky s deťmi na materskej dovolenke. Výchovné aktivity zamerané na poradenskú a konzultačnú činnosť v oblasti zdravého životného štýlu, prevencie obezity realizovať v zariadeniach kde sa stretávajú matky s deťmi napr. materské centrá, rodičovské centrá.

S pracovníkmi materských centier sa nepodarilo nadviazať aktívnu spoluprácu. O prednášky, alebo zdravotno-výchovný materiál oddelenia podpory zdravia, neprejavili záujem. Oddelenie podpory zdravia uskutočnilo na základných a stredných školách 47 prednášok o zdravej výžive s počtom 863 účastníkov a 22 prednášok o zdravom životnom štýle s počtom 242 účastníkov, kde zahrnuli aj prednášky o obezite.

b) Podpora zdravšieho prostredia v školách

- zabezpečiť kontrolu predávaného sortimentu a kontrolu dodacích listov u predajcov s cieľom zistiť, aké je percentuálne zastúpenie ponúkaných zdravých druhov potravín a potravín s množstvom prebytočnej energie, resp. potravín s vysokým obsahom soli, ktoré nezabezpečujú zdravý vývoj dieťaťa a prispievajú k riziku vzniku nadhmotnosti

až obezity.

V spádovom území RÚVZ v Žiari nad Hronom sa nachádzajú 3 nápojové automaty pri základných školách a 6 školských bufetov a 8 nápojových automatov umiestnených v objektoch stredných škôl a v domove mládeže. Bufety poskytujú doplnkové stravovanie, pričom sortiment je doplnený aj o potraviny s množstvom prebytočnej energie, resp. potravín s vysokým obsahom soli. Nápojové automaty, ktoré sú umiestnené v stredoškolských objektoch v počte 8, majú sortiment nápojov rôznych druhov kávy. Všetky nápojové automaty sú označené, že ide o kávu bez obsahu kofeínu. V nápojových automatov sa nenachádzajú nápoje s obsahom kofeínu – ice cafe, kofola, coca cola a pepsicola. Prevádzkovateľmi všetkých uvedených zariadení sú fyzické osoby oprávnené na podnikanie a v jednom prípade škola, ktorým na základe žiadostí RÚVZ v Žiari nad Hronom vydal súhlasné rozhodnutia na posúdenie priestorov zariadení do prevádzky, prípadne prevádzkovatelia oznámili začatie prevádzkovania zariadení.

Sortiment by mal byť v súlade s odporúčaniami racionálnej výživy s cieľom znižovať riziká výskytu chronických neprenosných ochorení, vrátane obezity.

V priebehu roka sa uskutočnil odber 6 vzoriek lahôdkarských výrobkov - obložených pekárenských výrobkov pripravených v školských bufetoch. Laboratórny rozbor vzoriek bol zameraný na mikrobiologické vyšetrenie z hľadiska hygieny procesu výroby. V 1 prípade vzorka lahôdkárskeho výrobku – Obložená bageta, nevyhovovala mikrobiologickým požiadavkám uvedeným v štvrtej hlave druhej časti Potravinového kódexu SR – Výnosu MP SR a MZ SR č. 06267/2006-SL, pre prekročený limit *Escherichia coli* a kvasiniek. Následne bola vykonaná kontrola prevádzky školského bufetu pri strednej škole v rámci štátneho zdravotného dozoru (ŠZD) a v rámci úradnej kontroly potravín (ÚKP). Nedostatok bol zistený v nesprávnej manipulácii s hotovým pokrmom – obloženým pekárenským výrobkom. Za nedostatok bolo v blokovanom konaní podľa § 56 ods. 1 písm. m) zákona č. 355/2007 Z. z. uložená 1 blokovaná pokuta v sume 15 eur.

Pri ŠZD vykonaných v súčasnej dobe a aj v predchádzajúcich obdobiach je opakovane zistené, že napriek snahe prevádzkovateľov a pestrej ponuke sortimentu zdravej výživy, deti naďalej uprednostňujú bagety z bielej múky (šunkové, syrové, zeleninové), hot-dogy, obložené žemle, sladké pečivo, párky, balené šaláty, cukrovinky, chipsy, sladké nápoje (ochutené minerálne vody, džúsy, ľadový čaj). O ponúkaný sortiment ako sú celozrnné obložené výrobky, mliečne výrobky, ovocie a neochutené minerálne vody zo strany detí pretrvávajú stále výrazne menší záujem.

- podporovať poskytovanie desiat vyrábaných a podávaných zo školskej kuchyne,

V rámci ŠZD, vykonaných v predchádzajúcom období, v jednotlivých školských stravovacích zariadeniach sa pracovníci RÚVZ v Žiari nad Hronom zameriavali aj na poskytovanie desiat. V 17 školských jedálňach sa, podľa záujmu detí, pripravujú a podávajú desiaty v pestrom sortimente.

- zabezpečiť edukačné aktivity v oblasti zdravého stravovania a zdravej výživy detí, mliečného programu pre deti, programu školské ovocie,

Realizáciu edukačných aktivít zameraných na zásady správnej výživy v plnom rozsahu zabezpečili pracovníci oddelenia výchovy k zdraviu, RÚVZ v Žiari nad Hronom. V roku 2022 uskutočnili 47 prednášok na tému zdravá výživa a 22 prednášok na tému zdravý životný štýl.

- zabezpečiť efektívny a účinný výkon štátneho zdravotného dozoru v zariadeniach stravovacích prevádzok určených pre deti a mládež a vo výdajniach stravy,

V spádovom území pôsobenia RÚVZ so sídlom v Žiari nad Hronom sa nachádza 106 zariadení školského stravovania. V uvedených zariadeniach bolo vykonaných 17 kontrol

v rámci úradnej kontroly potravín (ÚKP) a 17 v rámci ŠZD. Kontroly boli zamerané na predloženie rozhodnutia regionálneho úradu verejného zdravotníctva k uvedeniu priestorov do prevádzky, dodržiavanie hygienických požiadaviek, zásobovanie pitnou vodou, dodržiavanie osobnej hygieny zamestnancov, predloženie dokladov o zdravotnej a odbornej spôsobilosti pre výkon epidemiologicky závažnej činnosti zamestnancov, dodržiavanie obmedzenia sortimentu, pôvodu tovaru, dodržiavanie HACCP, manipuláciu so surovinami, používanie surovín po dátume spotreby resp. po dátume minimálnej trvanlivosti. V zariadeniach neboli zistené závažné zdravotno - hygienické nedostatky pri príprave stravovania. Najčastejšie nedostatky boli zistené vo vykonávaní monitoringu jednotlivých kritických kontrolných bodov a v následnej evidencii, ktoré neboli uskutočňované pravidelne, resp. evidencia nebola úplná. Zistené bolo aj použitie surovín, na ktorých neboli vyznačené údaje o otvorení originálnych obalov a tým nebolo možné určiť, či sú tieto potraviny ešte v lehotách spotreby. Prevádzkovateľom boli uložené opatrenia na odstránenie zistených nedostatkov. V 1 prípade bola uložená bloková pokuta podľa § 56 ods. 1 písm. m) zákona č. 355/2007 Z. z. v sume 15 eur, za nesprávnu manipuláciu s hotovým pokrmom.

V rámci organizovania zotavovacích podujatí pre deti a mládež bolo v zariadeniach spoločného stravovania umiestnených v rekreačných zariadeniach vykonaných 6 kontrol v rámci ÚKP a 10 v rámci ŠZD. Najčastejšie nedostatky boli zistené vo vykonávaní monitoringu jednotlivých kritických kontrolných bodov a v následnej evidencii, ktorá nebola pravidelná a úplná. Zistené bolo aj nedodržiavanie osobnej hygieny pracovníkov, ktorí pri príprave a výdaji pokrmov nemali pokrývku hlavy tak, aby mali úplne zakryté vlasy.

V iných stravovacích prevádzkach určených pre deti a mládež neboli zistené závažné zdravotno-hygienické nedostatky.

- kontrolovať hygienické podmienky pri príprave diétného stravovania,

V územnej pôsobnosti RÚVZ Žiar nad Hronom sa v 1 školskej jedálni, v účelovej diétnej kuchyni, pripravuje diétno stravovanie – dva druhy diét, pre celkom 14 detí, ktorým bolo diétno stravovanie indikované odborným lekárom. Z toho 12 porcií obedov v obedároch, sa denne rozváža účelovým vozidlom SČK do ďalších základných škôl na území mesta.

- kontrolovať dodržiavanie pitného režimu pre deti, v predškolských zariadeniach presadzovať pri realizácii pitného režimu detí používanie pitnej vody a nesladených nápojov,

Vo všetkých sledovaných predškolských zariadeniach je denne zabezpečovaný pitný režim. Deťom sú k pokrmom podávané sladené aj nesladené čaje, sirupová voda a pitná voda, mlieko. Počas celého dňa sú pre deti v triedach k dispozícii nádoby (džbány) s pitnou vodou.

V základných a stredných školách býva denne poskytovaný nápoj za obedom, nezriedka sa podáva aj pitná voda. Stravníci, prevažne pri stredných školách, majú možnosť zakúpiť si v školskom bufete stolové, ochutené a neochutené minerálne vody a džúsy.

- zisťovať počet stravujúcich sa detí a mládeže v školských stravovacích zariadeniach,

V školských stravovacích zariadeniach dochádza každoročne k pozvoľnému nárastu počtu stravujúcich sa detí a mládeže, o čom poukazujú údaje získané počas ŠZD v posledných rokoch. V porovnaní s predchádzajúcim rokom došlo k nárastu stravujúcich sa detí o cca 2 %.

- posudzovať energetickú a biologickú hodnotu stravy,

Vzorok stravy na zisťovanie energetickej a biologickej hodnoty stravy neboli odobraté.

- kontrolovať pestrosť stravy,

Kontrola pestrosti stravy je nedeliteľnou súčasťou každého výkonu ŠZD v školskej jedálni, v predchádzajúcom období neboli zistené nedostatky.

- kontrolovať dodržiavanie zásad pri zostavovaní jedálnych lístkov s ohľadom na odporúčané výživové dávky

Na základe výsledkov zo ŠZD vykonaných v predchádzajúcich obdobia môžeme konštatovať, že vedúce školských stravovacích prevádzok striktne dodržiavajú zásady zostavovania jedálnych lístkov, v súlade s vyhláškou MŠ SR č. 330/2009Z. z. o zariadení školského stravovania v súlade s OVD.

c) Poskytovať nutričné vzdelávanie odborným zamestnancom školského stravovania v rámci projektov profesijných združení

- v spolupráci s regionálnymi úradmi školskej správy /RÚŠŠ/ na krajskej úrovni /Okresný úrad BB/ a Spoločnými školskými úradmi na okresnej /mestskej/ úrovni zrealizovať školenie pracovníkov školského stravovania.

Metodik pre školské stravovanie v zriaďovateľskej pôsobnosti mesta Žiar nad Hronom v roku 2022 neorganizoval školenia pre vedúce školských jedální, pre vedúce školských jedální sa uskutočnila 1 pracovná porada. V spolupráci s Regionálnym úradom školskej správy v Banskej Bystrici sa uskutočnilo v priebehu roka 2022 1 školenie pre vedúce školských jedální.

d) Podpora pohybových aktivít

- realizovať monitoring TV podmienok žiakov základných a stredných škôl, vrátane vonkajších telovýchovných plôch z hľadiska dodržania požiadaviek príslušnej legislatívy (priestorové usporiadanie, vybavenie, tepelno-vlhkostná mikroklíma a pod.)

V spádovom území RÚVZ v Žiari nad Hronom sa nachádza 49 telovýchovných zariadení pri základných a stredných školách a 40 vonkajších telovýchovných plôch a ihrísk. Jednotlivé telovýchovné zariadenia a vonkajšie telovýchovné plochy pri základných a stredných školách majú priestory posúdené rozhodnutím na uvedenie priestorov do prevádzky RÚVZ v Žiari nad Hronom. Priestorové usporiadanie a vybavenie zariadení sa posudzuje podľa príslušnej platnej legislatívy. Tepelno-vlhkostná mikroklíma v prevažnej väčšine zodpovedá požiadavkám príslušnej legislatívy.

Pre vyučovanie žiakov Súkromnej základnej školy v Banskej Štiavnici je vybudovaný plavecký bazén s kapacitou vodnej plochy určenou na 42 osôb. Výučba prebieha pod dohľadom 2 trénerov, ktorí zároveň plnia aj funkciu plavčíkov. Ďalší krytý neplavecký bazén je vybudovaný v Súkromnej materskej škole v Banskej Štiavnici, pre deti je k dispozícii aj suchá sauna. Priestory sú vybudované, vybavené a prevádzkované v súlade s platnou legislatívou.

- v rámci výkonu ŠZD sledovať využívanie priestorov telocviční na mimoškolské aktivity, dodržiavanie prevádzkových poriadkov telovýchovných zariadení,

ŠZD bol vykonaný v 5 telovýchovných zariadeniach pri základných a stredných školách v rámci komplexných kontrol škôl. V prevažnej miere sa telocvične na mimoškolské aktivity po vyučovacích hodinách využívajú, vo večerných hodinách sa telocvične prenajímajú rôznym organizáciám na športové využitie. Prevádzkové poriadky sú dodržiavané.

- sledovať využívanie iných športových plôch a zariadení na telovýchovu a šport v rámci výučby žiakov sledovanej školy (plaváreň, športová hala, verejné ihrisko),

Niektoré školy využívali sezónne mestské ihriská, žiaci v mestách kde sa nachádza plaváreň, organizovane navštevovali plaváreň počas hod TV. Počas roka 2022 bola prevádzka plavárne v Žiari nad Hronom uzatvorená z dôvodu rekonštrukcie.

- sledovať realizáciu malých foriem telesnej výchovy v školách, napr. využívanie telovýchovných chvíľok, možnosti aktívneho odpočinku počas prestávok a pod.

V súkromnej umeleckej škole v Kremnici je na prízemí, svojpomocne zriadená dostatočne vybavená posilňovňa, ktorú žiaci radi a často využívajú aj počas prestávok. V iných školách sme sa telovýchovnými chvíľkami počas prestávok nestretli. Posilňovňa je svojpomocne zriadená aj v priestoroch internátu Strednej lesníckej školy v Banskej Štiavnici, ktorú študenti môžu využívať v rámci voľného času, keď sa nachádzajú v priestoroch internátu.

- monitorovať využitie hodín TV v rámci hygieny pedagogického procesu: počet hodín TV do týždňa, zaradovanie hodín TV do rozvrhu hodín, percento cvičiacich žiakov a študentov na hodinách TV, poskytovanie LTV – zdravotné cvičenia pre žiakov,

Vo všetkých sledovaných základných školách boli v týždennom rozvrhu zaradené 2 hodiny telocviku. TV sa do rozvrhu zaraduje spravidla 6., 7 a 8. vyučovaciu hodinu, obmedzene a v nevyhnutnom prípade na prvé vyučovacie hodiny.

- v pravidelných intervaloch (1x za 3 roky) sledovať počty a zdravotné indikácie u žiakov a študentov, ktorí sú úplne alebo čiastočne oslobodení od TV

Každá škola vedie presnú evidenciu rozhodnutí školy o oslobodení žiaka od cvičenia, na základe zdravotnej indikácie uvedenej v písomnom vyjadrení ošetrojúceho lekára všeobecnej zdravotnej starostlivosti pre deti a dorast, ktoré je striktne časovo ohraničené.

- zisťovať možnosti telesnej aktivity detí oslobodených od cvičenia na hodinách TV.

V žiadnej škole sa neposkytuje LTV, nakoľko školy nedisponujú špecializovanými pracovníkmi pre LTV.

- spolupráca pri riešení projektu COSI (Childhood Obesity Surveillance Initiative)

Projekt COSI v SR je súčasťou „Národného akčného plánu v prevencii obezity na roky 2015 – 2025“. Projekt je realizovaný MZ SR metodikou WHO, bol schválený etickou komisiou a prebieha vo viacerých európskych krajinách. Svetová zdravotnícka organizácia bude po skompletizovaní meraní a dát analyzovať údaje zo všetkých škôl. Pre zber údajov boli na jednotlivé RÚVZ zaslané materiály – dotazník pre meranie detí, rodinný dotazník, dotazník pre školy, informovaný súhlas pre rodičov a súhlas so spracovaním osobných údajov. Zber údajov pre projekt sa riešil v mesiaci jún 2022 vo vybraných mestských a vidieckych školách, kde sa po získaní informovaného súhlasu rodičov a súhlasu so spracovaním osobných údajov, zozbierali vypísané dotazníky a uskutočnilo antropometrické meranie žiakov I. stupňa základných škôl vo veku od 7 do 7,99 rokov a od 8 do 8,99 rokov. Spolu bolo získaných 100 kompletných dotazníkov. Všetky získané údaje sú anonymizované. Zozbierané údaje boli spracované v tabuľkovej forme a v mesiaci august boli údaje z antropometrických meraní detí, údaje z rodinného dotazníka a údaje o školách elektronicky zaslané vedúcej odboru HDM na Úrade verejného zdravotníctva SR v Bratislave a následne koordinátorky projektu COSI.

Realizačné výstupy

- počet edukovaných matiek v oblasti zdravého stravovania a pohybovej aktivity detí
- počet zariadení s vytvorenými optimálnymi podmienkami pre vytvorenie zdravšieho

prostredia

- počet škôl s obmedzením automatov so sladenými nápojmi
- počet škôl umožňujúcich odbornému personálu ZŠS vzdelávanie vo výžive
- počet škôl s vytvorenými optimálnymi podmienkami pre realizáciu telovýchovných aktivít
- vypracovanie sumárnej správy projektu bude slúžiť ako podklad pre odpočet aktivít plnenia Národného akčného plánu v prevencii obezity na roky 2015 – 2025

Trvanie projektu

1.11.2015 – 31.12.2025

Termín ukončenia:

r. 2025

4.2 HODNOTENIE JEDÁLNYCH LÍSTKOV MŠ A ZŠ

Cieľ:

Cieľom projektu je zmapovanie situácie v oblasti dodržiavania všeobecných zásad pre zostavovanie jedálnych lístkov v zariadeniach spoločného stravovania detí MŠ a ZŠ a zistiť frekvenciu podávania vybraných druhov potravín (pokrmov).

Gestor:

ÚVZ SR

Riešiteľské pracoviská:

Všetky RÚVZ v SR

Anotácia:

Plnohodnotný, nutrične vyvážený jedálny lístok, je dôležitým nástrojom pre napĺňanie výživových požiadaviek pre jednotlivé vekové skupiny stravníkov. Zásady zostavovania jedálnych lístkov patria do kompetencií rezortu školstva v zmysle prílohy č.1 vyhlášky MŠ SR č.330/2009 Z. z. o zariadení školského stravovania, ktoré boli odsúhlasené orgánom verejného zdravotníctva SR č. ÚVZ SR HDM/8236/17004/2007.

Pri hodnotení jedálnych lístkov (každý rok v 3 vybraných zariadeniach) sa využije bodový systém koeficientu a pre frekvenciu podávania vybraných druhov potravín z mesačných výdajok sa využije vypracovaná metodika bodového systému, na základe ktorého sa budú slovné hodnotiť školské jedálne motivačným spôsobom tak, aby sa dosiahol v zariadení nutrične vyvážený jedálny lístok

Etapy riešenia:

- rok 2019 - budú sa hodnotiť jedálne lístky v 3 MŠ za obdobie jeseň, zima (mesačný jedálny lístok v mesiaci október a november)
- rok 2020 - jedálne lístky v 3 MŠ za obdobie jar, leto (mesačný jedálny lístok v mesiaci marec a máj) - **nehodnotilo sa**
- rok 2021 - jedálne lístky z 3 ZŠ za obdobie jeseň, zima (mesačný jedálny lístok v mesiaci október a november),
- rok 2022 - jedálne lístky z 3 ZŠ obdobie jar, leto (mesačný jedálny lístok v mesiaci marec a máj)

Realizačné výstupy:

- čiastkové správy za jednotlivé časové obdobia predkladať gestorovi na ÚVZ SR vždy do 31.12. a 15.8 príslušného kalendárneho roku,
- záverečnú správu z projektu spracuje ÚVZ SR do 1.9.2022,
- získané údaje budú slúžiť ako podklady pre vypracovanie intervenčných odporúčaní a pri spolupráci s MŠVVaŠ SR pri príprave a schvaľovaní inovovaných materiálo- spotrebných noriem a receptúr pre školské stravovanie so zohľadnením základných požiadaviek na nutrične vyvážený jedálny lístok.

Vyhodnotenie:

V rámci etapy riešenia projektu v roku 2022 sa uskutočnilo hodnotenie jedálnych lístkov v 3 vybraných základných školách, ktoré sa nachádzajú v spádovom území RÚVZ so sídlom v Žiari nad Hronom, za mesiac marec a máj 2022. Hodnotenie bolo vykonané v zmysle prílohy č. 1 k vyhláške č. 330/2009 Z. z. o zariadeniach školského stravovania.

Základná škola Jána Zemana, Školská 6, Nová Baňa.

Koeficient pestrosti stravy, t. j. výskyt jednotlivých druhov jedál v rámci 2 sledovaných mesiacoch sa pohyboval:

- marec 2022   1,00 – polievka,
                         1,00 – hlavné jedlo,
- máj 2022   1,00 – polievka,
                         0,95 – hlavné jedlo,

Jednotlivé druhy jedál v plnom rozsahu spĺňali požiadavky na pestrosť hlavných jedál a polievok. V mesiaci máj malo hlavné jedlo znížený koeficient pestrosti stravy z dôvodu podávania opakovaného druhu jedla - múčneho sladkého jedla.

- marec 2022

- Polievky – požadovaná pestrosť polievok bola dodržaná s dostatočným zastúpením strukovín, 1 x mesačne bola zaradená polievka z rýb. Bodové hodnotenie – 1.
- Hlavné jedlá – mäsové jedlá boli pripravené prevažne z hydiny a bravčoviny 4 x do mesiaca, mäsové jedlá z hovädziny neboli do jedálneho lístka zaradené, pokrmy so zníženou dávkou mäsa boli zaradené 2 x mesačne, z rýb 2 x do mesiaca, múčne pokrmy 4 x mesačne, zeleninové jedlo bolo do jedálneho lístka zaradené 1 x za mesiac. Bodové hodnotenie – 1.
- Ako príloha k mäsovým jedlám sa striedali zemiaky 6 x za mesiac, ryža 3 x mesačne, cestovinová príloha 2 x za mesiac a knedľa nebola zaradená. Bodové hodnotenie – 1.
- Čerstvý zeleninový šalát, ktorého zloženie bolo vždy rozpísané, bol podávaný iba 2 x mesačne. K hlavnému jedlu bola podávaná aj sterilizovaná príloha 5 x. Bodové hodnotenie – 0,5. Čerstvé ovocie nebolo zaradené do jedálneho lístka. Bodové hodnotenie – 0.
- Nápoj bol podávaný ku každému jedlu, pestrosť nápojov bola dodržaná. Medzi podávané nápoje patrí čaj, stolová voda, prírodná ovocná šťava 100 %. Mlieko ako nápoj bolo podávané 2 x mesačne. Bodové hodnotenie – 1.

- máj 2022

- Polievky – požadovaná pestrosť polievok bola dodržaná s dostatočným zastúpením strukovín, 1 x mesačne bola zaradená polievka z rýb. Bodové hodnotenie – 1.
- Hlavné jedlá – mäsové jedlá boli pripravené prevažne z hydiny 5 x do mesiaca a bravčoviny 4 x do mesiaca, jedlá z hovädziny neboli zaradené, pokrmy so zníženou dávkou mäsa boli zaradené 4 x mesačne, múčne pokrmy 4 x mesačne, zeleninové jedlo bolo do jedálneho lístka zaradené 1 x za mesiac. Bodové hodnotenie – 1. Hlavné jedlo z rýb bolo na jedálnom lístku v mesiaci máj zaradené 1 x, čo je nedostatočné,

ryby boli doplnené vo forme polievky podávanej 1 x mesačne. Bodové hodnotenie – 0,5.

- Ako príloha k mäsovým jedlám sa striedali zemiaky 4 x za mesiac, ryža 4 x mesačne, cestovinová príloha 3 x za mesiac a knedľa 1 x za mesiac. Bodové hodnotenie – 1.
- Čerstvý zeleninový šalát, ktorého zloženie bolo vždy rozpísané, bol podávaný 6 x mesačne. K hlavnému jedlu bola podávaná aj sterilizovaná príloha 11 x do mesiaca. Bodové hodnotenie – 1. Čerstvé ovocie nebolo podávané. Bodové hodnotenie – 0.
- Nápoj bol podávaný ku každému jedlu, pestrosť nápojov bola dodržaná. Medzi podávané nápoje patrí čaj, stolová voda, prírodná ovocná šťava 100 %. Mlieko (aj ochutené) ako nápoj bolo podávané 4 x mesačne. Bodové hodnotenie – 1.

Základná škola Pavla Krížku, P. Krížku 392/8, Kremnica.

Koeficient pestrosti stravy, t. j. výskyt jednotlivých druhov jedál v rámci 2 sledovaných mesiacoch sa pohyboval:

- marec 2022   1,00 – polievka,
                         1,00 – hlavné jedlo,
- máj 2022   1,00 – polievka,
                         1,00 – hlavné jedlo,

Jednotlivé druhy jedál v plnom rozsahu spĺňali požiadavky na pestrosť hlavných jedál a polievok.

- marec 2022

- Polievky – požadovaná pestrosť polievok bola dodržaná s dostatočným zastúpením strukovín, 1 x mesačne bola zaradená polievka z rýb. Bodové hodnotenie – 1.
- Hlavné jedlá – mäsové jedlá boli pripravené prevažne z bravčoviny 6 x do mesiaca, z hydiny a z hovädziny boli zaradené 1 x do mesiaca, pokrmy so zníženou dávkou mäsa boli zaradené 2 x mesačne, múčne pokrmy 3 x mesačne, zeleninové jedlo bolo do jedálneho lístka zaradené 3 x za mesiac. Bodové hodnotenie – 1. Hlavné jedlo z rýb bolo na jedálnom lístku zaradené 1 x, čo je nedostatočné, ryby boli doplnené vo forme polievky podávanej 1 x mesačne. Bodové hodnotenie – 0,5.
- Ako príloha k mäsovým jedlám sa striedali zemiaky 4 x za mesiac, ryža 1 x mesačne, cestovinová príloha 3 x za mesiac a knedľa 2 x za mesiac. Bodové hodnotenie – 1.
- Čerstvý zeleninový šalát, ktorého zloženie bolo vždy rozpísané, bol podávaný 4 x mesačne. K hlavnému jedlu bola podávaná aj sterilizovaná príloha 2 x do mesiaca. Čerstvé ovocie bolo zaradené 7 x za mesiac. Bodové hodnotenie – 1.
- Nápoj bol podávaný ku každému jedlu, pestrosť nápojov bola dodržaná. Medzi podávané nápoje patrí čaj, voda s ovocným sirupom s 50 % zastúpením ovocia, prírodná ovocná šťava 100 %. Mlieko (aj ochutené) ako nápoj bolo podávané 1 x mesačne. Bodové hodnotenie – 1.

- máj 2022

- Polievky – požadovaná pestrosť polievok bola dodržaná s dostatočným zastúpením strukovín. Bodové hodnotenie – 1.
- Hlavné jedlá – mäsové jedlá boli pripravené prevažne z bravčoviny 9 x do mesiaca, z hydiny 3 x do mesiaca, pokrmy so zníženou dávkou mäsa boli zaradené 2 x mesačne, múčne pokrmy 5 x mesačne, zeleninové jedlo bolo do jedálneho lístka zaradené 1 x za mesiac. Bodové hodnotenie – 1. Hlavné jedlo z rýb a z hovädziny nebolo zaradené do jedálneho lístka. Bodové hodnotenie – 0.
- Príloha bola, pri niektorých hlavných jedlách, s možnosťou výberu z dvoch druhov. Striedali sa zemiaky 6 x za mesiac, ryža 6 x mesačne, cestovinová príloha 4 x za mesiac a knedľa 2 x za mesiac. Bodové hodnotenie – 1.

- Čerstvý zeleninový šalát, ktorého zloženie bolo vždy rozpísané, bol podávaný 7 x mesačne. K hlavnému jedlu bola podávaná aj sterilizovaná príloha 3 x do mesiaca. Čerstvé ovocie bolo zaradené 7 x za mesiac. Bodové hodnotenie – 1.
- Nápoj bol podávaný ku každému jedlu, pestrosť nápojov bola dodržaná. Medzi podávané nápoje patrí čaj, voda s ovocným sirupom s 50 % zastúpením ovocia, prírodná ovocná šťava 100 %. Mlieko (aj ochutené) ako nápoj bolo podávané 6 x mesačne. Bodové hodnotenie – 1.

Základná škola s materskou školou, Malá Lehota č.455.

- marec 2022   1,00 – polievka,
                         1,00 – hlavné jedlo,
- máj 2022   1,00 – polievka,
                         1,00 – hlavné jedlo,

Jednotlivé druhy jedál v plnom rozsahu spĺňali požiadavky na pestrosť hlavných jedál a polievok.

- marec 2022

- Polievky – požadovaná pestrosť polievok bola dodržaná s dostatočným zastúpením strukovín. Bodové hodnotenie – 1.
- Hlavné jedlá – mäsové jedlá boli pripravené prevažne z hydiny 5 x do mesiaca, z bravčoviny 2x do mesiaca, jedlá z hovädziny neboli zaradené, pokrmy so zníženou dávkou mäsa boli zaradené 3 x mesačne, múčne pokrmy 4 x mesačne, zeleninové jedlo bolo do jedálneho lístka zaradené 2 x za mesiac. Bodové hodnotenie – 1. Hlavné jedlo z rýb bolo na jedálnom lístku zaradené 1 x mesačne, čo je nedostatočné. Bodové hodnotenie – 0,5.
- Ako príloha k mäsovým jedlám sa striedali zemiaky 4 x za mesiac, ryža 3 x mesačne, cestovinová príloha a knedľa 1 x za mesiac. Bodové hodnotenie – 1.
- Čerstvý zeleninový šalát, ktorého zloženie bolo vždy rozpísané, bol podávaný 6 x mesačne. K hlavnému jedlu bola podávaná aj sterilizovaná príloha 3 x do mesiaca. Bodové hodnotenie – 1. Čerstvé ovocie bolo zaradené 4 x za mesiac. Bodové hodnotenie – 0,5.
- Nápoj bol podávaný ku každému jedlu, pestrosť nápojov bola dodržaná. Medzi podávané nápoje patrí čaj, voda s ovocným sirupom s 50 % zastúpením ovocia, prírodná ovocná šťava 100 %. Mlieko (aj ochutené) ako nápoj bolo podávané 3 x mesačne. Bodové hodnotenie – 1.

- máj 2022

- Polievky – požadovaná pestrosť polievok bola dodržaná s dostatočným zastúpením strukovín. Bodové hodnotenie – 1.
- Hlavné jedlá – mäsové jedlá boli pripravené prevažne z bravčoviny a z hydiny 4 x do mesiaca, pokrmy so zníženou dávkou mäsa boli zaradené 2 x mesačne, múčne pokrmy 4 x mesačne, zeleninové jedlo bolo do jedálneho lístka zaradené 3 x za mesiac. Bodové hodnotenie – 1. Hlavné jedlo z rýb a z hovädziny nebolo zaradené do jedálneho lístka. Bodové hodnotenie – 0.
- Ako príloha k mäsovým jedlám sa striedali zemiaky 5 x za mesiac, ryža 5 x mesačne, cestovinová príloha 3 x za mesiac a knedľa 2 x za mesiac. Bodové hodnotenie – 1.
- Čerstvý zeleninový šalát, ktorého zloženie bolo vždy rozpísané, bol podávaný 5 x mesačne. K hlavnému jedlu bola podávaná aj sterilizovaná príloha 2 x do mesiaca. Bodové hodnotenie – 1. Čerstvé ovocie bolo zaradené 4 x za mesiac. Bodové hodnotenie – 0,5.
- Nápoj bol podávaný ku každému jedlu, pestrosť nápojov bola dodržaná. Medzi podávané nápoje patrí čaj, voda s ovocným sirupom s 50 % zastúpením ovocia,

prírodná ovocná šťava 100 %. Mlieko (aj ochutené) ako nápoj bolo podávané 4 x mesačne. Bodové hodnotenie – 1.

Výstup:

Výsledky z hodnotenia jedálnych lístkov v základných školách za mesiac marec a máj 2022 boli v stanovenom termíne zaslané vedúcej odboru HDM ÚVZ SR Bratislava.

Trvanie projektu:

r. 2019 - 2022

Termín ukončenia:

1.9.2022

4.3 ÚRAZY U DETÍ V SR

Cieľ:

Cieľom projektu je formou spolupráce s NCZI a regionálnymi nemocnicami získať vybrané informácie, týkajúce sa problematiky úrazov detí na Slovensku.

Gestor:

NCZI

Riešiteľské pracoviská:

ÚVZ SR, vybrané regionálne nemocnice, RÚVZ v SR

Anotácia:

NCZI má v zmysle príslušnej legislatívy v správe Národné registre, medzi ktoré patrí aj Národný register úrazov, vyžadujúci poskytnutie ústavnej zdravotnej starostlivosti s hlásením úrazov detí. Nakoľko klinickí lekári z dôvodu zaneprázdnenosti nehlásia reálny počet úrazov, uzavrela sa dohoda o spolupráci medzi NCZI, Sekciou zdravia MZ SR a ÚVZSR v oblasti zberu vybraných informácií o úrazoch detí v SR.

Etapy riešenia:

Rok 2019 – pilotný projekt:

- nahlásenie zodpovednej osoby za každý RÚVZ v SR
- nadviazanie kontaktu zodpovednej osoby s vedením vybranej nemocnice
- komunikácia pracovníkov RÚVZ s príslušnými pracovníkmi oddelení (lekár, vrchná sestra)
- priebežné odoberanie vyplnených dotazníkov pracovníkmi RÚVZ
- vyplnenie excelovských tabuliek pracovníkmi RÚVZ
- zaslanie vyplnených tabuliek zodpovednými osobami na NCZI mailom

Realizačné výstupy:

- získanie prehľadu o situácii v oblasti výskytu detských úrazov na Slovensku
- zlepšenie systému štatistických hlásení v rámci Národného registra úrazov

Vyhodnotenie:

Nerealizovalo sa vzhľadom na komplikovanú nepriaznivú epidemiologickú situáciu.

Výstup:

Spracované údaje o úrazoch detí v Slovenskej republike mali byť v stanovenom termíne v tabuľkovej forme v programe Excel elektronicky zaslané na NCZI.

Trvanie projektu:

r. 2019 a priebežne voliteľne podľa požiadaviek a možností NCZI.

Termín ukončenia:

Priebežne podľa požiadaviek gestora.

6. ODBOR EPIDEMIOLOGIE

Č. Ú.	NÁZOV ÚLOHY	GESTOR ÚLOHY
	RIEŠITELSKÉ PRACOVISKO	TERMÍN UKONČENIA
6.1	NÁRODNÝ IMUNIZAČNÝ PROGRAM SR <i>Úloha nadväzuje na úlohy PVV na r. 2016-2020 na úseku verejného zdravotníctva</i>	ÚVZ SR
	RÚVZ v SR	priebežne
6.2	SURVEILLANCE INFEKČNÝCH CHORÔB	ÚVZ SR, RÚVZ so sídlom v Banskej Bystrici
	RÚVZ v SR	priebežne
6.3	INFORMAČNÝ SYSTÉM PRENOSNÝCH OCHORENÍ	ÚVZ SR, RÚVZ so sídlom v Banskej Bystrici
	RÚVZ v SR	priebežne
6.4	NOZOKOMIÁLNE NÁKAZY	RÚVZ so sídlom v Trenčíne a v Banskej Bystrici
	RÚVZ v SR	priebežne
6.5	MIMORIADNE EPIDEMIOLOGICKÉ SITUÁCIE	ÚVZ SR
	RÚVZ v SR	priebežne
6.6	ENVIRONMENTÁLNA SURVEILLANCE POLIOMYELITÍDY A SLEDOVANIE VDPV	ÚVZ SR, NRC pre poliomyelitídu
	RÚVZ v SR	priebežne
6.7	PREVENCIA HIV/AIDS	ÚVZ SR, RÚVZ so sídlom v Košiciach
	RÚVZ v SR	december
6.8	PORADNE OČKOVANIA	RÚVZ so sídlom v Trnave
	RÚVZ v SR	priebežne
6.9	OPTIMALIZÁCIA VEREJNEJ SPRÁVY V OBLASTI EPIDEMIOLOGIE	ÚVZ SR, RÚVZ so sídlom v Banskej Bystrici
	RÚVZ v SR	priebežne

ODDELENIE EPIDEMIOLOGIE

6.1 NÁRODNÝ IMUNIZAČNÝ PROGRAM SR

Cieľ

1. rozvoj a zlepšenie prevencie ochorení preventabilných očkovaním, očkovania, monitorovania situácie v oblasti imunizácie;
2. príprava a zabezpečenie imunologických prehľadov
3. príprava stratégií a opatrení pre NIP SR a odporúčaní na ich vykonávanie;
4. zhromažďovanie údajov, monitorovanie ochorení preventabilných očkovaním;
5. zlepšenie informovanosti a poznatkov populácie o problematike imunizácie;
6. odstránenie rozdielov v zaočkovaní, ktoré existujú najmä v ťažko dostupných marginálnych skupinách obyvateľstva (rómske komunity, migranti);
7. surveillance a kontrola ochorení preventabilných očkovaním v súlade s odporúčaniami ECDC a WHO, (eliminácia osýpok, rubeoly, poliomyelitídy);
8. aktivity zamerané na udržanie vysokej zaočkovanosti detskej i dospeljej populácie prostredníctvom výchovy odborných pracovníkov na všetkých úrovniach, laickej verejnosti, najmä mladých rodičov a médií;
9. aktívna činnosť „Poradní očkovania“;
10. príprava registra očkovaných osôb - 7. modul EPIS.

VYHODNOTENIE

Ochorenia preventabilné očkovaním

V roku 2022 boli zaznamenané ochorenia, u ktorých je zavedené povinné očkovanie: 1 prípad pneumokokovej septikémie spôsobenej **Streptococcus pneumoniae** u 49 ročného neočkovaného alkoholika a 2 prípady **parotitídy bez komplikácií** u 29 ročnej ženy riadne očkovanej a 51 ročného neočkovaného muža. Ďalej boli evidované ochorenia, proti ktorým je možné očkovanie na odporúčanie lekárom: 190 prípadov ochorení na varicellu, 70 prípadov ochorení na rotavírus, 1 prípad akútnej hepatitídy typu a, 3 prípady akútnej vírusovej hepatitídy typu b, 6 prípadov chronickej vírusovej hepatitídy typu b, 1 prípad tbc pľúc a 2 prípady kliešťovej encefalitídy.

Administratívna **kontrola očkovania** bola vykonaná podľa odborného usmernenia na kontrolu očkovania a metodiky WHO pre realizáciu administratívnej kontroly. V septembri 2022 vykonali odborní pracovníci administratívnu kontrolu očkovania v jednotlivých pediatrických ambulanciách regiónu. Očkovanie bolo kontrolované u detí narodených v rokoch 2020, 2019, 2015, 2010, 2009 a 2008 spolu bolo skontrolovaných 4 679 zdravotných záznamov detí podliehajúcich očkovaniu. Výsledky boli spracované v záverečných správach za jednotlivé okresy Žiar nad Hronom, Banská Štiavnica a Žarnovica. Každoročne sa stretávame s odmietaním povinného pravidelného očkovania. V roku 2022 bolo všeobecnými lekármi pre deti a dorast spolu hlásených 76 odmietaní očkovania. Rodičia 56 detí odmietajú všetky povinné očkovania. Kumulatívny počet detí s kompletným odmietnutím povinného očkovania k 31.8.2020 je 237.

Všeobecní lekári boli včas informovaní o platnom **očkovacom kalendári** na rok 2023.

V roku 2022 sa pracovníčky oddelenia zapojili do projektu **Európsky imunizačný týždeň 2022** pod heslom: „Dlhý život pre všetkých“. V rámci projektu vytvorili článok, ktorý poskytli 5 printovým médiám, verejnosť informovali na webovej stránke úradu ako aj na vývesnej tabuli úradu. Všeobecní lekári boli informovaní cestou prípisu a do čakární

ambulantných lekárov boli pripravené vlastne vytvorené letáčky. Osobné, hlavne telefonické poradenstvo bolo poskytnuté laickým záujemcom a zdravotníkymi pracovníkmi.

6.2 SURVEILLANCE INFEKČNÝCH CHORÔB

Cieľ

1. znižovanie chorobnosti, úmrtnosti a následkov po prekonaní infekčných ochorení a tým dosiahnutie zlepšenia kvality života;
2. skvalitnenie surveillancie prenosných ochorení;
3. edukácia obyvateľstva v problematike prenosných ochorení;

Dosiahnutie cieľa si vyžaduje dostatočnú pripravenosť, koordinovaný, odborne podložený a dobre zdokumentovaný postup a epidemiologický informačný systém.

VYHODNOTENIE

V roku 2022 bolo hlásených celkovo 17 331 prenosných ochorení, vrátane 498 nozokomiálnych nákaz, v roku 2021 bolo hlásených 16 211 prenosných ochorení, vrátane 247 prípadov nozokomiálnych nákaz. V roku 2022 prebiehala celosvetová pandémia ochorenia COVID-19.

V skupine alimentárnych nákaz sa vyskytlo v spádových okresoch RÚVZ 48 prípadov ochorení na salmonelovú enteritídu a 4 prípady vylučovania salmonel. V roku 2021 bolo hlásených 95 ochorení na salmonelovú enteritídu a 14 vylučovania salmonel. V troch prípadoch bola zaznamenaná lokalizovaná salmonelová infekcia, v roku 2021 boli hlásené 2 prípady.

Epidémia na salmonelózu o 2 a viac chorých bola zaznamenaná v 1 prípade.

Ochorenie na bacilárnu dyzentériu nebolo v roku 2022 hlásené.

Výskyt infekcií enteropatogénnymi *E. coli* bol zaznamenaný v 3 prípadoch, v roku 2021 bol hlásený 1 prípad.

Kampylobakteriálna enteritída bola zaznamenaná v 76 prípadoch, v roku 2021 bolo hlásených 119 prípadov.

Epidémia na kampylobakteriózu o 2 a viac chorých nebola zaznamenaná.

Enteritída *Y. enterocolitica* sa vyskytla v 6 prípadoch, v roku 2021 bolo hlásených 5 prípadov.

Enterokolitída spôsobená *Clostridium difficile* bola v roku 2022 hlásená v 71 prípadoch, z toho 52 prípadov boli nozokomiálne nákazy (NN), v roku 2021 bolo zaznamenaných 67 prípadov z toho 52 prípadov NN.

Výskyt rotavírusovej enteritídy bol zaznamenaný v 70 prípadoch (z toho 1 prípad NN), v roku 2021 bolo evidovaných 62 prípadov (z toho 1 prípad NN).

Epidémia na rotavírusovú enteritídu nebola zaznamenaná.

V 43 prípadoch boli zaznamenané ochorenia na gastroenteritídu spôsobenú adenovírusom (2021 – 15 prípadov) a v 38 prípadoch Norwalkvírusom (2021 – 5), epidémie neboli zaznamenané.

Boli hlásené 2 prípady hnačky a gastroenteritídy pravdepodobne infekčného pôvodu, v roku ochorenie nebolo hlásené. Ďalej boli zaznamenané 3 prípady enterobiózy.

Bakteriálne otravy potravinami sa nevyskytli.

V skupine **vírusových hepatítid** boli zaznamenané:

1 prípad na akútnu vírusovú hepatitídu typu A, 3 prípady akútnej vírusovej hepatitídy typu B, 1 prípad akútnej hepatitídy typu E (v roku 2021- 1prípad), 6 prípadov chronickej vírusovej

hepatitídy typu B (v roku 2021 – 1 prípad), 20 prípadov chronickej hepatitídy typu C (v roku 2021 – 11 prípadov) a 6 prípadov nosičstva HBsAg (v roku 2021 – 2 prípady).

V skupine **respiračných nákaz** bolo hlásených 6 prípadov RSV bronchitídy, rovnako ako v roku 2021.

Na varicellu bolo hlásených 190 prípadov ochorení, v roku 2021 - 44 ochorení, na herpes zoster boli zaznamenané 2 prípady ochorení (v roku 2021 - 5 ochorení), ďalej bolo evidované 1 ochorenie na infekčnú mononukleózu.

Zo streptokokových nákaz bolo zaznamenaných celkove 5 ochorení na streptokokovú septikémiu (2 x strept. sk. B, 1x Streptococcus pneumoniae (uvedené v úlohe č. 6.1.- ochorenie preventabilné očkovaním) a 2x strept. sk. C) a 1 prípad šarlachu.

Ochorenia na chrípku a chrípke podobné ochorenia sú hlásené pravidelne v týždenných intervaloch. V roku 2022 bolo evidovaných 28 prípadov chrípky – laboratórne potvrdený vírus chrípky typu A. Hromadne hlásených v týždenných intervaloch bolo v roku 2022 42 061 prípadov chrípky a chrípke podobných ochorení (ARO), v roku 2021 bolo hlásených 23 309 prípadov ARO.

V roku 2022 bolo v regióne RÚVZ ZH evidovaných 16 413 ochorení na COVID (BS 2684, ZC 4241, ZH 9488), v roku 2021 bolo evidovaných 15 575 ochorení na COVID-19 (BS 2 693, ZC 4 493, ZH 8 389).

V skupine **neuroinfekcií** bolo zaznamenané 1 ochorenie na enterovírusovú meningitídu, v roku 2021 ochorenia neboli hlásené.

V skupine **zoonóz a nákaz s prírodnou ohniskovosťou** bolo zaznamenaných 15 prípadov ochorení vo včasnom lokalizovanom štádiu lymeskej boreliózy (2021 – 10), ochorenie na artritídu pri LB bolo zaznamenané v 4 prípadoch (v roku 2021 – 1 prípad) a polyneuropatia nebola hlásená (v 2021 - 2 prípady). Ďalej boli hlásené ochorenia: 1x listeriová septikémia a 2 prípady stredoeurópskej kliešťovej encefalitídy.

V skupine **nákaz kože a slizníc** sa nevyskytlo žiadne ochorenie na tetanus a plynový flegmónu, svrab bol zaznamenaný v 44 prípadoch (2021-41).

V skupine **pohlavných ochorení** bolo vykázaných 17 prípadov chlamýdiových infekcií dolných častí močovopohlavnej sústavy (rok 2021-4), 10 prípadov gonokokových infekcií (2021-5), 16 prípadov ochorení na syfilis, v roku 2021 nebol evidovaný, 1 prípad trichomoniózy a 1 prípad anogenitálnych bradavíc.

V skupine iných – nezaradených infekcií bolo hlásených 83 septikémií (2021–66), z toho bolo evidovaných 22 prípadov NN. Septikémia vyvolaná Staphylococcus aureus 11x, septikémia vyvolaná špec. stafylokokmi 14x, septikémia vyvolaná anaeróbnymi 1x a septikémia vyvolaná inými gram neg. organizmami 52x.

V roku 2022 boli evidované 2 prípady bezpríznakovej HIV infekcie, v roku 2021 nebol prípad zaznamenaný.

Pacienti s ochorením vyžadujúcim izoláciu boli hospitalizovaní prevažne na detskom, internom, ODCH a infekčnom oddelení.

V roku 2022 bolo vydaných 80 rozhodnutí (2021 – 399), z toho 12 pre covid-19, 17 rozhodnutí ZZD, z toho u 7 osôb vykonávajúcich epidemiologicky závažnú činnosť a 10 rozhodnutí ZZD pre kontakty Klebsiella carbapenemáza, 18 rozhodnutí pre zdravotnícke zariadenia, 32 rozhodnutí pre zriadenie mobilných odberových miest v súvislosti s ochorením covid-19 a jedno záväzné stanovisko pre zdrav. zariadenie.

6.3 Informačný systém prenosných ochorení

Cieľ

1. posilnenie surveillance a kontroly infekčných ochorení,

2. začlenenie surveillance infekčných ochorení v SR do siete EÚ,
3. dopracovanie modulu hlásenia z oddelení klinickej mikrobiológie,
4. návrh 7. modulu EPIS: Register očkovaných osôb.

VYHODNOTENIE

Za rok 2022 bolo spracovaných a do systému vložených:

- 17 331 prípadov, z nich 17 071 bolo potvrdených, 242 možných a 18 pravdepodobných
- 6767 spracovaných ohnisk
- 39 epidémií

Vykonané opatrenia v ohniskách :

- dezinfekcia 6767 x
- zdravotná výchova 6767 x

6.4 NOZOKOMIÁLNE NÁKAZY

Cieľ

1. zvyšovanie bezpečnosti pacientov v nemocničných zariadeniach;
2. rozšírenie prevencie NN na princípe dobrovoľnosti a anonymity so spätnou väzbou k poskytovateľovi zdravotnej starostlivosti;
3. ovplyvnenie výskytu NN prostredníctvom opatrení navrhnutých na základe analýzy hlásených NN;
4. získanie výsledkov jednotnou metodikou ako v iných krajinách EU s cieľom možnosti porovnania s inými krajinami a v rámci nemocníc;
5. posilniť edukáciu epidemiológov a klinických zdravotníckych pracovníkov v problematike surveillance nozokomiálnych nákaz, hlavne v oblasti intervenčnej epidemiológie pri výskyte NN vyvolaných závažnými nemocničnými patogénmi.

Dosiahnutie cieľov si vyžaduje dostatočnú pripravenosť, koordinovaný, odborne podložený a dobre zdokumentovaný postup, dobrú medziodborovú spoluprácu odborníkov verejného zdravotníctva a zdravotníckej starostlivosti, zdokonalenie a rozpracovanie legislatívy v oblasti nemocničnej epidemiológie zdravotníckych zariadení, vytvorenie štandardných pracovných postupov pre výkon štátneho zdravotného dozoru v zdravotníckych zariadeniach, zintenzívnenie edukačných pregraduálnych a postgraduálnych programov.

VYHODNOTENIE

Zdravotnícki pracovníci v lôžkových aj ambulantných zdravotníckych zariadeniach boli vedení v problematike nozokomiálnych nákaz (NN), sterility a dezinfekcie predmetov a prostredia.

V roku 2022 bolo hlásených a analyzovaných 498 nozokomiálnych nákaz (2021-247 NN). V nemocnici Svet zdravia, a.s., Všeobecná nemocnica v Žiari nad Hronom ZH bolo evidovaných spolu 177 NN, na oddeleniach nemocnice lokalizovanej v Banskej Štiavnici 63 prípadov nozokomiálnych nákaz a v Psychiatrickej nemocnici v Kremnici 258 prípadov NN.

Všeobecná nemocnica v ZH pokračovala v hlásení NN elektronickou formou. Pri nozokomiálnych nákazách sú sledované jednotlivé etiologické agensy, polyrezistentné kmene a ich rezistencia na antibiotiká.

Nozokomiálne nákazy rozdelené podľa diagnóz: 52x enteritídy vyvolané Clostridium difficile, 22x septikémie, 1x rotavírusová enteritída, 1x Norwalkvírusom, 2x infekcie po infúzii, transfúzii, 10x infekcie v mieste operačného výkonu, 28x zápalové infekcie močovo-pohlavnej sústavy v súvislosti s proteticou pomôckou, 24x infekcie dýchacích ciest zavinené proteticými pomôckami, 337x COVID-19 potvrdené RT-PCR, 1x streptokokový zápal nosohltana, 19x akútne zápal nosohltana, 1x infekcia po výkone nezatriedená inde.

Pracovníci epidemiológie sú zapojení do plnenia projektu „Surveillance CDI“ a plnenia Národného programu kontroly infekčných ochorení v Slovenskej republike“. Taktiež sa podieľajú na programe HELICS SSI. V roku 2022 bolo spracovaných 58 prípadov operácií vykonaných v roku 2021.

V roku 2022 z dôvodu pandemickej situácie bolo odobratých len 22 sterov z prostredia zdravotníckeho zariadenia na kontrolu dezinfekcie.

Účinnosť sterilizačnej techniky bola prekontrolovaná u 126 sterilizačných prístrojov lôžkových a ambulantných zdravotníckych zariadeniach (72 STE a 54 AUT). Kontrola bola uskutočnená v termínoch ustanovujúcich vyhláškou MZ SR 553/2007 pri ŠZD sterilizačnej techniky.

Na základe žiadostí o vydanie rozhodnutia na uvedenie priestorov zdravotníckych zariadení do prevádzky bol vykonaný ŠZD v 18 zdravotníckych zariadeniach. Zároveň boli schválené aj prevádzkové poriadky. Bolo vydané 1 záväzné stanovisko.

6.5 MIMORIADNE EPIDEMIOLOGICKÉ SITUÁCIE, VRÁTANE BIOTERRORIZMU

Cieľ

1. ochraňovať občanov pred mimoriadnymi epidemiologickými situáciami;
2. zabezpečiť pripravenosť, rýchlu a koordinovanú reakciu na mimoriadne epidemiologické situácie (hrozby a naliehavé situácie) a ich udržateľný priebeh;
3. podporovať medzirezortnú spoluprácu;
4. skvalitniť pripravenosť na pandémiu chrípky a ďalších vysokovirulentných nákaz (Ebola, MeRsCoV, vtáčia chrípka, SARS, mor, atď.),
5. rozvíjať stratégiu spoločnej krízovej komunikácie.

Dosiahnutie cieľov si vyžaduje dostatočnú pripravenosť, koordinovaný postup odborne podložený a dobre zdokumentovaný, komunikáciu na národnej a medzinárodnej úrovni.

VYHODNOTENIE

Zabezpečovaním sústavnej surveillance prenosných ochorení a ukladáním represívnych opatrení bola kontrolovaná epidemiologická situácia. Pravidelným vyhodnocovaním epidemiologickej situácie bolo informované cestou webovej stránky úradu obyvateľstvo o aktuálnom výskyte ochorení. Lekári boli informovaní o epidemiologickej situácii vo výskyte chrípky a ARO. Boli zabezpečené protiepidemické opatrenia pri výskyte ochorení na COVID-19. V roku 2022 bolo v regióne RÚVZ ZH evidovaných 16 413 ochorení (BS 2684, ZC 4241, ZH 9488). Vydaných bolo 32 rozhodnutí pre zriadenie a činnosť AG MOM a 12 rozhodnutí s opatreniami proti ochoreniu COVID-19.

V roku 2022 zasadal prezenčne jeden krízový štáb v Žarnovici v súvislosti s vojnou na Ukrajine. Krízové štáby na celoslovenskej a krajskej úrovni boli zvolávané formou on-line. S okresnými úradmi sa minimálne 1x týždenne konali e-mailové a telefonické konzultácie.

6.6 ENVIROMENTÁLNA SURVEILLANCE POLIOMYELITÍDY A SLEDOVANIE VDPV V SR

Cieľ

Monitorovanie cirkulácie divých a vakcinálnych kmeňov poliovírusov vyšetrením odpadových vôd s osobitným zreteľom na sledovanie tzv. VDPV (Vaccine Derived Polio Viruses).

Environmentálna surveillance spočíva vo virologickom vyšetrení odpadových vôd vykonávanom celoslovensky podľa nariadenia hlavného hygienika Slovenskej republiky. Vzorky sa odoberajú systematicky najmä vo väčších mestách a v utečeneckých táboroch a to v mieste vyústenia odpadových vôd do čističky odpadových vôd.

VYHODNOTENIE

V roku 2022 bolo podľa harmonogramu odberov odobratých 6 vzoriek odpadových vôd s negatívnym výsledkom.

V roku 2022 nebolo zaznamenané ani jedno ochorenie na akútnu chabú obrnu.

6.7 PREVENCIA HIV/AIDS

Gestor

ÚVZ SR, RÚVZ so sídlom v Košiciach

Riešiteľské pracovisko

RÚVZ v Žiari nad Hronom

Cieľ

HIV/AIDS je vážnym zdravotníckym a celospoločenským problémom. Narastajúci počet osôb s HIV/AIDS a nevyliciteľnosť tohto ochorenia zdôrazňujú skutočnosť, že prevencia je najúčinnjším prostriedkom v zabránení šírenia HIV/AIDS v populácii. Základným cieľom Národného programu prevencie HIV/AIDS v Slovenskej republike je obmedzovať šírenie vírusu HIV v SR a zmiernovať dopady nákazy HIV a AIDS v tých častiach spoločnosti, ktorých sa to najviac dotýka. Národný program je zameraný na celú populáciu SR s dôrazom na ohrozené skupiny obyvateľstva, medzi ktoré patria aj mladí ľudia. Dôslednou realizáciou vzdelávacích aktivít v rámci plnenia úlohy očakávame zmenu postojov a správania sa mladých ľudí v možných rizikových situáciách.

VYHODNOTENIE

Formou 4 interaktívnych prednášok bolo hravou formou informovaných o prevencii HIV/AIDS spolu 95 účastníkov - žiaci z 2 základných škôl a študenti z 2 stredných škôl regiónu RÚVZ Žiar nad Hronom a to:

- 4 prednášky - Gymnázium M. Rúfusa Žiar nad Hronom - 34 účastníkov, distribuovaných 10 letákov
- 1 prednáška Stredná odborná škola Kremnica – 17 účastníkov
- 2 prednášky+ premietanie filmu „Anjeli“ - ZŠ J Zemana Nová Baňa – 34 účastníkov
- 1 prednáška a premietanie filmu - Špeciálna ZŠ Žarnovica – 10 žiakov, premietnutý film „Príbehy anjelov“

Okrem týchto aktivít aj v roku 2022 prebiehalo individuálne poradenstvo prevencie HIV. Poradňu HIV/AIDS RÚVZ so sídlom v Žiari nad Hronom navštívilo za účelom anonymného odberu krvi na vyšetrenie HIV 10 mužov.

6.8 PORADNE V OČKOVANIA

Cieľ

Posilnenie informovanosti o očkovaní a očkovaním preventabilných ochoreniach.

VYHODNOTENIE

Poradňa očkovania je určená pre všetkých záujemcov o informácie v oblasti povinného pravidelného a odporúčaného očkovania, očkovania pred cestou do zahraničia a komplexné poradenstvo súvisiacich s technikou aplikácie vakcín, zložení vakcín, nežiadúcich účinkoch a platnou legislatívou v tejto oblasti.

Aktivity „Poradne očkovania“ v roku 2022 boli individuálne poskytované hlavne lekárom pre deti a dorast a rodičom, ktorí sa informovali ohľadne očkovania proti ochoreniu COVID-19 a následného možného posunu pravidelného povinného očkovania.

Zdravotníckym pracovníkom bolo poskytnutých 12 konzultácií, hlavne o možných postupoch pri zmeškaných schémach povinného očkovania, o zložení a sortimente vakcín na trhu, očkovanie proti COVID-19.

Okrem uvedeného, hlavne v prvej polovici roku 2022, lekári pre deti a dorast konzultovali očkovanie detí odídencov z Ukrajiny. Pri poskytnutí čiastkových informácií očkovania týchto detí proti prenosným ochoreniam boli na oddelení epidemiológie vypracované pre nich individuálne plány očkovania a doočkovania.

6.9. OPTIMALIZÁCIA VEREJNEJ SPRÁVY V OBLASTI EPIDEMIOLOGIE

Gestor

ÚVZ SR

Spolupracujúce pracovisko : RÚVZ Banská Bystrica

Riešiteľské pracoviská: RÚVZ v SR

Cieľ: Optimalizovať procesy výkonov verejnej správy vo verejnom zdravotníctve v oblasti epidemiológie.

VYHODNOTENIE

Pracovníčky oddelenia sa priebežne oboznamovali s prípravnými procesmi zameranými na optimalizáciu procesov výkonu ŠZD, úpravou informačného systému EPIS, do ktorých sa ešte aktívne nezapájali.

9 PODPORA ZDRAVIA A VÝCHOVA K ZDRAVIU

9.1 ZDRAVOTNÉ UVEDOMENIE A SPRÁVANIE SA OBYVATEĽOV SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Gestor

ÚVZ SR

Riešiteľská pracoviská

RÚVZ so sídlom v Žiari nad Hronom

VYHODNOTENIE

V roku 2022 pracovníci OPZaVkZ zabezpečili vyplnenie 104 vyplnených dotazníkov v šablóne programu excel podľa metodiky prieskumu Metodického usmernenia k Zdravotnému uvedomeniu a správaniu sa obyvateľov SR 2022 a zaslanie gestorovi– ÚVZ SR 09.11.2022.

9.3 NÁRODNÝ AKČNÝ PLÁN V PREVENCII OBEZITY NA ROKY 2015 – 2025

Gestor

MZ SR, ÚVZ SR

Riešiteľská pracoviská

RÚVZ so sídlom v Žiari nad Hronom

VYHODNOTENIE

Plnenie NAPPO bolo podľa možností zabezpečované v priebehu celého roku.

V základnej poradni zdravia bolo evidovaných 69 klientov. V zPZ sa poradenstvo v oblasti zdravého životného štýlu poskytuje paušálne každému klientovi s vyšším akcentom u klientov, u ktorých boli objektívne zistené prítomné rizikové faktory.

Klientom bola odporučená možnosť návštevy špecializovaných poradní (poradňa zdravej výživy a znižovania nadváhy, poradňa pre optimalizáciu pohybovej aktivity).

Pri príležitosti Svetového dňa obezity bol distribuovaný článok do 8 regionálnych periodík. Pracovníčky OPZaVkZ v rámci regiónu, sprostredkovali informácie o 1. ročníku osvetového podujatia na podporu boja proti obezite, ktorého iniciátorom bola Slovenská obezitologická asociácia.

9.4 PODPORA ZDRAVIA ZNEVÝHODNENÝCH KOMUNÍT

Gestor

ÚVZ SR

Riešiteľská pracoviská

RÚVZ so sídlom v Žiari nad Hronom

VYHODNOTENIE

V rámci realizácie zdravotno-výchovných aktivít v oblasti podpory zdravého životného štýlu a prevencie ochorení u marginalizovanej rómskej komunity pracovníčky OPZaVkZ spolupracovali so špeciálnymi základnými školami v regióne, Komunitným centrom (ďalej

len KC) v Žiari nad Hronom, KC Stará Kremnička a KC Banská Štiavnica – Šobov. V rámci spolupráce so spomínanými subjektmi pracovníčky OPZaVkZ realizovali 16 interaktívnych besied pre 317 detí a mládež a 1 interaktívnu besedu pre 10 dospelých poslucháčov.

9.5 STRATÉGIA ROZVOJA PORADENSKÝCH CENTIER OCHRANY A PODPORY ZDRAVIA V SLOVENSKEJ REPUBLIKE

Gestor

ÚVZ SR

Riešiteľské pracoviská

RÚVZ so sídlom v Žiari nad Hronom

VYHODNOTENIE

Poradenské centrum podpory zdravia

Základná poradňa zdravia

V základnej poradni zdravia bolo vyšetrených 69 klientov (13 mužov a 56 žien) a vykonaných 69 vyšetrení z toho 13 mužov a 56 žien. Z uvedeného počtu išlo o základné prvé vyšetrenie v 31 prípadoch (6 mužov a 25 žien), počet kontrolných vyšetrení 38 (7 mužov a 31 žien).

Realizované boli 2 výjazdové aktivity základnej poradne zdravia – CPPPaP Žiar nad Hronom kde bolo vyšetrených 16 klientov (3 muži a 13 žien); a výjazd v ZŠ s MŠ Štefana Moysesu Žiar nad Hronom kde bolo vyšetrených 22 klientov (2 muži a 20 žien).

Test zdravého srdca bol paušálne robený všetkým klientom, či pri stabilnej alebo mobilnej PZ, vrátane opakovaných návštev.

Počet biochemických vyšetrení a meraní: 67 celkový cholesterol vložených do TZS + mimo TZS 172 vyšetrení (spolu 239), 65 glukóza, 65 triglyceridy, 69 HDL-cholesterol (spolu bolo realizovaných 266 štandardných biochemických vyšetrení + 172 vyšetrení, ktoré nie sú v TZS). Ostatné merania: 135 x bol meraný celkový tuk prístrojom OMRON (60 vložených do TZS + 75 nevložených do TZS), kompletných antropometrických meraní (výška, váha, obvod pásu, obvod bokov 100 x (68 vložených do TZS a 32 nevložených do TZS), meranie BMI 73 x (68 vložených do TZS a 5 nevložených do TZS), 335 meraní TK (66 vložených do TZS a 269 nevložených do TZS).

V základnej poradni zdravia bola odporučená návšteva LPS v 7 prípadoch pre novozistené alebo vysoké nefyziologické hodnoty sledovaných rizikových faktorov.

Nadstavbové poradne

POPA – Poradňu pre optimalizáciu pohybovej aktivity navštívili 3 klienti, ktorým bola poskytnutá pohybová inštrukcia, vrátane meraní správneho držania tela a meraní flexibility. Klienti využili aj možnosť otestovať sa aj v zPZ.

POFA – dočasne mimo prevádzky.

V rámci „Svetového dňa bez tabaku 2022“ sa konal na RÚVZ v Žiari nad Hronom „Deň otvorených dverí“, ktorého sa zúčastnilo 7 klientov. Všetkým bolo realizované vyšetrenie Spirometrom, Smokerlyzerom, vyplnili Fagerströmov dotazník FTQ na zistenie stupňa závislosti (bližšie viď v úlohe č. 9.7.).

Poradňu nefarmakologického ovplyvňovania krvného tlaku- navštívilo 13 klientov (11 žien a 2 muži), počet meraní krvného tlaku 40.

Poradňu zdravej výživy: o individuálne poradenstvo neprejavil záujem žiadny klient.

Poradňa HIV/AIDS Individuálne anonymné poradenstvo v rámci Poradne HIV/AIDS bolo poskytnuté 10 mužom. Výsledky vyšetrení boli negatívne. Vyšetrenia boli uskutočnené v biochemickom laboratóriu Unilabs v Ružomberku.

V PCPZ bolo v roku 2022 bolo realizovaných spolu 74 výkonov.

Vzhľadom k súčasnej finančnej situácii v zabezpečení setov do nového prístroja Afinion, bude možnosť biochemických vyšetrení v zPZ výrazne obmedzená a nebude pravdepodobne možné splniť stanovené minimálne štandardy počtu vyšetrených klientov v zPZ. Napríklad špecializovaná poradňa zdravej výživy priamo nadväzuje na zPZ a veľkým prínosom sú vyšetrenia v zPZ sú aj pre chod ostatných špecializovaných poradní.

9.6 NÁRODNÝ AKČNÝ PLÁN PRE PROBLÉMY S ALKOHOLOM V SLOVENSKEJ REPUBLIKE

Gestor

ÚVZ SR

Riešiteľské pracoviská

RÚVZ so sídlom v Žiari nad Hronom

VYHODNOTENIE

Prevenca zneužívania alkoholu patrí pri zdravotno-výchovných aktivitách oddelenia medzi prioritné problémy u mládeže súčasnej doby. Na regionálnej úrovni bolo realizovaných spolu 5 interaktívnych prednášok pre 105 mladých poslucháčov. V rámci aktivít k „Európskemu týždňu boja proti drogám 2022“ bola vykonaná 1 interaktívna beseda pre 32 dospelých s názvom „Alkohol za volantom môže zabíjať“, v rámci ktorej si mohli účastníci vyskúšať okuliare simulujúce stav opitosti.

9.7 NÁRODNÝ PROGRAM PODPORY ZDRAVIA

Gestor

ÚVZ SR

Riešiteľské pracovisko

RÚVZ so sídlom v Žiari nad Hronom

VYHODNOTENIE

Preventívne opatrenia zamerané na znižovanie výskytu chronických neinfekčných ochorení

A) Výživa a stravovacie zvyklosti

Bolo realizovaných 71 interaktívnych prednášok a besied pre 1105 detských účastníkov a 2 besedy pre 22 poslucháčov produktívneho veku. Realizovaných bolo 48 prednášok zameraných na zdravú výživu pre 871 účastníkov a 23 prednášok o zdravom životnom štýle pre 256 účastníkov. Projekt „Viem, čo zjem“ pokračuje aj v školskom roku 2022/2023, v rámci ktorého pracovníčky OPZaVkJ zrealizovali 8 školení v 13 triedach pre 305 žiakov základných škôl.

Z celkového počtu klientov vyšetrených v základnej PZ (69), v rámci vyšetrení ktorých bol vyhodnotený lipidový metabolizmus bolo poskytnuté odborné poradenstvo zamerané na úpravu stravovacích návykov, zdravú výživu a zvýšenie pohybovej aktivity. Klientom bola

odporučená možnosť návštevy v nadstavbových poradniach (poradňa zdravej výživy a znižovania nadváhy).

V spolupráci so Všeobecnou zdravotnou poisťovňou sa pracovníčky OPZaVkJ aktívne zúčastnili 5 prevenčných aktivít u nasledovných zamestnávateľov:

- Neuman Aluminium Services Slovakia s.r.o., Žarnovica - v rámci ktorých vykonali 40 meraní celkového cholesterolu, 35 antropometrických meraní, 39 meraní krvného tlaku, 35 meraní spirometrom a 14 meraní smokerlyzerom.
- Stredoslovenská distribučná a.s., pobočka Žiar nad Hronom - v rámci ktorých vykonali 38 meraní celkového cholesterolu, 40 meraní krvného tlaku a 1 meranie smokerlyzerom.
- Psychiatrická nemocnica Profesora Matulaya, Kremnica - v rámci ktorých vykonali 45 meraní celkového cholesterolu, 43 antropometrických meraní, 43 meraní krvného tlaku, 37 meraní spirometrom a 14 meraní smokerlyzerom.
- NEMAK Slovakia s.r.o. v Žiari nad Hronom - v rámci „Týždňa zdravia a bezpečnosti pri práci – HSE Týždeň 2022“, pracovníčky OPZaVkJ vykonali 49 meraní celkového cholesterolu, 35 antropometrických meraní, 47 meraní krvného tlaku a 35 meraní spirometrom.
- Hydro Extrusion Slovakia a.s., Žiar nad Hronom - v rámci ktorých vykonali 18 antropometrických meraní, 18 meraní celkového telesného tuku, 13 meraní krvného tlaku, 17 meraní spirometrom a 2 merania smokerlyzerom.

Pri uvedených podujatiach boli vždy distribuované aj zdravotno-výchovné materiály.

B) Fyzická inaktivita, dôležitosť podporovania fyzickej aktivity

Pohybovej aktivite boli venované 3 prednášky pre 57 detí.

Poradňu pre optimalizáciu pohybovej aktivity navštívili 3 klienti, ktorým bola poskytnutá pohybová inštrukcia, včítane meraní správneho držania tela a meraní flexibility. Klienti využili aj možnosť otestovať sa aj v zPZ.

C) Tabak, alkohol, drogy

Pracovníčky oddelenia venovali tejto problematike pozornosť počas celého roku, ako efektívnu a na veľmi dobrej úrovni možno hodnotiť spoluprácu s mestom Žiar nad Hronom pri plnení projektu Mesta „Kalendár aktivít zameraných na prevenciu drogových závislostí a iných sociálne patologických javov“, do ktorého sú okrem RÚVZ ZH zapojené mnohé ďalšie subjekty – CPPPaP, OR PZ, odbor školstva, CVČ, Mestská polícia a i.

V oblasti predchádzania fajčenia, abúzu alkoholu a drog pracovníčky oddelenia v roku 2022 vykonali spolu 46 interaktívnych prednášok (z toho 11 prednášok s problematikou drog, 5 alkohol, 29 škodlivosť fajčenia) pre 818 mladých poslucháčov, vykonali 99 meraní prístrojom Smokerlyzer.

V rámci aktivít k „Európskemu týždňu boja proti drogám 2022“ bola vykonaná 1 interaktívna beseda pre 32 dospelých s názvom „Alkohol za volantom môže zabíjať“, v rámci ktorej si mohli účastníci vyskúšať okuliare simulujúce stav opitosti.

Pri príležitosti „Medzinárodného dňa proti zneužívaniu drog a nezákonnému obchodovaniu s nimi 2022“ bola pracovníčkami OPZaVkJ uskutočnená výtvarná aktivita pod názvom „Takto trávim svoj voľný čas“, v rámci ktorej bolo zozbieraných 10 výtvarných prác žiakov II. stupňa základných škôl na uvedenú tému. Cieľom aktivity bolo zvýšiť povedomie o téme návykových látok, a pôsobiť tak na vytváranie protidrogového postoja a zmysluplného trávenia voľného času u detí. Výtvarné práce boli uverejnené na webovej stránke RÚVZ a deti boli odmenené drobnými pomôckami do školy.

V rámci „Svetového dňa bez tabaku 2022“ sa konal na RÚVZ v Žiari nad Hronom „Deň otvorených dverí“, ktorého sa zúčastnilo 7 klientov. Všetkým bolo realizované vyšetrenie Spirometrom, Smokerlyzerom, vyplnili Fagerströmov dotazník FTQ na zistenie stupňa závislosti. Výsledky spirometrie boli vo všetkých prípadoch v normálnych hodnotách, vyšetrenie Smokerlyzerom – 2 silní fajčiari (červená zóna) a 5 ľahkí fajčiari. Vyhodnotenie FTQ – 2 klienti silná závislosť od nikotínu, 4 stredná závislosť od nikotínu a 1 klient – nezávislý od nikotínu. Bolo poskytnuté individuálne poradenstvo, informácia o možnosti návštevy poradne na odvykanie od fajčenia.

Linka pomoci na odvykanie od fajčenia bola pracovníčkami OPZaVkZ prevádzkovaná za Regionálny úrad verejného zdravotníctva so sídlom v Žiari nad Hronom v období od 5.9.-16.9.2022; bolo prijatých 19 telefonických hovorov, z toho 11 opodstatnených.

Aktivity OPZaVkZ v rámci svetových dní 2022:

Svetový deň boja proti rakovine – banner, nástenka, web RÚVZ

Svetový deň obezity – článok do regionálnych novín, web RÚVZ, propagácia obezitologických dní – rozposlaná informácia do knižníc – mesto B.Štiavnica, Nová Baňa, Kremnica, web RÚVZ ZH, pasívna účasť na webinári „Obezitologické dni 2022“

Týždeň mozgu – banner, nástenka, beseda ŠKD „Motýliky“ - ZŠ M.R.Štefánika Žiar nad Hronom pre 21 účastníkov.

Svetový deň zdravia – nástenka, banner, web RÚVZ

Svetový deň – Pohybom ku zdraviu – nástenka, banner, článok – regionálne noviny, web RÚVZ

Svetový deň bez tabaku – okrem nástenky banneru a zverejnenia na webe ďalej:

- V rámci Dňa otvorených dverí– navštívilo POFA 7 klientov, všetkým bolo realizované vyšetrenie Spirometrom Smokerlyzerom, vyplnili Fagerströmov dotazník FTQ na zistenie stupňa závislosti. Bolo poskytnuté individuálne poradenstvo, informácia o možnosti návštevy poradne na odvykanie od fajčenia
- Realizované boli besedy na 3 základných školách pre 143 účastníkov (7 hodín), v 1 ŠZŠ pre 12 účastníkov (1 hod.), v Spojenej škole internátnej v Kremnici pre 40 účastníkov (2 hodiny) a v Komunitnom centre Šobov pre 15 detí (1 hod.). Edukovaných bolo spolu 210 účastníkov, 31 vykonaných meraní Smokerlyzerom, distribuované boli zdravotno-výchovné materiály.

Medzinárodný deň proti zneužívaniu drog a nezákonného obchodovaniu s nimi – zapojenie sa do výtvarnej súťaže pre základné školy s názvom „ Takto trávim svoj voľný čas“, podarilo sa vyzbierať výtvarné práce od 10 detí. Výtvarné práce boli uverejnené na webovej stránke RÚVZ ZH. Pre zúčastnené deti boli pripravené drobné vecné odmeny.

Medzinárodný deň povedomia o fetálnom alkoholovom syndróme - realizované 2 besedy na Gymnáziu A.Kmeťa Banská Štiavnica pre 1.ročníky – 68 účastníkov, premietnuté DVD – „Vplyv pitia alkoholu počas tehotenstva na vývin plodu“, distribúcia zdravotno-výchovného materiálu.

Svetový deň Alzheimerovej choroby - -banner, nástenka

Svetový deň umývania rúk – realizované 2 prednášky na:

- ŠZŠ B.Štiavnica, téma „Hygienické zásady + prevencia inf.ochorení“, pre 13 žiakov
- ZŠ M.R.Štefánika v Žiari nad Hronom, ŠKD, téma „Hygienické zásady + prevencia inf. ochorení“, pre 23 žiakov.

Svetový deň výživy a Svetový deň chrbtice – okrem banneru , článku do 8 regionálnych novín a nástenky realizované 3 besedy na :

- SOŠOaS Žiar nad Hronom – 2 hodiny, 39 účastníkov, distribúcia zv materiálu

- Strednej odbornej škole pre žiakov so sluchovým postihnutím internátka Kremnica – 1 hodina, 16 účastníkov

Svetový deň osteoporózy – banner, nástenka

Svetový deň diabetu :

- interaktívna beseda pre 8 dospelých s názvom „Prevencia kardiovaskulárnych ochorení“ s dôrazom aj na prevenciu diabetu. V rámci besedy bolo vykonaných 7 meraní BMI a TK, distribuovaný zdravotno-výchovný materiál k predmetnej problematike
- interaktívna prednáška v Dia-klube v Žiari nad Hronom s témou „ Zdravý životný štýl pri DM“ pre 16 účastníkov. Účastníci boli informovaní o možnosti vyšetrenia v PCOPZ, čo následne využili 2 klienti
- na webovej stránke RÚVZ ZH bol vytvorený banner
- 3 prednášky „Zdravý životný štýl“ pre 31 detí a mládež
- 4 prednášky „Zdravá výživa“ pre 50 detí a mládež

Európsky týždeň boja proti drogám :

- 1 interaktívna beseda pre 32 dospelých s názvom „Alkohol za volantom môže zabíjať“, v rámci ktorej si mohli účastníci vyskúšať okuliare simulujúce stav opitosti
- 4 interaktívne besedy pre 49 mladých účastníkov „Škodlivé účinky alkoholu“; takisto s možnosťou vyskúšania okuliarov simulujúcich opitosť
- okrem problematiky spojenej s konzumáciou alkoholu boli realizované aj 3 besedy na tému legálne drogy pre 50 mladých účastníkov
- 6 besied pre 72 mladých účastníkov s témou škodlivosti fajčenia
- 3 besedy pre 60 detí a mládež s témou „Drogy- ako povedať nie“

AIDS – okrem banneru, nástenky a zverejnenia na web stránke bolo realizovaných 8 prednášok pre 95 účastníkov :

- 4 prednášky GMN Žiar nad Hronom pre 34 študentov,
- 2 prednášky ZŠ Nová Baňa pre 34 žiakov
- 1 prednáška ŠZŠ Žarnovica pre 10 žiakov
- 1 prednáška SOŠ Kremnica pre 17 študentov

**Regionálny úrad verejného zdravotníctva
so sídlom v Žiline**

ODBOR HYGIENY ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA A ZDRAVIA

Ad 1.1. Plnenie Akčného plánu pre ŽP a zdravie obyvateľov SR (NEHAP V)

Pitná voda

V okrese Žilina v rámci preverovacieho monitoringu boli odobraté 3 vzorky na úplnú analýzu / Dlhé Pole, Lietavská Svinná-Babkov a Rajecké Teplice/, v rámci kontrolného monitoringu bolo odobratých 64 vzoriek pitnej vody na minimálnu laboratórnu analýzu. V okrese Bytča v rámci preverovacieho monitoringu bola odobratá 1 vzorka určená na úplnú analýzu /Bytča-Hrabové, VZ v správe MsÚ Bytča/, v rámci kontrolného monitoringu bolo odobratých 20 vzoriek pitnej vody na minimálnu laboratórnu analýzu. V okresoch Žilina a Bytča boli odobraté 3 vzorky kontrolných vôd /v rámci monitoringu/, ktoré rozsahom vyšetrených ukazovateľov nespádajú do minimálnej alebo úplnej analýzy, preto sú zaevidované v IS pitná voda pod iným druhom rozboru. Za okres Žilina: celkovo bolo vyšetrených 67 vzoriek, z ktorých 2 preukázali nevyhovujúcu kvalitu, t.j. 2,99 %. Z toho fyzikálno - chemická závadnosť nebola zaznamenaná, mikrobiologická a biologická závadnosť bola zaznamenaná v 2 prípadoch, čo predstavuje závadnosť 2,99 %. Mikrobiologická závadnosť sa prejavila prekročením medzných hodnôt ukazovateľov: Koliformné baktérie, Escherichia coli, Enterokoky, Kultivovateľné mikroorganizmy. V rámci ŠZD bolo odobratých celkovo 7 vzoriek vôd (6 v správe SEVAK, a.s. Žilina – TJ Bánová, 3 odberové miesta v obci Štiavnik, 2 odberové miesta v Kotešovej, 1 v správe prevádzkovateľa reštauračného zariadenia na hornej stanici kabínkovej lanovky vo Vrátnej, všetky s vyhovujúcim výsledkom). Za okres Bytča: celkovo bolo vyšetrených 21 vzoriek, z ktorých 2 preukázali nevyhovujúcu kvalitu, t.j. 9,52 %. Z toho fyzikálno - chemická závadnosť nebola zaznamenaná, mikrobiologická a biologická závadnosť bola zaznamenaná v 2 prípadoch, čo predstavuje závadnosť 9,52 %. Mikrobiologická závadnosť sa prejavila prekročením medzných hodnôt ukazovateľov: Koliformné baktérie, Escherichia coli, Enterokoky, Kultivovateľné mikroorganizmy. Úrad úzko spolupracuje s výrobcom a dodávateľom pitnej vody SeVaK, a.s., závod 06 Žilina. Pravidelne informuje úrad o hodnotách ukazovateľa arzén po úprave vo Višňovom, v rámci nami vykonaných odberov, cca.2 x ročne vyšetrujeme tento ukazovateľ v laboratóriu RÚVZ Žilina pre porovnanie výsledkov – odberné miesto: Základná škola vo Višňovom. Na základe povinného monitoringu pitnej vody sme odobrali 61 vzoriek vôd (všetky určené na minimálnu analýzu). Kvalita vody je uvedená v informačnom systéme pre pitnú vodu. Ďalších 27 odberov vzoriek bolo vykonaných na základe objednávky prevádzkovateľov verejných vodovodov vo svojej správe, z nich bolo realizovaných 23 minimálnych analýz, 3 x opakovaná len mikrobiologická analýza a 4 úplné analýzy. Kvalita vody je uvedená v informačnom systéme pre pitnú vodu. Platené služby pre fyzické osoby a právnické osoby mimo monitoringu (napr. kolaudácie): 36 vzoriek v rozsahu minimálnej analýzy (v rámci opakovane analyzovaných vzoriek v 1 prípade išlo o vyšetrenie ukazovateľa Fe, v 2 o ukazovatele dusičnany a dusitany, v ďalšom o mikrobiologickú analýzu s ukazovateľom amónne ióny a v 3 prípadoch čisto o mikrobiologickú analýzu). Ako ŠZD v rozsahu minimálnej analýzy sme vykonali odbery a analýzy 7 vzoriek (2 v okrese Žilina, 5 v okrese Bytča) z dôvodu potvrdenia relevantnosti podaných podnetov (5), v 2 prípadoch pre prevádzkovateľa športového a na rekreáciu slúžiaceho zariadenia. Bolo odobratých 6 vzoriek na kontrolu kvality vody zo zachyteného prameňa – „Maliarovej studne“ vo Vraní (vykonávaná každoročne) s požiadavkou na prevádzkovateľa - Mestský úrad v Žiline - informovať obyvateľov o nevyhovujúcej kvalite na odberovom mieste formou informačnej tabule. Na základe požiadavky Mesta Žilina – MsÚ bolo odobratých 6 vzoriek vôd z pitných fontániek v rámci mesta a prídavných sídlisk. Na preverenie správnosti postupov

akreditovaného laboratória boli odobraté paralelné a terénne slepé vzorky v zmysle plánu zabezpečenia kvality odberu pitných vôd za rok 2022. Z celkového počtu odobratých vzoriek vôd bolo 40 vzoriek určených aj na stanovenie ukazovateľov tvrdosti vody – Mg, Ca, Mg + Ca. Spoločnosť SeVaK a.s., Žilina v mesiaci september 2022 správny orgán informovala o zahájení náhradného zásobovania vodou z cisterny na určených lokalitách v obci Turie, nakoľko zistila prírodne spôsobený zákal prameňa Turie s odporúčením na nevhodnosť použitia na pitné a potravinárske účely. Dvojdnňová akcia prebehla v plnej režií spoločnosti SeVaK a.s., Žilina. Z dôvodu pandemickej situácie COVID-19 v SR sa neuskutočnili aktivity súvisiace so Svetovým dňom vody. Počas roka 2022 sme ďalej plnili projekt: Overenie kvality materiálov, ktoré prichádzajú do styku s pitnou vodou. V rámci plnenia projektu sme pri kolaudácii stavieb požadovali certifikáty a posudky k výrobkom určeným na styk s pitnou vodou. Podnet na nevyhovujúcu kvalitu pitnej vody bol zaznamenaný v 2 prípadoch – v obciach Kotešová a Štiavnik okres Bytča.

Voda na kúpanie

V okresoch Žilina a Bytča nemáme vyhlásené prírodné kúpaliská. Vodné dielo Žilina nie je vyhlásené ako voda na kúpanie, je však v letných mesiacoch využívané obyvateľmi na kúpanie, vodné športy a každoročne sa tu koná plavecká časť súťaže Žilinský triatlon. Preto bola v rámci ŠZD dňa 14.7.2022 odobraná vzorka vody na laboratórnu analýzu, s vyhovujúcim výsledkom.

V laboratóriu RÚVZ Žilina sa v závere roka 2021 začal vyšetrovať ukazovateľ celkový organický uhlík TOC. Počas roka 2022 bol počet zariadení s celoročne prevádzkovanými vnútornými bazénmi a vírivkami 15, počet bazénov a víriviek: 28. Z nich jedno zariadenie je s termálnymi bazénmi v počte 7, v okrese Bytča sa nachádza jedno zariadenie s jedným bazénom s recirkuláciou. Dve zariadenia z celkového počtu dozoruje odd. HDM.

Pracovníci odd. HŽPZ odobrali z vnútorných bazénov a víriviek 72 vzoriek, z toho 13 vzoriek aj na TOC. Vykonali 35 kontrol priestorov a dodržiavania prevádzkového poriadku. Zistená závadnosť: závadných bolo 22 vzoriek, percento závadnosti je 30,55. Ďalších 7 vzoriek odobrali pracovníci odd. HDM v 2 zariadeniach, ktoré dozorujú a vyhodnocujú kvalitu bazénovej vody. Sú to Výcvikový bazén pri Materskej škole Jarná ul., Žilina a Školský bazén pri Základnej škole Martinská ul., Žilina.

Predkladané boli laboratórne analýzy vzoriek vody na kúpanie zo šiestich zariadení - Penzión Kunerád v Kunerade, Chateau Gbeľany, Hotel Rozsutec vo Vrátnej, Športcentrum v Bytči, OAZIS – Janovec v Žiline, Kúpeľný dom Aphrodite v Rajeckých Tepliciach. Ostatné zariadenia s bazénmi a vírivkami uvedené v IS Voda na kúpanie neboli počas roka 2022 v prevádzke. Prevádzkovateľmi bolo predložených 58 protokolov z laboratórnych analýz, závadných vzoriek bolo 5, percento závadnosti 8,62. V zistenej závadnosti vzoriek vody na kúpanie odoberanej a vyšetrovanej pracovníkmi RÚVZ so sídlom v Žiline a predkladanými protokolmi o kvalite vody je dlhodobý významný rozdiel v závadnosti vzoriek. Kvalita vody je uvedená v IS voda na kúpanie. Podnet riešený nebol, neboli uložené sankcie.

Podľa pokynov ku kúpacej sezóne 2022 zo dňa 26.5.2022 boli na ÚVZ SR v Bratislave zaslané požadované správy – 5.10.2022 Vyhodnotenie LTS, 14.6.2022 Pripravenosť na LTS. Ku dňu vyhodnotenia pripravenosti 11.6.2022 bolo v prevádzke od 3.6.2022 Termálne kúpalisko Laura Rajecké Teplice s počtom bazénov 2. Ďalšie tri kúpaliská: MKP Žilina – vonkajší areál, TK Veronika Rajec a Mestské kúpalisko Bytča boli v štádiu odoberania vzoriek bazénovej vody, ich laboratórnej analýzy a kontroly priestorov.

RÚVZ so sídlom v Žiline počas kúpacej sezóny 2022 vykonal kontroly priestorov a kontrolu kvality vody na kúpanie na základe objednávky prevádzkovateľov a vrámci ŠZD na vonkajších umelých kúpaliskách:

- 1/ **Termálne kúpalisko LAURA, Rajecké Teplice** – 2 vonkajšie termálne bazény, kapacita: 2 500 osôb/ deň, prevádzkované od 25.6.2022 do 5.9.2022,
- 2/ **Mestská krytá plaváreň Žilina – vonkajší areál** – 3 vonkajšie netermálne bazény, kapacita: 3 000 osôb/deň, prevádzkované od 22.6.2022 do 6.9.2022,
- 3/ **Termálne kúpalisko Veronika, Rajec** – 5 vonkajších termálnych bazénov, doskočisko k 5-dráhovej šmykľavke, doskočisko k detskej šmykľavke, doskočisko k detskému toboganu, kapacita: 4 000 osôb/deň, prevádzkované od 3.6.2022 do 1.9.2022,
- 4/ **Termálne kúpalisko Stráňavy** – 2 vonkajšie termálne bazény bez recirkulácie s kapacitou 500 osôb /deň, prevádzkované od 27.6.2022 do 1.9.2022,
- 5/ **Mestské kúpalisko Bytča** - 1 vonkajší netermálny bazén s recirkuláciou, kapacita 320 osôb/deň, prevádzkované od 18.6.2022 do 31.8.2022.

Prevádzkovateľom kúpalísk boli poskytnuté edukačné materiály zaslané z ÚVZ SR v Bratislave.

Počas kúpacej sezóny 2022 bolo odobratých a vyšetrených 47 vzoriek bazénovej vody, z toho - 12 vzoriek pred uvedením kúpalísk do prevádzky na základe objednávok prevádzkovateľov kúpalísk,

- 34 vzoriek počas kúpacej sezóny 2022 (z toho 4 vzorky na troch kúpaliskách aj na vyšetrenie Legionella species v bazénoch s vodnými atrakciami bez zistenej prítomnosti) na základe objednávok prevádzkovateľov kúpalísk,
- 1 vzorka počas kúpacej sezóny vrámci ŠZD.

Kvalita bazénovej vody počas kúpacej sezóny 2022 je uvedená v Informačnom systéme o kúpaliskách a kvalite vody na kúpanie, rovnako priebeh sezóny v týždenných hláseniach.

Z celkového počtu 47 vzoriek bazénovej vody nevyhovovalo 12 vzoriek.:

- 9 vzoriek z 21 odobratých a vyšetrených vzoriek na TK Veronika Rajec, čo predstavuje 42,86 % -nú závadnosť,
- 1 vzorka zo 7 odobratých a vyšetrených vzoriek na TK Laura v Rajeckých Tepliciach, čo predstavuje 14,29 % -nú závadnosť,
- 2 vzorky z 8 odobratých a vyšetrených vzoriek na TK Stráňavy, čo predstavuje 25,00 % -nú závadnosť. Na Mestskej krytej plavárni v Žiline – vonkajšom areáli a na Mestskom kúpalisku Bytča neboli zistené nevyhovujúce vzorky z počtu 11 vyšetrených vzoriek na týchto dvoch kúpaliskách.

Celková závadnosť vzoriek: 12 vzoriek, t.j. 25,53 %, z toho mikrobiologickú závadnosť vykazovalo 11 vzoriek, fyzikálno-chemickú závadnosť 1 vzorka.

Nevyhovujúca kvalita vody bola okamžite riešená s prevádzkovateľmi kúpalísk opatreniami a kontrolnými odbermi s analýzami po vykonaní opatrení.

Počas kúpacej sezóny 2022 bolo na uvedených kúpaliskách vykonaných 16 kontrol priestorov prevádzky a dodržiavania prevádzkového poriadku. Pri zistení nedostatkov na dvoch kúpaliskách boli uložené opatrenia a skontrolované ich splnenie.

Sankcie uložené neboli. Podnety prijaté neboli. Neboli hlásené ochorenia z vody na kúpanie. Prevádzka kúpalísk nebola prerušená, zatvorené boli len počas dní s nepriaznivým počasím.

Oproti roku 2021 došlo k nárastu počtu vyšetrených vzoriek zo 42 na 47. Prevádzkovatelia kúpalísk v súvislosti s počasím posunuli termíny začiatku prevádzky kúpalísk na neskoršie obdobie, zároveň skrátili dobu prevádzky kúpalísk. Zvýšila sa závadnosť vzoriek z 5 závadných vzoriek zo 42 vyšetrených vzoriek, čo je 11,9 % na 12 závadných vzoriek zo 47 vyšetrených vzoriek, čo je 25,53 %. Zvýšená závadnosť pravdepodobne súvisí s nedostatočnou úpravou vody počas teplých dní s vysokou návštevnosťou kúpalísk. Nárast

počtu odobratých a vyšetrených vzoriek súvisí so zvýšeným počtom opakovaných odberov a analýz po vykonaní opatrení v súvislosti so zistenou nevyhovujúcou kvalitou vody.

Hluk

V roku 2022 sa riešili aktuálne podnety na zdroje z výrobných prevádzok, z VZT zariadení, hluk zo skupinových cvičení (fitness a futbal –správanie hráčov na ihrisku), hlasité správanie a spev návštevníkov na otvorenej terase a dopravný hluk. Spolu bolo vykonaných 7 meraní v životnom prostredí. Výrobné prevádzky –drevozárstvo, v 1.prípade boli posudzované hladiny A zvuku v súlade s platnou legislatívou a v 2.prevádzke bolo nutné upraviť počet strojov a ich súbeh, aby bol dosiahnutý súlad s PL. Problémom bolo i školské ihrisko pri strednej škole, ktoré sa vo večerných hodinách využívalo na komerčné účely. Vzďialenosť od najbližšieho RD k jeho hranici pozemku bola iba 1,8 m. Lopta často končila na záhrade RD, posudzovaná hladina A zvuku bola prekročená. Na základe tejto skutočnosti bola komerčná činnosť ukončená. Ďalšou problémovou prevádzkou bolo fitness centrum v parteri BD a obyvatel'ov vyrušovalo hádzanie činiak na vidlice pri vzpieraní v ľahu, najmä v referenčnom časovom intervale večer, medzi 20:30-22:00 hod. Posudzované hladiny A zvuku boli prekročené, ale úpravami na vidliciach bol dosiahnutý súlad s PL. Čo sa týka dopravného hluku, bol meraný dopravný hluk na Ametystovej ulici v Žiline-Bytčici, ide o miestnu komunikáciu, súbežnú z vysoko frekventovanou cestou Bytčickou a mnohí šoféri si cez ňu skraccujú vzdialenosť. Napriek tomu, že prejazdnosť v referenčnom časovom intervale večer bola 77 osobných áut (18:00-19:00 hod.) a 65 osobných áut (19:00-20:00 hod.) za hodinu a celé meranie trvalo 2 hodiny kvôli dažďu, posudzovaná hladina A zvuku bola prekročená $L_{R,Aeq,4hod.}=56,9$ dB. Namerané vyššie hodnoty boli dosiahnuté vplyvom zhoršeného stavu povrchu vozovky a nedodržiavania povolenej rýchlosti. Meranie bude slúžiť, ako podklad pre poslancov na navrhnutie retardéru alebo inej formy spomaľovača, resp.pre návrh na obnovu krytu vozovky. Hlasité správanie a spev návštevníkov na otvorenej terase obťažoval obyvatel'ov Považského Chlmca, posudzované hladiny A zvuku boli v súlade s PL v referenčnom časovom intervale večer, ale v referenčnom časovom intervale noc nevyhovovali. Chod VZT zariadenia pri predajni COOP Jednota na sídlisku Vlčince obťažoval obyvatel'ov na Kubínskej ulici, tónová zložka bola počuteľná a pôsobila rušivo. Napriek týmto skutočnostiam posudzovaná hladina A zvuku v referenčnom časovom intervale noc bola v súlade s PL.

Ad 1.2. Protokol o vode a zdraví – plnenie národných cieľov

RÚVZ v SR v rámci plnenia národných cieľov v gestorstve MZ SR svojou činnosťou zabezpečujú plnenie jednotlivých cieľov a poskytujú informácie pre ÚVZ SR na výstupy – Národné správy o plnení cieľov Protokolu o vode a zdraví.

Ad 1.5. Mapovanie aktuálneho stavu výskytu pesticídnych látok a mikropolutantov v pitných vodách

Skúšobné laboratórium RÚVZ so sídlom v Žiline pracovalo na plynovom chromatografe FISIONS GC 8160 DPFC z roku 1995. Na tomto prístroji nebolo možné z technických príčin vyšetřovať pesticídy uvedené v Prílohe: Zoznam pesticídnych látok pre monitorovanie pitnej vody a jej zdrojov – vysoké detekčné limity, ktoré nespĺňali hodnoty uvedené vo Vyhláske 247/2017 Z.z. Nový prístroj GC Trace 1310 bol do prevádzky uvedený 19.10.2021, začali sa validovať zavedené metódy a vyšetřovať pesticídy: Aldrín, Dieldrín, Endrín, Lindan ako gamma-hexachlorocyclohexane. Tieto boli používané v Žilinskom kraji, ako bolo zistené po konzultácii s Ústredným kontrolným a skúšobným ústavom poľnohospodárskym v Žiline. Vyšetřujú sa pesticídy, ktorých prítomnosť v pitnej vode je možné predpokladať. V roku 2021 vzišla nová požiadavka na sledovanie ďalšieho pesticídu v lokalite Rajec, a to Atrazínu. Na

základe požiadavky bude možné zaviesť ďalšie metódy. Hodnoty sledovaných pesticídov v Žilinskom kraji sú dlhodobo pod kvantifikačný limit.

Prevádzkovatelia vodovodov v Žilinskom kraji predkladajú protokoly s vyšetrovanými pesticídmi v iných laboratóriách, rozsah vyšetrovaných pesticídov je rôzny – v zmysle Zoznamu pesticídnych látok pre monitorovanie pitnej vody a jej zdrojov, príp. modifikovaný podľa technických možností. Neboli zistené prekročené hodnoty.

ODBOR PREVENTÍVNEHO PRACOVNÉHO LEKÁRSTVA

2.1. Znižovanie miery zdravotných rizík zamestnancov z pracovného prostredia, pracovných podmienok a spôsobu práce

Cieľ:

Rok 2022 bol porovnateľný s predchádzajúcim rokom 2021. Pracovné nasadenie a plnenie si povinností na odbore PPLaT odpovedali počtu žiadostí, oznámení, podnetov, poskytovania informácií, usmerňovaní fyzických aj právnických osôb v problematike verejného zdravotníctva a v zmysle zákona MZ SR č. 355/2007 Z.z. v jeho plnom znení. Sledovali sa európske smernice, zákony, ktoré sa implementovali do našej legislatívy. Mesiacom apríl sme začali pracovať v systéme MIS.

V rámci štátneho zdravotného dozoru (ŠZD) sme kládli dôraz na zvyšovanie kvality života pracujúcich občanov/zamestnancov prostredníctvom znižovania chorobnosti, trvalých a dočasných následkov chorôb a úrazov, poskytovaním účelovej, kvalitnej a efektívnej zdravotnej starostlivosti pôsobením verejného zdravotníctva. Sledovali sme európske trendy uplatňované v oblasti intervencie a prevencie pred nepriaznivými vplyvmi faktorov pracovného a životného prostredia, postupovali sme v zmysle nariadení a opatrení Úradu verejného zdravotníctva SR (ÚVZ SR). V rámci ŠZD sme kontrolovali na pracoviskách úroveň podmienok pracovného prostredia, sledovali a hodnotili sme posudkov o riziku s kategorizáciou prác, prehodnocovali sme prevádzkové poriadky pre faktory pracovného prostredia, konzultovali sme so zamestnávateľmi a PZS.

2.1.1. Znižovanie miery zdravotných rizík (rizikové práce)

Sumarizácia údajov o rizikových prácach v okrese Žilina a Bytča

Evidencia rizikových prác sa vykonávala programom ASTR_2011. V rámci ŠZD sa prehodnocovali vydané rozhodnutia na rizikové práce, v prípade 4. kategórie RP sa vydali nové prehodnotenú rozhodnutia. Súčasťou návrhov na zaradenie do rizikových prác vždy boli priložené aj podklady: posudky o riziku, objektivizácia faktorov pracovného prostredia, vykonané technické a technologické opatrenia, akékoľvek zmeny súvisiace s výkonom RP a pracovným prostredím. Pri výkone ŠZD sa sledovali výsledky a intervaly LPP vo vzťahu k práci, či zamestnávateľ plní povinnosti, ktoré mu vyplývajú z platnej legislatívy v súvislosti s vyhlásenými RP, či zamestnávateľia majú zazmluvnené PZS a BTS. V kategórii 3. a 4. rizikových prác je zaradených **v regióne Žilina a Bytča: 138 subjektov** (125 subjektov v 3. kat. prác + 14 subjektov v 4. kat. prác).

Kategória RP	Počet pracovníkov celkom	Z toho počet žien
3. + 4. kategória	5266	1784
3. kategória	5185	1769
4. kategória	81	15

Uvedené počty pracovníkov prezentujú niektorých zamestnávateľov zaevidovaných aj v 3. a vo 4. kategórii prác.

Rozhodnutia na rizikové práce (RP) vydaných bolo **33 rozhodnutí**

Počet rozhodnutí	Druh rozhodnutia
5	Rozhodnutia na vyradenie z 3. alebo 4. kat.
28	Rozhodnutia vyhlasujúce RP

V roku 2022 sme neuložili žiadnu sankciu v súvislosti s povinnosťami zamestnávateľov voči zamestnancom na rizikových prácach. Zamestnávatelia aj naďalej predkladali protokoly a ďalšie náležité podklady na hodnotenie rizikových prác a profesií. Súčasne predkladali aktuálne posudky o riziku a kategorizácie prác. V posudkoch o riziku boli aj údaje o vykonaných technických a technologických opatreniach na pracoviskách, ergonomických opatreniach o používaní ergonomických náradí a nástrojov, o organizačných zmenách pracovných procesov, ako rotácia činností na rizikových prácach s činnosťami, ktoré nie sú rizikové a o ďalších nových zmenách, ktoré mohli mať pozitívny dopad na zdravie zamestnancov. Pri výkone ŠZD na rizikových pracoviskách sme sledovali výsledky a intervaly vykonávania LPP vo vzťahu k práci, či si zamestnávateľ splnil povinnosti a zabezpečil adekvátny zdravotný dohľad. Pri zistení nedostatkov na rizikových pracoviskách, boli uložené opatrenia, ktoré boli termínované, tie boli následne prešetrené a skontrolované. Subjekt **FNsP Žilina** požiadal o zaradenie pracovných činností do tretej kategórie na pracovisku „Anesteziológia intenzívna medicína - lôžková časť“, s rizikovým faktorom biologický faktor. Jedná sa o profesie primár, zástupca primára, lekár, vedúca sestra, manažér dennej zmeny, sestra, praktická sestra – asistent, fyzioterapeut, sanitár, pomocný pracovník v zdravotníctve, upratovačka. Zamestnanci vykonávajúci pracovnú činnosť na jednotlivých profesiách sú vystavení okrem iných rizikových faktorov aj biologickým faktorom – konk. biologickému faktoru zo skupiny Coronaviridae (F) – koronavírus 2 spôsobujúci ťažký akútny respiračný syndróm (SARS-CoV-2).

Plnenie povinnosti zamestnávateľov vypracovať informáciu o výsledkoch hodnotenia zdravotných rizík a o vykonaných opatreniach na pracovisku (§ 30 ods.1 písm.l) zákona č.355/2007 Z.z. - v rámci evidencie podnikov (3. a 4. kategória prác) si túto povinnosť z celkového počtu 138 subjektov splnilo 95 subjektov.

2.1.2. Znižovanie zdravotných rizík z látok a zmesí klasifikovaných ako toxické

Celkom vydaných rozhodnutí len pre manipuláciu s v. tox. I. a tox.II.	3
Z celkového počtu rozhodnutia na uvedenie priestorov do prevádzky s chem. faktorom PP	-
Rozhodnutia na manipuláciu s azbestom	63
Rozhodnutia na manipuláciu s karcinogénnymi a mutagénnymi látkami vrátane manipulácie s azbestom	69

V roku 2022 sme prevádzkové poriadky pre nebezpečné chemické faktory v zmysle platnej legislatívy **neschvaľovali** ale požadovali od zamestnávateľov **predložiť k nahliadnutiu**. Spoločnosti, v ktorých sa manipulovalo s veľmi toxickými látkami a zmesami a toxickými látkami a zmesami, museli mať zodpovedného pracovníka, ktorý má platné osvedčenie pre manipuláciu s týmito látkami.

Počet vydaných osvedčení celkom v kraji ZA + mimo kraj ZA	25
Počet vydaných osvedčení <u>z praxe</u> v kraji ZA + mimo kraj ZA	11
Počet vydaných osvedčení <u>po vykonaní skúšky</u> kraji ZA + mimo kraj ZA	14

Počet vydaných osvedčení z regiónu Žilina + Bytča	9
Počet vydaných osvedčení z regiónu Čadca	5
Počet vydaných osvedčení z regiónu Martin	1
Počet vydaných osvedčení z regiónu Liptovský Mikuláš	5
Počet vydaných osvedčení z regiónu Dolný Kubín	3
Počet vydaných osvedčení v iných regiónoch	2
CELKOM	25

Bolo vykonaných 14 skúšok.

RÚVZ so sídlom v Žiline vydal **celkom 25 osvedčení.**

Pre **regióny v ZA kraji** bolo vydaných **23 osvedčení.**

Pre **regióny mimo ZA kraj** bolo vydaných **2.**

V rámci ŠZD sa kontrolovalo uskladnenie, manipulácia s chemickými faktormi a spôsob likvidácie obalov s veľmi toxickými a toxickými látkami a zmesami. Nakladanie s nebezpečnými odpadmi bolo súčasťou rozhodnutí na uvedenie priestorov do prevádzky.

DDD činnosť v regióne Žilina a Bytča:

Počet oznámení zaslaných na RÚVZ	119
Počet prevádzok, v kt. sa činnosť vykonala	363

V roku 2022 bolo doručených **119 oznámení** a ošetrených bolo **363.**

V našom regióne nebola v roku 2022 zaznamenaná žiadna mimoriadna situácia ani havária.

2.1.3. Znižovanie zdravotných rizík z karcinogénnych a mutagénnych faktorov vrátane azbestu a z látok poškodzujúcich reprodukciu a narúšajúcich endokrinný systém

V roku 2022 **bolo vydaných 10 nových rozhodnutí** na činnosti spojené len s manipuláciou chemických karcinogénov a mutagénov. Okrem rozhodnutí na uvedenie priestorov do prevádzky, prevládali aj rozhodnutia pre manipuláciu s materiálom obsahujúcim **azbest a pre manipuláciu s karcinogénnymi a mutagénnymi látkami**, vydaných bol **69 spolu karcinogény a mutagény + azbest.**

Počty pracovníkov vykonávajúcich rizikové práce 2022 - faktor pracovného prostredia – chemické karcinogény a mutagény						
3. kat		4. kat		spolu		subjekty
celkom	ženy	celkom	ženy	celkom	ženy	
267	154	11	11	240	169	FNSP Žilina a.s. Doprastav a.s. Bratislava, prevádzka VS 1 Žilina - Bytča Domenica spol s r.o. K + M spol. s r.o. FINES a.s. Výskumný ústav dopravný, Žilina MONT IRP, s.r.o. Žilina

Azbest: - V roku 2022 bolo doručených **63 žiadostí na likvidáciu a manipuláciu s azbestom**. Na RÚVZ so sídlom v Žiline bolo v r. 2022 doručených celkovo **57** písomných oznámení o začatí/ukončení činnosti s materiálmi obsahujúcimi azbest.

V roku 2022 neboli prešetrené žiadne podnety v súvislosti s manipuláciou s azbestom.

2.1.4. Pilotné testovanie nových navrhovaných metód hodnotenia fyzickej záťaže pri práci

V roku 2022 sme pilotný projekt na testovanie nových metód hodnotenia fyzickej záťaže pri práci **nerealizovali**. V roku 2022 nastal nárast hodnotení fyzickej pracovnej záťaže u zamestnancov na základe našich požiadaviek, ako súčasť uvedenia priestorov do prevádzky. Naďalej sa predkladali hodnotenie fyzickej záťaže v súvislosti so šetrením chorôb z povolania. Úroveň hodnotených posudkov sa zlepšila. Predložené návrhy zodpovedali usmerneniam ustanovenými v platnej legislatíve.

2.2 Intervencie na podporu zdravia pri práci

V roku 2022 sme vykonali **3915 poradenstiev, 2022 konzultácií, 160 odborných stanovísk**. V roku 2022 odbor PPL **neriešil žiadnu sťažnosť**. Konzultácie boli vykonávané počas kontrol a previerok v rámci ŠZD, ale aj ústnou či písomnou formou. Previerky boli zamerané na pracovné prostredie, pracovnú činnosť, absolvovanie LPP u zamestnancov, dodržiavanie bezpečnostných a zdravotných zásad pri práci, či spĺňajú zamestnanci odbornú spôsobilosť pre danú činnosť, či absolvovali povinnú akreditovanú odbornú prípravu a pod. Naďalej sme sledovali činnosti, ktoré vykonávajú SZČO, do akej miery majú vypracovaný posudok o riziku a kategorizáciu prác, resp. ako majú s inými spoločnosťami uzatvorené dohody a kto je zodpovedný za pracovné prostredie, poskytovanie OOPP, zabezpečenie zdravotného dohľadu. Naďalej usmerňujeme zamestnávateľov na dôsledky vplyvu práce na zdravie zamestnancov, s dôrazom na vznik choroby z povolania.

Pri výkone ŠZD u zamestnávateľov boli kontrolované výstupy hodnotení a podklady, ktoré vypracovali PZS. Sledovali sme posudky o riziku a kategorizáciu prác.

2.2.2 Európska informačná kampaň Európskej agentúry BOZP (OSHA Bilbao) zameraná na prevenciu zdravotných a bezpečnostných rizík pri práci

V roku 2022 bola realizovaná spolupráca **s inými správnymi orgánmi a štátnymi úradmi**. Podnety a sťažnosti boli vybavované v zmysle kompetencií ustanovených legislatívou.

V r. 2022 zamestnanci odboru PPL vykonali **1 spoločnú kontrolu s Inšpektorátom práce v spoločnosti: ITW Slovakia, s. r. o., Hlavná 1384, 014 01 Bytča, IČO: 47 258 144**

Predmetom činnosti spoločnosti je výroba gumových výrobkov a výrobkov z plastov, výroba dielov a príslušenstva pre motorové vozidlá a iné dopravné prostriedky - výroba interiérových plastových komponentov. Činnosť sa vykonáva v jednozmennej prevádzke (ranná). V prípade zvýšeného počtu objednávok sa pracuje na dve zmeny (ranná / poobedná zmena). V laboratóriu sa pracuje na jednu zmenu (ranná zmena), - počet zamestnancov: - celkovo: 353, z toho 263 žien; - počet agentúrnych zamestnancov: 25; počet pracovníkov na rizikových prácach: 162, z toho 136 žien.

V roku 2022 sa uskutočnili v rámci kraja Žilina dve spoločné porady s IP Žilina.

Trend vývoja pracovného prostredia a pracovných podmienok v jednotlivých odvetviach výroby a služieb bol v našom regióne v roku 2022 ešte čiastočne poznačený dozvukmi pandémie. Časť spoločností utlmilo svoju činnosť a neobnovilo ju, vznikali aj nové spoločnosti naviazané na potreby občanov resp. spoločnosti.

ODBOR HYGIENY VÝŽIVY, BEZPEČNOSTI POTRAVÍN A KOZMETICKÝCH VÝROBKOV

Č.Ú: Názov úlohy

3.1 Monitoring príjmu kuchynskej soli

Odpočet: Cieľom úlohy je dosiahnuť postupné znižovanie príjmu soli v nadväznosti na prijaté úlohy v oblasti rizikových faktorov vo výžive.

Úloha prebehla v 1 etape:

I. etapa: bolo odobratých 10 vzoriek hotového pokrmu (5 vzoriek v otvorenom systéme a 5 vzoriek uzavretom systéme) –v ZSS na laboratórnu kontrolu obsahu pridanej kuchynskej soli. Odobraté vzorky vyhovovali, nebolo prekročené najvyššie prípustné množstvo chloridu sodného.

Ďalej sa pravidelne pri štátnom zdravotnom dozore najmä v uzavretom sektore upozorňuje prevádzkovateľ na znižovanie príjmu soli . Ide hlavne o prevádzky, ktoré zabezpečujú celodennú stravu. Zameriavame sa hlavne na časté chyby pri normovaní, kde sa neberie do úvahy obsah soli v dochucovacích prídavkoch (bujóny, vegety, zelenina konzervovaná v soli, trený cesnak v soli a pod.).

V spolupráci s poradňou výživy sa vykonávajú prednášky zamerané na zmenu zdravotného štýlu s redukciou hmotnosti, v ktorých sa taktiež upozorňuje na zdravotné benefity pri znížení konzumácie soli.

3.2 Bezpečnosť PC fliaš vo vzťahu k migrácii bisfenolu A

RÚVZ so sídlom v Žiline nie je gestorom a riešiteľom tejto úlohy.

Gestorom tejto úlohy je ÚVZ SR, RÚVZ so sídlom v Poprade.

3.3 Sledovanie výživového stavu klientov v zariadeniach sociálnych služieb

Cieľ: kontrola dodržiavania zásad výživy v zariadeniach sociálnych služieb za účelom zabezpečenia ozdravenia výživy klientov v zariadeniach sociálnych služieb, ako sú domovy soc. starostlivosti, vrátane domovov dôchodcov, ktoré nepatria medzi zdravotnícke zariadenia. Trvanie úlohy: 2017 – 2025.

I. etapa: v čase od januára 2022 do septembra 2022 sme vykonali štátny zdravotný dozor v 6 zariadeniach, v jednom opakovane: spolu 7 ŠZD. V každom zariadení bol odobratý mesačný jedálny lístok na vyhodnotenie pestrosti podávanej stravy. Podľa zdravotných odporúčaní sa sledovalo zastúpenie zdravých potravín. Ďalej sa odobral výstup z počítačového programu, kde sa vyhodnotil sledovaný mesiac na obsah energie, bielkovín, tukov a sacharidov s porovnaním na OVD pre príslušnú sledovanú skupinu obyvateľstva. Sledoval sa pitný režim. V prípade zistených nezrovnalostí bolo uložené opatrenie na odstránenie nedostatkov, ako aj odporúčané výživové opatrenia pre klientov jednotlivých zariadení.

3.4 Monitoring prítomnosti alergénov v hotových pokrmoch pripravovaných v zariadeniach spoločného stravovania a potravinách určených pre dojčatá a malé deti

Cieľ: kontrola správnosti označenia potravín s ohľadom na výskyt alergénov pochádzajúcich zo zložiek potravín alebo v rámci procesu výroby a krížovej kontaminácie.

I. etapa: máj 2022 – máj 2024 – analýza potravín na alergény a posúdenie správnosti označenia. V roku 2022 neboli vykonané analýzy potravín na alergény.

ODBOR HYGIENY DETÍ A MLÁDEŽE

Vec: Programy a projekty Regionálneho úradu verejného zdravotníctva so sídlom v Žiline za rok 2022

4.1 AKTIVITY PREVENČIE DETSKEJ OBEZITY V KONTEXTE PLNENIA NÁRODNÉHO AKČNÉHO PLÁNU V PREVENČII OBEZITY NA ROKY 2015 – 2025 (NAPPO)

Cieľom aktivít je komplexným výkonom štátneho zdravotného dozoru, realizáciou výchovných aktivít v oblasti edukácie matiek cestou materských centier a detí a mládeže cestou zariadení pre deti a mládež prispieť k zníženiu výskytu detskej obezity. Súčasťou projektu je aj získavanie údajov o antropometrických charakteristikách detí vybraných vekových skupín v súvislosti so stúpajúcim trendom výskytu obezity prostredníctvom projektu COSI.

Každoročne od roku 2015 do roku 2025 sa realizujú priority a) b) a c). Každé tri roky sa realizujú aktivity v rámci priority d):

Aktivity v rámci priority **a) Podpora zdravého štartu do života** realizuje poradňa zdravia pri RÚVZ so sídlom v Žiline.

V rámci priority **b) „Podpora zdravšieho prostredia v školách“** bola zabezpečená kontrola predávaného sortimentu a kontrolu dodacích listov u predajcov v 13 zariadeniach, efektívny a účinný výkon štátneho zdravotného dozoru v 50 zariadeniach stravovacích prevádzok určených pre deti a mládež a vo výdajniach stravy a odber vzoriek potravín na mikrobiologické vyšetrenie v celkovej počte 67. V rámci ŠZD boli kontrolované hygienické podmienky pri príprave diétného stravovania, dodržiavanie pitného režimu pre deti, v predškolských zariadeniach presadzovanie pri realizácii pitného režimu detí používanie pitnej vody a nesladených nápojov, zisťovanie počtu stravujúcich sa detí a mládeže v školských stravovacích zariadeniach, posudzovanie energetickej a biologickej hodnoty stravy, kontrola pestrosti stravy, kontrola dodržiavania zásad pri zostavovaní jedálnych lístkov s ohľadom na odporúčané výživové dávky.

V rámci priority **c) „Poskytovať nutričné vzdelávanie odborným zamestnancom školského stravovania v rámci projektov profesijných združení“** sa zamestnanci RÚVZ so sídlom v Žiline zúčastňujú pracovných porád pracovníkov školského stravovania organizovaných okresnými úradmi, odborom školstva a Spoločnými školskými úradmi na okresnej úrovni.

V rámci priority **d) Podpora pohybových aktivít** odborní pracovníci odboru HDM v roku 2022 priebežne vykonávali kontroly zariadení určených na výučbu telesnej výchovy na základných a stredných školách. Skontrolovaných bolo 36 priestorov na vyučovanie telesnej výchovy (športové haly, telocvične, gymnastické sály a posilňovne vrátane vonkajších telovýchovných plôch z hľadiska dodržania požiadaviek príslušnej legislatívy (priestorové usporiadanie, vybavenie, tepelno-vlhkostná mikroklíma a pod.).

V rámci priority **e) Monitoring antropometrických ukazovateľov vybraných vekových skupín detí školského veku** bola vykonaná realizácia meraní telesných parametrov u detí, zadávanie získaných antropometrických údajov a údajov získaných z dotazníkov do pripravených tabuliek v programe Excel a následné zaslanie vyplnených tabuliek gestorovi.

4.2 HODNOTENIE JEDÁLNYCH LÍSTKOV MŠ A ZŠ

Cieľom projektu je zmapovanie situácie v oblasti dodržiavania všeobecných zásad pre zostavovanie jedálnych lístkov v zariadeniach spoločného stravovania detí MŠ a ZŠ a zistiť frekvenciu podávania vybraných druhov potravín (pokrmov).

Pri hodnotení jedálnych lístkov (každý rok v 3 vybraných zariadeniach) sa využíva bodový systém koeficientu a pre frekvenciu podávania vybraných druhov potravín z mesačných výdajok sa využije vypracovaná metodika bodového systému, na základe ktorého sa budú slovne hodnotiť školské jedálne motivačným spôsobom tak, aby sa dosiahol v zariadení nutrične vyvážený jedálny lístok.

V roku 2022 sa zhodnotili jedálne lístky v troch vybraných základných školách za obdobie jar, leto, t.j. jeden mesačný jedálny lístok v mesiaci marec a jeden mesačný jedálny lístok v mesiaci máj v rámci každej z troch vybraných základných škôl. Získané údaje boli spracované a výsledky zaslané gestorovi na ÚVZ SR.

Získané údaje budú slúžiť ako podklady pre vypracovanie intervenčných odporúčaní a pri spolupráci s MŠVVaŠ SR pri príprave a schvaľovaní inovovaných materiálnospotrebných noriem a receptúr pre školské stravovanie so zohľadnením základných požiadaviek na nutrične vyvážený jedálny lístok.

4.3 ÚRAZY U DETÍ V SR

Cieľom projektu je formou spolupráce s NCZI a regionálnymi nemocnicami získať vybrané informácie, týkajúce sa problematiky úrazov detí na Slovensku.

V roku 2019 išlo o pilotný projekt, ktorého etapy riešenia pozostávali z nahlásenia zodpovednej osoby za RÚVZ so sídlom v Žiline, nadviazanie kontaktu zodpovednej osoby s vedením FNŠP v Žiline, komunikácia pracovníkov RÚVZ s príslušnými pracovníkmi oddelení, priebežné odoberanie vyplnených dotazníkov pracovníkmi RÚVZ, vyplnenie excelovských tabuliek pracovníkmi RÚVZ, zaslanie vyplnených tabuliek zodpovednými osobami na NCZI mailom. Realizácia projektu pokračovala aj v roku 2020, kedy bolo vyplnených celkovo 101 dotazníkov. V roku 2021 bola gestorom projektu spracovaná záverečná správa, ktorá bola poskytnutá aj FNŠP v Žiline. V zbere sa bude pokračovať podľa požiadaviek a možností NCZI.

ODBOR EPIDEMIÓLOGIE

Vec : Vyhodnotenie programov a projektov ÚVZ SR - odbor epidemiológie obdobie 1.1.2022 – 31.12.2022, správa za okresy Bytča a Žilina.

6.1. Národný imunizačný program SR - riešiteľské pracoviská: RÚVZ v SR

Poradenská činnosť v problematike imunizácie (infolinka Covid-19, cestovatelia, metodické návštevy pri výkone kontroly očkovania) vykonaná telefonicky resp. osobným kontaktom s klientom alebo zdravotníckym pracovníkom: 929x.

Problémom pri zabezpečovaní úrovne zaočkovanosti je pre epidemiológa snaha rodičov odmietat' očkovanú dieťaťa. Prevažujúci argument zo strany rodičov dieťaťa je tendencia odmietat' „živé vakcíny“ - obava z vedľajších účinkov.

V priebehu sledovaného obdobia sme zaevidovali ďalšie hlásenia o odmietaní očkovania zo strany rodičov, v roku 2022 bolo hlásených 52 nových odmietnutí očkovania, ktoré neboli prejednané. Celkový počet prípadov odmietaní očkovania ku 31.12.2022 (agenda od roku 2008) 569 prípadov.

Kontrola očkovania v SR za posledné sledované obdobie: t. j. obdobie 2021/2022 – vyhodnotenie k 31.08.2022: počet pediatrických obvodov spolu 38, okres Bytča: 6 obvodov, okres Žilina: 32 obvodov. V okrese Bytča sme v kontrolovanom období nezaznamenali zaočkovanosť pod 95%. V okrese Žilina sme v kontrolovanom období zaznamenali zaočkovanosť pod 95% v dvoch ročníkoch narodenia. Ročník narodenia 2020 – očkovanú proti mumpsu, osýpkam a ružienke (94,59%) a ročník narodenia 2015 – preočkovanú proti záškrtu, tetanu, pertussis a detskej obrne (94,6%). Zaočkovanosť v okresoch Žilina a Bytča sa pohybuje v rozmedzí od 94,6% - 99,12%. Spolu sme zaznamenali 5 obvodov so zaočkovanosťou nižšou ako 90%, všetky v okrese Žilina.

Zistený bol nárast u očkovania detí do 15 rokov na žiadosť rodičov, z 2750 očkovaní (kontrola očkovania 2020/2021) na 4784 za posledné sledované obdobie.

Od 14.4.2022 je vo FNŠP zriadená ambulancia všeobecného lekára pre ukrajinské deti. V tejto ambulancii bolo zaočkovaných spolu 17 detí.

V rámci Európskeho imunizačného týždňa v termíne od 24. do 30. apríla 2022 sme zabezpečili uvedené aktivity:

1. informácie pre verejnosť o dôležitosti očkovania prostredníctvom webovej stránky úradu,
2. písomné oslovenie rodičov, ktorí odmietli dať zaočkovať svoje deti v rámci povinného očkovania zaslanie edukačného materiálu o význame očkovania
3. umiestnenie edukačného materiálu o dôležitosti očkovania vo vestibule nášho úradu
4. zaslanie ukrajinského očkovacieho kalendára všetkým pediatrom v okrese Žilina a Bytča
5. predĺžené hodiny v poradni očkovania
6. v spolupráci s poradňou zdravia: prednáška pre študentov SZŠ - vzdelávanie v oblasti vakcinológie a edukácia zamestnancov SSE formou letákov v rámci prednášky o respiračných ochoreniach.

Spolu aktivít: 151

6.2. Surveillance infekčných chorôb - riešiteľské pracoviská: RÚVZ v SR

V roku 2022 bolo spolu nahlásených 46 012 ochorení, z toho 519 ako NN prípadov.

V roku 2022 sme zaznamenali v rámci regiónu 90 importovaných ochorení, z toho do okresu Žilina 80 a do okresu Bytča 10. Najvyšší podiel na importovaných ochoreniach sme zaznamenali na nákazy vyvolané SARS-CoV-2, z celkového počtu 90 to bolo 77 prípadov. Poradenská činnosť v problematike prenosných ochorení (v rodinných a kolektívnych ohniskách, infolinka Covid-19, poranenia zdravotníckych pracovníkov) vykonaná telefonicky resp. osobným kontaktom s klientom alebo zdravotníckym pracovníkom: 12 020x. Počet konzultácií osobne s klientom v problematike HIV/AIDS: 50x, telefonicky a elektronicky: 60x podaná informácia, počet vydaných certifikátov: 5, odber krvi 50x.

Problematika vírusových hepatitíd a iných druhov očkovania riešená 79x (osobný resp. telefonický kontakt s klientom alebo lekárom) - Poradňa očkovania RÚVZ Žilina. Zákonným zástupcom, ktorí odmietajú povinné očkovanie svojich detí bola zaslaná informácia o dôležitosti očkovania s poučením o jednotlivých diagnózach proti ktorým sa očkovanie vykonáva.

V súvislosti s ochorením COVID-19 sme riešili dve podozrenia na chorobu z povolania u SZP FNŠP Žilina, oddelenie COVID pavilón a LDCH. V oboch prípadoch bola choroba z povolania potvrdená.

6.3. Informačný systém prenosných ochorení - riešiteľské pracoviská: RÚVZ v SR

Vykonáva sa plnením projektu PHARE: Posilnenie surveillance a kontroly infekčných ochorení v SR, programom EPIS pri zabezpečení komunikácie so sieťami EÚ a SZO - (prenosné ochorenia). Počet analýz epidemiologickej situácie (ARO, PO): týždenná analýza – 107x, mesačná analýza – 24x, ročná analýza – 3x.

6.4. Nozokomiálne nákazy - riešiteľské pracoviská: RÚVZ v SR

Surveillance nozokomiálnych nákaz vykonávaná v zmysle Vyhlášky MZ SR č. 553/2007, a v súlade s návrhom záznamu o výkone ŠZD/ÚVZ SR. Problematika NN je riešená podľa aktuálnej situácie, ako aj podľa výsledkov ŠZD - kontroly sterovou metódou práce pre jednotlivé kontrolované pracoviská telefonicky, následne písomným zhodnotením dodržiavania HER a výkon BOT. Podľa výsledkov je situácia riešená príslušnými opatreniami. V roku 2022 bolo nahlásených 519 NN. Epidemiologické šetrenie v súvislosti s podozrením na NN: 533x, konzultácie priestorových danosti zdravotníckych zariadení: 96x.

Počet kontrol HER: 14x, ŠZD: 7x. Počet odobratých vzoriek - sterov 515.

Kontrola fajčenia v ZZ: 10 kontrol – bez pokuty. Počet kontrolovaných sterilizačných prístrojov: 180. Priebežne vykonávame prevalenčné sledovanie výskytu Clostridium difficile vo FNŠP Žilina ako NN, epidemiologické šetrenie bolo vykonané v 109 prípadoch.

6.5 Mimoriadne epidemiologické situácie - riešiteľské pracoviská: RÚVZ v SR

K problematike sú vypracované havarijné - pandemické plány na úrovni regiónov i kraja aktualizované 1x/rok, resp. v zmysle pokynov WHO alebo ÚVZ SR Bratislava.

V roku 2022 realizované v rámci riešenia ohnisk - protiepidemických opatrení ochorenia COVID – 19.

V súvislosti s vojnovou situáciou na Ukrajine a príchodom vojnových utečencov sme zaslali informácie prevádzkovateľom ubytovacích zariadení „Odporúčanie pre zariadenia, ktoré zabezpečujú ubytovanie pre vojnových utečencov z Ukrajiny“ o postupe pri výskyte prenosného ochorenia – 19x. V rámci spolupráce s prevádzkovateľmi ubytovacích zariadení sme ich usmerňovali pri práci v ohnisku pri výskyte prenosného ochorenia (telefonické konzultácie). Všetkým VLDD sme zaslali očkovací kalendár. Pri výskyte akútnych vírusových hnačkových ochoreniach a COVID-19 sme vykonali epidemiologické šetrenie v ohniskách. Vykonávali sme denný monitoring epidemiologickej situácie – hlásenie na ÚVZ SR, schválili sme priestory pre dve novovzniknuté ambulancie pre utečencov (ambulancia pre deti a dorast a pre dospelých). Spolupracovali sme s ambulanciou pre ukrajinské deti a dorast (získovanie očkovania detí podľa platných očkovacích kalendárov v SR a Ukrajine, informácia o povinnosti hlásenia výskytu prenosných ochorení podľa prílohy 5 zákona 355/2007). Hlásené prenosné ochorenia sme zadávali do EPISu. V spolupráci s HŽP sme riešili podnet na ubytovacie zariadenie Camp Žilina.

V súlade s Usmernením HH SR na koordináciu postupov pri zistení VNN v SR sme v rámci plnenia úloh počas pandemického obdobia ochorenia COVID-19 priebežne zasielali aktuálne informácie o protiepidemických opatreniach a aktualizované usmernenia HH SR v súvislosti s ochorením COVID-19 spôsobeným koronavírusom SARS-CoV-2 KOS ZZS, všeobecným lekárom pre deti a dorast, všeobecným lekárom pre dospelých, lekárom odborných ambulancií, referátu hygieny a epidemiológie FNŠP Žilina, riaditeľom zariadení pre seniorov v okresoch Žilina a Bytča, Mestu Žilina.

6.6. Enviromentálna surveillance poliomyelitídy a sledovanie VDPV - prac. RÚVZ v SR

Sledovanie cirkulácie divých a vakcinálnych kmeňov poliovírusov v odpadových vodách podľa harmonogramu Virologického pracoviska RÚVZ Banská Bystrica sme vykonali 6x odberom vody v ČOV Dolný Hričov s výsledkom: Pokus o izoláciu enterálnych vírusov z odpadovej vody: 6x negatívny nález (vyšetрил RÚVZ B. Bystrica).

6.7. Prevencia HIV / AIDS – projekt

Spolupracujúci pracovníci - poradňa zdravia RÚVZ Žilina. Interaktívna forma vzdelávania a prevencie, spôsob získavania vedomostí dotknutých študentov v oblasti prevencie HIV. V roku 2022 nebola vykonaná aktivita ku dňu 1.12.2022 pre žiakov strednej odbornej školy. Pri možnej realizácii - pri pracovnom výkone je spísaný aj záznam s vyjadrením prítomných pedagógov za dané školské zariadenie k prezentácii projektu. Informovaný súhlas zákonného zástupcu, to zabezpečuje príslušné školské zariadenie.

6.8. Poradne očkovania – riešiteľské pracoviská: RÚVZ v SR

Realizačný výstup zahŕňa zvýšenie informovanosti o očkovaní a očkovaním preventabilných ochoreniach, zníženie odmietaní očkovania a zabezpečenie informovanosti.

Na RÚVZ je zriadená poradňa očkovania. Informovanosť zabezpečená priebežne pri odmietaní očkovania. Konzultácie vykonávame telefonicky alebo osobným kontaktom s klientom.

Informovanosť verejnosti o vakcinologickom poradenstve je zabezpečená písomnou informáciou vypracovanou odborom epidemiológie pre ambulancie všeobecných lekárov, špecializované ambulantné pracoviská, ako aj zverejnenie informácie na panely vo vstupnej hale budovy RÚVZ a na webovej stránke úradu.

6.9.Zvýšenie povedomia budúcich rodičov o ochoreniach preventabilných očkovaním a význame očkovania

1.Projekt „Zvýšenie povedomia budúcich rodičov o ochoreniach preventabilných očkovaním a význame očkovania“ - stredné školy, koordinátor RÚVZ Komárno.

V rámci RÚVZ Žilina spolupracujeme s poradňou zdravia a oddelením HDM. Realizácia v roku 2022 nebola vykonaná.

2. Projekt „Vzdelávanie študentov SZŠ v oblasti vakcinológie“, koordinátor RÚVZ Trnava. Vzdelávanie bolo v školskom roku 2021/2022 realizované v spolupráci s poradňou zdravia v rámci Európskeho imunizačného týždňa.

ODDELENIE PODPORY ZDRAVIA

9.1 ZDRAVOTNÉ UVEDOMENIE A SPRÁVANIE OBYVATEĽOV SR

Cieľ:

Prostredníctvom prieskumu je cieľom sledovať úroveň a vývoj zdravotného uvedomenia a správania sa občanov SR.

Odpočet:

Výsledky za obdobie 2013, 2016, 2019 budú k dispozícii v publikácii Zdravotné uvedomenie obyvateľov Slovenskej republiky v rokoch 2013-2016 a 2019. V roku 2022 sa zrealizoval zber dát u 104 obyvateľov ZA okresu podľa metodického pokynu.

9.2 PRIESKUM ZDRAVOTNEJ GRAMOTNOSTI OBYVATEĽOV SR

Cieľ:

Cieľom prieskumu je stanoviť úroveň zdravotnej gramotnosti u obyvateľov SR a zároveň vytvoriť databázu kvalitných medzinárodne porovnateľných údajov slúžiacich pre prípravu empirických podkladov k plánovaniu a výkonu programov a projektov.

Odpočet:

Prieskum sa v roku 2022 nerealizoval.

9.3 NÁRODNÝ AKČNÝ PLÁN V PREVENCII OBEZITY NA ROKY 2015-2025

Cieľ:

Zámerom Národného programu prevencie obezity je vytvoriť spoločensky prospešný systém, ktorý povedie k zníženiu incidencie a prevalencie nadhmotnosti a obezity v populácii a eliminuje epidemický výskyt nadhmotnosti a obezity, zníženie počtu nových prípadov ochorení súvisiacich s nadhmotnosťou a obezitou, zníženie výskytu a vplyvu ostatných modifikovateľných rizikových faktorov týchto ochorení.

Odpočet:

aktivity k Svetovému dňu obezity:

informačný článok na web stránke RÚVZ ZA

panel vo vstupnom priestranstve RÚVZ ZA

1x beseda „*Obezita a pohybová aktivita, obezita a vysoký krvný tlak*“ pre seniorov Univerzity tretieho veku (13 seniorov),

2x prednáška „*Zdravý životný štýl, prevencia civilizačných ochorení*“ pre študentov SOŠ Poľnohospodárska (75 študentov).

9.3.1 VYZVI SRDCE K POHYBU: Celonárodná medzinárodne koordinovaná kampaň na zvýšenie pohybovej aktivity dospeljej populácie

Cieľ:

Zlepšiť zdravotný stav obyvateľov Slovenska – znížiť chorobnosť a úmrtnosť na chronické neinfekčné ochorenia elimináciou jedného z najvýznamnejších rizikových faktorov – pohybovej inaktivity.

Odpočet:

Kampaň sa realizuje každé dva roky a v roku 2022 sa nerealizovala, ďalší ročník prebehne v roku 2023.

9.4 PODPORA ZDRAVIA ZNEVÝHODNENÝCH KOMUNÍT

Cieľ:

Prostredníctvom komunitných pracovníkov zdravotnej výchovy (KPZV) dosiahnuť významné zlepšenie zdravotného stavu populácie v rómskych komunitách.

Odpočet:

Program plnia vybrané RÚVZ v SR. RÚVZ so sídlom v Žiline tento program neplní.

9.5 STRATÉGIA ROZVOJA PORADENSKÝCH CENTIER OCHRANY A PODPORY ZDRAVIA V SR

Cieľ:

Cieľom prípravy Stratégie rozvoja Poradenských centier ochrany a podpory zdravia je vytvorenie podmienok na zlepšovanie kvality a úrovne poskytovaných služieb.

Odpočet:

18x účasť na vzdelávacích akciách - pracovných stretnutiach pracovnej skupiny pre poradne zdravia, školenia pre rozvoj personálnych zručností a schopností pracovníkov PZ, odborných workshopov R-CISZS, odborných seminároch, konferencií a pod.

15x realizácia „*Dni zdravia*“ pre zamestnancov fi.ZA okresu (spolupráca s poisťovňou Union, VŠZP):

monitoring RF KVS ochorení - celkový cholesterol, Hgb, kyseliny močovej, glykémie, krvnej skupiny, hodnotenie % telesného tuku, TK, hmotnosť, výška, BMI – individuálne poradenstvo (spolu vyšetrených 438 účastníkov),

počet klientov v poradni zdravia (TZS): 503 prvo-vyšetrených klientov, opakovane vyšetrených 47 klientov,

v teréne vyšetrených 438 klientov,

17x článok s rôznou aktuálnou problematikou na web stránka RÚVZ ZA,

10x panel vo vstupnom priestranstve RÚVZ ZA s rôznou aktuálnou problematikou.

9.6 NÁRODNÝ AKČNÝ PLÁN PRE PROBLÉMY S ALKOHOLOM NA ROKY 2021-2030

Cieľ:

Cieľom je zvýšiť zdravotné uvedomenie a zdravotnú gramotnosť o rozsahu a povahe zdravotných, sociálnych a ekonomických účinkov škodlivého užívania alkoholu, ako aj redukovať negatívne dopady pitia alkoholu na rôzne cieľové skupiny, presadzovaním dôsledného dodržiavania regulačných opatrení zo strany štátu.

Odpočet:

2x prednáška „*Alkohol, fajčenie, drogy*“ pre študentov SOŠ Poľnohospodárska (75 študentov),

projekt „*Takto trávim svoj čas*“- výtvarná súťaž pre žiakov ZŠ ZA okresu- oslovených 63 škôl (prevencia drogovej problematiky),

9.7 NÁRODNÝ PROGRAM PODPORY ZDRAVIA PRE ROKY 2021-2030

Cieľ: Zlepšovať zdravotný stav obyvateľstva Slovenskej republiky, prostredníctvom zvyšovania úrovne zdravotného uvedomenia a podpory zdravia. Ďalším cieľom je dlhodobo zlepšiť úroveň zdravého životného štýlu obyvateľov SR založeného na prevencii a minimalizácii rizík a udržať vykonávanie preventívnych opatrení z hľadiska výskytu infekčných ochorení.

Odpočet:

3x prednáška „*Prirodzená výživa- ako zabezpečiť úspech prirodzenej výživy u dojčiat*“ pre študentov SZŠ (46 študentov),

2x prednáška „*Zdravý životný štýl, prevencia civilizačných ochorení*“ pre študentov SOŠ Poľnohospodárska (75 študentov),

poskytovanie pomoci prostredníctvom *Linky pomoci odvykania od fajčenia*- 38 opodstatnených hovorov,

4x akcia merania FEV1 spirometrom a krátke poradenstvo (spolu 47 klientov),

7x prednáška pre seniorov „*Ako si udržať pamäť v dobrej kondícii*“, „*Tréning pamäte*“, „*Ako predchádzať stresu a syndróm vyhorenia*“, „*Hypertenzia- tichý zabijak*“, „*Všeobecné pravidlá prvej pomoci*“ (spolu 76 seniorov),

2x prednáška „*Stres, syndróm vyhorenia*“ pre študentov SOŠ Poľnohospodárska (75 študentov),

4x prednáška „*Prvá pomoc a rozšírená PRP*“ pre študentov SOŠ Poľnohospodárska (98 študentov),

3x beseda „*Starostlivosť o mliečny chrup*“ pre deti ZŠ a MŠ (spolu 60 detí),

2x prednáška o problematike diabetu pre študentov VŠZaSP, SZŠ (87 študentov),

7x prednáška k problematike onkologického ochorenia ca prsníka, konečníka a prostaty pre študentov SZŠ, študenti VŠZaSP, zamestnanci RÚVZ (spolu 187 ľudí),

individuálne poradenstvo v problematike onkologického ochorenia ca prsníka, konečníka a prostaty (spolu 169 ľudí),

12x aktivita k týždňu mozgu pre deti, študentov, verejnosť (spolu 126 študentov, detí, ľudí),

Realizácia projektu „Zdravotné uvedomenie a správanie sa obyvateľstva“ (104 dotazníkov),

2x prednáška „*Prevencia a ochrana zdravia pri práci*“ pre bezpečnostných technikov (75 účastníkov)

2x prednáška v rámci imunizačného týždňa pre študentov SZŠ a verejnosť (19 účastníkov),

4x prednáška v rámci Kampane umývaj si ruky-zachrániš život, „*Hygiena rúk, prevencia nozokomiálnych nákaz*“ pre študentov SZŠ a študentov VŠZaSP (spolu 86 ľudí),

1x prednáška v rámci Európskeho dňa melanómu pre študentov SZŠ (20 študentov).

ODBOR LABORATÓRNYCH ANALÝZ A NÁRODNÉ REFEREČNÉ CENTRUM PRE KOZMETICKÉ VÝROBKY

Č. Ú.	NÁZOV ÚLOHY
1.1	Plnenie návrhu Akčného plánu pre životné prostredie a zdravie obyvateľov Slovenskej republiky (NEHAP V.)

MERANIE IMISIÍ HLUKU V ŽIVOTNOM PROSTREDÍ VZHLADOM NA ZÁŤAŽ OBYVATELSTVA PLNENIE:

Počet vzoriek	Počet ukazovateľov	Počet analýz
31	93	192

MERANIE INTENZITY OSVETLENIA V ŽIVOTNOM PROSTREDÍ VZHLADOM NA ZÁŤAŽ OBYVATELSTVA PLNENIE:

Počet vzoriek	Počet ukazovateľov	Počet analýz
6	20	32

Č. Ú.	NÁZOV ÚLOHY
3.1	Monitoring príjmu kuchynskej soli

PLNENIE:

Počet vzoriek	Počet ukazovateľov	Počet analýz
10	10	10

Č. Ú.	NÁZOV ÚLOHY
7.1	Monitoring kvality vôd vybraných lokalít

PLNENIE:

Počet vzoriek	Počet ukazovateľov	Počet analýz
13	61	246

Č. Ú.	NÁZOV ÚLOHY
7.2	Kvalita vody a prostredia zdravotníckych zariadení, umelých kúpalísk a iných prioritných priestorov

PLNENIE CHEMICKÝCH UKAZOVATEĽOV:

Počet vzoriek	Počet ukazovateľov	Počet analýz
350	1723	1833

PLNENIE MIKROBIOLOGICKÝCH UKAZOVATEĽOV:

Počet vzoriek	Počet ukazovateľov	Počet analýz
41	41	578

Č. Ú.	NÁZOV ÚLOHY
7.5	Nadstavbová diagnostika významných mikroorganizmov v životnom prostredí

PLNENIE:

Počet vzoriek	Počet ukazovateľov	Počet analýz
8 406	8 406	8 500

Č. Ú.	NÁZOV ÚLOHY
7.6	Biomonitoring ťažkých kovov v pracovnom a životnom prostredí

PLNENIE:

Počet vzoriek	Počet ukazovateľov	Počet analýz
11	11	11

Č. Ú.	NÁZOV ÚLOHY
7.10	Monitoring biologických alergénov v ovzduší (Peľová informačná služba-PIS) a alergénov roztočov vo vnútornom prostredí

PLNENIE:

Počet vzoriek	Počet ukazovateľov	Počet analýz
260	780	4462

Č. Ú.	NÁZOV ÚLOHY
7.11	Stanovenie syntetických potravinárskych farbív v potravinách

PLNENIE:

Počet vzoriek	Počet ukazovateľov	Počet analýz
57	272	300

Č. Ú.	NÁZOV ÚLOHY
7.12	Monitoring expozície zamestnancov operačných sál narkotizačnými plynmi

PLNENIE:

	Počet vzoriek	Počet ukazovateľov	Počet analýz	Nevyhovujúce
RÚVZ Žilina	16	16	38	0
RÚVZ Trenčín	44	44	76	1
Spolu	60	60	114	1

Č. Ú.	NÁZOV ÚLOHY
7.13	Monitoring celkového organického uhlíka v prírodných a umelých kúpaliskách

PLNENIE:

	Počet vzoriek	Počet ukazovateľov	Počet analýz
ÚVZ SR Bratislava	57	57	166
RÚVZ B. Bystrica	231	231	262
RÚVZ Košice	45	45	170
RÚVZ Žilina	49	49	92
Spolu	382	382	690

Č. Ú.	NÁZOV ÚLOHY
7.15	Analýza celkového arzénu v potravinách

PLNENIE:

Počet vzoriek	Počet ukazovateľov	Počet analýz
15	15	30

Č. Ú.	NÁZOV ÚLOHY
7.17	Monitoring obsahu ťažkých kovov v potravinách pre dojčatá a malé deti

PLNENIE:

Počet vzoriek	Počet ukazovateľov	Počet analýz
32	96	96

Č. Ú.	NÁZOV ÚLOHY
7.18	Monitoring obsahu dusitanov a dusičnanov v potravinách pre dojčatá a malé deti

PLNENIE:

Počet vzoriek	Počet ukazovateľov	Počet analýz
10	10	10